Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરમકૃપાળુદેવે મુમુક્ષુ જીવોના કલ્યાણાર્થે જે બે ચિત્રપટજી પડાવવાની કૃપા કરી તે પવિત્ર ભૂમિ શ્રી વઢવાણ કેમ્પ (હાલ સુરેન્દ્રનગર)માં શ્રી સુધાબહેનનો જન્મ. તેમના બાપુજી મોરબી સ્ટેટના ફર્સ્ટ ક્લાસ મેજિસ્ટ્રેટ અને આઝાદી બાદ ઈન્કમટેક્ષ ઑફિસર. બદલી થતાં શ્રી ગિરનાર તીર્થની નજીક નિવાસ. શિક્ષણની શરૂઆત શ્રી સૂરતની 'જીવનભારતી' શાળામાં. પછીનાં ૫ વર્ષ નિર્વાણભૂમિ શ્રી રાજકોટ તીર્થમાં. નિર્વાણભુવન (નર્મદા મેન્શન) માં બાપુજીના મામાશ્રી રહેતા એટલે ત્યાં જતાં ત્યારે 'બહુ પુણ્ય કેરા' ગાતાં, 'અપૂર્વ અવસર' સાંભળતાં. પણ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી વિષે કંઈ ખબર નહોતી ! સમાધિમંદિરની નજીક જયરાજ પ્લોટની જૈનશાળામાં સામાયિક, પ્રતિક્રમણ મુખપાઠ અને પર્યુષણમાં પણ ભણાવતાં. ૭ શ્રેણીની પરીક્ષામાં સૌરાષ્ટ્રભરમાં ૨ જા નંબરે સફળ.

મોરબી તીર્થમાં સ્નાતક સુધીનું શિક્ષણ. ૧ વર્ષમાં ૨ ધોરણ ભણતાં ૧૪મે વર્ષે મેટ્રિક પણ Underage ને લીધે કૉલેજમાં પ્રવેશ ન મળતાં, રહ્યાં ઘેર ને ભણ્યાં ઢેર ! રોટરી ક્લબ તરફથી ૫ હજાર વિદ્યાર્થીમાં 'The Best Student' માટે નીતિશ લાહેરી શિલ્ડ એનાયત. ભક્તામર આદિ અનેક સ્તોત્રો, તત્ત્વાર્થ સૂત્ર, કર્મગ્રંથો, થોકડા, દશવૈકાલિક-ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનું વાચન અને કંઠસ્થ. કૃપાળુદેવે ૧૨ અવધાન કરેલા તે સ્થાનકવાસી જૈન ઉપાશ્રયનાં પવિત્ર સ્થળે અને પ્લોટની પૌષધશાળામાં અધ્યયનનો અણમોલ લ્હાવ લીધો તે ગોંડલ-લીંબડી સંપ્રદાયનાં સાધ્વીજી પાસે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

વચનામૃતજી

શબ્દરત્નકોશ

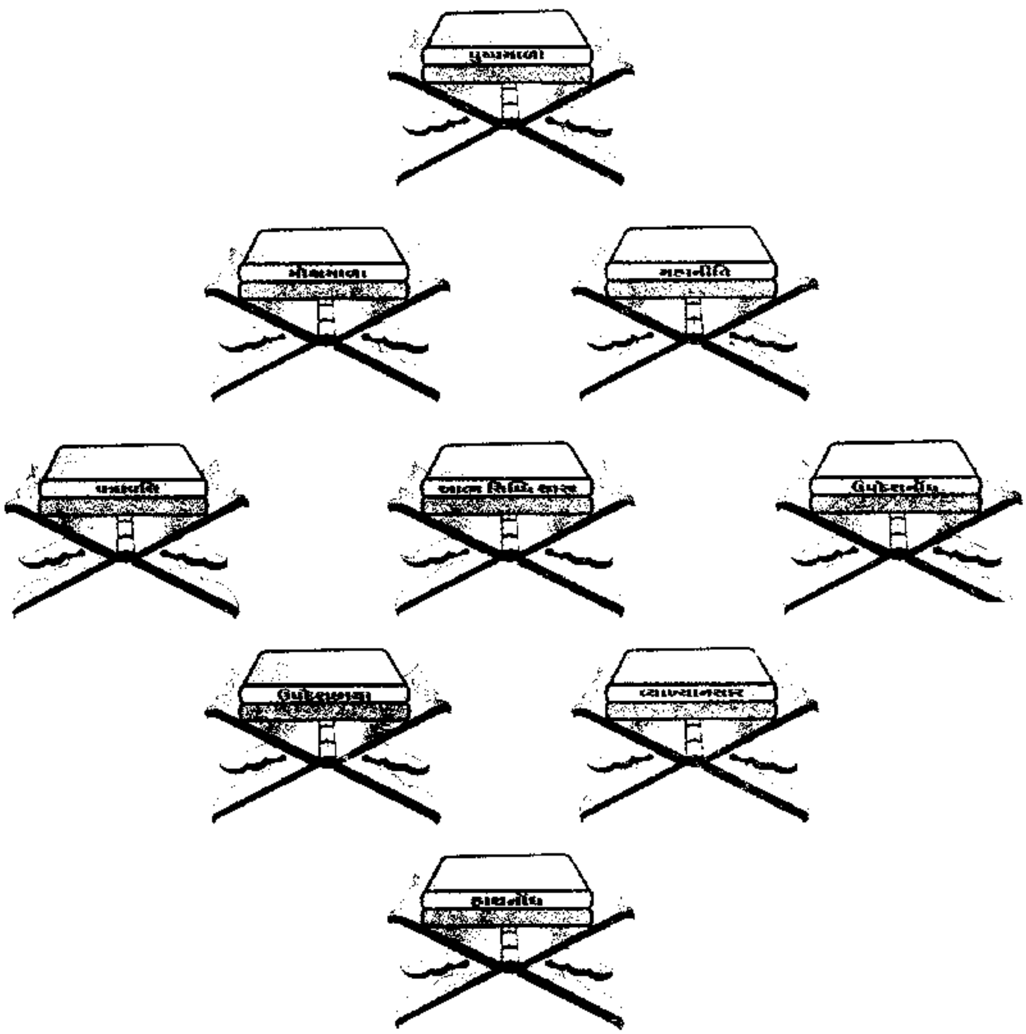

પ્રકાશક

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદિર

બાંધણી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

- શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃતજી શબ્દરત્નકોશ
  Shreemad Rajchandra Vachnamrutji ShabdaRatnaKosh

- સંપાદિકા : શ્રી સુધાબહેન શેઠ
  Shree SUDHABEN SHETH

- પૃષ્ઠ સંખ્યા : અંદાજિત ૭૦૦

- પ્રથમ આવૃત્તિ : પ્રત ૧૦,૦૦૦

- પ્રકાશન તારીખ : કૃપાળુદેવ નિર્વાણદિન
  તા.૮-૪-૨૦૦૭

- પ્રકાશક અને પ્રાપ્તિસ્થાન :
  શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ
  કુમારશાળા પાસે
  બાંધણી
  ૩૮૮ ૪૧૦ ગુજરાત
  ફોન : ૦૨૬૯૭-૨૪૭૭૧૩

- શ્રી નિરંજનભાઈ શેઠ : શ્રી સુધાબહેન શેઠ
  ૧૦ મે માળે, સિલ્વર શાઈન
  પંચાયત ચોક સામે
  યુનિવર્સિટી રોડ
  રાજકોટ ૩૬૦ ૦૦૫
  ફોન : ૦૨૮૧-૩૨૯૦૮૩૨/૩૨
  ફેક્સ : ૦૨૮૧-૨૫૭૩૨૬૨
  (માત્ર)

- ટાઈપસેટીંગ : અક્ષર ફોટોટાઈપોગ્રાફી

- મુદ્રક : સુપર પ્રિન્ટર્સ, રાજકોટ

- મૂલ્ય : + રવાનગી ખર્ચ અલગ

  પડતર કિંમત રૂા. ૨૨૫ | પ્રભાવના મૂલ્ય રૂા. ૧૦ | વાસ્તવિક મૂલ્ય : આત્મપરિણમન | વ્યાવહારિક મૂલ્ય: યથાશક્તિ શ્રુતભક્તિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પ્રસ્તાવના

॥ શ્રી 'સહજ' ને નમોનમઃ ॥

વર્ષો જૂની રાહનો આજે અંત આવે છે અને આપ સહુના કરકમળમાં 'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર શબ્દરત્નકોશ' અર્પતાં આનંદ અનુભવું છું. સાથે સાથે ધારણા કરતાં ચારેક માસ વિલંબ થયો છે તે બદલ ક્ષમાયાચના પણ કરું છું. જો કે, આવા ભગીરથ જ્ઞાનયજ્ઞમાં સ્વાભાવિક છે એ ય ખરું.

આમ તો, ઈ.સ.૧૯૮૩ માં અમેરિકા છોડીને શ્રી અગાસ આશ્રમના સતત ૧૪॥ વર્ષના નિવાસ દરમ્યાન, ઈ.સ.૧૯૮૮ માં આ શબ્દાર્થ લખવાનો પ્રારંભ કરેલો. લગભગ એ જ વર્ષે ૨૫૦૦ શબ્દના અર્થ લખાઈ ગયેલા. આમ શબ્દકોશનો શુભારંભ તો શુભસ્થળે જ થયો. પછી જાણે કંઈ જાણતાં જ નથી ! કોઈ કોઈ પાસે એ નોટબૂક ખરી, ફરી પણ આગળ લખવાની વાત ન સરી, વીસરી જ ગઈ કે શું ?

આખરે ઈ.સ.૨૦૦૬ (ગત સાલ)ના કૃપાળુદેવના નિર્વાણદિને પ્રસ્તુત શબ્દકોશ, શબ્દાર્થકોશ, શબ્દસંદર્ભકોશ કે શબ્દરત્નકોશ પૂર્ણ કરવા કૃતનિશ્ચયી બનીને કામ હાથ ધર્યું. ૧૦ માસ સુધી સતત-અવિરત-અનવરત રોજના ૧૬ કલાક કે વધુ અભીક્ષ્ણ જ્ઞાનોપયોગ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃત જેવાં સત્શ્રુત-પરમશ્રુત ખાતે જ પ્રવર્ત્યો છે અને આ ૧૫ હજાર શબ્દના અર્થનું, સંસ્કૃત વ્યુત્પત્તિનું, સંદર્ભનું, તિથિમાંથી તારીખના રૂપાંતરનું, પ્રેસ કૉપી, પ્રુફ રીડીંગ અને પ્રસ્તાવના ઇત્યાદિ સઘળી જવાબદારી અદા થઈ શકી તે શ્રી સદ્ગુરુદેવશ્રી જ બલિહારી છે. એની નિષ્કારણ કરુણાથી બધું નિર્વિઘ્ને પાર પડી રહ્યું છે. આ જીવની કોઈ હોંશિયારી-બહાદુરી-ગુંજાઈશ નથી એટલું અવશ્ય માનવા વિનંતિ.

કોશ પરિચય આપતાં પહેલાં આભારની લાગણી વ્યક્ત કરું, રખે ભુલાઈ જાય ! આ જ્ઞાનયજ્ઞ જેવા સુકૃતના સહભાગી સર્વ દાતાઓ-દાત્રીઓને દિલી મુબારકબાદી છે અને અંતરનાં અભિનંદન છે. શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી સંલગ્ન સંસ્થાઓની પણ એટલી જ ઋણી છું જેમણે મારામાં નિષ્ઠા રાખીને શીઘ્રમેવ પત્ર, ફોન, ફેક્સથી શુભેચ્છા અને અર્થસૌજન્યથી અનુમોદના કરેલ છે.

આ ગ્રંથ લખાય અને છપાય એ દરમ્યાન જે જે આત્માઓ દિવંગત થઈ ગયા તેમની નોંધ દિલગીરી સાથે લેવાઈ જાય છે. પ્રેમથી યોગદાન આપીને જતા રહ્યા, ન વાંચવા રોકાયા, ન આભાર ઝીલવા ઊભા રહ્યા ! શ્રદ્ધા, ભાવ ને નિષ્ઠા અચૂક સાથે લઈ ગયા. જ્યાં છે ત્યાં શાંતિ મળે એ પ્રાર્થના.

ઘરની વાત પણ કહી દઉં ? માવિત્રની વાત કરું તો, મારી પાસેથી ક્યારે ય કોઈ અપેક્ષા રાખી જ નથી. બલ્કે આવાં ભગીરથ કાર્ય માટે સદાયે શુભાશિષ વરસાવી છે, શુભેચ્છા પાઠવી છે અને પ્રોત્સાહન આપેલ છે. સમગ્ર સ્વજનસમાજનો યે ઋણ સ્વીકાર છે, કોઈ શુભાશુભ પ્રસંગમાં અમારી ક્યારેય હાજરી ન હોવા છતાં તેમનો એટલો જ સદ્ભાવ ને સ્વીકાર છે એ તેમની ઉદારતાને વંદના છે. બાકી મારા જેવા અલગારી સાથે રહેવું પૂ.શ્રી નિરંજનભાઈ, ચિ.શ્રેણિક અને હવે ચિ.પાયલને વસમું તો પડતું જ હશે ને ? કે બધું સમું જ હોય ? ઘરનાંનો સૌથી વધુ આભાર માનવો મુનાસિબ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✡ 'શબ્દરત્નકોશ' વિષે –

✡ વચનામૃતમાં એક-એક લીટી વાંચતા જતાં અઘરા લાગતા શબ્દો તારવ્યા છે.

✡ ૧ લી કૉલમ શબ્દની છે, ૨ જી અર્થની છે. અર્થની પહેલાં જે સંસ્કૃત શબ્દ આવે છે તે શબ્દની વ્યુત્પત્તિ છે. શબ્દના મૂળમાં ક્યો શબ્દ, ક્રિયાપદ કે પ્રત્યય છે તે સૂચવે છે. 'તોડફોડ' કહો છો તે.

✡ અર્થમાં પર્યાય શબ્દ એટલે સમાન અર્થી શબ્દ પણ મૂકયા છે. જુદા જ અર્થ થતા હોય તે પણ લખ્યા છે. સામાન્ય રીતે, વધુ બંધબેસતો અર્થ ૧લો રાખ્યો છે.

✡ વચનામૃતમાં તિથિ-મિતિ મળે છે, તારીખ નહીં. અમુક જગાએ તિથિ-વાર પણ નથી. વચનામૃતમાં જ્યાં તિથિ, વાર, સંવત લખ્યા છે ત્યાં પૂરી ચોકસાઇ-ગણતરીથી તેની તારીખ, માસ, સાલ આપવાનો પણ પ્રયત્ન કર્યો છે. અનેકાનેક મુમુક્ષુઓની વર્ષોની ખ્વાહિશ પૂરી કર્યાનો સંતોષ છે.

✡ **દે૦** એટલે દેશ્ય શબ્દ, દેશી ભાષાનો શબ્દ. દેશ્ય ભાષા પ્રાકૃત ભાષાના એક વિશેષ ભાગ રૂપે છે અને અનાદિ કાળથી પ્રાકૃત રૂપે પ્રવૃત્ત થયેલી હોવાથી તેનું નામ દેશ્ય પ્રાકૃત કે દેશી પ્રાકૃત.

✡ જે તે સંદર્ભગ્રંથ, પુસ્તક, આગમ, કાવ્ય, કૃતિ, કર્ત્તા વિષે ટૂંકમાં પણ વિગત આપી છે.

✡ જે પંક્તિ, ઉક્તિ, અવતરણ જ્યાંથી લેવાયું હોય તે સંદર્ભગ્રંથો વિષે પણ નાનો ઉલ્લેખ છે.

✡ વચનામૃતજીના પરિશિષ્ટમાં નથી છપાયા પણ મારા વાંચવામાં આવ્યા હોય તેવા સંદર્ભ પણ મૂક્યા છે.

✡ જે સંદર્ભ મૂકયા છે તે બધાં શાસ્ત્ર-પુસ્તક પર જરૂર નજર ફેરવી છે. ઝટપટ વાંચીને જ પાને ચઢાવ્યું છે.

✡ અનુક્રમણિકા આ કોશનાં છેલ્લા પાને રાખી છે. શરૂઆતમાં શોધશો નહીં.

✡ ગુજરાતી કક્કામાં ક્ષ, જ્ઞ, છેલ્લે આવે તેમ જ ગોઠવ્યું છે.
ઘણા કોશમાં ક પછી ક્ષ, ખ, ગ અને જ પછી જ્ઞ, ઝ, ટ હોય છે.

✡ કક્કા-બારાક્ષરી ભૂલી જનારાં માટે આ ગ્રંથનો 'બૂકમાર્ક' ઉપયોગી થશે. કક્કો કોઈ ભૂલી જાય ? ભૂલી જાય. આગળ ભણતાં જાય તેમ પાછલું ભુલાતું જાય. પણ પાયો છે એટલે રાખવો-નાખવો પડે.

✡ મોક્ષમાળાની રચનાતારીખ-તિથિ અનુમાનથી લખેલાં છે, વિચારશોજી.

✡ જૈન પારિભાષિક શબ્દો ઉપરાંત વેદાંતની પરિભાષાના શબ્દો પણ આવરી લેવાયા છે.

✡ ટૂંકમાં, અઘરા શબ્દો તો લીધા જ છે, સાથે સાથે આબાલવૃદ્ધને ઉપયોગી થાય એટલે સીધા સાદા શબ્દો પણ લીધા છે. શિષ્ટ ગુજરાતી લખાતું-બોલાતું ન હોવાથી જ્યાં જે ન સમજાય તેવું લાગે તે બધું જ સમાવવાનો આયાસ કર્યો છે. ઈંગ્લીશ મીડીયમવાળાને ઓછી તકલીફ પડે એટલે થોડું સરળ બનાવવા યત્નશીલ રહી છું છતાં ધારણા મુજબ સુગમ ન લાગે તે બનવા જોગ છે.

✡ આ કોશ VCD-DVD રૂપે પણ ઉપલબ્ધ થઈ શકશે.

✡ ખાસ અગત્યની વાત કે જે કંઈ રકમ વધી હશે તે આવા શબ્દકોશનાં કે એનાં જેવાં અન્ય પ્રકાશનમાં અર્થાત્ જ્ઞાનખાતામાં સદુપયોગી થશે. આપ સહુએ ભાવભેર લક્ષ્મીનાં યોગદાન દ્વારા જ્ઞાનાવરણીય કર્મ પાતળાં પાડીને જ્ઞાનધન ઉપાર્જ્યું છે એ માટે આપની શ્રુતભક્તિને શત શત વંદન.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

આવો આ કોશ લખાઈ ગયો હોય, આપ સહુના સલૂણા સહકારભર્યું આર્થિક ઉત્તરદાયિત્વ હોય, પરંતુ નીચેના ભાઈઓ કાંઈ કરે નહીં તો ? અક્ષર ફોટોટાઈપોગ્રાફીવાળા ભાઈશ્રી ભાવિનભાઈની ધીરજ અને દોડાદોડી, ટાઈપસૅટર શ્રી પ્રફુલ્લભાઈની ચીવટ અને મહેનત, ચિત્રપટજી માટે શ્રી હિતેષભાઈ અને છેલ્લે સુપર પ્રિન્ટર્સવાળા ભાઈશ્રી વિક્રમભાઈના સુંદર સહકાર બદલ અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનું છું. આ બધા ભાઈઓ પ્રકાશિત ન કરત તો આ કોશ આપને હસ્તગત કેવી રીતે થાત ?

બાકી તો, આ હૂંડાવસર્પિણી કાળમાં બીજા **મહાવીર : પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્** રાજચંદ્રજીનું માહાત્મ્ય વેદાયું છે તે કેવી રીતે શબ્દસ્થ કરું ? તેમનો એક એક શબ્દ અણમોલ રત્ન છે. શતાવધાન-સિદ્ધિ જે તેમને સહજસ્વભાવસિદ્ધ હતી પણ ૧૯ વર્ષની ભરયુવાનીમાં કેવી ફગાવી દીધી ? કેવો ત્યાગ ? આ સત્યની નિરંતર અસર તળે જીવું છું. સમજીને શમાવાનો માર્ગ છે, એ સમજવાનો પુરુષાર્થ સફળ થાઓ.

પરમકૃપાળુદેવના અંતરના મર્મ સમજાવતા પરમોપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજી અને પરમ પૂજ્ય બ્રહ્મચારીજીને પણ અગણિત નમસ્કાર છે. જેમના સત્સંગ વિના સુધા આ સુધા ન હોત તે બાળ બ્રહ્મચારી પ.પૂ.ડૉ. શ્રી શાન્તિભાઈ પટેલને પણ પ્રણામ. સત્પુરુષોના અંતરઆશયનાં રહસ્યોદ્‌ઘાટન તો આ બધાં કરી શકે, 'હું પામર શું કરી શકું ?'

આ કોશ પ્રકાશન કરવાનું શ્રેય અને સાહસ જેમણે કર્યું છે તે શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ, બાંધણીના મુખ્ય પદાધિકારી ભાઈશ્રી ધર્મેશભાઈ પટેલને હાર્દિક ધન્યવાદ સાથે બધા પદાધિકારીનો પણ આભાર માનું છું. બા.બ્ર.પરમ પૂજ્ય શ્રી મગનભાઈ (બાપા) પટેલની શીળી આશિષ મમ મસ્તકે જ છે. તેમને પણ વંદન.

છેક છેલ્લે, ક્યાંયે દાતા નામાવલિમાં ભૂલ રહી ગઈ હોય તે તો ક્ષમ્ય ન હોવા છતાં ક્ષમ્ય લેખશોજી. અર્થલેખનમાં ઉપયોગ ચૂકાયો હોય તો તે બદલ સર્વજ્ઞદેવની, કૃપાળુદેવની, તારકત્રિપુટીની અને આપ સહુ સુજનોની ખરા અંતઃકરણથી ક્ષમાપના લઉં છું. ગૃહસ્થી નિભાવતાં ઘરમાં જે સ્વચ્છતા, વ્યવસ્થા ને ચોકસાઈનો આગ્રહ છે તેના કરતાં અનેકગણી કાળજી રાખી હોવા છતાં ક્યાંયે ક્ષતિ લાગે કે શિષ્ટ સાહિત્યની શિસ્તભંગ લાગે તો એકલે હાથે ઝઝૂમ્યાં છે એટલું લક્ષમાં રાખી ક્ષંતવ્ય ગણવા નમ્ર વિનંતિ.

ભાષા અને વાણીનો પણ એક અધ્યાસ છે અને એ ખ્યાલમાં છે. સાચો તો સત્પુરુષ પ્રત્યેનો અર્થાત્ પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યેનો ભાવ. આ કોશમાં ક્યાંક પણ અર્થ વાંચીને-સમજીને તેમના પ્રત્યે ઓર ભાવ, અહોભાવ કે શ્રદ્ધાની શુદ્ધિ ને પ્રેમની વૃદ્ધિ થશે, ફલતઃ ભાવભાસન થશે, સમાધિ થશે તો કૃતાર્થતા માનીશ. આ કોશ કોષ બની રહો. આપણે સહુ એ મજાનો ખજાનો માણીને મોક્ષ પામીએ એ જ મંગળ મનોકામના.

॥ સહજાત્મસ્વરૂપ પરમ ગુરુ ॥

રાજકોટ તીર્થ
તા.૧-૩-૨૦૦૭

સુધા
સવિનય જયપ્રભુ
સાથે...

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

બે બોલ

ૐ

તત્ સત્

'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર' વચનામૃત એ પરમકૃપાળુદેવની કૃપાપ્રસાદી છે. તેના ઉપર ઘણા ગ્રંથો લખાયેલા છે. દેશપરદેશમાં વસતા જિજ્ઞાસુ મુમુક્ષુઓને તે સમજવામાં એક મુશ્કેલી હતી. સરળ સાદી ભાષામાં તેના શબ્દોના અર્થ સુલભ નહોતા. શબ્દકોશનું કામ પણ કોણ ઉપાડે ? ઝીણવટ, ચોકસાઈ, સાદગી, સરળતા અને સચ્ચાઈપૂર્વક પૂ.શ્રી સુધાબહેને તે ભગીરથ કાર્યે વર્ષાધિક સમય આપી આ ગ્રંથ આપ્યો તે ઘેર બેઠાં ગંગા જેવો ઉપકારક છે. આયુષ્યના તપોવનની આ પવિત્ર પ્રસાદી છે. પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યેના અનહદ પ્રેમનો આ પરિશ્રમ-પરિપાક છે. વિશાળ વાચકવૃંદને આનંદદાયક નીવડો.

સત્પુરુષોનું યોગબળ જગતનું કલ્યાણ કરો.

હરિઃ ૐ

શાન્તિ

(બ્રા.બ્ર.પ.પૂ.ડૉ. શ્રી શાંતિભાઈ પટેલ)

શિકાગો

U.S.A.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

બે બોલ

ૐ

તત્ સત્

'શુક્લ અંતઃકરણ વિના મારાં કથનને કોણ દાદ આપંશે ?'

શ્રી તારકત્રિપુટીના બોધથી જેનાં અંતઃકરણ શુક્લ બન્યાં છે તે પરમકૃપાળુદેવના આ પ્રશ્ને દ્રવે, સત્પુરુષોનાં વચન-અમીથી ભક્તિભાવથી પ્રતિસાદ પણ દે. તો બીજી બાજુ, 'સત્પુરુષના એકેક શબ્દમાં અનંત આગમ રહ્યાં છે, એ વાત કેમ હશે ?' એ કથને શ્રી સત્પુરુષના શબ્દે શબ્દે સ્ફૂરતી બ્રાહ્મી લીલા શબ્દબ્રહ્મે કંડારવાની કે ઝીલવાની વૃત્તિ રહે — અનન્ય શરણા પરાભક્તિથી ઉત્તરોત્તર સોપાને. ૧૫ થી ૧૭ કલાકના ઝંખન નયનોને જ્ઞાન-દર્શનોપયોગે શુક્લતા સમર્પે.

આવી અલૌકિકતા અત્ર લૌકિક સ્વાંગે સાકાર-સાક્ષરા થઈ છે, અને તે છે 'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનસુધા કોષ' સ્વરૂપે. કોષ્ઠબુદ્ધિનાં સરવરે ચંચુપાત કરતાં સૂર્યનાં રમ્યકિરણથી કાચનો કટકો ધન્યતા અનુભવે તેમ આ બાલિશ આત્મા આનંદે ઉજમે છે.

હરિઃ ૐ

શિકાગો શાન્તિ
U.S.A.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પ્રકાશકનું નિવેદન

॥ શ્રીમદ્ રાજપ્રભુને નમસ્કાર ॥
॥ શ્રી લઘુરાજજીને નમસ્કાર ॥ ॥ શ્રી બ્રહ્મદેવને નમસ્કાર ॥

જય પ્રભુ.

મારા અને મુમુક્ષુઓના પરમ પુણ્યોદય તે આપણને આજે મળે છે, 'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃત શબ્દરત્નકોશ'. આ સંસ્થા તરફથી પ્રકાશન કરતાં અત્યંત આનંદ અનુભવું છું.

એટલી ખબર છે કે, ઇ.સ.૧૯૮૩ માં આત્મકલ્યાણ માટે કેલિફોર્નિયા, USA છોડીને એક યુગલ ૪ વર્ષના શ્રેણિકને લઇને શ્રી અગાસ આશ્રમમાં આરાધના કરવા આવ્યું. પ.પૂ.બ્રહ્મચારીજીનાં સાન્નિધ્યમાં ૧૨ વર્ષ રહેલા, કૃપાળુદેવ પર પહેલું Ph.D કરનાર, USAની યુનિવર્સિટીઝમાં પણ પાશ્ચાત્ય તત્ત્વજ્ઞાનીઓ કરતાં કૃપાળુદેવ શું વિશેષ કહે છે, સમજાવે છે તે તેમનાં જ વચનથી અને ઈંગ્લીશમાં પણ સચોટપણે સમજાવનાર બાળ બ્રહ્મચારી પરમ પૂજ્ય ડૉ. શ્રી શાન્તિભાઈનો એવો તે કેવો સત્સંગ હશે કે આ 'કપલ' નામે શ્રી સુધાબહેન અને શ્રી નિરંજનભાઇ શેઠ ત્યાંની સુખસાહ્યબી છોડીને અમેરિકાથી સીધા અગાસ આશ્રમમાં સ્થાયી થઇ શક્યાં અને વળી લગાતાર ૧૪॥ વર્ષ સુધી ?

૧૮ વર્ષ જૂની વાત છે ને હું યે લગભગ એવડો જ હોઈશ. ફેબ્રુઆરી ૧૯૮૯ ની વાત કરું છું. આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા પૂજ્ય સુધાબહેનના વરદ હસ્તે થઇ છે. આજીવન બ્રહ્મચર્યદીક્ષા હોવાને કારણે કે વિરક્ત હોય એટલે પણ કદી ઘરના-બહારના પ્રસંગમાં નહીં જનારાં આ બન્નેએ પૂરા ૫ દિવસની પ્રતિષ્ઠા પ્રસંગે તો પ્રાણ પાથરી દીધા હતા. માત્ર ૩૧ દિવસમાં ૨૦૦ પાનાંનો 'બાંધણી પ્રતિષ્ઠા સ્મારક ગ્રંથ' પ્રકાશિત કરી શક્યાં હતાં. વાંચન-લેખન-પ્રકાશન બધું જ આવી ગયું. ફોન નહીં, વાહન નહીં, એમ સાધન ટાંચા છતાં. ૧૯૯૬ માં શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદિર, શિકાગોમાં પણ તેમણે પ્રતિષ્ઠા કરેલી. અમેરિકાનાં વિવિધ રાજ્યોમાં અને શ્રી રાજકોટ તીર્થમાં થયેલા તેમના પર્યુષણ સ્વાધ્યાયોથી તો આપ સુપરિચિત છો.

આ સિવાય પણ 'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર નિર્વાણશતાબ્દી સ્મરણિકા' તથા 'સહજ વીરત્વ' ભાગ ૧ અને ભાગ ૨ જેવા શ્રેષ્ઠ પુસ્તકોનું લેખન, સંપાદન અને પ્રકાશન કરેલ છે. આ કોશ વિષે તો શ્રી સુધાબહેન લખે એ જ બરોબર છે.

મંદિરજીમાં ત્રણે સત્પુરુષોનાં પ્રતિમાજી છે, ચિત્રપટજી છે, સ્વાધ્યાયખંડ છે, ધ્યાનકક્ષ છે. પાદુકાજીયુક્ત ૨ દહેરી છે, દહેરાસરજી નિર્માણાધીન છે, ભોજનશાળા છે, ૪૦ જેટલી એટેચ્ડ ટોઈલેટ-બાથરૂમની રૂમ પણ છે. આપની યથાશક્તિ સેવા કરવાનો લાભ આપવા જરૂર પધારશોજી.

પરમ પૂજ્ય બ્રહ્મચારીજી રચિત 'પ્રજ્ઞાવબોધ'નાં ૧૦૮ પુષ્પોની વિવિધ સ્વરકારો પાસે આછાં સંગીત સાથે ગવરાવીને સુંદર CDs પણ શ્રી સુધાબહેને મુમુક્ષુજનોના સહકારથી બનાવરાવી છે. ટૂંક સમયમાં અહીંથી પણ ઉપલબ્ધ થઇ શકશે.

અંતમાં, પૂજ્ય શ્રી સુધાબહેનનો આ Dictionary માટે ખૂબ ખૂબ આભાર માનીને વંદન કરું છું. કોશ સહુને કલ્યાણરૂપ હો એ શુભેચ્છા.

બાંધણી
માર્ચ ૨૦૦૭

ધર્મેશ પટેલ
મેનેજીંગ ટ્રસ્ટી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

વચનામૃત શબ્દ રત્ન કોશ

श्री राजचन्द्रप्रभवे नमोनमः

પૃ.૧	ક્રમાંક ૧	પ્રથમ શતક	નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં
૧	પ્રથમ	प्रथिल्ल । પહેલું	
૨	શતક	शत+क । સો (૧૦૦)નો સમુદાય, એક જ સરખી સો વસ્તુનો સંગ્રહ; સો કે સોની આસપાસની શ્લોક સંખ્યા ધરાવતી કૃતિ	
૩	શાર્દૂલવિક્રીડિત	૧૯ અક્ષરનો ગણમેળ છંદ; વાઘ-ચિત્તાની રમત જેવો	
૪	વૃત્ત	वृत् । છંદ	
૫	ગ્રંથારંભ	ग्रन्थ्+आ+रभ् । પુસ્તક-ગ્રંથની શરૂઆત, ધર્મશાસ્ત્રની શરૂઆત	
૬	પ્રસંગ	प्र+सञ्ज् । અવસર; પ્રસ્તાવ, સંબંધ, ઘટના; પ્રકરણ; સંગ-સહવાસ	
૭	રંગ ભરવા	रञ्ज् । આનંદમય કરવા, જમાવટ કરવા	
૮	કોડે	હોંશથી, અંતરની ઉમેદથી, ઉલ્લાસિત ભાવે	
૯	કામના	कम् । ઈચ્છા, શુભેચ્છા, ભાવના	
૧૦	ધર્મદ	धृ+दा । સંસારમાં પડતા આત્માને ધરી રાખે તે ધર્મ આપનાર	
૧૧	મર્મ	मृ+मनिन् । રહસ્ય, તાત્પર્ય, ભેદ, ગુપ્ત વાત; તત્ત્વ	
૧૨	ભર્મ	भ्रम् । ભ્રાન્તિ, ભ્રમ	
૧૩	હરવા	हृ । દૂર કરવા	
૧૪	અન્યથા	अन्य+थाल् । એ સિવાય; નહીં તો, નહીંતર; બીજી રીતે	
૧૫	કામ ના	કામ નથી, ઈચ્છા નથી, પ્રયોજન નથી	
૧૬	ભાખ્યું	भाष् । બોલું, નિરૂપણ-વર્ણન કરું; ભવિષ્ય કહું	
૧૭	મોક્ષસુબોધ	આ નામનું પદ્યશતક રચવાની શરૂઆત કરી, ૨૦ કડી રચી, સામાન્ય જનને અઘરું લાગશે એમ ગણી કૃપાળુદેવે અપૂર્ણ રાખ્યું લાગે છે.	
૧૮	કથું	कथ् । કહું	
૧૯	કામના	कम् । ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષમાં ત્રીજો પુરુષાર્થ (પત્રાંક ૯૭,પૃ.૨૦૭)	
૨૦	તત્ત્વ વિચાર	तत्+त्व । वि+चर् । અસલ,મૂળ કે વાસ્તવિક રૂપનો વિચાર,આત્મવિચાર	
૨૧	સત્ત્વ	अस्, सत् । અસ્તિત્વ; સાર; બળ; સદ્ગુણ; પ્રાણીમાત્ર	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૨	સુખદા	સુખ આપનાર, સુખ દેનાર; સ્વર્ગની અપ્સરા
૨૩	પ્રેરો	प्र+ईर् । પ્રેરણા કરો, પ્રોત્સાહન-ગતિ-આજ્ઞા-આદેશ આપો
૨૪	કામના	કામરહિતતા, નિષ્કામતા, વીતરાગતા
૨૫	છપ્પય	षट्पद । છપ્પો, ચાર ચરણ રોળાનાં, બે ચરણ ઉલાલાનાં હોય તેવો છંદ
૨૬	નાભિ	नह् । ૧૪મા કુલકર નાભિ રાજા તે ઋષભદેવ પ્રભુના પિતા; ઘર; દૂંટી; કેન્દ્ર
૨૭	નંદન	नन्द् । પુત્ર, આનંદ આપે તે; નાભિનંદન એટલે ભગવાન ઋષભદેવ
૨૮.	નાથ	नाथ् । સ્વામી, માલિક
૨૯	વિશ્વવંદન	विश्+वन्द् । સમગ્ર સૃષ્ટિ, ૧૪ રાજલોક, ૩ ભુવનનાં વંદન
૩૦	વિજ્ઞાની	वि+ज्ञा । પરમાત્મતત્ત્વના વિશેષ જ્ઞાની, વાસ્તવ જ્ઞાની; કેવળજ્ઞાની
૩૧	ફંદ	જાળ, ઢોંગ, સકંજો, કારસ્તાન, ફેલ-ફિતૂર, કાવતરું
૩૨	કરણ	कृ । કારણ, સાધન, કર્મ
૩૩	ખંડન	खण्ड् । તોડવું, તોડી પાડવું, રદિયો આપવો
૩૪	સુખદાની	सुख्+दा । સુખને જ રહેવાનું પાત્ર; અનંત સુખ દેનારા; સુખની સખી
૩૫	આદ્યંત	आदि+अंत । આદિથી અંત સુધી, પહેલેથી છેલ્લે સુધી,
૩૬	ખંત	क्षान्ति । ઉત્સાહ; ચીવટ, કાળજી
૩૭	અરિહંત	ऋ+हन् । અંતરંગ શત્રુને હણનાર
૩૮	તંતહારક	तन्+हृ । વાદવિવાદ દૂર કરનાર; ભવસંતતિ-પરંપરાનો અંત કરનાર
૩૯	મરણહરણ	मृ+हृ । મરણને ઉપાડી જનાર-દૂર કરનાર-હરનાર
૪૦	તારણતરણ	तृ । તારનાર અને તરનાર; ઉદ્ધાર કરનાર અને પાર થનાર
૪૧	વિશ્વોદ્ધારણ	विश्+उद्+धृ । વિશ્વનો ઉદ્ધાર
૪૨	અઘ	अम्+घ । પાપ, કુકર્મ
૪૩	હરે	हृ । દૂર કરે
૪૪	ઋષભદેવ	ऋष्–वृष्+भा+दिव् । આ અવસર્પિણી કાળના પ્રથમ તીર્થંકર
૪૫	પરમેશપદ	परम+ईश । પરમાત્મપદ, પરમેશ્વર પદ; પરમેશ્વરના ચરણકમળ
૪૬	રાયચંદ	પરમકૃપાળુદેવનું નામ, રાજચંદ્ર
પૃ.૨		**પ્રભુપ્રાર્થના** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૪૭	દોહરા	દુહો, એક છંદ, ૧૩+૧૧ માત્રાના બે અર્ધવાળો અર્ધસમ માત્રામેળ છંદ
૪૮	જળહળ	પ્રકાશમાન, ચળકતું
૪૯	જ્યોતિ	द्युत् । જ્યોત, પ્રકાશ, ચંદ્ર-સૂર્ય-તારા વગેરે; આત્મા, ચૈતન્ય
૫૦	કેવળ	के, केव्+वल् । શુદ્ધ; સંપૂર્ણ, પરિપૂર્ણ; અનંત; અનન્ય
૫૧	કૃપાનિધાન	कृप्+नि+धा । દયાના ભંડાર, અનુકંપાના આધાર
૫૨	પુનિત	पू । પવિત્ર
૫૩	તુજ	તારો, તારી, તારું
૫૪	ભયભંજન	भी+भञ्ज् । ભય ભાંગનાર, ટાળનાર, રોકનાર
૫૫	નિત્ય	नि+त्यप् । હંમેશા, સદા, અવિનાશી, ધ્રુવ
૫૬	નિરંજન	निर्+अञ्जन । (કર્મરૂપી) અંજન વિનાના, કર્મરહિત, નિર્દોષ, નિષ્કલંક
૫૭	ગંજન	गञ्ज् । ચૂરેચૂરો, નાશ, પરાજય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૮	ગંજ	गञ्ज् । ઢગલો, ખાણ; દાણાપીઠ; ગાંજા નામની વનસ્પતિ; ગૌશાળા
૫૯	ગુમાન	અભિમાન
૬૦	અભિવંદન	अभि+वन्द् । સ્તુતિ
૬૧	અભિવંદના	સન્માનપૂર્વક નમસ્કાર
૬૨	ધર્મધરણ	धृ । ધર્મને ધરનાર-આચરનાર
૬૩	સન્માન	सत्+मन् । આદર
૬૪	વિઘ્નહરણ	वि+हन्+हृ । બાધા-અંતરાયને દૂર કરનાર
૬૫	પાવનકરણ	पू+कृ । પવિત્ર કરનાર
૬૬	ભદ્રભરણ	भन्द्+भृ । કલ્યાણ-કુશળતાથી ભરપૂર કરનાર; સજ્જનોને પોષનાર
૬૭	ભીતિહરણ	भी+हृ । ભય હરનાર
૬૮	સુધાઝરણ	सु+धे(धा)+झृ । અમૃત વહેવડાવનાર, અમૃત ઝર્યા કરે તેવા
૬૯	શુભવાન	शुभ+वान् । કલ્યાણવંત
૭૦	ક્લેશહરણ	क्लिश्+हृ । રાગ-દ્વેષ દૂર કરનાર
૭૧	ચિંતાચૂરણ	चिन्त्+चुर् । ચિંતાનો ચૂરો-ભૂકો કરી નાખનાર
૭૨	અમાન	अ+मा । માનરહિત-નિર્માન; શરણ, શાંતિ; ભગવાનનાં ૧૦૦૮ વિશેષણ પૈકી એક
૭૩	અજર	अ+जृ । જરા-વૃદ્ધાવસ્થા ઘડપણ રહિત
૭૪	અમર	अ+मृ । મરતો નથી તે (આત્મા); દેવ
૭૫	અણજન્મ	अ+जन् । અજન્મ-પુનર્જન્મ જેને નથી તે સિદ્ધ પરમાત્મા
૭૬	અપવર્ગી	મુક્ત, મોક્ષિત, મોક્ષે ગયેલા
૭૭	અકળ ગતિ	अ+कल्+गम् । કળી-ઓળખી ન શકાય તેવી દશા
૭૮	અનુમાન	अनु+मा, मि । અટકળ, ધારણા; ભાવના, વિચાર; પરિણામ
૭૯	અકળ ગતિ અનુમાન	પંચમ ગતિને પ્રાપ્ત સિદ્ધાત્માની પ્રતિકૃતિ-છાયા
૮૦	નિરાકાર	निर्+आकार । આકાર વિનાના
૮૧	નિર્લેપ	निर्+लिप् । લેપાયા વિનાના
૮૨	નિર્મળ	निर्+मल् । મળ (રાગ-દ્વેષ-અજ્ઞાન) વિનાના, પવિત્ર
૮૩	નીતિનિધાન	नी+ई+नि+धा । નીતિના નિધિ-ભંડાર; નીતિના આધાર
૮૪	નિર્મોહક	निर्+मुह् । મોહ વિનાના
૮૫	નારાયણા	नारा+अयन । વિષ્ણુ; વાસુદેવ; શ્રીકૃષ્ણ; પરમાત્મા; સંન્યાસી; નરના સાથી જેની જંઘાથી ઉર્વશીની ઉત્પત્તિ
૮૬	સચરાચર	ચર-અચર સહિત, ચર એટલે ગતિશીલ-ચેતન, અચર એટલે સ્થિર-જડ, સમસ્ત સૃષ્ટિ, અખિલ બ્રહ્માંડ
૮૭	સ્વયંભૂ	सु+अय्+अमु+भू । પોતાની મેળે જ ઉત્પન્ન થયેલા, ઈશ્વર, ભગવાન
૮૮	પ્રભુ	प्र+भू । પરમાત્મા, પરમેશ્વર, ઈશ્વર, ભગવાન
૮૯	સાન	सम्+ज्ञा । ભાન, બુદ્ધિ, સમજણ, અક્કલ; ઈશારો, સંજ્ઞા
૯૦	સૃષ્ટિનાથ	सृज्+नाथ् । વિશ્વ-દુનિયા-જગતના-સંસારના સ્વામી-માલિક, સર્જનહાર
૯૧	સર્વેશ્વરા	જડ-ચેતનાત્મક સમગ્ર સૃષ્ટિના સ્વામી, પરમેશ્વર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૨	સંકટ	सम्+कट् । દુઃખ
૯૩	સકળ	स+कल् । બધું, સઘળું
૯૪	નૌતમ	नु, नव+तम । નવું, નવીન, નૂતન
૯૫	નિદાન	नि+दा । મૂળ કારણ; નક્કી, ચોક્કસ; નિયાણું
૯૬	વિકળ	वि+कल् । ચંચળ, ત્રુટિત; કળાહીન
૯૭	અચળ	अ+चल् । સ્થિર, ચળે નહીં તેવી, નિશ્ચલ; પર્વત
૯૮	આધિ	आ+धा । માનસિક રોગ-પીડા
૯૯	વ્યાધિ	वि+आ+धा । શારીરિક રોગ-પીડા
૧૦૦	ઉપાધિ	उप+आ+धा । અચાનક આવતી આધિ-વ્યાધિ સિવાયની તકલીફ, મુશ્કેલી
૧૦૧	કિંકર	किम्+कृ । દાસ, ચાકર, પામર, શું કરું-શું કરવાનું છે પૂછનાર
૧૦૨	કંકર	कङ्+कृ । કાંકરો-રી, પથ્થર; તણખલું, ભૂસું
૧૦૩	મતિ	मन् । બુદ્ધિ
૧૦૪	શંકર	शम्+कृ । કલ્યાણ-મંગળ કરનારા; મહાદેવ-શિવજી; શંકરાચાર્યજી
૧૦૫	શિશુ	शि+कु । બાળ, બાળક; ૮ વર્ષથી નીચેનું
૧૦૬	મુક્તિ	मुच् । મોક્ષ, સ્વતંત્રતા, આઝાદી, છુટકારો, છૂટકો
૧૦૭	જુક્તિ	युज्, युक्ति । યુક્તિ, ગોઠવણ, યોજના
૧૦૮	પ્રીતિ	प्री । પ્રેમ, હેત; રુચિ, ભાવ; અનુકંપા, અનુગ્રહ
૧૦૯	નમ્રતા	नम्+र । વિનય, નરમાશ
૧૧૦	ભલી	भद्र । સારી, રૂડી, ભલું કરે તેવી
૧૧૧	આર્ય પ્રજા	ऋ । प्र+जन् । ઉત્તમ, પ્રતિષ્ઠિત પ્રજા
૧૧૨	ઔદાર્યતા	उदार । ઉદારતા, કુલીનતા
૧૧૩	સંપ	संपात् । મેળ, એકતા, ઐક્ય
૧૧૪	જંપ	દે. झंप । શાંતિ, નિરાંત
૧૧૫	વણ	વિના, વગર, રહિત
૧૧૬	કંપ	कम्प् । આંદોલન, ધ્રૂજારો, કંપારો, કંપન
૧૧૭	દે	दा । આપ, આપો
૧૧૮	એદીપણું	આળસ, પ્રમાદ
૧૧૯	ભ્રમણા	भ्रम् । ભ્રમ, ભ્રાંતિ, વહેમ, અજ્ઞાન
૧૨૦	ભારત	ભરત ક્ષેત્ર, ભારત દેશ
૧૨૧	અવની	પૃથ્વી, જગત
૧૨૨	રાયની	राजन् । રાજની, રાયચંદભાઈની, કૃપાળુદેવની
૧૨૩	મહારાજ	महा+राजन् । ભગવાન; મોટો રાજા, સમ્રાટ
પૃ.૩		**ધર્મ વિષે** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૧૨૪	કવિત	આઠ આઠ અક્ષરે વિરામવાળો ૩૧ અક્ષરનો મનહર છંદ
૧૨૫	દિનકર	દિવસનો કરનાર, સૂર્ય, સૂરજ
૧૨૬	દિન	दो+इन् । દિવસ; તિથિ; તારીખ; મિતિ; સૂર્યોદયથી સૂર્યાસ્ત સુધીનો સમય; સૂર્યોદયથી સૂર્યોદય, ૨૪ કલાક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૭	દીન	दी । ગરીબ, નિર્ધન; નિસ્તેજ, ઉદાસ
૧૨૮	શશી	शश+इनि । ચંદ્ર, ચંદ્રમા
૧૨૯	શર્વરી	शृ । રાત્રિ, રાત
૧૩૦	સુહાય છે	शुभ् । શોભે છે, સોહાય છે, સોહે છે
૧૩૧	પ્રતિપાળ	प्रति+पाल् । પ્રતિપાલક, રક્ષક, ભરણપોષણ કરનાર
૧૩૨	પુર	पृ, पुर् । નગર, શહેર
૧૩૩	પેખો	प्रेक्ष् । જુઓ
૧૩૪	સુરસ	અલૌકિક આનંદ, ઉત્તમ રસ, શ્રેષ્ઠ શાંતરસ
૧૩૫	કવિતા	કાવ્ય, પદબંધ
૧૩૬	સલિલ	सल् । પાણી, જળ
૧૩૭	વિહીન	वि+हा । વિનાની, વગરની
૧૩૮	સરિતા	सृ । નદી
૧૩૯	ભર્ત્તાર	भृ, भर्त्ता । સ્વામી, ભરથાર, પોષણ કરનાર, પતિ; પ્રભુ; નાયક
૧૪૦	ભામિની	भाम् । સ્ત્રી, યુવાન રૂપાળી સ્ત્રી
૧૪૧	ભળાય છે	भल् । દેખાય છે; સંભાળ રખાય છે
૧૪૨	વદે	वद् । બોલે, કહે
૧૪૩	રાયચંદ વીર	રાયચંદભાઇ, વીર રાયચંદ, રાયચંદ મહાવીર
૧૪૪	કુકર્મી	ખરાબ કામ કરનાર
૧૪૫	કળાય છે	कल् । દેખાય-સમજાય-પરખાય-પ્રતીત થાય છે
પૃ.૩	**ક્રમાંક ૨**	**પુષ્પમાળા** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૧૪૬	વ્યતિક્રમી ગઇ	वि+अति+क्रम् । વીતી ગઇ, ઉલ્લંઘાઇ-ઓળંગાઇ ગઇ
૧૪૭	પ્રભાત	प्र+भा । સવાર, પરોઢ
૧૪૮	ભાવનિદ્રા	મિથ્યાત્વ, રાગદ્વેષાદિ પરિણામ
૧૪૯	નિદ્રા	निन्द् । ઊંઘ, એવી સ્થિતિ જેમાં આંખ-સંજ્ઞાવાહક નાડી બંધ-શરીર શિથિલ
૧૫૦	પશ્ચાત્તાપ	पश्चात्+ताप । પછીથી થતું દુઃખ, પસ્તાવો
૧૫૧	વિસ્મૃત કરો	वि+स्मृ । ભૂલી જાઓ
૧૫૨	સફળજન્ય	स+फल+जन् । સફળતા આપે-જન્મે તેવો
૧૫૩	શરમા	શરમ-લજ્જા રાખ, પ્રતિષ્ઠા જાળવ, ઇજ્જત આબરૂ સાચવ
૧૫૪	અઘટિત	घट् । ઘટિત-યોગ્ય નહીં તેવું
૧૫૫	કૃત્યો	कृ । કાર્યો, કામ, આચરણ
૧૫૬	સંસાર સમાગમે	सम्+आ+गम् । અહંતા-મમતાત્મક વ્યવહારના સંગમાં
૧૫૭	પ્રહર	प्र+हृ । પહોર, ૩ કલાક, દિવસનો ૮મો ભાગ, સાડા સાત ઘડી
૧૫૮	ત્વચા	त्वच् । ચામડી
૧૫૯	વનિતા	वन् । સ્ત્રી, નારી, મહિલા, પ્રેમિકા
૧૬૦	શા	कीदृशम् । કયા, કેવા, કેવાં; પ્રશ્નાર્થ સર્વનામ
૧૬૧	પ્રમાણથી	प्र+मा । પુરાવા-સાબિતી-ધોરણથી; પ્રમાણભૂતતાથી-સત્યથી
૧૬૨	ચિત્રવિચિત્રતા	चि । चित्र् । વિચિત્રતા, વિલક્ષણતા, આશ્ચર્યજનકતા, રંગબેરંગીપણું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૬૩	પ્રયોજન	प्र+युज् । હેતુ, કારણ; જરૂર; મતલબ
પૃ.૪		
૧૬૪	કિંવા	किम्+वा । વા, અથવા, અથવા તો, કે, યા, યા તો
૧૬૫	જીવિતવ્ય રહિત	जीव् । જીવન-પ્રાણ-આયુષ્ય રહિત; આજીવિકા વિનાના
૧૬૬	ગજા ઉપરાંત	गज । શક્તિ, ગજું-ગુંજાશ-ગુંજાયશ બહાર; ૨૪ ઈંચનો ૧ ગજ
૧૬૭	સત્પુરુષો	सत्+पुरु+शी । સત્‌ને પ્રાપ્ત પુરુષો; તીર્થંકરો, ઉત્તમ જ્ઞાનચેતનાના સ્વામીઓ
૧૬૮	મૂળ તત્ત્વમાં	मूल+तत्+त्व । મૂળ કારણમાં, પાયામાં, મંડાણમાં
૧૬૯	પ્રવર્ત્તન	प्र+वृत् । પ્રવૃત્તિ, આચરણ, પ્રેરણા, કાર્યની શરૂઆત-સંચાલન
૧૭૦	પક્ષપાત	पक्ष्+पा । એકબાજુ તરફેણ, અનુરાગ; બાજુ; વંશ; પખવાડિયું
૧૭૧	તાત્પર્ય	तत्पर । આશય, અભિપ્રાય, નિષ્કર્ષ, મતલબ, ભાવાર્થ, સાર
૧૭૨	રાહથી	રસ્તા-પંથ-માર્ગ-રીત-ચાલથી
૧૭૩	સંસારમળ	सम्+सृ+मल । સંસારનો મળ, સંસાર રૂપી મેલ
૧૭૪	સદાચાર	(अस्) सत्+आ+चर् । સારું આચરણ, સદાચરણ, શિષ્ટ પુરુષોનો આચાર
૧૭૫	સેવજે	सेव् । સેવન કરજે, ભજજે, ખૂબ સંગ કરજે, ઉપયોગમાં લેજે
૧૭૬	પરતંત્ર	पृ+तन् । પરાધીન, પરાશ્રિત, પરવશ, બીજાને આશ્રયે રહેનાર
૧૭૭	વિસ્મરણ	वि+स्मृ । વિસ્મૃતિ, યાદ ન રહેવું, ભૂલી જવું
૧૭૮	રમણીય	रम्+अनीयर् । સુંદર, મનોહર
૧૭૯	દુષ્કૃત	दुस्+कृ । અશુભ, પાપકાર્ય
૧૮૦	સ્મર	स्मृ । સ્મરણ કર, યાદ કર
૧૮૧	તત્પર	तन्-तद्+पर । તૈયાર, તલ્લીન
૧૮૨	સંભારી જા	सम्+स्मृ । યાદ કરી જા
૧૮૩	રંક	रम्+क । ગરીબ, રાંક
૧૮૪	કાયા	चि । શરીર, દેહ, તન; પુદ્‌ગલનો સમુદાય
૧૮૫	પુદ્‌ગલ	पुत्+गल् । પરમાણુ, પૂરણ-ગલન (મળવું-વિખરાવું) જેનો સ્વભાવ છે
૧૮૬	સાડા ત્રણ હાથ	સવા પાંચ ફૂટ, કોણીથી વચલી આંગળીના ટેરવા સુધી ૧૮ ઈંચ=એક હાથ
૧૮૭	ભૂમિ	भू+मि । જમીન, પૃથ્વી; દેશ, પ્રદેશ; સ્થાન, સ્થળ, જગ્યા
૧૮૮	ફિકર	ચિંતા, કાળજી
૧૮૯	પ્રમાદ	प्र+मद् । આળસ, અસાવધાની, ગફલત, બેપરવાઈ
૧૯૦	વ્યભિચાર	वि+अभि+चर् । કદાચાર, બદચાલ, પરસ્ત્રી-પરપુરુષનો આડો વ્યવહાર
૧૯૧	નિર્વંશ	निर्+वम्, वन्+श । નિઃસંતાન, જેના વંશમાં કોઈ ન રહ્યું હોય તેવું
૧૯૨	ચંડાલ	चण्ड्+आलञ् । અત્યંત નીચ-નિર્દય જ્ઞાતિ-મનુષ્ય જેની ઉત્પત્તિ શૂદ્ર માતા અને બ્રાહ્મણ પિતાથી; ઘાતકી, પાપી, જલ્લાદ
૧૯૩	કસાઈ	પશુને મારીને-કતલ કરીને તેનું માંસ વેંચવાનો ધંધો કરનાર, ખાટકી
૧૯૪	ઉદ્યમ	उद्+यम् । યત્ન, મહેનત, ઉદ્યોગ
૧૯૫	બ્રહ્મચર્ય	ब्रह्मन्+चर् । ઇન્દ્રિયનો નિગ્રહ, વીર્યરક્ષા, ૮ પ્રકારે મૈથુનનો ત્યાગ
૧૯૬	વેશ્યા	वेशेन आचरति । ગણિકા, વારાંગના, ગાવા-બજાવવા-નાચવાનો ધંધો કરીને પુરુષોને આકર્ષતી સ્ત્રી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૯૭	કણ	कण् । અનાજનો દાણો
૧૯૮	કાળને ઘેર	कु+ला । कु+अल् । कलयति आयुः । સમયને ઘેર; કાળદેવતા, મૃત્યુ
૧૯૯	પરૂણો	प्राघुण, प्राघूर्णक । પરોણો, મહેમાન, અતિથિ, પાહુણા
૨૦૦	રળવાનું	रल् । કમાવાનું
૨૦૧	ધાન્યાદિકમાં	धान+यत् । અન્ન, અનાજ વગેરેમાં
૨૦૨	મોત	મૃત્યુ, મરણ
૨૦૩	કૃપણ	कृप् । કંજૂસ, લોભી
૨૦૪	અમલમસ્ત	સત્તા-અધિકાર-વહીવટ-હકૂમતમાં લીન-મગ્ન-ડૂબેલો
૨૦૫	નેપોલિયન બોનાપાર્ટ	ફ્રાન્સનો મહાન સમ્રાટ, યુરોપને ધ્રૂજાવનાર (ઈ.સ.૧૭૬૯-૧૮૨૧) પણ છેલ્લે સૅન્ટ હેલિનાના તોફાની પહાડી દ્વીપ પર ૬ વર્ષ કેદ ભોગવી એકલો મરણને શરણ થયો (તે બન્ને સ્થિતિ)
૨૦૬	વિવેકથી	वि+विच् । સાચું-ખોટું, હિત-અહિત જાણી છૂટા પાડવાની બુદ્ધિ
૨૦૭	અઘોર	अ+घोर । અતિ ભયંકર-ભયાનક
પૃ.૫		
૨૦૮	ભિક્ષાચરી	भिक्ष्+आ+चर् । ગૌચરી; સેવા-ચાકરી, કર્ત્તવ્યધર્મ; ભિક્ષાવૃત્તિ
૨૦૯	દુર્ભાગ્યશાલી	दुर्+भज् । કમભાગી, બદકિસ્મત, કમનસીબ, દુર્ભાગી
૨૧૦	અન્યનું	अन्+यः । બીજાનું, કોઈનું
૨૧૧	બૂરું	ખરાબ, બૂરી દશા
૨૧૨	અનાચાર	अन्+आ+चर् । દુરાચરણ, અપ્રશસ્ત આચાર, શાસ્ત્રોક્ત વિરુદ્ધ આચરણ
૨૧૩	કટાક્ષદૃષ્ટિ	कट्+अक्ष । વક્ર દૃષ્ટિ, આક્ષેપભરી નજર, ક્રોધ સહિત નજર
૨૧૪	અનુચર	નોકર, સેવક, પાછળ ચાલનારો, અનુયાયી, દાસ
૨૧૫	અધિરાજ	રાજાનો રાજા, મહારાજા, સમ્રાટ; સ્વામી, શેઠ, માલિક આત્મા
૨૧૬	નિમકહલાલી	કૃતજ્ઞતા, ઉપકારની કદર
૨૧૭	દુરાચારી	दुर्+आचार । ખરાબ આચરણવાળો, દુર્જન, દુષ્ટ આચરણ કરનાર
૨૧૮	આજીવિકા	आ+जीव् । ગુજરાન, ભરણપોષણ, જીવનનિર્વાહ
૨૧૯	ધર્મકરણી	धर्म+कृ । ધર્મઆચરણ, ધર્મકાર્ય
૨૨૦	આહાર	आ+हृ । ખોરાક, ખાનપાન, ખાવું-પીવું તે, ભોજન
૨૨૧	વિહાર	वि+हृ । ક્રીડા; આનંદ-પ્રમોદ; જૈન મુનિ પગે ચાલીને પ્રવાસ કરે તે
૨૨૨	નિહાર	नि+हृ । મળ-મૂત્ર ત્યાગની ક્રિયા; હિમ, ઝાકળ
૨૨૩	પ્રક્રિયા	प्र+कृ । પદ્ધતિ, રીત, ક્રિયા, કાર્યપ્રણાલી
૨૨૪	દ્રવ્ય ઉપાર્જન	द्रु+उप+अर्ज् । પૈસો-ધન કમાઈ-પ્રાપ્તિ
૨૨૫	અન્યાય સંપન્ન	अ+न्याय+सम्+पद् । ન્યાય વિરુદ્ધ-દોષ-દુષ્કર્મ-પાપ વડે પ્રાપ્ત-મેળવેલું
૨૨૬	શૌચક્રિયા યુક્ત	शुचि । મળત્યાગ વગેરે પ્રાતઃક્રિયા કરીને
૨૨૭	સમુદાય	सम्+उद्+अय् । સમૂહ, ઝુંડ, ટોળું
૨૨૮	જુલમી	જુલમગાર, અત્યાચાર-બળાત્કાર કરનાર, કેર વર્તાવનાર
૨૨૯	કામી	कम्+णिनि । વિષયી, વિષયવાસનાવાળા, કામુક, રસિક
૨૩૦	અનાડી	अज्ञानी । મૂર્ખ, ગમાર, જક્કી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૩૧	વિદ્યાસંપત્તિમાં	विद् । જ્ઞાન-વિજ્ઞાન મેળવવામાં
૨૩૨	ગ્રાહ્ય	ग्रह् । ગ્રહણ કરવા યોગ્ય
૨૩૩	જંજાળ	જમની જાળ, કુટુંબ-કબીલાની ઉપાધિમય જમાવટ-લફરાં
૨૩૪	ગૌણતાએ	गुण । અ-મુખ્યતાએ, પેટા પ્રકારે, ગૌણ રીતે; ગુણની દૃષ્ટિએ
૨૩૫	દોરંગી	મનસ્વી, ચંચળ, સમયે સમયે જુદો જુદો પ્રકાર ધારણ કરતું
૨૩૬	શૌચ	शुच् । સ્વચ્છ, નિર્મળ, પવિત્ર; સ્પષ્ટ, સાફ, ચોખ્ખું
૨૩૭	મિતાહારી	मा । માપસર-પ્રમાણસર આહાર કરનારો
૨૩૮	અકબર	દિલ્હીનો નામાંકિત મોગલ બાદશાહ, હિંદુ-મુસ્લિમને સરખા ગણનાર, હિંદુઓ પરનો યાત્રાવેરો માફ કરનાર, (વિ.સં.૧૬૧૨-૧૬૬૦)

પૃ.૬

૨૩૯	દુર્ઘટ	दुर्+घट् । મુશ્કેલ, મુશ્કેલીથી બને-ઘટે તેવું, અશક્ય, દુઃસંભવ
૨૪૦	નિર્મૂળ	निर्+मूल । મૂળ-આધાર વિનાનું
૨૪૧	મહારંભી	महा+आ+रभ् । અત્યંત-મોટી હિંસા કરનાર
૨૪૨	બહોળી	बृह् । ઘણી બધી, પુષ્કળ, વિપુલ પ્રમાણમાં
૨૪૩	વખત	સમય
૨૪૪	વિપળ	પળનો ૬૦ મો ભાગ, અઢી વિપળની એક સેકન્ડ
૨૪૫	વિરાગ	વૈરાગ્ય, વિરક્તિ
૨૪૬	જંજાળમોહિની	સંસારની ઉપાધિ
૨૪૭	આભ્યંતરમોહિની	રાગ-દ્વેષ; વાસના
૨૪૮	નવરાશ	ફુરસદ, નવરાઇ
૨૪૯	ગમ્મત	गम्, गम्यते । વિનોદ, મઝા
૨૫૦	સુયોજક કૃત્ય	सु+युज् । સત્કાર્ય, સન્માર્ગમાં-આત્મ ઉપયોગમાં જોડાવાનું કાર્ય
૨૫૧	દોરાવું	दोर् । હાથ પકડી સાથે ચાલવું, માર્ગદર્શન પ્રમાણે ચાલવું
૨૫૨	વિલંબ	वि+लम्ब् । ઢીલ, સુસ્તી
૨૫૩	મંગળદાયક	मंगं लाति । સુખને લાવે-આપે તે મંગળ; माम् गालयति । 'મ' કારને (માન-મદ-મોહ-મત્સર-મળ) ગાળે તે મંગળ; मंग्यते अनेन । જેના વડે કલ્યાણ થાય તે મંગળ; શુભ-સુખ-કલ્યાણને આપનારી-દેનારી
૨૫૪	લૂણ ખાય છે	लवण । મીઠું-નિમક-અન્ન જમે છે, આજીવિકા મળે છે
૨૫૫	શાંતિ	शम् । નિવૃત્તિ, નવરાશ, ફુરસદ
૨૫૬	સાયંકાળ	સંધ્યાકાળ, સાંજ
૨૫૭	બાધ ન અણાય	વિરોધ, અડચણ, દોષ ન આવે
૨૫૮	વિચક્ષણતા	वि+चक्ष् । દીર્ઘદૃષ્ટિ, શાણપણ, ચોક્કસપણું, પારદર્શિતા, ચતુરાઇ
૨૫૯	આરોગ્યતા	अ+रुज् । અ-રોગ, રોગનો અભાવ, સ્વાસ્થ્ય, તંદુરસ્તી (આત્માની)
૨૬૦	મહત્તા	महत् । વિશાલતા, ગુરુતા, શ્રેષ્ઠતા; મહત્ત્વ, મહાનતા (આત્માની)
૨૬૧	પવિત્રતા	पू । શુદ્ધિ, નિર્મળતા, શુચિતા, પાપરહિતતા (આત્માની)
૨૬૨	ફરજ	કર્ત્તવ્ય, જવાબદારી (આત્મા પ્રત્યેની)
૨૬૩	કરજ	દેવું, ઋણ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૬૪	ગણિતભાવ	गण् । ગણતરી-ત્રી, સરવાળા-બાદબાકી-ગુણાકાર-ભાગાકારની દૃષ્ટિ
૨૬૫	શિક્ષા	शिक्ष् । શિક્ષણ, બોધ, શીખ; સજા
૨૬૬	નિરભિમાની	निर्+अभिमानी । અભિમાન વિનાનો, ગર્વરહિત
૨૬૭	૦—	કંઈ પણ, કિંચિત્ પણ
૨૬૮	કથા	कथ् । ધર્મસંબંધી વાત, વૃત્તાંત
૨૬૯	સદ્‌વૃત્તિ	सद्+वृत् । સદ્‌વર્તન, સારી વૃત્તિ
૨૭૦	વિદુર	विद् । મહાભારતમાં ધૃતરાષ્ટ્ર અને પાંડુના નાના ભાઈ, પાંડવોના કાકા, ઉત્તમ નીતિ વચનો આપનાર ઉત્તમ પુરુષ; વિદ્વાન, ધીર, કુશળ
૨૭૧	સુવાય	स्वप् । સૂઈ શકાય, ઊંઘી શકાય
૨૭૨	સોનેરી	सुवर्णधर् । સોનાનો, સોના જેવો, ઉત્તમ, ધ્યાનમાં લેવા જેવો
૨૭૩	કૃતકૃત્ય	ધન્ય, કૃતાર્થ, કરવાનું કામ કરી લીધું તે
પૃ.૭		
૨૭૪	તમાકુ	तम्+कालन् । કેફી છોડનાં સૂકવેલાં પાંદડાં જેની પતરી વ્યસન તરીકે ખાવામાં ને બીડી, સિગારેટ, હોકા પીવામાં વપરાય છે
૨૭૫	વ્યસન	वि+अस् । ખરાબ લત, કુટેવ, નિર્બળતા, અધઃપાત, પાપાચારની આદત; લીનતા; અસ્ત થવાની ક્રિયા; મુખ્ય અને અવશ્ય ત્યાગવા યોગ્ય આ ૭ વ્યસનો : જુગાર, માંસ, મદિરા, મોટી ચોરી, વેશ્યાગમન, શિકાર, પરસ્ત્રી-પરપુરુષ ગમન : આ ૭ વ્યસનત્યાગની કૃપાળુદેવની આજ્ઞા છે
૨૭૬	પૂર્ણ કર	પૂરું કરી નાખ, સમાપ્ત કર
૨૭૭	સઘળાનો	બધાંનો
૨૭૮	—(૦)	ગુરુરેખા, વિરામ રેખા, હવે મીંડું જ વાળવું, વ્યસનનો એકડો ન કરવો
૨૭૯	વાસ્તવિક	वस्, वस्तु । ખરેખર, હકીકતમાં, અસલી, યથાર્થ, પારમાર્થિક
૨૮૦	વિરલા	वि+रा । બહુ જ ઓછા, દુર્લભ
૨૮૧	નાહિમ્મત	હિંમત વિનાનો, કાયર
૨૮૨	સચ્ચિદાનંદ	सत्+चित्+आनन्द । અસ્તિત્વ, ચેતન અને આનંદ રૂપ આત્મા, પરબ્રહ્મ
૨૮૩	સુગંધી	સુવાસ, સુગંધ, ફોરમ, મહેક
૨૮૪	માનનીય	मान् । પૂજ્ય, સમ્માનનીય, માન આપવા યોગ્ય, માન્ય કરવા જેવો
૨૮૫	પ્રતિભાવ	प्रथ्, प्रति+भाव । વિરુદ્ધ, બીજા, સામા ભાવ
૨૮૬	મચી રહ્યું છે	मच् । જામી પડ્યું છે, જોસ-શમાં આવી ગયું છે; દૂષિત થઈ રહ્યું છે
૨૮૭	કટાક્ષદૃષ્ટિની રેખા	कट्+अक्ष । નજર ન કરવા જેવું, આડી-વાંકી નજરે જોવાનો આંકો-લીટી
૨૮૮	નિરુપાધિમય	निर्+उप+आ+धा । ભ્રમ, ઉત્પાત, ઉપદ્રવ, બાધક તત્ત્વ વિનાનું
૨૮૯	નિરુપયોગી	निर्+उप+युज् । ઉપયોગમાં-કામમાં ન આવે તેવી
૨૯૦	લક્ષિત	लक्ष् । લક્ષ કરેલો, ધ્યાનમાં
૨૯૧	ઉજવાળી હોય	उज्जवल । અજવાળી-પ્રકાશિત કરી હોય, મેલ વિનાની-સાફ કરી હોય
૨૯૨	મર્યાદાલોપનથી	मर्या+दा+लुप् । વિવેક-શિષ્ટતા-સભ્યતા-લાજ-શરમ-અદબના ભંગથી
૨૯૩	પાપભીરુ	पा+प+भी+कु । પાપનો ભય-ડર રાખનાર, પાપથી ભયભીત, પાપથી બીવે
૨૯૪	પ્રજ્ઞા	प्र+ज्ञा । બુદ્ધિ, જ્ઞાન, પ્રતિભા, વિવેક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૯૫	દરકાર	પરવા, તમા, કાળજી; આદર
૨૯૬	મર્યાદા	લાજ, શરમ
૨૯૭	પ્રશંસી	प्र+शंस् । વખાણી છે, તારીફ કરી છે
૨૯૮	પ્રશસ્ત મોહ	प्र+शंस् । વખણાયેલો, શાસ્ત્રોક્ત, શ્રેષ્ઠ, શુભ
૨૯૯	બાઈ	बाई । સ્ત્રીના નામ પાછળ લગાડાતો માનસૂચક શબ્દ; સાસુજી; નોકરડી
૩૦૦	કીર્તન	कृत् । કીર્તિનું વર્ણન, યશોગાન; ગાયન-સંગીત સાથે પ્રભુગુણ વર્ણન
૩૦૧	અર્ચા	अर्च् । પૂજા, અર્ચના, સંમાન, સમ્માન, સન્માન, સ્વાગત
૩૦૨	સત્‌શીલવાન	ચારિત્ર્યવંત, સદાચારી
પૃ.૮		
૩૦૩	ટાળવા	દૂર કરવા, નિવારવા
૩૦૪	ક્રમાનુક્રમ	ક્રમને અનુસરીને, ક્રમબદ્ધ, ક્રમવાર, ક્રમેક્રમે; હારબંધ
	ક્રમાંક ૩	**કાળ કોઈને નહીં મૂકે નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૩૦૫	હરિગીત	हरि+गीति । ૨૮ માત્રાનો એક માત્રામેળ છંદ
૩૦૬	મૂલ્યવંતી	मूल । કિંમતી, કીમતી, બહુ ભારે-મોંઘી
૩૦૭	મલકતી	मल्लक । શોભતી; મંદ મંદ હસતી; મોગરાનાં પુષ્પ જેવી
૩૦૮	કંઠકાંતિ	ગળાની શોભા
૩૦૯	આભૂષણ	ઘરેણું, અલંકાર
૩૧૦	ઓપતા	ओप्प् । ચળકતા, શોભતા
૩૧૧	જન	जन् । જીવધારી, પ્રાણધારી, મનુષ્યો, લોકો
૩૧૨	નવ	ન, નહીં, નથી
૩૧૩	મણિમય	मण् । જવાહર-ઝવેરાત, બહુમૂલ્ય રત્ન, કિંમતી પથ્થરવાળો
૩૧૪	મુગટ	मुकुट । માથે મૂકવાનો રાજાનો તાજ
૩૧૫	કર્ણ	કાન
૩૧૬	કુંડળ	कुण्ड् । કાનનું જૂના જમાનાનું ઘરેણું
૩૧૭	કાંચન	काञ्च् । સોનું, સુવર્ણ, હેમ
૩૧૮	કડાં	कटक । હાથના ઘરેણાં, કાંડાના ઘરેણાં
૩૧૯	કરમાં	कृ । હાથમાં
૩૨૦	પળમાં	पल । ઘડીના ૬૦ મો ભાગ-૨૪ સેકન્ડમાં; ક્ષણમાં
૩૨૧	પૃથ્વીપતિ	રાજા
૩૨૨	ભૂતળ	भू+तल । ભોંયતળિયે, ભોંયે, ભોં ભેગા, પૃથ્વીની સપાટી પર; જગત
૩૨૩	માંગલિક મુદ્રા	મંગળ-શુભ વીંટી
૩૨૪	જડિત	जड् । જડેલું, સજ્જડ બેસાડેલું
૩૨૫	માણિક્ય	માણેક-કિંમતી લાલ રત્ન
૩૨૬	પે'રતા	परि+धा । પહેરતા
૩૨૭	પોંચી	प्रहुंच । પહોંચા-હાથના કાંડાનું ઘરેણું
૩૨૮	વેઢ	वेष्टक । બેથી વધારે આંટાવાળી વાળાની વીંટી, આંગળીના વેઢા પર પહેરવાનો જાડો કરડો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૨૯	ફાંકડા	फक्का । દેખાવડા, છેલછબીલા, વરણાગી, બેફિકરા, ખુશમિજાજી
૩૩૦	પરે	पर । પર, ઉપર
૩૩૧	કાતરા	મૂછના બન્ને છેડાના લાંબા આંટીવાળા વાળ, થોભિયા
૩૩૨	સાંકડીમાં	संकटक । સંકટમાં, દુઃખમાં, સંકડાશમાં, મુશ્કેલીમાં; લગોલગ
૩૩૩	સોઇને	शोधि । સગવડ, સુવિધા, અનુકૂળતા, ગોઠવણને
૩૩૪	છો	છ, છો ને, ભલે ને, ભલે; કે; 'હોવું'નું વર્તમાનકાળ ૨જો પુરુષ બ.વ. Are
૩૩૫	ચંડે	चण्ड् । ક્રોધે, અત્યંત બળ વડે, ઉગ્ર થઇને, કર્મઠ થઇને, પરાક્રમથી
૩૩૬	નીપજ્યા	निष्पद्य । નીવડ્યા, પેદા થયા
૩૩૭	બ્રહ્માંડ	ઈંડા આકારનું સમગ્ર વિશ્વ-સૃષ્ટિ
૩૩૮	ભૂપ	भू+पा । જમીનની રક્ષા કરે તે રાજા
૩૩૯	ચક્રી	ચક્રવર્તી, સમ્રાટ, ચક્રરત્ન જે રાજાને ત્યાં ઉત્પન્ન થાય છે તે
૩૪૦	અવળા	ઊંધા, વિપરીત, ઊલટા; પ્રતિકૂળ
૩૪૧	સવળા	સીધા, સમા, સુલટા, સરખા; અનુકૂળ
૩૪૨	પાસા	पाशक । ચોપાટ રમવામાં વપરાતા અંક પાડેલા ચોરસ-લંબચોરસ ટુકડા
૩૪૩	ભાગિયા	ભાગી ગયા, ભાગ્યા
૩૪૪	ખટપટો	પંચાતો, કડાકૂટો
૩૪૫	તરવાર	तरं वारयति । સામા પક્ષનાં બળને વારનારું હથિયાર, તલવાર, ખડ્ગ
૩૪૬	ટેકધારી	પ્રતિજ્ઞા-પણ રાખનારા
૩૪૭	પૂર્ણતા	સંપૂર્ણ
૩૪૮	પેખિયા	प्रेक्ष् । જણાતા હતા, દેખાયા
૩૪૯	કેશરી	સિંહ, કેસરી
૩૫૦	ભડવીર	શૂરવીર, બહાદુર
૩૫૧	રોઇને	रुद् । રડીને, રુદન કરીને, દુઃખ ગાઈને
પૃ.૯	**ક્રમાંક ૪**	**ધર્મ વિષે** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૩૫૨	સાહ્યબી	સાહેબી, જાહોજલાલી, વૈભવ, શેઠાઇ
૩૫૩	મદ	અભિમાન, ગર્વ, કેફ, નશો
૩૫૪	ખમા ખમા	પડ્યો બોલ ઝીલાતો હોય, થોભો, 'કુશળ રહો-ઘણી ખમ્મા હો' નો ઉદ્ગાર
૩૫૫	ખુદ	પોતે, જાતે; શુદ્ધ, અસલ
૩૫૬	એશ	મોજમઝા, સુખચેન
૩૫૭	અંકોર	अङ्कुर । અંકુર, ફણગો, મૂળ, બીજ
૩૫૮	દોલત	પૈસા, પૂંજી, મિલકત
૩૫૯	દોર	दो+रा । સત્તા, અધિકાર
૩૬૦	પ્રૌઢતા	प्र+वह् । પીઢતા, ગંભીરતા, પુખ્તતા, નિપુણતા, પરિપક્વતા, અનુભવ
૩૬૧	દક્ષ	दक्ष् । હોંશિયાર, કુશળ
૩૬૨	દાસ	दास् । નોકર, ચાકર, સેવક
૩૬૩	ધામ	નિવાસસ્થાન, રહેઠાણ, ઘર
૩૬૪	સદ્ધર્મ	सत्+धर्म । સાચો ધર્મ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૬૫	બેએ જ બદામનું	અત્યંત નજીવી કિંમતનું, ઈ.સ.૧૮૬૨ સુધીનાં ચલણ પ્રમાણેરૂપિયાનો ૧૬૦૦ મો ભાગ અને દોકડાનો ૧૬ મો ભાગ
૩૬૬	મોડવાને	मुट्। મૂકવાને, મરડવાને, દૂર કરવા, તોડી નાખવા
૩૬૭	ફેલપણું	પાખંડ, જૂઠાણું, અપરાધ, દંભ
૩૬૮	જાળફંદ	જન્મ-મરણની જાળનું બંધન; માયા
૩૬૯	હેતે	हृदय। હેતથી, હેતપૂર્વક; પ્રીતિ-સ્નેહ-વહાલ-કૃપા-ભાવથી
૩૭૦	કુમતિ	कु+मन्। મિથ્યા મતિ-બુદ્ધિ
૩૭૧	સુમતિ	सु+मन्। સન્મતિ, સદ્‌બુદ્ધિ
૩૭૨	માણવાને	मानयति। ભોગવવા, અનુભવવા
૩૭૩	જગદીશ	जगत्+ईश। જગતનો નાથ, પરમેશ્વર, પરમાત્મા
૩૭૪	અજન્મતા	अ+जन्+त्व। ફરી જન્મ લેવો ન પડે તેવી સિદ્ધ દશા
૩૭૫	ભલી ભાતથી	भद्र+भा। રૂડી રીતે, ભલું થાય તે રીતે; સુપ્રભાતથી
૩૭૬	અલૌકિક	अ+लोक्। લૌકિક કે દુન્યવી નહીં તે, દિવ્ય, અદ્‌ભુત, અસાધારણ
૩૭૭	અનુપમ	अन्+उप+मा। ઉપમા ન આપી શકાય તેવું, સર્વોત્કૃષ્ટ, બેજોડ
૩૭૮	ધારણા	धृ। ધારણ કરવાની ક્રિયા-ભાવ; દૃઢ નિશ્ચય; યોગનાં ૮ અંગમાં ૬ઠ્ઠું, બુદ્ધિના ૮ ગુણમાં ૫ મો; મતિજ્ઞાનનો ૪થો ભેદ
૩૭૯	ચતુરો	चत्+उरय्। હોંશિયાર, ડાહ્યા, શાણા, નિપુણ, પટુ
૩૮૦	ખાંત	क्षम्। क्षांति। ખંત-ઉત્સાહ-ઉમંગ-હોંશ;ધીરજ-ક્ષમા-સહનશક્તિ
૩૮૧	ચોંપે	ઉત્સાહ, ચાનક; ઉતાવળ, ઝડપ, ચપળતા; સંભાળ, ખંત
૩૮૨	ચાહી	चाह। ઈચ્છી
૩૮૩	ચિંતામણિ	चिन्त्। ચિંતવેલું-ચિંતિત જેનાથી પ્રાપ્ત થાય તેવું રત્ન
૩૮૪	પારસમણિ	જેના સ્પર્શથી લોઢું સોનું બને તે મણિ
૩૮૫	કલ્પતરુ	કલ્પિત-ઈચ્છિત વસ્તુ આપે તેવું ઝાડ, કલ્પવૃક્ષ
૩૮૬	સુધાનો સાગર	અમૃતનો દરિયો-સમુદ્ર; અમૃતસાગર કૃપાળુદેવ પોતે (પત્રાંક ૬૮૦)
૩૮૭	ક્ષેમ	क्षि। શાંતિ-રક્ષા-પ્રસન્નતા-કલ્યાણ
૩૮૮	ઉમંગ	उद्+मस्ज्। उन्मग्न। ઉત્સાહ-હોંશ-આનંદ
૩૮૯	નેમ	નિયમ; નિશાન; આશય
૩૯૦	વિલખો	वि+लक्षक। ગભરાઓ; વલખાં મારો, વલવલાટ કરો, તલસો; નિસ્તેજ હો
૩૯૧	વે'મ	શક, શંકા, સંશય, સંદેહ; ભ્રમ, ભ્રાન્તિ, ભ્રમણા
પૃ.૧૦	**ક્રમાંક ૫**	**બોધવચન** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૩૯૨	લુબ્ધ	लुभ्। આસક્ત, રાગી
૩૯૩	આત્મશ્લાઘા	आत्मन्+श्लाघ्। પોતાનાં વખાણ-સ્તુતિ પોતે જ કરે, આપવડાઈ
૩૯૪	ચિંતવવી	चिन्त्। વિચાર કરવો, મનન કરવું
૩૯૫	ત્વરા	त्वर्। ઝડપ, જલ્દી, શીઘ્ર
૩૯૬	રાગયુક્ત	रञ्ज्+युज्। મોહિત, આસક્ત
૩૯૭	અનિત્યભાવ	अ+नि+त्यप्। અનિત્યતા, ક્ષણિકતા, ક્ષણભંગુરતા
૩૯૮	નિંદા	निन्द्। વગોવણી, બદગોઈ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૯૯	દ્વેષબુદ્ધિ	द्विष्+बुध् । વેર, ઈર્ષ્યા, તિરસ્કારની લાગણી-મતિ
૪૦૦	મતમતાંતર	मन्+अन्तर । મતોની ભિન્નતા
૪૦૧	પંથ	पथ् । પથ, માર્ગ, ધર્મનો સંપ્રદાય
૪૦૨	વિસર્જન	वि+सृज् । છોડી દેવો, ત્યાગ, પરિત્યાગ, બરખાસ્ત
૪૦૩	ત્રિપદ	त्रि+पद् । ત્રણ પગલાં, ચિહ્ન, વિષયઃ જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર; ઉત્પાદ-વ્યય-ધ્રૌવ્ય
૪૦૪	વેદનીય કર્મ	विद् । કર્મના મુખ્ય ૮ પ્રકાર પૈકી એક
૪૦૫	વીસરી જવું	विस्मर् । ભૂલી જવું
૪૦૬	અનાદિનું	अन्+आदि । જેની આદિ-શરૂઆત નથી એવું
૪૦૭	ઉદય	उद्+इ । પહેલાં બાંધેલાં કર્મોનાં સમય પાક્યે ફળ ભોગવવાં તે
૪૦૮	પૂર્વકર્મસ્વરૂપ	પહેલાં કરેલાં કર્મની પ્રકૃતિ-આકૃતિ-પ્રકાર
૪૦૯	મૂંઝાવું નહીં	मुह् । મુંઝાવું-ગભરાવું-અકળાવું નહીં
૪૧૦	'અવેદ' પદ	अवेदक । દશમા ગુણસ્થાનકથી સિદ્ધ સુધીનું પદ
૪૧૧	'અવેદ' પદ નિશ્ચયનું	આત્મા વેદતો નથી-ભોગવતો નથી, વેદના દેહને છે
૪૧૨	પુરુષવેદ	સ્ત્રીને ભોગવવાની ઇચ્છા, નોકષાય ચારિત્ર મોહનીય કર્મ
૪૧૩	ભિન્ન ભિન્ન કરી જ્ઞાનદશાથી નિહાળવું	એક એક અંગ દુર્ગંધમય છે, અશુચિની ખાણ છે, રોગનો ઢગલો છે नि+भल् । તેમ ધારીને જોવું, ઓળખવું
૪૧૪	આગ્રહ	आ+ग्रह् । હઠ, જીદ, અભિનિવેશ
૪૧૫	તજવી	त्यज् । છોડવી, ત્યાગવી
૪૧૬	આગ્રહ 'સ' દશા	પકડ સહિત આત્મદશા; સમ્યક્ દશા; 'તે' પરમાત્મદશા; सः તે, अहम् હું, 'सोऽहम्' તે હું છું દશા, તે પરમ તત્ત્વ હું છું એ સ્થિતિ
૪૧૭	ગ્રહવી	ग्रह् । ગ્રહણ કરવી
૪૧૮	બાહ્ય ઉપયોગ	बहिस्+उप+युज् । પરમાં ઉપયોગ
૪૧૯	મમત્વ	मम+त्व । મારાપણું, મમતા
૪૨૦	બંધ	बन्ध् । બંધન, પકડ, કેદ; કર્મ સાથે બંધાવું; નવતત્ત્વમાં એક
૪૨૧	ઉપરાંઠા	उप+रम्+स्था । વિમુખ, અળગા, પરાઙ્મુખ, ઉપરામ, વિરક્ત, નિવૃત્ત
૪૨૨	સંકલ્પ	सम+कृप् । કંઈપણ પ્રવૃત્તિ કરવાનો નિર્ધારિત અધ્યવસાય, ઈરાદો, ઠરાવ, ધારણા
૪૨૩	વિકલ્પ	कृप् । કંઈ પણ પ્રવૃત્તિ કરવાનો અપૂર્ણ, અનિર્ધારિત સંદેહાત્મક અધ્યવસાય; કલ્પના; બે કે વધુ વસ્તુમાંથી એક લેવાની છૂટ
૪૨૪	રસાદિક આહાર	મદ્યપાન; મિષ્ટાન્ન, પકવાન વગેરે ભારે-ગરિષ્ઠ-ભોજન; પ્રણીત-સ્વાદિષ્ટ ચલિત રસ-વાસી-બગડી ગયેલાં ખાનપાન
૪૨૫	અબંધપણે	કર્મ ન બંધાય તેમ
૪૨૬	છે તેની તેને સોંપો (અવળી પરિણતિ)	અવળી=ખોટી-ઊંધી, પરિણતિ=વ્યાપાર-વૃદ્ધિ (અહીં સંસાર) માટે ભેગો કરી રાખેલો જથ્થો (કર્મો) છે તેને આપી દો. અનાદિ કાળથી જીવ અને કર્મ લડી મરે છે અર્થાત્ અવળી પરિણતિ થાય છે તેને દૂર કરવા જે જેનું છે તે તેને સુપ્રત કરવું. હું તો જ્ઞાન જ છું, જ્ઞાન જ મારો સ્વભાવ છે, મારા જ્ઞાનને અને રાગને એકપણું નથી પણ ભિન્નપણું છે, અવળી પરિણતિ તે મારી નથી, બહાર થયા કરે છે, હું તેનાથી જુદો જ્ઞાયકસ્વરૂપ છું, મારા અવલંબને જ મારી મુક્તિ છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૨૭ સમદૃષ્ટિ सम+दृश् । સમભાવ, સામ્યભાવ

૪૨૮ ગજસુકુમાર गज+सुकुमार । હાથીના તાળવા જેવું સુકોમળ શરીર તેથી ગજસુકુમાર નામ, શ્રીકૃષ્ણના સૌથી નાના ભાઈ, વાંચો મોક્ષમાળા પાઠ ૪૩

૪૨૯ ચરિત્ર चर् । જીવનકથા, જીવનગાથા, જીવનવૃત્તાંત; આચરણ, સ્વભાવ

૪૩૦ સમ્યગ્જ્ઞાન सम्यक्+ज्ञान । મિથ્યાત્વ ગયા પછીનું જ્ઞાન, આત્મજ્ઞાન

૪૩૧ સ્વાભાવિક स्वभाव+इक । અનાયાસે, સહેજે, કુદરતી રીતે

૪૩૨ ભૂમિકા भूमि । સ્થાન, જગ્યા, જમીન; અભિનય; દશા, કક્ષા, પાયરી

૪૩૩ હાનિવૃદ્ધિ हा+वृध् । ઘટવધ, ગેરલાભ-લાભ, ઓછું-વધારે

૪૩૪ ખેદખિન્ન खिद् । ઉદાસ, નારાજ, નાખુશ

૪૩૫ કાયોત્સર્ગ काय+उत्सर्ग । કાઉસગ્ગ, કાયાની પ્રવૃત્તિનો ત્યાગ, દેહભાવનો ત્યાગ, છ આવશ્યકમાં એક, શરીરની મમતા છોડી આત્મસંમુખ થવું

૪૩૬ અહોરાત્રિ अहन्+रात्र । દિવસ-રાત, અહોનિશ, અહર્નિશ, બે સૂર્યોદય વચ્ચેનો સમય

૪૩૭ નીકર નહીંતર, નહીં તો, નકર; છેવટ

પૃ.૧૧

૪૩૮ ચૂકવું નહીં **દે.** चुक्क् । ભૂલવું નહીં, કસૂર ન કરવી

૪૩૯ અમરદશા अ+मृ+दंश् । કદી મરે નહીં તેવી સ્થિતિ

૪૪૦ ચળવિચળ चल्+वि+चल् । ચળાચળ, ચલિત, અસ્થિર, વિક્ષિપ્ત, ડગમગ

૪૪૧ એકાકી વિચાર एक+आकिनच् । એકલાપણાંનો, એકત્વ ભાવનાનો, નિરાધારતાનો વિચાર

૪૪૨ અંતરંગ अन्तर्+अङ्ग । અંદર, અંતરમાં, મનમાં

૪૪૩ શંકા शङ्क । શક; ભય, ડર; સંદેહ, અનિશ્ચય; સમ્યક્દર્શનનો ૧લો અતિચાર

૪૪૪ કંખા काङ्क्ष् । કામના, ઈચ્છા, અભિલાષા

૪૪૫ વિતિગિચ્છા वि+चिकित्सा । શંકા, સંદેહ; જુગુપ્સા, નિંદા; સૂગ; સમ્યક્ત્વનો ૧ અતિચાર

૪૪૬ સોબત સંગ, સાથ

૪૪૭ દ્રવ્યગુણ પૈસાના ફાયદા, આર્થિક લાભ

૪૪૮ ખટદ્રવ્ય षट्+द्रु । છ દ્રવ્ય : ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય, પુદ્ગલાસ્તિકાય, જીવાસ્તિકાય અને કાળ

૪૪૯ ગુણપર્યાય દ્રવ્યના સર્વ ભાગમાં અને તેની અવસ્થાઓમાં રહે તે ગુણ; ગુણનું વિશેષ કાર્ય કે પરિણમન, વસ્તુની પલટાતી અવસ્થા તે પર્યાય

૪૫૦ અભ્યંતર મિત્રને अभि+अन्तर । અંદરના, ભીતરના, ખાનગી મિત્રને; માંહ્યલાને, અંતરાત્માને

૪૫૧ તાકીદથી ઉતાવળથી, ચેતવણીથી, ફરમાનથી

૪૫૨ આત્માની સ્ત્રી તદ્રૂપ તે જ आत्मन्+स्त्यै । આત્મઅનુભૂતિ, આત્મપરિણતિ; મુક્તિસુંદરી

૪૫૩ અભ્યંતર મહારાજા अभि+अन्तर् । મોહરાજા, અંદર રહેલો રાજા

૪૫૪ અહંકાર अहम्+कृ । હું કાર, હું પણું, અભિમાન

૪૫૫ કર્માદિક કર્મ વગેરે

૪૫૬ પરિગ્રહ परि+ग्रह । ચારે તરફથી ગ્રસે-ગ્રહે છે તે

૪૫૭ સિદ્ધ सिध् । સર્વ કર્મથી મુક્ત થયેલ શુદ્ધાત્મા, સિદ્ધ પરમાત્મા

૪૫૮ ધ્યાવો ध्यै । ધ્યાવન કરો, ધ્યાન ધરો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૫૯	પ્રત્યક્ષ	प्रति+अक्ष । આંખ-આત્મા સામે, સ્પષ્ટ, સીધેસીધો
૪૬૦	બાહ્ય કુટુંબ	बहिस्+कुटुम्ब् । એક પિતાનો પરિવાર, સ્ત્રી-સંતાન વગેરે
૪૬૧	અભ્યંતર કુટુંબ	अभि+अन्तर+कुटुम्ब् । મિથ્યાત્વ, ચાર કષાય, નવ નોકષાય વગેરે
૪૬૨	અનુરક્ત	अनु+रञ्ज् । અનુરાગી, પ્રેમાસક્ત
૪૬૩	વસ્તુધર્મ	वस्+धृ । આત્મધર્મ, પદાર્થધર્મ
૪૬૪	એકને	इ+कन् । પહેલો અંક, ૧ એક; જેના જેવો બીજો નથી તે બેજોડને; પ્રધાન; સત્ય; આત્માને
૪૬૫	વિલાપ	वि+लप् । વિલખીને-મોટેથી રડવાની ક્રિયા
૪૬૬	તુલ્ય	तुल् । જેવી, સરખી, બરાબર, સમાન, સદૃશ
૪૬૭	આભરણ	आ+भृ । ઘરેણું; ભરણપોષણની ક્રિયા
૪૬૮	દ્રવ્યભાર	द्रु+भृ । પૈસાનો ભાર-વજન
૪૬૯	ભારકર્મ (ભાવ)	भृ+कृ+भू । એવા ભાવને કારણે થતો કર્મનો ભાર-ભારણ
૪૭૦	વિષમપણું	वि+सम । સમ-સમભાવ-સમદૃષ્ટિ ન હોવી તે; અસમાનતા; વક્રતા; અવ્યવસ્થિતતા; વિકટતા; વિપરીતતા; પ્રતિકૂળતા
૪૭૧	અભ્યંતર દયા	अभि+अन्तर । સ્વરૂપ દયા, નિશ્ચય દયા, આત્માની દયા, અંદરની દયા

પૃ.૧૨

૪૭૨	ચેતનરહિત	જીવ વિનાનું, ચૈતન્ય-ચેતન વિનાનું, જડ
૪૭૩	કાષ્ઠ	काश् । લાકડું
૪૭૪	યત્ના	यत् । જયણા, જતન, કાળજી, ઉપયોગ, જીવની હિંસા ન થાય તેમ પ્રવર્તવું
૪૭૫	વિકાર	वि+कृ । બગાડ, ખરાબી; મનનો પરિવર્તનાત્મક ગુણ; વિષયવાસના; વિભાવ; ફેરફાર
૪૭૬	સમાગમ	सम्+आ+गम् । મિલન, મેળાપ, ઓળખાણ
૪૭૭	ચાહના	પ્રીતિ, આસક્તિ, આકાંક્ષા, અપેક્ષા
૪૭૮	નકામો	કામ વિનાનો
૪૭૯	આર્ત્ત	आ+ऋ+क्त । આર્ત્તધ્યાન, અશુભ ધ્યાન; પર પદાર્થને વિષે ઈચ્છાની પ્રવૃત્તિ અને પર પદાર્થના વિયોગની ચિંતા (પત્રાંક ૫૫૧)
૪૮૦	રૌદ્ર	અશુભ-દુષ્ટ આશયવાળું ધ્યાન, નરક ગતિનું કારણ હિંસા-અસત્ય-ચોરી-પરિગ્રહમાં બહુ આનંદ માનવો
૪૮૧	ધર્મધ્યાન	ચાર ધ્યાનમાં શુભ ધ્યાન (વાંચો મોક્ષમાળા શિક્ષાપાઠ ૭૪-૭૫-૭૬)
૪૮૨	પર્યંત	परि+अन्त । સુધી; વ્યાસ; બાજુમાં; કિનારો, સીમા; સમાપ્તિ, અવસાન
૪૮૩	ગુપ્ત	गुप् । છાની, ગોપવવા-છુપાવવા જેવી, ખાનગી
૪૮૪	ક્ષમાપના	क्षम् । માફી, દોષની કબૂલાત, ક્ષમાયાચના, ક્ષમાપન, ખમતખામણા
૪૮૫	કૃતઘ્નતા	कृत+हन् । ઉપકાર પર અપકાર કરવો તે, નિમકહરામ, લૂણહરામ
૪૮૬	નિજધર્મ	नि+जन्+धृ । પોતાનો, સ્વકીય, આત્માનો, યથાર્થ, નિશ્ચયપૂર્વક ધર્મ
૪૮૭	લક્ષ	लक्ष् । નિશાન, ઉદ્દેશ, ધ્યાન
૪૮૮	મથન	मन्थ् । સતત વિચારવું, વિચારને વલોવવું, મથવું; મહેનત, ગડમથલ
૪૮૯	વીર	वि+ईर् । મહાવીર ભગવાન, બીજા મહાવીર પરમકૃપાળુદેવ પોતે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૯૦	સંશય	सम्+शी । શંકા, સંદેહ; ભય, દહેશત; દ્વિધા, અનિશ્ચયાત્મક જ્ઞાન
૪૯૧	કેવલીગમ્ય	केवलिन्+गम् । કેવળજ્ઞાની પ્રભુ જ જાણે, કેવળી જાણે તે જ ખરું
૪૯૨	કરણી	कृ । આચરણ; ક્રિયા, ધાર્મિક અનુષ્ઠાન
૪૯૩	દો	दा । આપો, દ્યો; બે; આજ્ઞા
૪૯૪	ઉપશમ ભાવ	उप+शम् । ઈન્દ્રિયો પર સંયમ; કર્મના શાંત થવાથી થતો ભાવ
૪૯૫	સહજથી	સાથે; સ્વાભાવિકતાથી, સ્વાભાવિક-કુદરતી રીતે
૪૯૬	સમસ્ત	सम्+अस् । બધા, સઘળા, તમામ; સમગ્ર સમુદાય
૪૯૭	અવગુણ	દુર્ગુણ, ખરાબ ગુણ; દોષ; અપકાર; ગેરલાભ
૪૯૮	ગુણસ્થ	ગુણિયલ-સદ્‌ગુણી, ઉપકારી; ધર્મ-મૂળ લક્ષણ-ઉપયોગમાં
૪૯૯	બંધાયેલાને	આત્માને
૫૦૦	સ્વસ્થાનકે	પોતાને ઘેર, આત્મામાં
૫૦૧	બાર ભાવના	અનિત્ય, અશરણ, સંસાર, એકત્વ, અન્યત્વ, અશુચિ, આસ્રવ, સંવર, નિર્જરા, લોક, બોધિદુર્લભ અને ધર્મદુર્લભ એ વૈરાગ્યની બાર ભાવના
૫૦૨	ભાવો	भू । ભાવન-વિચાર-ચિંતવન કરો

પૃ.૧૩

૫૦૩	વાટેથી	वट् । રસ્તેથી; બાગ-વાટિકા-ઉદ્યાનથી; કમરથી
૫૦૪	નિર્મોહપણે	निर्+मुह् । મોહરહિતતાથી, મૂર્ચ્છા-આસક્તિ વિના
૫૦૫	પરભાવથી	વિભાવથી, રાગાદિક ભાવથી
૫૦૬	વિરક્ત	वि+रञ्ज् । વૈરાગી, ઉદાસીન, રાગ-આસક્તિ વિનાનું
૫૦૭	થા	स्था । થવા માંડ, થજે, બન
૫૦૮	સમ	सम् । સમતા, સમભાવ
૫૦૯	દમ	दम् । ઈન્દ્રિયોનું દમન
૫૧૦	ખમ	क्षम् । ક્ષમા, ખમવું, ખમી ખૂંદવું; સહનશીલતા
૫૧૧	સ્વરાજ પદવી	આત્માને આઝાદ-મુક્ત કરતાં જે પદવી અપાય તે, સિદ્ધ પદ
૫૧૨	સ્વતપ આત્મા	સ્વરૂપમાં તપવા રૂપ આત્મા, કષાયો તપાવવા-ઘટાડવા રૂપ આત્મા
૫૧૩	રહેણી	રહેવા-જીવવાની રીત, વર્તન, રીતભાત
૫૧૪	સ્વદ્રવ્ય	આત્મદ્રવ્ય; જીવ, આત્મા; પોતાનો આત્મા
૫૧૫	અન્ય દ્રવ્ય	પર દ્રવ્ય; આત્મા સિવાયનાં બધાં દ્રવ્ય; પુદ્‌ગલાસ્તિકાય (મુખ્યત્વે)
૫૧૬	ભિન્ન ભિન્ન	भिद् । જુદું જુદું, અલગ અલગ, ભેદ પાડીને
૫૧૭	રક્ષક	रक्ष् । રખેવાળ, ચોકીદાર, રક્ષણ કરનાર
૫૧૮	વ્યાપક	वि+आप् । સર્વ તરફ વ્યાપીને-ફેલાઈને રહેનાર
૫૧૯	ધારક	धृ । ધારણ કરનાર, સ્થિર થનાર; ગ્રહણ-સ્મરણ કરનાર; પકડનાર
૫૨૦	રમક	रम् । રમનાર, પ્રેમી, પતિ, રમણ કરનાર
૫૨૧	ગ્રાહક	ग्रह । પકડનાર, પ્રાપ્ત કરનાર, જાણનાર; પહેરનાર; સ્વીકારનાર; ઘરાક, ખપી, ગરજુ, અર્થી
૫૨૨	ટાઢ	ઠંડીની અસર, શીતળતા
૫૨૩	છેદન	छिद् । છેદાઈ જવું, અંગ-અવયવ કપાઈ જવા, કાણું પડવું, વીંધાઈ જવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

५२४	ભેદન	भिद् । ભેદાઈ જવું
५२५	ઈત્યાદિક	इति+आदिक । એ પ્રમાણે, પછીનાં, વગેરે
५२६	ઈ૰	ઈત્યાદિ, એ પ્રમાણે, વગેરે
५२७	તિર્યંચ	પશુ-પંખી-પ્રાણી-જંતુ-વનસ્પતિ-નિગોદ; દેવ-મનુષ્ય-નારક સિવાયના જીવો
५२८	પરિષહ	परि+सह । મુશ્કેલી, બાધા, અંતરાય, ઉપસર્ગ, પીડા, વેદના
५२९	ઋદ્ધિ	ऋध् । વૃદ્ધિ, સમૃદ્ધિ, પૂર્ણતા
५३०	કૂટ	कूट् । માયાકપટ, માથાકૂટ, કડાકૂટ, કૂડકપટ, અટપટું, ઠગાઈ, જૂઠ, લમણાઝીક; પીડા પહોંચાડવી
५३१	ધીરનાર	धीरय् । વ્યાજે પૈસા આપનાર, શરાફ, ભરોંસે સોપનાર
५३२	વ્યાજ	અમુક મુદત માટે અમુક નાણાં અનામત મૂકવા બદલ રાખનાર તરફથી મળતો આર્થિક લાભ
५३३	દ્રવ્યદેવું	આર્થિક-નાણાંકીય કરજ, ઋણ
५३४	ભાવદેવું	વિભાવ-પરભાવને લીધે થતું કર્મનું કરજ, ઋણ
	ક્રમાંક ૬	**ઉપયોગ ત્યાં ધર્મ છે.** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
५३५	મહાવીરદેવ	આ અવસર્પિણી કાળના છેલ્લા ૨૪મા તીર્થંકરદેવ મહાવીર સ્વામી
५३६	છેવટનો	छेद+पट्ट, पृष्ठ । સર્વોપરી, અંતનો, છેડાનો, પરિણામનો
५३७	તત્ત્વજ્ઞાન	तत्+त्व+ज्ञा । તત્ત્વ સંબંધી જ્ઞાન, તત્ત્વવિદ્યા, ફિલસૂફી, દર્શનશાસ્ત્ર, વસ્તુના યથાર્થપણાનો બોધ કરનારું શાસ્ત્ર કે વિજ્ઞાન; આત્મજ્ઞાન
५३८	અર્થની	अर्थ् । પ્રયોજનની, ઉપયોગની; પદાર્થની, વસ્તુની, આત્માની; ધનની, આર્થિક
પૃ.૧૪		
५३९	આર્યજીવન	ऋ+जीव् । ઉત્તમ સંસ્કારી જીવન
	ક્રમાંક ૭	**નિત્યસ્મૃતિ** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
५४०	મહાકામ	મોટું, મહત્ત્વનું કાર્ય; સત્ ધર્મનો ઉદ્ધાર; આત્મકલ્યાણ
५४१	અનુપ્રેક્ષણ	अनु+प्र+ईक्ष् । વારંવાર ભાવવું; આત્મામાં પરિણામ પામે તે જોવું
५४२	સમાધિસ્થ થા	सम्+आ+धा+स्था । સમાધિમાં રહી જા, ઊંડા ધ્યાનમાં પડ્યો રહે
५४३	દૃઢ યોગી	दृह् । સ્થિર, નિશ્ચિત, અટળ, અચળ, ઠોસ
५४४	લેપાઈશ નહીં	लिप् । રાગાદિ ભાવોમાં ચીકાશ-સ્નેહ-સ્નિગ્ધતાથી-ખરડાઈશ નહીં
५४५	યથાર્થ	यथा+अर्थ । વાસ્તવિક, ખરું, જેમ છે તેમ, આત્માને ઓળંગ્યા વિના
५४६	કાર્યસિદ્ધિ	કાર્યની સફળતા, આત્મસિદ્ધિ
	ક્રમાંક ૮	**સહજ પ્રકૃતિ** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
५४७	સહજ પ્રકૃતિ	સહજ સ્વભાવ, સ્વાભાવિક ધર્મ-ગુણ, સ્વાભાવિક સ્વભાવ
५४८	કલ્પના	क्लृप् । મનના તરંગ, ધારણા, ખ્યાલ, નવું ઉપજાવી કાઢવાની શક્તિ
५४९	ક્ષમા	क्षम् । ખમવું, ખમાવવું, ક્ષમાવવું, દરગુજર કરવું, માફી
५५०	મોક્ષ	मोक्ष् । મુક્તિ, જન્મ-મરણનાં બંધનમાંથી મુક્તિ-છુટકારો, સ્વતંત્રતા
५५१	ભવ્ય	भू । વિદ્યમાન; રૂડો, શુભ; ઉત્કૃષ્ટ; શાંત; સત્ય; વિશાળ, પ્રભાવશાળી; ભવિષ્યમાં થવા જેવો
५५२	વસવું	वस् । રહેવું, નિવાસ કરવો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૫૩	ભૂષણ	भूष् । શોભા, સજાવટ, શણગાર; આભૂષણ, ઘરેણું
૫૫૪	સજ્જનતા	सत्+जन् । સુજનતા, ખાનદાની
૫૫૫	ખરા સ્નેહી	खलु+स्निह् । સાચા-શુદ્ધ-અસલ પ્રેમી-પ્રિયજન-મિત્ર (આત્મા)
૫૫૬	દુર્જન	दुर्+जन । દુષ્ટ માણસ, ખરાબ માણસ
૫૫૭	ધર્મકર્મ	धृ+कृ । ધર્મકાર્ય, ધર્મપ્રવૃત્તિ
૫૫૮	વૃત્તિ	वृत् । વિચાર, વ્યાપાર, વલણ, વર્તન
૫૫૯	નીતિ	नी । ચાલચલગત, શીલ, સંબંધ, આચારપદ્ધતિ, સદાચરણ
૫૬૦	બાંધા	बन्धक । બંધારણ, માળખું, કાઠું
૫૬૧	જિતેન્દ્રિય	जि+इन्द्र । ઇન્દ્રિયોને જીતનાર, ઇન્દ્રિયો પર કાબૂ-સંયમ રાખનાર
૫૬૨	વિદ્યાવિલાસ	विद्+वि+लस् । વિદ્યા-જ્ઞાનની મોજ, ક્રીડા, ઝળકાટ
૫૬૩	શાસ્ત્રાધ્યયન	शास्+ष्ट्रन्+अधि+इङ् । ધર્મશાસ્ત્ર ભણવાં, શીખવાં, અભ્યાસ કરવો
૫૬૪	વિદેહી દશા	वि+दिह् । દેહથી પર, દેહથી અતીત સ્થિતિ-અવસ્થા
૫૬૫	સબળ પાપ	शबल । शप्+कल । કાબરચીતરા-રંગબેરંગી-બળવાન, ચારિત્રને દૂષિત બનાવનાર ૨૧ સબલ દોષ શ્રી સમવાયાંગ સૂત્રમાં કહ્યા છે તે — હસ્તકર્મ, મૈથુન, રાત્રિભોજન, દોષ સહિત લીધેલો આહાર વાપરે, રાજપિંડ ભોગવે, સાધુ નિમિત્તે ખરીદેલો-ઉધાર લીધેલો-આંચકી લીધેલો-ધણીની રજા વિના લીધેલો, સન્મુખ આવીને લીધેલો એમ ૫ દોષયુક્ત આહાર ભોગવે, વારંવાર પચ્ચક્ખાણ લઇને ભાંગે, વગર પ્રયોજને ૬ માસમાં સંપ્રદાય બદલે, મહિનામાં ત્રણ નદી ઉતરે, મહિનામાં ત્રણ માયાનાં સ્થાન ભોગવે, મકાનમાં ઉતરવાની આજ્ઞા આપનારના ઘરનો આહાર ભોગવે, જાણી જોઇને હિંસા કરે, અસત્ય બોલે, ચોરી કરે, સચેત પૃથ્વી પર બેસે, સચેત રજથી ભરેલા પાટ-પાટલા ભોગવે, સચેત જીવજંતુવાળી જમીન-પાટલા પર બેસે, મૂળ-કંદ-સ્કંધ-શાખા-પ્રતિશાખા-ત્વચા-પાન-ફલ-ફૂલ-બીજ એ ૧૦ પ્રકારની કાચી વનસ્પતિ ભોગવે, વર્ષમાં ૧૦ વખત નદી ઉતરે, વર્ષમાં ૧૦ વખત માયાનાં સ્થાન ભોગવે, સચેત વસ્તુથી હાથ-વાસણ ખરડાયેલા હોય તેની પાસેથી આહાર લે.
૫૬૬	ફાવવું	स्पर्व् । સફળ થવું, લાગ ખાવો; અનુકૂળ આવવું
પૃ.૧૫	**ક્રમાંક ૯**	**પ્રશ્નોત્તર** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૫૬૭	આદરવા યોગ્ય	आ+दृ । આદર, સન્માન, પ્રતિષ્ઠા, માન, ધ્યાન, અનુરાગ કરવા યોગ્ય
૫૬૮	શીઘ્ર	शिङ्घ् । જલ્દી, તરત, તુરંત, અવિલંબ
૫૬૯	નિગ્રહ	नि+ग्रह् । નિરોધ, અવરોધ, રોકવાં; નાશ; ચિકિત્સા
૫૭૦	મોક્ષતરુ	मोक्ष्+तृ+उ । મોક્ષ રૂપી વૃક્ષ
૫૭૧	બીજ	वि+जन् । वि+ईज् । બી, બિયા, વીર્ય, ઉપાદાન કારણ
૫૭૨	અકાર્ય	अ+कृ । ન કરવા યોગ્ય કામ
૫૭૩	અંતઃકરણ	अन्तर्+करण । હૃદય, મન; જીવ, આત્મા; આંતરિક ઇન્દ્રિય
૫૭૪	કટાક્ષ	कट्+अक्ष । તીરછી નજર; આક્ષેપ; હાવભાવ, ચેષ્ટા; પ્રેમ-સંકેતભરી દૃષ્ટિ
૫૭૫	ગહન	गह् । સઘન, અગમ્ય, ઊંડું, ગહરાઇ, સમજવામાં કઠિન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૭૬	પુરુષચરિત્ર	पुर्+कुषण् । पुरु+शी । મરદ, નર; પતિ; મેરુ પર્વત; પારો; પરમાત્માની-આત્માની ચર્યા; અપરિણામી-અકર્ત્તા-અસંગ આત્માનું આચરણ
૫૭૭	શ્વેત	श्वित् । સફેદ, ઉજ્જવળ, ઊજળું, ધવલ, શંખ, શુક્લ
૫૭૮	શિયળવ્રત	शील्+व्रत । શીલ, સતીત્વ, સ્ત્રીની પવિત્રતાનું વ્રત; બ્રહ્મચર્ય વ્રત
૫૭૯	અનર્થ	अन्+अर्थ् । નુકસાન, ઉપદ્રવ; અપ્રયોજન
૫૮૦	અવસર	अव+सृ । મોકો, સમય, તક, અવકાશ, ફુરસદ
૫૮૧	શલ્ય	शल् । શૂળ, કાંટો; તીર, બાણ, બરછી, ભાલો, ખીલી
૫૮૨	પેઠે	पीठिक्या । જેમ, માફક, રીતે, પેઠ, પેઠમ
૫૮૩	પૂજનિક	पूज् । પૂજવા યોગ્ય, પૂજા કરવા યોગ્ય
૫૮૪	વીતરાગ દેવ	રાગ-દ્વેષ વગેરે ૧૮ દોષરહિત દેવ, સર્વજ્ઞ, કેવલી, અરિહંત, પરમાત્મા
૫૮૫	સુસાધુ	सु+साध् । ઉત્તમ સાધુ, મુનિ
	ક્રમાંક ૧૦	**દ્વાદશાનુપ્રેક્ષા** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૫૮૬	દ્વાદશ	द्व । द्वि+दश । બે વત્તા દશ એટલે બાર
૫૮૭	અનુપ્રેક્ષા	अनु+प्र+ईक्ष् । અનુસરણ થાય છે કે કેમ તે જોવું, ભાવના
૫૮૮	ભાવભાવિત	भू । ભાવભીની, દશાથી પોષાયેલી, ભાવથી વિચારેલી, ઘટનાથી સિદ્ધ
૫૮૯	વ્યાપ્ત	वि+आप् । ઘેરાયેલ, ચારે બાજુ ફેલાયેલ, પ્રાપ્ત
પૃ.૧૯		
૫૯૦	પદ્મવન	કમળવન, કમળના પુષ્પનું વન
૫૯૧	સમ્યક્ત્વ	सम्यञ्च् । સમ્યક્-શુદ્ધ દર્શન, સમકિત
૫૯૨	બાર અંગ	આગમ (શાસ્ત્ર) રૂપી પુરુષનાં ૧૨ અંગ — શ્રી આચારાંગ, સૂયગડાંગ, ઠાણાંગ, સમવાયાંગ, ભગવતી, જ્ઞાતાધર્મકથા, ઉપાસકદશાંગ, અન્તકૃત-દશાંગ, અનુત્તરૌપપાતિક, પ્રશ્નવ્યાકરણ, વિપાક સૂત્ર અને દૃષ્ટિવાદ સૂત્ર
૫૯૩	જોતજોતામાં	ક્ષણમાં, પલકમાં, પળભરમાં, જ્યોત જોતા જોતામાં
૫૯૪	બિંદુ	बिन्द् । ટીપું; શૂન્ય; બિંદી; બુંદ
૫૯૫	ઝાકળના પુંજ	ઓસ, ઠાર, વલ, તુષારના ઢગલા
૫૯૬	વિણસી જાય	वि+नश् । વણસી જાય, બગડી જાય, નાશ પામે, વીખરાઈ જાય
૫૯૭	વિલયમાન	वि+ली । ઓગળતા, પીગળતા, મૃત્યુ પામતા જતા, નાશ પામતા
૫૯૮	રિદ્ધિ	ऋ । સમૃદ્ધિ, ઋદ્ધિ, આબાદી
૫૯૯	સંપદા	सम्+पद् । સંપત્તિ, સંપત
૬૦૦	ક્ષણભંગુર	क्षण्+भञ्ज् । ક્ષણમાં નાશ પામે તેવું, ક્ષણિક, નાશવંત
૬૦૧	ઈંદ્રિયજનિત	इन्द्र+इय+जन् । કોઈપણ ઈન્દ્રિયથી જન્મતું, પેદા થતું
૬૦૨	ઈંદ્રધનુષ્ય	इन्द्+धनुस् । મેઘધનુષ્ય, વરસાદ પછી આકાશમાં સૂર્યની સામેની દિશામાં કોઈવાર અર્ધવર્તુલ કે ધનુષ્ય આકારે દેખાય છે તે ૭ રંગ : **જા ની વા લી પી ના રા** : જાંબલી, નીલો, વાદળી, લીલો, પીળો, નારંગી અને રાતો, **VIBGYOR : Violet, Indigo, Blue, Green, Yellow, Orange, Red**
૬૦૩	સંધ્યાકાળની લાલી	દિવસ-રાતને જોડનારા વચગાળાના ટૂંકા સમયની-સાયંકાળની-સાંજની આકાશની લાલિમા, રક્તવર્ણ, લાલાશ પડતો રંગ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૦૪	જહાજ	મોટું વહાણ
૬૦૫	નાના	न+नाञ् । વિવિધ, તરેહતરેહના, અનેક પ્રકારના
૬૦૬	પ્રતિ	प्रथ्+इति । તરફ, પ્રત્યે, વિરુદ્ધ, સામે
૬૦૭	રાગી	रञ्ज् । આસક્ત, પ્રેમી, હર્ષિત
૬૦૮	ભસ્મ	भस्+मनिन् । રાખ, ખાક
૬૦૯	વિષ્ટા	મળ, ચરક, લીંડી
૬૧૦	કૃમિકલેવરરૂપ	कल्+एवर । કૃમિ તરીકે કળી-ઓળખી શકાય તેવા શરીર રૂપે
૬૧૧	પરમાણુ	परम+अणु । નાનામાં નાનો અણુ, પદાર્થનું સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ સ્વરૂપ જેનું આગળ વિભાજન ન થઇ શકે
૬૧૨	શરદકાળ	શરદ ઋતુ, વર્ષની છ ઋતુ પૈકી એક, સપ્ટે.૨૨ થી નવે.૨૨ તારીખ સુધી, આસો અને કારતક માસ
૬૧૩	વીખરાઇ જશે	वि+स्कन्द् । છૂટાં પડી જશે, વેરાઇ જશે
૬૧૪	હાટ	हट्ट । દુકાન
૬૧૫	હવેલી	મોટું ને સુંદર બાંધણીવાળું મકાન
૬૧૬	કપટ	क+पट । છળ, પ્રપંચ, ધોખા, બનાવટી વ્યવહાર
૬૧૭	છળ	छल । છેતરપિંડી, બહાનું, ખોટો વેશ
૬૧૮	ઠગો છો	स्थग् । ધૂતો છો, ભોળવીને છેતરો છો
૬૧૯	જોરાવર	જોરવાળું, બળવાન
૬૨૦	વિખૂટો	वि+क्षुट् । જુદો, સાથમાંથી છૂટો પડી ગયેલો
૬૨૧	અલ્પ	अल्+प । થોડું; વિનાશી; દુર્લભ
૬૨૨	અનંત	अन्+अन्त । અંત-છેડો જ ન આવે એવાં-એટલાં
૬૨૩	સ્વામીપણાનું	स्व+मिनि । માલિકીનું
૬૨૪	પરિહાર	परि+हृ । ત્યાગ
૬૨૫	ગ્રીષ્મ ઋતુ	ઉનાળો, વર્ષની ૬ ઋતુ પૈકી ૧, મે ૨૨ થી જુલાઇ ૨૨ તારીખ સુધી, જેઠ અને અષાઢ માસ, ગરમીની મોસમ
૬૨૬	વટેમાર્ગુ	वट्+मार्ग् । મુસાફર, પથિક
૬૨૭	વિશ્રામ	वि+श्रम् । વિસામો, આરામ, વિરામ, રોકાવાનું સ્થળ
૬૨૮	મતલબના	સ્વાર્થના; હેતુ-આશયવાળા
૬૨૯	સંકેત	सम्+कित् । ઈશારો, નિશાની, સંજ્ઞા, અંગચેષ્ટા
૬૩૦	ઐશ્વર્ય	ईश् । ઈશ્વરપણું, સ્વામીપણું, સાહ્યબી, મોટાઇ, પ્રભુત્વ, વિભવ
૬૩૧	મધ્યાહ્નની છાયા	मह्+यक्+अह्न । ખરા બપોરનો પડછાયો; છાંયડો

પૃ.૧૭

૬૩૨	હેમંત	વર્ષની છ ઋતુ પૈકી એક, માગશર-પોષ માસ
૬૩૩	વસંત	વર્ષની છ ઋતુમાં એક, ચૈત્ર-વૈશાખ, ઋતુરાજ; જો કે વસંતપંચમી મહામાં છે
૬૩૪	જર્જરિત	जर्ज् । જીર્ણ; જરા-વૃદ્ધાવસ્થા; ઘસાઇ ગયેલું, જૂનો કરતું
૬૩૫	દગ્ધ કરવાને	दह् । બાળવાને
૬૩૬	દાવાગ્નિ	દવ, દાવાનળ, વનમાં એની મેળે સળગતો અગ્નિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૩૭	પુષ્પો (મોર)	मुकुर । આંબા-આંબલીનાં ફૂલ-મંજરી
૬૩૮	ધૂમસની વૃષ્ટિ	દે૦ घूमरी । धूम+करी+वृष् । ધુમ્મસનો વરસાદ, ઝાકળની વર્ષા
૬૩૯	હરણી	હરણની માદા, મૃગલી, હરિણી
૬૪૦	વ્યાઘ્ર	વાઘ
૬૪૧	જ્ઞાનનેત્ર	ज्ञा+नी+ष्ट्रन् । જ્ઞાનરૂપી આંખ-નયન-ચક્ષુ
૬૪૨	હિમ	બરફ, સખત ઠાર
૬૪૩	ધાઈ	धा । સ્તન, થાન
૬૪૪	જંઘાબળ	જાંઘ-સાથળનું બળ, પગનું જોર-શક્તિ; શારીરિક શક્તિ
૬૪૫	દૂતી	સંદેશો પહોંચાડનારી કે બે પાત્રોનો મેળાપ કરાવી આપનારી સ્ત્રી, દૂતિકા
૬૪૬	માઠું	ખરાબ, અપ, અશુભ, ભૂંડું
૬૪૭	રાચી	रञ्ज् । રાજી થઈ, રાગી થઈ, ફસાઈ
૬૪૮	ત્રણ લોક	ઊર્ધ્વ, મધ્ય(તિરછો), અધોલોક; સ્વર્ગ-મૃત્યુ-પાતાળલોક
૬૪૯	જિનેન્દ્ર	जिन+इन्द्र । તીર્થંકર, જિનેશ, જિનપતિ, જિનમાં ઈન્દ્ર
૬૫૦	નિરંતર	निर्+अन्तर । સતત, અટક્યા વિના, હંમેશ
૬૫૧	લાવણ્ય	लवण । લાલિત્ય, સૌંદર્ય, મનોહરતા, મીઠડાપણું
૬૫૨	પ્યારા	પ્રિય, વ્હાલાં
૬૫૩	ઈંદ્રજાળ	જાદુ, નજરબંધી, હાથચાલાકી, ન હોય છતાં દેખાય એવો ભ્રમ કરાવે
૬૫૪	ભૂષિત	भूष् । શૃંગારિત, શણગારેલું, સજ્જ, શોભતા
૬૫૫	શય્યા	शी । પથારી, સૂવાનું આસન, બિછાનું, બિસ્તર, પલંગ, સેજ
૬૫૬	કામભોગ	વિષયભોગ, ૫ ઈન્દ્રિયના વિષયોમાં આનંદ લેવો
૬૫૭	શીતલ	श्यै । शीत । શીતળતા, ઠંડક, ટાઢક, ઠંડું; શિયાળો
૬૫૮	ઉષ્ણ	ऊष् । ગરમી, ગરમાવો, ઉષ્મા, ઊનું
૬૫૯	ઉપચાર	उप+चर् । ઉપાય, સારવાર, સેવાચાકરી, ઔષધ-દવા
૬૬૦	પુષ્ટ	पुष् । પોષાયેલું, જાડું
૬૬૧	ભક્ષ	भक्ष् । ખાવા યોગ્ય, ભક્ષ્ય
૬૬૨	અભક્ષ	अ+भक्ष् । ન ખાવા યોગ્ય
૬૬૩	નિગોદ	नि+गो+दा । नियतां गां (भूमिम्) आश्रयं ददाति । એક શરીરમાં અનંતા જીવ હોય તે અનંતકાય, સાધારણ વનસ્પતિકાય, કંદમૂળના જીવ; મનુષ્ય-તિર્યંચ શરીરમાં રહેતા જીવ, ૧૪ રાજલોકમાં ઠાંસી ઠાંસીને રહેલા જીવો
૬૬૪	સર્પ	सृप् । સાપ, નાગ, પંચેન્દ્રિય પ્રાણી
૬૬૫	કુમરણ	कु+मृ । અસમાધિમરણ; અપમૃત્યુ
૬૬૬	નિશ્ચયપૂર્વક	निर्+चि । ખાતરીપૂર્વક, વિશ્વાસપૂર્વક, ચોક્કસ; દૃઢ નિર્ણયથી
પૃ.૧૮		
૬૬૭	કૃશ	कृश् । પાતળું, દૂબળું; નિર્ધન
૬૬૮	વાંછના	वाञ्छा । ઈચ્છા, ચાહના, અભિલાષા
૬૬૯	પરાધીન	पर+अधीन । બીજાને અધીન-વશ, પરતંત્ર, પરવશ
૬૭૦	નિંદ્ય	निन्द् । નિંદા કરવા યોગ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૭૧	**કુલીન**	कुल+ख+ईन् । ખાનદાન, ઊંચા કુળનું, કુળવાન
૬૭૨	**ધીર**	धी+रा । ધૈર્યયુક્ત, શાંત, ગંભીર, ઠરેલ, ધૈર્યવાન; નિશ્ચયી
૬૭૩	**શૂર**	शूर् । શૂરવીર; બહાદુર, પરાક્રમી
૬૭૪	**પંડિત**	पण्डा+इतच् । વિદ્વાન, સાક્ષર; શાસ્ત્રમાં નિષ્ણાત; સત્-અસત્‌ના વિવેકવાન
૬૭૫	**કુરૂપ**	कु+रूप् । કદરૂપા, અસુંદર, બદસૂરત
૬૭૬	**કાયર**	कातर । ડરપોક, બાયલો, નાહિંમત
૬૭૭	**દાની**	दा । દાતા, દાનવીર, દાન આપનાર, ઉદાર
૬૭૮	**દુર્ગતિ**	दुर्+गम् । અધોગતિ, અશુભ ગતિ
૬૭૯	**દરિદ્રી**	दरिद्रा । ગરીબ, નિર્ધન
૬૮૦	**જલતરંગવત્**	जल्+तृ+वत् । પાણીની લહેર-મોજાં જેવી
૬૮૧	**છાંડી**	छर्द् । છોડી, ત્યજી
૬૮૨	**સંચય**	सम्+चि । ભેગી કરે છે, જમા કરે છે, ઢગલો કરે છે
૬૮૩	**મૂર્છા**	मुर्च्छ् । मुह् । મોહ-મૂઢતા; બેશુદ્ધિ
૬૮૪	**ઉપાર્જન**	उप+अर्ज् । પ્રાપ્તિ, કમાઈ-ણી
૬૮૫	**છેટે**	દૂર, આઘે, વેગળે
૬૮૬	**મેલી**	દે૦ मेल्ल । મૂકી રાખી, રહેવા દઈ, મૂકી
૬૮૭	**રખવાલપણું**	रक्ष्+पाल् । રક્ષણ, ચોકી, રખેવાળી, રક્ષા બદલ મહેનતાણું
૬૮૮	**પહાણા**	पाषाण । પથ્થરા, પાણા
૬૮૯	**પ્રત્યક્ષ**	प्रति+अक्ष । આંખ-નજર સામે
૬૯૦	**ઘોર આરંભ**	हन्, घुर्+आ+रभ् । ભયંકર-પ્રચંડ-ઉગ્ર-ભયાનક હિંસા
૬૯૧	**સંગ્રામ**	सङ्ग्राम् । યુદ્ધ, લડાઈ, જંગ
૬૯૨	**સમુદ્ર**	सम्+उद्+रा । દરિયો, સાગર
૬૯૩	**રાન**	अरण्य । જંગલ, ઉજ્જડ પ્રદેશ
૬૯૪	**ભીલ**	भिल्ल । જંગલી પ્રજાનો મનુષ્ય, પહાડોમાં રહેતી આદિમ જાતિનો પુરુષ
૬૯૫	**બુભુક્ષિત**	भुज् । बुभुक्षा । ભૂખ્યો; ભોગની ઇચ્છાવાળો
૬૯૬	**અચેત**	अ+चि+त् । ચેતનવિહોણા, ઉપયોગ વિનાના, જડ (જેવા)
૬૯૭	**ધન્ય**	धन्+यत् । ધન્યવાદ, શાબાશી, પ્રશંસા, વાહ વાહ

પૃ.૧૯

૬૯૮	**ટીપાં**	બિંદુઓ
૬૯૯	**આત્મહિતરૂપ**	आत्मन्+धा । આત્માનાં કલ્યાણનાં
૭૦૦	**વિનાશિક**	वि+नश् । વિનાશી, બરબાદ, ક્ષણભંગુર; સ્થાનાંતર કરનારા
૭૦૧	**પૌત્ર**	पुत्रः त्रायते । पुनाति पित्रादीन् । પુત્રનો પુત્ર, દીકરાનો દીકરો; પુત્ર વિષે

અશરણ અનુપ્રેક્ષા નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં

૭૦૨	**દાનવ**	दनोः अपत्यम् । દનુના ગર્ભથી ઉત્પન્ન થયેલા કશ્યપના પુત્ર, રાક્ષસ, અસુર હલકી કોટિના દેવ
૭૦૩	**ઇન્દ્ર**	इन्द् । ઐશ્વર્યવાન, વિભૂતિવાળા; શ્રેષ્ઠ; દેવોના રાજા
૭૦૪	**યમરાજા**	यम् । મૃત્યુનો દેવ, દક્ષિણ દિશાના લોકપાલનું નામ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૦૫	ફાંસી	पाश । ફાંસો દઈ મારી નાખવાની શિક્ષા-યુક્તિ; મોત, મૃત્યુ, મરણ
૭૦૬	આશરો	आ+श्रि । છત્રછાયા, આશ્રય, આધાર, સહારો, શરણ
૭૦૭	ક્ષુધા	क्षुध् । ભૂખ
૭૦૮	તૃષા	तृष् । તરસ, પ્યાસ; ઉત્કટ અભિલાષા, ઉત્સુકતા
૭૦૯	ઉપદ્રવ	उप+द्रु । આપત્તિ, ઉત્પાત, ઉપસર્ગ, કનડગત, ગરબડ, પજવણી, બખેડા
૭૧૦	ઉજ્જડ	उज्जट । ઊજડ, વેરાન
૭૧૧	પ્રલય	प्र+ली । વિનાશ, કલ્પને અંતે જગતનો વિનાશ; પ્રણવ, ૐકાર
૭૧૨	ઔષધ	ओषधि+अण् । ઓસડ, દવા, જડીબુટ્ટી
૭૧૩	મંત્ર	मन्त्र् । મંત્રણા, સલાહ; ગુપ્ત વાત; એવો શબ્દ કે શબ્દસમૂહ જેના દ્વારા દેવ-દેવીની કે આત્માની સિદ્ધિ મળે; જાપ કરવાના અક્ષર-શબ્દ
૭૧૪	યંત્ર	यन्त्र् । કવચ, તાંત્રિક આકૃતિ-અક્ષરવાળું પતરું-કાગળ; સંચો; તાવીજ; જાદુ
૭૧૫	તંત્ર	तन् । એવાં શાસ્ત્ર જેમાં મંત્રો-પ્રયોગો-ક્રિયાઓ પર વધુ ભાર હોય; પ્રબંધ, વ્યવસ્થા, ગોઠવણ, આયોજન
૭૧૬	અક્ષય	अ+क्षि । ક્ષીણ ન થાય; અખૂટ; અવિનાશી; કલ્પના અંત સુધી રહે તેવો
૭૧૭	મૂઢ લોક	मुह् । મૂર્ખ, અજ્ઞાની, મોહવશ, વિવેકરહિત લોકો-દુનિયા
૭૧૮	શોચ	शुच् । ફિકર, પસ્તાવો, શોક
૭૧૯	જમની દાઢની વચ્ચે	કાળનો કોળિયો, ગમે તે સમયે મરણ
૭૨૦	બાપડું	बाप्प । બિચારું, ગરીબ, રાંકડી
૭૨૧	ઉદીરણા	उद्+ईर् । પ્રેરણા, આંદોલન; કાળ પાક્યા પહેલાં કર્મનાં ફળ તપાદિ કારણે ઉદયમાં આવે તે
૭૨૨	પ્રબળ	प्र+बल् । અત્યંત બળવાન
૭૨૩	તણખલું	तृण । તરણું, ઘાસની સળી, ખડ
૭૨૪	શસ્ત્ર	शस्+ष्ट्रन् । મારવાનું હથિયાર, ઓજાર
૭૨૫	લાભાંતરાય	लभ्+अंतराय । અંતરાય કર્મનો પ્રકાર (દાન-લાભ-ભોગ-ઉપભોગ-વીર્ય)
૭૨૬	ક્ષયોપશમ	क्षि+उप+शम् । અમુક કર્મપ્રકૃતિનો નાશ અને અમુક ઉદયમાં ન આવવી તે
૭૨૭	યત્ને	यत् । પ્રયત્ને, પ્રયાસે, પ્રયત્નથી, ઉપાયથી, કોશિશથી
૭૨૮	નિધિરત્ન	ચક્રવર્તીના નવ નિધાનમાં છેલ્લું રત્ન; નવેનવ નિધિ
૭૨૯	કલંક	कल् । ડાઘ, કાળો ડાઘ, અપયશ, અપકીર્તિ, લાંછન, બદનામી
૭૩૦	અપવાદ	अप+वद् । નિંદા, અપકીર્તિ, કલંક, આળ
૭૩૧	પરમાર્થ	સર્વોત્કૃષ્ટ સત્ય, વાસ્તવિકતા, નિશ્ચય, પરમ તત્ત્વ
૭૩૨	સાક્ષી	साक्षिन् । स+अक्षि । નજરે જોનાર, જાણનાર, ગવાહી, શાખ

પૃ.૨૦

૭૩૩	ઈલાજ	ઉપાય, ઉપચાર
૭૩૪	પાતાલ	પૃથ્વીનું બહું ઊંડું તળ; પૃથ્વીની નીચે આવેલા ૭ લોકમાં છેલ્લો નાગલોક
૭૩૫	જલચરાદિક	જળચર વગેરે, પાણીમાં રહેનારા જીવો-મગર, માછલાં વગેરે
૭૩૬	જળ	जल् । પાણી
૭૩૭	પહાડ	ડુંગર, પર્વત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૩૮	ગઢ	કિલ્લો, પર્વત પરનો કોટ
૭૩૯	સામંત	રાજાનો જાગીર ધરાવતો ગરાસિયો, અમલદાર
૭૪૦	ઉદ્યોત	द्युत् । પ્રકાશ; ખદ્યોત, આગિયો
૭૪૧	વૈક્રિયિક રિદ્ધિ	वि+कृ । નાનાં મોટાં શરીર વિકુરવાની-ધારણ કરવાની શક્તિ, લબ્ધિ
૭૪૨	સર્વત્ર	સર્વ સ્થળે અને સર્વ સમયે; બધી જગ્યાએ અને કોઈપણ સમયે
૭૪૩	પાયદળ	पाद+दल । પગે ચાલીને લડતું લશ્કર-સૈન્ય
૭૪૪	કોટ	કિલ્લાની દિવાલ, શત્રુ ન ભેદી શકે એવી વ્યૂહરચના
૭૪૫	સામ, દામ, દંડ, ભેદ	સમજાવટ, પૈસો, શિક્ષા (સજા), ફૂટનીતિ : રાજનીતિના ૪ ઉપાય
૭૪૬	નિર્જરા	निर्+जृ । નિર્જરી જવું, ખરી જવું, ખરી પડવું
૭૪૭	દારિદ્ર્ય	दरिद्र । ગરીબાઈ, ગરીબી
૭૪૮	પરમ ધૈર્ય	પરમ ધીરજ, હિંમત, સ્વસ્થતા
૭૪૯	ઘાતક	हन् । હણનાર, નાશ કરનાર, હત્યારા, હાનિકર
૭૫૦	કષાયની મંદતા	कष्+आय । ક્રોધ-માન-માયા-લોભની મંદતા, ધીમાશ, ઓછા થવાપણું
૭૫૧	ઊપજવું	उद्+पद् । જન્મવું, પેદા થવું; નીપજવું, નીવડવું
૭૫૨	બાહ્ય નિમિત્તો	બાહ્ય કારણો, યોગો, ઉદ્દેશો, હેતુઓ
૭૫૩	છેડો	छेद । સીમા, અંત
૭૫૪	સમર્થ	सम्+अर्थ् । શક્તિશાળી, બળવાન, સક્ષમ, નિષ્ણાત
૭૫૫	પંચમકાળમાં	પાંચમા આરામાં, આ અવસર્પિણી કાળના ૫મો વિભાગ; કળિકાળમાં
૭૫૬	સમ્યક્જ્ઞાન	સમ્યક્દર્શન સાથેનું શાસ્ત્રજ્ઞાન; શુદ્ધાત્માનું જ્ઞાન
૭૫૭	સમ્યક્દર્શન	સમકિત, સમ્યક્ત્વ, આત્મસ્વરૂપની નિશ્ચય પ્રતીતિ
૭૫૮	સમ્યક્ચારિત્ર	વ્રત-સમિતિ વગેરેનું પાલન; નિજ સ્વરૂપમાં સ્થિતિ
૭૫૯	સમ્યક્તપ-સંયમ	સમ્યક્દર્શન સહિત તપ, સ્વરૂપનું પ્રતપન, સર્વ ભાવથી વિરામ
૭૬૦	આરાધના	आ+राध् । પૂજા, સેવા; મોક્ષમાર્ગનું સેવન, વીતરાગ વચનનું પાલન
૭૬૧	ઉત્તમ ક્ષમાદિક દશ ધર્મ	ઉત્તમ ક્ષમા-માર્દવ-આર્જવ-સત્ય-શૌચ-સંયમ-તપ-ત્યાગ-આકિંચન્ય-બ્રહ્મચર્ય એમ ૧૦ પ્રકારે ધર્મ, ધર્મનાં ૧૦ લક્ષણો
૭૬૨	સ્વાધીન સુખ	આત્માનું સુખ
૭૬૩	પરલોક	મૃત્યુ પછી દેવલોક, નરક, પાતાળ જ્યાં જન્મવાનું થાય ત્યાં
૭૬૪	સ્વર્ગલોક	દેવો-દેવીઓ જ્યાં વસે છે તે દેવલોક, ઊર્ધ્વલોક
૭૬૫	ઉજ્જવળતા	उद्+ज्वल् । પ્રકાશ; ચમક; સુંદરતા, મનોહરતા
૭૬૬	દર્શાવનારી	दृश् । બતાવનારી, દેખાડનારી

પૃ.૨૧ **સંસાર અનુપ્રેક્ષા** **નવેમ્બર ૧૮૮૩ પહેલાં**

૭૬૭	મિથ્યાત્વ	मिथ् । મિથ્યાદર્શન; જૂઠું-અસત્ય-નિરર્થક-વિપરીત દર્શન
૭૬૮	પ્રરૂપણ કરેલા	કહેલા, બોધેલા, પ્રરૂપેલા, વર્ણવેલા
૭૬૯	સત્યાર્થ ધર્મને	સાચા આત્મધર્મને
૭૭૦	ચારે ગતિ	મનુષ્ય, તિર્યંચ, દેવ અને નરક એ ૪ ગતિ
૭૭૧	ત્રસ	ત્રસ નામકર્મના ઉદયથી એક જગાએથી બીજી જગાએ જઈ શકે તેવા જીવો
૭૭૨	સ્થાવર	સ્થિર નામકર્મના ઉદયથી એક જગ્યાથી બીજી જગ્યાએ ન જઈ શકે તેવા જીવો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૭૩	અનંતાનંત	અનંત અનંત, અનંતના ૯ પ્રકારમાં સૌથી વધુ
૭૭૪	વ્યતીત	वि+अति+ई । વીતી ગયો, વીતેલો
૭૭૫	પરિવર્તન	પરાવર્તન, પુદ્ગલ પરાવર્તન એક કાળ વિશેષ જેમાં લોકનાં સર્વ પુદ્ગલો સમાઈ જાય તે; વારંવાર શરીરનું ઉદ્વર્તન કરવું; ગુણાકાર રૂપે સામગ્રીની વૃદ્ધિ; ફેરફાર
૭૭૬	જાતિનાં	પ્રકારનાં; કુળનાં; એકેન્દ્રિયથી પંચેન્દ્રિય સુધીનાં; દેહનાં
૭૭૭	ત્રણસેં તેંતાલીસ ઘનરજ્જુ પ્રમાણ	આ લોક ૧૪ રજ્જુ (રાજ-રાજુ) પ્રમાણ ઊંચો છે. નીચેના તળિયાના ભાગમાં ૭ રજ્જુ પહોળો છે. અનુક્રમે ઓછો થતાં થતાં ૭ રજ્જુ ઉપર જતાં ૧ રજ્જુ પહોળો છે. ત્યારપછી પુનઃ પહોળો થતાં ૩॥ રજ્જુ ઉપર જતાં ૫ રજ્જુ પહોળો થાય છે. પુનઃ ઘટતાં ૩ રજ્જુ અને અંતમાં ૧ રજ્જુ રહે છે. ઘનાકારના માપથી લોક ૩૪૩ ઘનરજ્જુ પ્રમાણ છે. સંપૂર્ણ લોકના વિષમ સ્થાનને સમ કરવાથી ૭ રજ્જુ લાંબો X ૭ રજ્જુ પહોળો X ૭ રજ્જુ ઊંચો = ૩૪૩ ઘનરજ્જુ; રજ્જુ=અસંખ્યાત યોજન
૭૭૮	પ્રદેશ	સ્થાન, જમીનનો ટુકડો
૭૭૯	ઉત્સર્પિણી કાલ	उत्+सृप् । ૧૦ કોડાકોડી સાગરોપમનો ચઢતો કાળ, ૬ આરા
૭૮૦	અવસર્પિણી કાલ	अव+सृप् । ૧૦ ક્રોડાક્રોડી સાગરોપમનો ઉતરતો કાળ, ૬ આરા
૭૮૧	સમય	કાલનો નાનામાં નાનો ભાગ; આંખના એક પલકારો = અસંખ્યાત સમય
૭૮૨	મૂઓ	मृ । મર્યો, મરેલો
૭૮૩	પર્યાય	परि+इ । અવસ્થા, દશા
૭૮૪	જઘન્ય	ઓછામાં ઓછું
૭૮૫	ઉત્કૃષ્ટ	વધુમાં વધુ
૭૮૬	અનુદિશ	દિગંબર આમ્નાયે ઊર્ધ્વલોકમાં ૯ ગ્રૈવેયકની ઉપર ૯ વિમાન છે, જ્યાં સમ્યક્દૃષ્ટિ જ જન્મ લે છે અને ઉત્કૃષ્ટ ૨ ભવમાં મોક્ષે જાય છે.
૭૮૭	અનુત્તર વિમાન	સર્વોત્કૃષ્ટ દેવોનાં વિમાન;વિજય,વૈજયંત,જયંત,અપરાજિત,સર્વાર્થસિદ્ધ
૭૮૮	ઉત્પાદ	उद्+पद । જન્મ, ઉત્પત્તિ
૭૮૯	સ્થિતિબંધ	કર્મની સમયમર્યાદા
૭૯૦	સ્થાન	स्था । જગા, ઠેકાણું
૭૯૧	કષાયાધ્યવસાય સ્થાન	કષાયના અંશો કે જે કર્મોની સ્થિતિમાં કારણ છે
૭૯૨	બંધાધ્યવસાય સ્થાન	જીવની રાગબુદ્ધિ કે જે બંધનું કારણ છે
૭૯૩	જગતશ્રેણી	અનંત આકાશની લાંબી લીટી
૭૯૪	યોગભાવ	युज्+भू । યોગનો ભાવ, યોગ થાય તેવો ભાવ
૭૯૫	અવલંબનરહિત	अव+लम्ब् । આલંબન, આધાર, ટેકારહિત
૭૯૬	કદાચિત્	કદાચ, શાયદ; ક્યારેક
૭૯૭	પૃથ્વીકાય	પૃથ્વી જ જેની કાયા છે તેવા જીવ
૭૯૮	જળકાય	પાણી જ જેની કાયા છે તેવા જીવ
૭૯૯	અગ્નિકાય	અગ્નિ જ જેની કાયા છે તેવા જીવ
૮૦૦	પવનકાય	વાયુ જ જેની કાયા છે તેવા જીવ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૦૧	પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય	વનસ્પતિ-લીલોતરીમાં એક એક જીવ રહેલો છે તે
૮૦૨	સાધારણ વનસ્પતિકાય	સોયના અગ્ર ભાગ જેટલી જગામાં અનંત જીવો રહેલા છે તે વનસ્પતિ, કંદમૂળ
૮૦૩	જિહ્વા	ह्वे । लिह्+वन् । જીભ, રસના, સ્વાદની ઈન્દ્રિય, બોલવાની ઈન્દ્રિય
૮૦૪	નાસિકા	नास् । નાક, નાસા, શ્વાસ લેવાની-સૂંઘવાની ઈન્દ્રિય, ઘ્રાણેન્દ્રિય
૮૦૫	દીર્ઘકાળ	दृ+इय । લાંબો સમય
૮૦૬	ત્રીંદ્રિય	त्रि+इन्द्र । ત્રણ ઈન્દ્રિય (કાયા-જીભ-નાક)વાળા, તેઈન્દ્રિય જીવ
૮૦૭	ચતુરિંદ્રિય	चतुः+इन्द्रिय । ચાર ઈન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય જીવ (કાયા-જીભ-નાક-આંખ)
૮૦૮	વિકલત્રય	ઓછી-અપૂર્ણ ઈન્દ્રિયવાળા, બે-ત્રણ-ચાર ઈન્દ્રિયવાળા ૩ પ્રકારના જીવ
૮૦૯	ઊછળી ઊછળી	उद्+शल् । ઊંચે જઈ જઈ, કૂદી કૂદીને, છલાંગ મારીને, ફેંકાઈને
૮૧૦	અસંખ્યાત કાલ	असङ्ख्य । ગણતરી ન થઈ શકે તેટલો સમય, સંખ્યાતીત કાળ
૮૧૧	રેંટના ઘડાની પેઠે	अरघट्ट । વાવ-કૂવામાંથી ઘડાની ફરતી હાર (ઘટમાળ) દ્વારા પાણી કાઢવાની સમગ્ર યોજના અને સાધન, રહેંટ
૮૧૨	સંતાપ	सम्+तप् । ક્લેશ, દુઃખ, ઉદ્વેગ; પરિતાપ, પજવણી
૮૧૩	પરિભ્રમણ	परि+भ्रम् । ગોળ ભ્રમણ, ફરવું-ટહેલવું
૮૧૪	આંધણ	આધણ; રાંધવા માટે પહેલેથી તપવા મૂકેલું પાણી
૮૧૫	ચોડવાઈ જાય	चढ् । ચડી જાય, રંધાઈ જાય
૮૧૬	તપ્તાયમાન	तप् । તપેલા, સળગતા, બળતા
૮૧૭	મચ્છ	मद्+स्यन् । મત્સ્ય, માછલી
૮૧૮	મ્લેચ્છ	म्लेच्छ् । જંગલી, પહાડી, અનાર્ય જાતિ; પાપી-દુષ્ટ મનુષ્ય; અપશબ્દ

પૃ.૨૨

૮૧૯	શિકારી	ખોરાક, કસરત કે શોખ માટે પશુ-પંખીને મારનાર, પારધી
૮૨૦	અજગર	अज+गर । બકરું ગળી જાય તેવડું મોટા સાપ જેવું એ વર્ગનું પ્રાણી
૮૨૧	બિલ	ખાણ; પાણીનો ખાડો; ખાબોચિયું; ગુફા; રાફડો
૮૨૨	કોપ	कुप् । ક્રોધ, રોષ, રીસ, ગુસ્સો
૮૨૩	આતાપ	आ+तप् । આતપ, તાપ-તડકો; आ+ताप । ચારે બાજુથી તાપ, આતાપના
૮૨૪	ભાવપ્રાણ	ભાવો વડે જીવાય તે, જ્ઞાન-દર્શન-સુખ-સત્તા
૮૨૫	સંયુક્ત	सम्+युज् । સાથે જોડાયેલું, ભેગું
૮૨૬	પરમાગમ	જિનાગમ, ઉત્તમ આગમ
૮૨૭	સપ્ત	सप्तन् । સાત, ૭
૮૨૮	વજ્રમય	દધીચિ ઋષિના હાડકામાંથી બનેલાં ઈન્દ્રાયુધ વજ્ર જેવી કઠણ ખીલીવાળી
૮૨૯	છજેલ	છજું કાઢેલ; છાપરાનાં રૂપમાં ઢાંકેલ
૮૩૦	ઊંટ	उष्ट्र । રણમાં ખૂબ ખપનું ઊંચું પશુ
૮૩૧	વજ્રાગ્નિ	વીજળી રૂપી આગ; ઈન્દ્રનાં વજ્ર જેટલો પ્રચંડ વિનાશક અગ્નિ
૮૩૨	દડી	નાનો દડો
૮૩૩	લોટતાં	लुट् । लुठ् । આળોટતાં, ગબડતાં, લેટતાં, ગુલાંટ ખાતાં
૮૩૪	વીંછી	वृश्चिक् । પૂંછડીમાં ઝેરી આરવાળું કરચલાના દેખાવનું આઠપગું ઝેરી જંતુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૩૫	પંચમ	पञ्च् । પાંચમી, ૫મી
૮૩૬	સદૃશતા	स+दृश् । સમાન, સરખું
	ક્રમાંક ૧૧	**મુનિ સમાગમ** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૮૩૭	કૃતાર્થ	સફળ, કૃતકૃત્ય, કાર્ય સફળ થઇ ચૂક્યું હોય તેવો
૮૩૮	અબઘડીએ	હમણાં જ, આ ક્ષણે જ, આ ઘડીએ, અત્યારે
૮૩૯	અગાઉ	अग्रगामुक । પહેલાં, પૂર્વે
૮૪૦	સત્ત્વગુણી	सत्+त्व+गुण । સદ્‌ગુણવાળો; તત્ત્વવાળો; સાત્ત્વિક; અસ્તિત્વગુણનો
૮૪૧	પરણે તેને જ ગાઉં	વખત પ્રમાણે વર્તન કરું; ચડતીવાળાનાં વખાણ કરું
૮૪૨	આસ્થા	आ+स्था । શ્રદ્ધા, આદર-માન, યકીન, વિશ્વાસ
૮૪૩	ધૂર્તપણું	धूर+धुर्व् । માયા, છળ, કપટ, વંચકતા, દગો, ધોખો, ધૂતારાપણું, ઠગાઇ
૮૪૪	છીટ	સૂગ, અણગમો, છીત, ચીડ, તિરસ્કાર, છટ્
પૃ.૨૩		
૮૪૫	ચોંટ્યો	ચોટ્યો, વળગ્યો
૮૪૬	લેમેલ	લેવું અને મૂકવું, માંડવું અને છાંડવું, માંડ-વાળ; ગભરામણ
૮૪૭	રુચ્યું	रुच् । ગમ્યું, પસંદ પડ્યું
૮૪૮	પાખંડી જાળ	ઢોંગ, દંભની જાળ
૮૪૯	નાસ્તિક	न+अस् । ધર્મ, કર્મ, કર્મફળ, પરલોક, પુનર્જન્મ નથી એવી માન્યતાવાળો
૮૫૦	સંસારી શૃંગાર	સંસારી શણગાર, સંસારી વિલાસ
૮૫૧	ઠરાવ્યું	ગણાવ્યું, લેખાવ્યું, નક્કી કર્યું, તોડ-નિશ્ચય પર આવ્યો
૮૫૨	જરેલું	जृ । જરી ગયેલું, જૂનું-જીર્ણ થયેલું, ઘસાઇ ગયેલું, પાંખું-છૂટું થઇ ગયેલું
૮૫૩	પાલવ્યું	पारय् । પોસાયું, પરવડ્યું, ગોઠ્યું
૮૫૪	રાંકડી રૈયત	ગરીબ પ્રજા
૮૫૫	કેર	જુલમ, ગજબ
૮૫૬	રિબાવવામાં	रिप् । કનડવામાં, કનડગત કરવામાં, ખૂબ દુઃખ આપવામાં
૮૫૭	ન્યૂનતા	કચાશ, ઓછપ,ખામી
૮૫૮	મેરુથી પણ સવાયો	मि+रु । સૌથી ઊંચો-શ્રેષ્ઠ સોનાનો પર્વત જેની આસપાસ બધા ગ્રહ ફરે છે, सपाद । એક અને પા, ૧।, સવાઈ, સવા ગણો, મેરુ કરતાં પણ ચડિયાતો
૮૫૯	ચંડાળ મતિ	દુષ્ટ બુદ્ધિ, શૂદ્ર બુદ્ધિ, પાપબુદ્ધિ, નીચબુદ્ધિ
૮૬૦	કૌતુક	કુતૂહલ, ટીખળ
૮૬૧	સમક્ષ	सम+अक्ष । પ્રત્યક્ષ, રૂબરૂ, નજર સામે
૮૬૨	નિવેદન	नि+विद् । નમ્રતાથી રજૂ કરવું, અહેવાલ
૮૬૩	ઉજ્જયિની નગરી	આજના મધ્ય પ્રદેશ (MP)માં આવેલું ઉજ્જૈન, વિક્રમ રાજાની નગરી
૮૬૪	અધિપતિ	अधि+पा । રાજા, સ્વામી, શાસક, માલિક
૮૬૫	દળ	दल् । લશ્કર, સૈન્ય
૮૬૬	હરણ	हरिण । મૃગ, હરણિયું, ચિંકારું
૮૬૭	ધાતાં	धाव् । દોડતાં
૮૬૮	અશ્વ	ઘોડો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૬૯	જાન	જીવ
૮૭૦	ખાએશ	ખ્વાહિશ, ઇચ્છા
૮૭૧	નજદીક	નજીક
૮૭૨	તદબીર	યુક્તિ, તજવીજ, વ્યવસ્થા
૮૭૩	પેસતું	प्र+विश् । પ્રવેશતું, દાખલ થતું
૮૭૪	કમાન	કામઠું, ધનુષ
૮૭૫	કમાન ઉપર બાણ ચડાવી છોડી મૂકવું	બાણ મારવું, તીર છોડવું
૮૭૬	લેશ માત્ર	लिश् । સ્હેજ પણ, જરા ય
૮૭૭	છાંટો	ટીપું, અંશ
૮૭૮	ઢીમર	धीवर । માછીમાર, ખારવો
૮૭૯	કાળજું	હૃદય, મન, કલેજું
૮૮૦	ક્રૂરાવેશ	ઘાતકી જુસ્સો, ભયંકર ગુસ્સો
૮૮૧	તાકીને મારેલું તીર	નિશાન લઈને છોડેલું-ફેંકેલું બાણ
૮૮૨	વ્યર્થ	वि+अर्थ । નકામું, નિષ્ફળ
૮૮૩	પાની	पार्ष्णि । પગના તળિયાનો એડી તરફનો ભાગ
૮૮૪	બેવડો	બમણો, બે ગણો
૮૮૫	ઝાડી	जटा, झाड । ઝાડ, વેલા, ઘાસ વગેરનો ભરાવો, જંગલ
૮૮૬	ઘાડા	गाढक । ઘાટા
૮૮૭	મધ્ય ભાગમાં	વચ્ચે, વચ્ચોવચ, વચલા ભાગમાં
૮૮૮	ઠોકર ખાઈને	ચાલવા-દોડવામાં પગનું કોઈ વસ્તુ સાથે ટિચાઈને-ભટકાઈને
૮૮૯	લથડ્યો	ગોથું ખાધું
૮૯૦	ભેળો	સાથે, ભેગો
૮૯૧	ભડકી ગયો	ચોંકી ગયો, ઓચિંતો ડરી ગયો
૮૯૨	પાગડા ઉપર	ઘોડા પર સવારી કરતાં બેઉ બાજુ જેમાં પગનો ફણો રાખવામાં આવે છે તે લોખંડનું પગું, તેની ઉપર
૮૯૩	ભોંયથી	જમીનથી, ભૂમિથી
૮૯૪	વેંત	वितस्ति । હાથના અંગૂઠાના ટેરવાથી ટચલી આંગળીના ટેરવા સુધીનું લાંબામાં લાંબું અંતર
૮૯૫	મ્યાન	મિયાન, ધારવાળા હથિયારનું ઘર, ઘરું
૮૯૬	તકતકતી	ચળકતી
૮૯૭	નીસરી પડી	निस्+सृ । બહાર નીકળી પડી
૮૯૮	ગળાઢૂંકડી	ગળાની લગોલગ, નજીક
૮૯૯	કાજે	कार्य । માટે, વાસ્તે, સારુ, કાજ
૯૦૦	અંગેઅંગ	પ્રત્યેક અંગ
૯૦૧	થરથર ધ્રૂજવાં	स्तर+ध्रू । કંપવું, ચામડીના સ્તરે સ્તરે (પડે પડે) ધ્રૂજવું, સખત ધ્રૂજવું
૯૦૨	ધબકવું	ધબકારા કરવા, ધડકવું
૯૦૩	ધ્રાસકો	હૈયામાં પડતી ફાળ, ઓચિંતો અનુભવાતો ત્રાસ, ભય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૦૪	ગૂંથાયો	ग्रथ् । મશગૂલ બન્યો, મગ્ન બન્યો
પૃ.૨૪		
૯૦૫	નિરર્થક	निर्+अर्थक ।
૯૦૬	ફોકટ	फोक्क। નકામું, વ્યર્થ, ફોગટ
૯૦૭	વેઠ	विष्टि । વગર દામનું વૈતરું, ફરજિયાત વૈતરું, ભાર-પીડા-ઉપાધિ
૯૦૮	આઘો	દૂર
૯૦૯	વિકરાળ	वि+कराल । ક્રૂર, ઘાતકી, ખૂબ ભયંકર
૯૧૦	દીઠો	दृश् । જોયો
૯૧૧	શિયાળાની	शीत काल । કારતકથી મહા માસ સુધી ૪ મહિનાની ઠંડીની ઋતુ
૯૧૨	ખસકીને	લપસીને, ખીસકીને
૯૧૩	નાગી	नग्न । ખુલ્લી, ઉઘાડી
૯૧૪	પોણા ભાગની	पादोन । આખામાં પા ભાગની ઓછી, ૭૫ ટકા, ૩/૪ ત્રણ ચતુર્થાંશ
૯૧૫	જબરજસ્ત	જબરદસ્ત, જોરાવર, જબરું
૯૧૬	પહેરો	प्रहरिन् । તપાસ, ચોકી, જાપતો
૯૧૭	વિપરીત ગતિ	ઊંધી દશા, અવળી સ્થિતિ, ઊલટી ગતિ
૯૧૮	છાજે	छद् । શોભે; નભે, ટકે; લાયક
૯૧૯	કર્તવ્ય	कृ । કરેલાં કામ, કર્મ
૯૨૦	ભોગવ	भुज् । વેદ, સહન કર
૯૨૧	દમ્યાં છે	दम् । દમન કર્યાં છે, દબાવ્યાં છે, દુઃખ દીધાં છે, પીડ્યાં છે
૯૨૨	કચાશ	કમી, ઓછપ, ઊણપ
૯૨૩	ફાવે તેમ	स्पर्व् । ગોઠે તેમ, લાગ ખવાય તેમ, અનુકૂળ આવે એમ, મનમાની
૯૨૪	કષ્ટો	कष्टि । દુઃખો, સંતાપ; શ્રમ, મહેનત
૯૨૫	હાય !	અફસોસ, દુઃખ, ત્રાસનો ઉદ્ગાર
૯૨૬	વિટમ્બના	वि+डम्ब् । विडम्बना । મુશ્કેલી, દુઃખ, સંતાપ
૯૨૭	માંગલિક	શુભ, કલ્યાણ, હિત, મંગલમય
૯૨૮	માળવા દેશ	હિંદુસ્તાનના મુખ્ય ૧૮ દેશ પૈકી ૧ જેનું પાટનગર ઉજ્જયિની, ઉજ્જૈન. રાજસ્થાન-ગુજરાતની પૂર્વ સીમાના મધ્ય પ્રદેશનો પ્રાચીન ફળદ્રુપ ભાગ
૯૨૯	આખું	अक्षत । અખંડ, અભંગ
૯૩૦	અઢળક	વિપુલ, પુષ્કળ, બેસુમાર
૯૩૧	પદકમળ	ચરણકમળ
૯૩૨	કિંકરનો કિંકર	किम्+कृ । 'શું કરું, હવે શું કરું' પૂછનાર દાસનો દાસ, સેવકનો સેવક
૯૩૩	તરંગમાં	तृ । વિકલ્પમાં, કલ્પનામાં
૯૩૪	ઝોકાં ખાતો	ડોલાં ખાતો
૯૩૫	કથન	कथ् । સિદ્ધાંત, વિવેચન, વિધાન
૯૩૬	મનન	मन् । ચિંતન
૯૩૭	અભયદાન	સલામતી બક્ષવી તે, ઉત્તમ દાન
૯૩૮	સર્વોત્કૃષ્ટ	सर्व+उद्+कृष् । સર્વોત્તમ, સર્વોન્નત, સર્વશ્રેષ્ઠ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૩૯	એક્કે	એક પણ, એકે ય
૯૪૦	હાડોહાડ	હાડેહાડે, શરીરના એક એક હાડકા સુધી
૯૪૧	પ્રાણીભૂતને	પ્રાણીમાત્રને, જીવમાત્રને
૯૪૨	ચસકે	પકડમાંથી ખસે, છટકે
૯૪૩	મોતના પંજામાં	મરણની સમીપે, મૃત્યુદેવના હાથમાં
૯૪૪	ચાહી ચાહીને	જાણીબૂજીને, ઈરાદાપૂર્વક, પોતાની મેળે

પૃ.૨૫

૯૪૫	સૂક્ષ્મ બુદ્ધિએ	सूच् । તીક્ષ્ણ બુદ્ધિથી; બારીકાઈથી; આત્મબુદ્ધિ વડે
૯૪૬	હરકોઇ પ્રકારે	દરેક પ્રકારે, ગમે તે પ્રકારે
૯૪૭	ન્યૂનાધિક	ઓછું-અધિક, ઓછુંવત્તું
૯૪૮	તપેશ્વરી તે રાજેશ્વરી અને રાજેશ્વરી તે નરકેશ્વરી	આગલા ભવનાં તપ (પુણ્ય)થી રાજા બને અને રાજા બનીને પાપ આચરે તેથી નરકે જાય
૯૪૯	રહી રહીને	પાછળથી, મોડે મોડે, છેવટે,થોડી થોડી વારે
૯૫૦	પેટાં પાડ્યાં છે	મોટી વસ્તુની અંદર સમાતા ભાગ-અંશ છે; ગૌણતાએ છે, પેટા પ્રકારે છે; તપના ૧૨ ભેદ ઉપરાંત ૩ ગુપ્તિ પણ સમાય છે (વધારાનો સળ પાડીને ચોપડે વિગત લખાય તેમ)
૯૫૧	વિકારો	वि+कृ । ફેરફારો, પરિવર્તનો, વાસનાઓ, બગાડ, તબદિલી, પરિણામ
૯૫૨	લય	ली । નાશ, ગરક, ગરકાવ
૯૫૩	સુખપ્રદ	सुख+प्र+दा । સુખ આપનારો, સુખનું દાન-ભેટ આપનાર
૯૫૪	ભાવ	भू । અસ્તિત્વ; સ્વભાવ
૯૫૫	ક્યાં ઓછો છે ?	કમ નથી, ઓછો નથી; વિશેષ છે, ખાસ છે
૯૫૬	બ્રહ્મચર્ય	ब्रह्मन्+चर् । મૈથુનત્યાગ; આત્મરમણતા; ઈન્દ્રિયનો નિગ્રહ
૯૫૭	અગ્રેસર	अग्र+सर । નેતા, આગળ પડતો
૯૫૮	દહન	दह् । બાળી નાખવાથી, દહવાથી
૯૫૯	દુઃસાધ્ય વિષય	दुर्+साध् । મુશ્કેલીથી સાધી શકાય તેવો વિષય
૯૬૦	અતિશયોક્તિ	અત્યુક્તિ, વધારીને બોલવું
૯૬૧	જોડું	યુગ્મ, જોડ, જોડી
૯૬૨	ટૂંક નજરમાં	અલ્પ મતિમાં, નાની-ટૂંકી નજરે
૯૬૩	છાનું	छन्न । ગુપ્ત, છૂપું
૯૬૪	શૃંગાર	शृङ्ग+ऋ । શણગાર, સંયોગ શણગાર અને વિયોગ શણગાર
૯૬૫	લુબ્ધાઇ જવું	लुभ् । લોભાઇ જવું, આકર્ષાઇ જવું, ખેંચાઇ જવું
૯૬૬	ઉદરભરણ	પેટ ભરવા, પોષવા
૯૬૭	તરખડ	त्रिषट् । ભાંજઘડ, પ્રપંચ, ખટપટ
૯૬૮	કપટ વેતરવાં	કપટ એટલે વસ્ત્ર, વેતરવું એટલે કાપવું. ચોક્કસ ઘાટ-માપ-આકાર મુજબ દરજી વસ્ત્ર વેતરે તેમ ખાસ યોજના સહ અનેકવિધ યુક્તિઓ કરવી
૯૬૯	સોળ પંચ્યાં બ્યાસી ને બે મૂક્યા છૂટના	સોળ પંચા એંસી, ૧૬ X ૫=૮૦ ના બદલે બ્યાસી, ૮૨ કહેતાં ૨ આંકડાની છેતરામણી અને વળી ૨ વધારાના મૂક્યા એટલે ૮૪ થાય
૯૭૦	પ્રપંચો	છળકપટ, કાવાદાવા, માયા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૨૬

૯૭૧	સુદેવભક્તિ	સત્ દેવ, સાચા દેવ, શ્રેષ્ઠ દેવ, સર્વજ્ઞદેવની ભક્તિ
૯૭૨	બિરાજમાન	वि+राज् । વિરાજમાન, શોભાયમાન, બેઠેલા, બિરાજતા
૯૭૩	શિરથી	शिरस् । માથેથી, ઉપરથી
૯૭૪	સંશયાત્મક	સંશયવાળું, શંકાત્મક
૯૭૫	સ્વતઃ	આપોઆપ, બીજાની મદદ વિના
૯૭૬	ન્યાયમતે	તટસ્થ રીતે
૯૭૭	ડૂબકાં માર્યા કરે	ડબૂકિયાં મારતા હોય, ગોથાં ખાતા હોય
૯૭૮	ચપટી	चिपट । હાથની પાંચ આંગળી ભેળી કરી તેમાં સમાય એટલું માપ
૯૭૯	પસલી	प्रसृति । એક આચમનનું જળ રહે એવો હાથના પહોંચાનો આકાર
૯૮૦	જાર	यवाकार । જુવાર, એક અનાજ
૯૮૧	આશ્રય	आ+श्रि । આશરો, શરણ
૯૮૨	શ્રેયસ્કર	श्रेयस्+कृ । કલ્યાણકારી, હિતકર
૯૮૩	કર્મ	कृ । જેથી આત્માને આવરણ થાય, કે તેવી ક્રિયા
૯૮૪	તીર્થંકર	तृ+थक्+कृ । સાધુ-સાધ્વી-શ્રાવક-શ્રાવિકા ચતુર્વિધ તીર્થને સ્થાપનાર જિન, ભરત-ઐરાવત ક્ષેત્રમાં ૨૪ જ થાય, મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ૨૦ જ હોય.
૯૮૫	પાલવે તેમ	पल्लव । આશરે, શરણે; પાલવ પકડીને, છેડો પકડીને
૯૮૬	સ્વાર્થ ગબડાવ્યો	સ્વાર્થ રેડવ્યો, નિભાવ્યો
૯૮૭	નડે છે	नट् । પીડે છે, હરકત કરે છે
૯૮૮	વિમલ	वि+मल् । મળરહિત, નિર્મળ, પવિત્ર
૯૮૯	વર્ધમાને	वृध् । ગર્ભમાં પધાર્યા ત્યારથી સુખ-સંપત્તિ વધતી જતી હોવાથી જન્મનું નામ 'વર્ધમાન'; મહાવીર સ્વામીએ
૯૯૦	વંશ	वम्, वन्+श । કુળ, ખાનદાન, સંતતિ, ઓલાદ; વાંસ
૯૯૧	આદિ તીર્થંકર	ઋષભદેવ; આદિનાથ ભગવાન, આ અવસર્પિણી કાળના ૧લા તીર્થંકર
૯૯૨	ત્રિદંડી	त्रिदण्ड । મન-વચન-કાયાના એમ ૩ દંડ (લાકડી) ધારણ કરનાર સંન્યાસી
૯૯૩	વર્તમાન ચોવીસી	આ અવસર્પિણી કાળના ભરત ક્ષેત્રના શ્રી ઋષભદેવથી માંડીને શ્રી મહાવીર સ્વામી સુધીના ૨૪ તીર્થંકર
૯૯૪	ભરતેશ્વરજી	ઋષભદેવ ભગવાનના સુપુત્ર ભરતજી, ભરત ચક્રવર્તી
૯૯૫	સૂચવ્યું	सूच् । સૂચના કરી, જણાવ્યું, ધ્યાન પર લાવ્યા
૯૯૬	પરાક્રમ	परा+क्रम् । બહાદુરી, શૂરાતન; સામર્થ્ય, પ્રયત્ન
૯૯૭	પ્રફુલ્લિત	प्र+फुल्ल् । ખીલેલું, આનંદિત, હર્ષિત
૯૯૮	અહંપદ	अहम्+पद् । હું પદ, અભિમાન, અહંકાર
૯૯૯	દાદા	પિતાના પિતા, વડવો; ગુંડો, જબરદસ્તી કરનારો (દાદો)
૧૦૦૦	આદ્ય	आ+दा । પ્રારંભના; મૂળ, અસલ; પહેલા, પ્રથમ
૧૦૦૧	છ ખંડ	ચક્રવર્તીનું શાસન જેના પર હોય તે ૬ ખંડ
૧૦૦૨	ઈક્ષ્વાકુ કુળ	સૂર્યવંશ; જિનાગમ પ્રમાણે દેવોએ ઋષભ પ્રભુને ઇક્ષુદંડ (શેરડીનો સાંઠો) આપ્યો ત્યારથી નામ પડ્યું તે ઇક્ષ્વાકુ વંશ; ઉત્તમ વંશ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૦૩	શ્રેષ્ઠ	श्री+ईष्ठन् । સર્વોત્તમ, સર્વોત્કૃષ્ટ, અત્યંત પ્રસન્ન
૧૦૦૪	નેષ્ટ	न+इष् । ન ઇચ્છવા યોગ્ય, અશુભ, નઠારા, હલકા, નીચ
૧૦૦૫	ભવ	भू । સંસાર; જન્મ

પૃ. ૨૭

૧૦૦૬	ભોંયમાં ભંડારે	भूमि+भाण्डार । દાટી દે, છાની રાખે, પ્રગટ ન કરે
૧૦૦૭	તારણહાર	तृ । ભવસાગર તરાવનાર, ઉદ્ધારનાર, પાર ઉતારનાર
૧૦૦૮	ભપકો ભભકાવત	ભભકો, રોફ, આડંબર કરત-જમાવત
૧૦૦૯	સત્યાળુ	सत्+आलुच् । સત્યવાન, સત્પુરુષ
૧૦૧૦	નિર્વિકારી	निर्+वि+कृ । વિકાર વિનાના, નિર્વિકાર
૧૦૧૧	સમ્યગ્દૃષ્ટિ	ભલીદૃષ્ટિ, વિવેકદૃષ્ટિ; સમ્યગ્દર્શન
૧૦૧૨	અપક્ષપાતે	પક્ષપાત વિના, કોઈ એક પક્ષની તરફેણ કર્યા વિના
૧૦૧૩	સારાસારે	સાચું-સારું અને ખોટું-ખરાબ; પ્રયોજનભૂત અને અપ્રયોજનભૂત
૧૦૧૪	તાદૃશ	આબેહૂબ, તેના જેવું જ
૧૦૧૫	સૂઝે	शुध् । દેખાય, સમજાય, ગમ પડે, અક્કલ પહોંચે
૧૦૧૬	મુનીશ્વરો	मुनि+इश् । શ્રેષ્ઠ મુનિઓ, મુનીંદ્રો
૧૦૧૭	તલભાર	तिल । તલ સમાય તેટલો કે તલના દાણાના વજન જેટલું, સ્હેજ પણ
૧૦૧૮	જવભાર	यव । ઘઉં-જવ જેટલા વજનનો, અકબરના વખતમાં સોનું જોખવાનું એકમ, આઠ સરસવના દાણા જેટલું, જરાક જ
૧૦૧૯	મીનમેખ	ફેરફાર, શંકા, વાંધો, ઓછુંવત્તું, વધારો-ઘટાડો કરવાપણું
૧૦૨૦	અસરબંધ	અસરકારક, સચોટ
૧૦૨૧	ઉભયપક્ષે	બન્ને પક્ષે
૧૦૨૨	પ્રત્યક્ષમાં	દેખીતી રીતે, આંખ સામે, દેખીતું
૧૦૨૩	સુમનઃકામના	મનની ઈચ્છા, મનોકામના, શુભ મનોરથ
૧૦૨૪	ચાંદી	ગુહ્ય ભાગમાં નાનાં ચાંદાં પડી જાય તેવો ચેપી રોગ, ટાંકી
૧૦૨૫	પ્રમેહ	प्र+मिह् । પુરુષની જનનેન્દ્રિયનો ચેપી રોગ જેમાં લોહી-પરુ નીકળ્યા કરે
૧૦૨૬	ક્ષય	क्षी । ફેફસાં કે શરીરનાં બીજાં અંગ સૂકાઈને સડી જવાનો રોગ
૧૦૨૭	દુરાચરણો	दु+रुक्+आ+चर् । ખરાબ આચરણ, દુષ્ટ આચરણ; વ્યભિચાર
૧૦૨૮	વળગે	वि+लग् । લાગે, લપેટે, બાઝે, ચોંટે
૧૦૨૯	દુઃખપ્રદ	दुःख+प्र+दा । દુઃખદાયક, દુઃખદ, દુઃખ આપનાર
૧૦૩૦	પુનિત	पू । પવિત્ર, નિર્મળ, શુદ્ધ, સાફ
૧૦૩૧	ઊનું	ऊष् । ગરમ
૧૦૩૨	દુરાત્મા	दुर्+आत्मा । દુષ્ટાત્મા, પાજી, પાપી, બદમાશ, હલકી કોટિના જીવ
૧૦૩૩	અણગળ	अन्+गल् । ગાળ્યા વિનાનું
૧૦૩૪	વાળા	રોગ કે જેમાં ચામડી પર ફોલ્લો થઈ એમાંથી નીકળતું તાર-વાળ જેવું જંતુ
૧૦૩૫	કોગળિયાં	ઝાડા અને ઊલટીનો રોગ, કૉલેરા
૧૦૩૬	મુક્તિમતમાં	મોક્ષમાર્ગમાં
૧૦૩૭	સેર	सृ । જે દોરામાં મોતી, મણકા વગેરે પરોવ્યાં હોય તે; તેવી માળા; સર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૩૮ નવસરી માળા ગળામાં પહેરાતી નવ સેરની-સાંકળીની માળા
૧૦૩૯ અંતઃકરણ રૂપી કોટ अन्तर्+करण+कुट् । મન રૂપી ડગલો; આત્મા રૂપી કિલ્લાની દિવાલ
૧૦૪૦ ભોક્તા भुज् । भोक्तृ । ભોગી, ભોગવનાર, ઉપભોક્તા
૧૦૪૧ પાસું पार्श्व । બાજુ, પડખું, તરફ
૧૦૪૨ નવકાર સ્તોત્ર નવસ્મરણની પહેલાં ૐ નમો અરિહંતાણંથી શરૂ થતું વજ્રપંજર સ્તોત્ર
૧૦૪૩ નમો અરિહંતાણં नमस्+अरि+हन् । અરિહંત-અંતરંગ શત્રુને જીતનાર ભગવંતને નમસ્કાર હો
૧૦૪૪ રાફડા रप्फ । સાપનું દર-ઘર; કીડી, ઊધઈ વગેરેનું પોચી માટીના ઢગલાવાળું દર

પૃ.૨૮

૧૦૪૫ કાળધર્મ પામવો મરણ પામવું
૧૦૪૬ પીગળતું ગયું ઓગળતું ગયું, દયાથી ઢીલું-પોચું-નરમ થતું ગયું
૧૦૪૭ હદ ! અંત, છેડો; મર્યાદા, સીમા
૧૦૪૮ સુમનોવૃત્તિ सुमनस्+वृत्ति । શુભ મનોવલણ, શ્રેષ્ઠ મનોવર્તન; કોમળતા, કુણાશ
૧૦૪૯ જૈનાસ્તિક जिन+आस्था । જૈન ધર્મ પર શ્રદ્ધાવાળો, જિનોક્ત માર્ગ પર આસ્થાવાળો
૧૦૫૦ ખેસવ્યું ખસેડ્યું
૧૦૫૧ હેઠો अधस्तात् । अधिष्ठात् । નીચે, હેઠે
૧૦૫૨ શૃંગાર તિલક શ્રેષ્ઠ શણગાર, શિરોમણિ
૧૦૫૩ સામા संमुख । સામેના
૧૦૫૪ બાગ બગીચો, ઉદ્યાન, વાટિકા
૧૦૫૫ મણિધર मणि+धृ । સાપ, નાગ (માથે મણિ હોવાનું મનાય છે)
૧૦૫૬ દિંગ છક, દંગ, આશ્ચર્યચકિત, આશ્ચર્યમૂઢ
૧૦૫૭ શો कीदृशक । શું, આશ્ચર્યકારક સર્વનામ
૧૦૫૮ છટકી ચૂક્યો એકદમ છૂટી ગયો, ખસી ગયો, સટકી ગયો
૧૦૫૯ હર્ષ हृष् । હરખ, આનંદ, ખુશી, પ્રસન્નતા
૧૦૬૦ મોદ मुद् । આનંદ
૧૦૬૧ વૃત્તાંત वृत्+अन्त । સમાચાર,ખબર; ઘટનાનું વિવરણ. ઇતિહાસ; કથા; હકીકત
૧૦૬૨ નિજ પોતાનું
૧૦૬૩ વરણવ્યું वर्ण् । વર્ણવ્યું, વર્ણન કર્યું
૧૦૬૪ જારી થશે ચાલુ થશે
૧૦૬૫ ખંડ खण्ड् । ભાગ
૧૦૬૬ ખચીત ચોક્કસ
૧૦૬૭ સુખદા सुख्+दा । સુખ આપનારી-દેનારી (મોક્ષમાળા); સ્વર્ગની અપ્સરા

ક્રમાંક ૧૨ ૐ નમઃ સચ્ચિદાનંદાય નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં

૧૦૬૮ પરમાત્મને परमात्मन् । પરમાત્માને; સંસ્કૃતમાં ૪થી વિભક્તિનું રૂપ નમસ્કાર પહેલાં વપરાય. જેમ કે, महावीराय नमः । कृपालुदेवाय नमः । सद्गुरवे नमः ।
૧૦૬૯ સજ્જનતા सत्+जन्+त्व । સૌજન્ય; સત્પુરુષતા; માનવતા, માણસાઇ
૧૦૭૦ ત્રણ ભુવન ત્રણ લોક; સ્વર્ગ-પૃથ્વી ને પાતાળ; ઊર્ધ્વ-મધ્ય ને અધોલોક; ત્રિભુવન
૧૦૭૧ તિલક શોભા; ટીલું; કપાળમાં કરાતું ચંદન, કેસર, કંકુ વગેરેનું સુશોભક ટપકું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૭૨	જનેતા	जन् । જન્મ આપનારી, માતા
૧૦૭૩	પરમ	परम् । શ્રેષ્ઠ, ઉત્કૃષ્ટ, અંતિમ
૧૦૭૪	કેવળ	केव् । के+वल् । એકમાત્ર, અનન્ય, શુદ્ધ

પૃ.૨૯

૧૦૭૫	નિત્યતારૂપ	नि+त्य । શાશ્વત રૂપ, અવિનાશી રૂપ
૧૦૭૬	સમજુ	सम्+बुध् । સમજણા, શાણા, ખરા ખોટાની તુલના કરનાર
૧૦૭૭	ભોમિયા	જાણકાર, વાટ બતાવનાર, પથદર્શક, માર્ગદર્શક
૧૦૭૮	લક્ષ્મી	लक्ष्+ई+मुट् । ધનની દેવી, ધનદોલત, વિષ્ણુપત્ની, સમૃદ્ધિ, સંપત્તિ
૧૦૭૯	સ્તુતિપાત્ર	स्तु । પ્રશંસા કરવા યોગ્ય, સ્તવવા લાયક
૧૦૮૦	સબળ	બળવાન
૧૦૮૧	મૂળ	मूल । પાયો, મૂળ કારણ
૧૦૮૨	પરભવ	બીજો અવતાર
૧૦૮૩	સડક	રસ્તો
૧૦૮૪	પ્યારા	પ્રિય, વ્હાલા, પ્રેમાળ, સ્નેહાળ
૧૦૮૫	પ્રદર્શિત	प्र+दृश् । બતાવેલું
૧૦૮૬	વૃંદશતસૈ	તુલસીદાસજી રચિત સોએક શ્લોકનો ગ્રંથ; વૃંદ વૈદ્યરાજ રચિત ગ્રંથ; મોગલ બાદશાહ ઔરંગઝેબના દરબારી કવિ વૃંદ રચિત 'સતસઈ' અથવા 'વૃંદવિનોદ', વિ.સં.૧૭૬૧ ને કારતક શુદ ૭, સોમે ઢાકામાં રચી.
૧૦૮૭	ભાવાર્થ	તાત્પર્ય, મતલબ
૧૦૮૮	વીંધીને	विध् । અણીદાર વસ્તુથી કાણું પાડીને, આરપાર છેદીને, સોંસરું
૧૦૮૯	ઘણે ભાગે	મોટા ભાગનું
૧૦૯૦	ખરેખરી	खलु । વાસ્તવિક, તદ્દન સાચી
૧૦૯૧	કસોટી	कस् । પરીક્ષા, માપદંડ; સોના-ચાંદીની કસોટી કરવાનો પથ્થર
૧૦૯૨	શંકરાચાર્યજી	કેવલ અદ્વૈત સિદ્ધાંતના પુરસ્કારક મધ્યકાલીન મહાન આચાર્ય
૧૦૯૩	શ્લોક	श्लोक् । સ્તુતિ, પ્રશંસા; પદ્ય, લોકોક્તિ, કહેવત; અનુષ્ટુપ્ છંદમાં પદ્ય
૧૦૯૪	જન્મારાના	આખી જિંદગીના-ભવના, જન્મથી મરણ સુધીના
૧૦૯૫	સહવાસ	સોબત, સાથે વસવું તે
૧૦૯૬	संसारविषवृक्षस्य	સંસાર રૂપી વિષનાં ઝાડનાં
૧૦૯૭	द्वे	બે
૧૦૯૮	फले	ફળ (દ્વિવચન)
૧૦૯૯	अमृतोपमे	અમૃત જેવાં
૧૧૦૦	काव्यामृतरसास्वाद	કાવ્યરૂપી અમૃતના રસનો સ્વાદ
૧૧૦૧	आलापः	વાતચીત
૧૧૦૨	सज्जनैः सह	સજ્જનો સાથે
૧૧૦૩	નીતિ	नी । સદાચાર, ચાલચલગત, પદ્ધતિ
૧૧૦૪	બંધારણ	પાયો, માળખું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	ક્રમાંક ૧૩	**શ્રી શાંતિનાથ ભગવાન ઈ.સ.૧૮૮૩ નવેંબર પહેલાં**
૧૧૦૫	શાંતિનાથ ભગવાન	આ અવસર્પિણી કાળના ૧૬મા તીર્થંકર
૧૧૦૬	સ્તુતિ	स्तु । સ્તુતિ, સ્તવન, ગુણગ્રામ, પ્રશંસા
૧૧૦૭	પરિપૂર્ણ	સંપૂર્ણ, ચારે બાજુથી પૂર્ણ, પૂરેપૂરું; કેવળજ્ઞાન
૧૧૦૮	બોધિત્વ	बुध् । બોધ, સમ્યક્દર્શન, બોધબીજ
૧૧૦૯	નીરાગી	निस्+राग । રાગરહિત, વીતરાગી
૧૧૧૦	ઉપમા	उप+मा । સરખામણી, તુલના; એક અર્થાલંકાર જેમાં બે વસ્તુમાં ભેદ હોવા છતાં સમાનતા બતાવાય છે
૧૧૧૧	નામી	नम् । પ્રખ્યાત; નમાવી : શિર નામી=મથાળે-ટોચમાં જે નામ છે તેને
૧૧૧૨	શાંતતા	शम्+त्व । શાંતપણું
૧૧૧૩	બિરાજ્યા	वि+राज् । બેઠા, પધાર્યા, શોભ્યા, શોભી રહ્યા
પૃ.૩૦	**ક્રમાંક ૧૪**	**છત્રપ્રબંધસ્થ પ્રેમપ્રાર્થના તા.૩-૧૧-૧૮૮૪**
૧૧૧૪	છત્ર	छद् । છત્રી
૧૧૧૫	પ્રબંધ	प्र+बन्ध् । પદ્યમયી રચના કે લઘુકાવ્ય જેમાં આછીપાતળી કથા હોય; વ્યવસ્થા; બંધન; ગાંઠ; અવિચ્છિન્ન ક્રમ, સીલસીલાબંધ
૧૧૧૬	છત્રપ્રબંધસ્થ	छत्रप्रबन्ध+स्था । છત્રીમાં પદ્યરચના રૂપે રહેલી
૧૧૧૭	જેતપુર	મોરબીથી ૨૫-૩૦ કિ.મી. દૂરનું ગામ, રંગપર-બેલા-ઘાટીલા લાઈનમાં
૧૧૧૮	કાર્તિક સુદ ૧૫, ૧૯૪૧	પરમકૃપાળુદેવની ૧૭ મી શુભ-પવિત્ર જન્મકલ્યાણક મિતિ, વિ.સં.૧૯૪૧માં પોતાના જન્મદિને (લખેલો આ પત્ર, ચિત્રકાવ્ય)
૧૧૧૯	પ્રેમ-પ્રાર્થના	પ્રેમભરી પ્રાર્થના
૧૧૨૦	અંતર્ગત	अन्तर्+गम् । અંદર સમાયેલો; પોતાનો
૧૧૨૧	ભુજંગી છંદ	ભુજંગપ્રયાત, ૪ ય ગણથી બનતો ૧૨ અક્ષરનો એક છંદ
૧૧૨૨	અરિહંત	अरि+हन् । અંતરંગ શત્રુ — મિથ્યાત્વ, ક્રોધ-માન-માયા-લોભ; કામ-ક્રોધ-લોભ-મોહ-મદ-મત્સર જીતનારા; સંસારરથનાં ૨ પૈડાં-રાગ, દ્વેષને જીતનારા
૧૧૨૩	આનંદકારી	आ+नन्द्+कृ । આનંદ કરાવનાર, આનંદ ઉપજાવનાર
૧૧૨૪	અપારી	अ+पार् । અપરંપાર, અસીમ, અનહદ, પારાવારી, પાર વિનાના, પુષ્કળ, બેસુમાર; વિષય પ્રત્યેના વૈરાગ્યને પરિણામે ઉદ્ભવતો સંતોષ તે પાર જેને અતિશય છે તે; અત્યંત તટસ્થ; સામે પાર લઈ જનાર
૧૧૨૫	રી	री । ચૂવું, ટપકવું, વહેવું
૧૧૨૬	વિનંતિ	वि+नम् । પ્રાર્થના, નમ્રતા, વિનય, વિનતિ, ઝુકાવ
૧૧૨૭	વણિકે	વાણિયાએ, ૮૪ જ્ઞાતિમાં વાણિજ્ય-વ્યાપાર કરતી વૈશ્ય જ્ઞાતિની વ્યક્તિએ
૧૧૨૮	વડી	वड् । મોટી, ગુરુ, ઉત્કૃષ્ટ
૧૧૨૯	વંદના	वन्द् । અર્ચના, પૂજના; તારીફ, પ્રશંસા; નમસ્કાર, પ્રણામ
૧૧૩૦	દુઃખહારી	दुःख+हृ । દુઃખનું હરણ કરનારી, દુઃખ દૂર કરનારી
૧૧૩૧	કર્તા	कर्तृ । કરનાર, રચનાર, બનાવનાર
૧૧૩૨	ઉપજાતિ છંદ	ઉપેન્દ્રવજ્ર તથા વંશસ્થ-ઈંદ્રવંશા ચરણોનાં સંમિશ્રણથી થતો છંદ
૧૧૩૩	વવાણિયાવાસી	મોરબીથી ૩૫ કિ.મી. દૂર આવેલા નાનકડાં ગામ વવાણિયાના નિવાસી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૩૪	જ્ઞાતિ	ज्ञा । નાત, ન્યાત; પિતૃવંશ, ગોત્ર
૧૧૩૫	હિત	धा । કલ્યાણ, આત્માને આત્મામાં ધારણ કરે-કરાવે-સ્થિર રાખે તે
૧૧૩૬	કાંતિ	कम् । સૌન્દર્ય, મનોહરતા, અલંકારશાસ્ત્રમાં પ્રેમથી અધિક સુંદરતા
૧૧૩૭	સુબોધ	સારો બોધ, સદ્‌બોધ; સહજમાં સમજાય તેવો બોધ
૧૧૩૮	દાખ્યો	दक्ष् । દેખાડ્યો, બતાવ્યો, ધ્યાન પર લાવ્યો
૧૧૩૯	રવજી તનુજે	રવજીભાઈના પુત્રે એટલે કે પરમકૃપાળુદેવે પોતે
૧૧૪૦	રમૂજે	વિનોદ, ગમ્મત, મન ખુશ થાય તેવી બાબતથી
૧૧૪૧	પ્રયોજન પ્રમાણિકા	प्र+युज् । प्र+मा । ઉદ્દેશ-હેતુની પ્રત્યક્ષ સાબિતી
૧૧૪૨	રિઝાવવા	ऋध् । ખુશ કરવા
૧૧૪૩	કસૂર	દોષ, ખામી, અપૂર્ણતા
૧૧૪૪	ના	નથી
૧૧૪૫	ચિત્તથી	चिद् । મનન, વચન, નિર્ધાર કરીને, મનથી; ઓળખીને
૧૧૪૬	ચતુરભુજ	ચારે બાજુ; ચત્રભુજભાઈ (જે બનેવીને લખ્યું છે તેમનું નામ)
૧૧૪૭	દૃષ્ટિદોષ	જોવામાં દોષ, ભૂલ
૧૧૪૮	હસ્તદોષ	હાથનો (છત્રી દોરવામાં) દોષ, ભૂલ
૧૧૪૯	મનદોષ	મનનો દોષ, મન દૂષિત થાય તેવું
૧૧૫૦	દૃષ્ટિગોચર	दृश्+गोचर । દેખાય, નજરે ચઢે, દૃષ્ટિમાં આવે
૧૧૫૧	હું છું	ह+उ+म् । હું, હસ્તી, હયાતી, હોવાપણું, અસ્તિત્વ ધરાવું છું, ૐ :
પૃ.૩૧	**ક્રમાંક ૧૫**	**દોહરા** **નવેંબર ૧૮૮૩ પહેલાં**
૧૧૫૨	કોય	कः+अपि । કોઈ, ગમે તે
૧૧૫૩	વેદે	विद् । જાણે; ભોગવે (શાતા-અશાતા)
૧૧૫૪	રોય	रुद् । રડીને, રોઈને
૧૧૫૫	પલાય	परा+अय् । જાય, પલાયન થાય, ભાગી જાય, નાસી જાય
૧૧૫૬	વીતરાગ વાણી	જિનવાણી, સર્વજ્ઞની વાણી
૧૧૫૭	અવર	अव+रा । બીજો, ઈતર, અન્ય; હીન, કનિષ્ઠ, ઊતરતો; અંતિમ
૧૧૫૮	વચનામૃત	वच्+अ+मृ । વચન રૂપી અમૃત; 'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર' ગ્રંથ
૧૧૫૯	શાંતરસ	शम् । સાહિત્યના ૯ રસમાં મુખ્ય અને શ્રેષ્ઠ રસ; આનંદ (શૃંગાર, હાસ્ય, કરુણ, વીર, રૌદ્ર, ભયાનક, અદ્‌ભુત, બીભત્સ અને શાંત)
૧૧૬૦	ભવરોગ	ભવ-સંસાર રૂપી રોગ
૧૧૬૧	પ્રતિકૂળ	प्रति+कूल । અનુકૂળ નહીં તેવું, વિરુદ્ધ, ઊલટું, વિપરીત; અપ્રિય, અશુભ
૧૧૬૨	જરા	जृ । વૃદ્ધાવસ્થા, ઘડપણ
૧૧૬૩	મૃત્યુ	मृ । મરણ, મોત, અવસાન, દેહત્યાગ, દેહવિલય
૧૧૬૪	હેતુ	हि+तुन् । કારણ, ઉદ્દેશ્ય, સાધન
૧૧૬૫	દ્વેષ	द्विष् । ઈર્ષ્યા, રોષ, વેર
૧૧૬૬	અણહેતુ	अण्+हेतु । તુચ્છ, તિરસ્કાર કરવા યોગ્ય કારણ
૧૧૬૭	દેહ	दिह् । શરીર, કાયા
૧૧૬૮	પરિગ્રહ	परि+ग्रह् । ચારે બાજુથી ગ્રહી લે-પકડી લે તે. અંતરંગ પરિગ્રહ મિથ્યાત્વ કષાય વગેરે; બાહ્ય પરિગ્રહ : ધન, ધાન્ય, ધાતુ, ક્ષેત્ર, દાસ, વાસણ વગેરે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૨	**ક્રમાંક ૧૬**	**ભાવનાબોધ તા.૯-૧૧-૧૮૮૩ થી તા.૯-૧૧-૧૮૮૪ દરમ્યાન**
૧૧૬૯	ભાવનાબોધ	વૈરાગ્યની ૧૨ ભાવનાનો, આત્મભાવનાનો બોધ
૧૧૭૦	ઉપોદ્‌ઘાત	उप+उद्+हन् । પ્રસ્તાવના; આરંભ
૧૧૭૧	ખરું	खल्+उन् । खलु । સાચું, યથાર્થ, શુદ્ધ, પાકું
૧૧૭૨	તુચ્છ	तुद् । ક્ષુદ્ર, હલકા, ક્ષુલ્લક, અસાર; નજીવું, માલ વગરનું; અતિ અલ્પ
૧૧૭૩	સ્વતઃવેગ	આપોઆપ, બીજાની સહાય વિના; ઝડપ-ગતિ
૧૧૭૪	ઝંપલાવ્યું	झंप् । સાહસ કરવું, યાહોમ કરીને કૂદી પડવું
૧૧૭૫	માયિક	मा+या । દુન્યવી, લૌકિક, માયામય, જે નથી તે માયા, માયાવી
૧૧૭૬	સિદ્ધતા	सिध् । સફળતા, સાબિતી
૧૧૭૭	પ્રમાણ	प्र+मा । સાબિતી, જ્ઞાન, પુરાવો, સત્ય, ધોરણ
૧૧૭૮	કેવળ	સાવ
૧૧૭૯	સુલભ	सु+लभ् । સહેલાઈથી મળે તેમ-તેવું
૧૧૮૦	નિઃસંશય	निस्+संशय । સંશય વિનાનું, શંકારહિત
૧૧૮૧	જંતુ	जन् । જીવડું
૧૧૮૨	મદોન્મત્ત	मद+उद्+मद् । અભિમાન-મદ વડે ઉન્મત્ત-ગાંડા, પાગલ, મદમસ્ત
૧૧૮૩	ઉદ્યોગ	उद्+युज् । પરિશ્રમ, કામ, મહેનત, અધ્યવસાય; ધંધો, રોજગાર
૧૧૮૪	વિભ્રમ	वि+भ्रम् । ભ્રાંતિ, વહેમ, અજ્ઞાન, ભ્રમણા, મોહદશા
૧૧૮૫	આરોપ	आ+रोप् । આરોપણ; આક્ષેપ, તહોમત; સ્થાપિત કરેલું, માનેલું
૧૧૮૬	અતિ અવલોકન	अव+लोक् । અતિશય નિરીક્ષણ
૧૧૮૭	વૃથા	ફોગટ, નકામો, મિથ્યા, નિષ્ફળ
૧૧૮૮	અનારોપ	अन्+आ+रोप् । આરોપ ન કરવો, માનેલું મિથ્યા ગણવું, સ્થાપિત ન કરવો
૧૧૮૯	અદ્‌ભુત	અલૌકિક
૧૧૯૦	નામનું	નામમાત્ર, કહેવા પૂરતું, નામ પૂરતું
૧૧૯૧	વા	અથવા, કે
૧૧૯૨	અનુરક્તતા	अनु+रञ्ज् । અનુરાગ, આસક્તિ, પ્રેમાસક્તિ; વફાદારી
૧૧૯૩	વિરાજિત	वि+राज् । શોભિત
૧૧૯૪	રાજેશ્વર	राजन्, राजा+ईश्वर । રાજાનો રાજા
૧૧૯૫	પ્રસાદી	प्र+सद् । ગુરુએ પ્રસન્ન થઈ આપેલી ચીજ, કૃપા; નિર્મળતા, પ્રસન્નતા
૧૧૯૬	યોગમાં	युज् । ચિત્તવૃત્તિનિરોધમાં
૧૧૯૭	પરમાનંદ	શ્રેષ્ઠ-ઉત્કૃષ્ટ આનંદ
૧૧૯૮	મનોવીરતા	મનની વીરતા
૧૧૯૯	પામર	કંગાલ, રાંક, તુચ્છ, સાંકડા મનના
૧૨૦૦	ભર્તૃહરિ	એક મહાન યોગી; ઉજ્જયિની નગરીના ઇ.સ.પૂર્વે ૫૬-૫૭ ના રાજા ભરથરી-રાણી પિંગળા; વિક્રમ રાજાના મોટાભાઈ; નીતિશતક, વૈરાગ્યશતક, શૃંગાર-શતક અને વિજ્ઞાનશતકના કર્ત્તા
પૃ.૩૩		
૧૨૦૧	कुल	કુળ, વંશ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૦૨	च्युति	પતન, ખામી
૧૨૦૩	वित्त	ધન
૧૨૦૪	नृपाल	રાજા
૧૨૦૫	दैन्य	દીનતા
૧૨૦૬	रिपु	શત્રુ
૧૨૦૭	तरुण्या	સ્ત્રીને
૧૨૦૮	कृतांत	કાળ
૧૨૦૯	भुवि	પૃથ્વી ઉપર
૧૨૧૦	नृणां	મનુષ્યોમાં (શ્રી ભર્તૃહરિજી રચિત વૈરાગ્યશતક, શ્લોક ૩૪)
૧૨૧૧	ખળનો	खल । દુષ્ટનો, દુર્જનનો
૧૨૧૨	દોહન	दुह् । સાર, ઘોલન, ટૂંક કથન
૧૨૧૩	તત્ત્વવેત્તા	तत्+त्व+विद् । તત્ત્વને જાણનારા
૧૨૧૪	પ્રદૃશ્ય કરી	प्र+दृश् । વિશેષ દેખાડી, દર્શાવી, બતાવી
૧૨૧૫	સાહિત્ય	સાધન, સામગ્રી; વાઙ્‌મય; પ્રજાના વિચાર, જ્ઞાન,ભાવના વગેરેની ભાષામાં સંગ્રહાયેલ મૂડી
૧૨૧૬	ઠાઠ	દે૦ थट्ट । ભપકો, શોભા
૧૨૧૭	કંગાલિયત	અત્યંત ગરીબી, દીનપણું
૧૨૧૮	મોહિનીરૂપ	મોહ પમાડનારી સ્ત્રી રૂપે
૧૨૧૯	લેખાય છે	लेख् । ગણાય છે
૧૨૨૦	ભયાન્વિત	भी+अनु+ई । ભયવાળી, ભય પ્રત્યે લઇ જનાર, ભય ભરેલો
૧૨૨૧	તિરસ્કાર	तिरस्+कृ । ધિક્કાર, અનાદર,તુચ્છકાર
૧૨૨૨	યથોચિત	यथा+उचित । યથાયોગ્ય
૧૨૨૩	યોગીંદ્ર	योगिन्+इन्द्र । યોગીઓમાં ઉત્તમ, યોગીરાજ
૧૨૨૪	સૃષ્ટિના નિર્માણસમયથી	સૃષ્ટિની રચના થઇ ત્યારથી, અનાદિ કાળથી
૧૨૨૫	કનિષ્ઠ	अल्प+इष्ठन् । ઓછા સારા, ઊતરતા; ઉંમરમાં સૌથી નાના
૧૨૨૬	આર્ય દેશ	ऋ । ઉત્તમ દેશ જ્યાં આત્માદિ તત્ત્વોની વિચારણા, ઉન્નતિ થઇ શકે
૧૨૨૭	હરેક	હર એક, દરેક
૧૨૨૮	અગાધ	अ+गाध् । અતિ ઊંડા, ગંભીર, અસીમ, અથાક, અપાર, દુર્બોધ
૧૨૨૯	વ્યાસ	वि+अस् । મહાભારત-પુરાણોના કર્ત્તા, પરાશરપુત્ર અને કૃષ્ણદ્વૈપાયન; વિસ્તાર
૧૨૩૦	વાલ્મીકિ	वल्मीक्+इञ् । રામાયણના રચયિતા ઋષિ
૧૨૩૧	શંકર	शम्+कृ । શંકરાચાર્યજી, દક્ષિણ ભારતના મલબાર પ્રાંતમાં કાલટી ગામમાં શક સંવત ૬૧૦ વૈશાખ સુદ ૫ એ જન્મ, અદ્વૈત મતના પ્રવર્તક, પ્રખર પ્રતિભાવંત, અત્યંત વૈરાગી, ૩૨ વર્ષનું આયુષ્ય, કેદારમાં દેહત્યાગ
૧૨૩૨	ગૌતમ	ન્યાયદર્શનના પ્રણેતા ગૌતમ ઋષિ
૧૨૩૩	પતંજલિ	યોગદર્શનના પ્રણેતા પતંજલિ ઋષિ
૧૨૩૪	કપિલ	સાંખ્યદર્શનના પ્રણેતા કપિલ ઋષિ
૧૨૩૫	યુવરાજ શુદ્ધોદન	બૌદ્ધ દર્શનના પ્રણેતા ગૌતમ બુદ્ધ, રાજા શુદ્ધોદનના પુત્ર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૩૬	એકાંત	इ, एक+अन्त । એકાકી, એક જ વસ્તુનો લક્ષ કરનાર, અલગ
૧૨૩૭	મધુરી મોહિની	મીઠી મમતા
૧૨૩૮	આણતાં	आ+नी । કરતાં, લાવતાં
૧૨૩૯	નિવૃત્ત	नि+वृत् । થાકો,પાછા ફરો, નિવર્તો
૧૨૪૦	સ્વાચરણ	स्व+आ+चर् । પોતાનાં આચરણ
૧૨૪૧	કંચનવર્ણી	काञ्च+वर्ण् । સોનેરી
૧૨૪૨	અઢળક	પુષ્કળ, વિપુલ, અતિશય
૧૨૪૩	સામ્રાજ્યલક્ષ્મી	એક સમ્રાટની સત્તા નીચે અનેક રાષ્ટ્રોની સંપત્તિ, અનેક રાજ્યલક્ષ્મી

પૃ. ૩૪

૧૨૪૪	જ્ઞાનદર્શનયોગપરાયણ	જ્ઞાન-દર્શન ઉપયોગમાં લીન-એકાગ્ર
૧૨૪૫	ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર	જિનાગમનાં ૪ મૂળ સૂત્રમાં ૨ જું, મહાવીર સ્વામીની અંતિમ દેશના, ૩૬ અધ્યયન, કુલ ૧૭૨૦ ગાથા
૧૨૪૬	કપિલ કેવળી	કૌશાંબીના કપિલ નામના બ્રાહ્મણને વિદ્યાભ્યાસ, લગ્ન, જંજાળ અને તૃષ્ણાનાં મનોમંથનના અંતે કેવળજ્ઞાન; વાંચો શિક્ષાપાઠ ૪૬-૪૭-૪૮
૧૨૪૭	મુખકમળથી	મુખેથી, શ્રીમુખેથી
૧૨૪૮	अध्रुवे	અધ્રુવ, અચોક્કસ, અનિત્ય
૧૨૪૯	असासयंमि	અશાશ્વત
૧૨૫૦	संसारंमि	સંસારમાં
૧૨૫૧	दुखख्रपउराए	પ્રચુર-અનેક પ્રકારનાં દુઃખ
૧૨૫૨	किं	શું
૧૨૫૩	हुज्ज	કરું
૧૨૫૪	कम्मं	કરણી
૧૨૫૫	जेणाहं	જેથી હું, જેના વડે હું
૧૨૫૬	दुग्गई	દુર્ગતિ
૧૨૫૭	न गच्छिज्जा	ન જઉં, ન જાઉં
૧૨૫૮	મહદ્	महत् । मह्+अति । મહાન, મોટું; બળવાન, પ્રખ્યાત
૧૨૫૯	તત્ત્વજ્ઞાનપ્રસાદીભૂત	આત્મજ્ઞાન વડે પ્રસાદિત થયેલાં-કૃપાયુક્ત
૧૨૬૦	સ્તુતિપાત્ર	स्तु । વખાણવા લાયક, પ્રશસ્ય, સરાહનીય, બિરદાવવા યોગ્ય
૧૨૬૧	મેધાવી	मेध् । બુદ્ધિમાન, પ્રજ્ઞાવંત, તીવ્ર યાદશક્તિવાળા
૧૨૬૨	સ્ફુરણા	स्फुर् । પ્રેરણા, પ્રકટીકરણ, સ્ફૂર્તિ, સૂઝ, જાગ્રતિ
૧૨૬૩	મહાયોગ	महत्+युज् । યોગનો એક પ્રકાર; કુલ સરવાળો
૧૨૬૪	તિમિરપટ	तिम् । અંધકાર; આંધળાપણું; કાળું; અંધકારનું આવરણ
૧૨૬૫	શોકાબ્ધિ	शोक+अब्धि । શોક-દુઃખ રૂપી સાગર-દરિયો
૧૨૬૬	તત્ત્વજ્ઞાનચંદ્રની સોળે કળા	ચંદ્રની સોળ કળાની જેમ તત્ત્વજ્ઞાન રૂપી ધર્મની ૧૬ કળા — (૧) અક્ષરનો અનંતમો ભાગ ખુલ્લો તે (૨) યથાપ્રવૃત્તિકરણ (૩) અપૂર્વકરણ (ગ્રંથિભેદ) કરે તે (૪) અનિવૃત્તિકરણ (મિથ્યાત્વ પરિહાર) (૫) સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્તિ (૬) દેશવિરતિપણું (૭) સર્વવિરતિપણું (૮) ધર્મધ્યાનની એકાગ્રતા (૯) ક્ષપક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

		શ્રેણી ચઢે (૧૦) અવેદી–શુક્લધ્યાનની ધારા (૧૧) સર્વથા લોભક્ષય (૧૨) ઘનઘાતી કર્મક્ષય (૧૩) કેવળજ્ઞાન પ્રગટે (૧૪) યોગનિરોધ (૧૫) સર્વથા કર્મક્ષય-અયોગી (૧૬) સિદ્ધપદ પ્રાપ્તિ
૧૨૬૭	મહદ્‌ભૂત	પ્રયોજનભૂત
૧૨૬૮	જગતહિતૈષિણી	જગકલ્યાણકર, જગતહિતસ્વીની, જગતહિતેશ્વરની
૧૨૬૯	પદવી	पद्+अवि । પદ, ઉપાધિ, દરજ્જો, ઇલકાબ, ખિતાબ, સ્થાન; માર્ગ
૧૨૭૦	શમ	शम् । કષાયનું ઉપશમન, શાંત થવું
૧૨૭૧	ધૃતિ	धृ । સ્થિરતા; ધીરજ, ધૈર્ય; ગ્રહણ; ધારણા
૧૨૭૨	અપ્રભુત્વ	अ+प्र+भू+त्व । લઘુત્વ, લઘુતા, નમ્રતા
૧૨૭૩	અનુરાગ	अनु+रञ्ज् । પ્રીતિ, આસક્તિ
૧૨૭૪	અણરાગ	अन्+राग । દ્વેષ; રાગનો અભાવ; ખટરાગ, કજીયો
૧૨૭૫	ચરણ	કવિતાની કડી, તૂક; પગ
૧૨૭૬	સજો	सस्ज् । થી તૈયાર થાઓ, રાખો, થી શોભો
૧૨૭૭	પરઠો	परार्थ । परठ्ठ । સ્થાપિત કરો, ઠરાવ કરો, કરાર કરો, કરો
૧૨૭૮	ઉદ્દેશે	उद्+दिश् । હેતુએ, કારણે, પ્રયોજને, ધ્યેયે; વર્ણન; ઉદાહરણ; ખોજ; સ્થાન;
૧૨૭૯	સમતુલ્ય	સમાન, સરખા
૧૨૮૦	સિધ્ધાર્થ રાજાનો પુત્ર	મહાવીર સ્વામી
૧૨૮૧	પ્રથમ પદવીનો ધણી	૧લી પદવી તીર્થંકરની, ૯ ઉત્તમ પદવી : તીર્થંકર, ચક્રવર્તી, વાસુદેવ,
૧૨૮૨		બળદેવ, માંડલિક, કેવળી, સાધુ, શ્રાવક અને સમકિતીની
	સર્વાંશે	બધી રીતે, સર્વ અંશે, બધા ભાગે
૧૨૮૩	ધન્યવાદો	શાબાશી, મુબારકબાદી, અભિનંદન; આભાર, ઉપકાર
૧૨૮૪	નિવેડો	नि+वृत् । ફેંસલો, સિદ્ધિ, છેવટ
૧૨૮૫	પ્રયોજન	प्र+युज् । હેતુ, કારણ, ઉદ્દેશ
૧૨૮૬	પરિણામ	परि+नम् । ફળ
૧૨૮૭	સૂત્રકૃતાંગ	દ્વાદશાંગીમાં ૨જું અંગ-આગમ શ્રી સૂયગડાંગ સૂત્ર
૧૨૮૮	દ્વિતીયાંગ	द्वि+तीय+अंग । બીજું અંગ તે સૂત્રકૃતાંગ આગમ
૧૨૮૯	શ્રુતસ્કંધ	વિભાગ જેમાં થોડાં અધ્યયન હોય
૧૨૯૦	निव्वाणसेट्ठा ।	નિર્વાણ-મુક્તિ શ્રેષ્ઠ, પ્રધાન છે (શ્રી સૂયગડાંગ સૂત્ર શ્રુ.૧, અ.૬, ગા.૨૪)
૧૨૯૧	जह	यथा । જેમ, જે રીતે; हा । જવું
૧૨૯૨	सव्वधम्मा	સર્વ ધર્મમાં
૧૨૯૩	વિજ્ઞાની	वि+ज्ञा । વિશેષ જ્ઞાન-વીતરાગ વિજ્ઞાન-કેવળજ્ઞાન જેને હોય તે, કેવળજ્ઞાની
૧૨૯૪	વિવેચન	वि+विच् । સ્પષ્ટીકરણ, મીમાંસા, નિર્ણય, અનુસંધાન

પૃ.૩૫

૧૨૯૫	વિનાવિવાદે	वि+वद् । મતભેદ વિના, ચર્ચા વિના
૧૨૯૬	રુધિર	रुध् । લોહી, રક્ત; કેસર; ગેરુ; મંગળ ગ્રહ
૧૨૯૭	નિદાન	नि+दा । મૂળ કારણ; પરિણામ, અંત, આખરે, અવશ્ય, નિયાણું
૧૨૯૮	સર્વજ્ઞ	सृ+व+ज्ञा । બધું, સંપૂર્ણ, સમગ્ર જાણનાર, કેવળજ્ઞાની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૯૯ નિદિધ્યાસન नि+ध्यै+सन् । વારંવાર યાદ કરવું, વારંવાર ધ્યાનમાં લેવું, એકતાન

૧૩૦૦ માનવી मन् । મનુનાં સંતાન માનવ, મનન કરવાની શક્તિ જેને છે તે મનુષ્ય

૧૩૦૧ આત્મહિતૈષી आत्मन्+धा+ईष् । આત્માના હિતેચ્છુ, આત્મહિતસ્વી

૧૩૦૨ પર્યટન परि+अट् । પરિભ્રમણ; પ્રવાસ, યાત્રા

૧૩૦૩ કીધા कृ । કર્યા

૧૩૦૪ જંજીર બેડી, બંધન

૧૩૦૫ મોક્ષમયી मोक्ष् । મોક્ષસ્વરૂપ

૧૩૦૬ મળમૂત્ર વિષ્ટા-પેશાબ

૧૩૦૭ ન્યારો જુદો, અલગ, ભિન્ન, નિરાળો, અળગો

૧૩૦૮ અશુચિ अ+शुच् । અપવિત્ર, અસ્વચ્છ

૧૩૦૯ આસ્રવ आ+स्रु । કર્મોનું આવવું

૧૩૧૦ સંવર सम्+वृ । કર્મ આવવાનાં દ્વારને બંધ કરવાં, કર્મ આવતાં રોકવાં

૧૩૧૧ નિર્જરા निर्+जृ । કર્મોનું જરી જવું, ખરી જવું, આત્માથી અંશે અંશે છૂટા પડવું

૧૩૧૨ ચૌદ રાજલોક ૧૪ રજ્જુ પ્રમાણ લંબાઈવાળા લોકનો નીચેનો ભાગ ૭ રજ્જુ, પહોળો, મધ્ય ભાગ ૧ રજ્જુ, ઉપર ૫ રજ્જુ અને અંતમાં ૧ રજ્જુ પ્રમાણ વિસ્તારવાળો જેમાં અધો-મધ્ય-ઊર્ધ્વલોક છે; સમસ્ત સૃષ્ટિ, અખિલ બ્રહ્માંડ, ત્રિભુવન, ત્રિલોક

૧૩૧૩ દર્શનાંતર્ગત (પ્રથમ) દર્શનમાં, પ્રકરણમાં, ચિત્રમાં સમાયેલો

પૃ.૩૬

૧૩૧૪ વિદ્યુત વીજળી

૧૩૧૫ પ્રભુતા અધિકાર, સત્તા, મોટાઈ

૧૩૧૬ પતંગ પતંગ જેવો કાચો રંગ

૧૩૧૭ પુરંદરી ચાપ ઈન્દ્રધનુષ, મેઘધનુષ્ય

૧૩૧૮ અનંગ રંગ કામભોગના રંગ

૧૩૧૯ ઓલવાઈ જવું उद् । બુઝાઈ જવું

૧૩૨૦ અધિકાર સત્તા, જે અધિકરાય-આશ્રય કરાય તે; પ્રસ્તાવવિશેષ

૧૩૨૧ ચાર દિવસની ચટકી चत्वारः । चट् । ચાર દિવસની ચાંદની; વરસવું; મોહિની; તેજરેખા; સુખાંશ, સુખના બહુ જ થોડા દિવસ

૧૩૨૨ હિલ્લોળો हिल्लोल । ઉછાળો

૧૩૨૩ ચપળ चपल । ચંચળ

૧૩૨૪ દૃષ્ટાંત ઉદાહરણ, દાખલો

૧૩૨૫ લથડિયાં ખાતો ગોથાં, અડબડિયાં ખાતો

૧૩૨૬ આજીજી કાલાવાલા

૧૩૨૭ કાલાવાલા આજીજી, કરગરવું

૧૩૨૮ કરુણાર્દ્ર कृ+उनन्+अर्द् । કરુણાથી ભીંજાયેલી-ભીની, કોમળ હૃદય

૧૩૨૯ ગૃહપતિ ગૃહસ્થ; વિદ્યાર્થીઓ-છાત્રો પર દેખરેખ રાખનારો અધિકારી

૧૩૩૦ મિષ્ટાન્ન મીઠાઈ, ગળી-મીઠી-પૌષ્ટિક વાનગી; પકવાન્ન, પકવાન

૧૩૩૧ તળે तल । તળિયે, નીચે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૩૨	વૃદ્ધતાને પામેલો	જૂનો થયેલો, જીર્ણ
૧૩૩૩	મલિન	મલ્ । મેલી, મેલવાળી
૧૩૩૪	સ્વધામ	પોતાનાં શરીર રૂપી દેવસ્થાનમાં; પેટમાં
૧૩૩૫	આંખો મિચાઇ ગઇ	આંખ બંધ થઇ ગઇ, ઊંઘ આવી ગઇ
૧૩૩૬	છડીદારો	ખમ્મા, ખમ્મા કરનારા રાજસેવકો
૧૩૩૭	પાદચંપન	પગચંપી, પગ દબાવવા
૧૩૩૮	મહાલય	મહેલ
૧૩૩૯	પવન ઢોળે	પવન નાખે
૧૩૪૦	રોમાંચ ઉલ્લસવાં	રુંવાડાં ઊભાં થઇ જવાં, રોમાંચિત-હર્ષિત થઇ જવું
૧૩૪૧	મુશળધાર	સાંબેલાની ધાર જેવો, ધોધમાર, જાડી ધારમાં જોરદાર
૧૩૪૨	સઘન	નક્કર, ગાઢ, ભરચક, જોરદાર
૧૩૪૩	ગાજવીજ	गर्ज+विज् । વાદળાંની ગર્જના અને વીજળી
૧૩૪૪	સત્વર	स+त्वर् । ત્વરા સહિત, ઝડપથી
૧૩૪૫	વૃંદ	वृ+दन् । ટોળું, સમૂહ, સમુદાય; સો કરોડ

પૃ. ૩૭

૧૩૪૬	જાળી ગોખવાળાં વસ્ત્ર	ફાટેલાં કપડાં
૧૩૪૭	સુખાડંબર	સુખનો ડોળ, ઠાઠ, દબદબો
૧૩૪૮	કશું યે	કંઇ જ, કાંઇ જ, કંઇ પણ
૧૩૪૯	ગ્લાનિ	ग्लै+नि । શોક, ખેદ, દુઃખ, થાક, ઘૃણા, નિર્બળતા
૧૩૫૦	પ્રમાણશિક્ષા	બોધપાઠ
૧૩૫૧	સત્યત્વ	सत्+या । સાચ
૧૩૫૨	સુશર્ણ	सु+शरण । ઉત્તમ શરણ
૧૩૫૩	આરાધ્ય	आ+राध् । આરાધ
૧૩૫૪	બાંહ્ય સ્હાશે	बाहु+साध् । હાથ મળશે, મદદ મળશે; હાથ ઝાલશે, હાથ પકડશે
૧૩૫૫	ભવાટવી ભ્રમણ	ભવ પરિભ્રમણ, સંસારવનમાં ફરવું-ભટકવું
૧૩૫૬	અવદર્શન	अव+दृश् । દુર્દર્શન, દુર્દશા
૧૩૫૭	મગધ દેશ	આજનું બિહાર તે જૂનો મગધ કે કીકટ દેશ, જેની રાજધાની રાજગિર, રાજગૃહ કે ગિરિવ્રજ, જ્યાં ૫ પહાડ છે; બીજી રાજધાની પાટલિપુત્ર – પટણા
૧૩૫૮	શ્રેણિક રાજા	મગધ દેશના રાજા, મહાવીર સ્વામીના અનુયાયી, ૧લા ભાવિ તીર્થંકર
૧૩૫૯	અશ્વક્રીડા	ઘોડા ખેલવવા
૧૩૬૦	મંડિકુક્ષ	એ નામનું વન, ઉદ્યાન
૧૩૬૧	મનોહારિણી	मन्+हर् । મન હરી લેનારી, મન લોભાવનારી, સુંદર
૧૩૬૨	તરુકુંજ	લતામંડપ
૧૩૬૩	વલ્લિકાઓ	વેલીઓ
૧૩૬૪	ઘટાટોપ	ઘાટી, ગાઢ
૧૩૬૫	છવાઇ રહેવું	દે૦ छव्विअ । ઢંકાઇ, ઘેરાઇ, ફેલાઇ
૧૩૬૬	ઝરણાં	झृ । ઝરણ, વહેળો, ઝરો, નિર્ઝર; જમીન-પહાડમાંથી પાણીનું નીકળવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૮

૧૩૬૭	નંદનવન	नन्द् । ઈન્દ્રનું ઉપવન-બગીચો, સ્વર્ગીય બાગ
૧૩૬૮	તરુ તળે	तृ+तल् । વૃક્ષ નીચે
૧૩૬૯	સુકુમાર	સુકોમળ
૧૩૭૦	અતુલ્ય	अ+तुल् । તોલ વગરનું, માપ વિનાનું, ઘણું જ
૧૩૭૧	વર્ણ	वर्ण् । રૂપ-રંગ, સૌંદર્ય
૧૩૭૨	સૌમ્યતા	सोम । ચંદ્ર જેવી શાંતતા, શીતળતા, પ્રસન્નતા
૧૩૭૩	વિસ્મયકારક	वि+स्मि । નવાઈ-આશ્ચર્યકારક
૧૩૭૪	સંયતિ	सम्+यम् । સંયમી, મુનિ, સાધુ
૧૩૭૫	અસંગતિપણું	અસંગતા, અસંબંધતા, અનનુરક્તતા
૧૩૭૬	મુદિત	मुद् । આનંદિત
૧૩૭૭	પ્રદક્ષિણા દઈને	प्र+दक्षिणम् । પરિક્રમા કરીને, વસ્તુ-વ્યક્તિને જમણી બાજુ રાખીને તેની આસપાસ ફરીને
૧૩૭૮	બે હાથની અંજલિ	બે હાથ જોડીને
૧૩૭૯	તરુણ	तृ । નવયુવક
૧૩૮૦	વય	वयस् । ઉંમર; અવસ્થા; યુવાની; પક્ષી; વચન, વ્રત, નિયમ
૧૩૮૧	મુનિત્વ	मुन् । મુનિપણું, સાધુપણું
૧૩૮૨	અનુગ્રહ	अनु+ग्रह् । કૃપા, મહેરબાની
૧૩૮૩	યોગક્ષેમ	જે વસ્તુ ન હોય તે મેળવવી અને જે વસ્તુ મળી હોય તેનું રક્ષણ કરવું
૧૩૮૪	સુહૃદ્	सुहृद् । મિત્ર, સિદ્ધ પુરુષ, ગુરુ-શિષ્ય કે સમકક્ષ વિચારક
૧૩૮૫	ભયત્રાણ	भी+त्रा । ભયથી રક્ષણ-બચાવ
૧૩૮૬	નાથ	नथ् । સ્વામી, માલિક, ધણી, પતિ, પ્રભુ
૧૩૮૭	અબુધ	अ+बुध् । અણસમજુ; અજ્ઞાની, મૂર્ખ, બોધ વિનાના
૧૩૮૮	અનાથ	નિરાધાર, ન ધણિયાતું; દળદર
૧૩૮૯	ધનાઢ્ય	धन+आ+ध्यै । ધનસંપન્ન, ધનવાન, ધનિક, ધનવિપુલ, અમીર
૧૩૯૦	અજ્ઞ	अ+ज्ञा । અજ્ઞાની, મૂર્ખ
૧૩૯૧	વંધ્યા	વાંઝણી સ્ત્રી, જે સ્ત્રીને પુરુષનો યોગ થવા છતાં સંતાનપ્રાપ્તિ ન થાય
૧૩૯૨	આકુળ	आ+कुल् । ગભરાયેલું, બેચેન, બહાવરું, અસ્વસ્થ, ક્ષુબ્ધ, વ્યગ્ર, વિહ્વળ
૧૩૯૩	યતિમુખપ્રતિથી	यम् । મુનિનાં મુખે, મુનિનાં મુખેથી, જતિના મોંએથી
૧૩૯૪	નગર	न+कर । જ્યાં કર ભરવાનો નથી તે શહેર, નગરી नग+र । જ્યાં પર્વત જેવડા પ્રાસાદ-મહેલ-ઘર તથા અનેક જાતિ-ધંધાવાળા વસતા હોય તેવું સમૃદ્ધ શહેર
૧૩૯૫	ગ્રામ	ગામ, ગામડું
૧૩૯૬	અંતઃપુર	રાણીઓનો આવાસ, રાણીવાસ
૧૩૯૭	ચતુષ્પાદ	चतुः+पाद । ચારપગાં પશુ-પ્રાણી
૧૩૯૮	રૂડી રીતે	સારી રીતે, ભલી રીતે
૧૩૯૯	પાંચે પ્રકારની સંપત્તિ	ધન, ધાન્ય, પશુ, (પત્ની) પુત્ર, દીર્ઘાયુષ્ય-આ શ્રી ૫, શ્રી ૧।, સવા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૦૦	જાજ્વલ્યમાન	जल् । પ્રકાશતું, ઝગમગતું, દેદીપ્યમાન
૧૪૦૧	રખે	કદાચ
૧૪૦૨	હે ભગવન્	भगवत् । ૭મી વિભક્તિનું રૂપ, ભગવાનને સંબોધન
૧૪૦૩	મૃષા	मृष् । અસત્ય, જૂઠું, જૂઠ
૧૪૦૪	ઉપપત્તિ	उप+पद् । યુક્તિ, પ્રાપ્તિ, સિદ્ધિ, પ્રતિપાદન, અંત; પુરાવો; ઉપાય
૧૪૦૫	અવ્યગ્ર	अ+वि+अग्र । અવ્યાકુળ, સ્વસ્થ, વ્યથિત નહીં તેવા
૧૪૦૬	સાવધાન	स+अवधान । જાગ્રત, સાવચેત
૧૪૦૭	અંગીકૃત	अङ्ग+कृ । અંગરૂપ, અંગનું થયેલું, અંગીકાર
૧૪૦૮	કૌશામ્બી	વત્સ દેશની રાજધાની, પ્રયાગ નગરથી દક્ષિણ-પશ્ચિમ દિશામાં ૩૦ માઈલ દૂર કોસમ નામના સ્થાન પર હતી, ઉત્તર પ્રદેશમાં અલાહાબાદ પાસે
૧૪૦૯	ભેદ	भिद् । તફાવત; વિભાગ; રહસ્ય; ફૂટ પાડવી; ઝઘડા કરાવવાની રાજનીતિ
૧૪૧૦	દાહજ્વર	दह् । બળતરાવાળો, સળગી જવાય એવો તાવ
૧૪૧૧	દારુણ	ભયાનક, તીવ્ર, સખત, કઠોર, નિર્દય, તુમુલ
૧૪૧૨	શોકાર્ત	દુઃખથી પીડિત
પૃ.૩૯		
૧૪૧૩	નિપુણ	नि+पुण् । ચતુર, અનુભવી, યોગ્ય, સંપૂર્ણ, કુશળ
૧૪૧૪	અનન્ય	अन्+अन्य । એકાત્મક, અજોડ, એકમાત્ર, એકનિષ્ઠ
૧૪૧૫	મંત્રમૂળી	જડીબુટ્ટી
૧૪૧૬	સુજ્ઞ	सु+ज्ञा । સારું જ્ઞાન ધરાવનાર, શાણા, સમજુ, બુદ્ધિશાળી
૧૪૧૭	દરદ	રોગ, પીડા; તકલીફ, માનસિક સંતાપ
૧૪૧૮	ઉદર	પેટ; ગર્ભાશય
૧૪૧૯	જ્યેષ્ઠા	ज्यायस् । સૌથી મોટી બહેન
૧૪૨૦	કનિષ્ઠા	कन् । સૌથી નાની બહેન
૧૪૨૧	ભગિની	भग+इनि । બહેન
૧૪૨૨	સિંચતાં	सिञ्च् । છાંટતાં, રેડતાં, સીંચતાં; ઝાડને પાણી પાતાં; લાદતાં
૧૪૨૩	અંઘોલણ	ન્હાવા માટે વપરાતું સુગંધી દ્રવ્ય
૧૪૨૪	ચૂવા	સુગંધી પદાર્થ; વિવિધ ગંધદ્રવ્યોના મિશ્રણવાળું સુગંધી દ્રવ્ય
૧૪૨૫	ચંદન	चन्द् । સુગંધપ્રધાન લાકડું, સંદલ, સુખડનો લેપ-લાકડી-વૃક્ષ; તિલક
૧૪૨૬	વિલેપન	वि+लिप् । ચોપડવું, લગાવવું, લેપ કરવો
૧૪૨૭	અળગી	अ+लग् । દૂર, વેગળી, જુદી
૧૪૨૮	ટાળવો	टल् । દૂર કરવો, નિવારવો
૧૪૨૯	પરિશ્રમ	परि+श्रम् । મહેનત, થાક
૧૪૩૦	ઉપશમ્યો	उप+शम् । શાંત થયો
૧૪૩૧	વેળા	वेल् । વખતે, સમયે; અવસરે; રોગ
૧૪૩૨	પુનઃ પુનઃ	ફરી ફરી
૧૪૩૩	અસહ્ય	अ+सह् । સહન ન થાય તેવી
૧૪૩૪	ખેદ	खिद् । શોક, સંતાપ, દિલગીરી; થાક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૩૫ ખંતી		क्षम् । ક્ષમાવંતી
૧૪૩૬ દંતી		दम् । દમનયુક્તા, દમનવંતી, ઇન્દ્રિયોનું દમન કરતી
૧૪૩૭ નિરારંભી		निर्+आ+रभ् । આરંભ-હિંસા વગરની
૧૪૩૮ પ્રવ્રજ્યા		प्र+व्रज् । દીક્ષા, સંન્યાસ
૧૪૩૯ શયન કરવું		शी । સૂવું, સૂઇ જવું, ઊંઘવું
૧૪૪૦ અતિક્રમી		अति+क्रम् । પસાર થઇ ગઇ
૧૪૪૧ માત		मान् । मातृ । મા, માતા, બા
૧૪૪૨ તાત		तन् । બાપ, પિતા, બાપુજી; પોતાનાથી નાના-મોટા મુરબ્બી (માનાર્થે)
૧૪૪૩ બંધવ		बन्ध् । ભાઇ, બાંધવ
૧૪૪૪ નિગ્રહ		नि+ग्रह् । નિયંત્રણ, નિયમન, નિરોધ, અંકુશ
૧૪૪૫ આરંભોપાધિથી રહિત		હિંસા અને પરિગ્રહ વિનાનું
૧૪૪૬ અણગારત્વ		न+अगार । ઘર વિનાનું, મુનિ-સાધુ-અણગારપણું
૧૪૪૭ પરાત્મા		पर+आत्मन् । બીજાના આત્માનો, પરમ-શ્રેષ્ઠ આત્માનો
૧૪૪૮ વૈતરણી		નરકની અતિ દુઃખદાયી નદી; મુંબઇમાં પણ છે !
૧૪૪૯ શાલ્મલિ વૃક્ષ		નરકનું અતિ દુઃખદાયક ઝાડ, શીમળાનું વૃક્ષ
૧૪૫૦ કામધેનુ		મનોકામના પૂરી કરનારી કલ્પિત ગાય; વસિષ્ઠની નંદિની ગાય
૧૪૫૧ યુગ		યુગલ, યુગ્મ, જોડકું; જમાનો; સત્-ત્રેતા-દ્વાપર-કળિયુગ; ૫ વર્ષ
૧૪૫૨ ભલી રીતે		રૂડી રીતે, ભલું થાય તેમ, અચ્છી-શુદ્ધ, નિર્મળ, પવિત્ર રીતે
૧૪૫૩ વાંછું છું		वाङ्क्ष् । ઇચ્છું છું
૧૪૫૪ અપરાધ		अप+राध् । દોષ, પાપ
૧૪૫૫ ક્ષમાવું છું		क्षम् । ખમાવું છું
૧૪૫૬ સ્તવીને		स्तु । પ્રશંસા કરીને
૧૪૫૭ રાજપુરુષ કેસરી		સિંહ સમાન રાજા; ઉત્તમ રાજા
૧૪૫૮ રોમરાયના વિકસિત મૂળ સહિત		રોમાંચિતરોમરાય સાથે, રોમરોમ ઉલ્લાસ સાથે
૧૪૫૯ સ્વસ્થાનકે		પોતાનાં સ્થાને, ઘરે, મહેલમાં
૧૪૬૦ ભવ્યો		ભવિષ્યમાં મોક્ષે જાય તેવા જીવો, મોક્ષની યોગ્યતાવાળા જીવો
૧૪૬૧ મહા નિર્ગ્રંથ		મહામુનિ
૧૪૬૨ મહાશ્રુત		બહુશ્રુત, શાસ્ત્રોના મહાન અભ્યાસી
૧૪૬૩ વીતક ચરિત્ર		वृत् । वि+ई । વીતેલું-અનુભવેલું-વર્ણન; વૃત્તાંત, સંકટકથા

પૃ.૪૦

૧૪૬૪ ખરે !		સાચે, ખરેખાત; (નક્કી) ખચીત
૧૪૬૫ તત્સંબંધી		तत्+सम्+बन्ध् । તે સંબંધી, તે વિષે
૧૪૬૬ કિંચિત્		કંઇક, થોડોક
૧૪૬૭ સુશીલ		શ્રેષ્ઠ આચરણ, સદાચરણ
૧૪૬૮ અન્યે		બીજા દ્વારા, બીજા વડે, બીજાથી
૧૪૬૯ એકત્વ		એકપણાને, આત્મત્વને
૧૪૭૦ નય		વસ્તુના એક અંશને ગ્રહણ કરનાર જ્ઞાન, દૃષ્ટિબિંદુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૭૧	ગોતે	દે૦ गुत्त । શોધે, ખોળે
૧૪૭૨	જાયા	સ્ત્રી, પત્ની
૧૪૭૩	નમિ રાજર્ષિ	મિથિલા નગરીના નમિ રાજા, ક્ષત્રિય ઋષિ, ૪ પ્રત્યેક બુદ્ધમાં ૧
૧૪૭૪	શક્રેન્દ્ર	ઇન્દ્ર, સૌધર્મ નામે ૧લા દેવલોકના ઇન્દ્ર
૧૪૭૫	મિથિલા	મથ્ । વિદેહ દેશની રાજધાની, બિહારના દરભંગા જિલ્લાનું જનકપુર
૧૪૭૬	રાજેશ્વર	राज्+ईश । રાજાધિરાજ
૧૪૭૭	પિછાનવામાં	पिश्चान । ઓળખવામાં
૧૪૭૮	વિપ્ર	वप् । બ્રાહ્મણ; શુભકર્ત્તા; મેધાવી
૧૪૭૯	વ્યાખ્યાન	वि+आ+ख्या । ભાષણ, પ્રવચન, વિસ્તારથી પ્રતિપાદન
૧૪૮૦	કોલાહલ	कोल+आ+हल् । શોરબકોર, ઘોંઘાટ, કોલો-સુવ્વરોને ત્રાસ થાય તેવો અવાજ
૧૪૮૧	ઉદ્વેગ	उद्+विज् । વ્યાકુળતા, ચિંતા, દુઃખ
૧૪૮૨	દીક્ષા	दीक्ष् । સંસારત્યાગ, સર્વસંગપરિત્યાગ, સંયમ, ચારિત્ર, પ્રવ્રજ્યા
૧૪૮૩	ભોળો	भोल । ભદ્રિક, સાલસ, કપટ ન આવડે તેવો
૧૪૮૪	પત્ર	પાંદડાં; કાગળ
૧૪૮૫	આક્રંદ	आ+क्रन्द् । રુદન, રડવું
પૃ.૪૧		
૧૪૮૬	કિલ્લો	કોટ, દુર્ગ
૧૪૮૭	પોળ	प्रतोली । દરવાજો, શેરી
૧૪૮૮	કોઠા	કિલ્લાનો બુરજ
૧૪૮૯	કમાડ	कपाट । બારણું
૧૪૯૦	ભોગળ	भुजार्गला । ભૂંગળ, આગળો, આગળીયો, બારણું ખુલી ન જાય તે માટે વપરાતો લાંબો આડો દંડો, ગજ
૧૪૯૧	શતઘ્ની	शत+हन् । એકસાથે સો માણસને મારી નાખી શકે તેવું જૂના જમાનાનું શસ્ત્ર
૧૪૯૨	ખાઈ	खातिका । ખાણ, ઊંડો ખાડો; કોટને ફરતી ખાડી
૧૪૯૩	પ્રે૦	प्र+ईर् । પ્રેરાયેલા
૧૪૯૪	ગઢ	દે૦ કિલ્લો; પર્વત પરનો કોટ
૧૪૯૫	ધનુષ્ય	धनुस् । કામઠું
૧૪૯૬	પણછ	प्रत्यंचा । ધનુષની દોરી
૧૪૯૭	સાહવાની	साध् । ઝાલવાની, પકડવાની, ગ્રહણ કરવાની, વશમાં રાખવાની
૧૪૯૮	ચાપ	चप् । ધનુષ્ય, ઈંદ્રધનુષ્ય, કમાન, વર્તુલખંડ
૧૪૯૯	બાણ	बण् । તીર; કાદમ્બરી ગ્રંથના રચયિતા પ્રસિદ્ધ કવિ બાણભટ્ટ
૧૫૦૦	ભેદીશ	भिद् । તોડીશ, છેદ પાડીશ, આરપાર વીંધીશ
૧૫૦૧	લૌકિક સંગ્રામ	આ લોકની લડાઈ, જંગ, યુદ્ધ, બાહ્ય-દુન્યવી જંગ
૧૫૦૨	ભાવસંગ્રામ	भू+सङ्ग्राम् । ભાવો સાથેની લડાઈ, ભાવયુદ્ધ
૧૫૦૩	શિખરબંધ	शी, शिखा+र । શિખરવાળાં ઊંચા
૧૫૦૪	આવાસ	आ+वस् । નિવાસસ્થાન, ઘર, ઓરડા
૧૫૦૫	ગવાક્ષ	गो+अक्षि । ઝરૂખો, રવેશ, છજું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૫૦૬	અશાશ્વત	અનિત્ય
૧૫૦૭	મહાલય	महत्+आ+ली । મહેલ; પવિત્ર ધામ; મંદિર
૧૫૦૮	માર્ગનાં ઘર	मग्ग । સંસારભ્રમણપથ-મળદ્વારનાં ઘર; રસ્તા-રૂઢિ-મત-સંપ્રદાયનાં ઘર
૧૫૦૯	ક્ષત્રિય શિરોમણિ	ક્ષત્રિયોમાં શ્રેષ્ઠ, ચૂડામણિ, મુખ્ય, નાયક
૧૫૧૦	તસ્કર	तद्+कृ। ચોર, છેતરનાર માણસ; એક શાક
૧૫૧૧	મિથ્યા	मिथ् । ફોગટ, અસત્ય, અવાસ્તવિક
૧૫૧૨	અવશ્ય	अवश्यम् । જરૂર
૧૫૧૩	નરાધિપ	રાજા
૧૫૧૪	લાખ	લક્ષ, સો હજાર
૧૫૧૫	સુભટ	બહાદુર લડવૈયો
૧૫૧૬	સંઘાત	સાથે, સંગાથે; સમૂહ, જથ્થો; ભેગા થવું; એક જ પદાર્થના અણુઓનું પરસ્પર આકર્ષણ
૧૫૧૭	બહિર્યુદ્ધ	બહારનું યુદ્ધ-લડાઈ
૧૫૧૮	દોહ્યલાં	दुःख+इल्ल । અઘરાં, મુશ્કેલ; દુઃખ, સંકટ
૧૫૧૯	મનોયોગ	મનનો યોગ, મનનું જોડાણ, મન
૧૫૨૦	યજ્ઞ	यज् । અગ્નિકુંડમાં વૈદિક વિધિથી હવિનો હોમ; જપ-ભજન-કીર્તનનો કરાતો જ્ઞાનસમારંભ
૧૫૨૧	સુવર્ણ	સારો વાન; સોનું
૧૫૨૨	મનોજ્ઞ	मन्+ज्ञ । મનને ગમે તેવા, મનપસંદ, સુંદર
૧૫૨૩	પૌષધ વ્રત	पुष्+धा । શ્રાવકનાં ૧૨ વ્રતમાં ૧૧ મું, આત્મસ્થિરતા માટે પોષણનું વ્રત
૧૫૨૪	ઠીક	स्थित । સારું, યોગ્ય, બરોબર; વારુ, ભલે; સાધારણ
૧૫૨૫	સમ્યક્શ્રુતધર્મ	સમ્યક્દર્શન-જ્ઞાનરૂપી ધર્મ
૧૫૨૬	ચારિત્રધર્મ	સમ્યક્ચારિત્ર રૂપી ધર્મ

પૃ.૪૨

૧૫૨૭	મુક્તાફળ	મોતી
૧૫૨૮	મેરુ પર્વત	૧ લાખ યોજન ઊંચો શ્રેષ્ઠ પર્વત જેની આસપાસ ગ્રહો વગેરે ફરે છે
૧૫૨૯	છતા	છે તે, અસ્તિત્વ ધરાવતા
૧૫૩૦	અછતા	અન્-અસ્તિત્વવાળા, ન હોય તેવા, અસત્, હયાત નહીં તેવા, ગુપ્ત, અણછતા
૧૫૩૧	સંકલ્પવિકલ્પ	सम्+कृप् । वि+कृप् । તર્કવિતર્ક, ગડમથલ
૧૫૩૨	હણાઈશ	हन् । મરીશ, નાશ પામીશ
૧૫૩૩	શલ્ય	शल् । શૂળ, કાંટો
૧૫૩૪	કોઈ કાળે	કોઈપણ સમયે
૧૫૩૫	ચળનાર	चल् । ચલિત થનાર, ડગનાર, ખસનાર, પતિત થનાર
૧૫૩૬	અભિરુચિ	अभि+रुच् । પ્રીતિ, ઘણી રુચિ, શોખ, કોડ
૧૫૩૭	દીપક	दीप् । દીવો
૧૫૩૮	વૈક્રિય	वि+कृ । વિકુર્વણા કરવી, શરીર બદલવું, રૂપ લેવું
૧૫૩૯	રાજર્ષીશ્વર	મોટા રાજર્ષિ, રાજર્ષિઓમાં મોટા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૫૪૦	નિર્મમત્વ	મારાપણા રહિત, મમતા વિના
૧૫૪૧	પરવરીશ	જઈશ, પહોંચીશ
૧૫૪૨	ઋષિ	ऋष् । મુનિ, તપસ્વી; મંત્રદૃષ્ટા; ઋદ્ધિધારી; ૭ની સંખ્યા
૧૫૪૩	પાદાંબુજ	पाद+अम्बु+ज । ચરણ રૂપી કમળ
૧૫૪૪	મુકુટ	मङ्क+उटन् । મુગટ, રાજાનો તાજ
૧૫૪૫	વાટે	वट् । માર્ગે, રસ્તે
૧૫૪૬	તાવવામાં	ताप् । ચકાસવામાં, કસવામાં, ખૂબ તપાવવામાં
૧૫૪૭	ન્યૂનતા કરી છે	બાકી રાખ્યું છે, કચાશ રાખી છે, ઊણપ રાખી છે
૧૫૪૮	લલુતા	लल् । લોલુપતા, લાલચ
૧૫૪૯	પુરંદર	पुर+दृ । ઈન્દ્ર; શિવ; અગ્નિ; ચોર
૧૫૪૦	ચાતુર્ય	ચતુરાઈ, હોશિયારી, શાણપણ
૧૫૫૧	નિરીક્ષણ	निर+ईक्ष् । અવલોકન
૧૫૫૨	વહન	वह् । વહેવું; ઉપાડ; વાહન
૧૫૫૩	ઉત્તર	उद्+तृ । જવાબ
૧૫૫૪	સમુદાય	सम्+उद्+अय् । ટોળા, સંઘ, સમૂહ
૧૫૫૫	પ્રજ્વલિત	प्र+ज्वल् । સળગેલું, સળગતું, પ્રદીપ્ત; ચમકતું

પૃ.૪૩

૧૫૫૬	સહસ્ર	હજાર
૧૫૫૭	ડંશવેદના	આંકડાની, ઝેરી કાંટાની-અણીની પીડા
૧૫૫૮	પ્રવીણ	હોશિયાર
૧૫૫૯	ચોબાજુ	ચારે બાજુ
૧૫૬૦	મહાકુશળ	મહા હોશિયાર, ખૂબ ચતુર
૧૫૬૧	મલયગિરિ ચંદન	દક્ષિણ ભારતના મલય નામના પર્વત પરનું ચંદન, પીળું ચંદન-વૃક્ષ
૧૫૬૨	મનોરમા	मनस्+रम् । સુંદર સ્ત્રીઓ
૧૫૬૩	કંકણ	कम्+कण । બંગડી, વલય
૧૫૬૪	કને	कर्णके । પાસે, નજીક
૧૫૬૫	ખળભળાટ	કોલાહલ, શોરબકોર, ખખડવાનો અવાજ
૧૫૬૬	મિથિલેશ	मिथिला+ईश । મિથિલાપતિ, મિથિલા નગરીના રાજા, નમિ રાજર્ષિ
૧૫૬૭	ખમી શક્યા	क्षम् । સહન કરી શક્યા
૧૫૬૮	એકેકું	एकैक । એકેક
૧૫૬૯	મંગળ દાખલ	શુકન પૂરતું, સૌભાગ્ય ગણીને
૧૫૭૦	પરિત્યાગી	परि+त्यज् । કાઢી નાખી, છોડી દઈને
૧૫૭૧	માથું ફેરવી નાખે એવો	ગુસ્સો આવે એવો
૧૫૭૨	પૂર્વજાતિની સ્મૃતિ	જાતિસ્મરણ જ્ઞાન, પૂર્વભવનું સ્મરણ
૧૫૭૩	વાજિંત્ર	वाद्यक । વાજું, વાદ્ય; વા-ઘા કે ઘસરકાથી ધ્વનિ નીકળે તેવું સાધન
૧૫૭૪	ધ્વનિ	ध्वन् । સ્વર
૧૫૭૫	પ્રકર્ષ્યો	प्र+कृष् । પ્રગટ્યો, વિસ્તર્યો, ખેંચાયો, પ્રસર્યો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૫૭૬ શ્રીમાન શ્री, श्रीमत् । શ્રીયુત, આદરસૂચક શબ્દ, પ્રખ્યાત, ધનવાન; શોભાવાન
૧૫૭૭ ચર્ચવામાં चर्च् । ઘસવામાં, લગાવવામાં
૧૫૭૮ બૂઝ્યો बुध् । બોધ પામ્યો
૧૫૭૯ શ્રોતી श्रु । સ્વીકારી, સાંભળી

પૃ.૪૪

૧૫૮૦ ભ્રાત भ्राज् । भ्रातृ । સગો-સહોદર ભાઈ
૧૫૮૧ ભૃત भृ । નોકર, સેવક; જેનું ભરણપોષણ કરવામાં આવે તે
૧૫૮૨ ગોત્ર गम् । પિતૃવંશ; કુળ, નામ, સંજ્ઞા
૧૫૮૩ જ્ઞાત ज्ञा । જ્ઞાતિ, ન્યાત
૧૫૮૪ ધરા धृ । પૃથ્વી
૧૫૮૫ અજ્ઞાત્વ अ+ज्ञा । અજ્ઞાનપણું, વગર જાણ્યે, અજાણતાં
૧૫૮૬ રાજરાજેશ્વર રાજાધિરાજ, સમ્રાટોનો યે સમ્રાટ, (ભરતેશ્વર) ચક્રવર્તી
૧૫૮૭ ભરત શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીના ૧૦૦ પુત્રમાં સૌથી મોટા પુત્ર ભરતજી
૧૫૮૮ ટાંકીએ टंक् । અવતરણ આપવું; કોતરવું; ખણવું; ટાંકા ભરવા, સાંધવું
૧૫૮૯ અશ્વશાળા ઘોડાનો તબેલો
૧૫૯૦ રમણીય रम् । મનોહર, રમ્ય, સુંદર
૧૫૯૧ તેજી तिज् । તેજીલા, સ્ફુર્તિવાળા, તેજ સ્વભાવના
૧૫૯૨ ગજશાળા હાથીશાળા, હાથીઓને રહેવાની જગ્યા
૧૫૯૩ હસ્તિઓ हस्तिन् । હાથીઓ
૧૫૯૪ સુકુમારિકા કોમળ કુમારિકા, સુંદર કુંવારી કન્યા
૧૫૯૫ મુગ્ધા मुह् । મોહ પામેલી; અણસમજુ; સાલસ; નિષ્પાપ; સુંદર, મોહક
૧૫૯૬ સહસ્રગમે स+हस्+र+गम् । હજારો
૧૫૯૭ ધનનિધિ धन्+नि+धा । ભંડાર, ધનભંડાર
૧૫૯૮ ચંચળા चल् । ચપલા, ચંચળ, વીજળી
૧૫૯૯ પ્રાશન प्र+अश् । ખાવું
૧૬૦૦ ષટ્રસ ભોજન ગળ્યો, કડવો, તીખો, તૂરો, ખાટો ને ખારો – આ ૬ રસનો આહાર
૧૬૦૧ નિર્મિત निर्+मा । નિર્માણ થતાં, બનાવાતાં
૧૬૦૨ વારાંગના वृ+अङ्गना । ગણિકા, વેશ્યા
૧૬૦૩ નાટકચેટક હાસ્યવિનોદ; મોટેભાગે ગદ્યમાં-વચ્ચે ક્યાંક પદ્યમાં-સંગીતમાં હૂબહૂ નિરૂપાયેલો જીવનનો અભિનય થઈ શકે તેવો સંવાદાત્મક લેખન પ્રકાર, દૃશ્યકાવ્ય; ચેટક કહેતાં ગમ્મત પડે તેમ ચાળા પાડવા, રમૂજ કરાવવી, નજરબંધી-જાદુના ખેલ કરવા
૧૬૦૪ શત્રુવટ शद्+क्रुन्+वट् । શત્રુભાવ, દુશ્મની
૧૬૦૫ નિમંત્રણા नि+मन्त्र् । નોતરું આપવું, ઇજન
૧૬૦૬ વનોપવન वन+उपवन । અરણ્ય, જંગલ; વાડી, બગીચો
૧૬૦૭ કુળદીપક कुल+दीप् । કુળદીવડા, કુળ અજવાળે એવા
૧૬૦૮ લાખોગમે लक्ष+गम् । લાખો-લાખ સૂઝવાળા; લાખ (સો હજારની સંખ્યા) બાજુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૬૦૯	સજ્જ થઈ	सज् । તૈયાર થઇ, તત્પર રહી
૧૬૧૦	ખમા ખમા	क्षम् । એવા ઉદ્ગાર
૧૬૧૧	કંચનફૂલ	काञ्च् । સોનાનાં ફૂલ
૧૬૧૨	મૌક્તિકના થાળ	मुक्ता+स्थाल् । મોતી રાખ્યાં હોય તેવી મોટી થાળી
૧૬૧૩	કુંકુમવર્ણા	कुंकुम । કંકુવાળા, કંકુ જેવા રંગના, લાલીવાળા
૧૬૧૪	પાદપંકજ	पाद+पंक+ज । ચરણકમળ
૧૬૧૫	તલસી રહેવું	तलस् । તલસવું, તલસાટ હોવો, ઝંખવું
૧૬૧૬	આયુધશાળા	आ+युध्+शाला । શસ્ત્રાગાર, હથિયાર રાખવાનો ખંડ. ૩ પ્રકારનાં હથિયાર— પ્રહરણ-તલવાર, હસ્તમુક્ત-ચક્ર, ભાલા, યંત્રમુક્ત-બંદૂક, તીર, તોપ
૧૬૧૭	મહા યશોમાન	મહાન યશસ્વી
૧૬૧૮	દળ	दल । સૈન્ય; પાંદડું; ફૂલની પાંખડી; જાડાઇ-ઘનતા
૧૬૧૯	પુરપાટણ	पुर+पत्तन । ગામ, શહેર
૧૬૨૦	આદર્શભુવન	आ+दृश्+भू । અરીસાભુવન
૧૬૨૧	દ્વાર	द्वृ । બારણું
૧૬૨૨	સિંહાસન	સિંહની આકૃતિવાળું રાજાનું, આચાર્યનું કે દેવનું ઊંચું આસન
૧૬૨૩	ધૂપ	धूप् । સળગાવેલો સુગંધિત પદાર્થ જેમાંથી ધૂમાડો નીકળે, દશાંગ વગેરે
૧૬૨૪	ધૂમ્ર	धूम् । ધુમાડો, ધુમાડાના રંગનું
૧૬૨૫	ધમધમી	धम् । કંપતા, ધ્રૂજતા; ગરમાવો આપતા, બહુ ગરમ થતા

પૃ.૪૫

૧૬૨૬	સ્વર	स्वर् । સૂર, અવાજ, ધ્વનિ
૧૬૨૭	ત્રિવિધ	त्रि । ત્રણ પ્રકારે, ત્રણ રીતે
૧૬૨૮	લહરી	ल+ह । લહેર, સુરખી, તરંગ, મોજું, લીલાલહેર
૧૬૨૯	અપૂર્વતા	પહેલા કદી નથી થયું તેવું
૧૬૩૦	ભણી	તરફ, બાજુ
૧૬૩૧	સેરવી	सृ । સરકાવી, ધીમે રહીને ખસેડી
૧૬૩૨	અડવી	अड्डू । શોભા વગરની, શણગાર વિનાની; સૂની, ખાલી, ઉજ્જડ
૧૬૩૩	મૂળોત્તર	मूल+उत्तर । મુખ્ય-ગૌણ, પહેલાં-પછીના, પાયાના-બાકીના
૧૬૩૪	અશોભ્ય	अ+शोभ् । શોભે નહીં તેવી, ન શોભતી, અશોભનીય
૧૬૩૫	ગદ્ગદિત	गद् । ગદ્ગદ્ થયેલું, હર્ષ-શોક-પ્રેમના અતિરેકથી ગળું ભરાઇ આવેલું
૧૬૩૬	ટીપીને	टिप् । ઘડીને આકાર બનાવીને, કઠણ વસ્તુથી ઠોકીને-થાબડી મારીને
૧૬૩૭	મુદ્રિકા	मुद् । વીંટી; સિક્કો, નામ-છાપ-મુદ્રા સહિત
૧૬૩૮	વિપરીત	વિરુદ્ધ, વિરોધી, ઊંધો, ઊલટો
૧૬૩૯	મનાતી	मन् । ગણાતી, લેખાતી, સ્વીકારાતી, માન્ય કરવામાં આવતી
૧૬૪૦	દીપ્ત	दीप् । પ્રકાશિત
૧૬૪૧	ગુપ્તતા	गुप् । ગૂઢતા, છાનું, સંતાડવું
૧૬૪૨	માંસ	मन्+स । શરીરની ૭ ધાતુમાં એક, હાડકાં-ચામડીની વચ્ચેનો સુંવાળો-લચીલો પદાર્થ; મારા સમાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૬૪૩	હાડ	हड्ड । હાડકાં
૧૬૪૪	માળો	मालक । નાનું-મોટું મકાન, પંખીનું ઘર
૧૬૪૫	કે ?	વાક્યને અંતે પ્રશ્નાર્થસૂચક, ને ?
૧૬૪૬	પરપુદ્‌ગલ	બીજાં પરમાણુ
૧૬૪૭	રમણીકતા	रम्, रमण । સુંદરતા, રમ્યતા
૧૬૪૮	વિયોગ	वि+युज् । વિરહ, છૂટા પડવું, જુદા થવું
૧૬૪૯	પરવરશે	परि+व्रज् । ચાલી નીકળશે, જશે, સિધાવશે
૧૬૫૦	ચીજ	વસ્તુ
૧૬૫૧	પદાર્થ	पद+अर्थ । ચીજ-વસ્તુ, તત્ત્વ
૧૬૫૨	ઉપભોગ	उप+भुज् । ભોગવટો, અનુભવ, માણવું, મજા લેવી
૧૬૫૩	ભોગ્ય	ભોગવવા લાયક; ધન, મિલકત

પૃ.૪૬

૧૬૫૪	કલત્ર	गड्+अत्रन् । પત્ની, ઘરવાળી; શાહી; કમર; ગઢ
૧૬૫૫	પુણ્ય	पु+यत् । સત્કર્મ; સારાં કાર્યનું ફળ
૧૬૫૬	સહિયારી	सहकार । ભાગીદારી, ભેગું, ભાગિયા ભાગવાળી
૧૬૫૭	અનૂહિતૈષી	अन्+धा+इष् । અહિતેચ્છુ, અહિતસ્વી; હિતશત્રુ
૧૬૫૮	રૌદ્ર	रुद्र । ભયંકર, ઉગ્ર; રુદ્રની જેમ, રુદ્ર વિષે, ક્રોધ
૧૬૫૯	ત્રેસઠ શલાકા પુરુષો	त्रि+षष्टि+श्लाघ् । સ્તુતિ, શ્લાઘા-વખાણ કરવા યોગ્ય આત્માઓ; ૨૪ તીર્થંકર, ૧૨ ચક્રવર્તી, ૯ બળદેવ, ૯ વાસુદેવ, ૯ પ્રતિવાસુદેવ મળી ૬૩
૧૬૬૦	ખોઈ બેસું	ગુમાવી દઉં, ખોવાઇ નાખું, હારી જઉં
૧૬૬૧	અયુક્ત	अ+युज् । અયોગ્ય
૧૬૬૨	પ્રમદા	प्र+मद् । સ્ત્રી
૧૬૬૩	શુક્લ ધ્યાન	शुच्+ध्यै । પવિત્ર, શુભ, શ્રેષ્ઠ ધ્યાન
૧૬૬૪	અશેષ	अ+शेष । બાકી નહીં; તમામ, પૂરેપૂરાં
૧૬૬૫	ભસ્મીભૂત	भस् । ખાખ, રાખ, ભસ્મ ભેગા-ભસ્મરૂપ
૧૬૬૬	પંચમુષ્ટિ	पञ्च+मुष् । પાંચ મુઠ્ઠી (પાંચ ઈન્દ્રિયના દમનરૂપ)
૧૬૬૭	કેશલોચન	लुच् । વાળનો લોચ, હાથેથી વાળ ચૂંટવા-તોડવા
૧૬૬૮	શાસનદેવી	शास्+दिव् । ચક્રેશ્વરી દેવી, દરેક તીર્થંકરના શાસનદેવ-દેવી જુદા જુદા હોય
૧૬૬૯	સંતસાજ	सत्+सस्ज् । સંતને શોભે તેવું વસ્ત્ર, શણગાર, સામગ્રી
૧૬૭૦	વિરાગી	वि+रञ्ज् । સંસાર પ્રત્યે રાગ નથી તેવા
૧૬૭૧	સર્વદર્શી	सर्व+दृश् । સઘળું જોનાર
૧૬૭૨	ચોવીશ દંડક	दण्ड् । મુખ્ય-મહત્ત્વના-વારંવાર ઉપયોગમાં આવતા આગમના સૂત્રપાઠ. અનંત શક્તિવંત આત્મા જેમાં કર્મ વગેરેથી દંડાઈને અનેક પ્રકારની વિષમ સ્થિતિ ભોગવે તેઃ ૧ નરક, ૧૦ અસુરકુમાર દેવો, ૧ પૃથ્વીકાય, ૧ જલકાય, ૧ અગ્નિકાય, ૧ વાયુકાય, ૧ વનસ્પતિકાય, ૧ તિર્યંચ, ૧ બેઈન્દ્રિય, ૧ તેઈન્દ્રિય, ૧ ચઉરિન્દ્રિય, ૧ મનુષ્ય, ૧ વ્યંતર દેવ, ૧ જ્યોતિષ્દેવ, ૧ વૈમાનિક દેવ : કુલ ૨૪ દંડક
૧૬૭૩	પ્રિયાપ્રિય	પ્રિય અને અપ્રિય, વ્હાલું અને વેરી, પસંદ-નાપસંદ, રતિ-અરતિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૬૭૪ મહાયુ महत्, महा+आयुस् । (आ+इण्+उस्) દીર્ઘ આયુષ્યવાળો
૧૬૭૫ અનેક રત્નની अन्+एक+रम्+न । ૧૪ રત્નો ધરાવનાર ચક્રવર્તી, ૭ એકેન્દ્રિય રત્ન
યુક્તતા ધરાવનાર અને ૭ પંચેન્દ્રિય રત્ન જેની પાસે છે તે
૧૬૭૬ ઔદાસીન્યતા उद्+आस् । ઉદાસીનતા, સમભાવ; વૈરાગ્ય; શાંતતા; મધ્યસ્થતા
૧૬૭૭ નવનિધિ ચક્રવર્તીના નવ ભંડાર-કોશ-ખજાના : કાલ, મહાકાલ, પાંડુ, માણવક, શંખ, નૈસર્પ, પદ્મ, પિંગલ, રત્ન; કેવળજ્ઞાન થયે નવ નિધાન પ્રગટે તે જુદા
૧૬૭૮ સપંકંચુકવત્ સાપની કાંચળીની જેમ, સાપ દર વર્ષે પોતાની જૂની ચામડી-કાંચળીને સહેલાઇથી ઉતારી નાખે તેમ
૧૬૭૯ અચળતા સ્થિરતા, અડગતા
૧૬૮૦ આત્મસિદ્ધિ આત્માની સિદ્ધિ, આત્માનુભવ; **કૃપાળુદેવ રચિત ૧૪૨ ગાથાનું શાસ્ત્ર**
૧૬૮૧ સોમા સો પુત્રમાં ૯૯ પછીના ૧૦૦મા; જન્મે સૌથી મોટા
૧૬૮૨ રાજસમાજને સમસ્ત સમૂહને
૧૬૮૩ તેહ તે, જૂની ગુજરાતીમાં વપરાતું
૧૬૮૪ રંજન કરો रञ्ज्+कृ । આનંદ કરાવો, ખુશી પમાડો, આનંદિત કરો
૧૬૮૫ યથા यद्+थाल् । જેમ, જેવી જોઇએ તેવી

પૃ.૪૭

૧૬૮૬ ગીતિ વૃત્ત આર્યા છંદના પ્રથમ અર્ધ જેવાં બન્ને અર્ધવાળો માત્રામેળ છંદ, ગીતિકાથી જુદો જ
૧૬૮૭ કાયા चि, काय । શરીર, દેહ, તન, વપુ; સમુદાય, સંઘ; સ્વભાવ; ચિહ્ન
૧૬૮૮ સાર્થક स+अर्थक । સફળ, કૃતાર્થ
૧૬૮૯ ચૈતન્ય चित् । આત્મા; પરમાત્મા; ચેતન, ચેતનતા, ચેતના; સમજ, જ્ઞાન બળ, પરાક્રમ; ચૈતન્ય મહાપ્રભુ
૧૬૯૦ સનત્કુમાર આ અવસર્પિણી કાળના ૧૨ ચક્રવર્તીમાં ૪થા ચક્રવર્તી
૧૬૯૧ સુધર્મસભા સૌધર્મ નામના પ્રથમ દેવલોકના અધિપતિ શકેન્દ્રની સભા
૧૬૯૨ ખેળ खल् । માટી, પીઠી, લેપ; ધૂળના ઢગલા
૧૬૯૩ મર્દન मृद् । ચોળવું; મર્દન કરવું; લપેડવું; મસળવું
૧૬૯૪ પંચિયું ટૂંકું ધોતિયું, ન્હાવા જતાં કે પૂજામાં પહેરાતું કેસરી-પીળા રંગનું ધોતિયું
૧૬૯૫ સ્નાનમંજન स्ना+मृज् । ચોળીને-ઘસીને સ્નાન કરવું
૧૬૯૬ જરા જરાક, સ્હેજે
૧૬૯૭ માથું ધુણાવ્યું धृ । આનંદમાં માથું હલાવવું; તિરસ્કાર, નકારમાં માથું હલાવવું
૧૬૯૮ અભિલાષી अभि+लष् । આતુર, આકાંક્ષિત
૧૬૯૯ પ્રમાણભૂત સાબિત
૧૭૦૦ ભલે ઠીક, સારું, અસ્તુ, વારુ
૧૭૦૧ ચકિત चक् । છક, આશ્ચર્ય પામેલા; ભયભીત, શંકિત
૧૭૦૨ સભાસદો सभा+सद् । સભ્યો
૧૭૦૩ વધાવાઇ રહ્યો છે वृध् । હર્ષભેર આવકાર મળી રહ્યો છે, કંકુ-ચોખા-ફૂલથી વધામણાં
૧૭૦૪ અવધિજ્ઞાનાનુસારે અવધિજ્ઞાન મુજબ, પ્રમાણે; અવધિજ્ઞાનને અનુસરીને
૧૭૦૫ ભૂમિઆકાશનો ફેર જમીન-આસમાન, ધરતી-આકાશ જેટલું અંતર, ફરક, તફાવત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૭૦૬	તાંબૂલ	નાગરવેલનું પાન, પાનબીડું
૧૭૦૭	થૂંકો	थूत् । થૂ કરીને મોંમાંથી લાળ બહાર કાઢો

પૃ.૪૮

૧૭૦૮	તત્કાળ	તે સમયે, તરત જ, તે જ વખતે
૧૭૦૯	મક્ષિકા	માખી
૧૭૧૦	પરધામ	પરલોક
૧૭૧૧	ઠરી	स्था, स्थिर । ગણાઈ, લેખાઈ, નિશ્ચિત થઈ, નિર્ણીત થઈ
૧૭૧૨	મદ	मद् । અભિમાન
૧૭૧૩	મેળવણ	मिल् । મિશ્રણ
૧૭૧૪	પ્રપંચ	માયા, કપટ, દગો, ધોખો; ભ્રમ
૧૭૧૫	મોહમાન	મોહ અને માન, કાયા મારી છે તે મોહ અને સારી છે તે માન
૧૭૧૬	મહોન્મત્ત	મહા ઉન્મત્ત, ભારે ગાંડો-છાકટો-ગર્વિષ્ઠ
૧૭૧૭	સમર્થતા	सम्+अर्थ् । શક્તિ, સામર્થ્ય, બળ, તાકાત
૧૭૧૮	છો રહ્યો	ભલે રહ્યો
૧૭૧૯	લબ્ધિ	लभ् । તપબળે કે અમુક કર્મક્ષયે આત્મામાં પ્રગટતી વિશિષ્ટ શક્તિ
૧૭૨૦	થૂંક	थूत् । થૂ કરી મોંમાંથી ફેંકાતી કે મોંમાં ઝરતી લાળ
૧૭૨૧	અંગુલિ	આંગળી
૧૭૨૨	ખરડી	क्षर् । લેપ કર્યો, લગાડી, લગાવી, ચોપડી દીધી
૧૭૨૩	પ્રકાશ્યું	प्र+काश् । પ્રગટ કર્યું
૧૭૨૪	ધન્યવાદ ગાઈ	અભિનંદન, શાબાશી; ઉપકાર, આભાર કહીને
૧૭૨૫	રક્તપિત્ત	લોહીવાળી રસી ઝર્યા કરે તેવો એક કોઢનો રોગ; નાક-મોંમાંથી લોહી કે લોહીમિશ્રિત કાંઈ પડે તેવો રોગ
૧૭૨૬	ગદ્‌ગદ્‌તા	गद् । કોહવાઈ જતા, પાણીપોચા થઈ જતા
૧૭૨૭	વણસી જવાનો	वि+नश् । બગડી જવાનો, વિનાશ થવાનો
૧૭૨૮	રોમે	રુંવાડે, રુંવાટીમાં
૧૭૨૯	કરોડ	સો લાખ, એકડા પર ૭ મીંડાં
૧૭૩૦	કરોડો રોગનો	૫ કરોડ, ૬૮ લાખ, ૯૮ હજાર ને ૫૮૪ રોગનો, ૩.૫ કરોડ રોમરાજી અને એકેક રોમરાયમાં ૧.૭૫ રોગ એટલે ઉપરની સંખ્યામાં રોગો
૧૭૩૧	ભંડાર	भण्, भाण्ड+ऋ । કોઠાર, ખજાનો; પેટી; માલગોદામ
૧૭૩૨	પરુ	परिपूय । પાચ
૧૭૩૩	શ્લેષ્મ	કફ
૧૭૩૪	સંખાયું નહીં	शङ्क् । શરમાયું નહીં, સહન ન થયું
૧૭૩૫	પામર	पामन्+र् । મૂર્ખ; અધમ-નીચ-હીન-દુષ્ટ; ગરીબ-રાંક; તુચ્છ-ક્ષુદ્ર
૧૭૩૬	સર્વદેહોત્તમ	બધા દેહ-શરીરમાં શ્રેષ્ઠ
૧૭૩૭	નામમાત્ર	નામ પૂરતું, કહેવા પૂરતું
૧૭૩૮	ઓષ્ઠ	उष्+थन् । હોઠ, અધર
૧૭૩૯	અધીશ્વર	अधि+ईश् । અધિકારી, માલિક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૭૪૦	વાનર	વાંદરો, કપિ
૧૭૪૧	દ્વિપાદરૂપે	બે પગવાળા
૧૭૪૨	સ્મૃતિમાન થવું	स्मृ । યાદગાર રહેવું, યાદ રાખતા જવું, યાદ રાખતા રહેવું
૧૭૪૩	અશુચિમય	અપવિત્ર પદાર્થોવાળો
પૃ.૪૯	**નિવૃત્તિબોધ**	
૧૭૪૪	ષષ્ઠચિત્ર	છઠ્ઠું ચિત્ર
૧૭૪૫	નારાચ છંદ	અઢાર અક્ષરનો એક ગણમેળ છંદ
૧૭૪૬	નિવૃત્તિબોધ	નિવૃત્તિનો બોધ, સંસારની ઉપાધિમાંથી દૂર થવાનો ઉપદેશ
૧૭૪૭	સૌખ્ય	सुख+ष्यम् । સુખ, સુખત્વ, સુખપણું; આરોગ્ય; આનંદ
૧૭૪૮	વિચિત્રતા	વિલક્ષણતા, નવાઈ
૧૭૪૯	ન્યાય-નેત્ર	ન્યાયરૂપી આંખ
૧૭૫૦	નિહાળ	नि+भाल् । ધારી ધારીને જો
૧૭૫૧	અભાવ	અરુચિ, અણગમો; ખામી, ગેરહાજરી
૧૭૫૨	નિવૃત્તિ શીઘ્રમેવ	शिङघ् । મહાવૈરાગ્ય જલ્દીથી, સત્વર, તુરંત, અવિલંબ
૧૭૫૩	મૃગાપુત્ર	બળભદ્ર રાજા અને મૃગારાણીના પુત્ર
૧૭૫૪	ઉદ્યાન	उद्+या । બગીચા, ઉપવન, આનંદવાટિકા, બાગ; બહિર્ગમન; પ્રયોજન
૧૭૫૫	પ્રિયંવદા	प्रियं+वद् । મીઠું-પ્રેમભર્યું બોલનારી સ્ત્રી
૧૭૫૬	પટરાણી	पट्ट । મુખ્ય રાણી
૧૭૫૭	બળશ્રી	મૃગાપુત્રનું નામ
૧૭૫૮	જનક જનેતા	जन् । પિતા માતા
૧૭૫૯	વલ્લભ	वल्ल्+अभच् । વ્હાલો, પ્રિય; પ્રેમી; પતિ; પ્રધાન, પ્રમુખ, સર્વોપરી
૧૭૬૦	દમીશ્વર	दम्+इश् । યતિમાં મુખ્ય, સાધુ-મુનિમાં મુખ્ય
૧૭૬૧	યતિ	यम् । જૈન સાધુ, સંન્યાસી, જિતેન્દ્રિય; ધ્યાનમાં સ્થિર થઈ શ્રેણિ માંડનાર
૧૭૬૨	પ્રાસાદ	प्र+सद् । મહેલ; વિશાળ ભવન; મંદિર
૧૭૬૩	પ્રાણપ્રિયા	પ્રાણથી યે પ્યારી, પ્રાણ કરતાં યે વહાલી
૧૭૬૪	દોગુંદક દેવતા	ઘણી ક્રીડા કરનાર દેવો, દેવોનો એક પ્રકાર
૧૭૬૫	ની પેરે	ની પેઠે, ની જેમ
૧૭૬૬	પ્રમોદ	प्र+मुद् । આનંદ
૧૭૬૭	ચંદ્રકાંત મણિ	चन्द्+कम्+मण् । ચંદ્રપ્રકાશમાં ઓગળવા લાગે તેવો મણિ, રત્ન
૧૭૬૮	પટશાળ	पट्ट+शाला । પટાંગણ, દીવાનખાનું, દીવાનખંડ
૧૭૬૯	જડિત	जड् । જડેલો, મઢેલો
૧૭૭૦	ગોખ	गवाक्ष । ઝરુખો, છજું
૧૭૭૧	શોભનિક	शुभ् । શુભ, કલ્યાણકારી, માંગલિક; ઉજ્જવળ
૧૭૭૨	મોહપટ	मुह्+पट्ट । મોહનું આવરણ
૧૭૭૩	અણરાચતા	अन्+रञ्ज् । અમગ્ન, નાખુશ, અપ્રસન્ન, અણગમતા
૧૭૭૪	નિવર્તવાને	नि+वर्त् । પાછા ફરવાને માટે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૭૭૫	પંચ મહાવ્રત	પાંચ મહાવ્રત : અહિંસા, સત્ય, અચૌર્ય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ વ્રત; સાધુ-સાધ્વીએ જીવનભર પાળવાનાં એટલે મોટાં વ્રત
૧૭૭૬	અનુજ્ઞા	अनु+ज्ञा । આજ્ઞા, સંમતિ, પરવાનગી

પૃ.૫૦

૧૭૭૭	કિંપાકવૃક્ષનાં ફળ	कु+पाक । દેખાવે અતિ સુંદર પણ ખાતાં ઝેરરૂપ બની જાય તેવાં ફળ
૧૭૭૮	વિપાક	वि+पच् । પરિપાક, ફળ, પરિણામ; કઠણાઈ; સ્વાદ
૧૭૭૯	ભાજન	भाज् । પાત્ર-વાસણ; આધાર; પ્રતિનિધિત્વ
૧૭૮૦	રતિ	रम् । પસંદ, પ્રેમ, પ્રીતિ, આસક્તિ
૧૭૮૧	બુદ્‌બુદ	પરપોટો
૧૭૮૨	કોઢ	कुष्ठ । સફેદ ડાઘવાળો ચામડીનો રોગ; રક્તપિત્તવાળો રોગ
૧૭૮૩	જ્વર	ज्वर् । તાવ; માનસિક વ્યથા
૧૭૮૪	અવશ્યમેવ	अवश्यं+एव । નક્કી જ, ખચીત જ
૧૭૮૫	મહાપ્રવાસ	महत् । प्र+वस् । લાંબી યાત્રા
૧૭૮૬	અનાચરણ	अन्+आ+चर् । આચરણ નહીં પણ અનાચાર-દુરાચાર-અધર્મ
૧૭૮૭	પ્રાણાતિપાતવિરતિ વ્રત	प्राण+अतिपात+वि+रति+वृ । જીવહિંસા ન કરવાનું (અહિંસા) વ્રત
૧૭૮૮	ભાખવું	भाष् । બોલવું, કહેવું
૧૭૮૯	દુષ્કર	दुस्+कृ । મુશ્કેલ, કઠિન, પીડાદાયી
૧૭૯૦	અવધારણ	अव+धृ । નિશ્ચય
૧૭૯૧	દાંત શોધના	दंत+शुध् । દાંત સાફ-સ્વચ્છ કરવા
૧૭૯૨	અદત્ત	अ+दा । નહીં દીધેલું, નહીં આપેલું
૧૭૯૩	વર્જવું	वृज् । છોડવું, ત્યાગવું
૧૭૯૪	નિરવદ્ય	निर्+अवद्य । પાપદોષરહિત, નિષ્પાપ
૧૭૯૫	દોષરહિત ભિક્ષા	दुष्+रह् । ૪૨-૪૬-૯૬-૧૦૬ દોષ વિનાની ગૌચરી નીચે પ્રમાણે છે :

શ્રી આચારાંગ, સૂયગડાંગ, નિશીથ સૂત્ર, મૂલાચારના આધારે –

૧૬ ઉદ્‌ગમ દોષ : દાન દેવાના ઉત્સાહ-ભાવમાં થતા દોષ :

૧.	आहाकम्म	अधःकर्म । મુનિ માટે ખાસ બનાવતાં છકાય જીવની હિંસાથી થતો દોષ
૨.	उद्देसियं	उद्देशिक । મુનિ માટે એમ નિમિત્તપૂર્વક બનેલો આહાર લેવો
૩.	पुतिकम्मं	पूर्तिकर्म । થતી રસોઈમાં સાધુ માટે થોડું વધારે બનાવેલો આહાર લેવો
૪.	मिश्रदोष	સૂઝતો-અસૂઝતો કે પ્રાસુક-અપ્રાસુક આહાર ભેગો કરી નાખે તે
૫.	ठवणाकम्म	स्थापित । આ તો મુનિને જ આપીશ એમ નક્કી કરી રાખે તે
૬.	पाहुडिय कम्म	प्रावर्तित । કાલે ગોચરી માટે પધારશે તો મહેમાનોને પણ કાલે જમાડીશ તે, કાળ-સમયમાં વધઘટ કહીને વહોરાવી દેવું તે પ્રાવર્તિત
૭.	पाउर	पादुक्कारेथ । અંધારામાં દીવા, ટોર્ચથી પ્રકાશ કરીને આપે તે
૮.	कीदेय	क्रिय । સાધુ માટે ખરીદીને (વેંચાતું લઈને) આપે તે
૯.	पामिच्चे-च्छे	प्रामृष्य । ઉધાર, કરજ, ઋણ કરીને આપે તે
૧૦.	परियट्टे	परिवर्तक । સાધુ માટે વસ્તુ અદલબદલ કરીને આપે તે
૧૧.	अभिहडे	अभिहृत । अभिघट । અન્ય સ્થાનથી, પરદેશથી કે, રસ્તામાં સામું લાવીને આપે તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨.	उब्भिण्णे	भिन्ने । માટી, લાખ, કેમિકલથી સીલ-બંધ બરણી-કેનને ખોલીને આપે તે
૧૩.	मालोहड	मालारोहे । મેડા, માળ, નિસરણી ઉપરથી મુશ્કેલીથી ઉતારીને આપે તે
૧૪.	अच्छिज्जे	નિર્બળને ડરાવીને, છીનવીને કે દબાણ કરીને સબળ આપે તે
૧૫.	अणिसट्ठे	अनीशार्थ । માલિક કે ભાગીદારની ઈચ્છા વિના આપે તે
૧૬.	अज्जोयरे	સાધુને આવતા જોઈ-જાણી લોટમાં લોટ, દાળમાં દાળ વધુ ભેળવી દે તે
		૧૬ ઉત્પાદ દોષ :
૧૭.	धाई-धादी-धात्री	બાળકોને ધાવમાતાની જેમ રમાડીને આહાર લે, બ્રહ્મચર્ય દૂષિત થાય તે
૧૮.	दुई-दुती	ગ્રામાંતરે-બીજા ગામમાં કે ગૃહાંતરે-બીજા ઘરમાં સંદેશો પહોંચાડીને લે તે
૧૯.	निमित्ते	ભૂત-ભવિષ્યનાં ફળ, સામુદ્રિક શાસ્ત્ર, જ્યોતિષવિદ્યાનાં નિમિત્તે લે તે
૨૦.	आजीव	જાતિ-કુળની સગાઈ-ઓળખાણ કાઢીને લે તે
૨૧.	वणिवग्गे	वनीपक । ભિક્ષુકની જેમ દીનતા કરીને લે તે
૨૨.	तिगिच्छे-तेगिंछे	ચિકિત્સા કરીને, દવા-ઉપચાર વગેરે બતાવીને લે તે
૨૩.	कोहे	क्रोधेन । ક્રોધ કરીને લે તે
૨૪.	माणे	मानेन । માન વડે લે તે
૨૫.	माई	मायया । માયા વડે-કપટ કરીને લે તે
૨૬.	लोहे	लोभेन । લોભ વડે-લાલચે લે તે
૨૭.	पुव्वपुच्छा संथवे-संथुदि संस्तुति	। દાન લેતાં પહેલાં-પછી દાતાનાં વખાણ-સ્તુતિ કરે તે
૨૮.	विज्जा	विद्या । વિદ્યાના પ્રભાવથી રૂપ બદલીને લે તે
૨૯.	मंत्ते	मन्त्रेण । સાપ-વીંછીનું ઝેર ઉતારવાના, વ્યંતર દૂર કરવાના, મંત્ર કરીને લે
૩૦.	चुन्ने	चूर्ण । ચૂર્ણ-મિશ્રણ કરવાનું શીખવીને, શરીરશોભા માટે બનાવવાનું કહીને લે
૩૧.	जोगे	લેપ-વશીકરણ, ઈન્દ્રજાળ વગેરે તમાશા બતાવીને લે તે
૩૨.	मूलकम्मे	મૂળ કર્મ- ગર્ભધારણ
		૧૦ અશન દોષ : સાધુ અને ગૃહસ્થ બન્ને મળીને કરે
૩૩.	संकिए	शंकित । આધાકર્મી આદિ દોષની શંકા પડવા છતાં આહાર લે તે
૩૪.	मखिदे	म्रक्षित । સચેત પાણીથી હાથ કે વાળ સ્હેજ પણ ભીંજાયેલા હોય તે
૩૫.	निक्खित्ते	निक्षिप्त । સચેત પૃથ્વી, પાણી કે કીડીનાં દર પર મૂકેલો અચેત આહાર લે તે
૩૬.	पेहिए	पिहित । સચેત વસ્તુની નીચે અચેત વસ્તુ રાખી હોય તે લે
૩૭.	मिसीए	मिश्रित । સચેત અચેત વસ્તુ ભેગી કરી હોય તે
૩૮.	अपरिणिए	अपरिणत । આહાર અચેત થયા પહેલાં લે, બે ઘડી પહેલાં લે, પૂરા જીવ ચવ્યા પહેલાં લે
૩૯.	संववहरणिए	संव्यवहरण । વસ્તુને આપવા વસ્ત્ર-પાત્રને જોરથી ખેંચીને લે
૪૦.	दायगो	दायक । અતિ વૃદ્ધ, અપંગ, નાનું બાળક, નપુંસક, બિમાર, ખસનો દર્દી, સ્તનપાન કરાવતી માતા, સાત મહિના પછીની ગર્ભિણી સ્ત્રીના હાથથી લે
૪૧.	लित्त	लिप्त । તરતનું લીંપેલ હોય કે ગેરુથી રંગેલા પાત્રમાંથી વહોરાવે તે લે
૪૨.	छंडिए	ઢોળાયેલું કે વેરેલું વ્હોરાવે અને વ્હોરે
૪૩.	संजोयणा	संयोजन । ગોચરીમાં દૂધ છે માટે સાકર લાવો એમ સ્વાદ માટે સંયોગ કરે તે; ગરમ ભાતમાં ઠંડું પાણી મિશ્ર કરીને વાપરે તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૪.	**पमाण**	પ્રમાણ । પ્રમાણથી અધિક લાવવું કે ખાવું તે
૪૫.	**इंगाल**	અંગાર । સ્વાદિષ્ટ આહારની પ્રશંસા કરતાં કોલસા જેવો કાળો દોષ લાગે
૪૬.	**धुम्म**	ધુમ્ર । બેસ્વાદ આહારની નિંદા કરે તો સંખ્યામાં ધુમાડાનો દોષ લાગે
		શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં દર્શાવેલા દોષ :
૪૭.	**कारणे**	સાધુ ૬ કારણે આહાર લે : ક્ષુધાવેદનીય (ભૂખનું) ઉપશમન કરવા, ગુરુ આદિની વૈયાવચ્ચ-વિનય-સેવા કરવા, ઈર્યા સમિતિનું પાલન કરવા, સંયમનો નિર્વાહ કરવા, પ્રાણીની રક્ષા કરવા, અને ધર્મધ્યાન કરવા. સાધુ ૬ કારણથી આહાર છોડે-ન લે તે : રોગ થયે, ઉપસર્ગ આવ્યે, બ્રહ્મચર્યમાં દૃઢ રહેવા, જીવરક્ષા કરવા, તપ કરવા અને અનશન કરવા.
		શ્રી આવશ્યક સૂત્રમાં દર્શાવેલા દોષ : માંડલાના ૫ દોષ
૪૮.	**उग्घाड कवाड**	ગૃહસ્થોના દરવાજા, દ્વાર, કમાડ ઉઘડાવીને લે
૪૯.	**मंडी पाहुडियाए**	દેવદેવીને ચડાવવાનો નૈવેદ્ય વગેરે લે, ગાય-કૂતરા માટે ઉતારેલ રોટલી લે
૫૦.	**बलिपाहुडियाए**	બલિ-બાકુળા ઉછાળવા કરેલ આહાર લે
૫૧.	**अदिट्ठ**	અદૃષ્ટ । ભીંત-કપડાને અંતરે રહેલી ન દેખાતી વસ્તુ લે
૫૨.	**ठवणा पाहुडियाए**	સાધુ માટે સ્થાપના કરી રાખેલી વસ્તુ લે
		શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્રમાં દર્શાવેલા દોષ :
૫૩.	**परिया**	પહેલાં નીરસ આહાર પૂરતો આવી ગયો હોય, પછી સરસ આહાર માટે નિમંત્રણા થતાં રસલોલુપતાથી અને નીરસ આહાર પરઠવી દે
૫૪.	**दाणट्ठा**	દાનાર્થ । બ્રાહ્મણ વગેરેને દાન આપવાનો આહાર લે
૫૫.	**पुण्णट्ठा**	પુણ્યાર્થ । પુણ્ય પ્રાપ્તિ માટે બનાવેલો આહાર લે તે
૫૬.	**समणट्ठा**	શ્રમણાર્થ । શ્રમણ, જોગી, બાવાને માટે બનાવેલો આહાર લે
૫૭.	**वणीमगट्ठा**	દાનશાળા, સદાવ્રતનો આહાર લે
૫૮.	**नियागं**	નિત્યં । હંમેશા એક ઘેરથી જ લે
૫૯.	**सेज्जांतर**	શય્યાતર । જેની આજ્ઞા લઈ મકાનમાં ઉતરે તેનાં ઘરનો આહાર લે
૬૦.	**रायपिंड**	રાજપિંડ । રાજાનાં ઘરેથી બલિષ્ઠ, કામોત્તેજક આહાર-ઔષધિ લે
૬૧.	**किमिच्छ**	કારણ વિના મનોજ્ઞ ચીજ લાવે કે ખાય
૬૨.	**संघट्ट**	સાધુને આવતા જાણી સચિત્ત ચીજો (માટી, પાણી, અગ્નિ, વનસ્પતિ) આઘીપાછી કરી હોય ત્યાંથી લે
૬૩.	**अप्पभोयणे**	ખાવું થોડું ને નાખી દેવું ઝાઝું એવું લે, તરબૂચ-સીતાફળ વગેરે
૬૪.	**परहडी**	વેશ્યા, ભીલ, ચંડાલ આદિ નીચ કુળનો આહાર લે તો
૬૫.	**मामग**	ગૃહસ્થે મનાઈ કરી હોય તેવાં ઘરનો આહાર લે તો
૬૬.	**पुव्वकम्म पच्छाकम्म**	વહોરાવ્યા પહેલાં-પછી સચેત પાણીથી હાથ ધોનારને ત્યાંથી આહાર લે
૬૭.	**अचियत**	અપ્રતીતકર । વ્યભિચારિણી કે જ્ઞાતિબહાર મૂકેલા દુરાચારીને ત્યાંથી આહાર લે તો
		શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં દર્શાવેલા દોષ :
૬૮.	**सयाणपिंड**	સામુદાયિક ૧૨ કુળની ગોચરી ન કરે પણ સ્વજાતિની જ ભિક્ષા લે તો
૬૯.	**परीवाडी**	જ્ઞાતિ વગેરેની પંગત જમવા બેઠી હોય તેને ઓળંગીને લે તો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શ્રી સ્થાનાંગ સૂત્રમાં દર્શાવેલા દોષ :

૭૦.	पाहुणभत्ते	મહેમાનો માટે બનાવેલો આહાર તેઓ જમે તે પહેલાં લે તો
૭૧.	मांस	જળચર, સ્થળચર, ખેચર વગેરે જીવોનું માંસ લે તો મહાદોષ
૭૨.	संखडी	સર્વ જાતિને-ગામને જમાડવા ભોજન કર્યું હોય તે લે તો
૭૩.	उल्लंघ	દ્વાર પર ઊભેલા ભિખારીને ઓળંગીને લે તો
૭૪.	सागारवयंगा	ગૃહસ્થનું કંઇ કામ કરી આપવાનું વચન આપીને લે તો

શ્રી આચારાંગ સૂત્રમાં દર્શાવેલા દોષ :

૭૫.	कालाइक्कंत	कालातिक्रम । સૂર્યોદય પહેલાં કે સૂર્યાસ્ત પછી લે
૭૬.	आणाइक्कंत	आज्ञाअतिक्रम । આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કરીને લે અથવા ભોગવે-વાપરે, ૧લા પહોરનું ૪થા પહોરમાં વાપરે
૭૭.	मग्गाइक्कंत	मार्गातिक्रम । માર્ગની મર્યાદા (૨ ગાઉ-૪ માઇલ) થી દૂર લઇ જઇ વાપરે
૭૮.	आउप	જે આમંત્રણ આપે તેના ઘરનું લે
૭૯.	कंताराभात्त	અટવી-જંગલને ઓળંગીને આવનાર માટે બનાવેલ આહાર લે તો
૮૦.	दुभिक्खभत्त	દુષ્કાળ પીડિતો માટે બનાવેલું લે તો
૮૧.	गिलाणभत्त	ग्लानभक्त । રોગી કે વૃદ્ધને માટે બનાવેલું લે તો
૮૨.	बादलियाभत्त	અતિવૃષ્ટિ પ્રસંગે ગરીબો માટે બનાવેલું હોય તે લે તે
૮૩.	रयदोष	रजदोष । ખુલ્લું રાખવાથી સચેત રજ ચડી ગઇ હોય તે લે તો
૮૪.	रयतदोष	જેના વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શ બદલી-બગડી ગયા હોય તેવી વસ્તુ લે તો

શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્રમાં દર્શાવેલા દોષ :

૮૫.	सयगही	स्वयंग्रही । ગૃહસ્થના ઘરમાંથી આજ્ઞા વિના પોતાના હાથે ઉઠાવીને લે તો
૮૬.	बार्हिच	ઘર બહાર ઊભા રાખી અંદરથી લાવીને આપે તે લે તો
૮૭.	मोरंच	દાતાના ગુણાનુવાદ કરીને લે
૮૮.	बालट्ठा	બાળક માટે બનાવેલું તેના ખાધા પહેલાં લે તો

શ્રી નિશીથ સૂત્રમાં દર્શાવેલા દોષ :

૮૯.	गुव्विणीट्ठा	ગર્ભવતી માટે બનાવેલું તેના ખાધા પહેલાં લે તો
૯૦.	किती	કોઇ દાતા છે ? એમ પોકારીને લે
૯૧.	अडविभत्ते	अटवीभत्त । જંગલ-પર્વતના નાકા પરની દાનશાળામાંથી લાવે તો
૯૨.	अतित्थभत्तं	अतिथिभक्त । ગૃહસ્થ ભિક્ષા કરીને લાવ્યો હોય તેની પાસેથી લે તો
૯૩.	पासत्थाभत्तं	આચારભ્રષ્ટ પણ સાધુનો વેશ લઇ આજીવિકા કરતો હોય તેની પાસેથી લે
૯૪.	दुग्गंछभत्तं	અયોગ્ય, એઠું, દુગંછા, જુગુપ્સા આવે એવું લે તો
૯૫.	सागारीय विस्सया	ગૃહસ્થની સહાયથી આહાર પાણી આદિ પ્રાપ્ત કરે તો

શ્રી નિશીથ સૂત્ર, બૃહત્કલ્પ સૂત્રમાં દર્શાવેલા દોષ :

૯૬.	परियांसय	ભિક્ષુકને આપવા માટે ઘણા વખતથી સંઘરેલું સાધુને આપે અને લે

૧૭૯૬	ઘૃતાદિક પદાર્થ	ઘી વગેરે વસ્તુ
૧૭૯૭	વાસી	वास, वासित । રાત્રે રાખી મૂકેલું, ઘણા દિવસનું જૂનું, આગલા દિવસનું
૧૭૯૮	ચારિત્ર	चर् । સંયમ, દીક્ષા, સર્વસંગપરિત્યાગ, સંસારત્યાગ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૭૯૯	ડાંસ મચ્છર	दंश । એક જાતના મચ્છર, કરડતું જંતુ
૧૮૦૦	આક્રોશ	आ+कृश् । બૂમ, ઘાંટા પાડીને બોલવું-રડવું, પુકાર, ધિક્કાર; શપથ, સોગંદ
૧૮૦૧	ઉપાશ્રય	उप+आ+श्रि । સાધુ-સાધ્વીને રહેવાનું સ્થળ; શ્રાવક-શ્રાવિકાને પૌષધવ્રત વખતે રહેવાનું સ્થળ; સામાયિક-પ્રતિક્રમણ-વ્યાખ્યાનનું સ્થળ
૧૮૦૨	તૃણ	तृ । તરણું, તણખલું
૧૮૦૩	વધ	हन् । હત્યા, ખૂન, કતલ, ઘાત, ફાંસી
૧૮૦૪	બંધ	बन्ध् । બંધન (દોરડાનું, સીંદરીનું), કેદ
૧૮૦૫	ભિક્ષાચરી	भिक्ष्+चर् । યાચના, ગૌચરી
૧૮૦૬	યાચના	याच् । માગવું
૧૮૦૭	વિકટ	वि+कट् । મુશ્કેલ, વસમું, અઘરું, કઠિન, દુર્ગમ; ભયંકર, કુરૂપ, બદશકલ
પૃ.૫૧		
૧૮૦૮	અધીર	ધીર અને વીર ન હોય તેવા, કાયર; ઉતાવળા-ચંચળ-બેસબ્ર
૧૮૦૯	વિસામો	वि+श्रम् । વિશ્રામ, આરામ
૧૮૧૦	આકાશગંગા	આકાશમાં અસંખ્ય તારાઓના પ્રકાશનો લાંબો સફેદ ચળકતો પટ-લિસોટો
૧૮૧૧	સામે પૂરે	વિરુદ્ધ દિશામાં
૧૮૧૨	પ્રતિસ્રોત	प्रति+स्रु । પ્રવાહની સામે-સામા પ્રવાહે
૧૮૧૩	ભુજા	भुज् । હાથ, બાહુ
૧૮૧૪	વેળુનો કવળ	वालुका+क+वल् । રેતીનો કોળિયો
૧૮૧૫	ખડ્ગધારા	खड्+गन्+धृ । તલવારની ધાર
૧૮૧૬	એકાંત દૃષ્ટિ	इ+कन्+दृश् । એક જ વસ્તુનો લક્ષ રાખીને, નિશ્ચિત
૧૮૧૭	ઈર્યાસમિતિ	ईर्+सम्+इ । જીવરક્ષા માટે ચાર હાથ આગળ જમીન જોઈને જ્ઞાનીની આજ્ઞા અનુસાર ચાલવું, ૫ સમિતિમાં ૧ લી સમિતિ
૧૮૧૮	એકાંતિક ચાલવું	इ+कन्+अन्त । અનન્ય, શ્રેષ્ઠ રીતે; એક જ લક્ષ રાખીને; નિરપવાદ ચાલવું
૧૮૧૯	અગ્નિની શિખા	अङ्ग्+नि+शी+ख । અગ્નિની ઝાળ
૧૮૨૦	સંઘયણ	सम्+हन् । संहनन । શરીરના હાડકાંનું બંધારણ, શરીરની શક્તિ
૧૮૨૧	ત્રાજવું	तुल् । જોખવા-તોલવા માટે બે છાબડા-પલ્લાંવાળું સાધન, તરાજૂ, તુલા
૧૮૨૨	તોળવો	तुल् । જોખવો, તોલવો, વજન કરવો
૧૮૨૩	નિશ્ચળપણાથી	निर्+चल् । અટળતાથી, સ્થિરતાથી
૧૮૨૪	સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર	स्वयं+भू+रम् । તિરછાલોકના અસંખ્યાત દ્વીપ અને સમુદ્રોમાં સૌથી મોટો છેલ્લો સમુદ્ર, એક એકને ફરતા અસંખ્યાત દ્વીપ અને અસંખ્યાત સમુદ્ર છે, બધાનો વિસ્તાર એક એકથી બમણો છે, છેલ્લા અરધા રાજ જેટલો પહોળો, તિરછાલોકનો અરધો ભાગ રોકતો જેનાથી માત્ર ૧૨ યોજન દૂર અલોક છે
૧૮૨૫	ઉપશમવંત	કષાયનું શમન કર્યું હોય તેવા, શાંત
૧૮૨૬	ઉપશમરૂપી	ઉપશમભાવ રૂપ, શાંત ભાવરૂપ
૧૮૨૭	ભુક્તભોગી	ભોગ ભોગવીને, ભોગનો ભોક્તા થઈને
૧૮૨૮	વૈક્રિય કરેલા	वि+कृ। વિકુર્વેલા, રૂપ બનાવીને કરેલા
૧૮૨૯	ધૂંવાફૂંવા	धूम् । આવેશ કે ગુસ્સાથી બેબાકળું, ધૂંઆપૂંઆ, ધૂંવાપૂંવાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૮૩૦	**અત્યુગ્ર**	अति+उग्र । ઘણા ભયાનક, જલદ, બિહામણા
૧૮૩૧	**મરુ દેશ**	રાજસ્થાન, મારવાડ
૧૮૩૨	**પરમાધામી**	परम+अधर्मिन् । પરમ અધમ દેવો, હલકા-નીચ કોટિના દેવો, ૧૫ પ્રકારે : આમ્ર, આમ્રરસ, શામ, સબળ, રુદ્ર, વૈરુદ્ર, કાલ, મહાકાલ, અસિપત્ર, ધનુષ્ય, કુંભ, વાલુક, વૈતરણી, ખરસ્વર, મહાઘોષ
૧૮૩૩	**શાખા**	शाख् । ડાળી
૧૮૩૪	**કરવત**	करपत्र । લાકડાં વહેરવાનું એક ઓજાર
૧૮૩૫	**કંટક**	કાંટા
૧૮૩૬	**પાશ**	દોરડા; બંધન; ફાંસો
૧૮૩૭	**કોલુ**	कोष्टुक । શેરડી પીલવાનો સંચો
૧૮૩૮	**શેલડી**	શેરડી, જેમાંથી ગોળ-ખાંડ બને છે તે સાંઠા આકારની વનસ્પતિ
૧૮૩૯	**શ્વાન**	श्वि, श्वन् । કૂતરા, પાળી શકાય તેવું શિયાળને મળતું પ્રાણી
૧૮૪૦	**સામ નામા**	સામ નામના ઉજા પરમાધામી દેવ
પૃ.૫૨		
૧૮૪૧	**પરે**	જેમ
૧૮૪૨	**ભાલા**	भल्लक । એક હથિયાર, છેડે અણીદાર લોખંડના ફણાવાળી લાંબી ડાંગ કે લાકડીઓ
૧૮૪૩	**પ્રચંડીઓ**	કદાવર-રૌદ્ર-ભયંકર દાનવો; બળવાન; તીવ્ર ગુસ્સાવાળા; બહુ પ્રતાપી
૧૮૪૪	**વિખંડ**	ટુકડેટુકડા
૧૮૪૫	**કીધો**	कृत् । કર્યો
૧૮૪૬	**ખંડનું**	પૃથ્વી પરના ૫ ખંડ (એશિયા, અમેરિકા, આફ્રિકા, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલિયા) સિવાયના વિભાગનું
૧૮૪૭	**વિષમ**	वि+सम । દારુણ, ખાડાટેકરાવાળું, પ્રતિકૂળ, ભયંકર
૧૮૪૮	**મણા રહી નથી**	ખામી, ઊણપ બાકી નથી
૧૮૪૯	**રોઝ**	જંગલમાં-ખેતરમાં ફરતું ઘોડા જેવું પ્રાણી
૧૮૫૦	**પરાણે**	प्राणैः । કમને, અનિચ્છાએ
૧૮૫૧	**જોતર્યો**	जुड् । જોડ્યો, પ્રેર્યો
૧૮૫૨	**મહિષ**	मह्+टिषच् । પાડો, નર ભેંસ
૧૮૫૩	**ભડથું**	બળીને ખાખ
૧૮૫૪	**ઢંક**	ध्वाङ्क्ष् । કાગડો, મહાકાગ; ઢંક નામનું પક્ષી જે ભયાનક અવાજ કરે
૧૮૫૫	**ચૂંથાઇ**	આમતેમ અસ્તવ્યસ્ત કરીને ચોળાઇ જતાં
૧૮૫૬	**વલવલાટ**	વેદના, વ્યથા
૧૮૫૭	**છરપલાની ધાર**	છરીની ધાર, છરી જેવાં મોજાંવાળું, જીભ કાપી નાખે તેવું
૧૮૫૮	**અસિપત્રવન**	નરકનું એક વન જ્યાં પાંદડાં પડે તો અંગ છેદાઇ જાય
૧૮૫૯	**મુદ્‌ગર**	લાકડાની ગદા, ડાંગ, ધોકો, હથોડો, મગદળ
૧૮૬૦	**ત્રિશૂલ**	ત્રણ ફણાવાળો એક જાતનો ભાલો, શિવજીનું શસ્ત્ર
૧૮૬૧	**મુશળ**	નાનું સાંબેલું, દસ્તો
૧૮૬૨	**ગદા**	નીચે ગોળ ગટ્ટાવાળું અને હાથાવાળું લોખંડનું એક હથિયાર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૮૬૩	ગાત્ર	અવયવ
૧૮૬૪	પાળીએ કરી	કોરેથી, ધારથી
૧૮૬૫	કાતરણીએ કરી	કાતરથી કાપે તેમ, કાતરથી કાપી
૧૮૬૬	ખંડોખંડ	એક-એક ભાગમાં, ભાગ-વિભાગમાં, કટકે કટકા, ટુકડે ટુકડા
૧૮૬૭	તીરછો	तिरश्चक। આડો, વાંકો, ત્રાંસો
૧૮૬૮	ચરરરર	કપડું ફાટે-ફાડે ને અવાજ આવે તેમ
૧૮૬૯	પાશ	જાળ, બંધન
૧૮૭૦	સીંચાણા રૂપે	બાજ, શકરા પક્ષી રૂપે
૧૮૭૧	ફરશી	કુહાડી જેવું તીક્ષ્ણ હથિયાર
૧૮૭૨	કૂટીને	कुट्। ખાંડીને, મારીને, ઠોકીને; કુટિલ થઈને
૧૮૭૩	લોહકાર	લુહાર
૧૮૭૪	કળકળતો	ઉકળતો
૧૮૭૫	મદ્યની વલ્લભતા	મદિરા પ્રત્યેની વહાલપ, દારૂની પ્રિયતા
૧૮૭૬	મેષાનુમેષ	मिष्। આંખ પલકારો મારે-ખોલ-બંધ થાય તેટલો સમય
૧૮૭૭	વૈદક	વૈદું, રોગના નિદાન-ચિકિત્સા વગેરે
૧૮૭૮	અટવી	अट्। જંગલ
૧૮૭૯	સાતદશ ભેદે	સત્તર (સાત+દશ) પ્રકારે
૧૮૮૦	દ્વાદશ પ્રકૃતિ	બાર (દ્વિ+દશ)
૧૮૮૧	મૃગચર્યા	मृग+चर्। હરણ રહે તેમ
૧૮૮૨	ગહનવને	गह्। ભયંકર વનમાં, કોઈ પ્રવેશી ન શકે તેવા અગમ્ય-સઘન વનમાં
પૃ.૫૩		
૧૮૮૩	અપ્રતિબદ્ધ	अ+प्रति+बन्ध्। મુક્ત, રુકાવટ વિનાનું, બાધા-બંધન વગરનું
૧૮૮૪	સાવદ્ય	सावर्ज्य। પાપદોષ, વર્જવા-તજવા-છોડવા યોગ્ય
૧૮૮૫	ગોચરી	गो+चर्। ગૃહસ્થને ઘેર આહાર લેવા જવાની સાધુ-સાધ્વીની વિધિ, ભિક્ષાચરી, ગાય જેમ હલકા-ભારે-સારા-નરસા ઘાસનો ભેદ કર્યા વિના અને ખવરાવનારની સામે જોયા વિના ચરે તેમ વહોરવું
૧૮૮૬	દુરાહાર	दुर्+आ+हृ। ખરાબ આહાર
૧૮૮૭	હીલે નહીં	હલાવે નહીં; હરખાવે નહીં; ડોળે નહીં; નિંદે નહીં
૧૮૮૮	एवं	એમ, એ પ્રમાણે
૧૮૮૯	पुत्ता	पुत्र। હે પુત્ર !
૧૮૯૦	जहासुहं	यथासुखं। જેમ સુખ ઉપજે તેમ
૧૮૯૧	કંચુક	કાંચળી; કમખો; બખ્તર
૧૮૯૨	વસ્ત્રને ધૂણી	वस्+धू। કપડાંને ખંખેરી, ઝાપટી
૧૮૯૩	રજ	रजस्। ધૂળ; પુષ્પરજ, મકરંદ
૧૮૯૪	પ્રપંચ	प्र+पञ्च। સંસાર; વિસ્તાર
૧૮૯૫	પંચ સમિતિ	પાંચ સમિતિ - ઈર્યા, ભાષા, એષણા, આદાન નિક્ષેપણ, પારિષ્ઠાપનિકા; ઉપયોગપૂર્વક, સમ્યક્પણે યત્નાપૂર્વક દરેક ક્રિયામાં પ્રવર્તવું તે સમિતિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૮૯૬	ત્રિગુપ્ત્યાનુગત	त्रि+गुप्+अनु+गम् । મન-વચન-કાયાથી આત્માનું ગોપન-રક્ષણ કરવાને યોગ્ય
૧૮૯૭	બાહ્યાભ્યંતરે	બાહ્ય અને આંતરિક રીતે
૧૮૯૮	સર્વાત્મભૂત	સર્વ જીવો
૧૮૯૯	ત્રિગારવ	त्रि+गौरव । બાળક ગારમાં પેસી જાય કે હાથી ગારા-કાદવમાં ખૂંચી જાય તેમ ત્રણ ગારવ-ગૃદ્ધિ-લોભ : ઋદ્ધિનો, રસનો અને શાતાનો (સુખનો)
૧૯૦૦	તનદંડ	तन् । કાયા-શરીરનો દંડ
૧૯૦૧	વિમુક્ત	वि+मुच् । મુક્ત, છૂટા
૧૯૦૨	માયાશલ્ય	मा+य+शल् । માયા-કપટ રૂપી શૂળ-કાંટો
૧૯૦૩	નિદાનશલ્ય	नि+दा+शल् । ધર્મ કરીને આવતા ભવ માટે ભૌતિક સુખની યાચના
૧૯૦૪	મિથ્યાત્વશલ્ય	मिथ्+शल् । મિથ્યાદૃષ્ટિ રૂપી શૂળ-કાંટો
૧૯૦૫	સપ્ત મહાભય	૭ મોટા ભય - દ્રવ્યથી આ લોકનો, પરલોકનો, આદાનનો, અકસ્માતનો, આજીવિકાનો, અપયશનો અને મરણનો. ભાવથી કામ, ક્રોધ, મદ, હર્ષ, રાગ, દ્વેષ અને મિથ્યાત્વનો
૧૯૦૬	કરવાલ	करवाल । તલવાર, ખડ્ગ, નાની તલવાર-તરવાર; આંગળીના નખ; પૈડું
૧૯૦૭	રુંધ્યાં	रुन्ध् । રોક્યાં; ગૂંગળાવ્યાં
૧૯૦૮	શાસનતત્ત્વ પરાયણ	આજ્ઞા-શિક્ષણ અને તત્ત્વમાં લીન, એકાગ્ર
૧૯૦૯	પચીસ ભાવના	સાધુ-સાધ્વીનાં ૫ મહાવ્રતની ૫-૫ ભાવના એટલે કુલ ૨૫ ભાવના : **૧લા મહાવ્રતની** – ઈર્યા સમિતિ એટલે ઉપયોગપૂર્વક ચાલવું, મનોગુપ્તિ એટલે મનને દુષ્ટ ન બનવા દેવું, વચનગુપ્તિ એટલે વાણી પણ દૂષિત ન થવા દેવી, એષણા સમિતિ એટલે ઉપયોગપૂર્વક આહારગ્રહણ, આદાન નિક્ષેપ સમિતિ એટલે પાત્રા વગેરે લેવા-મૂકવામાં યત્ના રાખવી. **૨જા મહાવ્રતની** – ભાષા વિચારીને બોલે, હાંસી ન કરે, ક્રોધ ન કરે, લોભ ન કરે, ભય ન કરે. **૩જા મહાવ્રતની** – જે તે સ્થાનના માલિકની કે તેની તરફના માણસની આજ્ઞા લઈને રહેવું, તેમાંની વસ્તુ રજા લીધા વિના વાપરવી નહીં, સ્થાનક સમારવું નહીં, સાધર્મિક સાધુની આજ્ઞા લઈને વસ્તુગ્રહણ કરવી, મોટેરાનો વિનય કરવો, **૪થા મહાવ્રતની** – સ્ત્રી-પુરુષ-પશુ-નપુંસક વિનાનું સ્થાનક સેવવું, સ્ત્રીએ પુરુષની અને પુરુષે સ્ત્રીની કથા કરવી નહીં, પૂર્વના કામભોગ સંભારવા નહીં, સરસ આહાર કરવો નહીં, સ્ત્રીએ પુરુષનાં અને પુરુષે સ્ત્રીનાં આસને બેસવું નહીં. **૫મા મહાવ્રતની** – કાયા, જીભ, નાક, આંખ, કાન પાંચે ઈન્દ્રિયોને વશ રાખવી
૧૯૧૦	વિભૂષિત	वि+भूष् । શોભિત, શણગારેલ
૧૯૧૧	પરિસેવીને	परि+सेव् । સંપૂર્ણ સેવીને, આચરીને
૧૯૧૨	અનશન	अन्+अश् । ન ખાવું તે, આહાર-પાણીનો ત્યાગ; થોડા સમય માટે કે આજીવન
૧૯૧૩	સપ્રમાણ	सह+प्र+मा । આધાર સહિત, પુરાવા સહ, પ્રમાણ ટાંકીને; માપસર
૧૯૧૪	યુવજ્ઞાની	યુવાન અને જ્ઞાની

પૃ.૫૪

૧૯૧૫	સાવદ્ય ઉપકરણનિવૃત્તિ	પાપના સાધનથી પાછા ફરવું, નિવૃત્ત થવું, ત્યાગી દેવાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૯૧૬	દ્વાદશ અવિરતિ	૧૨ અવ્રત : અનિયમ, અત્યાગ, અસંયમ, અપચ્ચક્ખાણ, પાપઅનિવૃત્તિ. પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક પાપનો ત્યાગ તે વિરતિ. વિરતિનો અભાવ તે અવિરતિ, ૧૨ પ્રકારે — ૬ કાય જીવની હિંસા, ૫ ઇન્દ્રિય અને મનનું અનિયંત્રણ
૧૯૧૭	ષોડશ કષાય	૧૬ કષાય : અનંતાનુબંધી ક્રોધ-માન-માયા-લોભ, અપ્રત્યાખ્યાનાવરણીય ક્રોધ-માન-માયા-લોભ, પ્રત્યાખ્યાનાવરણીય ક્રોધ-માન-માયા-લોભ; સંજ્વલન ક્રોધ-માન-માયા-લોભ
૧૯૧૮	નવ નોકષાય	અલ્પ-ઈષત્ કષાય, કષાયથી ભિન્ન, કષાયને ઉદીરનાર-પ્રેરનાર ૯ પ્રકૃતિ : હાસ્ય-રતિ-અરતિ-ભય-શોક-જુગુપ્સા-સ્ત્રીવેદ-પુરુષવેદ અને નપુસંક વેદ
૧૯૧૯	પંચ મિથ્યાત્વ	આત્મા અને તત્ત્વ સંબંધી વિપરીત શ્રદ્ધા, દેહ તે હું માનવા રૂપ અજ્ઞાન. મિથ્યાત્વના ૨૫ પ્રકારમાં મુખ્ય ૫ મિથ્યાત્વ :— ૧. આભિગ્રહિક મિથ્યાત્વ : સાચા-ખોટાનો નિર્ણય કર્યા વિના ખોટાને હઠથી પકડી રાખવું તે ૨. અનાભિગ્રહિક મિથ્યાત્વ : બધા દેવ અને બધા ગુરુને સાચા માનવા તે ૩. આભિનિવેશિક મિથ્યાત્વ : પોતાનો મત ખોટો જાણવા છતાં મૂકે નહીં અને કુયુક્તિથી પોષે તે; શરીર મારું છે તેવો અસત્‌નો આગ્રહ ૪. સાંશયિક મિથ્યાત્વ : સત્ય ધર્મમાં શંકાશીલ રહેવું તે ૫. અણાભોગ મિથ્યાત્વ : જેને બિલકુલ જાણપણું નથી, અત્યંત અજ્ઞાનદશા
૧૯૨૦	પંચદશ યોગ	આત્મપ્રદેશોમાં થતું સ્ફૂરણ, આંદોલન, કંપન તે યોગ, ૧૫ પ્રકારે— ૪ મનોયોગ : સત્ય, અસત્ય, સત્ય-અસત્ય, ન સત્ય-ન અસત્ય ૪ વચનયોગ : સત્ય, અસત્ય, સત્ય-અસત્ય, ન સત્ય-ન અસત્ય ૭ કાયયોગ : ઔદારિક, ઔદારિક મિશ્ર; વૈક્રિય, વૈક્રિય મિશ્ર; આહારક, આહારક મિશ્ર અને કાર્મણ
૧૯૨૧	પ્રનાળ	प्र+नल् । નાળું, પરનાળું, નહેર; બંબો; પરંપરા, પ્રણાલિ, પ્રથા
૧૯૨૨	રોગગ્રસ્ત	रज्+ग्रस् । રોગથી ગ્રસાયેલું
૧૯૨૩	ઓઘો	રજોહરણ, રજોયણો, જૈન મુનિનું પ્રસિદ્ધ ઉપકરણ, જંતુની રક્ષા માટે ઊનના દોરા-દશીનું હાથમાં રાખવાનું લાકડી જેવું સાધન
૧૯૨૪	મહાવિદેહ	૧૫ કર્મભૂમિમાં ૫ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર છે જેમાં ૨૦ તીર્થંકર સદા સર્વદા હોય છે જ, જીવો સદા મોક્ષે જઇ શકે છે, વિરહ-આંતરું નથી. જંબુદ્વીપમાં અતિશય મધ્યભાગમાં પૂર્વ-પશ્ચિમ ૧ લાખ યોજન લાંબું ૧ ક્ષેત્ર, એ જ પ્રમાણે ધાતકીખંડ અને અર્ધપુષ્કરવર દ્વીપમાં અનિયત માપવાળાં ૨-૨ ક્ષેત્ર મળી ૫ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર
૧૯૨૫	મુખપટી	મુખવસ્ત્રિકા, મુહપત્તિ; જંતુઓની રક્ષાર્થે મુખ આડે રખાતો સફેદ સુતરાઉ લંબચોરસ ટુકડો
૧૯૨૬	વળગાડી મૂક્યાં	वल् । વીંટાળી દીધાં
૧૯૨૭	પરિચિંતવન	परि+चिन्त् । સતત ચિંતા, વિચાર
૧૯૨૮	કરવા માંડ્યો	कृ+मण्ड् । કરવા લાગ્યો, કરવા લાગી ગયો, શરૂ કરી દીધા
૧૯૨૯	પતિત થયો	पत् । પડી ગયો, ભ્રષ્ટ થયો
૧૯૩૦	વમન	वम् । ઊલટી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૯૩૧	અભાવ	અરુચિ, અણગમો
૧૯૩૨	પ્રચંડભાવ	प्र+चण्ड् । ભયંકર, ઉગ્ર; તીવ્ર; અત્યંત બળવાન; તેજસ્વી; સાહસનો ભાવ
૧૯૩૩	અપયંઠાણ પાથડે	૭મી નરકના અપ્રતિષ્ઠાન નામના મધ્યના આવાસમાં
૧૯૩૪	સાગરોપમ	૧૦ ક્રોડાક્રોડ પલ્યોપમ, કાળનું એક માપ
૧૩૯૫	અણવાણે ચરણે	अन्+उपानह् । ઉઘાડા, અડવાણા, વાણી-મોજડી-જૂતા વગરના પગે
૧૯૩૬	પરવરતાં	परि+व्रज् । ચાલતાં
૧૯૩૭	ચ્યવીને	च्यु । દેહ ત્યાગીને, મરીને
૧૯૩૮	સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને	છેલ્લા ૫મા અનુત્તર વિમાનમાં, એકાવતારી જીવોનાં વિમાનમાં

પૃ.૫૫

૧૯૩૯	વજ્રસ્વામી	આ નામના જિતેન્દ્રિય મુનિ જેમણે બાળવયમાં ઘોડિયામાં સાધ્વીજીનાં મુખે ભણાતાં શાસ્ત્રો સાંભળી ૧૧ અંગનું જ્ઞાન મેળવેલું
૧૯૪૦	પરિત્યાગી	परि+त्यज् । સંપૂર્ણ ત્યાગી
૧૯૪૧	સંલગ્ન થવાની	सम्+लग् । લગ્ન કરવાની, જોડાવાની
૧૯૪૨	પ્રતિજ્ઞા	प्रति+ज्ञा । ટેક
૧૯૪૩	ઘેલી	ग्रहिल्ला । ગાંડી, અક્કલ વગરની
૧૯૪૪	સુરૂપા	सु+रूप् । સૌન્દર્યવંતી, રૂપસુંદરી, રૂપવંતી, રૂપાળી, દેખાવડી
૧૯૪૫	પાણિગ્રહણ	पाणि+ग्रह् । હાથ ઝાલવો-પકડવો જીવનભર, હસ્તમેળાપ, લગ્ન
૧૯૪૬	રૂપના અંબાર	રૂપના ભંડાર, કોઠાર, ઢગલા, આકાશ, પ્રકાશ
૧૯૪૭	પિગાળવા	ઓગાળવા, નરમ કરવા, ઘનમાંથી પ્રવાહી કરવા, હૃદયભીના કરવા
૧૯૪૮	ચળાવવાના	चल् । ચલિત કરવાના, મન ડગાવવાના
૧૯૪૯	આત્માર્થ સાધ્યો	आत्मन्+अर्थ+साध् । આત્મકલ્યાણ કર્યું
૧૯૫૦	કર્મઓઘ	कृ+उच्+घञ् । કર્મનો સમૂહ, ઢગલો; સાતત્ય, પ્રવાહ
૧૯૫૧	અનશન	अन्+अश् । ન જમવું, આહાર ન લેવો, ઉપવાસ
૧૯૫૨	ઊણોદરી	ऊण+उदर । પેટ ઓછું ભરવું, ભૂખ કરતાં થોડું ઓછું જમવું
૧૯૫૩	વૃત્તિસંક્ષેપ	वृत्+सम्+क्षिप् । વૃત્તિ ટૂંકાવી લેવી; દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવથી અભિગ્રહ રાખી ઈચ્છા સંકોચવી
૧૯૫૪	રસપરિત્યાગ	परि+त्यज् । રસનો ત્યાગ, આયંબિલ, નિવિ-નિર્વિકૃતિક, વિગયનો ત્યાગ
૧૯૫૫	કાયકલેશ	काय+क्लिश् । શરીરને કષ્ટ આપવું, દેહનું દમન કરવું
૧૯૫૬	સંલીનતા	सम्+ली । ઈન્દ્રિય-મનનો નિરોધ, કષાય ઓછા કરવા, મન-વચન-કાયાના યોગ સંવરવા, નિર્દોષ એકાંત સ્થળમાં પ્રમાદરહિતપણે ઈન્દ્રિયોને સંકોચવી તે
૧૯૫૭	પ્રાયશ્ચિત્ત	प्रायस्+चित् । કરેલા દોષ ગુરુને કહી ગુરુ આપે તે શિક્ષા લેવી
૧૯૫૮	વિનય	वि+नी । નમ્રતા, લઘુતા; સભ્યતા; જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર્યનું બહુમાનપણું
૧૯૫૯	વૈયાવચ્ચ	वैयावृत्त्य । આચાર્ય, સાધુ, સંઘની સેવા, દવા; આભ્યંતરનો તપનો ભેદ
૧૯૬૦	શાસ્ત્રપઠન	शास्+पद् । શાસ્ત્રોનું, ધર્મગ્રંથોનું વાચન, અભ્યાસ
૧૯૬૧	ધ્યાન	ध्यै । એકાગ્રતા, કોઈ એક વિષયમાં એકાગ્રતા-લક્ષપૂર્વક ચિંતન
૧૯૬૨	કાયોત્સર્ગ	काय+उत्सर्ग । કાઉસગ્ગ, દેહભાવનો ત્યાગ કરીને ઊભાં કે બેઠાં ચિંતન કે પ્રભુસ્તુતિ કરવી, શરીરનું મમત્વ-પ્રવૃત્તિ છોડીને આત્મા સંબંધી ચિંતનની ક્રિયા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૯૬૩	અકામ નિર્જરા	ઈચ્છા-પ્રયત્ન વિના થતી કર્મોની નિર્જરા, કર્મો ખરી પડે, જીર્ણ થયે જતાં રહે
૧૯૬૪	સકામ નિર્જરા	ઈચ્છા, પ્રયત્નપૂર્વક સમજીને કરાતી કર્મનિર્જરા (વચનામૃત પૃ.૭૩૭)
૧૯૬૫	સપ્ત વ્યસનભક્ત	૭ વ્યસન સેવનારો; જુગાર-માંસ-મદિરા-વેશ્યાગમન-શિકાર-ચોરી અને પરસ્ત્રીસેવન : ૭ વ્યસનનો ભોગી
૧૯૬૬	ઉપનામ	બીજું નામ, તખલ્લુસ
૧૯૬૭	દૃઢપ્રહારી	પ્રહાર કરવામાં-મારવામાં મજબૂત હોવાથી ચોરનું પડેલું નામ
૧૯૬૮	બલવત્તર	बलवत्+तर् । વધુ બળવાન
૧૯૬૯	ક્ષીરભોજન	क्षीर+भुज् । ખીરનું જમણ, દૂધમાંથી બનાવાતી વાનગી તે ખીર, દૂધપાક
૧૯૭૦	મનોરથી	मनस्+रथिक । મનની મુરાદ-ઈચ્છાવાળા, આતુર
૧૯૭૧	બાળકડાં	बाल । નાનાં બાળ, બાળુડાં, બાળ-બચ્ચાં
પૃ.૫૬		
૧૯૭૨	અભડાવ કાં ?	તું કેમ અભડાવે છે ? અસ્પર્શ્ય શા માટે બનાવે છે ?
૧૯૭૩	ધાયો	धाव् । દોડ્યો
૧૯૭૪	કાળધર્મ પમાડી	મારી નાખી, મોતને ઘાટ ઉતારી, મરણ પમાડી
૧૯૭૫	ઢેફાં	નાનું ચોસલું, દડબું-માટીનું
૧૯૭૬	ઈંટાળા	इष्टी । ચણતરમાં વપરાતી માટીની લંબચોરસ ઘાટની કાચી-પાકી ઈંટના ટુકડા
૧૯૭૭	મુષ્ટિકા	मुष् । મુઠ્ઠી, મૂઠી
૧૯૭૮	પરાભવ્યા	परा+भू । તિરસ્કાર્યા, માનભંગ કર્યા
૧૯૭૯	છંછેડી	હેરાન કરી, ચીડવી, ખીજવી, સળી કરી
૧૯૮૦	વિશોધી વિશોધીને	वि+शुध् । શુક્લધ્યાનનાં બળે શુદ્ધ થઈ થઈને
૧૯૮૧	લોકનાલ	लोकनालि । લોકનાડી, લોકનાળ, સંપૂર્ણ ૧૪ રાજલોક પરિમિત લોક
૧૯૮૨	કિંવા	किम्+वा । અથવા
૧૯૮૩	માદલ	મૃદંગ, ઢોલ
૧૯૮૪	ભુવનપતિ	भू । ભુવનમાં વસતા દેવો ૧૦ પ્રકારે : અસુરકુમાર, નાગકુમાર, સુવર્ણકુમાર વિદ્યુતકુમાર, અગ્નિકુમાર, દ્વીપકુમાર, ઉદધિકુમાર, દિશાકુમાર, વાયુકુમાર અને સ્તનિતકુમાર તે ૧૫ પરમાધામી દેવો.
૧૯૮૫	વ્યંતર	वि+अंतर । હલકી કોટિના ૧૬ પ્રકારના દેવો, વનમાં ફરવામાં વધુ આનંદ માનતા હોવાથી વ્યંતર : ભૂત, પિશાચ, યક્ષ, રાક્ષસ, કિન્નર, કિંપુરુષ, મહોરગ, ગંધર્વ એ ૮. વાણવ્યંતર : આનપન્ની, પાનપન્ની, ઈસીવાઈ, ભુઈવાઈ, કંદીય, મહાકંદીય, કોહંડ અને પયંગદેવ એ ૮
૧૯૮૬	સાત નરક	नृ+वुन् । નારકીઓનું નિવાસસ્થાન, વામનપુરાણ મુજબ ૨૧ નરક. निर्गतम् अयम् । શાતાવેદનીય આદિ શુભ કર્મોથી જે સ્થાન નિર્ગત-રહિત હોય તે નિરય, નરક. नरान् कायन्ति । અશાતા વેદનીયના ઉદયથી થતી પીડા જીવોને જ્યાં બૂમ પડાવે છે, જ્યાં જીવો કાય જાય છે તે નરક. नृणन्ति-नयन्ति क्लेशं प्रापयति । અતિશય દુઃખ પ્રત્યે જીવોને જ્યાં લઈ જાય છે તે નરક. ૭ નામ—ઘમા, વંશા, શિલા, અંજના, રિષ્ટા, મઘા અને માઘવતી, ૭ ગોત્ર—રત્નપ્રભા, શર્કરાપ્રભા, વાલુકાપ્રભા, પંકપ્રભા, ધૂમપ્રભા, તમઃપ્રભા અને મહાતમઃપ્રભા અથવા તમઃતમઃપ્રભા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

વિ. સં. ૧૯૪૦ ઈ. સ. ૧૮૮૪

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૯૮૭ અઢી દ્વીપ — જંબૂદ્વીપ, ધાતકીદ્વીપ અને અરધો પુષ્કરદ્વીપ

૧૯૮૮ બાર દેવલોક — ઊર્ધ્વલોકમાં આવેલા ૧૨ દેવલોક, દિગંબર આમ્નાયે ૧૬ દેવલોક : સૌધર્મ, ઈશાન, સાનત્કુમાર, માહેન્દ્ર, બ્રહ્મલોક, લાંતક, મહાશુક્ર, સહસ્રાર, આનત, પ્રાણત, આરણ, અચ્યુત : બ્રહ્મોત્તર, કાપિષ્ઠ, શુક્ર, સતાર

૧૯૮૯ નવ ગ્રૈવેયક — ૧૨ દેવલોકની ઉપર ગ્રીવા (ડોક)ના સ્થાને રહેલા દેવો. સુદર્શન, અમોઘ, સુપ્રબુદ્ધ, યશોધર, સુભદ્ર, સુવિશાલ, સુમન, સૌમન અને પ્રીતિકર

૧૯૯૦ પાંચ અનુત્તર વિમાન — જેનો જવાબ-જોડ નથી એવા સર્વોત્કૃષ્ટ ૫ વૈમાનિક દેવોનાં વિમાન : વિજય, વૈજયંત, જયંત, અપરાજિત અને સર્વાર્થસિદ્ધ

૧૯૯૧ સિદ્ધશિલા — લોકના અગ્રભાગે રહેલી ૮મી પૃથ્વી; લોકમાં સૌથી ઉપર સિદ્ધાત્માઓને-મુક્તાત્માઓને બિરાજવાનું સ્થાન, ૪૫ લાખ જોજન લાંબી-પહોળી આ સિદ્ધશિલાનાં ૧૨ નામ છે : ઈસીતિવા, ઈસીપ્રભારાતિવા-ઈષત્પ્રાગ્ભારા-તણુતિવા, તણુપરિયતિવા, સિદ્ધિતિવા, સિદ્ધાલયતિવા, મુત્તિતિવા, મુત્તાલયતિવા, લોયગ્ગતિવા, લોયગ્ગથુભિયાતિવા, લોયગ્ગ બુજ્ઝયમાનતિવા, સવ્વપાણભૂયજીવસત્ત સુહાવહાતિવા

૧૯૯૨ મહાફલી — અત્યંત મોટાં-મહાન ફળ-પરિણામને આપનારી, મોટા પુરસ્કારને દેનારી

ચૈત્ર સુદ ૧૩-૧૪-૧૫, વિ.સં.૧૯૪૦ — મોક્ષમાળા — તા.૮-૪-૧૮૮૪ થી તા.૧૦-૪-૧૮૮૪

પૃ.૫૭ ક્રમાંક ૧૭

૧૯૯૩ બાલાવબોધ — बाल+अव+बुध् । બાળકને પણ જ્ઞાન થાય, જાગી જાય તેવું

૧૯૯૪ ઉપોદ્‌ઘાત — उप+उद्+हन् । આરંભ, ભૂમિકા; અવસર; માધ્યમ, દ્વારા; પૃથક્કરણ

૧૯૯૫ નિર્ગ્રંથ પ્રવચન — निर्+ग्रन्थ् । प्र+वच् । જિન વચન, જિન વાણી

૧૯૯૬ સ્વલ્પતા — सु+अल्पता । ટૂંકમાં, સંક્ષેપમાં

૧૯૯૭ ગૂંથું છું — ग्रन्थ् । રચું છું, લખું છું

૧૯૯૮ શિક્ષાવિષયરૂપી મણિકા — શિક્ષણના વિષય રૂપ નાના મણિ-મણકા-રત્ન-ઝવેરાત

૧૯૯૯ પૂર્ણાહુતિ — पुर्+आ+हु । સમાપ્ત, યજ્ઞ કર્મની અંતિમ આહુતિ

૨૦૦૦ આડંબરી નામ — आ+डम्ब् । મોટું-ભારેખમ, મદ ભરેલું, દેખાડો કરતું નામ (મોક્ષમાળા-મણિકા)

૨૦૦૧ ગુરુત્વ — गृ । મોટાઈ, અભિમાન; ગુરુપણું, ભારેપણું; મહાનતા; ક્લિષ્ટતા

૨૦૦૨ ઉચિત — उच् । યોગ્ય, ઠીક, મુનાસિબ; પ્રચલિત, પ્રથાનુરૂપ; પ્રશંસનીય

૨૦૦૩ પરમ સુશીલ — સૌથી વધુ ગુણવાન-બુદ્ધિવાન-પવિત્ર, અઢાર હજાર શીલાંગના સ્વામી

૨૦૦૪ ધુરંધર પ્રવચન — धुर्व्, धुरा+धृ । શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ, ભવ્ય, પ્રધાન, મુખ્ય પ્રવચન

૨૦૦૫ પ્રધાન પુરુષ — प्र+धा । રાજા; મંત્રી; પ્રમુખ; મુખ્ય તીર્થંકર

૨૦૦૬ સમીપ — પાસે, નજીક, નિકટ

૨૦૦૭ કોમલ — कु । કુમળું, નરમ, મુલાયમ; શુદ્ધ; સુંદર; પ્રિય

૨૦૦૮ પ્રથમ દર્શન — प्रथिल्ल+दृश् । જૈન દર્શન; આત્મદર્શન

૨૦૦૯ સાધ્ય સાધનો — साध् । સાધી શકાય તેવાં સાધનો

૨૦૧૦ જ્ઞાતપુત્ર — ज्ञा+पुत्+त्रै । મહાવીર સ્વામી, જ્ઞાત નામના ક્ષત્રિય વંશ-કુળમાં જન્મેલ

૨૦૧૧ પ્રકાશ્યાં — प्र+काश् । પ્રસિદ્ધ કર્યાં,પ્રગટ કર્યાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૦૧૨	કિંચિત્	થોડો ઘણો, કંઈક
૨૦૧૩	તત્ત્વસંચય	तत्+त्व+सम्+चि । તત્ત્વનો સંગ્રહ, એકત્ર, જમાવ
૨૦૧૪	વિદગ્ધમુખમંડનં	वि+दह् । વિદ્વાનો-પંડિતો-રસિકો-ચતુરોનાં મુખની શોભા-આભૂષણ
૨૦૧૫	ભવતુ	भू । બની રહો, હજો, થાઓ
૨૦૧૬	સંવત ૧૯૪૩	सम्+वय् । વિક્રમ સંવત્ ૧૯૪૩, ઈ.સ.કરતાં ૫૬ વર્ષ આગળ-વધુ. 'મોક્ષમાળા' પ્રકાશનની પ્રસ્તાવનાનો સમય; રચના વિ.સં.૧૯૪૦માં
૨૦૧૭	કર્ત્તાપુરુષ	રચયિતા, પ્રણેતા, ધર્મગુરુ, પરમેશ્વર
પૃ.૫૮		**શિક્ષણપદ્ધતિ અને મુખમુદ્રા**
૨૦૧૮	શિક્ષણપદ્ધતિ	शिक्ष्+पद्+हति । કેમ શીખવું-શીખવવું તેની રીત, માર્ગ, પ્રથા ક્રમ કે તે નિરૂપતો ગ્રંથ
૨૦૧૯	મુખમુદ્રા	खन्+मुद् । મોં, ચહેરો; પ્રસ્તાવનાનું નામ; મોં પરથી મનના ભાવો કળાય તેમ પ્રસ્તાવના પરથી પુસ્તકમાં શું કહેવું છે તે સમજાય
૨૦૨૦	સ્યાદ્વાદતત્ત્વાવબોધ	અનંત ગુણધર્મોથી યુક્ત વસ્તુના સ્વરૂપને સમજાવનારી અપેક્ષા સહિત કથનપદ્ધતિ તે સ્યાદ્વાદ, તત્ત્વાવબોધ એટલે તત્ત્વજ્ઞાન
૨૦૨૧	ગ્રંથ	પુસ્તક, ધર્મશાસ્ત્ર
૨૦૨૨	દૈવત	देव+तल् । દિવ્યતા, અલૌકિકતા, દિવ્ય શક્તિ; સામર્થ્ય; મનોહરતા
૨૦૨૩	સમભાવ	તટસ્થતા, માધ્યસ્થ્ય
૨૦૨૪	પાઠે કરવા	पठ् । મુખપાઠ કરવા, ગોખવા, વાંચ્યા કરવા
૨૦૨૫	જ્ઞાતા	ज्ञा । જ્ઞાની, જાણનાર, સમજનાર; એક આગમ-સૂત્રનું નામ
૨૦૨૬	મુનિઓ	मन्, मुन् । આત્મજ્ઞાનીઓ; સાધુઓ
૨૦૨૭	યોગવાઈ	युज् । જોગવાઈ, જોગ
૨૦૨૮	અર્ધ ઘડી	ऋध् । અરધી ઘડી, ૧૨ મિનિટ; આખી ઘડી બરાબર ૨ ભાગ
૨૦૨૯	અર્થરૂપ કેળવણી	ધીમે ધીમે નવા નવા શબ્દો વિશેષ વિશેષ અર્થ આપતા જાય તેવી યોજના
૨૦૩૦	વિવેચન	वि+विच् । ગુણદોષ કહી બતાવવા, સવિસ્તર સ્પષ્ટીકરણ, ટીકા
૨૦૩૧	પ્રજ્ઞાવબોધ	બુદ્ધિમાનો, પ્રજ્ઞાવંતો અને વિદ્વાનો સમજે તેવો ગ્રંથ
૨૦૩૨	કકડો	કટકો, ટુકડો, વિભાગ, ભાગ
૨૦૩૩	તત્ત્વરૂપ	દોહન, સારરૂપ
૨૦૩૪	સ્વભાષા	પોતાની ભાષા, ગુજરાતી માટે ગુજરાતી ભાષા
૨૦૩૫	નવતત્ત્વ	નવ સત્પદાર્થ-વસ્તુ-રહસ્ય; નામ – જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર, બંધ, નિર્જરા અને મોક્ષ
૨૦૩૬	પ્રકરણગ્રંથો	प्र+कृ+ग्रन्थ् । અમુક અમુક વિષયો પર લખાયેલાં પુસ્તકો-શાસ્ત્રો; બધાં પ્રકરણો ન હોય તેવા ગ્રંથ; ગ્રંથના નાના-નાના ભાગમાંથી અમુક ભાગ; શરૂઆતમાં વાંચવાના ગ્રંથો
૨૦૩૭	સવિધિ	વિધિપૂર્વક
૨૦૩૮	સુજ્ઞ વર્ગ	સમજુ લોકો
૨૦૩૯	તત્ત્વજ્ઞાન	આત્મજ્ઞાન
૨૦૪૦	શીલ	शील् । शी+लक् । સદાચાર, ચારિત્ર્ય, ચાલ-ચલગત; સ્વભાવ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૦૪૧	અવિવેકી વિદ્યા	દેહથી આત્મા ભિન્ન છે એવા વિવેક વગરની કેળવણી-શિક્ષણ કે જ્ઞાન
૨૦૪૨	મનમાનતું	જોઈએ તેવું, મન માને તેવું
૨૦૪૩	પાઠકો	पठ् । શિક્ષકો, ભણાવનારા, અધ્યાપકો; ધર્મોપદેશકો; વાચકો
૨૦૪૪	ઉમંગી	उन्मग्न । ઉત્સાહી, હોંશીલાં, જ્ઞાનપ્રાપ્તિની ઈચ્છાના ઉદયવાળા
૨૦૪૫	પારમાર્થિક	પરમાર્થનો, ઉત્તમ પુરુષાર્થ-મોક્ષનો, પરમ તત્ત્વ સંબંધી, વાસ્તવિક
પૃ.૫૮	**શિક્ષાપાઠ ૧ :**	**વાંચનારને ભલામણ** **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૦૪૬	હસ્તકમળ	हस्+तन्+कम्+अल् । હાથ, શુભ હાથ, હાથ રૂપી કમળ
૨૦૪૭	અપકીર્તિ	अप+कृत्+इन् । અપયશ, બદનામી
૨૦૪૮	નીચ ગતિ	તિર્યંચ, નરક જેવી અશુભ ગતિ
૨૦૪૯	આશાતના	आ+शो, शाटन । અવિનય, અપમાન, તિરસ્કાર; સમસ્તપણે શાતન કરે, પાતન કરે, મુક્તિમાર્ગથી ભ્રષ્ટ કરે તે આશાતના
૨૦૫૦	વિચક્ષણ	वि+चक्ष् । આરોગ્યતા, મહત્તા, પવિત્રતા, ફરજમાં ખામી ન આવવા દે તે
પૃ.૫૯		
૨૦૫૧	ગમ	गम् । સમજ, ખબર, માર્ગ, ઉપલબ્ધિ, જાણકારી
૨૦૫૨	અર્હત્	अर्ह् । પૂજનીય, અરિહંત, કેવલી, ઉપાસ્ય; યુક્ત
	શિક્ષાપાઠ ૨ :	**સર્વમાન્ય ધર્મ** **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૦૫૩	સર્વમાન્ય ધર્મ	કોઈ એક સાંપ્રદાયિક ધર્મ નહિ પણ સહુએ માન્ય કરવા યોગ્ય આત્મધર્મ
૨૦૫૪	ચોપાઈ	૧૫ માત્રાનાં ૪ ચરણનો છંદ
૨૦૫૫	ધર્મતત્ત્વ	धृ+तत्+त्व । ધર્મનું સ્વરૂપ
૨૦૫૬	સિદ્ધાંત	सिध्+अन्त । આગમ, શાસ્ત્ર; નિર્ણીત અર્થ-વિષય, સ્થાપિત મત
૨૦૫૭	ભાખ્યું ભાષણમાં	भाष्+भाष् । સમવસરણમાં થતા જિનપ્રવચનમાં, દિવ્યધ્વનિમાં કહ્યું
૨૦૫૮	દળવા દોષ	दल्+दूष् । દોષને નાશ કરવા-દોષની નિવૃત્તિ કરવા
૨૦૫૯	પ્રમાણ	प्र+मा । શોભતું, વાસ્તવિક; યથાર્થ જ્ઞાનનાં સાધન; માપ, ધોરણ
૨૦૬૦	પુષ્પપાંખડી	पुष्प्+पक्ष+ट् । ફૂલની પાંખડી
૨૦૬૧	દુભાય	दुःख् । દુઃખાય, દુઃખી થાય, મનદુઃખ થાય, પીડાય
૨૦૬૨	આજ્ઞા	आ+ज्ञा । અનુમતિ, સંમતિ, આદેશ
૨૦૬૩	સર્વ દર્શને	सृ+व+दृश् । બધા દર્શનમાં
૨૦૬૪	એકાંતે ઉપદેશ	एक+अन्त+उप+दिश् । સ્યાદ્વાદ્પૂર્વક નહિ પણ એકપક્ષીય ઉપદેશ
૨૦૬૫	વિશેષ	वि+शिष् । ભેદ, પ્રકાર; ભેદપૂર્વક
૨૦૬૬	ભવતારક	भू+तृ । સંસાર તરવાનો, પાર કરવાનો; ભવમાંથી બચાવનાર, ઉદ્ધારક
૨૦૬૭	શાશ્વત સુખે	शश्वत् । મોક્ષમાં, સદા સ્થિર-અવિનાશી-નિત્ય સુખમાં
૨૦૬૮	શાંતિનાથ ભગવાન પ્રસિદ્ધ	વર્તમાન ચોવીસીના ૧૬મા તીર્થંકર સિદ્ધ થયા-મોક્ષે ગયા
૨૦૬૯	અવિરોધ	વિરોધ-દોષ ન આવે તેમ; શ્રાવકની અંશે દયા, મુનિની પૂર્ણ દયા
૨૦૭૦	કરુણાએ સિદ્ધ	દયા અનુકંપાથી પ્રખ્યાત, મેઘરથ રાજાના ભવમાં કબૂતરને અભયદાન
	શિક્ષાપાઠ ૩ :	**કર્મના ચમત્કાર** **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૦૭૧	ચમત્કાર	પ્રભાવ
૨૦૭૨	પલંગ	परि+अङ्क । पल्यङ्क । માથે છતવાળો લાકડાનો મોટો ઢોલિયો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૦૭૩	કાળી જારના પણ સાંસા	કાળી જુવાર જેવું હલકું ધાન્ય પણ ન મળે, અછત
૨૦૭૪	મન હરે છે	ખુશ કરે છે, આનંદ પમાડે છે
૨૦૭૫	અવાચક	બોલી ન શકે તે, વાચા ન હોય તેવા એકેન્દ્રિય જીવો
૨૦૭૬	જડભરત	જડ જેવા, બુદ્ધુ
૨૦૭૭	મનોહર	मन्+हृ। સુંદર
૨૦૭૮	લૂલો	लुण्ट्। લંગડો, અપંગ; પગે લંગડાતો
૨૦૭૯	પાંગળો	खञ्ज्। પગે ખોડંગાતો, પંગુ, પગની તકલીફથી ચાલી ન શકે તેવો
૨૦૮૦	ટુંબા	દે૦ टुम्बय। મહેણાં, ટોણાં, અપમાન
૨૦૮૧	વમન	वम्। ઊલટી
૨૦૮૨	કિનારો	છેડો, અંત

પૃ.૬૦

૨૦૮૩	ગર્ભાધાન	गृ+भन्+आ+धा। ગર્ભમાં જ
૨૦૮૪	હરાયો	हृ। મરાયો; દૂર થયો, ખોટમાં ગયો; ન ધણિયાતો થયો, છૂટો પડ્યો
૨૦૮૫	મૂઓ	मृ। મર્યો, મરી ગયો
૨૦૮૬	શુભાશુભ કર્મ	शुभ्।, अ+शुभ्+कृ। સારાં અને ખરાબ ભાવનું ફળ

શિક્ષાપાઠ ૪ : માનવદેહ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૦૮૭	પ્રયોજન	प्र+युज्। પ્રયત્ન, પુરુષાર્થ; હેતુ, કારણ
૨૦૮૮	આત્મસાર્થક	આત્મકલ્યાણ
૨૦૮૯	અયમંતકુમાર	અઈમુત્તા મુનિ, ૮ વર્ષની વયે દીક્ષા, 'ઈરિયાવહિયા' કરતાં કેવળજ્ઞાન
૨૦૯૦	કૌસ્તુભ	कु+स्तुभ्। શ્રીકૃષ્ણ અને વિષ્ણુના હારમાં રહેલો એ નામનો મણિ, સમુદ્રમંથન સમયે નીકળેલાં ૧૪ રત્ન પૈકી ૧ જેમાંથી સોનું ઝરે તેવી માન્યતા
૨૦૯૧	મોતની પળ	મરણનો સમય

શિક્ષાપાઠ ૫-૬-૭ : અનાથી મુનિ ભાગ ૧-૨-૩, **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

પૃ.૬૦-૬૧-૬૨-૬૩ અર્થ માટે વાંચો આ પુસ્તકના પૃ.૪૨-૪૩-૪૪-૪૫ (પુનરાવર્તન ટાળવા)

શિક્ષાપાઠ ૮ : સત્‌દેવતત્ત્વ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૦૯૨	કૈવલ્યજ્ઞાન	केवल+ज्ञा। કેવળજ્ઞાન, અનંત જ્ઞાન
૨૦૯૩	કૈવલ્યદર્શન	केवल+दृश्। કેવળદર્શન, અનંત દર્શન
૨૦૯૪	મહોગ્રતપોપધ્યાન	महत्+उग्र+तप+उपध्यान। ઘણું બળવાન તપ, શુકલ ધ્યાન પહેલાનું ધ્યાન
૨૦૯૫	ત્રિવિધ તાપ	तृ+द्वि+विध। આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિજનિત તાપ, ત્રણ પ્રકારે દુઃખ-સંતાપ
૨૦૯૬	પાતળાં પડેલાં કર્મ	ચાર ઘાતીકર્મ ક્ષય થવાથી બાકીનાં ચાર અઘાતી કર્મ બળહીન થાય તે
૨૦૯૭	કર્મગ્રીષ્મ	કર્મ રૂપી ધોમધખતો તાપ
૨૦૯૮	બોધબીજ	સમ્યક્‌દર્શન, સમકિત
૨૦૯૯	મેઘધારાવાણી	પાંત્રીસ ગુણોથી યુક્ત રસાળી વાણી (તીર્થંકર પ્રભુની), દિવ્યધ્વનિ
૨૧૦૦	સ્વપ્નાંશ	લેશ માત્ર, સ્હેજ પણ
૨૧૦૧	કર્મદળ	કર્મરૂપી સૈન્ય
૨૧૦૨	શ્રીમુખવાણી	ભગવાનનાં પવિત્ર મુખની વાણી (બહુમાનપણું બતાવવા)
૨૧૦૩	છદ્મસ્થતા	छद्मन्। ૧૨મા ગુણસ્થાનક સુધી, કેવળજ્ઞાન પ્રગટે ત્યાં સુધી, અ-સર્વજ્ઞતા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૧૦૪ પાંચ પ્રકારના અંતરાય અંતરાય કર્મની ૫ પ્રકૃતિઓ : દાન-લાભ-ભોગ-ઉપભોગ-વીર્ય
૨૧૦૫ રતિ, અરતિ ગમા-અણગમા કષાયને ઉત્તેજન આપનાર નોકષાય
૨૧૦૬ અપ્રત્યાખ્યાન अ+प्रति+आ+ख्या । પચ્ચક્ખાણ કે પાપના ત્યાગની પ્રતિજ્ઞા ન હોવી
૨૧૦૭ ઉદ્યોતકર उत्+द्युत्+कृ । પ્રકાશ કરનારા
૨૧૦૮ સત્દેવ નિર્ગ્રંથ તીર્થંકર દેવ (૧૨ ગુણ સહિત)

શિક્ષાપાઠ ૯ : સત્‌ધર્મતત્ત્વ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૧૦૯ રઝળવું રોઝની જેમ રખડવું-ભટકવું
૨૧૧૦ સમય सम्+इ । કાળનો સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ વિભાગ, આંખના એક પલકારામાં અસંખ્યાત સમય વહી જાય છે; અવસર; આગમ, શાસ્ત્ર
૨૧૧૧ ખરું સુખ खलु+सुख् । સમાધિ સુખ; વાસ્તવિક, યથાર્થ સુખ, એવો આનંદ-અનુભવ જ્યાં આત્માને સાચો સંતોષ-સમાધાન મળે છે અને ફરી ફરી તેમાં જ રહેવાના ભાવ રહે તે

પૃ.૬૪

૨૧૧૨ વાસ્તે માટે, અર્થે, કાજે
૨૧૧૩ અનુબંધ अनु+बन्ध् । પરિણામ, ફળ; સંબંધ, ઈરાદો
૨૧૧૪ ઉપયોગપૂર્વક उप+युज्+पूर्व । લક્ષપૂર્વક, લક્ષ સાથે
૨૧૧૫ સાધ્ય ઉપયોગમાં સદ્‌ગુરુએ કહેલું-પ્રગટ કરેલું શુદ્ધ સ્વરૂપ જ સાધવા યોગ્ય છે અને
૨૧૧૬ એકતાભાવ સદ્‌ગુરુના સ્વરૂપમાં અને મારાં સ્વરુપમાં કંઈ ભેદ નથી એમ વિચારવું તે
૨૧૧૭ અભેદ ઉપયોગ अ+भिद् । સમ્યક્‌જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર્યમય આત્મામાં લીનતા કરવી તે
૨૧૧૮ સિદ્ધસદેશ સિદ્ધ ભગવાન જેવો
૨૧૧૯ શુદ્ધ शुध् । વિભાવ રહિત, પવિત્ર, નિર્દોષ, વિશુદ્ધ
૨૧૨૦ આત્મસ્વભાવવર્તના આત્માના શુદ્ધ સ્વભાવમાં પરિણમવું-વર્તવું

શિક્ષાપાઠ ૧૦ : સદ્‌ગુરુતત્ત્વ ભાગ ૧ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૧૨૧ બ્રાહ્મણ ब्रह्मन् । ચાર વર્ણમાં એક, ભણે-ભણાવે તે કાર્યથી-કર્મથી બ્રાહ્મણ, પુરોહિત
૨૧૨૨ ચાલચલગત વર્તણૂક, ચારિત્ર્ય, શીલ, ચાલચલન
૨૧૨૩ મધુરાં મધુર, મીઠાં, પ્રિય; શાંત, સૌમ્ય
૨૧૨૪ મુખમાંથી ફૂલ ઝરે કોમળ સ્વરે, મીઠાં વચન બોલે

પૃ.૬૫

૨૧૨૫ બિલોરીનો કકડો પાસાવાળો રંગબેરંગી કાચ, એક રૂપિયાના જૂના ૬૪ પૈસા અને એક પૈસાના બે કાચ મળતા એટલી ઓછી કિંમતની વસ્તુ
૨૧૨૬ શિરછત્ર श्रि, शिरस्+छद् । પિતા (માનાર્થે), માથાના છત્રરૂપ, શિરચ્છત્ર
૨૧૨૭ કૃપા કરીને મહેરબાની કરીને, કરુણા કરીને, વિનંતિ

શિક્ષાપાઠ ૧૧ : સદ્‌ગુરુતત્ત્વ ભાગ ૨ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૧૨૮ મધ્યમ વચલા
૨૧૨૯ કર્માવરણ કર્મરૂપી આવરણ
૨૧૩૦ નાવિક नौ+ठन् । નાવ (વહાણ-હોડી) હંકારનાર, માઝી, કર્ણધાર
૨૧૩૧ સદ્ધર્મનાવ સત્ ધર્મરૂપી નાવ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૧૩૨	**તત્ત્વજ્ઞાન**	છ દ્રવ્ય, નવતત્ત્વ વગેરે
૨૧૩૩	**સ્વસ્વરૂપભેદ**	આત્માના દ્રવ્ય ગુણ-પર્યાય, સમ્યક્ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર્ય, શુભ-અશુભ-શુદ્ધ ભાવ વગેરે
૨૧૩૪	**લોકાલોકવિચાર**	છ દ્રવ્યોનું હોવાપણું જેમાં છે તે લોક અને એ સિવાયના અલોકનો વિચાર
૨૧૩૫	**સંસારસ્વરૂપ**	सम+सृ । ચાર ગતિમાં પરિભ્રમણ રૂપ સંસારમાં ક્યાંય સુખ નથી, સંસાર અસાર છે એમ વિચારવું
૨૧૩૬	**યથાતથ્ય**	यद्+थाल्+तथा+यत् । જેમ છે તેમ, સંપૂર્ણ સત્ય, બિલકુલ ઠીક
૨૧૩૭	**ક્ષાંત**	क्षम् । ક્ષમાયુક્ત
૨૧૩૮	**દાંત**	दम् । ઇન્દ્રિયદમન કરનારા
૨૧૩૯	**નિરારંભી**	निर्+आ+रभ । આરંભ રહિત, હિંસા-આરંભ વિનાના
૨૧૪૦	**જિતેન્દ્રિય**	जि+क्त+इन्द्रिय । પાંચે ઇન્દ્રિયોને જીતનાર, ઇન્દ્રિયો પર સંયમ રાખનાર
૨૧૪૧	**નિમગ્ન**	नि+मस्ज् । ડૂબેલા, તલ્લીન, લીન
૨૧૪૨	**નિર્વાહ**	निर्+वह् । રક્ષણ, પોષણ
૨૧૪૩	**સર્વ આહાર**	અસણં, પાણં, ખાઈમં, સાઈમં; ખાદ્ય, પેય, લેહ્ય; સ્વાદ્ય, ખાવા જેવા, પીવા જેવા, ચાટવા જેવા, સ્વાદવા જેવા-મુખવાસ, સૂકામેવા, ફળ વગેરે
૨૧૪૪	**નીરાગતા**	निर्+आगस् । રાગદ્વેષરહિતતા, વીતરાગતા
	શિક્ષાપાઠ ૧૨ : ઉત્તમ ગૃહસ્થ	**એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૧૪૫	**સામાયિક**	समय+इक । सम+अय+इक । બે ઘડી સુધી સમતા ભાવમાં રહેવું, વાંચો શિક્ષાપાઠ ૩૭,૩૮,૩૯
૨૧૪૬	**ક્ષમાપના**	क्षम् । ભૂલની માફી માગવી; આલોચના, પ્રતિક્રમણ વગેરે
૨૧૪૭	**ચોવ્યાહાર-પ્રત્યાખ્યાન**	चतुर्+वि+आहार । અસણં એટલે અન્ન; પાણં એટલે પાણી; ખાઈમં એટલે ફળ, પીણાં, સૂકો મેવો વગેરે; સાઈમં એટલે એલચી-સોપારી વગેરે મુખવાસ. આ ચારે આહાર વાપરવાનો સૂર્યાસ્તથી સૂર્યોદય સુધી ત્યાગ
૨૧૪૮	**યમનિયમ**	यम् । नि+यम् । અણુવ્રત વગેરે આખી જિંદગી સુધી પાળે તે યમ અને અમુક મર્યાદિત સમય સુધી પાળે તે નિયમ
૨૧૪૯	**યથાશક્તિ**	શક્તિ પ્રમાણે
૨૧૫૦	**સત્પાત્રે**	જેને સત્ પ્રાપ્ત છે તેને, સમ્યક્દૃષ્ટિ ગૃહસ્થને-શ્રાવક-શ્રાવિકાને, મુનિને
પૃ.૬૬		
૨૧૫૧	**ઉપજીવિકા**	उप+जीव् । જેના વડે આજીવિકા મળે તે નોકરી-ધંધા વગેરે
૨૧૫૨	**સીંધવું**	રાંધવું, રાંધવું-સીંધવું સાથે વપરાય છે
૨૧૫૩	**યથાયોગ્ય**	યોગ્યતા પ્રમાણે
૨૧૫૪	**યાચક**	याच् । માગનાર
૨૧૫૫	**ક્ષુધાતુર**	क्षुध्+आतुर । ભૂખ્યો, ભૂખથી પીડિત-દુઃખી
૨૧૫૬	**સમર્યાદ**	स+मर्या+दा । આટલું મેળવવું એમ હદ, સીમા સાથે, મર્યાદા સહિત
૨૧૫૭	**શાસ્ત્રસંચય**	शास्+ष्ट्रन्+सम्+चि । ધાર્મિક પુસ્તકો-શાસ્ત્રો ભેગા કરવાં-વાંચવાં
૨૧૫૮	**અલ્પ આરંભ**	હિંસાનાં કાર્ય ન છૂટકે કરે અને તે પણ બહુ થોડાં
૨૧૫૯	**ઉત્તમ ગતિ**	उद्+तम+गम् । સર્વોત્તમ ગતિ, મોક્ષ, પરંપરાએ મોક્ષ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શિક્ષાપાઠ ૧૩ : જિનેશ્વરની ભક્તિ ભાગ ૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૧૬૦	જિજ્ઞાસુ	ज्ञा+सन्+उ । જાણવાની-આત્મતત્ત્વને ઓળખવાની અભિલાષા રાખનાર પોતાની પકડ મૂકે તે જિજ્ઞાસુ (ઉપદેશામૃતજી પૃ.૧૫૧-૧૧)
૨૧૬૧	બ્રહ્મા	પૌરાણિક માન્યતા પ્રમાણે સમગ્ર સૃષ્ટિના કર્ત્તા, વિશ્વકર્મા, પ્રજાપતિ
૨૧૬૨	વિષ્ણુ	विष्+नुक् । પૌરાણિક માન્યતા પ્રમાણે સમગ્ર સૃષ્ટિના પાલનકર્ત્તા, પરમેશ્વરનું સત્ત્વ ગુણનું સ્વરૂપ
૨૧૬૩	સૂર્ય	આપણાં ગ્રહમંડળનો નિયામક તેજસ્વી ગોળો, મધ્યયુગમાં સૂર્યને દેવ ગણી પૂજતા, જિનાગમ પ્રમાણે જ્યોતિષ્કાયના એક દેવ
૨૧૬૪	અગ્નિ	અગ્નિ ખૂણાનો અધિષ્ઠાતા દેવ; પંચ મહાભૂતોમાં તેજસ્ તત્ત્વનો અધિષ્ઠાતા દેવ; પારસીઓ અગ્નિનાં ધર્મસ્થળ(અગિયારી)માં સતત પ્રજ્વલિત રાખે છે તે અગ્નિ — આતશ-આતિશ
૨૧૬૫	ભવાની	भव । ભવ-રુદ્રનાં પત્ની, પાર્વતી, ગૌરી, શક્તિ, માતાજી
૨૧૬૬	પેગંબર	માનવજાત માટે ઈશ્વરનો પયગામ-સંદેશ લઈ આવનાર પવિત્ર મહાપુરુષ
૨૧૬૭	ઈસુ ખ્રિસ્ત	ખ્રિસ્તી ધર્મના સંસ્થાપક મહાપુરુષ, જીસસ ક્રાઈસ્ટ, ઈસા મસીહ
૨૧૬૮	ભાવિક	भू । ભાવુક, આસ્થાવાળા, શ્રદ્ધાળુ
૨૧૬૯	ઉપાસક	उप+आस् । આરાધના-ઉપાસના કરનાર, સેવા-પૂજન-પરિચર્યા કરનાર
૨૧૭૦	અપૂજ્ય	अ+पूज् । નહિ પૂજવા યોગ્ય
૨૧૭૧	પડખામાં	पार्श्व । स्पृश्+श्वण् । પાસે, બાજુમાં, નજીકમાં
૨૧૭૨	જપમાળા	જાપ કરવાની માળા, મોટેભાગે ૧૦૮ મણકાની, ૨૭-૫૪ની પણ હોય
૨૧૭૩	વ્યગ્ર	वि+अग्+रक् । વ્યાકુળ, પરેશાન, ભયભીત, વિકળ, અસ્થિર
૨૧૭૪	અવતાર	अव+तृ । જન્મ, જન્મધારણ, દૈવી તત્ત્વ-પુરુષનો જન્મ, પ્રાદુર્ભાવ
૨૧૭૫	દૂષણ	दूष् । દોષ

પૃ.૬૭

૨૧૭૬	સર્વદૂષણરહિત	અઢારે દોષ રહિત
૨૧૭૭	કર્મમલહીન	ચારે ઘાતી કર્મ વિનાના
૨૧૭૮	મુક્ત	मुच् । તે ભવને અંતે મોક્ષે જવાના તેથી જીવન્મુક્ત
૨૧૭૯	સકળ ભયરહિત	મોહનીય કર્મનો ક્ષય થતાં ભય નોકષાય કે સાતે ભય વગરના
૨૧૮૦	સર્વજ્ઞ	સર્વને સંપૂર્ણ જાણનાર
૨૧૮૧	સર્વદર્શી	સર્વને સંપૂર્ણ દેખનાર
૨૧૮૨	નિર્વિકાર	निर्+वि+कृ । વિકાર-ફેરફાર વિનાના, અપરિવર્તિત; નિઃસ્વાર્થી
૨૧૮૩	ભાંગ	भंग । કેફી છોડ-ગાંજાના પાંદડાં, કળી, રસ, પીણું
૨૧૮૪	નશો	કેફ
૨૧૮૫	દર્પણ	दृप् । અરીસો, આરસી, આદર્શ, આયનો, શીશા

શિક્ષાપાઠ ૧૪ : જિનેશ્વરની ભક્તિ ભાગ ૨ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૧૮૬	આર્ય સત્ય	ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, મહાન સત્ય કહેનાર મુમુક્ષુ, સમ્યગ્દૃષ્ટિ, સુગુરુ
૨૧૮૭	ધ્યાતાં	ध्यै । ધ્યાન, ધ્યાવન કરતાં કરતાં
૨૧૮૮	લોગસ્સ	लोक् । लोकस्य । લોકના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૧૮૯	જિનેશ્વરો	जिन+ईश्वराः । તીર્થંકરો
પૃ.૬૮		
૨૧૯૦	નામનિક્ષેપે	नामन्+नि+क्षिप् । નામથી આરોપણ-પરિચય-જ્ઞાન દ્વારા; નામ-સ્થાપના-દ્રવ્ય-ભાવ આ ૪ નિક્ષેપમાં ૧લા ભેદ વડે
૨૧૯૧	પ્રકાશ	प्र+काश् । જ્ઞાન, બોધ
૨૧૯૨	મોરલીના નાદથી	मुर+ला । મદારીનાં મોરલી નામનાં વાજિંત્રનું સંગીત સાંભળવાથી
૨૧૯૩	યથામતિ	બુદ્ધિ-માન્યતા મુજબ
	શિક્ષાપાઠ ૧૫ : ભક્તિનો ઉપદેશ	**એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૧૯૪	તોટક છંદ	त्रोटक । ૧૨ અક્ષરનો એક અક્ષરમેળ છંદ
૨૧૯૫	મનવાંછિત	मन्+वाञ्छ् । મનગમતાં
૨૧૯૬	ફળપંક્તિ	फल+पञ्च् । ફળ-પરિણામની હાર, શ્રેણી; ૫નો સમૂહ; ૧૦ની સંખ્યા; પંગત
૨૧૯૭	તરુકલ્પ	तृ+उ+क्लृप् । કલ્પવૃક્ષ, કલ્પો-માગો તે મળે તેવું વૃક્ષ, સમુદ્રમંથન બાદ ૧૪ રત્નો મળ્યાં તેમાનું ૧
૨૧૯૮	ભવંત	भू । ભવાંત, ભવનો અંત-મોક્ષ; આપ; વર્તમાન સમય; થવું તે-હોવું તે
૨૧૯૯	લહો	लभ् । પ્રાપ્ત કરો, મેળવો; ભાળો; પિછાનો; સમજો, ધ્યાનથી સાંભળો
૨૨૦૦	મુદા	मुद् । આનંદ
૨૨૦૧	મનતાપ	मन्+तप् । માનસિક તાપ
૨૨૦૨	ઉતાપ	उ, उत, उद्+तप् । વિશેષ ચિંતા, દુઃખ, અનિશ્ચિતતા, બળાપો, ઉત્તાપ; પ્રશ્ન
૨૨૦૩	તમામ	બધા, સર્વ; સંપૂર્ણ
૨૨૦૪	મટે	मट् । દૂર જાય, નાશ થાય, નિર્બળ થાય
૨૨૦૫	નિર્જરતા	निर्+जृ । કર્મોની નિર્જરા, કર્મોનું આત્માથી છૂટા પડવું-જરી જવું-ખરી જવું
૨૨૦૬	વણદામ	विना+द्रम । પૈસા-કિંમત ખર્ચ્યા વગર, મફત, અ-મૂલ્ય
૨૨૦૭	ગ્રહો	ग्रह् । લો, કરો, ગ્રહણ કરો
૨૨૦૮	સમભાવી	सम्+भू । રાગદ્વેષરહિત ભાવ, સમાન ભાવ
૨૨૦૯	જડ	जल+अच् । ૫ સ્થાવરકાયા, એકેન્દ્રિય જીવ, ગતિહીન-તેજહીન જીવ
૨૨૧૦	મંદ	मन्द् । બે-ત્રણ-ચાર ઈન્દ્રિયવાળા (વિકલેન્દ્રિય) જીવ; નાના, મંદબુદ્ધિવાળા
૨૨૧૧	અધોગતિ	अधस्+गम्, गति । નરક ગતિ, દુર્ગતિ
૨૨૧૨	સમરો	स्मृ । સ્મરો, યાદ કરો
૨૨૧૩	સુમંત્ર	सु+मन् । મોક્ષે લઈ જાય તેવો શ્રેષ્ઠ મંત્ર; મનને તારે-રક્ષણ કરે તેવો મંત્ર, આત્મા સાધ્ય કરવા માટેના ગૂઢ શબ્દો
૨૨૧૪	ક્ષય	क्षी । નાશ, ક્ષીણ; એ નામનો રોગ
૨૨૧૫	રાગકથા	रञ्ज्+कथ् । રાગભાવની-વિભાવની-આસક્તિની-મૈથુનની વાતો
૨૨૧૬	નૃપચંદ્ર	नृ+पा+चन्द् । રાજચંદ્ર, પરમકૃપાળુદેવ પોતે
૨૨૧૭	પ્રપંચ	प्र+पञ्च । પાંચ ઈન્દ્રિયના વિષયો વડે થતા કષાયો, સંસાર, વિસ્તાર
૨૨૧૮	દહો	दह् । બાળો, ક્ષય કરો
પૃ.૬૮	**શિક્ષાપાઠ ૧૬ : ખરી મહત્તા**	**એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૨૧૯	મહત્તા	महत् । મોટાઈ, મહાનતા, મહત્ત્વ

૨૨૨૦	મિથ્યા	मिथ् । નકામું, અર્થહીન
૨૨૨૧	લઘુતા	लघु+तल् । હલકાપણું, તુચ્છતા; સંક્ષિપ્તતા; સરલતા
૨૨૨૨	બેભાનતા	છકી જવું; ભાન-શુદ્ધિ વિનાની દશા
૨૨૨૩	મૂઢતા	मुह् । હિત-અહિત ન સમજવું, મૂર્ખતા, મૂર્ખાઇ
૨૨૨૪	શાશ્વત	शश्वत् । હંમેશા, સદાકાળ; નિત્ય, સદૈવ

પૃ.૬૯

૨૨૨૫	પરોપકાર	पर+उप+कृ । બીજાનું ભલું કરવું, બીજા ઉપર ઉપકાર કરવો
૨૨૨૬	પરદુઃખભંજન	पर+दुःख्+भञ्ज् । બીજાનું દુઃખ દૂર કરનાર, ભાંગનાર, નાશ કરનાર
૨૨૨૭	ધરી રહે છે	અધૂરી રહે છે
૨૨૨૮	વખતે	કદાચ, પ્રસંગ-સમય આવ્યે
૨૨૨૯	ભિક્ષુક	भिक्ष् । ભિક્ષુ, સાધુ, નિર્ગ્રંથ
૨૨૩૦	બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તી	આ અવસર્પિણી કાળના ૨૨ મા-૨૩ મા તીર્થંકરની વચ્ચેના ગાળામાં થયેલા છેલ્લા ૧૨ મા ચક્રવર્તી જે સાતમી નરકે ગયા

શિક્ષાપાઠ ૧૭ : બાહુબળ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૨૩૧	બાહુબળ	ઋષભદેવ ભગવાનના પુત્ર, ભરત ચક્રવર્તીના ભાઈ, ૧ લા કામદેવ
૨૨૩૨	અદ્‌ભુત	अत्+भा । આશ્ચર્યજનક, અલૌકિક, અપૂર્વ, અનોખું, વિલક્ષણ
૨૨૩૩	ચરિત્ર	चर्+इत्र । એક નાયકની કથા, જીવનવૃત્તાંત; ચાલ-ચલગત
૨૨૩૪	ચક્રની ઉત્પત્તિ	कृ+क । ચક્રવર્તીના ચૌદ રત્નમાં પહેલું રત્ન જેના વડે છ ખંડ જીતવાનો માર્ગ મળે છે તેનું ઉત્પન્ન થવું
૨૨૩૫	આમ્નાય	आ+म्ना । અધિકાર, સત્તા; પરંપરા, કુળની રીતિ; મંત્રણા, પરામર્શ; મત
૨૨૩૬	છ ખંડ	ગંગા અને સિંધુ નદી તથા વૈતાઢ્ય પર્વતને કારણે ભરતક્ષેત્રના થતા છ ભાગ
૨૨૩૭	અંગીકાર	अङ्ग+च्वि+कृ । સ્વીકાર
૨૨૩૮	મંડાયું	मण्ड् । શરૂ થયું
૨૨૩૯	એક વીર્યથી	वीर्+यत् । એક પિતાથી
૨૨૪૦	પ્રભાવ	प्र+भू । અસર
૨૨૪૧	ભરતેશ્વર	ઋષભદેવ ભગવાનના પુત્ર, બાહુબલિજીના ભાઈ, પ્રથમ ચક્રવર્તી
૨૨૪૨	મુષ્ટિ	मुष् । મુઠ્ઠી, મૂઠી
૨૨૪૩	ઉગામી	उद्+गम् । મુઠ્ઠી વાળીને હાથ ઊંચો કર્યો
૨૨૪૪	આદીશ્વર	आदि+ईश्वर । આ અવસર્પિણી કાળના પ્રથમ તીર્થંકર
૨૨૪૫	આર્ય-આર્યાથી	ऋ । સાધુ-સાધ્વીઓ-શ્રાવકો સાથે
૨૨૪૬	હાડકાંનો માળો	હાડકાં ગણી-જોઇ શકાય તેવું, હાડપિંજર જેવું શરીર
૨૨૪૭	અંકુર	अङ्क+उर् । બી, બીજ, ફણગો; ડાભ, પ્રશાખા, પલ્લવ
૨૨૪૮	સિદ્ધિ	सिध् । આત્મસિદ્ધિ, આત્મશુદ્ધિ, આત્મસફળતા, આત્મસાર્થકતા
૨૨૪૯	બ્રાહ્મી	ઋષભદેવ ભગવાન અને સુનંદાજીનાં પુત્રી
૨૨૫૦	આર્યવીર	ઉત્તમ ભાઈ
૨૨૫૧	શોષ્યું	शुष् । શોષાયા, સુકાયા, દૂબળા થયા, કૃશ થયા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૭૦

૨૨૫૨. કૈવલ્યકમળા — के+वल् । कम्+अल् । કેવળજ્ઞાન રૂપી લક્ષ્મી, સુંદરી
૨૨૫૩ દુરિત — दु+रुक्+इत । અશુભ કર્મ, પાપ; દુષ્ટ, મુસીબત, વિપત્તિ; કઠિન, કઠણાઈ

શિક્ષાપાઠ ૧૮ : ચાર ગતિ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૨૫૪ શાતાવેદનીય — વેદનીય કર્મનો પ્રકાર જે ભોગવતાં જીવને શાતા લાગે છે તે
૨૨૫૫ અશાતા વેદનીય — વેદનીય કર્મનો પ્રકાર જે ભોગવતાં જીવને અશાતા લાગે છે તે
૨૨૫૬ સંસારવન — सम्+सृ+वन् । સંસાર રૂપી જંગલ; આવાસસ્થાન
૨૨૫૭ મદિરાપાન — मद्+पा । દારૂનું સેવન, મદ્યપાન, સુરાપાન
૨૨૫૮ વિશ્રામ — वि+श्रम् । આરામ, વિસામો, શાંતિ, અંત
૨૨૫૯ વ્યાપ્ત — वि+आप् । છવાયેલો, પથરાયેલો, ચારે તરફથી ઘેરાયેલ
૨૨૬૦ અંગછેદન — अङ्ग+छिद् । શરીરના અવયવોને કાપી નાખે તે
૨૨૬૧ વધબંધન — हन्+बन्ध् । બાંધીને મારી નાખે તે
૨૨૬૨ તાડન — तड् । મારવું, પીટવું
૨૨૬૩ ભારવહન — भृ+वह् । શક્તિ કરતાં ઘણું વધારે વજન ઉપાડવું
૨૨૬૪ પ્રમુખ — प्र+मुख् । મુખ્યત્વે
૨૨૬૫ મત્સર — मद्+सरन् । ઈર્ષ્યા, અદેખાઈ, અસૂયા, જલન, દાહ
૨૨૬૬ શ્રેષ્ઠ — प्रशस्य+इष्ठन् । સૌથી સારી (ચાર ગતિમાં), સર્વોત્તમ, સર્વોત્કૃષ્ટ
૨૨૬૭ દુર્લભ — दुर्+लभ् । મહામુશ્કેલીએ મળે તે, મળવું મુશ્કેલ
૨૨૬૮ પમાય છે — પ્રાપ્ત થાય છે
૨૨૬૯ અંતરાય — अन्तर+अय् । મુશ્કેલી, વિઘ્ન
૨૨૭૦ તરુણ — યુવાન
૨૨૭૧ સુકુમાર — નાજુક, કોમળ
૨૨૭૨ લાલચોળ — चोल् । ખૂબ લાલ, રાતો મજીઠ
૨૨૭૩ સૂયા ઘોંચવાથી — કોથળા સીવવાની કે ભરતગૂંથણની લાંબી મોટી સોય જોરથી ખોંસવાથી
૨૨૭૪ નિંદ્યદૃષ્ટિ — निन्द्+दृश् । જ્ઞાની પુરુષો નિંદે એવી વર્તના, વ્યસન
૨૨૭૫ ઘટમાળ — રેંટના ડોલચા-ઘડાની માફક ચાલતી પરંપરા
૨૨૭૬ કેશ — વાળ
૨૨૭૭ ધવળ — સફેદ, શ્વેત
૨૨૭૮ આય — શક્તિ, ત્રેવડ, પહોંચ, હિંમત; લાભ, આવક, પેદાશ; આયુષ્ય

પૃ.૭૧

૨૨૭૯ લડથડિયાં ખાતાં — પડતાં પડતાં રહી જાય તેમ
૨૨૮૦ જીવનપર્યંત — જીવે ત્યાં સુધી, આજીવન
૨૨૮૧ ખાટલે પડ્યા રહેવું — પથારીવશ થવું
૨૨૮૨ શ્વાસ — श्वस् । દમ, હાંફણ, શ્વાસોચ્છ્વાસને મુશ્કેલ બનાવે તે રોગ
૨૨૮૩ ખાંસી — काश् । ભારે ઉધરસ
૨૨૮૪ વળગે છે — वि+लग् । થાય છે, ચોંટે છે, વિશેષ પ્રકારે લાગે છે
૨૨૮૫ કાળ — कल् । મોત, મરણ, જે તે ભવનું આયુષ્યકર્મ ભોગવાઈ જાય તે સમય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२२८६	કોળિયો કરી જાય	મરી જવું પડે, દેહ છોડવો પડે
२२८७	હતી ન હતી થઈ જાય	ખલાસ થઈ જાય, નાશ પામી જાય

શિક્ષાપાઠ ૧૯ : સંસારને ચાર ઉપમા ભાગ ૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪

२२८८	છાજતી	શોભતી, યોગ્ય
२२८९	ભમરીઓ	ઘુમરી
२२९०	ખરાબા	સમુદ્રમાં ઢંકાયેલા ખડક
२२९१	વડવાનલ	बल्+वा+अनल । વડવા=ઘોડી, અનલ=અગ્નિ. સમુદ્ર પેટાળમાં રહેતો અગ્નિ
२२९२	ઈંધન	બળતણ
२२९३	સીંદરી	નાળિયેરના રેષામાંથી બનતી દોરી
२२९४	ઘુવડ	આંખ હોવા છતાં રાત્રે જ જોઈ શકે તેવું પક્ષી; ગમાર, મૂર્ખ

પૃ. ७२ શિક્ષાપાઠ ૨૦ : સંસારને ચાર ઉપમા ભાગ ૨ એપ્રિલ ૧૮૮૪

२२९५	ધરી	ગાડાંના પૈડાના આરા જેની આસપાસ ફરે છે તે
२२९६	આરા	ગાડાંના પૈડાના એક સરખા અંતરે રહેલા બાર ભાગ
२२९७	અધોઉપમા	હલકી-તુચ્છ સરખામણી
२२९८	ભક્ષ	भक्ष् । નાશ; ભક્ષણ-ખાઈ જવું
२२९९	બુઝાઈ જાય	હોલવાઈ જાય, ઠરી જાય, શાંત થાય
२३००	નિર્બૂઝ	ન હોલવાય તેવો, પ્રકાશમાન
२३०१	અનુપાન	ઔષધની સાથે કે ઉપર ખાવા-પીવામાં આવતી વસ્તુ – મધ, ગોળ કે દૂધ **મધ અભક્ષ્ય હોવાથી વાપરવા માટે કૃપાળુદેવની આજ્ઞા નથી**

શિક્ષાપાઠ ૨૧ : બાર ભાવના એપ્રિલ ૧૮૮૪

२३०२	અનિત્ય	ન ટકે તેવું, નાશ પામે તેવું
२३०३	રોગજરા	દર્દ અને ઘડપણ

પૃ. ७३

२३०४	પ્રવર્તમાન	प्र+वृत् । વર્તતો, રહેતો
२३०५	સમ્યક્જ્ઞાન	સાચું જ્ઞાન, આત્મા જેમ છે તેમ જાણવો તે, સમ્યક્દર્શન સહિતનું જ્ઞાન

શિક્ષાપાઠ ૨૨ : કામદેવ શ્રાવક એપ્રિલ ૧૮૮૪

२३०६	કામદેવ શ્રાવક	મહાવીર સ્વામીના સમયના ૧૦ શ્રાવકોમાં ૨ જા શ્રાવક
२३०७	એક વેળા	એક વખત
२३०८	ધર્મ અચળતા	ધર્મમાં ચળે નહિ તેવી દૃઢતા, સ્થિરતા
२३०९	ચળાવી આપીને	चल् । અસ્થિર કરીને, વિચલિત કરીને, બદલીને
२३१०	લીન	ली । મગ્ન, ડૂબેલો, એકીભૂત
२३११	ગૂંઘો	गृ । ખૂંદ્યો, કચર્યો, પગ નીચે દાબી દીધો; માર્યો, ઠોક્યો
२३१२	અચળ	अ+चल् । અડગ, સ્થિર
२३१३	ફૂંકાર	ફૂંક સાથે અગ્નિ-વિષ કાઢવું
२३१४	અટ્ટહાસ્ય	જોરશોરથી ભયાનક રીતે હસવું
२३१५	હીનતા	ગૌણતા, ન્યૂનતા; નીચતા, હીનતા, હલકાઈ
२३१६	પાઈ	રૂપિયાનો ૧૯૨મો ભાગ, તાંબાનો સિક્કો, ૧ આનાની ૧૨ પાઈ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૩૧૭	ધર્મશાખ	धृ+शाखा । साक्ष्य । ધર્મની આબરૂ, સાક્ષી; અટક

પૃ. ૭૪ શિક્ષાપાઠ ૨૩ : સત્ય **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૩૧૮	પ્રવર્તન	प्र+वृत् । ચાલવું, ટકવું, ફેલાવું, પ્રવૃત્તિ
૨૩૧૯	અતિશયોક્તિ	अति+शी+वच् । હોય તે કરતાં વધારે કહેવું, વધારીને બોલવું, અત્યુક્તિ
૨૩૨૦	'અજાહોતવ્યં'	'અજની આહુતિ આપવી જોઈએ', ઉત્તરપુરાણ પ.૬૭, ૩૨૯
૨૩૨૧	વ્રીહિ	वृह् । ચોખા, ડાંગર; કોઈપણ ધાન્ય
૨૩૨૨	અવળું	ઊંધું, ખોટું, વિરુદ્ધ
૨૩૨૩	બોકડો	बोक्क । બકરો, અજ
૨૩૨૪	અધ્ધર	સિંહાસનને સ્પર્શે નહિ તેમ, હવામાં લટકે એમ
૨૩૨૫	અંતરીક્ષ	अन्तर्+ईक्ष् । પૃથ્વી અને સ્વર્ગની વચ્ચે આકાશ; ધરતી અને આકાશ વચ્ચેની ખાલી જગા — અવકાશ-હવા; અંતર રાખીને
૨૩૨૬	અજ	अ+ज । ફરી ન જન્મે કે ન ઊગે તેવું અનાજ; બકરું, ઘેટું; બ્રહ્મા; ચંદ્ર
૨૩૨૭	કાળ પરિણામ પામ્યો	મરી ગયો, દેહ છૂટી ગયો

પૃ.૭૫

૨૩૨૮	શ્રુત કરવા	श्रु+वत् । સાંભળવા, શીખવા, જાણવા, ધ્યાન આપવું

શિક્ષાપાઠ ૨૪ : સત્સંગ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૩૨૯	મૂળ	मूल् । કારણ; આરંભ, આધાર, પાયો
૨૩૩૦	પવિત્ર થવા	पू+इत्र । કર્મથી છૂટવા
૨૩૩૧	એક ઘડી	૨૪ મિનિટ, થોડી વાર
૨૩૩૨	કોટ્યાવધિ	कोटि+अवधि । કરોડ સુધી પહોંચતાં, અપાર, કરોડોથી ગણાતાં હોય તેટલાં
૨૩૩૩	ગાન	गै । ગાવું, ગીત, ભજન
૨૩૩૪	તાન	तन् । ગાયનના આલાપ; લગની; મસ્તી, તોફાન
૨૩૩૫	સર્વસંગપરિત્યાગ	બધા સંગનો ત્યાગ; અખંડપણે આત્મધ્યાન કે બોધ મુખ્યપણે ન રખાવી શકે એવા સંગનો ત્યાગ (પત્રાંક ૩૩૪)
૨૩૩૬	સમસ્વભાવી	એક સરખા સ્વભાવવાળા, સંસારથી છૂટવાના ભાવવાળા
૨૩૩૭	વર્તનતાનો	વૃત્તિ, વ્યવહારનો
૨૩૩૮	એક-સ્વભાવી	એક આત્માને જ મુખ્ય કરીને સમાગમ કરે તે, આત્મપ્રાપ્તિના ભાવવાળા
૨૩૩૯	નિર્દોષ	સ્વાર્થ-માયા વિનાના, દોષ-પાપ વિનાના
૨૩૪૦	તરંગ	तृ+अङ्गच् । મોજું; ખ્યાલ; પ્રકરણ-અધ્યાય; વસ્ત્ર
૨૩૪૧	લહરીઓ	लह । મોજું; તરંગ; લહેર, મઝા
૨૩૪૨	મોક્ષજન્ય	मोक्ष्+जन् । મોક્ષ આપે-જન્માવે તેવું, છૂટાય એવું
૨૩૪૩	માયાવી	मा+या+विनि । સ્વાર્થ પોષનાર, કપટી, ધોખાબાજ, ભ્રામક
૨૩૪૪	રાજહંસ	લાલ ચાંચ અને પગવાળી હંસ પક્ષીની શ્રેષ્ઠ જાતિ
૨૩૪૫	કાગ	कै+कन्, काक । કાગડો; નીચ-ઉદ્ધત-તુચ્છ મનુષ્ય, લંગડો માણસ
૨૩૪૬	રાગે	रञ्ज् । સ્વર, અવાજ દ્વારા
૨૩૪૭	કળાશે	कल् । ઓળખાશે, જણાશે
૨૩૪૮	પેટ ભર્યાની વાત	ભોજનકથા; આજીવિકા-ગુજરાન ચલાવવાની વાત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૭૬

૨૩૪૯	ચમત્કૃતિ	ચમત્કાર
૨૩૫૦	દુર્ભાગી	दुर+भज् । કમભાગી, કમનસીબ, બદકિસ્મત, અસદ્‌ભાગી
૨૩૫૧	હિતૈષી	धा, हित+इष् । હિત ઈચ્છનાર, હિતેચ્છુ, હિત થાય-પોષણ મળે તેવું
	શિક્ષાપાઠ ૨૫	**પરિગ્રહને સંકોચવો** **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૩૫૨	પ્રાણી	प्र+अन् । પ્રાણધારી માનવ, પશુ, પક્ષી, જંતુ, જીવડાં વગેરે પ્રત્યેક ચેતન
૨૩૫૩	મર્યાદા	मर्या+दा । હદ, અવધિ, સીમા
૨૩૫૪	બહુધા	बहु+धा । મોટે ભાગે, ઘણું કરીને, પ્રાયઃ; ઘણી રીતે
૨૩૫૫	પ્રથા	प्रथ् । ટેવ, રીત, પદ્ધતિ, અભ્યાસ, કીર્તિ, ખ્યાતિ
૨૩૫૬	બહોળા	बृह् । बहुल । બહુ, વ્યાપક, વિશાળ, મોટા, વિસ્તાર
પૃ.૭૬		
૨૩૫૭	સુભૂમ	૧૮ મા શ્રી અરનાથ તીર્થંકરના સમયમાં થયેલા આ ૮ મા ચક્રવર્તી; ૧૨ ચક્રવર્તી અનુક્રમે ભરત, સગર, મઘવા, સનતકુમાર, શાંતિનાથ, કુંથુનાથ, અરનાથ, સુભૂમ, મહાપદ્મ, હરિષેણ, જય અને બ્રહ્મદત્ત
૨૩૫૮	ધાતકીખંડ	લવણસમુદ્રને ફરતો ધાતકી (આંબળાં)ના ઝાડથી ઓળખાતો બીજો દ્વીપ
૨૩૫૯	ચર્મરત્ન	ચક્રવર્તીના ૧૪ રત્ન પૈકી ૭મું રત્ન જે ૨ હાથ લાંબું હોય છે અને ૧૨ યોજન લાંબી-૯ યોજન પહોળી હોડીરૂપે થઈ જાય છે જેથી ચક્રવર્તીની સેના મહાનદીઓ પાર કરી શકે
૨૩૬૦	દેવાંગના	दिव्, देव+अङ्गना । દેવી, અપ્સરા
૨૩૬૧	તમતમપ્રભા નરક	સાતમી નરક જ્યાં મહા ઘોર અંધકાર જ છે, મહાતમઃપ્રભા નરક
૨૩૬૨	એકાદશ વ્રત	एक+दश । અગિયાર વ્રત (૫ મા પરિગ્રહપરિમાણ વ્રત સિવાયનાં ૧૧)
પૃ.૭૭	**શિક્ષાપાઠ ૨૬**	**તત્ત્વ સમજવું** **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૩૬૩	મુખપાઠ	વાંચીને એવું યાદ રાખવું જેથી ફરી પુસ્તકની જરૂર ન પડે, કંઠસ્થ, ગોખેલું
૨૩૬૪	પ્રૌઢ	प्र+वह् । શાણા, અનુભવી, વિશાળ, પરિપક્વ
૨૩૬૫	હૃદયગત	હૃદયમાં ગયેલું, આચરણમાં આવેલું, પરિણમન પામેલું
૨૩૬૬	તત્ત્વને પહોંચી જવું	વિશેષ મર્મ પામવો
૨૩૬૭	નિર્ગ્રંથ પ્રવચન	જિન પ્રવચન, વીતરાગ વાણી, સદ્‌ગુરુદેવનાં વચન
૨૩૬૮	સત્ફળ	શુભ કર્મ, પુણ્ય
૨૩૬૯	અર્થપૂર્વક	આત્માર્થે, આત્મભાવે
૨૩૭૦	ધાર્યાં નથી	અવધાર્યાં નથી, ઉપયોગપૂર્વક અર્થ શીખ્યા નથી
૨૩૭૧	પોપટ	લીલા જેવા રંગનું પક્ષી, શુક, તોતા
૨૩૭૨	બલા જાણે	જાણતો નથી, જાણવાની પરવા નથી, કોણ જાણે, ભગવાન જાણે
૨૩૭૩	વૈશ્ય	વાણિયા, ૪ વર્ણ અને ૮૪ જ્ઞાતિમાં મુખ્ય
૨૩૭૪	ઓશવાળ	મારવાડના 'ઓસિયા' ગામમાંથી નીકળેલા, ગુજરાતમાં આવેલ જૈન વણિકો
૨૩૭૫	ઠાયંમિ	કરું છું, સ્થિત રહું છું, ઠાએમિ (પ્રાકૃત ભાષા)
૨૩૭૬	દેવસી	दैवसिक । દિવસ સંબંધી
૨૩૭૭	રાયસી	रात्रिक । રાત્રિ સંબંધી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૩૭૮	ભદ્રિકતા	भन्द् । સરળતા, ભોળપણ
૨૩૭૯	વિનોદ	वि+नुद् । હાસ્ય, રમૂજ; આહ્લાદ, પ્રસન્નતા; ઉત્સુકતા, ઉત્કંઠા
૨૩૮૦	ખૂબી	લાક્ષણિકતા, વિલક્ષણતા, નવાઇ, યુક્તિ, લહેજત
૨૩૮૧	બલિહારી	કૃપા, ખૂબી, શાબાશી, વારી જવું, બલિહાર થવું
૨૩૮૨	પાધરી તકરાર	સીધો કજીયો, વિવાદનો વિષય
૨૩૮૩	પાધરી તકરાર લઇ બેઠા	વાંધો પડ્યો-કાઢ્યો

શિક્ષાપાઠ ૨૭ : યત્ના **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૩૮૪	યત્ના	यत् । બીજા જીવોને હરકત ન થાય તેમ સાચવીને-કાળજી રાખીને પ્રવર્તવું
૨૩૮૫	વિવેક	वि+विच् । શુભ-અશુભ કે હિત-અહિતની સમજણ
૨૩૮૬	ઉપતત્ત્વ	મૂળ પછીનું-નજીકનું તત્ત્વ, વૃક્ષનાં ધોરીમૂળ સિવાય બીજાં મૂળિયાની જેમ

પૃ.૭૮

૨૩૮૭	ન્યૂનતા	नि+ऊन् । ઓછપ, અપૂર્ણતા, અધૂરપ
૨૩૮૮	વેગભરી	विज् । ઝડપ, આવેશ, આવેગ, ઉત્તેજના, અનુરાગવાળી
૨૩૮૯	સંખાળો	પાણી ગાળતાં ગળણામાં રહી જતાં જંતુ, પાણી, કચરો તે પાણી જ્યાંથી આવ્યું હોય તે જ જળાશય, કૂવા, વાવમાં નાખવું, જિવાની પણ કહે છે
૨૩૯૦	ખંખેર્યે	ઝાટકયે, ખેરવ્યે
૨૩૯૧	પૂંજ્યા પ્રમાર્જ્યા વગર	पूञ्ज् । प्र+मार्ज् । ચીજવસ્તુ લેતાં-મૂકતાં સૂક્ષ્મ જીવો દબાઇ ન જાય માટે ઊનના રેષાવાળી પોંજણીનો ઉપયોગ કર્યા વિના
૨૩૯૨	ઠામ	स्थाम् । વાસણ; ઠેકાણું; આસન
૨૩૯૩	આંગણામાં	अङ्गन । ફળિયામાં, ચોકમાં
૨૩૯૪	એંઠ	उद्+शिष्ट । કંઇ પણ ખાતાં-પીતાં છાંડેલી-છોડી દીધેલી-રાખી દીધેલી વસ્તુ
૨૩૯૫	ધખધખતી	धक् । ગરમાગરમ, સમસમતી
૨૩૯૬	દ્રવ્યે	दृ । સ્થૂળ દૃષ્ટિએ, બાહ્ય રીતે, દેખીતો
૨૩૯૭	નિરપરાધી	निर्+अप+राध् । (જંતુઓ, જીવડાં) અપરાધ વિનાના, નિર્દોષ
૨૩૯૮	શ્રાવક	श्रु । જૈન ગૃહસ્થ, સાંભળનાર; શિષ્ય

શિક્ષાપાઠ ૨૮ રાત્રિભોજન **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૩૯૯	તમસ્કાય	આહાર જેવા જ રંગના અંધારામાં ઉત્પન્ન થતા, ન દેખી શકાય તેવા જીવ પાણીનું, જીવનું, પુદ્ગલનું પરિણામ; અરુણવર સમુદ્રથી નીકળી પાંચમા દેવલોક સુધી પહોંચેલા જીવ (ધુમ્મસ); અંધકારપ્રચય
૨૪૦૦	આણેલાં	आ+नी । લાવેલાં
૨૪૦૧	કરોળિયો	મુખની લાળના તંતુઓથી જાળું બાંધનારું તથા ભીંત વગેરે પર ઝીણા સફેદ પડને રહેવાનું સ્થાન બનાવનારું આઠ પગવાળું જંતુ, ચઉરિન્દ્રિય
૨૪૦૨	મચ્છર	નાનું ઊડતું, કરડતું, ચેપી જીવડું, ચઉરિન્દ્રિય જીવ
૨૪૦૩	પુરાણ	पुरा+नी । પ્રાચીન, જૂનું, પુરાણું પુસ્તક જેમાં અનેક મહાપુરુષોનાં ચરિત્ર હોય; વેદવ્યાસ રચિત ૧૮ પુરાણ; કંટાળાભરેલી લાંબી વાત
૨૪૦૪	આયુર્વેદ	आ+इण्+उस् । आयुस्+वेद । આર્યોનું વૈદકશાસ્ત્ર, ચિકિત્સાશાસ્ત્ર
૨૪૦૫	વાળુ	विकालक । સાંજનું ભોજન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૪૦૬	સૂક્ષ્મ	सूच्+मन् । ઝીણો, બહુ બારીક; સવિસ્તર, વિસ્તૃત; તુચ્છ, પાતળા; ઉત્તમ
	શિક્ષાપાઠ ૨૯	**સર્વ જીવની રક્ષા ભાગ ૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૪૦૭	જગતિતળ	गम्+अति+तल । પૃથ્વીનું તળ-પટ, દુનિયા; માનવજાત, લોકો
૨૪૦૮	ઝનૂની	અવિચારી ગુસ્સા, આંધળા ક્રોધ કે ગાંડા જુસ્સાથી ભરેલા
૨૪૦૯	હૃદયપટ	હૃદયરૂપી વસ્ત્ર, હૈયાના કોમળભાવો-લાગણી, પ્રેમ, દયા, સમભાવ
પૃ.૭૯		
૨૪૧૦	બેધડક	ધડક કે ડર રાખ્યા સિવાય, જરૂર
૨૪૧૧	યજ્ઞયાગ	यज् । હોમહવન
૨૪૧૨	વિરક્ત	वि+रञ्ज् । બાકાત, ઉદાસીન; ઉત્તેજિત; અપ્રસન્ન; અત્યંત લાલ
૨૪૧૩	સિદ્ધાર્થ	શ્રી મહાવીર સ્વામીના પિતાનું નામ
૨૪૧૪	ભૂપાળ	भू+पाल् । રાજા, પૃથ્વી પાલક
૨૪૧૫	યોગબળ	युज्+बल् । બેઉ પ્રકારના યોગથી કે એમાંના એકથી મળેલી શક્તિ
૨૪૧૬	વિમળ	वि+मल् । પવિત્ર, રાગ-દ્વેષ-અજ્ઞાનરૂપી મળરહિત
૨૪૧૭	અભયકુમાર	શ્રેણિક રાજા અને નંદા રાણીના પુત્ર, અત્યંત બુદ્ધિશાળી મંત્રી
૨૪૧૮	યૌક્તિક	युज् । યુક્તિપૂર્વક, બુદ્ધિપૂર્વક
	શિક્ષાપાઠ ૩૦	**સર્વ જીવની રક્ષા ભાગ ૨ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૪૧૯	માંસલુબ્ધ	मन्+स्+लुभ् । માંસની આસક્તિવાળા, માંસમાં ગુદ્ધિવાળા
૨૪૨૦	સસ્તાઈ	સસ્તું, અધિકતા હોવાથી ઓછી કિંમતે ઘણું મળે તે
૨૪૨૧	અકસ્માત્	અચાનક, એકાએક
૨૪૨૨	કાળજાનું	कालेय । કલેજાનું, હૃદયનું, યકૃત, પેટના જમણા ભાગના માંસલ અવયવનું
૨૪૨૩	સવા ટાંક ભાર	टंक । છ-સાત ગ્રામ, ૫૦૦ ગ્રામનો ૭૨મો ભાગ તે ૧ ટાંક, સવા પૈસાભાર
૨૪૨૪	મૂઆ વિના	मृ । મર્યા વિના
૨૪૨૫	ભેળી થઈ	ભરાઈ, ભેગા થયા, એકઠી થઈ
૨૪૨૬	કુશળ	कुश्+कलन् । ખબરઅંતર, સમાચાર; કલ્યાણ, મંગળ
૨૪૨૭	વિસ્મિત	वि+स्मि । આશ્ચર્યચકિત
પૃ.૮૦		
૨૪૨૮	સવા પૈસા ભાર	રૂપિયાના જૂના ૬૪ પૈસા, ૧ પૈસો વત્તા (+) ૪થા ભાગનો પૈસો એટલે સવા પૈસો, સવા પૈસાના વજન કે કિંમત જેટલું એટલે જરાક જ
૨૪૨૯	પ્રતિજ્ઞા	બાધા, પચ્ચક્ખાણ, નિયમ, ટેક
	શિક્ષાપાઠ ૩૧	**પ્રત્યાખ્યાન એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૪૩૦	પ્રત્યાખ્યાન	प्रति+आ+ख्या । પચ્ચક્ખાણ; અહિતકારી વસ્તુને ત્યાગવી; ૧૪ પૂર્વમાં ૯મું
૨૪૩૧	રૂંધન	रुन्ध् । નાશ
૨૪૩૨	વાંસાનો	पृष्ठ । પીઠનો
૨૪૩૩	વિસ્મૃતિ	वि+स्मृ । ભૂલી જવું, યાદ ન રહે
૨૪૩૪	ગ્રહવું	ग्रह् । લેવું, પકડવું, ખરીદવું
પૃ.૮૧	**શિક્ષાપાઠ ૩૨**	**વિનય વડે તત્ત્વની સિદ્ધિ છે એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૪૩૫	વિનય	वि+नी । કર્મોને વિશેષપણે દૂર કરે તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૪૩૬	તત્ત્વની સિદ્ધિ	શુદ્ધાત્માની સિદ્ધિ-મોક્ષ
૨૪૩૭	રાજગૃહી નગરી	મગધની રાજધાની, રાજગિર; દક્ષિણ બિહારમાં વિપુલગિરિ, રત્નાગિરિ, ઉદયગિરિ, સોનગિરિ, વૈભારગિરિ એ ૫ ટેકરીઓ વચ્ચે વસેલી નગરી
૨૪૩૮	અકાળે	મોસમ વિના, કટાણે, કસમયે
૨૪૩૯	આંબો	आम्र । કેરીનું ઝાડ
૨૪૪૦	લચી	લટકી, ઝૂલી
૨૪૪૧	ગુપ્ત રીતે	गुप् । છાની રીતે, ખબર ન પડે તેમ, છૂપી રીતે, અદૃશ્ય રહીને
૨૪૪૨	માળી	બાગ-બગીચાનું પોષણ-રક્ષણ કરનાર
૨૪૪૩	પોતા આગળ	પોતાની પાસે
૨૪૪૪	અભિલાષ	ઈચ્છા, ઝંખના, આકાંક્ષા
૨૪૪૫	થરથરતે પગે	ધ્રૂજતા પગે, ધ્રૂજતાં ધ્રૂજતાં
૨૪૪૬	લેવા ખાતર	લેવા માટે
૨૪૪૭	સાધ્ય થઈ	પ્રાપ્ત થઈ, આવડી ગઈ, સાધી લીધી
૨૪૪૮	વશીકરણ	વશ કરવાનું સાધન, મંત્ર, વિદ્યા
૨૪૪૯	ઉત્તરાધ્યયન	એક મૂળ સૂત્ર, જેમાં ૩૬ અધ્યયનો છે, મહાવીર સ્વામીની અંતિમ દેશના
૨૪૫૦	વડાનો	वड् । વડીલો, મોટા, મુરબ્બીઓનો

શિક્ષાપાઠ ૩૩ સુદર્શન શેઠ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૪૫૧	પ્રાચીન કાળમાં	જૂના સમયમાં-જમાનામાં, પહેલાંના સમયમાં, મહાવીર સ્વામી પહેલાં
૨૪૫૨	કાંતિમાન	कम्+क्तिन् । આભા-શોભા-દીપ્તિવાળા
૨૪૫૩	ઉજાણી	उद्यानिका । વન, મંદિર વગેરે સ્થળે ઊજવાતું જમણ, વનભોજન

પૃ.૮૨

૨૪૫૪	આવાસના ગોખમાં	મહેલના ઝરૂખામાં-બારીમાં
૨૪૫૫	અનુચરી	દાસી
૨૪૫૬	રમ્ય	रम् । સુંદર, દેખાવડા, મન રમી જાય તેવા
૨૪૫૭	કટાર ભોંકાઈ	બહુ દુઃખ થયું
૨૪૫૮	કારી ઘા	વસમી વેદના
૨૪૫૯	અંધેર	अंधकर । અવ્યવસ્થા, અરાજકતા
૨૪૬૦	કાનના કાચા	વગર વિચાર્યે-તપાસ્યે ગમે તેની વાત માની બેસે તેવા લોકો
૨૪૬૧	તાતા તેલમાં	ઊકળતાં-કડકડતાં તેલમાં
૨૪૬૨	ટાઢા	ઠંડા
૨૪૬૩	શૂળીએ ચઢાવવો	ફાંસી આપવી
૨૪૬૪	સૃષ્ટિના દિવ્ય ભંડારમાં અજવાળું છે	સાચી વાત અંતે પ્રકાશ પામે છે
૨૪૬૫	શૂળી ફીટીને	शूल् । શૂળી ફાટીને, મટીને; પ્રાણદંડ-ફાંસી માટેનું ત્રિશૂળ મટીને
૨૪૬૬	ઝળઝળતું	झिल्ली । પ્રકાશતું, સૂર્યપ્રકાશ જેવું
૨૪૬૭	દેવદુંદુભિ	दुन्दु+भा । વિશિષ્ટ પ્રસંગે દેવો દ્વારા વગાડવામાં આવતું વાજિંત્ર, નગારું
૨૪૬૮	સત્યશીળ	સત્ અને શીલ, બ્રહ્મચર્ય
૨૪૬૯	ઝળકી ઊઠ્યું	ઝલકી ગયું, ચળકવા માંડ્યું, તેજ મારવા માંડ્યું, પોત પ્રકાશી ગયું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૪૭૦	શ્રેણિએ	श्रि+णि । ચઢતી-વર્ધમાન દશાએ, સમૂહ-સમુદાય, રેખા-પંક્તિ
	શિક્ષાપાઠ ૩૪	**બ્રહ્મચર્ય વિષે સુભાષિત — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૪૭૧	બ્રહ્મચર્ય	ब्रह्, ब्रह्मन्+चर् । આત્મામાં ચર્યા; ૮ પ્રકારે મૈથુનનો-અબ્રહ્મચર્યનો ત્યાગ
૨૪૭૨	સુભાષિત	सु+भाष् । સારાં વચન, સારી ભાષામાં કહેલું કાવ્ય
૨૪૭૩	નીરખીને	निर्+ईक्ष् । નિરીક્ષણ કરીએ તો પણ, નીરખતાં, જોતાં
૨૪૭૪	નવયૌવના	नु+अप्+युवन् । તાજી યુવાન સ્ત્રી
૨૪૭૫	વિષયનિદાન	વિષયભોગની ઇચ્છા, વિષયભોગનું કારણ
૨૪૭૬	રમણી	रम् । સ્ત્રી
૨૪૭૭	નાયક	नी । નેતા, આગેવાન, દોરનાર, મુખ્ય પાત્ર; ૪ પ્રકાર – ધીરોદાત્ત, ધીરોદ્ધત, ધીરલલિત, ધીરપ્રશાંત. એના પણ ૪ ભેદ – અનુકૂળ, દક્ષિણ, શઠ, ધૃષ્ટ
૨૪૭૮	નૃપતિ	नृ+पा । રાજા, શાસક, માલિક, અધિપતિ
૨૪૭૯	પુર	पृ, पुर् । શહેર, નગરી; ગઢ; ઘર; અંતઃપુર-રાણીવાસ
૨૪૮૦	અધિકાર	अधि+कृ । સત્તા, શાસન, કબજો, આધિપત્ય
૨૪૮૧	ટળે	टल् । ન આવે, જતું રહે, દૂર જાય
૨૪૮૨	જ્ઞાન	ज्ञा । સમ્યક્જ્ઞાન
૨૪૮૩	ધ્યાન	ध्यै । આત્મધ્યાન
૨૪૮૪	છાકે	વધે, છલકાય, ઊભરે, નશો-તોર-મદ ચઢે, બહેકી જાય, ફુલાઈ જાય
૨૪૮૫	જ્યમ	જેમ
પૃ.૮૩		
૨૪૮૬	નવ વાડ	બ્રહ્મચર્યરૂપી વૃક્ષનું રક્ષણ કરનાર નવ વિધિ : વસ્તી, કથા, આસન, ઈંદ્રિયનિરીક્ષણ, કુડ્યાંતર, પૂર્વક્રીડા, પ્રણીત રસ (દૂધ-ઘી), અતિમાત્રા આહાર અને ભૂષા એ ૯ નો ત્યાગ (વાંચો શિક્ષાપાઠ ૬૯)
૨૪૮૭	લવ	लू । ટુકડો; કોઈક જ; લવિંગ; જાયફળ; વાળ; ૩૬ નિમેષ; રામપુત્ર, કુશબંધુ
૨૪૮૮	તત્ત્વવચન	तत्+त्व+वच् । શાસ્ત્ર વચન, જ્ઞાનીનું વચન, યથાર્થ વચન, નિષ્કર્ષ વાક્ય
૨૪૮૯	સુરતરુ	કલ્પવૃક્ષ, ઇચ્છિત ફળ આપતું વૃક્ષ, દેવતાઈ ઝાડ
૨૪૯૦	વાણી	वण्+इण् । વચન, શબ્દ, ભાષા; સરસ્વતી દેવી; વાચાશક્તિ; નાદ-ધ્વનિ
૨૪૯૧	દેહ	दिह् । કાયા, શરીર
૨૪૯૨	નરનારી	नृ+अच् । नृ+अञ् । પુરુષ-સ્ત્રી
૨૪૯૩	અનુપમ ફળ	ઉપમા ન આપી શકાય તેવું ઉત્કૃષ્ટ ફળ-પરિણામ
૨૪૯૪	પાત્ર	पा+ष्ट्रन् । આધાર; યોગ્યતાવાળો જીવ, યોગ્ય; કોઈપણ વાસણ
૨૪૯૫	મતિમાન	બુદ્ધિશાળી, સુજ્ઞ, વિચારવાન
	શિક્ષાપાઠ ૩૫	**નવકાર મંત્ર — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૪૯૬	નવકાર મંત્ર	નમસ્કાર મંત્ર, પંચપરમેષ્ઠી મંત્ર, જૈનોનો સુપ્રસિદ્ધ મંત્ર
૨૪૯૭	અરિહંતના ૧૨ ગુણ	અશોક વૃક્ષ, સુરપુષ્પવૃષ્ટિ, દિવ્યધ્વનિ, ચામર, સિંહાસન, ભામંડલ, દુંદુભિ, છત્ર એ ૮ પ્રાતિહાર્ય અને અપાયઅપગમ, જ્ઞાન, પૂજા, વચન એ ચાર અતિશય મળી ૧૨ ગુણ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૪૯૮	સિદ્ધના ૮ ગુણ	અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અવ્યાબાધ સુખ, અનંત ચારિત્ર, અક્ષય સ્થિતિ અરૂપીપણું, અગુરુલઘુત્વ, અનંત વીર્ય
૨૪૯૯	આચાર્યના ૩૬ ગુણ	૫ ઈન્દ્રિયોનો નિગ્રહ, ૯ ગુપ્તિ-વાડ સહિત બ્રહ્મચર્ય, ૪ કષાયથી મુક્ત, ૫ મહાવ્રત ધારણ, જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર-તપ અને વીર્ય એ ૫ આચારનું પાલન, મન-વચન-કાયની ૩ ગુપ્તિ, ૫ સમિતિ પાલન
૨૫૦૦	ઉપાધ્યાયના ૨૫ (પંચવીશ) ગુણ	૧૧ અંગ (આગમ), ૧૨ ઉપાંગ, ચરણસિત્તેરી અને કરણસિત્તેરી ચરણસિત્તેરી : ૫ મહાવ્રત, ૧૦ યતિધર્મ, ૧૭ સંયમ, ૧૦ વૈયાવચ્ચ, ૯ બ્રહ્મચર્યવાડ, જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર એમ ૩, તપ ૧૨, ૪ કષાયનિગ્રહ કરણસિત્તેરી : ૪ પિંડવિશુદ્ધિ, ૫ સમિતિ, ૧૨ ભાવના, ૧૨ પડિમા, ૫ ઈન્દ્રિયનિગ્રહ, ૨૫ પ્રતિલેખના, ૩ ગુપ્તિ, ૪ અભિગ્રહ.
૨૫૦૧	સાધુના ૨૭ ગુણ	૫ મહાવ્રત, રાત્રિભોજન ત્યાગ, ૫ ઈન્દ્રિય નિગ્રહ, ૬ કાય જીવની રક્ષા, લોભત્યાગ, ક્ષમાધારણ, ચિત્તની નિર્મળતા, વિશુદ્ધ વસ્ત્રપડિલેહણ, સંયમ યોગમાં પ્રવૃત્તિ, અકુશલ મન-વચન-કાયાનો ત્યાગ, પરિષહ સહન કરવા, મરણાંત ઉપસર્ગ સહન કરવા શ્વે.આમ્નાય મુજબ, પંચ પરમેષ્ઠિના કુલ ગુણ ૧૦૮ છે, દિગંબર આમ્નાય મુજબ પંચ પરમેષ્ઠિના કુલ ગણ ૧૪૩ છે, અરિહંતના ૩૪ અતિશય અને સાધુના ૨૮ મૂળ ગુણ ગણે એટલે.
૨૫૦૨	અંગૂઠો	હાથ-પગનું પહેલું આંગળું
૨૫૦૩	ટેરવું	આંગળીનો ટોચનો ભાગ
૨૫૦૪	પંચ પરમેષ્ઠિ	પાંચ પરમ ઈચ્છનીય, પરમ કલ્યાણકારી, પરમ ઈષ્ટ
૨૫૦૫	પરમોત્કૃષ્ટ	સર્વશ્રેષ્ઠ
૨૫૦૬	આદ્યરૂપ	શરૂઆતના, પ્રારંભરૂપે
૨૫૦૭	સત્યગુણ	સહજ એવું આત્મસ્વરૂપ
૨૫૦૮	વ્યાખ્યાન	वि+आ+ख्या । ભાષણ, પ્રવચન, ખુલાસાવાર કહેવું, સ્પષ્ટ સમજૂતિ

પૃ.૮૪

૨૫૦૯	અસિઆઉસા	અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુના એકેકો ૧લો અક્ષર
૨૫૧૦	મહદ્‌ભૂત	અદ્‌ભુત, મહાન આત્મા પ્રાપ્ત થાય તેવું
૨૫૧૧	ૐ	પ્રણવ, બ્રહ્મ; મંગલ; હા, બહુ સારું; ગંભીર સમર્થન, अवति रक्षति संसार-सागरात् सः ओम् । જે સંસારભાવથી રક્ષા કરે તે ઓમ્‌કાર; અરિહંતનો अ, સિદ્ધનો-અશરીરીનો अ, આચાર્યનો आ, ઉપાધ્યાયનો उ, સાધુ-મુનિનો म् એમ अ+अ+आ+उ+म् =ॐ =પંચ પરમેષ્ઠિ अ=બ્રહ્મા, उ=વિષ્ણુ, म=મહેશ, ँ= શક્તિ, ं=પરબ્રહ્મ એમ પંચદેવ अ=અધ્યાત્મ, उ=ઉન્નતિ, म्=મુક્તિ; अ=અવિરત, उ=ઉપાસના, म्=મનને લગાડવું. આવા ૧૦૦ કે વધુ અર્થ કરી શકાય.
૨૫૧૨	યોગબિંદુ	યોગ-મોક્ષની મૂળભૂત શક્તિ, ૐ માં अ,उ,म् આ ત્રણ માત્રાઓ છે, ँ નાદ અને ं બિંદુ છે જે વર્ણાત્મક માત્રાથી પર છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શિક્ષાપાઠ ૩૬ અનાનુપૂર્વી એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૫૧૩	અનાનુપૂર્વી	अन्+अनु+पूर् । પછી કે પછી-પહેલાં નહિ પણ ગમે તે ક્રમ, અક્રમરૂપ રચના
૨૫૧૪	કોષ્ટક	કોઠો
૨૫૧૫	ચંચળ	चञ्च् । અસ્થિર, ચલિત થઈ જાય તે, ગતિશીલ, કંપતું, ધ્રૂજતું, પવન
૨૫૧૬	બાર પ્રતિજ્ઞાદિક	૧૨ વ્રત વગેરે
૨૫૧૭	મહાયોગની શ્રેણિએ ચઢવા	આત્મામાં સ્થિર થવા
૨૫૧૮	કોષ્ટકાવલી	આડી-ઊભી સમાંતર લીટીઓ દોરતાં ચારખૂણાની આકૃતિ પડે તેવા કોઠાની હાર
૨૫૧૯	લોમવિલોમ સ્વરૂપ	આડી અવળી રીતે, ક્રમ-અક્રમ
૨૫૨૦	લક્ષબંધ	હારબંધ, લાઈનબદ્ધ; લક્ષ બંધાય માટે
૨૫૨૧	ખટપટ	દાવપેચથી કામ કરવાની રીત, પંચાત, કડાકૂટ
૨૫૨૨	સંસારતંત્ર	सम्+सृ+तन्त्र् । સંસાર વ્યવસ્થા-શાસન
૨૫૨૩	ધર્મ કરતાં ધાડ	ધર્મક્રિયા કરતાં બીજા વિકલ્પો કરે તો લૂંટાઈ જાય, પાપ બાંધે

શિક્ષાપાઠ ૩૭ સામાયિક વિચાર ભાગ ૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૫૨૪	શિક્ષાવ્રત	શુદ્ધ સમાધિભાવ પ્રાપ્ત કરવાના અભ્યાસ માટેનું ૧૨ વ્રતમાં પહેલાં ૫ મહાવ્રત-અણુવ્રત, પછીનાં ૩ ગુણવ્રત, છેલ્લાં ૪ શિક્ષાવ્રત
૨૫૨૫	વ્યુત્પત્તિ	वि+उद्+पद् । શબ્દના અર્થનો બોધ કરનાર શક્તિ, શબ્દનો ક્રમિક વિકાસ

પૃ.૮૫

૨૫૨૬	દોરંગી	બે રંગવાળું, ચંચળ, તરંગી, ફરતા, અસ્થિર
૨૫૨૭	વિશુદ્ધ પરિણામ	શુદ્ધના લક્ષે જે શુભ ભાવ, ધર્મધ્યાન છે તે
૨૫૨૮	ભૂલ	એકને બદલે બીજું બોલી નાખે, વિપરીત બોલાઈ જાય
૨૫૨૯	વિસ્મૃતિ	वि+स्मृ । આગળ શું બોલવું તે યાદ ન આવે, અટકી જાય, ભૂલી જવું, વિસ્મરણ
૨૫૩૦	ઉન્માદ	उद्+मद् । વૃત્તિ કાબૂમાં ન રહે તે
૨૫૩૧	આકાશપાતાલના ઘાટ	દુનિયા આખીના વિચાર, જમીનથી આસમાન સુધીના વિકલ્પ

પૃ.૮૬ શિક્ષાપાઠ ૩૮ સામાયિક વિચાર ભાગ ૨ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૫૩૨	વિજ્ઞાનવેત્તા	શાસ્ત્રાદિ વિશેષ જ્ઞાનને જાણનારા
૨૫૩૩	વિકથા	ધર્મકથાથી વિરુદ્ધની કથા, 'ગોમ્મટસાર' માં ૨૫ પ્રકારે, મુખ્ય ૪ પ્રકારે – સ્ત્રી-પુરુષની, ભોજનની, દેશ-વિદેશની, રાજા-સરકારની વાતો
૨૫૩૪	સૂત્રપાઠ	શાસ્ત્રના પાઠ કે સામાયિક વ્રત આદરવા-પાળવાની વિધિમાં બોલાતા પાઠ
૨૫૩૫	ન્યૂનાધિક	ઓછું કે વધારે
૨૫૩૬	ગુર્વાદિક	ગુરુ વગેરે
૨૫૩૭	ટચાકા	હાથ-પગની આંગળી વાળીને અવાજ કરે તે
૨૫૩૮	અંગ મરડે	આળસ ખાય-બતાવે
૨૫૩૯	ઘરડાઘરડ	ખંજવાળે, વલૂરે
૨૫૪૦	વિમાસણ	वि+मृश् । વિમાસવું, પસ્તાવો; ઊંડી ચિંતા; સામાયિક દરમ્યાન ગાલ પર કે ગળે હાથ રાખીને શોકગ્રસ્ત થઈને બેસવું, પોંજ્યા વિના શરીર ખંજવાળવું, રાત્રે આમતેમ જવું-આવવું વગેરે કાયાનો દોષ
૨૫૪૧	ટાઢ પ્રમુખની	મુખ્યત્વે ઠંડીની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૫૪૨	પાંચ અતિચાર	૫ દોષ — મણ દુપ્પણિહાણે : મનથી હિંસા કરી હોય, વયદુપ્પણિહાણે : વચનથી હિંસા કરી હોય, કાયદુપ્પણિહાણે : કાયાથી હિંસા કરી હોય, સામાઇયસ્સ સઇ અકરણયાએ : સામાયિક કર્યું છે કે નહિ તેની ખબર ન રહી હોય, સામાઇયસ્સ અણવઠિયસ્સ કરણયાએ : સામાયિકવ્રતનો સમય થયા પહેલાં પાળી લીધું હોય.
૨૫૪૩	ટાળવા	ન કરવા, ન થવા દેવા
	શિક્ષાપાઠ ૩૯	**સામાયિક વિચાર ભાગ ૩ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૫૪૪	વિજ્ઞાનવેત્તા	वि+ज्ञा+विद् । કેવળજ્ઞાની, સર્વજ્ઞ
૨૫૪૫	બે ઘડી	૪૮ મિનિટમાં ૧ સમય ઓછો
૨૫૪૬	કાળ	कल् । સમય, સમયનો વિભાગ; યોગ્ય સમય; મોસમ, ૬ દ્રવ્યમાં ૧
૨૫૪૭	ભારે કર્મીઓ	ધર્મ વખતે કર્મ બાંધે તેવા જીવો
૨૫૪૮	અવસરમાં	પ્રસંગે, તકે, સમયે, ટાણે; ફુરસદમાં, વર્ષમાં
૨૫૪૯	બાહુલ્યતા	बह्, बहु, बहुल । અધિકતા, પ્રચુરતા; કાળાશ, અશુભતા
૨૫૫૦	સાઠ ઘડીના અહોરાત્ર	૨૪ કલાક, ૨ ઘડી=૪૮ મિનિટ, ૬૦ ઘડી=૧૪૪૦ મિનિટ
પૃ.૮૭		
૨૫૫૧	લોગસ્સનો કાયોત્સર્ગ	લોકનો પ્રકાશ કરનારા ૨૪ તીર્થંકરદેવોની સ્તુતિ કરતો 'લોગસ્સ' નામનો પાઠ બોલતાં કાઉસગ્ગ કરવો
૨૫૫૨	શાસ્ત્રાધાર	શાસ્ત્રના આધાર
૨૫૫૩	સામાયિકી કાળ	સામાયિકનો સમય
૨૫૫૪	સદ્ભાવ	સ્વભાવ-અસ્તિત્વ-'હું આત્મા છું' એ ભાવ; સારો ભાવ; હોંશ-ઉત્સાહ
	શિક્ષાપાઠ ૪૦	**પ્રતિક્રમણ વિચાર એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૫૫૫	પ્રતિક્રમણ	प्रति+क्रम् । સામું જવું, દોષની સાથે જવું-સ્મરણ કરી જવું
૨૫૫૬	સંધ્યાકાળે	सम्+ध्यै । દિવસ-રાત વચ્ચેની સંધિનો સમય, સાંજે
૨૫૫૭	આવશ્યક	अव+श्यै । અવશ્ય કરવા યોગ્ય કાર્ય-નિયમ, સંયમી યોગ્ય ક્રિયા; કષાય-રાગ-દ્વેષને વશ નહીં તે, તેનું આચરણ તે આવશ્યક (ઉપદેશામૃત પૃ.૩૧૨)
૨૫૫૮	પખવાડિયે	पक्ष् । પંદર દિવસે, પાક્ષિક
૨૫૫૯	સંવત્સરે	सम्+वस्+सरन् । પર્યુષણના છેલ્લા દિવસે; વર્ષે, સાલે
પૃ.૮૮	**શિક્ષાપાઠ ૪૧**	**ભિખારીનો ખેદ ભાગ ૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૫૬૦	ભટકતો	રખડતો
૨૫૬૧	આજીજી	વિનંતિ, અરજી
૨૫૬૨	કરુણા પામીને	દયા લાવીને
૨૫૬૩	જરા	સહેજ, થોડું
૨૫૬૪	મીંચાઇ ગઇ	બંધ થઇ ગઇ
૨૫૬૫	નિદ્રાવશ થયો	ઊંઘી ગયો
૨૫૬૬	રમણીય	रम् । સુંદર
૨૫૬૭	શયન	शी । સૂઈ જવું
૨૫૬૮	ચાંપે	દાબે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२५६९	મંદ મંદ	ધીમો ધીમો, આછો આછો
२५७०	સ્વપ્ન	स्वप् । ઊંઘમાં સારા-ખરાબ વિચાર કે દૃશ્ય આવે તે
२५७१	ભોગ લેતાં	भुज् । આનંદતાં, ભોગવતાં
२५७२	રોમ ઉલ્લસી ગયાં	उद्+लस् । આખા શરીરમાં આનંદ વ્યાપી ગયો
२५७३	મેઘ મહારાજા	વાદળ, વરસાદ
२५७४	ઝબકારા	પ્રકાશ, રોશની
२५७५	ગાજવીજ	આકાશમાં વાદળાં અથડાતાં થતી ગર્જના અને વીજળીના ઝબકારા
२५७६	ભિખારી	भिक्षा+आहारी । આહાર-જમવા માટે ભિક્ષા-યાચના કરનાર
	શિક્ષાપાઠ ૪૨	**ભિખારીનો ખેદ ભાગ ૨ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
२५७७	ખેદ	खिद् । શોક
२५७८	ખોખરો	બોદો, અરધો ફૂટેલો-તૂટેલો
२५७९	ગોખજાળીવાળાં	બહુ ફાટેલાં, નાનાં-મોટાં કાણાંવાળાં
२५८०	મિથ્યા આડંબર	ખોટો વૈભવ, ઠાઠમાઠ
२५८१	ભવ્યો	भू । સાચું સાંભળીને પોતાનાં પરિણામ ફેરવી શકે, મોક્ષને યોગ્ય જીવો
પૃ.૮૯	**શિક્ષાપાઠ ૪૩**	**અનુપમ ક્ષમા — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
२५८२	ક્ષમા	क्षम् । દશ યતિધર્મમાં ૧લો ક્ષમાધર્મ
२५८३	અંતર્શત્રુ	अन्तर्+शद्+कुन् । આંતરિક દુશ્મન; કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ અને મત્સર; ક્રોધ-માન-માયા-લોભ
२५८४	ખડ્ગ	તલવાર, તરવાર, અસિ
२५८५	પવિત્ર આચાર	જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર-તપ અને વીર્ય એ પાંચ આચાર
२५८६	બખ્તર	સૈનિક વગેરેને પહેરવાનું લોઢાના તારનું રક્ષણાત્મક સાધન, કવચ
२५८७	કૃષ્ણ વાસુદેવ	૬૩ શલાકા પુરુષોમાં ૯ વાસુદેવ : ત્રિપૃષ્ઠ, દ્વિપૃષ્ઠ, સ્વયંભૂ, પુરુષોત્તમ, પુરુષસિંહ, પુરુષપુંડરિક, દત્ત, નારાયણ (લક્ષ્મણ) અને કૃષ્ણ
२५८८	મહાસુરૂપવાન	અત્યંત સારું રૂપ, આકાર (બંધારણ), વાન (રંગ) વાળા; ખૂબ દેખાવડા
२५८९	સ્મશાન	श्मन्+शी । હિન્દુઓના મરણ પછી શબના અગ્નિસંસ્કાર કરવામાં આવે છે તે જગ્યા, સ્થળ, એકાંતભૂમિ, મસાણ, શ્મશાન
२५९०	ભગવાન નેમિનાથ	આ અવસર્પિણી કાળના ૨૨મા તીર્થંકર, બીજું નામ અરિષ્ટનેમિ
२५९१	વેરે	द्वार । સાથે, જોડે (સગાઈ-લગ્ન); પેઠે
२५९२	સગપણ	લગ્ન પહેલાં વર-કન્યા વચ્ચે નક્કી થતો પાકો સંબંધ, સગાઈ, વેવિશાળ
२५९३	વિશુદ્ધ ભાવ	દેહથી ભિન્ન આત્મા છે એવા ધર્મધ્યાનવાળો ભાવ
२५९४	સ્થિતિસ્થાપક	પોતાની અસલ (મૂળ) સ્થિતિમાં આવી જનારું, અન્ય વિકલ્પમાં ન જવા દે તેવું
२५९५	પાઘડી	માથે પહેરવા લાંબા અને ટૂંકા પનાના ઝીણા-આછા કપડાને વીંટાળીને બનાવેલો અમુક ઘાટ-આકાર, ફેંટો, શિરોભૂષણ
२५९६	પાઘડી બંધાવી	તક આપી, ભેટ આપી
२५९७	સ્વસદ્ભાવ	સ્વભાવ, અસ્તિત્વ, આત્મસ્વભાવ
२५९८	હથેળી	હાથની પંજા ઉપરની કોમળ સપાટી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२५९९ મોક્ષ હથેળીમાં મુક્ત ભાવ કે નિજ શુદ્ધતા પોતાના હાથમાં જ છે, (પત્રાંક ૫૫; આત્મસિદ્ધિ ગાથા ૧૨૩) બે હથેળી બાજુબાજુમાં રાખતાં દેખાતી અર્ધચંદ્રાકાર સિદ્ધશિલા

२६०० નામાંકિત नामन्+अङ्क । પ્રસિદ્ધ, વિખ્યાત, જાણીતી

પૃ.૯૦ શિક્ષાપાઠ ૪૪ રાગ એપ્રિલ ૧૮૮૪

२६०१ ગણધર ગૌતમ ઈન્દ્રભૂતિ નામે વેદપારંગત બ્રાહ્મણ, મહાવીર સ્વામીના ૧ લા ગણધર

२६०२ અનુપમેય સિદ્ધિ ઉપમા ન આપી શકાય તેવી સિદ્ધિ, સિદ્ધપદ, મોક્ષ

२६०३ નિર્વાણ निर्+वा । વાન-વર્ણ-દેહ વિનાની શુદ્ધ અવસ્થા, વાયુ વિનાની સ્થિતિ, ઓલવાઈ જવું, બુઝાઈ જવું, મૃત્યુ, મોક્ષ

२६०४ સંભાર્યો યે નહીં सम्+स्मृ । યાદ પણ ન કર્યો, સ્મર્યો નહીં

२६०५ નીરાગ શ્રેણિ રાગ, શોક છોડીને વીતરાગતાના માર્ગે, ચારિત્ર મોહનીયનો ક્ષય થાય તેવી આત્માની ચઢતી દશા

२६०६ પ્રાંતે प्र+अन्त । અંતે, છેવટે, આખરે

२६०७ અટકન અટકવું, અટકી જવું, ન ટકવું, ગતિ-પ્રવૃત્તિ બંધ પડવી

શિક્ષાપાઠ ૪૫ સામાન્ય મનોરથ એપ્રિલ ૧૮૮૪

२६०८ સામાન્ય समान । ઘણા બધા જીવોએ-શ્રાવકોએ કરવા યોગ્ય

२६०९ સવૈયા ત્રીસ, એકત્રીસ કે બત્રીસ માત્રાનો છંદ

२६१० મનોરથ મનની ઈચ્છા, કોડ, હોંશ, ઉમંગ, ભાવના

२६११ મોહિની ભાવ मुह्+भू । રાગ-મોહ ભાવ, અપ્સરા કે વિષ્ણુએ લીધેલ સ્ત્રીરૂપ પ્રત્યે સ્નેહભાવ

२६१२ અધીન વશ, શરણે, તાબે

२६१३ નયને આંખથી

२६१४ લોભ સમારી लुभ्+सम्+आ+रचय् । પરિગ્રહનો નહિ પણ તત્ત્વનો લોભ રાખી, લોભ સમો-સમ્યક્ કરી, લોભ સાચવીને, લોભ સુધારી, લોભ દુરસ્ત કરી

२६१५ નેમ નિયમ

२६१६ ક્ષેમક क्षि+मन् । સુરક્ષિત, સુખી, પ્રસન્ન, નીરોગી રાખનાર

२६१७ ભવહારી भू+हृ । ભવ હરનાર, દૂર કરનાર

२६१८ ત્રિશલાતનયે ત્રિશલા માતાના પુત્ર મહાવીર સ્વામીએ

२६१९ વિશોધ આત્માની ખોજ કરવા તત્ત્વનો વિશેષ વિચાર કરવો, ઊંડી દૃષ્ટિથી તપાસવું

२६२० સંશયબીજ શંકાનું બી, બીજ

२६२१ રાજ્ય પરમકૃપાળુદેવનું નામ (રાજચંદ્ર); આત્માનું જ રાજ હજો

२६२२ અપવર્ગ ઉતારુ મોક્ષનો મુસાફર-પથિક-યાત્રી

શિક્ષાપાઠ ૪૬ કપિલ મુનિ ભાગ ૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪

२६२३ ઉદર પેટ, એક માતાનાં લોહીથી

२६२४ પરધામ ગયા ગુજરી ગયા, દેહ છૂટી ગયો, મૃત્યુ પામ્યા

२६२५ લાડપાલ લાલનપાલન, લાડપૂર્વક પોષણ

પૃ.૯૧

२६२६ પૂંજી માલ-મિલકત, કમાણી, મૂડી

२६२७ શાસ્ત્રીય શાસ્ત્રીની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૬૨૮	દડદડ આંસુ ખરવા	સતત આંસુ ટપકવા-ઢળવા, ખળખળ અશ્રુ વહેવાં-સરવાં
૨૬૨૯	આર્યાવર્ત	ऋ+आवर्त । આર્યખંડ, આર્યોની નિવાસભૂમિ, મધ્ય-ઉત્તર ભારત કે જે પૂર્વ-પશ્ચિમે સમુદ્રો દ્વારા અને ઉત્તર-દક્ષિણે હિમાલય- વિંધ્યગિરિ દ્વારા સીમાબદ્ધ
૨૬૩૦	અસ્તુ	अस्+तुन् । એમ થજો, હજો; પીડા, અદેખાઈ, અપયશ
૨૬૩૧	પંથે પળ્યો	पथ्+पल् । પગે ચાલીને રસ્તો પડ્યો-રસ્તો પકડ્યો
૨૬૩૨	અવધ	સમયમર્યાદા, અવધિ
૨૬૩૩	ઈતિહાસ	इति+ह+आस् । આ પ્રમાણે હતું-બન્યું, ભૂતકાળનો વૃત્તાંત, તવારીખ
	શિક્ષાપાઠ ૪૭	**કપિલ મુનિ ભાગ ૨** **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૬૩૪	લુબ્ધાયો	लुभ् । લોભાયો, લપેટાયો
૨૬૩૫	હળુકર્મી	અલ્પકર્મી, જેનાં પાપ-કર્મ ઓછાં-પાતળાં થઈ ગયા હોય તે, સુભાગી
૨૬૩૬	લોતાળ	જંજાળ
૨૬૩૭	બે માસા	मस् । સોના-રૂપા-મોતીને માપવાનું એકમ, ૧૬ રતિ, ૧ માસા=૮ રતિ
૨૬૩૮	ચીવટ	કાળજી, ખંત
૨૬૩૯	રક્ષપાળ	रक्ष+पाल् । રખેવાળ, રક્ષક
૨૬૪૦	અધરાત ભાગતાં	મધ્યરાત વીત્યા પછી
પૃ.૯૨	**શિક્ષાપાઠ ૪૮**	**કપિલ મુનિ ભાગ ૩** **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૬૪૧	પાંચ મહોર	પાંચ સોનાની મહોર, સિક્કા, ગીની, છાપ
૨૬૪૨	પંચવીશ	પચ્ચીસ, ૨૫
૨૬૪૩	લક્ષાધિપતિ	લખપતિ, લાખોપતિ
૨૬૪૪	અમલ	સત્તા, શાસન
૨૬૪૫	ભ્રષ્ટતા	भ्रश् । નાલાયકી
૨૬૪૬	ધર્યો રહેશે	પડ્યો રહેશે, અટકી જશે
૨૬૪૭	ગળકાં ખાધાં	પાણીમાં ડૂબેલા માણસને પાણી મોઢામાં પેસે ત્યારે ડચકડચક થાય તે
૨૬૪૮	સવળીએ આવ્યો	સમજણ આવી, સમ્યક્-સાચી સમજણ આવી
પૃ.૯૩		
૨૬૪૯	ઉચિત	उच् । યોગ્ય, ઠીક, મુનાસિબ; પ્રશંસનીય; પ્રચલિત
૨૬૫૦	સત્ય સંતોષ	सत्+सम्+तुष् । સમકિત સહિત લોભનો અભાવ
૨૬૫૧	નિરુપાધિ	निर्+उप+आ+धा । ઉપાધિ વિનાનું, ભ્રમ-ધોખા વગરનું
૨૬૫૨	વિવેકશીલ	शील् । હિત-અહિતને તરત સમજે તેવું, વિવેકયુક્ત આચરણ-સ્વભાવ
૨૬૫૩	અપૂર્વ શ્રેણિ	ક્ષપક શ્રેણિ, પૂર્વે કદી નથી થયા એવા ભાવની શ્રેણી; બેજોડ-અદ્ભુત; પરમાત્વભાવની શ્રેણિ,
૨૬૫૪	કપિલ મુનિ	કપિલ નામના કેવળી, ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનું ૮મું અધ્યયન
	શિક્ષાપાઠ ૪૯	**તૃષ્ણાની વિચિત્રતા** **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૬૫૫	તૃષ્ણા	तृष्+न । તૃષ-ના, સંતોષ ન હોવો તે, વાસનાવાળી ઈચ્છા, અભિલાષા
૨૬૫૬	મનહર છંદ	આઠ આઠ અક્ષરે વિરામ લેતો ૩૧ અક્ષરનો છંદ, કવિત્ત
૨૬૫૭	પટેલાઈ	**દે૦** पट्टइल । મુખીપણું, પટેલપણું, જમીન દસ્તાવેજની નકલ સાચવણ
૨૬૫૮	શેઠાઈ	श्रेष्ठ । નગરશેઠ થવાની ઈચ્છા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૬૫૯	તાકી	तर्क् । ઈચ્છી, ઝંખી, નિશાન બાંધી, બહુ તીવ્ર ઈચ્છા કરી, ઈરાદો રાખી
૨૬૬૦	મંત્રિતાઈ	मन्त्र् । મંત્રીપણું, મંત્રીપદ, રાજ્યની ગુપ્ત વાત-રહસ્ય જાણવાપણું
૨૬૬૧	નૃપતાઈ	नृ+पा, पाल् । રાજવીપણું, રાજાનું પદ
૨૬૬૨	દેવતાઈ	दिव् । દેવત્વ, દેવપણું
૨૬૬૩	શંકરાઈ	शम्+कृ । મહાદેવ, ઈન્દ્રપણું
૨૬૬૪	કરોચલી	કરચલી, વૃદ્ધ થતાં ચામડીમાં સળ પડે તે
૨૬૬૫	ડાચાં	મોં, મોઢું, ચહેરા માટે તિરસ્કારમાં; જડબું
૨૬૬૬	દાટ વળ્યો	ઠેકાણું ન રહ્યું, બેહાલ થયું, ખુવાર થયો
૨૬૬૭	કેશપટી	क्लिश्+पट् । વાળ
૨૬૬૮	શ્વેતતા	श्वित् । સફેદાઈ, ધોળાશ, સફેદ રંગ
૨૬૬૯	દાંત આવલી	દાંતની પંક્તિ, સમૂહ, દંતાવલિ
૨૬૭૦	હાડ	हड् । હાડકાં
૨૬૭૧	અંગરંગ	अङ्ग+रञ्ज् । શરીરનું નૂર-તેજ, ગાત્રની શોભા-હલનચલન-રંગઢંગ
૨૬૭૨	હરાઈ	हृ । હણાઈ, ચાલી ગઈ, જતી રહી
૨૬૭૩	રાંડ	रण्डा । વિધવા; વેશ્યા
૨૬૭૪	મમતા	मम+तल् । મારાપણું, મમત્વ, મમત, સ્નેહ. અભિમાન, અપનાપન
૨૬૭૫	ડંકા વાગે	ઉઘરાણી કરવા બારણાં ખખડાવે, આબરૂના ધજાગરા
૨૬૭૬	પુરપતિ	पुर+पा । નગરપતિ, રાજા
પૃ.૯૪		
૨૬૭૭	પિતૃ	पा+तृच् । પિતાશ્રી, બાપુજી, બાપ, જનક
૨૬૭૮	પરણી	प्री । પત્ની, વહુ, સ્ત્રી
૨૬૭૯	ધંધ	ધાંધલ, હઠ, તોફાન
૨૬૮૦	ઝાવા દાવા	વલખાં, તરફડિયાં; ઝાઝા દાવા (પિતા છું, પતિ છું, મોટો છું)
૨૬૮૧	છંડાય	છોડાય, ત્યજાય
૨૬૮૨	તૃષનાઈ	તૃષ્ણા
૨૬૮૩	જીવનદીપક	જીવન રૂપી દીવો, આયુષ્ય રૂપી દીવો
૨૬૮૪	ઝંખાઈને	ઝાંખો પડીને, બધી શક્તિ મંદ પડી ગઈ હોય
૨૬૮૫	ઈસે	ખાટલા-પલંગનો લાંબો ભાગ-દાંડો તે ઈસ, છેલ્લી ઈસે=છેલ્લી ઘડીએ
૨૬૮૬	ભાળી	भाल् । દેખી, જોઈ
૨૬૮૭	ભાખ્યું	भाष् । બોલ્યા, વદ્યા
૨૬૮૮	ટાઢી માટી થાય	મરી જાય, દેહમાંથી જીવ જાય ત્યારે શરીર ઠંડું થાય તે
૨૬૮૯	ખીજી	ખીજાઈને
૨૬૯૦	બુઢ્ઢે	વૃદ્ધે, બુઝુર્ગે, બુઢ્ઢાએ, ઘરડાએ
૨૬૯૧	આશાપાશ	આશા રૂપી બંધન-દોરડું-ફાંસલો
૨૬૯૨	ડોશે	ડોસાને, ડોસામાં

શિક્ષાપાઠ ૫૦ પ્રમાદ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૨૬૯૩	પ્રમાદ	આત્મસ્વરૂપનું વિસ્મરણ; મદ, વિષય, કષાય, વિકથા, સ્નેહ અને નિદ્રા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

એ મુખ્ય ૫ ભેદ; ૮-૧૫ પ્રકારે અને 'ગોમ્મટસાર' માં ૩૭,૫૦૦ ભેદ-પ્રકારે ૨૫ વિકથા x ૨૫ કષાય x ૫ ઈન્દ્રિય-છઠ્ઠું મન x ૫ નિદ્રા x ૨ પ્રણય

૨૬૯૪ **'समयं गोयम मा पमाए'** શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનાં ૩૬ માંથી ૧૦મા 'દ્રુમપત્રક' અધ્યયનની બધી-૩૭ ગાથાની ધ્રુવપંક્તિ, 'હે ગૌતમ! (ઈન્દ્રિયને સંયમમાં રાખનાર) સમય માત્રનો પ્રમાદ કરીશ નહીં' સમય એટલે કાળ; ક્ષણ, અવસર

૨૬૯૫ **લીધો કે લેશે** તરત મરવાનું હોય તો લીધો, થોડી વાર પછી મરવાનું હોય તો લેશે; વહેલો કે મોડો ઝડપી લેશે

૨૬૯૬ **અતિ વિચક્ષણ પુરુષો** પ્રમત્ત-અપ્રમત્ત મુનિવરો; અતિ બુદ્ધિમાનો-ચતુરો

૨૬૯૭ **વિચક્ષણ પુરુષો** આત્મકર્ત્તવ્યમાં ભૂલ ન આવવા દે તેવા શ્રાવકો-મુમુક્ષુઓ, તીવ્ર મુમુક્ષુઓ

૨૬૯૮ **મૂઢ પુરુષો** મોહ વિશેષ હોવાથી ધર્મ પ્રત્યે મૂર્ખ-જડ-બેભાન જેવા જીવો

૨૬૯૯ **ટેલટપ્પા** ગપ્પાં, નિરર્થક વાતો, મશ્કરી ઠઠ્ઠાની વાત, ચારે વિકથા

શિક્ષાપાઠ ૫૧ વિવેક એટલે શું ? એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૭૦૦ **લઘુ શિષ્યો** વિવેકની ખબર નથી એવા નાના શિષ્યો

૨૭૦૧ **સ્થળે સ્થળે** ઠેકઠેકાણે, વારંવાર

૨૭૦૨ **વિવેક** वि+विच् । સત્યને સત્યરૂપે અને અસત્યને અસત્યરૂપે સમજવું

પૃ.૯૫

૨૭૦૩ **આયુષ્યમનો** आयुस्+मतुप् । આયુષ્યવાળા, જીવંત; દીર્ઘાયુષી

૨૭૦૪ **મહારાજ** માનાર્થે વપરાય

૨૭૦૫ **શ્રેયસ્કર** श्रेयस्+कृ । કલ્યાણકારી, હિત કરનાર

૨૭૦૬ **દ્રવ્ય પદાર્થ** द्रु+पद+अर्थ । જડ પદાર્થ

૨૭૦૭ **ભાવ પદાર્થ** भू+पद+अर्थ । ચેતન, આત્મા

૨૭૦૮ **ભાવઅમૃતમાં આવવું** જ્ઞાન-દર્શનમાં આવવું

શિક્ષાપાઠ ૫૨ જ્ઞાનીઓએ વૈરાગ્ય શા માટે બોધ્યો ? એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૭૦૯ **બોધ્યો** बुध् । બોધ-ઉપદેશ આપ્યો

૨૭૧૦ **ખેદમય** સંસારમાં સુખ માટે કંઈ કરે અને પરિણામે દુઃખ આવે ત્યારે ખેદ થાય

૨૭૧૧ **દુઃખમય** સંસારમાં સુખ માટે પ્રયત્ન કરાય છે પરંતુ દુઃખ મળે છે તેથી

૨૭૧૨ **અવ્યવસ્થિત** સંસારમાં ખાવાપીવાનું કે પૈસાટકાનું વ્યવસ્થિત નથી, અસમાનતા છે તે

૨૭૧૩ **ચળવિચળ** સંસારમાં રાગ-દ્વેષ, રતિ-અરતિ થયા જ કરે છે તે

૨૭૧૪ **અનિત્ય** બાળક-યુવાન-વૃદ્ધ એમ એક જન્મમાં પણ બધી અવસ્થા ફરે છે તે

૨૭૧૫ **અનંત જીવનનો વ્યાઘાત** અનંત જીવન તે સિદ્ધ પર્યાયરૂપ છે. તે આત્માનું વાસ્તવિક જીવન છે. તે જન્મમરણથી હણાઈ રહ્યું છે તે વ્યાઘાત

૨૭૧૬ **અનંત મરણ** અનંત દેહ એક પછી એક છૂટે તે દ્રવ્યથી અનંત મરણ અને સમયે સમયે જીવ પોતાનું સ્વરૂપ ભૂલી બીજા ભાવ કરે તે ભાવથી અનંત મરણ

૨૭૧૭ **દેખાતી** સાચી નથી તેવી

૨૭૧૮ **ઈંદ્રવારણા** દેખાવ સુંદર, સ્વાદ મધુર પણ ખાતાં આંતરડાં કાપી મરણ કરે એવું ફળ

૨૭૧૯ **તટસ્થ લીન** तट्+स्था+ली । સંસારને કિનારે ઊભા રહીને સ્તબ્ધ-બેભાન, જડ જેવો કશું કરી શકે નહીં તેવો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૭૨૦	ભૂંડ	भुण्ड । તીવ્ર કામેચ્છાવાળું, મોટાં કુટુંબવાળું, વિષ્ટા-કચરો ખાનારું, વસ્તીમાં રહેતું ચોપગું પશુ, ડુક્કર, સૂવરની જાતિ

પૃ.૯૬

૨૭૨૧	ગ્રાહિત	જકડાયેલાં, ગ્રસી લીધેલાં
૨૭૨૨	પૂંઠ દીધી	પીઠ આપવી, વિરુદ્ધ દિશામાં જવું
૨૭૨૩	અનંત સુખ	જેનો અંત નથી તેવું મોક્ષનું સુખ, આત્માનું સુખ

શિક્ષાપાઠ ૫૩ મહાવીર શાસન એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૭૨૪	મહાવીર શાસન	મહાવીરનો ઉપદેશ, આ પંચમકાળમાં ૨૧,૦૦૦ વર્ષ સુધી ધર્મતીર્થપ્રવર્તન, આજ્ઞા, ઉપદેશ; અમલ, રાજ્ય
૨૭૨૫	પ્રણીત	प्र+नी । કરેલું, બનાવેલું, રચેલું, સ્થાપેલું, સિદ્ધ કરેલ
૨૭૨૬	૨૪૧૪ વર્ષ	'મોક્ષમાળા'ની પ્રથમ આવૃત્તિ (વિ.સં.૧૯૪૪) સમયે (વીર સં.૨૪૧૪)
૨૭૨૭	ત્રિશલાદેવી	મહાવીર સ્વામીનાં માતા જેમનાં બીજાં નામ વિદેહદિન્ના, પ્રીતિકારિણી
૨૭૨૮	સિદ્ધાર્થ રાજા	મહાવીર સ્વામીના પિતાશ્રી; જેમનાં બીજાં નામ શ્રેયાંસ, યશસ્વી
૨૭૨૯	નંદિવર્ધમાન	મહાવીર સ્વામીના મોટાભાઈ
૨૭૩૦	એક પક્ષ	એક પખવાડિયું
૨૭૩૧	અશેષ	તમામ, બધાં
૨૭૩૨	ભગવતી સૂત્ર	દ્વાદશાંગીમાં ૫ મું સૂત્ર; વિવાહપ્રજ્ઞપ્તિ, વ્યાખ્યાપ્રજ્ઞપ્તિ સૂત્ર પણ કહે છે જેમાં ગૌતમ પ્રભુએ શ્રી મહાવીર પ્રભુને પૂછેલા ૩૬,૦૦૦ સવાલ અને જવાબ છે
૨૭૩૩	દશ અપવાદ	સામાન્ય પરિસ્થિતિમાં ન બને પણ વિશેષ પરિસ્થિતિમાં બની જતાં અદ્ભુત જણાય તે આશ્ચર્ય, અપવાદ, અચ્છેરું. ૧૦ અચ્છેરા : તીર્થંકર પર ઉપસર્ગ, તીર્થંકરનું ગર્ભહરણ, સ્ત્રી તીર્થંકર, અભાવિત પરિષદ (દેશના નિષ્ફળ), કૃષ્ણનું અપરકંકા નગરીમાં જવું, ચંદ્ર તથા સૂર્યનું ભગવાન મહાવીરના સમવસરણમાં વિમાન સહિત આવવું, હરિવર્ષના મનુષ્યોથી હરિવંશની ઉત્પત્તિ, ચમરોત્પાત, એક સમયમાં ૧૦૮ સિદ્ધ, અને અસંયતિ પૂજા (ઠાણાંગ સૂત્ર; પંચવસ્તુ)
	૧૦ અપવાદ	आ+चर् । વિસ્મયપૂર્વક જણાય તે આશ્ચર્ય-અપવાદ કે અચ્છેરું

૧. તીર્થંકર પર ઉપસર્ગ : જેમના પ્રભાવે સો યોજન આસપાસ ઉપદ્રવો હોય તો નાશ પામે છે અથવા થતા નથી. એવા તીર્થંકર મહાવીર સ્વામીને છદ્મસ્થ અને કેવલી દશામાં પણ મનુષ્યો, તિર્યંચો અને દેવો દ્વારા ઉપસર્ગો થયા તે આશ્ચર્ય

૨. તીર્થંકરનું ગર્ભાપહરણ : સ્ત્રીની કૂખમાં ઉત્પન્ન થયેલા જીવને બીજી સ્ત્રીની કૂખમાં લઈ જવો તે ગર્ભસંહરણ. સોમિલ બ્રાહ્મણનાં પત્ની દેવાનંદાની કુક્ષિમાંથી હરિણગમેષી દેવે સિદ્ધાર્થ રાજાના રાણી ત્રિશલાદેવીની કુક્ષિમાં મહાવીર સ્વામીના ગર્ભને મૂક્યો. તીર્થંકર દેવો ક્ષત્રિય કુળમાં જ જન્મે. મરીચિના ભવમાં મહાવીર પ્રભુને બંધાયેલા નીચ ગોત્રકર્મનું પરિણામ !

૩. સ્ત્રી તીર્થંકર : સ્ત્રી તીર્થંકર વડે ઉત્પન્ન થયેલ દ્વાદશાંગી કે સંઘરૂપ તીર્થ તે સ્ત્રીતીર્થ. ૧૯મા તીર્થંકર મલ્લિનાથ પ્રભુ મલ્લિ કુંવરી તરીકે જન્મેલાં.

૪. અભાવિત પર્ષદા : અભવ્ય એટલે ચારિત્રધર્મને અયોગ્ય પર્ષદા એટલે તીર્થંકરના સમવસરણના શ્રોતાઓ. મહાવીર સ્વામીને કેવળજ્ઞાન થતાં જ દેવોએ સમવસરણ રચ્યું, દેશના થઈ પણ કોઈએ વિરતિનો સ્વીકાર ન કર્યો, દીક્ષા ન લીધી.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫. અપરકંકાગમન : ૯મા વાસુદેવ કૃષ્ણને અપરકંકા નગરીમાં જવાનું થયું તે. ધાતકી ખંડનાં ભરત ક્ષેત્રમાં પદ્મનાભ રાજાને અપરકંકા નગરીમાં કોઇ દેવે દ્રૌપદીનું અપહરણ કરીને આપેલ. ૫ પાંડવો સહિત શ્રીકૃષ્ણ બીજા દેવની સહાયથી ૨ લાખ યોજનનો દરિયો જમીનની માફક ઓળંગીને શંખનાદથી દ્રૌપદીને લઇ આવ્યા. એક જ જગ્યાએ ૨ તીર્થંકર, ૨ ચક્રવર્તી કે ૨ વાસુદેવ હોતા નથી. કદાચ આવી જાય તો એકબીજાને મળી શકતા નથી.

૬. સૂર્ય-ચંદ્રાવતરણ : કૌશામ્બી નગરીમાં સમવસરેલા મહાવીર સ્વામીને વંદવા પાછલા પહોરે આકાશમાંથી સૂર્ય-ચંદ્ર બન્નેનું એકસાથે મૂળ શાશ્વત વિમાન સાથે આવવું થયું તે આશ્ચર્ય. સામાન્ય રીતે ઉત્તરવૈક્રિય વિમાન સાથે આવે.

૭. હરિવંશોત્પત્તિ : હરિવર્ષક્ષેત્રના પુરુષવિશેષની પરંપરારૂપ વંશ તે હરિવંશ. જંબુદ્વીપના ભરત ક્ષેત્રના કૌશંબી નગરીના સુમુખ રાજાને વીરક વણકરની લાવણ્યમયી વનમાળા મેળવવાની તીવ્ર ઇચ્છા થઇ અને રાણી બનાવી. મહેલમાંથી બન્ને રસ્તા પર એકલા વિરહવ્યાકુળ વીરકને જોઇને આત્મનિંદા કરતા હતા ત્યાં જ વીજળી પડી, મૃત્યુ પામીને હરિવર્ષના ઉત્તમ ક્ષેત્રમાં હરિ-હરિણીરૂપે યુગલિક મનુષ્ય થયા. વીરક વણકર મરીને અજ્ઞાન તપથી કિલ્વિષક દેવ થયો. અવધિજ્ઞાનથી પૂર્વભવ જણાતાં વેરથી પેલાં યુગલને કલ્પવૃક્ષો સાથે ભરત ક્ષેત્રની ચંપાપુરીમાં લાવ્યો. તે વખતે ત્યાં ઇક્ષ્વાકુ વંશનો રાજા પુત્રરહિત મૃત્યુ પામેલો એટલે ત્યાં રાજા બનાવી દીધો, રાજા હરિએ સમુદ્ર સુધીની પૃથ્વી જીતીને લાંબો સમય રાજ કર્યું અને તેના નામે વંશ શરૂ થયો. આ રીતે હરિવંશકુળની ઉત્પત્તિ તે આશ્ચર્ય.

૮. ચમરેન્દ્રનો ઉત્પાત : અસુરકુમાર નિકાયના ઇન્દ્ર ચમરેન્દ્રનું ઉપરના દેવલોકમાં આકસ્મિક જવાનું થયું તે ઉત્પાત. બાળતપથી બનેલો ચમરેન્દ્ર સૌધર્મેન્દ્ર શક્રની સભામાં જઇને આક્રોશ કરવા લાગ્યો. શક્રે સામું વજ્ર છોડ્યું. ચમરેન્દ્ર મહાવીર સ્વામીના શરણે જઇને બે પગ વચ્ચે પેસી ગયો. શક્રે તીર્થંકરની આશાતનાના ભયે વજ્ર પાછું ખેંચી લીધું, ચમરેન્દ્રને આશ્વાસન આપ્યું, ભગવાનને નમન કરીને સ્વસ્થાનકે ગયો. ચમરેન્દ્ર પણ પછી બહાર નીકળી પ્રભુની સ્તુતિ કરી ચમરચંચા રાજધાનીમાં પહોંચી ગયો.

૯. એક સમયે ૧૦૮નું મોક્ષગમન : એક સમયે મધ્યમ અવગાહનાવાળા ૧૦૮ જીવ મોક્ષે જાય છે પણ એક સમયમાં એક ઉત્કૃષ્ટ અવગાહનાવાળા ૧૦૮ સિદ્ધ થાય એ આશ્ચર્ય છે. ઋષભદેવ પ્રભુ ૯૯ પુત્રો અને ૮ પૌત્રો સાથે મહા વદ ૧૩ ના દિને એક જ સમયે નિર્વાણ પામ્યા તે બધા જ ઉત્કૃષ્ટ અવગાહનાવાળા હતા

૧૦. અસંયતિ પૂજા : આરંભ પરિગ્રહવાળા અબ્રહ્મચારીઓની પૂજા-સત્કાર તે અસંયમીની પૂજા. ૯મા શ્રી સુવિધિનાથ તીર્થંકરના નિર્વાણ બાદ હુંડાવસર્પિણી કાળને કારણે સાધુઓનો વિચ્છેદ થયો. વૃદ્ધ શ્રાવકોને બધા ધર્મમાર્ગ પૂછવા લાગ્યા અને બદલામાં ધન વસ્ત્ર વડે પૂજવા પણ લાગ્યા. સમસ્ત તીર્થનો ઉચ્છેદ થવાથી ૧૦મા શ્રી શીતલનાથ પ્રભુના તીર્થ સુધી અસંયમી બ્રાહ્મણોની વિસ્તૃત પૂજા થઇ. ૯માથી ૧૬મા સુધીના ૮ તીર્થંકરના ૭ આંતરામાં તીર્થોચ્છેદને લીધે અસંયતિ પૂજા થઇ અને ૧લા ઋષભપ્રભુના સમયમાં મરીચિ, કપિલ વગેરેની પૂજા તે તીર્થની વિદ્યમાનતામાં થવા પામી હતી.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૭૩૪	'वंक जडाय पच्छिमा'	શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૨૩મા અધ્યયનમાં શ્રી કેશી-ગૌતમ સ્વામીના સંવાદની છેલ્લી ૨૬ મી ગાથા, 'પાછલા તીર્થંકરના શિષ્યો વાંકા અને જડ (થશે)'; વાંકા એટલે ભગવાનનું કહેલું માન્ય થાય એવી સરળતા વિનાના, વ્રતમાં બારી ઉઘાડી રાખનાર, દૂધમાંથી પોરા કાઢનાર, અવળા અર્થ કરનાર; જડ એટલે બુદ્ધિ-વિચાર વિનાના
૨૭૩૫	ધર્મતીર્થ	જે ધર્મથી તરાય તે ધર્મતીર્થ
પૃ.૯૭		
૨૭૩૬	દાઝ	ગરજ, ગ્રાહકતા, જિજ્ઞાસા
૨૭૩૭	શોધ	शुध् । શંકાનું સમાધાન, આત્મજ્ઞાનમાં શંકિત ન રહે તે યથાર્થ શોધ
૨૭૩૮	અર્ધદગ્ધો	અરધું-કાચું સમજનાર, થોડું કે નહીં જેવું જાણનારા
૨૭૩૯	અહંપદ	વધારે જાણ્યાનું અભિમાન
૨૭૪૦	દૃષ્ટિવાદ	૧૨ અંગમાં છેલ્લું જે પહેલું રચાયેલું પણ ન સમજાતાં આચારાંગ સૂત્ર વગેરે ૧૧ અંગ રચાયાં, જેમાં ૧૪ પૂર્વ હતાં, પણ આખું અંગ મળતું નથી
૨૭૪૧	પરમાવધિજ્ઞાન	આખો લોક જાણે અને સાથે અલોકનું યે થોડું જાણે એવું અવધિજ્ઞાન જે મનઃપર્યવ જ્ઞાન પછી અને કેવળજ્ઞાનની પહેલાં થાય
૨૭૪૨	અનેકાંત શૈલી	સ્યાદ્વાદ શૈલી
૨૭૪૩	કથનરૂપ મણિ	કથન રૂપી મોતી, રત્ન, સ્ફટિક
૨૭૪૪	ઉત્તમ અને શાંત મુનિ	સમ્યક્દર્શન સહિત અને કષાયરહિત મુનિ
૨૭૪૫	વિમળ આચાર	અતિચાર ન લાગે એવી રીતે વ્રત પાલન
૨૭૪૬	વિવેક	वि+विच् । જ્ઞાનદર્શનાદિ સ્વભાવને પોતાનું સ્વરૂપ જાણે અને અજ્ઞાન-અદર્શનને છોડે તે, ભેદજ્ઞાન
૨૭૪૭	તીર્થ	तृ+थक् । તરવાનું સ્થાન; શાસન-સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકારૂપ સંઘ
	શિક્ષાપાઠ ૫૪	**અશુચિ કોને કહેવી ? — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૭૪૮	જિજ્ઞાસુ	ज्ञा+सन् । કષાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષની અભિલાષા, ભવનો ખેદ, અંતરમાં દયા હોય તે (શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર ગાથા ૧૦૮); પોતાની પકડ મૂકે તે
૨૭૪૯	સંત	सत् । જેણે આત્મા પ્રાપ્ત કર્યો છે તે
૨૭૫૦	અશુચિ	અપવિત્રતા, અસ્વચ્છતા
૨૭૫૧	રેડવવું	ચલાવી લેવું, રોળવી લેવું
૨૭૫૨	પગરખાં	पादाग्ररक्षक । બૂટ, ચંપલ, જોડા, પગરક્ષક
૨૭૫૩	આતાપના	ખુલ્લા પગે સૂર્ય પ્રકાશમાં ગરમ રેતી પર ઊભા રહેવું કે કાયોત્સર્ગ કરવો
૨૭૫૪	સંસારી કર્ત્તવ્ય	સંસારી ભોગ
૨૭૫૫	યાવજ્જીવ	જીવે ત્યાં સુધી, જિંદગીભર, આજીવન
૨૭૫૬	ફૂટી બદામ	ફૂટેલી-ફાટ પડી ગયેલી બદામ; હલકું ચલણ
પૃ.૯૮		
૨૭૫૭	સ્થૂળ બુદ્ધિ	ઉપલક દૃષ્ટિએ વિચારતાં
૨૭૫૮	કામાગ્નિની પ્રદીપ્તતા	કામભોગની તીવ્ર ઇચ્છા
૨૭૫૯	શૌચાશૌચ	પવિત્ર-અપવિત્ર, મલિન-અમલિન; આત્માની પવિત્રતા-દેહની મલિનતા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શિક્ષાપાઠ ૫૫ સામાન્ય નિત્યનિયમ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૭૬૦ સામાન્ય — समान । બધાંને, સહુએ કરવા યોગ્ય, સાર્વજનિક, વિશેષતા વિનાના

૨૭૬૧ પ્રભાત પહેલાં — प्र+भा । અજવાળું થાય તે પહેલાં, બ્રાહ્મ મુહૂર્તમાં, લગભગ ૫ વાગ્યે

૨૭૬૨ યથાવસર — यथा+अवसर । અનુકૂળતાએ, તક-પ્રસંગ પ્રમાણે

૨૭૬૩ ઉપાસના — उप+आस् । પાસે બેસવું, પૂજા કરવી; સદ્ગુરુ હોય તો સેવા કરવી

૨૭૬૪ સંધ્યાવશ્યક — सम्+ध्यै । आवश्यक । સાંજે જરૂર કરવા યોગ્ય; દેવવંદન, પ્રતિક્રમણ

૨૭૬૫ અઢાર પાપસ્થાનક — अष्टादश+पा+प+स्था । પાપને રહેવાનાં ૧૮ સ્થાન : પદ-નગર : પ્રાણાતિપાત, મૃષાવાદ, અદત્તાદાન, મૈથુન, પરિગ્રહ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, અભ્યાખ્યાન (ખોટું આળ ચઢાવવું), પૈશૂન્ય (ચાડી ચુગલી કરવી), પરપરિવાદ (પારકી નિંદા કરવી), રઈઅરઈ (ગમા-અણગમા કરવા), માયામૃષા (કપટ સહિત જૂઠું બોલવું) અને મિથ્યાદર્શનશલ્ય (મિથ્યાત્વ)

શિક્ષાપાઠ ૫૬ ક્ષમાપના એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૭૬૬ ક્ષમાપના — क्षम् । ભૂલની કબૂલાત, આલોચના, ભૂલની માફી

૨૭૬૭ હે ભગવાન ! — भज्+घ । भग+वत् । સૌભાગ્ય-ઐશ્વર્ય-ગૌરવ-કીર્તિ-સૌન્દર્ય-પ્રેમ-પ્રમોદ-સદ્ગુણ-સર્વોત્તમતા-શક્તિ-ધર્મ-પ્રયત્ન-નિરપેક્ષતા જેનામાં છે તે ભગવાન, પ્રભુ કે પરમાત્માને સંબોધન

પૃ.૯૯

૨૭૬૮ ઉત્તમ શીલ — उद्+तमप्+शील् । મુખ્ય સદાચાર, શ્રેષ્ઠ બ્રહ્મચર્ય, આત્મામાં સ્થિરતા

૨૭૬૯ પવિત્રતા — पू+इत्र । આત્માની શુદ્ધતા, નિર્મળતા, પાપરહિતતા

૨૭૭૦ નીરાગી — निर्+आगस् । વીતરાગી, રાગરહિત, દોષરહિત, પાપશૂન્ય

૨૭૭૧ અપરાધ — अप+राध् । મોક્ષમાર્ગની આરાધના નથી કરી તે

૨૭૭૨ સૂક્ષ્મ વિચાર — सूच्+मन् । વસ્તુસ્વરૂપ સમજવા માટે કરવામાં આવતો ઊંડો-ઉત્તમ વિચાર

૨૭૭૩ તમારા તત્ત્વના — પરમાત્મ તત્ત્વના, તમારા શુદ્ધ સ્વરૂપના

૨૭૭૪ ચમત્કાર — પ્રકાશનો ઝબકારો, વિસ્મયકારક પ્રસંગ, પ્રભાવ; સ્વરૂપ સમજણ

૨૭૭૫ નિર્વિકારી — निर्+वि+कृ । નિર્લેપ, વિકાર વિનાના, વિભાવ વિનાના

૨૭૭૬ સત્ચિદાનંદસ્વરૂપ — सत्+चिद्+आनन्द । સત્ એટલે સત્ય, ચિત્ એટલે ચેતન, આનંદ એટલે આનંદ; ત્રણે મળીને પરિપૂર્ણ બ્રહ્મ, પરમાત્મા; અનંત સુખવાળા

૨૭૭૭ સહજાનંદી — સ્વાભાવિક રીતે સાથે આનંદ જ છે તેવા

૨૭૭૮ અનંતજ્ઞાની — જ્ઞાનમાં કોઈ આવરણ ન હોવાથી અનંતું જાણનાર, કેવળજ્ઞાની

૨૭૭૯ અનંતદર્શી — દર્શનમાં કોઈ આવરણ ન હોવાથી અનંતું દેખનાર, કેવળદર્શી

૨૭૮૦ ત્રૈલોક્ય પ્રકાશક — ઊર્ધ્વલોક, મધ્યલોક અને અધોલોકના સ્વરૂપને જણાવનાર

૨૭૮૧ તમારી સાક્ષીએ — કેવળજ્ઞાનની સાક્ષીએ

૨૭૮૨ ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ — રાગ-દ્વેષની નિવૃત્તિ એટલે શાંતિ. આત્માની નિર્મળતા માટે બહુ ઉપયોગી શાંતિપાઠ, માત્ર આ શિક્ષાપાઠમાં છે; કઠોપનિષદ્નો શાંતિપાઠ છે :
ॐ सहनाववतु । सह नौ भुनक्तु । सहवीर्यं करवावहै । तेजस्वीनावधितमस्तु ।
मा विद्विषावहै । ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	શિક્ષાપાઠ ૫૭	**વૈરાગ્ય એ ધર્મનું સ્વરૂપ છે**	**એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૭૮૩	વસ્ત્ર	वस् । કપડું, કપડાં	
૨૭૮૪	લોહીથી કરીને	લોહીથી, લોહી વડે	
૨૭૮૫	અપક્ષપાતે	કોઈનો પક્ષ લીધા વિના, તરફદારી કર્યા વિના, તટસ્થ રીતે	
૨૭૮૬	લક્ષ્મીલીલા	પૈસાની બોલબાલા, મહત્તા; શૃંગારક્રીડા	
૨૭૮૭	ગુલતાન	વૈભવવિલાસમાં મશગૂલ, તલ્લીન	
૨૭૮૮	અર્હન્ત	अर्ह+झ । અરિહંત, જગતમાં સૌથી વધુ પૂજવા યોગ્ય, વીતરાગ	
૨૭૮૯	નિર્ગ્રંથ ગુરુ	મોહની ગાંઠ છૂટી હોય તેવા ગુરુ; સાધુ-મુનિ, પરિગ્રહરહિત ગુરુ	
૨૭૯૦	યદિ	यद्+णिच्+इन । જો, અગર; કદાચિત્	
પૃ.૧૦૦	**શિક્ષાપાઠ ૫૮**	**ધર્મના મતભેદ ભાગ ૧**	**એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૭૯૧	કુતર્કવાદી	ખોટા તર્ક કરનારા	
૨૭૯૨	વેદાંતનો બોધ	એક બ્રહ્મ છે, જડ પદાર્થ નથી	
૨૭૯૩	સાંખ્યનો બોધ	પ્રકૃતિ અને પુરુષ એમ બે વસ્તુ છે	
૨૭૯૪	બુદ્ધનો બોધ	બધી વસ્તુ ક્ષણિક છે	
૨૭૯૫	ન્યાયમતનો બોધ	દ્રવ્ય, ગુણ આદિ ૧૬ તત્ત્વ છે	
૨૭૯૬	વૈશેષિકનો બોધ	પરમાણુ છે, ન્યાયમતથી બહુ જુદો મત નથી	
૨૭૯૭	શક્તિપંથીનો બોધ	માતાને માને, માતાજીની માન્યતા	
૨૭૯૮	વૈષ્ણવનો બોધ	વિષ્ણુના અવતારી તત્ત્વની ભક્તિ-સેવાનો ઉપદેશ	
૨૭૯૯	ઈસ્લામીનો બોધ	મુસલમાન પોતાના ધર્મસ્થાપકને ઈશ્વરના અવતાર માને	
૨૮૦૦	ક્રાઈસ્ટનો બોધ	ખ્રિસ્તી પોતાના ધર્મસ્થાપકને ઈશ્વરના અવતાર માને	
૨૮૦૧	વાદી	વાદ-વિવાદનો પૂર્વપક્ષ રજૂ કરનાર, ફરિયાદી	
૨૮૦૨	પ્રતિવાદી	વાદીના મુદ્દાનું ખંડન કરનાર, ફરિયાદીનો પ્રતિપક્ષી	
૨૮૦૩	રેતીની ભીંત	નદી-સમુદ્રના કિનારાની ઝીણી કાંકરી-ધૂળની બનાવેલી ભીંત જે ટકતી નથી, ભીંત પડતાં રેતીના રજકણ બધા વિખેરાઈ જાય	
૨૮૦૪	અન્યોન્યના	એકબીજાના, પરસ્પરના	
૨૮૦૫	ખુલાસો	સ્પષ્ટતા, ચોખવટ; ભાવાર્થ, સાર; રસ્તો, નિકાલ	
૨૮૦૬	એકાંતિક	એક જ હેતુ-માણસને વળગી રહેનાર; છેવટનો	
૨૮૦૭	મતાંતિક	મત-આગ્રહવાળો, મતાગ્રહી, હઠીલો	
૨૮૦૮	ભેદવાળો	રહસ્યવાળો, મર્મવાળો; મહત્ત્વનો	
	શિક્ષાપાઠ ૫૯	**ધર્મના મતભેદ ભાગ ૨**	
૨૮૦૯	શુદ્ધ આત્મજ્ઞાનદાતા નિશ્ચયનય	આત્મજ્ઞાન આપનારો નય, વસ્તુના સ્વાભાવિક ભાવનું ગ્રહણ કરે તે નય	
૨૮૧૦	પ્રવર્તક	સ્થાપક, ફેલાવો કરનાર	
૨૮૧૧	ભાવભેદ	પદાર્થ અને પ્રકાર, કેવળજ્ઞાની જાણે તેવા	
૨૮૧૨	અત્યુગ્ર	અતિ, ભારે, ઘણો	
પૃ.૧૦૧			
૨૮૧૩	લહેરી	ઇન્દ્રિયવિષયોમાં મઝા પડે તેવાં, મોજશોખનાં, અમનચમનનાં	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૮૧૪ ગાડર — गड्डर । ઘેટું, મેઢું

૨૮૧૫ સુખશીલિયાં — શાતાકારી, સગવડિયાં

૨૮૧૬ રુચ્યું — रुच् । ગમ્યું

૨૮૧૭ ચાર પાંચ પેઢી — પ્રપૌત્ર-પૌત્ર-પુત્ર-પિતા-પિતામહ-પ્રપિતામહ એમ વંશપરંપરા, વંશાવળી

૨૮૧૮ કુળધર્મ — પેઢીઓથી-વર્ષોથી કુટુંબ જે ધર્મ માનતું હોય તે

શિક્ષાપાઠ ૬૦ ધર્મના મતભેદ ભાગ ૩ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૮૧૯ તત્ત્વપ્રમાણ — માપ, અધિકાર, આગમ, મુખ્ય તત્ત્વ, સાક્ષી

૨૮૨૦ એકાંતિકતા — એકપક્ષીયતા, નિશ્ચયાત્મકતા

૨૮૨૧ જગત્કર્તા — જગતનો રચનાર

૨૮૨૨ પ્રમાણ — प्र+मा । સાબિતી, સાક્ષી, અધિકાર, આગમ

૨૮૨૩ શ્રેણિબંધ — કડીબદ્ધ, હારબંધ, ક્રમસર

૨૮૨૪ અષ્ટાદશ દૂષણો — ૧૮ દોષ : ૫ પ્રકારના અંતરાય (દાન-લાભ-ભોગ-ઉપભોગ-વીર્ય), ૬ નોકષાય (હાસ્ય-રતિ-અરતિ-ભય-શોક-જુગુપ્સા), મિથ્યાત્વ, અજ્ઞાન, અપ્રત્યાખ્યાન, રાગ, દ્વેષ, નિદ્રા અને કામ (શિક્ષાપાઠ ૮)

૨૮૨૫ સરાગી — રાગ સહિત

૨૮૨૬ સર્વવ્યાપક મોક્ષ — ઘટ ઘટમાં અને પટ પટમાં પથરાઈને રહેલ, બધે પ્રસરેલો

૨૮૨૭ કંઈ નહીં એ રૂપ મોક્ષ — શૂન્ય રૂપ મોક્ષ

૨૮૨૮ સાકાર મોક્ષ — દેહ છતાં મોક્ષ, સદેહ મોક્ષ

૨૮૨૯ અમુક કાળ સુધી રહી પતિત થવું એ રૂપે મોક્ષ — અમુક કાળ ત્યાં રહી પાછું અવાય એ રીતે મોક્ષ, છુટકારો

૨૮૩૦ સપ્રમાણ — પ્રમાણપૂર્વક સંપૂર્ણ

૨૮૩૧ ગંભીર ડોળ — ગંભીર દેખાવ

૨૮૩૨ કોટિઓ — પ્રકારો

૨૮૩૩ શુદ્ધ આત્મજ્ઞાનની કોટિઓ — ગુણસ્થાનો, ગુણસ્થાનકો

૨૮૩૪ ચ્યવન — च्यु । ચ્યુતિ, મરણ, એક દેહ છોડી બીજા દેહમાં જવું; નાશ; ઋષિનું નામ

૨૮૩૫ વિગતિ — वि+गम् । અવગતિ, અધોગતિ; વિગ્રહ ગતિ

૨૮૩૬ યોનિદ્વાર — यु+नि । ઉત્પત્તિ સ્થાન, જન્મવાનું સ્થાન

૨૮૩૭ પરંપરામ્નાયથી — અવિચ્છિન્ન ક્રમ

પૃ.૧૦૨ શિક્ષાપાઠ ૬૧ સુખ વિષે વિચાર ભાગ ૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૮૩૮ દરિદ્રાવસ્થાથી કરીને — ગરીબાઈથી

૨૮૩૯ દેવનું ઉપાસન — ઈષ્ટદેવને પ્રસન્ન કરીને

૨૮૪૦ તુષ્ટમાન — तुष् । પ્રસન્ન, રાજી

૨૮૪૧ રિદ્ધિમાન — ऋध् । સમૃદ્ધ, વૈભવશાળી

૨૮૪૨ જડતા — जड् । મૂર્ખાઈ, મંદબુદ્ધિ

૨૮૪૩ વૈધવ્ય — वि+धवा । પતિ ગુજરી ગયો હોય તે વિધવાવસ્થા

૨૮૪૪ દ્વારિકા — સૌરાષ્ટ્રનું પ્રાચીન તીર્થ; આગલું સોરઠ, પછી કાઠિયાવાડ અને હાલ સૌરાષ્ટ્ર (ગુજરાત) દ્વીપકલ્પના છેક પશ્ચિમના નાકા પર આવેલી અસલી યાદવ-વંશીઓની અને શ્રીકૃષ્ણની રાજધાની, દ્વારકા, દ્વારામતી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૮૪૫ મુખગૃહ — મુખ્ય પ્રવેશદ્વાર, મુખ્ય ખંડ, દીવાનખાનું

પૃ.૧૦૩ શિક્ષાપાઠ ૬૨ સુખ વિષે વિચાર ભાગ ૨

૨૮૪૬ મનોજ્ઞા — मनस् । સુંદર, મનોહરા, મનને ગમે તેવી

૨૮૪૭ મહેર — કૃપા

૨૮૪૮ આ ભણી — આ તરફ, આ બાજુ

૨૮૪૯ કમાઈ — કમાણી, આવક

શિક્ષાપાઠ ૬૩ સુખ વિષે વિચાર ભાગ ૩ — એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૮૫૦ કોટ્યાવધિ — कोटि+अवधि । કરોડોથી ગણાતું હોય એવો, અપાર સમૃદ્ધિવાળો

૨૮૫૧ ઉપરાચાપરી — ઉપરાઉપરી, એક પછી એક

૨૮૫૨ આભ ફાટ્યાનું થીગડું — આખું આકાશ ફાટે ત્યાં ક્યાં સાંધો-થીગડું મારવું ? કેવડું મારવું ? એટલાથી શું થાય ? ભયંકર મુશ્કેલીમાં નજીવી મદદ મળવી

૨૮૫૩ અન્ન અને દાંતને વેર થવાની સ્થિતિ — ભૂખે મરવાની પરિસ્થિતિ, ખૂબ ગરીબ સ્થિતિ

પૃ.૧૦૪

૨૮૫૪ માંડી વાળવો — मण्ड् । જતો કરવો, પડતો મૂકવો

૨૮૫૫ જાવા બંદર — સુમાત્રા અને બોર્નિયો વચ્ચેનો એક ટાપુ-બંદર, અગાઉ હિન્દુઓને તાબે હતું; જૂનું યવદ્વીપ, આજનું ઈન્ડોનેશિયા

૨૮૫૬ પ્રારબ્ધ પાછાં વળવાં — નસીબ બદલાવું, નસીબ આડે પાંદડું ખસી જવું

૨૮૫૭ પ્રારબ્ધ ખીલવ્યાં — નસીબને યારી આપી

૨૮૫૮ ચોગણું — ચાર ગણું

૨૮૫૯ એક દમડી — द्रम, द्रम्म । જૂના ચલણમાં ૧ રૂપિયા=૧૯૨ પાઈ, ૧ પાઈ=૪ દમડી (પૈસા)

૨૮૬૦ જાવેથી — જાવા બંદરથી, જાવા ટાપુથી, ઈન્ડોનેશિયાથી

૨૮૬૧ પળ્યો — पल् । પાલન થયું, ફળ આપ્યું, ફળ્યો

૨૮૬૨ દુરાચાર — दुर्+आ+चर् । દોષમાં આવીએ તેવો આચાર

શિક્ષાપાઠ ૬૪ સુખ વિષે વિચાર ભાગ ૪ — એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૮૬૩ સારા ઠેકાણાની — ખાનદાન કુટુંબની

૨૮૬૪ સુલક્ષણી — ઉત્તમ સંસ્કારવાળી, મોજશોખમાં ન પડે તેવી સદ્ગુણી

૨૮૬૫ મર્યાદાશીલ — મર્યાદાપૂર્વક વર્તનારી

૨૮૬૬ નાણું — પૈસો, લક્ષ્મી, ધન

૨૮૬૭ મહાકોટ્યાવધિ — મોટા કરોડપતિ, અબજપતિ

૨૮૬૮ ઉત્તમ ધામ — શ્રેષ્ઠ નિવાસસ્થાન

૨૮૬૯ સત્સુખ — સાચું સુખ, આત્મિક સુખ

પૃ.૧૦૫

૨૮૭૦ મુહૂર્ત — हुर्च्छ्+क्त । ૨ ઘડી, ૪૮ મિનિટ; શુભ પ્રસંગ માટેનો શુભાશુભ સમય

૨૮૭૧ ખુલાસા દાખલ — પ્રશ્નના ઉત્તર રૂપે, સ્પષ્ટતા ખાતર

શિક્ષાપાઠ ૬૫ સુખ વિષે વિચાર ભાગ ૫ — એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૮૭૨ શાસ્ત્રાવધાન — શાસ્ત્રનો ઊંડો અભ્યાસ

૨૮૭૩ અવર્ણનીય — વર્ણન ન થઈ શકે તેવો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૮૭૪	બાહ્ય પરિગ્રહ	બહારના પદાર્થો પર મમતા : ક્ષેત્ર, ઘર, ચાંદી-સોનું, ગાય-ભેંસ, ધન, ધાન્ય, દાસી-દાસ, રાચરચીલું (ફર્નિચર), વાસણ એમ ૧૦ પ્રકારે
૨૮૭૫	આભ્યંતર પરિગ્રહ	અંતરનો પરિગ્રહ : મિથ્યાત્વ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ એ ૪ કષાય તથા ૯ નોકષાય મળી ૧૪ પ્રકારે
૨૮૭૬	સ્થિતિ પતિત થઇ	પડતી થઇ, પડતી દશા આવી
૨૮૭૭	વિયોગ	वि+युज् । વિરહ, મળેલું જતું રહે
૨૮૭૮	એકત્વ કે અવ્યાબાધપણું	એકપણું કે બાધા-અંતરાયપણું ન હોય તેવું
૨૮૭૯	એળે ગુમાવી દે	નકામો જવા દે, વેડફી નાખે, નિરર્થક જાય
૨૮૮૦	પ્રસક્ત	प्र+सञ्ज् । વિશેષ રાગી, વળગેલા, અતિ આસક્ત; નિત્ય, હંમેશ; પાસે
૨૮૮૧	રુચિપૂર્વક	પસંદગી પ્રમાણે

પૃ.૧૦૬

૨૮૮૨	લોલુપતા	लुप् । લાલચ, લોભ, તૃષ્ણા; અત્યંત ઉત્સુકતા, ઉત્કંઠા
૨૮૮૩	આખ્યાયિકા	आ+ख्या । કથન, વૃત્તાંત, ગદ્યમય રચના-કથા

શિક્ષાપાઠ ૬૬ સુખ વિષે વિચાર ભાગ ૬ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૮૮૪	નિરભિમાન	અભિમાન રહિત, નિર્માનિતા
૨૮૮૫	અધૂરો	અપૂર્ણ, અપૂરતો
૨૮૮૬	કાળ ઉપાડી જાય	મૃત્યુ થાય
૨૮૮૭	નિર્મૂલ્ય	निर्+मूल् । મૂલ્ય વિનાનો, ન મળ્યા બરાબર, નકામો
૨૮૮૮	પરાત્માની રક્ષા	બીજા આત્માઓનું રક્ષણ
૨૮૮૯	અલ્પદ્રવ્ય માયા	પૈસા પ્રત્યે ઓછી માયા
૨૮૯૦	નિર્ગમન	निर्+गम् । પસાર, વ્યતીત
૨૮૯૧	અપ્રતિબંધપણે	પ્રતિબંધ વિના; અનાસક્ત ભાવે
૨૮૯૨	જિતકષાય	जि+कृष् । કષાયોને જીતનાર-વશમાં રાખનાર
૨૮૯૩	પ્રસંગોપાત્ત	પ્રસંગ પડે ત્યારે

પૃ.૧૦૭

૨૮૯૪	આત્મશ્રેણિની ઉત્કૃષ્ટતા	આત્માના ઉન્નતિક્રમે
૨૮૯૫	જનસમુદાય	લોકસમુદાય, લોકસમૂહ
૨૮૯૬	મુક્તાત્મા	मुच्+आत्मन् । મુક્ત થયેલો આત્મા, સિદ્ધ થયેલો આત્મા

શિક્ષાપાઠ ૬૭ અમૂલ્ય તત્ત્વ વિચાર એપ્રિલ ૧૮૮૪

૨૮૯૭	હરિગીત છંદ	हरि+गीति । શુદ્ધાત્માનાં ગીતનો છંદ, ૨૮ માત્રાનો એક માત્રામેળ છંદ
૨૮૯૮	તત્ત્વવિચાર	આત્માનું હિત થાય તેવો વિચાર
૨૮૯૯	શુભ દેહ માનવનો	જેના દ્વારા આત્મિક કલ્યાણ થઇ શકે તેવો મનુષ્યદેહ
૨૯૦૦	ભવચક્ર	भू+अप्+कृ । જન્મ-મરણ, સંસાર પરિભ્રમણ, સંસારચક્ર
૨૯૦૧	ભાવમરણ	ક્ષણે ક્ષણે કર્મ બંધાય-જન્મમરણ ઊભાં થાય તે
૨૯૦૨	નય ગ્રહો	અભિપ્રાય રાખો
૨૯૦૩	હવો	થયો, જૂની ગુજરાતીમાં તથા શાસ્ત્રકારો-જ્ઞાનીઓ વાપરતા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૯૦૪	**નિર્દોષ સુખ**	निर+दूष्+सु+ख। આત્મા ભણી વળાય, આત્માને કર્મ ન બંધાય, આત્મા નિર્મળ થાય, આત્મા જેથી છૂટે એવું સુખ (સત્સંગ-ભક્તિનું)
૨૯૦૫	**દિવ્ય શક્તિમાન**	દૈવી શક્તિવાળો આત્મા
૨૯૦૬	**પશ્ચાત્**	अपर+आति। પછી, પાછળ, પાછળથી; અંતમાં; પશ્ચિમ દિશાથી
૨૯૦૭	**વળગણા**	વળગેલું
૨૯૦૮	**પરહરું**	છોડી દઉં, ત્યાગું; નિવારું
૨૯૦૯	**ઘો**	दा। આપો, રાખો
૨૯૧૦	**હૃદયે લખો**	હૃદયમાંથી ભૂલાય નહીં તેવું કરો
	શિક્ષાપાઠ ૬૮	**જિતેંદ્રિયતા** — **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૧૧	**વનોપવન**	બાગ-બગીચા, વન-ઉપવન
૨૯૧૨	**સુગંધી લેપન**	સુગંધિત દ્રવ્યો લગાવવાં
૨૯૧૩	**નિઃપરિગ્રહી**	निस्+परि+ग्रह्। પરિગ્રહને નિર્મૂળ કરનાર, પરિગ્રહ ન રાખનાર, નિર્ગ્રંથ
૨૯૧૪	**યોજન**	युज्। ૪ ગાઉ-કોશ, ૮ માઇલ, ૧૨.૮ કિલોમીટર
૨૯૧૫	**ઝાલી શકાય**	પકડી શકાય, હાથમાં લઇ શકાય
૨૯૧૬	**લગામ**	અંકુશ
૨૯૧૭	**સ્તંભિત**	स्तम्भ्। થોભાવી, અટકાવી
પૃ.૧૦૮		
૨૯૧૮	**દુરિચ્છા**	दुर्+इष्। ખરાબ ઈચ્છા, દોષ લાગે તેવી ઈચ્છા
૨૯૧૯	**સંભારવું**	सम्+स्मर्। યાદ કરવું, સ્મરવું
૨૯૨૦	**દોરવું**	दोर्। હાથ ઝાલી ચલાવવું, રસ્તો બતાવવો; આંકવું, ચીતરવું
૨૯૨૧	**ત્યાગે**	त्यज्। ત્યાગ પણ, ત્યાગે ય
૨૯૨૨	**લોકલજ્જા**	लोक+लज्ज्। લોકની-સમાજની શરમ-લાજ-માન-મર્યાદા
૨૯૨૩	**સ્વાધીનતા**	પોતે પોતાને વશ, સ્વતંત્રતા, સ્વ સ્વને અધીન
	શિક્ષાપાઠ ૬૯	**બ્રહ્મચર્યની નવ વાડ** — **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૨૪	**વાડ**	वाट। જમીન-ઝાડની આજુબાજુ કાંટાની કરાતી વાડ; મર્યાદા
૨૯૨૫	**પડંગ**	पण्ड्। નપુંસક, હિજડા
પૃ.૧૦૯		
૨૯૨૬	**કનાત**	તંબુની ચારે બાજુનો પડદો, જાડા બેવડા કપડાંનો વાંસની સાથે સીવીને બનાવેલો પડદો
૨૯૨૭	**ત્રાટા**	પાંદડાં, સાંઠી વગેરેનો ગૂંથેલો પડદો; કામઠાંનો પડદો, તટ્ટી
૨૯૨૮	**મૈથુન**	मिथ्। અબ્રહ્મચર્ય, કામસેવન
૨૯૨૯	**વૃદ્ધિ**	वृध्। વધારો
૨૯૩૦	**અતિ માત્રા**	હદ ઉપરાંત, વધુ પ્રમાણમાં, વધારે પડતું, જોઈએ તે કરતાં વધુ
૨૯૩૧	**વિભૂષણ**	वि+भूष्। બહારની ટાપટીપ, શરીરનો શણગાર
	શિક્ષાપાઠ ૭૦	**સનત્કુમાર ભાગ ૧** — **એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૩૨	**ધુણાવ્યું**	धू। હલાવ્યું
૨૯૩૩	**આ વેળા**	આ સમયે, આ વખતે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૧૧૦	**શિક્ષાપાઠ ૭૧**	**સનત્કુમાર ભાગ ૨**	**એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૩૪	રાજવૈદ	શ્રેષ્ઠ વૈદ, મોટો પ્રખ્યાત વૈદ્ય	
પૃ.૧૧૦	**શિક્ષાપાઠ ૭૨**	**બત્રીસ યોગ**	**એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૩૫	બત્રીસ યોગ	મોક્ષની સાથે જોડે તે, મોક્ષે લઈ જાય તેવાં સાધન અથવા મોક્ષ સાધવાના પ્રકાર યોગ; શ્રી સમવાયાંગ સૂત્રમાં ૩૨મો સમવાય	
૨૯૩૬	સંગ્રહ	सम्+ग्रह् । સમૂહ, એકત્ર; સમ્યક્ પ્રકારે ગ્રહણ	
પૃ.૧૧૧			
૨૯૩૭	સરળતા	બોધ પરિણામ પામે તેવી દશા	
૨૯૩૮	મૂલ ગુણ	મુનિના મુખ્ય ૨૮ ગુણ – ૫ મહાવ્રત, ૫ સમિતિ, ૫ ઈન્દ્રિયનિગ્રહ, ૬ આવશ્યક, કેશલોચ, અચેલત્વ-વસ્ત્રરહિતતા, અસ્નાન, ભૂમિશયન, અદંતધોવન, એકાશન, ઊભાં ઊભાં આહારગ્રહણ	
૨૯૩૯	ઉત્તર ગુણ	પંચ મહાવ્રતના ૮૪ લાખ ઉત્તર ભેદ – હિંસા, અતિક્રમ, કાય, વિરાધના, આલોચના અને શુદ્ધિના અનુક્રમે ૨૧, ૪, ૧૦૦, ૧૦, ૧૦, ૧૦ ભેદ છે, જેનો પરસ્પર ગુણાકાર કરતાં ૨૧ x ૪ x ૧૦૦ x ૧૦ x ૧૦ x ૧૦ = ૮૪,૦૦૦,૦૦ ઉત્તર ભેદ (મૂલાચાર ગાથા ૧૦૨૫, ૧૧મો શીલગુણાધિકાર)	

- હિંસાના ૨૧ ભેદ : ૫ અવ્રત, ૪ કષાય, રતિ, અરતિ, ભય, જુગુપ્સા, મનોમંગુલ, વચનમંગુલ, કાયમંગુલ, મિથ્યાદર્શન, પ્રમાદ, પૈશૂન્ય, અજ્ઞાન, ઈન્દ્રિય અનિગ્રહ
- અતિક્રમના ૪ ભેદ : અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર
- કાયના ૧૦૦ ભેદ : પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, તેઉકાય, વાઉકાય, પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય, સધારણ વનસ્પતિકાય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિય : આ ૧૦ નો પરસ્પર ગુણાકાર કરતાં ૧૦૦ ભેદ
- વિરાધનાના ૧૦ ભેદ : સ્ત્રી-પુરુષ સાથે સ્નેહ, પુષ્ટ આહારગ્રહણ, શરીર શોભા, કોમલ શય્યા-આસન, આભૂષણ પરિધાન, વાજાં, સુવર્ણનો પરિગ્રહ, કુશીલની સોબત, રાજસેવા, વિના કારણ રાત્રે ચાલવું
- આલોચનાના ૧૦ ભેદ : આકંપિત, અનુમાનિત, દૃષ્ટ, બાદર, સૂક્ષ્મ, પ્રચ્છન્ન, શબ્દાકુલિત, બહુજન, અવ્યક્ત, તત્સેવી
- શુદ્ધિના ૧૦ ભેદ : આલોચના, પ્રતિક્રમણ, ઉભય, વિવેક, વ્યુત્સર્ગ, તપ, છેદ, મૂલ, પરિહાર, શ્રદ્ધાન

૨૯૪૦	આત્મચરિત્ર	આત્માની ચર્યા, આત્માની સ્થિરતા, આત્માની રમણતા	
૨૯૪૧	એકેકો	એક એક, પ્રત્યેક	
	શિક્ષાપાઠ ૭૩	**મોક્ષસુખ**	**એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૪૨	સૃષ્ટિમંડળ	૧૪ રાજલોક, જગત, ત્રિભુવન, ૭ ઊર્ધ્વલોક ને ૭ અધોલોક	
૨૯૪૩	મનેચ્છા	મનની ઈચ્છા	
૨૯૪૪	વદી	वद् । કહી, ઉચ્ચારી, બોલીને	
૨૯૪૫	ભદ્રિક	भन्द् । સરળ, ભોળો; શુભ, મંગળ; સુંદર, પ્રિય	
પૃ.૧૧૨			
૨૯૪૬	સાન	संज्ञा । સંજ્ઞા, ઈશારો	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૯૪૭	જળદાન	પાણીનું મળેલું દાન, પીવા પાણી મળેલું તે
૨૯૪૮	પ્રત્યુપકાર	આભાર, ઉપકારનો બદલો
૨૯૪૯	શંખલાં	દરિયાકાંઠે મળતાં શંખાકારે નાનાં કોચલાં, બેઇન્દ્રિય જીવ
૨૯૫૦	છીપ	કોચલાવાળાં દરિયાઇ પ્રાણીઓમાંની કાલુ નામની માછલીનું એક જાતનું અંદરની સપાટીએ ચંદ્ર જેવા ચળકાટવાળું કોટલું, બેઇન્દ્રિય જીવ
૨૯૫૧	કોડાં	એક ખાસ જાતના દરિયાઇ જીવડાંનું કોટલું, બેઇન્દ્રિય જીવ
૨૯૫૨	ઉપમેય	ઉપમા અલંકારમાં જે મુખ્ય વર્ણ્ય છે જેની અન્ય ઉપમાન સાથે સરખામણી કરાય છે
૨૯૫૩	અનુપમેય	ઉપમાન નથી મળતું તેવું
૨૯૫૪	વિચાર આડે	વિચારમગ્નતાને કારણે
	શિક્ષાપાઠ ૭૪	**ધર્મધ્યાન ભાગ ૧**
૨૯૫૫	આર્ત્ત	અશુભ ધ્યાન, પીડિત; ઇષ્ટ વિયોગ, અનિષ્ટ સંયોગ, વેદના અને નિદાન
૨૯૫૬	રૌદ્ર	रुद् । અશુભ ધ્યાન, ભયંકર; હિંસાનંદ, મૃષાનંદ, ચૌર્યાનંદ, પરિગ્રહાનંદ
૨૯૫૭	શુક્લ	शुच् । પવિત્ર, સર્વોત્કૃષ્ટ, સ્વચ્છ-નિર્મળ, ધ્યાનનો ૧ પ્રકાર
૨૯૫૮	શ્રુતજ્ઞાનના ભેદ	શ્રવણથી-સાંભળીને કે શબ્દથી થતું જ્ઞાન, ૧૪ અને ૨૦ ભેદ :

૧. અક્ષર શ્રુત : સંજ્ઞાક્ષર ૧૮ લિપિ, વ્યંજનાક્ષર અ થી હ, લબ્ધિઅક્ષર : અર્થની પ્રતીતિ કરાવે
૨. અનક્ષર શ્રુત : અક્ષર વિના હાથની ચેષ્ટા કે છીંક-બગાસાંથી થતો બોધ
૩. સંજ્ઞી શ્રુત : મનવાળા જીવોનું શ્રુત
૪. અસંજ્ઞી શ્રુત : મન વિનાના જીવોનું શ્રુત
૫. સમ્યક્ શ્રુત : સમ્યગ્દૃષ્ટિ જીવોનું શ્રુત
૬. મિથ્યા શ્રુત : મિથ્યાદૃષ્ટિ જીવોનું શ્રુત
૭. સાદિ શ્રુત : શરૂઆતવાળું શ્રુત
૮. અનાદિ શ્રુત : શરૂઆત વિનાનું શ્રુત
૯. સપર્યવસિત શ્રુત : જેનો અંત હોય તે શ્રુત
૧૦. અપર્યવસિત શ્રુત : જેનો અંત ન હોય તે
૧૧. ગમિક શ્રુત : જેમાં સરખા પાઠ આવે તે
૧૨. અગમિક શ્રુત : જેમાં સરખા પાઠ (આલાવા) ન આવે તે
૧૩. અંગપ્રવિષ્ટ શ્રુત : દ્વાદશાંગી-૧૨ આગમ
૧૪. અનંગપ્રવિષ્ટ શ્રુત : દ્વાદશાંગી સિવાયનાં આગમ, અંગબાહ્ય સૂત્ર

૧. પર્યાય શ્રુત : જ્ઞાનનો સૂક્ષ્મ અવિભાજ્ય અંશ તે પર્યાય, તેનું જ્ઞાન
૨. પર્યાયસમાસ શ્રુત : અનેક પર્યાયનું જ્ઞાન. લબ્ધિ અપર્યાપ્ત સૂક્ષ્મ નિગોદના જીવને અક્ષરના અનંતમા ભાગ જેટલું જ્ઞાન છે તે અનંત પર્યાય જ્ઞાન છે પણ તેથી ૧ અંશ અન્ય જીવમાં વધે તે વધારાને પર્યાય શ્રુત કહેવાય
૩. અક્ષર શ્રુત : એક અક્ષરનું જ્ઞાન
૪. અનક્ષર શ્રુત : અનેક અક્ષરનું જ્ઞાન
૫. પદ શ્રુત : એક પદનું જ્ઞાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬. પદસમાસ શ્રુત	:	અનેક પદનું જ્ઞાન
૭. સંઘાત શ્રુત	:	૧૪ માર્ગણામાંથી કોઈ ૧ માર્ગણાની પેટા માર્ગણાનું જ્ઞાન
૮. સંઘાતસમાસ શ્રુત	:	૧ માર્ગણા અંતર્ગત અનેક માર્ગણાનું જ્ઞાન
૯. પ્રતિપત્તિ શ્રુત	:	૧૪ માંથી ગમે તે ૧ માર્ગણાનું જ્ઞાન
૧૦. પ્રતિપત્તિસમાસ શ્રુત	:	૧૪ માર્ગણામાંથી અનેક પેટા માર્ગણાનું જ્ઞાન
૧૧. અનુયોગ શ્રુત	:	સત્પદાદિ ૯ અનુયોગ દ્વારમાંથી કોઈ ૧ અનુયોગનું દ્વાર
૧૨. અનુયોગ સમાસ શ્રુત	:	૯ માંથી અનેક અનુયોગદ્વારનું જ્ઞાન
૧૩. પ્રાભૃતપ્રાભૃત શ્રુત	:	એક પ્રાભૃત પ્રાભૃતનું જ્ઞાન
૧૪. પ્રાભૃતપ્રાભૃતસમાસ શ્રુત	:	અનેક પ્રાભૃતનું જ્ઞાન
૧૫. પ્રાભૃત	:	એક પ્રાભૃતનું જ્ઞાન
૧૬. પ્રાભૃતસમાસ શ્રુત	:	અનેક પ્રાભૃતનું જ્ઞાન
૧૭. વસ્તુશ્રુત	:	એક વસ્તુનું જ્ઞાન
૧૮. વસ્તુ સમાસ શ્રુત	:	અનેક વસ્તુનું જ્ઞાન
૧૯. પૂર્વશ્રુત	:	એક પૂર્વનું જ્ઞાન
૨૦. પૂર્વસમાસ શ્રુત	:	અનેક પૂર્વનું જ્ઞાન

પૃ.૧૧૩

૨૯૫૯	વિચય	वि+चि । વિચાર કરવો, નિર્ણય કરવો, તલાશ-ખોજ; અનુસંધાન
૨૯૬૦	અપાય	अप+इण् । દુઃખ, ચોટ, હાનિ, વિયોગ, સર્વનાશ, અલગાવ
૨૯૬૧	ભવાટવી	ભવરૂપી જંગલ, ભવ પરિભ્રમણ
૨૯૬૨	સુપ્રતિષ્ઠક	બે પગ પહોળા કરી કેડે હાથ દઈને ઊભેલા પુરુષના આકારે
૨૯૬૩	કોટાનુકોટી	ક્રોડાકોડ, એક કરોડને એક કરોડ વડે ગુણતાં ૧ ઉપર ૧૪ મીંડા
૨૯૬૪	વિચિત્રતા	અજાયબી, આશ્ચર્ય, વિવિધતા
૨૯૬૫	વંદામિ	वन्द् । વંદન કરું છું, સ્તુતિ કરું છું, પ્રણામ કરું છું, પૂજન કરું છું
૨૯૬૬	નમંસામિ	નમસ્કાર કરું છું
૨૯૬૭	સક્કારેમિ	સત્કાર કરું છું
૨૯૬૮	સમ્માણેમિ	સન્માન કરું છું
૨૯૬૯	કલ્લાણં	કલ્યાણ રૂપને
૨૯૭૦	મંગલં	મંગલ રૂપને
૨૯૭૧	દેવયં	દિવ્ય રૂપને
૨૯૭૨	ચેઈયં	ચૈત્ય-પ્રતિમા રૂપને; જ્ઞાનસ્વરૂપને-ની
૨૯૭૩	પજ્જુવાસામિ	परि+उप+आस् । પર્યુપાસના કરું છું, સમગ્ર રીતે આત્માને ઉપાસું છું, વંદું છું
૨૯૭૪	ગુણગ્રામ	સ્તુતિ, સ્તવના, ગુણગાન
૨૯૭૫	ઈષત્ પ્રાગ્ભારા	ईष्+अति+प्र+अञ्ज्+भृ । હલકું, પાતળું, આછું પર્વતશિખર સિદ્ધશિલા, ૮ મી પૃથ્વી, સિદ્ધ ભગવંતો જેનાથી ૧ યોજન ઉપર બિરાજે છે તે સ્ફટિક રત્નમય પૃથ્વી, ૧૨ નામ છે : ઈષત્, ઈષત્ પ્રાગ્ભારા, તન્વી, તનુતન્વી, મુક્તિ, મુક્તાલય, સિદ્ધિ, સિદ્ધાલય, લોકાગ્ર, લોકાગ્રસ્તૂપિકા, લોકાગ્રપ્રતિબોધના, સર્વ પ્રાણભૂત જીવસત્ત્વસુખાવહા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૨૯૭૬	વંદામિ યાવત્ પજ્જુવાસામિ	વંદામિથી માંડીને પજ્જુવાસામિ સુધી (ઉપરના નવે શબ્દો) તે સ્થાનકવાસી સંપ્રદાય મુજબ ગુરુવંદન સૂત્ર, 'તિક્ખુત્તોનો પાઠ (આવશ્યક સૂત્ર)
	શિક્ષાપાઠ ૭૫	**ધર્મધ્યાન ભાગ ૨ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૭૭	લક્ષણ	लक्ष् । ચિહ્ન, ઓળખ
૨૯૭૮	નિસર્ગ	नि+सृज् । સ્વભાવ, પ્રકૃતિ; સ્વરૂપ; રચના; સૃષ્ટિ; દાન; મળમૂત્ર ત્યાગ
૨૯૭૯	ઉપાર્જ્યાં	उप्+अर्ज् । ઉપાર્જેલાં, બાંધેલાં
૨૯૮૦	ખપાવીએ	क्षप् । ક્ષય કરીએ
પૃ.૧૧૪		
૨૯૮૧	આલંબન	आ+लम्ब् । આધાર, ટેકો, આશ્રય, અવલંબન, કારણ
૨૯૮૨	સદહનાર	श्रत्+धा । શ્રદ્ધા-શ્રદ્ધાન કરનાર
	શિક્ષાપાઠ ૭૬	**ધર્મધ્યાન ભાગ ૩ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૮૩	પૃથક્ પૃથક્	જુદા જુદા
પૃ.૧૧૫	**શિક્ષાપાઠ ૭૭**	**જ્ઞાનસંબંધી બે બોલ ભાગ ૧ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૮૪	ચતુર્દશ રજ્જવાત્મક	૧૪ રાજવાળા, ૧૪ રજ્જુ પ્રમાણવાળા
૨૯૮૫	કેળના પત્રમાં પત્રની જેમ	કેળનાં પડની અંદર પડ હોય છે તેમ, કેળનું પાન ઉખેડતાં તેની નીચેથી બીજું નીકળે, પછી ત્રીજું નીકળે તેમ
	શિક્ષાપાઠ ૭૮	**જ્ઞાનસંબંધી બે બોલ ભાગ ૨ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૮૬	અપૂર્ણ પર્યાપ્તિ	ઓછી-અપૂરતી-પર્યાપ્તિ, છ યે છ પર્યાપ્તિ ન હોય તે
૨૯૮૭	છ પર્યાપ્તિ	પુદ્ગલને ગ્રહણ કરવાની અને ઇંદ્રિય વગેરેમાં પરિણમન કરવાની આત્માની શક્તિવિશેષની પૂર્ણતા તે પર્યાપ્તિ, ૬ છે : આહાર, શરીર, ઇન્દ્રિય, શ્વાસોચ્છ્વાસ, ભાષા અને મન
૨૯૮૮	કાં	तावत् । કેમ, શા માટે, કેવી રીતે ?
૨૯૮૯	શ્રુતિ	श्रु । શ્રવણ
૨૯૯૦	દ્રવ્યે કરીને	સ્થૂળ દૃષ્ટિએ
૨૯૯૧	પૂર્વજો	પૂર્વે જન્મેલા, વડીલો, મુરબ્બીઓ, બાપદાદાઓ
૨૯૯૨	સત્પુણ્ય	अस्, सत्+पू । પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય
પૃ.૧૧૬	**શિક્ષાપાઠ ૭૯**	**જ્ઞાનસંબંધી બે બોલ ભાગ ૩ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૨૯૯૩	આવર્તન	आ+वृत् । વારંવાર વિચારવું, ફેરવવું, ઉઘાડવું-બંધ કરવું
૨૯૯૪	અવશ્ય	अ+वश् । જરૂર, જરૂરિયાત, પાંચ ઇન્દ્રિય અને મનને વશ થયા વિના
૨૯૯૫	શ્રેયિક સુખ	श्रेयस् । મોક્ષ સંબંધી સુખ કે જે સ્વસ્વરૂપિક સુખ છે
૨૯૯૬	અતીંદ્રિય સ્વરૂપે	अति+इन्द् । ઇન્દ્રિયોથી પર, ઇન્દ્રિયોની મદદ વિના આત્માની શક્તિ વડે
૨૯૯૭	ભંગજાળ	ભાંગા-ભેદ-પ્રકારની ફસામણી, વિકલ્પોની જાળ-સમૂહ
૨૯૯૮	પંક્તિથી	पञ्च्+क्ति । શ્રેણી, સીડી, ક્રમ, હાર, કતાર, જમનારાની પંગત, પાંચ
૨૯૯૯	હસ્તામલકવત્	हस्त+आमलक । હથેળીમાં રહેલું આંબળું સ્પષ્ટ દેખાય તેમ
૩૦૦૦	મતિ(જ્ઞાન)	मन्+ज्ञा । યોગ્ય પ્રદેશ-ક્ષેત્રમાં રહેલ વસ્તુ વિષે ઇન્દ્રિયો-મનથી થતું જ્ઞાન
૩૦૦૧	શ્રુત(જ્ઞાન)	श्रु+ज्ञा । શ્રવણથી, શબ્દથી, અનક્ષરથી થતું જ્ઞાન
૩૦૦૨	અવધિ(જ્ઞાન)	अव+धा । અમુક મર્યાદામાં રહેલા રૂપી પદાર્થોનો ઇન્દ્રિયોની સહાય વિના આત્મા દ્વારા થતો બોધ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૦૦૩	મનઃપર્યવ(જ્ઞાન)	मनस्+परि+इ । અઢી દ્વીપમાં રહેલા સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિયોના મનોદ્રવ્યના મન પર્યાય જેનાથી જણાય તે જ્ઞાન
૩૦૦૪	કેવળજ્ઞાન	के+वल्+ज्ञा । केव्+क्लय्+ज्ञा । લોક અને અલોકના સર્વ દ્રવ્યોના ત્રિકાલિક સર્વ પર્યાય એક સમયે એક સાથે જેનાથી જણાય તે જ્ઞાન; શુદ્ધ, સકલ, અસાધારણ, અનંત, નિર્વ્યાઘાત જ્ઞાન
૩૦૦૫	પ્રતિભેદ	प्रति+भिद् । ઉત્તર ભેદ, વિભાગ, પડઘો પાડે તે

શિક્ષાપાઠ ૮૦ જ્ઞાનસંબંધી બે બોલ ભાગ ૪ — એપ્રિલ ૧૮૮૪

૩૦૦૬	ઉપભેદ	उप+भिद् । ગૌણ પ્રકાર-ભેદ

પૃ.૧૧૭

૩૦૦૭	સંસર્ગરિદ્ધિ	सम्+सृज्+ऋध् । સર્જનની શક્તિ-સમૃદ્ધિ, સંસર્ગ એટલે દેહ, ઇન્દ્રિય વગેરે સામગ્રી; રિદ્ધિ એટલે મન-વચન-કાયાના બળ, શક્તિ-સમૃદ્ધિ
૩૦૦૮	ગ્રાહ્ય રૂપ	ग्रह् । ગ્રહણ કરવા યોગ્ય, આદરવા યોગ્ય, ઉપાદેય
૩૦૦૯	શમ	शम् । કષાયો મંદ કરવા
૩૦૧૦	દમ	दम् । ઇન્દ્રિયોનું દમન-નિયંત્રણ-અંકુશ
૩૦૧૧	વાટ	वाट् । રસ્તો, માર્ગ, પંથ
૩૦૧૨	કાળભેદે	કાળ ઊતરતો હોવાથી
૩૦૧૩	પર્યટના	परि+अट् । વારંવાર વિચારણા

શિક્ષાપાઠ ૮૧ પંચમકાળ — એપ્રિલ ૧૮૮૪

૩૦૧૪	આધુનિક વર્તન કરી રહેલો	अधुना+वृत् । અત્યારે ચાલી રહ્યો છે તે, હાલ ચાલી રહેલો
૩૦૧૫	પાખંડી	पा+खण्ड् । ઉપરથી સાધુનો ડોળ કરનારા, ૩૬૩ મત; ઢોંગી, ખોટા, જૂઠા
૩૦૧૬	પ્રપંચી	ક્રિયાકાંડ કરનારા, વિષય-કષાય-શૃંગારને પોષક ક્રિયા બતાવનારા
૩૦૧૭	હળવે હળવે	ધીમે ધીમે, ધીરે ધીરે
૩૦૧૮	પરાભવ	परा+भू । હાર, પરાજય; વિલીન, નાશ; તિરસ્કાર, અપમાન; અંતર્ધાન
૩૦૧૯	ધૂર્ત્ત	धुर्व्, धूर् । લુચ્ચા, ઠગારા, ઢોંગી, કપટી, માયાવી, ધોખાબાજ, ઉપદ્રવી
૩૦૨૦	વ્યાકુળ	वि+आ+कुल् । ચિત્તમાં મોહ થાય તેવાં, પરેશાન, વિકળ, ગભરાયેલા
૩૦૨૧	નિર્માલ્ય	દમ વગરના
૩૦૨૨	રાજબીજને નામે શૂન્યતા	ખરેખરો રાજાનો પુત્ર રાજગાદી પર બેસનાર ન મળે તેવું
૩૦૨૩	ચૂસીને	चूष् । શોષીને, શોષણ કરીને
૩૦૨૪	મૃગયા	मृग् । શિકાર

પૃ.૧૧૮

૩૦૨૫	સૂચવન	सूच् । નિર્દેશ, સૂચન, સુઝાવ, ઇશારો, સંકેત, શિક્ષણ, ભેદ ખોલી નાખવો
૩૦૨૬	જંબુસ્વામી	કામદેવ, લગ્નની રાત્રે આઠે આઠ કન્યાને બોધ આપનાર-ત્યાગ કરનાર, મહાવીર સ્વામીના ૫ મા ગણધર સુધર્મા સ્વામીના પટ્ટશિષ્ય, કેવળજ્ઞાની
૩૦૨૭	દશ નિર્વાણી વસ્તુ	મોક્ષ પમાડે તેવા ૧૦ બોલ : મનઃપર્યવજ્ઞાન, પરમાવધિજ્ઞાન, પુલાકલબ્ધિ, આહારક શરીર, ક્ષપકશ્રેણી, ઉપશમશ્રેણી, જિનકલ્પ, ત્રણ સંયમ– પરિહારવિશુદ્ધ, સૂક્ષ્મસંપરાય, યથાખ્યાત ચારિત્ર, કેવલજ્ઞાન અને મોક્ષગમન. (પ્રવચનસારોદ્ધાર ગાથા ૬૯૩, વિશેષાવશ્યકભાષ્ય ગાથા ૨૫૭૩, ભગવતીજી સૂત્ર શતક ૨૫)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

3028 ભરત ક્ષેત્ર ૧૫ કર્મભૂમિ પૈકી ૫ ભરત ક્ષેત્ર
3029 વ્યવચ્છેદ वि+अव+छिद् । વિચ્છેદ, નાશ; ભાગ કે ખંડ પાડવા
3030 કર્મની વિરાધના कृ । वि+राध् । કર્મનો ક્ષય, વિરોધ, ખંડન, ભંગ, અપરાધ

શિક્ષાપાઠ ૮૨ તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪

3031 તત્ત્વાવબોધ तत्+त्व+अव+बुध् । તત્ત્વ સંબંધી જ્ઞાન, બોધ, ઉપદેશ, જાગ્રતિ, વિવેક
3032 દશવૈકાળિક સૂત્ર શ્વે.આમ્નાય મુજબ ૪૫ આગમો પૈકી ૪ મૂળ સૂત્રમાં ૧ લું સૂત્ર જેના રચયિતા શ્રુતકેવલી શ્રી શય્યંભવસરિઃ વીર નિર્વાણ સંવત ૩૬-૯૮
3033 અબુધ અજ્ઞાની
3034 અનાત્મા જડ, આત્મા સિવાયના
3035 ભેદભાવ પ્રકાર, અપેક્ષા, રહસ્ય
3036 પ્રભાવિક આત્મજ્ઞાન प्र+भा । પ્રભાવ પાડનારું આત્મજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન
3037 મહદ્ભાગી મહાભાગ્યશાળી, બડભાગી
3038 પ્રજ્ઞાવંત બુદ્ધિમાન, મેધાવી, ઊંડી સૂઝ-સમજવાળા
3039 ગુરુગમ્યરૂપ સદ્ગુરુ દ્વારા બોધ પામી શકાય તેવા

શિક્ષાપાઠ ૮૩ તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૨ એપ્રિલ ૧૮૮૪

3040 શ્રેણિએ ચઢવા ઉન્નતિ કરવા, આગળ વધવા

પૃ.૧૧૯

3041 એક દેશમાં એક ભાગમાં, થોડા ભાગમાં, એક અંશમાં-હિસ્સામાં
3042 પારાવાર पार+अपार । પારંગત, અપરંપાર, અઢળક, અપાર, અગાધ
3043 હેય हा । છોડવા લાયક, ત્યાગવા લાયક, ત્યજવા યોગ્ય
3044 જ્ઞેય ज्ञा । જાણવા યોગ્ય
3045 ઉપાદેય उप+आ+दा । આદરવા યોગ્ય, ગ્રહવા લાયક, આચરવા યોગ્ય
3046 સહજમાં सह+ज । સ્વાભાવિક રીતે, જરા વારમાં, એક સમયમાં, એક સાથે
3047 અત્યાજ્ય ન છોડવા-ત્યાગવા લાયક
3048 વાસ કર્યો નહીં वस्, वास् । રહ્યા નહીં, રોકાઈ ગયા નહીં; સુગંધિત કર્યો નહીં

શિક્ષાપાઠ ૮૪ તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૩ એપ્રિલ ૧૮૮૪

3049 વિનયભાવભૂષિત વિનયસહિત, વિનયપૂર્વક, સવિનય; ભગવાને કહ્યું છે તેમ વિનયથી
3050 ભણીથી ઉપરથી
3051 ઉપાસક વર્ગનું મુનિઓનું, શ્રાવકોનું
3052 લક્ષ ગયું लक्ष् । જતું રહ્યું, લક્ષ, નિશાન, સોચ-વિચાર
3053 વીસ લાખ જૈનો ઇ.સ.૨૦૦૫ ની ગણત્રી પ્રમાણે જૈનોની સંખ્યા ૪૭ લાખ
3054 રાચતા રહ્યા મગ્ન થતા રહ્યા, ડૂબી ગયા
3055 દૃષ્ટિગોચર આંખને દેખાય તે
3056 ગચ્છ गम्+श । સમુદાય, જૈન પ્રજાના ૮૪ વૃક્ષ; અંકગણિતનો પારિભાષિક શબ્દ
3057 શ્રમણોપાસક શ્રાવક, ગૃહસ્થ
3058 આંગળીને ટેરવે ગણી શકીએ તેટલા અતિશય ઓછા, ગણ્યાગાંઠ્યા, બે-પાંચ-દસ
3059 પતિત સ્થિતિ પડતી દશા, મહાપાપી દશા, પરાજિત અવસ્થા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૦૬૦	સો શાણે એક મત	સહુ જ્ઞાનીનો મત એક, સો જ્ઞાની પણ મત એક, મતભેદ ન હોય
૩૦૬૧	ભિન્નતા	भिद् । ફેરફાર, અંતર, તફાવત
૩૦૬૨	નિદિધ્યાસન	नि+ध्यै । શ્રવણ અને મનનથી નિશ્ચિત થયેલ અર્થનું મન દ્વારા સતત ચિંતવન
૩૦૬૩	વૃદ્ધિમાન	वृध् । વધતું જતું
૩૦૬૪	ભવાંત	भू+अन्त । ભવનો, સંસારનો અંત; મોક્ષ
પૃ.૧૨૦	**શિક્ષાપાઠ ૮૫**	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૪ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૦૬૫	સદ્ભાવે	સાચા ભાવે, નિઃસ્વાર્થભાવે, માનાદિ કષાય મૂકીને, વિનયભાવે, સત્ જાણવા
૩૦૬૬	ગૂંથનયુક્ત	ગૂંથેલું, ગૂંફેલું, ગોઠવેલું
૩૦૬૭	જગત્ મંડળ	વિશ્વ વ્યવસ્થા, વિશ્વની ક્ષિતિજ
૩૦૬૮	વિવેક	वि+विच् । હિત-અહિતનો વિચાર
૩૦૬૯	ગુરુગમ્યતા	આજ્ઞાએ વર્તવું, સ્વચ્છંદે ન વર્તવું
૩૦૭૦	અપ્રમાદ	વિષય, કષાય, વિકથા, સ્નેહ, નિદ્રા વગેરે પ્રમાદ વિના
૩૦૭૧	વિદ્યમાન	હયાતી, અસ્તિત્વમાં, હાજર, ઉપસ્થિત, જીવતા, જીવંત
૩૦૭૨	રસાનુભવીઓ	નવતત્ત્વના રસનો અનુભવ કરનારા
૩૦૭૩	વિચારોની ગુફા	ઊંડા વિચારો
૩૦૭૪	ચળકાટ	અશુદ્ધિ-મલ જતાં આવતી ચમક, ચમત્કૃતિ
૩૦૭૫	દિંગ કરી દઈ	અદ્ભુત થઈ, આશ્ચર્યચકિત કરીને
૩૦૭૬	પરત્વે	વિષે, અંગે, બાબત
૩૦૭૭	આશય	आ+शी । હેતુ, પ્રયોજન, ઉદ્દેશ, અભિપ્રાય, તાત્પર્ય
૩૦૭૮	ચાર્વાકમતિ	ધર્મ-કર્મ, પુણ્ય-પાપ, આત્મા-મોક્ષમાં શ્રદ્ધા વિનાના, પંચભૂતને માનનારા
૩૦૭૯	મહાશીલ	ઉત્તમ આચાર-ચારિત્ર્ય, ઉત્તમ બ્રહ્મચર્ય, આત્મરમણતા
	શિક્ષાપાઠ ૮૬	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૫ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૦૮૦	સમર્થ વિદ્વાન	જર્મન ફિલસૂફ ડૉ.હરમન જેકોબીએ બધા ધર્મ તપાસીને જૈન ધર્મ સત્ય લાગતાં ભારતમાં રહી જૈન ગ્રંથોનો અભ્યાસ કર્યો, યુરોપમાં જૈન ધર્મનો પ્રચાર કર્યો. મહાવીરના ઉપદેશમાં આખી સૃષ્ટિનું જ્ઞાન કેવી રીતે છે તે શાસ્ત્રો-મુનિઓ-વિદ્વાનોના સમાગમ પછી પણ ન સમજાયું, જે કૃપાળુદેવને પૂછતાં નવતત્ત્વમાં જ આખી સૃષ્ટિનું જ્ઞાન છે તે અત્રે ૭ પાઠમાં જેને બતાવી આપ્યું તે વિદ્વાન. (તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૫ થી ૧૧)
૩૦૮૧	અંગ	શરીર-ભાગ, આગમ પુરુષના ૧૨ અવયવ : શ્રી આચારાંગ સૂત્ર ઈત્યાદિ
૩૦૮૨	ઉપાંગ	૧૨ ગૌણ અંગ : ઉવવાઈ સૂત્ર, રાયપસેણીય સૂત્ર, જીવાભિગમ સૂત્ર, પન્નવણા સૂત્ર, જંબુદ્વીપ પન્નતિ સૂત્ર, ચંદ્રપન્નતિ સૂત્ર, સૂર્યપન્નતિ સૂત્ર, નિરિયાવલિકા સૂત્ર, કપ્પવડિંસીયા સૂત્ર, પુપ્ફિયા સૂત્ર, પુપ્ફચૂલિયા સૂત્ર, વહ્નિદશા સૂત્ર
પૃ.૧૨૧	**શિક્ષાપાઠ ૮૭**	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૬ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૦૮૩	મધ્યસ્થતા	તટસ્થતા, પક્ષપાત-પૂર્વગ્રહરહિતતા
૩૦૮૪	મિશ્રવચન	દોષયુક્ત-ભેળસેળવાળું વચન
૩૦૮૫	અલ્પજ્ઞતા	ઓછી જાણકારી
૩૦૮૬	પક્ષપાતી	કોઈ એકનો પક્ષ લઈને કહે તેવા-વું, કોઈ એક પક્ષની તરફેણ કરવી-કરનાર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૦૮૭	નિઃશંકતા	શંકા રહિતતા, શંકાની નિર્મૂળતા
૩૦૮૮	બેધડક	ધડકન ગુમાવ્યા સિવાય, ધડકયા વિના, છાતી ઠોકીને, હિંમતભેર, બેઝિઝક
૩૦૮૯	ગુપ્તભેદ	આત્મિક રહસ્ય, આત્મત્વ
૩૦૯૦	સહજસાજ	સ્હેજે સ્હેજે, સ્વાભાવિક, જરાક, નામનું, માંડમાંડ
૩૦૯૧	'ઉપન્નેવા'	ઉત્પાદ, ઉત્પન્ન થવું, ઊપજવું
૩૦૯૨	'વિઘનેવા'	વ્યય, નાશ થવું, વિઘ્નતા
૩૦૯૩	'ધુવેવા'	ધ્રૌવ્ય, ધ્રુવતા, અચળતા; વસ્તુમાં પરિણમન થવા છતાં વસ્તુપણું કાયમ રહે
૩૦૯૪	લબ્ધિવાક્ય	અક્ષર થોડા અને અર્થ ઘણો એવું ચમત્કારી વાક્ય, ભવ્ય જીવોને લબ્ધિ-લાભ થાય તેવું વાક્ય-વચન; અત્યંત વિશિષ્ટ સિદ્ધિવાળું વાક્ય
૩૦૯૫	અચળતા	સ્થિરતા, ન ચળે તેવું
૩૦૯૬	આશયભરિત	आ+शी। માર્મિક અર્થથી ભરેલું, રહસ્યપૂર્ણ, પ્રયોજનભૂત, ઉપયોગ સહિત, આશ્રય-તાત્પર્ય, અભિપ્રાયપૂર્વક; વિશ્રામસ્થળવાળું, ઘરને પોષિત
	શિક્ષાપાઠ ૮૮	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૭ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૦૯૭	ત્રણ મહાજ્ઞાન	અવધિજ્ઞાન, મનઃપર્યવજ્ઞાન અને કેવલજ્ઞાન
૩૦૯૮	વિરોધાભાસ	वि+रुध्+आ+भास्। માત્ર દેખીતો વિરોધ, વિપરીત-ઊલટી ભૂમિકા, અસંગતતા
પૃ.૧૨૨	**શિક્ષાપાઠ ૮૯**	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૮ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૦૯૯	અગમ્ય ભેદ	પાર ન પામી શકાય તેવા પ્રકાર-ભેદ
૩૧૦૦	સપ્તભંગી નય	૭ પ્રકારે-અપેક્ષાએ : સ્યાત્ અસ્તિ=વસ્તુ છે, સ્યાત્ નાસ્તિ=વસ્તુ નથી, સ્યાત્ અસ્તિ-નાસ્તિ=વસ્તુ છે અને નથી, સ્યાત્ અવક્તવ્ય=વસ્તુ કહી શકાતી નથી, સ્યાત્ અસ્તિ અવક્તવ્ય= વસ્તુ છે છતાં કહી શકાતી નથી, સ્યાત્ નાસ્તિ અવક્તવ્ય= વસ્તુ નથી અને કહી શકાતી નથી, સ્યાત્ અસ્તિ-નાસ્તિ અવક્તવ્ય=વસ્તુ છે-નથી અને કહી શકાતી નથી
૩૧૦૧	સનિક્ષેપ	नि+क्षिप्। નામ-સ્થાપના-દ્રવ્ય-ભાવ એ ચારે નિક્ષેપ-આરોપણ-ભેદ-પ્રકાર સહિત
૩૧૦૨	લેશ ભાગ	लिश्। થોડો ભાગ, અત્યંત ઓછી માત્રા
૩૧૦૩	તર્ક	तर्क्। દલીલ, અનુમાન, કલ્પના, યુક્તિ
પૃ.૧૨૩	**શિક્ષાપાઠ ૯૦**	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૯ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૦૪	અબાધ	એક સ્વરૂપે રહેલું; જેનો બાધ કરવામાં ન આવ્યો હોય, અબાધિત, પીડા-રહિત, અસિદ્ધ – સાબિત-પુરવાર ન થયેલું, ન સધાયેલું, અસફળ, અપૂર્ણ
	શિક્ષાપાઠ ૯૧	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૧૦ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૦૫	મનમાન્યો	मन्+मान्। મનગમતો, મન માને તેવો
૩૧૦૬	વાત સંજીવન કરી	सम्+जीव्। વાત ફરી યાદ કરાવી, પુનર્જીવિત કરી
૩૧૦૭	દેહે દેહની	दिह्। એક એક શરીરની, દરેક દેહની
૩૧૦૮	પૃથક્	જુદી, અલગ
૩૧૦૯	વિશ્રામ	वि+श्रम्। મરણ, અંત; શાંતિ, આરામ, રોકાવાનું સ્થળ
૩૧૧૦	દ્રવ્યાર્થિક નય	વસ્તુની મૂળસ્થિતિને કહે; શુદ્ધ સ્વરૂપને કહે; દ્રવ્ય જેનું પ્રયોજન છે તે
૩૧૧૧	ભાવાર્થિક નય	પર્યાયાર્થિક નય, વસ્તુના ગુણ અને પર્યાયને વિશેષપણે કહે
૩૧૧૨	ઋજુ	ऋज्+कु। ભલા, સીધા, સરળ, નરમ, આજ્ઞાંકિત, અનુકૂળ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૧૧૩	વાસ	वास् । वस् । ઘર, મકાન, નિવાસ, સ્થાન, મુકામ, વસવાટ, લત્તો, પાડો
૩૧૧૪	ખંડ	खन्+ड । પૃથ્વીના ૫ મોટા ભાગમાંનો પ્રત્યેક – એશિયા, અમેરિકા, આફ્રિકા, યુરોપ, ઓસ્ટ્રેલિયા
	શિક્ષાપાઠ ૯૨	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૧૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૧૫	મધ્યવયના	પ્રૌઢ, આધેડ; ૪૨ વર્ષના (મહાવીર સ્વામીનું ૭૨ વર્ષનું આયુષ્ય : ૩૦ મે વર્ષે દીક્ષાગ્રહણ, પછી ૧૨॥ વર્ષે કેવળજ્ઞાન)
૩૧૧૬	ક્ષત્રિયપુત્રે	મહાવીર સ્વામીએ, ક્ષત્રિયકુળમાં જન્મેલા પુત્રે
૩૧૧૭	સર્વજ્ઞતાના ગુપ્ત ભેદ	કેવળજ્ઞાનનાં છૂપા રહસ્ય, કેવળજ્ઞાનમાં રક્ષિત-રહેલું રહસ્ય
પૃ.૧૨૪		
૩૧૧૮	વિશોધવા યોગ્ય	वि+शुध् । ખોજ-સંશોધન કરવા યોગ્ય
૩૧૧૯	અવર્ણવાદીઓ	નિંદા કરનારા, નિંદકો, અપશબ્દ કે હલકું-અવળું બોલનારા
૩૧૨૦	અનંત ચતુષ્ટય	ચાર ગુણ – અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત સુખ અને અનંત વીર્ય
૩૧૨૧	નિકટતા	नि+कट् । નજીક, લગોલગ, તદ્દન બાજુમાં, સમીપતા
	શિક્ષાપાઠ ૯૩	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૧૨ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૨૨	આદ્યંત	आदि+अन्त । આદિથી અંત સુધી, પહેલેથી છેલ્લે સુધી
૩૧૨૩	આત્મસિદ્ધિ	आत्मन्+सिध् । આત્માની ઓળખાણ-સિદ્ધિ, મોક્ષ
પૃ.૧૨૫	**શિક્ષાપાઠ ૯૪**	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૧૩ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૨૪	પુરુષ	पुरु+शी । આત્મા; શ્રેષ્ઠ એવી જ્ઞાનચેતનાનો સ્વામી તે આત્મા
૩૧૨૫	પરમાર્થ બુદ્ધિ	કલ્યાણના હેતુ, સત્ય કહેવાની બુદ્ધિ
૩૧૨૬	આશંકા	आ+शङ्क् । અલ્પ શંકા, સંદેહ, સંશય
૩૧૨૭	જૈન મત પ્રવર્તકો	જૈન મત ચલાવનારા-પ્રવર્તાવનારા
૩૧૨૮	ભૂરશી દક્ષિણા	भूरि+दक्ष् । ઘણી મોટી રકમ, લાંચ, દાન ભેટ
૩૧૨૯	કલ્પવૃક્ષ	કલ્પ-ઈચ્છા મુજબ વસ્તુ આપે તે ઝાડ. ૧૦ પ્રકાર : જ્યોતિષાંગ, ગૃહાંગ, પ્રદીપાંગ, ત્રુટિતાંગ, ભોજનાંગ, વસ્ત્રાંગ, કુસુમાંગ, ભાજનાંગ, ભૂષણાંગ, રસાંગ : યુગલિકોના કાળ-ક્ષેત્રમાં હોય છે (બૃહદ્ દ્રવ્યસંગ્રહ)
૩૧૩૦	સર્વજ્ઞદર્શન રૂપ કલ્પવૃક્ષ	જૈન દર્શન રૂપ કલ્પવૃક્ષ, વીતરાગના કહેલા ધર્મરૂપી કલ્પવૃક્ષ
	શિક્ષાપાઠ ૯૫	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૧૪ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૩૧	વિચારસંકળના	વિચારની ગોઠવણ-વ્યવસ્થા-ગૂંથણી-સાંકળ-સંબંધ
૩૧૩૨	વચનામૃતસિંધુ	વચન રૂપી અમૃતનો દરિયો-સાગર
૩૧૩૩	તળાવ	ખોદીને તૈયાર કરેલું કે કુદરતી પહોળા ખાડાના રૂપનું નાનું સરોવર
૩૧૩૪	જગતહિતસ્વિતા	જગતનાં (સર્વ જીવોનાં) કલ્યાણની ઈચ્છા
પૃ.૧૨૬	**શિક્ષાપાઠ ૯૬**	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૧૫ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૩૫	રુચિકર	रुच्+कृ । ગમતી, પસંદ
૩૧૩૬	અસંભવિત	अ+सम्+भू । સંભવ ન હોય તે, અશક્ય
૩૧૩૭	ન્યાયને કાંટે તોલન કરવું	સાચા-ખોટાનો નિર્ણય કરવો
૩૧૩૮	નગારા પર ડાંડી ઠોકીને	ખાસ ભારપૂર્વક
૩૧૩૯	ગાડરિયો પ્રવાહ	ગાડર-ઘેટાંની જેમ વગર વિચાર્યે એકબીજાની પાછળ ચાલ્યા કરવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૧૪૦	જાળ	ભૂલવણી, ફસામણી
૩૧૪૧	વિશુદ્ધાત્મા	ભેદજ્ઞાની, સમ્યક્‌દૃષ્ટિ, આત્માને ઓળખનાર
૩૧૪૨	ખેદ	खिद्। આશ્ચર્ય, અજંપો, અફસોસ, દુઃખ
૩૧૪૩	ગાંઠશે નહીં	ग्रन्थ्। ગણશે નહીં, માનશે નહીં, તાબે થઈને આજ્ઞા માનશે નહીં
૩૧૪૪	ભ્રમભૂરકી	ભ્રાન્તિ, વહેમ, આશંકા, ભરમાવવાની ભૂકી
૩૧૪૫	ગભરુ ગાડર	ઘેટાનું ભોળું નાનું બચ્ચું
	શિક્ષાપાઠ ૯૭	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૧૬ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૪૬	દોઢ ડહાપણ	વધારે પડતું-ખોટું ડહાપણ, દોઢું, દોઢ (૧.૫) ગણું ડાહ્યાપણું
૩૧૪૭	પગ પર હાથે કરીને કુહાડો મારવો	પોતાનો વિરોધ કરવો, પોતાનું અસ્તિત્વ પોતે જ - જાતે જ મિટાવી દેવું, પોતે જે ડાળ પર બેઠા હોય તે જ તોડી નાખવી
પૃ.૧૨૭		
૩૧૪૮	રજકણ	ધૂળનો બારીક કણ, અણુ; પુદ્‌ગલનો નાનામાં નાનો અવિભાજ્ય અંશ-પરમાણુ
	શિક્ષાપાઠ ૯૮	**તત્ત્વાવબોધ ભાગ ૧૭ — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૪૯	ગાળો ભાંડે	गाल्+भण्ड्। અપશબ્દ બોલે, નિંદા કરે
૩૧૫૦	દયાનંદ સંન્યાસી	સૌરાષ્ટ્રમાં મોરબી પાસે ટંકારા ગામે ઈ.સ.૧૮૨૫માં જન્મેલા નામે મૂળશંકર ભટ્ટ, ધર્મસુધારક, મૂર્તિપૂજાના વિરોધી, આર્યસમાજના સ્થાપક
૩૧૫૧	મર્મસ્થાન	मृ। રહસ્ય, મુદ્દાની વાત; જ્યાં ઈજા થવાથી મૃત્યુ થાય તેવો કોમળ ભાગ
૩૧૫૨	મૌનતા	मुन्। મૂંગા રહેવું તે; જાણપણું; મુનિપણું
૩૧૫૩	અવર્ણભાષા	નિંદા
૩૧૫૪	મોહાંધ	મોહ વડે આંધળું-ન જોઈ શકનારું
	શિક્ષાપાઠ ૯૯	**સમાજની અગત્ય — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૫૫	આંગ્લભૌમિઓ	અંગ્રેજો, આંગ્લભૂમિમાં વસેલા
૩૧૫૬	કલાકૌશલ્ય	कुश्+कलन्। હુન્નર-ઉદ્યોગ કળામાં હોંશિયારી, કુશળતા, નિપુણતા
૩૧૫૭	પ્રમાદસ્થિતિ સ્વરૂપ	प्र+मद्+स्था। વિસ્મરણ દશા, અજ્ઞાન દશા, પોતાને-આત્માને ભૂલી જવું
૩૧૫૮	શ્રીમંત	श्री। પૈસાદાર, ધનવાન, અમીર, તવંગર, ધનિક; શોભાયુક્ત; પ્રસિદ્ધ
૩૧૫૯	ધીમંત	धी। બુદ્ધિમાન, વિદ્વાન
૩૧૬૦	ઉપસમાજ	उप+सम्+अज्। પ્રકાશન વગેરે કાર્યો માટે સમિતિ-સભા-સંસ્થાઓ
પૃ.૧૨૮	**શિક્ષાપાઠ ૧૦૦**	**મનોનિગ્રહનાં વિઘ્ન — એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૬૧	મનોનિગ્રહ	મનને-મન રૂપી ઘોડાને કાબૂમાં રાખવું, વશ કરવું, મનનો સંયમ
૩૧૬૨	લક્ષની બહોળતા	મોટો, ઊંચો, વ્યાપક, મોક્ષનો લક્ષ; ઉપયોગનું વિભાવમાંથી મૂકાવું, વિશાળપણું થવું તે; એનું એ લસોટવું-ઘસી નાખવું (ઉપદેશામૃત પૃ.૨૮૫)
૩૧૬૩	વિઘ્ન	वि+हन्। બાધા, અંતરાય, મુશ્કેલી, રુકાવટ, ખલેલ
૩૧૬૪	ઉન્માદ પ્રકૃતિ	ક્રોધાદિ કષાય-કામવશાત્ ફાવે તેમ વર્તે, મનસ્વીપણું, નિરંકુશ મન
૩૧૬૫	અકરણીય વિલાસ	નહીં કરવા જેવા ભોગ-મોજશોખ, જરૂરત ઉપરાંતની વસ્તુઓ
૩૧૬૬	આપવડાઈ	आप+वट्। પોતાની પ્રશંસા પોતે કરે તે, બડાઈ, સ્વસ્તુતિ, આત્મશ્લાઘા
૩૧૬૭	રસગારવલુબ્ધતા	વિવિધ ભોજનના રસનો ગર્વ, લોભ, લપેટ-લાલચ
૩૧૬૮	અતિભોગ	જરૂર કરતાં ઘણું વધારે ભોગવવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૧૬૯	ઉત્તમ નિયમ	મોક્ષ આપે તેવો નિયમ, સત્પુરુષ પાસે લીધેલો નિયમ, જ્ઞાનીની આજ્ઞા
૩૧૭૦	મહદ્ભાગી	મહાત્મા
	શિક્ષાપાઠ ૧૦૧	**સ્મૃતિમાં રાખવા યોગ્ય મહાવાક્યો એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૭૧	મહાવાક્ય	महत्+वच् । જેનું ફળ મહાન હોય તેવું વાક્ય
૩૧૭૨	એક ભેદે	એક રીતે, એક અપેક્ષાએ, એક પ્રકારે
૩૧૭૩	સત્પુરુષોનાં ચરિત્રરહસ્ય	સત્પુરુષોની ચર્યા-આચરણ, રાગ-દ્વેષરહિત થવું
૩૧૭૪	વિષમ દુઃખ	સમતા ન રહેવા દે તેવું દુઃખ, દારુણ, ભયાનક; પ્રચંડ; વિકટ; અવ્યવસ્થિત
૩૧૭૫	મૂળિયું	मूल । મૂળ, નાનું મૂળ
૩૧૭૬	સમસ્વભાવી	મોક્ષની ઈચ્છાવાળા
પૃ.૧૨૯	**શિક્ષાપાઠ ૧૦૨**	**વિવિધ પ્રશ્નો ભાગ ૧ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૭૭	રૂપી	रूप् । નરી આંખે દેખી શકાય તે, વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શવાળું
૩૧૭૮	અરૂપી	अरूप् । ન દેખી શકાય તે, વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શ વિનાનું
૩૧૭૯	આચ્છાદન	आ+छद् । આવરણ, ઢાંકી રાખે, છુપાવી રાખે
૩૧૮૦	જ્ઞાનાવરણીય કર્મ	વસ્તુના વિશેષ સ્વરૂપનો બોધ તે જ્ઞાન, મતિ-શ્રુત-અવધિ-મનઃપર્યવ-કેવલજ્ઞાન : ૫ જ્ઞાનને આવરણ કરે તે
૩૧૮૧	દર્શનાવરણીય કર્મ	ચક્ષુ-અચક્ષુ-અવધિ-કેવલ એમ ૪ પ્રકારે દર્શનગુણને ઢાંકનાર, નિદ્રા-નિદ્રાનિદ્રા પ્રચલા-પ્રચલાપ્રચલા-થીણદ્ધિ: દર્શનલબ્ધિને હણનાર આ ૫ નિદ્રા
૩૧૮૨	વેદનીય કર્મ	જે કર્મ ઉદયથી જીવને શાતા-અશાતા વેદાય, સુખદુઃખની સામગ્રી પ્રાપ્ત થાય
૩૧૮૩	મોહનીય કર્મ	જીવને સંસારમાં મુંઝાવે, સાચા-ખોટાના વિવેકથી રહિત કરે તે દર્શનમોહનીય ૩ : મિથ્યાત્વ મોહનીય-મિશ્ર મોહનીય અને સમકિત મોહનીય ચારિત્રમોહનીય ૨૫ : ૧૬ કષાય અને ૯ નોકષાય
૩૧૮૪	આયુષ્ય કર્મ	દેવ-મનુષ્ય-નારક-તિર્યંચના જે તે ભવમાં રહેવામાં કારણભૂત કર્મ
૩૧૮૫	નામ કર્મ	જીવને નવા નવા આકાર-નામ-રૂપ ધારણ કરાવે, વિચિત્રતા કરાવે તે ગતિ-જાતિ-શરીર-અંગોપાંગ-બંધન-સંઘાતન-સંઘયણ-સંસ્થાન-વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શ-આનુપર્વી-વિહાયોગતિ : ૪૨-૬૭-૯૩-૧૦૩ પ્રકારે
૩૧૮૬	ગોત્ર કર્મ	જે કર્મના ઉદયથી લોકમાં આદર-સત્કાર કે નિંદાવાળાં કુળમાં જન્મે
૩૧૮૭	અંતરાય કર્મ	આત્માની અનંત શક્તિને કુંઠિત કરનાર કર્મ, ૫ પ્રકારે : દાનાંતરાય : દાનની સામગ્રી-ગુણવાન પાત્ર-દાનનું ફળ જાણે છતાં કરી ન શકે લાભાંતરાય : દાતા ઉદાર-દેય વસ્તુ-કુશળ યાચના છતાં મેળવી ન શકે ભોગાંતરાય : આહારાદિ ભોગ્ય વસ્તુ હોય, પોતાને વ્રત ન હોય છતાં ભોગવી ન શકે ઉપભોગાંતરાય : વસ્ત્ર, અલંકાર આદિ સામગ્રી હોવા છતાં ઉપભોગ ન કરી શકે વીર્યાંતરાય : યુવાન વય, નીરોગી શરીર, શક્તિ હોવા છતાં બળ ન કરી શકે
	શિક્ષાપાઠ ૧૦૩	**વિવિધ પ્રશ્નો ભાગ ૨ એપ્રિલ ૧૮૮૪**
૩૧૮૮	પુનર્જન્મ	ફરીથી જન્મવું, આગલો-પાછલો જન્મ હોવો
૩૧૮૯	કેવલી	के+वल् । केव् । કેવળજ્ઞાની
૩૧૯૦	ત્રયોદશ	त्रियस्, त्रि+दश । ત્રય એટલે ત્રણ, ત્રણ વત્તા દસ એટલે તેરમે

પૃ.૧૩૦

૩૧૯૧	ગુણસ્થાનક	મોહ અને યોગના નિમિત્તથી થવાવાળી સમ્યક્જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર આદિ આત્માના ગુણોની શુદ્ધિ-અશુદ્ધિની ન્યૂનાધિક ૧૪ અવસ્થા
૩૧૯૨	મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાનક	મિથ્યાત્વ મોહનીય કર્મના ઉદયથી કુદેવમાં દેવ, કુગુરુમાં ગુરુ, કુધર્મમાં સદ્ધર્મ શ્રદ્ધાનરૂપ આત્માના વિપરીત પરિણામની અવસ્થા
૩૧૯૩	સાસ્વાદન ગુણસ્થાનક	ઔપશમિક સમ્યક્ત્વમાં વર્તમાન જીવ અનંતાનુબંધી ચોકડીમાંથી કોઇ એકનો ઉદય થવાથી સમ્યક્ત્વરૂપી પર્વતથી પડીને મિથ્યાત્વરૂપી ભૂતલ પર જ્યાં સુધી પહોંચે નહીં ત્યાં સુધીના જીવના છ આવલિકા રૂપ સ્થિતિ-વાળા પરિણામની અવસ્થા
૩૧૯૪	મિશ્ર ગુણસ્થાનક	મિશ્રમોહનીય કર્મના ઉદયથી સમ્યક્મિથ્યાત્વ રૂપ મિશ્ર આત્મ પરિણામની અવસ્થા
૩૧૯૫	અવિરતિસમ્યગ્દૃષ્ટિ ગુણસ્થાનક	સર્વજ્ઞ પ્રણીત તત્ત્વ પર શ્રદ્ધા કરે છે પણ વ્રત ધારણ કરી શકાતાં નથી તેવી અવસ્થા
૩૧૯૬	દેશવિરતિ ગુણસ્થાનક	અપ્રત્યાખ્યાનાવરણ કષાયનો ઉદય ન હોવાથી દેશવિરતિનો સ્વીકાર કરે છે પણ પ્રત્યાખ્યાનાવરણ કષાયના ઉદયથી સર્વવિરતિને ગ્રહણ કરી શકતા નથી એટલે કે અંશે વ્રતગ્રહણ થાય તેવી અવસ્થા
૩૧૯૭	પ્રમત્તસંયત ગુણસ્થાનક	પ્રત્યાખ્યાનાવરણીય કષાયનો ઉદય ન હોવાથી સર્વવિરતિપણાનો સ્વીકાર છે તેથી સંયત (સંયમી) પણ પ્રમાદ સેવન કરવાથી પ્રમત્ત છે તેવી અવસ્થા
૩૧૯૮	અપ્રમત્તસંયત ગુણસ્થાનક	સંજ્વલન કષાય અને નોકષાયના મંદ ઉદયથી પાંચે પ્રમાદોનું સેવન થતું નથી એવી અવસ્થા
૩૧૯૯	અપૂર્વકરણ ગુણસ્થાનક	નિવૃત્તિ બાદર ગુણસ્થાન : ઉત્તરોત્તર અપૂર્વ પરિણામ થતાં જાય અર્થાત્ ભિન્ન સમયવર્તી જીવોનાં પરિણામ સદા વિસદશ (અસમાન) જ હોય અને એક સમયવર્તી જીવોનાં પરિણામ સદશ પણ હોય અને વિસદશ પણ હોય તેવી અવસ્થા
૩૨૦૦	અનિવૃત્તિ બાદર ગુણસ્થાનક	ભિન્ન સમયવર્તી જીવોનાં પરિણામ વિસદશ જ હોય અને એક સમયવર્તી જીવોનાં પરિણામ સદૃશ જ હોય તેવી અવસ્થા
૩૨૦૧	સૂક્ષ્મસાંપરાય ગુણ૦	અત્યંત સૂક્ષ્મ લોભ કષાયના ઉદયને વશ થઇ જવાય તેવી અવસ્થા
૩૨૦૨	ઉપશાંતમોહ ગુણ૦	સૂક્ષ્મ સંજ્વલન લોભનો પણ ઉપશમ થઇ જાય તેવી અવસ્થા
૩૨૦૩	ક્ષીણમોહ ગુણસ્થાનક	મોહનીય કર્મનો સર્વથા ક્ષય થવાથી યથાખ્યાત ચારિત્રવાળાની સ્ફટિક-મણિના નિર્મળ પાત્રમાં ભરેલાં જળ જેવી નિર્મળ આત્મપરિણતિની અવસ્થા
૩૨૦૪	સયોગી કેવળી ગુણસ્થાનક	ઘાતી કર્મનો ક્ષય થવાથી લોકાલોક પ્રકાશક કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત છે તેવા આત્મ-પ્રદેશોના કંપન રૂપ યોગ છે તેવી અવસ્થા
૩૨૦૫	અયોગી કેવળી ગુણસ્થાનક	મન-વચન-કાયાના યોગનો નિરોધ કરીને પર્વતની જેમ નિશ્ચલ થઇને અ,ઇ,ઉ, ઋ,લૃ જેવા પાંચ હ્રસ્વ અક્ષરોના ઉચ્ચારણ કાલ જેટલી સ્થિતિને પ્રાપ્ત અને ચાર અઘાતી કર્મનો પણ નાશ થાય તેવી અવસ્થા

શિક્ષાપાઠ ૧૦૪ વિવિધ પ્રશ્નો ભાગ ૩ એપ્રિલ ૧૮૮૪

૩૨૦૬	કેવલી	અરિહંત, કેવલજ્ઞાની, માત્ર આત્માનું જ કેવન-સેવન કરે છે તે. ૪ ઘનઘાતી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કર્મનો ક્ષય થઇ જવાથી કેવલજ્ઞાન ઉપજ્યું હોય પણ ૪ અઘાતી કર્મ ભોગવી રહ્યા હોય તેવા સદેહે પરમાત્મા-વીતરાગ પ્રભુ-સર્વજ્ઞ

૩૨૦૭ તારો — તૃ । તારવી લો, અલગ કરો, સંસારથી પાર કરો-પાર ઉતારો

પૃ.૧૩૧ શિક્ષાપાઠ ૧૦૫ વિવિધ પ્રશ્નો ભાગ ૪ — એપ્રિલ ૧૮૮૪

૩૨૦૮ કર્મની બાહુલ્યતા — ભારે કર્મીપણું, ભારે કર્મો

૩૨૦૯ મિથ્યાત્વનાં જામેલાં દળિયાં — મોહભાવને લીધે બાઝેલા કર્મના થરના થર, ઢગલા

૩૨૧૦ સપ્તદશવિધિ — સપ્ત એટલે ૭, ૭ વત્તા ૧૦ એટલે ૧૭ પ્રકારે

૩૨૧૧ દસવિધિ વૈયાવૃત્ત્ય — ૧૦ પ્રકારે સેવા ચાકરી, આભ્યંતર તપ પૈકી ૩જું : આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, સ્થવિર, શિષ્ય, રોગી, તપસ્વી, ગુરુભાઇ, સાધર્મિક અને સંઘ એમ ૧૦ની જરૂરિયાત પ્રમાણે વસ્ત્ર-પાત્ર-દવા પૂરાં પાડવાં

૩૨૧૨ પંચ યામ — પ્રાણાતિપાત વિરમણ, અદત્તાદાન વિરમણ, કામભોગ વિરમણ, મૃષાવાદ વિરમણ અને પ્રમાદ-મદ્ય વિરમણ (બૌદ્ધ ગ્રંથ અંગુત્તરનિકાય, અ.૮,૨૫)

૩૨૧૩ પાંચ મહાશીલ — પંચ મહાવ્રત. પ્રાણાતિપાત વિરમણ, મૃષાવાદ વિરમણ, અદત્તાદાન વિરમણ, મૈથુન વિરમણ અને પરિગ્રહ વિરમણ

૩૨૧૪ ક્રોધાદિ ચાર કષાયનો ત્યાગ — ક્રોધ-માન-માયા-લોભનો ત્યાગ; कष् । કર્મની કૃષિની આય-આવક-વૃદ્ધિ જેનાથી થાય તેનો ત્યાગ

૩૨૧૫ અભક્ષ્ય — ન ખાવા યોગ્ય—માંસ, મધ, મદ્ય, માખણ, અંજીર, ઉદુમ્બર વૃક્ષનાં ફળ-ઉમરડાં, જે વૃક્ષમાંથી દૂધ નીકળે તે ઉદમ્બર, જંતુફળ કે હેમદુગ્ધ વૃક્ષ કહેવાય.

શિક્ષાપાઠ ૧૦૬ વિવિધ પ્રશ્નો ભાગ ૫ — એપ્રિલ ૧૮૮૪

૩૨૧૬ પ્રતિપક્ષતા — વિરોધ, સામો પક્ષ

૩૨૧૭ અસમંજસભાવે — ન શોભે તેમ, અયોગ્ય ભાવે, અસ્પષ્ટ રીતે

૩૨૧૮ અસંખ્યાત — ગણ્યા ગણાય નહિ તેટલા

૩૨૧૯ દ્વીપ — બેટ, ટાપુ

૩૨૨૦ સમુદ્ર — सम्+उन्द् । દરિયો, સાગર

૩૨૨૧ 'સમ્મતિતર્ક' — વિ.સં.૬૨૪ (ઈ.સ.૫૬૮)માં થયેલા શ્રી સિદ્ધસેન દિવાકરસૂરિજી રચિત અનેકાંતદૃષ્ટિનું તર્કશૈલીથી વ્યવસ્થિત નિરૂપણ-પૃથક્કરણ કરી તાર્કિકોમાં તેની પ્રતિષ્ઠા કરી, બીજા વાદોની મીમાંસા કરતો ૩ કાંડમાં અનુક્રમે ૫૪, ૪૩, ૬૯ મળી ૧૬૬ જેટલા આર્યા છંદનાં પદ્યોનો ગ્રંથ

પૃ.૧૩૨

૩૨૨૨ ત્રુટી શકે નહિ — त्रुट् । ખામી હોય નહિ; કાપી-તોડી-ફોડી શકાય નહીં, તૂટી ન શકે.

૩૨૨૩ નામબોળક — નામ બોળનાર-બગાડનાર-નાશ કરનાર

૩૨૨૪ હાનિ — हा । નુકશાન, નાશ, હ્રાસ, અસફળતા, ત્યાગ

શિક્ષાપાઠ ૧૦૭ જિનેશ્વરની વાણી — એપ્રિલ ૧૮૮૪

૩૨૨૫ મનહર છંદ — मनोहर । ૮-૮ અક્ષરે વિરામ લેતો ૩૧ અક્ષરનો છેલ્લે ગુરુ અક્ષર આવે એવો ૪ ચરણનો અક્ષરમેળ છંદ, કવિત્ત

૩૨૨૬ ભલી — भल् । રૂડી, ભલું થાય તેવી, દેતી, દેખતી, વર્ણવાયેલી, નિરૂપાયેલી

૩૨૨૭ નિક્ષેપે — नि+क्षिप् । પ્રકારે, ભેદે, વિભાગે; આરોપણ; આરોપીને. કોઈપણ એક નામવાળી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

		વસ્તુમાં ગુણનું કે અવગુણનું અવલોકન કરીને તેનું શુદ્ધ કે અશુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રગટ કરવું તે, મુખ્ય ૪ છે : નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય અને ભાવ
૩૨૨૮	વ્યાખ્યાની	वि+आ+ख्या । વિશેષ પ્રકારે (બધી બાજુથી) આખ્યાન-વર્ણન કરેલી
૩૨૨૯	હિતકારિણી	धा+कृ । હિત કરનારી
૩૨૩૦	હારિણી	हृ । હરી જનારી, હણી લેનારી, નાશ કરનારી, ખેંચી જનારી
૩૨૩૧	તારિણી	तृ । તારનારી, તારી જનારી, તારી દેનારી
૩૨૩૨	ભવાબ્ધિ	भू+अप्+धा । ભવ રૂપી સમુદ્ર
૩૨૩૩	મોક્ષચારિણી	मोक्ष्+चर् । મોક્ષમાર્ગમાં પ્રેરનારી, મોક્ષમાર્ગે લઇ જનારી, મોક્ષ કરાવે તેવી
૩૨૩૪	પ્રમાણી	प्र+मा । પ્રમાણભૂત, સાબિત કરી
૩૨૩૫	તમા	પરવા, દરકાર, કાળજી
૩૨૩૬	જિનેશ્વર તણી	जिन+ईश्वर+त्वन । જિનેશ્વરની, જિનેશ્વરને લગતી
૩૨૩૭	જાણી તેણે જાણી	જાણનાર જ જાણી શકે, જાણે તે જ જાણે

શિક્ષાપાઠ ૧૦૮ પૂર્ણમાલિકા મંગલ **એપ્રિલ ૧૮૮૪**

૩૨૩૮	પૂર્ણમાલિકા મંગલ	(૧૦૮ પાઠ રૂપ મણકાની) માળા પૂરી કરનાર મંગલ કાવ્ય
૩૨૩૯	ઉપજાતિ	ઉપેન્દ્રવજ્ર અને વંશસ્થ જેવો છંદ
૩૨૪૦	તપોપધ્યાને	તપ અને ઉપધ્યાન વડે. તપ સાથે જ્ઞાન-ધ્યાન-સ્વાધ્યાયથી (ઉપધાન)
૩૨૪૧	રવિરૂપ	रु+इ । સૂર્ય રૂપ, સાતમી યોગદૃષ્ટિનો અર્કપ્રભા-સૂર્યપ્રકાશ જેવો બોધ
૩૨૪૨	સોમ	सु+मन् । ચંદ્ર; અમૃત; કિરણ; કપૂર; પાણી; પવન; મન; કુબેરનું નામ
૩૨૪૩	સુહાય	शुभ् । શોભે, સોહે
૩૨૪૪	મંગળ પંક્તિ	मङ्ग्+पञ्च् । કલ્યાણની પરંપરા
૩૨૪૫	બુધ	बुध् । બોધ પામેલા, જ્ઞાની
૩૨૪૬	ગુરુ	गृ+कृ । અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને દૂર કરે તે, આત્મસિદ્ધિ આપનારા; ઉત્તમ, મહાન, અધ્યાપક, બૃહસ્પતિ-દેવોના ગુરુ
૩૨૪૭	શુક્ર	शुच्+रन् । તેજસ્વી તારો; ગ્રહનું નામ; દાનવોના ગુરુ; જેઠ માસ; વીર્ય
૩૨૪૮	પ્રપૂર્ણ	प्र+पूर् । પરિપૂર્ણ, સંપૂર્ણ, સમાપ્ત, તમામ
૩૨૪૯	ત્રિયોગ	तृ, त्रि+युज् । મન-વચન-કાયાના ત્રણ યોગ
૩૨૫૦	મંદ	मन्द् । शो+अनि । ધીમે, શનિવાર-ગ્રહની જેમ ધીમેધીમે ચુપચાપ, કોમળ
૩૨૫૧	વિરામે	वि+रम् । સ્થિર થાય, પૂર્ણ આરામ કરે, પૂર્ણ રમણતા લે; પૂર્ણતઃ રમે

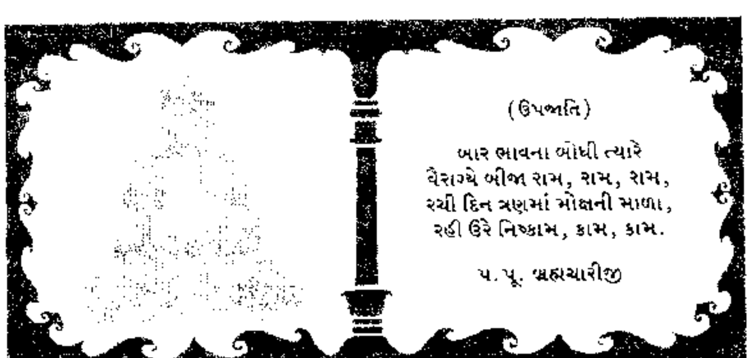

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૧૩૩ પત્રાંક ૧૮ શ્રી રવજીભાઈ દેવરાજભાઈને તા.૮-૬-૧૮૮૬

૩૨૫૨	મિ.ર. ૬-૧-૮-૧૯૪૨	મિતિ-તિથિ ૨(બે); વિક્રમ સંવત ૧૯૪૨, ૮ મો ગુજરાતી મહિનો એટલે જેઠ, ૧ એટલે સુદ અને ૬=છઠ્ઠ, ૨=૨ છઠ્ઠ અથવા છઠ્ઠ-સાતમ સાથે ૨ તિથિ; મિ.=મિતિ; યથાર્થ જ્ઞાન. ર.=બે નામ, બીજજ્ઞાન અને કેવળજ્ઞાન તા.૮-૬-૧૮૮૬, ૬= છઠ્ઠ અને અંગ્રેજી ૬ઠ્ઠો માસ જૂન
૩૨૫૩	મુગટમણિ	શિરોમણિ, વડીલ તરીકે શોભતા-શોભાયમાન
૩૨૫૪	રવજીભાઈ દેવરાજભાઈ	કચ્છના (કચ્છ-કોડાયના), 'સિદ્ધાંત કૌમુદી' આધારિત સંસ્કૃત શિક્ષણ માટે ૫ પુસ્તિકાના લેખક, 'શતપદી ભાષાંતર', 'સદ્‌ગુણ પ્રશંસા' અને 'શ્રી આચારાંગ સૂત્ર'નું ભાષાંતર સૌ પ્રથમ કરીને ઈ.સ.૧૯૦૧ માં પ્રકાશિત કરનાર પ્રોફેસર
૩૨૫૫	જનાબે	મહેરબાન, માનવંત, શ્રીમાન (પત્ર સંબોધનમાં વપરાતું)
૩૨૫૬	વિ.રાયચંદ	વિનીત, વિનયી, વિનયયુક્ત, વિનયાન્વિત; વિદેહી; જિતેન્દ્રિય, રાયચંદ
૩૨૫૭	વિ.રવજીભાઈ	વિદ્યમાન રવજીભાઈ
૩૨૫૮	ધર્મ-પ્રભાવ વૃત્તિ	ધર્મની પ્રભાવના કરવાના ભાવ, ધર્મકૃપા
૩૨૫૯	અત્યાનંદાર્ણવતરંગ	अति+आनंद+अर्णव+तरंग । અત્યંત આનંદ રૂપી દરિયાનું મોજું
૩૨૬૦	દિવ્ય પ્રેમ અવલોકન કરીને	અ-લૌકિક પ્રેમ જોઈને
૩૨૬૧	વિજ્ઞાપના	वि+ज्ञा । વિનંતિ, વિજ્ઞપ્તિ, નિવેદન, જાહેરાત
૩૨૬૨	આપને હસ્તગત	આપના હાથમાં, આપના ઉપર
૩૨૬૩	પ્રવેશક	प्र+विश् । પ્રાસ્તાવિક, બે બોલ
૩૨૬૪	આત્મસ્તુતિ	आत्मन्+स्तु । પોતાનાં વખાણ, પ્રશંસા; આત્મશ્લાઘા
૩૨૬૫	આપવડાઈ	आप+वद् । પોતાની બડાઈ; વડાઈ દેખાડવી, પોતાના વખાણ પોતે કરવાં
૩૨૬૬	પ્રખ્યાતિ	प्र+ख्या । પ્રસિદ્ધિ, નામાંકિતતા, ઓળખાણ
૩૨૬૭	આંચકો ખાધો	अञ्च् । સંકોચ-ક્ષોભ રાખ્યો, આનાકાની કરી, અચકાયો, ખચકાયો
૩૨૬૮	ન્યાયપૂર્વક	नि+इ । નય, નીતિ, સદાચાર કે ન્યાયશાસ્ત્ર પ્રમાણે; ધારો-રિવાજ-ઈન્સાફની રીતે, ન્યાયપુરઃસર, પદ્ધતિસર, યોગ્યતાપૂર્વક, ઈમાનદારીથી

પૃ.૧૩૪

૩૨૬૯	અષ્ટાવધાન	अष्ट+अव+धा । એકી સાથે આઠ બાબતો પર મનની એકાગ્રતા
૩૨૭૦	હિંદ પ્રસિદ્ધ	ભારત-હિન્દુસ્તાનના-માં-ભરમાં જાણીતા-પ્રખ્યાત
૩૨૭૧	ચોપાટ	સાથિયાને આકારે ચાર પટાવાળી સોગઠાંથી રમાતી રમત
૩૨૭૨	ગંજીફો	પાનાંની રમત માટેના ૫૨-બાવન પાનાંનો સમૂહ
૩૨૭૩	શેતરંજ	૬૪ ખાનાંવાળી સામસામા બે પક્ષોની ૧૬-૧૬ મહોરાંવાળી બુદ્ધિભરી રમતમાં, બાદશાહ, વજીર, ઘોડા, હાથી, ઊંટ, પ્યાદું ૬ પ્રકારનાં મહોરાં હોય
૩૨૭૪	ઝાલર	झर्झ+अरन् । કાંસાનું ચપટ તાવડી આકારનું મોગરીથી વગાડવાનું વાદ્ય; વાલ
૩૨૭૫	ટકોરા	ઠોકના રણકા
૩૨૭૬	સમસ્યા	सम्+अस् । ઉખાણો, કોયડો, શ્લોક કે કડીના ૩ ચરણ હોય, ૪થું બનાવવું
૩૨૭૭	વિવાદકો	वि+वद् । ચર્ચામાં ભાગ લેનારા
૩૨૭૮	ગ્રીક	ગ્રીસ દેશની ભારત યુરોપીય કુળની ભાષા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૨૭૯	અંગ્રેજી	અંગ્રેજોની ભાષા
૩૨૮૦	સંસ્કૃત	सम्+कृ । ગીર્વાણ ભાષા, દેવભાષા; સંસ્કાર પામેલી-શુદ્ધ કરેલી ભાષા
૩૨૮૧	આરબી	આરબોની-અરબસ્તાનની ભાષા
૩૨૮૨	લૅટિન	ઇટાલીના પ્રદેશની પ્રાચીન સમૃદ્ધ ભાષા
૩૨૮૩	ઉર્દૂ	મોગલાઇ યુગમાં અરબી-ફારસી-તુર્કી વગેરેના સંમિશ્રણથી છાવણીમાં ઊભી થયેલી હિન્દી ભાષાની એક શૈલી
૩૨૮૪	ગુર્જર	ગુજરાતી ભાષા
૩૨૮૫	મરેઠી	મહારાષ્ટ્ર પ્રદેશની ભાષા, મરાઠી
૩૨૮૬	બંગાળી	બંગાળ પ્રદેશની ભાષા, બાંગ્લા
૩૨૮૭	મરુ	મારવાડના પ્રદેશની બોલી
૩૨૮૮	જાડેજી	જાડેજાઓની કચ્છી બોલી
૩૨૮૯	ચારસેં	ચારસો, ૪૦૦
૩૨૯૦	અનુક્રમવિહીન	अनु+कम+वि+हा । ક્રમ વગરના
૩૨૯૧	કર્તા કર્મ સહિત	વાક્યમાં ક્રિયાનો કરનાર અને ક્રિયાના ફળ રૂપે રહેલ શબ્દ-પદવાળું
૩૨૯૨	અલંકાર	अलम्+कृ । શબ્દ અને અર્થની ચમત્કૃતિવાળી પદ્ય રચના; આભૂષણ
૩૨૯૩	વિકૃત	वि+कृ । આડાઅવળા, બદલાવેલા, અધૂરા, અપૂર્ણ, ખંડિત
૩૨૯૪	સુકૃત	सु+कृ । સવળા, સુરૂપ, સારી રીતે કરેલા-ગોઠવેલા
૩૨૯૫	માર્મિક	मृ+मनिन्+ठक् । ભેદ-રહસ્યવાળું, ગૂઢાર્થ, તત્ત્વ, તાત્પર્ય, મર્મભેદી; મર્મજ્ઞ
૩૨૯૬	કૌશલ્ય	कुशल । ચતુરાઇ, હોંશિયારી, નિપુણતા, દક્ષતા; મંગળ, કલ્યાણ
૩૨૯૭	દાટી મૂક્યા જેવી	દફનાવ્યા જેવી, સંતાડ્યા જેવી, છૂપો, લાભ છૂપાયેલો હોવા બરાબર
૩૨૯૮	સ્મરણભૂત	स्मृ+भू । સ્મૃતિ, યાદ, સ્મરણમાં
૩૨૯૯	ખુલાસો	સ્પષ્ટતા
૩૩૦૦	સંદેહ	सम्+दिह् । શંકા

પૃ.૧૩૫

૩૩૦૧	આપ	આત્મા; તમે
૩૩૦૨	સરસ્વતી સાધ્ય કરવા	વિદ્યા ભણવા, વિદ્યાભ્યાસ કરવા
૩૩૦૩	ગૌતમ મુનિનું ન્યાયશાસ્ત્ર	ગૌતમ અક્ષપાદ ઋષિ રચિત 'ન્યાયસૂત્ર'ગ્રંથ, તેના પર શ્રીકંઠ રચિત વૃત્તિ તે 'ન્યાયાલંકાર' કે 'તાત્પર્યશુદ્ધિ'
૩૩૦૪	મનુસ્મૃતિ	વિવસ્વાનના પુત્ર મનુએ રચેલું મનાતું પ્રાચીન ધર્મશાસ્ત્ર કે નીતિશાસ્ત્ર
૩૩૦૫	મિતાક્ષરા	'યાજ્ઞવલ્ક્ય સ્મૃતિ' પર વિજ્ઞાનેશ્વરે કરેલી એ નામની મહાપ્રસિદ્ધ ટીકા. 'યાજ્ઞવલ્ક્ય સ્મૃતિ'ના ૩ અધ્યાયમાં ૧,૦૦૦ શ્લોકમાં ઉપદેશ છે, જેના પર વિશ્વરૂપની બાલટીકા, વિજ્ઞાનેશ્વરની મિતાક્ષરા, અપરાદિત્યની અપરાર્ક, શૂલપાણિની દીપકલિકા નામે ટીકા છે, આ સિવાય બાલબોધિની, સુબોધિની, બાલંભટી નામની ટીકાઓ છે, 'મિતાક્ષરા' પર પંડિત નંદે 'પ્રમિતાક્ષર' ભાષ્ય લખ્યું છે.
૩૩૦૬	મયૂખ	મરીચિ, સાંખ્ય દર્શનના આચાર્ય કપિલમુનિના ગુરુ; કિરણ
૩૩૦૭	વેતર્યું	वि+कर्त् । છિન્નભિન્ન કર્યું, બગાડ્યું, ગોઠવ્યું, ઊંધું માર્યું
૩૩૦૮	આઘું પગલું ભરવાનો હેતુ	अ+ग्राह्य । ન લેવાય તેવું, આઘું; દૂર જવાનું કારણ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૩૦૯	અનુચર	સેવક
૩૩૧૦	તસ્દી	તકલીફ
૩૩૧૧	જ્ઞાનવર્ધક સભા	મુંબઈમાં ખેતવાડીમાં હતી તે સંસ્થા-સભા
૩૩૧૨	બ્રિટીશ લૉ પ્રકરણ	ઈંગ્લેન્ડની કાયદાપોથી, કાયદાના પુસ્તકનું નામ
પૃ.૧૩૬	**પત્રાંક ૧૯**	**મહાનીતિ તા.૯-૧૧-૧૮૮૬ થી તા.૯-૧૧-૧૮૮૭ દરમ્યાન**
૩૩૧૩	મહાનીતિ	महत्+नी । નીતિ–લઈ જવાની-દોરી જવાની ક્રિયા, પથપ્રદર્શન, ચાલચલગત, શીલ, યુક્તિ, ઉપાય, પ્રાપ્તિ, દાન, આધાર, સંબંધ, લોકસમાજના કલ્યાણ માટે નિર્દેશ કરેલો આચાર-વ્યવહાર
૩૩૧૪	સપ્તશતી	सप्त+शत । ૭૦૦ શ્લોક કે પદાર્થનો સંગ્રહ દા.ત.માર્કંડેય પુરાણમાં દુર્ગાચરિત્રને લગતા ૭૦૦ શ્લોક તે દુર્ગાસપ્તશતી કે ચંડીપાઠ; પંડિત બુધજન રચિત સતસઈ–૭૦૦ શ્લોક, વૃંદશતસઈ
૩૩૧૫	ડુંગર	दुर्+गम् । दुर्गतर । જેના પર ચડતાં કષ્ટ થાય તે દુર્ગ, વધુ કષ્ટ થાય તે પર્વત
૩૩૧૬	તળેટી	तलघट्टिका । પર્વત-ડુંગરની નીચેનો ભાગ કે આજુબાજુનો નીચાણનો પ્રદેશ
૩૩૧૭	ગૃહસ્થાશ્રમ	૪ આશ્રમ પૈકી ૨જો જેમાં ઘર માંડીને રહેવાનો જીવનપ્રકાર
૩૩૧૮	પ્રણીત કરવો	प्र+नी । રચવો, કહેવો
પૃ.૧૩૭		
૩૩૧૯	શુક્લ ભાવ	शुच् । સ્વચ્છ, નિર્મળ, પવિત્ર ભાવ
૩૩૨૦	શિર જતાં પણ	મૃત્યુ આવે તો પણ, માથું જાય તો યે
૩૩૨૧	અવિચારે	અયોગ્ય વિચારમાં
૩૩૨૨	હાવભાવ	સ્ત્રીઓના અભિનયની વિશિષ્ટ ચેષ્ટા તે હાવ, વ્યક્ત કરવાની ક્રિયા તે ભાવ
૩૩૨૩	શૃંગાર	श्रृङ्ग+ऋ । શરીર વગેરેની સજાવટ કે રસિકતા સંબંધી સાહિત્ય
૩૩૨૪	વિશેષ પ્રસાદ	વધુ મહેરબાની; ભગવાનને નૈવેદ્ય ધરાયા પછીની વસ્તુ વધુ લેવી તે
૩૩૨૫	સ્નાનમંજન	स्ना+मञ्ज् । નાહવામાં વિલેપન કરવું, શોભા માટે સાધન-સામગ્રી વાપરવી
૩૩૨૬	લલિત ભાવે	लल् । મનોહર રીતે; કામુક રીતે, અંગોપાંગ હલાવતાં
૩૩૨૭	જળપાન	जल्+पा । પાણી પીવું
૩૩૨૮	કટાક્ષ દૃષ્ટિથી	મોહ દૃષ્ટિથી, મોહક ભાવે, વ્યંગભરી નજરે
૩૩૨૯	દંપતીસહવાસ	પતિપત્નીની સાથે રહેવું-વસવું
૩૩૩૦	મોહનીય સ્થાનક	મોહ થાય તેવી જગ્યા
૩૩૩૧	ત્રાસું	त्रस् । ત્રાસ થવો, ત્રાસ પામું, ડરું, ભય પામું
૩૩૩૨	સદોષી	દોષ સાથે, દોષવાળી
૩૩૩૩	અહંપદ	હું અને મારું એવું ખોટું અભિમાન
૩૩૩૪	સમ્યક્ પ્રકારે	સારી રીતે, સાચી રીતે
૩૩૩૫	મોહની	મોહ, મોહિની, સંમોહન, આકર્ષણ
પૃ.૧૩૮		
૩૩૩૬	ધર્માનુરક્ત	ધર્મ પ્રત્યે અનુરાગવાળા, ધર્મરંગે રંગાયેલા
૩૩૩૭	દર્શન	दृश् । દેખાવ, ચેષ્ટા, ક્રિયા
૩૩૩૮	ધર્માનુરક્ત દર્શન	ઉદાસીનતા, વૈરાગ્યમય દેખાવ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૩૩૯	**પ્રતિજ્ઞા**	प्रति+ज्ञा । વચન; વ્રત; ઓછાવત્તા સમય માટે અમુક કરવા-ન કરવાનો કે ખાવા-ન ખાવાનો નિયમ; વાયદો-વાદા, સ્વીકૃતિ
૩૩૪૦	**સૃષ્ટિસૌંદર્ય**	सृज्+सु+उन्द्+अरन् । કુદરતી, પ્રાકૃતિક સુંદરતા; રચના-સર્જનની શોભા
૩૩૪૧	**નશો**	કેફી પદાર્થ વાપરતાં કેફ ચડે તે; સત્તા-વિદ્યા-ધનનો કેફ, મદ
૩૩૪૨	**અતિથિ**	नास्ति तिथिः यस्य सः । જેના આવવાનો સમય-તિથિ-તારીખ નક્કી ન હોય તે મહેમાન, અપ્રતિબદ્ધ મુનિ, તિથિ વિના ય નિરંતર ધર્મ આચરે તે
૩૩૪૩	**સ્વયંબુદ્ધ**	જાતે જ બોધ-જ્ઞાન પામેલા
૩૩૪૪	**માયાવી**	मा+य+विनि । છળકપટ કરનાર, ધોખેબાજ, ઈન્દ્રજાળ ફેલાવનાર, કપટી
૩૩૪૫	**દર્શન**	તત્ત્વજ્ઞાનની વિચારણાનું શાસ્ત્ર. દા.ત.જૈન, બૌદ્ધ, સાંખ્ય, યોગ, ન્યાય, વૈશેષિક, પૂર્વમીમાંસા, ઉત્તરમીમાંસા અને ચાર્વાક
૩૩૪૬	**અધર્મ**	અકર્તવ્ય, ધર્મના અભાવ-અન્ અસ્તિત્વ-અરુચિ
૩૩૪૭	**અજ્ઞાન પક્ષ**	જ્ઞાન વિનાના પક્ષ
૩૩૪૮	**પ્રમાદ**	प्र+मद् । આળસ, ભૂલ, ચૂક, અનાદર, બેકાળજી
૩૩૪૯	**મનોજ્ઞતા**	मनस्+ज्ञ+त्व । સુંદરતા, રમ્યતા, મનોહરતા
૩૩૫૦	**પરાયણ**	તત્પર, એકાગ્ર, લીન
૩૩૫૧	**યોગ**	મન-વચન-કાયા, બહિર્વાચા અન અંતર્વાચાનો ત્યાગ, ધ્યાન
૩૩૫૨	**વાતપૂર્તિ**	वार्त्ता । વાતને સમર્થન, વાતની પુરવણી, વાતમાં વધારાનું ઉમેરણ-મેળવણ
પૃ.૧૩૯		
૩૩૫૩	**મરોડ**	લટકામટકા, ચાળો, અંગોના સુંદર વળાંક
૩૩૫૪	**ઉચ્છૃંખલ વસ્ત્ર**	उद्+श्रृङ्खल । નિરંકુશ-મર્યાદા વિનાનું-ઉદંડ-ઉદ્ભટ પહેરવેશ
૩૩૫૫	**ચપોચપ**	અતિ ચુસ્ત, તડોતડ; ચીપી ચીપીને; ઝટઝટ
૩૩૫૬	**ઊન**	ऊर्णु । ઘેટાં-બકરાં-ઊંટ વગેરે પ્રાણીના વાળ
૩૩૫૭	**અનુપયોગ**	નકામો ઉપયોગ, આત્માર્થ સિવાય ઉપયોગ રાખવો, લક્ષ ન હોવો
પૃ.૧૪૦		
૩૩૫૮	**કૃત**	कृ । કાર્ય, કૃત્ય
૩૩૫૯	**ચારે વર્ગ**	चत्+उरन्+वृज् । ક્ષત્રિય, બ્રાહ્મણ, વૈશ્ય અને શૂદ્ર; સમાજના ચારે સમૂહ-સમુદાય; ધર્મ-અર્થ-કામ એ ૩ વર્ગ અને ૪થો અપવર્ગ તે મોક્ષ
૩૩૬૦	**મંડન કરું**	मण्ड् । શોભાવું, દીપાવું
૩૩૬૧	**ખેદ**	खिद् । સંતાપ, અનુતાપ, અફસોસ, થાક; ચિત્તના ૮ દોષમાં ૧લો દોષ
પૃ.૧૪૧		
૩૩૬૨	**વિદેહી**	वि+दिह्, विगत+देहिन् । માયા-પાશ-દેહભાવથી મુક્ત, દેહાતીત દશા
૩૩૬૩	**વક્તૃત્વ**	वच् । બોલવાની શક્તિ-કળા-છટા
૩૩૬૪	**તત્ત્વજ્ઞ તપ**	સ્વાધ્યાય
૩૩૬૫	**અકાળિક**	કમોસમી, કટાણાનું, કસમયનું; ૩૨ પ્રકારે અસજ્ઝાય; યોગ્યતા સિવાય
૩૩૬૬	**મનોવીરત્વ**	મનોબળ
૩૩૬૭	**વેશવાળ**	વેવિશાળ, સગાઈ
૩૩૬૮	**ત્રુટે**	त्रुट् । तुड् । ભંગ થાય, તૂટે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૧૪૨

૩૩૬૯	વિધવા	वि+धु, धव । જેના પતિ ગુજરી ગયા હોય તે સ્ત્રી
૩૩૭૦	ત્રિદંડ	तृ, त्रि+दण्ड । મન-વચન-કાયાના સંયમ, શુભ વિચાર—હિતકારી વાણી—યત્નાપૂર્વક કાયા પ્રવર્તન
૩૩૭૧	સેવ્યની	सेव् । આરાધ્યની, વીતરાગની, શુદ્ધાત્માની
૩૩૭૨	રસગારવ	रस+गृद्धि । રસલુબ્ધ, રસલોલુપ, ગાર-ગારામાં બાળક-હાથી લબદાય તેમ

પૃ.૧૪૩

૩૩૭૩	પરાત્મ	पर+आत्मन् । બીજાનો આત્મા
૩૩૭૪	અબંધ	છૂટથી-નિરંકુશપણે કરેલાં-નિર્બંધ; જેનો ઉદય હોય પણ બંધ ન હોય તેવી કર્મપ્રકૃતિ — મિશ્ર મોહનીય અને સમ્યક્ત્વ મોહનીય
૩૩૭૫	ક્ષમાવું	क्षम् । સહન કરું, ખપાવું
૩૩૭૬	આદર્શ	आ+दृश् । અરીસો, દર્પણ; નમૂનો; મૂળ ગ્રંથ જેમાંથી નકલ કરવામાં આવે
૩૩૭૭	સ્વાધીન રૂપ	અંકુશમાં, નિયમનમાં, સંયમમાં
૩૩૭૮	કમાન રૂપ	ધનુષ્ય જેવી, કસાયેલી
૩૩૭૯	પરમહંસ	ઉત્કૃષ્ટ આત્મા

પૃ.૧૪૪

૩૩૮૦	સંપાદન	सम्+पद् । પ્રાપ્ત
૩૩૮૧	અભ્યાખ્યાન	अभि+आ+ख्या । આળ ચડાવવું તે ૧૩મું પાપસ્થાનક
૩૩૮૨	પિશુન	पिश्+उनन् । ચાડીચુગલી-નિંદા કરનાર, અહીંનું ત્યાં કરનાર, દુષ્ટ
૩૩૮૩	ખડખડ	એવો અવાજ થાય એમ, ઝઘડો થાય તેવું, ખડખડાટ
૩૩૮૪	અનુદ્યમી	આળસુ, નસીબવાદી, મહેનત નહીં કરનાર
૩૩૮૫	ન્યાય વિરુદ્ધ	નીતિ-સદાચાર વિરુદ્ધ
૩૩૮૬	કર્માધર્મી	કર્મના ધર્મને ભાગ્યને-નસીબને અધીન-આધારિત-અનુસરણ

પૃ.૧૪૫

૩૩૮૭	નીતિ	नी । આચારપદ્ધતિ, ચાલચલગત; ઉપાય; યુક્તિ
૩૩૮૮	અપશબ્દ	ખરાબ શબ્દ, ગાળ
૩૩૮૯	કર્ણોપકર્ણી રીતે	कर्ण+उपकर्णिका । અફવા, કિંવદંતી, એક કાનેથી બીજા કાને, ત્રીજા કાને
૩૩૯૦	પૂંઠચૌર્ય	પાછળથી ચોરી કરવી, પીઠ પાછળ ખોટું કરવું
૩૩૯૧	વયમાં	ઋતુમાં, યુવાનીમાં; વૃદ્ધાવસ્થામાં; વ્રતમાં
૩૩૯૨	કુમારપત્ની	પુત્રવધૂ
૩૩૯૩	પરણીય	પોતાની પરણેલી સ્ત્રી, પત્ની
૩૩૯૪	રજસ્વલા	रजस्+वलच् । ઋતુવંતી સ્ત્રી, માસિક ધર્મવાળી સ્ત્રી
૩૩૯૫	અવભાષા	હલકી-તુચ્છકારભરી ભાષા, અપમાનયુક્ત વચન-વાણી

પૃ.૧૪૬

૩૩૯૬	ઝાઝે	વધારે
૩૩૯૭	ક્રિયાશાળી	कृ+श+शालिन् । ક્રિયાવંત ધાર્મિક ક્રિયા-અનુષ્ઠાન કરનાર
૩૩૯૮	પ્રતિમા	મૂર્તિ, પ્રતિબિંબ; છબી, તસવીર, ચિત્ર; આકૃતિ, છાયા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૩૯૯	આછાં લૂગડાં	પાતળાં-ઝીણાં-પારદર્શક કપડાં-વસ્ત્ર
૩૪૦૦	દાબ	અંકુશ, દબાણ
૩૪૦૧	સાયંકાળે	सायम्+कल् । સાંજે, સંધ્યા સમયે, દિવસના અન્તે, સૂર્યાસ્તે
૩૪૦૨	અરુણોદયે	ऋ+उनन्, उद्+इ । સવારે, પ્રભાતે, સૂર્યોદયે
૩૪૦૩	લઘુશંકા	પેશાબની હાજત
૩૪૦૪	દીર્ઘશંકા	મળત્યાગ-ઝાડે જવાની હાજત
પૃ.૧૪૭		
૩૪૦૫	પૂર્વિત	पूर्व् । પહેલા કરેલા-ભોગવેલા
૩૪૦૬	વણખપની	જરૂર વિનાની, અનાવશ્યક
૩૪૦૭	કુટિલતા	વાંકા વળીને, કપટ, વંકાઇ, હઠીલાપણું, ખટપટ
૩૪૦૮	વિરહગ્રંથ	वि+रह् । પ્રિયજનના પરસ્પર વિયોગ સંબંધી પુસ્તક
૩૪૦૯	વાદયશ	વાદ કરીને કીર્તિ-યશ, વાદ-વિવાદ વડે જશ
૩૪૧૦	અપવાદ	અપયશ, અપકીર્તિ, આળ
૩૪૧૧	આજીવિક વિદ્યા	ગોશાલક સંપ્રદાય મુજબ ગૃહસ્થ જીવનના નિભાવ માટે વિદ્યાનો પ્રયોગ
૩૪૧૨	ભેળો	ભેગો, સાથે, સંગે
૩૪૧૩	કવળ	क+वल् । કોળિયો, ગ્રાસ
૩૪૧૪	નિર્માલ્ય	निर्+मल् । પુરુષાર્થ મંદ કરે તેવાં, દમ વગરનાં, તુચ્છ
૩૪૧૫	ખીલવું	વિકાસ કરું, વિકસાવું; ફૂલેફાલે તેમ કરવું; શોભાવું-દીપાવું; ચગાવું
પૃ.૧૪૮		
૩૪૧૬	મર્મલેખ	ખાનગી વાત-રહસ્ય વિષે લેખ, અયોગ્ય લેખ
૩૪૧૭	આશુપ્રજ્ઞ	अश् । आशु+प्रज्ञा । હાજરજવાબી; દિવ્યજ્ઞાની-કેવળજ્ઞાની; કોઇપણ પ્રશ્નનો ત્યારે ને ત્યારે બધી રીતે સાચો જવાબ આપનાર
૩૪૧૮	લોચનદાયક	लोच्+दा । દૃષ્ટિ-જ્ઞાન આપનાર
પૃ.૧૪૯		
૩૪૧૯	માનતા	मन् । માન્યતા
૩૪૨૦	આલાપ	आ+लप् । વાતચીત, સંભાષણ, ગાતી વખતે સ્વરનો વિસ્તાર કરવો, તાન
૩૪૨૧	ઉન્માદ	उद्+मद् । તોર-મદ, વ્યભિચારી ભાવ, પાગલપણું, માનસિક રોગ, ખીલવું
૩૪૨૨	રૌદ્રાદિ રસ	रुद् । ભયંકર-ઉગ્ર, ભયાનક, બિભત્સ વગેરે ૭ રસ
૩૪૨૩	ખોડીલાં	खोड् । ખોડખાંપણવાળા જીવ, વિકલાંગ, લૂલા-લંગડા
૩૪૨૪	અનાચારી ધર્મ	अन्+आ+चर्+धृ । શુષ્ક જ્ઞાની-શુષ્ક અધ્યાત્મી કહે તે ધર્મ
૩૪૨૫	મિથ્યાવાદી	मिथ् । મિથ્યા વાદ કરનાર, વિનયવાદી
૩૪૨૬	શૃંગારી ધર્મ	વૈષ્ણવ, પુષ્ટિમાર્ગી, આજના રજનીશે કીધેલો ધર્મ
૩૪૨૭	નિયતવાદ	नि+यम् । નિયતિવાદી, આજીવક મત, સંયતવાદ
૩૪૨૮	સાદિ અંત	મિતવાદીના મતે, જીવો મર્યાદિત છે માટે કોઇ સમયે સહુ મોક્ષે જશે તેથી સંસારનો અંત થશે
૩૪૨૯	ભરૂંસો	વિશ્વાસ
૩૪૩૦	રોષ	रुष् । ગુસ્સો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

३४३१	ચરિત્ર	चर् । આચરણ, વ્યવહાર
३४३२	સર્વપક્ષી	બધી બાજુથી
પૃ.૧૫૦		
३४३३	ખંડવો નહિ	खण्ड् । છોડવો નહિ, તોડવો નહિ
३४३४	નિષ્કામ શીલ	निस्+काम+शील् । ઈચ્છા-નિયાણારહિત ચારિત્ર; અપેક્ષારહિત સ્વભાવ
३४३५	ત્વરિત ભાષા	ઉતાવળે-એકાએક-અચાનક બોલવું
३४३६	પાપગ્રંથ	નીતિ-વૈરાગ્ય-ધર્મગ્રંથ સિવાયના ગ્રંથ
३४३७	ક્ષૌર સમય	क्षुर् । હજામત, મુંડન કરતી-કરાવતી વખતે
३४३८	પશુપદ્ધતિ	પશુની જેમ
३४३९	સ્મશાન	श्मशान । મડદાંને મરણ પછી બાળવાની-દાટવાની જગ્યા, મસાણ
३४४०	દેશાટન	दिश्+अट् । સમગ્ર દેશમાં-દેશવિદેશમાં ફરવું; સ્વ-દેશ=આત્મામાં ફરવું
३४४१	કં૦	કંદોઇ, કંબૂક (ક્ષુદ્ર માણસ), કંકણ (બંગડી-કાંસકી), કંદ (કંદમૂળ), કંચુકી (વ્યભિચારી), કંચિની (ગણિકા), કંદુકરણ (ભારે વ્યાજખાઉ)
३४४२	કલાલ	દારૂનો દુકાનદાર, પીઠાનો માલિક, કુંભાર, સોની
३४४३	ગોળ કૂપ	ગાયોનું સ્થાન, ગોંદરો, પાદર, ભાગોળ
३४४४	વ્યવહાર	वि+अव+हृ । લેવડદેવડનો સંબંધ, પહેરામણી, રિવાજ, નાતો, રૂઢિ, ખરીદ-વેંચાણ, વ્યાપાર-રોજગાર; ન્યાય-નિર્ણય; આચરણ
३४४५	વિદ્યાશાળી	विद्+शाल्+इनि । વિદ્યાવાળી, વિદ્યાયુક્ત, જ્ઞાન-કળાવંતી, વિદ્યાસંપન્ન
પૃ.૧૫૧		
३४४६	પ્રનાશન	प्र+नश् । પહેલાં નાશ કરવો, પૂર્ણ નાશ કરવો
३४४७	પ્રાયોજનિક અભાવ	प्र+युज्+भू । ફળ, મતલબ, ઉદ્દેશસિદ્ધિની ખોટ-ખામી અથવા સંતાન ન હોવાં-નાશ-મૃત્યુ કે ખોટ-ખામીવાળાં હોવાં
પૃ.૧૫૨		
३४४८	સેવક	सेव् । અનુયાયી, શિષ્ય, સેવા કરનાર; ભક્ત; નોકર
३४४९	અસૂયા	असू+यक् । ઈર્ષ્યા, અકૃતજ્ઞતા, અસહિષ્ણુતા, નિંદા, અપવાદ
३४५०	વ્યાયામ	वि+आ+यम् । કસરત; થાક; ઉદ્યમ; વિસ્તાર-ફેલાવ
३४५१	અકરણીય	न+कृ+अनि । ન કરવા યોગ્ય, ન કરવા જેવી; અમંગળ કરતી મેલી વિદ્યા
३४५२	દ્યૂતરમણ	दिव्+क्त । જુગાર રમ્યા કરવો
३४५३	ક્ષૌરકર્મ	क्षुर् । હજામત, મુંડન
३४५४	ઠાંસોઠાંસ	ખીચોખીચ, ઠસોઠસ, ખૂબ દાબીને-ભરીને-ખેંચીને-ઘાલીને
३४५५	કૃષ્ણલેશ્યા	कृष्+लिश् । જીવના ६ પ્રકારના અધ્યવસાય-ભાવ-પરિણામ પૈકી એક, અશુભ લેશ્યા; દા.ત. ફળથી લચેલાં વૃક્ષને જોઇને જેને આખું વૃક્ષ મૂળથી ઉખેડી નાખવાના, ભૂમિ પર પાડવાના અને બધાં ફળ લેવાનું મન થાય તે કૃષ્ણલેશ્યા
પૃ.૧૫૩		
३४५६	ગૃદ્ધ ભાવે	गृध् । ગીધ જેવી લાલચુ નજરે-આસક્ત ભાવે, લોભના ભાવથી
३४५७	વળદાર પાઘડી	આંટો-મરડાટ-મિજાજી-હું પદવાળી પાઘડી
३४५८	ચલોઠો	જૈન સાધુનું નીચે પહેરવાનું વસ્ત્ર (મોટા પનાનો ચાર હાથનો ખેસ)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૪૫૯	રાજદ્વારે	અદાલતે, કોર્ટમાં
૩૪૬૦	વિ૦	વિનય, વિરાગતા, વિનયન શિક્ષણ
૩૪૬૧	પાપ પર્વ	પાપ થાય તેવાં લૌકિક પર્વ (હોળી, શિવરાત્રિ, જન્માષ્ટમી, લૌકિક દિવાળી, શીતળા સાતમ વગેરે)
પૃ.૧૫૪		
૩૪૬૨	શુક્લ એકાંત	ઉત્તમ સમાગમ, પવિત્ર-નિર્મળ એકાંત
૩૪૬૩	ધાકમેળાપ	અનાજ-ભોજન-જળાશય-ભય-દબદબા-જલસા-નાટક-ફિલ્મના પ્રસંગ, મેળા
૩૪૬૪	ઐક્ય નિયમ	एक+ष्यञ्। એકતાનો-સંપનો આચાર; એકલાં શું કરવું-શું ન કરવું તેની પ્રતિજ્ઞા; એકત્વનું શાસન; સમાનતાની પદ્ધતિ; પૂર્ણતાનો ધારો. અભેદ, સમરૂપતા, એકાર્થી ભાવ, વિશ્વની પરમાત્મા સાથેની એકતા
૩૪૬૫	અયોગ્ય દાન	અનાદર-વિલંબ-પરાઙ્મુખતા-કડવું વચન-પશ્ચાત્તાપ : ૫ દૂષણો સાથે દાન
૩૪૬૬	બુદ્ધિની વૃદ્ધિ	बुध्+वृध्। બુદ્ધિની વિશાળતા, ઔત્પાતિકી-વૈનયિકી-કાર્મિકી-પારિણામિકી એ ૪ પ્રકારની બુદ્ધિ વધે તેવા
૩૪૬૭	ધર્મધૂર્તતા	શઠતા, ધર્મને નામે ધતિંગ, કાર્પટિક
૩૪૬૮	છલ	छो+कलय्। કપટ, ઠગાઈ, શઠતા; વાક્, સામાન્ય અને ઉપચાર એ ૩ રીતે : વાક્ છલ : અન્યના વચનમાં અર્થાંતર કરી દોષ દેવો તે વચનછલ. સામાન્ય છલ : કોઈ વસ્તુની સંભાવનાને સામાન્ય નિયમ બનાવી અન્યને હલકો પાડવો. ઉપચાર છલ : કથન પર કટાક્ષ કરવો.
૩૪૬૯	સ્વધર્મી	વીતરાગી ધર્મી, આત્મધર્મી
૩૪૭૦	ચતુર્વર્ણી	चतुर्+वर्ण्। બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અન શૂદ્ર એ ચાર જાતિ-જ્ઞાતિ
૩૪૭૧	કોપ	कुप्। ગુસ્સો, ખોફ
પૃ.૧૫૫		
૩૪૭૨	ધર્મવર્ગ	धृ+वृज्। મોક્ષ તે અપવર્ગ, તે સિવાયના ધર્મ-અર્થ-કામનો સમૂહ, શ્રેણી
૩૪૭૩	ત્રિકરણ	त्रि+कृ। કરવું-કરાવવું-અનુમોદવું, મન-વચન-કાયા
	પત્રાંક ૨૦	**કોને ?**
૩૪૭૪	એકાંતવાદ	વસ્તુનું સ્વરૂપ અમુક ચોક્કસ પ્રકારનું જ છે એવો મત; કાળ-નિયતિ-કર્મ-સ્વભાવ-પુરુષાર્થ આ ૫ સમવાય ન માનતાં એકાંતે એકેકને જ માને તે
૩૪૭૫	વાદીઓ	ક્રિયાવાદીના ૧૮૦, અક્રિયાવાદીના ૮૪, અજ્ઞાનવાદીના ૬૭, વિનયવાદીના ૩૨ ભેદ એમ પાખંડીના-વાદીના ૩૬૩ ભેદ
૩૪૭૬	સત્કવિ	આર્ષદૃષ્ટા
	પત્રાંક ૨૧	**કોને ? વચનામૃત તા.૯-૧૧-૧૮૮૬ થી તા.૯-૧૧-૧૮૮૭ દરમ્યાન**
૩૪૭૭	અણરાગ	રાગનો અભાવ, રાગ વિના, રાગરહિત
૩૪૭૮	અનુરાગ	પ્રેમ, આસક્તિ
૩૪૭૯	વ્યવસ્થિત કારણ	વ્યવસ્થા-ગોઠવણ-જોગવાઈવાળું કારણ, અશુદ્ધ ચેતના-વિભાવ
૩૪૮૦	એકાંત ભાવિ	માત્ર પ્રારબ્ધ-નસીબ-નિયતિ કે ભવિતવ્યતા
૩૪૮૧	એકાંત ન્યાયદોષ	માત્ર ફેંસલો, યોગ્યતા, ધારો-રિવાજ, દૃષ્ટાંત-કાકતાલીય ન્યાય, ન્યાય (નૈયાયિક) દર્શનના દોષ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૪૮૨	યોગાનુયોગ	એક યોગ પછીનો બીજો યોગ, તાકડો, જોગાનુજોગ
૩૪૮૩	પટંતર	ભેદ, જુદાઇ, ખાનગીપણું, પરોક્ષ સ્થિતિ
૩૪૮૪	લોકાપવાદ	લોક દ્વારા થતી નિંદા
૩૪૮૫	અપવાદ	અપયશ, નિંદા
૩૪૮૬	એકત્ર	एक+त्रल् । એક સ્થળે, એક સાથે, સાથે સાથે
૩૪૮૭	અદ્ભુત નિધિ	આત્મ અનુભવ
૩૪૮૮	અલુબ્ધ	અનાસક્ત, આકર્ષણ વિનાના, ન લોભાયેલા

પૃ.૧૫૬

૩૪૮૯	બાળક	(બાળક જેવી) સરળતા, નિર્દોષતા
૩૪૯૦	યુવાન	(યુવાન જેવી) દૃઢતા
૩૪૯૧	વૃદ્ધ	(વૃદ્ધ જેવો) અનુભવ
૩૪૯૨	કુશીલ	અસદ્ આચરણ, ખરાબ રીતભાત, ખરાબ ચાલચલગત, ગેરવર્તણૂંક
૩૪૯૩	સોમલ	એક પ્રકારનું ખનિજ ઝેર જેને શુદ્ધ કરી ખાંસી જેવા રોગમાં અપાય, આર્સેનિક
૩૪૯૪	ગુપ્ત ચમત્કાર	આત્મા, આત્માના ચમત્કાર-પ્રભાવ
૩૪૯૫	પ્રેમદા	પ્રેમ આપનારી સ્ત્રી, પત્ની
૩૪૯૬	અપેક્ષાએ	अप+ईक्ष् । દૃષ્ટિએ, રીતે
૩૪૯૭	એકાંતિક	અંતિમ, નિર્ણાયક, પક્ષપાત સહિત, ખાનગી, ગુપ્ત, અવશ્યંભાવી માનનાર

પૃ.૧૫૭

૩૪૯૮	દાદ આપશે	માન આપશે, માન્ય કરશે, ન્યાય આપશે
૩૪૯૯	કૃતઘ્ની	कृ+हन् । ઉપકાર પર અપકાર કરે તેવા
૩૫૦૦	સ્તબ્ધ	स्तम्भ् । રોકાયેલો, સખત, ગતિહીન, અચળ, હઠીલો, જિદ્દી, આશ્ચર્યચકિત
૩૫૦૧	ધાકડેધાકડ	ન ટકી શકે તેવું સાંધેલું, ખોટા સાંધા કરેલું, સાવ ખોટું, તદ્દન જૂઠથી ભરેલું
૩૫૦૨	તાત્પર્યતા	રહસ્ય, પ્રયોજન
૩૫૦૩	વ્યામોહ સંયુક્ત	वि+आ+मुह् । સબળ મોહ-ભ્રાન્તિ-અજ્ઞાન-વ્યાકુળતા-મૂંઝવણ સહિત
૩૫૦૪	જડભરત	જડ જેવા, મૂર્ખ, ઉન્મત્ત, બહેરા-આંધળા જેવા; અતિ ઉદાસીન, પરમવિરક્ત પૂર્વભવના સ્મરણને લીધે અસંગ રહી મોક્ષે જનાર ભરત રાજા-મુનિ. ભરત રાજા ઋષિ થઈને આશ્રમમાં રહેતા ત્યાં પાણી પીતી ગર્ભિણી મૃગલી સિંહની ત્રાડથી નાસી ને ગર્ભ પડી ગયો. તેને પાળી પોષીને મોટો કરતાં આસક્ત ભાવ થતાં બીજો જન્મ મૃગપણે પણ પૂર્વભવના સ્મરણે અસંગ રહી દેહત્યાગ થયો પછી ભરત નામે બ્રાહ્મણ, ઋષિ બન્યા; અસંગતાથી રહેતા એટલે જડભરત નામ, વનમાં રહૂગણ રાજાની પાલખી ઉપાડવા સેવકો લઈ ગયા, જ્ઞાન હોવાથી યત્નાપૂર્વક ચાલતા. રાજા ગુસ્સે થયા છતાં પોતે ઉન્મત્ત, જડ, આંધળા-બહેરા જેવા અસંગ રહ્યા, મોક્ષે ગયા અને રાજાને બોધ લાગ્યો. કૃપાળુદેવે પ્રભુશ્રીજીને કહેલું, "મુનિ, જડભરત જેવા થઈને વિચરજો" (ઉપદેશામૃતજી પૃ.૬૨, ૨૭૫)
૩૫૦૫	જનકવિદેહી	વિદેહ વંશના પ્રત્યેક રાજાનું સામાન્ય નામ, પ્રત્યેક જનક; દેહ છતાં દેહથી પર, દેહાતીત (ગુરુના અષ્ટાવક્ર). નિમિ, મિથિ, દેવરાત, બૃહદ્રથ, જનકજી સીતાપિતા
૩૫૦૬	ઉલ્લાસિત પરિણામે	उद्+लस्+परि+नम् । ચાહીને, જાણીબુઝીને, હોંશથી, ઈરાદાપૂર્વક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૧૫૮

૩૫૦૭	શ્રી ગૌતમ	મહાવીર સ્વામીના મુખ્ય ગણધર, નામ ઈન્દ્રભૂતિ પણ ગોત્ર ગૌતમ
૩૫૦૮	વેદ	विद्। જ્ઞાન જેમાં સમાયેલું છે તેવા ગ્રંથો; ૮મા તીર્થંકર ચંદ્રપ્રભ સ્વામી સુધી ભરત ચક્રવર્તી કૃત આ ૪ વેદ હતા : સંસારાદર્શન, સંસ્થાનપરામર્શન, તત્ત્વાવબોધ અને વિદ્યાપ્રબોધ; પછી ભેળસેળવાળા હાલ છે તે : ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ, અથર્વવેદ
૩૫૦૯	સમ્યક્ નેત્ર	સાચી દૃષ્ટિ, સમ્યક્ દર્શન, સાચી આંખ-નયન
૩૫૧૦	ભગવતી	ગણધર ગૂંથિત દ્વાદશાંગીમાં ૫ મું ભગવતી સૂત્ર; વ્યાખ્યા-વિવાહપ્રજ્ઞપ્તિ સૂત્ર
૩૫૧૧	પુદ્ગલ પરિવ્રાજક	શ્રી ભગવતીજી સૂત્ર, શતક ૧૧, ઉદ્દેશક ૧૨ મુજબ : વેદ-વેદાંતના પારગામી, ભદ્ર પ્રકૃતિવંત, ઘણું તપ કરનાર 'પુદ્ગલ' નામના સંન્યાસીએ બ્રહ્મલોકના દેવોનાં આયુષ્ય બાબત પોતાને થયેલું વિભંગજ્ઞાન (અવધિ-અજ્ઞાન) જ સાચું અને છેવટનું છે એમ આલંભિકા નગરીમાં જાણ કરી. ત્યાં મહાવીર સ્વામી સમવસરણમાં પધારતાં ગૌતમ પ્રભુએ આ અંગે પૂછતાં, સહુનું સમાધાન થયું, સત્ય સમજાયું, પર્ષદા વિખરાઈ, પુદ્ગલ પરિવ્રાજકનું વિભંગજ્ઞાન નાશ પામ્યું અને પ્રભુ મહાવીરના ચરણોમાં દીક્ષા લઈ કર્મમુક્ત થયા તે
૩૫૧૨	વસ્તુગતે	વસ્તુમાં જઈને-રહીને, વિષયાત્મક, સ્વાભાવિક, વસ્તુરૂપે અંદર પ્રવેશીને
૩૫૧૩	ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણા	સૂત્ર, સિદ્ધાંત કે આગમથી વિરુદ્ધ કહેવું-લખવું-બોલવું-ગાવું
૩૫૧૪	અવિવેક ધર્મ	હિત-અહિત, સાચા-ખોટાના વિવેક વિનાનો ધર્મ
૩૫૧૫	અભિનિવેશ	अभि+नि+विश्। દુરાગ્રહ, શરીર મારું છે એવો અસત્નો આગ્રહ; બીજાને હરાવવા અનીતિનાં કાર્યનો આરંભ; મૃત્યુનાં વારણનો આગ્રહ
૩૫૧૬	શૈલી	शील। રીતિ, પદ્ધતિ
૩૫૧૭	પાખંડ	पा+खण्ड्। દંભ, ઢોંગ, આડંબર, ધર્મની વિરુદ્ધનો વંચનામાર્ગ : મુખ્ય ૪ પ્રકાર : ક્રિયાવાદ-અક્રિયાવાદ-અજ્ઞાનવાદ અને વિનયવાદ કાળ-નિયતિ-સ્વભાવ-કર્મ-પુરુષાર્થ એમ ૫ સમવાય ન માને પણ એકાંતે એકેકને જ માને તે પાખંડીના ૩૬૩ ભેદ—

ક્રિયાવાદ	૧૮૦	ભેદ	પાપ-પુણ્યરૂપ ક્રિયાથી જ બધું થાય છે
અક્રિયાવાદ	૮૪	ભેદ	પાપ-પુણ્ય-આત્મા કાંઈ નથી, નાસ્તિક મત.
અજ્ઞાનવાદ	૬૭	ભેદ	જ્ઞાનથી તો વિવાદ થાય છે !
વિનયવાદ	૩૨	ભેદ	વિનય શ્રેષ્ઠ ગુણ છે માટે કોઈને નિંદવા નહીં.

૩૫૧૮	હુકમ	ફરમાન, શાસન, સત્તા, આજ્ઞા, અધિકાર
૩૫૧૯	નિર્વિકારી દશા	निर्+वि+कृ। दंश्। સમ્યક્ દશા
૩૫૨૦	છકી જાઓ	ઉન્મત્ત થાઓ, મોહમાં છાકટા થાઓ, અંજાઈ જાઓ
૩૫૨૧	આવિર્ભાવ	आविस्+भू। પ્રગટ, પ્રકટીકરણ; પ્રકાશ; ઉત્પત્તિ; અવતાર
૩૫૨૨	નિઃ૦—	નિઃશંક, નિઃસંગ, નિઃશ્રેયસ, નિઃશેષ, નિઃશ્રેણિ, નિતાન્ત, નિશ્ચિત, નિર્વિવાદ, નિઃસંશય, નિતરામ્=સર્વથા, પૂર્ણ રીતે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૧૫૯

૩૫૨૩	એ નાગની છત્રછાયા	ધૂણીમાં બળી રહેલા સાપમાંથી ઊગરીને દેવ થયેલા ધરણેન્દ્રે છત્રરૂપે ફેણ ધરેલી તે
૩૫૨૪	વેળાનો પાર્શ્વનાથ ઓર હતો	એક બાજુ કમઠ અનરાધાર વરસાદ વરસાવે છે, બીજી બાજુ ધરણેન્દ્ર-પદ્માવતી છત્ર ધરી રાખે છે પણ એ સમયે આ નિંદક-વંદક પ્રત્યે સંપૂર્ણ સમપરિણતિ રાખીને કેવળજ્ઞાન પ્રગટાવી રહેલા પાર્શ્વનાથ ઓર-અદ્‌ભુત-અનન્ય-અસંગ-ન્યારા હતા !
૩૫૨૫	રાજેમતી	૧૬ સતીમાં ૧, મથુરા નગરીના ઉગ્રસેન રાજાની પુત્રી, નેમિનાથ પ્રભુનાં પ્રથમ સાધ્વી, દિયર-મુનિ રહનેમિને સંયમમાં સ્થિર કરી મોક્ષે પધાર્યાં
૩૫૨૬	રહનેમિ	નેમિનાથ ભગવાનના નાના ભાઇ, પછી સાધુ થયા
૩૫૨૭	ન્યાય	नि+इ । પદ્ધતિ, શૈલી, દૃષ્ટાંત, ઈન્સાફ, પ્રમાણ દ્વારા વસ્તુની તાર્કિક પરીક્ષા
૩૫૨૮	કૃપાદૃષ્ટિ	કરુણાદૃષ્ટિ, અમી નજર
૩૫૨૯	ધર્મથી વિરુદ્ધ	ફરજ, કર્તવ્ય, આત્મસ્વભાવથી વિરુદ્ધ
૩૫૩૦	શિથિલ બંધ	श्लथ् । વિચાર વગેરેથી દૂર કરી શકાય તેવો ઢીલો-નબળો-કોમળ કર્મબંધ
૩૫૩૧	આકાંક્ષા	आ+काङ्क्ष । અભિલાષા, ઈચ્છા; અભિપ્રાય, તાત્પર્ય; અનુસંધાન
૩૫૩૨	સંસ્થાનવિચય ધ્યાન	ધર્મધ્યાનનો ૪થો પ્રકાર, ત્રણ લોકનું સ્વરૂપ ચિંતવવું (શિક્ષાપાઠ ૭૪)
૩૫૩૩	પૂર્વધારી	૧૪ કે ઓછા પૂર્વના જ્ઞાતા, ૧ કે વધુ પૂર્વના જ્ઞાતા, પૂર્વધર
૩૫૩૪	અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ	સમ્યક્‌દર્શન છે પણ વ્રત-પચ્ચખાણ નથી
૩૫૩૫	વિરતિ	वि+रम् । વ્રત; નિવૃત્તિ; અવસાન, સમાપ્તિ; ઉદાસીનતા
✉	**પત્રાંક ૨૨**	**કોને ? તા.૨૮-૧૦-૧૮૮૬ થી તા.૨૫-૧૧-૧૮૮૬ દરમ્યાન**
૩૫૩૬	સ્વરોદય જ્ઞાન	વિ.સં.૧૯૦૫-૧૯૦૭ માં શ્રી ચિદાનંદજી મુનિ ઉર્ફે શ્રી કર્પૂરવિજયજી મહારાજે ૪૫૩ ગાથામાં ગૂંથેલો ગ્રંથ; સ્વરોદય=પવનનું પ્રગટપણું, શરીરમાં રહેલા પાંચ પ્રકારના પવન સંબંધી શાસ્ત્ર; કાળજ્ઞાન વિષેનું શાસ્ત્ર
૩૫૩૭	સંપ્રદાયપૂર્વક	सम्+प्र+दा+पूर्व+कन् । પદ્ધતિસર, ગુરુશિષ્યની પરંપરા સહિત
૩૫૩૮	યોગદશા	ધ્યાનદશા
૩૫૩૯	મર્યાદાપૂર્વક	मर्या+दा । મર્યાદિત રીતે, આમન્યાપૂર્વક; સીમા-હદ સહિત
૩૫૪૦	ટાપટીપ	વ્યવસ્થિત ગોઠવણ, ઠઠારો, સજાવટ; દંભ, ડોળ
૩૫૪૧	યુક્તિપ્રયુક્તિ	વિવિધ પ્રકારની કરામત-દલીલ બતાવવી-અજમાવવી
૩૫૪૨	વિસ્મયતા	वि+स्मि । નવાઇ, આશ્ચર્ય, અચરજ, અચંબો, અદ્‌ભુતતા; અભિમાન
૩૫૪૩	કદાપિ	कदा+अपि । કદાચ
૩૫૪૪	જડવાદ	અનાત્મવાદ, સૃષ્ટિનું મૂળ કારણ જડ પ્રકૃતિ જ છે એવો મત-સિદ્ધાંત
૩૫૪૫	આત્મવાદ	आत्मन्+वद् । 'આત્મા છે' એવો મત
૩૫૪૬	સંશોધન	सम्+शुध् । વિષયના ઊંડાણમાં જઇને સત્યને બહાર લાવવું, અનુસંધાન
૩૫૪૭	વિકલ્પ	વિપરીત-વિરુદ્ધ કલ્પના-વિચાર, અનિશ્ચય, સંદેહ, તર્કવિતર્ક

પૃ.૧૬૦

૩૫૪૮	દુખવવો	પીડિત-દુઃખી કરવો
૩૫૪૯	પોતે	જાતે, સ્વયં, ખુદ, આત્મા
૩૫૫૦	સમ્મતિ	सम्+मन् । સહમતિ, અભિપ્રાય, સ્વીકૃતિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૫૫૧	તકરાર	ઝઘડો, વિવાદનો વિષય
૩૫૫૨	વર્તમાન સૈકામાં	(તે વખતે) ચાલુ સદીમાં, ૧૯મી સદીમાં, આ ૧૦૦ વરસમાં
૩૫૫૩	ચિદાનંદજી આત્મજ્ઞ	ચિદાનંદજી મુનિ, આત્મજ્ઞાની, ભાવનગરના, બીજું નામ કર્પૂરવિજયજી
૩૫૫૪	વિદ્યમાનપણું	જીવતા, હયાતી ધરાવતા, પ્રત્યક્ષ રહેલા
૩૫૫૫	સમીપનો વખત	નજીકનો સમય, પાસેનો સમય
૩૫૫૬	યમનિયમ	અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય (અદત્તાદાન), બ્રહ્મચર્ય, અપરિગ્રહ – આ ૫ યમ શૌચ, સંતોષ, તપ, સ્વાધ્યાય, ધ્યાન – આ ૫ નિયમ
૩૫૫૭	સમ	સરખું, સમાન
૩૫૫૮	અનિયતપણે	નિયમથી મુક્ત રીતે, નિયમને અધીન રહીને નહીં
૩૫૫૯	ગુપ્તપણે	ગૂઢ પણે, ન કળી શકે તેમ
૩૫૬૦	અધીષ્ટ	अधि+इष् । પ્રભાવક, સામર્થ્યયુક્ત, સત્કાર-સન્માનભરી, યોગ્ય
૩૫૬૧	હાર્દિક	हृद् । હૃદયનો, ખરા અંતઃકરણપૂર્વકનો
૩૫૬૨	णमो जहट्ठिय वत्थुवाईणं ।	શ્રી ચિરંતનાચાર્યજી વિરચિત 'પંચસૂત્ર'નું મંગળાચરણ વસ્તુને જેમ છે તેમ, યથાસ્થિત, અસલ, પૂર્વવત્ કહેનારને નમસ્કાર
૩૫૬૩	રૂપાતીત	રૂપ-નામને વટાવી ચૂકેલું, રૂપ-નામથી રહિત, નિરાકાર પરમાત્મ દશા
૩૫૬૪	વ્યતીતમલ	वि+अति+इ+मल् । ભાવમલ કે કર્મનો નાશ થઈ ગયો છે તે
૩૫૬૫	પૂર્ણાનંદી	પૂર્ણ આનંદયુક્ત
૩૫૬૬	ઈસ	ईश् । ઈશ્વર, પ્રભુ; ઐશ્વર્યયુક્ત, સમર્થ; શંકરનું નામ; ૧૧ની સંખ્યા
૩૫૬૭	સીસ (શિસ)	शिरस्, शीर्ष । સિર, મસ્તક, માથું, શિખર; મુખ્ય; અગ્રભાગ

પૃ.૧૬૧

૩૫૬૮	કાલજ્ઞાન	આયુષ્ય કે ૬ માસ પહેલાં મૃત્યુ જાણી શકવાનો શિવજી રચિત ૯૦ શ્લોકનો ગ્રંથ
૩૫૬૯	કરુના	કૃપા, કરુણા
૩૫૭૦	થિરતા	સ્થિરતા
૩૫૭૧	નાડી	नड् । શરીરની નસ, રગ, રક્તવાહિની, ધમની; ૨૪ મિનિટ
૩૫૭૨	તામે	તેમાં
૩૫૭૩	તાહુમેં	તેમાં પણ
૩૫૭૪	ઈંગલા	इल् । ઈડા નાડી, નાભિચક્ર આગળથી ઉત્પન્ન થતો શ્વાસ નાકની ડાબી બાજુથી વધુ જોરમાં નીકળે તો ઈડા નાડી
૩૫૭૫	પિંગલા	હઠયોગમાંની ત્રણ નાડી પૈકી એક, શ્વાસ જમણી તરફથી વધુ જોરમાં નીકળે તો પિંગલા નાડી; લાલાશ પડતા પીળા રંગની; ભર્તૃહરિ રાજાની રાણી
૩૫૭૬	સુષુમ્ણા	ઈડા-પિંગલાની વચ્ચે રહેલી નાડી, બન્ને નાસિકામાંથી શ્વાસ સાથે નીકળે ત્યારે સુષુમ્ણા નાડી કહેવાય છે. આ સ્થળે સ્વર આવે ત્યારે સમાધિ થાય છે.

પૃ.૧૬૨

૩૫૭૭	લગાર	થોડીક, જરાક
૩૫૭૮	દુવિધા	દ્વિધા, શું કરવું-શું ન કરવું એવી વિમાસણ
૩૫૭૯	ધ્યાન જોગ	ધ્યાનને યોગ્ય-લાયક-પાત્ર
૩૫૮૦	સદીવ	सदा+एव । સદૈવ, હંમેશાં, સર્વદા, નિત્ય, નિરંતર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૫૮૧	અહર્નિશ	अहन्+निशम् । દિનરાત, રાતદિવસ
૩૫૮૨	જોગાનલ	युज्+अनल् । યોગ રૂપી અગ્નિ, ધ્યાન રૂપી અગ્નિ
૩૫૮૩	નિહાર	नि+हृ । જોઈને, નિહાળીને; ઝાકળ, ઓસ; મૃગજળ
૩૫૮૪	નિત	હંમેશાં, રોજ, નિરંતર, નિત્ય
૩૫૮૫	બિચાર બિન	વિચાર વિના
૩૫૮૬	ભાવકર્મ	શુભ અને અશુભ ભાવો વડે થતાં કર્મ
૩૫૮૭	રવિ	रु+इ । સૂર્ય
પૃ.૧૬૩		
૩૫૮૮	જસ	જેના
૩૫૮૯	હિરદે	હૃદયમાં
૩૫૯૦	તાસ	તેની
૩૫૯૧	નિકટ	નજીક, સમીપે
૩૫૯૨	ક્યોં	કેમ
૩૫૯૩	મિથ્યાતમ દુઃખ	મિથ્યા ભ્રમ રૂપી અંધકારનું દુઃખ
૩૫૯૪	કંચુક ત્યાગ	કાંચળીનો ત્યાગ
૩૫૯૫	ભુજંગ	નાગ, સાપ
૩૫૯૬	બિનસત	वि+नश् । વિણસત, વિનાશ-નાશ પામવું
૩૫૯૭	અભંગ	નાશ પામતો નથી, અખંડ
✉	**પત્રાંક ૨૪**	**કોને ?**
૩૫૯૮	અધ્ધાસમય	**દે**૦ अध्धा । કાળનો નાનામાં નાનો અંશ; વસ્તુનું પરિવર્તન થવામાં નિમિત્ત રૂપ રહેલું એક દ્રવ્ય; કાળ
પૃ.૧૬૪		
૩૫૯૯	અપર્યવસ્થિત	अ+परि+अव+स्था । અનંત, અવસાન-છેડો-વિનાશ રહિત; અવિનાશી, અખંડિત, અબાધિત, અવિરોધી, ફેલાઈને નહિ રહેલું
૩૬૦૦	સપર્યવસ્થિત	સાન્ત, અંતવાળું, અવસાન-છેડા સહિત, વિનાશી, ફેલાઈને રહેલું
૩૬૦૧	અધ્યયન	अधि+इ । અભ્યાસ, પરિશીલન; સૂત્રનો પેટાવિભાગ, શાસ્ત્રનું પ્રકરણ
૩૬૦૨	સમયક્ષેત્રપ્રમાણ	અઢી દ્વીપ, મનુષ્ય લોક
✉	**પત્રાંક ૨૫**	**કોને ?** **તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૬ થી તા.૨૫-૧૧-૧૮૮૬ દરમ્યાન**
૩૬૦૩	દ્રવ્યાનુયોગ	લોકને વિષે રહેલાં દ્રવ્યો, તેનાં સ્વરૂપ-ગુણ-ધર્મ-હેતુ-અહેતુ-પર્યાયાદિ અનંત પ્રકારે છે તેનું જેમાં વર્ણન છે તે (વ્યાખ્યાનસાર ૧, પૃ.૭૫૫)
પૃ.૧૬૫		
૩૬૦૪	ચરણકરણાનુયોગ	દ્રવ્યાનુયોગનું સ્વરૂપ સમજાયા પછી આચાર કેવા હોય તેનું કથન કરતાં શાસ્ત્રો
૩૬૦૫	ધર્મકથાનુયોગ	તીર્થંકર આદિ સત્પુરુષોના ચરિત્રની કથા જેનો બોધ જીવનમાં પરિણામ પામે તેવાં શાસ્ત્રો
૩૬૦૬	ગણિતાનુયોગ	દ્રવ્યાનુયોગ તથા ચરણાનુયોગથી તથા લોકને વિષે રહેલા પદાર્થ, ભાવો, ક્ષેત્ર, કાળાદિની ગણતરીનાં પ્રમાણની વાત કહેતાં શાસ્ત્રો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૨૬	**શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈને ઈ.સ.૧૮૮૬**
૩૬૦૭	સુજ્ઞ શ્રી	વિદ્વાન, ચતુર, સારી રીતે જાણનાર, પત્ર વગેરેમાં માનાર્થે થતું સંબોધન
૩૬૦૮	ચત્રભુજ બેચર	પરમકૃપાળુદેવના બનેવી શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈ મહેતા, મોરબી પાસે જેતપર રહેતા, મોરબીથી રંગપર-બેલા લાઈનમાં ૨૫-૩૦ કિ.મી.
૩૬૦૯	સાવચેતી	સાવધાની, ખબરદારી
૩૬૧૦	શૂરા	શૂરવીર, પરાક્રમી, વીર, બહાદુર
૩૬૧૧	જિનાય નમઃ	જિન-વીતરાગ-અરિહંત-કેવલીને નમસ્કાર (નમસ્કાર માટે ૪ થી વિભક્તિ)
	પત્રાંક ૨૭	**શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈને ઈ.સ.૧૮૮૬**
૩૬૧૨	મહાશય	महत्+आशय । ઉચ્ચ આશય-હેતુવાળા, માનવાચક શબ્દ, મહાનુભાવ
૩૬૧૩	વિદિત	विद् । જાણેલી, જાણ
૩૬૧૪	હૃદયત્યાગી	હૃદય ખોલીને વાત કહેનાર
૩૬૧૫	અદ્ભુત	અસાધારણ, અજબ, અલૌકિક, અપૂર્વ
૩૬૧૬	ગ્રહ	જન્માક્ષર; જ્ઞાન; સૂર્યની આસપાસ ફરતા ગોળા – મુખ્ય ૯, કુલ ૮૮
૩૬૧૭	ઠરાવ્યા	स्थिर । નિર્ણય લાવ્યા, ગણાવ્યા, લેખાવ્યા, નિશ્ચિત કર્યા
૩૬૧૮	આશુપ્રજ્ઞ	आशु+प्र+ज्ञा । आशु=શીઘ્ર, જલ્દી, હાજરજવાબી; તીવ્ર બુદ્ધિમાન, ઔત્પાતિકી બુદ્ધિવંત દિવ્યજ્ઞાની, કેવળજ્ઞાની (ઠાણાંગજી સૂત્ર)
૩૬૧૯	ઝંપલાવ્યું	झम्+पत् । સાહસથી કૂદી પડ્યું, સાહસપૂર્ણ કામ આદર્યું
પૃ.૧૬૬		
૩૬૨૦	મારો ધર્મ	મારો પોતાનો આત્મસ્વભાવરૂપ ધર્મ
૩૬૨૧	શ્રેષ્ઠ ધર્મ	આત્મધર્મ, વીતરાગ ધર્મ; સર્વોત્તમ-સર્વોત્કૃષ્ટ-સૌથી પ્રાચીન ધર્મ
૩૬૨૨	ઉત્કંઠિત	उद्+कण्ठ्+इत । ઊંચી ડોકે રાહ જોનાર, એકપગે થઈ રહેલા, આતુર
૩૬૨૩	વળતીએ	તરત જ, પછીની આવતી (ટપાલે)
૩૬૨૪	બીડી દેશો	રવાના કરશો, બીડું વાળે તેમ કાગળ બીડવું=વાળવો – ઘડી કરવી અને (પરબીડિયું) કવર બંધ કરવું
૩૬૨૫	અગ્રેસરતા	अङ्ग+रक्=अग्र+सर । આગેવાની, આગળ ચાલનાર, નાયક-મુખીપણું
૩૬૨૬	ચોતરફથી	ચારે બાજુથી
૩૬૨૭	ત્યગાવીશ	त्यज् । ત્યાગ કરાવીશ, છોડાવીશ
૩૬૨૮	પરાક્રમ ખાતર	परा+क्रम् । શૌર્ય-સામર્થ્ય-સાહસ બતાવવા
૩૬૨૯	રૂબરૂ	મોંઢામોઢ, પ્રત્યક્ષપણે
૩૬૩૦	હર્ષિત	हृष् । હરખાઈને, આનંદિત, ખુશ, પ્રસન્ન, રોમાંચિત
૩૬૩૧	સાગર રૂપ	सगर । સમુદ્ર જેટલી ગંભીરતા રાખીને
૩૬૩૨	રક્ષા આપશો	रक्ष् । રક્ષણ કરજો, ક્યાંય બહાર ન જાય તેમ રાખજો
	પત્રાંક ૨૮	**શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈને ઈ.સ.૧૮૮૬**
૩૬૩૩	રજીસ્ટર પત્ર	ફી આપીને ટપાલ ઑફિસમાં નોંધાવેલો પત્ર-કાગળ
૩૬૩૪	મુદત	સમય, વખત
૩૬૩૫	સ્મૃતિ	स्मृ । સ્મરણ, યાદ
૩૬૩૬	પરિશ્રમ	મહેનત, તકલીફ, પ્રબળ ઉદ્યમ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૬૩૭	અડચણ	મુશ્કેલી, સંકટ, વાંધો, વિરોધ
૩૬૩૮	ચમત્કાર	આશ્ચર્યકારક પ્રસંગ-કથન, અદ્‌ભુત કામ
૩૬૩૯	પવનથી પણ ગુપ્ત	હવા પણ ન જાણે તેમ, વા-વાયરો-વાયુ પણ વાત ન લઈ જાય તેમ
૩૬૪૦	દર્શનસાધના	દર્શન (સમ્યક્‌દર્શન)ની પ્રાપ્તિ માટેની સાધના
૩૬૪૧	સમાગમ	सम्+आ+गम् । રૂબરૂમાં, પ્રત્યક્ષ મળીએ ત્યારે
૩૬૪૨	મારા ભણીનું	મારા તરફથી
૩૬૪૩	રૂડી આદત	સારી ટેવ
૩૬૪૪	ક્ષેમકુશલ	સુખ-શાંતિ અને સલામતી
૩૬૪૫	શુક્લ પ્રેમ	शुच्+रन्+प्री । નિર્મળ પ્રેમ
૩૬૪૬	ચાહી	ઈચ્છીને, અપેક્ષા રાખીને
પૃ.૧૬૭	**પત્રાંક ૨૯**	**શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈને તા.૨૧-૧૦-૧૮૮૭, શુક્ર**
૩૬૪૭	રા.રા.	રાજમાન રાજેશ્રી, રાજેશ્વર; શ્રીમાન, શોભિત, માનવંતા રાજાએ જેને માન આપ્યું હોય તેવું, પત્રમાં સંબોધનમાં-સરનામામાં માનાર્થે વપરાતું
૩૬૪૮	પ્રવીણસાગર	રાજકોટના ઠાકોર મહેરામણજી (સાગર)એ મધ્યયુગીન હિન્દી-વ્રજ ભાષામાં ઈ.સ.૧૮૭૨-વિ.સં.૧૯૨૮માં રચેલ મહાકાવ્યગ્રંથ જેમાં ૮૪ પ્રકરણ-લહર-તરંગ છે, છેલ્લી ૧૨ લહર શિહોરના કવિ ગોવિંદભાઈ ગિલાભાઈ કે કવિ દલપતરામે પૂરી કરેલી, જૈન યતિ શ્રી જીવણવિજયજી મહારાજની રાહબરી તળે રચાયેલો આ ગ્રંથ છે.
✉	**પત્રાંક ૩૦**	**શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈને તા.૪-૧-૧૮૮૮, બુધ**
૩૬૪૯	મિતિ	मा+क्तिन् । તિથિ; સમયમર્યાદા; પ્રમાણ, યથાર્થ જ્ઞાન
૩૬૫૦	પરાર્થિક	બીજાને માટે, પરોપકાર માટે; બીજા હેતુ-ઉદ્દેશથી
૩૬૫૧	વખતે	કદાચ, કોઈવાર
૩૬૫૨	લોહચુંબકનો ગુણ	લોખંડને આકર્ષવાની શક્તિ, ચુંબકત્વ (magnetic power) યુક્ત લોઢાનું સાધન જે પણ લોઢાને ખેંચે છે
પૃ.૧૬૮		
૩૬૫૩	પલ્લવી	पल्+लू । ચલન-વલણથી કરેલા ઈશારા; પલ્લુ, પાલવ કે ભાતીગર છેડો જે પાછળથી સીવવામાં આવે છે
૩૬૫૪	રૂઢિ	રિવાજ, પ્રણાલિકા, પ્રથા, જૂના સમયથી ચાલી આવતી રસમ
૩૬૫૫	નિદાન	नि+दा । પ્રાથમિક-આવશ્યક-સામાન્ય કારણ; પવિત્રતા; અંત-સમાપ્તિ
૩૬૫૬	આકાશી ગણે	અચિંતિત, અલૌકિક, દિવ્ય માને-ગણે; હવાઈ માને
૩૬૫૭	ઝાંખપ	લાંછન, કલંક, બટ્ટો, ઝાંખ, ઝાંખાપણું
૩૬૫૮	હવાઈ વિચારો	કલ્પનાજન્ય, મનસ્વી, તરંગી ખ્યાલો
✉	**પત્રાંક ૩૧**	**શ્રી રેવાશંકરભાઈ જગજીવનભાઈને તા.૨૫-૩-૧૮૮૮**
૩૬૫૯	સત્પુરુષ	सत्+पुरु+शी । સત્‌ને પ્રાપ્ત આત્મા, સદ્‌ગુરુ; તીર્થંકર
✉	**પત્રાંક ૩૨**	**કોને ? તા.૨૫-૭-૧૮૮૮**
૩૬૬૦	ઓલવાય	ઠરી જાય, બુઝાઈ જાય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૩૩ શ્રી રેવાશંકરભાઈ જગજીવનભાઈને તા.૨૭-૭-૧૮૮૮

૩૬૬૧ અર્થીય — આર્થિક, લક્ષ્મી-ધન વિષયક; પૂર્વનિર્દિષ્ટ, અભિપ્રેત, સંબંધ રાખનાર

૩૬૬૨ વ્યય — वि+इ । ખર્ચ, વપરાશ

૩૬૬૩ ભવિતવ્યતાના ભાવ — બનવા જોગ, ભવિષ્યના ભાવ, નસીબની વાત, ભવિષ્યનાં પરિણામ

૩૬૬૪ ભોગી — भुज् । ભોગવનાર, ગૃહસ્થી-સંસારી

૩૬૬૫ સહયોગી — અનુકૂળ સગવડયુક્ત બેઠકનો ભોગી

પત્રાંક ૩૪ કોને ? તા.૩-૯-૧૮૮૮

૩૬૬૬ વામનેત્ર — ડાબી આંખ

પત્રાંક ૩૫ કોને ? તા.૬-૯-૧૮૮૮

૩૬૬૭ ધર્મકરણી — धृ+कृ । ધર્મ કરવાનો, ધર્મ કર્તવ્યનો

પૃ.૧૬૯

૩૬૬૮ મનોરાજ — મનનું રાજ, મરજી મુજબ

૩૬૬૯ વિવેકઘેલછા — વિનય-જ્ઞાન-સારાસારની બુદ્ધિ માટે ઘેલાપણું, ધૂન, ગાંડપણ, દીવાનગી

પત્રાંક ૩૬ શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને તા.૨૨-૯-૧૮૮૮

૩૬૭૦ વંદામિ પાદે પ્રભુ વર્ધમાન — વર્ધમાન પ્રભુના ચરણ (કમળ)માં વંદન કરું છું

૩૬૭૧ સમાગમી ભાગ — સત્સંગીઓ, સત્સંગ કરનારો વર્ગ

પત્રાંક ૩૭ શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને તા.૧-૧૧-૧૮૮૮

૩૬૭૨ સાટું — દે૦ सट्टअ । બદલો, વળતર, વિનિમય

૩૬૭૩ લઘુત્વભાવે — નમ્રપણે

૩૬૭૪ જીવિતવ્ય — જીવન

૩૬૭૫ જીવનપૂર્ણતા — મરણ

૩૬૭૬ યોગીશ્વર — યોગીરાજ, યોગીઓમાં પણ શ્રેષ્ઠ-ઉત્તમ

૩૬૭૭ ચરણકમળ — ચરણરૂપી કમળ

૩૬૭૮ વિરાધના — वि+राध् । વિરોધ કરવો, ચોટ-આઘાત પહોંચાડવો; જિનાજ્ઞા વિરુદ્ધ કાર્ય, પાપ, 'ઈરિયાવહીયા' પાઠમાં ૧૦ પ્રકારે; 'સમયસાર'માં પુણ્યબંધ; 'મૂલાચાર'માં ૬ પ્રકારે; જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્ર્યની આશાતના

૩૬૭૯ તલ્લીન — तत्+ली । તેમાં મગ્ન

પૃ.૧૭૦

૩૬૮૦ યોગસ્ફુરિત — સમતા-બુદ્ધિની પ્રેરણા-સ્ફુરણા થાય તેવાં; જોગ-જોડાણ-અનુસંધાન કરે તેવાં; ધ્યાનદશામાં પ્રગટેલ, આત્મઉપયોગની સ્ફૂર્તિવાળા

૩૬૮૧ 'મુરબ્બી' — ગુરુજન; મોટેરા, વડીલ; આશ્રયદાતા; કદરદાન

૩૬૮૨ સઉપયોગી — ઉપયોગપૂર્વકની, ઉપયોગ સહિતની

૩૬૮૩ જિજ્ઞાસા — ज्ञा । તત્ત્વ જાણવાની, જન્મ-મરણનાં બંધનથી મુક્ત થવાની ઈચ્છા

૩૬૮૪ મૂક — मुच् । છોડ, મેલ, ત્યજ

૩૬૮૫ તેની મેળે — તેની જાતે-મેતે-મેળાએ; તેના મેળથી, સરખાઈથી

૩૬૮૬ ઋણમુક્ત — ऋ+मुच् । દેવામાંથી છૂટું થવું, કરજની પતાવટ, ઉધારમાંથી છુટકારો

૩૬૮૭ ઉપયોગ — उप+युज् । ચૈતન્યની પરિણતિ, જેથી પદાર્થનો બોધ થાય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૩૮	**કોને ?**	**તા.૧૭-૧૦-૧૮૮૭ થી તા.૩-૧૧-૧૮૮૮ દરમ્યાન**
૩૬૮૮	ઘટતું નહોતું	યોગ્ય નહોતું, જોઈતું નહોતું, ઠીક નહોતું, જરૂરી નહોતું
૩૬૮૯	નિરૂપણ	नि+रूप् । વર્ણન, વિવેચન, સમીક્ષા
૩૬૯૦	અગમ	अ+गम् । અગમ્ય, ગૂઢ, ભવિષ્ય
૩૬૯૧	અગોચર	अ+गो+चर् । કોઈપણ ઇન્દ્રિયથી પામી ન શકાય તેવો, મુશ્કેલ; જાણી-પહોંચી-પામી ન શકાય તેવો; વિકટ-ઇન્દ્રિયાતીત
૩૬૯૨	સુગમ	સરળ, સહેલો, સમજાય તેવો; સુલભ
૩૬૯૩	સુગોચર	ઇન્દ્રિયોથી પામી શકાય તેવો
પત્રાંક ૩૯	**કોને ?**	**તા.૧૭-૧૦-૧૮૮૭ થી તા.૩-૧૧-૧૮૮૮ દરમ્યાન**
૩૬૯૪	નેત્રોંકી	આંખોની
૩૬૯૫	શ્યામતા	કાળાશ
૩૬૯૬	પુતલિયાં રૂપ	કીકી રૂપે
૩૬૯૭	અરુ	અને, તથા
૩૬૯૮	તિલ	તલ
૩૬૯૯	વ્યાપક	વ્યાપીને રહેલું
૩૭૦૦	તિસકા	તેનો
૩૭૦૧	કોઉ	કોઈ
૩૭૦૨	જિસ	જે, જેના
૩૭૦૩	તિસ	તે, તેના
પૃ.૧૭૧		
૩૭૦૪	વેદવેદાંત	विद्+अन्त । હિન્દુ ધર્મના પ્રાચીન ગ્રંથ – ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ અને અથર્વવેદ; ઉપનિષદ્ સાહિત્ય અને તેમાં ચર્ચાયેલું તત્ત્વજ્ઞાન તે વેદાંત
૩૭૦૫	સપ્ત સિદ્ધાંત	સપ્તભંગી, વસ્તુનું સ્વરૂપ સાતે પ્રકારે બતાવતો સિદ્ધાંત, અનેકાંતવાદ, સ્યાદ્વાદ
૩૭૦૬	પુરાણ	पुरातन । દંતકથાઓ દ્વારા પ્રચલિત થયેલી આખ્યાયિકાઓના ગ્રંથ, ૧૮ છે : બ્રહ્મ, પદ્મ, વૈષ્ણવ, શિવ, ભાગવત, નારદ, માર્કંડેય, આગ્નેય, ભવિષ્ય, બ્રહ્મવૈવર્ત, લિંગ, વરાહ, સ્કંદ, વામન, કૂર્મ, મત્સ્ય, ગારુડ, બ્રહ્માંડ. જુદા જુદા સમયે લખાયેલાં ૧૮ હિંદુ પુરાણ
૩૭૦૭	ગીતા	गै । પ્રાયઃ ગુરુ-શિષ્યનો સંવાદ જેમાં ધાર્મિક સિદ્ધાંતોનું પ્રતિપાદન હોય.અનેક ગીતા છે પણ ભગવદ્ગીતા પ્રખ્યાત છે
પત્રાંક ૪૦	**કોને ?**	**તા.૧૭-૧૦-૧૮૮૭ થી તા.૩-૧૧-૧૮૮૮ દરમ્યાન**
૩૭૦૮	વિશાળ બુદ્ધિ	ખૂબ જ વિસ્તૃત બુદ્ધિ-દૃષ્ટિ
૩૭૦૯	મધ્યસ્થતા	તટસ્થતા, પક્ષપાત વગરનું વલણ, ઉદાસીનતા, રાગદ્વેષરહિતતા
૩૭૧૦	સરળતા	કપટરહિતતા, નિખાલસતા, સીધાપણું
૩૭૧૧	જિતેન્દ્રિયપણું	કાયા, જીભ, નાક, આંખ, કાન એ પાંચ ઇન્દ્રિયો પર સંયમ મેળવવો
૩૭૧૨	તત્ત્વ	આત્મા, આત્મતત્ત્વ, પદાર્થ
૩૭૧૩	અધિકારી	પાત્ર જીવ, યોગ્ય જીવ, લાયકાત ધરાવનાર, લાયક
૩૭૧૪	યથાર્થ પદાર્થ	વાસ્તવિક પદાર્થ, સાચા પદાર્થ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૭૧૫	યથાર્થ સ્વરૂપે	સ્વાભાવિક રૂપે, જેમ છે તેમ, સાચી રીતે
૩૭૧૬	સ્વચ્છંદવર્તના	પોતાની મરજી-કલ્પના-છંદ મુજબ ચાલવું
૩૭૧૭	આપ્ત પુરુષ	તીર્થંકર, વીતરાગ, યથાર્થ વક્તા
૩૭૧૮	અવલંબન	આધાર, માધ્યમ
૩૭૧૯	આર્ય દેશ	આર્યપ્રજાનું રહેઠાણ, આર્યાવર્ત, ભારત, હિંદુસ્તાન, ઉત્તમ દેશ જ્યાં આત્માદિ તત્ત્વોની વિચારણા થઈ શકે, આત્મોન્નતિ થઈ શકે તેવી અનુકૂળતા હોય, જ્યાં જિનેશ્વર, ચક્રવર્તી, બળદેવ, વાસુદેવ થાય તે. જિનાગમ મુજબ ૨૫ા આર્યદેશોનાં નામ અનુક્રમે દેશ અને નગરી આ પ્રમાણે— મગધ-રાજગૃહી, અંગ-ચંપા, બંગ-તામ્રલિપ્તિ, કલિંગ-કંચનપુર, કાશી-વારાણસી, કોશલ-સાકેત, કુરુ-ગજપુર, કુશાર્ત-શૌરિકપુર, પાંચાલ-કાંપિલ્યપુર, જંગલ-અહિછત્રા, સૌરાષ્ટ્ર-દ્વારિકા, વિદેહ-મિથિલા, વત્સ-કૌશાંબી, શાંડિલ્ય-નંદીપુર, મલય-ભદ્દિલપુર, વૈરાટ-વત્સા, અચ્છ-વરુણા, દર્શાણ-મૃતિકાવતી, ચેદી-શુક્તિમતી, સિંધુસૌવીર-વીતભય, શૂરસેન-મથુરા, ભંગી-પાપા, વર્ત-માસપુરી, કુણાલ-શ્રાવસ્તી, લાઢા-કોટીવર્ષ અને ૨૫ા મો કેકય અર્ધજનપદ દેશ અને શ્વેતાંબિકાનગરી. અનાર્ય દેશો — શક, યવન, શબર, બર્બર, મુરુંડ, ઉડુ, હૂણ, રોમક, પારસ, લકુશ, બોક્કસ, ભિલ્લ, અન્ધ્ર, ચીન, દ્રવિડ, કેકય, કિરાત, હયમુખ વગેરે વગેરે
૩૭૨૦	અપેક્ષિત સાધન	ઇચ્છિત; અગત્યનાં; કાર્ય કારણનાં સંબંધવાળા
૩૭૨૧	અંતરંગ સાધન	अन्तर्+अंग । અંદરનું, અંતઃકરણનું, હૃદયનું
૩૭૨૨	સુલભબોધિપણાની	સહેલાઈ-સુગમતાથી બોધ પ્રાપ્ત કરવાની, સમ્યક્દર્શન પ્રાપ્ત થાય તેની
૩૭૨૩	નિઃસંદેહપણે	શંકારહિતપણે
૩૭૨૪	પુરુષ	આત્મા
૩૭૨૫	દર્શન	તત્ત્વજ્ઞાનની વિચારણાના મુખ્ય ૬ પ્રકાર : સાંખ્ય-યોગ, ન્યાય-વૈશેષિક, પૂર્વ મીમાંસા-ઉત્તર મીમાંસા, બૌદ્ધ, ચાર્વાક અને જૈન
૩૭૨૬	નિર્ગ્રંથ દર્શન	વીતરાગ દર્શન, જૈન દર્શન, સર્વજ્ઞ દર્શન
૩૭૨૭	પદ્ધતિ	રીત, પ્રકાર, ઢબ, શૈલી
૩૭૨૮	પ્રમાણાબાધિત	પૂર્ણ પ્રામાણિક
૩૭૨૯	આજ્ઞાના સદ્ભાવે	આજ્ઞા પ્રત્યેના સાચા-સારા ભાવ વડે
૩૭૩૦	પ્રવર્તક	સ્થાપક, પ્રસારક
૩૭૩૧	દુઃસમ કાળ	મનુષ્યો મહાદુઃખ વડે આયુષ્ય પૂર્ણ કરતા હોય, ધર્મારાધનારૂપ પદાર્થો પ્રાપ્ત કરવામાં દુઃસમતા-મહાવિઘ્નો આવતાં હોય તે કાળ, પંચમ કાળ
૩૭૩૨	પ્રાધાન્યતા	प्र+धा । મુખ્યતા, પ્રધાનપણું
૩૭૩૩	પરસ્પર	परः+परः । અરસપરસ, એકબીજાને, અન્યોન્ય, ઇતરેતર, આપસમાં
૩૭૩૪	મોહનીયનો ઉદય	દેહમાં આત્મબુદ્ધિ રહે તેવા અવિદ્યા-અજ્ઞાનનું પોષણ કરતા કર્મનો ઉદય

પૃ.૧૭૨

૩૭૩૫	ગ્રહાયા પછી	ગ્રહણ કર્યા પછી
૩૭૩૬	દુર્લભબોધિતા	સમ્યક્દર્શન આદિની પ્રાપ્તિની દુર્લભતા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૭૩૭	મતિની ન્યૂનતા	બુદ્ધિની-વિચારણાની ખામી
૩૭૩૮	છંદમાં	મરજી -કલ્પના-ઇચ્છા મુજબ
૩૭૩૯	લોકદૃષ્ટિ	જગતની-દુનિયાની આંખે, નજરે
૩૭૪૦	ઓઘદૃષ્ટિ	उच्+घञ्+दृश् । સમજ વિના મનના તરંગ પ્રમાણે ચાલવું; ઓઘ સંજ્ઞાનો અર્થ છે લોકની, સૂત્રની કે ગુરુનાં વચનની અપેક્ષા રાખ્યા વિના આત્માના અધ્યવસાય રહિત કાંઇક ક્રિયાદિ કર્યા કરે પરંપરાગત સામાજિક સામૂહિક દૃષ્ટિ; સમજ વિનાની સંજ્ઞા—જેમ વેલડીઓ ભીંતને વળગે
૩૭૪૧	દુર્ઘટ કર્મ	दुर्+घट् । અશુભ કર્મની કઠણાઇ
૩૭૪૨	પ્રતિપાદન	प्रति+पद् । સ્થાપન, રજૂઆત પૂર્વકનું સમર્થન
૩૭૪૩	ગતાગમ	गत्यागम्य । સમજ, સૂઝ, જ્ઞાન
૩૭૪૪	કાળચર્યા	સમયની ગતિ, વર્તના, હિલચાલ
૩૭૪૫	કેળવણી	ભણતર, શિક્ષણ
૩૭૪૬	બાપદાદા	વડીલો, પૂર્વજો, વડવા
૩૭૪૭	મચ્યા રહે	પડ્યા રહે, રાચ્યા રહે, મંડી પડે, ગૂંથાઇ રહે
૩૭૪૮	અપેક્ષાથી જોતાં	સરખામણી કરતાં, તુલના કરતાં
૩૭૪૯	દીક્ષિત	दिश् । દીક્ષા લીધી હોય તે સાધુ-સાધ્વી, સંસાર ત્યાગી
૩૭૫૦	ભદ્રિકતા	भन्द् । ભોળપણ, સરળતા, સાલસતા, ઉમદાપણું, ભલાઇ, સભ્યતા
૩૭૫૧	સ્મશાનવૈરાગ્ય	સ્મશાનમાં શબ બળતું હોય તેટલો સમય સંસાર અસાર લાગે
૩૭૫૨	શિક્ષાની સાપેક્ષ સ્ફૂરણાથી પ્રાપ્ત	શિક્ષણ, સમજણ સાથે સંબંધિત ઉમળકા-પ્રેરણા કે સંવેદનાવાળા; સમજીને
૩૭૫૩	વિરલ	ભાગ્યે જ, અજોડ, અલૌકિક
૩૭૫૪	પોતાના પંજામાં	પોતાની પકડ-કબજો-સકંજામાં, પંજો-હથેળી-૫ આંગળી સાથેનો અવયવ
૩૭૫૫	કલ્પાતીત પુરુષ	કલ્પના બહારના પુરુષ, શાસ્ત્રની આજ્ઞા-સિદ્ધાંત-આચરણથી પર; સ્વામી-સેવકના આચાર વિનાના વૈમાનિક દેવો, અહમિન્દ્રો
૩૭૫૬	સાહિત્યો	स+हित । સાધનો, સાર્વજનિક હિત માટેના ગદ્ય કે પદ્યમાં સ્થાયી વિચારો

પૃ.૧૭૩

૩૭૫૭	પોતપોતાની ગાય	પોતાનું-પોતીકું ચલાવે; પોતાની મરજી-મતિ-કલ્પના મુજબ કહે
૩૭૫૮	નિમિત્ત	नि+मिद् । કારણ, જોગ, હેતુ, બહાનું, આળ
૩૭૫૯	ઓછામાં પૂરું	એટલું જાણે ઓછું-અધૂરું હોય તેમ, કદાચ, વધારામાં
૩૭૬૦	અપ્રયોજનભૂત	પ્રયોજન વિનાનું, નકામું
૩૭૬૧	અનુભવધર્મ	આત્મસ્વભાવની પરિણતિ
૩૭૬૨	સમર્પ્યો	सम्+अर्प् । ભક્તિભાવપૂર્વક ચરણમાં ધરી દીધો, પ્રતિષ્ઠિત કર્યો
૩૭૬૩	આંગળીએ ગણી લઇએ તેટલા	ગણ્યાગાંઠ્યા, બહુ જ થોડા
૩૭૬૪	દર્શનની દશા	વીતરાગ-જૈન દર્શનની હાલત, સ્થિતિ, પડતી દશા
૩૭૬૫	સહજ	સ્હેજ; સાથે જન્મતો-જતો; સ્વાભાવિક
૩૭૬૬	વિવાદ	वि+वद् । મતભેદ, વિરોધ, ચર્ચા, ઝઘડો, ખંડન, વાગ્યુદ્ધ; આજ્ઞા
૩૭૬૭	ઉત્થાપે	उद्+स्थाप् । ઉઠાડે, ઉથલાવે, અવગણે, ટીકા કરે, નિષેધ કરે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૭૬૮	જિનપ્રતિમા	જિનેશ્વર ભગવાનની મૂર્તિ, તીર્થંકર દેવની મૂર્તિ
૩૭૬૯	શાસ્ત્રોક્ત	शास्+वच् । શાસ્ત્રમાં લખેલું-કહેલું
૩૭૭૦	પ્રમાણોક્ત	प्रमाण+वच् । સાબિતી મુજબ
૩૭૭૧	અનુભવોક્ત	अनु+भू+वच् । અનુભવ પ્રમાણે
૩૭૭૨	પ્રતિમાસિદ્ધિ	મૂર્તિપૂજાની સાબિતી-સફળતા
૩૭૭૩	આગમ	आ+गम् । શાસ્ત્ર, સિદ્ધાંત, સૂત્ર; મૂળ આપ્ત પુરુષ પ્રતિપાદિત વચનો જેમાં છે તે, જૈન સાહિત્યના જૂના ગ્રંથ, ગણધરગૂંથિત વીતરાગ-બોધિત અર્થની યોજનાવાળાં મુખ્ય વચનોવાળાં શાસ્ત્ર
૩૭૭૪	કુતર્ક	कुत्सित । ખોટો તર્ક, દલીલ, અસત્, ખરાબ, મિથ્યા
૩૭૭૫	સુલભ	सु+लभ् । સહેલાઈથી પ્રાપ્ત થાય તે
૩૭૭૬	આગમપ્રમાણ	કેવળજ્ઞાનીનાં વચનથી થયેલ પદાર્થનું જ્ઞાન, આપ્તવાક્ય, શાસ્ત્રની સાક્ષી
૩૭૭૭	ઈતિહાસપ્રમાણ	ઈતિહાસનો પુરાવો
૩૭૭૮	પરંપરાપ્રમાણ	पृ । એક પછી એક, ક્રમમાં, અવિચ્છિન્ન; સમૂહ સાબિતી
૩૭૭૯	અનુભવપ્રમાણ	અનુભવ સહિત જ્ઞાન, અનુભવ એ જ સબિતી
૩૭૮૦	પ્રમાણપ્રમાણ	જ્ઞાન, યથાર્થ જ્ઞાન, જ્ઞાન એ જ પ્રમાણ, વસ્તુને સર્વાંશે ગ્રહણ કરનારું
૩૭૮૧	પ્રતિપાદક	प्रति+पद् । પ્રતિપાદન-સમર્થન કરનાર
૩૭૮૨	આપ્ત	आप् । સર્વજ્ઞ, તીર્થંકર, અરિહંત, પૂર્ણકામ, વિશ્વસ્ત પુરુષ, યથાર્થ જ્ઞાની
૩૭૮૩	ગણધર	તીર્થંકર દેવના-જિનેશ્વરના મુખ્ય શિષ્યો : ઋષભ પ્રભુના ૮૪, પાર્શ્વપ્રભુના ૧૦, મહાવીર પ્રભુના ૧૧, ૨૪ તીર્થંકરના મળી ૧૪૫૨
૩૭૮૪	દ્વાદશાંગી	द्वि+दश, द्वादश । શ્રી આચારાંગ સૂત્રથી દૃષ્ટિવાદ સૂત્ર સુધી ગૌતમ ગણધરે મહાવીરવાણીને ૧૨ અંગમાં-શાસ્ત્રમાં ગૂંથી તે

પૃ.૧૭૪

૩૭૮૫	પક્ષપાતી કારણ	એકતરફી, વગનું કારણ; તરફદારીનો હેતુ
૩૭૮૬	પરમાકાંક્ષા	परम्+मा । ઉત્તમ ઈચ્છા; ગઈકાલ પહેલાંની કે આવતી કાલ પછીની ઈચ્છા
૩૭૮૭	આત્મહિતૈષી	आत्मन्+धा+ईष् । આત્મકલ્યાણ ઈચ્છનારા, આત્મહિતેચ્છુ
૩૭૮૮	ન્યાયમાં	नि+इ । યોગ્ય, વ્યાજબી; ન્યાયશાસ્ત્ર-દર્શનમાં; પદ્ધતિમાં; સાર્વજનિક નિયમમાં
૩૭૮૯	અત્રુટક કારણ	अ+त्रुट् । મજબૂત, સળંગ, આખું; છેદાઇ-ત્રૂટી-તૂટી ન જાય તેવું કારણ
૩૭૯૦	માગધી	પ્રાકૃત ભાષાના ૪ પ્રકાર પૈકી ૧, મગધ (આજનું બિહાર) દેશની ભાષા

પૃ.૧૭૫

૩૭૯૧	પિસ્તાલીસ સૂત્ર	**૧૧ અંગ :** શ્રી આચારાંગ, સૂયગડાંગ, ઠાણાંગ, સમવાયાંગ, ભગવતી સૂત્ર (વિવાહ-વ્યાખ્યાપ્રજ્ઞપ્તિ), જ્ઞાતાધર્મકથાંગ, ઉપાસકદશાંગ, અંતગડદશાંગ, અનુત્તરૌપપાતિકાંગ, પ્રશ્નવ્યાકરણ, વિપાકસૂત્ર અને ૧૨મું દૃષ્ટિવાદ : **૧૨ ઉપાંગ :** ઔપપાતિક, રાજપ્રશ્નીય (રાયપસેણીય) જીવાજીવાભિગમ, પ્રજ્ઞાપના (પન્નવણા), સૂર્યપ્રજ્ઞપ્તિ, જંબુદ્વીપપ્રજ્ઞપ્તિ, ચંદ્રપ્રજ્ઞપ્તિ, નિરયાવલિયા, કપ્પવડંસિયા, પુપ્ફિયા, પુપ્ફચૂલા, વહ્નિદશા. **૬ છેદ સૂત્ર :** નિશીથ, મહાનિશીથ, વ્યવહાર, દશાશ્રુતસ્કંધ, કલ્પસૂત્ર, પંચકલ્પ. **૬ મૂળ સૂત્ર :** ઉત્તરાધ્યયન, આવશ્યક, દશવૈકાલિક, પિંડનિર્યુક્તિ, નંદીસૂત્ર, અનુયોગદ્વાર. **૧૦ પ્રકીર્ણક**

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

		સૂત્ર : ચઉશરણ, આઉરપચ્ચખ્ખાણ, મહાપચ્ચખ્ખાણ, ભક્તપરિજ્ઞા, તંદુલવેયાલિય, સંસ્તારક, ગચ્છાચાર, ગણિવિદ્યા, દેવિંદથુય અને મરણસમાધિ. આમ શ્વેતાંબર મત મુજબ કુલ ૪૫ આગમ છે.
૩૭૯૨	બત્રીસ સૂત્ર	૧૧ અંગ, ૧૨ ઉપાંગ, ૪ મૂળ સૂત્ર, ૪ છેદ સૂત્ર અને ૧ આવશ્યક સૂત્ર મળી ૩૨ સૂત્ર; સ્થાનકવાસી, તેરાપંથીને માન્ય આ ૩૨ આગમ છે.
૩૭૯૩	નિર્યુક્તિ	निर्+युज् । શબ્દની સાથે અર્થને જોડનાર ટીકા; સૂત્ર ગ્રંથોના યોગ્ય અર્થ તારવી આપનાર વિવરણ-પ્રકાર; સૂત્રમાં નિબદ્ધ અર્થનું સયુક્તિક પ્રતિપાદન
૩૭૯૪	ભાષ્ય	भाष् । સંસ્કૃત-પ્રાકૃતમાં સૂત્ર-સિદ્ધાંતની વ્યાખ્યા કરનાર ગ્રંથ; વિસ્તારવાળી ટીકા
૩૭૯૫	ચૂર્ણિ	चूर्ण् । છૂટક પદની વ્યાખ્યા; સર્વ વિદ્વાનોના મદને ચૂરે તેવી ટીકા
૩૭૯૬	ટીકા	टीक्+क । કોઈપણ વાક્ય કે પદનો અર્થ સ્પષ્ટ કરનારું વાક્ય; વ્યાખ્યા
૩૭૯૭	કલમ ચલાવી નથી	લખ્યું નથી, લખવાની મહેનત કરી નથી; લખ્યે રાખ્યું નથી
૩૭૯૮	શાસ્ત્રવિચક્ષણ	शास्+वि+चक्ष् । શાસ્ત્ર વાંચનારા વિદ્વાન-ચતુર-નિપુણ-પારદર્શી-દીર્ઘદર્શી
૩૭૯૯	ન્યાયસંપન્ન	नि+इ+सम्+पद् । બુદ્ધિથી-વિચારથી ન્યાય કરી શકે તેવા
૩૮૦૦	પ્રતિકૂળતા	ઊલટું, વિરુદ્ધ, અનુકૂળ ન હોય તેવું
૩૮૦૧	દુભાત	दुःख । દુઃખાત, દુઃખ લાગત
૩૮૦૨	સંક્લેશ	सम्+क्लिश् । ક્લેશ-કષાયભાવ થાય તેવા સુખ-દુઃખ-ઉપભોગના વિકલ્પો
૩૮૦૩	ઝીલી લીધો	પડવા ન દીધો, સ્વીકારી લીધો, ઝડપી લીધો
૩૮૦૪	સંક્ષેપમાં	सम्+क्षिप् । ટૂંકમાં, ટૂંકાણમાં
પૃ.૧૭૬	**પત્રાંક ૪૧**	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને** **તા.૬-૧૨-૧૮૮૮**
૩૮૦૫	વિગત	वि+गम् । હકીકત, વૃત્તાંત
૩૮૦૬	વિદિત	विद् । જાણ, જાણકારી
૩૮૦૭	પરમ ભલામણ	શ્રેષ્ઠ-ઉત્કૃષ્ટ-અંતિમ-ભલું થાય તેવી શિખામણ
૩૮૦૮	શોકરહિત	शुच्+रह् । દુઃખ વિના, અફસોસ-અજંપા વિના
૩૮૦૯	મુરબ્બીઓ	વડીલો, મોટેરાંઓ; ગુરુજનો; કદરદાન; આશ્રય આપનારા
	પત્રાંક ૪૨	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને** **તા.૧૫-૧૨-૧૮૮૮**
૩૮૧૦	નિયમ	नि+यम् । જે વ્રત-પચ્ચખ્ખાણ-પ્રતિજ્ઞા લીધા હોય તે; રત્નત્રય
૩૮૧૧	નીરાગીત્વ	વીતરાગતા, વીતરાગ-સર્વજ્ઞદેવ
૩૮૧૨	વિનયતા	वि+नी । વિનય (ધર્મનું મૂળ)
૩૮૧૩	નિરુપાયતા	निर्+उप+अय् । ઉપાય વિનાની દશા-સ્થિતિ
૩૮૧૪	પુરુષાર્થ	पुरु+शी+अर्थ । મોક્ષનો ઉદ્યમ-પ્રયત્ન
૩૮૧૫	વિ૦ રાયચંદ	વિનીત (વિશેષ) રાયચંદ, વિનીતનાં ૧૫ લક્ષણો
પૃ.૧૭૭	**પત્રાંક ૪૩**	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને** **તા.૨૫-૧૨-૧૮૮૮**
૩૮૧૬	માર્ગશીર્ષ	માગશર મહિનો; માર્ગશીર્ષ-મૃગશીર્ષ નામનું નક્ષત્ર
૩૮૧૭	ભોમ	મંગળવાર
૩૮૧૮	ફેરો	આંટો, ધક્કો
૩૮૧૯	પત્તું	પોસ્ટકાર્ડ, પાનું
૩૮૨૦	કલ્પું છું	क्लृप् । કલ્પના કરું છું, ધારું છું, અટકળ કરું છું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૮૨૧ **વખતસર** કદાચ, સમયસર

૩૮૨૨ **હશે—** જે હોય તે, કંઇ વાંધો નહીં, વારુ

૩૮૨૩ **દેશમાં** વતનમાં, વવાણિયામાં

૩૮૨૪ **પામર મનુષ્ય** હજુ સિદ્ધશિલા પર સ્થિત નથી પણ આ સંસારમાં છું, સદેહે છું તેવો

૩૮૨૫ **વિદિતમાં** विद् । જાણમાં, જાહેરમાં

૩૮૨૬ **સ્મરો** स्मृ । યાદ કરો, સ્મૃતિમાં લાવો

૩૮૨૭ **પ્રાર્થના** प्र+अर्थ् । માગણી, નમ્ર વિનંતિ, અરજ

૩૮૨૮ **લિ:** लिखितवान् । લિખિતંગ, પત્રલેખનના અંતે પત્ર લખનારનું નામ-સહી

પત્રાંક ૪૪ શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને તા.૨૯-૧૨-૧૮૮૮

૩૮૨૯ **સમયાનુસાર** અવસર પ્રમાણે, આત્માની રીતે, પરમાર્થને અનુસરતો

૩૮૩૦ **વદ ૦))** અમાસ, અમાવાસ્યા માટે ૩૦ નો આંક નથી લખાતો પણ ૦)) લખાય છે, કૃષ્ણ પક્ષ-અંધારિયામાં ચંદ્રની કળા શૂન્ય ૦ અને પછી ૨ ઓળાયા))

પત્રાંક ૪૫ શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને તા.૧-૧-૧૮૮૯

૩૮૩૧ **નિરુપાય** निर्+उप+अय् । ઉપાય, સાધન, સામ-દામ-દંડ-ભેદની યુક્તિ વિનાનો

પત્રાંક ૪૬ શ્રી જૂઠાભાઈને તા.૪-૧૨-૧૮૮૮ થી ૧-૧-૧૮૮૯ દરમ્યાન

૩૮૩૨ **પ્રશસ્તભાવભૂષિત** प्र+शंस्+भू+भूष् । ઉત્તમ ભાવવાળો

૩૮૩૩ **આણો** લાવો, રાખો

૩૮૩૪ **ચિત્રપટ** ફોટો, છબી

પૃ.૧૭૮ પત્રાંક ૪૭ શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને તા.૧૩-૨-૧૮૮૯

૩૮૩૫ **આત્મહિતસ્વી** आत्मन्+धा+विनि । આત્મકલ્યાણકર

૩૮૩૬ **અનંતાનુબંધી ક્રોધ** અનંત ભવનો બંધ થાય અને સમકિત થતું અટકાવે તેવો ગુસ્સો

૩૮૩૭ **અનંતાનુબંધી માન** ન છૂટે તેવાં બંધનવાળું માન, ઘણા કાળ સુધી રખડાવનાર ગર્વ

૩૮૩૮ **અનંતાનુબંધી માયા** અનંત ભવ રખડાવનાર કપટ, સમકિત ગુણને અટકાવનાર

૩૮૩૯ **અનંતાનુબંધી લોભ** ઘણા કાળ સુધી સંસાર સાથે સંબંધ કરાવનાર તીવ્ર લોભ

૩૮૪૦ **મિથ્યાત્વ મોહિની** પદાર્થનાં સ્વરૂપનો વિપરીત પ્રતિભાસ-પ્રતીતિ કરાવનાર કર્મ

૩૮૪૧ **મિશ્ર મોહિની** સર્વજ્ઞે કહ્યા મુજબ પદાર્થનાં સ્વરૂપ પ્રમાણે માનવાની રુચિ નહીં તેમ અરુચિ પણ નહીં એવો મધ્યમ પરિણામ ઉપજાવનાર કર્મ. મિથ્યાત્વ મોહનીયનાં અર્ધવિશુદ્ધ થયેલ પરમાણુઓ છે માટે મિથ્યાત્વ મોહનીયનું રૂપાંતર છે

૩૮૪૨ **સમ્યક્ત્વ મોહિની** સર્વજ્ઞ કથિત તત્ત્વ ઉપર શ્રદ્ધા હોય માટે સમ્યક્ત્વ અને સૂક્ષ્મ શંકા ઉપજે માટે મોહનીય એવું આ કર્મ. મિથ્યાત્વનાં શુદ્ધ થયેલ પુદ્‌ગલો હોવાથી મિથ્યાત્વનું રૂપાંતર છે

૩૮૪૩ **સાત પ્રકૃતિ** દર્શનમોહનીય કર્મની ૩ પ્રકૃતિ — મિથ્યાત્વ મોહિની, મિશ્ર મોહિની અને સમ્યક્ત્વ મોહિની, ચારિત્ર્ય મોહનીય કર્મની ૪ પ્રકૃતિ — અનંતાનુબંધી ક્રોધ, અનંતાનુબંધી માન, અનંતાનુબંધી માયા અને અનંતાનુબંધી લોભ

૩૮૪૪ **ક્ષયોપશમ** ઉદયમાં આવેલા કર્મોની તીવ્ર શક્તિને હણીને મંદ કરીને ભોગવવી અને અનુદિત કર્મો જે ઉદીરણા આદિથી ઉદયમાં આવે તેમ છે તેને ત્યાં જ દબાવી દેવાં તે

૩૮૪૫ **ઉપશમ** કષાયને શાંત કરવા, દબાવવા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૮૪૬	ક્ષય	ક્ષી । પૂર્વબદ્ધ કર્મોનો નાશ કરવો
૩૮૪૭	સમ્યક્દૃષ્ટિ	સમકિતી, સમ્યક્દર્શનવંત, મિથ્યાત્વમુક્ત, આત્માને પામેલો, પરિણત
૩૮૪૮	મંદતા	मन्द् । થોડી, ઓછી, નિર્બળ, સ્વલ્પ, આછી-ધીમી
૩૮૪૯	ગ્રંથિ છેદવી	મિથ્યાત્વની ગાંઠ છેદવી-નાશ કરવી
૩૮૫૦	પરમ દુર્લભ	માંડ માંડ શક્ય થાય તેવી, અતિ અઘરું, ખૂબ મુશ્કેલીથી મળે તેવું
૩૮૫૧	હસ્તગત થવો	સિદ્ધ થવો, હાથમાં આવવો, પામવો
૩૮૫૨	અનંત કાળથી	કલ્પી-ગણી ન શકાય તેટલા સમયથી, ∞ સમયથી
૩૮૫૩	નિર્ગ્રંથ શાસન	વીતરાગ-મહાવીર-સર્વજ્ઞનું શાસન-આજ્ઞા-ઉપદેશ
૩૮૫૪	જ્ઞાનીદૃષ્ટ	જ્ઞાની ભગવંતે જે જોયું તે
૩૮૫૫	જાગ્યા ત્યાંથી પ્રભાત	દોષ સમજાય કે તરત છોડવો
૩૮૫૬	સર્વોત્તમ(ભાગ્ય)	ઉત્કૃષ્ટ નસીબ-પુણ્ય, બડભાગીપણું
૩૮૫૭	આશીર્વચન	આશીર્વાદ, આશિષ આપતું વચન
૩૮૫૮	ફળીભૂત	સફળ, ફળ રૂપે પરિણામ પામેલું
૩૮૫૯	ભિક્ષા	भिक्ष् । ભીખ, માગવું
૩૮૬૦	પ્રયત્નતા	प्र+यत्+नञ् । યત્ન કરવાપણું, કાર્યસિદ્ધિ માટે કરાતો પ્રયાસ, કોશિશ
૩૮૬૧	મુલતવો	માંડી વાળો, મોકૂફ રાખો
૩૮૬૨	ભિક્ષાટન	ભીખ માટે ફરવું; ભિક્ષા-ગોચરી માટે ફરવું
૩૮૬૩	મહાભાગ્ય	ભાગ્યશાળી, સદાચારી
૩૮૬૪	અનુગ્રહ	अनु+ग्रह् । અનુ=સંમુખ, ગ્રહ્=પકડવું; ઉપદેશ; કૃપા-પ્રસન્નતા; સ્વીકાર
૩૮૬૫	શ્રેણીમાં	श्रि+णि । કક્ષામાં, દરજ્જામાં; પંક્તિ-હારમાં; રેખામાં; સમુદાયમાં
૩૮૬૬	લાગણી	મનની વૃત્તિ કે ભાવ; દયા-સમભાવ-પ્રેમવૃત્તિ; સારી અસર
૩૮૬૭	સકારણ	સહેતુક, કારણ સહિત, કારણસર

પૃ.૧૭૯

૩૮૬૮	સ્યાત્પદ	કથંચિત્, કોઇ એક પ્રકારે, વસ્તુના અનેક ધર્મોનો સદ્ભાવ પ્રગટ કરતો શબ્દ
૩૮૬૯	આધીન	अधि+इनम् । અધીન, આશ્રિત, વશ, તાબે
૩૮૭૦	યોગબળ	યોગ-સંયોગથી પ્રાપ્ત થતી શક્તિ;
૩૮૭૧	પત્રિકા	પત્ર, ચિઠ્ઠી
૩૮૭૨	માત્ર	કેવળ
૩૮૭૩	રવજી	રવજીભાઇ — કૃપાળુદેવના પિતાશ્રી
૩૮૭૪	આત્મજ	પુત્ર, પોતાનાં વીર્યથી ઉત્પન્ન થયેલો પુત્ર
૩૮૭૫	નીરાગ શ્રેણી	निर्+राग् । નીરાગ શ્રેણી=વીતરાગની-અનાસક્તની હાર-પંક્તિ-સીડી-દરજ્જો.
	સમુચ્ચયે	સમુચ્ચય=પરસ્પર નિરપેક્ષ એવી અનેક વસ્તુનો એક ક્રિયામાં અન્વય સંબંધ. જેનો અવયવ પ્રગટ ન હોય તેવા સમૂહ — સમાહાર; એક અલંકાર વિશેષ, સંગ્રહ, સમૂહ, સંઘટો, ભેગો કરેલો જથ્થો

✉ પત્રાંક ૪૮ કોને ? તા.૧-૨-૧૯૮૯ થી તા.૧-૩-૧૯૮૯ દરમ્યાન

૩૮૭૬	માહ	મહા મહિનો
૩૮૭૭	વ્યવહાર શુદ્ધિ	શુદ્ધિપૂર્વકનો આચાર, ચોખ્ખો વ્યવહાર, શુદ્ધ વર્તન "આ લોકમાં અને પરલોકમાં સુખનું કારણ જે સંસારપ્રવૃત્તિથી થાય તેનું નામ વ્યવહારશુદ્ધિ"

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૮૭૮	પ્રારંભતા	प्र+आ+रभ् । શરૂઆત
૩૮૭૯	ઝાવાં નાખવા	ઝંખવું, બહુ મન થવું, ઈચ્છવું, વલખાં મારવાં
૩૮૮૦	પ્રતિકૂળ ભાગ	વિરુદ્ધ, ઊલટો, અણગમતો, વિઘ્નકારક
૩૮૮૧	પારિણામિક લાભ	આત્મિક લાભ; છેવટનો લાભ
૩૮૮૨	મર્યાદા	मर्या+दा । હદ, સીમા, અવધિ; અદબ, વિવેક, મરજાદ
૩૮૮૩	ધ્યાવાની	ध्यै । ધ્યાન કરવાની, ધ્યાન ધરવાની
૩૮૮૪	અનાચાર	ન કરવા યોગ્ય રીતે
૩૮૮૫	મહાશોચ	અત્યંત અફસોસ, ખેદ, દુઃખ
૩૮૮૬	વિશ્વાસઘાત	वि+श्वस्+हन् । દગો દેવો, ધોખો દેવો
પૃ.૧૮૦		
૩૮૮૭	થાપણ ઓળવવી	કોઈને ત્યાં મૂકેલી વસ્તુ, અનામત લઈ લેવી, પોતાની કરી લેવી, પચાવી પાડવી
૩૮૮૮	આળ	आ+अल् । ખોટો આક્ષેપ, આરોપ, છળ
૩૮૮૯	લેખ	लिख् । દસ્તાવેજ, કાનૂની લખાણ; હિસાબકિતાબ; લિપિ
૩૮૯૦	હિસાબ	ગણના, ગણતરી; લેખું, લેણદેણ, રીત, ઢંગ; વિસાત
૩૮૯૧	ચૂકવવું	चूक् । ચૂકાવી દેવી, ભૂલ કરાવવી
૩૮૯૨	જુલમી	ભયંકર, અતિશય, જબરદસ્તી, અત્યાચારી, ખૂબ ઊંચા
૩૮૯૩	તોળી આપવું	માપવું, જોખવું
૩૮૯૪	કર્માદાની ધંધો	कर्म+आ+दा । જે વેપારમાં ઘણાં ગાઢ કર્મ બંધાય તેવા મુખ્ય ૧૫ : કોલસા પડાવી લુહાર પ્રમુખ ૨૧ જાતની ભઠ્ઠીનો વ્યાપાર, વન-વૃક્ષ છેદવાનો, ગાડાં-પૈડાંનો તથા જલેબીનો આથો વગેરેના સડાનો, ઊંટ-ઘોડા રાખી ભાડાંનો, પૃથ્વીનાં પેટ ફોડવાનો-સલાટનો-ખેડ કરવાનો-હાથીદાંતનો, ગાય-ઘેટાંના વાળ-ઊનનો, ઘી-તેલ જેવા ગરિષ્ઠ અને દારૂ જેવી નીચ રસનો, લાખનો, અફીણ-સોમલ-વિષનો, તલ-શેરડી-મગફળી, કપાસ-બીયાંનો, યંત્ર વડે પીલવાનો, બળદ વગેરેના અવયવ છેદવાનો, જંગલ-ખેતરને આગ લગાડવાના, સરોવર-તળાવ ઉલેચવાના, હિંસક પશુ, ગુલામ, દુરાચારી મનુષ્યોનો આજીવિકાર્થે ઉછેર. શ્રાવક, ગૃહસ્થે ન કરવા-કરાવવા યોગ્ય આ ૧૫ ધંધા-વ્યવસાય-વ્યાપાર
૩૮૯૫	લાંચ	અમલદાર કે સત્તાધીશને છૂપી રીતે અપાતી-લેવાતી અઘટિત રકમ, રુશવત
૩૮૯૬	અદત્તાદાન	अ+दत्त+आदान । નહીં આપેલી વસ્તુ લેવી, ચોરી
✉	**પત્રાંક ૪૯**	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને** **તા.૨૨-૨-૧૮૮૯**
૩૮૯૭	સંગત	સોબત, દોસ્તી, મૈત્રી, પ્રેમ, સત્સમાગમ, સૌહાર્દ
૩૮૯૮	વિ૰ રાયચંદના પ્રણામ	વિનીત રાયચંદ (પરમકૃપાળુદેવ)ના પ્રણામ. વિનીતનાં ૧૫ લક્ષણો : ગતિમાં તથા નિવાસસ્થાને-વાણીમાં-ભાષામાં સ્થિર-શાંત, સરળ ચિત્ત, કુતુહૂલ રહિત, અપમાન-તિરસ્કાર ન કરનાર, વિશેષ વખત ક્રોધ ન રાખનાર, મિત્રો સાથે હળનાર-મળનાર, જ્ઞાનના ગર્વરહિત, સ્વદોષ પ્રગટ કરનાર પણ અન્યને આળ ન લગાડનાર, સ્વધર્મી પર ક્રોધ ન રાખનાર, દુશ્મનના ગુણને પણ વખાણનાર, કોઈની છાની વાત પ્રગટ ન કરનાર, વિશેષ આડંબર ન કરનાર, તત્ત્વને જાણનાર, જાતિવંત, લજ્જાવંત-જિતેન્દ્રિય જેવા સરળ ગુણોને લીધે સરળતાથી જ્ઞાનગ્રહણ કરી સ્વપરહિત સાધનાર (શ્રી નંદીસૂત્ર)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉	**પત્રાંક ૫૦**	**કોને ?**	**તા.૨૨-૨-૧૮૮૯**
૩૮૯૯	ઉદય	દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ તથા ભાવને લીધે કર્મ જે પોતાની શક્તિ દેખાડે છે તે, કર્મફળનું પ્રગટવું	
૩૯૦૦	પ્રાચીન	જૂનાં	
૩૯૦૧	નૂતન	નવાં, નવીન	
૩૯૦૨	પ્રપૂર્ણ	प्र+पूर् । સંપૂર્ણ, ભરપૂર, અત્યંત બળવાન-દૃઢ	
૩૯૦૩	શ્રેણીને	રીતિને, પદ્ધતિને, કક્ષાને, સમુદાયને	
૩૯૦૪	નીરાગ શ્રેણી	વીતરાગ દશા, વીતરાગ કક્ષા-દરજ્જા	
૩૯૦૫	ભણી	भण्य । તરફ, બાજુએ; પ્રતિ, ને ઉદ્દેશીને; માટે, સારુ, કાજે, ને લીધે	
૩૯૦૬	ભૂમિતળે	દુનિયામાં, પૃથ્વીના પટ પર	
૩૯૦૭	ફરતી	ઉદાસીન; વારાફરતી; મુસાફરી-પ્રવાસની	
૩૯૦૮	વર્તના	वृत् । વ્યવહાર, આચરણા, વર્તનચરિત્ર; આજીવિકા, ધંધા	
૩૯૦૯	ગણકારે નહીં	गण+कृ । ઉપેક્ષા કરે, સમજે નહીં	
૩૯૧૦	સમાવી	सम+आ+विश् । સમાવેશ કરી, ભેળવી, ગોઠવી	
૩૯૧૧	બનતી	બને તેટલી, થાય તેટલી, શક્ય તેટલી	
પૃ.૧૮૧			
૩૯૧૨	ઊર્ધ્વગતિનો	ઉચ્ચ ગતિનો, ઊંચી દશાનો, ઊંચે જવાનો	
૩૯૧૩	મહામોહનીય	મોહનીય નામનું મોટું ઘાતી કર્મ; મહામોહનીયનાં ૩૦ સ્થાનક-કારણ	
✉	**પત્રાંક ૫૧**	**કોને ?**	**તા.૨૨-૨-૧૮૮૯**
૩૯૧૪	સચેત	स+चित् । જાગૃત, સાવધાન, સભાન	
૩૯૧૫	સંશોધન	सम्+शुध् । સમ્યક્ પ્રકારે શોધવું, શુદ્ધ કરવું	
૩૯૧૬	સમેત	सम्+आ+इ । યુક્ત, સાથે	
✉	**પત્રાંક ૫૨**	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને**	**તા.૨૫-૨-૧૮૮૯**
૩૯૧૭	આત્મવિચારભરિત	आत्मविचार+भृ । આત્મવિચાર સહિત, આત્માના વિચારને પોષક	
૩૯૧૮	પ્રણીતેલા	प्र+नी । પ્રણીત કરેલા	
૩૯૧૯	નિરુપમ ધર્મ	ઉપમા ન આપી શકાય તેવો, આત્મધર્મ	
૩૯૨૦	મોહ	मुह् । સ્વ-પરનું ભાન ભૂલાવે, પરપદાર્થમાં એકત્વ બુદ્ધિ કરાવે	
૩૯૨૧	અસમાધિ	અસ્વસ્થતા	
૩૯૨૨	પ્રયાચના	प्र+याच् । ઉત્કૃષ્ટ માગણી; પહેલી કે પહેલાં જ માગણી	
૩૯૨૩	શી	'શું' ઉપરથી સ્ત્રીલિંગ	
૩૯૨૪	શૈલી	शील । લખાણની રીત, ઈબારત, ઢબ-રીત, શીલ પરથી	
૩૯૨૫	ત્રિકાળ	ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાન એ ત્રણે કાળ	
૩૯૨૬	રોમમાં	रु+मनिन् । રુંવાડામાં, રૂવાંમાં, શરીર પરના વાળમાં	
૩૯૨૭	કવિરાજ	મોટા કવિ; પોતે જ આત્મા પર રાજ કરતા હોવાથી, નામથી પણ મહાન	
પૃ.૧૮૨			
૩૯૨૮	જય મંગળ	जि+मङ्ग् । જીત, વિજય, સફળતા; શુભકર, કલ્યાણકર; ભયો ભયો, મોક્ષનો જયજયકાર, આશીર્વાદ, ભયો ભયો	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૫૩ **શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને** **તા.૭-૩-૧૮૮૯**

૩૯૨૯ ઈચ્છના इष् । એષણા, ઈચ્છા, વાંછા, મરજી, ચાહના, ઉમેદ

૩૯૩૦ ચિ. चिरम्+जीव् । ચિરંજીવી, દીર્ઘજીવી, લાંબો સમય જીવો એવી શુભેચ્છા દર્શાવવા સંતાન કે પોતાનાથી વયમાં નાનાને લખાય

પત્રાંક ૫૪ **કોને ?** **તા.૧૦-૩-૧૮૮૯**

૩૯૩૧ ઉન્મત્તતા उद्+मद् । મદમસ્તી, ઉદ્ધતતા, ગાંડપણ, ઉન્માદ, તોફાન, હર્ષનો અતિરેક

૩૯૩૨ ભેદાભેદ भिद् । અલગ અને એકરૂપ, ભેદ અને અભેદ

૩૯૩૩ માન્યામાન્ય मन् । સ્વીકાર્ય અને અસ્વીકાર્ય; કાયદેસર અને ગેરકાયદેસર

૩૯૩૪ સત્યાસત્ય सत् । સાચો અને ખોટો

૩૯૩૫ શ્રી કૃષ્ણ આ અવસર્પિણી કાળના ૯મા વાસુદેવ અમમ નામે ૧૨મા ભાવિ તીર્થંકર

૩૯૩૬ સત્પદ આત્માનું અસ્તિત્વ, સત્ય, પરબ્રહ્મ, પરમાત્મપદ

૩૯૩૭ ગૌણતા गुण् । અ-મુખ્યતા, અ-પ્રધાનતા

૩૯૩૮ સંશોધકને सम्+शुध् । પોતાને=પરમકૃપાળુદેવને, પવિત્ર આત્માને, સંશોધન કરનારને, પૂર્ણ-શુદ્ધ-પવિત્ર-નિર્મળ આત્માને તે (આત્મા) વિષયના ઊંડાણમાં જઈ એનાં સત્યને બહાર લાવનારને, સંસ્કાર કરનારને

પૃ.૧૮૩

૩૯૩૯ અંતર્વૃત્તિ આંતરિક વલણ, માનસિક ભાવના; આત્મામાં વૃત્તિ, અંદરનું વર્તન

૩૯૪૦ અવ્યવસ્થિત ભાવે અસ્વસ્થતાપૂર્વક, અસ્તવ્યસ્ત રીતે, અમર્યાદપણે, ઢંગધડા વિના

૩૯૪૧ અક્ષરલેખ अ+क्षर्+लिख् । અક્ષર લખવામાં, લખાણ-લેખનના અક્ષર, અક્ષરની લિપિ

૩૯૪૨ ક્ષમ થાઓ સમર્થ-યથાર્થ-ધીરજવાળું-સહન કરી શકે તેવું-યોગ્ય-ઉચિત-અનુકૂળ થાઓ

પત્રાંક ૫૫ **કોને ?** **તા.૧૦-૩-૧૮૮૯**

૩૯૪૩ કર્મ कृ । જે હેતુઓ વડે ક્રિયા કરાય છે તે કર્મ — कीरइ जिएण हेउहिं जेणं तो भन्नए कम्मं । (કર્મગ્રંથ ૧-૧), આત્મપરિણામની ચપળ પરિણતિ (પત્રાંક ૫૬૮)

૩૯૪૪ જડ અ-ચેતન, અજીવ, જીવ વિનાનું, લાગણી-બુદ્ધિ-સ્ફૂર્તિ વિનાનું

૩૯૪૫ પૂર્વસંયોગો પહેલાના બાંધેલાં

૩૯૪૬ સત્તામાં अस्, सत् । અસ્તિત્વમાં; જોરમાં

૩૯૪૭ અબોધતા જડતા, અજ્ઞાન, મૂર્ખતા, સમજાવવા છતાં સમજમાં ન આવે તે

૩૯૪૮ અબંધ પરિણામે કર્મનો બંધ ન થાય તેમ

૩૯૪૯ ઉદયી उद्+इ । ઉદયમાં આવેલા

૩૯૫૦ લઘુત્વભાવે નાનો થઈ, નમ્ર ભાવે, નમ્રપણે

૩૯૫૧ રિદ્ધિ ऋध् । ઋદ્ધિ, સમૃદ્ધિ; લબ્ધિ; અલૌકિક શક્તિ; સફળતા

૩૯૫૨ હથેળી हस्त+तलिका । હાથના પંજાની ઉપરની કોમળ સપાટી, બન્ને હથેળી બાજુબાજુમાં રાખતાં દેખાતી અર્ધચંદ્રાકાર સિદ્ધશિલા

૩૯૫૩ ઈષત્ પ્રાગ્ભારા ૮મી પૃથ્વી, સિદ્ધશિલા, ૧૨ નામમાં ૧ નામ

૩૯૫૪ સંમત सम्+मन् । માન્ય, કબૂલ, પસંદ, સમ્મત, સહમત, રાજી; વિચારેલું, યોગ્ય

પત્રાંક ૫૬ **શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને** **તા.૧૦-૪-૧૮૮૯**

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૫૭	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને**	**તા.૨૪-૪-૧૮૮૯**
૩૯૫૫	મૈત્રી	मिद्+त्र, मि+क्त्र । સર્વ જગતથી નિર્વૈરબુદ્ધિ, જીવ માત્ર પ્રત્યે વેરભાવ નહીં	
૩૯૫૬	પ્રમોદ	प्र+मुद् । કોઈપણ આત્માના ગુણ જોઈ આનંદ પામવો	
૩૯૫૭	કરુણા	कृ+उनन् । સંસારતાપથી દુઃખી આત્માનાં દુઃખ પ્રત્યે દયા, અનુકંપા	
૩૯૫૮	ઉપેક્ષા	उप+ईक्ष् । નિઃસ્પૃહતા, નિઃસ્પૃહભાવ-બુદ્ધિ, ઉદાસીનતા, પરમ વિરક્તિ	
પૃ.૧૮૪	**પત્રાંક ૫૮**	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને (દયાળજી)**	**તા.૨૫-૪-૧૮૮૯**
૩૯૫૯	સ્યાદ્વાદદર્શન	અનેકાંત દૃષ્ટિ	
	પત્રાંક ૫૯	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને**	**તા.૧-૫-૧૮૮૯**
૩૯૬૦	યત્કિંચિત્	यद्+किंचित् । જેથી કંઈક પણ	
૩૯૬૧	હાનિ	हा । નુકશાન, ગેરલાભ, હ્રાસ, નાશ, ત્યાગ	
૩૯૬૨	ધર્મપાત્ર	ધર્મ પામી શકે તેવું પાત્ર	
૩૯૬૩	દેહદર્શન	શરીર સંબંધી; બાહ્ય મુખાકૃતિ વગેરેનું દર્શન	
૩૯૬૪	જ્ઞાનીદૃશ્ય	જ્ઞાની જાણશે-દેખશે	
૩૯૬૫	આરંભ	आ+रभ् । શરૂઆતમાં	
૩૯૬૬	સંભારો	सम्+स्मृ । યાદ કરો, સ્મરો	
૩૯૬૭	દશવૈકાલિક	આગમ-શાસ્ત્રનું નામ, ૪ મૂળ સૂત્રમાં ૧લું, ૧૦ અધ્યયન	
૩૯૬૮	પદ્માસન	૮૪ યોગાસનમાં મુખ્ય, પગ ઉપર પગ ચડાવી કાયોત્સર્ગમાં બેસે તેમ કમળના આકારે આસન થાય, જિનમુદ્રા	
૩૯૬૯	ચળવિચળ	ચપળ, અસ્થિર	
૩૯૭૦	વીંચી જઈ	મીંચી, બંધ કરી	
૩૯૭૧	નાભિ	नह् । દૂંટી, મધ્ય ભાગ, કેન્દ્ર	
૩૯૭૨	ઠેઠ	છેક સુધી, છેડા સુધી	
૩૯૭૩	શૂન્યાભાસ રૂપ	અભાવાત્મક, છે જ નહીં તેમ	
૩૯૭૪	આણી	आ+नी । લાવી, દૂરથી લાવી	
૩૯૭૫	તેજ	પ્રકાશ	
૩૯૭૬	ભાસ લઈ	भास् । ખ્યાલ કરી	
૩૯૭૭	પાર્શ્વનાથાદિક	પાર્શ્વનાથ પ્રભુ (૨૩ મા તીર્થંકર) વગેરે	
૩૯૭૮	અર્હત	અરિહંત; તીર્થંકર; ૨૪ની સંખ્યા બતાવનાર સંજ્ઞા, પૂજવા યોગ્ય	
૩૯૭૯	ખભેરખણું	ખભે રાખવાનું, ખેસ, પછેડી, દુપટ્ટો	
૩૯૮૦	રેશમી કોરે	રેશમની કિનાર-પટ્ટી-બોર્ડરવાળું, રેશમ-હીર જેવી સુંવાળી કિનારીવાળું; રેશમ જેવા સુંવાળા સાંધા ઉપર; રેશમી બાજુએ	
૩૯૮૧	સોડ તાણી	આખા શરીર ઉપર ઓઢવાનું રાખી સૂઈ જવું	
૩૯૮૨	સમાધિ	सम्+आ+धा । ઊંડું ધ્યાન, અખંડ આત્માકાર વૃત્તિ, આત્મપરિણામની સ્વસ્થતા	
૩૯૮૩	બોધિ	बुध् । સમ્યક્દર્શન	
૩૯૮૪	બાર પળ	૧ પળ એટલે ૨૪ સેકન્ડ, એ રીતે ૫ મિનિટમાં ૧૨ સેકંડ ઓછી	
૩૯૮૫	ઉત્કૃષ્ટ	વધુમાં વધુ	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૯૮૬	અંતર્મુહૂર્ત	અંતર=અંદર, મુહૂર્ત=બે ઘડી. બે ઘડીની અંદર અર્થાત્ ૪૮ મિનિટમાં ૧ સમય ઓછો તે ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત, જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત=૯ સમય
પૃ.૧૮૫	**પત્રાંક ૬૦**	**કોને ?** **તા.૧-૫-૧૮૮૯ થી તા.૨૯-૫-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૩૯૮૭	સંયતિ ધર્મ	મુનિ-સંયમી-સાધુ-સાધ્વીનો ધર્મ; દશવૈકાલિક સૂત્રનું ૪થું અધ્યયન— 'છ જીવનિકાય' અને ૬ઠ્ઠું અધ્યયન 'મહાચાર કથા' છે, તે 'સંયતિ ધર્મ'
૩૯૮૮	અયત્ના	ઉપયોગ વિના
૩૯૮૯	પ્રાણભૂત	પ્રાણ એટલે બે-ત્રણ-ચાર ઈન્દ્રિયવાળા જીવો, ભૂત એટલે વનસ્પતિ
૩૯૯૦	આસ્રવ નિરોધ	આવી રહેલા કર્મના પ્રવાહને રોકે
૩૯૯૧	ગતિ-આગતિ	ગમન-આગમન, પૂર્વજન્મ-પુનર્જન્મ, ગયેલ-આવેલ, ગતાગત
૩૯૯૨	દ્રવ્યભાવ મુંડ થઈને	અંતર્ત્યાગ અને બહિર્ત્યાગ બન્ને કરીને, ભાવથી સમ્યક્દર્શન સાથે અને દ્રવ્યથી મુંડન-દીક્ષા લઈને
પૃ.૧૮૬		
૩૯૯૩	કર્મરૂપ રજ	કર્મરૂપી ધૂળ
૩૯૯૪	અબોધિ	મિથ્યા જ્ઞાન, અજ્ઞાન
૩૯૯૫	કલુષ	क+लुष् । कल्+उषच् । પાપ, પાતક, અસ્વચ્છ, મેલ, દુષ્ટ, ક્રોધી
૩૯૯૬	ખંખેરે	ખેરવી નાખવું
૩૯૯૭	સર્વજ્ઞાની	સર્વજ્ઞ
૩૯૯૮	સર્વદર્શનવાળો	સર્વદર્શી
૩૯૯૯	નિરુંધીને	नि+रुध् । રૂંધીને, નિરોધ કરીને
૪૦૦૦	શૈલેશી અવસ્થા	शील, शैल+ईश् । મોટા મેરુ પર્વતનાં શિખર જેવી અચળ-અડગ સ્થિતિ
૪૦૦૧	સિદ્ધિ	મોક્ષ, મુક્તિ; સિદ્ધ નગરી
૪૦૦૨	નિપુણ અહિંસા	પૂર્ણ, સૂક્ષ્મ, ભલી, કુશળ, યથાર્થ, અનુભવશીલ અહિંસા
૪૦૦૩	હણવાં	हन् । મારવાં, મારી નાખવાં
૪૦૦૪	હણાવવાં	हन् । મરાવવાં, મારી નખાવવાં
૪૦૦૫	મૃષાવાદ	मृष्+का+वद् । જૂઠું બોલવું તે
૪૦૦૬	નિષેધ્યો	नि+सिध् । ના કહી છે, નકાર્યો છે
૪૦૦૭	સચિત્	स+चित् । ચૈતન્ય-જીવ સહિત
૪૦૦૮	અચિત્	अ+चित् । ચૈતન્ય નથી તે, જીવ વિનાનું
૪૦૦૯	દંતશોધન	दन्त+शुध् । દાંત સાફ કરવા, દાંતશુદ્ધિ
૪૦૧૦	યાચ્યા વિના	याच् । માગ્યા વિના
૪૦૧૧	રૂડું કર્યું	સારું કર્યું, યોગ્ય કર્યું કે બરોબર કર્યું
૪૦૧૨	મૈથુન	मिथ् । અબ્રહ્મચર્ય, સંભોગ
૪૦૧૩	આલાપપ્રલાપ	आ+लप् । प्र+लप् । આલાપ=શરૂઆતનું ભાષણ, પ્રલાપ=નિરર્થક વચન
૪૦૧૪	સિંધાલૂણ	મીઠાના ૮ પ્રકાર પૈકી એક, સિંધવ-બલવણ કે ખનિજ મીઠું કે પકવેલું મીઠું
૪૦૧૫	પાત્ર	પાતરાં, વાસણ
૪૦૧૬	કામળા	ગરમ ઓઢવાનું, બ્લેન્કેટ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૦૧૭ રજોહરણ ઓઘો; રજ કે જીવજંતુ દબાઇ-હણાઇ ન જાય માટે ઊનની દશીવાળું લાકડીની જેમ હાથમાં રાખી શકાય તેવું શ્વે.સાધુ-સાધ્વી માટે દોઢ ફૂટનું સાધન, રજોયણો

પૃ.૧૮૭

૪૦૧૮ રક્ષપાળ रक्ष्+पाल् । રક્ષક, રક્ષણ કરનાર

૪૦૧૯ મૂર્છા मुह् । આસક્તિ, પરિગ્રહ

૪૦૨૦ પૂર્વમહર્ષિઓ પહેલાં થઇ ગયેલા મહાન ઋષિઓ, આચાર્યો

૪૦૨૧ ઉપજીવન આજીવિકા, ભરણપોષણ, જીવનનિર્વાહ

૪૦૨૨ બીજ આશ્રિત પ્રાણીઓ બી, બીજને આશરે રહેલા જીવો, વૃક્ષ પરથી પડેલાં ફળ

૪૦૨૩ ચક્ષુગમ્ય चक्षुस्+गम् । આંખથી દેખાય તેવા

૪૦૨૪ અચક્ષુગમ્ય આંખથી ન દેખાય તેવા

૪૦૨૫ ખૂણાની कोणक । વિદિશાની, ચાર દિશા વચ્ચેના ચાર ખૂણા, ઈશાન-વાયવ્ય-નૈઋત્ય-અગ્નિની; જ્યાં બે લીટી મળતી હોય તે જગા, ખાંચો

૪૦૨૬ સમારંભ सम्+आ+रभ् । પ્રારંભ, હિંસા, પર-પરિતાપ

પત્રાંક ૬૧ શ્રી મનસુખરામભાઈ સૂર્યરામભાઈ ત્રિપાઠીને તા.૬-૫-૧૮૮૯

૪૦૨૭ દર્શન दृश् । મુલાકાત

૪૦૨૮ આજ્ઞા आ+ज्ञा । રજા, અનુમતિ

૪૦૨૯ માધ્યસ્થ मध्य+स्था । તટસ્થ, પક્ષપાત-પૂર્વગ્રહરહિત

૪૦૩૦ અદંભી દંભ, ડોળ, ઢોંગ, દેખાવ વિનાના

પૃ.૧૮૮

૪૦૩૧ આધ્યાત્મિક શૈલી अधि+आत्मन्+शील । અધ્યાત્મ સ્વભાવ, અધ્યાત્મની પદ્ધતિ-રીતિ

૪૦૩૨ આણવા લાવવા

૪૦૩૩ વિશેષ ભાગે મોટે ભાગે

૪૦૩૪ બાલવય બાળપણ, બાલ્યાવસ્થા

૪૦૩૫ પંચાંગી બે હાથ, બે પગ અને મસ્તક એ ૫ અંગ વડે; પ્રતિજ્ઞા, હેતુ, ઉદાહરણ, ઉપનય અને નિગમન એ ૫ અનુમાનના અંગ-અવયવ વડે

૪૦૩૬ પ્રશસ્ત ભાવે प्र+शंस्+भू । શુભ-શુદ્ધ-આત્મભાવે, પ્રશંસિત ભાવે, શ્રેષ્ઠ ભાવે, કૃતકૃત્ય

પત્રાંક ૬૨ શ્રી ખીમજીભાઇ દેવજીભાઈને (દયાળજી) તા.૧૨-૫-૧૮૮૯

૪૦૩૭ ધ્યાવવાથી ध्यै । ધ્યાન કરવાથી

૪૦૩૮ વિનયોપાસના वि+नी+उप+आस् । વિનય વડે-પૂર્વક થતી ઉપાસના-ભક્તિ

૪૦૩૯ નિર્ગ્રંથ ભગવાન निर्+ग्रथ् । વીતરાગ ભગવાન

૪૦૪૦ વચનામૃત વચન રૂપી અમૃત, વચન એ જ અમૃત

૪૦૪૧ સૂચવન सूच् । સૂચના, ઈશારો, ચેતવણી, નિર્દેશ

૪૦૪૨ ધોરી વાટે धोरित । મુખ્ય રસ્તે, મોટા રસ્તે, સરિયામ માર્ગે

૪૦૪૩ રૂપાતીત ધર્મધ્યાનનો પ્રકાર જેમાં અશરીરી શુદ્ધાત્મા-સિદ્ધાત્માનું ધ્યાન કરાય

૪૦૪૪ એકાંત ભૂમિકા પશુ-નપુંસક-યુવક-યુવતી-કુશીલ આદિથી રહિત સ્થાન; નિર્જન ક્ષેત્ર; અસંગ-એકાકી-અવરજવર વિનાની જગા

૪૦૪૫ અપેક્ષા अप+ईक्ष् । રીતે, દૃષ્ટિએ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૦૪૬ રોમાંચિત — रोमन्+अञ्चित । પુલકિત, હર્ષ કે ભયથી રુંવાટી-વાળ ઊભા થઈ જવા
૪૦૪૭ નિશ્ચયમાં — निर्+चि । વાસ્તવમાં, હકીકતમાં, ખરેખર, જ્ઞાનમાં, નિર્ણયમાં

પૃ.૧૮૯

૪૦૪૮ નિશ્ચયઅર્થ — निर्+चि+अर्थ । આત્માર્થ, પરમાર્થ, મોક્ષનો મતલબ-પ્રયોજન
૪૦૪૯ કરતાં છતાં — કરવા છતાં, કરતાં પણ
૪૦૫૦ પરાઙ્મુખતા — परा+अञ्च्+मुखता । વિમુખતા, પ્રતિકૂળતા, ઉદાસીનતા, વિરુદ્ધતા
૪૦૫૧ પર્યુપાસના — परि+उप+आस् । ઉપાસના, સેવા, ભક્તિ
૪૦૫૨ વાસના — वस् । મિથ્યા બોધ, મિથ્યાત્વ
૪૦૫૩ પુણ્યાનુબંધી પુણ્યતા — બીજા જન્મમાં પુણ્યયોગ કરી આપનાર પુણ્ય; જે પુણ્યોદય આગળ આગળ પુણ્યનું કારણ થતું જાય તે
૪૦૫૪ દક્ષતાવાળો — दक्ष् । ચતુરાઈવાળો, પ્રવીણતાવાળો, કાબેલ, કુશળ, શાણો
૪૦૫૫ અપ્રશસ્ત છંદી — નહિ વખાણવા યોગ્ય, અધમ-દુષ્ટ લતે લઈ જનારો, છંદે ચઢાવનારો

પત્રાંક ૬૩ — કોને ? — તા.૨૭-૫-૧૮૮૯

૪૦૫૬ જ્ઞાત — ज्ञा । જ્ઞાન, જાણકારી, જાણેલી, વિદિત

પત્રાંક ૬૪ — શ્રી મનસુખરામભાઈ સૂર્યરામભાઈ ત્રિપાઠીને — તા.૨-૬-૧૮૮૯

૪૦૫૭ मे — મને
૪૦૫૮ वीरे — મહાવીર સ્વામીનો, મહાવીર સ્વામી ઉપર
૪૦૫૯ कपिलादिषु — કપિલ મુનિ — સાંખ્ય મતના પ્રવર્તક વગેરે ઉપર
૪૦૬૦ युक्तिमत् — યુક્તિ સહિત, મોક્ષ સાથે જોડે તેવું
૪૦૬૧ वचनं — વાણી, ઉપદેશ, વાત
૪૦૬૨ यस्य — જેનું
૪૦૬૩ तस्य — તેનું
૪૦૬૪ कार्यः — कृ । પ્રયોજન, હેતુ, પરિણામ, કામ
૪૦૬૫ परिग्रह — परि+ग्रह् । પ્રાપ્તિ, પકડ, સ્વીકાર, ગ્રહણ
૪૦૬૬ पक्षपातो न मे वीरे, न द्वेषः कपिलादिषु ।
युक्तिमद्वचनं यस्य, तस्य कार्यः परिग्रहः ॥ શ્રી હરિભદ્રસૂરિ કૃત લોકતત્ત્વનિર્ણય, શ્લોક ૩૮
મને મહાવીર (જૈનદર્શન) પ્રત્યે પક્ષપાત નથી કે કપિલ વગેરે (સાંખ્યદર્શન) પ્રત્યે દ્વેષ નથી જેનું વચન યુક્તિયુક્ત હોય (જે અર્થ પ્રમાણ અને યુક્તિ વડે અભિગમ્ય થાય) તે ગ્રહણ-સ્વીકાર કરવો જોઈએ.
૪૦૬૭ હરિભદ્રાચાર્ય — શ્વેતાંબર સંપ્રદાયના વિદ્યાધર ગચ્છમાં વિ.સં.૭૫૭-૮૨૭ દરમ્યાન થઈ ગયેલા ધુરંધર આચાર્ય, મહાન દાર્શનિક, રાજસ્થાનના ચિત્રકૂટ-ચિત્તોડના પુરોહિત, યાકિની મહત્તરા નામનાં સાધ્વીથી પ્રતિબોધ, ૧૪૪૪ પ્રકરણગ્રંથના પ્રણેતા. પદ્ધતિસર શાસ્ત્રીય રૂપમાં ગોઠવાયેલું હોય તે પ્રકરણ. આ સમભાવી સૂરિની મુખ્ય રચનાઓ : ષટ્દર્શનસમુચ્ચય, શાસ્ત્રવાર્તાસમુચ્ચય, ધર્મસંગ્રહણી, ધર્મબિંદુ, અનેકાંતજયપતાકા, લોકતત્ત્વનિર્ણય, યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય, યોગબિંદુ, યોગવિંશિકા, યોગશતક, ષોડશક વગેરે. 'ધર્મલાભ'ની બદલે 'ભવવિરહ' કહેનારા-લખનારા આચાર્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૦૬૮ **ધર્મપત્ર** ધર્મ વિષયક પત્ર

૪૦૬૯ **સંપાદન કરવું** सम्+पद्। મેળવવું, પ્રાપ્ત કરવું

૪૦૭૦ **દર્શન** दृश्। ધર્મ, ફિલસૂફી

૪૦૭૧ **આચારાંગ** દ્વાદશાંગીમાં ૧લું આગમ, જેના ૨ શ્રુતસ્કંધ છે

૪૦૭૨ **પૂર્વાપર** पूर्व+पर। પહેલાં-પછી, આગળપાછળ, આગલું-પાછલું, પૂર્વ-પશ્ચિમનું ક્રમાનુસાર, પહેલું ને છેલ્લું

૪૦૭૩ **સિદ્ધાંતિક શાસ્ત્ર** सिध्+अन्त+ईक। આગમ, સૂત્ર, સિદ્ધાંત; જ્ઞાનીઓએ નિર્ણીત કરેલો મત

૪૦૭૪ **एगं जाणई से सव्वं जाणई, जे सव्वं जाणई से एगं जाणई।**
એકને જાણ્યો તેણે સર્વ જાણ્યું, જેણે સર્વને જાણ્યું તેણે એકને જાણ્યો.
શ્રી આચારાંગ સૂત્ર શ્રુતસ્કંધ ૧, અધ્યયન ૩, અધિકાર ૪, ગદ્ય ૧૨૨

૪૦૭૫ **અયથાર્થ** ખોટો, અવાસ્તવિક, અસત્ય

પૃ.૧૯૦

૪૦૭૬ **જ્ઞાનીદૃષ્ટાનુસાર** જ્ઞાનીનાં જ્ઞાનમાં, જણાય તે મુજબ જ્ઞાનીની દૃષ્ટિ પ્રમાણે

૪૦૭૭ **જાતિવૃદ્ધતા** ઇન્દ્રિયોનો વિકાસ, એકેન્દ્રિયથી પંચેન્દ્રિયપણું; જ્ઞાતિએ ચઢિયાતાપણું

૪૦૭૮ **પર્યાયવૃદ્ધતા** ઉંમરમાં મોટા, દીક્ષામાં મોટા

૪૦૭૯ **નામવૃદ્ધતા** નામ પૂરતું, કહેવા પૂરતું

૪૦૮૦ **શૂન્યવૃદ્ધતા** મીંડાંનો વધારો

૪૦૮૧ **ઉત્કૃષ્ટ સંવેગ** અતિશય વૈરાગ્ય

૪૦૮૨ **ભૂતભવ** भू। થઈ ગયેલા, આગલા ભવ, પૂર્વભવ

૪૦૮૩ **શાસ્ત્રશૈલી** શાસ્ત્રપદ્ધતિ, શાસ્ત્રની રીત

૪૦૮૪ **સદૃશ** સમાન, એકસરખું

૪૦૮૫ **ઉપયોગ** उप+युज्। ચેતનાની પરિણતિ જે વડે પદાર્થનો બોધ થાય, કોઈપણ વસ્તુ સંબંધી લાગણી-બોધ-જ્ઞાન, જીવનો મુખ્ય ગુણ-લક્ષણ, મુખ્ય ૨ ભેદ – દર્શનોપયોગ અને જ્ઞાનોપયોગ, અનુક્રમે ૪ દર્શન-૫ જ્ઞાન-૩ અજ્ઞાન મળી ૧૨ ભેદ

પૃ.૧૯૧

૪૦૮૬ **અનુપૂર્વી** अनु+पूर्। ક્રમ મુજબ, ક્રમબદ્ધ, યથાક્રમ, સિલસિલાબંધ, અનુક્રમ

૪૦૮૭ **વિપર્યય** वि+परि+इ। વિપરીત, વિરુદ્ધ, ઊલટું

૪૦૮૮ **યાવત્ જીવનકાળ** જીવું ત્યાં સુધી, આજીવન

૪૦૮૯ **પુરુષવેદની પંદર પ્રકૃતિ** સ્ત્રીને ભોગવવાની ઇચ્છા તે પુરુષવેદ
અંગ ૮ : ૨ હાથ, ૨ જંઘા, પીઠ, માથું, ઉર (હૃદય), ઉદર (પેટ)
ઉપાંગ : અંગને લાગેલાં હોય તે. આંગળીઓ, ઢીંચણ, જનનેન્દ્રિય
અંગોપાંગ : આંગળીના સાંધા-રેખા, વાળ, રોમરુંવાટા : આમ ૧૫ પ્રકૃતિ ?
૫ જ્ઞાનેન્દ્રિયો : કાયા, જીભ, નાક, આંખ ને કાન
૫ કર્મેન્દ્રિયો : વાણી, હાથ, ચરણ, ગુદા ને ઉપસ્થ (જનનેન્દ્રિય)
૫ વિષયો : રૂપ, રસ, ગંધ, વર્ણ ને શબ્દ. આ રીતે ૧૫ પ્રકારે ?

૪૦૯૦ **દર્શનસમય** રૂબરૂમાં, મળીએ ત્યારે-મુલાકાત-મેળાપ

૪૦૯૧ **ઉપયોગમાં રમી રહ્યું છે** જ્ઞાનમાં, જાણમાં, ધ્યાનમાં-લક્ષમાં-સમજમાં આવી ગયું છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૦૯૨	બે એક	બે ચાર, બે પાંચ
૪૦૯૩	આત્મજ્ઞાન	સમ્યક્‌દર્શન
૪૦૯૪	ગતિ, આગતિ	गम् । आ+गम् । જ્ઞાન, પ્રાપ્તિ; માર્ગ, ઉપલબ્ધિ; ગમન, આગમન
૪૦૯૫	યોગથી	યોગસાધનાથી, ચિત્તવૃત્તિના નિરોધથી; મેળાપથી; ધ્યાનથી
૪૦૯૬	સાત્ત્વિકતા	सत्+त्व+ठञ् । સદાચરણ, સદ્‌ગુણ, સત્ત્વ ગુણ; પ્રામાણિકતા; યથાર્થતા
૪૦૯૭	શ્રી ગોકુળચરિત્ર	શ્રી મનસુખરામ સૂ. ત્રિપાઠી લિખિત દીવાન શ્રી ગોકુળજી ઝાલાનું ચરિત્ર
૪૦૯૮	નિર્જનાવસ્થા	અસંગતા; લોકવસ્તી ન હોય તેવી જગ્યા
૪૦૯૯	આત્મોજ્જવલતા	આત્મશુદ્ધતા
૪૧૦૦	બુદ્ધ ભગવાન	ઈ.સ.પૂર્વે ૬ઠ્ઠી શતાબ્દી, બૌદ્ધ ધર્મના પ્રવર્તક, મહાવીર સ્વામીના સમકાલીન ગૌતમ બુદ્ધ, બૌદ્ધ ગ્રંથો ત્રિપિટક – સુત્તપિટક, વિનયપિટક, અભિધાનપિટક
પૃ.૧૯૨		
૪૧૦૧	અસુગમતા	अ+सु+गम् । અસહજતા, અસરળતા
૪૧૦૨	પ્રફુલ્લિતતા	प्र+फुल्ल् । પ્રસન્નતા, પ્રોત્સાહન
	પત્રાંક ૬૫	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને** **તા.૧૦-૬-૧૮૮૯**
૪૧૦૩	ધર્મનિષ્ઠ	ધર્મની શ્રદ્ધામાં સ્થિર, ધર્મમાં શ્રદ્ધા-નિષ્ઠાવાન
	પત્રાંક ૬૬	**શ્રી મનસુખરામભાઈ સૂર્યરામભાઈ ત્રિપાઠીને** **તા.૨૫-૬-૧૮૮૯**
૪૧૦૪	જ્યેષ્ઠ	જેઠ મહિનો, ગુજરાતી આઠમો માસ
૪૧૦૫	પ્રશમ	प्र+शम् । સાંત્વન, શમન, શાંતિ
૪૧૦૬	ધર્મોપજીવન	સંયત જીવન
	પત્રાંક ૬૭	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવચંદભાઈને (દેવજીભાઈ ?)** **તા.૬-૭-૧૮૮૯**
૪૧૦૭	સંશોધવા	सम+शुध् । સમ્યક્ પ્રકારે શોધવા, શુદ્ધ કરવાનાં સાધનની શોધખોળ કરવા
	પત્રાંક ૬૮	**શ્રી મનસુખરામભાઈ સૂર્યરામભાઈ ત્રિપાઠીને** **તા.૧૨-૭-૧૮૮૯**
૪૧૦૮	બજાણા	ગુજરાતમાં ઝાલાવાડમાં સુરેન્દ્રનગર જિલ્લામાં વીરમગામથી ૨૫ કિ.મી.
૪૧૦૯	વઢવાણ કેમ્પ	વઢવાણ જંકશન નજીક છાવણી (આજનું સુરેન્દ્રનગર)
૪૧૧૦	પારિણામિક ભાવે	परि+नम् । સ્વભાવે, ફળસ્વરૂપે
૪૧૧૧	તાત્પર્યજ્ઞાન	રહસ્ય
૪૧૧૨	નિર્વિકાર જ્ઞાનયોગ	શ્રવણ-મનન-નિદિધ્યાસનનાં સાધનનો યોગ, સમ્યક્‌જ્ઞાનનો જોગ
પૃ.૧૯૩		
૪૧૧૩	ધર્મોપજીવન ઈચ્છક	धर्म+उपजीवन+इष् । ધર્મ એ જ જીવિકા, જીવન, જીવનનિર્વાહ, જીવનદોરી-આશ્રયની ઈચ્છાવાળા; સંયત જીવનના ઈચ્છુક-ચાહક
	પત્રાંક ૬૯	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને** **તા.૨૪-૭-૧૮૮૯**
૪૧૧૪	કાળભેદ	સમય પરિવર્તન, સમય પલટો; પડતો કાળ
	પત્રાંક ૭૦	**કોને ?** **તા.૨૮-૭-૧૮૮૯**
૪૧૧૫	ભરૂચ	भृगुकच्छ । ગામનું નામ, જૂનું બંદર, ગુજરાતમાં વડોદરાથી ૭૨ કિ.મી.
૪૧૧૬	પ્ર૦	પ્રણામ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉	**પત્રાંક ૭૧**	**શ્રી મનસુખરામભાઈ સૂર્યરામભાઈ ત્રિપાઠીને**	**તા.૩૧-૭-૧૮૮૯**
૪૧૧૭	બજાણા નામના ગ્રામથી	બજાણિયા-નટનો સમૂહ જ્યાં વધુ વસે છે તે બજાણા નામનાં ગામથી, ધ્રાંગધ્રાના રાજવી જહાંજી ઝાલાએ નટીને બજાણા ગામ ગરાસમાં આપેલું; વીરમગામથી ૨૫ કિ.મી.દૂર. વઢવાણ-વીરમગામ રેલ્વે લાઈન પરથી જવાતું.	
૪૧૧૮	વિનયપત્ર	ધર્મપત્ર, કૃપાપત્ર	
૪૧૧૯	નિવાસભૂમિકા	વવાણિયા	
૪૧૨૦	સત્યોગ	સુંદર જોગ	
૪૧૨૧	પ્રવર્ધનાર્થે	प्र+वृध्+अर्थ । ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ - વધારા માટે	
૪૧૨૨	પ્રાયે કરીને	प्राय+शस् । ઘણું કરીને, બહુધા, બધા પ્રકારે	
૪૧૨૩	નિયમા વાસિત	નિયમથી વસેલી-રહેલી, નિયમથી નિશ્ચિત, નિયમથી	
૪૧૨૪	ભજના	હોય કે ન હોય, અંશે (વ્યાખ્યાનસાર ૨-૨૯, પૃ.૭૮૩)	
૪૧૨૫	સત્પદ	મોક્ષપદ, નિજપદ, પરમાત્મપદ, આત્માનાં અસ્તિત્વની	
૪૧૨૬	અનુત્તર	अन्+उत्तर । શ્રેષ્ઠ	
૪૧૨૭	સાફલ્ય	स+फल् । સફળતા	
પૃ.૧૯૪			
૪૧૨૮	નાના પ્રકારના	વિવિધ-અનેક પ્રકારના	
૪૧૨૯	અનુક્રમવિહીન	अनु+क्रम्+वि+हा । ક્રમ વિના, ક્રમ વગર	
૪૧૩૦	આત્મગત કરતાં	अत्+मनिण्+गम् । આત્મા પર ઘટાવતાં	
૪૧૩૧	લક્ષગત	लक्ष्+गम् । ખ્યાલમાં, ધ્યાનમાં	
૪૧૩૨	પ્રજ્ઞાપનીયતા	प्र+ज्ञा । વિશેષપણે જાણવા-ઓળખવાની શક્તિ, પ્રરૂપણા, નિરૂપણ	
૪૧૩૩	ઉપચારે	उप+चर् । જે તે દેહથી, વ્યવહારથી, બહારથી	
૪૧૩૪	અનુપચારે	અસંખ્યાત આત્મપ્રદેશથી	
૪૧૩૫	વૃત્તિભાવ	આજીવિકા માટેનું વલણ	
૪૧૩૬	० ० ०	સુગુરુ	
૪૧૩૭	યોગભૂમિકા	યોગક્ષેત્ર, યોગની પ્રક્રિયા સિદ્ધ થતી હોય તેવું સ્થળ-દશા; વાણી-મન-બુદ્ધિ-અહંકારલય અથવા ક્ષેપ, વિક્ષેપ, મૂઢ, એકાગ્ર, નિરોધ અવસ્થા; યોગની પ્રક્રિયા દ્વારા સિદ્ધ થતી આવતી તે તે કક્ષા	
૪૧૩૮	આ૦	આજ્ઞાંકિત; આત્મસ્વરૂપ	
✉	**પત્રાંક ૭૨**	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને**	**તા.૬-૮-૧૮૮૯**
૪૧૩૯	શીતલીભૂત	ઠંડાગાર, નિર્લેપ	
૪૧૪૦	બોધના	बुध् । જ્ઞાપન, ઉદ્દીપન, જાગૃતિ, જગાડવું, સૂચના	
✉	**પત્રાંક ૭૩**	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને**	**તા.૧૭-૮-૧૮૮૯**
૪૧૪૧	અશોક રૂપે	શોકવિહીન રીતે, શોક ન થાય તેમ	
✉	**પત્રાંક ૭૪**	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઊજમસીભાઈને**	**તા.૨૮-૮-૧૮૮૯**
૪૧૪૨	ચીવટ	चीव् । કાળજી; ચમક; ઢાંકણ	
૪૧૪૩	રાજ્ય૦	રાજ્યચંદ્ર (પોતે)	
૪૧૪૪	ય૦	યથાયોગ્ય	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૧૪૫	આ૦	આત્મસ્વરૂપ
	પત્રાંક ૭૫	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને** **તા.૩૦-૮-૧૮૮૯**
૪૧૪૬	વિશેષતા	અતિરેક, વધારે પડતો, અસાધારણતા, ઉત્કૃષ્ટતા
૪૧૪૭	સંસારી	સિદ્ધની કે સર્વસંગપરિત્યાગીની સરખામણીએ સિદ્ધ નથી થયો તેવો
	પત્રાંક ૭૬	**કોને ?** **તા.૧૯-૧૦-૧૮૮૯**
૪૧૪૮	મોહમયી	મુંબઇ શહેર-નગરી

પૃ.૧૯૫

૪૧૪૯	નિશદિન	निश्+दो+इनच् । રાત-દિવસ, અહોરાત્ર, નિરંતર
૪૧૫૦	સ્પૃહા	स्पृह् । ઈચ્છા, અપેક્ષા
૪૧૫૧	આચરણા	आ+चर् । આચરણ, ચર્યા, ચરિત્ર
૪૧૫૨	પ્રમાણિક	प्रमाण । સત્ય, પ્રમાણભૂત, જ્ઞાન, પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ દ્વારા સિદ્ધ
	પત્રાંક ૭૭	**કોને ?** **તા.૪-૧૧-૧૮૮૮ થી ૨૪-૧૦-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૧૫૩	ઉદાસીનતા	उद्+आस् । વીતરાગતા, તટસ્થતા, મધ્યસ્થતા, સમપણું
૪૧૫૪	અધ્યાત્મ	अधि+आत्मन् । આત્મા-આત્મજ્ઞાન-બ્રહ્મજ્ઞાન સંબંધી-પરમાત્મા
૪૧૫૫	ભવશંકા	પૂર્વભવ-પુનર્ભવ વિષે શંકા; હવે ભવ ધારણ કરવાની શંકા
૪૧૫૬	મોહ ઉદ્યોત	મોહ પ્રાગટ્ય-પ્રગટતા વધારે
૪૧૫૭	ભવશંકના	ભવનો ભય, ડર; જન્મ-મરણ સંબંધી શંકા-ભય
૪૧૫૮	નાસ્તિ	न+अस्ति । નથી, અસ્તિત્વ-હોવાપણું નથી
૪૧૫૯	અસ્તિ	अस् । છે, અસ્તિત્વ, હોવાપણું
૪૧૬૦	નિર્ધાર	निर्+धृ । નિર્ણય, નિશ્ચય
૪૧૬૧	વણ	વિના, વગર
૪૧૬૨	અંગત	પોતાના ઉપયોગ માટે, ખાનગી
	પત્રાંક ૭૮	**કોને ?** **તા.૪-૧૧-૧૮૮૮ થી તા.૨૪-૧૦-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૧૬૩	આશ્રયે	आ+श्रि । આધારે, શરણે
૪૧૬૪	નિરાબાધ	निर्+आ+बाध् । અવ્યાબાધ, અબાધિત, બાધા-મુશ્કેલી રહિત
૪૧૬૫	અપરિચ્છેદ	अ+परि+छिद् । અખંડ, અભેદ; સતત; યથાર્થ, સંપૂર્ણ; અસીમ; કટકા-કાપકૂપ-ભાગ પાડ્યા વિના

પૃ.૧૯૬

૪૧૬૬	પૂર્વોપાર્જિત	पूर्व+उप+अर्ज् । પહેલાંના ભવોમાં કરેલાં (કર્મ)
૪૧૬૭	ભસ્મીભૂત	भस्+मनिन्+भू । બળીને ખાખ, રાખ થઈ ગયેલાં, નાશ
૪૧૬૮	દ્વાર	द्वृ । ભાઈઓનાં ૯, બહેનોનાં ૧૨ છિદ્ર (અશુચિ વહેવાનાં)
	પત્રાંક ૭૯	**કોને ?** **તા.૪-૧૧-૧૮૮૮ થી તા.૨૪-૧૦-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૧૬૯	સ્વભાવ	આત્મસ્વભાવ, સ્વસ્વભાવ
૪૧૭૦	આત્મસિદ્ધિ	આત્માનું ઓળખાણ
૪૧૭૧	જ્ઞાનવિચાર	જ્ઞાનપ્રાપ્તિનો વિચાર
૪૧૭૨	અનુભવી ગુરુ	આત્માના અનુભવી ગુરુ
૪૧૭૩	વિભાવિક	વિભાવજનિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૧૭૪	પરમપુરુષ	પરમાત્મા
પૃ.૧૯૭	**પત્રાંક ૮૦**	**કોને ?** **તા.૪-૧૧-૧૮૮૮ થી તા.૨૪-૧૦-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૧૭૫	પંચ વિષય	કાયા, જીભ, નાક, આંખ અને કાન — આ ૫ ઈન્દ્રિયોના સાધન વડે થતા જીવના શુભાશુભ ભાવ જે વિષ-ઝેરરૂપ છે, સંસારમાં રખડાવે છે
૪૧૭૬	અનેકાંતદૃષ્ટિ	સ્યાદ્‌વાદ્‌સહિત દર્શન
૪૧૭૭	એકાંત દૃષ્ટિ	આત્મદૃષ્ટિ
૪૧૭૮	શુદ્ધ વૃત્તિ	શુદ્ધ સ્વભાવ, શુદ્ધ વર્તના
૪૧૭૯	પ્રતાપી	प्र+तप् । જેનો ઉત્કૃષ્ટ પ્રકાશ-પ્રભાવ છે તે, સ્વરૂપમાં પ્રતપન જેનું છે તે
	પત્રાંક ૮૧	**કોને ?** **તા.૪-૧૧-૧૮૮૮ થી તા.૨૪-૧૦-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૧૮૦	અહોહો	अहह । શોક, ખેદ, થાક, વિસ્મય, દયા
૪૧૮૧	અગાંભીર્ય દશા	સરાગ દશા, ગંભીર નહીં તેવી દશા
૪૧૮૨	મનોજયી	મનને જીતનાર
૪૧૮૩	કલ્પ	બ્રહ્માનો ૧ દિવસ=૪૩ કરોડ, ૨૦ લાખ વર્ષ, એવા ૧ હજાર યુગ જેટલો સમય; ૨૦ ક્રોડાક્રોડી સાગરોપમનું એક કાળચક્ર
	પત્રાંક ૮૨	**કોને ?** **તા.૪-૧૧-૧૮૮૮ થી તા.૨૪-૧૦-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૧૮૪	ખચીત	નક્કી, અવશ્ય, ચોક્કસ
૪૧૮૫	શિરોભાગ	ઉપરનો ભાગ
૪૧૮૬	ટપકાવી દઉં	નોંધી દઉં, લખી દઉં
૪૧૮૭	લેખશો	लिख् । ગણશો, માનશો
૪૧૮૮	વિના દિવાનાપણે	દિવાનો-ગાંડો-ઘેલો થયા સિવાય (વિના), વગર વ્યાકુળતાએ
૪૧૮૯	દશાશ્રીમાળી વૈશ્ય	વાણિયાની ૮૪ જ્ઞાતિમાંથી એક, ૮૪ નામ — શ્રીમાળી, ઓસવાલ, વાઘેરવાલ, ડીંડૂ, પુષ્કરવાલ, ડીસાવાલ, મેડતવાલ, ભાભૂ, સુરાણા, છત્રવાલ, દોહિત, સોની, ષડ્‌વર્ગ, ખંડેલવાલ, પોરવાડ, ગુજર, મોઢ, નાગર, જાલહરા, ખડાયતા, કપોલ, જાંબુ, વાપડા, વાવ, દસઉરા, કરહિયા, નાગદ્રહા, મેવાડા, ભટેઉરા, કથરા, નરસિંહઉરા, હારલ, પંચમવંશ, સિરખંડલા, કમોહ, રોતકી, અગરવાલ, જિણાણી, બાંભ, ઘાંઘ, પાલ્હાઉત, ઉચિત, બગડૂ, અહિછત્રવાલ, શ્રીગઉડ, વાલ્મીકિ, ટાકી, તેલટા, તિસઉરા, અઠવગ્રી, લાડીસાખા, બધનઉરા, સુહુડવાલ, વીધૂ, પદ્‌માવતી, નીમા, જેહરાણા, માથુર, ધક્કડ, પલ્લીવાલ, હરસઉરા, ચિત્રઉડા, ગોલા, ગહિબરિયા, લોહાણા, ભાટિયા, નાગઉરા, આણંદઉરા, સતલા, કડકોલાપુરા, રાયકવાલ, પેસિયા, પેરૂયા, ગોમિત્રી, નારાયણા, ટીંટૂ, ગજઉડા, ગોખરૂઆ, અજયમેરા, કંડોલિયા, કાયસ્થ, સગઉડા, સીહઉરા, જેસવાલના દેવા
૪૧૯૦	અમુખ્ય	ગૌણ, મુખ્ય નહિ તે
૪૧૯૧	મહાલય	મહેલ, મોટું ઘર; મંદિર, પવિત્ર સ્થળ
૪૧૯૨	લાડીવાડી	લાડી=પત્ની, વાડી=બાગ-બગીચા-માલ-મિલકત
૪૧૯૩	ઓર	અદ્‌ભુત, બીજું જ
૪૧૯૪	તુંહિ તુંહિ	તું જ, તું જ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૧૯૮		
૪૧૯૫	ઘેરે છે	ચારેબાજુથી વીંટળાઈ વળે છે, આવરે છે, આંતરે છે
૪૧૯૬	ઉપરનાં કારણો	મહારંભ આદિ બાહ્ય કારણો; પૂર્વકર્મના ઘેરાવા
૪૧૯૭	દુઃખમતા	દુઃખકારી, દુષમતા, ભયંકરતા
	પત્રાંક ૮૩	**શ્રી મનસુખરામભાઈ સૂર્યરામભાઈ ત્રિપાઠીને તા.૪-૧૧-૧૮૮૮ થી**
૪૧૯૮	તત્ત્વજ્ઞાન	આત્મવિચારણા, તત્ત્વવિદ્યા **તા.૨૪-૧૦-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૧૯૯	નેપથ્ય	नी+विच् । નાટકના પડદાની પાછળ
૪૨૦૦	ધ્વનિ	ध्वन् । અવાજ, સૂર, સ્વર, શબ્દ, શોર, લય, તાન, નાદ, કોલાહલ
૪૨૦૧	પ્રતીતિ	प्रति+इ+क्तिन् । ખાત્રી, શ્રદ્ધા, ધારણા, વિશ્વાસ, યકીન
૪૨૦૨	વિનાશી	वि+नश् । નાશવંત
૪૨૦૩	અવિનાશી	અમર
૪૨૦૪	ત્રિરાશિ	મુક્ત, ત્રસ તથા સ્થાવર જીવ, જીવ-અજીવ તથા બેના સંયોગરૂપ અવસ્થા; ૩ જાણેલી રાશિ પરથી ૪થી અજાણી રાશિ કાઢવાની રીત
૪૨૦૫	યદિ	જો
૪૨૦૬	મૂંઝન	मुह् । મૂંઝવણ, અકળામણ, ગભરામણ
૪૨૦૭	અધીરાઈ	અધીરજ
૪૨૦૮	અશૌચતા	અપવિત્રતા, અશુદ્ધિ
૪૨૦૯	ક્રમ	क्रम् । માર્ગ, શ્રેણી, પ્રણાલિ, પદ્ધતિ, પ્રગમન, કાર્ય, નિયમિત માર્ગ
૪૨૧૦	મૂઆ	मृ । મરેલા
૪૨૧૧	અધિકાધિક	વિશેષ વિશેષ, ઘણું વિશેષ, વધારે ને વધારે
૪૨૧૨	ત્રિકાળ	त्रि+कल् । ભૂત, ભવિષ્ય ને વર્તમાન સમય
૪૨૧૩	વિસ્મરણા કરી	वि+स्मृ । બાજુ પર મૂકી, ગૌણ કરી, ભૂલી જઈ
૪૨૧૪	પૂર્ણાહ્‌લાદકર	પૂર્ણ આનંદકારી
પૃ.૧૯૯		
૪૨૧૫	શુભાકાંક્ષા	शुभ+आ+काङ्क्ष् । શુભેચ્છા, મંગળ કામના
૪૨૧૬	ભીતિ	भी+क्तिन् । ભય, ડર, સંદેહ
૪૨૧૭	બીજારોપણ	બીજ ઉગાડવું-વાવવું-આરોપવું
૪૨૧૮	લેખસમય	(પત્ર) લખતી વખતનો સમય, લખવાનો સમય
પૃ.૨૦૦	**પત્રાંક ૮૪**	**કોને ? તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૯ થી તા.૧૨-૧૧-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
૪૨૧૯	:—	ગુરુવિરામ, ગુરુરેખા (પછીનાં વાક્યો આપીને જાણે લક્ષ્મણરેખા દોરી દીધી !)
૪૨૨૦	ભાઈ	'વત્સ'ની જેમ વાત્સલ્યપૂર્વક સંબોધન
૪૨૨૧	મારા ૦	મારા શૂન્ય, અનંત; ખાલી, ઉદાસીન; પૂર્ણ; નિર્દોષ; તટસ્થ; હૃદયચિંતવન
૪૨૨૨	પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક	સોગંદપૂર્વક, ખાત્રીબંધ, ખુમારીપૂર્વક
૪૨૨૩	અત્યાગી	ત્યાગ સિવાય, અલ્પ ત્યાગી
૪૨૨૪	દેશત્યાગી	અંશે ત્યાગી
૪૨૨૫	નિર્વેદ	निर्+विद् । વૈરાગ્ય, સંસારથી થાકવું-થોભવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૨૦૧

૪૨૨૬ **પ્રત્યેક ધર્મ** 'એક' પ્રત્યેનો ધર્મ, આત્મધર્મ; દરેક ફરજ

૪૨૨૭ **પ્રતિશ્રોતી** प्रति+श्रुत । પ્રતિજ્ઞાવંત, સ્વીકારનાર, પ્રતિશ્રુતી; સંસારવિમુખ

૪૨૨૮ **અનુત્તરવાસી** આત્મવાસી, જેનો કોઈ જવાબ નથી (જેનાથી કોઈ શ્રેષ્ઠ નથી) તેવા ઉત્કૃષ્ટ આત્મામાં રહેનાર; જ્યાં આત્મા પ્રગટ છે ત્યાં ચિત્તનો વાસ રાખવો

૪૨૨૯ **છેવટનું** દે૦ क्षिव्+इत्र । क्षेवित्र । આખરનું, અંતિમ, આત્માનું; છેલ્લું

૪૨૩૦ **ભલામણ** ભલું થાય તેવી શિખામણ

✉ **પત્રાંક ૮૫** **કોને ?** **તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૯ થી તા.૧૨-૧૧-૧૮૯૦ દરમ્યાન**

૪૨૩૧ **અલ્પભાષી** अल्प+भाष् । ઓછું બોલનાર

૪૨૩૨ **પશ્ચાત્તાપ** पश्चात्+ताप । પાછળથી થતું દુઃખ-અફસોસ

૪૨૩૩ **અવસર** अव+सृ । પ્રસંગ; સમય; અવકાશ, ફુરસદ; મોકો

૪૨૩૪ **તમતમપ્રભા નરક** અતિ અતિ અંધકારમય ૭મી નરક, મહાતમપ્રભા નામની નરક

૪૨૩૫ **મોહિની** मुह् । માયા, મોહ-મદિરા, આસક્તિ; અપ્સરાનું નામ

૪૨૩૬ **પુદ્‌ગલિક મોટાઈ** पुद्+गल् । વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શવાળી જડ વસ્તુ, શરીર તે પુદ્‌ગલ તેની મહત્તા, તેવી ભૌતિક-સાંસારિક વસ્તુ કે પરદ્રવ્યનું ગ્રહણ અને ગૌરવ

૪૨૩૭ **હલકા** નીચ; નીચા—પરદ્રવ્યગ્રહણ થતાં પોતાના પલ્લામાં ભાર વધતાં નીચું રહે

✉ **પત્રાંક ૮૬** **કોને ?** **તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૯ થી તા.૧૨-૧૧-૧૮૯૦ દરમ્યાન**

૪૨૩૮ **અભેદભાવે** ભિન્ન ભાવ-જુદાઈ રાખ્યા વિના, ભેદરહિત-અભિન્ન-એકરૂપતાથી

૪૨૩૯ **નિવૃત્તિ** नि+वृत् । છૂટકારો, મોક્ષ, મુક્તિ; શાંતિ; સમાપ્તિ

૪૨૪૦ **ઝૂર્યા વિના** ઝૂરણા વિના, આરઝૂ વિના, તલસાટ વિના, હિજરાયા વિના

૪૨૪૧ **અસુલભ** કઠિન, વિકટ, અસુગમ

૪૨૪૨ **હિતચિંતવના** કલ્યાણની બુદ્ધિ-વિચારણા

૪૨૪૩ **ગુણજ્ઞ** गुण्+ज्ञा । સદ્‌ગુણી, ગુણવાન, પ્રભાવક, ઉત્તમ, ભલા, શુભ પરિણામી

૪૨૪૪ **નિર્ગુણી** निर्+गुण । વક્ર પરિણામી, ગુણ-સદ્‌ગુણ વિનાના

✉ **પત્રાંક ૮૭** **શ્રી મનસુખરામભાઈ સૂર્યરામભાઈ ત્રિપાઠીને** **તા.૩૧-૧૦-૧૮૮૯**

૪૨૪૫ **અષ્ટક** શ્રી હરિભદ્રાચાર્ય રચિત વિવિધ વિષયો નિરૂપતો ૩૨ પ્રકરણનો ગ્રંથ

૪૨૪૬ **યોગબિંદુ** શ્રી હરિભદ્રાચાર્ય વિરચિત યોગ સંબંધી ગ્રંથ

પૃ.૨૦૨

૪૨૪૭ **યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય** શ્રી હરિભદ્રાચાર્ય રચિત આત્મદશામાપક ગ્રંથ; સંસ્કૃત ભાષામાં ૨૨૮ ગાથાબદ્ધ, ગુર્જર પદ્યાનુવાદ ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી મહારાજે ૩જા ભાગે ૭૬ કડીમાં 'આઠ યોગદૃષ્ટિની સજઝાય' રૂપે આપ્યો

૪૨૪૮ **પરમ તત્ત્વ** આત્મતત્ત્વ, મોક્ષતત્ત્વ

૪૨૪૯ **ચમત્કૃતિ** ચમત્કાર ભરી શૈલી, ખૂબી

૪૨૫૦ **સ્તુત્ય** स्तु । પ્રશંસવા યોગ્ય, વખાણવા યોગ્ય, શ્લાઘ્ય, સરાહનીય

૪૨૫૧ **ખંડન-મંડન** खण्ड्+मण्ड् । તોડવું-સમર્થન કરવું, તોડવું ને મોડવું

૪૨૫૨ **સાપેક્ષ** स+अप+ईक्ष् । અપેક્ષા સહિત, અપેક્ષાએ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૨૫૩	અથથી ઈતિ	શરૂઆતથી અંત, પહેલેથી છેલ્લે
૪૨૫૪	એક કૃપા	આત્મકૃપા; એક પ્રકારની દયા-મહેરબાની
૪૨૫૫	નાસ્તિક	न+अस्ति । ધર્મ-કર્મ-પુણ્ય-પાપ-ઈશ્વર-પુનર્જન્મ નથી તેમ માનનાર
૪૨૫૬	ઉપનામ	બીજું નામ, હુલામણું નામ, લાડ-મશ્કરીનું, તખલ્લુસ
૪૨૫૭	અનુચારિણી	अनु+चर् । પાછળ-સાથે જનારી-ફરનારી
૪૨૫૮	દેહસ્થિતિ પર્યંત	દેહ ટકે ત્યાં સુધી, જીવે ત્યાં સુધી, આજીવન
૪૨૫૯	આધીન	નિર્ભર, સ્વતંત્ર, નમ્ર, આશ્રિત, વ્યાકરણની દૃષ્ટિએ અધીન
	પત્રાંક ૮૮ (૧)	**કોને ?**
૪૨૬૦	સર્વવ્યાપક ચેતન	(જ્ઞાન અપેક્ષાએ) બધે વ્યાપીને રહેલો આત્મા
૪૨૬૧	માયા	मा+या । જે નથી તે, અવિદ્યા, અનિર્વચનીય, ન સત્-ન અસત્, આવરણ
૪૨૬૨	ચીતરીને	चित्र् । ચિત્ર દોરીને
પૃ.૨૦૩	**પત્રાંક ૮૮ (૨)**	**કોને ?** **તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૯ થી તા.૨૩-૧૧-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૨૬૩	પ્રકાશસ્વરૂપ ધામ	આત્મા
૪૨૬૪	અપ્રકાશ ભાસ્યમાન અંતઃકરણ	હૃદય, મન, વિકલ્પ, વિચારશક્તિ, વિવેકશક્તિ
૪૨૬૫	અંતઃકરણ	વૃત્તિના ૪ પ્રકાર : મન : સંકલ્પ-વિકલ્પ કરે, બુદ્ધિ : નિશ્ચય કરે, ચિત્ત : ચિંતન કરે, અહંકાર : અભિમાન કરે
૪૨૬૬	અંતઃકરણનો સંબંધ	વિકલ્પ-મનનો સંબંધ
૪૨૬૭	અવસ્થાન	अव+स्था । નિવાસ, મુકામ, સ્થિતિ, પ્રતિષ્ઠા
૪૨૬૮	એકદેશ	એક અંશ, એક વિભાગ-સ્થાન; એક તરફ
૪૨૬૯	સર્વદેશ	સંપૂર્ણપણે
૪૨૭૦	નિરાવરણ	निर्+आ+वृ । આવરણ રહિત
	પત્રાંક ૮૯	**સમુચ્ચયવયચર્યા** **તા.૭-૧૧-૧૮૮૯**
૪૨૭૧	સમુચ્ચયવયચર્યા	सम्+उद्+चि । સમુચ્ચય=સમૂહ, સંઘરો, સંગ્રહ, સામટું. વય=ઉંમર, ચર્યા= વર્તના, આચરણ. અમુક ઉંમર સુધીની એકસામટી-સંગ્રહિત વર્તના, હિલચાલ. પરસ્પર નિરપેક્ષ એવી અનેક વસ્તુઓનો એક ક્રિયા વગેરેમાં અન્વય, સંબંધ જેનો અવયવ પ્રગટ ન હોય તેવા સમૂહ (સમાહાર)
૪૨૭૨	જાતિના	जन् । પ્રકારના; વંશ, કુળ, વર્ણ, શ્રેણી, કક્ષા; ઉત્પત્તિ
૪૨૭૩	નિઃસ્પૃહા	निस्+स्पृह् । ઈચ્છા-અભિલાષા વગરની
૪૨૭૪	મહત્	मह्+अति । મહાન; વિપુલ; વિસ્તૃત; ઊંચા; દીર્ઘ; ગાઢ
૪૨૭૫	પત્ર-લેખિની	पत्+लिख् । કલમ, કાગળ લખવાનું સાધન
૪૨૭૬	ધવળ-પત્ર	કાગળ, સફેદ પાનું
૪૨૭૭	રાજેશ્વર	राजन्+ईश्वर । મોટા રાજા, રાજાધિરાજ
૪૨૭૮	વિદેહી દશા	દેહ છતાં દેહથી પર એવી દશા-સ્થિતિ, વિદેહીના રાજવી જનક જેવી દશા
૪૨૭૯	હાડ ગરીબ	કોમળ હૈયું, રડી પડે તેવું અંતઃકરણ
૪૨૮૦	વિવેકી જ્ઞાન	ભેદજ્ઞાન, આત્મજ્ઞાન
પૃ.૨૦૪		
૪૨૮૧	નિરપરાધી દશા	निर्+अप+राध्+दंश् । નિર્દોષ અવસ્થા, હાલત, પરિસ્થિતિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૨૮૨	ખ્યાતિ	ख्या । પ્રસિદ્ધિ, કીર્તિ
૪૨૮૩	અપરાધી	अप+राध् । દોષિત, ગુનેગાર
૪૨૮૪	સમાપ	स+मा । પ્રમાણસર, જ્ઞાનસભર, બંધારણ મુજબ
૪૨૮૫	પિતામહ	पितृ+डामहच् । દાદા, પિતાના પિતા
૪૨૮૬	અવતાર	अव+तृ । જન્મ, વેદાંતદર્શન પ્રમાણે, જગતના ઉદ્ધાર માટે વિષ્ણુ કે કોઈ દેવનું પૃથ્વી પર અવતરવું-જન્મવું તે
૪૨૮૭	વાતડાહ્યો	वार्त्ता । વાચાળ, ડહાપણપૂર્વક વાત-કથન-હકીકત-યોજના કહેનાર
૪૨૮૮	મહંત	मह् । સાધુ, સંન્યાસીમાં મુખ્ય પુરુષ, સાધુમંડળ-મઠના મુખ્ય અધિષ્ઠાતા
૪૨૮૯	વિકલ્પના	वि+कल्प् । વિકલ્પ, કલ્પના, સંશય
૪૨૯૦	જુગુપ્સા	गुप्+सन् । ટીકા, નિંદા, અણગમો, ફિટકાર, ઘૃણા, ભર્ત્સના
૪૨૯૧	પ્રતિમાના અશ્રદ્ધાળુ	સ્થાનકવાસી જૈન, અમૂર્તિપૂજક જૈન
૪૨૯૨	મલિન	मल् । મળવાળી, અશુદ્ધ
૪૨૯૩	જન્મભૂમિકા	जन्+भूमि । વવાણિયા; જન્મ થયો હોય તે ગામ-શહેર
૪૨૯૪	પાનારો	સંગ
૪૨૯૫	ચપળશક્તિ	चुप्+कल् । ચતુરાઈ, ચપળતા, ચાલાકી, હોંશિયારી; ધ્રૂજાવનારી શક્તિ
૪૨૯૬	વાદ	वद् । દલીલ
૪૨૯૭	પ્રતિક્રમણ સૂત્ર	એક આગમ 'આવશ્યક સૂત્ર'નો અમુક ભાગ, ગણધર ગૂંથિત સૂત્ર

પૃ.૨૦૫

૪૨૯૮	વૈષ્ણવ	विष्णु+अण् । વિષ્ણુનો ભક્ત, પુષ્ટિમાર્ગી; ૧૮ પુરાણમાં આ નામનું પુરાણ
૪૨૯૯	કંઠી	कण्ठिका । કંઠમાં પહેરવાની ગુરુએ બંધાવેલી માળા
૪૩૦૦	અક્ષરની છટા	અક્ષરના વળાંક, મરોડ
૪૩૦૧	કચ્છ દરબારને ઉતારે	કચ્છના રાજાના ઉતરવાના મુકામે, આવાસે
૪૩૦૨	તોળી દીધું	तुल् । જોખી-માપી દીધું, તોલી આપ્યું

✉ **પત્રાંક ૯૦ કોને ? તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૯ થી તા.૨૩-૧૧-૧૮૮૯ દરમ્યાન**

૪૩૦૩	સર્વસંગપરિત્યાગી	અણગાર, મુનિ
૪૩૦૪	દેશપરિત્યાગી	સાગારી, ગૃહસ્થ-શ્રાવક, અંશે ત્યાગી
૪૩૦૫	પારિણામિક ભાવ	પરિણામે શુભ કે જેવું હતું તેવું રહેવું છે તે
૪૩૦૬	ત્યાગભૂમિકા	દીક્ષાસ્થળ; ત્યાગની શ્રેણી-કક્ષા-દરજ્જા
૪૩૦૭	નવદીક્ષિત	નવી દીક્ષા લેનાર
૪૩૦૮	કલ્પ	સાધુચર્યાના આચાર, આજ્ઞા, નિયમ; નવકલ્પ, જિનકલ્પ, સ્થવિરકલ્પ
૪૩૦૯	વર્ષકલ્પ	વર્ષાવાસ-ચાતુર્માસની સ્થિરતાનો ૧ કલ્પ, શેષ ૮ માસના ૮ વિહાર=૯ કલ્પ
૪૩૧૦	છેલ્લી અવસ્થા	સંલેખના, સંથારો, અનશન
૪૩૧૧	અવશ્ય ક્રિયા	જરૂરથી કરણીય, ૬ આવશ્યક સામાયિક, ચઉવિસંથવો, વંદન, પ્રતિક્રમણ, કાયોત્સર્ગ, ધ્યાન ૫ ઇન્દ્રિય ને છઠ્ઠાં મનને વશ થયા વિના કરવાની ક્રિયા
૪૩૧૨	નિત્યકલ્પ	નિત્ય નિયમ-કર્મ-આચાર
૪૩૧૩	અણુવ્રત	અલ્પ પ્રમાણમાં શ્રાવકે પાળવાનાં ૫ મહાવ્રત અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, (અચૌર્ય) બ્રહ્મચર્ય, અપરિગ્રહ; અલ્પવ્રત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૨૦૬

૪૩૧૪	પ્રક્રિયા	प्र+कृ । ક્રિયા, અનુષ્ઠાન; પદ્ધતિ, રીત, કાર્યપ્રણાલી
૪૩૧૫	આખ્યાન	आ+ख्या । કથા, વૃત્તાંત
૪૩૧૬	ક્રમ	क्रम् । સાતત્ય, વિકાસ, સક્ષમ (યોગ્ય), પૂર્ણ (નિષ્પન્ન), માર્ગ
૪૩૧૭	નિર્ગ્રંથ ધર્મ	રત્નત્રય ધર્મ, વીતરાગ ધર્મ, નિજ શુદ્ધતા (શ્રી આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર ગાથા ૧૨૩)
૪૩૧૮	ઉદય	उद्+इ । આવિર્ભાવ, પ્રગતિ, સમૃદ્ધિ, લાભ, ફળ
૪૩૧૯	ગચ્છ	गुत्+शो+क । સમૂહ-સમુદાય, સંઘાડો, એક સરખી-સમાન ધર્મ ક્રિયા કરનાર વર્ગ, ગણ, સંઘ, એક આચાર્યનો પરિવાર. શ્વેતાંબર સંપ્રદાયના ૮૪ ગચ્છમાંથી આજે તપાગચ્છ, ખરતરગચ્છ, પાયચંદ-પાર્શ્વચંદ્ર ગચ્છ, અંચલ ગચ્છ, લુંકાગચ્છ (સ્થાનકવાસી) વધુ જોવા-સાંભળવામાં આવે છે
૪૩૨૦	દ્રવ્યલિંગી	નિર્ગ્રંથ વેશધારી મુનિ પણ સમ્યક્દર્શન રહિત; સમ્યક્દર્શન વિનાનો બાહ્ય સાધુવેશ, ભાવથી મુનિ નહીં તે
૪૩૨૧	ઉદ્યોત	उद्+द्युत् । ચમક, પ્રકાશ, ઉજ્જવળતા : ચંદ્ર, સૂર્ય, અગ્નિ, મણિ, કાચનો પ્રકાશ તે દ્રવ્યઉદ્યોત અને જ્ઞાન સ્વપરપ્રકાશક હોવાથી ભાવઉદ્યોત.
	પત્રાંક ૯૧	**કોને ? તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૯ થી તા.૨૩-૧૧-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૩૨૨	પવિત્ર દર્શન	સમ્યક્દર્શન
૪૩૨૩	સત્સ્વરૂપદર્શિતા	સત્ સ્વરૂપને દેખાડનારી-દર્શાવનારી સમ્યક્ દૃષ્ટિ
૪૩૨૪	શંકા	शङ्का । વીતરાગ માર્ગને વિષે સંદેહ, સમ્યક્દર્શનનો અતિચાર
૪૩૨૫	કંખા	कांक्षा । અહિતકારી મતની ઇચ્છા, સમ્યક્દર્શનનો અતિચાર
૪૩૨૬	વિતિગિચ્છા	विचिकित्सा । જુગુપ્સા, ધર્મકરણીના ફળમાં સંદેહ, સૂગ, સ.દ.નો અતિચાર
૪૩૨૭	મૂઢ દૃષ્ટિ	દેવ-ગુરુ-ધર્મની મૂઢતા, પરમતનો પરિચય-પ્રશંસા, સમ્યક્દર્શનનો અતિચાર
	પત્રાંક ૯૨	**કોને ? તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૯ થી તા.૨૩-૧૧-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૩૨૮	તત્ત્વ	तत्+त्व । રહસ્ય
૪૩૨૯	આત્મદર્શિતા	આત્મદર્શન, આત્મજ્ઞાન
પૃ.૨૦૭	**પત્રાંક ૯૩**	**કોને ? તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૯ થી તા.૨૩-૧૧-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૩૩૦	નવપદ	અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને તપ
૪૩૩૧	ધ્યાની	ध्यै । ध्यानिक । ધ્યાન કરનાર; સૂક્ષ્મ અને પવિત્ર ચિંતન દ્વારા પ્રાપ્ત
	પત્રાંક ૯૪	**શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને તા.૧-૧૨-૧૮૮૯**
૪૩૩૨	પ્રસ્તુતિ	प्र+स्तु । વિશેષ સ્તુતિ, વધુ વખાણ-પ્રશંસા
૪૩૩૩	પ્રકાશિત	प्र+काश् । વિશેષ પ્રગટ, સુસ્પષ્ટ, પ્રત્યક્ષ, પ્રસિદ્ધ
૪૩૩૪	રુચિ	रुच् । શ્રદ્ધા, પ્રતીતિ; આભા, દીપ્તિ; સૌંદર્ય; ભૂખ-ઇચ્છા-અભિલાષા
૪૩૩૫	એક જ પદના	મોક્ષ પદના, જિન-નિજ પદના; એકસરખા પદ-પદવીના
	પત્રાંક ૯૫	**કોને ? તા.૨૩-૧૨-૧૮૮૯ થી તા.૨૦-૧-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
૪૩૩૬	આવા પ્રકારે	આવી રીતે
૪૩૩૭	સર્વ ગુણાંશ	આત્માના બધા-અનંત ગુણોના અંશ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૯૬	**કોને ?** **તા.૨૫-૧૨-૧૮૮૯**
૪૩૩૮	એકત્રતા	एक+त्रल् । એક સાથે, એક જગ્યાએ; એકંદરે, સાથે સાથે, એક સ્થળે
૪૩૩૯	પ્રાયે	प्रायस् । प्रायशस् । મોટે ભાગે, ઘણું ખરું, બધી રીતે, બહુધા
૪૩૪૦	ધોરણ	धोर् । પદ્ધતિ; સવારી, ઘોડાની ગતિ-ચાલ; સમુદાય
૪૩૪૧	સાધારણ શ્રેણિ	એક સાથે, એક પદ્ધતિએ
૪૩૪૨	નિરાશ ભાવે	ન થઈ શકે; દિશાહીન રીતે
	પત્રાંક ૯૭	**કોને ?** **તા.૨૫-૧૨-૧૮૮૯**
૪૩૪૩	પુરુષાર્થ	આત્માએ સાધવાના ૪ પ્રયોજન, ઉદ્યમ-પ્રયત્ન; ઈષ્ટ વસ્તુ; ઉપાય; ધર્મ-અર્થ-કામ અને મોક્ષ
૪૩૪૪	ઠરી શકે	ઘટી શકે
૪૩૪૫	ભિક્ષા	भिक्ष् । ભિક્ષા ૩ પ્રકારે : સર્વસંપત્કરી, પૌરુષઘ્ની અન વૃત્તિ. ગૌચરી (આહાર-પાણી માટે ગૃહસ્થને ઘેર વહોરવા જવું તે)
પૃ.૨૦૮	**પત્રાંક ૯૮**	**શ્રી ચીમનભાઈ મહાસુખભાઈ શાહ(જૂઠાભાઈ)ને** **તા.૧૪-૧-૧૮૯૦**
૪૩૪૬	સદ્‌ભાવ	सत्+भू । સ્વભાવ, અસ્તિત્વ
૪૩૪૭	વૃત્તિ	वृत् । વલણ, વર્તન, ભાવ, પરિણામ, ચિત્તનો વ્યાપાર
	પત્રાંક ૯૯	**કોને ?** **તા.૨૩-૧૨-૧૮૮૯ થી. તા.૨૦-૧-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
૪૩૪૮	ચાર આશ્રમ	જીવનના ૪ આશ્રમરૂપ તબક્કા : બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, ગૃહસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ, સંન્યસ્તાશ્રમ. દરેક આશ્રમના નિયમો હોય છે
૪૩૪૯	વિભૂષા	वि+भूष् । શોભા
૪૩૫૦	બ્રહ્મચર્યાશ્રમ	જીવનનો પહેલા ૨૫ વર્ષનો બ્રહ્મચર્ય સહિત અભ્યાસ કરવાનો સમય
૪૩૫૧	ગૃહસ્થાશ્રમ	બ્રહ્મચર્યાશ્રમ પછી ૨જો આશ્રમ, જ્યેષ્ઠાશ્રમ, શ્રેષ્ઠાશ્રમ. નીતિથી આજીવિકા ચલાવવી, પોતાના સરખા પણ જુદા ગોત્રવાળા સાથે લગ્ન, ઈષ્ટદેવ-માવિત્ર-અતિથિ-નોકર માટે દ્રવ્યત્યાગ, બાકી રહે તેનો ઉપભોગ
૪૩૫૨	વાનપ્રસ્થાશ્રમ	वन्+प्र+स्था । आ+श्रम् । ૩જો આશ્રમ. પતિ-પત્નીએ વનમાં જઈ સંન્યાસની તૈયારી કરવાની સ્થિતિ. બ્રહ્મચર્ય પાળવું, ભૂમિશયન, દાઢી-જટા રાખવી, અગ્નિહોમ કરવા, અતિથિ-પૂજા કરવી, વન્ય આહાર કરવો
૪૩૫૩	સંન્યાસાશ્રમ	सम्+नि+अस् । ૪થો છેલ્લો આશ્રમ. દેહ-વ્યાપાર-સંસારનાં કાર્યો છોડવાં. સંસારથી નિવૃત્ત થઈ, જંગલમાં જઈ રહેવું. સંન્યાસીના ૪ પ્રકાર, ૧. કૂટીચક : કર્મને જ મુખ્ય માનનાર ૨. બૃહદક : જ્ઞાનને જ મુખ્ય માનનાર ૩. હંસ : કેવળ જ્ઞાનાભાસે લીન ૪. પરમહંસ : સાક્ષાત્કાર હોવાથી ક્રિયાનો યે ત્યાગી
૪૩૫૪	અકાળિક મોત	अकाल+मृ+त्युक् । અકાળે અવસાન, વહેલું આકસ્મિક મરણ, કમોત
૪૩૫૫	બાંધા	બંધારણ, વ્યવસ્થા
	પત્રાંક ૧૦૦	**કોને ?** **તા.૨૩-૧૨-૧૮૮૯ થી તા.૨૦-૧-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
૪૩૫૬	પરમર્ષિ	પરમ ઋષિ, કેવળજ્ઞાની
૪૩૫૭	નાભિપુત્ર	નાભિ રાજા (કુલકર)ના પુત્ર ઋષભદેવ ભગવાન
૪૩૫૮	ભદ્રપણું	भन्द् । સરળતા, ભોળપણ, ભદ્રિકતા, ભલાઈ
૪૩૫૯	સમૂળગી	મૂળ સહિત, તદ્દન, બિલકુલ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

४३६०	ક્રમમાલિકા	ગોઠવણ, ક્રમસર, ક્રમમાળા, હારમાળા
४३६१	વ્યવહાર શુદ્ધિ	વ્યવહાર માટેની શુદ્ધિ, વાંચો પત્રાંક ૪૭,૪૯૬
४३६२	ચાર વેદ	ભરતેશ્વર કૃત સંસારાદર્શન, સંસ્થાનપરામર્શન, તત્ત્વાવબોધ, વિદ્યાપ્રબોધ, આ ૪ વેદ; વેદાંત દર્શન મુજબ – ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ, અથર્વવેદ
४३६३	તત્સમયી	तत्+सम्+इ । તે સમયના, તે વખતના
४३६४	ચાર વર્ણ	તે તે વર્ગનો વિશાળ સમૂહ, જ્ઞાતિ, જાત; ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, બ્રાહ્મણ અને શૂદ્ર
પૃ.૨૦૯	**પત્રાંક ૧૦૧**	**કોને ? તા.૨૩-૧૨-૧૮૮૯ થી તા.૨૦-૧-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
४३६५	સ્ફુરણા	स्फुर् । સૂઝ, જાગૃતિ; ચમક; સ્મરણ; ફરકાવવું
४३६६	પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ	સીધી સાબિતી કે પુરાવા, દેખીતી રીતે, નજર સામેનું જ્ઞાન-સાધન
४३६७	પરોક્ષ પ્રમાણ	આડકતરી સાબિતી કે પુરાવા
	પત્રાંક ૧૦૨	**કોને ?**
४३६८	ધ્યાન	ध्यै । લક્ષ, એકાગ્રતા, ચિંતન; યોગનાં ૮ અંગમાં ૭મું અંગ
४३६९	દુરન્ત	दुर्+अन्त । અંત લાવવો મુશ્કેલ, અંતે ખરાબ પરિણમતો; અનંત
४३७०	સારવર્જિત	અસાર, લાભ અને સત્ય વિનાના
४३७१	ગુણ સહિત મનુષ્યપણું	સદ્‌ગુણ, ધર્મ સાથે મનુષ્યત્વ; વિવેક કરી શકે તેવું માનવપણું
४३७२	દુષ્પ્રાપ્ય	दुस्+प्र+आप् । મુશ્કેલીથી પ્રાપ્ત થાય તેવું, દુર્લભ
४३७३	કાકતાલીય ન્યાય	સાહિત્યમાં અને શાસ્ત્રોમાં ઘણી પ્રચલિત ઉક્તિ પૈકી એક, કાગનું બેસવું અને ડાળનું પડવું થાય તે દૃષ્ટાંત काक કાગડો, ताल તાડ વૃક્ષનું ફળ
४३७४	પ્રકૃતિ	प्र+कृ । કર્મનો સ્વભાવ. દા.ત. જ્ઞાનાવરણીય, મોહનીય, વેદનીય વગેરે
४३७५	પ્રદેશ	प्र+दिश् । મન-વચન-કાયાના યોગ પ્રમાણે કર્મદલિકોનું-દળિયાનું બંધાવું
४३७६	સ્થિતિ	स्था । બંધાયેલું કર્મ આત્મા સાથે ક્યાં સુધી - કેટલો સમય રહેશે તે નક્કી થવું તે
४३७७	અનુભાગ	બંધાતાં કર્મોનો તીવ્ર-મંદ રસ-ચીકાશ
४३७८	વ્યતિરેક પ્રધાનતા	वि+अति+रिच्+घञ् । ભિન્નતાની-અભાવની મુખ્યતા
४३७९	પ્રતિપક્ષી	प्रथ्+डति+पक्षिन् । વિરોધી, વેરી
४३८०	અન્વય પ્રધાનતા	અભિન્ન સંબંધની મુખ્યતા, એકના સદ્‌ભાવમાં બીજું અવશ્ય હોય તેવું
४३८१	અતીન્દ્રિય	ઇન્દ્રિય સિવાયનું
४३८२	અતિક્રાન્ત	अति+क्रम् । પેલે પાર, મર્યાદા ઉલ્લંઘી ગયેલું, વીતી ગયેલું
४३८३	અતીત	अति+इण्+क्त । પર, નિર્લેપ; પૃથક્; ભૂતકાળ; વીતી ગયેલું
४३८४	ઉપમારહિત	તુલના ન થઈ શકે તેવું, નિરુપમ
४३८५	વિચ્છેદરહિત	वि+छिद्+रह् । અક્ષય, અવિનાશી, અનવકાશ-નિરંતર
४३८६	સમીચીન	सम्+अञ्च्+क्विन+ख+ईन । યથાર્થ, સત્ય; ઉચિત, ન્યાયસંગત
४३८७	ધીરવીર પુરુષ	તીર્થંકર-પરમાત્મા કોટિના પુરુષ; જિનદેવ-ગણધરદેવ; શાણા-ચતુર-દૃઢ-પંડિત-મનોહર-ગંભીર. પરાક્રમ કરનાર-વીરતા દાખવનાર, શૂરવીર આત્મા; મહાવીર સ્વામી
४३८८	અત એવ	अतस्+एव । એટલે, એથી, આ જ કારણથી
પૃ.૨૧૦		
४३८९	સુધારસ	सु+धे, धा+रस् । અમૃત, જ્ઞાનગંગાનું પવિત્ર જળ

Jain Education International   For Private & Personal Use Only   www.jainelibrary.org

૪૩૯૦	ધ્યાનરૂપ વહાણ	સંસાર રૂપી દરિયો તરવા માટે ધ્યાન રૂપી વહાણનો આધાર
૪૩૯૧	ગર્ભિત	गृ+भन्+इतच् । ગર્ભયુક્ત, ભરેલું, છૂપાયેલું, ઊંડાણમાં રહેલું
	પત્રાંક ૧૦૩	**કોને ? તા.૨૧-૧-૧૮૯૦ થી તા.૧૯-૨-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
૪૩૯૨	કાજળની કોટડી	કાજળ જેવું કાળું અને કષાય રૂપી અંધકારનું ક્ષેત્ર-જગા-ઓરડી
૪૩૯૩	જાજ્વલ્યમાન	ઝગઝગતું
૪૩૯૪	શ્રાદ્ધોત્પત્તિ	શ્રાદ્ધ એટલે શ્રાવક ધર્મ, ઉત્પત્તિ એટલે પ્રગટતા; શ્રાવકપણું
૪૩૯૫	અલ્પહાસી	ઓછું હસનાર, હસાહસ ઓછી કરનાર
	પત્રાંક ૧૦૪	**શ્રી ચીમનલાલ મહાસુખભાઈ (જૂઠાભાઈ)ને તા.૭-૨-૧૮૯૦**
૪૩૯૬	કેવલીગમ્ય	કેવળી ભગવંત જાણે તે ખરું, ભગવાન જાણે
૪૩૯૭	વ્યવહારક્રમ	વેપાર-ધંધાનો ક્રમ; લોકરિવાજનો ક્રમ-આક્રમણ
૪૩૯૮	પદાર્થો	पद्+अर्थ् । પદ-શબ્દનો ઉપયોગ-પ્રયોજન; તત્ત્વો; જૈન-વેદાંતમાં ૨, સાંખ્યમાં ૨૫, યોગમાં ૨૬, વૈશેષિકમાં ૬-૭, ન્યાયદર્શનમાં ૧૬ તત્ત્વ-પદાર્થ ગણાય છે
૪૩૯૯	યથાર્થ	સાચા, ખરા, વાસ્તવિક, જેમ છે તેમ
	પત્રાંક ૧૦૫	**કોને ? તા.૨૫-૨-૧૮૯૦**
૪૪૦૦	સદૈવ	सदा+एव । હરહંમેશ, નિરંતર, સદાય
૪૪૦૧	સૂક્ષ્મ બોધ	આત્મા જેવી સૂક્ષ્મ વસ્તુનો એથી પણ બારીક-નાજુક બોધ, સમ્યક્‌દર્શન
૪૪૦૨	બ્રહ્મવ્રત	ब्रह्मन्+वृ । બ્રહ્મચર્ય વ્રત, ૪થું વ્રત, મોટું વ્રત-પ્રતિજ્ઞા-આરાધના
૪૪૦૩	છેદવાનો	छिद् । ક્ષય કરવાનો, ટાળવાનો
૪૪૦૪	ઉપયોગ	उप+युज् । ધ્યાન, સાવચેતી, યત્ના, લક્ષ; આત્મ-ઉપયોગ
૪૪૦૫	ઉપયોગ ભરનાર	भृ । પૂરનાર; સંઘરનાર; માપ કરનાર; ભરતકામ કરનાર; ચૂકવનાર; પરિણામ લાવનાર; પોષણ કરનાર, પૂર્ણ કરનાર
૪૪૦૬	ઉછરંગી	ઉત્સાહી, ઉલ્લાસી, આનંદના ઉછાળાવાળો, હર્ષઘેલો
૪૪૦૭	ગુરુતા	गृ+कृ । વિશેષતા, મહાનતા, મહત્તા
૪૪૦૮	નિહારનો નિયમી	શરીરના મળત્યાગની ક્રિયા જેવી જોઈએ તેવી અને આત્માને બાધા ન આવે એમ કરનાર
૪૪૦૯	પુરુષ આત્મા	पुरु=શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ. शेते=સૂએ છે, ઉત્તમ એવી જ્ઞાનચેતનાનો સ્વામી તે આત્મા
પૃ.૨૧૧	**પત્રાંક ૧૦૬**	**શ્રી ચીમનલાલ મહાસુખભાઈ (જૂઠાભાઈ)ને તા.૨૭-૨-૧૮૯૦**
૪૪૧૦	રચના	रच् । વ્યવસ્થા, નિર્માણ, ગોઠવણ, વ્યૂહ, બનાવવાની રીત
૪૪૧૧	માંડલિકો	સમુદાય-મંડળના સભ્યો; ખંડિયો રાજા; જાગીરદાર, ગરાસદાર; સૂબેદાર
૪૪૧૨	જનમંડળ	લોકસમૂહ, લોકસમૂદાય
૪૪૧૩	હતભાગ્યકાળ	નસીબ હણાઈ ગયું હોય તેવો સમય, કમનસીબ કાળ
	પત્રાંક ૧૦૭	**કોને ? તા.૭-૩-૧૮૯૦**
૪૪૧૪	લોક	लुक्=જોવું, દેખવું. ધર્મ-અધર્મ-આકાશ-પુદ્‌ગલ અને જીવ, આ ૫ અસ્તિકાય જેમાં રહેલા છે તે
૪૪૧૫	ભેદ	भिद् । રહસ્ય, તાત્પર્ય
૪૪૧૬	ઉદ્દેશ	उद्+दिश् । નિર્દેશ, વ્યાખ્યાન, ખોજ, પ્રયોજન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૪૧૭	ક્ષેમ	क्षिम् । પ્રાપ્તનું (જ્ઞાન-દર્શન ગુણ-ઉપયોગ) રક્ષણ, રાજીખુશી, પ્રસન્નતા, આનંદ, શાશ્વત આનંદ
૪૪૧૮	જવાપ	જવાબ
૪૪૧૯	સ્યાદ્વાદ	અનેકાન્તવાદ, અપેક્ષાવાદ
૪૪૨૦	યોગી કને	સયોગી કેવળી પાસે; યોગ્ય આત્મા પાસે
૪૪૨૧	અલોકે દેખ	જીવ-પુદ્ગલ આદિ રહિત આકાશ (અલોક)ને જો, દેખ
૪૪૨૨	ઓરતો	આશા, ઈચ્છા
૪૪૨૩	ભાણ	भा, भानु । પૂર્ણ પ્રકાશે તે સૂર્ય
૪૪૨૪	બંધમુક્તિયુત	यु+क्त । બંધમોક્ષ યુક્ત-જોડાયેલો, બંધમોક્ષ સહિત; ૪ હાથનું માપ તે યુત
૪૪૨૫	સદીવ	सदा+एव । સદૈવ, નિરંતર, સર્વદા
૪૪૨૬	છેહ	છેક, છેડો, છે; ત્યાગ; વિશ્વાસઘાત
પૃ.૨૧૨	**પત્રાંક ૧૦૮**	**કોને ? તા.૨૦-૨-૧૮૯૦ થી તા.૨૦-૩-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
૪૪૨૭	ભ્રમા મા	भ्रम् । ભ્રમમાં ન રહે, ભરમાઈશ નહીં
૪૪૨૮	સમશ્રેણી	સમભાવની ચાલુ રહેતી પરિણતિ
૪૪૨૯	યથાયોગ્યપણે	यद्+थाल+युज् । જેવો જોઈએ તેવો, યથોચિત, ઉપયુક્ત
૪૪૩૦	વ્યાખ્યા	वि+आ+ख्या । ટીકા, વિસ્તૃત અર્થ, વર્ણન
૪૪૩૧	ત્રાહિત	તટસ્થ, અપક્ષ, તિરોહિત; ઓળખાણ કે સંબંધ ન હોય તેવું
૪૪૩૨	પ્રબળ વિચારણા	પ્રખર-બલિષ્ઠ-અતિશય બળવંતી વિચારણા, ચિંતન, તત્ત્વનિર્ણય, મીમાંસા
પૃ.૨૧૩		
૪૪૩૩	ભોગી	भुज् । ભોગ-ઉપભોગ કરનાર, સંસારી, ગૃહસ્થી
૪૪૩૪	યોગી	युज् । ત્યાગી
૪૪૩૫	વાંછો	वाञ्छ् । ઈચ્છો
૪૪૩૬	અપુનર્વૃત્તિરૂપે	ફરી ન શીખવું પડે તેવી રીતે
૪૪૩૭	બાધતા	बाध् । બાધા, પીડા, મુશ્કેલી, અંતરાય, કષ્ટ, આપત્તિ; હાનિ; ભય; ખંડન
૪૪૩૮	નિર્ભય	निर्+भी । ભયમુક્ત, ભયરહિત; આ લોકનો, પરલોકનો, આજીવિકાનો, આરક્ષાનો, અકસ્માતનો, વેદનાનો અને મરણનો એમ ૭ ભય વિના
૪૪૩૯	રંજન કરવામાં	रञ्ज् । રાજી રાખવામાં, ખુશ કરવામાં, ખુશ કરવામાં, અનુરાગ કરવામાં
૪૪૪૦	રંજન થવામાં	रञ्ज् । રાજી થવામાં, ખુશ થવામાં, પ્રસન્ન થવામાં, અનુરાગી થવામાં
પૃ.૨૧૪	**પત્રાંક ૧૦૯**	**કોને ?**
૪૪૪૧	વંધ્યાપુત્રવત્	અશક્ય જેવું
૪૪૪૨	પ્રત્યક્ષ વસ્તુનો	પ્રગટ અનુભવી વિદ્યમાન ગુરુનો
૪૪૪૩	આત્મવેત્તા	विद् । આત્માને ઓળખનાર-જાણનાર, આત્મજ્ઞ, સમયજ્ઞ
✉	**પત્રાંક ૧૧૦**	**કોને ?**
૪૪૪૪	ચક્ષુગોચર	चक्षुस्+गोचर । રૂપી, આંખથી જોઈ શકાય તે
૪૪૪૫	દેહાંતર	दिह्+अन्तर । બીજો દેહ-શરીર
✉	**પત્રાંક ૧૧૧**	**કોને ? તા.૨૦-૨-૧૮૯૦ થી તા.૨૦-૩-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
૪૪૪૬	નિભાવ્યો આવજે	निर्+वह् । નિર્વાહજે, ટકાવજે, નિભાવજે, નિભાવતો રહેજે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૪૪૭ ઊગો उद्+इ । થાઓ, હોજો, ઉદય હજો

૪૪૪૮ તારાથી આત્માથી

૪૪૪૯ જીવન-અજીવન જીવન-મરણ

૪૪૫૦ સમવૃત્તિ સમભાવ, સમાન વલણ

પૃ.૨૧૫

૪૪૫૧ ઉપજીવન-વ્યવહાર સંબંધી આશ્રિત જીવો, ભાગીદાર, આજીવિકા માટેના વેપાર વિષે

પત્રાંક ૧૧૨ કોને ? તા.૨૧-૩-૧૮૯૦ થી તા.૧૯-૪-૧૮૯૦ દરમ્યાન

૪૪૫૨ મોહાચ્છાદિત मुह्+आ+छद् । મોહ વડે આવરણ પામેલી-અવરાયેલી-ઢંકાયેલી

૪૪૫૩ નહીં તો જો કે, યદ્યપિ

૪૪૫૪ એકનિષ્ઠિત एक+निस्+स्था । એક આત્મામાં શ્રદ્ધા-નિષ્ઠા, એક ઉપર શ્રદ્ધાવાળા

૪૪૫૫ સ્થિતિસ્થાપક દશા અસલ-મૂળ સ્થિતિ

પત્રાંક ૧૧૩ કોને ? તા.૧૫-૫-૧૮૯૦

૪૪૫૬ સમય सम्+इ । આત્મા; કાળ; નિયમ, સિદ્ધાંત; અવસર; સમાપ્તિ; સાફલ્ય

૪૪૫૭ સમયકુશળતા આત્માની સુખાકારી-સ્વસ્થતા

૪૪૫૮ પાઠવવું पठ् । લખવું, મોકલવું

૪૪૫૯ શમાર્થે शम् । શમન, સંતોષ, સમાધાન માટે

૪૪૬૦ વ્યાખ્યાન वि+आ+ख्या । વર્ણન, બયાન, વિશેષ કથન

૪૪૬૧ સાંસ્કારિક सम्+कृ । વાસનાનો, કર્મોનો; પૂર્વભવનો; પવિત્રતાનો

પૃ.૨૧૬

૪૪૬૨ મહાખેદ महत्+खिद् । ઘણો અફસોસ, ખૂબ અપ્રસન્નતા

૪૪૬૩ ખરે ! ખરેખર, સાચે, નક્કી, બરોબર

૪૪૬૪ અકથ્ય अ+कथ् । કહી ન શકાય તેવો

૪૪૬૫ મૌનતા मुन् । જાણપણું; બોલતો-કહેતો નથી, મૌન રાખું છું

૪૪૬૬ સંગીઓ सस्ज् । સોબતી, સાથીદારો

૪૪૬૭ પ્રસંગીઓ प्र+सस्ज् । સહવાસી, મુલાકાતી, પરિચયીઓ

૪૪૬૮ જાતિનું जन् । જન્મનું; જાતીય; નારી જાતિનું; સમુદાયનું, પ્રકારનું

પત્રાંક ૧૧૪ શ્રી જૂઠાભાઈ ઉજમસીભાઈને તા.૧૯-૬-૧૮૯૦

૪૪૬૯ વ્યવહારનયે वि+अव+हृ+नी । વ્યાવહારિક દૃષ્ટિથી

૪૪૭૦ ઉત્તમ નિયમાનુસાર उद्+तमस् । नि+यम् । अनु+सृ । આત્મધર્મ પ્રમાણે-અનુરૂપ; આત્મભાવે

૪૪૭૧ આનંદકથા आ+नन्द्+कथ् । આનંદની વાત

પત્રાંક ૧૧૫ શ્રી અંબાલાલભાઈ, ત્રિભોવનભાઈ આદિને તા.૨૨-૬-૧૮૯૦

૪૪૭૨ પ્રબળ प्र+बल् । અત્યંત બળવાન, વિપુલ, પ્રચંડ; હાનિકર; પાલવ, વિસ્તાર

૪૪૭૩ નિર્મિત निर्+मा । નિર્માયેલો, લખાયેલો, સર્જાયેલો, નિર્માણ થયેલો

૪૪૭૪ सुह जोगं શુભ યોગની, જે પરિણામ શુભ અથવા જેવું હતું તેવું રહેવું છે તે મન-વચન-કાયાના યોગની

૪૪૭૫ पडुच्चं प्रतीत्य । અપેક્ષાએ, આશ્રીને, અવલંબીને

૪૪૭૬ अणारंभी આરંભનો અભાવ હોય તે (શ્રી ભગવતીજી સૂત્ર શતક ૧, ઉદ્દેશક ૧)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૪૭૭ **आयारंभी** જીવની આશ્રવ દ્વારમાં પ્રવૃત્તિ, જીવ પોતે જ આરંભ કરે તે

૪૪૭૮ **परारंभी** જીવ બીજાને કે બીજા દ્વારા આરંભ કરે તે

૪૪૭૯ **तदुभयारंभी** પોતે અને અન્ય માટે આરંભ કરે-કરાવે

૪૪૮૦ **મેળાપ** मिल् । સત્સમાગમ, મુલાકાત, મળવું, એકઠા થવું; સદ્‌ભાવ, બનાવ

પૃ.૨૧૭

૪૪૮૧ ધર્મશિક્ષા ધૃ+શિક્ષ્ । ધર્મનો બોધ, ધર્મ અંગે શિખામણ

પત્રાંક ૧૧૬ કોને ? તા.૨૨-૪-૧૮૯૦

૪૪૮૨ લિંગદેહજન્યજ્ઞાન ૧૦ ઇન્દ્રિય, ૫ વિષય અને મન એ રૂપ જીવનાં સૂક્ષ્મ શરીરથી થયેલું જ્ઞાન

૪૪૮૩ સમાધિશીત सम्+आ+धा+शी । સમાધિપૂર્વક શયન, સમાધિમરણ, સમભાવથી શીતળ

પત્રાંક ૧૧૭ કોને ? તા.૨૨-૪-૧૮૯૦

૪૪૮૪ યત્કિંચિત્ જરા તરા, સ્હેજસાજ, જે કંઇ

૪૪૮૫ પવિત્રાત્મા સમ્યક્‌દૃષ્ટિ; શુદ્ધાત્મા

૪૪૮૬ વિસ્મૃતિને અવકાશ ભૂલી જવાપણું, વિસ્મરણને સ્થાન, વિસ્મરણની જગા

૪૪૮૭ પરમ જુગુપ્સિત गुप्+सन् । પરમ ઉદાસીન, અત્યંત ઉદાસીન; ખૂબ અરુચિવાળા

૪૪૮૮ દીપી નીકળી दीप् । પ્રકાશિત, ઝગમગી રહી, શોભી રહેલી

૪૪૮૯ આ ભાગનો આ ભરત ક્ષેત્રના, આ ભારત દેશના; આ ગુજરાત પ્રદેશનો-પ્રાંતનો

૪૪૯૦ સહચારીઓ सह+चर् । મિત્રો, સંબંધીઓ, સગાં, સ્વજનો

૪૪૯૧ પૂર્ણાહ્‌લાદ पूर्+आ+ह्लाद् । પૂર્ણ આનંદ

૪૪૯૨ અચિંતું अ+चिन्त् । અણચિંતવ્યું, નહીં ધારેલું, અચાનક

૪૪૯૩ અરેરે ! આશ્ચર્ય, દુ:ખ, હૃદયનો ચચરાટ જણાવતો ઉદ્‌ગાર

પત્રાંક ૧૧૮ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨-૭-૧૮૯૦

૪૪૯૪ સત્યપરાયણ સત્ માટે તત્પર, સત્‌માં મગ્ન, આત્મલીન, આત્મામાં એકાગ્રતા

૪૪૯૫ એવાં રત્નો रम्+न । રત્ન જેવા કિંમતી ગુણવાન પુરુષો; આંખની કીકી જેવા ગુણીજન

૪૪૯૬ પોષાતું નથી पूष् । પોષણ-રક્ષણ આપવું નથી, ફાવતું-ગમતું નથી, પરવડતું નથી

૪૪૯૭ રાહસ્યિક વિશ્રામ रहस् । रह+वि+श्रम् । ઠરવા ઠેકાણું, આંતરિક આનંદનું સ્થાન

૪૪૯૮ **न छिज्जइ** છેદાતો નથી (આત્મા), શ્રી આચારાંગ સૂત્ર અધ્ય.૩ ઉદ્દેશક ૩

પૃ.૨૧૮

૪૪૯૯ સંક્ષેપાર્થ सम्+क्षिप्+अर्थ । ટૂંક સાર

૪૫૦૦ નિર્બાધક निर्+बाध् । બાધા નહિ કરનારી

૪૫૦૧ પ્રસક્ત प्र+सञ्ज् । આસક્ત, અનુરક્ત, વળગેલા, ચોંટેલા; નિત્ય, અવિનાશી

૪૫૦૨ સેવન सेव् । પાલન, સેવા કરવી, સેવવું, આચરણ, પરિચર્યન

૪૫૦૩ પાર પામીશું સંસાર-સમુદ્રનો છેડો-અંત મળશે, તરી જશું, મોક્ષે જઇશું

૪૫૦૪ નિરુપાધિપણું કોઇપણ જાતની ઉપાધિ કે બાધક તત્ત્વ ન હોય તેવું

૪૫૦૫ ઉપાધિગ્રાહ્ય उप्+आ+धा । ઉપાધિ વડે ગ્રહાયા-પકડાયા છે તેવા; ઉપાધિ-પદવી-પ્રતિષ્ઠા ગ્રહણ કરવા યોગ્ય; ધર્મચિંતા ગ્રહી છે તેવા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૧૧૯	**શ્રી ત્રિભોવનદાસભાઈ માણેકચંદભાઈને તા.૮-૭-૧૮૯૦**
૪૫૦૬	આ	આ પરિશ્રમ, વ્યવસાય, અપરાધ
૪૫૦૭	અપાર	પાર ન આવે એવું, અતિશય, અપરંપાર
	પત્રાંક ૧૨૦	**શ્રી મનસુખરામભાઈ સૂર્યરામભાઈ ત્રિપાઠીને તા.૧૬-૭-૧૮૯૦**
૪૫૦૮	યોગવાસિષ્ઠ	વેદાંતનો મુખ્ય ગ્રંથ, વૈરાગ્ય પોષક, ૩૨,૦૦૦ શ્લોકનું મહારામાયણ
૪૫૦૯	ચંદન	સુખડનો લેપ, સુગંધી શીતળતા-શાતા આપતું લાકડું
૪૫૧૦	બ્રહ્મવિદ્યા	ब्रह्मन्+विद् । આત્મવિદ્યા, આત્મજ્ઞાન, વીતરાગ
૪૫૧૧	ન્યૂનતા	नि+ऊन् । ઊણપ, ન્યૂન હોવાપણું, ખામી, કમી, ઓછાઈ, હીનતા, નિકૃષ્ટતા
૪૫૧૨	પ્રારબ્ધાનુસાર	प्र+आ+रभ् । પૂર્વકૃત કર્મો ફળ આપે તે મુજબ
૪૫૧૩	દૈન્યતા	दीन् । દીનપણું, ગરીબાઈ, લાચારી
૪૫૧૪	ગાળી લેવો	પસાર કરવો; કચરો કાઢી શુદ્ધ કરવો
૪૫૧૫	અશંકિત	શંકા વિનાના, ભય વિનાના
૪૫૧૬	ધારણા	धार् । મતિજ્ઞાનનો ૪થો ભેદ-અવગ્રહ, ઈહા, અવાય ને ધારણા. યોગનાં ૮ અંગમાં એક; ચિત્તને એકાગ્ર કરવા માટે સ્થળનો દૃઢ નિશ્ચય તે ધારણા
૪૫૧૭	સ્થંભો	स्तम्भ् । અટકો, રોકાઈ જાઓ, થોભો
પૃ.૨૧૯	**પત્રાંક ૧૨૧**	**શ્રી અંબાલાલભાઈને તા.૧૮-૬-૧૮૯૦ થી તા.૧૬-૭-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
૪૫૧૮	ઉદાસીનપણું	उद्+आस् । સંસાર પ્રત્યે ઉપેક્ષા; સમતા, સમપણું
૪૫૧૯	ધર્મકથા	ધર્મની પ્રાપ્તિ માટે ધર્મ સંબંધી કથા (ઉપદેશછાયા ૨, પૃ.૬૮૪)
૪૫૨૦	વિમુખપણું	પ્રતિકૂળ, વિરુદ્ધ, મોં ફેરવી લેવું
	પત્રાંક ૧૨૨	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૮-૬-૧૮૯૦**
૪૫૨૧	વિચિત્ર	वि+चित्र् । જાતભાતનો, નવાઈ પમાડતો, વિલક્ષણ, અદ્ભુત
૪૫૨૨	વીરની ભગવતીનું	वि+ईर् । મહાવીર સ્વામી બોધિત 'ભગવતી સૂત્ર'નું
૪૫૨૩	અરસપરસ	પરસ્પર, અન્યોન્ય
૪૫૨૪	યોગપદ	મોક્ષપદ, યુક્તિ, ઉપાય; સંયમ; વ્યાપાર
૪૫૨૫	બહુલ કર્મ	बह् । પુષ્કળ, પ્રચુર; કાળાં-અશુભ, કૃષ્ણપક્ષી-ગાઢ-ભારે કર્મ
૪૫૨૬	મર્મબોધ	રહસ્યમય બોધ, ભેદજ્ઞાન-રહસ્ય-તાત્પર્ય આપી દે તેવો ઉપદેશ
૪૫૨૭	જોગવાઈ	અનુકૂળતા, સંયોગ, યોગ
	પત્રાંક ૧૨૩	**કોને ? તા.૧૮-૬-૧૮૯૦ થી તા.૧૬-૭-૧૮૯૦ દરમ્યાન**
૪૫૨૮	લક્ષ્યાર્થ	લક્ષપૂર્વક, નિશાન લઈને, જાણવા યોગ્ય પર ધ્યાન આપીને
૪૫૨૯	અલિપ્ત ભાવ	નિર્લેપ ભાવ, લિપ્સા-સંબંધ વિનાનો ભાવ, અનાસક્ત ભાવ
	પત્રાંક ૧૨૪	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને તા.૫-૮-૧૮૯૦**
૪૫૩૦	**जणं जणं दिसं इच्छइ तणं तणं दिसं अप्पडिबद्धे**	। જે જે દિશા તરફ જવું ઈચ્છે છે તેને તે દિશા બંધનકર્તા નથી, રોકી શકતી નથી, ખુલ્લી છે. શ્રી આચારાંગ કે વ્યવહાર સૂત્ર ?
૪૫૩૧	**अप्पडिबद्धे**	અપ્રતિબદ્ધ, પ્રતિબંધ રહિત, બેરોકટોક; વિષયભોગ કે સ્થાનના પ્રતિબંધથી રહિત
૪૫૩૨	સ્તંભિત	स्तम्भ् । થંભેલ, જડ; રોકી રાખેલો, પકડેલો, સ્તબ્ધ
પૃ.૨૨૦	**પત્રાંક ૧૨૫**	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને તા.૧૩-૮-૧૮૯૦**
૪૫૩૩	પર્યુષણ	परि+उष् । જૈનોનું ખાસ મોટું પર્વ. આત્માની નજીક રહેવાનું પર્વ. શ્વે.આમ્નાય

Jain Education International   For Private & Personal Use Only   www.jainelibrary.org

		મુજબ શ્રાવણ માસના છેલ્લા ૪ અને ભાદરવા માસના પહેલા ૪ એમ ૮ દિવસનું અને દિ.આમ્નાય અનુસાર ભાદરવા સુદ ૫ થી ૧૦ દિવસનું પર્વ
૪૫૩૪	ગુફાને યોગ્ય	એકાંત ઈચ્છતું, અસંગતા ચાહતું
	પત્રાંક ૧૨૬	**શ્રી મનસુખરામભાઈ સૂર્યરામભાઈ ત્રિપાઠીને તા.૧૮-૮-૧૮૯૦**
૪૫૩૫	પખવાડિયું	पक्ष् । ૧૫ (પંદર) દિવસ
૪૫૩૬	વિષમતા	वि+सम् । અવળી, દારુણતા, ક્રૂરતા, અસમાનતા, અવ્યવસ્થિતતા, વક્રતા
૪૫૩૭	બળવત્તરપણું	વધુ જોર, વધુ બળવાન
૪૫૩૮	પ્રત્યક્ષ છે	प्रति+अक्ष् । દેખાય છે, આંખ સામે જ છે
૪૫૩૯	રાજસી વૃત્તિ	रजसा निर्मित: । રજોગુણી વૃત્તિ, રજોગુણથી ઉત્પન્ન થયેલ કર્મેન્દ્રિયો (વાણી-હાથ-પગ-ગુદા-ઉપસ્થ) વડે થતી પ્રવૃત્તિ. ખાવું, પીવું ને મઝા કરવી, પુદ્‌ગલાનંદી ભાવ
૪૫૪૦	વિવેકીઓ	वि+विच् । યથાર્થ રીતે વસ્તુનાં સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરનારા, વિચારવાનો, સ્વ-પરનો ભેદ પાડનારા, દાર્શનિક ગુણ-દોષ વિવેચકો
૪૫૪૧	યથાયોગ્ય ઉપશમપાત્રની છાયા	જોઈએ તેવા વૈરાગી-શાંત પાત્રની છાંય, ઓથ, આશ્રય
૪૫૪૨	અવિશ્રાંતિ	अ+वि+श्रम् । વિરામરહિતતા, આરામવિહીનતા, અશાંતિ
૪૫૪૩	સમવૃત્તિ	સમાન વૃત્તિવાળો, એકસરખાં વલણવાળો
૪૫૪૪	પડખે	प्रतिकक्ष । બાજુમાં, પક્ષે, મદદે
૪૫૪૫	ઉપાદાન	उप+आ+दा । કારણ, સ્વીકાર-અંગીકાર; વસ્તુની નિજ શક્તિ, જે પદાર્થ સ્વયં કાર્યરૂપે પરિણમે છે તે, લય જેમાં થાય તે ઉપાદાન; જેમાંથી વસ્તુ બનાવાઈ હોય તે દ્રવ્ય
૪૫૪૬	શિશુવય	બાલ્યાવસ્થા
૪૫૪૭	પરભાષાભ્યાસ	બીજી ભાષાનો અભ્યાસ, શ્રેષ્ઠ (સંસ્કૃત) ભાષાનો અભ્યાસ
૪૫૪૮	ઈહાપોહાભ્યાસ	ईहा+अपोह । अभि+आस् । તર્કવિતર્કનો-શંકા-સમાધાનનો-જોરશોરથી થતી ચર્ચાનો ચિંતન-મનનનો, સૂક્ષ્મ વિચારણાનો અભ્યાસ
૪૫૪૯	વિકલ્પી	તર્કવિતર્ક કરનાર, વિકલ્પ કરનાર
૪૫૫૦	શ્રી રામ	ત્રેતાયુગમાં-૨૦મા મુનિસુવ્રત તીર્થંકરના સમયમાં થયેલા શ્રી રામચંદ્રજી, દશરથનંદન, સીતાપતિ, લક્ષ્મણ-ભરત-શત્રુઘ્નના ભાઈ, લવ-કુશના પિતા, આ કાળના ૮મા બળદેવ,ચરમશરીરી અને મોક્ષે પધાર્યા
૪૫૫૧	મહાનુભાવ	મહાશય, મહામના, ઉદાર
૪૫૫૨	વસિષ્ઠ ભગવાન	વિશિષ્ટના બોધક, વશિષ્ટ ઋષિ, સૂર્યવંશી રાજાઓના કુલગુરુ, સપ્તર્ષિ તારામાં એક, અરુંધતી પતિ, શક્તિ વગેરે ૧૦૦ પુત્રોના પિતા, શક્તિના પુત્ર પરાશર ઋષિ, તેના પુત્ર કૃષ્ણ દ્વૈપાયન (વ્યાસજી) ને તેના પુત્ર શુકદેવજી

પૃ.૨૨૧

૪૫૫૩	આનંદાવરણ	આનંદ આડે આવતું આવરણ
૪૫૫૪	ભાગ્યોદયે	નસીબયોગે
૪૫૫૫	રુચિકર	રુચિ કરાવે તેવું, પસંદ, ગમે એવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૧૨૭	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને** **તા.૧૯-૮-૧૮૯૦, મંગળ**
૪૫૫૬	આત્મશ્રેણી	આત્મઉન્નતિ, આત્માની ચઢતી ચઢતી દશા
૪૫૫૭	સમુદાય	सम्+उद्+अय् । સમૂહ, સંઘ, ઝુંડ
	પત્રાંક ૧૨૮	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૨૧-૮-૧૮૯૦, ગુરુ**
૪૫૫૮	યોગાધ્યવસાય	યોગના પ્રયત્ન
૪૫૫૯	અંતર્જ્ઞાન	આત્માનું જ્ઞાન, પરમાર્થ દૃષ્ટિ-શુદ્ધ દૃષ્ટિ-નિશ્ચયદૃષ્ટિયુક્ત જ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન, આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપનું જ્ઞાન, પ્રયોજનભૂત જ્ઞાન, અંતઃસ્ફુરણા, સ્વાભાવિક-જ્ઞાન, પ્રાતિભ જ્ઞાન, પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન, દિવ્યચક્ષુ, અંતર્દૃષ્ટિ, પૂર્વદર્શનબોધ
૪૫૬૦	જણાતો નથી	લાગતો નથી, જાણવામાં આવતો નથી
૪૫૬૧	સાંભરતો નથી	યાદ આવતો નથી
૪૫૬૨	પરિભ્રમણ	परि+भ्रम् । જન્મ-મરણના ફેરા, સંસારની ચારે ગતિમાં રખડપટ્ટી
૪૫૬૩	સ્વચ્છંદ	स्वन्+छन्दस् । પોતાની મરજી મુજબ નિજમતિ-કલ્પનાએ, અહંકારે ચાલવું, મનમાન્યું કરવું, ગુરુની આજ્ઞા વિના "પરમાર્થનો રસ્તો બાદ કરીને વાણી કહે આ જ પોતાનું ડહાપણ અને તેને જ સ્વચ્છંદ કહેલ છે" ઉપદેશ છાયા પૃ.૬૯૬
૪૫૬૪	અન્યથા	એ સિવાય, બીજી રીતે, ઊલટું
૪૫૬૫	દૃઢત્વ	દૃઢતા, પ્રબળ નિશ્ચય
૪૫૬૬	પૂર્ણ પડવી	પહોંચી વળવું, પાર ઊતરવું
૪૫૬૭	રટણ	रट् । રઢ,રટ્યા કરવું, વારંવાર યાદ કરવું, ગર્જના, પ્રસન્ન ઘોષણા
૪૫૬૮	આડું આવે છે	વચ્ચે આવે છે, વિક્ષેપ-દખલ-અંતરાય આવે છે
૪૫૬૯	કોરે કરવું પડે	મુલતવી રાખવું, બાજુએ હડસેલવું, કરાતું બંધ કરવું પડે છે
૪૫૭૦	કદાપિ	कदा+अपि । કદાચ, કોઈપણ રીતે
પૃ.૨૨૨		
૪૫૭૧	સંત	सत् । શાંતિ પમાડે તે, સત્‌ને પ્રાપ્ત છે તે, પામેલા, સાધુપુરુષ
૪૫૭૨	વેઠો	वेष्ट् । વેદો, સહન કરો, ભોગવો, ખમો, નિભાવો; ઘેરાઓ, લપેટાઓ
૪૫૭૩	ઉપસર્ગ	उप+सृज् । ઉપદ્રવ, બાધા, કષ્ટ; દેવકૃત ઉત્પાત; રોગવિકાર
૪૫૭૪	જીવનકાળ	આયુષ્ય
૪૫૭૫	એક સમય માત્ર	માત્ર એક સમયનું આયુષ્ય (બાકી હોય)
૪૫૭૬	દુર્નિમિત્ત	दुर्+नि+मिद् । ખરાબ-અશુભ-દુષ્ટ-પરિણામ દૂષિત થાય તેવું કારણ-ચિહ્ન
૪૫૭૭	નેપથ્ય	नी+पथ्य । પડદા પાછળથી, રંગભૂમિના પડદા પાછળથી
૪૫૭૮	પલટાતી	બદલાતી જતી, પરિવર્તન પામતી
૪૫૭૯	શૂન્ય	शूना । ખાલી, નિર્જનતા, એકાંત; અભાવ, અનસ્તિત્વ, આકાશ, અનાસક્તિ
૪૫૮૦	ગમ	गम् । સૂઝ, સમજ
૪૫૮૧	અનર્થકારક	અર્થ વિનાના, નકામા, હાનિકારક, અયોગ્ય
૪૫૮૨	તરંગ	तृ । પાણીની લહેર, મોજું; કલ્પના; વસ્ત્ર; ગ્રંથનો અધ્યાય
૪૫૮૩	ધ્યાન	ध्यै । કોઈ એક વિષયમાં ચિત્તની એકાગ્રતા
૪૫૮૪	અંતની વાતમાં	અંતિમ-છેવટના નિર્ણય, નિશ્ચય, સંસારસમાપ્તિ-મોક્ષ બાબત, પરિણામમાં
૪૫૮૫	અંત પમાતો નથી	મંડ્યા રહેવાતું નથી, પરિપૂર્ણ થવાતું નથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૫૮૬ લોકસંજ્ઞા લોક વ્યવહારને અનુસરનારી બુદ્ધિ, લોકમાં-જગતમાં સારું દેખાય તેમ કરવું; શુદ્ધનું અન્વેષણ કરતાં તીર્થનો ઉચ્છેદ થાય તેમ છે, એમ કહીને લોકપ્રવૃત્તિમાં આદર-શ્રદ્ધા રાખી તે પ્રમાણે કર્યા કરવું તે લોકસંજ્ઞા

૪૫૮૭ લોકાગ્રે લોકના અગ્રભાગ, સિદ્ધશિલા, મુક્તિસ્થાન, સિદ્ધાલયમાં

૪૫૮૮ લોકત્યાગ સંસારનો ત્યાગ; લોકસંજ્ઞા-લૌકિક દૃષ્ટિને છોડવી

૪૫૮૯ યોગવાઈએ જોગવાઈ થયે, વ્યવસ્થા થયે, સંભાળીને-સાચવીને

પત્રાંક ૧૨૯ શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈને તા.૨૨-૮-૧૮૯૦

૪૫૯૦ ખળતાની અપ્રિયતા खल् । ખળી રહેવાની-અટકવાની-રોકવાની અનિચ્છા; ધૂળ-માટીનો અણગમો, દુર્જનતા-દુષ્ટતાનો અણગમો

પત્રાંક ૧૩૦ શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને તા.૨૬-૮-૧૮૯૦

૪૫૯૧ અવશ્ય अव+श्यै । જરૂર, નિઃસંદેહ, નિશ્ચય કરીને, સર્વથા

૪૫૯૨ મહાન પરિશ્રમ महत्+परि+श्रम् । ખૂબ મહેનત

૪૫૯૩ પ્રમત્તતા प्र+मद् । પ્રમાદ, ઉન્મત્તતા, અસાવધાની

૪૫૯૪ પાર નહીં કરાય વળોટી નહીં જવાય; સફળ-સિદ્ધ નહીં થાય

૪૫૯૫ અવસર अव+सृ । પ્રસંગ, સમય, અવકાશ, તક, મોકો, ફુરસદ, લાભપ્રદ અવસ્થા

૪૫૯૬ ઈચ્છાની છાયા ઈચ્છાનો પડછાયો, અણસાર, રૂપરેખા, આશ્રય, અસર

પૃ.૨૨૩

૪૫૯૭ વિટંબનદશા वि+डम्ब् । દુઃખ, મુશ્કેલી-પીડા, સંતાપ; ઉપહાસ, મજાક, નિંદા

૪૫૯૮ તથાપિ तथा+अपि । તો પણ, તો યે, તો ય

૪૫૯૯ ઊર્મિ જન્મ-મરણ, સુખ-દુઃખ, હર્ષ-શોક (અંતઃકરણની ૬ ઊર્મિ-લાગણી)

૪૬૦૦ અવધારવાની अव+धार् । નિશ્ચય કરવાની, પુષ્ટિ કરવાની

૪૬૦૧ અધિક अधि+क । વધુ; વધારાનું, બાકીનું; સિવાયનું

૪૬૦૨ સાધી શકે છે साध् । મોક્ષે જઈ શકે છે, મોક્ષના ઉપાય કરી શકે છે

૪૬૦૩ મહાપ્રવચનો महत्+प्र+वच् । અર્થ-રહસ્ય સમજાય તેવાં મહાન પ્રવચનો, વ્યાખ્યાનો

૪૬૦૪ સંશોધન सम्+शुध् । શુદ્ધ, શુદ્ધિ

૪૬૦૫ અનુગ્રહ નહીં કરતાં अनु+ग्रह् । સ્વીકાર નહીં કરતાં; કૃપા, મહેરબાની ન કરતાં

૪૬૦૬ પોતાની અનુગ્રહતા પોતાની અનુકૂળતા

૪૬૦૭ મિંજા હાડકામાં રહેલ ચરબી

૪૬૦૮ મજ્જા હાડકામાં રહેલ માવો, ગર

૪૬૦૯ આમિષ आ+मिष् । માંસ; લાલચ; ભોજન; અભિલાષા

૪૬૧૦ ચલન चल् । ચાલવાની ક્રિયા, હાલતું-કંપતું

૪૬૧૧ સર્વસ્વ सृ+व+स्व । બધું જ; સકલ ધન; સાર

૪૬૧૨ અસત્સંગ સત્સંગનો અભાવ

૪૬૧૩ આડે વચમાં; વિરુદ્ધમાં, સામે; રાહતરૂપે

૪૬૧૪ વૃદ્ધિ वृध् । વધારો, સમૃદ્ધિ, આબાદી, અભ્યુદય

૪૬૧૫ યથોચિત यथा+उचित । યથાયોગ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૧૩૧ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા. ૩-૯-૧૮૯૦

૪૬૧૬ ભગવતી સૂત્રનો પાઠ — શ્રી ભગવતી સૂત્ર શતક ૭, ઉદ્દેશક ૨ મુજબ — गोयमा ! सव्वपाणेहिं जाव सव्वसत्तेहिं पच्चक्खायमिति वयमाणस्स सिय सुपच्चक्खायं भवइ सिय दुपच्चक्खायं भवइ । અર્થાત્ હે ગૌતમ ! મેં સર્વ પ્રાણ-ભૂત-જીવ અને સત્ત્વની હિંસાના પચ્ચખ્ખાણ કર્યા છે એમ કહેનારને કદાચિત્ સુપ્રત્યાખ્યાન છે, કદાચિત્ દુષ્પ્રત્યાખ્યાન છે

૪૬૧૭ ટબા — જૂના હસ્તલિખિત ગ્રંથોના પાનાંના હાંસિયામાં લખેલા અર્થ-ટીકા; અનુવાદ, ભાષાંતર, ગુજરાતી શબ્દાર્થ

૪૬૧૮ દુઃપ્રત્યાખ્યાન — આત્માને જે સંસારના હેતુ છે તે દુઃપચ્ચખ્ખાણ (ઉપદેશછાયા પૃ. ૬૯૦)

૪૬૧૯ અંગભૂત — શરીરરૂપ, ભાગરૂપ, જાતરૂપ

૪૬૨૦ સાધનભૂત — सिध्+भू । કારણભૂત, સાધનરૂપ, સહાયરૂપ

પૃ. ૨૨૪ પત્રાંક ૧૩૨ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા. ૧૨-૯-૧૮૯૦

૪૬૨૧ क्षणमपि — એક ક્ષણ પણ, ક્ષણવારનો પણ

૪૬૨૨ सज्जनसंगतिरेका — સત્પુરુષનો સમાગમ

૪૬૨૩ भवति — થાય છે

૪૬૨૪ भवार्णवतरणे — ભવ-સંસાર રૂપી સમુદ્ર-સાગર તરવામાં

૪૬૨૫ नौका — नुद् । હોડી, વહાણ

૪૬૨૬ **का ते कांताधनगतचिंता वातुल किं तव नास्ति नियंता ।**
क्षणमपि सज्जनसङ्गतिरेका भवति भवार्णवतरणे नौका ॥
શ્રી શંકરાચાર્ય રચિત મોહમુદ્દ્ગર સ્તોત્ર, શ્લોક ૧૩
ઓ ઘેલા મનુષ્ય ! પત્ની અને પૈસાની ચિંતા શા માટે ? શું તારો નિયંતા નથી ? ક્ષણમાત્રનો સત્સંગ સંસારસાગર તરી જવા માટે હોડી જેવો છે. (એ વિચાર કર)

૪૬૨૭ અનાનંદ — न+आ+नन्द् । આનંદ ન હોવો-થયો તે

૪૬૨૮ પરમાર્થરૂપ — परम्+मा+अर्थ । યથાર્થરૂપ, મોક્ષરૂપ, આત્મારૂપ

૪૬૨૯ પરમાર્થ સાધ્ય કરવામાં — ખરું સત્ય-આત્મા-પરમાત્મા સંબંધી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરાવવામાં, આત્માની સિદ્ધિ કરવામાં, પરોપકાર કરવામાં

૪૬૩૦ યોગ — युज् । જોગ, મેળ

૪૬૩૧ વિયોગ — वि+युज् । જુદા પડવું, વિરહ, અભાવ, અનુપસ્થિતિ

૪૬૩૨ ભવિષ્યજ્ઞાન — भू+शतृ+स्या । ભવિષ્ય-ભાવિનું-વર્તમાન પછીના સમયનું જ્ઞાન-જાણકારી

પત્રાંક ૧૩૩ શ્રી સોભાગભાઈ લલ્લુભાઈને તા. ૧૬-૯-૧૮૯૦

૪૬૩૩ આત્મવિવેકસંપન્ન — આત્માનો વિવેક સંપ્રાપ્ત છે તેવા

૪૬૩૪ આગળની સંગતિ — આગલી સોબત-સહવાસ-સંગથી, પૂર્વકર્મ

૪૬૩૫ નવાઈ — नु । નવું, નવીનતા, આશ્ચર્ય, અપૂર્વ, અચરજ

૪૬૩૬ આત્મેચ્છા — આત્માની ઈચ્છા, આત્માથી ઈચ્છા; અંતરેચ્છા

૪૬૩૭ પરમાર્થ વિષય — ઉત્કૃષ્ટ વસ્તુ વિષે, યથાર્થ-આત્મા-અધ્યાત્મ અંગે, મોક્ષનો વિષય

૪૬૩૮ રંગન — रञ्ज् । રમણ, રંગાઈ ગયેલું, રોગાન, સુશોભન

૪૬૩૯ ચાખવું — चक्ष् । સ્વાદવું, જીભથી જરાક જ ખાઈ જોવું

૪૬૪૦ અલક્ષ્મી — ધનદોલતનો અભાવ કે અલ્પતા; સ્ત્રી-પત્નીની ગેરહાજરી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૬૪૧	વિષમાત્મા	સમાન વૃત્તિ-ભાવ ન હોય તેવો પ્રતિકૂળ-રહસ્યમય-વિપરીત-કષાયી આત્મા
૪૬૪૨	પાલવતો નથી	पाल् । પોસાતો-પરવડતો-ગોઠતો નથી, ખપતો નથી, ફાવતો નથી
૪૬૪૩	અલોપ	अ+लुप् । અદ્રશ્ય, લોપ પામેલા
૪૬૪૪	રટાય	रट् । રટણ થાય, વારંવાર યાદ કરીને બોલાય
૪૬૪૫	પરમાનંદ ત્યાગી	અબ્રહ્મ સેવનના આનંદનો, સૌથી ખરાબ-અતિ ગૂઢ આનંદનો ત્યાગી (પોતે)
પૃ.૨૨૫		
૪૬૪૬	જ્યોતિષ	ज्योतिस् । આકાશી ગ્રહ, ચંદ્ર, તારા, સૂર્યના ફળાદેશને લગતું શાસ્ત્ર
૪૬૪૭	સિદ્ધિઓ	सिध् । લબ્ધિ કે રિદ્ધિ-સિદ્ધિ, યોગસાધનાથી મળતી સિદ્ધિઓ
૪૬૪૮	પ્રાણીઓ	प्राण । પામર મનુષ્યો; દસ પ્રાણધારીઓ (મનુષ્યો); જીવો
	પત્રાંક ૧૩૪	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ, અંબાલાલભાઈને** **તા.૨૧-૯-૧૮૯૦**
૪૬૪૯	આત્મવિસ્મરણ	आत्मन्+वि+स्मृ । આત્માને ભૂલી જવો
૪૬૫૦	રુંધી	रुन्ध् । રૂંધી, રોકી
૪૬૫૧	રુદન વાક્ય	रुद् । રડમસ વાક્ય, ઢીલા-પોચા શબ્દો, વિલાપનું વચન, રોતલ વાક્ય
૪૬૫૨	જીવન્મુક્ત દશા	जीव्+मुच् । જીવતા છતાં મુક્ત દશા, દેહ છતાં વિદેહી દશા
૪૬૫૩	નિર્ગ્રંથ દશા	निर्+ग्रन्थ् । અંતરંગ અને બાહ્ય પરિગ્રહથી રહિતની દશા
૪૬૫૪	ભાળવું	भाल् । જોવું, અવલોકવું
૪૬૫૫	સુલભ	सु+लभ् । સહેલાઈથી પ્રાપ્ત થાય તે
૪૬૫૬	આત્મેચ્છા	आत्मन्+इष् । અંતરાત્માની ઈચ્છા, અંતરની ઈચ્છા
૪૬૫૭	યથાયોગ્ય દશા	મોહનીય કર્મનો સર્વથા ક્ષય કરવાની દશાનો
	પત્રાંક ૧૩૫	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ, અંબાલાલભાઈને** **તા.૨૮-૯-૧૮૯૦**
૪૬૫૮	ગ્રહાયેલું	ग्रह् । ગ્રહણ કરાયેલું
૪૬૫૯	સમાપ્તતા	सम्+आप् । અંત, સમાપ્તિ, પૂરું કરેલું; ચાલાક-ચતુર
૪૬૬૦	જિજ્ઞાસા	ज्ञा+सन्+अ । ઈચ્છા, જાણપણાંની ઈચ્છા
૪૬૬૧	કલ્યાણ	कल् । સત્પુરુષની આજ્ઞા પાળવી તે, હિત; કષાય ઘટે તે કલ્યાણ; રાગ, દ્વેષ, અજ્ઞાન જાય તે કલ્યાણ (ઉપદેશછાયા પૃ.૭૧૧, ૭૩૩)
૪૬૬૨	વૃત્તિ	वृत् । દશા, પરિસ્થિતિ, મનોવલણ; આચરણ; અસ્તિત્વ; આજીવિકા
૪૬૬૩	ઉત્તેજન	उद्+तिज् । પ્રેરણા, પ્રોત્સાહન; પ્રલોભન; ગભરાટ
૪૬૬૪	સમ્યક્દશા	સમકિત
૪૬૬૫	લક્ષણો	लक्ष् । ચિહ્નો, પરિભાષા
૪૬૬૬	શમ	शम् । ઈન્દ્રિયો અને વાસનાઓની શાંતિ; આત્મા સિવાયના વિષય પ્રત્યે વૃત્તિનું ન જવાપણું
૪૬૬૭	સંવેગ	सम्+विन् । મોક્ષમાર્ગ પ્રત્યે સમ્યક્ પ્રકારે જલ્દીથી જવું, સમ્યક્ ઉત્તેજના
૪૬૬૮	નિર્વેદ	निर्+विद् । સંસારથી અટકવું
૪૬૬૯	આસ્થા	आ+स्था । સત્પુરુષનાં વચનમાં તલ્લીનતા, શ્રદ્ધા
૪૬૭૦	અનુકંપા	अनु+कम्प् । સર્વ જીવો પ્રત્યે દયા, પોતાના આત્મા સમાન ગણવા
૪૬૭૧	માહાત્મ્ય	महत् । મહાનતા, મહત્ત્વ, મહિમા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૨૨૬ પત્રાંક ૧૩૬ શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને તા.૨૮-૯-૧૮૯૦

૪૬૭૨	રિદ્ધિ	ऋ । સમૃદ્ધિ, ઋદ્ધિ, લબ્ધિ
૪૬૭૩	જાળ	जल् । માછલાં, પંખી પકડવાની જાળી; ઘણી વસ્તુઓ ગૂંચવાઈને થયેલું જાળું
૪૬૭૪	સુણ્યું	श्रु । સાંભળ્યું
૪૬૭૫	સમાયું	સમાવેશ પામ્યું

પત્રાંક ૧૩૭ શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને તા.૨-૧૦-૧૮૯૦

૪૬૭૬	'શાંતિપ્રકાશ'	જલયાત્રા, અભિષેકમંત્રો, શાંતિપ્રયોગ વિષે શ્રી ચતુર્થીલાલ શર્માનું પુસ્તક; રાજસ્થાની મુનિનું હિંદીમાં પુસ્તક

પત્રાંક ૧૩૮

૪૬૭૭	યોગ્યતા	युज् । લાયકાત, પાત્રતા, શક્તિ-સામર્થ્ય

પત્રાંક ૧૩૯ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૫-૧૦-૧૮૯૦

૪૬૭૮	યથામતિ	બુદ્ધિ-માન્યતા-મત મુજબ
૪૬૭૯	આઠ રુચકપ્રદેશ	નાભિ આસપાસ રહેલા આઠ મધ્ય પ્રદેશ કે જેને કર્મબંધ કદી નથી થતો
૪૬૮૦	ઉત્તરાધ્યયન સિદ્ધાંત	૪ મૂળ સૂત્ર પૈકી ૧ તે, ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર, ૩૬ અધ્યયન
૪૬૮૧	સર્વ પ્રદેશે	બધા જ - સઘળા પ્રદેશે, પ્રદેશે પ્રદેશે, એક એક પ્રદેશે
૪૬૮૨	કર્મ વળગણા	કર્મ વળગેલા હોવા તે. ૨૨ વર્ગણા પૈકી એક કર્મવર્ગણા
૪૬૮૩	અસંખ્યાત પ્રદેશ	વસ્તુ સાથે પ્રતિબદ્ધ નિર્વિભાજ્ય સૂક્ષ્મ અંશ તે પ્રદેશ કહેવાય. જીવ, ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય અને લોકાકાશના અસંખ્યાત પ્રદેશ, અલોકાકાશના અનંત પ્રદેશ, પુદ્‌ગલ દ્રવ્યના સંખ્યાત, અસંખ્યાત અને અનંત પ્રદેશ છે અને અણુ-પરમાણુને પ્રદેશ નથી

પૃ.૨૨૭

૪૬૮૪	પ્રજ્ઞાપના સિદ્ધાંત	प्र+ज्ञा+पन्ना । જેના વડે પદાર્થોનું પ્રકર્ષથી-વિશિષ્ટ રીતે જ્ઞાન થાય તે પ્રજ્ઞાપના સૂત્ર, શ્રી શ્યામાચાર્ય રચિત પ્રશ્નોત્તરરૂપે, ૪થા સમવાયાંગ સૂત્રનું ઉપાંગ, ૧૧ અંગમાં જે સ્થાન શ્રી ભગવતી સૂત્રનું તે ૧૨ ઉપાંગમાં પ્રજ્ઞાપના સૂત્રનું, તેમાં ૧ અધ્યયન, ૩૬ પદ, મૂળ પાઠ ૭૭૮૭ ગાથા પ્રમાણ, ૨૩૨ ગાથા, શેષ પદ્યમાં, આમાંથી નીકળેલા ઘણા થોકડાનો 'થોકસંગ્રહ' પ્રસિદ્ધ છે.
૪૬૮૫	ઠાણાંગ સિદ્ધાંત	૧૨ અંગમાં ઉર્જું તે શ્રી સ્થાનાંગ-ઠાણાંગ સૂત્ર
૪૬૮૬	નિર્બંધન	निर्+बन्ध् । બંધ વિનાના, કર્મબંધન વગરના
૪૬૮૭	અનિષેધ	अ+नि+सिध् । ના નથી, હા છે; અસ્વીકાર-અપવાદ-મનાઈ નથી
૪૬૮૮	ચાર અસ્તિકાયના પ્રદેશ	અસ્તિકાય એટલે પ્રદેશોનો સમૂહ. ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય, પુદ્‌ગલાસ્તિકાય
૪૬૮૯	સમુદ્‌ઘાત	सम्+उद्+हन् । મૂળ શરીરને નહીં છોડતાં આત્માના કેટલાક પ્રદેશોનું બહાર નીકળવું તે. सम् - એકીભાવથી, उद् - પ્રબલપણાથી, ઘાત-કર્મ પરમાણુઓનો વિનાશ. સમુદ્‌ઘાતને પ્રાપ્ત થયેલો જીવ દીર્ઘકાળે ભોગવવા યોગ્ય કર્મપરમાણુઓને ઉદીરણાકરણ વડે ઉદયાવલિકામાં નાખી નાખીને શીઘ્ર ભોગવી નિર્જરે છે. ૭ પ્રકાર : કષાય, વેદના, તેજસ, મારણાંતિક, વૈક્રિય, આહારક, કેવલી સમુદ્‌ઘાત. સત્તામાં રહેલાં કર્મોનો મહાપુરુષાર્થ વડે તાત્કાલિક નાશ કરવો.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૬૯૦ જીવનો મૂળ કર્મભાવ જીવનો મૂળભૂત-અસલ-પહેલાંનો કર્મભાવ
૪૬૯૧ પ્રસંગવશાત્ પ્રસંગોપાત્ત, પ્રસંગને લીધે
૪૬૯૨ ઊણા ઓછા, અપૂર્ણ, ખૂટતા
૪૬૯૩ લાભે लभ् । જાય, મેળવે
૪૬૯૪ જઘન્ય જ્ઞાન हन्, जघन्+यत् । સામાન્યપણે પણ મૂળ વસ્તુનું જ્ઞાન, નિકૃષ્ટ-ઓછામાં ઓછું જ્ઞાન
૪૬૯૫ એક દેશે ઊણું મૂળ વસ્તુનાં જ્ઞાન સિવાયનું
૪૬૯૬ દેહ દેવળમાં રહેલો શાશ્વત પદાર્થ દેહ રૂપી મંદિરમાં રહેલો શાશ્વત આત્મા, આત્મતત્ત્વ
૪૬૯૭ લક્ષ વગરનું ફેંકેલું તીર નિશાન લીધા-તાક્યા વગર છોડેલું બાણ
૪૬૯૮ લક્ષ્યાર્થનું કારણ ધ્યેયનું-લક્ષનું કારણ; મુખ્યાર્થનો બાધ થયે તેનો સંબંધ એવો જ બીજો અર્થ લેવો પડે છે તે લક્ષ્યાર્થ, તેનું કારણ; આત્માર્થનું કારણ
૪૬૯૯ જે વસ્તુ આત્મા
૪૭૦૦ ચૌદ પૂર્વને છેડે ભણી ભણી આવી પહોંચતા ચૌદ પૂર્વના અભ્યાસના અંતે
૪૭૦૧ પરાભવ परा+भू । પરાજય, હાર; તિરસ્કાર; નાશ; અંતર્ધાન, અદૃશ્ય
૪૭૦૨ દુર્લભ दुर्+लभ् । મુશ્કેલ
૪૭૦૩ ઊણાઈ ખામી, ઉણપ
૪૭૦૪ બોજો ભાર, વજન, બોજ
૪૭૦૫ નિરુપયોગીપણું ઉપયોગ-ખપ-જરૂર વિનાનું, નકામું, ન કામનું
૪૭૦૬ લવણસમુદ્ર જંબુદ્વીપને ફરતો વીંટળાયેલો લવણ નામનો સમુદ્ર
૪૭૦૭ તૃષાતુર तृषार्त । તરસ્યા, અભિલાષી; ઉત્કંઠિત
૪૭૦૮ તૃષા तृष् । તરસ; અભિલાષા; ઉત્કટતા
૪૭૦૯ સમર્થ सम्+अर्थ । શક્તિમાન, યોગ્ય, સક્ષમ, નિષ્ણાત
૪૭૧૦ મીઠાં પાણીની વીરડી નદી કે તળાવના સૂકા ભાગમાં પાણી માટે ખોદેલ ખાડો તે વીરડો
૪૭૧૧ મટાડવા मट् । છીપાવવા, પૂરી કરવા, નાશ કરવા, નિર્બળ કરવા
૪૭૧૨ મૂળ વસ્તુ मूल+वस् । આત્મતત્ત્વ, શુદ્ધ ઉપયોગ, પદાર્થ
૪૭૧૩ નિષેધ नि+सिध् । ના, મનાઈ, નકાર, બાધ, શાસ્ત્રવિહિત મનાઈ
૪૭૧૪ એકાંતવાદી કોઈપણ એક નયના આગ્રહી, કદાગ્રહી, હઠાગ્રહી, એકને જ લક્ષ્ય કહેનારા

પૃ.૨૨૮

૪૭૧૫ વાચાએ वच् । વચન-વાણી વડે
૪૭૧૬ નિવૃત્ત नि+वृत् । સંસારની ઉપાધિમાંથી દૂર થઈ એકાંતવાસ સેવવો તે, વિરક્ત
૪૭૧૭ વારુ ! ઠીક; સારું, સુંદર
૪૭૧૮ હસ્તગત હાથમાં આવેલું, પ્રાપ્ત
૪૭૧૯ કસોટી कष् । પરીક્ષા, સોના-ચાંદીની કસોટી કરવાનો પથ્થર
૪૭૨૦ રાજી राज् । ખુશ, સંમત
૪૭૨૧ વાજબી ઘટિત, યોગ્ય, ન્યાયી, વ્યાજબી
૪૭૨૨ ગ્રામિક ग्राम । સામૂહિક; વિષયાભિલાષી; અસભ્ય (ગ્રામીય=ગ્રામીણ, ગામઠી)
૪૭૨૩ ઉદ્દેશ उद्+दिश् । હેતુ, કારણ, ઈરાદો; વર્ણન, વિવરણ; ખોજ, અનુસંધાન
૪૭૨૪ રાયચંદ(અનામ) નામ-પ્રસિદ્ધિમાં નથી તેવા રાયચંદ (પોતે); અવર્ણનીય, સર્વોત્કૃષ્ટ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૧૪૦	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને**	**તા.૬-૧૦-૧૮૯૦**
૪૭૨૫	પાત્રતા	पा+ष्ट्रन । પ્રાપ્તિનો પ્રયાસ, યોગ્યતા; આજ્ઞા	
	પત્રાંક ૧૪૧	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૦-૧૦-૧૮૯૦**
૪૭૨૬	સૌભાગ્યમૂર્તિ	સદ્ભાગ્યશાળી-સદ્ભાગ્યની મૂર્તિ એવા શ્રી સોભાગભાઈ	
૪૭૨૭	વ્યાસ ભગવાન	મહાભારત અને પુરાણોના કર્ત્તા, પરાશરપુત્ર, શુકદેવજીના પિતા	
૪૭૨૮	વદે	वद् । બોલે	
૪૭૨૯	સમાવ્યો	સમાવેશ કર્યો, ભરી દીધો	
૪૭૩૦	ખોટ જતી હશે	નુકશાન થતું હશે, ગેરલાભ થતો હશે, ઓછું થઈ જતું હશે	
૪૭૩૧	આજ્ઞાંકિત	आ+ज्ञा+अङ्क् । આજ્ઞા વડે અંકિત-ચિહ્નિત, આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તનાર; લિખિતંગમાં ઉંમરમાં નાના હોય તે મોટાને લખે	
	પત્રાંક ૧૪૨	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને**	**તા.૧૧-૧૦-૧૮૯૦**
૪૭૩૨	આત્મલાભ	आत्मन्+लभ् । આત્મિક લાભ, આત્માનું કલ્યાણ-લાભ	
૪૭૩૩	આવરણ	आ+वृ । અંતરાય	
૪૭૩૪	ન્યૂનતા	नि+ऊन् । ઓછપ, ઓછાપણું, ખામી, ઊણપ	
૪૭૩૫	પરિપક્વતા	परि+पच् । પુખ્તતા, પ્રૌઢતા, પૂરેપૂરું પાકટપણું	
૪૭૩૬	ઈચ્છિત	इष् । ઈચ્છેલી, ચાહેલી; ગયેલી, જાણેલી	
પૃ.૨૨૯			
૪૭૩૭	નિવેદન	नि+विद् । વિનંતિ, જાહેરાત, જણાવવું, વિજ્ઞાપન	
૪૭૩૮	ખુલાસો	સ્પષ્ટતા, સ્પષ્ટીકરણ, ચોખવટ, સાર, ભાવાર્થ, નિકાલ, મોકળાશ	
	પત્રાંક ૧૪૩	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને**	**તા.૧૧-૧૦-૧૮૯૦**
૪૭૩૯	બી.ભાદરવા	બીજો ભાદરવો (દર ૫ વર્ષે ૨ અધિક માસ આવે, તે વર્ષે ૨ ભાદરવા)	
૪૭૪૦	અભ્યાસ	अभि+आस् । ભણવું, આદત, અધ્યયન, પુનરાવર્તન	
૪૭૪૧	રાખ્યા જ રહો	રહ્યા જ કરો, પાળ્યા જ કરો, કર્યા જ કરો, રક્ષણ કરતા જ રહો	
૪૭૪૨	ઉદય આવેલા	કર્મોનું ફળ દેવા તત્પર-તૈયાર થયેલા, પ્રગટેલા, ઉદ્ભવેલા	
૪૭૪૩	ઉદય આવવાના	કર્મોનું ફળ દેવા ભવિષ્યમાં આવવાના	
૪૭૪૪	શમાવો	शम् । શાંત કરો, ટાઢા પાડો, ઘટાડો, ઓછા કરો, નાશ કરો	
૪૭૪૫	નિર્વાણ માર્ગ	निर्+वा । मृग् । મોક્ષનો માર્ગ	
૪૭૪૬	સૂઝતો નથી	દેખાતો નથી, લાગતો નથી, સમજણમાં આવતો નથી	
૪૭૪૭	ઉતાવળ તેટલી કચાશ, કચાશ તેટલી ખટાશ	ઉતાવળમાં મીઠાશ નથી, ઉતાવળે આંબા ન પાકે	
૪૭૪૮	અપેક્ષિત કથન	अप+ईक्ष्+कथ् । અપેક્ષાવાળું, ઈચ્છિત, સંબંધિત કથન	
૪૭૪૯	પ્રારબ્ધથી	प्र+आ+रभ् । પૂર્વસંચિત કર્મના ઉદય અનુસાર, 'વિચરે ઉદયપ્રયોગ'	
	પત્રાંક ૧૪૪	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૩-૧૦-૧૮૯૦**
૪૭૫૦	પરમાનંદ	ઉત્કૃષ્ટ આનંદ	
૪૭૫૧	ચૈતન્યનો	चिद् । આત્માનો; જ્ઞાન-દર્શન ઉપયોગ જેમાં રહેલ છે તે (જીવ)નો	
૪૭૫૨	અવિચ્છિન્ન	अ+वि+छिद् । અખંડિત, અસ્ખલિત, અબાધિત	
૪૭૫૩	'તુંહિ તુંહિ'	તું જ, તું જ	
૪૭૫૪	પ્રવાહના	प्र+वह् । વહેણ-ધારાનું સતત વહેતું રહેવું, પ્રસારણ	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૭૫૫ કથ્યું કથાય તેમ નથી कथ् । કહેવું-બોલવું-ટીકા-વાત કરવી હોય છતાં કહી શકાતી નથી
૪૭૫૬ ગમ્ય गम् । જાણી-અનુભવી-સમજી શકાય તેવું
૪૭૫૭ શ્રેણીએ શ્રેણીએ દરજ્જા-તબક્કાવાર, સમકક્ષને, કક્ષાવાર, દશા થતાં થતાં, હારબંધ
૪૭૫૮ અવ્યક્તતા अ+वि+अञ्ज् । વ્યક્ત ન થઇ શકે તેવું, અપ્રગટતા; અસ્પષ્ટતા, અજ્ઞાતતા
૪૭૫૯ કલ્પિત क्लृप् । જ્યોતિષ, અસત્, માની લીધેલું, સજાવેલું
૪૭૬૦ આગમન आ+गम् । આવવું; સંપ્રાપ્તિ; સામર્થ્ય; બહારથી આવી દેશમાં વસવું

✉ **પત્રાંક ૧૪૫ શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને તા.૧૬-૧૦-૧૮૯૦**

૪૭૬૧ નિર્વિકલ્પી निर्+वि+क्लृप् । વિકલ્પ વિનાનું
૪૭૬૨ પ્રકૃતિના દોષે સ્વભાવના પૂર્વકૃત કર્મના ઉદયે; માયાને લીધે
૪૭૬૩ દૂભવવાનું દુ:ખ લાગે તેવું, લાગણીને ઠેસ પહોંચે તેવું
૪૭૬૪ આત્મનિવૃત્તિ આત્માને નિરાંત, આત્માને નિવૃત્તિ, આત્મશાંતિ, આત્મનિવેદન

પૃ.૨૩૦ પત્રાંક ૧૪૬ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૮-૧૦-૧૮૯૦

૪૭૬૫ "ઊંચ નીચનો અંતર નથી, સમજ્યા તે પામ્યા સદ્‌ગતિ" ઈ.સ.૧૭૩૦ માં ગુજરાતમાં બાવળા ગામે બારોટ જ્ઞાતિમાં પ્રીતમ સ્વામીનો જન્મ, બાળપણમાં ચક્ષુહીન બન્યા, રામાનંદી સાધુ પાસેથી ગુરુમંત્ર, પછી અનેક ભક્તિપદો-કવિતાઓ-ધોળ-છપ્પા-કક્કાની રચના, આ કક્કો વિ.સં.૧૮૩૨માં ચૈત્ર સુદ ૭ ને સોમવારે અગાસ તીર્થથી ૨ કિ.મી. દૂર સંદેસર ગામે રચ્યો જેમાં 'વ' થી શરૂ થાય છે,

વવ્વા વેદવચન નિર્ધાર, જે પ્રીછે તે પામે પાર,
ઊંચ નીચનો અંતર નથી, સમજ્યા તે પામ્યા સદ્‌ગતિ,
સંશય સૌ તજવો અહંકાર, વવ્વા વેદવચન નિરધાર.

૪૭૬૬ લખનાર અવ્યક્તદશા લખનાર (પોતે)ની દશા જણાવી શકાય નહીં તેવી અપ્રગટ દશા

✉ **પત્રાંક ૧૪૭ શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૦**

૪૭૬૭ અનુગ્રહ अनु+ग्रह् । ઉપકાર, કૃપાદૃષ્ટિ, સ્વીકાર
૪૭૬૮ સંતોષપ્રદ सम्+तृष्+प्र+दा । સંતોષ આપનાર, સંતોષદાયી
૪૭૬૯ એકતાન એકાગ્ર, એકચિત્ત, એકાગ્રતા, ધ્યાન
૪૭૭૦ અસુલભ સહેલાઈથી મળે નહીં તેવી
૪૭૭૧ પરમાર્થના માર્ગ કલ્યાણના-મોક્ષના માર્ગ

✉ **પત્રાંક ૧૪૮ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૩-૧૦-૧૮૯૦**

૪૭૭૨ લક્ષ્મ્યાદિકની लक्ष+ई, मुद् । લક્ષ્મી, ધન, સમૃદ્ધિ વગેરેની
૪૭૭૩ પરિત્યાગી परि+त्यज् । બધી રીતે છોડી દેવા યોગ્ય, સંપૂર્ણતઃ ત્યજવા યોગ્ય
૪૭૭૪ પાલટી પાલટીને ઊલટાવીને, તપાસી તપાસીને, ફેરબદલી કરીને, પલટાવી પલટાવીને
૪૭૭૫ એકત્વ બુદ્ધિ એક પર આવી જઈ
૪૭૭૬ યથોચિત यथा+वच् । યથાયોગ્ય, ઠીક લાગે તેમ

✉ **પત્રાંક ૧૪૯ કોને ? તા.૨૩-૧૦-૧૮૯૦**

૪૭૭૭ વિદ્યાભ્યાસ આત્મવિદ્યા-જ્ઞાનનો અભ્યાસ; શિક્ષણ-કેળવણી

✉ **પત્રાંક ૧૫૦ કોને ? તા.૧૪-૧૦-૧૮૯૦ થી તા.૧૨-૧૧-૧૮૯૦ દરમ્યાન**

૪૭૭૮ મોતનું ઔષધ મરણની દવા, ઓસડ, ઔષધિ; જન્મમરણ છૂટી જાય એવું જ્ઞાનીનું વચન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૭૭૯ નેકી — ભલાઈ; ઈમાનદારી, પ્રામાણિકતા, સજ્જનતા, સદાચાર

૪૭૮૦ પગ મૂકાવીશ નહીં — કચરી નખાવીશ નહીં, દબાવી દઈશ નહીં, ચગદાવીશ નહીં

પત્રાંક ૧૫૧ — કોને ? — તા.૧૪-૧૦-૧૮૯૦ થી તા.૧૨-૧૧-૧૮૯૦ દરમ્યાન

૪૭૮૧ વીર્ય — वीर्+यत् । યોગ, વ્યાપાર, પરિસ્પંદ, સ્થાન, પરાક્રમ, સામર્થ્ય

૪૭૮૨ પ્રણીત — प्र+नी । રચિત, રચેલાં

૪૭૮૩ સાત્ત્વિક મહાવીર્ય — सत् । યથાર્થ, અસલી, સત્ય, સત્ત્વગુણસંપન્ન શક્તિ, વીરતા-યોગ

૪૭૮૪ રાજસી મહાવીર્ય — रजस् । પ્રકૃતિના ૩ ગુણમાં ૨જો, કર્મરજ પ્રવૃત્તિ, રાગ, ક્રોધ, તૃષ્ણા કરાવે

૪૭૮૫ તામસી મહાવીર્ય — तमस् । પ્રકૃતિનો ૩જો ગુણ, મિથ્યાત્વ, નિદ્રાની શક્તિ-પ્રવૃત્તિ

૪૭૮૬ પન્નંતે — प्र+ज्ञा । પ્રજ્ઞપ્ત, કહેલું, ફરમાવેલું

પૃ.૨૩૧

૪૭૮૭ અપન્નંતે — અપ્રજ્ઞપ્ત, નહીં કહેલું-ફરમાવેલું

૪૭૮૮ અર્થ સમર્થ — પ્રભાવક, સામર્થ્યવાન, શક્તિશાળી હેતુ-નિમિત્ત, કૈવલ્યલક્ષ્મીવાળા

પત્રાંક ૧૫૨ — શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૪-૧૦-૧૮૮૯

૪૭૮૯ સર્વાર્થસિદ્ધ — સર્વ પ્રયોજન-હેતુ જેના સિદ્ધ થઈ ગયા છે તે; ૫ અનુત્તર વિમાનમાં છેલ્લું, જ્યાં એકાવતારી દેવો જ હોય છે.

૪૭૯૦ સર્વાર્થસિદ્ધ મહાવિમાન — વિજય, વિજયંત, જયંત, અપરાજિત પછી સર્વાર્થસિદ્ધ નામનું છેલ્લું

૪૭૯૧ મુક્તિશિલા — સિદ્ધશિલા, લોકના અગ્ર ભાગમાં ૪૫ લાખ યોજનની લાંબી-પહોળી-૮ યોજન જાડી, અત્યંત શ્વેત-શુક્લ, ઊતરતા છેડે માખીની પાંખ કરતાં યે અધિક પાતળી છે, જેનાં ૧૨ નામ છે : ઈષત્ પ્રાગ્ભારા વગેરે

૪૭૯૨ કબીર — પ્રસિદ્ધ ભક્તકવિ ઈ.સ.૧૩૯૮-૧૫૧૮ (વિ.સં.૧૪૫૫-૧૫૭૫)

૪૭૯૩ મૂળ પદ — આત્મપદ; સયોગી જિનપદ, સર્વજ્ઞ પદ

૪૭૯૪ અતિશય — अति+शी । અતિ અતિ, જ્યાં अति પણ સૂઈ જાય છે ! વિશેષતા

૪૭૯૫ એકાકાર વૃત્તિ — एक+आ+कृ । આત્માકાર વૃત્તિ, આત્મરૂપ

૪૭૯૬ બાર બજ્યા સુધી — બાર વાગ્યા સુધી

૪૭૯૭ કાળક્ષેપ — कल्+क्षिप् । વિલંબ, વખત ગુમાવવો

પત્રાંક ૧૫૩ — શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને — તા.૫-૧૦-૧૮૯૦

૪૭૯૮ ઉદાસીનતા — उद्+आस् । વૈરાગ્ય, ઉપેક્ષાવૃત્તિ, માધ્યસ્થ ભાવના

પત્રાંક ૧૫૪ — કોને ? — તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૮ થી તા.૧૨-૧૧-૧૮૮૯ દરમ્યાન

૪૭૯૯ આપ — आप् । આત્મા વિષયક; તમે; પાણી; પકડ, પ્રાપ્તિ

૪૮૦૦ કલ્પના આપ — પોતે કરેલી કલ્પના, નિજછંદ, સ્વચ્છંદ; આત્મા વિષે કલ્પના, ખ્યાલ

૪૮૦૧ ગતશોગ — गम्+शुच् । શોક-દુઃખ ગયું

પૃ.૨૩૨

૪૮૦૨ નિશ્ચય — निर्+चि । નિર્ણય, ખાતરી, દૃઢ વિશ્વાસ, ફેંસલો; સંદેહરહિત જ્ઞાન

૪૮૦૩ એક લક્ષથી — इ+कन्+लक्ष् । એક ધ્યાનથી, એક નિશાન તાકીને, એક વિચારથી

પત્રાંક ૧૫૫ — કોને ? — તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૮ થી ત.૧૨-૧૧-૧૮૮૯ દરમ્યાન

૪૮૦૪ ગ્રાહ્ય — ग्रह् । ગ્રહણ કરવા યોગ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૮૦૫	મ ઘ શા પ	'ભ ગ વા ન'. ગુજરાતી કક્કામાં, આ ચારે અક્ષરનો આગલો આગલો અક્ષર, દા.ત. મ પહેલાં ભ, ઘ પહેલાં ગ, શા પહેલાં વા, પ પહેલાં ન
૪૮૦૬	બ ખ લા ધ	'ભ ગ વા ન'. ગુજરાતી કક્કામાં આ ચારે અક્ષરનો પાછલો પાછલો અક્ષર; દા.ત. બ પછી ભ, ખ પછી ગ, લા પછી વા, ધ પછી ન
✉	**પત્રાંક ૧૫૬**	**કોને ?** **તા.૨૫-૧૦-૧૮૮૮ થી તા.૧૨-૧૧-૧૮૮૯ દરમ્યાન**
૪૮૦૭	મૂઠીમાં લીધો	જાણ્યો
૪૮૦૮	આમ જોયું	નીચે મુજબ, આ પ્રમાણે
૪૮૦૯	દીઠા	दृश् । જોયા
૪૮૧૦	ચૈતન્યાત્માઓ	જીવો
૪૮૧૧	બદ્ધ	बन्ध् । બંધાયેલા, ભવબંધનમાં ફસાયેલા
૪૮૧૨	મોક્ષપાત્ર	મોક્ષને યોગ્ય, ભવ્ય
૪૮૧૩	મોક્ષઅપાત્ર	મોક્ષ માટે અયોગ્ય, અભવ્ય
૪૮૧૪	પુરુષાકારે	પુરુષના આકારે
૪૮૧૫	જડચૈતન્યાત્મક	જડ અને ચૈતન્યયુક્ત, સચરાચર
✉	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૧)** **તા.૮-૧૧-૧૮૮૯**
૪૮૧૬	રોજનીશી	નોંધપોથી (ડાયરી)
૪૮૧૭	ઠામ ઠામ	ઠેર ઠેર, ઠેકઠેકાણે
૪૮૧૮	આથડવું	રખડવું, ફરવું, ભટકવું; લડવું, આખડવું
૪૮૧૯	રિદ્ધિ	ऋध् । લક્ષ્મી, સંપત્તિ, સમૃદ્ધિ, ધનદોલત
પૃ.૨૩૩	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૨)** **તા.૧૦-૧૧-૧૮૮૯**
૪૮૨૦	આંખ તીરછી થઈ જવી	तिरश्चीन । વક્રદૃષ્ટિ થવી, ત્રાંસી-કતરાતી નજરે જોવું, નાખુશ નજરે
૪૮૨૧	લોકનો ભેદ	સમાજની વર્ગ-વિભાગ-જુદાઈ દેખાડતી દૃષ્ટિ-વર્તન
૪૮૨૨	હાયવોયના ભયવાળો	હાયહાય, શોક, કૂટવાની બીકવાળો
૪૮૨૩	તેની....ના ભયવાળો	તેની સલામતીના ભયવાળો
૪૮૨૪	કડાકૂટના ભયવાળો	માથાકૂટ, લમણાંઝીકના ડરવાળો
૪૮૨૫	વિક્રમે	वि+क्रम् । ક્રમ ઓળંગીને
૪૮૨૬	અનુત્તર	अन्+उद्+तृ । શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ (આત્માની); નિરુત્તર-મૂંગી
✉	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૩)** **તા.૨૪-૧૨-૧૮૮૯**
૪૮૨૭	છદ્મસ્થ અવસ્થાએ	छद्मन्+स्था । સર્વજ્ઞતા પ્રગટતા પહેલાં, કેવળજ્ઞાન થતાં પહેલાં
૪૮૨૮	એકાદશ વર્ષની પર્યાયે	ચારિત્ર્ય (દીક્ષા) બાદ અગિયાર વર્ષે
૪૮૨૯	છઠ્ઠ છઠ્ઠે	બે ઉપવાસ અને એક પારણું એમ સતત છઠ્ઠ કરીને, બેલાની તપસ્યા
૪૮૩૦	સાવધાનપણે	સહ+अव+धा । ઉપયોગપૂર્વક
૪૮૩૧	પૂર્વાનુપૂર્વીએ ચાલતાં	અનુક્રમે ચાલતાં, પરિપાટીએ ચાલતાં
૪૮૩૨	સુષુમારપુર નગર	બિહારના મિરઝાપુર જિલ્લાના ચુનાર ગામ પાસેનું પહાડી સુંસુમારનગર
૪૮૩૩	અશોકવર પાદપ	શ્રેષ્ઠ આસોપાલવનું વૃક્ષ; વૃક્ષોમાં શ્રેષ્ઠ અશોકવૃક્ષ
૪૮૩૪	અષ્ટમભક્ત	અઠ્ઠમ; ત્રણ ઉપવાસ, ૧લે દિવસે એકાસણું, ૩ દિવસ ઉપવાસ, ૫ મે દિવસે એકાસણું : આમ ૮ ટંક આહારનો ત્યાગ

૪૮૩૫	કર	कृ । હાથ	
૪૮૩૬	અનિમેષ નયન	નિમેષ-આંખનો પલકારો માર્યા વિના	
૪૮૩૭	યોગની સમાધિ	મન-વચન-કાયાના યોગ સ્થિર રાખીને	
૪૮૩૮	ચમર	ચમરેન્દ્ર, દક્ષિણ દિશાના અસુરકુમાર દેવના ઇન્દ્ર, શ્રી ભગ૦સૂત્ર, શ.૩, ઉ.૨	
✉	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૪)**	**તા.૨૫-૧૨-૧૮૮૯**
૪૮૩૯	અપૂર્ણતામાં	પૂરી થતાં પહેલાં, પૂરી થયા પહેલાં	
૪૮૪૦	અવશ્ય વિના	જરૂરત વિના, જરૂર સિવાયની	
૪૮૪૧	સદુત્તર	सत्+उत्तर । સાચો, સારી રીતે, સત્ પ્રત્યે લઇ જાય તેવો જવાબ	
૪૮૪૨	આત્મહાનિ	આત્માને નુકશાન થાય તેવી	
✉	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૫)**	**તા.૮-૫-૧૮૮૯**
૪૮૪૩	ઉછરંગ	અનુપમ ઉમંગ, આનંદનો ઉછાળો, બેનમૂન-બેજોડ આનંદ-ઉત્સાહ	
૪૮૪૪	જન્મકૃતાર્થ જોગ	આ જન્મની કૃતાર્થતા-સફળતાનો યોગ	
૪૮૪૫	વાસ્તવ્ય	वस्+तव्यत् । વસનાર, નિવાસી; રહેવા લાયક સ્થળ, વસ્તી	
૪૮૪૬	વસ્તુ	वस् । ચીજ, સત્ય પદાર્થ, આત્મા	
૪૮૪૭	વિવેક	वि+विच् । યથાર્થ રીતે વસ્તુનાં સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરવો, વિચાર, પ્રકૃતિ-પુરુષનું ભેદજ્ઞાન, જડ-ચેતનનું ભેદજ્ઞાન, ભેદની સૂક્ષ્મતા, કૌશલ્ય	
૪૮૪૮	વિવેચક	वि+विच् । વિચારક, વિશેષ પૃથક્કરણ કરનાર, ટીકા-સમીક્ષા કરનાર	
૪૮૪૯	સુમાર્ગ	सु+मृग् । શ્રેષ્ઠ માર્ગ	
પૃ.૨૩૪	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૬)**	**તા.૯-૫-૧૮૯૦**
૪૮૫૦	અતૃપ્ત	અસંતુષ્ટ, સંતોષ નથી જેને તે	
૪૮૫૧	અધોવૃત્તિવત્	હલકી-નીચી વૃત્તિવંત	
૪૮૫૨	ઇચ્છાજય	ઇચ્છાનો જય, ઇચ્છા પર મેળવેલો જય	
૪૮૫૩	ઊર્ધ્વગામીવત્	ઉપર-ઉપલી (દશાએ)-ઊંચે ચઢતો જતો, ઉન્નતિ કરે તેવું	
✉	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૭)**	**તા.૨૨-૫-૧૮૯૦**
૪૮૫૪	પરિચયી !	परि+चि । હે સમાગમી, ધર્મપત્ની શ્રી ઝબકબહેનને કરેલું સંબોધન	
૪૮૫૫	સંગતિ	सम्+गम् । સહવાસ	
✉	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૮)**	**તા.૩૦-૫-૧૮૯૦**
૪૮૫૬	અખાજી	ઇ.સ.૧૭મા સૈકામાં થઇ ગયેલા વેદાંતી અને પ્રતિભાશાળી ભક્તકવિ અક્ષયજી, અમદાવાદના શ્રીમાળી સોની	
૪૮૫૭	સમાધિયુક્ત	આત્મપરિણામની સ્વસ્થતા સાથે, એકાગ્રતાવાળો	
✉	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૯)**	**તા.૩૧-૫-૧૮૯૦**
૪૮૫૮	રેવાશંકરજી	કૃપાળુદેવના કાકાજી સસરા, રેવાશંકરભાઇ જગજીવનભાઇ ઝવેરી	
૪૮૫૯	સચવાવો	સાચવી શકું, જાળવી શકું તેવું કરો, સંભાળજો-જતન કરજો	
૪૮૬૦	સકારણ	स+कृ+णिच् । હેતુ સહિત, પ્રયોજનવાળું; દસ્તાવેજ-સાબિતી સાથે	
૪૮૬૧	ધર્માનુષ્ઠાન	धृ+अनु+स्था । ધાર્મિક ક્રિયા (સામાયિક-પ્રતિક્રમણ વગેરે)	
✉	**પત્રાંક ૧૫૭**	**રોજનીશી (૧૦)**	**તા.૧૩-૬-૧૮૯૦**
૪૮૬૨	હોવાપણું	અસ્તિત્વ, હું છું એમ, હોવું તે	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૮૬૩ ખરી — खलु । સાચી, વાસ્તવિક, નિશ્ચયાત્મક

પૃ.૨૩૫ પત્રાંક ૧૫૭ રોજનીશી (૧૧) તા.૧૪-૬-૧૮૯૦

૪૮૬૪ સમીપે — પાસે, નજીક, નિકટ

૪૮૬૫ સપ્રમાણ — सह+प्र+मा । તાદૃશ, જ્ઞાનસહિત, સાકાર

પત્રાંક ૧૫૭ રોજનીશી (૧૨) તા.૨૧-૬-૧૮૯૦

૪૮૬૬ કળિકાળ — कल् । ૫ મો આરો, ૪ યુગમાં ૪થો, ૪ લાખ, ૩૨ હજાર વર્ષનો

પત્રાંક ૧૫૭ રોજનીશી (૧૩) તા.૨૨-૬-૧૮૯૦

૪૮૬૭ ગૃહવાસપરત્વે — ગૃહસ્થપણામાં, ગૃહસ્થાપણા વિષે, ગૃહસ્થતા સંબંધી

૪૮૬૮ વસમું — वि+सम् । વિષમ, મુશ્કેલ, અઘરું

૪૮૬૯ સમું — समक् । સમ-સરખું-ઠીક-વ્યવસ્થિત-દુરસ્ત

૪૮૭૦ ઘેરામાં — ટોળામાં, સમૂહમાં

૪૮૭૧ ઘેરાઈશ નહીં — સપડાઈશ નહીં, ઘેરામાં આવીશ નહીં, વ્યાપીશ નહીં

૪૮૭૨ ઘટમાં — મનમાં, હૃદયમાં

૪૮૭૩ ઉતાર — લખ; ઉપરથી નીચે મૂક; ધાર કાઢ; નકલ કર; પાર લઈ જા

૪૮૭૪ નિમિત્ત — नि+मिद् । કારણ તરીકે

૪૮૭૫ અશુભ યોગ — ખરાબ, માઠા યોગ, અશુદ્ધ કામ

પૃ.૨૩૬ પત્રાંક ૧૫૭ રોજનીશી (૧૪) તા.૬-૭-૧૮૯૦

૪૮૭૬ અન્યથા — બીજી રીતે; ઊલટું, આડું

૪૮૭૭ પસ્તાવો — प्रायश्चित्त । પશ્ચાતાપ, ભૂલ-દોષ માટે પાછળથી થતો ખેદ

પૃ.૨૩૬ પત્રાંક ૧૫૭ રોજનીશી (૧૫) તા.૧૨-૭-૧૮૯૦

૪૮૭૮ અણુછતું — નાનું હોવા છતાં, પરમાણુઓ રૂપે; અણછતું=અસ્તિત્વ ન હોય તેવું, મિથ્યા

૪૮૭૯ વાચા વગરનું — અનિર્વચનીય, (વાણી વિનાનું, અવાક્-અણચવ્યું-અખા સાહિત્ય)

પત્રાંક ૧૫૭ રોજનીશી (૧૬) તા.૧૩-૭-૧૮૯૦

૪૮૮૦ દૃષ્ટિ સ્વચ્છ કરો — વૈરાગ્ય-ઉપશમથી નજર ચોખ્ખી કરો, રાખો

પત્રાંક ૧૫૭ રોજનીશી (૧૭) તા.૨૩-૧૦-૧૮૯૦

૪૮૮૧ જ્ઞાની — ज्ञा । સમ્યક્ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર એ રત્નત્રય યુક્ત કેવળજ્ઞાની

૪૮૮૨ રત્નાકર — रम्+न । आ+कृ । રત્નોના ખાણ; સમુદ્ર; ૫-૯-૧૪ સંખ્યાસૂચક, વાલ્મીકિ ઋષિ

૪૮૮૩ જ્ઞાની રત્નાકર

૧ ૩ — ૧૩મે ગુણસ્થાનકે કેવળજ્ઞાન. ૧=આત્મા, ૩=રત્નત્રય
૧ x ૪ અંક = ૪ તે સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન, સમ્યક્ચારિત્ર, સમ્યક્તપ

+

૨ ૪ — ૨૪ એ તીર્થંકરને કેવળજ્ઞાન. ૧ x ૨ x ૩ x ૪ = ૨૪ તીર્થંકરદેવ
૨ = જડ-ચેતનનો કે દેહ-આત્માનો વિવેક
૪ = અનંત ચતુષ્ટય : અનંત જ્ઞાન-દર્શન-સુખ-વીર્ય
૪ = એકી સાથે વધુમાં વધુ ૪ જ્ઞાન હોય, મતિ-શ્રુત-અવધિ-મન:પર્યવ
ટૂંકમાં, ચારે ય અંકનો સરવાળો ૧+૨+૩+૪=૧૦ થાય છે અને
પાયથાગોરસનું ગણિત આ ૧ થી ૪ ના અંકમાં આવી જાય છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૮૮૪ નિયતિઓ — नि+यम्+क्तिन् । નિયમો, બંધારણ, નિયંત્રણો-પ્રતિબંધો, ભવિતવ્યતા; દૈવ, કિસ્મત; ધાર્મિક કર્ત્તવ્યો, આત્મસંયમ, નિયત વાતો, પૂર્વકૃત કર્મના પરિણામ જે અનિવાર્ય છે; ઈશ્વરી કાયદાઓ, જડ પ્રકૃતિઓ.

જે કાર્ય અથવા પર્યાય-અવસ્થા જે નિમિત્ત દ્વારા જે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવથી થાય છે તે કાર્ય તે નિમિત્ત દ્વારા તે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવમાં તે પ્રકારથી થાય તેવી કાર્યવ્યવસ્થા તે નિયતિ. નિયત કર્મોદયના નિમિત્તની અપેક્ષાએ તેને દૈવ, પ્રારબ્ધ કહે છે, નિયત કાળની અપેક્ષાએ તે કાળલબ્ધિ છે, નિયત ભાવની અપેક્ષાએ તે ભવિતવ્યતા છે. કર્તાભોક્તાભાવવાળા રાગીની બુદ્ધિમાં બધું અનિયત લાગે છે પણ સર્વજ્ઞનાં જ્ઞાનમાં સમસ્ત વિશ્વવ્યવસ્થા નિયત છે.

૪૮૮૫ ભગવાન મહાવીરદેવ — આ શબ્દમાં ૧૦ અક્ષર, ઉપર પણ ૧+૨+૩+૪=૧૦ થાય છે.
૧૦,૯,૮,૭,૬,૪,૩,૨,૧ — ૫ નો અંક — પંચમ ગતિ-પંચમ જ્ઞાનનો, અધ્યાહાર-બાકી

પૃ.૨૩૭ પત્રાંક ૧૫૭ (अ) રોજનીશી

૪૮૮૬ શ્રીમાન પુરુષોત્તમ — આત્મિક શ્રી-શોભા-લક્ષ્મી જેમને છે તે કેવળજ્ઞાની; વિષ્ણુ અને તીર્થંકરોને છાતીમાં શ્રી વત્સ ચિહ્ન છે તે; પુરુષોમાં ઉત્તમ, શુદ્ધ-બુદ્ધ-મુક્ત પુરુષ; સર્વનું મૂળભૂત તત્ત્વ, પરમાત્મા, શ્રીકૃષ્ણ, નારાયણ

૪૮૮૭ મૂર્તિમાન ! — યથાર્થ, આબેહૂબ, પ્રત્યક્ષ શરીર-મૂર્તિવાળું

૪૮૮૮ ગુરુગમ — નિશ્ચય

૪૮૮૯ અક્ષરધામ — બ્રહ્મલોક, મોક્ષ

૪૮૯૦ બિરાજે છે — બિરાજમાન છે, વિરાજે છે, શોભે છે

પત્રાંક ૧૫૮ કોને ?

૪૮૯૧ ૐ — શ્રીમાન્ પુરુષોત્તમ, શ્રી સદ્‌ગુરુ અને સંત — ત્રણે એકરૂપ જ છે,
सत् एव सौम्य इदम् अग्र आसीत् एकं एव अद्वितीयम् । છાંદોગ્ય ઉપનિષદ્ ૬-૨-૧

૪૮૯૨ સત્ — ત્રણે કાળમાં જેનો બાધ-નિષેધ ન થાય તે. જેની જ્ઞાનથી અથવા બીજા કશાથી નિવૃત્તિ ન થાય તે

૪૮૯૩ ચિત્ — ત્રણે કાળમાં જે સર્વને જાણે છે તે, અલુપ્ત પ્રકાશ, આત્મા

૪૮૯૪ આનંદ — ત્રણે કાળમાં જે પરમ પ્રીતિનો વિષય હોય તે, પરમ પ્રેમાસ્પદ

૪૮૯૫ ભગવદ્‌રૂપ — આત્મરૂપ

૪૮૯૬ જગદાકાર — જગતસ્વરૂપે, વિશ્વાકારે

૪૮૯૭ નિર્બાધ — બાધ વિનાનું, બાધા-પીડા-હાનિ-કષ્ટ-ખંડન રહિત

૪૮૯૮ કુંડલાકાર — કાનના એક ઘરેણાના આકારે-ઘાટે

૪૮૯૯ વિકાર — वि+कृ । ફેરફાર, પરિવર્તન, શારીરિક-માનસિક બગાડ.
૬ ભેદે - અસ્તિત્વ, જન્મ, વૃદ્ધિ, વિપરિણામ, અપક્ષય, વિનાશ

૪૯૦૦ ચ્યુત — च्यु । ભ્રષ્ટ, પતિત

૪૯૦૧ શ્રી હરિ — શ્રી ભગવાન, શુદ્ધાત્મા, કેવળજ્ઞાની

૪૯૦૨ તિરોભાવે — तृ+असुन्, तिरस्+भू । અદૃશ્ય રૂપે, ગુપ્ત રીતે, નાશ રૂપે

૪૯૦૩ સ્વરૂપલીલા — સ્વભાવ-દેખાવ-આકારના નાટક, ખેલ, અવતારે કરેલાં કામ, સ્વઆશ્રિત દશા એ જાત્યંતર છે, રાગ અને અજીવ-જડની જાતથી જ્ઞાયક પ્રભુની જુદી જાતની લીલા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૯૦૪ આવિર્ભાવ आविस्+भू। અવતાર, ઉત્પત્તિ; ગુણ, ચિહ્ન, સ્વભાવ, સ્વરૂપ, પ્રકાશ, પ્રાગટ્ય

૪૯૦૫ તિરોભાવ तिरस्+भू। અદૃશ્ય, અપ્રગટ, અભાવ-રહિત-વિના

૪૯૦૬ પ્રચરે છે प्र+चर्। પ્રચાર પામે છે, વપરાય છે

૪૯૦૭ तत्त्वमसि तत्+त्वम्+असि। તું તે જ છો. સામવેદનું ૧લું વાક્ય, મહાવાક્ય

૪૯૦૮ નિશ્ચય અનુભવ निर्+चि+अनु+भू। ચોક્કસ-ખાતરીપૂર્વકનો, સંદેહરહિત જ્ઞાનનો અનુભવ

૪૯૦૯ 'अहं ब्रह्मास्मि' 'હું બ્રહ્મ છું' એમ અપરોક્ષ જ્ઞાન-સાક્ષાત્કાર, યજુર્વેદનું ૪થું મહાવાક્ય

પત્રાંક ૧૫૯ **કોને ?**

૪૯૧૦ અચિંત્યમૂર્તિ હરિ ન ચિંતવી-વિચારી શકાય તેવી આકૃતિ-પ્રતિમારૂપ શુદ્ધાત્મા

૪૯૧૧ અસંખ્ય પ્રકારે સંખ્યામાં-ગણત્રીમાં ન આવી શકે એટલી બધી રીતે

પૃ.૨૩૮

૪૯૧૨ તલસીએ છીએ तृष्। અતિ આતુર છીએ, આતુરતાથી તરફડીએ છીએ, તલસાટ છે

૪૯૧૩ અનંત પ્રદેશભૂત અનંત દેશ-મુલક-ભૂમિમાં થયેલું-બનેલું-રહેલું, અનંતપ્રદેશવાળું

૪૯૧૪ મહા વિસ્તાર સ્થિતિ ખૂબ વિશાળ-ફેલાવાની સ્થિતિ; અતિ બહોળા-વિશાળ પરિવાર

૪૯૧૫ વૃક્ષ સમ વૃક્ષ સમાન

૪૯૧૬ ઈચ્છા રૂપ નિયતિ ઈચ્છા રૂપ નિયમ, કુદરતી કાયદા, દૈવ-નસીબ-ભાવિ

૪૯૧૭ સંપેટે છે સમેટે છે, આટોપે છે, સંકેલે છે, પતાવે છે; એકઠું કરે છે

૪૯૧૮ એક એવો હું एकोऽहं बहुस्याम्। એક એવો હું સર્વને જાણનાર રૂપે થઉં.
બહુરૂપે હોઉં અનેકાકાર થવાની આત્માની સ્વયંભૂ શક્તિ છે તો તેમ થવાની ઈચ્છા

પત્રાંક ૧૬૦

૪૯૧૯ ચૈતન્યાધિષ્ઠિત વેદાંત મુજબ, ચૈતન્ય એટલે ચિત્, ચેતન, જ્ઞાન, બ્રહ્મ; ઉપાધિથી એના ૪ ભેદ – કૂટસ્થ, જીવ, ઈશ્વર, બ્રહ્મ અનુક્રમે પ્રમાતા ચેતન, પ્રમાણ ચેતન, પ્રમેય ચેતન, પ્રમા ચેતન. ચૈતન્યે સ્થાપેલું-નીમેલું-ઉપરી થઈને વસાવેલું

૪૯૨૦ વિશિષ્ટાદ્વૈત અદ્વૈતના ૩ પ્રકારમાં – શ્રી રામાનુજાચાર્યજીના મતે બ્રહ્મ, જીવ, જડનો ભેદ છે. કારણ-કાર્ય પરમાત્મા તેથી અદ્વૈત

૪૯૨૧ શુદ્ધાદ્વૈત શ્રી વલ્લભાચાર્યજીનો પુષ્ટિમાર્ગ – માયા રહિત શુદ્ધ બ્રહ્મના આવિર્ભાવ - તિરોભાવથી સૃષ્ટિ છે, માયાના અધ્યાસથી સૃષ્ટિ નથી.

૪૯૨૨ વિષમતા અસમાનતા, પ્રતિકૂળતા, ગૂંચવણ, કુટિલતા, દારુણતા, વક્રતા, કાર્ય-કારણ વચ્ચે મેળ ન હોય તે

પૃ.૨૩૯

૪૯૨૩ ક્લેશ क्लिश्। દુઃખ, દુઃખનું કારણ; અવિદ્યા-અસ્મિતા-રાગ-દ્વેષ-અભિનિવેશ

૪૯૨૪ અનન્ય એકનિષ્ઠ, એકરૂપ, એકમાત્ર, અવિભક્ત, અદ્વિતીય

૪૯૨૫ વિષમ वि+सम्। અસમાન, અવ્યવસ્થિત; વિલક્ષણ; અઘરું; રહસ્યમય; વિષ્ણુ

૪૯૨૬ અકળત્વ अ+कल्। કળી ન શકવાપણું, અગમ્યતા, જાણી-ઓળખી ન શકાય તેવું

૪૯૨૭ નિયતિએ યુક્ત નિયમથી જોડાયેલી, કુદરતી કાયદા સાથે જોડાયેલી

૪૯૨૮ પ્રેરક प्र+ईर्। પ્રેરણા કરનાર

૪૯૨૯ અબંધન બંધન ન હોય તેવો, બંધન વિનાનો

૪૯૩૦ અભેદ અભિન્ન નિવાસ, અભેદ નિવાસ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૯૩૧ **સમુત્થિત** सम्+उद्+स्था । ઉન્નત, ઉત્પન્ન, ઉઠાવવા માટે

પૃ.૨૪૦

૪૯૩૨ **હરિરૂપ** આત્મા રૂપ

૪૯૩૩ **બ્રાહ્મી સ્થિતિ** બ્રહ્મમય દશા, બ્રહ્મ રૂપ, આત્મારૂપ, તુરીય અવસ્થા, તુર્યગા

૪૯૩૪ **સ્થાપિતો બ્રહ્મવાદો હિ, સર્વ વેદાંતગોચરઃ** વેદાંતમાં બધે બ્રહ્મવાદની સ્થાપના છે

૪૯૩૫ **બ્રહ્મરૂપ** સચ્ચિદાનંદસ્વરૂપ, સારપદાર્થ, આત્મા, પરમાત્મા

૪૯૩૬ **જડ** જે પોતાને જાણતું નથી અને બીજાને પણ જાણતું નથી એવું જે અજ્ઞાન અને તેમાંથી ઉપજેલું ભૂત, ભૌતિક પદાર્થ જડ; અજીવ-અચેતન; ખીલી

૪૯૩૭ **સત્ત્વ** अस् । વિષ્ણુ; અસ્તિત્વ; અંતઃકરણ; સાર-તત્ત્વ; સદ્ગુણ; પ્રાણી; બળ

૪૯૩૮ **રજો** रजस् । બ્રહ્મા; પ્રવૃત્તિનો કારણભૂત ગુણ

૪૯૩૯ **તમો** तमस् । રુદ્ર, મહેશ; પ્રકૃતિનો ૧ ગુણ; આકરો સ્વભાવ, ક્રોધ

૪૯૪૦ **પંચભૂત** पञ्च+भू । પૃથ્વી, જળ, અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ ૫ મૂળ તત્ત્વ, મહાભૂત

૪૯૪૧ **તિર્યંચ** तिर्यक् । દેવ, નરક, મનુષ્ય સિવાયની ગતિ-યોનિના જીવો; વનસ્પતિ, ફળ-ફૂલ, પશુ-પંખી, જીવડાં, ૧ ઇન્દ્રિયથી ૫ ઇન્દ્રિય સુધીના જીવો, નિગોદ

૪૯૪૨ **નરક** દોજખ, અધોગતિ-દુર્ગતિના જીવોને રહેવાનું સ્થળ, ૭ નરક

૪૯૪૩ **રૂપ-શબ્દ-સ્પર્શ-રસ-ગંધ** ૫ તન્માત્રા કે ૫ સૂક્ષ્મભૂત, પંચમહાભૂતનું શુદ્ધ-સૂક્ષ્મ રૂપ

૪૯૪૪ **તીરછે** तिरस् । વાંકું, આડું, કતરાતું

૪૯૪૫ **ભાસે છે** भा । લાગે છે, દેખાય છે, જણાય છે

પૃ.૨૪૧

૪૯૪૬ **કક્કા** ક એટલે બ્રહ્મા, સર્વ જ્ઞાન; કક્કાનો દરેક અક્ષર લઈને થતી એક કાવ્યરચના

૪૯૪૭ **કેવળ પદ** केव्+पद् । આત્મપદ, સર્વજ્ઞ પદ, બ્રહ્મ પદ, આત્મજ્ઞાન

૪૯૪૮ **દેવ રમેશ** रमा+ईश । રમા=લક્ષ્મી. લક્ષ્મીપતિ, રમાપતિ, વિષ્ણુ પરમાત્મા

૪૯૪૯ **પરિણત** परि+नम् । પરિણમેલી, પરિણામ પામેલી

૪૯૫૦ **અવસ્તુ** अ+वस् । વસ્તુ નહિ તે, દ્રવ્ય નહિ તે

૪૯૫૧ **પરભાવ** બીજાના ભાવ-પરિણામ

૪૯૫૨ **સમવતરે** सम्+अव+तॄ । પ્રવેશે, ઉતરે, અવતરે

પત્રાંક ૧૬૧ કોને ?

૪૯૫૩ **હે સહજાત્મસ્વરૂપી** સહજ આત્મસ્વરૂપ અને સર્વ વિભાવથી રહિત છે તે હે શુદ્ધાત્મા !

૪૯૫૪ **વિભ્રમ** वि+भ्रम् । ભ્રાન્તિ

૪૯૫૫ **દિગ્મૂઢ દશા** दिक्+मुह् । ચકિત કે છક દશા, નવાઈ પામ્યા જેવી હાલત

૪૯૫૬ **શી** किम्+दृश, कीदृश । 'શું' ની જેમ સ્ત્રીલિંગમાં પ્રશ્નાર્થસૂચક સર્વનામ, કેવી

૪૯૫૭ **ઉત્તર** उद्+तॄ+अप् । જવાબ; બચાવ; પછીનું; અતીત-ભૂતકાળ; ઉચ્ચતર

૪૯૫૮ **મતિ** मन् । બુદ્ધિ

૪૯૫૯ **ગતિ** गम् । ચાલ, સમજ, શક્તિ, રસ્તો

૪૯૬૦ **પ્રવહ્યા કરે છે** प्र+वह् । વહ્યે જાય છે, વહેણ ચાલુ છે, રેલો ચાલ્યો જાય છે, પ્રવાહ ચાલુ છે

પૃ.૨૪૨

૪૯૬૧ **વિશેષ ગુણ** वि+शिष् । વિશિષ્ટ-વધારે-ખાસ-અસાધારણ લક્ષણ, પદાર્થના ગુણ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૪૯૬૨	દર્શનમાં	दृश् । ષટ્દર્શનમાં, તત્ત્વજ્ઞાનની વિચારણાનાં શાસ્ત્રમાં
૪૯૬૩	આસ્થા	आ+स्था । શ્રદ્ધા, દૃઢતા, વિશ્વાસ
૪૯૬૪	અસ્તિત્વ	अस् । હોવાપણું, આત્મા છે
૪૯૬૫	નિત્યત્વ	नि+त्यप् । નિત્યતા, શાશ્વતતા, અવિનાશીપણું
૪૯૬૬	ચૈતન્યવંત	चित् । જ્ઞાન-દર્શન ઉપયોગવાળો
૪૯૬૭	કર્ત્તાભોક્તાપણું	कृ+भुज् । કરવાપણું-ભોગવવાપણું, કર્તૃત્વ, ભોક્તૃત્વ
૪૯૬૮	પરયોગનું	पर+युज् । પર પ્રત્યેનું, પર સંયોગનું
૪૯૬૯	વિકલ્પ	वि+क्लृप् । તર્કવિતર્ક; આ કે પેલું
૪૯૭૦	વ્યાપકપણા	वि+आप् । પ્રસરીને-ફેલાઈને રહેલું, સર્વ ઠેકાણે રહેલું, વિશાળતા
૪૯૭૧	મુક્તિસ્થાન	मुच्+स्था । મોક્ષનું સ્થાન, સિદ્ધાલય, સિદ્ધાત્મા-મુક્તાત્માને રહેવાનું સ્થળ
૪૯૭૨	જિનોક્ત	जिन+वच् । જિન ભગવંતે કહેલું, સર્વજ્ઞ કથિત, કેવળી પ્રરૂપિત
૪૯૭૩	શંકા	शङ्क् । સંદેહ, શક, વહેમ, અવિશ્વાસ, અનિશ્ચય
૪૯૭૪	ગાઉ	गव्यूत् । ૧.૫ માઈલ, ૨.૫ કિ.મી.; ૧ કોશ-૨ માઈલ, ૩.૨ કિ.મી.
૪૯૭૫	ત્રણ ગાઉનાં માણસો	૩ ગાઉ ઊંચા મનુષ્યો
૪૯૭૬	પૃથ્વ્યાદિનાં સ્વરૂપ	પૃથ્વી આદિ-વગેરેનાં સ્વરૂપ
૪૯૭૭	આવડું	एतावत् । આટલું, આટલા માપનું, આટલી ઊંચાઈનું
૪૯૭૮	કામી	कम्, कामिन् । વિષયની ઈચ્છાવાળા, ઈચ્છુક, રસિક, અભિલાષી
૪૯૭૯	બાઝતો નથી	बाध् । થતો નથી, ભેટો થતો નથી, જામતો નથી
પૃ.૨૪૩		
૪૯૮૦	દર્શન પરિષહ	પરમાર્થ પ્રાપ્ત થવા વિષે કોઈપણ પ્રકારનું આકુળવ્યાકુળપણું (પત્રાંક ૩૩૦)
૪૯૮૧	વેદાય	विद् । અનુભવાય
૪૯૮૨	દુષ્ટાત્મા	दूष्+आत्मन् । દૂષિત પરિણામવાળો આત્મા
૪૯૮૩	તત્કાળ	तत्+कल् । તરત જ, તે સમયે જ
	પત્રાંક ૧૬૨	**કોને ?**
૪૯૮૪	વમળ	વહેતા પાણીમાં થતું કુંડાળું, ભમરો, આવર્ત
૪૯૮૫	નિઃસંદેહ	निस्+सम्+दिह् । સંદેહ-શંકા વિનાના, નિઃશંકિત
૪૯૮૬	અંતરાત્મા	अन्तर्+आत्मन् । જીવાત્મા, અંતઃકરણ; સમ્યક્દૃષ્ટિ
૪૯૮૭	કેવળ ક્ષય	केव्+क्षी । સંપૂર્ણ ક્ષય, માત્ર ક્ષય
૪૯૮૮	સ્વવિચાર	स्व+वि+चर् । આત્મવિચાર
૪૯૮૯	સત્સમાગમ	સત્સંગ, સંતના મેળાપ
૪૯૯૦	વૃત્તિ	वृत् । અંતઃકરણનું પરિણામ, દશા, પરિસ્થિતિ
૪૯૯૧	પ્રતિબંધ	प्रति+बन्ध् । રુકાવટ, રોકાણ, વિઘ્ન
૪૯૯૨	સંદેહની નિવૃત્તિનો હેતુ	सम्+दिह्+नि+वृत् । શંકા નિવારણનું કારણ
૪૯૯૩	સુલભ	सु+लभ् । સહેલાઈથી મળે
૪૯૯૪	વિશેષ અનાગતકાળમાં	નજીકના ભવિષ્યમાં-ભાવિમાં
૪૯૯૫	શિથિલતા	श्लथ् । મંદતા, ઢીલાશ; નિર્બળતા, કમજોરી; અસાવધાની
૪૯૯૬	વશવર્તીપણે	वश्+वृत् । વશ થઈને, અધીન થઈને, આજ્ઞાનુવર્તી થઈને

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૧૬૩	**કોને ?**
૪૯૯૭	હરિ	हृ+इन् । આત્મા, ભગવાન
૪૯૯૮	આરત	आर्त्त । આરઝૂ, ગરજ
૪૯૯૯	વૃદ્ધ મર્યાદા	वृध् । मृ+यत् । मर्या+दा । વડીલ, ઘરડાં, ચતુર, અનુભવ-જ્ઞાન-ધર્મવૃદ્ધની આમન્યા; ૬ પ્રકારે — અવસ્થા, જાતિ, આશ્રમ, વિદ્યા, ધર્મ અને જ્ઞાન
પૃ.૨૪૪		
૫૦૦૦	તિરસ્કાર	तिरस्+कृ । ઘૃણા, અણગમો, અનાદર, તુચ્છકાર, ધિક્કાર
૫૦૦૧	મહાવિકટ	महत्+वि+कट् । મહામુશ્કેલ, મહાભયંકર, ભારે મુશ્કેલ
૫૦૦૨	અજોગ્યતા	अ+युज् । યોગ્યતાનો અભાવ કે અલ્પતા
૫૦૦૩	નિષ્કપટપણું	निस्+कपट । છળ-કપટ રહિતતા, સરળતા
૫૦૦૪	સર્વભૂતને વિષે	भू । સર્વ આત્મામાં—જીવોમાં. પોતાના મૌલિક સ્વભાવને કોઇ કાળે છોડતો ન હોવાથી ત્રણે કાળમાં જેની વિદ્યમાનતા (હોવું-થવું) છે તે, જીવ
૫૦૦૫	દાસત્વભાવ	દાસપણું, અનુચરપણું, સેવક તરીકે સેવા કરવાનો ભાવ
૫૦૦૬	સ્ખલિત	स्खल् । પતિત, ભ્રષ્ટ, ભૂલાઇ ગયેલો, ઠોકરે ચડેલો, અસફળ, અદૃશ્ય
૫૦૦૭	અંતરંગ જ્ઞાન	અંતરમાં રહેલું જ્ઞાન, આંતરિક જ્ઞાન
૫૦૦૮	દાસત્વ	આજ્ઞાંકિતતા, વિનય, સેવા, દાસપણું
૫૦૦૯	પ્રસંગી સંગ	प्र+सञ्ज् । સહવાસીની સોબત, ઘટના-બનાવનો સંગ, પરસંગ-પરિગ્રહ
૫૦૧૦	શરણાગત	શરણે આવેલા
૫૦૧૧	અનંગીકારપણું	અંગીકાર ન કરવું, અસ્વીકાર
૫૦૧૨	સમાધાન	सम्+आ+धा । શાંતિ, નિવારણ, સમાધિ, આત્મામાં ચિત્તની એકાગ્રતા
	પત્રાંક ૧૬૪	**કોને ?**
૫૦૧૩	અદ્‌ભુત	આશ્ચર્ય, અલૌકિક, નવાઇ
૫૦૧૪	અચિંત્ય	ચિંતવતાં-વિચારતાં ચિંતવી ન શકાય તેવું
૫૦૧૫	પામર પ્રાણી	કંગાલ, રાંક, તુચ્છ, સાંકડા મનનો પ્રાણધારી આત્મા
૫૦૧૬	સર્વસત્તાત્મકજ્ઞાન જેના મધ્યમાં છે એવા હે હરિ	કેવળજ્ઞાન જેના આઠ રુચક પ્રદેશોમાં રહેલું છે તે આત્મા પોતે. મહાસત્તા= દર્શન ઉપયોગ, અવાંતર સત્તા=જ્ઞાન ઉપયોગ; નાભિપ્રદેશોથી ઊઠે છે તે ઉપયોગ જેની વચ્ચોવચ્ચ છે તે શુદ્ધાત્મા પારમાર્થિક, વ્યાવહારિક અને પ્રાતિભાસિક સત્તાનું જ્ઞાન જેની વચ્ચે રહેલું છે તેવા હે પરમાત્મા ! હે શુદ્ધાત્મા !
પૃ.૨૪૫	**પત્રાંક ૧૬૫**	**શ્રી સૌભાગ્યભાઇ લલ્લુભાઇને** **તા.૧૭-૧૧-૧૮૯૦**
૫૦૧૭	કેવલબીજ સંપન્ન	કેવલબીજ યુક્ત, સમ્યક્‌દર્શન સહિત
૫૦૧૮	આપના પ્રતાપે	તમારી કૃપાએ (વિનય છે), આત્માના તેજથી-શક્તિથી-પ્રભાવથી
૫૦૧૯	પ્રભુ પ્રતાપે	આત્માના પૂર્વ કર્મના કારણે, પરમેશ્વરના પ્રતાપે
૫૦૨૦	સર્વગુણસંપન્ન	શક્તિએ પરિપૂર્ણ
૫૦૨૧	અપલક્ષણ	દોષ, દુર્ગુણ, અટકચાળો, માઠું શુકન-નિશાની; લક્ષણથી ઓછું (અપમાન-અપયશની જેમ) એટલે કે, અતિવ્યાપ્તિ અને અવ્યાપ્ત દોષવાળું તે; ભગવાન આત્મા પોતાની ચીજને — ત્રિકાળી પરિપૂર્ણ પ્રભુતાને ન માને અને પર્યાયને

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રાગાદિ જેટલો જ પોતાનો માને તે અપલક્ષણ. આત્મા શક્તિએ પરિપૂર્ણ છે પણ તેની પર્યાયમાં વિકાર છે તે તેનું અપલક્ષણ.

૫૦૨૨	વિચિત્ર	वि+चित्र् । નવાઈ પમાડતું, અદ્‌ભુત, વિલક્ષણ, રંગબેરંગી તમાશો
૫૦૨૩	લીલા	નાટક, ખેલ, ક્રીડા, અવતારે કરેલાં વિચિત્ર કામ; અજાયબી; ગમ્મત, ચેષ્ટા. જેનાથી દૂર જવાનું મન થાય જ નહીં, જેમાં તન્મય બની જવાય, જેનું આલંબન પ્રાપ્ત કરાય તે લીલા. સમ્યગ્દર્શનની રસમય વિશિષ્ટ ક્રીડા
૫૦૨૪	અલેખે	એળે, નકામી, વ્યર્થ, ફોગટ; લક્ષ વિનાની
૫૦૨૫	નિઃશંકપણાની	निस्+शङ्का । શંકા વિનાની
૫૦૨૬	નિર્ભયપણાની	निर्+भय । ભય વિનાની
૫૦૨૭	નિર્મૂઝનપણાની	निस्+मुर्च्छना । મૂંઝવણ વિનાની
૫૦૨૮	નિઃસ્પૃહપણાની	निस्+स्पृहा । ઈચ્છા વિનાની
૫૦૨૯	કરુણાસાગર ગુપ્ત રહેલાની	સ્વરૂપદયા-નિશ્ચયદયાના દરિયારૂપ આત્માની
૫૦૩૦	અનહદ ધ્વનિ	અનાહત નાદ, અંતર્ધ્વનિ; વગર વગાડ્યે આપોઆપ વાગે તે; આઘાત વિના એની મેળે થતો અવાજ; શ્વાસોચ્છ્‌વાસ લેતાં મૂકતાં થતો ‘સોહં સોહં’ અવાજ; અનાહત નાદ કે અનહદ વાજાં ૧૦-૧૨ પ્રકારે : ૧. ચિણિ : તમરાં જેવો. ચિણિ એટલે રાત્રે તીણો અવાજ કરતું વનવાસી જીવડું ૨. ચિંચિણી : ચકલી જેવો. શરીરના અંગ ત્રુટવા જેવું થાય ૩. ઘંટ : રણકાર સાંભળતાં ચિત્તમાં દૃશ્ય વિષે ખિન્નતા થાય ૪. શંખ : આ નાદથી શિર કંપે ૫. વીણા : આ નાદથી તાળવું સ્રવે, સુધારસ ઝરે ૬. તાલ : અમૃતનું પાન, ઉપભોગ થાય ૭. વાંસળી ગુહ્ય પદાર્થનું જ્ઞાન થાય ૮. તબલા : પરાવાણીનો-૪થી વાણીનો અનુભવ થાય ૯. ભેરી : દિવ્યદૃષ્ટિ તથા અંતર્ધાન-અદૃશ્ય થવાની શક્તિ પ્રાપ્ત થાય ૧૦. મેઘ : સાધક બ્રહ્મરૂપ થાય, પરમાત્મા થાય
૫૦૩૧	મણા	मन्+आक्, मनाक् । ખામી, ઊણપ, ખોટ, ઓછપ, કમ, મંદતા
૫૦૩૨	ગાડીઘોડાની ઉપાધિ	આજીવિકાની કે વધુ પૈસા બનાવવાની ચિંતા; રેલ-મોટર-ઘોડાગાડીના અવાજનું પ્રદૂષણ
૫૦૩૩	જગતની લીલાને	દુનિયાના ખેલને. જેમ જાદુનો ખેલ જોનારો જાદુને માણતો હોવા છતાં તે અવાસ્તવિક છે તેમ સમજીને તેમાં લિપ્ત થતો નથી તેમ જીવન્મુક્ત બધા વ્યવહારમાં સામેલ થતો હોવા છતાં લેપાતો નથી
૫૦૩૪	બેઠાં બેઠાં	બેસી રહીને, શાંતિથી, ઠંડે કલેજે, કામ કર્યા વગર
૫૦૩૫	મફતમાં જોઈએ છીએ	કિંમત આપ્યા-ચૂકવ્યા વિના, સાક્ષી ભાવે, દ્રષ્ટાભાવે, સ્થિતપ્રજ્ઞ થઈને

પૃ.૨૪૬ પત્રાંક ૧૬૬ તા.૧૮-૧૧-૧૮૯૦

૫૦૩૬	આગમ	आ+गम् । શાસ્ત્ર, સૂત્ર, સિદ્ધાંત; આપ્ત પુરુષ પાસેથી આવેલું
૫૦૩૭	માયિક સુખ	माया+ठन् । લૌકિક-દુન્યવી-ભૌતિક-નાશવંત-મોહયુક્ત-સંસારનું સુખ
૫૦૩૮	અર્પણબુદ્ધિ	સમર્પણ, શરણાગતિ, આપી દેવાની-ભેટ ધરવાની વૃત્તિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૦૩૯	સત્	अस् । સદ્ગુરુ, સંત; અસ્તિત્વનું ભાન; ઉત્પાદ-વ્યય-ધ્રૌવ્યયુક્ત છે તે
૫૦૪૦	વાર્તાનો	वृत्ति । વાતનો, હકીકતનો, વૃત્તાંતનો, બીનાનો, વિષયનો, પ્રસંગનો
૫૦૪૧	બે અક્ષરમાં	જ્ઞાન, જ્ઞાનીમાં
	પત્રાંક ૧૬૭	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ તથા અંબાલાલભાઈને** **તા.૨૩-૧૧-૧૮૯૦**
૫૦૪૨	નિર્વિકલ્પ જ્ઞાન	અલૌકિક અનુભવવાળું, સ્થિર, ભેદ-વિકલ્પ વિનાનું, સંવેદન જ્ઞાન, નિરપેક્ષ-ઉપલબ્ધિ, બૌદ્ધ દર્શન મુજબ પ્રમાણ
૫૦૪૩	ધર્મજ	ગુજરાતના ચરોતર પ્રદેશનું ગામ, તારાપુર ૨૦ કિ.મી., અગાસ ૨૪ કિ.મી.
૫૦૪૪	કબીર સંપ્રદાયી	કબીરજીને માનનારા, કબીરપંથી
૫૦૪૫	ઠરશો	ગણાશો, લેખાશો
૫૦૪૬	ભિન્નભાવ	જુદાઈ
૫૦૪૭	મલાતજ	ગુજરાતના ચારુતર પ્રદેશમાં ગામ, બાંધણી ૧૦ કિ.મી., અગાસ ૨૬ કિ.મી.
૫૦૪૮	સમેત	सम्+आ+इ । સહિત, સંયુક્ત, સાથે, એકત્રિત, અન્વિત
૫૦૪૯	નિઃસંદેહ દૃષ્ટિ	निस्+सन्देह । શંકા-સંદેહ વિનાની દષ્ટિ, બેલાશક દૃષ્ટિ
પૃ.૨૪૭		
૫૦૫૦	જ્ઞાનાવતાર પુરુષ	જ્ઞાની, જ્ઞાનનિષ્ઠ, જ્ઞાનપતિ, જ્ઞાનવાન પુરુષ, જ્ઞાનમૂર્તિ, જ્ઞાનપ્રધાન, પ્રગટ જ્ઞાની, જ્ઞાનનો જ અવતાર
૫૦૫૧	નિર્વિસંવાદપણે	निर्+वि+सम्+वद् । અવિરોધપણે, સુસંગત રીતે
૫૦૫૨	મત	मन् । સંપ્રદાય, અભિપ્રાય
૫૦૫૩	વિદ્યમાન	જીવતા, હયાત, હાજર, વર્તમાન, અસ્તિત્વમાં
૫૦૫૪	યુવાવસ્થાના પહેલા ભાગમાં	બ્રહ્મચર્યાશ્રમમાં; ૨૫ વર્ષની અંદરના; ઓછી ઉંમરના
૫૦૫૫	વ્યવહારમાં બેઠા છતાં	વ્યાપારમાં-સંસારમાં-ગૃહસ્થાશ્રમમાં હોવા છતાં
૫૦૫૬	નિરાગ્રહપણું	આગ્રહ ન હોવો તે, આગ્રહરહિતતા
૫૦૫૭	ઊગતો નથી	उद्+इ । થતો નથી, જન્મતો નથી, ઉદય પામતો નથી, ઉત્પન્ન થતો નથી
૫૦૫૮	ઈશ્વરેચ્છા	ईश्वर+इच्छा । પરમાત્માની ઈચ્છા; પોતાની ઈચ્છા
૫૦૫૯	પ્રગટપણે	ખુલ્લંખુલ્લા, જાહેરમાં
૫૦૬૦	મૌન વિસ્મૃત કર્યું	મૌન ન રાખ્યું, બોલ્યા
૫૦૬૧	રાજી	रञ्ज् । પ્રસન્ન, ખુશ; સંમત
૫૦૬૨	મુક્તાત્મા	मुच्+आत्मन् । સિદ્ધાત્મા, જન્મ-મરણથી છૂટી ગયેલા આત્મા
૫૦૬૩	ભાવાર્થ	તાત્પર્ય, મતલબ
પૃ.૨૪૮		
૫૦૬૪	મન મળ્યાનો જોગ	મળતાવડાપણું, મનની એકરૂપતા લાગે
૫૦૬૫	સિદ્ધાંત ભાગ	सिध्+अन्त । પૂરી તપાસ-વિચારણા પછી સાચો સાબિત થયેલો નિશ્ચય મત
	પત્રાંક ૧૬૮	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૪-૧૧-૧૮૯૦**
૫૦૬૬	ભ્રામે	भ्रम् । ભ્રમણામાં; વહેમમાં; ભામિની-સ્ત્રી-સુંદર યુવાન સ્ત્રીમાં
૫૦૬૭	કૃષ્ણનો	कृष् । સદ્ગુરુનો, પરબ્રહ્મનો
૫૦૬૮	હસતાં રમતાં	કોઈપણ ક્રિયા કરતાં; અનાયાસે-વિના પ્રયત્ને-સહજ
૫૦૬૯	હરિ	हृ । આત્મા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૦૭૦ લેખું — उद्+इ । ગણું, માનું

૫૦૭૧ મુક્તાનંદ — સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયના(ઉદ્ધવ સંપ્રદાયના) સહજાનંદ સ્વામીના શિષ્ય, ઈ.સ.૧૭૬૦-૧૮૫૧, ગઢડામાં મૃત્યુ, 'ઉદ્ધવ ગીતા'ના રચયિતા

૫૦૭૨ ઓધા — ઉદ્ધવજી; શ્રીકૃષ્ણજીના કાકા, ભક્ત અને મિત્ર; યાદવોના અગ્રેસર; શ્રીકૃષ્ણજીને બ્રહ્મા-વિષ્ણુ-લક્ષ્મી-આત્માથી યે વધુ પ્રિય ઓધવજી

૫૦૭૩ અગિયારમેથી — અગિયારમે ગુણસ્થાનકેથી, ૧૧મા ઉપશાંત મોહ ગુણઠાણેથી

પત્રાંક ૧૬૯ — શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને — તા.૨૪-૧૧-૧૮૯૦

૫૦૭૪ આ વેળા — આ વખતે

પૃ.૨૪૯ — પત્રાંક ૧૭૦ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૨૬-૧૧-૧૮૯૦

૫૦૭૫ ભૂધર — ભૂધરદાસ નામના કોઈ ભાઈ

૫૦૭૬ ગ્રંથિભેદ — મિથ્યાત્વની ગાંઠનો છેદ; અનંતાનુબંધી કષાયોની ચોકડી ભેદવી; જડ ને ચેતનનો ભેદ; વેદાંત મુજબ હૃદયગ્રંથિ એટલે ચિત્તમાંની ઈચ્છાને તોડીને આત્મા ઈચ્છારહિત, અસંગ, ત્રણે કાળમાં એકરૂપ છે એવું જ્ઞાન તે ગ્રંથિભેદ

૫૦૭૭ અમૃતસાગરનું અવલોકન — (અમૃતમય) કેવળજ્ઞાન આત્માને જોવો, અવલોકવો

૫૦૭૮ પંદર અંશે — ૧૫ ભાગે-ખંડે-અવયવે-ભેદે-વિકલ્પે-ગુણે-ધર્મે, ૧૫ આની

૫૦૭૯ એક અક્ષરે — એક અક્ષરે ય, એક અક્ષર પણ

૫૦૮૦ યોગપુરુષ — મેળાપી, સંગી; અનુકૂળ-યોગ્ય-કુશળ આત્મા

૫૦૮૧ સૂત્ર — सूत्र । સિદ્ધાંત, શાસ્ત્ર, ટૂંકાણમાં બનાવેલા સિદ્ધાંત; સૂત, દોરો

૫૦૮૨ પથ્થર પર પાણીના ચિત્ર જેવું — મૂર્ખને શિખામણ જેવું

૫૦૮૩ વેદોદય — પુરુષવેદનો ઉદય, ભોગાવલી કર્મનો ઉદય

૫૦૮૪ પરમાર્થની વર્ષાઋતુ — પરોપકાર-ઉત્તમ પુરુષાર્થ-મોક્ષ-પરમ તત્ત્વના વરસાદની મોસમ

૫૦૮૫ .... — રાજચંદ્ર; સ્વરૂપ

૫૦૮૬ ઉન્મત્તતા — उद्+मद् । ઉન્માદ, ઘેલછા, હર્ષનો અતિરેક

૫૦૮૭ વિજ્ઞાપન — वि+ज्ञा । નિવેદન

૫૦૮૮ આ અલખ વાર્ત્તાના અગ્રેસર આગળ — આ અલક્ષની વાતના-ઈતિહાસના નેતા પાસે

૫૦૮૯ અગ્રેસર થવું — આગેવાન બનવું

પૃ.૨૫૦

૫૦૯૦ ઉપશમ શ્રેણી — જેમાં ચારિત્ર મોહનીય કર્મની ૨૧ પ્રકૃતિઓનો ઉપશમ કરાય

૫૦૯૧ ક્ષપક શ્રેણી — જેમાં ચારિત્ર મોહનીય કર્મની ૨૧ પ્રકૃતિઓનો ક્ષય કરાય

૫૦૯૨ પ્રત્યક્ષ દર્શન — કેવળદર્શન; ક્ષાયિક દર્શન; સ્પષ્ટ, વાસ્તવિક, આંખની સામે દેખાતું, અનુભવગમ્ય; સાકાર રૂપે હરિની પ્રગટ પ્રાપ્તિ

૫૦૯૩ પાછો વળે છે — ઊલટી-અવળી-વિરુદ્ધની દિશામાં જાય છે; પાછો આવે છે; આગળ જવાની બદલે પાછળ આવે છે, પાછી પાની કરે છે

૫૦૯૪ દશ પૂર્વધારી — ૧૦ પૂર્વનો અભ્યાસી; ૧૨મા દૃષ્ટિવાદ અંગનો એક ભાગ તે ૧૪ પૂર્વ. પૂર્વ એટલે જેને લખવા માટે એક હાથી પ્રમાણ શાહીની જરૂર પડે એટલું શાસ્ત્રજ્ઞાન, પૂર્વ એટલે જિનાગમમાં પહેલાં લખાયાં તે શાસ્ત્ર. ૧૪ પૂર્વમાં ઉત્તરોત્તર પૂર્વને લખવા માટે પૂર્વપૂર્વથી બેવડી શાહીની જરૂર પડે એમ ઉત્તરોત્તર મોટાં થતાં જાય, આવા ૧૦-૧૦ પૂર્વ ભણેલા દશપૂર્વધારી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

महादेव्याः कुक्षिरत्नं शब्दजीतवरात्मजम् ।
राजचन्द्रमहं वन्दे तत्त्वलोचनदायकम् ॥

પૂ.શ્રી અંબાલાલભાઇ રચિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કૃપાળુદેવનો પ્રભુશ્રીજીને પ્રથમ પત્ર
પત્રાંક ૧૭૨

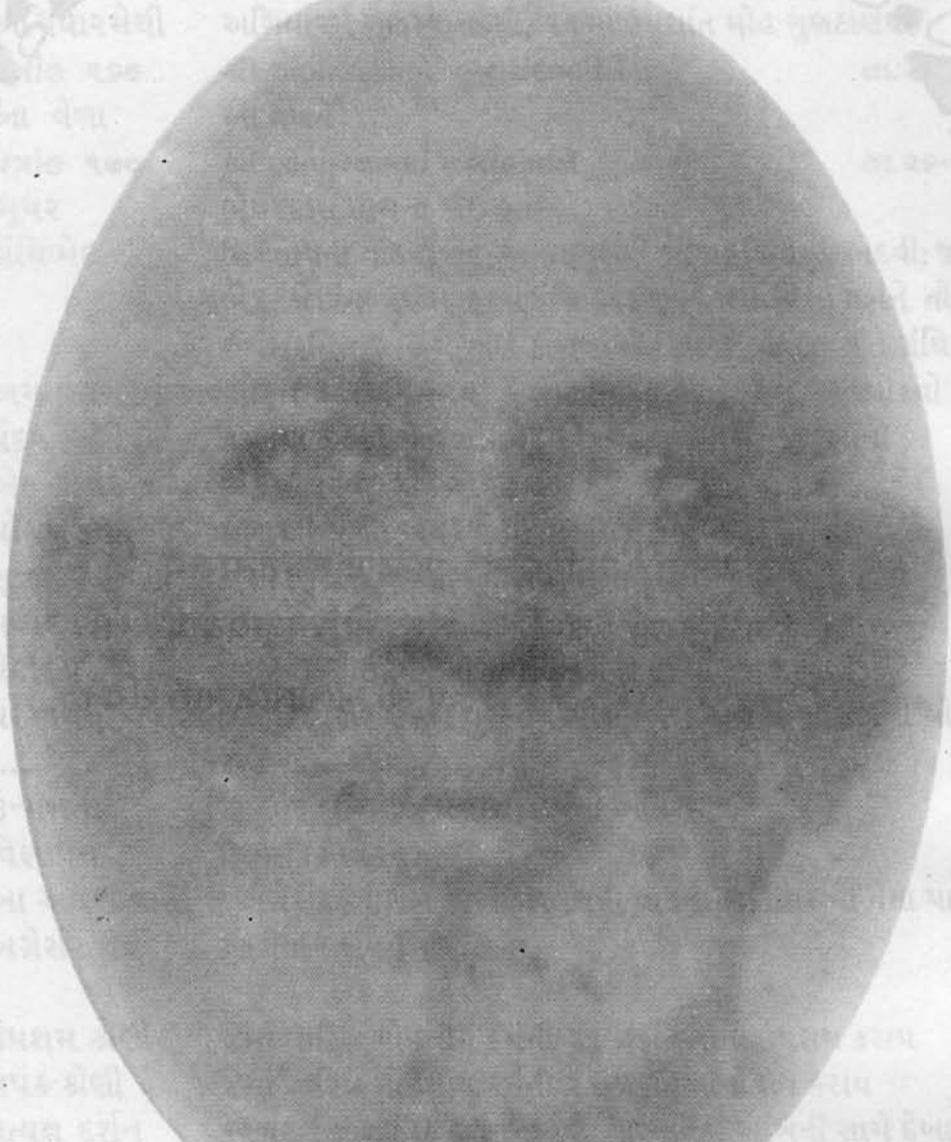

શ્રી લઘુરાજ સ્વામી - શ્રી લલ્લુજી મુનિ
વિ. સં. ૧૯૧૦ - વિ. સં. ૧૯૯૨
ઈ.સ. ૧૮૫૪ - ઈ.સ. ૧૯૩૬
વટામણ : અગાસ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૦૯૫	યોગબળ	આત્મશક્તિ, યોગ-સંયોગથી પ્રાપ્ત થતી શક્તિ
૫૦૯૬	પડખાં	प्रतिकक्ष । પાસાં, બાજુઓ, દૃષ્ટિકોણો; પક્ષ; મદદ
૫૦૯૭	વિ.આ.	વિનીત-આજ્ઞાંકિત રાયચંદ; વિશેષ આજ્ઞાંકિત; વિશેષ આદરણીય
	પત્રાંક ૧૭૧	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૨૬-૧૧-૧૮૯૦**
૫૦૯૮	શ્રેણી	દશા
૫૦૯૯	માર્ગનો ક્રમ	માર્ગનો રિવાજ, ધારો; વસ્તુસંકલના, શ્રેણી, હારમાળા
૫૧૦૦	વીસર્યા	ભૂલ્યા
	પત્રાંક ૧૭૨	**મુનિ શ્રી લલ્લુજીને (શ્રી લઘુરાજ સ્વામી-પ્રભુશ્રીજીને)** **તા.૨૬-૧૧-૧૮૯૦**
૫૧૦૧	સત્ જિજ્ઞાસુ	સત્ (આત્મતત્ત્વ)ને પામવાની-જાણવાની ઇચ્છાવાળા
૫૧૦૨	માર્ગાનુસારી મતિ	માર્ગને અનુસરવાની જેની બુદ્ધિ-માન્યતા થઈ છે તે. "તેવા (આત્મજ્ઞાની) પુરુષની નિષ્કામ ભક્તિ અબાધાએ પ્રાપ્ત થાય એવા ગુણો જે જીવમાં હોય તે જીવ 'માર્ગાનુસારી' હોય એમ જિન કહે છે" (પત્રાંક ૪૩૧)
૫૧૦૩	મોહમયી	મોહમય, મૂર્ચ્છા પમાડે, બેભાન કરી દે તેવું મુંબઈ શહેર
૫૧૦૪	આહ્લાદ	आ+ह्लाद् । પ્રસન્નતા, આનંદ, હર્ષ
૫૧૦૫	પોતાને પોતા વિષેની	પ્રાકૃતમાં पोत्त ।, પોતાપણું, આત્માને આત્મા વિષે
૫૧૦૬	અવાચ્ય	अ+वाच् । ન કહી શકાય તેવું, અકથ્ય
૫૧૦૭	અદ્ભુત વિચારણા	अत्+भा । અપૂર્વ-વિસ્મયજનક, પ્રબળ-બળવાન વિચારણા
૫૧૦૮	મુખાકૃતિ	खन्+आ+कृ । મુખમુદ્રા
૫૧૦૯	હૃદય	हृद्+इ । અંતઃકરણ, આત્મા, દિલ, મન
પૃ.૨૫૧		
૫૧૧૦	મન, વચન, કાયાની પ્રત્યેક ચેષ્ટા	બધી અવસ્થા, હાવભાવ, રીતભાત, ઉત્સાહ, સામર્થ્ય
૫૧૧૧	નિદિધ્યાસન	नि+ध्यै+सन् । નિરંતર-અખંડ ચિંતવન, બ્રહ્મમાં ચિત્તની એકાકાર વૃત્તિ
૫૧૧૨	સર્વ પ્રદેશે	બધી જગ્યાએ, આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશે, રોમેરોમ; બધા પ્રાંતે-સ્થાને; નિર્ણયે
૫૧૧૩	મિતિ	मा+क्तिन् । તારીખ-તિથિ; યથાર્થ જ્ઞાન, પ્રમાણ, લક્ષ્મણરેખા, મર્યાદા
૫૧૧૪	સમ્મત	सम्+मन् । સહમત, રાજી, પ્યારું
૫૧૧૫	વિજ્ઞાપન	वि+ज्ञा+पुक् । સૂચના, અનુરોધ, શિક્ષણ, નિવેદન, પ્રાર્થના
	પત્રાંક ૧૭૩	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ આદિને** **તા.૨૯-૧૧-૧૮૯૦**
૫૧૧૬	આ—ને	પોતાને, આ પત્ર લખનારને, કૃપાળુદેવને
૫૧૧૭	ખુલ્લી કલમથી	ચોખ્ખેચોખ્ખું, સ્પષ્ટ, સાફસાફ, ચોખ્ખુંચણક
પૃ.૨૫૨	**પત્રાંક ૧૭૪**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧-૧૨-૧૮૯૦**
૫૧૧૮	કથતા રહેશો	कथ् । કહેતા-બોલતા-ટીકા-વિવેચન કરતા રહેશો, વાત કહેતા રહેશો
	પત્રાંક ૧૭૫	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈ** **તા.૪-૧૨-૧૮૯૦**
૫૧૧૯	અત્ર	इदम्, एतद्+त्रल् । અહીં; આમાં
૫૧૨૦	જિજ્ઞાસુ ભાવ	ज्ञा+सन्+उ+भू । તત્ત્વ જાણવાની ઇચ્છા, ખોટી પકડ મૂકી દેવાની ભાવના
	પત્રાંક ૧૭૬	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૫-૧૨-૧૮૯૦**
૫૧૨૧	દીપચંદજી મુનિ	લીંબડી સંપ્રદાયના સાધુ, ગુંદાલા-કચ્છના, વિ.સં.૧૯૦૧માં અંજારમાં દીક્ષા, તેમના પ્રમુખપદે લીંબડીમાં અનેકવાર સાધુસંમેલન, નાગજી સ્વામીને જવાબદારી સોંપતા તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૧૨૨	જીવન્મુક્ત	जीव्, जीवत्+मुच् । છતે દેહે માયાનાં-કર્મનાં બંધનમાંથી છૂટેલા; જીવન વ્યવહારોને જાદુના ખેલની જેમ અવાસ્તવિક સમજીને ભોગવનાર
૫૧૨૩	ભવસ્થિતિની પરિપક્વતા	ભવસ્થિતિ પાકવી, ભવલબ્ધિ પ્રાપ્ત થવી. કાળલબ્ધિ એટલે સમ્યક્‌દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રની પ્રાપ્તિ. ૩ પ્રકારે : કાળલબ્ધિ, કર્મલબ્ધિ અને ભવલબ્ધિ. અર્ધપુદ્‌ગલપરાવર્તનકાળ જેટલો સંસાર બાકી રહે તે કાળલબ્ધિ. અંતઃક્રોડાક્રોડી સાગરના કર્મોનો સ્થિતિબંધ અને એથી સંખ્યાત હજાર સાગર ઓછાં કર્મ સત્તામાં રહે તે કર્મલબ્ધિ. જે જીવ પંચેન્દ્રિય હોય, સંજ્ઞી હોય, પર્યાપ્તઅવસ્થાવાળો હોય અને બધાંથી વિશુદ્ધપરિણામી હોય ત્યારે તેને ભવલબ્ધિની પરિપક્વતા કહેવાય
૫૧૨૪	દીનબંધુની કૃપા	ઈશ્વરની કૃપા, ભગવત્કૃપા
૫૧૨૫	ગળકાં	गल् । ડૂબકાં, ડૂબતી વખતનાં ડસકાં
૫૧૨૬	દંભ	दम्भ् । ડોળ, ઢોંગ, પાખંડ, કપટ, આડંબર
૫૧૨૭	પરમ શોચનીય	અતિ વિચારવા જેવું; ખૂબ શોક કરવા યોગ્ય
૫૧૨૮	કરુણાર્દ્ર	कृ+उनन्+अर्द+रक् । અનુકંપાસભર, દયાથી ભીનાં, કોમળ-મુલાયમ
પૃ.૨૫૩		
૫૧૨૯	પ્રતિપાદન કરવી	प्रति+पद् । નું જ્ઞાન કરાવવું, સ્થાપવી, શરૂ કરવી, સમર્થન કરવી
૫૧૩૦	કરપાત્ર	હાથ એ જ પાત્ર, બે હથેળી ભેગી કરતાં બનતો ખોબો
૫૧૩૧	નિવૃત્તિ	नि+वृत् । સમાપ્તિ
૫૧૩૨	વાર્તા	वृत् । વાત, બીના, ઈતિહાસ
૫૧૩૩	સત્સાક્ષી	सत्+सह्+अक्षि+इनि । સાચો-વિદ્યમાન-હાજર-નજરોનજર જોનાર
૫૧૩૪	પરમાર્થ માર્ગ	મોક્ષનો માર્ગ
૫૧૩૫	અલખ 'લે'માં	अ+लक्ष् । ચર્મચક્ષુથી, ઈન્દ્રિયોથી, વિકલ્પથી કે પરાશ્રયથી જણાય તેવો નથી તે અલખ, અદૃષ્ટમાં, આત્માની લય, લગની, લેહમાં; નિર્વિકલ્પ સમાધિમાં
૫૧૩૬	યોગે કરીને	મન-વચન-કાયાથી
૫૧૩૭	અલખ સમાધિ	અલક્ષ્ય એવા આત્માનાં પરિણામની સ્વસ્થતા
૫૧૩૮	અબધુ	આત્મા; અસંગ
૫૧૩૯	કળિયુગ	कल्+इन्+युज् । ૪ લાખ ૩૨ હજાર વર્ષનો, ઈ.સ.પૂ.૩૧૦૨ વર્ષની ફેબ્રુ.૧૩થી આરંભ, ૪ યુગમાં ૪થો (સત્ યુગ-ત્રેતાયુગ-દ્વાપર યુગ-કળિયુગ)
૫૧૪૦	વિદેશ ગયાં છે	ગુમ થયા છે, પલાયન થઈ ગયા છે, ફરાર થયા છે, ગેરહાજર છે, વિદાય લીધી છે, શૂન્યાવકાશ છે, ખાલીપો છે, બાદબાકી છે, હડતાલ પર છે
૫૧૪૧	ઈચ્છના	ઈચ્છા, એષણા
૫૧૪૨	નિશ્ચળ	निर्+चल् । સ્થિર, અચળ, અટળ, અપરિવર્તનીય
૫૧૪૩	દંડવત્	આડી લાકડીની જેમ, સાષ્ટાંગ સપાટ થઈને-આઠે અંગ સહિત (નમસ્કાર)
✉	**પત્રાંક ૧૭૭**	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને** **તા.૧૧-૧૨-૧૮૯૦**
૫૧૪૪	ગ્રહાયેલા	ग्रह् । ગ્રહણ કરાયેલા
૫૧૪૫	જય પમાશે	जी । प्र+आप् । વિજય મળશે, જીત થશે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉ **પત્રાંક ૧૭૮ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૨-૧૨-૧૮૯૦**

૫૧૪૬ સ્પષ્ટ ધર્મ આપવો ખુલ્લંખુલ્લા-ચોખ્ખો ધર્મબોધ આપવો

પૃ.૨૫૪

૫૧૪૭ યથાયોગ્ય જિજ્ઞાસાપણું જોઈએ તેવી જિજ્ઞાસા

૫૧૪૮ આ સંતની આ પોતે સત્પુરુષની; આગળ લખી તે વાત

✉ **પત્રાંક ૧૭૯ કોને ? તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૦ થી તા.૧૨-૧૨-૧૮૯૦ દરમ્યાન**

૫૧૪૯ ઉપશમ ભાવ કર્મોના ઉપશમથી આત્મામાં પ્રગટ થતો ભાવ, આત્માને કર્મો સત્તામાં હોવા છતાં થોડા સમય માટે તેના ઉદયનો સર્વથા અભાવ, શાંત ભાવ

૫૧૫૦ સોળ ભાવનાઓ તીર્થંકર નામકર્મ બંધાય તેવી ૧૬ કારણભાવના, શ્વે.આમ્નાયમાં ૨૦ સ્થાનક. દર્શનવિશુદ્ધિ, વિનયસંપન્નતા, શીલવ્રતમાં અનતિચાર, અભીક્ષ્ણ જ્ઞાનોપયોગ, સંવેગ, શક્તિતઃ ત્યાગ, શક્તિતઃ તપ, સાધુસમાધિ, વૈયાવૃત્તિ, અરિહંતભક્તિ, આચાર્યભક્તિ, બહુશ્રુતભક્તિ, પ્રવચનભક્તિ, આવશ્યક અપરિહાણિ, સન્માર્ગ પ્રભાવના, પ્રવચન વાત્સલ્ય

૫૧૫૧ ભૂષિત भूष् । શોભિત, શોભાયમાન, સજ્જ

૫૧૫૨ મત્સર ભાવ मद्+सरन् । જલન, દુષ્ટતા; ઈર્ષા, દ્વેષ, અદેખાઈ, ક્રોધ, પર સંપત્તિની અસહિષ્ણુતા. મહાવીર સ્વામીના મરીચિના ભવમાં "ધર્મ ત્યાં પણ છે, અહીં પણ છે" તેવો ભાવ

૫૧૫૩ ક્ષાયિક ભાવ કર્મોના ક્ષયથી થતો ભાવ

૫૧૫૪ નિયમા नि+यम् । નિશ્ચયે અવશ્ય હોય તે, નિયમ, નક્કી, ચોક્કસ, પ્રાકૃત-અર્ધમાગધી ભાષામાં નિયમ માટે વપરાતો શબ્દ

✉ **પત્રાંક ૧૮૦ શ્રી સોભાગભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૫-૧૨-૧૮૯૦**

૫૧૫૫ કચવાયાનું कच् । મનમાં મૂંઝાયા, દિલગીર થયા

૫૧૫૬ નિયમન नि+यम् । નિયંત્રણ, મર્યાદા, કાબૂ, વ્યવસ્થા

૫૧૫૭ ખુમારી મસ્તી, નશો, ઘેન, ખુમાર

૫૧૫૮ અમરવરમય અભેદ ભાવ, પ્રભુ પ્રભુ લય, આત્મામય, પરમાત્મામય અમર=ઈન્દ્ર; સોનું; ૩૩ કે ૩૩ કરોડ; ચિરંજીવી, અવિનાશી; પારો

૫૧૫૯ રામ હૃદે વસ્યા સમ્યક્દર્શન થયું, આત્મા આત્મા થઈને બેઠો

૫૧૬૦ અનાદિના ખસ્યાં અનાદિકાળનાં આવરણ દૂર થયાં

૫૧૬૧ સુરતિ ઈ૦ હસ્યાં ધ્યાનવૃત્તિ, ઊંડું એકતાન, મુખમુદ્રા, ચિત્તપ્રસન્નતા, બ્રહ્મ એકાકારતા, યાદ, જાગૃતિમય આત્મરમણતાની પ્રસન્નતા, ખૂબ આનંદ ને સુખ, લગની, સૂધ

૫૧૬૨ સ્યાદ્વાદ स्यात्+वद् । અનેકાંતવાદ; દરેક વસ્તુને એકથી વધારે બાજુ — ધર્મો હોય છે તે બધાને લક્ષમાં રાખીને કોઈ એક અપેક્ષાપૂર્વક બોલવું

૫૧૬૩ આ ક્ષેત્રે જન્મેલો આ ભરતક્ષેત્રે જન્મેલો; ૫ ભરત-૫ ઐરાવત-૫ મહાવિદેહ એ ૧૫ ક્ષેત્રો કર્મભૂમિનાં છે જ્યાંથી મોક્ષે જવાય, બાકીની ૩૦ અકર્મભૂમિમાંથી ન જવાય

૫૧૬૪ આ કાળનો જન્મેલો આ અવસર્પિણી કાળના ૫મા આરામાં જન્મેલો

૫૧૬૫ સર્વથા सर्व+थाल् । સર્વ પ્રકારે, બધી રીતે, બિલકુલ, સંપૂર્ણતઃ

૫૧૬૬ મહાવિદેહ આપણે રહીએ છીએ તે જંબુદ્વીપનું ભરતક્ષેત્ર છે. જંબુદ્વીપમાં ઐરાવત અને મહાવિદેહ ક્ષેત્ર પણ છે. સૌથી મોટાં અને વચ્ચે રહેલાં મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ૩૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

		વિજય (ભાગ-પ્રદેશ) છે, જ્યાં ૨૦ તીર્થંકર સદા-સર્વદા હોય જ છે અને જ્યાંથી યોગ્ય જીવો કાયમ મોક્ષે જઈ શકે છે.
પૃ.૨૫૫		
૫૧૬૭	જંબુસ્વામી	મહાવીર સ્વામીના ૫ મા ગણધર સુધર્માસ્વામીના શિષ્ય; ૨૧મા કામદેવ
૫૧૬૮	સુધર્મા સ્વામી	મહાવીર સ્વામીના ૫ મા ગણધર, તેમનાં રચેલાં આગમ હાલ છે.
૫૧૬૯	મિથ્યાત્વ	मिथ् । મિથ્યાપણું, મિથ્યાદર્શન, સમ્યક્ત્વ-સમકિત ન હોવું તે. કુદેવ, કુગુરુ, કુધર્મને માને તે; જોડનો ભાવ, દેહ અને આત્મા જુદો છે તેવું ભાન ન હોવું તે, મુખ્ય ૫ પ્રકાર : અભિગ્રહિક, અનાભિગ્રહિક, આભિનિવેશિક, સંશય, વિનય
૫૧૭૦	શ્રીફળ	નાળિયેર, ઉત્તમ ફળ
૫૧૭૧	સચોડી	સંચોડી, સપૂચી, સમૂળગી, તદન, બિલકુલ, બધી, સ-ચોટી=શિખા સહિત; ચોટ વાગે તેવી; પ્રેરણા સહિત, પહોળાઈ સહિત
૫૧૭૨	નાળિયેરી	नारिकेल । नालिकेर । નાળિયેરનું ઝાડ-વૃક્ષ
૫૧૭૩	પસંદ	प्र+सद् । ગમે, ચૂંટે, સ્વીકારે
૫૧૭૪	નાપસંદ	અણગમતું, અસ્વીકાર
૫૧૭૫	આનો	आ=સમન્તાત્=ચારેબાજુથી, આત્માનો; આપ્તપુરુષનો, પરમકૃપાળુદેવનો
૫૧૭૬	સંગ	सस्ज् । સંયોગ, સત્સંગ, સંબંધ, સોબત-સહવાસ
૫૧૭૭	નિર્ભય	निर्+भी । ભય વિના, નીડર, ૭ પ્રકારના ભયરહિત : આ લોકનો, પરલોકનો, અકસ્માતનો, ચોરીનો, આજીવિકાનો, રોગનો-વેદનાનો અને મરણનો
	પત્રાંક ૧૮૧	**શ્રી છોટાલાલભાઈ માણેકચંદભાઈને** **તા. ૨૦-૧૨-૧૮૯૦**
૫૧૭૮	સમતા	સમત્વ, સામ્યભાવ, સામાયિક
૫૧૭૯	અંતરની ઊર્મિઓ	લાગણીઓ-સંવેદનો; અંતઃકરણ-મનના ધર્મ તે શોક અને મોહ
૫૧૮૦	અસમતા	વિષમતા, અસમત્વ, સમતાનો અભાવ, પક્ષપાત
૫૧૮૧	પૂર્વ પ્રકૃતિ	આગલાં કર્મો, આગળની કર્મપ્રકૃતિ, પહેલાંના વિશિષ્ટ પ્રકારનાં કર્મ
	પત્રાંક ૧૮૨	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૨૪-૧૨-૧૮૯૦**
૫૧૮૨	ઉદ્‌ગાર	શબ્દ, બોલ, ઉચ્ચાર, ધ્વનિ; થૂંક, કફ, ઓકેલી ચીજ
૫૧૮૩	યોગ્યતા	પાત્રતા, લાયકાત,એક પદાર્થનો અન્ય પદાર્થ સાથેનો યોગ્ય સંબંધ
૫૧૮૪	સત્યુગ	સત્ જુગ, ૪ યુગમાં ૧લો સત્યયુગ
૫૧૮૫	માયિક સંપત્તિ	લૌકિક-દુન્યવી-સાંસારિક-માયાવી-પ્રપંચથી ભરેલી સંપત્તિ-લક્ષ્મી
૫૧૮૬	નિર્વાણમાર્ગ	निर्+वा । મોક્ષમાર્ગ, અંતનો માર્ગ, ચોક્કસ માર્ગ, નિશ્ચલ માર્ગ, મુક્તિમાર્ગ
૫૧૮૭	દૃઢ ઈચ્છા	સ્થિર-મજબૂત-અટળ-પાકી-મક્કમ ઈચ્છા
૫૧૮૮	ચરણસેવન	चर्+सेव् । પાદસેવન-નવધા ભક્તિમાં ૪થો પ્રકાર; આજ્ઞાપાલન
પૃ.૨૫૬		
૫૧૮૯	મહાંધકારવાળા	ખૂબ અંધકાર-અજ્ઞાનવાળા
૫૧૯૦	કારણયુક્ત	કાર્યની ઉત્પત્તિ માટે, જરૂરવશાત્; વ્યથા સાથે
	પત્રાંક ૧૮૩	**કોને ?** **તા. ૨૫-૧૨-૧૮૯૦**
૫૧૯૧	આનંદમૂર્તિ	आ+नन्द्+मुर्च्छ् । આનંદની મૂર્તિ-પ્રતિમા-સ્વરૂપ
૫૧૯૨	સત્સ્વરૂપ	सत्+स्व+रूप । સત્ય પ્રશસ્ત-પરમાત્મ-વિદ્યમાન સ્વરૂપ, સત્‌ની વિશેષતા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૧૯૩	અભેદભાવે	ભેદરહિતપણે, એકરૂપ થઈને, અદ્વૈતતાથી
૫૧૯૪	નમસ્કાર	नम्+असुन्+कार । નમન, વંદન, અભિવાદન, હાથ જોડવા, માથું નમાવવું
૫૧૯૫	પરમ જિજ્ઞાસા	શ્રેષ્ઠ, ઉત્કૃષ્ટ, પરમ તત્ત્વ-મોક્ષને જાણવાની તીવ્ર ઈચ્છા
૫૧૯૬	અપૂર્વ	પૂર્વ કદી ન બનેલું હોય તેવું; અવનવું
૫૧૯૭	પૂર્વાનુપૂર્વ	અનુક્રમ, પરિપાટી
૫૧૯૮	વાસના	वास् । પૂર્વના સંસ્કારોથી થયેલી મક્કમ કામના, મિથ્યાજ્ઞાનજન્ય સંસ્કાર, અજ્ઞાન, લોકની, દેહની, શાસ્ત્રની એમ ૩ પ્રકારે વાસના, ધર્મનાં ખોટા સ્વરૂપને ખરું જાણવું તે. (ઉપદેશ છાયા ૧૦, પૃ.૭૧૮)
૫૧૯૯	મહાપુરુષના યોગે	આ મહાપુરુષ પોતે – પરમકૃપાળુદેવના સત્સંગે, યોગે, જોગવાઈએ
૫૨૦૦	પર્યંત	સુધી-લગી; અંત-છેવટ-સમાપ્તિ-અવસાન; સીમા-કિનારો, વ્યાસ-પરિધિ
૫૨૦૧	મિથ્યાનામધારી	ખોટું-અસત્ય-અવાસ્તવિક નામ ધારણ કરનાર, નામ 'જૂઠા' જીવ 'સાચો'
✉	**પત્રાંક ૧૮૪**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૨૬-૧૨-૧૮૯૦**
૫૨૦૨	અભેદ ભક્તિએ	એકરૂપ થઈને, પરાભક્તિએ, અભિન્ન ભાવે, જુદાઈ વિના
૫૨૦૩	યોગ્ય વખતે	અવસર આવ્યે, યોગ્ય સમયે
૫૨૦૪	આધાર	आ+धृ । આશ્રય, ટેકો
૫૨૦૫	નિમિત્ત માત્ર	नि+मिद् । નિમિત્ત કારણ, યોગ માત્ર, ફક્ત
૫૨૦૬	નિષ્ઠા	नि+स्था । વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા, ભક્તિ, વફાદારી
✉	**પત્રાંક ૧૮૫**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨-૧-૧૮૯૧**
૫૨૦૭	હૃદય ભરાઈ આવ્યું છે	હૈયું-દિલ-અંતઃકરણ શોકગ્રસ્ત થયું છે, ભારે થયું છે, લાગી આવ્યું છે, શોકની લાગણીથી ડૂમો ભરાઈ ગયો છે
✉	**પત્રાંક ૧૮૬**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૫-૧-૧૮૯૧**
૫૨૦૮	આનંદવૃત્તિ	આત્માના આનંદ વિચાર-વલણ-નિજાનંદમાં
૫૨૦૯	માર્ગાનુસારી	આત્મજ્ઞાની પુરુષની નિષ્કામ ભક્તિ અબાધાએ પ્રાપ્ત થાય એવા ગુણોવાળા જીવ
૫૨૧૦	સૂઝતું નથી	દેખાતું નથી, નજરે પડતું નથી, સમજાતું નથી
પૃ.૨૫૭	**પત્રાંક ૧૮૭**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૦-૧-૧૮૯૧**
૫૨૧૧	વદ ૦))	અમાસ, વદ-કૃષ્ણપક્ષમાં ચંદ્રની કળા ઘટતી ઘટતી છેલ્લે દિવસે શૂન્ય
૫૨૧૨	દેશ	दिश् । વિભાગ, અંશ; ક્ષેત્ર, પ્રદેશ; વિષય-વાત-બાબત, અંગ, સ્થાન, મૂળ વતન-ઉપયોગ જ્યાંથી સ્ફુરે છે તે આઠ રુચક પ્રદેશો; જેનાથી આગળ-પાછળ, ઉપર-નીચે, ઉત્તર-દક્ષિણ વગેરેનું જાણપણું થાય તે દેશ
૫૨૧૩	કણબી	कुटुम्बिक । ખેડૂત-પટેલ-પાટીદાર; સૌરાષ્ટ્રના વીરપર પાસેના ગામના અને ચાબખાથી જાણીતા ભોજા ભગતજી, ઈ.સ.૧૭૮૪-૧૮૪૯, નિરક્ષર, ૧૨ વર્ષ સુધી દૂધ ઉપર, પછી ગિરનારના સાધુનો સત્સંગ, ૧૨ વર્ષ 'सोऽहम्' ના જાપ પછી થયેલું જ્ઞાન
૫૨૧૪	કોળી	कौलिक । પ્રાચીન કૌલ જાતિમાંથી ઊતરી આવેલી જ્ઞાતિ, નિરાંત નામના કોળી ભગત – 'નૂગરાને નવ જડે આરો', જેવા પ્રખ્યાત પદની રચના
૫૨૧૫	જનમંડળ	લોકસમુદાય
૫૨૧૬	અપિશ્વાન	અ-પિછાણ, ઓળખાણ ન હોવી, અપરિચય, ઓળખાણ ન થવું-ન પડવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૨૧૭	સાર્થક	સિદ્ધિ, કૃતાર્થતા, સફળતા; સફળ, કૃતાર્થ
૫૨૧૮	યોગી	युज् । પરમ યોગ્યતાવાળા
૫૨૧૯	નિરંજન પદ	કર્મ આંજી ન શકે તેવું પદ તે મોક્ષપદ, જિનપદ, નિજપદ, પરમાત્મપદ
૫૨૨૦	બૂઝનારા	बुध् । બોધનારા, સમજનારા, પિછાણનારા
૫૨૨૧	નિરંજન	निर्+अञ्जन । શુદ્ધાત્મા
૫૨૨૨	અકળ ગતિ	अ+कल् । કળી ન શકાય તેવી ગતિ, ઓળખી ન શકાય તેવી દશા
૫૨૨૩	આ ભૂમિકા	આ જમીન, સ્થળ; પાયરી; પ્રસ્તાવના; મંઝિલ; અભિનય
૫૨૨૪	ઉપાધિની શોભાનું	જંજાળની પીડા-આપદા-પંચાતની શોભાનું-સૌંદર્યનું-પ્રતિમાનું-આબરૂનું
૫૨૨૫	સંગ્રહસ્થાન	જ્યાં દેશ-વિદેશની, જાતભાતની જોવા-જાણવા યોગ્ય વસ્તુઓ એકઠી કરી હોય તે સ્થળ, મ્યુઝિયમ
	પત્રાંક ૧૮૮	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૨-૧-૧૮૯૧**
૫૨૨૬	કહેવા રૂપ હું	હું=બ્રહ્મ=આત્મા. હ ઉ મ્ । હું જ્ઞાનસ્વરૂપ છું. પરિપૂર્ણ પરમાત્મા આ શરીરમાં રહેલો છે અને બુદ્ધિમાં પ્રતિબિંબિત બનીને 'હું' રૂપે સ્ફુરે છે, આમ 'હું બ્રહ્મ છું' એમ કહેવાય. વેદાંત મુજબ, આ છેવટનું સત્ય. (વાંચો પત્રાંક ૧૮૭) માટે 'હું'ને નમસ્કાર. આ એક જ વાત વિવિધ રૂપે કહેનારાં આ ૪ મહાવાક્ય : अहं ब्रह्मास्मि । યજુર્વેદ : હું બ્રહ્મ છું : તત્ત્વનિષ્ઠ મહર્ષિ યાજ્ઞવલ્ક્ય प्रज्ञानं ब्रह्म । ઋગ્વેદ : બ્રહ્મ શુદ્ધ જ્ઞાનમય છે : શ્રુતર્ષિ મહીદાસ ઐતરેય तत्त्वमसि । સામવેદ : તું જીવ તે જ બ્રહ્મ છે : શ્રુતર્ષિ ઉદ્દાલક આરુણિ अयमात्मा ब्रह्म । અથર્વવેદ : આ આત્મા જ બ્રહ્મ છે : ઋષિ માંડૂક્ય
પૃ.૨૫૮	**પત્રાંક ૧૮૯**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૫-૧-૧૮૯૧**
૫૨૨૭	અલખનામ	અલક્ષ્ય (આત્મા-પરમાત્મા)નાં નામની, આત્મા-બ્રહ્મની
૫૨૨૮	ધુનિ	धू । ધૂન, ધૂણી
૫૨૨૯	મગન	મગ્ન, લીન, ડૂબેલા, મશગુલ; રાજી
૫૨૩૦	ભયા	થયું
૫૨૩૧	દિયા	દીવો; આપ્યું
૫૨૩૨	સુરત	सु+रम् । ધ્યાન, બ્રહ્મ સાથે એકતારતા, લગની, સુરતા; સારી રીતે રત
૫૨૩૩	અગમ ઘર	ઈશ્વરનું ઘર, પોતાનો આત્મા જ, "ઈશ્વર શુદ્ધ સ્વભાવ", આત્મસિદ્ધિ ગાથા-૭૭
૫૨૩૪	ડેરા	તંબૂ, છાવણી, ઘર, મુકામ, વાસ; તદ્રૂપ થઈ જવું તે
૫૨૩૫	દરશ્યા	दृश् । જોયા, દર્શન કર્યા
૫૨૩૬	અલખ દેદારા	અલક્ષ્ય-પરમાત્માના દિદાર, દર્શન, દેખાવ, ચહેરો-મુખ, કાંતિ, સાક્ષાત્
	પત્રાંક ૧૯૦	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૮-૧-૧૮૯૧**
૫૨૩૭	પૂર્વાપર	पूर्व+अपर । આગળ પાછળ
૫૨૩૮	અસમાધિરૂપ	અસ્વસ્થતા, અસ્વસ્થતાનું સ્વરૂપ
૫૨૩૯	શિક્ષા	शिक्ष् । શીખ, શિખામણ, સજા
૫૨૪૦	ઉત્તરકાળે	પછીના-પાછલા સમયમાં
	પત્રાંક ૧૯૧	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૯-૧-૧૮૯૧**
૫૨૪૧	પ્રશ્નવ્યાકરણ	દ્વાદશાંગીમાં ૧૧મું પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર-આગમ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૨૪૨ હાલમાં — હમણાં, તાજેતરમાં, અત્યારે

૫૨૪૩ હરિજન — હરિને ભજનારા, સત્સંગી, હરિભક્ત

૫૨૪૪ દુર્લભ — दुर्+लभ् । મહામુશ્કેલીએ મળે તેવો

૫૨૪૫ ભ્રાંતિ — भ्रम् । ભ્રમ, ભ્રમણા, મિથ્યા જ્ઞાન; મોહ, ખોટો ખ્યાલ; અસદ્આરોપ
વેદાંતમાં ૫ પ્રકારે : ભેદ-કર્તૃત્વ-સંગ-વિકાર અને સત્યત્વ ભ્રાન્તિ

૫૨૪૬ તે પરમકૃપાળુ — પરમકૃપાળુદેવ પોતે જ

પત્રાંક ૧૯૨ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૩-૧-૧૮૯૧

૫૨૪૭ આયુષ્યમાન — आयुस्+मत् । આયુષ્ય ધરાવતું, જીવંત; જીવનરક્ષક

૫૨૪૮ પત્તામાં — પોસ્ટકાર્ડમાં, પાનાંમાં

૫૨૪૯ તજવીજ — તપાસ, કોશિશ, વ્યવસ્થા, ગોઠવણ

૫૨૫૦ ભક્તિદશાનુયોગે — આદર-પ્રેમ-વફાદારી-આશ્રયની લગનીની હાલતના એક પછી એક આવતા પ્રસંગને લીધે; ભક્તિ-પ્રેમવશાત્

૫૨૫૧ માથેની ટૂંક — કવિતાની પહેલી ટૂંક, ટૂક, તૂક

૫૨૫૨ ફકીરી — ફકીરપણું, ત્યાગ-વૈરાગ; દરિદ્રાવસ્થા

૫૨૫૩ દિલગીરી — નાખુશી, અપ્રસન્નતા, શોકાતુરતા

૫૨૫૪ અધિકાધિક — अधि+क । વધુ ને વધુ, બહુ બહુ, ખૂબ ખૂબ

૫૨૫૫ વર્ધમાન કરવા — वृध् । વધારવા, વધારો કરવા

પૃ.૨૫૯

૫૨૫૬ લખી વાળવું — લખી નાખવું, લખી દેવું, લખવું

૫૨૫૭ નિષ્કારણ — निस्+कृ । કારણ-હેતુ-વિના

૫૨૫૮ સમવાય કારણ — सम्+अव+इ । અભેદ-ઉપાદાન, કાર્ય અભિન્ન કારણ, સમવાય સંબંધથી રહેલું કારણ. દા.ત.દ્રવ્ય અને ગુણનો કે વસ્ત્ર અને તાંતણાનો સંબંધ

૫૨૫૯ કીર્તિત — कृत् । પ્રખ્યાત, પ્રસિદ્ધ

૫૨૬૦ સાધ્ય કરવા — साध् । પ્રાપ્ત કરવા

૫૨૬૧ મનન — मन् । વિચાર, અનુમાન, ચિંતન

૫૨૬૨ સત્શાસ્ત્ર — अस् । सत्+शास्+ष्ट्रन् । સત્ જેમાં રહેલું છે તે શાસ્ત્રો

૫૨૬૩ સત્કથા — अस् । सत्+कथ् । સત્ જેમાં રહેલ છે તે કથા-વાર્તા

૫૨૬૪ સદ્વ્રત — अस्+सत्+वृ । સત્ પ્રાપ્ત થાય તેવાં વ્રત, શ્રાવકનાં બાર વ્રત

૫૨૬૫ નિમિત્તમાત્ર — नि+मिद् । કારણ-હેતુ-ઉદ્દેશ-યોગ-શુકન ફક્ત. ઉપાદાન કારણ પ્રત્યે નિમિત્ત (નિશ્ચયે) ખરેખર કાંઈ ન કરનારું (અકિંચિત્કર) હોવાથી નિમિત્તમાત્ર

પત્રાંક ૧૯૩ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૬-૧-૧૮૯૧

૫૨૬૬ આશ્રમ મૂકી દેવાનું — ગૃહાશ્રમ મૂકી-છોડી દેવાનું

પત્રાંક ૧૯૪ મુનિ શ્રી લલ્લુજીને તા.૧૧-૧-૧૮૯૧ થી તા.૯-૨-૧૮૯૧ દરમ્યાન

૫૨૬૭ ભાવ અપ્રતિબદ્ધતા — અનાસક્તિ; લોક-સ્વજન-દેહાભિમાન-સંકલ્પવિકલ્પના પ્રતિબંધ વિના

૫૨૬૮ ચરણારવિંદ — चर्+अर+विद् । ચરણકમળ, પાદપંકજ

૫૨૬૯ સ્વચ્છંદ — स्वन्+च्छन्द । મનમાન્યું કરનાર, ગુરુની આજ્ઞા વિના સ્વેચ્છાએ કરનાર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૨૬૦		
૫૨૭૦	**आणाओ धम्मो आणाओ तवो ।** આજ્ઞાનું આરાધન એ જ ધર્મ, એ જ તપ (શ્રી આચારાંગ સૂત્ર)	
૫૨૭૧	મોટા પુરુષો	તીર્થંકર દેવો, આચાર્ય ભગવંતો, ગણધરદેવો, કેવળી ભગવંતો, જ્ઞાની પુરુષો
૫૨૭૨	પ્રધાન	प्र+धा । મુખ્ય
૫૨૭૩	પ્રતિબદ્ધતા	प्रति+बध् । બંધન લોક-સમાજનું, કુટુંબનું, હું આવો-તેવોનું, સારા-માઠા વિચારનું
૫૨૭૪	ઉપશમ	उप+शम् । શાંત ભાવ, નિવૃત્તિ, વિરામ
૫૨૭૫	ખોજ	શોધ, તપાસ, ખોળ
૫૨૭૬	વિકલ્પ	वि+क्लृप् । તફાવત, સંશય, કલ્પના, વિરુદ્ધ આચાર, ભ્રાંતિજ્ઞાન
	પત્રાંક ૧૯૫	**કોને ? તા.૧૧-૧-૧૮૯૧ થી તા.૯-૨-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૫૨૭૭	વિકલ્પ	કંઈપણ પ્રવૃત્તિ કરવાનો અપૂર્ણ, અનિર્ધારિત, સંદેહાત્મક અધ્યવસાય
૫૨૭૮	ચિંતના	चिन्त् । ચિંતા, વિચાર, ધ્યાન, સંભારવું
પૃ.૨૬૧	**પત્રાંક ૧૯૬**	**મુનિ શ્રી લલ્લુજીને તા.૧૫-૨-૧૮૯૧**
૫૨૭૯	મુ-પણે	मुन् । મુનિપણે
૫૨૮૦	સર્વસંગ	બધા પ્રકારના સંગ
૫૨૮૧	છેદાયો	छिद् । નાશ પામ્યો
૫૨૮૨	કર્ત્તવ્ય કરવા	कृ । યોગ્ય કાર્ય, ફરજ
૫૨૮૩	પ્રતિબંધ	प्रति+बन्ध् । બંધનકર્તા, રોકનાર, વિઘ્ન
૫૨૮૪	ઉદાસીન ભાવે	उद्+आस् । અનાસક્ત ભાવે
૫૨૮૫	સામાને	संमुख । સામેના પક્ષને-વ્યક્તિને-સંઘને, સામે આવેલાને, વિરુદ્ધના
૫૨૮૬	રુચિકર	रुच्+कृ । ખુશીથી સમજી શકે તેવા, ઈચ્છા, પસંદ પડે તેવા
	પત્રાંક ૧૯૭	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૭-૨-૧૮૯૧**
૫૨૮૭	જ્ઞાનના 'પરોક્ષ-અપરોક્ષ' વિષે	ઇન્દ્રિયની સહાયથી થતું જ્ઞાન તે પરોક્ષ જ્ઞાન, મતિ-શ્રુત જ્ઞાન; ઇન્દ્રિયની સહાય વિના કેવળ આત્મા દ્વારા જ્ઞાન થાય તે પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન
૫૨૮૮	સુધાની ધારા પછીનાં કેટલાંક દર્શન	સુધારસ વરસે પછીનાં આત્મદર્શન, વધતી જતી-બળવત્તર બનતી જતી જ્ઞાનધારાનો અનુભવ
૫૨૮૯	અસંગતા	સંગ-સંબંધ રહિતતા, અનાસક્તપણું-અનાસક્તિ
૫૨૯૦	ઉપાધિયોગ	જંજાળના સંજોગમાં
૫૨૯૧	ભગવત્	भग+वत् । ભગવાન
૫૨૯૨	પડદો	આંતરો, ઓઝલ
૫૨૯૩	વાટે ન કરી શકાય	રવાના ન કરાય, રસ્તે ન પડાય, રસ્તે ચાલતો ન કરાય
૫૨૯૪	સમાગમ	सम्+आ+गम् । સત્સંગ, મેળાપ
૫૨૯૫	રોધ	रुध् । અવરોધ, અટકાવ, અડચણ, રુકાવટ; કિનારો
	પત્રાંક ૧૯૮	**મુનિ શ્રી લલ્લુજીને તા.૧૯-૨-૧૮૯૧**
૫૨૯૬	સર્વ પ્રકારના કામભોગ	કામવાસના સહિત પાંચે ઇન્દ્રિયના વિષયોની ઇચ્છા
૫૨૯૭	સમવયી પુરુષો	સમાન વયના આત્માઓ
૫૨૯૮	સમગુણી પુરુષો	સમાન ગુણવાળા આત્માઓ
૫૨૯૯	સાક્ષાત્કાર	साक्षात्+कृ । પ્રત્યક્ષ-પ્રગટ-ખુલ્લું-નજરોનજર કરવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૩૦૦	પરિચર્યન	परि+चर् । સેવન, પરિચર્યા
૫૩૦૧	કાળે કરીને	સમય જતાં, ધીમે ધીમે
૫૩૦૨	સજીવન મૂર્તિ	દેહધારી મહાત્મા
૫૩૦૩	સુલભબોધિપણું	સહેલાઈથી સમ્યક્‌દર્શન મળે તેવું, સહજમાં સમ્યક્‌દર્શન થઈ શકે તેવું
૫૩૦૪	વિઘ્નભૂત	वि+हन्+भू । અંતરાયભૂત, નડતરરૂપ-હરકતરૂપ-બાધારૂપ, ખલેલમય
૫૩૦૫	શ્રેયસ્કર	प्रशस्य+ईयसुन् । કલ્યાણકારક, હિતકર, શુભકારક, મંગલકરણ
૫૩૦૬	સત્‌નો માર્ગ	સત્યનો-મુનિનો-પરમાત્માનો માર્ગ

પૃ.૨૬૨

૫૩૦૭	મિથ્યા ધર્મવાસના	ધર્મ મેળવવાની લગનીની ખોટી રીત; આ લોક, પરલોકમાં સુખી થવાની ઇચ્છા; દેહ તે હું માની પુષ્ટ-સુંદર કરવો; લોકવાસના, દેહવાસના અને શાસ્ત્રવાસના= શોખથી શાસ્ત્રઅધ્યયન
૫૩૦૮	વિષયાદિકની પ્રિયતા	ઇન્દ્રિયના વિષયો પ્રત્યેનો પ્રેમ
૫૩૦૯	પ્રિય કરવા જેવું	પ્રેમ-પ્રીતિ-આસક્તિ-વ્હાલ કરવા જેવું
૫૩૧૦	સુજ્ઞ	सु+ज्ञा । ડાહ્યા, ચતુર, વિદ્વાન

પત્રાંક ૧૯૯   શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને   તા.૧૯-૨-૧૮૯૧

૫૩૧૧	ધર્મને રૂપે મિથ્યા વાસનાઓ	ધર્મને-ના નામે લોક-દેહ-શાસ્ત્રની મિથ્યા વાસનાઓ
૫૩૧૨	નિત્ય પ્રતિ અવકાશ લઈ	દરરોજ થોડો સમય મેળવી-ફાળવી, નવરાશ મેળવી
૫૩૧૩	નિવૃત્તિ	નિરાંત, ફુરસદ, સંસારની ઉપાધિમાંથી દૂર થઈ એકાંતવાસ સેવવો
૫૩૧૪	પરિચય	परि+चि । ઓળખાણ, અભ્યાસ; ચારે તરફથી એકઠું કરવું-વીણવું

પત્રાંક ૨૦૦   શ્રી મણિલાલ સો.ને   તા.૧૦-૨-૧૮૯૧ થી ૧૦-૩-૧૮૯૧ દરમ્યાન

૫૩૧૫	વચનાવલી	વચનોનો સમૂહ, હાર; સંખ્યાનો સમૂહ; પ્રતિજ્ઞાઓની પંક્તિ-હાર-માળા પ્રતિજ્ઞાની સીડી, પરંપરા; કોલનો સમૂહ
૫૩૧૬	સત્‌સુખ	સાચું-સારું-યથાર્થ સુખ, આત્માના અસ્તિત્વનાં ભાસનું સુખ
૫૩૧૭	અનંતાનુબંધી કષાય	અનંત સંસાર (જન્મ-મરણ) કરાવે, સમ્યક્ત્વ ન થવા દે તેવો કષાય
૫૩૧૮	જ્ઞાનીની ઇચ્છા	જ્ઞાનીની આજ્ઞા
૫૩૧૯	જિનાગમાદિ	જિનેશ્વર કથિત શાસ્ત્ર વગેરે
૫૩૨૦	આસક્તિ	आ+सञ्ज् । પ્રીતિ, મોહ, અતિશય લગની, ચાહ, અનુરક્તિ

પૃ.૨૬૩

૫૩૨૧	પરીક્ષિત રાજા	અર્જુનજીના પુત્ર અભિમન્યુના પુત્ર પરીક્ષિત, હસ્તિનાપુરના રાજા જેના સમયમાં કળિયુગનો આરંભ થયો
૫૩૨૨	શુકદેવજી	શિવે પાર્વતીને જ્ઞાનવાર્તા આપી ત્યારે આગલા જન્મમાં જેણે પોપટ રૂપે સાંભળી લીધી, શિવ મારવા દોડ્યા તો જે વ્યાસપત્નીના ઉદરમાં પેસી ગયા, શિવ પણ ત્યાં ૧૨ વર્ષ સુધી રાહ જોઈ રહ્યા, આખરે વિષ્ણુએ સમાધાન કરાવતાં શુકદેવ નામે અવતર્યા, આજન્મ બ્રહ્મચારી, રંભાના મોહિત કરવાના પ્રયત્ન છતાં નિશ્ચલ, પરીક્ષિત રાજાને ૭ દિ' ભાગવતશ્રવણ દ્વારા આત્મજ્ઞાન કરાવનાર વ્યાસપુત્ર
૫૩૨૩	નિજ છંદે	પોતાના-અંગત ઇચ્છા-મરજી અભિપ્રાય મુજબ
૫૩૨૪	પરિશ્રમ	परि+श्रम् । તકલીફ, મહેનત, થાક, કલેશકારક પ્રયાસ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૩૨૫	**અંતર્મુહૂર્ત**	अन्तर्+हुर्च्छ् । ૨ સમયથી માંડીને ૪૮ મિનિટમાં ૧ સમય ઓછો
૫૩૨૬	**પરોક્ષ**	पर+अक्ष । અજ્ઞાત, અપરિચિત, અપ્રત્યક્ષ

પૃ.૨૬૩

૫૩૨૭	**અધિકારી**	હકદાર, સ્વામી, યોગ્ય, જેનો આશ્રય કરાય તે
૫૩૨૮	**જ્ઞાનમાર્ગની શ્રેણી**	જ્ઞાનમાર્ગની સીડી, નિસરણી
૫૩૨૯	**ગુપ્ત તત્ત્વને**	ગૂઢ તત્ત્વને, છૂપાયેલાં-સંતાડેલા તત્ત્વને, આત્મતત્ત્વને
૫૩૩૦	**અભય**	પરમાત્મા; આત્મનિષ્ઠ; ભયરહિત, નિર્ભય
૫૩૩૧	**ઈતિ શિવમ્**	इ+क्तिन् । शो+वन् । આ પ્રકારે શુભ-મંગળ-કલ્યાણ-મોક્ષ થાય છે

પત્રાંક ૨૦૧ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૨૬-૨-૧૮૯૧

૫૩૩૨	**કેવળ નિર્વિકાર**	ખરેખર-આખું નિર્વિકાર-ફેરફાર વિનાનું
૫૩૩૩	**પરબ્રહ્મ**	નિર્ગુણ નિરુપાધિક બ્રહ્મ, પરમાત્મા, પ્રભુ, સર્વોત્કૃષ્ટ, ચિદાત્મા, ઈશ્વર, પરમ તત્ત્વ; અથર્વવેદનું એક ઉપનિષદ્
૫૩૩૪	**પ્રેમમય**	પરાભક્તિ
૫૩૩૫	**પરમાનંદ**	પરમ-ઉત્કૃષ્ટ આનંદ
૫૩૩૬	**નિરંજનદેવ**	શુદ્ધાત્મદેવ, શુદ્ધ ચૈતન્ય મહારાજ, શુદ્ધાત્મા
૫૩૩૭	**પ્રભાત**	प्र+भा । પરોઢ, સવાર
૫૩૩૮	**અનુગ્રહતા**	अनु+ग्रह् । મહેરબાની, અનુકૂળતા, કૃપા, ઉપકાર; સ્વીકાર
૫૩૩૯	**મહીની મટુકી**	દહીંની માટલી
૫૩૪૦	**શ્રીમદ્ ભાગવત**	ઈસુની ૭મી સદી આસપાસ શ્રીકૃષ્ણજીવન વિષેનું સંસ્કૃતમાં પુરાણ
૫૩૪૧	**સહસ્રદળ કમળ**	હજાર પાંખડીવાળું કમળ
૫૩૪૨	**માધવ**	मधु+अण् । मा+धवा । મધુવંશના શ્રીકૃષ્ણ; લક્ષ્મીપતિ વિષ્ણુ, વૈશાખ માસ
૫૩૪૩	**આદિ પુરુષ**	आदि+पुर्+कुषण् । નારાયણ, હિરણ્યગર્ભ, પરમાત્મા
૫૩૪૪	**પુરાણપુરુષ**	पुरा+नी । पुर्+कुषण् । પરમાત્મા; વિષ્ણુ; કેવળજ્ઞાની
૫૩૪૫	**ઉલ્લાસ**	उद्+लस् । પ્રકાશ, હર્ષ, આનંદ; કોઈ ગ્રંથનો અમુક ભાગ
૫૩૪૬	**ગ્રાહક**	ग्रह् । ગ્રહણ કરનાર, ઘરાક
૫૩૪૭	**મથીને**	मथ् । વલોવીને, મંથન કરીને

પૃ.૨૬૪

૫૩૪૮	**ઉન્મત્ત**	उद्+मद् । પાગલ, ગાંડુ, ઉદ્ધત, નશામાં ચકચૂર, મસ્તાન
૫૩૪૯	**ચાહીને**	જાણી જોઈને, જાણીબુઝીને, ઈરાદાપૂર્વક
૫૩૫૦	**અંતર્ધાન**	अन्तर्+धा । તિરોધાન, દૃશ્ય પદાર્થનું અદૃશ્ય થવું
૫૩૫૧	**લક્ષણના ધારક**	લક્ષણ ધરાવનારા
૫૩૫૨	**વિકટ વાસ**	મુશ્કેલ મુકામ, વિકરાળ સ્થાન
૫૩૫૩	**નિવાસ**	રહેવાનું, રહેઠાણ
૫૩૫૪	**હરિઈચ્છાએ**	સદ્ગુરુદેવ પસાયે-કૃપાએ
૫૩૫૫	**હર્યાફર્યાની વૃત્તિ**	(આત્મામાં જ) હરવાની-ફરવાની રુચિ કે આજીવિકા-જીવન
૫૩૫૬	**ભેદનો પ્રકાશ**	રહસ્યનો, મર્મનો, ભેદાભેદ જ્ઞાનનો પ્રકાશ, પ્રસિદ્ધિ, પ્રાકટ્ય, પ્રગટપણું
૫૩૫૭	**મણિને**	પ.પૂ.શ્રી સોભાગ્યભાઈના પુત્ર મણિલાલભાઈને

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૩૫૮	માયાનો મોહ	ધન-દોલત-ઈન્દ્રજાળ-જ્ઞાનની શક્તિનો મોહ-સ્નેહ
૫૩૫૯	પૂર્ણપદોપદેશક કક્કો	મોક્ષપદનો ઉપદેશ મળે તેવી રીતે કક્કાવાર ગોઠવણી
૫૩૬૦	ઢાળ	ગાવાની ઢબ
૫૩૬૧	રાગ	ગાવાની રીત
૫૩૬૨	ભક્તિ	भज् । ભજન, ભગવત્પ્રેમ
૫૩૬૩	સર્વોપરી	સૌથી ચડિયાતું, શ્રેષ્ઠ
	પત્રાંક ૨૦૨	**શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈને** **તા. ૨૬-૨-૧૮૯૧**
૫૩૬૪	પરમાર્થ માટે	પરમ તત્ત્વ, પરમ-ઉત્તમ પુરુષાર્થ-મોક્ષ માટે
૫૩૬૫	વહાલપ	પ્રેમ, વહાલ
પૂ.૨૬૫	**પત્રાંક ૨૦૩**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા. ૨૭-૨-૧૮૯૧**
૫૩૬૬	સત્સ્વરૂપ	सत्+स्व+रूप् । સત્=ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રૌવ્યયુક્ત, સ્વરૂપ=સ્વ દ્રવ્ય પર્યાય
	પત્રાંક ૨૦૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૩-૩-૧૮૯૧**
૫૩૬૭	ભોમ	भौम । મંગળવાર, મંગળ ગ્રહ
૫૩૬૮	ભક્તિ-ભરિત	भज्+भर् । ભક્તિ ભરેલું, ભક્તિની ભાત-ડિઝાઈન ભરેલું
૫૩૬૯	ઈશ્વરેચ્છા	પ્રારબ્ધ, નિયતિ, ભવિતવ્યતા
૫૩૭૦	અંતરમાં સમજી રાખજો	મનમાં રાખશો
૫૩૭૧	વહાલું	પ્રિય, ગમતું, પસંદ પ્યારું
૫૩૭૨	ખંભાત	શ્રી સ્તંભન તીર્થ પાર્શ્વનાથ, મંદિરોનું નગર, જૂનું બંદર, પ્રભુશ્રીજી દીક્ષાભૂમિ, પૂ.અંબાલાલભાઈની જન્મભૂમિ, ગુજરાતમાં આણંદથી ૫૫ કિ.મી., અગાસથી ૪૦ કિ.મી., બાંધણીથી ૪૦ કિ.મી., અમદાવાદથી ૮૮ કિ.મી.
૫૩૭૩	મુમુક્ષુ	मुच्+सन्+उ । સત્સંગી, મોક્ષાભિલાષી; 'સર્વ પ્રકારની મોહાસક્તિથી મુઝાઈ એક 'મોક્ષ'ને વિષે જ યત્ન કરનાર' (પત્રાંક ૨૫૪)
૫૩૭૪	જ્ઞાનકથા	આત્મજ્ઞાન સંબંધી વાત-વાર્તા
૫૩૭૫	ઘૂમે છે	घू । ગોળ ફરે છે, મહાલે છે, મચ્યા કરે છે
	પત્રાંક ૨૦૫	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૬-૩-૧૮૯૧**
૫૩૭૬	यस्मिन्सर्वाणि भूतान्यात्मैवाभूद्विजानतः । तत्र को मोहः कः शोकः एकत्वमनुपश्यतः ॥ (ઈશાવાસ્ય ઉપનિષદ્ શ્લોક ૭)	પરમ સત્‌ને જાણનારા જે જ્ઞાની પુરુષની નજરમાં સર્વ પ્રાણી આત્મારૂપ જ બન્યા છે અને જે સર્વત્ર એકત્વનાં-પરમાત્મસ્વરૂપનાં જ દર્શન કરે છે, તેને મોહ કેવો ને શોક કેવો ? અર્થાત્ ન હોય.
૫૩૭૭	વાસ્તવિક સુખ	वस्तु+क् । આત્મવસ્તુનું-સાચું-યથાર્થ-પારમાર્થિક સુખ
૫૩૭૮	નિયત	नि+यम् । નક્કી, નિશ્ચિત, નિયોજિત; નિયમ વડે બંધાયેલ, સંયત
૫૩૭૯	ઊર્ધ્વલોક	ઊંચે; સ્વર્ગલોક, દેવલોક; મોક્ષ
૫૩૮૦	આ જગત	આ મૃત્યુલોક-માનવલોક-મધ્યલોક કે તિરછોલોક
૫૩૮૧	મોક્ષસ્થાન	સિદ્ધશિલા, સિદ્ધાલય, મુક્તિપુરી
૫૩૮૨	સર્વત્ર	સર્વ સ્થળે અને સર્વ સમયે
૫૩૮૩	માયાપૂર્વક પરમાત્માનું દર્શન છે એવું જગત	પરમાત્માએ અવિદ્યા-પ્રપંચ-ઈન્દ્રજાળ સહિત જોયું છે એવું જગત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૩૮૪ વિચારી પગ મૂકવા જેવું — વિવેક રાખીને આત્મ-વિચાર કરીને ડગલું ભરવા જેવું, રહેવા જેવું

પત્રાંક ૨૦૬ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૮-૩-૧૮૯૧

૫૩૮૫ ઘટ પરિચય — શરીર સહવાસ, મનનો મહાવરો-ઓળખાણ. પ્રવાહી ગળતાં ગળામાંથી થતો અવાજ; ઘટ=ઘડો; શરીર; ઘટ્ટ; હૃદય-મન; ખોટ-ઘટાડો; કુંભક પ્રાણાયામ; પરિચય=સહવાસ, ઓળખાણ, મહાવરો. કુંભ રાશિના સોભાગભાઈ વિષે; યોગાભ્યાસમાં અનુભવાતી એક અવસ્થા (૪માંથી)

૫૩૮૬ રિવાજ — ધારો, પ્રથા, ચાલ

૫૩૮૭ દીન માત્ર — ધર્મ માત્ર-માત્ર ધર્મ; ગરીબ-લાચાર; દાસાનુદાસ

પૃ.૨૬૬ પત્રાંક ૨૦૭ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૧૦-૩-૧૮૯૧

૫૩૮૮ કોઈ જાતની ક્રિયા — સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, પૂજા, પડિલેહણ વગેરે કોઈપણ ધાર્મિક ક્રિયા

૫૩૮૯ ઉથાપવામાં — उद्+स्था । કાઢી નાખવામાં, ન માનવામાં, ઊલટાવવામાં, બદલી નાખવામાં

૫૩૯૦ પ્રારંભ — प्र+आ+रभ् । શરૂઆત

૫૩૯૧ હેતુભૂત — કારણભૂત, આશયવાળી, ઉદ્દેશિત

૫૩૯૨ વૈતાલીય અધ્યયન — શ્રી સૂયગડાંગજી સૂત્રનું ૨જું અધ્યયન જેમાં કર્મક્લેશ તોડવાનો બોધ, ૧લા ઉદ્દેશમાં ઋષભ પ્રભુએ ૯૮ પુત્રોને આપેલ બોધ, ૨જા ઉદ્દેશમાં ૮ મદ – વિષયના ત્યાગનો, ઉપસર્ગ સહન કરવાનો બોધ અને ૩જા ઉદ્દેશમાં રાત્રિભોજન ત્યાગ બોધ તથા બોધિબીજ-સમકિતનું મહત્ત્વ છે

૫૩૯૩ મતભેદવાળાં પ્રાણી — જુદી માન્યતાવાળા જીવ

૫૩૯૪ પરત્વે — સંબંધમાં, બાબતમાં, વિષે

૫૩૯૫ પરિણમે — परि+नम् । નીપજે, પરિણામ પામે, ફલિત થાય

૫૩૯૬ વાચના — वच् । પુસ્તકનું મૂળ લખાણ-પાઠનું પઠન કરવું-કરાવવું તે

૫૩૯૭ કષાય — कष्+आय । રાગ-દ્વેષ, કર્મોની ખેતી; કળિયુગ; કસાયેલો સ્વાદ

૫૩૯૮ મંદત્વ — मन्द् । મંદતા, ધીમાશ

૫૩૯૯ ભવ્ય — भू । મોક્ષના અધિકારી, વહેલા-મોડા પણ મોક્ષે જઈ શકે તેવા જીવ

૫૪૦૦ અભવ્ય — अ+भू । ક્યારેય મોક્ષે ન જઈ શકે તેવા જીવ

૫૪૦૧ મિથ્યાદૃષ્ટિ — मिथ्+दृश् । મિથ્યાત્વી

૫૪૦૨ સમ્યક્દૃષ્ટિ — સમકિતી

૫૪૦૩ સુલભબોધિ — સહેલાઈથી ધર્મ-બોધ પ્રાપ્ત થાય, સહજમાં સમ્યક્દર્શન થાય તેવા

૫૪૦૪ દુર્લભબોધિ — મહા મુશ્કેલીએ ધર્મ-બોધિ પ્રાપ્ત થાય તેવા

૫૪૦૫ તુચ્છસંસારી — અતિ અલ્પ સંસારી, થોડાક જ ભવ બાકી હોય તેવા

૫૪૦૬ અધિકસંસારી — વધુ સંસારી, ઘણા ઘણા ભવ બાકી હોય તેવા

૫૪૦૭ જણાય — ખબર પડે

૫૪૦૮ અનુપમ — જેની ઉપમા-સરખામણી નથી એવું, સર્વોત્તમ

૫૪૦૯ જોગ બનવો — સંજોગ હોવો, મેળ પડવો

૫૪૧૦ 'સત્'ને બતાવનાર 'સત્' — આત્માના અસ્તિત્વનું ભાન કરાવનાર, સદ્‌ગુરુ, સંત

૫૪૧૧ ગુણધર્મ — વસ્તુસ્વભાવથી પ્રાપ્ત થયેલ મૂળ લક્ષણ, સ્વભાવ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૨૯૭	**પત્રાંક ૨૦૮**	**કોને ?**	**તા.૧૦-૩-૧૮૯૧**
૫૪૧૨	એકાંત ખંડન	માત્ર મતનું તોડી પાડવું	
૫૪૧૩	એકાંત મંડન	માત્ર મતનું સ્થાપન, માંડવો	
૫૪૧૪	નયની સત્તા	અધિકાર, વિદ્યમાનતા; અભિપ્રાય-દૃષ્ટિબિંદુની હાજરી-અસ્તિત્વ	
૫૪૧૫	દુભાવવું નહીં	દૂભવવું, અપ્રસન્ન કરવું નહીં, મનદુઃખ પહોંચાડવું નહીં	
✉	**પત્રાંક ૨૦૯**	**કોને ?**	
૫૪૧૬	ગમે તે નામે	नम् । કોઈપણ નામ-સ્મરણ-સંભાવના-વિકલ્પ દ્વારા नामन् । म्ना+मनिन् । શબ્દ, સંજ્ઞા જેના દ્વારા કોઈપણ વ્યક્તિ-સમૂહ કે વસ્તુનું જ્ઞાન થાય તે રીતે	
૫૪૧૭	ગમે તે આકારે	आ+कृ । કોઈપણ આકારે	
૫૪૧૮	પ્રકાશ્યું છે	प्र+काश् । પ્રસિદ્ધ કર્યું છે, પ્રગટ-સુસ્પષ્ટ કર્યું છે	
૫૪૧૯	પ્રતીત કરવા યોગ્ય	प्रति+इ । વિશ્વાસ-ખાતરી-સમજ-જ્ઞાન-સિદ્ધ કરવા યોગ્ય	
૫૪૨૦	અનન્ય પ્રેમે	જેના જેવો બીજો પ્રેમ નથી તેવો, સર્વોત્કૃષ્ટ પ્રેમપૂર્વક	
૫૪૨૧	અવિચ્છિન્ન	ત્રુટક નહીં તેવી, સતત, ધારાવાહી, અવિરત, અવિકલ	
૫૪૨૨	સત્-ચિત્-આનંદસ્વરૂપ	બ્રહ્મ, પરમાત્મા; આત્માના ત્રણે વિધાયક લક્ષણ રૂપે	
૫૪૨૩	પરમ તત્ત્વ	અંતિમ-શાશ્વત તત્ત્વ, બ્રહ્મ	
૫૪૨૪	પુરુષોત્તમ	પુરુષોમાં-આત્માઓમાં ઉત્તમ; વિષ્ણુ; કૃષ્ણ; તીર્થંકર; કેવળજ્ઞાની	
૫૪૨૫	સિદ્ધ	सिध् । મુક્ત, ભગવાન	
૫૪૨૬	ઈશ્વર	ईश् । પરમેશ્વર, સ્વામી, માલિક, મહાદેવ	
૫૪૨૭	નિરંજન	निर्+अञ्जन् । નિર્દોષ, નિર્લેપ, પરમાત્મા, સિદ્ધ	
૫૪૨૮	અલખ	अ+लक्ष् । અલક્ષ્ય, અજ્ઞેય, બ્રહ્મ	
૫૪૨૯	પરબ્રહ્મ	અનાદિ અનંત તરીકે કહેવાતું સૃષ્ટિના આદિ કારણરૂપ પરમ તત્ત્વ, પરમાત્મા	
૫૪૩૦	પરમાત્મા	પરમ આત્મા, ભગવાન, પરમેશ્વર, તીર્થંકર ૫+૨+૪॥+૮+૪॥=૨૪	
૫૪૩૧	પરમેશ્વર	પરમ ઈશ્વર, પરમાત્મા, ભગવાન, પરમેશ, જિનેન્દ્ર ભગવાન	
૫૪૩૨	ભગવત	भगवत् । ભગ=ઐશ્વર્ય, વીર્ય, યશ, શ્રી, જ્ઞાન અને વૈરાગ્યવંત ભગવંત	
✉	**પત્રાંક ૨૧૦**	**મુનિશ્રી લલ્લુજી**	**તા.૧૦-૩-૧૮૯૧**
૫૪૩૩	દર્શિત છે	दृश् । દેખાય છે, દેખાડેલ છે, પ્રગટ કરેલ છે, સમજાવેલ છે	
૫૪૩૪	સદ્‌વૃત્તિ	સત્‌ની વૃત્તિ, શુભ વૃત્તિ, સાચી-સારી વૃત્તિ	
૫૪૩૫	વિશેષે કરી	वि+शिष्+कृ । ખાસ કરીને, વધારે	
૫૪૩૬	ધર્મજીવ	धृ+जीव् । ધર્મ પ્રાપ્ત કરવો-કર્યો છે તેવા જીવ, ધર્મરૂપ જીવનવાળા, ધર્મિષ્ઠ	
૫૪૩૭	દાસ	दास् । સેવક, નોકર, અનુચર, ગુલામ, ભૃત્ય	
૫૪૩૮	જૂનું મૂકયા વિના	અનાદિ કાળનું ચાલ્યું આવતું ગૃહીત મિથ્યાત્વ મૂકયા વિના, સત્પુરુષ મળ્યા પહેલાનું માની રાખેલું બધું છોડ્યા વિના	
૫૪૩૯	પ્રાપ્તિ	प्र+आप् । લાભ, મળતર	
૫૪૪૦	સ્મૃતિ	स्मृ । સ્મરણ, યાદ; વિવેક અને જાગૃતિ	
✉	**પત્રાંક ૨૧૧**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૧૦-૩-૧૮૯૧**
૫૪૪૧	સુગમ	सु+गम् । સહેલાઈથી સમજાય તેવું	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૪૪૨	આવરણતમ	आ+वृ+तमस् । આવરણ રૂપી અંધારું-અંધકાર-તિમિર
૫૪૪૩	અજવાળારૂપ	उद्+ज्वल् । પ્રકાશરૂપ, ઊજાસરૂપ
પૃ.૨૬૮		
૫૪૪૪	વ્યતિરિક્ત	वि+अति+रिच् । જુદું, અલગ કરેલું, અળગું
૫૪૪૫	પર	આઘે, દૂર; પારકું; બીજું; પછીનું; શ્રેષ્ઠ; પીંછું; ઉપર
૫૪૪૬	મતિ	मन् । માન્યતા, બુદ્ધિ, મત
૫૪૪૭	બંધવરૂપ	बन्धु । ભાઈ-બંધુ જેવા, વીર સ્વરૂપ-મહાવીર સ્વરૂપ
૫૪૪૮	રક્ષકરૂપ	रक्ष् । રખેવાળ જેવા, રામ રૂપે
૫૪૪૯	સમ્યક્ પ્રકારે	સાચી રીતે, રૂડી રીતે
૫૪૫૦	નિર્ગ્રંથ પ્રવચન	જિન પ્રવચન, વીતરાગ
૫૪૫૧	સમસ્ત દ્વાદશાંગી	सम्+अस् । બારેબાર આગમ, આખેઆખા ૧૨ અંગ
૫૪૫૨	ષટ્ દર્શન	છ યે દર્શન-જૈન, બૌદ્ધ, સાંખ્ય, ન્યાય-વૈશેષિક, પૂર્વમીમાંસા, ઉત્તરમીમાંસા
૫૪૫૩	સંભારજો	सम्+स्मृ, स्मार् । યાદ કરજો, સ્મરજો
૫૪૫૪	બાધ કરે એવા	વસ્તુની પ્રતીતિ થવા છતાં વસ્તુના મિથ્યાપણાનો નિશ્ચય થાય તે તેનો બાધ, પ્રતિબંધ, હરકત, અડચણ કહેવાય એવા
૫૪૫૫	વૃત્તિનો લય	वृत्+ली । વૃત્તિની લીનતા, વિરામ, એકતાર
૫૪૫૬	ગુપ્ત રીતે	गुप् । છાની રીતે
૫૪૫૭	મંત્ર	मन्त्र् । રહસ્ય; મનને તારે તે; જાપના અક્ષર-શબ્દ; સદ્‌ગુરુએ આપેલા શબ્દો
૫૪૫૮	વખત ગાળજો	સમય-વખત પસાર કરજો, વિતાવજો, કચરો કાઢી શુદ્ધ કરજો
	પત્રાંક ૨૧૨	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈને તા.૨૪-૨-૧૮૯૧ થી તા.૧૦-૩-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૫૪૫૯	કામ	कम् । વાંચ્છા, ઈચ્છા; પાંચ ઈન્દ્રિયના વિષય
૫૪૬૦	મુમુક્ષુ વૈ.	વૈજનાથ યોગી
૫૪૬૧	પદનો	આત્મપદનો-મોક્ષપદનો
૫૪૬૨	સાક્ષાત્કાર	આત્મ-અનુભવ, આત્મદર્શન
૫૪૬૩	જોગ્ય	યોગ્ય
૫૪૬૪	પૂર્વકાળમાં	પહેલાના સમયમાં-ભવમાં
૫૪૬૫	ઉત્તર દિશામાં વિચરવા વિષે	કૃપાળુદેવના નેપાળના રાજકુમાર તરીકેના ભવ સંબંધી
૫૪૬૬	ક્વચિત્	ક્યારેક
૫૪૬૭	ગ્રહી રાખેલી	પકડ કરી રાખેલી, પકડી રાખેલી
૫૪૬૮	સિદ્ધિયોગાદિ	અણિમા, મહિમા, લઘિમા, ગરિમા, ઈશિતા, વશિતા, પ્રાપ્તિ અને પ્રાકામ્ય
૫૪૬૯	રિદ્ધિયોગાદિ	બુદ્ધિ, ચારણક્રિયા, વિક્રિયા, તપ, મન-વચન-કાયબળ, ઔષધિ વગેરે
૫૪૭૦	મલિન	मल् । મેલવાળી, અશુદ્ધ, અસમ્યક્
૫૪૭૧	સત્‌મૂર્તિ	સત્ નીતરતી મૂર્તિ, મૂર્તિમાન સત્પુરુષ
૫૪૭૨	બાહ્ય લક્ષ	ઉપલક દૃષ્ટિ-ધ્યાન
૫૪૭૩	અપૂર્વ સ્નેહ	પહેલાં કદી ન કર્યો હોય તેવો પ્રેમ, ક્યારેય ન રાખ્યો હોય તેવો સ્નેહ
૫૪૭૪	ઘડી એક આયુષ્ય	घटिका+आयुस् । થોડીક વાર, થોડુંક આયુષ્ય, ૨૪ મિનિટની ૧ ઘડી
૫૪૭૫	વિટંબના	वि+डम्ब् । મુશ્કેલી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૪૭૬	**સંગતિ**	सम्+गम् । સંગ, સોબત, સહવાસ, ઐક્ય, સંયોગ, મેળ, પૂર્વાપર સંબંધ
૫૪૭૭	**માંડ્યો**	मण्ड् । શરૂ કર્યો
૫૪૭૮	ચરણરજ	चर्+रज् । પગની ધૂળ
પૃ.૨૬૯	**પત્રાંક ૨૧૩**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૪-૩-૧૮૯૧**
૫૪૭૯	આ લોક	આ મૃત્યુલોક-માનવલોક-તિચ્છો લોક; આ જગત, આ જનતા, આ દુનિયા
૫૪૮૦	ઝાંઝવાના પાણી	झंझावात । મૃગજળ, પાણીનો આભાસ
૫૪૮૧	તૃષા છિપાવવા	તરસ મટાડવા
૫૪૮૨	દીન	લાચાર, ગરીબ, રાંક
૫૪૮૩	અતુલ ખેદ	જેની તુલા-સરખામણી ન થઈ શકે તેવો શોક, સંતાપ, દિલગીરી, થાક
૫૪૮૪	જ્વરાદિક રોગ	તાવ વગેરે રોગ
૫૪૮૫	કેવળ	માત્ર, ફક્ત, સાવ, છેક; એકમાત્ર, અનન્ય, શુદ્ધ
૫૪૮૬	અલ્પ	થોડી, થોડીક
૫૪૮૭	એક અંશ	સ્હેજ પણ, જરાક જેટલી, અંશ માત્ર
૫૪૮૮	પૂર્ણકામતા	પૂર્ણકૃત્યતા, પૂર્ણકર્ત્તવ્ય, કૃતકૃત્યતા, કૃતાર્થતા
૫૪૮૯	સમર્થતા	सम्+अर्थ । સામર્થ્ય, શક્તિ, સક્ષમતા, અર્થ-અભિપ્રાયની એકતા-સમાનતા
૫૪૯૦	સ્પૃહા	ઈચ્છા, અપેક્ષા, તૃષ્ણા, દરકાર, પરવા
૫૪૯૧	ઉન્મત્તતા	ઉન્માદ, ગાંડપણ, ચિત્તભ્રમ
૫૪૯૨	પોતાપણું	આપોપું, આત્મત્વ
૫૪૯૩	ત્રિલોકના નાથ	ત્રણ લોકના નાથ-ધણી-પતિ, પરમેશ્વર, અરિહંત, તીર્થંકર
૫૪૯૪	અટપટી દશા	અઘરી-જટિલ-મુશ્કેલ-ગૂંચવણભરેલી દશા-હાલત-હાલ
૫૪૯૫	એક સમય	આંખના પલકારાનો અસંખ્યાતમો ભાગ
૫૪૯૬	કેવળ અસંગપણું	માત્ર વીતરાગતા, દેહાદિક સંબંધ-રાગાદિક ભાવથી પર
૫૪૯૭	પુરુષપુરાણ	સૌથી પ્રાચીન-પુરાણા પુરુષ, ઋષભદેવ ભગવાન; પુરાણમાં પ્રશંસિત પુરુષ
૫૪૯૮	ભેદ	भिद् । ફરક, તફાવત; રહસ્ય
૫૪૯૯	વિશેષ	वि+शिष् । વધુ, વધારે, ખાસ, અસાધારણ
૫૫૦૦	અધીન	વશ, તાબેદાર, આધીન
૫૫૦૧	દુર્ઘટપણું	दुर्+घट् । દુઃસંભવતા, મેળવવું અશક્યવત્
૫૫૦૨	સ્તવીએ છીએ	स्तु । સ્તુતિ-પ્રશંસા કરીએ છીએ
પૃ.૨૭૦		
૫૫૦૩	ઈશ્વરી ઈચ્છા	નિયતિ
૫૫૦૪	અંતર-ઈચ્છા	અંતરની-મનની ઈચ્છા, વચગાળાની-અંતરાલકાળની ઈચ્છા, શુભેચ્છા; મનોકામના, અંતઃકરણની અપેક્ષા, રુચિ, અરજ, દશા, અંતર-દશા
૫૫૦૫	કર્તવ્યરૂપ	કરવા યોગ્ય, ફરજ જેવું, ફરજ સમાન, ફરજરૂપે
૫૫૦૬	પારમાર્થિક વાત	સ્વાભાવિક-પરમાર્થથી આવેલી-પરમાર્થથી થનાર-સત્ય વાત
૫૫૦૭	ત્રિકાળિક	ભૂત-ભવિષ્ય અને વર્તમાન એ ત્રણે કાળની
૫૫૦૮	લક્ષે નથી	લક્ષ-ધ્યાન-તપાસ-વિચાર-નિશાન પણ નથી, લક્ષે ય નથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૫૦૯	'વેદાંતગ્રંથ પ્રસ્તાવના'	વેદાંતનો પરિચય આપતું પુસ્તક
	પત્રાંક ૨૧૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૫-૩-૧૮૯૧**
૫૫૧૦	અભેદ દશા	અદ્વૈત દશા-દ્વન્દ્વાતીત દશા
૫૫૧૧	જગતની રચના	માયા, પ્રપંચનું સ્વરૂપ-બંધારણ
૫૫૧૨	અહંરૂપ ભ્રાન્તિ	હું દેહ છું, વાણિયો છું, જૈન છું, ગૃહી છું એવી ભ્રમણા
૫૫૧૩	નિશ્ચય વાર્તા	નક્કી વાત, ખાતરીપૂર્વકનું કથન-હકીકત, પારમાર્થિક વાત
૫૫૧૪	બિચારાં	દુઃખી, લાચાર, ઉપાય વિનાનાં
૫૫૧૫	મોહાંધ	મોહ-અજ્ઞાનથી અંધ-આંધળાં
૫૫૧૬	પરમ કરુણા	ઘણી કરુણા-દયા, ઉત્કૃષ્ટ દયા, પહેલી દયા, છેવટની દયા
૫૫૧૭	હે નાથ	હે સ્વામી, માલિક; સંન્યાસીની અટક
૫૫૧૮	ગતિમાં	દશામાં-માર્ગમાં-મતિમાં
૫૫૧૯	પ્રબોધશતક	વેદાંતનું પુસ્તક
૫૫૨૦	તૃણવત્	તૃણ સરખું-જેવું, ખડતુલ્ય, તણખલા જેવું, તરણાના તોલે
૫૫૨૧	વિભૂતિરૂપે	वि+भू। દિવ્ય-અલૌકિક શક્તિ, સંપત્તિ-ઐશ્વર્ય; મહત્ત્વ; ભસ્મ
	પત્રાંક ૨૧૫	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૮-૩-૧૮૯૧**
૫૫૨૨	પાઠીને	पठ्। વાચનારને, ગોખનારને, પાઠ કરનારને
૫૫૨૩	મનમાનતી	મનગમતી, મનમાન્ય, મનપસંદ
૫૫૨૪	વનવાસ	વનમાં વસવું તે
૫૫૨૫	અંતર્વૃત્તિ	અંતર્ વૃત્તિ, આંતરિક વલણ
૫૫૨૬	સર્વોત્તમ પ્રજ્ઞા	સર્વોત્તમ બુદ્ધિ, ડહાપણ-શાણપણ, અક્કલ, વિદ્વત્તા
૫૫૨૭	ઓથ	આશરો, મદદ
પૃ.૨૭૧	**પત્રાંક ૨૧૬**	**કોને ?**
૫૫૨૮	એકાકી	एक+आकिनच्। એકલું, નિરાધાર
૫૫૨૯	અનેકાકી	એકલું નહીં, બહુ કે એકથી વધુ, અનેક હોય તેવું
૫૫૩૦	સુવર્ણ	સોનું
૫૫૩૧	કુંડલ	કાને પહેરવાનું એક ઘરેણું
૫૫૩૨	કડાં	હાથનાં ઘરેણાં
૫૫૩૩	સાંકળાં	પગનું ઘરેણું
૫૫૩૪	બાજુબંધાદિક	હાથનું ઘરેણું વગેરે
૫૫૩૫	પર્યાયાંતર	વિશેષ ગુણ બદલાતાં, રૂપાંતર, પર્યાયનો ફેર-ભેદ
૫૫૩૬	સત્તા	અસ્તિત્વ, અધિકાર
	પત્રાંક ૨૧૭	**શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૧૦-૨-૧૮૯૧ થી તા.૨૩-૨-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૫૫૩૭	વિકટ વાટેથી	વિકરાળ-ભયંકર-મુશ્કેલ-દુર્ગમ-રસ્તે-રીતે
૫૫૩૮	બીડું છું	પરબીડિયામાં (કવર) મૂકી બંધ કરું છું
૫૫૩૯	તન્મય ભક્તિ	તે મય, તે રૂપ, તદાકાર, તલ્લીન ભક્તિ
૫૫૪૦	એકતાર સ્નેહ	એકરસ-તાર-ચિત્તવાળો સ્નેહ
૫૫૪૧	આવરણ	आ+वृ। આચ્છાદન, વિઘ્ન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૫૪૨	આણવું પડે	દૂરથી લાવવું પડે
૫૫૪૩	દીનતા	ગરીબાઈ, કંગાલિયત, દુઃખિયારાપણું, દીનત્વ
૫૫૪૪	ગોપાંગના	ગોપી, ગોવાળણ
૫૫૪૫	જડભરતજી	આંગિરસના પુત્ર, યોગી
૫૫૪૬	આખ્યાયિકા	કથા, પૌરાણિક કથન
૫૫૪૭	દશા	મન-ચિત્ત, હાલત, સ્થિતિ, અવસ્થા
૫૫૪૮	વિદેહી	અશરીરી, કૈવલ્ય પામેલી
૫૫૪૯	અંતકાળે	મરણકાળે
૫૫૫૦	પ્રવાહ	प्र+वह् । એક રીતની ગતિ, પરંપરા, ત્રુટક ન થાય તેવો
૫૫૫૧	સુગમ ઉપાય	સહેલો ઉપાય
૫૫૫૨	જડતો નથી	મળતો નથી
પૃ.૨૭૨		
૫૫૫૩	પરમ પીયૂષ	શ્રેષ્ઠ અમૃત; પહેલું; છેવટનું; ઘણું; સંલગ્ન અમૃત
૫૫૫૪	બળવત્તર	વધુ બળવાન
૫૫૫૫	હૃદયગત	હૃદયમાં રહેલું, આંતરિક
૫૫૫૬	અમારી સત્તા	અમારો અધિકાર
૫૫૫૭	અનુદ્યમી	પુરુષાર્થ રહિત, મહેનત વિના
૫૫૫૮	અહંપણું	અસ્મિતા
૫૫૫૯	ઈશ્વરાર્પણ	ભગવાનને ખાતે, હરિની ઈચ્છા, ઈશ્વરને અર્પણ; શુદ્ધ સ્વભાવમય
૫૫૬૦	વિસ્મરણ કર્યા રહેવું	ભૂલતા રહેવું
૫૫૬૧	જોઈ લઈશું	ખપી થઈશું, દ્રષ્ટાભાવ રાખીશું, સાક્ષીભાવે જોઈશું, જે થાય તે યોગ્ય
૫૫૬૨	મહંત	महत् । મોટા સાધુ, મઠાધિકારી
૫૫૬૩	નિરપેક્ષ	निर्+अप+इक्ष् । આકાંક્ષા રહિત, નિઃસ્પૃહ
૫૫૬૪	શબ્દે	શબ્દથી-માં; એક શબ્દ પણ
૫૫૬૫	અવધારજો	अव+धृ । નક્કી કરજો, ધ્યાનપૂર્વક તપાસજો
૫૫૬૬	મૂકી દેવો	मुच् । છોડી દેવો
૫૫૬૭	આધીન ભક્તિ	વશ થઈ જાય-તાબે થઈ જાય તેવી ભક્તિ
૫૫૬૮	સમ્મતિ	सम्+मत् । માન્યતા, કબૂલાત-અનુમતિ
૫૫૬૯	અંતરથી ઊગી	ખરેખર મનમાં જે લાગ્યું-ઊગ્યું તે
૫૫૭૦	આકુળ	ગભરાયેલા, ગભરાટવાળા
૫૫૭૧	નિર્બળ	બળ વગરના
૫૫૭૨	ઈચ્છાપૂર્ણ	મરજીથી, ઈચ્છા સહિત
પૃ.૨૭૩	**પત્રાંક ૨૧૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૩-૩-૧૮૯૧**
૫૫૭૩	અધિષ્ઠાન	अधि+स्था । મુખ્ય સ્થાન, આધાર, સત્તા-પ્રભાવ
૫૫૭૪	અકથ્ય	अ+कथ् । ન વર્ણવેલું, ન કહી શકાય તેવું
૫૫૭૫	મૂંગાની શ્રેણે	બોલી ન શકે તેવી રીતે; શ્રી પરથી શ્રયે, શ્રયણે, શ્રેણે=આશ્રયે, આધારે મૂંગાના આશ્રયે-આધારે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૫૭૬	બાળજીવ	અજ્ઞાની જીવ
૫૫૭૭	શાશ્વતરૂપે	સનાતન-નિત્ય-અમર રૂપે
૫૫૭૮	જોગ જીવ	યોગ્ય જીવ
૫૫૭૯	કહેણીથી	કહાણી-કહેવાની રીત-દોષ-લોકાપવાદથી
૫૫૮૦	શરણાપન્ન	शरण+आ+पद् । શરણમાં આવેલા
૫૫૮૧	બાહ્યશૈલી	બહારની-બહાર રહેલી લખવાની રીત, ઢબ
૫૫૮૨	અંતર્શૈલી	અંદરની રીતે
૫૫૮૩	વિચક્ષણ	वि+चक्ष् । નિષ્ણાત, હોશિયાર, સાવધાન, દીર્ઘદર્શી, વિદ્વાન
૫૫૮૪	ખરાબે વહાણ ચઢવું	પાણીથી ઢંકાયેલા ખડક (ખરાબો) પર વહાણનું ચઢવું; બરબાદ થવું
૫૫૮૫	ઉદ્દેશે	उद्+दिश् । ઈરાદાએ, હેતુસર
પૃ.૨૭૪		
૫૫૮૬	હરિ ભગવાન	વાસુદેવ-વિષ્ણુ-કૃષ્ણ-શુદ્ધાત્મા ભગવાન
૫૫૮૭	હૃદયદેશ	હૃદયપ્રદેશ
૫૫૮૮	તદાકાર	તે આકારે, તે મય
૫૫૮૯	પ્રારબ્ધકર્મનો ઉદય	જે કર્મ ફળભોગ આપવાને માટે પ્રવૃત્ત થયું હોય અને શરીરનાં બંધારણનો હેતુ હોય તે પ્રારબ્ધકર્મ
૫૫૯૦	દશા ભેદવાળી	અભેદ દશા ન હોવી તે
૫૫૯૧	શ્રીકૃષ્ણ	૮ મા વાસુદેવ, નંદ-જશોદાને ઘેર ઉછરેલા, વસુદેવ-દેવકીના પુત્ર, પાંડવોના મિત્ર, અર્જુનને શ્રી ભગવદ્ગીતા દ્વારા બોધ આપનાર
૫૫૯૨	ચર્ચશું	ચર્ચા કરીશું, ચર્ચીશું
૫૫૯૩	યોગમાર્ગ	યોગસાધનાનો માર્ગ
૫૫૯૪	દૂરંદેશી સિદ્ધિ	દૂરનું-ભવિષ્યનું જોઇ શકે તેવી સિદ્ધિ, અગમચેતી, દીર્ઘદૃષ્ટિ હોવી આંખના જોવાના વિષયક્ષેત્રની મર્યાદા કરતાં ઘણું જોઇ શકે તેવી લબ્ધિ
✉	**પત્રાંક ૨૧૯**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૬-૩-૧૮૯૧**
૫૫૯૫	દોહો	દોહરો, દુહો, માત્રાવૃત્ત, દોહા નામનો છંદ ('આત્મસિદ્ધિ' 'હે પ્રભુ' વગેરે)
૫૫૯૬	પરમાહ્લાદક	ખૂબ આનંદ આપનાર
૫૫૯૭	આશ્ચર્યક	आ+चर् । નવાઈ કરનારી, ચમત્કારિક
૫૫૯૮	નારદ ભક્તિસૂત્ર	પ્રેમભક્તિનું સર્વોત્કૃષ્ટ પ્રતિપાદન કરતું શિક્ષાશાસ્ત્ર, દેવર્ષિ નારદ કે કોઇ મહાત્મા કૃત ૮૪ સૂત્રો, પરમાત્માનું જ્ઞાન કરાવે તે નારદ અને સૂત્ર એટલે દોરો, જેમાં ઘણા ટૂંકાં રહસ્ય વાક્યો પરોવાયાં હોય. કુલ ૯ નારદ થયા છે.
૫૫૯૯	મહર્ષિ નારદજી	દેવર્ષિ નારદ, બ્રહ્માના માનસપુત્ર, આજીવન બ્રહ્મચારી, વિષ્ણુના પરમ ભક્ત; ધર્મશાસ્ત્ર, તીર્થસ્થળ, સંગીત એમ ત્રણ વિષય પર ૩ ગ્રંથના રચયિતા
પૃ.૨૭૫	**પત્રાંક ૨૨૦**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૮-૩-૧૮૯૧**
૫૬૦૦	ફાલ્ગુન	ફાગણ મહિનો, ગુજરાતી ૫ મો માસ
૫૬૦૧	જન્માક્ષર	જન્મકુંડળી
૫૬૦૨	અધિષ્ઠાન	જેમાંથી વસ્તુ ઉત્પન્ન થઇ, જેમાં તે સ્થિર રહી અને જેમાં તે લય પામી તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૬૦૩ ચૈતન્ય — આત્મા, વેદાંતી મતે ચિત્તસ્વરૂપ પરમાત્મા, જિન મતે જ્ઞાન-દર્શનયુક્ત જીવ, ન્યાયાદિ મતે આત્માના ધર્મરૂપ ચેતના, પ્રકૃતિ, જીવ

૫૬૦૪ સર્વવ્યાપક — બધે વ્યાપીને-ફેલાઈને-વિસ્તરીને રહે તે

પત્રાંક ૨૨૧ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૧-૪-૧૮૯૧

૫૬૦૫ કલ્પિત — કલ્પેલું, ખોટું, જોડી કાઢેલું

૫૬૦૬ વિ.રાયચંદ — વિનીત રાયચંદ (પોતાનું નામ આ પત્રમાં લખ્યું છે)

પત્રાંક ૨૨૨ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૫-૪-૧૮૯૧

૫૬૦૭ પોતાને શિરે — પોતાને માથે, મારે માથે, મમ મસ્તકે

૫૬૦૮ ઉપનામ — વિશેષણ, બિરુદ, તખલ્લુસ, બીજું નામ

૫૬૦૯ અતિશય — ઘણું જ

૫૬૧૦ સસ્પૃહ — સ્પૃહા સાથે, ઈચ્છાવાન, તૃષ્ણાવાન

પત્રાંક ૨૨૩ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૮-૪-૧૮૯૧

૫૬૧૧ देहाभिमाने गलिते, विज्ञाते परमात्मनि ।
यत्र यत्र मनो याति तत्र तत्र समाधयः ॥ શ્રી શંકરાચાર્યજી કૃત દૃગ્દૃશ્યવિવેક, શ્લોક ૨૦

હું કર્તા, હું મનુષ્ય, હું સુખી, હું દુઃખી એ વગેરે પ્રકારથી રહેલું દેહાભિમાન તે જેનું ગળી ગયું છે અને સર્વોત્તમ પદરૂપ પરમાત્માને જેણે જાણ્યો છે, તેનું મન જ્યાં જ્યાં જાય છે ત્યાં ત્યાં તેને સમાધિ જ છે.

પૃ.૨૭૬

૫૬૧૨ પરાભક્તિ — આત્મા અને પરમાત્માનું એક થઈ જવું, નવધા ભક્તિમાં છેલ્લી

૫૬૧૩ પરમ મહાત્મ્યા — ઉત્તમ માહાત્મ્ય-મહિમા-મહત્ત્વ જેનું છે તેવી ગોપાંગનાઓ, ગોપીઓ

૫૬૧૪ નિરંજન — સિદ્ધ, અરૂપી, અમૂર્ત, કર્મોનાં અંજન વિનાના

૫૬૧૫ નિર્દેહ — निर्+दिह् । દેહ, આકાર વિનાના, અરૂપી-અમૂર્ત, નિરાકાર

૫૬૧૬ દેહધારી પરમાત્મા — સદેહે પરમાત્મા, ભગવાન

૫૬૧૭ ઐક્યભાવ — એકતા; મેળ, સંપ; પરાભક્તિ, તુજ મુજ એક એવો ભાવ, એકત્વ ભાવ, પૂર્ણતાનો ભાવ, પરમાત્માનું અનુભવરૂપ ફળ

૫૬૧૮ લક્ષ્ય — लक्ष् । ધ્યેય

૫૬૧૯ પ્રશંસ્યો — प्र+शंस् । વખાણ્યો

૫૬૨૦ નિદાન — नि+दा । કારણ

૫૬૨૧ કઠણાઈ — કઠિનતા, દુઃખ, આફત, મુશ્કેલી

૫૬૨૨ અપ્રગટ કઠણાઈ — છાની-અપ્રકટ-અપ્રસિદ્ધ મુશ્કેલી-કઠિન સમય-દુર્ભાગ્ય

૫૬૨૩ સંકટરૂપ કઠણાઈ — દુઃખ-આફત રૂપ કઠિનાઈ

૫૬૨૪ અષ્ટ મહાસિદ્ધિ — ૮ મોટી સિદ્ધિ-લબ્ધિ; અણિમા, મહિમા, લઘિમા, ગરિમા, પ્રાપ્તિ, પ્રાકામ્ય, ઈશિત્વ, વશિત્વ

૫૬૨૫ નવનિધિ — પદ્મ, મહાપદ્મ, શંખ, મકર, કચ્છપ, મુકુંદ, કુંદ, નીલ, ખર્વ (મતાંતરે) પાંડુક, કાલ, મહાકાલ, મહાપદ્મ, નૈસર્પ, મનુષ્ય, શંખ, પિંગલ, રત્ન અનુક્રમે ધાન્ય, ઋતુવસ્તુ, વાસણ, કપડાં, મકાન, હથિયાર, વાજિંત્ર, ઘરેણાં આપે

૫૬૨૬ ઘટારત — ઘટતી, અસ્તિત્વમાં, ઘટવી યોગ્ય, વ્યાજબી, ઘટિતાર્થ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૬૨૭ માયા — છળ-પ્રપંચ; મમતા; ધન-દોલત; અજ્ઞાન, પ્રકૃતિ
મા=નહિ, નથી; યા=જે. જે નથી તે માયા,
मीयते अनेन इति माया । જેના વડે અનુભવ કરવાનો પદાર્થ માપમાં આવી શકે છે એટલે કે, બુદ્ધિનાં બંધનમાં આવી શકે છે તે માયા

૫૬૨૮ XXX રાજા — ઋભુ રાજા, પિતાના ઉપદેશ મુજબ ૐકાર મંત્રના અનુષ્ઠાન કરતા ઋભુ રાજાને પાર્વતીજી પ્રસન્ન થતાં વરદાન માગવાનું કહ્યું ત્યારે તેમણે 'આત્મતત્ત્વ પ્રગટ હો'ની માગણી કરેલી, તે બધું નિદાઘ મુનિને સમજાવ્યું છે.

પૃ.૨૭૭

૫૬૨૯ રાજ્યલક્ષ્મી — રાજાની લક્ષ્મી, વૈભવ, શોભા, ઐશ્વર્ય, સામ્રાજ્ય

૫૬૩૦ સ્વપ્નું — स्वप् । સ્વપ્ન, સપનું, સમણું, ખ્વાબ

૫૬૩૧ વર — વરદાન, દેવ-દેવી કે સંતે પ્રસન્ન થઇ આશા પૂરી પાડવા આપેલું વચન

૫૬૩૨ દિંગ — દંગ, છક, ચકિત

૫૬૩૩ તથાસ્તુ — तथा+अस्तु । તેમ હો, તે પ્રમાણે હો, એવું હો

૫૬૩૪ સ્વધામગત્ — સ્વર્ગે ગયા, પોતાના ધામમાં-વતનમાં ગયા-ગયેલા

૫૬૩૫ દર્શનરૂપ નથી — દેખાતો નથી, દર્શન દેતો નથી

૫૬૩૬ નિઃસ્નેહ હો — સ્નેહરહિત, સ્નેહ વિનાનો હજો

૫૬૩૭ સમભાવી — સમતાના ભાવવાળા, પોતીકાપણું, પોતાના આત્મા સમાન ગણી

પત્રાંક ૨૨૪ — કોને ? — તા.૨૭-૩-૧૮૯૧

૫૬૩૮ ઘટિત — घट् । યોગ્ય

૫૬૩૯ ભૂમિકા — भू+कै । પાયરી, મૂળ, આધાર; ચિત્તની અવસ્થા, પ્રસ્તાવના, મંઝિલ

૫૬૪૦ હાલ — અત્યારે, હમણાં; હાલત, દશા

પત્રાંક ૨૨૫ — શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને — તા.૨૮-૩-૧૮૯૧

૫૬૪૧ નિરુપાયતા — निर्+उप+अय् । લાચારી, સાધન-યુક્તિ-મહેનત-પ્રયત્ન-આરંભ વિનાના

૫૬૪૨ રાજીપો — राज् । ખુશી, રાજી, આનંદ; ચમક, શોભા

૫૬૪૩ દીનભાવ — दी । નમ્ર ભાવ, નમ્રપણે, ઉદાસીનતા, દયાર્દ્રતા, અકિંચનતા

૫૬૪૪ વીત્યે — वि+इ । વીતી ગયે, વ્યતીત થયે

પત્રાંક ૨૨૬ — શ્રી છોટાલાલભાઈને — તા.૧૧-૩-૧૮૯૧ થી તા.૮-૪-૧૮૯૧ દરમ્યાન

૫૬૪૫ વાસનાના ઉપશમાર્થે — પૂર્વના સંસ્કારોથી મક્કમ થયેલી કામનાને શાંત કરવા માટે

૫૬૪૬ કેવા જોગે — किम्+दृश् । कीदृश । મન-વચન-કાયના ક્યા પ્રકારના યોગે; કેવી યોજનાએ-જોગવાઈએ; અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ સંજોગોની સંધિથી ઉત્પન્ન થતા સમયમાં કેવી રીતે

પૃ.૨૭૮

૫૬૪૭ પ્રમાદ — प्र+मद् । આળસ, અસાવધાની, બેપરવાઇ, સ્વરૂપનું વિસ્મરણ, અનાદર

૫૬૪૮ ગાઢી પ્રતિબદ્ધતા — गाह+प्रति+बन्ध् । ઘોર-અત્યંત-ભારે-ઘટ્ટ-ઘનિષ્ઠ-સઘન-ગહન બંધન, આસક્તિ

૫૬૪૯ અપ્રમત્ત — न+प्र+मद् । સ્વરૂપનાં સ્મરણ સહિત

૫૬૫૦ ઈચ્છાને ખાતર — इष् । ઈચ્છાને માટે, ઈચ્છાનું માન રાખવા

૫૬૫૧ ઉપયોગી — उप+युज् । ઉપયોગ કરે, આચરણ કરે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉ **પત્રાંક ૨૨૭ કોને ? તા.૧૧-૩-૧૮૯૧ થી તા.૮-૪-૧૮૯૧ દરમ્યાન**

૫૬૫૨ ઉપેક્ષિત उप+ईक्ष् । અવગણવું, અનાદર કરવો, ઉદાસીન, વિરક્ત

૫૬૫૩ ઉપશમાવવા યોગ્ય उप+शम् । શાંત પાડવા-સાંત્વન આપવા યોગ્ય

✉ **પત્રાંક ૨૨૮ કોને ? તા.૧૧-૩-૧૮૯૧ થી તા.૮-૪-૧૮૯૧ દરમ્યાન**

૫૬૫૪ સદુપદેશાત્મક સત્‌ને લગતા ઉપદેશવાળા

૫૬૫૫ સહજ સ્વાભાવિક

૫૬૫૬ સંક્ષિપ્તપણાને सम्+क्षिप् । સંકોચ

૫૬૫૭ સમસ્ત सम्+अस् । સળંગ, સમગ્ર, સઘળા

૫૬૫૮ પરમાર્થમાર્ગની સંધિ મોક્ષમાર્ગનો સાંધો, સંયોગ, અણીનો વખત, બે વિશિષ્ટ સમય વચ્ચેનો સમય

૫૬૫૯ દુષ્કર કરવું दुस्+कृ । મુશ્કેલ, અઘરું, કઠિન બનાવવું

૫૬૬૦ અવગાહવું अव+गाह् । નાહવું, ડૂબકી મારવી, સ્નાન કરવું; નિમજ્જન કરવું

૫૬૬૧ બાહ્યાકાર ઉપયોગ बहिस् । આત્માકારતામાંથી ઉપયોગ બહાર કાઢવો-લેવો

✉ **પત્રાંક ૨૨૯ કોને ? તા.૧૧-૩-૧૮૯૧ થી તા.૮-૪-૧૮૯૧ દરમ્યાન**

૫૬૬૨ અસત્ વાસના મિથ્યા વાસના, ખોટી વાસના, ધર્મના ખોટા સ્વરૂપને ખરું જાણવું તે

૫૬૬૩ મલિન દર્પણને વિષે મેલા-અસ્વચ્છ અરીસામાં

૫૬૬૪ પ્રતિબિંબ દર્શન પડછાયો-પ્રતિબિંબ દેખાવું-જોવું

૫૬૬૫ મિથ્યા અભ્યાસ ખોટી-નકામી-ન કામની ટેવ

૫૬૬૬ લોકલજ્જાની ઉપેક્ષા લોકલાજની અવગણના, અનાદર, તિરસ્કાર

૫૬૬૭ મોટા કારણમાં महत्+कृ । અગત્યના કારણમાં

✉ **પત્રાંક ૨૩૦ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૨-૪-૧૮૯૧**

૫૬૬૮ ગૂઢ ગૂઢ गुह् । છાનો પણ ગહન

૫૬૬૯ ખુલાસો સ્પષ્ટતા, ચોખવટ, ભાવાર્થ, સાર

૫૬૭૦ ઉત્સુકતામય उद्+सू । આતુરતાવાળા, ઉત્કંઠિત, ઉત્સાહી, અનુરક્ત

૫૬૭૧ સ્મરણ રહેવા स्मृ । યાદ રાખવા, યાદ કરાવવા

૫૬૭૨ તણખલાના બે કટકા કરવાની ઘાસના તરણાંના બે કટકા કરવા જેટલી, સ્હેજ પણ

૫૬૭૩ સત્તા सत्+तल् । શક્તિ, બળ, માલિકી, અસ્તિત્વ, વિદ્યમાનતા; શ્રેષ્ઠતા

પૃ.૨૭૯ પત્રાંક ૨૩૧ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૫-૪-૧૮૯૧

૫૬૭૪ મહાત્મા કબીરજી ઈ.સ.૧૩૯૮-૧૫૧૮ (વિ.સં.૧૫૭૫), વણકર કુટુંબમાં જન્મ, ‘સૂફી’ જ્ઞાન તથા રામાનંદ જેવા ગુરુરત્નના ઉપદેશથી અધ્યાત્મી બન્યા, હિંદુ-મુસ્લિમ તરફ અત્યંત સમભાવી, મોટાભાગનો સમય બનારસમાં રહ્યા, છેલ્લે ૧૨૦ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી મગહર ગામના નાના મઠમાં, મહા સુદ ૧૧ એ સમાધિમરણ

૫૬૭૫ નરસિંહ મહેતા ઈ.સ.૧૪૯૦-૧૫૬૬. જૂનાગઢના વડનગરા નાગર ગૃહસ્થ-કવિ-ભક્ત. પત્ની-પુત્ર-જમાઈનું અકાળે અવસાન, મુખ્ય પ્રસંગો – હાર, હૂંડી, મોસાળું, વિવાહ, શ્રાદ્ધ; અચળ કૃષ્ણભક્તિ, અનેક સુંદર પદ-ભજનના રચયિતા

૫૬૭૬ અલૌકિક દિવ્ય, અદ્‌ભુત

૫૬૭૭ નિઃસ્પૃહા निस्+स्पृह् । નિષ્કામ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૬૭૮	દારિદ્ર્યાવસ્થા	ગરીબાઇ
૫૬૭૯	જગત-વિદિત	સુપ્રસિદ્ધ, જગત જાણે છે
૫૬૮૦	સબળ	स+बल् । જબરું, બળવંતું, બળવાન, તાકાતવાન; સશરીર
૫૬૮૧	પરચા	परि+चि । પરિચય, જાણકાર; ચમત્કાર, દાખલા, સંબંધ, સત્ય સ્વરૂપ
૫૬૮૨	ઉપરવટ થઇને	ઉપેક્ષા-ઉલ્લંઘન-અવગણના કરીને, ટપીને, વિરુદ્ધ થઇને
૫૬૮૩	રહસ્યભક્તિ	માર્મિક-તાત્ત્વિક ભક્તિ
૫૬૮૪	વિટંબના	वि+डम्ब् । વિડંબના, દુઃખ, મુશ્કેલી; સંતોષ
✉	**પત્રાંક ૨૩૨**	**શ્રી ત્રિભોવનભાઇ માણેકચંદભાઇને** **તા.૧૭-૪-૧૮૯૧**
૫૬૮૫	પરેચ્છાનુચારી	पर+इष्+अनु+चर् । બીજાની ઇચ્છા પ્રમાણે કરનારા, પ્રારબ્ધના ૩ પ્રકાર – ઇચ્છા પ્રારબ્ધ, અનિચ્છા પ્રારબ્ધ, પરેચ્છા પ્રારબ્ધ ઇચ્છા પ્રારબ્ધ : ઇચ્છા-હેતુપૂર્વક કરવામાં આવતું કાર્ય. જનકજીએ જીવનભર રાજ કર્યું. જીવન્મુક્ત ભિક્ષાટન, ગોચરી માટે જાય તે અનિચ્છા પ્રારબ્ધ : કોઇ મુશ્કેલીમાં આવતાં સારાં-નરસાં કાર્ય કરવા પડે તે. જડભરતજીએ રહૂગણ રાજાની પાલખી ઉપાડી. જીવન્મુક્તને કાંટો વાગે, પગ લપસે તે પરેચ્છા પ્રારબ્ધ : સ્નેહ, સંબંધ લાગણીથી બીજાને માટે સારાં-નરસાં કર્મ કરવાં પડે તે. શ્રીકૃષ્ણે અને અર્જુનજીએ ખેલેલું યુદ્ધ. ઉદયાધીન વર્તે. જીવન્મુક્તને સમાધિ દરમ્યાન ફળ, રસાદિ આપી જાય તેમ
૫૬૮૬	શબ્દ-ભેદ	शब्द्+भिद् । નામ-ઉપાધિ-પુકાર-શોર, અવાજ, ઝઘડો, ગરબડ, ચોટનો તફાવત; શબ્દ સાંભળીને લક્ષ્યને વીંધવાનું-ભેદવાનું
૫૬૮૭	જાળ	ઘણી વસ્તુ ગૂંચવાઇને થયેલું જાળું
૫૬૮૮	આર્ત્તપૂર્વક	आ+ऋ । દુઃખ-પીડાપૂર્વક; આર્ત્તધ્યાનપૂર્વક, અસ્વસ્થતા સાથે
૫૬૮૯	સંભાવ્ય	सम्+भू । શક્ય, કલ્પી શકાય, વિચારણીય, સન્માનનીય, યોગ્ય
૫૬૯૦	માયાના પ્રબળનો	मा+या । प्र+बल् । માયાના જોરનો, મહાબળવંતી માયાનો
૫૬૯૧	મુમુક્ષુતા	સર્વ પ્રકારની મોહાસક્તિથી મુંઝાઇ એક મોક્ષને વિષે જ યત્ન કરવો (પ.૨૫૪)
૫૬૯૨	મલિનત્વ	मल् । મેલાપણું, મેલું; સમ્યક્દર્શનના ચલ-મલ-અગાઢ દોષોમાંથી મલ વગેરે
૫૬૯૩	ભુલામણીવાળું	ભુલાવે તેવું
૫૬૯૪	ચલિત કરનાર	चल् । ચળાવનાર, અસ્થિર કરનાર, સ્થાનભ્રષ્ટ કરનાર
૫૬૯૫	અવકાશ	अव+काश् । વખત, ફુરસદ, પ્રસંગ, તક, મોકો; સ્થાન, જગ્યા
૫૬૯૬	માયાનો પ્રપંચ	માયાનું જગત જેમાં સ્થૂલ-સૂક્ષ્મ-કારણ પ્રપંચ આવે; સ્વરૂપનાં વિસ્મરણને લીધે ૫ ઇન્દ્રિયના વિષયોનો વિસ્તાર
૫૬૯૭	બાધકર્તા	बाध्+कृ । વિઘ્ન, હરકત-હાનિ કરનાર, આક્રમણ-ખંડન કરનાર
૫૬૯૮	કલ્પદ્રુમ	क्लृप्+द्रुम् । યોગ્ય આજ્ઞા આપનાર સત્પુરુષ-સદ્ગુરુ રૂપી કલ્પવૃક્ષ; કલ્પવૃક્ષ એટલે જે સંકલ્પ કરે તે આપે એવાં યુગલિક કાળનાં ૧૦ પ્રકારનાં ઝાડ; સમુદ્રમંથન સમયે નીકળેલાં ૧૪ રત્નોમાં ૧, સ્વર્ગીય વૃક્ષ
૫૬૯૯	કાં	અથવા, કાં તો, કિંવા; કેમ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૭૦૦ કેવળદશા કેવળજ્ઞાનીની દશા, શુદ્ધ દશા, અનન્ય દશા, મુક્તદશા

૫૭૦૧ પ્રશસ્ત प्र+शंस् । શુભ, શ્રેષ્ઠ, પ્રશંસવા યોગ્ય, કૃતકૃત્ય

૫૭૦૨ વર્ત્યા વિના वृत् । વર્તન કર્યા વિના, ચાલ્યા વિના, આચરણ કર્યા વિના, જીવ્યા વિના

૫૭૦૩ અજ્ઞાન ભૂમિકા અજ્ઞાન અવસ્થાની ૭ ભૂમિકા – બીજ જાગ્રત, જાગ્રત, મહાજાગ્રત, જાગ્રતસ્વપ્ન, સ્વપ્ન, સ્વપ્નજાગ્રત અને સુષુપ્તિ

૫૭૦૪ કોટ્યવધિ યોજનો कुट, कोटि, कोटी । अव+धा । युज् । કરોડોમાં ગણાય તેટલા યોજન, અપાર. યોજન=૪ કોશ કે ૮ માઈલ કે ૧૨.૮ કિ.મી.

૫૭૦૫ ઉપદ્રવ उप+द्रु । પજવણી, ત્રાસ, બખેડા, ગરબડ, ઉત્પાત, ઉપસર્ગ, સાર્વજનિક સંકટ

૫૭૦૬ શમાવવું शम् । ઘટાડવું, ટાઢું પાડવું, શાંત પાડવું

૫૭૦૭ 'ન ચાલતાં' ન ચાલે તો જ, તેટલો જ; ન નભે તો

૫૭૦૮ ઈશ્વરાનુગ્રહ ઈશ્વરની કૃપા-દયા-કરુણા

પત્રાંક ૨૩૩ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૮-૪-૧૮૯૧

૫૭૦૯ જંબુસ્વામી जम्+कु । મહાવીર સ્વામીના ગણધર સુધર્મા સ્વામીના મુખ્ય શિષ્ય, કેવળી મગધ દેશની રાજગૃહીના શ્રેષ્ઠિ પુત્ર, કામદેવ, લગ્નની રાત્રે જ આઠે ય સુંદર કન્યાનો ત્યાગ અને વૈરાગ્યનો વાર્તાલાપ, ત્યારે જ રાજપુત્ર પ્રભવ ચોરી કરવા આવેલો પણ બોધ પામીને ૫૦૦ સાથીઓ સાથે જંબુસ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી. વિ.સં.પહેલાં ૪૦૬ વર્ષે રાજગૃહીમાં વિપુલગિરિ પર નિર્વાણ પામ્યા.

૫૭૧૦ દૃષ્ટાંત दृश्+अन्त । ઉદાહરણ, દાખલો

૫૭૧૧ લોકપ્રવાહ लोक्+प्र+वह् । જનપરંપરા, લોકવહેણ, સંસારનું વહેણ, સમાજ

૫૭૧૨ પરમાર્થને કલંકરૂપ कल् । ધર્મને ડાઘરૂપ, પરમ તત્ત્વને લાંછન-દોષ-અપકીર્તિ

પૃ.૨૮૦

૫૭૧૩ આકુળવ્યાકુળતા वि+आ+कुल् । ગભરાટ, વ્યગ્રતા, વ્યસ્તતા, ક્ષુબ્ધતા, વિહ્‌વળતા

૫૭૧૪ ચિંતિત चिन्त् । વિચારમાં પડેલા; ચિંતાયુક્ત

૫૭૧૫ શોચનીય शुच् । શોચ-વિચાર કરવા યોગ્ય, શોક-રંજ-અફસોસ કરવા યોગ્ય

૫૭૧૬ વાસ્તવિક માર્ગ वस्+तुन्+मार्ग् । વસ્તુ-પરમાર્થ પ્રાપ્ત કરવાનો ઉપાય, યથાર્થ રસ્તો

પત્રાંક ૨૩૪ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૮-૪-૧૮૯૧

૫૭૧૭ સર્વાત્મસ્વરૂપને સર્વ શુદ્ધાત્મસ્વરૂપને, બધામાં રહેલા આત્મસ્વરૂપને

૫૭૧૮ સમીપ જ છે (આ દેહે છે) પાસે-નજીક, નિકટ જ છે (આ ભવમાં જ છે)

૫૭૧૯ પરેચ્છા બીજાની ઈચ્છા

૫૭૨૦ છૂટકો નથી મુક્તિ-મોક્ષ નથી

૫૭૨૧ બીજી દશા જુદી જાતની, વળી, વધારાની; ઓર અવસ્થા, સ્થિતિ

૫૭૨૨ નિરાકુળ निर्+आ+कुल् । શાંત, ધીર; પૂર્ણ, ગભરાટ વિનાના, ભરેલા

પૃ.૨૮૦ પત્રાંક ૨૩૫ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૩-૪-૧૮૯૧

૫૭૨૩ પરિપક્વ અવસ્થા પૂર્ણ-પૂરેપૂરી આત્મદશા, પાકટતા; પ્રૌઢતા, પુખ્તતા

પત્રાંક ૨૩૬ તા.૨૩-૪-૧૮૯૧

૫૭૨૪ રતલામ મધ્યપ્રદેશમાં ઉજ્જૈનથી ૧૦૨, ઈન્દોરથી ૧૧૩ કિ.મી. દૂરનું શહેર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૭૨૫	પરમાર્થ પ્રેમ	ધર્મપ્રેમ, મોક્ષદાતા પ્રત્યેનો પ્રેમ, અધ્યાત્મ પ્રેમ
૫૭૨૬	વાર્તા	वृत् । કથન, હકીકત, વૃત્તાંત
૫૭૨૭	ચર્ચિત	चर्च् । ચર્ચાયેલું, ચર્ચા, વાદવિવાદ
પૃ.૨૮૧		
૫૭૨૮	મારી અવિદ્યમાનતાએ	હું સમીપ હાજર ન હોઉં ત્યારે, મારી ગેરહાજરી-અનુપસ્થિતિમાં
૫૭૨૯	તરવાને માટે	ભવસાગર-સંસારસાગર તરવા માટે
૫૭૩૦	મોક્ષમાર્ગ	સમ્યક્‌દર્શન, સમ્યક્‌જ્ઞાન, સમ્યક્‌ચારિત્રની એકતા તે મોક્ષમાર્ગ
૫૭૩૧	સિદ્ધિજોગ	યોગથી પ્રગટતી મુખ્ય આઠ સિદ્ધિની પ્રાપ્તિ, લબ્ધિ ધરાવનાર
૫૭૩૨	અયોગ્યતા	અપાત્રતા
૫૭૩૩	પ્રસંગ પ્રાપ્ત કરી	તક-અવસર મેળવી, લાગ-મોકો ઝડપી
૫૭૩૪	નિર્ણાયક ઉત્તર	निर्+नी । નિર્ણય કરનાર-લાવનાર જવાબ, ફેંસલો લાવનાર જવાબ
૫૭૩૫	પ્રેરક	प्र+ईर् । પ્રેરણા કરનાર
૫૭૩૬	મોઢે પ્રગટ ન કરવું	કહી ન દેવું
૫૭૩૭	વ્યાવહારિક નિમિત્ત	વ્યવહાર વિષયક કારણ
૫૭૩૮	અબંધ	આત્મા; છૂટવાનો કામી, બંધન વિનાનો, બંધાય નહીં તેવો
૫૭૩૯	બંધનયુક્ત	बन्ध् । બંધનથી જોડાયેલો
૫૭૪૦	ધારો છો ?	धृ । માનો છો ? કલ્પો છો ?
પૃ.૨૮૨	**પત્રાંક ૨૩૭**	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને** **તા.૨૫-૪-૧૮૯૧**
૫૭૪૧	પરમ સમાધિરૂપ	પરમ સ્વસ્થતા રૂપ, આત્મપરિણામની પરમ સ્વસ્થતા રૂપ
✉	**પત્રાંક ૨૩૮**	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને** **તા.૨૬-૪-૧૮૯૧**
૫૭૪૨	પૂર્ણ પદને	મોક્ષપદને, નિર્વાણપદને
૫૭૪૩	ઉપાસે છે	उप+आस् । ઉપાસના કરે છે
૫૭૪૪	પરમ સ્વરૂપ	આત્મસ્વરૂપ
૫૭૪૫	મોટેરા પુરુષો	મહાન પુરુષો, ગુરુજનો, જ્ઞાનીઓ, મુરબ્બીઓ, તીર્થંકરો
૫૭૪૬	માયામય અગ્નિ	માયામય તાપ
૫૭૪૭	ચૌદે રાજલોક	અખિલ બ્રહ્માંડ, આખી દુનિયા, સમસ્ત સંસાર, સમગ્ર વિશ્વ, ૭+૭ લોક ઊર્ધ્વલોક : ભૂલોક, ભુવર્લોક, સ્વર્લોક, મહર્લોક, જનલોક, તપોલોક, સત્યલોક અધોલોક : અતલ, વિતલ, સુતલ, રસાતલ, તલાતલ, મહાતલ, પાતાલ
૫૭૪૮	પ્રજ્વલિત	प्र+ज्वल् । બળેલો, સળગેલો
૫૭૪૯	રાચી રહેવું	રંગાઈ રહેવું, રાજી રહેવું
૫૭૫૦	ત્રિવિધ તાપ	આધિ-વ્યાધિ ને ઉપાધિ; આધ્યાત્મિક-આધિભૌતિક ને આધિદૈવિક દુઃખ આધિ=માનસિક, વ્યાધિ=શારીરિક, ઉપાધિ=બાહ્ય કારણોથી થતું દુઃખ ૧ આધ્યાત્મિક દુઃખ : તાવ વગેરેથી કે ક્રોધ, માનથી થતું દુઃખ ૨ આધિભૌતિક દુઃખ : સિંહ, વાઘ, સર્પ, ચોરથી થતું દુઃખ ૩ આધિદૈવિક દુઃખ : દેવો કે દૈવવશાત્, અતિવૃષ્ટિ, વીજળી, ભૂકંપનું દુઃખ
૫૭૫૧	પરમ કારુણ્યમૂર્તિ	પરમકૃપાળુદેવ (પોતે)
૫૭૫૨	અપૂર્ણ	અધૂરાં

૫૭૫૩ ચિત્તશુદ્ધિ મન-અંતઃકરણની શુદ્ધિ-સ્વચ્છતા

પત્રાંક ૨૩૯ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૩૦-૪-૧૮૯૧

૫૭૫૪ અક્ષરધામ બ્રહ્મલોક, મોક્ષ

૫૭૫૫ આપ્યું સૌને તે અક્ષરધામ રે નિષ્કુલાનંદ રચિત ધીરજાખ્યાન, કડવું ૬૫.

"જુજવાં જુઓ ધામ આપ્યાં, જનને જોઈ નિષ્કામ સકામ રે;
આ જ તો અઢળક ઢળ્યા હરિ, આપ્યું સૌને તે અક્ષરધામ રે."

૫૭૫૬ મંત્ર मन्त्र । ગુપ્ત ભેદ

૫૭૫૭ વિરહકાળ પ્રત્યક્ષ છે પ્રિયજનનો વિયોગ સ્પષ્ટ છે, ખુલ્લો છે, અત્યારે છે જ

૫૭૫૮ ભેદનો ભેદ ટળ્યે भिद् । ભેદ=દેહ-આત્માને અલગ કરવાની ક્રિયા; અંતર, તફાવત; દૂર-આઘું જતાં; પર્યાય; વિકલ્પ; રહસ્ય; આ બધું ભિન્ન ભિન્ન દેખાય છે તે આત્મારૂપે જુએ તો ભેદનો ભેદ કહેવાય (બોધામૃત ૧, પૃ.૨૩૯)

પત્રાંક ૨૪૦ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૩-૫-૧૮૯૧

૫૭૫૯ પ૦પૂજ્ય પરમ પૂજ્ય-પૂજનીય

૫૭૬૦ સો૦ સોભાગભાઈ

પૃ.૨૮૩

૫૭૬૧ પોષણરૂપ पुष् । ઉત્તેજન-મદદરૂપ, નભાવરૂપ, ખવડાવી-પિવડાવી જતન કરવા રૂપ

પત્રાંક ૨૪૧ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૭-૫-૧૮૯૧

૫૭૬૨ લાગવું लग् । સમજાવું, સ્પર્શ થવો, મચ્યા રહેવું, અસર થવી

૫૭૬૩ 'પિયુ પિયુ' પોકારે છે પ્રિય પતિ (પરમેશ્વર), પરમાત્મા-પરમાત્મા નાથ નાથ, પોકારે છે

૫૭૬૪ બ્રાહ્મી વેદના આત્મપરિણામ માટે થતી વેદના, દુઃખ; સતી સાવિત્રીની વેદના; બાળકને ધાવતાં છોડાવે તો દુઃખી થઈને રહે તેવી વેદના

૫૭૬૫ વાણીનો પ્રવેશ નથી અવાચ્ય; વચનની ગતિ નથી, અંતર્વાચા-બહિર્વાચાથી રહિત

૫૭૬૬ ચરણસંગથી ચરણકમળમાં, સાન્નિધ્યમાં, પાદમૂળમાં

પત્રાંક ૨૪૨ શ્રી અંબાલાલભાઈને તા.૯-૪-૧૮૯૧ થી તા.૮-૫-૧૮૯૧ દરમ્યાન

૫૭૬૭ સર્વથા બધા પ્રકારે, બધી રીતે

૫૭૬૮ સુદૃઢ સ્વભાવ એકદમ સ્થિર-નિશ્ચિત-અટળ-પાકી રીતે

૫૭૬૯ આત્માર્થ આત્મકલ્યાણ ઈચ્છનાર

૫૭૭૦ દીર્ઘકાળે दृ+कल् । લાંબા સમયે, લાંબા ગાળે

૫૭૭૧ અલ્પ કાળે अल्+प । થોડા-ઓછા સમયમાં, થોડા દિવસમાં

૫૭૭૨ વેદવામાં આવે સહન કરી લેવામાં-ભોગવી લેવામાં આવે

૫૭૭૩ વિષમ દૃષ્ટિએ પ્રતિકૂળ રીતે, અસમાન રીતે

૫૭૭૪ પસરાતી હોય પ્રસરતી, ફેલાતી, પ્રચાર પામતી, લંબાતી હોય

૫૭૭૫ અતિક્રમ ઉલ્લંઘન; ભંગ, વ્રત-નિયમ-પ્રતિજ્ઞા ભાંગવાની ઈચ્છા કે સંકલ્પ

૫૭૭૬ ક્રોધાતુર ક્રોધ કરવા તત્પર-તૈયાર, ક્રોધથી તપ્ત-પીડિત

૫૭૭૭ સંઘાડા જૈન સાધુ-સાધ્વીઓનો તે તે પ્રત્યેક સમુદાય

૫૭૭૮ ગચ્છ સમુદાય, ફિરકો, ૮૪ ગચ્છ

૫૭૭૯ માર્ગ મોક્ષમાર્ગ, આત્મકલ્યાણનો માર્ગ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૭૮૦	ક્લેશ	क्लिश् । દુઃખ, કલહ-કજીયો, કલુષિત પરિણામ
૫૭૮૧	નિવારવી	नि+वृ । વારવી, રોકવી, હટાવવી
૫૭૮૨	ન કથવું	कथ् । ન કહેવું
૫૭૮૩	દ્વેષ બુદ્ધિ	द्विष् । વેરબુદ્ધિ, ઘૃણા, નફરત, શત્રુતા
૫૭૮૪	વિસંવાદ ફેલાવવો	वि+सम्+वद् । વિરોધ કરવો, અસંગત-પ્રતિકૂળ પ્રચાર
૫૭૮૫	આવેશ	आ+विश् । જુસ્સો, ગુસ્સો, ઊભરો
૫૭૮૬	ખટપટ	કડાકૂટ, પંચાત, યુક્તિપ્રયુક્તિથી કામ સાધી લેવાની તજવીજ-ગોઠવણ
પૃ.૨૮૪		
૫૭૮૭	દીર્ઘબંધ	લાંબા સમય સુધીનું બંધન, કર્મોનો સ્થિતિબંધ વધુ અને લાંબો
૫૭૮૮	કલંક	कल् । આળ
૫૭૮૯	માઠું	ખરાબ, અશુભ
૫૭૯૦	સાણંદ	ગામનું નામ, ગુજરાતમાં અમદાવાદથી ૨૭ કિ.મી.
૫૭૯૧	અવસરોચિત	પ્રસંગને અનુરૂપ, યોગ્ય
૫૭૯૨	સિદ્ધ	सिध् । સાબિત
૫૭૯૩	ચોખવટ	ખુલાસો, સ્પષ્ટીકરણ, સ્પષ્ટતા
૫૭૯૪	ધૈર્ય	धी+रा । ધીરજ, ધીરતા, સહનશીલતા, ગાંભીર્ય, શાંતિ
૫૭૯૫	મનની કલ્પિત વાતો	કપોળકલ્પિત, ખોટી, જૂઠી વાતો
૫૭૯૬	પરમેશ્વરી ડર	ભગવાનનો ડર, પ્રભુની બીક
	પત્રાંક ૨૪૩	**કોને ?** **તા.૧૦-૫-૧૮૯૧**
૫૭૯૭	કલ્યાણક	કલ્યાણ કરનાર, મોક્ષ પ્રાપ્ત કરાવનાર, નીરોગી-સ્વસ્થ કરનાર
૫૭૯૮	ખરા પુરુષને	સાચા પુરુષને, યથાર્થ આત્માને
	પત્રાંક ૨૪૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૫-૫-૧૮૯૧**
૫૭૯૯	પરબ્રહ્મ	परब्रह्मन् । પરમાત્મા, શાશ્વત તત્ત્વ, પરમ તત્ત્વ
૫૮૦૦	અથાગ	अ+स्था+घ । અથાક, અતાગ, અગાધ, ઊંડાણનો તાગ ન કળાય એવી
૫૮૦૧	શાતા પૂછનાર	શાતા, સાતા, શાંતિ, નિરાંત, ખબરઅંતર પૂછનાર
	પત્રાંક ૨૪૫	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૨૧-૫-૧૮૯૧**
૫૮૦૨	નિર્મળ પ્રીતિએ	निर्+मल्+प्री । શુદ્ધ પ્રેમે, નિઃસ્વાર્થ પ્રેમે
	પત્રાંક ૨૪૬	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૬-૫-૧૮૯૧**
૫૮૦૩	જલવાથી	जल् । પ્રગટવાથી, પેટવાથી, પ્રજ્વલિત થવાથી, ચેતવાથી
૫૮૦૪	તેની પ્રાપ્તિ	પરમાત્માની-હરિની પ્રાપ્તિ, હું નહીં, તું નહીં, ઉત્તમ પુરુષ એકવચન 'તે'
પૃ.૨૮૫		
૫૮૦૫	પૂર્ણકામ	જેની બધી ઇચ્છા-કામના-કાર્ય પૂરાં થઇ ગયાં છે તે, આપ્તકામ, કૃતકૃત્ય
૫૮૦૬	શૂન્યવત્	નહિવત્, ખાલી, સૂનું
૫૮૦૭	ભળાય છે	भाल् । જોવામાં આવે છે
૫૮૦૮	પ્રેરો છો	प्र+ईर् । પ્રેરણા કરો છો
૫૮૦૯	જોગ્યતા	જોગવાઇ, ગોઠવણ; યોગ્યતા, જોગ
૫૮૧૦	હરિ	हृ । શુદ્ધાત્મા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૮૧૧	સાક્ષાત્ દર્શન	કેવળદર્શન, પ્રત્યક્ષ દર્શન
	પત્રાંક ૨૪૭	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૩૧-૫-૧૮૯૧**
૫૮૧૨	હરિને પ્રતાપે	દેવ-ગુરુ-ધર્મના-પ્રસાદથી, ભગવાનની કૃપાથી-દયાથી, શુદ્ધાત્માના પ્રભાવે
૫૮૧૩	હરિનું સ્વરૂપ	દેવ-ગુરુ-ધર્મનું સ્વરૂપ, શુદ્ધાત્માનું સ્વરૂપ, પરમાત્માનું સ્વરૂપ
૫૮૧૪	વ્યતીત કર્યો છે	वि+अति+इ । વિતાવ્યો છે, પસાર કર્યો છે
૫૮૧૫	ચૈતન્યમય	આત્મામય, આત્મઉપયોગમય; સંપૂર્ણ રીતે સચેતન
૫૮૧૬	અવ્યવસ્થા	अ+वि+अव+स्था । વ્યવસ્થા વિના, ક્રમ-વિધિ-નિયમ વિના, અનિયમિતતા
૫૮૧૭	મુહૂર્તમાત્રમાં	૨ ઘડીમાં, ૪૮ મિનિટમાં
૫૮૧૮	પખવાડિયું	૧૫ દિવસ, ૧ પક્ષ
૫૮૧૯	નિરંકુશ	निर्+अङ्कुश । સ્વાધીન, સ્વતંત્ર; અંકુશ વિનાનું, ઉચ્છૃંખલ, બેરોકટોક, બેકાબૂ
૫૮૨૦	પૂર્ણકામતા	નિરંકુશતાની પૂર્ણતા, પૂર્ણ સ્વાધીનતા-સ્વતંત્રતા, સર્વજ્ઞતા
૫૮૨૧	જે રસ જગતનું જીવન છે તે	જે આત્મરસ જગતને જિવાડે છે
૫૮૨૨	અતિશય લય	અત્યંત લીનતા, એકાકારતા, એકતાર
૫૮૨૩	જેવે રૂપે	જેવા રૂપે
૫૮૨૪	તેવે રૂપે	તેવા રૂપે
૫૮૨૫	અંતરંગ વિચાર	આત્મીય વિચાર; નજીકના, અંદરના-અંતરના-આંતરિક વિચાર
૫૮૨૬	અનંતગુણગંભીર	અપાર ગુણો વડે ગંભીર-ધીર-સહનશીલ, અહોભાવ ઉપજાવે એવા
૫૮૨૭	વર્ધમાન	वृध् । વધતો જતો
૫૮૨૮	સમ્યક્જ્ઞાનનાં બીજની	બોધબીજની
૫૮૨૯	પરાભક્તિનાં મૂળની	સત્પુરુષની (પોતે)
પૃ.૨૮૬		
૫૮૩૦	ખબર	જાણ, ભાન, સંભાળ, સમાચાર
૫૮૩૧	સંતાપરૂપ	सम्+तप् । દુઃખ-કલેશ-ઉદ્વેગરૂપ
૫૮૩૨	સામાને	સામેની વ્યક્તિને
૫૮૩૩	આરોપાવી દે	आ+रुह् । કલ્પના કરાવી દે, મિથ્યાજ્ઞાન સ્થાપી દે
૫૮૩૪	વીસરવા	वि+स्मृ । ભૂલવા, ભૂલી જવા
૫૮૩૫	કૃતિ	कृ । કાર્ય, સર્જન, કરણી
૫૮૩૬	વૃત્તિ	वृत् । વર્તન, ચિત્તવ્યાપાર, મનોવલણ, વ્યાખ્યા-ટીકા, પ્રકૃતિ
૫૮૩૭	લેખ	लिख् । લખાણ, ટૂંકો નિબંધ
	પત્રાંક ૨૪૮	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૩૧-૫-૧૮૯૧**
૫૮૩૮	કંટાળો	થાક, અવિવિધતાથી થતો અણગમો-અભાવ
૫૮૩૯	ભવિતવ્યતા	ભવિષ્યમાં થનારું, નસીબ, ભાવિ ભાવ
૫૮૪૦	શ્રવણ	श्रु । સાંભળવું
૫૮૪૧	મનન	मन् । અનુમાન, વિચાર, યુક્તિથી પદાર્થનો નિર્ણય કરવો
૫૮૪૨	નિદિધ્યાસન	नि+ध्यै+सन् । શ્રવણ-મનનથી જાણેલા પદાર્થનું એકાગ્રપણે અખંડ ચિંતવન; વિજાતીય દેહ આદિના ભાનથી રહિત આત્માનો સજાતીય ચિંતનપ્રવાહ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૮૪૩	વેદાંત	विद्+अन्त । વેદનો અંતિમ ભાગ ઉપનિષદો
૫૮૪૪	બોધક	बोध् । બોધ કરનારું, સૂચક, જગાડનાર, શીખવનાર
	પત્રાંક ૨૪૯	**કોને ?** **તા.૧૩-૬-૧૮૯૧**
૫૮૪૫	કરાળ કાળ	कर+आ+ला । વિકરાળ કાળ, ભયંકર સમય, દુષમ-વિષમકાળ
૫૮૪૬	સદ્ધર્મનો	સત્ ધર્મનો, સાચા ધર્મનો, આત્મધર્મનો
૫૮૪૭	લોપ	लुप् । વિનાશ, અદર્શન એટલે કે દેખાતો નથી, જોવા મળતો નથી
૫૮૪૮	સત્પુરુષ	સદ્ગુરુ; તીર્થંકર
પૃ.૨૮૭		
૫૮૪૯	અનાર્ય કુળ	મ્લેચ્છ, આર્ય નથી તે અસંસ્કારી, દુરાચારી, અધમ કુળ-જાતિ
૫૮૫૦	આર્યત્વ	ऋ । આર્યપણું, શ્રેષ્ઠતા, ઉત્કૃષ્ટતા; ખાનદાની, ઊંચા કુળના સંસ્કાર, પૂજ્યપણું
૫૮૫૧	સન્માર્ગને વિષે	સતના માર્ગ માટે, સતના માર્ગની પ્રાપ્તિ માટે
૫૮૫૨	મોટા પુરુષ	મહાન આત્મા, સત્પુરુષ, તીર્થંકર, કેવળી
૫૮૫૩	હિતસ્વી	હિતચિંતક, હિતકારક
૫૮૫૪	સ્વરૂપસ્થિતિનું કારણ	સ્વસ્વરૂપમાં રહેવા માટેનું નિમિત્ત કારણ
૫૮૫૫	પ્રત્યક્ષ જોગે	નજર સામે યોગ હોય, સ્પષ્ટ-ખુલ્લો યોગ હોય ત્યારે
૫૮૫૬	સંભવિત	सम्+भू । સંભવ હોય તેમ, શક્ય
૫૮૫૭	મૂર્તિમાન મોક્ષ	દેહ-સાકાર સ્વરૂપે મોક્ષ. મોક્ષની મૂર્તિ. મોક્ષને જીવંત કરે તે, જંગમ તીર્થ
૫૮૫૮	ભાવાનુસાર	भू+अनु+सृ । ભાવ મુજબ, ભાવ પ્રમાણે, ભાવ અનુરૂપ
	પત્રાંક ૨૫૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૧-૬-૧૮૯૧**
૫૮૫૯	તૃણમાત્ર	ઘાસના તણખલા જેટલું-જેવું પણ
૫૮૬૦	યાચવું નહીં	याच् । માગવું નહીં
૫૮૬૧	તૃષાતુરતા મટી	तृष् । તરસ છીપી; ઈચ્છા-ઝંખના-લાલચ નિર્બળ થઈ, નાશ પામી
૫૮૬૨	અકળામણ	आकुल । આકુળતા, ગભરામણ, મૂંઝવણ, કંટાળો, ચીડ
૫૮૬૩	ટગમગ ટગમગ	ટગુમગુ, ડગુમગુ, ડોલતા, ટગુમગુ હોય એમ; ટગરમગર=એકી નજરે
૫૮૬૪	ઘડી ઘડીમાં	घट् । વારંવાર, ઘડીએ ઘડીએ, વારેઘડીએ, થોડી થોડીવારમાં
૫૮૬૫	પરમાશ્ચર્યરૂપ દશા	परम्+आ+चर् । ઉત્કૃષ્ટ ચમત્કારિક સ્થિતિ, અદ્ભુત દશા
૫૮૬૬	મુંઝવ્યા છે	मुह् । ગૂંચવ્યા છે, અકળાવ્યા છે, ગભરાવ્યા છે
૫૮૬૭	છોટમ્	ગુજરાતમાં સોજીત્રા-પેટલાદ પાસે મલાતજ ગામમાં, અગાસથી ૨૬ કિ.મી. દૂર, સાઠોદરા નાગર કુટુંબમાં જ્ઞાની કવિનો જન્મ, વિ.સં.૧૮૬૮-૧૯૪૧.
૫૮૬૮	પદની રચના	પ્રભુશ્રીજી ગવરાવતા તે પદ "તું તો ન્યારો રહીને ખેલે છે" હોઈ શકે
૫૮૬૯	સાકારરૂપે	सह+आ+कृ । આકૃતિ, કદ, સ્વરૂપ, શકલ સહિત, મૂર્તસ્વરૂપે
૫૮૭૦	હરિની પ્રગટ પ્રાપ્તિ	શુદ્ધાત્મા, વિષ્ણુ, શ્રીકૃષ્ણ, અરિહંતની પ્રત્યક્ષ-સાક્ષાત્ પ્રાપ્તિ
૫૮૭૧	પ્રત્યક્ષ દર્શન	કેવલદર્શન
૫૮૭૨	લેખું છું	लिख् । ગણું છું
પૃ.૨૮૮	**પત્રાંક ૨૫૧**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૭-૬-૧૮૯૧**
૫૮૭૩	હરિ ઈચ્છાથી જીવવું છે	ભગવાન-આત્મા-ઈશ્વરની ઈચ્છા મુજબ, ઉદયાધીન, જીવવું છે
૫૮૭૪	પરેચ્છાથી ચાલવું છે	બીજાની-પારકાની ઈચ્છા મુજબ વર્તવું-રહેવું છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉	**પત્રાંક ૨૫૨**	**કોને ?**	**તા.૭-૬-૧૮૯૧ થી તા.૨૨-૬-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૫૮૭૫	જૈનસૂત્રો	જિનાગમો, જૈન સિદ્ધાંતો-શાસ્ત્રો	
૫૮૭૬	ઉત્તરાધ્યયન	જિનાગમમાં ૪ મૂળ સૂત્ર પૈકી ૧, ૩૬ અધ્યયન છે	
૫૮૭૭	સૂયગડાંગનું બીજું અધ્યયન	દ્વાદશાંગીમાં ૨જા શ્રી સૂયગડાંગ-સૂત્રકૃતાંગ સૂત્રનાં ૨૩ અધ્યયનમાંથી 'વૈતાલીય' અધ્યયનની ૭૬ ગાથામાં ૩ ઉદ્દેશકમાં ઋષભદેવ પ્રભુએ ૯૮ પુત્રોને આપેલો વૈરાગ્યનો રૂડો બોધ	
✉	**પત્રાંક ૨૫૩**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૬-૭-૧૮૯૧**
૫૮૭૮	ગુરુગમે કરીને	ગુરુગમ દ્વારા, આત્માથી, નિશ્ચયપૂર્વક	
૫૮૭૯	પરમ સ્વરૂપ	છેવટનું રૂપ-સ્વરૂપ, પરાભક્તિ	
૫૮૮૦	પ્રવર્તતાં	કરતાં, વર્તતા, ચાલતાં, પ્રવૃત્તિ કરતાં	
૫૮૮૧	અકાળ દોષ	જ્ઞાનના ૧૪ અતિચારમાં ૧૧ મો અને ૧૨ મો દોષ; અનવસર, કુવખત કે વખત થયા પહેલાંના, અયોગ્ય સમયના દોષ-અતિચાર	
૫૮૮૨	અશુચિ દોષ	જ્ઞાનના અતિચારમાં ૧૩મો-૧૪મો, અપવિત્રતા-અસ્વચ્છતાનો દોષ	
૫૮૮૩	એકાંત	જ્યાં કોઈની અવરજવર ન હોય એવી જગ્યા; ફક્ત; નિરંતર; પૂરેપૂરું	
૫૮૮૪	પ્રભાત	પ્ર+ભા। સવાર, પરોઢ	
૫૮૮૫	પ્રથમ પ્રહર	પહેલો પહોર, ૩ કલાક	
૫૮૮૬	સેવ્ય ભક્તિ	સેવન-અભ્યાસ કરવા યોગ્ય ભક્તિ, આજ્ઞાપાલનની ભક્તિ	
૫૮૮૭	સ્વરૂપચિંતનભક્તિ	સ્વરૂપની ચિંતવના-વિચારણા રૂપ ભક્તિ	
૫૮૮૮	વ્યવસ્થિત મન	સ્થાપિત મન, મર્યાદામાં મૂકેલ મન	
૫૮૮૯	સર્વ શુચિ	સર્વ જય-શુદ્ધતાપણું-પવિત્રતા-નિર્મળતા-સ્વચ્છતા-સફેદાઈ	
૫૮૯૦	મલાદિકરહિત તન	મેલ વગરનું સ્વચ્છ શરીર; પુરુષનાં ૯ દ્વારેથી, સ્ત્રીનાં ૧૨ દ્વારેથી વહેતી મલિનતા વિનાનું શરીર (મુખ ૧, કાન ૨, નાક ૨, આંખ ૨, લિંગ ૧, ગુદા ૧, સ્તન ૨, યોનિ ૧)	
✉	**પત્રાંક ૨૫૪**	**ખંભાતના મુમુક્ષુઓને**	**તા.૧૪-૭-૧૮૯૧**
૫૮૯૧	નિઃશંકતા	શંકા, સંશય, વહેમ વિનાની સ્થિતિ. સમ્યક્દર્શનનું ૧લું અંગ	
૫૮૯૨	નિર્ભયતા	સાતે ભય રહિતતા	
૫૮૯૩	નિઃસંગતા	સંગનો-સોબતનો-આસક્તિનો નાશ; અસંગતા; શ્રી સમયસારજી ગાથા ૨૨૮	
૫૮૯૪	પ્રકૃતિના વિસ્તારથી	પ્ર=વિશેષ, કૃતિ=જે કરવામાં આવ્યું છે તે, જે કોઈ વિશિષ્ટ પ્રકારનું કર્મ (કૃતિ) કરતું કે કરાવતું હોય તે તત્ત્વ કે ગુણ તે પ્રકૃતિ, તેના ફેલાવથી	
૫૮૯૫	મુમુક્ષુતા	"સર્વ પ્રકારની મોહાસક્તિથી મૂંઝાઈ એક મોક્ષને વિષે જ યત્ન કરવો"	
૫૮૯૬	તીવ્ર મુમુક્ષુતા	"અનન્ય પ્રેમે મોક્ષના માર્ગમાં ક્ષણે-ક્ષણે પ્રવર્તવું"	
૫૮૯૭	સ્વચ્છંદ	પોતાની જ મરજી મુજબ ચાલવું, સ્વૈરવિહાર, સ્વતંત્ર, સ્વાધીન	
પૃ.૨૮૯			
૫૮૯૮	પરમ દૈન્યતાની ઓછાઈ	પરમ વિનયની ઓછપ, ખામી	
૫૮૯૯	પદાર્થનો અનિર્ણય	પદાર્થનો-આત્માનો નિશ્ચય-ફેંસલો ન થવો તે	
૫૯૦૦	બીજ	બી; મૂળ; મહાત્માને વિષે પરમ પ્રેમાર્પણ	
૫૯૦૧	મિથ્યા સમતા	અવાસ્તવિક-ખોટી-નકામી-વ્યર્થ સમતા, કલ્પિત પદાર્થમાં સત્‌ની માન્યતા	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૯૦૨	અપૂર્વ પદાર્થને વિષે	અનુપમ-શ્રેષ્ઠ પદાર્થ એવા આત્માને વિષે
૫૯૦૩	પરમ પ્રેમાર્પણ	પરમ પ્રેમે અર્પણ, સર્વોત્કૃષ્ટ પ્રેમે સમર્પણ
૫૯૦૪	મુમુક્ષુનાં નેત્રો	મુમુક્ષુની-સંસારથી છૂટવાની ઇચ્છાવાળાની આંખ, દૃષ્ટિ, નજર
૫૯૦૫	વ્યાકુળતા	वि+आ+कुल्। ગભરાટ, આકુળતા, વ્યગ્રતા
૫૯૦૬	તમ	તમે; અજ્ઞાન, અંધકાર, તમોગુણ
૫૯૦૭	ગૂઢ શાસ્ત્રાર્થ	ગહન-ઊંડો શાસ્ત્રનો અર્થ-હુકમ-ફરમાન; શાસ્ત્રોમાં છૂપાયેલો અર્થ
૫૯૦૮	વસ્તુવિચાર	वस्+वि+चर्। આત્મવિચાર

પૃ.૨૯૦ પત્રાંક ૨૫૫ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૯-૭-૧૮૯૧

૫૯૦૯ સુખના સિંધુ શ્રી સહજાનંદજી, જગજીવન કે જગવંદજી;
શરણાગતના સદા સુખકંદજી, પરમ સ્નેહી છો (!) પરમાનંદજી. નિષ્કુલાનંદ કૃત 'ધીરજાખ્યાન'૧
પૂ.શ્રી સોભાગ્યભાઈને આ રીતે લખેલાં વિશેષણો, કેવો અહોભાવ !

૫૯૧૦	નિષ્કુલાનંદજી	પૂર્વાશ્રમમાં લાલજી ભાઈ સુથાર, વિ.સં.૧૮૨૨-૧૯૦૪, હાલારના શેખપાટ ગામે જન્મ, સહજાનંદજી સ્વામીના સેવક, 'સ્નેહગીતા', 'ધીરજાખ્યાન', 'પુરુષોત્તમ પ્રકાશ' વગેરે કૃતિઓના કર્ત્તા, 'ધીરજાખ્યાન' ઇ.સ.૧૮૪૩માં પ્રકાશિત થયું.
૫૯૧૧	વ્યવહાર	વ્યાપાર; કામકાજ; લોકરીતિ-રિવાજ; પરસ્પર લેવાદેવાનો સંબંધ; વર્તન
૫૯૧૨	જગત શું સ્થિતિમાં છે	દુનિયામાં શું થઇ રહ્યું છે, દેશકથા-રાજકથા કે વિકથા
૫૯૧૩	દેહધારી	સદેહી, સશરીરી
૫૯૧૪	માંડ	मनाक्। માંડ માંડ, મહા મહેનતે-મુશ્કેલીએ, પરાણે; ભાગ્યે જ-જવલ્લે જ
૫૯૧૫	કળાય તેવું	कल्। ઓળખાય-જણાય-કલ્પાય-અટકળ કરાય તેવું
૫૯૧૬	ગમે તેમ	गम्। ફાવે તેમ; જ્ઞાનપૂર્વક
૫૯૧૭	જાતભાતનો	જાતિ-પાંતિનો, જ્ઞાતિ-પંક્તિનો, નાતજાતનો
૫૯૧૮	વિમુખ	પ્રતિકૂળ થઇ બેઠેલ, મોં ફેરવીને બેઠેલ, પરાઙ્મુખ
૫૯૧૯	સન્મુખ	સામે આવેલ, મુખ સામે
૫૯૨૦	દોરે તેમ દોરાઇએ છીએ	હાથ ઝાલી ચલાવતા હોય-રસ્તો બતાવતા હોય તેમ ચાલીએ છીએ
૫૯૨૧	પોતાને સ્વાધીન	પોતે પોતાને-આત્માને અધીન
૫૯૨૨	પૂર્ણ ઘેલછા	પૂરી ધૂન, પૂરું ગાંડપણ-ઉન્માદ-ઉન્મત્તતા
૫૯૨૩	છૂપી	છાની, છૂપી, ગુપ્ત, ખાનગી, અપ્રગટ
૫૯૨૪	હિસાબ	ગણતરી, નામું, નિયમ, મર્યાદા
૫૯૨૫	મનમાનતી	મનગમતી, મનપસંદ, મનભાવન, મન માને તેવી-તેટલી, યથેચ્છ
૫૯૨૬	અખંડ પ્રેમખુમારી	સળંગ પ્રેમની, ખંડિત ન થાય તેવી, નિરંતર, ખુમારી
૫૯૨૭	જાળવીએ છીએ	સંભાળીએ છીએ-સાચવીએ-રાખી મૂકીએ છીએ

પૃ.૨૯૧

૫૯૨૮	મંદ જોગ્યને	मन्द्। ઓછી પાત્રતાવાળાને-યોગ્યતાવાળાને; ધીમા-મંદબુદ્ધિવાળા-ખોખલાને
૫૯૨૯	વહીવટ	કારભાર, કારોબાર, ધંધો, વ્યવસ્થા
૫૯૩૦	સ્મરણે નથી	स्मर्। યાદ પણ નથી
૫૯૩૧	ભિન્ન ભાવ	જુદાઇ, ભેદભાવ
૫૯૩૨	હલકો વિચાર	નીચો, અઘટિત, તુચ્છ વિચાર; ઉલ્લાસભર્યો વિચાર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૯૩૩	સિદ્ધાંતજ્ઞાન	આગમ-શાસ્ત્રજ્ઞાન; નિશ્ચય જ્ઞાન
૫૯૩૪	આવરિત	आ+वृ । વ્યાપેલું; ઢંકાયેલું, ઘેરાયેલું
૫૯૩૫	દેશ	दिश् । મુલક, વતન, ક્ષેત્ર, પ્રદેશ, રાષ્ટ્ર, સ્થાન; નિયમ
૫૯૩૬	જાત	जन् । જન્મ, જ્ઞાતિ-જાતિ-વર્ણ-વંશ-કુળ; પંડ
૫૯૩૭	કાળ	कल् । સમય
૫૯૩૮	દેહ	दिह् । શરીર
૫૯૩૯	રૂપ	रूप् । દેખાવ, રંગ, વર્ણ; સ્વભાવ; સૌંદર્ય
૫૯૪૦	નામ	नामन् । પાડેલું નામ; ભાવ-પરિણામ; પ્રકાશ-પ્રસિદ્ધિ; સ્મરણ; સંજ્ઞા-શબ્દ
૫૯૪૧	દિશા	दिश् । બાજુ-પડખું; રસ્તો-માર્ગ; ચારે દિશા
૫૯૪૨	સર્વ	सृ+व । બધું, સઘળું, સમગ્ર, સંપૂર્ણ, પ્રત્યેક
	પત્રાંક ૨૫૬	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૩-૭-૧૮૯૧**
૫૯૪૩	અથાગ પ્રેમે	અગાધ-અપાર-અતાગ પ્રેમે (ખૂબ ઊંડા)
૫૯૪૪	આ વેળા	આ વખતે
	પત્રાંક ૨૫૭	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૫-૭-૧૮૯૧**
૫૯૪૫	ધારાઓ ચાલતી જોઈ	સુધાની ધારા પછીની જ્ઞાનની ધાર; જ્ઞાનની પરંપરા
પૃ.૨૯૨		
૫૯૪૬	સ્વભાવે	પોતાની સમજણની ભૂલે
	પત્રાંક ૨૫૮	**કોને ? તા.૭-૭-૧૮૯૧ થી તા.૪-૮-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૫૯૪૭	પેટ દેવા જોગ	ખુલ્લાં દિલે ખાનગી વાત કહેવા યોગ્ય, મુક્ત મને કહેવા યોગ્ય
૫૯૪૮	ૐ સત્	ૐ છે, ૐ સત્ય છે, ૐ ત્રિપદી છે : उत्पादव्ययध्रौव्ययुक्तं सत् ।
૫૯૪૯	બિના નયન	શ્રી સદ્દગુરુ વિના
૫૯૫૦	બિના નયનકી	દિવ્ય ચક્ષુની; નયનો જ્યાં પ્રવેશ નથી અને જે વાણીથી પર છે તેવાં સ્વરૂપની
૫૯૫૧	બાત	વાત
૫૯૫૨	ચરન	પગ; શરણે જઈ સેવા કરવી; આચરણ, ચારિત્ર્ય
૫૯૫૩	સો	તે
૫૯૫૪	પાવે	પ્રાપ્ત કરે
૫૯૫૫	સાક્ષાત્	નજરોનજર, આંખ સામે, પ્રત્યક્ષ
૫૯૫૬	ચહત	ચાહત, ઈચ્છા
૫૯૫૭	જો	જે
૫૯૫૮	પ્યાસકો	તરસ, તૃષા
૫૯૫૯	અનાદિ સ્થિત	અનાદિની સ્થિતિ
૫૯૬૦	વિભંગ	મિથ્યા જ્ઞાન, મિથ્યાત્વ સહિતનું જ્ઞાન; મિથ્યા ભૂલવાળો
૫૯૬૧	કઈ નર	कई । અનેક પુરુષો-આત્માઓ
૫૯૬૨	વસ્તુ અભંગ	અખંડ વસ્તુ, આત્મા; શાશ્વત વસ્તુ, આત્મજ્ઞાન
૫૯૬૩	સબસેં	બધાથી
૫૯૬૪	ન્યારા	અળગા, અલિપ્ત, ઉદાસીન, અકર્તાભાવે, નિર્લેપ
૫૯૬૫	અગમ હે	અગમ્ય છે, અગાઉથી જાણી શકાય નહીં તેવું છે, ગહન છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૯૬૬	વો	તે
૫૯૬૭	જ્ઞાનીકા દેશ	જ્ઞાનીનો દેશ (આત્મસ્વરૂપમાં)
૫૯૬૮	જપ	નામ, મંત્ર વગેરેનું રટણ
૫૯૬૯	તપ	તપશ્ચર્યા, ૬ આંતરિક અને ૬ બાહ્ય
૫૯૭૦	ઔર	અને
૫૯૭૧	વ્રતાદિ	વ્રત વગેરે
૫૯૭૨	સબ	બધાં, બધું
૫૯૭૩	તહાં લગી	ત્યાં સુધી
૫૯૭૪	ભ્રમરૂપ	ભ્રાન્તિ, વહેમ, ખોટાને ખરું મનાવનાર
૫૯૭૫	જહાં લગી	જ્યાં સુધી
૫૯૭૬	સંતકી કૃપા	સત્પુરુષની આજ્ઞાનું આરાધન કરીને યોગ્યતા લાવતાં સત્પુરુષની સંમતિ
૫૯૭૭	અનૂપ	ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, અતુલ, અજોડ, અનુપમ (જૂની ગુજરાતીમાં અનૂપ)
૫૯૭૮	પાયાકી	મૂળ, આધારની, પ્રાથમિક
૫૯૭૯	એ	યે, યહ, આ, એ
૫૯૮૦	નિજ છંદનકો	નિજ મતિ-કલ્પનાને, સ્વચ્છંદને
૫૯૮૧	પિછે લાગ	પાછળ પડ, પીછો કર, પાછળ પડી જા, અનુસરણ કર
૫૯૮૨	સત્પુરુષકે	સત્પુરુષની, સદ્‌ગુરુની
૫૯૮૩	અતૃષાતુરને	તરસ્યો ન હોય તેને
૫૯૮૪	સ્યાદ્‌વાદની ચોપડી	અનેકાંતવાદ વિષેનું નાનું પુસ્તક-પુસ્તિકા
૫૯૮૫	થોડાંએક	स्तुच्, स्तोक । અલ્પ, થોડાં, થોડાંક, ઓછા; નાના
૫૯૮૬	નહીં પાલવતું હોય	નહીં પોષાતું-પરવડતું હોય, પાલન-પોષણ નહીં કરવું હોય
૫૯૮૭	વિ.આ. રાયચંદના પ્ર.	વિનીત આજ્ઞાંકિત રાયચંદના પ્રણામ
	પત્રાંક ૨૫૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૯-૮-૧૮૯૧**
૫૯૮૮	કોઈ રીતે	અમુક રીતે, અમુક એકમાત્ર
૫૯૮૯	ભાસે છે	भास् । સમજાય છે, દેખાય છે, લાગે છે

પૃ.૨૯૩

૫૯૯૦	મૂળ માર્ગ	અસલ-મુખ્ય-મૂળભૂત માર્ગ
૫૯૯૧	બદલો વાળીએ	સારા-નરસા કાર્યના ફળ તરીકે જે તે પ્રવૃત્તિ કરવી
૫૯૯૨	ભાગ્યોદય	भज्+उद्+इ । ઉન્નતિ, ચડતી, નસીબનું ખીલવું
૫૯૯૩	ઉદ્વેગ	उद्+विज् । ચિંતા, ઉચાટ, ખેદ, ખિન્નતા, વ્યગ્રતા, ગભરાટ, વ્યાકુળતા
૫૯૯૪	અશક્તિ	સંભાળ લઈ શકવાની શક્તિનો અભાવ
	પત્રાંક ૨૬૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૩-૮-૧૮૯૧**
૫૯૯૫	નથુરામજી	શ્રી નથુરામજી શર્મા, વેદાંતી આચાર્ય, વિ.સં.૧૯૧૪-ઈ.સ.૧૮૫૮માં લીંબડી પાસે મોજીદડમાં જન્મ અને વિ.સં.૧૯૮૭-ઈ.સ.૧૯૩૧માં જુનાગઢ પાસે બીલખાના આનંદાશ્રમમાં સમાધિ, પુસ્તકો – 'પાતંજલ યોગદર્શન', 'યોગકૌસ્તુભ', 'પરમબોધિની', 'શ્રીનાથસ્વરોદય'ના લેખક
૫૯૯૬	ચમત્કાર	પ્રકાશનો ઝબકારો; વિસ્મય ઉપજાવે તેવું કામ કરી બતાવવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫૯૯૭	અનન્ય નિષ્ઠા	અજોડ, એકાત્મક નિષ્ઠા
૫૯૯૮	વિસ્મૃત	वि+स्मृ । ભૂલાઇ ગયેલું, યાદ ન હોય તેમ
	પત્રાંક ૨૬૧	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૩-૮-૧૮૯૧**
૫૯૯૯	ગાઉ	गव्यूत । ૨ માઇલ તો ૩.૨ કિ.મી., ૧.૫ માઇલ તો ૨.૪ કિ.મી.
૬૦૦૦	અજાણપણે	અજ્ઞાતપણે, અજાણતાં
૬૦૦૧	જળ, વનસ્પતિ અને સૃષ્ટિરચના	પાણી, લીલોતરી, કુદરતી રચના-નદી, પહાડ, ગુફા, જંગલ
૬૦૦૨	પ્રગટમાં	જાહેરમાં, પ્રત્યક્ષ, ખુલ્લું, સ્પષ્ટતઃ
૬૦૦૩	નિર્વિકારપણે	निर्+वि+कृ । પ્રવૃત્તિ રહિત, સમ્યક્‌પણે, પરિવર્તન-ફેરફાર-વિકૃતિ-ઉદ્વેગ વિના
૬૦૦૪	ખપ પૂરતાં	જરૂર-જરૂરિયાત જેટલાં
૬૦૦૫	ઘટશે	घट् । યોગ્ય હશે; થશે; પ્રયત્ન થશે
પૃ.૨૯૪		
૬૦૦૬	લિ. સમાધિ	આત્મપરિણામની સ્વસ્થતા (પત્રાંક ૫૬૮), પ.કૃ.દેવ પોતે જ સમાધિ; કૃપાળુદેવ અને સમાધિમાં કોઈ ભેદ નથી એવી અભિન્ન દશા, સમાધિમૂર્તિ
	પત્રાંક ૨૬૨	**શ્રી ઉગરીબહેનને તા.૫-૮-૧૮૯૧ થી તા.૧૯-૮-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૬૦૦૭	ચતુર્થ કાળ જેવા કાળને વિષે	ચોથા આરા જેવા (ઉત્તમ) સમયમાં
૬૦૦૮	ગુણોત્પત્તિ	આત્મિક ગુણોનો ઉદ્‌ભવ, જન્મ
૬૦૦૯	વારંવાર, વખતોવખત અને પ્રસંગે પ્રસંગે	ફરી ફરીને, સમયે સમયે અને કાર્યે કાર્યે
૬૦૧૦	સ્મરણ થાય છે	સ્મૃતિ થાય છે કે, વારંવાર યાદ આવે છે કે
૬૦૧૧	અકર્તવ્યરૂપ જાણી	ન કરવા યોગ્ય-અઘટિત જાણી
૬૦૧૨	ઉજમાળ થાય છે	પ્રકાશિત, ઊજળું; ઉમંગી-ઉત્સાહી-પ્રસન્ન થાય છે
૬૦૧૩	ભાસ્યમાન થયેલું	જેનો ભાસ થતો હોય તેવું દેખાતું, કલ્પનામાં આવતું
૬૦૧૪	કૃતકૃત્યતા	કૃતાર્થનું, આભારની લાગણીનું, જેની કામના પૂર્ણ થઈ છે તે કૃતાર્થતાનું
૬૦૧૫	જીવ સમૂહ	જીવોના પ્રકાર
૬૦૧૬	તદાકાર-પરિણામી	તે રૂપ પરિણમી, તન્મય થઈ
૬૦૧૭	બુદ્ધિએ ગૃહીત	બુદ્ધિએ ગ્રહાયેલા
૬૦૧૮	ગળિત થયું છે	गल् । ગળી ગયું છે, તદ્દન પાકી ગયું છે, સુકાયું છે, ટપકે છે
૬૦૧૯	યથાબુદ્ધિ	બુદ્ધિ પ્રમાણે
પૃ.૨૯૫	**પત્રાંક ૨૬૩**	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઇને** **તા.૧૧-૯-૧૮૯૧**
૬૦૨૦	રાળજ	ખંભાતથી ૯ કિ.મી. દૂર, વડવાથી ૬-૭ કિ.મી. દૂરનું સ્થળ
૬૦૨૧	કચાશ	કાચાપણું, કસર, કમી, ખામી, અપક્વતા
૬૦૨૨	પરમ ફળ	ઉત્કૃષ્ટ ફળ-પરિણામ
	પત્રાંક ૨૬૪	**કોને ?** **તા.૧૧-૯-૧૮૯૧**
૬૦૨૩	દીનાનાથ	ગરીબોના-અનાથના નાથ
૬૦૨૪	ભાજન	પાત્ર, આધાર
૬૦૨૫	શુદ્ધ ભાવ	સમ્યક્‌દર્શન
૬૦૨૬	લઘુતા	દીનતા, નમ્રતા, વિનયભાવ
૬૦૨૭	પરમાદર	બહુમાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૦૨૮	જોગ	યોગ્યતા; સંજોગ
૬૦૨૯	કેવળ અર્પણતા	સત્પુરુષની આજ્ઞામાં સર્વ પ્રકારે રહેવાય તેવી અર્પણતા, પૂરી અપૂર્ણતા
૬૦૩૦	અનુયોગ	अनु+युज् । વિચાર, પ્રશ્ન; પ્રયત્ન; ખોજ; પરીક્ષા; યાચના; અનુકૂળ
૬૦૩૧	પામર	વિષયકષાયને અધીન. પામર, વિષયી, જિજ્ઞાસુ અને જ્ઞાનીભક્તમાંથી એક
૬૦૩૨	વિવેક	હું કંઇ જ જાણતો નથી, જ્ઞાની જાણે છે એવો સત્ય વિચાર
૬૦૩૩	છેક	અંત, છેડો; સાવ, તદ્દન
૬૦૩૪	અચિંત્ય	ચિંતવી-વિચારી ન શકાય તેવો, અલૌકિક
૬૦૩૫	અલભ	દુર્લભ
૬૦૩૬	પરિતાપ	परि+तप् । ખેદ, કષ્ટ, પીડા, ભય, વિલાપ
૬૦૩૭	મર્યાદા ધર્મ	આજ્ઞા આરાધનરૂપ ધર્મ
૬૦૩૮	વચન નયન યમ	વચન અને નયનનો સંયમ
૬૦૩૯	સેવા	सेव् । આત્માની ઉપાસના, સત્પુરુષે આપેલી આજ્ઞાની આરાધના
૬૦૪૦	અનભક્ત	ભક્ત નહીં તેવા, અ-ભક્ત, ભગવાનના-હરિના ભક્તિ સિવાયના
૬૦૪૧	સ્વધર્મસંચય	સત્પુરુષના બોધ-આજ્ઞાને નિરંતર વિચારે, હૃદયમાં કોતરે-સંઘરે તે
પૃ.૨૯૬		
૬૦૪૨	એક સદ્‌ગુણ	अस् । એક સત્ પ્રાપ્તિ, અસ્તિત્વનું ભાન-અસ્તિત્વ ભાસન-ખરો ગુણ
૬૦૪૩	દીનનાથ	ધર્મનો નાથ; રાંક-અનાથના નાથ
૬૦૪૪	પડી પડી	ફરી ફરી નમસ્કાર, પગમાં પડીને
૬૦૪૫	પદપંકજે	ચરણકમળમાં
	પત્રાંક ૨૯૫	**કોને ? તા.૧૧-૯-૧૮૯૧**
૬૦૪૬	તોટક છંદ	त्रोटक । ૧૨ અક્ષરનો એક અક્ષરમેળ છંદ
૬૦૪૭	યમ	જીવનભર જે વ્રત લેવામાં આવે તે ૫ મહાવ્રત કે અણુવ્રત
૬૦૪૮	નિયમ	થોડા વખત માટેના ખાસ નિયમ શૌચ, સંતોષ, તપ, સ્વાધ્યાય, ઈશ્વરધ્યાન
૬૦૪૯	સંજમ	૫ ઈન્દ્રિય અને ૬ઠ્ઠા મનના નિગ્રહ રૂપ ૬ પ્રકારે તથા છકાય જીવની રક્ષા મળી ૧૨ પ્રકારે
૬૦૫૦	પુનિ	પુનઃ પુનઃ, અનેક-અનંત વાર, ફરી ફરી
૬૦૫૧	ત્યાગ બિરાગ	કોઈ બાહ્ય વસ્તુને છોડવી, વિરાગ-વૈરાગ્ય
૬૦૫૨	અથાગ	અપાર, ઉત્કૃષ્ટ રીતે, બધાં વખાણે તેવો
૬૦૫૩	વનવાસ લિયો	બધું છોડીને જંગલમાં એકલો રહ્યો
૬૦૫૪	મુખ મૌન	તદ્દન મૌનપણે
૬૦૫૫	પૌન નિરોધ	પૌન એટલે પવન, શ્વાસોચ્છ્વાસને રોકવાનો અભ્યાસ જાતે જ
૬૦૫૬	સ્વબોધ	હું કોણ ? મારું સ્વરૂપ શું ? તે માટે ધ્યાન વગેરે કરીને સ્વરૂપ નિર્ણય
૬૦૫૭	હઠજોગ પ્રયોગ	હઠયોગના પ્રયોગો
૬૦૫૮	સબપેં	બધાં પાસે, બધાં પાસેથી, બધાં કરતાં, બધાંની સરખામણીમાં
૬૦૫૯	બાર અનંત	અનંતવાર, અનંત વખત
૬૦૬૦	તદપિ	તો પણ, તોયે
૬૦૬૧	કછુ	કંઇ, કાંઇ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૦૬૨	સુ તાર	એકધ્યાનપણે
૬૦૬૩	નય ધારી હિયે	નિશ્ચય અને વ્યવહાર નયની અપેક્ષાની સમજપૂર્વક શીખ્યો-સમજ્યો
૬૦૬૪	પર્યો	પ્રાપ્ત કર્યો, પાયો, પામ્યો
૬૦૬૫	અબ	હવે
૬૦૬૬	ક્યોં	કેમ, શા માટે
૬૦૬૭	કછુ ઔર રહા	શું બાકી રહી ગયું ?
૬૦૬૮	મુખ આગલ હૈ	મોઢા આગળ-પાસે જ છે, તારું સ્વરૂપ તારી પાસે જ છે
૬૦૬૯	સુગુરુગમકી	સત્ ગુરુગમની આત્મારૂપ ગુરુની, નિશ્ચય નયથી આત્મા જ આત્માનો ગુરુ, યથાર્થ વિચારે-સમજે ત્યારે
૬૦૭૦	આન	આજ્ઞા, મર્યાદા, આણ
૬૦૭૧	કારજ	કાર્યની સફળતા, સિદ્ધિ
૬૦૭૨	રસ અમૃત	અમૃત રસના સાગર સમા સત્પુરુષ
૬૦૭૩	પાવહિ	પ્રાપ્તિ થાય
૬૦૭૪	પ્રેમ ઘનો	સત્પુરુષ પ્રત્યેનો પ્રેમ કૃપાદૃષ્ટિરૂપે પામે
૬૦૭૫	વહ સત્ય	તે કૃપાદૃષ્ટિ તે જ સત્ય સુખ કે સુધા
૬૦૭૬	સુધા	सु+धा, धे । અમૃત
૬૦૭૭	દરશાવહિંગે	દિશા બતાવશે, દર્શાવશે, દેખાડશે
૬૦૭૮	ચતુરાંગુલ	ચતુર પુરુષને આંગળી કરીને-ચીંધીને દિશા બતાવવી; ૪ આંગળનું અંતર
૬૦૭૯	દૃગસે	(જ્ઞાનીના સંકેતને અનુસરે એટલે) સમ્યક્દર્શનને, સમ્યક્ નેત્રને
૬૦૮૦	મિલહે	મળે છે, પ્રાપ્ત થાય છે, પામે છે
૬૦૮૧	રસદેવ	શુદ્ધ સ્વરૂપી આત્માને
૬૦૮૨	નિરંજનકો	આત્માનુભવ રૂપ રસ પીનારને
૬૦૮૩	પિવહી	પીવે છે
૬૦૮૪	ગહિ જોગ	યોગને ગ્રહીને, પામીને
૬૦૮૫	જુગોજુગ	યુગોયુગો સુધી, યુગોયુગ
૬૦૮૬	આગમભેદ	શાસ્ત્રોનાં રહસ્ય, મર્મ, સમજણ
૬૦૮૭	સુઉર	અંતરમાં સારી રીતે
૬૦૮૮	કેવલકો બીજ	કેવળજ્ઞાનનું બીજ
૬૦૮૯	ગ્યાનિ	જ્ઞાની, હિન્દી ભાષામાં જ્ઞ ની બદલે ગ્ય બોલાય
પૃ.૨૯૭	**પત્રાંક ૨૬૬**	**કોને ?** **તા.૧૧-૯-૧૮૯૧**
૬૦૯૦	પરિણમે	परि+नम् । પરિણમન કરે
૬૦૯૧	આપ સ્વભાવ	પોતાનો સ્વભાવ, ભાવ, લક્ષણ, પ્રકૃતિ
૬૦૯૨	ન્હોય	ન હોય
૬૦૯૩	જ્યાં લગ	જ્યાં લગી-સુધી
૬૦૯૪	નેહ	સ્નેહ
૬૦૯૫	તેહનો	તેનો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૦૯૬ 'એક સમય તે સૌ સમય, ભેદ અવસ્થા જોય'
ભિન્ન ભિન્ન સમયે જુદી જુદી અવસ્થા દેખાય છે તેમ ત્રણે કાળ તે અવસ્થા બદલાય છે. જે વસ્તુ સમયમાત્ર છે તે સર્વકાળ છે.

૬૦૯૭ ભેદ અવસ્થા — પર્યાયમાં ફેરફાર, પર્યાયનું રૂપાંતર

૬૦૯૮ પરમપુરુષ — પરમ આત્મા, પરમાત્મા

પત્રાંક ૨૬૭ કોને ? તા.૪-૯-૧૮૯૧ થી તા.૨-૧૦-૧૮૯૧

૬૦૯૯ ભવ્યો — भू । ભવ્ય જીવો

૬૧૦૦ નિર્મળો — निर्+मल् । મળ રહિત, પવિત્ર, શુદ્ધ

૬૧૦૧ કવિચાતુરી — कव+इन । चत्+उरच् । કવિત્વ શક્તિ, પદ્યરચનાની નિપુણતા, ચતુરાઈ

૬૧૦૨ તંત્રો — तन् । શક્તિવાદના મંત્રો-વિચારો-ક્રિયાઓનાં શાસ્ત્રો; વ્યવસ્થા, ગોઠવણ

૬૧૦૩ કળો — कल् । ઓળખો, ઓળખી લો, જાણી લો

પૃ.૨૯૮

૬૧૦૪ પાંચમે અંગે — શ્રી ભગવતીજી સૂત્રમાં, દ્વાદશાંગીમાં ૫ મા અંગમાં

૬૧૦૫ સંયમ થકી — દીક્ષા, ચારિત્ર્યથી, સંન્યાસથી કે બાહ્ય તપ-ત્યાગથી

૬૧૦૬ 'સમ્મતિ' — શ્રી સિદ્ધસેન દિવાકરસૂરિ રચિત 'સમ્મતિતર્ક'

૬૧૦૭ આઠ સમિતિ — ૫ સમિતિ, ૩ ગુપ્તિ મળી અષ્ટપ્રવચનમાતા, સંયમનું જતન કરનાર, શુદ્ધાત્મ-સ્વરૂપમાં સમ્યક્ 'ઈતિ' અર્થાત્ પરિણતિ તે નિશ્ચય સમિતિ. ઈર્યા-ભાષા-એષણા-આદાન-નિક્ષેપણ-પારિષ્ઠાપનિકા સમિતિ; મન-વચન-કાયગુપ્તિ

૬૧૦૮ મનનો આમળો — મનનો વળ-ટેક-દ્વેષ-અભિનિવેશ

૬૧૦૯ શ્રી નંદિસૂત્રે — જિનાગમ, ૪ મૂળ સત્રમાં ૩ જું, સળંગ સૂત્ર છે જેમાં અધ્યયન નથી, ૭૦૦ શ્લોક પ્રમાણ મૂળપાઠ છે, ૫ જ્ઞાન, ૧૪ પ્રકારના શ્રોતાનું વર્ણન છે

૬૧૧૦ ઠરો — શાંતિ પામો, સ્થિતિ કરો

૬૧૧૧ મહાપદ્મ તીર્થંકર — આવતી ચોવીસીના ૧લા તીર્થંકર, (શ્વે.શાસ્ત્રોમાં પદ્મનાભ પ્રભુ)

૬૧૧૨ શ્રેણિક ભગવાન — મહાવીર પ્રભુના સમયમાં બિંબિસાર-ભંભસાર નામે રાજા, ચેલણાપતિ, પહેલાં બૌદ્ધધર્મી-પછી જૈનધર્મી, અભયકુમારના પિતા, અનાથી મુનિથી પ્રતિબોધ, મહાવીર સ્વામી પાસે ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વી પામ્યા. આવતી ચોવીસી માટે તીર્થંકર નામકર્મ ઉપાર્જક

૬૧૧૩ ઠાણંગ — દ્વાદશાંગીમાં ૩જું અંગ શ્રી સ્થાનાંગ સૂત્ર (ઠાણાંગ સૂત્ર)

પત્રાંક ૨૬૮ કોને ? તા.૪-૯-૧૮૯૧ થી તા.૨-૧૦-૧૮૯૧ દરમ્યાન

પૃ.૨૯૯ પત્રાંક ૨૬૯ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૧-૯-૧૮૯૧

૬૧૧૪ મનમેલાપી સત્સંગ — મનમેળ હોય તેવો

૬૧૧૫ કાલક્ષેપ — कल्+क्षिप् । વિલંબ, વખત ગુમાવવો

૬૧૧૬ મોક્ષથી — मोक्ष् । મોક્ષ કરતાં

૬૧૧૭ સંતની — सत् । સદ્ગુરુની, સત્પુરુષની

૬૧૧૮ ચરણ-સમીપતા — સાન્નિધ્ય

પત્રાંક ૨૭૦ કોને ? તા.૨૨-૯-૧૮૯૧

૬૧૧૯ અભિપ્રાય — अभि+प्र+इ । લક્ષ્ય, પ્રયોજન, ઉદ્દેશ્ય, આશય, ભાવ, અર્થ, ઉલ્લેખ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૧૨૦	નિવેડો	નિકાલ, નિરાકરણ, ફેંસલો, પરિણામ, અંત	
૬૧૨૧	અનુભવજ્ઞાન	આત્માનું અનુભવજ્ઞાન, પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન, સમજ, પરિણમન, ફળ	
✉	**પત્રાંક ૨૭૧**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૨૨-૯-૧૮૯૧**
૬૧૨૨	પદાર્થ	દ્રવ્ય, ચીજ, વસ્તુ, આત્મા, તત્ત્વ; સત્સંગ	
૬૧૨૩	પરિચય કરવા યોગ્ય	ઓળખવા યોગ્ય, પહેચાન-પિછાનવા યોગ્ય	
૬૧૨૪	લિ. સત્‌માં અભેદ	સત્ રૂપ જ, સત્‌થી ભિન્ન નહીં	
✉	**પત્રાંક ૨૭૨**	**શ્રી કુંવરજીભાઈ મગનલાલભાઈને**	**તા.૨૨-૯-૧૮૯૧**
૬૧૨૫	લિ. અપ્રગટ સત્	અપ્રસિદ્ધ સત્, અપ્રકાશિત સત્, ગુપ્ત, છાનું છતાં છતું	
✉	**પત્રાંક ૨૭૩**	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને**	**તા.૨૩-૯-૧૮૯૧**
૬૧૨૬	અપાર કષ્ટે કરીને	મહા મહેનતે, પાર વિનાની મુશ્કેલીએ-દુઃખે-મહેનતે	
૬૧૨૭	કંચન	काञ्च् । સોનું; સમૃદ્ધિ; ચમકદમક	
૬૧૨૮	કાન્તા	कम् । સ્ત્રી, પત્ની, પ્રેમિકા	
✉	**પત્રાંક ૨૭૪**	**કોને ?**	**તા.૨૩-૯-૧૮૯૧**
૬૧૨૯	કેવળ અપ્રગટ	ક્યાંય કોઈને પ્રગટ ન થયું હોય તેવું, તદન અપ્રસિદ્ધ, જગતને જાણ નથી તેવું, ગુપ્ત, છાનું	
૬૧૩૦	ચેષ્ટા	चेष्ट् । સંજ્ઞા, ચાળા, પ્રયત્ન, હાવભાવ, આચરણ, યોગ, વીર્ય, ઉત્સાહ, સામર્થ્ય	
૬૧૩૧	પ્રરૂપે છે	प्र+रूप् । પ્રરૂપણા કરે છે, ઉપદેશે છે, સમજાવે છે	
પૃ.૩૦૦	**પત્રાંક ૨૭૫**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૩-૯-૧૮૯૧**
૬૧૩૨	સર્વાત્મા	સમસ્ત વિશ્વના આત્મા; બ્રહ્મ; સત્ (પત્રાંક ૨૦૯)	
૬૧૩૩	ઘેરી લઈ	ચારે તરફ વીંટળાઈ જઈ	
૬૧૩૪	અનર્થ	ખોટો અર્થ-કામ-નુકસાન-હાનિ, પાપ, ઉપદ્રવ, ખોટા અશય	
૬૧૩૫	પરમાર્થ	પરમ તત્ત્વ; ઉત્તમ પુરુષાર્થ-મોક્ષ; પરોપકાર	
✉	**પત્રાંક ૨૭૬**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૨૪-૯-૧૮૯૧**
૬૧૩૬	ધર્મજ	ગામનું નામ, ગુજરાતના ચરોતર પ્રદેશમાં અગાસથી ૨૪ કિ.મી.	
✉	**પત્રાંક ૨૭૭**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૪-૯-૧૮૯૧**
૬૧૩૭	મુલતવાં પડે છે	મોકૂફ રાખવાં પડે છે	
૬૧૩૮	જનપરિચય	લોકસંપર્ક, સમાજ	
૬૧૩૯	ચાલતા મતના પ્રકારની વાત	પહોંચતા-સત્તાવાનની, મસલત કે અફવા	
૬૧૪૦	સ્થિતિ વીતી ગઈ છે તે	જે એ સ્થિતિમાંથી પસાર થઈ ગયા છે તે પરમકૃપાળુદેવ પોતે	
✉	**પત્રાંક ૨૭૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૭-૯-૧૮૯૧**
૬૧૪૧	આત્મામાં રમણ	આત્મામાં જ રમી જવું, રમ્યા કરવું, રત રહેવું, મગ્ન રહેવું	
✉	**પત્રાંક ૨૭૯**	**શ્રી મગનલાલ ખીમચંદભાઈને**	**તા.૨૮-૯-૧૮૯૧**
૬૧૪૨	મધ્યસ્થ	મધ્યવર્તી, તટસ્થ, નિષ્પક્ષપાતી	
✉	**પત્રાંક ૨૮૦**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૯-૯-૧૮૯૧**
૬૧૪૩	સર્વાધાર	બધાના આધાર રૂપ	
૬૧૪૪	પૂર્ણ	પૂરી, પૂરેપૂરી	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૦૧			
૬૧૪૫	પુરુષોત્તમ સ્વરૂપ	અક્ષરથી પર એવા ઉત્તમ પુરુષ-પરમાત્માનું સ્વરૂપ	
	પત્રાંક ૨૮૧	**શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને**	**તા.૩૦-૯-૧૮૯૧**
૬૧૪૬	ઉપજીવિકા	આજીવિકા-ગુજરાન	
	પત્રાંક ૨૮૨	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧-૧૦-૧૮૯૧**
૬૧૪૭	વિહ્વળતા	બહાવરાપણું, બેબાકળાપણું, ગાભરુપણું	
૬૧૪૮	મહાત્મા વ્યાસજી	પરાશર ઋષિથી મત્સ્યગંધા (સત્યવતી) ને કુમારિકા અવસ્થામાં થયેલ પુત્ર, મહાભારત-૧૮ પુરાણોના કર્તા, કૃષ્ણદ્વૈપાયન, વેદોની વ્યવસ્થા કરનાર	
૬૧૪૯	હરિરસ	હરિને ભજતાં ઉત્પન્ન થતો રસ, ભગવદ્‌ભક્તિનો રસ	
૬૧૫૦	એક અણુ પણ	જરા જેટલું પણ; સમય-કદનો નાનામાં નાનો ભાગ	
૬૧૫૧	તે યુગ	૪ યુગમાં ૨જો દ્વાપર યુગ, તે જમાનો	
૬૧૫૨	હરિસ્વરૂપ	હરિનું-ભગવાનનું સ્વરૂપ	
૬૧૫૩	હરિનામ	ભગવાનનું નામ, નામસ્મરણ	
૬૧૫૪	હરિજન	હરિનો ભક્ત, ભક્તજન	
૬૧૫૫	દૃષ્ટિએ નથી આવતાં	દેખાતા નથી, નજરે નથી આવતાં	
૬૧૫૬	ચીજ	વસ્તુ; સરસ ગાયન-ગીત	
૬૧૫૭	ઉન્માર્ગે	उद्+मार्ग् । અવળે રસ્તે	
૬૧૫૮	નિષ્કપટીપણું	કપટ રહિતતા, માયા-કપટ વિનાના	
૬૧૫૯	શતાંશ	शत+अंश् । સોમો ભાગ; અસંખ્યમો ભાગ-હિસ્સો	
૬૧૬૦	કેવળ વિસર્જન	સાવ વિદાય, સમાપ્ત	
૬૧૬૧	થોડે થોડે	થોડું થોડું	
૬૧૬૨	અર્થસંબંધ	આર્થિક-નાણાંકીય, ધન-સંપત્તિને લગતો	
૬૧૬૩	કામસંબંધ	વિષયેચ્છા, ૫ ઇન્દ્રિયના વિષયભોગનો પરિચય	
૬૧૬૪	ધર્મસંબંધ	ધાર્મિક, સંપર્ક, ધર્મ સંબંધ પણ કંઈ ન પ્રકાશવું	
૬૧૬૫	મોક્ષસંબંધ	મોક્ષ સાથેનો સંપર્ક	
૬૧૬૬	વિરક્ત	वि+रञ्ज् । ઉદાસીન, રાગ-આસક્તિ વિનાના, અપ્રસન્ન	
	પત્રાંક ૨૮૩	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨-૧૦-૧૮૯૧**
૬૧૬૭	કૃપણ	कृप् । કંજૂસ; મનના ગરીબ	
૬૧૬૮	ભક્તિ	યોગ્યતા રૂપ ભક્તિ, આત્માની ભક્તિ, આત્મા	
પૃ.૩૦૨	**પત્રાંક ૨૮૪**	**કોને ?**	**તા.૮-૧૦-૧૮૯૧**
૬૧૬૯	પરસમય	બીજાં દર્શન, મત; આત્મા ભૂલીને બીજા પદાર્થો-પર્યાયોની સન્મુખ થવું તે	
૬૧૭૦	સ્વસમય	પોતાનું દર્શન, મત અથવા પોતાના શુદ્ધ આત્મસ્વભાવમાં સ્થિત	
૬૧૭૧	પરદ્રવ્ય	આત્મા સિવાયનાં બીજાં દ્રવ્ય	
૬૧૭૨	સ્વદ્રવ્ય	અનંત ગુણપર્યાયવાળો પોતાનો આત્મા	
૬૧૭૩	શ્રી સિદ્ધસેન દિવાકર	વિક્રમના ૪થા-૫મા સૈકામાં થયેલા સૂરિ, તાર્કિક શિરોમણિ, પ્રાકૃતને બદલે સંસ્કૃતમાં લખવાને કારણે સંઘે આપેલું પારાંચિક પ્રાયશ્ચિત્ત જેમાં જૈન વેશ છુપાવી, ગચ્છનો ત્યાગ કરી, ૧૨ વર્ષ સુધી દુષ્કર તપ કર્યું; ઉજ્જયિની નગરીમાં	

		રાજા સાથે શિવલિંગ સામે 'કલ્યાણમંદિર સ્તોત્ર' રચ્યું, ૧૧ મો શ્લોક બોલતાં શિવલિંગ ફાટીને પાર્શ્વ પ્રભુ પ્રતિમાજી પ્રગટ થયાં.
૬૧૭૪	વચનમાર્ગ	કહેવાના રસ્તા, રીત, સ્વરૂપનિશ્ચય કરવા માટે, વચનના પ્રકાર
૬૧૭૪A	નયવાદ	દાર્શનિક મત-સિદ્ધાંત; અભિપ્રાય. અનેકધર્મી વસ્તુ કોઇ એક અંશ દ્વારા કહેવી, અંશરૂપે પ્રતિપાદન કરવાનો અભિપ્રાય
૬૧૭૫	અક્ષય ભગત	જ્ઞાની કવિ અખો, અખાજી; વિ.સં.૧૬૯૭-૧૭૦૫ માં વિદ્યમાન, છપ્પા માટે પ્રખ્યાત, શ્રેષ્ઠ વેદાંતકવિ, પરજિયા સોની, જેતલપુરમાં જન્મેલા, અમદાવાદ દેસાઇ પોળમાં રહેલા, 'પંચીકરણ', 'અનુભવબિંદુ', 'ચિત્તવિચાર સંવાદ', 'અખેગીતા'ના રચયિતા
૬૧૭૬	ઝટકયા હાથ	સપાટો લગાવ્યો, હાથ કાપ્યા, આંચકો માર્યો, ઝાટકો માર્યો
✉	**પત્રાંક ૨૮૫**	**શ્રી અંબાલાલભાઇ લાલચંદભાઇને** **તા.૯-૧૦-૧૮૯૧**
૬૧૭૭	પોતાથી પોતાને	આત્માથી આત્માને, પોતાનાથી પોતાને-આત્માને
૬૧૭૮	આઠ વાદી	૮ પ્રકારે, શાસ્ત્રાર્થ કરનારા, અક્રિયાવાદીના ૮ ભેદ : એકવાદી, અનેકવાદી, મિતવાદી, નિર્મિતવાદી, સાતવાદી, સમુચ્છેદવાદી, નિયતવાદી, નસંતિપરલોકવાદી
૬૧૭૯	વાદ	वद् । શાસ્ત્રાર્થ, ચર્ચા, જ્ઞાન વિજ્ઞાનના વિષયમાં કાઢેલું તારણ-અનુમાન
૬૧૮૦	અન્વય	अनु+इण् । જોડાયેલો, સંબંધિત, કારણ હોય ત્યાં કાર્ય હોય એ નિયમે, એકના સદ્ભાવમાં બીજું અવશ્ય હોય તેવું
૬૧૮૧	વ્યતિરિક્ત	वि+अति+रिच् । જુદો જ, સિવાય, ભિન્ન, અતિરિક્ત, અલગ; અતિશય
૬૧૮૨	સાધારણ જ્ઞાન	બધા શાસ્ત્રમાં વર્ણવતાં અધિક જુદાઈ ન પડી હોય તેવું જ્ઞાન
પૃ.૩૦૩	**પત્રાંક ૨૮૬**	**શ્રી સોભાગ્યભાઇને તા.૩-૧૦-૧૮૯૧ થી તા.૧-૧૧-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૬૧૮૩	'હમ પરદેશી પંખી સાધુ, આ રે દેશકે નાહીં રે'	અમે આ દેશનાં પંખી, મુનિ, સાધક નથી, પરદેશના-ઉત્કૃષ્ટ દેશના, સિદ્ધાલયના છીએ (પરમકૃપાળુદેવ પોતે)
૬૧૮૪	બાહ્ય ઉપાધિ	બહારની, વેપારની, વહેવારની જંજાળ-ચિંતા
✉	**પત્રાંક ૨૮૭**	**શ્રી સોભાગ્યભાઇ લલ્લુભાઇને** **તા.૧૮-૧૦-૧૮૯૧**
૬૧૮૫	પ્રસંગ પાડવો	પરિચય સાધવો, ઓળખાણ કરવી
૬૧૮૬	માનીએ	मन् । કબૂલીએ, સ્વીકારીએ, પાળીએ
૬૧૮૭	ઠામ	स्था । રહેવાનું ઠેકાણું
૬૧૮૮	હરિપદ	મોક્ષપદ
✉	**પત્રાંક ૨૮૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઇ લલ્લુભાઇને** **તા.૨૨-૧૦-૧૮૯૧**
૬૧૮૯	રમત માંડીને બેઠો છે	ખેલ શરૂ કર્યો છે, ક્રીડા-ગમ્મત કરવા બેઠા છે
૬૧૯૦	આત્મવૃત્તિ	આત્મચર્યા, આત્મવર્તના, આત્મામાં જ વૃત્તિ
૬૧૯૧	જીર્ણ	जॄ । છેક જૂનું, ઘસાઇ ગયેલું, જરાથી જર્જર
પૃ.૩૦૪	**પત્રાંક ૨૮૯**	**શ્રી સોભાગ્યભાઇ લલ્લુભાઇને** **તા.૨૬-૧૦-૧૮૯૧**
૬૧૯૨	પરમાર્થ વિષયે	મોક્ષ, મુક્તિ, બ્રહ્મ, યથાર્થના વિષયમાં કે વિષય સંબંધી
✉	**પત્રાંક ૨૯૦**	**શ્રી ધારશીભાઇ કુશળચંદ સંઘવીને**
૬૧૯૩	પત્રપ્રસંગ	પત્ર દ્વારા સંગ-પરિચય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૨૯૧	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** — **તા. ૨૯-૧૦-૧૮૯૧**
૬૧૯૪	પૂર્ણકામ ચિત્તને	કૃતાર્થ, કૃતકૃત્ય ચૈતન્યને, મનને
૬૧૯૫	બ્રહ્મ સમાધિમાં	આત્મ સમાધિમાં, આત્મસ્થિરતા-આત્મ મગ્નતામાં
૬૧૯૬	એકબીજાને આભાસે	એકબીજાના સાદૃશ્યે (સમાનતાએ), ભ્રમે, ઝાંખા પ્રકાશે
૬૧૯૭	આણંદ	શહેર, ગુજરાતમાં નડિયાદ ૨૦ કિ.મી., અગાસ ૧૫ કિ.મી., બાંધણી ૧૭ કિ.મી.
૬૧૯૮	પ્રથા	પ્રથ્ । ચાલ, પરંપરા, રીતિ, રીતભાત-રીતરિવાજ; ખ્યાતિ, કીર્તિ
૬૧૯૯	નિરોધ	નિ+રુધ્ । અટકાયત, અવરોધ, રોકાણ; સંયમ, નિગ્રહ; ચિત્તની અવસ્થા
૬૨૦૦	ગાંભીર્યવશાત્	ગમ્+ઈરન્ । ગંભીરતા-ગહનતા-ઊંડાણને લીધે, સમજવો કઠિન હોવાથી
૬૨૦૧	વ્યાપ્ત	વિ+આપ્ । વ્યાપેલું, ફેલાઈ રહેલું
૬૨૦૨	યથાર્થ ભાન	ખરું ભાન, આત્મભાન
પૃ.૩૦૫	**પત્રાંક ૨૯૨**	**કોને ?** — **તા. ૨૯-૧૦-૧૮૯૧**
૬૨૦૩	નિકટભવી જીવ	ખૂબ નજીકના ભવિષ્યમાં મોક્ષે જનાર જીવ
૬૨૦૪	ચાકરી	ચાકરનું કામ-પ્રવૃત્તિ, નોકરી, સેવા
	પત્રાંક ૨૯૩	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** — **તા. ૩૦-૧૦-૧૮૯૧**
૬૨૦૫	સ્વમૂર્તિરૂપ	પોતાની આકૃતિ, પ્રતિમારૂપ, આત્મારૂપ, સ્વસમાન
૬૨૦૬	સ્વતંત્ર	સ્વાધીન, મુક્ત, કોઈના તાબામાં નહીં તેવા
	પત્રાંક ૨૯૪	**કોને ?** — **તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૦ થી તા.૧-૧૧-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૬૨૦૭	ધ્યાવન	ધ્યૈ । ખ્યાલ, ફિકર, ચિંતા, ધ્યાન
	પત્રાંક ૨૯૫	**કોને ?** — **તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૦ થી તા.૧-૧૧-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૬૨૦૮	કીર્તન	કૃત્ । સત્પુરુષના ગુણગાન-યશોગાન-કીર્તિગાન, ગાતાં-વગાડતાં ભાષણ
૬૨૦૯	નિગ્રહ	નિ+ગ્રહ્ । પકડી લેવું, અટકાવવું, સંયમન
૬૨૧૦	ખૂબી	લહેજત, સૌંદર્ય, વિશિષ્ટતા, યુક્તિ, અદ્ભુતતા
	પત્રાંક ૨૯૬	**કોને ?** — **તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૦ થી તા.૧-૧૧-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૬૨૧૧	અબંધ પરિણામે	મુક્ત ભાવે, બંધન ન થાય તેવાં પરિણામે
૬૨૧૨	બેના અંતમાં રહેલ જે વસ્તુ	આત્મા
	પત્રાંક ૨૯૭	**કોને ?** — **તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૦ થી તા.૧-૧૧-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૬૨૧૩	વિચારમાર્ગ	વિચારણાનો-જ્ઞાનનો માર્ગ
૬૨૧૪	શ્રી નાગજી સ્વામી	સ્થાનકવાસી મુનિ, લીંબડી સંપ્રદાય, શ્રી દીપચંદજી મુનિના શિષ્ય, પ્રસિદ્ધ વક્તા, લીંબડીમાં દીક્ષા અને વિ.સં.૧૯૬૧માં કાળધર્મ
૬૨૧૫	સંક્ષેપ કરી	સમ્+ક્ષિપ્ । ટૂંકાવી, ઓછી કરી
પૃ.૩૦૬	**પત્રાંક ૨૯૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** — **તા. ૫-૧૧-૧૮૯૧**
૬૨૧૬	સાતું નથી	(મન) વિશ્રાંત થતું નથી, શાંત થતું નથી
૬૨૧૭	રુચતો નથી	રુચ્ । ગમતો નથી
	પત્રાંક ૨૯૯	**કોને ?** — **તા. ૮-૧૧-૧૮૯૧**
૬૨૧૮	વિસ્મૃતિ કરવી	વિ+સ્મૃ । વિસ્મરણ કરવું, ભૂલી જવું
૬૨૧૯	સતુના ચરણમાં	સત્પુરુષના ચરણમાં, પોતે જે સત્ સ્વરૂપે છે તેમાં
૬૨૨૦	નહીં જેવા કામનાં	ન કામનાં, ગણત્રીમાં ન લેવા જેવાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૨૨૧	નિષેધવા યોગ્ય	नि+सिध् । ના પાડવા યોગ્ય, ન કરવા યોગ્ય, મનાઈ-અસ્વીકાર કરવા યોગ્ય
પૃ.૩૦૭	**પત્રાંક ૩૦૦**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૯-૧૧-૧૮૯૧**
૬૨૨૨	પૃચ્છા	प्रच्छ् । પૂછપરછ, પ્રશ્ન, જિજ્ઞાસા, ભવિષ્ય સંબંધી પ્રશ્ન
	પત્રાંક ૩૦૧	**તા.૯-૧૧-૧૮૯૧**
૬૨૨૩	સ્મરણીય મૂર્તિ	સ્મરણ કરવા યોગ્ય, યાદ રાખવા યોગ્ય
૬૨૨૪	આત્મરૂપ	પોતારૂપ, પરમાત્મરૂપ
	પત્રાંક ૩૦૨	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૪-૧૧-૧૮૯૧**
૬૨૨૫	सत्यं परं धीमहि ।	એવું જે પરમ સત્ય તેનું અમે ધ્યાન કરીએ છીએ. શ્રીમદ્ ભાગવત, મંગલાચરણનું છેલ્લું ચરણ
૬૨૨૬	માગધી	મહાવીર સ્વામીના સમયમાં મગધ દેશ-પ્રાંતની ભાષા, પ્રાકૃત ભાષાનો પ્રકાર
	પત્રાંક ૩૦૩	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૪-૧૧-૧૮૯૧**
૬૨૨૭	શુભોપમાયોગ્ય	શુભ ઉપમા આપવા યોગ્ય (સંબોધન પહેલા પત્રમાં લખાતું સંબોધન)
૬૨૨૮	દિવસ ભાંગવા	દિવસ પડવા, દિવસ રોકાવા, સત્સંગમાં ભંગ પડવો
૬૨૨૯	નહીં તો થયું	નહીં તો કંઈ નહીં, ચાલશે
પૃ.૩૦૮	**પત્રાંક ૩૦૪**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૨-૧૧-૧૮૯૧ થી તા.૧૫-૧૧-૧૮૯૧ દરમ્યાન**
૬૨૩૦	મન ખોલી	મન મૂકીને, ખુલ્લા દિલે, મુક્ત મને
૬૨૩૧	વલણ	દૃષ્ટિ, વૃત્તિ, અભિગમ
૬૨૩૨	કટાક્ષ આવે	વક્ર દૃષ્ટિ, નિંદા કરું, આક્ષેપ મૂકું, અસંતોષ-અપ્રસન્નતા થાય
૬૨૩૩	લોકોત્તર વાત	लोक+उद्+तृ । અલૌકિક, દિવ્ય, શ્રેષ્ઠ, અસાધારણ વાત; લોકના અંતની વાત
૬૨૩૪	મન મળતું નથી	એકમત થતું નથી
૬૨૩૫	પરમાર્થ મૌન	પરમાર્થ સંબધી વાતચીત ન કરવી
૬૨૩૬	મૌનતા	मुन् । મૌનપણું
૬૨૩૭	શૂન્યતા	शूना । ખાલીપો; નિર્જનતા; એકાંત; અનાસક્તિ-વિરક્તિ-ઉદાસીનતા
૬૨૩૮	ગૂંથાઓ	મગ્ન બનો, મશગૂલ થાઓ
	પત્રાંક ૩૦૫	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને તા.૧૬-૧૧-૧૮૯૧**
૬૨૩૯	સમ્યક્જ્ઞાન	સમ્યક્દર્શન સહિતનું જ્ઞાન, પદાર્થનો યથાર્થ બોધ
૬૨૪૦	માર્ગાનુસારી	મોક્ષમાર્ગને અનુસરે-અનુસરતા હોય તેવા; આત્મજ્ઞાની પુરુષની નિષ્કામ ભક્તિ અબાધાએ પ્રાપ્ત થાય એવા ગુણોવાળા (પત્રાંક ૪૩૧)
૬૨૪૧	આશ્રય	આધાર, શરણ, ભરોસો
૬૨૪૨	નિર્વાસનાપણું	निर्+वास् । લોકવાસના, શાસ્ત્રવાસના રહિતતા
૬૨૪૩	અનુસરવા જોગ	પાછળ પાછળ જવા યોગ્ય, નકલ કરવા યોગ્ય
૬૨૪૪	ભૂમિકા	દશા, પાયરી, કક્ષા, દરજ્જો
૬૨૪૫	તેજોમયાદિનું દર્શન	યોગસાધનામાં પ્રકાશની ઝાંખી
૬૨૪૬	નિવૃત્ત થાઓ	नि+वृत् । પાછા વળો, ફારેગ થાઓ
૬૨૪૭	કલ્પના	क्लृप् । ધારણા; ખ્યાલ; તરંગ; નવું ઉપજાવી કાઢવાની શક્તિ
૬૨૪૮	વસ્તુજ્ઞાન	वस्+ज्ञा । આત્મજ્ઞાન, પદાર્થજ્ઞાન, સમ્યક્જ્ઞાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

જ્ઞાનાવતાર શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

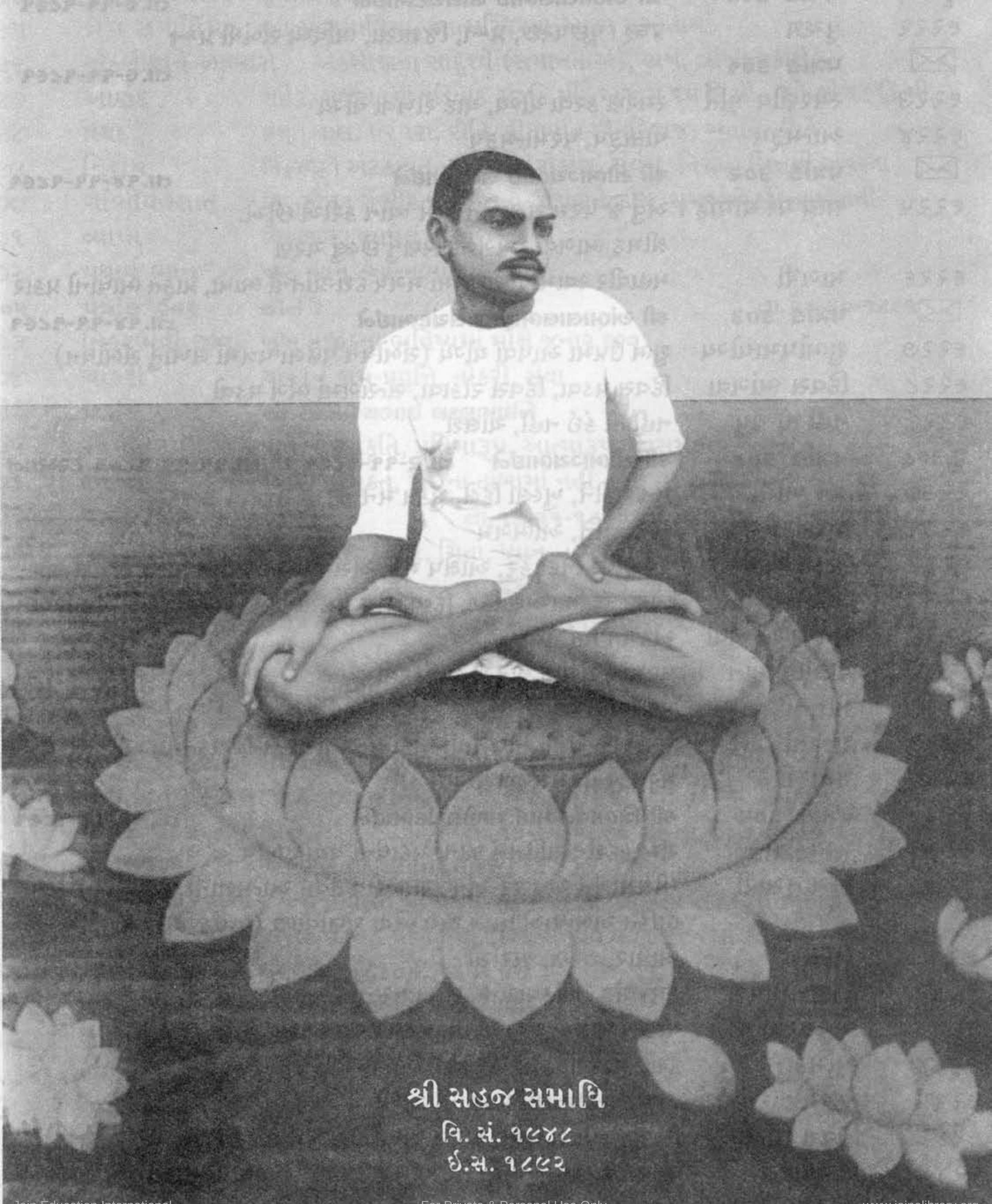

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૩૦૬	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૨૨-૧૧-૧૮૯૧**
૬૨૪૯	પ્રેમ સમાધિ વિષે	પ્રભુ પ્રત્યેના પરમ પ્રેમમાં, પ્રેમ=અનંગ=નગ્ન તે આત્મમગ્ન, પ્રેમલક્ષણા ભક્તિમાં	
પૃ.૩૦૯	**પત્રાંક ૩૦૭**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૩-૧૨-૧૮૯૧**
૬૨૫૦	ભગવતને	ભગવાનને	
૬૨૫૧	સનાતન ધર્મરૂપ	શાશ્વત, સ્થિર, નિશ્ચલ ધર્મરૂપ	
	પત્રાંક ૩૦૮	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૫-૧૨-૧૮૯૧**
૬૨૫૨	શ્રી સહજ સમાધિ	સમકિતીને અંશે પણ સદા યે રહેતી સમાધિ, સ્વાભાવિક ધ્યાન	
૬૨૫૩	સ્મૃતિ	સ્મૃ । યાદ, સ્મરણ; મનુ મહારાજ રચિત વૈદિક ધર્મશાસ્ત્ર જે ૧૮ છે	
૬૨૫૪	પર્વતને નામે	ડુંગરશીભાઈ	
૬૨૫૫	વસ્તુને	દ્રવ્યને, તત્ત્વને, પદાર્થને, આત્માને	
૬૨૫૬	સાક્ષાત્ નિશ્ચય	જાતોજાત-પોતે કરેલો નિશ્ચય, પ્રત્યક્ષ નિશ્ચય	
૬૨૫૭	પ્રવર્તવામાં	આજ્ઞામાં, આરંભ કરી દેવામાં, સમજવામાં	
૬૨૫૮	ભાવિ	ભવિષ્ય, ભવિતવ્યતા, જે બને-થાય તે	
૬૨૫૯	સુધાને વિષે	અમૃત-અમી-પીયૂષને વિષે	
૬૨૬૦	સ્વરૂપ	આકાર, વિગત, સૌન્દર્ય	
	પત્રાંક ૩૦૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૩૧-૧૨-૧૮૯૧**
૬૨૬૧	અનુક્રમે સંયમ સ્પર્શતો	આત્માની અભેદ ચિંતનારૂપ સંયમને ક્રમવાર અનુભવીને	
૬૨૬૨	ક્ષાયક ભાવ	જડ પરિણતિનો ત્યાગ, કર્મોના ક્ષય	
૬૨૬૩	પદ	ચરણકમળ, પાદ, પગ	
૬૨૬૪	—	શ્રી ઉત્તમવિજયજી (વિ.સં.૧૭૬૦-૧૮૨૭) કૃત સંયમશ્રેણી સ્તવન. આ સ્તવનની રચના વિ.સં.૧૭૯૯ વૈશાખ શુદ ૩, સુરતમાં કરી	
૬૨૬૫	નિષ્પાવ	નિષ્પાપ, નિર્મળ	
૬૨૬૬	સિદ્ધાર્થનો પુત્ર	મહાવીર સ્વામી, વર્ધમાન પ્રભુ	
૬૨૬૭	યથાર્થ બોધસ્વરૂપના	યથાર્થ પ્રગટ આત્માની પ્રગટતા-પ્રાગટ્ય	
	પત્રાંક ૩૧૦	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને**	**તા.૩-૧-૧૮૯૨**
૬૨૬૮	દર્શન સકલના	બધા દર્શનના, છયે દર્શનના, અન્ય મતના	
૬૨૬૯	નય	દૃષ્ટિબિંદુ	
૬૨૭૦	સંજીવની	મરેલાંને પુનર્જીવન આપનારી ઔષધિ કે વિદ્યા	
૬૨૭૧	ચારો ચરાવે	પશુને ઘાસચારો, વનસ્પતિ વગેરે માટે લઈ જવા	
૬૨૭૨	જૂજવાં	જુદા, અનેક, જુજુઆં	
૬૨૭૩	ઓઘ નજરને ફેરે રે	સામૂહિક-સામાન્ય દૃષ્ટિ-ઓઘ દૃષ્ટિને કારણે, મિથ્યા જ્ઞાનને લીધે	
૬૨૭૪	થિરાદિક દૃષ્ટિ	સ્થિરા નામની ૫મી દૃષ્ટિથી ૮મી દૃષ્ટિ	
૬૨૭૫	હેરે રે	ડોકિયાં કરીને જુએ, તાકી તાકીને-ધારી ધારીને જુએ, ફેરવે	
૬૨૭૬	યોગનાં બીજ	સમકિત પ્રાપ્ત થવાનાં કારણ	
૬૨૭૭	ઈહાં	આ દૃષ્ટિમાં, અહીં	
૬૨૭૮	‘ભાવાચારજ’	ભાવાચાર્ય એવા જ્ઞાની પુરુષ	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૨૭૯	ભવ ઉદ્વેગ	વૈરાગ્ય, સંસાર ક્યારે છૂટે એવી અંતરની સાચી ભાવના
૬૨૮૦	સુઠામો રે	सु+स्था । ધારણ કરે
પૃ.૩૧૦		
૬૨૮૧	જનક વિદેહી	વિદેહ કે મિથિલા નગરીના રાજા, સીતાજીના પિતા
૬૨૮૨	લક્ષમાં	ધ્યાનમાં
	પત્રાંક ૩૧૧	**કોને ?** **તા. ૩-૧-૧૮૯૧**
૬૨૮૩	એહિ જ	એ જ
૬૨૮૪	સાધ્ય	साध् । સાધવા યોગ્ય
૬૨૮૫	સુહાયો રે	शुभ् । શોભે રે, અરગે રે
૬૨૮૬	ફરસ્યો	स्पर्श् । સ્પર્શ્યો, ફરસના કરી, ભેટ્યો
૬૨૮૭	રાય સિદ્ધારથ	राजन् सिद्धार्थः । સિદ્ધાર્થ રાજા, રાજા સિદ્ધાર્થ
૬૨૮૮	વિભૂષણ	वि+भूष् । વિશેષ શોભતા
૬૨૮૯	ત્રિશલા રાણી	મહાવીર સ્વામીના માતાનું નામ
૬૨૯૦	જાયો	जन् । पुत्र
૬૨૯૧	અજ	अ+जन् । જન્મ નથી, ઉત્પન્ન થતો નથી તે અનુત્પન્ન આત્મા
૬૨૯૨	અજરામર	अ+जन्+अ+मृ । જરા (વૃદ્ધાવસ્થા) અને મરણ નથી તે આત્મા
૬૨૯૩	સહજાનંદી	સહજ=સાથે જાય-જન્મે છે તે; સ્વાભાવિક, આનંદમય છે તે આત્મા
૬૨૯૪	ધ્યાનભુવનમાં	આત્મામાં
૬૨૯૫	ધ્યાયો રે	ध्यै । ધ્યાવન કર્યું રે
૬૨૯૬	નાગર સુખ	શ્રેષ્ઠ સુખ
૬૨૯૭	નવ જાણે	ન જાણે
૬૨૯૮	વલ્લભ સુખ	પતિનું સુખ
૬૨૯૯	અનુભવ	अनु+भू । પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન, સમજ, ફળ, પરિણામ; દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયનું જ્ઞાન થવું
	પત્રાંક ૩૧૨	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા. ૫-૧-૧૮૯૨**
૬૩૦૦	બોધસ્વરૂપ	પરમકૃપાળુદેવ પોતે જ જ્ઞાન-બોધસ્વરૂપ છે તેથી લિખિતંગમાં લખ્યું
	પત્રાંક ૩૧૩	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૭-૧-૧૮૯૨**
૬૩૦૧	અવલોકીએ	નીરખીએ, સમીક્ષા કરીએ, આલોચના કરીએ
૬૩૦૨	પ્રવર્તન	प्र+वृत् । ક્રિયા, પ્રેરણા
૬૩૦૩	માંડ માંડ	મહા પ્રયત્ને, મહા મુશ્કેલીએ, મહા મુસીબતે, પરાણે
૬૩૦૪	વિરામ	वि+रम् । વિરમવું, થોભી જવું, અટકવું, વિસામો
૬૩૦૫	ઝાઝો	વધારે
૬૩૦૬	અનંતગુણવિશિષ્ટ	અનંત ગણો વિશેષ
૬૩૦૭	કળવા દેવી	कल् । જાણવા દેવી, ઓળખવા દેવી, ખબર પડવા દેવી
૬૩૦૮	શ્રી વર્ધમાનને વિષે	શ્રી વર્ધમાન નામના ૨૪મા તીર્થંકરને
૬૩૦૯	સહેજે	સ્વાભાવિક રીતે, અનાયાસે, કુદરતી રીતે, વગર કારણે
૬૩૧૦	ગોસલિયા	શ્રી ડુંગરશીભાઈ ગોસલિયા
૬૩૧૧	પદાર્થ	पद+अर्थ । દ્રવ્ય, ચીજ, વસ્તુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૧૧	**પત્રાંક ૩૧૪**	**કોને ?**	**તા.૧૧-૧-૧૮૯૨**
૬૩૧૨	ભૃંગી	ભમરી	
૬૩૧૩	ઈલિકા	ઈયળ	
૬૩૧૪	ચટકાવે	ચટકો ભરે	
૬૩૧૫	કોઉ	કોઈ	
૬૩૧૬	સો	તે	
૬૩૧૭	ફિર	પછી	
૬૩૧૮	ઈણમેં	આમાં	
૬૩૧૯	નાવે	ન આવે	
૬૩૨૦	ચાવે	चर्व् । મોંમાં લઈ દાઢથી પીએ	
	પત્રાંક ૩૧૫	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૧-૧-૧૮૯૨**
૬૩૨૧	કાવ્ય	કવિતા, કલાત્મક તત્ત્વવાળું પદ્ય	
૬૩૨૨	પદ	છંદ કે વૃત્તનું ચરણ, ભજન, કીર્તન, કડીઓનું ઝુમખું	
૬૩૨૩	ચરણ	પદ્યના શ્લોક કે કડીનો ચારમાંનો પ્રત્યેક પદ	
૬૩૨૪	અપૂર્વવત્	અવનવું-અસામાન્ય-ઉત્તમ-પૂર્વે કદી ન વાંચેલું-સાંભળેલું હોય તેવું	
૬૩૨૫	સહજમાં	સ્વાભાવિક, સાથે જવામાં-જન્મવામાં-જાણવામાં	
૬૩૨૬	આત્મસંયમ	આત્માની અભેદ ચિંતના રૂપ, સર્વ ભાવથી વિરામ પામવા રૂપ સંયમ	
૬૩૨૭	યથારૂપ	यथा+रूप । સ્વરૂપ પ્રમાણે, બરાબર	
	પત્રાંક ૩૧૬	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૭-૧-૧૮૯૨**
૬૩૨૮	પરિનામ	પરિણામ	
૬૩૨૯	દરવ	દ્રવ્ય	
૬૩૩૦	દોઈ	બે	
૬૩૩૧	દર્વ	દ્રવ્ય	
૬૩૩૨	કરતૂતિ	ક્રિયા	
૬૩૩૩	કબહૂં	ક્યારેય, કોઈ દિવસ	
૬૩૩૪	ખેત	ક્ષેત્ર	
૬૩૩૫	અવગાહી	રોકી રહ્યાં હોય, વ્યાપીને રહ્યાં હોય	
૬૩૩૬	દોઉ	બન્ને	
૬૩૩૭	ન ટરતુ હૈ	અન્ય પરિણામ પામતું નથી, ખસતું નથી	
૬૩૩૮	સુભાવ	સ્વભાવ	
૬૩૩૯	આચરતુ હૈ	વર્તે છે, આચરે છે	
૬૩૪૦	સમયસાર	આગ્રાના શ્રીમાળી જૈન શ્રી બનારસીદાસજી રચિત ગ્રંથ 'નાટક સમયસાર' (વિ.સં.૧૬૯૩), ૭૨૭ પદ્યો	
પૃ.૩૧૨	**પત્રાંક ૩૧૭**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૪-૧-૧૮૯૨**
૬૩૪૧	પુદ્‌ગલ દ્રવ્ય	૬ દ્રવ્યમાં ૧; વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ જેને છે તે પુદ્‌ગલ	
૬૩૪૨	અચેતન પદાર્થ	જડ પદાર્થ	
૬૩૪૩	અચેતન પરિણામ	જડ પરિણામ	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૩૪૪ કાવ્યકર્ત્તા — કાવ્ય રચયિતા શ્રી બનારસીદાસજી, વિ.સં.૧૬૪૩ માં મધ્યપ્રદેશના રોહતકપુર પાસે બિહોલીમાં જન્મ, ૫૫ વર્ષનું આયુષ્ય

૬૩૪૫ તિરોભાવપણું — तिरस्+भू । અદ્રશ્યપણું, અંતર્ધાનપણું

૬૩૪૬ વેઠની પેઠે — વેઠની જેમ, પરાણે, આર્થિક બદલો આપ્યા વિના કરાતી મજૂરી-કામ, ફરજીયાત વૈતરું કરનારની જેમ

૬૩૪૭ વસ્તી — માનવ સમુદાય, જનતા

પૃ.૩૧૩

૬૩૪૮ લોકપરિચય — લોકોનો પરિચય, લૌકિક ઓળખાણ

૬૩૪૯ જગતમાં સાતું નથી — જગતમાં ગમતું નથી, સહન થતું નથી, સંખાતું નથી

પત્રાંક ૩૧૮ શ્રી કુંવરજીભાઈ મગનલાલને તા.૨૮-૧-૧૮૯૨

૬૩૫૦ અન્યત્વ ભાવના — દેહ ઈત્યાદિક કંઈ પણ મારું-મારાં નથી, તે બધું અન્ય-બીજું-ઈતર છે અને હું આત્મા છું એવી ભાવના

૬૩૫૧ 'શાંત સુધારસ' ગ્રંથ — વિ.સં.૧૭૩૮માં સુરત પાસે રાંદેરમાં શ્રી વિનયવિજયજી ઉપાધ્યાય વિરચિત 'ગીતગોવિંદ' જેવો કાવ્યગ્રંથ જેમાં ૨૩૪ શ્લોકમાં વૈરાગ્યની ૧૨ અને પાયાની ૪ ભાવનાનું સંસ્કૃતમાં વિવિધ છંદોમાં ગેયાત્મક વર્ણન છે. શ્રી ગંભીરવિજયજી મહારાજે અને કોઈ તેરાપંથીએ સંસ્કૃતમાં ટીકા લખી છે.

પત્રાંક ૩૧૯ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૩-૨-૧૮૯૨

૬૩૫૨ અનંતકાળ થયાં — અનંતકાળથી

૬૩૫૩ સાધારણ — સામાન્ય, સૌમાં સમાન

૬૩૫૪ વિષમ — ભયંકર, દારુણ, પ્રતિકૂળ, દુષમ

૬૩૫૫ સંખ્યાત — મર્યાદિત, ગણી શકાય તેવું, સંખ્યામાં મૂકી શકાય તેટલું

૬૩૫૬ પ્રપંચે આવરેલું — ૫ ઈન્દ્રિયના વિષયો વડે ઘેરાયેલું, છવાયેલું

પત્રાંક ૩૨૦ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૦-૨-૧૮૯૨

૬૩૫૭ રાગ-પ્રભાત — પ્રભાતિયા, કડખાની દેશી રાગે, સવારે ગાવાની સ્તુતિ

૬૩૫૮ નવિ — નથી

૬૩૫૯ પુગ્ગલી — पुद्+गल् । પુદ્ગલી, પુદ્ગલ રૂપ

૬૩૬૦ કદા — ક્યારે પ, કદી, કોઈ વેળા, કદાપિ

૬૩૬૧ પુગ્ગલાધાર — પુદ્ગલનો આધાર

૬૩૬૨ તાસ — तस्य । તેનું

૬૩૬૩ પર — બીજાં, અન્ય, પરાયા (દ્રવ્યનો-વસ્તુનો)

૬૩૬૪ ઈશ — અધિકારી, સ્વામી, ઈશ્વર, માલિક

૬૩૬૫ અપર — પર સિવાયની, પોતાની

૬૩૬૬ ઐશ્વર્યતા — ઠકુરાઈ

૬૩૬૭ વસ્તુધર્મ — સત્તાધર્મ, વસ્તુ સ્વરૂપે

૬૩૬૮ પરસંગી — પરવસ્તુનો સંગી, પરભાવનો સંગી, પ્રસંગી

૬૩૬૯ શ્રી સુમતિનાથ — આ અવસર્પિણી કાળની ભરત ક્ષેત્રની ચોવીસીમાં ૫ મા તીર્થંકરદેવ

૬૩૭૦ દેવચંદ્રજી — વિ.સં.૧૭૪૬માં રાજસ્થાનમાં બિકાનેર પાસેના ગામમાં જન્મ, ૧૦ વર્ષની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

		વયે દીક્ષા, અનેક ગ્રંથ અને તત્ત્વસભર સ્તવનના કર્ત્તા, ૧ પૂર્વ જેટલું જ્ઞાન હતું, ખરતર ગચ્છી પણ ખૂબ મધ્યસ્થ, વિ.સં.૧૮૧૧ માં અમદાવાદમાં દોશીવાડાના ઉપાશ્રયમાં દેહત્યાગ
	પત્રાંક ૩૨૧	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૪-૨-૧૮૯૨**
૬૩૭૧	ચૈતન્ય	चित् । ચેતના, આત્મા
૬૩૭૨	છતાં	હોવા છતાં, તો પણ
૬૩૭૩	દુસ્તર	दुस्+तॄ । મુશ્કેલીથી તરી શકાય-ઓળંગી શકાય એવી
૬૩૭૪	વિકટતા	वि+कट् । મુશ્કેલી, ભીષણતા, વિકરાળતા
૬૩૭૫	ડોલાયમાન	दुल् । ડોલા, હડદોલા, હિંચકા ખાય, ડોલવા માંડે
૬૩૭૬	અષ્ટાવક્ર ગુરુ	આઠે અંગ વાંકાં એવા કદરૂપા ઋષિ, આત્મજ્ઞાની, જનકવિદેહીના ગુરુ
પૃ.૩૧૪	**પત્રાંક ૩૨૨**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૪-૨-૧૮૯૨**
૬૩૭૭	સ્વતઃ	પોતાની મેળે, જાતે, સ્વયં, આપોઆપ, બીજાની સહાય વિના
૬૩૭૮	વાટે	વડે, દ્વારા, માં
૬૩૭૯	નિશ્ચયે	निश्चयेन । નિશ્ચયથી, નિશ્ચયપૂર્વક, ખરેખાત
૬૩૮૦	અસંભવરૂપ	અશક્ય, અસંભવિત, ન હોય તેમ
૬૩૮૧	પોતા સંબંધી	સ્વ સંબંધી, પોતાના સંબંધી
૬૩૮૨	પર સંબંધી	પારકા સંબંધી, બીજા વિષે
૬૩૮૩	વિપર્યય પરિણામ	વિરોધી-ઊંધું પરિણામ, મિથ્યા પરિણામ-જ્ઞાન
૬૩૮૪	પ્રાણી	જેને પ્રાણ હોય તે, મનુષ્યને દસે દસ હોય
૬૩૮૫	કુટુંબની લાજ	કુટુંબની શરમ, આબરૂ, પ્રતિષ્ઠા, ગૌરવ, નાક
૬૩૮૬	સમ્યક્	સાચી, સારી, યથાર્થ
૬૩૮૭	નિર્વિકલ્પ સમાધિ	અસંપ્રજ્ઞાત સમાધિ, નિરુપાધિક આનંદની સ્થિતિ, આત્માની સ્વરૂપપરિણતિ, જ્ઞાતા-જ્ઞાન-જ્ઞેયરૂપ ત્રિપુટીના ભાનરહિત અખંડ બ્રહ્માકાર અંતઃકરણની સ્થિતિ.
૬૩૮૮	અંતર આશય	હૃદય, અંતરનો અભિપ્રાય, અંતર્વ્યાપાર-ઉપયોગ
૬૩૮૯	અનુયાયી	अनु+या । અનુગામી, અનુસરનારા, શિષ્ય
૬૩૯૦	ખરેખરા	खलु । તદ્દન સાચા, યથાર્થ, વાસ્તવિક, કસોટી થાય તેવા
પૃ.૩૧૫		
૬૩૯૧	સહજ દશા	સર્વ વિભાવથી રહિત
૬૩૯૨	ઉદેરી આણવાનું	उद्+ईर् । उदीर्ण । સમય પાક્યા પહેલાં પ્રયત્ન-પ્રેરણા-ઉદીરણાથી કર્મને ઉદયમાં લાવી ફળનો અનુભવ કરવાનું; પ્રબળ-ઉત્કટ કરવાનું
૬૩૯૩	ગુજરાન	આજીવિકા, નિભાવ, નિર્વાહ, ભરણપોષણ
૬૩૯૪	ભાવાર્થ	भाव+अर्थ । આશય, મતલબ, તાત્પર્ય, સાર
૬૩૯૫	સ્વરૂપસત્તા	પોતાના આકાર, વર્ણ, દેખાવ, સૌંદર્ય, લક્ષણ, સ્વભાવની સત્તા; પોતાના દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવનું અસ્તિત્વ
૬૩૯૬	સ્વામી	स्व+मिनि । માલિક
૬૩૯૭	ઐશ્વર્યતા	ईश् । સ્વામીપણું, મોટાઇ, આબાદી, સાહ્યબી, પ્રભુત્વ, આધિપત્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૩૯૮	વસ્તુત્વધર્મે	વસ્તુતઃ, તત્ત્વતઃ, ખરું જોતાં, વસ્તુતાએ
૬૩૯૯	કરમફળ	કર્મના ફળ
૬૪૦૦	નિશ્ચય	निर्+चि । નિર્ધાર, નક્કી, સંકલ્પ, વિશ્વાસ, નિર્ણય, ફેંસલો, સંદેહરહિત જ્ઞાન
૬૪૦૧	ચેતનતા	સજીવતા, આત્મત્વ, સૂધ, ચૈતન્યતા, જીવંતતા
૬૪૦૨	જિનચંદો	जि+चन्द् । જિનચંદ્ર, જિન ભગવાન, કેવળી પ્રભુ
૬૪૦૩	શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્તવન	આ અવસર્પિણી કાળની વર્તમાન ચોવીસીના ૧૨મા તીર્થંકરનું સ્તવન
૬૪૦૪	આનંદઘનજી	વિ.સં.૧૬૬૦-૧૭૨૦-૩૦, યોગીરાજ, કવિરાજ, આત્મજ્ઞાની, મૂળ નામ લાભાનંદજી, તપાગચ્છી મુનિ પણ સાહિત્યમાં ક્યાંયે ગચ્છ-મતનો ખ્યાલ પણ ન આવે એવા તટસ્થ અને પર; સ્તવનચોવીસી-પદોના રચયિતા
	પત્રાંક ૩૨૩	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૪-૨-૧૮૯૨**
૬૪૦૫	પૂર્ણજ્ઞાને કરીને યુક્ત એવી જે સમાધિ	પરિપકવ-પરિપૂર્ણ સમાધિ
	પત્રાંક ૩૨૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૭-૨-૧૮૯૨**
૬૪૦૬	જ્વાલા	ज्वल् । અગ્નિની શીખા, જ્વાળા, ઝાળ
૬૪૦૭	પ્રજ્વલતી હોય	प्र+ज्वल् । બળતી-સળગતી હોય
૬૪૦૮	આત્મભાવ	અન્ય વિષે આત્મીયતા-પોતાપણાનો ભાવ
૬૪૦૯	નિશ્ચલ	निर्+चल् । સ્થિર, અડગ
	પત્રાંક ૩૨૫	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૨-૨-૧૮૯૨**
૬૪૧૦	ઉલટિ	વિમુખ થઈને
૬૪૧૧	સમૈ	સમય, અવસર, સમા
૬૪૧૨	ગહિ	ગ્રહણ
૬૪૧૩	ઉબર્યો	બાકી રહ્યું, તર્યો
૬૪૧૪	કારજ	કાર્ય
૬૪૧૫	સંગ	પરિગ્રહ
૬૪૧૬	અંગ	શરીર
૬૪૧૭	તરંગ	લહેર; ક્રિયા
૬૪૧૮	બુદ્ધિ	ઇન્દ્રિયજનિત જ્ઞાન
૬૪૧૯	આપા	નિજ આત્મા
૬૪૨૦	કીનો	કર્યો
પૃ.૩૧૬	**પત્રાંક ૩૨૬**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૪-૨-૧૮૯૨**
૬૪૨૧	શુદ્ધતા	આત્મશુદ્ધિ
૬૪૨૨	કેલિ	केल् । મોજ, ક્રીડા, રમણતા, આનંદ
૬૪૨૩	થિર વ્હે	સ્થિર થઈને
૬૪૨૪	સમયસાર નાટક	શ્રી કુંદકુંદાચાર્યદેવ કૃત 'સમયસાર' પ્રાભૃત, શ્રી અમૃતચંદ્રાચાર્ય કૃત 'સમયસાર કળશ' (સંસ્કૃત ટીકા), શ્રી રાજમલજી પાંડે કૃત બાલબોધિની ટીકા અને તેના પરથી કવિવર પં.બનારસીદાસજીએ રચ્યું તે 'નાટક સમયસાર'
	પત્રાંક ૩૨૭	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૭-૨-૧૮૯૨**
૬૪૨૫	યથાતથ્ય રૂપે	વાસ્તવિકપણે, જેવું હોય તે પ્રમાણે-રૂપે, અદલોઅદલ, સત્યરૂપે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૩૨૮	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૮-૨-૧૮૯૨**
૬૪૨૬	ઠોર	ક્ષેત્ર, ઠામ, ઠેકાણું
પત્રાંક ૩૨૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૧૩-૨-૧૮૯૨ થી તા.૨૮-૨-૧૮૯૨ દરમ્યાન**	
૬૪૨૭	નિબંધન	नि+बन्ध् । નિશ્ચિતપણે બંધન, કર્મનાં બંધન
૬૪૨૮	અવિકલ્પ સમાધિ	કોઈપણ પદાર્થ-તત્ત્વ સંબંધી વિવિધ કલ્પના તે વિકલ્પ, આત્મા જાણે તેને બીજા વિકલ્પ ન હોય તે સમાધિ; શબ્દવિકલ્પ અને અર્થવિકલ્પ વિનાની સમાધિ; અવિદ્યા-અજ્ઞાન વિનાની દશા-સમાધિ, જ્ઞાનયુક્ત સમાધિ
૬૪૨૯	અબાધ	બાધા ન કરે તેવી, હરકત ન પહોંચાડે તેવી
૬૪૩૦	રાજ્યાધિકારે	રાજ-રાજા તરફથી મળેલી સત્તા
૬૪૩૧	ધામ	धी+मनिन् । ઘર, નિવાસસ્થાન; તીર્થ, દેવસ્થાન; શરીર
૬૪૩૨	સુરતી	सु+रम् । લક્ષ્ય, દશા, ભાવના, ઉપયોગ; ખૂબ આનંદ અને સુખ, સુરતિ
૬૪૩૩	પ્રવહ્યા કરે છે	प्र+वह् । પ્રવાહ, ધાર ચાલુ રહે છે, સવાર થઈ છે; પવન-હવા, શ્વાસ

પૃ.૩૧૭

૬૪૩૪	અણિમાદિ સિદ્ધિ	अण्+इमन् । યોગ દ્વારા સિદ્ધ થતી અણિમા વગેરે ૮ મુખ્ય લબ્ધિ ૧. અણિમા : શરીરને પરમાણુ જેવડું સૂક્ષ્મ કરી દેવાની શક્તિ ૨. મહિમા : શરીરને પર્વત જેટલું મોટું-મહાન કરવાની શક્તિ ૩. લઘિમા : શરીરને તણખલા જેવું હલકું-લઘુ કરવાની શક્તિ ૪. ગરિમા : શરીરને ખૂબ ભારે-ગુરુ કરી દેવાની શક્તિ ૫. પ્રાપ્તિ : દૂર રહેલા પદાર્થને નજીક લાવવાની શક્તિ ૬. પ્રાકામ્ય : પૃથ્વીમાં ડૂબકી મારવા જેવી ઈચ્છા પાર પાડવાની શક્તિ ૭. ઈશિત્વ : બધા ભૂતભૌતિક પદાર્થોની ઉત્પત્તિ-સ્થિતિલય કરી શકે ૮. વશિત્વ : બધા ભૂતભૌતિક પદાર્થોને વશ કરવાની શક્તિ
૬૪૩૫	માયિક પદાર્થો	દુન્યવી, માયાવી, સંસારી ભૌતિક પદાર્થો
૬૪૩૬	અવસ્થા	દશા, ભૂમિકા
૬૪૩૭	આભાસ	आ+भास् । ઝલક, પડછાયો-છાયા, ન હોય છતાં દેખાય, ભ્રમ, ઝાંખો પ્રકાશ
૬૪૩૮	સ્વપણું	પોતાપણું, હું પણું, મારાપણું
૬૪૩૯	લિ. વીતરાગભાવ	વીતરાગ-જિન-ઉપશમભાવે જીવતા (પોતે) તેથી લિખિતંગ કર્યું
પત્રાંક ૩૩૦	**શ્રી કિસનદાસ આદિને તા.૩૦-૧-૧૮૯૨ થી તા.૨૮-૨-૧૮૯૨ દરમ્યાન**	
૬૪૪૦	બાવીશ પરિષહ	મોક્ષમાર્ગમાં સ્થિર રહે અને સંવર નિર્જરા થાય તે માટે સહન કરવા યોગ્ય તે પરિષહ, વિશિષ્ટ પ્રકારના અનુકૂળ કે પ્રતિકૂળ પ્રસંગોની ઉપસ્થિતિ; ક્ષુધા, પિપાસા, શીત, ઉષ્ણ, દંશમશક, નગ્નતા, અરતિ, સ્ત્રી, ચર્યા, નિષદ્યા, શય્યા, આક્રોશ, વધ, યાચના, અલાભ, રોગ, તૃણસ્પર્શ, મલ, સત્કાર, પ્રજ્ઞા, અજ્ઞાન અને અદર્શન એમ ૨૨ પરિષહ
૬૪૪૧	દર્શન પરિષહ	પરમાર્થ પ્રાપ્તિ માટે કોઈપણ પ્રકારનું આકુળ-વ્યાકુળપણું
૬૪૪૨	અજ્ઞાન પરિષહ	સત્પુરુષનો યોગ થયા છતાં જીવને અજ્ઞાનનાં કારણો ટાળવામાં હિંમત ન ચાલી શકતી હોય, આટઆટલું કર્યા છતાં હજુ જ્ઞાન કેમ નથી પ્રગટતું એમ થયા કરે તે (પત્રાંક ૫૩૭); આ અજ્ઞાની છે, કશી ગતાગમ નથી એવા આક્ષેપ-તિરસ્કારમાં સમતા રાખવી તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૪૪૩	ભૂમિકા	ગુણસ્થાનક
૬૪૪૪	સંકલ્પ્યું હોય	सम्+कृप् । સંકલ્પ-વિચાર, કલ્પના, નિશ્ચય કર્યો હોય
૬૪૪૫	અધ્યાત્મસાર	વિ.સં.૧૬૪૫ (કે ૧૬૮૦)-૧૭૪૩, ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ રચિત ૨૧ અધ્યાત્મવિષયો સંબંધી સંસ્કૃતમાં ૯૪૯ શ્લોકનો ગ્રંથ
૬૪૪૬	ઉપદેશ	उप+दिश् । બોધ, સલાહ, શિખામણ, શિક્ષણ
૬૪૪૭	પ્રમાણ	જ્ઞાન; સાબિતી
પૃ.૩૧૮	**પત્રાંક ૩૩૧**	**કોને ? તા.૩૦-૧-૧૮૯૨ થી ૨૮-૨-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૬૪૪૮	ભ્રાંતિગતપણે	ભ્રમમાં પડીને, મોહવશાત્, ખોટા ખ્યાલ-અજ્ઞાનને લીધે
૬૪૪૯	ભાસે છે	भास् । દેખાય છે, લાગે છે
૬૪૫૦	અસંસારગત	સંસાર સિવાય એટલે કે મોક્ષમાં રહેલી
૬૪૫૧	વહાલપ	વ્હાલ, પ્રેમ, સ્નેહ, માયા, પ્રીતિ, વાત્સલ્ય
૬૪૫૨	અપ્રમત્તપણે	અપ્રમાદપણે, પ્રમાદરહિતતથી, પ્રમાદ વિના
૬૪૫૩	અવિસંવાદ	યથાર્થ, પ્રમાણને અનુસરતી, અવિરોધ, અવિરુદ્ધ
૬૪૫૪	નિષ્કામપણે	નિઃસ્વાર્થપણે, કામના-ઈચ્છા-વાસના વિના
	પત્રાંક ૩૩૨	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨-૩-૧૮૯૨**
૬૪૫૫	મટે છે	मट् । ટળે છે, દૂર થાય છે
૬૪૫૬	નિર્મળ	निर्+मल् । મળ-મેલ-મલિન દોષરહિત, પવિત્ર, શુદ્ધ
પૃ.૩૧૯	**પત્રાંક ૩૩૩**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨-૩-૧૮૯૨**
૬૪૫૭	અંબારામજીનાં પુસ્તક	કબીરપંથી માર્ગાનુસારી શ્રી અંબારામજીનું વેદાંતને લગતું પુસ્તક. ઉદાસીનતાથી ધંધો છોડીને સાધુ થયેલા અને ભજનો રચતા-ગવડાવતા તેવા શ્રી અંબારામભાઈને કૃપાળુદેવે પૂર્વસંબંધે પ્રેરાઈને ધર્મજ પધારીને મંદિરમાં ૮ દિવસ રહીને સત્સંગ કરાવતાં ઘણો ભક્તિભાવ વધ્યો હતો. ખેસની માગણી કરતાં કૃપાળુદેવે તેમને આપેલો જે વર્ષો સુધી મંદિરમાં સચવાયો હતો. વિ.સં.૧૯૫૭માં અંબારામભાઈનો દેહત્યાગ થયો.
૬૪૫૮	વિઘટતી	वि+घट् । વિખેરાયેલી, ઘસી નાખેલી, તોડફોડ કરેલી; છૂટી પાડી નાખેલી
૬૪૫૯	પરમ પ્રેમભાવથી નમસ્કાર પહોંચે	આ એક જ પત્રમાં આ પ્રમાણે છે
	પત્રાંક ૩૩૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૯-૩-૧૮૯૨**
૬૪૬૦	વિદેહી જેવી	મિથિલા નગરીના જનકના વંશના રાજાઓની દેહશૂન્ય-દેહાતીત દશા જેવી
૬૪૬૧	વર્તાવ્યા વિના	રાખ્યા વિના, આચર્યા વિના, વર્તન કર્યા વિના, ચલાવ્યા વિના
૬૪૬૨	સર્વસંગપરિત્યાગ	સર્વસંગનો-પરિગ્રહનો બધી રીતે ત્યાગ, દીક્ષા, સંયમ; અખંડપણે આત્મધ્યાન કે બોધ મુખ્યપણે ન રખાવી શકે એવા સંગનો ત્યાગ
૬૪૬૩	ભજ્યા કરીએ છીએ	भज् । આરાધ્યા કરીએ છીએ, આશ્રય કરીએ છીએ
૬૪૬૪	નિશ્ચલ અનુભવ	સ્થિર-અચળ-અટળ અનુભવ
૬૪૬૫	ચરણરજ	આજ્ઞા, પગની ધૂળ-ધૂલિ; અનુષ્ઠાન-આચરણની રજ, ચારિત્ર્યનો અંશ
૬૪૬૬	ત્યાગ	त्यज् । બાહ્ય ત્યાગ, સંયમ
૬૪૬૭	અભિન્ન બોધમયના	બોધથી પોતે જુદા નથી તેવા, નિજ બોધરૂપના પ્રણામ
૬૪૬૮	પ્રણામ પહોંચે	પ્રાપ્ત થાય, આ પત્રમાં જ છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૨૦	**પત્રાંક ૩૩૫**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૯-૩-૧૮૯૨**
૬૪૬૯	અર્ધી-જિજ્ઞાસ્ય-વૃત્તિવાળા	અરધી જિજ્ઞાસાવૃત્તિવાળા, થોડું જાણવાની ઈચ્છાવાળા	
૬૪૭૦	પડતર રહેવા દીધું	પડી રહ્યું, પડી મૂક્યું	
૬૪૭૧	અભિપ્રાય	अभि+प्र+इण् । આશય, રાય, તાત્પર્ય, વિચાર, અભિલાષા, સંમતિ	
૬૪૭૨	ઉત્તમ મુમુક્ષુ	માત્ર જ્ઞાનીને ઈચ્છે છે, ઓળખે છે અને ભજે છે તે	
✉	**પત્રાંક ૩૩૬**	**શ્રી કુંવરજીભાઈ મગનલાલને**	**તા.૯-૩-૧૮૯૨**
૬૪૭૩	ભાવસમાધિ	ભાવથી સમાધિ (દ્રવ્યથી ભલે ઉપાધિ પણ), આત્માની સ્વસ્થતા	
૬૪૭૪	વૈરાગ્ય પ્રકરણ	'યોગવાસિષ્ઠ રામાયણ'ના ઉત્તરાર્ધનું ૧લું પ્રકરણ	
૬૪૭૫	શ્રી રામ	વિદ્યાભ્યાસ બાદ આવેલા વૈરાગ્યસભર ૧૬ વર્ષના દશરથપુત્ર રામચંદ્રજી	
૬૪૭૬	સૂઝે	शुध् । ઉદ્ભવે, સમજાય, ઊગે, યાદ આવે, દેખાય, નજરે પડે	
✉	**પત્રાંક ૩૩૭**	**કોને ?**	**તા.૧૦-૩-૧૮૯૨**
૬૪૭૭	ફાગણ સુદ ૧૧॥	ફાગણ સુદ સાડી અગિયારશ; અરધી અગિયારશને અરધી બારસ	
૬૪૭૮	નિત્ય પદાર્થના માર્ગને વિષે	આત્માના, મોક્ષના માર્ગ સંબંધી-વિષયક	
૬૪૭૯	ઉદાસી	उद्+आस् । નિરાશા	
૬૪૮૦	માયાની રચના	માયાની વ્યવસ્થા, ગોઠવણ, બનાવટ. જગતનું સમષ્ટિ કારણશરીર તે માયા. જેનું નિરૂપણ અશક્ય છતાં સ્પષ્ટપણે ભાસ્યમાન હોય તે માયા. પોતાના આશ્રયરૂપ બ્રહ્મને જે ઢાંકે છે - વિષય કરે છે તે માયા. દા.ત. ઘરની જ ભીંત વચ્ચેનો અંધકાર આશ્રયદાતા ઘરને ઢાંકે તેમ. રજોગુણ અને તમોગુણથી નહિ દબાયેલી શુદ્ધ સત્ત્વગુણ-પ્રધાન પ્રકૃતિ તે માયા. સત્ અને અસત્‌થી વિલક્ષણ તે અનિર્વચનીય માયાનું બંધારણ	
પૃ.૩૨૧	**પત્રાંક ૩૩૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૧-૩-૧૮૯૨**
૬૪૮૧	અત્યંત પરિણામ	કાળક્ષેપ; અતિશય-અમાપ-અનહદ-સંપૂર્ણ-નિતાન્ત-અનંત-પરિણામ; આજીવન પરિણામ	
૬૪૮૨	પરિણમ્યા કરે	परि+नम् । પરિપક્વ થયા કરે, ફલિત થયા કરે, ઊપજ્યા-નીપજ્યા કરે	
✉	**પત્રાંક ૩૩૯**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૨-૩-૧૮૯૨**
૬૪૮૩	આમ્નાય	आ+म्ना । પરંપરા; ઉપદેશ; મત, સંપ્રદાય	
૬૪૮૪	બોજારૂપ	બોજ-ભારરૂપ	
૬૪૮૫	.....ને	વ્યવસાયમાં ભાગીદાર અને કાકાજી શ્રી રેવાશંકરભાઈ ઝવેરી-મહેતાને	
૬૪૮૬	મજૂરી જેવું કામ	મજૂર કરે તેવું કામ. અનાજની ગુણી કે પાર્સલ માટેના ખોખાં-બૉક્સ ઉપાડવા	
૬૪૮૭	આશ્ચર્ય વાર્તા	આશ્ચર્ય થાય તેવી વાત, વૃત્તાંત, હકીકત	
૬૪૮૮	પરમાર્થ આડે અવકાશ	પરમાર્થની વચ્ચે ફુરસદ, પરમાર્થ વિરુદ્ધ ફુરસદ-નવરાશ	
૬૪૮૯	દોષબુદ્ધિ	दूष् । દોષ લાગે, દ્વેષ થાય તેવી બુદ્ધિ	
✉	**પત્રાંક ૩૪૦**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૩-૩-૧૮૯૨**
૬૪૯૦	સ્વાભાવિક ભાવ	પારિણામિક ભાવ, સ્વભાવ ભાવ, સહજ ભાવ	
૬૪૯૧	ઊગવા યોગ્ય	ઉદ્ભવવા-સ્ફૂરવા યોગ્ય	
૬૪૯૨	ભવાંત	ભવનો અંત, મોક્ષ	
૬૪૯૩	અત્યંત સુગમ	ખૂબ સરળ, સીધો, સહેલાઈથી સમજાય તેવો	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૪૯૪	બે કારણ	સત્પુરુષ અને સત્પાત્રતા; જ્ઞાનીનું ઓળખાણ અને આજ્ઞાનું આરાધન	
✉	**પત્રાંક ૩૪૧**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૭-૩-૧૮૯૨**
૬૪૯૫	અવિક્ષેપપણે	એકાગ્રપણે, સાવધાનતાથી; અંતરાય-અડચણ-દખલ-અસ્થિરતા વિના	
૬૪૯૬	આપત્તિ	आ+पद्। આપદા, આફત, અનિષ્ટ પ્રસંગ	
૬૪૯૭	દોષનું આરોપણ	દોષનો આક્ષેપ, સ્થાપના, તહોમત	
૬૪૯૮	પારમાર્થિક દોષ	પરમાર્થ સંબંધી, વાસ્તવિક, જેનાથી પરમ અર્થ-મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય તેમાં થઇ જતા દોષ – પરમાર્થ પ્રાપ્ત કરવાનો સમય લંબાઇ જાય, જ્ઞાનને આવરણ, દર્શનને આવરણ, જ્ઞાનીની આશાતના, અંતરાય કર્મ બાંધે	
✉	**પત્રાંક ૩૪૨**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૯-૩-૧૮૯૨**
૬૪૯૯	દ્રવ્ય સમાધિ	બાહ્ય-સ્થૂળ ત્યાગ, દ્રવ્ય સંયમ, દ્રવ્ય દીક્ષા; દેખીતી સમાધિ	
૬૫૦૦	ચિહ્ન	चिह्न। લક્ષણ, નિશાન, નિશાની, યાદગાર; ધ્વજા; સૂચક વસ્તુ	
૬૫૦૧	લક્ષણ	लक्ष्। ગુણધર્મ; વ્યાખ્યા, પ્રસંગ, ચિહ્ન, નિશાની; આચરણ, ઢંગ	
૬૫૦૨	લિ.બોધબીજ	લિખિતંગ સમ્યક્‌દર્શન, આ પત્રમાં જ છે	
✉	**પત્રાંક ૩૪૩**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૦-૩-૧૮૯૨**
૬૫૦૩	કેટલેક અંશે	कियत्+तुल्। અમુક રીતે-પ્રમાણમાં	
પૃ.૩૨૩	**પત્રાંક ૩૪૪**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૩-૩-૧૮૯૨**
૬૫૦૪	પ્રવર્તે છે	प्र+वृत्। ફેલાય છે, ચાલુ છે, પ્રમાણિત થાય છે, પ્રવૃત્ત છે	
પૃ.૩૨૩	**પત્રાંક ૩૪૫**	**કોને ?**	**તા.૨૪-૩-૧૮૯૨**
૬૫૦૫	સંકોચાતું રહેવું	सम्+कुच्। ખચકાતા-શરમાતા રહેવું, ઓછું કરવું, સંક્ષેપ રાખવો	
✉	**પત્રાંક ૩૪૬**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૭-૩-૧૮૯૨**
૬૫૦૬	મુલતવવાની	મોકૂફ રાખવાની, બંધ રાખવાની, રહેવા દેવાની	
✉	**પત્રાંક ૩૪૭**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૮-૩-૧૮૯૨**
૬૫૦૭	ચોંટતું નથી	વળગતું-બાઝતું-લાગતું નથી	
૬૫૦૮	હાસ્ય	નોકષાય એટલે અલ્પ કષાય, કષાયની સાથે રહી પોતાનું ફળ બતાવે તે જે કર્મના ઉદયથી હસવું આવે તે હાસ્ય નોકષાય	
૬૫૦૯	રતિ	જે કર્મના ઉદયથી રતિ-ગમો ઉત્પન્ન થાય તે રતિ નોકષાય	
૬૫૧૦	અરતિ	જે કર્મના ઉદયથી અરતિ-અણગમો ઉત્પન્ન થાય તે અરતિ નોકષાય	
૬૫૧૧	ભય	જે કર્મના ઉદયથી ભય-બીક ઉત્પન્ન થાય તે ભય નોકષાય	
૬૫૧૨	શોક	જે કર્મના ઉદયથી શોક ઉત્પન્ન થાય તે શોક નોકષાય	
૬૫૧૩	જુગુપ્સા	જે કર્મના ઉદયથી ગ્લાનિ-ઘૃણા-સૂગ ઉત્પન્ન થાય તે જુગુપ્સા નોકષાય	
૬૫૧૪	શબ્દાદિક વિષયો	સ્પર્શ, રસ, ગંધ, રૂપ, શબ્દ વગેરે ૫ ઇન્દ્રિયના ૨૩-૨૭ વિષયો	
૬૫૧૫	અપ્રતિબંધ	અનાસક્ત	
૬૫૧૬	પૂર્વ નિબંધન	પૂર્વે કરેલા કર્મોનાં નિશ્ચિત બંધન, બંધણી, રચના; પૂર્વ પ્રારબ્ધ	
૬૫૧૭	પ્રબંધ	प्र+बन्ध्। બળવાન બંધન; વ્યવસ્થા, ગોઠવણ, ધારો, કાયદો;	
૬૫૧૮	સંભાવ્ય કારણ	सम्+भू। યોગ્ય, મનનીય, વિચારણીય કારણ	
પૃ.૩૨૪	**પત્રાંક ૩૪૮**	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૩૦-૩-૧૮૯૨**
૬૫૧૯	લોકસ્થિતિ	લોકવ્યવસ્થા, લોકરચના; સંસાર મર્યાદા	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૫૨૦	ભાવન	પર્યાલોચન, વિવરણ, સમીક્ષા	
	પત્રાંક ૩૪૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧-૪-૧૮૯૨**
૬૫૨૧	લોકસ્થિતિ	લોકોની દશા-વૃત્તિ બાહ્યાકાર અને દેહભાવયુક્ત જ દેખાય છે તે નવાઈ;	
૬૫૨૨	આશ્ચર્યકારક છે	આ વિશ્વમાં અમુક કાર્યો અમુક ચોક્કસ નિયમને અનુસરીને જ ચાલે છે એવા અનિવારણીય નિયમને રૂપક આપ્યું છે. દા.ત.૨૦ કે ૨૪ તીર્થંકર જ થાય, એક જીવ મોક્ષે જતાં એક જીવ અવ્યવહાર રાશિમાંથી વ્યવહાર રાશિમાં આવે જ.	
	પત્રાંક ૩૫૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૩-૪-૧૮૯૨**
૬૫૨૩	હેતુ	हि+तुन् । ઉદ્દેશ, આશય, કારણ, સબબ	
૬૫૨૪	શો	कीदृशकं । શું, ક્યો	
	પત્રાંક ૩૫૧	**શ્રી કુંવરજીભાઈ મગનલાલભાઈને**	**તા.૬-૪-૧૮૯૨**
૬૫૨૫	સદ્વિચાર	सत्+वि+चर् । સત્ સંબંધી વિચાર, શુભ વિચાર, સારા વિચાર	
	પત્રાંક ૩૫૨	**શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈ મહેતાને**	**તા.૬-૪-૧૮૯૨**
૬૫૨૬	શુભોપમાયોગ્ય	શુભ ઉપમા આપવાને યોગ્ય	
૬૫૨૭	મહેતા	સૌરાષ્ટ્રમાં બનેવીને માનાર્થે 'મહેતા' કહેવાતું, અટક ન હોય તો પણ	
૬૫૨૮	શ્રી ૫	શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી શ્રી એમ ૫ શ્રી, તે ધન, ધાન્ય, પત્ની, (પશુ), પુત્ર, દીર્ઘાયુષ્ય	
૬૫૨૯	શમાવવો	शम् । શાંત પાડવો, ઓછો કરવો, ઘટાડવો	
૬૫૩૦	ઉપાર્જન કરેલું	उप+अर्ज् । કમાવેલું, મેળવેલું, ઉત્પન્ન કરેલું, હાંસલ કરેલું	
	પત્રાંક ૩૫૩	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૮-૪-૧૮૯૨**
૬૫૩૧	સમય માત્ર પણ	કાળનો નાનામાં નાનો ભાગ તે સમય, એક સમય પણ	
૬૫૩૨	અપ્રમત્ત ધારા	અપ્રમાદયુક્ત વર્તનાને, સ્વરૂપ સ્મરણની ધારાને, જાગ્રતધારાને	
૬૫૩૩	આત્માકાર મન	આત્મામય મન, આત્મઉપયોગ, આત્મામાં વિલય પામેલું મન	
પૃ.૩૨૫	**પત્રાંક ૩૫૪**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૦-૪-૧૮૯૨**
૬૫૩૪	ફરસના	स्पृश् । સ્પર્શના, ઝલક	
૬૫૩૫	અભિપ્રાય	સલાહ, અભિગમ	
૬૫૩૬	ધીરજ	ધીરપણું, ધૈર્ય, ઠરેલપણું, ખામોશી, સહનશીલતા	
	પત્રાંક ૩૫૫	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૩-૪-૧૮૯૨**
૬૫૩૭	સ્વરૂપસ્થ યથાયોગ્ય	આત્મસ્વરૂપમાં સ્થિત એવા પોતે, પોતાના તરફથી યથાયોગ્ય	
	પત્રાંક ૩૫૬	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૧૩-૪-૧૮૯૨**
૬૫૩૮	પ્રવર્તના	प्र+वृत् । પ્રવૃત્તિજનક વ્યાપાર-વિધિ	
૬૫૩૯	સમસ્થિતભાવ	સમપરિણતિ-દૃષ્ટિ-ભાવ જેના છે તે (લિખિતંગમાં મૂકેલું છે)	
	પત્રાંક ૩૫૭	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૭-૪-૧૮૯૨**
૬૫૪૦	રુચિ	रुच् । ઈચ્છા, મરજી, પસંદગી, ગમો, રસવૃત્તિ, રસજ્ઞતા	
૬૫૪૧	દાનાદિ પ્રત્યે	दा । જ્ઞાનદાન વગેરે પ્રત્યે	
૬૫૪૨	કૃતાર્થ	કૃતકૃત્ય, અર્થ-પ્રયોજન (મોક્ષનું) સાધી લીધું તે	
	પત્રાંક ૩૫૮	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૧૭-૪-૧૮૯૨**
૬૫૪૩	પદાર્થનો બોધ	દ્રવ્ય-વસ્તુનો બોધ; વાક્યના પ્રત્યેક પૂર્ણ શબ્દનો આશય-માયનો	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૨૬

૬૫૪૪ વિચારસાગર — વિદ્યારણ્ય સ્વામી કૃત સંસ્કૃતમાં 'પંચદશી' ગ્રંથના આધારે વિ.સં.૧૯૦૫-ઈ.સ.૧૮૫૦માં શ્રી નિશ્ચલદાસજી કૃત હિન્દુસ્તાની ભાષામાં રચાયેલો ૭ તરંગ-પ્રકરણવાળો વેદાંતનો પ્રમેય ગ્રંથ

૬૫૪૫ પ્રારંભથી છેવટ સુધી — શરૂઆતથી છેક સુધી, આદિથી અંત સુધી

૬૫૪૬ વાસ્તવ્ય માર્ગ — वस् । સૈદ્ધાન્તિક માર્ગ, યથાર્થ માર્ગ, પરમાર્થ માર્ગ

૬૫૪૭ વેદાંત શાસ્ત્ર — ઉપનિષદો, બ્રહ્મસૂત્ર-ભગવદ્ ગીતા વગેરે

૬૫૪૮ ભેદ — भिद् । તફાવત, ફેર, ભિન્નતા, જુદાઈ

પત્રાંક ૩૫૯ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૨૦-૪-૧૮૯૨

૬૫૪૯ વૃત્તિજ્ઞાન — ટૂંકી સમજૂતિ, માનસિક વલણ, આજીવિકા સાધનની માહિતી

૬૫૫૦ દેહાભિમાન — દેહ જ આત્મા છે એવું માન, દેહનો ગર્વ, મારો છે, સારો છે,

૬૫૫૧ ગલિત થયું છે — ગળી ગયું છે

૬૫૫૨ સાપેક્ષ — सह+अप+ईक्ष् । અપેક્ષાએ, સંબંધ ધરાવતું, બીજા ઉપર આધાર રાખતું

પત્રાંક ૩૬૦ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૨૪-૪-૧૮૯૨

૬૫૫૩ પૂર્ણકામપણું — पूर्+कम् । કામનાની પૂર્ણ સિદ્ધિ-સમાપ્તિ-શૂન્યતા, આપ્તકામતા

૬૫૫૪ પરિતૃપ્તપણું — परि+तृप् । સારો એવો સંતોષ, પૂરી ધ્રવ-ધરવ, ધરાઈ જવું, સંતુષ્ટતા

૬૫૫૫ અપ્રયત્ન દશા — સહજ-સ્વાભાવિક દશા, નિષ્ક્રિયતા, અનાયાસતા

૬૫૫૬ જીવિતવ્ય — આવરદા; જીવવાનું પ્રયોજન; જીવન, જિંદગી

પત્રાંક ૩૬૧ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૨૯-૪-૧૮૯૨

૬૫૫૭ અક્ષયતૃતીયા — અક્ષય ત્રીજ, અખાત્રીજ, વૈશાખ સુદ ૩; વરસીતપનાં પારણાંનો દિવસ

પૃ.૩૨૭ પત્રાંક ૩૬૨ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૩૦-૪-૧૮૯૨

૬૫૫૮ અનિત્ય જીવનમાં નિત્યપણું — મૃત્યુને માટે નિર્ભયપણું, ક્ષણભંગુર જીવનમાં અમરપણું

૬૫૫૯ આત્મજ્ઞાન — આત્માનું ભાન, અસ્તિત્વનું ભાન

૬૫૬૦ અન્ય ભાવના — આત્મા સિવાયના બીજા ભાવ

૬૫૬૧ અકર્તા — કરનારો નથી, કરનારો નહીં, ન કરનાર

૬૫૬૨ અહં પ્રત્યયી બુદ્ધિ — અહંકારી-હું છું એવા ખ્યાલ પ્રત્ય લઈ જનારી બુદ્ધિ

૬૫૬૩ ઉજ્જવળપણે — દેદીપ્યમાન રીતે, ઊજળું

પત્રાંક ૩૬૩ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૧-૫-૧૮૯૨

૬૫૬૪ વિસર્જન — वि+सृज् । છોડી દેવું, આટોપી લેવું, ત્યાગ, પરિત્યાગ; દાન, ભેટ

૬૫૬૫ વ્યતીત — वि+अति+इत । ભૂતકાળનું, પસાર, વીતી ગયેલું

પત્રાંક ૩૬૪ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૫-૫-૧૮૯૨

૬૫૬૬ જ્ઞાનવાર્તા — ज्ञा+वृत् । જ્ઞાન સંબંધી વાત

૬૫૬૭ પ્રકાશિત — प्र+काश् । પ્રગટ, પ્રસિદ્ધ, લોકાર્પિત

પત્રાંક ૩૬૫ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૭-૫-૧૮૯૨

૬૫૬૮ વ્યવસાય — वि+अव+सो । કામ-ધંધો; પ્રયત્ન, સંકલ્પ, અધ્યવસાય

૬૫૬૯ 'પ્રાણવિનિમય' — સાક્ષર શ્રી મણિલાલ ન. દ્વિવેદી લિખિત જાદુઈ વિદ્યાનું એક પુસ્તક

૬૫૭૦ મેસ્મેરિઝમ — જાદુઈ વિદ્યાનો એક પ્રકાર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૫૭૧ ધ્યેયતા લક્ષ્યબિંદુ, માનસિક વલણ

૬૫૭૨ વિષય वि+सि । વિચાર-અભ્યાસનું વસ્તુ, મુદ્દો, બાબત, ઈંદ્રિયગ્રાહ્ય પદાર્થ

૬૫૭૩ સત્સ્વરૂપપૂર્વક નમસ્કાર સત્સ્વરૂપ સાથે નમસ્કાર

પત્રાંક ૩૬૬ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૮-૫-૧૮૯૨

૬૫૭૪ ઉપયોગ ફરી ઉપયોગ બદલી જઈ; ચૈતન્યની પરિણતિ વિશેષ (તે ઉપયોગ) બદલાઈને

૬૫૭૫ થોડી ક્ષણની સાવ થોડીક, ક્ષણ એટલે સેકંડનો ૪/૫ ભાગ

પૃ.૩૨૮

૬૫૭૬ બાઝતું નથી વળગતું-ચોંટતું-બંધાતું-જામતું નથી

૬૫૭૭ નિરુપમ જેની સરખામણી-તુલના ન હોય એવું અનુપમ-અદ્વિતીય

૬૫૭૮ 'વનની મારી કોયલ' વનમાં વિહરતી કોયલ જોરદાર પવનના સપાટે શહેરમાં આવી પડે તેમ. કૃપાળુદેવ કોઈ કારણ/કર્મવશાત્ આ અવસર્પિણીકાળના ૫મા આરામાં જન્મ્યા અને વીતરાગદશા છતાં વ્યવસાયમાં હતા તેમ.

પત્રાંક ૩૬૭ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૨-૫-૧૮૯૨

૬૫૭૯ જ્ઞાનપ્રસંગ ज्ञा+प्र+सञ्ज् । જ્ઞાનનો વિષય, પ્રકરણ, ઘટના; જ્ઞાન સંબંધી

પત્રાંક ૩૬૮ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૭-૫-૧૮૯૨

૬૫૮૦ સટ્ટાને વિષે તેજી-મંદીના ધંધામાં, માલની લેવડદેવડ અમુક વખતે કરવાનો વાયદો કરી ખેલાતા વેપાર જે જુગાર છે તે બાબતે

૬૫૮૧ જીવ શ્રી સૌભાગ્યભાઈના પુત્ર શ્રી મણિભાઈ

૬૫૮૨ દર્શનાવરણીય કર્મ ચક્ષુદર્શન આદિ ૪ દર્શન ૪ પ્રકારના દર્શનગુણને ઢાંકે અને ૫ પ્રકારની નિદ્રા જેના ઉદયથી હોય તે કર્મ ૯ પ્રકારે બાંધે

૬૫૮૩ પ્રતિબંધ બંધન

૬૫૮૪ મન મળવા દેતો નથી એકમત થવા દેતો નથી, પ્રીતિ થવા દેતો નથી

૬૫૮૫ સંભવ થાય છે કે શક્યતા લાગે છે કે

૬૫૮૬ શ્રદ્ધાશીલ આસ્થાવાન, વિશ્વાસવાળા, પ્રતીતિવંત

૬૫૮૭ ઈશ્વરાદિ સમેત ઈશ્વર વગેરે સાથે જોડાઈને રહેવામાં, ઈશ્વર વગેરે સુદ્ધાં-સહિત

૬૫૮૮ અત્રપણે અહીં, આ સ્થળે

પૃ.૩૨૯

૬૫૮૯ કેવળ સાવ, છેક

૬૫૯૦ ભેદરહિત એવા અમે કોઈથી જુદાઈ નથી; વિકલ્પરહિત એવા પોતે (પરમકૃપાળુદેવ)

પત્રાંક ૩૬૯ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૦-૫-૧૮૯૨

૬૫૯૧ પત્રપ્રસાદી પોતાને-પરમકૃપાળુદેવને સો.ભાઈએ ધરાવેલ પવિત્ર પત્રની કૃપા, પ્રસન્નતા

પત્રાંક ૩૭૦ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૨-૫-૧૮૯૨

૬૫૯૨ અવિચ્છિન્નપણે અખંડિત, અવિભક્ત, અસ્ખલિત, અવિરતપણે

૬૫૯૩ શ્રી .... ના શ્રી રાજચંદ્રના

૬૫૯૪ જોગને વિષે સંયોગમાં

પત્રાંક ૩૭૧ શ્રી કુંવરજીભાઈ મગનલાલભાઈને તા.૨૪-૫-૧૮૯૨

૬૫૯૫ કલોલ ગુજરાતમાં અમદાવાદથી ૨૦ કિ.મી. દૂરનું ગામ, કડીથી ૨૦ કિ.મી.

૬૫૯૬ અભેદ ધ્યાન જ્ઞાતા-જ્ઞાન-જ્ઞેયનાં ભેદરહિતનું એક ધ્યાન-અનન્ય ધ્યાન, એકરૂપ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૫૯૭ શ્રી બોધપુરુષ જેની દશા જ બોધસ્વરૂપ છે તેવા અનંતચતુષ્ટયવંત પોતે જ-પરમકૃપાળુદેવ
૬૫૯૮ લોકભાવના લૌકિક ભાવના
૬૫૯૯ લોકસહવાસ જનસમૂહની સાથે રહેવું, સમાજનો સંગ
૬૬૦૦ ઉલ્લાસ પરિણતિ उद्+लस् । હર્ષ, આનંદ, ખુશાલી કે પ્રસન્નતાનાં પરિણામ
૬૬૦૧ સંતાપ सम्+तप् । પરિતાપ, માનસિક દુઃખ, કોચવણી, પજવણી

પૃ.૩૩૦

૬૬૦૨ ભાસ્યમાન भास् । ભાસ થતો હોય તેવું, દેખાતું
૬૬૦૩ રૂડે પ્રકારે ભલમનસાઈથી, સારી રીતે
૬૬૦૪ શ્રી સ્વરૂપના યથાયોગ્ય અનંતચતુષ્ટયની શ્રી-શોભાસ્વરૂપે જે છે (પોતે) તેના

પત્રાંક ૩૭૨ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૫-૫-૧૮૯૨

૬૬૦૫ યથાતથ્ય જેમ હોય તે પ્રમાણે, અદલોઅદલ
૬૬૦૬ અભેદ ચિંતન અદ્વૈત ચિંતન, અભિન્ન ચિંતન, ભેદભાવ-વિકલ્પ વિનાની વિચારણા
૬૬૦૭ વાસ્તવિક ભય પરમાર્થ ભય

પત્રાંક ૩૭૩ શ્રી ધારસીભાઈ તથા શ્રી નવલચંદભાઈને તા.૨૫-૫-૧૮૯૨

૬૬૦૮ મોહમયીથી મોહમાં મગ્ન કરી દે તેવી નગરી મુંબઈથી
૬૬૦૯ અમોહપણે મોહ રહિતપણે, મોહ વિના
૬૬૧૦ વિદ્યમાનપણે જીવતો, વર્તમાન, પ્રત્યક્ષ, હાજર
૬૬૧૧ પરમ ફળ શ્રેષ્ઠ ફળ, ઉત્તમ ફળ, મોક્ષ
૬૬૧૨ સંભવપણે જન્મ-ઉત્પત્તિ-શક્યતાપણે
૬૬૧૩ અપ્રતિબદ્ધ પ્રણામ રુકાવટ વિના પ્રણામ, તદ્દન મુક્ત પ્રણામ, અનાસક્ત પ્રણામ

પૃ.૩૩૧ પત્રાંક ૩૭૪ શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૨૭-૪-૧૮૯૨ થી તા.૨૬-૫-૧૮૯૨ દરમ્યાન

૬૬૧૪ વિપત્તિ वि+पद् । દુઃખ, મુશ્કેલી
૬૬૧૫ અકર્ત્તવ્ય अ+कृ । અઘટિત, ન કરવા યોગ્ય (જેવું)
૬૬૧૬ પરમાર્થ-પુરુષાર્થ મોક્ષ પુરુષાર્થ, યથાર્થના પુરુષાર્થ
૬૬૧૭ ભેળો ભેગો, મિશ્ર
૬૬૧૮ નિરભિમાની निर्+अभिमान । અભિમાન વિનાના, ગર્વરહિત, માન મૂકનારા

પત્રાંક ૩૭૫ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૭-૪-૧૮૯૨ થી તા.૨૬-૫-૧૮૯૨ દરમ્યાન

૬૬૧૯ જિનાગમ જિનેશ્વર-તીર્થંકર દેવ-કેવળી પ્રણીત આગમ-શાસ્ત્ર-સૂત્ર-સિદ્ધાંત
૬૬૨૦ ઉપશમ સ્વરૂપ શાંત સ્વરૂપ, શાંત થવાની ક્રિયાસ્વરૂપ, વૈરાગ્ય, સાંત્વન, ઈન્દ્રિય સંયમ
૬૬૨૧ પ્રરૂપ્યાં છે प्र+रूप् । પ્રરૂપણા કરી છે, ઉપદેશ આપ્યો છે, સમજાવ્યાં છે

પૃ.૩૩૨

૬૬૨૨ શ્રવણવું श्रृ । સાંભળવું
૬૬૨૩ ઓઘસંજ્ઞારૂપ ધર્મનો સમજણ વિનાના ભાનરૂપ ધર્મનો, સામાન્ય બોધરૂપ ધર્મનો
૬૬૨૪ અસત્સંગ દુષ્ટનો સંગ, સત્સંગનો અભાવ
૬૬૨૫ વિપરિણામ ઊલટું પરિણામ, વિરુદ્ધ ફળ, ખરાબ નતીજો
૬૬૨૬ આણવા જેવી લાવવા જેવી
૬૬૨૭ યથાપ્રારબ્ધે પ્રારબ્ધ પ્રમાણે, પ્રારબ્ધ અનુસાર, પૂર્વસંચિત કર્મ મુજબ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૬૨૮	વેદન કર્યું છે	વેદ્યું છે, જાણ્યું છે
૬૬૨૯	અભંગપણે	અખંડપણે, તૂટ્યા-અટક્યા વિના, સ્થિરતાથી
૬૬૩૦	સ્ફુરિત	સ્ફુરેલી, ફરકતી, ખીલતી
૬૬૩૧	સમવસ્થાને	સમદશાએ, સમપરિણતિએ, સમસ્થિતિએ
૬૬૩૨	'સૂત્રકૃતાંગ સૂત્ર'	જે સૂચવે છે, જેમાં સૂચના કરાય છે તે શ્રી સૂયગડાંગ સૂત્ર, દ્વાદશાંગમાં ૨ જું આગમ, ૨ શ્રુતસ્કંધ, ૨૩ અધ્યયન, ૩૨ ઉદ્દેશા છે
૬૬૩૩	ત્રુટે	त्रुट् । તૂટે
૬૬૩૪	શ્રી વીરસ્વામી	શ્રી મહાવીર સ્વામી
૬૬૩૫	પ્રતીતિ યોગ્ય	શ્રદ્ધેય, વિશ્વસનીય, ખાતરીબંધ
૬૬૩૬	સમાધિમાર્ગ	સમ્યક્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રરૂપી મોક્ષમાર્ગ
૬૬૩૭	પંચ મહાભૂત	પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને આકાશ એ પાંચ તત્ત્વ
પૃ.૩૩૩	**પત્રાંક ૩૭૬**	**શ્રી અંબાલાલભાઈને તા.૧૨-૫-૧૮૯૨ થી તા.૨૬-૫-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૬૬૩૮	ચરણારવિંદ	ચરણરૂપી અરવિંદ એટલે કમળ
૬૬૩૯	આશ્રિતપણે	દાસપણે, આશરો લઈને, આશ્રયભાવે
૬૬૪૦	કળિસ્વરૂપ	કળિયુગનું સ્વરૂપ; કળિયુગના મનાતા અધિષ્ઠાતા મલિન દેવનું પાપી ક્લેશમય સ્વરૂપ
૬૬૪૧	મતિ	બુદ્ધિ
૬૬૪૨	અવિષમપણે	સમપણે
	પત્રાંક ૩૭૭	**કોને ? તા.૨૭-૪-૧૮૯૨ થી તા.૨૬-૫-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૬૬૪૩	યોગ અસંખ	અસંખ્ય, અસંખ્યાત યોગ.

ધ્યાન, શૂન્ય, કલા, જયોતિ, બિન્દુ, નાદ, તારા, લય, લવ, માત્રા, પદ અને સિદ્ધિ. આ ૧૨ શબ્દની આગળ 'પરમ' શબ્દ જોડતાં બીજાં ૧૨ નામ એમ ૨૪ થાય. પહેલા ૧૧ પ્રકારમાં દરેકના દ્રવ્યથી અને ભાવથી એમ બબ્બે ઉપપ્રકાર મળી એ ૨૨ થાય. વળી દ્રવ્ય-શૂન્યના ક્ષિપ્ત ચિત્ત વગેરે ૧૨ ભેદ થાય. ભાવકલામાં પુષ્પમિત્રની વાત આવે. પરમ બિન્દુમાં ૧૧ ગુણશ્રેણિનાં નામ આવે. દ્રવ્યલય અર્થાત્ વજલેપ વગેરે દ્રવ્ય દ્વારા વસ્તુઓનો સંશ્લેષ થાય છે. પરમ લવ એટલે ઉપશમ શ્રેણિ અને ક્ષપક શ્રેણિ આવે. પરમ માત્રા એટલે ૨૪ વલય દ્વારા વેષ્ટિતઆત્માનું ધ્યાન, શુભાક્ષરવલય, અનક્ષરશ્રુત વલય વગેરે

૨૨ મા વલયમાં ૯૬ ભવનયોગ

યોગ, વીર્ય, સ્થામન-સ્થિરતા, ઉત્સાહ, પરાક્રમ, ચેષ્ટા, શક્તિ, સામર્થ્ય : આ ૮ દરેકના જઘન્ય મધ્યમને ઉત્કૃષ્ટ એમ ૮ x ૩ = ૨૪ દા.ત. વીર્ય, મહાવીર્ય, પરમવીર્ય અને દરેકના પ્રણિધાન, સમાધાન, સમાધિ અને કાષ્ઠા એમ ચચ્ચાર ઉપપ્રકાર ગણતાં ૨૪ x ૪ = ૯૬ થાય. ૯૬ યોગ સહજ પ્રકારે થાય તો ભવનયોગ કહેવાય, દા.ત. મરુદેવા માતા.

૨૩ મા વલયમાં ૯૬ કરણયોગ

૯૬ યોગ ઉપયોગપૂર્વક કરાય તો કરણયોગ કહેવાય.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૬ કરણની વાત : મન, ચિત્ત, ચેતના, સંજ્ઞા, વિજ્ઞાન, ધારણા, સ્મૃતિ, બુદ્ધિ, ઈહા, મતિ, વિતર્ક અને ઉપયોગ એ દરેકના ૮-૮ ભેદ એટલે ૧૨ x ૮ = ૯૬ કરણ થાય, ઉન્મનીકરણ વગેરે.

ધ્યાનના ૨૪ પ્રકાર x ૯૬ કરણ = ૨૩૦૪
૨૩૦૪ x ૯૬ કરણયોગ = ૨૨૧૧૮૪
૨૩૦૪ x ૯૬ ભવનયોગ = ૨૨૧૧૮૪
∴ છદ્મસ્થના ધ્યાનના ભેદ = ૪૪૨૩૬૮

વળી, યોગ, વીર્ય વગેરે ઉપર ૮ ગણાવ્યા છે તેમાં – યોગનાં ૨૯૦ આલંબન, ભાષાના ૫૮ (૪૨+૧૬) અને મનથી ચિંતન કરતાં ૫૮ મનોયોગ થાય. ઔદારિક આદિ ૫ શરીરના ૩૨ + ૨૫ + ૧ + ૫૮ + ૫૮ = ૧૭૪ કાયયોગ થાય. સ્થામનના ૮ આલંબન અને બાકીનાનું ૧-૧ આલંબન છે.

તદુપરાંત, દ્રવ્યસિદ્ધિ એટલે અણિમા, મહિમા, લઘિમા, ગરિમા, ઈશિતા, વશિતા, પ્રાપ્તિ અને પ્રાકામ્ય એ ૮ અને ભાવસિદ્ધિ એટલે સિદ્ધાત્માના ૩૧ ગુણ એટલે એમ ૬૨ લેવા. ટૂંકમાં, આત્માને કર્મથી મુક્ત થવાના અસંખ્ય રીતે યોગ-નિમિત્ત કહ્યાં છે પણ બળવાન નિમિત્ત નવપદનું આરાધન છે.

૬૬૪૪ રિદ્ધિ — ऋध् । ઋદ્ધિ, સમૃદ્ધિ; મુખ્ય ૮ રિદ્ધિ – આચાર, શ્રુત, શરીર, વચન, વાચન, બુદ્ધિ, ઉપયોગ અને સંગ્રહસંલીનતા

૬૬૪૫ દાખી — દેખાડી, બતાડી, ધ્યાન પર લાવી, દાખવી

૬૬૪૬ નવપદ — અરિહંત સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, જ્ઞાન, દર્શન, ચરિત્ર અને તપ

૬૬૪૭ આતમરામ — अत्+रम् । આત્મા, આત્મસ્વરૂપમાં રમનાર, સ્વભાવ દશામાં રહેનાર

૬૬૪૮ સાખી — साक्षिन् । સાક્ષી

પૃ.૩૩૪

૬૬૪૯ ઉદાસીન — વિરક્ત, અનાસક્ત, ઉપેક્ષક, સક્રિય, મધ્યસ્થ, તટસ્થ, નિષ્પક્ષ, દ્વન્દ્વાતીત

૬૬૫૦ વિલય પ્રાપ્ત — લય, નાશ

૬૬૫૧ અર્થાંતરે — બીજા-જુદા અર્થે, હેત્વાભાસે

✉ **પત્રાંક ૩૭૮** **શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૫-૬-૧૮૯૨**

૬૬૫૨ સમયસાર — શ્રી કુંદકુંદાચાર્યદેવ પ્રણીત શ્રેષ્ઠ અધ્યાત્મગ્રંથ-શાસ્ત્ર જેમાં ૪૧૫ પ્રાકૃત ગાથા છે જેના પર શ્રી અમૃતચંદ્રાચાર્યે આત્મખ્યાતિ અને શ્રી જયસેનાચાર્યે તાત્પર્યવૃત્તિ નામે સંસ્કૃતમાં ટીકા લખી.

૬૬૫૩ વિકલ્પ — આ કે તે, તર્કવિતર્ક

૬૬૫૪ ગળિત થઈ — गल् । ગળી જઈ, નાશ પામી

✉ **પત્રાંક ૩૭૯** **શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૪-૬-૧૮૯૨**

૬૬૫૫ યાચકપણું — याच् । માગવું તે

૬૬૫૬ અયાચકપણું — માગ્યા વિના મળી રહે તેવું, માગવું ન પડે તેવું

૬૬૫૭ તરણતારણ — तृ । તરે અને તારે

૬૬૫૮ ભજો — भज् । જપો, સેવો, આશ્રય કરો

૬૬૫૯ મુક્તપણાનું દાન — મુક્તિનું-ભક્તિનું દાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૬૬૦ વિરામ वि+रम् । અંત, અવસાન

૬૬૬૧ ક્લેશ क्लिश् । કલુષિત પરિણામ. અવિદ્યા, અસ્મિતા, રાગ, દ્વેષ ને અભિનિવેશ

૬૬૬૨ 'નિર્બળ' થઈ 'શ્રીહરિ'ને હાથ 'निर्बल के बल राम।' જેવું, 'અસમર્થ' થઈ 'ઈશ્વર'ને હસ્તક-અર્પણ

પૃ.૩૩૫

૬૬૬૩ મૌનપણું मुन् । જાણવું. જાણપણું

૬૬૬૪ રુચિકર रुच् । રુચિ ઉત્પન્ન કરે તેવું, ગમે એવું, સુંદર

૬૬૬૫ ડુંગરને શ્રી ડુંગરશીભાઈ ગોસળિયાને

૬૬૬૬ ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિપાઠ

પત્રાંક ૩૮૦ મુનિશ્રી લલ્લુજીને ? તા.૨૭-૫-૧૮૯૨ થી તા.૨૪-૬-૧૮૯૨ દરમ્યાન

૬૬૬૭ ધુરંધર धुरा+धृ । શ્રેષ્ઠ, અગ્રેસર, સદ્‌ગુણોથી સંપન્ન

૬૬૬૮ સ્થૂળપણે જાડી-મોટી રીતે, સામાન્ય ઈન્દ્રિયો-બુદ્ધિથી ગ્રહણ કરી શકાય તેવી રીતે

૬૬૬૯ ઈચ્છિત ઈચ્છેલું, ઈષ્ટ

૬૬૭૦ બત્રીસમાની બત્રીસમા-૩૨મા અધ્યયનની

૬૬૭૧ મોઢા આગળની પહેલી, સૌથી ઉપરના ભાગની, આગલી

પત્રાંક ૩૮૧ મુનિશ્રી લલ્લુજીને

૬૬૭૨ ઉદકપેઢાળવાળું અધ્યયન શ્રી સૂયગડાંગ સૂત્રના ૨જા શ્રુતસ્કંધનું ૭મું અધ્યયન, નામે 'નાલંદીય', પાર્શ્વનાથ પ્રભુના શિષ્યના શિષ્ય ઉદક પેઢાલપુત્ર નામના શ્રમણોપાસકને ગૌતમ સ્વામી પાસેથી શંકાનું સમાધાન થતાં મહાવીર સ્વામી પાસે ફરી દીક્ષા લઈ આત્મહિત સાધે છે તે વિષેનું અધ્યયન

પત્રાંક ૩૮૨ મુનિશ્રી લલ્લુજીને

૬૬૭૩ અસત્સંગ સત્સંગમાં થયેલી રુચિને પલટાવી નાખે તે અસત્સંગ; કુગુરુ, ઘરનાં કામ, છાપાં, ક્રોધ, માન વગેરે કષાય અસત્સંગ

પૃ.૩૩૬ પત્રાંક ૩૮૩ કોને ? તા.૨૭-૫-૧૮૯૨ થી તા.૨૪-૬-૧૮૯૨ દરમ્યાન

૬૬૭૪ તેરમા સ્થાનકે ૧૩મા ગુણસ્થાનકે, ભૂમિકાએ

૬૬૭૫ સંવૃત્ત सम्+वृ । સંકુચિત, સાંકડો, સર્વ સંસારની ઈચ્છા જેના પ્રત્યે આવતી નિરોધ થઈ છે

૬૬૭૬ નિરોધ થઈ नि+रुध् । અટકી છે

૬૬૭૭ મન સમિતિ મનથી પણ ગમનાદિ ક્રિયાઓમાં યત્નાપૂર્વક પ્રવર્તવું

૬૬૭૮ વચન સમિતિ વચનથી-ભાષાથી પણ ગમનાદિ ક્રિયાઓમાં યત્નાપૂર્વક પ્રવર્તવું

૬૬૭૯ કાય સમિતિ કાયાથી યત્નાપૂર્વક ગમનાદિ ક્રિયાઓમાં યત્નાપૂર્વક પ્રવર્તવું

૬૬૮૦ વસ્તુને ગ્રહણ-ત્યાગ કરતાં સમિતિએ યુક્ત વસ્તુ લેતાં-મૂકતાં યત્ના સહિત, ૪થી સમિતિ

૬૬૮૧ દીર્ઘશંકાદિનો ત્યાગ કરતાં સમિતિ યુક્ત ઝાડો, પેશાબ, બળખો પરઠવામાં યત્ના

૬૬૮૨ મનને સંકોચનાર મનોગુપ્તિના પાલક

૬૬૮૩ વચનને સંકોચનાર વચનગુપ્તિના પાલક

૬૬૮૪ કાયાને સંકોચનાર કાયગુપ્તિના પાલક

૬૬૮૫ ઉપયોગપૂર્વક સાવધાનીપૂર્વક, લક્ષપૂર્વક

૬૬૮૬ નિર્ગ્રંથ બાહ્ય-આભ્યંતર બન્ને ગ્રંથિ રહિત તે નિર્ગ્રંથ-સર્વજ્ઞ પ્રભુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૬૮૭	ચેષ્ટા	चेष्ट् । યોગ, હાવભાવ, સંજ્ઞા, યત્ન, આચરણ
	પત્રાંક ૩૮૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૩-૭-૧૮૯૨**
૬૬૮૮	દુસમ કળિયુગ	પંચમ કાલ, કલિયુગ, દુષમ કાળ કે જેમાં દુઃખે કરીને ધર્મ પ્રાપ્ત થાય
૬૬૮૯	વિહ્વળપણું	वि+ह्वल् । વિહ્વળતા, બ્હાવરાપણું, આતુરતા; ગભરાટ
૬૬૯૦	પ્રવર્તનભેદ	प्र+वृत् । પોતાનું સ્વરૂપ વિસરી આચરણ ફેર, અન્યમય થવું
૬૬૯૧	આવૃત્ત	आ+वृत् । વીંટળાયેલું, ચક્રાકારે થયેલું, આવરણવાળું, વ્યાપ્ત
૬૬૯૨	સખેદ	सह+खिद् । ખેદ સહિત, શોક-થાક-સંતાપ-દિલગીરી સહિત
૬૬૯૩	અંશે સંપન્ન	થોડા ભાગે-હિસ્સે પણ ગુણવાળા, થોડા પણ ગુણવાળા
૬૬૯૪	સમ્યક્ પરિણતિ	સમ્યક્ રીત-પરિણામ, સમભાવ
૬૬૯૫	સંવેદન કરવું	सम्+विद् । પ્રતીત કરવું, ભાન રાખવું, જાણવું
૬૬૯૬	અહંત્વ	હું પણું, અહંકાર, ગુમાન, મારા પણું
૬૬૯૭	દૃષ્ટિભ્રમ	दृश्+भ्रम् । દૃષ્ટિનો ભ્રમ, જોવામાં થતી ભ્રાંતિ કે ભૂલ, મિથ્યાત્વ
	પત્રાંક ૩૮૫	**શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૨૫-૬-૧૮૯૨ થી તા.૨૩-૭-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૬૬૯૮	અસ્ત	अस् । ડૂબેલો, આથમેલો, અદૃશ્ય
૬૬૯૯	ચક્ષુ મર્યાદા	આંખની જોવાની શક્તિની હદ, નજર પડે-દેખાય ત્યાં સુધી
૬૭૦૦	કલ્પે છે	કલ્પના કરે છે, માને છે, ખ્યાલ રાખે છે
૬૭૦૧	પરિતોષપણું	પરિતૃપ્તિ, સંતોષ, પ્રસન્નતા, રાગદ્વેષરહિત સ્થિતિ
પૃ.૩૩૭		
૬૭૦૨	ઉદીરણા	उद्+ईर् । ઉચ્ચારણા, ઉત્તેજના, પ્રેરણા
૬૭૦૩	અસુગમ વૃત્તિ	સુગમ નહીં તેવી વૃત્તિ, દુર્ગમ વૃત્તિ, અસરળ, અસહજ
૬૭૦૪	નેત્ર	नी+ष्ट्रन् । આંખ, નયન; તારા-નક્ષત્ર; વાજિંત્ર; નેતા; ૨ ની સંખ્યા
૬૭૦૫	અવયવ	अव+यु । શરીરનું અંગ, અંશ, ભાગ; વાક્યનો અંશ
૬૭૦૬	પેઠે	पीठ, पीठिका । રીતે, જેમ, માફક; પીઠ-પીઠિકા-પીઢીયા-આધારે
૬૭૦૭	રજકણ	ધૂળનો કણ, કણી, ધૂળકટ
૬૭૦૮	સમાધાન	सम्+आ+धा । શાંતિ, સંતોષ, સમાધિ, તૃપ્તિ; એકાગ્રતા, ૬ સંપત્તિમાં ૧
૬૭૦૯	લોકમાત્ર	સમગ્ર સમાજ-જનતા-જગત-લોકો, દુનિયા આખી
૬૭૧૦	સમસ્વરૂપ શ્રી રાયચંદ્રના યથાયોગ્ય	વિશ્રામરૂપ, સમદર્શી, શ્રી રાજચંદ્રના યથાયોગ્ય
	પત્રાંક ૩૮૬	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને** **તા. ૨૩-૭-૧૮૯૨**
૬૭૧૧	પરિપક્વ	પુખ્ત-સંપૂર્ણ સમાધિ, સંપૂર્ણ ધ્યાન, માત્ર અભેદ આત્મા જ સ્ફૂરે તે
૬૭૧૨	સમાધિ	નિદિધ્યાસનની પરિપક્વ અવસ્થા
૬૭૧૩	સમાત્મપ્રદેશ સ્થિતિએ યથાયોગ્ય	એક સરખી સ્થિતિ આત્મપ્રદેશે છે તેના યથાયોગ્ય
	પત્રાંક ૩૮૭	**કોને ?** **તા.૨૪-૮-૧૮૯૨ થી તા.૮-૯-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૬૭૧૪	'જિન થઈ'	સાંસારિક ભાવને વિષેથી આત્મભાવ ત્યાગીને, સંસારભાવ જીતીને
૬૭૧૫	'જિનને'	કેવળજ્ઞાનીને, વીતરાગને, રાગદ્વેષ વિજેતાને
૬૭૧૬	સહી	નક્કી, સાચે જ, ખરેખર, ખરા; સખી, સહિયર; પોતાનું નામ લખવું
૬૭૧૭	જિનવર	કેવલ્યપદે યુક્ત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૩૮	**પત્રાંક ૩૮૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૭-૭-૧૮૯૨**
૬૭૧૮	આત્મપ્રદેશ સમસ્થિતિએ નમસ્કાર	આત્મપ્રદેશે સમતા-વિશ્રામ છે તેવી સ્થિતિએ નમસ્કાર	
	પત્રાંક ૩૮૯	**શ્રી મનસુખભાઈ દેવસીભાઈને**	**તા.૩-૮-૧૮૯૨**
૬૭૧૯	સત્જ્ઞાન	સદ્જ્ઞાન, સત્જ્ઞાન, સમ્યક્જ્ઞાન	
૬૭૨૦	અભાવના	ભાવના-કામના-અભિલાષા-આસ્થા-ધારણા-ચિંતન ન હોવાં	
	પત્રાંક ૩૯૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૩-૮-૧૮૯૨**
૬૭૨૧	ક્ષયપણાને	ક્ષી । નાશને, હ્રાસને	
૬૭૨૨	સંકલ્પ	નિશ્ચય, મનસૂબો, ઈરાદો, નિર્ધાર	
૬૭૨૩	નાગર સુખ	શ્રેષ્ઠ-કુશળ સુખ	
૬૭૨૪	નવ	ન	
૬૭૨૫	કુમારી	કુંવારી કન્યા	
૬૭૨૬	ભવિકા	ભવ્યો, ભવિજનો, મોક્ષે જઈ શકે તેવા જીવો	
૬૭૨૭	મહિલા	સ્ત્રી, નારી-પતિવ્રતા નારી	
૬૭૨૮	વહાલા	પ્રિયતમ, નાવલિયો, પતિ	
	પત્રાંક ૩૯૧	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૩-૮-૧૮૯૨**
૬૭૨૯	પાઠવવાનું	પ્ર+સ્થા । મોકલી આપવાનું, મોકલવાનું, લખવાનું	
૬૭૩૦	સત્	આત્મા, અસ્તિત્વ, દ્રવ્ય	
૬૭૩૧	એક પ્રદેશ પણ	એક પણ પ્રદેશ (પ્રદેશેપ્રદેશે વ્યાપીને રહેલો, અસંખ્યાત પ્રદેશી આત્મા)	
૬૭૩૨	લોકપ્રમાણે	લોકાકાશના એક પ્રદેશથી આરંભી અસંખ્યાત પ્રદેશ જેટલા; (એક પ્રદેશ કે	
૬૭૩૩	પ્રત્યેક	અસંખ્યાત પ્રદેશમાં અનંત સ્કંધ રહે તેમ અંતરાય) જીવને લોકાલોકના પ્રદેશ જેટલા મિથ્યાત્વભાવના અધ્યવસાયો છે	
૬૭૩૪	શ્રવણ	શ્રુ । સાંભળવું; સાંભળવાથી ઉત્પન્ન થતું જ્ઞાન; કાન	
૬૭૩૫	મનન	મન્ । વિચારવું, ચિંતન કરવું	
૬૭૩૬	નિદિધ્યાસન	નિ+ધ્યૈ । ચિંતવન, વારંવાર ચિંતન; અંતઃકરણની વૃત્તિઓ બ્રહ્માકારે ઊપજવા દેવી તે સજાતીય પ્રવાહ, માત્ર સજાતીય પ્રવાહને ચાલવા દેવો તે	
પૃ.૩૩૯	**પત્રાંક ૩૯૨**	**કોને ?**	**તા.૩-૮-૧૮૯૨**
૬૭૩૭	જે અવસરે	જે પ્રસંગે, જે નિમિત્તે, જે સમયે	
૬૭૩૮	સંતોષ	પરિતોષ, અપરિગ્રહ, રાગદ્વેષરહિતતા, તૃપ્તિ, સમાધાન, આનંદ	
૬૭૩૯	સનાતન ધર્મ	જ્યાંથી ત્યાંથી રાગાદિ રહિત થવું તે, પ્રાપ્ત સંયોગોમાં સમભાવે રહેવું તે	
૬૭૪૦	વસિષ્ઠ	वशिष्ठ । રામચંદ્રજીના ગુરુ, સૂર્યવંશી રાજાઓના કુલગુરુ, વિશ્વામિત્ર ઋષિ પણ જેમની સ્પર્ધા કરતા	
	પત્રાંક ૩૯૩	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૩-૮-૧૮૯૨**
૬૭૪૧	શ્રુતધર્મે	જ્ઞાની સંબંધી શ્રવણ કરેલો ઉપદેશધર્મ	
૬૭૪૨	જ્ઞાનાક્ષેપકવંત	ज्ञा+आ+क्षिप्+वत् । સમ્યક્દૃષ્ટિ આત્મા; જ્ઞાનપ્રિય	
૬૭૪૩	પીપળ-પાન	પીપળાના વૃક્ષનું પાન જે હલહલ કર્યા જ કરે છે (તેવી મનની ચંચળતા)	
૬૭૪૪	સ્મૃતિ	स्मृ । યાદ, સ્મરણ	
૬૭૪૫	ઈણવિધ	એ પ્રકારે	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૭૪૬	પરખી	परि+ईक्ष् । ઓળખી, પિછાણી; પરીક્ષા કરીને, પરખ કરીને
૬૭૪૭	મન વિસરામી	मन्+वि+श्रम् । મનના વિશ્રામી
૬૭૪૮	મહેર નજર	કૃપાદૃષ્ટિ, દયાદૃષ્ટિ, અનુગ્રહ
૬૭૪૯	મલ્લિ જિન	આ અવસર્પિણી કાળની વર્તમાન ચોવીસીના ૧૯મા તીર્થંકર
	પત્રાંક ૩૯૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૩-૮-૧૮૯૨**
૬૭૫૦	ધન૰	અહો ! શ્રી જિન ભગવંતનું શાસન-પ્રવચન-માર્ગ ધન્યવાદ-પ્રશંસાપાત્ર છે
૬૭૫૧	ભરતાર	भृ । भर्तृ । ભર્તા, ભર્તાર, પતિ; પોષણ કરનાર
૬૭૫૨	પતિવ્રતા	પતિમાં અનન્ય વફાદારી રાખનારી પત્ની, શિયળવંતી, સતી સ્ત્રી
૬૭૫૩	લીનપણે	લયપણે, મગ્નતાથી, ભૂલ્યા વિના, ગરકાવ થઈને, તલ્લીનતાથી
૬૭૫૪	પ્રધાન	प्र+धा । મુખ્ય; કારભારી
૬૭૫૫	વિશેષ પ્રધાન	મુખ્યમાં મુખ્ય, વધારે મુખ્ય, સૌથી મુખ્ય
પૃ.૩૪૦		
૬૭૫૬	સંસારપ્રત્યયી	સંસાર પ્રત્યે લઈ જાય તેવું
૬૭૫૭	'કાંતા'	મુમુક્ષુ જ્યારે શ્રુતધર્મે વર્તે છે ત્યારે સમકિત સંબંધી પમી દૃષ્ટિમાં આવ્યો કહેવાય, તેથી ચઢિયાતી દશા તે કાન્તા નામની ૬ઠ્ઠી યોગદૃષ્ટિ
૬૭૫૮	પૂરિત	पूर् । પૂરેલાં, ભરેલાં, પૂર્તિ કરે તેવાં
૬૭૫૯	ગૂઢ આશય	गुह्+आ+शी । ગહન હેતુ; ઈન્દ્રિયાતીત અનુભવ; અઘરી રીત; ગુહ્ય મન
૬૭૬૦	ભાસ બાધ થવા	ન દેખાવા, ખ્યાલ-છાપ ન પડવા
૬૭૬૧	અર્થે	માટે
૬૭૬૨	ગૃહાશ્રમ	ગૃહસ્થાશ્રમ, બ્રહ્મચર્યાશ્રમ પછીનો આશ્રમ
૬૭૬૩	સંન્યસ્તાશ્રમ	૪ આશ્રમમાં છેલ્લો, વાનપ્રસ્થાશ્રમ પછીનો, સંસાર વ્યવહારનો ત્યાગ
૬૭૬૪	હૃદયદર્શન	હૃદયમાં સત્પુરુષની મૂર્તિ-ચિત્રપટનાં દર્શન
૬૭૬૫	પરંપરાગત	परम्+पृ । પરંપરાથી ચાલતું આવતું, ઘણા સમયથી ચાલ્યું આવેલું
૬૭૬૬	પ્રોફેસર	પ્રાધ્યાપક, અધ્યાપક; સંશોધક
૬૭૬૭	ગવેષણ	गवेष् । ખોજ, શોધ, અન્વેષણ, તલાશ
૬૭૬૮	નિરાબાધ	બાધા ન પહોંચી શકે તેવું, અબાધ
૬૭૬૯	સિદ્ધાંતપદ	ચર્ચા-વિચારણાને અંતે નક્કી કરેલું મંતવ્ય, સિદ્ધ મત, છેવટનો નિશ્ચય
પૃ.૩૪૧		
૬૭૭૦	ખંડપણાને પામે	खण्ड् । ખંડિત થાય, કકડા-ટુકડા થાય, ભાગ પડે, તૂટે
	પત્રાંક ૩૯૫	**કોને ?** **તા.૯-૮-૧૮૯૨ થી તા.૨૨-૮-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૬૭૭૧	વિક્ષેપરહિત	वि+क्षिप्+रह् । અક્ષેપક, વિચારદશાવાન, બીજે મન ન જાય તે
૬૭૭૨	નિશ્ચળ પરિણામ	निर+चल्+परि+नम् । સ્થિર પરિણામ
૬૭૭૩	ગૃહકામ	ઘરકામ
૬૭૭૪	પ્રવર્તન	પ્રવૃત્તિ, આચરણ, ક્રિયા
૬૭૭૫	સંધીભૂત	યોગ, મેળ; પતિવ્રતા પતિને તેમ મુમુક્ષુ જ્ઞાનીના બોધને ન ભૂલે
૬૭૭૬	સમર્થ	सम्+अर्थ् । શક્તિશાળી, બળવાન, સક્ષમ, નિષ્ણાત; યોગ્ય, ઉચિત
૬૭૭૭	'ક્લેશભાવ' રહિત	क्लिश्+भू+रह् । કલહ-કંકાસ-ક્લેશ-દુઃખ-પીડા વગેરે ભાવ વિના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૭૭૮	કામ્યપ્રેમ	कम्+प्री । સકામ, વિષયેચ્છા ઊભી કરે તેવો પ્રેમ, કામવાસના
૬૭૭૯	પરિસીમા	છેલ્લી હદ, હદ, મર્યાદા
૬૭૮૦	સંસારરૂપ	અજ્ઞાનરૂપ
૬૭૮૧	અનંત પરિણતિ	અંત-પાર વિનાનાં પરિણામ-પરિપાક
૬૭૮૨	અસંસારપણારૂપ	અલૌકિકતાના, સંસારી દશા સિવાયના
૬૭૮૩	અંશ	ભાગ, વિભાગ, પર્યાય, ધર્મ, ગુણ
૬૭૮૪	સ્વપ્રાપ્તિભાન	સ્વભાવનું ભાન, પોતાનું ભાન
પૃ.૩૪૨		
૬૭૮૫	અપૂર્વભાવરૂપ	પૂર્વે ન અનુભવેલ ભાવરૂપે, નવીન-વિલક્ષણભાવરૂપે; અપૂર્વકરણરૂપે
	પત્રાંક ૩૯૬	**કોને ?** **તા.૯-૮-૧૮૯૨ થી ૨૨-૮-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૬૭૮૬	અન-અવકાશ	અવકાશ-ખાલી જગ્યા વગરનું; અંતર વિનાનું, નિરંતર
૬૭૮૭	અવકાશ-જોગ	તક કે ક્ષેત્રનો યોગ
૬૭૮૮	પરમાર્થ ભાષા	નિશ્ચયની ભાષા, પરમાર્થ સાધવાનાં વચન
૬૭૮૯	વૈશ્યદશારૂપ	વણિક વેપારીની દશા રૂપે
૬૭૯૦	અસમર્થપણું	યોગ્યતા, નિર્બળતા; સમર્થન-સાબિતી-ટેકા વિનાનું
૬૭૯૧	વિભાવિક ભાવ	બાહ્ય ઉપાધિથી નીપજતો વિશેષ ભાવ, વિભાવ ભાવ, વિભાવજનિત ભાવ
૬૭૯૨	અવકાશ	ફુરસદ, નવરાશ, નિવૃત્તિ
૬૭૯૩	અત્યંતાભાવરૂપ	સદંતર અભાવ રૂપ
૬૭૯૪	પરિત્યાગી	સંપૂર્ણ ત્યાગી
૬૭૯૫	નિર્વિસંવાદી	અસંગત-વિસંગત નથી, સુસંગત, અવિસંવાદી, અવિરુદ્ધ
૬૭૯૬	આત્મપદ્ધતિસૂચક	આત્મા પ્રાપ્ત કરવાની વ્યવસ્થિત-શાસ્ત્રશુદ્ધ રીત સૂચવનારી, આત્માને જાણીને-ઓળખીને કહેવાતાં
૬૭૯૭	અક્ષેપક	अ+क्षिप् । વચ્ચે ઘુસાડેલું-ઉમેરેલું-ફેંકેલું નહીં તેવું; વિક્ષેપ વિનાનું, દૃઢ
૬૭૯૮	શિરોમણિ	ચૂડામણિ, મુખ્ય, શ્રેષ્ઠ
૬૭૯૯	ઘટે છે તો એમ કે	યોગ્ય તો એમ છે કે, છાજે છે તો એમ કે
૬૮૦૦	અનંતગુણવિશિષ્ટ	અનંત ગણો વધારે; અનંત ગુણોથી વિશિષ્ટ, બાકી ન રહે તેટલો
૬૮૦૧	આત્મવ્યક્તિએ	આત્માની અભિવ્યક્તિએ, આત્મા પ્રગટ-પ્રકાશિત થયે
	પત્રાંક ૩૯૭	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈ આદિને** **તા.૧૮-૮-૧૮૯૨**
૬૮૦૨	શુભેચ્છાસંપન્ન	આત્મકલ્યાણની, મોક્ષની મંગળ ઈચ્છા થઈ ચૂકી છે તેવા, આત્મજ્ઞાનની ૭ ભૂમિકામાં ૧ લી શુભેચ્છા ભૂમિકા પ્રાપ્ત કરી છે તેવા
૬૮૦૩	સ્તંભતીર્થ	ખંભાત તીર્થ, અગાસે ૪૦ કિ.મી., બાંધણી ૪૦ કિ.મી., અમદાવાદ ૧૦૬ કિ.મી.
૬૮૦૪	ક્ષાયિક સમકિત	મોહનીય કર્મની ૭ પ્રકૃતિઓના ક્ષયથી-અભાવથી થતું સમ્યક્દર્શન
૬૮૦૫	.... તેના	શ્રી રાજચંદ્રના
૬૮૦૬	વ્યાખ્યાન	वि+आ+ख्या । ભાષણ, પ્રવચન, વિસ્તારથી પ્રતિપાદન
પૃ.૩૪૩		
૬૮૦૭	જોવા યોગ્ય છે	જ્ઞાતા-જાણનાર થઈને રહેવા જેવું, જાણવા-દેખવા જેવા છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૮૦૮	ચિંતના	चिन्त् । વિચારણા, ચિંતા, માન્યતા-મનન
૬૮૦૯	ભલામણ	સિફારસ, સોંપણ, ભાળવણી; ભલું થાય તેવી શિખામણ-શિક્ષા
૬૮૧૦	અનુક્રમમાં	ક્રમ પ્રમાણે, પરિપાટીમાં
૬૮૧૧	વખતે	કદાચ
૬૮૧૨	વિસર્જન થયો	ભુલાયો, ભૂલી જવાયો
૬૮૧૩	શ્રેય	श्रि । કલ્યાણ
૬૮૧૪	બાહ્યપ્રદેશે	બહાર, બીજે સ્થળે, બાહ્ય રીતે, બાહ્ય દૃષ્ટિએ
૬૮૧૫	અવજ્ઞા	अव+ज्ञा । અવજ્ઞાન, અવગણના, અવહેલના, અનાદર, નિંદા, તિરસ્કાર
૬૮૧૬	ઉજમાળ થવું	ઉત્સાહ દાખવવો, ઉદ્યમી થવું
૬૮૧૭	ગુણગ્રામ કરવા	ગુણ ગાવા, ગુણગાન કરવા, સ્તુતિ કરવી
૬૮૧૮	પરમ ઉપયોગદૃષ્ટિ	પહેલા-આદ્ય ઉપયોગથી, દર્શન ઉપયોગપૂર્વક, સર્વોત્કૃષ્ટ-નિરપેક્ષ આત્મઉપયોગ

પૃ.૩૪૪

૬૮૧૯	મોહ નામનો મદિરા	મોહ રૂપી દારૂ-શરાબ-મદ્ય-સુરા
૬૮૨૦	દર્શિત કર્યા છે	दृश् । દર્શાવ્યા-બતાવ્યા-દેખાડ્યા-સમજાવ્યા-સ્પષ્ટ કર્યા છે
૬૮૨૧	યથાબળવીર્યે	શક્તિ અને ઉત્સાહ-પરાક્રમ પ્રમાણે
૬૮૨૨	મિથ્યા	मिथ् । અસત્ય, અવાસ્તવિક, ખોટું-નકામું
૬૮૨૩	મૃષા	मृष् । ખોટું, અસત્ય, વ્યર્થ, જૂઠું
૬૮૨૪	એકાંત અભિપ્રાયે	અત્યંત અભિપ્રાયે, કેવળ-અવશ્ય અભિપ્રાયે
૬૮૨૫	ઊતરતી	ઓછી
૬૮૨૬	ઉપરની	વધુ, ચઢતી

પૃ.૩૪૫

૬૮૨૭	ઓસરીને	अप+सृ । શરમાઈને; (કર્મો) ઓછા થઈને
૬૮૨૮	નિરાવરણ	निर्+आ+वृ । અજ્ઞાન રહિત
૬૮૨૯	સંદેહપાત્ર	सम्+दिह् । શંકા-અનિશ્ચય-સંશય-ભયયુક્ત
૬૮૩૦	હાલ	હમણાં; અત્યારે; હાલત, દશા; સમાચાર
૬૮૩૧	પ્રગટ લેખપણું	પ્રગટ-પ્રત્યક્ષ-જાહેર લેખનને
૬૮૩૨	સેવનીય	सेव् । સેવન કરવા યોગ્ય, ઉપયોગમાં લેવા યોગ્ય, ખૂબ સંગ કરવા યોગ્ય
૬૮૩૩	લખી વાળવા ધારેલો	લખી નાખવા ધારેલો, લખીને પૂરો કરવાનો વિચાર હતો
૬૮૩૪	પરિસમાપ્ત	परि+सम्+आप् । સંપૂર્ણ
૬૮૩૫	ઉદય-ગર્ભમાં સ્થિત એવી સમાધિ	બાહ્ય ઉદય જુદો પણ ગર્ભમાં-અંદર તો સમાધિ જ રહી છે.
૬૮૩૬	'વિચારસાગર'ના તરંગો	શ્રી નિશ્ચલદાસજી કૃત વેદાંતગ્રંથ 'વિચારસાગર'ના પ્રકરણો
૬૮૩૭	'પ્રારબ્ધદેહી'	પ્રારબ્ધ આત્મા

પત્રાંક ૩૯૮   શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને   તા.૨૧-૮-૧૮૯૨

૬૮૩૮	સ્વસ્તિ શ્રી સાયલા ગ્રામ શુભસ્થાને	પત્રલેખનમાં શરૂઆતમાં લખાતું અને સ્થળ મંગલ-સૂચક, સૌરાષ્ટ્રમાં લીમડીથી ૩૪ કિ.મી. સાયલા તે પૂ.સોભાગભાઈનું ગામ. રાજકોટ ૮૫ કિ.મી., બાંધણી ૧૫૫ કિ.મી., અગાસ ૧૭૦ કિ.મી.
૬૮૩૯	(....)	(શ્રી રાજચંદ્ર)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૮૪૦ — સત્પુરુષ, ભગવાન

૬૮૪૧ જીવાદિ સ્વભાવ અને પરભાવ — સ્વભાવ, વિભાવ, પરભાવ, અસાધારણ ભાવો તે – ઔપશમિક, ક્ષાયિક, ક્ષાયોપશમિક, પારિણામિક, ઔદયિક ભાવ

પૃ.૩૪૬

૬૮૪૨ ક્ષીણપણા યોગ્ય — ક્ષી । બધું જ ક્ષીણ થતું જતું, પરમાર્થ પણ

૬૮૪૩ વ્યવચ્છેદ — वि+अव+छिद् । વિચ્છેદ, નાશ; પૃથક્તા, અલગતા; ખંડ

૬૮૪૪ સેંકડાથી — સો વર્ષથી (લખાયું ત્યારે, હાલ ઇ.સ.૨૦૦૬ એટલે તેમાં ૧૧૪ વર્ષ ઉમેરવાનાં !)

૬૮૪૫ સહજાનંદ સ્વામીના વખત સુધી — વિ.સં.૧૮૩૭-૧૮૮૬, ઇ.સ.૧૭૮૧-૧૮૩૦ સુધી (સ્વામીનારાયણ)

૬૮૪૬ સત્પુરુષરહિત ભૂમિ — સત્પુરુષ વિનાની ભૂમિ, ધરતી, પૃથ્વી, જગા

૬૮૪૭ સજીવન — सह+जीव् । જીવંત, જીવતી, ધબકતી, પ્રાણ પૂરેલી

૬૮૪૮ ચોથા કાળને વિષે — આ અવસર્પિણી કાળના ૪થા આરામાં

૬૮૪૯ <u>અમ થકી</u> — અમારા થકી, અમારા જેવા થકી, મમત્વરહિત એવા અ-મ થકી, અમારી ભક્તિથી આખા વચનામૃતજીમાં આ બે શબ્દ નીચે જ લીટી છે !

૬૮૫૦ અનુકંપા સંયુક્ત ઇચ્છા — કરુણા સહિત દશા

૬૮૫૧ ગંગાયમુનાદિનો પ્રદેશ — પ્રયાગથી હરિદ્વાર સુધી, બ્રહ્માવર્ત દેશ, ઉત્તર ભારત

પૃ.૩૪૭

૬૮૫૨ નિવારણ — રોકવું, વારવું, ઉપાય, ઇલાજ

૬૮૫૩ પ્રતિકાર — प्रति+कृ । સામનો, બદલો, પ્રતિશોધ, ઉપાય

૬૮૫૪ નિષ્કામ — निस्+कम् । કામના-વાસના-ઇચ્છા-સ્પૃહા-સ્વાર્થ વિનાના

૬૮૫૫ આત્મસંભાવના — आत्मन्+सम्+भू । આત્મવિચાર, આત્મસમ્માન; આત્માને સંભવ-શક્યતા

૬૮૫૬ કેવા પ્રકારના સંપ્રદાયે — सं+प्र+दा । કેવી પ્રણાલીથી, માર્ગે, પંથે,વંશ કે ગુરુપરંપરાએ

૬૮૫૭ અવિચાર — અલ્પ વિચાર કે નહીં જેવા વિચાર

૬૮૫૮ નિર્વિચાર — निर्+वि+चर् । વિચારવિહીનતા, વિચારશૂન્યતા; વિચારવાની ઉદાસીનતા

૬૮૫૯ દૂભવવાની — दुःख् । દુઃખિત કરવાની, મનદુઃખ પહોંચાડવાની

૬૮૬૦ સકામપણું — सह+कामना । ઇચ્છા, ફળની ઇચ્છા, સ્વાર્થબુદ્ધિ, સ્પૃહા

૬૮૬૧ રોધરૂપ — रुध् । અવરોધ, રુકાવટ, પ્રતિબંધ, અંતરાય, આડખીલી જેવું

૬૮૬૨ ભાસી શકે એવું — લાગે, દેખાય, લાગતું હોય, ખ્યાલ આવે, છાપ પડતી હોય

૬૮૬૩ આરોપિત — आ+रोप् । આક્ષેપ મૂકવા બરાબર, તહોમતનામું રાખવા જેવું, આરોપેલું

પૃ.૩૪૮

૬૮૬૪ જૂજ — બહુ થોડા; જરા

૬૮૬૫ શ્રી..... — શ્રી અભેદરૂપ

૬૮૬૬ ઉદાસીન — સમપણું; સામાન્યપણું

પત્રાંક ૩૯૯ — શ્રી અંબાલાલભાઈને તા.૨૪-૭-૧૮૯૨ થી ૨૨-૮-૧૮૯૨ દરમ્યાન

૬૮૬૭ ઉલ્લાસિત — उद्+लस् । ઉલ્લાસમય, આનંદિત, પ્રફુલ્લિત, હર્ષિત; પ્રકાશિત

૬૮૬૮ નિર્વિવાદતા — निर्+वि+वद् । ચોક્કસતા, વિવાદ વિનાની વાત, બિનતકરારીપણું

૬૮૬૯ અદ્વેષ પરિણામ — अ+द्विष् । દ્વેષ વિનાના પરિણામ, દ્વેષ ન રહે તેવો અંત-ફળ

૬૮૭૦ વેઠીને — विष्टि । સહીને, ખમીને, નિભાવીને, વૈતરું કરીને, ધંધો-ઉપાધિ કરીને

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૮૭૧	અવર્ણવાદ	अ+वर्ण+वद् । અવજ્ઞા બોલવી, અ-વર્ણ એટલે અંત્યજ માનીને બોલવું
૬૮૭૨	નિરુપાધિવાળા	ઉપાધિ વિનાના
૬૮૭૩	વહન કરતાં જતાં	वह् । ઉપાડવા-ઊંચકવા જતાં
૬૮૭૪	અભજ્ય	अ+भज् । ન ભજવા યોગ્ય, આશ્રય ન કરવા યોગ્ય
૬૮૭૫	સંસર્ગ	सम्+सृज् । સંબંધ, સંગતિ, સંસ્પર્શ, સંગમ, સંપર્ક
૬૮૭૬	સેવ્યા આવીએ છીએ	सेव् । સેવતા આવ્યા છીએ, એમાં રહ્યા છીએ
૬૮૭૭	ધારી રાખવું પડ્યું છે	धृ+रक्ष् । નક્કી કરી રાખવું પડ્યું છે
પૃ.૩૪૯	**પત્રાંક ૪૦૦**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૯-૮-૧૮૯૨ થી તા.૨૨-૮-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૬૮૭૮	લીમડી દરબાર	લીંબડી-લીમડી ગામના દરબાર-રાજા
૬૮૭૯	સંકલ્પધારી	सम्+कृप्+धा । નિશ્ચયવાન, વિચારવાન
	પત્રાંક ૪૦૧	**શ્રી મણિલાલભાઈ રાયચંદભાઈ ગાંધીને** **તા.૨૩-૮-૧૮૯૨**
૬૮૮૦	શુભવૃત્તિ મણિલાલ	કલ્યાણના વિચાર કરનાર શ્રી મણિલાલ (પ્રત્યે)
૬૮૮૧	એક્કે	એક પણ
પૃ.૩૫૦		
૬૮૮૨	શ્રી સુભાગ્યભાઈ	સાયલા સ્થિત પૂ.શ્રી સોભાગભાઈ
૬૮૮૩	યથાતથ્ય	સત્ય, સત્ય પ્રમાણે
૬૮૮૪	અસત્પુરુષ	અસદ્ગુરુ, સત્પુરુષ નથી
૬૮૮૫	સમાવેશ કરવી	सम्+आ+विश् । સમાવવી, અંદર રાખવી
	પત્રાંક ૪૦૨	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૯-૮-૧૮૯૨**
૬૮૮૬	'મોહમયી'	मुह् । મુંબઈ નગરી, મોહ પમાડે તેવી અને મોહ-મૂર્ચ્છાવાળી નગરી
૬૮૮૭	અભક્તિ	अ+भज् । અશ્રદ્ધા, અપૂજ્યભાવ, ભક્તિભાવમાં કચાશ-અલ્પતા
૬૮૮૮	અપરાધ	अप+राध् । ગુનો, પાપ, દોષ
૬૮૮૯	અનુપયોગે	अन्+उप्+युज् । ઉપયોગરહિતતાથી
૬૮૯૦	ઉપયોગપૂર્વક	उप+युज् । ઉપયોગ સહિત
૬૮૯૧	સ્મરણ યોગ્ય	યાદ કરવા-રાખવા યોગ્ય
પૃ.૩૫૧		
૬૮૯૨	લખવું બનાવી શકાય	લખી શકાય, લખવાનું બની શકે
૬૮૯૩	સહજસ્વરૂપ	સર્વ વિભાવથી રહિત એવું આત્માનું શુદ્ધ સ્વાભાવિક સ્વરૂપ પ્રાપ્ત પોતે (લિ.)
	પત્રાંક ૪૦૩	**કોને ?** **તા.૧-૯-૧૮૯૨**
૬૮૯૪	નિષ્ઠા	निस्+स्था । શ્રદ્ધા, ભક્તિ, એકાગ્રતા, આસ્થા, આશય
૬૮૯૫	અંગીકૃત	अङ्ग+कृ । સ્વીકારેલી, અંગીકાર કરેલી
૬૮૯૬	શ્રેયજોગ	श्रि । કલ્યાણ-મોક્ષને યોગ્ય, કલ્યાણનો યોગ
૬૮૯૭	કલ્પના પ્રાપ્ત	કલ્પિત
૬૮૯૮	આરાધવા જોગ	आ+राध् । પૂજવા યોગ્ય
૬૮૯૯	યાવત્	यद् । જ્યાં સુધી; બધાં-બધું
	પત્રાંક ૪૦૪	**શ્રી કૃષ્ણદાસભાઈ આદિને** **તા.૧-૯-૧૮૯૨**
૬૯૦૦	શુભવૃત્તિ સંપન્ન	કલ્યાણઈચ્છુક, શુભેચ્છાવાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૯૦૧	અસત્કાર	अ+सत्+कृ । અનાદર	
૬૯૦૨	ક્ષમાવું છું	क्षम् । ખમાવું છું	
૬૯૦૩	અત્ર ક્ષણ	અહીં—આ સ્થળ સુધીની આ ક્ષણ	
૬૯૦૪	લઘુત્વપણે	લઘુતાભાવે, નમ્રતાપૂર્વક	
૬૯૦૫	અત્યંતપણે	હંમેશને માટે, આજીવન; અતિશય, અમાપ	
૬૯૦૬	સંભાવના	सम्+भू । શક્યતા, સંભવ	
✉	**પત્રાંક ૪૦૫**	**શ્રી મનસુખભાઈ દેવશીભાઈને**	**તા.૧-૯-૧૮૯૨**
૬૯૦૭	અનુપયોગભાવે	વિના ઉપયોગે, અજ્ઞાતભાવે, અજાણતાં	
✉	**પત્રાંક ૪૦૬**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૪-૯-૧૮૯૨**
૬૯૦૮	પ્રકાશ પામે	प्र+काश् । પ્રસિદ્ધ થાય, પ્રાકટ્ય પામે, પ્રગટ થાય	
૬૯૦૯	અપૂર્વ વિચાર	પહેલાં ન આવ્યા હોય તેવા અસાધારણ, અવનવા-અસામાન્ય વિચાર	
પૃ.૩૫૨	**પત્રાંક ૪૦૭**	**શ્રી મણિલાલભાઈ રાયચંદભાઈ ગાંધીને**	**તા.૯-૯-૧૮૯૨**
૬૯૧૦	નિવેદન	नि+विद् । નમ્રપણે જણાવવું, અરજ, અહેવાલ	
૬૯૧૧	ક્ષોભ	क्षुभ् । ખળભળાટ, સંકોચ	
૬૯૧૨	પરિક્ષીણ	परि+क्षि । ક્ષય, નાશ; પાતળા, નિર્બળ	
૬૯૧૩	ગ્રસ્ત થઈ	ग्रस् । ગ્રાસ થઈને, પકડાઈને	
૬૯૧૪	ચૂકે છે	चूक् । ભૂલે છે, ગફલત થાય છે	
૬૯૧૫	અંતરાય	अन्तर+अच् । વિઘ્ન, અડચણ, બાધા	
૬૯૧૬	ઉપરવટ થવું	ऊपरि+वट् । ઉલ્લંઘન કરવું, ઉપરાંત થવું-ચાલવું, સામું થવું, સ્પષ્ટ બોલવું	
૬૯૧૭	તે પ્રદેશની લગભગથી	બોટાદ આસપાસ, સૌરાષ્ટ્રમાં	
✉	**પત્રાંક ૪૦૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૪-૯-૧૮૯૨**
૬૯૧૮	સનાતન	सना+अत् । સદા, સદૈવ, નિત્ય; અનાદિ	
૬૯૧૯	હાનિ-વૃદ્ધિ	हा+वृध् । ઘટ-વધ; અલાભ-લાભ; ઓછું-વત્તું	
૬૯૨૦	પરાનુકંપારૂપ	બીજાની કરુણારૂપે, બીજાની દયાસ્વરૂપે	
૬૯૨૧	ભાસીએ છીએ	લાગીએ છીએ	
૬૯૨૨	સાક્ષી	આત્મા, સાક્ષી પૂરનાર, નજરોનજર જોનાર	
૬૯૨૩	સાક્ષી રૂપે	જ્ઞાતાદ્રષ્ટાભાવે	
૬૯૨૪	કર્ત્તા	કરનાર, રચનાર, બનાવનાર	
૬૯૨૫	ભાસ્યમાન થવું	ભાસવું-દેખાવું	
૬૯૨૬	બેધારી તરવાર ઉપર ચાલવા બરાબર	બે ધારવાળી કે પાણીદાર તલવાર પર ચાલવા જેવું કઠિન, ખૂબ ચેતીને જોખમ સમજીને કાળજીથી આત્મઉપયોગપૂર્વક રહેવા જેવું; બન્ને પક્ષને નુકસાન (કે ઢોલકી) જેવું	
પૃ.૩૫૩			
૬૯૨૭	ઉપશમ થાય	શાંત થાય, શમી જાય	
✉	**પત્રાંક ૪૦૯**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૧-૯-૧૮૯૨**
૬૯૨૮	કર્તૃત્વ અકર્તૃત્વપણું	કર્ત્તા અકર્ત્તાપણું, કરનાર-ન કરનારનો ભાવ	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૯૨૯	પારો	पारद । એક ખનિજ પ્રવાહી ધાતુ
૬૯૩૦	રૂપાં	ચાંદી-સોના
૬૯૩૧	યોગના આઠ અંગ	યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન, સમાધિ
૬૯૩૨	કાળક્ષેપરૂપ	कल्+क्षिप् । સમય વ્યય-વીતાવવા રૂપ, વિલંબ કરવો, વખત ગુમાવવો
૬૯૩૩	કૌતુકભૂત	कुतुक+भू । કુતૂહલ-નવાઇ પમાડે તેવું, અભિલાષા, મજાક, તમાશારૂપ
	પત્રાંક ૪૧૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૭-૯-૧૮૯૨**
૬૯૩૪	અવિચ્છિન્નપણે	अ+वि+छिद् । અખંડ, તૂટ્યા વિના, એકધારી
૬૯૩૫	વર	वृ । વરદાન, આશીર્વાદ
૬૯૩૬	શાપ	બદદુવા
૬૯૩૭	એકેન્દ્રિયનું એકાવતારીપણું	એકેન્દ્રિય જીવ મરીને બીજે જ ભવે મનુષ્ય થઇ મોક્ષે જાય તે
	પત્રાંક ૪૧૧	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧-૧૦-૧૮૯૨**
૬૯૩૮	'ભગવતી' વિષે	દ્વાદશાંગીમાં ૫ મા અંગ શ્રી ભગવતીજી સૂત્રમાં; કાર્ત્તિક શેઠ : શ.૧૮ ઉ.૨; ગંગદત્ત : શતક ૧૬, ઉ.૫., સુદર્શન શેઠ : શતક ૧૧, ઉદ્દેશ ૧૧ (ભવાંતર)
૬૯૩૯	સિદ્ધાંતોને વિષે	આગમો-સૂત્રો-શાસ્ત્રોમાં
૬૯૪૦	ભવાંતર	આગલા ભવે, બીજા ભવે
૬૯૪૧	સંશયાત્મક	શંકાશીલ
૬૯૪૨	નિશ્ચયાત્મક જ્ઞાન	નિશ્ચયવાળું, ચોક્કસ, અનુભવ સહિતનું જ્ઞાન
૬૯૪૩	તારતમ્યક્ષયોપશમભેદે	જ્ઞાનની માત્રાની વધઘટ કે ક્ષય-ઉપશમની ઓછીવત્તી તીવ્રતાથી
૬૯૪૪	તુલ્ય	तुल् । બરોબર, સમાન, જેવું
૬૯૪૫	સુવર્ણવૃષ્ટિ ઇત્યાદિ	સોનૈયા-સોનાના સિક્કાનો વરસાદ વગેરે; તીર્થંકર દેવ દીક્ષા બાદ જ્યાં જાય ત્યાં ૫ આશ્ચર્ય થાય : ૧૨॥ કરોડ સોનૈયા વરસે. ૨. વસ્ત્ર ૩. સુગંધી પુષ્પ ૪. દુન્દુભિનાદ ૫. 'અહો દાનમ્'ની ઉદ્‌ઘોષણા
૬૯૪૬	રૂડા પુરુષ	મોટા, મહાન, મહાત્મા, ઉત્કૃષ્ટ પુરુષ, પરમાત્મા, તીર્થંકર
પૃ.૩૫૪		
૬૯૪૭	'અમૃતના મેહ વૂઠ્યા'	અમૃતના વરસાદ વરસ્યા
૬૯૪૮	પરભારા અર્થે	સીધો અર્થ, પરબારા અર્થથી
૬૯૪૯	ભિક્ષા	भिक्ष् । ગૌચરી
૬૯૫૦	પ્રભાવજોગે	प्र+भू । પ્રતાપને લીધે
૬૯૫૧	અંગીકારવા યોગ્ય	अङ्ग+कृ । સ્વીકારવા યોગ્ય, અંગીકાર કરવા યોગ્ય, માનવા યોગ્ય
૬૯૫૨	વિકાસવાનો	वि+कास् । ખીલવવાનો, દેખાડવાનો, ઉત્તેજવાનો, પ્રગટ-પ્રસિદ્ધ કરવાનો
૬૯૫૩	કેવળજ્ઞાનાદિ દસ બોલ વિચ્છેદ	શ્રી જંબુસ્વામીના નિર્વાણ પછી ૧૦ વસ્તુ વિચ્છેદ ગઇ-નાશ પામી. મનઃપર્યવજ્ઞાન, પરમાવધિજ્ઞાન, પુલાકલબ્ધિ, આહારક શરીર, ક્ષપક શ્રેણી, ઉપશમ શ્રેણી, જિનકલ્પ, ત્રણ સંયમ — પરિહારવિશુદ્ધ, સૂક્ષ્મસાંપરાય, યથાખ્યાત ચારિત્ર, કેવલજ્ઞાન અને મોક્ષગમન (પ્રવચનસારોદ્ધાર દ્વાર ૮૮, ગાથા ૬૯૩)
૬૯૫૪	ચરમ શરીરી	છેલ્લું શરીર-દેહધારી, તે જ ભવે મોક્ષગામી
૬૯૫૫	જિનકલ્પી વિહારવ્યવચ્છેદ	જિનકલ્પી-ઉત્કૃષ્ટ આચાર પાળનાર સાધુના વિહરણનો વિચ્છેદ
૬૯૫૬	જાણીએ કે	ધારો કે, માનો કે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૯૫૭ શ્વેતાંબર શ્વેત-સફેદ વસ્ત્ર ધારણ કરનાર સાધુ-સાધ્વી હોય એવો જૈન સંપ્રદાય

૬૯૫૮ દિગંબર દિશાને જ વસ્ત્ર માનનાર અપરિગ્રહધારી નગ્ન મુનિવાળો જૈન સંપ્રદાય

૬૯૫૯ અશરીરીભાવપણે આત્મભાવે, વિદેહીપણે, દેહાતીત દશાએ

૬૯૬૦ આશયી आ+शी । ઉપયોગવાળા, હૃદયવાળા, તાત્પર્યવાન, આશ્રયી, અપેક્ષાયુક્ત

૬૯૬૧ ગમ્ય કરવા गम् । જાણવા, સમજવા

૬૯૬૨ ગોશળિયા શ્રી ડુંગરશીભાઈ ગોશળિયા નામના મુમુક્ષુ

પૃ.૩૫૫ પત્રાંક ૪૧૨ કોને ? તા.૧૧-૧૦-૧૮૯૨

૬૯૬૩ આત્માકારતા આત્માનું આત્મસ્વરૂપરૂપે પરિણામનું હોવાપણું

પત્રાંક ૪૧૩ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૩-૧૦-૧૮૯૨

૬૯૬૪ સ્વએ કરી પ્રકાશિત આત્મા વડે પ્રકાશિત, સ્વપ્રકાશક

૬૯૬૫ જ્ઞાને સ્ફુરિત ज्ञा+स्फुर् । જ્ઞાન વડે સ્ફુરેલા, ફરકેલા, ફૂટેલા, સૂઝેલા

૬૯૬૬ તટસ્થ तट्+स्था । પાસે રહેલું, ઉદાસીન, નિરપેક્ષ, નિષ્પક્ષ

પત્રાંક ૪૧૪ કોને ? તા.૨૧-૯-૧૮૯૨ થી તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૨ દરમ્યાન

૬૯૬૭ 'સ્વપણા'ને કારણે પોતીકાપણાને કારણે, પોતાપણાને લીધે, મારાપણાથી

૬૯૬૮ અવિસંવાદ પરિણામે સુસંગત પરિણામે, અવિરોધ રીતે

૬૯૬૯ અસત્તા अ+सत् । અનૂ અસ્તિત્વ, ન હોવાપણું, અસદ્ભાવ, અધિકાર-સત્તાહીનતા

૬૯૭૦ મોકળાશ मुच् । મુક્તપણું, મોક્ષભાવ, મુક્તભાવ, જવાની છૂટ, સ્વતંત્રતા

૬૯૭૧ ભિન્નાંતર भिद्+अन्तर् । દિલ તૂટી જવું; એકતા; એકાકારતા; દશાફેર, દશાભેદ

૬૯૭૨ અપ્રધાનપણું अ+प्र+धा । ગૌણપણું, અમુખ્યતા

૬૯૭૩ ગૃહસ્થ પ્રત્યયી प्रति+इ । ગૃહસ્થાશ્રમી, ગૃહસ્થને પ્રાપ્ત, ગૃહસ્થ પરના વિશ્વાસવાળું

૬૯૭૪ 'સર્વથા' બધા પ્રકારે, બધી રીતે

૬૯૭૫ અયાચકપણાને ભજતું ન માગવાની વૃત્તિવાળું, ઈચ્છા-અપેક્ષા-યાચનારહિત જપતું

૬૯૭૬ વિરાધીએ નહીં वि+राध् । વિરાધના કરીએ નહીં

૬૯૭૭ ઉપેક્ષા उप+ईक्ष् । ત્યાગ; ઉદાસીનતા, તટસ્થતા, નિરપેક્ષતા

૬૯૭૮ આકરો आ+कृ । સખત, પ્રચંડ; આકળો; ખાણ જેવો; સર્વોત્કૃષ્ટ

૬૯૭૯ માર્ગેચ્છાવાન મોક્ષમાર્ગની ઈચ્છાવાળા, માર્ગાનુસારી, માર્ગેચ્છક

૬૯૮૦ અહોરાત્ર રાતદિવસ

૬૯૮૧ પ્રતિબદ્ધપણારૂપ ભયંકર યમ, વિષયો અને સ્થાનની આસક્તિરૂપ ભયંકર યમનાં બંધનરૂપ

૬૯૮૨ સહચારીપણું सह+चर् । સાહચર્ય, સોબત, સંગત, સંબંધ, સહઅસ્તિત્વ

૬૯૮૩ પોતાના માર્ગથી મોક્ષના-આત્માના; જિનના-નિજના માર્ગની

૬૯૮૪ 'અનુપયોગપરિણામી' ઉપયોગશૂન્ય, બિનજરૂરી પરિણામી, જડ પરિણામી

પૃ.૩૫૬ પત્રાંક ૪૧૫ કોને ? તા.૨૧-૯-૧૮૯૨ થી તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૨ દરમ્યાન

૬૯૮૫ આત્મિક બંધન આત્માનાં બંધન

૬૯૮૬ ભોગકર્મ ભોગાવલી કર્મ

૬૯૮૭ માગણું લેણું, કરજ, ઋણ

૬૯૮૮ અંતરંગનો ભેદ અંતરનું રહસ્ય, મર્મ, દીવાલ

૬૯૮૯ નિકટપણે મોક્ષ નજીકના ભવિષ્યમાં મોક્ષ, એક-બે ભવમાં મોક્ષ, નિકટભવી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૯૯૦	રહેવું રાખ્યું છે	રહેવાનું રાખ્યું છે
૬૯૯૧	પૂજ્યબુદ્ધિ	પૂજવાની બુદ્ધિ, પૂજા કરવા જેવી બુદ્ધિ
	પત્રાંક ૪૧૬	**કોને ?** **તા.૨૧-૯-૧૮૯૨ થી તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૬૯૯૨	અચપળ	સ્થિર
૬૯૯૩	વામ	ડાબી
૬૯૯૪	ઊલટસૂલટ	અવળીસવળી, આડુંઅવળું, ઊંધુંચતું
૬૯૯૫	ભ્રૂકુટી	આંખનું ભવું, આંખની ભ્રમર
૬૯૯૬	મધ્ય ભાગ	વચ્ચેનો ભાગ, વચલો ભાગ
૬૯૯૭	અષ્ટદલકમળ	આઠ પાંખડીવાળું કમળ
૬૯૯૮	વિમુખ મુખે	વિરુદ્ધ મુખે, ઊલટું, ઊંધું, પ્રતિકૂળ
૬૯૯૯	સન્મુખ મુખે	સૂલટું, સવળું, સામે, સીધું
પૃ.૩૫૭		
૭૦૦૦	તદાકાર	તે જ આકારે; તન્મય, લીન
૭૦૦૧	ભાવવું	भाव् । ભાવના કરવી
૭૦૦૨	મૂર્ધસ્થાન	मूर्धन्+स्था । મુખવિવરનો સમગ્ર ઉપરનો ભાગ – છાપરાનો ભાગ, ઉપલા દાંત – તાળવા વચ્ચેનો ભાગ જ્યાંથી ટ, ઠ, ડ, ઢ, ર, ષ ઉચ્ચારાય છે
૭૦૦૩	ધ્વનિ	ध्वन् । નાદ, શબ્દ, અવાજ, ગદ્યપદ્યાત્મક ઉક્તિનો અર્થ
૭૦૦૪	વક્તવ્ય જ્ઞાનને	वच्+ज्ञा । વાણી દ્વારા કહી શકાય તેવા જ્ઞાનને
૭૦૦૫	ૐકાર	ઓમ્કાર, પવિત્ર એકાક્ષર, સનાતન અક્ષર-મંત્ર, પંચપરમેષ્ઠિ વાચકમંત્ર
૭૦૦૬	નિષ્પન્નતા	निस्+पद् । ફલિતતા, સિદ્ધિ-ફળ, નીપજ
૭૦૦૭	સર્વાંગ	સર્વ અંગોમાં, આખા શરીરમાં વ્યાપેલો-ફરકેલો
૭૦૦૮	અપકીર્તિભય	अप+कृत्+इन् । અપયશનો ભય, ખોટી-ખરાબ પ્રસિદ્ધિ, અપજશની બીક
૭૦૦૯	વિનયાન્વિત	वि+नी+अनु+इण+क्त । નમ્રપણું-સભ્યતા-વિનયયુક્ત
૭૦૧૦	અજાણ્યો	અજ્ઞાત, જાણમાં નહીં તેવો
૭૦૧૧	તોલન	तुल् । તુલના, સરખામણી, તોળવું-તોલવું
૭૦૧૨	ઉપાદાન કારણ	उप+आ+दा+कृ । સમવાયી કારણ; જેમાંથી કોઈપણ વસ્તુ બનાવાઈ હોય તે દ્રવ્ય; આદિ કારણ; કાર્યની ઉત્પત્તિ-સ્થિતિ-લયની સાથે સંબંધ રાખનાર કારણ
૭૦૧૩	'સ્વચ્છંદ'	स्वन्+छन्दस् । સ્વૈરવિહાર, પોતાની જ મરજી મુજબ ચાલવું તે, મનમોજ
૭૦૧૪	વર્તવામાં	वृत् । વર્તનમાં, આચરવામાં
	પત્રાંક ૪૧૭	**કોને ?** **તા.૨૧-૯-૧૮૯૨ થી તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૭૦૧૫	આશ્વિન	આસો મહિનો, ગુજરાતી ૧૨ મો-છેલ્લો મહિનો
૭૦૧૬	હે પરમકૃપાળુ દેવ !	પરમ કરુણાળુ-દયાળુ-મયાળુ-સદ્ગુરુદેવ, રાજચંદ્ર પ્રભુને સંબોધીને
૭૦૧૭	શ્રીમત્	શ્રીમાન, અનંત જ્ઞાન-દર્શન-સુખ-વીર્યવાન, અનંત ચતુષ્ટયવંત
૭૦૧૮	પ્રતિઉપકાર	બદલો, ઉપકારનો બદલો
૭૦૧૯	મૂળ ધર્મ	मूल्+धृ । આત્મધર્મ, મુખ્ય ધર્મ, ઉપાદાનકારણ રૂપ ધર્મ
૭૦૨૦	ઉપાસના	उप+आस् । આરાધના, સેવા, ભક્તિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૫૮	પત્રાંક ૪૧૮	કોને ?	તા.૨-૧૧-૧૮૯૧ થી તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૨ દરમ્યાન
૭૦૨૧	રવિકે	સૂર્યના	
૭૦૨૨	ઉદોત	ઉદ્યોત, ઉદય	
૭૦૨૩	અંજુલીકે	ખોબામાંથી	
૭૦૨૪	જ્યોં	જેવી રીતે	
૭૦૨૫	છિન છિન	ક્ષણે ક્ષણે	
૭૦૨૬	છીન તન	ક્ષીણ તન-શરીર	
૭૦૨૭	આરેકે	કરવત ખેંચવાથી	
૭૦૨૮	કાઠસૌ	લાકડું, કાષ્ઠને	
૭૦૨૯	એતે	એવી જ રીતે, આમ	
૭૦૩૦	પરિ	હોવા છતાં પણ, પરન્તુ	
૭૦૩૧	ઠટતુ હૈ	ઉપાડે છે	
૭૦૩૨	લગૌ	લાગી જાય છે, પ્રેમ કરે છે	
૭૦૩૩	ફિરૈ	પાછો, ફરીથી	
૭૦૩૪	લોગનિસૌ	લૌકિક પર વસ્તુઓમાં, લૌકિક	
૭૦૩૫	પગ્યોં	લીન, સદ્‌બુદ્ધિ કરે છે	
૭૦૩૬	પરૈં	પર વસ્તુમાં (શરીરાદિ)	
૭૦૩૭	જોગનિસૌં	મન-વચન-કાયાના યોગમાં	
૭૦૩૮	વિષૈરસ	વિષયભોગો, વિષયરસ, વિષરસ	
૭૦૩૯	નેકુ	જરા પણ	
૭૦૪૦	હટતુ હૈ	હટે છે	
૭૦૪૧	મૃગ	હરણ	
૭૦૪૨	મત્ત	ઉન્મત્ત થઈને	
૭૦૪૩	વૃષાદિત્યકી	સંક્રાન્તિના સૂર્યની, ગ્રીષ્મકાળના સૂર્યની	
૭૦૪૪	તપતિ	તપતાં, તીવ્ર આતાપ થતાં	
૭૦૪૫	તૃષાવંત	તરસ્યું	
૭૦૪૬	મૃષાજલ	મિથ્યાજળ, મૃગજળ	
૭૦૪૭	અટતુ હૈ	ભટકે છે, અટવાય છે	
૭૦૪૮	માનિ માનિ	માની માનીને	
૭૦૪૯	ઠાનિ ઠાનિ	ઠેકઠેકાણે	
૭૦૫૦	નટતુ હૈ	નાચે છે	
૭૦૫૧	આગેકોં	આગળ આગળ	
૭૦૫૨	ધુકત	વળી વળીને	
૭૦૫૩	ધાઈ	દોડીને	
૭૦૫૪	પીછે	પાછળ પાછળ	
૭૦૫૫	બછરા	વાછડું, વાછરડું	
૭૦૫૬	ચવાઈ	ખાતું જાય	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૦૫૭	નૈન હીન નર	આંધળો મનુષ્ય, અંધજન (નાટક સમયસાર, બંધદ્વાર)	
૭૦૫૮	જેવરી	દોરડું	
૭૦૫૯	વટતુ હૈ	વણે છે	
૭૦૬૦	સુકૃત કરતૂતિ	શુભ ક્રિયા-કાર્ય	
૭૦૬૧	ખટતુ હૈ	ખોઇ નાખે છે	
	પત્રાંક ૪૧૯	**કોને ?**	**તા.૨-૧૧-૧૮૯૧ થી તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૭૦૬૨	પ્રતિબંધ	प्रति+बन्ध् । રુકાવટ, વિઘ્ન, વ્યાપ્તિ, સંપૂર્ણ સંબંધ	
	પત્રાંક ૪૨૦	**કોને ?**	**તા.૨-૧૧-૧૮૯૧ થી તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૭૦૬૩	'ઉપદેશરહસ્ય'	શ્રી યશોવિજયજી રચિત પ્રાકૃતમાં ૨૦૩ ગાથાબદ્ધ ઉપદેશ વિષયક ગ્રંથ	
૭૦૬૪	યશોવિજયજી	શ્વે. ઉપાધ્યાય મહારાજ, ધુરંધર શાસ્ત્રાભ્યાસી, અનેક સ્તવનો-ગ્રંથોના કર્ત્તા, શ્રેષ્ઠ કવિ, ઉત્તર ગુજરાતમાં મહેસાણા-મોઢેરા વચ્ચે કનોડા ગામે જન્મ, વડોદરા પાસે ડભોઈમાં કાળધર્મ, વિ.સં.૧૬૮૩-૧૭૪૩	
	પત્રાંક ૪૨૧	**કોને ?**	**તા.૨૧-૯-૧૮૯૧ થી તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૭૦૬૫	વ્યય	वि+अय् । વપરાશ, ખર્ચ; ઘસારો	
૭૦૬૬	આવૃત્તિ	आ+वृत् । આવક, પાછું આવવું; પુસ્તકનું પ્રકાશન	
૭૦૬૭	ઇચ્છા-નિરિચ્છા	ईष् । ઇચ્છા-અનિચ્છા	
૭૦૬૮	અફળ	ફળ ન દે, ફળ વિનાની	
પૃ.૩૫૯	**પત્રાંક ૪૨૨**	**કોને ?**	**તા.૨૧-૧૦-૧૮૯૨ થી તા.૪-૧૧-૧૮૯૨ દરમ્યાન**
૭૦૬૯	દુષમ	दु+सम् । દુઃખે કરીને પ્રાપ્ત થવા યોગ્ય	
૭૦૭૦	પૂર્વારાધક	પૂર્વ ભવોનું આરાધકપણું	
૭૦૭૧	અનારાધક માર્ગ	આરાધના ન કરાય તેવો માર્ગ	
પૃ.૩૬૦			
૭૦૭૨	દુષ્કર	दुस्+कृ । મુશ્કેલ, કરવું મુશ્કેલ	
૭૦૭૩	પ્રતીતિ	प्रति+इ । શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ	
૭૦૭૪	શુષ્ક ક્રિયા પ્રધાનપણામાં	મુખ્યત્વે શુષ્ક ક્રિયામાં, જ્ઞાનરસથી કે ભક્તિભાવથી ભીંજાયેલી નહીં એવી સૂકી રસહીન-નીરસ ક્રિયા	
૭૦૭૫	ઉત્થાપવામાં	उद्+स्था । ઉત્થાપન કરવામાં, ઉથલાવવામાં, ઉલટાવવામાં, ન માનવામાં	
૭૦૭૬	સ્વમતિકલ્પના	પોતાની બુદ્ધિ-કલ્પના	
૭૦૭૭	કથન માત્ર	कथ् । કહેવા પૂરતું	
૭૦૭૮	અધ્યાત્મ	अधि+आत्मन् । આત્મા સંબંધી; સ્વભાવ; આત્મજ્ઞાન	
૭૦૭૯	કલ્પાયાથી	કલ્પના કરવામાં આવી હોવાથી	
૭૦૮૦	સ્તંભભૂત	स्तम्भ्+भू । થાંભલા રૂપ, જડ રૂપ, રુકાવટ રૂપ, ગતિહીન	
૭૦૮૧	વિસાર્યા	वि+स्मृ । ભૂલી ગયા, વિસ્મર્યા, વિસ્મરણ થયા, યાદ-સ્મરણ વિનાના	
૭૦૮૨	બાહ્ય વિરતિ	बहिस्+वि+रम् । બાહ્ય વ્રત-ત્યાગ, બહારથી-દ્રવ્યથી ચારિત્ર, બાહ્ય ઉદાસીનતા	
૭૦૮૩	ઉપવાસ	उप+वस् । આત્માની ઉપાસના માટે પાણી સિવાય ચારે આહારનો ત્યાગ	
૭૦૮૪	બાહ્ય સંજ્ઞાથી	बहिस्+सम्+ज्ञा । બાહ્ય-ઉપલક દૃષ્ટિ, બાહ્ય લક્ષણ-ચિહ્ન; અપરિચિત જ્ઞાન	
૭૦૮૫	અણસમજણભાવે	ગેરસમજથી	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૦૮૬	નિદાનબુદ્ધિ	नि+दा । નિયાણું, ધર્મક્રિયાના ફળ રૂપે ભૌતિક સુખની માગણી કરવી
૭૦૮૭	સંસારહેતુ	सम्+सृ । સંસારનો હેતુ, મૂળ કારણ
૭૦૮૮	સમૂળગી	સાવ, તદ્દન, મૂળસહિત, સપૂચી
૭૦૮૯	પરમાર્થમૂળહેતુ વ્યવહાર	શમ, સંવેગ, નિર્વેદ, અનુકંપા, આસ્થા અથવા સદ્‌ગુરુ, સત્શાસ્ત્ર અને મનવચનાદિ સમિતિ તથા ગુપ્તિનો નિષેધ કર્યો નથી તેવો વ્યવહાર
૭૦૯૦	વ્યવહાર હેતુ વ્યવહાર	જે વ્યવહારનું ફળ ચાર ગતિ થાય તે, જે વ્યવહારથી આત્માની વિભાવદશા જવા યોગ્ય ન થાય તે
૭૦૯૧	દુરાગ્રહ	दूर्+आ+ग्रह् । ખોટી જીદ-હઠ
૭૦૯૨	સચોડો	સમૂળગો, સપૂચો (ચરોતરમાં), સંચોડો (સૌરાષ્ટ્રમાં)
પૃ.૩૬૧		
૭૦૯૩	શુષ્ક અધ્યાત્મી	शुष् । ભેદજ્ઞાન વિનાના કોરા-જૂઠા-વાચાજ્ઞાની (આત્મસિદ્ધ ગાથા ૫,૬)
૭૦૯૪	પ્રસંગી	प्र+सञ्ज् । સહવાસી, પરિચયી, ઓળખાણવાળા
૭૦૯૫	દુર્લભબોધીપણું	સમ્યક્દર્શન આદિની પ્રાપ્તિની દુર્લભતા
૭૦૯૬	નિષ્પક્ષપાતતા	પક્ષપાતરહિતતા, મધ્યસ્થતા, તટસ્થતા
૭૦૯૭	પાતળાં પડ્યે	મોળાં પડતાં, ઓછા થતાં, મંદ થતાં
૭૦૯૮	પ્રજ્ઞાવિશેષ	વિશિષ્ટ બુદ્ધિમત્તા
૭૦૯૯	અંતર્ભેદ થયા વિના	દશા ફર્યા વિના, અંતર ભેદાયા વિના; અંદરના-ભીતરના ઝઘડા વિના
૭૧૦૦	વિભાવ	वि+भू । પરવસ્તુના સંયોગે થતો વિકાર
૭૧૦૧	યોગ બાઝે	યોગ-સંયોગ મળે, વળગે, ભટકાય, ભેટો થાય
૭૧૦૨	પરાભવ	परा+भू । હાર, પરાજય
૭૧૦૩	પ્રવાહ	प्र+वह् । વહેણ
૭૧૦૪	છેદી	छिद् । છેદ કરી, નાશ કરી
	પત્રાંક ૪૨૩	**શ્રી કુંવરજીભાઈ મગનલાલને** **તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૨**
૭૧૦૫	માર્ગના વિચાર	મોક્ષમાર્ગના વિચાર
૭૧૦૬	વિયોગે	वि+युज् । વિરહે, જુદા પડતાં
	પત્રાંક ૪૨૪	**શ્રી કૃષ્ણદાસભાઈ આદિને** **તા.૧૬-૧૧-૧૮૯૨**
૭૧૦૭	સમાગમ	सम्+आ+गम् । સત્સંગ
૭૧૦૮	પુનર્જન્મ	पुनर्+जन् । ફરી જન્મવું તે, નવો જન્મ; પૂર્વજન્મ
૭૧૦૯	જોગનું	સંબંધનું, યોગનું, સંયોગનું
પૃ.૩૬૨	**પત્રાંક ૪૨૫**	**શ્રી રેવાશંકરભાઈ જગજીવનભાઈને** **તા.૧૨-૧૨-૧૮૯૨**
૭૧૧૦	કઠિનપણું	કઠણતા, સખતાઈ, કઠોરતા, કઠણાઈ, કડકાઈ
૭૧૧૧	પ્રાસંગિક દુઃખ	પ્રસંગને લગતું, પ્રસ્તુત, સહવાસ-સીનું દુઃખ
૭૧૧૨	ઉદ્વેગ	उद्+विज् । વ્યાકુળતા, ચિંતા, દુઃખ
૭૧૧૩	અસ્પૃહાપણું	अ+स्पृह् । ઈચ્છારહિતતા
૭૧૧૪	પરતંત્ર	पर+तन् । પરાધીન, પરવશ, તાબેદાર
૭૧૧૫	સમાન ઉદાસીનતા	પરિણામોમાં સમતા
૭૧૧૬	મૂર્ચ્છાપાત્ર	મમતા, મોહ, મૂંઝવણ રાખવા યોગ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૧૧૭	શોચવું	શુચ્ । વિચારવું, ફિકર-ચિંતા કરવી	
૭૧૧૮	યમ	યમરાજા-યમદેવ (પૌરાણિક માન્યતા મુજબ), મરણ, કાળ; અંકુશ, નિયમન	
૭૧૧૯	પ્રત્યેક	प्रति+एक । દરેક, હર કોઈ	
૭૧૨૦	યાંત્રિક વ્યાપાર	મશીનરી, સ્પેરપાર્ટસ વગેરેનો વેપાર	
	પત્રાંક ૪૨૬	**શ્રી રેવાશંકરભાઈ જગજીવનભાઈને**	**તા.૧૭-૧૨-૧૮૯૨**
૭૧૨૧	મંદવાડ	માંદગી, બિમારી	
	પત્રાંક ૪૨૭	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૨૬-૧-૧૮૯૩**
૭૧૨૨	વિપર્યય	वि+परि+इ । વિરુદ્ધ, વિપરીત, ઊલટો	
૭૧૨૩	વસે છે	રહે છે, વાસ કરી રહેલ છે	
૭૧૨૪	અપરાધયોગ્ય	દૂષિત, પાપ-દોષ લાગે તેવાં	
પૃ.૩૬૩	**પત્રાંક ૪૨૮**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૫-૨-૧૮૯૩**
૭૧૨૫	નિષ્કલેશ	निस्+क्लिश् । ક્લેશ રહિત	
	પત્રાંક ૪૨૯	**શ્રી રેવાશંકરભાઈ જગજીવનભાઈને**	**તા.૧૨-૨-૧૮૯૩**
૭૧૨૬	જેને વાંસે	જેની પાછળ, જેના પાછળ	
	પત્રાંક ૪૩૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૬-૨-૧૮૯૩**
૭૧૨૭	પ્રવૃત્તિ ઉદયે	પ્રવૃત્તિના ઉદયમાં	
૭૧૨૮	કરુણાવસ્થા	કૃપાદશા, કરુણામયતા, કરુણાશીલતા	
૭૧૨૯	સમયમાત્રના અનવકાશે	એક સમય માત્રનું અંતર-અવકાશ-જગા રાખ્યા વિના, નિરંતર	
૭૧૩૦	અવસ્થા સમયે	દ્રવ્ય-ગુણનાં થતાં પરિણમનના સમયે	
૭૧૩૧	સ્વાત્મસ્થ	પોતાના આત્મામાં રહે-ઊભે તે, આત્મસ્થિર	
૭૧૩૨	અનવકાશપણે	અવકાશ-ખાલી જગ્યા રાખ્યા વિના	
૭૧૩૩	રુચિપણે	ઇચ્છે, ગમે, પસંદ કરે	
૭૧૩૪	તે વાટે	वट् । તે માર્ગે, તે સડકે, તે રસ્તે	
૭૧૩૫	લક્ષગત	લક્ષમાં-ધ્યાન પર લેવું-લીધું	
૭૧૩૬	નિઃસંશય	ચોક્કસ, શંકા વિના	
૭૧૩૭	અસંસારગત વાણી	સંસાર પ્રત્યે ન હોય-ન લઈ જાય તેવી વાણી, મોક્ષમયી વાણી	
પૃ.૩૬૪			
૭૧૩૮	ન્યારું	જુદું	
૭૧૩૯	ભવસ્થિત્યાદિ	ભવસ્થિતિ આદિ સંસારની સ્થિતિ વગેરે	
૭૧૪૦	સંસારાર્થ	સંસાર માટે	
૭૧૪૧	અસંગપણાવાળી ક્રિયા	અનાસક્તિવાળી ક્રિયા, અનાસક્તિથી થતી ક્રિયા	
૭૧૪૨	અર્થ	ऋ । દ્રવ્ય, ગુણ અને તેના પર્યાય; જે પામે, પ્રાપ્ત કરે-પહોંચે તે અથવા જેને પમાય-પ્રાપ્ત કરાય તે	
૭૧૪૩	જ્ઞાનદશા	આત્મજ્ઞાન સહિતની દશા	
૭૧૪૪	અસંગપણું	આત્માર્થ સિવાયના સંગપ્રસંગમાં પડવું નહીં તે	
૭૧૪૫	દીક્ષા	दीक्ष् । ચારિત્ર્ય, આજીવન સંયમ-સામાયિક વ્રત; યજ્ઞકર્મ	
૭૧૪૬	જારી રાખી	ચાલુ રાખી	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૧૪૭ **મમત્વભાવરહિત** મમતા રાખ્યા વિના

૭૧૪૮ **ક્ષેત્ર જાળવવા** જગામાં પગ રાખવા, ચાતુર્માસ કે શેષકાળમાં અવરજવર રાખવા માટે

પત્રાંક ૪૩૧ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૩-૨-૧૮૯૩

૭૧૪૯ **કેવળ ઉજાગર** તુરીયાવસ્થા, તુર્યાવસ્થા; આત્મા પોતાના સ્વરૂપને વિષે કેવળ જાગ્રત હોય

૭૧૫૦ **અવસ્થા** દશા, સ્થિતિ, હાલત [ત્યારે તેને કેવળજ્ઞાન વર્તે તે અવસ્થા]

૭૧૫૧ **પરમાર્થ સમ્યક્ત્વ** આત્મા આત્મરૂપે પરિણમે તેવું સમ્યક્દર્શન, સમકિત

૭૧૫૨ **આશય** आ+शी । ઈરાદો, પ્રયોજન, ભાવ, હૃદય, આધાર

૭૧૫૩ **અભિપ્રાય** अभि+प्र+इ । સંમતિ, ઉદ્દેશ, ઉલ્લેખ

પૃ.૩૬૫

૭૧૫૪ **બીજરુચિ સમ્યક્ત્વ** આત્મા સાક્ષાત્ ભાસે છે એવા પુરુષ (પ.કૃ.)ને વિષે નિષ્કામ શ્રદ્ધા

૭૧૫૫ **અબાધાએ** નિરંતરતાથી, નિર્દોષપણે, બાધારહિતપણે, અવિરોધપણે, સ્મૃતિપૂર્વક

૭૧૫૬ **માર્ગાનુસારી** मार्ग+अनु+सृ । મોક્ષમાર્ગને અનુસરનાર, તલાશ-ખોજ કરનાર, ખોજક, આત્મજ્ઞાની પુરુષની નિષ્કામ ભક્તિ નિર્વિઘ્ને પ્રાપ્ત થાય એવા ગુણવાળો. ૩૫ બોલ : ન્યાયસંપન્ન વિભવ, શિષ્ટાચાર પ્રશંસા, સમાન કુલાચારી પણ અન્ય ગોત્રી સાથે લગ્ન, પાપ કાર્યનો ડર, પ્રસિદ્ધ દેશાચાર મુજબ વર્તન, કોઈનો અવર્ણવાદ ન બોલવો, જેના ઘરમાં પેસવા-નીકળવાના અનેક રસ્તા નથી તે, સદાચારીની સોબત, માતા-પિતાનો વિનય જાળવવો, ઉપદ્રવી સ્થાન—લડાઈ, દુષ્કાળનો ત્યાગ, નિંદવા યોગ્ય કામ ન કરવું, આવક મુજબ ખર્ચ, પેદાશ પ્રમાણે પોશાક, બુદ્ધિના આઠ ગુણને સેવવા, નિત્ય ધર્મને સાંભળવો, પાચન પછી નવું ભોજન, ખરી ભૂખ લાગે ત્યારે જમવું, પછી મિષ્ટાન્ન જોઈ લાલચ ન કરવી, ધર્મ-અર્થ-કામ એ ત્રણ વર્ગને સાધવા, અતિથિ-ગરીબને અન્નપાન આપવા, નિરંતર અભિનિવેશરહિત રહેવું, ગુણીજનોનું બહુમાન, નિષિદ્ધ દેશ-કાળનો ત્યાગ, શક્તિ મુજબ કામ કરવું, મા-બાપ-સ્ત્રી-સંતાનનુ પોષણ, વ્રતે-જ્ઞાને મોટા પુરુષોને પૂજવા, દીર્ઘ-દૃષ્ટિપણું રાખવું, વિશેષતઃ સ્વગુણદોષની તપાસ, કૃતજ્ઞતા, લોકપ્રિય-વિનય વડે, લજ્જાળુ-મર્યાદાશીલ, દયાળુ, સુંદર આકૃતિવાન, પરોપકારી, અંતરંગ અરિજીત, વશીકૃત ઈન્દ્રિયગણ : ટૂંકમાં મોક્ષમાર્ગને અનુરૂપ-અનુકૂળ જીવ

૭૧૫૭ **ક્લેશરૂપ** દુઃખ-પીડા રૂપ, અવિદ્યા-અસ્મિતા-રાગ-દ્વેષ-અભિનિવેશ

પત્રાંક ૪૩૨ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૩-૨-૧૮૯૩

૭૧૫૮ **અવકાશિત** ખાલી જગા કરવા

૭૧૫૯ **અનવકાશપણે** ખાલી જગા રાખ્યા વિના

૭૧૬૦ **આત્મારામ** आत्मन्+रम् । આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપમાં રમતા, આત્મસ્વરૂપની મસ્તીમાં રહેનાર

૭૧૬૧ **નિવૃત્તિક્ષેત્ર** સંસારની ઉપાધિથી દૂર થઈ એકાંતવાસ સેવાય તેવું સ્થળ, આશ્રમ

૭૧૬૨ **જે રૂપે** જે સ્વરૂપે

પત્રાંક ૪૩૩ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨-૩-૧૮૯૩

૭૧૬૩ **અવલોકનથી** अव+लोक् । જોવાથી, તપાસવાથી, નિરીક્ષણ કરવાથી, સમીક્ષા કરવાથી

૭૧૬૪ **પત્તું** પોસ્ટકાર્ડ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૧૬૫	હૂંડાવસર્પિણી કાળ	હૂંડ = કદરૂપો, ભયંકર, બિહામણો સમય, અનેક યુગ-કલ્પ પછી આવે જેમાં ધર્મની વિશેષ હાનિ થઈ અનેક પ્રકારના મિથ્યા ધર્મો પ્રચાર પામે.
૭૧૬૬	પૂર્વના	પહેલાંના, અગાઉના
૭૧૬૭	સુલભ	સહેલાઈથી મળે તેવો
૭૧૬૮	ધન્ય	धन्+यत् । ભાગ્યશાળી; ધનવાન; વખાણવા-શાબાશી આપવા યોગ્ય; સુખી
૭૧૬૯	સત્ય કરવાને અર્થે	સાચી પડે તે માટે, સાબિત થાય માટે
૭૧૭૦	આત્મસ્વરૂપ	આત્મસ્વરૂપને પ્રાપ્ત-પામેલા, આત્મારૂપ, આત્મા થઈને બેઠેલા (લિ.)
પૃ.૩૬૬	**પત્રાંક ૪૩૪**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૧-૩-૧૮૯૩**
૭૧૭૧	અત્યંત ભક્તિ	લિખિતંગ
	પત્રાંક ૪૩૫	**કોને ?** **તા.૧૮-૩-૧૮૯૩**
૭૧૭૨	'મણિરત્નમાળા'	શ્રી શંકરાચાર્યજી રચિત ૩૨ સંસ્કૃત શ્લોકની પ્રશ્નોત્તર રૂપે માળા, શ્રી નરમણિભાઈ રચિત સમશ્લોકી ગુજરાતી પદ્યાનુવાદ
૭૧૭૩	'યોગકલ્પદ્રુમ'	અજ્ઞાત કર્તાની સંસ્કૃતમાં ૪૧૫ શ્લોકબદ્ધ રચના, પાટણ જૈન ભંડારમાં છે
૭૧૭૪	આ જોડે	આ સાથે, આની સાથે
૭૧૭૫	વેદવું	विद् । જાણવું, ભોગવવું, અનુભવવું
	પત્રાંક ૪૩૬	**કોને ?** **તા.૧૯-૩-૧૮૯૩**
૭૧૭૬	સમતા	આત્માનું લક્ષણ. અસંખ્યાત પ્રદેશાત્મકપણું, ચૈતન્યપણું, અરૂપીપણું આદિ સમસ્ત સ્વભાવ ક્યારેય ઓછાવત્તા થતા એવું સમપણું-સમતા
૭૧૭૭	રમતા	રમ્યતા, રમણીયતા, પ્રગટ સ્ફૂર્તિ
૭૧૭૮	ઊરધતા	પ્રથમ પોતે છે તો બીજું કંઈ જાણી શકાય એવો પ્રગટ ઊર્ધ્વતાધર્મ
૭૧૭૯	જ્ઞાયકતા	જે લક્ષણે જડ અને જીવ જુદા પડે અને અત્યંત અનુભવનું કારણ તે જ્ઞાયકતા
૭૧૮૦	સુખભાસ	શબ્દાદિ ૫ વિષય સંબંધી અથવા સમાધિ આદિ જોગ સ્થિતિમાં ભાસતું સુખ
૭૧૮૧	વેદકતા	મોળું-મીઠું-ઠંડું-ગરમ એવું સ્પષ્ટ વેદન જ્ઞાન, અનુભવજ્ઞાન થાય છે તે
૭૧૮૨	ચૈતન્યતા	અનંત મણિ-ચંદ્ર-સૂર્યની કાન્તિ જેના પ્રકાશ વિના જણાવા યોગ્ય નથી તે
૭૧૮૩	એ સબ	તે બધા
૭૧૮૪	જીવ વિલાસ	જીવના ખેલ
૭૧૮૫	યથાસ્થિત	પૂર્વવત્, અસલ મુજબ, જે સ્થિતિમાં હતું તે પ્રમાણે
૭૧૮૬	અપેક્ષાનો ત્યાગ	अप+ईक्ष् । ઈચ્છા-આકાંક્ષા-અગત્યનો ત્યાગ
૭૧૮૭	નમસ્કાર	नमस्+कृ । નમન, વંદન, અભિવાદન
૭૧૮૮	આત્મારૂપ પુરુષ	પરમાત્મા
૭૧૮૯	માર્ગબોધ	માર્ગનો બોધ, ઉપદેશબોધ અને સિદ્ધાંતબોધ
૭૧૯૦	ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારે	જુદી જુદી રીતે
૭૧૯૧	પરિશ્રમ	परि+श्रम् । થાક, તકલીફ
૭૧૯૨	ઉદ્દેશ	उद्+दिश् । તત્ત્વને જાણવાની ઈચ્છા-જિજ્ઞાસા-હેતુ, નિશ્ચય, અભિપ્રાય, પ્રયોજન, વ્યાખ્યાન, સંકેત, નિર્દેશ, ખોજ, સંક્ષિપ્ત વક્તવ્ય, વર્ણન, દૃષ્ટાંત
	પત્રાંક ૪૩૭	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**
૭૧૯૩	વાચા સહિત	वच् । વાણી-બોલી સહિત

૭૧૯૪	પ્રાયે	प्रायस् । ઘણું કરીને, મોટે ભાગે, બધી રીતે, બહુધા
૭૧૯૫	વર્તમાન સુધી	હજુ સુધી
૭૧૯૬	અનંત કોટી	અનંત કરોડ, અનંત કોટિની સંખ્યા, બેશુમાર
૭૧૯૭	જીવસમુદાયની	જીવસૃષ્ટિ, જનસમુદાય
૭૧૯૮	ભ્રાંતિ	भ्रम् । ભ્રમ, ખોટો ખ્યાલ, ખોટું જ્ઞાન
૭૧૯૯	અનાદિ સંયોગે	આદિ રહિત, પહેલેથી સાથે
પૃ.૩૬૭		
૭૨૦૦	એકત્ર અભિપ્રાય	એકંદર મત, સંયુક્ત મત
૭૨૦૧	પરિણામ પામ્યું નથી	રૂપાંતર પામ્યું નથી, ફળ-પરિપકવતા આવ્યાં નથી
૭૨૦૨	અસત્સંગની વાસના	અસત્સંગની કામના
૭૨૦૩	નિજેચ્છાપણું	સ્વેચ્છાપણું, સ્વચ્છંદ
૭૨૦૪	અસતુદર્શનને વિષે	અસત્-ખોટાં દર્શનને વિષે
૭૨૦૫	સંયોગિક	સંયોગથી જન્મતો
૭૨૦૬	દેહસ્થિતિરૂપ	દેહ છે ત્યાં સુધી દેહ રૂપે, દેહનાં અસ્તિત્વરૂપે
૭૨૦૭	અણુ	अण्+उन् । અતિ સૂક્ષ્મ; લેશ; વિષ્ણુ-શિવનું નામ
૭૨૦૮	સાકાર	આકારવાળું, મૂર્તરૂપવાળું
૭૨૦૯	પ્રકાશરૂપ	અજવાળા રૂપ
૭૨૧૦	કર્ત્તા	કરનાર, રચયિતા
૭૨૧૧	જડ	ચૈતન્ય વિનાનો, અક્રિય, સ્થાવર (હાલે ચાલે નહિ તેવો)
૭૨૧૨	કૃત્રિમ	कृ+क्त्रि+मप् । બનાવટી, અકુદરતી, નકલી, કલ્પિત
૭૨૧૩	એકાંત યથાર્થપદે	એકપક્ષીય અને ભૂલભરેલા-અયથાર્થ દરજ્જે
૭૨૧૪	મુક્ત થવો ઘટતો નથી	મુક્ત થતો નથી
૭૨૧૫	અનાહારી આત્મા	આત્મા ખાતો-પીતો નથી, આહાર ન લેનાર આત્મા, અણાહારી જીવ
૭૨૧૬	વાણીધર્મે	વચન-ભાષાથી
૭૨૧૭	ચૈતન્યઘન જીવ	ચેતન તત્ત્વથી પૂર્ણ પરમાત્મ તત્ત્વ
૭૨૧૮	અવક્તવ્ય	કહી શકાય નહીં તેવો
૭૨૧૯	દોહા	એક છંદ, દોહરા, ૧૩+૧૧ માત્રાના બે અર્ધવાળો અર્ધસમ માત્રામેળ છંદ થોડામાં ઘણું કહેવાની ક્ષમતાવાળો અગત્યનો લોકપ્રિય કાવ્યપ્રકાર
૭૨૨૦	અત્યંત પરમાર્થના અભ્યાસે	હદ બહારના પરમ તત્ત્વના અભ્યાસથી, ઉત્તમ પુરુષાર્થથી
૭૨૨૧	વ્યાખ્યા	वि+आ+ख्या । પૂરતું અને આવશ્યક વર્ણન, સ્પષ્ટ અર્થ
૭૨૨૨	સ્ફુટ	स्फुट् । સ્પષ્ટ, ઉઘાડું, વિકસિત
પૃ.૩૬૮	**પત્રાંક ૪૩૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૯-૩-૧૮૯૩**
૭૨૨૩	પ્રગટ	प्र+कट् । જાહેર, પ્રકટ
૭૨૨૪	લક્ષણે	लक्ष् । ગુણે, બીજી વસ્તુથી જુદા પાડનાર ખાસ ધર્મે
૭૨૨૫	યુક્ત	युज् । યોગ્ય, ઘટે
૭૨૨૬	રમણીયપણું	रम् । મનોહરપણું
૭૨૨૭	સમેત	सम्+आ+इ । સહિત, યુક્ત, સંયુક્ત, અન્વિત, સુદ્ધાં, એકત્રિત, સંઘર્ષિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૨૨૮	વિદ્યમાનપણા વિના	હાજરી-હયાતી-અસ્તિત્વ વિના	
૭૨૨૯	અંગીકાર	સ્વીકાર	
૭૨૩૦	જેનેથી	જેનાથી	
૭૨૩૧	ટાઢે ઠરું છું	સ્થા, સ્તમ્ભ્ । ઠંડી બહુ લાગે છે, ઠંડી વાય છે	
પૃ.૩૬૯			
૭૨૩૨	પ્રકાશમાન	પ્ર+કાશ્ । પ્રકાશતું	
૭૨૩૩	વાળતાં	વાલ્ । પાછો ફેરવતાં, છાવરતાં-ઢાંકતાં	
	પત્રાંક ૪૩૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૩-૩-૧૮૯૩**
૭૨૩૪	ભીડો	સખત ભીંસ, સકંજો, ફસામણી	
૭૨૩૫	બાજુ	દિશા, પક્ષ, અંત, તરફ	
૭૨૩૬	પ્રબંધ	પ્ર+બન્ધ્ । ગોઠવણ, વ્યવસ્થા, આયોજન	
	પત્રાંક ૪૪૦	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને**	**તા.૨૬-૩-૧૮૯૩**
૭૨૩૭	ગઈ સાલ	ગયા વરસે, ગત વર્ષે	
	પત્રાંક ૪૪૧	**શ્રી મનસુખભાઈ દેવશીભાઈને**	**તા.૨૬-૩-૧૮૯૩**
૭૨૩૮	શ્રાવકો	જૈનો, જૈન વાણિયાઓ-ગૃહસ્થો; (બોધ) સાંભળનારા	
પૃ.૩૭૦	**પત્રાંક ૪૪૨**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨-૪-૧૮૯૩**
૭૨૩૯	સોહલી	સહેલી, સુલભ, સોહતી-શોભતી-સોહામણી, સુખદાયક	
૭૨૪૦	દોહલી	દોહ્યલી, દુર્લભ, મેળવવી મુશ્કેલ, કઠણ, દુષ્કર	
૭૨૪૧	ચૌદમા જિનતણી	આ અવસર્પિણી કાળના ૧૪મા તીર્થંકર શ્રી અનંતનાથ સ્વામીની	
૭૨૪૨	ચરણસેવા	શરણે જઈ સેવા કરવી	
૭૨૪૩	બાજીગરા	ખેલાડી, મદારી, યુક્તિથી રમાડી જાણનાર	
૭૨૪૪	સેવના	સેવ્ । સેવા કરવી, સેવવું	
	પત્રાંક ૪૪૩	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૯-૪-૧૮૯૩**
૭૨૪૫	સુખે	सुख् । સુખપૂર્વક, આનંદથી, પ્રસન્નતા સાથે	
	પત્રાંક ૪૪૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૬-૪-૧૮૯૩**
૭૨૪૬	જળ	जल् । પાણી	
૭૨૪૭	ઉષ્ણપણા	ऊष् । ગરમી, ઊનું, ઉષ્મા; ઉષ્ણતા	
૭૨૪૮	ભજતું	भज् । સેવતું, ધારણ કરવું	
૭૨૪૯	શીતળ	शीत+लच् । ઠંડું, ઠંડક, શિયાળો	
	પત્રાંક ૪૪૫	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદને**	**તા.૧૬-૪-૧૮૯૩**
૭૨૫૦	મુ૦	મુનિ	
૭૨૫૧	ચાતુર્માસ અર્થે	ચોમાસું કરવા માટે; એક જગ્યાએ ૪ માસ રહેવા	
૭૨૫૨	દશા	સ્થિતિ, હાલત	
૭૨૫૩	આત્મસ્થિત	આત્મામાં જ જેની સ્થિતિ છે એવા પરમકૃપાળુદેવ પોતે	
	પત્રાંક ૪૪૬	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૭-૫-૧૮૯૩**
૭૨૫૪	પ્રદેશે પ્રદેશથી	એક એક આત્મપ્રદેશથી, પ્રત્યેક આત્મપ્રદેશને	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૨૫૫	આકર્ષક	ખેંચે તેવા, રાગ-દ્વેષ કરાવે તેવા (રાગ-દ્વેષ એ આકર્ષણ વ્યા.સાર ૨-૧૬)
૭૨૫૬	અવકાશ લેવાની	ફુરસદ-તક-ખાલી જગા લેવાની
૭૨૫૭	કેવળ	के+वल् । સાફ, સ્પષ્ટ; માત્ર, ફક્ત
૭૨૫૮	જ્ઞાનવાર્તા	જ્ઞાન પમાય તેવી વાત, જ્ઞાન પામવાની વાત
૭૨૫૯	નકાર	નન્નો, ના, નિષેધ, નકારાત્મક
પૃ.૩૭૧		
૭૨૬૦	અનન્ય	એકાત્મક, અભિન્ન, પોતે (આત્મા)
૭૨૬૧	અનુભવવાર્ત્તા	અનુભવની વાત, કથન, બીના, હકીકત, વર્તના
૭૨૬૨	ઉપદ્રવ	उप+द्रु । દુઃખ, ત્રાસ, ઉપાધિ, પજવણી, ઉત્પાત, બખેડો, ઉપસર્ગ
૭૨૬૩	પ્રેમભક્તિએ નમસ્કાર	પ્રેમ અને ભક્તિથી નમસ્કાર
✉	**પત્રાંક ૪૪૭**	**શ્રી રેવાશંકરભાઈ જગજીવનભાઈને** **તા.૯-૫-૧૮૯૩**
૭૨૬૪	સમતા ઘટે છે	સમતા રાખવી ઘટે છે-જોઈએ
૭૨૬૫	વિમાસણ	वि+मृश् । પસ્તાવ, વિચાર, વિચારવિમર્શ
૭૨૬૬	ઉજાગર રહેવું	उद्+जागृ । ઉજ્જવળ રહેવું, ઉત્કૃષ્ટતઃ જાગ્રત રહેવું
✉	**પત્રાંક ૪૪૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૦-૫-૧૮૯૩**
૭૨૬૭	ગૌતમાદિ મુનિજન	ગૌતમ સ્વામી વગેરે મુનિવર્ગ-મુનિઓ
૭૨૬૮	માહણ	૧૮ પાપસ્થાનકથી નિવૃત્ત, ૮ પ્રવચનમાતા રૂપ સદ્વર્તનથી યુક્ત, સમ્યક્જ્ઞાનને પ્રાપ્ત, અક્રોધી, અભિમાનરહિત સાધુ. સર્વ પ્રાણીઓને મન-વચન-કાયાથી ૯ કોટિએ નહિ હણનાર મુનિ, 'મા હણો', 'મા હણો' શબ્દના કરનાર
૭૨૬૯	શ્રમણ	મુનિ, પાપદોષથી રહિત સાધુ, ૧૨ પ્રકારે તપ કરનાર
૭૨૭૦	ભિક્ષુ	નિર્દોષ ભિક્ષા ગ્રહણ કરે તે મુનિ, ઉપસર્ગો સમભાવે સહનાર સાધુ
૭૨૭૧	किम् ।	શું
૭૨૭૨	નિર્ગ્રંથ	બાહ્ય-અભ્યંતર પરિગ્રહરહિત, આત્મસ્વરૂપને યથાર્થપણે ઓળખનાર નિઃસ્પૃહી જૈન મુનિ, દ્રવ્ય-ભાવથી એકાકી, જેને બન્ને નયનું યથાર્થ જ્ઞાન સપ્રમાણ વર્તે છે
૭૨૭૩	શો	कीदृश् । શું, ક્યો
૭૨૭૪	આત્મવાદ પ્રાપ્ત	આત્માને જાણનાર, આત્મસ્વરૂપને યથાર્થપણે ઓળખનાર, શ્રી સૂય.સૂત્ર ૧-૧૬-૫
૭૨૭૫	શીલાંગાચાર્ય	૯ મી સદીમાં શ્રી શીલાંકાચાર્ય, શ્રી આચારાંગ-સૂયગડાંગ સૂત્રના સંસ્કૃત ટીકાકાર
પૃ.૩૭૨	**પત્રાંક ૪૪૯**	**શ્રી કૃષ્ણદાસભાઈને** **તા.૨૬-૫-૧૮૯૩**
૭૨૭૬	શુદ્ધ ચિત્ત	શુદ્ધ મન
૭૨૭૭	પરમ સાધન	શ્રેષ્ઠ સાધન
૭૨૭૮	ઊના પાણીને વિષે	ગરમ પાણી માટે
૭૨૭૯	વખત	સમય, કાળ; જોગ-લાગ-તક; ઋતુ-મોસમ
૭૨૮૦	અત્ર વખત	અહીં-આ સ્થળે સમય
૭૨૮૧	મટાડવા ઘટે છે	मृष् । ટાળવાં, દૂર કરવાં, મિટાવવાં
૭૨૮૨	મળ	मल् । મેલ, કચરો; મલિનતા; કષાય, રાગ-દ્વેષ
૭૨૮૩	વિક્ષેપ	वि+क्षिप् । અડચણ, મૂંઝવણ, અસ્થિરતા, મન બીજે ખેંચાય તે
૭૨૮૪	અજ્ઞાન	अ+ज्ञा । અવિદ્યા, માયા, પોતાને પોતાનું ભાન ન હોવું
૭૨૮૫	સંતતિ	सम्+तन् । સંતાન, વંશ, કુળ; ફેલાવો, પ્રસાર; ઢગલો; અવિચ્છિન્નતા, પ્રવાહ

૭૨૮૬	ચેષ્ટા	चेष्ट् । હાવભાવ, મન-વચન-કાયાના જોગ; પ્રયત્ન, આચરણ
૭૨૮૭	નીરખવા	निर्+ईक्ष् । બરાબર જોવા, નિરીક્ષણ કરવા
૭૨૮૮	સાવધાનપણું	सह+अव+धा । સાવચેતી, જાગ્રતતા, સાવધાની
૭૨૮૯	સહજાકાર	સહજસ્વરૂપે, સાથે જાય છે તે રૂપે, આત્માકાર
૭૨૯૦	પ્રવૃત્તિ	વ્યવસાય જીવન કે સાંસારિક વ્યવહાર
૭૨૯૧	નિઃસત્ત્વ	निस्+सत्त्व । સત્ત્વહીન, બળ-તાકાત વિનાનું, રસ નીકળતાં કૂચા રૂપે રહેલું
૭૨૯૨	આત્મઘાતી	आत्मन्+हन् । આત્મહત્યારા, પોતાને હણનારા, નાસ્તિક, ધર્મવિરોધી
૭૨૯૩	મહત્તાદિ	महत् । મહાનતા, મોટાઇ વગેરે
પૃ.૩૭૩		
૭૨૯૪	નિરાશતા	निर्+आ+अश् । નિરાશા, આશા રહિતતા
૭૨૯૫	વિરક્તપણું	વિરાગતા, અનુરાગ-સ્પૃહા રહિતતા, રાગવિહીનતા, વૈરાગ્ય
૭૨૯૬	સુંદરદાસ	રામાનંદ સંપ્રદાયમાં દાદુ મહાત્માના વેદાંતી શિષ્ય, વિ.સં.૧૭૭૦માં રચિત અનેક છંદો-પદોવાળો ગ્રંથ તે 'સુંદરવિલાસ', બીજા અનેક ગ્રંથના કર્ત્તા, પરણીને જતાં રસ્તામાં દાદુ સદ્‌ગુરુનો સમાગમ અને ત્યારે જ સંસારત્યાગ કરનારા !
૭૨૯૭	પ્રીતમ	ગુજરાતમાં ચારુતર ભૂમિના સંત, કવિ, ૧૬૦૦ જેટલાં પદોના રચયિતા, વિ.સં.૧૭૭૪માં સૌરાષ્ટ્રમાં ચુડા-રાણપુરમાં જન્મ, વિ.સં.૧૮૫૪માં અગાસથી ૧ કિ.મી. દૂર સંદેસરમાં સમાધિ, આજે પ્રીતમસ્વામીનું મંદિર છે.
૭૨૯૮	ન્યૂન	ઓછો
૭૨૯૯	બીજે દ્વારે	બીજે બારણે
૭૩૦૦	જેવું છે તેવું	જેમ છે તેમજ
૭૩૦૧	સ્વાસ્થ્ય	સ્વસ્થતા, સ્થિરતા, સમાધિ
	પત્રાંક ૪૫૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૩૦-૫-૧૮૯૩**
૭૩૦૨	દયારામ	ગુજરાતમાં ચાંદોદમાં ઈ.સ.૧૭૭૭, વિ.સં.૧૮૩૩ માં નાગર કુટુંબમાં 'દયાશંકર'નો જન્મ, 'ગરબી'થી વખણાયેલા અને પ્રેમભક્તિ પર ઝોક મૂકનારા કવિ દયારામભાઇ પંડ્યા. હિંદુસ્તાનનાં એકેક તીર્થની પગે ચાલીને મુસાફરી કરતા, ૫ ભાષા જાણતા. ઈ.સ.૧૮૫૨-૫૩માં ડભોઈમાં અવસાન
૭૩૦૩	લોકકથન	લોકો કહે છે
૭૩૦૪	ગુણઠાણે	ગુણસ્થાને
પૃ.૩૭૪		
૭૩૦૫	પ્રતિબંધક	પ્રતિબંધ કરનારા
૭૩૦૬	ઐશ્વર્ય	ईश् । ઈશ્વરપણું, સર્વોપરીતા, વિભૂતિ, અણિમા વગેરે ૮ મહાસિદ્ધિ, મોટાઈ ૬ ધર્મ – ઐશ્વર્ય, વીર્ય, યશ, શ્રી, જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય
પૃ.૩૭૫	**પત્રાંક ૪૫૧**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૨૨-૬-૧૮૯૩**
૭૩૦૭	ઉપકારક સંભાળ	સહાય થાય તેવી સંભાળ, કાળજી, ઉપયોગી તપાસ, દરકાર, જતન
૭૩૦૮	અવ્યવસ્થાને લીધે	અસ્તવ્યસ્તતા-અક્રમબદ્ધતાને લીધે, આયોજનના અભાવે
૭૩૦૯	અશક્ત	अ+शक् । અસમર્થ, અયોગ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૪૫૨ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૬-૬-૧૮૯૩

૭૩૧૦ લિ૦ લિખિતંગ

૭૩૧૧ પ્ર૦ પ્રણામ

પત્રાંક ૪૫૩ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨-૭-૧૮૯૩

૭૩૧૨ પરમ બંધવ बन्धु । પરમ મિત્ર, બંધુ, ભાઈ, ધર્મબંધુ, આત્મબંધુ, સંબંધી

૭૩૧૩ ઉપયોગ જરૂરિયાત

૭૩૧૪ પ્રયોગે प्र+युज् । પ્રયોજેલા, અખતરા વડે

૭૩૧૫ અનાર્યપણાયોગ્ય અનાર્ય કહી શકાય તેવાં

૭૩૧૬ આત્મપ્રત્યય યોગ્ય આત્મસાક્ષાત્કારને-આત્મવિશ્વાસને યોગ્ય

૭૩૧૭ વીસરવું वि+स्मर् । ભૂલી જવું

૭૩૧૮ અવીસરવું ન ભૂલી જવું, ન ભૂલવું, અવિસ્મરણ રાખવું

૭૩૧૯ અવિચ્છિન્ન ધારા अ+वि+छिद् । અસ્ખલિત-અખંડિત ધારા, સતત ધારા, ધાર

૭૩૨૦ પ્રસ્વેદ प्र+स्विद् । ઘણો પસીનો, પરસેવો

૭૩૨૧ કષ્ટરૂપ कष् । દુઃખરૂપ, ખરાબ, અશુભ, સંતાપકારી, પીડાદાયી

૭૩૨૨ બાહ્યાભ્યંતર નિર્ગ્રંથતા બહારના અને અંદરના પરિગ્રહરહિત મુનિની દશા, સાધુપણું

૭૩૨૩ અલ્પકાળ થોડા સમય

૭૩૨૪ મૂર્ખની પેઠે मुह् । બુદ્ધિહીન, બાળક, બેભાન, મૂઢ, જડની જેમ

પૃ.૩૭૬

૭૩૨૫ દાસ दास् । સેવક; દાનપાત્ર; ભૃત્ય, નોકર, ગુલામ

૭૩૨૬ ચરણપ્રત્યયી નમસ્કાર સાષ્ટાંગ નમસ્કાર, પગમાં પડું છું, પાયલાગણ

૭૩૨૭ દાસાનુદાસ दास्+अनु+दास् । સેવકના સેવક, અત્યંત નમ્ર, દાસના યે દાસ

પત્રાંક ૪૫૪ શ્રી અંબાલાલભાઈ આદિ મુમુક્ષુઓને તા.૩-૭-૧૮૯૩

૭૩૨૮ સ્પષ્ટ પ્રીતિથી ખુલ્લા પ્રેમથી-દિલથી, છૂટથી

૭૩૨૯ કેડનો ભંગ કેડ ભાંગી, કમર તૂટી, કરોડરજ્જુ ભાંગી ગઈ

૭૩૩૦ સજીવન શરીર અજીવનપણે જીવતું શરીર જડ લાગે

૭૩૩૧ પૃથ્વીનો વિકાર પૃથ્વીનો રોગ, રૂપાંતર, ફેરફાર

૭૩૩૨ સ્થાયી स्था । સ્થિર

૭૩૩૩ સ્મરણજોગ યાદ રાખવા જેવી

૭૩૩૪ વિલય वि+ली । નાશ; લય

૭૩૩૫ એક શરણાગતપણે એકને શરણે આવીને, શરણાગતની જેમ, શરણાગત તરીકે

પૃ.૩૭૭ પત્રાંક ૪૫૫ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૧-૭-૧૮૯૩

૭૩૩૬ સત્સંગના કામીજન સત્સંગના ઇચ્છુક

૭૩૩૭ વિષમ પ્રતિકૂળ, મુશ્કેલ, દારુણ

પત્રાંક ૪૫૬ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૨-૭-૧૮૯૩

૭૩૩૮ આશાની સમાધિ આશાનું મરણ-કબર

૭૩૩૯ અકથ્ય अ+कथ् । કહી ન શકાય તેવી

૭૩૪૦ સંજ્ઞા सम्+ज्ञा । ઇચ્છા, લાગણી ૪ પ્રકારે, આહાર-ભય-મૈથુન-પરિગ્રહ; મતિજ્ઞાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૪૫૭	**કોને ?** **તા.૧૯-૭-૧૯૪૩**
૭૩૪૧	દીનતા ભજવી	दी । ગરીબડાપણું રાખવું, લાચારી કરવી, રાંકડા થવું, સંતૃપ્ત થવું
૭૩૪૨	વિશેષતા દાખવવી	वि+शिष्+दृश् । અસાધારણતા-ઉત્કૃષ્ટતા-અધિકતા-વિશિષ્ટતા દેખાડવી
	પત્રાંક ૪૫૮	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને** **તા.૨૫-૭-૧૯૪૩**
૭૩૪૩	વખત વિચાર	સમયનો વિચાર; મોસમનો વિચાર
	પત્રાંક ૪૫૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૩-૮-૧૯૪૩**
૭૩૪૪	સર્પ	સાપ, નાગ, એરુ, ભુજંગ, પેટે ચાલતું પંચેન્દ્રિય પ્રાણી, ભુજપરિસર્પ
૭૩૪૫	ભાવપ્રતિબંધ	ભાવથી બંધન
પૃ.૩૭૮		
૭૩૪૬	અનુબંધ	સંબંધ; શાસ્ત્રમાં વિષય, પ્રયોજન, અધિકારી અને સંબંધ એ ૪નો સમૂહ
૭૩૪૭	અનંતાનુબંધી ચતુષ્ક	અનંતાનુબંધીની ચોકડી; ચારિત્ર્યમોહનીય કર્મનો પ્રકાર, ૪ પ્રકારે અનંતાનુબંધી કષાય-અનંતાનુબંધી ક્રોધ, અનંતાનુબંધી માન, અનંતાનુબંધી માયા અને અનંતાનુબંધી લોભ
૭૩૪૮	કાયર	कातर । નાહિંમત
૭૩૪૯	નીરસપણું	રસ વગરનું, વિરસતા
૭૩૫૦	પરમાર્થજ્ઞાને	નિશ્ચયજ્ઞાને, આત્મજ્ઞાને
૭૩૫૧	માહાત્મ્ય	महात्मन् । અગત્ય, મહિમા, મહત્ત્વ, ગૌરવ
૭૩૫૨	વ્યવચ્છેદક જ્ઞાન	જુદું-ભેદ પાડતું જ્ઞાન, ભેદજ્ઞાન
૭૩૫૩	વડનાં બીજ	વડલાનાં વૃક્ષનાં બીજ, વડવાઈવાળા ઝાડનાં બીજ
૭૩૫૪	પરમાર્થ-વડ	પરમાર્થરૂપી વડનું ઝાડ, વટવૃક્ષ
૭૩૫૫	નિરાદર	निर्+आ+दृ । અનાદર, અપમાન, અસત્કાર, અનુત્સુક, અપ્રયત્ન
૭૩૫૬	અસત્ ગુર્વાદિક	અસદ્ગુરુ આદિ-વગેરે
૭૩૫૭	આશાતના	आ+शातय् । અપમાન, અવગણના, અવિનય; વિનાશ; નાનું કરવું
૭૩૫૮	પરિચ્છેદ	परि+छिद् । સીમિત; વિભાજિત, ટુકડેટુકડા થવા, ખોટી છે તેમ નિશ્ચય
૭૩૫૯	આકાર	आ+कृ । ઘાટ, આકાર
૭૩૬૦	ઉપેક્ષક	उप+ईक्ष् । ઉપેક્ષા, અવગણના કરનાર
	પત્રાંક ૪૬૦	**શ્રી કુંવરજીભાઈ તથા ઉગરીબહેનને** **તા.૭-૮-૧૯૪૩**
૭૩૬૧	દેહનો ધર્મ	શરીરનું લક્ષણ
૭૩૬૨	અહિયાસવા યોગ્ય	દે૦ अधि+आस् । अधि+सह् । સહન કરવા યોગ્ય, સહી લેવા યોગ્ય
૭૩૬૩	રૂડા જીવો	रूप+जीव् । ઉત્તમ જીવો
૭૩૬૪	કઠણ	कठिन । અઘરો, મુશ્કેલ
૭૩૬૫	તથાપિ	तथा+अपि । તો પણ
૭૩૬૬	અછેદ્ય	अ+छिद् । છેદી ન શકાય તેવો
૭૩૬૭	અભેદ્ય	अ+भिद् । ભેદી ન શકાય તેવો
૭૩૬૮	જરા	जॄ । વૃદ્ધાવસ્થા, વાર્ધક્ય, ઘડપણ; નિર્બળતા; પાચનશક્તિ
૭૩૬૯	ઉપસર્ગ	उप+सृज् । સંકટ, આફત, દેવકૃત, મનુષ્યકૃત અને તિર્યંચકૃત પણ હોય
૭૩૭૦	પરિષહ	परि+सह् । મુનિને ટાઢ-તડકો-ભૂખ-તરસ, ૨૨ પ્રકારે સહન કરવાનું આવે તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૭૯

૭૩૭૧	મહાવ્યાધિ	મહારોગ, મોટી બિમારી
૭૩૭૨	અપારિણામિક મમતા	પરિણામે મમતા નથી તેવી સમતા
૭૩૭૩	દેહની પ્રિયતાર્થે	દેહ પરના પ્રેમને લીધે, શરીરને ગમે માટે
૭૩૭૪	નિ:ખેદપણાને	ખેદરહિતતાને, શોક રહિતતાને
	પત્રાંક ૪૬૧	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૫-૮-૧૮૯૩**
૭૩૭૫	દંગો	દંગલ, તોફાન, હુલ્લડ
૭૩૭૬	કુશળક્ષેમ	कुश्+कलन्+क्षि+मन् । આબાદ અને તંદુરસ્ત, સુખી અને આરોગ્યવાન
૭૩૭૭	કાઠિયાવાડ	ગુજરાત પાસેનો પ્રદેશ સૌરાષ્ટ્ર; બ્રિટીશ સલ્તનતના સમયે એટલે કે ભારતની આઝાદી પહેલાંનું નામ, મધ્ય સૌરાષ્ટ્ર (દક્ષિણ સૌરાષ્ટ્ર તે સોરઠ-જૂનાગઢ) કાઠિયાવાડ : રાજકોટ, મોરબી, વાંકાનેર, વવાણિયા, ગોંડલ, વીરપુર ગોહિલવાડ : ભાવનગર, બોટાદ, ગઢડા, પાલિતાણા, સોનગઢ ઝાલાવાડ : વઢવાણ, સુરેન્દ્રનગર, લીંબડી, સાયલા, ધ્રાંગધ્રા, હળવદ હાલાર : જામનગર, ધ્રોળ, જોડિયા, કાલાવડ, ઓખા, દ્વારકા સોરઠ : જૂનાગઢ, ચોરવાડ, માંગરોળ, સોમનાથ, વેરાવળ
૭૩૭૮	અવકાશ	ફુરસદ-નિરાંત-નિવૃત્તિ
૭૩૭૯	નિવૃત્તિવાસ	नि+वृत्+वस् । નિવૃત્તિ લઈને રહેવાનો, નિવૃત્તિ ક્ષેત્રમાં જઈને રહેવાનો
૭૩૮૦	પ્રત્યયી	प्रति+इ । પ્રત્યે, સામે, હેતુ, તરફી-ફ; વિશ્વાસ, ભરોસો, પ્રતીતિ
૭૩૮૧	વીર્ય	वि+ईर् । બળ, ઉત્સાહ, શક્તિ
૭૩૮૨	અપ્રધાનપણું	अ+प्र+धा । ગૌણપણું

પૃ.૩૮૦

૭૩૮૩	વેદક	विद् । જાણનાર
૭૩૮૪	ઝાળ	ज्वाल् । જ્વાળા, તેની આંચ
	પત્રાંક ૪૬૨	**શ્રી મનસુખભાઈ દેવશીભાઈને** **તા.૧૬-૮-૧૮૯૩**
૭૩૮૫	જવાહિરી	ઝવેરી
૭૩૮૬	સોપારી	शूर्पारक । પાચનમાં ઉપયોગી, મુખવાસ માટે વપરાતું નાનું સૂકું ફળ, જેનું સૂડીથી ચૂર્ણ-કટકા થાય, મૈસોરની 'શ્રીવર્ધન-સેવર્ધન' ઉત્તમ ગણાય છે.
૭૩૮૭	પાણીનું	પાણીદાર, તેજ-કાંતિ-ચમકવાળું
૭૩૮૮	ઘાટ	આકાર, દેખાવ, શોભા
૭૩૮૯	માણેક	माणिक्य । રાતો મણિ, રુબી
૭૩૯૦	પ્રત્યક્ષ એબરહિત	દેખતાં, દેખીતાં, સ્પષ્ટપણે દોષ-કલંક-ડાઘ વિનાનું
૭૩૯૧	આંખનું ઠરવું	આંખને ઠંડક, શાંતિ કે તૃપ્તિ થવી
૭૩૯૨	ખૂબી	ખાસ ગુણ, મજા-લિજ્જત, સૌંદર્ય-ચમત્કાર
૭૩૯૩	દુર્લભ પ્રાપ્તિ	મુશ્કેલીથી મળે તે
	પત્રાંક ૪૬૩	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૭-૮-૧૮૯૩**
૭૩૯૪	મુક્ત	मुच् । છૂટું, સ્વતંત્ર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૩૯૫	મેરુ	મિ+રુ । ત્રણે લોકનો માપદંડ તે મેરુ પર્વત, જંબુદ્વીપની વચ્ચે રહેલો ગોળ પર્વત, વિદેહ ક્ષેત્રની બરાબર વચ્ચે આવેલ સુવર્ણવર્ણનો પર્વત, ૫ મેરુ પર્વતમાંથી ૧ જંબુદ્વીપમાં સુમેરુ નામે, ૨ ધાતકી ખંડમાં વિજય અને અચલ નામે, ૨ પુષ્કરાર્ધદ્વીપમાં પુષ્કરાર્ધ અને વિદ્યુન્માલી નામે એમ અઢી દ્વીપમાં મનુષ્યક્ષેત્રમાં આવેલા છે, તીર્થંકર પ્રભુના જન્માભિષેકના આસનરૂપ દરેક મેરુ પર્વત પર ૧૬-૧૬ એમ ૮૦ ચૈત્યાલય છે. મેરુ પર્વતનાં ૨૫-૩૦ નામ છે : મેરુ-સુમેરુ-સુદર્શન-મહામેરુ-મંદર-વસંત- શૈલરાજ-ગિરિરાજ-મનોરમ-સ્વયંપ્રભ-લોકનાભિ-અવતંસ-અસ્ત વગેરે
૭૩૯૬	અંગ્રેજ	બ્રિટનનો વતની; એક અટક-અવટંક
૭૩૯૭	પૃથ્વ્યાદિ	પૃથ્વી આદિ-વગેરે
૭૩૯૮	ગુપ્ત જેવું	ગુપ્ । છાનું, છૂપું, સંતાડેલા જેવું
૭૩૯૯	વાસ્તવ્યપણે	હકીકતે, ખરેખર
૭૪૦૦	સમાધિપ્રત્યયી	સમાધિવાળો, સમાધિસ્થ, સમાધિને યોગ્ય
૭૪૦૧	— પ્રણામ	ખાલી જગ્યા (પૂરો)ના પ્રણામ (વાંચનારે વિચારવાનું !)
	પત્રાંક ૪૬૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** — **તા. ૩૦-૮-૧૮૯૩**
૭૪૦૨	પ્રવર્તન	प्र+वृत् । પ્રવૃત્તિજનક વ્યાપાર-વિધિ, પ્રવૃત્તિ
૭૪૦૩	આ પક્ષમાં	આ પખવાડિયામાં-૧૫ દિવસમાં, આ કૃષ્ણ-વદ પક્ષમાં (બાકી ૧૦ દિવસમાં)
પૃ. ૩૮૧	**પત્રાંક ૪૬૫**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** — **તા. ૩૧-૮-૧૮૯૩**
૭૪૦૪	માથું ધડ પર રહેવું કઠણ	અતિ અતિ અઘરું-વિકટ, જીવવું મુશ્કેલ
૭૪૦૫	મળતી પાણ આવે નહીં	૪થા ભાગની બાજી-વ્યવહાર પણ મેળ ન પડે તેવી, પાણ=૦ા, પા
૭૪૦૬	ત્રાસ	त्रस् । કંટાળો, કમકમાટી
૭૪૦૭	મધ્યમા વાચા	પરા-પશ્યંતી-મધ્યમા-પરાવાણીમાં ૩જી વાણી, હૃદયભાગમાંથી ઊઠતી વાણી, બહુ ઊંચી નહીં તેમ સાવ ધીમી નહીં એવી વાણી
૭૪૦૮	હવો	થયો, જૂની ગુજરાતીમાં અને મોટા પુરુષો આવું લખતા
૭૪૦૯	આકુળવ્યાકુળપણાને પામી	ખૂબ ગભરાઈને
૭૪૧૦	આકર્ષ્યા કરે છે	आ+कृष् । ખેંચ્યા કરે છે
૭૪૧૧	ત્રિકાળ દંડવત્	ત્રણે સમયના દંડવત્ પ્રણામ, ભૂત-ભવિષ્ય અને વર્તમાનકાળના
૭૪૧૨	આત્મવ્યાખ્યાની	आत्मन्+वि+आ+ख्या । આત્મઅનુભવી, તીર્થંકર
૭૪૧૩	લોકપ્રવાહ	લૌકિક વલણ, જનતાનું વલણ
૭૪૧૪	મૂર્ચ્છાવત્	બેભાનતા, બેશુદ્ધ જેવું
પૃ. ૩૮૨	**પત્રાંક ૪૬૬**	**કોને ?** — **તા. ૧૬-૯-૧૮૯૩**
૭૪૧૫	પેટલાદ	ગુજરાતમાં ચારુતર પ્રદેશમાં અગાસ-બાંધણીથી ૧૦ કિ.મી. દૂરનું ગામ
૭૪૧૬	પૂર્ણ ચોકસી	પૂરેપૂરી ચોકસાઈ
૭૪૧૭	શિક્ષાબોધ	શિખામણ, આજ્ઞા
૭૪૧૮	કદાગ્રહ	कद्+आ+ग्रह । ખરાબ આગ્રહ, જીદ, મમત
૭૪૧૯	વિશ્વાસઘાત	वि+श्वस्+हन् । દગાબાજી, વિશ્વાસ તોડવો, વિશ્વાસમાં લઈને અવળું કરવું
૭૪૨૦	મતમતાંતર	અન્ય મત, મતભેદ, બીજા પંથ-સંપ્રદાય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૪૨૧ તિરસ્કાર तिरस्+कृ । તુચ્છકાર, ધિક્કાર, અનાદર

૭૪૨૨ આદેશ વાત આમ કરવું, આમ ન કરવું પ્રકારની વાત

૭૪૨૩ ક્ષીરસમુદ્ર घस्+ईरन्+सम्+उद्+रा । જેનું પાણી દૂધ જેવું સફેદ હોય તે સમુદ્ર, તીર્થંકર પ્રભુના જન્માભિષેક સમયે દેવો જે સમુદ્રનું પાણી લાવે છે તે

૭૪૨૪ કળશો લોટો, કળશ

૭૪૨૫ યોગાનુયોગ જોગાનુજોગ, સંયોગ પ્રમાણે

૭૪૨૬ વાંછા વાંછના, ઈચ્છા

૭૪૨૭ કાળે કરીને સમય જતાં, કાળક્રમે, ઉત્તરોત્તર

૭૪૨૮ કેવળીસ્વરૂપભાવ કેવળ (માત્ર) આત્મભાવ, આત્મસ્વભાવ

પૃ.૩૮૩

૭૪૨૯ પરમ ઉપશમરૂપ પરમ શાંતિરૂપ, પરમ સાંત્વનરૂપ

૭૪૩૦ વિપરીત કાળમાં એકાકી હોવાથી ઉદાસ પ્રતિકૂળ સમયમાં એકલો-નિરાધાર-નિરાલંબ હોવાથી તટસ્થ-વૈરાગી-ગમગીન

પત્રાંક ૪૬૭ શ્રી ત્રિભોવનભાઈને (?) તા.૧૧-૯-૧૮૯૩ થી ૯-૧૦-૧૮૯૩ દરમ્યાન

૭૪૩૧ વિપર્યય બુદ્ધિ વિપરીત બુદ્ધિ, મિથ્યા જ્ઞાન

૭૪૩૨ વિભ્રમ બુદ્ધિ ભ્રમિત બુદ્ધિ, માનસિક અસ્થિરતા, મોહબુદ્ધિ

૭૪૩૩ પ્રત્યક્ષ દીઠામાં આવે નજરે જોવામાં આવે

૭૪૩૪ ઉન્મત્તાદિ ભાવવાળી ગાંડપણ, ઘેલછા, સંનિપાતના રોગની દશા

૭૪૩૫ અવિકલ્પપણાને ભજે છે વિકલ્પ રહેતો નથી

૭૪૩૬ અગમ્યપણું ગૂઢતા, જ્યાં ન જઈ શકાય એવું

૭૪૩૭ અધૂરી અવસ્થા अर्धपूरक । અપૂર્ણ, ઊણી, બાકી દશા

૭૪૩૮ અધૂરો નિશ્ચય अर्धपूरक । અપૂર્ણ, ઊણો, બાકી નિશ્ચય

૭૪૩૯ વિલક્ષણ કારણો અદ્‌ભુત, અસાધારણ કારણો

૭૪૪૦ નિર્વિકલ્પપણું પ્રાપ્ત હોય છે વિકલ્પ રહેતો નથી

પત્રાંક ૪૬૮ કોને ? તા.૧૮-૯-૧૮૯૩ થી તા.૯-૧૦-૧૮૯૩ દરમ્યાન

૭૪૪૧ ચીવટ કાળજી

પૃ.૩૮૪ પત્રાંક ૪૬૯ કોને ? તા.૯-૧૦-૧૮૯૩

૭૪૪૨ સહજાનંદ સ્થિતિ સ્વાભાવિક આનંદની સ્થિતિ

૭૪૪૩ સ્વપણે પોતાના, પોતાના વિષે, સ્વકીય

૭૪૪૪ ઉદય પ્રતિબદ્ધ ઉદય વડે બંધાયેલા, ઉદયથી બંધાયેલા, ઉદયવાળા

૭૪૪૫ એકધારાનું એકધારું, એક સરખું, ફેરફાર વિનાનું, એક સરખા પ્રવાહનું

૭૪૪૬ ઘણા કાળ થયાં ઘણા સમયથી

૭૪૪૭ પૂર્વપ્રબંધી પૂર્વ ભવોના ગોઠવાયેલા, યોજાયેલા, ઋણાનુબંધી

૭૪૪૮ અભિન્નભાવના જુદાઈ-જુદારો નથી તેવી ભાવના

૭૪૪૯ અવિકલ્પરૂપ ગમે તે એક લેવાની છૂટના અભાવરૂપ, નિશ્ચયરૂપ

૭૪૫૦ ૦૦૦૦ રાજચંદ્ર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉	**પત્રાંક ૪૭૦**	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને**	**તા.૧૦-૧૦-૧૮૯૩**
૭૪૫૧	અન્ય વેદે જેનો દેહ હાલ વર્તે છે તે	સ્ત્રી વેદે હાલ છે તે પત્ની, સ્ત્રી	
૭૪૫૨	પ્રસંગોપાત્ત	પ્રસંગે, પ્રસંગ આવ્યેથી	
૭૪૫૩	હેત	વહાલ, પ્રેમ	
૭૪૫૪	જાત્યંતર	જાતિફેર, જાતીય કે કામાદિ કારણે હોય તે નહીં	
૭૪૫૫	ભિન્નભાવ	જુદાઈ	
૭૪૫૬	શ્રીમદ્ ભાગવત	ખાસ કરીને શ્રીકૃષ્ણના જીવનવૃત્તાંતનું નિરૂપણ આપતું ઈસુની ૭મી સદી આસપાસ વિકસેલું સંસ્કૃત ભાષામાં રચાયેલું વિશિષ્ટ પુરાણ.	
પૃ.૩૮૫	**પત્રાંક ૪૭૧**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૪-૧૦-૧૮૯૩**
૭૪૫૭	સુધારસ	મુખમાંથી વરસે તે રસ	
૭૪૫૮	સ્વદ્રવ્ય	આત્મદ્રવ્ય, પોતે	
૭૪૫૯	યથાવસ્થિત	यथा+अव+स्था । જેમ છે તેમ	
૭૪૬૦	કૃતકૃત્ય થયે	कृ । કૃતાર્થ થયે, સફળ થયે	
૭૪૬૧	કર્તવ્ય	कृ । કરવાપણું, ફરજ, કરવા યોગ્ય	
✉	**પત્રાંક ૪૭૨**	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ તથા ડુંગરસીભાઈને**	**તા.૧૮-૧૦-૧૮૯૩**
૭૪૬૨	ચાહીને	चाह् । જાણીબુઝીને, ઈરાદાપૂર્વક, ઈચ્છા સાથે	
૭૪૬૩	વિપરિણામ	ઊલટું-ઊંધું પરિણામ, વિરુદ્ધ ફળ, ખરાબ નતીજા	
૭૪૬૪	ચર્ચક જીવ	चर्च् । ચર્ચા-વિચારણા કરનાર જીવ, વિચારવિનિમય કરનાર જીવ	
૭૪૬૫	જ્ઞાતા	ज्ञा । જાણનાર, જ્ઞાની, જાણકાર	
૭૪૬૬	નિરાકરણ	નિવેડો	
૭૪૬૭	તે પ્રત્યેથી	તેમની પાસેથી	
૭૪૬૮	સંજ્ઞા	सम्+ज्ञा । સમજણ, મતિજ્ઞાન વિશેષ	
૭૪૬૯	વિક્ષેપ	મૂંઝવણ	
૭૪૭૦	લક્ષણે	ઉપયોગ; અતિવ્યાપ્તિ-અવ્યાપ્તિ-અસંભવ એ ત્રણે દોષરહિત લક્ષણ	
૭૪૭૧	ગુણે	ધર્મે, સ્વભાવે; ક્ષમા-વિષય-જ્ઞાન-સરલતા વગેરે સદ્ગુણે; અંશે-વિભાગે	
૭૪૭૨	પરમાર્થ-પરમાર્થસ્વરૂપ	જ્ઞાનીપુરુષે સુધારસ સંબંધી જ્ઞાન આપ્યું હોય તો તેનું જે પરિણામ આવે તે. અપૂર્વ લક્ષણ, ગુણ અને વેદનપણે આત્મા અનુભવીને	
૭૪૭૩	વ્યવહાર-પરમાર્થસ્વરૂપ	સુધારસને જ આત્મા જાણે છે તેવા પુરુષથી તે જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ	
૭૪૭૪	પરમાર્થ-વ્યવહારરૂપ	પરમાર્થ-પરમાર્થસ્વરૂપ જ્ઞાનીએ ન આપ્યું હોય તો પણ તે જ્ઞાનીએ સન્માર્ગસન્મુખ આકર્ષે એવો ઉપદેશ કર્યો હોય, જીવને રુચ્યો હોય તે	
૭૪૭૫	વ્યવહાર-વ્યવહારસ્વરૂપ	શાસ્ત્રાદિ જાણનાર માર્ગાનુસારી જેવી ઉપદેશવાત કરે, શ્રદ્ધાય તો	
૭૪૭૬	અનંતર	દેશકાળના અંતર વિના, તરતના, પાછળના, પાસેના સંબંધે (અનંતર)	
૭૪૭૭	પરંપર સંબંધે	અનુક્રમ-અન્વય સંબંધે (પરંપર).	
૭૪૭૮	આઘેનાં વૃક્ષ	દૂરનાં ઝાડ	
૭૪૭૯	અસુગંધરૂપ	સુગંધ વિનાનાં	
૭૪૮૦	વિભાવ પરિણામ	પર વસ્તુના સંયોગથી થતા વિકાર, વિભાવભાવ	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૮૭	**પત્રાંક ૪૭૩**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૭-૧૦-૧૮૯૩**
૭૪૮૧	સાવચેતી	सह+अव+चित् । સાવધાની, ચેતવણી
૭૪૮૨	બોધજ્ઞાન	બોધબીજ, સમ્યક્જ્ઞાન
✉	**પત્રાંક ૪૭૪**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૨૬-૧૦-૧૮૯૩ થી ૮-૧૧-૧૮૯૩ દરમ્યાન**
૭૪૮૩	આતમભાવના	આત્મસ્વરૂપની ભાવના
૭૪૮૪	ભાવતાં	ચિંતવતાં, ધ્યાન કરતાં, ભાવન કરતાં; ગમતાં, પસંદ આવતાં; ફાવતાં
૭૪૮૫	લહે	લહેજત-આસ્વાદ; લગની-તાન; પામે, લે, લ્યે
૭૪૮૬	કેવળજ્ઞાન	કેવળ સ્વભાવપરિણામી જ્ઞાન, કેવળ નિજ સ્વભાવનું અખંડપણે વર્તતું જ્ઞાન
૭૪૮૭	રે	એ ! ઓ ! સંબોધન; પાદપૂર્તિ માટે છેલ્લે વપરાતો અક્ષર
✉	**પત્રાંક ૪૭૫**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૫-૧૧-૧૮૯૩**
૭૪૮૮	કવિત	કવિતા, કાવ્ય, કવન; મનહર છંદ, ૮-૮ અક્ષરે વિરામવાળો ૩૧ અક્ષરોનો ગુરુ-લઘુના ભેદ વિનાનો અક્ષરમેળ છંદ
૭૪૮૯	કેલિ	केल् । ક્રીડા, રમણ, ખેલ, હંસી-મજાક, દિલ્લગી, આમોદ-પ્રમોદ
૭૪૯૦	વ્હે	વહન કરીને; વહે
૭૪૯૧	વિસ્રસા પરિણામે	સહજ પરિણામે, સર્વ પ્રકારનાં અન્ય પરિણામથી રહિત પરિણામે
૭૪૯૨	હૃદયગત	હૃદયમાં રહેલું, મનની અંદરનું
✉	**પત્રાંક ૪૭૬**	**કોને ? તા.૧૦-૧૦-૧૮૯૩ થી તા.૮-૧૧-૧૮૯૩ દરમ્યાન**
૭૪૯૩	સરજેલું છે	सृज् । નિર્માણ કરેલું છે
૭૪૯૪	નિષ્કામ ય૦	નિઃસ્પૃહના યથાયોગ્ય
પૃ.૩૮૮	**પત્રાંક ૪૭૭**	**કોને ? તા.૧૭-૧૧-૧૮૯૩**
૭૪૯૫	માથે રાજા વર્તે છે	મારા જેવાની ઉપર પણ અધિકારી-રાજા છે
૭૪૯૬	ઈહાપોહ	इहा+अपोह । વિચાર, તર્કવિતર્ક, સૂક્ષ્મ ચિંતન
૭૪૯૭	ગર્ભશ્રીમંત	ગર્ભથી-જન્મ પહેલાંથી પૈસાદાર, ધનવાનને ત્યાં જન્મ
૭૪૯૮	શ્રી શાળિભદ્ર	બિહારમાં રાજગૃહી નગરીમાં શ્રેણિક રાજાના સમયમાં ગોભદ્ર શેઠ અને ભદ્રા શેઠાણીના સુપુત્ર, સુભદ્રાના ભાઈ. ભદ્રા માતાએ ૧૬ મૂલ્યવાન રત્નકંબલ ખરીદીને શાલિભદ્રની ૩૨ પત્નીને વહેંચ્યા, બીજે દિવસે વાપરીને ફેંકી પણ દીધા ! એવી સમૃદ્ધિમાં આળોટતા આ શેઠને શ્રેણિક રાજા મળવા આવ્યા. સંસાર-વ્યવહાર-ઉપાધિથી અજાણ શાલિભદ્રે શ્રેણિક તે કોઈ માલ હશે એમ જાણી કહ્યું, નાખો વખારમાં-કોઠારમાં ! ત્યારથી જ કહેવત આવી હશે, 'શેઠ આવ્યા, નાખો વખારે' ! માતા પાસેથી શ્રેણિક રાજવી છે એમ જાણતાં ઉહાપોહ થયો, વૈરાગ્ય આવ્યો કે મારે માથે કોઈ ન જોઈએ. રોજ ૧ પત્નીનો ત્યાગ શરૂ, બનેવી ધન્ના શેઠની 'કાળનો શો વિશ્વાસ ?' ટકોર અને આઠે પત્નીનો ત્યાગ સાંભળી એકસામટી ૩૨ પત્નીનો ત્યાગ કરીને બન્નેએ શ્રી મહાવીર સ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી. ચોપડાપૂજનમાં લખાય છે, 'શ્રી શાલિભદ્રની ઋદ્ધિ હજો' તે આ જ. વાંચો 'પ્રજ્ઞાવબોધ' પુષ્પ ૫૭ (પ.પૂ.બ્રહ્મચારીજી)
૭૪૯૯	હવા	હતા, જૂની ગુજરાતીમાં મહાત્મા-જ્ઞાની પુરુષો આવા શબ્દપ્રયોગ કરતા
૭૫૦૦	કાળપારધિ	કાળ નામનો શિકારી, કાળરૂપ શિકારી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૫૦૧	ભરુંસો	ભરોસો, વિશ્વાસ
૭૫૦૨	શ્રીધનાભદ્ર	શાળિભદ્રના બનેવી, બહેન સુભદ્રાના પતિ
૭૫૦૩	હવી	હતી
૭૫૦૪	હવાં	હતાં
૭૫૦૫	ક્રિયા બળે	ક્યા બળે
પૃ.૩૮૯	**પત્રાંક ૪૭૮**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૨૧-૧૧-૧૮૯૩**
૭૫૦૬	આ૦સ્વ૦ પ્રણામ	આત્મસ્વરૂપે પ્રણામ
✉	**પત્રાંક ૪૭૯**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૧-૧૨-૧૮૯૩**
૭૫૦૭	સંયમન	सम्+यम् । કાબૂ, સંયમ, અંકુશ, નિયંત્રણ
૭૫૦૮	સપ્રયોજન સિવાય	ખપ સિવાયની-વિનાની વાતમાં, કારણ વિના, વગર હેતુએ
૭૫૦૯	મૂઢપણું	मुह् । મૂર્ખતા, મોહવશતા, ઉપર ન દેખાય પણ અંદર સખત રીતે વાગ્યું હોય એવું
૭૫૧૦	સચેતપણું	स+चित् । સભાનતા, સાવધાનતા, જાગ્રતિ
૭૫૧૧	વૃથા	वृथ् । વ્યર્થ, નિરર્થક, નકામું, અનાવશ્યકતા
✉	**પત્રાંક ૪૮૦**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૨-૧-૧૮૯૪**
૭૫૧૨	તેવે પ્રસંગે	તેવા પ્રસંગે
૭૫૧૩	અસ્નેહ	अ+स्निह् । અપ્રેમ, અભક્તિ (ભક્તિમાં ૪ અવસ્થામાં પ્રેમ પછીની સ્નેહની)
✉	**પત્રાંક ૪૮૧**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૨૩-૧-૧૮૯૪**
૭૫૧૪	સંકોચ પામતી પામતી	सम्+कुच् । ખચકાતી, બીડાતી, શરમાતી, ક્ષોભ પામતી પામતી
૭૫૧૫	સંસ્કારિત ખેદ	सम्+कृ+खिद् । પૂર્વ કર્મોનો ફલિત શોક, થાક, દિલગીરી
૭૫૧૬	સ્ફુરિતપણું પામ્યા કરે	ફરકયા કરે, પ્રકાશ્યા કરે છે, સ્ફૂર્તિલું લાગે
૭૫૧૭	ઈચ્છા લઈ	इष् । સંમતિ લઈ, મરજી-માગણીથી
પૃ.૩૯૦	**પત્રાંક ૪૮૨**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૪-૨-૧૮૯૪**
૭૫૧૮	ચિત્તનું સંક્ષેપપણું	ઈચ્છા ન્યૂન-ઓછી હોવાપણું
૭૫૧૯	વેદ્યું	विद् । જાણ્યું, અનુભવ્યું; સહ્યું
૭૫૨૦	અસંદેહ	સંદેહ-શંકારહિત, ચોક્કસ, નિઃસંદેહ
૭૫૨૧	જ્વરાદિ રોગ	તાવ વગેરે રોગ
✉	**પત્રાંક ૪૮૩**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૩-૨-૧૮૯૪**
૭૫૨૨	અંજાર	ગુજરાતમાં કચ્છમાં ભુજથી ૩૪ કિ.મી., ગાંધીધામથી ૧૪ કિ.મી. દૂર ગામ
૭૫૨૩	પ્રશ્નોની ટીપ	પ્રશ્નો-સવાલોની ટિપ્પણ, નોંધ, યાદી
૭૫૨૪	બીડી	પરબીડિયામાં બંધ કરીને મોકલી, વાળીને, બીડીને
૭૫૨૫	પ્રથમ વિચારભૂમિકા	પહેલી, શરૂઆતની, પહેલેથી; વિચારદશા, વિચારણાનાં પગથિયે
૭૫૨૬	તે ગ્રંથ	‘વેદાંત પ્રકરણ’ નામનો ગ્રંથ
૭૫૨૭	કહ્યાનું	कथ् । કહેવાનું
૭૫૨૮	સદ્‌અસદ્‌	સત્-અસત, સાચું-ખોટું, વિદ્યમાન-અવિદ્યમાન, સારું-ખરાબ
૭૫૨૯	જ્વરગ્રસ્ત	તાવવાળી, તાવના સપાટામાં
૭૫૩૦	આલાપિકા	કવિતામાં વર્ણોની એવી રચના, અંદરના અક્ષરો અમુક રીતે ગોઠવવાથી કોઈનું નામ કે બીજો અર્થ નીકળે એવી કાવ્યરચના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૫૩૧	વિચક્ષણતા	वि+चक्ष् । ચાતુરી, બુદ્ધિમતા, સતર્કતા, ચોકસાઈ
૭૫૩૨	વિલાયત	પરદેશ
૭૫૩૩	ઉદ્ભવ થતી	उद्+भू । જન્મ પામતી, પ્રગટતી, પહોંચતી, આકાર લેતી
૭૫૩૪	સ્વસંવેદ્યરૂપે અનુભવ	જાત અનુભવ, આત્મ અનુભવ
૭૫૩૫	પ્રારબ્ધ નિવર્તનરૂપ	પૂર્વ કર્મોને પાછા આપી દેવા રૂપે, પ્રારબ્ધનો પશ્ચાતાપ
✉	**પત્રાંક ૪૮૪**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧-૩-૧૮૯૪**
૭૫૩૬	મોસમ	ઋતુ : વધુ ઘરાકી અને વધુ કમાવાનો સમય
પૃ.૩૯૧	**પત્રાંક ૪૮૫**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૧-૩-૧૮૯૪**
૭૫૩૭	બોધબીજ હેતુવાળો દેહ	સમ્યક્દર્શનના કારણ-પ્રયોજન-ઉદ્દેશ-આશયવાળો દેહ
૭૫૩૮	પ્રજ્ઞા	प्र+ज्ञा । બુદ્ધિ-સમજશક્તિ
✉	**પત્રાંક ૪૮૬**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૮-૩-૧૮૯૪**
૭૫૩૯	પ્રમાદ	प्र+मद् । સ્વરૂપનું વિસ્મરણ
૭૫૪૦	અપ્રમાદ	સ્વરૂપનું સ્મરણ-અવિસ્મરણ
૭૫૪૧	નિમગ્ન	नि+मस्ज् । ડૂબી (ગયેલું), મશગૂલ, લીન, ગરકાવ
૭૫૪૨	ભૂતમાત્રને	વનસ્પતિ માત્રને, કોઈપણ વનસ્પતિને; પ્રાણીમાત્રને, કોઈપણ જીવને
૭૫૪૩	આધાર	आ+धा । આશ્રય, અવલંબન, ટેકો, અધિકરણ
૭૫૪૪	શાંતિ	शम् । બધા વિભાવપરિણામથી થાકવું, નિવૃત્ત થવું
પૃ.૩૯૨	**પત્રાંક ૪૮૭**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૮-૩-૧૮૯૪**
૭૫૪૫	અંદેશાનો હેતુ	શંકાનું-કલ્પનાનું કારણ; સંદેહ-વહેમ-વિચારનું નિમિત્ત
૭૫૪૬	જડમૌનદશા	જડબેસલાક, જડભરત જેવી મૌનસ્થિતિ
૭૫૪૭	વિચિત્ર	वि+चित् । ભાતભાતનું, અજાયબી ભરેલું, વિવિધતાવાળું
૭૫૪૮	ગૃહઅવસ્થા	ગૃહાશ્રમ, દીક્ષા પહેલાં
✉	**પત્રાંક ૪૮૮**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા. ૩૧-૩-૧૮૯૪**
૭૫૪૯	'શિક્ષાપત્ર'	સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયના શ્રી સહજાનંદ સ્વામીએ વિ.સં.૧૮૨૨માં સંસ્કૃતમાં ૨૧૨ શ્લોકમાં રચેલ ગ્રંથ; આરોગ્ય, શિષ્ટાચાર, સામાજિક સભ્યતા, બ્રહ્મચારીના ધર્મ વિષેની આજ્ઞાનું શાસ્ત્ર.
૭૫૫૦	સુદર્શન શેઠ	મહાવીર સ્વામીના સમયના શ્રાવક. શીલવ્રતના પ્રભાવે શૂળી મટીને સિંહાસન થયું, વાંચો મોક્ષમાળા પાઠ ૩૩
૭૫૫૧	પુરુષધર્મ	પુરુષાતનવાળા, પુરુષત્વ
૭૫૫૨	અવિકળ	અવ્યાકુળ, અખંડ, પૂર્ણ, બરાબર, વ્યવસ્થિત
✉	**પત્રાંક ૪૮૯**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧-૪-૧૮૯૪**
૭૫૫૩	સ્વગુણ	પોતાના ગુણ
૭૫૫૪	સમજ્યા ફેર	સમજવા ફેર
૭૫૫૫	હિતબુદ્ધિ	धा+बुध् । કલ્યાણની ઈચ્છા-બુદ્ધિ
✉	**પત્રાંક ૪૯૦**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧-૪-૧૮૯૪**
૭૫૫૬	અંતરાય ત્રુટવાનો સંભવ	અંતરાય (કર્મ) તૂટવાની કે ઓછા-હલકા થવાની શક્યતા
૭૫૫૭	નિરિચ્છા	निर्+इष् । ઈચ્છાનો અભાવ, ઈચ્છા વિહીનતા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૩૯૩	**પત્રાંક ૪૯૧**	**કોને ? તા.૮-૩-૧૮૯૪ થી તા.૬-૪-૧૮૯૪ દરમ્યાન**
૭૫૫૮	બૂઝો	બોધ પામો
૭૫૫૯	સમ્યક્ પ્રકારે	સારી રીતે, જેમ છે તેમ
૭૫૬૦	એકાંત દુ:ખે	માત્ર દુ:ખ વડે
૭૫૬૧	ગવેષવો	गवेष् । શોધવો, ખોજવો
૭૫૬૨	અપ્રધાન	ગૌણ
૭૫૬૩	દ્વાદશાંગી	બાર અંગ-આગમ-સૂત્ર-સિદ્ધાંત
૭૫૬૪	સળંગ સૂત્ર	संलग्न । षडंग । સાંકળ, આખું, ક્રમબદ્ધ, છયે અંગવાળું સૂત્ર
૭૫૬૫	संबुज्झहा	સમ્યક્ પ્રકારે બૂઝો (શ્રી સૂયગડાંગજી સૂત્ર : અધ્યયન ૭, ગાથા ૧૧)
૭૫૬૬	जंतवो	હે જીવો !
૭૫૬૭	माणुसत्तं	મનુષ્યત્વ
૭૫૬૮	दट्ठुं	દેખેલ; ડંસેલ-કરડેલ; બળેલ-દાઝેલ, દુ:ખને
૭૫૬૯	भयं	ભય છે (ચારે ગતિને વિષે)
૭૫૭૦	बालिसेणं	અવિવેક, બાલિશતા, અજ્ઞાનવશાત્
૭૫૭૧	अलंभो	અલભ્ય જેવો, દુર્લભ
૭૫૭૨	एगंत दुक्खे	એકાંત દુ:ખે
૭૫૭૩	जरिए	તાવ (જ્વર)માં પટકાયેલાની જેમ જલે છે, બળે છે
૭૫૭૪	व	આખો, સમુચ્ચય
૭૫૭૫	लोए	લોક
૭૫૭૬	सकम्मणा	પોતપોતાના કર્મે કરી
૭૫૭૭	विप्परियासुवेइ	વિપર્યાસપણું અનુભવે છે
૭૫૭૮	**संबुज्झहा जंतवो माणुसत्तं दट्ठुं भयं बालिसेणं अलंभो । एगंत दुक्खे जरिए व लोए सकम्मणा विप्परियासुवेइ ॥**	હે જીવો ! તમે સમ્યક્‌પ્રકારે બૂઝો. મનુષ્યપણું દુર્લભ છે. અજ્ઞાનીજનો સમજણના અભાવે ચારે ય ગતિના ભય અને દુ:ખોને જોઈ-સમજી શકતા નથી. આખો લોક તાવમાં પટકાયેલા મનુષ્યની માફક એકાંતપણે દુ:ખોનો અનુભવ કરે છે. પોતાના કર્મોના ફળરૂપે વિપરીત દશાનો અનુભવ કરી રહ્યા છે.
૭૫૭૯	ભૂમિઓ	भू+मि । દેશ-પ્રદેશ, જમીન-જગ્યા, સ્થાન-સ્થળ
૭૫૮૦	અરમણીય	अ+रम् । અમનોહર, અરમ્ય, અસુંદર, સુંદર કે રમ્ય ન હોય તેવા
૭૫૮૧	અમોહકર	अ+मुह+कृ । મોહ ન પમાડે તેવું
✉	**પત્રાંક ૪૯૨**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૮-૩-૧૮૯૪ થી ૬-૪-૧૮૯૪ દરમ્યાન**
૭૫૮૨	પરમ હિતસ્વી	પરમ હિતેચ્છુ
પૃ.૩૯૪		
૭૫૮૩	ચિત્રવિચિત્રપણું	વિચિત્રતા, વિલક્ષણતા, રંગબેરંગીપણું
૭૫૮૪	બેય	બન્ને
✉	**પત્રાંક ૪૯૩**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૮-૩-૧૮૯૪ થી તા.૬-૪-૧૮૯૪ દરમ્યાન**
૭૫૮૫	અનન્ય શરણના આપનાર	न+अन्य । બીજું નહીં તે, પોતે, પોતાનું જ, આવું સાચું અંતર શરણ પકડાવનાર શ્રી સદ્‌ગુરુદેવ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૫૮૬	**અત્યંત**	अति+अन्त । અંત, કલ્પેલી મર્યાદા તેને ઉલ્લંઘી જાય તેવી અસીમ, અમર્યાદિત
૭૫૮૭	**છ પદ**	છ સ્થાન
૭૫૮૮	**નિવાસનાં**	રહેવાનાં
૭૫૮૯	**ઘટપટાદિ પદાર્થો**	ઘટ એટલે ઘડો, પટ એટલે વસ્ત્ર, વગેરે વસ્તુઓ
૭૫૯૦	**ગુણ**	લક્ષણ, ધર્મ, રૂપ-રસ-ગંધ-સ્પર્શ
૭૫૯૧	**પ્રમાણ**	प्र+मा । સાબિતી, જ્ઞાન
૭૫૯૨	**સ્વપરપ્રકાશક**	સ્વ અને પરને પ્રકાશિત કરનાર
૭૫૯૩	**ચૈતન્ય સત્તાનો**	હોવાપણાનો, ચેતનની સત્તાનો
૭૫૯૪	**પ્રત્યક્ષ ગુણ**	સ્વપરપ્રકાશક ગુણ, સ્વપ્રકાશકતાથી અનુભવી શકાય, પરપ્રકાશકતાથી અનુમાની શકાય
૭૫૯૫	**કાળવર્તી**	અમુક સમય સુધી
૭૫૯૬	**ત્રિકાળવર્તી**	ત્રણે કાળમાં
૭૫૯૭	**સંયોગે**	એકત્ર થવાથી
૭૫૯૮	**સ્વભાવે**	સ્વાભાવિક, પુદ્ગલો મળવાથી કે અન્ય દ્રવ્યના મળવાથી નહીં
૭૫૯૯	**અનુભવયોગ્ય**	અનુભવમાં આવે એવા
૭૬૦૦	**અનુત્પન્ન**	ઉત્પન્ન ન કરી શકાય તેવો
૭૬૦૧	**અર્થક્રિયાસંપન્ન**	પોતાનું કાર્ય-ક્રિયા-પરિણમન સહિત, પરિણતિવાળા
૭૬૦૨	**ક્રિયાસંપન્ન**	ક્રિયા કરે છે, ૨ પ્રકારે, પોતારૂપે અને પરિસ્પંદન એટલે હલનચલનરૂપે
૭૬૦૩	**ત્રિવિધ**	૩ રીતે
૭૬૦૪	**સ્વભાવપરિણતિએ**	સ્વભાવપરિણમન વડે, સ્વસ્વભાવમાં પરિણમતાં, સ્વભાવમાં રહેવાથી
૭૬૦૫	**અનુપચરિત વ્યવહારથી**	અનુભવમાં આવવા યોગ્ય અત્યંત નિકટ સંબંધવાળા કર્મના સંબંધરૂપ વ્યવહારનયથી
૭૬૦૬	**ઉપચારથી**	પુદ્ગલ પદાર્થોમાં ફેરફાર કરવા રૂપ ઘર, નગર વગેરે કાર્ય તેનો આત્મામાં આરોપ કરવા રૂપ
૭૬૦૭	**વિષ ખાધાથી**	ઝેર ખાવાથી
૭૬૦૮	**હિમસ્પર્શ**	હિમ-બરફનો સ્પર્શ
૭૬૦૯	**અકષાયાદિ**	કષાય વગેરેથી રહિત
૭૬૧૦	**અનભ્યાસથી**	અભ્યાસ છોડી દેવાથી
૭૬૧૧	**અપરિચયથી**	સામા આવે છતાં ઓળખતા નથી એમ વર્તવાથી, વિસ્મૃતિ કરવાથી, ઓળખાણ-પિછાણ ન રાખવાથી
૭૬૧૨	**ઉપશમ**	કષાયના ઉદયમાં અમુક વખત તણાય નહીં તે
પૃ.૩૯૫		
૭૬૧૩	**ક્ષીણ**	क्षि । ક્ષય
૭૬૧૪	**બંધભાવ**	બંધ થાય તેવા ભાવ
૭૬૧૫	**રહિત**	વિનાનો, વગરનો
૭૬૧૬	**આત્મસ્વભાવ**	આત્માનો સ્વભાવ
૭૬૧૭	**કદી**	ક્યારે પણ, કોઇ દિવસે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૬૧૮	વિપરીત	વિરુદ્ધ, વિરોધી, ઊલટાં
૭૬૧૯	શિથિલ	ઢીલો, નિર્બળ, નરમ
૭૬૨૦	સમીપ મુક્તિગામી	નજીકના ભવિષ્યમાં મોક્ષે જનાર
૭૬૨૧	સપ્રમાણ	માપસર, આધારભૂત, પુરાવા-સાબિતી સહિત
૭૬૨૨	પરમ નિશ્ચયરૂપ	ઉત્તમ-અંતિમ નિશ્ચયરૂપ-નિર્ધારરૂપ
૭૬૨૩	સર્વ વિભાગે	બધા ભાગ-પેટા ભાગમાં, ફિરકામાં; બધા અંશમાં
૭૬૨૪	નિરૂપણ	વર્ણન, વિવેચન, અવલોકન
૭૬૨૫	અનાદિ સ્વપ્નદશા	અનાદિ કાળથી જીવના અહંભાવ-મમત્વભાવવાળી રાજસવૃત્તિવાળી દુઃખ, સુષુપ્તિની દશા
૭૬૨૬	દેશના	તીર્થંકરના બોધ કે ઉપદેશ માટે વપરાતો શબ્દ
૭૬૨૭	પ્રકાશી છે	પ્રસિદ્ધ કરી છે; પ્રકાશ પાથર્યો છે
૭૬૨૮	સહજ માત્રમાં	સ્વાભાવિક રીતે જ, સહેજ વારમાં જ, ક્ષણવારમાં
૭૬૨૯	અંતરરહિત	જુદાઇ વિના; અંતરાલ કાળ-અવકાશ વિના, તરત જ
૭૬૩૦	વિભાવપર્યાય	રાગાદિ વિભાવપર્યાય
૭૬૩૧	અધ્યાસ	મિથ્યા આરોપણ, ભ્રાન્તિમય પ્રતીતિ
૭૬૩૨	ઐક્યતા	એકતા, સમરૂપતા
૭૬૩૩	અપરોક્ષ	પ્રત્યક્ષ, સાક્ષાત્, હાજરાહજૂર
૭૬૩૪	કૃતાર્થ	કૃતકૃત્ય, સફળ, ધન્ય
૭૬૩૫	સહજ અવસ્થાન	સહજ નિવાસ-સ્થિર
૭૬૩૬	નિષ્કારણ	કારણ વિનાની, અહેતુક
૭૬૩૭	સ્તવવામાં	સ્તુ । સ્તુતિ કરવામાં
૭૬૩૮	સ્થાપન	સ્થા । સ્થાપિત, પ્રતિષ્ઠિત
૭૬૩૯	જે સત્પુરુષોએ	જે તીર્થંકરદેવોએ
૭૬૪૦	શિષ્ય	વિદ્યાર્થી, ચેલો
૭૬૪૧	આત્માની ચેષ્ટા	આત્માની હિલચાલ, દશા, હાવભાવ, આચરણ
૭૬૪૨	શક્તિપણે	સામર્થ્યરૂપે, બળ રૂપે, શકયતા રૂપે

પૃ.૩૯૬

૭૬૪૩	શ્રદ્ધાપણે	વિશ્વાસરૂપે-આસ્થારૂપે-અંશે કેવળજ્ઞાન પ્રગટ
૭૬૪૪	વિચારદશા	શ્રદ્ધા થયા બાદ તેના જ વિચાર આવ્યા કરે તે દશા
૭૬૪૫	ઇચ્છાદશા	ઇચ્છા પણ તે જ રહ્યા કરે તે દશા
૭૬૪૬	મુખ્ય નયના હેતુથી	શુદ્ધ નિશ્ચય નયથી

પત્રાંક ૪૯૪ શ્રી સોભાગ્યભાઇને તા.૭-૪-૧૮૯૪ થી ૨૦-૪-૧૮૯૪ દરમ્યાન

૭૬૪૭	નિવૃત્તિના પ્રકારમાં ફેર	નિવર્તન-પરવારવાની રીતમાં તફાવત-ફરક
૭૬૪૮	નિકાચિત કર્મ	ગાઢ કર્મ જે ભોગવ્યે જ છૂટે, સર્વથા ભોગ યોગ્ય કર્મ, સકલ-સર્વ-૮ કરણો વડે પણ અસાધ્ય કર્મ
૭૬૪૯	આકારફેર	આકૃતિ-ઘાટ-સ્વરૂપ-દેખાવના ફરક
૭૬૫૦	શિથિલ કર્મ	વિચાર આદિથી દૂર કરી શકાય તેવાં કર્મ, તે કર્મ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૬૫૧	પૂર્વલાભ	જ્ઞાન, ધ્યાન, તપ (પહેલાંના કરેલા)	
૭૬૫૨	પૂર્વાંતરાય	પહેલાંની અંતરાય	
૭૬૫૩	ત્રુટવાનો	તૂટવાનો	
પૃ.૩૯૭			
૭૬૫૪	સમીપવર્તી	નજીકમાં રહેલો, પાસે-સમીપે	
૭૬૫૫	નિષ્ફળ વાર્તા	નકામી, નિરર્થક, પરિણામરહિત વાત	
૭૬૫૬	શોધ	शुध् । ખોળ, તપાસ, ખોજ, સંશોધ	
૭૬૫૭	અપરાધી	अप+राध् । દોષિત	
	પત્રાંક ૪૯૫	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને**	**તા.૧-૫-૧૮૯૪**
૭૬૫૮	મૂળપણે જોતાં	મુખ્યપણે-અસલ રીતે-આદિથી જોતાં	
૭૬૫૯	અનિયત	અચોક્કસ	
૭૬૬૦	મોળી પડ્યા કરે	મંદ થયા કરે	
૭૬૬૧	જુદા સ્વરૂપમાં	અલગ-ભિન્ન-ફેરવાળાં સ્વરૂપમાં	
૭૬૬૨	ઊર્ધ્વદશા	ઊંચી દશા	
૭૬૬૩	અધોદશા	નીચી દશા, અવદશા	
૭૬૬૪	કાળદોષ	કળિકાળ, દુષમકાળ, પાંચમા આરાના દોષ	
૭૬૬૫	પલટતાં	બદલાતાં	
૭૬૬૬	પરિસમાપ્તપણું	परि+सम्+आप् । સમાપ્તિ	
૭૬૬૭	વિદિત કરી	विद् । જાણ કરી	
૭૬૬૮	સંગરૂપ	सञ्ज् । સહવાસરૂપ	
૭૬૬૯	આધુનિક જીવો	अधुना । હવેના, હમણાં, હાલના, અર્વાચીન	
૭૬૭૦	વિશેષ અપરાધીની પેઠે	ખાસ ગુનેગારની જેમ	
૭૬૭૧	લાગ્યા કરીશું	लग् । સતત વળગી રહીશું, લગાવ રાખ્યા કરશું, મચી પડશું	
પૃ.૩૯૮	**પત્રાંક ૪૯૬**	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને**	**તા.૪-૫-૧૮૯૪**
૭૬૭૨	સાંગોપાંગ	અંગો અને પેટા અંગો સાથેનું બધું, તમામ; નિર્વિઘ્ને	
૭૬૭૩	ન્યાયસંપન્ન	કાયદેસર, ન્યાયપુરઃસર, ન્યાય ધરાવનારું	
૭૬૭૪	નીતિ મૂકતાં	નીતિ છોડી દેતાં, અનીતિ કરતાં	
૭૬૭૫	વંચવા બરોબર	वञ्च् । ઠગવા-છેતરવા બરોબર-જેવું	
૭૬૭૬	નિરાકાંક્ષી	निर्+आ+काङ्क्ष् । આકાંક્ષા-ઈચ્છા રહિત	
૭૬૭૭	અહિતકારી	अ+धा+कृ । અકલ્યાણકારી	
	પત્રાંક ૪૯૭	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને**	**તા.૪-૫-૧૮૯૪**
૭૬૭૮	બંધનિવૃત્તિ	બંધમોક્ષ	
૭૬૭૯	સર્વથા	બધી રીતે, સર્વ પ્રકારે	
	પત્રાંક ૪૯૮	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને**	**તા.૬-૫-૧૮૯૪**
૭૬૮૦	કારાગૃહ	જેલ, કેદખાનું	
૭૬૮૧	પોષક	पुष् । પોષનારા, પોષણ કરનારા	
૭૬૮૨	હરકત	વાંધો, અડચણ	

૭૬૮૩ વસમું विषम । કઠણ, વિષમ, મુશ્કેલ, કપરું, માઠું, અઘરું, વિકટ, સમું નહીં તે

પત્રાંક ૪૯૯ કોને ? તા.૧૩-૫-૧૮૯૪

૭૬૮૪ ભાવનિદ્રા મોહનિદ્રા

૭૬૮૫ દુષ્ટ કામ दुष्+कृ । દૂષિત કામ

૭૬૮૬ સંક્ષેપ કરતા જઇ सम्+क्षिप् । સંકોચતા જઇ

૭૬૮૭ ફળવું फल् । ફળ આવે છે, ફળે છે

પૃ.૩૯૯

૭૬૮૮ પ્રયાસ प्र+यस् । પ્રયત્ન, પરિશ્રમ, કોશિશ, ચેષ્ટા

પત્રાંક ૫૦૦ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૧૩-૫-૧૮૯૪

૭૬૮૯ શુભેચ્છા પ્રાપ્ત શ્રી લલ્લુજી શુભેચ્છાની ભૂમિકા જેને પ્રાપ્ત છે તે શ્રી લઘુરાજ સ્વામી

૭૬૯૦ સમચિત્ત सम्+चित् । સમતાવંત ચિત્ત

૭૬૯૧ સંપ્રાપ્ત सम्+प्राप् । આવી મળેલું, મળવું

૭૬૯૨ વાંચના वच् । અભ્યાસ

૭૬૯૩ પરિમાણ परि+मा । સંખ્યા, માપ

૭૬૯૪ પ્રતિપાદન સમર્થન

૭૬૯૫ યથાપ્રયત્ને પ્રયત્ન મુજબ

૭૬૯૬ ચંચળપણું ડગમગ્યા કરવું, અધીરું, ચપળતા,અસ્થિરતા

૭૬૯૭ વિચારની ઉત્પત્તિ થવા પછી વિચારની ઉત્પત્તિ અનુભવ્યા પછી, પ્રતીતિ પડ્યા બાદ

૭૬૯૮ વર્દ્ધમાન સ્વામી મહાવીર સ્વામીનું મૂળ નામ

૭૬૯૯ મહાત્મા પુરુષે તીર્થંકરે

૭૭૦૦ કેવા પ્રકારે કેવી રીતે, કઇ રીતે

૭૭૦૧ પરિણમવું થયું છે परि+नम् । નીપજે છે, ઊપજે છે, ફળ થયું છે, પરિણમ્યું છે

૭૭૦૨ એકાગ્રપણે એક જ બિંદુ પર ચોંટાડેલી નજરે, એકધ્યાને

૭૭૦૩ સદ્બોધના વર્ધમાન પરિણામે સમ્યક્દર્શન પછીની વધતી જતી દશામાં

૭૭૦૪ દીઠી છે જોઇ છે; નિહાળી છે

૭૭૦૫ અનંતવિશેષ અનંતથી વધુ, ખાસ અનંત, અનંત પ્રબળ

૭૭૦૬ બીજભૂત ભૂલ મૂળ કારણરૂપે રહેલી ભૂલ

૭૭૦૭ કદાપિ कदा+अपि । કદાચિત્, કોઇ દહાડો પણ

૭૭૦૮ નાના પ્રકારની ભૂલ અનેક-વિવિધ પ્રકારની ભૂલ

૭૭૦૯ અનર્થના હેતુ પાપનાં કારણ

૭૭૧૦ આત્માની અવસ્થા આત્માની દશા, સ્થિતિ, પર્યાય

૭૭૧૧ સર્વ પ્રકારની અવસ્થા બાળ-કુમાર-યુવા-વૃદ્ધ; જાગ્રત-સ્વપ્ન-સુષુપ્ત; છદ્મસ્થ-કેવળી-સિદ્ધ

૭૭૧૨ પદાર્થ અને તેની અવસ્થા દ્રવ્ય અને તેની પર્યાય

પૃ.૪૦૦

૭૭૧૩ પરસ્પર ભેદ પામતું એકબીજાથી જુદું પડતું

૭૭૧૪ શ્રી દેવકરણજી શ્રી લઘુરાજ સ્વામી સાથે દીક્ષિત, ઇડરગિરિ પર પ.કૃ.ના સમાગમી મુનિ, પ્રખર વ્યાખ્યાનકાર, છ-છ માસ સુધી શ્રોતા બોધની ખુમારીમાં રહે, વિ.સં.૧૯૫૮માં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

બોરસદમાં ચોમાસું કરવાનું હતું પણ પગમાં કાંટો વાગતાં, પાકતાં, હાડકું સડતાં ડોળીમાં અમદાવાદ પધાર્યા. ક્લોરોફોર્મ વિના જ સાતે સાત વાર 'સર્જરી' કરાવી, બેભાન થયા-રહ્યા વિના સમ્યક્ પ્રકારે વેદના સહતાં અને કર્મનિર્જરા કરતાં થયેલો દેહત્યાગ

૭૭૧૫ **દેહજોગ બન્યો** આ દેહ-જન્મવાનો સંજોગ થયો

૭૭૧૬ **લોકમાર્ગનો પ્રતિકાર** લોકમાર્ગનો સામનો-વિરોધ

૭૭૧૭ **પ્રથમ સ્મરણવા યોગ્ય** પહેલી યાદ રાખવા જેવી

પત્રાંક ૫૦૧ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૭-૫-૧૮૯૪

૭૭૧૮ **સર્વવિરતિ સાધુ** સર્વસંગપરિત્યાગી એવા મુનિ, દીક્ષિત મુનિ

૭૭૧૯ **અતિચાર યોગ્ય** દોષપાત્ર, અતિચાર લાગે

૭૭૨૦ **ધોરીમાર્ગે** धुर्+मार्ग् । રાજમાર્ગે

પૃ.૪૦૧

૭૭૨૧ **રક્ષાય** रक्ष् । રક્ષણ થાય, રખાય, થાય

૭૭૨૨ **सव्वं पाणाइवायं पच्चक्खामि ।** સર્વ પ્રાણાતિપાતથી હું નિવર્તું છું.

૭૭૨૩ **પ્રાણાતિપાત** ૧૦ પ્રાણ : ૫ ઈન્દ્રિય, ૩ બળ (મન-વચન-કાયા), શ્વાસોચ્છ્વાસ, આયુષ્ય. પ્રાણના અતિક્રમણ, વ્યાઘાત, વિનાશ, વિરાધના

૭૭૨૪ **सव्वं मुसावायं पच्चक्खामि ।** સર્વ પ્રકારના મૃષાવાદથી હું નિવર્તું છું.

૭૭૨૫ **મૃષાવાદ** અપ્રિય, અપથ્ય, અતથ્ય બોલવું તે; જૂઠ-જૂઠાણું

૭૭૨૬ **सव्वं अदिन्नादाणं पच्चक्खामि ।** સર્વ પ્રકારના અદત્તાદાનથી હું નિવર્તું છું.

૭૭૨૭ **અદત્તાદાન** ચોરી. અદત્ત (નહિ આપેલું)નું આદાન (ગ્રહણ કરવું)

૭૭૨૮ **सव्वं मेहुणं पच्चक्खामि ।** સર્વ પ્રકારના મૈથુનથી નિવર્તું છું.

૭૭૨૯ **મૈથુન** मिथ् । નરમાદાનું જોડું. ભોગક્રિયા, અબ્રહ્મ, વિષયભોગ, કામક્રીડા

૭૭૩૦ **सव्वं परिग्गहं पच्चक्खामि ।** સર્વ પ્રકારના પરિગ્રહથી નિવર્તું છું.

૭૭૩૧ **પરિગ્રહ** માલ-મિલકત પરની મૂર્છા તે બાહ્ય પરિગ્રહ; મિથ્યાત્વ, કષાય અંતરંગ પરિગ્રહ

૭૭૩૨ **સર્વ પ્રકારના રાત્રિભોજનથી નિવર્તું છું** ચારે પ્રકારના આહારનો સૂર્યાસ્તથી સૂર્યોદય સુધી ત્યાગ

૭૭૩૩ **સર્વવિરતિની ભૂમિકા** દીક્ષિત, સાધુ-સાધ્વી, સંયમી સર્વસંગપરિત્યાગી

૭૭૩૪ **નદી ઊતરવા જેવા પ્રસંગ** નદી પાર કરવા જેવા સમય

૭૭૩૫ **શરીરસંઘયણ** शरीर संहनन । શરીરના હાડ-હાડકાં વગેરેનું બંધારણ

૭૭૩૬ **અપવાદ** अप+वद् । સામાન્ય નિયમમાં બાધ, નિયમમાં થતાં કાર્યનું અમુક સંયોગોમાં ન થવાની સાથે બીજું કંઈક થવાપણું, નિયમમાં છૂટછાટ; અપયશ, નિંદા

૭૭૩૭ **અનપવાદ** અપવાદ ન હોવો તે, અપવાદ વિનાનું, અપવાદરહિત

૭૭૩૮ **નિષિદ્ધ** नि+सिध् । નિષેધ, મનાઈ

પૃ.૪૦૨

૭૭૩૯ **સાન્નિપાતિક** सम्+नि+पत् । સંબંધિત

૭૭૪૦ **'બૃહત્કલ્પ'** છેદસૂત્ર એટલે દોષથી બચાવવાનું અને દોષના પ્રાયશ્ચિત્તનું વિધાન કરતું સૂત્ર. ૬ ઉદ્દેશક, ૮૧ અધિકાર અને ૨૦૬ સંખ્યા સૂત્રો છે. જેમાં સાધુ-સાધ્વીના આચાર વિષે વિધિ-નિષેધ, ઉત્સર્ગ-અપવાદ, તપ-પ્રાયશ્ચિત્તનું વર્ણન છે. છેદસૂત્રમાં ૫ મું, વિ.સં.પૂર્વે ૩૦૦ વર્ષે શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામી રચિત સૂત્ર છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૭૪૧	મોટા પ્રયોજને	મોક્ષના હેતુથી, આત્મકલ્યાણ માટે
૭૭૪૨	નિત્યપ્રતિ	દરરોજ
૭૭૪૩	ઘટારત	યોગ્ય
૭૭૪૪	વ્યવસાય	वि+अव+सो । કામકાજ, ખટપટ, કામ, ક્રિયા, વ્યવહાર
૭૭૪૫	રૂપાંતર	रूप+अन्तर । અન્યરૂપ, સ્વરૂપફેર, રૂપમાં ફેરફાર
૭૭૪૬	અનહિતકારી	અહિતકારી
૭૭૪૭	હેતુ ધારી	આશય-કારણ-હિત વિચારી
૭૭૪૮	વિમાસવું	वि+मृश् । વિમર્શ કરવો, પસ્તાવો કરવો, ચિંતાયુક્ત વિચારમાં પડવું
પૃ.૪૦૩		
૭૭૪૯	ગુણ ઉત્પન્ન થવામાં	સદ્‌ગુણ-ઉપકાર થવામાં, ગુણ પ્રગટ કરવામાં
૭૭૫૦	પ્રાયશ્ચિત્ત	થયેલા પાપ-દોષના ક્ષય માટે પશ્ચાત્તાપ સાથે કરવાનું નિવારક કૃત્ય
૭૭૫૧	રૂઢિ	रुह् । રિવાજ, વ્યવહાર, પ્રથા, ચાલ; ઉત્પત્તિ; વૃદ્ધિ; ખ્યાતિ; શબ્દશક્તિ
૭૭૫૨	ઉપમા	સરખામણી, અર્થાલંકાર જેમાં ઉપમેય-ઉપમાનભેદ કાયમ રાખીને તેમનો સમાનધર્મ બતાવવામાં આવે છે
૭૭૫૩	ચિત્તસમાધિ	મનની સ્થિરતા-શાંતિ
૭૭૫૪	પ્રતિબંધ કર્યો નથી	ના કહી નથી, મનાઇ ફરમાવી નથી
૭૭૫૫	સફળપણું	ફળ નથી, ઉપયોગ નથી
	પત્રાંક ૫૦૨	**શ્રી લલ્લુજી તથા દેવકરણ મુનિને**
૭૭૫૬	અવિરોધ	વિરોધ વિનાની, અનુકૂળ
૭૭૫૭	પરાભવ	હાર
૭૭૫૮	ઉદીરણા	उद्+ईर् । પ્રેરણા
૭૭૫૯	બાહ્ય અવિરતિ પુરુષ પ્રત્યે	બાહ્ય ચારિત્ર નથી તેવા (પરમકૃપાળુદેવ પોતે) પ્રત્યે
૭૭૬૦	અપેક્ષા	अप+ईक्ष् । આકાંક્ષા, ઇચ્છા, જરૂરિયાત, અગત્ય, પરવા
૭૭૬૧	સચવાવ્યો	सचिव् । સાચવવાનું સૂચન-આજ્ઞા કરી
પૃ.૪૦૪	**પત્રાંક ૫૦૩**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઇને** **તા.૩-૬-૧૮૯૪**
૭૭૬૨	દ્રવ્ય પ્રાણાતિપાત	प्राण+अति+पत् । સ્થૂળ હિંસા, દ્રવ્ય હિંસા; પ્રાણ ૧૦ છે, જડ છે, તેની હિંસા
૭૭૬૩	મૂર્છા	मुर्च्छ् । મોહ
૭૭૬૪	અભિમત	अभि+मन् । માન્ય, સ્વીકૃત, સંમત, અનુકૂળ, પ્રિય
૭૭૬૫	વિચરવું	वि+चर् । હરવું ફરવું, ટહેલવું
૭૭૬૬	યોગવશાત્	સંજોગવશાત્
પૃ.૪૦૫		
૭૭૬૭	અનુજ્ઞા	અનુમતિ, આજ્ઞા
૭૭૬૮	લોકદાબ	લોકોનું દબાણ
૭૭૬૯	અભંગથી	ભંગ ન કરવાથી, ભંગ ન કરવા કરતાં
૭૭૭૦	વ્યગ્રતા	वि+अग्र । વ્યાકુળતા, મનની અસ્થિરતા
૭૭૭૧	સંઘાડા	જૈન સાધુ-સાધ્વીઓનો તે તે સંઘ, સંપ્રદાય. દા.ત.ગોંડલ, લીંબડી, ખંભાત, બરવાળા, બોટાદ, દરિયાપુરી, કચ્છ નાનો પક્ષ-મોટો પક્ષ; તપાગચ્છ, અંચલગચ્છ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૭૭૨	**સમક્ષતાથી**	સાક્ષીએ, નજર સામે, રૂબરૂ
૭૭૭૩	**સત્ત્વ હર્ષ**	સાત્ત્વિક આનંદ
૭૭૭૪	**પ્રથમ ભૂમિ**	પહેલી ભૂમિકા, કથા, યોજના, પૃષ્ઠભૂમિ
૭૭૭૫	**અનાથદાસજી**	વેદાંતી સાધુ, 'વિચારમાળા'ના કર્ત્તા
૭૭૭૬	**'વિચારમાળા'**	વિ.સં.૧૭૨૬ ના વૈશાખ માસમાં, વડોદરાસ્થિત મિત્ર શ્રી નરોત્તમપુરીની 'પરમાત્મચિંતનની મહામૂલી માળા'ની માગણીથી, કાશ્મીરસ્થિત શ્રી અનાથદાસજી રચિત શાસ્ત્રોના સારરૂપ ૨૧૧ દોહાનો ગ્રંથ
૭૭૭૭	**સટીક**	सह+टीक् । ટીકા સાથે, શ્રી ગોવિંદદાસજીએ કરેલી બાળબોધિની ટીકા
પૃ.૪૦૬	**પત્રાંક ૫૦૪**	**કોને ?** **તા.૬-૫-૧૮૯૪ થી ૩-૬-૧૮૯૪ દરમ્યાન**
૭૭૭૮	વર્ત્યા કરે છે	वृत् । રહ્યા કરે છે, ચાલુ થયા કરે છે
૭૭૭૯	બહોળાપણું	बृह् । વિસ્તાર, વિશાળતા, વિપુલતા, પુષ્કળતા
૭૭૮૦	ઉત્પત્તિ યોગ	ઉત્પન્ન થવાનો સંજોગ
૭૭૮૧	વિસ્રસા પરિણામ	સ્વભાવ પરિણામ, સ્વાભાવિક પરિણામ, સહજ પરિણામ
૭૭૮૨	વિશેષ સમ્યક્	વધુ સાચું, જેમ છે તેમ, વધુ સારું
૭૭૮૩	અવલંબી	अव+लम्ब् । આધાર લઈ, અવલંબન-આશ્રય લઈ
૭૭૮૪	આત્મપ્રત્યયી ફળ	આત્મ-સાક્ષાત્કારનું ફળ
૭૭૮૫	સેવા-અસેવા	ચાકરી-પરિચર્યા કરવાથી કે ન કરવાથી
૭૭૮૬	જાતિભેદ	जन्+भिद् । નાત-જાત-કુળ-વર્ણ-યોનિ વચ્ચેનો તફાવત; ગ્રંથિભેદ; પ્રકારભેદ
૭૭૮૭	વર્તમાનો	वृत् । વૃત્તો, સમાચારો
૭૭૮૮	પરાવર્તન	परा+वृत् । પુનઃ પ્રાપ્તિ; પુદ્ગલ પરાવર્તન-પરિવર્તન એક કાળવિશેષ છે જેમાં નાનામાં નાના રજકણથી માંડી સ્થૂળમાં સ્થૂળ પુદ્ગલ તે સર્વમાં કે તે સર્વથી જીવે સમગ્ર રીતે ભ્રમણ કર્યું અને ભોગવ્યાં, તે દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવ-ભવ-સ્થૂળ-સૂક્ષ્મ વગેરે ભેદે પુદ્ગલ પરાવર્તન
૭૭૮૯	અસંયતિ પૂજા	अ+सम्+यम् । અસંયમીની પૂજા (૧૦ અચ્છેરાં-આશ્ચર્યમાં એક)
૭૭૯૦	હુંડ-ધીટ	હુંડ=વાઘ, ભૂંડ, રાક્ષસ, બિહામણું, ભયંકર, કદરૂપું. ધીટ=ધૃષ્ટ, નફટ
૭૭૯૧	બહુ કરી	बंह् । બહુ જ, ખૂબ ખૂબ; ઘણી વાર; અનેક રીતે; કમાલ-ભારે કરી
૭૭૯૨	નિરાધારપણે	निर्+आ+धृ । નિરાશ્રયપણે, સ્વાધીન રહીને, સ્વભાવથી; અરૂપીપણે
૭૭૯૩	ભજાય તેમ	भज् । આરાધાય તેમ
	પત્રાંક ૫૦૫	**કોને ?**
૭૭૯૪	પરમ શાંતરસમય ધર્મ	સાહિત્યના ૯ રસમાં મુખ્ય શાંતરસવાળો વીતરાગનો ધર્મ
૭૭૯૫	અનધિકારીપણાને લીધે	અપાત્રતાને કારણે, યોગ્યતા ન હોવાથી
૭૭૯૬	સંસાર રોગ	ભવરોગ
૭૭૯૭	પરમ તત્ત્વ	મોક્ષનો માર્ગ
૭૭૯૮	અત્યંત નિવૃત્તિ	સંપૂર્ણ વિરામ-શાંતિ
૭૭૯૯	ક્લેશરૂપ	क्लिश् । અવિદ્યા, અસ્મિતા, રાગ, દ્વેષ અને અભિનિવેશ એ ૫ ક્લેશ, દુઃખ
૭૮૦૦	વિરામ	वि+रम् । અટક, થોભ, અંત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૮૦૧ ॐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ સંસારભ્રમણ-ભવભ્રમણનો અંત=સંપૂર્ણ શાંતિ શયન દર્શાવતો શાંતિપાઠ

પત્રાંક ૫૦૬ કોને ? તા.૬-૫-૧૮૯૪ થી ૩-૬-૧૮૯૪ દરમ્યાન

૭૮૦૨ **વિપર્યાસ મટી** वि+परि+अस् । मट् । બુદ્ધિ, મિથ્યાજ્ઞાન ટળી કે દૂર થઈ

૭૮૦૩ **ચાર ઘનઘાતી કર્મ** જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, મોહનીય અને અંતરાય કર્મ, આત્માના મૂળ ગુણનો ઘાત-નાશ કરનારાં ૪ કર્મ

પૃ.૪૦૭

૭૮૦૪ **છિન્ન થયાં છે** छिद् । છેદાયાં છે

૭૮૦૫ **તુર્યાવસ્થા** चतुर्+छ+ईय । ૪થી છેલ્લી તુરીય અવસ્થા, સંપૂર્ણ જ્ઞાન, પરબ્રહ્મદશા

૭૮૦૬ **નિર્બીજપણાને પ્રાપ્ત** બીજ-અંકુર વિનાનું, બી રહિત થવાથી

૭૮૦૭ **ઉદ્ભવ** ઊગવું, જન્મ, ઉત્પત્તિ

૭૮૦૮ **વિરત્યાદિ ગુણસ્થાનકે** વિરતિ વગેરે એટલે ૫ મા ગુણસ્થાનકે-થી

૭૮૦૯ **દીધી છે** दा । આપી છે, દીધેલ છે

૭૮૧૦ **સ્થિતિમાન** स्था । સ્થિર

૭૮૧૧ **નિષ્કર્ષ** निस्+कृष् । નિચોડ, સાર, નિશ્ચય, નતીજા

૭૮૧૨ **વિપર્યાસ ભાવ** વિપરીત, ઊલટો, પ્રતિકૂળ, વિરુદ્ધનો ભાવ, હોય તેનાથી ઊંધું સમજવું

૭૮૧૩ **અવગાહન** अव+गाह् । સ્નાન કરવું, ડૂબકી લગાવવી, નિષ્ણાત થવું

૭૮૧૪ **ઉન્નતિ** उद्+नम् । ચડતી, પ્રગતિ, આબાદી, ઊંચાઈ, વૃદ્ધિ

૭૮૧૫ **પડળ** पटल । આંખે આવતો છારીનો રોગ, આવરણ

૭૮૧૬ **ગાઢ** गाह् । ઘટ્ટ, ઘોર, મજબૂત, ખૂબ, ડૂબેલ, ખૂબ ઊંડે ગયેલ, સઘન

૭૮૧૭ **અનાસક્ત બુદ્ધિ** સ્નેહ વિનાનો ભાવ, વૈરાગ્ય ભાવ, વિરક્ત બુદ્ધિ, અમોહિત બુદ્ધિ

૭૮૧૮ **પર્યાયાંતર** હાલ-અવસ્થા-દશાની બદલી, ફેરફાર; બીજી પર્યાય

૭૮૧૯ **પટળાદિ અંતરાય** पट्+ला । આંખની છારી વગેરેની જેમ અંતરાય, દૃષ્ટિનું આવરણ

૭૮૨૦ **યથાવત્** જેમ છે તેમ

પૃ.૪૦૮

૭૮૨૧ **મોહિનીય કર્મ** मुह्+कृ । મોહનીય કર્મ, એક ઘાતી કર્મ

૭૮૨૨ **ક્ષયાંતર** क्षि+अन्तर । ક્ષય થયા પછી

૭૮૨૩ **પ્રતિબોધતી** प्रति+बुध् । ઉપદેશતી, યાદ કરાવતી

૭૮૨૪ **વિચારની નિર્મળતા** વિચારની પવિત્રતા, અ-મલિનતા, સ્વચ્છતા, શુદ્ધતા

૭૮૨૫ **અધિકાર** अधि+कृ । પ્રકરણ, મુખ્ય નિયમ, શીર્ષક, યોગ્યતા

૭૮૨૬ **ચાલ્યા જવા** चल् । જતા રહેવા

૭૮૨૭ **અવૈરાગ્ય** વૈરાગ્ય ન હોવો તે, આસક્તિ, રાગ, અનુરાગ

૭૮૨૮ **અનુપશમ** ઉપશમ ન હોય તે, ઉપશમ

૭૮૨૯ **મૂળ** मूल् । મૂળિયાં, વનસ્પતિની જડ; મુખ્ય

૭૮૩૦ **કાળ** कल् । મરણ, મૃત્યુ આપનાર, મારી નાખનાર

૭૮૩૧ **શ્રી ઠાણાંગ સૂત્રમાં** દ્વાદશાંગીમાં ૩ જું સૂત્ર, સ્થાન ૨, ઉદ્દેશક ૧, સૂત્ર ૯૬-૯૭-૯૮માં. જીવાદિ પદાર્થોનું અનુક્રમે સ્થાપવું તે સ્થાનાંગ. ૧ શ્રુતસ્કંધ, ૧૦ સ્થાન, ૧૦ અધ્યયન, ૨૧ ઉદેશા, ૨૧ સમુદ્દેશા, હાલ ૩૭૭૦ ગાથા, ૧૦૮૯ સૂત્ર છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૮૩૨	દ્વિભંગી	द्वि+भञ्ज् । ફેરવી ફેરવીને કહેવાની ૨ રીત
૭૮૩૩	મતિજ્ઞાનાવરણીય	મતિજ્ઞાનને આવરણ કરનાર કર્મ
૭૮૩૪	શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય	શ્રુતજ્ઞાનને આવરણ કરનાર કર્મ
૭૮૩૫	અવધિજ્ઞાનાવરણીય	અવધિજ્ઞાનને આવરણ કરનાર કર્મ
૭૮૩૬	મનઃપર્યયજ્ઞાનાવરણીય	મનઃપર્યવજ્ઞાનને આવરણ કરનાર કર્મ
૭૮૩૭	કેવળજ્ઞાનાવરણીય	કેવળજ્ઞાનને આવરણ કરનાર કર્મ
૭૮૩૮	દર્શનાદિ ભેદ	ચક્ષુદર્શન, અચક્ષુદર્શન, અવધિદર્શન ને કેવલદર્શન
૭૮૩૯	અર્થાપત્તિરૂપે	अर्थ+आ+पद् । એક અર્થાલંકાર કે પ્રમાણ જેમાં એક વાત કહેવાથી બીજી વાતની સિદ્ધિ આપોઆપ થઈ જાય તે ૨-અશુભ-અધમ ઈચ્છા-લોભ વગેરે
૭૮૪૦	પ્રતિબૂઝતો નથી	प्रति+बुध् । પ્રતિબોધ પામતો નથી, બોધ ગ્રહણ કરતો નથી
પૃ.૪૦૯	**પત્રાંક ૫૦૭**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** તા.૧૪-૬-૧૮૯૪
૭૮૪૧	ઉપેક્ષા	उप+ईक्ष् । અનાદર, ઉદાસીનતા, અવગણના, તિરસ્કાર
૭૮૪૨	પ્રારબ્ધ ધર્મ	દૈવયોગ, પૂર્વે કરેલા કર્મોને વેદવા રૂપ ધર્મ
૭૮૪૩	આપ્યા રહે છે	આપતો રહે છે, ચાલુ રહ્યા કરે છે
૭૮૪૪	કર્યા રહેવું	યોજતા રહેવું, કરતા રહેવું, કર્યા કરવો
૭૮૪૫	આ૦સ્વ૦ (પ્રણામ)	આત્મા થઈને, આત્મસ્વરૂપ થઈને પ્રણામ
	પત્રાંક ૫૦૮	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** તા.૧૭-૬-૧૮૯૪
૭૮૪૬	સવિગત	सह+वि+गम् । વિગત સહિત, છેલ્લી કે-અને તે પહેલાં બનેલી વાત વિષે
૭૮૪૭	ઘટે છે	જોઈએ છે, જરૂરી છે, યોગ્ય છે
૭૮૪૮	અપ્રમાદ યોગ	પ્રમાદ-અજાગ્રત-ગાફેલ ન કરે તેવો, આત્મદશામાં જાગૃત રાખે તેવો યોગ
૭૮૪૯	પ્રમાદયોગ	प्र+मद् । પ્રમાદ કરે તેવો યોગ, પ્રમાદમાં જોડાયા જેવું
૭૮૫૦	સદ્વિચારવાન	सत्+वि+चर् । સત્ પ્રાપ્તિના વિચારવાળા, મુમુક્ષુ
૭૮૫૧	અનુસરતા	अनु+सृ । અનુરૂપ, પાછળ પાછળ જતા; અનુકૂળ આચરણ કરતા
૭૮૫૨	વિકલ્પ	વિરુદ્ધ વિચાર, તર્કવિતર્ક, સંદેહ, અનિશ્ચય
૭૮૫૩	ખારા	क्षर् । ક્ષારવાળા, અકારા-અપ્રિય-અળખામણા, ઠગારા
૭૮૫૪	પરાણે	ઈચ્છાવિરુદ્ધ, બળજબરીથી, પ્રાણ જાય તેવી વસમી
	પત્રાંક ૫૦૯	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** તા.૮-૭-૧૮૯૪
૭૮૫૫	જીવ	जीव् । આત્મા, ચેતન તત્ત્વ
૭૮૫૬	કાયા	चि+घञ्, काय । શરીર, દેહ, તન
૭૮૫૭	સહચારી	सह+चर् । સાથે સાથે ચાલનાર, ફરનાર કે જનાર
૭૮૫૮	ભોગ	भुज् । ભોગવવાં પડે (ત્યાં સુધી)
૭૮૫૯	ક્ષીરનીરની પેઠે	घस्+ईरन्+नी+रक् । દૂધપાણીની જેમ
૭૮૬૦	એકત્ર થયાં	સંલગ્ન થયેલાં, એક સ્થળે સાથે હોય તેવાં, ભેગાં
૭૮૬૧	પરમાર્થે	યથાર્થ રીતે, નિશ્ચયથી
૭૮૬૨	પદાર્થપણે	દ્રવ્ય-વસ્તુ-ચીજપણે
૭૮૬૩	અગ્નિપ્રયોગે	આગ પર મૂકતાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૪૧૦

૭૮૬૪	અવિષમભાવે	સમભાવે
૭૮૬૫	સ્વરૂપજ્ઞાનનો	સ્વરૂપના જ્ઞાનનો
૭૮૬૬	સ્થિતિએ	સમયમર્યાદાએ
૭૮૬૭	અવ્યાબાધપણાને	अ+वि+आ+बाध् । પીડા-બાધારહિત, શાતા-અશાતારૂપ
૭૮૬૮	સંબંધ આવરણ	સંયોગ-સંપર્ક રૂપે અંતરાય, આચ્છાદન-ઢાંકણ, વિઘ્ન
૭૮૬૯	સાક્ષાત્ આવરણ	પ્રત્યક્ષ-સ્પષ્ટ અંતરાય
૭૮૭૦	વિષમભાવ	वि+सम् । સમભાવ નહીં તે, પ્રતિકૂળ ભાવ, વિપરીત ભાવ, ભિન્ન ભાવ
૭૮૭૧	જ્ઞાનયોગ	શ્રવણ, મનન, નિદિધ્યાસન દ્વારા પરમાત્મતત્ત્વ સાથે એકાત્મકતા લાવવાની ક્રિયા, સમ્યક્જ્ઞાન
૭૮૭૨	વિષમભાવરહિતપણું	સમભાવપણું, સમતાભાવ
૭૮૭૩	સિદ્ધની સ્તુતિ	મુક્ત પુરુષ, પરમાત્માની સ્તુતિ
૭૮૭૪	પરમાત્મસ્વરૂપ	પરમાત્માનું સ્વરૂપ; અત્યંત નિર્મળ, ક્ષયસ્ત કર્મ પછી ક્ષીણ કરેલ આત્મા
૭૮૭૫	સમસત્તાવાનસ્વરૂપે	એક સરખી સત્તા-અસ્તિત્વવાળા
૭૮૭૬	પ્રગટપણે	વ્યક્તપણે
૭૮૭૭	સત્તાપણે	શક્તિપણે
૭૮૭૮	ચકમકને વિષે	તણખામાં, અગ્નિ પાડવાના પથ્થરમાં
૭૮૭૯	જગત	જડ-ચેતનસ્વરૂપનું સમગ્ર વિશ્વ, બ્રહ્માંડ, ભુવન, લોક, દુનિયા
૭૮૮૦	ઉપશમ થવા અર્થે	શાંત-સાંત્વન-વૈરાગ્ય થવા માટે, કષાયરહિત ભાવ થવા માટે
પૃ.૪૧૧	**પત્રાંક ૫૧૦**	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને તા.૮-૭-૧૮૯૪**
૭૮૮૧	બંધવૃત્તિઓ	बन्ध्+वृत् । જે વૃત્તિથી જીવને બંધ થાય તે, મોહ
૭૮૮૨	નિવર્તાવવા	નિવૃત્ત કરવા, પાછી હઠાવવા, વિરામવા, ઉશમાવવા, ક્ષય કરવા
૭૮૮૩	સંભવરૂપ	કારણરૂપ
૭૮૮૪	ઠેકાણું કરતો નથી	રસ લેતો નથી, રસ દેખાતો નથી
૭૮૮૫	કડવાશ	કડવાપણું, કડવાઈ; કડવી દવા
૭૮૮૬	કડવાશ ઉપર પગ દઈ	કડવાશ કચરી નાખીને, દુઃખ કડવું લાગે પણ શિખામણ લીધા વિના દુઃખ પર પગ દઈને ચાલ્યા જવું
૭૮૮૭	દુષ્ટ પરિણામી	દૂષિત પરિણામી, વારંવાર દોષ કરે પણ ચેતે નહીં તેવો
૭૮૮૮	વિસર્જન કરવા યોગ્ય	ભૂલી જવા યોગ્ય
૭૮૮૯	ભાવી	ભાવ રાખી
૭૮૯૦	માઠું કર્યામાં મણા રાખી નથી	બગાડવામાં બાકી રાખ્યું નથી-કમી રાખી નથી
૭૮૯૧	ગણાવવાનું	સમજાવવાનું, લેખવવાનું, ગણત્રી કરવાનું
૭૮૯૨	અજ્ઞાનનિદ્રા	અજ્ઞાન રૂપી ઊંઘ, મિથ્યાત્વ
૭૮૯૩	આ વાત	રોગ (ભવરોગ) અને મોહને
૭૮૯૪	અલ્પકાળમાં ચેતવા યોગ્ય	ઊગતા દાબી દેવા જેવા
૭૮૯૫	અવકાશ	ફુરસદ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૫૧૧ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૮-૭-૧૮૯૪

૭૮૯૬	પરમ સ્નેહી	પરમ ધર્મસ્નેહી, જેનાથી ધર્મમાં સહાય મળે તે ધર્મસ્નેહી
૭૮૯૭	પૂર્વકાળે	પહેલાં, પૂર્વ-આગલ ભવોમા, પહેલાંના સમયમાં
૭૮૯૮	આડા પ્રતિબંધ	વચ્ચે આવતી રુકાવટ, મનાઈ, વિઘ્ન
૭૮૯૯	અર્થ	પ્રયોજન
૭૯૦૦	સામા જીવને	સંમુખ-સામે પ્રત્યક્ષ રહેલા જીવને
૭૯૦૧	વિસ્મરણપણે	ભૂલાતો

પૃ.૪૧૨

૭૯૦૨	અમસ્તી	અમથી, ફોગટ, નકામી, કારણ વિના
૭૯૦૩	સાક્ષાત્કાર	स+अक्ष+कृ । આત્મદર્શન, આત્મ અનુભૂતિ, પરમાત્મદર્શન
૭૯૦૪	અંધ	આંધળો બનીને
૭૯૦૫	સાવ	सर्व । તદ્દન, બિલકુલ, છેક, તમામ
૭૯૦૬	માઠાં સાધન	ખરાબ-નરસાં-નઠારાં-નામોશી ભરેલાં સાધન
૭૯૦૭	વ્યવસાયી	वि+अव+सो+इन् । ધંધો-રોજગાર કરનારો, કામઢો
૭૯૦૮	અનંતકાળને પ્રયોજને	અનંતકાળનો ખપ-ઉપયોગ કરીએ
૭૯૦૯	પાર પડે નહીં	સફળતા મળે નહીં, સિદ્ધ થાય નહીં
૭૯૧૦	પ્રવાહ	ધારા, સ્રોત, વહેણ, સતત ચાલ્યા કરે તે
૭૯૧૧	આગામિક કાળ	આગામી કાળ, ભવિષ્યકાળ, આવતો કાળ
૭૯૧૨	કોઈ જીવ આશ્રયી	કોઈ જીવ પૂરતી, કોઈ જીવ બાદ કરતાં
૭૯૧૩	એવું ને એવું	એના એ પ્રકારનું, એની એ રીતનું
૭૯૧૪	તણખાને વિષે	तृण+क्षय । અગ્નિમાંથી નીકળતા સળગતા કણ-ચિનગારીમાં
૭૯૧૫	રખડવું	ભટકવું, ભમ્યા કરવું, રઝડવું, અથડાયા કરવું
૭૯૧૬	યોગવશ	સંયોગવશ, સંયોગને આધીન
૭૯૧૭	પ્રકૃતિ	પ્રજા, સ્વભાવ (મિજાજ)
૭૯૧૮	સિત્તેર કોડાકોડી સાગરોપમ	૧ કરોડ x ૧ કરોડ એટલે ૧ ક્રોડાક્રોડી, સાગરની ઉપમાવાળું કાળનું માપ, ૧૦ ક્રોડાક્રોડ પલ્યોપમનો ૧ સાગરોપમ, એવા ૭૦ સાગરોપમ :

૧. ૧ પૂર્વ = ૭૦ લાખ ૫૬ હજાર કરોડ વર્ષ
૧ પલ્ય = અસંખ્યાત પૂર્વ, અસંખ્યાત = ૨૯ નવડા ઉપરની સંખ્યા
૧ અધ્ધા પલ્ય (પલ્યોપમ) = અસંખ્યાત પલ્ય
૧ સાગરોપમ = ૧૦ કરોડ x ૧૦ કરોડ અધ્ધા પલ્યોપમ

૨. ૨ લાખ યોજનના પાણીથી ભરેલા સમુદ્રમાંથી દર ૧૦૦ વર્ષે ૧ પાણીનું ટીપું સળીથી કાઢી બહાર ફેંકી દેતાં દેતાં આખો સમુદ્ર ખાલી થતાં જેટલો કાળ જાય તે ૧ સાગરોપમ (૧ યોજન = ૨ હજાર ગાઉ)

૩. ૨ હજાર ગાઉ (૧ યોજન) પહોળા અને ઊંડા સમુદ્રમાં, ઉત્તમ ભોગભૂમિના ઘેટાના ૭ દિવસની ઉંમરના બચ્ચાના મુલાયમ બાલ કે જેના કાતરથી ફરી ટુકડા ન થાય તેવા બારીક ટુકડાઓથી સમુદ્રને ઠાંસી ઠાંસીને ભરીએ, એના ઉપરથી ચક્રવર્તીની આખી સેના પસાર થઈ જાય તો યે દબાય નહીં. પછી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

એ સમુદ્રમાંથી દર ૧૦૦ વર્ષે ૧ બાલ કાઢતાં આખો સાગર ખાલી થતાં જે વખત લાગે તે ૧ વ્યવહાર કલ્પ કહેવાય.
અસંખ્યાત વ્યવહાર કલ્પ = ૧ ઉધ્ધાર
અસંખ્યાત ઉધ્ધાર કલ્પ = ૧ અધ્ધા પલ્ય (પલ્યોપમ)
૧૦ કરોડ x ૧૦ કરોડ અધ્ધાપલ્ય = ૧ સાગરોપમ

૭૯૧૯ નિવૃત્ત — પાછો હઠે, વિરામ પામે
૭૯૨૦ દેહમાં વર્તતાં — દેહમાં હોય ત્યાં સુધી
૭૯૨૧ વ્યતીત થયે — વીતી ગયે, પસાર થયે
૭૯૨૨ તે પ્રથમ — તે પહેલાં, તેની પહેલાં

પૃ.૪૧૩

૭૯૨૩ કામ બાળવાનો — કામવાસના નાશ કરવાનો, કામના-ઈચ્છાનો નાશ કરવાનો
૭૯૨૪ કામનું જીતવું — કામ-ભોગ પર વિજય
૭૯૨૫ પાછો હઠતાં — પીછેહઠ કરતાં, વિમુખ જતાં
૭૯૨૬ સિદ્ધ — સાબિત થયેલું, પ્રસિદ્ધ, જાણીતું
૭૯૨૭ કંઈક કંઈક કરી — થોડું થોડું-જરા જરા-લગાર કરી
૭૯૨૮ જીવનું વીર્ય — જીવનું બળ, સામર્થ્ય, ઉત્સાહ, શક્તિ, પ્રયત્ન

પત્રાંક ૫૧૨ મુનિશ્રી લલ્લુજીને **તા.૧૭-૭-૧૮૯૪**

૭૯૨૯ કાજળના કૂંપાની પેરે — કાજળની શીશીની જેમ, આંજણ રાખવાની શીશીની પેઠે
૭૯૩૦ સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય જીવ — બાળ્યા બળે નહીં, છેદ્યા છેદાય નહીં, માર્યા મરે નહીં તેવા જીવ
૭૯૩૧ ઔદારિક શરીર — उदार । મુખ્ય-પ્રધાન શરીર જે દ્વારા ધર્મની આરાધના કરીને મોક્ષે જવાય,
उदर । પેટ, મનુષ્યો અને તિર્યંચોને હોય, સ્થૂળ શરીર, ૫ શરીરમાં ૧લું
૭૯૩૨ વ્યાઘાત — वि+आ+हन् । વિઘ્ન, પ્રબળ આઘાત, ભંગ, નાશ
૭૯૩૩ વાટે વહેતો હોય — એક દેહ છોડીને બીજા દેહ ધારણ કરતાં પહેલાંનો, રસ્તે પડેલો જીવ
૭૯૩૪ અપર્યાપ્તપણે — પૂર્ણ અવસ્થામાં, બધી પર્યાપ્તિ પૂર્ણ થયા પહેલાં
૭૯૩૫ તેજસ્ — ૫ શરીરમાં ૪થું; આહાર પચાવવાનું, ઉષ્ણતામાનનું કાર્ય કરતું શરીર
૭૯૩૬ કાર્મણ — કર્મસ્વરૂપ, ૫ શરીરમાં છેલ્લું શરીર
૭૯૩૭ સકર્મ — सह+कृ । કર્મ સહિત
૭૯૩૮ વૈક્રિય શરીર — वि+कृ । નાનાં-મોટાં વિવિધ રૂપ લઈ શકે તેવું સૂક્ષ્મ શરીર,
૫માં ૨ જું દેવો અને નારકોને જન્મથી, મનુષ્યોમાં કોઈ વિરલ લબ્ધિધારીને
૭૯૩૯ નિયમિત — નિયમથી
૭૯૪૦ પર્યાપ્ત સ્થિતિમાં — આહાર વગેરેનું ગ્રહણ કરવા રૂપ સામર્થ્ય-શક્તિ
૭૯૪૧ વિદ્યમાનપણાની અવશ્ય — હાજરીની જરૂર

પૃ.૪૧૪

૭૯૪૨ બળવાન હાનિ — મોટું-ભારે નુકશાન
૭૯૪૩ સંભવિત — सम्+भू । શક્યતા, શક્ય, સંભવ થાય તેવું
૭૯૪૪ નિવર્તન યોગ્ય — नि+वृत् । વિરામ કરવા યોગ્ય, પરવારી જવા જેવો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉	**પત્રાંક ૫૧૩**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૧૨-૮-૧૮૯૪**
૭૯૪૫	નિરહંતા	निर्+अहम् । અહંતારહિત, અભિમાન રહિતતા	
૭૯૪૬	સ્મૃતિ રાખજો	स्मृ । रक्ष् । યાદી રાખજો	
૭૯૪૭	એક બ્રહ્મસ્વરૂપે સર્વ સ્થિતિ	ब्रह्मन् । જેનાથી સર્વભૂતો ઉત્પન્ન થાય છે, જેમાં જીવે છે, જેની સત્તાથી જીવે છે, જેમાં અંતે લય થાય છે તે બ્રહ્મ છે. શુદ્ધ, નિર્વિકાર બ્રહ્મ જગતનું કારણ નથી પણ માયાવિશિષ્ટ બ્રહ્મને જ જગતનું કારણ કહ્યું છે. જેમ માટીના સર્વ વિકાર માટીથી ભિન્ન નથી તેમ ઘટાકાશ-મઠાકાશ વગેરે મહાકાશથી ભિન્ન નથી તેમ સર્વ વિકાર-રૂપ જગત બ્રહ્મથી ભિન્ન નથી.	
૭૯૪૮	હીન	हा । વિનાના, વગરના; ત્યક્ત, ત્યાગેલા; ખામીવાળું; નીચલી કક્ષાનું	
૭૯૪૯	શમ	शम् । મોક્ષના દ્વારપાળમાં ૧લો, વ્યાપાર સિવાય ચિત્તના તમામ વ્યાપાર રોકવા, મનની શાંતિ, ષટ્ સંપત્તિમાં ૧લી, આત્મજ્ઞાનને ઉપયોગી	
૭૯૫૦	સંતોષ	મોક્ષના ૪ દ્વારપાળમાં ૨જો, તૃપ્તિ, સમાધાન, હોય તેટલાથી રાજી રહેવું	
૭૯૫૧	વિચાર	મોક્ષના ૪ દ્વારપાળમાં ૩જો, મનન, વિવેક	
૭૯૫૨	સત્સંગ	सत्+सञ्ज् । સત્‌નો રંગ ચઢે-ચઢાવે તે સત્સંગ	
૭૯૫૩	વર્ધમાન પરિણામી	वृध् । परि+नम् । વધતાં જતાં, વધ્યે	
✉	**પત્રાંક ૫૧૪**	**કોને ?**	**તા.૧૫-૮-૧૮૯૪**
૭૯૫૪	નિઃસારપણું	निस्+सृ । સાર વિહીનતા	
૭૯૫૫	અત્યંતપણે	अति+अन्त । અતિશય, ખૂબ જ	
૭૯૫૬	આત્મવીર્ય	आत्मन्+वि+ईर् । આત્માના પુરુષાર્થ	
૭૯૫૭	ખમવા યોગ્ય નહીં	क्षम् । ક્ષમી ન શકાય તેવું	
૭૯૫૮	ખમીએ છીએ	क्षम् । ક્ષમીએ છીએ	
પૃ.૪૧૫	**પત્રાંક ૫૧૫**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૧૫-૮-૧૮૯૪**
૭૯૫૯	સદ્વાંચના	સત્ પ્રત્યે લઈ જાય તેવા પઠનપાઠન, ૪ પ્રકારે : નંદા, ભદ્રા, જયા, સૌમ્યા નંદા : અન્ય દર્શનોનું નિરાકરણ કરી પોતાના પક્ષની સ્થાપના ભદ્રા : યુક્તિઓ દ્વારા સમાધાન કરીને સિદ્ધાંતના પદાર્થોની વ્યાખ્યા જયા : પૂર્વાપર વિરોધના ત્યાગ વિના સિદ્ધાંતના અર્થોનું કથન સૌમ્યા : કોઈવાર ખંડનપૂર્ણ વૃત્તિથી વ્યાખ્યા	
✉	**પત્રાંક ૫૧૬**	**શ્રી કેશવલાલભાઈ નથુભાઈને**	**તા.૧૭-૮-૧૮૯૪**
૭૯૬૦	અસાર	अ+सृ । સાર વિનાનો, સારહીન, નકામો, વ્યર્થ, તુચ્છ, અયથાર્થ	
૭૯૬૧	મુનિચર્યા	मुन्+चर् । મુનિપણું, ચારિત્ર-સંયમ-દીક્ષાવાળું જીવન	
૭૯૬૨	મૌનપણું	मुन् । મૌન, મૌનતા	
૭૯૬૩	અનિદ્રાપણું	નિદ્રાના અભાવ જેવું	
૭૯૬૪	ભજ્યું છે	भज् । આરાધ્યું છે	
૭૯૬૫	અભોગી	अ+भुज् । અભોક્તા, આહાર-ઉપભોગ નહીં કરનારા	
૭૯૬૬	અવ્યવસાયી	अ+वि+अव+सो । અકર્ત્તા, અપ્રવૃત્ત; વ્યાપાર-વ્યવહાર ન કરનાર	
૭૯૬૭	વિલય	वि+ली । નાશ, અદૃશ્ય	
૭૯૬૮	અબંધતા	બંધ ન થાય, બંધન ન થાય, અબદ્ધતા	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૫૧૭ **શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૨૩-૮-૧૮૯૪**

૭૯૬૯ અપ્રતિબદ્ધપણાને अ+प्रति+बन्ध् । આસક્તિરહિતતાને, રાગ વિનાની સ્થિતિને

૭૯૭૦ પ્રતિબદ્ધબુદ્ધિ આસક્તિ, રાગબુદ્ધિ

૭૯૭૧ અપ્રસંગ अ+प्र+सञ्ज् । પ્રસંગ-તક નથી, અનવસર

૭૯૭૨ શાંતપણું કષાયોનું ઉપશમન

૭૯૭૩ દાંતપણું दम् । ઈન્દ્રિયદમન

૭૯૭૪ ઉદ્ભવ થાય उद्+भू । ઉત્પન્ન થાય

પત્રાંક ૫૧૮ **મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૨૫-૮-૧૮૯૪**

૭૯૭૫ યોગવાસિષ્ઠ શ્રી વસિષ્ઠઋષિ કૃત ૩૨,૦૦૦ શ્લોકબદ્ધ 'મહારામાયણ'

૭૯૭૬ રૂપી रूप । આકાર-દેખાવ-મૂર્ત સ્વરૂપવાળું, વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શવાળું

૭૯૭૭ અરૂપી अ+रूप् । વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શ વિનાનાં, પુદ્ગલ સિવાયનાં પાંચે દ્રવ્ય

પૃ.૪૧૬

૭૯૭૮ આત્મદર્શનાદિ પ્રસંગ આત્માનુભવ, આત્મસાક્ષાત્કાર વગેરે

પત્રાંક ૫૧૯ **શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૫-૮-૧૮૯૪**

૭૯૭૯ સંકોચાયેલાં सम्+कुच् । ક્ષુભિત, સંકોચવાળા,બીડેલાં, મર્યાદિત

પત્રાંક ૫૨૦ **શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૩૦-૮-૧૮૯૪**

૭૯૮૦ —ના રાજચંદ્રના (ખાલી જગ્યા વાચકે જ પૂરી કરવી !)

૭૯૮૧ છાયા જેવો છાપ-અસર-ઓથ-ઓળો-પડછાયો-પ્રતિબિંબ જેવો, સમાન, તુલ્ય

૭૯૮૨ જાણીને જાણી જોઈને, ચાહીને, પ્રમાદથી

૭૯૮૩ બબ્બે-ચચ્ચાર લીટી બે-બે ચાર-ચાર લીટી

૭૯૮૪ સવૈયા ૩૦-૩૧-૩૨ માત્રાઓનાં ચરણ હોય તેવો સમપદ માત્રામેળ છંદ

૭૯૮૫ 'મૂળ સમયસાર' શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય રચિત 'સમયસાર પ્રાભૃત', ૪૧૫ ગાથા

૭૯૮૬ વિચક્ષણ वि+चक्ष् । બુદ્ધિમાન, ચતુર, તીવ્ર સમજશક્તિવાન, શાણા, આત્માનુભવી

પૃ.૪૧૭

૭૯૮૭ તીક્ષ્ણપણે ઉગ્રપણે, પ્રચંડ-પ્રખરપણે; સૂઝ-સૂક્ષ્મપણે

૭૯૮૮ અવ્યક્તપણે અપ્રગટ-અદૃશ્ય-અસ્પષ્ટપણે, નહીં જાણવામાં છતાં

૭૯૮૯ ખેદ खिद् । સંતાપ, ખિન્નતા, અફસોસ

૭૯૯૦ અસંખ્યાતગુણવિશિષ્ટ અસંખ્યાતગણો વધુ

૭૯૯૧ પરિણામાંતર રૂપાંતર, પરિણામ બદલાતાં

૭૯૯૨ થોડા અવકાશે થોડીવારમાં

૭૯૯૩ અત્યંત દૃષ્ટિ ઘણી વધારે, અનહદ, સંપૂર્ણ, આજીવન, નિતાન્ત, થોડીવારમાં

૭૯૯૪ પ્રભાવના હેતુ ધર્મપ્રચારના હેતુ

૭૯૯૫ અવરોધક अव+रुध् । અવરોધ કરનારાં, રોકનારાં

૭૯૯૬ બુદ્ધિપૂર્વક વિચાર-સમજપૂર્વક, જાણીબુઝીને

૭૯૯૭ સંભવ सम्+भू । શક્યતા, કારણ, મૂળ

૭૯૯૮ લેખતાં लिख् । ગણતાં, માનતાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭૯૯૯ **નિશ્ચયવૃત્તિ** निर्+चि+वृत् । પરમાર્થ વૃત્તિ, નિર્ધાર વૃત્તિ, દઢ વિશ્વાસ, ફેંસલો

૮૦૦૦ **અસન્મુખ** સન્મુખ નથી, વિમુખ

૮૦૦૧ **માનભંગ** માનહાનિ, અપમાનિત, સ્વમાન ગુમાવવું

પૃ.૪૧૮

૮૦૦૨ **માનામાન** मन्+अ+मन् । માન-અપમાન કે અલ્પમાન

૮૦૦૩ **ક્ષાયિક ભાવ** क्षि+भू । કર્મના નાશથી જે ભાવ ઊપજે તે, જેમ કે કેવલજ્ઞાન, કેવલદર્શન. કર્માવરણના સંપૂર્ણ ક્ષયથી પ્રગટેલા ચિરસ્થાયી ગુણો, એકવાર પ્રગટ્યા પછી ફરી કોઈ આવરણે આવી શકતું નથી તેવા ભાવ

૮૦૦૪ **વિરસપણું** નીરસતા, ઉદાસીનતા, રસવિહીનતા, શુષ્કતા

૮૦૦૫ **વિશેષ અવસ્થા** વિશેષ દશા-હાલત, આગળ વધતાં

૮૦૦૬ **અનાધાર** આધાર-પાયા વિનાની

૮૦૦૭ **પ્રભાવક** प्र+भू । પ્રભાવના કરે તેવા આત્માઓ, સમર્થ પુરુષો

૮૦૦૮ **ઉપદેશકપણે** ઉપદેશક થઈને

૮૦૦૯ **નામ જેવી પ્રભાવનાએ** નામની જ-નામ પૂરતી-કહેવા જેવી કે જેટલી પ્રભાવના વડે

૮૦૧૦ **વિદ્યમાનપણાને લીધે** હયાતીથી, હાજરીથી, અસ્તિત્વમાં હોવાથી

૮૦૧૧ **બહાનારૂપ** ખોટાં કારણરૂપ, નિમિત્ત-ઓઠા રૂપ

પત્રાંક ૫૨૧ કોને ? તા.૨-૮-૧૮૯૪ થી તા.૩૦-૮-૧૮૯૪ દરમ્યાન

૮૦૧૨ **પ્રત્યક્ષ આશ્રય** સદેહે વિદ્યમાન સત્પુરુષનો આશરો, શરણું, આધાર

૮૦૧૩ **યોગબળ સહિત** બેઉ પ્રકારના યોગથી કે એમાંના એકથી મળેલી શક્તિ

૮૦૧૪ **પ્રકાશતા નથી** પ્રસિદ્ધ કરતા નથી, પ્રગટ કરતા નથી, કહેતા નથી

૮૦૧૫ **અપ્રસિદ્ધ** અપ્રકાશિત, પ્રસિદ્ધ નહીં તેવાં, ન જાણીતા, અપ્રગટ

૮૦૧૬ **પ્રારબ્ધવિશેષ** ખાસ, વિશિષ્ટ કે અસાધારણ પ્રારબ્ધે

૮૦૧૭ **દશા વિષે** (પોતાની-પરમકૃપાળુદેવની) આત્મદશા વિષે

પૃ.૪૧૯ પત્રાંક ૫૨૨ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨-૯-૧૮૯૪

૮૦૧૮ **મોળાં પડવાનો પ્રકાર** મૃદુલ । ઢીલાં, પોચાં, ફિક્કાં, શિથિલ થવાનો ભેદ, ફેર, રીત

૮૦૧૯ **પરિક્ષીણપણાને** परि+क्षि । સંપૂર્ણ ક્ષયને

૮૦૨૦ **મતાભિગ્રહ** પોતાના મત વિષેનો આગ્રહ, પોતાના અભિપ્રાયની હઠ, દુરાગ્રહ

૮૦૨૧ **દુરાગ્રહતા** दुर्+आ+ग्रह् । ખોટી હઠની જિદ

૮૦૨૨ **વિકથાદિ ભાવ** वि+कथ् । ધર્મકથા સિવાયની બધી કથા કહેવા-સાંભળવાની ઈચ્છા, ૨૫ પ્રકાર : સ્ત્રી, રાજ્ય, ચોર, ભોજન, ધન, વેર, પાખંડ, દેશ, ભાષા, કર્મબંધ, દેવી, નિષ્ઠુર, નિંદા-ચાડી, કામ, દેશકાળ, ભાંડ-નાટક-સિનેમા-ટેલીવિઝન, મૂર્ખ, આત્મપ્રશંસા, પરપરિવાદ, પરપીડા, કલહ, પરિગ્રહ, ખેતી, સંગીત; વાજિંત્ર અને જુગુપ્સા-તિરસ્કાર સંબંધી વાતો કરવી તે

૮૦૨૩ **જુગુપ્સા** गुप्+सन् । નિંદા, સખત અણગમો, ફિટકાર, ઘૃણા

૮૦૨૪ **રક્ત** रञ्ज् । આસક્ત, રંગાયેલા, મગ્ન, અનુરક્ત, લાલ

૮૦૨૫ **રક્તભાવ** આસક્ત ભાવ, આસક્તિ, રતાશ, લાલાશ

૮૦૨૬ **નિષ્ફળ** निस्+फल् । ફળ વગરનાં, નકામાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૦૨૭	લક્ષ વગરનાં બાણની પેઠે	નિશાન વિના બાણ મારે તેવાં, ધ્યેય વિનાનાં, નિષ્ફળ
૮૦૨૮	લોકપ્રસંગ	लोक्+प्र+सञ्ज् । લોકો, લોકોના સંગ, સોબત, સંજ્ઞા
૮૦૨૯	નિર્લક્ષ	निर्+लक्ष् । લક્ષ, ધ્યેય, ઉપયોગ, એકાગ્રતા વિના
૮૦૩૦	અફળ	નિષ્ફળ, ફળ વિનાનું, નકામું, પરિણામરહિત
૮૦૩૧	કુળધર્મ	કુળનો ધર્મ-આચાર
૮૦૩૨	લોકભય	કરતા આવ્યા હોય તે ક્રિયાને કેમ ત્યાગી શકાય તેવો સમાજનો ડર-બીક
૮૦૩૩	લૌકિક ભાવ	દુન્યવી ભાવ, લોકાચાર, ભૌતિક સંપત્તિ વધે તેવા ભાવ
૮૦૩૪	પ્રકાર	ભેદ, જાત, રીત
૮૦૩૫	ભાવ ગાળ્યો નથી	ભાવ કે ભવ ? ભવ વીતાવ્યો-પસાર કર્યો નથી
૮૦૩૬	પૂર્વસંજ્ઞાઓ	પૂર્વ પરિચય, પૂર્વ સંસ્કારો; આહાર-ભય-મૈથુન-પરિગ્રહ વગેરે
૮૦૩૭	લોક આખાની	આખા-સઘળા-સમસ્ત લોકની, જગતની
૮૦૩૮	અધિકરણ ક્રિયા	આધાર-અધિષ્ઠાન ક્રિયા, તલવાર, છરી, ચપ્પૂ વગેરેના આરંભ-સમારંભથી, નિમિત્તથી લાગતું કર્મબંધન
૮૦૩૯	એમ ને એમ	જેવું હોય તેવું, ઠાલું, કાંઈ કર્યા વિના, કાંઈ ફેરફાર કર્યા વિના

✉ **પત્રાંક ૫૨૩ શ્રી સોભાગ્યભાઈ તથા ડુંગરસીભાઈને તા.૩-૯-૧૮૯૪**

૮૦૪૦	. . . . ના	રાજચંદ્રના

પૃ.૪૨૦

૮૦૪૧	અસીમ હર્ષ	સીમા-મર્યાદા-હદ વિનાનો આનંદ-ખુશી
૮૦૪૨	કરુણા છૂટે છે	छुट् । દયા-અનુકંપા વછૂટે છે, છૂટી પડે છે
૮૦૪૩	બાહ્ય માહાત્મ્ય	બહારની મોટાઈ, બહિરંગ મહિમા-મહત્તા, દેવદેવીના ખાસ પ્રભાવ
૮૦૪૪	બહુ સમીપમાં	ટૂંક સમયમાં
૮૦૪૫	ઘણા વખત થયાં	લાંબા સમયથી
૮૦૪૬	નહીં જેવી જ	નહિ જેવું, જરા-તરા, સહેજ-સાજ, નહિ સરખી
૮૦૪૭	પરિણામભેદ	વિકાર-રૂપાંતર-અસર-પરિપાકમાં ફેરફાર-ફેર
૮૦૪૮	સ્વાસ્થા	स्व+आ+स्था । પોતાની પ્રતીતિ, વિશ્વાસ, પૂજ્યબુદ્ધિ, અચળતા
૮૦૪૯	'ચારિત્રસાગર'નું પદ	'ચારિત્રસાગર' પુસ્તકનું પદ
૮૦૫૦	ઢાળ પાડવો	ધાતુને ગાળવી, બીબામાં રેડવું, ઢાળવું
૮૦૫૧	અવશેષ	બાકી
૮૦૫૨	સજાતીયપણું	એક સરખી જાતિ, વર્ગ કે સમૂહનું
૮૦૫૩	ઉપચારિક દ્રવ્ય	મૂળ દ્રવ્ય નથી, ઉપચારથી, વ્યવહારથી, પુદ્‌ગલરૂપ દ્રવ્ય
૮૦૫૪	ચક્ષુગોચર	આંખથી દેખાય છે
૮૦૫૫	સંયોગભાવી	સંયોગ પ્રમાણે, સંયોગ સંબંધી
૮૦૫૬	તજ્યું હોય	છોડી દીધું હોય
૮૦૫૭	સમવિષમયોગે	સમાન-અસમાન યોગે
૮૦૫૮	પરમાણુ	परम+अणु । પદાર્થનો સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ અંશ કે જેનો પછી વિભાગ ન થાય

પૃ.૪૨૧

૮૦૫૯	કેવળ એકત્વપણે	કેવળ એકપણે, સાવ એકરૂપે, એકમેક થઈને

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૦૬૦ મુક્તાવસ્થા — મુક્તદશા, મોક્ષ અવસ્થા

પત્રાંક ૫૨૪ — શ્રી અંબાલાલભાઈ આદિ મુમુક્ષુઓને — તા.૭-૯-૧૮૯૪

૮૦૬૧ શ્રી સ્તંભતીર્થક્ષેત્ર ખંભાત

૮૦૬૨ . . . . આત્મસ્વરૂપ શ્રી સહજ આત્મસ્વરૂપ, રાજચંદ્રના આત્મસ્વરૂપ

પત્રાંક ૫૨૫ — કોને ? — તા.૯-૯-૧૮૯૪

૮૦૬૩ હિતબુદ્ધિ થઈ — ઉપકાર બુદ્ધિ, માફક આવે છે એમ માની

૮૦૬૪ એકાંત નથી — પરિપૂર્ણ નથી, નિશ્ચયાત્મક નથી, છેક છેડાના ભાગની

૮૦૬૫ નિજ જ્ઞાન પરિચય-પુરુષાર્થને — આત્મજ્ઞાનના પ્રયત્નને, મોક્ષ પુરુષાર્થને

૮૦૬૬ પ્રમાદ બુદ્ધિ — સ્વરૂપનાં વિસ્મરણની બુદ્ધિ, અસાવધાની

૮૦૬૭ નિજપદબુદ્ધિ — આત્મબુદ્ધિ, સ્વબોધ, આત્મબુદ્ધિ

૮૦૬૮ નિવૃત્તબુદ્ધિ — નિવૃત્ત થવાની બુદ્ધિ, પરપરિચય-સંસારથી

પૃ.૪૨૨

૮૦૬૯ હળવે હળવે — ધીમે ધીમે

૮૦૭૦ ત્વરાએ — त्वर् । ઉતાવળે, વેગે, ઝડપથી

૮૦૭૧ આપત્તિયોગ — आ+पद्+युज् । વિઘ્ન, સંપત્તિ, સંકટ, દુ:ખના યોગ

૮૦૭૨ તારતમ્યપણું — તર-તમતા, તફાવત, ભેદ, ન્યૂનાધિકતા, ઓછાવત્તાપણું

૮૦૭૩ એકાંતપણે — જ્યાં કોઈની અવરજવર ન હોય ત્યાં, નિશ્ચયપણે

૮૦૭૪ વિહાર કરવા યોગ્ય — વિહરણ યોગ્ય, આનંદ સાથે ફરવા યોગ્ય, જૈન સાધુ એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે પ્રવાસ કરે તે

૮૦૭૫ અવ્યાબાધ સમાધિ — બાધા, પીડા, હરકત વિનાની સમાધિ

પત્રાંક ૫૨૬ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૨૦-૯-૧૮૯૪

૮૦૭૬ સૂર્યપુર — સૂરત, ગુજરાતનું તાપી નદીને કિનારે આવેલું શહેર, સંવરણને મેળવવા તપતીએ કરેલી સૂર્યોપાસનાની કથા છે. ભરૂચ ૮૦ કિ.મી.

૮૦૭૭ ‘યોગવાસિષ્ઠ’ — વેદાંતના ગ્રંથોમાં શિરોમણિ ગણાતો, ‘મહા રામાયણ’, ‘ઉત્તર રામાયણ’ નામે જાણીતા ગ્રંથમાં મહર્ષિ વસિષ્ઠે વૈરાગી રામચંદ્રજીને સંસારમાં રહીને પણ નિર્લેપ અને જીવન્મુક્તદશા સાધી શકવાનો સદ્‌બોધ આપ્યો છે. પૂર્વ રામાયણમાં ૬ કાંડ છે તેમ આ ઉત્તર રામાયણમાં ૬ પ્રકરણ — વૈરાગ્ય, મુમુક્ષુ, ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ, ઉપશમ, નિર્વાણ છે, કુલ ૩૨,૦૦૦ શ્લોક છે

૮૦૭૮ રૂડા પુરુષો — સ્વરૂપ પ્રાપ્ત પુરુષો, જ્ઞાની મહાત્માઓ

૮૦૭૯ અહંવૃત્તિ — હુંકાર, હુંપણાની વૃત્તિ

૮૦૮૦ પ્રતિકાર — સામનો, વિરોધ, ઉપાય

૮૦૮૧ કલ્પાઈ છે — કલ્પવામાં આવી છે

૮૦૮૨ અનુપ્રેક્ષાયોગ્ય — અનુસરવા-અવલોકન કરવા યોગ્ય, ભાવવા યોગ્ય

૮૦૮૩ પૂજાશ્લાઘાદિ — પૂજા-પ્રશંસા-સ્તુતિ વગેરે

૮૦૮૪ મહિમાયોગ્ય ગુણ — મહત્તાને યોગ્ય, ગૌરવવંતો, આત્મપ્રાપ્તિ કે સત્‌ની પ્રાપ્તિનો ગુણ

૮૦૮૫ ઉત્કર્ષ પામવું — उद् । આબાદ-સમૃદ્ધ થઈ જવું કે ગણી લેવું, ચડતી-વિકાસ માની લેવો

૮૦૮૬ અલ્પ — થોડા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૦૮૭	અનન્ય નિમિત્ત	ઉત્કૃષ્ટ-બેજોડ કારણ
૮૦૮૮	વંચનાબુદ્ધિએ	वञ्च् । છેતરવાની બુદ્ધિ, સદ્‌ગુરુ, સત્સંગનું ખરું માહાત્મ્ય નહીં, આરાધન નહીં અને પોતાની લઘુતાનો વિચાર નહીં તેવી બુદ્ધિથી
પૃ.૪૨૩	**પત્રાંક ૫૨૭**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૬-૯-૧૮૯૪**
૮૦૮૯	પરભારો	સીધો, પરબારો
૮૦૯૦	ગોસળિયા	શ્રી ડુંગરસીભાઈ ગોસળિયા
૮૦૯૧	અધ્યાત્મ દશાના અંકુરે	આત્મજ્ઞાન સંબંધી દશાના મૂળમાંથી
૮૦૯૨	એકાંત	પરિપૂર્ણ
૮૦૯૩	જૈનશાસન પ્રવર્તન	જિનેશ્વર દેવની આજ્ઞા-અનુશાસન અનુસરનાર લોકસમૂહ-જૈન સંઘ. પાર્શ્વનાથ પ્રભુ પછી મહાવીર સ્વામી થતાં તેમનું શાસન ચાલે છે
૮૦૯૪	અધ્યાત્મમૂર્તિ	અધ્યાત્મની મૂર્તિ, અધ્યાત્મ મૂર્તિમંત થતું હોય-પ્રગટતું તેવા જ્ઞાની
૮૦૯૫	માકુભાઈ	શ્રી માણેકલાલભાઈ ઘેલાભાઈ ઝવેરી, વડોદરાના, કૃપાળુદેવ સાથે વ્યવસાયમાં છેક સુધી ભાગીદાર, 'આનંદઘનચોવીસી'ના અર્થ લખનાર, 'શ્રી આત્મસિદ્ધિ-શાસ્ત્ર'ની ૧ લી ૪ નકલમાંથી ૧ પ્રાપ્ત થયેલી તેવા મહદ્‌ભાગી માકુભાઈ
૮૦૯૬	આત્મજ્ઞ	आत्मन्+ज्ञा । આત્માને જાણનાર
૮૦૯૭	અનવસર	અપ્રસંગ, કસમય, કટાણું
	પત્રાંક ૫૨૮	**કોને ?** **તા.૧૦-૧૦-૧૮૯૪**
૮૦૯૮	નિઃસારભૂત	અસારભૂત
૮૦૯૯	આત્માવસ્થા	પોતાની દશા
૮૧૦૦	વ્યામોહ	वि+आ+मुह् । સબળ મોહ, વ્યાકુળતા, પરેશાની
૮૧૦૧	અહિતહેતુ	નુકસાનનાં નિમિત્ત, હાનિ-હરકત-અહિત-અકલ્યાણ-અપથ્યનાં કારણ
૮૧૦૨	લોકાવેશ	लोक+आ+विश् । લૌકિક-સામાજીક-દુન્યવી જુસ્સો, ઉભરો, વળગાડ
૮૧૦૩	સંભાળીને ચાલે છે	सम्+भाल् । સાવધાની રાખીને ચાલે છે
પૃ.૪૨૪		
૮૧૦૪	મોકળું	મુક્ત
૮૧૦૫	છદ્મસ્થ મુનિચર્યાને દૃષ્ટાંતે	કેવળજ્ઞાન થયા પહેલાંના સાધુપણાનાં ઉદાહરણરૂપે-વડે
	પત્રાંક ૫૨૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૭-૧૦-૧૮૯૪**
૮૧૦૬	ભગવત્	भगवत् । ભગવાન
૮૧૦૭	પોતાપણું	ખુદી, આપોપું, સ્વચ્છંદ
૮૧૦૮	ભદ્રજનો	भन्द् । કલ્યાણકારી-ભલા લોકો, સજ્જનો, સત્પુરુષો
	પત્રાંક ૫૩૦	**શ્રી મોહનદાસ ગાંધી(મહાત્મા ગાંધી)ને** **તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૪**
૮૧૦૯	ગુણગ્રાહી	ગુણ ગ્રહણ કરે તેવા
૮૧૧૦	ડરબન	દક્ષિણ આફ્રિકાનું (તે સમયનું) પાટનગર-રાજધાની
૮૧૧૧	જીવનમુક્તદશાઈચ્છક	જીવતાં છતાં મુક્તદશાના ઈચ્છનારા, સદેહે સિદ્ધદશાની ઈચ્છાવાળા
૮૧૧૨	તરતમાં	त्वर् । જલ્દી, ઝટ
૮૧૧૩	ત્યાં સંબંધીનું	ત્યાંને લગતું
૮૧૧૪	અનુમોદન	अनु+मुद् । સહાનુભૂતિપૂર્વક પ્રસન્નતા, ટેકો, સંમતિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૧૧૫	**સામી**	પ્રત્યક્ષ
૮૧૧૬	**લેખ**	लिख् । લખાણ, પત્રલેખન, લેખિત સ્વરૂપે
૮૧૧૭	**તત્સંબંધી**	તેની સાથે સંબંધિત, તેને લગતા, તે વિષયક
૮૧૧૮	**નડે છે**	नह् । હરકત-અડચણ કરે છે, બાંધે છે, લપેટે છે
પૃ.૪૨૫		
૮૧૧૯	**એક સ્વરૂપે**	એક જ આકારે-ઘાટે
૮૧૨૦	**હજારો ગમે**	હજાર પ્રકારે, હજારો રીતે, હજારો બાજુથી
૮૧૨૧	**ચેતન**	જીવ, સજીવ
૮૧૨૨	**ભેળા કરવાથી**	ભેગા કરવાથી, મિશ્રણ કરવાથી
૮૧૨૩	**જ્ઞાનસ્વરૂપતા**	ચૈતન્ય સ્વરૂપ, જ્ઞાનસ્વભાવ, જ્ઞાનરૂપ
૮૧૨૪	**પૃથ્વી**	પંચમહાભૂતનું એક તત્ત્વ
૮૧૨૫	**જળ**	પંચમહાભૂતનું એક તત્ત્વ
૮૧૨૬	**વાયુ**	પંચમહાભૂત પૈકી એક; વા, હવા, પવન
૮૧૨૭	**આકાશ**	પંચમહાભૂતમાનું અવકાશ તત્ત્વ; આભ-આસમાન-ગગન
૮૧૨૮	**સહસ્રગમે**	હજાર રીતે-પ્રકારે
૮૧૨૯	**પ્રમાણો**	प्र+मा । સાબિતીઓ, પુરાવા
૮૧૩૦	**'ષટ્દર્શનસમુચ્ચય'**	વિ.સં.૭૫૭-૮૨૭, ૧૪૪૪ ગ્રંથના પ્રણેતા શ્રીહરિભદ્રસૂરિજી કૃત ગ્રંથ, જેમાં ૬ દર્શન વિષે સંસ્કૃતમાં ૮૭ શ્લોકમાં નિરૂપણ છે
૮૧૩૧	**જ્ઞાનદશા**	પોતાના સ્વરૂપના યથાર્થ બોધથી ઉત્પન્ન થયેલી દશા
૮૧૩૨	**સહજસમાધિપરિણામ**	ચારિત્ર, સહજ સ્વભાવ, સ્વાભાવિક સ્થિતિ
પૃ.૪૨૬		
૮૧૩૩	**ઈશ્વર**	ईश् । કર્મરહિતપણે માત્ર એક આત્મત્વપણે જે સ્વરૂપ છે તે ઈશ્વરપણું. જ્ઞાનાદિ ઐશ્વર્ય જેને વિષે છે તે, સર્વજ્ઞ, શુદ્ધ સ્વભાવી આત્મા
૮૧૩૪	**અનૈશ્વર્યવાન**	ઐશ્વર્ય વિનાનો
૮૧૩૫	**ઉભયરૂપ**	બન્ને રૂપે
૮૧૩૬	**ઘણા બંધથી**	ઘણા આંટા-વળ-બંધનથી
૮૧૩૭	**વળ મૂકી**	આંટો-આંબળો-મોડ મૂકીને
૮૧૩૮	**જનાવરો**	જાનવાળું પ્રાણી, પશુ, ઢોર, સાપ વગેરે તિર્યંચ
૮૧૩૯	**પથરો**	प्रस्तरक । પથ્થર, પાષાણ, પહાણ, પહાણો; પૃથ્વીકાયના જીવ
પૃ.૪૨૭		
૮૧૪૦	**પથ્થરનું દળ**	પથ્થરના ટુકડા
૮૧૪૧	**વેષધારીપણું**	જે તે પાત્રોનો સ્વાંગ સજનાર, વેશ-વસ્ત્ર પહેરાવ્યા જેવું
૮૧૪૨	**આર્યધર્મ**	આત્માને નિજસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય એવો ઉત્તમ માર્ગ
૮૧૪૩	**વેદ**	विद् । હિંદુ ધર્મગ્રંથો-ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ, અથર્વવેદ
૮૧૪૪	**વૈષ્ણવ સંપ્રદાય**	વિષ્ણુ-નારાયણ કે તેના અવતારની ભક્તિ કરતો પંથ, ભક્તિમાર્ગ
૮૧૪૫	**પ્રાચીન**	प्र+अञ्ज्+ख । જૂના, અગાઉના, પહેલાનું, પુરાતન, પુરાણું; પૂર્વ દિશાનું
૮૧૪૬	**અનાદિ**	શરૂઆત વિનાના, પહેલેથી જ છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૧૪૭ વિવાદ वि+वद् । ચર્ચા, મતભેદ, ઝઘડો, તકરાર

૮૧૪૮ ગીતા गै । गीत । મહાભારતના ભીષ્મ પર્વનાં ભગવદ્ગીતા પેટા પર્વમાં અ. ૨૩ થી ૪૦માં આવતી ૧૮ અધ્યાયની ગીતા, શ્રીકૃષ્ણે અર્જુનને ઉપદેશી તે, ૭૦૦ શ્લોક છે; બીજી અનેક ગીતા છે — અખે ગીતા, ગુરુગીતા, અષ્ટાવક્ર ગીતા

પૃ.૪૨૮

૮૧૪૯ વેદવ્યાસજી એક જ વેદના ૪ વિભાગ કરનાર મનાતા વ્યાસ ઋષિ, એ જ કૃષ્ણ, દ્વૈપાયન, વ્યાસ, પરાશર ઋષિના પુત્ર, પુરાણો-મહાભારતના કર્ત્તા

૮૧૫૦ અર્જુન ૫ પાંડવમાં વચલા ભાઇ, બાણાવળી, મોક્ષે ગયા છે

૮૧૫૧ યજ્ઞ વૈદિક વિધિથી અગ્નિના કુંડમાં હવિનો હોમ કરવો

૮૧૫૨ હિંસામિશ્રિત હિંસાના મિશ્રણવાળી

૮૧૫૩ ઉત્તમ उद्+तमस् । શ્રેષ્ઠ

૮૧૫૪ અનુત્તમ अन्+उद्+तमस् । શ્રેષ્ઠ ન હોય તે

૮૧૫૫ ખ્રિસ્તી ધર્મ ઇસુ ખ્રિસ્તની માન્યતાવાળો ધર્મ

૮૧૫૬ ભરતખંડ હિન્દુસ્તાન, ભારત દેશ, કુમારિકા ખંડ

૮૧૫૭ પરવશપણું પરતંત્રતા, પરાધીનતા

૮૧૫૮ મતભેદવશે જુદા મતને લીધે, જુદા અભિપ્રાયવશાત્, માન્યતાફેરને કારણે

૮૧૫૯ બાઇબલ ખ્રિસ્તી-યહૂદી લોકોનો ધર્મગ્રંથ, જેમાં 'જૂનો કરાર' અને 'નવો કરાર' છે, જૂના કરારમાં નિયમગ્રંથો=તોરાહ, સંતોના ગ્રંથો, લેખો તથા નવા કરારમાં ઇસુનું જીવનચરિત્ર, ઉપદેશ છે; ૬૦૦ ભાષામાં અનુવાદ થયેલા છે.

૮૧૬૦ ઇસુ ખ્રિસ્તી ધર્મના સંસ્થાપક ઇસુ ખ્રિસ્ત એટલે કે જિસસ ક્રાઇસ્ટ, ખ્રિસ્ત એટલે તારનાર, ખ્રિસ્તી એટલે શ્રદ્ધાળુ-વિશ્વાસુ; તા. ૨૫-૧૨=૨૫મી ડિસેંબરે જન્મ એટલે નાતાલ ઊજવાય છે, જેમના પરથી ઇસ્વીસન શરૂ થઇ તે ઇસુ.

પૃ.૪૨૯

૮૧૬૧ રૂપક रूप् । એક અર્થાલંકાર જેમાં ઉપમેયને ઉપમાન સાથે તદ્રૂપ કે અભિન્ન બતાવી વર્ણન કરેલું હોય છે; આકૃતિ, સૂરત, મૂર્તિ, પ્રતિકૃતિ, લક્ષણ, જાતિ

૮૧૬૨ 'જૂના કરાર' યહૂદી ધર્મનો મુખ્ય ગ્રંથ, Old Testament, હિબ્રુ ભાષામાં, કુલ ૨૪ ગ્રંથના મુખ્ય ૩ વિભાગ છે, ૧. નિયમગ્રંથોમાં-જગતની ઉત્પત્તિ, આદમ-ઇવની વાર્તા, પયગંબરો, પરંપરાઓનું વર્ણન છે. ૨. સંતોના ગ્રંથોમાં-ઇસાઇયાહ, જેરિમિયાહ, એઝેકિયેલના ઉપદેશ છે. ૩. લેખોમાં-ભજનો, કહેવતો, સોલોમનનું ગીત છે. આમ 'જૂનો કરાર' માત્ર કાયદો નથી.

૮૧૬૩ ઇસામાં ઇસુ ખ્રિસ્તની બાબતમાં

૮૧૬૪ જ્યોતિષ આદિક ચંદ્ર, સૂર્ય, નક્ષત્ર, ગ્રહ વગેરેનાં જ્ઞાન પરથી ભવિષ્ય જાણવાનું જ્ઞાન વગેરે

૮૧૬૫ ભવિષ્યવેત્તા ભવિષ્ય જાણનાર

૮૧૬૬ શ્રદ્ધાગ્રાહ્ય પ્રમાણ શ્રદ્ધા રૂપ જ્ઞાન, શ્રદ્ધા રૂપે પુરાવો, વિશ્વાસની વાત

૮૧૬૭ અસંભવિત અશક્ય

૮૧૬૮ ઐશ્વર્ય ईश् । ઇશતા, ઇશ્વરપણું, સ્વામીત્વ, આબાદી

૮૧૬૯ અનંતગુણમહત્ અનંતગણું મહાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૧૭૦	શો જન્મ	ક્યો જન્મ, કઇ ગતિમાં, કઇ યોનિમાં વગેરે
૮૧૭૧	અગાઉ	આગલા ભવમાં, આગળ, આ પહેલાં
૮૧૭૨	ચિહ્નો	चिह्न । લક્ષણો, નિશાનીઓ
૮૧૭૩	સંબોધીને	सम्+बुध् । ઉદ્દેશીને, બોલાવીને, જગાડીને
૮૧૭૪	મોક્ષ પરત્વે	મોક્ષ વિષે, મોક્ષ અંગે, મોક્ષ સંબંધમાં
૮૧૭૫	બુદ્ધદેવ	બૌદ્ધ ધર્મ સંસ્થાપક શાક્યસિંહ-ગૌતમ બુદ્ધ, ઇ.સ.પૂર્વે ૫-૬ઠ્ઠી સદી, મહાવીર સ્વામીના સમકાલીન, આજથી ૨૬૦૦ વર્ષ પૂર્વે
૮૧૭૬	પ્રમાણભૂત	प्र+मा+भू । પ્રમાણરૂપ, માન્ય કરવા યોગ્ય, વિશ્વાસપાત્ર

પૃ.૪૩૦

૮૧૭૭	છેવટ	**દે०** क्षिव्+इत्र, क्षिप्+इत्र, क्षेवित्र । અંતે, આખરે
૮૧૭૮	પ્રલય	प्र+ली । ભયાનક વિનાશ, કલ્પના અંતે થતો જગતનો નાશ
૮૧૭૯	સૃષ્ટિ	सृज् । સર્જન-ઉત્પત્તિ, જગત, વિશ્વ, દુનિયા, આ ૧ જ પૃથ્વી એમ નહીં
૮૧૮૦	પૃથ્વી	पृथु । ધરા, ધરતી, ભૂમિ; આ મૃત્યુલોકની જેના પર સ્થિતિ છે તે
૮૧૮૧	અનીતિ	अ+नी । નીતિનો અભાવ, અનાચાર, અપ્રામાણિકતા, અયોગ્ય આચરણ
૮૧૮૨	સુનીતિ	सु+नी । શ્રેષ્ઠ નીતિ, ઉચ્ચ આદર્શ, ઉત્તમ આચાર પદ્ધતિ; શ્રેષ્ઠ સહારો
૮૧૮૩	પ્રકાશન આવૃત્તિ	आ+वृत् । આચ્છાદન, વીંટળાઇ જવું
૮૧૮૪	કૃષ્ણાવતાર	कृष्+नक् । વિષ્ણુના મુખ્ય ૧૦ અવતારમાં ૮મો, મથુરામાં થયેલા શ્રીકૃષ્ણ
૮૧૮૫	રામાવતાર	रम्+अव+तॄ । રામચંદ્રજીનું જગતમાં અવતરવું, જન્મવું

પૃ.૪૩૧

૮૧૮૬	કર્ત્તાહર્ત્તા	कृ+हृ । ઉત્પન્ન કરનાર અને નાશ કરનાર, મુખ્ય વહીવટદાર
૮૧૮૭	ઠરી શકે નહીં	स्था । નિશ્ચિત-નક્કી ન થાય
૮૧૮૮	વિરોધ	वि+रुध् । વિરોધાભાસી વાત
૮૧૮૯	અવ્યક્ત ઈશ્વર	अञ्ज्+क्त । વ્યક્ત નહીં-સમજાય નહીં તેવા અપ્રત્યક્ષ, અનુત્પન્ન ઈશ્વર
૮૧૯૦	પ્રતિષ્ઠાન	प्रति+स्था । સ્થાન, અવસ્થિતિ; આધાર
૮૧૯૧	બ્રહ્મા	ब्रह्मन् । પૌરાણિક માન્યતા પ્રમાણે આ સમગ્ર સૃષ્ટિના કર્ત્તા, વિશ્વકર્મા, પ્રજાપતિ
૮૧૯૨	વિષ્ણુ	विष्+नुक् । વિશ્વના પરમેશ્વરનું સત્ત્વગુણ, જ્ઞાનગુણનું સ્વરૂપ; પરબ્રહ્મ સર્વેસર્વા ગણાતા મુખ્ય દેવ; એક સ્મૃતિકાર; તપસ્વીજન
૮૧૯૩	મહેશ્વર	महत्+ईश । મોટો ઈશ્વર, શિવ, પરમેશ્વર
૮૧૯૪	વલણ	वलन । વૃત્તિ, દૃષ્ટિ, અભિગમ
૮૧૯૫	કરડવા આવે	ડસવા, દંશ દેવા, બટકું ભરવા
૮૧૯૬	અસારભૂત	સાર વિનાના
૮૧૯૭	સર્પ	सृप् । સાપ, નાગ; જમીન પર વાંકુચૂંકૂં ઘસડાતું ચાલતું પ્રાણી, પંચેન્દ્રિય
૮૧૯૮	દેહને જતો કરવો	દેહની દરકાર ન કરવી, ઉપેક્ષા કરવી, મરવા દેવો
૮૧૯૯	નરકાદિમાં	न+अर्क । જ્યાં જીવોને અતિશય ત્રાસ છે. ૭ નરક છે — રત્નપ્રભા, શર્કરાપ્રભા, વાલુકાપ્રભા, પંકપ્રભા, ધૂમપ્રભા, તમપ્રભા અને તમતમપ્રભા
૮૨૦૦	અનાર્ય વૃત્તિ	अन्+ऋ । નિર્દયતા, દુર્જનતા, દુષ્ટતા, અસભ્ય-અસંસ્કારી-અધમવૃત્તિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૪૩૨	**પત્રાંક ૫૩૧**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૮-૧૦-૧૮૯૪**
૮૨૦૧	ઠેકાણે રહેવા દે	સ્થિર થવા દે, સ્થિર રહેવા દે, યથાયોગ્ય સ્થાને	
૮૨૦૨	ગોઠવણ	વ્યવસ્થા, યોજના, જોગવાઈ	
૮૨૦૩	અન્ય ભાવ	બીજો ભાવ, જુદાઈ, ભિન્ન ભાવ, અમે મોટા તમે નાના એવો ભાવ	
	પત્રાંક ૫૩૨	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૮-૧૦-૧૮૯૪**
૮૨૦૪	ચીંધેલું	चिह्न् । બતાવેલું, સોંપેલું, નિર્દેશ કરેલું	
૮૨૦૫	વિષમતા	वि+सम् । વિષમ હોવાપણું,અ-સમતા, પ્રતિકૂળતા, વાંધો, વસમું	
૮૨૦૬	ઉપશમાવવો	उप+शम् । શમાવી દેવો, શાંત કરવો, મુલતવવો; સહન કરી લેવો	
૮૨૦૭	સાક્ષીવત્	स+अक्षिन् । સાક્ષીની જેમ	
પૃ.૪૩૩	**પત્રાંક ૫૩૩**	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને**	**તા.૨૯-૧૦-૧૮૯૪**
૮૨૦૮	લોકના આવેશે	લોકોના-સમાજના જુસ્સો-વળગણા-જુવાળ-આગ્રહ	
૮૨૦૯	નિષ્કપટ	દાસાનુદાસભાવે	
૮૨૧૦	અવકાશ આપ્યો	ફુરસદ કાઢી, વખત ફાળવ્યો, નિરાંત કરી	
	પત્રાંક ૫૩૪	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૩૧-૧૦-૧૮૯૪**
૮૨૧૧	વૈરાગ્યચિત્ત	જેના ચિત્તમાં વૈરાગ્ય છે તેવા	
૮૨૧૨	સત્સંગ યોગ્ય	(તેથી) સત્સંગ કરવા યોગ્ય	
૮૨૧૩	શ્રી .... ના	આત્મસ્વરૂપ રાજચંદ્રના	
૮૨૧૪	આત્મસ્મૃતિપૂર્વક	આત્માને ભૂલ્યા વિના	
૮૨૧૫	થોડા થોડા દિવસને અંતરે	ધીમે ધીમે, એક જ દિવસે નહીં, થોડા દિવસના ગાળે-અંતરાલે	
૮૨૧૬	દિશામૂઢ	પંચેન્દ્રિયના વિષયમાં દિશા ભૂલેલો, ક્યાં જવું છે તેના ભાન વિનાનો	
૮૨૧૭	ઉદય પ્રકાશતી નથી	ઊગતી નથી, ઉદય થતો નથી, ઉદયમાં આવતી નથી	
૮૨૧૮	અપરમાર્થને વિષે	અ-યથાર્થને વિષે, અ-મોક્ષને વિષે, અનિશ્ચય અંગે	
૮૨૧૯	વિષમ દશા	વિપરીત, ભયાનક સ્થિતિ; વિકટ, અવ્યવસ્થિત હાલ	
૮૨૨૦	દીનત્વ	નમ્રતા	
૮૨૨૧	ગતિ	गम् । માર્ગ, ગમ	
પૃ.૪૩૪			
૮૨૨૨	સર્વસ્વ	બધું જ, ભૌતિક સંપત્તિ તથા માનસિક સંપત્તિ	
૮૨૨૩	લૂંટાયા જેવો	ઝૂંટવાઈ ગયા જેવો, છૂટે હાથે વેરી દેવા જેવો	
૮૨૨૪	સહજ ઐશ્વર્ય છતાં	સાધુપણું, કૃપાળુદેવ, આજ્ઞા, સમાગમ મળ્યા છતાં	
૮૨૨૫	કર્યે છતે	કરવા છતાં પણ	
૮૨૨૬	આચર્યા છે	આચરણ કર્યું છે, આદર્યા છે, આરાધ્યા છે	
૮૨૨૭	સદુપાય	સત્ પ્રત્યે લઈ જાય તેવો ઉપાય, સદ્ગુરુ પ્રત્યેનો શરણભાવ	
૮૨૨૮	અનુપ્રેક્ષા	ભાવો આવી ખસે નહીં તે	
૮૨૨૯	ગુણાવૃત્તિ	ગુણ પ્રકાશમાં આવવા, આત્માના ગુણો પ્રગટે	
૮૨૩૦	વૃથા	वृ+थाल् । વ્યર્થ, મિથ્યા, નિરર્થક, ફોકટ, નકામા, ખોટા, ભૂલવાળા, બે ફાયદા	
૮૨૩૧	કુળસંપ્રદાયના આગ્રહાર્થ	સ્થાનકવાસી સંપ્રદાયના આગ્રહ, ધારણા, માન્યતા માટે	
૮૨૩૨	સહેજે	વિના પ્રયાસે, અનાયાસે, સ્વાભાવિક રીતે	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૨૩૩ પરમાર્થથી ચૂકે છે (સાધુ છીએ, શાસ્ત્ર વાંચીએ છીએ પણ) સત્સંગ જેવું સત્સાધન બાકી રહે છે

✉ **પત્રાંક ૫૩૫ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા. ૩૧-૧૦-૧૮૯૪**

૮૨૩૪ અભિન્નભાવે અભેદભાવે, જુદાઈ રાખ્યા વિના

૮૨૩૫ આત્મભાવ-ઉપયોગી આત્મભાવમાં ઉપયોગવાળો

૮૨૩૬ કાંચનની દ્વારિકા સોનાની નગરી દ્વારિકા. ઉજ્જડ થયેલી કુશસ્થલીના સ્થળ ઉપર શ્રીકૃષ્ણે નવેસરથી વસાવેલી સૌરાષ્ટ્રના સમુદ્રકાંઠાની દ્વારામતી-દ્વારકા-દ્વારિકા નગરી

૮૨૩૭ છપ્પન કોટિ યાદવે સંગ્રહિત ૫૬ કરોડ યાદવે ભેગું કરેલું, સંગ્રહેલું, સંઘરો કરેલું

૮૨૩૮ સ્વામીપણું વાસુદેવપણું, અર્ધચક્રવર્તીપણું, અધિકારીપણું

૮૨૩૯ દેહ મૂક્યો દેહ છોડ્યો

૮૨૪૦ કુલનો કુળ-ગોત્ર-વંશ-પૈતૃક પરંપરાનો

૮૨૪૧ સંહાર सम्+हृ । નાશ

૮૨૪૨ દાહ दह् । આગ

૮૨૪૩ શોકવાન શોક સહિત, દુઃખી, અફસોસ સાથે

૮૨૪૪ જરાકુમાર શ્રીકૃષ્ણનો નાનો ભાઈ; શ્રીકૃષ્ણના પિતા વસુદેવ પણ માતા રથરાજીથી જન્મેલ જરા ક્ષત્રિયપુત્ર હોવા છતાં દુરાચારી થઈ પારધી બની ગયેલો

૮૨૪૫ અવગાહી છે अव+गाह् । અવગાહન કરી છે, સ્નાન કર્યું છે; ધરી છે

✉ **પત્રાંક ૫૩૬ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા. ૧-૧૧-૧૮૯૪**

૮૨૪૬ વિચારદશા સારાસારના વિવેકની દશા, સંકલ્પ-અભિપ્રાય-ઉદ્દેશની દશા (સ્થિતિ)

૮૨૪૭ સ્થિતપ્રજ્ઞદશા સ્થિર-સમત્વ બુદ્ધિવાળી દશા; મનુષ્ય મનમાં રહેલી સર્વ વાસનાઓને છોડી દે અને અંતરાત્મામાં જ સંતુષ્ટ રહી આત્મસ્થિરતા પામે તે દશા

૮૨૪૮ વ્યાઘાત રૂપ वि+आ+हन् । પ્રબળ આઘાત, ઉગ્ર પ્રહાર, વિરુધ, વિઘ્નરૂપ

૮૨૪૯ પ્રધાનપણે प्र+धा । મુખ્યપણે

પૃ.૪૩૫

૮૨૫૦ પરાભવાદિ परा+भू । પરાજય, હાર, મન-ભંગ વગેરે

✉ **પત્રાંક ૫૩૭ શ્રી અંબાલાલભાઈ આદિ મુમુક્ષુઓને તા. ૩-૧૧-૧૮૯૪**

૮૨૫૧ ......ના આત્મસ્વરૂપના

૮૨૫૨ વ્યગ્રતા वि+अग्+रुक् । મનની અસ્થિરતા, વ્યાકુળતા, વિકળતા, પરેશાની

૮૨૫૩ ત્રીજા પ્રકરણથી યોગવાસિષ્ઠના પૂર્વાર્ધનું ૩જું પ્રકરણ તે 'આત્મદશાવર્ણન'થી

૮૨૫૪ પ્રવૃત્તિક્ષેત્ર प्र+वृत्+क्षि+त्रन् । કામધંધા-વ્યવસાય-વેપારનાં સ્થળથી, પ્રવૃત્તિનું સ્થાન-ઘર

૮૨૫૫ વિક્ષેપ वि+क्षिप् । મૂંઝવણ, અસ્થિરતા, દખલ, બેચેની, વિકળતા

૮૨૫૬ અજ્ઞાનની નિવૃત્તિ અજ્ઞાનથી પાછા ફરવું-નિવર્તવું, અજ્ઞાનથી પરવારીને બેસવું

૮૨૫૭ કારાગૃહ कृ+गृह् । કેદખાનું, જેલ, બંદીગૃહ, કારાગાર

૮૨૫૮ આર્ત आ+ऋ । પીડિત, દુઃખી, અસ્વસ્થ; ગરજવાન

૮૨૫૯ ભયાકુળ भी+आ+कुल् । ભયથી આકુળ-ભરચક-ભરપૂર-ખળભળી ઉઠેલો

૮૨૬૦ મૂંઝવણ मुह् । મનની અકળામણ, ઉચાટ, ઉદ્વેગ

૮૨૬૧ નિરાધાર થયું છતું આધાર-ટેકા વિનાનું થવાથી, અનાધાર થવા છતાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૪૩૬

૮૨૬૨	ઠોકી ઠોકીને	આઘાત પમાડીને, ખૂબ ભારપૂર્વક, ઢોલ વગાડીને
૮૨૬૩	સહજ મોક્ષ	सह+जन्+मोक्ष् । સ્વાભાવિક મોક્ષ, સહેલાઈથી મોક્ષ, સાથે જ મોક્ષ
૮૨૬૪	ગુપ્ત રહેવાનું	गुप् । સંતાઇ જવાનું, છૂપાઇ જવાનું, અદૃશ્ય રહેવાનું
૮૨૬૫	વિકાર	वि+कृ। પરિવર્તન, ફેરફાર, બગાડ
૮૨૬૬	ગોપવ્યા સિવાય	गुप् । છૂપાવ્યા-સંતાડ્યા કે સંકેલ્યા સિવાય-વિના, બચાવ્યા-રાખી મૂક્યા વિના

પત્રાંક ૫૩૮ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૭-૧૧-૧૮૯૪

૮૨૬૭	છૂટા મનથી	મુક્ત-મોકળા મનથી
૮૨૬૮	તે ઇચ્છા	પર વસ્તુની ઇચ્છા
૮૨૬૯	ઇચ્છા નિરોધ્યા સિવાય	ઇચ્છા રોક્યા વિના, ઇચ્છા કાબૂમાં રાખ્યા વિના
૮૨૭૦	સંક્લેશ પરિણામ	सम्+क्लिश् । સુખ-દુઃખ ને ઉપભોગના વિકલ્પ
૮૨૭૧	રસ્તો કરવાને બદલે	ઉપાય શોધવા, અંતરાય ટાળવા, નિકાલ લાવવાની બદલે
૮૨૭૨	નિદાનબુદ્ધિ	नि+दा । નિયાણું કરવા જેવી બુદ્ધિ, કાર્ય-કારણની બુદ્ધિ, સકામ બુદ્ધિ
૮૨૭૩	સમ્યક્ત્વનો રોધ	સમકિતને અટકાવે-રોકે

પત્રાંક ૫૩૯ — શ્રી ધારશીભાઈ સંઘવીને — તા.૧૨-૧૧-૧૮૯૪

૮૨૭૪	સમસ્વભાવી	सम्+स्व+भू । સિદ્ધ સમાન, જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રરૂપ નિધાન સહિત, પોતપોતાના પારિણામિક ભાવે સ્વભાવરૂપ સુખમાં રહે તેવા
૮૨૭૫	પ્રકાશ પામ્યું છે	प्र+काश् । પ્રગટ્યું છે, પ્રત્યક્ષ થયું છે, સુસ્પષ્ટ થયું છે
૮૨૭૬	દાસાનુદાસપણે	दास् । દાસનાય દાસપણે, અત્યંત નમ્ર સેવકના ભાવે
૮૨૭૭	સર્વાંશદશા	सृ+अंश् । સંપૂર્ણ-પૂરેપૂરી દશા, પૂર્ણ અંશે, પૂર્ણપણે દશા

પૃ.૪૩૭ — પત્રાંક ૫૪૦ — કોને ? — તા.૧૨-૧૧-૧૮૯૪

૮૨૭૮	ચાલી નીકળ્યા	चल् । છોડી નીકળ્યા, ચાલી ગયા, મોક્ષમાર્ગે ચાલવા માંડ્યા
૮૨૭૯	વિવાહ	वि+वह् । વેવિશાળ-સગાઇ, લગ્ન, શાદી, પરિણય
૮૨૮૦	અપ્રવેશક	अ+प्र+विश् । પ્રવેશ પામે નહીં તેવું
૮૨૮૧	ઠર્યું હોવાથી	स्था, स्थिर । સ્થિર-શાંત હોવાથી; જામવાથી, પડવાથી
૮૨૮૨	એકઠો	एक+त्रल् । એકત્ર કરેલો, ભેગો, ભેળો
૮૨૮૩	આડત	દલાલી, ચીજવસ્તુ લઈને અથવા બારોબાર માલિક વતી કરવામાં આવતું ખરીદ-વેચાણનું કામ
૮૨૮૪	આતુરતા	आ+अत्+उरच् । ઉત્સુકતા, ઉતાવળ, અધીરાઇ
૮૨૮૫	જીજીબા	પરમકૃપાળુદેવના ૪ બહેનમાં સૌથી નાનાં જીજીબહેન
૮૨૮૬	પછડાટ	નુકસાન, જમીન પર પટકાય કે અફળાય અને વાગે તે
૮૨૮૭	રોજગાર	કામધંધા
૮૨૮૮	આણવા	आ+नी । લાવવા, લઈ આવવા

પૃ.૪૩૮

૮૨૮૯	ગભરાટ	ગભરામણ, વેદના, બાવરાપણું
૮૨૯૦	બળ પામવા જેવો	બળવાન, જોરાવર
૮૨૯૧	ટાળવા જતાં	टल् । દૂર-આઘો કરતાં, નાબૂદ કરવા જતાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૨૯૨ **મોઢે** मुख । મુખપાઠ

૮૨૯૩ **આર્તધ્યાનના રૂપ** પરપદાર્થની ઈચ્છા કરીને અશુભ ધ્યાનરૂપે

૮૨૯૪ **સંતાપ** सम्+तप् । દુઃખ

પત્રાંક ૫૪૧ કોને ? તા.૨૯-૧૦-૧૮૯૪ થી તા.૧૮-૧૦-૧૮૯૫ દરમ્યાન

૮૨૯૫ **સંયમ પરિણામ** ચારિત્ર દશા

૮૨૯૬ **વર્ધમાન થાય છે** વધતાં હોય છે, વધતાં રહે છે

૮૨૯૭ **તીક્ષ્ણ પરિણતિ** સૂક્ષ્મ પરિણતિ, પ્રચંડ પરિણતિ

૮૨૯૮ **બ્રહ્મરસ** બ્રહ્માનંદ, બ્રહ્મનો પરમ આનંદ; આત્મઅનુભવનો આનંદ

પત્રાંક ૫૪૨ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૪

૮૨૯૯ **ચોભંગી** चतुः+भङ्ग । ૪ ભાંગા-પ્રકાર-ભેદ-રીત

૮૩૦૦ **ભવાંત** भू+अन्त । ભવનો અંત, સંસારનો મોક્ષ

૮૩૦૧ **પ્રત્યેક બુદ્ધ** પોતાની મેળે-આપોઆપ બોધ પામે તે સ્વયંબુદ્ધ, તીર્થંકરો. જ્ઞાની-સદ્ગુરુના બોધથી બુઝે તે બુદ્ધબોધિત, મોટાભાગના. કોઈ ઘટના કે સામાન્ય નિમિત્તથી બોધ પામે તે પ્રત્યેક બુદ્ધ. મહાવીર સ્વામી પહેલાં એટલે કે પાર્શ્વનાથ પ્રભુની પરંપરામાં ૪ પ્રત્યેક બુદ્ધ થયા : કલિંગરાજ કરકંડુ, પાંચાલપતિ દ્વિમુખ, વિદેહરાજ નમિ, ગાંધારનરેશ નગ્ગતિ

૮૩૦૨ **અશોચ્ચા કેવલી** अश्रुत्वा । કેવલી પાસેથી ધર્મ સાંભળ્યા વિના જે કેવળજ્ઞાન પામે તે

૮૩૦૩ **અચરમ શરીર આચાર્ય** છેલ્લો ભવ-શરીર ન હોય તેવા, અમુક ભવ બાકી હોય તેવા આચાર્ય

૮૩૦૪ **ગવેષ્યા** गवेष् । તપાસ્યા, શોધ્યા

૮૩૦૫ **પ્રરૂપણા** प्र+रूप् । ઉપદેશ, સમજાવટ

૮૩૦૬ **અંધપણે** अन्ध् । અજ્ઞાનપણે, માર્ગના જાણપણા વિના, અશિક્ષિત રીતે, અસાવધપણે

૮૩૦૭ **અપરિણામી** अ+परि+नम् । પરિણામ પામ્યા વિના

૮૩૦૮ **મહા અનર્થ** મહા પાપ, ખૂબ ખોટો અર્થ, અત્યાચાર

૮૩૦૯ **'અભવ્ય કે દુર્ભવ્ય'** પોતે તરે નહીં અને બીજાને તારી પણ ન શકે તે જીવ

પત્રાંક ૫૪૩ કોને ? તા.૨૯-૧૦-૧૮૯૪ થી તા.૨૭-૧૧-૧૮૯૪ દરમ્યાન

૮૩૧૦ **તાદાત્મ્યપણું** तदात्मन्+ष्यञ् । તાદાત્મ્ય, તદાત્મકતા, એકાત્મકતા, એકરૂપતા, અભિન્નતા

૮૩૧૧ **યાવત્** यद्+वतुप् । હંમેશને માટે; સમગ્રપણે; નિશ્ચય; બધા; જેટલું; મર્યાદા, માપ

પૃ.૪૩૯ પત્રાંક ૫૪૪ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૫-૧૧-૧૮૯૪

૮૩૧૨ **સુખવૃત્તિ** સુખરૂપ, સુખે આજીવિકા ચાલે તેવું

૮૩૧૩ **કરવી ન ઘટે** કરવી ન જોઈએ

૮૩૧૪ **ઠસાવવા પ્રત્યે** મગજમાં ઊતારવા માટે-સમજાવવા

૮૩૧૫ **ગૌણભાવ** गुण्+भू । પેટાભાવ, અ-મુખ્ય ભાવ, ઊતરતો ભાવે

૮૩૧૬ **ઠપકો** ખીજાવું, ધમકાવવું, થયેલી ભૂલ માટે સલાહના કડવાં વચન કહેવાં

૮૩૧૭ **માર્ગ પર પગ મુકાય છે** માર્ગ દબાય છે, કચરાય છે, માર્ગથી વિરુદ્ધ જવાય છે

પત્રાંક ૫૪૫ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૩-૧૨-૧૮૯૪

૮૩૧૮ **જ્ઞાનવાર્તા** આત્મા સંબંધી વાત

૮૩૧૯ **ખસતો નથી** સરતો નથી, અળગો થતો નથી, સ્હેજ પણ દૂર થતો નથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉	**પત્રાંક ૫૪૬**	**શ્રી ધારશીભાઈ સંઘવીને**	**તા.૧૪-૧૨-૧૮૯૪**
૮૩૨૦	અવસ્થાંતરતા	ફેરફાર, પરિવર્તન, પર્યાયનું બદલાવું	
૮૩૨૧	એકપ્રદેશક્ષેત્રઅવગાહીપણું	એક પ્રદેશ જેટલી જગાને રોકે તે જગ્યાનું વ્યાપકપણું	
૮૩૨૨	કટકા	ટુકડા, કકડા, થોડા ખંડિત ભાગ, વિભાજન	
૮૩૨૩	મુગટ	मुकुट । માથાની પાઘડી પર સજવાનો એક શણગાર	
૮૩૨૪	તરંગ	तृ+अङ्ग्‌ । મોજું, લહેર; અધ્યાય; વસ્ત્ર	
પૃ.૪૪૦			
૮૩૨૫	મેષોન્મેષ અવસ્થા	આંખ પટપટાવવાની સ્થિતિ	
૮૩૨૬	ચલનસ્થિતિ	ગતિસ્થિતિ, કંપવું અને સ્થિર થવું	
૮૩૨૭	પલટનપણું	પલટો, પરિવર્તન, ફેરફાર	
૮૩૨૮	પૃથક્ત્વ	જુદાપણું, અલગતા, ભિન્નતા	
✉	**પત્રાંક ૫૪૭**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૧૯-૧૨-૧૮૯૪**
૮૩૨૯	અલ્પ કારણ	નાની વાત	
૮૩૩૦	વિશેષ અસમાધાન	વધુ અસ્વસ્થ	
૮૩૩૧	અપ્રતિબંધભાવ	અનાસક્ત ભાવ	
૮૩૩૨	ઠેકાણે બેસે નહીં	યથાસ્થાને-આત્મામાં રહે નહીં	
૮૩૩૩	ઉપાર્જિત પ્રારબ્ધ	પૂર્વે બાંધેલા-કમાયેલા કર્મોના ફળરૂપે થયેલું ભાગ્ય-નસીબ	
૮૩૩૪	અહોનિશ	अहन्‌+निश्‌ । અહર્નિશ, દિનરાત	
૮૩૩૫	વેઠીએ છીએ	સહીએ-ખમીએ-નિભાવીએ છીએ	
૮૩૩૬	સર્વસંગ	બધા પ્રકારના સંગ-સોબત	
૮૩૩૭	આસ્રવ	आ+स्रु । કર્મનું આવવું, પાપ, અપરાધ, કષ્ટ, દુઃખ, ૯ તત્ત્વમાં ૧ તત્ત્વ	
૮૩૩૮	નિજભાવ	આત્મભાવ	
૮૩૩૯	કેવળ અપ્રત્યક્ષ	સાવ સામે	
૮૩૪૦	આકૃતિ	आ+कृ । ઘાટ, રૂપ, સ્વરૂપ	
પૃ.૪૪૧	**પત્રાંક ૫૪૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૧-૧૨-૧૮૯૪**
૮૩૪૧	ઓછી ભૂમિકા	નીચેની ભૂમિકા	
૮૩૪૨	ઘનઘાતી	૪ કર્મ જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, મોહનીય અને અંતરાય કર્મ	
૮૩૪૩	પૂર્વાનુસાર	પૂર્વકર્મ પ્રમાણે	
૮૩૪૪	વિપર્યય ઉદય	ઊંધો ઉદય, ઊલટો ઉદય, પ્રતિકૂળ ઉદય, વિરુદ્ધ ઉદય	
૮૩૪૫	અર્ધપુદ્‌ગલ પરાવર્તન	વિશ્વનાં બધાં પુદ્‌ગલોને સ્પર્શીને ભોગવીને છોડતાં જે સમય લાગે તેનાથી અર્ધો સમય, પુદ્‌ગલપરાવર્તન કરતાં અરધો	
૮૩૪૬	અવેદ્યું	अ+विद्‌ । વેદ્યા વિના, ભોગવ્યા વિના, સહન કર્યા વગરે	
૮૩૪૭	આળસે	आ+लस्‌ । આળસ પામે, સુસ્ત થાય, ઉદાસીન થાય	
૮૩૪૮	સત્યાસત્ય	સાચા-ખોટાનો, સત્‌-અસત્‌નો	
૮૩૪૯	અંતરનું અંગ	अन्‌+अरन्‌+अङ्ग । ભીતર, હૃદય, મન; આગમના અંગની જેમ; અંતરાલ ભાગ	
૮૩૫૦	દ્રવ્યાદિ	द्रु । ધન, પૈસો, લક્ષ્મી વગેરે	
૮૩૫૧	મલિન વાસના	અસ્વચ્છ-અપવિત્ર કામના-ઈચ્છા, મેલા સંસ્કાર	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૩૫૨	જરૂર કરી કરો	જરૂર કરો, જરૂર કરી રહો	
૮૩૫૩	સ્મૃતિ	स्मृ । યાદ, સ્મરણ; ધર્મસૂત્ર, સંહિતા ૧૮; અભિલાષા	
૮૩૫૪	બની	રહી, બન્યું	
૮૩૫૫	વિસર્જન કરશો	वि+सृज् । છોડી દેશો, સંકેલી લેશો, સમાપ્ત કરશો	
૮૩૫૬	આંતરવૃત્તિ	માનસિક વલણ, અંતરંગ ઇચ્છા, ભીતરી મન	
૮૩૫૭	ઉલ્લાસ	उद्+लस् । પ્રસન્નતા, આનંદ	
૮૩૫૮	ગભરાય છે	गर्भ् । અકળાય છે	
૮૩૫૯	વિશેષ ફેર	વધારે જુદી, અસાધારણ-ખાસ ભિન્ન, ખાસ ફરક	
૮૩૬૦	તરત તરતના	તુરતાતુરતના, એકદમના	
૮૩૬૧	તે ગભરાટની લગભગના ગભરાટનું	તે પરમાર્થ નાશની દહેશત	
પૃ.૪૪૨	**પત્રાંક ૫૪૯**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**ડીસે.૧૮૯૪ હશે**
૮૩૬૨	રાજકાજ	સરકારી કામકાજમાં, રાજા-રાજ્યનાં કામમાં	
૮૩૬૩	તુચ્છ	મામૂલી, નિંદાપાત્ર, ક્ષુદ્ર	
	પત્રાંક ૫૫૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૩-૧૨-૧૮૯૪**
૮૩૬૪	આશય	ઇરાદા, ઉદ્દેશ, ભાવાર્થ, હેતુ, કારણ	
૮૩૬૫	પરમહિતસ્વી	પરમ હિતકારી	
૮૩૬૬	સહજસહજ	સ્વાભાવિક, વાતવાતમાં, સ્હેજ સ્હેજ, સાથે સાથે	
૮૩૬૭	કષ્ટક્લેશ	દુઃખ, સંતાપ	
૮૩૬૮	માવીતર	માતાપિતા, માવિત્ર	
૮૩૬૯	યાચના	याच् । માગણી	
૮૩૭૦	નિષ્કામ ભક્તિ	ઇચ્છા-અપેક્ષા-સ્પૃહા-માગણી વિનાની નિઃસ્વાર્થ ભક્તિ	
૮૩૭૧	સૂચના	सूच् । જાણ, નિર્દેશ, સંકેત, વર્ણન	
૮૩૭૨	સર્વાંગ યોગ્ય	સંપૂર્ણ રીતે-બધી રીતે-બધી બાજુથી યોગ્ય	
પૃ.૪૪૩			
૮૩૭૩	લોકોત્તર મિથ્યાત્વ	વિષય-કષાયની પૂર્તિ માટે વીતરાગ દેવ-લોકોત્તર દેવ, નિર્ગ્રંથ ગુરુની સેવા, તપ કરે તે. ગોશાળક જેવાને દેવ, નિહ્નવને ગુરુ અને શુભબંધની ક્રિયાને લોકોત્તર ધર્મ માનવો તે	
૮૩૭૪	સપ્રમાણ	આધારસહિત, પુરાવાવાળું, સાબિતી સાથે; માપસર	
૮૩૭૫	નિભાવવો	नि+भू । ટકાવવો, સાચવવો	
૮૩૭૬	દુષ્ટ	दुष् । દૂષિત કરે તેવાં	
૮૩૭૭	દ્વારાદિ	દ્વાર આદિ, મારફત-વાટે-દ્વાર વગેરે	
૮૩૭૮	માર્ગણા	मार्ग् । યાચના; ખોજ; અનુસંધાન; ભિક્ષુક; બાણ; ૫ ની સંખ્યા	
૮૩૭૯	અનુકરણ	अनु+कृ । નકલ, જોઈને-શીખીને તે પ્રમાણે કરવું	
૮૩૮૦	પ્રાણ જવા જેવી	દેહ છૂટવા જેવી, પ્રાણ વછૂટવા-જતા રહેવા જેવી, મરી ગયા જેવી	
૮૩૮૧	ગુણનિષ્પન્નતાર્થે	गुण्+निस्+पद् । ગુણ પ્રાપ્તિ માટે, ગુણ પ્રગટે તે માટે	
૮૩૮૨	અંગના વિચાર	હિતમાં, અંતરંગ વિચારનો, મળતા-જેવા જ વિચારવાળો	
૮૩૮૩	અસંગતા થવા	દીક્ષા લેવા, મુનિપણું-સાધુ થવા	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૩૮૪ સત્સંગના જોગનો લાભ નિરાંતે મળે (કૃપાળુદેવનો સત્સંગ)

પૃ.૪૪૪ પત્રાંક ૫૫૧ શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૪ થી ૨૭-૧૨-૧૮૯૪ દરમ્યાન

૮૩૮૫ અનુભવજ્ઞાન સાક્ષાત્ અનુભવ, અનુભવથી થયેલું જ્ઞાન, અનુભવસિદ્ધ જ્ઞાન

૮૩૮૬ આત્મપરિણામની સ્વસ્થતા આત્માનાં પરિણામ ચંચળ ન થાય, સ્થિર રહે તે

૮૩૮૭ અસમાધિ ઉપયોગ કર્મમાં જતાં આત્મપરિણામની થતી ચંચળતા

૮૩૮૮ અસ્વસ્થ કાર્ય અશાંત, અસ્થિર, સ્વસ્થ ન રહેવાય તેવાં કાર્ય

૮૩૮૯ પર પદાર્થ બીજા-દૂરના, આત્મા સિવાયના, આત્મહિત સિવાયના પદાર્થ

૮૩૯૦ વિક્ષેપભાવ વેપારને લીધે થતો ભાવ, નડતર-મૂંઝવણ-વિલંબનો ભાવ

૮૩૯૧ કલ્યાણ સન્મુખ કલ્યાણ સમક્ષ-સામે, (સંમુખ, સમ્મુખ સાચો શબ્દ છે) કલ્યાણની દિશામાં

૮૩૯૨ સારપરિણતિ સારભૂતતા; સરલ-સત્ત્વ-કસવાળું પરિણામ-ફળ કે વિકાસ, ઈચ્છા

૮૩૯૩ આશ્રયવાન आ+श्रि+वत् । આશરા-આધાર-શરણવાળા, આશ્રિત

૮૩૯૪ નિદિધ્યાસવો नि+ध्यै+सन् । નિત્ય ચિંતન કરવો, વારંવાર ભાવના કરવી

૮૩૯૫ શ્રુતિ श्रु । વેદ-વેદસંહિતા; સાંભળવાની ક્રિયા; સપ્તકના ૨૨ ભાગમાંથી ૧;
શ્રવણ નક્ષત્ર; બૃહદારણ્યક ઉપનિષદમાં યાજ્ઞવલ્કયના મુખે કહેવાયેલું જ્ઞાન

૮૩૯૬ તરી तृ । સંસારસાગરથી તરી જઈને, તરીને

✉ **પત્રાંક ૫૫૨ શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૪ થી ૨૭-૧૨-૧૮૯૪ દરમ્યાન**

૮૩૯૭ ઉપકારશીલ બીજાનું કલ્યાણ કરવાની ઇચ્છાવાળો

૮૩૯૮ પ્રતીતિ સ્વરૂપ प्रति+इ । ખાતરી, શ્રદ્ધા, જ્ઞાન

૮૩૯૯ સુલભબોધિપણું સમ્યક્દર્શન પામવાની સુલભતા, સુગમતા

૮૪૦૦ તત્કાળ तत्+कल् । તરત જ, તે વખતે જ

૮૪૦૧ એવા પ્રકારાદિથી એવી રીતે

૮૪૦૨ સકામવૃત્તિ ફળની ઈચ્છા હોય તેવી વૃત્તિ, પરમાર્થની ગરજ પણ ન રહે તેવી વૃત્તિ

૮૪૦૩ અપ્રાપ્તિ ન મળવામાં, નહીં મળવામાં, ન પામવામાં

પૃ.૪૪૫ પત્રાંક ૫૫૩ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૮-૧૨-૧૮૯૪

૮૪૦૪ તજવીજ વ્યવસ્થા, ગોઠવણ, તપાસ

૮૪૦૫ સાયણ ગુજરાતમાં સુરતથી ૨૪ કિ.મી., સાયણ-કીમ-કોસંબા-અંકલેશ્વર

૮૪૦૬ કઠોર સુરતથી ૨૦ કિ.મી., સાયણથી ૪ કિ.મી. (ચાલીને જવાય તેટલું)

૮૪૦૭ સાધ્ય થાય साध् । સાધી શકાય

૮૪૦૮ અપરિપકવ કાળ કાળ પાક્યો નથી, સમય થયો-પાક્યો નથી

૮૪૦૯ આ.સ્વ. આત્મસ્વરૂપે, આત્મસ્વરૂપના, આત્મસ્વરૂપસ્થ

✉ **પત્રાંક ૫૫૪ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૬-૧-૧૮૯૫**

૮૪૧૦ કાળ જશે ને કહેણી રહેશે સમય જતાં સાંભળવાનું થશે, કહેવાપણું રહેશે

પૃ.૪૪૬

૮૪૧૧ દ્રવ્યવ્યયાર્થે પૈસા વેડફાય માટે, ખર્ચ વધુ થાય માટે

૮૪૧૨ સચવાઈ કરી અપાય સાચવીને કરાય, સાચવીને કરી શકાય

✉ **પત્રાંક ૫૫૫ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૬-૧-૧૮૯૫**

૮૪૧૩ અત્યાગરૂપ ત્યાગ નહીં કરવાની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૪૧૪ ત્યાગબુદ્ધિ ત્યાગી દેવાની, છોડી દેવાની બુદ્ધિ-વૃત્તિ
૮૪૧૫ ત્યાગતાં ત્યાગતાં છોડતાં છોડતાં

પત્રાંક ૫૫૬ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૩-૧-૧૮૯૫

૮૪૧૬ બ્રહ્મરસ આત્મ-અનુભવ
૮૪૧૭ નડિયાદવાસી બ્ર.ગોપાલદાસજી મહારાજ, વેદાંત ભવન-નડિયાદના અધિષ્ઠાતા, જન્મ વિ.સં.૧૯૨૪ શરદપૂનમ, સમાધિ વિ.સં.૧૯૯૪ મહા વદ ૭

પત્રાંક ૫૫૭ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૯-૧-૧૮૯૫

૮૪૧૮ મિથ્યા જગત અસત્ય, અવાસ્તવિક જગત, आ+नी ।
૮૪૧૯ વેદાંત विद्+अन्त । વેદના અંતિમ ભાગ ઉપનિષદો, આરણ્યકમાં ચર્ચાયેલું તત્ત્વજ્ઞાન

પત્રાંક ૫૫૮ શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને તા.૨૦-૧-૧૮૯૫

૮૪૨૦ ન ચાલતાં અનિવાર્ય, નિવારી ન શકાય-ચાલે નહીં તેવું
૮૪૨૧ આંતરકારણ अन्तर्+कृ । આંતરિક સ્વભાવ, ભીતરનું કારણ, ગુપ્ત કારણ
૮૪૨૨ વળતાં પાછા ફરતાં, પાછા આપતાં

પૃ.૪૪૭

૮૪૨૩ વઢવાણ સ્ટેશને સુરેન્દ્રનગરથી ૫ કિ.મી., પ્રાચીન સમયનું વર્ધમાનનગર-પુર તીર્થ
૮૪૨૪ નિષ્કારણ વગર કારણે, વિના કારણ
૮૪૨૫ ચિંતના चिन्त् । વિચારણા
૮૪૨૬ નિજ नि+जन् । પોતાના-સ્વકીય-અધિકતર-નિશ્ચયપૂર્વક
૮૪૨૭ અભ્યાસ अभि+अस् । પદ્ધતિ, ટેક, અવલંબન, મહાવરો
૮૪૨૮ અયથાર્થ યથાર્થ નહીં તે, મિથ્યા, ખોટું

પત્રાંક ૫૫૯ શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને તા.૨૬-૧-૧૮૯૫

૮૪૨૯ વીરમગામ સૌરાષ્ટ્ર-ગુજરાતને જોડતું ગામ, ટ્રેન બદલાવવી પડતી કે લાંબો વખત થોભવું પડતું, રેલ્વે જંકશન, અમદાવાદ ૬૨ કિ.મી.
૮૪૩૦ આત્મસ્વરૂપે પ્રણામ 'સર્વ જીવ છે સિદ્ધ સમ' ગણીને પ્રણામ, આત્મસ્વરૂપ થઈને પ્રણામ

પત્રાંક ૫૬૦ શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૨૮-૧૨-૧૮૯૪ થી તા.૨૬-૧-૧૮૯૫ દરમ્યાન

૮૪૩૧ એકાગ્રપણા વિના એકાગ્રતા વિના, એક વિષયમાં ચિત્તવૃત્તિ રાખ્યા વિના, સ્થિરતા વિના

પૃ.૪૪૮

૮૪૩૨ સંસારપરિક્ષીણ सम्+सृ+परि+क्षि । સંસાર નાશ, સંસાર સાવ ઓછો-બળહીન-ઘટી જવા
૮૪૩૩ પરંપરા કર્મબંધ અનુક્રમે, અવિચ્છિન્ન, એક પછી એક થતો કર્મનો બંધ
૮૪૩૪ જ્ઞાનીની રીત જ્ઞાનીની ચાલ, રીતભાત, પદ્ધતિ
૮૪૩૫ સકલ ગૃહવાસ સંપૂર્ણ ઘરવાસ

પત્રાંક ૫૬૧ શ્રી કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈને તા.૨૭-૧-૧૮૯૫

૮૪૩૬ કંપતા ચિત્તે कम्प्+चित् । ધ્રૂજતા મને

પત્રાંક ૫૬૨ કોને ? તા.૨૮-૧-૧૮૯૫

૮૪૩૭ ભિન્નપણું भिद् । ભેદ, જુદું, અલગ

પૃ.૪૪૯ પત્રાંક ૫૬૩ શ્રી કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈને તા.૩-૨-૧૮૯૫

૮૪૩૮ અશુચિ સ્વરૂપ અપવિત્ર સ્વરૂપ, મલિન રૂપ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૫૬૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૩-૨-૧૮૯૫**
૮૪૩૯	ઉપરામતા	उप+रम् । વિરામ, નિવૃત્તિ, સંન્યાસ
૮૪૪૦	કલ્પના	વિચાર, તર્ક, નવું ચિંતવી ઉપજાવી કાઢવાની ક્રિયા
	પત્રાંક ૫૬૫	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા. ૮-૩-૧૮૯૫**
૮૪૪૧	બાહ્ય પરિચય	बहिस्+परि+चि । બહારની-બહિરંગ ઓળખાણ-પિછાણ
	પત્રાંક ૫૬૬	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૯-૩-૧૮૯૫**
૮૪૪૨	નિશ્ચિત બુદ્ધિ	निर्+चि । પાકો નિર્ધાર, નિશ્ચય કરેલ-ઠરેલ બુદ્ધિ
૮૪૪૩	મૃગજળ	ઝાંઝવાનાં પાણી, સંપૂર્ણ અશક્ય
૮૪૪૪	પ્રેમબંધન	प्री+बन्ध् । રાગ રૂપી બંધન
૮૪૪૫	દ્વેષબંધન	द्विष्+बन्ध् । દ્વેષ રૂપી બંધન
૮૪૪૬	લેશમાત્ર	लिश्+मा+त्रन् । સ્હેજ પણ, અંશ માત્ર, લગારેક; સૂક્ષ્મ પણ
૮૪૪૭	સમયકાળ	સમય જેટલો કાળ; અવસર-સંયોગ પૂરતો કાળ
૮૪૪૮	નિર્બળપણું	निर्+बल् । નબળાઈ, બળવિહીનતા, બળ વગરનું
૮૪૪૯	અપ્રેમ દશા	ઉદાસ દશા, પ્રેમ
પૃ. ૪૫૦	**પત્રાંક ૫૬૭**	**કોને ?** **તા. ૧૧-૩-૧૮૯૫**
૮૪૫૦	મ્લાનતા	म्लै । ફીકાપણું, કરમાયેલું, થાકેલું, ચીમળાયેલું, દીનતા, નિર્બળતા
૮૪૫૧	કંપ	कम्प् । ધ્રૂજન, ધ્રૂજારી
૮૪૫૨	સ્વેદ	स्विद् । પસીનો, પ્રસ્વેદ
૮૪૫૩	મૂર્ચ્છા	मुह् । મૂર્ચ્છા, બેશુદ્ધિ
૮૪૫૪	બાહ્ય વિભ્રમ	બાહ્ય રીતે મગજની અસ્થિરતા-ભ્રમ-ગાંડપણ-ઉન્માદ-ચિત્તભ્રમ
૮૪૫૫	દૃષ્ટ	दृश् । દેખાય, જોવામાં આવે
૮૪૫૬	અંતર્પરિણામે	અંતરના પરિણામે, આત્મપરિણામે, જુદાં પરિણામે
૮૪૫૭	ઉન્મત્ત	उद्+मद् । ઉન્માદયુક્ત, ઘેલછા-ગાંડપણવાળું
	પત્રાંક ૫૬૮	**કોને ?** **તા. ૨૫-૨-૧૮૯૫ થી તા. ૨૬-૩-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૪૫૮	વિચારબળ	વિચારનું બળ, શક્તિ
૮૪૫૯	કિંચિત્ માત્ર	કંઈ પણ, સ્હેજ પણ, જરા પણ
૮૪૬૦	સમાધિ	सम्+आ+धा । આત્મપરિણામની સ્વસ્થતા
૮૪૬૧	અસમાધિ	આત્મપરિણામની અસ્વસ્થતા
૮૪૬૨	ધર્મ	धृ । આત્મપરિણામની સહજ સ્વરૂપે થતી પરિણતિ
૮૪૬૩	કર્મ	कृ । આત્મપરિણામની કંઈ પણ ચપળ સ્વરૂપે થતી પરિણતિ; જેથી આત્માને આવરણ થાય કે તેવી ક્રિયા
૮૪૬૪	યથાર્થ વક્તાપણું	વસ્તુને જેમ છે તેમ કહી શકવું
૮૪૬૫	અંતર્વ્યાપાર	શુભાશુભ પરિણામધારા, અંતરપરિણામની ધારા
૮૪૬૬	રૌદ્ર	रुद्र+अण् । ભયંકર, ઉગ્ર, ક્રોધ; યમ; કાર્તિકેય; હેમંત ઋતુ, આર્દ્રા નક્ષત્ર
૮૪૬૭	વાસના	वास् । અજ્ઞાત અસર-સંસ્કાર
પૃ. ૪૫૧		
૮૪૬૮	અવિનાશી દેહ	अ+वि+नश्+दिह् । નાશ ન પામે તેવા દેહ-શરીર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૪૬૯ દીઠું દૃશ્ । જોયું

૮૪૭૦ મૃત્યુ मृ । મરણ, મોત, દેહાંત, અવસાન, નિધન

૮૪૭૧ અનિત્યભાવી વિનાશી, ક્ષણભંગુર અવસ્થાવાળો અસ્થાયી, અશાશ્વત

૮૪૭૨ પ્રયોગે प्र+युज् । યોજના-અનુષ્ઠાન-ઉપાય-અખતરા વડે

૮૪૭૩ પર્યાય परि+इ । પરિણમન રૂપ ક્રિયા

૮૪૭૪ અચેતન अ+चेतस् । ચેતન વિનાના, જડ

૮૪૭૫ સંખ્યાત सम्+ख्या । આંકડામાં-ગણતરીમાં-સમજમાં મૂકી શકાય તેટલા, જિનાગમમાં એકી સાથે ૨૯-ઓગણત્રીસ આંકડાની રકમ સુધી સંખ્યાત છે. સંખ્યાતના ૩ ભેદ : જઘન્ય, મધ્યમ, ઉત્કૃષ્ટ

૮૪૭૬ અસંખ્યાત अ+सम्+ख्या । સંખ્યામાં ન આવે એટલું, ૯ ભેદ : જઘન્ય, મધ્યમ, ઉત્કૃષ્ટના પ્રત્યેક-યુક્તા-અસંખ્ય-અસંખ્યાત એમ ૩ x ૩

૮૪૭૭ અનંત अन्+अन्त । અંત વિનાનું, ૯ ભેદ : જઘન્ય, મધ્યમ, ઉત્કૃષ્ટના પ્રત્યેક-યુક્તા-અસંખ્ય-અસંખ્યાત એમ ૩ x ૩

પત્રાંક ૫૬૯ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૪-૩-૧૮૯૫

૮૪૭૮ શ્રી સત્પુરુષોને નમસ્કાર પત્રમાં મહાપુરુષની-પોતાની દશાની વાત હોવાથી તેને નમન

૮૪૭૯ અસત્સંગ સત્સંગ નહીં તે, ક્રોધ-માન-માયા-લોભ-કષાયો કરે તે, કુગુરુ

૮૪૮૦ નિજસ્વભાવસ્વરૂપ આત્માના સ્વગુણપર્યાય તે સ્વભાવ, સ્વદ્રવ્યપર્યાય તે સ્વરૂપ

૮૪૮૧ મોહનિદ્રા મોહ રૂપી નિદ્રા

૮૪૮૨ અમુનિ મુનિ નથી, અજ્ઞાની, આત્મજ્ઞાન નથી તેવા

૮૪૮૩ સર્વથા બધી રીતે, બધા પ્રકારે, તદ્દન, બિલકુલ

૮૪૮૪ જેટલું જે વખતે, જ્યારે

૮૪૮૫ તથારૂપ જોગ યથાર્થ યોગ, પોતાની યોગ્યતા અને સત્પુરુષનો યોગ

૮૪૮૬ અંતર્ભેદ જાગૃતિ અંતર ભેદાય તેવી જાગ્રતિ, ગ્રંથિભેદ થઈ જાય તેવી જાગ્રતિ

૮૪૮૭ તાદાત્મ્યવૃત્તિ તદાત્મકતા, તદાકારતા, તે મય આત્મવલણ થઈ જાય તે

૮૪૮૮ આત્મજોગ આત્મત્વની પ્રાપ્તિનો યોગ, સદ્‌ગુરુનો જોગ

૮૪૮૯ મૂલ્ય मूल्+यत् । કિંમત, દામ; મહત્તા

૮૪૯૦ અત્યંત નિશ્ચય અધિક; બળવાન; આજીવન; અપાર, બેશુમાર, ખૂબ, અનહદ

૮૪૯૧ વિચારની નિર્મળતા ખોટું તે ખોટું, સારું તે સારું, સંસાર અસારરૂપ-મોક્ષ સુખરૂપ લાગે

૮૪૯૨ અન્ય પરિચય વિભાવ

૮૪૯૩ ઘેરાવો ફરતી કિનારીને આવરી લેતો વિસ્તાર, પરિધિ, ઘેરો, દિવાલ

૮૪૯૪ હીનસત્ત્વ हा । सत् । સત્ત્વહીન, સાત્ત્વિકતા વિનાનો, સાર-બળહીન, નબળો, નિર્બળ

પૃ.૪૫૨

૮૪૯૫ આર્ત્તિ आ+ऋ । દુઃખ, પીડા, ક્લેશ

૮૪૯૬ જનકાદિ વૈદિક યુગના મિથિલાનરેશનો વંશ 'જનકવિદેહી'થી વિખ્યાત. બધા રાજા ક્ષત્રિય છતાં જ્ઞાની, વિદેહી, દેહ છતાં દેહભાવથી પર, રાજર્ષિ

૮૪૯૭ વસતા હતા રહેતા હતા, વસવાટ હતો, નિવાસ હતો

૮૪૯૮ આલંબન आ+लम्ब् । આધાર, ઓઠા, આશ્રય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૪૯૯	જન્મત્યાગી	જન્મથી જ ત્યાગી
૮૫૦૦	વ્યતીત	वि+अति+इ । પસાર
૮૫૦૧	અશ્રેય	अ+श्रि । અકલ્યાણ, અકલ્યાણકર, કલ્યાણનો અભાવ
૮૫૦૨	આશાતના	અનાદર, અવિનય; જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રની, સદ્‌ગુરુની શાતના-ખંડના
૮૫૦૩	તાદાત્મ્ય અધ્યાસ	તદાત્મકતા ન હોવા છતાં એવો થતો આભાસ, અસત્યમાં સત્યની ભ્રાંતિ
૮૫૦૪	ત્યાગ	પરમાં ન લેપાવું તે
૮૫૦૫	પતે	पत् । નિકાલ આવે, પૂરું થાય, ચૂકતે થાય, પતન થાય, નીચે પડે, ઓછું થાય
૮૫૦૬	અરસપરસ	પરસ્પર, અન્યોન્ય, સામસામાં
૮૫૦૭	રસના વ્યાપકપણા વિષે	કર્મના વિપાક-પરિપાક-અનુભાગ-રસ-ફળના ફેલાવા સંબંધી, કર્મબંધ વખતે ક્યું કર્મ તીવ્ર, મધ્યમ કે જઘન્ય ઈત્યાદિ કેવું ફળ આપશે એનો કર્માણુઓમાં રહેલ રસના આધારે નિર્ણય તે રસબંધ
	પત્રાંક ૫૭૦	**શ્રી ગાંધીજીને : મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીને** **તા.૧૬-૩-૧૮૯૫**
૮૫૦૮	મોહનલાલ	મહાત્મા ગાંધી, મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી, ઈ.સ.૧૮૬૯-૧૯૪૮,રાષ્ટ્રપિતા, ભારતને આઝાદી અપાવનાર, પોરબંદરમાં તા.૨-૧૦-૧૮૬૯ ના જન્મ અને દિલ્હીની સભામાં ગોળીબારથી તા.૩૦-૧-૧૯૪૮ ના મૃત્યુ
૮૫૦૯	અવિચારે	વિચાર વિના
પૃ.૪૫૩		
૮૫૧૦	વિવેકજ્ઞાન	वि+विच्+ज्ञा । આત્માને ઓળખવાનું જ્ઞાન, સમ્યગ્જ્ઞાન વગેરેમાં કર્મનું મિશ્રણ થઈ ગયું છે તે વૈરાગ્ય વડે ટાળવું
૮૫૧૧	સમ્યક્‌દર્શન	સમકિત
૮૫૧૨	નિરૂપણ	नि+रूप् । અવલોકન, વિવેચન
૮૫૧૩	મોહગ્રંથિ	મોહની ગાંઠ, મિથ્યાત્વની ગાંઠ
૮૫૧૪	શ્રમ	श्रम् । ઉદ્યમ, મહેનત, પ્રયાસ, પ્રયત્ન, તકલીફ
૮૫૧૫	આવિર્ભાવ	आविस्+भू । પ્રકટીકરણ, પ્રાગટ્ય, પ્રાદુર્ભાવ, જન્મ, અવતાર
૮૫૧૬	પ્રથમથી	प्र+थिल्ल् । શરૂઆતમાં
૮૫૧૭	આડી કલ્પના	સીધી નહીં, ઊભી નહીં પણ ઊંધી-વાંકી કલ્પના, ખોટી, વિરુદ્ધની કલ્પના
૮૫૧૮	સ્વભાવે	સ્વાભાવિક, સત્પુરુષોના-પોતાના સ્વભાવ મુજબ
	પત્રાંક ૫૭૧	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૬-૩-૧૮૯૫**
૮૫૧૯	૧૦૮ જીવ મુક્ત	આખા અઢી દ્વીપમાં – ૫ ભરત, ૫ ઐરાવત, ૫ મહાવિદેહ ક્ષેત્રના મળીને વધુમાં વધુ ૧૦૮ જીવ ૧ સમયમાં મોક્ષે જાય
૮૫૨૦	પરિમાણે	परि+मा । માપે, માત્રાએ, પ્ર-માણે
૮૫૨૧	ઉચ્છેદ થઈ જવો	उद्+छिद् । નાશ, જડમૂળથી ઉખડી જવો
૮૫૨૨	વિપર્યય	वि+परि+इ । વિપરીત, ઊંધું, વિરુદ્ધ
૮૫૨૩	ચર્ચા	चर्च् । મૌખિક વિચાર-વિનિમય, વિચારોની આપ-લે
૮૫૨૪	વ્યવસ્થા	वि+अव+स्था । ગોઠવણ, જોગવાઈ, કારભાર
૮૫૨૫	અસંગદશા	અનાસક્ત દશા, સંગ વિનાની દશા, વીતરાગતા
૮૫૨૬	ચંચળ	ચપળ, ચલિત, ડગમગ, પ્રવૃત્તિશીલ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૫૨૭	અસંપૂર્ણ	અપૂર્ણ	
૮૫૨૮	અસંપૂર્ણ-અસમાધિપણું	ચારિત્રમોહને લીધે રહેતી અસ્વસ્થતા, અસમાધિ	
પૃ.૪૫૪	**પત્રાંક ૫૭૨**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૧૭-૩-૧૮૯૫**
૮૫૨૯	તીવ્ર જ્ઞાનદશા	કેવળજ્ઞાન	
૮૫૩૦	અસાર	સાર-સત્ત્વ વિનાની, નિરર્થક, તુચ્છ	
૮૫૩૧	જ્ઞાની પુરુષના ચરણ	જ્ઞાનીના આત્માની ચેષ્ટા, જ્ઞાનીનું કહેલું વચન	
૮૫૩૨	જ્ઞાની પુરુષનો આશ્રય	જ્ઞાનીના ચરણમાં મનને સ્થાપવું, મન પણ જ્ઞાનીને સોંપવું અને જ્ઞાની પુરુષનું શું કહેવું છે તે લક્ષમાં રાખવું	
૮૫૩૩	સુલભ	सु+लभ् । સહેલાઈથી — સુલભતાથી મળે	
૮૫૩૪	સ્વરૂપાંતર	રૂપ બદલીને, બીજું સ્વરૂપ	
૮૫૩૫	ભ્રાંત દશા	भ्रम्+दृश् । ભ્રમયુક્ત દશા, વહેમમાં રહેવું, ભળી જવું	
૮૫૩૬	વિરોધી સાધન	વિરુદ્ધનાં, પ્રતિકાર-સામનો કરવા યોગ્ય સાધન, ૫ ઇન્દ્રિયના વિષયો	
૮૫૩૭	પ્રસંગની નિવૃત્તિ	છોડી દેવાં	
૮૫૩૮	ક્રમે ક્રમે	એક પછી એક, ધીમે ધીમે	
૮૫૩૯	દેશે દેશે	અંશે અંશે, થોડો થોડો	
૮૫૪૦	પરિગ્રહ	આરંભ કરીને વસ્તુ મેળવવી તે	
૮૫૪૧	ભોગોપભોગ	भुज्+उप+भुज् । એક જ વખત વાપરીએ તે આહાર-ભોજન તે ભોગ અને અનેક વખત વાપરીએ તે વસ્ત્ર, ફર્નિચર, ઘરેણાં વગેરે ઉપભોગ	
૮૫૪૨	દિનદિન પ્રત્યે	દરરોજ, રોજ-બ-રોજ	
	પત્રાંક ૫૭૩	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૨૨-૩-૧૮૯૫**
૮૫૪૩	અશરણ	શરણ વિનાનો, આધાર વિનાનો, અનાથ, કોઈ બચાવે નહીં એવો	
૮૫૪૪	આસ્થા	आ+स्था । શ્રદ્ધા, પૂજ્ય બુદ્ધિ, વિશ્વાસ, ઉપાસ્ય બુદ્ધિ	
૮૫૪૫	પરાધીન	पर+अधि+इन् । પરતંત્ર, પરને અધીન, પરવશ, પરને આશ્રયે	
પૃ.૪૫૫	**પત્રાંક ૫૭૪**	**કોને ?**	**તા.૨૫-૨-૧૮૯૫ થી તા.૨૬-૩-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૫૪૬	બનતાં સુધી	શક્ય હોય ત્યાં સુધી, ઘણું કરીને, બને ત્યાં સુધી	
૮૫૪૭	ઓછી કરતા જવું	ઘટાડતા જવું	
	પત્રાંક ૫૭૫	**કોને ?**	**તા.૨૫-૨-૧૮૯૫ થી તા.૨૬-૩-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૫૪૮	નિદિધ્યાસન	એકતાન, અન્ય વૃત્તિઓના અંતરાય વિના તેલની ધારાની જેમ	
૮૫૪૯	યથાસ્થિત	यथा+स्था । આત્માનો નિરંતર વિચાર-ધ્યાન	
૮૫૫૦	પતિત થવાનો	पत् । પડવાનો, ભ્રષ્ટ થવાનો	
૮૫૫૧	જગદ્વ્યવહાર	જગતનો વ્યવહાર	
૮૫૫૨	ચૂકવી દે	ભૂલાવી દે, ભૂલ કરાવી દે	
૮૫૫૩	અત્યંત અપરોક્ષ સત્ય	અધિક-બળવાન-આજીવન-બેહદ આંખ સામે સાચું, અત્યંત પ્રત્યક્ષ-સંપૂર્ણ પ્રત્યક્ષ સત્ય	
	પત્રાંક ૫૭૬	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧-૪-૧૮૯૫**
૮૫૫૪	અપ્રવૃત્તિ	ચાલુ ન રહેવું, હિલચાલ-કામકાજ ન હોવું	
૮૫૫૫	કલ્પિત	કલ્પેલું-ધારેલું, કૃત્રિમ-બનાવટી	
૮૫૫૬	વિક્ષેપ	અંતરાય	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૫૫૭	નિરોધ	नि+रुध् । અવરોધ, અટકાયત
૮૫૫૮	શ્રેયભૂત	श्रेयस्+भू । વધુ સારી, યોગ્ય, મંગળમય
૮૫૫૯	સ્ફૂર્તિ	स्फुर् । સ્ફુરણ, તાજું, પ્રાગટ્ય, ખીલવું, ધડકન, સ્મરણ થવું
૮૫૬૦	નિદાન	नि+दा । કારણ, મૂળ કારણ; નિયાણું
૮૫૬૧	પ્રમાણ	प्र+मा । ઉદાહરણ, સાબિતી, આધાર
	પત્રાંક ૫૭૭	**મુનિશ્રી લલ્લુજી** **તા.૭-૪-૧૮૯૫**
૮૫૬૨	વિશેષ વિચાર	વિશેષ વિવેક-નિશ્ચય
પૃ.૪૫૬		
૮૫૬૩	પૃથક્કરણ	पृथक्+कृ । વિશ્લેષણ, અલગ અલગ કરવાની ક્રિયા-કામ
	પત્રાંક ૫૭૮	**કોને ?** **તા.૬-૪-૧૮૯૫**
૮૫૬૪	નાણાંભીડ	न+अण् । **દે**૦ भिड । નાણાંની-પૈસાની તંગી; ગિરદી
૮૫૬૫	સટ્ટાવાળાઓ	સટ્ટો રમનારા-ખેલનારા-કરનારા
૮૫૬૬	પાયલાગણ	પગે લાગું છું, પગે હાથ લગાડીને નમસ્કાર
	પત્રાંક ૫૭૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૯-૪-૧૮૯૫**
૮૫૬૭	ગાળવો	गाल् । પસાર કરવો
૮૫૬૮	આજ્ઞાના નિર્વાહ	आ+ज्ञा+निर्+वह् । આજ્ઞાને ચાલુ રાખવા, ટકાવી રાખવા
૮૫૬૯	અવિક્ષેપતા	સ્થિરતા
૮૫૭૦	અત્યંત પ્રયોજન	અધિક-બળવાન કારણ, નિમિત્ત
૮૫૭૧	ભિન્નભાવ	જુદાઈના ભાવ
૮૫૭૨	સૂઝે	ગમે, ઉદ્‌ભવે
૮૫૭૩	મિતિ	मा+क्तिन् । તિથિ-સમયની સીમા; માપ; પ્રમાણ, યથાર્થ જ્ઞાન
૮૫૭૪	શિથિલતા	श्लथ् । ઢીલાપણું
૮૫૭૫	અત્યંત પ્રત્યક્ષ	અતિશય, અધિક, બળવાન, બેહદ આજીવન; પ્રત્યક્ષ, સ્પષ્ટ, આંખ સામે
પૃ.૪૫૭	**પત્રાંક ૫૮૦**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૪-૪-૧૮૯૫**
૮૫૭૬	ઈચ્છા રહ્યા કરતા છતાં	इष् । ઈચ્છા રહેતી હોવા છતાં
૮૫૭૭	ઉદય	उद्+इ । પૂર્વે બાંધેલા કર્મોને ભોગવવાં; કર્મ બંધાતી વખતે કર્મની જે સ્થિતિ બંધાઈ છે તે સ્થિતિમાંથી અબાધાકાળ સમાપ્ત થતાં અથવા સમાપ્ત થયા પહેલાં ઉદીરણા વડે તે કર્મનું જે ફળ જીવને મળે તે ઉદય
	પત્રાંક ૫૮૧	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૭-૪-૧૮૯૫**
૮૫૭૮	ઉપશમ કરવારૂપ	उप+शम् । શાંત રાખવાની-શમાવી દેવાની
૮૫૭૯	ક્ષેત્ર	क्षि+त्रन् । કાર્યપ્રદેશ; ખેતર; જમીન; સ્થળ
	પત્રાંક ૫૮૨	**શ્રી કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈને** **તા.૧૭-૪-૧૮૯૫**
૮૫૮૦	આત્મવીર્ય	આત્મબળ, આત્મસામર્થ્ય, આત્માની શક્તિ
૮૫૮૧	ભાવનગર	સૌરાષ્ટ્રમાં ગોહિલવાડમાં ગણાતું શહેર, રાજકોટથી ૧૮૦ કિ.મી.
૮૫૮૨	અંદેશો	શંકા, સંશય, કલ્પના
૮૫૮૩	બળવાન નિર્ગ્રંથ પુરુષ	સામર્થ્યવાન સદ્‌ગુરુ, સર્વશક્તિમાન સર્વજ્ઞ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૪૫૮ પત્રાંક ૫૮૩ કોને ? તા.૧૯-૪-૧૮૯૫

૮૫૮૪ ભજવો — भज् । ધારણ કરવો, આરાધવો, કરવો
૮૫૮૫ તજવો — त्यज् । છોડી દેવો, ત્યાગવો, વિરક્ત થવું, વિદાય કરવો
૮૫૮૬ ભાન — भा । ખ્યાલ-સૂધ-સાવચેતી-સમઝ
૮૫૮૭ વિપત્તિ — वि+पद् । વિપદા, વિટંબણા, આફત
૮૫૮૮ અચલિત — अ+चल् । આત્મરૂપે સ્થિર-અચળ આત્મારૂપે
૮૫૮૯ વેદના — विद् । જ્ઞાન, માનસિક દુઃખ, પીડા, અશાતા
૮૫૯૦ પરેચ્છા — पर+इष् । બીજાની ઇચ્છા; શ્રેષ્ઠ ઇચ્છા
૮૫૯૧ સ્મૃતિ — स्मृ । અનુભવેલા વિષયનું બરોબર યાદ રહેવું, યાદશક્તિ
૮૫૯૨ ક્વચિત્ જ — ક્યારેક જ
૮૫૯૩ મંદપણે — मन्द् । આછી આછી, ઝાંખી
૮૫૯૪ વક્તાપણે — वच् । પ્રવચનકાર-વ્યાખ્યાતા તરીકે
૮૫૯૫ કુશળતા — कुश्+कलन् । હોંશિયારી, કૌશલ્ય, નિષ્ણાતતા; પ્રસન્નતા; કલ્યાણ
૮૫૯૬ સોમા અંશથી — સોમા ભાગ જેટલું, સોમી કળા જેવું, ૧૦૦મું
૮૫૯૭ કુંદકુંદાચાર્ય — ઈ.સ. ૧૨૭-૧૭૯ માં, આજથી ૧૮૮૦ વર્ષ પહેલાં થયેલા દિગંબર મુનિ-આચાર્યદેવ, મહાવિદેહ ક્ષેત્રે સીમંધર સ્વામી પાસે આહારક શરીર વડે જઇ આવ્યા પછી સમયસાર, નિયમસાર, પ્રવચનસાર વગેરેના કર્ત્તા
૮૫૯૮ સિદ્ધાંત — છેવટનો નિશ્ચય, આગમ-સૂત્ર-પ્રવચન; ત્રણે કાળમાં અબાધિત વાત; શાસ્ત્રના અર્થને સિદ્ધ કરે તે
૮૫૯૯ નામનું દર્શન — કહેવા પૂરતું, નામ પૂરતું;સમ્યક્દર્શનની સંમુખ
૮૬૦૦ સમ્યક્જ્ઞાની — ખરા જ્ઞાની, સમ્યક્દૃષ્ટિ, અનુભવપૂર્વકના સમ્યક્દર્શનવાળા

પત્રાંક ૫૮૪ કોને ? તા.૧૯-૪-૧૮૯૫

૮૬૦૧ નિર્મળતા — निर्+मल् । પવિત્રતા, શુદ્ધતા
૮૬૦૨ સ્ફટિક રત્ન — स्फटि+कै,क । रत्न् । કાચ જેવા લાગતા પારદર્શક કિંમતી પથ્થરનું હીરા જેવું રત્ન-નંગ
૮૬૦૩ જીવસ્વભાવ — जीव् । જીવનો સ્વભાવ
૮૬૦૪ પ્રકાશિયો — प्र+काश् । પ્રકાશ્યો, પ્રકાશિત કર્યો, પ્રસિદ્ધ કર્યો
૮૬૦૫ 'જેમ નિર્મળતા રે રત્ન સ્ફટિક તણી, તેમ જ જીવ સ્વભાવ રે;
તે જિન વીરે રે ધર્મ પ્રકાશિયો, પ્રબળ કષાય અભાવ રે.'

ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી રચિત ૧૨૫ ગાથાનું શ્રી સીમંધરજિન સ્તવન ૨-૭. સ્ફટિકરત્નની એવી નિર્મળતા છે કે, એની આરપાર પદાર્થ દેખાય તેથી એ રત્ન છે કે નહીં એ જણાય નહીં, તેવો જ જીવનો સ્વભાવ છે એટલે કે આત્મા દેખાય નહીં, જેવા સંયોગો મળે તેવો એ દેખાય છે, કષાયને લીધે એ બગડે છે. મહાવીર જિને પ્રબળ કષાયનો અભાવ કરી આત્માને નિર્મળ કરે એવો સ્વભાવ જોયો છે.

૮૬૦૬ વ્યતિરિક્તપણું — वि+अति+रिच् । વિનાનું, જુદું, અળગું, બીજું (અસંગ)

પૃ.૪૫૯ પત્રાંક ૫૮૫ શ્રી સોભાગ્યભાઈ તથા ડુંગરસીભાઈને તા.૧૯-૪-૧૮૯૫

૮૬૦૭ સહજદ્રવ્ય — આત્મદ્રવ્ય, સ્વાભાવિક-અનુત્પન્ન દ્રવ્ય તે આત્મા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૬૦૮	સુધારસ	सु+धे,धा+रस् । અમૃત, અમી, આત્માનંદ, બ્રહ્મરસ	
	પત્રાંક ૫૮૬	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૧-૪-૧૮૯૫**
૮૬૦૯	પૂર્ણજ્ઞાની	કેવળજ્ઞાની, તીર્થંકર	
૮૬૧૦	અવિષમતા	अ+वि+सम् । સમતા	
૮૬૧૧	બિલકુલ સહીપણું	સચ્ચાઈ, અસલિયત	
૮૬૧૨	યથાતથ્યતા	यद्+थाल्+तथा+यत् । જેવું હોય તે પ્રમાણે, અદલોઅદલ, યથાર્થ, સત્યપણું	
૮૬૧૩	અવસર ગવેષવો	તક-પ્રસંગ શોધવો	
૮૬૧૪	વિશેષ મોળો પડશે	વધુ મંદ થશે, ઘણો ઓછો થશે	
૮૬૧૫	ધ્યાન	ध्यै । ખ્યાલ, નજર, ઉપયોગ, કોઈ સ્વરૂપનું ચિંતન, મનમાં કરવાનો ભાવ	
૮૬૧૬	લગભગથી	અંદાજે	
૮૬૧૭	અંતર્વૃત્તિ	अन्तर्+वृत् । આત્મવૃત્તિ	
૮૬૧૮	વર્તાયા કરે છે	પરીક્ષણ થયા કરે છે, લાગ્યા કરે છે, થયા કરે છે	
પૃ.૪૬૦			
૮૬૧૯	તથાવિધ	એ પ્રકારનું, એ રીતનું, એવું	
૮૬૨૦	અસારભૂત	સાર વિનાનાં	
૮૬૨૧	સાક્ષાત્ ભ્રાંતિરૂપ	સાવ-સ્પષ્ટ-મોહ-કલ્પના, પાણી વલોવ્યા જેવો	
૮૬૨૨	વિકળતા	वि+कल् । અસ્થિરતા, વ્યાકુળતા, અસમર્થતા	
૮૬૨૩	નિશ્ચળ	निर्+चल् । સ્થિર, અચળ, અટળ	
૮૬૨૪	દર્પણ	दृप् । અરીસો, આરસી	
૮૬૨૫	દીપક	दीप् । દીવો	
	પત્રાંક ૫૮૭	**કોને ?**	**તા.૨૧-૪-૧૮૯૫**
૮૬૨૬	પદાર્થપ્રકાશક	પદાર્થ-વસ્તુનો પ્રકાશ કરે તેવો, વસ્તુને જાણનાર	
૮૬૨૭	સીમા	सीमन् । મર્યાદા, હદ, સરહદ, ક્ષેત્ર	
પૃ.૪૬૧	**પત્રાંક ૫૮૮**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૨૧-૪-૧૮૯૫**
૮૬૨૮	'આચારાંગ સૂત્ર'	૧૨ આગમમાં ૧લું, જમણા પગ સમાન, ૨ શ્રુતસ્કંધ, ૨૫ અધ્યયન છે	
૮૬૨૯	શ્રુતસ્કંધ	श्रु+स्कन्द् । સૂત્ર-આગમનો વિભાગ, ગ્રંથનો ખંડ, શ્રુતની મોટી ડાળ	
૮૬૩૦	અધ્યયન	अधि+इ । એક અર્થવાળા વિષયની સમાપ્તિ બતાવનાર વિશ્રામસ્થાન, ભાગ, સર્ગ, અધ્યાય, ૧લું શસ્ત્રપરિજ્ઞા અધ્યયન, ષટ્જીવનિકાય યત્નાનું	
૮૬૩૧	ઉદ્દેશા	उद्+दिश् । ઉપદેશ, ઉપદેશનું સ્થાન, અનુસંધાન; સવિશેષ-સંક્ષિપ્ત વર્ણન	
૮૬૩૨	ઉપાસના	उप+आस् । ચિંતન-મનન-સેવન, સમીપ બેસવું	
૮૬૩૩	સ્વચ્છંદે	स्वन्+छन्द् । પોતાની મરજી-મનમાની મુજબ	
૮૬૩૪	મતભેદ	मन्+भिद् । બે અભિપ્રાય વચ્ચેનો ફેર-તફાવત, મત કે ભેદ	
	પત્રાંક ૫૮૯	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૨૨-૪-૧૮૯૫**
૮૬૩૫	આત્મવિરોધ	આત્માથી વિરુદ્ધ, આત્માની શત્રુવટ-દુશ્મની, પોતાનું અહિત કરનાર	
	પત્રાંક ૫૯૦	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને**	**તા.૨૩-૪-૧૮૯૫**
૮૬૩૬	સમવસ્થાન	सम्+अव+स्था । સમસ્થિતિ, સંપ્રતિષ્ઠા	
૮૬૩૭	સ્વસ્થતા	स्व+स्था । સ્થિરતા	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૬૩૮	અફળ	अ+फल् । ફળ કે પરિણામરહિત
૮૬૩૯	અડચણ	મુશ્કેલી
✉	**પત્રાંક ૫૯૧**	**કોને ? તા.૨૭-૩-૧૮૯૫ થી ૨૫-૪-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૬૪૦	વિષયમૂર્ચ્છા	वि+सि+मूर्च्छ् । વિષય પરની મૂર્ચ્છા-મોહ
૮૬૪૧	ઉત્સુક પરિણામ	उद्+सू+कन् । ઉલ્લાસ પરિણામ-ભાવ, ઉત્સાહ-ઉત્કંઠાવાળા કે તલસતા ભાવ
૮૬૪૨	પરાજિત	परा+जि । હાર પામેલા, હારેલા
૮૬૪૩	વર્ધમાન	वृध् । વધતા જાય
૮૬૪૪	વિષયાકાંક્ષા	વિષયની ઇચ્છા-અભિલાષા
પૃ.૪૬૨		
૮૬૪૫	ભાર નથી	બળ નથી, ત્રેવડ-શક્તિ નથી, ગજું-ગુંજાયશ નથી
✉	**પત્રાંક ૫૯૨**	**શ્રી સોભાગ્યભાઇને તા.૨૬-૪-૧૮૯૫ થી ૮-૫-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૬૪૬	પૂર યુવાવસ્થા	પૂરેપૂરી-પૂર્ણ જુવાની
૮૬૪૭	વસ્ત્ર	वस्+ष्ट्रन् । કપડું, પોશાક
૮૬૪૮	તથારૂપ	કહ્યા પ્રમાણેનું સ્વરૂપ ધરાવતું, તે તે પ્રમાણે
૮૬૪૯	આપ્તપુરુષ	आप्+क्त । આત્મત્વ પ્રાપ્ત પુરુષ, પરમાત્મા, રાગાદિ દોષોનો સર્વથા ક્ષય કરનાર, યથાર્થ જ્ઞાની
૮૬૫૦	વિરહ	वि+रहस् । વિયોગ
૮૬૫૧	વિરલા જીવો	અલ્પ-થોડા જીવો, અલૌકિક-અસામાન્ય જીવો
૮૬૫૨	કાળસ્થિતિ	કાળની સ્થિતિ-હાલત
૮૬૫૩	નિર્વિષય	કાર્યક્ષેત્રનો અભાવ હોય તે
૮૬૫૪	કેવળ	માત્ર
૮૬૫૫	રોકાણી છે	રોકાયેલી છે, રોકાઇ છે
✉	**પત્રાંક ૫૯૩**	**કોને ? તા.૮-૫-૧૮૯૫**
૮૬૫૬	અસ્વસ્થતા	અસ્થિરતા, અશાંતિ
૮૬૫૭	નિરંતર	निर्+अन्तर् । નિરવકાશ, સતત, અવિચ્છિન્ન; સદા, હંમેશાં, અંતર વિના
૮૬૫૮	દુર્ગમ	दुर्+गम् । દુર્બોધ, દુર્જ્ઞેય, દુઃખથી જવાય તેવું
૮૬૫૯	યથાપ્રવૃત્તિકરણ	પર્વત પાસે વહેતી નદીનાં વહેણથી તણાતા તણાતા પથ્થર ગોળ થાય તેમ અનાયાસે અકામ નિર્જરા કરતાં કરતાં જીવનું મિથ્યાત્વ મોળું પડે, ઉત્કૃષ્ટ મિથ્યાત્વની કે ૭૦ કોડાકોડી સાગરોપમની મોહનીયની સ્થિતિ ઘટીને ૧ કોડાકોડીની અંદર આવે, ગ્રંથિની નજીક – ૧લે ગુણસ્થાનકે આવે તે.
૮૬૬૦	ગ્રંથિભેદ	અજ્ઞાન-વિપરીત માન્યતા-મિથ્યાત્વની ગાંઠ-પકડનો ભેદ, જડ-ચેતનનો ભેદ. ખોટીમાંથી સાચી માન્યતા અને અવળીમાંથી સવળી સમજણ થાય એટલે પરમાં સુખબુદ્ધિ ટળે તે. ગ્રંથિનો થોડો ભેદ = પ્રબળ ગ્રંથિમાં પ્રવેશ કર્યા પછીની ભૂમિકા, ગ્રંથિનું ઢીલું થવું. પૂરો ભેદ તે ગ્રંથિભેદ
૮૬૬૧	ક્ષોભ	क्षुभ् । ગભરાટ, ખળભળાટ, વ્યાકુળતા, ચંચળતા, વિકાર
૮૬૬૨	સંસારપરિણામી	ગ્રંથિને મજબૂત કરી, સંસાર વધારી
૮૬૬૩	વીર્યગતિ	वि+ईर्+गम् । પુરુષાર્થનો વેગ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૬૬૪	અમ જેવા	અમારા જેવા	
૮૬૬૫	અવિચારી	વિચાર-વિવેક-સમજ વિનાના	
પૃ.૪૬૩	**પત્રાંક ૫૯૪**	**શ્રી નવલચંદભાઈ ડોસાભાઈ વકીલને**	**તા.૮-૫-૧૮૯૫**
૮૬૬૬	જરાદિ	જૄ । વૃદ્ધાવસ્થા-ઘડપણ વગેરે	
૮૬૬૭	સ્વાત્મા	પોતાના આત્મા	
૮૬૬૮	યથાતથ્ય	સંપૂર્ણ, સત્ય, બરાબર	
	પત્રાંક ૫૯૫	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૧૬-૫-૧૮૯૫**
૮૬૬૯	પ્રમાણભૂત	प्र+मा+भू । પ્રમાણરૂપ, માન્ય કરવા યોગ્ય, વિશ્વાસ રાખવા યોગ્ય	
	પત્રાંક ૫૯૬	**કોને ?**	**તા.૧૬-૫-૧૮૯૫**
૮૬૭૦	સંપૂર્ણ પ્રતીતિનું સ્થાન	सम्+पूर् । પૂરેપૂરી ખાત્રી-વિશ્વાસ-શ્રદ્ધાનું અનુભવનું ઠેકાણું	
૮૬૭૧	સંપૂર્ણ જ્ઞાનસ્વભાવ	સંપૂર્ણ સ્વભાવજ્ઞાન. મિથ્યાત્વ અને સર્વ કર્મના સંબંધરહિત જ્ઞાન-સ્વભાવ	
૮૬૭૨	સાંખ્યાદિ દર્શને	કપિલ મુનિએ વિકસાવેલું સાંખ્ય દર્શન, ભારતીય તત્ત્વજ્ઞાનની એક શાખા જેમાં પુરુષ-પ્રકૃતિ વગેરે ૨૫ તત્ત્વોના સ્વીકાર ઉપર નિષ્ક્રિય પુરુષ દ્વારા જડ પ્રકૃતિથી સમગ્ર સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ મનાય છે તેમાં	
૮૬૭૩	વ્યાખ્યા	वि+आ+ख्या । સ્પષ્ટ વાત કરવી, સમજૂતિ, વિવરણ, વિવેચન	
	પત્રાંક ૫૯૭	**કોને ?**	**તા.૧૬-૫-૧૮૯૫**
૮૬૭૪	નિર્ધાર	निर्+धृ । નિશ્ચય, નિર્ણય, નક્કી કરવું	
૮૬૭૫	પર્યાય ફેર	ક્રમ-પરિપાટીમાં ફરક, ચકરાવો-ફેરો	
૮૬૭૬	ઠામઠામ	स्थाम । ઠેકાણે ઠેકાણે	
૮૬૭૭	આત્મચર્યા	આત્મ-આચરણ, હિલચાલ, ગતિ	
૮૬૭૮	વિવેચી છે	वि+विच् । વિગતવાર વર્ણન, સ્પષ્ટીકરણ, ખુલાસા છે	
૮૬૭૯	અવિરુદ્ધ	अ+वि+रुध् । વિરોધ ન આવે તેવું, અનુકૂળ, બંધબેસતું	
૮૬૮૦	ભાસે છે	भास् । આભાસ થાય છે, આછું-ઝાંખું દેખાય છે	
૮૬૮૧	આત્માવસ્થા	આત્માની દશા	
પૃ.૪૬૪			
૮૬૮૨	સૃષ્ટિમંડળ	सृज्+मण्ड् । પૃથ્વી, દુનિયા, લોક	
૮૬૮૩	સંપૂર્ણ આત્મસ્વરૂપ	પૂરેપૂરી આત્મેકતા, આત્માના પૂરેપૂરા ગુણ-લક્ષણ	
પૃ.૪૬૪	**પત્રાંક ૫૯૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૯-૫-૧૮૯૫**
૮૬૮૪	ઓછું પડી જાય	ઓછું થઈ જાય	
૮૬૮૫	પરિણતિ	પરિણામ, ક્રિયા	
૮૬૮૬	'ભાવાર્થપ્રકાશ'	ગ્રંથનું નામ, 'સત્યાર્થપ્રકાશ'નું જૂનું નામ ? મોરબી પાસે ટંકારા ગામે જન્મેલા મહર્ષિ દયાનંદ સરસ્વતીની ઈ.સ.૧૮૮૪ માં રચિત કૃતિ, ૧લું ગુજરાતી ભાષાંતર વિ.સં.૧૯૦૪માં, ૨જું ગુજરાતી ભાષાંતર વિ.સં.૧૯૧૫માં થયું જે શબ્દશઃ નહીં પણ ભાવાર્થરૂપે હોવાથી 'ભાવાર્થ પ્રકાશ' હશે ? ગ્રંથમાં ૧૪ સમુલ્લાસમાંથી છેલ્લા ૪ સમુલ્લાસમાં લગભગ બધા જ અધ્યાત્મ મતનું ખંડન છે.	
૮૬૮૭	વિવાદ	મતભેદ, વિરોધ-પ્રકારની રજૂઆત કે સ્થિતિ	
૮૬૮૮	તારતમ્યે	તરતમ ભાવે; સાર જોતાં, તાત્પર્યે	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૬૮૯ વાસ્તવ જ્ઞાનવાનની ખરા જ્ઞાનીની, વાસ્તવિક જ્ઞાનીની

૮૬૯૦ 'અખે પુરુષ એક વરખ હૈ' એક સવૈયો. અક્ષય પુરુષ પરમાત્મા એક વૃક્ષરૂપ છે.

૮૬૯૧ સવૈયો ૩૦, ૩૧ કે ૩૨ માત્રાઓનાં ચરણ હોય તેવો ચતુષ્કુલ પ્રકારનો તે તે સમપદ માત્રામેળ છંદ

૮૬૯૨ છાયા જેવો બરાબર ન દેખાય તેવો, છાંયો, છાંયડા જેવો; છાપ જેવો

૮૬૯૩ પુરુષાર્થ ધર્મ પ્રયત્ન ધર્મ

૮૬૯૪ અભ્યાસવત્ अभि+आस् । તાલીમ-ટેવ જેવી, ભણવાની

૮૬૯૫ દ્રવ્યાકાર द्रु । સ્થૂળ દૃષ્ટિ, બાહ્ય રીત-દૃષ્ટિ

૮૬૯૬ ક્ષયોપશમ क्षि+उप+शम् । જ્ઞાનનો ઉઘાડ

૮૬૯૭ સાખી ગેય રચનાઓમાં વચ્ચે વચ્ચે આવતો, રાગ રોકી પાઠ કરવા માટેનો દોહરો

૮૬૯૮ શ્રી નવલચંદ મોરબીના વકીલ શ્રી નવલચંદભાઈ ડોસાભાઈ

૮૬૯૯ 'વ્યવહારની ઝાળ પાંદડે પાંદડે પરજળી' એક સાખીનું પહેલું પદ. વૃક્ષ ઉપર જેમ વેલ ચઢે તેમ પાંદડે પાંદડે માયા છે એમ વેદાંત માને છે. તેવી રીતે વહેવાર-લેવડદેવડના સંબંધ-રૂઢિરિવાજની જ્વાળા આખા વૃક્ષમાં-કુટુંબ-સમાજરૂપી વડલામાં પ્રજ્વલિત-સળગી છે.

૮૭૦૦ આડી આવતી વચ્ચે આવતી

પૃ.૪૬૫

૮૭૦૧ અનાર્ય ચિત્ત અસભ્ય-અસંસ્કારી-દુરાચારી-કુટિલ, આત્માનો વિચાર ન આવે એવું મન

૮૭૦૨ વિપર્યય वि+परि । ઊલટા, બહારથી સત્સંગ કરે અને અંદર બીજા વિચાર રાખે

૮૭૦૩ પ્રત્યુત્તર प्रति+उद्+तृ । સામો-વળતો જવાબ

૮૭૦૪ દબાણ दब् । આગ્રહ, ભારણ

૮૭૦૫ ભેદ भिद् । ફેર, તફાવત

૮૭૦૬ વિચાર લેવાનું વિવેક કરવાનું, સલાહસૂચનનું

૮૭૦૭ કરાવવું થતું હોય કરાવવું પડતું હોય

પત્રાંક ૫૯૯ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા. ૨૩-૫-૧૮૯૫

૮૭૦૮ શરણ शृ । આશ્રય, આશરો, ઓથ, રક્ષણ, પનાહ

૮૭૦૯ નિશ્ચય निर्+चि । નિર્ધાર, સંકલ્પ, નક્કી

૮૭૧૦ ઉપશમાવવા યોગ્ય उप+शम् । શાંત પાડવા યોગ્ય

૮૭૧૧ આ૦ સ્વ૦ પ્ર૦ આત્મસ્વરૂપના પ્રણામ

પત્રાંક ૬૦૦ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા. ૨૬-૫-૧૮૯૫

૮૭૧૨ અપારવત્ પાર વિનાના-અનંત જેવા

૮૭૧૩ સહેજ ફેર સહેજ-જરાક જુદો, થોડા ફેરફારવાળો

૮૭૧૪ ભાવાર્થ भू+अर्थ । તાત્પર્ય, રહસ્યાર્થ, આશય, મતલબ

પૃ.૪૬૬

૮૭૧૫ આ ક્ષેત્ર આ મોહમયી મુંબઈ

૮૭૧૬ ઉત્કર્ષ उद्+कृष् । ઉન્નતિ, સર્વોત્કૃષ્ટતા, વિશેષ લાભ

૮૭૧૭ ભીડ સકંજો, સંકડામણ, પ્રવૃત્તિનો ભીડો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૭૧૮ નિર્મળ દશા — પવિત્ર દશા, શુદ્ધતા; નિર્લેપતા, મુક્ત દશા, સમાધિ

૮૭૧૯ ચૌદમા જિનની સેવા — શ્રી આનંદઘનજી રચિત ૧૪ મું અનંતનાથ જિનસ્તવન, "ધાર તરવારની સોહલી દોહલી, ચૌદમા જિનતણી ચરણસેવા" અર્થાત્ તરવારના ઘા સહન કરવા સહેલા પણ આત્મગુણ પ્રગટાવવા (ચરણસેવા) મુશ્કેલ છે.

૮૭૨૦ દોહ્યલું — दुःख्+इल्ल् । દુર્લભ, મુશ્કેલ, વિકટ

૮૭૨૧ નવ વાડ વિશુદ્ધ બ્રહ્મચર્ય — નવ મર્યાદાપૂર્વકનું શુદ્ધ બ્રહ્મચર્ય

૮૭૨૨ સંયમસુખ — सम्+यम्+सुख् । કામવાસના, વિકારભાવના ત્યાગથી પ્રગટતું સુખ

પત્રાંક ૬૦૧ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા. ૨-૬-૧૮૯૫

૮૭૨૩ ઉપશમ કર્યો છે — उप+शम् । શાંત રાખ્યો છે

૮૭૨૪ અનિચ્છિત હેતુ — अन्+इष्+हि । ઈચ્છા ન રાખવા યોગ્ય કારણ, ન ઈચ્છવા યોગ્ય હેતુ

૮૭૨૫ તે ભણી — તે તરફ, તે બાજુ

૮૭૨૬ એક આંટો ખાઈ જવાનું — એક વાર આવી જવાનું, તમારે ગામથી આ ગામે મળવા આવી જવું

૮૭૨૭ સિદ્ધિયોગ — લબ્ધિ કે રિદ્ધિ-સિદ્ધિ પ્રગટ્યાના જોગ-સંયોગ

૮૭૨૮ લોકકથા — લોકોને મોઢે તરતી તે તે સાચી યા કાલ્પનિક વાતો-વાર્તા

પૃ. ૪૬૭

૮૭૨૯ અષ્ટ મહાસિદ્ધિ — 'સાંખ્યકારિકા' મુજબ, ઊહ સિદ્ધિ=પૂર્વજન્મના સંસ્કારોનું યથાર્થ જ્ઞાન થાય તે, શબ્દસિદ્ધિ=ગુરુના ઉપદેશથી થતું જ્ઞાન, અધ્યયન સિદ્ધિ=શાસ્ત્રોનાં અધ્યયનથી પ્રાપ્ત થતી સિદ્ધિ, આધિભૌતિક-આધિદૈવિક-આધ્યાત્મિક દુઃખોનો નાશ એ ત્રણ સિદ્ધિ, સુહૃદ્ પ્રાપ્તિ=સિદ્ધ પુરુષોની કૃપાથી પ્રાપ્ત થાય તે અને દાનસિદ્ધિ= દાન દ્વારા પ્રાપ્ત થાય તે

વેદાંત મુજબ – તાર, સુતાર, તારયન્તિ, પ્રમોદ, પ્રમોદતિ, પ્રમોદમાન, રમ્ય અને સત્પ્રમોદિત : અવિદ્યાનો નાશ થતાં પ્રગટે

સાધનાના બળે પ્રગટતી ૮ મોટી સિદ્ધિ – અણિમા, મહિમા, લઘિમા, ગરિમા, ઈશિત્વ, વશિત્વ, પ્રાપ્તિ અને પ્રાકામ્ય

૮૭૩૦ આત્મૈશ્વર્ય — आत्मन्+ईश् । આત્માના ઐશ્વર્ય-આબાદી-પ્રભાવ; ૬ પ્રકારે ઐશ્વર્ય તે- ઐશ્વર્ય, વીર્ય, યશ, શ્રી, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય

૮૭૩૧ અપ્રતીતિ — अ+प्रति+इ । અવિશ્વાસ-અશ્રદ્ધા

૮૭૩૨ સત્ત્વ — सत् । તત્ત્વ-બળ-બુદ્ધિ, સદ્‌ગુણ, પરાક્રમ, સદ્‌ભાવ, સાત્ત્વિકતા

૮૭૩૩ ન્યૂનપણું — नि+ऊन् । ઓછપ, ઓછાઈ, ન્યૂનતા; હીનપણું, નીચપણું

૮૭૩૪ સમર્થપણું — सम्+अर्थ । સામર્થ્ય, શક્તિ, પ્રભાવ

૮૭૩૫ સિદ્ધિલબ્ધિ — सिध्+लभ् । મુખ્ય ૮ સિદ્ધિ કે ૨૮ લબ્ધિ

પત્રાંક ૬૦૨ — શ્રી નવલચંદભાઈ ડોસાભાઈ વકીલને — તા. ૨-૬-૧૮૯૫

૮૭૩૬ પૂર્વોપાર્જિત કર્મ — પહેલાના-આગલા ભવોમાં બાંધેલાં કર્મ

૮૭૩૭ હાનિવૃદ્ધિ — हा+वृध् । ઘટવધ, પડતી-ચડતી

૮૭૩૮ અકાળ — अ+कल् । કસમય, મૂળ આગમના પાઠોનો સ્વાધ્યાય અમુક સમયે ન કરાય તે. શ્વાસોચ્છ્‌વાસ એવા હોય છે કે જ્યારે મન સ્થિર ન હોય, કોઈનું મરણ થાય ત્યારે, નજીકમાં હાડકું પડ્યું હોય ત્યારે, અમુક અમુક તિથિએ વગેરે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૭૩૯ **સંધિભેદ** सम्+धा । બેના જોડાણ વચ્ચેની તરડ, ફાટ કે સાંધાનો ભેદ; બે વસ્તુ વચ્ચેની ખાલી જગ્યાનો ફેર

✉ **પત્રાંક ૬૦૩ કોને ?** **તા.૨-૬-૧૮૯૫**

૮૭૪૦ **અજાગ્રતતાને પામવા યોગ્ય** अ+जागृ । અજાગ્રતિ આવી જાય તેવા, જાગૃતિ જતી રહે તેવા

૮૭૪૧ **વાયુફેર** वा+उण् । પવનનો દિશાફેર, પવનની દિશા બદલાતાં, હવાફેર

૮૭૪૨ **ઉદયવાયુયોગે** બળે-સંયોગે-ઉદયરૂપી પવનના જોરે

૮૭૪૩ **સ્વધર્મને વિષે** પોતાની ફરજ, શાસ્ત્રોક્ત આચાર-વિચાર, પોતાના આત્મધર્મ વિષે

૮૭૪૪ **પૂર્વનિષ્પન્ન** पूर्व+निस्+पद् । પૂર્વે નીપજાવેલાં

પૃ.૪૬૮ પત્રાંક ૬૦૪ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને **તા.૫-૬-૧૮૯૫**

૮૭૪૫ **અપ્રસંગ** अ+प्र+सञ्ज् । અસ્થાન, સંબંધનો અભાવ

૮૭૪૬ **મુનિ** मुन् । પ્રભુશ્રીજી, શ્રી લઘુરાજ સ્વામી, શ્રી લલ્લુજી મુનિ

✉ **પત્રાંક ૬૦૫ મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૯-૬-૧૮૯૫**

૮૭૪૭ **વિભાવપણું** વિભાવ ભાવ, વિભાવ પરિણતિ

૮૭૪૮ **હાનિ** हा । નુકશાન, ગેરલાભ

૮૭૪૯ **સ્વભાવસન્મુખતા** આત્મસ્વભાવ-સર્વજ્ઞ સ્વભાવની સંમુખ થવું

✉ **પત્રાંક ૬૦૬ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૨-૬-૧૮૯૫**

૮૭૫૦ **'એ શ્રીપાળનો રાસ કરતાં, જ્ઞાન અમૃત રસ વૂઠ્યો રે' મુજ૦**

ઉપા. યશોવિજયજી કૃત 'શ્રીપાળ રાજાનો રાસ', ખંડ ૪, ઢાળ ૧૩, કડી ૧
એ 'શ્રીપાળ રાજાનો રાસ' રચતાં જ્ઞાનરૂપી અમૃતનો વરસાદ વરસ્યો છે. પરમકૃપાળુદેવને પણ ખૂબ ઉલ્લાસ આવવાથી આ પદ સ્ફૂર્યું હશે ?

૮૭૫૧ **વૂઠ્યો રે** वृष् । વરસ્યો રે, પ્રસન્ન થયો રે

૮૭૫૨ **વિરતિ** वि+रम् । વિરામ, વિરક્તિ

✉ **પત્રાંક ૬૦૭ મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૪-૬-૧૮૯૫**

૮૭૫૩ **શ્રી મુનિ** પૂ.શ્રી લઘુરાજ સ્વામી, પૂ.શ્રી લલ્લુજી મુનિ, પ.પૂ.પ્રભુશ્રીજી – ત્રણે ૧ જ

૮૭૫૪ **જંગમ જુક્તિ** ગોપજાતિ; હાલતું-ચાલતું-ફરતું તીર્થ – શ્રીકૃષ્ણ, દેહધારી સાકાર પ્રભુ કળા-યુક્તિ, ગોઠવણ, રચના

૮૭૫૫ **એકાંતે** કોઈની અવરજવર વિનાનાં સ્થળે; માત્ર એક દૃષ્ટિબિંદુથી

૮૭૫૬ **એક જ આસને** જ્યાં બેઠા હોય ત્યાં જ સ્થિરતાપૂર્વક

૮૭૫૭ **ઓધવજી** ઉદ્ધવજી, શ્રીકૃષ્ણના કાકાશ્રી, મિત્ર, શિષ્ય

૮૭૫૮ **અબળા** સ્ત્રી, નારી, મહિલા

૮૭૫૯ **'જંગમની જુક્તિ તો સર્વે જાણીએ, સમીપ રહે પણ શરીરનો નહીં સંગ જો;'**
'એકાંતે વસવું રે એક જ આસને, ભૂલ પડે તો પડે ભજનમાં ભંગ જો.'

શ્રી રઘુનાથદાસ કૃત'ઓધવજીનો સંદેશો'ની ગરબીમાં આવે છે. શ્રીકૃષ્ણે ઓધવજીનો ગર્વ ગળાવવા ગોપીઓ પાસે મોકલ્યા ત્યાં ગોપીઓ કહે, હે ઓધવજી ! અમે દેહધારી કૃષ્ણ પરમાત્માની કળાને ભક્તિભાવથી ઓળખીએ છીએ કે, શરીરમાં રહેવા છતાં સર્વપ્રકારે અસંગ છે. હવે એકાંતમાં અને એક આસન લગાવીને પરમાત્માનું ધ્યાન કરવું તે તેમને ઓળખવાનો માર્ગ હોય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અને તેમાં ભૂલ પડે તો અમારે તો ભજનમાં-પ્રભુપ્રેમમાં ભંગ પડે. તો તેવા સાધનને અબળા શું કરે ? અમારાથી તે કેમ બને ?

પૃ.૪૬૯	**પત્રાંક ૬૦૮**	**શ્રી કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈને** **તા.૧૭-૬-૧૮૯૫**
૮૭૬૦	રાંડી રુએ	વિધવા રડે; સમકિત હોય ને જતું રહે તે રડે; ગુરુ નથી એટલે દુઃખી અને રડે.
૮૭૬૧	માંડી રુએ	પરણેલી રડે; સમકિત પ્રાપ્તિની શરૂઆત કરનાર રડે (દર્શનપરિષહ); ગુરુ છે પણ પોતાની યોગ્યતા નથી તેથી રડે
૮૭૬૨	સાત ભરતારવાળી	૭ પતિવાળી ક્યા પતિ માટે રડે ? શા માટે રડે ? શું બોલે ? મોં જ ન બતાવે. તેમ ૭ પ્રકૃતિવાળાને — મિથ્યાત્વ મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય અને સમ્યક્ત્વ મોહનીય તથા અનંતાનુબંધી ક્રોધ-માન-માયા-લોભ : સમકિતની ઇચ્છા-ભાન જ ન હોય, બોલે જ નહીં, રડે નહીં, મોં ખોલે જ નહીં ! અથવા આરંભપરિગ્રહ-ધંધાના પથારામાં છે તેને પરમાર્થવિચારણાનો અવકાશ જ ક્યાં ? વ્યવસાયમાં રચ્યોપચ્યો ને મચ્યો રહે છે. સમકિતની ઇચ્છા જ ન થાય કે હોય, બોલે જ નહીં !
૮૭૬૩	મોઢું જ ન ઉઘાડે	કંઈ જ ન બોલે-રડે; મોં જ ન ખોલે, માથું યે ઊંચું ન કરે
	પત્રાંક ૬૦૯	**કોને ?** **તા.૨૫-૫-૧૮૯૫ થી તા.૨૨-૬-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૭૬૪	સહજ સ્વરૂપે	સ્વાભાવિક સ્વરૂપમાં, કર્મરહિત આત્માનું સ્વરૂપ
૮૭૬૫	મોક્ષ	મુક્તિ, આત્મા સદાયે સહજસ્વરૂપમાં રહે તે, જેવો આત્મા છે તેવો ત્રણે કાળમાં રહે તે
૮૭૬૬	અપરોક્ષ	પ્રત્યક્ષ
૮૭૬૭	અસંગતા	સંગનો અભાવ, અનાસક્તિ, સંગમાંથી નિવૃત્ત થવું
૮૭૬૮	શૈલેશી અવસ્થા	શીલ+ઈશ્ । પર્વતોમાં મોટો મેરુ-તેના જેવી અડગ-અચલ સમાધિ, મોક્ષે જતાં પહેલાં ૧૪મે ગુણસ્થાનકે ત્રણે યોગ રુંધવાની ક્રિયા તે શૈલેશીકરણ
૮૭૬૯	પર્યંત	સુધી
૮૭૭૦	દુષ્કરમાં દુષ્કર	અઘરામાં અઘરું, મુશ્કેલમાં મુશ્કેલ, સૌથી મુશ્કેલ
૮૭૭૧	નિરાશ્રયપણે	આશ્રય-આધાર વિના
૮૭૭૨	સહજસ્વરૂપભૂત	સ્વાભાવિક અને સાથે રહેલું સ્વરૂપ શા માટે રડે ? કર્મરહિત રૂપ
૮૭૭૩	પ્રાપ્ત પણ અપ્રાપ્ત	ફળવાન થવા યોગ્ય સંજ્ઞાએ મળ્યો પણ ફળ્યો નહીં તે ન મળ્યા તુલ્ય
૮૭૭૪	સર્વાર્પણપણે	બધી રીતે — મન-વચન-કાયાના યોગથી અને આત્માથી અર્પણ થઈને
૮૭૭૫	ઉપાસવો	ઉપ+આસ્ । ઉપાસના કરવી
૮૭૭૬	આત્મસાક્ષાત્કાર	આત્મ અનુભવ
૮૭૭૭	વાંક	વક્ર । દોષ, ગુનો, અપરાધ, ભૂલ, વક્રતા, વાંકાશ
૮૭૭૮	માઠાં કારણોનો	ખરાબ-નરસાં-નઠારાં-અશુભ કારણનો
૮૭૭૯	મિથ્યાગ્રહ	ખોટો, ન-કામનો આગ્રહ
૮૭૮૦	ઉપેક્ષા	અવગણના, અનાદર, તિરસ્કાર, બેદરકારી
પૃ.૪૭૦		
૮૭૮૧	સાક્ષીભાવ	નજરોનજર જોયાનો ભાવ, સાથે રહી અનુભવ કરનારનો ભાવ
૮૭૮૨	સંકોચવી	ઓછી કરવી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૭૮૩	તીક્ષ્ણ ઉપયોગે	સૂક્ષ્મ-સૂઝવાળા ઉપયોગથી, પ્રખર ઉપયોગથી
૮૭૮૪	પરિક્ષીણ	નાશ, વિનાશ, સંપૂર્ણ રીતે ઘસી નાખવા
૮૭૮૫	રસગારવાદિ દોષે	रसगौरव । મધુર આદિ ષટરસભોજનના સ્વાદનો ગર્વ કરીને આત્માને ભારે કરવો, ઋદ્ધિગારવ-શાતાગારવ વગેરે દોષથી
૮૭૮૬	પુરુષાર્થ વીર્ય	પુરુષાર્થનું બળ-ઉત્સાહ
૮૭૮૭	તુલ્ય	तुल् । સમ, સમાન, જેવો
૮૭૮૮	આરાધવો	आ+राध् । પૂજા-અર્ચના-ધ્યાનથી ઉપાસના-આરાધના કરવી
૮૭૮૯	ત્રિયોગથી રહિત	મન-વચન-કાયાના એમ ત્રણ યોગ વિનાની, અયોગી કેવળી
૮૭૯૦	કર્યા જ રહેવાં	कृ+रक्ष् । કર્યા જ કરવાં, કર્યે જ રાખવાં
	પત્રાંક ૬૧૦	**શ્રી મગનલાલ ખીમચંદભાઈને** **તા.૨૩-૬-૧૮૯૫**
૮૭૯૧	સામાન્યપણે	સામાન્યતઃ સાધારણ રીતે
૮૭૯૨	મિથ્યાપ્રવૃત્તિ	વ્યર્થ, નકામી, અવાસ્તવિક પ્રવૃત્તિ
પૃ.૪૭૧	**પત્રાંક ૬૧૧**	**શ્રી નવલચંદભાઈ ડોસાભાઈને** **તા.૨૩-૬-૧૮૯૫**
૮૭૯૩	વિપરિણામ	ઊલટું પરિણામ, ખરાબ નતીજો, વિરુદ્ધ ફળ
૮૭૯૪	આર્દ્રા નક્ષત્ર	૨૭ નક્ષત્રમાં છઠ્ઠું નક્ષત્ર, ૨૨મી જૂને શરૂ થાય-બેસે પછી કેરી અભક્ષ્ય
	પત્રાંક ૬૧૨	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨૩-૬-૧૮૯૫**
૮૭૯૫	અહોરાત્ર	દિનરાત, રાતદિવસ
૮૭૯૬	વાટ ન જોશો	રાહ ન જોજો, રાહ જોતા નહીં
	પત્રાંક ૬૧૩	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈને** **તા.૩-૭-૧૮૯૫**
૮૭૯૭	અનંતાનુબંધી	જે કષાય પરિણામથી અનંત સંસારનો સંબંધ થાય તે
૮૭૯૮	તન્મયપણે	તે મય, તે રૂપ થઈને
૮૭૯૯	અપ્રશસ્ત ભાવે	अ+प्र+शंस् । માઠા ભાવે, અશુભ ભાવે
પૃ.૪૭૨		
૮૮૦૦	દ્રોહ	द्रुह् । વિશ્વાસઘાત, બેવફાઈ, ઉપદ્રવ, ઉત્પાત, દ્વેષ
૮૮૦૧	અવજ્ઞા	अव+ज्ञा । અનાદર, અવગણના, આજ્ઞાંકિતપણાનો અભાવ
૮૮૦૨	વિમુખભાવ	वि+मुख्+भू । પ્રતિકૂળભાવ, નાસ્તિકતાનો ભાવ
૮૮૦૩	કૃતકૃત્યતા	कृ । આભારની લાગણી
૮૮૦૪	નિર્ધ્વંસ પરિણામ	निर्+ध्वंस् । વિનાશક-સર્વનાશ નોતરે તેવાં-હાનિકારક પરિણામ
૮૮૦૫	અન્યથા	अन्य+थाल् । બીજી રીતે; વિરુદ્ધ, ઊલટું, ખોટું
૮૮૦૬	ભૂમિકાધર્મ	भूमि+कन् । પાયાનો ધર્મ, પૃષ્ઠભૂમિનો ધર્મ, મૂળ ધર્મ
	પત્રાંક ૬૧૪	**કોને ?**
૮૮૦૭	સિદ્ધાંતસિંધુ	કથાનું પુસ્તક ? કર્મકાંડનું, જ્યોતિષનું ? કથાના પાત્રનું નામ ?
૮૮૦૮	કથાસંક્ષેપ	कथ्+सम्+क्षिप् । સારાંશ રૂપે કથા-વાર્તા, વાત કે વાર્તાનો સાર
	પત્રાંક ૬૧૫	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૪-૭-૧૮૯૫**
૮૮૦૯	શાશ્વત માર્ગનૈષ્ઠિક	પરમાર્થ, વીતરાગ, સત્પુરુષ, સત્સંગની દૃઢ શ્રદ્ધાવાળા
૮૮૧૦	સંક્ષેપાય છે	सम्+क्षिप् । સંકોચાય છે, ઓછું થાય છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૪૭૩	**પત્રાંક ૬૧૬**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ તથા ત્રિભોવનભાઈને**	**તા.૭-૭-૧૮૯૫**
૮૮૧૧	શ્રી સ્તંભતીર્થ	ખંભાત, શ્રી સ્તંભન પાર્શ્વનાથ તીર્થ. આણંદ ૫૪ કિ.મી., અગાસ ૪૦ કિ.મી., બાંધણી ૪૦ કિ.મી.	
૮૮૧૨	રસસ્વાદ	रस्+स्वद् । ભોજનના ષટ્ રસ : ગળ્યો, તીખો, ખારો, કડવો, તૂરો અને ખાટો. જીભના ચટકા-સ્વાદ, મિષ્ટાન-ફરસાણ-પીણાંના શોખ	
૮૮૧૩	રાગ હેતુ	રાગ-આસક્તિ-મોહ-પક્ષપાતનું કારણ	
પૃ.૪૭૪	**પત્રાંક ૬૧૭**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૪-૭-૧૮૯૫**
૮૮૧૪	સત્સંગનૈષ્ઠિક	સત્સંગમાં કૃપાળુદેવ પ્રત્યે ડગાવ્યા ડગે નહીં એવી દૃઢ પ્રતીતિવાળા	
૮૮૧૫	'અસ્તિ'	अस् । હોવાપણું, હયાતી, છે; 'આત્મા છે'	
૮૮૧૬	શ્રી લહેરાભાઈ	મુમુક્ષુ	
૮૮૧૭	કાર્યકારી	કાર્ય-કારોબાર કરનાર; કામચલાઉ નિમાયેલ	
૮૮૧૮	માહાત્મ્યવાનને	महात्मन्+वत् । મહાત્માને, મહિમાવંતને, સત્પુરુષને, મોટા પુરુષને	
૮૮૧૯	ક્ષેત્રસ્પર્શના	क्षि+स्पृश् । ભૂમિની સ્પર્શના, જગ્યાનું લેણદેણ	
✉	**પત્રાંક ૬૧૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૮-૭-૧૮૯૫**
૮૮૨૦	પરમાર્થ નૈષ્ઠિક	પરમ તત્ત્વ-પ્રયોજન-મોક્ષ-યથાર્થ-કૃપાળુદેવની નિષ્ઠા, આસ્થાવાળા	
૮૮૨૧	વિરસપણું	રસવિહીનતા, રસ-આનંદ-સુખ વગરનું	
પૃ.૪૭૫	**પત્રાંક ૬૧૯**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૧-૭-૧૮૯૫**
૮૮૨૨	વિશેષ ચાહના	વિશેષ પ્રેમ, અનુરાગ, પ્રીતિ; ખાસ ઈચ્છા	
૮૮૨૩	ચિત્તની પ્રિયતા	સત્સંગ, અસંગતા	
૮૮૨૪	અક્ષોભાર્થે	સ્થિરતા માટે	
૮૮૨૫	ચિત્તની અનુપેક્ષાર્થે	ઉપેક્ષા ન કરવા માટે, કેમ વર્તે છે તે જોવા માટે	
૮૮૨૬	ઉપરામ જેમ રાખી	ઉપેક્ષિત રાખી, નિવૃત્ત રાખી, રામની પાસે રાખી, પડ્યો રાખીને	
૮૮૨૭	અક્રિયપરિણતિ	અકર્ત્તાપણું, અક્રિયતા, નિષ્ક્રિયતા, આત્મા કંઈ કરતો નથી એ ભાવના	
✉	**પત્રાંક ૬૨૦**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૨૨-૭-૧૮૯૫**
૮૮૨૮	મતિજ્ઞાન	मन्+ज्ञा । ઈંદ્રિયો તથા મનનાં નિમિત્તે થતું જ્ઞાન	
૮૮૨૯	શ્રુતજ્ઞાન	श्रु+ज्ञा । મતિજ્ઞાનથી જાણેલા પદાર્થથી સંબંધને લીધે થયેલ કોઈ બીજા પદાર્થનું જ્ઞાન તે શ્રુતજ્ઞાન	
૮૮૩૦	અવધિજ્ઞાન	अव+धा+ज्ञा । દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવની મર્યાદા સહિત રૂપી પદાર્થને જાણતું જ્ઞાન	
૮૮૩૧	મનઃપર્યવજ્ઞાન	मनस्+परि+अव+ज्ञा । બીજાના મનના ભાવ જાણી શકે તે જ્ઞાન. અતીન્દ્રિય જ્ઞાન, કુજ્ઞાન ન હોય તેવું, તીર્થંકર પ્રભુ દીક્ષા લે ત્યારે પ્રગટતું જ્ઞાન	
૮૮૩૨	વિચર્યા	वि+चर् । વિચરણ કર્યું, વિહાર કર્યો	
૮૮૩૩	આત્માર્થનો	આત્મપ્રાપ્તિનો, સત્પુરુષાર્થનો	
પૃ.૪૭૬			
૮૮૩૪	સમાધિ વિરાધના	શાંતિ હણાઈ જવી, આત્મ-પરિણામની સ્વસ્થતા ગુમાવવી કે હાનિ થવી	
૮૮૩૫	ઉદીરણ પ્રવૃત્તિ	उद्+ईर् । પરાર્થાદિ યોગે કરવી પડતી પ્રવૃત્તિ, બીજા માટે પ્રવૃત્તિ	
૮૮૩૬	પ્રતિબંધ	प्रति+बन्ध् । કલ્યાણ કરવામાં-પરમાર્થ સાધવામાં નડતાં વિઘ્ન, બંધન	
૮૮૩૭	સ્પષ્ટાર્થે	स्पश् । ખુલ્લી-ચોખ્ખી-પ્રગટ-સ્પષ્ટ રીતે, સાફસાફ	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૮૩૮ પર્યાય — परि+इ । ક્રમ, પરિપાટી; મનોગત ભાવ, પ્રકાર, અવસર

પત્રાંક ૬૨૧ — શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને — તા. ૨૨-૭-૧૮૯૫

૮૮૩૯ જાણ્યામાં રહે છે — જાણમાં છે, જાણમાં રહ્યા કરે છે, જ્ઞાનમાં રહે છે

૮૮૪૦ અનિશ્ચિતપણું — अ+निर्+चि । નક્કી ન થવું, અચોક્કસપણું, અનિર્ણીતતા

૮૮૪૧ અધિકાર — अधि+कृ । સત્તા, હક્ક,પદવી, આધિપત્ય, શાસન, યોગ્યતા

૮૮૪૨ વિશેષ વ્યક્તત્વ — वि+अञ्ज् । વિશેષ અભિવ્યક્તિ, પ્રાગટ્ય, પ્રગટપણું, સ્પષ્ટતા, જાણપણું

પૃ.૪૭૭

૮૮૪૩ નિરિચ્છા — निर्+इष् । ઈચ્છા ન હોવી, અનિચ્છા, અનુરાગરહિતતા

૮૮૪૪ અવિરતિ રૂપ ઉદય — अ+वि+रम् । બાહ્ય રીતે વ્રત-દીક્ષા-સંયમ ન હોવારૂપ ઉદય

૮૮૪૫ ભાસ્યમાન — भास् । દેખાવું, જણાવું

૮૮૪૬ વિરાધના — वि+राध् । પાપદોષ

૮૮૪૭ લક્ષિત કરશો — लक्ष् । ધ્યાન દોરશો

પત્રાંક ૬૨૨ — શ્રી ત્રિભોવનભાઈ આદિને — તા. ૨૨-૭-૧૮૯૫

૮૮૪૮ બફમ — વહેમ, ભૂલ, ભ્રમ, ભ્રાન્તિ

૮૮૪૯ જાગ્રત — जागृ । જાગ્રત દશા-અવસ્થા

૮૮૫૦ સ્વપ્નદશા — स्वप्+दंश् । અંતઃકરણની એક અવસ્થા, જેમાં અંતઃકરણ મનોમય પદાર્થોનો અનુભવ કરે છે

પત્રાંક ૬૨૩ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા. ૨૪-૭-૧૮૯૫

૮૮૫૧ યથાસ્પષ્ટ — યથા+સ્પશ્ । જોઈએ તેવી સ્પષ્ટતા-ચોખવટવાળો

૮૮૫૨ સ્પષ્ટાસ્પષ્ટ — સ્પષ્ટ-અસ્પષ્ટ, ચોખવટવાળું-ચોખવટ વિનાનું

૮૮૫૩ ઉપયોગ — उप+युज् । ધ્યાન, લક્ષ, નજર

પૃ.૪૭૮

૮૮૫૪ મૂળી — ગામનું નામ, સૌરાષ્ટ્રમાં સાયલાથી ૨૨ કિ.મી.

૮૮૫૫ અનુક્રમ — આચાર, નિયમ, વ્યવસ્થા

પત્રાંક ૬૨૪ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા. ૨૫-૭-૧૮૯૫

૮૮૫૬ દશાભેદ — દશા-અવસ્થા-સ્થિતિની વિલક્ષણતા-તફાવત-ફેર

પત્રાંક ૬૨૫ — શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને — તા. ૩૧-૭-૧૮૯૫

૮૮૫૭ પર્યાયાર્થિક જ્ઞાન — સામાન્યને ગૌણ કરી વિશેષને ગ્રહણ કરે તે જ્ઞાન

૮૮૫૮ જ્ઞાનોપયોગ — વિશેષ ઉપયોગ, સાકાર ઉપયોગ, અવાંતર સત્તા

૮૮૫૯ દર્શનોપયોગ — સામાન્ય ગ્રહણરૂપ વિષય છે તે ઉપયોગ, મહાસત્તા

૮૮૬૦ સહચારીપણું — સાહચર્ય, સાથે ફરવા-જવા-રહેવાપણું

૮૮૬૧ વચનયોગનું પ્રકાશવું થયું હતું — વાણી દ્વારા કહેવાયું હતું (શ્રીમુખે-સ્વમુખે)

પત્રાંક ૬૨૬ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા. ૨-૮-૧૮૯૫

૮૮૬૨ નિમિત્તવાસી — नि+मिद्+वस् । નિમિત્ત કારણમાં વસી જનારો, વસનારો. નિમિત્તને અધીન

પત્રાંક ૬૨૭ — શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને — તા. ૫-૮-૧૮૯૫

૮૮૬૩ વિચારમાર્ગ — જેનાથી જ્ઞાનમાર્ગની શરૂઆત થાય તે. પોતાની મેળે પોતાના દોષ કાઢી, વિચાર કરીને આત્મજ્ઞાન પામે તે માર્ગ

૮૮૬૪	કેવળદર્શન	દર્શનાવરણીય કર્મના સંપૂર્ણક્ષયે પ્રગટતું દર્શન. કેવળજ્ઞાન સાથેનું દર્શન
૮૮૬૫	આશંકા	आ+शङ्क् । કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શન સાથે જ થાય છે કે પહેલું કેવળદર્શન
૮૮૬૬	વિશેષ નિકટ	वि+शिष्+नि+कट् । વધુ નજીક; સમીપવર્તીનું ઓળખાણ; સમ્યક્દર્શન
પૃ.૪૭૯	**પત્રાંક ૬૨૮**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૧-૮-૧૮૯૫**
૮૮૬૭	ગુણ	દ્રવ્યની સાથે અનન્ય રૂપથી રહે તે; મૂળ લક્ષણ, ધર્મ; સદ્‌ગુણ
૮૮૬૮	સમુદાય	સમૂહ, જથ્થો; ટોળું
૮૮૬૯	ગુણી	આત્મા, જેને ગુણ અને પર્યાય હોય છે તે દ્રવ્ય
૮૮૭૦	તમ વગેરે	તમારા બધા, તમે બધા વગેરે
૮૮૭૧	સહજાત્મભાવનાએ યથા૦	સહજ...સ્વાભાવિક એવી આત્મભાવનાએ યથાયોગ્ય
	પત્રાંક ૬૨૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ તથા ડુંગરસીભાઈને તા.૧૬-૮-૧૮૯૫**
૮૮૭૨	આત્માર્થી	કષાયનું ઉપશમન, મોક્ષની અભિલાષા, ભવનો ખેદ અને પ્રાણીમાત્રની દયા રાખવાની જેને લગની લગી હોય તે
૮૮૭૩	આલોચન	आ+लोच् । સમીક્ષણ, અવલોકન, નિરીક્ષણ, ગુણ-દોષનું પરીક્ષણ, સમીક્ષા
૮૮૭૪	વિવક્ષા	वच्+सन् । અર્થ, ભાવ, અભિપ્રાય
૮૮૭૫	પરિચર્યા	परि+चर् । સેવા, ચાકરી, સારસંભાળ; ઉપસ્થિતિ
૮૮૭૬	વાર્ત્તા	वृत् । વિષય, વૃત્ત, હકીકત, વૃત્તાંત, પ્રસંગ
૮૮૭૭	કિંવા	किम्+वा । અથવા, કે, યા
૮૮૭૮	પ્રમાણથી જોતાં	प्र+मा । ઉદાહરણથી-સાબિતીથી જોતાં, જ્ઞાનથી તપાસતાં
૮૮૭૯	જાતિસ્મરણજ્ઞાનવાન	જાતિસ્મરણજ્ઞાનવાળા, પૂર્વભવ જાણનાર
૮૮૮૦	નાનપણે	બચપણમાં, બાલ્યાવસ્થામાં, નાનપણમાં, નાના હોઈએ ત્યારે
૮૮૮૧	મોટપણે	મોટા થઈને
૮૮૮૨	આ ઠેકાણે	આ જગાએ, આ સ્થાને
પૃ.૪૮૦		
૮૮૮૩	લિંગ	लिङ्ग । ચિહ્ન, નિશાન, પ્રમાણ, વ્યાકરણમાં જાતિ, ન્યાયમાં હેતુ, શિવમૂર્તિ, પુરુષની જનનેન્દ્રિય, સૂક્ષ્મ શરીર
૮૮૮૪	નિશાનાદિ	નિશાન, ઓળખ વગેરે
૮૮૮૫	નિયમિતપણું	नि+यम् । એકસૂત્રતા, નિયમબદ્ધતા
૮૮૮૬	પ્રકૃત્યાદિને	પ્રકૃતિ આદિને, સ્વભાવ, ઉત્પત્તિસ્થાન વગેરેને
૮૮૮૭	જાતિસ્મૃતિજ્ઞાન	મતિજ્ઞાનનો પ્રકાર, પૂર્વભવનું સ્મરણ
૮૮૮૮	પર્યાય	પરિણમન, અવસ્થા, અનુક્રમ
૮૮૮૯	પદાર્થ	વસ્તુએ, દ્રવ્યે
૮૮૯૦	ભજ્યા છે	ધારણ કર્યા છે, થઈ છે, થયા છે
	પત્રાંક ૬૩૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૭-૮-૧૮૯૫**
૮૮૯૧	ગુણવડીએ	ગુણ વડે, ગુણથી; જ્ઞાના૦ દર્શના૦ કર્મના ક્ષયોપશમથી
૮૮૯૨	હદ	અવધિ, મર્યાદા, સીમા, સરહદ
૮૮૯૩	અધ્યવસાય	अधि+अव+सो । નિશ્ચય, ધર્મ (નૈયાયિકોના મતે) પ્રયત્ન
૮૮૯૪	સૂરજવડીએ	સૂરજ વડે, સૂર્યને લીધે, સૂર્યપ્રકાશથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૪૮૧

૮૮૯૫	જ્ઞાનાવરણીય કર્મ	જે કર્મ જ્ઞાનગુણને આવરણ કરે-ઢાંકે તે. ૫ ભેદ : મતિજ્ઞાનાવરણ, શ્રુતજ્ઞાનાવરણ, અવધિજ્ઞાનાવરણ, મનઃપર્યવજ્ઞાનાવરણ, કેવળ જ્ઞાનાવરણ કર્મ
૮૮૯૬	દર્શનાવરણીય કર્મ	આત્માના દર્શન ગુણને આવરે તે કર્મ, ૯ ભેદ તે ચક્ષુદર્શનાવરણીય, અચક્ષુદર્શનાવરણીય, અવધિદર્શનાવરણીય, કેવળદર્શનાવરણીય અને નિદ્રા, નિદ્રાનિદ્રા, પ્રચલા, પ્રચલાપ્રચલા, સ્ત્યાનર્ધ્ધિ દર્શનાવરણીય કર્મ
૮૮૯૭	ઈંદ્રિયલબ્ધિ	જે તે ઇન્દ્રિય (કાયા-જીભ-નાક-આંખ-કાન)ની પ્રાપ્તિ-લાભ
૮૮૯૮	ક્ષયોપશમ	કર્મો માર્ગ આપે તે; આત્મા ઉપરનું આવરણ જેટલું ઘટે તેટલો ક્ષયોપશમ થયો કહેવાય
૮૮૯૯	વ્યાહતિ	वि+आ+हन । હદ આવી જાય; ભંગ, વિક્ષેપ, વ્યાઘાત
૮૯૦૦	છેટે	દૂર, આઘે, વેગળે
૮૯૦૧	વ્યાઘાત	वि+आ+हन् । પ્રબળ આઘાત વિઘ્ન, ભંગ, પ્રતિબંધ, રુકાવટ
૮૯૦૨	વ્યાપક	वि+आप् । વ્યાપેલો, પથરાયેલો, ફેલાનાર, ઢાંકનાર
૮૯૦૩	કીકી	આંખની મધ્યમાં ગોળ ભાગ, આંખનો તારો, આંખની પૂતળી
૮૯૦૪	કાન વડીએ	कर्ण । કાન વડે, કાન દ્વારા
૮૯૦૫	નિયત પ્રદેશ	नि+यम् । प्र+दिश् । નક્કી કરેલા સ્થાન-જગા, અમુક મર્યાદા-ભાગ
૮૯૦૬	વળગી રહે છે	वि+लग् । ચોંટી રહે છે, બાઝી રહે છે, લટકતો રહે છે, આસક્તિ રહે છે
૮૯૦૭	આકર્ષણ	आ+कृष् । ખેંચાણ, તાણવું; રાગ અને દ્વેષ એ આકર્ષણ (વ્યા.સાર ૨, પૃ.૭૭૫)
૮૯૦૮	બહુલપણું	बृह् । બહુલતા, પ્રચુરતા, અધિકતા, પુષ્કળપણું
૮૯૦૯	દશમદ્વાર	दशन् । શરીરનું ૧૦મું દ્વાર, બ્રહ્મરંધ્ર, માથાના તાળવાનું અદીઠ છિદ્ર
૮૯૧૦	મૂર્ચ્છાગત સ્થિતિ	मूर्च्छ+गम्+स्था । મૂર્ચ્છિત, બેભાનાવસ્થા, બેશુદ્ધિ
૮૯૧૧	અવ્યાબાધ	अ+वि+आ+बाध् । જીવનો સ્વભાવ-ગુણ, ૧૪મા ગુણસ્થાનકના અંતે પૂર્ણપણે પ્રગટતો ગુણ; બાધા-પીડા વગરનું
૮૯૧૨	વીર્યાંતરાય	અંતરાય કર્મની ૫ પ્રકૃતિ પૈકી એક તે વીર્યાંતરાય કર્મ. છતી શક્તિએ શક્તિનો ઉપયોગ થઇ ન શકે એટલે કે વીર્ય-બળ ફોરવી ન શકે તે કર્મના ૩ ભેદ : ૧. બાલવીર્યાંતરાય : સમર્થતા અને રુચિ હોવા છતાં જેના ઉદયથી ઇચ્છિત કાર્ય કરી ન શકે તે. ૨. પંડિત વીર્યાંતરાય : સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવ જેના ઉદયથી મોક્ષયોગ્ય સાધના ન કરી શકે તે. ૩. બાલ-પંડિત વીર્યાંતરાય : દેશવિરતિને ઇચ્છતો થકો પણ શ્રાવકનાં વ્રતનું પાલન ન કરી શકે તે.

પૃ.૪૮૨ પત્રાંક ૬૩૧ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૯-૮-૧૮૯૫

૮૯૧૩	જ્ઞેયપણે	ज्ञा । જાણવાના પદાર્થરૂપે, જ્ઞાનમાં જણાવા લાયક
૮૯૧૪	તારે વિષે	તારી અંદર, તને, તું સંબંધી, તારે વિષયે (તું કોણ ? આત્મા)
૮૯૧૫	ઉપયોગપૂર્વક	ઉપયોગ પ્રવર્તાવીને, ઉપયોગ રાખીને, આત્મઉપયોગ સહિત
૮૯૧૬	કથનજ્ઞાનીઓ	કહેવાતા જ્ઞાનીઓ, વાચાજ્ઞાનીઓ
૮૯૧૭	કાં પૂછે છે ?	किम् । કેમ, શા માટે
૮૯૧૮	કેમ કે	કારણ કે
૮૯૧૯	અપૂર્વભાવ	પૂર્વે કદી ન બન્યો હોય તેવો, અસામાન્ય, મૌલિક ભાવ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૯૨૦ સામટો ફેર — संवृत्तक । થોકબંધ, જથ્થાબંધ, એક સાથે તફાવત-ફરક

૮૯૨૧ અભિનિવેશ પરિણામે — આસક્તિ-આગ્રહ-હઠ રૂપે

૮૯૨૨ ગ્રહ્યાં — ग्रह । ગ્રહણ કર્યાં, પકડ્યાં, સમજ્યાં, સ્વીકાર્યાં

પત્રાંક ૬૩૨ — શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને — તા.૧૯-૮-૧૮૯૫

૮૯૨૩ બાળપણા — બાલ્યાવસ્થા, બાળપણ

૮૯૨૪ ઈન્દ્રિયવિકાર — ઈન્દ્રિયની ઉત્તેજના

૮૯૨૫ વિકાર — वि+कृ । અસલ સ્થિતિમાં થતો પરિવર્તનરૂપ ફેરફાર; વિષયવાસના

પત્રાંક ૬૩૩

૮૯૨૬ શ્રી સૂર્યપુર — સૂરત, ગુજરાતમાં વડોદરાથી ૮૦ કિ.મી.

પૃ.૪૮૩ પત્રાંક ૬૩૪ — શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈને — તા.૨૭-૮-૧૮૯૫

૮૯૨૭ મારી બહેનને — મોટાંબહેન શિવકુંવરબહેનને (બનેવી ચત્રભુજભાઈને લખ્યું હોવાથી મારી)

પત્રાંક ૬૩૫ — શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને — તા.૨૭-૮-૧૮૯૫

૮૯૨૮ બાઈઓને — બહેનોને, સ્ત્રીઓને

૮૯૨૯ નિવર્તવાનું — नि+वृत् । પાછા ફરવાનું

૮૯૩૦ આ૦ સહજાત્મસ્વરૂપ — આરાધ્ય સહજાત્મસ્વરૂપ, આદરણીય-આદેય સહજાત્મસ્વરૂપ

પત્રાંક ૬૩૬ — શ્રી કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈને — તા.૨૯-૮-૧૮૯૫

૮૯૩૧ નિમિત્તે કરીને — नि+मिद् । નિમિત્ત કારણને લીધે, નિમિત્ત દ્વારા

૮૯૩૨ સત્સંગના અયોગે — સત્સંગનો જોગ ન હોવાથી, ન હોય ત્યારે, તેના અભાવે

૮૯૩૩ તથા પ્રકારના — તે પ્રકારના, લેવાદેવાના-ગરજના-સ્પૃહાના-દરકારના

૮૯૩૪ સ્વદશા — स्वन्+दंश् । પોતાની દશા, આત્મદશા

૮૯૩૫ ઉપયોગ દેવો — उप+युज् । ઉપયોગ રાખવો, લક્ષ-સાવધાની રાખવા

પત્રાંક ૬૩૭ — શ્રી ખીમચંદભાઈ લખમીચંદભાઈને — તા.૨૯-૮-૧૮૯૫

૮૯૩૬ 'અનુભવપ્રકાશ' — કાલી કમલીવાલા બાબા શ્રી વિશુદ્ધાનંદજી કૃત ગ્રંથ, ગુરુ દત્તાત્રેય કૃત 'અવધૂત ગીતા' ના સરળ ભાષ્ય સમાન છે, તેની વાત છે. શ્રી દીપચંદજી કાસલીવાલ (શાહ) કૃત ગ્રંથ આત્મ અનુભવને લગતો છે. તદુપરાંત, શ્રી વિદ્યારણ્ય સ્વામી અને શ્રી ચિદાનંદજી કૃત પણ છે.

૮૯૩૭ શ્રી પ્રહ્લાદજી — હિરણ્યકશિપુનો પુત્ર

૮૯૩૮ વાસ્તવ — वस्तु । બરોબર, સાચો, વાસ્તવિક, ખરો, અસલી, યથાર્થ નિશ્ચય

૮૯૩૯ અભિન્નજ્ઞાન — अ+भिद्+ज्ञा । અભેદ જ્ઞાન

પૃ.૪૮૪ પત્રાંક ૬૩૮ — શ્રી ધારસીભાઈ કુશળચંદભાઈને — તા.૧૭-૯-૧૮૯૫

૮૯૪૦ રાણપુર — (હડમતિયા), સૌરાષ્ટ્રમાં બન્ને નજીકનાં ગામ, લીંબડીથી ૨૫ કિ.મી.

૮૯૪૧ ગત થયું — જતું રહ્યું, મુકાઈ ગયું, અંતર્ગત થયું

૮૯૪૨ ધર્મદ્રવ્ય — જે સ્વયં ગમન કરતા જીવ અને પુદ્‌ગલોને ગમન કરવામાં નિમિત્ત હોય તે

૮૯૪૩ અધર્મદ્રવ્ય — સ્વયં ગતિપૂર્વક સ્થિતિરૂપ પરિણમેલા જીવ અને પુદ્‌ગલને સ્થિર રહેવામાં જે નિમિત્ત હોય તે દ્રવ્ય

૮૯૪૪ સ્વભાવપરિણામી — પોતાના અસ્તિત્વ, પ્રકૃતિ, ગુણ, લક્ષણમાં પરિણમે તે

૮૯૪૫ અક્રિય — अ+कृ । નિષ્ક્રીય, નિરુદ્યોગી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૯૪૬	**પરમાર્થ નય**	નિશ્ચય નય
૮૯૪૭	**સક્રિય**	स+कृ । ક્રિયાયુક્ત, અસલી
૮૯૪૮	**પરમાણુ**	જેનો બીજા ભાગ થઈ શકે નહીં એવો સૌથી નાનામાં નાનો પુદ્‌ગલ
૮૯૪૯	**પુદ્‌ગલ**	पुत्+गल् । જેમાં વર્ણ-ગંધ-રસ-સ્પર્શ ગુણ હોય તે, જે પૂરે-ભેગા થાય અને ગળે-છૂટા પડે તે પુદ્‌ગલ; પરમાણુ; શરીર
૮૯૫૦	**અન્યોન્ય**	अन्य+अन्य । પરસ્પર, એકમેક, બીજું બીજું
૮૯૫૧	**સડવું**	નાશ પામવું
૮૯૫૨	**વિધ્વંસ**	वि+ध्वंस् । નાશ, ટુકડે ટુકડા, બરબાદી; વેર, તિરસ્કાર
૮૯૫૩	**એક પરિણામવત્ સંબંધ**	એકમેક થઈ જવા જેવો
૮૯૫૪	**પલટનપણું**	पल् । પલટનપણું, બદલવાપણું
૮૯૫૫	**સ્કંધ**	स्कन्द् । બે અથવા વધુ પરમાણુઓનો સમૂહ-દળ; ખભો; મુનિ; વિભાગ
૮૯૫૬	**વીખરાવાપણું**	वि+स्कन्द् । વિખેરાઈ જવું
	પત્રાંક ૬૩૯	**શ્રી નવલચંદભાઈ ડોસાભાઈ વકીલને** **તા. ૨૦-૯-૧૮૯૫**
૮૯૫૭	**ચર્ચિત**	चर्च् । ચર્ચા થતી હોય, લેપ થતો હોય
	પત્રાંક ૬૪૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૨૯-૯-૧૮૯૫**
૮૯૫૮	**પરભારી**	પરબારી, સીધેસીધી
૮૯૫૯	**અનુકંપા**	अनु+कम्प् । દયા, કૃપા, મહેર
	પત્રાંક ૬૪૧	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૨૯-૯-૧૮૯૫**
૮૯૬૦	**દેખતભૂલી**	દેખે અને ભૂલે, જુએ અને ચૂકે, પરને જુએ ને પોતાને ભૂલે
	પત્રાંક ૬૪૨	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૩૦-૯-૧૮૯૫**
૮૯૬૧	**સમસ્ત વિશ્વ**	सम्+अस्+विश् । આખું જગત
૮૯૬૨	**પરકથા**	પારકી-પરાયી વાત, આત્મા સિવાયની વાત, સ્ત્રી-પુરુષકથા, ભોજનકથા, દેશકથા, રાજકથા આ ૪ મુખ્ય વિકથા અને બાકી ૨૫ વિકથા
૮૯૬૩	**પરવૃત્તિ**	આત્મવૃત્તિ સિવાયની પરની-પરાયી-પારકી વૃત્તિ, દેહવૃત્તિ
૮૯૬૪	**અંતર્ભેદ**	અંતરમાં ભેદ, જુદાઈ, ભિન્ન ભાવ
	પત્રાંક ૬૪૩	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા. ૩૦-૯-૧૮૯૫**
૮૯૬૫	**નિંબપુરીવાસી**	લીંબડી, લીમડીવાસી; સૌરાષ્ટ્રમાં સાયલાથી ૩૪ કિ.મી. દૂરનું ગામ, સુરેન્દ્રનગર ૩૨ કિ.મી., રાજકોટ ૧૨૫ કિ.મી., બાંધણી ૧૧૫ કિ.મી.
૮૯૬૬	**સહજ સ્વભાવરૂપ**	સ્વાભાવિક
પૃ.૪૮૫		
૮૯૬૭	**વિસ્મરણ યોગ્ય**	वि+स्मृ । ભૂલવા યોગ્ય
	પત્રાંક ૬૪૪	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા. ૬-૧૦-૧૮૯૫**
૮૯૬૮	**સૌ કાર્ય**	બધાં કામ
૮૯૬૯	**પ્રથમ ભૂમિકા**	શરૂઆત, શરૂઆતની પાયરી-કક્ષા, ૧લી પ્રસ્તાવના, ૧લું પગથિયું
૮૯૭૦	**અનભ્યસ્ત**	अन्+अभि+अस् । નહીં અભ્યાસેલી, આદત-ટેવ ન હોય તેવી
	પત્રાંક ૬૪૫	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૧૪-૧૦-૧૮૯૫**
૮૯૭૧	**પરમ નૈષ્ઠિક**	परम्+मा+निस्+स्था । પરમ તત્ત્વમાં નિષ્ઠાવાન, ઉત્તમ શ્રદ્ધાવંત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૯૭૨	અર્થાંતર	અર્થભેદ, બીજો અર્થ
૮૯૭૩	સમુચ્ચયવાક્ય	સમૂહ (એકથી વધુ) વાક્ય
૮૯૭૪	વિચારગત	वि+चर्+गम् । વિચારમાં આવ્યું હોય તે
૮૯૭૫	લક્ષગત	लक्ष्+गम् । લક્ષમાં આવતો જતો હોય
	પત્રાંક ૬૪૬	**કોને ? તા.૧૯-૯-૧૮૯૫ થી તા.૧૮-૧૦-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૯૭૬	સકારણ	કારણ સહિત
૮૯૭૭	ભૂમિ	સ્થાન, આધાર, મંઝિલ, તળ, યોગીનાં ચિત્તની અવસ્થા
૮૯૭૮	વિચારશ્રેણી	વિચારસરણી, વિચારની સીડી, વિચારની હારમાળા, વિચારનું ધોરણ
૮૯૭૯	પરલોક	આ પૃથ્વીલોક સિવાયનો લોક, દેવલોક
૮૯૮૦	વિદ્યમાનપણું	હોવાપણું, અસ્તિત્વ, હાજરી, ઉપસ્થિતિ
૮૯૮૧	પૂર્વપશ્ચાત્	પહેલાં અને પછી
૮૯૮૨	મધ્યમાં	વચ્ચે, કેન્દ્રમાં
૮૯૮૩	રૂપાંતર	બીજું રૂપ, રૂપબદલી
૮૯૮૪	વસ્તુતા	वस् । વસ્તુપણું
૮૯૮૫	'ષડદર્શનસમુચ્ચય'	લગભગ ઈ.સ.૭૫૦માં થયેલા ધુરંધર આચાર્ય, યાકિની મહત્તરા સાધ્વીના ધર્મપુત્ર, ૧૪૪૪ ગ્રંથના પ્રણેતા શ્રી હરિભદ્રસૂરિજી વિરચિત ૬ દર્શન સંબંધી ૮૭ કારિકા — અલ્પ અક્ષર અને બહુ અર્થવાળા શ્લોકનો ગ્રંથ
૮૯૮૬	શુદ્ધિપણું	शुध् । શુદ્ધિ, સ્વચ્છતા, શુક્લતા, પવિત્રતા, ચોખ્ખાઈ, શુદ્ધતા
પૃ.૪૮૬	**પત્રાંક ૬૪૭**	**કોને ? તા.૧૯-૯-૧૮૯૫ થી તા.૧૮-૧૦-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૯૮૭	અગમ	अ+गम् । જાણી ન શકાય તેવો, અગમ્ય, અગાઉથી જાણી ન શકાય તેવો, વિકટ, મુશ્કેલ
૮૯૮૮	અગોચર	ઇન્દ્રિયોથી જાણી-પહોંચી-પામી ન શકાય તેવો, અગમ્ય
૮૯૮૯	નિર્વાણમાર્ગ	निर्+वा+मार्ग् । મોક્ષમાર્ગ, મુક્તિમાર્ગ
૮૯૯૦	નિરાલંબ બોધ	निर्+आ+लम्ब् । આલંબન વિનાનો, આત્મસ્વભાવનો ઉપદેશ-બોધ
	પત્રાંક ૬૪૮	**કોને તા.૧૯-૯-૧૮૯૫ થી તા.૧૮-૧૦-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૯૯૧	દશ્યને અદશ્ય કર્યું	જે કંઇ જગતમાં દેખાય છે તેને ન દેખવા બરાબર કર્યું
૮૯૯૨	અદશ્યને દશ્ય કર્યું	જે નથી દેખાતો તે અરૂપી આત્મા જોયો, જાણ્યો, અનુભવ્યો
૮૯૯૩	ઐશ્વર્ય વીર્ય	ઐશ્વર્ય ૬ પ્રકારે તેમાં વીર્ય નામનું ઐશ્વર્ય, વિભૂતિ, સર્વોપરિતા, ઇશ્વરની વીરતા-બળ-પરાક્રમ એટલે કે શુદ્ધ સ્વભાવનું બળ
	પત્રાંક ૬૪૯	**કોને ? તા.૧૯-૯-૧૮૯૫ થી તા.૧૮-૧૦-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૮૯૯૪	આખી આયુષ્યસ્થિતિ	સંપૂર્ણ આયુષ્યનો કાળ-સમય, કેટલી બધી પળ ?
૮૯૯૫	હીન ઉપયોગ	हा । हीन । ઉપયોગ વિનાની, ઉપયોગહીન; અધમ, હીણો ઉપયોગ
૮૯૯૬	ખોવા કરતાં	क्षप् । ખોવાઇ જાય તે કરતાં, ગુમાવવા કરતાં, ખોઈ નાખવા કરતાં
૮૯૯૭	સાઠ પળ	षष्टि । ૧ ઘડી
૮૯૯૮	એક ઘડી	घट् । ૨૪ મિનિટ
૮૯૯૯	શુક્લ હૃદય	शुच्+हृद् । સ્વચ્છ, પવિત્ર, નિર્મળ હૃદય
૯૦૦૦	પ્રાણી	प्र+अन् । બે-ત્રણ-ચાર ઇન્દ્રિયવાળા જીવો; પ્રાણ-શ્વાસ હોય તે બધા જ જીવો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૦૦૧	ભૂત	भू । વનસ્પતિકાયના જીવો
૯૦૦૨	સત્ત્વ	सत् । પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુકાયના જીવો
૯૦૦૩	જંતુ	जन् । (જીવ) પંચેન્દ્રિય જીવો; નાનામાં નાનો જીવ
	પત્રાંક ૬૫૦	**કોને ? તા.૧૯-૯-૧૮૯૫ થી તા.૧૮-૧૦-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૯૦૦૪	અંતર્મુખદષ્ટિ	અંતરાત્મપણું, સમ્યક્દૃષ્ટિ
૯૦૦૫	પરઅધ્યાસ	પરનો-બીજાનો અધ્યાસ
૯૦૦૬	સ્થૂળ	स्थूल् । બાહ્ય, ભૌતિક, જડ, મોટા, મજબૂત, ગાઢ, દૃઢ
પૃ.૪૮૭	**પત્રાંક ૬૫૧**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૫ થી ૧૬-૧૧-૧૮૯૫ દરમ્યાન**
૯૦૦૭	અધ્યાસ	अधि+आस् । એક વસ્તુમાં બીજી વસ્તુનું આરોપણ, ભ્રાંતિમય પ્રતીતિ
૯૦૦૮	પર્યાયાંતર	પર્યાય ભેદ, બીજી પર્યાય અવસ્થા
૯૦૦૯	અર્થાંતર	અર્થભેદ, ગુણભેદ
૯૦૧૦	સ્વમાન્યતા	પોતાપણાની માન્યતા
૯૦૧૧	પરમાર્થે મૌન થયા	આત્માને જાણ્યો, એમાં જ રહ્યા, શબ્દમાં ન આવ્યા, મૂક-ચૂપ રહ્યા, વ્યવહારથી બોલવું પડે ત્યાં પણ મમતા નથી તેથી બોલે તો યે મૌન
૯૦૧૨	અચિંત્ય	ચિંતવી ન શકાય તેવો, ધારણા બહારનો, અવિચાર્ય
૯૦૧૩	કેવળ ન્યારો	સાવ-છેક જુદો-નોખો-નિરાળો
૯૦૧૪	સ્વાનુભવગોચરપદ	આત્મઅનુભવ, આત્મસાક્ષાત્કાર
૯૦૧૫	લીનતા	ली । મગ્નતા, અદૃશ્ય થઈ જવું, પરોવાઈ જવું, ડૂબી જવું, મશગૂલ થઈ જવું
પૃ.૪૮૮		
૯૦૧૬	લોકભાષા	લોકબોલી, લૌકિક ભાષા, જ્ઞાનીના આશયથી જુદી ભાષા
૯૦૧૭	પ્રવર્ત્યાં છે	प्र+वृत् । ફેલાયાં છે, અમલી બન્યા છે, પ્રવૃત્ત થયાં છે
૯૦૧૮	'આત્મભાષા'	આત્માની ભાષા, આત્માના પ્રકાશ, આત્મા થઈને આત્મા બોલ્યો
૯૦૧૯	જે પ્રકારે	જે રીતે, ભેદે, જાતે, ઢાંચામાં; ભાવથી, વિચારથી
૯૦૨૦	વિભાગાર્થ	ભાગ-વિભાગ પાડીને થતો અર્થ
૯૦૨૧	મુખ્યાર્થ	મુખ્ય અર્થ
૯૦૨૨	સમજાવા અને શમાવાનું	પોતાને પોતાનો બોધ થવાથી પોતાનામાં શમાઈ જવું
૯૦૨૩	ઐક્ય	એકતા, એકીભાવ, એકપણું, મેળ
૯૦૨૪	શાશ્વત	નિત્ય, સનાતન, હંમેશ રહેનારું
૯૦૨૫	સુગોચર	સહેલાઈથી અનુભવી શકાય તેવા, સુગમ્ય
૯૦૨૬	ૐ ૐ ૐ ૐ	રાજચંદ્ર, ૧-૧ અક્ષર આત્મારૂપ છે
	પત્રાંક ૬૫૨	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૧-૧૦-૧૮૯૫**
૯૦૨૭	પરાભવ થવાને	પરાજય કરવા, હાર પમાડવા
૯૦૨૮	પોતાનું ન્યૂનપણું	પોતાની ખામી, ન્યૂનતા, ઓછાપણું, ઊણપ
	પત્રાંક ૬૫૩	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૩૧-૧૦-૧૮૯૫**
૯૦૨૯	આત્મહેતુભૂત	આત્માર્થ થાય તેવા, આત્મહિત થાય તેવા, આત્મકલ્યાણકારી
૯૦૩૦	દ્રવ્યસંયમરૂપ સાધુત્વ	બાહ્ય-સ્થૂળ સંયમરૂપ દીક્ષાનો વ્યવહાર, દ્રવ્યદીક્ષા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૬૫૪ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૩૧-૧૦-૧૮૯૫

૯૦૩૧ પહોંચવત્ પહોંચરૂપે, પહોંચ સાથે

૯૦૩૨ અંતર્લક્ષવત્ આંતરિક-અંતરંગ લક્ષ જેવી, આત્મલક્ષ જેવી

૯૦૩૩ સુંદરદાસજીનો ગ્રંથ સુંદરવિલાસ, જ્ઞાનસમુદ્ર વગેરે

પૃ.૪૮૯ પત્રાંક ૬૫૫ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૦-૧૧-૧૮૯૫

૯૦૩૪ નિશદિન રાતદિવસ

૯૦૩૫ નૈન આંખ, નયન, નેત્ર, ચક્ષુ

૯૦૩૬ નીંદ निन्द्+रक् । ઊંઘ, નીંદર, નિદ્રા

૯૦૩૭ તબહિ ત્યારે જ

૯૦૩૮ નારાયન नार+अयन । પરમાત્મા, વિષ્ણુ, કેવળજ્ઞાન

૯૦૩૯ પાવે प्र+आप् । પામે, પ્રાપ્ત કરે (શ્રી સુંદરદાસજી રચિત પદ)

પત્રાંક ૬૫૬ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૬-૧૧-૧૮૯૫

૯૦૪૦ આદિ आ+दा । વગેરે; પ્રથમ; મુખ્ય

૯૦૪૧ વિશેષતાર્થે વૃદ્ધિ, ઉત્કૃષ્ટતા, અસાધારણતા, તફાવત માટે

૯૦૪૨ આત્મતા આત્મત્વ, આત્મદશા

પત્રાંક ૬૫૭ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૬-૧૧-૧૮૯૫

૯૦૪૩ શુભેચ્છા ભૂમિકા આત્મજ્ઞાનની ૭ ભૂમિકામાં ૧લી; વિવેક, વૈરાગ્ય, ષટ્સંપત્તિ, મુમુક્ષુતા આ સાધનચતુષ્ટય ૪ સાધન પ્રાપ્ત કરવાની ઈચ્છા

૯૦૪૪ વિચાર આત્મજ્ઞાનની ૭ ભૂમિકામાં ૨જી, સુવિચારણા-વચનનું શ્રવણ, મનન

૯૦૪૫ જ્ઞાન આત્મજ્ઞાનની ૭ ભૂમિકામાં ૪થી, સત્ત્વાપત્તિ-સાક્ષાત્કાર, સવિકલ્પ સમાધિ

૯૦૪૬ સર્વસંગપરિત્યાગ અખંડપણે આત્મધ્યાન-બોધ જે બધા સંગને કારણે ન રહી શકે તેનો ત્યાગ

૯૦૪૭ અણગારત્વ अन्+अगार । ઘર ન રાખવાપણું, મુનિપણું, સાધુપણું

૯૦૪૮ યદ્યપિ यदि+अपि । જો કે

૯૦૪૯ શુભેચ્છાવાન જીવ મોક્ષમાર્ગની મંગળ ઈચ્છા કરતો જીવ

પત્રાંક ૬૫૮ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૨-૧૨-૧૮૯૫

૯૦૫૦ ગમન થવું गम् । જવું, જવાનું

૯૦૫૧ 'મિથ્યાત્વ' મિથ્યાદર્શન, અ-સમ્યક્દર્શન, અસત્‌માં સત્‌ની-સત્‌માં અસત્‌ની બુદ્ધિ

૯૦૫૨ લૌકિક અભિનિવેશ દ્રવ્યાદિ લોભ, તૃષ્ણા, દૈહિક માન, કુળ, જાતિ આદિ સંબંધી મોહ કે વિશેષત્વ, માનવું, વાત ન છોડવી, ગચ્છનો આગ્રહ (પત્રાંક ૬૭૭)

૯૦૫૩ શાસ્ત્રીય અભિનિવેશ આત્માર્થ સિવાય, શાસ્ત્રની જે જે પ્રકારે જીવે માન્યતા કરી કૃતાર્થતા માની છે તે સર્વ, સત્સમાગમ કરતાં શાસ્ત્ર પર વધુ ભાર (પત્રાંક ૬૬૧)

૯૦૫૪ ઉપેક્ષિત ઉપેક્ષાવાન, અવગણના કરનારો

પત્રાંક ૬૫૯ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૨-૧૨-૧૮૯૫

૯૦૫૫ અંતર્સંયોગ આંતરિક, આભ્યંતર, અંદરનો સંયોગ (સંબંધ)

૯૦૫૬ બાહ્યસંયોગનો અપરિચય બહારના સંયોગથી અજાણ રહેવું, ઓળખાણ ન રાખવી

૯૦૫૭ સપરમાર્થ પરમાર્થ સાથે, અસંગતતા સાથે, સત્સંગ સહિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૬૬૦ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૨-૧૨-૧૮૯૫

૯૦૫૮ લહ્યાં છે — लभ् । પામ્યાં છે, ઓળખ્યાં છે, થયાં છે
૯૦૫૯ નવિ જાય — ન જાય
૯૦૬૦ પમાયો — प्र+मद् । પ્રમાદ
૯૦૬૧ વંધ્ય તરુ — ફળ-ફૂલ નથી થયું તેવું વાંઝણું વૃક્ષ, કેરી વગરનો આંબો
૯૦૬૨ ઉપમા — उप+मा । સરખામણી, તુલના, દૃષ્ટાંત
૯૦૬૩ સંયમ ઠાણ — સંયમનું સ્થાન-જગા
૯૦૬૪ નાયો રે — ન આયો, ન આવ્યો
૯૦૬૫ 'શ્રદ્ધા જ્ઞાન લહ્યાં છે તો પણ, જો નવિ જાય પમાયો (પ્રમાદ) રે,
વંધ્ય તરુ ઉપમ તે પામે, સંયમઠાણ જો નાયો રે;
ગાયો રે ગાયો, ભલે વીર જગતગુરુ ગાયો.'

જીવને શ્રદ્ધા અને જ્ઞાન પ્રગટ્યા પછી પણ જો પ્રમાદ ન જાય તો, સંયમસ્થાનકે ન આવ્યો તો, ચારિત્ર ન હોય તો તેની ફળ ન આપે તેવાં વાંઝણાં વૃક્ષ સાથે સરખામણી થાય. જગદ્‌ગુરુ મહાવીર સ્વામીના ગુણગ્રામ કરું છું.
જગતગુરુ એટલે મહાવીર સ્વામીને ગાયો-મલ્હાયો. તપાગચ્છી પંન્યાસ શ્રી ઉત્તમવિજયજીએ વિ.સં.૧૭૯૯માં, સુરતમાં સંયમ શ્રેણી સ્તવનમાં કળશ રૂપે રચ્યું છે. અમદાવાદમાં વિ.સં.૧૭૬૦માં જન્મ, નામ પૂંજાશા, ખરતરગચ્છી શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ જેવા અધ્યાત્મજ્ઞાની પાસે અભ્યાસ, પં.જિનવિજયજી પાસે વિ.સં.૧૭૯૬માં દીક્ષા બાદ નામ ઉત્તમવિજય, રાજનગરમાં વિ.સં.૧૮૨૭માં દેહત્યાગ

પૃ.૪૯૦ પત્રાંક ૬૬૧ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૪-૧૨-૧૮૯૫

૯૦૬૬ બહુવચન — એકથી વધુ બતાવનાર લક્ષણ કે વચન; બહુમૂલ્ય વચન
૯૦૬૭ અપ્રશસ્ત શાસ્ત્રીય અભિનિવેશ — સત્સમાગમ સમાન કે તેથી વિશેષ ભાર શાસ્ત્ર પર મૂકવો

પત્રાંક ૬૬૨ કોને ? તા.૧-૧-૧૮૯૬ થી તા.૧૪-૧-૧૮૯૬ દરમ્યાન

૯૦૬૮ અસંખ — અસંખ્યાત
૯૦૬૯ જિન કહ્યા — જિને કહ્યા, જિનેશ્વર દેવ કથિત
૯૦૭૦ ઘટમાંહી — શરીરમાં, મનમાં
૯૦૭૧ રિદ્ધિ — ऋद्धि । ઋદ્ધિ, સમૃદ્ધિ, ઐશ્વર્ય, આબાદી. મુખ્ય ૨૮ લબ્ધિ
૯૦૭૨ દાખી રે — दृश् । દેખાડી, બતાડી; કહી, જણાવી
૯૦૭૩ નવપદ — અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર્ય ને તપ
૯૦૭૪ આતમરામ — अत्+रम् । આત્મારામ, જ્ઞાનદર્શનમય અવિનાશી પદાર્થ-આત્મા. સિદ્ધચક્રમાં આ ૯ પદ હોય છે, ઉપા.શ્રી યશોવિજયજી રચિત પૂજા પણ છે.
૯૦૭૫ સાખી — साक्षिन् । સાક્ષી, સાક્ષાત્ જુએ-દેખે તે; નવપદજીમાં તપપૂજા કડી ૩-૪

પત્રાંક ૬૬૩ કોને ? તા.૧૭-૧૨-૧૮૯૫ થી તા.૧૪-૧-૧૮૯૬ દરમ્યાન

૯૦૭૬ વિશેષ ચલાયમાન — વધુ ચલિત, અસ્થિર
૯૦૭૭ હવા — થયા, જૂની ગુજરાતીમાં પ્રચલિત હતું, જ્ઞાની પુરુષો વધુ વાપરતા

	પત્રાંક ૬૬૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨-૧-૧૮૯૬**
૯૦૭૮	ઉત્કૃષ્ટપણું	उद्+कृष्। શ્રેષ્ઠતા, ઉત્કૃષ્ટતા, ઉન્નતપણું, સર્વોત્તમપણું	
૯૦૭૯	ઐશ્વર્ય	ईश्। પ્રભુત્વ, સર્વશક્તિમત્તા, આત્મધર્મ	
૯૦૮૦	અકર્તવ્યલક્ષે કર્તવ્ય	અકર્તૃત્વભાવે કરવા યોગ્ય	
૯૦૮૧	પરમાર્થસંયમ	સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિતિ, આત્મસ્થિરતા	
૯૦૮૨	વ્યવહારસંયમ	સંસારત્યાગ, ૫ મહાવ્રતપાલન, દીક્ષા	
૯૦૮૩	નિષેધ	ના, મનાઈ	
પૃ.૪૯૧	**પત્રાંક ૬૬૫**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૯-૧-૧૮૯૬**
૯૦૮૪	વિચાર-અંકુર	વિચારનો ફણગો, બી, બીજ	
	પત્રાંક ૬૬૬	**શ્રી ખીમચંદભાઈ લખમીચંદભાઈને**	**તા.૧૨-૧-૧૮૯૬**
૯૦૮૫	ચક્રવર્ત્યાદિ પદ	ચક્રવર્તી વાસુદેવ એટલે કે અર્ધચક્રવર્તી વગેરે પદ, પદવી	
૯૦૮૬	વાસ	वस्। નિવાસ, વસવું	
૯૦૮૭	અમૂર્છિતપણે	અમોહપણે, સમપણે	
	પત્રાંક ૬૬૭	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૧૨-૧-૧૮૯૬**
૯૦૮૮	મહાત્મા બુદ્ધ (ગૌતમ)	મહાવીર સ્વામીના સમકાલીન, ભારતની ઉત્તરે નેપાળના તરાઈ પ્રદેશમાં કપિલવસ્તુ નગરીમાં શાક્ય વંશના શુદ્ધોદન રાજાના પુત્ર, ઈ.સ.પૂર્વે ૬૨૩માં વૈશાખ સુદ ૧૫ એ લુમ્બિની ઉદ્યાનમાં જન્મ, સર્વાર્થસિદ્ધિમાંથી સિદ્ધાર્થ નામ, ભરયુવાનીમાં વૈરાગ્યથી પત્ની, પુત્ર રાહુલ, રાજપાટનો ત્યાગ, બૌદ્ધ ધર્મના સંસ્થાપક, જન્મ-બોધ-દેહત્યાગ બધું વૈશાખ સુદ ૧૫એ.	
૯૦૮૯	દારિદ્રય	ગરીબાઈ, દરિદ્રતા	
૯૦૯૦	અજિત	अ+जि। ન જીતી શકાય તેવાં, નહીં જિતાયેલા	
૯૦૯૧	દુર્ગમ્ય	दुर्+गम्। દુર્બોધ્ય, દુર્જ્ઞેય, મુશ્કેલીથી પામી શકાય તેવું	
	પત્રાંક ૬૬૮	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૧૯-૧-૧૮૯૬**
૯૦૯૨	અતિશય કરી	બહુ, અત્યંત, શ્રેષ્ઠ, વિશિષ્ટ, પુષ્કળ	
પૃ.૪૯૨	**પત્રાંક ૬૬૯**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૬-૧-૧૮૯૬**
૯૦૯૩	ચાર દિવસને અંતરે	ચાર દિવસને ગાળે, અંતરાલે, અવકાશે	
૯૦૯૪	ત્રિવિધ ત્રિવિધ	ત્રણ પ્રકારે, મન-વચન-કાયાથી એમ ૩ યોગથી, કરવું-કરાવવું-અનુમોદવું એમ ૩ કરણથી	
	પત્રાંક ૬૭૦	**કોને ?**	**તા.૧૪-૨-૧૮૯૬**
૯૦૯૫	ૐ શ્રી સદ્ગુરુપ્રસાદ	૫ પરમેષ્ઠિ જેમાં સમાય છે તેવા શ્રી સદ્ગુરુની કૃપા, પ્રસન્નતા	
૯૦૯૬	વ્યવહાર	वि+अव+हृ। સામાન્ય વર્તન-આચરણ-ક્રિયા	
૯૦૯૭	પરમાર્થમૂળ	મૂળમાં પરમાર્થ, પરમાર્થનાં મૂળ, પરમાર્થમૂલક, પરમાર્થના લક્ષવાળા	
૯૦૯૮	ઉદય આત્માકાર	આત્મામય ઉદય, મુનિપણાનો ઉદય	
૯૦૯૯	આત્યંતિક બંધન	મિથ્યાત્વ, અનંતાનુબંધી	
૯૧૦૦	અવિરોધભાવના	વિરોધ ન આવે એવી, અનુકૂળ ભાવના, સુસંગતિ	
૯૧૦૧	મતમતાંતર	मन्+अन्तर्। મતભેદ, દૃષ્ટિભેદ, ભિન્ન ભિન્ન મત	
૯૧૦૨	પ્રત્યક્ષ	प्रति+अक्ष्। નજરે, સ્પષ્ટ, પ્રગટ, આંખ સામે	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૧૦૩ માત્ર આત્માર્થી જેવી આત્મા સધાય તે જ કરવું, રાગદ્વેષ ન જ કરવા
૯૧૦૪ સંભાવના सम्+भू । આદરણીયતા, શક્યતા, ઉપાદેયતા, યોગ્યતા, મનન

પત્રાંક ૬૭૧ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૬-૨-૧૮૯૬

૯૧૦૫ પ્રથમથી તે છેવટ સુધી પહેલેથી તે છેલ્લે સુધી
૯૧૦૬ સ્પષ્ટીકરણ ખુલાસો, ખુલ્લી સમજ
૯૧૦૭ શ્રી સુંદરદાસજીના ગ્રંથો 'સુંદરવિલાસ', જ્ઞાનવિલાસ, જ્ઞાનસમુદ્ર, ૧૩ અષ્ટકો, સર્વાંગ યોગ, સુખસમાધિ, સ્વપ્નબોધ, વેદવિચાર, વિવેકચિંતામણિ આદિ; બધામાં 'શૂરાતન અંગ', 'ગુરુમહિમા', 'નવધા ભક્તિ' વિચારણીય છે

પૃ.૪૯૩ પત્રાંક ૬૭૨ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨૩-૨-૧૮૯૬

૯૧૦૮ પ્રદીપ્ત प्र+दीप् । વિશેષ પ્રકાશિત, વિશેષ ઉત્તેજિત
૯૧૦૯ બેથી ચાર ઘડી ૪૮ થી ૯૬ મિનિટ, પોણોથી દોઢ કલાક, બે સામાયિક વ્રતના કાળ જેટલો
૯૧૧૦ પ્રાંત સુધી प्र+अन्त । છેલ્લે સુધી
૯૧૧૧ કાયા चि । દેહ, શરીર, તન; સમૂહ; ઘર; ચિહ્ન; સ્વભાવ
૯૧૧૨ પુરુષવિશેષને વિષે પરમકૃપાળુદેવ જેવા પોતે-પોતાને
૯૧૧૩ સંજ્વલનાદિ કષાય सम्+ज्वल् । સંજ્વલન વગેરે કષાય. તણખા જેટલો જ કષાય, સ્હેજ જ કષાય. અતિશય આછાપાતળા કષાય, ચારિત્રમાં કંઈક કલુષિતતા લાવે, યથાખ્યાત ચારિત્રને રોકે, વધુમાં વધુ ૧૫ દિવસ જ ટકે (સ્થિતિ)
૯૧૧૪ શૂરાતન અંગ શ્રી સુંદરદાસજી કૃત 'સુંદરવિલાસ'માં, શૂરાતન અંગ ૨૧-૧૧ (મુજબ)
૯૧૧૫ પીસિ ડારે પીસી નાખે, દળી લે
૯૧૧૬ ઈન્દ્રિહુ इन्द्र । ઈન્દ્રિયના વિષયોની
૯૧૧૭ મત્ત મન मद्+मत् । મદ-કેફથી ભરેલું મન, અભિમાની મન, સ્વરૂપભ્રષ્ટ મન
૯૧૧૮ અહંકાર મીર અહંકાર-અભિમાન રૂપી અમીર-ઉમરાવ
૯૧૧૯ મદ મછર હૂ મદ ૮ પ્રકારના અને મત્સર-ઈર્ષ્યા-અદેખાઈ
૯૧૨૦ રન રૂતો હૈ રણયોદ્ધો છે, લડવૈયો છે, રણમાં ઝઝૂમ્યો છે
૯૧૨૧ પુનિ पुनः । ફરી, વળી
૯૧૨૨ પાપિની સાપિની પાપિણી અને સાપિણી-સાપણ
૯૧૨૩ દોઉ બન્ને, બેઉ, બેય; આશા અને તૃષ્ણા
૯૧૨૪ પહૂતો હૈ प्रभूत् । પહોંચ્યો છે
૯૧૨૫ નિચિંત હોઈ निस्+चिन्त् । નચિંત-નિશ્ચિંત થઈને, ચિંતારહિત-વિચારહીન, બેફિકર

પત્રાંક ૬૭૩ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૩-૨-૧૮૯૬

૯૧૨૬ અસદ્આગ્રહ અસત્યના આગ્રહ, મિથ્યાગ્રહ, સત્ પ્રત્યે ન જવા દે તેવા આગ્રહ
૯૧૨૭ વેષવ્યવહારાદિ મુનિવેષ, બાહ્યત્યાગ વગેરે
૯૧૨૮ ઘટે ઓછો થાય, ઘટાડો થાય

પત્રાંક ૬૭૪ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૨-૩-૧૮૯૬

૯૧૨૯ નિરાવરણજ્ઞાન સહિત કેવળજ્ઞાન સાથે
૯૧૩૦ કષાયનો અભાવ કષાયનો ક્ષય
૯૧૩૧ દૃઢ મુમુક્ષુ જીવો મજબૂત-મક્કમ મુમુક્ષુઓ, પાકા-તીવ્ર મુમુક્ષુ આત્મા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૪૯૪			
૯૧૩૨	મુદ્રા	ચહેરાના ઘાટ-હાવભાવ-છાપ	
૯૧૩૩	અવધારણ	ધારણ, નિશ્ચય, નિર્ણય	
૯૧૩૪	અંતરાત્મવૃત્તિ	અંતરમાં આત્મવૃત્તિ	
૯૧૩૫	એકાકાર	એક આકારે, એક જ, અભિન્ન	
૯૧૩૬	એક આકારપણું	એકસરખાપણું	
	પત્રાંક ૬૭૫	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૪-૩-૧૮૯૬**
૯૧૩૭	મિથ્યાત્વના ૨૫ પ્રકાર	આભિગ્રહિક, અનાભિગ્રહિક, આભિનિવેશિક, સાંશયિક, અણાભોગ, લૌકિક, લોકોત્તર, કુપ્રાવચન, જીવને અજીવ શ્રદ્ધે, અજીવને જીવ શ્રદ્ધે, સાધુને કુસાધુ શ્રદ્ધે, કુસાધુને સાધુ શ્રદ્ધે, આઠ કર્મથી નથી મૂકાણા તેને મૂકાણા શ્રદ્ધે, આઠ કર્મથી મૂકાણા તેને નથી મૂકાણા શ્રદ્ધે, ધર્મને અધર્મ શ્રદ્ધે, અધર્મને ધર્મ શ્રદ્ધે, જિનમાર્ગને અન્ય માર્ગ શ્રદ્ધે, અન્ય માર્ગને જિનમાર્ગ શ્રદ્ધે, જિનમાર્ગથી ઓછું પ્રરૂપે, જિનમાર્ગથી અધિકું પ્રરૂપે, જિનમાર્ગથી વિપરીત પ્રરૂપે, અવિનય, અક્રિય, અજ્ઞાન અને આશાતના	
	પત્રાંક ૬૭૬	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૮-૩-૧૮૯૬**
૯૧૩૮	આશંકા	आ+शङ्क । સારી રીતે શંકા	
પૃ.૪૯૫	**પત્રાંક ૬૭૭**	**શ્રી કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈને**	**તા.૧૫-૩-૧૮૯૬**
૯૧૩૯	નામ માત્ર	નામ પૂરતો, કહેવા પૂરતો	
૯૧૪૦	દુઃસાધ્ય	दुस्+साध् । મુશ્કેલીથી સાધી શકાય તેવું	
૯૧૪૧	અપૂર્વ નિરાવરણપણું	અપૂર્વ ગુણ પ્રગટે, પરમાર્થના વિચારો પરનું આવરણ જાય	
	પત્રાંક ૬૭૮	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૧૬-૩-૧૮૯૬**
૯૧૪૨	નિશ્ચય	निर्+चि । નક્કી, દૃઢ વિચાર, વિશ્વાસ, નિર્ણય, ફેંસલો, સંદેહરહિત જ્ઞાન	
પૃ.૪૯૬	**પત્રાંક ૬૭૯**	**શ્રી સૌભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા.૨૭-૩-૧૮૯૬**
૯૧૪૩	નિરાવરણ જ્ઞાન	આત્મા આત્મારૂપે પરિણમે તે, ઉપયોગ આત્મામાં રહે તે દેહાધ્યાસ મટે અને ઉપયોગ સ્વભાવમાં પરિણમે તે	
૯૧૪૪	આત્મનિષ્ઠ	आत्मन्+निस्+स्था । આત્મામાં નિષ્ઠાવંત, આત્માના નિષ્ઠાવાળા	
૯૧૪૫	સદ્દગુરુચરણાય નમઃ	સદ્દગુરુના ચરણકમળ-પાદપંકજમાં નમસ્કાર	
૯૧૪૬	શુષ્કજ્ઞાની	शुष् । બનાવટી-ખોટા ભક્તિ-ભાવથી ભીંજાયા વિનાના સૂકા, નીરસ જ્ઞાની	
૯૧૪૭	સમતુલ્યપણું	सम्+तुल् । સમાનતા, સરખાપણું	
૯૧૪૮	પદાર્થદર્શન	આત્મદર્શન	
૯૧૪૯	સાદૃશ્યપણે	समान+दृश् । સમાન, એકરૂપ, સરખા	
પૃ.૪૯૭			
૯૧૫૦	સામાન્ય આત્મચારિત્ર	સમ્યક્દર્શન સહિત ભગવાને કહ્યા પ્રમાણે વ્રત-સમિતિપૂર્વક વર્તે એવું	
૯૧૫૧	અજ્ઞ જીવો	અજ્ઞાની જીવો, અનુભવશૂન્ય જીવો	
૯૧૫૨	સમય	કાળનો સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ વિભાગ	
૯૧૫૩	પરમાણુ	રૂપી પદાર્થનો પુદ્ગલનો સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ વિભાગ	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कलिकालानले दग्धान् जीवास्त्रातुंसमुद्यतः ।
राजचन्द्र सुधासिन्धुर्नमस्तस्मै स्मराम्यहम् ॥

પ.પૂ.શ્રી બ્રહ્મચારીજી રચિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

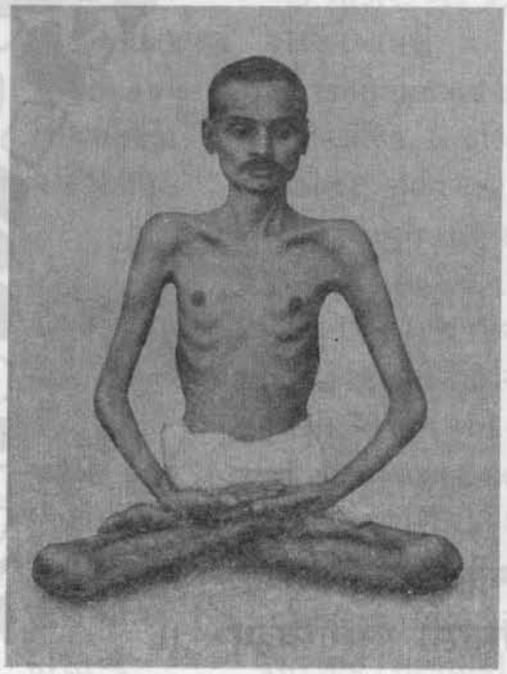

શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

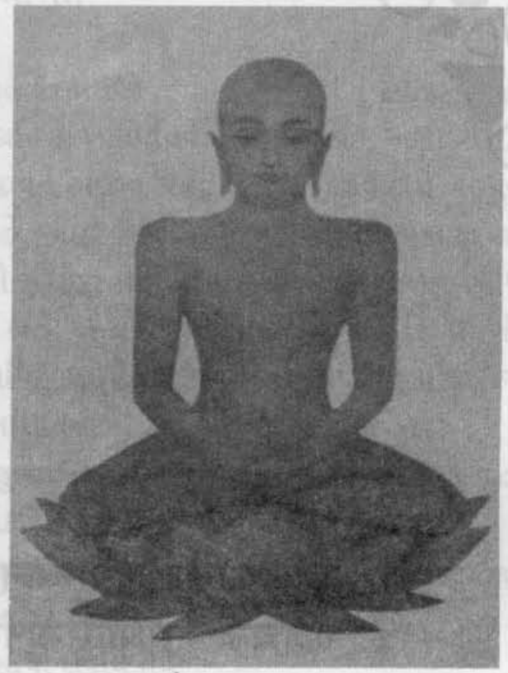

શ્રી મહાવીર સ્વામી

महादेव्याः कुक्षिरत्नं शब्दजीतवरात्मजम् ।
राजचन्द्रमहं वन्दे तत्त्वलोचनदायकम् ।।

कल्याणपादपारामाम् श्रुतगंगाहिमाचलम् ।
विश्वाम्भोजरविन्देवं वन्दे श्री ज्ञातनन्दनम् ।।

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૧૫૪	અસંખ્યાત સમયવર્તી	સ્થૂળ, એક સમયવર્તી જેટલો સૂક્ષ્મ નહીં (ઉપયોગ)
૯૧૫૫	મૂઢતાદિ	મોહવશતા મલિનતા, ચંચળતા વગેરે
૯૧૫૬	અવગાહે છે	ડૂબકી મારે છે, ઊંડા ઊતરે છે, નિષ્ણાત થાય છે
૯૧૫૭	વિચારયોગ	જ્ઞાનમાર્ગમાં વિચાર દ્વારા પ્રવેશ
૯૧૫૮	અનેક ભૂમિકાઓ	શુભેચ્છાથી સિદ્ધપદ સુધીમાં ૧૪ ગુણસ્થાનક અને ૭ ભૂમિકા : (૧) શુભેચ્છા : આત્મકલ્યાણ માટે સાધન ચતુષ્ટયની ઉત્કૃષ્ટ ઈચ્છા (૨) સુવિચારણા : શાસ્ત્રોનાં, સદગુરુનાં વચનોનો વિચાર (૩) તનુમાનસી : નિદિધ્યાસનથી સૂક્ષ્મ વિચારણા (૪) સત્ત્વાપત્તિ : સાક્ષાત્કાર, સવિકલ્પ સમાધિ (૫) અસંસક્તિ : ચિત્તના સંસર્ગનો અભાવ (૬) પદાર્થાભાવિની : નિર્વિકલ્પ સમાધિમાં લાંબો કાળ રહેવું (૭) તુર્યગા : બ્રાહ્મી સ્થિતિ, સર્વદા બ્રહ્મમય, સિદ્ધ દશા
પૃ.૪૯૮		
૯૧૫૯	કેવળ-કોટી	કેવળ-સમાન, એટલે કે કેવળી જેવી દશાવાળા; કેવળ-વિકલ્પ; કેવળજ્ઞાન માટે સંશયના અવલંબનવાળો વાદ-પ્રકાર-પક્ષ
૯૧૬૦	શાસ્ત્રવેત્તા	शास्+विद् । શાસ્ત્રના જાણકાર
૯૧૬૧	સમાધાન સમુચ્ચયાર્થ	सम्+आ+धा । વિરોધ-ગૂંચવણ કે શંકાની શાંતિ માટે સંગ્રહાર્થ-સામાન્ય અર્થ
૯૧૬૨	આજ્ઞાવર્તી	आ+ज्ञा+वृत् । આજ્ઞામાં રહેનારા, આજ્ઞાધારી, આજ્ઞાંકિત
૯૧૬૩	પાંચસેં	પાંચસો
૯૧૬૪	ધારશો	धृ । અવધારશો, ધારણા રાખશો, માનશો, ઈચ્છશો
પૃ.૪૯૯	**પત્રાંક ૬૮૦**	**કોને ? ચૈત્ર સુદ ૧૩, વિ.સં.૧૯૫૨; શુક્રવાર, તા.૨૭-૩-૧૮૯૬**
૯૧૬૫	ચૈત્ર સુદ ૧૩	શ્રી મહાવીર સ્વામીની જન્મકલ્યાણક મિતિ,તા.૨૮-૩ સોમવાર, ઈ.સ.પૂ. ૫૯૮
૯૧૬૬	અખંડ સ્વરૂપ	પરમાત્માસ્વરૂપ, શુદ્ધ સ્વરૂપ
૯૧૬૭	રમણતા	रम् । મગ્નતા, રમતા, વિલાસ, આનંદ, પ્રસન્નતા
૯૧૬૮	તુષ્ટમાન	तुष् । તૃષ્ટિ પામીને, ખુશ થઈને, રાજી થઈને
૯૧૬૯	હે કૃપાળુ	હે કૃપાવંત પ્રભુ ! હે કૃપાળુ-દયાળુ પોતાના શુદ્ધ આત્માને સંબોધીને
૯૧૭૦	કડાકૂટ	માથાકૂટ
૯૧૭૧	કલ્પી	કલ્પના કરી-વિચારી
૯૧૭૨	નિષ્કારણ	અહેતુકી, કારણ વિના, વિના કારણ, અકારણ
૯૧૭૩	કરુણાશીલ	કરુણા જ જેનો સ્વભાવ છે તે, કરુણાળ, કરુણાવંત
૯૧૭૪	વર્તમાને	वृत् । વર્તમાનમાં, હાલમાં, પત્ર લખાયો તે અરસામાં વિ.સ.૧૯૫૨-ઈ.સ.૧૮૯૬
૯૧૭૫	વિદ્યમાન	હયાત, મૌજુદ, સદેહે અસ્તિત્વ ધરાવતા, ઉપસ્થિત, પ્રત્યક્ષ, હાજર
૯૧૭૬	વીરને	वि+ईर् । કર્મની સાથે લડે-પ્રચંડ પુરુષાર્થ કરે તે વીરને
૯૧૭૭	ભ્રમણા	भ्रम् । વહેમ, ભ્રાન્તિ
૯૧૭૮	દુર્ભાગી	दुर्+भज् । કમભાગી, ખરાબ નસીબવાળા, બદકિસ્મત
૯૧૭૯	ત્રિવિધ તાપાગ્નિ	આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિ એ ત્રણ પ્રકારના તાપ
૯૧૮૦	અમૃતસાગર	અમૃતનો દરિયો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૧૮૧	કલ્પવૃક્ષ	વસ્તુ કલ્પતાં-ઈચ્છતાં જ ફળ આપી દે તેવું વૃક્ષ-ઝાડ	
૯૧૮૨	વિષમકાળ	દારુણ કાળ-સમય, પ્રતિકૂળ-અસમાન-મુશ્કેલ સમય	
૯૧૮૩	ધામરૂપ	ઘર રૂપ, તીર્થ રૂપ	
૯૧૮૪	કારુણ્યવૃત્તિ	કરુણાભાવ, અનુકંપાની વૃત્તિ	
૯૧૮૫	ઉદ્ધાર	उद्+हृ । ઉદ્ધરણ, મોક્ષ-મુક્તિ, ઊંચે ઉપાડવાની-લઈ જવાની ક્રિયા	
૯૧૮૬	હૃદયચિતાર	हृ+चित्र् । હૃદયનો ચિતાર, ચિત્ર, આબેહૂબ વર્ણન	
૯૧૮૭	ૐ શ્રી મહાવીર	લિખિતંગ કે સહી કરનાર પોતે શ્રી મહાવીર	
૯૧૮૮	અંગત	अंगगत । અંગને-જાત-ને પોતાને લગતું, ખાનગી	
	પત્રાંક ૬૮૧	**શ્રી કુંવરજીભાઈ મગનલાલને**	**તા. ૩૦-૩-૧૮૯૬**
૯૧૮૯	ઉપકાર અર્થે	उप+कृ । આત્મ ઉન્નતિ થાય-આત્મવિચારનું બળ વધે તે માટે	
૯૧૯૦	પ્રચલિત	प्र+चल् । ચાલુ, ચાલતું	
પૃ.૫૦૦	**પત્રાંક ૬૮૨**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા. ૩૦-૩-૧૮૯૬**
૯૧૯૧	કારણવિશેષ	ખાસ કારણ	
	પત્રાંક ૬૮૩	**કોને ?**	**તા. ૫-૪-૧૮૯૬**
૯૧૯૨	અપ્રમત્તપણે	પ્રમાદ વિના, સ્વસ્વરૂપ ભૂલ્યા વિના, સાવધાનીપૂર્વક	
	પત્રાંક ૬૮૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા. ૧૨-૪-૧૮૯૬**
૯૧૯૩	અન્ય પુરુષ	જેને વિવેક પ્રગટ થયો નથી તેવા બીજા પુરુષ, જગતવાસી જીવ	
૯૧૯૪	વૃંદાવન	મથુરાથી ઉત્તર તરફ યમુના નદીના પશ્ચિમ કાંઠાનું તુલસીનું એક પ્રાચીન વન જ્યાં શ્રીકૃષ્ણે બાળપણ ગાળેલું. આજે પણ આ ગામ-તીર્થ છે	
૯૧૯૫	જબ જગ નહીં	જ્યાં જગત જ નથી ત્યાં	
૯૧૯૬	કૌન વ્યવહાર	શું વ્યવહાર, કોનો વ્યવહાર, ક્યો વ્યવહાર	
૯૧૯૭	વિહારવૃંદાવન	'વિહારી' તરીકે પ્રખ્યાત, ગોંડલના અધ્યાપક, સિહોરમાં વિ.સં.૧૯૨૨-વિ.સં.૧૯૯૪, શ્રી બહેચરભાઈ ત્રિકમજીભાઈ પટેલ, અષ્ટાવધાની, સંસ્કૃત પ્રેમી, શ્રીકૃષ્ણપ્રેમી, હસ્તાક્ષરપારખુ રચિત કાવ્ય કે વૃંદાવન-મથુરાના ગોંસાઈજી કૃત હશે ?	
	પત્રાંક ૬૮૫	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદને**	**તા. ૧૨-૪-૧૮૯૬**
૯૧૯૮	કલોલ	ગુજરાતમાં અમદાવાદથી ૨૭ કિ.મી., કડીથી ૨૦ કિ.મી.	
	પત્રાંક ૬૮૬	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનલાલને**	**તા. ૧૨-૪-૧૮૯૬**
૯૧૯૯	પ્રતો	ગ્રંથની નકલો; મૂળ લખાણ	
૯૨૦૦	ક્ષયોપશમ	જ્ઞાનનો ઉઘાડ	
	પત્રાંક ૬૮૭	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને**	**તા. ૧૪-૪-૧૮૯૬**
૯૨૦૧	ભોમ	મંગળવાર; મંગળ ગ્રહ	
પૃ.૫૦૧			
૯૨૦૨	આપ્ત	आप् । પરમાર્થ અર્થે પ્રતીતિ કરવા યોગ્ય, પરમાર્થ માર્ગમાં વિશ્વસનીય	
૯૨૦૩	શ્રી અચળ	શ્રી ડુંગરસીભાઈ ગોસળિયા નામના સાયલાના મુમુક્ષુ	
	પત્રાંક ૬૮૮	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા. ૧૯-૪-૧૮૯૬**
૯૨૦૪	અક્ષરાંતર	અક્ષરભેદ, અક્ષરમાં ફેર	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૨૦૫ શબ્દાંતર — શબ્દભેદ, શબ્દમાં ફેર

૯૨૦૬ અર્થાંતર — અર્થમાં ભેદ, અર્થમાં ફેર

પત્રાંક ૬૮૯ — શ્રી માણેકચંદભાઈ આદિને — તા.૩-૫-૧૮૯૬

૯૨૦૭ આર્ય — ऋ । ઉત્તમ પુરુષ

૯૨૦૮ દેહ છોડ્યાના ખબર — મૃત્યુ પામ્યાના સમાચાર

૯૨૦૯ મૂર્છા — મોહ, પરિગ્રહ, આસક્તિ; બેભાનપણું

૯૨૧૦ સહવાસ — सह+वस् । ગૃહવાસ, સાથે વસવું, સંબંધ

૯૨૧૧ આશ્રયભાવના — आ+श्रि+भू । આશ્રિતપણું, આશરો

૯૨૧૨ અકથ્ય — अ+कथ् । કહી ન શકાય, વર્ણવી ન શકાય

૯૨૧૩ ખેદવિશેષ — વધુ ખેદ, વધુ પડતા ખેદ

૯૨૧૪ વૈરાગ્યવિશેષ — વધુ વૈરાગ્ય

૯૨૧૫ અવિચાર દશા — વિચાર વિનાની દશા-સ્થિતિ, વિચારવિહીનતા

૯૨૧૬ મૂર્છાભાવ પ્રત્યયી ખેદ — મોહભાવ, ગ્લાનિ, દિલગીરી, ગમગીની

૯૨૧૭ તેવે — તેવા

પૃ.૫૦૨

૯૨૧૮ અબંધવપણું — ભાઈપણું, અમિત્રતા, અબંધુત્વ, અબાંધવતા, એકલાપણું

૯૨૧૯ શરણત્વાદિપણું — શરણતા+આદિપણું, શરણભાવ વગેરે

૯૨૨૦ ભાવિતાત્મતા — વિચારણા, ધારણા; ઉચ્ચ આશય; આત્માને પાસ-પુટ દઈને

૯૨૨૧ સંસાર સિવાય બીજે — ધર્મમાં, પરમાર્થમાં

૯૨૨૨ કાર્યકારી — કાર્ય કરનાર, કાર્ય કરનારી

૯૨૨૩ નિઃશ્રેયસ્ પદ — મોક્ષપદ

૯૨૨૪ અપ્રાપ્તિ — પ્રાપ્ત ન થવાના, ન મળવા

૯૨૨૫ સાધુપુરુષ — સત્પુરુષ, સદ્ગુરુ, સજ્જન, મોક્ષમાર્ગના સાધક

પત્રાંક ૬૯૦ — શ્રી છોટાલાલભાઈ માણેકચંદને — તા.૧૩-૬-૧૮૯૬

૯૨૨૬ આગાર — ऋ । आकार । અપવાદ, છૂટ

૯૨૨૭ પ્રારંભિત — प्र+आ+रभ् । શરૂઆતથી, શરૂ થયેલો, પહેલેથી શરૂ

૯૨૨૮ છેદવાને — छिद् । નાશ કરવા માટે, છેદી નાખવા, ઉડાવી દેવા, કાપવા

પૃ.૫૦૩

૯૨૨૯ નિવેદિત કરવાનું — नि+विद् । નિવેદન કરવાનું, જણાવવાનું

૯૨૩૦ પરિણતિ — परि+नम् । પરિણામ, પરિપક્વતા

૯૨૩૧ વિઘ્નહેતુ — વિઘ્નમાં કારણભૂત, અંતરાયભૂત, આડાં આવે એવાં

૯૨૩૨ વાસ — वस । वास् । આવાસ, નિવાસ, રહેવું

૯૨૩૩ સંસારાભિરુચિ — सम्+सृ+अभि+रुच् । સંસાર પ્રત્યે ઘણો ભાવ

પત્રાંક ૬૯૧ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૨-૭-૧૮૯૬

૯૨૩૪ કેટલાક ભાવ — ૧૦ બોલ-ભાવ

૯૨૩૫ વિચ્છેદતા — वि+छिद् । વિયોગ, અંતરાલ

૯૨૩૬ યથાખ્યાત ચારિત્ર — यथा+आ+ख्या । સંપૂર્ણપણે અતિચાર વિનાનું શુદ્ધ ચારિત્ર, મોહનીય કર્મનો સ્હેજ પણ ઉદય નથી, આત્માને 'જેમ છે તેમ' જાણ્યો છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૨૩૭	સૂક્ષ્મસંપરાય ચારિત્ર	અત્યંત સૂક્ષ્મ-કિટ્ટીરૂપ લોભ કષાયનો જ ઉદય
૯૨૩૮	પરિહારવિશુદ્ધ ચારિત્ર	તપવિશેષથી વિશુદ્ધિવાળું ચારિત્ર ભરત-ઐરાવત ક્ષેત્રમાં, ૧લા સંઘયણીને, પૂર્વધરને હોય
૯૨૩૯	પુલાક લબ્ધિ	ચક્રવર્તીના લશ્કરનો પણ નાશ કરી શકે તેવી સિદ્ધિ
૯૨૪૦	ઉત્કૃષ્ટ અધિકારી	શ્રેષ્ઠ પાત્ર જીવ
પૃ.૫૦૪	**પત્રાંક ૬૯૨**	**શ્રી અંબાલાલભાઈને તા.૨૬-૬-૧૮૯૬ થી તા.૧૦-૭-૧૮૯૬ દરમ્યાન**
૯૨૪૧	મહાભાગ્ય	મહા ભાગ્યશાળી, ધર્માત્મા, તીર્થંકર, પરમાત્મા-કૃપાળુદેવ
૯૨૪૨	યથાસંભવ	હેતુસરનો, સંકેત મુજબ, કારણ પ્રમાણે; ઉત્પત્તિ; અસ્તિત્વ
૯૨૪૩	ભાવિ	ભવિષ્ય
૯૨૪૪	શ્રી મુનિ	શ્રી લઘુરાજ સ્વામી, શ્રી લલ્લુજી મુનિ
૯૨૪૫	નિર્ગ્રંથ માર્ગ	વીતરાગ માર્ગ, સર્વજ્ઞ માર્ગ, કેવળી પ્રરૂપિત માર્ગ
૯૨૪૬	સદાય	હંમેશાં, નિત્ય, નિરંતર, લગાતાર
૯૨૪૭	આશ્રય	आ+श्रि । આશરો, આધાર, ઓથ, સહારો, શરણ, પનાહ
	પત્રાંક ૬૯૩	**શ્રી કેશવલાલભાઈ નથુભાઈને તા.૧૨-૭-૧૮૯૬**
૯૨૪૮	સૂએ	स्वप् । સૂવે, ઊંઘે
૯૨૪૯	છ જીવનિકાય અધ્યયન	શ્રી આચારાંગ સૂત્રના ૧લા શ્રુતસ્કંધનું ૧લા અધ્યયન છકાય જીવની યત્ના સંબંધી છે
૯૨૫૦	દુરારાધ્ય	दुर्+आ+राध् । મુશ્કેલીથી આરાધી શકાય તેવો
૯૨૫૧	પરમાવગાઢ દશા	परम+अव+गाह+दंश् । અત્યંત-છેવટની સ્થિર દશા
૯૨૫૨	અતિપરિણામીપણું	શાસ્ત્રવાંચનમાંથી સંદેહ, વિકલ્પ, સ્વચ્છંદને લીધે અનેક વિષયોમાં યોગ્ય માર્ગદર્શન વિના ગૂંચવણથી આકુળતા અને એથી ચંચળતા આવે તે
૯૨૫૩	ઊર્ધ્વભૂમિકા	ઊંચી દશા, ઉન્નતિ, પ્રગતિ
૯૨૫૪	દૈહિક ક્રિયા	આત્મનિષ્ઠાદિ દોષો, શારીરિક ક્રિયામાં આત્મબુદ્ધિ માનવી
૯૨૫૫	આજ્ઞાશ્રિતપણું	आ+ज्ञा+आ+श्रि । આજ્ઞાનો આશ્રય-આધાર
૯૨૫૬	સ્વાધીનપણું	સ્વતંત્રતા, પોતાને અધીન હોય તેટલું
૯૨૫૭	શિરસાવંદ્ય	शिरस्+वन्द् । શિરોમાન્ય, સ્વીકાર્ય, મસ્તક નમાવીને વંદન કરવા જેવું
૯૨૫૮	ચિંતામણિ જેવો	ચિંતવેલું-ઇચ્છેલું-ધારેલું આપે તેવા મણિ જેવો
૯૨૫૯	પરિભ્રમણ વૃદ્ધિ	જન્મ-મરણનાં ચક્રમાં વધારો
	પત્રાંક ૬૯૪	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૨-૭-૧૮૯૬**
૯૨૬૦	આત્માર્થી	પરમાર્થ જેને પામવો છે તે, જ્ઞાનીના બોધથી સુવિચારણા પ્રગટાવે તે
૯૨૬૧	સંઘયણાદિ	सम्+हन् । શરીરના હાડ વગેરેનો બાંધો-બંધારણ, શરીરની દૃઢતા. ૬ પ્રકાર — વજ્રઋષભનારાચ, ઋષભનારાચ, નારાચ, અર્ધનારાચ, કીલિકા અને સેવાર્ત્ત
૯૨૬૨	વર્તમાન જૈન સમૂહને વિષે	આજના-હાલના જૈન સમુદાય-સમાજ-સંઘમાં
૯૨૬૩	રૂઢિ અર્થ	રૂઢિ-રિવાજ-પરંપરાથી થતો અર્થ
પૃ.૫૦૫		
૯૨૬૪	ઉપયોગાંતર	ઉપયોગ બદલાતાં-ફેર થતાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૨૬૫	**અપ્રતિહત**	अ+प्रति+हन् । પ્રતિઘાત રહિત, બાધ, કોઈ અટકાવી કે ઉલ્લંઘન ન કરી શકે તેવું
૯૨૬૬	**દેહધારી કેવળી**	સયોગી કેવળી, સદેહે પરમાત્મા, સશરીરી સર્વજ્ઞ
૯૨૬૭	**પાઠાર્થો**	પાઠના અર્થ, પાઠ પ્રમાણે અર્થ
૯૨૬૮	**સયોગી ભવસ્થ કેવળજ્ઞાન**	પ્રથમ સમય એટલે ઊપજતી વખતનું સયોગી કેવળજ્ઞાન અને અયોગી થવા પહેલાંના સમયનું કેવળજ્ઞાન
૯૨૬૯	**અયોગી ભવસ્થ કેવળજ્ઞાન**	અયોગી કેવળીનું પ્રથમ સમયનું કેવળજ્ઞાન અને સિદ્ધ થતાં પહેલાંના છેલ્લા સમયનું કેવળજ્ઞાન
પૃ.૫૦૬	**પત્રાંક ૬૯૫**	**કોને ?** **તા.૧૫-૭-૧૮૯૬**
૯૨૭૦	**શ્રી સહજાનંદના વચનામૃતમાં**	વિ.સં.૧૮૩૭ ને ચૈત્ર સુદ ૯ ના 'રામનવમી' એ તા.૨-૪-૧૭૮૧, સોમવારના રોજ અયોધ્યાથી ૨૨ કિ.મી. દૂર છપૈયા ગામમાં જન્મેલા ઘનશ્યામભાઈ તે સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયના સ્થાપક શ્રી સહજાનંદજી. વિવિધ સ્થળે કરેલી જ્ઞાનવાર્તા, વાતપદ્ધતિથી થયેલા ઉપદેશનો સંગ્રહ તે તેમનું વચનામૃત, સ્વામી મુક્તાનંદ, ગોપાલાનંદ, નિત્યાનંદ, બ્રહ્માનંદ, નિષ્કુલાનંદ સ્વામીકૃત સંગ્રહ. દેહત્યાગ વિ.સં.૧૮૮૬ જેઠ સુદ ૧૦ એ તા.૨૮-૬-૧૮૩૦ મંગળવારે.
૯૨૭૧	**અહર્નિશ**	अहन्+निशम् । દરરોજ, દિવસ-રાત
૯૨૭૨	**સ્વધર્મ**	વર્ણાશ્રમ ધર્મ, જે વર્ણમાં દેહ ધારણ થયો હોય તે વર્ણના શ્રુતિ, સ્મૃતિએ કહેલા ધર્મ પ્રમાણે વર્તવું તે સ્વધર્મ; આત્માનો ધર્મસ્વભાવ
૯૨૭૩	**વર્ણ**	હિંદુ સમાજના ૪ વિભાગ પૈકી જ્ઞાતિ-૧૮ વર્ણ
૯૨૭૪	**પરધર્મ**	બીજા વર્ણના ધર્મ આચરે તો પરધર્મ
૯૨૭૫	**સંજ્ઞાવાચકપણે**	વિશેષ નામ તરીકે
૯૨૭૬	**શ્રી વલ્લભાચાર્ય**	શુદ્ધ અદ્વૈત સિદ્ધાંત અને પુષ્ટિમાર્ગ-ભક્તિમાર્ગના પુરસ્કર્તા, મધ્યપ્રદેશમાં રાયપુરના ચંપારણ્યમાં વિ.સં.૧૫૩૫ ને ચૈત્ર વદ ૧૧ ના જન્મ, ષોડશી-૧૬ ગ્રંથો સહિત ૭૦ ગ્રંથો રચ્યા છે, વિ.સં.૧૫૮૭ ના અષાઢ સુદ ૩ એ દેહત્યાગ
	પત્રાંક ૬૯૬	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૨-૮-૧૮૯૬**
૯૨૭૭	**ભુજાએ કરી**	હાથ વડે, આંગળાંથી ખભા સુધીના આખા હાથ વડે, બાહુ વડે
૯૨૭૮	**સ્વયંભૂરમણસમુદ્ર**	મોહરૂપી સ્વયંભૂરમણ સાગર—છેક છેલ્લો, ખૂબ દૂર અને અતિ વિશાળ
૯૨૭૯	**એક ધારાએ**	એક એકધારો, સતત
૯૨૮૦	**કૃત્રિમ**	અસ્વાભાવિક, નકલી, કલ્પિત, બનાવટી
પૃ.૫૦૭		
૯૨૮૧	**દયાના પ્રતિબંધે**	દયા આવવાથી થતાં બંધને
૯૨૮૨	**સૂક્ષ્મસંગરૂપ**	અંતરંગ પરિગ્રહ : ૪ કષાય, ૯ નોકષાય, મિથ્યાત્વ મળી ૧૪ ભેદે
૯૨૮૩	**બાહ્ય સંગરૂપ**	બાહ્ય પરિગ્રહ : ધન, ધાન્ય, ધાતુ વગેરે ૧૦ પ્રકારે
૯૨૮૪	**દુસ્તર**	दुस्+तृ । મહામુશ્કેલીથી તરી શકાય એવો
૯૨૮૫	**રોમાંચિત**	रोमन्+अञ्च् । રોમ-રુંવાટાં ઊભા થઈ જાય તેવું, પુલકિત, ઉલ્લાસિત, આનંદમય
	પત્રાંક ૬૯૭	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદને** **તા.૨-૮-૧૮૯૬**
૯૨૮૬	**મૂળ જ્ઞાન**	मूल् । અસલ, પાયાનું, મૂળભૂત જ્ઞાન
૯૨૮૭	**વમાવી દેવા સુધી**	वम् । વમન-ઊલટી કરાવી નાખવા સુધી, પતિત કરી નાખવા સુધી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૨૮૮ **આશય ગંભીરતા** आ+शी । गम्+ईरन् । તાત્પર્ય, અભિપ્રાય, ઉપયોગનું ઊંડાણ, ઠરેલપણું, પુખ્તતા

✉ **પત્રાંક ૬૯૮ કોને ? તા.૧૪-૮-૧૮૯૬**

૯૨૮૯ **દ્રવ્ય** द्रु । પોતપોતાના ગુણપર્યાયોને પ્રાપ્ત તે દ્રવ્ય. અનંતગુણોનો સમુદાય તે દ્રવ્ય.

૯૨૯૦ **અસ્તિકાય** अस्+चि । પ્રદેશોનો સમૂહ

૯૨૯૧ **અનુસંધાનપણું** अनु+सम्+धा । જોડાણ

૯૨૯૨ **કાળ દ્રવ્ય** ૬ દ્રવ્યમાં ૫ અસ્તિકાય છે તેની વર્તનાનું નામ મુખ્યપણે કાળ

૯૨૯૩ **ઉપચારિક દ્રવ્ય** ૫ અસ્તિકાયનો વર્તનારૂપ પર્યાય હોવાથી ઉપચારથી દ્રવ્ય, મૂળથી નહીં

પૃ.૫૦૮

૯૨૯૪ **પંચાસ્તિકાય** ધર્માસ્તિકાય-અધર્માસ્તિકાય-આકાશાસ્તિકાય-પુદ્ગલાસ્તિકાય અને જીવ

૯૨૯૫ **દ્રવ્ય પર્યાયાત્મકપણે** દ્રવ્ય અને પર્યાયથી

૯૨૯૬ **જ્ઞાનગોચર** જ્ઞાનમાં જણાય છે

૯૨૯૭ **પિંડ** पिण्ड् । પિંડો, ગોળો; શરીર; સઘન

૯૨૯૮ **નીપજશે** निस्+पद् । પેદા થશે, નિષ્પન્ન થશે

૯૨૯૯ **સંધાન** सम्+धा । જોડાણ, સંયોગ, સંધિ, સંમિશ્રણ; સમર્થન

૯૩૦૦ **દ્રવ્યાનુયોગ** જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, બંધ, મોક્ષ તત્ત્વોનું જે શાસ્ત્રમાં વર્ણન હોય તે. દ્રવ્યોનું કથન કરનારાં શાસ્ત્રો

૯૩૦૧ **'પુદ્ગલ અનુભવ ત્યાગ'** વર્ણગંધાદિ પુદ્ગલ રસનો ત્યાગ, તે પ્રત્યે ઉદાસીનતા

૯૩૦૨ **'જસુ પરતીત'** यस्य । प्रति+इ । જેની-આત્માની પ્રતીતિ (શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત ૪થું સ્તવન)

✉ **પત્રાંક ૬૯૯ કોને ? તા.૧૦-૮-૧૮૯૬ થી તા.૭-૯-૧૮૯૬ દરમ્યાન**

૯૩૦૩ **લોક** लोक् । ૫ અસ્તિકાયની એકમેકતા; જીવ, પુદ્ગલ, ધર્મ, અધર્મ અને આકાશદ્રવ્ય એ ૫ જ્યાં વ્યાપીને રહેલ છે તે લોક

૯૩૦૪ **એકમેકાત્મકપણાથી** એકમેકપણાથી, એકમેક થઈ જવાથી

પૃ.૫૦૯

૯૩૦૫ **અવર્ણ** अ+वर्ण् । વર્ણ-વાન-દેખાવરહિત

૯૩૦૬ **અગંધ** अ+गन्ध् । ગંધ રહિત

૯૩૦૭ **અરસ** अ+रस् । રસ રહિત

૯૩૦૮ **અસ્પર્શ** अ+स्पृश् । સ્પર્શ રહિત

૯૩૦૯ **અગુરુલઘુસ્વભાવ** ગુરુ કહેતાં ભારે, લઘુ કહેતાં હલકો; ન ભારે ન હલકો એવો સ્વભાવ

૯૩૧૦ **લોકમર્યાદા** લોકાકાશની હદ, સીમા, અવધિ

✉ **પત્રાંક ૭૦૦ શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૨૫-૭-૧૮૯૬ થી તા.૯-૮-૧૮૯૬ દરમ્યાન**

૯૩૧૧ **અસંગ ભાવના** અનાસક્ત ભાવ, એકત્વ ભાવના

૯૩૧૨ **કાવિઠા** ચારુતર પ્રદેશમાં અગાસથી ૧૩ કિ.મી., બોરસદથી ૫ કિ.મી.

પૃ.૫૧૦ પત્રાંક ૭૦૧ કોને ? તા.૫-૯-૧૮૯૬

૯૩૧૩ **ઠરતું નથી** ગણાતું નથી, લેખાતું નથી, ઠરાવી શકાતું નથી

૯૩૧૪ **અપકાયિક જીવો** अप्+काय । પાણી જ જેની કાયા (શરીર) છે તેવા જીવો

૯૩૧૫ **અચિત** अ+चित् । અચેત, ચેતન-જીવ વિનાનું

૯૩૧૬ **સચિત** स+चित् । સચેત, ચેતન-જીવ સહિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૩૧૭	નિર્જીવ	निर्+जीव् । જીવ વિનાનું, જીવરહિત; બી-અંકુર વિનાનું
૯૩૧૮	ચવી જાય	च्यु । મરી જાય, નાશ પામી જાય
૯૩૧૯	વર્તમાન	वृत् । સમાચાર, સમાચારપત્ર
૯૩૨૦	કૃતિ	कृ । રચના, કાર્ય
✉	**પત્રાંક ૭૦૨**	**શ્રી અનુપચંદભાઈ મલુકચંદભાઈ શેઠને તા.૬-૯-૧૮૯૬**
૯૩૨૧	વિચારવાન	આત્માર્થી
૯૩૨૨	શ્રી અનુપચંદભાઈ	ભરૂચના શ્રેષ્ઠિવર્ય, શાસ્ત્રવેત્તા, રૂઢિ-ક્રિયાના ચુસ્ત આગ્રહી, 'પ્રશ્નોત્તર રત્ન-ચિંતામણિ' અને 'ચૈત્યવંદન ચોવીસી'ના કર્ત્તા, જ્યોતિષી. વિ.સં.૧૯૪૫ ના માગશર-અષાઢ માસમાં કૃપાળુદેવ તેમને ત્યાં રહ્યા ત્યારે સામાન્યપણું હતું પણ પછી પ્રતીતિ થતાં, સમાધિમરણની માગણી કરેલી તેના જવાબરૂપે આ પત્ર છે. વિ.સં.૧૯૬૬ (ઈ.સ.૧૯૧૦) જેઠ સુદ ૧૪ ના રોજ, શત્રુંજય ગિરિ ચઢતાં અસ્વસ્થતાથી અટકી જવું અને સામેથી પ્રભુશ્રીજીનું યાત્રા કરીને ઉતરવું, તેમના ચરણશરણમાં મરણ નીપજ્યું. કેવો ઉત્તમ યોગ ?
૯૩૨૩	કૈવલ્ય દશા	મુક્તદશા, કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય તે દશા-સ્થિતિ
૯૩૨૪	ભૃગુકચ્છ	ભરૂચ તે દક્ષિણ ગુજરાતનું નગર, નર્મદા અને સાગરના સંગમ પાસેનું તીર્થ, જ્યાં ભૃગુ ઋષિનો આશ્રમ હતો; વામને બલિરાજાને આ સ્થળે પાતાળમાં ચાંપેલો; ગ્રીકો બરગાકોટસ કહે છે, વડોદરાથી ૮૦ કિ.મી.
૯૩૨૫	રહસ્યભૂત મતિ	રહસ્યાત્મક બુદ્ધિ; સારરૂપ મતિ-બુદ્ધિ-વિચાર-ભાવ
૯૩૨૬	પરમાર્થ	નિશ્ચય, મોક્ષ
૯૩૨૭	સદ્વિચારે	सत्+वि+चर् । સત્ વિચાર દ્વારા
૯૩૨૮	પ્રાબલ્ય	प्र+बल् । પ્રબળતા
પૃ.૫૧૧		
૯૩૨૯	બાહ્ય વિધિનિષેધાગ્રહ	પૂજા આમ જ કરવી, મુનિએ અમુક જગ્યાએ જ ચોમાસું કરવું, મુહપત્તિની લંબાઈ અમુક જ રાખવી વગેરે આગ્રહ
૯૩૩૦	બાહ્ય વ્યવહારના વિધિનિષેધ	આત્મહિત ન હોય એવી કલ્પિત વિધિ નિષેધ
૯૩૩૧	પરમાર્થભાવ	સમ્યક્ભાવ
૯૩૩૨	વિસર્જનવત્	છોડી દેવા જેવો, સંકેલી લેવા જેવો, આટોપી લેવા જેવો
૯૩૩૩	સંબંધી સંબંધનો	સંબંધી વિષેનો
૯૩૩૪	લક્ષગત કરો	ધ્યાનમાં-ઉપયોગમાં લો, રાખો
૯૩૩૫	છેલ્લે અવસરે	મૃત્યુ સમયે દેહ છૂટતાં પહેલાં, જીવનની છેલ્લી ઘડીએ
૯૩૩૬	અનશન	अन्+अश् । ન ખાવું, ન પીવું, આહારનો ત્યાગ
૯૩૩૭	સંસ્તારાદિક	सम्+स्तृ । પલંગ, પથારી, બિસ્તર, ૨॥ હાથની શય્યા વગેરે
૯૩૩૮	સંલેખનાદિક	सत्+लेख् । કષાય અને કાયાને કૃશ કરવી તે સલ્લેખના વગેરે
૯૩૩૯	નિઃશ્રેય	निस्+प्रशस्य+ईयसुन् । મોક્ષ, કલ્યાણ
૯૩૪૦	આત્માવસ્થા	આત્માની દશા
૯૩૪૧	કેને અર્થે	કોના માટે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૩૪૨	એકાંતિક દૃષ્ટિએ	એક જ દૃષ્ટિએ, અંતિમ-છેવટના લક્ષ્ય કે દૃષ્ટિબિંદુથી
૯૩૪૩	અંતર્મુખવૃત્તિ	આત્મા-પરમાત્મા તરફ વળેલી ચિત્તની વૃત્તિ
૯૩૪૪	નિર્વાહવામાં	निर्+वह्। પોષણ આપવામાં
૯૩૪૫	અનેકાંતિક માર્ગ	અનેક દૃષ્ટિબિંદુ-ધર્મવાળો માર્ગ, સ્યાદ્‌વાદ માર્ગ
૯૩૪૬	સમ્યક્ એકાંત	જેમ છે તેમ એક આત્મધર્મ
✉	**પત્રાંક ૭૦૩**	**કોને ?** **તા.૧૪-૯-૧૮૯૬**
૯૩૪૭	અપુત્ર	પુત્ર ન હોય તેવા દંપતી
૯૩૪૮	વેદોક્ત માર્ગ	વેદકથિત માર્ગ

પૃ.૫૧૨

૯૩૪૯	યુદ્ધ	युध्। લડાઈ
૯૩૫૦	નિર્વૈરતા	निर्+वि+ईर्। વેરબદલા વિનાનું, અવિરોધતા
૯૩૫૧	વામદેવ	સાતેક વામદેવ ઋષિ થયા છે : અહીં ઉપનિષદ્ મુજબ, સનક ઋષિએ કહ્યા પ્રમાણે જ્ઞાનસાધન કરીને એક મુમુક્ષુ જ્ઞાનપ્રાપ્તિ કરે તે પહેલાં આયુષ્ય પૂરું થતાં, બીજા ભવે ગર્ભમાં જ જ્ઞાનસાક્ષાત્કાર પામ્યો. બહાર આવીને સ્વકીયાનંદમાં મસ્ત રહીને પૂર્વજન્મના બોધ-શ્રવણનો થયેલો લાભ જણાવીને અનેક લોકોને સાધન આપી કૃતાર્થ કર્યા તે વામદેવ ઋષિ
૯૩૫૨	ગમે તેવે માણસે	ગમે તેવા માણસે

પૃ.૫૧૩

૯૩૫૩	મનોરથ માત્ર	કલ્પના, અનિશ્ચિત કલ્પના
૯૩૫૪	પશુવત્	પશુ જેવું, પશુની જેમ
૯૩૫૫	મોહવૈરાગ્યવાન જીવ	મોહગર્ભિત વૈરાગ્યવાન
૯૩૫૬	પ્રશસ્ત	प्र+शंस्। ઉત્તમ
૯૩૫૭	પ્રકાશિત	પ્રગટ, પ્રસિદ્ધ
૯૩૫૮	વડના ટેટા	વડના ઝાડનાં ફળ
૯૩૫૯	પીપળનાં પીપાં	पिप्पली। પીપળા જેવા છાયાવૃક્ષ, તેના ફળ પીપાં, પેપડી
૯૩૬૦	અભક્ષ્ય	ન ખાવા યોગ્ય, મુખ્ય ૨૨ અભક્ષ્ય વસ્તુ : રીંગણાં, દહીંવડાં, વડના ટેટાં, પાકર ફળ, પીપળ ફળ, કટુંબર (ફણસ), ગુલ્લર (અંજીર), અજાણ્યાં ફળ, તમામ કંદમૂળ, માટી, ઝેર, માંસ, મધ, મદિરા-દારૂ, અથાણાં-મુરબ્બા, બહુબીજ શાક, અતિ કૂણી કાકડી-રુંવાટીવાળા ભીંડા, કરા, માખણ, દ્વિદળ (દહીં, કઠોળ), ચલિત રસ, (વાસી, બગડી ગયેલું) ઝાકળ **કંદમૂળ** બટેટાં, ડુંગળી, લસણ, સકરીયા, સૂરણ, આદુ, લીલી હળદર, મૂળાના કાંદા, ગાજર, કાચું પપૈયું, બીટ, નોલકોલ, પાલક, કાચી આંબલી, કૂણી શીંગ, કુમળી કાચી કેરી-મરવા, લીલી મોથ, લોણ વૃક્ષની છાલ, બીશલી, લીલ-શેવાળ, ફૂગ, કચૂરા, બિલાડીના ટોપ-છત્રી-MUSHROOM, સાપની છત્રી, શેરડીની આંખ, ફણગાવેલા-કોટા ફૂટેલા અનાજ-કઠોળ, અમરવેલ, થોર, કુંવારપાંઠું-ALOEVERA, વંશ કારેલી, ખીર-પદ્મકંદ, થેગ, ઝાડની કુંપળ ગુલાબી હોય ત્યાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ત્યાં સુધી, વજકંદ, શતાવરી, ભૂમિફોડા, ખુમ્મી, ખીલૂડાકંદ, વિરાલી-સેફાલી કંદ, વિવિધ થોર અને છેલ્લે ગિરિકર્ણિકા-ગરમર જે કચ્છ-સૌરાષ્ટ્રવાળાને અથાણામાં ભાવે છે ને તે !

પૃ.૫૧૪ પત્રાંક ૭૦૪ કોને ? તા.૧૪-૯-૧૮૯૬

૯૩૬૧ ઠરાવવામાં આવ્યું હોય — ઠરાવ કરવામાં આવ્યો હોય, નિર્ણય લેવાયો હોય

૯૩૬૨ કામભોગ — વિષયસુખ

૯૩૬૩ દોરવા બરાબર — પ્રેરવા, લઇ જવા, હાથ ઝાલી રસ્તો બતાવવા બરાબર

૯૩૬૪ માની — मन् । વાળવું, માની લેવું

પૃ.૫૧૫

૯૩૬૫ અતૃપ્ત — અસંતુષ્ટ, તૃપ્તિ ન થઇ હોય તેવું

પત્રાંક ૭૦૫ કોને ? તા.૧૭-૯-૧૮૯૬

૯૩૬૬ સમીપવાસી — નજીક રહેતા, સંસર્ગમાં રહેતા

પૃ.૫૧૬ પત્રાંક ૭૦૬ શ્રી કેશવલાલ નથુભાઈને તા.૧૭-૯-૧૮૯૬

૯૩૬૭ કર્કટી રાક્ષસી — कर्क+अट्+इन् । રાક્ષસનાં અનેક કુળમાં, કૃષ્ણરાક્ષસનાં કુળમાં કર્કટ-કરચલા પ્રાણી જેવા કર્કટ નામના રાક્ષસની પુત્રી. તેને પોતાની મેળે જ આત્મવિચાર અને જ્ઞાન થયા બાદ ૧ હજાર વર્ષે બ્રહ્માએ આવીને વરદાન માગવા કહ્યું. કર્કટીએ કંઇ પણ માગવા ના કહીં પણ બ્રહ્માએ કહ્યું કે, હજુ તારે અમુક કર્મભોગ બાકી છે તે પછી પરમપદને પામીશ એવી નિયતિ છે જે ફરે તેમ નથી. તો તું ફરીથી હિમાલયનાં વનમાં રાક્ષસી થઇને લોકોને પીડા ન ઉપજાવીશ, તને સર્વત્ર આત્મદૃષ્ટિ રહેશે, ક્ષુધાશમન માટે ન્યાયથી દુષ્ટજનોની હિંસા કરીશ. રાક્ષસી થઇને સમાધિમાંથી ૬ માસે જાગીને ન્યાયયુક્ત આહાર માટે બાજુના ભીલના દેશમાં પ્રવેશી ત્યાં રાજા-મંત્રી મળ્યા. સામસામી ચર્ચા કરતાં બન્નેને ઓળખાણ પડી ગયું. કર્કટીના ૭૨ પ્રશ્નોનાં સુંદર સમાધાનનો સાર — પરમાત્માનો લક્ષ છે, આત્મા સ્વયંપ્રકાશ છે, સમસ્ત વિશ્વ બ્રહ્મસ્વરૂપ જ છે, જગતની પ્રતીતિનો અભાવ થાય ત્યારે જ આત્મપ્રતીતિ થાય છે.

૯૩૬૮ વૈરાગ્ય — वि+रञ्ज् । ભોગ પ્રત્યે અનાસક્તિ, વિરક્તિ, અપ્રસન્નતા, અનુરાગનો અભાવ

૯૩૬૯ ઉપશમ — उप+शम् । કષાય વગેરેની મંદતા

૯૩૭૦ અન્યોન્યાશ્રય — એકબીજા પર અવલંબિત, પરસ્પર કાર્ય-કારણ સંબંધ

૯૩૭૧ ત્રુટતું — त्रुट् । ખૂટતું, ઓછું થતું

૯૩૭૨ પરાભવ — परा+भू । ક્ષીણ

૯૩૭૩ આધ્યાત્મિક શાસ્ત્ર — अधि+आत्मन्+शास् । અધ્યાત્મને લગતી વિદ્યા-જ્ઞાનના ગ્રંથો

પૃ.૫૧૭ પત્રાંક ૭૦૭ કોને ? તા.૧૭-૯-૧૮૯૬

૯૩૭૪ બ્રહ્મરંધ્ર — ब्रह्मन्+रध् । માથાનાં તાળવામાં રહેલું પણ ન દેખાતું છિદ્ર, ૧૦મું દ્વાર

૯૩૭૫ શ્રી વૈજનાથજી — કાઠિયાવાડના યોગી, આત્મસાક્ષાત્કાર નહોતો પણ પ્રાણાયમને લીધે મન નિર્મળ હોવાથી પોતાના અને બીજાના ભવ જાણી શકતા. તેમણે કહેલું કે, કૃપાળુદેવ પૂર્વભવમાં ઉત્તર દિશાએ નેપાળમાં રાજકુમાર હતા. તે વિષે કૃપાળુદેવે કહ્યું કે, ''એમણે તમને મિથ્યા કહ્યું નથી.'' (પત્રાંક ૨૧૨)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૭૦૮ — શ્રી અંબાલાલભાઈ આદિને તા.૮-૯-૧૮૯૬ થી ૬-૧૦-૧૮૯૬ દરમ્યાન

૯૩૭૬ તત્સંબંધી — તે સંબંધી, તે વિષે
૯૩૭૭ અમ જેવાને દ્વારે — અમારા જેવા દ્વારે-વડે
૯૩૭૮ બાહ્ય કુટારો — માથાકૂટ, ભાંજગડ, પંચાત, કડાકૂટ, બહારની દેખાદેખી, ધમાલ
૯૩૭૯ અંતર્માર્ગ — અંતરનો-અંદરનો-આત્માનો માર્ગ
૯૩૮૦ સચેત — स+चेतस् । સજીવન, જાગ્રત, જીવંત
૯૩૮૧ 'મૂળમાર્ગ' — અસલ, મુખ્ય, પાયાનો મૂળ સુધી લઈ જાય તેવો માર્ગ

પૃ.૫૧૮

૯૩૮૨ મૂળ લક્ષપણે — આત્માર્થે, આત્માપણે
૯૩૮૩ પરમ શ્રુત — ષટ્દર્શનની યથાસ્થિત અને અવિરુદ્ધ જાણકારી (પત્રાંક ૭૧૮)
૯૩૮૪ તરવાના કામી — સંસારસાગર તરવાની કામનાવાળા-ઈચ્છાવાળા-કામ કરનારા
૯૩૮૫ દર્શિત થયો નથી — दृश् । દર્શાવ્યો નથી, દર્શાવાયો નથી
૯૩૮૬ સ્વવશ — સ્વને વશ, પોતાને અધીન, પોતાના પૂરતી
૯૩૮૭ તાવી જોતાં — तप् । ચકાસી જોતાં, કસોટી-પરીક્ષા કરતાં. ઊલટભેર તપાસ કરતાં
૯૩૮૮ સત્તાગત — સત્તામાં રહેલા

પત્રાંક ૭૦૯ — કોને ? — તા.૮-૯-૧૮૯૬ થી તા.૬-૧૦-૧૮૯૬ દરમ્યાન

૯૩૮૯ ધર્મોન્નતિ — धृ+उद्+नम् । ધર્મની ઉન્નતિ, આબાદી
૯૩૯૦ જડપ્રધાન દશા — મુખ્યત્વે મૂઢતા, જાડી બુદ્ધિ, સ્ફૂર્તિ વિનાની, સ્થિતિ, જડ જેવી
૯૩૯૧ સ્વરૂપનિરૂપણ — સ્વરૂપવર્ણન, સ્વરૂપ વિષે વિસ્તારથી કહેવું, લેખનથી રજૂ કરવું
૯૩૯૨ આત્મવિદ્યાપ્રકાશ — આત્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ

પત્રાંક ૭૧૦ — કોને ? — તા.૨૧-૯-૧૮૯૬

૯૩૯૩ ચૈતન્યઘન — ચૈતન્ય પ્રદેશાત્મક, ચેતન તત્ત્વથી પૂર્ણ-પરમાત્મતત્ત્વ
૯૩૯૪ અમિલન સ્વરૂપ — ન મળવું, ન ભળવું, ન મેળાપ થાય તેવું સ્વરૂપ, અસંયોગી
૯૩૯૫ સ્વભાવપરિણામી — સ્વભાવમાં પરિણમે

પૃ.૫૨૦

૯૩૯૬ ક્ષેત્ર — ભૂમિ, સ્થળ, જગ્યા (સ્વર્ગ-નરક)
૯૩૯૭ ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ — નિરંતર આત્મપ્રતીતિ વર્ત્યા કરે તે
૯૩૯૮ ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત્વ — ક્યારેક મંદ-તીવ્ર, ક્યારેક ભૂલાઈ જાય-યાદ રહે તેવી પ્રતીતિ
૯૩૯૯ ઉપશમ સમ્યક્ત્વ — આત્મપ્રતીતિને સત્તાગત આવરણ ઉદય આવ્યાં નથી તે
૯૪૦૦ સાસ્વાદન સમ્યક્ત્વ — આત્માને આવરણ ઉદય આવ્યે પ્રતીતિથી પડી જાય તે
૯૪૦૧ વેદક સમ્યક્ત્વ — અત્યંત પ્રતીતિ થવાના યોગમાં સત્તાગત અલ્પ પુદ્ગલનું વેદવું તે

પત્રાંક ૭૧૧ — કોને ? — તા.૮-૯-૧૮૯૬ થી તા.૬-૧૦-૧૮૯૬ દરમ્યાન

૯૪૦૨ બૌદ્ધ દર્શન — ગૌતમ બુદ્ધ પ્રણીત દર્શન, માત્ર વૈરાગ્ય તરફ વલણવાળું દર્શન, ૪ મુખ્ય ફિરકા – વૈભાષિક, સૌત્રાંતિક, વિજ્ઞાનવાદી અને શૂન્યવાદી
૯૪૦૩ નૈયાયિક દર્શન — ન્યાયદર્શનના પ્રણેતા ગૌતમ ઋષિ (અક્ષપાદ, દીર્ઘતપ નામ પણ છે) ન્યાય એટલે કોઈપણ વિષયમાં પ્રવેશ કરવો. આ દર્શનમાં માનસશાસ્ત્ર, તર્કશાસ્ત્ર, અધ્યાત્મશાસ્ત્ર, વેદશાસ્ત્રની ચર્ચા છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૪૦૪	**સાંખ્ય દર્શન**	મહર્ષિ કપિલ પ્રણીત આ દર્શન વિશ્વનાં ઘટક તત્ત્વોની સંખ્યા ૨૫ કહે છે તેથી સાંખ્ય દર્શન. પ્રકૃતિમાંથી વ્યક્ત થયેલું આખું વિશ્વ સત્ત્વ-રજસ્-તમસ્ ગુણનું બનેલું છે. વેદાંતદર્શનની માયા તે આ સાંખ્યદર્શનની પ્રકૃતિ.
૯૪૦૫	**જૈન દર્શન**	આર્હત્ દર્શન, અનેકાંત દર્શન, સ્યાદ્વાદ્ સિદ્ધાંત, વીતરાગ દર્શન વગેરે નામ છે. જૈન દર્શનના પ્રણેતા વીતરાગ-સર્વજ્ઞ કે કેવળી જ હોઇ શકે. જૈન દર્શનમાં અનંતદ્રવ્ય આત્મા છે, પ્રત્યેક જુદા છે, જ્ઞાનદર્શનાદિ ચેતના સ્વરૂપ, નિત્ય, પરિણામી, અસંખ્યાત પ્રદેશી, પ્રત્યેક આત્મા સ્વશરીરાવગાહવર્તી માન્યો છે. ભિન્ન ભિન્ન દૃષ્ટિબિંદુઓથી જગતનું નિરૂપણ કરેલું હોવાથી, બધા દર્શન-મત આમાં સમાવેશ પામે છે.
૯૪૦૬	**મીમાંસા દર્શન**	મીમાંસા એટલે વિચારણા, ૨ વિભાગ : પૂર્વમીમાંસા અને ઉત્તરમીમાંસા
૯૪૦૭	**વૈશેષિક દર્શન**	કણાદ ઋષિ પ્રણીત દર્શન, ઔલુક્ય-કશ્યપ નામ પણ કણાદ ઋષિનાં જ છે. ન્યાયદર્શનની પુરવણીરૂપે આ દર્શન છે. કણાદે ૭ પ્રકારના પદાર્થ કહ્યા; દ્રવ્ય-ગુણ-કર્મ-સામાન્ય-વિશેષ-સમવાય અને અભાવ : એમાં એક 'અભાવ' પદાર્થ-વિશેષ છે તેથી વૈશેષિક દર્શન.
૯૪૦૮	**યોગદર્શન**	આદ્યદૃષ્ટા હિરણ્યગર્ભ છે, પતંજલિનું યોગદર્શન સાંખ્યદર્શનની પૂર્તિરૂપ છે. પતંજલિનાં યોગસૂત્રોમાં ૪ પાદ (અધ્યાય) છે, સમાધિ-સાધના-વિભૂતિ અને કૈવલ્યપાદ. પતંજલિનો યોગ રાજયોગ, અષ્ટાંગયોગ તરીકે જાણીતો છે. ચિત્તની ૫ ભૂમિકા, ક્લેશના ૫ પ્રકાર વિષે વર્ણન છે.
૯૪૦૯	**જૈમિનીદર્શન**	પૂર્વમીમાંસા. જૈમિની ઋષિ કૃત આ દર્શનમાં ૧૨ અધ્યાય છે : યજ્ઞયાગ, કર્મકાંડ અને સ્વર્ગસુખથી વિશેષ વિચારણા નથી. જો કે, પછીના મીમાંસકોએ — પ્રભાકરે અને કુમારિલ્લે મોક્ષને અંતિમ લક્ષ્ય તરીકે સ્વીકારેલ છે.
૯૪૧૦	**વેદાંતદર્શન**	ઉત્તરમીમાંસા. વેદાંત એટલે વેદોનો અંત. વેદના છેવટના ભાગમાં જે સિદ્ધાંતોનું પ્રતિપાદન છે તેનું આ દર્શનમાં વ્યવસ્થિત સંયોજન છે. વેદનો છેવટનો ભાગ તે ઉપનિષદ્. વ્યાસજી (બાદરાયણ) રચિત બ્રહ્મસૂત્રોના ૪ અધ્યાયો-સમન્વય, અવિરોધ, સાધના અને ફળ. બ્રહ્મ, માયા અને જીવ વિષે નિરૂપણ છે. શાખા-પ્રશાખા આ પ્રમાણે છે, શ્રી શંકરાચાર્યનો કેવલ અદ્વૈતવાદ શ્રી રામાનુજાચાર્યનો વિશિષ્ટ અદ્વૈતવાદ શ્રી મધ્વાચાર્યનો દ્વૈતવાદ શ્રી નિમ્બાર્કાચાર્યનો ભેદાભેદવાદ શ્રી વલ્લભાચાર્યનો શુદ્ધ અદ્વૈતવાદ શ્રી ચૈતન્યનો અચિંત્ય ભેદાભેદવાદ ઈશ્વર, વિશ્વ અને આત્મા : આ ૩ મૂળભૂત પ્રશ્નો આસપાસ બધી વિચારધારા છે
૯૪૧૧	**વેદાશ્રિત દર્શન**	વેદને આશ્રયે રહેલાં દર્શન
૯૪૧૨	**વેદાર્થ**	વેદ પ્રમાણે અર્થ
૯૪૧૩	**ચાર્વાક દર્શન**	चारु+वाक् । ચાર્વાક ઋષિનું દર્શન. નાસ્તિક મત; દેખાય તેટલું જ માનનાર. આ દર્શનના સ્થાપક બૃહસ્પતિ કહેવાય છે. પંચમહાભૂત જ જગતના મૂળ તત્ત્વો છે, પુણ્ય-પાપ-સ્વર્ગ-નરક-મોક્ષ નથી એમ કહે છે તે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૪૧૪ સૌત્રાંતિક દર્શન આત્મા જેવી કોઈ ચીજ નથી. દુઃખના કારણભૂત વિજ્ઞાન, વેદના, સંજ્ઞા, સંસ્કાર ને રૂપ એ ૫ સ્કંધનું પ્રાધાન્ય છે

૯૪૧૫ માધ્યમિક દર્શન વૈભાષિક મતે, આત્મા 'પુદ્ગલ' છે, પદાર્થ ૪ ક્ષણ સુધી જ અવ્યવસ્થિત રહે છે

૯૪૧૬ શૂન્યવાદી દર્શન અખિલ બ્રહ્માંડ શૂન્ય જ છે એમ સ્વીકારે છે તેથી શૂન્યવાદી

૯૪૧૭ વિજ્ઞાનવાદી દર્શન વિજ્ઞાન સિવાય આ સમસ્ત વિશ્વમાં બીજો કોઈ પદાર્થ જ નથી તેથી જ્ઞાનાદ્વૈતવાદી પણ કહેવાય

પૃ.૫૨૧

૯૪૧૮ દિગંબર જૈન દર્શન દિશાને જ વસ્ત્ર માને એટલે દિગંબર. મૂર્તિ-પ્રતિમાજીનાં ચક્ષુ બંધ માને-રાખે, કેવળીને કવલાહાર ન હોય એમ માને સ્ત્રી પર્યાયમાં મોક્ષ ન માને.

૯૪૧૯ શ્વેતાંબર જૈન દર્શન સફેદ વસ્ત્ર માન્ય કરેલ એટલે શ્વેતાંબર. પ્રતિમાજીનાં ચક્ષુ ખુલ્લાં, કેવળીને કવલાહાર હોય, સ્ત્રી પર્યાયે પણ મોક્ષ હોય તેમ માને.

૯૪૨૦ સૃષ્ટિકર્તા વિશ્વના સર્જક-રચયિતા-સ્રષ્ટા

૯૪૨૧ તટસ્થપણે કર્તા સાક્ષી કર્તા

૯૪૨૨ વિવર્તરૂપ ભ્રમ, મિથ્યાભાસ, કલ્પનારૂપ

૯૪૨૩ નિયંતા નિયમમાં રાખનાર, ઈશ્વર

૯૪૨૪ પુરુષવિશેષ વિશિષ્ટ-અસામાન્ય માણસ

૯૪૨૫ સાન્નિધ્ય सन्निधि । સમીપતા, નિકટતા, વિદ્યમાનતા, ઉપસ્થિતિ

૯૪૨૬ ચિન્માત્ર સ્વરૂપ ચેતન રૂપ, ચૈતન્ય સ્વરૂપ, ચિદાત્મસ્વરૂપ

૯૪૨૭ સ્વશરીરાવગાહવર્તી स्व+शरीर+अवगाहवर्ती । પોતાનાં શરીરને વ્યાપીને રહેલો

પત્રાંક ૭૧૨ શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને તા.૪-૧૦-૧૮૯૬

૯૪૨૮ સંભવ્યું હતું ઉપજ્યું હતું

પત્રાંક ૭૧૩ કોને ? તા.૭-૧૦-૧૮૯૬ થી તા.૫-૧૧-૧૮૯૬ દરમ્યાન

૯૪૨૯ આશ્વિન આસો મહિનો, ગુજરાતી ૧૨મો-છેલ્લો માસ

૯૪૩૦ અતિશયસંપન્ન ધર્મપ્રવર્તક પુરુષ

૯૪૩૧ કેવા દ્વારે કેવા પુરુષ દ્વારા, કેવા પ્રકારના પુરુષ વડે

પૃ.૫૨૨

૯૪૩૨ અધૂરું અપૂર્ણ, તૂટક

૯૪૩૩ વ્યાખ્યા वि+आ+ख्या । સમજૂતિ, વિવરણ, વિવેચન, ટીકા

૯૪૩૪ ભાજન પાત્ર, યોગ્ય

૯૪૩૫ અવિરતિ अ+वि+रम् । વિરતિ=મૂકાવું, રતિ નહીં તે. પ્રીતિ વિરુદ્ધ નહીં તે અસંયમ- ૫ ઇન્દ્રિય, ૬ઠ્ઠું મન, ૫ સ્થાવર જીવ અને ૧ ત્રસ જીવ મળી ૧૨ પ્રકારે

૯૪૩૬ દેશવિરતિ આંશિક સંયમ, દેશત્યાગ, અમુક માત્રામાં ત્યાગ

૯૪૩૭ સર્વવિરતિ પૂરો સંયમ, સાધુ-સાધ્વીપણું, મુનિપણું, સર્વસંગપરિત્યાગ

પત્રાંક ૭૧૪ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૫ થી તા.૫-૧૧-૧૮૯૬ દરમ્યાન

૯૪૩૮ લોકસંસ્થાનાદિ ભાવ લોકના આકાર વગેરે ભાવ

૯૪૩૯ ઘટ્યમાન घट् । ઘટે તેવા, હોવા જોઈએ, મેળ પડે તેમ, બને

૯૪૪૦ અનેકાંત अनेक+अन्त । અનેક એટલે એક કરતાં વધુ, અંત એટલે ધર્મ, દૃષ્ટિબિંદુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૪૪૧	અલંકૃત	अलम्+कृ । અલંકારિત, શોભિત
૯૪૪૨	જંબુદ્વીપ	जम्बू । અસંખ્યાત દ્વીપ-સમૂહમાંનો પ્રથમ દ્વીપ
૯૪૪૩	અતીંદ્રિય જ્ઞાન	ઇન્દ્રિયોની મદદ વિના થતું જ્ઞાન
પૃ.૫૨૩		
૯૪૪૪	દેશ પ્રત્યક્ષ	અંશે પ્રત્યક્ષ
૯૪૪૫	અવધિજ્ઞાન	ઇચ્છિતપણે ઇન્દ્રિયના અવલંબન વગર અમુક મર્યાદા-હદ સુધી જાણે તે
૯૪૪૬	મનઃપર્યવજ્ઞાન	અનિચ્છિત છતાં માનસિક વિશુદ્ધિનાં બળે જાણે તે
૯૪૪૭	સામાન્ય	દર્શન
૯૪૪૮	વિશેષ	જ્ઞાન
૯૪૪૯	ચૈતન્ય	જ્ઞાન-દર્શનમય; ચેતનામય; પરમાત્મ; પ્રકૃતિ
૯૪૫૦	આત્મદૃષ્ટિમાં પરિનિષ્ઠિત	આત્મદર્શન-આત્મોપયોગમાં સંપૂર્ણતઃ નિષ્ઠિત-સ્થિર
૯૪૫૧	જિન પરિભાષા-વિચાર	જિનાગમની સાંકેતિક સંજ્ઞા-શબ્દનો વિચાર
૯૪૫૨	યથાવકાશાનુસાર	यथा+अवकाश+अनुसार । અનુકૂળતા, ફુરસદ, તક, પ્રસંગ, ક્ષેત્ર મુજબ
	પત્રાંક ૭૧૫	**કોને ?** **તા.૭-૧૦-૧૮૯૬**
૯૪૫૩	મૂળ મારગ	મોક્ષે લઇ જાય તે માર્ગ
૯૪૫૪	જિનનો	(પ્રથમ) જિન ભગવાને ઉપદેશેલો
૯૪૫૫	વૃત્તિ	वृत् । આચરણ, સન્માનપૂર્વક વ્યવહાર, અંતઃકરણ -અજ્ઞાનનું પરિણામવિશેષ
૯૪૫૬	અખંડ સંમુખ	અખંડ એવાં (આત્મદ્રવ્ય) સત્ સામે-પાસે, સત્પુરુષની અંતર્મુખતા સમક્ષ
૯૪૫૭	નો'ય	ન હોય, હોય નહીં, નથી
૯૪૫૮	જો	જુઓ
૯૪૫૯	પૂજાદિની	માન મેળવવા, પૂજાવા, જુદો પંથ ચલાવવાની
૯૪૬૦	વ્હાલું	પ્રિય, ઇષ્ટ
૯૪૬૧	અંતર	અંતરમાં, અંતઃકરણમાં, મનમાં
૯૪૬૨	ભવદુઃખ	ભવ કરવો પડે તે દુઃખ, ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણા કરીને ભવ વધારવાનું દુઃખ
૯૪૬૩	તુલના	ન્યાયને કાંટે તોલન કરવું, તોળવું
૯૪૬૪	બુધ	बुध् । જ્ઞાનીજનો, શાણા પુરુષો, પંડિતો
૯૪૬૫	સિદ્ધાંતે	सिध्+अन्त । શાસ્ત્રોમાં, નિર્ણીત વિષય-તત્ત્વમાં, ઉસૂલમાં
૯૪૬૬	લિંગ	ચિહ્ન, સ્ત્રી-પુરુષ-નપુંસક; ગૃહસ્થ-મુનિ; વ્યાકરણમાં જાતિ; ન્યાયની ૬ યુક્તિ, કાર્ય-કારણનું જ્ઞાન
૯૪૬૭	વેષ	પહેરવેશ, પોશાક; ગૃહસ્થાવેશ-તાપસવેશ-મુનિવેશ
૯૪૬૮	અભેદ	अ+भिद् । તફાવત-ફેરફાર વિનાની એકસરખી ભેદ-ભાંગા વિનાની, અભિન્ન
૯૪૬૯	ઉપયોગી	ઉપયોગ લક્ષણ છે જેનું તે આત્મા, ઉપયોગવંત
૯૪૭૦	સદા	નિત્યત્વ, સદા-સર્વદા
૯૪૭૧	અવિનાશ	અસ્તિત્વ, નાશરહિત
૯૪૭૨	ખાસ જ્ઞાન	પોતાનું, અંગત, વિશિષ્ટ, યથાર્થ, મોક્ષમાર્ગમાં ઉપયોગી
૯૪૭૩	પ્રતીત	प्रति+इ । અનુભવગોચર, વિશ્વાસ ઉપજાવે તેવું
૯૪૭૪	અણલિંગ	अ+लिङ्ग । સ્ત્રી-પુરુષ-નપુંસક વેદથી રહિત; ગૃહસ્થ-મુનિવેશ
૯૪૭૫	ટાળી	टल् । દૂર કરી, નાબૂદ કરી, નિર્મૂળ કરી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૪૭૬	દેવ જિનંદે	જિનેન્દ્ર દેવે; દેવા માતા અને રવજી પિતાના પુત્રે
૯૪૭૭	ભાખિયું	भाष् । ભાખ્યું, પ્રકાશ્યું
✉	**પત્રાંક ૭૧૬**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૮-૧૦-૧૮૯૬**
૯૪૭૮	શ્રી રામદાસ સ્વામી	મહારાષ્ટ્રમાં થઈ ગયેલા પ્રસિદ્ધ સંત. વિ.સં.૧૬૬૪માં રામનવમીને દિવસે જન્મ, નામે નારાયણ. ભગવદ્‌ભક્ત, સાધુ, કવિ, રાજનીતિજ્ઞ. લગ્નમંડપમાં 'સાવધાન' શબ્દ સાંભળી સાવધાન થઈ સંસાર ન માંડનાર. શિવાજી મહારાજના ગુરુ હોવાથી 'સમર્થ સ્વામી રામદાસ' કહેવાયા.
૯૪૭૯	'દાસબોધ'	શ્રી રામદાસ સ્વામી રચિત ગ્રંથમાં ૨૦ દશક, પ્રત્યેક દશકમાં ૧૦ સમાસ (અધ્યાય), પદ્યસંખ્યા ૭૭૪૯, ઈ.સ.૧૬૬૦માં રચના, વ્યાવહારિક અને પારમાર્થિક કાર્યોની એકતાનો બોધ મરાઠી ભાષામાં છે
પૃ.૫૨૪		
૯૪૮૦	ગણપતિ	ગણેશ, શિવ-પાર્વતીના પુત્ર, રિદ્ધિસિદ્ધિના નાથ, ગણોના સ્વામી
૯૪૮૧	પ્રતીત કર્યો હોય	સમજી રાખ્યો હોય, અનુભવ્યો હોય, ઓળખ્યો હોય, જાણ્યો હોય
૯૪૮૨	ચાતુર્યાદિભાવે	ચતુરાઈ, હોંશિયારી, ચાલાકી વગેરે જેવા ભાવ
૯૪૮૩	કાળકૂટ ઝેર	हलाहल । હળાહળ ઝેર, સમુદ્રમંથન વખતે નીકળેલું અને શિવે પીધેલું-કંઠે જ રાખેલું જેથી નીલકંઠ કહેવાયા.
૯૪૮૪	પ્રગટ	प्र+कट् । પ્રત્યક્ષ, ખુલ્લું, સામે
૯૪૮૫	નિરહંભાવતા	અહંભાવ વિનાની સ્થિતિ, અભિમાનરહિતતા, હુંપણાનો અભાવ
✉	**પત્રાંક ૭૧૭**	**શ્રી મોહનદાસ ગાંધી, ગાંધીજીને** **તા.૯-૧૦-૧૮૯૬**
૯૪૮૬	નાતાલમાં	ઈસુ ખ્રિસ્તની જન્મજયંતી તારીખ ૨૪ ડીસેમ્બરથી ૩૧ ડીસેમ્બરમાં
૯૪૮૭	ઈંગ્લંડાદિ દેશ	બ્રિટન દેશ, બ્રિટીશરો-અંગ્રેજોનો દેશ, હાલ યુનાઈટેડ કિંગ્ડમ U.K.
૯૪૮૮	આત્મનિરાકરણ	આત્માનો ફેંસલો, આત્મનિવેડો
૯૪૮૯	આર્ય આચાર	મુખ્ય કરીને દયા, સત્ય, ક્ષમાદિ ગુણોનું આચરવું તે
૯૪૯૦	આર્ય વિચાર	મુખ્ય કરીને આત્માનું અસ્તિત્વ, નિત્યત્વથી માંડીને નિજપદને વિષે સ્વાભાવિક સ્થિતિ સુધીના વિચાર, સ્વરૂપઅજ્ઞાનનાં કારણનો વિચાર
પૃ.૫૨૫		
૯૪૯૧	મુસલમાન	ઈસ્લામ ધર્મ પાળનાર, મુસ્લિમ, ઈસ્લામના અનુયાયી
૯૪૯૨	લોહાણા	સિંધ-કચ્છ-સૌરાષ્ટ્ર-ગુજરાતમાં પથરાયેલી સિંધમાં વિકસેલી ક્ષત્રિય જાતિ
૯૪૯૩	લોપવા રૂપ	लुप् । નાશ કરવા રૂપ
૯૪૯૪	જ્ઞાત્યાદિ ભેદ	જ્ઞાતિ, જાતિ વગેરે ભેદ, નાતજાતના પ્રકાર
૯૪૯૫	ભક્ષ્યાભક્ષ્યભેદ	ખાવા યોગ્ય વસ્તુ ન ખાવા યોગ્ય વસ્તુનો ફરક, તફાવત
૯૪૯૬	ફળાહાર	ફળનો આહાર
૯૪૯૭	અનુસરો	अनु+सृ । વર્તો
પૃ.૫૨૬	**પત્રાંક ૭૧૮**	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

राजचन्द्रस्वरूपे मे भावना भवनाशिनी ।
असंगसंगतिर्यत्र परमात्मप्रकाशिनी ॥

પ.પૂ.શ્રી બ્રહ્મચારીજી રચિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

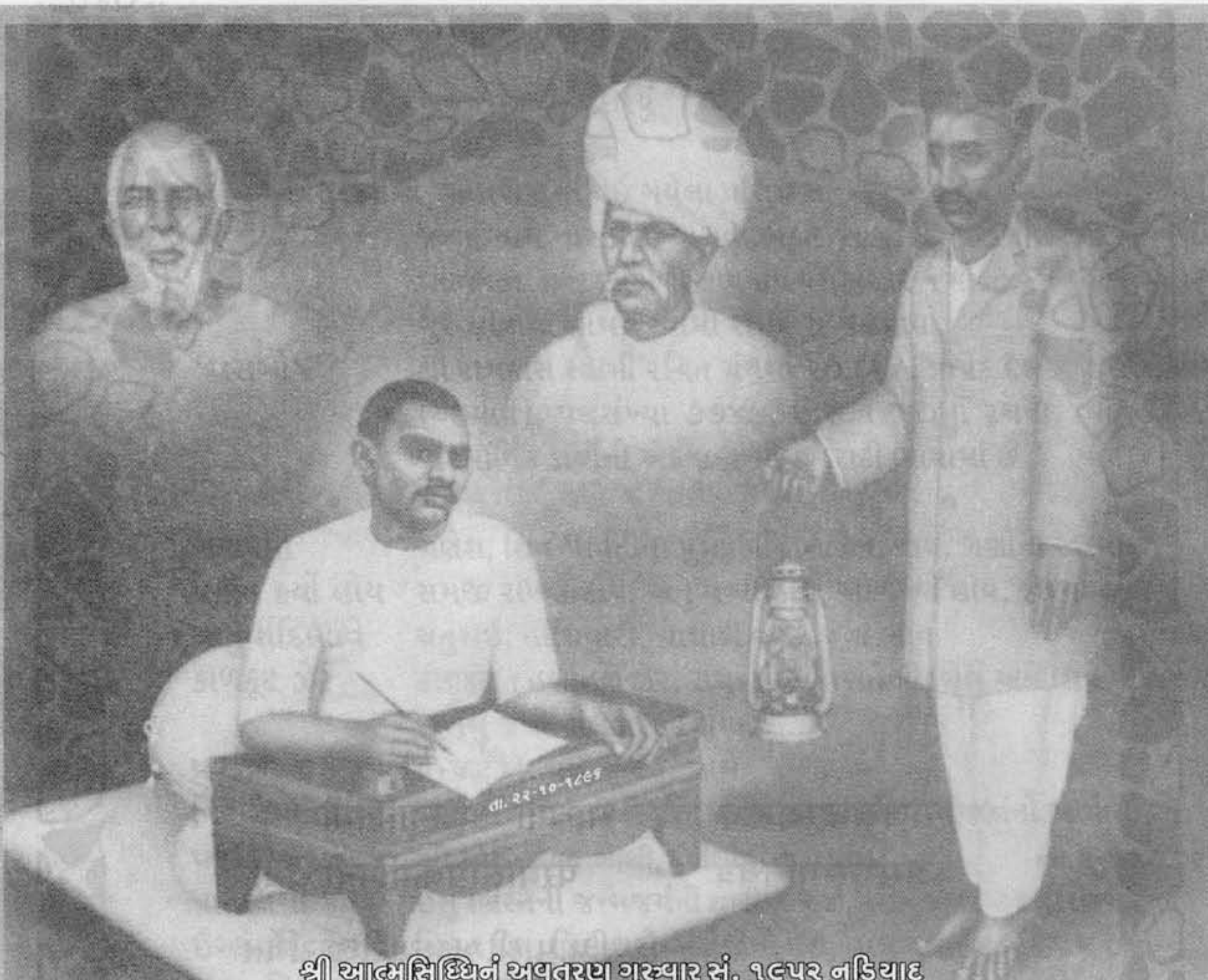

શ્રી આત્મસિદ્ધિનું અવતરણ ગુરુવાર સં. ૧૯૫૨ નડિયાદ

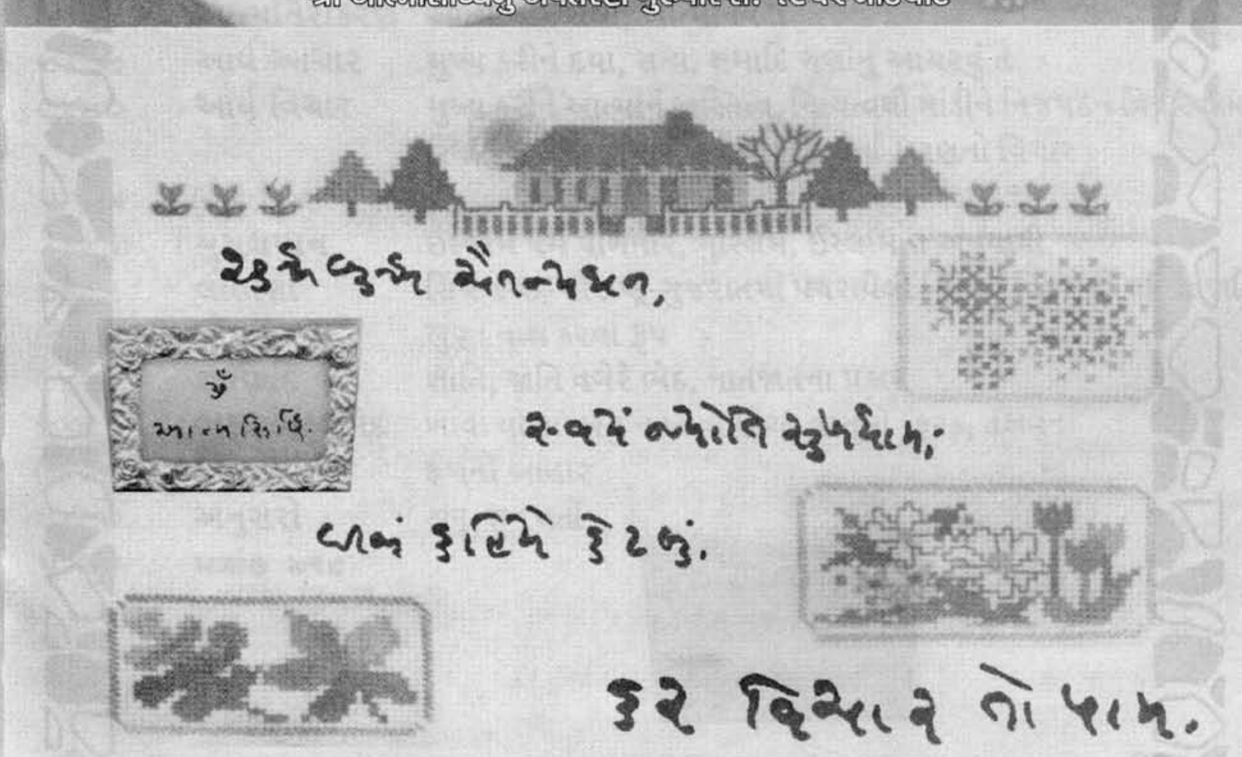

Jain Education International • For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૫૨૬ પત્રાંક ૭૧૮ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને આદિને તા.૨૨-૧૦-૧૮૯૬

૯૪૯૮	છેદ્યું	छिद् । છેદી નાખ્યું
૯૪૯૯	લોપ	लुप् । નાશ, ક્ષય, અદૃશ્ય
૯૫૦૦	અગોપ્ય	अ+गुप् । પ્રગટ, ગોપવ્યા-છૂપાવ્યા વિના

પૃ.૫૨૭

૯૫૦૧	અંતર્ભેદ	अन्तर्+भिद् । અંતર ભેદાવું, મર્મ સમજાવો
૯૫૦૨	આંઈ	અહીં
૯૫૦૩	મોહાવેશ	मुह्+आ+विश् । મોહનો પ્રભાવ
૯૫૦૪	કાયક્લેશરૂપ	કાયાને કષ્ટ પહોંચાડવા રૂપ
૯૫૦૫	વાચાજ્ઞાની	શુષ્ક જ્ઞાની, ત્યાગ-વૈરાગ્યાદિ રહિત, વાણીથી બોલે પણ દશા વિનાના
૯૫૦૬	દેહની મૂર્ચ્છા	દેહની આસક્તિ, મોહ
૯૫૦૭	અનાસક્તિ	આસક્તિ-રાગ-મોહ ન હોવાં
૯૫૦૮	માનાદિ	માન-અભિમાન-અહંકાર વગેરે
૯૫૦૯	પાતળાપણું	મંદતા, હલકાપણું, ઓછાપણું
૯૫૧૦	મૂળ	मूल् । મૂળિયું, જડ
૯૫૧૧	સહજ અશાતાએ	સ્હેજ-જરાક અશાતામાં

પૃ.૫૨૮

૯૫૧૨	આત્મોપદેશ	આત્માનો ઉપદેશ
૯૫૧૩	ઉચ્છેદ	उद्+छिद् । નાશ
૯૫૧૪	મતાર્થી	ક્રિયામાં જ જેનો દુરાગ્રહ છે તે
૯૫૧૫	માનાર્થી	શુષ્ક જ્ઞાનનાં અભિમાનમાં જેણે જ્ઞાનીપણું માની લીધું છે તે
૯૫૧૬	વિભાગ પદે	वि+भज् । આંશિક, ભાગ પાડીને, પેટા ભાગ પાડીને
૯૫૧૭	ક્રિયાજડત્વ	ક્રિયાજડતા, કાયકલેશ

પૃ.૫૨૯

૯૫૧૮	અધ્યાત્મગ્રંથો	આત્માને યથાર્થ ઓળખવાની વાત કહેતાં શાસ્ત્રો
૯૫૧૯	દોરાત	दो+रा । દોરવણી મળત, દોરડામાં આવત, માર્ગદર્શન પામત, ખેંચાત
૯૫૨૦	એકાકીપણે	એકલપણે, નિરાધારપણે
૯૫૨૧	જન્માંધ	જન્મથી અંધ, આંધળા
૯૫૨૨	અત્યંત શુદ્ધ	નિર્મળ ચક્ષુવાળા કેવળજ્ઞાની, સદ્‌ગુરુદેવ
૯૫૨૩	વદતોવ્યાઘાત	वदतः व्याघातः । પોતે જ બોલીને પોતે જ એનું ખંડન કરે તેવો તર્કદોષ
૯૫૨૪	ટબો	પત્રાકાર પોથીમાં છૂટી લીટીએ સંસ્કૃત-પ્રાકૃત ગ્રંથવાચના લખી તે તે શબ્દની નીચે શબ્દનો પ્રચલિત સ્થાનિક ભાષામાં અપાતા અર્થનો ગ્રંથ
૯૫૨૫	અયથાર્થપણું	અસત્યતા, જેમ છે તેમ ન હોવાપણું
૯૫૨૬	અભવ્ય	મોક્ષે જવાની ભવ્યતા-યોગ્યતા ધરાવતા નથી તેવા જીવ
૯૫૨૭	ટીકાકારે	વિવેચનકારે

પૃ.૫૩૦

૯૫૨૮	અસોચ્ચા કેવળી	अश्रुत्वा । કેવળી આદિ પાસે ધર્મ સાંભળ્યા વિના કેવળી થાય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૫૨૯	અનેકાંતમાર્ગ	વીતરાગ માર્ગ, સ્યાદ્‌વાદ માર્ગ
૯૫૩૦	ઊલટું	उपर्यस्तक । સામી બાજુનું, બીજી તરફનું
૯૫૩૧	પ્રતીત્યા નથી	શ્રદ્ધા કરી નથી, પ્રતીતિ આવી નથી
૯૫૩૨	દુર્બોધ	दुर्+बुध् । ખરાબ ઉપદેશ, સમજવામાં મુશ્કેલ પડે તેવો બોધ
૯૫૩૩	બૂઝ્યા છે	बुध् । બોધ પામ્યા છે

પૃ.૫૩૧

૯૫૩૪	સ્વયંબોધ	જાતે જ બોધ
૯૫૩૫	પૂર્વના ઉપદેશની સંધિ	પૂર્વના, આગલા ઉપદેશનું અનુસંધાન-જોડાણ
૯૯૩૬	'गुरुणो छंदाणुवत्तगा'	ગુરુની આજ્ઞાએ પ્રવર્તવું, શ્રી સૂયગડાંગ સૂત્ર, શ્રુ.૧, અ.૨, ગાથા ૩૨

एवं मत्ता महंतरं, धम्ममिणं सहिया बहूजणा ।
गुरुणो छंदाणुवत्तगा, विरया तिन्नमहोधमाहियं ॥

અર્થાત્ આ પ્રકારે માનીને, સર્વોત્તમ અર્હત્ ધર્મ સ્વીકારી, જ્ઞાનાદિ સંપન્ન ગુરુના અભિપ્રાયે વર્તનાર જીવો પાપનિવૃત્ત થઈ સંસારસાગર પાર થયા છે

૯૫૩૭	સીઝ્યા, સીઝે છે, સીઝશે	सिध् । સિદ્ધ થયા છે, થાય છે અને થશે
૯૫૩૮	નિત્યકામી	સદા ઈચ્છા-વંચ્છા કરતો
૯૫૩૯	ઘાતક	हन् । હણનાર, ઘાત કરનાર
૯૫૪૦	લઘુપણું	લઘુતા, નીચાપણું, ઓછાપણું
૯૫૪૧	નિરાહારપણે	આહાર વિના
૯૫૪૨	મુહૂર્ત	हुर्च्छ् । બે ઘડી, ૪૮ મિનિટ પૂરી; શુભ-અશુભ સમય

પૃ.૫૩૨

૯૫૪૩	સમદર્શિતા	શત્રુ-મિત્ર, હર્ષ-શોક, નમસ્કાર-તિરસ્કાર વગેરે ભાવ પ્રત્યે સમતા
૯૫૪૪	પરમશ્રુત	ષટ્ દર્શન, વીતરાગ દર્શનનાં તાત્પર્યને જાણનાર
૯૫૪૫	પૂર્વપ્રયોગ	પૂર્વના બંધાયેલા પ્રારબ્ધ પ્રમાણે વિચરે
૯૫૪૬	વચનાતિશયતા	અપૂર્વ વાણી, અજ્ઞાની કરતાં પ્રત્યક્ષ જુદી પડતી વાણી
૯૫૪૭	અવિરુદ્ધ દશા	અવિરોધપણે
૯૫૪૮	આત્મજ્ઞાન	સ્વરૂપસ્થિતિ, સમ્યક્‌દર્શન
૯૫૪૯	એકાવતારીપણું	એક જ જન્મ-ભવ-અવતાર પછી મોક્ષગમન

પૃ.૫૩૩

૯૫૫૦	રોધક	रोध् । અટકાવનાર, અવરોધક
૯૫૫૧	છેડે	અંતે
૯૫૫૨	આત્મસ્વભાવ	આવિર્ભાવપણું આત્મસ્વભાવનો ઉદ્‌ભવ, મિથ્યાત્વનો અભાવ સ્વરૂપસ્થિતિ
૯૫૫૩	દેશે કરીને	અંશે કરીને
૯૫૫૪	પૂર્વનિબંધિત	પૂર્વે બાંધેલાં, પૂર્વે નિબંધન કરેલાં
૯૫૫૫	બાહુલ્યતા	બહોળતા, બહુલતા, પુષ્કળપણું
૯૫૫૬	શ્રેણિક	મહાવીર સ્વામીના સમયમાં મગધ દેશનો રાજા, પરમ ભક્ત, આવતી ચોવીસીના પ્રથમ તીર્થંકર, ચેલણા-નંદા રાણી, કોણિક-અભયકુમાર પુત્રો
૯૫૫૭	જિનરૂપ	જિનનું સ્વરૂપ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૫૩૪

૯૫૫૮	ગુજ્ય	गुज् । ઊંડાણ, ગુહ્યતા, મર્મ, છાની વાત, ગુપ્ત; ગણગણવા યોગ્ય
૯૫૫૯	કહેવે કરી	કહેતાં, કથતાં, જાહેર કરતાં, પ્રગટ કરતાં
૯૫૬૦	છેદક	छिद् । છેદ કરનારાં, નાશ કરનારા
૯૫૬૧	સ્વચ્છંદ	પોતાના ડહાપણે અને ઈચ્છાએ ચાલવું, મરજી મુજબ વર્તવું
૯૫૬૨	ભાખિયું	भाष् । કહ્યું છે

પૃ.૫૩૫

૯૫૬૩	છદ્મસ્થ	छद्मन् । આવરણ સહિત જીવ, જેને કેવળજ્ઞાન પ્રગટ્યું નથી તે
૯૫૬૪	વૈયાવચ્ચ	वि+आ+वृत् । वैयावृत्त्य । સેવા, શુશ્રૂષા, સારવાર, ભક્તિ, શાતા પહોંચાડવી. આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, નવદીક્ષિત, રોગી-ગ્લાન, તપસ્વી, સ્થવિર, સ્વધર્મી, ગુરુ, ઉપકારી, ગુણીજનોની તન-મન-ધન-ભાવથી સેવા. આભ્યંતર તપનો ભેદ, તીર્થંકર નામકર્મ બંધાવાનું એક કારણ
૯૫૬૫	સુભાગ્ય	સુલભબોધિ, આરાધક
૯૫૬૬	મહામોહનીય કર્મ	પૂજાવાનો ભાવ તે જ અજ્ઞાન અને મહામોહ. તેથી અપાર જન્મ-મરણ ઊભાં થાય તેવાં બંધાતાં કર્મ
૯૫૬૭	મહામોહનીય કર્મ ઉપાર્જન	મહામોહનીય કર્મ બંધાવાનાં ૩૦ સ્થાનક નીચે મુજબ છે : ૧. ત્રસ જીવ પાણીમાં ડૂબાડવા. ૨. ત્રસ જીવના માથા પર ભીનું ચામડું બાંધીને મારવું. ૩. ત્રસ જીવના શ્વાસોચ્છ્વાસ રોકવા. ૪. ત્રસ જીવને અગ્નિના ધૂમાડાથી મારવા. ૫. ત્રસ જીવનું મસ્તક છેદવું. ૬. ત્રસ જીવને છળકપટથી મારીને હસવું. ૭. માયાચાર કરીને અસત્ય બોલીને અનાચારને છુપાવવા. ૮. પોતાનો દુરાચાર છુપાવીને બીજા પર કલંક મૂકવું. ૯. કજીયો વધારવા મિશ્ર ભાષા બોલવી. ૧૦. પતિ-પત્નીમાં મતભેદ કરાવવા. ૧૧. બાળ બ્રહ્મચારી ન હોય છતાં મનાવે. ૧૨. બ્રહ્મચારી ન હોય અને કહેવરાવવું. ૧૩. પોતાના સ્વામીને ઠગવું. ૧૪. ઉપકારી પર ઈર્ષ્યાવશ અપકાર કરવો. ૧૫. પોતાના ઉપકારીની હત્યા કરવી. ૧૬. પ્રસિદ્ધ પુરુષની હત્યા કરવી. ૧૭. મુખ્ય પુરુષની હત્યા કરવી. ૧૮. સંયમીને પથભ્રષ્ટ કરવા. ૧૯. મહાન પુરુષોની, કેવળીની નિંદા કરવી. ૨૦. ન્યાયમાર્ગની નિંદા કરવી. ૨૧. આચાર્ય-ઉપાધ્યાય-ગુરુની નિંદા કરવી. ૨૨. આચાર્ય કે ગુરુનો અવિનય કરવો. ૨૩. પોતે ન હોય છતાં પોતાને બહુશ્રુત મનાવે. ૨૪. તપસ્વી ન હોય છતાં કહેવરાવવું. ૨૫. અસ્વસ્થ આચાર્ય વગેરેની સેવા ન કરવી. ૨૬. કુશાસ્ત્રનું પ્રરૂપણ કરવું. ૨૭. આત્મપ્રશંસા માટે મંત્ર વગેરેના પ્રયોગ કરવા. ૨૮. આ લોક-પરલોકના ભોગની ઈચ્છા રાખવી. ૨૯. દેવોની નિંદા કરવી અને ૩૦. અસર્વજ્ઞ હોવા છતાં પોતાને સર્વજ્ઞ કહેવું-કહેવરાવવું (શ્રી સમવાયાંગ સૂત્ર, સમવાય ૩૦)
૯૫૬૮	ઉપાર્જન	उप+अर्ज् । બાંધીને, કમાવું, પેદા કરવું, હાંસલ કરવું
૯૫૬૯	બૂડે	ડૂબે
૯૫૭૦	ભવજળ	भू+जल् । ભવ-સંસારસાગરનું પાણી
૯૫૭૧	અવળો	ઊંધો, ઊલટો
૯૫૭૨	નિષ્પક્ષપાતે	પક્ષપાત વિના, પક્ષપાત રહિતપણે

૯૫૭૩	ઉપલક્ષણ	उप+लक्ष् । ચિહ્ન, વિશેષ લક્ષણ
૯૫૭૪	નિજકુળધર્મ	પોતાના કુળધર્મ
૯૫૭૫	જિનદેહપ્રમાણ	જિનેશ્વર ભગવાનનાં શરીરનું વર્ણન-માપ
૯૫૭૬	સમવસરણ	सम्+अव+सृ । તીર્થંકર દેવની દેશના વખતે દેવો દ્વારા રચાતો સભામંડપ જેમાં નારક સિવાયના જીવો જાતિવેર ભૂલીને બાજુબાજુમાં સ્થાન લે, પોતપોતાની ભાષામાં ઉપદેશ સમજી શકે. ૩ પીઠિકા અનુક્રમે વૈડુર્ય રત્ન-સુવર્ણ-મણિરત્નોની હોય છે, ગંધકુટિ પર રત્નજડિત સિંહાસન ઉપર શ્રી તીર્થંકરદેવ બિરાજે છે, ૧૨ સભા-પર્ષદામાં ગણધરો-મુનિવરો, કલ્પવાસી દેવી, અર્જિકા-શ્રાવિકા, જ્યોતિષી દેવી, વ્યંતર દેવી, ભવનવાસી દેવી, ભવનવાસી દેવ, વ્યંતર દેવ, જ્યોતિષી દેવ, વૈમાનિક દેવ, મનુષ્ય-રાજા-વિદ્યાધર-ચક્રવર્તી અને તિર્યંચો હોય.
૯૫૭૭	રોકી રહે	रुच् । રોકી રાખે, રોકાઇ જાય
૯૫૭૮	મતાર્થ	मन्+अर्थ । પોતાના મત-અભિપ્રાયની અભિલાષા; કષાયનું શમન ન હોવું, વૈરાગ્ય ન હોવો, સરળતા ન હોવી અને મધ્યસ્થતાનો પણ અભાવ
૯૫૭૯	દૃષ્ટિવિમુખ	સદ્દગુરુની દૃષ્ટિથી-વાણીથી વિમુખ રહે, અવળો ચાલે

પૃ.૫૩૬

૯૫૮૦	ભંગ	भञ्ज् । ભાંગા, પ્રકાર
૯૫૮૧	ભંગજાળ	ભેદ, ભાંગા, પ્રકારની જાળ; પ્રતિબંધોની જાળ, જાળું, ફંદા
૯૫૮૨	વૃત્તિ	वृत् । અસ્તિત્વ; આચરણ; દશા; ક્રિયાકર્મ
૯૫૮૩	નિશ્ચય નય	निर्+चि+नी । શુદ્ધ વસ્તુને પ્રતિપાદન કરનાર
૯૫૮૪	શબ્દની માંય	शब्द् । કહેવા રૂપે
૯૫૮૫	સ્પર્શના	स्पृश् । સ્પર્શ, અડકવું; અસર; ચર્ચા માટે હાથ ધરવું
૯૫૮૬	અન્-અધિકારીમાં જ	અયોગ્ય, અપાત્ર જીવમાં જ
૯૫૮૭	સરળપણું	सृ । સરળતા, સીધું, સીધા સ્વભાવનું આત્માના ગુણ ગ્રહણ કરવા રૂપ ભાવ
૯૫૮૮	સત્યાસત્ય	सत्+अ+सत् । સત્ય કે અસત્ય, સાચું કે ખોટું
૯૫૮૯	દુર્ભાગ્ય	दुर्+भज् । કમનસીબ, મોક્ષમાર્ગને પામવા જેવું ભાગ્ય ન હોવું તે
૯૫૯૦	જાવા કાજ	गम् । જવા માટે, જવા અર્થે
૯૫૯૧	સુખસાજ	सुख्+सज्ज् । સુખ માટેની સામગ્રી

પૃ.૫૩૭

૯૫૯૨	સામગ્રી	सम्+ग्रह् । કોઇપણ કામ માટેનો ઉપયોગી સરંજામ, સાધનો, સામાન
૯૫૯૩	આત્માર્થી	આત્માની ઇચ્છાવાળો. કષાયનું ઉપશમન, માત્ર મોક્ષની ઇચ્છા, સંસાર પ્રત્યે વૈરાગ્ય, જીવ માત્ર પર દયા જેને હોય તે (શ્રી આ.સિ.ગાથા ૩૮)
૯૫૯૪	जं संमंति पासह तं मोणंति पासह ।	જ્યાં સમકિત-આત્મજ્ઞાન ત્યાં મુનિપણું છે. (શ્રી આચારાંગ સૂત્ર, અધ્યયન ૫ મું, ઉદ્દેશક ૩ જો, બોલ નંબર ૩૦૧)
૯૫૯૫	ભવચ્છેદ	भू+छिद् । ભવનો નાશ
૯૫૯૬	ત્રણે યોગ એકત્વથી	મન-વચન-કાયાની એકતાથી
૯૫૯૭	આજ્ઞાધાર	આજ્ઞાંકિતપણે
૯૫૯૮	પરમારથનો પંથ	મોક્ષનો માર્ગ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૫૯૯	**સમંત**	सत्+मन्। માન્ય
૯૬૦૦	**ભવે ખેદ**	સંસાર પર વૈરાગ્ય
૯૬૦૧	**મનરોગ**	મન-ને-નો-માં રોગ
૯૬૦૨	**ભવે**	भू। સંસાર પર
૯૬૦૩	**આત્માર્થ નિવાસ**	આત્માર્થનો નિવાસ-રહે છે, આત્માર્થને રહેવાનું સ્થળ
૯૬૦૪	**પ્રાણીદયા**	જીવ માત્ર પર દયા
૯૬૦૫	**અંતર રોગ**	અંતરનો-અંદરનો રોગ, આત્મભ્રાન્તિનો રોગ
૯૬૦૬	**સુહાય**	सुह्। શોભે, પરિણામ પામે
૯૬૦૭	**સુવિચારણા**	सु+वि+चर्। સદ્ વિચારણા, સત્ વિચારણા, સુવિચાર દશા

પૃ.૫૩૮

૯૬૦૮	**ઊપજે**	उद्+पद्। ઉત્પન્ન થાય
૯૬૦૯	**સંવાદ**	सम्+वद्। સવાલજવાબ, સામસામી વાતચીત
૯૬૧૦	**ષટ્પદ**	છ પદ : આત્મા છે, નિત્ય છે, કર્ત્તા છે, ભોક્તા છે, મોક્ષ છે, મોક્ષનો ઉપાય છે
૯૬૧૧	**આંહી**	अस्मिन्। અહીં, અહીંયા
૯૬૧૨	**ષટ્પદનામકથન**	૬ પદનાં નામ કહું છું-કહેવાય છે
૯૬૧૩	**કર્ત્તા**	कृ। કરનાર
૯૬૧૪	**ભોક્તા**	भुज्। ભોગવનાર
૯૬૧૫	**સુધર્મ**	सु+धृ। સત્ ધર્મ
૯૬૧૬	**ષટ્સ્થાનક**	૬ સ્થાનક, ૬ સ્થાન
૯૬૧૭	**સમજાવા**	સમજવા માટે
૯૬૧૮	**એંધાણ**	अभिज्ञान। ચિહ્ન, નિશાની
૯૬૧૯	**ઘટ**	घट्। ઘડો; હાથીનું માથું; કુંભક પ્રાણાયામ; કુંભ રાશિ
૯૬૨૦	**પટ**	पट्। વસ્ત્ર, કપડું; ઘૂંઘટ; પડદો; છત
૯૬૨૧	**ફોકટ**	ફોગટ, નકામા, મિથ્યા, મફત
૯૬૨૨	**સમજાવો સદુપાય**	સમાધાન કહો, સત્ પ્રાપ્તિનું સાધન, યુક્તિની સમજણ આપો

પૃ.૫૩૯

૯૬૨૩	**દેહાધ્યાસ**	दिह्+अधि+आस्। દેહને પોતાના માનવા રૂપ અજ્ઞાન, ભ્રાંતિ
૯૬૨૪	**અસિ**	अस्+इन्। તલવાર
૯૬૨૫	**મ્યાન**	મિયાન, ધારવાળાં હથિયારનું ઘર, ઘરું, કવર
૯૬૨૬	**દૃષ્ટિ**	दृश्। નજર; જોવાની શક્તિ; લક્ષ, ધ્યાન
૯૬૨૭	**બાધ**	बाध्। વિરોધ, અડચણ, અંતરાય, મુશ્કેલી
૯૬૨૮	**કર્ણેન્દ્રિય**	कर्ण्+इन्द्। કાન
૯૬૨૯	**ચક્ષુઈન્દ્રિય**	चक्षुस्+इन्द्। આંખ
૯૬૩૦	**ઇન્દ્રિ**	इन्द्। ઇન્દ્રિય, બળ, શરીરના અવયવ, ૫ જ્ઞાનેન્દ્રિયો—કાયા, જીભ,નાક, આંખ ને કાન; ૫ કર્મેન્દ્રિયો – હાથ, પગ, વાણી, ગુદા ને ઉપસ્થ
૯૬૩૧	**પ્રાણ**	प्र+अन्। શ્વાસોચ્છ્વાસ, ૧૦ પ્રાણમાં ૧, જીવન, વાયુ
૯૬૩૨	**સત્તા વડે**	सत्। અસ્તિત્વ વડે; હોવાપણાથી; અધિકાર-હકૂમત; શ્રેષ્ઠતાથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૬૩૩	સર્વ અવસ્થા	જાગ્રત, સ્વપ્ન અને નિદ્રા અવસ્થા-સ્થિતિ-દશા
૯૬૩૪	ચૈતન્યમય	જાણ્યા જ કરવાના સ્વભાવવાળો (આત્મા), જ્ઞાનદર્શનમય
પૃ.૫૪૦		
૯૬૩૫	કૃશ દેહ	कृश् । પાતળું, દુર્બળ શરીર, થોડી કાયા, દૂબળો દેહ
૯૬૩૬	સ્થૂળ દેહ	स्थूल् । જાડું શરીર, મોટું-મજબૂત-દૃઢ શરીર
૯૬૩૭	આત્મા	अत्+मनिण् । આત્મા, જીવ; પરમાત્મા; મન, બુદ્ધિ; પુત્ર; પવન; પ્રકૃતિ
૯૬૩૮	વિકલ્પ	વિરોધ
૯૬૩૯	દ્વય ભાવ	द्वि । દ્વૈત ભાવ, બેયનો જુદો જુદો ભાવ
૯૬૪૦	અચરજ	आ+चर् । આશ્ચર્ય
૯૬૪૧	અમાપ	अ+मा । માપ ન થઇ શકે એવું
૯૬૪૨	અસ્તિત્વ	अस् । હોવાપણું
૯૬૪૩	પલટાય	બદલાય
૯૬૪૪	અવિનાશ	अ+वि+नश् । નિત્ય
૯૬૪૫	દેહયોગ	દેહનો સંયોગ થતાં, દેહના જન્મ સાથે
૯૬૪૬	દૃશ્ય	दृश् । જોવાનો વિષય, જોઇ શકાય તેવું, નજરે પડતું, પદાર્થ
૯૬૪૭	લય	ली । નાશ, વિનાશ, વિલય; સંગીતનો તાલ
૯૬૪૮	કોના અનુભવ વશ્ય ?	કોના અનુભવને વશ ? કોણે જાણ્યું ?
પૃ.૫૪૧		
૯૬૪૯	દ્રષ્ટા	दृश् । જોનાર
૯૬૫૦	સંયોગ સંબંધે	सम्+युज् । सम्+बध् । बन्ध् । સંયોગથી ઉત્પન્ન થયેલો
૯૬૫૧	કેને વશ	કોને વશ
૯૬૫૨	અપસિદ્ધાંતરૂપ	ભૂલ ભરેલો સિદ્ધાંત, તર્કદોષથી ભરેલો સિદ્ધાંત, વિરુદ્ધ માન્યતા
૯૬૫૩	ઠર્યો	स्थिर । નક્કી થયો, સ્થિર થયો, થોભ્યો, નિશ્ચય પર આવ્યો
૯૬૫૪	અનુભવદૃશ્ય	અનુભવસ્વરૂપ આત્મા જુએ-જાણે છે
પૃ.૫૪૨		
૯૬૫૫	અસંયોગીપણું	अ+सम्+युज् । સંયોગોથી ઉત્પન્ન નહીં થવાપણું
૯૬૫૬	અસ્પર્શ્ય	अ+स्पृश् । સ્પર્શને પામ્યો નથી
૯૬૫૭	માંય	मध्ये । માં, ની અંદર, માંહ્ય, માંહી
૯૬૫૮	પૂર્વજન્મ	આ જન્મ પહેલાંના, પહેલાંના જન્મના
૯૬૫૯	નિર્હિંસકપણું	निर्+हिंस् । હિંસકતાનો અભાવ, હિંસા ન કરવાની વૃત્તિ
૯૬૬૦	પારેવાને વિષે	पारावत । કબૂતરમાં
૯૬૬૧	માંકડ	मत्कुण । પથારી, ખાટલા, પલંગ વગેરેમાં થતું રાતું-મરૂન નાનું કરડનારું જંતુ, માંકણ, તેઇન્દ્રિય જીવ
૯૬૬૨	ભયસંજ્ઞા	भी+सम्+ज्ञा । ભયની વૃત્તિ
૯૬૬૩	પ્રીતિ	प्री । પ્રેમ, આસક્તિ, હર્ષ, આનંદ; મૈત્રી; અનુકંપા; અનુરાગ
૯૬૬૪	લુબ્ધપણા	लुभ् । લોભ, લાલચ, લાલસા
૯૬૬૫	ગર્ભ	गृ+भन् । માના પેટમાં રહેલો જીવ, શુક્ર-શોણિતના સંયોગથી ઉત્પન્ન માંસપિંડ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૬૬૬ વીર્ય-રેતના ગુણ પુરુષના વીર્ય અને સ્ત્રીની રજનો ગુણ

પૃ.૫૪૩

૯૬૬૭ સંચરે છે सम्+चर् । ગમન કરે-પ્રવેશે-હલનચલન કરે છે, વ્યાપી જાય છે

૯૬૬૮ ચેતનાશ્રિત ચેતનને આશ્રયે રહેલા

૯૬૬૯ ત્રણ્યનું त्रि । ત્રણનું

૯૬૭૦ વિભાવ वि+भू । બાહ્ય ઉપાધિથી નીપજતા વિશેષ-ભાવ

૯૬૭૧ વદનારો वद् । કહેનારો, જાણનારો, વદનાર

૯૬૭૨ ક્ષણિક क्षण् । ક્ષણભરનો, ક્ષણભંગુર, પળ પૂરતો

૯૬૭૩ અક્ષણિકપણા अ+क्षण् । નિત્યત્વ

૯૬૭૪ કેવળ के+वल् । સાવ, સંપૂર્ણ, માત્ર, છેક, સિર્ફ, ફક્ત

૯૬૭૫ કેમાં શેમાં

૯૬૭૬ છિન્નભિન્ન छिद्+भिद् । વેરણછેરણ, છેદાઈ-ભેદાઈ

૯૬૭૭ સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ सूच्+मन् । ઝીણામાં ઝીણો, બારીકમાં બારીક, નાનામાં નાનું

૯૬૭૮ સમૂળગો स+मूल् । મૂળ સહિત, તદ્દન, સપૂચો, તમામ, પૂરેપૂરો, समूलक ।

૯૬૭૯ અવસ્થાંતર રૂપાંતર

પૃ.૫૪૪

૯૬૮૦ તપાસ શોધ, ચકાસ, પૂછ, નિરીક્ષણ કર, ખોળ, ખોજ, ચોકસાઈ કર

૯૬૮૧ સહજ सह+जन् । અનાયાસે, સ્વાભાવિક

૯૬૮૨ પ્રકૃતિ प्र+कृ । સત્ત્વાદિ ગુણવાળી પ્રકૃતિ, સત્ત્વ-રજસ્-તમસ્ ગુણવાળી પ્રકૃતિ

૯૬૮૩ કાં અથવા, કે

૯૬૮૪ ચેતન चित् । આત્મા

૯૬૮૫ અસમર્થ अ+सम्+अर्थ । અનિષ્ણાત, અશક્તિમાન, નિર્બળ; અયોગ્ય

૯૬૮૬ ઈશ્વર ईश् । શુદ્ધ આત્મસ્વભાવ જેનો થાય છે તે

પૃ.૫૪૫

૯૬૮૭ પ્રેરક प्र+ईर् । પ્રેરણા કરનાર, કર્મનો કર્તા

૯૬૮૮ પ્રભાવ प्र+भू । શક્તિ, અસર, ગુણ, પ્રતાપ

૯૬૮૯ અનાયાસ કર્તાપણું સહજ સ્વભાવે કર્તાપણું (૪ પ્રકારે વિચારણા : આત્માએ નહીં ચિંતવેલું, આત્માનું કંઈ પણ કર્તૃત્ત્વ છતાં પ્રવર્તેલું નહીં, ઈશ્વરાદિ કોઈ કર્મ વળગાડી દે તેથી થયેલું, પ્રકૃતિ પરાણે વળગે તેથી થયેલું)

૯૬૯૦ ગ્રહણાગ્રહણ ग्रह्+अ+ग्रह् । ગ્રહણ કે અગ્રહણ

૯૬૯૧ વિષ્ણુ विष्+नुक् । નારાયણ, સૃષ્ટિનું પાલન કરનારું; ઈશ્વરરૂપ; પરબ્રહ્મ

૯૬૯૨ વળગાડનાર वि+लग् । લપેટનાર, આગ્રહથી મંડી પડનાર, માથે નાખનાર

૯૬૯૩ પ્રકૃત્યાદિ प्र+कृ । પ્રકૃતિ વગેરે

૯૬૯૪ દ્રવ્યકર્મ द्रु+कृ । જ્ઞાનાવરણાદિરૂપ કર્મ પરમાણુઓ. મુખ્યપણે ૮ પ્રકારે — જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, વેદનીય, મોહનીય, આયુષ્ય, નામ, ગોત્ર, અંતરાય

પૃ.૫૪૬

૯૬૯૫ નિષેધી દેખાડ્યું છે नि+सिध् । નિષેધ-ના કરી બતાવ્યો છે

૯૬૯૬ અંતઃકરણ ચેતન મનન કર્મ કરવા માટે કર્મવળગણાનું અવલંબન લે છે તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૬૯૭ ભ્રાંતિગત પુરુષ આત્મભ્રાંતિવાળા પુરુષ
૯૬૯૮ ભોક્તૃત્વ भुज् । ભોક્તાપણું
૯૬૯૯ કર્તૃત્વ कृ । કર્ત્તાપણું
૯૭૦૦ પ્રમાણાંશ प्र+मा । પ્રમાણનો અંશ, નય
૯૭૦૧ મૃગજળમાંથી જળબુદ્ધિ રેતાળ જમીન ઉપર સૂર્યનાં કિરણ પડતાં દૂરથી દેખાતો પાણી જેવો આભાસ તે મૃગજળ કે ઝાંઝવાનાં જળ, નજીક આવતાં તે ભ્રમ ટળે છે
૯૭૦૨ આપસ્વભાવ પોતાનો શુદ્ધ ચૈતન્ય આદિ સ્વભાવ
૯૭૦૩ કર્મપ્રભાવ કર્મભાવ, કર્મની શક્તિ, અસર, ગુણ

પૃ.૫૪૭

૯૭૦૪ અક્રિય अ+कृ । નિષ્ક્રિય, નિરુદ્યોગી, યોગક્રિયા વિનાનો
૯૭૦૫ સક્રિય स+कृ । યોગક્રિયા સહિત; ચૈતન્યાદિ સ્વભાવરૂપ ક્રિયાસહિત
૯૭૦૬ પરમાર્થનય परम+अर्थ+नी । નિશ્ચય નય
૯૭૦૭ સોય सः+एव । તે, એ
૯૭૦૮ ફળ પરિણામી ફળ દેનારાં-આપનારાં, ફળદાતા
૯૭૦૯ સધાય साध् । સાધી શકાય, સાબિત થાય
૯૭૧૦ કર્મફળદાતૃત્વાદિ कृ+फल्+दा । કર્મના ફળ દેવાપણું, કર્મફળદાતાપણું વગેરે
૯૭૧૧ પ્રપંચ સાંસારિક માયા, વિસ્તાર
૯૭૧૨ નિષ્ક્રિય निस्+कृ । પરભાવ વગેરેનો કર્ત્તા નહીં તે
૯૭૧૩ ન્યૂનત્વ नि+ऊन् । ઓછાપણું, ઊણપ, કમ, થોડું; નિષ્કૃષ્ટતા, નીચતા; વિકૃતતા
૯૭૧૪ ઉચ્છેદવા उद्+छिद् । છેદ ઉડાડવા, નાશ કરવા, ખંડન કરવા, ઉખેડવા

પૃ.૫૪૮

૯૭૧૫ વિષમતા वि+सम् । અસમાનતા, પ્રતિકૂળતા; પ્રચંડતા; ભયાનકતા; વિકટતા
૯૭૧૬ સામર્થ્ય सम्+अर्थ् । સમર્થતા, શક્તિ, પ્રભાવ, નિષ્ણાતતા, સક્ષમતા, યોગ્યતા
૯૭૧૭ સર્વજ્ઞાદિ ગુણ કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન, અનંત સુખ વગેરે ગુણ
૯૭૧૮ તેવે સ્વરૂપે તેવાં સ્વરૂપે
૯૭૧૯ ઉત્થાપવા સમાન उद्+स्थाप् । સ્થાપ્યું ન સ્થાપ્યું કરવું, ન માનવા બરોબર, ઉખાડી નાખવા જેવું
૯૭૨૦ જગત નિયમ જગતનો નિયમ, સૃષ્ટિનો કાયદો, વિશ્વ વ્યવસ્થા
૯૭૨૧ જીવવીર્ય જીવનું વીર્ય-શક્તિ-બળ-સ્ફૂર્તિ
૯૭૨૨ સ્ફુરણા स्फुर् । સ્ફૂર્તિ, સૂઝ
૯૭૨૩ જડધૂપ જડ તે દ્રવ્યકર્મરૂપ પુદ્ગલની વર્ગણા, જડ કર્મરજ
૯૭૨૪ તદનુયાયીપણે તેને અનુસરતાં જતાં
૯૭૨૫ ઝેર વિષ, જે પીતાં મરી જવાય; વેર, ઈર્ષ્યા; ઓટલા કે ઊંચી બેઠકની ધાર
૯૭૨૬ સુધા सु+धा, धे । અમૃત
૯૭૨૭ દીર્ઘાયુષતા दृ+आयुस् । લાંબુ આયુષ્ય હોવું, દીર્ઘ જીવન
૯૭૨૮ રાંક रम्+क । ગરીબ, નિર્ધન, કૃપણ, યાચક, ફકીર
૯૭૨૯ નૃપ नृ+पा, पाल् । રાજા, મનુષ્યોનું રક્ષણ-પાલન કરનાર
૯૭૩૦ વૈદ્ય विद् । ભોગવવા યોગ્ય, વેદવા યોગ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૫૪૯

૯૭૩૧	કુરુપપણું	कु+रूप्। કુરુપતા, કદરૂપું
૯૭૩૨	સુરૂપપણું	सु+रूप्। સુરૂપતા, સૌન્દર્ય
૯૭૩૩	નિઃસત્ત્વ	निस्+सत्। સત્ત્વહીન, માલ વિનાનું, નિર્બળ, રસકસ વિનાનાં
૯૭૩૪	અધ્યવસાય	अधि+अव+सो। પ્રયત્ન, દૃઢ નિશ્ચય, ભાવ, સંકલ્પ
૯૭૩૫	વિપાક	वि+पच्। ફળ, પરિણામ, પરિપક્વતા
૯૭૩૬	ઊર્ધ્વગમન	ઉચ્ચ ગતિ, દેવગતિ
૯૭૩૭	અધોગમન	અધોગતિ, નરકગતિ
૯૭૩૮	મધ્યસ્થિતિ	મનુષ્ય, તિર્યંચ ગતિ; વચલી ગતિમાં જવા-રહેવાનું
૯૭૩૯	ભોગ્યસ્થાનક	ભોગવવાનાં સ્થાન
૯૭૪૦	પુદ્ગલસામર્થ્ય	પુદ્ગલની શક્તિ, પ્રભાવ, બળ, જોર, ક્ષમતા
૯૭૪૧	વિસ્તાર	वि+स्तृ। ફેલાવો, વિશાળ, વધારે, લાંબુંપહોળું, વર્તુળનો વ્યાસ, પથારો
૯૭૪૨	અત્ર	इदम्, एतद्+त्रल्। અહીં, આ સ્થાને, આમાં, આ વિષયમાં

પૃ.૫૫૦

૯૭૪૩	વર્તમાન	वृत्। ચાલુ, વર્તતો
૯૭૪૪	સફળ	स+फल। ફળ સહિત, ફળવાન
૯૭૪૫	સફળતા	स+फल। ફળવાન છે, ફળ મળે છે
૯૭૪૬	સુજાણ	सु+ज्ञा। વિચક્ષણ
૯૭૪૭	આત્યંતિક	अति+अन्त। હંમેશ માટે, આખરી, અંતિમ, પાછો ગ્રહણ ન થાય તેવો, સંપૂર્ણ
૯૭૪૮	સુખભોગ	सुख्+भुज्। આત્માનંદનો ભોગવટો
૯૭૪૯	અવિરોધ	अ+वि+रुध्। અચૂક કાર્ય કરે એવો, માન્ય થાય તેવો, ભૂલ વગરનો
૯૭૫૦	જાતિ	जन्। વર્ણ, વંશ, કુળ, વાણિયા, બ્રાહ્મણ, પટેલ વગેરે ૮૪ જ્ઞાતિ

પૃ.૫૫૧

૯૭૫૧	ઉપકાર	ભલું કરવું, મદદ, સહાય; પાડ; અનુગ્રહ; પરિચર્યા
૯૭૫૨	સર્વાંગ	सृ+अङ्ग्। બધી રીતે
૯૭૫૩	નિજવાસ	नि+जन्+वस्। પોતાના સ્વરૂપને વિષે સ્થિતિ થવી
૯૭૫૪	નાશે	नश्। નાશ પામે, લય, લોપ, સંહાર થઇ જાય
૯૭૫૫	છેદક દશા	छिद्। दंश्। છેદે એવી દશા, છેદનારી
૯૭૫૬	ગ્રંથ	ग्रन्थ्। ગાંઠ, બંધન

પૃ.૫૫૨

૯૭૫૭	સત્	अस्। અવિનાશી, ત્રણે કાળ અસ્તિત્વ ધરાવે છે તે
૯૭૫૮	ચૈતન્યમય	चित्। સર્વ ભાવને પ્રકાશવા રૂપ સ્વભાવમય, જ્ઞાનદર્શનમય
૯૭૫૯	સર્વાભાસ	सृ+आ+भास्। અન્ય સર્વ વિભાવ અને દેહાદિ સંયોગનો આભાસ, શ્વાસ રોકવામાં કે સ્વપ્નમાં કે પ્રકાશ દેખાય તેને આત્મા માની લેવો
૯૭૬૦	કેવળ પામિયે	શુદ્ધ આત્માનું સ્વરૂપ અનુભવવું
૯૭૬૧	પાઠ	पठ्। બોધ, શીખ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૭૬૨	દર્શનમોહનીય કર્મ	પરમાર્થને વિષે અપરમાર્થ બુદ્ધિ અને અપરમાર્થને વિષે પરમાર્થબુદ્ધિ રૂપ કર્મ, જીવને સ્વસ્વરૂપનું ભાન ન થાય, તત્ત્વની રુચિ ન થાય તેવું કર્મ
૯૭૬૩	ચારિત્રમોહનીય કર્મ	પરમાર્થને પરમાર્થ જાણીને આત્મસ્વભાવની સ્થિરતાને અટકાવે એવા પૂર્વસંસ્કારરૂપ કષાય અને નોકષાય કર્મ
૯૭૬૪	બોધ	बुध् । આત્મબોધ
૯૭૬૫	અચૂક	ચૂકે નહીં તેવો, ચૂક્યા વિના
૯૭૬૬	સત્યાત્મબોધ	સાચો આત્મબોધ
૯૭૬૭	રતિ	रम् । ગમા
૯૭૬૮	અરતિ	अ+रम् । અણગમા
૯૭૬૯	પ્રતિપક્ષ	વિરુદ્ધ પક્ષ, સામા પક્ષ
૯૭૭૦	રોક્યાં રોકાય છે	રોકવાથી રોકાય છે
૯૭૭૧	અલ્પ	થોડા, ઓછા, બહુ થોડા
૯૭૭૨	ઘણામાં ઘણા	વધુમાં વધુ
૯૭૭૩	જઘન્ય	जघन्+यत् । ઓછામાં ઓછા, સૌથી પાછળનું, નિકૃષ્ટ, નીચું, અંતિમ
૯૭૭૪	મધ્યમ	मह्+यक् । વચલાં, નહીં કનિષ્ક કે નહીં ઉત્કૃષ્ટ, મધ્યવર્તી; નિરપેક્ષ
૯૭૭૫	ઉત્કૃષ્ટ	उद्+कृष् । શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ, સર્વોત્તમ; ઉન્નત, ઉપર ઉઠાવેલું; વધુમાં વધુ

પૃ.૫૫૩

૯૭૭૬	ઉત્થાપતાં	उद्+स्था । ઉખેડી નાખતાં, ન માનતાં, સ્થાપ્યું ન સ્થાપ્યું કરતાં, જાગ્રત કરતાં
૯૭૭૭	ઊંચનીચત્વ	ઊંચનીચપણું, ઉચ્ચતા-નીચતા
૯૭૭૮	અંતરદયા	અંતરથી દયા, અંતરમાં દયા, પોતાની અને પરની સાચી દયા
૯૭૭૯	જિજ્ઞાસા	ज्ञा । મોક્ષમાર્ગને જાણવાની-પામવાની ઇચ્છા
૯૭૮૦	અંતરશોધ	અંતરની શોધ
૯૭૮૧	નિજભાવ	नि+जन्+भू । આત્માના સ્વભાવ
૯૭૮૨	વર્ધમાન	वृध् । વધતું જતું
૯૭૮૩	ચારિત્રનો	સ્વભાવસમાધિ રૂપ ચારિત્રનો
૯૭૮૪	વીતરાગપદ	वि+इ+रञ्ज्+पद् । સર્વ રાગદ્વેષના ક્ષયરૂપ પદ, સર્વજ્ઞપદ, કેવળીપદ
૯૭૮૫	વાસ	वस् । वास् । સ્થિતિ, નિવાસ, સ્થિરતા
૯૭૮૬	કેવળ	के+वल् । સર્વ આભાસરહિત
૯૭૮૭	અખંડ	अ+खण्ड् । ખંડિત ન થાય, મંદ ન થાય, નાશ ન પામે તેવું
૯૭૮૮	નિર્વાણ	निर्+वा । જીવન્મુક્તદશા, મોક્ષ
૯૭૮૯	દેહ છતાં નિર્વાણ	દેહધારી પરમાત્મા, ૪ અઘાતી કર્મ બાકી પણ ૪ ઘાતી કર્મના ક્ષયથી સિદ્ધ જ છે, સિદ્ધ જેવું જ સુખ ભોગવે છે

પૃ.૫૫૪

૯૭૯૦	કોટિ	કરોડ, સો લાખ; પ્રકાર; પૂર્વપક્ષ; અંતિમતા; કમાનનો છેડો
૯૭૯૧	દેહાધ્યાસ	दिह्+अधि+आस् । દેહમાં આત્મતા, શરીર જે પોતાનું નથી છતાં માની બેસવું
૯૭૯૨	મર્મ	રહસ્ય, ભેદ, તાત્પર્ય
૯૭૯૩	અવ્યાબાધ સ્વરૂપ	અવ્યાબાધ સુખસ્વરૂપ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૭૯૪	શુદ્ધ	દ્રવ્યે દ્રવ્ય પરમાર્થથી સદાય ભિન્ન માટે શુદ્ધ; રાગ-દ્વેષ-અજ્ઞાન વિનાનું નિર્મળ
૯૭૯૫	બુદ્ધ	बुध् । બોધસ્વરૂપ
૯૭૯૬	ચૈતન્યઘન	જ્ઞાનાદિ ગુણોથી ભરપૂર; એક પણ પ્રદેશ છૂટો પડ્યો નથી તેવો ટંકોત્કીર્ણ
૯૭૯૭	સ્વયંજ્યોતિ	સ્વભાવે જ પ્રકાશસ્વરૂપ, પોતે જ પ્રકાશરૂપ
૯૭૯૮	સુખધામ	અવ્યાબાધ સુખનું ધામ, પોતે જ સુખરૂપ
૯૭૯૯	સહજ સમાધિ માંય	સહજ સમાધિમાં સ્થિત, સ્વાભાવિક વર્તતા આત્મઅનુભવમાં લીન
૯૮૦૦	મૌનતા	मुन् । વાણીયોગની અપ્રવૃત્તિ, ન બોલવું, ચૂપ રહેવું
૯૮૦૧	અપૂર્વ	પૂર્વે કોઈ દિવસ નહીં આવેલું
૯૮૦૨	લહ્યું	लभ् । ભાસ્યું, લાભ્યું, પામ્યું, થયું
૯૮૦૩	દેહાતીત	दिह्+अति+इण्+क्त । દેહથી જુદી-અલગ-પૃથક્-પર-નિર્લેપ, દેહ ન હોય તેમ
૯૮૦૪	વિભાવ	वि+भू । મિથ્યાત્વ
પૃ.૫૫૫		
૯૮૦૫	સકળ માર્ગ	સમસ્ત માર્ગ, અખિલ-અખંડ-આખો માર્ગ
૯૮૦૬	શ્રી	આત્મલક્ષ્મીએ યુક્ત
૯૮૦૭	કરુણાસિંધુ	કરુણાસાગર
૯૮૦૮	અહો ! અહો ! ઉપકાર	આશ્ચર્યકારક ઉપકાર
૯૮૦૯	હીન	हा । નિર્મૂલ્ય જેવા, નીચું, ઊતરતું, નિકૃષ્ટ
૯૮૧૦	ચરણાધીન	ચરણને આધીન
૯૮૧૧	આ દેહાદિ	આ દેહ અને જે કંઈ મારું ગણાય છે તે
૯૮૧૨	ઉપસંહાર	उप+सम्+हृ । સારાંશ
૯૮૧૩	આત્મભ્રાંતિ	आत्मन्+भ्रम् । આત્માને પોતાનાં સ્વરૂપનું ભાન નહીં તે
૯૮૧૪	સુજાણ	सु+ज्ञा । નિપુણ, હોશિયાર, સમજુ, જ્ઞાની, અનુભવી
૯૮૧૫	પથ્ય	પચે તેવો ખોરાક, પરહેજી, અનુકૂળ, હિતકર
પૃ.૫૫૬		
૯૮૧૬	તજવાં	ત્યાગી-છોડી દેવાં
૯૮૧૭	સોય	તે (નિશ્ચયસ્વરૂપ)
૯૮૧૮	નહિ સાર	સારભૂત નથી
૯૮૧૯	સિદ્ધ સમ	સિદ્ધ સમાન સત્તા
૯૮૨૦	ઉપાદાન	उप+आ+दा । આત્માના જ્ઞાન, દર્શનાદિ
પૃ.૫૫૭		
૯૮૨૧	અજાગ્રત	अ+जाग् । જાગ્રતિ વિનાનું
૯૮૨૨	અંતર્	અંતરથી
૯૮૨૩	દ્રોહ	द्रुह् । ઘૃણા, નફરત, નુકસાન, હાનિ, ઘાયલ, ચોટ પહોંચાડનાર
૯૮૨૪	સુજાગ્ય	सु+जाग् । જાગ્રત
૯૮૨૫	મુમુક્ષુ ઘટ વિષે	મુમુક્ષુના ઘટમાં-હૃદયમાં
૯૮૨૬	પ્રશાંત	प्र+शम् । બહુ ક્ષીણ
૯૮૨૭	એઠ	उच्छिष्ट । એઠું, એંઠવાડ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૮૨૮	વાચાજ્ઞાન	वच्+ज्ञा । કહેવા માત્ર જ્ઞાન
૯૮૨૯	છઠ્ઠે	છઠ્ઠે સ્થાનકે (મોક્ષનો ઉપાય છે)
૯૮૩૦	દેહાતીત	દેહથી અતીત એટલે દેહાદિની કલ્પનારહિત, આત્મામય
૯૮૩૧	ચરણમાં	ચરણકમળમાં
૯૮૩૨	અગણિત	अ+गण् । ગણી ન શકાય તેટલાં, તેટલી વાર
૯૮૩૩	નિર્વિક્ષેપ	निर्+वि+क्षिप् । વિક્ષેપ-વિઘ્ન વિના
૯૮૩૪	શ્રી સદ્‌ગુરુચરણાર્પણમસ્તુ	શ્રી સદ્‌ગુરુના ચરણ (કમળ)માં અર્પણ હજો

✉ પત્રાંક ૭૧૯ મુનિશ્રી લલ્લુજી, દેવકરણજી આદિને તા.૩૧-૧૦-૧૮૯૬

૯૮૩૫	મુનિપથાભ્યાસી	મુનિ માર્ગે ચાલવાનો અભ્યાસ કરનારા, મોક્ષમાર્ગના તાલીમાર્થી
૯૮૩૬	નડિયાદ	જ્યાં શ્રી 'આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર' રચાયું તે પરમ પવિત્ર ભૂમિ, આણંદથી ૨૨ કિ.મી., બાંધણીથી ૧૭ કિ.મી., અમદાવાદથી ૫૫ કિ.મી.
૯૮૩૭	શ્રી દેવકરણજી	પૂ.લઘુરાજસ્વામી સાથે જ દીક્ષા લીધેલી તે મુનિ
૯૮૩૮	જોડે	સાથે
૯૮૩૯	અવગાહવાને અર્થે	अव+गाह् । અવગાહન કરવા માટે, ડૂબકી મારવા-ઊંડા ઊતરવા માટે

પૃ.૫૫૮

૯૮૪૦	'પ્રશ્નવ્યાકરણ'	દ્વાદશાંગીમાં ૧૦મું અંગ. પ્રશ્નનો ઉત્તર તે પ્રશ્નવ્યાકરણ. ૧૦૮ પ્રશ્ન, ૧૦૮ અપ્રશ્ન, ૧૦૮ પ્રશ્નાપ્રશ્ન, ગૂઢ વિદ્યા, સ્તંભિની વિદ્યા, જ્યોતિષ, ચમત્કારિક વિદ્યા સંબંધી વર્ણન હતું જે વિચ્છેદ ગયું છે. હાલ જે છે તેમાં ૫ આસ્રવ દ્વાર, ૫ સંવર દ્વારનું ૧૦ અધ્યયનમાં નિરૂપણ છે.
૯૮૪૧	આકાંક્ષા	आ+कांक्ष् । ઈચ્છા, આશા
૯૮૪૨	ભવિષ્ય જીવન	ભાવિ જીવન, આગામી જીવન
૯૮૪૩	ઉપકારને ઓળવવો	उप+कृ+अप+लप् । ઉપકારને ભૂલી જવો, છૂપાવવો
૯૮૪૪	સહચારીપણું	સાહચર્ય, સાથ, સંગ
૯૮૪૫	સમ્યક્ પરિણામી	સમ્યક્ પ્રકારે પરિણમે તે
૯૮૪૬	પ્રવર્તાવવું	प्र+वृत् । ફેલાવવું, પ્રેરણા આપવી
૯૮૪૭	વિરક્ત પરિણામ	વૈરાગ્ય ભાવ, અનુરાગ-આસક્તિ વિનાનાં પરિણામ
૯૮૪૮	લુબ્ધતા	लुभ् । લોભ, લાલચ
૯૮૪૯	મોળી પડે	मृदुलक । ઓછી થાય-કરે
૯૮૫૦	ગાળ્યો છે	गल् । વિતાવ્યો છે, પસાર કર્યો છે
૯૮૫૧	ગળાશે	गल् । વિતાવશું, પસાર કરશું; કચરો કાઢી શુદ્ધ કરાશે
૯૮૫૨	દેહાર્થ	दिह्+अर्थ् । દેહ માટે
૯૮૫૩	શ્રી સહજાત્મસ્વરૂપ	સહજાત્મસ્વરૂપી પરમકૃપાળુદેવ, પોતે સહી કરનાર

✉ પત્રાંક ૭૨૦ શ્રી રવજીભાઈ પંચાણભાઈ મહેતાને તા.૨-૧૧-૧૮૯૬

૯૮૫૪	શિરછત્ર	शिरस्+छद्+ष्ट्रन् । શિરચ્છત્ર, માથાના છત્રરૂપ, વડીલ
૯૮૫૫	પ્રતાપે	प्र+तप् । પ્રભાવે
૯૮૫૬	નિવૃત્તિનો હેતુ	સંસારની ઉપાધિમાંથી દૂર થઈ એકાંતવાસ સેવવાનું કારણ
૯૮૫૭	અડચણ	મુશ્કેલી, ડખલ, વિઘ્ન, બાધા, અંતરાય, વાંધો, હરકત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૮૫૮	ઉપદ્રવ	उप+द्रु । ત્રાસ, ઉપાધિ, સંકટ, ઉત્પાત, ક્ષતિ, આપત્તિ
૯૮૫૯	ગોઠશે	ગમશે, અનુકૂળ આવશે
૯૮૬૦	નાણું	न+अण् । પૈસા, લક્ષ્મી, સંપત્તિ, સિક્કા, પ્રાચીન સિક્કા
૯૮૬૧	પાયલાગણું	पाद+लग् । પગે લાગવું, પ્રણામ
૯૮૬૨	બહેન ઝબક	કૃપાળુદેવનાં નાનાં બહેનશ્રી ઝબકબહેન જસરાજભાઈ દોશી (જન્મ વિ.સં.૧૯૩૦)
૯૮૬૩	ભાઈ પોપટ	વવાણિયાના શ્રી પોપટભાઈ મનજીભાઈ દેસાઈ
૯૮૬૪	યથા૦	યથાયોગ્ય
૯૮૬૫	છોરુ રાયચંદના	છોકરુંનું લઘુરૂપ, છોકરું (ઉંમરમાં દીકરા-પુત્ર સમાન), બાળક રાયચંદના
૯૮૬૬	દંડવત્	સીધી લાકડીની જેમ લાંબા થઈને, સાષ્ટાંગ નમસ્કાર
	પત્રાંક ૭૨૧	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૫-૧૧-૧૮૯૬**
૯૮૬૭	શ્રી ડુંગર	શ્રી ડુંગરસીભાઈ ગોસળિયા
૯૮૬૮	મુખપાઠે	મોંઢે કરવું, ગોખવું, યાદ રાખીને જોયા વિના બોલવું
૯૮૬૯	પ્રત	ગ્રંથની નકલ, મૂળ લખાણ
પૃ.૫૫૯		
૯૮૭૦	ઉતારો કરશો નહીં	ઉતારી લેશો નહીં, લખી લેશો નહીં
૯૮૭૧	મહા નિર્જરા	महत्+निर्+जृ । ઘણા કર્મનો ક્ષય, જરી જાય, ખરી પડે
૯૮૭૨	અનધિકારી	અપાત્ર, અયોગ્ય, અધિકારી ન હોય તેવા
૯૮૭૩	આજ્ઞા ઉપરાંત	आ+ज्ञा+उपरि । આજ્ઞાની ઉપરવટ, આજ્ઞા સિવાય
પૃ.૫૬૦	**પત્રાંક ૭૨૨**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા.૧૪-૧૧-૧૮૯૬**
૯૮૭૪	વિપરિણામી સ્વભાવ	વિરુદ્ધ પરિણામવાળો સ્વભાવ, વિશેષ પરિણમે તેવો સ્વભાવ
૯૮૭૫	શ્રી અચળ	શ્રી ડુંગરશીભાઈ ગોસળિયા નામના મુમુક્ષુ
	પત્રાંક ૭૨૩	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને** **તા.૧૫-૧૧-૧૮૯૬**
૯૮૭૬	વમે નહીં	वम् । ઓકી કાઢે નહીં, વમન-ઊલટી ન કરે
૯૮૭૭	વાસ્તવિક માહાત્મ્ય	ખરેખરું માહાત્મ્ય, મહત્તા, મહાનતા
૯૮૭૮	લક્ષગત	લક્ષમાં, ધ્યાનમાં આવવું, ધ્યાન પર આવવું
	પત્રાંક ૭૨૪	**કોને ?** **તા.૬-૧૧-૧૮૯૬ થી તા.૪-૧૨-૧૮૯૬ દરમ્યાન**
૯૮૭૯	ગીતિ	गै । આર્યાના પ્રથમ અર્ધ જેવાં બન્ને અર્ધવાળો માત્રામેળ છંદ; ભજન, ગીત
૯૮૮૦	બોધ્યો	बुध् । બોધ આપ્યો, ઉપદેશ્યો
૯૮૮૧	જેહ	यः । જે, જૂની ગુજરાતીમાં વપરાતું
૯૮૮૨	પરમ વીતરાગે	સર્વજ્ઞદેવે
૯૮૮૩	પ્રણમીને	प्र+नम् । પ્રણામ કરીને
૯૮૮૪	ભક્તિરાગે	ભક્તિરૂપી પ્રશસ્ત રાગને લીધે, ભક્તિભાવને કારણે
૯૮૮૫	ચરણ	ચારિત્ર્ય
૯૮૮૬	પ્રણમે	प्र+नम् । નમે, વંદન કરે
પૃ.૫૬૧		
૯૮૮૭	અવલોક્યા છે	अव+लोक् । વિચારી જોયા છે, નિરીક્ષણ કર્યું છે, સમીક્ષા કરી છે
૯૮૮૮	મુનીંદ્ર	मुन्+इन्द् । મુનીશ્વર, મુનિરાજ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૮૮૯ આસ્થા आ+स्था । શ્રદ્ધા, અચળતા, પૂજ્ય બુદ્ધિ
૯૮૯૦ દર્શન दृश् । અંતરદર્શન, સમ્યક્દર્શન
૯૮૯૧ તત્ત્વજ્ઞ तन्+ज्ञा । તત્ત્વજ્ઞાની, દર્શનોનું જ્ઞાન ધરાવનાર, આત્મજ્ઞ, પરમાત્મા
૯૮૯૨ સંશય सम्+शी । શંકા, સંદેહ, દહેશત, ભય, શક, અનિશ્ચય
૯૮૯૩ વિભ્રમ वि+भ्रम् । ભ્રમ, ભ્રાન્તિ, આશંકા
૯૮૯૪ મોહ मुह् । ભ્રાંતિ, મિથ્યા આસક્તિ
૯૮૯૫ નાશ્યે नश् । દેખાતું બંધ થઈ ગયે, અ-દર્શને, લોપે, ઉચ્છેદે, ઉન્મૂલને
૯૮૯૬ શુદ્ધ ચરણ શુદ્ધ ચારિત્ર્ય
૯૮૯૭ અભિન્ન સ્વભાવે अ+भिद् । અભેદ સ્વભાવે, અખંડ સ્વભાવે, સમાન સ્વભાવે
૯૮૯૮ પ્રબોધ્યા प्र+बुध् । ખાસ બોધ-ઉપદેશ આપ્યો
૯૮૯૯ મહાન મુનિરાય महत्+मुन् । મોટા મુનિરાજ, સર્વજ્ઞ, કેવળજ્ઞાની મહારાજ

પત્રાંક ૭૨૫ શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદને તા.૨૨-૧૧-૧૮૯૬

૯૯૦૦ ચિંતામણિ રત્ન એવો કલ્પિત મણિ જે પાસે હોય તો ધારેલું આપે એવી માન્યતા
૯૯૦૧ ફૂટી બદામની કિંમતનું હલકી કિંમતનું, ગણત્રીમાં ન લેવા જેવું
૯૯૦૨ નિઃસંદેહ निस्+सम्+दिह् । શંકા વિના, ચોક્કસપણે

પત્રાંક ૭૨૬ શ્રી કેશવલાલ નથુભાઈને તા.૪-૧૨-૧૮૯૬

૯૯૦૩ પ્રારબ્ધોદય ભાગ્યનો ઉદય, કર્મનો ઉદય, નસીબજોગ
૯૯૦૪ આગારવાસ પર્યંત ગૃહવાસ સુધી, ગૃહસ્થાશ્રમમાં હોય ત્યાં સુધી

પત્રાંક ૭૨૭ શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદને તા.૫-૧૨-૧૮૯૬

૯૯૦૫ અનિયત अ+नि+यम् । અચોક્કસ, અનિયંત્રિત, અનિશ્ચિત, અંકુશ વિનાનું
૯૯૦૬ અનારાધકપણું अन्+आ+राध् । આરાધક ન હોય તેવા, આરાધન વિનાનું
૯૯૦૭ બળવીર્ય પુરુષાર્થ
૯૯૦૮ હીનતા हा । મંદતા, ઓછપ,ઘટાડો
૯૯૦૯ રહિત रह् । વગર, વિના
૯૯૧૦ સ્વભાવસિદ્ધ સ્વભાવમાં આવેલો
૯૯૧૧ વિષાદ वि+सद् । ખેદ, દિલગીરી, ઉદાસી, શોક, દુઃખ, રંજ, નિરાશા, નાઉમ્મીદ

પૃ.૫૬૨ પત્રાંક ૭૨૮ શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને તા.૧૦-૧૨-૧૮૯૬

૯૯૧૨ માણેકચંદ ખંભાતના મુમુક્ષુ
૯૯૧૩ મમત્વ મમતા, મારાપણું
૯૯૧૪ અવિરુદ્ધ अ+वि+रुध् । વિરુદ્ધ ન હોય તેવો, બંધબેસતો, અનુકૂળ
૯૯૧૫ પ્રીતિબંધન प्री+बन्ध् । પ્રેમ-સ્નેહ-રાગ બંધન

પત્રાંક ૭૨૯ શ્રી કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈને તા.૧૪-૧૨-૧૮૯૬

૯૯૧૬ 'પંચીકરણ' આકાશાદિ પંચભૂતોના એકેકના ૫ ભાગ કરી તે ૨૫ ભાગનું અમુક પ્રમાણમાં મિશ્રણ કરવું તે પંચીકરણ. આ વિષયનો વિ.સં.૧૮૪૦-૧૯૦૬ (જન્મ હૈદરાબાદ - સમાધિ વડોદરા)માં થયેલા શ્રીરામગુરુ રચિત ગ્રંથ
૯૯૧૭ 'દાસબોધ' ઈ.સ.૧૬૦૮માં રામનવમીના દિવસે જન્મેલા અને શિવાજી મહારાજના ગુરુ સમર્થ સ્વામી રામદાસ રચિત ગ્રંથમાં ગુરુ-શિષ્યના સંવાદરૂપે ભક્તિમાર્ગનું વિવેચન અને અધ્યાત્મજ્ઞાનનું નિરુપણ છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૯૧૮	પૂર્વે	पूर्व् । પહેલાં, આગળ, પ્રાચીન સમયમાં
૯૯૧૯	જૈન પદ્ધતિ	जि+पद्+हति । જૈન રીત, શૈલી, માર્ગ, પ્રથા, પરિપાટી
૯૯૨૦	મોટાઈવાળી	મોટપવાળી
૯૯૨૧	શોભાયમાન	शुभ् । શોભતો, સુશોભિત, સુંદર, ચમકતો, શોભી રહેલ
૯૯૨૨	અલંકાર	अलम्+कृ । ઘરેણાં, આભૂષણ
૯૯૨૩	વિચક્ષણપણું	ચતુરાઈ-ચાતુર્ય, બુદ્ધિમાનપણું, ચાલાકી, હોંશિયારી
૯૯૨૪	લોકમાન્ય	લોકોએ માનેલી, માની લીધેલી
૯૯૨૫	પ્રત્યક્ષ ઝેરનું ગ્રહણ	નજર સામે-દેખીતું-સ્પષ્ટ-ખુલ્લું-પ્રગટ ઝેર સમજવું
	પત્રાંક ૭૩૦	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૬-૧૨-૧૮૯૬**
૯૯૨૬	સફળતાનો માર્ગ	સાર્થકતાનો માર્ગ, મોક્ષફળ આપે તેવો માર્ગ, મોક્ષનો માર્ગ
	પત્રાંક ૭૩૧	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદને** **તા.૧૬-૧૨-૧૮૯૬**
૯૯૨૭	અનુદય	अन्+उद्+इ । ચડતીનો અભાવ, ઉદય ન થાય તે, ઉદયમાં ન આવે
૯૯૨૮	યથાન્યાય	ન્યાય પ્રમાણે, ન્યાયપુરઃસર, નીતિપૂર્વક
૯૯૨૯	સખેદપણે	सह्+खिद् । ખેદ સહિત
૯૯૩૦	નિમિત્તરૂપ	नि+मिद् । કારણરૂપ, પ્રયોજનરૂપ
૯૯૩૧	ભયાકુળ	भय+आ+कुल् । ભયને કારણે ગભરાવું, બાવરું, ભયગ્રસ્ત, વિહ્વળ
૯૯૩૨	આત્મગુણરોધક	આત્માના ગુણને અવરોધક, અટકાવનાર, બાધક
પૃ.૫૬૩	**પત્રાંક ૭૩૨**	**મુનિશ્રી લલ્લુજી આદિને** **તા.૩૦-૧૨-૧૮૯૬**
૯૯૩૩	બાહ્યસંયમ	बहिस्+सम्+यम् । દ્રવ્ય સંયમ
૯૯૩૪	પ્રાયે	प्र+अय्+असुन्, प्रायस् । મોટેભાગે, ઘણું કરીને, બહુધા, લગભગ
૯૯૩૫	ભાવસંયમ	ભાવથી સંયમ, ભાવપૂર્વક સંયમ
૯૯૩૬	અવસર	अव+सृ । તક, મોકો, સુયોગ, અવકાશ; સમય; વરસાદ; પ્રસંગ
૯૯૩૭	અપ્રતિબંધતા	अ+प्रति+बन्ध् । ચારે પ્રકારના પ્રતિબંધ વિના, વિઘ્ન-હરકતમાં રોકાયા વગર
	પત્રાંક ૭૩૩	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનલાલને** **તા.૩૦-૧૨-૧૮૯૬**
૯૯૩૮	ટાળવો	દૂર કરવો, નાબૂદ કરવો-નિર્મળ કરવો
	પત્રાંક ૭૩૪	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૩૦-૧૨-૧૮૯૬**
૯૯૩૯	સૌરાષ્ટ્ર	પ્રાચીન સુરાષ્ટ્ર-સોરઠ-આનર્ત પ્રદેશ, ભારતનો પશ્ચિમ ભાગ, ઈ.સ.૧૯૬૦ થી સૌરાષ્ટ્ર ગુજરાત રાજ્યમાં ગણાય છે. કાઠિયાવાડ, ગોહિલવાડ, ઝાલાવાડ, હાલાર અને કંઠાર-દરિયાકાંઠાનો પ્રદેશ મળી સૌરાષ્ટ્ર.
	પત્રાંક ૭૩૫	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને** **તા.૧૨-૧-૧૮૯૭**
૯૯૪૦	વિષમભાવનાં	સમભાવ ન રહે તેવાં
૯૯૪૧	નિરપેક્ષ	निर्+अप्+ईक्ष् । કોઈ પ્રકારની અપેક્ષા વિનાના, નિઃસ્પૃહ, સ્વતંત્ર
૯૯૪૨	અવિષમ ઉપયોગ	સ્થિર ઉપયોગ, સુગમ-સારી રીતે ગ્રહણ કરી શકાય તે ઉપયોગ
૯૯૪૩	વારંવાર	वृ । ફરીફરીને, વખતોવખત, વારેઘડીએ, પ્રસંગે પ્રસંગે
૯૯૪૪	વ્રત	वृ । નિયમ, પ્રતિજ્ઞા, પાકો સંકલ્પ, આરાધના, ભક્તિ, અનુષ્ઠાન
૯૯૪૫	તપ	तप् । તપસ્યા, ઈન્દ્રિયદમન, ૬ બાહ્ય તપ-૬ આભ્યંતર તપ
૯૯૪૬	લબ્ધિ	लभ् । લાભ, પ્રાપ્તિ, ઐશ્વર્ય, મુખ્ય ૨૮ લબ્ધિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૯૪૭	ઐશ્વર્ય	ईश । પ્રભુતા, સર્વોપરીતા, મોટાઇ, સાહેબી, વિભૂતિ, સંપત્તિ
૯૯૪૮	ધ્યાન	ध्यै । આત્મધ્યાન, સ્વરૂપનું ચિંતન
	પત્રાંક ૭૩૬	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઇને** **તા.૧૩-૧-૧૮૯૭**
૯૯૪૯	કિંચિત્ માત્ર	સ્હેજ પણ
૯૯૫૦	જ્ઞાનીનું જ્ઞાન	જ્ઞાનીનો શુદ્ધ ભાવ, શુદ્ધ સ્વરૂપ, અસંગતા
	પત્રાંક ૭૩૭	**શ્રી ઝવેરભાઈ ભગવાનભાઈને** **તા.૨૨-૧-૧૮૯૭**
૯૯૫૧	ઘાતક	हन् । ઘાત કરનાર, હણનાર
૯૯૫૨	ત્યાગમાર્ગ	ત્યાગનો માર્ગ, ૧૨ વ્રત લેવાં, સંયમ લેવો, દીક્ષા લેવી
૯૯૫૩	દેશે	અંશે, અમુક હિસ્સે-ભાગે, આંશિક
૯૯૫૪	સર્વથા	સર્વ રીતે, સાવ, બિલકુલ, તદ્દન, સંપૂર્ણપણે, સર્વસંગપરિત્યાગ
	પત્રાંક ૭૩૮	**કોને ?** **તા.૬-૧૧-૧૮૯૬ થી તા.૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન**
૯૯૫૫	અપૂર્વ અવસર	અદ્‌ભુત, પહેલાં ન થયો હોય તેવો સુયોગ, સમકિત થતાં પહેલાંનો ભાવ
૯૯૫૬	બાહ્યાંતર નિર્ગ્રંથ	બાહ્ય અને આંતરિક એમ બન્ને રીતે, બહારથી એટલે સગાસંબંધી, ધનધાન્ય વગેરે; આભ્યંતર એટલે અંતરની વાસના, મિથ્યા માન્યતા, કષાય

પૃ.૫૬૪

૯૯૫૭	સર્વ સંબંધ	सम्+बन्ध् । બધા સંયોગ, સગાઇ, સંપર્ક, નાતા, મેળાપ, સંગ; સમૃદ્ધિ; વિવાહ
૯૯૫૮	બંધન તીક્ષ્ણ	મિથ્યાત્વનાં મૂળ સહિત સૂક્ષ્મ વાસના
૯૯૫૯	છેદીને	તપાસીને
૯૯૬૦	વિચરશું	वि+चर् । વિચરવું, ફરવું
૯૯૬૧	કવ	ક્યારે
૯૯૬૨	મહત્પુરુષને પંથ	તીર્થંકરદેવના પંથે, સત્પુરુષોના-મહાપુરુષોના મોક્ષમાર્ગે
૯૯૬૩	સર્વ ભાવ	જગતના બધા પદાર્થ
૯૯૬૪	ઔદાસીન્ય વૃત્તિ	उद्+आस् । ઉદાસીનતા, ઉપેક્ષાવૃત્તિ; હેયબુદ્ધિ
૯૯૬૫	સંયમહેતુ	सम्+यम् । સંયમ માટે, સંયમ અર્થે
૯૯૬૬	કશું	कीदृशक् । કંઇ પણ, કોઇપણ
૯૯૬૭	કલ્પે	ખપે, જોઇએ, ઇચ્છે; ઉચિત, યોગ્ય, ઠીક
૯૯૬૮	મૂર્છા	मुर्च्छ् । મોહ, પરિગ્રહ, આસક્તિ, મારાપણું
૯૯૬૯	નવ	ન, નહીં, નથી
૯૯૭૦	જોય	રહે, જુએ, દેખે
૯૯૭૧	દર્શનમોહ	મોહનીય કર્મનો મુખ્ય ભેદ, મિથ્યાત્વ
૯૯૭૨	ઊપજ્યો	उद्+पद् । ઉત્પન્ન થયો, નીવડ્યો, સફળ થયો
૯૯૭૩	કેવલ	के+वल् । માત્ર, એકમાત્ર; શુદ્ધ; અસાધારણ; સમસ્ત
૯૯૭૪	પ્રક્ષીણ	प्र+क्षि । પાતળો પડેલો, શક્તિ હીન-નિર્બળ બને, ઘટે, ક્ષીણ થયેલ
૯૯૭૫	ચારિત્રમોહ	મોહનીય કર્મનો ઉત્તરભેદ, ૧૬ કષાય, ૯ નોકષાય
૯૯૭૬	વિલોકિયે	वि+लोक् । નીરખીએ, બારીકાઇથી અવલોકન કરીએ
૯૯૭૭	સંક્ષિપ્ત	सम्+क्षिप् । મન-વચન-કાયાની પ્રવૃત્તિ ઓછી થતાં થતાં, ઘટતાં ઘટતાં
૯૯૭૮	દેહપર્યંત	દેહ હોય ત્યાં સુધી, દેહની સમાપ્તિ-અવસાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૯૭૯	ઘોર	घुर्, हन्+अच् । ભયંકર, ભયાનક; પ્રચંડ, ઉગ્ર
૯૯૮૦	પરીષહ	परि+सह् । ટાઢ, તડકો, ભૂખ, તરસ વગેરે ૨૨ આપત્તિઓને સહન કરી લેવા
૯૯૮૧	ઉપસર્ગ	उप+सृज् । રોગ, માંદગી, આફત, આપત્તિ
૯૯૮૨	યોગ પ્રવર્ત્તના	મન-વચન-કાયાના યોગના વ્યાપાર-પ્રવૃત્તિ
૯૯૮૩	ઉદયાધીન	ઉદયને સમતાથી વેદવો
૯૯૮૪	પંચ વિષય	૫ ઇન્દ્રિયના ૨૩ વિષય : સ્પર્શ ૮, રસ ૫, ગંધ ૨, વર્ણ ૫, શબ્દ ૩
૯૯૮૫	પંચ પ્રમાદે	વિષય, કષાય, વિકથા, સ્નેહ અને નિદ્રા : આ ૫ પ્રમાદમાં
૯૯૮૬	વણ	વિના, વગર
૯૯૮૭	વીતલોભ	લોભરહિત, નિર્લોભતાથી, ભવિષ્યની લોભવૃત્તિ વિના
૯૯૮૮	સાક્ષીભાવ	આત્માનું જ્ઞાનસ્વરૂપ સાથે રહી ટગર ટગર જોનારનો ભાવ
૯૯૮૯	ચક્રી	चक्रिन् । ચક્રવર્તી, સમ્રાટ સૂબેદાર; કુંભાર, મદારી, ચક્રવાક પક્ષી, સાપ
૯૯૯૦	નગ્નભાવ	सद् । દિશા તે જ વસ્ત્ર ગણીને નગ્ન રહેવાની દિગંબર મુનિની અપરિગ્રહવૃત્તિ
૯૯૯૧	મુંડભાવ	પંચમુષ્ટિલોચ દ્વારા હાથેથી માથાનું મુંડન, ૫ ઇન્દ્રિયના વિષયોનું મુંડન
૯૯૯૨	સહ	સાથે, એક સાથે; એક જ સમયમાં; શક્તિ; સમાનતા; વિદ્યમાનતા
૯૯૯૩	અસ્નાનતા	अ+स्ना । સ્નાન ન કરવું તે, નહાવું નહીં
૯૯૯૪	અદંતધોવન	अ+दम्+तन्+धाव् । દાંત ન ધોવા તે, દાતણ-બ્રશ વગેરેથી દાંત સાફ ન કરવા
૯૯૯૫	કેશ	क्लिश् । વાળ, માથાના વાળ, ઘોડા-સિંહની ગરદનના વાળ; કિરણ
૯૯૯૬	રોમ	रु+मनिन् । રુંવાડું, શરીરનું પ્રત્યેક બારીક છિદ્ર, માનવ શરીરની ૩॥ કરોડ રોમરાજી
૯૯૯૭	શૃંગાર	श्रृङ्ग+ऋ । શણગાર, સજાવટ, રસિકતા
૯૯૯૮	અંગે	શરીરે, દેહ પર
૯૯૯૯	સમદર્શિતા	શત્રુ-મિત્ર, હર્ષ-શોક, નમસ્કાર-તિરસ્કાર આદિ ભાવ પ્રત્યે સમતા, પદાર્થને વિષે ઇષ્ટ-અનિષ્ટરહિતતા

પૃ.૫૬૫

૧૦૦૦૦	જીવિત	जीव् । જીવતાં, જીવન
૧૦૦૦૧	ન્યૂનાધિકતા	नि+ऊन्+अधि+क । ઓછું કે વધુ-ઘણું હોવાનો ભાવ
૧૦૦૦૨	સ્મશાન	श्मन्+शी । મડદાંને મરણ પછી બાળવાની જગ્યા, મસાણ, મરઘટ
૧૦૦૦૩	પ્રસન્નભાવ	प्र+सद्+भू । ખુશીનો ભાવ, રાજીપો, આનંદ
૧૦૦૦૪	અન્ન	अद् । ભોજન, ભાત, અનાજ, ધાન્ય
૧૦૦૦૫	રજકણ	ધૂળનો બારીક અંશ, કણી
૧૦૦૦૬	રિદ્ધિ	ऋध् । ઋદ્ધિ, સમૃદ્ધિ, આબાદી, સફળતા, પૂર્ણવા, લબ્ધિ
૧૦૦૦૭	વૈમાનિક દેવ	वि+मा+दिव् । ઊર્ધ્વલોકમાં વિમાનમાં રહેલા દેવો
૧૦૦૦૮	પરાજય	परा+जि । હાર, પરાભવ, વિજયથી વિરુદ્ધ
૧૦૦૦૯	અપૂર્વકરણ	શ્રેણી માંડવા સમર્થ હોય - અપૂર્વકરણનો ભાવ પ્રગટે
૧૦૦૧૦	ક્ષપક શ્રેણી	ચારિત્રમોહનીયની ૨૧ પ્રકૃતિઓનો ક્ષય કરાય તેવી ક્ષણે ક્ષણે ચઢતી દશા
૧૦૦૧૧	આરૂઢતા	आ+रुह् । શ્રેણી માંડે, શ્રેણી ચઢે, શ્રેણી પર આરૂઢ-સવાર થવાપણું
૧૦૦૧૨	મોહસ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર	સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર છેલ્લો સમુદ્ર છે, તે પછી જમીનનો કિનારો નથી, માત્ર ઘનવાત-તનવાત છે, તેના જેવું દુસ્તર મોહનીય કર્મ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૦૧૩	નિધાન	नि+धा । ભંડાર, કોશ, ખજાનો
૧૦૦૧૪	વ્યવચ્છેદ	वि+अव+छिद् । નાશ
૧૦૦૧૫	વીર્ય	वि+ईर् । વીરત્વ, આત્માની અનંત શક્તિ
૧૦૦૧૬	જહાં	જ્યાં
૧૦૦૧૭	સીંદરીવત્	દે૦ सिंदुरिआ । કાથીની દોરડી
૧૦૦૧૮	અયોગી ગુણસ્થાનક	છેલ્લું ૧૪મું ગુણસ્થાનક. મન-વચન-કાયાના યોગ રુંધીને મેરુ પર્વત જેવી નિષ્કંપ અવસ્થા (શૈલેશીકરણ) યુક્ત પાંચ હ્રસ્વ સ્વરના ઉચ્ચારણ કાળ જેટલી સ્થિતિ હોય તે અયોગી ગુણસ્થાનક
૧૦૦૧૯	પૂર્ણ અબંધ	આયુષ્ય પૂરું થતાં કર્મના બંધ રહિત
૧૦૦૨૦	સ્પર્શતા	स्पृश् । સ્પર્શપણું, સ્પર્શ કરવાપણું
૧૦૦૨૧	અડોલ	अ+दोल् । ડોલે નહીં તેવું, અડગ, અચળ
૧૦૦૨૨	નિરંજન	निर्+अञ्ज् । કર્મ રૂપી અંજન વિનાનું
૧૦૦૨૩	અમૂર્ત	અરૂપી, અશરીરી, આકાર શૂન્ય; આકાશ, વાયુ, કાળ, આત્મા
૧૦૦૨૪	પૂર્વપ્રયોગ	કુંભારનો ચાક ઘણી વાર સુધી ફેરવીને મૂકી દે તો પણ પોતાની મેળે થોડીવાર ફર્યા જ કરે તેમ. ઘણા કાળથી મોક્ષની ભાવના ભાવી છે તે
૧૦૦૨૫	ઊર્ધ્વગમન	ઊર્ધ્વ-ઊંચે ગતિ કરે
૧૦૦૨૬	સિદ્ધાલય	લોકના અંતે રહેલું સિદ્ધોનું નિવાસસ્થાન, મુક્તિપુરી

પૃ.૫૬૬

૧૦૦૨૭	સાદિ અનંત	આદિ-શરૂઆત છે પણ અંત નથી, આદિ સહિત પણ અંતરહિત
૧૦૦૨૮	તેહ	તે, સિદ્ધપદ અને તેનું સુખ, જૂની ગુજરાતીમાં વપરાતું
૧૦૦૨૯	અન્ય વાણી	સર્વજ્ઞ સિવાયની વાણી, અલ્પજ્ઞની વાણી
૧૦૦૩૦	અનુભવગોચર	અનુભવે જ સમજાય
૧૦૦૩૧	ગજા વગર	ગજા બહાર, શક્તિ બહારની, ગજા ઉપર

પત્રાંક ૭૩૯ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૧૦-૨-૧૮૯૭

૧૦૦૩૨	વિહાર	वि+हृ । સાધુ-સાધ્વી એક સ્થાન-ગામથી બીજે સ્થાન-ગામ ચાલીને જાય તે. ૮ માસના ૮ અને ચાતુર્માસ પહેલાંનો ૯મો વિહાર હોય
૧૦૦૩૩	એકત્ર થવાનો	ભેગા થવાનો, એકઠા થવાનો
૧૦૦૩૪	યોગ	युज् । સંયોગ, સુયોગ

પત્રાંક ૭૪૦ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૦-૨-૧૮૯૭

૧૦૦૩૫	પદ્ધતિ	पद्+हति । રીતિ, ઢબ, શૈલી, પરિપાટી, પ્રણાલિકા
૧૦૦૩૬	અવલોકન	अव+लोक् । નિરીક્ષણ, સમીક્ષા, આલોચના

પત્રાંક ૭૪૧ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૧૨-૨-૧૮૯૭

૧૦૦૩૭	ઈડર	કૃપાળુદેવ વિચરેલા તે ઘંટીયા પહાડ, ગામથી ૫ કિ.મી.,'દ્રવ્યસંગ્રહ'નો બોધ ૭ મુનિઓને જ્યાં આપેલો, સાબરકાંઠા જિલ્લામાં કુંભારિયાજીથી ૭૦ કિ.મી., રાજકોટ ૩૫૦ કિ.મી., અમદાવાદથી ૧૧૦ કિ.મી., બાંધણી ૧૭૫ કિ.મી.
૧૦૦૩૮	લોક-અપેક્ષા	લોકદૃષ્ટિ, લોકોની નજર, લૌકિક વિચારો
૧૦૦૩૯	અવસ્થાફેર	ઉંમરનો, વયનો તફાવત, પર્યાયભેદ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૫૬૭

૧૦૦૪૦ સંકોચ ન રાખવો — सम्+कुच् । શરમ-ક્ષોભ ન રાખવો

પત્રાંક ૭૪૨ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૧-૨-૧૮૯૭

૧૦૦૪૧ નિર્મળતા ભાવની — નિર્મળ ભાવની, શુદ્ધ ભાવની, પવિત્રતાની, ભાવમળ વિના

પત્રાંક ૭૪૩ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૧-૨-૧૮૯૭

૧૦૦૪૨ ઈન્દ્રિયરામી — इन्द्+रम् । ઈન્દ્રિય અને એના વિષયોમાં રમનારા

૧૦૦૪૩ પત્રાકાંક્ષા — पत्र+आ+काङ्क्ष् । પત્રની ઈચ્છા

૧૦૦૪૪ દર્શનાકાંક્ષા — दृश्+आ काङ्क्ष् । રૂબરૂ મળવાની ઈચ્છા

પત્રાંક ૭૪૪ શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને તા.૨૭-૨-૧૮૯૭

૧૦૦૪૫ કર જોડી — હાથ જોડીને

૧૦૦૪૬ સમયચરણસેવા — આત્માના આચરણ રૂપે સેવા

૧૦૦૪૭ 'કર્મગ્રંથ' — કર્મના પ્રકાર, પ્રકૃતિ, બંધ, ઉદય, ઉદીરણા, સત્તા સમજાવતું શાસ્ત્ર ઈ.સ. ૧૨૪૦-૬૭ દરમ્યાન શ્વે.આચાર્ય શ્રી દેવેન્દ્રસૂરિજી વિરચિત, કર્મગ્રંથના ૫ ભાગ : કર્મવિપાક, કર્મસ્તવ, બંધસ્વામિત્વ, ષડશીતિ, શતકનામા અને ૬ ઠ્ઠો ભાગ પૂર્વધર પૂર્વાચાર્ય વિરચિત છે

પત્રાંક ૭૪૫ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૫-૩-૧૮૯૭

૧૦૦૪૮ અપેક્ષાએ — તુલનાએ, સરખામણીમાં, દૃષ્ટિબિંદુથી

પૃ.૫૬૮ પત્રાંક ૭૪૬ કોને ? તા.૫-૩-૧૮૯૭

૧૦૦૪૯ જલ્પના — जल्प् । બકવાટ, બહિર્વાચા, કથન, તર્ક, ખંડનમંડનની વૃત્તિથી થતો વાદ

૧૦૦૫૦ છાંઈ — छो+य । છાયા, છવાય, પ્રકાશના અવરોધથી ઉત્પન્ન થતો અંધકાર

૧૦૦૫૧ તીન — त्रि । ત્રણ

૧૦૦૫૨ પાઈ — प्र+अप् । મેળવાય, પ્રાપ્ત થાય

૧૦૦૫૩ પઢી પાર — पठ् । ભણીને પાર

૧૦૦૫૪ કહાં — ક્યાં

૧૦૦૫૫ પાવનો — प्र+आप् । થાય, પ્રાપ્તિ થાય, મેળવે

૧૦૦૫૬ કોલુકે બૈલકું — ઘાંચીના બળદને

૧૦૦૫૭ જ્યોં — જેમ

૧૦૦૫૮ કોશ હજાર — હજાર કોશ,ગાઉ

૧૦૦૫૯ "પઢી પાર કહે પાવનો, મિટ્યો ન મનકો ચાર;
જ્યું કોલુકે બૈલકું, ઘરકી કોસ હજાર"

પૂજ્યપાદ સ્વામી વિરચિત 'સમાધિશતક'ના શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ કૃત ગુર્જર પદ્યાનુવાદની ગાથા ૭૯. જેમ કોલુનો બળદ આખો દિવસ ફર્યા કરે અને મનમાં જાણે કે હું હજારો ગાઉ ચાલ્યો પણ તે ઘેરનો ઘેર હોય છે, તેવી રીતે મન વશ નથી થતું તેનું પઠનપાઠન સંસારમાં પરિભ્રમણ કરાવનાર છે.

૧૦૦૬૦ પાશ — पश् । જાળ, ફંદો, ફાંસલો, બંધન

૧૦૦૬૧ ફસાવી — દે૦ फंस । સપડાવી, ઠગી-છેતરી, સાણસામાં લઈ-ભરાવી

૧૦૦૬૨ વિમુક્ત — वि+मुच् । મુક્ત, સ્વતંત્ર, છોડેલા, ત્યજેલા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१००६३ લલચાવી — लस् । લાલચ આપી, લોભાવી, લાલસા કરાવી

१००६४ દ્રષ્ટાભાવે — दृश् । સાક્ષીરૂપ આત્મભાવે

પત્રાંક ૭૪૭ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૫-૩-૧૮૯૭

१००६५ અતિક્રમ — अति+क्रम् । ઉલ્લંઘન, ભંગ

१००६६ વીશ દોહા 'દીનતા'ના — विंशति । "હે પ્રભુ ! હે પ્રભુ ! શું કહું" પદના ૨૦ દોહા-દોહરા

પત્રાંક ૭૪૮ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૭-૩-૧૮૯૭

१००६७ ઠપકો લખવો — દોષ બદલ વઢતાં-ધમકાવતાં વચન લખવાં

१००६८ અક્કલ આણી દેવી — બુદ્ધિ લાવી દેવી, બુદ્ધિ આપવી

१००६९ અક્કલનો વરસાદ વરસાવવો — વિચારીને બુદ્ધિપૂર્વક કહેવામાં બાકી ન રાખવું

१००७० રીતિ — री । પદ્ધતિ, રૂઢિ, ધારો; શૈલી; પ્રકાર; ગતિ, પ્રવાહ; રેખા, સીમા

પત્રાંક ૭૪૯ — શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને — તા.૨૮-૩-૧૮૯૭

१००७१ વિરતિ — वि+रम् । મૂકાવું, વિભાવથી મૂકાવું

१००७२ વિભાવ — वि+भू । રાગદ્વેષ, વિશેષ ભાવ; સ્વભાવથી આગળ વિશેષ પરિણમન

પૃ.૫૬૯ — પત્રાંક ૭૫૦ — મુનિશ્રી લલ્લુજી તથા દેવકરણજી આદિને — તા.૮-૩-૧૮૯૭

१००७३ ઈચ્છીને — इष् । ચાહીને, સામેથી, ઈચ્છાપૂર્વક

१००७४ હાનિ — हा । નુકસાન, ગેરફાયદો

१००७५ ઉદીરણા કરીને — उद्+इर् । પ્રેરણા કરીને, કહીને, બોલાવીને

१००७६ વડવા — ખંભાતથી ૨-૩ કિ.મી. દૂર મેતપુર ગામમાં, કૃ.દેવ ધ્યાન ધરતા તે વડ અને વાવ પરથી વડવા તીર્થ, આશ્રમ

१००७७ બાહ્ય આ અવિરતિપુરુષ પ્રત્યે — બાહ્ય દીક્ષા-દ્રવ્ય સંયમ નથી તેવા આ કૃપાળુદેવ પ્રત્યે-માટે

१००७८ શિથિલતા — शिथ् । ઢીલાશ, નિર્બળતા, થાક

१००७९ અદ્વેષભાવ — દ્વેષ નથી તેવા ભાવે

१००८० ખુલ્લું — ચોખ્ખું, પ્રગટ

પત્રાંક ૭૫૧ — શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને — તા.૨૮-૩-૧૮૯૭

१००८१ ઉપદેશ્યાં છે — उप+दिश् । ઉપદેશ, શિક્ષા, સાચી સલાહ, સવિશેષ વિવરણ આપ્યાં છે

१००८२ સત્કાર — सत्+कृ । આદર-માન આપવા યોગ્ય

१००८३ ક્ષીણમોહ ગુણસ્થાનક — क्षि+मुह् । મોહનો સંપૂર્ણ ક્ષય-ક્ષીણતા થાય તે ૧૨મું ગુણસ્થાનક

પત્રાંક ૭૫૨ — શ્રી ધારશીભાઈ તથા શ્રી નવલચંદભાઈને — તા.૨૮-૩-૧૮૯૭

१००८४ લેશ્યા — लिश् । જીવના કૃષ્ણાદિ દ્રવ્યની પેઠે ભાસ્યમાન પરિણામ

१००८५ અધ્યવસાય — अधि+अव+सो । લેશ્યા પરિણામની કંઈક સ્પષ્ટપણે પ્રવૃત્તિ

१००८६ સંકલ્પ — सम्+कृप् । કંઈપણ પ્રવૃત્તિ કરવાનો નિર્ધારિત અધ્યવસાય-વિચાર-મન-ઉદ્દેશ

१००८७ વિકલ્પ — वि+कृप् । કંઈપણ પ્રવૃત્તિ કરવાનો અપૂર્ણ-અનિર્ધારિત-સંદેહાત્મક અધ્યવસાય

१००८८ સંજ્ઞા — सम्+ज्ञा । કંઈપણ આગળ પાછળની ચિંતવનશક્તિ વિશેષ અથવા સ્મૃતિ

१००८९ પરિણામ — परि+नम् । દ્રવ્યની કથંચિત્ અવસ્થાંતર પામવાની શક્તિની વિશેષ ધારા

१००९० અજ્ઞાન — अ+ज्ञा । મિથ્યાત્વ સહિત મતિજ્ઞાન તથા શ્રુતજ્ઞાન

१००९१ વિભંગ — वि+भञ्ज् । જ્ઞાન મિથ્યાત્વ સહિત અતીંદ્રિય, અવધિજ્ઞાન

१००९२ વિજ્ઞાન — वि+ज्ञा । કંઈપણ વિશેષપણે જાણવું તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉ **પત્રાંક ૭૫૩ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા.૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન**

૧૦૦૯૩	**ઋષભ જિનેશ્વર**	ऋष्+अभच्+जि+ईश् । આ અવસર્પિણી કાળના ભરતક્ષેત્રના ૧લા તીર્થંકર
૧૦૦૯૪	**પ્રીતમ**	प्री । પરમ વહાલા-પ્રિય-પતિ
૧૦૦૯૫	**રીઝયો સાહેબ**	ऋध् । પ્રસન્ન થયેલા સ્વામી
૧૦૦૯૬	**સાદિ**	આદિ કે શરૂઆત સહિત
૧૦૦૯૭	**અટળ**	अ+टल् । ટળે નહીં-છૂટે નહીં તેવો; બેચેન ન થાય તેવો, સ્થિર
૧૦૦૯૮	**પરિહરે**	परि+हृ । છોડે
૧૦૦૯૯	**સ્વરૂપજિજ્ઞાસુ પુરુષો**	स्वन्+रूप् । સ્વરૂપને-પોતાને જાણવાની ઈચ્છાવાળા આત્માઓ
પૃ.૫૭૧		
૧૦૧૦૦	**યથાખ્યાત ચારિત્ર**	यथा+आ+ख्या । ૫ ચરિત્રમાં સૌથી છેલ્લું અને શ્રેષ્ઠ. આત્મસ્વરૂપ જેમ છે તેમ ખ્યાતિમાં-પ્રસિદ્ધિમાં લાવવું-અનુભવવું તે
૧૦૧૦૧	**શુદ્ધ નય**	નિશ્ચય નય
૧૦૧૦૨	**ઔપાધિક ભેદ**	ઉપાધિનો, વિકારનો, પર્યાયનો ભેદ
૧૦૧૦૩	**તુલ્ય**	तुल् । સમાન, સરખું
૧૦૧૦૪	**નિરાવરણ**	निर्+आ+वृ । આવરણ વિનાનું, અજ્ઞાનનાં આવરણ રહિત
૧૦૧૦૫	**સયોગરૂપ પ્રારબ્ધ**	મન-વચન-કાયાના યોગ સહિત (દેહધારીપણે) વિચરવાનું પૂર્વકર્મ
૧૦૧૦૬	**સ્વરૂપસમવસ્થિત**	સ્વરૂપસ્થિરતાવાળા, સ્વરૂપસ્થિત, પરિણામની વધઘટ વિનાના
૧૦૧૦૭	**પૂર્વ મહાત્માઓ**	પહેલાં થઈ ગયેલા જ્ઞાનીઓ, શ્રી કુંદકુંદાચાર્યજી – 'પ્રવચનસાર'ની ૮૦મી ગાથા
૧૦૧૦૮	जे	જે
૧૦૧૦૯	जाणई	જાણે છે
૧૦૧૧૦	अरिहंते	અરિહંત (ભગવાન)ને, અરિહંતના સ્વરૂપને
૧૦૧૧૧	दव्व	દ્રવ્ય
૧૦૧૧૨	गुण	ગુણ
૧૦૧૧૩	पज्जवेहिं य	અને પર્યાયથી, અને પર્યાયપણે
૧૦૧૧૪	सो	તે
૧૦૧૧૫	निय	નિજ, પોતાના
૧૦૧૧૬	अप्पा	આત્માને
૧૦૧૧૭	मोहो	મોહ
૧૦૧૧૮	खलु	ખરેખર, નિશ્ચયથી
૧૦૧૧૯	जाई	જાય છે, થાય છે
૧૦૧૨૦	तस्स	તેનો
૧૦૧૨૧	लयं	લય
૧૦૧૨૨	**સાકાર ભગવાન**	આકાર સહિત ભગવાન, દેહધારી કેવળી ભગવાન, ૪ અઘાતી કર્મસહિત
૧૦૧૨૩	**પૂર્વબંધ**	પૂર્વે-પહેલાં બાંધેલો
૧૦૧૨૪	**વેદીને**	ભોગવીને
૧૦૧૨૫	**ક્ષીણ**	ક્ષય
૧૦૧૨૬	**અર્હંત ભગવાન**	અરિહંત પ્રભુ, પૂજ્ય, સમ્માનનીય, વીતરાગ પ્રભુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૧૨૭	**શુભયોગ**	મંગળ, કલ્યાણકારી, શ્રેષ્ઠ સંયોગ-પ્રકૃતિ
૧૦૧૨૮	**અવસર્પિણી કાળ**	ઊતરતો કાળ
૧૦૧૨૯	**ચોવીશ તીર્થંકર**	શ્રી ઋષભદેવ સ્વામી, શ્રી અજિતનાથ સ્વામી, શ્રી સંભવનાથ સ્વામી, શ્રી અભિનંદન સ્વામી, શ્રી સુમતિનાથ સ્વામી, શ્રી પદ્મપ્રભ સ્વામી, શ્રી સુપાર્શ્વનાથ સ્વામી, શ્રી ચંદ્રપ્રભ સ્વામી, શ્રી સુવિધિનાથ સ્વામી, શ્રી શીતલનાથ સ્વામી, શ્રી શ્રેયાંસનાથ સ્વામી, શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામી, શ્રી વિમલનાથ સ્વામી, શ્રી અનંતનાથ સ્વામી, શ્રી ધર્મનાથ સ્વામી, શ્રી શાન્તિનાથ સ્વામી, શ્રી કુંથુનાથ સ્વામી, શ્રી અરનાથ સ્વામી, શ્રી મલ્લિનાથ સ્વામી, શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી, શ્રી નમિનાથ સ્વામી, શ્રી નેમનાથ સ્વામી, શ્રી પાર્શ્વનાથ સ્વામી, શ્રી વર્ધમાન-મહાવીર સ્વામી
૧૦૧૩૦	**ભૂતપ્રજ્ઞાપનીય નય**	ભૂતકાળમાં થઈ ગયા તે દૃષ્ટિએ
૧૦૧૩૧	**ઉપચાર**	उप+चर्। વ્યવહાર, આરોપ
૧૦૧૩૨	**અમૂર્તપદે**	अ+मूर्च्छ्। અરૂપીપદે, અશરીરી, અનાકાર-નિરાકારરૂપે
૧૦૧૩૩	**નમસ્કાર મંત્ર**	नमस्+कृ। નવકાર મંત્ર
૧૦૧૩૪	**પરમાર્થ દૃષ્ટિવાન પુરુષોને**	સમ્યક્દૃષ્ટિવાન આત્માઓને
૧૦૧૩૫	**'સિદ્ધપ્રાભૃત'**	सिध्+प्र+आ+भृ। શ્રી કુંદકુંદાચાર્યજી પ્રણીત શાસ્ત્ર, પ્રકૃષ્ટ પુરુષ-તીર્થંકર દ્વારા સ્થાપિત તે પ્રાભૃત, ભેટ, નજરાણું, આચાર્યશ્રી કુંદકુંદ ભગવાન વિરચિત 'અષ્ટપાહુડ-પ્રાભૃત' સહિત ૮૪ પ્રાભૃત હતાં, હાલ બધાં નથી. ૧૩મી સદીમાં શ્રી દેવેન્દ્રસૂરિએ 'સિદ્ધપ્રાભૃત' પરથી ૧૦ પ્રાકૃત ગાથામાં 'સિદ્ધપ્રકાશિકા' રચી.
૧૦૧૩૬	जारिस	જેવું
૧૦૧૩૭	सिद्धसहावो	સિદ્ધ (પ્રભુ)નું સ્વરૂપ-સ્વભાવ
૧૦૧૩૮	तारिस	તેવું
૧૦૧૩૯	सहावो	સ્વરૂપ-સ્વભાવ
૧૦૧૪૦	सव्वजीवाणां	સર્વ જીવોનું
૧૦૧૪૧	तह्मा	તે માટે
૧૦૧૪૨	सिद्धंतरुई	સિદ્ધત્વને વિષે રુચિ
૧૦૧૪૩	कायव्वा	કરવી, કર્તવ્ય
૧૦૧૪૪	भव्वजीवेहिं	ભવ્ય જીવોએ (સિદ્ધ પ્રાભૃત)

પૃ.૫૭૨

૧૦૧૪૫	**શ્રી દેવચંદ્રસ્વામી**	૧ પૂર્વનું જ્ઞાન હતું, એકાવતારી થઈ ગયા તેમ કહેવાય છે
૧૦૧૪૬	**શ્રી વાસુપૂજ્યનાં સ્તવનમાં**	૧૨મા તીર્થંકર શ્રી વાસુપૂજ્ય સ્વામીનાં સ્તવનમાં
૧૦૧૪૭	**'જિનપૂજા રે તે નિજપૂજના'**	જિનની પૂજા તે પોતાના આત્મસ્વરૂપની જ પૂજા-પૂજન છે
૧૦૧૪૮	**શુષ્કતા**	शुष्। નીરસતા, આધારશૂન્યતા, સૂકાપણું
૧૦૧૪૯	**સ્વેચ્છાચારીપણું**	સ્વચ્છંદ, સ્વૈરવિહાર
૧૦૧૫૦	**ઉન્મત્તપ્રલાપ દશા**	उद्+मद्+प्र+लप्। ઉન્માદથી ગમે તેમ બોલવાની સ્થિતિ, ગાંડપણ
૧૦૧૫૧	**જુગુપ્સિત**	गुप्+सन्। નિંદાનો ભાવ, ઘૃણા-તિરસ્કારનો ભાવ
૧૦૧૫૨	**સ્તવના**	स्तु। સ્તુતિ, ગુણગ્રામ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૧૫૩	કંથ	कम्, कान्त । પતિ, પિયુ, કાન્ત
૧૦૧૫૪	રીઝ્યા	ऋध् । પ્રસન્ન થયા, ખુશ થયા, સંતુષ્ટ થયા
૧૦૧૫૫	પ્રીતિમાન	प्री+मत् । પ્રીતિમતી, પ્રેમ કરતી, રાજી ખુશ
પૃ.૫૭૩		
૧૦૧૫૬	સિદ્ધાંત	सिध्+अन्त । શાસ્ત્ર
૧૦૧૫૭	સાદિ અનંત	આદિ-શરૂઆત છે પણ અંત-વિયોગ નથી
૧૦૧૫૮	મિથ્યાપણું	मिथ् । ખોટાપણું, નકામાપણું
૧૦૧૫૯	કાષ્ઠ	काश्+क्थन् । લાકડું; લાકડી; માપવાનું સાધન
૧૦૧૬૦	મેળાપ	मिल् । મિલન, સંયોગ, મિશ્રણ, મિલાપ
૧૦૧૬૧	ચિતા	चित् । મડદું બાળવા માટે કરવામાં આવતી લાકડાં-છાણાં વગેરેની માંડણી
૧૦૧૬૨	ઠામઠેકાણું	स्था+मनिन्+स्था+स्नु । સરનામું
૧૦૧૬૩	કાષ્ઠ-ભક્ષણ	પંચાગ્નિની ધૂણી સળગાવી લાકડું હોમી અગ્નિનો પરિષહ સહન કરવો
૧૦૧૬૪	મતિ	मन् । બુદ્ધિ, માન્યતા
૧૦૧૬૫	રંજન કરવાને	रञ्ज् । રાજી કરવા માટે
૧૦૧૬૬	ધાતુનો મેલાપ	धा+तुन्+मिल् । શરીરના ૭ પદાર્થ—રસ, રક્ત, માંસ વગેરેનું એકપણું
૧૦૧૬૭	શુદ્ધચૈતન્યધાતુપણે	શુદ્ધચૈતન્યઘનરૂપે
૧૦૧૬૮	અલક્ષ ભગવાન	अ+लक्ष् । भग+वत् । લક્ષ ન પહોંચી શકે તેવા નિરંજન-સિદ્ધ ભગવાન
૧૦૧૬૯	ભગવાનની લીલા	ભગવાનની ક્રીડા, રમત, ખેલ, નાટક, અવતારે કરેલાં કામ
પૃ.૫૭૪		
૧૦૧૭૦	લગ્નતા કરશે	लग् । જોડાશે
૧૦૧૭૧	સદોષમાં	सह+दूष् । દોષ સહિતમાં, દોષમાં
૧૦૧૭૨	કુતૂહલવૃત્તિ	જાણવાની વૃત્તિ
૧૦૧૭૩	અપરિપૂર્ણપણાથી	अ+परि+पूर् । અપૂર્ણતાથી
૧૦૧૭૪	વિલાસ	वि+लस् । મોહક હિલચાલ
૧૦૧૭૫	સરાગી	स+रञ्ज् । રાગ સહિત
૧૦૧૭૬	સદ્વેષતા	स+द्विष् । દ્વેષ સહિત-સાથે, દ્વેષ હોવાપણું
૧૦૧૭૭	ચિત્તપ્રસન્નતા	ભગવાનમાં ચૈતન્યવૃત્તિ પરમ હર્ષથી એકત્વને પ્રાપ્ત કરવી તે, પરમઆનંદથી પોતાના આત્માની વૃત્તિ પરમાત્મામાં રાખવી, પરાભક્તિ
૧૦૧૭૮	ખંડિત	खण्ड् । વિભાજિત, ખંડન થાય તેવી
૧૦૧૭૯	કપટરહિત	क+पट+रह् । કપટ વિના
૧૦૧૮૦	વૃથા	वृ+थाल् । વ્યર્થ, મિથ્યા, નકામું, નિરર્થક
૧૦૧૮૧	સકપટ	सह+क+पट । કપટ સહિત
૧૦૧૮૨	આનંદઘનપદની રેખા	પરમ અવ્યાબાધ સુખમય મોક્ષપદની નિશાની
પૃ.૫૭૫		
૧૦૧૮૩	અજિત	રાગ, દ્વેષ, અજ્ઞાન, ચારે કષાયનો જય કરનાર; અનંત ગુણના ધામરૂપ માર્ગને જીતનાર, ૨ જા તીર્થંકરનું નામ
૧૦૧૮૪	પુરુષત્વ	पुरु+शी । આત્મત્વ, પુરષાર્થ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૧૮૫ **સમ્યક્ ચરણરૂપ** સમ્યક્ ચારિત્રરૂપ

૧૦૧૮૬ **તદ્દરૂપ ગુણ** તે રૂપ ગુણ, તેના જેવા ગુણ

૧૦૧૮૭ **દિવ્યનેત્ર** दिव्+नी+ष्ट्रन् । અ-લૌકિક દૃષ્ટિ, દિવ્યચક્ષુ, દિવ્યદૃષ્ટિ, સમ્યક્નેત્ર

૧૦૧૮૮ **ચર્મનેત્ર** चर्+मनिन्+नेत्र । ચર્મચક્ષુ, લૌકિક દૃષ્ટિ, ચક્ષુરિન્દ્રિય, આંખ

૧૦૧૮૯ **જોતો છતો** જોતાં થકો

૧૦૧૯૦ **પૃથ્વીતળ પર** પૃથ્વીના પટ ઉપર, ધરતી પર, ભૂતળ ઉપર

૧૦૧૯૧ **અતીંદ્રિય** अति+इन्द् । ઇન્દ્રિયથી પર, ઇન્દ્રિયથી અતીત, આત્માનો

પત્રાંક ૭૫૪ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા.૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન

૧૦૧૯૨ **જ્ઞાતપુત્ર ભગવન્** જ્ઞાત નામના ક્ષત્રિય વંશના; મહાવીર ભગવાન

૧૦૧૯૩ **બલિહારી** ખૂબી

૧૦૧૯૪ **હીનપુણ્યી** કમભાગી, ઊતરતાં, મંદ, ઓછાં પુણ્યવાળાં મનુષ્યો

૧૦૧૯૫ **વિરાધ્યાં** वि+राध् । વિરાધના કરી

૧૦૧૯૬ **ખંડ્યાં** खण्ड् । ખંડન કર્યાં

૧૦૧૯૭ **કટાક્ષદૃષ્ટિએ** कट्+अक्ष+दृश् । નિંદાદૃષ્ટિએ, વક્રદૃષ્ટિએ, આક્ષેપદૃષ્ટિએ, તીરછી નજરે

૧૦૧૯૮ **લાખોગમે** लक्ष्+गम् । લાખો સમજે, લાખો બાજુ, લાખો રીતે

૧૦૧૯૯ **એકાંત દઈ કૂટી** બિલકુલ, અત્યંત એકપક્ષીયતાથી, એકતરફી વલણ રાખી

પૃ.૫૭૬

૧૦૨૦૦ **નિંદાવ્યું** निन्द् । નિંદા કરી, નિંદામય બનાવ્યું, વગોવ્યું, કલંકિત કર્યું

૧૦૨૦૧ **શાસનદેવી** शास्+दिव् । દરેક તીર્થંકરદેવના શાસનમાં એક યક્ષ-યક્ષી કે શાસનદેવ-શાસનદેવી હોય છે. મહાવીર સ્વામીનાં શાસનદેવી સિદ્ધાયિકા નામે છે

૧૦૨૦૨ **આત્મવિરાધકપંથોથી** आत्मन्+वि+राध् । આત્માની વિરાધના કરે એવા પંથ-માર્ગથી

પત્રાંક ૭૫૫ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા.૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન

૧૦૨૦૩ **ભવિતવ્યતા** ભાવિ ભાવ, બનવા જોગ, ભવિષ્યમાં, નસીબ, ૫ સમવાયમાં ૧

૧૦૨૦૪ **અવ્યક્તપણે** अ+वि+अञ्ज् । અસ્પષ્ટપણે, અપ્રગટપણે, અદૃશ્યપણે, અજ્ઞાતપણે

૧૦૨૦૫ **અયથાર્થ** अ+यथा+अर्थ । અવાસ્તવિક, ભૂલભરેલો, જેવો અર્થ હોય તેવો નહીં, મિથ્યા

પૃ.૫૭૭

૧૦૨૦૬ **ચૂકી ગયા** चूक् । ભૂલી ગયા, કસૂર થઈ

૧૦૨૦૭ **નાસ્તિક** न+अस् । પુણ્ય, પાપ, ધર્મ, કર્મ, સ્વર્ગ, નરક કંઈ જ નથી એવી આસ્થાવાળા

૧૦૨૦૮ **અભિપ્રાય** अभि+प्र+इण् । મત, માન્યતા, વિચાર, હેતુ, આશય, મતલબ, તાત્પર્ય

૧૦૨૦૯ **વીતરાગશ્રુત** કેવલી-સર્વજ્ઞ કથિત-પ્રણીત શાસ્ત્ર, સત્શ્રુત, પરમ શ્રુત, જિનાગમ

૧૦૨૧૦ **શ્રુતતત્ત્વોપદેષ્ટા મહાત્મા** શ્રુતજ્ઞાનના ઉપદેશક મહાત્મા, સત્પુરુષ

૧૦૨૧૧ **મહદ્ ભાગ્યોદય** ઘણાં પુણ્યનો ઉદય; મહાભાગ્યે, પરમ સદ્ભાગ્યે

૧૦૨૧૨ **तहा** તથારૂપ (શ્રી ભગવતીજી સૂત્ર, શ.૮, ઉ.૬)

૧૦૨૧૩ **रुवाणं** (પ્રવૃત્તિલક્ષણો) સાધુના વેશ અને તેને અનુકૂળ પ્રવૃત્તિ-ગુણોથી યુક્ત

૧૦૨૧૪ **समणाणं** શ્રમણ મહાત્માઓનાં

પૃ.૫૭૮

૧૦૨૧૫ **અભ્યંતર દશા** अभि+अन्तर् । અંતરંગ-આંતરિક દશા, ભીતરની સ્થિતિ; અતિ નજીકની દશા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૨૧૬	નિર્ણીત	निर्+नी । નિર્ણય કરેલો
૧૦૨૧૭	વૃત્તિમાન	वृत्+मत् । વૃત્તિવાળા
૧૦૨૧૮	મુહૂર્ત માત્ર	हुर्च्छ्+र्क्त । ૪૮ મિનિટ
૧૦૨૧૯	રાજપાટ	राज्य+पट्ट । રાજગાદી
૧૦૨૨૦	અપ્રતિબદ્ધ વિહારી	अ+प्रति+बध्+वि+हृ । આસક્તિ વિના વિહાર કરનારા
૧૦૨૨૧	ગુણાતિશયપણાથી	गुण्+अति+शी । ગુણના અતિશયને કારણે
૧૦૨૨૨	પરાવર્તન	परा+वृत् । પાછી વળવી, પલટાવી, પલટી મારી; પુનઃપ્રાપ્તિ
૧૦૨૨૩	તાદૃશ	तद्+दृश् । તેવું, તેના જેવું
૧૦૨૨૪	અંતરાય	अन्तर+अय् । ન હોય, ન મળે; વિઘ્ન, ઓટ, અડચણ

પૃ.૫૭૯

૧૦૨૨૫	શ્લોક	श्लोक् । સંસ્કૃત કવિતાની કડી, અનુષ્ટુપ છંદ; લોકોક્તિ, કહેવત; સ્તુતિ
૧૦૨૨૬	માંડી	मण्ड् । શરૂ કરી, માંડણી કરી
૧૦૨૨૭	તદાશ્રિત	तद्+आ+श्रि । તેને આશ્રયે, આશરે, શરણે રહેલા
૧૦૨૨૮	આચારાંગ સૂત્ર	દ્વાદશાંગીનું ૧લું સૂત્ર, જેમાં ૨ શ્રુતસ્કંધ, ૨૫ અધ્યયન, ૧૮૦૦૦ પદમાં સાધુના આચારધર્મ-ચારિત્રધર્મનું વર્ણન છે.
૧૦૨૨૯	સૂત્રકૃતાંગ સૂત્ર	દ્વાદશાંગીનું ૨જું સૂત્ર, જેમાં ૨ શ્રુતસ્કંધ, ૨૩ અધ્યયન, ૨૧૦૦ શ્લોક પ્રમાણ, સૂચનાત્મક તત્ત્વની મુખ્યતા છે, સ્વમત-પરમતનું નિરૂપણ છે.
૧૦૨૩૦	સ્થાનાંગ સૂત્ર	દ્વાદશાંગીનું ૩જું સૂત્ર, જેમાં ૧ શ્રુતસ્કંધ, ૧૦ સ્થાનનાં ૧૦ અધ્યયન, ૧૦૮૯ સૂત્ર. જીવાદિક પદાર્થોનું અનુક્રમે સ્થાપવું તે સ્થાન.
૧૦૨૩૧	સમવાયાંગ સૂત્ર	દ્વાદશાંગીનું ૪થું સૂત્ર, જેમાં ૧ અધ્યયન, ૧૬૬૭ શ્લોક પ્રમાણ છે. સમસ્ત પદાર્થોનું સમ્યક્ પ્રકારે જ્ઞાન હોવાથી 'સમવાય'. આમાં એકોત્તરિકા વૃદ્ધિ એટલે કે ૧ થી ૧૦૦ સુધી વધે તે અને પછી અનેકોત્તરિકા વૃદ્ધિ (મોટી સંખ્યા જેમ કે ૧૦૦ થી ૧૦૦૦ વગેરે વધે) પણ છે.
૧૦૨૩૨	ભગવતી સૂત્ર	દ્વાદશાંગીનું ૫મું સૂત્ર, વિવાહપ્રજ્ઞપ્તિ-વ્યાખ્યાપ્રજ્ઞપ્તિ પણ નામ છે, જેમાં ૧ શ્રુતસ્કંધ, ૪૧ શતક, ૧૦૧ અધ્યયન, ૩૬ હજાર પ્રશ્નોત્તર છે. આ સૂત્ર સૌથી મોટું, મહત્ત્વપૂર્ણ અને વિશદ નિરૂપણ કરનારું છે.
૧૦૨૩૩	જ્ઞાતાધર્મકથા સૂત્ર	દ્વાદશાંગીનું ૬ઠ્ઠું સૂત્ર, જેમાં ૨ શ્રુતસ્કંધ, ૧૯ અધ્યયન, ૫૫૦૦ ગાથા છે. ૧લા શ્રુતસ્કંધના ૧૯ અધ્યયનમાં ૧૯ ધર્મકથા દ્વારા સાધુના આચાર પર પરમાર્થ ઉતાર્યો છે. ૨જા શ્રુતસ્કંધમાં 'ધર્મકથા'માં પાર્શ્વપ્રભુનાં બધાં સાધ્વી શિથિલ બની દેવી બન્યાં તેનું કથન છે.
૧૦૨૩૪	ઉપાસકદશાંગ સૂત્ર	દ્વાદશાંગીનું ૭મું સૂત્ર, જેમાં ૧ શ્રુતસ્કંધ, ૧૦ અધ્યયન છે ઉપાસક એટલે શ્રાવક. ૧૦ શ્રાવકોની સિદ્ધિનું વર્ણન તથા દેશવિરતિ વિષે છે.
૧૦૨૩૫	અંતકૃતદશાંગ સૂત્ર	દ્વાદશાંગીનું ૮મું સૂત્ર, જેમાં ૧ શ્રુતસ્કંધ, ૮ વર્ગ, ૯૦ અધ્યયન છે. અંતકાળે કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી દેશના દીધા વિના જ મુક્તિ પામ્યા હોય તે અંતગડ-અંતકૃત કેવળીનું વર્ણન છે. ઉત્તર ભારતમાં (U.P.) પર્યુષણ પર્વ દરમ્યાન આ સૂત્ર વંચાય છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૨૩૬ **અનુત્તરૌપપાતિક સૂત્ર** દ્વાદશાંગીનું ૯મું સૂત્ર, જેમાં ૧ શ્રુતસ્કંધ, ૧૦ અધ્યયન, ૩ વર્ગ, ૩૩ અધ્યયન છે. અનુત્તર વિમાનમાં ઉપપાત જન્મથી ઊપજતા મહાત્માઓ વિષે છે

૧૦૨૩૭ **પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર** દ્વાદશાંગીનું ૧૦મું સૂત્ર, જેમાં ૧૦૮ પ્રશ્ન, ૧૦૮ અપ્રશ્ન, ૧૦૮ પ્રશ્ના-પ્રશ્ન અને ગૂઢવિદ્યા સંબંધી હતું. હાલ વિચ્છેદ જતાં આસ્રવનાં ૫ અને સંવરનાં ૫ દ્વારમાં અધર્મ-ધર્મનું ૧૦ અધ્યયનમાં નિરૂપણ છે.

૧૦૨૩૮ **વિપાકસૂત્ર** દ્વાદશાંગીનું ૧૧મું સૂત્ર, જેમાં ૨ શ્રુતસ્કંધ, ૨૦ અધ્યયન છે, ૧લા શ્રુતસ્કંધમાં ૧૦ અધ્યયનમાં દુ:ખના ભાવ કહ્યા છે, ૨જા સૂત્રમાં ૧૦ અધ્યયનમાં સુખના ભાવ કહ્યા છે

૧૦૨૩૯ **દૃષ્ટિવાદ** ૧૨ મું અંગ વિચ્છેદ ગયું તે. 'દર્શન' વિષે તે દૃષ્ટિવાદ. ૫ વિભાગ : પરિક્રમ, સૂત્ર, પૂર્વગત, અનુયોગ અને ચૂલિકા. પૂર્વગતમાં ૧૪ પૂર્વનું વિસ્તૃત કથન છે. છેલ્લા ૧૪ પૂર્વી ૧લા ભદ્રબાહુ સ્વામી હતા.

૧૦૨૪૦ **સ્થળો** स्थल् । જગ્યા, ઠેકાણાં; ગ્રંથના ભાગ; વિવાદગ્રસ્ત વિષયો

૧૦૨૪૧ **વિસર્જન થઇ ગયાં** वि+सृज् । છોડી દેવાયાં, આટોપી લીધાં, સમાપ્ત કરી નાખ્યાં, પરિત્યાગ

૧૦૨૪૨ **એકાદશાંગ** ૧+૧૦=૧૧ અંગ

૧૦૨૪૩ **શ્વેતામ્બર આચાર્યો** સફેદ વસ્ત્રને ધારણ કરનાર જૈન આચાર્ય-મુનિઓ

૧૦૨૪૪ **દિગંબરો** દિશાને જ વસ્ત્ર માનનારા જૈન આચાર્યો-મુનિઓ

૧૦૨૪૫ **અનુમત** સંમત, મતને અનુસરતા

૧૦૨૪૬ **વિસંવાદ** વિરોધ, પ્રતિકૂળતા, અસંગત, મેળ વગરનું, બંધ બેસે નહીં તેવું

૧૦૨૪૭ **દીર્ઘદૃષ્ટિ** લાંબો વિચાર-નજર, દૂરંદેશીપણું

૧૦૨૪૮ **અપ્રયોજન** अ+प्र+युज् । પ્રયોજન વિનાનું, નકામા, ન-કામનાં

૧૦૨૪૯ **અપાત્ર** શ્રવણને પાત્ર ન હોય તેવા સાંભળનારા, અનધિકારી, અયોગ્ય

૧૦૨૫૦ **દ્રવ્યાનુયોગાદિ ભાવ** દ્રવ્યને-તત્ત્વને અનુકૂળ વાત-વિચારણા, અસ્તિત્વ-સ્વત્વ

૧૦૨૫૧ रहिए **રહિત, વગરના**

૧૦૨૫૨ अठ्ठारस **અઢાર, ૧૮**

૧૦૨૫૩ दोस **દોષ**

૧૦૨૫૪ विवज्जिए **વિવર્જિત, ત્યાગી દીધેલાં, રહિત થયેલા, છોડી દીધેલા**

૧૦૨૫૫ निग्गंथे **નિર્ગ્રંથ**

૧૦૨૫૬ पवयणे **પ્રવચન**

૧૦૨૫૭ सद्दहणं **સદ્દહણા, શ્રદ્ધા**

૧૦૨૫૮ होई **છે, થાય છે**

૧૦૨૫૯ सम्मत्तं **સમ્યક્ત્વ**

૧૦૨૬૦ हिंसा रहिअे धम्मे, अट्ठारस दोस विवज्जिए देवे ।
निग्गंथे पवयणे सद्दहणं होई सम्मत्तं ॥ **શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય કૃત મોક્ષપ્રાભૃત ૯૦**
હિંસારહિત ધર્મ, અઢાર દોષ વિનાના દેવ, નિર્ગ્રંથ ગુરુ-પ્રવચનની શ્રદ્ધા તે સમ્યક્ત્વ છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૫૮૦		
૧૦૨૬૧	ઉન્માર્ગ	उद्+मार्ग् । વિપરીત માર્ગ, અસન્માર્ગ, કુપંથ
૧૦૨૬૨	સદુપાય	सत्+उप+अय् । સાચું-સારું-સત્ પ્રત્યે લઈ જાય તેવું સાધન, યુક્તિ, પ્રયત્ન
૧૦૨૬૩	પરિમાણ	परि+मा । માપ
૧૦૨૬૪	સંકલનાપૂર્વક	सम्+कल् । ઘણી વસ્તુઓની એક જગ્યાએ ગોઠવણ, રચના, યોજના
✉	**પત્રાંક ૭૫૬**	**કોને ?** **તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા.૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન**
૧૦૨૬૫	વિવેક	वि+विच् । વિચાર, યથાર્થ રીતે, વસ્તુનાં સ્વરૂપનો નિશ્ચય
૧૦૨૬૬	હોવાપણું	અસ્તિત્વ
૧૦૨૬૭	રૂપી	रूप् । રૂપ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ વગેરે ગુણોવાળું
૧૦૨૬૮	અરૂપી	अ+रूप् । રૂપનો અભાવ એટલે વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ વિનાનું
૧૦૨૬૯	અનંતા	अन्+अन्त । અંત વિનાના
૧૦૨૭૦	અવગાહીને	अव+गाह् । વ્યાપીને
૧૦૨૭૧	સંકોચવિકાસ	આત્મપ્રદેશોને નાના-મોટા કરી શકે તેવી આત્માની શક્તિ
૧૦૨૭૨	ભાજન	भाज् । પાત્ર, વાસણ, આધાર; યોગ્ય વ્યક્તિ; ભાગ પાડવા
૧૦૨૭૩	કર્મગ્રાહક	कृ+ग्रह् । કર્મને ગ્રહણ કરનાર
૧૦૨૭૪	આણ્યાથી	आ+नी । લાવવાથી
૧૦૨૭૫	અજર અમર	अ+जृ+अ+मृ । જરા એટલે વૃદ્ધાવસ્થા અને મર એટલે મરણ, તે રહિત
૧૦૨૭૬	શાશ્વત	शश्वत् । નિત્ય, સનાતન, કાયમ રહેનારી, સદા ટકનાર
✉	**પત્રાંક ૭૫૭**	**કોને ?**
૧૦૨૭૭	નમઃ	नमः । નમસ્કાર, પ્રણામ
૧૦૨૭૮	સિદ્ધેભ્યઃ	સિદ્ધો (ભગવંતો)ને
૧૦૨૭૯	અનુયોગ	તીર્થંકર ભગવંતે ફરમાવેલા અર્થને અનુરૂપ કથન ગણધરો વિસ્તારથી કહે તે (વ્યાખ્યાનસાર ૧-૧૭૩)
૧૦૨૮૦	દ્રવ્યાનુયોગ	જે શાસ્ત્રોમાં મુખ્ય રૂપે જીવાદિ ૬ દ્રવ્ય, ૭ તત્ત્વોનું કથન હોય તે
૧૦૨૮૧	કરણાનુયોગ	જે શાસ્ત્રોમાં મુખ્યપણે કર્મસંબંધી વિચારણા હોય તે કર્મગ્રંથ વગેરે
૧૦૨૮૨	ચરણાનુયોગ	જે શાસ્ત્રોમાં મુનિ-શ્રાવકના આચારનું કથન હોય તે (વ્યાખ્યાનસાર ૧-૧૭૩)
૧૦૨૮૩	ધર્મકથાનુયોગ	જે શાસ્ત્રમાં તીર્થંકર આદિ પુરુષોનાં જીવનચરિત્ર હોય, ધર્મકથા દ્વારા તત્ત્વ સમજાવ્યું હોય. દા.ત. ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર (વ્યાખ્યાનસાર ૧-૧૭૩)
૧૦૨૮૪	મહાનિધિ	महत्+नि+धा । મોટો સમુદ્ર, મહાસાગર; મહાકોશ-ખજાનો; મોટો આધાર
૧૦૨૮૫	વિરાજમાન	वि+राज् । વિરાજી રહેલા, શોભી રહેલા, બિરાજમાન
પૃ.૫૮૧		
૧૦૨૮૬	સુવિહિત પુરુષો	सु+वि+धा । શાસ્ત્રોક્ત, સુવ્યવસ્થિત, સ્થાપિત આચાર્યો
૧૦૨૮૭	શ્રુતસાગર	श्रु+सागर । શ્રુતજ્ઞાનનો-શાસ્ત્રનો દરિયો, સમુદ્ર
૧૦૨૮૮	બિંદુમાત્ર	बिन्द् । માત્ર ટીપું, બુંદ બરાબર-જેટલું
૧૦૨૮૯	ક્વચિતત્વ	किम्+अत्+चित् । કોઈક જ, ક્યાંક જ, ક્યાંક ક્યાંક જ
૧૦૨૯૦	આર્યજનો	ऋ+जन् । ઉત્તમ મુમુક્ષુજનો, શ્રી જિનેશ્વર, આર્યદેશનિવાસીને થતું સંબોધન
૧૦૨૯૧	દુષમકાળ	દુઃખે કરીને, ઘણા અંતરાયથી, પ્રતિકૂળતાથી મોક્ષમાર્ગની પ્રાપ્તિ થાય તેવો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૨૯૨	વિચ્છેદ	वि+छिद् । અવકાશ; ક્રમ વચ્ચેથી તૂટી જવો; કાપીને ટુકડા કરવાની ક્રિયા; ગ્રંથનો પરિચ્છેદ, અધ્યાય
૧૦૨૯૩	મહર્ષિઓ	महत्+ऋष् । મહાન ઋષિઓ, બહુ ઋદ્ધિધારી મુનિઓ, રાજર્ષિ, બ્રહ્મર્ષિ, દેવર્ષિ, પરમર્ષિ
૧૦૨૯૪	તદનુસાર	तद्+अनु+सृ । તે મુજબ, તેને અનુકૂળ, તે અનુક્રમ, તે પદ્ધતિ
૧૦૨૯૫	વિદ્યમાન	अस् । હયાત, અસ્તિત્વ ધરાવનાર
૧૦૨૯૬	મતવાદી	मन्+वद् । મતના આગ્રહી, મતના સ્થાપક
૧૦૨૯૭	હઠવાદી	हठ्+वद् । હઠના આગ્રહી
૧૦૨૯૮	ઉદાહરણ	उद्+आ+हृ । દૃષ્ટાંત; વર્ણન, કથન, નિરૂપણ
૧૦૨૯૯	ભવભીરુ	भू+भी । ભવભ્રમણના ભયવાળા, ભવ ન વધારનારા, ભવથી ભયભીત
૧૦૩૦૦	જૈનાભાસ	જૈન જેવા, જૈનનો આભાસ-ભ્રમ કરાવે તે
૧૦૩૦૧	મૂળ પ્રયોજન	मूल+प्र+युज् । આત્મપ્રયોજન, મોક્ષ
૧૦૩૦૨	વિસારી	वि+स्मर् । ભૂલી, વિસ્મરણ કરી
૧૦૩૦૩	મુનિનું લિંગ	मुन्+लिङ्ग । મુનિનો વેશ, દેખાવ, ચિહ્ન
૧૦૩૦૪	સ્વકપોલરચના	પોતાની રીતે સાવ વાહિયાત, અદ્ધર રચી નાખેલી, મૂળ માથા વિનાની કલ્પના, પોતાની મેળે ગોઠવી કાઢેલી
૧૦૩૦૫	પરાઙ્મુખ	વિમુખ, બેદરકાર, અવળચંડા

પૃ.૫૮૨

૧૦૩૦૬	તૂમડા	તુંબ, તૂંબડું; ગેરુ જેવા લાલ જેવા રંગના ભિક્ષા-પાણી વહોરવાનાં પાત્ર
૧૦૩૦૭	દોરા	સફેદ સુતરાઉ કાપડની લંબચોરસ મુહપત્તિ (મુખવસ્ત્રિકા) બાંધવા માટેનો દોરો. સ્થાનકવાસી મુખ પર દોરા વડે બાંધે, દહેરાવાસી ન બાંધે.
૧૦૩૦૮	મહામોહમૂઢ	મોહને લીધે મોટા મૂરખ, મોહાંધ
૧૦૩૦૯	લિંગાભાસપણે	લક્ષણ-ચિહ્નના આભાસથી-ભ્રમથી
૧૦૩૧૦	ઘેરી બેઠા છે	આવરી લીધું છે, આંતરી લીધું છે, વીંટળાઈ વળ્યા છે
૧૦૩૧૧	અસંયતિ પૂજા	સંયમી ન હોય તેની પૂજા, અસંયમીની પૂજા
૧૦૩૧૨	આશ્ચર્ય	आ+चर् । મહાવીર સ્વામીના કાળમાં થયેલા ૫ અપવાદ અને અન્ય ૫ અપવાદ. વાંચો શબ્દ નં. ૨૭૩૩, પૃ. ૯૧ (મોક્ષમાળા શિક્ષાપાઠ ....)
૧૦૩૧૩	હર્ષાયમાન	हृष् । ખુશ, રાજી, હરખાયેલા, પ્રસન્ન, પુલકિત
૧૦૩૧૪	સ્થાનક	સ્થાન, જગ્યા, રહેઠાણ, મુકામ

પત્રાંક ૭૫૮ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા.૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન

૧૦૩૧૫	'દ્રવ્યપ્રકાશ'	શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ કૃત વિ.સં.૧૭૬૭માં, બિકાનેરમાં, વ્રજભાષામાં દોહા-કવિત્ત-સવૈયા જેવાં ૨૩૨ પદ્યમાં, ૩ દ્વાર-અધિકારમાં અદ્ભુત તત્ત્વનિરૂપણ કરતો ગ્રંથ
૧૦૩૧૬	દ્રવ્ય	द्रु । વસ્તુ, તત્ત્વ, પદાર્થ
૧૦૩૧૭	અધિકાર	अधि+कृ । પ્રકરણ, પરિચ્છેદ, અધ્યાય, દ્વાર
૧૦૩૧૮	અંતર્ભૂત	अन्तर्+भू । સમાવિષ્ટ, સમાયેલું, મળી ગયેલું
૧૦૩૧૯	વેદ પરિભાષા	વેદની સાંકેતિક ભાષા-શબ્દ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૩૨૦	**વિચારની પરિપાટી**	વિચારની શૈલી, રીતિ, શ્રેણિ, પ્રણાલિકા, પરંપરા
૧૦૩૨૧	**અવિભક્તત્વ**	अ+वि+भज् । પ્રદેશભેદરહિતપણું, વહેંચાયેલું-જુદું નહીં તેવું
૧૦૩૨૨	**કથનથી**	कथ् । કહેવા પૂરતો
૧૦૩૨૩	**સંસ્થાન**	सम्+स्था । આકાર
૧૦૩૨૪	**સંખ્યા વિશેષ**	सम्+ख्या । જે તે આંકડા, આંક; જોડ, સમજ, વિચાર, ગણત્રી
૧૦૩૨૫	**અચેતનત્વ**	अ+चित् । જડત્વ, જડતા
૧૦૩૨૬	**સમવાય સંબંધ**	અભેદ સંબંધ
✉	**પત્રાંક ૭૫૯**	**કોને ?** **તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા.૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન**
૧૦૩૨૭	**દૃષ્ટિગોચર**	દેખાય છે, દૃષ્ટિમાં આવે છે
૧૦૩૨૮	**બાહુલ્યતા**	बह् । બહુલતા, અધિકતા, બહોળતા, પ્રચુરતા-ઘણી સંખ્યામાં
પૃ.૫૮૩		
૧૦૩૨૯	**મટાડવાને અર્થે**	જડમૂળથી દૂર કરવા માટે
૧૦૩૩૦	**નિરુપાય**	ઉપાય ન હોય તેવી, લાઈલાજ, લાચાર
૧૦૩૩૧	**વ્યાખ્યાન**	वि+आ+ख्या । વર્ણન
૧૦૩૩૨	**ત્રસ**	ભય વગેરેથી નાસી શકે, હાલી-ચાલી શકે તેવા જીવો
૧૦૩૩૩	**સ્થાવર**	જે સ્થળે દેહ ધારણ કર્યો છે તે જ સ્થળે સ્થિર. ભયાદિ કારણ દેખી નાસી જવા વગેરેની સમજણ શક્તિ જે જીવોમાં નથી તે
૧૦૩૩૪	**પૃથ્વી**	પૃથ્વીકાય જીવોના ૨ ભેદ, સૂક્ષ્મ અને બાદર સૂક્ષ્મ : તે આખા લોકમાં ભર્યા છે, હણ્યા હણાય નહીં, માર્યા મરે નહીં, અગ્નિમાં બળે નહીં, પાણીમાં ડૂબે નહીં, નજરે દેખાય નહીં, બે ભાગ થાય નહીં તેવા જીવ બાદર : લોકના અમુક ભાગમાં ભર્યા છે, હણ્યા હણાય, માર્યા મરે, અગ્નિમાં બળે, પાણીમાં ડૂબે, નજરે દેખાય, બે ભાગ થાય તેવા જીવો. બાદર પૃથ્વીકાયના ૨ ભેદ. સુંવાળી અને ખરખરી. સુંવાળી માટી ૭ ભેદે —કાળી-નીલી-રાતી-પીળી-ધોળી-ગોપીચંદનની ને પરપડી માટી. ખરખરી માટી ૨૨ ભેદે — ખાણની, મરડીયા પથ્થરની, મોટી વેળુની, પથ્થરના કટકાની, મોટી શિલાઓની, ખારાની, લૂણની, જસતની, લોઢાની, સીસાની, તાંબાની, રૂપાની, સોનાની, વજહીરાની, હરિયાલની, હિંગળોડની, મણસીલની, પારાની, સરમાની, પ્રવાલાની, અબરખની, અબરખના રજની માટી
૧૦૩૩૫	**અઢાર જાતિનાં રત્ન**	ગોમેદ, રુચક, અંક, સ્ફટિક, લોહિતાક્ષ, મરકત, મસારગલ, ભૂઈમુચક, ઈન્દ્રનીલ, ચંદ્રનીલ, ગેરુ, હંસગર્ભ, પોલાક, સૌગંધિક, ચંદ્રપ્રભ, વૈડુર્ય, જલકાંત, સૂર્યકાંત રત્ન : આમ ૭+૨૨+૧૮=૪૭ જાતના પૃથ્વીકાયના જીવો, પૃથ્વીકાયના ૧ કટકામાં અસંખ્યાત જીવો છે (શ્રી પ્રજ્ઞાપના-પન્નવણા સૂત્ર વગેરે શાસ્ત્રો)
૧૦૩૩૬	**પાણી**	પાણી જ જેનું શરીર એવા જીવો. સૂક્ષ્મ અને બાદર એમ ૨ ભેદે બાદરના ૧૭ ભેદ — ઠારનું, હિમનું, ધૂયરનું, મેઘરવાનું, તૃણ પર જામતું, કરાનું, આકાશનું, ટાઢું, ઊનું, ખારું, ખાટું, લવણસમુદ્રનું, મધુર રસ સમાન, દૂધ સમાન, ઘી સમાન, શેરડીના રસ સમાન, સર્વ રસદ જેવું. પાણીનાં ૧ ટીપાંમાં અસંખ્યાત જીવો કહ્યા છે. ૩૬ હજાર ૪૦૦ ને ૫૦ જીવ તો ૫૦ વર્ષ પૂર્વે પ્રયોગશાળામાં જોયાનું સિદ્ધ થયેલું છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૩૩૭ અગ્નિ — સૂક્ષ્મ અને બાદર ૨ ભેદે, બાદર અગ્નિકાયના ૧૪ ભેદ – અંગારાની, ભાઠા-ભરહાડની, તૂટતી જ્વાલાની, અખંડ જ્વાલાની, ઉંબાડાની, ચકમકની, વીજળીની, તારાની, અરણીની, વાંસની, કાટકાની, સૂર્ય સામે કાચ ધરે તેમાંથી ઝરે તેની, દાવાનળની, નિંભાડાની અગ્નિ

અગ્નિના ૧ તણખામાં અસંખ્યાત જીવ ભગવંતે કહ્યા છે

૧૦૩૩૮ વાયુ — સૂક્ષ્મ અને બાદર ૨ ભેદે, બાદર વાયરાના ૧૭ ભેદ – પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર, દક્ષિણ, ઊર્ધ્વ, અધો, તિર્યક્, વિદિશાનો, વાયુ ઝામી, ઉકલીયો, મંડલીયો, ગુંજ, ઝુંઝ, સંવર્તક, ઘન, તનુ અને શુદ્ધ.

વાયરાના એક ફરકવા માંહી અસંખ્યાત જીવ શ્રી ભગવંતે કહ્યા છે

૧૦૩૩૯ વનસ્પતિકાય — સૂક્ષ્મ અને બાદર ૨ ભેદે

બાદરના ૨ ભેદ – પ્રત્યેક અને સાધારણ. પ્રત્યેક એટલે એક શરીરમાં એક જીવ રહે તે. સાધારણ એટલે એક શરીરમાં અનંત જીવ રહે તે. પ્રત્યેકના ૧૨ ભેદ – વૃક્ષ, ગુચ્છ, ગુલ્મ, લતા, વેલ, પાવગ, તૃણ, વળીયા, હરિતકાય, ઔષધિ, જલવૃક્ષ અને કોસંડ એ ૧૨

૧. વૃક્ષના ૨ ભેદ : એક અટ્ઠિ (અસ્થિ) = ૧ ફળમાં ૧ બીજ હોય તે. હરડાં, બહેડાં, આમળાં, અરીઠા, ભીલામા, આસોપાલવ, આંબો, મહુડો, રાયણ, જાંબુ, બોર, લીંબોળી

બહુ અટ્ઠિ – ૧ ફળમાં વધારે બીજ હોય તે. જામફળ, સીતાફળ, દાડમ, બીલાં, કોઠાં, કેરાં=કેરડાં, લીંબુ, વડના ટેટાં, પીપળાના ટેટાં વગેરે

૨. ગુચ્છ : નીચાં અને ગોળ ઝાડ હોય તે. રીંગણી, ભોરીંગણી, જવાસા, તુલસી, આવચીબાવચી.

૩. ગુલ્મ : ફૂલની જાત – જાઈ, જૂઈ, ડમરો, મરવો, કેતકી, કેવડો વગેરે

૪. લતા : નાગલતા, અશોકલતા, ચંપકલતા, ભોંઈલતા, પદ્મલતા વગેરે

૫. વેલા : વનસ્પતિના વેલા ચાલે તે. આરિયા, તુરિયા, કારેલા, કંકોડા, કોળા, કોઠીંબડા, તુંબડાના, દૂધીના, ચણક ચીભડીના, ચણોઠીના વગેરે

૬. પાવગ : ગાંઠાળા ઝાડ – શેરડી, એરડી, સરકડ, સાંઠો, નેતર, વાંસ

૭. તૃણ : દાભડો, આરાતારા, કડવાળી, ઝેઝવા, ધરો, કાલીયા

૮. વલીયા : ઊંચાં ને ગોળ ઝાડ – સોપારી, ખારેક, ખજૂર, કેળ, તજ, ઈલાયચી, લવિંગ, તાડ, તમાલ, નાળિયેરી

૯. હરિતકાય : મૂળા, મેથી, તાંદળજા, સુવા, લુણી, અફીણની ભાજી

૧૦. ઔષધિ : ૨૪ પ્રકારનાં ધાન્ય, ૨ ભેદ : લાસા અને કઠોળ

લાસાના મુખ્ય ૧૨ ભેદ : ઘઉં, જવ, જુવાર, બાજરી, ડાંગર, વરી, બંટી, બાવટો, કાંગ, ચિણ્યોઝીણો, કોદરા, મકાઈ વગેરે વગેરે

કઠોળના મુખ્ય ૧૨ ભેદ : મગ, મઠ, અડદ, તુવેર, ઝાલર, (વાલ) વટાણા, ચોળા, ચણા, લાંગ, કળથી, મસુર, અળસી વગેરે ઘણા ભેદ

૧૧. જલવૃક્ષ : પોયણા, કમળપોયણાં, ઘીતેલાં, શિંગોડાં, સેવાળ, કમળકાકડી

૧૨. કોસંડા : બિલાડીના ટોપ વગેરે ભૂમિ ભેદીને બહાર નીકળે તે ૧૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પ્રત્યેક પાકી વસ્તુમાં સંખ્યાતા જીવ છે, અધકચરામાં અસંખ્યાત જીવ છે કુમળામાં, ઊગતામાં, ચક્ર પડે તેમાં અનંત જીવ છે.
પ્રત્યેક વનસ્પતિના વૃક્ષના ૧૦ બોલ — મૂળ, કંદ, સ્કંધ, ત્વચા, શાખા, પ્રવાલ, પત્ર, ફૂલ, ફળ, બીજ
સાધારણ વનસ્પતિ : કંદમૂળ. સોયના અગ્રભાગ પર રહે તેટલા ભાગમાં અસંખ્યાત પ્રતર છે. એકેક પ્રતરમાં અસંખ્યાત શ્રેણિ. એકેક શ્રેણિમાં અસંખ્યાત ગોળા. એકેકા ગોળામાં અસંખ્યાત શરીર. એકેકા શરીરમાં અનંત અનંત જીવ છે એ સાધારણ વનસ્પતિ લસણ, ડુંગળી, આદુ, સૂરણ, રતાળુ, પિંડાલુ, બટાટા, થેગ, સકરકંદ, મૂળો, લીલી હળદર, લીલી ગળી, ગાજર, અંકુરા-ફણગા, ખુરસાણી, કુંવર, મોથ્થ, અમૃતવેલ, થોર, બીડ, અળવીની ગાંઠ, ગરમર વગેરે

૧૦૩૪૦ **અનુમાન ગોચર** अनु+मि, मा । गम, गो+चर । અટકળ, અંદાજ ઈન્દ્રિયગ્રાહ્યથી જણાય તેવું

૧૦૩૪૧ **સર્વથા** सर्व+थाल् । બધી રીતે, બધા પ્રકારે, બધાં પ્રમાણથી, દરેક રીતે, સંપૂર્ણતઃ

૧૦૩૪૨ **પ્રકૃષ્ટ જ્ઞાનગોચર** प्र+कृष् । ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાનથી-કેવળજ્ઞાનથી જણાય તેવું

૧૦૩૪૩ **જીવત્વ** जीव् । જીવનું-આત્માનું હોવાપણું. જીવપણું, પ્રાણપણું, આત્માપણું

૧૦૩૪૪ **ગતિમાન** गम् । ગતિ કરતા, ગતિશીલ

પત્રાંક ૭૬૦ **કોને ?** **તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા. ૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન**

૧૦૩૪૫ **લોકપરિમિત** લોકપ્રમાણ, લોકમર્યાદા જેટલું

૧૦૩૪૬ **પરિણત** परि+नम् । પરિણામ પામેલું, પરિપક્વ થયેલું

૧૦૩૪૭ **ભવ્યત્વ લબ્ધિ** પરિપાકાદિથી મોક્ષે જઈ શકવાની યોગ્યતાનો સમય થઈ જવાથી, મોક્ષની યોગ્યતા પાકવાથી, મોક્ષે જઈ શકવાની યોગ્યતાનું ફળ આવે તે

પૃ.૫૮૪ **પત્રાંક ૭૬૧** **કોને ?** **તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા. ૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન**

૧૦૩૪૮ **દ્રવ્યાસ્રવ** द्रु+आ+स्रु । કર્મને યોગ્ય જે પુદ્‌ગલ ગ્રહણ થાય છે તે

૧૦૩૪૯ **ત્રણે રત્ન** ઉત્કૃષ્ટમાં ઉત્કૃષ્ટ ૩ વસ્તુ, રત્નત્રયી : સમ્યક્‌દર્શન, સમ્યક્‌જ્ઞાન, સમ્યક્‌ચારિત્ર

૧૦૩૫૦ **સાકારોપયોગરૂપ** જ્ઞાનોપયોગરૂપ, ભાવોનું વિશેષ સ્વરૂપ ગ્રહણ કરી શકે તે ઉપયોગ

૧૦૩૫૧ **દર્શનોપયોગ** दृश्+उप+युज् । ભાવોનું સામાન્ય સ્વરૂપ જે ઉપયોગ ગ્રહણ કરી શકે તે

૧૦૩૫૨ **ચારિત્ર** चर् । અશુભ ભાવથી નિવૃત્તિ અને શુભ ભાવમાં પ્રવૃત્તિ તે ચારિત્ર, વ્યવહાર નયથી વ્રત, સમિતિ, ગુપ્તિ વગેરે. આત્મસ્વરૂપમાં રમણતા તથા તેમાં જ સ્થિરતા તે નિશ્ચયથી ચારિત્ર છે

પૃ.૫૮૫

૧૦૩૫૩ **પરમ સમ્યક્ ચારિત્ર** સંસારના મૂળ હેતુઓનો વિશેષ નાશ કરવાને અર્થે બાહ્ય અને અંતરંગ ક્રિયાનો નિરોધ થાય તે

૧૦૩૫૪ **પાંત્રીશ અક્ષર** નમો અરિહંતાણં-૭, નમો સિદ્ધાણં-૫, નમો આયરિયાણં-૭, નમો ઉવજ્ઝાયાણં-૭, નમો લોએ સવ્વસાહૂણં-૯ = ૩૫

૧૦૩૫૫ **સોળ અક્ષર** अर्हतसिद्धाचार्योपाध्यायसर्वसाधुभ्योनमः । અથવા અરિહંત-સિદ્ધ-આઈરિય-ઉવજ્ઝાય-સાહૂ એમ ૧૬ અક્ષર

૧૦૩૫૬ **છ અક્ષર** અરિહંત સિદ્ધ, અરિહંત સિ સા, ૐ नमः सिद्धेभ्यः, नमोऽर्हत्सिद्धेभ्यः ।

૧૦૩૫૭ **પાંચ અક્ષર** अ सि आ उ सा । णमो सिद्धाणं । નમો સિદ્ધાણં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૩૫૮ ચાર અક્ષર અરિહંત, अ सि साहू ।
૧૦૩૫૯ બે અક્ષર ॐ ह्रीं । सिद्ध । अ सि ।
૧૦૩૬૦ એક અક્ષર ॐ, ओं, अ, सि ।
૧૦૩૬૧ પરમેષ્ઠી પદ અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ-સાધ્વી પદ
૧૦૩૬૨ વાચક મંત્ર वच् । मन्त्र् । સૂચક મંત્ર, બતાવનાર મંત્ર

પત્રાંક ૭૬૨ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા. ૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન

૧૦૩૬૩ વીતરાગ સન્માર્ગ વીતરાગદેવ પ્રણીત સત્‌નો માર્ગ
૧૦૩૬૪ ભાસ્યમાન भास् । જણાતા, દેખાતા, પ્રકાશતા, ભાસતા
૧૦૩૬૫ ઉપાદેય તત્ત્વ उप+आ+दा । ગ્રહણ કરવા યોગ્ય તત્ત્વ; ૯ તત્ત્વમાં સંવર, નિર્જરા, મોક્ષતત્ત્વ
૧૦૩૬૬ સર્વ જ્ઞાનાવરણ બધા જ પ્રકારનાં જ્ઞાનના આવરણ; મતિજ્ઞાન-શ્રુતજ્ઞાન-અવધિજ્ઞાન-મન:પર્યવજ્ઞાન-કેવલજ્ઞાનનાં આવરણ
૧૦૩૬૭ સર્વ દર્શનાવરણ બધાં દર્શનનાં આવરણ : ચક્ષુ-અચક્ષુ-અવધિ અને કેવલદર્શનનાં આવરણ
૧૦૩૬૮ સર્વ મોહ બધો જ મોહ — મુખ્ય દર્શન મોહ અને ચારિત્ર મોહ
૧૦૩૬૯ સર્વ વીર્યાદિ અંતરાય બધા અંતરાય, દાન-લાભ-ભોગ-ઉપભોગ-વીર્ય વગેરે પાંચે અંતરાય
૧૦૩૭૦ નિર્ગ્રંથ પદ વીતરાગ પદ, સર્વજ્ઞ પદ, અરિહંત પદ, સદ્‌ગુરુ પદ
૧૦૩૭૧ સર્વજ્ઞોપદિષ્ટ સર્વજ્ઞે ઉપદેશેલી, કેવલી પ્રણીત

પત્રાંક ૭૬૩ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા. ૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન

૧૦૩૭૨ બાર પ્રકારના તપ ૬ આભ્યંતર તપ : પ્રાયશ્ચિત, વિનય, વૈયાવૃત્ય, ધ્યાન, વ્યુત્સર્ગ, સ્વાધ્યાય
૧૦૩૭૩ ૬ બાહ્ય તપ અનશન, ઉણોદરી, વૃત્તિસંક્ષેપ, રસપરિત્યાગ, વિવિક્ત શય્યાસન, કાયકલેશ
૧૦૩૭૪ નિદાનરહિત नि+दा । નિયાણું કર્યા વિનાનું, તપનું ફળ માગ્યા વિના
૧૦૩૭૫ સ્વકાલપ્રાપ્ત નિર્જરા કર્મની સ્થિતિ સ્વાભાવિક રીતે કર્મો ઉદયમાં પાકી જવાથી આવી પોતાનું ફળ આપી આત્મપ્રદેશોથી છૂટા પડી જાય તે
૧૦૩૭૬ અસંયત સમ્યક્‌દૃષ્ટિ અસંયમી સમ્યક્‌દૃષ્ટિ, અવિરતિ સમ્યક્‌દૃષ્ટિ

પૃ.૫૮૬ પત્રાંક ૭૬૪ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા. ૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન

૧૦૩૭૭ યથાજાતલિંગ સર્વવિરતિ ધર્મ દિગંબર સાધુધર્મ-સંયમ-દીક્ષા
૧૦૩૭૮ દ્વાદશવિધ દેશવિરતિ ધર્મ ૧૨ પ્રકારે શ્રાવકધર્મ, બાર વ્રત ધારણ કરવાં
૧૦૩૭૯ સુસિદ્ધ सु+सिध् । સંપૂર્ણ સાબિત, નિશ્ચિત, નિષ્ણાત, સફળ
૧૦૩૮૦ પદ્ધતિ વિવાદ રીતિ, પ્રકાર, ઢબ, વ્યવસ્થિત, શાસ્ત્ર શુદ્ધ ક્રમને નિરૂપતા ગ્રંથના મતભેદ
૧૦૩૮૧ બાળબોધહેતુ બાળક-અજ્ઞાનીને ઉપદેશનું કારણ, બાળકો-અજ્ઞાની સમજે એવો આશય

પત્રાંક ૭૬૫ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૬ થી તા. ૨૫-૧૦-૧૮૯૭ દરમ્યાન

૧૦૩૮૨ આપ્ત आप् । સર્વજ્ઞ, તીર્થંકર, વિશ્વાસુ, જાતે જોઇ-જાણીને વસ્તુ વિષે જેમ છે તેમ કહે

પત્રાંક ૭૬૬ પંચાસ્તિકાય ઈ.સ.૧૮૯૬-૧૮૯૭ દરમ્યાન

૧૦૩૮૩ સદ્‌ગુરવે सत्+गृ+कृ । સદ્‌ગુરુને, અજ્ઞાન અંધકાર દૂર કરનારને
૧૦૩૮૪ પંચાસ્તિકાય ધર્મ-અધર્મ-આકાશ-પુદ્‌ગલ અને જીવ — એ ૫ અસ્તિકાય સંબંધી શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય પ્રણીત ૧૭૩ ગાથાનો ગ્રંથ
૧૦૩૮૫ સો ઈન્દ્રોએ વંદનિક ૧૦૦ ઈન્દ્રો વડે વંદાતા, શ્વે.મુજબ ૬૪ અને દિ.મુજબ ૧૦૦ ઈન્દ્ર : ભવનપતિના દેવો ૪૦, વ્યંતર દેવોના ૩૨, જ્યોતિષીના ૨ (સૂર્ય-ચંદ્ર), કલ્પવાસી દેવોના ૨૪, ચક્રવર્તી ૧, સિંહ ૧ મળી ૧૦૦ ઈન્દ્ર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૩૮૬ મધુર मन्+उ। મીઠાં, કલ્યાણકારી
૧૦૩૮૭ નિર્મળ निर्+मल्। પવિત્ર, રાગ-દ્વેષ-અજ્ઞાનરહિતપણે, દોષરહિત
૧૦૩૮૮ વાક્ય वच्। વચન, કથન; પૂર્ણ અર્થ બતાવતો શબ્દસમૂહ

પૃ.૫૮૭

૧૦૩૮૯ અર્થસમય પુદ્‌ગલપદાર્થોનો સમૂહ, ૬ દ્રવ્યોનો સમૂહ; એ શબ્દો સાંભળી આત્માનું જ્ઞાન થાય તે
૧૦૩૯૦ ઉપરાંત વધારે, સિવાય
૧૦૩૯૧ અસ્તિકાય अस्+चि। અનેક ગુણ અને પર્યાય સહિત જેનો અસ્તિત્વ સ્વભાવ છે તે અસ્તિકાય પ્રદેશોના સમૂહવાળુ દ્રવ્ય, અનેક પ્રદેશોમાં વ્યાપે તેથી અસ્તિકાય
૧૦૩૯૨ પરાવર્તન परा+वृत्। પાછું ફરવું, પાછું ફેંકવું, પલટવું, પ્રત્યાવર્તન
૧૦૩૯૩ સ્યાત્ અસ્તિ સ્યાત્=કથંચિત્, કોઈ પ્રકારે, કોઈ અપેક્ષાએ. સર્વથાપણાને નિષેધે છે અને અનેકાંતને દર્શાવે છે. વસ્તુ સ્વદ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવે કહેવામાં આવે છે.
૧૦૩૯૪ સ્યાત્ નાસ્તિ વસ્તુ સ્વ દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ ભાવે કહેવામાં આવતા નથી.
૧૦૩૯૫ સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ વસ્તુ સ્વચતુષ્ટય ને પરચતુષ્ટય ક્રમથી કહેવામાં આવે તો છે અને નથી.
૧૦૩૯૬ સ્યાત્ અવક્તવ્ય વસ્તુ સ્વચતુષ્ટય અને પરચતુષ્ટય એમ યુગવત્ (સાથે) કહો તો, કહી શકાતી નથી.
૧૦૩૯૭ સ્યાત્ અસ્તિ અવક્તવ્ય વસ્તુ સ્વચતુષ્ટયની અપેક્ષાએ છે પણ એક જ સમયે કહી શકાતી નથી.
૧૦૩૯૮ સ્યાત્ નાસ્તિ અવક્તવ્ય વસ્તુ પરચતુષ્ટયની અપેક્ષાએ અને સ્વ-પરચતુષ્ટયની અપેક્ષાએ નાસ્તિ સ્વરૂપ છે. નાસ્તિ સ્વરૂપ છે તો પણ એક સમયે કહી શકાતી નથી.
૧૦૩૯૯ સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ અવક્તવ્ય વસ્તુ સ્વચતુષ્ટયની અપેક્ષાએ અને પરચતુષ્ટયની અપેક્ષાએ અને એક જ કાળે સ્વ-પરચતુષ્ટયની અપેક્ષાએ અસ્તિનાસ્તિ સ્વરૂપ છતાં કહી શકાતા નથી.
૧૦૪૦૦ વિવક્ષા वच्+सन्। કહેવાનો ઉદ્દેશ, આશય, ઈચ્છા, અભિપ્રાય, ભાવ
૧૦૪૦૧ ગતિ નામકર્મ નામકર્મનો એક પ્રકાર, જીવને કઇ ગતિમાં જવાનું છે તે નક્કી કરતું કર્મ

પૃ.૫૮૮

૧૦૪૦૨ સુદૃઢપણે सु+दृह्। ગાઢ, અવગાઢપણે, મજબૂતાઈથી
૧૦૪૦૩ ભાવ भा। ઉત્પાદ, વસ્તુનું હોવાપણું
૧૦૪૦૪ અભાવ अ+भू। વ્યય, વસ્તુનું ન હોવાપણું
૧૦૪૦૫ ભાવાભાવ भू+अ+भू। સત્‌નો વિનાશ-વ્યય, જે અવસ્થા છે તેનો અભાવ થવો
૧૦૪૦૬ અભાવભાવ अ+भू+भू। અસત્‌નો ઉત્પાદ, પહેલાં જે અવસ્થા નહોતી તે પ્રગટ થવી
૧૦૪૦૭ પાંચ વર્ણ ૫ રંગ – કાળો, ધોળો, લાલ, લીલો, પીળો
૧૦૪૦૮ પાંચ રસ તિક્ત-તીખો, કટુ-કડવો, કષાય-તુરો, અમ્લ-ખાટો, મધુર-ગળ્યો
૧૦૪૦૯ બે ગંધ સુરભિ-સુગંધ, દુરભિ-દુર્ગંધ
૧૦૪૧૦ આઠ સ્પર્શ કઠિન, મૃદુ, ગુરુ, લઘુ, શીત, ઉષ્ણ, સ્નિગ્ધ, રૂક્ષ
૧૦૪૧૧ સમય सम्+इ। પરમાણુને એક આકાશપ્રદેશથી બીજા આકાશપ્રદેશે મંદ ગતિથી જતાં જે વખત લાગે તે સમય; કાળ; મોકો; અવસર; નિયમ; સિદ્ધાંત
૧૦૪૧૨ નિમેષ नि+मिष्। ખુલ્લી આંખને વીંચાતાં જે વખત લાગે તે અસંખ્યાત સમયનો પલકારો
૧૦૪૧૩ કાષ્ઠા ૧૫ નિમેષની એક કાષ્ઠા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૪૧૪	કલા	૩૦ કાષ્ઠાની એક કલા
૧૦૪૧૫	નાલી	ઘડી, ૨૦થી કંઈક અધિક કળાની એક ઘડી
૧૦૪૧૬	મુહૂર્ત	हुर्च्छ्+क्त् । ૨ ઘડી, ૪૮ મિનિટ; શુભાશુભ પ્રસંગ માટે શુભાશુભ સમય
૧૦૪૧૭	દિવસ-રાત્રિ	૨૪ કલાક, ૬૦ ઘડી, ૩૦ મુહૂર્ત, અહોરાત્ર
૧૦૪૧૮	માસ	૩૦ અહોરાત્રનો એક માસ
૧૦૪૧૯	ઋતુ	ऋ+तु । ૨ માસની એક ઋતુ, ૩ ઋતુનું એક અયન, મોસમ; રજોદર્શન
૧૦૪૨૦	સંવત્સર	सम्+वस्+सरन् । ૨ અયનનું એક વર્ષ, સાલ, ૫ વર્ષના ૧ યુગમાં ૧લું વર્ષ
૧૦૪૨૧	જીવત્વવાળો	जीव् । નિશ્ચયથી ભાવપ્રાણ અને વ્યવહારથી દ્રવ્યપ્રાણવાળા
૧૦૪૨૨	જાણનાર	ज्ञा । નિશ્ચયે ચિત્સ્વરૂપ હોવાથી ચેતયિતા-ચેતનાર,વ્યવહારે ચિત્શક્તિયુક્ત હોવાથી ચેતયિતા
૧૦૪૨૩	ઉપયોગવાળો	उप्+युज् । ઉપયોગ લક્ષણવાળો, જ્ઞાન-દર્શન-ગુણના વ્યાપારવાળો, ચારિત્ર અપેક્ષાએ શુભ, અશુભ ને શુદ્ધ ક્રિયાવાળો
૧૦૪૨૪	પ્રભુ	प्र+भु । નિશ્ચયે અને વ્યવહારે આસ્રવ, બંધ, સંવર, નિર્જરા, મોક્ષ કરવામાં સ્વયં ઈશ હોવાથી પ્રભુ
૧૦૪૨૫	કર્ત્તા	कृ। નિશ્ચયથી પૌદ્ગલિક કર્મોના નિમિત્તે આત્મપરિણામોનો કરનાર અને વ્યવહારથી આત્મપરિણામોના નિમિત્તે પૌદ્ગલિક કર્મોનું કર્તૃત્વ કરનાર
૧૦૪૨૬	ભોક્તા	भुज् । નિશ્ચયથી શુભાશુભ કર્મોના નિમિત્તે સુખદુઃખ પરિણામોને ભોગવનાર અને વ્યવહારથી શુભાશુભ કર્મોથી પ્રાપ્ત ઈષ્ટ-અનિષ્ટ વિષયોને ભોગવનાર
૧૦૪૨૭	દેહપ્રમાણ	નિશ્ચયથી લોકપ્રમાણ વ્યવહારથી વિશિષ્ટ અવગાહ-પરિણામની શક્તિવાળો હોવાથી નામકર્મથી રચાતા નાના-મોટા શરીરમાં રહેનાર
૧૦૪૨૮	અમૂર્ત	अ+मुर्च्छ् । નિશ્ચયથી વસ્તુતાએ અરૂપી સ્વભાવવાળો હોવાથી અમૂર્ત—વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ ન હોય, વ્યવહારે પુદ્ગલ પરિણામાત્મક કર્મો સાથે સંયુક્ત હોવાથી મૂર્ત
૧૦૪૨૯	ઊર્ધ્વ	ઊંચે
૧૦૪૩૦	લોકાંત	લોકના અંતને
૧૦૪૩૧	સર્વદર્શી	સર્વને જોઈ શકનાર
૧૦૪૩૨	ચાર પ્રાણ	સંસારી જીવોને ઓછામાં ઓછા ૪ પ્રાણ : બળ, ઈન્દ્રિય, આયુષ્ય અને ઉચ્છ્વાસ હોય, એકેન્દ્રિયને ૪, બેઈન્દ્રિયને ૬ એમ વધતાં વધતાં સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિયને ૧૦ પ્રાણ છે : ૫ ઈન્દ્રિય, મનબળ, વચનબળ, કાયબળ, આયુષ્ય અને શ્વાસોચ્છ્વાસ, પ્રાણ=આત્માનું જીવનલક્ષણ, જેના વડે 'આ આત્મા છે' અથવા 'આ જીવ છે' એમ ઓળખાય તે
૧૦૪૩૩	અગુરુલઘુ ગુણ	જે ગુણ-શક્તિના કારણે દ્રવ્યની દ્રવ્યતા કાયમ રહે અર્થાત્ ૧. એક દ્રવ્ય બીજા દ્રવ્યરૂપે ન થાય ૨. એક ગુણ બીજા ગુણરૂપે ન થાય ૩. દ્રવ્યમાં રહેલા અનંતગુણો વિખરાઈને અલગ અલગ ન થઈ જાય અગુરુલઘુ નામકર્મ અને અગુરુલઘુ સ્વભાવ પણ વિચારીએ – (૧) દરેક આત્માના જેટલા પ્રદેશ હોય, ગુણ હોય તેટલા જ કાયમ રહે તે. (૨) શરીરને બહુ ભારે કે બહુ હલકું ન થવા દે તે અગુરુલઘુ નામકર્મ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

(૩) ગોત્રકર્મના નાશથી સિદ્ધ ભગવંતને અગુરુલઘુ ગુણ પ્રગટે તે.
(૪) અગુરુલઘુત્વ સ્વભાવના અનંત અંશોમાં સ્વભાવથી જ સમય સમયે ષટ્ગુણ હાનિવૃદ્ધિ થાય છે તે

૧૦૪૩૪	લોકપ્રમાણ અવગાહના	કેવલી સમુદ્ઘાત વખતે કોઈ કોઈ જીવ આખા લોકમાં પોતાના અસંખ્યાત પ્રદેશોને ફેલાવે તે
૧૦૪૩૫	પદ્મરાગ રત્ન	પદ્મરાગ મણિ-લાલ કલરનું રત્ન
૧૦૪૩૬	પ્રભાસે છે	प्र+भास् । પ્રકાશે છે, વ્યાપે છે
૧૦૪૩૭	અધ્યવસાય વિશેષ	કર્મબંધનના ભાવથી
૧૦૪૩૮	રજોમલ	મિથ્યાત્વ રાગાદિરૂપ ભાવકર્મ અને દ્રવ્યકર્મ
૧૦૪૩૯	વચનથી અગોચર	શબ્દમાં ન આવે એવું, વચનાતીત
૧૦૪૪૦	શાશ્વત	દ્રવ્યની અપેક્ષાએ શાશ્વત, નિત્ય, સનાતન, સદા રહેનાર
૧૦૪૪૧	અશાશ્વત	પર્યાયની અપેક્ષાએ શાશ્વત, અનિત્ય, પલટાતું રહે
૧૦૪૪૨	ભવ્ય	સ્વસ્વભાવે પરિણમે તેથી ભવ્ય
૧૦૪૪૩	અભવ્ય	અતીત મિથ્યાત્વ રાગાદિરૂપે ન પરિણમે તેથી અભવ્ય
૧૦૪૪૪	શૂન્ય	પરસ્વરૂપ નથી તેથી શૂન્ય
૧૦૪૪૫	અશૂન્ય	પોતાનાં સ્વરૂપથી અશૂન્ય
૧૦૪૪૬	વિજ્ઞાન	કેવલજ્ઞાન હોવાથી વિજ્ઞાન
૧૦૪૪૭	અવિજ્ઞાન	મતિ, શ્રુત આદિ જ્ઞાન જવાથી અવિજ્ઞાન
૧૦૪૪૮	વેદકભાવ	વેદવાના ભાવ
૧૦૪૪૯	જીવરાશિ	જીવોના સમૂહ

પૃ.૫૮૯

૧૦૪૫૦	પ્રાણથી રહિત એવા અતીન્દ્રિય જીવો	સિદ્ધ આત્માઓ, સિદ્ધ ભગવંતો
૧૦૪૫૧	જ્ઞાનોપયોગ	વસ્તુને વિશેષપણે જાણે તે, ૮ પ્રકારે : મતિ, શ્રુત, અવધિ, મનઃપર્યવ, કેવલ અને કુમતિ, કુશ્રુત, કુઅવધિ (વિભંગ)
૧૦૪૫૨	દર્શનોપયોગ	વસ્તુને સામાન્યપણે જાણે તે : ચક્ષુ, અચક્ષુ, અવધિ કેવલ ૪ ભેદે
૧૦૪૫૩	અનન્યભૂતપણે	न+अन्य+भू । અનિવાર્યપણે, અભિન્નપણે, અપૃથગ્ભૂતપણે
૧૦૪૫૪	કુમતિ	સમ્યક્દર્શન વિનાનું મતિજ્ઞાન, મિથ્યાદર્શનના ઉદય સાથેનું મતિજ્ઞાન
૧૦૪૫૫	કુશ્રુત	સમ્યક્દર્શન વિનાનું શ્રુતજ્ઞાન, મિથ્યાદર્શનના ઉદય સાથેનું શ્રુતજ્ઞાન
૧૦૪૫૬	વિભંગ	સમ્યક્દર્શન વિનાનું અવધિજ્ઞાન, મિથ્યાદર્શનના ઉદય સાથેનું અવધિજ્ઞાન
૧૦૪૫૭	ચક્ષુદર્શન	આંખે જણાતી વસ્તુનો પ્રથમ સામાન્ય બોધ-પ્રતિભાસ થાય તે
૧૦૪૫૮	અચક્ષુદર્શન	આંખ સિવાય ચાર ઇન્દ્રિય અને મન દ્વારા પ્રથમ સામાન્ય બોધ થાય તે
૧૦૪૫૯	અવધિદર્શન	અવધિજ્ઞાન પહેલાં થવાવાળો સામાન્ય બોધ
૧૦૪૬૦	કેવલદર્શન	કેવળજ્ઞાનની સાથે થનાર સામાન્ય બોધ
૧૦૪૬૧	વ્યપદેશ	वि+अप+दिश् । કથન, સૂચના, નામકરણ; પ્રસિદ્ધિ; ચાલ, કપટ
૧૦૪૬૨	સંસ્થાન	सम्+स्था । આકાર, આકૃતિ
૧૦૪૬૩	સમવર્તિત્વ સમવાય	सम्+वृत् । सम्+अव+इ । ગુણગુણીનો અભેદ સંબંધ
૧૦૪૬૪	અપૃથક્ભૂત	એકક્ષેત્રાવગાહી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૪૬૫	અપૃથક્‌સિદ્ધ	અભેદ
૧૦૪૬૬	અનન્યભૂત	અપૃથક્, અભિન્ન
૧૦૪૬૭	સાદિ સાંત	આદિ અને અંત સહિત, પર્યાયની અપેક્ષાએ શરૂઆત-અંત
૧૦૪૬૮	સાદિ અનંત	સિદ્ધ પર્યાય, શરૂઆત છે પણ અંત નથી
૧૦૪૬૯	પાંચ ભાવ	ઉદય, ઉપશમ, ક્ષાયિક, ક્ષયોપશમ અને પારિણામિક ભાવ
૧૦૪૭૦	પ્રાધાન્યપણા	प्र+धा । મુખ્યતાથી
૧૦૪૭૧	ભંગ	भञ्ज् । પ્રકાર, ભેદ; નાશ; તૂટી જવાનો ભય; અંશ; અસફળતા
૧૦૪૭૨	સદ્‌ભાવથી	अस्+भू । અસ્તિત્વ, સ્વભાવ
૧૦૪૭૩	નામકર્મની પ્રકૃતિ	नामन्+कृ । નામકર્મનો પ્રકાર, ચારે ગતિમાં તે તે શરીર મળવાનું કારણ
૧૦૪૭૪	ઉદય ભાવ	उद+इ । કર્મના ઉદયથી થતો ભાવ. આ ભાવમાં કર્મનો રસ આત્મામાં ઝળકે છે તે જ નવીન બંધનો હેતુ છે
૧૦૪૭૫	ઉપશમ ભાવ	उप+शम् । કર્મના ઉપશમથી થતો ભાવ
૧૦૪૭૬	ક્ષાયિક ભાવ	क्षि । કર્મના ક્ષયથી થતો ભાવ
૧૦૪૭૭	ક્ષયોપશમ ભાવ	क्षि+उप+शम् । કર્મના ક્ષયોપશમથી થતો ભાવ
૧૦૪૭૮	પારિણામિક ભાવ	परि+नम् । કર્મની અપેક્ષા નથી તે જીવત્વ, ભવ્યત્વ વગેરે ભાવ
૧૦૪૭૯	વિસ્તીર્ણપણું	वि+स्तृ । વિસ્તાર, પહોળાઇ, વિસ્તૃતિ, વિશાળતા, લાંબું-પહોળું

પૃ.૫૯૦

૧૦૪૮૦	પૂર્ણ અવગાઢપણે	पूर्+अव+गाह् । પૂરેપૂરો, ભરપૂર, ખીચોખીચ
૧૦૪૮૧	અવગ્રાહિત	अव्+ग्रह । પકડવાળા, પકડાઇ રહેલા
૧૦૪૮૨	ધીર	धी+रा+क । વીતરાગ શ્રુત સમજનાર; ધૈર્યયુક્ત; વીર; શાંત; ગંભીર; ચતુર
૧૦૪૮૩	જ્ઞાનાચારવંત	ज्ञा+आ+चर्+वत् । ક્ષયોપશમ સવળો આચરનાર, વાપરનાર
૧૦૪૮૪	નિર્વાણપુર	निर्+वा+पुर् । મોક્ષ, નિર્વાણનગર, મુક્તિપુરી-નગરી
૧૦૪૮૫	એક પ્રકારથી	સકળ જીવોનું ચૈતન્ય લક્ષણ એક જ પ્રકારે છે માટે સંગ્રહનયે ૧ પ્રકારથી
૧૦૪૮૬	બે પ્રકારથી	ત્રસ અને સ્થાવર; સિદ્ધ અને સંસારી; જ્ઞાન અને દર્શન એ ૨ ભેદથી
૧૦૪૮૭	ત્રણ પ્રકારથી	સ્ત્રી વેદ, પુરુષ વેદ ને નપુંસક વેદ : ભવસિદ્ધિયા, અભવસિદ્ધિયા, નોભવ-સિદ્ધિયા-નોઅભવસિદ્ધિયા એમ ૩ રીતે
૧૦૪૮૮	ચાર પ્રકારથી	નારકી, તિર્યંચ, મનુષ્ય ને દેવ : ચક્ષુદર્શનથી, અચક્ષુદર્શનથી, અવધિ-દર્શનથી ને કેવળદર્શનથી એમ ૪ પ્રકારે
૧૦૪૮૯	પાંચ ગુણોની મુખ્યતાથી	એકેન્દ્રિય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિય. ઔદયિક, પારિણામિક ઇત્યાદિ પાંચ ભાવની પ્રધાનતાથી
૧૦૪૯૦	છ કાયના પ્રકારથી	પૃથ્વીકાય, અપૂકાય, તેઉકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિકાય, ત્રસકાય એમ ૬ ભેદે
૧૦૪૯૧	સાત ભંગના ઉપયોગપણાથી	અસ્તિ, નાસ્તિ આદિ સાત ભંગ વડે જેનો સદ્‌ભાવ છે એથી
૧૦૪૯૨	આઠ ગુણના ભેદથી	સમ્યક્ત્વ આદિ આઠ ગુણના આશ્રયભૂત હોવાથી એ પ્રકારે
૧૦૪૯૩	આઠ કર્મરૂપ ભેદથી	જ્ઞાનાવરણીય આદિ આઠ કર્મના આશ્રયભૂત હોવાથી એ રીતે
૧૦૪૯૪	નવતત્ત્વથી	જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આસ્રવ, સંવર, બંધ, નિર્જરા અને મોક્ષ એમ નવ પદાર્થરૂપે વર્તતો હોવાથી
૧૦૪૯૫	દશ સ્થાનકથી	પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, પ્રત્યેક વનસ્પતિ, સાધારણ વનસ્પતિ, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિયરૂપ ૧૦ સ્થાનથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૪૯૬	**પ્રકૃતિબંધ**	પ્રકૃતિ એટલે સ્વભાવ. કર્મના જે અણુઓનો આત્માની સાથે સંબંધ થાય તેમાં ક્યા અણુ આત્માના ક્યા ગુણને દબાવશે તેનો નિર્ણય
૧૦૪૯૭	**અનુભાગબંધ**	રસબંધ, કર્મોની આત્મગુણોને દબાવવાના સ્વભાવની તરતમતાનો નિર્ણય
૧૦૪૯૮	**પ્રદેશબંધ**	કર્માણુઓનો આત્મા સાથે સંબંધ થતી વખતે આઠે પ્રકૃતિ-કર્મમાં થતી વહેંચણીનો નિર્ણય
૧૦૪૯૯	**વિદિશા**	वि+दिश् । ખૂણો, એક દેહ છોડી બીજો દેહ ધારણ કરતી વખતે જીવ આકાશ-શ્રેણી અનુસાર ૪ દિશા અને ઉપર-નીચે ગમન કરે છે, ૪ ખૂણામાં નહીં
૧૦૫૦૦	**સ્કંધ**	આખી વસ્તુ. બે કે અધિક પરમાણુઓનો સમૂહ
૧૦૫૦૧	**સ્કંધદેશ**	તેથી ઓછો (આખી વસ્તુથી ઓછો)
૧૦૫૦૨	**સ્કંધપ્રદેશ**	આખી વસ્તુના અર્ધથી ઓછો
૧૦૫૦૩	**પરમાણુ**	અવિભાગી, વસ્તુનો નાનામાં નાનો અંશ જેનું આગળ વિભાજન ન થાય
૧૦૫૦૪	**પુદ્‌ગલના છ ભેદ**	पुत्+गल् । સુંદર; શરીર; પરમાણુ; મુખ્ય ૬ ભેદ : સ્થૂલ-સ્થૂલ, સ્થૂલ, સ્થૂલ-સૂક્ષ્મ, સૂક્ષ્મ-સ્થૂલ, સૂક્ષ્મ, સૂક્ષ્મ-સ્થૂલ
૧૦૫૦૫	**ત્રૈલોક્ય**	त्रि+लोक् । ત્રણ લોક
૧૦૫૦૬	**અવિભાગી**	નાનામાં નાનો અંશ કે જેનું આગળ વિભાજન ન થઈ શકે, પરમાણુ
પૃ.૫૯૧		
૧૦૫૦૭	**ચાર ધાતુ**	धा+तुन् । પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ અને વાયુ; ધાતુ વગેરે; શરીરની ૭ ધાતુ
૧૦૫૦૮	**સંઘાત**	सम्+हन् । સમૂહ, સંગાથ; હાડકાં; શરીર; હિંસા; ઐક્ય
૧૦૫૦૯	**પરિમાણ**	परि+मा । માપ
૧૦૫૧૦	**સંખ્યા**	सम्+ख्या । ગણના, ગણતરી
૧૦૫૧૧	**વ્યતિરિક્ત**	वि+अति+रिच् । એકલો, જુદો
૧૦૫૧૨	**મત્સ્ય**	मद्+सन् । માછલું; મીન રાશિ; વિરાટ દેશ; વિષ્ણુના ૧૦ અવતારમાં ૧લો
૧૦૫૧૩	**ગમન**	गम् । ગતિ, જવું તે
પૃ.૫૯૨		
૧૦૫૧૪	**પૃથક્ ઉપલબ્ધિ**	उप+लभ् । અલગ અસ્તિત્વ-સત્તા, ભિન્ન-જુદું જ્ઞાન, પ્રાપ્તિ
૧૦૫૧૫	**પરિણામ**	સ્વજાતિનો (દ્રવ્યત્વનો-ગુણત્વનો) ત્યાગ કર્યા વિના દ્રવ્યનો-ગુણનો વિકાર વ્યવહારકાળ જીવ-પુદ્‌ગલના પરિણામથી મપાય છે; પરિણામ દ્રવ્યકાળથી ઉત્પન્ન થાય છે
૧૦૫૧૬	**સદ્‌ભાવ**	अस् । सत्+भाव । અસ્તિત્વ, નિત્યત્વ
૧૦૫૧૭	**દીર્ઘાંતર સ્થાયી**	दृ+अन्तर्+स्था । લાંબો વખત રહે તેવો, લાંબા સ્થૂળ પર્યાય
૧૦૫૧૮	**પરિમુક્ત**	परि+मुच् । ચારે બાજુથી મુક્ત, સંપૂર્ણ મુક્ત મોક્ષ
૧૦૫૧૯	**પદાર્થપ્રભેદરૂપ**	નવતત્ત્વરૂપે જીવના પ્રકાર-ભેદ
૧૦૫૨૦	**વિમૂઢ માર્ગ**	वि+मुह् । મોહમાર્ગ, મૂઢમાર્ગ
૧૦૫૨૧	**સંસારસ્થ**	सम्+सृ+स्था । સંસારમાં રહેલા, સંસારમાં સ્થિત, સંસારી
૧૦૫૨૨	**જીવસંશ્રિત**	जीव्+सम्+श्रि । જીવસહિત, જીવસંયુક્ત, જીવના આશ્રયે
પૃ.૫૯૩		
૧૦૫૨૩	**અલ્પ યોગવાળા**	ફરવાવાળા, ચલનક્રિયાવાળા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૫૨૪	શંબુક	शम्बु+कन् । છીપ નામના બેઈન્દ્રિય જીવ જેને કાયા અને જીભ છે. દરિયાઈ જીવડાનું કોટલું. બે પડવાળો શંખ જેમાં ગોકળગાય રહે છે તે શંખલો
૧૦૫૨૫	શંખ	शम्+ख । દરિયાકિનારે થતું જીવડું, કોડા, બેઈન્દ્રિય જીવ
૧૦૫૨૬	છીપ	शुच् । शुक्ति । દરિયાઈ પ્રાણીમાં કાલુ નામની જાતનું અંદરની સપાટીએ ચંદ્ર જેવા ચળકાટવાળું બેઈન્દ્રિય જીવ, કોટલું
૧૦૫૨૭	કૃમિ	क्रम+इन् । આંતરડામાં થતી નાની મોટી જીવાત, કરમ, કરમિયાં, બેઈન્દ્રિય
૧૦૫૨૮	જૂ	यूका । તેઈન્દ્રિય જીવ, માથામાં કે ચામડી પર થતું-પડતું જંતુ, ટોલો
૧૦૫૨૯	માંકડ	मत्कुण । તેઈન્દ્રિય જીવ, ગાદલાં-લાકડામાં થતું મરૂન રંગનું જંતુ
૧૦૫૩૦	કીડી	कीटिका । તેઈન્દ્રિય જીવ, સાવ નાનું તીવ્ર ગંધશક્તિવાળું જંતુ
૧૦૫૩૧	વીંછી	वृश्चिक् । તેઈન્દ્રિય જીવ, કરચલા જેવું, પૂંછડીએ ઝેરી આરવાળું ૮ પગું જંતુ
૧૦૫૩૨	કીડા	कीट, क । તેઈન્દ્રિય જીવ, કાયા-જીભ-નાકવાળા જીવડાં
૧૦૫૩૩	ડાંસ	दंश । ચઉરિન્દ્રિય જીવ, એક જાતનો મચ્છર
૧૦૫૩૪	મચ્છર	मशक, मत्सर । ચઉરિન્દ્રિય જીવ, ઊડતું-કરડી જતું જંતુ
૧૦૫૩૫	માખી	मक्षा, मक्षिका । ચઉરિન્દ્રિય જીવ, નાનું-ઊડતું-ચેપી સફેદ પાંખવાળું જંતુ
૧૦૫૩૬	ભમરી	भ्रमर । ચઉરિન્દ્રિય જીવ, છ પગવાળી કાળી-લાલ ઊડતી માદા માખી
૧૦૫૩૭	ભમરા	भ्रमर । ચઉરિન્દ્રિય જીવ, છ પગવાળી કાળી-લાલ ઊડતી નર માખી
૧૦૫૩૮	પતંગ	पतङ्ग । ચઉરિન્દ્રિય જીવ, રંગબેરંગી પાંખવાળું જીવડું, ફૂદું, આગિયો
૧૦૫૩૯	નિકાય	नि+चि । સમૂહ, આવાસસ્થાન, ૪ નિકાય : ભવનપતિ-વ્યંતર-જ્યોતિષ-વૈમાનિક
૧૦૫૪૦	કર્મભૂમિ	જ્યાં અસિ-શસ્ત્રવિદ્યા, મસિ-લેખનવિદ્યા, કૃષિ-ખેતીવાડી છે, જ્યાંથી મોક્ષે જઈ શકાય તેવી ભૂમિ ૧૫ છે : ૫ ભરત, ૫ ઐરાવત, ૫ મહાવિદેહ
૧૦૫૪૧	અકર્મભૂમિ	ભોગભૂમિ જ્યાં અસિ, મસિ, કૃષિનો વ્યાપાર નથી, જ્યાંથી મોક્ષે જવાતું નથી, ૩૦ છે : જંબુદ્વીપમાં ૬, ઘાતકી ખંડમાં ૧૨, અર્ધપુષ્કરદ્વીપમાં ૧૨ છે.
૧૦૫૪૨	તિર્યંચ	પશુ, પંખી, વનસ્પતિ, જીવજંતુ, નિગોદ વગેરે
૧૦૫૪૩	નારકી	નરકના જીવ
૧૦૫૪૪	પૃથ્વીઓ	૭ પૃથ્વી : રત્નપ્રભા-શર્કરાપ્રભા-વાલુકાપ્રભા-પંકપ્રભા-ધૂમપ્રભા-તમ:પ્રભા અને મહાતમ:પ્રભા નામની ૭ નરકની ૭ પૃથ્વી
૧૦૫૪૫	લેશ્યા	लिश् । કષાયથી રંગાયેલ યોગપ્રવૃત્તિ
૧૦૫૪૬	ભવ્ય જીવો	શુદ્ધ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિની-શક્તિની શક્યતા છે તે જીવો
૧૦૫૪૭	અભવ્ય જીવો	શુદ્ધ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિની શક્તિની અશક્યતા-અસંભવ છે તે જીવો
૧૦૫૪૮	ભીતિ	भी । ભય, બીક
૧૦૫૪૯	અનિર્દિષ્ટ સંસ્થાન	જેને કોઈ આકૃતિ-આકાર બતાવ્યો નથી તેવો

પૃ.૫૯૪

૧૦૫૫૦	સંસારચક્રવાલ	સંસારચક્ર-મંડળ-વર્તુળ, ૪ ગતિમાં ગોળ ગોળ ઘુમરા લેતું નૃત્ય
૧૦૫૫૧	ક્ષુધાતુર	ભૂખ્યાને
૧૦૫૫૨	અનુકંપા	ભૂખ્યા, તરસ્યા, રોગી, દુ:ખીના દુ:ખ મટાડવાના ઉપાયની ક્રિયા
૧૦૫૫૩	ક્ષોભ	क्षुभ् । ક્ષુભિત પરિણામ, ચિત્ત ડહોળાઈ જવું, ખળભળાટ
૧૦૫૫૪	અપવાદ	અવર્ણવાદ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૫૫૫ ચાર સંજ્ઞા આહાર-ભય-મૈથુન-પરિગ્રહ
૧૦૫૫૬ કૃષ્ણાદિ ત્રણ લેશ્યા કૃષ્ણ-નીલ-કાપોત એ ત્રણ અશુભ લેશ્યા
૧૦૫૫૭ છિદ્ર छिद्। દોષ; કાણું, અવકાશ
૧૦૫૫૮ તદ્રૂપ तत्+रूप। તે રૂપ
૧૦૫૫૯ સંસર્ગ सम्+सृज्। સંપર્ક, સંગ, સંગમ, મેળાપ, સંયોગ
૧૦૫૬૦ કરતો છતો કરતો જતો, કરતો થકો, કરતો હોવા છતાં
૧૦૫૬૧ અપ્રતિહત अ+प्रति+हन्। નહીં હટાવેલો, નહીં રોકાયેલો, નહીં ભગાડેલો, નહીં મોકલેલો
૧૦૫૬૨ પરસમય પરિણામીપણે પરદ્રવ્યમાં, પરસમયમાં પરિણમી જતાં
૧૦૫૬૩ સ્વસમય સ્વભાવ, પોતાના આત્મામાં રમણ કરવાની પ્રવૃત્તિ, પરદ્રવ્યથી ભિન્ન આત્મદ્રવ્યને અનુભવમાં લાવવો

પૃ.૫૯૫

૧૦૫૬૪ સ્વચારિત્ર स्वन्+चर्। શુદ્ધ ઉપયોગ હોવાને લીધે અસંગતાથી વર્તી આત્માને જ્ઞાન-દર્શનરૂપ જાણવો, દેખવો, આચરવો તે
૧૦૫૬૫ પરચારિત્ર पर+चर्। પરદ્રવ્યને વિષે રાગયુક્ત ઉપયોગરૂપ પરિણતિ, શુભાશુભ ભાવ
૧૦૫૬૬ જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા ज्ञा+दृश्। જાણનાર-જોનાર
૧૦૫૬૭ પૂર્વ મહાવીર સ્વામી પહેલાંની આગમિક પરંપરામાં જે ગ્રંથ વિદ્યમાન હતા તે પૂર્વ. ૧૪ પૂર્વનાં નામ : ઉત્પાદ, અગ્રાયણીય, વીર્યાનુવાદ, અસ્તિનાસ્તિ પ્રવાદ, જ્ઞાનપ્રવાદ, સત્યપ્રવાદ, આત્મપ્રવાદ, કર્મપ્રવાદ, પ્રત્યાખ્યાન, વિદ્યાનુવાદ, કલ્યાણવાદ, પ્રાણઆયુવાદ, ક્રિયાવિશાલ અને ત્રિલોકબિંદુસાર
૧૦૫૬૮ સમાહિત सम्+आ+धा। એકાગ્ર, સમાધિને પ્રાપ્ત, અભેદ, પ્રશાંત
૧૦૫૬૯ સેવના सेव्। સેવા કરવી, વાપરવું
૧૦૫૭૦ અર્હત્‌સિદ્ધચૈત્યપ્રવચનમુનિગણજ્ઞાનભક્તિસંપન્ન અરિહંત, સિદ્ધ, પ્રતિમાજી, પ્રવચન (શાસ્ત્ર), મુનિગણ અને જ્ઞાન પ્રત્યે ભક્તિવાળા જીવ
૧૦૫૭૧ નિવર્તી नि+वृत्। રોકીને, પાછા ફરીને
૧૦૫૭૨ નિઃસંગ સંગ રહિત
૧૦૫૭૩ નિર્મમત્વ મમતા રહિત
૧૦૫૭૪ દેવલોક દેવગતિ, સ્વર્ગલોક
૧૦૫૭૫ અંગીકાર કરે જાય, સ્વીકારે
૧૦૫૭૬ ભવસાગર ભવરૂપી દરિયો-સમુદ્ર
૧૦૫૭૭ રહસ્યભૂત સારભૂત
૧૦૫૭૮ ઈતિ इ+क्तिन्। આ પ્રમાણે; સમાપ્તિ, હેતુ; નિકટતા
૧૦૫૭૯ સમાપ્તમ્ सम्+आप्। સમાપ્ત, પૂર્ણાહુતિ, પૂરું-પૂર્ણ કરેલું; ચાલાક, ચતુર

પૃ.૫૯૬ પત્રાંક ૭૬૭ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૪-૪-૧૮૯૭

૧૦૫૮૦ અદ્વેષવૃત્તિ દ્વેષરહિત ભાવ-વિચાર
૧૦૫૮૧ દીર્ઘશંકા મળત્યાગની હાજત-ઈચ્છા
૧૦૫૮૨ સાંકડો માર્ગ संकटक। સંકુચિત માર્ગ, મોકળાશ ન હોય તેવો
૧૦૫૮૩ અંતર્મુખ આત્મા તરફ-પરમાત્મા તરફ વળેલી વૃત્તિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૫૮૪ **સ્ખલિત** स्खल् । ખડી પડે, ભૂલ થાય, પડી જાય, સ્ખલન પામે, સન્માર્ગથી ભ્રષ્ટ થાય

૧૦૫૮૫ **સંકળના** सम्+कल् । રચના, ગોઠવણ

૧૦૫૮૬ **પાંચ સમિતિ** આજ્ઞાના ઉપયોગપૂર્વક ચાલવું, બોલવું, આહારગ્રહણ કરવો, વસ્ત્રાદિનું લેવું-મૂકવું અને શરીરમળનો ત્યાગ-પરઠવવો

૧૦૫૮૭ **વીર્યશક્તિ** ઉત્સાહ, બળ

પૃ.૫૯૭ પત્રાંક ૭૬૮ શ્રી કેશવલાલ નથુભાઈને તા.૫-૪-૧૮૯૭

૧૦૫૮૮ **અવ્યક્તપણે** અપ્રગટપણે, વ્યક્ત ન કરી શકે તે રીતે, અસ્પષ્ટપણે

૧૦૫૮૯ **મૈથુનસંજ્ઞા** अ+वि+अञ्ज् । નર-માદાના સંભોગની સંજ્ઞા

૧૦૫૯૦ **મૂર્છારૂપ** મોહરૂપ, પરિગ્રહ

૧૦૫૯૧ **વ્યક્ત** वि+अञ्ज् । પ્રગટ, સ્પષ્ટ, જ્ઞાત

૧૦૫૯૨ **જ્ઞાનાવરણીય કર્મ** જ્ઞાનને આવરણ રૂપ કર્મ

૧૦૫૯૩ **અજ્ઞાન** જ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમરૂપ, આવરણ ટળવારૂપ

૧૦૫૯૪ **દિશાભ્રમરૂપ** દિશાના ભ્રમરૂપ, માર્ગ ખોટો હોવા છતાં સાચો છે એમ વહેમમાં

૧૦૫૯૫ **શ્રી કુંવરજીભાઈ** ભાવનગર સ્થિત શેઠ શ્રી કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈ કાપડિયા

✉ **પત્રાંક ૭૬૯ શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને તા.૫-૪-૧૮૯૭**

૧૦૫૯૬ **વમે તો** वम् । ઓકી નાખે-ઊલટી થઈ જાય, પચાવી ન શકે તો, પડી જાય તો

૧૦૫૯૭ **અર્ધપુદ્‌ગલપરાવર્તનકાળ** ઘણો ઘણો લાંબો સમય

૧૦૫૯૮ **નિર્ગ્રંથ** મુનિ, ૫ પ્રકારે : પુલાક, બકુશ, કુશીલ, સ્નાતક અને નિર્ગ્રંથ

૧. પુલાક : જે ઉત્તર ગુણોથી રહિત હોય, મૂળ ગુણોમાં પણ કોઈ ક્ષેત્ર-કાળમાં અતિચાર લગાડે તથા જેને અલ્પ વિશુદ્ધતા હોય તે નિર્ગ્રંથ

૨. બકુશ : જે મૂળ ગુણોનું નિર્દોષ પાલન કરે પણ શરીર-ઉપકરણોની શોભાની ઈચ્છા રાખે તે નિર્ગ્રંથ

૩. કુશીલ : ૨ પ્રકાર, પ્રતિસેવના કુશીલ અને કષાય કુશીલ
પ્રતિસેવના કુશીલ – મૂળ ગુણની પરિપૂર્ણતા હોય છતાં ઉત્તરગુણમાં કોઈવાર વિરાધના થતી હોય, શરીર-ઉપકરણની પૂર્ણવિરક્તતા ન હોય તે
કષાય કુશીલ – સંજ્વલન સિવાય બીજા કષાય જીતી લીધા હોય તે

૪. નિર્ગ્રંથ : જેમનું મોહનીય કર્મ ક્ષીણ થઈ ગયું છે અથવા મોહનીય કર્મના ઉદયનો અભાવ છે તેવા ૧૧-૧૨મા ગુણસ્થાનવર્તી નિર્ગ્રંથ

૫. સ્નાતક : ઘાતીકર્મોનો નાશ કરનાર કેવળી, ૧૩-૧૪મા ગુણસ્થાનવર્તી

૧૦૫૯૯ **નિર્ગ્રંથિનીઓ** સાધ્વીઓ

૧૦૬૦૦ **શ્રાવક** ૧૨ વ્રતધારી, મુમુક્ષુઓ, જ્ઞાનીના વચનના શ્રોતા (ઉપદેશ છાયા પૃ.૭૨૯)

૧૦૬૦૧ **શ્રાવિકાઓ** ૧૨ વ્રતધારી મુમુક્ષુ બહેનો, સમ્યક્ શ્રદ્ધા-વિવેક-ક્રિયાવાળાં

૧૦૬૦૨ **અંતરંગ ભાવ** અંતરના ભાવ

૧૦૬૦૩ **જીવઅજીવનું જ્ઞાન** જડ-ચેતનનું જ્ઞાન, ભેદજ્ઞાન, વિવેક

✉ **પત્રાંક ૭૭૦ કોને ? તા.૫-૪-૧૮૯૭**

૧૦૬૦૪ **નિર્ગ્રંથ પરિભાષા** निर्+ग्रन्थ्+परि+भाष् । સર્વજ્ઞની-શાસ્ત્રની-જૈન ભાષા, સાંકેતિક શબ્દ

પૃ.૫૯૮

૧૦૬૦૫ **આંટી પડવાથી** ગૂંચવણ થવાથી, ઉકેલ ન મળે તેવી પરિસ્થિતિ થવાથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૬૦૬	ગૂંચાયેલું સૂત્ર	ગાંઠ પડી ગયેલો દોરો, આંટીઘૂંટીવાળો દોરો
૧૦૬૦૭	ગાઉ	गव्यूत । કોશ, ૩.૨ કિ.મી., ૨ માઈલ; ૨ કોશ, ૪ માઈલ પણ ગણે છે
૧૦૬૦૮	હેતુ સામગ્રી	કારણ સામગ્રી, નિમિત્ત સાધન
૧૦૬૦૯	સંદેહનું ઠેકાણું	શંકાનું સ્થાન, શંકાને સ્થાન
✉	**પત્રાંક ૭૭૧**	**કોને ? — તા.૭-૪-૧૮૯૭**
૧૦૬૧૦	ક્ષયોપશમ સમકિત	દર્શનમોહનીય કર્મના ક્ષય તથા ઉપશમથી થાય તે, આત્મશ્રદ્ધા
૧૦૬૧૧	ઉપશમ સમકિત	જે સમ્યક્ત્વમાં સત્તામાં આવરણ હોય તે
૧૦૬૧૨	ક્ષાયિક સમકિત	મિથ્યાત્વ મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય, સમ્યકત્વ મોહનીય એ ૩ દર્શનમોહની પ્રકૃતિ તથા અનંતાનુબંધી, ક્રોધ-માન-માયા-લોભ આ ૭ પ્રકૃતિના ક્ષયથી ઉત્પન્ન થતું સમ્યકત્વ
પૃ.૫૯૯		
૧૦૬૧૩	ઉપદેષ્ટા	उप+दिश् । ઉપદેશક, ઉપદેશ દેનાર
૧૦૬૧૪	યથાર્થ વક્તા	વીતરાગ, જેમ છે તેમ કહી શકનાર
✉	**પત્રાંક ૭૭૨**	**શ્રી નવલચંદભાઈ ડોસાભાઈ વકીલને — તા.૧૨-૪-૧૮૯૭**
૧૦૬૧૫	પ્રસરી જઈને	प्र+सृ । ફેલાઈને, રેલાઈને, વિસ્તરીને, વ્યાપી જઈને
૧૦૬૧૬	ઉપચાર	उप+चर् । દર્દીની દવા વગેરે દરેક પ્રકારની સારવાર
૧૦૬૧૭	આસનાવાસના	आश्वासन । આશ્વાસન, સાંત્વન; સરભરા, સેવાશુશ્રૂષા, સેવાચાકરી
૧૦૬૧૮	સ્વપરિગ્રહિત	स्वन्+परि+ग्रह् । પોતાને ભેટેલા, સ્વીકારેલા
૧૦૬૧૯	નિરવદ્ય	निर्+अवद्य । નિષ્પાપ, નિર્દોષ, કલંકરહિત
૧૦૬૨૦	યથાસૂત્ર	શાસ્ત્ર-સિદ્ધાંતમાં કહ્યા મુજબ
૧૦૬૨૧	વૈયાવચ્ચાદિ	वैयावृत्त्य । ગુણીજન-મુનિજનની સેવા-ચાકરી વગેરે
પૃ.૬૦૦		
૧૦૬૨૨	પરાભવ કરવાનો	परा+भू । પરાજય કરવાનો, હાર આપવાનો
૧૦૬૨૩	સાવદ્ય	सह+अवद्य । પાપ સહિત
૧૦૬૨૪	એકાંત દૃષ્ટિ	એકતરફી, એકપક્ષીય દૃષ્ટિ કે અભિપ્રાય
✉	**પત્રાંક ૭૭૩**	**શ્રી નવલચંદભાઈ ડોસાભાઈ વકીલને — તા.૧૭-૪-૧૮૯૭**
૧૦૬૨૫	પરિણામાંતર	અસર-ફળ બદલવામાં-થવામાં
૧૦૬૨૬	સ્વજાતીય કર્મ	તે જ જાતિનું-પોતાની જાતનું કર્મ
૧૦૬૨૭	નિકાચિત કર્મ	જે કર્મમાં સંક્રમણ, ઉદીરણા, ઉત્કર્ષણ, અપકર્ષણ આદિ વડે ફેરફાર ન થાય પણ સમય પર જ ઉદય આવે, ૨ પ્રકાર : સુનિકાચિત, અલ્પનિકાચિત
૧૦૬૨૮	સાક્ષી	सह+अक्षिन् । સાબિતી, નજરે જોનારની જુબાની
૧૦૬૨૯	રાજનીતિ	રાજન્યાય, રાજશાસન, સામ-દામ-દંડ-ભેદ એમ ૪ પ્રકારે
૧૦૬૩૦	વિપાક	वि+पच् । પરિણામ, ફળ
પૃ.૬૦૧		
૧૦૬૩૧	યથાવસરે	સમય પાકતાં
૧૦૬૩૨	ભૂલથાપ ખાતો નથી	ભૂલ કરતો નથી, ભૂલી જતો નથી, ચૂકી જતો નથી
૧૦૬૩૩	અર્હંત	अर्ह । અરિહંત. પરમ પૂજ્ય. ઉપાસ્ય. તીર્થંકર. કેવળી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૭૭૪	**કોને ?**
૧૦૬૩૪	મોળો	મૃદુલ । ઢીલો, પોચો, ઓછો, નબળો
૧૦૬૩૫	ઓસડ	आ+ओषधि । વનસ્પતિજન્ય દવા, ખનિજમાંથી બનતી દવા, જડીબુટ્ટી
૧૦૬૩૬	પુદ્‌ગલવિપાકી વેદના	કોઈ એક પુદ્‌ગલના પરિણામથી થયેલી વેદના
પૃ.૬૦૨		
૧૦૬૩૭	પુદ્‌ગલ વિપાકી	જે કોઈ બહારના પુદ્‌ગલના સમાગમથી પુદ્‌ગલ વિપાકપણે ઉદય આવે અને કોઈ બાહ્ય પુદ્‌ગલના સમાગમથી નિવૃત્ત પણ થાય
	પત્રાંક ૭૭૫	**મુનિશ્રી લલ્લુજી તથા દેવકરણજીને** **તા.૨૧-૪-૧૮૯૭**
૧૦૬૩૮	અપૂર્વ અર્થ	અસાધારણ આત્મા, પૂર્વે ન થઈ હોય તેવી સમજૂતિ
૧૦૬૩૯	શાસ્ત્રાધ્યાય	शास्+ष्ट्रन्+अधि+इ । શાસ્ત્રનો અભ્યાસ, વાંચન
૧૦૬૪૦	છકાયનું સ્વરૂપ	પૃથ્વીકાય-અપકાય-તેઉકાય-વાઉકાય-વનસ્પતિકાય-ત્રસકાયનું સ્વરૂપ
૧૦૬૪૧	દિશા	दिश् । પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર કે દક્ષિણ; બાજુ; માર્ગ, રસ્તો. દ્રવ્યદિશા : ૪ દિશા + ઉપર-નીચે=૬, ભાવદિશા : ૪ ગતિ
૧૦૬૪૨	શસ્ત્રપરિજ્ઞા	પરિજ્ઞા એટલે વસ્તુનું જ્ઞાન મેળવી તે કરવા-ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા. આત્માને પરમાત્મા બનવામાં જે શસ્ત્ર અર્થાત્ બાધારૂપ છે તેને સંપૂર્ણ જાણવું અને દૂર કરવું. શ્રી આચારાંગ સૂત્રના ૧લા શ્રુતસ્કંધનું ૧ લું અધ્યયન તે 'શસ્ત્રપરિજ્ઞા', તેમાં ૭ ઉદ્દેશક છે.
૧૦૬૪૩	પ્રારંભ વાક્ય	प्र+आ+रभ् । सृ+स्था । શરૂઆત, આરંભનું વાક્ય-વચન
૧૦૬૪૪	સમસ્ત દ્વાદશાંગી	આખી દ્વાદશાંગી, બધી આગમવાણી, પૂરાં ૧૨ અંગ
	પત્રાંક ૭૭૬	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને** **તા.૧૬-૫-૧૮૯૭**
૧૦૬૪૫	સાયલા	સૌરાષ્ટ્રમાં સુરેન્દ્રનગર જિલ્લામાં, પ.પૂ.શ્રી સોભાગભાઈનું પવિત્ર જન્મસ્થળ-ભૂમિ રાજકોટથી ૯૦ કિ.મી., સુરેન્દ્રનગરથી ૩૧ કિ.મી., લીંબડીથી ૩૨ કિ.મી., અમદાવાદથી ૧૩૫ કિ.મી., અગાસથી ૧૫૦ કિ.મી.
૧૦૬૪૬	મિથ્યાત્વ	मिथ् । વિપરીત શ્રદ્ધા
૧૦૬૪૭	અવિરતિ	છકાય જીવોની હિંસાનો ત્યાગ ન કરવો, ૫ ઈન્દ્રિયો, મનને વશમાં ન રાખવા
૧૦૬૪૮	કષાય	कष्+अय् । રાગદ્વેષની પ્રવૃત્તિ
૧૦૬૪૯	યોગ	युज् । મન-વચન-કાયાની પ્રવૃત્તિ
૧૦૬૫૦	પ્રદેશબંધ	કર્મરૂપે પરિણત પુદ્‌ગલ પરમાણુઓનો સમૂહ
૧૦૬૫૧	સઘનપણું	સઘનતા, તીવ્રતા, ગાઢતા
૧૦૬૫૨	આદ્યંત	आदि+अन्त । આદિથી અંત સુધી, પહેલેથી છેલ્લે સુધી
૧૦૬૫૩	આપ્ત	आप् । મોક્ષમાર્ગ માટે જેના વિશ્વાસે પ્રવર્તી શકાય એવા આત્મા
૧૦૬૫૪	મહત્ પુણ્ય	મોટું-ઘણું-ખૂબ પુણ્ય
૧૦૬૫૫	વિશુદ્ધિસ્થાનક	વિશુદ્ધિનાં સ્થાનક
	પત્રાંક ૭૭૭	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને** **તા.૨૮-૫-૧૮૯૭**
૧૦૬૫૬	આજ્ઞા	આજ્ઞા-આદેશ પ્રમાણે આરાધના-ભક્તિ
૧૦૬૫૭	મહત્ મહત્ પુણ્ય	ખૂબ ખૂબ, ઘણું ઘણું, બહુ, સત્પુણ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૬૦૩	**પત્રાંક ૭૭૮**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૨૮-૫-૧૮૯૭**
૧૦૬૫૮	મેલગાડીમાં	રેલરસ્તે, ટ્રેઈન-રેલગાડીમાં
૧૦૬૫૯	નિરાશા	निर्+आशा। આશાનો અભાવ, હતાશા
૧૦૬૬૦	બનતાં સુધી	બને ત્યાં સુધી
૧૦૬૬૧	નીતિ સહ	नी। નીતિ સાથે, નીતિપૂર્વક
૧૦૬૬૨	જાળવી લઈને	જાળવીને, નિર્વાહીને, સંભાળી લઈને
	પત્રાંક ૭૭૯	**શ્રી સોભાગ્યભાઈને તા.૧-૬-૧૮૯૭ થી તા.૩૦-૬-૧૮૯૭ દરમ્યાન**
૧૦૬૬૩	ૐ સર્વજ્ઞ	ૐ = પંચપરમેષ્ઠીનું ટૂંકું રૂપ. અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ : આ ૫ પરમેષ્ઠીમાં પૂજવા યોગ્ય સર્વજ્ઞતા, સહજાત્મસ્વરૂપતા
૧૦૬૬૪	સ્વભાવજાગૃતદશા	આત્માને જ્ઞાનજાગ્રતિ થતાં પોતાનું સ્વરૂપ જુદું ભાસે તે સ્થિતિ
૧૦૬૬૫	ચિત્રસારી	ચિત્રશાળા, શયનાગાર, ચિત્રવાળી સૂવાની જગ્યા
૧૦૬૬૬	ન્યારી	અનોખી, અળગી
૧૦૬૬૭	પરજંક	પર્યંક, પલંગ (કર્મરૂપી)
૧૦૬૬૮	સેજ	પથારી (માયારૂપી)
૧૦૬૬૯	ચાદરિ	ચાદર, ઓઢવાનું વસ્ત્ર (કલ્પનારૂપી)
૧૦૬૭૦	ભી	પણ
૧૦૬૭૧	ઈહાં	અહીં
૧૦૬૭૨	ઝૂઠી	જૂઠી, ખોટી, મિથ્યા
૧૦૬૭૩	મેરી	મારી
૧૦૬૭૪	થપના	સ્થાપના
૧૦૬૭૫	અતીત	ભૂતકાળમાં, પૂર્વકાળમાં
૧૦૬૭૬	સૈન	શયન
૧૦૬૭૭	નિદ્રાવાહિ	નિદ્રામાં પડેલી
૧૦૬૭૮	કોઉ	કોઈ
૧૦૬૭૯	પૈ ન	પર્યાય નથી
૧૦૬૮૦	પલક	પળ
૧૦૬૮૧	યામૈં	આમાં (નિદ્રામાં)
૧૦૬૮૨	અબૂ	હવે
૧૦૬૮૩	છપના	વીતાવું, લગાવવું
૧૦૬૮૪	ન	નહીં
૧૦૬૮૫	સ્વાસ	શ્વાસ (ઉદયનો)
૧૦૬૮૬	ઔ	ઔર, અને
૧૦૬૮૭	સુપન	સ્વપ્ન (વિષયનું)
૧૦૬૮૮	દોઉ	બન્ને
૧૦૬૮૯	અલંગ	સંબંધ, સંયોગ (નિદ્રાના)
૧૦૬૯૦	સૂઝૈ	સૂઝવા-દેખાવા લાગ્યા
૧૦૬૯૧	સબ અંગ લખિ	બધા અંગ-લક્ષણ-ગુણ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૬૯૨	આતમ દરપના	આત્મ રૂપી દર્પણમાં
૧૦૬૯૩	ભયૌ	થયો
૧૦૬૯૪	ભાલૈ	ભાળે, દેખે
૧૦૬૯૫	દૃષ્ટિ ખોલિકૈ	(જ્ઞાન) દૃષ્ટિથી જોઇને
૧૦૬૯૬	સંભાલૈ	સંભાળે છે
૧૦૬૯૭	રૂપ અપના	પોતાનું સ્વરૂપ
૧૦૬૯૮	અનુભવ ઉત્સાહ દશા	સિદ્ધ સમાન મારું સ્વરૂપ જે અનાદિથી અવ્યક્ત હતું તે પ્રગટ થતાં કર્મરહિત અને સુખશાંતિ સહિત અનુભવમાં આવે છે
૧૦૬૯૯	જૈસો	જેમ
૧૦૭૦૦	નિરભેદરૂપ	નિર્ભેદરૂપ, ભેદરહિત, અભેદરૂપ
૧૦૭૦૧	નિહચૈ	નિશ્ચય નયથી, નિશ્ચયથી
૧૦૭૦૨	અતીત	પૂર્વે, સંસારી દશામાં
૧૦૭૦૩	હુતૌ	હતો
૧૦૭૦૪	તૈસો	તેવો
૧૦૭૦૫	અબ	હવે
૧૦૭૦૬	ભેદ ન ગહેગો !	(ભેદ કૌન કહેગૌ) ભેદરૂપ કોણ કહેશે ? કોઈ નહં.
૧૦૭૦૭	દીસૈ	દેખાય છે
૧૦૭૦૮	સુખ સમાધાન	સુખશાંતિ
૧૦૭૦૯	પાયૌ	પ્રાપ્તિ કરી છે
૧૦૭૧૦	નિજસ્થાન	મોક્ષસ્થાન
૧૦૭૧૧	બાહરિ	બહાર (જન્મ-મરણરૂપ સંસારમાં)
૧૦૭૧૨	ન બહેગો	નહીં આવે, નહીં વહે
૧૦૭૧૩	કબહૂં	કહીં પણ
૧૦૭૧૪	કદાપિ	ક્યારેય પણ
૧૦૭૧૫	અપનો	પોતાનો, નિજ
૧૦૭૧૬	સુભાવ	સ્વભાવ
૧૦૭૧૭	ત્યાગિ કરિ	ત્યાગી દઇને, છોડીને
૧૦૭૧૮	રાગરસ	રાગદ્વેષમાં
૧૦૭૧૯	રાચિકૈં	રાચીને, લાગીને, લીન થઇને
૧૦૭૨૦	ન ગહેગો	ગ્રહણ નહીં કરે
૧૦૭૨૧	પર વસ્તુ	પર પદાર્થ (શરીર આદિ)
૧૦૭૨૨	અમલાન ગ્યાન	અમ્લાન, નિર્મળ પૂર્ણ જ્ઞાન
૧૦૭૨૩	વિદ્યમાન	વર્તમાનકાળમાં
૧૦૭૨૪	પરગટ ભયૌ	પ્રગટ થયું
૧૦૭૨૫	યાહિ ભાંતિ	તે તો તેવું જ
૧૦૭૨૬	આગમ	આગામી
૧૦૭૨૭	અનંતકાલ રહેગો	અનંતકાળ સુધી રહેશે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૭૨૮	સ્થિતિદશા	સ્થિરતા; વસ્તુના સ્વભાવની સ્થિતિ
પૃ.૬૦૪		
૧૦૭૨૯	મુક્ત	मुच् । સિદ્ધ, મોક્ષે ગયેલો, મુક્તિને પામેલો
૧૦૭૩૦	અટળ	अ+टल् । ટળી ન શકે તેવો
૧૦૭૩૧	પ્રત્યક્ષ	प्रति+अक्ष । અનુભવગમ્ય, વાસ્તવિક, સ્પષ્ટ
૧૦૭૩૨	ભાસવો	भास् । જાણવો, દેખવો
૧૦૭૩૩	મૌન	मुन् । અંતર્બાહ્ય બન્ને વાચાનો ત્યાગ, જ્ઞાની; ન બોલવું
૧૦૭૩૪	અપ્રતિબદ્ધ	પ્રતિબંધ રહિત
૧૦૭૩૫	અસંગ	સંગ-સોબત રહિત, અનાસક્ત, એકલો
૧૦૭૩૬	નિર્વિકલ્પ	સ્થિર, જ્ઞાતા-જ્ઞેય વગેરે ભેદ કે વિકલ્પ વિનાનો
૧૦૭૩૭	ભગવાન રૂપ સત્પુરુષો	ભગવાન જેવા સત્પુરુષો, ભગવાન રૂપે સત્પુરુષો
૧૦૭૩૮	તિથિ	મિતિ, હિંદુ મહિનાનો દિવસ, સુદ અને વદની ૨, ૫, ૮, ૧૧, ૧૪, ૧૫ એમ ૧૨ તિથિએ લીલોતરીત્યાગ, બ્રહ્મચર્યપાલન, તપશ્ચર્યા, સ્વાધ્યાય
૧૦૭૩૯	શુદ્ધ સહજ આત્મસ્વરૂપ	પરમકૃપાળુદેવે પોતે જે સ્વરૂપ પ્રગટાવ્યું છે તે, દસ્કત-સહી કરીને મહોર મારી છે
	પત્રાંક ૭૮૦	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** — **તા.૮-૬-૧૮૯૭**
૧૦૭૪૦	ભાઈ ત્રંબક	પ.પૂ.સોભાગભાઈના પુત્ર
૧૦૭૪૧	ઉપદેશપત્રો	ઉપદેશ સમાન પત્રો-કાગળો, ઉપદેશ આપતા પત્રો
૧૦૭૪૨	પરમયોગી	સયોગી-અયોગી કેવલજ્ઞાની, ઉત્કૃષ્ટમાં ઉત્કૃષ્ટ યોગી
૧૦૭૪૩	રાખી શક્યા નથી	रक्ष्+शक् । રક્ષી શક્યા નથી
૧૦૭૪૪	વિશેષપણું	वि+शिष् । વિશિષ્ટતા
૧૦૭૪૫	નિર્મોહપણું	મોહરહિતતા
૧૦૭૪૬	અબાધ્ય	अ+बाध् । બાધ ન થઈ શકે એવો, બેરોકટોક, અખંડિત
૧૦૭૪૭	વ્યાવૃત્ત	वि+आ+वृत् । છૂટા થવું
૧૦૭૪૮	ફેરો	આંટો,ધક્કો
૧૦૭૪૯	યથાર્થ સમરસપણું	ખરી-વાસ્તવિક, રાગદ્વેષરહિતતા
૧૦૭૫૦	સમદશા	એકસરખી દશા, સમભાવવાળી દશા
પૃ.૬૦૫	**પત્રાંક ૭૮૧**	**શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** — **તા.૨૦-૬-૧૮૯૭**
૧૦૭૫૧	પરમપુરુષદશાવર્ણન	પરમાત્માનું વર્ણન, પરમાત્મદશા-ઉત્તમ પુરુષની દશાનું વર્ણન
૧૦૭૫૨	કીચ સૌ	કીચડ, કાદવ સરખું-જેવું
૧૦૭૫૩	કનક	સોનું, સુવર્ણ
૧૦૭૫૪	જાકે	જાણે છે
૧૦૭૫૫	નીચ સૌ	નીચ-હલકાં પદ જેવી
૧૦૭૫૬	નરેસપદ	રાજગાદીને, રાજાની પદવીને, નરેશનું પદ-સ્થાન
૧૦૭૫૭	મીચ સી	મૃત્યુ-મરણ જેવો
૧૦૭૫૮	મિતાઈ	સ્નેહ કરવો
૧૦૭૫૯	ગરુવાઈ	મોટાઈને

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૭૬૦	ગારસી	લીંપવાની ગાર જેવી
૧૦૭૬૧	જહરસી	ઝેર જેવા
૧૦૭૬૨	જોગજતિ	કીમિયા વગેરે જોગને
૧૦૭૬૩	કહરસી	અશાતા સમાન
૧૦૭૬૪	કરામાતિ	કરામત, ઐશ્વર્ય, સિદ્ધિને
૧૦૭૬૫	હહરસી	અનર્થ સમાન
૧૦૭૬૬	હૌસ	જગતમાં પૂજ્ય થવા માટેની હોંશ
૧૦૭૬૭	પુદ્ગલ છબિ	પુદ્ગલની છબી જેવી (ઔદારિકાદિ) કાયા-શરીર
૧૦૭૬૮	છારસી	રાખ જેવી
૧૦૭૬૯	જાલ સૌ	(મૂંઝાવા રૂપ) જાળ જેવી
૧૦૭૭૦	જગબિલાસ	જગતના ભોગવિલાસ
૧૦૭૭૧	ભાલ સૌ	ભાલા સમાન
૧૦૭૭૨	ભુવનવાસ	ઘરવાસ, ગૃહવાસ
૧૦૭૭૩	કાલ સૌ	કાળ સમાન, મૃત્યુ જેવો
૧૦૭૭૪	કુટુંબકાજ	કુટુંબના કાર્ય
૧૦૭૭૫	લોકલાજ	લોકમાં લાજ-આબરૂ-પ્રતિષ્ઠા વધારવી
૧૦૭૭૬	લાર સી	મુખની લાળ જેવી
૧૦૭૭૭	સીઠ સૌ	નાકના મેલ જેવી, શ્લેષ્મ સમાન
૧૦૭૭૮	સુજસુ	सु+यश् । જશ-યશ-કીર્તિની ઈચ્છાને
૧૦૭૭૯	બીઠ સૌ	વિષ્ટા જેવો
૧૦૭૮૦	બખત	પુણ્યના વખત-અવસર-ઉદયને
૧૦૭૮૧	ઐસી	એવી
૧૦૭૮૨	જાકી	જેની
૧૦૭૮૩	રીતિ	રીતિ
૧૦૭૮૪	તાહી	તેને
૧૦૭૮૫	બંદત	वन्द् । વંદે છે
૧૦૭૮૬	બનારસી	બનારસીદાસજી, 'નાટક સમયસાર'ના કર્ત્તા (બંધદ્વાર ૧૯-ઉપરનું પદ)
૧૦૭૮૭	વિકલ્પ	वि+कृप् । તર્કવિતર્ક, વિચાર, સંદેહ, અનિશ્ચય
૧૦૭૮૮	આણતાં	आ+नी । લાવતાં, કરતાં
૧૦૭૮૯	સુગમપણે	सु+गम् । સરળતાથી, સહેલાઈથી સમજીને
૧૦૭૯૦	અસ્થિમિંજા	अस्+क्थिन् । હાડકાં અને હાડકામાં રહેલ ચરબી પણ, હાડોહાડ
૧૦૭૯૧	આજ્ઞાથી રંગાશે	आ+ज्ञा+रञ्ज् । આજ્ઞામય થશે, આજ્ઞામાં રંગાઈ જશે-મગ્ન થઈ જશે
૧૦૭૯૨	દશા	दंश् । આત્મદશા, આત્મસ્થિતિ, હાલત
૧૦૭૯૩	ઉત્કૃષ્ટ દશા	उद्+कृ । સૌથી ઊંચી દશા, વધુમાં વધુ દશા
૧૦૭૯૪	ઉપશાંત કરી	उप+शम् । શમન કરી, ઉપશમન કરી
૧૦૭૯૫	અવલંબને	अव+लम्ब् । આધારે
૧૦૭૯૬	વિજ્ઞાપના	वि+ज्ञा, ज्ञप् । વિજ્ઞપ્તિ, વિનંતિ; જાહેરાત; સમજણ, સૂચના, નિવેદન, પ્રાર્થના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૭૯૭ શમાવ્યો છે — शम् । શાંત પાડ્યો છે

૧૦૭૯૮ બળવાનપણાને અર્થે — વધુ બળવાન થાય તે માટે, દૃઢતા માટે

૧૦૭૯૯ અખંડ એકરસ — એકધારી એક આત્મરસમય

૧૦૮૦૦ વીતરાગદશા — वि+इ+रञ्ज् । રાગ-દ્વેષ વિનાની સ્થિતિ

પૃ.૬૦૬ પત્રાંક ૭૮૨ શ્રી ત્રંબકલાલ સોભાગ્યભાઈને તા.૨૬-૬-૧૮૯૭

૧૦૮૦૧ આર્ય શ્રી સોભાગ — ઉત્તમ પુરુષ, ઉત્તમ મુમુક્ષુ, જ્ઞાની શ્રી સોભાગભાઈ

૧૦૮૦૨ એકપણાની પેઠે — એક થઈને, એકરૂપ થઈને, તન્મયતાથી, 'દેહ તે હું' ગણીને

૧૦૮૦૩ નિજ ઉપયોગમય — આત્મ-ઉપયોગમય, સ્વઉપયોગમયમાં લીન

૧૦૮૦૪ વડીલપણાથી — મુરબ્બી-માનનીય-પૂજ્ય-પિતા-ઉંમરમાં મોટા હોવાથી

૧૦૮૦૫ વિરલા પુરુષ — वि+रा । દુર્લભ, અનેરા, અલૌકિક; થોડા; છૂટાછવાયા

૧૦૮૦૬ વિસ્મરણ કરવા યોગ્ય — वि+स्मृ । ભૂલી જવા યોગ્ય

૧૦૮૦૭ અપ્રાપ્તિથી — अ+प्र+आप् । ન મળવાથી

૧૦૮૦૮ 'આત્મસિદ્ધિ' ગ્રંથ — પરમકૃપાળુદેવ રચિત ૧૪૨ ગાથા-દોહરાનો ષટ્દર્શન સમાવતો અને ગુરુ-શિષ્યના સંવાદ રૂપે અધ્યાત્મનો અદ્ભુત ગ્રંથ

૧૦૮૦૯ ત્રંબક અને મણિ — પ.પૂ.સોભાગભાઈના પુત્ર ત્રંબકભાઈ અને મણિભાઈ

પૃ.૬૦૭ પત્રાંક ૭૮૩ શ્રી ત્રંબકલાલ સોભાગ્યભાઈને તા.૪-૭-૧૮૯૭

૧૦૮૧૦ ઉત્તરાધ્યયનના ત્રીજા અધ્યયનમાં — ૪ મૂળ સત્રમાં ૨ જું શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર. તેનાં ૩૬ અધ્યયનમાંથી ૩ જા 'ચતુરંગીય' નામે અધ્યયનમાં –

चत्तारि परमंगाणि दुल्लहाणीह जन्तुणो ।
माणुसत्तं सुई सद्धा संजमम्मि य वीरियं ॥

જીવોને ૪ પરમ અંગ મળવાં દુર્લભ છે : મનુષ્યત્વ, ધર્મશ્રવણ, ધર્મશ્રદ્ધા અને સંયમનો પુરુષાર્થ

૧૦૮૧૧ અલ્પ પ્રયાસે — ઓછી મહેનતે, થોડા કે ઓછા સમયમાં

૧૦૮૧૨ અલ્પ કાળે — ટૂંક સમયમાં

૧૦૮૧૩ ઓસરાવી — अप+सृ । ઘટાડી

૧૦૮૧૪ ઓસર્યા છે — अप+सृ । પાછા હઠયા છે

૧૦૮૧૫ અનાદિ પ્રકૃતિભાવ — અનાદિ સ્વભાવ, અનાદિનો સ્વભાવ-અભ્યાસ

પત્રાંક ૭૮૪ કોને ? તા.૪-૭-૧૮૯૭

૧૦૮૧૬ સાચા જ્ઞાન — સમ્યક્જ્ઞાન

૧૦૮૧૭ સાચા ચારિત્ર — સમ્યક્ચારિત્ર

પત્રાંક ૭૮૫ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૫-૭-૧૮૯૭

૧૦૮૧૮ શ્રી ધુરીભાઈ — ભાદરણના શ્રી ધોરીભાઈ બાપુજીભાઈ પટેલ જેમને કૃપાળુદેવનો પ્રત્યક્ષ સમાગમ વિ.સં.૧૯૫૨-૫૪માં કાવિઠા, રાળજ, નડિયાદ, વસોમાં થયેલો. સ્થાનકવાસી સંપ્રદાયના અને થોડા શાસ્ત્રાભ્યાસી હતા.

૧૦૮૧૯ શુભેચ્છાથી માંડીને — આત્મજ્ઞાનની ૭ ભૂમિકામાં ૧લી, આત્મકલ્યાણની ઇચ્છા શરૂ

૧૦૮૨૦ શૈલેશીકરણ — शील+ईश । મોક્ષે જતાં પહેલાં, મન-વચન-કાયાના યોગને રુંધીને, મેરુ પર્વતનાં શૈલ-શિખર જેવી અચળતા સ્થિરતા રાખવાની પ્રક્રિયા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૮૨૧	સમ્મત	सम्+मन् । માન્ય, કબૂલ, પસંદ
૧૦૮૨૨	નિષેધ	नि+सिध् । ના, મનાઈ
પૃ.૬૦૮		
૧૦૮૨૩	મતિના મૂઢત્વ	मन् । मुह् । મતિની મૂઢતા, જડતા, મૂર્ખાઈ; બુદ્ધિની મંદતા
૧૦૮૨૪	વ્યામોહ	वि+आ+मुह् । મિથ્યામોહ, ભ્રાન્તિ
૧૦૮૨૫	સદ્‌હેતુ	अस्+हि+तुन् । સાચો હેતુ, સત્ પ્રત્યે લઈ જવાના-આશય-કારણ-સાધન
✉	**પત્રાંક ૭૮૬**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૫-૭-૧૮૯૭**
૧૦૮૨૬	સકળ	स+कल् । બધા
૧૦૮૨૭	ઈન્દ્રિયરામી	इन्द्+रम् । ઈન્દ્રિયના વિષયોમાં રમનારા, સંસારી
૧૦૮૨૮	આતમરામી	आत्मन्+रम् । આત્મામાં રમનારા, આત્મરમણ કરનારા
૧૦૮૨૯	નિઃકામી	निस्+कम् । નિષ્કામી

૧૦૮૩૦ 'સકળ સંસારી ઈન્દ્રિયરામી, મુનિગણ આતમરામી રે;
મુખ્યપણે જે આતમરામી, તે કહિયે નિઃકામી રે.' યોગીરાજ શ્રી આનંદઘનજી કૃત ૧૧મા શ્રેયાંસ જિન સ્તવનમાં – સર્વ સંસારી જીવો ઈંદ્રિયના વિષયોમાં રમનારા છે, મુનિજનો આત્માના ગુણોમાં રમે છે. મુખ્યત્વે જે આત્મ-સ્વરૂપમાં રાચનારા છે તે કામના-સ્પૃહા વગરના હોય છે

૧૦૮૩૧	દેહમુક્ત સમયની દશા	દેહ મૂકતી-છોડતી વખતની દશા
૧૦૮૩૨	જગત સુખસ્પૃહા	જગતનાં સુખની ઈચ્છા, લૌકિક સુખની એષણા
૧૦૮૩૩	અસંગતા	अ+सञ्ज् । અનાસક્તિ, દુનિયાદારીના સંબંધોથી મુક્તિ, સંગરહિતતા
૧૦૮૩૪	ઉલ્લસે	उद्+लस् । હર્ષ-ખુશાલી-પ્રસન્નતા વધે
૧૦૮૩૫	પરિચય	परि+चि । ઓળખાણ, પિછાણ; આદત, ટેવ
✉	**પત્રાંક ૭૮૭**	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને** **તા.૧૫-૭-૧૮૯૭**
૧૦૮૩૬	શ્રી નવલચંદે	મોરબીના નામાંકિત વકીલ શ્રી નવલચંદભાઈ ડોસાભાઈએ
✉	**પત્રાંક ૭૮૮**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૨૫-૭-૧૮૯૭**
૧૦૮૩૭	અસારભૂત વ્યવહાર	સાર વિનાના-તુચ્છ-નિરર્થક વ્યવહાર
૧૦૮૩૮	સારભૂત પ્રયોજન	સાર્થક હેતુ-કારણ
૧૦૮૩૯	સહજભાવ	સ્વભાવ, સ્વાભાવિક ભાવ
૧૦૮૪૦	સ્વધર્મ	સ્વસ્વભાવ, શાસ્ત્રોક્ત આચાર-વિચાર
૧૦૮૪૧	ભીષ્મ વ્રત	भी+मक्, षुक् । ભીષ્મ પિતામહની આકરી દૃઢ પ્રતિજ્ઞા, આજીવન બ્રહ્મચર્યવ્રત
✉	**પત્રાંક ૭૮૯**	**શ્રી ત્રંબકલાલ સોભાગ્યભાઈને** **તા.૨૮-૭-૧૮૯૭**
૧૦૮૪૨	આત્માર્થ વાર્તા	આત્માર્થ સરે-સધાય એવી વાત
પૃ.૬૦૯	**પત્રાંક ૭૯૦**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧-૮-૧૮૯૭**
૧૦૮૪૩	પ્રતિષ્ઠિત વ્યવહાર	प्रति+स्था । वि+अव+हृ । વિખ્યાત, મોભાદાર વ્યવહાર
૧૦૮૪૪	શ્રી દેવકીર્ણજી	શ્રી દેવકરણજી મુનિ
૧૦૮૪૫	વેદ્યા વિના	विद् । ભોગવ્યા વિના
૧૦૮૪૬	અટળ	ટળી ન શકે તેવો, ટાળ્યો ટળે નહીં તેવો
૧૦૮૪૭	યથાર્થ ઉપકારી પુરુષપ્રત્યક્ષમાં	ખરા-વાસ્તવિક ઉપકારી પ્રત્યક્ષ પુરુષ પરમકૃપાળુદેવ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૮૪૮ એકત્વ ભાવના — અભેદ ભાવના, એકતા ભાવ, પરાભક્તિ, અભિન્ન ભાવના

પત્રાંક ૭૯૧ — શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને — તા.૧૨-૮-૧૮૯૭

૧૦૮૪૯ દીર્ઘકાળની જેની સ્થિતિ છે,
તેને અલ્પકાળની સ્થિતિમાં આણી,
જેમણે કર્મક્ષય કર્યો છે તે મહાત્માઓ — કેવલી સમુદ્ઘાત કરનારા કેવલી ભગવંતો

પત્રાંક ૭૯૨ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૧૨-૮-૧૮૯૭

૧૦૮૫૦ 'મોક્ષમાર્ગપ્રકાશ' — વિ.સં.૧૭૭૬-૧૮૨૪ દરમ્યાન રાજસ્થાનમાં જયપુરમાં ખંડેલવાલ જાતિમાં જન્મેલા, સંસ્કૃત-પ્રાકૃત-હિન્દી-કન્નડ ભાષાના જ્ઞાતા, 'ગોમ્મટસાર પૂજા', અનેક પદ્યના રચયિતા, 'ગોમ્મટસાર', 'લબ્ધિસાર', 'ક્ષપણાસાર' જેવા ગહન શાસ્ત્રોની ટીકાઓ લખીને ભેગી કરીને 'સમ્યગ્જ્ઞાનચંદ્રિકા' નામ આપનારા, ૧૬ પાનાંના પત્ર 'રહસ્યપૂર્ણ ચિઠ્ઠી'થી સુપ્રસિદ્ધ પંડિત ટોડરમલજી રચિત 'મોક્ષમાર્ગપ્રકાશક' ગ્રંથ, અપૂર્ણ રહ્યો હોવા છતાં ઘણું જૈન સાહિત્ય સમાવતો અપૂર્વ ગ્રંથ, તેમાં ૯ અધિકાર છે.

૧૦૮૫૧ પરમોત્કૃષ્ટ સંયમ — સૌથી શ્રેષ્ઠ ચારિત્ર, યથાખ્યાત ચારિત્ર, અયોગી સ્વભાવ

૧૦૮૫૨ વિકટ — वि+कटच् । મુશ્કેલ, દુર્ગમ; ભયંકર; વિસ્તૃત; કદરૂપું

પત્રાંક ૭૯૩ — શ્રી ત્રંબકલાલ સોભાગ્યભાઈને — તા.૧૨-૮-૧૮૯૭

૧૦૮૫૩ અભક્ષ્ય આહાર — ન ખાવા યોગ્ય ખોરાક, આહાર

૧૦૮૫૪ બીજા રૂપમાં — બીજા અર્થમાં-રીતમાં-આકારમાં, જુદી રીતે

૧૦૮૫૫ પોષણ — पुष् । પુષ્ટિ

પૃ.૬૧૦ પત્રાંક ૭૯૪ — શ્રી મણિલાલ સોભાગ્યભાઈને — તા.૧૩-૮-૧૮૯૭

૧૦૮૫૬ ૐ — કૃપાળુદેવે લિખિતંગમાં મૂક્યું છે, પંચ પરમેષ્ઠી રૂપે સહી કરી છે

૧૦૮૫૭ પ્રબળ — प्र+बल् । બળવાન્

૧૦૮૫૮ મનસુખ — શ્રી મનસુખભાઈ, કૃપાળુદેવના નાના ભાઈ

પત્રાંક ૭૯૫ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૨૦-૮-૧૮૯૭

૧૦૮૫૯ ઉપાસના — उप+आस् । આરાધના, સેવા, ભક્તિ, સત્પુરુષની ઈચ્છાને અધીન રહેવું

૧૦૮૬૦ સદાચાર — सत्+आ+चर् । સાત્ત્વિક જીવનવ્યવહાર

૧૦૮૬૧ ૐ — પરમેષ્ઠીપદ પ્રાપ્તિની પોતે મહોર મારી છે

પત્રાંક ૭૯૬ — કોને ? — તા.૨૦-૮-૧૮૯૭

૧૦૮૬૨ 'મોહમુદ્ગર' — ૭મી સદીમાં થઇ ગયેલા શંકરાચાર્યજી વિરચિત ૩૧ શ્લોકનું સ્તોત્ર. મોહ અર્થાત્ અવિવેક, સંસારમાં આસક્તિ; મુદ્ગર એટલે મોગર કે મોટી મોગરી (પ્રાચીન હથિયાર); મોહાદિ શત્રુઓનો ઉપદેશ રૂપી મુદ્ગર વડે નાશ કરવાનું સ્તોત્ર. બીજું નામ 'ચર્પટપંજરિકા સ્તોત્ર'. એટલે કે દેહભાવને મારવાનું સ્તોત્ર. ચર્પટ= થાપટ, ધોલ; પંજરિકા=દેહ.

પત્રાંક ૭૯૭ — શ્રી ત્રંબકલાલ સોભાગ્યભાઈને — તા.૨૦-૮-૧૮૯૭

૧૦૮૬૩ ચૂકશો નહીં — ભૂલશો નહીં

૧૦૮૬૪ લહેરાભાઈ — શ્રી લહેરાભાઈ અમરશીભાઈ નામના સાયલાના મુમુક્ષુ

૧૦૮૬૫ મગન — લીંબડીના મુમુક્ષુ શ્રી મગનભાઈ ખીમચંદભાઈ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

✉	**પત્રાંક ૭૯૮**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૨૨-૮-૧૮૯૭**
૧૦૮૬૬	સ્થાનકે	સ્થા । જગ્યાએ, ઠેકાણે; પદમાં, હોદાએ; વાસણ-થાળામાં	
૧૦૮૬૭	વૃથા જેવો	वृ+थाल् । ફોગટ જેવો, નકામા જેવો, વ્યર્થ, નિરર્થક, બેફાયદા જેવું	
પૃ.૬૧૧	**પત્રાંક ૭૯૯**	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનલાલને**	**તા.૨૪-૮-૧૮૯૭**
૧૦૮૬૮	સર્વ—ઉત્કૃષ્ટ	બધી અને બધી શ્રેષ્ઠ સર્વોત્કૃષ્ટ, સર્વશ્રેષ્ઠ	
૧૦૮૬૯	સર્વ-ઉત્કૃષ્ટ ભૂમિકામાં સ્થિતિ થવા પર્યંત	કેવળજ્ઞાન થાય ત્યાં સુધી	
૧૦૮૭૦	ચપળપણું	चुप्+कल् । ચંચળતા, ચપળતા, કર્મબંધ	
૧૦૮૭૧	નિવાસ	नि+वस् । નિશ્ચિતપણે વસે છે, રહે છે	
✉	**પત્રાંક ૮૦૦**	**શ્રી મગનલાલભાઈ ખીમચંદભાઈને**	**તા.૨૪-૮-૧૮૯૭**
૧૦૮૭૨	દિવાળી	दीप्+अवली । મહાવીર પ્રભુ નિર્વાણદિન, આસો વદ ૩૦, ઓક્ટો.-નવે.માં	
✉	**પત્રાંક ૮૦૧**	**શ્રી રવજીભાઈ પંચાણભાઈ મહેતાને (પિતાશ્રીને)**	**તા.૨-૯-૧૮૯૭**
૧૦૮૭૩	બીજા સાથ સર્વે	બીજા સહિત બધા, સાથે રહેલા બીજા બધા	
✉	**પત્રાંક ૮૦૨**	**શ્રી કેશવલાલ નથુભાઈને**	**તા.૫-૯-૧૮૯૭**
૧૦૮૭૪	ગુણસ્થાનકાદિએ વર્તતી ક્રિયા	જે તે ગુણસ્થાનકે જીવ હોય તેની ક્રિયા	
✉	**પત્રાંક ૮૦૩**	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને**	**તા.૫-૯-૧૮૯૭**
૧૦૮૭૫	તમારા સમાગમવાસી ભાઈઓ	તમારા સમાગમમાં આવતા ભાઈઓ	
પૃ.૬૧૨	**પત્રાંક ૮૦૪**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૫-૯-૧૮૯૭**
૧૦૮૭૬	મુનિપથાનુગામી	મુનિપંથને અનુસરતા, મુનિમાર્ગે ચાલી રહેલા	
✉	**પત્રાંક ૮૦૫**	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને**	**તા.૫-૯-૧૮૯૭**
૧૦૮૭૭	ફેણાવ	ખંભાતથી ૧૦-૧૫ કિ.મી. દૂર, સાયમા-કાણીસા પાસેનું ગામ	
✉	**પત્રાંક ૮૦૬**	**શ્રી ડુંગરશીભાઈ આદિ મુમુક્ષુઓને**	**તા.૧૯-૯-૧૮૯૭**
૧૦૮૭૮	સુલભ	सु+लभ् । સહેલાં, સારો લાભ થાય તેવાં	
૧૦૮૭૯	અવર્ણનીય	अ+वर्ण् । વર્ણન ન થઈ શકે તેટલું-તેવું	
૧૦૮૮૦	કૈવલ્ય પર્યંત	के+वल्+परि+अन्त । કેવળજ્ઞાન સુધીની	
૧૦૮૮૧	નિર્વિઘ્નપણે	निर्+वि+हन् । બાધા, ખલેલ, હરકત, મુશ્કેલી વિના	
૧૦૮૮૨	શુભેચ્છાસંપન્ન પુરુષો	शुभ्+इष् । મોક્ષાભિલાષી જીવો	
✉	**પત્રાંક ૮૦૭**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૨૬-૯-૧૮૯૭**
૧૦૮૮૩	માત્ર દિગંબરવૃત્તિએ વર્તીને	માત્ર દિશાને જ વસ્ત્ર માનીને, વસ્ત્રધારણ ન કરીને	
૧૦૮૮૪	નિર્વાહ	निर्+वह् । નિભાવ, ગુજારો, ટકાવ	
૧૦૮૮૫	મર્યાદાપૂર્વક	मर्या+दा । નિયમોપૂર્વક, હદપૂર્વક, અદબ-વિવેકપૂર્વક	
૧૦૮૮૬	શ્વેતાંબરપણેથી	श्वित्+अम्बर । સફેદ વસ્ત્ર ધારણ કરવાથી	
૧૦૮૮૭	વસ્ત્રમૂર્ચ્છાદિ કારણો	વસ્ત્ર પરનો મોહ વગેરે કારણ	
૧૦૮૮૮	દેશ	दिश् । સ્થળ, ક્ષેત્ર, રાષ્ટ્ર, વતન, મુલક, પ્રદેશ	
૧૦૮૮૯	કાળ	कल् । સમય — ચડતો, ઊતરતો; મોસમ પ્રમાણે; પ્રસંગ અનુસાર	
૧૦૮૯૦	અધિકારીયોગે	પાત્રતા, યોગ્યતા, લાયકાત સાથે	
૧૦૮૯૧	નિરાકરણ	निर्+आ+कृ । નિવેડો, ઉકેલ; નાકબૂલ, રદબાતલ શમન, નિવારણ	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૬૧૩	**પત્રાંક ૮૦૮**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૩-૧૦-૧૮૯૭**
૧૦૮૯૨	અગાધ	अ+गाध् । અતિ ઊંડા, અસીમ, અપાર, ખૂબ ખૂબ	
૧૦૮૯૩	અવિષમ	अ+वि+सम् । સમ, સમતા	
	પત્રાંક ૮૦૯	**કોને ?**	**તા.૩-૧૦-૧૮૯૭**
૧૦૮૯૪	તમ	તમે, તમારા	
૧૦૮૯૫	નિષ્કામ ભક્તિ	निस्+कम्+भज् । ઈચ્છા-સ્પૃહા-યાચનારહિત ભક્તિ	
૧૦૮૯૬	સમસ્થિતિએ	એકસરખી રીતે, સમાન ભાવે-રીતે	
	પત્રાંક ૮૧૦	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૩-૧૦-૧૮૯૭**
૧૦૮૯૭	પારમાર્થિક હેતુવિશેષ	ખાસ પારમાર્થિક કારણ	
૧૦૮૯૮	નિરાલંબન	निर्+आ+लम्ब् । ઈચ્છા-આશંસા-સંશય-પ્રાર્થના-અનુમાન વિના	
૧૦૮૯૯	જીવની પ્રકૃતિ	જીવના સ્વભાવ, ટેવ, પ્રકાર	
૧૦૯૦૦	નિર્વાણ	निर्+वा । મોક્ષ, વર્ણ-વાન-દેહ વિનાની સ્થિતિ	
૧૦૯૦૧	રતિ	रम् । રમણતા, રમવું, ખૂબ ગમવું	
૧૦૯૦૨	ૐ	લિખિતંગ પંચપરમેષ્ઠિ પરમકૃપાળુદેવ પોતે	
	પત્રાંક ૮૧૧	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૩-૧૦-૧૮૯૭**
૧૦૯૦૩	ગ્રીષ્મ ઋતુ	ઉનાળાની ઋતુ, ઉનાળા	
૧૦૯૦૪	તપાયમાન	तप् । તપેલા, તપી ગયેલા	
૧૦૯૦૫	શીતળ	ઠંડી, શીળી, ઠંડક; સફેદ ચંદન; ચંદ્ર; મોતી; કમળ	
૧૦૯૦૬	'યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય'	શ્રી હરિભદ્રસૂરિ કૃત વિ.સં.૭૮૦માં આત્મદશા માપતી ૮ યોગદૃષ્ટિ વિષયક સંસ્કૃતમાં ૭૬ શ્લોકનો ગ્રંથ	
૧૦૯૦૭	પ્રકરણરત્નાકર	ઘણા પ્રકરણગ્રંથના સંગ્રહનું એક મોટા ચોપડા જેવા આકારનું પુસ્તક. કચ્છના અબડાસા તાલુકાના શ્રુતપ્રેમી શ્રાવક ભીમશી માણેકે ઈ.સ.૧૮૬૫ માં મુંદ્રાના મિત્ર કલ્યાણજીભાઈને સાથે રાખીને જૈન ધર્મની મહત્ત્વની પ્રાચીન હસ્તપ્રતો એકઠી કરીને પ્રકાશનની પહેલ કરી. 'પ્રકરણરત્નાકર'ના ૪ ભાગનાં પ્રકાશન માટે રૂ.૧ લાખનો ખર્ચ કર્યો, જાતે જ સંપાદન કર્યું, મુંબઈના નિર્ણયસાગર પ્રેસમાં છાપ્યું. ૧લો, ૨જો, ૩જો ભાગ અનુક્રમે ઈ.સ.૧૮૭૬, ૧૮૭૭, ૧૮૭૮માં અને ૪થો ભાગ ઈ.સ.૧૮૮૧ માં પ્રકાશિત થયા. પવિત્ર ગ્રંથોનાં પ્રકાશન ન કરવાનાં દબાણ સામે એકલા હાથે ઝઝૂમીને ૩૦૦ જેટલાં પુસ્તકોનું પ્રકાશન કરીને ઈ.સ.૧૮૯૧-વિ.સં.૧૯૪૭ માં જેઠ વદ ૫ ને ગુરુવારે દેહત્યાગ.	
૧૦૯૦૮	ૐ	લિખિતંગમાં સહી ઓમ્‌ની, પોતે સહજાત્મસ્વરૂપી થયા છે તેથી	
પૃ.૬૧૪	**પત્રાંક ૮૧૨**	**શ્રી ત્રંબકલાલ સોભાગ્યભાઈને**	**તા.૩-૧૦-૧૮૯૭**
૧૦૯૦૯	આધારભૂત	પ્રમાણિત, મૂળભૂત	
૧૦૯૧૦	ઉત્તરોત્તર	એક પછી એક, ક્રમ પ્રમાણે	
૧૦૯૧૧	સાન	संज्ञा । સમજ, બુદ્ધિ, અક્કલ; ઈશારત, સંકેત	
૧૦૯૧૨	ભાન	भा । ગમ, લક્ષ્ય, ધ્યાન, કાળજી, સાવચેતી, હોંશ, શુદ્ધિ	
૧૦૯૧૩	ય૦	યથાયોગ્ય	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	પત્રાંક ૮૧૩	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** — **તા.૧૭-૧૦-૧૮૯૭**
૧૦૯૧૪	અનાદિ વાસના	અનાદિકાળથી પૂર્વના સારાં-માઠાં કર્મોના અજ્ઞાત રીતે રહી જતા સંસ્કાર
૧૦૯૧૫	સંક્રમણ	सम्+क्रम् । ઓળંગી-વટાવી એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે જવું તે, સંક્રાન્તિ
૧૦૯૧૬	આકુળવ્યાકુળ	અત્યંત બેબાકળું, ખૂબ ગભરાયેલું, હેરાન-પરેશાન
૧૦૯૧૭	અસંખ્ય	अ+सम्+ख्या । સંખ્યા-ગણત્રીમાં ન આવે એટલા
૧૦૯૧૮	હઠ	દુરાગ્રહ, જિદ, મમત, જક
૧૦૯૧૯	દુરાત્મ્યપણા	दुर्+आत्मन् । દુરાત્મતા, દુષ્ટતા
૧૦૯૨૦	ધૈર્ય	ધીરજ, હિંમત, સ્વસ્થતા
૧૦૯૨૧	અવિક્ષેપપણું	अ+वि+क्षिप् । સ્થિરતા
	પત્રાંક ૮૧૪	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** — **તા.૨૪-૧૦-૧૮૯૭**
૧૦૯૨૨	'યોગબિંદુ'	શ્રી હરિભદ્રાચાર્યે વિ.સં.૭૮૦માં યોગવિષયક સંસ્કૃતમાં રચેલો ગ્રંથ જેના પર૭ શ્લોકમાં યોગમાર્ગની ૫ ભૂમિકા નામે અધ્યાત્મ, ભાવના, ધ્યાન, સમતા અને વૃત્તિસંક્ષય દ્વારા આધ્યાત્મિક વિકાસ સમજાવ્યો છે
૧૦૯૨૩	'યોગશાસ્ત્ર'	શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે રચેલો ગ્રંથ જેના ૧૨ પ્રકાશમાં શ્રાવકનાં ૧૨ વ્રત, સમ્યક્ત્વ વગેરેનું ૧૦૦૯ શ્લોકમાં વર્ણન છે
૧૦૯૨૪	શ્રી યશોવિજયજી	વિ.સં.૧૬૭૫ આસપાસ જન્મ, શ્રી આનંદઘનજીના સમકાલીન, શિષ્ય, ધુરંધર શાસ્ત્રાભ્યાસી, અનેક સ્તવન-સજ્ઝાયના રચયિતા
૧૦૯૨૫	સ્વાધ્યાય	સજ્ઝાય, ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી કૃત ૮ યોગદૃષ્ટિની સજ્ઝાય જેમાં ૭૬ કડી છે, એટલે કે 'યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય'ના ૨૨૮ શ્લોકના બરાબર ૩ જા ભાગે ! શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીના મુખ્ય આશ્રમોમાં દરરોજ ગવાય છે
૧૦૯૨૬	બોધ તારતમ્ય	બોધનો ભાવાર્થ, સારાંશ; ઓછાવત્તાપણું, ફેર
૧૦૯૨૭	ચારિત્ર સ્વભાવનું તારતમ્ય	સમ્યક્ ચારિત્રનું ઓછાવત્તાપણું; ભાવાર્થ
૧૦૯૨૮	યમથી સમાધિ	અષ્ટાંગ યોગમાં પહેલેથી છેલ્લા યોગ સુધી
૧૦૯૨૯	અષ્ટાંગ યોગ	યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન અને સમાધિ એ આઠ અંગવાળી યોગની પ્રક્રિયા
૧૦૯૩૦	પ્રાણાદિ નિરોધરૂપ	પ્રાણ વગેરેના નિરોધરૂપ, દ્રવ્ય પ્રાણાયામ
૧૦૯૩૧	આત્મસ્વભાવ પરિણામ રૂપ	આત્મસ્વભાવના પરિણામરૂપ
૧૦૯૩૨	યથા૦	યથાયોગ્ય
પૃ.૬૧૫	**પત્રાંક ૮૧૫**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** — **તા.૧૦-૧૧-૧૮૯૭**
૧૦૯૩૩	શ્રી મનસુખ	લીંબડીવાસી મુમુક્ષુ શ્રી મનસુખભાઈ દેવશીભાઈ
૧૦૯૩૪	અન્ય ક્ષેત્રે	અન્ય સ્થળે, બીજી જગ્યાએ-ગામે
૧૦૯૩૫	વિહાર કરવાના આશ્રમમાં	મુનિપણામાં, સંન્યસ્તાશ્રમમાં
૧૦૯૩૬	ચરોતરાદિ પ્રદેશ	चारुतर । ચારુતર પ્રદેશ, વધુ સુંદર ફળદ્રુપ ભૂમિ-પ્રદેશ, મધ્યયુગમાં ૧૦૪ ગામોના સમૂહનો પ્રદેશ, મહી અને વાત્રક નદી વચ્ચેનો પ્રદેશ.
	પત્રાંક ૮૧૬	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદને** — **તા.૧૪-૧૧-૧૮૯૭**
૧૦૯૩૭	લોકહિતાર્થે	લોકોના કલ્યાણ કાજે, જનકલ્યાણ માટે
૧૦૯૩૮	અનિયતકાળ	અંકુશમાં-નિયમનમાં નથી તે મરણનો સમય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૯૩૯	ॐ	લિખિતંગમાં પોતે ઓમ્ સ્વરૂપે
પૃ.૬૧૬	**પત્રાંક ૮૧૭**	**શ્રી મુનદાસભાઈ પ્રભુદાસભાઈને** **તા.૨૧-૧૧-૧૮૯૭**
૧૦૯૪૦	નિર્દ્વન્દ્વપણે	દ્વંદ્વ વિના, સુખદુઃખ-હર્ષશોક-ઈષ્ટઅનિષ્ટ વગેરે વિરોધી જોડકાં રહિત
૧૦૯૪૧	યથાપ્રારબ્ધ	પ્રારબ્ધ-નસીબ પ્રમાણે
૧૦૯૪૨	દૃઢાશ્રય	મજબૂત-સ્થિર-અટળ આશ્રય
૧૦૯૪૩	ॐ	લિખિતંગ પરમકૃપાળુદેવ પોતે
	પત્રાંક ૮૧૮	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૭**
૧૦૯૪૪	ભાવ	પર્યાયની ભિન્ન ભિન્ન અવસ્થા
૧૦૯૪૫	ઉપશમ ભાવ	રાખમાં ઢાંકેલા અગ્નિ જેવી મોહનીય કર્મની ઉપશાંત (અનુદય) અવસ્થા તે ઉપશમ અને તેથી ઉત્પન્ન થયલો આત્મપરિણામ તે ઉપશમ ભાવ
૧૦૯૪૬	ક્ષયોપશમ ભાવ	ઉદયમાં પ્રાપ્ત થતા કર્મનો ક્ષય તથા ઉદયમાં નહીં પ્રાપ્ત થયેલા કર્મોના ઉદયના અભાવરૂપ ઉપશમ તે ક્ષયોપશમ અને તેથી ઉત્પન્ન થયેલો આત્મપરિણામ તે ક્ષયોપશમ ભાવ
૧૦૯૪૭	ક્ષાયિક ભાવ	જળથી બુઝાઈ ગયેલા અગ્નિ જેવો કર્મનો સર્વથા ક્ષય થવો તે ક્ષય અને તેથી ઉત્પન્ન થયેલો આત્મપરિણામ તે ક્ષાયિક ભાવ
૧૦૯૪૮	પારિણામિક ભાવ	વસ્તુનો અનાદિ સ્વભાવ (અકૃત્રિમ સ્વભાવ અથવા સ્વાભાવિક સ્વરૂપ) તે પારિણામિક ભાવ. કર્મના ઉદય, ઉપશમ, ક્ષય, ક્ષયોપશમની અપેક્ષા ન રાખતા સ્વભાવથી થતો ભાવ
૧૦૯૪૯	ઔદયિક ભાવ	કર્મનો ઉદય તે ઉદય અને કર્મના ઉદયથી ઉત્પન્ન થયેલો ગતિ, લેશ્યા, કષાય આદિ જીવ પરિણામ (જીવની અવસ્થાઓ) તે ઔદયિક ભાવ
૧૦૯૫૦	સાન્નિપાતિક ભાવ	ઉપરના ભાવો પૈકી બે, ત્રણ વગેરે ભાવોનો એકત્ર મેળાપ-સંયોગ
	પત્રાંક ૮૧૯	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદને** **તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૭**
૧૦૯૫૧	ખેદ	खिद् । ચિત્તના ૮ દોષમાં ૧, ૮ દોષ – ખેદ, ઉદ્વેગ, ક્ષેપ, ઉત્થાન, ભ્રાન્તિ, અન્યમુદ્, રુગ્ અને આસંગ
૧૦૯૫૨	મોક્ષપાટણ	मोक्ष्+पत्+तन् । મોક્ષનગરી, મોક્ષપુરી
૧૦૯૫૩	વિકાર	वि+कृ । પરિવર્તન, ફેરફાર, શારીરિક-માનસિક બગાડ, વિભાવ
૧૦૯૫૪	નિર્વીર્યપણું	निर्+वि+ईर् । બળરહિતતા, શક્તિહીનતા, નિર્બળતા, પુરુષાર્થ વિનાના, વીર્યહીન
૧૦૯૫૫	નિંદે છે	निन्द् । નિંદા કરે છે
૧૦૯૫૬	મહંત પુરુષ	મહાન પુરુષ, મહાત્મા, સંત
૧૦૯૫૭	શૌર્ય	શૂરવીરતા, બહાદુરી, પરાક્રમ
૧૦૯૫૮	હઠાવે છે	પાછા પાડે છે, ખસેડે છે, હટાવે છે
	પત્રાંક ૮૨૦	**શ્રી ત્રંબકલાલ સોભાગ્યભાઈને** **તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૭**
૧૦૯૫૯	ગુણો	મૂળ લક્ષણો, ધર્મો, જાતિસ્વભાવ
૧૦૯૬૦	સમ્યગ્દૃષ્ટિપણું	સમકિત, સમ્યક્દર્શન
૧૦૯૬૧	શ્રુતકેવળજ્ઞાન	શ્રુતથી આત્માને જાણતું કેવળજ્ઞાન જેવું-જેટલું જ્ઞાન, ૧૪ પૂર્વનું પૂર્ણ જ્ઞાન
પૃ.૬૧૭		
૧૦૯૬૨	કેવળજ્ઞાન	કેવળ સ્વભાવપરિણામી જ્ઞાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૯૬૩	સાંગોપાંગ	सह+अङ्ग+उपाङ्ग । સમસ્ત, પૂર્ણ; અંગ અને ઉપાંગ સહિત	
૧૦૯૬૪	ખમીને	થોભીને	
	પત્રાંક ૮૨૧	**શ્રી ત્રંબકલાલ સોભાગ્યભાઈને**	**તા.૨૬-૧૨-૧૮૯૭**
૧૦૯૬૫	ત્રંબકલાલે	પ.પૂ.સોભાગભાઈના પુત્રે	
૧૦૯૬૬	માથે ચડાવવા યોગ્ય	માન્ય કરવા યોગ્ય, શિરોમાન્ય કરવા યોગ્ય	
૧૦૯૬૭	મગનલાલે	લીંબડીના મુમુક્ષુ શ્રી મગનલાલ ખીમચંદભાઇ હશે	
૧૦૯૬૮	સદ્બુદ્ધિ	સન્મતિ, સારી-પવિત્ર સમજ, આત્મબુદ્ધિ	
૧૦૯૬૯	મણિલાલે	પ.પૂ.સોભાગભાઇના પુત્રે	
૧૦૯૭૦	ગોશળિયા	શ્રી ડુંગરશીભાઇ કલાભાઇ ગોશળિયા	
૧૦૯૭૧	ઉતારો કરવો	ઉતારવું, લખવું, નકલ કરવી	
૧૦૯૭૨	ૐ	લિખિતંગમાં	
	પત્રાંક ૮૨૨	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદને**	**તા.૪-૧-૧૮૯૮**
૧૦૯૭૩	અપ્રવૃત્તિ	પ્રવૃત્તિ ન કરવી, પ્રવૃત્ત ન થવું, ન પ્રવર્તવું	
	પત્રાંક ૮૨૩	**શ્રી ત્રંબકલાલ સોભાગભાઈને**	**તા.૨૦-૧-૧૮૯૮**
૧૦૯૭૪	સ્વરૂપસ્મરણ	સ્વરૂપનું સ્મરણ	
૧૦૯૭૫	અબંધપણા માટે	કર્મ ન બંધાય માટે	
૧૦૯૭૬	અધિકાર	હક્ક	
૧૦૯૭૭	ભજવા યોગ્ય	સેવવા યોગ્ય, આશ્રય કરવા યોગ્ય	
પૃ.૬૧૮	**પત્રાંક ૮૨૪**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૨૬-૧-૧૮૯૮**
૧૦૯૭૮	ક્ષીણમોહપર્યંત	૧૨મા ગુણસ્થાનક સુધી, મોહ સંપૂર્ણ ક્ષય થતાં સુધી	
૧૦૯૭૮A	હુંડાવસર્પિણી નામનો આશ્ચર્યભાવ	હૂંડ=બિહામણો, કદરૂપો, ભયંકર, મેંઢું, વાઘ, બુદ્ધ, રાક્ષસ જેવો કાળ. ભાગ્યે જ — અપવાદરૂપ આવતો એવો આ હૂંડાવસર્પિણી કાળ. ૧૪૮ ચોવીસી પછી આવતો આવો સમય.	
	પત્રાંક ૮૨૫	**શ્રી ઝવેરચંદભાઈ તથા રતનચંદભાઈને**	**તા.૨૬-૧-૧૮૯૮**
૧૦૯૭૯	સત્શ્રુત	સત્પુરુષનાં-જ્ઞાનીનાં વચન, જેને જે જરૂરી તેને તેવાં વચન કહે તે; શાંતરસનું મુખ્યપણું હોય તેવાં, સત્ પ્રત્યે લઇ જાય તેવાં શાસ્ત્ર	
૧૦૯૮૦	સત્સમાગમ	સત્પુરુષનો મેળાપ, સત્સંગ, સાન્નિધ્ય, આધાર, વૃત્તિ	
૧૦૯૮૧	સદ્દૃષ્ટિવાન	શુભદૃષ્ટિવાળો, તત્ત્વસન્મુખ દૃષ્ટિવાળો, યોગાભ્યાસમાં રુચિવાળો	
૧૦૯૮૨	ગુણાતિશયવાન	गुण+अति+शी+वत् । ગુણોની પ્રચુરતાવાળા, ગુણોના અતિશયવાળા	
૧૦૯૮૩	ક્રિયાચેષ્ટિતપણું	હિલચાલ, સંજ્ઞાની ક્રિયા, હાવભાવ, મન-વચન-કાયાના યોગની પ્રવૃત્તિ	
	પત્રાંક ૮૨૬	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનલાલભાઈને**	**તા.૨૬-૧-૧૮૯૮**
૧૦૯૮૪	બનારસીદાસજી	આગ્રાના દશાશ્રીમાળી જૈન, 'નાટક સમયસાર'ના રચયિતા, વિ.સં.૧૬૪૩ માં જન્મ, સ્વવૃત્તાંત 'અર્ધકથાનક'ના લેખક	
૧૦૯૮૫	'નયચક્ર'	આચાર્ય દેવસેન કૃત 'બૃહત્ નયચક્ર', 'શ્રુતભવનદીપક નયચક્ર', શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ કૃત 'નયચક્રસાર', વિ.સં.૪૧૪ માં શ્રી મલ્લવાદિ સૂરિ કૃત 'દ્વાદશારનયચક્ર'	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૦૯૮૬ 'પ્રવચનસાર' ઈ.સ.૧૨૭-૧૨૯માં થઈ ગયેલા શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય કૃત ગ્રંથ જેમાં ૨૭૫ શ્લોકમાં જ્ઞાન તત્ત્વ, જ્ઞેયતત્ત્વનું સુંદર પ્રતિપાદન છે.

૧૦૯૮૭ 'પરમાત્મ પ્રકાશ' આચાર્ય શ્રી યોગીન્દુદેવ રચિત પ્રાકૃત ભાષામાં ૩૪૫ દોહાના ગ્રંથમાં બહિરાત્મા, અંતરાત્મા, પરમાત્માનું સ્વરૂપ તથા નિર્વિકલ્પ સમાધિનું વર્ણન છે, વિક્રમની ૧૬મી સદીમાં શ્રી બ્રહ્મદેવસૂરિની સંસ્કૃત ટીકા છે.

૧૦૯૮૮ મળ मल् । અંતઃકરણના મેલ, રાગ-દ્વેષાદિ વિકાર; દ્રવ્યકર્મ-ભાવકર્મ

૧૦૯૮૯ વિક્ષેપ वि+क्षिप् । અવજ્ઞા, નિંદા, ઈર્ષ્યા, અદેખાઈ, રાગ, દ્વેષ વગેરે ભાવોથી ચિત્તનાં વિચલિત પરિણામની વ્યથા. ધ્યાનમાં પ્રવૃત્ત ચિત્તની ૫ માંથી ૩ જી અવસ્થા, બાહ્યવૃત્તિ થાય તે; મનની ચંચળતા

૧૦૯૯૦ પ્રમાદ प्र+मद् । અનુત્સાહ, આળસ, વિષય-કષાયના ભાવ, નિદ્રા, સ્નેહ, મદ

૧૦૯૯૧ દીર્ઘકાળ પરિચિત લાંબા સમયની આદત, અભ્યાસ, અધ્યાસ, ઓળખાણ, પરિચય

૧૦૯૯૨ અનિશ્ચય અનિર્ણય, અનિશ્ચિતતા

પત્રાંક ૮૨૭ શ્રી ખીમજીભાઈ દેવજીભાઈને તા.૧૦-૨-૧૮૯૮

૧૦૯૯૩ ઉતાપ उत्ताप । જન્મ, જરા, મરણ

૧૦૯૯૪ અંતરમાં ઉતારીને અંતરમાં ઊતરે એમ, અંતરમાં પાર લઈ જવું

પત્રાંક ૮૨૮ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૨૬-૧૦-૧૮૯૭ થી તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૮ દરમ્યાન

૧૦૯૯૫ શ્રી ભાણજી સ્વામી ખંભાત સંપ્રદાયમાં શ્રી લલ્લુજી સ્વામી=(પ.પૂ.પ્રભુશ્રીજી)ના દીક્ષાગુરુ પૂ.હરખચંદજી મહારાજની પાટે વિ.સં.૧૯૪૯ થી આવેલા સ્થાનકવાસી મુનિ

૧૦૯૯૬ વિદિત विद् । જાણ કરીશું, જણાવશું

પૃ.૬૧૯

૧૦૯૯૭ મોળપ ઢીલાશ, શિથિલતા, ઊણપ, ઓછાપણું, મોળાશ, મંદતા

૧૦૯૯૮ અસંભાવ્ય સંભવ નથી તેવી, અનુમાન ન થઈ શકે તેવી, અકલ્પનીય, અસંભાવનીય

૧૦૯૯૯ દોષપાત્ર દોષને પાત્ર, ગુનેગાર, અપરાધી

૧૧૦૦૦ સ્વપક્ષ પોતાનો પક્ષ

પત્રાંક ૮૨૯ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૦-૨-૧૮૯૮

૧૧૦૦૧ હારવાનો હારી જવાનો, હિંમત ગુમાવવાનો

પત્રાંક ૮૩૦ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૭-૪-૧૮૯૮

૧૧૦૦૨ બુકપોસ્ટ રજીસ્ટર્ડ પોસ્ટ ઓફિસે જઈને, નોંધ કરાવીને, પહોંચ લઈને જે તે જગ્યાએ બહારગામ ટપાલથી મોકલવું

૧૧૦૦૩ તમારે શ્રી અંબાલાલભાઈએ (ખંભાતના)

૧૧૦૦૪ છોટાલાલ ખંભાતના મુમુક્ષુ શ્રી છોટાલાલ કુશળચંદ; શ્રી છોટાલાલ છગનભાઈ

૧૧૦૦૫ ત્રિભોવન ખંભાતના મુમુક્ષુ શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદ

૧૧૦૦૬ કીલાભાઈ ખંભાતના મુમુક્ષુ શ્રી કીલાભાઈ ગુલાબચંદ

૧૧૦૦૭ ધુરીભાઈ ભાદરણના મુમુક્ષુ શ્રી ધોરીભાઈ બાપુજીભાઈ પટેલ

૧૧૦૦૮ ઝવેરભાઈ કાવિઠાના શ્રી ઝવેરભાઈ ભગવાનભાઈ કે ઝવેરભાઈ શંભુભાઈ

૧૧૦૦૯ નિયમિત नि+यम् । નિયમપૂર્વક, નિયમસર, નિયમબદ્ધ, શાસન-આજ્ઞા સહિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરમોપકારી પરમ પૂજ્ય પ્રભુશ્રીજી

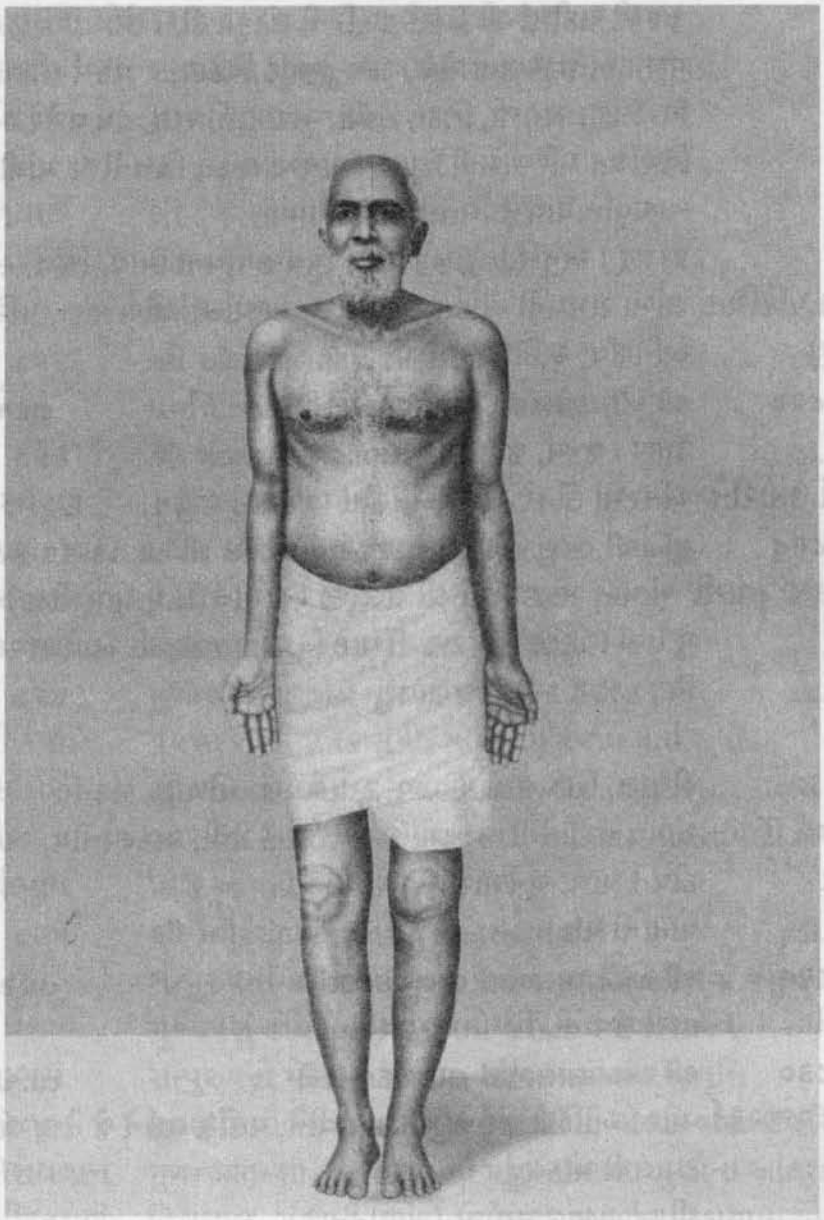

જન્મ	દેહોત્સર્ગ
વિ. સં. ૧૯૧૦ આસો વદ ૧	વિ. સં. ૧૯૯૨ વૈશાખ સુદ ૮
તા. /૧૦/૧૮૫૪	તા. ૨૮-૪-૧૯૩૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૬૨૦ પત્રાંક ૮૩૧ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૧૭-૪-૧૮૯૮

૧૧૦૧૦ 'ગોમ્મટસાર' વિ.સં.૭૩૫માં શ્રી નેમિચંદ્ર સિદ્ધાંતચક્રવર્તી રચિત ઉત્તમ શાસ્ત્ર, ૨ ભાગ છે : જીવકાંડ અને કર્મકાંડ. ગોમ્મટ એટલે બાહુબલિજી અને ગોમ્મટ રાજા (ચામુંડરાય) એ બન્ને પરથી ગ્રંથનું નામ. 'પંચસંગ્રહ' બીજું નામ છે. જીવકાંડમાં ૭૩૪ અને કર્મકાંડમાં ૯૭૨ શ્લોક છે.

૧૧૦૧૧ અડગ ડગે નહીં તેવા, સ્થિર, દૃઢ

૧૧૦૧૨ અગુપ્ત વીર્ય શક્તિ-બળ-ઉત્સાહ-પુરુષાર્થ ગોપવ્યા-છુપાવ્યા સિવાય-વિના

પત્રાંક ૮૩૨ કોને ? તા.૨૧-૫-૧૮૯૮ થી તા.૧૯-૬-૧૮૯૮ દરમ્યાન

૧૧૦૧૩ પરમજ્યોતિ સ્વરૂપ પરમ પ્રકાશ સ્વરૂપ, પરમ તેજસ્વી પદાર્થરૂપ

૧૧૦૧૪ નિમગ્ન नि+मस्ज् । મશગૂલ, લીન, ગરક, એકતાર, રચીપચી રહેવું

૧૧૦૧૫ ચક્રવર્તી રાજા સર્વત્ર જેની સત્તા વિજયપૂર્વક હોય તેવો રાજા, સમ્રાટ, શહેનશાહ, ૫ આર્યખંડ અને ૧ મ્લેચ્છ ખંડ એમ ૬ ખંડનો રાજાધિરાજ

૧૧૦૧૬ ગ્રહવું ग्रह् । લેવું, ગ્રહણ કરવું

૧૧૦૧૭ પરમ ધર્મરૂપ ચંદ્ર પરમ ધર્મ રૂપી ચંદ્ર, ચંદ્રને ૧૬ કળા તેમ ધર્મની પણ ૧૬ કળા

૧૧૦૧૮ રાહુ જેવો પરિગ્રહ રાહુ ગ્રહની માઠી દશા જેવો વિઘ્ન કરનાર માણસ જેવો, ચંદ્ર ઉપર ગ્રહણ વખતે પડતી પૃથ્વીની છાયાની જેમ ચારેબાજુથી બાંધતો પરિગ્રહ

૧૧૦૧૯ પ્રયોજન प्र+युज् । કારણ, ખપ, ઉપયોગ

૧૧૦૨૦ આત્માપણે આત્મા થઈને

પત્રાંક ૮૩૩ કોને ? તા.૨૧-૫-૧૮૯૮

૧૧૦૨૧ દ્વંદ્વ द्वि+द्वि । જોડકું, યુગલ, બે પરસ્પર વિરુદ્ધ ભાવોની જોડી; ઝઘડો; સંદેહ

૧૧૦૨૨ સાનંદાશ્ચર્ય આનંદ સાથે આશ્ચર્ય

૧૧૦૨૩ દીઠો છે दृश् । જોયો છે

૧૧૦૨૪ અબદ્ધસ્પૃષ્ટ આત્મા શુદ્ધ નયથી આત્મા અબદ્ધ-નહીં બંધાયેલો અને અસ્પૃષ્ટ-નહીં સ્પર્શાયેલો છે. આત્માને પુદ્‌ગલ-કર્મથી બંધાવા-સ્પર્શાવારૂપ ખરું પણ પુદ્‌ગલથી જરા ય નહીં સ્પર્શાવા યોગ્ય એવા આત્મસ્વભાવની સમીપ જઈને અનુભવતાં બદ્ધસ્પૃષ્ટપણું નથી.

૧૧૦૨૫ અચિંત્ય દ્રવ્ય ચિંતવી ન શકાય તેવું આત્મદ્રવ્ય

૧૧૦૨૬ શુદ્ધચિતિસ્વરૂપ-કાંતિ શુદ્ધ ચૈતન્યસ્વરૂપનો પ્રકાશ, શુદ્ધ જ્ઞાનસ્વરૂપનું તેજ-આભા-સૌંદર્ય

૧૧૦૨૭ શ્વેત श्वित् । સફેદ, શુક્લ

૧૧૦૨૮ કોઈ કાળે કોઈ સમયે, ક્યારેય

૧૧૦૨૯ વિશ્વને પ્રકાશક આત્મા વિશ્વને પ્રકાશ પાથરનાર, વિશ્વને પ્રગટ-પ્રસિદ્ધ કરનાર

૧૧૦૩૦ સદા સર્વદા सर्व+दाच् । નિત્ય, નિરંતર, હરહંમેશ, સદૈવ

૧૧૦૩૧ અભેદતા अ+भिद् । એકતા, ઐક્ય, અભિન્નતા

પૃ.૬૨૧

૧૧૦૩૨ વિશ્વ विश्+क्वन् । જગત, બ્રહ્માંડ, ૧૪ લોક, સૃષ્ટિ, દુનિયા, આલમ, સંસાર

૧૧૦૩૩ પર્યાય परि+इ । અવસ્થા, હાલત, પરિવર્તન, પરિણમન

૧૧૦૩૪ નિજ અનુભવપ્રમાણ સ્વરૂપ સ્વાનુભવસિદ્ધ સ્વરૂપ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૦૩૫	સામ્યભાવ	મોહક્ષોભવિહીન ભાવ-પરિણામ, સમભાવ, સંતુલિત પરિણામ
૧૧૦૩૬	વ્યાવૃત્ત	वि+आ+वृत् । પાછી વાળી, જુદી પાડી બતાવી, અલગ કરવો
૧૧૦૩૭	અક્લેશ સમાધિ	અવિદ્યા, અસ્મિતા, રાગ, દ્વેષ અને અભિનિવેશ એ ૫ ક્લેશ વિનાની સમાધિ
૧૧૦૩૮	લક્ષરૂપ પ્રવાહ	નિશાન, ધ્યાન રૂપી પ્રવાહ
૧૧૦૩૯	નિજ સ્વરૂપમય ઉપયોગ	આત્મસ્વરૂપમય ઉપયોગ
૧૧૦૪૦	તન્મય	तद्+मयट् । તે મય, તેમાં જ લાગેલો, તેમાં જ લીન
૧૧૦૪૧	પ્રકૃષ્ટ શુદ્ધ	અતિશય-ખૂબ શુદ્ધ, સૌથી વધુ શુદ્ધ
	પત્રાંક ૮૩૪	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદને** **તા.૨૬-૫-૧૮૯૮**
૧૧૦૪૨	મહત્ ગુણનિષ્ઠ	આત્મગુણની નિષ્ઠાવાળા, આત્મનિષ્ઠ, સંન્નિષ્ઠ
૧૧૦૪૩	સ્થવિર	स्था+किरच् । દૃઢ, અચળ; વૃદ્ધ, ભિક્ષુ-સાધુ, પ્રાચીન, જૂના
	પત્રાંક ૮૩૫	**શ્રી રાયચંદભાઈ મનજીભાઈ દેસાઈને** **તા.૮-૬-૧૮૯૮**
૧૧૦૪૪	વિશેષ અંતરાય	વધારે, ખાસ, પ્રબળ મુશ્કેલી-હરકત
૧૧૦૪૫	મહત્પુણ્યવાનપણું	બહુ પુણ્યશાળી હોવાપણું
પૃ.૬૨૨	**પત્રાંક ૮૩૬**	**કોને ?**
૧૧૦૪૬	સંજ્ઞી	सम्+ज्ञा+इनि । મન સહિતના જીવો
૧૧૦૪૭	અસંજ્ઞી	अ+संज्ञिन् । મન રહિતના જીવો
૧૧૦૪૮	પર્યાપ્ત	परि+आप् । પર્યાપ્તિ એટલે શક્તિ. જીવ બીજે જન્મે ત્યાં જીવવા માટેની જે સામગ્રી-શક્તિ ઉત્પન્ન કરે તે પર્યાપ્તિ. પર્યાપ્તિ પૂરી કરનારા પર્યાપ્ત જીવો. આહાર, શરીર, ઈન્દ્રિય, શ્વાસોચ્છ્વાસ, ભાષા, મન : આ ૬ પર્યાપ્તિ છે
૧૧૦૪૯	અપર્યાપ્ત	પોતાને યોગ્ય પર્યાપ્તિ પૂરી કર્યા વિના મરી જાય તે જીવ, અપૂર્ણ, અપ્રાપ્ત
	પત્રાંક ૮૩૭	**કોને ?** **તા.૨૬-૧૦-૧૮૯૭ થી તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૮ દરમ્યાન**
૧૧૦૫૦	વચલાં	વચ્ચેનાં
૧૧૦૫૧	અલ્પકાળવર્તી	થોડા સમય પૂરતા, ટૂંક સમય માટે
૧૧૦૫૨	કૈવલ્યસંપન્ન	કેવળજ્ઞાન સંપ્રાપ્ત, કેવળજ્ઞાની, વીતરાગ, અરિહંત, પરમ સદ્‌ગુરુ
૧૧૦૫૩	આશ્રયવચન	आ+श्रि+वच् । શરણના કોલ, આધાર વચન; વિશ્વસનીય વચન
૧૧૦૫૪	પ્રતીત્યાં છે	प्रति+इ । પ્રતીત કર્યાં છે, ખાત્રી થઈ છે, સિદ્ધ-સાબિત કર્યાં છે
૧૧૦૫૫	ઘટે	હોવું જોઈએ, હોઈ શકે
૧૧૦૫૬	વિરતિરૂપ	વ્રત રૂપ, ચારિત્ર્યના
પૃ.૬૨૩		
૧૧૦૫૭	સમ્યગ્ વિરતિ	સમ્યક્‌દર્શન સહિત વ્રત
૧૧૦૫૮	સર્વવિરતિ	સર્વસંગત્યાગી, સંયમી મુનિ, દીક્ષિત, ચારિત્ર્યવાન
૧૧૦૫૯	સંયતિ ધર્મે	સંયમ ધર્મે, ચારિત્ર માર્ગે, મુનિધર્મે
૧૧૦૬૦	જ્ઞાનાતિશય	સંપૂર્ણપણે વર્તતું આત્મજ્ઞાન કે સ્વરૂપસ્થિતિ
૧૧૦૬૧	અપાયાપગમ અતિશય	સંપૂર્ણપણે વર્તતી ઈચ્છારહિતતા તે વીતરાગ ચારિત્રદશા
૧૧૦૬૨	સૂચવ્યો	सूच् । બતાવ્યો, જણાવ્યો, નિર્દેશ્યો
૧૧૦૬૩	દેહાદિક યોગક્રિયા	શરીરના મન-વચન-કાયાના યોગની ક્રિયા
૧૧૦૬૪	વિચરે ઉદયપ્રયોગ	ઉદય પ્રમાણે ક્રિયા કરે, પ્રારબ્ધનો ઉદય સમભાવે વેદે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૦૬૫	વિલક્ષણ	वि+लक्ष् । જુદી, જુદા જ પ્રકારના ગુણ-ધર્મવાળી, અસાધારણ, વિશિષ્ટ
૧૧૦૬૬	વચનાતિશય	સંપૂર્ણ નિજ અનુભવરૂપ અને એકમાત્ર આત્માર્થબોધક અપૂર્વ વાણી
૧૧૦૬૭	વાણીધર્મે વર્તતું શ્રુત	વચન વડે કહેવાતું શ્રુત
૧૧૦૬૮	સાપેક્ષપણે	અપેક્ષા સહિત, અપેક્ષિત રીતે
૧૧૦૬૯	પૂજાતિશય	કોઇ નય ન દુભાય તેવી વાણીવાળું શ્રુત હોવાથી પૂજવા યોગ્ય
૧૧૦૭૦	સમદર્શિતા	પદાર્થને વિષે ઇષ્ટઅનિષ્ટબુદ્ધિરહિતતા, ઇચ્છારહિતતા, મમત્વરહિતતા
૧૧૦૭૧	શ્વેત	श्वित् । સફેદ
૧૧૦૭૨	સુરભિ	सु+रभ् । સુગંધી, મહેક; સુગંધિત, સુવાસિત; પ્રિય; પ્રસિદ્ધ; પુણ્યાત્મા
૧૧૦૭૩	દુરભિ	दु+रभ् । દુર્ગંધી, ખરાબ વાસ
૧૧૦૭૪	હેય	हा । છાંડવા યોગ્ય, છોડવા યોગ્ય, ત્યજવા યોગ્ય, ત્યાગવા યોગ્ય
પૃ.૬૨૪		
૧૧૦૭૫	ઉપાદેય	उप+आ+दा । આદરવા યોગ્ય
૧૧૦૭૬	દુગંછા	અપ્રિયતા, જુગુપ્સા
૧૧૦૭૭	સમવૃત્તિ	सम्+वृत् । પોતાના સ્વભાવે, રાગદ્વેષરહિતપણે વર્તવું, સમભાવ
૧૧૦૭૮	પરાકાષ્ઠા	છેલ્લામાં છેલ્લી હદ, સર્વોચ્ચ સ્થિતિ, આખર, છેવટની હદ
૧૧૦૭૯	નિર્વિશેષપણું	निर्+वि+शिष् । નિર્વિકલ્પતા-વિકલ્પ રહિતતા, નિરપેક્ષતા
૧૧૦૮૦	દાખવવું	दृश् । બતાવવું, દેખાડવું, જણાવવું, કહેવું
૧૧૦૮૧	વિવેક વિકળતા	ખરું-ખોટું જાણવાની અશક્તિ-ગભરાટ
૧૧૦૮૨	કુશ્રુત	कु+श्रु । મિથ્યાશ્રુત
૧૧૦૮૩	ૐ	સહજસ્વરૂપવિલાસી હોવાથી લિખિતંગમાં લખી શક્યા છે
✉	**પત્રાંક ૮૩૮**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૮-૬-૧૮૯૮**
૧૧૦૮૪	જિનસ્મરણ	जि+स्मृ । જિન ભગવંતનું-દશાનું સ્મરણ
૧૧૦૮૫	શ્રી રાજચંદ્ર દેવ	લિખિતંગમાં પરમકૃપાળુદેવે પોતે મૂક્યું છે આ ૧ જ પત્રમાં ! કેવી દશા ? એ અરસામાં જ સુણાવના શ્રી મુનદાસજીએ પદ રચ્યું, "અહો રાજચંદ્ર દેવ ! રાતદિવસ મને રહેજો રટણ તમારું."
પૃ.૬૨૫	**પત્રાંક ૮૩૯**	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૭-૭-૧૮૯૮**
૧૧૦૮૬	મહામોહજળ	મહામોહરૂપી જળ-પાણી
૧૧૦૮૭	પુરુષ	આત્મા
૧૧૦૮૮	ભવહેતુ	ભવનાં કારણરૂપ
૧૧૦૮૯	એક સમયમાત્રમાં	માત્ર એક સમયમાં, ફક્ત-કેવળ ૧ સમયની અંદર
૧૧૦૯૦	જાત્યાંતર	જાતિફેર, ગુણ-ધર્મ-આકૃતિ વગેરેથી પડેલા તે તે વિભાગનો પલટો-ફેર, ભવહેતુમાંથી ભવનિવૃત્તિરૂપે
૧૧૦૯૧	ભવનિવૃત્તિરૂપ	ભવની નિવૃત્તિરૂપ, ભવથી પાછા ફરવા રૂપ, ભવ ન હોવા રૂપ
૧૧૦૯૨	કલ્યાણમૂર્તિ	કલ્યાણની મૂર્તિ, પ્રગટ કલ્યાણ રૂપ, મોક્ષમૂર્તિ, મોક્ષની મૂરત
૧૧૦૯૩	નિર્વિક્ષેપ	निर्+वि+क्षिप् । વિકલ્પ વિનાનું, મૂંઝવણ વિનાનું, વિલંબ વિનાનું સ્થિર
✉	**પત્રાંક ૮૪૦**	**શ્રી કેશવભાઈ નથુભાઈને** **તા.૧-૮-૧૮૯૮**
૧૧૦૯૪	શ્રા૦	શ્રાવણ માસ, ગુજરાતી ૧૦ મો મહિનો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૦૯૫ સાનુકૂળ स+अनुकूल । અનુકૂળ, મદદગાર, રુચતું

૧૧૦૯૬ દ્રવ્યમન અમૂર્ત મન

૧૧૦૯૭ આઠ પાંખડીનું કમળની આઠ પાંખડી જેવું

૧૧૦૯૮ ચર્ચિત ચર્ચાઇ, ચર્ચાયેલી, ચર્ચા-વિચારણા કરવામાં આવી હોય તેવી

૧૧૦૯૯ સુગમ્ય सु+गम् । સરળતાથી સમજાય તેવું, જલ્દી સમજાય તેમ

✉ **પત્રાંક ૮૪૧ કોને ? તા.૯-૮-૧૮૯૮**

૧૧૧૦૦ વિશેષ અવસરે વધુ વાત અવસરે (ભવિષ્યમાં), ખાસ પ્રસંગે-સમયે

✉ **પત્રાંક ૮૪૨ શ્રી રાયચંદભાઈ મનજીભાઈ દેસાઈને તા.૧૩-૮-૧૮૯૮**

૧૧૧૦૧ કાવિઠા ચરોતર પ્રદેશમાં અગાસથી ૧૩ કિ.મી., બોરસદથી ૪ કિ.મી.

૧૧૧૦૨ લોકપદ્ધતિ લોકોની રીતિ, પ્રણાલિકા

૧૧૧૦૩ 'વૈરાગ્યશતક' ઉજ્જયિનીના રાજર્ષિ ભર્તૃહરિ રચિત ૧૧૪ શ્લોકનાં વૈરાગ્યસભર પુસ્તકની વાત લાગે છે; ભાવનગરના શ્રી વિનયચંદ્રજી મહારાજ કૃત પણ છે; શ્રી પદ્માનંદજી કવિ રચિત ૧૦૩ શ્લોકનું વૈરાગ્યશતક પણ છે.

૧૧૧૦૪ 'આનંદઘન ચોવીસી' શ્રી આનંદઘનજી મહારાજ કૃત ૨૪ તીર્થંકરનાં ૨૪ સ્તવનનું પુસ્તક

૧૧૧૦૫ 'ભાવનાબોધ' પરમકૃપાળુદેવ વિરચિત ૧૨ ભાવના સંબંધી પુસ્તક, 'મોક્ષમાળા' છપાતાં થયેલા વિલંબ દરમ્યાન લખીને ભેટ આપ્યું તે; વિ.સં.૧૯૪૨-૪૩

૧૧૧૦૬ મહેતાજી બનેવી શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈ મહેતા

પૃ.૬૨૬ પત્રાંક ૮૪૩ કોને ? તા.૧૯-૧૦-૧૮૯૮

૧૧૧૦૭ વસો ગુજરાતના ચરોતર પ્રદેશમાં નડિયાદથી ૧૨ કિ.મી., કૃપાળુદેવનો પ્રભુશ્રીજીને અપૂર્વ સત્સંગ અને પરિણામે આત્મજ્ઞાન થયેલું તે પવિત્ર ભૂમિ

૧૧૧૦૮ નિશ્ચિતાર્થ કરેલો निर्+चि । નિશ્ચિત, નક્કી કરેલો, સાચાને સાચું જાણીને નિશ્ચય કર્યો છે એવો

૧૧૧૦૯ શ્રીમત્ श्री+मतुप् । શ્રીમાન્, સન્માનનીય, પૂજ્ય, દેવ-ગુરુ-આચાર્ય માટે; શોભાયુક્ત; શ્રીમંત-ધનવાન; સુંદર; પ્રસિદ્ધ; અનંતચતુષ્ટયયુક્ત કેવળી

૧૧૧૧૦ અનંતચતુષ્ટયસ્થિત અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત સુખ, અનંત વીર્ય એ ૪ અનંત શ્રી યુક્ત

૧૧૧૧૧ ભગવતનો भग+वत् । ભગવાનનો

૧૧૧૧૨ જયવંત ધર્મ जि+धृ । જય જયકારવાળો ધર્મ, વિજયવંતો ધર્મ

૧૧૧૧૩ સામર્થ્ય सम्+अर्थ । બળ, શક્તિ, તાકાત, જોર

૧૧૧૧૪ નિશ્ચય निर्+चि । નિર્ધાર, નક્કી, સંકલ્પ, ખરેખાત

૧૧૧૧૫ આશ્રય आ+श्रि । શરણ, વિશ્વાસ

૧૧૧૧૬ સંક્ષેપમાં सम्+क्षिप् । ટૂંકમાં, ટૂંકાણમાં, ટૂંક સારમાં

૧૧૧૧૭ અપ્રમત્ત अ+प्र+मद् । પ્રમત્ત-પ્રમાદવાળું નહીં તે, અપ્રમાદી

૧૧૧૧૮ નિર્વિકલ્પ લિખિતંગ વિકલ્પ વિનાના, સ્થિર, ધ્યાનસ્થ એવા પોતે

✉ **પત્રાંક ૮૪૪ કોને ? તા.૩૦-૯-૧૮૯૮ થી તા.૨૯-૧૦-૧૮૯૮ દરમ્યાન**

૧૧૧૧૯ કરાળ કાળ कर+आ+ला । ભયંકર કાળ-સમય, વિકરાળ સમય, બિહામણો સમય

૧૧૧૨૦ શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીર જૈન મુનિભગવંત શ્રી મહાવીર

૧૧૧૨૧ દીક્ષિત दीक्ष् । દીક્ષા લીધી

૧૧૧૨૨ પ્રથમ ઉપદેશ પહેલી દેશના, કેવળજ્ઞાન પછી સમવસરણમાં અપાતો પહેલો બોધ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૧૨૩	અફળ	ફળ વિનાનો, પરિણામ વિહીન, કોઈ બોધ ન પામે તે, અભાવિત
✉	**પત્રાંક ૮૪૫**	**કોને ? તા.૩૦-૯-૧૮૯૮ થી તા.૨૯-૧૦-૧૮૯૮ દરમ્યાન**
૧૧૧૨૪	મોક્ષમાર્ગસ્ય	મોક્ષમાર્ગના
૧૧૧૨૫	નેતારં	નેતાને
૧૧૧૨૬	ભેતારં	ભેદી નાખનારને
૧૧૧૨૭	કર્મભૂભૃતાં	કર્મરૂપી પર્વતને
૧૧૧૨૮	જ્ઞાતારં	જ્ઞાતાને, જાણનારને
૧૧૧૨૯	વિશ્વતત્ત્વાનાં	વિશ્વના છ દ્રવ્યોને
૧૧૧૩૦	વંદે	હું વંદું છું
૧૧૧૩૧	તદ્ગુણલબ્ધયે	તે ગુણની લબ્ધિ-પ્રાપ્તિ માટે ('તત્ત્વાર્થ સૂત્ર' ટીકાનું મંગળાચરણ)
૧૧૧૩૨	અજ્ઞાનતિમિરાંધાનાં	અજ્ઞાન રૂપી અંધકાર વડે અંધોને
૧૧૧૩૩	જ્ઞાનાંજનશલાકયા	જ્ઞાનરૂપી અંજન કરવાની સળીથી
૧૧૧૩૪	ચક્ષુરુન્મીલિતં	चक्षुस्+उद्+मील् । બંધ આંખને, અધખુલ્લી આંખને ઉઘાડવામાં આવી
૧૧૧૩૫	યેન	જેના વડે
૧૧૧૩૬	તસ્મૈ	તે
૧૧૧૩૭	શ્રી ગુરવે	શ્રી ગુરુને
૧૧૧૩૮	નમઃ	नम् । નમસ્કાર કરું છું ('ગુરુગીતા' શ્લોક ૪૫)
૧૧૧૩૯	યથાવિધિ	વિધિ પ્રમાણે, વિધિ-વિધાન-રીતિ મુજબ
૧૧૧૪૦	અધ્યયન	अधि+इ । ભણવું, શીખવું
૧૧૧૪૧	મનન	मन् । વિચારવું, વારંવાર વિચારવું, સતત વિચારણા
૧૧૧૪૨	કર્તવ્ય	कृ । કરવા યોગ્ય, આત્મા પ્રત્યેની ફરજ-ધર્મ, કરવા-કરાવવા યોગ્ય
પૃ.૬૨૭	**પત્રાંક ૮૪૬**	**કોને ? તા.૯-૧૦-૧૮૯૮**
૧૧૧૪૩	વનક્ષેત્ર ઉત્તરસંડા	ઉત્તરખંડા નામનું વન અને તે ભૂમિ, ગુજરાતમાં નડિયાદથી ૫ કિ.મી. દૂર
૧૧૧૪૪	अहो	આશ્ચર્યકારક એવી
૧૧૧૪૫	जिणेहिं	ભગવાન જિને
૧૧૧૪૬	असावज्जा	નિષ્પાપ, અસાવધયુક્ત
૧૧૧૪૭	वित्ती	વૃત્તિ (આહારગ્રહણ, ગોચરી, ભિક્ષા), નિર્વાહ
૧૧૧૪૮	साहूण	મુનિઓને, સાધુઓને
૧૧૧૪૯	देसिआ	ઉપદેશી, દેખાડી છે
૧૧૧૫૦	मुक्खसाहणहेउस्स	(માત્ર) મોક્ષ સાધનને અર્થે; મોક્ષ સાધવાના હેતુથી
૧૧૧૫૧	साहुदेहस्स धारणा	મુનિનો દેહ જોઈએ તેના ધારણાર્થે, શરીરના નિર્વાહ માટે
૧૧૧૫૨	अध्ययन ૫-૯૨	શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્રના ૫ માં પિંડૈષણા અધ્યયનની ૯૨ મી ગાથા
૧૧૧૫૩	अहो	આશ્ચર્ય દર્શાવતો શબ્દ, અવ્યય
૧૧૧૫૪	निच्चं	નિત્ય
૧૧૧૫૫	तवो	તપ
૧૧૧૫૬	कम्मं	કર્મ, કાર્ય
૧૧૧૫૭	सव्व	સર્વ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૧૫૮	**बुद्धेहिं**	તીર્થંકારોએ, બુધજનોએ
૧૧૧૫૯	**वण्णिअं**	કહેલું છે
૧૧૧૬૦	**जाव**	આજીવન
૧૧૧૬૧	**लज्जासमा**	સંયમની સાથે વિરોધ ન આવે એવી રીતે, સંયમાવિરોધી
૧૧૧૬૨	**वित्ती**	વૃત્તિ, દેહપોષણ
૧૧૧૬૩	**एगभत्तं**	એકવાર
૧૧૧૬૪	**च**	અને
૧૧૧૬૫	**भोयणं**	ભોજન
૧૧૧૬૬	દશવૈકાલિક ૬-૨૨	શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્રના છઠ્ઠા 'મહાચાર કથા' અધ્યયનની ૨૨ મી ગાથા
૧૧૧૬૭	'આત્માનુશાસન'	શ્રી ગુણભદ્રાચાર્ય વિરચિત ગ્રંથના ૨૭૦ શ્લોકમાં ત્યાગ, વૈરાગ્ય, ઉપશમ અને આત્માનુભવી પુરુષનો ઉપદેશ
	પત્રાંક ૮૪૭	**શ્રી ઝવેરભાઈ ભગવાનદાસ શાહને — તા.૨૦-૧૦-૧૮૯૮**
૧૧૧૬૮	ખેડા	ચરોતર પ્રદેશમાં ખેડા જિલ્લામાં ખેડા નામનું ગામ, નડિયાદથી ૧૯ કિ.મી., માતર તીર્થથી ૫ કિ.મી., અમદાવાદથી ૫૦ કિ.મી.
	પત્રાંક ૮૪૮	**શ્રી રેવાશંકરભાઈ જગજીવનભાઈ મહેતાને — તા.૨૨-૧૦-૧૮૯૮**
૧૧૧૬૯	બી૦ આસો	બીજો આસો મહિનો, એ સાલમાં અધિક માસ હોવાથી ૨ આસો
૧૧૧૭૦	પરિચય	परि+चि । ઓળખાણ, પિછાણ, સંબંધ
	પત્રાંક ૮૪૯	**કોને ? — તા.૩૦-૧૦-૧૮૯૮ થી તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૮ દરમ્યાન**
૧૧૧૭૧	ક્લેશરૂપ સંસાર	અવિદ્યા-અસ્મિતા-રાગ-દ્વેષ-અભિનિવેશ આ ૫ ક્લેશરૂપી સંસાર
	પત્રાંક ૮૫૦	**કોને ? — તા.૧૬-૧૦-૧૮૯૮ થી તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૮ દરમ્યાન**
૧૧૧૭૨	મૃગ	પશુ, હરણ (મૃગના શિંગડાં પોલાં ને હરણનાં શિંગડાં નક્કર હાડકાંના હોય)
૧૧૧૭૩	ખૂજલી	खर्ज् । ખંજવાળ, ચળ, વલૂર; ચામડીનો રોગ
પૃ.૬૨૮	**પત્રાંક ૮૫૧**	**કોને ? — તા.૧૭-૧૧-૧૮૯૮**
૧૧૧૭૪	અમુક	થોડાક
૧૧૧૭૫	બનતું	બને તેટલું
૧૧૧૭૬	અન્ન વસ્ત્ર	અનાજ અને કપડાં
૧૧૧૭૭	વ્યવહારપ્રતિબદ્ધ	વ્યવહાર વડે બંધાયેલા, વ્યવહારમાં બંધાયેલા
૧૧૧૭૮	ધર્મકીર્તિપૂર્વક	ધર્મ ખ્યાતિ પામે તે રીતે, આત્મધર્મ પ્રસિદ્ધ થાય, આબરૂ-યશ મળે તેમ
૧૧૧૭૯	બની આવે	અચાનક થાય; કરી શકાય
૧૧૧૮૦	પ્રતિકૂળ	અનુકૂળ ન હોય તેવું, વિરુદ્ધ
૧૧૧૮૧	તપ્તહૃદયથી	તપી ઊઠેલા, ક્લેશ, દુઃખથી હેરાન થઈ ગયેલાં હૃદયે
૧૧૧૮૨	શાંત આત્માથી	શમી ગયેલા-શીતળ આત્માથી
૧૧૧૮૩	ૐ શાંતિ	લિખિતંગ શાંતસ્વરૂપી
	પત્રાંક ૮૫૨	**કોને ? — તા.૧૬-૧૨-૧૮૯૮**
૧૧૧૮૪	ઉપરામતા	उप+रम् । નિવૃત્તિ
૧૧૧૮૫	ૐ	લિખિતંગ સર્વજ્ઞપદ

પૃ.૬૨૯ પત્રાંક ૮૫૩ શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને તા.૨૬-૧૨-૧૮૯૮

૧૧૧૮૬ 'સમયસાર' શ્રી કુંદકુંદાચાર્યદેવ કૃત ઉત્તમ અધ્યાત્મ ગ્રંથ જેમાં સમય કહેતાં આત્મા સંબંધી અને ૯ તત્ત્વ સમજાવતું ૪૧૫ શ્લોકમાં વર્ણન છે, ૯ અધિકાર છે

૧૧૧૮૭ પ્રાકૃત (માગધી) ભાષા મગધ દેશની ભાષા; પ્રાકૃત ભાષાના ૪ ભેદમાં ૧

૧૧૧૮૮ 'સ્વામી કાર્ત્તિકેયાનુપ્રેક્ષા' શ્રી કાર્ત્તિકેયસ્વામી વિરચિત વૈરાગ્યપોષક ગ્રંથના ૪૯૧ શ્લોકમાં ભાવનાનું વર્ણન છે

૧૧૧૮૯ અનુપ્રેક્ષણ अनु+प्र+ईक्ष् । ચિંતવન

૧૧૧૯૦ રિપુ रप+कु । દુશ્મન, શત્રુ

૧૧૧૯૧ સમ્યક્ નિશ્ચિત સારી-સાચી રીતે નક્કી, નિર્ધારીત

૧૧૧૯૨ સ્વપ્ન પણ ઇચ્છતા નથી ઊંઘમાં પણ ઇચ્છતા નથી, ભૂલમાં પણ કરતા નથી

૧૧૧૯૩ રાજ્યચંદ્ર લિખિતંગ પરમકૃપાળુદેવ પોતે, જ્યાં પોતાના આત્માનું જ રાજ્ય વર્તે છે

પત્રાંક ૮૫૪ શ્રી પોપટલાલ મહોકમચંદભાઈને તા.૨૬-૧૨-૧૮૯૮

૧૧૧૯૪ માર્ગ૦ માર્ગશીર્ષ, માગશર માસ, ગુજરાતી ૨ જો મહિનો

૧૧૧૯૫ વનમાળીદાસે શ્રી વનમાળીભાઈ ઉમેદરાય નામના ગોધાવી (સાણંદ પાસે)ના મુમુક્ષુ

૧૧૧૯૬ અતિક્રમ મર્યાદાનું ઉલ્લંઘન-ભંગ

૧૧૧૯૭ 'ઉપદેશ પત્રો' ઉપદેશ અપાયો હોય તેવા પત્રો, કૃપાળુદેવે જેને જેને લખેલા તે પત્રો

૧૧૧૯૮ રાજ્યચંદ્ર લિખિતંગ પોતે જ્યાં આત્માનું જ રાજ વર્તે છે તે પરમકૃપાળુદેવ

પત્રાંક ૮૫૫ કોને ? તા.૨૬-૧૨-૧૮૯૮

૧૧૧૯૯ વીતરાગ શ્રુત વીતરાગ, સર્વજ્ઞ, કેવલી પ્રણીત શ્રુત, શાસ્ત્ર; વીતરાગ થવાય તેવું શ્રુત-શાસ્ત્ર

પત્રાંક ૮૫૬ શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને તા.૩૧-૧૨-૧૮૯૮

૧૧૨૦૦ સુખલાલ વીરમગામના શ્રી સુખલાલભાઈ સંઘવી, શાંતગંભીર પ્રજ્ઞાવંત મુમુક્ષુ, મીલમાં નોકરી કરતા, કૃપાળુદેવ તેમને ત્યાં ૩ દિવસ રહેલા. તેમને પ્રત્યક્ષ પરમાત્મા માનીને કરેલી વિશેષ વિનંતિવશાત્ જગતને શ્રી વઢવાણ કૅમ્પમાં કૃપાળુદેવની વીતરાગ મુદ્રાનાં બે ચિત્રપટજી મળ્યાં. છેવટનાં વર્ષો સુધી ભરૂચની મીલમાં નોકરી કરનાર, પ્લૅગ થયેલો છતાં છેલ્લી ૨ કલાક પદ્માસનમાં કૃપાળુદેવ સમક્ષ ધ્યાન ધરતાં શાંતભાવે દેહ છોડનાર.

૧૧૨૦૧ સમાધાનવિશેષ વધુ સમાધાન

૧૧૨૦૨ જિજ્ઞાસાબળ જાણવાની ઇચ્છા માટેનું બળ; કષાયનું મંદપણું-માત્ર મોક્ષની અભિલાષા-ભવનો ખેદ-પ્રાણીમાત્ર પર દયા તેનું નામ જિજ્ઞાસા, તે થવા માટેનું બળ

૧૧૨૦૩ વિચારબળ તર્ક-સંકલ્પ-વિવેકનું બળ-શક્તિ

૧૧૨૦૪ વૈરાગ્યબળ ગૃહ, કુટુંબાદિ ભાવોને વિષે અનાસક્ત બુદ્ધિ થવી તે વૈરાગ્ય, તેનું બળ

૧૧૨૦૫ ધ્યાનબળ ધ્યાન કરવા માટેનું બળ; શુદ્ધ ઉપયોગ એ જ ધ્યાન, એનું બળ

૧૧૨૦૬ વર્ધમાન થવાને અર્થે वृध् । વધારવા માટે

૧૧૨૦૭ તથારૂપ ખરેખર

૧૧૨૦૮ પરમશાંતરસ પ્રતિપાદક પરમ શાંતરસ પ્રતિપાદન કરનાર, પરમશાંત રસને સમર્થક

૧૧૨૦૯ ચિત્તસ્થૈર્ય चित्+स्था । ચિત્તની સ્થિરતા, મનની સ્થિરતા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૬૩૦ પત્રાંક ૮૫૭ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૨-૧-૧૮૯૯

૧૧૨૧૦ અંબાલાલ — પરમકૃપાળુદેવના ગણધર તુલ્ય પરમ પૂજ્ય શ્રી અંબાલાલભાઈ, ખંભાતમાં શ્રી મગનભાઈ શાહને ત્યાં જન્મ પણ મોસાળમાં દત્તક લીધેલા હોવાથી શ્રી લાલચંદભાઈ વકીલના પુત્ર ગણાતા-લખાતું, જન્મ વિ.સં.૧૯૨૬, તા.૨૮-૩-૧૮૬૯ : સમાધિમરણ વિ.સં.૧૯૬૩ પ્રથમ ચૈત્ર વદ ૧૨, તા. ૮-૪-૧૯૦૭

૧૧૨૧૧ મુનદાસ — ગુજરાતમાં પેટલાદથી અને બાંધણીથી ૫ કિ.મી.દૂર સુણાવ ગામના મુમુક્ષુ શ્રી મુનદાસભાઈ પ્રભુભાઈ પટેલ, "અહો રાજચંદ્ર દેવ ! રાત દિવસ મને રહેજો રટણ તમારું" પદ રચયિતા, પરમકૃપાળુનો પ્રત્યક્ષ સમાગમ થયેલો.

૧૧૨૧૨ સ્તંભતીર્થ — ખંભાત, શ્રી સ્તંભન પાર્શ્વનાથ તીર્થ, જૂનું બંદર, પૂ.અંબાલાલભાઈની જન્મભૂમિ, વિ.સં.૧૯૫૭માં પરમકૃપાળુદેવે શ્રી સુબોધક પુસ્તકશાળા સ્થાપવાની આજ્ઞા કરી તે ભૂમિ, પ્રભુશ્રીજીની દીક્ષાભૂમિ (વિ.સં.૧૯૪૦)

૧૧૨૧૩ વિરામ પામતાં — વિરમતાં, થોભી જતાં, અટકી જતાં; સ્નાત્રનો નિયમ લેતાં

૧૧૨૧૪ શ્રી ૐ — લિખિતંગ અનંતચતુષ્ટયવંત પંચપરમેષ્ઠિસ્વરૂપ

પત્રાંક ૮૫૮ કોને ? તા.૧૨-૧-૧૮૯૮ થી તા.૧૦-૨-૧૮૯૯ દરમ્યાન

૧૧૨૧૫ **मा मुज्झह** — मा मुह्यत । મોહ ન કરો

૧૧૨૧૬ **मा रज्जह** — मा रज्यत । રાગ ન કરો

૧૧૨૧૭ **मा दुस्सह** — मा द्विष्यत । દ્વેષ ન કરો

૧૧૨૧૮ **इट्ठणिट्ठअत्थेसु** — इष्टअनिष्टअर्थेषु । પ્રિય-અપ્રિય વસ્તુમાં

૧૧૨૧૯ **थिरमिच्छह** — स्थिरं इच्छत । સ્થિર કરવા-થવા ઇચ્છતા હો

૧૧૨૨૦ **जइ** — यदि । જો

૧૧૨૨૧ **चित्तं** — ચિત્તને

૧૧૨૨૨ **विचित्तझाणप्पसिद्धीए** — વિચિત્ત=વિકલ્પ-જાળરહિત, અનેક પ્રકારના ધ્યાનની પ્રાપ્તિ માટે

૧૧૨૨૩ **पणतीस** — पंचत्रिंशत् । પાંત્રીસ

૧૧૨૨૪ **सोल** — षोडश । સોળ

૧૧૨૨૫ **छप्पण** — षट् पंच । છ, પાંચ

૧૧૨૨૬ **चदु** — चत्वारि । ચાર

૧૧૨૨૭ **दुगमेगं** — द्विकं एकं । બે, એક

૧૧૨૨૮ **च** — અને

૧૧૨૨૯ **जवह** — जपत । જાપ કરો, જપો, જપપૂર્વક

૧૧૨૩૦ **झाएह** — ध्यायत । ધ્યાન કરો, ધ્યાવો

૧૧૨૩૧ **परमेट्ठिवाचयाणं** — परमेष्ठिवाचकानां । પરમેષ્ઠી પદના વાચક

૧૧૨૩૨ **अण्णं** — अन्यत् । ઉચિત, યોગ્ય

૧૧૨૩૩ **गुरूवएसेण** — गुरूपदेशेन । ગુરુના ઉપદેશ પ્રમાણે

૧૧૨૩૪ **जं** — यत् । જે

૧૧૨૩૫ **किंचि** — किंचित् । કોઈ

૧૧૨૩૬ **वि** — अपि । પણ

૧૧૨૩૭ **चिंततो** — चिन्तयन् । ધ્યાન કરતાં (પદાર્થનું)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૨૩૮ णिरीहवित्ती निरीहवृत्ति । નિઃસ્પૃહ વૃત્તિવાન, સર્વ પ્રકારની ઈચ્છાથી રહિત

૧૧૨૩૯ हवे भवति । હોય છે, થાય છે

૧૧૨૪૦ जदा यदा । જ્યારે

૧૧૨૪૧ साहू साधुः । મુનિ, સાધુ

૧૧૨૪૨ लद्धूणय लब्ध्वा । પ્રાપ્ત કરીને

૧૧૨૪૩ एयत्तं एकत्वं । એકાગ્ર વૃત્તિ રાખીને, એકત્વ પ્રાપ્ત કરીને

૧૧૨૪૪ तदाहु तदा आहुः । ત્યારે કહે છે, કહેવાય છે

૧૧૨૪૫ तं तत् । તે

૧૧૨૪૬ तस्स तस्य । તેનું

૧૧૨૪૭ णिच्चयं निश्चयं । નિશ્ચય

૧૧૨૪૮ झाणं ध्यानं । ધ્યાન

૧૧૨૪૯ द्रव्यसंग्रह ઈ.સ.૧૦૬૮માં શ્રી નેમિચંદ્રસિદ્ધાંતિદેવ રચિત ૫૮ ગાથાઓનો અધ્યાત્મગ્રંથ, વિ.સં.૧૯૫૫માં કૃપાળુદેવે ઈડરગિરિ અને પુઢવી શિલા પર ૭ મુનિઓને સમજાવ્યો તે. ઉપરની ૩ ગાથા અનુક્રમે ૪૯, ૫૦, ૫૬ મી છે.

✉ પત્રાંક ૮૫૯ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૬-૧-૧૮૯૯

૧૧૨૫૦ બે શ્લોકના સ્મરણનો નિયમ રોજ બે શ્લોક યાદ રાખવાનો નિયમ

૧૧૨૫૧ શારીરિક ઉપદ્રવ વિશેષ ખાસ કારણવશાત્, નાદુરસ્ત તબિયત, શારીરિક અસ્વસ્થતા

૧૧૨૫૨ સંભાવ્યમાન ઉદ્ભવ, અનુભવ

૧૧૨૫૩ ॐ લિખિતંગમાં

પૃ.૬૩૧ પત્રાંક ૮૬૦ શ્રી છગનભાઈ નાનજીભાઈને તા.૧૨-૩-૧૮૯૯

૧૧૨૫૪ 'નાકે રૂપ નિહાળતાં' ધ્યાન કરતી વખતે નાકનાં ટેરવે દૃષ્ટિ રાખીને, રાખતાં.સુપ્રસિદ્ધ શ્રી વીરવિજયજી મહારાજ રચિત 'હરિયાળી' (કાવ્ય) ની આ કડી છે, શ્રી વજસ્વામી વિષે લખાયેલી છે જેમાં તપના પ્રભાવે સંભિન્નશ્રોતૃત્વાદિ લબ્ધિ ઉપજતાં મુનિ નાક વડે નેત્રનું કામ કરી શકતા, બંધ આંખે પણ જોઈ શકતા વગેરે. શ્રી વીરવિજયજી મહારાજ તે અમદાવાદમાં નામે કેશવભાઈ, જન્મે બ્રાહ્મણ, વિ.સં.૧૮૪૮માં દીક્ષા, ગુરુ શુભવિજયજી, અનેક પૂજાના રચયિતા, હઠીસીંગનાં દહેરાંના પ્રતિષ્ઠાકર્ત્તા, વિ.સં.૧૯૦૮માં કાળધર્મ.

૧૧૨૫૫ ફાલ્ગુન ફાગણ મહિનો, ગુજરાતી ૫ મો માસ

૧૧૨૫૬ રૂપાવલોકન દૃષ્ટિથી એક પદાર્થ-પરમાણુ-પરમાત્માનું એકાગ્રતાથી ધ્યાન કરતાં

૧૧૨૫૭ સ્વરૂપાવલોકન દૃષ્ટિ સ્વરૂપનું અવલોકન, પોતાને નિહાળવાની-નીરખવાની નજર

૧૧૨૫૮ અનુભાગ રસ; કર્મના પરમાણુ-વર્ગણામાં જીવના અધ્યવસાય અનુસાર જે રસ, સ્વભાવ, પ્રભાવ, શક્તિ પડે તે

✉ પત્રાંક ૮૬૧ શ્રી પોપટલાલ મહોકમચંદભાઈ શાહને તા.૧૨-૩-૧૮૯૯

૧૧૨૫૯ 'પુરુષાર્થ સિદ્ધિ ઉપાય' શ્રી અમૃતચંદ્રાચાર્ય વિરચિત ૨૨૬ શ્લોકના ગ્રંથમાં અહિંસાનું અપૂર્વ શૈલીથી વર્ણન છે, બીજું નામ છે 'જિનપ્રવચન રહસ્યકોષ', આત્માનાં પ્રયોજનની સિદ્ધિનો ઉપાય રત્નત્રયની એકતા રૂપ મોક્ષમાર્ગ છે

૧૧૨૬૦ સ્મરણાર્થે યાદ રાખવા, મુખપાઠ કરવા, કંઠસ્થ કરવા, મોઢે કરવી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૨૬૧	'તત્ત્વાર્થ સૂત્ર'	'મોક્ષશાસ્ત્ર', જિનાગમોમાં સંસ્કૃત ભાષામાં સૌ પ્રથમ આ શાસ્ત્રની રચના. સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન, સમ્યક્ચારિત્રનું કે જીવ-અજીવ વગેરે ૯ તત્ત્વોનું વર્ણન કરતા ૧૦ અધ્યાયનાં ૩૫૭ સૂત્ર શ્વે.દિ.બન્ને આમ્નાયને માન્ય છે. ઈ.સ.૧૭૯-૨૪૩ દરમ્યાન થયેલા ગ્રંથકાર શ્રી ઉમાસ્વામી (દિ.) કે ઉમાસ્વાતિ (શ્વે.) મહારાજ શ્રી કુંદકુંદાચાર્યજીના શિષ્ય હતા.
૧૧૨૬૨	હિંદી ભાષા	ઉત્તર હિંદની પ્રાંતીય ભાષા, રાષ્ટ્રભાષા
૧૧૨૬૩	ઊગરીબહેને	પૂ.જૂઠાભાઈના પત્નીશ્રી,પરમકૃપાળુદેવ પ્રત્યે ખૂબ નિષ્ઠા-ભક્તિવંતાં
૧૧૨૬૪	કુંવરજી પાસેથી	પૂ.ઊગરીબહેનના ભાઈ શ્રી કુંવરજીભાઈ કલોલવાળા
	પત્રાંક ૮૬૨	**કોને ?** **તા.૧૨-૩-૧૮૯૯**
૧૧૨૬૫	વીતરાગવૃત્તિનો	વીતરાગમાં વૃત્તિનો, વીતરાગની વૃત્તિનો, વીતરાગ જેવી વૃત્તિનો
	પત્રાંક ૮૬૩	**શ્રી નગીનદાસભાઈ ધરમચંદભાઈને** **તા.૫-૪-૧૮૯૯**
૧૧૨૬૬	અસદ્વૃત્તિઓ	અ+સત્+વૃ । ખરાબ (અશુભ) વૃત્તિઓ, દુષ્ટ વલણ
૧૧૨૬૭	ૐ	લિખિતંગ ઓમ્, વીતરાગ, સહજાત્મસ્વરૂપી
	પત્રાંક ૮૬૪	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને (શ્રી દેવકરણજીને)** **તા.૧૦-૪-૧૮૯૯**
૧૧૨૬૮	ચરમાવર્ત	ચરમ એટલે છેલ્લું, આવર્ત એટલે ફેરો, ચક્રાવો. ભવભ્રમણનો છેલ્લો ફેરો. કોઈ એક બિંદુથી ચક્ર ભમવાનું શરૂ થાય તે બિંદુ પાસે ચક્ર ભમીને પાછું આવે ત્યારે એક આવર્ત-ચક્રાવો-પરાવર્તન-પુદ્ગલપરાવર્તન થાય
૧૧૨૬૯	ચરમકરણ	ચરમ એટલે છેલ્લું, કરણ એટલે આત્મપરિણામવિશેષ. ચરમ યથાપ્રવૃત્તિકરણ. કર્મનું કરણ-છેદ થાય છે
૧૧૨૭૦	ભવપરિણતિ પરિપાક	ભવોનું પાકી જવું, મોક્ષ માટેની યોગ્યતા પાકવી
૧૧૨૭૧	દૃષ્ટિ ખુલે ભલી રે	સમ્યક્-રૂડી-ભલી દૃષ્ટિ ખુલે. સત્ શ્રદ્ધાથી યુક્ત બોધ તે દૃષ્ટિ
૧૧૨૭૨	પ્રાપતિ	પ્રાપ્તિ
૧૧૨૭૩	પ્રવચન વાક	પ્રવચન વાણી, સિદ્ધાંત વાક્ય
૧૧૨૭૪	પરિચય	ઓળખાણ, સહવાસ
૧૧૨૭૫	પાતિક	પાતક-પાપ
૧૧૨૭૬	ઘાતિક	નાશ કરનાર
૧૧૨૭૭	સાધુ શું	સાધુ-ત્યાગી સાથે
૧૧૨૭૮	અકુશલ	અમંગળકારી, દુર્ભાગ્યગ્રસ્ત; અશુભ ભાવના, અકલ્યાણકારી
૧૧૨૭૯	અપચય	ક્ષીણમલ, ભાવમલ ઓછો થવો; ક્ષય-હાનિ-ઘટાડો-ન્યૂનતા
૧૧૨૮૦	ચેત	ચિત્ત
૧૧૨૮૧	અધ્યાતમ	અધ્યાત્મ, જે ક્રિયા નિજ સ્વરૂપને સાધે તે અધ્યાત્મ
૧૧૨૮૨	પરિશીલન	પરિ=સર્વથા, શીલન=સ્વભાવભૂતપણું. શ્રુતબોધનું સર્વથા આત્મસ્વભાવ થવા પણું, અંતરાત્મપરિણામીપણું, ભવિતાત્મપણું, દીર્ઘસેવન
૧૧૨૮૩	નયહેત	નયનું પરિશીલન કેમ કરવું તે વિચારવું; નય માટે, નય હેતુઓ
૧૧૨૮૪	મુગધ	મુગ્ધજનો, બાળ-ભોળા-મૂઢ-મૂર્ખ-અબુઝજનો. તત્ત્વનું જ્ઞાન નથી એવા ગતાનુગતિક ગાડરીયા પ્રવાહ જેવા અંધશ્રદ્ધાળુ પ્રાકૃત લોકો
૧૧૨૮૫	સેવન	સેવા કાર્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૨૮૬	લેખવે	ગણકારે, હિસાબમાં લે
૧૧૨૮૭	અગમ	અગમ્ય, કઠણ
૧૧૨૮૮	અનુપ	અનૂપ, અજોડ, ઉપમારહિત, શ્રેષ્ઠ
૧૧૨૮૯	આનંદઘનરસરૂપ	આનંદમયતાનો રસરૂપ. હે પ્રભુ એમ સંબોધનરૂપે, આનંદઘન રસરૂપ થવાની માગણી
૧૧૨૯૦	આનંદઘન યોગીરાજ	શ્રી આનંદઘનજી, વિ.સં. ૧૬૬૦-૧૭૩૦ દરમ્યાન તપાગચ્છી મુનિ, યોગી, અવધૂત, અનેક પદો, સ્તવનચોવીસીના કર્ત્તાએ આત્મા જ ગાયો છે
૧૧૨૯૧	સંભવજિનસ્તવન	૩જા તીર્થંકર શ્રી સંભવનાથનું સ્તવન, 'સંભવદેવ તે ધુર સેવો સવે'
૧૧૨૯૨	ગુર્જર દેશ	ગુજરાત રાજ્ય, મધ્યયુગમાં પશ્ચિમ મારવાડનો પ્રદેશ, સોલંકીકાળથી ગુજરાત માટે વપરાય છે, ભારત દેશનો પશ્ચિમ વિભાગ
૧૧૨૯૩	ખેરાળુ ક્ષેત્રે	ગુજરાતમાં મહેસાણાથી તારંગા જતાં ૧૫ કિ.મી.એ આવતું ગામ
૧૧૨૯૪	મુનિશ્રી	શ્રી લઘુરાજ સ્વામી, શ્રી લલ્લુજી મુનિ
૧૧૨૯૫	વેણાસર	ગામનું નામ. સૌરાષ્ટ્ર-કચ્છ વચ્ચે આવતું રણ. માળિયાનું રણ ૬ માઈલનું પણ તેમાં વહેલું પાણી આવી જતું તેથી વેણાસરનું ૧૦ માઈલનું રણ વત્તા કાંઠેથી પેથાપુર ગામ ૬ માઈલ દૂર એટલે કુલ ૧૬ માઈલનું રણ ઊતરવું પડતું. વળી પોષથી ફાગણ સુધીમાં જ, પછી સમુદ્રનાં પાણી આવી જાય. આ બન્ને રણ ઓળંગી ન શકાય ત્યારે ટીકરનું ૨૪ માઈલ (૩૮ કિ.મી.)નું રણ ઊતરવું પડતું
૧૧૨૯૬	ટીકર	સૌરાષ્ટ્રમાં હળવદથી ૧૫ કિ.મી. દૂરથી શરૂ થતું ટીકર (ગામનું નામ)નું રણ, હળવદ-માળિયામિયાણા ૪૫ કિ.મી.
૧૧૨૯૭	ધ્રાંગધ્રા	સૌરાષ્ટ્રમાં ઝાલાવાડમાં ગામનું નામ, હળવદથી ૨૫ કિ.મી.
૧૧૨૯૮	પિપાસા પરિષહ	તરસનું દુઃખ સહન કરવું
પૃ.૬૩૨	**પત્રાંક ૮૬૫**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૧-૪-૧૮૯૯**
૧૧૨૯૯	उवसंतखीणमोहो	(દર્શન)મોહ ઉપશાંત-ક્ષીણ થયો છે જેનો
૧૧૩૦૦	मग्गे	માર્ગને
૧૧૩૦૧	जिणभासिदेण	જિન-વીતરાગોએ ભાષિત કરેલા-દર્શાવેલા, જિનવચનથી
૧૧૩૦૨	समुवगदो	પામીને, અંગીકાર કરીને
૧૧૩૦૩	णाणाणुमग्गचारी	જ્ઞાનાનુમાર્ગે ચરે છે, જ્ઞાનને અનુસરનારા માર્ગે પ્રવર્તે છે
૧૧૩૦૪	निव्वाणपुरं	નિર્વાણપુર-મોક્ષનગરી
૧૧૩૦૫	वज्जदि	જાય છે, વહે છે
૧૧૩૦૬	धीरो	ધીર પુરુષ
૧૧૩૦૭	पंचास्तिकाय ૭૦	શ્રી કુંદકુંદાચાર્યજી રચિત 'પંચાસ્તિકાય' ની ૭૦મી ગાથા
૧૧૩૦૮	રણ ઊતરવાની	રણ પાર કરવાની, રણ પસાર કરવામાં
૧૧૩૦૯	હરકત	અડચણ, નડતર, વાંધો, મુશ્કેલી
	પત્રાંક ૮૬૬	**શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને** **તા.૧૫-૪-૧૮૯૯**
૧૧૩૧૦	સૂક્ષ્મ	ઝીણો, બારીક, અણુરૂપ
૧૧૩૧૧	રહસ્ય	મર્મ, તત્ત્વ, ભેદ
૧૧૩૧૨	નિર્ગ્રંથ પ્રવચન	વીતરાગ વાણી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૩૧૩	શુક્લ ધ્યાન	शुच्+ध्यै । ઉત્તમ અને પવિત્ર ધ્યાન
૧૧૩૧૪	સમુત્પન્ન	सम्+उद्+पद् । સમ્યક્ પ્રકારે, બધી રીતે ઉત્પન્ન, નીપજ
૧૧૩૧૫	સંયમ	सम्+यम् । ચારિત્રદશા, ઇન્દ્રિયનિગ્રહ
૧૧૩૧૬	નિર્મલત્વ	निर्+मल् । નિર્મળતા
૧૧૩૧૭	યોગ્યતા	પાત્રતા
૧૧૩૧૮	આત્મારામ પરિણામી	આત્મામાં રમતા, પરિણામ પામતા
૧૧૩૧૯	સમાધિ	આત્મપરિણામની સ્વસ્થતા; જેમાં ધ્યાતા-ધ્યેયનો ખ્યાલ લુપ્ત થઈ ધ્યેયનું સ્વરૂપ જ ચિત્તમાં રહે તેવું ઊંડું ધ્યાન

પત્રાંક ૮૯૭ મુનિશ્રી દેવકરણજીને તા.૨૭-૪-૧૮૯૯

૧૧૩૨૦	પાર	કિનારો
૧૧૩૨૧	ભવસ્વયંભૂરમણ	છેલ્લામાં છેલ્લા સ્વયંભૂરમણ નામના સમુદ્રની જેમ આ ભવરૂપી સમુદ્ર
૧૧૩૨૨	પ્રાંતિજ	ગુજરાતના સાબરકાંઠા જિલ્લામાં અમદાવાદથી ૪૬ કિ.મી. દૂરનું ગામ
૧૧૩૨૩	પરી૦	પરીક્ષક, પરીક્ષાધિકારી; પરીખ, પારેખ, સોની; પરીખ અવટંક-અટક હશે !
૧૧૩૨૪	ઘેલાભાઈ કેશવલાલ	શ્રી ઘેલાભાઈ નામના મુમુક્ષુ
૧૧૩૨૫	મુનિ શ્રીમદ્‌ને	પ.પૂ.શ્રી લલ્લુજી મુનિને, શ્રી લઘુરાજસ્વામીને. પવિત્ર અને સ્વીકાર્ય (માન્ય) આચાર્ય માટે શ્રીમદ્ વપરાય

પૃ.૬૩૩ પત્રાંક ૮૯૮ મુનિશ્રી લલ્લુજીને (ઘેલાભાઈ કેશવલાલને) તા.૨૭-૪-૧૮૯૯

૧૧૩૨૬	સમાધિપૂર્વક	सम्+आ+धा । સ્વસ્થતા-શાંતિપૂર્વક
૧૧૩૨૭	ત્વરા	त्वर् । જલ્દી, શીઘ્ર, ઉતાવળ

પત્રાંક ૮૯૯ શ્રી વાડીલાલ મોતીચંદ ખુખારી (શાહ)ને તા.૪-૫-૧૮૯૯

૧૧૩૨૮	વાડીલાલ	શ્રી વાડીલાલ મોતીચંદ શાહ, ક્રાંતિકારી વિચારક, લેખક, પત્રકાર ગુજરાતનો વણપોંખ્યો ફિલસૂફ, જન્મ તા.૧૧-૭-૧૮૭૮ અવસાન તા. ૨૧-૧૧-૧૯૩૧
૧૧૩૨૯	વર્તમાનપત્ર	છાપું, સમાચારપત્ર, ન્યૂઝપેપર
૧૧૩૩૦	'આચારાંગ સૂત્ર'નાં એક વાક્ય	શ્રી આચારાંગ સૂત્રના ૨ જા શ્રુતસ્કંધના 'પિંડૈષણા' અધ્યયનનાં એક વાક્ય પરથી – 'પ્રાચીન સમયમાં જૈનો, જૈન મુનિઓ માંસાહાર કરતા હોવા જોઈએ' એવું ડૉ.જેકોબી અને મેક્સમૂલર નામના વિદેશી વિદ્વાનોએ 'આચારાંગ' ના અંગ્રેજી અનુવાદમાં મૂક્યું-માન્યું ! એ અરસામાં એ બધું 'મુંબઈ સમાચાર' જેવા માતબર છાપામાં મુંબઈના કોઈ ખીમજીભાઈ કાયાણીએ છપાવ્યું અને એથી તીવ્ર ચર્ચા ચાલી. સૌથી ઉપયોગી સમાધાન તપાગચ્છી સાધુ, સંસ્કૃત, ન્યાય અને શાસ્ત્રના પ્રકાંડ પંડિત શ્રી નેમિવિજયજી અને શ્રી આનંદસાગરજીએ સંસ્કૃતમાં 'अपरिहार्य मीमांसा' નામે સવિસ્તર લેખમાં આપેલું જેના સારાંશરૂપે, શબ્દના યોગ્ય અર્થ ન જાણતાં આવા અનર્થ થતા હોય છે. દા.ત. મત્સ્ય=માછલું; એ નામની વનસ્પતિ : ફણસ=ફણસમાં રહેલો ગર્ભ, ગર તે માંસ : અસ્થિ=ફળમાં રહેલ ગોટલા, ઠળિયા; હાડકાં, સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ અહિંસાપાલન, કંદમૂળનો નિષેધ, માંસ-મદિરા-મધ-માખણ-અંજીર વગેરેના ત્યાગરૂપે ૮ મૂળગુણ પાલનની આજ્ઞા કરતો જૈન ધર્મ-મુનિ માંસાહાર, મત્સ્યાહારનો ઉપદેશ કરે જ નહીં, હોય જ નહીં. એ વિદ્વાનોને જ્યાં હોય ત્યાં પ્રભુ સન્મતિ આપે એ પ્રાર્થના.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૩૩૧	ચર્ચાપત્ર	છાપામાં આવેલો ચર્ચા-વિવેચન કરતો પત્ર-લખાણ
૧૧૩૩૨	સુજ્ઞ	सु+ज्ञा । ચતુર, વિદ્વાન, સમજુ, ડાહ્યા, શાણા; અત્રે શ્રી નેમિવિજયજી અને શ્રી આનંદસાગરજી મુનિ
૧૧૩૩૨	ૐ	લિખિતંગ વીતરાગ
૧૧૩૩૩	યથાવિનય	વિનય પ્રમાણે
	પત્રાંક ૮૭૦	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૫-૫-૧૮૯૯**
૧૧૩૩૪	ભગવત્ આજ્ઞા	ભગ=ઐશ્વર્ય, યશ, શ્રી, જ્ઞાન, વીર્ય, વૈરાગ્ય : જેમાં છે તે ભગવાનની આજ્ઞા
૧૧૩૩૫	સંરક્ષણ	सम्+रक्ष् । સારી રીતે રક્ષણ, બધી રીતે પાલન
૧૧૩૩૬	બે વિભાગે	બે ભાગમાં
૧૧૩૩૭	સહેજ માત્ર	सहज । માત્ર સ્વાભાવિકતાથી; માત્ર થોડું
૧૧૩૩૮	શ્રેયસ્કર	કલ્યાણકારી
૧૧૩૩૯	પૂર્ણિમા	પૂનમ, ગુજરાતી મહિનાના શુક્લ પક્ષ સુદ-અજવાળિયાનો ૧૫મો દિવસ
	પત્રાંક ૮૭૧	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૬-૫-૧૮૯૯**
૧૧૩૪૦	મોરબી	શ્રી વવાણિયા તીર્થથી ૩૫ કિ.મી., શ્રી રાજકોટ તીર્થથી ૬૮-૭૦ કિ.મી. દૂરનું ગામ, જ્યાં એપ્રિલ ઈ.સ.૧૮૮૪ માં શ્રી વિનયચંદ્ર પોપટલાલ દફતરીનાં મકાનના ૨ જા માળે 'મોક્ષમાળા' રચી; નજીકની દફતરી શેરીમાં ૪ ફેરા ફરી ભવના ફેરા ટાળી દીધા !
૧૧૩૪૧	વર્ષાયોગ	ચાતુર્માસ-ચોમાસું રહેવાનો-કરવાનો યોગ
૧૧૩૪૨	યોગવાઈ	युज् । જોગવાઈ, જોગ
પૃ.૬૩૪		
૧૧૩૪૩	જે સત્શ્રુતની જિજ્ઞાસા છે તે	શ્રી પદ્મનંદિ મુનિ વિરચિત 'પદ્મનંદિ પંચવિંશતિ' શાસ્ત્ર
૧૧૩૪૪	વીર્ય	શક્તિ, બળ, વીરતા, સામર્થ્ય
	પત્રાંક ૮૭૨	**શ્રી મનસુખભાઈ દેવસીભાઈને** **તા.૧૬-૫-૧૮૯૯**
૧૧૩૪૫	ગૃહવાસ	गृह+वस् । ગૃહાશ્રમમાં રહેવાનું, ઘરમાં રહેવાનું, ઘર, કુટુંબની વચ્ચે રહેવું
૧૧૩૪૬	સદ્વર્તન	सद्+वृत् । સદ્વર્તન, શુભ આચરણ-વ્યવહાર
૧૧૩૪૭	ન્યાયસંપન્ન આજીવિકાદિ વ્યવહાર	ન્યાય-નીતિપૂર્વક આજીવિકા ચલાવવી
૧૧૩૪૮	સાધ્ય કરવો	साध् । પાળવો, સાધના કરવી
	પત્રાંક ૮૭૩	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૩૦-૫-૧૮૯૯**
૧૧૩૪૯	નિદિધ્યાસન	नि+ध्यै । અખંડ ચિંતવન
	પત્રાંક ૮૭૪	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને** **તા.૩-૬-૧૮૯૯**
૧૧૩૫૦	કિસનદાસજી	વિક્રમના ૧૮મા સૈકામાં રાજસ્થાન (સાંગાનેર)ના ખંડેલવાલ જૈન, 'ક્રિયાકોશ' ગ્રંથના કર્ત્તા
૧૧૩૫૧	ક્રિયાકોશ	વિ.સં.૧૭૮૪ માં શ્રી કિસનદાસજી ખંડેલવાલ રચિત શ્રાવકાચાર સંબંધી ૧૭ વિવિધ છંદ અને ૧૯૩૫ ગાથાનો પદ્યાત્મક ગ્રંથ
૧૧૩૫૨	સુગમ ભાષામાં	સહેલાઈથી સમજાય તેવી ભાષામાં, સરળ ભાષામાં
૧૧૩૫૩	નિબંધ	नि+बन्ध् । સંક્ષિપ્ત સ્વરૂપમાં એકાગ્ર અને સુશ્લિષ્ટ રીતે લખાયેલી ગદ્યરચના
૧૧૩૫૪	રાજનગર	અમદાવાદ રાજનગર દહેરાસરજીમાં પ્રભુશ્રીજીને કરેલો ઉપદેશ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૩૫૫ **પરમ તત્ત્વદૃષ્ટિ** આત્મદૃષ્ટિ, પરમાત્મદૃષ્ટિ

૧૧૩૫૬ **એકાંત યોગમાં** એકાંત સ્થળે

પત્રાંક ૮૭૫ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૯-૬-૧૮૯૯ થી ૭-૭-૧૮૯૯ દરમ્યાન

૧૧૩૫૭ **અહો !** અહોભાવ, પૂજ્યભાવ, ધન્યતાસૂચક, આશ્ચર્યકારી બાબત દર્શાવનાર

૧૧૩૫૮ **મુદ્રા** मुद् । મુખાકૃતિ, મુખમુદ્રા; છાપ, મહોર

૧૧૩૫૯ **સુષુપ્ત** सु+स्वप् । સારી રીતે સૂતેલું-ઊંઘતું, ગાઢ નિદ્રામાં પોઢેલા, સત્ત્વપ્રધાન અજ્ઞાની

૧૧૩૬૦ **પડતી વૃત્તિને** પાપ, પ્રમાદ તરફ ઢળતી વૃત્તિને, અસ્થિર વૃત્તિને

૧૧૩૬૧ **દર્શન માત્રથી પણ** માત્ર દર્શન કરતાં પણ, દર્શનનો લાભ થતાં જ

૧૧૩૬૨ **નિર્દોષ** ચેતનાને નિર્દોષ-દોષરહિત બનાવીને

૧૧૩૬૩ **અપૂર્વ સ્વભાવ** અપૂર્વ સ્વભાવને (પ્રગટ કરવા)

૧૧૩૬૪ **પ્રેરક** प्र+ईर् । પ્રેરણા કરનાર, પ્રેર્યા કરનાર

૧૧૩૬૫ **સ્વરૂપપ્રતીતિ** સ્વસ્વરૂપની શ્રદ્ધા; આત્માની પ્રતીતિ

પૃ.૬૩૫

૧૧૩૬૬ **અપ્રમત્ત સંયમ** સ્વરૂપને ન ભૂલવારૂપ અપ્રમત્ત દશા

૧૧૩૬૭ **પૂર્ણ વીતરાગ નિર્વિકલ્પ સ્વભાવ** ચારે ઘનઘાતી કર્મનો ક્ષય થતાં પ્રગટતો સર્વજ્ઞ સ્વભાવ

૧૧૩૬૮ **અયોગી સ્વભાવ** મન-વચન-કાયાના યોગ રુંધીને ૧૪મે ગુણસ્થાને પ્રગટતો સ્વભાવ

૧૧૩૬૯ **ત્રિકાળ** ત્રણે કાળ; ભૂતકાળ-વર્તમાનકાળ અને ભવિષ્યકાળ

૧૧૩૭૦ **ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ** અંતિમ શાંતિપાઠ; આ પત્ર શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમોમાં મંગળાચરણ તરીકે લેવાય છે, પદ્યાનુવાદ 'અહો શ્રી સત્પુરુષકે' કર્યો છે અનન્ય રાજભક્ત શ્રી રત્નરાજ સ્વામીએ, વિ.સં.૧૯૬૯, ગુજરાતમાં અમદાવાદ પાસે કલોલમાં.

પત્રાંક ૮૭૬ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૧૯-૬-૧૮૯૯

૧૧૩૭૧ **પરમ ભક્તિ** ઉત્કૃષ્ટ ભક્તિ

૧૧૩૭૨ **કિંકર** किम्+कृ। શું કરું ? હવે શું કરું ? પૂછતો દાસ-અનુચર-સેવક-નોકર

૧૧૩૭૩ **ત્રૈલોક** त्रि+लोक् । ત્રણે લોક, ત્રિલોક

૧૧૩૭૪ **તેહનું** તેનું, જૂની ગુજરાતીમાં 'તેહ' વપરાતું

૧૧૩૭૫ **દાસી આશા** ઈચ્છા-ઉમેદ-તૃષ્ણા દાસી-નોકરાણી (રૂપે થઈ ગઈ)

૧૧૩૭૬ **પિશાચી** રાક્ષસી, હલકી જાતની દેવી

૧૧૩૭૭ **કેદી** કેદમાં પડેલા, કેદ કરેલા, બંદીવાન

૧૧૩૭૮ **સલૂણા સંત** सलवणक । सत् । સુંદર, મનોહર સંત (શ્રી મનોહરદાસ કવિ રચિત પદ)

૧૧૩૭૯ **ઉદર** उद्+ऋ । પેટ, વસ્તુનો અંદરનો ભાગ

૧૧૩૮૦ **ચૌદ લોક** ભૂર્, ભુવર્, સ્વર્, મહર્, જન, તપ અને સત્ય (બ્રહ્મ) : ૭ ઊર્ધ્વલોક, અતલ, વિતલ, સુતલ, તલાતલ, મહાતલ, રસાતલ, પાતાલ : ૭ અધોલોક

૧૧૩૮૧ **બ્રહ્માનંદ** બ્રહ્મનો-આત્માનો આનંદ; બ્રહ્માનંદ કવિ જેમણે આ પદ રચ્યું નથી. ઈ.સ.૧૮૪૯ આસપાસ સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયના આ ભાટ કવિ જૂનાગઢના નવાબને પોતાનાં ભક્તિપદોથી મુગ્ધ કરી મુસલમાન સત્તાના જૂનાગઢમાં સ્વામીનારાયણ મંદિર બંધાવવામાં સફળ થયા પછી મૂળીમાં તેવું જ મંદિર સ્થાપી તેના મહંતપદે જીવનપર્યંત રહ્યા. ચારણી તેમજ હિંદી ભાષામાં પણ કાવ્યો રચ્યાં છે. જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને ભક્તિનાં પદો આપ્યાં છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૩૮૨	હૃદે	હૃદ્ । હૃદયે, હૈયામાં, દિલમાં, અંતઃકરણમાં
૧૧૩૮૩	'યોગપ્રદીપ'	યોગશાસ્ત્રને અનુસરતો અજ્ઞાત કવિકૃત સંસ્કૃતમાં ૧૪૩ શ્લોકનો ગ્રંથ, જેનો પદ્યાનુવાદ પ.પૂ.બ્રહ્મચારીજીએ કર્યો છે. ૨. શ્રી શુભચંદ્રાચાર્ય રચિત 'જ્ઞાનાર્ણવ' પણ 'યોગપ્રદીપ' કહેવાય છે. ૩. શ્રી દેવાનંદસૂરિએ પણ ૧૨૭૦ શ્લોકપ્રમાણ લખ્યો છે ૪. શ્રી હરિભદ્રસૂરિએ પણ રચ્યો છે. અહીં ૧લા 'યોગપ્રદીપ'ની વાત છે.
૧૧૩૮૪	ૐ	લિખિતંગ પરમ નિઃસ્પૃહ, પરમ અસંગ
	પત્રાંક ૮૭૭	**શ્રી મનસુખલાલ કીરતચંદભાઈ મહેતાને** **તા.૨૫-૬-૧૮૯૯**
૧૧૩૮૫	જ્ઞાત	જાણેલું, જાણેલ
૧૧૩૮૬	યથાવસરોદય	જેવો પ્રસંગ-તક-અવકાશ મળશે તેવો તે પ્રમાણે
	પત્રાંક ૮૭૮	**શ્રી પોપટલાલ મહોકમચંદભાઈ શાહને** **તા.૩૦-૬-૧૮૯૯**
૧૧૩૮૭	વ્યવહાર પ્રતિબંધ	વ્યવહારના પ્રતિબંધ, પ્રતિબંધવાળા વ્યવહાર
૧૧૩૮૮	ધૈર્ય	ધીર । ધીરજ, હિંમત, સ્વસ્થતા, સ્થિરતા, શાંતિ, ગંભીરતા
૧૧૩૮૯	ૐ	લિખિતંગ સ્વરૂપસ્થ
	પત્રાંક ૮૭૯	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈ સંઘવીને** **તા.૧૬-૭-૧૮૯૯**
૧૧૩૯૦	એથી	એના કરતાં
૧૧૩૯૧	સ્પષ્ટાર્થ	અર્થની સ્પષ્ટતા
૧૧૩૯૨	શુદ્ધાત્મસ્થિતિ	આત્માની શુદ્ધતા અને સ્થિરતા
૧૧૩૯૩	પારમાર્થિક શ્રુત	સત્શ્રુત, પરમાર્થને લગતું શ્રુત, વાસ્તવિક શ્રુત
૧૧૩૯૪	ઇંદ્રિયજય	ઇન્દ્રિયો પરનો જય
૧૧૩૯૫	સુદૃઢપણે	ખૂબ જ મજબૂતપણે
૧૧૩૯૬	સંભારવું	યાદ કરવું
	પત્રાંક ૮૮૦	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૬-૭-૧૮૯૯**
૧૧૩૯૭	સુસ્થિત	સુ+સ્થા । રહેલા, સ્થિર થયેલા
૧૧૩૯૮	સંસ્કૃત	ગીર્વાણ ભાષા, સંસ્કારિત, શુદ્ધ
૧૧૩૯૯	ૐ	લિખિતંગમાં, સહજાત્મસ્વરૂપી
પૃ.૬૩૬	**પત્રાંક ૮૮૧**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૨૮-૭-૧૮૯૯**
૧૧૪૦૦	ત્રિભોવન વીરચંદ	મોરબીના સુશીલ મુમુક્ષુ શ્રી ત્રિભોવનભાઈ વીરચંદભાઈ
૧૧૪૦૧	પદ્મનંદિ પંચવિંશતિ	શ્રી પદ્મનંદિ મુનિ રચિત આ શાસ્ત્ર, 'વનવાસી શાસ્ત્ર', તેમાં ૨૬ જુદા જુદા વિષયના અને ૯૩૯ પદ છે, ૨ પદ પ્રાકૃતમાં છે, બાકી બધાં સંસ્કૃતમાં છે. અમુક અધિકારના ગુજરાતી પદ્યાનુવાદ પરમ પૂજ્ય શ્રી બ્રહ્મચારીજી અને પૂજ્ય શ્રી રાવજીભાઈ દેસાઈ કૃત શ્રી અગાસ આશ્રમથી પ્રકાશિત છે.
	પત્રાંક ૮૮૨	**શ્રી મનસુખલાલ કીરતચંદ મહેતાને** **તા.૩૦-૭-૧૮૯૯**
૧૧૪૦૨	ઉપકારશીલ	ઉપકારના સ્વભાવયુક્ત-ટેવવાળું; સહકારી સાધનના સ્વભાવવાળું
૧૧૪૦૩	બાહ્ય પ્રતાપ	બાહ્ય પ્રભાવ, શક્તિ, મન-વચન-કાયાના યોગથી પડતો પ્રભાવ
૧૧૪૦૪	પ્રવૃત્તિસ્વભાવ	પ્રવૃત્તિ કરવાના સ્વભાવ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૪૦૫ બાહ્ય દયા રક્ષણ, પરોપકાર, અભયદાન

પત્રાંક ૮૮૩ શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈ સંઘવીને તા.૩૦-૭-૧૮૯૯

૧૧૪૦૬ बिना नयन નયન-આંખ વિના, સમ્યગ્દર્શનરૂપી નેત્ર વગર

૧૧૪૦૭ पावे नहीं પામે નહીં

૧૧૪૦૮ बिना नयनकी बात આત્મવસ્તુની વાત, દિવ્યચક્ષુની વાત

૧૧૪૦૯ પરત્વે વિષે, સંબંધમાં

૧૧૪૧૦ ઉત્કર્ષાર્થે ઉન્નતિ, પ્રગતિ માટે

૧૧૪૧૧ શુદ્ધ ચૈતન્યદૃષ્ટિ પ્રત્યેનું વલણ આત્મદૃષ્ટિ તરફની વૃત્તિ, વળેલું મન, મનનો મરોડ

પત્રાંક ૮૮૪ કોને ?

૧૧૪૧૨ છાજે **દે૦** छद् । છાવું, છવાઈ રહે; શોભે-નભે-ટકે-મંડાય

પૃ.૬૩૭ પત્રાંક ૮૮૫ શ્રી મનસુખભાઈ દેવશીભાઈને તા.૯-૮-૧૮૯૯

૧૧૪૧૩ ચરણપ્રતિપત્તિ શુદ્ધ આચરણની ઉપાસના

૧૧૪૧૪ સદુધમ રૂપ सत्+उद्+यम् । સત્પ્રયાસ, સાચી-સારી-નીતિપૂર્વક

પત્રાંક ૮૮૬ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૩-૮-૧૮૯૯

૧૧૪૧૫ સાથયોગે સંગાથે, સથવારા સાથે, કોઈની સાથે

૧૧૪૧૬ ત્રણ યોગ મન-વચન-કાયાના ૩ યોગ

૧૧૪૧૭ સમ્યક્ પ્રવૃત્તિ સત્શાસ્ત્ર વાંચતાં પહેલાં, વાંચતી વખતે, વાંચ્યા બાદ બીજી વાતો ન કરવી

પત્રાંક ૮૮૭ કોને ? તા.૫-૯-૧૮૯૯

૧૧૪૧૮ અભ્યસ્ત યોગ अभि+अस् । અભ્યાસ, અભ્યાસેલા, મહાવરાવાળા, ટેવાયેલા, વારંવાર કરેલા

૧૧૪૧૯ ચરણકમળ ચરણરૂપી કમળ, પાદસેવન, સેવન

૧૧૪૨૦ આત્મનિષ્ઠપણું આત્મનિષ્ઠા, આત્મપ્રતીતિ-ભાન-સ્થિરતા

૧૧૪૨૧ 'આત્માનુશાસન' (ઈ.સ.૮૭૦-૯૦૦)દિ૦ શ્રી ગુણભદ્રાચાર્ય રચિત ૨૭૦ શ્લોકનો, વિવિધ મનોહર છંદમાં, આત્માનાં વાસ્તવિક સ્વરૂપને બોધતો ગ્રંથ

પત્રાંક ૮૮૮ શ્રી મનસુખલાલ કીરતચંદ મહેતાને તા.૧૦-૯-૧૮૯૯

૧૧૪૨૨ ઈન્દ્રિયનિગ્રહ इन्द्+नि+ग्रह । ઈન્દ્રિયો પર સંયમ, કાબૂ, નિયમન, જય

૧૧૪૨૩ શમમ્ લિખિતંગમાં—શાંત થઉં છું, શમાઈ જઉં છું; કલ્યાણ રૂપ (છું)

પૃ.૬૩૮

૧૧૪૨૪ બાઈઓ બહેનો

૧૧૪૨૫ પ્રમત્ત સ્વભાવ પ્રમાદી-ગાફેલ સ્વભાવ

પત્રાંક ૮૮૯ શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને તા.૧૦-૯-૧૮૯૯

૧૧૪૨૬ વનવાસી શાસ્ત્ર શ્રી પદ્મનંદિ મુનિ રચિત 'પદ્મનંદિ પંચવિંશતિ' નામનું શાસ્ત્ર

૧૧૪૨૭ સંયત સંયમિત, અંકુશિત

૧૧૪૨૮ ૐ શાંતિઃ સંપૂર્ણ શાંતિ છે; શાંતિ હજો, શાંત થજો

પત્રાંક ૮૯૦ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૧૦-૯-૧૮૯૯

૧૧૪૨૯ કિંચિત્ કંઈક, થોડુંક

૧૧૪૩૦ અન્યથા ઊલટું, બીજી રીતે, આડું

પત્રાંક ૮૯૧ શ્રી વણારશીભાઈ તળશીભાઈને તા.૧૦-૯-૧૮૯૯

૧૧૪૩૧ વણારસીદાસ શ્રી વણારસીદાસભાઈ તળશીભાઈ, સૌરાષ્ટ્રમાં વઢવાણ ગામના મુમુક્ષુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૪૩૨ ભાસ્યમાન भास् । દેખાયું, જણાયું, લાગ્યું

૧૧૪૩૩ નિર્વિક્ષિપ્ત निर्+वि+क्षिप् । અવિક્ષેપી, અક્ષોભિત

૧૧૪૩૪ પરિચિત જાણીતા, ઓળખીતા, અભ્યાસી, પ્રેમી, ચારે તરફથી એકઠું કરજો-વીણજો

૧૧૪૩૫ ઉચિત उच् । યોગ્ય

૧૧૪૩૬ શમમ્ શુભાશુભને યાદ કરીને, અડકીને, ખાઈને, જોઈને, જાણીને હર્ષ-શોક ન પામવું.

પત્રાંક ૮૯૨ શ્રી ઝવેરચંદભાઈ અને રતનચંદભાઈ શાહને તા.૧૦-૯-૧૮૯૯

૧૧૪૩૭ શ્રી ઝવેરચંદ અને રતનચંદ કાવિઠાના અગ્રગણ્ય મુમુક્ષુઓ. કૃ.દેવ તેમને ત્યાં પધારેલા

પૃ.૬૩૯ પત્રાંક ૮૯૩ શ્રી પોપટલાલ મહોકમચંદભાઈ શાહને તા.૧૦-૯-૧૮૯૯

૧૧૪૩૮ પ્રત્યુત્તર प्रति+उद्+तृ । સામો જવાબ, વળતો ઉત્તર

૧૧૪૩૯ ઉપાસનીય उप+आस् । ઉપાસવા યોગ્ય

પત્રાંક ૮૯૪ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૧૦-૯-૧૮૯૯

૧૧૪૪૦ ભાઈ વલ્લભ વલ્લભભાઈ નામના મુમુક્ષુ

૧૧૪૪૧ ક્ષમાપનાદિ ક્ષમાપના પાઠ (મોક્ષમાળા પાઠ ૫૬, હે ભગવાન ! હું બહુ ભૂલી ગયો) વગેરે

૧૧૪૪૨ કંઠસ્થ મોંઢે, મુખપાઠ, શેમાંય જોયા વિના અને ભૂલ વિના બોલી શકાય તેમ કરવું

પત્રાંક ૮૯૫ શ્રી મનસુખલાલ કી.મહેતાને તા.૫-૧૦-૧૮૯૯ થી તા.૩-૧૧-૧૮૯૯ દરમ્યાન

૧૧૪૪૩ દેહાભિમાન દેહ તે હું, હું કાળો-ગોરો-જાડો-પાતળો વગેરેનું અભિમાન

૧૧૪૪૪ ટળ્યું છે ટળી ગયું છે, દૂર થયું છે, મટી ગયું છે

૧૧૪૪૫ સર્વસંગપરિત્યાગ સર્વ સંગનો ત્યાગ-સંપૂર્ણ ત્યાગ

૧૧૪૪૬ સત્પુરુષાર્થતા સત્ પ્રાપ્ત કરવાની પુરુષાર્થ બુદ્ધિ

૧૧૪૪૭ પરમ પુરુષે શ્રેષ્ઠ પુરુષે, પરમાત્માએ

૧૧૪૪૮ ઉપકારભૂત ઉપકાર થાય તેવી

પૃ.૬૪૦ પત્રાંક ૮૯૬ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૪-૧૧-૧૮૯૯ થી તા.૨-૧૨-૧૮૯૯ દરમ્યાન

૧૧૪૪૯ આત્મસ્થ કરેલું આત્મામાં સ્થિર કરેલું

૧૧૪૫૦ યથાખ્યાત ચારિત્ર यथा+आ+ख्या । સામાયિક-સૂક્ષ્મ સંપરાય-છેદોપસ્થાપનીય-પરિહારવિશુદ્ધ અને યથાખ્યાત ચારિત્ર — આ ૫માં ઉત્તરોત્તર ચઢિયાતું એટલે શ્રેષ્ઠ. આત્માનું સ્વરૂપ જેમ છે તેમ અનુભવવું તે

૧૧૪૫૧ વ્યક્તાવ્યક્તપણે સ્પષ્ટ-અસ્પષ્ટ, અવ્યક્ત, પ્રગટ-અપ્રગટ, ખુલ્લું-ખાનગી, સાકાર-નિરાકાર

૧૧૪૫૨ સંતોષ આર્યા આદિએ સંતોષબહેન-શ્રાવિકા કે સંતોષ સાધ્વીજી વગેરેએ

પૃ.૬૪૧ પત્રાંક ૮૯૭ શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદ સંઘવીને તા.૮-૧૧-૧૮૯૯

૧૧૪૫૩ પરમ શાંત શ્રુત વીતરાગ શ્રુત, સૌથી વધુ શાંત કરી દે તેવું શ્રુત, પરમ શ્રુત

પત્રાંક ૮૯૮ શ્રી ઝવેરચંદભાઈ, રતનચંદભાઈ શાહને તા.૮-૧૧-૧૮૯૯

૧૧૪૫૪ યથાશાંતપણું શાંતિ મુજબ, શાંતતા-શાંતભાવ પ્રમાણે

૧૧૪૫૫ સ્વરૂપનૈષ્ઠિક સ્વરૂપની નિષ્ઠાવાન

૧૧૪૫૬ દુર્ઘટતા મુશ્કેલી, કઠિનાઈ, કઠણાઈ

૧૧૪૫૭ અમુક સ્વભાવ અમુક રીતે

૧૧૪૫૮ સંસારરણ ભૂમિકા સંસાર રૂપી રણભૂમિમાં

૧૧૪૫૯ ગ્રીષ્મના ઉદયનો ગ્રીષ્મ ઋતુના તાપનો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૮૯૯ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૮-૧૧-૧૮૯૯

૧૧૪૬૦ સર્વ સાવદ્ય આરંભની સર્વ પાપસહિત ક્રિયા-આરંભથી નિવર્તીને એટલે કે સામાયિક વ્રત લઈને નિવૃત્તિપૂર્વક

૧૧૪૬૧ બે ઘડી ૪૮ મિનિટ, પોણો કલાક

૧૧૪૬૨ અર્ધ પ્રહર દોઢ કલાક

૧૧૪૬૩ નિત્ય નિયમ રોજ કરવાનો નિયમ, પ્રતિજ્ઞા

પત્રાંક ૯૦૦ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૮-૧૧-૧૮૯૯

૧૧૪૬૪ અવિરોધ વિરોધ વિનાની સ્થિતિ

૧૧૪૬૫ એકતા સંપ

૧૧૪૬૬ ઊલટો સામો, વિરુદ્ધ, અવળો

૧૧૪૬૭ સહજ સહેજ, થોડીક, જરાક

૧૧૪૬૮ ભિન્નતા ભેદભાવ, જુદાઈ

૧૧૪૬૯ અન્યોન્ય પરસ્પર

૧૧૪૭૦ ૐ લિખિતંગમાં

પત્રાંક ૯૦૧ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૧૭-૧૧-૧૮૯૯

૧૧૪૭૧ ગુરુ 'કાર્તિકેયાનુપ્રેક્ષા'નું જયચંદ્રજી કૃત અનુવાદનું મંગળાચરણ, દોહરો ૩

૧૧૪૭૨ ગણધર ગણ-સમુદાયના ધરવાવાળા, ઘણા મુનિઓના ઉપરી

૧૧૪૭૩ ગુણધર ગુણના ધારક, ગુણોને ધારણ કરનારા

૧૧૪૭૪ પ્રચુર ઘણા, બધા

૧૧૪૭૫ પરંપર હાર, શ્રેણી

૧૧૪૭૬ ઔર અને

૧૧૪૭૭ વ્રતતપધર વ્રત અને તપના ધરનાર-કરનાર

૧૧૪૭૮ તનુનગનધર નગ્ન શરીરી, નગ્નદેહી

૧૧૪૭૯ વંદૌ વંદું છું

૧૧૪૮૦ વૃષ ધર્મ

૧૧૪૮૧ સિરમોર શિરોમણિ, માથાના મુગટ સમાન

૧૧૪૮૨ સ્વરૂપવિભ્રાંતિ સ્વરૂપ વિષે ભ્રમ, ભ્રાન્તિ, અસમજણ, અજ્ઞાન

પૃ.૬૪૨

૧૧૪૮૩ વૃત્તિનો પ્રવાહ વૃત્તિનું વહેણ

૧૧૪૮૪ પ્રલય प्र+ली । વિનાશ, નાશ

૧૧૪૮૫ પરમાવગાઢ परम+अवगाढ । અત્યંત ગાઢ, મજબૂત, દૃઢ

૧૧૪૮૬ અસંગ ચૈતન્ય સંગરહિત ચૈતન્ય

પત્રાંક ૯૦૨ કોને ? તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૯

૧૧૪૮૭ દ્રવ્ય ગુણ અને પર્યાયનું પાત્ર અને ત્રણે કાળમાં એકરૂપ તે દ્રવ્ય

૧૧૪૮૮ સ્વભાવ લક્ષણ, ગુણ, પ્રકૃતિ, પોતાનો ભાવ

૧૧૪૮૯ સુપ્રતીતપણે સમ્યક્ પ્રતીતિપૂર્વક

૧૧૪૯૦ જ્ઞેય ज्ञा । જાણવા યોગ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૪૯૧ આત્મવૃત્તિ आत्मन्+वृत् । આત્મામાં વૃત્તિ, આત્મા પ્રત્યે વૃત્તિ

૧૧૪૯૨ ઉદાસી उद्+आस् । ઉદાસ, ઉદાસીનતા, વૈરાગી

૧૧૪૯૩ વિસારી वि+स्मृ, स्मार् । ભૂલી જઈ

૧૧૪૯૪ માયા मा+या । મોહ-મમતા, જે નથી તે

૧૧૪૯૫ સમાયા સમાઈ ગયા, સમાવેશ પામ્યા

૧૧૪૯૬ ભવઅંત સંસાર પરિભ્રમણ-ભવભ્રમણનો અંત

૧૧૪૯૭ ક્રિયાની પ્રવૃત્તિ ક્રિયાથી થતો બંધ ૫ રીતે : મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, પ્રમાદ, કષાય, યોગ

પત્રાંક ૯૦૩ કોને ? **તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૯**

૧૧૪૯૮ રક્ષક रक्ष् । રક્ષણ કરનાર, રખવાળાં

૧૧૪૯૯ બંધવ बन्ध् । બંધુ-ભાઈની જેમ રક્ષણ કરનાર

પત્રાંક ૯૦૪ કોને ? **તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૯**

૧૧૫૦૦ સંતજનો सत्+जन् । સાધુ પુરુષો, સજ્જનો

૧૧૫૦૧ જિનવરેન્દ્રો जिन्+वृ+इन्द् । જિનવરઈન્દ્રો, જિનેશો, તીર્થંકરો

૧૧૫૦૨ આલંકારિક ભાષા अलम्+कृ । અલંકારયુક્ત ભાષા, શણગારવાળી ભાષા; શબ્દ અથવા અર્થની ચમત્કૃતિવાળી રચનાયુક્ત ભાષા

પૃ.૬૪૩

૧૧૫૦૩ પૂર્ણ યોગાભ્યાસ પૂરેપૂરો યોગનો અભ્યાસ

૧૧૫૦૪ જ્ઞાતા ज्ञा । જાણનાર, જાણકાર

પત્રાંક ૯૦૫ કોને ? **તા.૨૮-૧-૧૯૦૦**

૧૧૫૦૫ ચરણ ચરણસેવા, આચરણ સેવા, ચારિત્ર

૧૧૫૦૬ ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ પછી કંઈ કરવાનું રહેતું નથી, સંપૂર્ણ શાંતિ

પત્રાંક ૯૦૬ શ્રી હેમચંદભાઈ કુશળચંદભાઈને **તા.૨૪-૨-૧૯૦૦**

૧૧૫૦૭ અકાળ મૃત્યુ વહેલું-આકસ્મિક-કસમયનું મરણ

૧૧૫૦૮ બનાવ બીના, ઘટના

૧૧૫૦૯ નિરુપાયે ઉપાય નહીં હોવાથી

૧૧૫૧૦ દિલાસો આશ્વાસન, સાંત્વન

પત્રાંક ૯૦૭ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને **તા.૨૫-૨-૧૯૦૦**

૧૧૫૧૧ શુદ્ધ ગુર્જર ભાષા શુદ્ધ ગુજરાતી ભાષા

૧૧૫૧૨ વર્તમાન वृत् । હાલ જે છે તે. હમણાં, અત્યારે

પત્રાંક ૯૦૮ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને **તા.૨૭-૨-૧૯૦૦**

૧૧૫૧૩ કલ્યાણજીભાઈ (કેશવભાઈ) મુંબઈમાં રહેતા મુમુક્ષુ

૧૧૫૧૪ મરડાની કસરમાં જેમાં ઝાડા વાટે લોહી તથા આમ પડે તે મરડો નામના રોગની કસૂરમાં

૧૧૫૧૫ નામવર્તી નામધારી

૧૧૫૧૬ દેહપર્યાય શરીરનો ધર્મ

પત્રાંક ૯૦૯ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને **તા.૭-૪-૧૯૦૦**

૧૧૫૧૭ ધર્મપુર ગુજરાતના વલસાડ જિલ્લામાં ધરમપુર ગામ (જંગલ, પહાડી પ્રદેશ) જ્યાં વિ.સં.૧૯૫૬ માં કૃપાળુદેવે શ્રી રણછોડભાઈ ધારસીભાઈ મોદીને ત્યાં ૧ માસ સ્થિરતા કરેલી.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૫૧૮	લખાઈ રહી હોય	લખાઈ ગઈ હોય
	પત્રાંક ૯૧૦	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૦-૪-૧૯૦૦**
૧૧૫૧૯	અતિક્રમ	अति+क्रम् । ભંગ, ઉલ્લંઘન, અતિક્રમણ
પૃ.૬૪૪	**પત્રાંક ૯૧૧**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૨-૪-૧૯૦૦**
૧૧૫૨૦	'અષ્ટપ્રાભૃત'	શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય રચિત ૮ ભેટ-નજરાણું આપતો ગ્રંથ; દર્શનપ્રાભૃતમાં ૩૬, સૂત્રપ્રાભૃતમાં ૨૭, ચારિત્રપ્રાભૃતમાં ૪૫, બોધપ્રાભૃતમાં ૬૨, ભાવપ્રાભૃતમાં ૧૬૫, મોક્ષપ્રાભૃતમાં ૧૦૬, લિંગપ્રાભૃતમાં ૨૨ અને શીલપ્રાભૃતમાં ૪૦ ગાથા મળી કુલ ૫૦૩ ગાથાનાં ૮ પ્રાભૃતનો ગ્રંથ
૧૧૫૨૧	સ્વામી વર્ધમાન જન્મતિથિ	મહાવીર સ્વામીનું જન્મકલ્યાણક તિથિ-ચૈત્ર સુદ ૧૩ (તેરસ)
	પત્રાંક ૯૧૨	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૫-૪-૧૯૦૦**
૧૧૫૨૨	જ્ઞાનીશું	જ્ઞાનીને
૧૧૫૨૩	વાચા	वच् । વાણી, બોલી, ભાષા
૧૧૫૨૪	સાણંદ	ગુજરાતમાં અમદાવાદથી ૨૭ કિ.મી. દૂરનું ગામ, બાવળાથી ૧૮ કિ.મી.
૧૧૫૨૫	परम शांतिः	પરમ નિવૃત્તિ; વેગ-ક્ષોભ કે ક્રિયાનો અભાવ; ઉત્કૃષ્ટ નીરવતા, પૂર્ણ શાંતિ
	પત્રાંક ૯૧૩	**શ્રી વનમાળીભાઈ ઉમેદરામભાઈને** **તા.૧૮-૪-૧૯૦૦**
૧૧૫૨૬	અકસ્માત્	અચાનક, એકાએક, અણધારી
૧૧૫૨૭	અંતરદાહ	અંદરનો-અંતરનો અગ્નિ, બળતરા, અગન, જલન, તાપ
૧૧૫૨૮	સુનિશ્ચિત	સારી રીતે નક્કી કરેલો
૧૧૫૨૯	સંકલેશ અગ્નિરૂપે	પ્રજ્વલિત, દુઃખ રૂપે
૧૧૫૩૦	ગવેષવા	गवेष् । શોધવા, ખોજવા
૧૧૫૩૧	પરમ ઉપશમ	ઉત્તમ ઉપશમ
પૃ.૬૪૫		
૧૧૫૩૨	ઉપયોગ લક્ષણે	ઉપયોગ લક્ષણ વડે
૧૧૫૩૩	સનાતન સ્ફુરિત	હંમેશા સ્ફુરેલો, સ્ફુર્તિવાળો, સ્ફૂરતો
૧૧૫૩૪	તૈજસ શરીર	૫ શરીર પૈકી એક, તેજસ વર્ગણાના પુદ્ગલોનું બનેલું, દીપ્તિ-તેજ-ગરમી દર્શાવતું, આહાર પચાવવામાં સહાયક, ભવાંતરે સાથે જતું શરીર
૧૧૫૩૫	વેદક સ્વભાવવાળો	જાણવાના સ્વભાવવાળો
૧૧૫૩૬	અબંધ દશા	કર્મ ન બંધાય તેવી દશા-આત્મદશા
૧૧૫૩૭	ચલ સ્વભાવરૂપ	ચલિત સ્વભાવરૂપે
૧૧૫૩૮	સકલંક	કલંક-દોષ સહિત, દૂષિત, મલિન
૧૧૫૩૯	અચલ	अ+चल् । ચલિત નહીં તે, અડગ
૧૧૫૪૦	સ્મરણ સંપ્રાપ્ત	યાદ આવી ગયેલી
૧૧૫૪૧	સંક્ષેપીએ છીએ	सम्+क्षिप् । ટૂંકાવીએ છીએ, સાર આપીએ છીએ
૧૧૫૪૨	ભીસણ	ભયંકર, ભીષણ
૧૧૫૪૩	णरयगईए	નરક ગતિમાં
૧૧૫૪૪	तिरियगईए	તિર્યંચ ગતિમાં
૧૧૫૪૫	कुदेवमणुयगईए	માઠા દેવની અને મનુષ્યની ગતિમાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૫૪૬ **पत्तोसि** પામ્યો

૧૧૫૪૭ **तिव्व** તીવ્ર

૧૧૫૪૮ **दुःखं** દુઃખને

૧૧૫૪૯ **भावहि** ભાવ

૧૧૫૫૦ **जिणभावणा** જિન ભાવના, જિન ભગવાન જે પરમ શાંતરસે પરિણમી સ્વરૂપસ્થ થયા તે પરમ શાંતસ્વરૂપ ચિંતવના (શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય કૃત ભાવપ્રાભૃત, ગાથા ૮)

૧૧૫૫૧ ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિપાઠ

પત્રાંક ૯૧૪ **મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૧૯-૪-૧૯૦૦**

૧૧૫૫૨ જનવૃત્તિ जन्+वृत् । લોકોની વૃત્તિ, વર્તના, વલણ, વળાંક

પત્રાંક ૯૧૫ **મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૨૦-૪-૧૯૦૦**

૧૧૫૫૩ ઉપશમ શ્રેણી જેમાં ચારિત્ર મોહનીય કર્મની ૨૧ પ્રકૃતિઓનો ઉપશમ કરાય

૧૧૫૫૪ દાનાંતરાય જે કર્મને લીધે દાન દેવાની સામગ્રી છતાં પણ દાન ન આપી શકાય તે

૧૧૫૫૫ લાભાંતરાય જે કર્મને લીધે વસ્તુ પ્રાપ્તિ માટે પરિશ્રમ કર્યા છતાં પણ વસ્તુ પ્રાપ્ત ન થાય

૧૧૫૫૬ ભોગાંતરાય જે કર્મને લીધે એકવાર ભોગવવા યોગ્ય ભોજનાદિ પદાર્થ પાસે છતાં પણ ભોગવી ન શકાય તે

૧૧૫૫૭ ઉપભોગાંતરાય જે કર્મને લીધે વારંવાર ભોગવવા યોગ્ય વસ્ત્ર, આભૂષણ, સ્ત્રી આદિ પદાર્થ પ્રાપ્ત થયા છતાં પણ ભોગવી ન શકાય તે

૧૧૫૫૮ વીર્યાંતરાય જે કર્મને લીધે છતી શક્તિએ પણ શક્તિનો ઉપયોગ ન થઈ શકે એટલે વીર્ય ફોરવી ન શકાય તે

૧૧૫૫૯ અનંત દાનલબ્ધિ ૪ ઘનઘાતી કર્મના ક્ષયથી કેવળી પ્રભુને પ્રગટતા ૯ ગુણ પૈકી ૧

૧૧૫૬૦ અનંત લાભલબ્ધિ ૪ ઘનઘાતી કર્મના ક્ષયથી કેવળી પ્રભુને પ્રગટતા ૯ ગુણ પૈકી ૧

૧૧૫૬૧ અનંત ભોગઉપભોગલબ્ધિ ૪ ઘનઘાતી કર્મના ક્ષયથી કેવળી પ્રભુને પ્રગટતા ૨ ગુણ

૧૧૫૬૨ અનંત વીર્યલબ્ધિ ૪ ઘનઘાતી કર્મના ક્ષયથી કેવળી પ્રભુને પ્રગટતા ૯ ગુણ પૈકી ૧

૧૧૫૬૩ ક્ષાયિક ભાવે કર્મના નાશથી ઉપજતા ભાવથી

૧૧૫૬૪ ઔદયિક ભાવે કર્મના ઉદયથી થતા ભાવથી, કર્મ બંધાય તેવા ભાવથી

પૃ.૬૪૬

૧૧૫૬૫ ઝીલી ન શકે, વહન ન કરી શકે, પકડી ન શકે, ઉપાડી ન શકે, ઝીપી ન શકે

૧૧૫૬૬ યોગાશ્રિત પૂર્વબંધના મન-વચન-કાયાના યોગને લીધે થયેલા આગલા બંધના ઉદયથી ઉદયમાનપણાથી

૧૧૫૬૭ વિકૃત ભાવ વિકાર-ફેરફાર-પરિવર્તન-વિભાવ ભાવ

૧૧૫૬૮ સઉલ્લાસ ચિત્ત ઉલ્લાસ-ઉત્સાહ-વીર્ય-સામર્થ્ય-આનંદ પ્રકાશવાળું ચિત્ત

૧૧૫૬૯ ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિપાઠ

પત્રાંક ૯૧૬ **મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૨૭-૪-૧૯૦૦**

૧૧૫૭૦ **યથાવિધિ** વિધિવત્, વિધિ મુજબ

૧૧૫૭૧ **વહેંચણ** વહેંચણી, ભાગ પાડવા

૧૧૫૭૨ **परम शांतिः** પરમ સમતા, ઉપેક્ષા, માધ્યસ્થતા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૯૧૭ મુનિશ્રી લલ્લુજીને તા.૧-૫-૧૯૦૦

૧૧૫૭૩ ભીમનાથ અમદાવાદમાં સાબરમતી નદીકાંઠાનો એક વિસ્તાર

૧૧૫૭૪ ખોતરશો નહીં કોતરવું, ખણવું, આછું ખોદવું

૧૧૫૭૫ ચતુરાંગુલ હૈ ચતુર-સત્પુરુષો, અંગુલ-આંગળી, દૃગ-નેત્ર, સમ્યક્‌દર્શન. જ્ઞાની પુરુષે

૧૧૫૭૬ દૃગસેં મિલ હૈ કરેલા અંગુલિનિર્દેશ મુજબ ચાલતાં સમ્યક્‌દર્શન થાય છે

૧૧૫૭૭ ભાન भा । સ્મરણ

૧૧૫૭૮ ફરી વળે છે વ્યાપી જાય છે

પૃ.૬૪૭ પત્રાંક ૯૧૮ કોને ? તા.૩૦-૪-૧૯૦૦ થી તા.૨૮-૫-૧૯૦૦ દરમ્યાન

૧૧૫૭૯ અંશો અમુક ભાગો-વિભાગો, હિસ્સો

૧૧૫૮૦ સર્વ નયાત્મક સર્વ અપેક્ષા-દૃષ્ટિબિંદુને આવરી લેતી

૧૧૫૮૧ જ્ઞાનપ્રજ્ઞા ज्ञ+परिज्ञा । परि=બધી બાજુથી, ज्ञा=જાણવું, બધી બાજુથી જાણીને

૧૧૫૮૨ પ્રત્યાખ્યાન પ્રજ્ઞા प्रत्याख्यान+परिज्ञा । ત્યાગ કરે, પચ્ચખાણ કર-લે

૧૧૫૮૩ પચ્ચખે પ્રત્યાખ્યાન લે-કરે, પચ્ચખ્ખાણ લે, ત્યાગે-છોડે

૧૧૫૮૪ પંડિત શાણા, ડાહ્યા, જ્ઞાની, સમ્યક્‌દૃષ્ટિવાન

૧૧૫૮૫ એક્કે કારણ તોડીને એક જ કારણથી, એક કારણ ઓછું હોય તો

૧૧૫૮૬ સમકિત અધ્યાત્મની શૈલી યથાર્થ સમજાયે પરભાવથી આત્યંતિક નિવૃત્તિ કરવી તે
અધ્યાત્મ માર્ગ, જેટલી જેટલી નિવૃત્તિ તેટલા તેટલા સમ્યક્ અંશ

૧૧૫૮૭ 'પુદ્‌ગલસેં રાતો રહે' પુદ્‌ગલમાં રક્તમાનપણું-રંગાઇ જવું તે મિથ્યાત્વભાવ છે.
૧. વિ.સં.૧૭૬૫માં શ્રી જ્ઞાનવિમળસૂરિના શિષ્ય કવિરાજ શ્રી નેમિદાસ રામજી શાહ રચિત 'અધ્યાત્મસારમાલા', ૫મી કડી
૨. શ્રી ચિદાનંદજી (વિ.સં. ૧૮...-૧૯૨૪) કૃત 'અધ્યાત્મબાવની', કડી ૧૫.
"પુદ્‌ગલસેં રાતો રહે, જાને એહ નિધાન; તસ લાભે લોભે રહ્યો, બહિરાતમ અભિધાન"

૧૧૫૮૮ 'અંતરાત્મા પરમાત્માને ધ્યાવે' અંતરાત્મપણે પરમાત્મસ્વરૂપ ધ્યાવે તો પરમાત્મા થાય

૧૧૫૮૯ સમકિતી નામ ધરાવી સમકિતી છીએ એમ કહેવરાવી

૧૧૫૯૦ પુદ્‌ગલભાવ પુદ્‌ગલ-દેહ-જડ પ્રત્યેનો ભાવ

પૃ.૬૪૮

૧૧૫૯૧ સ્વભાવ દશા આત્મા સ્વભાવમાં રહે તે દશા-સ્થિતિ

૧૧૫૯૨ વિભાવદશા આત્મા વિભાવમાં રહે તે દશા-સ્થિતિ

૧૧૫૯૩ પોરસીનો પહોર-પ્રહર, ૩ કલાક

૧૧૫૯૪ વિધિનિષેધ કરવાની આજ્ઞા અને મનાઇ, કરવું-ન કરવું, કરાય-ન કરાય

૧૧૫૯૫ નિશ્ચયનયાત્મક બોલો નિશ્ચયનયના શબ્દો

૧૧૫૯૬ લોપવામાં लोप् । અદૃશ્ય-નાશ-ઉલ્લંઘન કરવામાં

૧૧૫૯૭ દુરાગ્રહ दुर्+आ+ग्रह् । ખોટો આગ્રહ

પત્રાંક ૯૧૯ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૨-૫-૧૯૦૦

૧૧૫૯૮ પ્રમત્ત-પ્રમત્ત प्र+मद् । પ્રમાદી જ પ્રમાદી; સ્વસ્વરૂપને ભૂલેલા જ ભૂલેલા

૧૧૫૯૯ અપ્રમત્ત अ+प्र+मद् । સ્વરૂપનું સ્મરણ રાખનારા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૯૨૦ — શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને — તા.૨૨-૫-૧૯૦૦

૧૧૬૦૦ સહજ પ્રકૃતિ — શરીરનું સ્વાભાવિક બંધારણ, તબિયત

૧૧૬૦૧ નરમ — ઢીલી, ધીમી, મંદ, અસ્વસ્થ, શિથિલ

૧૧૬૦૨ ૐ પરમ શાંતિઃ — શારીરિક અસ્વસ્થતા પણ પોતે પરમ સ્વસ્થ અને પરમ શાંતસ્વરૂપ છે.

પત્રાંક ૯૨૧ — શ્રી મનસુખલાલ કીરતચંદ મહેતાને — તા.૨૩-૫-૧૯૦૦

૧૧૬૦૩ શબ્દાંતર — શબ્દફેર, શબ્દબદલી

૧૧૬૦૪ પ્રસંગ વિશેષ — કોઈ પ્રસંગે, ખાસ પ્રસંગમાં

૧૧૬૦૫ વાક્યાંતર — वच्+अन्तर् । વાક્યફેર, વાક્યબદલી

૧૧૬૦૬ ઉપોદ્‌ઘાત — उप्+उद्+हन् । પ્રસ્તાવના, આરંભ; ભૂમિકા; અવસર; પૃથક્કરણ

૧૧૬૦૭ ઉપશાંત કરશો — શાંત રાખશો, ન કરશો, શમાવી દેજો

૧૧૬૦૮ શ્રોતા — श्रु । સાંભળનાર

૧૧૬૦૯ વાચકને — वच् । વાંચનાર, પાઠક

૧૧૬૧૦ અલ્પ અલ્પ મતાંતર — નાના નાના મતભેદ

પૃ.૬૪૯ પત્રાંક ૯૨૨ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૨૩-૫-૧૯૦૦

૧૧૬૧૧ ૐ પરમ શાંતિઃ — સંપૂર્ણ તટસ્થતા

પત્રાંક ૯૨૩ — શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને — તા.૨૩-૫-૧૯૦૦

૧૧૬૧૨ પત્રાનુસાર ક્ષેત્રે — પત્રમાં લખ્યા પ્રમાણે તે જગ્યાએ-ગામે

પત્રાંક ૯૨૪ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૨૬-૫-૧૯૦૦

૧૧૬૧૩ વેષધારીઓ — વીતરાગ વેશધારી સાધુ-સાધ્વીઓ, દ્રવ્યલિંગી મુનિઓ

૧૧૬૧૪ નરોડા — અમદાવાદથી ૧૦ કિ.મી. દૂરનું ગામ જ્યાં કૃપાળુદેવ વિ.સં.૧૯૫૫-૫૬ માં બે વાર પધારેલા, પ્રભુશ્રીજીએ વિ.સં.૧૯૫૯ માં ચોમાસું કરેલું અને ૭ મુનિ પૈકી શ્રી મોહનલાલજી મુનિની જન્મભૂમિ; જે વડ નીચે કૃપાળુદેવે બોધ કરેલો ત્યાં આરસની દેરી રાષ્ટ્રીય ધોરી માર્ગ પર છે, ગામમાં મંદિર છે.

૧૧૬૧૫ આરજાઓ — આર્યિકાઓ, સાધ્વીઓ

૧૧૬૧૬ ગૃહવાસીજન — ગૃહસ્થો, શ્રાવકો

૧૧૬૧૭ તે લોકો — શ્વે.દિ.સ્થાનકવાસી સંપ્રદાયની દૃષ્ટિવાળા

પત્રાંક ૯૨૫ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૨૮-૫-૧૯૦૦

૧૧૬૧૮ વિનયભક્તિ — વિનય કરવો, વિનયપૂર્વક ભક્તિ કરવી

૧૧૬૧૯ ચપળ — ચંચળ, અસ્થિર, ચાલાક, ચતુર

૧૧૬૨૦ સામું થાય — સામે પડે, વિરોધ કરે

પત્રાંક ૯૨૬ — શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને — તા.૨૮-૫-૧૯૦૦

૧૧૬૨૧ 'ક્ષાયોપશમિક અસંખ્ય, ક્ષાયિક એક અનન્ય' — શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ કૃત 'અધ્યાત્મગીતા', કડી ૬. રાજસ્થાનમાં બિકાનેર પાસે વિ.સં.૧૭૪૬માં જન્મેલા ખરતરગચ્છી શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ રચિત 'અધ્યાત્મ ગીતા' માં ૪૯ કડી છે. ક્ષયોપશમ સમકિત અસંખ્યવાર આવે-જાય છે પણ ક્ષાયિક સમકિત એક, અનન્ય, અનોખું, અનુપમ, અદ્વિતીય છે જે એક જ વાર આવે છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૬૫૦

૧૧૬૨૨	પરમાર્થ	ઉત્તમ ભાવાર્થ
૧૧૬૨૩	પ્રતિભાસે	प्रति+भास्। ઝાંખી થાય, ખ્યાલ આવે, સ્પષ્ટ થાય, પ્રકાશે, ચમકે
✉	**પત્રાંક ૯૨૭**	**શ્રી કુંવરજીભાઈ મગનલાલને** **તા.૨૮-૫-૧૯૦૦**
૧૧૬૨૪	શરીર	शृ, शीर्यते। જે વિખેરાઈ જાય-વિશીર્ણ થઈ જાય તે; જીવના બધા અંગોનો સમૂહ. ઔદારિક, વૈક્રિય, આહારક, તેજસ અને કાર્મણ એમ ૫ પ્રકાર. આપણને ઔદારિક, તેજસ્, કાર્મણ : ૩ શરીર છે
૧૧૬૨૫	વેદનાની મૂર્તિ	विद्+मुर्च्छ्। વેદનાનું પૂતળું, બાવલું, આકૃતિ, સ્વરૂપ, અવતરણ
૧૧૬૨૬	સ્થૂળ દૃષ્ટિવાન	ભૌતિક દૃષ્ટિવાળાને, ઈન્દ્રિય
૧૧૬૨૭	ઈન્દ્ર	इन्द्। વૈમાનિક દેવોના મુખ્ય દેવ
૧૧૬૨૮	ચંદ્ર	चन्द्। જ્યોતિષ્કાય દેવોમાં મુખ્ય દેવ
૧૧૬૨૯	નાગેન્દ્ર	नाग+इन्द्। ભુવનપતિ દેવોના મુખ્ય ઈન્દ્ર
૧૧૬૩૦	જિનેન્દ્ર	जि+इन्द्। જિનેશ્વર, જિનેશ, તીર્થંકર; બધા જિન-કેવળીમાં મુખ્ય
૧૧૬૩૧	પૂર્વની	પહેલાંની, પહેલાંના કર્મબંધની
૧૧૬૩૨	ભિન્ન	भिद्। જુદો, અલગ, જુદા પ્રકારનો, વિલક્ષણ
૧૧૬૩૩	જ્ઞાયક આત્મા	જ્ઞાનસ્વરૂપી-જ્ઞાનસ્વભાવી આત્મા, જાણવાના સ્વભાવવાળો આત્મા
✉	**પત્રાંક ૯૨૮**	**કોને ?** **તા.૯-૬-૧૯૦૦**
૧૧૬૩૪	આર્ય ત્રિભુવન	મોરબીની નિશાળમાં નોકરી કરતા શ્રી ત્રિભોવનભાઈ વીરચંદભાઈને શ્રી ધારશીભાઈને લીધે કૃપાળુદેવનાં દર્શન-સત્સંગનો યોગ થયેલો. સ્વામીનારાયણના મંદિરે જવાની આજ્ઞા આપીને પરીક્ષા કરેલી. પછી 'મોક્ષમાળા', 'આત્માનુશાસન'નાં મનનની આજ્ઞા મળેલી. આ દશાવાન પુરુષ ઘર સંબંધમાં ઓછું ધ્યાન આપતા. વિ.સં.૧૯૫૬માં કોલેરા થયો, કોઈ કુટુંબવાળા પાસે નહોતા, પણ મુમુક્ષુઓની સમક્ષ સારી રીતે દેહત્યાગ થયેલો
૧૧૬૩૫	શ્રુત થયા	સાંભળ્યા, જાણ્યા
૧૧૬૩૬	સુશીલ મુમુક્ષુ	સદાચારી, સદ્દગુણી મુમુક્ષુ
૧૧૬૩૭	ઈન્દ્ર	સ્વર્ગ-દેવલોકમાં દેવોના રાજા; ઈન્દ્ર-સામાન્ય-ત્રાયસ્ત્રિંશત્ વગેરે ભવનપતિ દેવોના પ્રકાર
૧૧૬૩૮	સામાન્ય	સામાનિક દેવો, ઈન્દ્ર સમાન ઋદ્ધિવાળા, ઈન્દ્રને પણ આદરણીય દેવો
૧૧૬૩૯	ત્રાયસ્ત્રિંશત્	ઈન્દ્રને સલાહ આપનાર મંત્રી સમાન, શાંતિક-પૌષ્ટિક કર્મ દ્વારા પ્રસન્ન રાખનાર પુરોહિત જેવા, ભોગાસક્ત હોવાથી દોગુંદક દેવો કહેવાય છે.
૧૧૬૪૦	ચક્રવર્તી	૭ ખંડ ભૂમિનો રાજા, સમ્રાટ, અવસર્પિણી કાળના ૧૨ ચક્રવર્તી
૧૧૬૪૧	વાસુદેવ	શ્રીકૃષ્ણ, અર્ધચક્રી, ૩ ખંડના ધણી, અવસર્પિણી કાળના ૯ મા વાસુદેવ, વાસુદેવના
૧૧૬૪૨	બળદેવ	મોટાભાઈ, હળધર, બલરામ, ૯મા બળદેવ
૧૧૬૪૩	માંડલિક	સામાજિક, સમાજનો મુખી-આગેવાન, માંડવિયા
૧૧૬૪૪	ઈષ્ટ	ईष्। ઈચ્છિત, સારી, હિતાવહ, યોગ્ય, પ્રિય
૧૧૬૪૫	ભોગભૂમિ	અકર્મભૂમિ જ્યાં અસિ-મસિ-કૃષિનો વ્યાપાર નથી, ધર્મ નથી, મોક્ષ નથી
૧૧૬૪૬	જ્ઞાતિ	અમુક ચોક્કસ સંજ્ઞાથી જાણીતો ફિરકો, ન્યાત, જાતિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૬૪૭ ગોત્રી — એક જ વંશનું, સગોત્રી, પિતરાઈ

૧૧૬૪૮ છાંડશે — છોડી દેશે, ત્યજી દેશે, પડતાં મૂકશે, બાજુએ મૂકશે

પત્રાંક ૯૨૯ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૧૧-૬-૧૯૦૦

૧૧૬૪૯ રોમાંચિત ભક્તિ — रोमन्+अञ्चित । રુંવાડાં ખડાં થઈ ગયાં હોય તેવી ભક્તિ, નવાઈભરી ભક્તિ

૧૧૬૫૦ ક્ષેત્ર — જમીનનો ટુકડો; તીર્થક્ષેત્ર-ભૂમિ; શરીર; પ્રદેશ, વિસ્તાર

૧૧૬૫૧ કયે છેડે — કયા અંતે, કઈ સીમાએ, કઈ અવધિએ, કયા આશ્રયે, ક્યાં

૧૧૬૫૨ આર્ય વચન — ઉત્તમ વચન

૧૧૬૫૩ અવધારણ — अव+धार् । નિશ્ચય, નિર્ણય

૧૧૬૫૪ શ્રીમાન્ — श्रीमत् । બધા જ પ્રકારની શ્રી-લક્ષ્મી શોભા ધરાવે છે તે. સામાન્ય વ્યક્તિની આગળ લખાતો શબ્દ પણ અહીં અત્યંત બહુમાનવાચક, અનંતચતુષ્ટય છે

પૃ.૬૫૧ પત્રાંક ૯૩૦ — શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને — તા.૧૧-૬-૧૯૦૦

૧૧૬૫૫ 'સમયસાર' — શ્રી કુંદકુંદાચાર્યજી કૃત 'સમયસાર' ગ્રંથરાજથી જુદો —

૧. શ્રી દેવસેન આચાર્યકૃત કારણ સમયસાર, કાર્ય સમયસાર
૨. શ્રી વટ્ટકેર સ્વામીકૃત 'મૂલાચાર'માં સમયસાર અધિકાર
૩. 'સંગીત સમયસાર' : વિ.સં.૧૩૮૦માં દિગંબર આચાર્ય શ્રી પાર્શ્વદેવ કૃત ગ્રંથ જેમાં ૯ અધિકરણ — નાદ, ધ્વનિ, સ્થાયી, રાગ, વાદ્ય, અભિનય, તાલ, પ્રસ્તાર અને આધ્વયોગ છે, ૧૬૦૦ શ્લોક છે, દિગંબર મુનિની મુદ્રા-ધ્યાન સંબંધી વર્ણન છે. આ 'સમયસાર' હશે.

૧૧૬૫૬ સ્વરૂપલક્ષિત — સ્વરૂપ નિહાળતો, સ્વરૂપને ધ્યાનમાં લેતો, સ્વરૂપના લક્ષવાળો

૧૧૬૫૭ તદનુયાયી પરિણતિનો નિરોધ થાય — કર્મતત્ત્વને અનુસરતાં પરિણામ ન થાય તે

૧૧૬૫૮ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ — ત્રિભુવનભાઈનો શાંત આત્મા શાંતિમાં જ રહે એમ પ્રભુપ્રાર્થના.

પત્રાંક ૯૩૧ — શ્રી ચત્રભુજભાઈ બેચરભાઈને — તા.૨૧-૬-૧૯૦૦

૧૧૬૫૯ શુભોપમાલાયક — શુભ વિશેષણ આપવાને યોગ્ય, પત્રના સંબોધનમાં વપરાતો શબ્દ

૧૧૬૬૦ વજન વધારવું — માન રાખવું, પ્રભાવ રાખવો-પાડવો

૧૧૬૬૧ તાણ — ખેંચ, ખોટ, અછત, તંગી; આગ્રહ

૧૧૬૬૨ સમજ્યા ફેર — સમજવામાં થતી ભૂલ કે તફાવત

૧૧૬૬૩ અમસ્તો — નકામો, નાહકનો

૧૧૬૬૪ રોષ — ગુસ્સો, રીસ, ખીજ

૧૧૬૬૫ વજન ઘટે — માન ઘટે

૧૧૬૬૬ બેઉ — બન્ને

૧૧૬૬૭ વ્યસન — वि+अस् । આસક્તિ, આદત, ટેવ, હેવા; અસ્ત

૧૧૬૬૮ કબજે રાખવાં — અંકુશમાં, અંકુશિત રાખવાં

૧૧૬૬૯ મનખો — मानुषक । મનુષ્યનો અવતાર-ભવ, માનવની જિંદગી

૧૧૬૭૦ નકામો — ન-કામનો, ઉપયોગમાં ન આવે એવો, વ્યર્થ, નિરર્થક

પત્રાંક ૯૩૨ — શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને — તા.૨૨-૬-૧૯૦૦

૧૧૬૭૧ સ્વસ્થાસ્વસ્થ — स्वस्थ+अस्वस्थ । તંદુરસ્ત-નાદુરસ્ત, ઠીક-અઠીક

Jain Education International — For Private & Personal Use Only — www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૯૩૩ કોને ?

૧૧૬૭૨ કુંભક — कु+उम्भ्+कै । નાક-મોં બંધ રાખીને શ્વાસ રોકવો તે કુંભક પ્રાણાયામ

૧૧૬૭૩ રેચક — रिच् । ઉદરમાંથી અતિ પ્રયત્નપૂર્વક નાક, બ્રહ્મરંધ્ર અને મુખ દ્વારા વાયુને બહાર ફેંકવો તે રેચક પ્રાણાયામ

૧૧૬૭૪ પાંચે વાયુ — ૫ વાયુ કે પવન : પ્રાણ, અપાન, સમાન, ઉદાન અને વ્યાન

૧. પ્રાણ : શ્વાસોચ્છ્વાસનો વ્યાપાર કરનાર વાયુ

૨. અપાન : મૂત્ર, વિષ્ટાને બહાર કાઢનાર વાયુ

૩. સમાન : અન્નજળથી ઉત્પન્ન થતા રસને યોગ્ય સ્થાને પહોંચાડનાર

૪. ઉદાન : રસાદિને ઊંચે લઈ જનાર વાયુ

૫. વ્યાન : આખા શરીરમાં વ્યાપીને રહેલો વાયુ

પૃ.૬૫૨ પત્રાંક ૯૩૪ શ્રી મનસુખલાલ કીરતચંદ મહેતાને તા.૨૭-૬-૧૯૦૦

૧૧૬૭૫ આસ્તિકાયપણું — अस् । આસ્થા, શ્રદ્ધા

૧૧૬૭૬ વીર્યપ્રવૃત્તિ — પુરુષાર્થ કરવો, બળ-શક્તિ-ઉત્સાહ વાપરવાં, ઉલ્લાસવૃત્તિ

૧૧૬૭૭ ઠીક — સામાન્ય, પ્રમાણમાં સારી

૧૧૬૭૮ વિપરીત — વિરુદ્ધ, ઊંધી

૧૧૬૭૯ ૐ શાંતિઃ — દેહાદિક અશાતાનો ઉદય છતાં સંપૂર્ણ શાંતિ પ્રવર્તે છે તેથી લિખિતંગમાં

પત્રાંક ૯૩૫ શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને તા.૨૭-૬-૧૯૦૦

૧૧૬૮૦ ચક્રવર્તીની સમસ્ત સંપત્તિ — એક અવસર્પિણી કાળમાં ૧૨ ચક્રવર્તી થાય. આ કાળમાં અનુક્રમે ભરત, સગર, મઘવાન, સનતકુમાર, શાંતિનાથ, કુંથુનાથ, અરનાથ, સુભૂમ, મહાપદ્મ, હરિષેણ, જય અને બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તી થયા

૧૪ રત્નમાં ૭ એકેન્દ્રિય રત્ન (પૃથ્વીકાય) :

૧. ચક્રરત્ન : સેનાની આગળ ગડગડાટ શબ્દ કરતું ચાલે, છ ખંડ જીતવાનો રસ્તો બતાવે

૨. છત્રરત્ન : સેના ઉપર ૧૨ યોજન લાંબા અને ૯ યોજન પહોળા છત્રરૂપ બને

૩. દંડરત્ન : વિષમસ્થાનને સમ કરી રસ્તો સાફ સડક જેવો કરે અને વૈતાઢ્ય પર્વતની બન્ને ગુફાના દ્વાર ખુલ્લાં કરતું ૪ હાથ લાંબું રત્ન

૪. ખડ્ગરત્ન : ૫૦ આંગળ લાંબું, ૧૬ આંગળ પહોળું, અરધો આંગળ જાડું અને અતિ તીક્ષ્ણ ધારવાળું રત્ન હજારો ગાઉ દૂરના શત્રુનું માથું છેદી નાખે

૫. મણિરત્ન : ઊંચે મૂકવાથી ચંદ્રની જેમ ૧૨ યોજન પ્રકાશ કરે અને હાથીના મસ્તકે બાંધવાથી સ્વારને બીક રહેતી નથી

૬. કાંગણીરત્ન : સોનીની એરણ જેવું અને ચક્રવર્તી જીવે ત્યાં સુધી ચંદ્ર જેવો પ્રકાશ આપે

૭. ચર્મરત્ન : ૨ હાથ લાંબું રત્ન ૧૨ યોજન લાંબી ને ૯ યોજન પહોળી નાવ-હોડી રૂપ થઈ જાય જેમાં સેના સવાર થઈ ગંગા-સિંધુ જેવી મહાનદીઓથી પાર થઈ જાય

૧૪ રત્નમાં ૭ પંચેન્દ્રિય રત્ન :

૧. સેનાપતિ રત્ન : ગંગા-સિંધુ નદીની પેલી પારના દેશને જીતનાર સેનાનો નાયક

૨. ગાથાપતિ રત્ન : ચક્રવર્તીના મહેલનો વ્યવહાર, ધાન્ય-શાક-ફળનો હિસાબ-કિતાબ રાખનાર

૩. સુથાર રત્ન : તક્ષક કે વર્ધકી રત્ન, મહેલ-મંદિર, સૈન્ય માટે લાકડાના પુલ બાંધનાર

૪. પુરોહિત રત્ન : શાંતિ કર્મ કરનાર; ૩૬૦ રસોઈયાનો અધિકારી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૫. સ્ત્રીરત્ન (શ્રીદેવી) : ૯૬૦૦૦ રાણી ઉપરાંત અતિ સુંદર એક પટ્ટરાણી

૬. અશ્વરત્ન : પવનંજય ઘોડો તમિસ્ર ગુફામાંથી ઝેરી પવન નીકળતાં ૧૨ યોજન દોડનાર, આકાશમાં છલાંગ મારનાર

૭. ગજરત્ન : સામા પક્ષની હાથીની સેનાને વ્યૂહરચનાથી વીંખી નાખનાર

✡ ૯ નિધિ : ૮ ચક્ર પર રહેલી, ૧૨ યોજન લાંબી, ૯ યોજન પહોળી, ૮ યોજન ઊંચી મંજૂષા- પેટી ગંગા નદીના મુખ આગળ રહે છે, છ ખંડના વિજય પછી ચક્રવર્તીની સાથે પાતાળ માર્ગે નગરમાં આવે છે

૧. નૈસર્પનિધિ : ગ્રામાદિ વસાવવાની, સેનાનો પડાવ નાખવાની સામગ્રી-વિધિ પ્રાપ્ત

૨. પાંડુકનિધિ : કલાકમાં ઊગી જાય તેવાં ધાન્ય અને ફળ પ્રાપ્તિ; ગણિત-ગીતોનાં માન-ઉન્માનનું વર્ણન

૩. પિંગલનિધિ : મનુષ્ય-પશુનાં બહુમૂલ્ય આભૂષણની પ્રાપ્તિ

૪. સર્વરત્નનિધિ : ચક્રવર્તીનાં ૧૪ રત્ન તથા સર્વ મૂલ્યવાન રત્ન, ઝવેરાતની પ્રાપ્તિ : હીરા, માણેક, મોતી, પન્ના, નીલમ, વૈડુર્યમણિ, અરિષ્ટમણિ, ચંદ્રકાંતમણિ, સૂર્યકાંતમણિ, પારસમણિ, પદ્મમણિ, કૃષ્ણમણિ, જ્યોતિરસ રત્ન, જંબુનંદ રત્ન, સ્ફટિક રત્ન, હંસગર્ભ રત્ન, ગજમોતી, સમુદ્ર મોતી, શોમેદ, પોખરાજ વગેરે

૫. મહાપદ્મનિધિ : બધી જાતનાં વસ્ત્રો-પરિધાનની તથા તેને રંગવા-ધોવાની પ્રાપ્તિ

૬. કાલનિધિ : અષ્ટાંગ નિમિત્તના ઈતિહાસની તથા કુંભકારાદિ કર્મનાં શિલ્પશાસ્ત્રની પ્રાપ્તિ

૭. મહાકાલનિધિ : સોનું વગેરે બધી ધાતુનાં વાસણ તથા રોકડ રકમની પ્રાપ્તિ

૮. માણવક મહાનિધિ : બધા પ્રકારના અસ્ત્ર-શસ્ત્ર-આયુધની પ્રાપ્તિ

૯. શંખનિધિ : ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષનાં વિવિધ ભાષામાં કાવ્યો-નાટકો, નૃત્યોની પ્રાપ્તિ

✡ ષટ્ખંડમંડિત ભરત ખંડ :

૧. ગ્રામ	:	૯૬,૦૦૦૦,૦૦૦ (૯૬ કરોડ) જે ગામ ફરતે કોટ હોય તે ગામ
૨. નગર	:	૭૫,૦૦૦ જે નગરની ફરતે ચારે તરફ દિવાલ હોય તે
૩. ખેટ	:	૭૬,૦૦૦ નદી અને પર્વતોથી વેષ્ટિત-વીંટળાયેલ ગામ
૪. ખંડ	:	૨૪,૦૦૦ પર્વતોથી વેષ્ટિત ગામ
૫. મડંબ	:	૪૦,૦૦૦ દર ૫૦૦ ગ્રામની સાથે સંયુક્ત રહેવાવાળું ગામ
૬. પટ્ટન	:	૪૮,૦૦૦ જ્યાં રત્નો ઉત્પન્ન થતાં હોય તે ગામ
૭. દ્રોણ	:	૯૯,૦૦૦ નદી સાથે વેષ્ટિત હોય તે ગામ
૮. સંવાહન	:	૭૪,૦૦૦ ઉપસમુદ્રના તટ પર આવેલું ગામ
૯. દુર્ગાટવી	:	૨૮,૦૦૦ પર્વતો પર આવેલ ગામ

✡ ચક્રવર્તીનો પરિવાર :

૧. ચક્રી રાણી : ૧ પટ્ટરાણી હોય, ચક્રવર્તીના મહેલમાં જ રહે, તેને વંશોત્પત્તિ નથી. ચક્રવર્તી વિક્રિયાલબ્ધિને લીધે ૯૬,૦૦૦ રૂપ ધરી ૯૬,૦૦૦ રાણી સાથે રહી શકે, હજારો સંતાન હોઈ શકે

૨. ૩ કરોડ, ૫૦ હજાર બંધુવર્ગ-મિત્રો

૩. સૌધર્મ દેવલોકનો ઈન્દ્ર મુખ્ય મિત્ર, વારંવાર મહેલના હિંડોળે ધર્મચર્ચા, અન્ય ગોષ્ઠિ કરે

૪. શરીરની સંભાળ રાખનારા ૩૬૧ વૈદ્ય

૫. ઈતર વૈદ્ય ૩૬૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬. ખડે પગે પહેરો ભરતા ૩૬૦ અંગ રક્ષકો
૭. સ્વયંપાકી રસોઇયા ૩૬૦ : રોજ ૪ કરોડ મણ અનાજ, ૧૦ લાખ મણ મીઠું, ૭૨ મણ હીંગ વપરાય !
૮. ૩૨ યક્ષદેવો ૩૨ ચામર ઢોળે
૯. ૧૨ યોજન સુધી સંભળાય તેવા ૨૪ શંખ, ૨૪ ભેરી, ૨૪ પડહ
૧૦. ૩૨૦૦૦ દિવ્ય નાટ્યશાળા
૧૧. ૩૨૦૦૦ સંગીતશાળા
૧૨. ૩૨૦૦૦ દેશના ૩૨૦૦૦ મુકુટધારી રાજા
૧૩. ૩૨૦૦૦ રાજાના ૩૨૦૦૦ સ્વામી
૧૪. ૧૬૦૦૦ ગણબદ્ધદેવોના સ્વામી
૧૫. ૮૮૦૦૦ મ્લેચ્છ રાજાઓના સ્વામી
૧૬. ૧ આર્ય ખંડ અને ૫ મ્લેચ્છ ખંડનું રાજ્ય
૧૭. ૧ કરોડ હળ
૧૮. ૩ કરોડ ગોમંડલ-ગૌશાળા
૧૯. ૧ કરોડ સોનાનાં વાસણો રસોઈ માટે
૨૦. ૧૬૦૦૦ દેવો સેવા કરે
૨૧. મનવાંછિત વસ્ત્ર, આભૂષણ, રત્ન દેવલોકમાંથી આવે
૨૨. અખૂટ નવનિધિને લીધે મનમાં ચિંતવે કે કાર્ય થઈ જાય
૨૩. નંદ્યાવર્ત નામનો ભવ્ય મહેલ
૨૪. દરરોજ મુનિને આહારદાનના ભવ્ય પ્રસંગોની ઊજવણી

✡ ચક્રવર્તીનું ઇન્દ્રિયબળ :

૧. સ્પર્શ : ૯ યોજન સુધીના વિષયને જાણી શકે
૨. રસ : ૯ યોજન સુધીના રસ જાણી શકે
૩. ગંધ : ૯ યોજન સુધીના વિષયો જાણી શકે
૪. ચક્ષુ : ૪૭૨૬૩ $^{૭}/_{૨૦}$ યોજન સુધી જોઇ શકે, સવારે સૂર્યવિમાનમાં રહેલા અકૃત્રિમ જિનાલયનાં દર્શન મહેલમાંથી કરી શકે.
૫. કર્ણ : ૧૨ યોજન સુધી સાંભળી શકે, ઘણી મોટી સેનાના છેડે વાત કરતા સૈનિકને સાંભળી લે

✡ ચક્રવર્તીની રાજ્ય શ્રેણીઓ :

૧. સેનાપતિ : સેના નાયક
૨. ગણકપતિ : જ્યોતિષ નાયક
૩. વણિકપતિ : વ્યાપારીના નાયક
૪. દંડપતિ : સમસ્ત સેનાના નાયક
૫. મંત્રી : પંચાંગ-મંત્રમાં પ્રવીણ
૬. મહત્તર : કુળવાન, ચારિત્રવાન
૭. તલવર : કોતવાલનો સ્વામી
૮. વર્ણપતિ : બ્રાહ્મણોનો સ્વામી
૯. વર્ણપતિ : ક્ષત્રિયોનો સ્વામી
૧૦. વર્ણપતિ : વૈશ્યોના સ્વામી
૧૧. વર્ણપતિ : શૂદ્રોના સ્વામી
૧૨. હાથી : ૮૪ લાખ
૧૩. ઘોડા : ૮૪ લાખ
૧૪. રથ : ૮૪ લાખ
૧૫. પાયદળ : ૯૬ કરોડ
૧૬. પુરોહિત : આત્મહિત કાર્યનો અધિકારી
૧૭. અમાત્ય : દેશનો અધિકારી
૧૮. મહાઅમાત્ય : સમસ્ત રાજ્યકાર્યોનો અધિકારી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

આ પ્રમાણે ૧૮ શ્રેણીનો સ્વામી તે રાજા કહેવાય, મુકુટધારી થઇ શકે
૫૦૦ મુકુટધારી રાજાના સ્વામી તે અધિરાજા
૧૦૦૦ અધિરાજાના સ્વામી તે મહારાજા
૨૦૦૦ મુકુટધારી રાજાના સ્વામી તે મુકુટબદ્ધ કે અર્ધમાંડલિક રાજા
૪૦૦૦ મુકુટધારી રાજાના સ્વામી તે માંડલિક રાજા
૮૦૦૦ મુકુટધારી રાજાના સ્વામી તે મહામાંડલિક
૧૬૦૦૦ મુકુટધારી રાજાના સ્વામી તે અર્ધચક્રી
૩૨૦૦૦ મુકુટધારી રાજાના સ્વામી તે ચક્રવર્તી, સકલ ચક્રવર્તી
છે ને અ...ધ...ધ સંપત્તિ ? છતાં વૈરાગ્યગુણ પ્રગટતાં પળભરમાં સંસારત્યાગ કરીને ચાલી નીકળે છે ! આટલી રિદ્ધિસિદ્ધિમાં વૈરાગી ચક્રવર્તીને ક્યાંય સુખબુદ્ધિ હોતી નથી ! ચક્રવર્તી દીક્ષા લઇ લે કે આયુષ્ય પૂર્ણ થાય તો પછી બધાં સાધન સ્વસ્થાને ચાલ્યાં જાય છે.

૧૧૬૮૧	અધિષ્ઠિત	अधि+स्था । રહેલા, અધિષ્ઠાનવાળા, આવી વસેલા, ઉપરી થઇને રહેલા
૧૧૬૮૨	ધિક્કાર	તિરસ્કાર, ફિટકાર, નિંદા
૧૧૬૮૩	ગમન કરતી નથી	गम् । જતી નથી, ગતિ કરતી નથી
૧૧૬૮૪	અધીન	(આધીન) વશ
૧૧૬૮૫	શાંતિઃ	પરમ અસંગતા
✉	**પત્રાંક ૯૩૬**	**કોને ?** **તા.૨૭-૬-૧૯૦૦**
૧૧૬૮૬	ચિંતિત	चिन्त् । ચિંતવેલું
૧૧૬૮૭	ચિંતામણિ	ચિંતિત જેનાથી પ્રાપ્ત થાય તે મણિ. પાસે હોય તો ધારેલું આપે એવો મણિ. વિચારવામાં-ઇચ્છવામાં આવેલી વસ્તુ કે વિચારને સિદ્ધ કરનારો પદાર્થ
૧૧૬૮૮	ચિંતિતા	चिन्त् । ચેતવણી, વિચારણા, ધારણા, ચિંતવન, ધ્યાન
૧૧૬૮૯	અચિંત્ય	अ+चिन्त् । ચિંતવ્યા વિના, સંકલ્પ કર્યા વગર
૧૧૬૯૦	કલ્પવૃક્ષ	પુરાણો-જિનાગમો મુજબ, એવું વૃક્ષ કે તેની નીચે જે ઇચ્છા કરો તે વસ્તુ મળે-આપે. ૧૦ વૃક્ષ છે : મત્તંગા, તુડિયંગા, વસ્ત્રાંગ, જ્યોતિરંગ વગેરે
૧૧૬૯૧	દરિદ્ર	નિર્ધન, ગરીબ; આળસુ, નિરુત્સાહી
૧૧૬૯૨	અગિયારમું આશ્ચર્ય	મહાવીર સ્વામીના સમયમાં થયેલા ૫ આશ્ચર્ય અને એ પહેલાં થયેલા ૫ આશ્ચર્ય-અપવાદ-ન બનવા યોગ્ય બનાવ મળી ૧૦ પછી ૧૧મું આશ્ચર્ય
✉	**પત્રાંક ૯૩૭**	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા.૨૮-૬-૧૯૦૦**
૧૧૬૯૩	બોરસદ	ગુજરાતમાં બોરસિદ્ધ ગામ, આણંદ ૨૦, અગાસ ૧૦, કાવિઠા ૪ કિ.મી.
૧૧૬૯૪	ઘટતું	યોગ્ય
૧૧૬૯૫	નિષેધક	नि+सिध् । ના પાડતાં, મનાઇ કરતાં, નકારાત્મક

પૃ.૬૫૩

૧૧૬૯૬	ઉદાહરણ દાખલ	દાખલા તરીકે, જેમ કે
૧૧૬૯૭	રૂઢિ	रुह् । રીતિ, પરંપરા, પ્રથા, ચાલ; પ્રસિદ્ધિ; પ્રગતિ; ઉત્પત્તિ, જન્મ
૧૧૬૯૮	સામાયિક વ્રત	૧૨ વ્રતમાં ૯ મું વ્રત. બે ઘડી (૪૮ મિનિટ) સુધી સાવદ્ય યોગથી નિવર્તી, ઉપશાંત રહીને સ્વાધ્યાય-ભક્તિ કે માળામાં સમય ગાળવો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૬૯૯	કાયોત્સર્ગ	चि+उद्+सृज् । દેહભાવથી મુક્ત થઇ ધ્યાનમાં રહેવાની ક્રિયા	
૧૧૭૦૦	ખુલ્લી પ્રેરણા	ચોખ્ખી, સ્પષ્ટ, ઉઘાડી, નિશ્ચયાત્મક પ્રેરણા	
૧૧૭૦૧	મધ્યસ્થવત્ રહી	તટસ્થ, મધ્યસ્થ રહી	
૧૧૭૦૨	સમન્વિતપણું	सम्+अनु+इ । સમન્વય કરીને ગોઠવેલું, સામેલ કરેલું, સંયુક્ત, સંપન્ન	
૧૧૭૦૩	જ્ઞાનક્રિયા	જ્ઞાન અને ક્રિયા	
૧૧૭૦૪	કલ્પિત ભેદ	કલ્પેલા-માનેલા ભેદ	
	પત્રાંક ૯૩૮	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૨૮-૬-૧૯૦૦**
૧૧૭૦૫	સમયચરણસેવા	શાસ્ત્રમાં કહેલ ચારિત્રની સેવા; આપનાં ચરણની સેવા	
૧૧૭૦૬	લોકવિરુદ્ધ	લોકોથી-સમાજથી વિરુદ્ધ	
૧૧૭૦૭	તીર્થાર્થે	તીર્થમાં જવા માટે-કાજે-વાસ્તે	
	પત્રાંક ૯૩૯	**શ્રી સુખલાલભાઈ છગનભાઈને**	**તા.૨૦-૭-૧૯૦૦**
૧૧૭૦૮	તીક્ષ્ણ વેદના	આકરી, દાહક, ઉગ્ર વેદના	
૧૧૭૦૯	સ્વરૂપભ્રંશવૃત્તિ	स्वरूप+भ्रंश् । સ્વરૂપથી ભ્રષ્ટ-પતિત-પડી જવાનું વલણ-વર્તન	
૧૧૭૧૦	ઉપશમ	ઇન્દ્રિયસંયમન, કષાય મંદત	
૧૧૭૧૧	ૐ શાંતિઃ	સમ્યક્ ચારિત્ર રૂપ રત્નત્રયની પ્રાપ્તિની શાંતિ	
	પત્રાંક ૯૪૦	**મુનિશ્રી લલ્લુજીને**	**તા.૨૦-૭-૧૯૦૦**
૧૧૭૧૨	અશાતા મુખ્યપણું	अ+शो । મુખ્યપણે અસુખ, અનાનંદ, અપ્રસન્નતા, અસુંદર	
૧૧૭૧૩	ઉદયમાન	उद्+इ+मत् । ઉદયમાં ચાલતી, ઉદયમાં વર્તતી	
૧૧૭૧૪	આરોગ્યતા	अ+रुज् । અ-રોગિતા, તંદુરસ્તી, સ્વાસ્થ્ય	
૧૧૭૧૫	ગચ્છવાસી	गम्+वस् । સમુદાય, ફિરકો, સંપ્રદાય, સંઘાડાવાળા, તે તે વૃક્ષવાસી	
૧૧૭૧૬	ક્ષમાપત્ર	क्षम्+पत् । સંવત્સરી નિમિત્તે કે એ સિવાય ખમાવવાનો પત્ર, કાગળ	
૧૧૭૧૭	ૐ શાંતિઃ	કેવળીની દશા, જાણે આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ સંભારી લીધું !	
પૃ.૬૫૪	**પત્રાંક ૯૪૧**	**શ્રી મુનદાસભાઈ પ્રભુદાસભાઈ પટેલને**	**તા.૧૪-૮-૧૯૦૦**
૧૧૭૧૮	યોગ	યોજના, અનુકૂળતા, અવસર, તક, જોગ	
૧૧૭૧૯	અતિચાર	દોષ, ઉલ્લંઘન, વ્રતભંગ	
૧૧૭૨૦	સ્વેચ્છાચાર	પોતાની મરજી મુજબ, સ્વચ્છંદે	
૧૧૭૨૧	ઉમેદ	સુણાવના મુમુક્ષુ, કૃપાળુદેવને અનંતાનુબંધીનું સ્વરૂપ પૂછનાર ભાઈ	
	પત્રાંક ૯૪૨	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને**	**તા.૧૫-૮-૧૯૦૦**
૧૧૭૨૨	સવિનય	स+वि+नी । આત્માને દૂર કર્મોથી કરીને મોક્ષે લઈ જાય તે વિનયપૂર્વક-સહિત	
૧૧૭૨૩	નિવૃત્તિભૂત	નિવૃત્તિ થાય, નિરાંત થાય, નિવર્તન થાય, પાછા ફરાય તેવા	
૧૧૭૨૪	ગ્રહણકર્ત્તા	ગ્રહણ-ધારણ કરનાર, ગ્રાહક	
૧૧૭૨૫	સબળ	બળવાન, વધુ, અધિક	
૧૧૭૨૬	યોગશાસ્ત્ર	શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય વિરચિત ગ્રંથ જેમાં ૧૨ પ્રકાશ અને ૧૦૦૯ શ્લોકમાં યોગીનાથ મહાવીર સ્વામી, શ્રાવકનાં ૧૨ વ્રત, સમ્યક્ત્વ અને ૧૨ ભાવનાનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું છે.	
૧૧૭૨૭	ચાર પ્રકાશ	૪ પ્રકરણ; ૧લામાં યોગનું સ્વરૂપ તથા ૫ મહાવ્રત સદૃષ્ટાંત; ૨જામાં સમકિતનું, ૫ અણુવ્રતનું; ૩જામાં ગુણવ્રતનું; ૪થામાં ૧૨ ભાવનાનું વર્ણન	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૭૨૮	તદ્વત્	तत्+वत् । તે મુજબ
૧૧૭૨૯	આત્મબલાધીનતા	આત્મબળને અધીન થવું, વશ થવું, આત્માની બળજબરી
૧૧૭૩૦	ૐ શાંતિઃ	હવે કંઇ કહેવાનું નથી, કહેવાનું બાકી નથી એવા અર્થમાં
	પત્રાંક ૯૪૩	**શ્રી અંબાલાલભાઈ લાલચંદભાઈને** **તા.૧૭-૮-૧૯૦૦**
૧૧૭૩૧	પ્રધાન	प्र+धा । મુખ્ય
૧૧૭૩૨	સ્વાત્મવીર્ય	પોતાના આત્માની શક્તિ, પોતાનું બળ
૧૧૭૩૩	ગોપવ્યા સિવાય	છુપાવ્યા વિના
૧૧૭૩૪	અષ્ટમી	આઠમ
૧૧૭૩૫	ચતુર્દશી	ચૌદશ
૧૧૭૩૬	પર્વતિથિ	આઠમ, ચૌદશ, પૂનમ-અમાસ (પાખી)નો દિવસ
૧૧૭૩૭	સુનિયમિત	સારી રીતે નિયમપૂર્વક, શ્રેષ્ઠ નિયમપૂર્વક
૧૧૭૩૮	સુશીલ	સદાચરણ, સદ્ચારિત્ર, ખાનદાની
પૃ.૬૫૫	**પત્રાંક ૯૪૪**	**શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈને** **તા.૨૦-૮-૧૯૦૦**
૧૧૭૩૯	કીલાભાઈ	શ્રી કીલાભાઈ ગુલાબચંદભાઈ, ખંભાતના મુમુક્ષુ, ખંભાતમાં વિ.સં.૧૯૪૭ માં કૃપાળુદેવનાં દર્શન, વિ.સં.૧૯૪૮માં આણંદમાં શા.પ્રેમચંદ રાયચંદની ધર્મશાળામાં સત્સંગમાં વગર પૂછ્યે બધા પ્રશ્નનું સમાધાન પામનાર
૧૧૭૪૦	ત્રિભોવન	શ્રી ત્રિભોવનભાઈ માણેકચંદભાઈ, ખંભાતના મુમુક્ષુ, વિ.સં.૧૯૪૬માં કૃપાળદેવનો સમાગમ મુંબઈમાં, પત્રાંક ૧૦૫ વાળા 'મહાવીરના બોધને પાત્ર કોણ ?' નાં ૧૦ વચન આપ્યાં. એ જ વર્ષે ખંભાતમાં સમાગમમાં જ્યોતિષનો મોહ ઓછો કરાવ્યો. વિ.સં.૧૯૪૭નાં બેસતાં વર્ષે તેમના ભાઈ છોટાલાલભાઈને ત્યાં, અને વિ.સં.૧૯૫૨માં શ્રી રાળજમાં પર્યુષણ પર્વ અને ૧૮ દિવસ, કાવિઠામાં વિ.સં.૧૯૪૯ માં કંસારી ગામમાં, વિ.સં. ૧૯૫૧ માં ઉંદેલ ગામમાં કૃપાળુદેવના બોધનો લાભ લેનારા બડભાગી.
૧૧૭૪૧	ભૂંડું કરવામાં	ખરાબ, બૂરું, ગંદું, અકલ્યાણ કરવામાં, કપટ કરવામાં
૧૧૭૪૨	નિવૃત્તિ પરાયણતા	નિવૃત્તિ માટેની તત્પરતા, નિવૃત્તિમાં તન્મયતા, તૈયારી
	પત્રાંક ૯૪૫	**કોને ?** **તા.૨૦-૮-૧૯૦૦**
૧૧૭૪૩	શ્રી પર્યુષણ આરાધના	परि+वस् । परि+उष् । પર્યુષણ પર્વનું બહુમાનપણું સૂચવવા વર્ષમાં ઓછામાં ઓછા ૮-૧૦ દિવસ માટે કરાતી આત્માની આરાધના. શ્વે.આમ્નાય શ્રાવણ વદ ૧૨-૧૩ થી ભાદરવા સુદ ૪-૫ અને દિગ.આમ્નાય ભાદરવા સુદ ૫ થી ભાદરવા સુદ ૧૪ એમ ૧૦ દિવસ ગણે છે
૧૧૭૪૪	પ્રભાતે	प्र+भा । પ્રાતઃકાળે, પરોઢે
૧૧૭૪૫	ઉપશાંત વ્રત	કષાયનું ઉપશમન, વૃત્તિઓ શાંત કરવા, સમતા ભાવ રાખવા સામાયિક વ્રત
૧૧૭૪૬	બે ઘડીથી ચાર ઘડી સુધી	૪૮ મિનિટ કે ૯૬ મિનિટ સુધી
૧૧૭૪૭	'પદ્મનંદિ' શ્રુત	શ્રી પદ્મનંદિ મુનિ વિરચિત 'પદ્મનંદિ પંચવિંશતિ' શાસ્ત્ર
૧૧૭૪૮	મધ્યાહ્ને	દિવસના મધ્ય ભાગમાં, બપોરે
૧૧૭૪૯	'સુદૃષ્ટિતરંગિણી'	'કર્મગ્રંથ' સમજવા પંડિત ખૂબચંદજી કૃત ગ્રંથ, ભાષા ઢૂંઢારી (જૂની હિન્દી) વિ.સં.૧૮૩૮માં કવિ ટેકચંદજીએ વચનિકા લખી છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

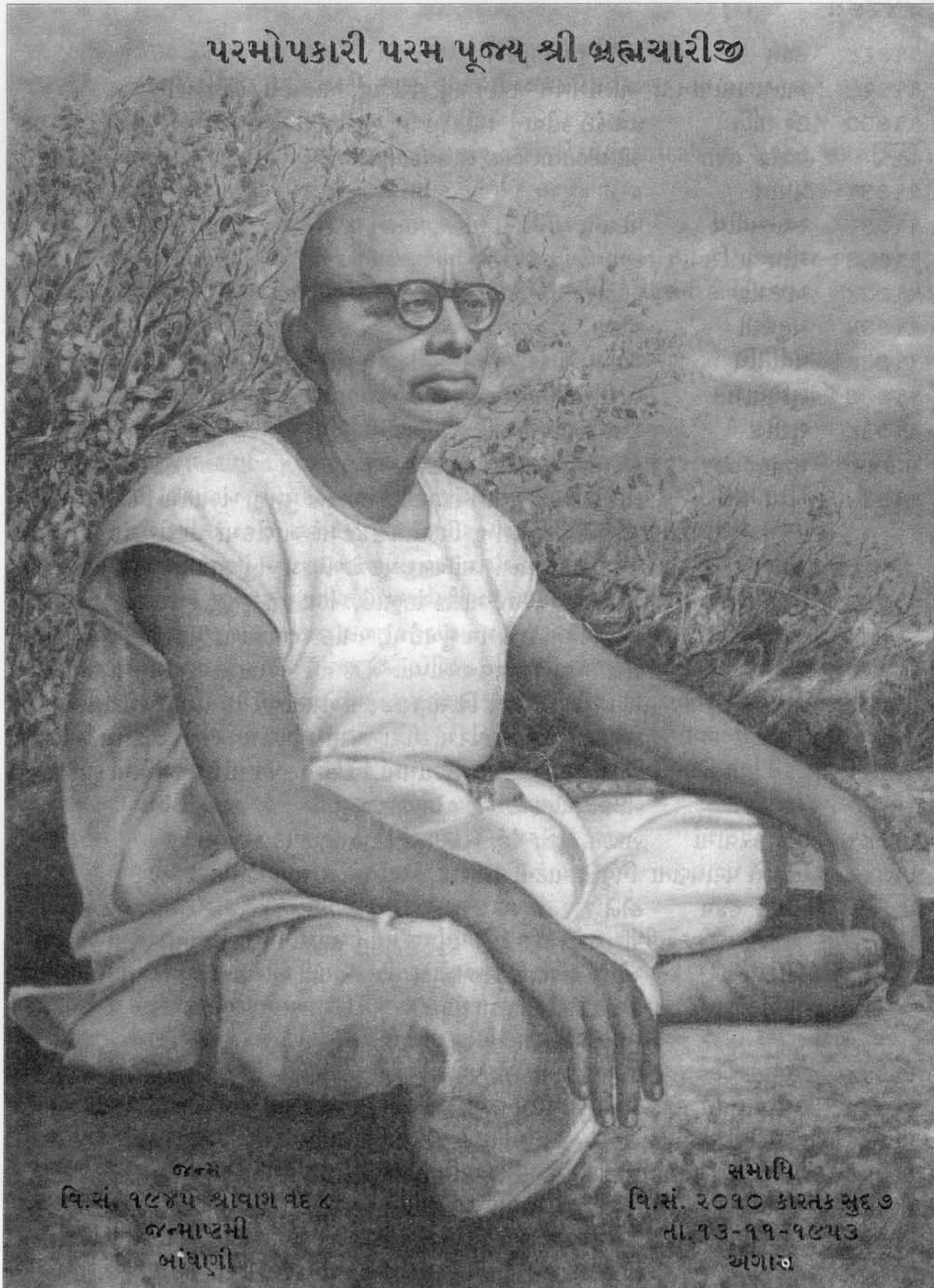

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૭૫૦ સાયંકાળે — સાંજે, સંધ્યાકાળે

૧૧૭૫૦A રાત્રિભોજન સર્વ પ્રકારનાનો સર્વથા ત્યાગ — સૂર્યાસ્ત બાદ બીજે દિવસે સૂર્યોદય સુધી અસણં-અન્ન વગેરેનો, પાણં-પીવા યોગ્ય પાણી સહિત વસ્તુનો, ખાઈમં-મુખવાસ વગેરેનો અને સાઈમં-સૂકા મેવા વગેરેનો સંપૂર્ણ-સર્વ પ્રકારે ત્યાગ

૧૧૭૫૧ આહારગ્રહણ — ભોજન લેવું

૧૧૭૫૨ પંચમી — પર્યુષણ દરમ્યાનની પાંચમ એટલે ભાદરવા સુદ પાંચમ

૧૧૭૫૩ કાળનિર્ગમન — कल्+निर्+गम् । સમય પસાર કરવો

૧૧૭૫૪ લીલોતરી — ली+पत्रिक । उत्तरिआ । લીલાં લીલાં પાનવાળી વનસ્પતિ, શાકભાજી

૧૧૭૫૫ પૂનેમ — પૂનમ, પૂર્ણિમા, હિંદુ મહિનાનો ૧૫ મો દિવસ (ગુજરાત- મહારાષ્ટ્રમાં)

૧૧૭૫૬ શમમ્ — લિખિતંગ ઇન્દ્રિયો અને વાસનાઓની શાંતિ, સંયમ, આત્મજ્ઞાનમાં જરૂરી હિલચાલ સિવાય બીજી બધી હિલચાલ અટકાવવાની પ્રક્રિયા

પત્રાંક ૯૪૬ — કોને ? — ઓગસ્ટ-સપ્ટે.૧૯૦૦

૧૧૭૫૭ 'પ્રજ્ઞાવબોધ' ભાગ — કૃપાળુદેવે લખ્યા મુજબ 'મોક્ષમાળા'નો ૪થો ભાગ, ૧૦૮ શીર્ષક. શ્રી લલ્લુજી મુનિ તે જ શ્રી લઘુરાજ સ્વામી, તે જ પ્રભુશ્રીજી. તેમના વિરહમાં પ.પૂ.બ્રહ્મચારીજીએ ૧૦૮ શીર્ષક મુજબ ખૂબ સ-રસ ૧૦૮ પુષ્પો-પદ્યો ગૂંથ્યાં છે તે 'પ્રજ્ઞાવબોધ', શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ, અગાસથી ઈ.સ.૧૯૫૫ માં પ્રકાશિત થયેલો છે.

૧૧૭૫૮ સંકલના — सम्+कल् । ગોઠવણી, રચના, ઘણી વસ્તુ-વાતને એક જગાએ એકત્ર કરવી

૧૧૭૫૯ સુખશય્યા — સુખની પથારી, સુખ જ્યાં નિરાંતે સૂવે છે તે બિછાનું-પલંગ. સૂત્ર મુજબ ૪ સુખશય્યા — સ્વાનુભવ, સંતોષ, સંયમ, ધીરજ

પૃ.૬૫૬

૧૧૭૬૦ વ્યાવહારિક જીવો — નિત્ય નિગોદ કે અવ્યવહાર રાશિમાંથી વ્યવહાર રાશિમાં આવેલા જીવો

૧૧૭૬૧ અનેકાંત — अनेक+अन्त । અંત એટલે ધર્મ. અનેકધર્મ-દૃષ્ટિબિંદુ

૧૧૭૬૨ પ્રમાણતા — प्र+मा । સપ્રમાણ-સમપ્રમાણ હોવાપણું

૧૧૭૬૩ સાર્વત્રિક — સર્વવ્યાપી, સર્વ સ્થળે રહેતું; સાર્વજનિક; સર્વ કાળમાં, સર્વ પરિસ્થિતિમાં

૧૧૭૬૪ દેશધર્મ — અંશે ધર્મપાલન, ગૃહસ્થ-શ્રાવકધર્મ; પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૩૭

૧૧૭૬૫ દેશબોધ — શ્રાવકને બોધ; પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૪૬

૧૧૭૬૬ પ્રશસ્ત યોગ — પ્રશંસિત-ઉત્તમ, શાસ્ત્રોક્ત વિધાન પ્રમાણેનો, પરમાત્માનો યોગ; પુષ્પ ૪૭

૧૧૭૬૭ વૈતાલીય અધ્યયન — વૈતાલીય નામનો અર્ધસમ-માત્રામેળ-અક્ષરમેળ મિશ્ર છંદ; રાજાને જગાડવા ભાટ દ્વારા કરાતી સ્તુતિ તેનું અધ્યયન; પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૫૪

૧૧૭૬૮ માથે ન જોઈએ — શાલિભદ્રજીની જેમ (શ્રેણિક રાજા પધારતાં) "મારે ય માથે કોઈક છે, માથે ન જોઈએ" તેવી ભાવના; પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૫૭-૫૮

૧૧૭૬૯ (ચાર) ઉદયાદિ ભંગ — જીવને થતો કર્મબંધ, ઉદય, ઉદીરણા, સત્તા; પ્રજ્ઞા.પુષ્પ ૫૯-૬૦

૧૧૭૭૦ જિનમત નિરાકરણ — જિનમતથી નિવેડો; જિનમતથી અન્ય મતો રદબાતલ; પ્રજ્ઞા પુષ્પ ૬૧

૧૧૭૭૧ મહામોહનીય સ્થાનક — સામાન્ય રીતે આઠે કર્મનાં, વિશેષ રીતે મોહનીય કર્મ બંધાવાનાં ૩૦ નિમિત્તસ્થાન, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૬૨

૧૧૭૭૨ તીર્થંકરપદસંપ્રાપ્તિ સ્થાનક — તીર્થંકર પદ મેળવવાનાં ૨૦ કારણ, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૬૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૭૭૩ માયા — છળકપટ, પ્રપંચ; પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૬૪
૧૧૭૭૪ પરિષહજય — મુનિનો ૨૨ પરિષહ પરનો વિજય. પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૬૫
૧૧૭૭૫ વીરત્વ — વીરતા, પરાક્રમ, શૌર્ય. બંધાયેલાને છોડાવનારા મુક્તિવીરોનું મહાવીરત્વ, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૬૬
૧૧૭૭૬ પાંચ પરમપદ — પંચપરમેષ્ઠિ પદ : અરિહંત-સિદ્ધ-આચાર્ય-ઉપાધ્યાય-સાધુ : પ્રજ્ઞા. પુષ્પ ૬૮
૧૧૭૭૭ અવિરતિ — અવ્રત; પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૬૯
૧૧૭૭૮ અધ્યાત્મ — વસ્તુ (આત્મા)નું સ્વરૂપ, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૭૦
૧૧૭૭૯ મંત્ર — રહસ્ય, ભેદ, મનને રક્ષણ આપે તે, રહસ્યપૂર્ણ વાક્ય; પ્રજ્ઞા.પુષ્પ ૭૪
૧૧૭૮૦ છ પદ નિશ્ચય — આત્મા છે, નિત્ય છે, કર્તા છે, ભોક્તા છે, મોક્ષ છે, મોક્ષનો ઉપાય છે : આ છ પદનો નિશ્ચય, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૭૫
૧૧૭૮૧ મોક્ષમાર્ગની અવિરોધતા — મોક્ષમાર્ગની અનુકૂળતા; વિરોધનો અભાવ. પ્રજ્ઞા. પુષ્પ ૭૬
૧૧૭૮૨ સનાતન ધર્મ — શાશ્વત ધર્મ, રાગાદિ રહિત થવું તે, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૭૭
૧૧૭૮૩ સૂક્ષ્મ તત્ત્વ પ્રતીતિ — ક્ષાયિક સમકિત, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૭૮
૧૧૭૮૪ સમિતિ-ગુપ્તિ — યત્ના-કાળજીપૂર્વક કરાતી ક્રિયા તે સમિતિ. ૫ સમિતિ : ઈર્યા-ભાષા-એષણા-આદાન નિક્ષેપણ-ઉત્સર્ગ. જેના વડે સંસારમાં પડતા પ્રાણીનું રક્ષણ થાય તે ગુપ્તિ. મનોગુપ્તિ, વચનગુપ્તિ અને કાયગુપ્તિ, પ્રજ્ઞા. પુષ્પ ૭૯
૧૧૭૮૫ નિર્જરાક્રમ — કર્મના ખરી જવાનો, આત્મપ્રદેશથી ખરી પડવાનો, ક્રમ, પ્રજ્ઞા. પુષ્પ ૮૨
૧૧૭૮૬ આકાંક્ષા સ્થાનકે કેમ વર્તવું ? — કાંક્ષા મોહ કે દર્શનમોહ હોય ત્યારે કેમ વર્તવું તે અંગે, પુ.૮૩
૧૧૭૮૭ મુનિધર્મ યોગ્યતા — મુનિપણું, મુનિપદ પાળી શકું એવી પાત્રતા, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૮૪
૧૧૭૮૮ પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ — પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન અને પરોક્ષ જ્ઞાન, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૮૫
૧૧૭૮૯ ઉન્મત્તતા — ઉન્માદ, જગતવાસી જીવોની ઉન્મત્તતા અને ભગતની ઉન્મત્તતા, પુષ્પ ૮૬
૧૧૭૯૦ અંતર્મુહૂર્ત — ૨ ઘડી એટલે ૪૮ મિનિટમાં ૧ સમય ઓછો તે ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત, માત્ર ૨ સમય તે જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત, ૨ થી ૯ સમય તે મધ્યમ અંતર્મુહૂર્ત, પ્રજ્ઞાવબોધ પુ.૯૦
૧૧૭૯૧ દર્શન સ્તુતિ — સમ્યક્દર્શનની સ્તુતિ, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૯૧
૧૧૭૯૨ વિભાવ — પદાર્થ જે સ્વરૂપે છે તેનાથી જુદું સ્વરૂપ તે પદાર્થમાં જણાય તે તેનો વિભાવ, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૯૨
૧૧૭૯૩ રસાસ્વાદ — रस्+आ+स्वद् । આત્માના અનુભવનો આસ્વાદ, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૯૩
૧૧૭૯૪ અહિંસા અને સ્વચ્છંદતા — યત્નાથી વર્તે તો અહિંસા, ફાવે તેમ વર્તે તો સ્વચ્છંદ, પુષ્પ ૯૪
૧૧૭૯૫ અલ્પ શિથિલપણાથી મહાદોષના જન્મ — સ્હેજ જ ચૂકવાથી, મંદતાથી, ઢીલાશથી મોટાં પાપ, ભારે ભૂલ, મોટા અવગુણ-અપરાધ-કલંક-લાંછન-દૂષણ; પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૯૫
૧૧૭૯૬ પારમાર્થિક સત્ય — વસ્તુનું સ્વરૂપ યથાર્થ જાણી-અનુભવી બોલાય તે, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૯૬
૧૧૭૯૭ જિનભાવના — શાંતરસથી પૂર્ણ એવા જિન જેવી શાંત ભાવના, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૯૮
૧૧૭૯૮ મહત્પુરુષ ચરિત્ર — મોટા પુરુષો, તીર્થંકરોનાં ચરિત્ર, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૯,૧૦,૧૧,૧૭, ૧૮, ૧૯, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૯ થી ૧૦૫
૧૧૭૯૯ હિતાર્થી પ્રશ્નો — (આત્માના) હિત માટેના પ્રશ્નો-સવાલો, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૧૦૬,૧૦૭
૧૧૮૦૦ સમાપ્તિ અવસર — सम्+आप् । અંત આવતાં-પૂર્ણ થતાં સંકેલવાનો પ્રસંગ, પૂર્ણમાલિકા મંગલ; મૃત્યુ મહોત્સવ, પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૧૦૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૬૫૭ પત્રાંક ૯૪૭ કોને ? તા.૨૮-૧૦-૧૯૦૦

૧૧૮૦૧ વઢવાણ કેમ્પ — હાલનું સુરેન્દ્રનગર, તે સમયે વઢવાણ ગામથી દૂર એકાંતમાં છાવણી

૧૧૮૦૨ કેનો, કેની — કોનો, કોની

૧૧૮૦૩ કેટલા — कियत् । થોડું કે વધુ એવો અનિશ્ચિત ખ્યાલ આપતું

૧૧૮૦૪ કાર્ય વ્યવહાર — કામકાજ, કામગીરી

૧૧૮૦૫ વખત — સમય, કાળ, અવસર

૧૧૮૦૬ હાનિકર્તા — નુકસાન કરનાર, ગેરલાભ કરનાર

૧૧૮૦૭ શાંતિ — શમન, નિરાંત, નિવૃત્તિ, નીરવતા

✉ **પત્રાંક ૯૪૮ કોને ? તા.૧૪-૧૨-૧૯૦૦**

૧૧૮૦૮ શિવ, મુંબઈ — મુંબઈનું એક પરું, સાયન

૧૧૮૦૯ મદનરેખાનો અધિકાર — શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર, અધ્યયન ૯, નમિરાજ ઋષિનાં ચારિત્રની ટીકામાં માલવ પ્રાંતમાં સુદર્શનપુર નગરના રાજા મણિરથ અને નાના ભાઈ યુગબાહુ વચ્ચે એટલી પ્રીતિ કે રાજગાદી પણ નાના ભાઈને સોંપી દીધી. પણ નાના ભાઈની અતિ સૌંદર્યવતી મદનરેખા-મયણરેહા મેળવવાની ઈચ્છા ખરી. જંગલમાં નાના ભાઈની તરવારથી હત્યા કરીને અંધારામાં પાછા ફરતા મણિરથનું સર્પદંશથી મરણ થયું. મદનરેખાનો પુત્ર ચંદ્રયશ રાજા થયો. મદનરેખાએ મરતા પતિને ધર્મ સંભળાવીને જંગલમાં આગળ વાટ પકડી. પુત્રજન્મ થયો કે વિદ્યાધર તેને એકલીને વિમાનમાં લઈ ગયો. મોહિત હતો, સંસ્કારી પણ હતો. તરત જ મુનિ થયેલા પિતાના દર્શનાર્થે ગયાં. ૪ જ્ઞાનના ધણી તે મુનિના બોધથી મદનરેખા સાધ્વી બન્યાં. વિદ્યાધરે પણ સમજીને ક્ષમા માગી. પેલી બાજુ નવજાત બાળકનું પાલન મિથિલા નરેશ નિઃસંતાન હોઈ પૂરા પ્રેમે કરતા હતા અને રાજા બનાવ્યો.

મિથિલાપુરી અને સુદર્શનપુરના રાજા સત્તા માટે યુદ્ધમેદાનમાં આવ્યા ત્યારે સાધ્વી મદનરેખાએ બન્નેને પોતાની ઓળખાણ આપી, સઘળી હકીકત કહી, બન્ને ભાઈ જ છો તેમ જણાવ્યું. બન્ને ભાઈઓ બોધ પામ્યા, પ્રેમથી મળ્યા, મોટા ચંદ્રયશે ત્યારે જ દીક્ષા લીધી અને નાના તે નમિ રાજર્ષિ 'ભાવનાબોધ' માં આવે છે તે જ. ઈ.સ.૧૭૫૩ માં કવિ હરસેવકે 'મયણરેહા રાસ' રચ્યો છે.

૧૧૮૧૦ ઋષિભદ્રપુત્રનો અધિકાર — 'શ્રી ભગવતી સૂત્ર' શતક ૧૧,ઉદ્દેશ ૧૨ માં છે. મહાવીર સ્વામીના સમયમાં આલંભિકા નગરીમાં ઋષિભદ્રપુત્ર નામે મુખ્ય શ્રમણોપાસક થયા. ધર્મચર્ચામાં દેવોનાં જઘન્ય ૧૦ હજાર વર્ષ અને ઉત્કૃષ્ટ ૩૩ સાગરોપમનાં આયુષ્યની વાત કહી. શ્રાવકોને શંકા થતાં, મહાવીર સ્વામીને પૂછતાં, જવાબ ખરો છે તેમ કહ્યું. દીક્ષા લેવા અસમર્થ પણ શ્રાવકપણું પૂરું કરી દેવલોકગમન થયું. ત્યાંથી મહાવિદેહ ક્ષેત્રે જઈ તે જ ભવે મોક્ષે જશે.

પૃ.૬૫૮

૧૧૮૧૧ મંડળ — વર્તુળ, જૂથ, સમૂહ, સમુદાય

૧૧૮૧૨ શાસ્ત્ર પ્રમાણ — શાસ્ત્રજ્ઞાન, શાસ્ત્રની સાબિતી

૧૧૮૧૩ ઉદ્વેગ — उद्+विज् । ખેદ, ખિન્નતા, ગભરાટ, શોક, ક્ષોભ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્રાંક ૯૪૯ — કોને ? — તા.૧૫-૧-૧૯૦૧

૧૧૮૧૪ તિથ્થલ, વલસાડ — વલસાડથી ૫-૭ કિ.મી. દૂર દરિયાકિનારે આવેલું સ્થળ, જ્યાં વિ.સં. ૧૯૫૭ ના પોષ સુદ ૮ થી મહા વદ ૫ સુધી કૃપાળુદેવે સ્થિરતા કરેલી
૧૧૮૧૫ દિલાસા-ભરિત — દિલસોજી-આશ્વાસન-સાંત્વન ભરેલો; ખરખરાનો કાગળ
૧૧૮૧૬ સારવાર — સાર-સંભાળ, માવજત, દવા વગેરે રૂપે સેવા-ચાકરી
૧૧૮૧૭ લોકસંજ્ઞા — લોકદૃષ્ટિ, લોકસમજ
૧૧૮૧૮ ધ્રુવકાંટો — હોકાયંત્ર, ઉત્તર દિશા બતાવનારું યંત્ર; અચળ નિશ્ચિત કાંટો-પારાશીશી
૧૧૮૧૯ શ્રીમંતતા — શ્રીમંતાઇ, શ્રીમંતપણું, ધનિકતા, ધનવાનપણું, ધનદોલત
૧૧૮૨૦ સત્તા — અધિકાર
૧૧૮૨૧ આત્મશાંતિ — આત્માની શાંતિ
૧૧૮૨૨ નિર્વસ્ત્ર — કપડાં વિનાની, આવરણ વિનાની (એટલી ગરીબાઇ)
૧૧૮૨૩ પરમ સમાધિ — પરમ શાંતિ

પત્રાંક ૯૫૦ — મુનિશ્રી લલ્લુજીને — તા.૨૩-૨-૧૯૦૧

૧૧૮૨૪ અધિકારી — યોગ્યતાવાળો જીવ
૧૧૮૨૫ દીક્ષા — સર્વસંગ પરિત્યાગ, સંયમ, ચારિત્ર
૧૧૮૨૬ સંપાદન — પ્રાપ્ત કરવું
૧૧૮૨૭ ઉપરામ વૃત્તિ — ઉપરામતા, નિર્વેદ, વૈરાગ્ય
૧૧૮૨૮ વૃદ્ધિમાન — વર્ધમાન, વધતો જતો
૧૧૮૨૯ ત્યાગનાર — સંસારનો ત્યાગ કરનાર, દીક્ષા લેનાર
૧૧૮૩૦ ત્યાગ દેનાર — દીક્ષા આપનાર
૧૧૮૩૧ ઉદયાનુસાર — ઉદય મુજબ
૧૧૮૩૨ ૐ શાંતિ — સામ્ય, મોહક્ષોભવિહીન પરિણામની ધારા

પત્રાંક ૯૫૧ — કોને ? — તા.૮-૩-૧૯૦૧

૧૧૮૩૩ ત્વરાથી — ઉતાવળથી, ઝડપથી, વેગથી, તાકીદે, જલ્દી, શીઘ્રતાથી
૧૧૮૩૪ પ્રવાસ — મુસાફરી, યાત્રા
૧૧૮૩૫ સહરાનું રણ — વેરાન રણ, ઉત્તર આફ્રિકાનું સહરા નામનું વિશાળ રણ
૧૧૮૩૬ પ્રઘટના કરતાં — प्र+घट्। ઘટતાં, બનતાં, રચના થતાં, હકીકત થતાં
૧૧૮૩૭ ઉદયમાન — उद्+इ। ચડતી પામતો, ઉત્પન્ન થતો, પ્રગટ થતો
૧૧૮૩૮ અન્યથા — બીજી રીતે; ઊલટું, વિરુદ્ધ; ઈત્યાદિમાં, ઈત્યાદિ સ્થળમાં; નિષ્કારણ
૧૧૮૩૯ અવ્યાબાધ સ્થિરતા — બાધા, વિઘ્ન ન આવી શકે તેવી સ્થિરતા, સંપૂર્ણ સ્થિરતા
૧૧૮૪૦ ૐ શાંતિ — પૂર્ણ શાંતિ, પરમ શાંતિ, ચરમ શાંતિ

પત્રાંક ૯૫૨ — શ્રી સુખલાલભાઇ છગનભાઇને — તા.૧૮-૩-૧૯૦૧

૧૧૮૪૧ અપ્રાકૃત ક્રમ — અસ્વાભાવિક, પ્રકૃતિથી ભિન્ન, ઈશ્વરી લીલાનો ક્રમ

પૃ.૬૫૯ પત્રાંક ૯૫૩ — શ્રી સુખલાલભાઇ છગનભાઇને — તા.૨૨-૩-૧૯૦૧

૧૧૮૪૨ અનંત શાંતમૂર્તિ — શાશ્વત શાંતમૂર્તિ
૧૧૮૪૩ ચંદ્રપ્રભ સ્વામી — ૮ મા તીર્થંકર શ્રી ચંદ્રપ્રભ સ્વામી
૧૧૮૪૪ શો — શું ?

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

संसारतापतप्तानाम् जीवानाम् यः सुरद्रुमः ।
गुरुः स राजचन्द्रो मे दद्यान्मुक्तिनिकेतनम् ॥

પૂ. પંડિત શ્રી ગુણભદ્રજી રચિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

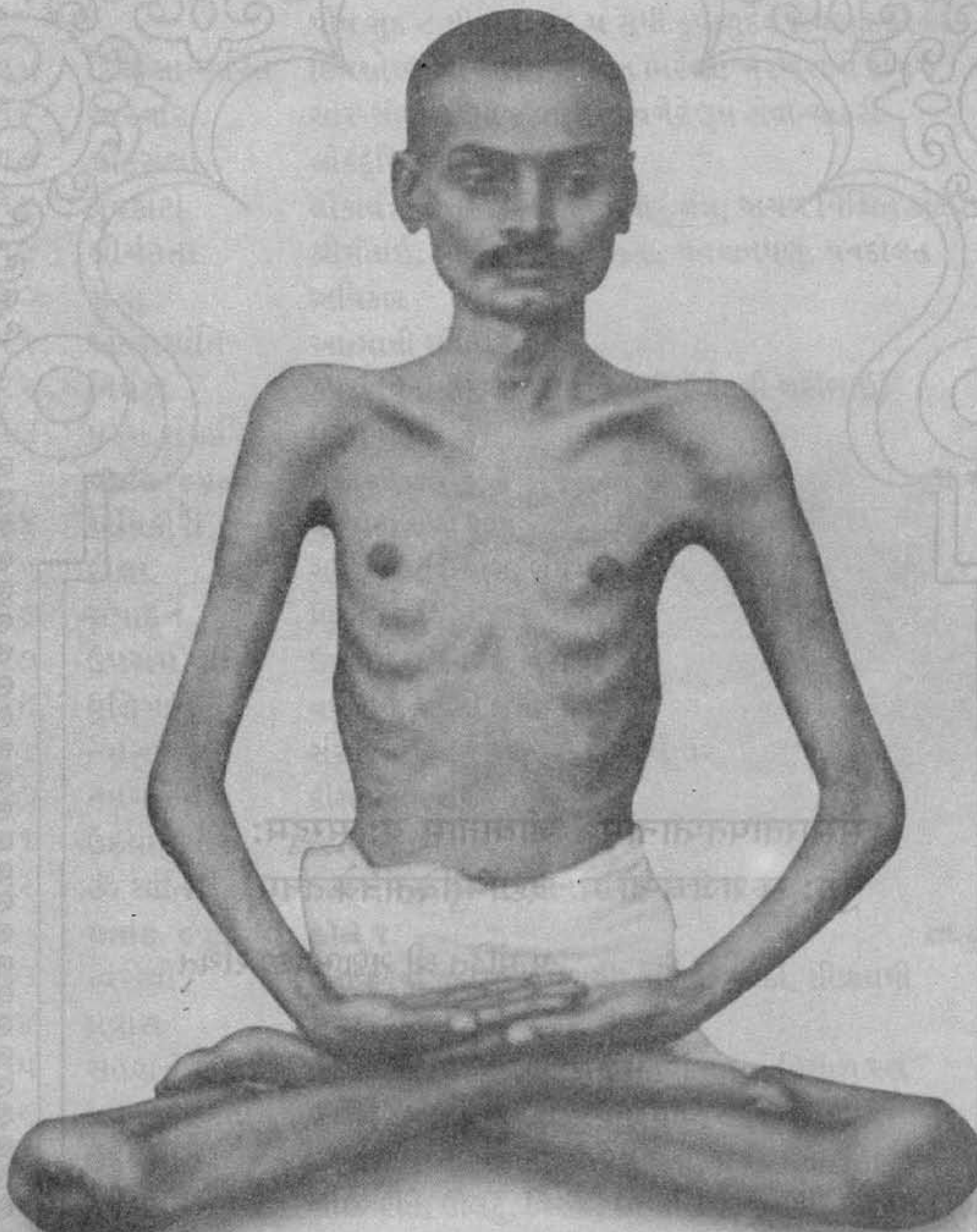

વિ. સં. ૧૯૫૬ : ઈ.સ. ૧૯૦૦
વઢવાણ કેમ્પ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૮૪૫	ૐ શાંતિ	સમતા, સમતા જ છે
	પત્રાંક ૯૫૪	**કોને ?** **તા.૨૮-૩-૧૯૦૧**
૧૧૮૪૬	ઇચ્છે છે	ચહે, ચાહે, ઇચ્છી રહ્યા છે, ઉપાસે છે
૧૧૮૪૭	જોગીજન	યોગીઓ, જેના મન-વચન-કાયાના યોગ સ્થિર થઇ અંતરવૃત્તિ મોક્ષમાર્ગમાં જોડાઇ છે તે યોગી
૧૧૮૪૮	આત્મસ્વભાવ	આત્માનો સ્વભાવ
૧૧૮૪૯	સુખદાઇ	સુખદાયક, સુખદાયી, સુખદાતા, સુખ દેનારાં
૧૧૮૫૦	જિન પ્રવચન	જિન શાસ્ત્ર-વાચન-સૂત્ર-સિદ્ધાંત
૧૧૮૫૧	મતિમાન	બુદ્ધિમાન, બુદ્ધિશાળી
૧૧૮૫૨	સુખખાણ	સુખની ખાણ
૧૧૮૫૩	સંગતિ	સંગત, સાથ, સંયોગ, મેળાપ
૧૧૮૫૪	રતિ	પ્રેમ, પ્રીતિ; બળ, શક્તિ
૧૧૮૫૫	ઘટિત	બને, થાય, યોગ્ય હોય, બંધબેસતા આવે
૧૧૮૫૬	અનુયોગ	સૂત્રનો અર્થની સાથે સંબંધ યોજવો તે, શ્રુતજ્ઞાનનો પ્રકાર, વ્યાખ્યા; ધર્મકથાનુયોગ (પ્રથમાનુયોગ), દ્રવ્યાનુયોગ, ચરણાનુયોગ, કરણાનુયોગ
૧૧૮૫૭	પ્રવચનસમુદ્ર	શ્રુતસાગર, શાસ્ત્રસમુદ્ર, સર્વજ્ઞનો જ્ઞાનરૂપી સાગર-દરિયો
૧૧૮૫૮	ઊલટી આવે	ઉલ્લસી આવે
૧૧૮૫૯	પૂર્વ ચૌદ	૧૨ મા દૃષ્ટિવાદ અંગનો એક ભાગ અને સૌથી પહેલાં લખાયાં તેથી 'પૂર્વ'.

૧. ઉત્પાદ પૂર્વ : જીવ, કાળ અને પુદ્ગલદ્રવ્યના ઉત્પાદ-વ્યય-ધ્રૌવ્યનું વર્ણન, ૧૦ વસ્તુ, ૨૦૦ પ્રાભૃત અને ૧ કરોડ પદ છે.

૨. અગ્રાયણીય પૂર્વ : મુખ્ય વસ્તુનું વર્ણન. ૭૦૦ સુનય અને દુર્નય, ૬ દ્રવ્ય, ૯ પદાર્થ, ૫ અસ્તિકાયનું વર્ણન, ૧૪ વસ્તુ, ૨૮૦ પ્રાભૃત અને ૯૬ લાખ પદ છે.

૩. વીર્યાનુવાદ પૂર્વ : અજીવનું, સકષાયી, અકષાયી જીવોનાં વીર્યનું વર્ણન; ૮ વસ્તુ, ૧૬૦ પ્રાભૃત અને ૧૭ લાખ પદ છે.

૪. અસ્તિનાસ્તિપ્રવાદ પૂર્વ : ૫ અસ્તિકાયનું અને નયોનું અનેક પર્યાય દ્વારા આ છે અને આ નથીનું વર્ણન, ૧૮ વસ્તુ, ૩૬૦ પ્રાભૃત, ૬૦ લાખ પદ છે.

૫. જ્ઞાનપ્રવાદ પૂર્વ : ૫ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાનનું કથન; ૧૨ વસ્તુ, ૨૪૦ પ્રાભૃત, ૧ કરોડમાં ૧ પદ ઓછું

૬. સત્યપ્રવાદ પૂર્વ : વ્યવહાર સત્ય આદિ ૧૦ સત્ય અને સપ્તભંગી દ્વારા સમસ્ત પદાર્થનાં નિરૂપણની વિધિનું વર્ણન; ૧૨ વસ્તુ, ૨૪૦ પ્રાભૃત, ૧ કરોડ-૬ પદ છે.

૭. આત્મપ્રવાદ પૂર્વ : આત્માના અસ્તિત્વ, નાસ્તિત્વ, નિત્યત્વ, અનિત્યત્વ, કર્તૃત્વ, ભોક્તૃત્વ વગેરે ભેદોનું અને છકાયના જીવોના ભેદનું યુક્તિપૂર્વક કથન, ૧૬ વસ્તુ, ૩૨૦ પ્રાભૃત અને ૨૬ કરોડ પદ છે.

૮. કર્મપ્રવાદ પૂર્વ : કર્મોના બંધ, ઉદય, ઉપશમ, નિર્જરા, પ્રકૃતિ, પ્રદેશ, સ્થિતિ, અનુભાગનું વર્ણન, ૨૦ વસ્તુ, ૪૦૦ પ્રાભૃત, ૧ કરોડ ને ૮૦ લાખ પદ છે.

૯. પ્રત્યાખ્યાન પૂર્વ : નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવના ભેદથી અનેક પ્રકારના પચ્ચકખાણનું વર્ણન, ૩૦ વસ્તુ, ૬૦૦ પ્રાભૃત, ૮૪ લાખ પદ છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	૧૦. વિદ્યાનુવાદ પૂર્વ :	સમસ્ત વિદ્યાઓ, ૮ મહાનિમિત્તો, ૭૦૦ અલ્પવિદ્યા, ૫૦૦ મહાવિદ્યા સાધવાની વિધિ-તેનાં ફળનું કથન, ૧૫ વસ્તુ, ૩૦૦ પ્રાભૃત, ૧ કરોડ, ૧૦ લાખ પદ છે.
	૧૧. કલ્યાણપ્રવાદ પૂર્વ :	સૂર્ય-ચંદ્ર-ગ્રહ-નક્ષત્ર-તારાગણોનું ગમન, ફળ, શુકન શાસ્ત્ર તથા તીર્થંકર વગેરે સત્પુરુષોનાં કલ્યાણકોનું કથન, ૧૦ વસ્તુ, ૨૦૦ પ્રાભૃત, ૨૬ કરોડ પદ છે.
	૧૨. પ્રાણવાદ પૂર્વ :	આયુર્વેદનાં ૮ અંગ, પ્રાણાયામનું વર્ણન; ૧૦ વસ્તુ, ૨૦૦ પ્રાભૃત, ૧૩ કરોડ પદ છે.
	૧૩. ક્રિયાવિશાલ પૂર્વ :	સ્ત્રીની ૬૪, પુરુષની ૭૨ કળા તથા અનેક ક્રિયાનું વર્ણન, ૧૦ વસ્તુ, ૨૦૦ પ્રાભૃત, ૯ કરોડ પદ છે.
	૧૪. લોકબિંદુસાર ત્રિલોકબિંદુસાર બિંદુસાર પૂર્વ :	૮ વ્યવહાર, ૪ બીજ, પરિકર્મ, ગણિત અને રાશિ વિભાગનું કથન છે, ૧૦ વસ્તુ, ૨૦૦ પ્રાભૃત અને ૧૨.૫ કરોડ પદ છે. ટૂંકમાં, ૧૪ પૂર્વમાં ૧૯૫ વસ્તુ અને ૩૯૦૦ પ્રાભૃત છે. દિગંબર સાહિત્યમાં સૌ પ્રથમ અકલંક દેવ કૃત તત્ત્વાર્થવાર્તિક ટીકામાં ૧૪ પૂર્વનો ઉલ્લેખ છે, શ્વેતાંબર સાહિત્યમાં નંદિચૂર્ણિમાં અને પછી શ્રી હરિભદ્રસૂરિ, અભયદેવ, મલયગિરિ રચિત સાહિત્યમાં છે.
૧૧૮૬૦	મતિના યોગ	મનોયોગ, મનોવલણ; પ્રજ્ઞા-બુદ્ધિ કે શ્રુતની પ્રાપ્તિ
૧૧૮૬૧	**વિષમતા**	સમ-સરખાં ન હોય તેવાં, અવળાં, ઊલટાં, વિપરીત; વિલક્ષણતા
૧૧૮૬૨	યોગ અયોગ	જોગ-અવસર-અનુકૂળતા હોવા છતાં ન હોવા બરાબર; આત્મતત્ત્વ સાથે સંલગ્ન ન થઈ શકે; મળ્યા ન મળ્યા બરાબર
૧૧૮૬૩	**પ્રથમ ભૂમિકા**	પહેલે પગથિયે-પગલે
૧૧૮૬૪	**ધાર**	ધૃ, ધાર્ । ધારણ કર, પકડી રાખ, વિચાર કર
૧૧૮૬૫	**શબ્દાદિક વિષય**	શબ્દ, વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શના અથવા શ્રોત્રેન્દ્રિય, ચક્ષુરિન્દ્રિય, ઘ્રાણેન્દ્રિય, રસેન્દ્રિય, સ્પર્શેન્દ્રિય આમ ૫ ઇન્દ્રિયના ૨૩-૨૭ વિષયો
૧૧૮૬૬	**આત્મથી**	આત્માથી, આત્મા કરતાં
૧૧૮૬૭	**જીવ્યાતણી**	જીવવાની
૧૧૮૬૮	**ક્ષોભ**	ક્ષુભ્ । ખળભળાટ, સંકોચ, ગભરાટ, વ્યગ્રતા
૧૧૮૬૯	**સમદેશમાં**	સમાન-સરખા પ્રદેશમાં, એક સરખી લીટીમાં
૧૧૮૭૦	**સમાઈ**	સમાય
૧૧૮૭૧	**સ્વભાવ**	આત્માનો સ્વભાવ, સ્થિરતારૂપ સમપ્રદેશ
૧૧૮૭૨	**જાઈ**	જાય
૧૧૮૭૩	**ઊપજે**	ઉપજ થાય છે
૧૧૮૭૪	**મોહ વિકલ્પથી**	રાગાદિ ભાવોથી, ઇષ્ટ-અનિષ્ટ કે રાગ-દ્વેષરૂપ સંકલ્પ-વિકલ્પજનિત ભાવથી
૧૧૮૭૫	**સમસ્ત**	સમ્+અસ્ । આખો, બધો
૧૧૮૭૬	**વિલય**	વિ+લી । લય પામે

પૃ.૬૬૦

૧૧૮૭૭	**સુખધામ**	સુખનું ધામ-સ્થાન-રહેવાનું ઠેકાણું-ઘર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૮૭૮	સુસંત	શ્રેષ્ઠ સંત, ઉત્તમ સત્પુરુષો, સમ્યગ્દૃષ્ટિ, સ્વાનુભવી, આત્મારામી
૧૧૮૭૯	ચહી	ઇચ્છી
૧૧૮૮૦	તદ્ધ્યાનમહીં	તે ધ્યાનમાં નિમગ્ન
૧૧૮૮૧	પરશાંતિ	ઉત્કૃષ્ટ શાંતિ, સર્વોત્કૃષ્ટ શાંતિરૂપ; પ્રશાંતિ
૧૧૮૮૨	સુધામય	અમૃતરસથી ભરેલું
૧૧૮૮૩	પ્રણમું	પ્રણામ કરું છું
૧૧૮૮૪	વર	वृ । શ્રેષ્ઠ
૧૧૮૮૫	જય	जि । જ્વલંત, જયવંત
	પત્રાંક ૯૫૫	**શ્રી રેવાશંકરભાઈ મહેતા (ઝવેરી)ને** **તા.૧-૪-૧૯૦૧**
૧૧૮૮૬	ચૈત્ર સુદ ૧૧॥	એક જ દિવસે ૨ તિથિ, અગિયારસ અને બારસ
૧૧૮૮૭	નિર્બળતા	निर्+बल् । નબળાઈ
૧૧૮૮૮	ઘટે	ઓછી થાય
૧૧૮૮૯	ધારશીભાઈ	મોરબીના ન્યાયાધીશ શ્રી ધારશીભાઈ કુશળચંદભાઈ સંઘવી, વિ.સં. ૧૯૪૨માં કૃપાળુદેવનું ઓળખાણ મોરબીમાં થયું, શરૂઆતમાં કવિત્વ શક્તિ-યાદશક્તિને લીધે પણ સત્પુરુષ તરીકે તો પૂ.સોભાગ્યભાઈને લીધે ઓળખ્યા. મોરબીની ભરબજારમાં લોકસંજ્ઞા ન રાખતાં તડકામાં કૃપાળુદેવના માથે છત્રી ધરીને ચાલનાર, શાસ્ત્રાભ્યાસી, રાજખટપટમાં મારી ન નાખે તેથી સાવધાની રાખવા કૃપાળુદેવે જેમને કહેલું તે, કેવળજ્ઞાનનો નિબંધ લખનાર, 'ક્રિયાકોશ'ના અમુક ભાગનો તરજુમો કરનાર, 'હે નાથ, ભૂલી હું ભવસાગરમાં' ક્ષમાપના પદ રચનાર મુમુક્ષુ.
૧૧૮૯૦	પ્રસંગોપાત્ત	प्रसंग+उपात्त । પ્રસંગવશાત્, પ્રસંગ પડવાથી
૧૧૮૯૧	ગભરાઈ જાય	ભય પામી જાય, મૂંઝાઈ જાય
૧૧૮૯૨	ગભરાવી દે છે	મૂંઝવણમાં મૂકી દે છે, આકુળતા કરાવે છે
૧૧૮૯૩	પ્રકૃતિ	તાસીર
૧૧૮૯૪	નીચે મને	મંદ મને, ધીમી ગતિએ
૧૧૮૯૫	શાંતિઃ	शम् ।

પૃ.૬૬૧	**૧**	**તા.૯-૧૧-૧૮૯૩ થી ૨૩-૧૧-૧૮૯૩ દરમ્યાન**
૧૧૮૯૬	ભાષાંતર	भाष्+अन्तर् । એક ભાષાનું બીજી ભાષામાં રૂપાંતર, અનુવાદ, તરજુમો
૧૧૮૯૭	અભિપ્રાય	મત, હેતુ, ઈચ્છા, અભિગમ
૧૧૮૯૮	અંતર ઇચ્છા	મનની ઈચ્છા, અપેક્ષા
૧૧૮૯૯	રંજિત	रञ्ज् । રંગિત, અનુરક્ત, આસક્ત, આનંદિત
	૨	**તા.૭-૪-૧૮૯૭**
૧૧૯૦૦	આછકડો	ઉદ્ધત-વરણાગિયો પોશાક
૧૧૯૦૧	સુઘડ	सु+घट् । સ્વચ્છ, સારી રીતભાતવાળો
૧૧૯૦૨	બહાને	નિમિત્તે, ખોટાં કારણે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૯૦૩	અનાર્ય દેશ	અસભ્ય, અસંસ્કારી, અધમ, મ્લેચ્છ પ્રજાના વસવાટવાળો દેશ; આર્યોના વસવાટ વિનાનો દેશ, આર્ય દેશથી જુદો દેશ
૧૧૯૦૪	સૂત્રાદિ	શાસ્ત્રો વગેરે, સિદ્ધાંત-આગમ આદિ
૧૧૯૦૫	નગારું વગાડી	સારી રીતે જાહેરાત કરી, પોકારી પોકારીને, બોલીને
૧૧૯૦૬	ઠોકર મારી	તુચ્છ ગણી, અસ્વીકાર કરી
૧૧૯૦૭	વીરચંદ ગાંધી	બૅરિસ્ટર શ્રી વીરચંદભાઈ રાઘવજીભાઈ ગાંધી, ગુજરાતમાં સૌરાષ્ટ્રમાં ભાવનગર પાસે મહુવામાં ઈ.સ.૧૮૬૪ માં જન્મ, સંસ્કૃતના અભ્યાસી, ૧૪ ભાષાના જાણકાર, ઈ.સ.૧૮૯૩ ની શિકાગો (USA) ખાતે વિશ્વધર્મપરિષદમાં શ્વે.સાધુ શ્રી આત્મારામજીની પ્રેરણાથી સફળતાપૂર્વક ભાગ લીધો. ૩ વિદેશયાત્રા દરમ્યાન ૫૩૫ વ્યાખ્યાન આપ્યાં, ૩૭મે વર્ષે તા.૭-૮-૧૯૦૧ ના મુંબઈમાં અવસાન થયું.
૧૧૯૦૮	વિલાયતાદિ	અંગ્રેજોનો પોતાનો દેશ એટલે કે ઈંગ્લેન્ડ, અમેરિકા વગેરે
૧૧૯૦૯	રંગ	रङ्ग् । આનંદ, મસ્તી, તાન, પટ, પાસ
પૃ.૬૬૨		
૧૧૯૧૦	પ્રયોગ	प्र+युज् । અજમાયેશ, અખતરો
૧૧૯૧૧	નિરપરાધી	निर्+अप+राध् । અપરાધ વિનાના, બિનગુનેગાર
૧૧૯૧૨	રિબાવી	रिप् । આત્માને દુઃખી કરવો, ખૂબ દુઃખ દેવું
૧૧૯૧૩	પુષ્ટિ આપવા	पुष् । ઉત્તેજન આપવા, સમર્થન કરવા
૧૧૯૧૪	કૂટી મારે છે	कुट्ट । બરબાદ કરે છે, વધારે પડતી શિક્ષા કરે છે, ધિક્કારે છે, કાપી નાખે છે
	૩	**તા.૨-૫-૧૮૯૯**
૧૧૯૧૫	સદાચરણ	सत्+आ+चर् । સારી વર્તુણૂંક, સારી ચાલચલગત, સદ્વર્તન
૧૧૯૧૬	'જાતિસ્મૃતિ'	જાતિસ્મરણ જ્ઞાન, મતિજ્ઞાનનો એક પ્રકાર
૧૧૯૧૭	અવધિજ્ઞાન	अव+धा । અવધિ=મર્યાદા, સીમા; નિર્ધારિત સમય રૂપી દ્રવ્યોને જ જાણવારૂપ પ્રવૃત્તિ કરતું જ્ઞાન
૧૧૯૧૮	ચાહે	ઈચ્છે
૧૧૯૧૯	ચકોર	चक्+ओरन् । પક્ષી, તેતર જેવું પહાડી પક્ષી જે ચંદ્રને જોઈને ખૂબ આનંદ પામે
૧૧૯૨૦	મધુકર	मधु+कृ । ભમરો
૧૧૯૨૧	માલતી	એક સુગંધી પુષ્પવેલ
૧૧૯૨૨	ભવિ	भू । ભવ્ય જીવ
૧૧૯૨૩	સહજગુણે	સ્વાભાવિક રીતે
૧૧૯૨૪	સંજોગી	સંયોગી, ઉત્તમ નિમિત્તનો ઉપયોગ કરનાર
૧૧૯૨૫	અવ્યવહાર રાશિ	જે જીવ અનંતકાળથી નિગોદમાં જ છે, કદી નિગોદ છોડી નથી તે
૧૧૯૨૬	વ્યવહાર રાશિ	જે જીવે એકવાર પણ નિગોદને છોડીને ત્રસ વગેરે ગતિ પ્રાપ્ત કરી હોય તે
૧૧૯૨૭	સૂક્ષ્મ નિગોદ	અનંત સૂક્ષ્મ વનસ્પતિકાય. તેના અસંખ્ય 'ગોળા' હોય છે, પ્રત્યેક ગોળામાં અસંખ્ય 'નિગોદ' હોય છે, દરેક નિગોદમાં અનંત જીવો હોય છે. અતીત, અનાગત અને વર્તમાનકાળના જેટલા સમય થાય તેના કરતાં એક નિગોદમાં અનંત ગુણા જીવ છે. સૂક્ષ્મ નિગોદમાં જીવ હોય ત્યાં સુધી 'અવ્યવહારી' કહેવાય છે, એક વાર બાદર રૂપ લીધા પછી તે 'વ્યવહારી' કહેવાય.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૯૨૮	કુટાતો	कुट्ट । ભંગાતો, કચડાતો, મરતો, આઘાત પામતો, માર ખાતો
૧૧૯૨૯	પિટાતો	पिट् । ખૂબ માર ખાતો
૧૧૯૩૦	અકામ નિર્જરા	કર્મ વિપાકના ફળ સ્વરૂપે દુઃખ આવે ત્યારે પરવશતા-દીનતા-આકુળતાથી દુઃખ સહે તે. ઉદય કર્મ નાશ પામે પણ નવું કર્મ બંધાય તેથી અકામ નિર્જરા
૧૧૯૩૧	કૂડકપટ	છળકપટ, છેતરપિંડી, જૂઠ ભરેલું કપટ
૧૧૯૩૨	મૂર્ચ્છા	આસક્તિ
૧૧૯૩૩	મમત્વ	મમતા, મારાપણું
૧૧૯૩૪	કલહ	कल्+हन् । કજિયો, ઝઘડો, વિવાદ, ટંટો, જંગ, લડાઇ, યુદ્ધ
૧૧૯૩૫	વંચના	वञ्च् । ભ્રમણા, છેતરપીંડી, ઠગાઇ
૧૧૯૩૬	કષાયપરિણતિ	ક્રોધ-માન-માયા-લોભનાં પરિણામ
૧૧૯૩૭	સકામ નિર્જરા	બુદ્ધિપૂર્વક સ્વેચ્છાએ સમતા ભાવે કષ્ટ સહી લેતાં કર્મ ખપી જાય તે. જે પ્રકારે ઉદય આવે તેવું ને તેવું કર્મ પુનઃ ન બંધાય તે સકામ જ્ઞાનસહિત નિર્જરા
	૪	**તા.૩-૫-૧૮૯૯**
૧૧૯૩૮	અવલોકવા યોગ્ય	अव+लुक् । અવલોકન કરવા યોગ્ય, વિચારી જોવા યોગ્ય
૧૧૯૩૯	'યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય'	શ્રી હરિભદ્રાચાર્ય કૃત સંસ્કૃતમાં ૨૨૮ ગાથામાં ૮ યોગદૃષ્ટિનો ગ્રંથ
૧૧૯૪૦	ઢાળબદ્ધ	ગાઇ શકાય તેવા પદમાં ધ્રુવપંક્તિ પૂરી થયે અંતના થોડા શબ્દોનાં આવર્તનથી શરૂ થતો બાંધો; પદ્ધતિસર ઢાળમાં બાંધેલી
૧૧૯૪૧	સજ્ઝાય	स्वाध्याय । જૂની ગુજરાતી ભાષાનો જૈન સાહિત્યનો કાવ્ય પ્રકાર
૧૧૯૪૨	કંઠાગ્રે	कंठ+अग्रे । મોઢે કરેલું, યાદ રાખેલું, કંઠસ્થ, મુખપાઠ કરેલું
૧૧૯૪૩	થરમૉમિટર	ઉષ્ણતા કે તાવની ગરમી માપવાનું પારાવાળું નાનું કાચનું સાધન
૧૧૯૪૪	જાળ	કરોળિયાનું જાળું; પશુ-પક્ષી-દરિયાઇ પ્રાણીને પકડવા દોરીની ગૂંથણીવાળું સાધન; પેચ, સકંજો
૧૧૯૪૫	શાસ્તા પુરુષ	शास् । સ્વઆત્મા પર રાજ્ય કરનાર અને પરને શિખામણ-સજા આપનાર
૧૧૯૪૬	સદુપદેષ્ટા	सत्+उप+दिश् । સારા બોધદાતા, સારા ઉપદેશક
૧૧૯૪૭	ડોળ	દંભ, ઢોંગ, ભપકો
૧૧૯૪૮	ઝાઝા	પુષ્કળ, ઘણો, બહુ
૧૧૯૪૯	તોટો	ખોટ, ટૂટ, તૂટ
૧૧૯૫૦	ઋતુ	મોસમ [વિ.સં.૧૯૫૬-ઇ.સ.૧૯૦૦ માં ભયંકર દુષ્કાળ, છપ્પનિયો
૧૧૯૫૧	ઋતુને સન્નિપાત	सम्+नि+पत् । સાથે આવી પડવું, ઢગલો, ત્રિદોષ, સંબંધ, મુંઝારો, સંઘર્ષ]
૧૧૯૫૨	પાઈ	અંગ્રેજોના શાસનમાં (ભારત આઝાદ થયા પહેલાં ઇ.સ.૧૯૪૭ સુધી) રૂપિયાનો ૧૯૨ મો ભાગ, આનાનો ૧૨ મો ભાગ, પૈસાનો ૩જો ભાગ
૧૧૯૫૩	બૅરિસ્ટર	ઈંગ્લેન્ડના ઉચ્ચ પદવીધારી-પદવીધારક કાયદાશાસ્ત્રી
૧૧૯૫૪	તલપ	મેળવવા આતુરતા બતાવવી, લેવા ટગરટગર જોઇ રહેવું
૧૧૯૫૫	ચતુર્થાંશ	એક પાઈનો ચોથો ભાગ
૧૧૯૫૬	નજીવી	न+जीव् । મામૂલી, સહેજસાજ, ઓછી

પૃ.૬૬૩

૧૧૯૫૭	વલખાં મારે	ફાંફાં મારે, નકામો પ્રયત્ન કરે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૯૫૮	મૂર્છાયોગે	આસક્તિથી
પૃ.૬૬૨		
૧૧૯૫૯	આડે	વચમાં, નડતરરૂપે, વિરુદ્ધ
૧૧૯૬૦	છાંડવી	મૂકવી, છોડવી, છોડી દેવી, તજી દેવી
૧૧૯૬૧	અંગ્રેજી	અંગ્રેજોની ભાષા
પૃ.૬૬૩	**૫**	**તા.૪-૫-૧૮૯૯**
૧૧૯૬૨	જૂજ	બહુ થોડા, સ્વલ્પ
૧૧૯૬૩	દેવતા	દેવ-દેવી; ઈષ્ટ દેવ-દેવી; અગ્નિ
૧૧૯૬૪	એહિ જ	એ જ
૧૧૯૬૫	અવરાયેલું	आ+वृ । ઘેરાયેલું, વીંટાયેલું, ઢંકાયેલું, છવાયેલું, આચ્છાદિત
૧૧૯૬૬	ઉઘાડ	उद्+घट् । ઊઘડી જવાપણું, ખુલ્લું થવાની ક્રિયા, પ્રકાશ, પ્રગટ
૧૧૯૬૭	સંપૂર્ણ નિરાવરણજ્ઞાન	કેવળજ્ઞાન
૧૧૯૬૮	પોકાર્યે	पूत्कार । મોટેથી અવાજ કર્યે, બોલ્યે
	૬	**તા.૫-૫-૧૮૯૯**
૧૧૯૬૯	સ્વમન	પોતાનું મન
૧૧૯૭૦	સ્વમનના પર્યાય	પોતાના મનના ભાવ, પરિણમન
૧૧૯૭૧	આસનજય	મનને શાંતિ મળે, શરીર સ્થિર રહે એવો આસન દ્વારા જય
૧૧૯૭૨	ઉત્થાનવૃત્તિ	યોગમાંથી વિચલિત થઈ જવાની, ઊઠી જવાની, હટી જવાની વૃત્તિ
૧૧૯૭૩	અચપળ	સ્થિર
૧૧૯૭૪	રજ	ધૂળના કણ, ધૂળના પરમાણુઓનો સ્કંધ
૧૧૯૭૫	પરમાણુ	परम+अणु ।
૧૧૯૭૬	ચક્ષુઈન્દ્રિયલબ્ધિ	ચક્ષુઈંદ્રિય એટલે આંખ. જ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી અર્થગ્રહણની શક્તિનો લાભ તે લબ્ધિ
૧૧૯૭૭	પ્રબળ ક્ષયોપશમવાળા	જ્ઞાનના ખૂબ જ ઉઘાડવાળા
૧૧૯૭૮	દૂરંદેશીલબ્ધિસંપન્ન	ચક્ષુરિન્દ્રિયાવરણના ક્ષયોપશમથી આંખના જોઈ શકવાના ઉત્કૃષ્ટ વિષયક્ષેત્ર ઉપરાંત સંખ્યાત યોજનો સુધી જોઈ શકવાની શક્તિવાળા
	૭	**તા.૬-૫-૧૮૯૯**
૧૧૯૭૯	શાહી	લખવા માટેનું કાળું, બ્લુ, લાલ વગેરે રંગનું પ્રવાહી જેમાં બોળીને કલમ વડે લખાતું. હાલ બૉલપેન-ઈન્ડીપેનમાં વપરાય છે
૧૧૯૮૦	ઢોળાઈ જતાં	પ્રવાહી બહાર નીકળી જતાં, આડું-ઊંધું પાત્ર પડી જતાં
૧૧૯૮૧	જિનોક્ત માર્ગ	જિન-કેવળી કથિત માર્ગ
૧૧૯૮૨	આબાલવૃદ્ધ	બાળકથી માંડીને વૃદ્ધ સુધીના, નાના-મોટા બધાં
પૃ.૬૬૪		
૧૧૯૮૩	કદર	મહત્ત્વ-કિંમત કરવાપણું, માહાત્મ્ય
૧૧૯૮૪	'પ્રજ્ઞાવબોધ'	પરમકૃપાળુદેવની 'મોક્ષમાળા'નાં ૪ પુસ્તકની યોજના : 'મોક્ષમાળા પ્રવેશિકા', 'મોક્ષમાળા બાલાવબોધ', 'વિવેચન' અને 'પ્રજ્ઞાવબોધ' હતી. પ.પૂ.બ્રહ્મચારીજીની વિ.સં.૧૯૯૪-૯૭ દરમ્યાન પત્રાંક ૯૪૬ ની સંકલના મુજબ ૧૦૮ પદ્યાત્મક પુષ્પોની સુત્તમ રચનાનો બા.બ્ર. પ.પૂ.ડૉ.શ્રી શાંતિભાઈ સુસંપાદિત ગ્રંથ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૯૮૫ ઉપહાર उप+हृ । ભેટ, સોગાદ; નૈવેદ્ય; દાન, દક્ષિણા
૧૧૯૮૬ સમાવેશ પામે છે સમાઈ જાય છે, દાખલ થઈ જાય છે
૧૧૯૮૭ તુલનાની ગમ સરખામણી કરવાની સમજ, સૂઝ
૧૧૯૮૮ કિરતચંદભાઈ શ્રી કિરતચંદભાઈ મહેતા, મોરબી. ડૉ.ભગવાનદાસભાઈના દાદા અને શ્રી મનસુખભાઈના પિતા, શ્રી મનસુખભાઈ લિખિત પુસ્તકો– શ્રી શાંતસુધારસ અનુવાદ, શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જીવનરેખા, દાનધર્મ પંચાચાર વગેરે
૧૧૯૮૯ જિનાલય જિનમંદિર, દહેરાસર, દહેરું
૧૧૯૯૦ કલ્પિત નિરર્થક, સાર્થક નહીં તે, કલ્પેલું, ભક્તિપ્રયોજન કે આત્માર્થે ન હોય તે

૮ તા.૭-૫-૧૮૯૯

૧૧૯૯૧ શ્રી અજિતનાથજી સ્તવન આ અવસર્પિણી કાળના ૨જા તીર્થંકરનું સ્તવન
૧૧૯૯૨ સ્તવે स्तु । સ્તુતિ કરે
૧૧૯૯૩ તરતમ યોગે મન-વચન-કાયાનું અધિકપણું
૧૧૯૯૪ તરતમ વાસના મનાવા-પૂજાવા-માન-સત્કાર-અર્થ-વૈભવ વગેરેની અધિકતા
૧૧૯૯૫ વાસિત બોધ વાસના-કષાય-લાલસાવાળો બોધ, મોહ સહિતનો બોધ
૧૧૯૯૬ નિર્વાસિત બોધ વાસના, મોહ વિનાનો બોધ
૧૧૯૯૭ પંથડો૦ 'પંથડો નિહાળું રે બીજા જિન તણો રે', શ્રી અજિતનાથ સ્તવન, આનંદઘનજી
૧૧૯૯૮ ખોજી શોધી, ગોતી, તપાસી

૯ તા.૮-૫-૧૮૯૯

૧૧૯૯૯ લોકોપકાર લોકો પર ઉપકાર
૧૨૦૦૦ લોકાનુગ્રહ લોકો પર કૃપા કરવી

પૃ.૬૬૫

૧૨૦૦૧ હેમચંદ્રાચાર્ય શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય વિ.સં.૧૧૫૦-૧૨૨૯ ધંધુકા (ગુજરાત)માં જન્મ, ધુરંધર આચાર્ય, 'કલિકાલ સર્વજ્ઞ, ગુજરાતના રાજા કુમારપાળને પ્રતિબોધક
૧૨૦૦૨ આનંદઘનજી શ્રી લાભાનંદજી નામે તપાગચ્છી સાધુ, વિ.સં. ૧૬૬૦-૧૭૩૦, જન્મભૂમિ રાજસ્થાન (?), તીર્થંકર ચોવીસી અને અનેક આધ્યાત્મિક પદોના રચયિતા, આત્મજ્ઞાની, ગચ્છથી પર, યોગીરાજ
૧૨૦૦૩ ધારત જો ધાર્યું હોત
૧૨૦૦૪ સહજાનંદજી સંપ્રદાય સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય : ઉત્તર પ્રદેશમાં અયોધ્યા પાસે છપૈયામાં વિ.સં.૧૮૩૭ ની રામનવમીએ 'ઘનશ્યામ'નો જન્મ, ઈટાર ગામના પાંડે હોવાથી ઈટારના પાંડે એવી અટક, વિ.સં.૧૮૪૯ માં ગૃહત્યાગ કરીને 'નીલકંઠ' બન્યા, વિ.સં.૧૮૫૭ માં રામાનંદ સ્વામીના હસ્તે ઉદ્ધવ સંપ્રદાયની મહાદીક્ષા ગ્રહણ કરી, 'સહજાનંદ' અને 'નારાયણ' બે નામ મળ્યાં, વિ.સં.૧૮૮૬ (તા.૨૮-૬-૧૮૩૦) ના રોજ સ્વધામ પધાર્યા.
૧૨૦૦૫ વિમુખતા મોં ફેરવીને બેસવું, પ્રતિકૂળતા, નાસ્તિકતા, પરાઙ્મુખતા
૧૨૦૦૬ ભણી તરફ, પ્રતિ, બાજુ, પ્રત્યે
૧૨૦૦૭ વાળવા પાછા ફેરવવા, ખસેડવા
૧૨૦૦૮ સ્વાર્પણ स्व+अर्पण । આત્મ સમર્પણ, આત્માર્પણ, પોતાની જાત અર્પી દેવી તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૦૦૯ યથાવત્ જેમ હોય તેમ જ, અસલ સ્વરૂપ પ્રમાણે
૧૨૦૧૦ તોલ તુલના, વજન
૧૨૦૧૧ અંતરાળ અવકાશ, વચગાળો
૧૨૦૧૨ ઉગ્ર આકરું, દાહક, પ્રચંડ, પ્રખર
૧૨૦૧૩ વલ્લભાચાર્ય પુષ્ટિમાર્ગ-નિર્ગુણ ભક્તિમાર્ગના પુરસ્કર્તા, ઇ.સ.૧૪૭૯ માં મધ્ય પ્રદેશના રાયપુર જિલ્લાના ચંપારણ્ય ગામમાં જન્મ, શંકરાચાર્યના માયાવાદનું ખંડન કર્યું ત્યારથી 'મહાપ્રભુ' કહેવાયા, તેમનો મત શુદ્ધ અદ્વૈતવાદ, ઇ.સ.૧૫૩૧ માં દેહત્યાગ, પુત્ર વિઠ્ઠલનાથજીએ સંભાળ્યું.
૧૨૦૧૪ શૃંગારયુક્ત ધર્મ પુષ્ટિમાર્ગીય મંદિરોમાં ઠાકોરજીની ભક્તિમાં ત્યાગ કરતાં શૃંગારનું મહત્ત્વ વધી ગયું, મંગલા, શૃંગાર, ગ્વાલ, રાજભોગ, ઉત્થાપન, ભોગ, સંધ્યા અને શયન; ૮ રીતે ઠાકોરજીનાં દર્શનનો શૃંગારયુક્ત ધર્મ
૧૨૦૧૫ પ્રતિમા-પ્રતિપક્ષ સંપ્રદાય મૂર્તિપૂજામાં ન માનતો સ્થાનકવાસી સંપ્રદાય
૧૨૦૧૬ જિનપ્રતિમા જિનમૂર્તિ, જિનેશ્વર ભગવાનની, વીતરાગ પ્રભુની મૂર્તિ
૧૨૦૧૭ દૃષ્ટિવિમુખ દર્શન ન કરવાં, વિપરીત-ઊંધી રીતે જોવું
૧૨૦૧૮ વિરાધાયાં वि+राध् । વિરાધના થઇ
૧૨૦૧૯ ખંડાયાં खंड् । ભંગાયાં, તોડાયાં, ટુકડા કરાયા
૧૨૦૨૦ પ્રભાવશાલી પ્રભાવક, શક્તિશાળી, અસરકારક
૧૨૦૨૧ પિછાણી पिछान । ઓળખી, જાણી
૧૨૦૨૨ કારગત સફળ, ફતેહમંદ
૧૨૦૨૩ પદ पद् । ગાઇ શકાય તેવા ઢાળમાં કડીઓનું ઝૂમખું, ગાથાઓ, ભજન, કીર્તન; પગ; દરજ્જો; હોદ્દો; અર્થવાળો શબ્દ; કાવ્યની મૂળ કડી; મૂળ; પગલું; ૪થો ભાગ
૧૨૦૨૪ ચોવીશી चत्वारः+विंशति । ૨૪ તીર્થંકરનાં સ્તવનો
૧૨૦૨૫ નિષ્કારણ निस्+कृ । કારણ વિના, અહૈતુકી

પૃ.૬૬૬

૧૨૦૨૬ ચૂર્ણિ चूर्ण् । ટિપ્પણી, ટૂંકું, વિવરણ; બીજાના મદનો ચૂરો કરે તેવી ગદ્યશૈલી
૧૨૦૨૭ ભાષ્ય भाष् । વિષય-શંકા-પૂર્વપક્ષ-ઉત્તરપક્ષ અને છેવટ નિર્ણય — એવી રીતે તે તે શાસ્ત્રના ખંડનું વિવરણ આપવામાં આવ્યું હોય તેવી ટીકા; વ્યાખ્યા, કથન
૧૨૦૨૮ સૂત્ર सूत्र् । આગમ, વિશાળ અર્થવાળું સંક્ષિપ્ત વાક્ય; સારગર્ભિત વચન
૧૨૦૨૯ નિર્યુક્તિ निर्+युज् । સૂત્ર-આગમોનો યોગ્ય અર્થ તારવી આપનાર વિવરણ
૧૨૦૩૦ વૃત્તિ वृत् । સૂત્રનો સરળ અર્થવિસ્તાર
૧૨૦૩૧ પરંપર पृ । અનુક્રમ, અવિચ્છિન્ન ધારા, પ્રથા, સિલસિલાબંધ, એક પછી બીજું
૧૨૦૩૨ પંચાંગી ઉપરનાં ૫ અંગવાળું
૧૨૦૩૩ શ્રી નમિનાથજી સ્તવન આ અવસર્પિણી કાળના ૨૧મા તીર્થંકરનું સ્તવન

૧૦ તા.૯-૫-૧૮૯૯

૧૨૦૩૪ અધોગતિ પડતી
૧૨૦૩૫ મહીપતરામ રૂપરામ શ્રી મહીપતરામ રૂપરામ નીલકંઠ નામના ૧૮ મી સદીના વિદ્વાન, સમાજ-સુધારક, 'ઇંગ્લેન્ડનું પ્રવાસવર્ણન', 'ભવાઇના વેશની વાર્તાઓ'ના લેખક, પુત્ર શ્રી રમણભાઇએ 'ભદ્રંભદ્ર', 'રાઇનો પર્વત' પુસ્તકો લખ્યાં છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૦૩૬	નિર્વ્યસનતા	વ્યસન ન હોવાં તે
૧૨૦૩૭	મ૦	મહીપતરામ
૧૨૦૩૮	ઉ૦	ઉત્તર
૧૨૦૩૯	ઉન્નતિ	ચડતી, પ્રગતિ, ઊર્ધ્વદશા, આબાદી
૧૨૦૪૦	કબૂલ કરવું	માન્ય, મંજૂર, સ્વીકૃત કરવું
૧૨૦૪૧	પાદરીની શાળા	ખ્રિસ્તી ધર્મોપદેશકની શાળા, Christian School
૧૨૦૪૨	લખી માર્યું	लिख् । ગમે તે પ્રકારનું લખી નાખ્યું, લખી લીધું-દીધું
	૧૧	**તા.૧૧-૫-૧૮૯૯**
૧૨૦૪૩	આત્મારામજી	શ્રી વિજયાનંદસૂરિજી મૂળ નામ, પંજાબમાં વિ.સં.૧૮૯૨ માં જન્મ, વિ.સં. ૧૯૫૨ માં કાળધર્મ. ક્રાન્તિકારી સુધારકવાદી, પહેલાં સ્થાનકવાસી મુનિ પછી તપાગચ્છી શ્રી બુટેરાયજી પાસે દીક્ષા. ઈ.સ.૧૮૯૩ માં શિકાગો-USA વિશ્વધર્મ-પરિષદમાં શ્રી વીરચંદ રાઘવજી ગાંધીને મોકલનાર આ ગંભીર વિદ્વાનની સાહિત્ય રચના-તત્ત્વનિર્ણય પ્રસાદ, અજ્ઞાનતિમિરભાસ્કર, શિકાગો પ્રશ્નોત્તર, સમ્યક્ત્વશલ્યોદ્ધાર, નવતત્ત્વસંગ્રહ, આત્મવિલાસ, આત્મબાવની.
૧૨૦૪૪	શિષ્ય સમુદાય	શ્રી લક્ષ્મીવિજયજી, હર્ષવિજયજી, વિજયવલ્લભસૂરિજી (મહાવીર જૈન વિદ્યાલય સ્થાપક); શ્રી કાન્તિવિજયજી, ચતુરવિજયજી, પુણ્યવિજયજી, ('આગમ-પ્રભાકર'); ઉપાધ્યાય શ્રી વીરવિજયજી (અનેક પૂજા રચયિતા), શ્રી વિજયદાન-સૂરિજી, શ્રી વિજયપ્રેમસૂરિજી, શ્રી વિજયરામસૂરિજી અને વિશાળ શિષ્યવૃંદ
૧૨૦૪૫	ધર્મદાઝ	ધર્મ પ્રત્યેની લાગણી
૧૨૦૪૬	ખંડનમંડન	દલીલો-સિદ્ધાંતોનું ખંડન-તોડી પાડવી અને મંડન-સમર્થન કરવું
૧૨૦૪૭	ગોપવી દીધો	गुप् । છુપાવી રાખ્યો, સંતાડી રાખ્યો, સંકેલી લીધો, ગૌણ કરી નાખ્યો
૧૨૦૪૮	શ્રી મલ્લિનાથનું સ્તવન	૧૯મા તીર્થંકરનું સ્તવન, "સેવક કિમ અવગણિયે હો મલ્લિજિન"
૧૨૦૪૯	સકારણ	કારણ-હેતુ-મતલબ સહિત
૧૨૦૫૦	સંગત	सम्+गम् । સંબદ્ધ, બંધ બેસતો
પૃ.૬૬૭		
૧૨૦૫૧	અનુસંધિ	अनु+सन्ध् । યોગ્ય સંબંધ, આગલી વાત સાથે સંબંધ ધરાવતો, અનુસંધાન
૧૨૦૫૨	શ્રોતા	श्रु । સાંભળનારા, શ્રાવકો
૧૨૦૫૩	ગ્રાહ્ય	ग्रह् । ગ્રહણ થઈ શકે તેવો
૧૨૦૫૪	શ્રવણદોર	श्रु+दो+रा । સાંભળવાની ધારા-ક્રમ-સત્તા
૧૨૦૫૫	ત્રુટ પડે	તૂટી જાય, ખોટ પડે
૧૨૦૫૬	તેમ	તથા, અને, ને
૧૨૦૫૭	સ્વયં	પોતાને, જાતે, ખુદને
૧૨૦૫૮	નિર્માનીપણે	નમ્રતાથી, નમ્રપણે; માનરહિતતાથી, માન વિના
૧૨૦૫૯	સભ્યતાપૂર્વક	सह+भा+यत्+तल । શિષ્ટતાપૂર્વક, કુલીનતા-વિનમ્રતા, સુશિક્ષિતતા-સજ્જનતાથી
૧૨૦૬૦	ખામી	ખોટ, ઊણપ, કચાશ
૧૨૦૬૧	પ્રશંસા-ગાણાં	प्र+शंस् । સ્તુતિ ગાવાથી, વખાણ કર્યા કરવાથી
૧૨૦૬૨	માનપત્ર	જે તે વ્યક્તિ-સંસ્થાને પ્રશંસા લખી જાહેરમાં અપાતું લેખિત લાંબું પત્ર-પાનું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૦૬૩	ન સરે	ન થાય, ન સફળ થાય
૧૨૦૬૪	ચંદ્રસૂરિ	શ્વે.સાધુ-યતિ
૧૨૦૬૫	સાહેબ	પરમકૃપાળુદેવને થતું સંબોધન
૧૨૦૬૬	પૃચ્છા	પૂછપરછ, ખબરઅંતર
૧૨૦૬૭	યતિ	જૈન સંસારી સાધુ, પરિગ્રહવાળા સાધુ, જતિ; વિ.સં.૧૯૫૪ માં વસોમાં કૃપાળુદેવે પ્રભુશ્રીજીને કહેલું કે પરમાત્મપદને પામેલા, પાર પહોંચેલા.
૧૨૦૬૮	સન્માનવાથી	सत्+मा । સન્માન, સત્કાર કરવાથી
૧૨૦૬૯	દાક્ષિણ્યતા	સભ્યતા, વિવેક
૧૨૦૭૦	ડાહી વાતો	दक्षिण । શાણી, સમજદારીવાળી, બુદ્ધિવાળી વાતો
૧૨૦૭૧	સ્થાનક સંપ્રદાય	શ્વેતાંબર અમૂર્તિપૂજક સંપ્રદાય, સ્થાનકવાસી, મૂર્તિપૂજામાં નહીં માનનાર
૧૨૦૭૨	દૂષણ	દોષ
૧૨૦૭૩	આરોપ	આરોપણ, આક્ષેપ, એકના ગુણદોષ બીજામાં લાગુ કરવા
૧૨૦૭૪	કબીર	શ્રેષ્ઠ; શ્રી કબીરસાહેબ, વિ.સં.૧૪૫૫ માં જેઠ સુદ ૧૫ ને સોમવારે, ઉત્તર પ્રદેશમાં કાશીમાં લહરતારા નામના તળાવમાં કમળપત્ર પર પ્રગટ થયા. ક્રાન્તિકારી, સમાજસુધારક સંત, તેમના ગ્રંથ 'બીજક'માં આત્મા જ ગાયો છે. હિન્દુ-મુસ્લિમ બન્નેનો બહુ જ આદર પામેલા કબીરજીનો કાશી પાસે મગહર ગામમાં દેહવિલય
૧૨૦૭૫	ભોળાઈથી	ભોળપણથી, ફોસલાઇ જવાથી
૧૨૦૭૬	પજવવું	સતાવવું, હેરાન કરવું
૧૨૦૭૭	વેશ્યા	विश्+यत् । નાચવા-ગાવા-બજાવવાનો-વ્યભિચારનો ધંધો કરનારી સ્ત્રી,ગુણિકા, વારાંગના
૧૨૦૭૮	ભ્રષ્ટ થઈ ગયા	भ्रंश् । પતિત થયા, પડી ગયા, બગડી ગયા
૧૨૦૭૯	નરસિંહ મહેતા	ભક્ત કવિ નરસિંહ મહેતા, વિ.સં.૧૪૯૦-૧૫૬૬, જૂનાગઢમાં વડનગરા નાગર જ્ઞાતિમાં જન્મ, નાનપણમાં માતાપિતાનો વિયોગ, ૧૭ મે વર્ષે લગ્ન, પુત્રી કુંવરબાઇ સાસરે, પુત્ર શામળદાસનું અને પત્ની માણેક મહેતીનું અવસાન થતાં લાગ્યું-ગાયું કે, ''ભલું થયું ભાંગી જંજાળ, સુખે ભજશું શ્રીગોપાળ'' સમદૃષ્ટિવાન હોવાથી હરિજનોને ત્યાં પણ ભક્તિ કરવા જતા, કૃષ્ણભક્તિ અને તત્ત્વજ્ઞાનસભર અનેક પદો રચનારા : ''જે ગમે જગતગુરુદેવ જગદીશને'', ''અખિલ બ્રહ્માંડમાં એક તું શ્રી હરિ'', ''જ્યાં લગી આતમા તત્ત્વ ચીન્યો નહીં'', ''ભોળી રે ભરવાડણ હરિને વેંચવા ચાલી'' વગેરે વગેરે.
૧૨૦૮૦	ગોદા ખાશે	આંગળાં-મૂઠીથી મારવામાં આવતા ઘોદા, ઠોંસા ખાશે
૧૨૦૮૧	વૈકુંઠ	વિષ્ણુનો દિવ્યલોક, વિષ્ણુનું દિવ્યધામ
૧૨૦૮૨	માર ખાઈ બેસે	નુકશાન થાય
૧૨૦૮૩	સાપેક્ષ	અપેક્ષિત, અપેક્ષાવાળું
	૧૨	**તા.૨૬-૧૧-૧૮૯૯**
૧૨૦૮૪	બીજો ભોઈવાડો	મુંબઈમાં ભૂલેશ્વર પાસેનો વિસ્તાર
૧૨૦૮૫	શ્રી શાંતિનાથજી	આ અવસર્પિણી કાળના ૧૬ મા તીર્થંકર શ્રી શાંતિનાથ ભગવાન
૧૨૦૮૬	છેટેથી	દૂરથી, આઘેથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१२०८७ પંચાંગ પ્રણામ — प्र+नम् । બે હાથ, પગ અને મસ્તક એમ ૫ અંગથી પ્રણમન-નમન
१२०८८ શ્રી પદ્મપ્રભુ — આ અવસર્પિણી કાળના છઠ્ઠા તીર્થંકર શ્રી પદ્મપ્રભ સ્વામી
१२०८९ શ્રી પદ્મપ્રભુનું આનંદઘનજી કૃત સ્તવન — "શ્રી પદ્મપ્રભ જિન તુજ મુજ આંતરું રે, કિમ ભાંજે"
१२०९० સુમધુર — ઘણા મીઠા, ઠીક ઠીક મધુર
१२०९१ સુસ્પષ્ટ ધ્વનિ — એકદમ ખુલ્લો અવાજ-ચોખ્ખો અવાજ
१२०९२ તળાંસ્યાં — તલાશ કરી; દાબ્યાં; સેવા કરી; તપાસ્યાં
१२०९३ પંચધાતુ — પાંચ ધાતુ : સોનું, ચાંદી, તાંબું, પિત્તળ અને કાંસું
१२०९४ કોરી કાઢેલી — કોતરી કાઢેલી, પથ્થરમાંથી કાંકરી છૂટી પાડી દે તેવી
१२०९५ સિદ્ધની અવસ્થામાં થતો ઘન — સિદ્ધ અવસ્થામાં છેલ્લા માનવદેહનો ૨/૩ ભાગનો બાકી રહેતો નક્કર પદાર્થ
१२०९६ સૂચક — સૂચવનારી, નિર્દેશક
१२०९७ સિદ્ધ અવગાહના — જે દેહે આત્મા સંપૂર્ણ સિદ્ધ થાય તે દેહપ્રમાણથી કિંચિત્ ન્યૂન જે ક્ષેત્ર-પ્રમાણ ઘન થાય તે અવગાહના

પૃ.૬૬૮

१२०९८ જ્ઞાયક સત્તા — જાણવાની સત્તા
१२०९९ લોકાલોક પ્રમાણ — લોક અને અલોક સુધી
१२१०० ન્યાયે — રીતે, દૃષ્ટાંતે
१२१०१ મુક્તાગિરિ — મહારાષ્ટ્રમાં મેંઢકગિરિથી ઓળખાતું સિદ્ધક્ષેત્ર-નિર્વાણક્ષેત્ર, જ્યાંથી ૩ા કરોડ મુનિ મોક્ષે, અચલપુર-એલિચપુરથી ઈશાન ખૂણામાં ૧૨ કિ.મી. દૂર
१२१०२ ગોમટેશ્વર — બાહુબલિજીનું બીજું નામ
१२१०३ બાહુબલી સ્વામી — શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીના પુત્ર, ભરત ચક્રવર્તી જેવા ભાઇ સામે જીતી પંચમુષ્ટિ-લોચ કરી, અડોલ કાયોત્સર્ગ કરી મોક્ષે ગયા
१२१०४ છબી — ચિત્રપટજી
१२१०५ બેંગલોર પાસે — દક્ષિણ ભારતમાં શ્રવણબેલગોલા, બેંગલોર ૧૪૨ કિ.મી., મૈસોર ૮૦ કિ.મી.
१२१०६ ચામુંડરાય — દક્ષિણ ભારતમાં ૮મા સૈકામાં થયેલા રાજા
१२१०७ અનિમેષ નેત્રે — પલક-પલકારો માર્યા વિના, અપલક આંખે
१२१०८ વેલી — જમીન કે ઝાડ પર પથરાતી વનસ્પતિ, નાનો વેલો, લતા
१२१०९ વીંટાઇ — ઘેરો ઘાલ્યો, ગોળાકાર પડ ચડતાં ગયાં, વીંટળાઈ ગઈ
१२११० કૈવલ્ય — કેવળજ્ઞાન
१२१११ અંકુરો — ફણગો, બી, બીજ
१२११२ નડ્યો — નડતરરૂપ થયો, આડે આવ્યો
१२११३ "વીરા મોરા ગજ થકી ઊતરો" — હે ભાઇ ! (માન કષાયરૂપી) હાથી પરથી નીચે ઊતરો. કવિ શ્રી સમયસુંદરજી રચિત સજઝાય "ગજે ચડ્યા કેવળ ન હોય રે"
१२११४ ગજ — હાથી; ૨ હાથ લાંબું; ૮ ની સંખ્યા; બારણાંની ભૂંગળ; તંતુવાદ્ય વગાડવાનું સાધન; ધાતુનો નક્કર સળિયો
१२११५ બ્રાહ્મી-સુંદરી — ઋષભદેવ પ્રભુની બે પુત્રીઓ-સાધ્વીઓ, ભરતજી-બાહુબલિજીની બહેનો
१२११६ કર્ણગોચર થતાં — સંભળાતાં-સાંભળતાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૧૧૭	**સજ્જ થઈ**	તૈયાર થઈ ઊભેલા
૧૨૧૧૮	**મોડવા**	મૂકવા, મરડવા, દૂર કરવા
૧૨૧૧૯	**'પાંડવપુરાણ'**	ભટ્ટારક શ્રી શુભચંદ્રજી (વિ.સં.૧૫૩૫-૧૬૨૦) રચિત પુરાણ
૧૨૧૨૦	**પ્રદ્યુમ્ન અધિકાર**	શ્રીકૃષ્ણ અને રુક્મિણીના પુત્ર પ્રદ્યુમ્નકુમાર વિષેનું પ્રકરણ
૧૨૧૨૧	**વાસુદેવે**	શ્રીકૃષ્ણે, વસુદેવના પુત્ર વાસુદેવે
૧૨૧૨૨	**સુરૂપસંપન્ન**	સૌન્દર્યવાન, રૂપાળો, દેખાવડો
૧૨૧૨૩	**નિયાણાપૂર્વક**	'મને આ તપશ્ચર્યાથી ઋદ્ધિ મળો કે વૈભવ મળો કે અમુક ઈચ્છિત થાઓ' એવી યાચના-માગણી સહિત
	૧૩	**તા.૨૬-૧૧-૧૮૯૯**
૧૨૧૨૪	**પારિભાષિક શબ્દો**	પરિભાષાને લગતા શબ્દો, તે તે શાસ્ત્રમાં અમુક ચોક્કસ પદાર્થ, ક્રિયા કે ગુણ વગેરે માટે નક્કી કરેલા સાંકેતિક શબ્દો
૧૨૧૨૫	**અવગાહના**	"જુદું છતાં એકમેક થઈ ભળી જવું, છતાં જુદું રહેવું" સિદ્ધ આત્માનું જેટલું ક્ષેત્રપ્રમાણ વ્યાપકપણું તે તેની અવગાહના
	૧૪	**તા.૨૬-૧૧-૧૮૯૯**
૧૨૧૨૬	**ગીચ**	ઘાટું, નિબિડ, ગાઢ, ખીચોખીચ
૧૨૧૨૭	**ઝાડી**	झाटिका । અનેક વનસ્પતિ એકબીજીમાં ગૂંચવાઈ હોય એવો વનપ્રદેશ
૧૨૧૨૮	**વનોપકંઠે**	वन+उपकण्ठम् । વનની પાસે
પૃ.૬૬૯	**૧૫**	**તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૯**
૧૨૧૨૯	**શ્રી સત્શ્રુત**	સત્ પ્રાપ્ત કરાવે, સત્‌ની પાસે લઈ જાય તેવાં શાસ્ત્ર, આગમ, શ્રુત
૧૨૧૩૦	**પાંડવપુરાણે પ્રદ્યુમ્નચરિત્ર**	શ્રી શુભચંદ્રજી ભટ્ટારક રચિત પાંડવપુરાણ, વિ.સં.૧૬૦૮= ઈ.સ.૧૫૫૧, ૨૬ અધ્યાય, ૬૦૦૦ શ્લોક, ૧૩ મા અધ્યાયમાં પ્રદ્યુમ્નચરિત્ર. જિનાગમ મુજબ ૨૧ મા કામદેવ તે પ્રદ્યુમ્નકુમાર. અનેક વિદ્વાનોએ પ્રદ્યુમ્નચરિત્ર લખ્યું છે : શ્રી મહાસેન આચાર્યે ૧૧ મી સદીમાં, ભટ્ટારક સકલકીર્તિએ ૧૫ મી સદીમાં, ભટ્ટારક સોમકીર્તિ કે સોમસેને વિ.સં. ૧૫૩૦ માં, તપાગચ્છી રવિસાગરગણિએ વિ.સં.૧૬૪૫ માં, તપાગચ્છી રત્નચંદ્રજીએ વિ.સં.૧૬૭૧ માં, ભટ્ટારક મલ્લિભૂષણે ૧૭ મી સદીમાં, ભટ્ટારક વાદિચંદ્રે ૧૭ મી સદીમાં, વિ.સં.૧૬૩૦ માં ખરતરગચ્છી સમયસુંદરજીએ, ભટ્ટારક ભોગકીર્તિ, જિનેશ્વરસૂરિ, યશોધરજી ઉપરાંત દિ.પંડિત રઈધૂએ અપભ્રંશ ભાષામાં તથા કવિ સિદ્ધિ, કવિ રલ્હણે પ્રાકૃત ભાષામાં પ્રદ્યુમ્નચરિત્ર રચ્યાં છે.
૧૨૧૩૧	**રત્નકરંડ શ્રાવકાચાર**	શ્રી સમંતભદ્રાચાર્ય રચિત અતિ પ્રાચીન અને સુસંબદ્ધ શ્રાવકાચાર સંબંધી ૧૫૦ ગાથાનો 'રત્નકરંડ ઉપાસકાધ્યયન' ગ્રંથ
૧૨૧૩૨	**કાર્તિકેયાનુપ્રેક્ષા**	શ્રી કાર્તિકેયસ્વામી કૃત ૪૮૯ શ્લોકમાં વૈરાગ્યની ૧૨ ભાવનાનો ઉત્તમ ગ્રંથ
૧૨૧૩૩	**ક્ષપણાસાર**	શ્રી માધવચંદ્ર આચાર્ય રચિત ક્ષાયિક ચારિત્ર સંબંધી શ્લોક ૩૯૨-૬૫૩ માં નિરૂપણ કરતો ગ્રંથ
૧૨૧૩૪	**લબ્ધિસાર**	શ્રી નેમિચંદ્ર સિદ્ધાંતચક્રવર્તી રચિત ૩૯૧ શ્લોકમાં કરણલબ્ધિનો ગ્રંથ
૧૨૧૩૫	**ત્રિલોકસાર**	વિ.સં.૧૦૩૫ માં શ્રી નેમિચંદ્રજી રચિત ત્રણે લોકનું વર્ણન કરતો ગ્રંથ
૧૨૧૩૬	**તત્ત્વસાર**	શ્રી દેવસેનાચાર્ય કૃત પ્રાકૃત ભાષામાં ૭૪ શ્લોકનો શુદ્ધાત્મતત્ત્વપ્રાપ્તિનો ગ્રંથ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૧૩૭ રયણસાર વિ.સં.૪૯ માં શ્રી કુંદકુંદાચાર્યજી રચિત ૧૫૩ કે ૧૬૭ શ્લોકમાં વ્યવહાર રત્નત્રયનું પ્રતિપાદન કરતો ગ્રંથ

૧૬ તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૯

૧૨૧૩૮ તૃણવત્ તણખલા જેવું, સૂકા ઘાસ જેવું, તરણા જેવું, ખડ જેવું; તુચ્છ

૧૨૧૩૯ મિથ્યાભિનિવેશી મિથ્યા અભિનિવેશી, શાસ્ત્રનો-લોકનો કે મરણનાં વારણના આગ્રહવાળા

૧૨૧૪૦ હાંસીપાત્ર હસવાને પાત્ર, મશ્કરી-મજાક કરવા લાયક, ફજેતી

૧૨૧૪૧ શિર વહેતો હોય માથે લઇને ફરતો હોય, ધારણ કરતો હોય

૧૭ તા.૨૮-૧૧-૧૮૯૯

૧૨૧૪૨ વસ્તુતઃ તત્ત્વતઃ, ખરું જોતાં

૧૨૧૪૩ સુવર્ણનામ સોનું એવું નામ

૧૨૧૪૪ ભસ્મ સોનાની પ્રક્રિયા કરીને કરાતી રાખ-ભસ્મ, રખ્યા, ભભૂત

૧૨૧૪૫ વિષ્ટા માનવનું ગૂ, પક્ષીની ચરક, પ્રાણીની લીંડી-લીંડાં, છાણ-પોદળા

૧૨૧૪૬ ખાતર ખેતી, બાગાયત વગેરે સુધારવા જમીનમાં છાણ, વિષ્ટા, ઉકરડા વગે કચરો તેમજ રાસાયણિક રીતે તૈયાર થયેલો પદાર્થ નાખવામાં આવે છે તે

૧૨૧૪૭ ધાન્ય અનાજ, ૨૪ પ્રકાર : લાસા અને કઠોળ એમ મુખ્ય ૨ ભેદ.
લાસા—ઘઉં, જવ, જુવાર, બાજરી, ડાંગર, વ્રીહિ, બંટી, બાવરો, કાંગ, ચિણ્યોઝીણો, કોદરો અને મકાઇ.
કઠોળ—મગ, મઠ, અડદ-માષ, તુવેર, વાલ-ઝાલર, વટાણા, ચોળા, ચણા, લાંગ, કળથી, મસૂર અને અળસી.

૧૨૧૪૮ કાળાંતરે સમય જતાં

૧૨૧૪૯ અધીરાઇ અધીરજ, ઉતાવળ

૧૨૧૫૦ લેણદાર કરજે ધીરધાર કરનાર માણસ, આપેલું પાછું માગનાર

૧૨૧૫૧ દેણદાર દેવાદાર

૧૨૧૫૨ રૂપિયા ભારતનું ચલણ, આઝાદી પહેલા રૂપાનો-ચાંદીનો સિક્કો તે રૂપિયો, જેના ૧૬ આના=૬૪ પૈસા હતા, હાલ ૧૦૦ પૈસા, કાગળ રૂપે નોટ છે

૧૨૧૫૩ ક્ષીર-નીરવત્ દૂધમાં પાણી રહેલું છે તેમ

૧૮ તા.૨૯-૧૧-૧૮૯૯

૧૨૧૫૪ ઈનોક્યુલેશન મરકીની રસી

૧૨૧૫૫ મરકી કોઇપણ પ્રકારનું મરણ ફાટી નીકળવું એ, મહામારી, ગાંઠિયો તાવ, પ્લેગ

૧૨૧૫૬ દાક્તરો વિદેશી પદ્ધતિએ તૈયાર થઇ વૈદું કરતા વૈદ્યો, ડૉક્ટરો

૧૨૧૫૭ ધતિંગ ધૂત્ । ધૂર્તતા, ફેલ-ફતવો

૧૨૧૫૮ અશ્વ ઘોડો

૧૨૧૫૯ પાપાનુબંધી પુણ્ય પુણ્યનો ઉદય પણ પાપનો બંધ કરાવે તે

૧૨૧૬૦ ઉપાર્જ્યું છે उप+अर्ज् । ઉપાર્જન કર્યું છે, કમાઇને મેળવ્યું છે, વારસામાં મળ્યું છે

પૃ.૬૭૦

૧૨૧૬૧ વહોરે છે वि+अव+हृ । સંઘરે છે, સ્વીકારે છે. કર્મના ત્રણ પ્રકાર પૈકી એક જેમાં આ ભવનાં કે પૂર્વસંચિત કર્મોનો ભોગ શરૂ થઇ ચૂક્યો હોય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	૧૯	**તા.૨૯-૧૧-૧૮૯૯**
૧૨૧૬૨	પ્રારબ્ધ	प्र+आ+रभ् । પૂર્વે આરંભેલું વર્તમાને પરિણામ આપતું, નસીબ, ભાગ્ય
૧૨૧૬૩	પુરુષાર્થ	पुरुष+अर्थ । ઉદ્યમ, પ્રયત્ન, શક્તિ, સામર્થ્ય, બળ
૧૨૧૬૪	નિષ્કામ	निस्+कम् । ફળ-કામ-ઈચ્છા વિના, અનાસક્ત ભાવે
	૨૦	**તા.૩-૫-૧૯૦૦**
૧૨૧૬૫	'ભગવદ્‌ગીતા'	મહાભારતના ભીષ્મ પર્વમાં 'ભગવદ્‌ગીતાપર્વ'નું શ્રીકૃષ્ણ-અર્જુન વચ્ચેના સંવાદરૂપે કર્મ-જ્ઞાન-ભક્તિ વિષે ૭૦૦ શ્લોકનું પુસ્તક, ગીતાજી
૧૨૧૬૬	વિદ્યારણ્ય સ્વામી	૧૪ મી સદીના વેદાંતાચાર્ય, 'પંચદશી', 'જીવન્મુક્તિવિવેક'ના લેખક
૧૨૧૬૭	જ્ઞાનેશ્વરી	સંત જ્ઞાનેશ્વરે ૧૫ વર્ષની વયે મરાઠી ભાષામાં ગીતાજીના મૂળ ૭૦૦ શ્લોક ઉપરથી ૯૦૦૦ ઓવીઓ (પદ્યાત્મક) પ્રમાણ ટીકા લખી તે.
૧૨૧૬૮	માનીનતા	માન્યતા
૧૨૧૬૯	'થિયૉસૉફી'વાળી	થિયોસૉફિકલ સોસાયટીએ નક્કી કરેલ તત્ત્વજ્ઞાનની વિચારસરણીવાળી ગીતા
૧૨૧૭૦	મણિલાલ નભુભાઈ	ગુજરાતી સાક્ષર, દ્વિવેદી અવટંક-અટક, નડિયાદમાં ઇ.સ.૧૮૫૮ માં સાઠોદરા નાગર, તત્ત્વજ્ઞાની, સાહિત્યકાર, રાજયોગ વિષે ઈંગ્લીશમાં પુસ્તક, ભગવદ્‌ગીતાનું વિવેચન, સર્વધર્મના સિદ્ધાંતો સમજાવતું પુસ્તક લખ્યું; 'તર્કભાષા', 'દ્વયાશ્રય', 'ભોજપ્રબંધ', 'વિક્રમચરિત્ર'નો ગુજરાતીમાં પહેલો પરિચય કરાવનાર એટલે કે અનુવાદક, 'સમાધિશતક', 'ષટ્‌દર્શન સમુચ્ચય'ના ભાષાંતરકર્તા
૧૨૧૭૧	મિશ્રતા	સેળભેળ, ખીચડો, મેળવણી, ઉમેરો
૧૨૧૭૨	વેદાંત	ઉપનિષદ્, ઉપનિષદોમાં ચર્ચાયેલું તત્ત્વજ્ઞાન
૧૨૧૭૩	કુશાગ્રબુદ્ધિ	कुश+अग्र । ઘાસ-ડાભડો-દર્ભની અણી જેવી તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ, પ્રબળ યાદદાસ્ત
૧૨૧૭૪	મતાભિનિવેશ	મતનો આગ્રહ, મતાગ્રહ
૧૨૧૭૫	'ધર્મસંગ્રહણી'	ઇ.સ.૪૮૦-૫૨૮, ધુરંધર આચાર્ય શ્રી હરિભદ્રસૂરિ રચિત મહાન ન્યાયગ્રંથ
૧૨૧૭૬	પર્યાલોચના	परि+आ+लोच् । સંપૂર્ણ આલોચના, સમીક્ષા, અવલોકન
	૨૧	**તા.૪-૫-૧૯૦૦**
૧૨૧૭૭	ક્ષય રોગ	ફેફસાં કે શરીરના બીજા અંગ સૂકાઇને સડી જવાનો રાજ રોગ, યક્ષ્મા
૧૨૧૭૮	વૃદ્ધિ પામ્યો	વધી ગયો
	૨૨	**તા.૨૮-૬-૧૯૦૦ થી તા.૧૨-૭-૧૯૦૦ દરમ્યાન**
૧૨૧૭૯	**प्रशमरस**	प्र+शम्+रस् । શાંત રસ
૧૨૧૮૦	**निमग्नं**	नि+मज्ज् । ડૂબેલાં
૧૨૧૮૧	**दृष्टियुग्मं**	બે ચક્ષુ
૧૨૧૮૨	**प्रसन्नं**	प्र+सद् । પ્રસન્ન, ખુશ, રાજી, આનંદિત
૧૨૧૮૩	**वदनकमलं**	મુખ રૂપી કમળ
૧૨૧૮૪	**अंक**	ખોળો
૧૨૧૮૫	**कामिनीसंगशून्य:**	कम्+सञ्ज्+शून् । સ્ત્રીના સંગથી રહિત
૧૨૧૮૬	**करयुगम् ।**	બે હાથ, બન્ને હાથ
૧૨૧૮૭	**अपि**	પણ
૧૨૧૮૮	**शस्त्रसंबंधवंध्यं**	શસ્ત્રના સંબંધ વિનાના, હથિયાર વિનાના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૧૮૯	तदसि	तद्+अस् । તું છો, તું છે (ચરોતર-કાનમ-પંચમહાલમાં તું છું)
૧૨૧૯૦	जगति	જગતમાં
૧૨૧૯૧	त्वमेव	તું જ (શ્રી ધનપાલ કવિ કૃત તિલકમંજરી શ્લોક .....)
પૃ.૬૭૧		
૧૨૧૯૨	મદ્રાસ	દક્ષિણ ભારતનું મોટું શહેર, હાલ ચેન્નઈ, મુંબઈથી ૧૩૭૦ કિ.મી.
૧૨૧૯૩	કાર્તિક સ્વામી	શ્રી કાર્ત્તિકેય સ્વામી, વિ.સં.પૂર્વે ૨૦૦-૩૦૦ વર્ષે 'કાર્ત્તિકેયાનુપ્રેક્ષા' ગ્રંથકર્ત્તા
૧૨૧૯૪	દિગંબર વૃત્તિ	દિગંબર ચર્યા
	૨૩	**તા.૧૮-૮-૧૯૦૦**
૧૨૧૯૫	नमो	નમસ્કાર હો (શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય કૃત 'યોગશાસ્ત્ર'નું મંગળાચરણ)
૧૨૧૯૬	दुर्वार	વાર્યા વારી ન શકાય, વારવા-જીતવા બહુ બહુ મુશ્કેલ
૧૨૧૯૭	रागादिवैरिवारनिवारिणे	રાગ, દ્વેષ, અજ્ઞાનરૂપી શત્રુસમૂહને જેમણે વાર્યા, જીત્યા
૧૨૧૯૮	अर्हते	વીતરાગ થતાં જે પૂજવા યોગ્ય થયા
૧૨૧૯૯	योगिनाथाय	અનેક યોગીઓના જે નાથ-નેતા થયા તેને
૧૨૨૦૦	महावीराय	મહાવીરને
૧૨૨૦૧	तायिने	તાતને, ત્રાતાને (પં.શ્રી લાભવિજયજીએ આ શ્લોકના ૫૦૦ અર્થ કર્યા છે)
૧૨૨૦૨	सद्देव	સત્ દેવ, તીર્થંકર
૧૨૨૦૩	અપાયઅપગમ	अपाय એટલે દુઃખ, अपगम એટલે દૂર કરવું, રહેવું; તીર્થંકરદેવની આસપાસ
૧૨૨૦૪	અતિશય	ઘણા યોજન સુધી જીવનાં બાહ્ય અને આંતરિક દુઃખ દૂર થઈ જાય, ૭ ઈતિ અને ૭ ઉપદ્રવ ન હોઈ શકે.
૧૨૨૦૫	ઉકેલનાર	ખુલાસો કરી દેનાર, સ્પષ્ટ રીતે વાંચી લેનાર, અક્ષર ઓળખનાર
	૨૪	**તા.૧૦-૯-૧૯૦૦ થી તા.૨૩-૯-૧૯૦૦ દરમ્યાન**
૧૨૨૦૬	માપી માપીને	मा । પ્રમાણ નક્કી કરીને, ક્યાસ કાઢીને, પારખીને, કળીને
૧૨૨૦૭	ફરી આવૃત્તિ	બીજીવારનું પ્રકાશન, પુનરાવૃત્તિ
૧૨૨૦૮	અભિપ્રાય	શ્રદ્ધા-નિર્ણયપ્રધાન પરિણમન
૧૨૨૦૯	સારાસાર તોલ	સાર-અસારની કે તથ્ય-અતથ્યની તુલના
૧૨૨૧૦	થંભી ન દેવો	થોભી, અટકી, રોકી ન દેવો
૧૨૨૧૧	મણકા	मणिका । માળાના પારા
પૃ.૬૭૨	**૨૫**	**તા.૨૩-૧૧-૧૯૦૦ થી તા.૨૧-૧૨-૧૯૦૦ દરમ્યાન**
૧૨૨૧૨	'શાંતસુધારસ'	શ્રી વિનયવિજયજી મહારાજ કૃત, વિ.સં.૧૭૨૩, ગંધાર ગામે, વૈરાગ્યની ૧૨+ પાયાની ૪ ભાવના વિષે ૧૬ પ્રકાશમાં વિવિધ સુગેય છંદમાં ૨૩૪ શ્લોકનો ગ્રંથ
૧૨૨૧૩	માટુંગા	મુંબઈનું એક પરું, થોડો ભાગ સાયન
	૨૬	**તા.૨૩-૧૧-૧૯૦૦ થી તા.૨૧-૧૨-૧૯૦૦ દરમ્યાન**
૧૨૨૧૪	શિવ, મુંબઈ	મુંબઈનું એક પરું, હાલ સાયન
૧૨૨૧૫	देवागम	દેવોનું આવવું, આગમન ('દેવાગમ સ્તોત્ર' કે 'આપ્તમીમાંસા'નું પ્રથમ પદ)
૧૨૨૧૬	नभोयान	આકાશમાં વિચરવું
૧૨૨૧૭	चामरादि	ચામર વગેરે (વૈભવથી વીંઝાવું)
૧૨૨૧૮	विभूतयः	વિભૂતિઓ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૨૧૯	**मायाविष्वपि**	मायाविषु+अपि । માયાવી-ઈંદ્રજાળિયા પણ
૧૨૨૨૦	**दृश्यंते**	દર્શાવી-બતાવી શકી છે
૧૨૨૨૧	**नातः**	એથી નહીં
૧૨૨૨૨	**त्वमसि**	તું છો
૧૨૨૨૩	**नो**	નહીં, ન, નથી
૧૨૨૨૪	**महान्**	મહાન
૧૨૨૨૫	**સમંતભદ્રસૂરિ**	વિક્રમના ૨જા સૈકામાં (ઈ.સ.૧૨૦-૧૮૫) પૂજ્યપાદ સ્વામીની પહેલાં થયેલા ધુરંધર આચાર્ય; ૧. આપ્તમીમાંસા ૨. સ્વયંભૂ સ્તોત્ર ૩. યુક્ત્યનુશાસન ૪. સ્તુતિવિદ્યા ૫. રત્નકરંડક શ્રાવકાચાર ૬. જીવસિદ્ધિ, અનુપલબ્ધ છે. ૭. ગંધહસ્તિ મહાભાષ્ય. અનુપલબ્ધ : આ ૭ મહાન કૃતિના કર્ત્તા
૧૨૨૨૬	અષ્ટ પ્રાતિહાર્ય	અશોકવૃક્ષ, પુષ્પવૃષ્ટિ, દુંદુભિ, ભામંડલ, ચામર, છત્ર, સિંહાસન,દિવ્યધ્વનિ
૧૨૨૨૭	વિભૂતિ	ઐશ્વર્ય, સામર્થ્ય, દિવ્ય-અલૌકિક શક્તિ, મહત્તા
૧૨૨૨૮	પદે	પગલે
૧૨૨૨૯	ત્રાડ પાડતાં	સિંહ ગર્જના કરતાં
૧૨૨૩૦	'આપ્તમીમાંસા'	શ્રી સમંતભદ્રાચાર્ય વિરચિત ગ્રંથમાં ૧૦ પરિચ્છેદ-૧૧૪ કારિકા છે.
૧૨૨૩૧	'દેવાગમ સ્તોત્ર'	શ્રી સમંતભદ્રાચાર્ય રચિત, 'તત્ત્વાર્થ સૂત્ર'નાં મંગલાચરણની ટીકા કરતાં લખાયેલું, આપ્ત-અનેકાંતનો મહિમા ગાતું ૧૧૪ શ્લોકનું દેવાગમ સ્તોત્ર
૧૨૨૩૨	'અષ્ટસહસ્રી'	'આપ્તમીમાંસા' પર લખાયેલી ટીકા
૧૨૨૩૩	શ્લોકપુર	શ્લોક પ્રમાણ, શ્લોક જેટલું
૧૨૨૩૪	ગંધહસ્તી મહાભાષ્ય	'આપ્તમીમાંસા' પર ૮૪ હજાર શ્લોક જેટલું વિવેચન જે અનુપલબ્ધ છે.
૧૨૨૩૫	'યોગબિંદુ'	શ્રી હરિભદ્રાચાર્ય કૃત યોગ વિષયક ગ્રંથ, જેમાં ૫૨૭ શ્લોક છે
૧૨૨૩૬	'ઉપમિતિભવપ્રપંચા કથા'	શ્રી સિદ્ધર્ષિગણિ રચિત સંસ્કૃતમાં ૮ પ્રસ્તાવમાં કથા. જે કથામાં સંસાર-ભવની ગૂંચવણોનું રહસ્ય અનુમાન દ્વારા નીકળે તે કથા
૧૨૨૩૭	ન્યૂનતા	ઓછપ, ખામી
૧૨૨૩૮	અપકાર	નુકસાન, હાનિ; કૃતઘ્નતા
	૨૭	
૧૨૨૩૯	મનઃપર્યવજ્ઞાન	જે જ્ઞાન વડે અઢી દ્વીપમાં રહેલા સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિયના મનોગત ભાવ જણાય તે. ઋજુમતિ અને વિપુલમતિ એમ ૨ પ્રકારે
૧૨૨૪૦	અસંયમપણું	અનિગ્રહતા, ઈન્દ્રિયો-ઈચ્છાઓ પરનો કાબૂ ન હોવો તે
પૃ.૬૭૩	**૨૮**	
૧૨૨૪૧	પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિષય	કાયા-સ્પર્શના ૮ વિષય : ઠંડો, ગરમ, લૂખો, ચીકણો, કોમળ, કઠોર, હલકો, ભારે જીભ-રસના ૫ વિષય : કડવો, મીઠો, તીખો, ખાટો, તૂરો નાક-ગંધના ૨ વિષય : સુગંધ અને દુર્ગંધ આંખ-વર્ણના ૫ વિષય : કાળો, ધોળો, લાલ, પીળો, વાદળી કાન-શબ્દના ૩ વિષય : જીવ શબ્દ, અજીવ શબ્દ, મિશ્ર શબ્દ કુલ ૨૩ વિષયો — શ્વે.મતે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

		કુલ ૨૭-૨૮ વિષયો—દિ.મતે (શબ્દમાં સારેગમપધનીસા એમ ૭ લે છે) અને ૨૮મું મન-અનિદ્રિય લે છે—દિ.આચાર્ય કાર્તિકેય સ્વામી
૧૨૨૪૨	અસમર્થ	અશક્ત, સક્ષમ ન હોય તે
૧૨૨૪૩	એકી વખતે	એક સાથે, એકી સમયે
૧૨૨૪૪	ઠગાય છે	છેતરાય છે, ધૂતાય છે
૧૨૨૪૫	કાયરપણું	कातरता । નાહિંમત, કંટાળો, થાક
૧૨૨૪૬	મોળા કરવા	ઓછા કરવા, રસ મંદ કરવો
૧૨૨૪૭	ઉપસ્થ ઈન્દ્રિય	ઉપ+સ્થા । સ્રી-પુરુષની જનનેન્દ્રિય; મધ્ય ભાગ; ખોળો-ગોદ
૧૨૨૪૮	તસુ	લગભગ ૧ ઈંચ કે ૨ આંગળ જેટલું
૧૨૨૪૯	માદક ચીજ	કેફી, મદ-નશો કરાવે તેવી વસ્તુ
૧૨૨૫૦	અસલના સ્વભાવ	મૂળ-પ્રાચીન-સાચા સ્વભાવ
	૨૯	
૧૨૨૫૧	સ્પષ્ટાઇ	સ્પષ્ટતા, ખુલાસા, ચોખવટ
૧૨૨૫૨	સાક્ષી	હાજરી, સાહેદી, સાબિતી
૧૨૨૫૩	આગાર	છૂટ, અપવાદ
	૩૦	
૧૨૨૫૪	બળવત્તર	વધુ બળવંતી, બળવાન
૧૨૨૫૫	દરકાર	પરવા, તમા, ગરજ
પૃ.૬૭૪	**૩૧**	
૧૨૨૫૬	અશ્રદ્ધા	શ્રદ્ધા ન રાખવી, શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ આસ્થાનો અભાવ
૧૨૨૫૭	પતિત થવાનું	પડી જવાનું
૧૨૨૫૮	સિત્તેર કોટાકોટિ સાગરોપમ	૧ કરોડ X ૧ કરોડ =૧ ક્રોડાક્રોડ (કોટાકોટિ) એવા ૭૦ સાગરોપમ
૧૨૨૫૯	અસંખ્યાત	ગણત્રી કે માપમાં ન આવે એટલા
૧૨૨૬૦	ચારિત્રમોહ	૧૬ કષાય અને ૯ નોકષાય, આત્માના ચારિત્ર ગુણને આવરણ કરે તે
૧૨૨૬૧	લટક્યો	લબડ્યો-લબડેલો, રખડી પડેલો, ટીંગાયેલો
૧૨૨૬૨	દર્શનમોહ	મિથ્યાત્વ મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય, સમ્યક્ત્વ મોહનીય : સમકિત ન થવા દે
૧૨૨૬૩	સીસું રેડ્યું હોય એવી રીતે	જડબેસલાક, ઢાળી દે તેવી રીતે
૧૨૨૬૪	ઓઘે	અવ્યક્ત ઉપયોગરૂપ સામાન્ય પ્રવૃત્તિ વડે; પ્રવાહે, જથ્થામાં, સામૂહિક રીતે
૧૨૨૬૫	મુકાબલો	સામનો
૧૨૨૬૬	સ્થાનકે	સ્થાને, ગુણસ્થાનકે
	૩૨	**તા.૧૦-૧૦-૧૮૯૨**
૧૨૨૬૭	जे	જે
૧૨૨૬૮	अबुद्धा	અબુદ્ધ, અવિવેકી, અબુઝ, તત્ત્વને ન જાણનાર
૧૨૨૬૯	वीरा	વીરો, અનેક વીરો
૧૨૨૭૦	असमत्तदंसिणो	અસમ્યક્દૃષ્ટિ, સમ્યક્દૃષ્ટિ વિનાના, મિથ્યાત્વી
૧૨૨૭૧	असुद्ध	અશુદ્ધ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૨૭૨	**तेसिं**	તેમને
૧૨૨૭૩	**परक्कंत**	પરાક્રમ, પુરુષાર્થ
૧૨૨૭૪	**सफलं**	સફળ, સંસારહેતુક સફળપણું, પુણ્ય-પાપનાં ફળ બેસે છે
૧૨૨૭૫	**अफलं**	અફળ, ફળરહિત, સંસારહેતુક અફળપણું, પુણ્ય-પાપનાં ફળ નથી (નિર્જરા)
૧૨૨૭૬	**सव्वसो**	સર્વથા
૧૨૨૭૭	**बुद्धा**	બુદ્ધ, જ્ઞાની
૧૨૨૭૮	**વીર્યાધ્યયન ૮મું**	શ્રી સૂયગડાંગ સૂત્ર શ્રુ.૧, ૮ મું વીર્યાધિકાર અધ્યયન, ગાથા ૨૨-૨૩ એટલે કે, જે વીર મહાભાગ્યવાન નથી, બુદ્ધ-તત્ત્વજ્ઞ નથી, સમ્યક્દર્શનવાળા નથી તેનો પુરુષાર્થ અશુદ્ધ છે, તે સર્વથા કર્મફળ (પુણ્ય-પાપ) સહિત છે. જે વીર મહાભાગ્યવાન, બુદ્ધિ-તત્ત્વજ્ઞ, સમ્યક્દર્શન સહિત છે તેનો પુરુષાર્થ શુદ્ધ છે, સર્વથા કર્મફળરહિત છે. (પુણ્ય-પાપનાં ફળ બેસતાં નથી, નિર્જરા થાય છે એ રીતે અફળ છે)
૧૨૨૭૯	**લખિત**	लक्ष् । लिख् । લખેલો, કહેલો, જોયેલો
૧૨૨૮૦	**સંસારહેતુક**	સંસારના હેતુરૂપ
૧૨૨૮૧	**પરમાર્થ**	ભાવાર્થ
	૩૩	**તા.૬-૫-૧૮૯૪ થી તા.૫-૬-૧૮૯૪ દરમ્યાન**
૧૨૨૮૨	**ઈર્યાપથિકી**	ईर् । ચાલવાની ક્રિયા, ઇરિયાવહિયા – હરતાં ફરતાં ચાલતાં થતી હિંસા
૧૨૨૮૩	**પ્રતિક્રમી**	प्रति+क्रम् । સ્મરણ કરી જોઇ, ફરીથી જોઇ જઇ; નું પ્રતિક્રમણ કરીને
૧૨૨૮૪	**અઢાર પાપસ્થાનક**	પ્રાણાતિપાત, મૃષાવાદ, અદત્તાદાન, મૈથુન, પરિગ્રહ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, કલહ, અભ્યાખ્યાન, પૈથુન્ય, પરપરિવાદ, રઇઅરઇ, માયામોસો, મિચ્છાદંસણસલ્લ : આ ૧૮ પાપને રહેવાનાં ઠેકાણાં

પૃ.૬૭૫

૧૨૨૮૫	**નિંદવા**	निन्द् । નિંદા કરવી, વગોવવા
૧૨૨૮૬	**નિઃશલ્ય**	શલ્યરહિત, કાંટા રહિત, પાપરહિત
૧૨૨૮૭	**એક આસન પર**	એક જગ્યાએ, પર્યંકાસને (પલાંઠી વાળીને) સ્થિરતાથી
૧૨૨૮૮	**ઉજમાળ**	ઉલ્લસિત, પ્રકાશિત, ઉમંગવાળી, આનંદવાળી, હર્ષિત, ખંતવાળી
૧૨૨૮૯	**એક ઘડી**	૨૪ મિનિટ
૧૨૨૯૦	**અરધી ઘડી**	૧૨ મિનિટ
૧૨૨૯૧	**રટણ કરવું**	रट् । વારંવાર ઉચ્ચાર્યા કરવું
૧૨૨૯૨	**ઇંદ્રિયપરાજયશતક**	શ્રી રત્નશેખરસૂરિ રચિત વૈરાગ્યપ્રેરિત ૯૯ શ્લોકનો ગ્રંથ
૧૨૨૯૩	**અધ્યાત્મ કલ્પદ્રુમ**	વિ.સં.૧૪૭૦માં સહસ્રાવધાની શ્રી મુનિસુંદરસૂરિ વિરચિત ૧૬ અધિકારમાં સમતા પ્રાપ્તિ-મોક્ષપ્રાપ્તિ વર્ણવી છે.
૧૨૨૯૪	**નવતત્ત્વ**	અજ્ઞાત પૂર્વાચાર્ય વિરચિત ૫૯ (પ્રાકૃત) ગાથાનું 'નવતત્ત્વ પ્રકરણ' ગ્રંથ
૧૨૨૯૫	**મૂળ પદ્ધતિ કર્મગ્રંથ**	મૂળ રીત-પ્રકાર બતાવનાર કર્મગ્રંથ, પ્રાચીન કર્મગ્રંથ, શ્રી શિવશર્મસૂરિ કૃત 'કર્મપ્રકૃતિ' અને શ્રી ચન્દ્રર્ષિ મહત્તર કૃત 'પંચસંગ્રહ' ગ્રંથ
૧૨૨૯૬	**ધર્મબિંદુ**	વિ.સં.૮૨૦માં શ્રી હરિભદ્રસૂરિ રચિત ૮ અધ્યાયમાં ગૃહસ્થ ધર્મ અને મુનિ ધર્મનું સ્વરૂપ દર્શાવતો ગ્રંથ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૨૯૭	આત્માનુશાસન	વિ.સં.૯૪૦ માં શ્રી ગુણભદ્રાચાર્ય કૃત વૈરાગ્યનો ૨૭૦ શ્લોકનો ગ્રંથ
૧૨૨૯૮	મોક્ષમાળા	મોરબીમાં ૩ દિવસમાં વિ.સં.૧૯૪૦માં ૧૦૮ પાઠનું કૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રે માત્ર ૧૬ વર્ષને ૫ માસની વયે લખ્યું તે પુસ્તક
૧૨૨૯૯	અધ્યાત્મસાર	ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી વિરચિત ૯૪૯ શ્લોક, ૭ પ્રબંધમાં અધ્યાત્મનું સ્વરૂપ, વૈરાગ્યના ભેદ, આત્મનિશ્ચયનું નિરૂપણ કરતો ગ્રંથ
૧૨૩૦૦	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૧	ઋષભ જિનેશ્વર પ્રીતમ માહરો રે
૧૨૩૦૧	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૩	સંભવ દેવ તે ધુર સેવો સવે રે
૧૨૩૦૨	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૫	સુમતિચરણ કજ આતમ અરપણા
૧૨૩૦૩	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૭	શ્રી સુપાસજિન વંદિયે, સુખસંપત્તિનો હેતુ લલના
૧૨૩૦૪	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૮	દેખણ દે રે સખી મુને દેખણ દે
૧૨૩૦૫	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૯	સુવિધિ જિણેસર પાય નમીને
૧૨૩૦૬	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૧૦	શીતલ જિનપતિ લલિત ત્રિભંગી
૧૨૩૦૭	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૧૩	દુઃખ દોહગ દૂરે ટળ્યાં રે, સુખ સંપદ શું ભેટ
૧૨૩૦૮	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૧૫	ધર્મ જિનેસર ગાઉં રંગ શું, ભંગ મ પડશો હો પ્રીતૠ જિનેસર
૧૨૩૦૯	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૧૬	શાંતિ જિન એક મુજ વિનતિ, સુણો ત્રિભુવનરાય રે
૧૨૩૧૦	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૧૭	મનડું કિમહિ ન બાઝે હો કુંથુજિન
૧૨૩૧૧	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૧૯	સેવક કિમ અવગણિયે હો મલ્લિ જિન, એહ અબ શોભા સારી
૧૨૩૧૨	આનંદઘન ચોવીસી સ્તવન ૨૨	અષ્ટભવાંતર વાલહી રે તું મુજ આતમરામ, મનરાવાલા
૧૨૩૧૩	જૂવા	જુગાર, જૂગટું
૧૨૩૧૪	આમિષ	માંસ
૧૨૩૧૫	મદિરા	મદ્ય, દારૂ, શરાબ
૧૨૩૧૬	દારી	વેશ્યા, ગણિકા
૧૨૩૧૭	આહેટક	શિકાર
૧૨૩૧૮	ચોરી	ચોરવું, ચોરીનો ધંધો
૧૨૩૧૯	પરનારી	પરસ્રીસેવન (સ્રી માટે પરપુરુષસેવન)
૧૨૩૨૦	દુઃખદાઈ	દુઃખદાયક
૧૨૩૨૧	દુરિતમૂળ	પાપનાં મૂળ-મૂળિયાં-જડ
૧૨૩૨૨	જાઈ	લઈ જનાર ('નાટક સમયસાર'માં, સાધ્ય-સાધક દ્વાર, શ્લોક ૨૭)
૧૨૩૨૩	અત્યાગ	નહીં છોડેલી, ત્યાગ ન કર્યો હોય તેવી
૧૨૩૨૪	અમુક રસનો ત્યાગ	ભોજનના ૬ રસમાંથી અમુકનો ત્યાગ, આયંબિલ, નીવિ જેવું
૧૨૩૨૫	અબ્રહ્મચર્યનો ત્યાગ	મૈથુનનો ત્યાગ, બ્રહ્મચર્યનું પાલન
૧૨૩૨૬	પરિગ્રહ પરિમાણ	મર્યાદિત પરિગ્રહ
૧૨૩૨૭	વિદિત કરેલા	જણાવેલા, વાકેફ કરેલા
૧૨૩૨૮	પશ્ચાત્તાપનું સ્થાનક	પસ્તાવાનું, ક્ષમાપનાનું ઠેકાણું-સ્થાન
૧૨૩૨૯	સ્વેચ્છાએ	પોતાની ઈચ્છા-મરજી મુજબ
૧૨૩૩૦	નિયમભંગ	નિયમનો ભંગ, છેદ, ભાંગી-તોડી નાખવો
	૩૪	**તા.૧૯-૯-૧૯૯૫ થી તા.૩-૧૦-૧૯૯૫ દરમ્યાન**
૧૨૩૩૧	સત્ય	સત્ । જેવું જાણવું, અનુભવવું તેવું જ કહેવું તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૩૩૨	**પરમાર્થ સત્ય**	બોલતી વખતે આત્મા સિવાય બીજું કંઇ મારું નથી એ ઉપયોગ રહે તે
૧૨૩૩૩	**આરોપિત**	आ+रोप् । આરોપ કરેલા, નથી છતાં માને તે
૧૨૩૩૪	**વક્તા**	वच् । બોલનાર, વદનાર, કહેનાર
પૃ.૬૭૬		
૧૨૩૩૫	**ગ્રંથકાર**	પુસ્તક લખનાર-રચનાર-ગૂંથનાર
૧૨૩૩૬	**શ્રેણિક રાજા**	મહાવીર સ્વામીના સમયમાં થયેલ રાજા, અનુયાયી, ભાવિ તીર્થંકર
૧૨૩૩૭	**ચેલણા રાણી**	મહાવીર સ્વામીનાં માસી, સતી ચંદનાનાં બહેન, વારિષેણકુમારનાં માતા, શ્રેણિક રાજાનાં મહારાણી. જેમના નિમિત્તે બૌદ્ધ શ્રેણિક જૈન થયા.
૧૨૩૩૮	**ભવઆશ્રયી**	ભવ આધારે-આશ્રયે
૧૨૩૩૯	**વ્યવહાર સત્ય**	જેવા પ્રકારે વસ્તુનું સ્વરૂપ જોવાથી, અનુભવવાથી, શ્રવણથી અથવા વાંચવાથી આપણા અનુભવમાં આવ્યું હોય તેવા જ પ્રકારે યથાતથ્યપણે વસ્તુનું સ્વરૂપ કહેવું અને તે પ્રસંગે વચન બોલવું તેનું નામ વ્યવહાર સત્ય
૧૨૩૪૦	**દુગંછા**	જુગુપ્સા, અરુચિ, સૂગ, ઘૃણા
૧૨૩૪૧	**અંગભૂત**	અંગરૂપ, ભાગરૂપ
૧૨૩૪૨	**મૂળભૂત**	મૂળ, મૂળમાં રહેલા, આરંભમાં રહેલા
૧૨૩૪૩	**વેદ્યા વિના**	અનુભવ્યા વિના, સહન કર્યા વિના
૧૨૩૪૪	**નિર્દંભતા**	દંભ-ડહોળ-દેખાવ-માયા રહિતતા
૧૨૩૪૫	**વિપક્ષ ભાવના**	વિરુદ્ધ-પ્રતિપક્ષી ભાવના
૧૨૩૪૬	**મુનિપણું**	मुन् । ઘણું કરીને પ્રયોજન વિના બોલવું જ નહીં તેનું નામ મુનિપણું. મૌનપણું : રાગ, દ્વેષ અને અજ્ઞાન વિના યથાસ્થિત વસ્તુસ્વરૂપ કહેતાં બોલતાં છતાં પણ મુનિપણું-મૌનપણું; આત્મજ્ઞાન હોવાપણું
૧૨૩૪૭	**ફેરવી ફેરવીને**	स्फूर् । ઘેરી વળીને, સ્ફૂર્તિમાં આવીને, ભમી ભમીને, પલટી પલટીને
૧૨૩૪૮	**વિશ્વાસઘાત**	વિશ્વાસભંગ કરવો, વચનભંગ કરવો, દગો કરવો, દગલબાજી કરવી
૧૨૩૪૯	**દસ્તાવેજો**	લેણદેણ સંબંધી લખાણ, ખત, સરકારી કામકાજ વિષેનું લખાણ, કોઈપણ પ્રસંગનું લખાણમાં થાય તે
૧૨૩૫૦	**તપપ્રમુખ**	મુખ્યપણે તપ
૧૨૩૫૧	**અખંડ સમ્યક્દર્શન**	ક્ષાયિક-નિરંતર સમ્યક્દર્શન
પૃ.૬૭૭		
૧૨૩૫૨	**દેશથી**	અંશથી, અંશે
૧૨૩૫૩	**કન્યાલિક**	વર-કન્યાના રૂપ, ગુણ, વય, શિક્ષણ સંબંધી જૂઠ
૧૨૩૫૪	**ગોવાલિક**	ગાય, ભેંસ વગેરે ચોપગાં પશુ સંબંધી જૂઠ
૧૨૩૫૫	**ભૌમાલિક**	ભૂમિને લગતું
૧૨૩૫૬	**થાપણમૃષા**	વિશ્વાસથી રાખવા આપેલા દ્રવ્યાદિ પદાર્થ પાછા માગે ત્યારે જૂઠ બોલવું
૧૨૩૫૭	**ઈન્કાર જવું**	ઈન્કાર કરવો, ના-કબૂલાત થવું, ચોખ્ખી ના પાડવી
૧૨૩૫૮	**સ્થૂળ**	અડસટ્ટે-અંદાજે ગણેલા, મોટા-મુખ્ય, ભૌતિક
	૩૫	
૧૨૩૫૯	**વાયુ**	વાયરો, પવન, હવા
૧૨૩૬૦	**વાશે**	ફૂંકાશે, ચાલશે, આવશે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૩૬૧	સડતું નથી	બગડી જતું નથી, કોહવાઇ જતું નથી
૧૨૩૬૨	પારો	ખૂબ વજનદાર પ્રવાહી ધાતુ, ચળકતી, વેરાઇ જતી-છૂટી પડી જતી ધાતુ
૧૨૩૬૩	શબ	મડદું, મડું, લાશ
૧૨૩૬૪	અબાધાકાળ	કર્મના બંધ અને ઉદય વચ્ચેનો સમય
૧૨૩૬૫	પંથી	પંથે જનારો-ચાલનારો
૧૨૩૬૬	વટેમાર્ગુ	વાટ+માર્ગ. મુસાફર, રાહદારી, રસ્તે ચાલનાર
૧૨૩૬૭	કરી માને	માની લે
૧૨૩૬૮	'સુંદરવિલાસ'	રામાનંદી સંપ્રદાયમાં (વિ.સં.૧૬૦૧=ઇ.સ.૧૫૪૪) વિખ્યાત દાદુજીના શિષ્ય સુંદરદાસજી રચિત ગ્રંથ. ભિન્ન ભિન્ન વિષયને અંગ કહ્યાં છે, ૬ છંદમાં છે – મનહર, ઈંદવ, દુમિલા, કુંડલીઆ, સવૈયા, હંસાલ. આ સિવાય જ્ઞાનસમુદ્ર, જ્ઞાનવિલાસ, સુંદરાષ્ટક વગેરે ગ્રંથ પણ રચ્યા છે.
૧૨૩૬૯	ઊણપ	ખામી
૧૨૩૭૦	વૈદ્ય	આયુર્વેદની રીતે દર્દીઓની સારવાર-ચિકિત્સા કરનાર, ચિકિત્સક, ભિષક
૧૨૩૭૧	નિદાન	મૂળ કારણ
૧૨૩૭૨	ચિકિત્સા	વૈદકીય સારવાર
૧૨૩૭૩	કૂટવૈદ્યો	ખોટા વૈદ્યો
૧૨૩૭૪	પોતા પાસે	પોતાની પાસે
૧૨૩૭૫	સસ્તી	સોંઘી, ચાલુ કિંમત કરતાં ઓછી કિંમતની
૧૨૩૭૬	લલચાય	લોભાય, લાલચ થાય
૧૨૩૭૭	ઉપનય	उप+नी । ઉપલબ્ધિ; ન્યાયમાં વાક્યમાંનો ૪થો અવયવ; વય સમીપ;નયનું એક અંગ ગ્રહણ કરી અનેક વિકલ્પે કથન; કહેવાનો અર્થ આશયનું સ્પષ્ટીકરણ
૧૨૩૭૮	વીતરાગ દર્શન	જૈન દર્શન, વીતરાગનું દર્શન, સર્વજ્ઞનું દર્શન
પૃ.૬૭૮		
૧૨૩૭૯	વિષય વિવશ	વિષયને વશ, અધીન, લાચાર
૧૨૩૮૦	કુદર્શનો	સમ્યક્ નહીં તેવાં દર્શન
૧૨૩૮૧	ત્રિવૈદ્ય	ત્રણ પ્રકારના વૈદ્ય, ત્રણ પ્રકારે-રીતે વૈદ્ય
	૩૬	***તા.૨૬-૧૦-૧૮૯૭ થી તા.૧૩-૧૧-૧૮૯૭ દરમ્યાન***
૧૨૩૮૨	સંન્યાસી	સર્વ વાસનાનો ક્ષય કરે તે
૧૨૩૮૩	ગોંસાઇ	ઇન્દ્રિયોને કાબૂમાં રાખે તે
૧૨૩૮૪	યતિ (જતિ)	સંસારનો પાર પામે તે
૧૨૩૮૫	મદ	मद् । અભિમાન, ૮ પ્રકારે
૧૨૩૮૬	અર્ધદગ્ધપણું	પોતાને જ્ઞાન નહીં છતાં પોતાને જ્ઞાની માની બેસવાપણું
૧૨૩૮૭	સામા થઇ	સામે પડી, વિરુદ્ધ થઇ, વિરોધમાં જઇ
૧૨૩૮૮	હેરાન	ખૂબ દુ:ખી, વ્યગ્ર
૧૨૩૮૯	નિદ્રાદિ પ્રકૃતિ	નિદ્રા (ઊંઘ) વગેરે દર્શનાવરણીય કર્મની પ્રકૃતિ
૧૨૩૯૦	પ્રતિ	સામે, તરફ
૧૨૩૯૧	ક્ષત્રિય ભાવે	ક્ષત્રિયવૃત્તિએ, ક્ષત્રિયવટે, યુદ્ધમાંથી પાછા ન હઠવાની ટેક સાથે
૧૨૩૯૨	અપમાન દેવું	અપમાન કરવું, માન ન આપવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૩૯૩	ક્રૂર	નિર્દયી, દયાહીન, ઘાતકી
૧૨૩૯૪	પરાભવ	પરાજય, હાર
૧૨૩૯૫	શૂર	બહાદુર, પરાક્રમી, શૌર્યવાન
૧૨૩૯૬	કમ કરી	ઓછો કરી
૧૨૩૯૭	પૂર્વાચાર્યો	પૂર્વે-પહેલાં થઇ ગયેલા આચાર્યો
૧૨૩૯૮	સાધન	આત્માની સિદ્ધિ માટેના ઉપાય
૧૨૩૯૯	સાત વ્યસન	જુગાર, માંસભક્ષણ, મદિરા, પરસ્ત્રી-પુરુષગમન, શિકાર, મોટી ચોરી, વેશ્યાગમન
૧૨૪૦૦	કંદમૂળ	સાધારણ વનસ્પતિકાય, અનંતકાય, ૫ લક્ષણ છે : જમીનમાં ઊગે, એકસરખા બે ભાગ થાય, તાંતણા-રેષા વગરનું, કાપ્યા છતાં ફરીથી ઊગનારું, છૂપી નસ, સાંધા ને ગાંઠોવાળું, વગર વાવ્યે ઊગી જાય તેવું. બટેટા, કાંદા વગેરે
૧૨૪૦૧	અભક્ષ્ય	ન ખાવા યોગ્ય
૧૨૪૦૨	રાત્રિભોજન	સાયંકાલ બાદના ચાર પ્રકારના આહાર (અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઇમં)
૧૨૪૦૩	જપ	ઈષ્ટદેવનું માળાથી આવર્તન, વારંવાર સંસ્મરણ
૧૨૪૦૪	ભક્તિરહસ્ય દુહા	'હે પ્રભુ હે પ્રભુ, શું કહું ?' ના વીસ દોહરા (પત્રાંક ૨૬૪)
૧૨૪૦૫	પઠન મનન	વાંચવું-વિચારવું, વાંચવું-અભ્યાસવું

પૃ. ૬૭૯

૧૨૪૦૬	સિજ્ઝંતિ	સિધ્ । સિદ્ધ થાય છે
૧૨૪૦૭	બુજ્ઝંતિ	બુધ્ । બોધ-જ્ઞાન સહિત હોય છે
૧૨૪૦૮	મુચ્ચંતિ	મુચ્ । સર્વ કર્મથી મુકાણા-રહિત હોય છે
૧૨૪૦૯	પરિણિવ્વાયંતિ	પરિનિર્વાણ પામે છે, કર્મરહિત હોવાથી ફરી જન્મ ધારણ કરતા નથી
૧૨૪૧૦	સવ્વ દુખાણમંતં કરંતિ	સર્વ દુઃખનો અંત કરે છે
૧૨૪૧૧	રહસ્યાર્થ	મર્મ, આશય, અલૌકિક અર્થ
૧૨૪૧૨	શૂન્યતા	આનંદરહિતતા

૩૭

૧૨૪૧૩	अज्ञानतिमिर	અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર-તિમિર
૧૨૪૧૪	अन्धानां	અંધકારથી અંધ હોય તેવાને
૧૨૪૧૫	ज्ञानांजनशलाकया	જ્ઞાન રૂપી અંજન શલાકા-આંજવાની સળીથી
૧૨૪૧૬	नेत्रम्	નેત્રને-આંખને
૧૨૪૧૭	उन्मीलितं	ખોલ્યાં-ખોલી, ઉઘાડ્યા-ઉઘાડી
૧૨૪૧૮	येन	જેણે, જેના વડે
૧૨૪૧૯	तस्मै	તેને
૧૨૪૨૦	श्री गुरवे नमः	શ્રી સદ્‌ગુરુને નમસ્કાર (ગુરુગીતા, શ્લોક ૪૫)
૧૨૪૨૧	અપેક્ષા રાખે છે	અગત્ય લાગે
૧૨૪૨૨	સાકાર	આકાર-રૂપ સાથે
૧૨૪૨૩	અપૌરુષેય બોધ	મનુષ્યકૃત બોધ નહીં (વેદ, બાઇબલ મનુષ્યકૃત બોધ નથી તેવી માન્યતા)
૧૨૪૨૪	સ્વવીર્યે કરી	પોતાના બળે, આત્મબળે
૧૨૪૨૫	દેહધારીપણે	સદેહે, દેહ સહિત દશામાં, સયોગી દશામાં, મન-વચન-કાયાના યોગ સાથે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૪૨૬ मोक्षमार्गस्य नेतारं भेत्तारं कर्मभूभृताम्।
ज्ञातारं विश्वतत्त्वानां वन्दे तद्गुणलब्धये ॥
મોક્ષમાર્ગના નેતા, મોક્ષમાર્ગે લઇ જનાર, કર્મરૂપ પર્વતના ભેદનાર, સમગ્ર તત્ત્વના જાણનારને તે ગુણોની પ્રાપ્તિ અર્થે હું વંદું છું.

પૃ.૬૮૦ ૩૮ તા.૭-૧૧-૧૮૯૮

૩૯ તા.૬-૩-૧૮૯૯

પૃ.૬૮૩ ૧ તા.૨૫-૮-૧૮૯૬

૧૨૪૨૭ મૂળ જ્ઞાન — આત્માનું જ્ઞાન, આત્મજ્ઞાન
૧૨૪૨૮ વમાવી દેવું — वम्। ઓકાવી દેવું
૧૨૪૨૯ અનિદ્રાપણે — નિદ્રા વિનાની અવસ્થાએ
૧૨૪૩૦ શ્રેયસ્કર — કલ્યાણકર
૧૨૪૩૧ દીઠું — જોયું
૧૨૪૩૨ વિજોગી — વિશેષ પ્રકારે યોગી, સયોગી કેવળજ્ઞાની; સંયોગના અભાવવાળું
૧૨૪૩૩ વિભોગી — વિશેષ ઉપયોગ, પ્રતીતિ, અનુભવવાળું
૧૨૪૩૪ નિર્ભયી — ભયરહિત, ભય વિનાનું, અજ્ઞાનના ભય વિનાનું

પૃ.૬૮૪

૧૨૪૩૫ નિર્ધ્વંસ પરિણામ — "આક્રોશ પરિણામપૂર્વક ઘાતકીપણું કરતાં બેદરકારીપણું અથવા ભયપણું નહીં, ભવભીરુપણું નહીં તેવાં પરિણામ"
૧૨૪૩૬ કુગુરુ — ગુરુપદને લાયક નહીં તેવા, અસદ્ગુરુ
૧૨૪૩૭ નિરર્થક — निर्+अर्थक। નકામો, નિષ્ફળ, નિષ્પ્રયોજન, અર્થહીન
૧૨૪૩૮ પધાર્યા છે — पादौ+अवधार। આવ્યા છે
૧૨૪૩૯ મહાત્મા — સંત, મહાનુભાવ, ઉદાર-ઉન્નત ભાવનાવાળા મહાન આત્મા, મોટા પુરુષ

૨ તા.૨૬-૮-૧૮૯૬

૧૨૪૪૦ પરઉપયોગ — જે તે ક્રિયા કરતાં-ઉપદેશ આપતાં, રતિ, અરતિ, હર્ષ, અહંકાર થતાં હોય તો તે
૧૨૪૪૧ સ્વઉપયોગ — કેવળી પ્રભુ લોકાલોક જાણે-દેખે પણ તેને વિષે રતિ, અરતિ વગેરે નથી તેથી તે ઉપયોગ; આત્મઉપયોગ
૧૨૪૪૨ બાંધા — બંધારણ
૧૨૪૪૩ અસત્ — અસત્ય, ન હોવા બરાબર
૧૨૪૪૪ વાચના — ગ્રંથનું મૂળ લખાણ, ગદ્ય પદ્ય લખાણનો વાંચવા માટેનો પાઠ
૧૨૪૪૫ પૃચ્છના — અપૂર્વ અર્થ મેળવવા, પૃચ્છા, પૂછવું, પૂછપરછ. ગીતાર્થ ગુરુ પાસે સૂત્ર અને અર્થની વાચના લેવી, સંશયનું નિવારણ કરવા, વિનય સહિત ગુરુ વગેરેને પૂછવું
૧૨૪૪૬ પરાવર્તના — ભણેલા સૂત્ર-અર્થ ભૂલી ન જવાય માટે શુદ્ધ ઉપયોગ સહિત સૂત્રાદિનો વારંવાર સ્વાધ્યાય કરવો
૧૨૪૪૭ અનુપ્રેક્ષા — જીવાદિ તત્ત્વોનું રહસ્ય સમજવા માટે સૂત્રાર્થનું ચિંતન કરવું તે
૧૨૪૪૮ ધર્મકથા — સ્વાધ્યાયનો એક પ્રકાર, ધર્મ પ્રાપ્ત થાય તેવી વાર્તા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

આક્ષેપણી કથા – ૪ પ્રકારે જેનાથી શ્રોતા તત્ત્વ પ્રત્યે આકર્ષાય
૧. આચાર : લોચ, અસ્નાન આદિ આચાર
૨. વ્યવહાર : દોષશુદ્ધિ અર્થે પ્રાયશ્ચિત્ત વિષયક
૩. પ્રજ્ઞપ્તિ : સંશયિત શ્રોતાને મધુર વચનથી પ્રતિપાદન
૪. દૃષ્ટિવાદ : શ્રોતાનુકૂલ નયવાદથી જીવાદિનું પ્રતિપાદન
વિક્ષેપણી કથા – ૪ પ્રકારે જેનાથી શ્રોતા વિક્ષિપ્ત થઈ જાય, કુમાર્ગથી સન્માર્ગે
૧. સ્વસિદ્ધાંત બતાવીને પરસિદ્ધાંત બતાવે
૨. પરસિદ્ધાંત બતાવીને સ્વસિદ્ધાંતનું સ્થાપન કરે
૩. સમ્યગ્વાદ કહીને મિથ્યાવાદ બતાવે
૪. મિથ્યાવાદ કહીને સમ્યગ્વાદનું સ્થાપન કરે
નિર્વેદણી કથા – ૪ પ્રકારે, જેનાથી સંસાર પર વૈરાગ્ય આવે
૧. આ લોકમાં કરેલાં સારા-માઠાં કર્મોનું સારું-માઠું ફળ અહીં જ મળે છે
૨. આ લોકમાં કરેલાં સારા-માઠાં કર્મોનું સારું-માઠું ફળ પરલોકમાં મળે છે
૩. પરલોકમાં કરેલાં સારા-માઠાં કર્મોનું સારું-માઠું ફળ આ લોકમાં મળે છે
૪. પરલોકમાં કરેલાં સારા-માઠાં કર્મોનું સારું-માઠું ફળ પરલોકમાં મળે છે
સંવેગણી કથા – ૪ પ્રકારે, જેનાથી વૈરાગ્ય-મોક્ષે જવાની ઈચ્છા થાય
૧. ઈહલોક સંવેગણી ૨. પરલોક સંવેગણી ૩. સ્વશરીર સંવેગણી
૪. પરશરીર સંવેગણી

૧૨૪૪૯ ગણધરો — તીર્થંકર પ્રભુની દિવ્ય દેશનાને ગૂંથનારા મુખ્ય શિષ્યો, ગણ એટલે સમુદાયની જવાબદારી વહન કરનારા. ૨૪ તીર્થંકરના મળીને ૧૪૫૨ ગણધર થયા છે.

પૃ.૬૮૫

૧૨૪૫૦ અભિપ્રાય — વિચાર, હેતુ, ઉદ્દેશ, અભિગમ
૧૨૪૫૧ સખત — કડક, ભારે, મજબૂત, ગંભીર
૧૨૪૫૨ ધૂપેલ — धूप्य । ભઠ્ઠી કરીને સુગંધી પદાર્થોવાળું પકવેલું તેલ
૧૨૪૫૩ ભદ્રિક — ભોળા, કલ્યાણ ઈચ્છુક, ઉમદા સ્વભાવના, ભલા
૧૨૪૫૪ ઘેલછા — ग्रहिलक । ઘેલાપણું, આંધળી ધૂન, ગાંડપણ, મનની એકમાર્ગી લાગણી
૧૨૪૫૫ બાળોભોળો જીવ — बालक+जीव् । બાળક જેવા સ્વભાવના જીવ, સરળ-નિખાલસ જીવ
૧૨૪૫૬ અકાર્ય — ન કરવા યોગ્ય કામ, અયોગ્ય કાર્ય, અકૃત્ય, દુષ્કર્મ, ખોટું કામ
૧૨૪૫૭ ક્ષેત્રાકાર વૃત્તિ — જે તે ભૂમિ, તીર્થ, પ્રદેશ, વિસ્તાર; દેહ આકારે વૃત્તિ-વલણ-વર્તન
૧૨૪૫૮ સપડાઈ જાય — ફસાઈ જાય, સલવાઈ જાય, સપટાઈ જાય, સજ્જડ બંધાઈ જાય
૧૨૪૫૯ પ્રાપ્ત — જ્ઞાન પામેલો પુરુષ
૧૨૪૬૦ આપ્ત — વિશ્વાસ કરવા યોગ્ય
૧૨૪૬૧ મુમુક્ષુ માત્ર — પ્રત્યેક મુમુક્ષુ, કોઈ પણ મુમુક્ષુ
૧૨૪૬૨ ભુલવણીનાં સ્થાનક — ભુલાવાનાં-વિસ્મૃતિનાં-ગૂંચવણનાં સ્થાન-ઠેકાણાં
૧૨૪૬૩ પુરુષાર્થ ધર્મ — પુરુષાર્થ-ઉદ્યમ કરવાની ફરજ, ધર્મ નામે પહેલો પુરુષાર્થ
૧૨૪૬૪ અપારમાર્થિક ગુરુ — અશુદ્ધ, અસત્, અપરમાર્થવાળા ગુરુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૪૬૫	પારમાર્થિક ગુરુ	શુદ્ધ, સત્ય, પરમાર્થને લગતા ગુરુ
૧૨૪૬૬	કુગુરુ આશ્રિત જીવ	કુગુરુ-ખોટા ગુરુને આશ્રયે-શરણે રહેલો જીવ
૧૨૪૬૭	ભોળવાઇ જાય છે	ફસાઇ જાય છે, છેતરાઇ જાય છે
	૩	**તા.૨૭-૮-૧૮૯૬**
૧૨૪૬૮	મહુડી (કાવિઠા)	ચરોતર પ્રદેશના બોરસદથી ૫ કિ.મી. દૂર કાવિઠા ગામની પશ્ચિમ તરફ જ્યાં મહુડીનાં ઝાડ નીચે પરમકૃપાળુદેવ અવારનવાર બોધ આપતા તે (ઉપદેશછાયા)
પૃ.૬૮૬		
૧૨૪૬૯	તત્કાળ	તરત જ, તે સમયમાં
૧૨૪૭૦	છકાયના રક્ષપાળ	સાધુ પૃથ્વી-અપ-તેઉ-વાયુ-વનસ્પતિ-ત્રસકાય જીવોના રક્ષક
૧૨૪૭૧	વર્જીને	છોડીને, ત્યાગીને
૧૨૪૭૨	નિર્દંભપણે	દંભ-ડોળ-બાહ્ય દેખાવ રહિતપણે
૧૨૪૭૩	નિરહંકારપણે	અભિમાન રહિતપણે
૧૨૪૭૪	નિષ્કામપણે	કામના-ઇચ્છા વિના
૧૨૪૭૫	દૂષણો	દોષો, દૂષિત કરે તે, ખામી, અપલક્ષણો
૧૨૪૭૬	પ્રતિદિન	દરરોજ
૧૨૪૭૭	આચારાંગાદિ	શ્રી આચારાંગ સૂત્ર વગેરે
૧૨૪૭૮	આશય	હેતુ, ઉદ્દેશ, અર્થ
૧૨૪૭૯	સૂયગડાંગ સૂત્ર	૧૨ આગમ-અંગમાં ૨ જું શ્રી સૂયગડાંગ-સૂત્રકૃતાંગ સૂત્ર
૧૨૪૮૦	દશવૈકાલિક	આગમોમાં ૪ મૂળ સૂત્ર પૈકી ૧લું. શ્રી શય્યંભવ સૂરિએ પુત્ર-શિષ્ય બાળમનક મુનિનું ૬ માસનું જ બાકી આયુષ્ય જાણી પૂર્વોમાંથી ઉદ્ધરીને ૧૦ અધ્યયનવાળા આગમની રચના કરી તે
૧૨૪૮૧	ઉત્તરાધ્યયન	આગમોમાં ૪ મૂળ સૂત્ર પૈકી ૨જું. શ્રી મહાવીર સ્વામીની અંતિમ દેશના કહેવાય છે, ૩૬ અધ્યયન છે.
૧૨૪૮૨	અરિહંત	સર્વજ્ઞ, કેવળી
૧૨૪૮૩	નિર્ગ્રંથ	મિથ્યાત્વની ગ્રંથિ-ગાંઠ જેની છેદાઇ છે તેવા (ગુરુ)
પૃ.૬૮૭		
૧૨૪૮૪	નિર્મળપણું	નિર્મળતા, શુદ્ધતા, પવિત્રતા
૧૨૪૮૫	આક્રોશ	ગુસ્સા, આવેશપૂર્વક
૧૨૪૮૬	શૂરાતન	શૂરવીરતા, શૌર્ય, બહાદુરી, પરાક્રમ
૧૨૪૮૭	તેત્રીસ આશાતના	શ્રી સમવાયાંગ સૂત્ર મુજબ સત્પુરુષ-સદ્ગુરુ પ્રત્યે થતી ૩૩ આશાતના : આશાતના=વિરાધના, તિરસ્કાર, અવિનય

૧. પુરોગમન : ગુરુની આગળ-પહેલાં કારણ વિના ચાલવું (માર્ગ દેખાડવા ચાલે તો દોષ નથી)
૨. પક્ષગમન : ગુરુની પડખે પડખે ચાલવું (જેથી શ્વાસ, ખાંસી આવતાં ગુરુને ઊડે)
૩. આસન્નગમન : ગુરુની ખૂબ નજીક ચાલવું, પાછળ પણ ઘણું નજીક ચાલવું
૪. પુરસ્થ : ગુરુની આગળ ઊભા રહેવું
૫. પક્ષસ્થ : ગુરુની પડખે નજીકમાં ઊભા રહેવું
૬. આસન્નતિષ્ઠ (પૃષ્ઠતિષ્ઠ) : ગુરુની પાછળ પરંતુ નજીકમાં ઊભા રહેવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૭. પુરોનિષીદન : ગુરુની આગળ બેસવું
૮. પક્ષનિષીદન : ગુરુની પડખે નજીકમાં બેસવું
૯. આસન્નનિષીદન : ગુરુની પાછળ પરંતુ નજીકમાં બેસવું
૧૦. પૂર્વ આચમન : ગુરુની સાથે ઉચ્ચારભૂમિએ (વડીનીતિ) ગયેલ શિષ્ય ગુરુની પહેલાં આચમન (હાથપગની શુદ્ધિ) કરી (તેવું જ આહાર પછી મુખશુદ્ધિમાં)
૧૧. પૂર્વ આલોચન : બહારથી ગુરુની સાથે આવ્યા છતાં ગુરુની પહેલાં ગમનાગમન આલોવવું
૧૨. અપ્રતિશ્રવણ : શિષ્ય જાગતો હોય છતાં સાંભળતો ન હોય તેમ જવાબ ન આપે
૧૩. પૂર્વાલાપન : આગંતુકને ગુરુ બોલાવે તે પહેલાં પોતે બોલાવે
૧૪. પૂર્વાલોચન : ગોચરી લાવીને પહેલાં બીજા સાધુ પાસે આલોચે, પછી ગુરુ પાસે
૧૫. પૂર્વોપદર્શન : લાવેલી ગોચરી ગુરુ પહેલાં બીજા સાધુને દેખાડે
૧૬. પૂર્વનિમંત્રણ : લાવેલા આહાર-પાણી વાપરવા પહેલાં બીજા સાધુને બોલાવે, પછી ગુરુને
૧૭. ખદ્ધધાદન : ખદ્ધ એટલે મિષ્ટ ભોજન. ગુરુને થોડું આપે ને પોતે વધુ લે
૧૮. ખદ્ધધાદન : મિષ્ટ ભોજન ગુરુની આજ્ઞા વિના બીજાને આપે તે
૧૯. અપ્રતિશ્રવણ : ગુરુ બોલાવે ત્યારે સાંભળ્યું ન હોય તેમ ન બોલવું
૨૦. ખદ્ધ (ભાષણ) : ખદ્ધ એટલે પ્રચુર, ઘણું. ગુરુ સામે કર્કશ ઘાંટા પાડીને બોલવું
૨૧. તત્રગત (ભાષણ) : ગુરુ બોલાવે ત્યારે વિનયથી 'જી' 'મત્થએણ વંદામિ' કહી ગુરુ પાસે જઈ સાંભળવાને બદલે પોતાને આસનેથી જ જવાબ આપે
૨૨. કિમ્ (શું) : (ભાષણ) શું છે ? કેમ ? શું કહો છો ? ઈત્યાદિ બોલે તે
૨૩. તું (ભાષણ) : ગુરુને ભગવંત, પૂજ્ય, આપ કહેવાના બદલે તું, તારા, તને, તોછડાઈયુક્ત બોલે
૨૪. તજ્જાત (વચન) : ગુરુ શિખામણ આપે તે જ વચન ગુરુને પાછું આપે, સામે જવાબ આપે
૨૫. નોસુમન : ગુરુના વ્યાખ્યાન-ઉપદેશ પ્રત્યે અહોભાવ, આનંદની બદલે ઈર્ષાથી દુભાતો હોય તેમ સારાં મન વિનાનો વર્તે
૨૬. નોસ્મરણ : ગુરુ ધર્મકથા કહેતા હોય ત્યારે 'તમને આ યાદ નથી' તેમ કહે.
૨૭. કથાછેદ : ચાલુ ધર્મકથાએ 'હું પછી સારી રીતે સમજાવીશ' અથવા કંઈક વિક્ષેપ-ભંગ કરે તે
૨૮. પરિષદ્ભેદ : ચાલુ ધર્મસભામાં હવે ક્યાં સુધી લંબાવવું છે ? 'વાપરવાનો વખત થયો' તેમ કહે
૨૯. અનુત્થિત કથા : ધર્મસભા ઊઠી ન હોય તેટલામાં ગુરુએ કહેલી વાતનો વિસ્તાર કરવા લાગે
૩૦. સંથારપાદઘટ્ટન : ગુરુની શય્યા, ઉપકરણને પગ લગાડે, આજ્ઞા વિના હાથ લગાડે, ખમાવે નહીં
૩૧. સંથારાવસ્થાન : ગુરુની શય્યા પર ઊભવું-બેસવું-સૂવું
૩૨. ઉચ્ચાસન : ગુરુ કરતાં ઉચ્ચ આસને બેસવું
૩૩. સમાસન : ગુરુથી અથવા ગુરુની આગળ સરખા આસને બેસે.

આ બધી આશાતના મુખ્યતાએ સાધુ માટે કહી છે તો પણ મુમુક્ષુએ ય ટાળવા યોગ્ય છે.

૧૨૪૮૮	નિંદવાનું	નિંદા કરવાનું
૧૨૪૮૯	પરમાર્થ	શ્રેષ્ઠ પ્રયોજન, સર્વોત્તમ ભાવાર્થ
૧૨૪૯૦	પ્રતીત	વિશ્વાસ, ખાતરી, શ્રદ્ધા
૧૨૪૯૧	ચિંતના	વિચારણા, ધ્યાન, તત્ત્વદર્શનનો પ્રયત્ન
	૪	**તા.૨૯-૮-૧૯૯૬**
૧૨૪૯૨	ભેળાં	ભેગાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૪૯૩	પર્યાય	परि+इ । વિશેષ ગુણ, નિર્માણ-રચના
૧૨૪૯૪	અવળા	ઊંધા, સવળા નહીં તેવા, ઊલટા
૧૨૪૯૫	પડી મૂકીને	જવા દઈને
૧૨૪૯૬	ધર્મવ્યાપાર	ધર્મક્રિયા, ધર્મપ્રવૃત્તિ
૧૨૪૯૭	તદ્દન	સાવ, બિલકુલ, છેક
પૃ.૬૮૮		
૧૨૪૯૮	કોરો	જેના પર કંઈ લખવામાં આવ્યું નથી તેવો
૧૨૪૯૯	પૌદ્ગલિક સંયોગ	પુદ્ગલનો-જડનો સંયોગ
૧૨૫૦૦	દુરાગ્રહ ભાવ	दुर्+आ+ग्रह् । ખોટી હઠનો આગ્રહ, જિદ, મમતયુક્ત તાણ
૧૨૫૦૧	પીડે છે	पीड् । પીડા કરે છે, દુઃખ દે છે, સતાવે છે, પજવે છે, સતાવે છે
૧૨૫૦૨	સત્તાપણે	અસ્તિત્વમાં, બંધાયેલા કર્મનો સંક્રમણ કે નિર્જરાથી સ્વરૂપાંતર કે ક્ષય થયો નથી ત્યાં સુધી જે સદ્ભાવ તે સત્તાપણે
૧૨૫૦૩	વેગે	विज् । ગતિ, પ્રેરણા, જુસ્સા, જોમથી
૧૨૫૦૪	સાક્ષી (જ્ઞાનરૂપી)	સાબિતી, સાહેદી
૧૨૫૦૫	વિભાવ પરિણામ	રાગ-દ્વેષનાં પરિણામ, સ્વભાવ કરતાં આગળ વિશેષ ભાવે પરિણમી જવું
૧૨૫૦૬	સ્વભાવ પરિણામ	આત્માના પોતાના જ ભાવમાં જે સહજ છે તેમાં પરિણમવું-રહેવું
૧૨૫૦૭	તુચ્છ ભાવ	ક્ષુદ્ર, મામૂલી, હલકો ભાવ
૧૨૫૦૮	જિહ્વા ઈંદ્રિય	જીભ
૧૨૫૦૯	બાર ઉપાંગ	૧૨ અંગનાં ઉપાંગ અનુક્રમે નીચે મુજબ : શ્રી ઉવવાઈ સૂત્ર, રાયપસેણી સૂત્ર, જીવાભિગમ, પ્રજ્ઞાપના, જંબુદ્વીપપ્રજ્ઞપ્તિ, ચંદ્રપ્રજ્ઞપ્તિ, સૂર્યપ્રજ્ઞપ્તિ, નિરયાવલિકા, કપ્પવડિંસિયા, પુષ્ફિયા, પુષ્ફચૂલિયા, વહ્નિદશા સૂત્ર.
૧૨૫૧૦	બાહ્ય વૃત્તિ	આત્માથી બહાર વર્તવું તે
૧૨૫૧૧	આંતર્ વૃત્તિ	આત્માની અંદર પરિણમવું, તેમાં શમાવું તે
પૃ.૬૮૯		
૧૨૫૧૨	દેવાંગના	દેવી
૧૨૫૧૩	ચળી શકે	ચલિત થઈ જાય, પરિણામ ચળ-ચપળ થઈ શકે
૧૨૫૧૪	છેદેલી	કાપેલી
૧૨૫૧૫	પહેલ	પાસાં
૧૨૫૧૬	ચૌદપૂર્વધારી	૧૪ પૂર્વને જાણનાર, છેલ્લા ૧૪ પૂર્વધારી શ્રુતકેવળી ભદ્રબાહુ સ્વામી
૧૨૫૧૭	અગિયારમેથી	૧૧મા ગુણસ્થાનકેથી
૧૨૫૧૮	પ્રાબલ્ય	प्र+बल् । પ્રબળતા, અતિશય બળવંતી
૧૨૫૧૯	હરેક પ્રકારે	દરેક-પ્રત્યેક પ્રકારે, રીતે
૧૨૫૨૦	ઉદયમાન	ઊગે, ચડતી પામે, પ્રગટે
૧૨૫૨૧	ઉદ્ભવે	उद्+भू । ઉત્પન્ન થાય, પ્રગટે, જન્મે, પેદા થાય
૧૨૫૨૨	ભૂલાવામાં પડે	ચક્કરમાં, લાંબા ફેરમાં, ભ્રમમાં પડે-જાય
૧૨૫૨૩	અણીનો ચૂકયો સો વર્ષ જીવે	કટોકટીમાંથી પાર ઊતરી જવું તે જ ઉત્તમ
૧૨૫૨૪	શિથિલપણાનાં	शिथ् । ઢીલું-પોચું થવાનાં, મંદ થવાનાં, નિર્બળપણાનાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૫૨૫	શાસ્ત્રવેત્તા	शास्+विद् । શાસ્ત્ર જાણનારો
૧૨૫૨૬	વૃત્તિક્ષોભ	वृत्+क्षुभ् । વૃત્તિનો ખળભળાટ

પૃ.૬૯૦

૧૨૫૨૭	અનાથદાસજી	વેદાંતી, 'વિચારમાળા'ના કર્ત્તા
૧૨૫૨૮	કોટિ	કરોડ
૧૨૫૨૯	સુપચ્ચખાણ	આત્માને જે મોક્ષનાં હેતુ છે તે (વાંચો પત્રાંક ૧૩૧)
૧૨૫૩૦	દુપચ્ચખાણ	આત્માને સંસારના હેતુ છે તે (વાંચો પત્રાંક ૧૩૧)
૧૨૫૩૧	ઢુંઢિયા	સુરતના સ્થાનકવાસી ઢંઢણ મુનિએ લોંકાગચ્છમાં થોડો સુધારો કરીને નવો સંપ્રદાય શરૂ કર્યો ત્યારથી આગલા પણ ઢુંઢિયા કહેવાયા.
૧૨૫૩૨	તપ્પા	દહેરાવાસી, તપાગચ્છ પરથી, ચિતોડના રાણાએ આયંબિલ તપને લીધે શ્રી જગચ્ચંદ્રસૂરિજીને 'તપા'નું બિરુદ આપ્યું ત્યારથી તપાગચ્છી કહેવાયા.
૧૨૫૩૩	કઠિયારા	જંગલમાં લાકડાં કાપી લાવી વેંચનારા
૧૨૫૩૪	કાષ્ઠ	લાકડાં
૧૨૫૩૫	સુખડ	ચંદન
૧૨૫૩૬	ખપે	વેંચાય
૧૨૫૩૭	રત્નચિંતામણિ	ઈચ્છેલું-ચિંતવેલું જેનાથી પ્રાપ્ત થાય તેવું રત્ન, મણિ
૧૨૫૩૮	ઘટાવવું	બંધબેસતું આવવું, બનવું, યોગ્ય ગણવું
૧૨૫૩૯	ભવમુક્ત	ભવથી-સંસારથી મુક્ત
૧૨૫૪૦	માહાત્મ્યવાળા	મહત્તા-મહિમાવાળા
૧૨૫૪૧	પદાર્થો	વસ્તુઓ, ચીજો, દ્રવ્ય
૧૨૫૪૨	ગ્રહે	ग्रह् । ગ્રહણ કરે, લે, સ્વીકારે, પકડે, સમજે
૧૨૫૪૩	વન	જંગલ, અરણ્ય, અટવી, વગડો, રાન
૧૨૫૪૪	અગમ્ય	अ+गम् । પહોંચી ન શકાય તેવું, ન સમજાય તેવું
૧૨૫૪૫	અગોચર	ઈન્દ્રિયથી પામી ન શકાય તેવું, ઈંદ્રિયાતીત

પૃ.૬૯૧

૧૨૫૪૬	વીંધવો	विध् । કાણું પાડવું, સોંસરવું આરપાર કાઢવું, છેદ પાડવો, વિંધન કરવું
૧૨૫૪૭	યોગ	युज् । મેળાપ, જોગ
૧૨૫૪૮	સજીવન	स+जीव् । જીવતું
૧૨૫૪૯	અજીવનપણે	अ+जीव् । જડ પણે
૧૨૫૫૦	પૃથક્ પૃથક્	જુદું જુદું, અલગ અલગ
૧૨૫૫૧	સંગમ દેવતા	સંગમ નામના દેવ (ઇંદ્રે કરેલી મહાવીરની અડગતાની પ્રશંસા સાંભળી સંગમદેવે મહાવીર પ્રભુની આકરી પરીક્ષા લેવા કરેલા ઉપસર્ગો)
૧૨૫૫૨	પરિષહ	ઉપસર્ગ, ભૂખ-તરસ વગેરે ૨૨ પરિષહ
૧૨૫૫૩	સંગ	सञ्ज् । સાન્નિધ્ય
૧૨૫૫૪	પારકી દયા	પરદયા, બીજાની દયા
૧૨૫૫૫	મોહનીયના મળને	રાગદ્વેષને
૧૨૫૫૬	ગોશાલાએ	ગોબહુલ નામના બ્રાહ્મણની ગૌશાળામાં ભદ્રા બ્રાહ્મણીની કુક્ષિએ જન્મ તેથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ગોશાલક નામ. ભગવાન મહાવીર પાસેથી તેજોલેશ્યા લબ્ધિ શીખ્યો, ૬ વર્ષ દીક્ષા લઈને સાથે રહ્યો, છૂટા પડી જુદો મત પ્રવર્તાવી, બે સાધુને તેજોલેશ્યાથી બાળી છેવટે ગુરુભગવંત મહાવીર ઉપર પણ છોડી પણ પોતે જ ૭ દિવસમાં મરાયો ! છતાં ગુરુકૃપાએ ઘણા લાંબા કાળે મોક્ષે જશે.

૧૨૫૫૭ દાતાર — दा । દેનાર, દાન દેનાર, બક્ષિસ કરનાર
૧૨૫૫૮ ચરમશરીરી — મોક્ષે જતાં પહેલાંનો છેલ્લો ભવ-દેહ-શરીરધારી
૧૨૫૫૯ એકાવતારી — એક ભવ-જન્મ-અવતાર પછી મોક્ષ

પૃ.૬૯૨

૧૨૫૬૦ ખા — જમ, આહાર લે, વાપર, ખાવું-જમવું તેમ કહેવું
૧૨૫૬૧ કેશી સ્વામી — શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના શિષ્યના શિષ્ય, સંતાનિયા શિષ્ય
૧૨૫૬૨ પાર્શ્વનાથ સ્વામી — આ અવસર્પિણી કાળના ૨૩ મા તીર્થંકરદેવ
૧૨૫૬૩ ગૌતમ સ્વામી — મહાવીર સ્વામીના ગણધર, મુખ્ય શિષ્ય, નામ ઈંદ્રભૂતિ, ગૌત્ર ગૌતમ
૧૨૫૬૪ એક ખૂણે — એક ખૂણામાં, એક બાજુએ, બે દિશાની વચ્ચે વિદિશામાં
૧૨૫૬૫ છેવાડે — છેલ્લે
૧૨૫૬૬ પહાડ — પર્વત, ડુંગર
૧૨૫૬૭ લાખ વાર — એક લાખ વખત, સો હજાર વખત
૧૨૫૬૮ ધર્તા — धृ । ધારણ કરનારા, ધારક
૧૨૫૬૯ આનંદશ્રાવક — મહાવીર સ્વામીના સમયમાં મુખ્ય ૧૦ શ્રાવકમાં ૧ લા, વાણિજ્યગ્રામના સમૃદ્ધ અને સમર્થ શ્રાવક, શિવાનંદા શ્રાવિકા, અવધિજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ, ૧૨ વ્રત અને સંલેખના સહિત સમાધિમરણ, સૌધર્મ કલ્પમાં દેવ, ત્યાંથી મહાવિદેહવાસ, મોક્ષ
૧૨૫૭૦ સદ્‌ભૂત વચન — સત્ય, ઉચિત વચન
૧૨૫૭૧ અસદ્‌ભૂત વચન — અસત્ય, અનુચિત વચન
૧૨૫૭૨ છતે ગુરુએ — ગુરુ જીવતા, ગુરુની હયાતીમાં, ગુરુની વિદ્યમાનતાએ, ગુરુ હોવા છતાં
૧૨૫૭૩ तहत् — तह+इति । तथा+इति । તેમ જ, બરાબર; આપ જેમ ફરમાવો છો તેમ, જેવી આપની આજ્ઞા. त्ति=સ્વીકારદર્શક અવ્યય
૧૨૫૭૪ મહા સુભટ — મોટો લડવૈયો, યોદ્ધો, સૈનિક
૧૨૫૭૫ પરાભવ પામ્યો — હાર પામ્યો
૧૨૫૭૬ કદાપિ — કદાચ
૧૨૫૭૭ ચાકરી — સેવા, ખિદમત
૧૨૫૭૮ કબૂલ — સંમત, માન્ય, સ્વીકાર
૧૨૫૭૯ સાસ્વાદન સમકિત — વમી ગયેલું સમકિત, કરેલી આત્મપરીક્ષાને આવી જતું આવરણ
૧૨૫૮૦ વલોવી — वल् । મંથન કરી

પૃ.૬૯૩

૧૨૫૮૧ એકમેક — एकम्+एक । એકાત્મક, એકની અંદર બીજું સમાઈ-ભળી ગયું હોય તેવું, સેળભેળ, સંમિશ્રિત
૧૨૫૮૨ હીરામણિ — સાચો હીરો
૧૨૫૮૩ કાચની મણિ — કાચનો હીરો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१२५८४	फेर	तफावत, भेद
१२५८५	झुंमर	झुम्मर, घणा दीवा-बल्ब राखी शकाय तेवी काचनी सुशोभित वस्तु
१२५८६	तत्त्वप्रतीति	आत्मप्रतीति
१२५८७	झवेरी	हीरा-मोती वगेरे किंमती रत्नो, झवेरातना वेपारी, जवाहिरी
१२५८८	द्रव्य	पैसो, धन, लक्ष्मी
१२५८९	उदरपोषण	भरणपोषण, गुजरान, आजीविका
१२५९०	झवेरातनी पेटी	झवेरात-दागीना राखवानी पेटी
१२५९१	दाबडी	दाबली, डब्बी, नानो दाबडो
१२५९२	भाईबंध	मित्र, दोस्त
१२५९३	काळधर्म पाम्यो	देह छूटी गयो, मृत्यु थयुं, अवसान पाम्यो, गुजरी गयो
१२५९४	नाणा	पैसा, धन
१२५९५	उदर	उद्+ऋ। पेट
१२५९६	हीरा	हीरक। खाणमांथी नीकळता खूब कठण-तेजदार किंमती सफेद पथ्थरना कांकरा; मणि, रत्न, Diamond
१२५९७	पाना	पानुं, लीला रंगनुं रत्न, मरकत मणि, पन्नुं, Emerald
१२५९८	माणेक	माणिक्य। लाल रंगना किंमती पथ्थरनुं नंग, Ruby
१२५९९	नीलम	नील मणि, नील रंगनो हीरो, Jade

पृ.६९४

१२६००	वर्जीने	वृज्। छोडीने, जता करीने, तरछोडीने
१२६०१	गोठवण	व्यवस्था, बंदोबस्त
१२६०२	निवेडो	निकाल, निराकरण
१२६०३	कडाकूटो	कडा=निरर्थक, अर्थहीन कुटारो, माथाकूट, लमणांझींक
१२६०४	समुद्र	सम्+उन्द्। दरियो, सागर
१२६०५	वहेळा	वहेतां पाणीनो नानो प्रवाह, झरणुं, एवो प्रवाह जतो होय ते सांकडो भाग
१२६०६	खार	क्षार, मीठुं, लवणनो गुण-स्वाद होय तेवो पदार्थ, खारी जमीनमां उपसी आवतो सफेद पदार्थ
१२६०७	शोषावाना	शुष्। सूकववाना, सूकावाना
१२६०८	नीक	नीका। खाळ, गटर, धोरियो

१२६०९ दुर्बळ देहने मास उपवासी, जो छे माया रंग रे;
तो पण गर्भ अनंता लेशे, बोले बीजुं अंग रे.

उपाध्याय यशोविजयजी कृत ३५० गाथानुं स्तवन : ढाळ ८, कडी ११
आखा महिनाना उपवासीने पण हजी मायानो रंग होय तो अनंता जन्म लेशे.
श्री उत्तराध्ययन सूत्र, अध्ययन ९, गाथा ४४ मुजब—

मासे मासे तु जो बालो, कुसग्गणं तु भुंजए ।
न सो सुयक्खायधम्मस्स, कलं अग्घइ सोलसिं ॥

अर्थात् जे अज्ञानी-बाळजीव मासक्षमणनुं तप करे छे अने
कुशाग्र जेटला ज-घासनी अणी पर रहे तेटला ज आहारथी पारणुं करे छे तो
पण सुआख्यात-केवळीप्ररूपित धर्मनी १६मी कळानी बराबर पण नथी.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૬૧૦	વેદના પ્રશ્નો	જ્ઞાનના પ્રશ્નો, ઋગ્વેદ-યજુર્વેદ-સામવેદ-અથર્વવેદના પ્રશ્નો
૧૨૬૧૧	દાખલા દઈ	દૃષ્ટાંત બતાવી, ઉદાહરણ આપી
૧૨૬૧૨	ફળીભૂત	સફળ થયેલું, ફળરૂપે પરિણામ પામેલું
૧૨૬૧૩	ભેદાભેદ	ભેદ, અભેદ
૧૨૬૧૪	અનંતાનુબંધીનો ઉદય	અનંતકાળ સુધી સંસારનો બંધ થાય તેવો મિથ્યાત્વનો ઉદય
૧૨૬૧૫	ચક્રવર્તી સમાન	ચક્રવર્તી રાજાના રાજા, મોટા રાજા, સમ્રાટ જેવા અતિ બળવાન
૧૨૬૧૬	રખવાળ	રક્ષ્ । રખેવાળ, રખ્ખા, રક્ષક, રક્ષપાળ
૧૨૬૧૭	ઐશ્વર્યપદ	અધિકારીપદ
૧૨૬૧૮	રઝળવાના	રખડવાના
૧૨૬૧૯	મોહગર્ભિત વૈરાગ્ય	મોહથી જન્મતો વૈરાગ્ય
૧૨૬૨૦	દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્ય	દુઃખથી જન્મતો વૈરાગ્ય
૧૨૬૨૧	પૂનમ	દર મહિનાનો સુદનો ૧૫મો દિવસ
૧૨૬૨૨	ડાકોર	ગુજરાતમાં નડિયાદથી ૨૮ કિ.મી. દૂરનું ગામ, તીર્થ
૧૨૬૨૩	રણછોડજી	રણ+છોડ+જી. ભાગવત-પુરાણ પ્રમાણે, કાલયવનના ઉપદ્રવથી શ્રીકૃષ્ણે મથુરામાંથી હિજરત કરી દ્વારકા વસાવી માટે દ્વારકાધીશ રણછોડજી
૧૨૬૨૪	પ્રમાણ	સાબિતી
૧૨૬૨૫	પર્વતની ફાટની માફક	પર્વતની તિરાડ (કદી ન પૂરાય) જેવી
૧૨૬૨૬	સ્તંભરૂપ	થાંભલા રૂપે
	૫	**તા.૧૨-૯-૧૮૯૬**
૧૨૬૨૭	બાલજીવો	બાળજીવો, અજ્ઞાનીજનો
૧૨૬૨૮	સારુ	માટે, વાસ્તે, અર્થે
૧૨૬૨૯	સિદ્ધાંતો	શાસ્ત્રો, સૂત્રો, આગમો
૧૨૬૩૦	રોષ	રુષ્ । રીસ, ગુસ્સો, ક્રોધ
૧૨૬૩૧	બે ઘડી	૪૮ મિનિટ
૧૨૬૩૨	એક શિષ્યને	'मा रुष्, मा तुष्' યાદ ન રહેતાં 'માષતુષ' જપતા-વિચારતા શિવભૂતિ મુનિને
૧૨૬૩૩	સોળ રોગ	શ્રી આચારાંગ સૂત્ર, શ્રુતસ્કંધ ૧, ઉદ્દેશ ૧, અધ્યયન ૬-૩૩૮ મુજબ, ગંડમાળ, કોઢ, ક્ષય, અપસ્માર-વાઈ, ફેફરું, આંખના, શરીરની જડતા, હીનાંગતા, કૂબડાપણું, પેટના, મૂંગાપણું, સોજા, ભસ્મક, કંપવા, વળેલી પીઠ, શ્લીપદ-હાથીપગું, મધુપ્રમેહ-ડાયાબીટીસ. જ્ઞાતાધર્મકથાસૂત્ર-વિપાક સૂત્રમાં, કર્ણવેદના, શ્વાસ, ખાંસી, જ્વર, ભગંદર, હરસ, કંડૂ (ખુજલી). ૧૬ કષાય એ ૧૬ રોગ જ છે ને ?

પૃ.૬૯૬

૧૨૬૩૪	તપશ્ચર્યા બાર પ્રકારે	૬ આભ્યંતર તપ – પ્રાયશ્ચિત્ત, વિનય, વૈયાવૃત્ત્ય, સ્વાધ્યાય, કાયોત્સર્ગ અને ધ્યાન. ૬ બાહ્ય તપ – અનશન, ઉણોદરી,રસપરિત્યાગ, વૃત્તિસંક્ષેપ, કાયક્લેશ (પ્રતિસંલીનતા), વિવિક્ત શય્યાસન
૧૨૬૩૫	લઘુશંકા	પેશાબની હાજત
૧૨૬૩૬	સંકલ્પના	સંકલ્પ કરવાની ક્રિયા
૧૨૬૩૭	માઠી	ખરાબ, નામોશી ભરેલી, લાગણી દુભાય તેવી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૬૩૮	બાદ કરીને	બાકી રાખીને, બાદબાકી-ઓછી કરીને
૧૨૬૩૯	વિક્ષેપ	બાધા, અસ્થિરતા, મૂંઝવણ
૧૨૬૪૦	ડોલાયમાન	दोलायमान । ડોલા-દોલા ખાતી, હલબલતી, આમતેમ હલ્યા કરતી, અસ્થિર
૧૨૬૪૧	ચપળતા	ચંચળતા, અસ્થિરતા, ચાલાકી
૧૨૬૪૨	ક્ષણ લોભથી પડી	ક્ષણ=સેકંડના ૪/૫ ભાગ જેટલા જૂજ સમય-પળભરના; અવસર, તકના; હરખના; મધ્યલોભથી પડીને (૧૦મે ગુણસ્થાને લોભના ૩ ભાગ પડે તેમાં)
૧૨૬૪૩	આર્તધ્યાન	ઈચ્છિત વસ્તુના વિયોગે થતું ધ્યાન
૧૨૬૪૪	પ્રસારી પ્રસારી	प्र+सृ । વિસ્તારી વિસ્તારી, ફેલાવી ફેલાવી, રેલાવી રેલાવી, પ્રચાર કરીને
૧૨૬૪૫	ચાંદી	चन्द्रिका । રજત, રૂપું, સોના કરતાં સસ્તી ધાતુ-૧ કિ.ગ્રા.ના રૂા.૨૦,૦૦૦ !
૧૨૬૪૬	સુવર્ણ	सु+वर्ण् । સોનું, કનક, હેમ, કિંમતી પીળી ધાતુ
૧૨૬૪૭	આસ્રવ	જે જે વૃત્તિમાં સ્ફુરે અને ઈચ્છા કરે તે, કર્મનું આવવું
પૃ.૬૯૭		
૧૨૬૪૮	સંવર	सम्+वृ । તે તે વૃત્તિનો નિરોધ કરે તે
૧૨૬૪૯	સ્થૂલ ભેદો	મુખ્ય-ભૌતિક-ઈંદ્રિયગ્રાહ્ય પ્રકારો
૧૨૬૫૦	ગાળ્યે	વીતાવ્યે, પસાર થયે
૧૨૬૫૧	એકની એક	એની એ
૧૨૬૫૨	ક્ષયોપશમ	જ્ઞાનનો ઉઘાડ
૧૨૬૫૩	સમ્યક્ત્વ	સમ્યક્દર્શન, સમકિત
૧૨૬૫૪	છાનું	છૂપું, સંતાયેલું
૧૨૬૫૫	પ્રધાન	प्र+धा । મુખ્ય, માથે
૧૨૬૫૬	સંભારવાં	યાદ કરવાં
૧૨૬૫૭	ઉપર લાવવો	યાદ કરવો, કર્યા કરવો, મુખ્ય ગણવો
૧૨૬૫૮	હડસેલો મૂકવો	ધક્કો મારવો, ધીમું ખસે એમ ધક્કો મારવો
૧૨૬૫૯	ગાળીશું	ગાળી-ઓગાળી નાખવું
૧૨૬૬૦	કડબના પૂળા	पूलक । કડબ, ઘાસ, ચાર વગેરેના બાંધેલા ઝૂડા, મોટા પૂળિયાં. कडम्ब । જાર-બાજરીના સૂકા સાંઠા, સૂકા ઘાસ કે રાડાંના પૂળા
૧૨૬૬૧	તણખલા	तृण । તૃણ, તરણું
૧૨૬૬૨	લબ્ધિઓ	लभ् । શક્તિઓ
૧૨૬૬૩	સાક્ષી પૂરે છે	નજરે જુએ છે, અનુભવ કરે છે
૧૨૬૬૪	હોમહવનાદિ	યજ્ઞયાગ વગેરે, યજ્ઞકુંડમાં બલિદાન આપવું વગેરે
૧૨૬૬૫	ચાર વેદ	ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ અને અથર્વવેદ
પૃ.૬૯૮		
૧૨૬૬૬	ભારે	ઉગ્ર; ગંભીર; વજનદાર
૧૨૬૬૭	ઉલ્લાસ	उद्+लस् । ઉત્સાહ, આનંદ
૧૨૬૬૮	સગડી	शकटिका । લોખંડનો ચૂલો, ગોળ-ચોરસ વગેરે ઘાટનો ઊભો ચૂલો
૧૨૬૬૯	ટાઢ વાય નહીં	ઠંડી લાગે નહીં
૧૨૬૭૦	વેગળા	દૂર, આઘે, આઘા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૬૭૧	પરદેશી રાજા	૨ જા ઉપાંગ શ્રી રાજપ્રશ્નીય સૂત્રના ૨ જા અધિકારમાં ઉલ્લેખ છે. રાજપ્રશ્નીય એટલે રાજાના પ્રશ્નો. શ્વેતાંબિકા નગરીના નરેશ તે પ્રદેશી-પરદેશી રાજા. અતિ ક્રૂર-દુષ્ટ-ખૂની-પાપાચારી અને નાસ્તિકને પાર્શ્વપ્રભુના શિષ્યના શિષ્ય કેશી સ્વામીએ ૧૩ સવાલના જવાબ આપીને પ્રતિબોધ પમાડેલ. ૧૩ છઠ્ઠ કરીને સંલેખના સાથે ૧લા દેવલોકે, ત્યાંથી મહાવિદેહ ક્ષેત્રથી મોક્ષે જશે.
૧૨૬૭૨	છદ્મસ્થપણાથી	સર્વજ્ઞતા નહીં હોવાથી, કેવળજ્ઞાન પહેલાંની દશાથી, ઘાતી કર્મયુક્ત હોવાથી
૧૨૬૭૩	ઉન્માદ	उद्+मद् । ઘેલછા, ગાંડપણ, ઉન્મત્તતા, ચિત્તભ્રમ, હર્ષનો અતિરેક
૧૨૬૭૪	અસંયમ	ઉપયોગ ચૂકી જવો તે
૧૨૬૭૫	મુહપત્તી	મુખવસ્ત્રિકા. વાયુકાયના જીવો ન હણાય માટે મુખ પાસે રાખવામાં આવતું લંબચોરસ સફેદ સુતરાઉ કપડું
૧૨૬૭૬	જયણા	યત્ના
૧૨૬૭૭	ઉપકરણ	સાધન
૧૨૬૭૮	અપ્રધાન	ગૌણ
૧૨૬૭૯	મધ્યે	માં
૧૨૬૮૦	'આસ્રવા તે પરિસ્રવા'	आ+स्रु । परि+स्रु । આશ્રવ જ્ઞાની માટે સંવર છે, શ્રી આચારાંગ સૂત્ર ૧-૪-૨
૧૨૬૮૧	'પરિસ્રવા તે આસ્રવા'	સંવર તે અજ્ઞાની માટે આસ્રવ છે, બંધનો હેતુ છે. શ્રી આચારાંગ સૂત્ર
૧૨૬૮૨	દ્રવ્ય ઉપયોગ	સ્થૂળ ઉપયોગ
૧૨૬૮૩	ભાવ ઉપયોગ	આત્માનો ઉપયોગ
૧૨૬૮૪	દ્રવ્ય જીવ	મૂળ પદાર્થ-દ્રવ્ય-આત્મા
૧૨૬૮૫	ભાવ જીવ	આત્માનો ભાવ-ઉપયોગ
૧૨૬૮૬	ટોપી	માથું ઢાંકવા પહેરાતી કપડાની ઘાટીલી વસ્તુ, ટોપી-પાઘડી વગેરે
૧૨૬૮૭	ગંધક	સલ્ફર, પીળા રંગનો તરત સળગી ઊઠે તેવો એક ખનિજ પદાર્થ
૧૨૬૮૮	લૂણ	મીઠું, લવણ
૧૨૬૮૯	વર્ગણા	સરખે સરખા પરમાણુવાળા સ્કંધો અથવા તેવા સ્કંધોનો સમૂહ
૧૨૬૯૦	ઉપયોગ	उप+युज् । ધ્યાન આપવું, ચિત્ત પરોવવું, કાર્યમાં એકાગ્રતા રાખવી, ચૈતન્યની પરિણતિવિશેષ, મુખ્ય ૨ પ્રકાર : દર્શનોપયોગ અને જ્ઞાનોપયોગ
પૃ.૬૯૯	**૬**	**તા.૧૫-૯-૧૮૯૬**
૧૨૬૯૧	સામર્થ્ય	શક્તિ, સમર્થતા, પ્રભાવ
૧૨૬૯૨	મૈથુન	मिथ् । અબ્રહ્મસેવન
૧૨૬૯૩	મોળતું હોય	સમારતું હોય, સુધારતું હોય
૧૨૬૯૪	ઉજ્જવળતા	उद्+ज्वल् । શુદ્ધતા, નિર્મળતા
૧૨૬૯૫	પેસવા	प्र+विश् । પ્રવેશવા, અંદર આવવા
૧૨૬૯૬	વર્તન	વ્યવહાર, આચરણ
૧૨૬૯૭	ઓઘભાવે	સામાન્ય ભાવે
૧૨૬૯૮	વિચારભાવે	નિશ્ચય ભાવે, અભિપ્રાયમાં
૧૨૬૯૯	જ્ઞાન	સાર જાણવો તે
૧૨૭૦૦	અજ્ઞાન	સાર ન જાણવો તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૭૦૧	નિર્જરા	અહંકાર રહિત, કદાગ્રહ રહિત, લોકસંજ્ઞારહિત આત્મામાં પ્રવર્તવું તે
૧૨૭૦૨	ખબર	જાણકારી, જ્ઞાન, ઓળખાણ, સમાચાર

પૃ.૭૦૦

૧૨૭૦૩	ભાંગવી	भंग । તોડવી, ભાગવી
૧૨૭૦૪	પૂજાવા સારુ	પૂજાવા માટે, માન-સત્કાર માટે
૧૨૭૦૫	નામઠામ	નામ કે સ્થાન (ઠેકાણું)
૧૨૭૦૬	ભાઈભાંડુ	એક માતાપિતાના સંતાન, ભાંડરડાં
૧૨૭૦૭	ચેલા	બાવા-સાધુના ખાસ શિષ્ય
૧૨૭૦૮	સંતુષ્ટ	सम्+तुष् । પ્રસન્ન, રાજી, સંતૃપ્ત
૧૨૭૦૯	દોરાવું	दो+रा । ખેંચાવું
૧૨૭૧૦	બલિષ્ઠ આહાર	બળ-વીર્ય વધારે તેવો ભારે આહાર
૧૨૭૧૧	ભાજન	પાત્ર
૧૨૭૧૨	સાત ધાતુ	લોહી, માંસ, હાડકાં, ચામડી, વીર્ય, મળ, મૂત્ર, શરીરમાં રહેલી ૭ વસ્તુ
૧૨૭૧૩	અરુચિ	अ+रुच् । અણગમો, અભાવ, અસુખ, તિરસ્કાર
૧૨૭૧૪	થૂંકવા પણ જાય નહીં	थूत्कृ । મોંમાંથી પ્રવાહી કાઢવા પણ જાય નહીં; સામું યે ન જુએ
૧૨૭૧૫	રચના (શરીરની)	માંડણી, બંધારણ, બાંધણી
૧૨૭૧૬	રમણીયતા	रम् । મનોહરતા, ખૂબસૂરતી, સૌન્દર્ય-સુંદરતા, રમ્યતા
૧૨૭૧૭	લક્ષ વગરનું બાણ	નિશાન, લક્ષ્ય વિનાનું બાણ-તીર
૧૨૭૧૮	પ્રકટ્યો હોય	प्र+कट् । પ્રગટ્યો હોય
૧૨૭૧૯	અભ્યંતર દોષ	આંતરિક-અંદરના દોષ

પૃ.૭૦૧

૧૨૭૨૦	દરદ	દર્દ, રોગ, તકલીફ, પીડા, સંતાપ
૧૨૭૨૧	લગાર માત્ર	लग्नाकार । જરાક પણ, થોડોક પણ
૧૨૭૨૨	રામચંદ્રજી	૨૦ મા તીર્થંકર શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામીના સમયમાં દશરથ-કૌશલ્યાપુત્ર, સીતાપતિ, લવકુશપિતા, લક્ષ્મણ-ભરત-શત્રુઘ્નબંધુ, હનુમાનના સ્વામી
૧૨૭૨૩	મુક્ત થયા	સિદ્ધ થયા
૧૨૭૨૪	'બીજજ્ઞાન'	સમ્યક્દર્શન
૧૨૭૨૫	દેહાંતક્ષણે	દેહના છેલ્લા સમયે, મરી જતી વખતે, મૃત્યુ વેળાએ, મરણ પળે
૧૨૭૨૬	સ્મશાન વૈરાગ્ય	સ્મશાનભૂમિમાં સંસારની અસારતા, દેહની ક્ષણભંગુરતાના ખ્યાલથી થોડા સમય માટે થતો વૈરાગ્ય કે અનાસક્ત ભાવ
૧૨૭૨૭	નિભાવવા	नि+भू । નિર્વાહવા, ટકાવવા, સાચવવા, જાળવવા
૧૨૭૨૮	દાનેશ્વરી	दा+ईश् । દાનપતિ, દાન દેનાર, દાતાર
૧૨૭૨૯	સોય	सूचि । કપડાં સીવવા-સાંધવાની નાનાં કાણાંવાળી અણીદાર સળી
૧૨૭૩૦	ત્રણ ઉપવાસ	त्रि+उप+वस् । અઠ્ઠમ તપ, એકી સાથે-ઉપરાઉપરી ત્રણ ઉપવાસ

પૃ.૭૦૨

૧૨૭૩૧	ઉપયોગશૂન્ય	બેધ્યાન, ઉપયોગ લક્ષણ તો હોય જ પણ ઉપયોગ વર્તતો ન હોય તેવો
૧૨૭૩૨	ખોઈ બેસત	ગુમાવી દેત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૭૩૩	આકરો	કડક, સખત, ઉગ્ર
૧૨૭૩૪	નિર્જીવ	જડ, જીવ વિનાની
૧૨૭૩૫	મૂંડી દીધા	मुण्ड् । પંચમુષ્ટિ લોચ કરાવ્યો, વાળ ઊતારી લીધ, દીક્ષા આપી દીધી
૧૨૭૩૬	સંઘાડા	संघाटक । સંઘ, સંપ્રદાયના નાના નાના વિભાગ-જૂથ
૧૨૭૩૭	સદ્અનુષ્ઠાન	સારી ક્રિયા, શુભ ક્રિયા
૧૨૭૩૮	નગ્ન	વસ્ત્રરહિત, નગ્ન તે આત્મમગ્ન
૧૨૭૩૯	દાસી	दास् । નોકરડી, ભૃત્યા
૧૨૭૪૦	લોકલાજ	લોકસમૂહ-સમાજની શરમ
૧૨૭૪૧	વેશ્યાશાળા	ગુણિકાગૃહ, વેશ્યા નિવાસ
૧૨૭૪૨	તકરાર	ઝઘડો, કજીયો
૧૨૭૪૩	બ્રાહ્મણ	ब्रह्मन् । વૈદિક પ્રણાલીના ૪ વર્ણમાં ૧લો વર્ણ, વેદઅધ્યયન કરનાર
૧૨૭૪૪	વૈષ્ણવ	विष्णु । વૈષ્ણવ સંપ્રદાયના અનુયાયી, વિષ્ણુભક્ત
૧૨૭૪૫	કાયા	શરીર
૧૨૭૪૬	મનના ઘોડા	મનની કલ્પના, ઘાટ
૧૨૭૪૭	કોઠી	कोष्ठिका । અનાજ-પાણી ભરી શકાય તેવું માટીનું મોટું સાધન
૧૨૭૪૮	કાણું	છિદ્ર, નાનું બાંકું, છેદ
પૃ.૭૦૩		
૧૨૭૪૯	આવશ્યક	आ+वस् । સૂર્યોદય પહેલાં અને સૂર્યોદય બાદ રાત-દિવસ દરમ્યાન થયેલા દોષોને દૂર કરવા અવશ્ય કરવા યોગ્ય, જરૂરી. આત્માને ચારે તરફથી વશ્ય (સ્થિર) કરાવે; નિકાચિત-અનિકાચિત કર્મોનો નાશ-અંત કરાવે તે, ગુણવાળા આત્માને ચારે તરફથી ગુણિયલ બનાવે તે.
૧૨૭૫૦	સામાયિક	સાવદ્ય યોગની નિવૃત્તિ, ૧૪ પૂર્વના સાર સમી સમતા
૧૨૭૫૧	ચોવીસંથ્થો	चतुर्विंशति स्तव । વર્તમાન ચોવીસીના તીર્થંકરોની સ્તુતિ, નામકીર્તન
૧૨૭૫૨	વંદના	वन्द् । વંદણા, પ્રણામ, સ્તવન, વંદન. ગુરુને ઉત્કૃષ્ટભાવે વંદન
૧૨૭૫૩	પ્રતિક્રમણ	प्रति+क्रम् । પાપથી પાછા વળવું તે પ્રતિક્રમણ
૧૨૭૫૪	કાયોત્સર્ગ	काया+उत्सर्ग । કાયા-શરીરની મમતાનો ત્યાગ કરી આત્મનિરીક્ષણ કરવું
૧૨૭૫૫	પ્રત્યાખ્યાન	प्रति+आ+ख्या । પચ્ચખાણ, નિયમ, ત્યાગ. પદાર્થ,ભોગો કે અશુભ ભાવોનો ત્યાગ કરવાના નિયમ-વ્રત-પચ્ચખાણ
૧૨૭૫૬	પંચમ કાળ	પાંચમો આરો
૧૨૭૫૭	દેહદુર્બળતા	दिह+दुर्+बल् । શારીરિક નિર્બળતા, નબળું સંઘયણ, નબળાઇ
૧૨૭૫૮	ઉપાદાન કારણ-પુરુષાર્થ	૫ સમવાયમાં ૧ તે પુરુષાર્થ
૧૨૭૫૯	ડૂબી ગયું	ડૂબીને-બૂડીને મરણ પામ્યું, નગ્ન થઇ ગયું, દેવાળું કાઢ્યું
૧૨૭૬૦	મીરાંબાઇ	રાજસ્થાનમાં ૧૫મી સદીના પૂર્વાર્ધમાં થઇ ગયેલાં મહાન કૃષ્ણભક્ત કવયિત્રી. જોધપુર પાસે મેડતા ગામની રાજકુંવરી અને મેવાડના ભોજરાજાની રાણી; અનેક, પ્રસિદ્ધ, સુંદર અધ્યાત્મપદો-ભજનોનાં રચયિત્રી, દિયરે મોકલેલા વિષના પ્યાલાને સમભાવથી પી જનારાં માર્ગાનુસારી આત્મા.
૧૨૭૬૧	મહાભક્તિવાન	ખૂબ ખૂબ ભક્તિવાળાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૭૬૨	વૃંદાવન	મથુરાથી ઉત્તર તરફ યમુનાના પશ્ચિમ કાંઠાનું વૃંદા (તુલસી)નું પ્રાચીન વન જ્યાં કૃષ્ણે બાળપણ ગાળેલું. આજે એ ગામ છે, તીર્થ છે
૧૨૭૬૩	જીવા ગોસાંઇ	गोस्वामिक । સ્વામી ચૈતન્યની વૃંદાવનની ગાદીએ આવેલા સનાતનના ભત્રીજા, જીવા નામે ગોસાંઈજી. ઈ.સ.૧૫૪૦ ના અરસામાં મીરાંબાઈ મથુરામાં ચૈતન્ય સંપ્રદાયના જીવા ગોસાંઇ નામના કૃષ્ણભક્તના દર્શનાર્થે ગયાં ત્યારે સ્ત્રીને દર્શન આપવાની ના પાડી એટલે મીરાંબાઇ બોલ્યાં, "આજ લગી હું એમ જાણતી કે, વ્રજમાં કૃષ્ણ પુરુષ છે એક; વૃંદાવન વસી હજુ તમે પુરુષ રહ્યા છો, ધન્ય તમારો વિવેક." આ વ્યંગવાણી સાંભળી મીરાંબાઇનાં ચરણમાં ઢળી પડ્યા તે ગોસાંઇજી.
૧૨૭૬૪	ગોપીરૂપે	ગોવાલણ, ગોપની સ્ત્રી, ગોપાંગનારૂપે, સ્ત્રીરૂપે
૧૨૭૬૫	કામ	ઇચ્છા, કામવાસના
૧૨૭૬૬	સર્વત્ર	સર્વ સ્થળે અને સર્વ સમયે
૧૨૭૬૭	નાભો ભગત	રાજસ્થાનમાં જયપુર પાસે લગભગ ૩ માઇલને અંતરે આવેલાં 'ગલતા' તીર્થે રામાનંદ સંપ્રદાયમાં થઇ ગયેલા અગ્રજી શિષ્યે અનાથ બાળકનું નામ 'નારાયણદાસ' આપી શિષ્ય કર્યા જે ગુરુની નાભિની (મનની, હૃદયની) વાત જાણી જતા એટલે 'નાભો' નામ આપ્યું. પછી ૬ કડીના ૧ એવા છપ્પય છંદમાં ૨૧ દિવસમાં ભક્તોને ગૂંથીને માળા બનાવી તે 'ભક્તમાળ' પુસ્તક.
૧૨૭૬૮	કોટવાળ	कोटपाल । પૉલિસ અમલદાર
૧૨૭૬૯	કેદ	કેદખાનું, કારાવાસ, કારાગૃહ, બંધન, બંદીખાનું
૧૨૭૭૦	દંડ	સજા
૧૨૭૭૧	એક પક્ષ	શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક, દહેરાવાસી
૧૨૭૭૨	બીજો પક્ષ	સ્થાનકવાસી, શ્વેતાંબર અમૂર્તિપૂજક
પૃ.૭૦૪		
૧૨૭૭૩	શ્રી અનંતનાથ સ્વામી સ્તવન	૧૪ મા તીર્થંકરનું સ્તવન, "ધાર તરવારની સોહલી દોહ્યલી"
૧૨૭૭૪	અનેકાંત લોચન	अन+एक+अन्त+लुच् । અનેકાંત નેત્ર, અનેકાંત દૃષ્ટિ
૧૨૭૭૫	બાપડા	બિચારા
૧૨૭૭૬	રડવડે	રખડે, રઝડે, લબડે
૧૨૭૭૭	લેખે	હિસાબે, માટે
૧૨૭૭૮	નિંદામિ	निन्द् । નિંદા કરું છું
૧૨૭૭૯	ગરિહામિ	गर्ह् । ગર્હા કરું છું, ધિક્કારું છું
૧૨૭૮૦	અપ્પાણં	आत्मानम् । અશુભ યોગમાં પ્રવેશ કરતા, પાપો થકી કષાયો કરતા આત્માને
૧૨૭૮૧	વોસિરામિ	वि+स्मर् । વોસિરાવું છું, ત્યજું છું, છોડું છું
૧૨૭૮૨	વોસરાવવાનો	વોસિરાવવાનો, ત્યાગવાનો, છોડવાનો
૧૨૭૮૩	સચોડો	સંચોડો, સમૂળગો, સપૂચો
૧૨૭૮૪	જ્ઞાનગંગાજલમેં	જ્ઞાનરૂપી ગંગાજળમાં, જ્ઞાનરૂપી ગંગાનાં નીરમાં
૧૨૭૮૫	જળ	जल् । પાણી
૧૨૭૮૬	તૃષા	तृष् । તરસ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૭૮૭	અધ્યાત્મજ્ઞાન	આત્મા મુખ્યપણે આત્મસ્વભાવે વર્તે તે
૧૨૭૮૮	અધ્યાત્મશાસ્ત્ર	મુખ્યપણે જેમાં આત્મા વર્ણવ્યો હોય તે
૧૨૭૮૯	જ્ઞાનદગ્ધ	શુષ્ક અને અજ્ઞાની, શબ્દ અધ્યાત્મીઓ, દ્રવ્ય અધ્યાત્મીઓ
૧૨૭૯૦	દેવળના ઈંડાનાં દૃષ્ટાંતે	મંદિરનાં શિખરનાં ઉદાહરણની જેમ. કોઈ ધનાઢ્ય ગૃહસ્થે બંધાવેલાં શિખરબદ્ધ દેવાલયનાં ઈંડાં-કળશમાં ધન છે એવા આશયની નોંધ લખી કે, વિ.સં.૧૭૨૫ ની સાલમાં, ઉત્તરાયણના સૂર્યમાં, ચૈત્ર માસના શુક્લ પક્ષની અષ્ટમીએ ૧૨ ઘડી દિન ચઢતામાં દેવાલયનાં કળશમાં ૧૫ લાખ સોનામહોર રાખી છે, કામ પડે ત્યારે કાઢવી. તેના દેહત્યાગ બાદ પુત્રે નોંધ વાંચીને શિખર નીચે ઉતરાવીને તપાસતાં કંઈ ન નીકળતાં ખેદખિન્ન થઈ, વૃદ્ધ અનુભવીની સલાહ લેતાં શિખર હતું તેમ ઉપર ચઢાવ્યું. ચૈત્ર સુદ ૮ ના દિને બપોરે શિખરનો પડછાયો નીચે જમીન પર દેખાડી ત્યાં ખોદાવ્યું કે તરત બધું ધન મળ્યું. તાત્પર્ય કે, લખનારના અભિપ્રાયની શ્રદ્ધા-સમજ આપે એવા સત્પુરુષ મળે તો આત્મધનની પ્રાપ્તિ થાય
૧૨૭૯૧	મહાભારત કાર્ય	ખૂબ મોટું અને મુશ્કેલ કામ, ભગીરથ કામ
પૃ.૭૦૫		
૧૨૭૯૨	ફલાણી	અમુક, કોઈ એક
૧૨૭૯૩	ચૈતન્ય સંયોગે	ચેતનાના જ્ઞાનચેતનાના સંયોગે
૧૨૭૯૪	ઉગામી હોય	उद्+गम् । ઊંચી કરી બતાવી હોય
૧૨૭૯૫	અધ્યવસાય	अधि+अव+सो । મનોવૃત્તિ, વલણ — બહાર ઉપાધિ
૧૨૭૯૬	માણેકદાસજી	વેદાંતી
૧૨૭૯૭	એક ગ્રંથમાં	
૧૨૭૯૮	નિજછંદનસેં	પોતાની કલ્પનાએ-છંદે, સ્વચ્છંદથી
૧૨૭૯૯	હેરો	શોધો, જુઓ, તપાસ કરો
૧૨૮૦૦	વૈકુંઠધામ	वि+कुण्ठा । વિષ્ણુનું દિવ્યધામ, દેવલોક, સ્વર્ગલોક
૧૨૮૦૧	પાઈએ	प्र+आप् । પ્રાપ્ત કરીએ, થાય
૧૨૮૦૨	સો	તે
૧૨૮૦૩	હરિ	આત્મા, વિષ્ણુ, શુદ્ધાત્મા
૧૨૮૦૪	સબસેં	બધામાં, બધે
૧૨૮૦૫	ઠામ	स्था । ઠેકાણે, સ્થાને
૧૨૮૦૬	ફાંટા	ગૌણ વિભાગ, શાખા; શાખા-માર્ગ જુદા પડવા
૧૨૮૦૭	લોંકાશા	લોંકાશાહ, સ્થાનકવાસી સંપ્રદાયના પ્રણેતા, વિ.સં.૧૪૮૨ માં કારતક સુદ ૧૫ એ લીંબડીમાં જન્મ, બચપણમાં માતાપિતાનું અવસાન થતાં અમદાવાદ ગયા, લહિયા થયા, જિનાગમની પ્રત લખતાં જિનપ્રતિમાનું ઉત્થાપન કરતાં લુંકામત-ગચ્છ પ્રવર્તાવ્યો. તત્કાલીન યતિઓના વૈભવ, ચૈત્યમાં બાહ્ય આડંબરના અતિરેકથી અમૂર્તિપૂજક-સાધુમાર્ગી-સ્થાનકવાસી સંપ્રદાય સ્થાપ્યો. રાજસ્થાનના અલવરમાં વિ.સં.૧૫૪૬ માં વહોરાવેલા ઝેરયુક્ત લાડવાનો આહાર કરતાં ચૈત્ર સુદ ૧૧ ના રોજ કાળધર્મ પામ્યા
૧૨૮૦૮	પાખંડીઓ	દંભી, ઢોંગી, સાચા ધર્મ વિરુદ્ધના મતવાળા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૮૦૯	પાર નથી	અંત-છેડો-આરો નથી, પુષ્કળ છે
૧૨૮૧૦	સામટા	संवृत्तक । ભેગા કરેલા બધા, થોકબંધ ઊધડ
૧૨૮૧૧	યથાખ્યાત ચારિત્ર	આત્માનું જેવું છે તેવું જ સ્વરૂપ તે જ યથાખ્યાત ચારિત્ર
૧૨૮૧૨	સરાગ સંયમ	સત્શાસ્ત્ર, સદ્ગુરુ આશ્રયે જે સંયમ તે સરાગ સંયમ
૧૨૮૧૩	નિવૃત્તિ, અનિવૃત્તિસ્થાનક ફેર પડે ત્યારે	નિવૃત્તિ-અનિવૃત્તિ ગુણસ્થાનકનો તફાવત-ભેદ થાય ત્યારે વ્યાવૃત્તિ-નિવૃત્તિ-નહિ ફેરફારી-ભેદ વિનાના જે અધ્યવસાયથી સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થાય છે તે અનિવૃત્તિકરણ છે. અધ્યવસાયો પુનઃ વિષય-સન્મુખ નહીં જવાથી અનિવૃત્તિબાદર ગુણસ્થાન પણ કહેવાય છે. કારણ કે, અહીં સંજ્વલન કષાયના ૧૨ બાદર કષાય અને ૯ બાદર નોકષાયને ઉપશમક ઉપશમાવવા અને ક્ષપક ક્ષય કરવા તૈયાર હોય છે. આ ગુણસ્થાનકે જ લોભને સૂક્ષ્મ કરે છે, લોભના ઉદયના કાળના ૩ વિભાગ કરે છે, તેમાંથી ૨ ભાગ પૂરા કરે છે, ૩જો ભાગ ૧૦ મે ગુણસ્થાનકે જાય ત્યારે વેદે છે.
૧૨૮૧૪	શંકા	'આ તો આમ નહીં, આમ હશે' એવો ભાવ
૧૨૮૧૫	આશંકા	સમજવા માટે વિચાર કરી પૂછવું તે આશંકા
૧૨૮૧૬	આશંકા મોહનીય	પોતાથી ન સમજાય, સાચું જાણ્યા છતાં ખરેખરો ભાવ આવે નહીં તે
૧૨૮૧૭	ઉત્તર વિષય	પછીનો વિષય, ઉત્તરાર્ધ
૧૨૮૧૮	અણપ્રતીતિ	વગર શ્રદ્ધાએ, વિના પ્રતીતિએ, વણવિશ્વાસે

પૃ.૭૦૬

૧૨૮૧૯	ક્ષયોપશમ	નાશ અને શમાઈ જવું
	૭	**તા.૧૬-૯-૧૮૯૬ હશે**
૧૨૮૨૦	એની મેળે	આપોઆપ
૧૨૮૨૧	ઓઘસંજ્ઞાએ	સામાન્યપણે
૧૨૮૨૨	આજ્ઞાભક્તિ	આજ્ઞા દ્વારા થતી ભક્તિ
૧૨૮૨૩	ભેઠ બાંધી	કેડ-કમર કસીને ફાળિયું બાંધીને કામ કરવું
૧૨૮૨૪	ઓસડ	ઔષધિ, દવા
૧૨૮૨૫	ગરવા દઉં નહીં	પ્રવેશવા-પેસવા-દાખલ થવા દઉં નહીં
૧૨૮૨૬	હજૂરમાં	સેવામાં
૧૨૮૨૭	અહંકાર	હું પણું, અભિમાન, ગર્વ, મહત્ત્વમાંથી ઉત્પન્ન થયેલું એક તત્ત્વ
૧૨૮૨૮	અવધૂત	अव+धू । ઉત્તમ, મસ્ત, પરમ વિરક્ત; શૈવ-વૈષ્ણવ ધર્મના વૈરાગી પંથના સાધુ; હડધૂત; અસ્વીકૃત; શ્રી દત્તાત્રેય રચિત 'અવધૂત ગીતા' પણ છે

પૃ.૭૦૭

૧૨૮૨૯	વિદેહીપણું	દેહ છતાં દેહાતીત દશા, દેહભાવથી પર
૧૨૮૩૦	વસિષ્ઠજી	ઇક્ષ્વાકુ વંશના રામચંદ્રજીના કુલગુરુ, વશિષ્ટ ઋષિ, અરુંધતીપતિ
૧૨૮૩૧	અદરાવે નહીં	आ+दृ । આદર કરવાનું ન કહે, આપે નહીં, ગ્રહણ ન કરાવે
૧૨૮૩૨	ધોરી માર્ગ	धुर्+मार्ग् । રાજમાર્ગ
૧૨૮૩૩	સકામ	स+कम् । ઇચ્છા-કામના સહિત
૧૨૮૩૪	મિથ્યાભાવ	મિથ્યાત્વ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૮૩૫	રોમે રોમે	રુંવાડે રુંવાડે, આખા શરીરમાં સર્વત્ર
૧૨૮૩૬	વ્યાપ્યું છે	વ્યાપી ગયું છે, પ્રસરેલું છે
૧૨૮૩૭	ને આંતરે	નો ગાળો-અંતર રાખીને
૧૨૮૩૮	સાઠ ઘડી	૨૪ કલાક (૨ ઘડી=૪૮ મિનિટ)
૧૨૮૩૯	ભળતી	भल् । મળતી આવતી હોય તેવી, આભાસી
૧૨૮૪૦	ફિકર	ચિંતા
૧૨૮૪૧	શબ્દનો મોહ	શ્રોત્રેન્દ્રિયના વિષયનો, કાનથી સાંભળવાની ભ્રાંતિ
૧૨૮૪૨	રૂપનો મોહ	ચક્ષુરિન્દ્રિયના વિષયનો, આંખથી જોવાની ભ્રાંતિ
૧૨૮૪૩	રસનો મોહ	જિહ્વાઇન્દ્રિયના વિષયનો, જીભથી સ્વાદની ભ્રાંતિ
૧૨૮૪૪	ગંધનો મોહ	ઘ્રાણેન્દ્રિયના વિષયનો, નાકથી ગંધની ભ્રાંતિ
૧૨૮૪૫	સ્પર્શનો મોહ	સ્પર્શેન્દ્રિયના વિષયનો, કાયાથી અડવા-અડકવાની ભ્રાંતિ
૧૨૮૪૬	અવિરતિનાં પાપ	અવ્રતનાં પાપ (૧૨ પ્રકારે અવિરતિ-૫ ઈંદ્રિય ને ૬ઠ્ઠા મનનો અસંયમ)
૧૨૮૪૭	બહાનાં	ખોટાં કારણ, નિમિત્તો, ઓઠાં
૧૨૮૪૮	ઘાંચ	ફાંસ, વાંધો, ગાડાના ચીલામાં પડેલો જરા ઊંડો ખચકો
પૃ.૭૦૮		
૧૨૮૪૯	લૌકિક	लोक् । દુન્યવી, લોકોમાં ચાલતો, અજ્ઞાનયુક્ત
૧૨૮૫૦	લોકોત્તર	लोक्+उद्+तृ । અલૌકિક, લોકમાં અસામાન્ય, અસાધારણ, જ્ઞાનયુક્ત, શ્રેષ્ઠ
૧૨૮૫૧	નીપજે	निस्+पद् । નીપજ થાય, નીપજ લે
	૮	**તા.૧૭-૯-૧૮૯૬**
૧૨૮૫૨	ગણી ગણીને	એક એક કરીને-ગણીને
૧૨૮૫૩	સામટો ગોટો	એક સાથે જથ્થાબંધ, સમૂહમાં, ઢગલાબંધ
૧૨૮૫૪	અનુપ્રેક્ષા	अनु+प्र+ईक्ष् । આત્મામાં પરિણામ પામે તે
૧૨૮૫૫	સત્તા	अस् । શક્યતા
૧૨૮૫૬	દંડ	दण्ड् । દાંડો, ડાંગ, લાકડી
૧૨૮૫૭	ચક્ર	कृ+क । પૈડું, યાંત્રિક ગોળાકાર સાધન; કુંભારનો ચાક; વર્તુળ; સમૂહ; રાષ્ટ્ર
૧૨૮૫૮	કુંભાર	कुम्भ+कार । માટીનાં વાસણ બનાવવાનો કારીગર, જ્ઞાતિ
૧૨૮૫૯	બીજભૂત જ્ઞાન	સમ્યક્જ્ઞાન-દર્શન, છેવટે પંદર ભવે મોક્ષે લઈ જાય
૧૨૮૬૦	વૃક્ષભૂત જ્ઞાન	કેવળજ્ઞાન, તે જ ભવે મોક્ષે લઈ જતું જ્ઞાન
૧૨૮૬૧	અવસ્તુ	વસ્તુ, દ્રવ્ય ન હોવું
૧૨૮૬૨	ષડ્દર્શન	જૈન-બૌદ્ધ-વેદાંત-સાંખ્ય-ન્યાય-વૈશેષિક અને ચાર્વાક દર્શન
૧૨૮૬૩	અપેક્ષાએ	રીતે, દૃષ્ટિએ, વકી-શક્યતાએ
૧૨૮૬૪	આંટી ઉકેલવા	મુશ્કેલી દૂર કરવા
૧૨૮૬૫	ગચ્છના ભેદ	સમુદાય, સંઘાડા, ફિરકાના પ્રકાર-તફાવત
૧૨૮૬૬	ઉદ્યોત	द्युत् । પ્રકાશ, ખદ્યોત
૧૨૮૬૭	ચાંલ્લા	ચાંદલા, પ્રભુપૂજામાં કરાતા તિલક, પ્રભુદર્શન બાદ આજ્ઞા શિરોમાન્ય છે તેમ દર્શાવવા કપાળે કરાતું તિલક
૧૨૮૬૮	મૂખપટ્ટી	મુહપત્તિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૮૬૯	રૂઢિમાર્ગ	પહેલેથી ચાલી આવતી રસમે-વ્યવહારે કરેલો માર્ગ
પૃ.૭૦૯		
૧૨૮૭૦	કૂબડું	કદરૂપું
૧૨૮૭૧	રૂપાળું	रूप् । દેખાવડું
૧૨૮૭૨	ગાંઠે બાંધો	ग्रन्थि । बन्ध् । પોતાની માલિકીની કરી લો-લ્યો
૧૨૮૭૩	અનુભવગોચર	અનુભવથી જાણમાં-સમજમાં આવે એવો
૧૨૮૭૪	અબંધ	अ+बन्ध् । આત્મા કંઈ પણ ક્રિયા કરે નહીં ત્યારે
૧૨૮૭૫	વ્યવહાર સમ્યક્ત્વ	સદ્ગુરુનાં વચન સાંભળવાં, વિચાર કરવો, પ્રતીતિ કરવી તે
૧૨૮૭૬	પરમાર્થ સમ્યક્ત્વ	આત્માની ઓળખાણ થાય તે
૧૨૮૭૭	નિરાગ્રહ	निर्+आ+ग्रह् । આગ્રહ વિનાના, પકડ વિનાના
૧૨૮૭૮	મધ્યસ્થભાવે	મધ્યવર્તી, તટસ્થ, રાગદ્વેષરહિત
૧૨૮૭૯	કર્મ	कृ । આત્માના સ્વભાવને જે આવરણ છે તે
૧૨૮૮૦	મિથ્યાત્વ મોહનીય	ઉન્માર્ગને મોક્ષમાર્ગ માને, મોક્ષમાર્ગને ઉન્માર્ગ માને તે
૧૨૮૮૧	મિશ્ર મોહનીય	ઉન્માર્ગથી મોક્ષ થાય નહીં, માટે માર્ગ બીજો હોવો જોઈએ એવો ભાવ
૧૨૮૮૨	સમ્યક્ત્વ મોહનીય	'આત્મા આ હશે ?' તેવું જ્ઞાન થાય તે
૧૨૮૮૩	સમ્યક્ત્વ	'આત્મા આ છે' એવો નિશ્ચયભાવ
૧૨૮૮૪	સાંભર્યા કરે	सम्+स्मृ । યાદ આવ્યા કરે
૧૨૮૮૫	સ્વાદબુદ્ધિ	स्वद् । स्वाद् । ખાવા-પીવામાં જીભ વડે લેવાતા રસના અનુભવ, આનંદની ઈચ્છા
પૃ.૭૧૦	**૯**	**તા.૧૯-૯-૧૮૯૬**
૧૨૮૮૬	યોગદશા	ધ્યાનદશા
૧૨૮૮૭	પ્રશસ્ત	વખણાયેલી, ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, હિતકર, શાસ્ત્રોક્ત
૧૨૮૮૮	ટાંકામાં	મકાન, રસ્તા કે ટેકરી પર ઊંચે કરવામાં આવતા પથ્થર-લોખંડ-સિમેન્ટ-પ્લાસ્ટીકના નાના-મોટા ટાંકા-ટાંકીમાં
૧૨૮૮૯	અવિચારવાન	અકાર્ય કરતાં જે ક્ષોભ ન પામે તે
૧૨૮૯૦	વિચારવાન	અવિચારણા અને અકાર્ય કરતાં જે ક્ષોભ પામે તે
૧૨૮૯૧	બીજી ફેરે	બીજી વાર
૧૨૮૯૨	પારસમણિ	स्पर्शमणि । એવો મણિ કે જેનો લોખંડને સ્પર્શ થતાં સોનું બની જાય
પૃ.૭૧૧		
૧૨૮૯૩	પગરખાં	पाद+रक्षक । કાંટા, કાંકરા, તાપ, ગંદકી, ધૂળથી રક્ષણ કરનાર. જોડા, ચંપલ, કાંટારખાં, બૂટ, સ્લીપર્સ, શૂઝ
૧૨૮૯૪	વટેમાર્ગુ	वट्+मार्ग् । રસ્તાનો મુસાફર
૧૨૮૯૫	પ્રતાપે	प्र+तप् । પ્રભાવે, સામર્થ્યે, શક્તિ વડે
૧૨૮૯૬	આરો	અંત, પાર, છેડો
૧૨૮૯૭	મુમતી	મુહપત્તિ
૧૨૮૯૮	મુસલમાન	ઈસ્લામ ધર્મ પાળનાર, મુસ્લિમ
૧૨૮૯૯	પીરાણા	ઈમામશાહ સ્થાપિત અર્ધ હિંદુ-અર્ધ મુસ્લિમ સંપ્રદાયવાળા મુસલમાન
૧૨૯૦૦	કુળાચાર	कुल्+आचार । કુળની પરંપરાથી ચાલ્યા આવતા રિવાજ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૭૧૨

૧૨૯૦૧	**મોક્ષ**	मोक्ष् । આત્માનું અત્યંત શુદ્ધપણું, અજ્ઞાનથી છૂટી જવું, સર્વકર્મથી મુક્ત થવું, યથાતથ્ય જ્ઞાન પ્રગટવું
૧૨૯૦૨	**કેવળજ્ઞાન**	આત્માને ક્યારેય વિકાર ન ઊપજે, રાગદ્વેષ પરિણામ ન થાય તેવું જ્ઞાન
૧૨૯૦૩	**સંશયે**	સંશય પણ
૧૨૯૦૪	**માંહીથી**	મહીંથી, અંદરથી, અંતરથી
૧૨૯૦૫	**સત્ દેવ**	રાગ, દ્વેષ અને અજ્ઞાન જેના ક્ષય થયા છે તે, વીતરાગ દેવ, સર્વજ્ઞ દેવ
૧૨૯૦૬	**સદ્ગુરુ**	મિથ્યાત્વ ગ્રંથિ જેની છેદાઈ છે તે, નિર્ગ્રંથ
૧૨૯૦૭	**સત્ ધર્મ**	જ્ઞાની પુરુષોએ બોધેલો ધર્મ
૧૨૯૦૮	**સમ્યક્ત્વ**	સત્ દેવ-ગુરુ-ધર્મ આ ૩ તત્ત્વ યથાર્થ રીતે જાણવાં

પૃ.૭૧૩

૧૨૯૦૯	**વિચારવાન**	જેને વૈરાગ્ય ઉપશમ વર્તતો હોય તે
૧૨૯૧૦	**મન**	આત્માનો ઉપયોગ મનન કરે ત્યારે તે મન, વર્ગણા છે તેથી જુદું કહેવાય છે
૧૨૯૧૧	**ઉપયોગ**	સંકલ્પ વિકલ્પ મૂકી દેવા તે
૧૨૯૧૨	**માનશ્લાઘા**	માન, સત્કાર, સ્વસ્તુતિ, આત્મશ્લાઘા, પોતાનાં વખાણ
૧૨૯૧૩	**અણઉપયોગે**	ઉપયોગ રહિતપણે
૧૨૯૧૪	**તલમાત્ર**	તલના દાણા જેટલો પણ, સ્હેજમાત્ર પણ, જરીકે
૧૨૯૧૫	**માપણી**	મોજણી, માપવાની ક્રિયા
૧૨૯૧૬	**હોવાપણું**	अस् । હયાતી, અસ્તિત્વ, વિદ્યમાનતા
૧૨૯૧૭	**પંચીકરણ**	વિ.સં.૧૮૪૦માં હૈદ્રાબાદમાં જન્મેલા શ્રી રામગુરુ, યજુર્વેદી મહારાષ્ટ્રીય બ્રાહ્મણ, વિ.સં.૧૯૦૬માં વડોદરામાં સમાધિસ્થ. અંતઃકરણપંચક, પ્રાણપંચક, જ્ઞાનેન્દ્રિય પંચક, કર્મેન્દ્રિય પંચક, વિષયપંચક — આ ૫ પંચકનાં પુસ્તક 'પંચીકરણ'માં દુહા, ચોપાઈ, સ્થૂળ-સૂક્ષ્મ દેહના ૨ કોષ્ટક તથા 'વાક્યવૃત્તિ' વગેરે ગ્રંથોના પ્રમાણરૂપ શ્લોક છે.
૧૨૯૧૮	**'વિચારસાગર'**	શ્રી નિશ્ચલદાસજી કૃત વેદાંતનો પ્રમેય ગ્રંથ જે શ્રી વિદ્યારણ્ય સ્વામી કૃત 'પંચદશી'ના આધારે રચ્યો છે
૧૨૯૧૯	**'ગ્રંથિભેદ'**	મિથ્યાત્વની ગાંઠનું છેદાઈ જવું. કર્મગ્રંથની રીતે, અનંતાનુબંધી કષાયની ચોકડી અને દર્શનમોહની ત્રણ પ્રકૃતિને ભેદવી તે. રાગદ્વેષના આત્મપરિણામ તે જ કર્મગ્રંથિ-કર્કશ, ગાઢ ને ગૂઢ છે તેનો છેદ; જડ-ચેતનનો ભેદ પડી જવો. વેદાંતની પરિભાષામાં હૃદયગ્રંથિનો છેદ.
૧૨૯૨૦	**સંક્ષેપે નહીં**	सम्+क्षिप् । સંકોચે નહીં, ઓછી ન કરે, ટૂંકાવે નહીં
૧૨૯૨૧	**ભાર રાખે**	વટ રાખે, વટમાં હોવાનો ડોળ રાખે-કરે

પૃ.૭૧૪

૧૨૯૨૨	**ભાંગા**	પ્રકાર, ભેદ, ભંગ
	૧૦	**તા.૨૧-૯-૧૮૯૬**
૧૨૯૨૩	**તન્મયપણે**	તે મય, તેના મય
૧૨૯૨૪	**આંટી કાઢવી**	મુશ્કેલી દૂર કરવી, ગૂંચ દૂર કરવી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૯૨૫	આંટી પડી ગઈ	ગૂંચવણ થઈ
૧૨૯૨૬	ગોખે તો	घुष् । યાદ કરવા માટે વારંવાર બોલે તો
૧૨૯૨૭	પડળ	पटल । પોપચાં; આંખે આવતો છારીનો રોગ
૧૨૯૨૮	ચૈતન્ય	चित् । આત્મા
૧૨૯૨૯	યોનિ	તેજસ અને કાર્મણ શરીરવાળા જીવો ઔદારિકાદિ ભવધારણીય દેહ-પુદ્ગલોની સાથે જે સ્થાને જોડાય તે સ્થાન
૧૨૯૩૦	કેવળ	સાવ, તદ્દન, બિલકુલ
૧૨૯૩૧	લોપાઈ જાય નહીં	लुप् । નાશ-ક્ષય ન થાય, અભાવ-અદર્શન-અનુપસ્થિત ન હોય
૧૨૯૩૨	અંશે	થોડો, વિભાગે, દેશે
૧૨૯૩૩	ખુલ્લો રહે છે	ઉઘાડ હોય છે
૧૨૯૩૪	શ્રુતિ	श्रु । વૈદિક સાહિત્યનું તે તે વાક્ય; શ્રુતજ્ઞાન
૧૨૯૩૫	અક્રિય	अ+कृ। નિષ્ક્રિય, ક્રિયાશીલતાનો અભાવ
૧૨૯૩૬	પ્રયોગે	प्र+युज् । અનુષ્ઠાને, ઉપયોગે, અજમાયશે, સાધને, અખતરે
૧૨૯૩૭	ક્રિય	कृ। કાર્ય, કર્મવાળો, સક્રિય
૧૨૯૩૮	નિર્વિવાદપણે	निर्+वि+विद् । વિવાદ વિના

પૃ.૭૧૫

૧૨૯૩૯	અર્હંતપદ	अर्ह्+पद् । અરિહંત પદ
૧૨૯૪૦	ભાવાત્મા	भू+आत्मन् । જે સ્વરૂપને વિચારે તે રૂપ આત્મા થાય તે
૧૨૯૪૧	ભેળવવાની	મિશ્રણ કરવાની, સાથે લેવાની, ભેગું કરવાની
૧૨૯૪૨	આઘી	દૂરની
૧૨૯૪૩	ટાઢા પાણીની	ઠંડા પાણીની, સચેત પાણીની
૧૨૯૪૪	એકાંતર ઉપવાસ	એક દિવસના અંતરે એક ઉપવાસ
૧૨૯૪૫	અદત્ત	अ+दा । નહીં દીધેલું, ન આપેલું
૧૨૯૪૬	દેવતાપણું	દેવપણું, દેવગતિમાં જન્મ
૧૨૯૪૭	વર્ષીદાન	તીર્થંકર પ્રભુએ દીક્ષા લીધા પહેલાં એક વર્ષ સુધી આપેલું દાન
૧૨૯૪૮	ઘણો વખત થયાં	ઘણા વખતથી, લાંબા સમયથી
૧૨૯૪૯	અવાવરુ કૂવો	अव्यापारक कूप । વ્યવહારમાં-ઉપયોગમાં નથી તેવો કૂવો, અવડ
૧૨૯૫૦	અજ્ઞાનવાદી	'ક્રિયા કરવી નહીં, દેવગતિ મળે, બીજું કંઈ નહીં' કહી પુણ્યના હેતુ જાણી કંઈ કરતા નથી અને વાતો મોટી મોટી કરનારા
૧૨૯૫૧	ક્રિયાવાદી	'માત્ર ક્રિયાથી જ કલ્યાણ થશે' માની કદાગ્રહ મૂકતા નથી તે ક્રિયાજડ.
૧૨૯૫૨	પોલા જ્ઞાની	શુષ્ક અધ્યાત્મી 'અમને આત્મજ્ઞાન છે, આત્મા કર્તા નથી ને ભોક્તા નથી'
૧૨૯૫૩	ચોરાસીથી સો ગચ્છ	૮૪ થી ૧૦૦ ફિરકા, સંપ્રદાયના ભાગ.

૧. ઓસવાળ ગચ્છ	૬. કોરંટીયા ગચ્છ	૧૧. ડેકાઉઆ ગચ્છ
૨. જીરાવલા ગચ્છ	૭. આનપુરા ગચ્છ	૧૨. ભિનમાલા ગચ્છ
૩. વડ ગચ્છ	૮. ભરુઅચા ગચ્છ	૧૩. મુહડાસા
૪. પૂનમીયા ગચ્છ	૯. ઉઢવીયા ગચ્છ	૧૪. દાસવિયા ગચ્છ
૫. ગંગેસરા ગચ્છ	૧૦. ગુદવીયા ગચ્છ	૧૫. ગચ્છપાલ ગચ્છ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૬. ઘોષવાલ ગચ્છ
૧૭. મંગોડિયા ગચ્છ
૧૮. બ્રાહ્મણીયા ગચ્છ
૧૯. જાલોરા ગચ્છ
૨૦. બોકડીયા ગચ્છ
૨૧. મુઝાહડા ગચ્છ
૨૨. ચિતોડા ગચ્છ
૨૩. સાચોરા ગચ્છ
૨૪. કુચડીયા ગચ્છ
૨૫. સિદ્ધંતીયા ગચ્છ
૨૬. રામસેણીયા ગચ્છ
૨૭. આગમીયા ગચ્છ
૨૮. મલધાર-માલધારી ગચ્છ
૨૯. ભાવરાજીયા ગચ્છ
૩૦. પલીવાલ ગચ્છ
૩૧. કોરંડવાલા ગચ્છ
૩૨. નાગદિકા ગચ્છ
૩૩. ધર્મઘોષા ગચ્છ
૩૪. નાગોરી ગચ્છ
૩૫. નાણાંવાલ ગચ્છ
૩૬. ખંડેરવાલ ગચ્છ
૩૭. સાંડેરવાલ ગચ્છ
૩૮. મંડોરા ગચ્છ
૩૯. સુરાણા ગચ્છ
૪૦. ખંભાયતી ગચ્છ
૪૧. વડોદરીયા ગચ્છ
૪૨. સોપારિયા ગચ્છ
૪૩. માંડલીયા ગચ્છ
૪૪. કોઠીપરા ગચ્છ
૪૫. જાંગડા ગચ્છ
૪૬. છાપરીયા ગચ્છ
૪૭. બોરસડા ગચ્છ
૪૮. દોવંદણ ગચ્છ
૪૯. ચિત્રાવાલ ગચ્છ
૫૦. વેગડા ગચ્છ
૫૧. વાયડા ગચ્છ
૫૨. વિદ્યાહરા ગચ્છ
૫૩. કુતપુરા ગચ્છ
૫૪. કાચ્છેલીયા ગચ્છ
૫૫. રુદોલીયા ગચ્છ
૫૬. મહુકરા ગચ્છ
૫૭. કપૂરસીયા ગચ્છ
૫૮. પુનતલ ગચ્છ
૫૯. રેવઈયા ગચ્છ
૬૦. ધુંધૂકા ગચ્છ
૬૧. થંભણા ગચ્છ
૬૨. પંચવલહયા ગચ્છ
૬૩. પાલણપુરા ગચ્છ
૬૪. ગંધારા ગચ્છ
૬૫. ગુવેલીયા ગચ્છ
૬૬. સાધપૂર્ણિમા ગચ્છ
૬૭. નગરકોટીયા ગચ્છ
૬૮. હિસારિયા ગચ્છ
૬૯. ભટનેરીયા ગચ્છ
૭૦. જીતહરા ગચ્છ
૭૧. જગાયન ગચ્છ
૭૨. ભીમસેનીયા ગચ્છ
૭૩. તાગડીયા ગચ્છ
૭૪. કંબોજી ગચ્છ
૭૫. સેબતાં ગચ્છ
૭૬. વાઘેરા ગચ્છ
૭૭. વાહેડીયા ગચ્છ
૭૮. સિદ્ધપુરા ગચ્છ
૭૯. ઘોઘારા ગચ્છ
૮૦. નેગમયા ગચ્છ
૮૧. સંજના
૮૨ બરડેવા-બારેજા ગચ્છ
૮૩. મુરંડવાલ ગચ્છ
૮૪. નાગોલા ગચ્છ

આ ૮૪ ગચ્છ ઉપરાંત નીચેના ૧૨ ગચ્છની યાદી

૧. આંચલીયા મત
૨. પાયચંદીયા મત
૩. બીજા મત
૪. આગમીયા મત
૫. કાજા મત
૬. તપા મત
૭. લુંકા મત
૮. પાટણીયા મત
૯. સાકર મત
૧૦. કોથળા મત
૧૧. કડુઆ મત
૧૨. આત્મમતી

અપ્પાણં વોસરામિ આત્માને ઉપકાર કરવાનો છે તેને જ ભૂલી જઉં છું ! છોડી દઉં છું !

૧૨૯૫૪ **શમ** शम् । ક્રોધાદિ પાતળા પાડવા તે

૧૨૯૫૫ **સંવેગ** सम्+विज् । મોક્ષમાર્ગ સિવાય બીજી કોઈ ઈચ્છા નહીં તે

૧૨૯૫૬ **નિર્વેદ** निर्+विद् । સંસારથી થાકી જવું-અટકી જવું તે

૧૨૯૫૭ **આસ્થા** आ+स्था । સાચા ગુરુની, સદ્‌ગુરુની શ્રદ્ધા થવી તે

૧૨૯૫૮ **અનુકંપા** अनु+कम्प् । સર્વ પ્રાણી પર સમભાવ રાખવો તે, નિર્વૈર બુદ્ધિ રાખવી તે

૧૨૯૫૯ **ષટ્‌સંપત્તિ** सम्+पद् । શમ, દમ, ઉપરતિ, તિતિક્ષા, સમાધાન અને શ્રદ્ધા

૧. શમ : નિત્ય અને નૈમિત્તિક કર્મ તથા આત્મજ્ઞાનને ઉપયોગી વ્યાપાર સિવાય ચિત્તના તમામ વ્યાપારોને રોકવા તે

૨. દમ : ઈન્દ્રિયોનું દમન-અંકુશ કરવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩. ઉપરતિ : પ્રારબ્ધ કર્મથી જે મળે તેથી શરીરનો નિર્વાહ અને પ્રિય વસ્તુની પ્રાપ્તિમાં હર્ષ નહીં કે અપ્રિયની પ્રાપ્તિમાં દ્વેષ નહીં તેવો સંતોષ
૪. તિતિક્ષા : તાડન કરનાર પર ક્ષમા, સહનશીલતા
૫. સમાધાન : આત્મસાક્ષાત્કાર માટે ચિત્તની સાવધાનતા
૬. શ્રદ્ધા : ગુરુ તથા શાસ્ત્રના ઉપદેશમાં વિશ્વાસ

પૃ.૭૧૭

૧૨૯૬૦	દેશે કેવળજ્ઞાન	અંશે-આંશિક કેવળજ્ઞાન
૧૨૯૬૧	માંહી	અંતરમાં
૧૨૯૬૨	દશા ફરે	દશા બદલાય, સ્થિતિ ફરે
૧૨૯૬૩	સમકિતી	મિથ્યાત્વમુક્ત
૧૨૯૬૪	કેવળજ્ઞાની	ચારિત્રાવરણથી સંપૂર્ણપણે મુક્ત
૧૨૯૬૫	સિદ્ધ	સિધ્ । દેહાદિથી સંપૂર્ણપણે મુક્ત
૧૨૯૬૬	કજિયા	ઝઘડા, તકરાર
૧૨૯૬૭	કંકાસ	कंकास । ઝઘડો, કજિયો
૧૨૯૬૮	છોકરાંછૈયાં	સંતાન, છોકરાં-સંતાન
૧૨૯૬૯	ઠગી ખાનારા	ધૂતી લેનારા, છેતરી લેનારા, છીનવી લેનારા, પડાવી લેનારા
૧૨૯૭૦	ખમી જતાં	क्षम् । રાહ જોતાં, થોભતાં
૧૨૯૭૧	ભક્તતેલ	ભક્તોનું (ઘાણીમાં ઘાલીને પીલે તેમ) તેલ
૧૨૯૭૨	માલમસાલો	માલમાલ, ભોજન અને તેને લગતા મસાલા-અનાજ
૧૨૯૭૩	ઘાણીમાં ઘાલી	સખત કષ્ટ આપી
૧૨૯૭૪	નિમક	નમક, ખારા પાણી-ખાણનો ખારો પાસાદાર પદાર્થ, મીઠું
૧૨૯૭૫	લૂણ ખાધું છે	અન્ન ખાધું છે, વફાદારી રાખવી
૧૨૯૭૬	નિમકહરામ	લૂણહરામ, કૃતઘ્ન, બેવફા, જેનું અનાજ ખાધું હોય તેનો દ્રોહ કરનારું

પૃ.૭૧૮

૧૨૯૭૭	સંલીનતા	सम्+ली । ઈન્દ્રિય અને મન વગેરેનો નિરોધ-અંકુશ
૧૨૯૭૮	નામમાત્ર ધર્મ	નામ પૂરતો ધર્મ, કહેવા પૂરતો ધર્મ
૧૨૯૭૯	ચપળ	અસ્થિર
૧૨૯૮૦	અચપળ	સ્થિર
૧૨૯૮૧	જ્ઞાન	આત્માને યથાતથ્ય જાણવો તે
૧૨૯૮૨	દર્શન	આત્માની યથાતથ્ય પ્રતીતિ તે
૧૨૯૮૩	ચારિત્ર	આત્મા સ્થિર થાય તે
૧૨૯૮૪	ખોટી વાસના	ધર્મના ખોટા સ્વરૂપને ખરું જાણવું તે
૧૨૯૮૫	શાતાશીલિયું	સુખ-શાતા મળે તે રીતનું
૧૨૯૮૬	અદુ:ખભાવિત	સુખ-શાતામાં ભાવેલું
૧૨૯૮૭	ઠરાવે છે	ગણાવે છે, લેખાવે છે

પૃ.૭૧૯

૧૨૯૮૮	ઝાલવા	પકડવા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૯૮૯	ઝળહળતો	સળગતો, જળહળતો, પ્રજ્વળતો
૧૨૯૯૦	મફતનો	કારણ વિના
૧૨૯૯૧	ભડકાવી દીધો	ચોંકાવી, ચમકાવી, ડરાવી દીધો; ધડક અનુભવાવી દીધી
૧૨૯૯૨	તરવાનો કામી	(સંસારસાગર) તરવાનો ઈચ્છક
૧૨૯૯૩	વેગળો	દૂર, આઘો
૧૨૯૯૪	ઊંધે રસ્તે	ખોટે રસ્તે, અયોગ્ય રસ્તે
૧૨૯૯૫	વિસાત	હિસાબ, ગણતરી
૧૨૯૯૬	કુલક્ષણ	ખરાબ લક્ષણ, અપલક્ષણ, કુટેવ
૧૨૯૯૭	ડર્યા છે	ડર રાખ્યો છે
૧૨૯૯૮	બાહ્ય ચારિત્ર	દીક્ષા, સંયમ
૧૨૯૯૯	સરભરા	આતિથ્યસત્કાર, પરોણાગત
૧૩૦૦૦	કામમાં આણ્યા	કામમાં લીધા, કામ કરાવ્યું, ઉપયોગ કર્યો
૧૩૦૦૧	ખરેખરો	વાસ્તવિક, યથાર્થ, સાચે જ
૧૩૦૦૨	ખરી	સાચી
૧૩૦૦૩	છાશબાકળા	छाश+व्याकुलक । બગડી ગયેલા, છોતા પાણી જેવા થયેલા બાકળા
૧૩૦૦૪	પિત્તળની કંઠી	पित्तल । નકલી કંઠી; તાંબા અને જસતના મિશ્રણથી થતી ઝાંખા પીળા જેવા-સોના જેવા રંગની ધાતુ

પૃ.૭૨૦

૧૩૦૦૫	ગોદડું	કપડાંના ગાભામાંથી સીવીને બનાવેલું પાથરણું જે ઓઢી પણ શકાય
૧૩૦૦૬	ધોતિયારૂપ	धौत । પુરુષોએ કેડથી નીચે પહેરવાનું મોટા માપનું પોતિયું
૧૩૦૦૭	ચોભંગી	૪ પ્રકારે, ૪ ભેદે
૧૩૦૦૮	ધરમશી મુનિ	ધર્મસિંહ મુનિ, સ્થાનકવાસી, સૌરાષ્ટ્રમાં જામનગરમાં જન્મ, રોજના હજાર શ્લોક કંઠસ્થ કરી શકતા, ૨ હાથ-૨ પગમાં ૪ કલમથી એકી સાથે લખી શકવાની વિરલ વિશિષ્ટતા હતી, ઉત્તમ મુનિચર્યા માટે યતિઓની અનુમતિ-આશીર્વાદથી જુદા પડી, અમદાવાદના દરિયાપીરની જગામાં ૧ રાત રહી, દરિયાપુરી દરવાજે વિ.સં.૧૬૮૫ કે ૧૬૯૨ માં પહેલું વ્યાખ્યાન આપ્યું ત્યારથી દરિયાપુરી સંપ્રદાય સ્થપાયો. ૨૭ આગમ પર ટબા-ટીકા લખનારા પ્રતિભાશાળી મુનિનો વિ.સં.૧૭૨૮માં દેહત્યાગ થયો.
૧૩૦૦૯	જ્ઞાનાપેક્ષાએ	જ્ઞાનની અપેક્ષાએ, જ્ઞાનના દૃષ્ટિબિંદુથી
૧૩૦૧૦	સર્વવ્યાપક	બધે વ્યાપીને રહેલો
૧૩૦૧૧	સચ્ચિદાનંદ	सत्+चिद्+आनन्द ।
૧૩૦૧૨	અવ્યાબાધ સમાધિસ્વરૂપ	કોઈ બાધા ન પહોંચાડી શકે તેવી સ્વસ્થતારૂપ (આત્મા)
૧૩૦૧૩	અમિલનસ્વરૂપ	ક્યાંયે મળી-ભળી જતો ન હોવાથી, ક્યાંયે મેળાપ કરતો ન હોવાથી, અમેળાપી રૂપ, અસંયોગી, અમિશ્રરૂપ
૧૩૦૧૪	ન્યૂનાધિક	ઓછાવત્તા
૧૩૦૧૫	ઉત્કૃષ્ટ શુભથી ઉત્કૃષ્ટ અશુભ	દેવગતિથી નરક-નિગોદ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૦૧૬ કેવળજ્ઞાન નિજ સ્વભાવજ્ઞાનમાં કેવળ ઉપયોગે, તન્મયાકાર, સહજ સ્વભાવે, નિર્વિકલ્પપણે આત્મા પરિણમે તે કેવળજ્ઞાન

૧૩૦૧૭ સમ્યક્ત્વ તથારૂપ પ્રતીતિપણે પરિણમે તે

૧૩૦૧૮ ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ નિરંતર તે પ્રતીતિ વર્ત્યા કરે તે

૧૩૦૧૯ ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત્વ મંદ કે તીવ્ર, કે વિસર્જન કે સ્મરણરૂપ પ્રતીતિ રહે તે

૧૩૦૨૦ સાસ્વાદન સમ્યક્ત્વ આત્માને આવરણ ઉદય આવે ત્યારે તે પ્રતીતિથી પડી જાય છે તે

૧૩૦૨૧ વેદક સમ્યક્ત્વ અત્યંત પ્રતીતિ થવાના યોગમાં સત્તાગત અલ્પ પુદ્ગલનું વેદવું જ્યાં રહ્યું છે તે

૧૩૦૨૨ ચારિત્ર આરાધે સંયમ આરાધે

૧૩૦૨૩ સ્વભાવસ્થિતિ અયોગી સ્વભાવ

૧૩૦૨૪ કેવળજ્ઞાન કેવળ સ્વભાવપરિણામી જ્ઞાન, કેવળ નિજ સ્વભાવની વર્તતી અખંડિત જ્ઞાનધારા

૧૧ **તા. ૨૨-૯-૧૮૯૬**

૧૩૦૨૫ 'જંબુદ્વીપ પ્રજ્ઞપ્તિ' ૧૨ ઉપાંગમાં ૫મું ઉપાંગ. ૫મા અંગ શ્રી ભગવતી સૂત્રના આ ઉપાંગમાં ૧ અધ્યયન, ૭ વક્ષસ્કાર (પ્રકરણ), ૪૧૪૬ મૂળપાઠનું ગાથાપ્રમાણ, ૧૭૮ ગદ્યસૂત્ર, ૫૨ પદ્યસૂત્ર છે. જંબૂ (જાંબુડા)નાં ઝાડ અને જંબુસુદર્શન નામનાં રત્નોનાં ઘણાં વૃક્ષો હોવાથી જંબુદ્વીપ નામ છે : તેનું, તેમાં આવેલા ક્ષેત્રો, પર્વતો, ગુફાઓ, વિદ્યાધર શ્રેણીઓ, ભરતકૂટ, ઋષભકૂટ, કાળચક્ર, ભરત ચક્રવર્તી, નદીઓ, સરોવરો, જિનજન્માભિષેક, જ્યોતિષી દેવોનું વર્ણન છે. શહેનશાહ અકબર સન્માનિત પાલણપુરના શ્રી હીરવિજયસૂરિ રચિત ટીકા પણ છે.

પૃ. ૭૨૧

૧૩૦૨૬ સહજ સમાધિ બાહ્ય કારણો વગરની સમાધિ; જેમાં શાતા-અશાતા બન્ને સમાન છે તે; સમ્યક્દર્શન સહિતની સમાધિ

૧૩૦૨૭ પડાવી લે ઝૂંટવી લે, ખૂંચવી લે

૧૩૦૨૮ કનકવા પતંગ, કાગડિયો, પડાઈ

૧૩૦૨૯ અમસ્થી અમસ્તી, ફોગટ, કારણ વિના, મેળે મેળે

૧૩૦૩૦ બરોળની ગાંઠ પેટમાં ડાબી બાજુએ આવેલો સ્નાયુમય અવયવ, બરળ, પ્લીહા, મેલેરિયા, ટાઢિયા તાવમાં બરોળ વધી જાય છે તેની ગાંઠ

૧૩૦૩૧ આગગાડી અગ્નિરથ, ટ્રેઈન

૧૩૦૩૨ મારફતે દ્વારા

પૃ. ૭૨૨

૧૩૦૩૩ કુટારો કૂટામણ, પંચાત, ભાંજગડ, માથાકૂટ

૧૩૦૩૪ ફેર તફાવત, ફરક, ભેદ

૧૩૦૩૫ ભગવાન જેને સંપૂર્ણ જ્ઞાન, સંપૂર્ણ ઐશ્વર્ય પ્રગટે તે

૧૩૦૩૬ સ્વધામ દેહ છૂટી જાય પછી, પોતાનું ધામ-સ્વર્ગ-મોક્ષ

૧૩૦૩૭ પછવાડેથી પાછળથી

૧૩૦૩૮ પ્રતિમા મૂર્તિ

૧૩૦૩૯ ગૂંચવવા આંટી-ગાંઠ પાડવા, મૂંઝવવા

૧૩૦૪૦ ઝલાવી દીધું છે પકડાવી દીધું છે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૦૪૧	પ્રતીત	વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા, ખાત્રી, ઓળખાણ
૧૩૦૪૨	આણે	રાખે, લાવે
૧૩૦૪૩	પાતળી પડશે	ઓછી થશે, ઘટશે
પૃ.૭૨૩		
૧૩૦૪૪	દુઃખધા	દુઃખ-અસુખથી મદદ માટેનો પોકાર, બળતરા સામે ધા
૧૩૦૪૫	લવારી	બોલબોલ કરવું, બકવાટ-સ કરવો
૧૩૦૪૬	ગણકારવું	ગણવું, ધ્યાનમાં લેવું, દરકાર કરવી, લેખામાં લેવું
૧૩૦૪૭	ચેલાતીપુત્ર	દાસીપુત્ર શેઠની પુત્રી સુષમાના પ્રેમમાં - બન્ને ભાગી છૂટે છે - પાછળ શેઠ, સેવકો, સૈન્ય વગેરે - અરધે રસ્તે પ્રિયતમાનું તરવારથી માથું કાપી હાથમાં લઈ લોહી નીંગળતી હાલતે દોડે છે - સામે જંઘાચારણ મુનિનાં દર્શન અને મોક્ષ આપવા વિનંતિ કરે છે ! પોતાનું ઉપાદાન તૈયાર થયું તો સામે સદ્ગુરુનું નિમિત્ત મળતાં આત્મસાર્થક કરી લીધું.
૧૩૦૪૮	વિવેક	સાચાને સાચું સમજવું
૧૩૦૪૯	શમ	બધા ઉપર સમભાવ રાખવો
૧૩૦૫૦	ઉપશમ	વૃત્તિઓને બહાર જવા દેવી નહીં અને અંતર્વૃત્તિ રાખવી
૧૩૦૫૧	વેદાંતવાળા	વેદાંત દર્શનવાળા, ઉત્તર મીમાંસાવાળા
૧૩૦૫૨	પૂર્વમીમાંસક	વેદાંત દર્શનના ૧ લા ભાગની માન્યતાવાળા કર્મકાંડની પ્રધાનતાવાળા
પૃ.૭૨૪		
૧૩૦૫૩	ખાતું બંધ થયું	લેવડદેવડનો હિસાબ પૂરો થયો
૧૩૦૫૪	ધર્મસંન્યાસ	ક્રોધ, માન, માયા, લોભ આદિ દોષો છેદ્યા તે
૧૩૦૫૫	રુએ	रुद् । રડે, રુદન કરે, આંસુ સારે
૧૩૦૫૬	ગળે ઉતારે	ગ્રહણ કરે, ગળેથી નીચે ઉતારે (પેટમાં), માન્ય કરે
૧૩૦૫૭	દળિયાં	દલિક
૧૩૦૫૮	પરિણતિ	પરિણમન, અભિપ્રાય
પૃ.૭૨૫		
૧૩૦૫૯	ધણી	धनिन् । ધનિક, સ્વામી, ધનવાન, અમીર
૧૩૦૬૦	સાત નય	नी । પ્રમાણનો એક અંશ, અભિપ્રાય, દૃષ્ટિબિંદુ, મુખ્ય ૭ ભેદ : નૈગમ, સંગ્રહ, વ્યવહાર, ઋજુસૂત્ર, શબ્દ, સમભિરૂઢ, એવંભૂત. ૧. નૈગમ : એક દૃષ્ટિ-બોધ-ગમ નથી તે ૩ ભેદ — સંકલ્પ, અંશ, ઉપચાર ૨. સંગ્રહ : સર્વ વિશેષોનો એક રૂપે-સામાન્ય રૂપે સંગ્રહ કરી લે તે નય ૩. વ્યવહાર : વિશેષ તરફ દૃષ્ટિ કરીને દરેક વસ્તુને જુદી માને તે નય ૪. ઋજુસૂત્ર : કેવળ વસ્તુની વર્તમાન અવસ્થા તરફ લક્ષ્ય રાખે તે નય ૫. શબ્દ : લિંગ, કાળ, વચન વગેરેના ભેદથી અર્થભેદ માનતો નય ૬. સમભિરૂઢ : શબ્દભેદથી અર્થભેદ નહીં માનતો નય ૭. એવંભૂત : વસ્તુમાં જ્યારે શબ્દનો વ્યુત્પત્તિ અર્થ ઘટતો હોય ત્યારે જ તે શબ્દથી તે વસ્તુને સંબોધે તે નય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૦૬૧	ખરો નય	આત્માર્થ તે જ એક ખરો નય
૧૩૦૬૨	ભંગજાળ	ભેદ-ભાંગા-પ્રકારની જાળ, માયાજાળ. કોઈપણ વસ્તુનું તેના એક ધર્મને લઈ ભાવ કે અભાવરૂપે વાસ્તવિક કથન તે ભંગ
૧૩૦૬૩	રાગ(સ્વર)કાઢી	ગીત, પદ, સ્તવનને જુદી જુદી ઢબે મોટેથી ગાઈને
૧૩૦૬૪	કેડો મૂકવો નહીં	પીછો છોડવો નહીં, છેડો-પૂંઠ મૂકવા નહીં
૧૩૦૬૫	કાયર	कातर। નાહિંમત, ડરપોક, બાયલું
૧૩૦૬૬	કુટિલતા	કૂડકપટ, વક્રતા, વંકાઈ, હઠીલાપણું
૧૩૦૬૭	છેટે રહેવું	દૂર, આઘા, અસ્પૃષ્ટ રહેવું
૧૩૦૬૮	ટેકા	આધાર, આશ્રય, ટેકણ, સમર્થક
૧૩૦૬૯	હલાવે છે	હલાવી નાખે છે, હલબલાવે છે
૧૩૦૭૦	સમકિતનાં મૂળ	સમ્યક્‌દર્શનનાં મૂળ, મૂળિયાં
૧૩૦૭૧	બાર વ્રત	૧. પ્રાણાતિપાત વિરમણ : જીવદયા પાળવાનું. ત્રસ જીવહિંસા કરવી-કરાવવી નહીં ૨. મૃષાવાદ વિરમણ : સત્ય બોલવાનું. સ્થૂળ-મોટું જૂઠું બોલે-બોલાવે નહીં ૩. અદત્તાદાન વિરમણ : અચૌર્યનું. ૪ પ્રકારની મોટી ચોરી કરે-કરાવે નહીં ૪. મૈથુન વિરમણ : બ્રહ્મચર્યનું. પરસ્ત્રી-પુરુષ, તિર્યંચ-ણી સાથે કાયમૈથુન ન કરે, ન કરાવે ૫. પરિગ્રહ વિરમણ : અપરિગ્રહનું. ૯ પ્રકારના પરિગ્રહની મર્યાદા કરવી ૬. દિશાપરિમાણ : દિશામર્યાદાનું. ઊંચી, નીચી બધી દિશામાં જવાની મર્યાદા ૭. ઉપભોગપરિભોગ પરિમાણ : ૨૬ દ્રવ્ય વાપરવામાં મર્યાદા બાંધવી ૮. અનર્થદંડ વિરમણ : ૪ અનર્થદંડ સેવવા નહીં, સેવરાવવા નહીં ૯. સામાયિક વ્રત : રોજ ઓછામાં ઓછી ૧ સામાયિક કરવી ૧૦. દિશાભોગોપભોગ પરિમાણ : દિશા અને દ્રવ્યની મર્યાદા ઓછી કરવી ૧૧. પૌષધ વ્રત : ધર્મકરણીથી આત્માને પોષવો ૧૨. અતિથિસંવિભાગ : સાધુ-સાધ્વીજીને સૂઝતો આહાર વહોરાવવાની ભાવના
૧૩૦૭૨	ઓર	જુદો, નિરાળું, ન્યારો
૧૩૦૭૩	લીટોડા	ગમે તેમ લીટા મારવા-લીટી કરવી, ચીતરવું, દોરવું
૧૩૦૭૪	વાંકોચૂકો	આડોઅવળો
૧૩૦૭૫	મારીકૂટીને	માર મારીને, મારી પીટીને; ગમે તેમ દબાણ કરીને
૧૩૦૭૬	ટેક સહિત	પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક
૧૩૦૭૭	સંક્ષેપપણું	ટૂંકાણ, ટૂંકાવવું, ઓછા કરવાપણું
૧૩૦૭૮	શલ્ય	શૂળ, કાંટો, મુશ્કેલી, નડતર
૧૩૦૭૯	ભભકતું નથી	ભપકતું નથી, ગતિ પકડતું નથી, ઉછળીને બહાર આવતું નથી
૧૩૦૮૦	ટાંકણે કરી	ટાંકણા વડે
૧૩૦૮૧	તડ પડે	તરડાય, ફાટ પડે
૧૩૦૮૨	જાતે	પોતાની મેળે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૦૮૩ અરેરાટ अरेरे । હૈયાનો પ્રબળ ચચરાટ, દુઃખી દુઃખી થઈ જવું, અરેકાર
૧૩૦૮૪ ભિખારી भिक्षा+आहारी । ભીખ માગનાર, યાચક, જાચક, ભિક્ષુક
૧૩૦૮૫ હરિ રાગ દ્વેષ અને અજ્ઞાન જેના ગયા છે તે, ભગવાન, વીતરાગ; વિષ્ણુ

પૃ.૭૨૭

૧૩૦૮૬ કલાઈનો રૂપિયો સફેદ અને ઝટ ઓગળી જાય તેવી હલકી ધાતુ કલઈનો ચલણી સિક્કો

૧૨ તા.૪-૧૦-૧૮૯૬

૧૩૦૮૭ રળવામાં કમાવામાં, ગુજરાન ચલાવવામાં
૧૩૦૮૮ તદાકાર तद्+आ+कृ । તે મય, તે રૂપ, તેનામાં એક રૂપાત્મક
૧૩૦૮૯ સાચા પુરુષ જેને દેહ પરથી મમત્વ ગયું છે, જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું છે તે
૧૩૦૯૦ ભોક્તા भुज् । ભોગવનારા, ભોજન કરનારા, ભોગવટો કરનારા
૧૩૦૯૧ વ્યવહાર वि+अव+हृ । લેવડદેવડનો સંબંધ, રૂઢિ-રિવાજ

પૃ.૭૨૮

૧૩૦૯૨ પશુ ચોપગું જાનવર, ઢોર
૧૩૦૯૩ અંજળિજળ અંજલિ એટલે ખોબો, હાથના ખોબામાં રહેલું પાણી
૧૩૦૯૪ કરવત करपत्र । લાકડાં, પથ્થર વગેરે વહેરવાનું-વેરવાનું દાંતાવાળું સુતારી ઓજાર
૧૩૦૯૫ વહેરાય કરવતથી બે ભાગમાં અલગ કરવું, વેરવું કે વહેરવું
૧૩૦૯૬ જથ્થા ઢગલા, એકસામટા, છૂટા નહીં
૧૩૦૯૭ લયલીન એકતાન બની ગયેલ
૧૩૦૯૮ મદ્ય દારૂ, મદિરા
૧૩૦૯૯ પેઠે જેમ, ની માફક
૧૩૧૦૦ ઝાંઝવાનાં પાણીની માફક झंझावात । ઉનાળામાં પવન અને તેજના સંક્રમણથી થતો પાણીનો આભાસ, મૃગજળ
૧૩૧૦૧ 'આંધળો વણે ને વાછડો ચાવે' મહેનત નકામી જાય તેવું કામ
૧૩૧૦૨ ફોકટ નકામી, મિથ્યા, વૃથા, નિરર્થક
૧૩૧૦૩ અધમાધમ अधम+अधम । અત્યંત અધમ, અધમતમ. અધમ એટલે નીચ, હલકો, નિકૃષ્ટ દરજ્જાના, ધિક્કારવા યોગ્ય.
૧૩૧૦૪ નાક રહે તો સારું આબરૂ-પ્રતિષ્ઠા રહે તો સારું
૧૩૧૦૫ નાકની તો રાખ થવાની છે વિનાશી છે, અગ્નિસંસ્કાર થવાનો છે, બળી જવાનું છે
૧૩૧૦૬ મસાણની મઢી સ્મશાનની ચિતા-ચેહ
૧૩૧૦૭ અવગુણની ઓરડી अव+गुण् । ખરાબ ગુણ, શેષ, એબ, બુરાઈનું નાનું ઘર કે ખંડ
૧૩૧૦૮ બદફેલની ખાણ દુરાચરણની ખાણ, દુર્વર્તનની ખાણ, બૂરાં કામની ખાણ
૧૩૧૦૯ ઘાણીના બળદ અંત વિનાનું વૈતરું કરનાર

પૃ.૭૨૯

૧૩૧૧૦ સંકડાઈ રહેવું સંકોચાઈને રહેવું, બિડાઈને-ભિડાઈને રહેવું
૧૩૧૧૧ ધુમાડા જેવા धूमपटक । સળગતા પદાર્થમાં ઝાળ ન થતાં રાખોડી સેર નીકળે તે ધુમાડો
૧૩૧૧૨ લૂગડાં કપડાં
૧૩૧૧૩ અભાગિયો જીવ કમભાગી, કમનસીબ, ભાગ્યહીન, બદનસીબ, અ-ભાગ્યશાળી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૧૧૪	બૂડ્યાં છે	ડૂબ્યાં છે
૧૩૧૧૫	કાળના મુખમાં	મોતનાં મોંમાં, મૃત્યુ
૧૩૧૧૬	શ્રાવક	સંતોષી, મંદકષાયી, અંતરથી ગુણ આવ્યા હોય, સાચો સંગ મળ્યો હોય તે, સત્ શ્રદ્ધા, વિવેક અને ક્રિયાવાન
૧૩૧૧૭	ભૂંડો	ખરાબ
૧૩૧૧૮	ચાંડાળ	ઘાતકી કામ કરનાર, પાપી, પ્રાચીન કાળમાં મડદાં વગેરે ઉઠાવનારા એક વર્ણનો પુરુષ (આજે કોમ નથી)
૧૩૧૧૯	ખર્ચે છે	ખર્ચ કરે છે, વ્યય કરે છે, વાપરે છે
	૧૩	**તા.૫-૧૦-૧૮૯૬**
૧૩૧૨૦	જગાએ	જગ્યાએ, ઠેકાણે
૧૩૧૨૧	લોચ	लुञ्च् । વાળ ચૂંટી-ખેંચી-ઉતારી કાઢવાની ક્રિયા
૧૩૧૨૨	જાત્રા	તીર્થમાં જવા-પહોંચવા માટે કરાતો ધાર્મિક પ્રવાસ
૧૩૧૨૩	મૂર્છા	પરિગ્રહ
૧૩૧૨૪	જડે	મળે

પૃ.૭૩૦

૧૩૧૨૫	પરજીવ	બીજા જીવ
૧૩૧૨૬	સાગર	દરિયો
૧૩૧૨૭	અર્થ	ઉદ્દેશ, કારણ, ભાવ, પ્રસંગ, ધન, લાભ, પરિણામ, જરૂરિયાત
૧૩૧૨૮	વર્તે છે	વર્તે છે, આચરે છે, વ્યવહરે છે, ચાલે છે
૧૩૧૨૯	ગુણગ્રામ કરતાં	ગુણોના સમૂહને કહેતાં, બિરદાવતાં, ગુણગાન ગાતાં
૧૩૧૩૦	ખૂબી	અદ્ભુતતા, વિશિષ્ટતા, લહેજત, યુક્તિ
૧૩૧૩૧	છેદી ભેદી નાખ્યાં	ઉખેડી નાખ્યાં, કાપી નાખ્યા, નાશ કર્યો, તોડીફોડી નાખ્યાં, મિટાવી દીધા
૧૩૧૩૨	સેકન્ડ ક્લાસ	બીજો વર્ગ
૧૩૧૩૩	વાડા	જુદા-અલગ પક્ષ
૧૩૧૩૪	વહોરાના નાડાની માફક	વહોરાએ ગાડાના માલને બાંધેલી દોરી-નાડી પકડી રાખવાની બદલે પોતાનું નાડું પકડી રાખ્યું, ગાડામાંથી પડી ગયા તો યે પકડી જ રાખ્યું તેમ, લીધેલી વાત-પકડેલી જીદ-મતનો આગ્રહ ન મૂકે તેવી રીતે.
૧૩૧૩૫	દૃષ્ટાંત	दृश् । ઉદાહરણ, દાખલો

પૃ.૭૩૧

૧૩૧૩૬	નિર્પક્ષી	निर्+पक्ष् । પક્ષ-પાંખ વિનાના, તટસ્થ, મધ્યસ્થ, પક્ષપાત-પૂર્વગ્રહ વિનાના
૧૩૧૩૭	બાર કુળની ગોચરી	શ્રી આચારાંગ સૂત્ર ૨/૧/૩૩૬ કે ૫૪૩ મુજબ : ૬ રજપૂત કુળ : ઉગ્ર, ભોગ, રાજજન્ય, ક્ષત્રિય, ઈક્ષ્વાકુ, હરિવંશ ૬ વૈશ્યકુળ : ગોપાલ, વૈશ્ય, નાપિત, બઢઈ, ગ્રામરક્ષક, તંતુવાય (વણકર)
૧૩૧૩૮	મહાસાગર	મોટો દરિયો, સમુદ્ર
૧૩૧૩૯	રજોહરણો	रजस्+हृ । રજોયણો, ઓઘો
૧૩૧૪૦	વહોરો	व्यवहारक । મુસ્લિમ વ્યાપારી કોમનો પુરુષ
૧૩૧૪૧	ભરતિયું	જેમાં માલ ભરવામાં આવે છે તેવું ગાડું, ગાડાના માલ-સામાનની વેપારીએ લખેલી કિંમતવાર યાદી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૧૪૨	મૂઢતા	मुह् । મૂર્ખાઇ
૧૩૧૪૩	બદામ સરખી પણ	બદામ જેટલું પણ, એક બદામ પણ, એક બદામ સુદ્ધાં
૧૩૧૪૪	જૈન	જેટલા અંતરંગે સાચો માર્ગ બતાવે તે જૈન
૧૩૧૪૫	વાડા બંધાવે છે	पाटक । વાડો, પાડો, લત્તો, મહોલ્લો, શેરી, ગલીની જેમ જુદા-જુદા પક્ષ કરાવે છે
પૃ.૭૩૨	**૧૪**	**તા.૬-૧૦-૧૮૯૬**
૧૩૧૪૬	સચવાતો નથી	સાચવી શકાતો નથી
૧૩૧૪૭	બૂમ પાડે છે	બોલાવે છે, ઘાંટો પાડીને બોલાવે છે
૧૩૧૪૮	દેહાત્મબુદ્ધિ	દેહમાં આત્મબુદ્ધિ
૧૩૧૪૯	સાચ	સત્, સત્ય
૧૩૧૫૦	વગડામાં પોક મૂકવી	જંગલ-ઉજ્જડ-વેરાન પ્રદેશમાં પોક મૂકવી, રડવું, બૂમ પાડીને રડવું
૧૩૧૫૧	અમૃતભોજન	અમૃતનો આહાર-જમણ, આત્માનો આસ્વાદ, અનુભવનો રસ
૧૩૧૫૨	હીરાકંઠી	પાસાવાળા મણકા કે સોનાના દાણાની ગળામાં પહેરવાની કંઠી
૧૩૧૫૩	પોલું	ખાલી, ઠાલું, વચ્ચે પોલાણવાળું, બહારના ભપકાવાળું, ખોટો દેખાવ કરનારું
૧૩૧૫૪	અનાચાર	દુરાચાર, કુરીતિ, આચાર-વ્યવહારનો ભંગ
૧૩૧૫૫	ઘડીએ ઘડીએ	વારંવાર, વારે ઘડીએ
૧૩૧૫૬	એક જ ધારી	એક જ સરખી, ફેરફાર વિનાની
૧૩૧૫૭	પૂર્વાપર	पूर्व+अपर । આગળ પાછળ
૧૩૧૫૮	ચરી	चर्या । પરહેજી, કરી, દર્દીએ ખાવા-પીવામાં રાખવાની નિયમાવલી
૧૩૧૫૯	પથ્ય	पथिन्+यत् । હિત કરનારું, આરોગ્યને લાભદાયી ખાનપાન, ચરી-પરહેજી, યોગ્ય ગુણકારી
પૃ.૭૩૩		
૧૩૧૬૦	અચેત આહાર	સૂઝતો આહાર, ચેતન-જીવ વિહોણો આહાર
૧૩૧૬૧	વિગય પદાર્થો	वि+गइ, विकृति । જે વસ્તુના આહારથી ઇન્દ્રિયોને તથા ચિત્તને વિકાર-વિષય-વૃત્તિ ઉત્પન્ન થાય તે દૂધ, દહીં, ઘી, તેલ, ગોળ અને પકવાન આ છ ભક્ષ્ય વિગઇ પદાર્થ છે
૧૩૧૬૨	સાધુ	साध् । આત્મદશા સાધે તે, મોક્ષમાર્ગે સાધના કરનાર; મુનિ
૧૩૧૬૩	કૂંચી રૂપી જ્ઞાન	મૂળ જ્ઞાન. દેહથી ભિન્ન આત્માને ઓળખવો-જાણવો.
૧૩૧૬૪	પહાણા	पाषाण । પથ્થર
૧૩૧૬૫	ભામો	भ्रम् । ભ્રમ, ભ્રમણા, શંકા, ખોટી આતુરતા, વહેમ, ભૂલ-થાપ
૧૩૧૬૬	કલ્યાણ	કષાય ઘટે તે કલ્યાણ, રાગ-દ્વેષ-અજ્ઞાન જાય તે કલ્યાણ
૧૩૧૬૭	ભડકાવી માર્યા	ચોંકાવી દીધા, ડરાવી દીધા, ચમકાવ્યા
૧૩૧૬૮	અજીર્ણ	અપચો, બદહજમી, નહીં પચેલું
૧૩૧૬૯	મુસીબતવાળું	મુશ્કેલી-મૂંઝવણ-દુઃખવાળું
પૃ.૭૩૪		
૧૩૧૭૦	પક્ષપાત	તરફદારી, પોતાના પક્ષ તરફનું વલણ
૧૩૧૭૧	વેદથી રહિત	સ્ત્રીવેદ, પુરુષવેદ કે નપુંસકવેદથી રહિત
૧૩૧૭૨	મડદું	શબ, મડું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૧૭૩ ગોખલા — દાંત વિનાનું મોઢું
૧૩૧૭૪ ગર્ભ — માતાના ઉદરમાં રહેલો જીવ
૧૩૧૭૫ પંચાત — पंच । પાંચ માણસો વચ્ચેની વાતચીત, નિરર્થક ચર્ચા, નકામી માથાકૂટ
૧૩૧૭૬ ભાંજગડ — પંચાત, માથાકૂટ, તકરાર, કડાકૂટ
૧૩૧૭૭ જાણપણું — પરમાર્થના કામમાં આવે તે
૧૩૧૭૮ સમ્યક્જ્ઞાન — સમ્યક્દર્શન સહિત જાણપણું હોય તે
૧૩૧૭૯ સૂત્રઅજ્ઞાન — કુશ્રુતજ્ઞાન
૧૩૧૮૦ અજ્ઞાન — મોક્ષના કામમાં જે જ્ઞાન ન આવે તે
૧૩૧૮૧ કંટ્રાક્ટ — કોન્ટ્રાક્ટ, ઈજારો, ઠેકો, કરાર

પૃ.૭૩૫

૧૩૧૮૨ ચવીને — મરીને, ચ્યવન કરીને
૧૩૧૮૩ બાઝી પડે — વળગે, ચોંટી પડે, જામી જાય
૧૩૧૮૪ વિરાધક — वि+राध् । વિરાધના કરે તેવા, અપરાધક; અનારાધક
૧૩૧૮૫ સંસ્કાર — સુધારણા, ૩ પ્રકારે સંસ્કાર – દોષમાર્જન, હીનાંગ પૂર્તિ, અતિશયાધાયક
૧૩૧૮૬ માગધી ગાથાઓ — જિનાગમ-શાસ્ત્રની માગધી-પ્રાકૃત ભાષામાં લખાયેલા શ્લોકો, જેનું મધુરતાથી ગાન થઈ શકે, જેમાં શબ્દ થોડા પણ અર્થ અત્યંત વિશાળ હોય, છંદ વડે જેની રચના કરી હોય તે ગાથા
૧૩૧૮૭ પરમાધામી(જમ) — परम+अधर्मी । નારકોને ખૂબ ખૂબ દુઃખ દેનારા પરમ અધમ દેવો, ૧૫ પ્રકારના છે અને અસુરકુમારમાં ગણાય છે

શ્રી

પૃ.૭૩૬ તા.૨૩-૧-૧૮૯૮ થી તા.૨૦-૪-૧૮૯૮ અને તા.૧૧-૨-૧૮૯૮ થી તા.૯-૫-૧૮૯૮ દરમ્યાન

૧૩૧૮૮ ભેદન — भिद् । ભેદવાની ક્રિયા
૧૩૧૮૯ જોગાનુજોગ — योगानुयोग । સંયોગવશાત્, પ્રસંગોપાત્ત, આવી પડેલી અનુકૂળતા
૧૩૧૯૦ નિબિડપણું — ઘાટું, દૃઢ, મજબૂત, ગાઢ, ઘનઘોર
૧૩૧૯૧ પોચી કરી — કૂણી, કોમળ, નરમ કરીને
૧૩૧૯૨ અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિનામા — અવિરતિ સમ્યક્દૃષ્ટિ નામનું
૧૩૧૯૩ સુપ્રતીતિ — સમ્યક્ પ્રતીતિ
૧૩૧૯૪ બોધબીજ — સમ્યક્દર્શન
૧૩૧૯૫ ઓછી અદકી — ઓછી અધિકી, ઓછીવત્તી, થોડીઘણી, થોડી ઝાઝી
૧૩૧૯૬ પ્રકાશવું — प्र+काश् । પ્રકાશ, તેજ-ઉજાસ, ચમકવું, સ્પષ્ટ-પ્રત્યક્ષ કહેવું, પ્રસિદ્ધ કરવું
૧૩૧૯૭ બુદ્ધિબળ — બુદ્ધિ-વિચાર-ઇચ્છા શક્તિ, માનસિક શક્તિ, સમજવાની શક્તિ-તાકાત
૧૩૧૯૮ તર્ક — અનુમાન-કલ્પના-વિચાર-સંભાવના-ન્યાય

પૃ.૭૩૭

૧૩૧૯૯ મોક્ષહેતુભૂત — મોક્ષના કારણભૂત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૨૦૦ સકામ નિર્જરા ઈચ્છા સહિત કરાતી નિર્જરા
૧૩૨૦૧ અકામ નિર્જરા સહન કરાતા ભૂખ-તરસ કે પરતંત્રપણે કરવામાં આવતો ભોગત્યાગ

પૃ.૭૩૮

૧૩૨૦૨ વર્તણૂંક वृत् । વર્તન, વર્તાવ, આચરણ
૧૩૨૦૩ સંગ્રામ सङ्ग्राम् । યુદ્ધ, લડાઈ
૧૩૨૦૪ ઘાત हन् । હિંસા
૧૩૨૦૫ અબંધક બંધ ન કરે તેવું, બંધનરહિત, મુક્ત કરાવે તેવું
૧૩૨૦૬ વિમુક્ત થવું वि+मुच् । તદ્દન છૂટું થવું-બંધનમુક્ત થવું
૧૩૨૦૭ અનંતાનુબંધી જે કષાયથી અનંત સંસાર વધે છે તે
૧૩૨૦૮ અનંતાનુબંધી કષાય વીતરાગના માર્ગ અને તેની આજ્ઞાએ ચાલનારા પ્રત્યે ક્રોધાદિ ભાવ
૧૩૨૦૯ અનુભવ સીધો પરિચય, ઈંદ્રિયગમ્ય પરિચય, કરવાથી-જોવાથી-અભ્યાસથી-અવલોકનથી આવેલી સમજ
૧૩૨૧૦ મુકરર નક્કી, નિશ્ચિત, યોગ્ય
૧૩૨૧૧ અપ્રત્યક્ષ પરોક્ષ, અજાણી, છૂપી, પ્રત્યક્ષ ન હોય તેવી
૧૩૨૧૨ ક્વચિત્ ક્યારેક, કોઈવાર
૧૩૨૧૩ અભાવ ગેરહાજરી, સ્થિતિ ન હોવી, નકાર, છ પ્રમાણ પૈકી એક - એક વસ્તુ ન હોવાના જ્ઞાનથી એની વિરોધી વસ્તુ હોવાનું જ્ઞાન થવાપણું
૧૩૨૧૪ અવશેષ अव+शिष् । બાકી, શેષ રહેલો ભાગ
૧૩૨૧૫ વિભાવી આત્મા વિભાવયુક્ત, વિભાવવાળો આત્મા, બાહ્ય ઉપાધિથી નીપજતા વિશેષ ભાવ સહિતનો આત્મા
૧૩૨૧૬ અચ્છેદ્ય अ+छिद् । છેદી-કાપી ન શકાય તેવો
૧૩૨૧૭ અભેદ્ય अ+भिद् । ભેદી ન શકાય તેવો
૧૩૨૧૮ નિર્ણીત निर्+नी । નિર્ણય કરેલું, નક્કી, નિર્ણય પ્રાપ્ત, ફેંસલારૂપ

પૃ.૭૩૯

૧૩૨૧૯ સહાયતા सह+इ । મદદ; મિત્રમંડળી, મૈત્રી
૧૩૨૨૦ સહજ सह+जन् । સ્વાભાવિક, સાથે જ
૧૩૨૨૧ તેરમા ગુણસ્થાનકવાળા સયોગી કેવળી
૧૩૨૨૨ ચૌદમા ગુણસ્થાનકવાળા અયોગી કેવળી
૧૩૨૨૩ ઠરવાથી ગણવાથી, લેખવાથી, નિશ્ચિત થવાથી
૧૩૨૨૪ છેટેના દૂરના, આઘેના
૧૩૨૨૫ કલ્પેલા ધારણા કરેલા
૧૩૨૨૬ ન્યાયસંપન્ન ન્યાયયુક્ત
૧૩૨૨૭ ક્ષીણ ઘસાયેલું, ઓછું
૧૩૨૨૮ વાટે ચાલતાં રસ્તે ચાલતાં, ચાલતાં ચાલતાં
૧૩૨૨૯ ફાળિયું પંચિયું, ધોતિયું
૧૩૨૩૦ કાંટા વનસ્પતિમાં થતા નાના-મોટા ખીપા-શૂળ
૧૩૨૩૧ અલ્પ અલ્પ નાની નાની, થોડીક થોડીક, થોડી થોડી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૨૩૨	ગૂંચાવું	મૂંઝવણ અનુભવવી, ગાંઠ પાડવી

પૃ.૭૪૦

૧૩૨૩૩	અનાયાસે	अन्+आ+यस् । વિના આયાસે, વગર પ્રયત્ને
૧૩૨૩૪	કર્મપ્રકૃતિ ૧૫૮	કર્મના મુખ્ય પ્રકાર ૮, ઉત્તર પ્રકાર કે પ્રકૃતિ ૧૫૮ છે તે — જ્ઞાનાવરણીય ૫, દર્શનાવરણીય ૯, વેદનીય ૨, મોહનીય ૨૮, આયુષ્ય ૪, નામકર્મ ૧૦૩, ગોત્રકર્મ ૨, અંતરાયકર્મ ૫ : કુલ ૧૫૮ પ્રકૃતિ
૧૩૨૩૫	બળિયો	बल् । બળવાન, પુરુષાર્થવાળો
૧૩૨૩૬	આસ્તે આસ્તે	ધીમે ધીમે
૧૩૨૩૭	અવ્યક્ત	अ+वि+अञ्ज् । અપ્રગટ, વ્યક્ત ન થાય-દેખાય-કરાય તેવા, અસ્પષ્ટ, અજ્ઞાત
૧૩૨૩૮	સમજવા સારુ	સમજવા માટે
૧૩૨૩૯	એકદમ	તાબડતોબ, જલ્દી, સત્વર
૧૩૨૪૦	જ્ઞાન	પ્રયોજનભૂત પદાર્થનું જાણપણું
૧૩૨૪૧	દર્શન	પ્રયોજનભૂત પદાર્થની પ્રતીતિ
૧૩૨૪૨	ચારિત્ર	પ્રયોજનભૂત પદાર્થના જાણપણાથી અને પ્રતીતિથી થતી ક્રિયા
૧૩૨૪૩	સાતમા ગુણસ્થાનક	અપ્રમત્ત સંયત નામનું ગુણસ્થાનક, પ્રમાદરહિત જાગૃતદશા
૧૩૨૪૪	ખાતરી	પ્રતીતિ, શ્રદ્ધા
૧૩૨૪૫	નિષેધ કરવો	नि+सिध् । ના પાડવી
૧૩૨૪૬	છ કોટિ	છ પ્રકારે - મન, વચન, ને કાયા એ ૩ યોગ X ૨ કરણ (કરવું, કરાવવું)
૧૩૨૪૭	આઠ કોટિ	આઠ પ્રકારે - મન, વચન, કાયા એ ૩ યોગ X ૩ કરણ (કરવું, કરાવવું, અનુમોદવું). મન નિરંકુશ તેથી મનના ભાંગા ન ગણતાં ૮ રીતે
૧૩૨૪૮	નવ કોટિ	પાપના ૯ ભાંગા હોવાથી નવ કોટિ— નવ પ્રકારે પચ્ચખ્ખાણ
૧૩૨૪૯	અગિયાર પ્રકૃતિ	મિથ્યાત્વ મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય, સમ્યક્ત્વ મોહનીય એ ૩, અનંતાનુબંધી ક્રોધ-માન-માયા-લોભ એ ૪, અપ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ-માન-માયા-લોભ એ ૪ મળી કુલ ૧૧ પ્રકૃતિ
૧૩૨૫૦	ખપાવ્યા વિના	ક્ષય કર્યા વિના

પૃ.૭૪૧

૧૩૨૫૧	કરવાળની ધાર	નાની તલવાર, ખડ્ગ; યાંત્રિક પૈડું, ચક્ર; સુકાન; નખ : ની ધાર
૧૩૨૫૨	ખંડિત	खण्ड् । તૂટક, ખંડ ટુકડામાં વિભાજિત
૧૩૨૫૩	બાદર ક્રિયા	સ્થૂળ, બાહ્ય ક્રિયા
૧૩૨૫૪	રૂઢિવાળી ગાંઠ	વ્યવહારે રૂઢ કરેલા રિવાજ-રસમની ગ્રંથિ, આંટીવાળી ગાંઠ
૧૩૨૫૫	ઉચ્છેદન	उद्+छिद् । નાશ
૧૩૨૫૬	અશ્રેય	અકલ્યાણ
૧૩૨૫૭	પછાટ	પછડાટ, પછડાવું, અફળાવું અને તેથી થતી ઈજા
૧૩૨૫૮	ખૂંચ્યા રહેવું	ખૂંપ્યા રહેવું, ખૂંત્યા રહેવું, બંધનમાં-લપેટમાં રહેવું
૧૩૨૫૯	દેશશંકા	અંશે-આંશિક શંકા
૧૩૨૬૦	સર્વશંકા	જીવથી માંડી મોક્ષ સુધી અથવા તેના ઉપાયમાં એમ બધે બધી શંકા
૧૩૨૬૧	'ઓઘે'	સામાન્ય બોધે, સમજણ-ભાન વિના, સમૂહગત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૨૬૨	'વિચારપૂર્વક'	वि+चर् । ઉદ્દેશ, અભિપ્રાય, સંકલ્પ, નિશ્ચયપૂર્વક
૧૩૨૬૩	અનુમાન	अनु+मा । સંભાવના, તર્ક, અટકળ, અંદાજ, સિદ્ધાંત પરથી મેળવેલો નિર્ણય
પૃ.૭૪૨		
૧૩૨૬૪	પારખવું	પરીક્ષા કરવી, પરખ કરવી, પરીક્ષણ કરવું
૧૩૨૬૫	પરભારું	પરબારું, અંદર આવ્યા સિવાય બારોબાર જનારું
૧૩૨૬૬	નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ	આત્મઅનુભવપૂર્વકનું સમ્યક્દર્શન
૧૩૨૬૭	મોઘમપણે	અસ્પષ્ટપણે, ખુલ્લું ન કરીને, નામઠામ વિના, અનિશ્ચિત, બાંધે ભારે
૧૩૨૬૮	હેતુ	કારણ, ઉદ્દેશ, અર્થ, મતલબ, કામનું
૧૩૨૬૯	અહેતુ	સ્વાભાવિક, નિષ્કારણ, નિરર્થક, નિષ્કામ, નકામનું
૧૩૨૭૦	રહસ્ય	અલૌકિક વાત, તત્ત્વ, ભેદ
૧૩૨૭૧	સાદિ સાંત	स+आदि । स+अन्त । આદિ અને અંત સહિત. સમકિત થયું એટલે શરૂઆત અને ૧૫ ભવ કે અર્ધપુદ્ગલપરાવર્તન પછી મોક્ષ એટલે ભવઅંત
પૃ.૭૪૩		
૧૩૨૭૨	સદ્ભૂતાર્થ પ્રકાશ	જેમ છે તેમ કહેવું
૧૩૨૭૩	ખસે તો	સ્થાન છોડી દે તો, અળગો થાય તો
૧૩૨૭૪	અન્યોક્ત રીતે	अन्यत्+उक्ति । હોય તેનાથી જુદું કહેવું તે રીતે, ઉપરથી દૂષણ જેવું જણાય પણ ખરી રીતે ગુણ કે વખાણરૂપ વર્ણન કરવું તે, કટાક્ષરૂપ વચન
૧૩૨૭૫	દૂષણ	दूष् । દોષ, લક્ષણ, ખામી, અપલક્ષણ
૧૩૨૭૬	પરાણે	प्राणैः । ઈચ્છાવિરુદ્ધ, બળાત્કારથી, બળજબરીથી
૧૩૨૭૭	જમાવ	જોડાણ
૧૩૨૭૮	ખેરવવા ચાહે તો	રજા આપવા ઇચ્છે-ધારે તો, ઉપરની બાજુએથી (રજ, ધૂળ વગેરે) ઝાટક્યા, ખંખેરવા ઇચ્છે તો. જુદા પાડી નીચે પાડવા ચાહે તો
૧૩૨૭૯	પ્રતિજ્ઞા	ટેક, પણ, સંકલ્પ, નિયમ,નિશ્ચય
૧૩૨૮૦	મંગળાચરણ	ઇષ્ટ દેવ-ગુરુને ઉદ્દેશીને કરવામાં આવતો સ્તોત્ર પાઠ, સ્તવન, શ્લોક
૧૩૨૮૧	આત્મ અનુભવગમ્ય સુખ	આત્મજનિત સુખ, મોક્ષસુખ
પૃ.૭૪૪		
૧૩૨૮૨	નીપજાવેલ છે	निस्+पद् । નીપજ્યું છે, ઉત્પન્ન થયું છે
૧૩૨૮૩	મતિજ્ઞાન	મતિ સ્ફુરાયમાન થઈ જણાયેલું જ્ઞાન
૧૩૨૮૪	શ્રુતજ્ઞાન	શ્રવણ થવાથી થયેલું જ્ઞાન
૧૩૨૮૫	પ્રગમ્યાથી	प्र+गम् । પહેલાં ગતિ, પ્રવેશ ને સૂઝ હોવાથી, આગળ વધવાથી
૧૩૨૮૬	હેતુસહિત	ઉદ્દેશ, આશય, ઉપયોગ સહિત
૧૩૨૮૭	સઘળા	બધા, તમામ, અકળ
૧૩૨૮૮	'ઈરિયાપથ'	इर्या+पथ । ગમન-આગમનને લીધે (કર્મ આવવાનો) માર્ગ-રસ્તો
૧૩૨૮૯	'ઈરિયાપથ'ની ક્રિયા	માત્ર યોગરૂપ હેતુ વડે બંધાતું કર્મ (ઈર્યાપથિકી ક્રિયા) જે અકષાયી જીવને એટલે કે ૧૧-૧૨-૧૩ મા ગુણસ્થાને હોય છે
૧૩૨૯૦	'ક્ષેત્રસમાસ'	૬ઠ્ઠી સદીમાં શ્રી જિનભદ્ર ક્ષમાશ્રમણ, ૩૦મા યુગપ્રધાન, વિ.સં.૫૪૧માં જન્મ, ૧૪મે વર્ષે દીક્ષા, ૧૦૪ વર્ષના આયુષ્ય દરમ્યાન આ 'બૃહત્ ક્ષેત્રસમાસ'ની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

		૬૫૫ ગાથાનો જૈન ભૂગોળનો ગ્રંથ. આ ઉપરાંત બૃહત્ સંગ્રહણી, વિ.સં.૧૪૨૮માં શ્રી રત્નશેખરસૂરિએ આના પરથી ૨૬૩ ગાથાનો 'લઘુક્ષેત્રસમાસ' ગ્રંથ રચ્યો.
૧૩૨૯૧	મતિ અજ્ઞાન	સમ્યક્ત્વ વિનાનું મિથ્યાત્વ સહિત મતિજ્ઞાન
૧૩૨૯૨	શ્રુત અજ્ઞાન	સમ્યક્ત્વ વિનાનું મિથ્યાત્વ સહિત શ્રુતજ્ઞાન
૧૩૨૯૩	અવધિ અજ્ઞાન	સમ્યક્ત્વ વિનાનું મિથ્યાત્વ સહિત અવધિઅજ્ઞાન
૧૩૨૯૪	કર્મ	રાગાદિ સહિત જીવ કંઈ પણ પ્રવૃત્તિ કરે તે. શુભ-અશુભ અધ્યવસાયવાળું પરિણમન
૧૩૨૯૫	નિર્જરા	શુદ્ધ અધ્યવસાયવાળું પરિણમન
પૃ.૭૪૫		
૧૩૨૯૬	બંધાણો છું	બંધાયેલો છું
૧૩૨૯૭	વિચાર વડીએ કરી	વિચાર વડે; મંગળ પ્રસંગે વડી-પાપડ કરાય છે તેમ મોક્ષમંગળ માટે વિચારરૂપી વડી દ્વારા
૧૩૨૯૮	શુદ્ધ નય	નિશ્ચય નય
૧૩૨૯૯	સદ્ભાવ	ભાવ છતા છે, અસ્તિત્વ ધરાવે છે, કલ્પિત નથી
૧૩૩૦૦	શુદ્ધનયાભાસમત	વેદાંત મત, માત્ર નિશ્ચય નયને જ ગ્રહણ કરનાર મત
૧૩૩૦૧	અનેકાંતિક	અનેક અંત-ધર્મવાળા, સ્યાદ્વાદી
૧૩૩૦૨	નવતત્ત્વ	तत्+त्व । तत्=તે,=લોક-અલોકરૂપ જગત. त्व=પણું. એવા જગતનું મૂળ તે તત્ત્વ. જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ અને મોક્ષ
૧૩૩૦૩	સાત તત્ત્વ	શુભ કર્મનો આશ્રવ તે પુણ્ય અને અશુભ કર્મનો આશ્રવ તે પાપ એમ ગણતાં ૯ની બદલે ૭ તત્ત્વ
૧૩૩૦૪	ષડ્દ્રવ્ય	ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય, પુદ્ગલાસ્તિકાય, જીવ અને કાળ એ છ દ્રવ્ય
૧૩૩૦૫	ષટ્પદ	છ પદ : આત્મા છે, આત્મા નિત્ય છે, આત્મા કર્તા છે, આત્મા ભોક્તા છે, મોક્ષ છે, મોક્ષનો ઉપાય છે
૧૩૩૦૬	બે રાશિ	જીવ રાશિ અને અજીવ રાશિ, જીવ-અજીવ તત્ત્વ, જીવ-અજીવ દ્રવ્ય
૧૩૩૦૭	નિગોદ	नियंता निश्चितां गां भूमिमाश्रयं ददाति यत् तत् निगोदशरीरं येषां ते निगोदशरीरः । નરક કરતાં યે નિકૃષ્ટ, અત્યંત પણ અવ્યક્ત દુઃખવાળા. નિ=નિકટના, નજીક રહેલા. ગોદ=ગોટો, ગોળો, ખોળો. અત્યંત નજીક રહેલા જીવો. અનેકાનેક જીવોના ઝુંડ, વૃંદ, ગોળા તે નિગોદના જીવો. એક શરીરના આશ્રયે અનંત જીવો રહે જે આહાર, શ્વાસોચ્છવાસ વગેરે સાથે કરે છે. સૂક્ષ્મ નિગોદ તે સૂક્ષ્મ વનસ્પતિકાયનાં શરીરો, અવ્યવહાર રાશિયા જીવ. બાદર નિગોદ તે સાધારણ વનસ્પતિકાય, કંદમૂળ, લીલ, ફૂગ વગેરે વ્યવહાર રાશિયા જીવ. આપણા શરીરમાં પણ નિગોદ છે. કેવળજ્ઞાની, આહારક શરીરી, દેવો, નારકો વગેરેમાં નિગોદ નથી. નિગોદનું બીજું નામ પુલવિ.
૧૩૩૦૮	સ્થૂળદેહ પ્રમાણ	ઈંદ્રિયગ્રાહ્ય શરીર માપ
૧૩૩૦૯	પાદર	पद्र । ગામ-નગરના દરવાજાની બહારનો ખુલ્લો સપાટ ભૂભાગ, ભાગોળ આગળનું મેદાન, ગોંદરો
૧૩૩૧૦	અવકાશ	જગા, જગ્યા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૩૧૧	નિબિડ	नि+विड् । ઘાટા, ગાઢ, ઘેરા; ઘનઘોર
પૃ.૭૪૬		
૧૩૩૧૨	કદ	પ્રમાણ, ઊંચાઇ, લંબાઇ-પહોળાઇ-જાડાઇથી બનતો ઘેરાવ
૧૩૩૧૩	પ્રતિબિંબ	પડછાયો
૧૩૩૧૪	પરભાવ	આત્મા સિવાયના ભાવ, બીજા ભાવ
૧૩૩૧૫	પાધરી	સીધી, સરળ, ઋજુ
૧૩૩૧૬	રમણ	रम् । રમવા
૧૩૩૧૭	સવળીએ આવી	ઠેકાણે આવી, અનુકૂળ થઇ, સાચો થઇ
૧૩૩૧૮	ડહોળાયા કરે	ડખોળ્યા કરે, ધુમરાયા કરે
૧૩૩૧૯	સારભૂત	પ્રયોજનભૂત, સારરૂપ, સારરૂપે રહેલું
પૃ.૭૪૭		
૧૩૩૨૦	દેહસ્થિત આકાશ	દેહમાં રહેલી જગ્યા, દેહ વિષે રહેલો અવકાશ
૧૩૩૨૧	લાંબે	દૂર, છેટે, આઘે
૧૩૩૨૨	ગ્રહી	ગ્રહણ કરી
૧૩૩૨૩	યશ નામકર્મ	જે કર્મથી યશ, જશ, કીર્તિ મળે તે, નામકર્મની ૧ પ્રકૃતિ
૧૩૩૨૪	વિરતિ	મુકાવું, રતિથી વિરુદ્ધ, રતિ નહીં તે
૧૩૩૨૫	અવિરતિ	अ+वि+रति । પ્રીતિ-રતિ વિરુદ્ધ નહીં તે ૧૨ પ્રકારે — ૫ ઇંદ્રિય તથા ૬ઠ્ઠું મન અને ૫ સ્થાવર તથા ૬ઠ્ઠા ત્રસ જીવ મળી ૧૨ રીતે અવ્રત, અસંયમ
૧૩૩૨૬	કૃતિ	कृ । કૃત્ય, કાર્ય
૧૩૩૨૭	યોજી	युज् । યોજના કરી, બનાવી, રચી, ગોઠવણ કરી
પૃ.૭૪૮		
૧૩૩૨૮	પ્રયોગ	प्र+युज् । વપરાશ
૧૩૩૨૯	વ્યક્ત	પ્રગટ
૧૩૩૩૦	તમામ	બધા
૧૩૩૩૧	લહેર	હિલ્લોળ
૧૩૩૩૨	ગંધક	તરત સળગી ઉઠે તેવો પીળો ખનિજ પદાર્થ, સલ્ફર
૧૩૩૩૩	કસ્તૂરી	कस्+ऊर् । નર હરણની દૂંટી પાસેની ગાંઠમાં રહેલો કિંમતી સુગંધી પદાર્થ, મૃગમદ
૧૩૩૩૪	પ્રમુખપણે	મુખ્યપણે
૧૩૩૩૫	પ્રતિપક્ષ	વિરોધ પક્ષ, સામો પક્ષ, શત્રુ
પૃ.૭૪૯		
૧૩૩૩૬	સર્વદર્શી	બધું જોનારા, સર્વજ્ઞતાથી સર્વ જાણનારા અને જોનારા
૧૩૩૩૭	અભેદ્ય	अ+भिद् । ભેદી ન શકાય તેવા
૧૩૩૩૮	આજ્ઞાવડીએ	આજ્ઞા વડે, આજ્ઞા રૂપી વડીથી, આદેશવાત-હુકમ વડે
૧૩૩૩૯	સદ્‌વિચારપૂર્વક	સુવિચારણાથી
૧૩૩૪૦	પ્રતિષ્ઠિત	प्रति+स्था । સ્થાપના કરવામાં આવ્યું હોય તેવું, વિખ્યાત, મોભાદાર
૧૩૩૪૧	'બૂજો'	बुध् । બૂઝો, બોધ પામો, શાંત થાઓ, संबुज्झह । શ્રી સૂયગડાંગ સૂત્ર, અધ્ય.૭
૧૩૩૪૨	દેવાધિદેવે	તીર્થંકરે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૩૪૩	ઔપચારિક દ્રવ્ય	ઉપચારથી દ્રવ્ય, મૂળ દ્રવ્ય નહીં
૧૩૩૪૪	ઊર્ધ્વપ્રચય	પદાર્થમાં જે ધર્મનું ઉદ્‌ભવવું થાય છે તે; ક્ષણે ક્ષણે થતી અવસ્થા
૧૩૩૪૫	તિર્યક્‌પ્રચય	પદાર્થના પ્રદેશોનો સંચય, બહુપ્રદેશીપણું
૧૩૩૪૬	આંગુલ	અંગુલ, ૮ યવના મધ્યભાગ=ઉત્સેધ અંગુલ. દ્વીપ, સમુદ્ર, પર્વત, પૃથ્વી, વિમાન વગેરે જે પ્રમાણઅંગુલથી માપવાનું કહ્યું છે તેના ૩ પ્રકાર : ઉત્સેધ, પ્રમાણ અને આત્મ અંગુલ
૧૩૩૪૭	સમશ્રેણિ	સીધી લીટી, એકસરખી-સમાન શ્રેણી-લીટી, ઋજુ ગતિ

પૃ.૭૫૦

૧૩૩૪૮	ઉપનય	उप+नी । નયના પેટા પ્રકાર, ૭૦૦ છે
૧૩૩૪૯	અસ્તિ નથી	अस् । અસ્તિત્વ નથી, હયાતી-હસ્તિ નથી
૧૩૩૫૦	પરિચ્છિન્ન	परि+छिद् । જુદા, વિભિન્ન, વિભાજિત, સીમાબદ્ધ
૧૩૩૫૧	ગુણી	गुणिन् । ગુણયુક્ત, ગુણ જેમાં રહેલા છે તે, ગુણવાન, મુખ્ય
૧૩૩૫૨	ગુણ	गुण् । ધર્મ, સ્વભાવ, મૂળ લક્ષણ, પ્રકૃતિ, સ્વભાવ, પરિણામ
૧૩૩૫૩	ભેદવાળા	તફાવત, જુદાપણું, ફેર-ફરક (ગુણી-ગુણ-જુદા : વૈશેષિક દર્શનના મતે)
૧૩૩૫૪	દેહવ્યાપકક્ષેત્રઅવગાહિત	દેહ જેટલી જગામાં વ્યાપીને રહ્યો છે તેટલી અવગાહનાવાળો, શરીર જેટલી-જેવડી જગામાં રહેલો

પૃ.૭૫૧

૧૩૩૫૫	જ્ઞાન	સ્વપરને જુદા પાડનાર જે જ્ઞાન તે, પ્રયોજનભૂત જ્ઞાન
૧૩૩૫૬	જિનપ્રતિબિંબ	જિનબિંબ, જિન પ્રતિમા, જિનમૂર્તિ
૧૩૩૫૭	જૈન	जि । જિનની શુદ્ધ-શાંત દશા પામવા માંટે પરિણતિ, અનુકરણ, માર્ગ
૧૩૩૫૮	આત્મગુણરોધક	આત્માના ગુણને રોધનારો, અવરોધનારો
૧૩૩૫૯	આત્મગુણબોધક	આત્માના ગુણને પ્રગટ કરનાર
૧૩૩૬૦	સિદ્ધાંત	ગમે તે કાળમાં, ગમે તે ક્ષેત્રમાં ન ફરે તે, ત્રિકાલાબાધિત સત્ય
૧૩૩૬૧	સૂત્ર	શાસ્ત્ર, ગ્રંથ
૧૩૩૬૨	બોડિયા	કાનો, માત્રા, મીંડું વિનાના, ડાળા-પાંખડાં વિનાના, વાળ વિનાના માથા જેવા
૧૩૩૬૩	આંકડા	અંક, આંક, સંખ્યાની નિશાની
૧૩૩૬૪	ચીની	ચીન દેશની ભાષા
૧૩૩૬૫	અરબી	અરબસ્તાનની ભાષા
૧૩૩૬૬	પર્શિયન	ઈરાનની ભાષા, ફારસી ભાષા, પારસીની ભાષા
૧૩૩૬૭	ઈંગ્લીશ	અંગ્રેજોની ભાષા, આંગ્લ દેશવાસીઓની ભાષા
૧૩૩૬૮	નવે નવ એકાશી	૯ x ૯=૮૧, નવનો આંક-પાડો
૧૩૩૬૯	ધોળા દિવસે	છડે ચોક, સૂર્ય પ્રકાશમાં, દિવસના ભાગમાં
૧૩૩૭૦	અંધારી રાત્રિએ	અંધકાર ભરેલી રાત્રે-રાતે, રાત્રિના અંધકારમાં, કૃષ્ણ પક્ષ-વદની રાત્રે
૧૩૩૭૧	ખાતરી	ચોકસાઈ, વિશ્વાસ, ભરોસો, પ્રતીતિ, ઈતબાર

પૃ.૭૫૨

૧૩૩૭૨	આ ક્ષેત્રે	ભરત ક્ષેત્રે
૧૩૩૭૩	આ કાળે	પાંચમા આરામાં

૧૩૩૭૪	કરેડિયાં કરી	મરણિયા થઈને, યાહોમ કરીને; કેડીની બહાર નીકળી ગયેલ ગાડાંને પાછું કેડી પર લાવવા માટે ખભાના ટેકે ખૂબ જોર કરવું પડે તે
૧૩૩૭૫	આવરણ રહિત	મિથ્યાત્વ રહિત
૧૩૩૭૬	વર્તન	वृत् । ચર્યા, વૃત્તિ, વ્યવહાર

પૃ.૭૫૩

૧૩૩૭૭	જબરજસ્ત	વિશાળ, ભારે
૧૩૩૭૮	સળિયાની આડ	સળિયાની રુકાવટ, આડશ
૧૩૩૭૯	નજીવી	નહીં જેવી
૧૩૩૮૦	જીવ ફરે છે	જીવની દશા ફરે છે
૧૩૩૮૧	તપગચ્છ	વિ.સં.૧૨૮૫ માં મેવાડના-ચિતોડના રાણા જૈત્રસિંહે શ્રી જગચ્ચંદ્રસૂરિજીને આયંબિલની તપશ્ચર્યાને કારણે 'તપા' બિરુદ આપ્યું ત્યારથી તપગચ્છ.
૧૩૩૮૨	અંચલગચ્છ	વિ.સં. ૮૩૨ સુધી નાણક ગચ્છ, પછી ઉપાધ્યાય વિજયચંદ્રજીની વિધિ સહિત શુદ્ધ ક્રિયાની દેવવાણી દ્વારા પ્રશંસા થઈ, એટલે વિ.સં.૧૧૬૯માં વિધિપક્ષગચ્છ સ્થપાયો. પછી આચાર્ય થતાં તેમનું નામ આર્યરક્ષિતસૂરિ રખાયું. તેમનો બોધેલો એક વેપારી કુમારપાળ રાજાના સમયમાં પ્રતિક્રમણ કરતી વખતે શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યને પોતાનાં વસ્ત્રનો છેડો રાખીને વંદણા દેવા લાગ્યો. કુમારપાળે આ અંગે સવાલ કરતાં હેમચંદ્રાચાર્યે જણાવ્યું કે તે સિદ્ધાંતમાર્ગ છે. એટલે કુમારપાળે વિ.સં.૧૨૧૩માં અંચલગચ્છપક્ષ નામ આપ્યું.
૧૩૩૮૩	લુંકાગચ્છ	વિ.સં.૧૪૭૨માં જન્મ નામ લક્ષ્મીવિજય, અમદાવાદમાં થયેલા શ્રી લોંકાશાહ લહિયા પછી મુનિ, તે સમયે મૂર્તિપૂજામાં થતા અતિરેકને લીધે પ્રતિમામાં ન માનનારો સંઘ સ્થાપ્યો તે; સ્થાનકવાસી ગચ્છ.
૧૩૩૮૪	ખરતર ગચ્છ	વધુ ખડતલ, મજબૂત, દૃઢ, જોરદાર સમુદાય. શ્રી જિનેશ્વર યતિએ ઈ.સ.૧૦૨૪ માં અણહિલવાડના રાજા દુર્લભ પાસેથી 'ખરતર' પદ મેળવ્યું ત્યારથી શરૂ.
૧૩૩૮૫	વાજબી રીતે	વ્યાજબી રીતે, યોગ્ય રીતે
૧૩૩૮૬	નવ કોટિ યે	૯ કોટિ પણ
૧૩૩૮૭	પામર	હલકો, તુચ્છ, કંગાળ
૧૩૩૮૮	મહાભારત	महत्+भारत । ભારે મોટો; ઘણું મુશ્કેલ
૧૩૩૮૯	ચમત્કૃતિ	ચમત્કાર, માહાત્મ્ય, આશ્ચર્ય
૧૩૩૯૦	દુર્ધર	दुर्+धृ । મુશ્કેલીથી ધારણ કરાય તેવો

પૃ.૭૫૪

૧૩૩૯૧	શાપ	शप् । બદદુઆ, બદદુવા, કુદુવા
૧૩૩૯૨	અપ્રાપ્ત	ન મળે
૧૩૩૯૩	અમૂર્છિત	અપરિગ્રહી, અનાસક્ત
૧૩૩૯૪	મોક્ષમાર્ગ	ત્રણે કાળમાં, ગમે તે ક્ષેત્રમાં, એક સરખો જે પ્રવર્તે તે જ મોક્ષમાર્ગ
૧૩૩૯૫	ટાઢ વછૂટે છે	કંટાળો આવે છે, અણગમો થાય છે
૧૩૩૯૬	સમ્યક્ત્વ	મિથ્યાત્વની નિવૃત્તિ
૧૩૩૯૭	નાત	જ્ઞાતિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૩૯૮	જાત	વર્ણ, વંશ, કુળ, પિંડ, યોનિ-મનુષ્ય, પશુ, પંખી, લિંગ, ફિરકો વગેરે
૧૩૩૯૯	દૃશ્ય	દેખાય છે, જોઈ શકાય છે
૧૩૪૦૦	અમુક દેશે	અમુક અંશે-વિભાગે
૧૩૪૦૧	યથાપ્રવૃત્તિકરણ	જીવના અમુક પ્રકારના પરિણામવિશેષ તે કરણ. પર્વતથી નીકળેલી નદીનાં વહેણથી તણાતા પથ્થરના ગોળ થવાના ન્યાયે અનાયાસે આત્માને થતા અધ્યવસાય વિશેષથી આયુષ્ય કર્મ સિવાયના ૭ કર્મની સ્થિતિ ૧ ક્રોડાક્રોડ સાગરોપમથી કંઈક ઓછી થતા ગ્રંથિના સ્થાન સુધી આવે તે અધ્યવસાય
૧૩૪૦૨	અનિવૃત્તિકરણ	નિવૃત્તિ એટલે અધ્યવસાયોની વ્યાવૃત્તિ અર્થાત ફેરફારી જેમાં નથી એવા કરણ એટલે આત્મપરિણામવાળું ૯મું ગુણસ્થાન
૧૩૪૦૩	અપૂર્વકરણ	પૂર્વે નહીં પ્રાપ્ત થયેલ અતિ વિશુદ્ધ પરિણામ જે ગુણસ્થાને જીવને પ્રાપ્ત થાય તે, (૮મું). અપૂર્વ એટલે પૂર્વે નહીં પ્રાપ્ત થયેલી અને દુર્લભ એવી સ્થિતિઘાત, રસઘાત, ગુણશ્રેણિ, ગુણસંક્રમ અને અપૂર્વ સ્થિતિબંધ એ ૫ ક્રિયાઓ પ્રવર્તે તે ગુણસ્થાન (આઠમું)
૧૩૪૦૪	યુંજનકરણ	પ્રકૃતિને યોજવી તે
૧૩૪૦૫	ગુણકરણ	ગુણનાં સાધન; આત્માના ગુણ જે જ્ઞાનથી દર્શન, દર્શનથી ચારિત્ર
પૃ.૭૫૫		
૧૩૪૦૬	બંધ	મિથ્યાત્વાદિ બંધના હેતુઓ વડે કાર્મણ વર્ગણાના પુદ્ગલોનો આત્માની સાથે ક્ષીરનીરવત્ કે લોહ-અગ્નિવત્ પરસ્પર સંબંધ થવો તે
૧૩૪૦૭	ઉદય	અપર્વતનાદિ કરણવિશેષથી અથવા સ્વાભાવિક સ્થિતિ પરિપક્વ થયે ઉદયમાં આવેલા કર્મપુદ્ગલોનાં ફળને ભોગવવા તે ઉદય
૧૩૪૦૮	ઉદીરણા	ઉદયાવલિકા ઉપરની સ્થિતિમાં રહેલા અર્થાત જે ઉદયમાં આવ્યા નથી તેવા કર્મ-પુદ્ગલોને જીવના સામર્થ્યવિશેષથી ઉદયાવલિકામાં પ્રવેશ કરાવી ભોગવવા તે.
૧૩૪૦૯	સંક્રમણ	પૂર્વે બાંધેલાં કર્મને સજાતીય અન્ય કર્મરૂપે કરવાં (જીવનાં પ્રવર્તમાન વીર્ય-વિશેષ વડે)
૧૩૪૧૦	સત્તા	બંધ કે સંક્રમથી જે સ્વરૂપે જે કર્મ થયેલ છે તે જ કર્મનો સંક્રમણ કે નિર્જરાથી સ્વરૂપાંતર કે ક્ષય થયો નથી ત્યાં સુધી જે સદ્ભાવ કે અસ્તિત્વ છે તે
૧૩૪૧૧	ક્ષયભાવ	ક્ષય કરવાના ભાવ
૧૩૪૧૨	જીવકોટિના	સામાન્ય જીવના પ્રકારના, બહિરાત્માના
૧૩૪૧૩	ઈશ્વરકોટિના	પરમાત્માની કોટિના-પ્રકારના, શુદ્ધ સ્વભાવને પ્રાપ્ત હોય તેવા પ્રકારના
૧૩૪૧૩A	'ધારણા'	મતિજ્ઞાનના ૪ ભેદ – અવગ્રહ, ઈહા, અવાય ને ધારણા. ધારણા એટલે નિર્ણીત કરેલી વસ્તુને લાંબા સમય સુધી યાદ રાખવી તે, ૩ ભેદ : ૧. અવિચ્યુતિ : યથાયોગ્ય કાળ સુધી ઉપયોગ રાખવો ૨. વાસના : સ્મૃતિ ઉત્પન્ન કરવામાં કારણરૂપ સંસ્કાર ૩. તત્ત્વરૂપ પદાર્થનું કાલાંતરે 'તે જ' એમ યાદ આવવું
૧૩૪૧૪	અસંજ્ઞીપણું	મન ન હોય તેવા અસંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય જીવ
૧૩૪૧૫	ગણિતાનુયોગ	દ્રવ્યાનુયોગ-ચરણાનુયોગથી ગણતરીનું પ્રમાણ, લોકને વિષે રહેલા પદાર્થ, ભાવો, ક્ષેત્ર, કાળાદિની ગણતરીના પ્રમાણની વાત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૪૧૬ ઘડો લઇ બોધ લઈને, શીખ લઈને, બોધપાઠ ગ્રહણ કરી
૧૩૪૧૭ પડતાં પડી જવા ન દેતાં
૧૩૪૧૮ અવલંબનકારી આધાર-ટેકા થઈ
૧૩૪૧૯ શીતગુણ ઠંડકનો, ઠંડા થઈ જવાનો ગુણ
૧૩૪૨૦ ગુણની હાનિવૃદ્ધિ રૂપ ફેરફાર અગુરુલઘુ ગુણના વધઘટ રૂપે ફેરફાર
૧૩૪૨૧ ઘૃત ઘી
૧૩૪૨૨ તેજોલેશ્યા ૬ લેશ્યામાં ૪થી. વર્ણ રાતો (લાલ), ક્રોધથી ઉત્પન્ન થાય. મહાવીર પ્રભુના શિષ્ય ગોશાલકે મૂકેલી તે તેજસ્ શરીર સંબંધી લબ્ધિવાળા આત્માની તેજસ્ શરીરની સહાયથી ક્રોધની અધિકતાથી શત્રુને મોઢામાથી અનેક યોજન સુધી રહેલ વસ્તુને બાળવામાં સમર્થ એવી તીવ્રતર તેજ (અગ્નિ) કાઢવાની શક્તિ વાપરે તે; ૬ લેશ્યામાં જાંબુનાં સર્વ ઝૂમખાં પાડવાની વૃત્તિ

પૃ.૭૫૬

૧૩૪૨૩ વાસ્તે માટે, અર્થે
૧૩૪૨૪ ઘાટ ઘડાય છે આકાર લે છે
૧૩૪૨૫ નવરો બેસી રહેવું निर्वृत्त । તદ્દન કામ વિના બેઠા રહેવું
૧૩૪૨૬ મૂર્તિમાન પ્રત્યક્ષ
૧૩૪૨૭ અમૂર્તિમાન અપ્રત્યક્ષ, પરોક્ષ
૧૩૪૨૮ 'ઉત્તરાધ્યયન'માં चत्तारि परमंगाणि, दुल्लहाणीह जन्तुणो ।
ધર્મનાં મુખ્ય ૪ અંગ माणुसत्तं सुई सद्धा, संजमम्मि य वीरियं ॥ ઉત્તરા. સૂત્ર, અધ્ય.૩, ગાથા ૧
જીવોને ૪ ઉત્કૃષ્ટ અંગ મળવાં દુર્લભ છે. મનુષ્યત્વ, ધર્મશ્રવણ, ધર્મશ્રદ્ધા અને સંયમની વીરતા (પુરુષાર્થ)
૧૩૪૨૯ સત્તારૂપે ઉત્પાદ-વ્યય-ધ્રૌવ્ય સ્વરૂપે, અસ્તિત્વ, અધિકાર, હક્ક; સદા હોવાપણા રૂપ, મોટાઇ; ધણીપણું-સ્વામિત્વ; બળ-શક્તિ; સ્થિતિ

પૃ.૭૫૭

૧૩૪૩૦ શક્તિરૂપે ગુણ, આધાર-આશ્રય; પ્રભાવ; સત્તા; પ્રકૃતિ; જોર-બળ-સત્ત્વ-સામર્થ્ય
૧૩૪૩૧ પરિચય કરવા માંડવો શરૂઆત કરી દેવી
૧૩૪૩૨ અજમાયશ પ્રયત્ન, અખતરો, અજમાવવું
૧૩૪૩૩ બારીબારણા રાખવાં અપવાદ, છૂટ

પૃ.૭૫૮

૧૩૪૩૪ વ્યાખ્યા वि+आ+ख्या । સ્પષ્ટ વાત કરવી, સમજૂતિ, વિવરણ
૧૩૪૩૫ સાક્ષી સાથે કોઈને હાજર રાખી, ટગર ટગર જોનાર
૧૩૪૩૬ ચોકડીરૂપ ૪નો સમુદાય, એક બીજી લીટી એક બીજીને કાટખૂણે છેદે અને ૪ છેડા ૪ ખૂણે હોય એવી આકૃતિ
૧૩૪૩૭ મંડી પડે છે કર્યે જાય છે
૧૩૪૩૮ નોકષાય नो=ईषत् । નહીં જેવા કષાય, અલ્પ કષાય, કષાયના સહચારી
૧૩૪૩૯ ચોકિયાત રખેવાળ
૧૩૪૪૦ રખડપાટ રઝળપાટ, રખડપટ્ટી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૪૪૧	ખપાવવાં	ક્ષય કરવાં
૧૩૪૪૨	આવણી	વેગ, ઝડપ, ગતિ, જોમ, પ્રેરણા
૧૩૪૪૩	પ્રદેશબંધ	આત્માના પ્રદેશની સાથે પુદ્ગલનો જમાવ
૧૩૪૪૪	છેડા સુધી	છેક સુધી, અંત સુધી
૧૩૪૪૫	ઘેલછા	ગાંડપણ, ધૂન, ઉન્માદ
૧૩૪૪૬	સમાસ	સમાવેશ, સંક્ષેપ
૧૩૪૪૭	સંજ્ઞા	सं+ज्ञा । સમ્યક્ પ્રકારે-બધી રીતે જાણવું તે

પૃ.૭૫૯

૧૩૪૪૮	પ્રકૃતિ	અનંત પ્રકારનાં કર્મોના મુખ્ય ૮ પ્રકાર, ઉત્તર ૧૫૮ પ્રકાર	
૧૩૪૪૯	તોળીને	तुल् । તોલીને, સરખાવીને, ન્યાય કરીને, જોખીને, વજન કરીને	
૧૩૪૫૦	વિભાવ	वि+भू । વિરુદ્ધ ભાવ નહીં પણ વિશેષ ભાવ. જડનો સંયોગ થવાથી આત્મા સ્વભાવ કરતાં આગળ જઈ વિશેષ ભાવે પરિણમે તે	
૧૩૪૫૧	ભાવ-સ્વભાવ	આત્મા આત્મારૂપે પરિણમે તે	
૧૩૪૫૨	રૂક્ષ ગુણ	લૂખાપણું (પુદ્ગલો જોડાઈને એક થાય તે બંધ, જોડાણ માટે જરૂરી ગુણ)	
૧૩૪૫૩	સ્નિગ્ધ ગુણ	ચીકાશ (પુદ્ગલો જોડાઈને એક થાય તે બંધ, જોડાણ માટે જરૂરી ગુણ)	
૧૩૪૫૪	પૃથક્ પૃથક્	જુદા જુદા, અલગ અલગ	
૧૩૪૫૫	વસ્તુ	દ્રવ્ય	
૧૩૪૫૬	ત્રિપદી	ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રૌવ્ય (ધ્રુવતા)	
૧૩૪૫૭	ધ્રુવ	સત્તા, હોવાપણું	
૧૩૪૫૮	વ્યય	પૂર્વપર્યાયનો નાશ	
૧૩૪૫૯	ઉત્પાદ	ઉત્તરપર્યાયની ઉત્પત્તિ	
૧૩૪૬૦	ખટચક્ર	ષટ્ચક્ર, છ ચક્ર. અગુરુલઘુગુણના કારણે અગુરુલઘુ સ્વભાવના અનંત અંશોમાં સ્વભાવથી જ સમયે સમયે ષટ્ગુણહાનિવૃદ્ધિ થયા કરે છે તે અધ્યવસાય સ્થાનોમાં ૬ જાતની વૃદ્ધિ અને ૬ જાતની હાનિ થયા કરે તે	
૧૩૪૬૧	સંખ્યાતગુણવૃદ્ધિ	અવિભાગ પ્રતિચ્છેદોમાં સમયે સમયે સંખ્યાતગણો વધારો	
૧૩૪૬૨	અસંખ્યાતગુણવૃદ્ધિ	અવિભાગ પ્રતિચ્છેદોમાં અસંખ્યાતગણો વધારો	
૧૩૪૬૩	અનંતગુણવૃદ્ધિ	અવિભાગ પ્રતિચ્છેદોમાં અનંતગણો વધારો	ગુણાકારથી હાનિ-વૃદ્ધિ
૧૩૪૬૪	સંખ્યાતગુણ હાનિ	અવિભાગ પ્રતિચ્છેદોમાં સંખ્યાતગણો ઘટાડો	અને
૧૩૪૬૫	અસંખ્યાતગુણ હાનિ	અવિભાગ પ્રતિચ્છેદોમાં અસંખ્યાતગણો ઘટાડો	ભાગાકારથી
૧૩૪૬૬	અનંતગુણ હાનિ	અવિભાગ પ્રતિચ્છેદોમાં અનંતગણો ઘટાડો	હાનિ-વૃદ્ધિ
૧૩૪૬૭	અવાક્ગોચર	વાણીથી અકથ્ય	

પૃ.૭૬૦

૧૩૪૬૮	અગુરુલઘુધર્મ	ગુરુતા (ભારેપણું) કે લઘુતા (હલકાપણું) રહિત એવો પદાર્થનો સ્વભાવ
૧૩૪૬૯	ત્રિકાળ અવબોધ	સંપૂર્ણ જાણવાનું જ્ઞાન, ત્રિકાળ જ્ઞાન
૧૩૪૭૦	ભાસન	भास् । જાણવું અને દેખવું
૧૩૪૭૧	વ્યાઘાત	वि+आ+हन् । પ્રબળ આઘાત, વિરોધ, વિઘ્ન, અડચણ, ભંગ
૧૩૪૭૨	આત્મપ્રત્યક્ષ જ્ઞાન	આત્મા ઈંદ્રિયોની સહાય વિના જાણે-દેખે તે જ્ઞાન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૪૭૩	ઈંદ્રિયપ્રત્યક્ષ જ્ઞાન	આત્મા ઈંદ્રિયોની સહાય વડે જાણે-દેખે તે જ્ઞાન
૧૩૪૭૪	સ્વયમેવ	આપોઆપ, એની મેળે
૧૩૪૭૫	અસ્તિત્વ	अस् । આત્માનું અસ્તિત્વ, હોવાપણું
૧૩૪૭૬	નજરાય છે	નજર લાગે છે, નજરબંધી થાય છે
૧૩૪૭૭	પગ પાછા પડે છે	પ્રકૃતિ જોર આપતી-કરતી નથી
૧૩૪૭૮	ઠેકાણે આવે છે	ગૂંચવણમાંથી નીકળી આવે છે, મર્યાદામાં આવી રહે છે, હતો ત્યાં આવે છે
૧૩૪૭૯	રાઈના દાણા	राजिका । સરસવથી સ્હેજ નાના દાણા જેવડું મસાલામાં વપરાતું કરિયાણું
૧૩૪૮૦	એક માઈલ	૧.૬ કિલોમીટર; ૫૨૮૦ ફૂટ
૧૩૪૮૧	વડનું વૃક્ષ	वटवृक्ष । વડલો, વડનું ઝાડ
૧૩૪૮૨	શાખા	शाख् । ડાળી, ડાળ, ફાંટા
૧૩૪૮૩	રત્નકરંડ શ્રાવકાચાર	શ્રી સમંતભદ્રાચાર્ય વિરચિત શ્રાવકાચાર સંબંધી સૌથી પ્રાચીન ગ્રંથ, જેમાં ૧૫૦ શ્લોક છે

પૃ.૭૬૧

૧૩૪૮૪	ધર્મ	धृ । આત્માને સ્વભાવમાં ધારે તે ધર્મ, આત્માનો સ્વભાવ, સ્વભાવમાંથી પરભાવમાં ન જવા દે તે, પરભાવ વડે આત્માને દુર્ગતિમાં ન જવા દેતાં સ્વભાવમાં ધરી રાખે તે, સમ્યક્શ્રદ્ધાન, જ્ઞાન અને સ્વરૂપાચરણ તે, સમ્યક્જ્ઞાન, સમ્યક્દર્શન, સમ્યક્ચારિત્ર એ રત્નત્રયી તે, ષટદ્રવ્યનું શ્રદ્ધાન, જ્ઞાન અને સ્વરૂપાચરણ તે, સંસારપરિભ્રમણથી છોડાવી ઉત્તમ સુખમાં ધરી રાખે તે
૧૩૪૮૫	આપ્ત	आप् । સર્વ પદાર્થને જાણી તેના સ્વરૂપનો સત્યાર્થ પ્રગટ કરનાર
૧૩૪૮૬	આગમ	आ+गम् । આપ્તે કહેલા પદાર્થની શબ્દદ્વારાએ કરી રચનારૂપ શાસ્ત્ર
૧૩૪૮૭	સદ્ગુરુ	આપ્તના પ્રરૂપ્યાં શાસ્ત્રાનુસાર આચરણવાળા, આપ્તના દર્શાવેલા માર્ગે ચાલનારા
૧૩૪૮૮	સમ્યક્દર્શન	સત્ય આપ્ત, શાસ્ત્ર અને ગુરુનું શ્રદ્ધાન
૧૩૪૮૯	ત્રણ મૂઢતા	દેવ, ગુરુ અને ધર્મ તત્ત્વ સંબંધી મૂર્ખાઈ-મૂઢતા
૧૩૪૯૦	નિઃશંકાદિ આઠ અંગ	નિઃશંકિતત્વ, નિષ્કાંક્ષિત્વ, નિર્વિચિકિત્સત્વ, અમૂઢદૃષ્ટિત્વ, ઉપગૂહન, સ્થિતિકરણ, વાત્સલ્ય અને પ્રભાવના : સમ્યક્દર્શનનાં ૮ અંગ
૧૩૪૯૧	આઠ મદ	જ્ઞાન, પ્રતિષ્ઠા, કુળ, જાતિ, બળ, ઋદ્ધિ, તપ, શરીર : આ ૮ નું અભિમાન
૧૩૪૯૨	છ અનાયતન	अन्+आ+यत् । આયતન=ઘર, આવાસ; મંદિર; રોગનું કારણ; અનાયતન=તે બધું નહીં
૧૩૪૯૩	અઢાર દોષરહિત	ક્ષુધા, તૃષા, ઘડપણ, રોગ, જન્મ, મરણ, ભય, ગર્વ, રાગ, દ્વેષ, મોહ, ખેદ, આશ્ચર્ય, અરતિ, મદ-શોક, નિદ્રા, ચિંતા અને સ્વેદ : ૧૮ દોષ વિનાના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રભુ

જન્મ
તા. ૯-૧૧-૧૮૬૭
કા. સુ. ૧૫ વિ. સં. ૧૯૨૪
વવાણિયા

નિર્વાણ
તા. ૯-૪-૧૯૦૧
ચૈત્ર વદ ૫ વિ. સં. ૧૯૫૭
રાજકોટ

ઈ.સ. ૧૯૦૦
વઢવાણ કેમ્પ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૭૬૨	**૧**	**તા.૧-૭-૧૯૦૦**
૧૩૪૯૪	**શૃંગાર**	शृ+गन्+ऋ । **શણગાર, શરીરની સજાવટ, અલંકાર, આભૂષણ, વિભૂષા**
૧૩૪૯૫	**વિરેચન**	वि+रिच् । **જુલાબ, મળ-દસ્ત-કોઠો સાફ કરી નાખનારી દવા**
૧૩૪૯૬	**છદ્મસ્થ**	छद्मन्+स्था । **આવરણયુક્ત**
૧૩૪૯૭	**શૈલેશીકરણ**	**શૈલ=પર્વત, ઈશ=મોટા; પર્વતોમાં મોટા મેરુ જેવા અકંપ ગુણવાળા**
૧૩૪૯૮	**અકંપ ગુણ**	**મન-વચન-કાયાના યોગની સ્થિરતા**
૧૩૪૯૯	**ઊર્ધ્વ સ્વભાવ**	**ઊંચે જવાનો**
૧૩૫૦૦	**ઉછાળાથી**	**કૂદકાથી, ઉછળવાથી**
પૃ.૭૬૩		
૧૩૫૦૧	**ભરતેશ્વરની કથા**	**'ભરત ચેત, કાળ ઝપાટા દેત' વધુ સચેત રહેવા કરાવેલું તોરણ**
૧૩૫૦૨	**સગર ચક્રવર્તીની કથા**	**પોતાના ૬૦,૦૦૦ પુત્રોના મૃત્યુના શ્રવણથી વૈરાગ્ય**
૧૩૫૦૩	**નમિ રાજર્ષિની કથા**	**મિથિલા બળતી દેખાડી પણ 'મારું કંઈ બળતું નથી' ભાવનાર**
	૨	**તા.૨-૭-૧૯૦૦**
૧૩૫૦૪	**બુદ્ધાદિક**	**ગૌતમ બુદ્ધ વગેરે**
૧૩૫૦૫	**શેખરસૂરિ**	**આશરે ૨૦૦૦ વર્ષ પહેલાં થયેલા જૈન યતિ-આચાર્ય, ૧૦૦૦ ઘર જૈન કરનાર**
૧૩૫૦૬	**ઓસવાળ**	**ઓરપાક જાતિના રજપૂત**
૧૩૫૦૭	**ઉત્કર્ષ**	उद्+कृष् । **ચડતી, વધતું જતું; પ્રભાવ; ઉત્કૃષ્ટપણું; ઉન્નતિ; ઉખાડવું**
૧૩૫૦૮	**અપકર્ષ**	अप+कृष् । **પડતી, ઓછું થવું**
૧૩૫૦૯	**સંક્રમણ**	**જે વીર્યવિશેષ (કરણ)થી પૂર્વે બાંધેલા કર્મ સજાતીય અન્ય કર્મરૂપે થાય તે**
૧૩૫૧૦	**તમસ**	**અંધકાર**
૧૩૫૧૧	**તેજસ**	**પ્રકાશ**
૧૩૫૧૨	**કાટલાં**	**તોલાં, વજનિયાં, અમુક નક્કી કરેલા વજનનાં તોળવા-જોખવાનાં સાધન**
૧૩૫૧૩	**પ્રમાણ**	प्र+मा । **સાબિતી, સાક્ષી**
	૩	**તા.૩-૭-૧૯૦૦**
૧૩૫૧૪	**વેદક સમ્યક્ત્વ**	**ક્ષયોપશમમાંથી ક્ષાયિક સમ્યકત્વ થતાં પહેલાંનું સમ્યક્ત્વ**
૧૩૫૧૫	**વર્ધમાન**	वृध् । **વધતાં જતાં**
૧૩૫૧૬	**હ્રીયમાન**	हा । **ઘટતાં જતાં**
૧૩૫૧૭	**સ્થિત**	स्था । **સ્થિર**
૧૩૫૧૮	**ભજના**	**હોય વા ન હોય**
૧૩૫૧૯	**સ્પર્શપણાનો**	**સ્પર્શનાનો, સ્પર્શવાનો**
૧૩૫૨૦	**પ્રદેશોદય**	**શુભાશુભ ફળ પ્રાપ્ત થયા વિના જ ઉદયગત સજાતીય અન્ય કર્મમાં ભળી જઈને કર્મનું ખરી પડવું-ભોગવાઈ જવું તે**
૧૩૫૨૧	**વિપાકોદય**	**જીવને શુભાશુભ ફળની પ્રાપ્તિ અવશ્ય થાય તેવો કર્મોદય**

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૭૬૪

૧૩૫૨૨	**નવેસરથી**	નવી શરૂઆતથી
૧૩૫૨૩	**ત્રુટી શકે નહીં**	તૂટી શકે નહીં, ઓછું થઈ જાય નહીં
૧૩૫૨૪	**સોપક્રમ આયુષ્ય**	ઉપક્રમ = અપવર્તના-શિથિલ બંધવાળું આયુષ્ય. ઉપક્રમના ૭ ભેદ : ૧. અધ્યવસાન : રાગ, સ્નેહ ને ભય ૨. નિમિત્ત : વિષ, શસ્ત્ર, સર્પદંશ, અગ્નિ, વીજળી, ક્ષુધા, તૃષા, ઠંડી, ગરમી ૩. આહાર : અધિક, કુપથ્ય ૪. વેદના : મસ્તકશૂળ ૫. પરાઘાત : પડી જવું – અગાસી પરથી, કૂવામાં, મોટા ખાડામાં, દરિયામાં ૬. સ્પર્શ : ઝેરી જંતુ, સર્પ, વિષકન્યા ૭. શ્વાસોચ્છ્‌વાસ, દમ, ગભરામણ
૧૩૫૨૫	**નિરુપક્રમ આયુષ્ય**	ઉપક્રમ વિનાનું આયુષ્ય, નિકાચિત
૧૩૫૨૬	**જ્ઞાનચક્ષુ**	જ્ઞાનરૂપી નેત્ર, આંખ
૧૩૫૨૭	**ચર્મચક્ષુ**	ચક્ષુરિન્દ્રિય, આંખ
	૪	**તા.૪-૭-૧૯૦૦**
૧૩૫૨૮	**શ્રીમાન્ કુંદકુંદાચાર્ય**	૨૦૦૦ વર્ષ પહેલાં થયેલા ધુરંધર આચાર્યદેવ. મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જઈને શ્રી સીમંધર સ્વામી પાસેથી સમાધાન મેળવીને સમયસાર, નિયમસાર, પ્રવચનસાર, રયણસાર, પંચાસ્તિકાય જેવાં સત્શાસ્ત્રો અને ૮૪ પ્રાભૃત રચ્યાં.
૧૩૫૨૯	**દેવાધિદેવ**	તીર્થંકર, દેવોના યે દેવ
૧૩૫૩૦	**સુદ્ધાંએ**	સહિત એ
૧૩૫૩૧	**ભાવ્યા છે**	ભાવ કર્યા છે

પૃ.૭૬૫

૧૩૫૩૨	**ક્ષણિકવાદી**	બૌદ્ધ દર્શનનો એક મત
૧૩૫૩૩	**વેદાંત**	ઉપનિષદોમાં રહેલું તત્ત્વજ્ઞાન, ઉત્તરમીમાંસા (વેદાંતદર્શન)
૧૩૫૩૪	**સો ટચના સોના તુલ્ય**	સો ટકા શુદ્ધ સોના જેવી, ઉત્તમોત્તમ
૧૩૫૩૫	**કથીર સહિત સોનાતુલ્ય**	कस्तीर । કલાઈ અને સીસાંના ભેળસેળવાળા સોના જેવી, તુચ્છ
૧૩૫૩૬	**વ્યંજનપર્યાય**	વસ્તુના પ્રદેશત્વ ગુણની અવસ્થા
૧૩૫૩૭	**અર્થપર્યાય**	પ્રદેશત્વ સિવાયના ગુણોની અવસ્થા
૧૩૫૩૮	**વેદનો અભાવ**	વિષયનો નાશ, સ્ત્રીવેદ-પુરુષવેદ-નપુંસક વેદનો ક્ષય
૧૩૫૩૯	**ઘટ ઘટ**	પ્રત્યેક હૃદય, શરીર, આત્મા
૧૩૫૪૦	**અંતર**	અંદર, માં
૧૩૫૪૧	**જિન બસૈ**	જિનરાજ, વીતરાગ વસે છે
૧૩૫૪૨	**મત**	ધર્મના પક્ષ, મત
૧૩૫૪૩	**મદિરાકે પાનસે**	દારૂ પીવાને લીધે (પક્ષરૂપી મદ્યપાનથી)
૧૩૫૪૪	**મતવારા-લા**	પક્ષ-મતવાળા, નશાવાળા, નશામાં
૧૩૫૪૫	**સમજૈ**	समुझै । સમજતા
૧૩૫૪૬	**ન**	न । નથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૫૪૭	**સમયસાર**	'નાટક સમયસાર' ગ્રંથ પ્રશસ્તિ દોહરો ૩૧ (ઘટ ઘટ --- સમુજૈ ન)
૧૩૫૪૮	**આંટી**	ગૂંચ
૧૩૫૪૯	**અવિરોધી**	વિરોધ વિનાનો
૧૩૫૫૦	**ભંગજાળમાં**	ભેદ, ભાંગા કે પ્રકારની જાળ
૧૩૫૫૧	**વાણિયા જેવા હિસાબી**	સૂક્ષ્મપણે શોધન કરી તત્ત્વો સ્વીકારનારા
૧૩૫૫૨	**લોક જેવા લોક**	એક સારભૂત વાત પકડી રાખનાર, શાંતપણું જ દાખવનારા

પૃ.૭૬૬

૧૩૫૫૩	**નિર્માલ્ય**	માલ વગરનો, દમ વિનાનો, તુચ્છ
૧૩૫૫૪	**વિરમી**	वि+रम् । અટકી
૧૩૫૫૫	**હુન્નરો**	કળાકારીગરીવાળા ઉદ્યોગો
૧૩૫૫૬	**ભ્રમણા**	भ्रम् । ભ્રાન્તિ, વહેમ, ભ્રમ
	૫	**તા.૫-૭-૧૯૦૦**
૧૩૫૫૭	**ચઢિયાતો**	વધારે, શ્રેષ્ઠ, ગુણ-લક્ષણમાં વધુ
૧૩૫૫૮	**પરતંત્ર**	પરવશ, પરાધીન
૧૩૫૫૯	**સમ્યગ્જ્ઞાન**	જ્ઞાનીએ નિરૂપણ કરેલાં તત્ત્વોનો યથાર્થ બોધ થવો તે
૧૩૫૬૦	**અનંતર**	અંતર વિના, અંતરરહિત, સતત
૧૩૫૬૧	**પરંપર**	परं+पृ । અનુક્રમે, એક પછી એક, સિલસિલાબંધ
૧૩૫૬૨	**તીર્થસિદ્ધિ**	તીર્થ (શાસન) ચાલુ હોય ત્યારે મોક્ષે જાય તે. જંબૂસ્વામી વગેરે
૧૩૫૬૩	**અતીર્થસિદ્ધ**	તીર્થની સ્થાપના પૂર્વે કે તીર્થના વિચ્છેદ પછી મોક્ષે જાય, મરુદેવા માતા
૧૩૫૬૪	**તીર્થંકર સિદ્ધ**	તીર્થંકર થઈને મોક્ષે જાય. ઋષભદેવ વગેરે બધા જ તીર્થંકરો
૧૩૫૬૫	**અતીર્થંકર સિદ્ધ**	તીર્થંકર પદ પામ્યા વિના સામાન્ય કેવળી થઈને મોક્ષે જાય. ગણધર વગેરે
૧૩૫૬૬	**સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધ**	પોતાની જાતે નિમિત્ત વિના બોધ પામીને મોક્ષે જાય. કરકંડુ વગેરે
૧૩૫૬૭	**બુદ્ધબોધિત સિદ્ધ**	બીજાના ઉપદેશથી બોધ પામીને મોક્ષે જાય
૧૩૫૬૮	**સ્ત્રીલિંગ સિદ્ધ**	સ્ત્રી મોક્ષે જાય, ચંદનબાળા વગેરે
૧૩૫૬૯	**પુરુષલિંગ સિદ્ધ**	પુરુષ મોક્ષે જાય, ગૌતમ સ્વામી વગેરે
૧૩૫૭૦	**નપુંસકલિંગ સિદ્ધ**	નપુંસક મોક્ષે જાય, ગાંગેય અણગાર
૧૩૫૭૧	**અન્યલિંગ સિદ્ધ**	તાપસ અન્યલિંગી-દર્શનીના વેશમાં મોક્ષે જાય, વલ્કલચીરી
૧૩૫૭૨	**જૈનલિંગ સિદ્ધ**	જૈન સાધુ થઈને મોક્ષે જાય
૧૩૫૭૩	**ગૃહસ્થલિંગ સિદ્ધ**	ગૃહસ્થપણામાં કેવળજ્ઞાન પામી મોક્ષે જાય, ભરત ચક્રવર્તી વગેરે
૧૩૫૭૪	**એક સિદ્ધ**	એક સમયે એક જ મોક્ષે જાય. મહાવીર સ્વામી
૧૩૫૭૫	**અનેકસિદ્ધ**	એક સમયે અનેક મોક્ષે જાય, ઋષભદેવ સ્વામી સહિત ઘણા જીવો
૧૩૫૭૬	**સંયત**	સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવ
૧૩૫૭૭	**અસંયત**	મિથ્યાદૃષ્ટિ જીવ
૧૩૫૭૮	**સંયતાસંયત**	મિશ્રદૃષ્ટિ જીવ

પૃ.૭૬૭

૧૩૫૭૯	**કૃષ્ણલેશી**	કૃષ્ણ લેશ્યાવાળો જીવ, જાંબુનાં ઝાડ પાસે જઈને જાંબુ ખાવાની ઈચ્છા થતાં ઝાડને મૂળથી ઊખેડી નાખવાના અત્યંત ક્રૂર પરિણામવાળા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૫૮૦	નીલલેશી	નીલ લેશ્યાવાળા જીવ, જાંબુનાં ઝાડની મોટી ડાળીઓ કાપીએ એમ કંઈક ઓછા ક્રૂર પરિણામવાળા
૧૩૫૮૧	લેશ્યા	મન-વચન-કાયારૂપ યોગોની પ્રવૃત્તિ કષાયોથી અનુરંજિત થાય છે તે લેશ્યા. શરીરનો વર્ણ તે દ્રવ્યલેશ્યા અને કષાયોથી અનુરંજિત-રંગાયેલી યોગની પ્રવૃત્તિ તે ભાવલેશ્યા. પહેલી ૩ અશુભ અને પછીની ૩ શુભ લેશ્યા છે.
૧૩૫૮૨	કાપોતલેશી	કપોત લેશ્યાવાળા જીવ, જાંબુનાં ઝાડની નાની ડાળીઓ કાપીએ એટલે થોડાક ક્રૂર પરિણામવાળા
૧૩૫૮૩	તેજોલેશી	તેજોલેશ્યાવાળા પિત્તલેશી જીવ, જાંબુનાં ઝુમખાં જ લઈએ એટલે કંઈક સારાં પરિણામવાળા
૧૩૫૮૪	પદ્મલેશી	પદ્મલેશ્યાવાળા, જાંબુનાં ફળ જ તોડીએ એટલે વધુ સારાં પરિણામવાળા
૧૩૫૮૫	શુક્લલેશી	શુક્લલેશ્યાવાળા, નીચે પડેલાં જાંબુ જ ખાઈએ એટલે શ્રેષ્ઠ પરિણામવાળા
૧૩૫૮૬	અલેશી	લેશ્યા વિનાના, એકે લેશ્યા ન હોય તેવા, ૧૪મા ગુણસ્થાનકવાળા
૧૩૫૮૭	અંડજ	ઈંડા તરીકે જન્મે તે જીવ. સર્પ, ગરોળી, ચંદન ઘો, પક્ષી વગેરે
૧૩૫૮૮	પોતજ	જન્મતાં જ ચાલવા-ફરવા માંડે, આવરણ વગર ઉત્પન્ન થાય. હાથી, સસલાં.
૧૩૫૮૯	જરાયુજ	જાળની જેમ માંસ તથા લોહીના વસ્ત્રાકાર આવરણને જરાયુ-ઓર કહે છે. જરાયુથી આચ્છાદિત થઈને-વીંટળાઈને જન્મે તે. મનુષ્ય, ગાય, ભેંસ વગેરે
૧૩૫૯૦	સ્વેદજ	પરસેવામાં જન્મે તે, જૂ
૧૩૫૯૧	રસજ	ચલિત રસમાં ઉત્પન્ન થતા જીવ
૧૩૫૯૨	સંમૂર્છન	નર-માદાના સંયોગ વિના ઉત્પન્ન થતા જીવ
૧૩૫૯૩	ઉદ્‌ભિજ	ભૂમિ ફોડીને જમીનમાંથી ઉત્પન્ન થતા જીવ
૧૩૫૯૪	ઉપપાત દેવો	વિશિષ્ટ શય્યામાં ગર્ભના દુઃખના અનુભવ વિના યુવાવસ્થા સાથે અંતર્મુહૂર્તમાં જન્મે તે. નારકો ગોખલા-કુંભિમાં અતિશય કષ્ટ સાથે યુવાવસ્થામાં જ અંતર્મુહૂર્તમાં જન્મે તે
૧૩૫૯૫	વિકલેન્દ્રિય	विकल+इन्द्रिय । બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય, ચઉરિન્દ્રિય જીવ
૧૩૫૯૬	સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય	વિશિષ્ટ મનવાળા ૫ ઈન્દ્રિયવાળા જીવ
૧૩૫૯૭	અસંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય	વિશિષ્ટ મન વિનાના ૫ ઈન્દ્રિયવાળા જીવ
૧૩૫૯૮	જલચર	પાણીમાં રહેનાર જીવ, માછલી, મગર વગેરે
૧૩૫૯૯	સ્થલચર	જમીન પર રહેનાર જીવ
૧૩૬૦૦	નભશ્ચર	ખેચર, આકાશમાં ઉડનારાં પંખી, રુંવાટાની પાંખવાળાં કબૂતર-ચકલાં વગેરે. ચામડાની પાંખવાળાં ચામાચીડિયાં, વાગોલ, છીપાં
૧૩૬૦૧	પર્યાપ્ત	પોતાને યોગ્ય પર્યાપ્તિઓ પૂરી કરે તેવા જીવ. પર્યાપ્તિ એટલે સંસારી જીવને શરીરધારી તરીકે જીવવાની જીવનશક્તિ. પર્યાપ્તિ ૬ — આહાર, શરીર, ઈન્દ્રિય, શ્વાસોચ્છ્‌વાસ, ભાષા અને મન
૧૩૬૦૨	અપર્યાપ્ત	પોતાને યોગ્ય પર્યાપ્તિઓ પૂરી કર્યા વિના મરે તે જીવ
૧૩૬૦૩	સંવ્યવહારિક	નિગોદમાંથી બહાર આવ્યા છે, વ્યવહારમાં આવ્યા છે તેવા જીવ
૧૩૬૦૪	અસંવ્યવહારિક	સૂક્ષ્મ નિગોદ જે કદી ત્રસપણું પામીને વ્યવહારમાં આવ્યા નથી તેવા જીવ
૧૩૬૦૫	છતા ભાવના ભેદ	અનેક ભેદ, હાજર હોય તે ભાવના - પ્રગટ ભાવના પ્રકાર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	૬	તા.૬-૭-૧૯૦૦
૧૩૬૦૬	'જાતિસ્મરણજ્ઞાન'	મતિજ્ઞાનનો પ્રકાર. પૂર્વના ભવો યાદ હોય તે જ્ઞાન
૧૩૬૦૭	ગર્ભાવાસ	માતાના ઉદરમાં રહેવું તે
૧૩૬૦૮	લીનતા	ली । આસક્તિ, મગ્નતા
૧૩૬૦૯	આંબા	કેરી
૧૩૬૧૦	કલમ કરવી	એક ઝાડ પર બીજા ઝાડની ડાળી બાંધી સંમિશ્રણ કરવાની ક્રિયા
પૃ.૭૬૮		
૧૩૬૧૧	પ્રમાણો	પુરાવા, સાબિતીઓ
૧૩૬૧૨	ધાવતાં	માનું દૂધ પીતાં
૧૩૬૧૩	ખટખટાવવાનું	ખટખટ એવો અવાજ કરવાનું
૧૩૬૧૪	પૂર્વાભ્યાસ	પહેલાંની-પૂર્વ ભવોની ટેવ
૧૩૬૧૫	સર્પ	ઝેરી કે બિન ઝેરી, પેટે ચાલતું પંચેન્દ્રિય પ્રાણી, સાપ-એરુ-ભુજંગ-અહિ
૧૩૬૧૬	મોર	मयूर । ગામડાનું ઘરાળું મોટું સુંદર પક્ષી; મયૂર, કેકી
૧૩૬૧૭	હાથી	हस्तिक । સૂંઢવાળું મહાકાય પંચેન્દ્રિય પ્રાણી, ગજ, કુંજર, હસ્તિ, મયગલ, કરિ
૧૩૬૧૮	સિંહ	નીડર, બળવાન, હિંસક, જંગલનું પંચેન્દ્રિય પ્રાણી. પશુનો રાજા, સાવજ
૧૩૬૧૯	ઊંદર	उन्दुर । ચોપગું પૂંછડીવાળું ઘરમાં પણ રહેતું પ્રાણી, મૂષક, ચૂવો
૧૩૬૨૦	બિલાડી	बिडालक । વાઘની જાતનું ઘણું નાનું, જંગલી-ઘરાળુ પ્રાણી, મીંદડું, માંજાર
૧૩૬૨૧	નિઃસંગપણું	સંગરહિતતા, અસંગતા
૧૩૬૨૨	ઠગાયા	છેતરાયા
૧૩૬૨૩	વસો	ગુજરાતમાં નડિયાદથી ૧૫ કિ.મી. અને પેટલાદથી ૨૫ કિ.મી. દૂર, શ્રી રાજચંદ્ર મંદિર છે. પ.પૂ.લઘુરાજસ્વામીને આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થયેલી તે ભૂમિ, કૃપાળુદેવ ૧ માસ બિરાજેલા.
૧૩૬૨૪	પાંચસો વાર	પાંચસો વખત
૧૩૬૨૫	દ્રવ્યગ્રંથિ	બાહ્ય ગ્રંથિ
૧૩૬૨૬	ચતુષ્પદ	પશુ-પ્રાણીની સંખ્યા
૧૩૬૨૭	દ્વિપદ	દાસ-દાસી-નોકર-ચાકરની સંખ્યા
૧૩૬૨૮	અપદ	પશુ-પ્રાણી-દાસ-દાસી સિવાયનો પરિગ્રહ (ધન, ધાન્ય, ધાતુ, જમીન, ક્ષેત્ર)
૧૩૬૨૯	ભાવગ્રંથિ	આભ્યંતર ગ્રંથિ, મિથ્યાત્વસહિત ૮ કર્મ ઈત્યાદિ
૧૩૬૩૦	નિર્ગ્રંથ	સમ્યક્ પ્રકારે બન્ને (દ્રવ્ય-ભાવ) ગ્રંથિથી નિવર્તે તે
૧૩૬૩૧	સક્રિય જીવ	ક્રિયા કરતો જીવ, યોગ છે ત્યાં સુધી ક્રિયા છે તે જીવ
૧૩૬૩૨	અબંધનું અનુષ્ઠાન	કર્મબંધ ન હોવો
૧૩૬૩૩	પ્રયોગે	प्र+युज् । યોજવાથી, ક્રિયા થવાથી
૧૩૬૩૪	અપવર્તન	વિશેષ કાળનું આયુષ્ય, થોડા કાળમાં વેદી શકાય, આયુષ્યનો પ્રકાર જેમાં બાંધેલાં કર્મોને નિમિત્તોથી નાનાં-હળવાં-ઓછાં કરવાં
પૃ.૭૬૯		
૧૩૬૩૫	ત્રુટ્યું	નિકાલ થયો, દઈ દીધું, પૂરું થયું
૧૩૬૩૬	પ્રદેશોદય	પ્રદેશને મોઢા આગળ લઈ વેદવું તે. તીવ્ર કર્મોને હળવા રસવાળાં કરી સજાતીય એવી પરપ્રકૃતિમાં સંક્રમાવીને પરરૂપે ભોગવવાં તે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૬૩૭	અનપવર્તન	આયુષ્યનો પ્રકાર જેમાં સોપક્રમ અને નિરુપક્રમ બન્ને છે. ઉપક્રમ એટલે અકાળ મૃત્યુ ઉપજાવનાર નિમિત્તની પ્રાપ્તિ. આયુષ્ય વહેલું પૂરું થઈ જાય તેવું પ્રબળ નિમિત્ત હોય તો પણ અકાળે મૃત્યુ ન થાય તે અનપવર્તન
૧૩૬૩૮	અનુદીરણા	કાળ પાક્યા પહેલાં કર્મનાં ફળ તપાદિ કારણે ઉદયમાં ન આવે તે
	૭	**તા.૭-૭-૧૯૦૦**
૧૩૬૩૯	અસમંજસતા	અસ્પષ્ટતા, અમળતાપણું, અસમજણભર્યું
૧૩૬૪૦	વિષમ	જેમતેમ
૧૩૬૪૧	આર્ય	ઉત્તમ. જિનેશ્વર, મુમુક્ષુ તથા આર્યદેશના વાસી
૧૩૬૪૨	હેમચંદ્રાચાર્ય	વિ.સં.૧૧૪૫-૧૨૨૯, ગુજરાતમાં ધંધુકામાં ઈ.સ.૧૦૮૮માં કારતક સુદ ૧૫ એ જન્મ, નામ ચાંગદેવ, ધુરંધર આચાર્ય, રાજઅન્નનો કોળિયો પણ નહીં લેનારા છતાં સિદ્ધરાજ જયસિંહના અતિ આદરણીય અને રાજા કુમારપાળના ગુરુ, 'કલિકાલસર્વજ્ઞ'નું બિરુદ, ગુરુ દેવચંદ્રસૂરિ, ત્રિષષ્ઠિ શલાકાપુરુષચરિત્ર, યોગશાસ્ત્ર, દ્વયાશ્રય મહાકાવ્ય, મહાવીર ચરિત્ર, ધાતુપારાયણ, અભિધાનચિંતામણિ, અનેકાર્થસંગ્રહ, દેશીનામમાલા, નિઘંટુ કોશ, સિદ્ધહેમવ્યાકરણના કર્ત્તા
	૮	**તા.૮-૭-૧૯૦૦**
૧૩૬૪૩	સરસ્વતી	स+रस्+वत् । જિનવાણીની ધારા
૧૩૬૪૪	જિનેંદ્રે	जि+इन्द् । તીર્થંકરે
	૯	**તા.૯-૭-૧૯૦૦**
૧૩૬૪૫	કાંતાદૃષ્ટિ	૮ યોગદૃષ્ટિમાં ૬ઠ્ઠી દૃષ્ટિ. આ દૃષ્ટિવાળા ઘરનાં તમામ કાર્ય કરતાં થકાં પતિવ્રતા સ્ત્રીનું મન પોતાના પતિમાં તેમ તેમનું મન અધ્યાત્મમાં જ રત
૧૩૬૪૬	સ્થિરા દૃષ્ટિ	૮ યોગદૃષ્ટિમાં ૫મી દૃષ્ટિ, સમ્યક્‌દર્શનની પ્રાપ્તિવાળાની
૧૩૬૪૭	પરાદૃષ્ટિ	૮ યોગદૃષ્ટિમાં ૮મી અંતિમ દૃષ્ટિ. સમાધિપ્રાપ્ત દશા, અસંગ અનુષ્ઠાન, સંપૂર્ણતઃ આસક્તિરહિતતા
૧૩૬૪૮	'પાતંજલ યોગ'ના કર્ત્તા	પતંજલિ ઋષિ, વ્યાકરણકાર પાણિનીના મોટાભાઈ, ઈ.સ.પૂર્વે ૧લા સૈકામાં, આજના પઠાણકોટના રહેવાસી, યોગસૂત્રથી મનશુદ્ધિ માટે વ્યાકરણથી વાણી શુદ્ધિ માટે, આયુર્વેદથી શરીરશુદ્ધિ માટેનું વર્ણન છે. 'પાતંજલ યોગસૂત્ર'માં સાંખ્યદર્શન અનુસાર યોગની પ્રક્રિયાનું સાંગોપાંગ વર્ણન છે. સમાધિ, સાધન, વિભૂતિ, કૈવલ્ય એ ૪ પાદ અને ૧૯૫ સૂત્રમાં વિભક્ત છે. ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી મહારાજે આના પર વૃત્તિ રચી છે.
૧૩૬૪૯	નિઃસત્ત્વ	निस्+सत् । સત્ત્વ-બળ-તાકાત-રસ વિનાનું, રસ કાઢી લીધા પછી કૂચા જેવું
૧૩૬૫૦	આડંબર	ડોળ, દંભ, દેખાવ, ભપકો, ઠઠારો
પૃ.૭૭૦		
૧૩૬૫૧	૭ ભાવ	ઔદયિક-ઔપશમિક-ક્ષાયોપશમિક, ક્ષાયિક, પારિણામિક, સન્નિપાતિક
૧૩૬૫૨	સ્વતત્ત્વભૂત	પોતાનું (જીવનું) સ્વરૂપ
૧૩૬૫૩	અનાચાર દોષ	દુરાચારનો, વ્યવહારના ભંગનો દોષ
૧૩૬૫૪	આત્માનો સ્વધર્મ	આત્માનું સ્વરૂપ
૧૩૬૫૫	ઠંડાતો ગયો	ઠંડો પડતો ગયો, ઉષ્મા-ગરમી ઓછી થતી ગઈ, મંદ થતો ચાલ્યો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૬૫૬	**શાલ્મલિ વૃક્ષ**	શીમળાનું ઝાડ. નરકમાં નિત્ય અશાતારૂપે રહેલું વૃક્ષ
૧૩૬૫૭	**અધ્યવસાય**	अधि+अव+सो । મનોવૃત્તિ, મનોવલણ
૧૩૬૫૮	**નંદનવન**	પૌરાણિક માન્યતા મુજબ, સ્વર્ગનું ઉપવન-ઉદ્યાન, ઈંદ્રનું વન, સ્વર્ગ
૧૩૬૫૯	**કાયોત્સર્ગ મુદ્રા**	બે પગ વચ્ચે ૪ આંગળનું અંતર રાખી હાથ લટકતા-લબડતા રાખી, સરખા ઊભા રહીને ધ્યાન ધરવું તે, જિનમુદ્રા
૧૩૬૬૦	**પદ્માસન મુદ્રા**	પગ ઉપર પગ ચડાવી, પલાંઠી વાળી સ્થિર બેસવાની એક મુદ્રા

'प्रशमरसनिमग्नं दृष्टियुग्मं प्रसन्नं वदनकमलमंकः कामिनीसंगशून्यः ।
करयुगमपति यत्ते शस्त्रसंबंधवंध्यं तदसि जगति देवो वीतरागस्त्वमेव ॥'

શ્રી ધનપાલ કવિ રચિત તિલકમંજરી

'તારાં બે ચક્ષુ પ્રશમરસમાં ડૂબેલાં છે, પરમ શાંતરસને ઝીલી રહ્યાં છે, તારું મુખકમળ પ્રસન્ન છે, તારો ખોળો સ્ત્રીના સંગથી રહિત છે, તારા બે હાથ શસ્ત્રસંબંધ વિનાના છે-તારા હાથમાં શસ્ત્ર નથી. આમ તું વીતરાગ જ જગતમાં દેવ છો.' વિક્રમના ૧૧મા સૈકામાં ભોજરાજાના સમયમાં થઈ ગયેલા, જન્મે બ્રાહ્મણ, પંડિત શોભનમુનિના અને બહેન સુંદરીના મોટાભાઈ કવિ શ્રી ધનપાલની રચના છે.

૧૩૬૬૧	તીર્થ	तृ । તરવાનો માર્ગ
૧૩૬૬૨	**અરનાથ પ્રભુ**	આ અવસર્પિણી કાળના ૧૮મા તીર્થંકર
૧૩૬૬૩	**લાભાનંદજી**	આનંદઘનજી મહારાજ, વિ.સં.૧૬૬૦-૧૭૩૦ તપાગચ્છી સાધુ, ગચ્છથી પર
૧૩૬૬૪	**મતાચાર્યે**	પથ-સંપ્રદાયના આચાર્યે
૧૩૬૬૫	**બાંય પસારીને**	હાથ (બાહુ) પહોળા કરીને
૧૩૬૬૬	**ઉદધિ વિસ્તાર**	સમુદ્ર-દરિયાનો વિસ્તાર-માપ

૧૩૬૬૭ "આશય આનંદઘન તણો, અતિ ગંભીર ઉદાર;
બાલક બાંહ્ય પસારીને, કહે ઉદધિ વિસ્તાર."

શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરિજી પછી થયેલા ૧૯મી સદીમાં શ્રી જ્ઞાનસારમુનિ રચિત બાલાવબોધમાં ૪થી કડી. શ્રી આનંદઘનજી ચોવીસી પર વિ.સં.૧૮૨૫ થી વિ.સં.૧૮૬૬ સુધી ઊંડી વિચારણા કર્યા બાદ બાલાવબોધ લખતાં નમ્રતાપૂર્વક કહે છે કે, જેટલું સમજાયું તેટલું લખ્યું, બાળક પોતાની શક્તિ મુજબ બે હાથ પહોળા કરીને દરિયો બતાવે તેમ. બાકી યોગીરાજ શ્રી આનંદઘનજીનો કહેવાનો આશય તો ઘણો ગંભીર છે

૧૩૬૬૮	**ઈશ્વરપણું**	આધિપત્ય
	૧૦	**તા.૧૦-૭-૧૯૦૦**

૧૩૬૬૯ **'ભગવતી આરાધના'** ઈસુની ૧લી સદીમાં શ્રી શિવકોટિ કે શિવાર્ય આચાર્ય (શ્રી સમંતભદ્ર સ્વામીના શિષ્ય) વિરચિત શાસ્ત્ર. ૪ આરાધનાનાં આ 'મૂળ આરાધના' મહાશાસ્ત્રમાં ૪૦ પ્રકરણ અને ૨૧૭૭ ગાથા છે. શ્રી અપરાજિતસૂરિ અને પંડિત શ્રી આશાધરજી કૃત સંસ્કૃત ટીકા છે

૧૩૬૭૦	**કૃતઘ્ની**	कृ+हन् । અપકારી, કરેલા ઉપકારની કદર ન કરતાં સામું નુકસાન કરનાર
૧૩૬૭૧	**અગમ્ય**	अ+गम् । ન સમજાય તેવો
૧૩૬૭૨	**સરળ**	सृ+अल् । સીધો, સાચો, આસાન, અસલી, વાંકો, મુશ્કેલ નહીં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૭૭૧			
૧૩૬૭૩	વિમુખદશા	આત્મવિમુખ, સ્વભાવવિમુખ દશા	
૧૩૬૭૪	સન્મુખદશા	આત્મસન્મુખ, સ્વભાવસન્મુખતા, સંમુખદશા, સત્‌ની સામે રહીને, (सत्+मुख) સત્‌ સમક્ષ	
૧૩૬૭૫	તત્ક્ષણે	તે જ ક્ષણે	
૧૩૬૭૬	દુર્ભિક્ષ	दुर्+भिक्ष् । દુઃકાળ, દુષ્કાળ	
૧૩૬૭૭	સાંકડા સમયમાં	संकटक । મુશ્કેલીના સમયમાં, સંકુલ સમયમાં	
૧૩૬૭૮	સાંકડો માર્ગ	મોકળાશ ન હોય તેવો; નિકટનો, લગોલગનો માર્ગ	
૧૩૬૭૯	કામાદિ	કામભોગના વિષય, પંચેન્દ્રિયના વિષય વગેરે	
૧૩૬૮૦	થાપ મારી દે છે	છેતરી જાય છે	
૧૩૬૮૧	દૃષ્ટિરાગાનુસારી	મિથ્યાદૃષ્ટિને અનુસરનારા, પોતાના દૃષ્ટિબિંદુ પ્રત્યે રાગ રાખનારા, વ્યક્તિ કે સંપ્રદાય પર રાગ રાખનારા	
૧૩૬૮૨	વિધર્મ	પરધર્મ; ભિન્ન ગુણ-લક્ષણ	
૧૩૬૮૩	સામાયિક	સંયમ, આવશ્યક ક્રિયા, એક વ્રત, સમતા ભાવ	
૧૩૬૮૪	પ્રતિક્રમણ	આત્માની ક્ષમાપના, આરાધના	
૧૩૬૮૫	પૂજા	पूज् । ભક્તિ	
૧૩૬૮૬	કેમે	કેમે ય, કેમે કરીને, કોઈપણ રીતે	
૧૩૬૮૭	શિર ઓઢી લઈએ છીએ	માથે લઈએ છીએ, જવાબદારી સ્વીકારીએ છીએ	
૧૩૬૮૮	ભાજન	વાસણ	
૧૩૬૮૯	માર્ગે ચઢાવીએ	રસ્તે ચઢાવીએ, મોક્ષમાર્ગે લઈ જઈએ	
પૃ.૭૭૨	**૧૧**	**તા.૧૧-૭-૧૯૦૦**	
૧૩૬૯૦	આયુધ	શસ્ત્ર, હથિયાર	
૧૩૬૯૧	ચૂક્યા	ભૂલ્યા, વિસ્મરણ કર્યું	
૧૩૬૯૨	દોઢસો ગાથાનું સ્તવન	ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી રચિત કુમતિ-મદગાલન શ્રી વીરસ્તુતિ રૂપ ૧૫૦ ગાથાનાં હૂંડીનાં સ્તવનની વાતની બદલે અહીં ૩૫૦ ગાથાનાં શ્રી સીમંધર જિન વિનતિરૂપ સ્તવનની વાત હોય તેમ સમજાય છે. મૂળમાં આ બોધ નોંધતા-ઉતારતાં કે છાપતાં ૩૫૦ ની જગાએ ૧૫૦ થઈ ગયાની શક્યતા લાગે છે.	
૧૩૬૯૩	મધ્યે	માં, અંદર; વચ્ચે, વચમાં	
૧૩૬૯૪	સાતમા ઠાણાંગ સૂત્રની શાખ	ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી રચિત શ્રી સીમંધર જિન વિનતિરૂપ ૩૫૦ ગાથાનું સ્તવન, ૧૭ ઢાળમાં ૨જી ઢાળની ૧૨મી ગાથાનું ૪થું ચરણ છે, 'સત્તમ ઠાણું સાખી રે'. એટલે કે, ઠાણાંગ સૂત્રનાં ૭ મા ઠાણાંની સાક્ષી છે. શ્રી જ્ઞાનવિમલસૂરિજી ૭ મા ગુણઠાણાંનો અર્થ ગણે છે, શ્રી પદ્મવિજયજી 'ઠાણાં પ્રકરણ' નામના ગ્રંથમાં કહેલું ૭ મું ઠાણું એમ અર્થ કરે છે પણ એ ગ્રંથ મળ્યો નથી. જો કે L.D.Institute અમદાવાદ તરફથી પ્રકાશિત થયો પણ હોય !	
૧૩૬૯૫	ભગવતીજી સૂત્રના ૫ મા શતક	કૃપાળુદેવે કહ્યા મુજબ ઉપરોક્ત વાત ૫ મા અંગ શ્રી ભગવતીજી સૂત્રના ૨૫ મા શતકના ઉદ્દેશમાં છે. કૃપાળુદેવ સિવાય આવું કોણ કહી શકે ? અહીં પણ મૂળમાં નોંધતી વખતે ૨૫ ની બદલે ૫ થઈ ગયું લાગે છે !	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૬૯૬ રાસભવૃત્તિ ગધેડાને સારી કેળવણી આપી હોય તો પણ જાતિસ્વભાવને લીધે રખ્યા (રાખ) દેખીને લોટી જવાનું-આળોટવાનું તેને મન થાય છે તે

૧૩૬૯૭ સમવસ્થિત પરિણામ અચલ અકંપ સ્થિતિ શૈલેશીકરણ સમયે કેવળજ્ઞાનીને હોય છે તે

૧૩૬૯૮ ચલાચલપણું चल+अचल । ચલ-અચલતા, ચળ અને અચળ બન્ને, અસ્થિર અને સ્થિર

૧૩૬૯૯ પાંજરામાંહેના પાંજરામાંના

૧૩૭૦૦ અક્રિયતા આત્મપ્રદેશની અચલતા, મન-વચન-કાયાના યોગની નિષ્ક્રિયતા

૧૩૭૦૧ 'ચલઈ સો બંધે' મન, વચન, કાયા હાલે-ચાલે-પરિસ્પંદન-ચલાયમાન થાય તે બંધ

૧૩૭૦૨ ઉત્સર્ગ આમ હોવું જોઈએ, સામાન્ય રીતે

૧૩૭૦૩ અપવાદ આમ હોવું જોઈએ પણ તેમ ન બને તો આમ

૧૩૭૦૪ છીંડી છૂટ, આગાર, અપવાદ

૧૩૭૦૫ ઉત્સર્ગ માર્ગ યથાખ્યાત ચારિત્ર, અતિચાર વિનાનું, ત્રણ ગુપ્તિ સમાય છે, અક્રિય છે

૧૩૭૦૬ અપવાદ માર્ગ પાંચ સમિતિ સમાય છે, સક્રિય છે, ઉત્સર્ગ માર્ગથી ઊતરતો માર્ગ છે

૧૩૭૦૭ મિથ્યાત્વ યથાર્થ ન સમજાય તે

પૃ.૭૭૩

૧૩૭૦૮ બે આંગળીના આંકડિયા એકબીજાના હાથમાં આંગળાં સામસામા ભરાવી જોડી દેવા; અંગરખું-કોટ વગેરેમાં કસ કે બટનની બદલે વપરાતો ધાતુનો વાળેલો કટકો, આંકડો કે નાનો હૂક પાડવો-બનાવવો-કરવો; બટનપટ્ટી બે આંગળી જેટલી લાંબી હોય તે; સોય-દોરો વાપરવામાં બે આંગળી હોય તે.

૧૩૭૦૯ મરડવા मोटयति । વાંકા વાળવા, આમળવા, વળ ચડાવવા

૧૩૭૧૦ ભેદવિજ્ઞાન દેહ અને આત્માનો ભેદ પાડવો તે

૧૩૭૧૧ નગારાં વાગતાં હોય તેમ દાંડીથી વગાડાતું અર્ધવર્તુળ વાદ્ય તે નગારું. જોરશોરથી જાહેરાત થતી-સંભળાતી હોય તેમ, પોકાર સંભળાય તેમ

૧૩૭૧૨ ઉલ્લાસ उद्+लस् । ઉત્સાહ, હોંશ

૧૩૭૧૩ તેજાબ આબ=પાણી. જલદ પ્રવાહી, અમ્લ દ્રાવણ, ઍસિડ

૧૩૭૧૪ અગુરુલઘુ સ્વભાવ ગુરુતા-લઘુતારહિત એવો પદાર્થનો સ્વભાવ

૧૩૭૧૫ પ્રયોગી દ્રવ્ય અસ્વાભાવિક, ઔપચારિક દ્રવ્ય

૧૩૭૧૬ દરકાર કાળજી, સંભાળ

૧૩૭૧૭ જ્યારે ત્યારે ગમે ત્યારે, વહેલું મોડું

૧૩૭૧૮ લાચાર નિઃસહાય, બેબસ, પરવશ, વિવશ

૧૩૭૧૯ 'જોગા પયડિ પદેસા' યોગથી પ્રકૃતિ અને પ્રદેશબંધ થાય છે, 'દ્રવ્યસંગ્રહ' ગાથા ૩૪

૧૩૭૨૦ આઠવિધ, સાતવિધ, છવિધ, એકવિધ બંધ ૮-૭-૬-૧ પ્રકારે (રીતે) બંધ

૧૨ તા.૧૨-૭-૧૯૦૦

૧૩૭૨૧ નિર્વાણ મોક્ષ

૧૩૭૨૨ અવ્યાબાધ સુખ અનંતકાળ સુધી કોઈ બાધા ન પહોંચાડી શકે એવું મોક્ષનું સુખ

પૃ.૭૭૪ ૧૩ તા.૧૩-૭-૧૯૦૦

૧૩૭૨૩ સમંતાભદ્રાચાર્ય ઈ.સ.૧૨૦-૧૮૫, શ્રુતધર દિગંબર આચાર્ય, દક્ષિણના તામિલનાડુમાં ઉરગપુરના રાજાના ક્ષત્રિય પુત્ર, નામ શાંતિવર્મ, દીક્ષાનામ સમંતભદ્ર કહેતાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કલ્યાણ જ જેને માન્ય છે તે, કવિ, વાદિરાજ, પંડિત, જ્યોતિષજ્ઞ, વૈદ્ય-આજ્ઞાસિદ્ધ, સિદ્ધ સારસ્વતની શ્રેષ્ઠ કૃતિઓ વાંચતાં દિલ ઝુમી ઉઠે, મસ્તક ઝૂકી પડે તે – 'સ્તુતિવિદ્યા' એટલે કે 'જિનસ્તુતિશતક', 'દેવાગમ સ્તોત્ર' તે 'આપ્તમીમાંસા', 'સ્વયંભૂ સ્તોત્ર', 'યુક્ત્યનુશાસન' તે વીર સ્તુતિ', અને 'રત્નકરંડ શ્રાવકાચાર'. અધિકાંશતઃ વન-નિર્જન પ્રદેશોમાં વિહરતા તેથી વનવાસી કહેવાતા.ગચ્છ પણ વનવાસી કહેવાયો.

૧૩૭૨૪	કાંડું પકડી	દાવમાં લઈ, મૃત્યુ પર્યંત નિભાવી, ખરાબ કામ કરતાં સામાને પકડી રાખી
૧૩૭૨૫	નિરપેક્ષપણે	કોઈપણ ઈચ્છા-અપેક્ષા-જરૂર-કામના વિના; સ્વતંત્રપણે; તટસ્થપણે, નિઃસ્પૃહતાથી; અવ્યક્તપણે
૧૩૭૨૬	'સર્વાર્થસિદ્ધિ'	૫મી સદીમાં શ્રી પૂજ્યપાદ સ્વામી રચિત 'તત્ત્વાર્થ સૂત્ર'ની ટીકા
૧૩૭૨૭	સાકાર ઉપદેષ્ટા	દેહસ્થિતિએ મોક્ષ અનુભવ્યો છે એવા ઉપદેશક, દેહધારી પરમાત્મા
પૃ.૭૭૫		
૧૩૭૨૮	નિરાકુળતા	સ્વસ્થતા
૧૩૭૨૯	ઝોકું	ઊંઘનું ઝોલું, ડોલું
૧૩૭૩૦	આકર્ષણ	રાગ અને દ્વેષ
૧૩૭૩૧	વસમું	વિકટ, અઘરું, મુશ્કેલ
૧૩૭૩૨	પુમાન	મનુષ્ય (નાટક સમયસાર, મોક્ષદ્વાર, દોહરો ૧૮)
૧૩૭૩૩	પરધન	જડ, પરસમય
૧૩૭૩૪	હરૈ	હરણ કરે, લઈ જાય
૧૩૭૩૫	અજ્ઞ	અજ્ઞાની, મૂર્ખ
૧૩૭૩૬	અપનો ધન	પોતાનું ધન, ચેતન, સ્વસમય
૧૩૭૩૭	વિવહરૈ	વ્યવહાર કરે, વહેંચણ કરે, વિવેક કરે
૧૩૭૩૮	ધનપતિ	ધનિક, શાહુકાર
૧૩૭૩૯	ધર્મજ્ઞ	જ્ઞાની, પાઠાંતરે સર્વજ્ઞ શબ્દ છે
૧૩૭૪૦	'પ્રવચનસારોદ્ધાર'	ઈ.સ.૧૦૬૨-૧૦૯૩ દરમ્યાન બૃહદ્ગચ્છીય આચાર્ય શ્રી નેમિચંદ્રસૂરિ રચિત ૨૭૬ દ્વાર અને ૧૬૦૦ ગાથામાં વ્યાપક વિષયવૈવિધ્ય ધરાવતો ગ્રંથ, જેના પર વિક્રમના ૧૩મા સૈકાના રાજગચ્છીય શ્રી ઉદયપ્રભસૂરિ કૃત ટીકા છે
૧૩૭૪૧	જિનકલ્પ	ઉત્કૃષ્ટ આચાર પાળનાર શ્વેતાંબરી સાધુનો વ્યવહાર વિધિ. એકાકી વિચરનારા સાધુઓ માટે કલ્પેલો-બાંધેલો-મુકરર કરેલો જિનમાર્ગ,નિયમ
૧૩૭૪૨	णग्गो	નાગાનો, નગ્ન સ્થિતિવાળાનો
૧૩૭૪૩	विमोक्खमग्गो	વિમોક્ષ-મોક્ષમાર્ગ
૧૩૭૪૪	सेसा	બાકી
૧૩૭૪૫	य	તો
૧૩૭૪૬	उम्मग्गया	ઉન્મત્ત માર્ગ
૧૩૭૪૭	सव्वे	બધા (શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય કૃત સૂત્રપ્રાભૃત, શ્લોક ૨૩)
૧૩૭૪૮	'નાગો એ બાદશાહથી આઘો'	બાદશાહથી વધારે ચઢિયાતો તેથી બાદશાહને પૂજ્ય
૧૩૭૪૯	કર્મફળચેતના	જ્ઞાન સિવાય બીજું-પરને હું અનુભવું છું એમ માનવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૭૫૦	કર્મચેતના	જ્ઞાન સિવાય પરને હું કરું છું એમ માનવું
૧૩૭૫૧	જ્ઞાનચેતના	સુખદુઃખ તેમ જ રાગાદિ ભાવોથી પોતાનાં જ્ઞાનને ભિન્ન અનુભવવું
પૃ.૭૭૬	**૧૪**	**તા.૧૪-૭-૧૯૦૦**
૧૩૭૫૨	પર્યાયાલોચન	परि+इ+आ+लोच्। એક વસ્તુને બીજી રીતે વિચારવી તે
૧૩૭૫૩	અધિષ્ઠાતા	अधि+स्था। અધિદેવ-મુખ્ય દેવ, મુખ્ય રાજા, નિયામક
૧૩૭૫૪	ગૌણપણે	અ-મુખ્યતાએ, પેટાપણે
૧૩૭૫૫	વિપાક	वि+पच्। ફળ, પરિણામ
૧૩૭૫૬	અનાગાર	વ્રતને વિષે આગાર-અપવાદ વિનાના
૧૩૭૫૭	અણગાર	ઘર-અગાર વિનાના, મુનિ, સાધુ
૧૩૭૫૮	સમિતિ	સમ્યક્ પ્રકારે જેની મર્યાદા રહી છે તે મર્યાદા સહિત, યથાસ્થિતપણે પ્રવર્તવાના જ્ઞાનીઓએ કહેલા માર્ગ પ્રમાણે મર્યાદા સહિત પ્રવર્તવું તે
૧૩૭૫૯	સત્તાગત	ઉપશમ
૧૩૭૬૦	શ્રમણ ભગવાન	સાધુ ભગવાન અથવા મુનિ ભગવાન
૧૩૭૬૧	અપેક્ષા	अप+ईक्ष्। જરૂરિયાત, ઈચ્છા
૧૩૭૬૨	સાપેક્ષ	બીજા કારણ, હેતુની જરૂરિયાત ઈચ્છે છે તે
૧૩૭૬૩	સાપેક્ષત્વ	અપેક્ષાએ, એકબીજાને લઈને
	૧૫	**તા.૧૫-૭-૧૯૦૦**
૧૩૭૬૪	અનુપપન્ન	अन्+उप+पद्। નહીં સંભવિત, નહીં સિદ્ધ થવા યોગ્ય, અસંગત
	૧૬	**તા.૧૫-૭-૧૯૦૦**
૧૩૭૬૫	શ્રાવક આશ્રયી	શ્રાવક સંબંધી
૧૩૭૬૬	બીજા અણુવ્રત	૧૨ વ્રતમાં ૨જું મૃષાવાદ વિરમણ - ખોટું ન બોલવાનું વ્રત
૧૩૭૬૭	મૃષા	मृष्। જૂઠ
પૃ.૭૭૭		
૧૩૭૬૮	પરસ્ત્રીનો ત્યાગ	કુમારિકા, વેશ્યા, વિધવા, ત્યક્તા, સ્વપત્ની સિવાય બધી સ્ત્રીનો ત્યાગ
૧૩૭૬૯	રદ થઈ જાય	નકામાં, નીવડે
૧૩૭૭૦	સ્ફટિક જેવો	કાચ સમાન લાગતા પારદર્શક કિંમતી પથ્થર જેવો
	૧૭	**તા.૧૬-૭-૧૯૦૦**
૧૩૭૭૧	આઠ રુચક પ્રદેશ	નાભિના પ્રદેશ જે પોતાનું સ્થાન ન બદલે અને જ્યાં કર્મબંધ થતો નથી
૧૩૭૭૨	છ દિશા	પૂર્વ-પશ્ચિમ-ઉત્તર-દક્ષિણ એ ૪ દિશા, ૧ ઊંચી, ૧ નીચી, કુલ ૬ દ્રવ્યદિશા
૧૩૭૭૩	પ્રયોગ	प्र+युज्। ક્રિયા, અજમાયશ, પ્રયત્ન
પૃ.૭૭૮		
૧૩૭૭૪	સંલેખના	सत्+लेख्। સંથારો, અનશન કષાય અને કાયાને કૃશ કરતાં થકાં બધા આહારનો ત્યાગ કરતા જવું અને સમાધિભાવપૂર્વક દેહ છોડવો
૧૩૭૭૫	આત્મઘાત	आत्मन्+हन्। આત્મહત્યા
૧૩૭૭૬	બુદ્ધદેવ	ગૌતમ બુદ્ધ, મહાવીર સ્વામીના સમકાલીન, બૌદ્ધ ધર્મના પ્રવર્તક
	૧૮	**તા.૧૭-૭-૧૯૦૦**
૧૩૭૭૭	ભિક્ષુક	ભિખારી, ભિખ્ખુ, સાધુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૭૭૮	પરિણામપ્રતીતિ	અંતર્વૃત્તિ થયાની એની મેળે થતી પ્રતીતિ
૧૩૭૭૯	ગાઢ-અવગાઢ સમ્યક્ત્વ	ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ
૧૩૭૮૦	પરમાવગાઢ સમ્યક્ત્વ	परम+अव+गाह्। કેવળજ્ઞાનીનું ક્ષાયિક સમ્યક્દર્શન
૧૩૭૮૧	પ્રતીતિ	વિશ્વાસ, ખાત્રી, શ્રદ્ધા
૧૩૭૮૨	કસ	कष्। કસોટી કરવાના પથ્થરથી સોનાની શુદ્ધતાની તપાસ કરી કિંમત આંકવી. પ્રાણવધ વગેરે પાપસ્થાનોનો નિષેધ અને અધ્યયન-ધ્યાન જેવાં સત્કર્મોની આજ્ઞા.
૧૩૭૮૩	છેદ	छिद्। કાપો પાડીને, છિદ્ર કરીને; જે બાહ્ય ક્રિયા વડે ધર્મના વિષયમાં બાધા ન પહોંચે, મલિનતા ન આવે પણ પવિત્રતા વધતી રહે તે.
૧૩૭૮૪	તાપ	तप्। ગરમી આપીને, તપાવીને, ગાળીને; જેના વડે પૂર્વના કર્મબંધ છૂટી જાય, નવીન કર્મબંધ ન થાય એ રીતે જીવાદિ પદાર્થોનું જેમાં કથન હોય તે.
૧૩૭૮૫	ધર્મબિંદુ ગ્રંથ	સમભાવભાવી શ્રી હરિભદ્રસૂરિ (ઈ.સ.૪૮૦-૫૨૮) રચિત પ્રકરણ ગ્રંથના ૮ અધ્યાય, ૫૪૮ સૂત્રમાં ગૃહસ્થધર્મ અને યતિધર્મ વિષે છે.

પૃ.૭૭૯

૧૩૭૮૬	નિષ્કલંક	કલંક-દોષ રહિત
	૧૯	**તા.૧૭-૭-૧૯૦૦**
૧૩૭૮૭	પરમાવધિજ્ઞાન	परम+अवधिज्ञान। મનઃપર્યવજ્ઞાનથી પણ ચઢી જતું જ્ઞાન
	૨૦	**તા.૧૮-૭-૧૯૦૦**
૧૩૭૮૮	શ્રુતકેવળી	શ્રુતથી કેવળ જાણે તે
૧૩૭૮૯	દશવૈકાલિક સૂત્ર	શ્રુતકેવલી શ્રી શય્યંભવસૂરિ રચિત ૧૦ અધ્યયનનું શાસ્ત્ર જેમાં સાધુ-સાધ્વીઓને શ્રમણ ધર્મની આરાધના માટે પ્રેરણા-પોષણ છે. પુત્ર-શિષ્ય બાળ મનક મુનિનું આયુષ્ય માત્ર ૬ માસ બાકી રહેલું જાણી તેનાં મહત્તમ હિતાર્થે પૂર્વોમાંથી ઉદ્ધરીને આ મૂળસૂત્રની રચના કરી.
૧૩૭૯૦	धम्मो	ધર્મ
૧૩૭૯૧	मंगलमुक्किट्ठं	मंगलम्। उत्कृष्टम्। ઉત્કૃષ્ટ મંગળ
૧૩૭૯૨	अहिंसा संजमो तवो।	અહિંસા, સંયમ અને તપ (રૂપી ધર્મ)
૧૩૭૯૩	देवा वि तं नमंसंति।	દેવો પણ તેને નમસ્કાર કરે છે
૧૩૭૯૪	जस्स धम्मे सया मणो।	જેનું મન સદા ધર્મમાં રહે છે (તેને)
૧૩૭૯૫	વિધિ	વિધાન, શાસ્ત્રાજ્ઞા, ક્રિયા, કાર્ય કરવાની પદ્ધતિ
૧૩૭૯૬	સાત્ત્વિક ઝાડ	સત્ત્વગુણી વૃક્ષ, શાંત સ્વભાવનું-ઠરેલું, શરીરને સુખ ઉપજાવે તેવું ઝાડ

પૃ.૭૮૦

૧૩૭૯૭	ક્ષોભકારી	क्षुभ्+कृ। ખળભળાટ કરનારી, ક્ષુભિત-ક્ષુબ્ધ પરિણામ કરનારી
૧૩૭૯૮	અધિકાર	પાત્રતા, યોગ્યતા, લાયકાત, પદવી, સત્તા
૧૩૭૯૯	સ્થવિર	स्था+किरच्। સ્થિર, જામેલ, દૃઢ; વૃદ્ધ સાધુ
૧૩૮૦૦	શ્રાવક	श्रु। જ્ઞાનીના વચનના શ્રોતા, જ્ઞાનીનું વચન શ્રવણ કરનાર
૧૩૮૦૧	સ્થવિરકલ્પ	વૃદ્ધ સાધુ માટે શાસ્ત્રમર્યાદા મુજબ નિયમ, માર્ગ
૧૩૮૦૨	જિનકલ્પ	એકાકી વિચરતા સાધુઓ માટે કલ્પેલો-બાંધેલો જિનમાર્ગ, નિયમ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

	૨૧	**તા.૧૯-૭-૧૯૦૦**
૧૩૮૦૩	દયાપ્રણીત	દયા દ્વારા રચાયેલ
૧૩૮૦૪	'માર'	હણ, પ્રાણ લે, ટીપી નાખ, ઢીમ ઢાળ, ધબેડી નાખ, લગાવ, ઠોક, પતાવ
૧૩૮૦૫	'મારી'નાખવાની	લાંચ આપી પોતાના કરી લેવાની
૧૩૮૦૬	સજ્જડ છાપ	દૃઢ છાપ, પ્રબળ રીતે જડાઈ ગયેલી છાપ
૧૩૮૦૭	યજ્ઞાદિ હિંસક ક્રિયા	અગ્નિકુંડમાં વૈદિક વિધિથી હવિનો હોમ, પશુબલિદાન, હિંસક કામ
૧૩૮૦૮	ધિક્કાર્યા છે	ધિક્કાર કર્યો છે, તિરસ્કાર કર્યો છે
૧૩૮૦૯	વિચ્છેદ	નાશ
૧૩૮૧૦	યુરોપિયન પ્રજા	એશિયાની પશ્ચિમે અને આફ્રિકાની ઉત્તરે આવેલા યુરોપ દેશની પ્રજા
પૃ.૭૮૧	**૨૨**	**તા.૧૯-૭-૧૯૦૦**
૧૩૮૧૧	બાર મુહૂર્ત	૧૨ x ૪૮ મિનિટ = ૯ કલાક ને ૩૬ મિનિટ
૧૩૮૧૨	સર્પદંશ	સાપનો ડંખ, સાપ કરડવા સાથે ચામડીમાં દાંત પેસાડે તે સાપનો કરડ
	૨૩	**તા.૨૦-૭-૧૯૦૦**
૧૩૮૧૩	બંધચક્ર	બંધઅધિકાર, બંધસ્વામિત્વ, બંધનું રાજ્ય, બંધનો સમુદાય-સેના
	૨૪	**તા.૨૧-૭-૧૯૦૦**
૧૩૮૧૪	વિશિષ્ટ	वि+शिष् । મુખ્યપણે-મુખ્યપણાવાચક શબ્દ
પૃ.૭૮૨		
૧૩૮૧૫	અભિસંધિ વીર્ય	આત્માની પ્રેરણાથી પ્રવર્તતું વીર્ય
૧૩૮૧૬	અનભિસંધિ વીર્ય	કષાયથી પ્રવર્તતું વીર્ય
૧૩૮૧૭	ઔરનું તૌર	એકનું બીજું, એકની બદલે બીજું
૧૩૮૧૮	ચળાચળ	ચળ અને અચળ
૧૩૮૧૯	બોડા	કાનો-માત્રા-અનુસ્વાર-મીંડું વગેરે ચિહ્ન વિનાના સાદા બોડિયા અક્ષર
૧૩૮૨૦	કથાનુયોગ	ધર્મકથાનુયોગ, પ્રથમાનુયોગ, કથાનું વર્ણન હોય તેવાં શાસ્ત્ર
	૨૫	**તા.૨૨-૭-૧૯૦૦**
૧૩૮૨૧	દોરો પરોવેલ સોય જેવું જ્ઞાન	સોયના કાણામાં પરોવેલ દોરા જેવું. जहा सूई ससुत्ता, पडियावि न विणस्सइ । तहा जीवे ससुत्ते, संसारे न विणस्सइ ॥ શ્રી ઉત્તરા. સૂત્ર, અ.૨૯ ગા. ૫૯ અર્થાત્ જેવી રીતે દોરો પરોવેલી સોય ક્યાંય પડી જાય તો પણ વિનષ્ટ-ગુમ થઈ જતી નથી તેમ શ્રુતસંપન્ન જીવ સંસારમાં ગુમ થઈ જતો નથી, ભટકતો નથી.
	૨૬	**તા.૨૩-૭-૧૯૦૦**
૧૩૮૨૨	પ્રતિહાર	તીર્થંકરનું ધર્મરાજ્યપણું બતાવનાર, દરવાન
૧૩૮૨૩	નગ્ન	नज् । આત્મમગ્ન; નિર્વસ્ત્ર; વિવસ્ત્ર; દિગંબર સાધુ-મુનિ; શિવ
૧૩૮૨૪	ઉપહત	उप+हन् । હણાયેલા, આહત, ઘાયલ; હરાવેલા; અપવિત્ર કરેલા
૧૩૮૨૫	અનુપહત	अन्+उप+हन् । નહીં હણાયેલા
૧૩૮૨૬	ઉપષ્ટંભજન્ય	આધારભૂત
૧૩૮૨૭	અભિધેય	अभि+धा । વસ્તુધર્મ કહી શકાય એવો, વર્ણનને યોગ; અભિપ્રાય, તાત્પર્ય
૧૩૮૨૮	પાઠાંતર	એક પાઠની જગાએ બીજો પાઠ આવે તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૮૨૯	અર્થાંતર	કહેવાનો હેતુ બદલાઇ જાય તે, બીજો અર્થ
૧૩૮૩૦	વિષમ	યથાયોગ્ય નહીં, ફેરફારવાળું, વત્તુંઓછું
૧૩૮૩૧	દર્શન	दृश् । સામાન્ય ચેતન સત્તા
૧૩૮૩૨	જ્ઞાન	ज्ञा । સવિશેષ ચેતન સત્તા
૧૩૮૩૩	સત્તા સમુદ્‌ભૂત	સમ્યક્ પ્રકારે સત્તાનું ઉદયભૂત થવું, પ્રકાશવું, સ્ફુરવું, જણાવું તે
૧૩૮૩૪	દર્શન	दृश् । જગતના કોઇપણ પદાર્થનું ભેદરૂપ, રસ, ગંધરહિત નિરાકાર પ્રતિબિંબિત થવું, તેનું અસ્તિત્વ જણાવું, નિર્વિકલ્પપણે કાંઇ છે એમ આરસીના ઝબકારાની પેઠે સામા પદાર્થનો ભાસ થવો એ 'દર્શન'
૧૩૮૩૫	જ્ઞાન	ज्ञा । (ઉપરની વાતમાં) વિકલ્પ થાય ત્યાં 'જ્ઞાન' (ઉપયોગની વાત)
પૃ.૭૮૩		
૧૩૮૩૬	અવગાઢપણે	ખૂબ ગાઢ રીતે
૧૩૮૩૭	શૂન્યવાદ	બૌદ્ધ ધર્મનો એક ફાંટો, કાંઇ નથી એમ માનનાર
૧૩૮૩૮	કટકા	ટુકડા, કકડા, ખંડિત ભાગ
૧૩૮૩૯	રૂપિયાના બે અર્ધા	ચલણી નાણું - રૂપિયો, તેના ૨ ભાગ= અરધા અરધા, ૮-૮ આની
૧૩૮૪૦	ખમવું	રોકાવું, રાહ જોવી, ક્ષમવું, થમવું, થોભવું
૧૩૮૪૧	આયતન	કોઇપણ પદાર્થનું સ્થળ, પાત્ર
૧૩૮૪૨	કૂટસ્થ	અચળ, ન ખસી શકે એવો, સ્થિર, નિર્વિકાર. કૂટ=લુહારની એરણની જેમ
૧૩૮૪૩	તટસ્થ	કાંઠે, કિનારે રહેલું; નિષ્પક્ષ, નિરપેક્ષ, પક્ષપાતરહિત
૧૩૮૪૪	મધ્યસ્થ	વચમાં-વચ્ચે આવેલું, તટસ્થ, બન્ને પક્ષનું સમાધાન કરનાર
	૨૭	**તા.૨૪-૭-૧૯૦૦**
૧૩૮૪૫	ચયોપચય	चि । उप+चि । જવુંજવું પણ પ્રસંગવશાત્ આવવું જવું, ગમનાગમન. શ્વાસોચ્છ્‌વાસ વગેરે સૂક્ષ્મ ક્રિયાને લાગુ પડે, મનુષ્યને નહીં
૧૩૮૪૬	ચયવિચય	જવું આવવું
૧૩૮૪૭	'શસ્ત્રપરિજ્ઞા' અધ્યયન	શ્રી આચારાંગ સૂત્રના ૧લા શ્રુતસ્કંધનું ૧લું અધ્યયન, આત્માને પરમાત્મા બનવામાં જે શસ્ત્ર-બાધારૂપ હોય તેને ચારેબાજુથી પૂર્ણતઃ જાણવું
	૨૮	**તા.૨૯-૭-૧૯૦૦**
૧૩૮૪૮	સાધુ	साध् । સામાન્યપણે ગૃહવાસ ત્યાગી, મૂળ ગુણના ધારક
૧૩૮૪૯	યતિ	यम् । ધ્યાનમાં સ્થિર થઇ શ્રેણિ માંડનાર
૧૩૮૫૦	મુનિ	मुन् । જેને અવધિ, મનઃપર્યવ તથા કેવળજ્ઞાન હોય તે
૧૩૮૫૧	ઋષિ	ऋ । બહુ ઋદ્ધિધારી હોય તે
૧૩૮૫૨	રાજર્ષિ	પહેલાં રાજા અને પછી ઋષિ થયેલા; વિવિધ રૂપ-અક્ષીણ મહાલય લબ્ધિવાળા
૧૩૮૫૩	બ્રહ્મર્ષિ	અક્ષીણ મહાનસ, ઋદ્ધિવાળા, બુદ્ધિ અને ઔષધિલબ્ધિવાળા ઋષિ
૧૩૮૫૪	દેવર્ષિ	આકાશગામી ઋદ્ધિધારી મુનિદેવ
૧૩૮૫૫	પરમર્ષિ	કેવળજ્ઞાની, પરમ ઋષિ, અરિહંત ભગવાન
	૨૯	**તા.૬-૮-૧૯૦૦**
૧૩૮૫૬	અભવ્ય જીવ	જે જીવ ઉત્કટ રસે પરિણમે, તેથી કર્મો બાંધ્યા કરે, તેથી મોક્ષ ન પામે તે
૧૩૮૫૭	ઉત્કટ	उद्+कटच् । વિષમ; મત્ત, મદમાતા; તીવ્ર, ઉગ્ર, પ્રબળ; ઉભડક; શ્રેષ્ઠ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૮૫૮	ભવ્ય જીવ	જે જીવનું વીર્ય શાંતરસે પરિણમે, તેથી નવો કર્મબંધ ન થતાં મોક્ષ થાય તે
૧૩૮૫૯	વળાંક	વૃત્તિ, વલણ
૧૩૮૬૦	મોક્ષ	આત્માની પરમ શાંત દશા
૧૩૮૬૧	અમોક્ષ	આત્માની ઉત્કટ દશા
૧૩૮૬૨	ભજના	અંશે; હોય વા ન હોય
૧૩૮૬૩	વંચક	છેતરનાર (મન-વચન-કાયાએ)
પૃ.૭૮૪	**૩૦**	**તા.૧૮-૮-૧૯૦૦**
૧૩૮૬૪	कम्मदव्वेहिं	કર્મદ્રવ્યની-પુદ્‌ગલ દ્રવ્યની
૧૩૮૬૫	समं	સારી રીતે સંબંધ થવો
૧૩૮૬૬	संजोगो	સંયોગ
૧૩૮૬૭	होई	થવો, થાય છે
૧૩૮૬૮	जो	જે
૧૩૮૬૯	उ	નક્કી, નિશ્ચય
૧૩૮૭૦	जीवस्स	જીવનો
૧૩૮૭૧	सो	તે
૧૩૮૭૨	बन्धो	બંધ
૧૩૮૭૩	नायव्वो	જ્ઞાતવ્ય, જાણવા યોગ્ય
૧૩૮૭૪	तस्स	તેનો
૧૩૮૭૫	विओगा	વિયોગ
૧૩૮૭૬	भवे	છે, હોય છે; ભવથી
૧૩૮૭૭	मुक्खो	મોક્ષ (શ્રી આચારાંગ સૂત્ર, અધ્યયન ૭, નિર્યુક્તિ ગાથા ૨૬૦)
૧૩૮૭૮	અનુભાગબંધ	રસબંધ, બંધાતાં કર્મોની તીવ્રતા-મંદતા નક્કી થાય તે
૧૩૮૭૯	કુલડી	માટીનો મોટો વાડકો કે તેથી મોટું પાત્ર
૧૩૮૮૦	'ચાર્વાક'	આત્માના હોવાપણા વિષે જેને શંકા પડે તે ચાર્વાક-લોકાયત દર્શન
૧૩૮૮૧	ચોઠાણિયો રસ	વર્ગણાનો સમૂહ તે સ્પર્ધક. સ્પર્ધકો તીવ્ર-મંદ રસના ભેદે ૪ પ્રકારે. સ્વાભાવિક જેવો હોય તેવો ને તેવો રસ તે એકસ્થાનક-એકઠાણિયો-મંદ. ૨ ભાગ ઉકાળતાં ૧ ભાગ બાકી રહે તે દ્વિસ્થાનક-બેઠાણિયો-તીવ્ર. ૩ ભાગ ઉકાળતાં ૧ ભાગ બાકી રહે તે ત્રિસ્થાનક-ત્રણ ઠાણિયો-તીવ્રતર અને ૪ ભાગ ઉકાળતાં ૧ ભાગ બાકી રહે તે ચતુઃસ્થાનક-ચોઠાણિયો-તીવ્રતમ રસ
૧૩૮૮૨	પ્રશસ્ત રાગ	કષાયનો જ ભેદ, શુભ રાગ
૧૩૮૮૩	અપ્રશસ્ત રાગ	કષાયનો જ ભેદ, અશુભ રાગ
૧૩૮૮૪	પ્રાકૃતજન્ય	લોકમાં કહેવાતું વાક્ય, જ્ઞાનીનું વાક્ય નહીં
પૃ.૭૮૫		
૧૩૮૮૫	લજ્જાયમાનપણે	લજ્જા-શરમ સહિત, મર્યાદાપૂર્વક, લજવાતા
૧૩૮૮૬	મતલબ	તાત્પર્ય, ઉદ્દેશ, સાર
૧૩૮૮૭	ઉપલક	ઉપરછલ્લી, અદ્ધર, ઉપર-ટપકે, ચોપડામાં નોંધ્યા સિવાય
૧૩૮૮૮	આવિર્ભાવ	आविस्+भू । જન્મ, પ્રકટીકરણ, પ્રગટ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૮૮૯ ચમત્કાર અદ્દ્ભુત કામ કરી બતાવવું, પ્રકાશનો ઝબકાર

૧૩૮૯૦ ઉલ્લાસમાન उद्+लस् । વીર્ય પ્રકાશિત-આનંદિત-હર્ષિત-ઉલ્લાસિત શક્તિ-બળ

૧૩૮૯૧ અસામર્થ્યવાનપણું અશક્તતા, અશક્તિમાનતા, નિર્બળતા, દુર્બળતા, અશક્તિ

૧૩૮૯૨ નાખુદા નાવિક, કપ્તાન, ટંડેલ

૧૩૮૯૩ મરડી ના તરફ વળીને જવું કે આવવું, વાંકા વર્તીને-વંકાઇને, વળ ચડાવીને

૧૩૮૯૪ ટાણે સમયે, પ્રસંગે

૧૩૮૯૫ સેળભેળ ભેળસેળ, મિશ્ર, ભેળાં, ખીચડો

૧૩૮૯૬ લાભાંતરાય કર્મના ઉદય અંતરાય કર્મની એક પ્રકૃતિ, છતી સામગ્રીનો લાભ ન લઇ શકે તેવો

૧૩૮૯૭ ચૂકવી દેવાથી ભરપાઇ કરવાથી

૧૩૮૯૮ હર્ષાયમાનપણે हृष् । હર્ષથી, ખુશીથી, પ્રફુલ્લિતપણે, પ્રસન્નતાથી, આનંદથી

૧૩૮૯૯ ઈંદ્રાદિ इन्द् । દેવલોકના ઈંદ્ર વગેરે

૧૩૯૦૦ વેદોદય विद् । વેદનો ઉદય, સ્ત્રી-પુરુષ-નપુંસક વેદનો ઉદય, સ્ત્રીને પુરુષ, પુરુષને સ્ત્રી, નપંસુકને સ્ત્રી-પુરુષ બન્ને ભોગવવાની ઈચ્છા તે વેદ

૧૩૯૦૧ કરણાનુયોગ 'કર્મગ્રંથ', 'પંચસંગ્રહ', 'ગોમ્મટસાર કર્મકાંડ', 'કમ્મપયડિ' જેવાં શાસ્ત્ર

હાથનોંધ ૧ (વિ.સં.૧૯૪૬)

પૃ.૭૮૯

૧૩૯૦૨ પ્રત્યેકે પ્રત્યેક પદાર્થનો એક એક પદાર્થનો

૧૩૯૦૩ અત્યંત વિવેક અતિશય; આજીવન; બહુ બળવાન વિવેક

૧૩૯૦૪ વિવેક वि+विच् । છૂટું પાડવું, વિશેષપણે વહેંચી લેવું

૧૩૯૦૫ વ્યાવૃત્ત वि+आ+वृत् । અલગ, જુદો; પાછો વાળવો

૧૩૯૦૬ નિર્ગ્રંથ વીતરાગ, સદ્દ્ગુરુ, બાહ્ય અને આભ્યંતર ગ્રંથિ રહિત

૧૩૯૦૭ અન્ય બીજા

૧૩૯૦૮ પ્રતિભાસવું प्रति+भास् । ના સ્વરૂપની છાયા પડી છે એવો ભ્રામક ખ્યાલ-આભાસ થવો

૧૩૯૦૯ લક્ષગત લક્ષમાં આવતું

૧૩૯૧૦ તાદાત્મ્યવત્ તદાત્મક ન હોવા છતાં એવો (થતો આભાસ, અસત્યમાં સત્યની ભ્રાંતિ)

૧૩૯૧૧ અધ્યાસે अधि+आस् । અધ્યારોપે, ભ્રાંતિમય પ્રતીતિથી, મિથ્યા આરોપણથી

પૃ.૭૯૦

૧૩૯૧૨ સંશય શંકા, અંદેશો, વહેમ, સંદેહ, દહેશત

૧૩૯૧૩ ત્રિકાળ ત્રણે કાળ, ભૂત-ભવિષ્ય અને વર્તમાનકાળ

૧૩૯૧૪ નિવૃત્તિ નિવર્તન, વિરામ, પરવારી જવું

૧૩૯૧૫ નિઃસંશય ચોક્કસ, શંકારહિત

પૃ.૭૯૧

૧૩૯૧૬ વ્યાપકપણું (જીવનું) वि+आप् । સર્વ સ્થળે ફેલાઇને રહેલું, સર્વત્ર વ્યાપી જતું, વિશાળતા

૧૩૯૧૭ પરિણામપણું (જીવનું) परि+णम् । પરિણામ પામ્યા કરવું, પરિણમન થયા કરવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૯૧૮	કર્મસંબંધ (જીવનું)	सम्+बन्ध् । કર્મ સાથેનો બંધ
૧૩૯૧૯	મોક્ષક્ષેત્ર (જીવનું)	मुच्+क्षेत्र । મોક્ષનું ક્ષેત્ર, સિદ્ધશિલા
૧૩૯૨૦	સામાન્ય વિશેષાત્મકતા	સામાન્યપણું અને વિશેષપણું, સામાન્ય ગુણ અને વિશેષ ગુણ
૧૩૯૨૧	લોકાલોકજ્ઞાયકપણું	લોક અને અલોક વિષયક જાણપણું
૧૩૯૨૨	પૂર્વાપર અવિરોધથી	આગળ-પાછળ વિરોધ ન આવે એવી રીતે
૧૩૯૨૩	દર્શન	दृश् । તત્ત્વજ્ઞાનની વિચારણાનું તે તે શાસ્ત્ર
૧૩૯૨૪	સંપ્રદાય	सम्+प्र+दा । ગુરુપરંપરાથી ચાલ્યા આવતા ઉપદેશનો માર્ગ, પંથ, આમ્નાય
૧૩૯૨૫	મત	ધાર્મિક પંથ
૧૩૯૨૬	જુદે જુદે સ્વરૂપે	ભિન્ન ભિન્ન સ્વરૂપે
	સહજ	
૧૩૯૨૭	સહજ	સાથે જન્મેલું, સ્વાભાવિક, સહેલાઈથી
૧૩૯૨૮	જે પુરુષ	તે જ પુરુષ,પરમકૃપાળુદેવ પોતે જ
૧૩૯૨૯	અંતરંગમાં	અંદર, માં
૧૩૯૩૦	પૂર્ણનો	પૂરેપૂરો, સમાપ્તિનો (ભવસમાપ્તિ)
૧૩૯૩૧	પરમ મુમુક્ષુ	ઉત્તમ, અનિર્વાચ્ય, સર્વોત્કૃષ્ટ
૧૩૯૩૨	છેલ્લા માર્ગનો	છેવટના માર્ગનો, મોક્ષના માર્ગનો
૧૩૯૩૩	જિજ્ઞાસુ	ज्ञा+सन्+उ । જાણવાની ઈચ્છા કરનાર, મુમુક્ષુ, મોક્ષનો અભિલાષી
૧૩૯૩૪	આવરણો	અંતરાયો, વિઘ્નો, અડચણો, આચ્છાદનો
૧૩૯૩૫	વસ્તુભાવ	આત્મભાવ
૧૩૯૩૬	વિધિ	વ્યવસ્થા, નિયમ, પદ્ધતિ, શાસ્ત્રાજ્ઞા, સંસ્કાર
૧૩૯૩૭	કાળનો ક્ષયોપશમી પુરુષ	મતિજ્ઞાનનો ૧લો પ્રકાર તે અવગ્રહ. અવગ્રહ શક્તિને પણ આવરણ હોય છે. તે જેટલા પ્રમાણમાં ઘટે-ક્ષય થાય તેટલા પ્રમાણમાં જ્ઞાન-દર્શન શક્તિનો ઉઘાડ થાય, આવિર્ભાવ થાય તેને તે જ્ઞાનનો ક્ષયોપશમ કહેવાય છે. તેનો ઉત્કૃષ્ટમાં ઉત્કૃષ્ટ ક્ષયોપશમ ધરાવનાર વિરલ પુરુષ—આત્મા તે પરમકૃપાળુદેવ.
૧૩૯૩૮	એક વિષય વિના	એક પરમાર્થ વિષય વિના, એક આત્મા વિના
૧૩૯૩૯	તીક્ષ્ણ ઉપયોગ	तिज्, उप+युज् । પોલાદી-દૃઢ; શીઘ્ર; ઉગ્ર; ઉત્સાહવાળો; સૂઝવાળો; અણીદાર-ધારદાર; સૂક્ષ્મતાવાળો

પૃ.૭૯૨

૧૩૯૪૦	સ્વભુવનમાં	પોતાની દુનિયામાં, આત્મજગતમાં
૧૩૯૪૧	સંગ્રહસ્થાન	જૂની અને જોતાં અજાયબી થાય તેવી વસ્તુઓ લોકોને જોવા માટે જ્યાં વ્યવસ્થિત રીતે એકઠી કરી રાખવામાં આવે તે જગ્યા
૧૩૯૪૨	નેપથ્ય	રંગમંચ ઉપરનો પડદો
૧૩૯૪૩	કંપ	ધ્રુજારી, સ્પંદન, આંદોલન
૧૩૯૪૪	થરથરાટ	થરથરવું, કમકમાટ, ભય, ડર
૧૩૯૪૫	પરાધીનપણું	પરતંત્રતા, પરવશતા
૧૩૯૪૬	ખેદ	ખિન્નતા, અફસોસ, સંતાપ, અપ્રસન્નતા, અફસોસ
૧૩૯૪૭	સમ્યક્	સાચું, જેમ છે તેમ, સારું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૯૪૮	ચક્રવર્ત્યાદિક	ચક્રવર્તી આદિક-વગેરે
૧૩૯૪૯	ભયના પર્યાયથી	ભયના ચકરાવાથી, ભયના ક્રમથી, ભયની અવસ્થાથી
૧૩૯૫૦	ગળી જતો હતો	ગળે ઉતારી જતો હતો, ખાઇ જતો હતો, અંદર જતો હતો
૧૩૯૫૧	હાડમાંસ	હાડકાં અને માંસવાળું શરીર, દેહાભિમાન, બાહ્ય દેખાવ
૧૩૯૫૨	કાંકરા	कंकर । પથ્થરના અણઘડ નાના ટુકડા
૧૩૯૫૩	ઉપાસક	उप+आस् । ભક્તિ-સેવા-પૂજા-આરાધનાથી ઉપાસના કરનાર
૧૩૯૫૪	વારુ	वरम् । ઠીક, સારું, ભલે, હા, હા જી
૧૩૯૫૫	ભવ્યતા	ભવ્યપણું, રોનક, ભપકો, પ્રબળ ગૌરવ-પ્રતિભા; ભવિષ્યમાં
૧૩૯૫૬	ચવીને	મરીને, દેહ છોડીને
૧૩૯૫૭	બીભત્સ	વરવાં, ભૂંડાં, જોતાં ચીતરી ચડે કે ત્રાસ થાય તેવા અને લોહી-માંસ-પરુ વગેરેના સ્વરૂપમાં રહેલાં
૧૩૯૫૮	સમ્યક્દૃષ્ટિ નામની દેવી વસી હતી (તે ઈંદ્ર)	સમ્યક્દૃષ્ટિ હતો
૧૩૯૫૯	વિશ્રાંતિ	વિસામો, આરામ
૧૩૯૬૦	અવ્યક્ત	અપ્રગટ, વ્યક્ત ન થાય તેવાં
પૃ.૭૯૩		
૧૩૯૬૧	આમંત્રણ	સંબોધન; નોતરું, નિમંત્રણ, ઈજન
૧૩૯૬૨	સન્માન	આદર, સત્કાર, માન
૧૩૯૬૩	સિદ્ધ	એકાત્મભાવી, અનન્ય આત્મારૂપ, સર્વાત્મભાવી
૧૩૯૬૪	અનામંત્રણ	સંબોધન-નિમંત્રણ ન હોય તે
૧૩૯૬૫	સંબંધ	નિસ્બત
૧૩૯૬૬	પરિપૂર્ણ	સંપૂર્ણ
૧૩૯૬૭	સ્વરૂપસુખમાં	પોતાના-આત્માના આકારમાં, આત્માનાં સૌંદર્ય-અનંતશ્રી-અનંત ચતુષ્ટયમાં
૧૩૯૬૮	વિરાજમાન	वि+राज् । શોભાયમાન
૧૩૯૬૯	સચ્ચિદાનંદ સિદ્ધિ	અસ્તિત્વ-જ્ઞાન-આનંદની સિદ્ધિ-પ્રાપ્તિ
૧૩૯૭૦	ક્રમ બ્રમ	ક્રમ કે બ્રમ (ક્રમે કરીને નહીં પણ તુરત જ)
૧૩૯૭૧	પદયુક્ત	પદવાળા, પદવીધારી
૧૩૯૭૨	વૃદ્ધ પુરુષે	ધર્માત્મા, ધર્મવૃદ્ધે
૧૩૯૭૩	૪-૫-૬-૭-૮-૯-૧૦-૧૨ અંકવાળા મનુષ્યો	ચોથે, પાંચમે, છઠ્ઠે, સાતમે, આઠમે, નવમે, દસમે, બારમે ગુણસ્થાનકે રહેલા (મુખ્યત્વે) મનુષ્યો, સમ્યક્દૃષ્ટિ જીવો
૧૩૯૭૪	'૪'થી	ચોથે ગુણસ્થાનકેથી, સમ્યક્દર્શન થયું તે ગુણઠાણેથી
૧૩૯૭૫	અંતરાય	હરકત, બાધા, અડચણ, નડતર, મુશ્કેલી
૧૩૯૭૬	તત્પર થાય એટલે થયું	તૈયાર થાય એટલે થયું, પત્યું, બન્યું, શક્ય બન્યું
પૃ.૭૯૪		
૧૩૯૭૭	'૫'ના અંકવાળો	પાંચમા ગુણસ્થાનકે રહેલો
૧૩૯૭૮	'૬' સર્વ પ્રકારે	છઠ્ઠા ગુણસ્થાનકે રહેલા બધી રીતે
૧૩૯૭૯	'૭' અપ્રમત્ત પ્રયત્ની	૭મા ગુણસ્થાનકે રહેલા, અપ્રમત્ત દશામાં રહેવાનો જ પ્રયત્ન કરનારા
૧૩૯૮૦	'૮-૯-૧૦'	૮-૯-૧૦મે ગુણસ્થાનકે રહેલા ક્રમે ક્રમે ઉજ્જવળ, શુદ્ધ આત્માઓ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૩૯૮૧ '૧૧' અંકવાળા ૧૧મે ગુણસ્થાનકે રહેલા-આવેલા
૧૩૯૮૨ પતિત પડી જાય છે, પદભ્રષ્ટ થાય છે
૧૩૯૮૩ બારમે જ હું-હમણાં હું ૧૨મે ક્ષીણમોહ ગુણસ્થાનકે હમણાં જ હું
૧૩૯૮૪ '૧૩-૧૪' ૧૩-૧૪મું ગુણસ્થાનક
૧૩૯૮૫ '૧૩' ૧૩મું સયોગી કેવળી ગુણસ્થાનક
૧૩૯૮૬ યત્કિંચિત્ જરાક, જેટલું કાંઈક
૧૩૯૮૭ પૂ૦ક૦ પૂર્વકર્મ
૧૩૯૮૮ કારણ નથી અર્થ-મતલબ-હેતુ નથી, કાર્યની ઉત્પત્તિનું મૂળ, કાર્યની ઉત્પાદક સામગ્રી
૧૩૯૮૯ ચઢતી લહરીઓ લહેરો
૧૩૯૯૦ મનોગત મનમાં રહેલા ભાવ
૧૩૯૯૧ ઊઠીને ભળી ગયો તે સમુદાયમાં જોડાઈ ગયો
૧૩૯૯૨ સ્વવિચારભુવન પોતાના-આત્માના વિચારની દુનિયા-લોક-સૃષ્ટિ
૧૩૯૯૩ દ્વાર પ્રથમ દરવાજો ૧લો-મુખ્ય
૧૩૯૯૪ કાયાનું નિયમિતપણું આહાર, વિહાર ને નિહારની નિયમિતતા
૧૩૯૯૫ વચનનું સ્યાદ્વાદપણું અપેક્ષાપૂર્વક વચન ઉચ્ચારણ
૧૩૯૯૬ મનનું ઔદાસીન્યપણું મનની ઉદાસીનતા
૧૩૯૯૭ આત્માનું મુક્તપણું આત્માની મુક્તતા, મુક્તિ, મોક્ષ, સિદ્ધિ, આઝાદી, સ્વાતંત્ર્ય

આત્મસાધન

૧૩૯૯૮ આત્મસાધન આત્માના ઉદ્ધાર માટેની કાર્યપ્રક્રિયા
૧૩૯૯૯ દ્રવ્ય ભૌતિક-મૂર્ત કે અમૂર્ત પદાર્થ
૧૪૦૦૦ ક્ષેત્ર દેહથી, કાર્યપ્રદેશ
૧૪૦૦૧ કાળ સમયનાં માપ
૧૪૦૦૨ ભાવ સ્વત્વ
૧૪૦૦૩ સ્વપર્યાયપરિણામી પોતાના પર્યાયમાં પરિણમતો
૧૪૦૦૪ સમયાત્મક સમયે સમયે
૧૪૦૦૫ નિર્વિકલ્પ કોઈપણ જાતના વિકલ્પ વિનાનું, જ્ઞાતા-જ્ઞેય વગેરેના ભેદ વિનાનું, નિરપેક્ષ
૧૪૦૦૬ દ્રષ્ટા જોનાર, આત્મદર્શન કરનાર

પૃ.૭૯૫

૧૪૦૦૭ ઈંદ્રિયસંક્ષેપતા ઈંદ્રિયના વિષયોમાં વૃત્તિ સંક્ષેપવી-ટૂંકાવવી
૧૪૦૦૮ ઈંદ્રિયસ્થિરતા ઈંદ્રિયોને સ્થિર રાખવી, ચળવિચળતા ન કરવી-હોવી
૧૪૦૦૯ આસનસ્થિરતા આસનની સ્થિરતા કરવી-હોવી
૧૪૦૧૦ સઉપયોગ યથાસૂત્ર પ્રવૃત્તિ ઉપયોગપૂર્વક શાસ્ત્રમાં કહ્યા મુજબ પ્રવૃત્તિ હોવી-કરવી
૧૪૦૧૧ મૌનતા મુન્ । ન બોલવું, ચૂપ રહેવું, બાહ્ય અને અંતર્વાચાનો ત્યાગ
૧૪૦૧૨ વચનસંક્ષેપ વચનમાં ટૂંકાણ, લાઘવ, સારરૂપ બોલવું
૧૪૦૧૩ વચનગુણાતિશયતા વચનમાં ગુણાતિશયતા, ચમત્કારિક ગુણવાળી વાણી
૧૪૦૧૪ મનઃસંક્ષેપતા મન (સંકલ્પ-વિકલ્પ)ને સંક્ષેપવા, ઓછામાં ઓછા કરવા
૧૪૦૧૫ આત્મચિંતનતા આત્માનું ચિંતન કરવું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૦૧૬	**મનઃસ્થિરતા**	મનની (ઉપયોગની) સ્થિરતા રાખવી
૧૪૦૧૭	**સંયમિત દેહ**	કાબૂ-અંકુશ-નિયમનવાળી કાયા
૧૪૦૧૮	**નિવૃત્તિક્ષેત્રે સ્થિતિ-વિહાર**	સંસારની ઉપાધિથી દૂર એકાંતવાસમાં રહેવાય તેવી નિવૃત્તિની જગ્યા-આશ્રમ-ગુફામાં રહેવું, ફરવું, વિચરવું
૧૪૦૧૯	**યથાસૂત્ર કાળ**	શાસ્ત્રોક્ત સમય-આગમમાં કહેલા સમય મુજબ
૧૪૦૨૦	**યથાસૂત્ર નિવૃત્તિસાધનવિચાર**	શાસ્ત્રમાં કહ્યા મુજબ નિવૃત્તિના સાધનનો વિચાર
૧૪૦૨૧	**વાટે**	રસ્તે, રાહે
૧૪૦૨૨	**....**	મોક્ષમાર્ગ
૧૪૦૨૩	**સ્યાત્ મુદ્રા**	સ્વરૂપસ્થિત આત્મા, સ્વરૂપસ્થિત આત્માએ કહેલી શિક્ષા-શિખામણ
૧૪૦૨૪	**લક્ષણા**	લક્ષ્યાર્થનો બોધ કરાવનાર શબ્દની શક્તિ, જ્યાં શબ્દનો વાચ્ય કે મુખ્ય અર્થ લાગુ ન પડે ત્યાં શબ્દનો પરંપરા સંબંધ જોઈ અર્થ કરવો તે ૩ પ્રકારે - જહતી, અજહતી અને જહતી-અજહતી લક્ષણા
૧૪૦૨૫	**લક્ષ**	નિશાન, લક્ષ્ય, ધ્યાન, ઉદ્દેશ
૧૪૦૨૬	**દૃષ્ટિવિષ**	જોયાનું ઝેર, લક્ષનું ઝેર, દૃષ્ટિબિંદુ-અભિપ્રાયનું ઝેર
૧૪૦૨૭	**છીએ તે પામીએ**	અમારી હસ્તી-અસ્તિત્વ છે, અમે આત્મા છીએ તે પામીએ-અનુભવીએ.

પૃ.૭૯૬

૧૪૦૨૮	**જેના સંગમાં રહ્યું છે તે સંગની**	જે સત્પુરુષના સંગમાં રહ્યું છે તે સત્સમાગમની
૧૪૦૨૯	**વિકરાળ કાળ**	वि+कराल । ખૂબ ભયાનક, ઘણો ભીષણ, અતિ બિહામણો સમય
૧૪૦૩૦	**વિકરાળ કર્મ**	ભયંકર કર્મ
૧૪૦૩૧	**વિકરાળ આત્મા**	અતિ કરાળ (કષાયી) આત્મા
૧૪૦૩૨	**ખચીત**	ચોક્કસ, જરૂર, અવશ્ય, નક્કી, અચૂક
૧૪૦૩૩	**સહજ સહજ**	સ્વાભાવિક રીતે, સહેલાઈથી
૧૪૦૩૪	**લખી વાળ્યું છે**	લખી નાખ્યું છે; લેણું જતું કર્યું છે
૧૪૦૩૫	**મારગ**	માર્ગ, રસ્તો
૧૪૦૩૬	**સાચા**	સાચો, સત્ય, સત્નો
૧૪૦૩૭	**મિલ ગયા**	મળી ગયો
૧૪૦૩૮	**છૂટ ગયે**	छुट् । છૂટી ગયા, વછૂટી ગયા, અલગ થયા, બંધનમુક્ત થયા
૧૪૦૩૯	**સંદેહ**	શંકા, ભ્રાંતિ
૧૪૦૪૦	**હોતા**	હતું
૧૪૦૪૧	**સો તો**	તે તો
૧૪૦૪૨	**જલ ગયા**	જલી ગયું, બળી ગયું
૧૪૦૪૩	**ભિન્ન કિયા**	જુદો કર્યો, જુદો અનુભવ્યો
૧૪૦૪૪	**નિજ દેહ**	આત્માને દેહથી, આત્મા અને શરીર
૧૪૦૪૫	**સમજ**	સમજી લે, સમજણ (સ્વરૂપની) કરી લે
૧૪૦૪૬	**પિછેં સબ સરલ હૈ**	(સમજણ) પછી બધું સરળ છે
૧૪૦૪૭	**બિનૂ સમજ મુશકીલ**	સમજ વિના મુશ્કેલ (માર્ગની પ્રાપ્તિ)
૧૪૦૪૮	**મુશકીલી**	મુશ્કેલી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૦૪૯	ક્યા કહું	શું કહું ? કેટલી હદ સુધીની છે ? તે કહેવાય તેમ નથી, અપાર છે
૧૪૦૫૦	ખોજ	શોધ, ગોત, તપાસ કર
૧૪૦૫૧	પિંડ	દેહ (માં શાશ્વત દેહની)
૧૪૦૫૨	બ્રહ્માંડકા	સમસ્ત સૃષ્ટિનું (જ્ઞાનનું)
૧૪૦૫૩	પત્તા	જ્ઞાન, ઠેકાણું
૧૪૦૫૪	લગ જાય	મળી જાય, પ્રાપ્ત થાય
૧૪૦૫૫	યેહિ	આ
૧૪૦૫૬	બ્રહ્માંડી વાસના	જગતની માયામાં પ્રીતિ, માયિક સુખની વાંચ્છા-વાસના
૧૪૦૫૭	જબ જાવે તબ	જ્યારે જાય ત્યારે
૧૪૦૫૮	આપ આપકું ભૂલ ગયા	આત્મા આત્માને, પોતે પોતાને-પોતાનાં સ્વરૂપને ભૂલી ગયો
૧૪૦૫૯	ઈનસેં ક્યાં અંધેર	એના જેવું બીજું અંધેર-અંધારું-આશ્ચર્યજનક આપત્તિ કઇ ?
૧૪૦૬૦	સમર સમર	સ્મરી સ્મરીને, યાદ કરી કરીને, સ્મરણ કરતાં કરતાં
૧૪૦૬૧	અબ	હવે
૧૪૦૬૨	હસત હૈ	(મૂર્ખાઇ-અજ્ઞાન પર) હસવું આવે છે
૧૪૦૬૩	નહિ ભૂલેંગે ફેર	ફરીથી એ ભૂલ નહીં થાય
૧૪૦૬૪	જહાં-તહાં	જયાં ત્યાં
૧૪૦૬૫	કલપના	મનના સંકલ્પવિકલ્પો
૧૪૦૬૬	જલપના	મનમાં કાંઇ બોલવા રૂપ સૂક્ષ્મ પ્રકારોની પ્રવૃત્તિ
૧૪૦૬૭	દુઃખ છાંઈ	દુઃખની છાંય, છાયા છવાઈને રહે છે
૧૪૦૬૮	મિટે	મટે
૧૪૦૬૯	તબ	ત્યારે
૧૪૦૭૦	વસ્તૂ તીન પાઇ	આત્મવસ્તુની પ્રાપ્તિ, રત્નત્રય (સમ્યક્‌દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર)ની પ્રાપ્તિ
૧૪૦૭૧	ક્યા ઈચ્છત હવે	હવે શું જોઇએ છે ? શાની ઈચ્છા કરે છે ?
૧૪૦૭૨	હૈ ઈચ્છા દુઃખ મૂલ	ઈચ્છા દુઃખનું મૂળ છે
૧૪૦૭૩	જબ	જ્યારે
૧૪૦૭૪	ઐસી	આવી
૧૪૦૭૫	કહાંસે	ક્યાંથી
૧૪૦૭૬	મતિ	મતિ, માન્યતા
૧૪૦૭૭	ભઇ	થઇ, બની
૧૪૦૭૮	આપ આપ હૈ નાહીં	પોતે આત્મા છે છતાં જાણે પોતે આત્મા જ નથી !
૧૪૦૭૯	આપનકું જબ ભૂલ ગયે	પોતે પોતાને-આત્માને તો ભૂલી જ ગયો
૧૪૦૮૦	અવર કહાં સે લાઇ	અવર એટલે બીજું. દેહાદિ અન્યને (પોતાના માનવાનું) ક્યાંથી લાવ્યો ?
૧૪૦૮૧	આપ મિલન	પોતાનાં સ્વરૂપની સાક્ષાત્ પ્રાપ્તિ (આત્માનું આત્મા સાથે મિલન)
૧૪૦૮૨	નય બાપકો	નયના બાપ=અંશના પિતા, પ્રમાણ, જ્ઞાન
૧૪૦૮૩	ઝંખાશ	ઝાંખો-આછો પ્રકાશ
૧૪૦૮૪	મંત્રીએ	પ્રધાને, અમાત્યે, સચિવે
૧૪૦૮૫	ઉપકૃત કરશો	આભારી કરશો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૦૮૬	હોત	હોય છે, થાય છે
૧૪૦૮૭	આસવા	આસ્રવ, કર્મનું આગમન, આવવાનું કારણ
૧૪૦૮૮	પરિસવા	પરિસ્રવ, કર્મનું પાછા જવાનું કારણ, સંવર-નિર્જરા
૧૪૦૮૯	દૃષ્ટિકી ભૂલ	અંતરાત્મ દૃષ્ટિની બદલે બાહ્ય દૃષ્ટિ છે તે ભૂલ
૧૪૦૯૦	ગત એહિ	એ જ ગત
૧૪૦૯૧	રચના	વ્યવસ્થા, ગોઠવણ
૧૪૦૯૨	પરમોત્તમ	સર્વોત્તમ
૧૪૦૯૩	તિનુ કાલ	ત્રણે કાળ, ત્રિકાળ
૧૪૦૯૪	ઈનમેં સબ મત રહત હૈ	એમાં (વીતરાગ દર્શનમાં) બધાં દર્શન-મત રહેલા છે, આવી જાય છે
૧૪૦૯૫	કરતેં નિજ સંભાલ	પોતાના મત-દર્શનની સંભાળ પ્રરૂપણા કરતાં છતાં

પૃ.૭૯૭

૧૪૦૯૬	કટે	કપાય
૧૪૦૯૭	જાન્યો	જાણ્યો
૧૪૦૯૮	નિજરૂપકો	સ્વસ્વરૂપને
૧૪૦૯૯	સબ લોક	સમસ્ત લોકાલોક
૧૪૧૦૦	ફોક	વ્યર્થ, નિષ્ફળ, ફોગટ
૧૪૧૦૧	જિનપેં ભાવ	જિન (ભગવાન) પ્રત્યે ભાવ-પ્રેમ-ઉલ્લાસ
૧૪૧૦૨	બિનુ	વિના, વગર
૧૪૧૦૩	કબૂ	કદી, કદાપિ
૧૪૧૦૪	દુઃખદાવ	સંસાર પરિભ્રમણનો પ્રસંગ
૧૪૧૦૫	વ્યવહારસેં	વ્યવહાર નયથી
૧૪૧૦૬	નિહચેસેં	નિશ્ચયથી, નિશ્ચય નયથી
૧૪૧૦૭	વિભંગ	મિથ્યાજ્ઞાન, અજ્ઞાન
૧૪૧૦૮	ચોબાજુ	ચારે તરફ, ચારે બાજુ, બધી બાજુ, આસપાસ બધે
૧૪૧૦૯	નિવૃત્ત ભૂમિકા	નિરાંત, ફુરસદ, નિવૃત્તિક્ષેત્ર, એકાંતવાસ
૧૪૧૧૦	વૃથા	નકામું, નિરર્થક, મિથ્યા, ફોગટ
૧૪૧૧૧	મૂર્છા	મૂર્છના, બેશુદ્ધિ
૧૪૧૧૨	સંત	સત્ જેને પ્રાપ્ત છે તે, સાધુ
૧૪૧૧૩	સંતપણું	સત્‌ને બતાવનાર સત્‌પણું
	પ્રકાશભુવન	
૧૪૧૧૪	વળો	વલ્ । પાછા ફરો, ઠેકાણે આવો, પલટાઓ
૧૪૧૧૫	રૂપક	ઉપમેયને ઉપમાન સાથે તેના જેવું કે જુદું બતાવી વર્ણન કર્યું હોય તેવો એક અર્થાલંકાર
૧૪૧૧૬	વિભંગ	અજ્ઞાન, મિથ્યાજ્ઞાન
૧૪૧૧૭	ઘટતો	યોગ્ય
૧૪૧૧૮	મા	નહીં
૧૪૧૧૯	યથાર્થ વક્તા	આત્માને ઓળંગ્યા વિના-ઉલ્લંઘ્યા વિના-ભૂલ્યા વિના જેમ છે તેમ વદનાર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૧૨૦	અયથાર્થ	અસત્ય, અવાસ્તવિક, ભૂલ ભરેલું, બરાબર ન હોય તેવું
૧૪૧૨૧	નિર્વિકાર મનના મુમુક્ષુઓ	વિકાર વિનાના, એકરૂપે રહેનારા, ફેરફાર વિનાના મનવાળા મોક્ષની ઈચ્છાવાળા

પૃ.૭૯૮

૧૪૧૨૨	અવરાઇ	આવરણ પામી
૧૪૧૨૩	કામ	કામભોગ, અબ્રહ્મસેવન
૧૪૧૨૪	બ્રહ્મરસના ભોગી	આત્માનંદના, સુધારસના, બ્રહ્માનંદના, આત્માનુભવના રસના ભોક્તા
૧૪૧૨૫	વિરલા યોગી	દુર્લભ, અનેરા, અલ્પ, અસામાન્ય યોગી
૧૪૧૨૬	૨-૨-૩મા ૧૯૫૧	છેલ્લેથી ગણતાં વિ.સં.૧૯૫૧, ત્રીજો માસ=પોષ માસ, ૨=વદ, ૨=બીજ
૧૪૧૨૭	લક્ષ	लक्ष् । લાખ
૧૪૧૨૮	મોહમયી	મુંબઈ નગરી-શહેર
૧૪૧૨૯	મા.વ.	૧ વર્ષ ને ૮ માસ (મહિના)
૧૪૧૩૦	સોપાધિક	ઉપાધિ સહિત
૧૪૧૩૧	અપ્રાપ્યકારી	ગ્રાહ્ય વિષયો સાથે સંયુક્ત થઈને ગ્રહણ ન કરનાર - સંયુક્ત ન થઈને ગ્રહણ કરનાર
૧૪૧૩૨	અગમન	ગમન નહીં તે

પૃ.૭૯૯

૧૪૧૩૩	યોગદશામાં	ધ્યાનદશામાં, મન-વચન-કાયાના યોગ સાથેની દશામાં
૧૪૧૩૪	ધ્યાન	ત્રિકોણાકારે-પિરામિડ આકારે અનુક્રમે ૧ થી ૭ વાર શબ્દ લખ્યો છે, ૭ લીટીમાં લખ્યો છે, મોહનીય કર્મની ૭ પ્રકૃતિના ક્ષયાર્થે! કુલ ૨૮ વખત લખ્યો છે, મોહનીય કર્મની ૨૮ પ્રકૃતિના ક્ષય માટે ! ૨+૮=૧૦, એટલું થાય તો બસ !
૧૪૧૩૫	ચિદ્ધાતુમય	चित्+धातु । બ્રહ્મમય, ચેતનાત્મક મૂળ વસ્તુ
૧૪૧૩૬	પરમ શાંત	સૌથી વધુ, સર્વોત્કૃષ્ટ શાંત, અનિર્વાચ્યપણે શાંત
૧૪૧૩૭	અડગ	ડગે નહીં તેવો, સ્થિર, અચળ
૧૪૧૩૮	એકાગ્ર	एक+अग्र । એક જ બિંદુ પર ચોંટાડેલી નજરવાળો
૧૪૧૩૯	એક સ્વભાવમય	પહેલા-મુખ્ય સ્વભાવવાળો, અનન્ય સ્વભાવમય, આત્મસ્વભાવમય
૧૪૧૪૦	અસંખ્યાત પ્રદેશાત્મક	સંખ્યા-ગણત્રીમાં ન આવી શકે એટલા ભાગવાળો, ક્ષેત્રવાળો
૧૪૧૪૧	પુરુષાકાર	આત્માકાર, પુરુષના આકારે, જ્ઞાનદર્શનઉપયોગમય આત્મા
૧૪૧૪૨	ચિદાનંદઘન	જ્ઞાન સ્વરૂપ અને આનંદ સ્વરૂપ બ્રહ્મ, જ્ઞાન અને આનંદથી પૂર્ણ આત્મા
૧૪૧૪૩	જ્ઞા૦વ૦	જ્ઞાનાવરણીય
૧૪૧૪૪	દ૦વ૦	દર્શનાવરણીય
૧૪૧૪૫	મો૦	મોહનીય
૧૪૧૪૬	અં૦	અંતરાય
૧૪૧૪૭	પૂર્વનિષ્પન્ન	પૂર્વે ઉપાર્જેલાં, પૂર્વે નિશ્ચિત થયેલાં
૧૪૧૪૮	સત્તાપ્રાપ્ત	अस् । प्र+आप् । સત્તામાં ઉપસ્થિત, રજૂ થયેલાં
૧૪૧૪૯	ઉદયપ્રાપ્ત	ઉદયમાં ઉપસ્થિત, રજૂ થયેલાં
૧૪૧૫૦	ઉદીરણાપ્રાપ્ત	ઉદીરણામાં ઉપસ્થિત, રજૂ થયેલાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૧૫૧	ના૦	નામકર્મ
૧૪૧૫૨	ગો૦	ગોત્રકર્મ
૧૪૧૫૩	આ૦	આવરણ

પૃ.૮૦૦

૧૪૧૫૪	ચિદ્દમૂર્તિ	જ્ઞાનની મૂર્તિ, ચૈતન્ય મૂર્તિ
૧૪૧૫૫	સર્વ લોકાલોકભાસક	બધા લોક અને અલોકને જાણનાર અને દેખનાર
૧૪૧૫૬	ચમત્કારનું ધામ	સમસ્ત સૃષ્ટિ-લોક-અલોક જેમાં અને જેને જણાયછે, દેખાય છે, તે ચમત્કાર-અદ્દભૂતતા (નિવાસસ્થાન) જેમાં રહેલો છે તે આત્મા
૧૪૧૫૭	સંયોગી ભાવમાં	સંયુક્ત ભાવમાં, સંયોગે કરીને રહેલા ભાવમાં
૧૪૧૫૮	પાંચ અસ્તિકાયરૂપ લોક	ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય, પુદ્દગલાસ્તિકાય ને જીવાસ્તિકાય રૂપ લોક-વિશ્વ-જગત-બ્રહ્માંડ-સૃષ્ટિ
૧૪૧૫૯	સ્પર્શમાન	સ્પૃશ્ । સ્પર્શવાળાં, સ્પર્શવંતા
૧૪૧૬૦	શરીરને વિષે આત્મભાવના	શરીર તે આત્મા તેવી ભાવના કરવી
૧૪૧૬૧	પ્રાણમાં	શ્વાસ, શ્વાસનો વાયુ; ૫ ઇન્દ્રિય, મન-વચન-કાયા, શ્વાસોચ્છ્વાસમાં
૧૪૧૬૨	ઇંદ્રિયોમાં	ઇંદ્રિયોમાં, ૫ જ્ઞાનેન્દ્રિય અને ૫ કર્મેન્દ્રિયોમાં
૧૪૧૬૩	સંકલ્પવિકલ્પ રૂપ પરિણામમાં	મનનાં પરિણામમાં
૧૪૧૬૪	સ્થિર જ્ઞાનમાં	સ્થિર-સમ્યક્ ઉપયોગમાં
૧૪૧૬૫	અન્યાલંબનરહિત સ્થિતિ	બીજાં આલંબન-આધાર વિનાની સ્થિતિ, નિરાલંબ દશા, સ્વભાવ દશા
૧૪૧૬૬	પ્રાણ	શ્વાસ, શ્વાસનો વાયુ
૧૪૧૬૭	વાણી	વાચા, સૂર, સ્વર, સરસ્વતી
૧૪૧૬૮	સોહં	सः=તે, अहम्=હું. તે (પરમાત્મા) હું (આત્મા) છું.
૧૪૧૬૯	અનહદ તેનું ધ્યાન કરવું	મર્યાદા બહાર, અતિશય, અસીમ ધ્યાન ધરવું
૧૪૧૭૦	રસ	સુધારસ, આત્માનુભૂતિનો રસ, શાંતરસ
૧૪૧૭૧	પ્રવહન	પ્રવાહ રૂપે વહેવું, ઉત્કૃષ્ટ રીતે વહેવું; વહન કરવું-ઉપાડવું-ઊંચકવું; વાહન
૧૪૧૭૨	જિનમુદ્રાસૂચક	જિનમુદ્રા (કાયોત્સર્ગ) સૂચવે તેવી, સૂચવનાર

પૃ.૮૦૧

૧૪૧૭૩	કેવળ ભૂમિકાનું સહજ પરિણામી ધ્યાન	કેવળજ્ઞાનીનું ધ્યાન
૧૪૧૭૪	દશ વર્ષે	દશ વર્ષ પછી, દશમે વર્ષે
૧૪૧૭૫	ઊલસી	ઉલ્લસી, ઉલ્લાસ પામી; ઊભરાઇ-ણી, જળહળી ઊઠી
૧૪૧૭૬	અપૂર્વ અનુસાર	પૂર્વના અનેક ભવોનું જ્ઞાન
૧૪૧૭૭	ઓગણીસસેં ને એકત્રીસે	વિ.સં.૧૯૩૧માં, કૃપાળુદેવને ૭મે વર્ષે થયેલું જાતિસ્મરણજ્ઞાન
૧૪૧૭૮	ઓગણીસસેં ને બેતાળીસે	વિ.સં.૧૯૪૨માં. કૃપાળુદેવનું ૧૮-૧૯મું વર્ષ શતાવધાન
૧૪૧૭૯	ઓગણીસસેં ને સુડતાળીસે	વિ.સં.૧૯૪૭માં. કૃપાળુદેવને પ્રગટેલું શુદ્ધ સમકિત
૧૪૧૮૦	શ્રુત અનુભવ	શ્રુતજ્ઞાન અને અનુભવ દશા
૧૪૧૮૧	અવભાસ્યું રે	अव+भास् । અવભાસ, પ્રકાશ, સાક્ષાત્કાર
૧૪૧૮૨	કારમો	ભયંકર, પ્રબળ
૧૪૧૮૩	પરિગ્રહ પ્રપંચ	પરિગ્રહ-વ્યાપારનો વધતો વ્યાપ-વિસ્તાર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૧૮૪	હડસેલીએ	દૂર કરીએ
૧૪૧૮૫	રંચ	સ્હેજ પણ, સાવ થોડું, લગાર
૧૪૧૮૬	દીસે	જણાય છે
૧૪૧૮૭	યથાહેતુ	આશય મુજબ
૧૪૧૮૮	સત્ય ધર્મનો ઉદ્ધાર	સનાતન સત્ય વીતરાગ મોક્ષમાર્ગનો પ્રકાશ, પ્રદ્યોત, પ્રભાવના, ઉદ્યોત
૧૪૧૮૯	નિરધાર	निर्+धृ । નિર્ધાર, નિશ્ચય
૧૪૧૯૦	અપ્રમત્ત યોગ	अ+प्र+मद्+युज् । નિર્વિકલ્પ સમાધિની શ્રેણી રૂપ
૧૪૧૯૧	કેવળ લગભગ ભૂમિકા	કેવળ લગભગ ભૂમિકાને સ્પર્શીને, કેવળજ્ઞાનની લગોલગ
૧૪૧૯૨	અવશેષ	अव+शिष् । બાકી
૧૪૧૯૩	સમ્યક્‌દર્શનસ્વરૂપ	સમ્યક્‌દર્શનનું સ્વરૂપ, સમ્યક્‌દર્શનનાં નિવાસભૂત
૧૪૧૯૪	अस्तिपद	આત્મા છે
૧૪૧૯૫	नित्यपद	આત્મા નિત્ય છે
૧૪૧૯૬	कर्तापद	આત્મા કર્ત્તા છે
૧૪૧૯૭	પ્રકાર	ઉપાય, રીત, ભેદ, બનાવટ, પ્રક્રિયા
૧૪૧૯૮	આત્મા નિત્ય	ત્રણે કાળમાં રહેનારું, ઉત્પત્તિ તથા નાશરહિત, અવિનાશી, ત્રિકાલાબાધ્ય
૧૪૧૯૯	અનિત્ય	નશ્વર, વિનાશી, અધ્રુવ, વિકારી
૧૪૨૦૦	પરિણામી	વસ્તુ પોતાનું રૂપ તજી અન્ય રૂપે થાય તે
૧૪૨૦૧	અપરિણામી	પરિણમન ન પામે તે
૧૪૨૦૨	સાક્ષી	બુદ્ધિ આદિ પ્રમાતા, પ્રમાણ, પ્રમેય વગેરે સર્વનો પ્રકાશ કરનારું નિર્વિકાર, ઉદાસીન જે કર્ત્તા નહીં પણ માત્ર દૃષ્ટા હોય તે, ચૈતન્ય-આત્મા
૧૪૨૦૩	સાક્ષી-કર્ત્તા	સાક્ષી અને કર્ત્તા બન્ને છે તે આત્મા
૧૪૨૦૪	બુદ્ધિ જડ છે	સાંખ્ય, યોગ, વેદાંતદર્શનની માન્યતા, સાર-અસાર સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરવાવાળી અંતઃકરણની એક વૃત્તિ તે બુદ્ધિ જડ છે.
૧૪૨૦૫	બુદ્ધિ ચેતન છે	જૈન દર્શનની માન્યતા મુજબ બુદ્ધિ ચેતન છે.

પૃ.૮૦૩

૧૪૨૦૬	વંધ્યાપુત્રવત્ વિશ્વ	વંધ્યા-વાંઝણી સ્રીને ત્યાં પુત્ર અશક્યવત્ વાત તેમ વિશ્વ
૧૪૨૦૭	શાશ્વત વિશ્વ	સનાતન વિશ્વ
૧૪૨૦૮	અપ્રસિદ્ધ પદ	અપ્રખ્યાત, અપ્રકાશિત, જાહેર ન થયેલું પદ-પદવી (તીર્થંકર)
૧૪૨૦૯	ગૃહવાસ વેદ્યો	ગૃહસ્થપણે રહ્યા, ગૃહસ્થાશ્રમ ભોગવ્યો, ઘરમાં રહ્યા
૧૪૨૧૦	મૌન આચર્યું	મૌન રહ્યા
૧૪૨૧૧	વિષમ પરિષહ	વિકટ-ભંયકર પરિષહ-ઉપસર્ગ
૧૪૨૧૨	સહ્યા	सह् । સહન કર્યો
૧૪૨૧૩	સર્વસંગ	સર્વ (બધા) પદાર્થ ભોગો પર આસક્તિ
૧૪૨૧૪	મહાસ્રવરૂપ	મહાઆસ્રવ રૂપ, જ્ઞાનવરણાદિ કર્મને આવવારૂપ
૧૪૨૧૫	વૈશ્ય વેષે	વાણિયા-વણિકના વેશમાં
૧૪૨૧૬	નિર્ગ્રંથભાવે	ભાવથી નિર્ગ્રંથ દશામાં, નિર્ગ્રંથ-મુનિભાવે
૧૪૨૧૭	કોટી કોટી વિચાર	કરોડો વિચાર, અનેક અનેક પ્રકારે વિચાર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૨૧૮ ત્યાગ્યો જતો નથી ત્યાગી શકાતો નથી
૧૪૨૧૯ વિભાવયોગ વિભાવનો યોગ, બાહ્ય ઉપાધિથી નીપજતા વિશેષ ભાવનો યોગ-જોડાણ, સંબંધ
૧૪૨૨૦ રંજનપણે રાજીખુશીથી, પ્રસન્નપણે

પૃ.૮૦૪

૧૪૨૨૧ સંધાન કરવાનો सम्+धा । જોડાણ, સાંધણ, મેળાપ; ધનુષ પર બાણ ચડાવી નિશાન લેવું
૧૪૨૨૨ હતપુણ્ય લોકોએ હણાઈ ગયેલા પુણ્યવાળા લોકોએ, પુણ્યહીન-મંદપુણ્યી લોકોએ
૧૪૨૨૩ ભરતક્ષેત્ર આ દક્ષિણ ભરત ક્ષેત્ર (૫ ભરત-૫ ઐરાવત-૫ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાંથી)
૧૪૨૨૪ ઘેર્યું છે घिर् । ઘેરી લીધું છે, ચારે તરફથી વીંટળાઈ વળ્યા છે, છાવરી લીધું છે
૧૪૨૨૫ સાવધાન થવાય स+अव+धा । સાવચેત-સચેત રહેવાય, ખબરદારી રખાય, સંભાળ લેવાય
૧૪૨૨૬ સર્વજ્ઞ દૃષ્ટિથી સર્વજ્ઞે જે જોયું, જેમ જોયું તેથી
૧૪૨૨૭ વ્યાપાર સ્વરૂપે વ્યવસાય-વેપાર વિષે
૧૪૨૨૮ કુટુંબ પ્રતિબંધે સ્વજનો, કુટુંબીજનો સંબંધી
૧૪૨૨૯ યુવાવસ્થા પ્રતિબંધે યુવાવયને લીધે
૧૪૨૩૦ દયાસ્વરૂપે પરદયા, દ્રવ્યદયા વગેરે રૂપે
૧૪૨૩૧ વિકાર સ્વરૂપે વિભાવરૂપે
૧૪૨૩૨ ઉદયસ્વરૂપે ઉદય વિષે
૧૪૨૩૩ વિસ્તાર वि+स्तृ । પથારો, પ્રપંચ, ફેલાવો
૧૪૨૩૪ વર્ષ છ માસ કાળમાં ૧ વર્ષને ૬ માસ જેટલા સમયમાં
૧૪૨૩૫ જાગૃતિના ઉપયોગાંતરથી અજાગૃત ઉપયોગથી, જાગૃત ઉપયોગ બદલાતાં

પૃ.૮૦૫

૧૪૨૩૬ વીર્યને વિષે પુરુષાર્થ-બળ-ઉલ્લાસ અંગે
૧૪૨૩૭ પરિચય પિછાણ, ઓળખાણ, આદત, ટેવ
૧૪૨૩૮ વેદવો विद् । જાણવો, અનુભવવો

अवि अप्पणो वि देहंमि, नायरंति ममाइयं ।

(अपि आत्मनोऽपि देहे ।) (नाचरन्ति ममत्वम् ।) પોતાના શરીર ઉપર પણ મમત્વ આચરતા-રાખતા નથી. શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્ર, અધ્યયન ૬, ગાથા ૨૨

૧૪૨૩૯ કામ કામભોગ, પાંચ ઇન્દ્રિયના વિષયોની ઇચ્છા
૧૪૨૪૦ માન मा=માપવું. અભિમાન, ગર્વ
૧૪૨૪૧ ઉતાવળ અધીરાઈ, આતુરતા, દોડધામ, વિચાર વગરનું કામ
૧૪૨૪૨ આશ્રયરૂપ આશરો
૧૪૨૪૩ પ્રાણાંતપર્યંત પ્રાણના અંત સુધી, છેલ્લા શ્વાસ સુધી, જીવનપર્યંત
૧૪૨૪૪ નિષ્ઠાભેદદૃષ્ટિ શ્રદ્ધા-નિષ્ઠામાં ફેર પડે તેવી દૃષ્ટિ
૧૪૨૪૫ સંગનિવૃત્તિરૂપ કાળની સંગથી નિવૃત્ત થવાય તે સમયની
૧૪૨૪૬ પ્રતિજ્ઞા કર ટેક લે, શપથ-સોગંદ લે, વ્રત-નિયમ કર

પૃ.૮૦૬

૧૪૨૪૭ કેવળસંગનિવૃત્તિરૂપ પ્રતિજ્ઞા સંપૂર્ણ સંગની નિવૃત્તિ રૂપ પ્રતિજ્ઞા-ટેક
૧૪૨૪૮ અંશસંગનિવૃત્તિરૂપ વ્યવસાય સંપૂર્ણ સંગની નિવૃત્તિ ન થાય તો છેવટ વેપારની નિવૃત્તિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૨૪૯	ત્યાગાત્યાગ	ત્યાગ કે અત્યાગ
૧૪૨૫૦	વર્ત્યે છતે	વર્તતું હોવા છતાં
૧૪૨૫૧	સં.૧૯૫૧	વિ.સં.૧૯૫૧
૧૪૨૫૨	સાયંકાળ	સંધ્યાસમય, સાંજ
૧૪૨૫૩	ક્ષયોપશમી જ્ઞાન	જેટલાં પ્રમાણમાં મતિજ્ઞાનના ભેદ – અવગ્રહનાં આવરણ ઘટે તેટલાં પ્રમાણમાં આત્મજ્ઞાની જ્ઞાન-દર્શનશક્તિનો ઉઘાડ થાય તે.
૧૪૨૫૪	વિકળ	વ્યાકુળ, અસમર્થ, શક્તિ વિનાનું, ભયભીત, ચપળ, દોષયુક્ત
૧૪૨૫૫	જેમ નિર્મળતા રે રત્ન સ્ફટિક તણી	સ્ફટિક રત્નની નિર્મળતા જેવો
૧૪૨૫૬	વીતરાગ દર્શન	આ નામનો ગ્રંથ (લખવાની ભાવના હશે !)
૧૪૨૫૭	ઉદ્દેશ પ્રકરણ	હેતુનો પ્રસ્તાવ, ગ્રંથનો વિષય-વાર કે પ્રસંગ-વાર વિભાગ, હેતુનો વિષય
૧૪૨૫૮	સર્વજ્ઞ મીમાંસા	સર્વજ્ઞની-વિષે વિચારણા, સર્વજ્ઞ વિચારણા-શાસ્ત્ર
૧૪૨૫૯	ષટ્દર્શન અવલોકન	છ દર્શનની સમીક્ષા-આલોચના
૧૪૨૬૦	વીતરાગઅભિપ્રાય વિચાર	વીતરાગના અભિપ્રાયનો નિશ્ચય
૧૪૨૬૧	વ્યવહાર પ્રકરણ	વ્યવહારના વિષય-બાબત
૧૪૨૬૨	મુનિધર્મ	અણગાર ધર્મ, સાધુ ધર્મ
૧૪૨૬૩	આગાર ધર્મ	ગૃહસ્થ ધર્મ
૧૪૨૬૪	મતમતાંતર નિરાકરણ	મતમતાંતરનો નિવેડો, ઉકેલ
૧૪૨૬૫	ઉપસંહાર	પૂરું કરી લેવું, આટોપી લેવું, સંકેલી લેવું, છેલ્લે સારાંશ
૧૪૨૬૬	નવતત્ત્વ વિવેચન	નવતત્ત્વનું વિગતવાર વિવરણ, સ્પષ્ટીકરણ, ખુલાસા, ટીકા-ટિપ્પણ
૧૪૨૬૭	ગુણસ્થાનક વિવેચન	૧૪ ગુણસ્થાનકનું વિવરણ, સ્પષ્ટીકરણ,ખુલાસા, ટીકા-ટિપ્પણ
૧૪૨૬૮	કર્મપ્રકૃતિ વિવેચન	કર્મના સ્વભાવ, બંધારણ, લક્ષણ વિષે વિવરણ, સ્પષ્ટીકરણ
૧૪૨૬૯	વિચારપદ્ધતિ	વિચાર : તર્ક, સંકલ્પ; અભિપ્રાય, મત; ઉદ્દેશ, આશય; વિવેક; નિશ્ચય; ચિંતન પદ્ધતિ : રીત, પ્રકાર, ઢબ; રીત-પ્રકાર બતાવનાર ગ્રંથ
૧૪૨૭૦	શ્રવણાદિ વિવેચન	સાંભળવાની ક્રિયા વગેરે (મનન, નિદિધ્યાસન) વિષે સ્પષ્ટીકરણ
૧૪૨૭૧	બોધબીજ સંપત્તિ	સમ્+પદ્ । શ્રદ્ધા-સમ્યક્દર્શનની સમૃદ્ધિ, સંપદા, ઐશ્વર્ય, ગુણસમૂહ, વિભૂતિ, સમ્યક્દર્શનને યોગ્ય એવો આત્મલાભ.

પૃ.૮૦૭

૧૪૨૭૨	જીવાજીવ વિભક્તિ	જીવ અને અજીવના વિભાગ, વહેંચણી
૧૪૨૭૩	શુદ્ધાત્મપદભાવના	સર્વજ્ઞપદ ભાવના, સયોગી જિનપદ ભાવના
૧૪૨૭૪	અંગ	તીર્થંકર પ્રભુના શ્રીમુખે ત્રિપદી સાંભળીને ગણધર દેવોએ ગૂંથેલાં મૂળ ૧૨ અંગસૂત્રો તે 'અંગપ્રવિષ્ટ' શ્રુત. અંગસૂત્રોના આધારે આચાર્યોએ રચેલાં શાસ્ત્રો તે 'અંગબાહ્ય' શ્રુત. ૧૪ રાજલોકની જેમ દ્વાદશાંગીની પણ એક 'શ્રુતપુરુષ' તરીકે કલ્પના કરીને પુરુષનાં મુખ્ય ૧૨ અંગ - ૨ પગ, ૨ જાંઘ, ૨ સાથળ, ૨ ગાત્રાર્ધ (પેટ, વાંસો), ૨ હાથ, ૧ ગળું, ૧ મસ્તકની જેમ ૧૨ શાસ્ત્ર, ૧૨ અંગ
૧૪૨૭૫	ઉપાંગ અંગ	સૂત્રના ભાવ વધુ સ્પષ્ટ સમજાવવા રચાયેલાં શાસ્ત્રો, ૧૨ અંગનાં ૧૨ ઉપાંગ
૧૪૨૭૬	મૂળ	સંયમના પાલનમાં મૂળભૂત રીતે સહાયરૂપ થતા અને ભાવદીક્ષિતને સૌ પ્રથમ સ્વાધ્યાય કરાવવામાં આવે તે મૂળ સૂત્ર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૨૭૭ છેદ સંયમપાલનમાં સાધુ-સાધ્વીજીને અતિચાર લાગે તેનાં નિવારણ અંગે અપાતાં પ્રાયશ્ચિત્તનાં વિધાન-વિધિ જે શાસ્ત્રમાં છે તે છેદસૂત્ર. નિશીથ સૂત્ર, વ્યવહાર સૂત્ર, બૃહત્કલ્પસૂત્ર અને દશાશ્રુતસ્કંધ સૂત્ર એ ૪ છેદસૂત્ર છે.

૧૪૨૭૮ આશયપ્રકાશિતા ટીકા અભિપ્રાય અજવાળતી, પ્રકટ કરતી, પ્રતિબદ્ધ કરતી ટીકા; રહસ્ય છપાવીને પ્રસિદ્ધ કરતી ટીકા

૧૪૨૭૯ વ્યવહાર હેતુ વ્યવહારના હેતુ

૧૪૨૮૦ પરમાર્થ હેતુ પરમાર્થના હેતુ, નિશ્ચયના હેતુ

૧૪૨૮૧ પરમાર્થ ગૌણતાની પ્રસિદ્ધિ નિશ્ચયની ગૌણતા જાહેર-પ્રગટ કરવી

૧૪૨૮૨ વ્યવહાર વિસ્તારનું પર્યવસાન વ્યવહારના ફેલાવા-પ્રસારનું પરિણામ; અંત; નિકાલ; સારાંશ

૧૪૨૮૩ અનેકાંતદૃષ્ટિહેતુ અનેકાંતદૃષ્ટિનો આશય, અર્થ, પ્રયોજન, નિમિત્ત

૧૪૨૮૪ સ્વગતમતાંતરનિવૃત્તિપ્રયત્ન પોતે પોતાને જ મનોગત કહેતું હોય એમ કહેલા મતાંતરને મટાડવાનો પ્રયત્ન.

૧૪૨૮૫ ઉપક્રમ ઉપસંહાર અવિસંધિ આરંભથી નિર્ણયાત્મક અંત સુધી, न विसन्धिः । જેનો સાંધો વિઘટે નહીં તે, પૂર્વાપર અવિરોધપણે શરૂઆતથી સમાપ્તિ સુધી

૧૪૨૮૬ લોકવર્ણનસ્થૂળત્વહેતુ લોકનાં વર્ણનની વૃદ્ધિ-મોટાઈ-બાહ્ય કારણ-આશય-મતલબ

૧૪૨૮૭ વર્તમાનકાળે આત્મસાધન ભૂમિકા વર્તમાનકાળમાં આત્મસાધનની ભૂમિકા

૧૪૨૮૮ વીતરાગદર્શન વ્યાખ્યાનો અનુક્રમ વીતરાગ દર્શનનાં વિવરણ-ટીકાની પરિપાટી

મૂળ

૧૪૨૮૯ લોકસંસ્થાન લોકનો આકાર

૧૪૨૯૦ ધર્મઅધર્મઅસ્તિકાય રૂપ દ્રવ્ય ? ધર્માસ્તિકાય રૂપે દ્રવ્ય ? અધર્માસ્તિકાય દ્રવ્ય ?

૧૪૨૯૧ સ્વાભાવિક અભવ્યત્વ ? અભવ્યત્વ (અભવ્યજીવો) સ્વભાવથી જ હોય ?

૧૪૨૯૨ અનાદિ અનંત સિદ્ધિ ? અનાદિ કાળથી અનંત કાળ સુધી મુક્તિ છે ?

૧૪૨૯૩ અનાદિ અનંતનું જ્ઞાન શી રીતે ? અનાદિ અને અનંતનું જ્ઞાન શી રીતે હોઈ શકે ?

૧૪૨૯૪ આત્મા સંકોચે વિકાસે ? આત્માને સંકોચવિકાસ ગુણ હોય ? આત્મા સંકોચવિકાસ પામે ?

૧૪૨૯૫ સિદ્ધ ઊર્ધ્વગમન-ચેતન, ખંડવત્ શા માટે નહીં ? મોક્ષે જતી વખતે આત્મા ધીમે ધીમે વળાંક લઈને કેમ ન જાય ?

૧૪૨૯૬ કેવળજ્ઞાનમાં લોકાલોકનું જ્ઞાતૃત્વ શી રીતે ? કેવળજ્ઞાનમાં લોકાલોક કેવી રીતે જણાય ?

૧૪૨૯૭ લોકસ્થિતિ મર્યાદા હેતુ ? લોકસ્થિતિની સીમા-હદનો આશય શું ? કારણ શું ?

૧૪૨૯૮ શાશ્વત વસ્તુ લક્ષણ ? શાશ્વત-સનાતન વસ્તુનું લક્ષણ શું ?

ઉત્તર

૧૪૨૯૯ તે તે સ્થાનવર્તી સૂર્યચંદ્રાદિ વસ્તુ તે તે સ્થાનમાં રહેલા સૂર્ય-ચંદ્ર વગેરે પદાર્થ

૧૪૩૦૦ અથવા નિયમિત ગતિહેતુ ? અથવા નિયમિત ગતિનું કારણ ?

૧૪૩૦૧ દુષમ સુષમાદિ કાળ ? દુષમ સુષમ વગેરે કાળ ? આરા ?

૧૪૩૦૨ મનુષ્ય ઊંચત્વાદિ પ્રમાણ ? મનુષ્યની ઊંચાઈ વગેરેની સાબિતી, જ્ઞાન ?

૧૪૩૦૩ અગ્નિકાયનું નિમિત્તયોગે એકદમ ઉત્પન્ન થવું ? અગ્નિકાય વગેરે જીવો નિમિત્ત મળતાં એકાએક ઉત્પન્ન થઈ જાય ?

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૃ.૮૦૮

૧૪૩૦૪ એક સિદ્ધ ત્યાં અનંતસિદ્ધ અવગાહના ? એક સિદ્ધાત્મા હોય ત્યાં-તેમાં અનંત સિદ્ધાત્માની જગા-અવકાશ-સમાવેશ કઈ રીતે હોય ?

૧૪૩૦૫ હેતુ અવ્યક્તવ્ય ? કારણ, આશય વ્યક્ત કરી શકાય તેવો નથી ?

૧૪૩૦૬ એકમાં પર્યાવસાન શી રીતે થઈ શકે છે ? એકમાં પરિણામ-અંત-નિકાલ કેવી રીતે થાય ?

૧૪૩૦૭ વ્યવહાર રચના કરી છે એમ કોઈ હેતુથી સિદ્ધ થાય છે ? રૂઢિ, ધારાથી ગોઠવણ કરી છે એમ કોઈ કારણથી સાબિત થાય છે ?

૧૪૩૦૮ સ્વસ્થિતિ-આત્મદશા સંબંધે વિચાર તથા તેનું પર્યવસાન ? પોતાની સ્થિરતા-આત્મદશા વિષે વિચાર તથા તેનું પરિણામ-અંત-નિકાલ-તોડ-સારાંશ ?

૧૪૩૦૯ ત્યારપછી લોકોપકાર પ્રવૃત્તિ ? ત્યારપછી લોકકલ્યાણની-જનહિતની પ્રવૃત્તિ કરું ?

૧૪૩૧૦ લોકોપકાર પ્રવૃત્તિનું ધોરણ લોકોપકાર કરવાની પ્રવૃત્તિનું બંધારણ-શ્રેણી-માપદંડ

૧૪૩૧૧ વર્તમાનમાં (હાલમાં) કેમ વર્તવું ઉચિત છે ? વૃત્ । હમણાં કેવું વર્તન કરવું યોગ્ય છે ?

૧૪૩૧૨ સઉપયોગપણે ઉપયોગસહિત

૧૪૩૧૩ દ્રવ્ય ત્રણે કાળમાં જે વસ્તુ જાત્યંતર થાય નહીં તે

૧૪૩૧૪ સ્વપણાનો પોતાપણાનો

૧૪૩૧૫ નિયત નિયમમાં રહેલું-રાખેલું; નક્કી કરેલું, નિશ્ચિત, નિર્ણીત, નિમાયેલું, સ્થાપેલું

૧૪૩૧૬ અચેતન જડ

૧૪૩૧૭ હે યોગ હે=એ, અરે, ઓ, સંબોધનકારી; કાર્ય કુશળતા; સમતા-બુદ્ધિ; ચિત્તની ભિન્ન ભિન્ન વૃત્તિઓનો સંયમ; અનુકૂળતા, અવસર, યોજના; મન-વચન-કાયાની પ્રવૃત્તિ; જીવની પરિસ્પંદન રૂપ ક્રિયા; આત્મપ્રદેશોનો સંકોચવિસ્તાર, ભગવત્ પ્રાપ્તિનાં સાધન, ભગવત્ પ્રાપ્તિ, સમાધિ

૧૪૩૧૮ ચિંતન કર્યો હોય ચિંતવ્યો-વિચાર્યો હોય

૧૪૩૧૯ વિષયાર્તપણાથી વિષયોનાં દુઃખથી-પીડાથી

૧૪૩૨૦ મૂઢતાને પામેલી મૂર્ખાઈ-મોહ-સ્તબ્ધતાને પામેલી

પૃ.૮૦૯

૧૪૩૨૧ જ્ઞાનસ્વભાવ જ્ઞાયક ભાવ, આત્મસ્વરૂપનું જ્ઞાન

૧૪૩૨૨ શં૦ શંકા

૧૪૩૨૩ દ્વૈતનું નિરૂપણ બે ભિન્ન પદાર્થનું નિરૂપણ

૧૪૩૨૪ ખંડ દ્રવ્યવત્ અંશે-હિસ્સે-વિભાગે દ્રવ્ય જેવો

૧૪૩૨૫ ઉ૦ ઉત્તર

૧૪૩૨૬ અવિકળ જેમાંથી અંશ-કલા માત્ર પણ ખંડિત નથી થયાં તેવું, અખંડ, પૂર્ણ, વ્યવસ્થિત

૧૪૩૨૭ પ્રતિભાસે છે લાગે છે, જણાય છે, ઝાંખી થાય છે, ખ્યાલ આવે છે

૧૪૩૨૮ યદ્યપિ જો કે

૧૪૩૨૯ પ્રમાણે કરી પુરાવો, સાબિતી, ઉદાહરણ, યથાર્થ જ્ઞાનનું સાધન, ધોરણ વડે

૧૪૩૩૦ અંતર્સ્વરૂપ આંતરિક સ્વરૂપ

૧૪૩૩૧ રામાનુજ સંપ્રદાય વિશિષ્ટ અદ્વૈત સિદ્ધાંતના પુરસ્કારક વૈષ્ણવી શ્રીસંપ્રદાયના રામાનુજ નામે ૧૧મી સદીના એક આચાર્યે સ્થાપેલો સંપ્રદાય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૩૩૨ મથન મથ્ । મથવાની-વલોવવાની ક્રિયા, સતત વિચારવું
૧૪૩૩૩ એકક્ષેત્રાવગાહી એક ક્ષેત્રને અવગાહીને રહેલાં, એક ક્ષેત્ર-જગામાં રહેલા
૧૪૩૩૪ રહસ્યાર્થ અલૌકિક-ગુપ્ત અર્થ; આશય, મર્મ
૧૪૩૩૫ ઘટવધ ઓછીવત્તો
૧૪૩૩૬ દ્રવ્યત્વ દ્રવ્યપણું
૧૪૩૩૭ લોકાલોકપ્રકાશક લોક અને અલોકને પ્રકાશક, જાણનાર
૧૪૩૩૮ લોકાલોક વ્યાપક લોક અને અલોકમાં વ્યાપીને રહેનાર
૧૪૩૩૯ ઊણે ઓછે
૧૪૩૪૦ લોકાલોકજ્ઞાયક લોક અને અલોકને જાણનાર
૧૪૩૪૧ વિસ્રસાપરિણામી સહજ-સ્વાભાવિક પરિણામી
૧૪૩૪૨ પુદ્ગલરશ્મિ પુદ્ગલનાં-રૂપે કિરણ
૧૪૩૪૩ અગુરુલઘુધર્મ જે શક્તિનાં નિમિત્તથી દ્રવ્યની દ્રવ્યતા કાયમ રહે, એક દ્રવ્ય બીજા દ્રવ્ય રૂપે ન પરિણમે, એક ગુણ બીજા ગુણ રૂપે ન પરિણમે, એક દ્રવ્યના અનેક ગુણ જુદા ન પડી જાય તે. પ્રત્યેક દ્રવ્યમાં ષટ્ગુણહાનિવૃદ્ધિ થાય છે તે આ ધર્મને લીધે.
૧૪૩૪૪ વાક્સંયમ વાણીનો સંયમ
૧૪૩૪૫ જિનોપદિષ્ટ આત્મધ્યાન જિને-જિન ભગવંતે ઉપદેશેલું આત્મધ્યાન
૧૪૩૪૬ જ્ઞાનપ્રમાણ ધ્યાન જ્ઞાન પ્રમાણે ધ્યાન, જ્ઞાન હોય તો ધ્યાન, જ્ઞાનસહિતનું-પછીનું ધ્યાન
૧૪૩૪૭ જ્ઞાન તારતમ્યતા જ્ઞાનની વધુ માત્રા-સાર-રહસ્ય

પૃ.૮૧૧

૧૪૩૪૮ જે વસ્તુ સમયમાત્ર છે તે સર્વકાળ છે "એક સમય તે સૌ સમય" (પત્રાંક ૨૬૬)
૧૪૩૪૯ જે ભાવ છે તે છે, જે નથી તે નથી ભાવ, અભાવ
૧૪૩૫૦ ગુણાતિશયતા गुण+अतिशयता । ગુણોની પ્રચુરતા
૧૪૩૫૧ અતિશયતા अति+शी । પુષ્કળતા, વિશિષ્ટતા, ચડિયાતાપણું
૧૪૩૫૨ ગણિતથી અતીત ગણત્રીમાં-સંખ્યામાં ન આવે એવું અસંખ્યાત, એથી યે પર; જિનાગમમાં ૨૯ આંકડા સુધીમાં પણ ન આવે એવું, એથી વધુ-પર; અનંત
૧૪૩૫૩ ઉપયોગનો પ્રયોગ ઉપયોગનો ઉપયોગ, યોજના, અખતરો, અજમાયેશ, ઉપાય
૧૪૩૫૪ સહજ ઉપયોગ તે જ્ઞાન છે સહજ ઉપયોગ તે કેવળજ્ઞાન છે

પૃ.૮૧૨

૧૪૩૫૫ પરમાવધિની અનુપ્રેક્ષા પરમઅવધિજ્ઞાનની ભાવના, વિચાર, ચિંતન સ્વાધ્યાય વિશેષ
૧૪૩૫૬ સહજ ઉપયોગની અનુપ્રેક્ષાથી સહજ ઉપયોગના વિચારથી
૧૪૩૫૭ નાસ્તિત્વ ન હોવાપણું
૧૪૩૫૮ અમૂર્તતા અરૂપીપણું
૧૪૩૫૯ વસ્તુતા વાસ્તવિકતા, પદાર્થનું હોવાપણું
૧૪૩૬૦ અવસ્તુતા અવાસ્તવિકતા, પદાર્થનું ન હોવાપણું
૧૪૩૬૧ મહત્ત્વવાન અગત્યનું
૧૪૩૬૨ ઉત્પન્નસ્વભાવીવત્ ઉત્પન્ન થવાના સ્વભાવવાળું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૩૬૩ મધ્યમ પરિણામીપણું બે છેડા વચ્ચેનું, વચલા પ્રકારનું, સરાસરી પરિણામીપણું, પરિણામ પામ્યા કરવું, રૂપાંતર થવું

૧૪૩૬૪ સર્વપ્રકાશતા સર્વે (સ્વ-પરને) પ્રકાશે તે

૧૪૩૬૫ દૃષ્ટવસ્તુ જોયેલી વસ્તુ

૧૪૩૬૬ અદૃષ્ટનો વિચાર નહીં જોયેલી વસ્તુનો વિચાર

૧૪૩૬૭ મૂળ પરિમાણ મૂળ માપ, મૂળ પ્ર-માણ

પૃ. ૮૧૩

૧૪૩૬૮ સ્વસ્વરૂપાવસાન નિજજ્ઞાનમય કેવળજ્ઞાન अव+सो । સ્વસ્વરૂપમાં સમાપ્તિ કરતું, વિરામ પામતું, અંત પામતું; સ્થાન છે તે આત્મજ્ઞાનમય કેવળજ્ઞાન

૧૪૩૬૯ યોગે સંયોગે

૧૪૩૭૦ વિપરિણામ ઊલટું પરિણામ, વિરુદ્ધ ફળ, ખરાબ નતીજો

૧૪૩૭૧ હીનાધિક અવસ્થા ઓછી વત્તી દશા-પર્યાય

૧૪૩૭૨ વ્યતિરિક્ત वि+अति+रिच् । સિવાય, જુદું

૧૪૩૭૩ કથંચિત્ કોઈક રીતે, મુશ્કેલીથી

૧૪૩૭૪ જ્ઞાનવ્યતિરિક્ત જ્ઞાનથી જુદો, જ્ઞાનથી અળગો, જ્ઞાન વિનાનો-સિવાયનો, જ્ઞાનથી ઈતર હેતુશૂન્ય (નિષ્કારણ)

૧૪૩૭૫ અપૂર્વ અભિપ્રાય સહિત નવીન, પૂર્વે ન જોયેલ-અનુભવેલ, અભૂતપૂર્વ, પૂર્વકાળથી ભિન્ન; અભિપ્રાય એટલે આશય, લક્ષ્ય, શ્રદ્ધા સહિત

૧૪૩૭૬ ધર્મસંતતિ ધર્મની અવિચ્છિન્ન-સતત પરંપરા, ધર્મનાં સંતાન

૧૪૩૭૭ દર્શનની રીતે જ્ઞાન, સૂઝ કે તત્ત્વજ્ઞાનની વિચારણાનાં શાસ્ત્રની રીતે

૧૪૩૭૮ સંપ્રદાયની રીતે ગુરુની પરંપરાથી ચાલી આવતી ઉપદેશ પરંપરા અને એના માર્ગ-પંથ કે આમ્નાયની રીતે

૧૪૩૭૯ અભિમતે સ્વીકારેલ, પસંદ કરેલ, અનુકૂળ

૧૪૩૮૦ રચના યોજના, બંધારણ, વ્યવસ્થા

૧૪૩૮૧ સાંપ્રદાયિક સ્વરૂપ સંપ્રદાયને લગતું, પરંપરાગત, ધાર્મિક સંકુચિતતાનું સ્વરૂપ

૧૪૩૮૨ સ્વસ્વરૂપ નિજશક્તિ

૧૪૩૮૩ ભાવિ ભવિષ્યનાં

૧૪૩૮૪ મહત્ કાર્યનાં મોટાં કાર્યનાં

૧૪૩૮૫ વાવ્યા રહેતા હતા વાવતા રહેતા

૧૪૩૮૬ સ્વાચરણ स्व+आ+चर् । પોતાનું આચરણ

પૃ. ૮૧૪

૧૪૩૮૭ સોહં સઃ+अहम् । તે હું છું

૧૪૩૮૮ વિરમવું वि+रम् । અટકવું

૧૪૩૮૯ યથાતથ્ય સત્ય

૧૪૩૯૦ આકાશનું અવગાહકધર્મપણું આકાશનો અવગાહનત્વ ગુણ

૧૪૩૯૧ પરિણામીપણે નીપજવા-ઊપજવા રૂપ, રૂપાંતર રૂપે, વિકાર રૂપે, અસર રૂપે, પરિણામ પામ્યા કરવા રૂપ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૩૯૨	વિવર્તપણે	વિકાર, ફેરફાર, રૂપાંતર રૂપે
૧૪૩૯૩	અનુભૂત	અનુભવેલું, સિદ્ધ થયેલું, નક્કી થયેલું
૧૪૩૯૪	સાક્ષાત્ બંધ	પ્રત્યક્ષ, નજરોનજર, આંખ સામે મૂર્ત હોય તેમ
૧૪૩૯૫	કેવળદર્શન	સંપૂર્ણ સામાન્ય બોધ, દર્શનાવરણીય કર્મનો સર્વથા ક્ષય થયે પ્રગટતું દર્શન
૧૪૩૯૬	બ્રહ્મ	ब्रह्मन् । જ્ઞાન, અનાદિ અનંત એવું પરમતત્ત્વ
૧૪૩૯૭	ઉભય	બન્ને (આત્મા અને પુદ્ગલ)
૧૪૩૯૮	મુક્તિમાં આત્મઘન ?	મોક્ષમાં આત્માનો ઘન થઈને રહે ?

પૃ.૮૧૫

૧૪૩૯૯	અતિરિક્તપણું	ના સિવાયનું, ભિન્નપણું, ખાલીપણું, શૂન્યપણું, અધિકપણું, શ્રેષ્ઠપણું
૧૪૪૦૦	વસ્તુત્વ	વસ્તુપણું
૧૪૪૦૧	કપિલદેવજી	સાંખ્ય દર્શનના પ્રણેતા
૧૪૪૦૨	આનંદ	आ+नन्द् । હર્ષ, સુખ, દુઃખનો અભાવ, પરબ્રહ્મ, પરમાત્મા
૧૪૪૦૩	ચૈતન્ય	चित् । આત્મા, વેદાંતી મતે ચિત્ સ્વરૂપ પરમાત્મા
૧૪૪૦૪	નાના	વિવિધ, તરેહ તરેહના, અનેક
	જૈન માર્ગ	
૧૪૪૦૫	અસ્પર્શગતિ	अ+स्पृश्+गम् । સ્પર્શરહિત ગતિ
૧૪૪૦૬	એક સમય અત્ર અને સિદ્ધક્ષેત્ર હોવાપણું — અથવા તે જ સમયે લોકાંતર ગમન.	એક સમયે અહીં અને તરત સિદ્ધશિલા પર પહોંચીને ત્યાં આત્માનું હોવાપણું અથવા મોક્ષગામી ન હોય તો તે જ સમયે બીજા લોકમાં (ઊર્ધ્વ-અધો-મધ્ય) જવાપણું

પૃ.૮૧૬

૧૪૪૦૭	એક અદ્વૈત તત્ત્વ	જ્યાં દ્વૈતપણું, દ્વૈતભાવ, બેપણું નથી તે એક તત્ત્વ; એક જ વસ્તુ; (જીવ-ઈશ્વર અને જગત-ઈશ્વરની એકરૂપતા, કાર્ય અને કારણની એક આત્મા કે બ્રહ્મ વિના જગતમાં બીજું કંઇ નથી અનન્યતા)
૧૪૪૦૮	વિભાવનું ઉપાદાનકારણ	વિભાવનું સમવાયી કારણ કે જે વિભાવમાં ઓતપ્રોત રહ્યું હોય
૧૪૪૦૯	લોકદર્શનનો સુગમ માર્ગ	લોકનું દર્શન થાય તેનો સહેલો સમજાય તેવો રસ્તો
૧૪૪૧૦	દેહાંતદર્શનનો સુગમ માર્ગ	મૃત્યુનાં દર્શનનો સુગમ રસ્તો
૧૪૪૧૧	ઘટમાન	ઘટે, ઘટવા યોગ્ય
૧૪૪૧૨	અન્યથી ન્યૂન પરાભવતા	બીજાથી ઓછી હાર, પરાજય
૧૪૪૧૩	પરિત્યાગ	સંપૂર્ણ ત્યાગ

પૃ.૮૧૭

૧૪૪૧૪	ભૂ	ભૂમિ, પૃથ્વી, હરકોઇ સ્થાન; પરમેશ્વર; હોવું-થવું; પ્રાપ્ત કરવું, શુદ્ધ થવું, ચિંતન કરવું
૧૪૪૧૫	સ્થાપના	પ્રતિષ્ઠા (મૂર્તિની ?)
૧૪૪૧૬	મુખ	આરંભ
૧૪૪૧૭	બ્રહ્મગ્રહણ	બ્રહ્મચર્યવ્રત ગ્રહણ
૧૪૪૧૮	ધ્યાન	ઇંદ્રિયોની બધી વૃત્તિઓની એકાગ્રતા, ચિંતન, લક્ષ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૪૧૯ યોગબળ — બન્ને પ્રકારના યોગથી કે એમાંના એકથી મળેલી શક્તિ

૧૪૪૨૦ સ્વાયુ-સ્થિતિ — પોતાનાં આયુષ્યની સ્થિતિ

૧૪૪૨૧ આત્મબળ — આત્માનું બળ

૧૪૪૨૨ સર્વદર્શન અવિરોધ — સર્વદર્શનને વિરોધ ન આવે એવું-એમ

૧૪૪૨૩ सो धम्मो जथ्थ दया दसट्ठ दोसा न जस्स सो देवो ।
सो हु गुरु जो नाणी आरंभ परिग्गहा विरओ ॥ 'સંબોધસત્તરિ' શ્લોક ૩ : શ્રી રત્નશેખરસૂરિ
જે ધર્મમાં દયા છે તે ધર્મ. અઢાર દૂષણ નથી તે દેવ. આરંભ-પરિગ્રહથી વિરક્ત જ્ઞાની તે ગુરુ છે.

૧૪૪૨૪ અકિંચનપણાથી વિચરતાં — અપરિગ્રહપણે વિચરતાં

૧૪૪૨૫ એકાંત મૌનથી — સંપૂર્ણ સાવ મૌનપૂર્વક, કેવળ મૌન રાખીને

૧૪૪૨૬ જિનસદૃશ ધ્યાનથી — જિન જેવાં ધ્યાનથી, જિન ભગવાન જેવા ધ્યાનથી

૧૪૪૨૭ તન્મયાત્મસ્વરૂપ — તન્મય આત્મસ્વરૂપ, તે મય આત્મસ્વરૂપ

૧૪૪૨૮ વિક્ષેપ — ચિત્તની ચંચળતા, બાધા, નડતર, મૂંઝવણ

૧૪૪૨૯ તે સ્વરૂપ — તે સયોગી જિનસ્વરૂપ, તે સિદ્ધ સ્વરૂપ

૧૪૪૩૦ સર્વજ્ઞપદ — વીતરાગ પદ, કેવલીપદ

પૃ.૮૧૮

૧૪૪૩૧ નમો જિણાણં જિદભવાણં — ભવ જીતી લીધા છે તે જિનભગવંતોને નમસ્કાર

૧૪૪૩૨ જિન તત્ત્વસંક્ષેપ — જિનતત્ત્વનો સાર

૧૪૪૩૩ અન્ય સ્થાનકે — બીજે ઠેકાણે, બીજી જગ્યાએ, બીજા પાસે

૧૪૪૩૪ અભાવ જેવો — ખોટ-ખામી-ગેરહાજરી-અસ્થિતિ જેવો

પૃ.૮૧૯

૧૪૪૩૫ તન્મયવૃત્તિમાન — તે મય વૃત્તિવાળો

૧૪૪૩૬ સાંપરાયિક — કષાયિક, કષાય ભાવનાં નિમિત્તથી જે કર્મપરમાણુ આત્મામાં થોડો વખત રહે તે.

૧૪૪૩૭ ચરમશરીરી — સંપૂર્ણ વીતરાગ દશાવાન, મોક્ષે જતાં પહેલાંના છેલ્લા દેહધારી

૧૪૪૩૮ સર્વ પરદ્રવ્ય — બીજાં બધાં દ્રવ્ય

૧૪૪૩૯ અસમ્યક્‌દર્શન — મિથ્યાત્વ

૧૪૪૪૦ અભાસન — ભાસવું નહીં તે. જાણવું-દેખવું નહીં તે

૧૪૪૪૧ નિરંતરાય પદ — અંતરાય વિનાનું પદ

૧૪૪૪૨ ન જણાવાથી — ન ખબર પડતાં, જણાતાં

પૃ.૮૨૦

૧૪૪૪૩ અંતર્ભાવી શકે — સમાવેશ, સમાસ પામી શકે

૧૪૪૪૪ સહચારીપણે — સાથે ચાલવા-જવા-ફરવાપણે

૧૪૪૪૫ કેવળ સમવસ્થાનરૂપ — કેવળ અચળ-અડગ-અકંપ દૃઢતારૂપ, શૈલેશીકરણરૂપ, કેવળીની દશા

૧૪૪૪૬ ઉપયોગ સંગ ન પામે — ઉપયોગ સોબત-સહચાર-સંયોગ ન પામે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૪૪૭	એકાંત આત્મવૃત્તિ	એકલી આત્મવૃત્તિ, અત્યંત આત્મવૃત્તિ, નિરપવાદ-નિશ્ચિત આત્મવૃત્તિ
૧૪૪૪૮	નિર્વિકલ્પ	વિકલ્પ, પરિવર્ત, ફેરફાર, પ્રભેદથી રહિત
૧૪૪૪૯	શબ્દાતીત	શબ્દથી પર
૧૪૪૫૦	સહજ સ્વરૂપ આત્મા જ	વિભાવથી રહિત એવું જે સહજ સ્વરૂપ છે માત્ર તે રૂપ આત્મા
૧૪૪૫૧	૭-૧૨-૫૪	છેલ્લેથી ગણતાં વિ.સં.૧૯૫૪, ૧૨ એટલે ગુજરાતી ૧૨મો માસ આસો, ૭ એટલે સુદ સાતમ
૧૪૪૫૨	૩૧-૧૧-૨૨	પરમકૃપાળુદેવના ૩૧ મા વર્ષે, ૧૧ માસ અને ૨૨ દિવસે. જન્મતિથિ કાર્તિક સુદ ૧૫, વિ.સં.૧૯૨૪ હોવાથી

પૃ.૮૨૧

૧૪૪૫૩	દેહની રચના	रच् । દેહનું-શરીરનું નિર્માણ, દેહ રચવાનો-બનાવવાનો ઢંગ, બંધારણ
૧૪૪૫૪	અહો !	આશ્ચર્યકારક અવ્યય, ઉદ્ગાર
૧૪૪૫૫	પરમ જાગૃત સ્વભાવ ભજ	અપ્રમત્ત સ્વભાવ ભજ
૧૪૪૫૬	પરમ આર્જવ	પરમ ઋજુતા-સરળતા
૧૪૪૫૭	પ્રતિનિવાસ	રોજ રહેવું, રાતવાસ
૧૪૪૫૮	અષ્ટાંગ યોગ	યોગનાં ૮ અંગ : યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન ને સમાધિ
૧૪૪૫૯	આત્મઈહા	આત્માની ઈચ્છા, ખ્વાહિશ, પ્રવૃત્તિ, ક્રિયાશીલતા, વાંછા, ચેષ્ટા
૧૪૪૬૦	આત્મોપયોગ	આત્માનો ઉપયોગ
૧૪૪૬૧	મૂળ આત્મોપયોગ	આત્માનો મૂળ ઉપયોગ
૧૪૪૬૨	અપ્રમત્ત આત્મોપયોગ	અપ્રમત્ત આત્માનો, ૭મા ગુણસ્થાનકે વર્તતા આત્માનો ઉપયોગ
૧૪૪૬૩	કેવળ ઉપયોગ	ઉપયોગથી ઉપયોગની એકતા, આત્મ ઉપયોગ જ
૧૪૪૬૪	જિન ચૈતન્ય પ્રતિમા	જીવતો જિન, જિન પ્રતિમા ચૈતન્ય-આત્મા જ છે
૧૪૪૬૫	સર્વાંગ સંયમ	બધાં અંગોથી સંયમ, શરીરનાં પ્રત્યેક અંગથી સંયમ; બધી રીતે સંયમ
૧૪૪૬૬	એકાંત સ્થિર સંયમ	અત્યંત સ્થિર-માત્ર સ્થિર સંયમ; એકાંત સ્થળે સ્થિરતાપૂર્વકનો સંયમ
૧૪૪૬૭	એકાંત શુદ્ધ સંયમ	એકલો-માત્ર-અત્યંત શુદ્ધ સંયમ
૧૪૪૬૮	કેવળ બાહ્યભાવ નિરપેક્ષતા	કોઈ જાતના બાહ્યભાવની ઈચ્છા-અપેક્ષા-કામના-જરૂર વિનાનું

પૃ.૮૨૨

૧૪૪૬૯	ધર્મસુગમતા	ધર્મ સરળતાથી-સુલભતાથી સમજાય તે
૧૪૪૭૦	લોકાનુગ્રહ	લોકો પર ઉપકાર કરવો, લોકો ઉપર કૃપા કરવી
૧૪૪૭૧	યથાસ્થિત	પૂર્વવત્ અસલ મુજબ, જેમ હતું તે પ્રમાણે
૧૪૪૭૨	શુદ્ધ	સ્વચ્છ, નિર્મળ, નિર્દોષ, ભૂલ વિનાનો, ભેળસેળ વિનાનો
૧૪૪૭૩	સનાતન	સદાનો, શાશ્વત, નિશ્ચલ-સ્થિર
૧૪૪૭૪	સર્વોત્કૃષ્ટ	सर्व+उत्कृष्ट । સૌથી ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠતમ
૧૪૪૭૫	જયવંત	जयवत् । જયશાલી, વિજય મેળવનારો
૧૪૪૭૬	ધર્મનો ઉદય	धृ+उद्+इ । ધર્મની ઉન્નતિ, ચડતી
૧૪૪૭૭	પરમોપકારક	પરમ ઉપકારક (બધાનું), અનેક રીતે ભલું કરનાર
૧૪૪૭૮	પરમાર્થમય	परम+अर्थ । મોક્ષમય, સત્યમય, સર્વોત્તમ પ્રયોજનમય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૪૭૯	આશ્ચર્યકારક	વિસ્મયકારક, અચરજ-નવાઇ પમાડે તેવા, વિચિત્ર
૧૪૪૮૦	ખંડિત	ટુકડા ટુકડા, તૂટક તૂટક, છિન્ન ભિન્ન, ખાંડું, વચ્ચે તૂટી પડેલું
૧૪૪૮૧	દુર્ગમ્ય	दुर्+गम् । ન સમજાય તેવું, દુઃખેથી-મહામુશ્કેલીથી જઇ શકાય તેવું
૧૪૪૮૨	પ્રભાવ	રુઆબ, દમામ, પ્રતાપ, તેજ
૧૪૪૮૩	મહત્	મોટો
૧૪૪૮૪	પ્રતિકૂળ	અનુકૂળ ન હોય તેવા,વિરુદ્ધ, અગવડકારક, વિઘ્નકારક
૧૪૪૮૫	દૃષ્ટિરાગનું	પક્ષપાતનું, જોતાંવેંત થતા રાગનું, દેખતભૂલીનું
૧૪૪૮૬	પ્રબળ રાજ્ય	ઘણું બળવાન-પ્રચંડ રાજ્ય
૧૪૪૮૭	તુચ્છ	ક્ષુદ્ર
૧૪૪૮૮	પામર	હલકા સ્વભાવના, અધમ, દુષ્ટ, પાજી, કંગાળ
૧૪૪૮૯	વિરાધક વૃત્તિના ધણી	वि+राध् । वृत् । धनिक । વિરોધ, અનિષ્ટ, અપકારી વૃત્તિના માલિક
૧૪૪૯૦	અગ્રભાગે	મુખ્ય, અગ્રેસર, આગેવાન, અગ્રણી
૧૪૪૯૧	કિંચિત્	કંઇક પણ
૧૪૪૯૨	પ્રાણાઘાતતુલ્ય	प्राण+आ+हन्+तुल् । પ્રાણ હણાઇ જતા હોય તેવું, જાનના જોખમ જેવું
૧૪૪૯૩	પરમ કારુણ્યસ્વભાવ	સર્વોત્કૃષ્ટ કરુણાશીલ સ્વભાવ
૧૪૪૯૪	સદ્ધર્મ પ્રત્યેની પરમભક્તિ	સત્ ધર્મ પ્રત્યેની ઉત્કૃષ્ટ ભક્તિ
૧૪૪૯૫	એવંભૂત દૃષ્ટિ	શુદ્ધ નિશ્ચયથી આત્માની એવંભૂત-શુદ્ધ સ્વરૂપ સ્થિતિને દૃષ્ટિ-લક્ષમાં રાખીને
૧૪૪૯૬	ઋજુસૂત્ર સ્થિતિ કર	ઋજુસૂત્રપણે—વર્તમાન પર્યાયમાં સ્થિતિ કર, વર્તમાનમાં શુદ્ધ સ્વરૂપમાં વર્ત
૧૪૪૯૭	નૈગમ દૃષ્ટિ	વીતરાગ ભક્તિ, વૈરાગ્ય આદિ મોક્ષસાધક લોકપ્રસિદ્ધ વ્યવહારની દૃષ્ટિથી
૧૪૪૯૮	એવંભૂત પ્રાપ્તિ કર	જે પ્રકારે આત્મસ્વરૂપ છે તે પ્રકારે થા, આત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવાનો લક્ષ રાખ
૧૪૪૯૯	એવંભૂત દૃષ્ટિ	શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપને નિરંતર લક્ષમાં રાખીને
૧૪૫૦૦	નૈગમ વિશુદ્ધ કર	લોકપ્રસિદ્ધ મોક્ષસાધક વ્યવહારને વિશુદ્ધ કર
૧૪૫૦૧	સંગ્રહદૃષ્ટિ	સામાન્યગ્રાહી સંગ્રહનયની દૃષ્ટિથી 'સર્વ જીવ છે સિદ્ધ સમાન' દૃષ્ટિ રાખી
૧૪૫૦૨	એવંભૂત થા	સ્વરૂપસ્થ થા, જેમ આત્મસ્વરૂપ છે તેમ તે સ્થિતિને પામેલો બન, થા
૧૪૫૦૩	એવંભૂત દૃષ્ટિ	યથાસ્થિત જેવું શુદ્ધ સહજ આત્મસ્વરૂપ છે તેવી અપેક્ષા દૃષ્ટિ સન્મુખ રાખી
૧૪૫૦૪	સંગ્રહ વિશુદ્ધ કર	સંગ્રહ અર્થાત્ પોતાની જે સ્વરૂપ સત્તા છે તે વિશુદ્ધ કર, નિશ્ચયનો લક્ષ રાખી વ્યવહાર શુદ્ધ-અનુકૂળ રાખ.
૧૪૫૦૫	વ્યવહાર દૃષ્ટિ	પરમાર્થસાધક વ્યવહાર પ્રત્યે દૃષ્ટિ રાખીને
૧૪૫૦૬	એવંભૂત પ્રત્યે જા	શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રત્યે જા.
૧૪૫૦૭	એવંભૂત દૃષ્ટિ	નિશ્ચય રૂપ શુદ્ધ સ્વરૂપ દૃષ્ટિ લક્ષમાં રાખી, ઉત્તરોત્તર ચઢતી આત્મદશા ઉત્પન્ન કરતો જા
૧૪૫૦૮	વ્યવહાર વિનિવૃત્ત કર	વ્યવહાર સાધનની અપેક્ષા-જરૂર ન રહે, વિનિવૃત્ત થાય

પૃ. ૮૨૩

૧૪૫૦૯	શબ્દદૃષ્ટિથી	જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર પ્રત્યે ગમન-પરિણમન કરે તે 'આત્મા' એમ આત્મા શબ્દની યથાર્થ અર્થરૂપ દૃષ્ટિથી
૧૪૫૧૦	એવંભૂત પ્રત્યે જા	શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપને પામ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१४५११ એવંભૂત દૃષ્ટિ શુદ્ધ સ્વરૂપલક્ષી દૃષ્ટિથી
१४५१२ શબ્દ નિર્વિકલ્પ કર શબ્દને - યથાર્થ અર્થરૂપ 'આત્મા' નામધારી શબ્દને વિકલ્પ વિનાનો કર. નિર્વિકલ્પ શુકલધ્યાનને પામ.
१४५१३ સમભિરૂઢ દૃષ્ટિ નિશ્ચય સ્વરૂપની સાધનામાં સમ્યકપણે અભિરૂઢ-અતિ ઊંચે ચઢેલ, ઉચ્ચ ગુણસ્થાનને પામેલ એવી દૃષ્ટિથી
१४५१४ એવંભૂત અવલોક જે રીતે મૂળ શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપ છે તે જો.
१४५१५ એવંભૂત દૃષ્ટિ શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપ સ્થિતિની દૃષ્ટિથી
१४५१६ સમભિરૂઢ સ્થિતિ કર આત્મસ્વરૂપમાં સમ્યક્પણે આરૂઢ, સ્વરૂપારૂઢ, યોગારૂઢ સ્થિતિ કર.
१४५१७ એવંભૂત દૃષ્ટિ શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપ સ્થિતિની દૃષ્ટિ લક્ષમાં રાખી
१४५१८ એવંભૂત થા શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપમાં જેણે સ્થિતિ કરી છે એવો સ્વરૂપસ્થિત થઇ જા
१४५१९ એવંભૂત સ્થિતિથી યથાસ્થિત શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપમાં સ્થિતિ થવાથી આત્મસ્વરૂપ સ્થિતિની
એવંભૂત દૃષ્ટિ દૃષ્ટિ શમાવ. દૃષ્ટિ-સ્થિતિ એકરૂપ થઇ ગયાં, 'દૃષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ'
શમાવ સર્જી લીધી.
१४५२० ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિપાઠ
१४५२१ ચિદ્ધાતુ ચિત્+ધાતુ । બ્રહ્મ, ચેતનાત્મક મૂળ વસ્તુ
१४५२२ અચિદ્ધાતુ સંયોગરસનો આભાસ જડના સંયોગના આસ્વાદ-અર્ક
१४५२३ આશ્ચર્યવત્ અચરજ, અચંબો, નવાઇ પમાડે એ રીતે
१४५२४ આશ્ચર્યરૂપ અચરજ, અચંબો, નવાઇ, વિસ્મનો પ્રકાર
१४५२५ પરાનુગ્રહ બીજાનો અનુગ્રહ, બીજા પર કૃપા
१४५२६ ચૈતન્ય જિન પ્રતિમા
१४५२७ થા બન
१४५२८ ક્ષેત્રયોગ ક્ષેત્રનો યોગ
१४५२९ પરાક્રમ બળ, શક્તિ, ઉત્સાહ, વીર્ય, યોગ
१४५३० હે કામ ! હે ઇચ્છા; કર્મ; વ્યવસાય; ઉપયોગ; વિષયવાસના : પરમાર્થ પ્રત્યે હો.
१४५३१ હે માન ! હે અભિમાન; આબરૂ; સત્પુરુષનો શિષ્ય છું તો તે પ્રમાણે વર્તજે.
१४५३२ હે સંગઉદય ! હે સહચાર-સોબતના-વૈભાવિક બંધનના ઉદયની બદલે સ્વાભાવિક સત્સંગ હો.
१४५३३ હે વચનવર્ગણા ! હે વચનની-ભાષાની વર્ગણા, સંસારવર્ધક ન હો, સત્પુરુષના ગુણગ્રામમાં હો.
१४५३४ હે મોહ ! હે મોહ, પરમાર્થ પ્રત્યે હો.
१४५३५ હે મોહદયા ! હે સ્નેહી સ્વજનો પ્રત્યે મોહ અને તેને લીધે આવતી દયા તેમનાં કલ્યાણ માટે હો.
१४५३६ હે શિથિલતા ! હે થાક, ઢીલાશ, નિર્બળતા ! તમે વિષયકષાયમાં ઢીલા, મંદ, નિર્બળ રહો.

પૃ. ८२४

१४५३७ હેતુભૂત કારણભૂત
१४५३८ કૃતકૃત્ય કૃતાર્થ, સફળ, કરવાનું કરી લેવાનો
१४५३९ કુંદકુંદાદિ આચાર્યો શ્રી કુંદકુંદ સ્વામી જેવા અત્યંત આત્મસ્થિત ધુરંધર આચાર્ય વગેરે
१४५४० શ્રી સોભાગ પરમપૂજ્ય શ્રી સોભાગભાઇ (કૃપાળુદેવના પરમાર્થ સખા, સત્સંગનિષ્ઠ)
१४५४१ સમાધિમાર્ગ સ્થિરતાનો-સ્વસ્થતાનો માર્ગ, ધ્યાનનો માર્ગ, શાંતિનો માર્ગ
१४५४२ શ્રી ગુરુના અનુગ્રહથી શ્રીમત્ ગુરુની કૃપા વડે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૫૪૩ પરમ પ્રયત્ન — ઉત્તમ-અંતિમ પ્રયત્ન

૧૪૫૪૪ बंधविहाणविमुक्कं — (કર્મ) બંધના પ્રકારથી-વિધાનથી-રચનાથી વિમુક્ત-રહિત એવા (બંધસ્વામિત્વ નામે કર્મગ્રંથના ૩જા ભાગનું મંગળાચરણ)

૧૪૫૪૫ वंदिअ । — વંદને, વંદન કરીને

૧૪૫૪૬ सिरि वद्धमाणजिणचंदं — શ્રી વર્ધમાન જિનચંદ્રને

૧૪૫૪૭ सिरिवीर जिणं वंदिअ — શ્રી વીર જિનને વંદન કરીને (કર્મગ્રંથ ભાગ ૧ નું મંગળાચરણ)

૧૪૫૪૮ कम्मविवागं समासओ वुच्छं — કર્મવિપાક (નામે કર્મગ્રંથનો ૧લો ભાગ) ને ટૂંકમાં કહીશ

૧૪૫૪૯ कीरई जिएण हेऊहिं — જે હેતુઓ વડે (ક્રિયા) કરાય છે

૧૪૫૫૦ जेणं तो भण्णए कम्मं — તેથી કર્મ કહેવાય છે

૧૪૫૫૧ कम्मदव्वेहिं सम्मं....भवे मुक्खो — વાંચો વચનામૃત પૃ.૫૮૪, કોશ પૃ.નં.૫૧૩ શબ્દાર્થ નં. ..... શ્રી આચારાંગ સૂત્ર અ. ૭, ઉ.૧ (વિચ્છેદ ગયું છે)

૧૪૫૫૨ કેવળ સમવસ્થિત શુદ્ધ ચેતન — સંપૂર્ણ સ્થિર આત્મા

૧૪૫૫૩ મોક્ષમાર્ગ — તે મોક્ષસ્વભાવનું અનુસંધાન તે મોક્ષમાર્ગ

૧૪૫૫૪ સમ્યક્દર્શન — પ્રતીતિરૂપે તે માર્ગ જ્યાં શરૂ થાય છે તે સમ્યક્દર્શન

૧૪૫૫૫ દેશ આચરણરૂપે — અંશે ચારિત્રરૂપે, દેશવિરતિ

૧૪૫૫૬ સર્વ આચરણરૂપે — સર્વ ચારિત્રરૂપે, સર્વવિરતિ

૧૪૫૫૭ સપ્તમ — સાતમું

૧૪૫૫૮ અષ્ટમ — આઠમું

પૃ.૮૨૫

૧૪૫૫૯ નવમ — નવમું

૧૪૫૬૦ દશમ — દશમું

૧૪૫૬૧ એકાદશમ — અગિયારમું

૧૪૫૬૨ દ્વાદશમ — બારમું

૧૪૫૬૩ સ્વત્વભૂતધર્મ — પોતાપણું-પોતાની વિશિષ્ટતા-પોતાની સત્તા થઈ ગયેલા-બની ચૂકેલા છે તે ધર્મ; પોતાનો-આત્માનો વાસ્તવિક-યથાર્થ ધર્મ

૧૪૫૬૪ સર્વજ્ઞપદ સ્વાનુભવે સિદ્ધ કરવા યોગ્ય છે — પોતે સર્વજ્ઞ થઈ જવા જેવું છે, પોતે સર્વજ્ઞ બની જવું જોઈએ

૧૪૫૬૫ ઉપશમમૂળ ધર્મ — જેના મૂળમાં ઉપશમ છે તે ધર્મ

૧૪૫૬૬ દયામૂળ ધર્મ — જેના મૂળમાં દયા (અહિંસા) છે તે ધર્મ

૧૪૫૬૭ સિદ્ધાંતમૂળ ધર્મ — જેના મૂળમાં સિદ્ધાંત છે તે ધર્મ

૧૪૫૬૮ જિનાજ્ઞામૂળ ધર્મ — જેના મૂળમાં જિનાજ્ઞા છે તે ધર્મ

૧૪૫૬૯ સમ્યક્ ક્રિયાવાદ — સમ્યક્ પ્રકારે વ્યાવહારિકતાનો ખ્યાલ આપતો સિદ્ધાંત

પૃ.૮૨૬

૧૪૫૭૦ અનાદિ નિત્ય પર્યાય :— મેરુ આદિ — મેરુ પર્વત વગેરે અનાદિ કાળથી છે, નિત્ય છે, પર્યાય છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૫૭૧ મોક્ષ દુ:ખના આત્યંતિક અભાવનું નામ મોક્ષ
૧૪૫૭૨ સમ્યગ્જ્ઞાન વસ્તુની જે સ્વભાવે સ્થિતિ છે તે સ્વભાવે તે વસ્તુની સ્થિતિ સમજાવી
૧૪૫૭૩ સમ્યક્ચારિત્ર સમ્યગ્જ્ઞાનદર્શનથી પ્રતીત થયેલા આત્મભાવે વર્તવું તે ચારિત્ર

પૃ.૮૨૭

૧૪૫૭૪ સકર્મ કર્મ સહિત
૧૪૫૭૫ ભાવકર્મ વિભાવ
૧૪૫૭૬ તત્ત્વાર્થ પ્રતીતિ તત્ત્વની અને અર્થની પ્રતીતિ-શ્રદ્ધા
૧૪૫૭૭ વચનથી વ્યંજિત ખુલ્લો કરેલો, સ્પષ્ટ કરેલો
૧૪૫૭૮ મૂળ અર્થરૂપ મૂળ આત્મારૂપ
૧૪૫૭૯ ભિન્ન જુદું
૧૪૫૮૦ અભિન્ન જુદું નહીં તેવું
૧૪૫૮૧ ભિન્નાભિન્ન જુદું અને જુદું ન હોય તેવું
૧૪૫૮૨ સંસર્ગરહિત સંપર્ક વિનાનું
૧૪૫૮૩ ઉત્કૃષ્ટ પ્રકાશક સૌથી વધુ અને સૌથી ઉત્તમ-શ્રેષ્ઠ પ્રકાશ કરનારું, પાથરનારું, પ્રસિદ્ધ કરનારું, પ્રગટ કરનારું

પૃ.૮૨૮

૧૪૫૮૪ ઉપયોગથી ઉપયોગની એકતા ઉપયોગથી ઉપયોગનું એકપણું-ઐક્ય-અભેદભાવ, ઉપયોગ-ઉપયોગનો સંપ, મેળ, જોડાણ, પૂર્ણતા

આકાશવાણી

૧૪૫૮૫ તપ કરો; તપ કરો "સ્વરૂપમાં પ્રતપન કરવું તે તપ", સ્વરૂપમાં તપ કરો
૧૪૫૮૬ સદ્‌ભાવની પ્રતીતિ-સમ્યગ્દર્શન 'હું છું', અસ્તિત્વની પ્રતીતિ તે સમ્યક્દર્શન
૧૪૫૮૭ સીમા મર્યાદા,હદ

પૃ.૮૨૯

૧૪૫૮૮ ઉ૦ ઉત્સર્ગ માર્ગ
૧૪૫૮૯ અપ૦ અપવાદ માર્ગ
૧૪૫૯૦ 'ઠાણાંગ સૂત્ર'માં દર્શાવેલું વાક્ય ૩જા આગમ શ્રી ઠાણાંગ સૂત્રે, સ્થાનાંગ ૧, ઉદ્દેશક ૧
૧૪૫૯૧ एगे એકલા
૧૪૫૯૨ समणे શ્રમણ
૧૪૫૯૩ भगवं महावीरे ભગવાન મહાવીર
૧૪૫૯૪ इमीसेणं આ
૧૪૫૯૫ उस्सपिणीए ओसप्पिणीए । અવસર્પિણી કાળમાં
૧૪૫૯૬ चउवीसं ચોવીસ
૧૪૫૯૭ तिथ्थयराणं તીર્થંકરોમાં
૧૪૫૯૮ चरिमे ચરમ, છેલ્લા
૧૪૫૯૯ तिथ्थयरे તીર્થંકર
૧૪૬૦૦ सिद्धे સિદ્ધ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૬૦૧ बुद्धे बुद्ध
૧૪૬૦૨ मुत्ते मुक्त
૧૪૬૦૩ परिनिव्वुडे परिनिवृत्त
૧૪૬૦૪ सव्वदुःखप्पहीणे સર્વદુઃખ પ્રક્ષીણ કર્યાં, સર્વ દુઃખથી રહિત થયા
૧૪૬૦૫ આભ્યંતર ભાન અવધૂત ભીતરનાં ભાન-સમજ-ધ્યાન સાથે વર્ણાશ્રમધર્મ ત્યાગ કરનાર, સંન્યાસી, પરમ વિરક્ત
૧૪૬૦૬ વિદેહીવત્ વિદેહીની જેમ
૧૪૬૦૭ જિનકલ્પીવત્ જિનકલ્પી જેવા
૧૪૬૦૮ પુરુષ ભગવાન આત્મા ભગવાન, ભગવાન આત્મા
૧૪૬૦૯ સંગ અને સ્નેહપાશનું ત્રોડવું त्रुट् । વિષય પરનો રાગ-સંબંધ અને સ્નેહબંધન-પાસલો-ફાંસલો-જાળને તોડવી, તેનાથી અલગ થઈ જવું
૧૪૬૧૦ ક્રૂર દૃષ્ટિથી નિર્દય દૃષ્ટિથી, દયાહીન દૃષ્ટિથી
૧૪૬૧૧ સ્વરૂપબોધ સ્વરૂપનો બોધ, આત્માનો-સમ્યક્દર્શનનો બોધ
૧૪૬૧૨ યોગનિરોધ યોગનો નિરોધ
૧૪૬૧૩ સર્વધર્મસ્વાધીનતા સર્વ ધર્મ પોતાને-આત્માને વશ-તાબે રહે તે
૧૪૬૧૪ ધર્મમૂર્તિતા ધર્માત્માપણું, ધર્મનું સાક્ષાત્ સ્વરૂપ હોય તેવું, ધર્મમૂર્તિપણું
૧૪૬૧૫ સર્વપ્રદેશ સંપૂર્ણ ગુણાત્મકતા સર્વ પ્રદેશ-વિભાગ પૂરેપૂરા ગુણમય
૧૪૬૧૬ સર્વાંગસંયમ પૂરેપૂરો સંયમ, સંપૂર્ણ સંયમ
૧૪૬૧૭ લોક પ્રત્યે નિષ્કારણ અનુગ્રહ લોકો પ્રત્યે નિષ્કારણ કરુણા, અહેતુકી કૃપા
૧૪૬૧૮ ઈશ્વર સર્વ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવનો સર્વ પ્રકારે જાણનાર, રાગદ્વેષાદિ સર્વ વિભાવ જેણે ક્ષીણ કર્યા છે તે

પૃ.૮૩૦

૧૪૬૧૯ વિશેષ વિષે ન્યૂનાધિકપણું જ્ઞાનોપયોગ વિષે ઓછાવત્તાપણું, ભેદ-પ્રકાર; અસાધારણ ધર્મ-ગુણમાં ઓછુંઅદકું કે ઓછુંવત્તું
૧૪૬૨૦ અવિચ્છિન્ન અખંડિત, અવિભક્ત, અસ્ખલિત
૧૪૬૨૧ સર્વ ચારિત્ર બધાં ચારિત્ર—સામાયિક, છેદોપસ્થાપનીય, સૂક્ષ્મ સંપરાય, પરિહારવિશુદ્ધ, અને યથાખ્યાત ચારિત્ર
૧૪૬૨૨ વશીભૂત કરવા વશ કરવા, તાબે કરવા, સ્વાધીન કરવા
૧૪૬૨૩ 'બ્રહ્મચર્ય' આત્મામાં ચર્યા, તે માટે સ્થૂળ પણ મૈથુનત્યાગ-બ્રહ્મચર્યવ્રત
૧૪૬૨૪ જાગૃત સત્તા જાગૃતિ રૂપે અસ્તિત્વ
૧૪૬૨૫ જ્ઞાયક સત્તા જાણવા રૂપે અસ્તિત્વ, અધિકાર
૧૪૬૨૬ પરમકૃપાળુ સદ્ગુરુદેવ પરમ કરુણા કરી છે તેવા શ્રી સદ્ગુરુદેવ, કૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી

પૃ.૮૩૧

૧૪૬૨૭ ભરપૂર સંપૂર્ણ રીતે ભરેલો, છલોછલ, પૂરેપૂરા ભરેલા
૧૪૬૨૮ પરમ ગુણમય ચારિત્ર બળવાન અસંગાદિ સ્વભાવ
૧૪૬૨૯ સંકળના सम्+कल् । સંકલના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૬૩૦	નિર્વિવાદ	निर्+वि+विद् । વિવાદ વિનાની, વાંધા વિનાની, શંકા કે ચર્ચા-વિચારણાને સ્થાન ન હોય તેવી, ચોક્કસ, નક્કી, જરૂર
૧૪૬૩૧	મુનિધર્મપ્રકાશ	મુનિધર્મ પ્રગટ-પ્રસિદ્ધ કરવો, સ્પષ્ટતા-ખુલાસો કરવો; ગ્રંથવિભાગ
૧૪૬૩૨	ગૃહસ્થધર્મપ્રકાશ	ગૃહસ્થ ધર્મ પ્રગટ-પ્રસિદ્ધ કરવો, સ્પષ્ટ-પ્રત્યક્ષ કરવો; ગ્રંથનો વિભાગ
૧૪૬૩૩	નિર્ગ્રંથ પરિભાષાનિધિ	નિર્ગ્રંથે-વીતરાગે અમુક ચોક્કસ પદાર્થ, ક્રિયા કે ગુણ વગેરે માટે નક્કી કરેલા સાંકેતિક શબ્દ, વ્યાખ્યાનો કોશ
૧૪૬૩૪	શ્રુતસમુદ્ર પ્રવેશમાર્ગ	શાસ્ત્ર-શ્રુતના સાગર-દરિયામાં પ્રવેશ કરવાનો રસ્તો, દાખલ થવાનો રસ્તો, ઊંડા ઊતરવાનો રસ્તો
૧૪૬૩૫	મહત્ કાર્ય	મોટું-મહાન કામ, ભગીરથ કામ
૧૪૬૩૬	ભરુંસો	ભરોસો, વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા
૧૪૬૩૭	જા	જતો રહે, ચાલ્યો જા; જવાનું રાખ
૧૪૬૩૮	શાંત થા, શાંત	શાંત બન, શાંત. ઠરેલ થા.
૧૪૬૩૯	દીર્ઘસૂત્રતા	થોડા કામમાં લાંબો સમય વિતાવવો, લપિયાવેડા, લાંબી લપ, તેનું તે પીંજણ
૧૪૬૪૦	બોધબીજ	સમ્યક્દર્શન, બીજભૂત કેવળજ્ઞાન
૧૪૬૪૧	અત્યંત	अति+अंत । અતિશય, કલ્પેલી-માનેલી મર્યાદાનો પણ અંત-છેડો
૧૪૬૪૨	હસ્તામલકવત્	हस्त+आमलक । હાથમાં રહેલું આંબળું સ્પષ્ટ-પ્રત્યક્ષ દેખાય તેમ
૧૪૬૪૩	વર્ત	वृत् । વર્તન કર, આચરણ કર, ચાલ.

પૃ.૮૩૨

૧૪૬૪૪	નિજસ્વભાવાકાર	આત્મસ્વભાવ-સ્વરૂપે
૧૪૬૪૫	વ્યગ્રતા	वि+अग्र । વ્યાકુળતા, અસ્થિરતા
૧૪૬૪૬	હૃદયાવેશ કર	હૃદયમાં પ્રવેશ, પ્રવેશ કર, પેસી જા
૧૪૬૪૭	અભિમુખ થા	સંમુખ થા, સંમુખ બન
૧૪૬૪૮	ખળભળી રહેલી	ક્ષુભિત, ક્ષુબ્ધ, ક્ષોભવાળી
૧૪૬૪૯	આભ્યંતર વર્ગણા	આંતરિક વર્ગણા. કર્મપુદ્ગલનો સમૂહ તે વર્ગ, વર્ગનો સમૂહ તે વર્ગણા. મુખ્ય ૮ ભેદ : ઔદારિક, વૈક્રિય, આહારક, તેજસ, કાર્મણ, ભાષા, શ્વાસોચ્છ્વાસ અને મન
૧૪૬૫૦	કાં તો	અથવા તો
૧૪૬૫૧	સ્વચ્છપુટ	सु+अच्छ । ચોખ્ખો પાસ; સાવ ચોખ્ખો, તદ્દન સાફ. ઔષધ બનાવતાં બીજા પદાર્થનો પટ આપી ઢાંકે તે પુટ
૧૪૬૫૨	इणमेव	આ
૧૪૬૫૩	निग्गंथं	નિર્ગ્રંથ
૧૪૬૫૪	पावयणं	પ્રવચન
૧૪૬૫૫	सच्चं	સત્ય
૧૪૬૫૬	अणुत्तरं	અનુત્તર, અનુપમ
૧૪૬૫૭	केवलियं	કેવલી વડે
૧૪૬૫૮	पडिपुण्णंसंसद्धं	પ્રરૂપિત (અને) સંશુદ્ધ (શુદ્ધ)
૧૪૬૫૯	णेआउयं	ન્યાયયુક્ત, ન્યાયસંગત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૬૬૦	सल्लकत्तणं	શલ્યને કાપનાર
૧૪૬૬૧	सिद्धिमग्गं	સિદ્ધિનો માર્ગ
૧૪૬૬૨	मुत्तिमग्गं	મુક્તિનો માર્ગ
૧૪૬૬૩	विज्जाणमग्गं	વિજ્ઞાનનો માર્ગ, નિર્યાણનો માર્ગ=નિર્ગમ માર્ગ (निज्जाणमग्गं)
૧૪૬૬૪	निव्वाणमग्गं	નિર્વાણનો માર્ગ
૧૪૬૬૫	अवितहमसंदिद्धं	અવિતથ, યથાર્થ, અસંદિગ્ધ
૧૪૬૬૬	सव्वदुक्खपहीणमग्गं	સર્વદુ:ખનો નાશ કરનાર માર્ગ
૧૪૬૬૭	एत्थं	આ (માર્ગ)માં
૧૪૬૬૮	ठिया	સ્થિત
૧૪૬૬૯	जीवा	જીવ
૧૪૬૭૦	सिज्झंति	સિદ્ધ થાય છે
૧૪૬૭૧	बुज्झंति	બુદ્ધ થાય છે
૧૪૬૭૨	मुच्चंति	મુક્ત થાય છે
૧૪૬૭૩	परिणिव्वायंति	પરિનિર્વાણને પ્રાપ્ત થાય છે
૧૪૬૭૪	सव्व	સર્વ
૧૪૬૭૫	दुक्खाणमंतं	દુ:ખોનો અંત
૧૪૬૭૬	करंति	કરે છે
૧૪૬૭૭	तंमाणाए	તે (માર્ગ)ની આજ્ઞાએ
૧૪૬૭૮	तहा	તે (આજ્ઞા) પ્રમાણે
૧૪૬૭૯	गच्छामो	ચાલીશું
૧૪૬૮૦	तहा चिट्ठामो	તે પ્રમાણે ઊભા રહીશું
૧૪૬૮૧	तहा णिसियामो	તે પ્રમાણે બેસશું
૧૪૬૮૨	तहा सुयट्ठामो	તે પ્રમાણે પડખું ફેરવશું (મૂળમાં तुयट्ठामो છે)
૧૪૬૮૩	तहा भुंजामो	તે પ્રમાણે ભોજન કરશું
૧૪૬૮૪	तहा भासामो	તે પ્રમાણે બોલશું
૧૪૬૮૫	तहा अब्भुट्ठामो	તે પ્રમાણે અભ્યુત્થાન કરશું-સન્માન કરવા માટે તૈયાર ઊભશું
૧૪૬૮૬	तहा उट्ठाए	તે પ્રમાણે ઉત્થાન કરશું, ઊઠશું
૧૪૬૮૭	उट्ठेमोत्ति	ઊઠીને, ઊભા થઈને
૧૪૬૮૮	पाणाणं	(સર્વ) પ્રાણીની
૧૪૬૮૯	भूयाणं	ભૂતની
૧૪૬૯૦	जीवाणं	જીવની
૧૪૬૯૧	सत्ताणं	સત્ત્વની
૧૪૬૯૨	संजमेणं	રક્ષા-સંયમ માટે
૧૪૬૯૩	संजमामोत्ति	સંયમ ધારણ કરીશું (શ્રી સૂત્રકૃતાંગ સૂત્ર, શ્રુતસ્કંધ ૨, અધ્યયન ૭)
૧૪૬૯૪	અપ્રાકૃત ક્રમ	અસ્વાભાવિક, પ્રકૃતિથી જુદો-વિરુદ્ધ ક્રમ
૧૪૬૯૫	દ્વિ૦	દ્વિતીય, એ સંવતમાં ૨ આસો મહિના હતા તેમાં બીજો (વિ.સં.૧૯૫૪)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૪૬૯૬ આ૦ શુ૦ ૧ — આસો, ગુજરાતી ૧૨મો મહિનો, શુક્લ પક્ષ-સુદિ, એકમ-પડવો-૧

પૃ.૮૩૩

૧૪૬૯૭ અનાબાધ — अन्+आ+बाध् । એકે બાજુથી બાધા ન આવે, બાધા ન આવે એવા

૧૪૬૯૮ પૃથક્કરણ — વિશ્લેષણ, પૃથક્-અલગ કરીને, જુદા પાડવા

૧૪૬૯૯ અનાસ્થા — अन्+आस्था । અશ્રદ્ધા, અવિશ્વાસ, અપ્રતીતિ

૧૪૭૦૦ ઉપાસના — उप्+आस् । વૃત્તિ, ધ્યાન, ભક્તિ, આરાધના, ઉત્કૃષ્ટ વસ્તુમાં બુદ્ધિ, ચિંતન-મનનરૂપ માનસી ક્રિયા, વસ્તુનાં સ્વરૂપની અપેક્ષા રાખ્યા સિવાય આત્માની ઈચ્છાને જ માત્ર અધીન હોય એવું મનના પ્રવાહનું રૂપ. મુખ્ય ૨ પ્રકાર –
સગુણ ઉપાસના : કારણ બ્રહ્મ અને કાર્યબ્રહ્મની ઉપાસના
નિર્ગુણ ઉપાસના : શુદ્ધ બ્રહ્મ-આત્માની ઉપાસના, ૨ ભેદે –
અહંગ્રહ ઉપાસના : ઉપાસ્ય સ્વરૂપ અને હું એક જ છીએ એમ અભેદ ચિંતન
પ્રતીક ઉપાસના : પ્રતીક એટલે અવયવ, ચિહ્ન, મૂર્તિ; પ્રતિરૂપ; ઊલટું. ૪ ભેદે–
સંપદુપાસના, આરોપોપાસના, સંસર્ગઉપાસના, અધ્યાસ ઉપાસના

॥ श्री राजचन्द्रप्रभचरणार्पणमस्तु ॥

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરિશિષ્ટ ૧

અવતરણોની વર્ણાનુક્રમ સૂચિ

ક્રમ	અવતરણ	કૃતિ-કર્તા	કોશ પૃ.
૧.	અખે (ખે) પુરુષ (ખ) એક વરખ હે (હૈ)	એક સવૈયો	૩૦૯
૨.	અજાહોતવ્યં (अजैर्होतव्यम्)	(उत्तरपुराण प० ६७, ३२९)	७७
૩.	अधुवे असासयंमि संसारंभि दुक्खपउराए। किं नाम हुज्ज कम्मं जेणाहं दुग्गई न गच्छिज्जा॥	(ઉત્તરાધ્યયન ૮-૧)	૩૯
૪.	અનુક્રમે સંયમ સ્પર્શતોજી, પામ્યો ક્ષાયકભાવ રે, સંયમ શ્રેણી ફૂલડેજી, પૂજું પદ નિષ્પાવ રે.		૨૨૩
૫.	શુદ્ધ નિરંજન અલખ અગોચર. એહિ જ સાધ્ય સુહાયો રે, જ્ઞાનક્રિયા અવલંબી ફરસ્યો, અનુભવ સિદ્ધિ ઉપાયો રે.		૨૨૪
૬.	રાય સિદ્ધારથ વંશ વિભૂષણ, ત્રિશલા રાણી જાયો રે, અજ અજરામર સહજાનંદી, ધ્યાનભુવનમાં ધ્યાયો રે.	(પ્રકરણરત્નાકર ભાગ ૨, સંયમ શ્રેણી સ્તવન ૧-૨, પં. ઉત્તમવિજયજી	૨૨૪
૭.	અન્ય પુરુષકી દૃષ્ટિમેં, જગ વ્યવહાર લખાય. વૃન્દાવન જબ જગ નહીં, કૌન (કો) વ્યવહાર બતાય.	(વિહારવૃંદાવન)	૩૨૮
૮.	અલખનામ ધુનિ લગી ગગનમેં, મગન ભયા મન મેરા જી; આસન મારી સુરત દૃઢ ધારી, દિયા અગમ ઘર ડેરા જી; દરશ્યા અલખ દેદારાજી.	(અધ્યાત્મ ભજનમાલા પદ ૧૩૩ છોટમ્)	૧૮૭
૯.	અલ્પાહાર નિદ્રા વશ કરે, હેત સ્નેહ જગથી પરિહરે; લોકલાજ નવિ ધરે લગાર, એક ચિત્ત પ્રભુથી પ્રીત ધાર.	(સ્વરોદયજ્ઞાન-ચિદાનંદજી)	૧૭૬
૧૦.	(सव्वत्थुवहिणा बुद्धा, संरक्खणपरिग्गहे।) अवि अप्पणो वि देहंमि, नायरंति ममाइयं॥	(दशवैकालिक अ. ६-२२)	૫૧૯
૧૧.	અહર્નિશ અધિકો પ્રેમ લગાવે, જોગાનલ ઘટમાંહિ જગાવે; અલ્પાહાર આસન દૃઢ ધરે, નયન થકી નિદ્રા પરિહરે.	(સ્વરોદયજ્ઞાન-ચિદાનંદજી)	૧૨૬
૧૨.	अहो जिणेहिं असावज्जा, वित्ती साहूण देसिआ। मुक्खसाहणहेउस्स, साहुदेहस्स धारणा॥	(દશવૈકાલિક સૂત્ર અધ્યયન ૫-૯૨)	૪૦૦
૧૩.	अहो निच्चं तवो कम्मं सव्व बुद्धेहिं वण्णिअं। जाव लज्जासमा वित्ती एगभत्तं च भोयणं॥	(દશવૈકાલિક સૂત્ર અધ્યયન ૬-૨૩) શ્રી શય્યંભવસૂરિજી	૪૦૦
૧૪.	અજ્ઞાનતિમિરાન્ધાનાં (न्धस्य) જ્ઞાનાંજનશલાકયા। ચક્ષુરુન્મીલિતં યેન તસ્મૈ શ્રી ગુરવે નમઃ॥	(ગુરુગીતા, ૪૫)	૪૫૨
૧૫.	आणाए धम्मो आणाए तवो।	(ઉપદેશપદ - હરિભદ્રસૂરિ)	૧૮૯
૧૬.	આતમધ્યાન કરે જો કોઉ, સો ફિર ઇણમેં નાવે; વાક્યજાળ બીજું સૌ જાણે, એહ તત્ત્વ ચિત્ત ચાવે.	(આનંદઘન ચોવીશી- મુનિસુવ્રતજિન સ્તવન)	૨૨૫

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૭.	(જુજવાં જુઓ ધામ આપ્યાં જનને, જોઇ નિષ્કામ સકામ રે; આજ તો અઢળક ઢળ્યા હરિ) આપ્યું સૌને તે અક્ષરધામ રે.	(ધીરજાખ્યાન કડવું ૬૫– નિષ્કુલાનંદ	૨૦૬
૧૮.	આશય આનંદઘન તણો, અતિ ગંભીર ઉદાર; બાલક બાંહ્ય પસારીને, કહે ઉદધિ વિસ્તાર.	(આનંદઘન ચોવીશીના અંતમાં– જ્ઞાનવિમળસૂરિજી)	૫૦૦
૧૯.	આશા એક મોક્ષકી હોય, બીજી દુવિધા નવિ ચિત્ત કોય; ધ્યાન જોગ જાણો તે જીવ, જે ભવદુ:ખથી ડરત સદીવ.	(સ્વરોદયજ્ઞાન– ચિદાનંદજી)	
૨૦.	इच्छाद्वेषविहीनेन सर्वत्र समचेतसा। भगवद्भक्तियुक्तेन प्राप्ता भागवती गतिः॥	(શ્રીમદ્ ભાગવત, સ્કંધ ૩, અધ્યાય ૨૪, શ્લોક ૪૭)	૬૪૦
૨૧.	ઇંગલા પિંગલા સુષુમના, એ તીનું કે નામ; ભિન્ન ભિન્ન અબ કહત હૂં, તીન અધિક કર જાન.	(સ્વરોદયજ્ઞાન– ચિદાનંદજી)	૧૨૫
૨૨	इणमेव निग्गंथं पावयणं सच्चं अणुत्तरं केवलियं पडिपण्णं ससंसुध्धं णेयाउयं सल्लकत्तणं सिध्धिमग्गं मुत्तिमग्गं विज्जाणमग्गं निव्वाणमग्गं अवितहमसंदिद्धं सव्वदुक्खप (प्प)हीणमग्गं। एत्थंठिया जीवा सिज्झंति बुज्झंति मुच्चंति परिणिव्वायंति सव्वदुख्खाणमंतं करंति। तहा तमाणाए तहा गच्छामो तहा चिट्ठामो तहा णिसीयामो तहा सुयट्ठामो तहा भुंजामो तहा भासामो तहा अब्भुट्ठामो तहा उट्ठाए उट्ठेमोत्ति पापाणं भूयाणं जीवाणं सत्ताणं संजमेणं संजमामोत्ति।	(સૂત્રકૃતાંગ શ્રુ. ૨– ૭– ૧૫)	૫૩૩-૫૩૪
૨૩.	ઇણવિધ પરખી મન વિસરામી, જિનવર ગુણ જે ગાવે; દીનબંધુની મહેર નજરથી, આનંદઘન પદ પાવે, હો મલ્લિજિન, સેવક કિમ અવગણીએ.	(આનંદઘન ચોવીશી– મલ્લિનાથજિન સ્તવન)	૨૪૨
૨૪.	ઊંચનીચનો અંતર નથી, સમજ્યા તે પામ્યા સદ્ગતિ.	(કક્કામાં વવ્વા– પ્રીતમ સ્વામી)	૧૬૯
૨૫.	उपन्नेवा (उप्पन्ने वा) विघनेवा (विगमे वा) धुवेवा (धुवेइ वा)	(આગમ)	૧૦૭
૨૬.	उवसंतखीणमोहो मग्गे जिणभासिदेण समुवगदो। णाणाणुमग्गचारी निव्वाणपुरं वज्जदि धीरो।	(પંચાસ્તિકાય ૭૦– કુંદકુંદાચાર્ય)	૪૦૬
૨૭.	ઋષભ જિનેશ્વર પ્રીતમ માહરો રે, ઓર ન ચાહું રે કંત; રીઝયો સાહિબ સંગ ન પરિહરે રે, ભાંગે સાદિ અનંત. ઋષભ૦	(આનંદઘન ચોવીશી– ઋષભજિન સ્તવન)	૩૬૧
૨૮.	એક અજ્ઞાનીના કોટિ અભિપ્રાયો છે, અને કોટિ જ્ઞાનીનો એક અભિપ્રાય છે.	(અનાથદાસ)	૪૫૮
૨૯.	એક કહે સેવીએ વિવિધ કિરિયા કરી, ફલ અનેકાંત લોચન ન દેખે, ફલ અનેકાંત કિરિયા કરી બાપડા, રડવડે ચાર ગતિમાંહિ લેખે.	(આનંદઘન ચોવીશી– અનંતજિન સ્તવન)	૪૬૬
૩૦	એક દેખિયે જાનિયે, (રમિ રહિયે ઇક ઠૌર, સમલ વિમલ ન વિચારિયે, યહૈ સિદ્ધિ નહિ ઔર)	(સમયસાર નાટક – જીવદ્વાર ૨૦, પં. બનારસીદાસ)	૬૪૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૩૧.	એક પરિનામકે ન કરતા દરવ દોઈ, દોઈ પરિનામ એક દર્વ ન ધરતુ હૈ; એક કરતૂતિ દોઈ દર્વ કબહૂં ન કરે, દોઈ કરતૂતિ એક દર્વ ન કરતુ હૈ; જીવ પુદ્ગલ એક ખેત-અવગાહી દોઉ, અપને અપન રૂપ, કોઉ ન ટરતુ હૈ, જડ પરિનામનિકો, કરતા હૈ પુદ્ગલ, ચિદાનંદ ચેતન સુભાવ આચરતુ હૈ.	(સમયસાર નાટક, કર્તાકર્મક્રિયા દ્વાર ૧૦, પં. બનારસીદાસજી)	૨૨૫
૩૨.	एगं जाणई सो......	(આચારાંગ સૂત્ર ૧-૩-૪-૧૨૨)	૧૪૪
૩૩.	एगे समणे भगवं महावीरं इमीसेणं (इमीए) उसप्पि (ओसप्पि)णीए चउवीसं (चउव्वीसाए) तित्थयराणं चरिमतित्थयरे सिद्धे बुद्धे मुत्ते परिनिव्वुडे (जाव) सवदुक्ख (क्ख) प (प्प) हीणे।	(ઠાણાંગ સૂત્ર ૫૩)	૫૩૧
૩૪.	એનું સ્વપ્ને જો દર્શન પામે રે, તેનું મન ન ચઢે બીજે ભામે રે; થાય કૃષ્ણનો લેશ પ્રસંગ રે, તેને ન ગમે સંસારનો સંગ રે. ૧. હસતાં રમતાં પ્રગટ હરિ દેખું રે, મારું જીવ્યું સફળ તવ લેખું રે. મુક્તાનંદનો નાથ વિહારી રે, ઓધા જીવનદોરી અમારી રે. ૨.	(ઉદ્ધવગીતા ક. ૮૮-૭; ૮૭-૭ મુક્તાનંદસ્વામી	૧૮૧
૩૫.	(मिग चारियं चरिस्सामि) एवं पुत्ता (पुत्तो) जहासुखं, (अम्मापिऊहिं अणुजाओ जहाइ उवहिं तओ)	(ઉત્તરાધ્યયન ૧૯-૮૫)	૬૧
૩૬.	(તૂઠો તૂઠો રે મુજ સાહિબ જગનો તૂઠો) એ શ્રીપાળનો રાસ કરતાં જ્ઞાન અમૃત રસ વૂઠયો (વૂઠો) રે. મુજ૦	(શ્રીપાલરાસ ખંડ ૪, ઢાળ ૧૩, કડી ૧ વિનયવિજયજી-યશોવિજયજી)	૩૧૧
૩૭.	ઐસા ભાવ નિહાર નિત, કીજે જ્ઞાન વિચાર; મિટે ન જ્ઞાન બિચાર બિન, અંતર-ભાવ વિકાર.	(સ્વરોદયજ્ઞાન– ચિદાનંદજી)	૧૨૬
૩૮.	कम्मदव्वेहिं सम्मं संजोगो होइ जो उ जीवस्स। सो बंधो नायव्वो तस्स विओगो भवे मुक्खो॥	(आचारांग अ. ७.१.) निर्युक्ति गा. २६०)	૫૦૮-૫૩૦
૩૯	કરના ફકીરી કયા દિલગીરી, સદા મગન મન રહે (હ) નાજી.	(મીરાંબાઈ)	૧૮૮
૪૦.	કર્તા મટે તો છૂટે કર્મ, એ છે મહા ભજનનો મર્મ, જો તું જીવ તો કર્તા હરિ, જો તું શિવ તો વસ્તુ ખરી, તું છો જીવ ને તું છો નાથ, એમ કહી અખે ઝટકયા હાથ.	(અખાજી, અક્ષય ભગત કવિ)	૨૨૦
૪૧.	કાલ જ્ઞાનાદિક થકી, લહી આગમ અનુમાન; ગુરુ કરુના કરી કહત હૂં, શુચિ સ્વરોદયજ્ઞાન.	(સ્વરોદયજ્ઞાન– ચિદાનંદજી)	૧૨૫
૪૨.	किं बहुणा इह जह जह, रागद्दोसा लहु विलिज्जंति, तह तह पयट्ठिअव्वं, एसा आणा जिणिंदाणम्।	(ઉપદેશરહસ્ય– યશોવિજયજી)	૨૫૨
૪૩.	કીચસૌ કનક જાકૈ, નીચસૌ નરેસપદ, મીચસી મિતાઈ, ગરુવાઈ જાકૈ ગારસી; જહરસી જોગ જાતિ, કહરસી કરામાતિ, હહરસી હૌસ, પુદ્ગલ છબિ છારસી;	(સમયસાર નાટક, બંધદ્વાર ૧૯ પં. બનારસીદાસજી)	

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

જાલસૌ જગબિલાસ, ભાલસૌ ભુવનવાસ,
કાલસૌ કુટુંબકાજ, લોકલાજ લારસી;
સીઠસૌ સુજસુ જાનૈ, બીઠસૌ બખત માનૈ,
ઐસી જાકી રીતિ તાહિ, બંદત બનારસી. ૩૮૫-૬

૪૪. કોઈ માધવ લ્યો, હાં રે કોઈ માધવ લ્યો. (મીરાંબાઇ) ૬૪૧

૪૫. गुरुणो छंदाणुवत्तगा (સુત્રકૃતાંગ પ્રથમ શ્રુતસ્કંધ દ્વિતીય અધ્યયન ગાથા ૩૨) ૩૪૨

૪૬. ગુરુ ગણધર ગુણધર અધિક, પ્રચુર પરંપર ઔર;
વ્રત તપધર, તનુ નગનધર (તર) વંદૌ વૃષ સિરમૌર. (સ્વામી કાત્તિકેયાનુપ્રેક્ષા-પં. જયચંદ્રકૃત) અનુવાદનું મંગલાચરણ) ૪૧૩

૪૭. ઘટ ઘટ અંતર જિન બસે, ઘટ ઘટ અંતર જૈન;
મત (તિ) મદિરાકે પાનસેં (સૌં) મતવારા સમજૈ (સમુજૈ) ન. (સમયસાર નાટક ગ્રંથ સમાપ્તિ અને અંતિમ પ્રશસ્તિ ૪૯૫

૪૮. ચરમાર્વત હો ચરમ કરણ તથા રે, ભવ પરિણતિ પરિપાક;
દોષ ટળે વળી દૃષ્ટિ ખૂલે ભલી રે, પ્રાપતિ પ્રવચન વાક. ૧
પરિચય પાતિક ઘાતિક સાધુશું રે, અકુશલ અપચય ચેત;
ગ્રંથ અધ્યાતમ શ્રવણ મનન કરી રે, પરિશીલન નય હેત. ૨
મુગધ સુગમ કરી સેવન લેખવે રે, સેવન અગમ અનુપ;
દેજો કદાચિત સેવક યાચના રે, આનંદઘન રસરૂપ. ૩ (આનંદઘન ચોવીશી– સંભવનાથ જિન સ્તવન) ૪૦૫-૪૦૬

૪૯. ચલઈ સો બંધે (?)
ચાહે ચકોર તે ચંદ્રને, મધુકર માલતી ભોગી રે;
તેમ ભવિ સહજ ગુણે હોયે, ઉત્તમ નિમિત્ત સંજોગી રે. (આઠ યોગદૃષ્ટિની સજઝાય. પ્રથમ દૃષ્ટિ ગા. ૧૩– યશોવિજયજી) ૫૦૨

૫૦ ચિત્રસારી ન્યારી, પરજંક ન્યારૌ સેજ ન્યારી,
ચાદરિ ભી ન્યારી, ઈહાં જૂઠી મેરી થપના;
અતીત અવસ્થા સૈન, નિદ્રાવાહી કોઉ પૈ ન,
વિદ્યમાન પલક ન, યામેં અબ છપના;
સ્વાસ ઔ સુપન દોઉ, નિદ્રાકી અલંગ બૂઝે,
સૂઝે સબ અંગ લખિ, આતમ દરપના;
ત્યાગી ભયૌ ચેતન, અચેતનતા ભાવ ત્યાગી,
ભાલૈ દૃષ્ટિ ખોલિકૈ, સંભાલૈ રૂપ અપના. (સમયસાર નાટક નિર્જરાદ્વાર ૧૫– પં. બનારસીદાસજી) ૪૩૪

૫૧. ચૂર્ણિ ભાષ્ય સૂત્ર નિર્યુક્તિ, વૃત્તિ પરંપર અનુભવ રે (આનંદઘન ચોવીશી-નમિનાથજિન સ્તવન) ૩૮૩

૫૨. जणं जणं दिसं इच्छइ तणं तणं दिसं अप्पडिबध्धे (નિશીથસૂત્ર કે વ્યવહાર/છેદસૂત્ર?) ૧૬૦

૫૩. જબહીતે ચેતન વિભાવસોં ઉલટિ આપુ,
સમૈ પાઇ અપનો સુભાવ ગહિ લીનો હૈ;
તબહીતે જો જો લેને જોગ સો સો સબ લીનો,
જો જો ત્યાગ જોગ સો સો સબ છાંડિ દીનો હૈ;
લેવેકોં ન રહી ઠોર, ત્યાગીવેકોં નાહીં ઔર,
બાકી કહા ઉબર્યો જુ, કારજ નવીનો હૈ; (સમયસાર નાટક સર્વવિશુદ્ધિદ્વાર ૧૦૯)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

સંગત્યાગી, અંગત્યાગી, વચનતરંગત્યાગી,
મનત્યાગી, બુદ્ધિત્યાગી, આપા શુદ્ધ કીનો હે. ૨૨૮

૫૪. जारिस सिद्धसहावो तारिस सहावो सव्वजीवाणं; (અષ્ટપ્રાભૃત સિવાયનું સિદ્ધપ્રાભૃત)
तह्मा सिद्धंतरुई कायव्वा भव्वजीवेहिं। ૩૬૨

૫૫. જિન થઈ જિનને (જિનવર) જે આરાધે, તે સહી જિનવર હોવે રે; (આનંદઘન ચોવીશી –
ભૃંગી ઈલિકાને ચટકાવે, તે ભૃંગી જગ જોવે રે. નમિનાથજિન સ્તવન) ૨૨૫

૫૬. જિન (વર) પૂજા રે તે નિજપૂજના (રે પ્રગટે અન્વય શક્તિ; (વાસુપૂજ્યજિન સ્તવન– દેવચંદ્રજી)
પરમાનંદ વિલાસી અનુભવે રે, દેવચંદ્ર પદ વ્યક્તિ.) ૩૬૨

૫૭. જીવ તું શીદ શોચના ધરે ? કૃષ્ણને કરવું હોય તે કરે; (ભક્તિનીતિ કાવ્યસંગ્રહ પદ ૩૪– દયારામ)
ચિત્ત તું શીદ શોચના ધરે ? કૃષ્ણને કરવું હોય તે કરે. ૨૬૦

૫૮. જીવ નવિ પુગ્ગલી નેવ પુગ્ગલ કદા, પુગ્ગલાધાર નહીં તાસ રંગી; (સુમતિજિન સ્તવન– દેવચંદ્રજી)
પરતણો ઈશ નહીં અપર ઐશ્વર્યતા, વસ્તુધર્મે કદા ન પરસંગી. ૨૨૬

૫૯. જૂવા આમિષ મદિરા દારી, આહે(ખે)ટક ચોરી પરનારી, (સમયસાર નાટક, સાધ્યસાધકદ્વાર ૨૭ ૪૪૯
એહિ (એઈ) સપ્તવ્યસન (સાત વિસન) દુઃખદાઈ, દુરિતમૂલ દુરગતિકે જાઈ (ભાઈ). પં. બનારસીદાસજી)

૬૦. जे अबुध्धा महाभागा वीरा असमत्तदंसिणो। (સૂત્રકૃતાંગ ૧– ૮– ૨૨, ૨૩)
असुद्धं तेसिं परक्कंतं सफलं होइ सव्वसो॥
जे य बुद्धा महाभागा वीरा सम्मत्तदंसिणो।
सुद्धं तेसिं परक्कंतं अफलं होइ सव्वसो॥ ૪૪૭-૪૪૮

૬૧. (जे) एगं जाणई से सव्वं जाणई। (આચારાંગ ૧ – ૩ – ૪ – ૧૨૨)
जे सव्वं जाणई से एगं जाणई॥ ૧૪૪

૬૨. जे (यें) जाणई अरिहंते दव्वगुणपज्जवेहिं य। (પ્રવચનસાર ૧– ૮૦, કુંદકુંદાચાર્ય)
सो जाणई नियअप्पा मोहो खलु जाई तस्स लयं॥ ૩૬૧

૬૩. જેનો કાળ તે કિંકર થઈ રહ્યો, મૃગતૃષ્ણાજળ ત્રૈલોક; જીવ્યું ધન્ય તેહનું. (મનહરપદ– મનોહરદાસજી)
દાસી આશા પિશાચી થઈ રહી, કામ ક્રોધ તે કેદી લોક; જીવ્યું૦
દીસે ખાતાં પીતાં બોલતાં, નિત્યે છે નિરંજન નિરાકાર; જીવ્યું૦
જાણે સંત સલૂણા તેહને, જેને હોય છેલ્લો અવતાર, જીવ્યું૦
જગપાવનકર તે અવતર્યા, અન્ય માત ઉદરનો ભાર; જીવ્યું૦
તેને ચૌદ લોકમાં વિચરતાં, અંતરાય કોઈયે નવ થાય; જીવ્યું૦
રિદ્ધિસિદ્ધિ તે દાસીઓ થઈ રહી, બ્રહ્માનંદ હૃદે ન સમાય; જીવ્યું૦ ૪૦૯

૬૪. જે પુમાન પરધન હરૈ, સો અપરાધી અજ્ઞ; (સમયસાર નાટક મોક્ષદ્વાર ૧૮,
જે અપનો ધન વિવહરૈ, સો ધનપતિ ધર્મજ્ઞ. પં. બનારસીદાસજી) ૫૦૩

૬૫. જેમ નિર્મળતા રે રત્ન સ્ફટિક તણી, તેમ જ જીવસ્વભાવ રે; (નયરહસ્ય શ્રી સીમંધરજિન સ્તવન ૨-૧૭
તે જિનવીરે રે ધર્મ પ્રકાશિયો, પ્રબળ કષાય અભાવ રે. યશોવિજયજી) ૩૦૫-૫૨૦

૬૬. જૈસેં કંચુકત્યાગસેં બિનસત નહીં ભુજંગ; (સ્વરોદયજ્ઞાન– ચિદાનંદજી)
દેહત્યાગસેં જીવ પુનિ, તૈસેં રહત અભંગ. ૧૨૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૬૭. જૈસેં મૃગ મત્ત વૃષાદિત્યકી તપતિ માંહિ, (સમયસાર નાટક, બંધદ્વાર ૨૭)
તૃષાવંત મૃષાજલ કારણ અટતુ હૈ;
તૈસેં ભવવાસી માયાહીસૌં હિત માનિ માનિ;
ઠાનિ ઠાનિ ભ્રમ શ્રમ નાટક નટતુ હૈ;
આગેકો ધુકત ધાઈ, પીછે બછરા ચવાઈ,
જૈસેં નૈન હીન નર જેવરિ વટતુ (બટતુ) હૈ;
તૈસે મૂઢ ચેતન સુકૃત કરતૂતિ કરૈ;
સેવત હસત ફલ ખોવત ખટતુ હૈ. ૨૫૧-૨૫૨

૬૮. જૈસૌ નિરભેદ રૂપ નિહચૈ અતીત હુતૌ, (સમયસાર નાટક, સર્વવિશુદ્ધિદ્વાર ૧૦૮)
તૈસૌ નિરભેદ અબ, ભેદકૌ ન ગહૈગૌ !
દીસૈ કર્મરહિત સહિત સુખ સમાધાન,
પાયૌ નિજથાન ફિર બાહરિ ન બહૈગૌ;
કબહૂં કદાપિ અપનૌ સુભાવ ત્યાગિ કરિ,
રાગ રસ રાચિકૈ ન પરવસ્તુ ગહૈગૌ;
અમલાન જ્ઞાન વિદ્યમાન પરગટ ભયૌ,
યાહિ ભાંતિ આગમ અનંત કાલ રહેગૌ. ૩૮૪

૬૯. (यो) जोगा पयडिपदेसा (ठिदि अणुभागा कसायदो होंति) (દ્રવ્યસંગ્રહ ૩૪-નેમિચંદ્ર સિદ્ધાંતચક્રવર્તી) ૫૦૨

૭૦. जं किंचि वि चिंतंतो णिरीहवित्ती हवे जदा साहू। (દ્રવ્યસંગ્રહ ૫૬) ૪૦૩-૪૦૪
लद्धूणय एयत्तं तदाहु तं तस्स णिच्चयं झाणं॥

૭૧. જંગમની જુક્તિ તો સર્વે જાણીએ, સમીપ રહે પણ શરીરનો નહિ સંગ જો, (ઓધવજીનો સંદેશો
એકાંતે વસવું રે એક જ આસને, ભૂલ પડે તો પડે ભજનમાં ભંગ જો; ગરબી ૩-૩ રઘુનાથદાસ)
ઓધવજી, અબળા તે સાધન શું કરે ? ૩૧૧

૭૨. जं संमंति पासह (हा) तं मोणंति पासह (हा)। (આચારાંગ ૧–૫–૩)
(जं मोणंति पासहा तं सम्मंति पासहा) ૩૪૪

૭૩. (ण वि सिज्झइ वत्थधरो जिणसासणो जइ वि होइ तित्थयरो) (ષટ્પ્રાભૃતાદિ સંગ્રહ– સૂત્રપ્રાભૃત ૨૩
णग्गो विमोक्खमग्गो, सेसा य उम्मग्गया सव्वे॥ – કુંદકુંદાચાર્ય) ૫૦૩

૭૪. णमो जहट्ठिय वत्थुवाईणं। (પંચસૂત્ર – શ્રી ચિરંતનાચાર્ય) ૧૨૫

૭૫. તરતમ યોગે રે તરતમ વાસના રે, વાસિત બોધ અધાર, પંથડો૦ (આનંદઘન ચોવીશી-અજિતનાથ સ્તવન) ૪૩૭

૭૬. तहारुवाणं समणाणं। (ભગવતી સૂત્ર શતક ૮, ઉ. ૩૦૬) ૩૬૪

૭૭. (यस्मिन्सर्वाणि भूतान्यात्मैवाभूद्विजानतः) (ઈશાવાસ્ય ઉપનિષદ્ ૭)
तत्र को मोहः कः शोकः एकत्वमनुपश्यतः॥ ૧૯૨

૭૮. તે માટે ઊભા કર જોડી, જિનવર આગળ કહીએ રે; (આનંદઘન ચોવીશી–
સમયચરણ સેવા શુદ્ધ દેજો, જેમ આનંદઘન લહીએ રે. નમિનાથજિન સ્તવન) ૩૫૯-૪૨૫

૭૯. દર્શન સકળના નય ગ્રહે, આપ રહે નિજ ભાવે રે; (આઠ યોગદૃષ્ટિની સજ્ઝાય–
હિતકારી જનને સંજીવની, ચારો તેહ ચરાવે રે. યશોવિજયજી) ૨૨૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૮૦.	દર્શન જે થયાં જૂજવાં, તે ઓઘ નજરને ફેરે રે; ભેદ થિરાદિક દૃષ્ટિમાં, સમકિતદૃષ્ટિને હેરે રે.	(આઠ યોગદૃષ્ટિની સજ્ઝાય – યશોવિજયજી)	૨૨૩
૮૧.	દુઃખસુખરૂપ કરમફળ જાણો, નિશ્ચય એક આનંદો રે; ચેતનતા પરિણામ ન ચૂકે, ચેતન કહે જિનચંદો રે.	(આનંદઘન ચોવીશી – વાસુપૂજ્યજિન સ્તવન)	૨૨૮
૮૨.	देवागमनभोयानचामरादिविभूतयः। मायाविष्वपि दृश्यन्ते नातस्त्वमसि नो महान्॥	(આપ્તમીમાંસા ૧– સમંતભદ્ર)	૪૪૫
૮૩.	देहाभिमाने गलिते विज्ञाते परमात्मनि। यत्र यत्र मनो याति तत्र तत्र समाधयः॥	(દૃગ્દૃશ્યવિવેક, ગા. ૩૦, શંકરાચાર્ય)	૨૦૦
૮૪.	દુર્બળ દેહ ને માસ ઉપવાસી, જો છે માયારંગ રે; તોપણ ગર્ભ અનંતા લેશે, બોલે બીજું અંગ રે.	(૩૫૦ ગાથાનું સ્તવન, ઢાળ ૮ ગાથા ૧૧ – યશોવિજયજી	૪૬૦
૮૫.	ધન્ય તે મુનિવરા રે જે ચાલે સમભાવે; જ્ઞાનવંત જ્ઞાનીશું મળતાં, તન મન વચને સાચા, દ્રવ્યભાવ સુધા જે ભાખે, સાચી જિનની વાચા રે. ધન્ય૦	(સિદ્ધાંતરહસ્ય, સીમંધર જિનસ્તવન – યશોવિજયજી	૬૪૧
૮૬.	धम्मो मंगलमुक्किट्ठं अहिंसा संजमो तवो। देवा वि तं नमंसंति, जस्स धम्मे सया मणो॥	(દશવૈકાલિક સૂત્ર ૧– ૧)	૫૦૫
૮૭.	ધાર તરવારની સોહલી - દોહલી, ચૌદમા જિન તણી ચરણસેવા; ધાર પર નાચતા, દેખ બાજીગરા સેવના ધાર પર રહે ન દેવા.	(આનંદઘન ચોવીશી– અનંતનાથજિન સ્તવન)	૨૫૮
૮૮.	(इंदसदवंदियाणं तिहुअणहिदमधुरविसदवक्काणं। अंतातीदगुणाणं) णमो जिणाणं जिदभवाणं॥	(પંચાસ્તિકાય ૧– કુંદકુંદસ્વામી)	૫૨૬
૮૯.	नमो दुर्वाररागादिवैरिवारनिवारिणे। अर्हते योगिनाथाय महावीराय तायिने॥	(યોગશાસ્ત્ર ૧ – ૧ હેમચંદ્રાચાર્ય)	૪૪૫
૯૦.	નાકે રૂપ નિહાળતા	(હરિયાળી – શ્રી વીરવિજયજી)	૪૦૪
૯૧.	નાગરસુખ પામર નવ જાણે, વલ્લભ સુખ ન કુમારી રે, અનુભવ વિણ તેમ ધ્યાનતણું સુખ, કોણ જાણે નરનારી રે?	(આઠ યોગદૃષ્ટિની સજ્ઝાય ૭– ૩ – યશોવિજયજી)	૨૨૪-૨૪૧
૯૨.	નાડી તો તનમેં ઘણી, પણ ચૌવીસ પ્રધાન; તામેં નવ પુનિ તાહુમેં, તીન અધિક કર જાન.	(સ્વરોદયજ્ઞાન – ચિદાનંદજી)	૧૨૫
૯૩.	નિજછંદનસેં ના મિલે, હેરો વૈકુંઠ ધામ; સંતકૃપાસેં પાઈયે, સો હરિ સબસેં ઠામ.	(માણેકદાસ)	૪૬૭
૯૪.	(ठिईण सेट्ठा लवसत्तमा वा सभा सुहम्मा व सभाण सेट्ठा।) निव्वाणसेट्ठा जह सव्वधम्मा ण णायपुत्ता परमत्थी नाणी॥	(સૂત્રકૃતાંગ ૧– ૬– ૨૪)	૪૦
૯૫.	નિશદિન નૈનમેં નીંદ ન આવે, નર તબહિ નારાયન પાવે.	(સુંદરદાસ)	૩૨૨
૯૬.	પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં વોસિરામિ.	(પ્રતિક્રમણ સૂત્ર)	૪૬૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૯૭. પઢી પાર કહાં પાવનો, મિટે ન મનકો ચાર; (સમાધિશતક ૭૯-પૂજ્યપાદ સ્વામી
જ્યોં કોલુકે બેલકું, ઘર હી કોશ હજાર. પદ્યાનુવાદ – યશોવિજયજી) ૩૫૯

૯૮. પરનિંદા મુખથી નવિ કરે, નિજનિંદા સુણી સમતા ધરે; (સ્વરોદયજ્ઞાન – ચિદાનંદજી)
કરે સહુ વિકથા પરિહાર, રોકે કર્મ આગમન દ્વાર. ૬૪૦

૯૯. पक्षपातो न मे वीरे न द्वेषः कपिलादिषु। (લોકતત્ત્વનિર્ણય ૩૮ – હરિભદ્રસૂરિ)
युक्तिमद्वचनं यस्य तस्य कार्यः परिग्रहः॥ ૧૪૩

૧૦૦. (ક્યું જાણું ક્યું બની આવશે, અભિનંદન રસ રીતિ હો મિત્ત) (અભિનંદનજિન સ્તુતિ-દેવચંદ્રજી) ૩૩૨
પુદ્ગલ અનુભવ ત્યાગથી, કરવી જસુ પરતીત હો.

૧૦૧. પુદ્ગલસેં રાતોં રહે (અધ્યાત્મબાવની કડી ૧૫–ચિદાનંદજી ૪૧૭
અધ્યાત્મસારમાલા કડી ૫ –
કવિ નેમિદાસ રામજી શાહ

૧૦૨. प्रशमरसनिमग्नं दृष्टियुग्मं प्रसन्नं वदनकमलमंकः कामिनीसंगशून्यः। (ધનપાળ કવિ)
करमयुगमपि यत्ते शस्त्रसंबंधवंध्यं तदसि जगति देवो वीतरागस्त्वमेव॥ ૪૪૪-૫૦૦

૧૦૩. बंधविहाण विमुक्कं वंदिअ सिरिवद्धमाणजिणचंद। (કર્મગ્રંથ ત્રીજો ૧ – દેવેન્દ્રસૂરિ)
(गइआईसुं वुच्छ समाअसो बंधसामित्तं॥) ૫૩૦

૧૦૪. भीसण नरयगईए तिरियगईए कुदेवमणुयगईए। (ષટ્ પ્રાભૃતાદિ સંગ્રહ,
पत्तोसि तिव्वं दुःखं भावहि जिणभावणा जीव॥ ભાવપ્રાભૃત ૮) ૪૧૫-૪૧૬

૧૦૫. भोगे रोगमयं कुले च्युतिमयं वित्ते नृपालाद्भयं (વૈરાગ્યશતક ૩૪– ભર્તૃહરિ)
माने दैन्यभयं बले रिपुभयं रूपे तरुण्या भयं।
शास्त्रे वादमयं गुणे खलभयं काये कृतान्ताद्भयं
सर्वं वस्तु भयान्वितं भुवि नृणां वैराग्यमेवाभयं॥ ૩૭-૩૮

૧૦૬. મન મહિલાનું રે વહાલા ઉપરે, બીજાં કામ કરંત; (આઠ યોગદૃષ્ટિની સજ્ઝાય ૬ – ૬
તેમ શ્રુતધર્મે રે મન દૃઢ ધરે, જ્ઞાનાક્ષેપકવંત. – યશોવિજયજી) ૨૪૧

૧૦૭. मा मुज्झह मा रज्जह मा दुस्सह इट्ठणिट्ठअत्थेसु। (દ્રવ્યસંગ્રહ ૪૯– ૫૦)
थिरमिच्छह जइ चितं विचित्त झाणप्पसिद्धीए॥
पणतीस सोल छप्पण चदु दुगमेगं च जवह झाएह।
परमेट्ठिवाचयाणं अण्णं च गुरूवएसेण॥ ૪૦૩

૧૦૮. મારું ગાયું ગાશે, તે ઝાઝા ગોદા ખાશે; (નરસિંહ મહેતા)
સમજીને ગાશે તે વહેલો વૈકુંઠ જશે. ૪૪૦

૧૦૯. મારે કામ ક્રોધ સબ, લોભ મોહ પીસિ ડારે, ઈંદ્રિહુ કતલ કરી, કિયો રજપૂતો હે; (સુંદરવિલાસ
માર્યો મહા મત્ત મન, મારે અહંકાર મીર, મારે મદ મછર હુ, એસો રન રૂતો હે; શૂરાતનઅંગ ૨૧ – ૧૧
મારી આશાતૃષ્ણા પુનિ, પાપિની સાપિની દોઉ, સબકો સંહાર કરિ, નિજ પદ પહૂતો હે; સુંદરદાસ)
સુંદર કહત એસો, સાધુ કોઉ શૂરવીર, વૈરિ સબ મારિકે નિચિંત હોઈ સૂતો હે. ૩૨૫

૧૧૦. મેરા મેરા મત કરે, તેરા નહિ હે કોય, (સ્વરોદયજ્ઞાન– ચિદાનંદજી)
ચિદાનંદ પરિવારકા, મેલા હે દિન દોય. ૬૪૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૧૧. मोक्षमार्गस्य नेतारं भेत्तारं कर्मभूभृतां। (તત્ત્વાર્થસૂત્ર ટીકા : મંગળાચરણ)
ज्ञातारं विश्वतत्त्वानां वंदे तद्गुणलब्धये ॥ – પૂજ્યપાદ સ્વામી ૪૦૦-૪૫૩

૧૧૨. યોગ અસંખ જે જિન કહ્યા, ઘટમાંહિ રિદ્ધિ દાખી રે; (શ્રીપાલરાસ ચતુર્થખંડ
નવપદ તેમ જ જાણજો, આતમરામ છે સાખી રે. વિનયવિજયજી-યશોવિજયજી) ૨૩૭-૩૨૩

૧૧૩. યોગનાં બીજ ઈહાં ગ્રહે, જિનવર શુદ્ધ પ્રણામો રે; (આઠ યોગદૃષ્ટિની સજ્ઝાય ૧– ૮
ભાવાચારજ સેવના, ભવ ઉદ્વેગ સુઠામો રે. – યશોવિજયજી) ૨૨૩-૨૨૪

૧૧૪. રવિકે ઉદોત અસ્ત હોત દિન દિન પ્રતિ, અંજુલીકે જીવન જ્યોં, જીવન ઘટતુ હૈ, (સમયસાર નાટક,
કાલકે ગ્રસ્ત છિન છિન, હોત છિન તન, આરેકે ચલત માનો કાઠસૌ કટતુ હૈ; બંધદ્વાર ૨૬)
એતે પરિ મૂરખ ન ખોજે પરમારથકો, સ્વારથકે હેતુ ભ્રમ ભારત ઠગતુ હૈ; - બનારસીદાસજી
લગૌ ફિરે લોગનિસૌં, પગ્યૌ પરૈ જોગનિસૌં, વિષૈરસ ભોગનિસૌં, નેકુ ન હટતુ હૈ. ૨૫૧

૧૧૫. રૂપાતીત વ્યતીતમલ, પૂર્ણાનંદી ઈશ; (સ્વરોદયજ્ઞાન – ચિદાનંદજી)
ચિદાનંદ તાકૂં નમત, વિનય સહિત નિજ શીસ. ૧૨૫

૧૧૬. રાંડી રુએ, માંડી રુએ, પણ સાત ભરતાવાળી તો મોઢું જ ન ઉઘાડે. (લોકોક્તિ) ૩૧૨

૧૧૭. લૈવેકૌં ન રહી ઠૌર, ત્યાગિવેકૌં નાહીં ઔર, (સમયસાર નાટક, ૨૨૯
બાકી કહા ઉબર્યો જુ, કારજ નવીનો હૈ ! સર્વવિશુદ્ધિદ્વાર ૧૦૯) બનારસીદાસજી

૧૧૮. (पुरिमा उज्जुजडा उ) वंक (वक्क) जडा य पच्छिमा। (ઉત્તરાધ્યયન ૨૩-૨૬)
(मज्झिमा उजुपन्नाओ तेण धम्मो दुहाकओ) ૯૩

૧૧૯. વીરા મોરા ગજથકી ઊતરો, ગજે ચડ્યા કેવળ ન હોય રે (સજ્ઝાય– શ્રી સમયસુંદરજી) ૪૪૧

૧૨૦. વ્યવહારની ઝાળ પાંદડે પાંદડે પરજળી. (?) ૩૦૯

૧૨૧. શ્રદ્ધા જ્ઞાન લહ્યાં છે તોપણ, જો નવિ જાય પમાયો રે; (સંયમશ્રેણી સ્તવન ૪– ૩
વંધ્ય તરુ ઉપમ તે પામે, સંયમ ઠાણ જો નાયો રે. પં. ઉત્તમવિજયજી)
ગાયો રે ગાયો, ભલે વીર જગતગુરુ ગાયો. ૨૨૩-૩૨૩

૧૨૨. સકલ સંસારી ઈંદ્રિયરામી, મુનિગણ આતમરામી રે; (આનંદઘન ચોવીશી–
મુખ્યપણે જે આતમરામી, તે કહિયે નિષ્કામી રે. શ્રેયાંસનાથજિન સ્તવન) ૩૫૯-૩૮૮

૧૨૩. सत्यं परं धीमहि। (શ્રીમદ્ ભાગવત સ્કંધ ૧૨, અ. ૧૩, શ્લોક ૧૯) ૨૨૨

૧૨૪. સમતા, રમતા ઊરધતા, જ્ઞાયકતા સુખભાસ; (સમયસાર નાટક, ઉત્થાનિકા ૨૬)
વેદકતા ચૈતન્યતા, એ સબ જીવવિલાસ. ૨૫૬-૨૫૭

૧૨૫. (कुसग्गे जह ओसबिंदुए थोवं चिट्ठइ लंबमाणए। (ઉત્તરાધ્યયન ૧૦– ૨)
एवं मणुयाण जीवियं) समयं गोयम मा पमायए ॥ ૯૦

૧૨૬. संसारविषवृक्षस्य द्वे फले अमृतोपमे। (પંચતંત્ર)
काव्यामृतरसास्वाद आलापः सज्जनैः सह ॥ ૨૯

૧૨૭. सिरिवीरजिणं वंदिअ कम्मविवागं समासओ वुच्छं। (પ્રથમ કર્મગ્રંથ– દેવેન્દ્રસૂરિ)
कीरई जिएण हेउहिं जेणं तो भण्णए कम्मं ॥ ૫૩૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

૧૨૮. (હાંસીમૈં વિષાદ બસૈ, વિદ્યામૈં વિવાદ બસૈં, કાયામૈં મરન, ગુરુ વર્તનમૈં હીનતા, (સમયસાર નાટક)
સુચિમૈં ગિલાની બસૈં, પ્રાપતિમૈં હાનિ બસૈ, જૈમૈં હારિ સુંદર, દસામૈં છબિ છીનતા;
રોગ બસૈં ભોગમૈં, સંજોગમૈં વિયોગ બસૈ, ગુનમૈં ગરબ બસૈ, સેવામાંહી દીનતા,
ઔર જગરીતિ જેતી ગર્ભિત અસાતા સેતી,) સુખકી સહેલી હૈ અકેલી ઉદાસીનતા. ૬૪૦

૧૨૯. સુખના સિંધુ શ્રી સહજાનંદજી, જગજીવન કે જગવંદજી; (ધીરજાખ્યાન ૧– નિષ્કુલાનંદ)
શરણાગતના સદા સુખકંદજી; પરમ સ્નેહી છો ! (પરમાનંદજી) ૨૧૧

૧૩૦. सुहजोगं पडुच्चं अणारंभी, असुहजोगं पडुच्चं आयारंभी, परारंभी, तदुभयारंभी। (ભગવતીજી સૂત્ર) ૧૫૮

૧૩૧. (જોઈ દ્રિગ ગ્યાન ચરનાતમમૈં બૈઠિ ઠૌર, ભયૌ નિરદૌર પર વસ્તુકૌં ન પરસૈ) (સમયસાર નાટક)
શુદ્ધતા વિચારૈ ધ્યાવૈ શુદ્ધતામૈં કેલિ કરે, શુદ્ધતામૈં થિર વ્હૈ અમૃતધારા વરસૈ;
ત્યાગી તન કષ્ટ વ્હૈ સપષ્ટ અષ્ટ કરમકૌ, કરિ થાન ભ્રષ્ટ નષ્ટ કરૈ ઔર કરસૈ;
(સોતૌ વિકલ્પ વિજઈ અલપકાલ માંહિ, ત્યાગી ભૌ વિધાન નિરવાન પદ પરસૈ) ૨૨૮-૨૬૭

૧૩૨. सो धम्मो जथ्थ दया दसट्ठ दोसा न जस्स सो देवो। (સંબોધસત્તરિ – શ્રી રત્નશેખરસૂરિ)
सोहु गुरु जो नाणी आरंभपरिग्गहा विरओ॥ ૫૨૬

૧૩૩. संबुज्झहा जंतवो माणुसत्तं दट्ठुं भयं बालिसेणं अलंभो, (સૂત્રકૃતાંગ ૧-૭-૧૧)
एगंतदुक्खे जरिए व लोए, सक्कमणा विप्परियासुवेइ. ૨૭૦

૧૩૪. સ્વરકા ઉદય પિછાનિયે, અતિ થિરતા ચિત્ત ધાર, (સ્વરોદયજ્ઞાન– ચિદાનંદજી)
તાથી શુભાશુભ કીજિયે, ભાવિ વસ્તુ વિચાર. ૧૨૫

૧૩૫. હમ પરદેશી પંખી સાધુ, આ રે દેશકે નાહીં રે. (?) ૨૨૦

૧૩૬. हिंसा रहिए धम्मे, अट्ठारस दोस विवज्जिए देवे। (ષટ્ પ્રાભૃતાદિ સંગ્રહ, મોક્ષપ્રાભૃત ૯૦
निग्गंथे पवयणे सद्दहणं होई सम्मत्तं॥ – કુંદકુંદાચાર્ય) ૩૬૬

૧૩૭. (नलिनीदलगतजलवत्तरलं तद्वज्जीवनमतिशयचपलं।) (મોહમુદ્‌ગર-શંકરાચાર્ય)
क्षणमपि सज्जनसंगतिरेका भवति भवार्णवतरणे नौका॥ ૧૬૪

૧૩૮. ક્ષાયોપશમિક અસંખ્ય, ક્ષાયિક એક અનન્ય. (અધ્યાત્મગીતા ૧– ૬, દેવચંદ્રજી) ૪૧૮

૧૩૯. જ્ઞાન રવિ વૈરાગ્ય જસ, હિરદે ચંદ સમાન; (સ્વરોદયજ્ઞાન– ચિદાનંદજી)
તાસ નિકટ કહો ક્યોં રહે, મિથ્યાતમ દુઃખ જાન. ૧૨૬

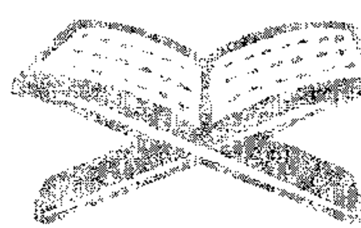

'શાસ્ત્ર' શબ્દની વ્યુત્પત્તિ તો 'રક્ષણ, શિક્ષણ' જાણો;
ભવભીત જીવને કર્મ-ત્રાસથી ત્રાતા શાસ્ત્ર પ્રમાણો.
અહોહો ! પરમ શ્રુત-ઉપકાર ! ભવિને શ્રુત પરમ આધાર.
પ્રજ્ઞાવબોધ પુષ્પ ૭ પ.પૂ. બ્રહ્મચારીજી.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરિશિષ્ટ ૨

ગ્રંથસૂચિ

ગ્રંથ	કોશ પૃ.
અધ્યાત્મ કલ્પદ્રુમ	૪૪૮
અધ્યાત્મ ગીતા	૪૧૮
અધ્યાત્મસાર	૪૪૯
અનંતજિનસ્તવન	૨૫૮, ૩૧૦
(શ્રી આનંદઘનજી)	૪૪૯,૪૬૬
અનુત્તરૌપપાતિક	૩૬૬
અનુભવપ્રકાશ	૩૧૮
અષ્ટક	૧૫૦
અષ્ટપ્રાભૃત	૪૧૫
અષ્ટસહસ્રી	૪૪૬
અંતકૃતદશાંગ	૩૬૫
આચારાંગ સૂત્ર	૩૦૬, ૩૬૫, ૪૦૭, ૪૫૫
આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર	૩૮૭
આત્માનુશાસન	૪૦૧,૪૧૧,૪૪૯
આનંદઘન ચોવીસી	૩૯૯,૪૪૯
આપ્તમીમાંસા	૪૪૬
ઇન્દ્રિયપરાજયશતક	૪૪૮
ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર	૨૧૦,૩૮૭,૪૫૫
ઉપદેશરહસ્ય	૨૫૨
ઉપમિતિભવપ્રપંચા	૪૪૬
ઉપાસક દશાંગ સૂત્ર	૩૬૫
ઉદકપેઢાળવાળું અધ્યયન	૨૩૯
ઋષિભદ્રપુત્રનો અધિકાર	૪૨૯
કર્મગ્રંથ	૩૫૯
કાલજ્ઞાન	૧૨૫
ક્રિયાકોષ	૪૦૮
ક્ષપણાસાર	૪૪૨
ક્ષેત્રસમાસ	૪૮૫
ગંધહસ્તી મહાભાષ્ય	૪૪૬
ગીતા	૧૩૦
ગીતા-જ્ઞાનેશ્વરી	૪૪૪
ગીતા-થિયોસોફી	૪૪૪
ગોકુલચરિત્ર	૧૪૫
ગોમ્મટસાર	૩૯૬
ચારિત્રસાગર	૨૮૬
છ જીવનિકાય અધ્યયન	૩૩૦
છોટમકૃત પદસંગ્રહ	૨૦૯
જંબુદ્વીપપ્રજ્ઞપ્તિ	૪૭૬
જૂનો કરાર	૨૯૦
જ્ઞાતાધર્મકથાંગ	૩૬૫
ઠાણાંગસૂત્ર (સ્થાનાંગ)	૧૬૬,૨૭૮, ૫૩૧,૫૩૨
તત્ત્વજ્ઞાન	...
તત્ત્વસાર	૪૪૨
તત્ત્વાર્થ સૂત્ર	૪૦૫
ત્રિલોકસાર	૪૪૨
દશવૈકાલિકસૂત્ર	૧૦૫,૧૪૦,૩૪૦, ૩૫૪,૪૦૧,૪૫૫,૫૦૫
દાસબોધ	૩૪૦,૩૫૪
દૃષ્ટિવાદ	૯૩,૩૬૬
દેવાગમસ્તોત્ર (આપ્તમીમાંસા)	૪૪૬
દ્રવ્યપ્રકાશ	૩૬૮
દ્રવ્યસંગ્રહ	૪૦૩,૪૦૪
દ્વાદશાંગી	૧૯,૧૩૩,૨૭૦,૫૨૦
ધર્મબિંદુ	૪૪૮,૫૦૫
નયચક્ર	૩૯૪
નવતત્ત્વ	૪૪૮
નંદીસૂત્ર	૨૧૭
નારદ ભક્તિસૂત્ર	૧૯૮
ન્યાયશાસ્ત્ર	૧૧૫
પદ્મનંદી પંચવિંશતિ	૪૧૦,૪૧૧, ૪૨૬
પરમાત્મપ્રકાશ	૩૯૫
પંચાસ્તિકાય	૩૭૨
પંચીકરણ	૩૫૪,૪૭૧
પાતંજલયોગ	૪૯૯
પાંડવપુરાણ	૪૪૨
પુરુષાર્થસિદ્ધિ ઉપાય	૪૦૪
પ્રજ્ઞાપના સિદ્ધાંત	૧૬૬
પ્રજ્ઞાવબોધ	૪૨૭,૪૩૬
પ્રદ્યુમ્નચરિત્ર	૪૪૨
પ્રબોધશતક	૧૯૭
પ્રવચનસાર	૩૯૫
પ્રવચનસારોદ્ધાર	૫૦૩
પ્રવીણસાગર	૧૨૮
પ્રશ્નવ્યાકરણ	૩૫૨, ૩૬૬
પ્રાણવિનિમય	૨૩૪
બાઈબલ	૨૯૦
બૃહત્કલ્પ સૂત્ર	૨૭૫
ભગવદ્ ગીતા	૪૪૪
ભગવતી આરાધના	૫૦૦
ભગવતી સૂત્ર	૧૬૪,૨૧૭,૨૪૮, ૩૬૫,૫૦૧
ભાવનાબોધ	૩૭,૩૯૯
ભાવાર્થપ્રકાશ	૩૦૮
મણિરત્નમાળા	૨૫૬
મદનરેખાનો અધિકાર	૪૨૯
મનુસ્મૃતિ	૧૧૫
મૂળ પદ્ધતિ કર્મગ્રંથ	૪૪૮
મોક્ષમાર્ગપ્રકાશ	૩૮૯
મોક્ષમાળા	૬૬,૪૪૯
મોહમુદ્ગર	૩૮૯
યોગલ્પદ્રુમ	૨૫૬
યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય	૧૫૦,૩૯૧,૪૩૫
યોગપ્રદીપ	૪૧૦
યોગબિંદુ	૧૫૦,૩૯૨,૪૪૬
યોગવાસિષ્ઠ	૧૬૦,૨૩૧,૨૮૭,૨૮૪
યોગશાસ્ત્ર	૩૯૨,૪૨૫
રત્નકરંડ શ્રાવકાચાર	૪૪૨,૪૯૩
રયણસાર	૪૪૩
લબ્ધિસાર	૪૪૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ગ્રંથ	કોશ પૃ.
વાસુપૂજ્યસ્તવન - (આનંદઘનજી)	૨૨૮, ૪૪૯
વાસુપૂજ્યસ્તવન (દેવચંદ્રજી)	૩૬૨
વિચારમાળા	૨૭૭
વિચારસાગર	૨૩૪,૨૪૪,૪૭૧
વિપાક સૂત્ર	૩૬૬
વિહાર વૃંદાવન	૩૨૮
વીતરાગસ્તવના વચનામૃત	પૃ.૫૭૨
વેદ	૧૨૩,૧૩૦,૨૮૯,૪૬૨
વેદાતગ્રંથ પ્રસ્તાવના	૧૯૭
વૈતાલીય અધ્યયન (સૂયગડાંગ સૂત્ર)	૧૯૩
વૈરાગ્ય પ્રકરણ	૨૩૧
વૈરાગ્યશતક	૩૯૯
વૃંદશતસૈં	૩૪
શાંતસુધારસ	૨૨૬,૪૪૫

ગ્રંથ	કોશ પૃ.
શાંતિપ્રકાશ	૧૬૬
શિક્ષાપાત્ર	૨૬૯
શૂરાતન અંગ (સુંદરવિલાસ)	૩૨૫
શ્રીપાળ રાસ	૩૨૩
શ્રીમદ્ ભાગવત	૨૬૬
ષટ્દર્શનસમુચ્ચય	૨૮૯,૩૨૦
સમયસાર	૨૨૫,૨૩૮,૨૮૪, ૪૦૨,૪૨૦
સમયસાર નાટક	૨૨૮,૪૯૬
સમવાયાંગ	૩૬૫
સમયસાર ભાષા	૩૯૪
સમ્મતિ તર્ક	૨૧૭
સર્વાર્થસિદ્ધિ	૨૦૩
સંભવજિન સ્તવન (આનંદઘનજી)	૪૦૬,૪૪૯
સાતસેં મહાનીતિ (વચન સપ્તશતી)	૧૧૬

ગ્રંથ	કોશ પૃ.
સિદ્ધપ્રાભૃત	૩૬૨
સિદ્ધાંતસિંધુ	૩૧૩
સદ્દષ્ટિતરંગિણી	૪૨૬
સુંદરવિલાસ	૪૫૧
સુમતિનાથ સ્તવન (આનંદઘનજી)	૪૪૯
સુમતિનાથ સ્તવન (દેવચંદ્રજી)	૨૨૬
સુત્રકૃતાંગ	૪૦,૨૩૭,૩૬૫
સૂયગડાંગ	૨૧૦,૨૩૯, ૨૮૮,૪૫૫
સ્થાનાંગ	૩૬૫, ૫૦૧
સ્વરોદયજ્ઞાન	૧૨૪
(સ્વામી) કાર્તિકેયાનુપ્રેક્ષા	૪૦૨, ૪૪૨

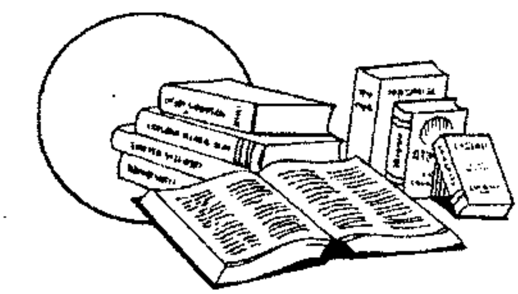

॥ नमो नाणस्स ॥

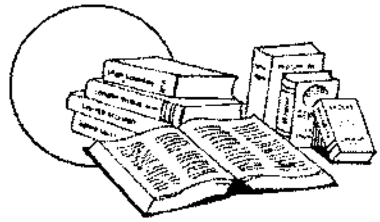

॥ नमो नाणस्स ॥

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરિશિષ્ટ ૩

સ્થળસૂચિ

ગ્રંથ	કોશ પૃ.
અમદાવાદ	૬૪૧
અંજાર	૨૯૮
આગ્રા	૬૪૧
આણંદ	૨૨૧
ઈંગ્લંડ દેશ	૩૪૦
ઈડર	૩૫૮
ઉજ્જયિનિ	૨૭
ઉત્તરસંડા (વનક્ષેત્ર)	૪૦૦
કચ્છ	૬૪૧
કઠોર	૨૯૮
કલોલ	૨૩૫, ૩૨૮
કાઠિયાવાડ	૨૬૩
કાવિઠા	૩૩૨,૪૫૫
કાશી	૬૪૧
કૌશાંબી	૪૪
ક્ષત્રિયકુંડ	૯૬
ખંભાત	૧૯૨,૩૧૪
ખેડા	૪૦૧
ખેરાળુ	૪૦૬
ગંગાયમુના પ્રદેશ	૨૪૫
ગુજરાત, ગુર્જર પ્રદેશ	૪૦૬
ચરોતરાદિ પ્રદેશ	૩૯૨
જાવા બંદર	૯૭
જેતપર (મોરબી)	૩૫
ટીકર	૪૦૬
ડરબન	૨૮૮
ડાકોર	૪૬૧
તીથલ (વલસાડ)	૪૩૦
દ્વારિકા	૯૬, ૨૯૩
ધર્મજ	૧૮૦, ૨૧૮
ધર્મપુર	૪૧૪
ધંધુકા	૪૯૯
ધ્રાંગધ્રા	૪૦૬
નડિયાદ	૩૫૨
નરોડા	૪૧૮
નિંબપુરી (લીંબડી)	૨૪૬,૩૧૯
પુંડરિકિણી	૬૪૨
પૂના	૬૪૨
પેટલાદ	૨૬૪
પ્રાંતિજ	૪૦૭
ફેણાવ	૩૯૦
બજાણા	૧૪૫,૧૪૬
બોટાદ	૨૪૭
બોરસદ	૪૨૪
ભરૂચ	૧૪૫,૩૩૩
ભારતવર્ષ	૪
ભાવનગર	૩૦૪
ભીમનાથ (અમદાવાદ)	૪૧૭
ભૃગુકચ્છ	૪૨
મગધ દેશ	૪૨
મદ્રાસ (ચેન્નઈ)	૪૪૫
મરુ દેશ	૬૦
મલાતજ	૧૮૦
મહાવિદેહ	૬૩,૧૮૪
મહુડી (કાવિઠા)	૪૫૫
માટુંગા (મુંબઈ)	૪૪૫
માળવા દેશ	૨૯
મુક્તાગિરિ	૪૪૧
મુંબઈ	૬૪૨
મૂળી	૩૧૫
મોરબી	૪૦૮
મોહમયી (મુંબઈ)	૧૪૬,૧૪૭, ૧૮૨,૨૩૬,૨૪૬
મંડિકુક્ષ	૪૨
રતલામ	૨૦૪
રાજકોટ	૬૪૨
રાજગૃહી	૮૧
રાજનગર	૪૦૮
રાણપુર	૩૧૮
રાધનપુર	૬૪૨
રાળજ	૨૧૪
લીંબડી	૨૪૬
વડવા	૩૬૦
વડોદરા	૬૪૨
વઢવાણ કેમ્પ	૧૪૫,૪૨૯
વઢવાણ સ્ટેશન	૨૯૯
વવાણિયા	૩૫
વસો	૩૯૯,૪૯૮
વિદેહ	૬૪૨
વિલાયત	૪૩૪
વીરમગામ	૨૯૯
વૃંદાવન	૩૨૮,૪૬૬
વેણાસર	૪૦૬
શિવ (મુંબઈ)	૪૪૫
શ્રાવસ્તી	૬૪૨
સાણંદ	૨૦૭,૪૧૫
સાયણ	૨૯૮
સાયલા	૨૪૪,૩૮૨
સુગ્રીવનગર	૬૪૨
સુણાવ	૪૦૩
સુરત	૨૮૭
સુષુમારપુર	૧૭૧
સૂર્યપુર (સુરત)	૨૮૭,૩૧૮
સૌરાષ્ટ્ર	૩૫૫
હિંદુસ્તાન	૪
શ્રી સ્તંભતીર્થ (ખંભાત)	૩૧૪

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરિશિષ્ટ ૪

વિશેષ નામોની વર્ણાનુક્રમ સૂચિ

નામ	કોશ પૃ.
અકબર	૮
અખો (અક્ષયભગત)	૨૨૦
અચળ (ડુંગરશીભાઈ, ગોસલિયા)	
અજિતનાથ ભગવાન	૩૬૩,૪૩૭
અનંતનાથ	૪૬૬
અનાથદાસજી	૨૭૭,૪૫૮
અનાથીમુનિ	...
અનુપચંદ મલુકચંદ	૩૩૩
અભયકુમાર	૮૦
અભયા	...
અભિનંદન જિન	૩૩૨
અયમંતકુમાર	૬૯
અરનાથ પ્રભુ	૫૦૦
અર્જુન	૨૯૦
અષ્ટાવક્ર	૨૨૭
અંબારામજી	૨૩૦
અંબાલાલભાઈ લાલચંદ	૪૦૩
આદીશ્વર	૩૧,૭૪
આત્મારામજી મહારાજ	૪૩૯
આનંદઘનજી	૨૨૮,૪૦૬,૪૩૭
આનંદ શ્રાવક	૪૫૯
ઈચ્છાબહેન	...
ઈન્દ્ર	૨૨
ઈન્દ્રદત્ત	...
ઈસુ ખ્રિસ્ત	૭૨,૨૯૦
ઉજમશીભાઈ (જૂઠાભાઈના પિતા)	...
ઉમેદભાઈ	૪૨૫
ઊગરી બહેન	૪૦૫
ઋભુ રાજા	૨૦૧
ઋષભદેવજી	૨,૩૬૧
ઋષિભદ્ર પુત્ર	૪૨૯
ઓધવ (ઓધા)	૧૮૧,૩૧૧
કપિલ મુનિ	૮૭,૮૮
કપિલ,કપિલદેવજી	૩૮,૧૪૩, ૫૨૫
કપિલ કેવળી	૩૯,૮૮
કપિલા (દાસી)	...
કબીર	૨૦૨,૪૪૦
કરસનદાસ	...
કર્કટી રાક્ષસી	૩૩૫
કલ્યાણજીભાઈ કેશવજી	૪૧૪
કામદેવ શ્રાવક	૭૬
કાશ્યપ	...
કાર્તિક સ્વામી	૪૪૫
કિરતચંદભાઈ (મનસુખલાલના પિતા)	૪૩૭
કિશનદાસ	૪૦૮
કિલાભાઈ	૩૯૫,૪૨૬
કુમારપાલ	૪૯૯
કુંડરિક	...
કુંદકુંદાચાર્ય	૩૦૫,૪૦૫, ૪૯૫,૫૨૯
કુંવરજી (કલોલ)	...
કુંવરજી આણંદજી	૩૮૦
કૃષ્ણદાસ	...
કેશવલાલ (ચિરમ)	...
કેશવલાલ (લીંબડી)	...
કેશી સ્વામી	૪૫૯
ખીમચંદભાઈ	...
ખીમજી	...
ખુશાલ	...
ખુશાલભાઈ	...
ખેતશી	...
ગણપતિ	૩૪૦
ગજસુકુમાર	૧૪
ગંગા	૨૪૫
ગોમટેશ્વર (બાહુબલિ)	૪૪૧
ગોસળિયા (ડુંગરસીભાઈ)	૨૪૯, ૨૮૮,૩૫૩,૩૯૪
ગૌતમ	૩૮
ગૌતમ ગણધર (ગૌતમ સ્વામી, ગૌતમ, ગૌતમમુનિ	૮૭,૧૨૩, ૨૫૯,૪૫૯
ગૌતમ મુનિ	૧૧૫
ઘેલાભાઈ કેશવભાઈ	૪૦૭
ચત્રભુજ બેચર મહેતા	૩૬,૧૨૭
ચમર	૧૭૨
ચંદુ	...
ચંદ્રપ્રભ સ્વામી	૪૩૦
ચંદ્રસૂરિ	૪૪૦
ચામુંડરાય	૪૪૧
ચાર્વાક	૫૦૮
ચિદાનંદજી	૧૨૫
ચુનીલાલ	...
ચેલણા રાણી	૪૫૦
ચેલાતી પુત્ર	૪૭૭
છગનલાલ	...
છોટમ્ કવિ	૨૦૯
છોટાલાલ (ખંભાત)	૩૯૫
જડભરત	૬૯,૧૨૨,૧૯૮
જનકવિદેહી	૧૨૨,૨૨૪
જરાકુમાર	૨૯૩
જંબુસ્વામી	૧૦૪,૧૮૫,૨૦૪
જીજીબા	૨૯૪
જીવા ગોસાંઈ	૪૬૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

નામ	કોશ પૃ.
જૂઠાભાઈ (સત્યપરાયણ,	
સત્યાભિલાષી)	
જ્ઞાતપુત્ર	
(ભગવાન મહાવીર)	૬૬,૩૬૪
ઝબકબહેન	૩૫૩
ઝવેરચંદ શેઠ (કાવિઠા)	૪૧૨
ઝવેરભાઈ	૩૯૫
ઠાકોરસાહેબ (લીંબડી દરબાર)	૨૪૬
ડુંગરશીભાઈ	
(શ્રી અચળ, ગોસલિયા)	૨૨૩,૨૨૪
	૨૩૯,૨૪૯,૩૫૩,૩૯૪
ત્રંબકલાલ	૩૮૫,૩૮૭,૩૯૪
ત્રિદંડી	૩૧
ત્રિભુવન વીરચંદ	૪૧૦,૪૧૯
ત્રિભોવનદાસ માણેકચંદ	૩૯૫,૪૨૬
ત્રિશલા	૯૧,૨૨૪
દયાનંદ સંન્યાસી	૧૦૯
દયારામ કવિ	૨૬૦
દયાળભાઈ	...
દામોદર	...
દીપચંદજી	૧૮૨
દેવકરણજી (દેવકીર્ણ)	૨૭૪,૩૫૨
દેવચંદ્રજી	૨૨૭
દેવશી	૭૮
દૃઢપ્રહારી	૬૫
ધનાભદ્ર	૨૬૮
ધનાવા શેઠ	...
ધરમશી મુનિ	૪૭૫
ધારશીભાઈ	૪૩૩
ધુરીભાઈ	૩૮૭,૩૯૫
નથુરામજી શર્મા	૨૧૩
નમિરાજર્ષિ	૪૬,૪૮,૪૯૪
નરસિંહ મહેતા	૨૦૨,૪૪૦

નામ	કોશ પૃ.
નવલચંદ	૩૦૯,૩૮૮
નંદિ વર્ધમાન	૯૧
નાગજીસ્વામી	૨૨૧
નાભિપુત્ર (ઋષભદેવ)	૧૫૪
નાભિરાજા	૨
નાભો ભગત	૪૬૬
નારદ	૧૯૯
નિરાંત કોળી	૬૪૧
નિષ્કુલાનંદજી	૨૧૧
નેપોલિયન બોનાપાર્ટ	૭
નેમિનાથ	૮૬,૪૩૮
પરદેશી રાજા	૪૬૩
પતંજલિ	૩૮
પદ્મપ્રભુ	૪૪૧
પરીક્ષિત	૧૯૦
પાર્શ્વનાથ સ્વામી	૧૨૪,૧૪૦,
	૪૫૯
પુંડરિક	...
પૂંજાભાઈ સો. ભટ્ટ (ખેડા)	૬૪૨
પોપટભાઈ	...
પોપટ (વવાણિયા)	૩૫૩
પ્રદ્યુમ્ન	૪૪૨
પ્રહ્લાદજી	૩૧૮
પ્રીતમ	૨૬૦
બનારસીદાસ	૩૯૪
બલભદ્ર	...
બળશ્રી (મૃગાપુત્ર)	૫૪
બાહુબળજી	૭૪,૪૪૧
બુદ્ધ (શુદ્ધોદન)	૩૮,૧૪૫,૨૯૧
	૩૨૪,૫૦૪
બ્રહ્મદત્ત	૭૪
બ્રહ્મા	૭૨,૨૯૧
બ્રાહ્મી	૭૪,૪૪૧

નામ	કોશ પૃ.
ભદ્રિક ભીલ	...
ભર્તૃહરિ	૩૭
ભરતેશ્વરજી	૩૧,૪૯,૭૪,૪૯૪
ભાણજી સ્વામી	૩૯૫
ભૂધર	૧૮૧
ભોજે ભગત	૬૪૧
મગનલાલ	૩૮૯,૩૯૪
મણિભાઈ નભુભાઈ	૪૪૪
મણિભાઈ સોભાગ્યભાઈ	૧૯૧,
	૨૪૬
(મણિલાલ મણિ)	૩૮૭,૩૯૪
મણિલાલ (બોટાદ)	...
મદનરેખા	૪૨૯
મનસુખભાઈ રવજીભાઈ	૩૮૯
મનસુખભાઈ કિરતચંદ	...
મલ્લિનાથ	૨૪૨,૪૩૯
મહાપદ્મ	૨૧૭
મહાવીર સ્વામી	૧૭,૪૦,૬૬
(વર્ધમાન સ્વામી)	૯૧,૧૭૪,૨૨૩
	૨૨૪,૨૩૭,૨૭૪
	૩૨૮,૩૯૯,૪૧૫
મહીપતરામ રૂપરામ	૪૩૮
મહેશ્વર, મહેશ	૨૯૧
માકુભાઈ (વડોદરા)	૨૮૮
માણેકચંદ (ખંભાત)	...
માણેકદાસજી	૪૬૭
મીરાંબાઈ	૪૬૫
મુક્તાનંદ	૧૮૧
મુનદાસ	૩૯૮,૪૦૩
મૃગાપુત્ર (બળશ્રી)	૫૪
મોહનલાલ ક. ગાંધી	૩૦૨
(મહાત્મા ગાંધીજી)	
યમુના	૨૪૫

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

નામ	કોશ પૃ.
યશોવિજયજી	૨૫૨
રણછોડજી	૪૬૧
રતનચંદ	૩૯૫
રવજીભાઈ દેવરાજ	૧૧૪
રવજીભાઈ પંચાણ (શ્રીમદ્‌ના પિતાશ્રી)	૧૩૬
રહનેમિ	૧૨૪
રામ (રામચંદ્ર, શ્રી રામ)	૧૬૧,૨૩૧ ૨૯૧,૪૬૪
રામદાસજી સાધુ	...
રામદાસ સ્વામી	૩૪૦
રામાનુજ	૫૨૨
રાયશી	૭૮
રુકિમણી	...
રેવાશંકર જગજીવન	૧૭૨
લલ્લુજી મુનિશ્રી	૪૦૬
લહેરાભાઈ	૩૧૪,૩૮૯
લાલચંદ	...
લાભાનંદજી (આનંદઘનજી)	૫૦૦
લીમડી દરબાર (ઠાકોર)	૨૪૬
લોંકાશા	૪૬૭
વજસ્વામી	૬૪
વણારસીદાસ	૪૧૧
વનમાળીદાસ	૪૦૨
વર્ધમાન સ્વામી (મહાવીર સ્વામી)	૨૨૪

નામ	કોશ પૃ.
વલ્લભભાઈ	૪૧૨
વલ્લભાચાર્ય	૩૩૧,૪૩૮
વસિષ્ઠ	૧૬૧,૨૪૧,૪૬૮
વસુદેવ	૪૪૧
વાડીલાલ	૪૦૭
વામદેવ	૩૩૪
વાલ્મીકિ	૩૮
વિક્ટોરિયા મહારાણી	૬૪૨
વિદૂર	૯
વિદ્યારણ્યસ્વામી	૪૪૪
વિષ્ણુ	૭૨,૨૯૧
વીરચંદ ગાંધી	૪૩૪
વીરસ્વામી (મહાવીર સ્વામી)	૨૩૭
વૈજનાથજી	૩૩૫
વ્યાસ (વેદવ્યાસ)	૩૮,૧૬૮ ૨૧૯,૨૯૦
શક્રેન્દ્ર	૪૬
શંકર (શિવ)	...
શંકરાચાર્ય	૩૪,૩૮
શાળિભદ્ર	૨૬૭
શાંતિનાથ	૩૫,૬૮,૪૪૦
શીલાંગાચાર્ય	૨૫૯
શુકદેવજી	૧૯૦
શેખરસૂરિ આચાર્ય	૪૯૪
શ્રી કૃષ્ણ	૮૬,૧૩૯,૧૮૦ ૧૯૯,૨૯૧

નામ	કોશ પૃ.
શ્રીદેવી	...
શ્રીપાળ	...
શ્રીમદ્ વાંચો **જીવનકળા, વચનામૃત**	
શ્રેણિક રાજા	૪૨,૨૧૭, ૩૪૨,૪૫૦
સગર ચક્રવર્તી	૪૯૪
સનતકુમાર	૫૨
સમંતભદ્રાચાર્ય	૪૪૬,૫૦૨
સહજાનંદ સ્વામી	૨૪૫,૩૩૧, ૪૩૭
સંતોષ આર્યા	...
સિદ્ધસેન દિવાકર	૨૧૯
સિદ્ધાર્થ રાજા	૪૦,૮૦,૯૧,૨૨૪
સુખલાલ છગનલાલ	૪૦૨
સુદર્શન શેઠ	૨૬૯
સુધર્મા સ્વામી	૧૮૫
સુભૂમ	૭૮
સુમતિનાથ	૨૨૬
સુંદરદાસજી (સુંદરવિલાસના કર્ત્તા)	૨૬૦,૩૨૨,૩૨૫
સુંદરી	૭૪,૪૪૧
સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈ	૧૬૮,૨૪૬ ૩૪૩,૫૨૯
શ્રી હરિભદ્રાચાર્ય	૧૪૩
હેમચંદ્રાચાર્ય	૪૩૭,૪૯૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દકોશનું વર્ણવાર વર્ગીકરણ

શબ્દ — કોશ પૃ.

અ...

અકબર ૮
અકરણીય ૧૨૦
અકરણીય વિલાસ ૧૦૯
અકર્તા ૨૩૪
અકર્મભૂમિ ૨૭૧,૩૭૮
અકલેશ સમાધિ ૩૯૭
અકષાયાદિ ૨૭૧
અકળ ગતિ ૩, ૧૮૭
અકળ ગતિ અનુમાન ૩
અકળામણ ૨૦૯
અકામ નિર્જરા ૬૫, ૪૩૫,૪૮૩
અકાર્ય ૧૮, ૪૫૪
અકાળ ૩૧૦
અકાળ દોષ ૨૧૦
અકાળિક ૧૧૭
અકાળિક મોત ૧૫૪
અકાળે ૮૧
અકિંચનપણાથી- વિચરતાં ૫૨૬
અકુશલ ૪૦૫
અકંપગુણ ૪૯૪
અકર્ત્તવ્ય ૨૩૬
અકર્ત્તવ્યરૂપ જાણી ૨૧૪
અકર્ત્તવ્યલક્ષે કર્ત્તવ્ય ૩૨૪
અકથ્ય ૧૫૮, ૧૯૮, ૨૬૧, ૩૨૯
અક્કલ આણી દેવી ૩૬૦
અક્કલનો વરસાદ ૩૬૦
અકસ્માત ૪૧૫
અકળત્વ ૧૭૫
અકાળ મૃત્યુ ૪૧૪
અક્રિય ૩૧૮, ૩૪૮, ૪૭૨
અક્રિયતા ૫૦૧
અક્રિય પરિણતિ ૩૧૪

અખાજી ૧૭૨
અખે પુરુષ એક વરખ હૈ ૩૦૯
અખંડ ૩૫૦
અખંડ એકરસ ૩૮૭
અખંડ પ્રેમખુમારી ૨૧૧
અખંડ સ્વરૂપ ૩૨૭
અખંડ સમ્યક્દર્શન ૪૫૦
અખંડ સંમુખ ૩૩૯
અગણિત ૩૫૨
અગમ ૧૩૦, ૩૨૦, ૪૦૬
અગમ ઘર ૧૮૭
અગમન ૫૧૬
અગમ હૈ ૨૧૨
અગાઉ ૨૭, ૨૯૧
અગાધ ૩૯૧
અગાંભીર્ય દશાથી ૧૪૮
'૧૧' અંકવાળા ૫૧૨
અગિયાર પ્રકૃતિ ૪૮૪
અગિયારમેથી ૧૮૧, ૪૫૬
અગુરુલઘુગુણ ૩૭૪
અગુરુલઘુધર્મ ૪૯૨, ૫૨૩
અગુરુલઘુસ્વભાવ ૩૩૨, ૫૦૨
અગ્રભાગે ૫૨૮
અગ્રેસર ૩૦
અગ્રેસરતા ૧૨૭
અગ્રેસર થવું ૧૮૧
અગોચર ૧૩૦, ૩૨૦,૪૫૮,
અગંધ ૩૩૨
અગમ્ય ૪૫૮, ૫૦૦
અગમ્યપણું ૨૬૫
અગમ્ય ભેદ ૧૦૭

અગ્નિ ૭૨
અગ્નિકાય ૨૫
અગ્નિકાયનું...થયું ૫૨૧
અગ્નિની શિખા ૫૯
અગ્નિપ્રયોગે ૨૭૯
અગિયારમું આશ્ચર્ય ૪૨૪
અગુપ્ત વીર્ય ૩૯૬
અગોપ્ય ૩૪૧
અઘ ૨
અઘટિત ૫
અઘોર ૭
અચપળ ૨૫૦, ૪૩૬, ૪૭૪
અચરજ ૩૪૬
અચરમશરીર - આચાર્ય ૨૯૫
અચલ ૭૬, ૪૧૫
અચલિત ૩૦૫
અચળ ૪
અચળતા ૫૨, ૧૦૭
અચક્ષુગમ્ય ૧૪૨
અચક્ષુદર્શન ૩૭૫
અચિદ્‌ધાતુ ૫૨૯
અચિત ૧૪૧, ૩૭૨
અચિંતું ૧૫૯
અચૂક ૩૫૦
અચેત ૨૨
અચેત આહાર ૪૮૧
અચેતન ૩૦૧, ૫૨૨
અચેતન પદાર્થ ૨૨૫
અચેતન પરિણામ ૨૨૫
અચક્ષુગમ્ય ૧૪૨
અચ્છેદ્ય ૪૮૩
અર્ચા ૧૦
અચિંત્ય ૧૭૮, ૨૧૫, ૩૨૧, ૪૨૪
અચિંત્ય દ્રવ્ય ૩૯૬

અચિંત્યમૂર્તિ હરિ ૧૭૫
અચેતનત્વ ૩૬૯
અછતા ૪૭
અછેદ્ય ૨૬૨
અજ ૭૭, ૨૨૪
અજગર ૨૬
અજમાયશ ૪૯૧
અજર ૩
અજરઅમર ૩૬૭
અજરામર ૨૨૪
અજવાળારૂપ ૧૯૫
અજાગ્રત ૩૫૧
અજાણપણે ૨૧૪
અજિત ૩૨૪
અજીવનપણે ૪૫૮
અજન્મતા ૧૨
અજાણ્યો ૨૫૦
અજાગ્રતતાને - પામવા યોગ્ય ૩૧૧
અજા હોતવ્યં ૭૭
અજીર્ણ ૪૮૧
અર્જુન ૨૯૦
અજોગ્યતા ૧૭૮
અટકન ૮૭
અટતુ હૈ ૨૫૧
અટપટી દશા ૧૯૬
અટવી ૬૧
અટળ ૩
અટ્ટહાસ્ય ૭૬
અજ્ઞારસ ૩૬૬
અડગ ૩૯૬,૫૧૬
અડચણ ૧૨૮, ૩૦૭
અડવી ૫૦
અડોલ ૩૫૮
અઢળક ૨૯
અઢાર દોષ રહિત ૪૯૩
અઢાર જાતિનાં રત્ન ૩૬૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
અઢાર પાપસ્થાનક	૯૪, ૪૪૮
અઢી દ્વીપ	૬૬
અણઉપયોગે	૪૭૧
અણગળ	૩૨
અણગાર	૫૦૪
અણજન્મ	૩
અણપ્રતીતિ	૪૬૮
અણરાગ	૪૦, ૧૨૧
અણરાચતા	૫૪
અણલિંગ	૩૩૯
અણવાણે ચરણે	૬૪
અણસમજણ ભાવે	૨૫૨
અણહેતુ	૩૬
અણુ	૨૫૭
અણુછતું	૧૭૩
अणुत्तरं	૫૩૩
અણુવ્રત	૧૫૨
અણગારત્વ	૪૫, ૩૨૨
अण्णं	૪૦૩
અણિમાદિ સિધ્ધિ	૨૨૯
અણીનો ચૂક્યો સો વર્ષ જીવે	૪૫૭
અત એવ	૧૫૫
અતિ અવલોકનથી	૩૭
અતિચાર	૪૨૫
અતિથિ	૧૧૭
અતિપરિણામીપણું	૩૩૦
અતિભોગ	૧૦૯
અતિમાત્રા	૯૯
અતિશય	૧૭૦, ૨૦૦
અતિશય કરી	૩૨૪
અતિશયતા	૫૨૮
અતિશય લય	૨૦૮
અતીત	૧૫૫
અતુલ્ય	૪૩
અતુલ ખેદ	૧૯૬
અત્યાગ	૪૪૯
અત્યાગી	૧૪૯
અત્યાગરૂપ	૨૯૮
અત્યાજ્ય	૧૦૫
અત્યાનંદાર્ણવતરંગ	૧૧૪
અત્યંત	૨૭૧, ૫૩૩
અત્યંત દૃષ્ટિ	૨૮૪
અત્યંત નિશ્ચય	૩૦૧
અત્યંત નિવૃત્તિ	૨૭૭
અત્યંતપણે	૨૪૭, ૨૮૩
અત્યંત અપરોક્ષ-સત્ય	૩૦૩
અત્યંત પરમાર્થના અભ્યાસે	૨૫૭
અત્યંત પરિણામ	૨૩૧
અત્યંત પ્રયોજન	૩૦૪
અત્યંત પ્રત્યક્ષ	૩૦૪
અત્યંત ભક્તિ	૨૫૬
અતિ વિચક્ષણ પુરુષો	૯૦
અત્યંત વિવેક	૫૦૯
અત્યંત સુગમ	૨૩૧
અત્યંત શુધ્ધ	૩૪૧
અત્યંતાભાવરૂપ	૨૪૩
અત્યુગ્ર	૯૫, ૬૦
અતુલ્ય	૪૩
અતિક્રમ	૪૫, ૪૦૨
અતિક્રાન્ત	૧૫૫
અતિક્રમી	૨૦૬
અતિચાર યોગ્ય	૨૭૫
અતીર્થંકર સિધ્ધ	૪૯૬
અતિરિક્તપણું	૫૨૫
અતિશયોક્તિ	૩૦, ૭૭
અતિશયસંપન્ન	૩૩૮
અસ્તિ નથી	
અતીર્થસિધ્ધ	૪૯૬
અતીન્દ્રિય	૧૫૫
અતીન્દ્રિય સ્વરૂપે	૧૦૩
અતીન્દ્રિય જ્ઞાન	૩૩૯
અત્ર	૩૪૯, ૧૮૨
અત્ર પણે	૨૩૫
અત્ર વખત	૨૫૯
અત્ર ક્ષણ	૨૪૭
અત્રુટક કારણ	૧૩૩
અતૃપ્ત	૧૭૨, ૩૭૫
અતૃષાતુર	૨૧૩
અથથી ઇતિ	૧૫૧
અથવા નિયમિત ગતિ હેતુ ?	૫૨૧
અથાગ	૨૦૭, ૨૧૫
અથાગ પ્રેમે	૨૧૨
અર્થ	૨૫૪, ૨૮૧, ૪૮૦
અર્થક્રિયાસંપન્ન	૨૭૧
અર્થપર્યાય	૪૯૫
અર્થ	૧૭
અર્થપૂર્વક	૭૭
અર્થરૂપ કેળવણી	૬૭
અર્થ સમર્થ	૧૭૦
અર્થ સમય	૩૭૩
અર્થ સંબંધ	૨૧૯
અર્થાપત્તિ રૂપે	૨૭૯
અર્થાંતર	૫૦૭, ૨૩૮, ૩૨૯, ૩૨૦
અર્થાંતરે	૩૨૧
અર્થાય	૧૨૯
અર્થે	૨૪૩
અદત્ત	૫૫, ૪૭૨
અદત્તાદાન	૧૩૭, ૨૭૫
અદ્‌ભુત	૩૭, ૭૪, ૧૨૭, ૧૭૮
અદ્‌ભુત વિચારણા	૧૮૨
અદ્‌ભુત નિધિ	૧૨૨
અદરાવે નહિ	૪૬૮
अवि... ममाइयं	૫૧૯
અદુઃખભાવિત	૪૭૪
અદંતધોવન	૩૫૭
અદંભી	૧૪૨
અદૃશ્યને દૃશ્ય કર્યું	૩૨૦
અદૃષ્ટનો વિચાર	૫૨૪
અદ્વેષ પરિણામ	૨૪૫
અધર્મ	૧૧૭
અધમાધમ	૪૭૯
અધરાત ભાગતાં	૮૮
અધિક	૧૬૩
અધિક સંસારી	૧૯૩
અધિકાધિક	૧૪૯, ૧૮૮
અધિકાર	૪૧, ૮૨, ૨૭૮ ૩૧૫, ૩૯૪, ૫૦૫
અધિકારી	૧૩૦, ૧૯૧, ૪૩૦
અધિકારીયોગે	૩૯૦
અધિપતિ	૨૭
અધિરાજ	૭
અધીન	૮૭, ૧૯૬, ૪૨૪
અધીર	૫૯
અધીરાઈ	૭, ૧૪૯
અધ્રુવે	૩૯
અધૂરું	૩૩૮
અધૂરો	૯૮
અધો ઉપમા	૭૬
અધોગતિ	૭૩, ૪૩૮
અધોગમન	૩૪૯
અધોદશા	૨૭૩
અધોવૃત્તિવત્	૧૭૨
અધ્ધર	૭૭
અધ્ધાસમય	૧૨૬
अध्ययन ५-९२	૪૦૦
અધ્યયન	૧૨૬, ૩૦૬
અધ્યવસાય	૩૧૬, ૩૪૯, ૪૬૭, ૫૦૦
અધ્યવસાય વિશેષ	૩૭૫
અધ્યાત્મ	૧૪૭, ૨૫૨, ૪૨૮
અધ્યાત્મ કલ્પદ્રુમ	૪૪૮
અધ્યાત્મગ્રંથો	૩૪૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
અધ્યાત્મદશાના-અંકુરે	૨૮૮
અધ્યાત્મમૂર્તિ	૨૮૮
અધ્યાત્મશાસ્ત્ર	૪૬૭
અધ્યાત્મસાર	૪૪૯, ૨૩૦
અધ્યાત્મજ્ઞાન	૪૬૭
અધ્યાતમ	૪૦૫
અધ્યાસ	૨૭૨, ૩૨૧, ૫૦૯
અધર્મ	૧૧૭
અધર્મ દ્રવ્ય	૩૧૮
અધિકરણ ક્રિયા	૨૮૬
અધિષ્ઠાતા	૫૦૪
અધિષ્ઠાન	૧૯૮, ૧૯૯
અધિષ્ઠિત	૪૨૪
અધીશ્વર	૫૩
અધીષ્ટ	૧૨૫
અધૂરો	૯૮
અધૂરી અવસ્થા	૨૬૫
અધૂરો નિશ્ચય	૨૬૫
અર્ધ ઘડી	૬૭
અર્ધદગ્ધો	૯૩
અર્ધદગ્ધપણું	૪૫૧
અર્ધપુદ્ગલ-પરાવર્તન	૨૯૬
અર્ધપુદ્ગલ-પરાવર્તનકાળ	૩૮૦
અર્ધ પ્રહર	૪૧૩
અર્ધી જિજ્ઞાસ્ય વૃત્તિવાળા	૨૩૧
અનભક્ત	૨૧૫
અનભિસંધિ વીર્ય	૫૦૬
અનધિકારી	૩૫૩
અનધિકારીમાં જ	૩૪૪
અનધિકારીપણા-ને લીધે	૨૭૭
અનર્થ	૧૯
અનવકાશ	૨૪૩
અનવકાશપણે	૨૫૪
અનપવાદ	૨૭૫
અનપવર્તન	૪૯૯
અનવસર	૨૮૮
અનશન	૬૪, ૬૫
અનહદ ધ્વનિ	૧૭૯, ૩૩૩
અનહદ તેનું - ધ્યાન કરવું	૫૧૭
અનહિતકારી	૨૭૬
અનહિતૈષી	૫૧
અનાગાર	૫૦૪
અનાચરણ	૫૫
અનાચાર	૭, ૧૩૭, ૪૮૧
અનાચાર દોષ	૪૯૯
અનાચારી ધર્મ	૧૧૯
અનાડી	૭
અનાથ	૪૩
અનાથદાસજી	૨૭૭
અનાદિ	૨૮૯
અનાદિ સ્થિત	૨૧૨
અનાદિ અનંતનું જ્ઞાન શી રીતે ?	૫૨૧
અનાદિનું	૧૩
અનાદિ પ્રકૃતિભાવ	૩૮૭
અનાદિ વાસના	૩૯૨
અનાદિ સંયોગે	૨૫૭
અનાધાર	૨૮૫
અનાનુપૂર્વી	૮૪
અનાનંદ	૧૬૪
અનાબાધ	૫૩૫
અનામંત્રણ	૫૧૧
અનાયાસ કર્તાપણું	૩૪૭
અનાહારી આત્મા	૨૫૭
અનાયાસે	૪૮૪
અનારાધકપણું	૩૫૪
અનારાધક માર્ગ	૨૫૨
અનારોપ	૩૭
અનિત્ય	૭૬, ૯૦
અનારંભી	૧૫૮
અનિત્ય ભાવ	૧૨
અનિમેષ નયન	૧૭૨
અનિમેષ નેત્રે	૪૪૧
અનિયતકાળ	૩૯૨
અનિયત	૨૭૩
અનિયતપણે	૧૨૫
અનિવૃત્તિકરણ	૪૯૦
અનિષેધ	૧૬૬
અનીતિ	૨૯૧
અનુકરણ	૨૯૭
અનુક્રમ	૨૪૪, ૩૧૫
અનુક્રમવિહીન	૧૧૫, ૧૪૬
અનુકંપા	૧૬૫, ૩૧૯, ૪૭૩
અનુગ્રહ	૪૩, ૧૬૯
અનુગ્રહ નહીં કરતાં	૧૬૩
અનુગ્રહતાં	૧૯૧
અનુચર	૭, ૧૧૬
અનુચરી	૮૧
અનુચારિણી	૧૫૧
અનુત્તમ	૨૯૦
અનુત્તર	૧૪૬, ૧૭૧
અનુત્તરવાસી	૧૫૦
અનુત્તર વિમાન	૨૫
અનુત્તરૌપપાતિક સૂત્ર	૩૬૬
અનુત્પન્ન	૨૭૧
અનુદય	૩૫૫
અનુદીરણા	૪૯૯
અનુદિશ	૨૫
અનુદ્યમી	૧૯૮
અનુપ	૪૦૯
અનુપચારે	૧૪૬
અનુપમ	૧૨, ૧૯૩
અનુપમ ફળ	૮૧
અનુપમેય સિધ્ધિ	૮૭
અનુપમેય	૧૦૧
અનુપયોગ	૧૧૭, ૨૪૬
અનુપયોગ ભાવે	૨૪૭
અનુપયોગ-પરિણામી	૨૪૯
અનુપશમ	૨૭૮
અનુપહત	૫૦૬
અનુપાન	૭૬
અનુપૂર્વી	૧૪૪
અનુપ્રેક્ષણ	૧૭, ૪૦૨
અનુપ્રેક્ષા	૧૯, ૨૯૨, ૪૬૯, ૪૫૩
અનુપ્રેક્ષા યોગ્ય	૨૮૭
અનુબંધ	૭૦, ૨૬૨
અનુભવ	૨૨૪, ૪૮૩
અનુભવોક્ત	૧૩૨
અનુભવગોચર	૪૭૦
અનુભવધર્મ	૧૩૨
'અનુભવપ્રકાશ'	૩૧૮
અનુભવયોગ્ય	૨૭૧
અનુભવપ્રમાણ	૧૩૩
અનુભવવાર્તા	૨૫૯
અનુભવજ્ઞાન	૨૧૮, ૨૯૮
અનુભવદૃશ્ય	૩૪૬
અનુભવી ગુરુ	૧૪૭
અનુભાગ	૧૫૫, ૪૦૪
અનુભાગબંધ	૫૦૮
અનુભૂત	૫૨૫
અનુમત	૩૬૬
અનુમાન	૩, ૪૮૫
અનુમાનગોચર	૩૭૧
અનુમોદન	૨૮૮
અનુયાયી	૨૨૭
અનુયોગ	૨૧૫, ૪૩૧
અનુરક્ત	૧૫

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
અનુરક્તતા	૩૭
અનુરાગ	૪૦,૧૨૧
અનુસરવા જોગ	૨૨૨
અનુસરો	૩૪૦
અનુસરતા	૨૭૯
અનુસંધાનપણું	૩૩૨
અનુસંધિ	૪૩૯
અનુજ્ઞા	૫૫, ૨૭૬
અનૂપ	૨૧૩
અનેક ભૂમિકાઓ	૩૨૭
અનેકાકી	૧૯૭
અનેકાંત	૩૩૮,૪૨૭
અનેકસિધ્ધ	૪૯૬
અનેકાંત માર્ગ	૩૪૨
અનેકાંત શૈલી	૯૩
અનેકાંતિક	૪૮૬
અનેકાંતિક માર્ગ	૩૩૪
અનૈશ્વર્યવાન	૨૮૯
અનંગ રંગ	૪૧
અનંગીકાર પણું	૧૭૮
અનંત	૨૦, ૩૦૧
અનંત કાલ રહેગો	૩૮૪
અનંતકાળ થયાં	૨૨૬
અનંતકાળથી	૧૩૬
અનંતકાળને - પ્રયોજને	૨૮૧
અનંત કોટી	૨૫૭
અનંત ગુણ ગંભીર	૨૦૮
અનંત ગુણ મહત્	૨૯૦
અનંતગુણવિશિષ્ટ	૨૨૪, ૨૪૩
અનંત જીવનો વ્યાઘાત	૯૦
અનંતદર્શી	૯૪
અનંત પરિણતિ	૨૪૩
અનંત પ્રદેશભૂત	૧૭૫
અનંત મરણ	૯૦
અનંતર	૨૬૬, ૪૯૬
અનંતર પરંપર સંબંધે	૨૬૬
અનંતવિશેષ	૨૭૪
અનંત શાંતમૂર્તિ	૪૩૬
અનંત સુખ	૯૧
અનંત જ્ઞાની	૯૪
અનંતા	૩૬૭
અનંતાનુબંધી	૩૧૩, ૪૮૩
અનંતાનુબંધી - ચતુષ્ક	૨૬૨
અનંતાનુબંધી - કષાય	૧૯૦, ૪૮૩
અનંતાનુબંધી ક્રોધ	૧૩૫
અનંતાનુબંધી માન	૧૩૫
અનંતાનુબંધી માયા	૧૩૫
અનંતાનુબંધી લોભ	૧૩૫
અનંતાનુબંધીનો ઉદય	૪૬૧
અનંતાનંત	૨૫
અન્ન	૩૫૭
અન્ન-દાંતને વેર	૯૭
અન્ધાનાં	૪૫૨
અન્નવસ્ત્ર	૪૦૧
અન્ય	૪૫, ૫૦૯
અન્ય આલંબન રહિત સ્થિતિ	૫૧૭
અન્યત્વ ભાવના	૨૨૬
અન્યથા	૧, ૧૬૨, ૩૧૩, ૪૧૧
અન્ય દ્રવ્ય	૧૬
અન્યથી ન્યૂન- પરાભવતા	૫૨૫
અન્ય	૭
અન્ય પરિચય	૩૦૧
અન્ય પુરુષ	૩૨૮
અન્ય ભાવ	૨૯૨
અન્ય ભાવના	૨૩૪
અન્યલિંગ સિધ્ધ	૪૯૬
અન્ય વાણી	૩૫૮
અન્ય વેદે જેનો દેહ	૨૬૬
અન્ય સ્થાનકે	૫૨૬
અન્ય ક્ષેત્રે	૩૯૨
અન્યાયસંપન્ન	૭
અન્યે	૪૫
અન્યોક્ત રીતે	૪૮૫
અન્યોન્ય	૯૫, ૩૧૯, ૪૧૩
અન્યોન્યાશ્રય	૩૩૫
અન્વય	૨૨૦
અન્વય પ્રધાનતા	૧૫૫
અનર્થ	૨૧૮
અનર્થકારક	૧૬૨
અનર્થના હેતુ	૨૭૪
અનન્ય	૪૪, ૧૭૫, ૨૫૯
અનન્ય નિમિત્ત	૨૮૮
અનન્ય નિષ્ઠા	૨૧૪
અનન્ય પ્રેમે	૧૯૪
અનન્યભૂત	૩૭૬
અનન્યભૂતપણે	૩૭૫
અનન્ય શરણના- આપનાર	૨૭૦
અનભ્યસ્ત	૩૧૯
અનભ્યાસ	૨૭૧
અનભક્ત	૨૧૫
અનહિતકારી	૨૭૬
અનાહારી આત્મા	૨૫૭
અનાડી	૭
અનાત્મા	૧૦૫
અનાચારી ધર્મ	૧૧૯
અનાથ	૪૩
અનાદિ અનંતસિદ્ધિ	૫૨૧
અનાદિ નિત્ય પર્યાય	૫૩૦
અનાદિ સ્વપ્નદશા	૨૭૨
અનાદિ સ્થિત	૨૧૨
અનાદિનાં ખસ્યાં છે	૧૮૪
અનાર્ય કુળ	૨૦૯
અનાર્ય ચિત્ત	૩૦૯
અનાર્ય દેશ	૪૩૪
અનાર્યપણા યોગ્ય	૨૬૧
અનાર્યવૃત્તિ	૨૯૧
અનાસ્થા	૫૩૫
અનાસકત બુધ્ધિ	૨૭૮
અનાસકિત	૩૩૨
અનિચ્છિત હેતુ	૩૧૦
અનિત્ય	૫૧૮
અનિત્ય જીવનમાં - નિત્યપણું	૨૩૪
અનિત્યભાવી	૩૦૧
અનિર્દિષ્ટ સંસ્થાન	૩૭૮
અનિદ્રાપણું	૨૮૩
અનિદ્રાપણે	૪૫૩
અનિવૃત્તિ બાદર - ગુણસ્થાનક	૧૧૧
અનિશ્ચય	૩૯૫
અનિશ્ચિતપણું	૩૧૫
અનુક્રમે સંયમ - સ્પર્શતો	૨૨૩
અનુત્તર વિમાન	૨૫
અનુકંપાસંયુક્ત- ઈચ્છા	૨૪૫
અનુપચરિત - વ્યવહાર	૨૭૧
અનુપપન્ન	૫૦૪
અનુદ્યમી	૧૧૮
અનુભવઉત્સાહદશા	૩૮૪
અનેક રત્નની - યુક્તતા ધરાવનાર	૫૨
અનેકાંતદ્રષ્ટિયુક્ત	૧૪૮
અનેકાંતદ્રષ્ટિહેતુ	૫૨૧
અનંતગુણવૃધ્ધિ	૪૯૨
અનંતગુણવિશિષ્ટ	૨૪૩
અનંત ગુણહાનિ	૪૯૨
અનંત ચતુષ્ટય	૧૦૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
અનંત ચતુષ્ટય સ્થિત	૩૯૯
અનંત દાન લબ્ધિ	૪૧૬
અનંત ભોગ - ઉપભોગ લબ્ધિ	૪૧૬
અનંત લાભ લબ્ધિ	૪૧૬
અનંતવીર્ય લબ્ધિ	૪૧૬
અનંત સુખ	૯૧
અપ૦	૫૩૧
અપકર્ષ	૪૯૪
અપકાર	૪૪૬
અપકાયિક જીવો	૩૩૨
અપકીર્તિ	૬૮
અપકીર્તિભય	૨૫૦
અપચય	૪૦૫
અપદ	૪૯૮
અપનો	૮૪
અપનો ધન	૫૦૩
અપમાન દેવું	૪૫૧
અપન્નંતે	૧૭૦
અપયંઠાણ પાથરે	૬૪
અપર	૨૨૬
અપરાધ	૪૫, ૨૪૬
અપરાધી	૧૫૨, ૨૭૩
અપરિચય	૨૭૧
અપરિચ્છેદ	૧૪૭
અપરિણામી	૨૯૪, ૫૧૮
અપર્યાપ્ત	૪૯૭
અપરોક્ષ	૨૭૨, ૩૧૨
અપલક્ષણ	૧૭૮
અપવર્ગી	૩
અપવર્તન	૪૯૮
અપવર્ગ ઉતારુ	૮૭
અપવાદ	૨૩, ૧૧૯, ૧૨૨, ૨૭૫, ૫૦૧
અપવાદ માર્ગ	૫૦૨
અપક્ષપાત	૯૫
અપક્ષપાતે	૩૨, ૯૫
અપશબ્દ	૧૧૮
અપાર	૧૬૦
અપારવત્	૩૦૯
અપારમાર્થિક ગુરુ	૪૫૪
અપારિણામિક - મમતા	૨૬૩
અપારી	૩૫
અપાય	૧૦૨
અપાયાપગમ - અતિશય	૩૯૭, ૪૪૫
अपि	૪૪૪
અપેક્ષા	૧૪૨, ૨૭૬, ૫૦૪
અપેક્ષાએ	૪૬૯
અપેક્ષાથી જોતાં	૧૩૨
અપેક્ષા રાખે છે	૪૫૨
અપેક્ષિત કથન	૧૬૮
અપેક્ષિત સાધન	૧૩૧
અપૌરુષેય બાધ	૪૫૨
અપ્રગટ કઠણાઈ	૨૦૦
અપ્રતીતિ	૩૧૦
અપ્રતિબંધ	૨૩૨
અપ્રતિબંધતા	૩૫૫
અપ્રતિબંધપણે	૯૮
અપ્રતિબંધભાવ	૨૯૬
અપ્રતિહત	૩૩૧
અપ્રધાન	૪૬૩, ૨૭૦
અપ્રધાનપણું	૨૪૯, ૨૬૩
અપ્રભુત્વ	૪૦
અપ્રમત્ત	૨૦૧, ૩૯૯, ૪૧૭, ૫૨૭
અપ્રમત્ત ધારા	૨૩૩
અપ્રમત્તપણે	૨૩૦
અપ્રમત્ત યોગ	૫૧૮
અપ્રમત્ત સંયમ	૪૦૯
અપ્રમાદ	૧૦૬, ૨૬૯
અપ્રમાદ યોગ	૨૭૯
અપ્રયોજન	૩૬૬
અપ્રયોજનભૂત	૧૩૨
અપ્રવૃત્તિ	૩૦૩, ૩૯૪
અપ્રવેશક	૨૯૪
અપ્રસંગ	૨૮૪, ૩૧૧
અપ્રેમદશા	૩૦૦
अप्पडिबद्धे	૧૬૦
अप्पा	૩૬૧
અપ્પાણં	૪૬૬
અપ્પાણં વોસરામિ	૪૭૩
અપિશ્રાન	૧૮૬
અયત્ના	૧૪૧
અપર્યવસ્થિત	૧૨૬
અપર્યાપ્ત	૩૯૭
અપર્યાપ્તપણે	૨૮૨
અપરમાર્થને વિષે	૨૯૨
અપરાધ યોગ્ય	૨૫૪
અપરિચ્છેદ	૧૪૭
અપરિપક્વ કાળ	૨૯૮
અપરિપૂર્ણપણાથી	૩૬૩
અપવર્ગી	૩
અપસિદ્ધાંત રૂપ	૩૪૬
અપાત્ર	૩૬૬
અપાર કષ્ટે કરીને	૨૧૮
અપારમાર્થિક ગુરુ	૪૫૪
અપુત્ર	૩૩૪
અપુનર્વૃત્તિરૂપે	૧૫૭
અપૂજ્ય	૭૨
અપૂર્ણ	૨૦૫
અપૂર્ણતા	૧૭૨
અપૂર્ણ પર્યાપ્તિ	૧૦૩
અપૂર્વ	૧૮૬
અપૂર્વ અર્થ	૩૮૨
અપૂર્વ અનુસાર	૫૧૭
અપૂર્વ અવસર	૩૫૬
અપૂર્વકરણ	૪૯૦
અપૂર્વકરણ - ગુણસ્થાનક	૧૧૧
અપૂર્વતા	૫૦
અપૂર્વ અભિપ્રાય- સહિત	૫૨૪
અપૂર્વ નિરાવરણ- પણું	૩૨૬
અપૂર્વ પદાર્થને- વિષે	૨૧૧
અપૂર્વ ભાવ	૩૧૭
અપૂર્વ ભાવરૂપ	૨૪૩
અપૂર્વ સ્વભાવ	૪૦૬
અપૂર્વવત્	૨૨૫
અપૂર્વ વિચાર	૨૪૭
અપૂર્વ શ્રેણિ	૮૮
અપૂર્વ સ્નેહ	૧૯૫
અપેક્ષાનો ત્યાગ	૨૫૬
અપ્રકાશ ભાસ્યમાન- અંતઃકરણ	૧૫૧
અપ્રત્યક્ષ	૪૮૩
અપ્રત્યાખ્યાન	૭૦
અપ્રતિબધ્ધ	૬૧
અપ્રતિબધ્ધપણાને	૨૮૪
અપ્રતિબધ્ધ પ્રણામ	૨૩૬
અપ્રતિબધ્ધ વિહારી	૩૬૫
અપ્રભુત્વ	૪૦
અપ્રમત્ત - આત્મોપયોગ	૫૨૭
અપ્રમત્ત સંયત- ગુણસ્થાનક	૧૧૧
અપ્રયત્ન દશા	૨૬૪
અપ્રશસ્ત ભાવે	૩૧૩
અપ્રશસ્ત શાસ્ત્રીય અભિનિવેશ	૩૨૩
અપ્રશસ્ત રાગ	૫૦૮
અપ્રશસ્ત છંદી	૧૪૨
અપ્રસિદ્ધ	૨૮૫
અપ્રસિધ્ધપદ	૫૧૮
અપ્રાકૃત ક્રમ	૪૩૦, ૫૩૪
અપ્રાપ્ત	૪૮૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
અપ્રાપ્તિ	૨૯૮, ૩૨૯, ૩૮૭
અપ્રાપ્યકારી	૫૧૬
અપૃથક્ભૂત	૩૭૫
અપૃથક્સિધ્ધ	૩૭૬
अफलं	૪૪૮
અફળ	૨૫૨,૨૮૬, ૩૦૭,૪૦૦,૪૪૮
અબ	૨૧૬, ૫૧૪
અબઘડીએ	૨૭
અબધુ	૧૮૩
અબળા	૩૧૧
અબાધ	૧૦૭, ૨૨૯
અબાધાએ	૨૫૫
અબાધાકાળ	૪૫૧
અબુધ	૧૦૫, ૪૩
અબૂ	૩૮૩, ૫૧૪
અબોધતા	૧૩૯
અબોધિ	૧૪૧
અબંધ	૧૧૮, ૨૦૫, ૪૭૦
અબંધક	૪૮૩
અબંધતા	૨૮૩
અબંધ દશા	૪૧૫
અબંધન	૧૭૫
અબંધપણા માટે	૩૯૪
અબંધપણે	૧૩
અબંધ પરિણામે	૧૩૯, ૨૨૧
અબંધવપણું	૩૨૯
અબધ્ધસ્પૃષ્ટ આત્મા	૩૯૬
અબાધ્ય	૩૮૫
अबुद्धा	૪૪૭
અબંધનું અનુષ્ઠાન	૪૯૮
અબ્રહ્મચર્યનો ત્યાગ	૪૪૯
અભક્તિ	૨૪૬
અભજ્ય	૨૪૬
અભડાવ કાં ?	૬૫
અભય	૧૯૧
અભયદાન	૨૯
અભયકુમાર	૮૦
અભક્ષ	૨૧, ૪૫૨
અભાગિયો જીવ	૪૭૯
અભાવ	૫૪, ૬૪
અભાવ જેવો	૫૨૬
અભાવથી	૪૮૩
અભાવના	૨૪૧
અભાવભાવ	૩૭૩
અભાસન	૫૨૬
અભિધેય	૫૦૬
અભિનિવેશ	૧૨૩
અભિનિવેશ - પરિણામે	૩૧૮
અભિપ્રાય	૨૫૫, ૨૧૭, ૨૩૩
અભિમત	૨૭૬
અભિમતે	૫૨૪
અભિમુખ થા	૫૩૩
અભિરુચિ	૪૭
અભિલાષ	૮૧
અભિલાષી	૫૨
અભિવંદન	૩
અભિવંદના	૩
અભિસંધિ વીર્ય	૫૦૬
અભેદ	૧૭૫, ૩૩૯
અભેદ ઉપયોગ	૭૦
અભેદ ચિંતન	૨૩૬
અભેદતા	૩૯૬
અભેદ દશા	૧૯૭
અભેદ્ય	૨૬૨
અભોગી	૨૮૩
અભંગ	૧૨૬
અભંગ	૨૭૬
અભંગપણે	૨૩૭
અભ્યસ્તયોગ	૪૧૧
અભ્યાખ્યાન	૧૧૮
અભ્યાસ	૧૬૮, ૨૯૯
અભ્યાસવત્	૩૦૯
અભ્યંતર દયા	૧૫
અભ્યંતર કુટુંબ	૧૫
અભ્યંતર દશા	૩૬૪
અભ્યંતર દોષ	૪૬૪
અભ્યંતર મહારાજા	૧૪
અભ્યંતર મિત્ર	૧૪
અભવ્ય	૧૯૩, ૩૪૧
અભવ્ય કે દુર્ભવ્ય	૨૯૫
અભવ્ય જીવ	૫૦૭
અભક્ષ્ય	૧૧૨, ૩૩૪
અભક્ષ્ય આહાર	૩૮૯
અભિન્ન	૫૩૧
અભિન્ન બોધમયના- પ્રણામ	૨૩૦
અભિન્ન ભાવના	૨૬૫
અભિન્ન ભાવે	૨૯૩
અભિન્ન સ્વભાવે	૩૫૪
અભિન્ન જ્ઞાન	૩૧૮
અભેદ ચિંતન	૨૩૬
અભેદ્ય	૪૮૭, ૪૮૩
અભેદ દશા	૧૯૭
અભેદ ધ્યાન	૨૩૫
અભેદ ભક્તિ	૧૮૬
અભેદ ભાવે	૧૫૦, ૧૮૬
અમ જેવા	૩૦૮
અમ થકી	૨૪૫
અમર	૩
અમર દશા	૧૪
અમરવરમય	૧૮૪
અમલ	૮૮
અમાન	૩
અમાપ	૩૪૬
અમારી સત્તા	૧૯૮
અમુક	૪૦૧
અમુક કાળ સુધી રહી પતિત થવું એ રૂપ મોક્ષ	૯૬
અમુક દેશે	૪૯૦, ૯૬
અમુનિ	૩૦૧
અમૂર્છિત	૪૮૯
અમૂર્છિતપણે	૩૨૪
અમૂર્ત	૩૭૪
અમૂર્તતા	૫૨૮
અમૂર્ત પદે	૩૬૨
અમૂર્તિમાન	૪૯૧
અમોહકર	૨૭૦
અમોહપણે	૨૩૬
અમોક્ષ	૫૦૮
અમૃતના મેહ- વૂઠયા	૨૪૮
અમૃતભોજન	૪૮૧
અમૃતસાગર	૩૨૭
અમૃતસાગરનું - અવલોકન	૧૮૧
अमृतोपमे	૩૪
અમ જેવાને દ્વારે	૩૩૬
અમસ્તી	૨૮૧
અમસ્તો	૪૨૦
અમસ્થી	૪૭૬
અમલમસ્ત	૭
અમલાન ગ્યાન	૩૮૪
અમિલન સ્વરૂપ	૩૩૬
અમુક રસનો ત્યાગ	૪૪૯
અમુક સ્વભાવ	૪૧૨
અમુખ્ય	૧૪૮
અયત્ના	૧૪૧
અયથાર્થ	૧૪૪, ૨૯૯, ૫૧૬
અયથાર્થપણું	૩૪૧
અયમંતકુમાર	૬૯
અયાચકપણું	૨૩૮
અયાચકપણાને- ભજતું	૨૪૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
અયોગી ગુણ૦	૧૧૧
અયુક્ત	૫૧
અયોગ્યતા	૨૦૫
અયોગ્ય દાન	૧૨૧
અયોગી- ગુણસ્થાનક	૧૧૧
અયોગી ભવસ્થ- કેવળજ્ઞાન	૩૩૧
અયોગી સ્વભાવ	૪૦૯
અરતિ	૨૩૨
અરધી ઘડી	૪૪૮
અરનાથ પ્રભુ	૫૦૦
અરબી	૪૮૮
અરમણીય	૨૭૦
અરસ	૩૩૨
અરસપરસ	૧૯૦, ૩૦૨
અરિહંત	૨, ૩૫, ૪૫૫
અરિહંતના - ૧૨ ગુણ	૮૨
अरिहंते	૩૬૧
અરુણોદયે	૧૧૯
અરુ	૧૩૦
અરુચિ	૪૬૪
અરૂપી	૧૧૦, ૨૮૪
અરેરાટ	૪૭૯
અરેરે	૧૫૯
અર્પણ બુધ્ધિ	૧૭૯
અલખ	૧૯૪
અલખ દેદારા	૧૮૭
અલખ નામ	૧૮૭
અલખ 'લે' માં	૧૮૩
અલખ વાર્તાના	૧૮૧
અગ્રેસર આગળ	
અલખ સમાધિ	૧૮૩
અલભ	૨૧૫
અલક્ષ ભગવાન	૩૬૩
અલેખે	૧૭૯
અલેશી	૪૯૭

શબ્દ	કોશ પૃ.
અલોકે દેખ	૧૫૭
અલોપ	૧૬૫
અલૌકિક	૧૨, ૨૦૨
અલંકૃત	૩૩૯
અલંકાર	૧૧૫
અલંગ	૩૮૩
अलंभो	૨૭૦
અલ્પ	૨૦, ૧૯૬, ૨૮૭
અલ્પ અલ્પ	૪૮૩
અલ્પ અલ્પ- મતાંતર	૪૧૮
અલ્પ આરંભ	૭૧
અલ્પ કારણ	૨૯૬
અલ્પકાળ	૨૬૧
અલ્પકાળે	૨૦૬
અલ્પકાળવર્તી	૩૯૭
અલ્પકાળમાં- ચેતવા યોગ્ય	૨૮૦
અલ્પ દ્રવ્યમાયા	૯૮
અલ્પ પ્રયાસે	૩૮૭
અલ્પ હાસી	૧૫૬
અલ્પ ભાષી	૧૫૦
અલ્પ યોગવાળા	૩૭૭
અલ્પશિથિલપણાથી- મહાદોષના જન્મ	૪૨૮
અલ્પજ્ઞતા	૧૦૬
અલક્ષ્મી	૧૬૪
અલિપ્ત ભાવ	૧૬૦
અલુબ્ધ	૧૨૨
અવકાશ	૨૦૩, ૨૪૩, ૨૬૩, ૨૮૦, ૪૮૬
અવકાશ લેવાના- જોગ	૨૫૯
અવકાશિત	૨૫૫
અવકાશ આપ્યો	૨૯૨
અવગાઢપણે	૫૦૭
અવગાહન	૨૭૮
અવગાહના	૪૪૨

શબ્દ	કોશ પૃ.
અવગાહવાને અર્થે	૩૫૨
અવગાહવું	૨૦૨
અવગાહી	૨૨૫
અવગાહી છે	૨૯૩
અવગાહીને	૩૬૭
અવગાહે છે	૩૨૭
અવગ્રાહિત	૩૭૬
અવગુણ	૧૬
અવગુણની ઓરડી	૪૭૯
અવર્ણ	૩૩૨
અવર્ણ ભાષા	૧૦૯
અવર્ણનીય	૯૭, ૩૯૦
અવર્ણવાદ	૨૪૬
અવર્ણવાદીઓ	૧૦૮
અવતાર	૧૫૨, ૭૨
અવદર્શન	૪૨
અવધ	૮૮
અવધારજો	૧૯૮
અવધારણ	૫૫, ૩૨૬, ૪૨૦
અવધારવાની	૧૬૩
અવધિદર્શન	૩૭૫
અવધિજ્ઞાન	૩૧૪, ૩૧૫, ૩૩૯, ૪૩૪, ૪૮૬
અવધિજ્ઞાનાનુસારે	૫૨
અવધિજ્ઞાનાવરણીય	૨૭૯
અવધૂત	૪૬૮
અવની	૪
અવભાષા	૧૧૮
અવયવ	૨૪૦
અવર	૩૬
અવરાઈ	૫૧૬
અવરાયેલું	૪૩૬
અવરોધક	૨૮૪
અવલોકન	૨૫૫, ૩૫૮
અવલોકીએ	૨૨૪
અવલોક્યા	૩૫૩
અવલંબનકારી	૪૯૧

શબ્દ	કોશ પૃ.
અવલંબન	૧૩૧
અવલંબન રહિત	૨૫
અવલંબી	૨૭૭
અવશેષ	૨૮૬, ૪૮૩, ૫૧૮
અવસ્થા	૨૨૯
અવસર	૧૯, ૮૫, ૧૫૦, ૧૬૩
અવસર ગવેષવો	૩૦૬
અવસરોચિત	૨૦૭
અવસર્પિણી કાલ	૨૫
અવસર્પિણી કાળ	૩૬૨
અવસ્થાન	૧૫૧
અવળા	૧૧, ૪૫૬
અવળું	૩૪૩
અવળો	૭૭
અવજ્ઞા	૨૪૪, ૩૧૩
અવાક્ગોચર	૪૯૨
અવાચક	૬૯
અવાવરુ કૂવો	૪૭૨
અવિકળ	૫૨૨
અવિચાર	૨૪૫
અવિચાર દશા	૩૨૯
અવિચારવાન	૪૭૦
અવિચારી	૩૦૮
અવિચારે	૧૧૬, ૩૦૨
अवितहमसंदिद्धं	૫૩૪
અવિનાશ	૩૩૯, ૩૪૬
અવિનાશી	૧૪૯
અવિનાશી દેહ	૩૦૦
અવિભાગી	૩૭૭
અવિરતિ	૪૨૮
અવિરતિનાં - પાપ	૪૬૯, ૪૮૭
અવિરતિ રૂપ ઉદય	૩૧૫
અવિરોધ	૬૮, ૨૭૬, ૪૫૩
અવિરોધ ભાવના	૩૨૪

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
અવિરોધી	૪૯૬
અવિવેક ધર્મ	૧૨૩
અવિસંવાદ	૨૩૦
અવિસંવાદ-પરિણામે	૨૪૯
અવિષમ	૩૯૧
અવિષમ ઉપયોગ	૩૫૫
અવિષમતા	૩૦૪, ૩૦૬
અવિષમપણે	૨૩૭
અવિષમભાવે	૨૮૦
અવિક્ષેપતા	૩૦૪
અવિક્ષેપપણું	૩૯૨
અવિક્ષેપપણે	૨૩૨
અવિજ્ઞાન	૩૭૫
અવીસરવું	૨૬૧
'અવેદ' પદ	૧૩
અવૈરાગ્ય	૨૭૮
અવ્યક્ત	૪૮૪, ૫૧૧
અવ્યક્ત ઈશ્વર	૨૯૧
અવ્યક્તતા	૧૬૯
અવ્યકતપણે	૨૮૪
અવ્યગ્ર	૪૪
અવ્યવસ્થા	૨૦૮
અવ્યવસ્થિત	૯૦
અવ્યવસ્થિત ભાવે	૧૩૯
અવ્યવસ્થાને લીધે	૨૬૦
અવ્યવસાયી	૨૮૩
અવ્યવહાર રાશિ	૪૩૪
અવ્યાબાધ	૩૧૭
અવ્યાબાધપણાને	૨૮૦
અવ્યાબાધ સ્વરૂપ	૩૫૬
અવ્યાબાધ સમાધિ	૪૭૫
અવ્યાબાધ સ્થિરતા	૪૩૦
અવ્યાબાધ સુખ	૫૦૨
અવક્તવ્ય	૨૫૭
अवि अप्पणो - ममाइयं	૫૧૯
અવભાસ્યું રે	૫૧૭
અવલોકવા યોગ્ય	૪૩૫
અવશ્ય	૪૭, ૧૬૩, ૧૦૩
અવશ્ય ક્રિયા	૧૫૨
અવશ્ય મેવ	૫૫
અવશ્ય વિના	૧૭૨
અવસ્તુ	૧૭૬, ૪૬૯
અવસ્તુતા	૫૨૩
અવસ્થા	૨૨૯, ૨૫૫
અવસ્થા ફેર	૩૫૮
અવસ્થા સમયે	૨૫૪
અવસ્થાંતર	૩૪૭
અવસ્થાંતરતા	૨૯૬
અવાચ્ય	૧૮૨
અવિકલ્પપણાને-ભજે	૨૬૫
અવિકલ્પરૂપ	૨૬૫
અવિકલ્પ સમાધિ	૨૨૯
અવિચ્છિન્ન	૧૯૪, ૫૩૨
અવિચ્છિન્ન - અનુભવ	૧૬૮
અવિચ્છિન્ન ધારા	૨૬૧
અવિચ્છિન્નપણે	૨૪૮, ૨૩૫
अवितहमसंदिद्धं	૫૩૪
અવિભક્તત્વ	૩૬૯
અવિરુધ્ધ	૩૦૮
અવિરુધ્ધ દશા	૩૪૨
અવિવેકી વિદ્યા	૬૮
અવિરતિ સમ્યક્ - દૃષ્ટિ	૧૨૪
અવિરતિ સમ્યક્ - દૃષ્ટિ ગુણસ્થાનક	૧૧૧
અવિરતિ સમ્યક્- દૃષ્ટિ નામા	૪૮૨
અવિશ્રાન્તિ	૧૬૧
અવેદ્યું	૨૯૬
'અવેદ' પદ - નિશ્ચયનું	૧૩
અશરણ	૩૦૩
અશરીરીભાવપણે	૨૪૯
અશાતા વેદનીય	૭૫
અશુચિ	૪૧, ૯૩
અશુચિ દોષ	૨૧૦
અશુચિમય	૫૪
અશુભ યોગ	૧૭૩
અશેષ	૫૧, ૯૧
અશોકવર પાદપ	૧૭૧
અશોક રૂપે	૧૪૬
અશોચ્યા કેવલી	૨૧૫, ૩૪૧
અશૌચતા	૧૪૯
અશંકિત	૧૬૦
અશક્ત	૨૬૦
અશાતા મુખ્યપણું	૪૨૫
અશાશ્વત	૪૭
અશુચિ સ્વરૂપ	૨૯૯
અશૂન્ય	૩૭૫
અશોભ્ય	૫૦
અશ્વ	૨૭, ૪૪૩
અશ્વક્રીડા	૪૨
અશ્વશાળા	૪૯
અસત્	૪૫૩
અસત્ ગુર્વાદિક	૨૬૨
અસત્ વાસના	૨૦૨
અસત્તા	૨૪૯
અસદ્આગ્રહ	૩૨૫
અસદ્ભૂત વચન	૪૫૯
અસદ્વૃત્તિઓ	૪૦૫
असमतदंसिण	૪૪૭
અસમ્યક્દર્શન	૫૨૬
અસમતા	૧૮૫
અસમર્થ	૪૪૭
અસમર્થપણું	૨૪૩
અસમંજસતા	૫૦૫
અસમાધિ	૨૯૮, ૩૦૦
અસમાધિ રૂપ	૧૮૭
અસમંજસ ભાવે	૧૧૨
અસરબંધ	૩૨
અસાર	૨૮૩, ૩૦૩
અસારભૂત વ્યવહાર-	૨૯૧, ૩૮૮, ૩૦૬
असासयंमि	૩૯
અસિઆઉસા	૮૩
અસિપત્રવન	૬૦
અસીમ હર્ષ	૨૮૬
અસુગમ વૃત્તિ	૨૪૦
અસુગમતા	૧૪૫
અસુગંધ રૂપ	૨૬૬
અસુલભ	૧૫૦, ૧૬૯
અસૂયા	૧૨૦
અસોચ્ચા કેવળી	૩૪૧
અસંખ	૩૨૩
અસંગ	૩૮૫
અસંગ ચૈતન્ય	૪૧૩
અસંગ થવા	૨૯૭
અસંગતા	૧૮૯, ૩૧૨
અસંગતિપણું	૪૩
અસંગદશા	૩૦૨
અસંગપણાવાળી- ક્રિયા	૨૫૪
અસંગપણું	૨૫૪
અસંગ ભાવના	૩૩૨
અસંદેહ	૨૬૮
અસંપૂર્ણ	૩૦૩
અસંપૂર્ણ - સમાધિવાળું	૩૦૩
અસંભવ રૂપ	૨૨૭
અસંભવિત	૧૦૮, ૨૯૦
અસંયત	૪૯૬
અસંયતિ પૂજા	૨૭૭
અસંયમ	૪૬૩
અસંયમપણું	૪૪૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
અસંયોગીપણું	૩૪૬
અસંસારગત	૨૩૦
અસંસારગત વાણી	૨૫૪
અસંસારપણા રૂપ	૨૪૩
અસંજ્ઞી	૩૯૭
અસંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય	૪૯૭
અસંજ્ઞીપણું	૪૯૦
અસ્ત	૨૪૦
અસ્તિ	૧૪૭
અસ્તિ નથી	૪૮૮
અસ્તિ	૩૧૪
અસિ	૩૪૫
અસ્તિકાય	૩૩૨
અસ્તિત્વ	૧૭૭, ૩૪૬, ૪૯૩
अस्तिपद	૫૧૮
અસ્તુ	૯૮
અસ્થિ મિંજા	૩૮૬
અસ્નાનતા	૨૬૮
અસ્નેહ	૨૬૮
અસ્પર્શ્ય	૩૪૬
અસ્પર્શ	૩૩૨
અસ્પર્શગતિ	૫૨૫
અસ્પૃહાપણું	૨૫૩
અસ્વસ્થ કાર્ય	૨૯૮
અસ્વસ્થતા	૩૦૭
અસત્કાર	૨૪૭
અસત્દર્શનને વિષે	૨૫૭
અસત્પુરુષ	૨૪૬
અસત્સંગ	૧૬૩, ૨૩૬, ૨૩૯, ૩૦૧
અસત્સંગની - વાસના	૨૫૭
અસન્મુખ	૨૮૫
અસહ્ય	૪૪
અસલના સ્વભાવ	૪૪૭
અસામર્થ્ય- વાનપણું	૫૦૯

શબ્દ	કોશ પૃ.
असावज्जा	૪૦૦
असुध्ध	૪૪૭
અસોચ્ચા કેવળી	૩૪૧
અસંખ્ય	૩૯૨
અસંખ્ય પ્રકારે	૧૭૫
અસંખ્યાત	૧૧૨, ૩૦૧, ૪૪૭
અસંખ્યાત કાલ	૨૬
અસંખ્યાત - ગુણહાનિ	૪૯૨
અસંખ્યાત ગુણ- વિશિષ્ટ	૨૮૪
અસંખ્યાત ગુણ- વૃધ્ધિ	૪૯૨
અસંખ્યાત પ્રદેશ	૧૬૬
અસંખ્યાત - પ્રદેશાત્મક	૫૧૬
અસંખ્યાત - સમયવર્તી	૩૨૭
અસંભાવ્ય	૩૯૫
અસંયત સમ્યક્દૃષ્ટિ	૩૭૨
અસંવ્યવહારિક	૪૯૭
અસંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય	૪૯૭
અશ્રધ્ધા	૪૪૭
અશ્રેય	૩૦૨, ૪૮૪
અષ્ટક	૧૫૦
અષ્ટદલકમળ	૨૫૦
અષ્ટપ્રાતિહાર્ય	૪૪૬
અષ્ટપ્રાભૃત	૪૧૫
અષ્ટમ	૫૩૦
અષ્ટ મહાસિધ્ધિ	૨૦૦, ૩૧૦
અષ્ટમ ભક્ત	૧૭૧
અષ્ટમી	૪૨૬
અષ્ટસહસ્રી	૪૪૬
અષ્ટાદશ દૂષણો	૯૬
અષ્ટાવક્ર ગુરુ	૨૨૭
અષ્ટાવધાન	૧૧૪

શબ્દ	કોશ પૃ.
અષ્ટાંગ યોગ	૩૯૨, ૫૨૭
अर्हते	૪૪૫
અહિતકારી	૨૭૩
અહિતહેતુ	૨૮૮
अहिंसा संजमो - तवो	૫૦૫
અહેતુ	૪૮૫
अहो	૪૦૦, ૪૦૯, ૫૨૭
અહો ! અહો ! - ઉપકાર	૩૫૧
અહોનિશ	૨૯૬
અહોરાત્ર	૩૧૩
અહોરાત્રિ	૧૪, ૨૪૯
અહોહો	૧૪૮
અહંકાર	૧૪, ૪૬૮
અહંકાર મીર	૩૨૫
અર્હત	૩૯૭
અહંપદ	૩૧, ૯૩, ૧૧૬
અહંપણું	૧૯૮
અહંરૂપ ભ્રાંતિ	૧૯૭
અહંવૃત્તિ	૨૮૭
અર્હત્	૬૮, ૧૪૦
અર્હત ભગવાન	૩૬૧
અર્હત પદ	૪૭૨, ૩૩૧
અહર્નિશ	૧૨૬
અહિયાસવા યોગ્ય	૨૬૨
અહિંસા અને - સ્વછંદતા	૪૨૮
અહો	૫૨૭
અર્હત્વ	૨૪૦
અહંપ્રત્યયી બુધ્ધિ	૨૩૪
अहं ब्रह्माऽस्मि	૧૭૫
અર્હત્સિધ્ધચૈત્ય- ભક્તિ	૩૭૯
અર્હન્ત	૯૫, ૩૮૧
અળગી	૪૪

શબ્દ	કોશ પૃ.
અક્ષણિકપણા	૩૪૭
અક્ષય	૨૩
અક્ષયતૃતીયા	૨૩૪
અક્ષય ભગત	૨૨૦
અક્ષરધામ	૧૭૪, ૨૦૬
અક્ષરની છટા	૧૫૨
અક્ષરાંતર	૩૨૮
અક્ષરલેખ	૧૩૯
અક્ષેપક	૨૪૩
અક્ષોભાર્થે	૩૧૪
અજ્ઞ	૪૩, ૫૦૩
અજ્ઞ જીવો	૩૨૬
અજ્ઞાન	૨૫૯, ૪૬૩, ૪૮૨
अज्ञानतिमिर	૪૫૨
અજ્ઞાન- તિમિરાંધાનાં	૪૦૦
અજ્ઞાનની નિવૃત્તિ	૨૯૩
અજ્ઞાન પરિષહ	૨૨૯
અજ્ઞાનપક્ષ	૧૧૭
અજ્ઞાનભૂમિકા	૨૦૪
અજ્ઞાનવાદી	૪૭૨
અજ્ઞાત્વ	૪૯
અજ્ઞાન નિદ્રા	૨૮૦
આ	
આકરો	૪૬૫
આકર્ષક	૨૫૯
આકર્ષ્યા કરે છે	૨૬૪
આકાર	૨૬૨
આકાશ	૨૮૯
આકાશગંગા	૫૯
આકાશી ગણે	૧૨૮
આકાશનું - અવગાહકધર્મપણું	૫૨૪
આકાશ- પાતાલના ઘાટ	૮૪
આ કાળનો - જન્મેલો	૧૮૪

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
આ કાળે	૪૮૮
આકુળ	૪૩, ૧૯૮
આકુળવ્યાકુળ	૩૯૨
આકુળવ્યાકુળતા	૨૦૪
આકુળવ્યાકુળ - પણાને પામી	૨૬૪
આકૃતિ	૨૯૬
આક્રોશ	૫૯, ૪૫૫
આંકડા	૪૮૮
આક્રંદ	૪૬
આકાંક્ષા	૧૨૪, ૩૫૨
આકાંક્ષા સ્થાનકે- કેમ વર્તવું	૪૨૮
આખી આયુષ્ય- સ્થિતિ	૩૨૦
આખું	૨૯
આખ્યાન	૧૫૩
આખ્યાયિકા	૯૮, ૧૯૦
આંખ તીરછી- થઈ જવી	૧૭૧
આંખનું ઠરવું	૨૬૩
આંખો મિચાઈ ગઈ	૪૨
આગગાડી	૪૭૬
આગમ	૧૩૩, ૧૭૯, ૩૮૪, ૪૯૩
આગમન	૧૬૯
આગમ પ્રમાણ	૧૩૩
આગળની સંગતિ	૧૬૪
આગામિક કાળ	૨૮૧
આગાર	૩૨૯, ૪૪૭
આગાર ધર્મ	૫૨૦
આગારવાસ - પર્યંત	૩૫૪
આગેકો	૨૫૧
આગ્રહ	૧૩
આગ્રહ 'સ' દશા	૧૩
આંગ્લભૌમિઓ	૧૦૯
આંગણામાં	૭૯
આંગળીએ ગણી- લઈએ એટલા	૧૩૨
આંગળીને ટેરવે- ગણી શકીએ તટેલા	૧૦૫
આંગુલ	૪૮૮
આઘી	૪૭૨
આઘું પગલું- ભરવાનો હેતુ	૧૧૫
આઘેનાં વૃક્ષ	૨૬૬
આઘો	૨૯
આચરતુ હે	૨૨૫
આચર્યા છે	૨૯૨
આચારાંગ	૧૪૪
આચારાંગાદિ	૪૫૫
આચારાંગ સૂત્ર	૩૦૬, ૩૬૫, ૪૦૭
આચાર્યના ૩૬ ગુણ	૮૩
આચ્છાદન	૧૧૦
આંચકો ખાધો નથી	૧૧૪
આછકડો	૪૩૩
આછાં લૂગડાં	૧૧૯
આ જગત	૧૯૨
આજીજી	૪૧, ૮૫
આજીવિક વિદ્યા	૧૧૯
આજીવિકા	૭
આ જોડે	૨૫૬
આંટી	૪૯૬
આંટી પડવાથી	૩૮૦
આંટી ઉકેલવા	૪૬૯
આંટી કાઢવી	૪૭૧
આંટી પડી ગઈ	૪૭૨
આઠ કર્મના ભેદથી	૩૭૬
આઠ કોટિ	૪૮૪
આઠ ગુણના ભેદથી	૩૭૬
આઠ પાંખડીનું	૩૯૯
આઠ મદ	૪૯૩
આઠ રુચક પ્રદેશ	૧૬૬, ૫૦૪
આઠ વાત	૨૨૨
આઠવિધ... બંધ	૫૦૨
આઠ સમિતિ	૨૧૭
આઠ સ્પર્શ	૩૭૩
૮-૯-૧૦	૫૧૧
આડત	૨૯૪
આડા પ્રતિબંધ	૨૮૧
આડી કલ્પના	૩૦૨
આડું આવે છે	૧૬૨
આડે	૧૬૩, ૪૩૬
આડંબર	૪૯૯
આડંબરી નામ	૬૬
આણતાં	૩૯, ૩૮૬
આણવા	૧૪૨, ૨૯૪
આણવા જેવી	૨૩૬
આણવું પડે	૧૯૮
આણી	૧૪૦
આણે	૪૭૭
આણેલાં	૭૯
આણો	૧૩૫
આણંદ	૨૨૧
આણ્યાથી	૩૬૭
आणाए धम्मो - आणाए तवो	૧૮૯
આતમ દરપના	૩૮૪
આતમભાવના	૨૬૭
આતમરામ	૩૨૩
આતમા	૩૪૬
આતાપ	૨૬
આતાપના	૯૩
આતુરતા	૨૯૪
આંતરકરણ	૨૯૯
આંતરવૃત્તિ	૨૯૭
આત્મઅનુભવ- ગમ્ય સુખ	૪૮૫
આત્મઈહા	૫૨૭
આત્મગત કરતાં	૧૪૬
આત્મચર્યા	૩૦૮
આત્મચરિત્ર	૧૦૦
આત્મજ	૧૩૬
આત્મજોગ	૩૦૧
આત્મદર્શિતા	૧૫૩
આત્મ - પરિણામની સ્વસ્થતા	૧૪૧, ૨૯૮
આત્મપધ્ધતિ- સૂચક	૨૪૩
આત્મબળ	૫૨૬
આત્મબલાધીનતા	૪૨૬
આત્માવસ્થા	૨૮૮
આત્મજ્ઞ	૨૮૮
આત્મરૂપ	૨૨૨
આત્મરૂપ પુરૂષ	૨૫૬
આત્મઘાત	૫૦૪
આત્મઘાતી	૨૬૦
આત્મતા	૩૨૨
આત્મભાવ	૨૨૮
આત્મભાવ- ઉપયોગી	૨૯૩
આત્મભાષા	૩૨૧
આતમરામ	૨૩૮
આત્મલાભ	૧૬૮
આત્મવાદ	૧૨૪
આત્મવાદ પ્રાપ્ત	૨૫૯
આત્મશાંતિ	૪૩૦
આત્મસાધન	૫૧૨
આત્મસાક્ષાત્કાર	૩૧૨
આત્મસાર્થક	૬૯
આત્મહાનિ	૧૭૨
આત્મજ્ઞાન	૧૪૧, ૧૪૫, ૨૩૬, ૩૪૮
આત્મચિંતનતા	૫૧૨
આત્મનિત્ય	૫૧૮
આત્મનિરાકરણ	૩૪૦
આત્મનિવૃત્તિ	૧૬૯
આત્મનિષ્ઠ	૩૨૬
આત્મનિષ્ઠાપણું	૪૧૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
આત્મવિચારભક્તિ	૧૩૮
આત્મ-વિરાધક પંથો	૩૬૪
આત્મવિરોધ	૩૦૬
આત્મવિવેક-સંપન્ન	૧૬૪
આત્મવિસ્મરણ	૧૬૫
આત્મવિદ્યાપ્રકાશ	૩૩૬
આત્મસિદ્ધિ	૫૨, ૧૦૮, ૧૪૭
આત્મસિદ્ધિ ગ્રંથ	૩૮૭
આત્મસ્થિત	૨૫૮
આત્મહિતસ્વી	૧૩૫
આત્મહિત રૂપ	૨૨
આત્મહિતૈષી	૪૧, ૧૩૩
આત્મવીર્ય	૨૮૩, ૩૦૪
આત્મગુણરોધક	૩૫૫, ૪૮૮
આત્મગુણબોધક	૪૮૪
આત્મવૃત્તિ	૪૧૪
આત્મવેત્તા	૧૫૭
આત્મહેતુભૂત	૩૨૧
આત્મશ્રેણી	૧૬૨
આત્મશ્રેણીની-ઉત્કૃષ્ટતા	૯૮
આત્મસંભાવના	૨૪૫
આત્મસંયમ	૨૨૫
આત્મસ્તુતિ	૧૧૪
આત્મદૃષ્ટિમાં - પરિનિષ્ઠિત	૩૩૯
આત્મપ્રત્યય - યોગ્ય	૨૬૧
આત્મપ્રત્યયી ફળ	૨૭૭
આત્મપ્રદેશ - સમસ્થિતિએ	૨૪૧
આત્મભ્રાન્તિ	૩૫૧
આત્મવ્યક્તિએ	૨૪૩
આત્મવૃત્તિ	૨૨૨
આત્મવ્યાખ્યાની	૨૬૪
આત્મસ્મૃતિપૂર્વક	૨૯૨
આત્મસ્વભાવ	૪૩૧
આત્મસ્વભાવ - પરિણામરૂપ	૩૯૨
આત્મસ્વભાવ - વર્તના	૭૦
આત્મસ્વરૂપે - પ્રણામ	૨૯૯
આત્મસ્થ કરેલું	૪૧૨
આત્મશ્લાઘા	૧૨
આત્માકારતા	૨૪૯
આત્માકાર મન	૨૩૩
આત્માની ચેષ્ટા	૨૭૨
આત્માર્થ	૨૦૬
આત્માર્થ સાધ્યો	૬૪
આત્માર્થી	૩૧૬, ૩૩૦, ૩૪૪
આત્માની અવસ્થા	૨૭૪
આત્માની સ્ત્રી - તદ્રૂપ તે જ	૧૪
આત્માનું મુક્તપણું	૫૧૨
આત્માનુશાસન	૪૦૧, ૪૧૧, ૪૪૯
આત્માનો સ્વધર્મ	૪૯૯
આત્માપણે	૩૯૬
આત્મામાં રમણ	૧૭૦
આત્મારામ - પરિણામી	૪૦૭
આત્મારામજી	૪૩૯
આત્માવસ્થા	૩૩૩
આત્માર્થ વાર્તા	૩૮૮
આત્મા સંકોચે - વિકાસે	૫૨૧
આત્મેચ્છા	૧૬૪, ૧૬૫
આત્મોજ્જવલતા	૧૪૫
આત્મોપદેશ	૩૪૧
આત્મોપયોગ	૫૨૭
આર્ત્ત	૧૫, ૧૦૧, ૨૯૩
આર્ત્ત પૂર્વક	૨૦૩
આર્ત્ત ધ્યાન	૪૬૨
આર્ત્તધ્યાનતા રૂપ	૨૯૫
આત્મિક બંધન	૨૪૯
આત્યંતિક	૩૪૯
આત્યંતિક બંધન	૩૨૪
આંતરવૃત્તિ	૪૫૩
આથડવું	૧૭૧
આદરવા યોગ્ય	૧૮
આદર્શ	૧૧૮
આદર્શ ભુવન	૫૦
આદિ	૩૨૨
આદિ તીર્થંકર	૩૧
આદિ પુરૂષ	૧૯૧
આદીશ્વર	૭૪
આદેશ વાત	૨૬૫
આ દેહાદિ	૩૫૧
આદ્ય	૩૧
આદ્યરૂપ	૮૩
આદ્યંત	૧, ૧૦૮, ૩૮૨
આર્દ્રા નક્ષત્ર	૩૧૩
આધાર	૧૮૬, ૨૬૯
આધારભૂત	૩૯૧
આધિ	૪
આધીન	૧૩૬, ૧૫૧
આધીન ભક્તિ	૧૯૮
આધુનિક જીવો	૨૭૩
આધુનિક વર્તન - કરી રહેલા	૧૦૪
આંધણ	૨૬
આંધળો વણે ને- વાછડો ચાવે	૪૭૯
આધ્યાત્મિક શાસ્ત્ર	૩૩૫
આધ્યાત્મિક શૈલી	૧૪૨
આન	૨૧૬
આને	૧૮૨
આનો	૧૮૫
આનંદ	૧૭૪, ૫૨૫
આનંદકારી	૩૫
આનંદઘનજી	૨૨૮, ૪૩૭
આનંદઘન - પદની રેખા	૩૬૩
આનંદઘનરસ રૂપ	૪૦૬
આનંદઘન ચોવીસી	૩૯૯
આનંદઘન - યોગીરાજ	૪૦૬
આનંદમૂર્તિ	૧૮૫
આનંદવૃત્તિ	૧૮૬
આનંદ શ્રાવક	૪૫૯
આનંદાવરણ	૧૬૧
આનંદઘન - ચોવીસી સ્તવન	૪૪૯
આપ	૧૧૫
આપ આપકું - ભૂલ ગયા	૫૧૪
આપ હૈ નાહિં	૫૧૪
આપનકું જબ - ભૂલ ગયે	૫૧૪
આપ મિલન - નય બાપકો	૫૧૪
આપને હસ્તગત	૧૧૪
આપત્તિ	૨૩૨
આપત્તિ યોગ	૨૮૭
આપના પ્રતાપે	૧૭૮
આપસ્વભાવ	૨૧૬, ૩૪૮
આ પક્ષમાં	૨૬૪
આપા	૨૨૮
આપ્ત	૧૩૩, ૩૨૮, ૩૭૨, ૩૮૨, ૪૫૪, ૪૯૩,
આપ્તમીમાંસા	૪૪૬
આપ્ત પુરૂષે	૧૩૧, ૩૦૭
આપ્યા રહે છે	૨૭૯
આપ્યું..અક્ષરધામ	૨૦૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
આબાલવૃદ્ધ	૪૩૬
આંબા	૪૯૮
આંબો	૮૧
આ ભાગનો	૧૫૯
આ ભણી	૯૭
આભ ફાટ્યાનું-થીગડું	૯૭
આભરણ	૧૫
આભાસ	૨૨૯
આ ભૂમિકા	૧૮૭
આભૂષણ	૧૦
આભ્યંતર કુટુંબ	૧૫
આભ્યંતર પરિગ્રહ	૯૮
આભ્યંતર મોહિની	૮
આભ્યંતર ભાન - અવધૂત	૫૩૨
આભ્યંતર વર્ગણા	૫૩૩
આમ જોયું	૧૭૧
આમિષ	૧૬૩
આમંત્રણ	૫૧૧
આમ્નાય	૭૪, ૨૩૧
આય	૭૫
આયતન	૫૦૭
આયુધ	૫૦૧
આયુધશાળા	૫૦
આયુષ્ય કર્મ	૧૧૦
આયુષ્યમનો	૯૦
આયુષ્યમાન	૧૮૮
આર્ય	૩૨૯, ૪૯૯
આર્ય આચાર	૩૪૦
આર્ય આર્યાથી	૭૪
આર્ય જનો	૩૬૭
આર્ય જીવન	૧૭
આર્યત્વ	૨૦૯
આર્ય દેશ	૩૮, ૧૩૧
આર્ય ધર્મ	૨૮૯
આર્ય પ્રજા	૪
આર્ય વચન	૪૨૦
આર્ય વિચાર	૩૪૦
આર્ય વીર	૭૪
આર્યાવર્ત	૮૮
આયુર્વેદ	૭૯
આર્ય ત્રિભુવન	૪૧૯
આર્ય શ્રી સોભાગ	૩૮૭
આરજાઓ	૪૧૮
આરત	૧૭૮
આરબી	૧૧૫
આરંભ	૧૪૦
આરંભોપાધિથી - રહિત	૪૫
આરા	૭૬
આરાધના	૨૪
આરાધવા જોગ	૨૪૬
આરાધવો	૩૧૩
આરાધ્ય	૪૨
આરૂઢતા	૩૫૭
આરે કૈ	૨૫૧
આરો	૪૭૦
આરોગ્યતા	૮, ૪૨૫
આરોપ	૩૭, ૪૪૦
આરોપાવી દે	૨૦૮
આરોપિત	૨૪૫
आलापः	૩૪
આલાપ	૧૧૯
આલાપપ્રલાપ	૧૪૧
આલાપિકા	૨૬૮
આ લોક	૧૯૬
આલોચન	૩૧૬
આલંકારિક ભાષા	૪૧૪
આલંબન	૧૦૩, ૩૦૧
આવણી વેગ	૪૯૨
આવરણ	૧૬૮, ૩૧૧
આવરણો	૫૧૦
આવરણતમ	૧૯૫
આવરણ રહિત	૪૮૯
આવડું	૧૭૭
આવરિત	૨૧૨
આવશ્યક	૮૫, ૪૬૫
આવર્તન	૧૦૩
આ વાત	૨૮૦
આવાસ	૪૬
આવાસના ગોખમાં	૮૧
આવા પ્રકારે	૧૫૩
આવિર્ભાવ	૧૨૩, ૧૭૫, ૩૦૨, ૫૦૮
આવેશ	૨૦૭
આ વેળા	૯૯, ૧૮૧, ૨૧૨
આવૃત્તિ	૨૪૦, ૨૫૨
આશય	૧૦૬, ૨૫૫, ૪૫૫
આશય આનંદઘન- તણો... ઉદધિવિસ્તાર	૫૦૦
આશયગંભીરતા	૩૩૨
આશયભરિત	૧૦૭
આશયપ્રકાશિતા- ટીકા	૫૨૧
આશયી	૨૪૯
આશરો	૨૩
આશાતના	૬૮, ૨૬૨, ૩૦૨
આશાની સમાધિ	૨૬૧
આશાપાસ	૮૯
આશીર્વચન	૧૩૬
આ. શુ. ૧	૫૩૫
આશુપ્રજ્ઞ	૧૨૭
આશંકા	૧૦૮, ૩૧૬, ૩૨૬
આશંકા મોહનીય	૪૬૮
આશ્રમ મૂકી દેવાનું	૧૮૮
આશ્રય	૩૧, ૨૨૨, ૩૩૦, ૩૯૭
આશ્રય ભાવના	૩૨૯
આશ્રયરૂપ	૫૧૯
આશ્રયવાન	૨૯૮
આશ્રયે	૧૪૭
આશ્વિન	૨૫૦
આશ્ચર્ય	૩૬૮
આશ્ચર્યક	૧૯૯
આશ્ચર્યકારક	૫૨૮
આશ્ચર્યરૂપ	૫૨૯
આશ્ચર્યવત્	૫૨૯
આશ્ચર્ય વાર્તા	૨૩૧
આશ્રિતપણે	૨૩૭
આસક્તિ	૧૯૦
આ સંતની	૧૮૪
આસનજય	૪૩૬
આસનસ્થિરતા	૫૧૨
આસના વાસના	૩૮૧
આસવા	૫૧૫
આ. સહજાત્મ - સ્વરૂપ	૩૧૮
આસ્તિક્યપણું	૪૨૧
આ. સ્વ.	૨૯૮
આ. સ્વ. પ્રણામ	૨૬૮, ૨૭૯, ૩૦૯
આસ્તે આસ્તે	૪૮૪
આસ્થા	૨૭, ૧૬૫, ૧૭૭, ૩૫૪, ૪૭૩
આસ્રવ	૪૧, ૨૯૬, ૪૬૨
આસ્રવનિરોધ	૧૪૧
આસ્રવા તે પરિસ્રવા	૪૬૩
આહ્લાદ	૧૮૨
આહાર ગ્રહણ	૪૨૭
આહાર	૭
આહેટક	૪૪૯
આંહી	૩૪૫
આળ	૧૩૭
આળસે	૨૯૬
આ ક્ષેત્ર	૩૦૯
આ ક્ષેત્રે	૪૮૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
આ ક્ષેત્રે જન્મેલો	૧૮૪
આજ્ઞા	૬૮, ૧૪૨, ૩૮૬
આજ્ઞાથી રંગાશે	૩૮૬
આજ્ઞાધાર	૩૪૪
આજ્ઞાના નિર્વાહ	૩૦૪
આજ્ઞાના સદ્‌ભાવે	૧૩૧
આજ્ઞાભક્તિ	૪૬૮
આજ્ઞાવડીએ	૪૮૭
આજ્ઞાવર્તી	૩૨૭
આજ્ઞા ઉપરાંત	૩૫૩
આજ્ઞાંકિત	૧૬૮
આજ્ઞાશ્રિતપણું	૩૩૦
આ....	૧૬૦
.... આત્મ સ્વરૂપ	૨૮૭
ઇ...	
ઇ	૧૭
ઇચ્છના	૧૩૯,૧૮૩
ઇચ્છાજય	૧૭૨
ઇચ્છાદશા	૨૭૨
ઇચ્છા નિરિચ્છા	૨૫૨
ઇચ્છા નિરોધ્યા - સિવાય	૨૯૪
ઇચ્છાની છાયા	૧૬૩
ઇચ્છાને ખાતર	૨૦૧
ઇચ્છાપૂર્ણ	૧૯૮
ઇચ્છા રહ્યા કરતાં - છતાં	૩૦૪
ઇચ્છા રૂપ નિયતિ	૧૭૫
ઇચ્છા લઇ	૨૬૮
ઇચ્છિત	૧૬૮,૨૩૯
ઇચ્છીને	૩૬૦
ઇચ્છે છે	૪૩૧
इड्ढणिड्ढअत्थेसु	૪૦૩
ઇણમેં	૨૨૫
ઇણવિધ	૨૪૧
ઇતિ	૩૭૯
ઇતિ શિવમ્	૧૯૧
ઇતિહાસ પ્રમાણ	૧૩૩
ઇત્યાદિક	૧૭
ઇનમેં સબ મત - રહત હેં	૫૧૫
ઇનસેં ક્યા અંધેર	૫૧૪
ઇનોક્યુલેશન	૪૪૩
ઇન્કાર જવું	૪૫૦
इमीसेणं	૫૩૧
ઇર્યાપથિકી	૪૪૮
ઇરયાપથ	૪૮૫
ઇરયાપથની ક્રિયા	૪૮૫
ઇલાજ	૨૩
ઇલિકા	૨૨૫,૨૪૩
ઇષ્ટ	૪૧૯
ઇસે	૮૯
ઇસ્લામીનો બોધ	૯૫
ઇહાપોહ	૨૬૭
ઇહાપોહાભ્યાસ	૧૬૧
ઇહાં	૨૨૩,૩૮૩
ઇક્ષ્વાકુ કુળ	૩૧
ઇંગલા	૧૨૫
ઇંગ્લન્ડાદિ દેશ	૩૪૦
ઇંગ્લિશ	૪૮૮
ઇંદ્ર	૨૨,૪૧૯
ઇંદ્રજાળ	૨૧
ઇંદ્રધનુષ્ય	૧૯
ઇંદ્રવારણા	૯૦
ઇંદ્રાદિ	૫૦૯,૫૧૪
ઇંદ્રિ	૩૪૫
ઇંદ્રિયજનિત	૧૯
ઇંદ્રિયજય	૪૧૦
ઇંદ્રિયનિગ્રહ	૪૧૧
ઇંદ્રિયપરાજયશતક	૪૪૮
ઇંદ્રિયપ્રત્યક્ષજ્ઞાન	૪૯૩
ઇંદ્રિયરામી	૩૫૯,૩૮૮
ઇંદ્રિયલબ્ધિ	૩૧૭
ઇંદ્રિયવિકાર	૩૧૮
ઇંદ્રિયસંક્ષેપતા	૫૧૨
ઇંદ્રિયોમાં - આત્મભાવના	૫૧૭
ઇંદ્રિયુ	૩૨૫
ઇંધન	૭૬
ઈ...	
ઈડર	૩૫૮
ઈર્યા સમિતિ	૫૯
ઈષત્ પ્રાગ્ભારા	૧૦૨, ૧૩૯
ઈશ	૨૨૬
ઈશ્વર	૧૯૪,૨૮૯, ૩૪૭,૫૩૨
ઈશ્વર કોટિના	૪૯૦
ઈશ્વરપણું	૫૦૦
ઈશ્વરાદિ સમેત	૨૩૫
ઈશ્વરાનુગ્રહ	૨૦૪
ઈશ્વરાર્પણ	૧૯૮
ઈશ્વરી ઈચ્છા	૧૯૬
ઈશ્વરેચ્છા	૧૮૦,૧૯૨
ઈસ	૧૨૫
ઈસામાં	૨૯૦
ઈસુ	૨૯૦
ઈસુ ખ્રિસ્ત	૭૨
ઈંટાળા	૬૫
ઉ...	
ઉ	૫૨૨,૫૩૧
ૐ	૫૦૮
ઉકેલનાર	૪૪૫
ઉગામી	૭૯
ઉગામી હોય	૪૬૭
ઉગ્ર	૪૩૮
ઉઘાડ	૪૩૬
ઉચિત	૬૬, ૮૮, ૪૧૨
ઉચ્છેદ	૩૪૧
ઉચ્છેદ થઇ જવો	૩૦૨
ઉચ્છેદવા	૩૪૮
ઉચ્છેદન	૪૮૪
ઉચ્છૃંખલ વસ્ત્ર	૧૧૭
ઉછરંગ	૧૭૨
ઉછરંગી	૧૫૬
ઉછાળાથી	૪૯૪
ઉજ્જડ	૨૭
ઉજ્જયિનિ	૨૭
ઉજમાળ	૪૪૮
ઉજમાળ થવું	૨૪૪
ઉજ્જવળતા	૨૪, ૪૬૩
ઉજ્જવળપણે	૨૩૪
ઉજવાળી હોય	૯
ઉજાગર રહેવું	૨૫૯
ઉજાણી	૮૧
ઉતાપ	૭૩, ૩૯૫
ઉતારો કરવો	૩૯૪
ઉતારો કરશો નહીં	૩૫૩
ઉતાવળ	૫૧૯
ઉતાવળ તેટલી - કચાશ... ખટાશ	૧૬૮
ઉત્તમ	૨૯૦
ઉત્તમ અને શાંત મુનિ	૯૩
ઉત્તમ શીલ	૯૪
ઉત્તમ ગતિ	૭૧
ઉત્તમ ધામ	૯૭
ઉત્તમ નિયમ	૧૧૦
ઉત્તમ નિયમ - અનુસાર	૧૫૮
ઉત્તમ મુમુક્ષુ	૨૩૧
ઉત્તમ ક્ષમાદિક ધર્મ	૨૪
ઉત્તર	૪૮, ૧૭૬
ઉત્તર કાળે	૧૮૭
ઉત્તર ગુણ	૧૦૦
ઉત્તર દિશામાં - વિચરવા	૧૯૫
ઉત્તર વિષય	૪૬૮
ઉત્તરાધ્યયન	૮૧, ૪૫૫, ૪૯૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ઉત્તરાધ્યયનના- ત્રીજા અધ્યયનમાં	૩૮૭
ઉપાધ્યાયના ગુણ	૮૧
ઉત્તરાધ્યયન - સિદ્ધાંત	૧૬૬, ૨૧૦
ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર	૩૯
ઉત્તરોત્તર	૩૯૭
ઉત્તેજન	૧૬૫
ઉત્કટ	૫૦૭
ઉત્કંઠિત	૧૨૭
ઉત્કર્ષ	૩૦૯, ૪૯૪
ઉત્કર્ષ પામવું	૨૮૭
ઉત્કર્ષાર્થે	૪૧૧
ઉત્કૃષ્ટ	૨૫, ૧૪૦, ૩૫૦
ઉત્કૃષ્ટ અધિકારી	૩૩૦
ઉત્કૃષ્ટ દશા	૩૮૬
ઉત્કૃષ્ટપણું	૩૨૩
ઉત્કૃષ્ટ પ્રકાશક	૫૩૧
ઉત્કૃષ્ટ શુભથી - ઉત્કૃષ્ટ અશુભ	૪૭૫
ઉત્કૃષ્ટ સંવેગ	૧૪૪
ઉત્થાનવૃત્તિ	૪૩૬
ઉત્થાપતાં	૩૫૦
ઉત્થાપવા સમાન	૩૪૮
ઉત્થાપવામાં	૧૯૩, ૨૫૨
ઉત્થાપે	૧૩૨
ઉત્પત્તિયોગ	૨૭૭
ઉત્પન્ન - સ્વભાવીવત્	૫૨૩
ઉત્પાદ	૨૫, ૪૯૨
ઉત્સર્ગ	૫૦૨
ઉત્સર્ગ માર્ગ	૫૦૨
ઉત્સર્પિણી કાલ	૨૫
ઉત્સુકતામય	૨૦૨
ઉત્સુક પરિણામ	૩૦૭
ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણા	૧૨૩
ઉથાપવામાં	૧૯૩
ઉદક પેઢાળનું - અધ્યયન	૨૩૯
ઉદ્ભિજ	૪૯૭
ઉદય	૧૩, ૧૩૮, ૧૫૩, ૩૦૪, ૪૯૦
ઉદય આત્માકાર	૩૨૪
ઉદય આવવાના	૧૬૪
ઉદય ગર્ભમાં સ્થિત	૨૪૪
ઉદય પ્રકાશતી નથી	૨૯૨
ઉદયપ્રતિબધ્ધ	૨૬૫
ઉદયપ્રામ	૫૧૬
ઉદયભાવ	૩૩૬
ઉદયમાન	૪૨૫, ૪૫૭
ઉદય વાયુયોગે	૩૧૧
ઉદયાધીન	૩૫૭
ઉદય સ્વરૂપે	૫૧૯
ઉદર	૪૪, ૮૭, ૪૦૯
ઉદરપોષણ	૪૬૦
ઉદરભરણ	૩૦
ઉદયાનુસાર	૪૩૦
ઉદયી	૧૩૯
ઉદ્યમ	૬
ઉદ્યાન	૫૪
ઉદ્દેશપ્રકરણ	૫૨૦
ઉદીરણા પ્રાપ્ત	૫૧૬
ઉદાસીન ભાવે	૧૮૯
ઉદાસી	૨૩૧, ૪૧૪
ઉદાસીન	૨૩૮, ૨૪૫
ઉદાસીનતા	૧૪૭, ૧૭૦
ઉદાસીનપણું	૧૬૦
ઉદાહરણ દાખલ	૪૨૪
ઉદીરણ પ્રવૃત્તિ	૩૧૪
ઉદીરણા	૨૩, ૨૭૬, ૨૪૦, ૪૯૦
ઉદીરણા કરીને	૩૬૦
ઉદીરણા પ્રાપ્ત	૫૧૬
ઉદેરી આણવાનું	૨૨૭
ઉદ્દોત	૨૫૧
ઉદ્ભવ	૨૭૮
ઉદ્ભવ થતી	૨૬૯
ઉદ્ભવ થાય	૨૮૪
ઉદ્ભવે	૪૫૭
ઉદ્ધાર	૩૨૮
ઉદ્દેશા	૩૦૬
ઉદ્દેશ	૧૫૬, ૧૬૭, ૨૫૬
ઉદ્દેશે	૪૦, ૧૯૯
ઉદ્ગાર	૧૮૫
ઉદ્વેગ	૪૬, ૨૧૩, ૨૫૩, ૪૨૯
ઉદ્યોગ	૩૭
ઉદ્યોતકર	૭૦
ઉદ્યોત	૨૪, ૧૫૩, ૪૬૯
ઉન્નતિ	૨૭૮, ૪૩૯
ઉન્મત્ત	૧૯૧, ૩૦૦
ઉન્મત્તતા	૧૩૯, ૧૮૧, ૧૯૬, ૪૩૦
ઉન્મત્ત પ્રલાપદશા	૩૬૨
ઉન્મત્તાદિ ભાવવાળી	૨૬૫
ઉન્માર્ગ	૩૬૭
ઉન્માર્ગે	૨૧૯
ઉન્માદ	૮૪, ૧૧૯, ૪૬૩
ઉન્માદ પ્રકૃતિ	૧૦૯
उन्मीलितं	૪૫૨
ઉપકરણ	૪૬૩
ઉપકાર	૩૪૯
ઉપકાર અર્થે	૩૩૨
ઉપકારક સંભાળ	૨૬૦
ઉપકારને ઓળવવો	૩૫૨
ઉપકારભૂત	૪૧૨
ઉપકારશીલ	૨૯૮, ૪૧૦
ઉપક્રમ ઉપસંહાર અવિસંધિ	૫૨૧
ઉપકૃત કરશો	૫૧૪
ઉપચારે	૧૪૬
ઉપચાર	૨૧, ૩૬૨, ૩૮૧
ઉપચારથી	૨૭૧
ઉપચારિક દ્રવ્ય	૨૮૬, ૩૩૨
ઉપજાતિ	૧૧૩
ઉપજાતિ છંદ	૩૫
ઉપજીવન	૧૪૨
ઉપજીવન વ્યવહાર સંબંધી	૧૫૮
ઉપજીવિકા	૬૧, ૨૧૯
ઉપતત્ત્વ	૭૯
ઉપદેષ્ટા	૩૮૧
ઉપદેશ	૨૩૦
ઉપદેશકપણે	૨૮૫
ઉપદેશપત્રો	૩૮૫, ૪૦૨
ઉપદેશ્યાં છે	૩૬૦
ઉપદેશરહસ્ય	૨૫૨
ઉપદ્રવ	૨૯, ૨૦૪, ૨૫૯, ૩૫૩
ઉપનય	૪૫૧, ૪૮૮
ઉપનામ	૬૫, ૧૫૧, ૨૦૦
ઉપન્નેવા	૧૦૭
ઉપપત્તિ	૪૪
ઉપભેદ	૧૦૪
ઉપમેય	૧૦૧
ઉપભોગ	૫૧
ઉપભોગાંતરાય	૪૧૬
ઉપમા	૩૫, ૨૭૬, ૩૨૩
ઉપમા રહિત	૧૫૫
ઉપમિતિ ભવ - પ્રપંચા કથા	૪૪૬
ઉપપાત દેવો	૪૯૭
ઉપયોગ	૧૨૯, ૧૪૪, ૪૬૩, ૪૭૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ઉપયોગથી	૨૯૧
ઉપયોગથી - ઉપયોગની એકતા	૫૩૧
ઉપયોગ દેવો	૩૧૮
ઉપયોગપૂર્વક	૭૦, ૨૩૯, ૨૪૬, ૩૧૭
ઉપયોગ ફરી	૨૩૫
ઉપયોગથી ભરનાર	૧૫૬
ઉપયોગનો પ્રયોગ	૫૨૩
ઉપયોગમાં રમી - રહ્યું છે	૧૪૪
ઉપયોગ લક્ષણે	૪૧૫
ઉપયોગવાળો	૩૭૪
ઉપયોગશૂન્ય	૪૬૪
ઉપયોગી	૨૦૧, ૩૩૯
ઉપયોગાંતર	૩૩૦
ઉપરનાં કારણોથી	૧૪૯
ઉપરની	૨૪૪
ઉપર લાવવો	૪૬૨
ઉપરવટ થઈને	૨૦૩
ઉપરવટ થવું	૨૪૭
ઉપરાંઠા	૧૩
ઉપરાચાપરી	૯૭
ઉપરામ જેમ રાખી	૩૧૪
ઉપરાંત	૩૭૩
ઉપરામતા	૩૦૦, ૪૦૧
ઉપરામવૃત્તિ	૪૩૦
ઉપશમ શ્રેણી	૪૧૬
ઉપલક	૫૦૮
ઉપલક્ષણ	૩૪૪
ઉપવાસ	૧૩૭, ૧૮૯, ૨૫૨
ઉપશમ	૨૭૧, ૩૩૫, ૪૨૫, ૪૭૭
ઉપશમ કર્યો છે	૩૧૦
ઉપશમ કરવા રૂપ	૩૦૪
ઉપશમ થવા અર્થે	૨૮૦
ઉપશમ થાય	૨૪૩
ઉપશમ ભાવ	૧૬, ૧૮૪, ૩૭૬, ૩૯૩
ઉપશમમૂળ ધર્મ	૫૩૧
ઉપશમ રૂપી	૫૯
ઉપશમવંત	૫૯
ઉપશમ સમ્યક્ત્વ	૩૩૬
ઉપશમ સ્વરૂપ	૨૩૬
ઉપશમ સમકિત	૩૮૧
ઉપશમાવવા યોગ્ય	૨૦૨, ૩૦૯
ઉપશમાવવો	૨૯૨
ઉપશમ શ્રેણી	૧૮૧, ૪૧૬
ઉપશમ્યો	૪૪
ઉપશાંત કરી	૩૮૬
ઉપશાંતમોહ ગુણ૦	૧૧૧
ઉપશાંત વ્રત	૪૨૬
ઉપષ્ટંભજન્ય	૫૦૬, ૫૧૨
ઉપસર્ગ	૧૬૨, ૨૬૨, ૩૫૭
ઉપસમાજ	૧૦૯
ઉપસંહાર	૩૫૧, ૫૨૦
उवसंत खीणमोहो	૪૦૬
ઉપસ્થ ઈન્દ્રિય	૪૪૭
ઉપહત	૫૦૬
ઉપહાર	૪૩૭
ઉપાર્જ્યાં	૧૦૩
ઉપાર્જ્યું છે	૪૪૩
ઉપાર્જન	૨૨, ૩૪૩
ઉપાર્જન કરેલું	૨૩૩
ઉપાર્જિત પ્રારબ્ધ	૨૯૬
ઉપાદાન	૧૬૧, ૩૫૧
ઉપાદાન કારણ	૨૫૦
ઉપાદાન કારણ - પુરુષાર્થ	૪૬૫
ઉપાદેય	૩૯૯
ઉપાદેય તત્ત્વ	૩૭૨
ઉપાધિ	૪
ઉપાધિગ્રાહ્ય	૧૫૯
ઉપાધિની શોભાનું	૧૮૭
ઉપાધિયોગ	૧૮૯
ઉપાધ્યાયના - ૨૫ ગુણ	૮૧
ઉપાશ્રય	૫૯
ઉપાસક	૭૨, ૫૧૧
ઉપાસકદશાંગ	૩૬૭
ઉપાસક વર્ગનો	૧૦૫
ઉપાસના	૯૪, ૨૫૦, ૩૦૬, ૫૩૫
ઉપાસનીય	૪૧૨
ઉપાસવો	૩૧૨
ઉપાસે છે	૨૦૫
ઉપાંગ	૧૦૬
ઉપાંગ	૫૨૦
ઉપેક્ષક	૨૬૨
ઉપેક્ષા	૧૪૦, ૨૪૯, ૨૭૯, ૩૧૨
ઉપેક્ષિત	૨૦૨, ૩૨૨
ઉપોદ્‌ઘાત	૩૭, ૬૬
ઉબર્યો	૨૨૮
ઉભય	૫૨૫
ઉભયપક્ષે	૩૨
ઉભયરૂપ	૨૮૯
ઉમેદ	૪૨૫
ઉમંગ	૧૨
ઉમંગી	૬૮
उम्मग्गया	૫૦૩
ઉર્દૂ	૧૧૫
ઉલટિ	૨૨૮
ઉલ્લસે	૩૮૮
ઉલ્લાસ	૧૯૧, ૪૬૨, ૫૦૨
ઉલ્લાસ પરિણતિ	૨૩૬
ઉલ્લાસમાન	૫૦૯
ઉલ્લાસિત	૨૪૫
ઉલ્લાસિત પરિણામે	૧૨૨
ઉષ્ણ	૨૧
ઉષ્ણપણા	૨૫૮
उस्सप्पिणीए	૫૩૧
ઊ...	
ઊગતો નથી	૧૮૦
ઊગરીબહેને	૪૦૫
ઊગવા યોગ્ય	૨૩૧
ઊગો	૧૫૮
ઊંચનીચત્વ	૩૫૦
ઊંચનીચનો - અંતર.. પામ્યા સદ્‌ગતિ	૧૬૯
ઊછળી ઊછળી	૨૬
ઊંટ	૨૬
ઊઠીને ભળી ગયો	૫૧૨
ઊણપ	૪૫૧
ઊણા	૧૬૭
ઊણાઈ	૧૬૭
ઊણે	૫૨૩
ઊણોદરી	૬૪
ઊતરતી	૨૪૪
ઊંદર	૪૯૮
ઊંધે રસ્તે	૪૭૫
ઊન	૧૧૭
ઊના પાણીને વિષે	૨૫૯
ઊનું	૩૨
ઊપજવું	૨૪
ઊપજ્યો	૩૫૬
ઊપજે	૩૪૫, ૪૩૨
ઊર્મિઓ	૧૬૩
ઊરધતા	૨૫૬
ઊલટસૂલટ	૨૫૦
ઊલટી આવે	૪૩૧
ઊલટું	૩૪૨
ઊલટો	૪૧૩
ઊલસી	૫૧૭
ઊર્ધ્વ	૩૭૪
ઊર્ધ્વ ગતિનો	૧૩૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ઊર્ધ્વ ગમન	૩૪૯
ઊર્ધ્વગામીવત્	૧૭૨
ઊર્ધ્વદશા	૨૭૩
ઊર્ધ્વપ્રચય	૪૮૮
ઊર્ધ્વભૂમિકા	૩૩૦
ઊર્ધ્વલોક	૧૯૨
ઊર્ધ્વસ્વભાવ	૪૯૪
ઋ...	
ઋજુ	૧૦૭
ઋજુસૂત્ર સ્થિતિ કર	૫૨૮
ઋણમુક્ત	૧૨૯
ઋતુ	૩૭૪, ૪૩૫
ઋતુને સન્નિપાત	૪૩૫
ઋધ્ધિ	૧૭
ઋભુ રાજા	૨૦૧
ઋષભદેવ	૨
ઋષિ	૪૮, ૫૦૭
ઋષિભદ્ર પુત્રનો - અધિકાર	૪૨૯
એ	
એ	૨૧૩
એ નાગની છત્રછાયા	૧૨૪
એ શ્રીપાળનો રાસ	૩૧૧
એ સબ	૨૫૬
એક અણુ પણ	૨૧૯
એક અદ્વૈત તત્ત્વ	૫૨૫
એક અક્ષર	૩૭૨
એક અક્ષરે	૧૮૧
એક આકારપણું	૩૨૬
એક આસન પર	૪૪૮
એક એવો હું - બહુરૂપે હોઉં	૧૭૫
એક અંશ	૧૯૬
એક આંટો ખાઈ- જવાનું	૩૧૦
એક કૃપા	૧૫૧
એક ખૂણે	૪૫૯
એક ગ્રંથમાં	૪૬૭
એક ઘડી	૭૭,૩૨૦,૪૪૮
એક જ આસને	૩૧૧
એક જ ધારી	૪૮૧
એક જ પદના	૧૫૩
એકઠો	૨૯૪
એકતા	૪૧૩
એકતાભાવ	૭૦
એકતાન	૧૬૯
એકતાર સ્નેહ	૧૯૭
એકત્વ કે - અવ્યાબાધપણું	૯૮
એકત્વ બુધ્ધિ	૧૬૭
એકત્વ	૪૫
એકત્વ ભાવના	૩૮૯
એકત્ર	૧૨૨
એકત્રતા	૧૫૪
એકત્ર અભિપ્રાય	૨૫૭
એકત્ર થયા	૨૭૯
એકત્ર થવાનો	૩૫૮
એકદમ	૪૮૪
એક દમડી	૯૭
એક દેશ	૧૫૧
એક દેશમાં	૧૦૫
એક દેશે ઊણું	૧૬૭
એક ધારાએ	૩૩૧
એક ધારાનું	૨૬૯
એકનિશ્ચિત	૧૫૮
એકની એક	૪૬૨
એકને	૧૫
એકપણાની પેઠે	૩૮૭
એક પરિણામવત્- સંબંધે	૩૧૯
એક પ્રકારથી	૩૭૬
એક પ્રદેશપણ	૨૪૧
એક પ્રદેશ ક્ષેત્ર - અવગાહીપણું	૨૯૬
એક પક્ષ	૯૧, ૪૬૬
એકબીજાને - આભાસે	૨૨૧
એક બ્રહ્મસ્વરૂપે - સ્થિતિ	૨૮૩
એક ભેદ	૧૧૦
એકમાં પર્યવસાન- શી રીતે થઈ શકે ?	૫૨૨
એક માઈલ	૪૯૩
એકમેક	૪૫૯
એકમેકાત્મકપણાથી	૩૩૨
એકલક્ષથી	૧૭૦
એક વિષય વિના	૫૧૦
એક વીર્યથી	૭૪
એક વેળા	૭૬
એક શરણાગતપણે	૨૬૧
એક શિષ્યને	૪૬૧
એક સમય	૧૯૬, ૨૧૭
એક સમય તે - સૌ સમય	૨૧૭
એક સમય માત્ર	૧૬૨, ૩૯૮
એક સમય... .... હોવાપણું	૫૨૫
એક સિધ્ધ	૪૯૬
એક સિધ્ધ... ... કેવી રીતે ?	૫૨૨
૧૦૮ જીવ મુક્ત	૩૦૨
એક સદ્ગુણ	૨૧૫
એક સ્વભાવમય	૫૧૬
એક સ્વભાવી	૭૭
એક - ક્ષેત્રાવગાહીપણું	૫૨૩
એકાકાર	૩૨૬
એકાકાર વૃત્તિ	૧૭૦
એકાકી	૧૯૭
એકાકી વિચાર	૧૪
એકાકીપણે	૩૪૧
એકાગ્ર	૫૧૬
એકાગ્રપણા વિના	૨૯૯
એકાગ્રપણે	૨૭૪
એકાદશ વર્ષની - પર્યાય	૧૭૧
એકાદશ વ્રત	૭૮
એકાદશમ	૫૩૦
એકાદશાંગ	૩૬૬
એકાવતારી	૪૫૯
એકાવતારીપણું	૩૪૨
એકાંત	૩૯, ૨૧૦, ૨૮૮
એકાંત અભિપ્રાયે	૨૪૪
એકાંત આત્મવૃત્તિ	૫૨૭
એકાંત ખંડન	૧૯૪
એકાંત દઈ ફૂટી	૩૬૪
એકાંત દુઃખે	૨૭૦
એકાંત દૃષ્ટિ	૫૯, ૧૪૮, ૩૮૧
એકાંત નથી	૨૮૭
એકાંત ન્યાયદોષ	૧૨૧
એકાંતપણે	૨૮૭
એકાંત ભાવિ	૧૨૧
એકાંત ભૂમિકા	૧૪૨
એકાંત મંડન	૧૯૪
એકાંત મૌનથી	૫૨૬
એકાંત યથાર્થપદે	૨૫૭
એકાંત યોગમાં	૪૦૯
એકાંતવાદ	૧૨૨
એકાંતવાદી	૧૬૭
એકાંત શુધ્ધ સંયમ	૫૨૭
એકાંત સ્થિર સંયમ	૫૨૭
એકાંતર ઉપવાસ	૪૭૨
એકાંતિક	૫૯,૯૫,૧૨૨
એકાંતિકતા	૯૬
એકાંતિક દૃષ્ટિ	૩૩૪
એકાંતે	૩૧૧
એકાંતે ઉપદેશ	૯૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
એકાંતે વસવું રે... ...ભંગ જો	૩૧૧
એકી વખતે	૪૪૭
એકકે	૩૦, ૨૪૬
એક્કે કારણ તોડીને	૪૧૭
એકેકું	૪૮
એકેકો	૧૦૦
એકેન્દ્રિયનું - અવતારીપણું	૨૪૮
एगभत्तं	૪૦૧
एगे	૫૩૧
एगंत दुक्खे	૨૭૦
एगं जाणई से- सव्वं जाणई	૧૪૪
એઠ	૭૯, ૨૪૮, ૩૫૧
એ તે	૨૫૧
એથી	૪૧૦
એદીપણું	૪
એની મેળે	૪૬૮
એમ ને એમ	૪૬૮
એધાણ -	૩૪૫
एयत्तं	૪૦૪
એવા પ્રકારાદિથી	૨૯૮
એવાં રત્નો	૧૫૯
એવું ને એવું	૨૮૧
एवं	૬૧
એવંભૂત અવલોક	૫૨૮, ૫૨૯
એવંભૂત થા	૫૨૮, ૫૨૯
એવંભૂત દૃષ્ટિ	૫૨૮, ૫૨૯
એવંભૂત પ્રત્યે જા	૫૨૮
એવંભૂત સ્થિતિથી ...શમાવ	૫૨૯
એશ	૧૧
એહિ જ	૨૨૪, ૪૩૬
એળે ગુમાવી દે	૯૮
ઐ	
ઐક્ય	૩૨૧
ઐક્ય નિયમ	૧૨૧
ઐક્યતા	૨૭૨
ઐક્ય ભાવ	૨૦૦
ઐશ્વર્ય	૨૦, ૨૬૦, ૨૯૦, ૩૨૪, ૩૫૬, ૩૬૦
ઐશ્વર્યતા	૨૨૬
ઐશ્વર્યપદ	૪૬૧
ઐશ્વર્યવીર્ય	૩૨૦
ઐસી	૩૮૬, ૫૧૪
ઓ	
ઓગણીસસેં ને - એકત્રીસે	૫૧૭
ઓગણીસસેં ને - બેતાળીસે	૫૧૭
ઓગણીસસેં ને - સુડતાળીસે	૫૧૭
ઓઘદૃષ્ટિ	૧૩૨
ઓઘ નજરને ફેરે રે	૨૨૩
ઓઘભાવે	૪૬૩
ઓઘસંજ્ઞાએ	૪૬૮
ઓઘસંજ્ઞા રૂપ - ધર્મનો	૨૩૬
ઓઘે	૪૪૭, ૪૮૪
ઓઘો	૬૩
ઓછામાં પૂરું	૧૩૨
ઓછી અદકી	૪૮૨
ઓછી કરતાં જવું	૩૦૩
ઓછી ભૂમિકા	૨૯૬
ઓછું પડી જાય	૩૦૮
ઓથ	૧૯૭
ઓધવજી	૩૧૧
ઓધા	૧૮૧
ઓપતા	૧૬
ઓર	૧૪૮
ઓરતો	૧૫૭
ઓલવાઈ જવું	૪૧
ઓલવાય	૧૨૮
ઓશવાળ	૭૮
ઓસડ	૩૮૨, ૪૬૮
ઓસર્યા છે	૩૮૭
ઓસરાવી	૩૮૭
ઓસરીને	૨૪૪
ઓસવાળ	૪૯૪
ૐ	૮૩, ૩૮૭, ૩૮૯, ૩૯૩, ૩૯૪, ૩૯૮, ૪૦૧, ૪૦૩, ૪૦૪, ૪૦૫, ૪૦૮, ૪૧૦
ૐકાર	૨૫૦
ૐ પરમ શાંતિઃ	૪૧૮
ૐ શાંતિઃ	૪૦૧, ૪૧૧, ૪૨૧, ૪૨૫, ૪૨૬, ૪૩૦, ૪૩૧
ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ - શાંતિઃ	૨૩૯, ૪૦૯, ૪૧૪, ૪૧૬, ૫૨૯
ૐ શ્રી મહાવીર	૩૨૮
ૐ શ્રી સદ્ગુરુ- પ્રસાદ	૩૨૪
ૐ સત્	૨૧૨
ૐ સર્વજ્ઞ	૩૮૩
ઔ	
ઔ	૩૮૩
ઔદયિક ભાવ	૩૯૩, ૪૧૬
ઔદાર્યતા	૪
ઔદારિક શરીર	૨૮૨
ઔદાસીન્યતા	૫૨
ઔદાસીન્ય વૃત્તિ	૩૫૬
ઔપચારિક દ્રવ્ય	૪૮૮
ઔપાધિક ભેદ	૩૬૧
ઔર	૪૧૩
ઔરનું તૌર	૫૦૬
ઔષધ	૨૩
અં	
अंक	૪૪૪
અંકુર	૭૪
અંકુરો	૪૪૧
અંકોર	૧૧
અંગ	૧૦૬, ૨૨૮, ૫૨૦
અંગછેદન	૭૫
અંગત	૧૪૭, ૩૨૮
અંગના વિચાર	૨૯૭
અંગભૂત	૧૬૪, ૪૫૦
અંગ મરડે	૮૪
અંગરંગ	૮૯
અંગીકાર	૭૪, ૨૫૮
અંગીકાર કરે	૩૭૯
અંગીકારવા યોગ્ય	૨૪૮
અંગીકૃત	૪૪, ૨૪૬
અંગુલિ	૫૩
અંગૂઠો	૮૩
અંગે	૩૫૭
અંગેઅંગ	૨૮
અંગ્રેજ	૨૬૪
અંગ્રેજી	૧૧૫, ૪૩૬
અંઘોલણ	૪૪
અંચલગચ્છ	૪૮૯
અંજલિજળ	૪૭૯
અંજાર	૨૯૮
અંજુલિ કે	૨૫૧
અંડજ	૪૯૭
અંતકાળે	૧૯૮
અંતકૃતદશાંગ	૩૬૫
અંતની વાતમાં	૧૬૨
અંત પમાતો નથી	૧૬૨
અંતર	૩૩૯, ૩૫૧, ૪૯૫
અંતરઆશય	૨૨૭
અંતરઇચ્છા	૧૯૬
અંતરદયા	૩૫૦
અંતરદાહ	૪૧૫
અંતરરહિત	૨૭૨
અંતરરોગ	૩૪૫
અંતરશોધ	૩૫૦
અંતરસંયોગ	૩૨૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ — કોશ પૃ.

અંતરનું અંગ ૨૯૬
અંતરની ઊર્મિઓ ૧૮૫
અંતરાત્મ વૃત્તિ ૩૨૬
અંતરાત્મા ૧૭૭
અતરાત્મા - પરમાત્માને ધ્યાવે ૪૧૭
અંતરાય ૭૫, ૨૪૭, ૩૬૫, ૫૧૧
અંતરાય કર્મ ૧૧૦
અંતરાય - તૃટવાનો સંભવ ૨૬૯
અંતરાળ ૪૩૮
અંતરિક્ષ ૭૭
અંતરંગ ૧૪, ૫૧૦
અંતગરંગનો ભેદ ૨૪૯
અંતરંગ ભાવ ૩૮૦
અંતરંગ વિચાર ૨૦૮
અંતરંગ સાધન ૧૩૧
અંતરંગ જ્ઞાન ૧૭૮
અંતર્ગત ૩૫
અંતર્ધાન ૧૯૧
અંતર્પરિણામે ૩૦૦
અંતર્ભાવી શકે ૫૨૬
અંતર્ભૂત ૩૬૮
અંતર્ભેદ ૩૧૯, ૩૪૧
અંતર્ભેદ જાગૃતિ ૩૦૧
અંતર્ભેદ થયા વિના ૨૫૩
અંતર્માર્ગ ૩૩૬
અંતર્મુખ ૩૭૯
અંતર્મુખ દૃષ્ટિ ૩૨૧
અંતર્મુખ વૃત્તિ ૩૩૪
અંતર્મુહૂર્ત ૧૪૧, ૧૯૧
અંતર્લક્ષવત્ ૩૨૨
અંતર્વૃત્તિ ૧૩૯, ૧૯૭, ૩૦૬
અંતર્વ્યાપાર ૩૦૦
અંતર્શૈલી ૧૯૯
અંતર્સ્વરૂપ ૫૨૨
અંતર્જ્ઞાન ૧૬૨
અંતરમાં ઉતારીને ૩૯૫
અંતરમાં સમજી- રાખજો ૧૯૨
અંતઃકરણ ૧૮, ૧૫૧, ૩૪૭
અંતઃકરણનો સંબંધ ૧૫૧
અંતઃકરણ રૂપી કોટ ૩૩
અંતઃપુર ૪૩
અંતઃશત્રુ ૮૬
અંદેશો ૩૦૪
અંદેશાનો હેતુ ૨૬૯
અંધ ૨૮૧
અંધપણે ૨૯૫
અંધારી રાત્રિએ ૪૮૮
અંધેર ૮૧
અંબારામજીનું - પુસ્તક ૨૩૦
અંશ ૨૪૩, ૨૪૫
અંશસંગ - નિવૃત્તિરૂપ ૫૧૯
અંશે ૪૭૨
અંશે સંપન્ન ૨૪૦
અંશો ૪૧૭

ક...

કક્કો ૧૭૬
કકડો ૬૭
કઈ નર ૨૧૨
કચ્છ દરબારને ઉતારે ૧૫૨
કચવાયાનું કારણ ૧૮૪
કચાશ ૨૯, ૨૧૪
કછુ ૨૧૫
કછુ ઓર રહા ૨૧૬
કજીયા ૪૭૪
કટકા ૨૯૬, ૫૦૭
કટાર ભોંકાય ૮૧
કટાક્ષ ૧૮
કટાક્ષ આવે ૨૨૨
કટાક્ષદૃષ્ટિ ૭
કટાક્ષદૃષ્ટિએ ૩૬૪
કટાક્ષદૃષ્ટિથી ૧૧૬
કટાક્ષદૃષ્ટિની રેખા ૯
કટે ૫૧૫
કઠણ ૨૬૨
કઠણાઈ ૨૦૦
કઠિયારા ૪૫૮
કઠિનપણું ૨૫૩
કઠોર ૨૯૮
કડબના પૂડા ૪૬૨
કડવાશ ૨૮૦
કડવાશ પર પગ દઈ ૨૮૦
કડાં ૧૦, ૧૯૭
કડાકૂટ ૩૨૭
કડાકૂટો ૪૬૦
કડાકૂટના ભયવાળો ૧૭૧
કણ ૬
કણબી ૧૮૫
કર્ણ ૧૦
કર્ણગોચર થતાં ૪૪૧
કર્ણેન્દ્રિય ૩૪૫
કર્ણોપકર્ણી રીતે ૧૧૮
કથન ૨૯
કથનથી ૩૬૯
કથનમાત્ર ૨૫૨
કથનરૂપ મણિ ૯૩
કથતા રહેશો ૧૮૨
કથનજ્ઞાનીઓ ૩૧૭
કથા ૯
કથાસંક્ષેપ ૩૧૩
કથાનુયોગ ૫૦૬
કથીરસહિત - સોના તુલ્ય ૪૯૬
કથું ૧
કથંચિત્ ૫૨૪
કથ્યું કથાય તેમ નથી ૧૬૯
કદ ૪૮૭
કદર ૪૩૬
કદા ૨૨૬
કદાચિત ૨૫
કદાગ્રહ ૨૬૪
કદાપિ ૧૨૪, ૧૬૨, ૨૭૪, ૩૮૪, ૪૫૯
કનક ૩૮૫
કનકવા ૪૭૬
કનાત ૯૯
કનિષ્ઠ ૩૮
કનિષ્ઠા ૪૪
કને ૪૮
કપટ ૨૦
કપટ રહિત ૨૬૩
કપટ વેતરવાં ૩૦
કપિલ ૩૮
કપિલ કેવળી ૩૯
કપિલદેવજી ૫૨૫
કપિલ મુનિ ૮૮
કબજે રાખવાં ૪૨૦
કબહૂં ૨૨૫, ૩૮૪, ૪૨૬
કબીર ૧૭૦, ૪૪૦
કબીર સંપ્રદાયી ૧૮૦
કબુ ૫૧૫
કબૂલ ૪૫૯
કબૂલ કરવું ૪૩૯
કમ કરી ૪૫૨
कम्मं ૩૯, ૪૦૦
कम्मदव्वेहिं सम्मं भवे मुक्खो ૫૩૦
कम्मविवागं वुच्छं ૫૩૦
કમાઈ ૯૭
કમાડ ૪૬
કમાન ૨૮
કમાન ઉપર - બાણ ચડાવી ૨૮, ૩૧
કમાન રૂપ ૧૧૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
કયા ઈચ્છત હવે	૫૧૪
કયાં ઓછો છે	૨૯
કયા કહ્યું	૫૧૪
કયે છેડે	૪૨૦
કર	૧૭૨
કરજ	૮
કર જોડી	૩૫૯
કરડવા આવે	૨૯૧
કરણ	૧
કરણી	૧૬
કરણાનુયોગે	૩૬૭,૫૦૯
કરતૂતિ	૨૨૫
કરતા છતો	૩૭૯
કરતા છતાં	૧૪૩
કરપાત્ર	૧૮૩
કરમફળ	૨૨૮
કરમાં	૧૦
करयुग्म	૪૪૪
કરતેં નિજ સંભાલ	૫૧૫
करंति	૫૩૪
કરવત	૬૦, ૪૭૯
કરવાલ	૬૨
કરવાળની ધાર	૪૮૪
કરવા મંડ્યો	૬૩
કરવી ન ઘટે	૨૯૫
કરાળ કાળ	૨૦૯, ૩૯૯
કરામતિ	૩૮૬
કરાવવું થતું હોય	૩૦૯
કરી માને	૪૫૧
કરુણા	૧૪૦
કરુણાએ સિધ્ધ	૬૮
કરુણા છૂટે છે	૨૮૬
કરુણા પામીને	૮૬
કરુણાવતાર	૨૯૧
કરુણાવસ્થા	૨૫૪
કરુણાસાગર - ગુમ રહેલાની	૧૭૯
કરુણાશીલ	૩૨૭

શબ્દ	કોશ પૃ.
કરુના	૧૨૫
કરેડિયાં કરી	૪૮૯
કરોડ	૫૩
કરોચલી	૮૯
કરોડો રોગનો	૫૩
કરોળિયો	૭૯
કર્કટી રાક્ષસી	૩૩૫
કર્તવ્ય	૨૯, ૨૬૬, ૪૦૦
કર્તવ્ય કરવા	૧૮૯
કર્તવ્યરૂપ	૧૯૬
કર્તા	૩૫, ૨૪૭, ૩૪૫, ૩૭૪
कर्तापद	૫૧૮
કર્તાકર્મ સહિત	૧૧૫
કર્તાપુરુષ	૬૭
કર્તાભોક્તાપણું	૧૭૭
કર્ત્તાહર્ત્તા	૨૯૧
કર્તુત્વ	૩૪૮
કર્તૃત્વઅકર્તૃત્વપણું	૨૪૭
કર્મ	૩૧,૧૩૯,૩૦૦, ૪૭૦, ૪૮૬
કર્મ ઓઘ	૬૪
કર્મગ્રંથ	૩૫૯
કર્મગ્રાહક	૩૬૭
કર્મગ્રીષ્મ	૬૯
કર્મચેતના	૫૦૪
કર્મદળ	૬૯
કર્મની બાહુલ્યતા	૧૧૨
કર્મની વિરાધના	૧૦૫
કર્મ પ્રકૃતિ વિવેચન	૫૨૦
કર્મપ્રકૃતિ	૪૯૪
કર્મપ્રભાવ	૩૪૮
કર્મફળચેતના	૫૦૩
કર્મફળદાતૃત્વાદિ	૩૪૮
કર્મભૂમિ	૩૭૮
કર્મભૂભૂતાં	૪૦૦
કર્મમલહીન	૭૨
કર્મરૂપ રજ	૧૪૧

શબ્દ	કોશ પૃ.
કર્મ વળગણો	૧૬૬
કર્મ સંબધ	૫૧૦
કર્માદિક	૧૪
કર્માધર્મી	૧૧૮
કર્માદાની ધંધો	૧૩૭
કર્માવરણ	૭૦
કર્યે છતે	૨૯૨
કર્યા જ રહેવા	૩૧૩
કર્યા રહેવું	૨૭૯
કલંક	૨૩, ૨૦૭
કલમ કરવી	૪૯૮
કલમ ચલાવી નથી	૧૩૪
કલત્ર	૫૧
કલહ	૪૩૫
કલ્પના	૫૧૪
કલેશ	૧૭૫, ૨૦૭, ૨૩૯
કલેશભાવ રહિત	૨૪૨
કલેશરૂપ	૨૫૫, ૨૭૭
કલેશરૂપ સંસાર	૪૦૧
કલેશહરણ	૩
કલુષ	૧૪૧
કલા	૩૭૪
કલાકૌશલ્ય	૧૧૧
કલાલ	૧૨૦
કલાઈનો રૂપિયો	૪૭૯
કલોલ	૨૩૫, ૩૨૮
કલ્પ	૧૪૮, ૧૫૨
કલ્પતરુ	૧૨
કલ્પના	૧૭, ૨૨૨, ૩૦૦
કલ્પના આપ	૧૭૦
કલ્પનાપ્રાપ્ત	૨૪૬
કલ્પદ્રુમ	૨૦૩
કલ્પવૃક્ષ	૩૨૮, ૪૨૪
કલ્પાઈ છે	૨૮૭
કલ્પાયાથી	૨૫૨
કલ્પાતીત પુરુષ	૧૭૨
કલ્પી	૩૨૭

શબ્દ	કોશ પૃ.
કલ્પેલા	૪૮૩
કલ્પે	૩૫૬
કલ્પે છે	૨૪૦
કલ્પિત	૧૬૯, ૨૦૦, ૩૦૩, ૪૩૭
કલ્પિત ભેદ	૪૨૫
કલ્પુ છું	૧૨૯, ૧૩૪
કલ્યાણ	૧૬૫, ૪૮૨
કલ્લાણં	૧૦૨
કલ્યાણક	૨૦૭
કલ્યાણજીભાઈ	૪૧૪
કલ્યાણમૂર્તિ	૩૯૮
કલ્યાણ સન્મુખ	૨૯૮
કવ	૩૫૬
કવચિત્	૧૯૫, ૪૮૩
કવચિત્ જ	૩૦૫
કવચિતત્વ	૩૬૭
કવળ	૧૧૯
કવિત	૪, ૨૬૭
કવિતા	૪
કવિચાતુરી	૨૧૭
કવિરાજ	૧૩૮
કશું	૩૫૬
કશું યે	૪૨
કષાય	૧૯૩, ૩૮૨
કષાયની મંદતા	૨૫
કષાયનો અભાવ	૩૨૫
કષાય પરિણતિ	૪૩૫
કષાયાધ્યવસાય સ્થાન	૨૫
કષ્ટકલેશ	૨૯૭
કષ્ટરૂપ	૨૬૧
કષ્ટો	૨૯
કસ	૫૦૫
કસાઈ	૬
કસૂર	૩૬
કસોટી	૩૪, ૧૬૭
કસ્તુરી	૪૮૭
કહરસી	૩૮૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
કહયાનું	૨૬૮
કહાં	૩૫૯
કહાંસે	૫૧૪
કહેણીથી	૧૯૯
કહેવારૂપ હું	૧૮૭
કહેવે કરી	૩૪૩
કળકળતો	૬૧
કળવા દેવી	૨૨૪
કળશો	૨૬૫
કળાય છે	૫
કળાય તેવું	૨૧૧
કળાશે	૭૭
કળિકાળ	૧૭૩
કળિસ્વરૂપ	૨૩૭
કા	
કાળો	૨૧૭
કાકતાલીય ન્યાય	૧૫૫
કાગ	૭૭
કાચની મણિ	૪૫૯
કાજળના કૂંપાની પેરે	૨૮૨
કાજળની કોટડી	૧૫૬
કાજે	૨૮
કાટલાં	૪૯૪
કાઠ સૌ	૨૫૧
કાઠિયાવાડ	૨૬૩
કાણું	૪૬૫
કાતરણીએ કરી	૬૧
કાતરા	૧૧
કાપોતલેશી	૪૯૭
કાનના કાચા	૮૧
કાન વડીએ	૩૧૭
કાન્તા	૨૧૮
કામ	૧૯૫, ૪૬૬, ૫૧૬, ૫૧૯
કામદેવ શ્રાવક	૭૬
કામધેનુ	૪૫
કામના	૧
કામ ના	૧
કામનું જીતવું	૨૮૨
કામ બાળવાનો	૨૮૨
કામભોગ	૨૧, ૩૩૫
કામમાં આણ્યા	૪૭૫
કામ સંબધ	૨૧૯
કામળા	૧૪૧
કામાગ્નિની - પ્રદીપ્તતા	૯૩
કામાદિ	૫૦૧
કામી	૭, ૧૭૭
कामिनीसंगशून्यः	૪૪૪
કામ્ય પ્રેમ	૨૪૩
કાયકલેશ	૬૪
કાયકલેશરૂપ	૩૪૧
કાયર	૨૨, ૨૬૨
કાયરપણું	૪૪૭
कायव्वा	૩૬૨
कार्यः	૧૪૩
કાયા	૬, ૫૨, ૨૭૯, ૩૨૫, ૪૬૫
કાયાનું નિયમિતપણું	૫૧૨
કાયાને સંકોચનાર	૨૩૯
કાયાસમિતિં	૨૩૯
કાયોત્સર્ગ	૧૪, ૬૪, ૮૫, ૪૨૫, ૪૬૫
કાયોત્સર્ગ મુદ્રા	૫૦૦
કારગત	૪૩૮, ૪૩૯
કારજ	૨૧૬, ૨૨૮
કારણ નથી	૫૧૨
કારણ યુક્ત	૧૮૫
કારણ વિશેષ	૩૨૮
કારમો	૫૧૭
કારાગુહ	૨૭૩, ૨૯૩
કારી ઘા	૮૧
કારુણ્ય વૃત્તિ	૩૨૮
કાર્તિક સુદ ૧૫	૩૪
કાર્તિક સ્વામી	૪૪૫
કાર્ત્તિકિયાનુપેક્ષા	૪૪૨
કાર્મણ	૨૮૨
કાર્યકારી	૩૧૪, ૩૨૯
કાર્યવ્યવહાર	૪૨૯
કાર્યસિધ્ધિ	૧૭
કાલ સૌ	૩૮૬
કાલજ્ઞાન	૧૨૫
કાલક્ષેપ	૧૭૦, ૨૧૭
કાલાવાલા	૪૧
કાવિઠા	૩૩૨, ૩૯૯
કાવ્ય	૨૨૫
કાવ્યકર્ત્તા	૨૨૬
काव्यामृतरसास्वाद	૩૪
કાષ્ઠ	૧૫, ૩૬૩, ૪૫૮
કાષ્ઠભક્ષણ	૩૬૩
કાષ્ઠા	૩૭૩
કાળ	૭૫, ૮૫, ૩૯૦, ૫૧૨
કાળ ઉપાડી જાય છે	૯૮
કાળકૂટ ઝેર	૩૪૦
કાળે કરીને	૧૯૦
કાળચર્યા	૧૩૨
કાળ જશેને - કહેણી રહેશે	૨૯૮
કાળજાનું	૭૯
કાળજું	૨૮
કાળદોષ	૨૭૩
કાળદ્રવ્ય	૩૩૨
કાળધર્મ પામવો	૩૩
કાળધર્મ પમાડી	૬૫
કાળનિર્ગમન	૪૨૭
કાળ ને ઘેર	૬
કાળનાં મુખમાં	૪૮૦
કાળનો ક્ષયોપશમી પુરુષ	૫૧૦
કાળ પરિણામ - પામ્યો	૭૭, ૪૬૦
કાળ પારધી	૨૬૭
કાળભેદે	૧૦૪
કાળવર્તી	૨૭૧
કાળસ્થિતિ	૩૦૭
કાળક્ષેપરૂપ	૨૪૮
કાળાંતરે	૪૪૩
કાળી જારના સાંસા	૬૯
કિ	
કિનારો	૬૯
किम्	૨૫૯
કિયાબળે	૨૬૮
किंचि	૪૦૩
કી	
कीरई हेऊहिं	૫૩૦
કીરતચંદભાઈ	૪૩૭
કીસનદાસજી	૪૦૮
કીલ્લો	૪૬
કીકી	૩૧૭
કીચ સૌ	૩૮૫
કીડી	૩૭૮
કીડા	૩૭૮
કીર્તન	૧૦, ૨૨૧
કીર્તિત	૧૮૮
કીધા	૪૧
કીધો	૬૦
કીનો	૨૨૮
કીલાભાઈ	૩૯૫
કુ	
કુકર્મી	૫
કુગુરુ	૪૫૩
કુગુરુ આશ્રિત જીવો	૪૫૫
કુટુંબ કાજ	૩૮૬
કુટુંબ પ્રતિબંધે	૫૧૯
કુટુંબની લાજ	૨૨૭
કુટાતો	૪૩૫
કુટારો	૪૭૬
કુટિલતા	૪૭૮
કુતર્ક	૧૩૩
કુતર્કવાદી	૯૫

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
કુતૂહલવૃત્તિ	૩૬૩
કુદર્શનો	૪૫૧
કુમતિ	૧૨, ૩૭૫
કુમરણ	૨૧
કુમારપત્ની	૧૧૮
કુમારી	૨૪૧
કુરૂપ	૨૨
કુરૂપપણું	૩૪૯
કુલ	૩૭
કુલનો	૨૯૩
કુલડી	૫૦૮
કુલીન	૨૨
કુલક્ષણ	૪૭૫
કુશળ	૭૯
કુશળતા	૩૦૫
કુશળક્ષેમ	૨૬૩
કુશાગ્રબુધ્ધિ	૪૪૪
કુશીલ	૧૨૨
कुदेवमणुयगईए	૪૧૫
કુશ્રુત	૩૭૫, ૩૯૮
કુળધર્મ	૯૬, ૨૮૬
કુળદીપક	૪૯
કુળસંપ્રદાયના- આગ્રહાર્થે	૨૯૨
કુળાચાર	૪૭૦
કૂ	
કૂડ	૧૭
કૂડકપટ	૪૩૫
કૂટીને	૬૧
કૂટી મારે છે	૪૩૪
કૂટસ્થ	૫૦૭
કૂટવૈદ્યો	૪૫૧
કૂબડું	૪૭૦
કૃ	
કૃત	૧૧૭
કૃતકૃત્ય	૯, ૫૨૯
કૃતકૃત્યતા	૩૧૩, ૨૧૪
કૃતકૃત્ય થયે	૨૬૬
કૃતઘ્નતા	૧૫
કૃતઘ્ની	૧૨૨, ૫૦૦
कृतांत	૩૮
કૃતાર્થ	૨૭, ૨૩૩, ૨૭૨
કૃતિ	૨૦૮,૩૩૩,૪૮૭
કૃત્રિમ	૨૫૭, ૩૩૧
કૃત્યો	૫
કૃપણ	૬, ૨૧૯
કૃપા કરીને	૭૦
કૃપાનિધાન	૨
કૃપાદૃષ્ટિ	૧૨૪
કૃમિ	૩૭૮
કૃમિકલેવરરૂપ	૨૦
કૃશ	૨૨
કૃશદેહ	૩૪૬
કૃષ્ણનો	૧૮૦
કૃષ્ણલેશી	૪૯૬
કૃષ્ણ લેશ્યા	૧૨૦
કૃષ્ણ વાસુદેવ	૮૬
કૃષ્ણાવતાર	૨૯૧
કૃષ્ણાદિત્રણ લેશ્યા	૩૭૯
કે	
કે ?	૫૧
કેટલા	૪૨૯
કેટલાક ભાવ	૩૨૯
કેટલેક અંશે	૨૩૨
કેડનો ભંગ	૨૬૧
કેડો મૂકવો નહીં	૪૭૮
કેદ	૪૬૬
કેદી	૪૦૯
કેને અર્થે	૩૩૩
કેને વશ	૩૪૬
કેનો કેની	૪૨૯
કેમ કે	૩૧૭
કેમાં	૩૪૭
કેમે	૫૦૧
કેર	૨૭
કેલિ	૨૨૮, ૨૬૭
કેવલ	૩૫૬
કેવલદર્શન	૩૭૫
કેવલબીજ સંપન્ન	૧૭૮
કેવલી	૧૧૦
કેવલીગમ્ય	૧૬, ૧૫૩
केवलियं	૫૩૩
કેવળક્ષય	૧૭૭
કેવળ	૨,૩૪,૩૬,૧૯૬, ૨૩૫, ૨૫૯, ૩૦૭, ૩૪૭, ૩૫૦,૩૫૬
કેવળ અર્પણતા	૨૫૧
કેવળ અપ્રગટ	૨૧૮
કેવળ અપ્રત્યક્ષ	૨૯૬
કેવળ અસંગપણું	૧૯૬
કેવળ એકત્વપણે	૨૮૬
કેવળ ઉજાગર - અવસ્થા	૨૫૫
કેવળ ઉપયોગ	૫૨૭
કેવળકોટિ	૩૨૭
કેવળદશા	૨૦૪
કેવળદર્શન	૩૧૭, ૫૨૫
કેવળ નિર્વિકાર	૧૯૧
કેવળ ન્યારો	૩૨૧
કેવળ બાહ્યભાવ- નિરપેક્ષતા	૫૨૭
કેવળ પદ	૧૭૬
કેવળ પામિયે	૩૪૯
કેવળ ભૂમિકાનું- સહજ પરિણામી ધ્યાન	૫૧૭
કેવળ લગભગ ભૂમિકા	૫૧૮
કેવળ વિસર્જન	૨૧૯
કેવળ સંગનિવૃત્તિ- રૂપ પ્રતિજ્ઞા	૫૧૯
કેવળ - સમવસ્થાનરૂપ	૫૨૬
કેવળ સમવસ્થિત- શુધ્ધ ચેતન	૫૩૦
કેવળજ્ઞાન	૧૦૪, ૨૬૭, ૩૯૩, ૪૭૧
કેવળજ્ઞાની	૪૭૪
કેવળજ્ઞાનમાં... ...શી રીતે ?	૫૨૧
કેવળજ્ઞાનાદિ... ...વિચ્છેદ	૨૪૮
કેવળજ્ઞાનાવરણીય	૨૭૯
કેવળીસ્વરૂપભાવ	૨૬૫
કેળવણી	૧૩૨
કેવા જોગે	૨૦૧
કેવા પ્રકારે	૨૭૪
કેવા પ્રકારના - સંપ્રદાયે	૨૪૫
કેવળના પત્રમાં- પત્રની જેમ	૧૦૩
કૈ	
કૈવલ્ય	૪૪૧
કૈવલ્યકમળા	૭૫
કૈવલ્યદર્શન	૬૯
કૈવલ્યદશા	૩૩૩
કૈવલ્ય પર્યંત	૩૯૦
કૈવલ્યજ્ઞાન	૬૯
કો	
કોઈ કાળે	૪૭, ૩૯૬
કોઈ જીવ આશ્રયી	૨૮૧
કોઈ જાતની ક્રિયા	૧૯૩
કોઈ રીતે	૨૧૩
કોઉ	૧૩૦, ૨૨૫, ૩૮૩
કોગળિયાં	૩૨
કોટ	૨૪, ૩૫૦
કોટવાળ	૪૬૬
કોટયાવધિ	૭૭, ૯૭
કોટયાવધિ યોજનો	૨૦૪
કોટાનુકોટિ	૧૦૨
કોટિ	૩૫૦,૪૪૭,૪૫૮
કોટિ કોટિ વિચાર	૫૧૮
કોટિઓ	૯૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
કોડાં	૧૦૧
કોડે	૧
કોઠા	૪૬
કોઠી	૪૬૫
કોઢ	૫૫
કોપ	૨૬, ૧૨૫
કોમલ	૬૬
કોના અનુભવવશ્ય	૩૪૬
કોય	૩૬
કોરી કાઢેલી	૪૪૧
કોરે કરવું પડે છે	૧૬૨
કોરો	૪૫૭
કોલાહલ	૪૬
કોલુ	૬૦
કોલુકે બેલકું	૩૫૯
કોશ હજાર	૩૫૯
કોષ્ટક	૮૪
કોષ્ટકાવલી	૮૪
કોળી	૧૮૬
કોળિયો કરી જાય	૭૬
કૌ	
કૌતુક	૨૭
કૌતુકભૂત	૨૪૮
કૌન વ્યવહાર	૩૨૮
કૌશલ્ય	૧૧૫
કૌશાંબી	૪૪
કૌસ્તુભ	૬૯
ક્ર	
ક્રમ	૧૪૯
ક્રમભ્રમ	૫૧૧
ક્રમમાલિકા	૧૫૫
ક્રમાનુક્રમ	૧૦
ક્રમેક્રમે	૩૦૩
ક્રાઈસ્ટનો બોધ	૯૫
ક્રિય	૪૦૩
ક્રિયાકોશ	૪૦૮
ક્રિયાજડત્વ	૩૪૧
ક્રિયાચેષ્ટિતપણું	૩૯૪
ક્રિયાની પ્રવૃત્તિ	૪૧૪
ક્રિયાવાદી	૪૭૨
ક્રિયાશાળી	૧૧૮
ક્રિયાસંપન્ન	૨૭૧
ક્રૂર	૪૫૨
ક્રૂર દૃષ્ટિથી	૫૩૨
ક્રૂરાવેશમાં	૨૭
ક્રોધાતુર	૨૦૬
ક્રોધાદિક ૪-કષાયનો ત્યાગ	૧૧૨
કં	
કં	૧૨૦
કંકર	૩
કંકાસ	૪૭૪
કંકણ	૪૮
કંખા	૧૪, ૧૫૩
કંગાલિયત	૩૮
કંચન	૨૧૮
કંચનફૂલ	૫૦
કંચનવર્ણી	૩૯
કંચુક	૬૧
કંચુકત્યાગ	૧૨૬
કંટક	૬૦
કંટૂકટ	૪૮૨
કંટાળો	૨૦૮
કંઠકાંતિ	૧૦
કંઠાગ્રે	૪૩૫
કંઠી	૧૫૨
કંપ	૪, ૩૦૦, ૫૧૦
કંપતા ચિત્તે	૨૯૯
કંથ	૩૬૩
કંદમૂળ	૪૫૨
કંઈક કંઈક કરી	૨૮૨
કંઈ નહિ એ રૂપમોક્ષ	૯૬
કાં	૧૦૩, ૨૦૩, ૩૪૭
કાંકરા	૫૧૧
કાંચન	૧૦
કાંચનની દ્વારિકા	૨૯૩
કાંટા	૪૮૩
કાંડું પકડી	૫૦૩
કાંતા	૨૪૨
કાંતિ	૩૬
કાંતિમાન	૮૧
કાંતા દૃષ્ટિ	૪૯૯
કાં પૂછે છે ?	૩૧૭
किं	૩૯
કિંકર	૪૦૯
કિંકરનો કિંકર	૨૯
કિંચિત્	૪૫, ૬૭, ૪૧૧, ૫૨૮
કિંચિત્માત્ર	૩૦૦, ૩૫૬
કિંપાકવૃક્ષનાં ફળ	૫૫
કિંવા	૬૫
કુંકુમવર્ણા	૫૦
કુંડલ	૧૯૭
કુંડલાકાર	૧૭૪
કુંડળ	૧૦
કુંભક	૪૨૧
કુંભાર	૪૬૯
કુંદકુંદાદિ આચાર્યો	૫૨૯
કુંદકુંદ આચાર્ય	૩૦૫
કુંવરજી પાસેથી	૪૦૫
કૂંચી રૂપી જ્ઞાન	૪૮૧
ખ...	
ખચીત	૩૨, ૧૪૮, ૫૧૩
ખર્ચે છે	૪૮૦
ખટખટાવવાનું	૪૯૮
ખટચક્ર	૪૯૨
ખટતુ હે	૨૫૨
ખટ દ્રવ્ય	૧૪
ખટપટ	૮૪, ૨૦૭
ખટપટો	૧૧
ખડ્ગ	૮૬
ખડ્ગધારા	૫૯
ખડખડ	૧૧૨, ૧૧૮
ખપ પૂરતાં	૨૧૪
ખપાવવા	૪૯૨
ખપાવીએ	૧૦૩
ખપાવ્યા વિના	૪૮૪,
ખપે	૪૫૮
ખબર	૪૬૪, ૨૦૮
ખભેરખાણું	૧૪૦
ખમ	૧૬
ખમવા યોગ્ય નહીં	૨૮૩
ખમવું	૫૦૭
ખમા ખમા	૧૧, ૫૦
ખમીએ છીએ	૨૮૩
ખમી જતાં	૪૭૪
ખમીને	૩૯૪
ખમી શક્યા	૪૮
ખરડી	૫૩
ખરતર ગચ્છ	૪૮૯
ખરા પુરુષને	૨૦૭
ખરાબા	૭૬
ખરાબે વહાણ ચઢવું	૧૯૯
ખરા સ્નેહી	૧૮
ખરી	૧૭૩, ૪૭૫
ખરું	૩૭
ખરું સુખ	૭૦
ખરે	૧૫૮
ખરે !	૪૫
ખરેખરા	૨૨૭
ખરેખરો	૪૭૫
ખરેખરી	૩૪
ખરી નય	૪૭૮
खलु	૩૬૧
ખસકીને	૨૯
ખસતો નથી	૨૯૫
ખસે તો	૪૮૫
ખળભળાટ	૪૮
ખળભળી રહેલી	૫૩૩
ખળતાની અપ્રિયતા	૧૬૩
ખળનો	૩૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ખા	
ખા	૪૫૯
ખાએશ	૨૮
ખાઈ	૪૬
ખાટલે પડ્યા રહેવું	૭૫
ખાતર	૪૪૩
ખાતરી	૪૮૪, ૪૮૮
ખાતું બંધ થયું	૪૭૭
ખામી	૪૩૯
ખાર	૪૬૦
ખારા	૨૭૯
ખાસ જ્ઞાન	૩૩૯
ખાંત	૧૨
ખાંસી	૭૫
ખિ	
ખ્રિસ્તી ધર્મ	૨૯૦
ખી	
ખીજી	૮૯
ખીલવું	૧૧૯
ખુ	
ખુદ	૧૧
ખુમારી	૧૮૪
ખુલાસો	૯૫, ૧૧૫, ૧૬૮, ૨૦૨
ખુલ્લી કલમથી	૧૮૨
ખુલ્લી પ્રેરણા	૪૨૫
ખુલ્લું	૩૬૦
ખુલ્લો રહે છે	૪૭૨
ખૂ	
ખૂંચ્યા રહેવું	૪૮૪
ખૂજલી	૪૦૧
ખૂણાની	૧૪૨
ખૂબી	૭૯, ૨૬૩, ૨૨૧, ૪૮૦
ખેડા	૪૦૧
ખેત	૨૨૫
ખેદ	૪૪, ૮૬, ૧૦૯, ૧૧૭,૨૮૪,૩૯૩,૫૧૦
ખેદખિન્ન	૧૪
ખેદમય	૯૦
ખેદવિશેષ	૩૨૯
ખેરવવા ચાહે તો	૪૮૫
ખેરાળુ ક્ષેત્રે	૪૦૬
ખેસવ્યું	૩૩
ખેળ	૫૨
ખો	
ખોઈ બેસત	૪૬૪
ખોઈ બેસું	૫૧
ખોખરો	૮૬
ખોજ	૧૮૯, ૫૧૪
ખોજી	૪૩૭
ખોટ જતી હશે	૧૬૮
ખોટી વાસના	૪૭૪
ખોડીલાં	૧૧૯
ખોતરશો નહિ	૪૧૭
ખોવા કરતાં	૩૨૦
ખં	
ખંખેર્યે	૭૯
ખંખેરે	૧૪૧
ખંડ	૩૨, ૧૦૮
ખંડન	૨
ખંડન-મંડન	૧૫૦, ૪૩૯
ખંડનું	૬૦
ખંડપણાને પામે	૨૪૨
ખંડ્યાં	૩૬૪
ખંડવો નહિ	૧૨૦
ખંડાયા	૪૩૮
ખંડિત	૩૬૩,૪૮૪,૫૨૮
ખંડોખંડ	૬૧
ખંત	૨
ખંતી	૪૫
ખંડદ્રવ્યવત્	૫૨૨
ખંભાત	૧૯૨
ખ્	
ખ્યાતિ	૧૫૨
ગ...	
ગઈ સાલ	૨૫૮
ગચ્છ	૩, ૧૦૫, ૧૫૩, ૨૦૬, ૪૭૨
ગચ્છામો	૫૩૪
ગચ્છિજ્જા	૩૭
ગચ્છના ભેદ	૪૬૯
ગચ્છવાસી	૪૨૫
ગજ	૪૮૧
ગજસુકુમાર	૧૪
ગજશાળા	૪૯
ગજા ઉપરાંત	૬
ગજા વગર	૩૫૮
ગઢ	૨૪, ૪૬
ગણકારવું	૪૭૭
ગણકારે નહીં	૧૩૮
ગણધર	૧૩૩, ૪૧૩
ગણધરો	૪૫૪
ગણધર ગૌતમ	૮૭
ગણપતિ	૩૪૦
ગણાવવાનું	૨૮૦
ગણિતાનુયોગ	૧૨૬, ૪૯૦
ગણિતથી અતીત	૫૨૩
ગણિતભાવ	૯
ગણી ગણીને	૪૬૯
ગત એહિ	૫૧૮
ગત થયું	૩૧૮
ગતશોગ	૧૭૦
ગતાગમ	૧૩૨
ગતિ	૧૭૬, ૨૯૨
ગતિમાં	૧૯૭
ગતિ-આગતિ	૧૪૧,૧૪૫
ગતિનામકર્મ	૩૭૩
ગતિમાન	૩૭૧
ગદ્‌ગદ્દતા	૫૩
ગદ્‌ગદિત	૫૦
ગદા	૬૦
ગભરાઈ જાય	૪૩૩
ગભરાટ	૨૯૪
ગભરાય જાય	૪૩૩
ગભરાવી દે છે	૪૩૩
ગભરુ ગાડર	૧૦૯
ગર્ભ	૩૪૬, ૪૮૨
ગર્ભશ્રીમંત	૨૬૭
ગર્ભાધાન	૬૯
ગર્ભાવાસ	૪૯૮
ગર્ભિત	૧૫૬
ગમ	૬૮, ૧૬૨
ગમન	૩૭૭
ગમન કરતી નથી	૪૨૪
ગમન થવું	૩૨૨
ગમે તે આકારે	૧૯૪
ગમે તે નામે	૧૯૪
ગમે તેમ	૨૧૧
ગમે તેવે માણસે	૩૩૪
ગમ્મત	૮
ગમ્ય	૧૬૯
ગમ્ય કરવા	૨૪૯
ગરવા દઉં નહીં	૪૬૮
ગરુવાઈ	૩૭૫
ગરિહામિ	૪૬૬
ગલિત થયું છે	૨૩૪
ગવાક્ષ	૪૬
ગવેષણ	૨૪૨
ગવેષવા	૪૧૫
ગવેષવો	૨૭૦
ગવેષ્યા	૨૯૫
ગહન	૧૮
ગહનવને	૬૧
ગહિ	૨૨૮
ગહિ જોગ	૨૧૬
ગળકાં	૧૮૩
ગળકાં ખાધાં	૮૮
ગળાડૂંકડી	૨૮
ગળાશે	૩૫૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ગળિત થઈ	૨૩૮
ગળિત થયું છે	૨૧૪,૨૩૪
ગળી જતો હતો	૫૧૧
ગળે ઉતારે	૪૭૭
ગા	
ગાઉ	૧૭૭,૨૧૪,૩૮૧
ગાજવીજ	૮૬, ૨૪૨
ગાડર	૯૬
ગાડરિયો પ્રવાહ	૧૦૮
ગાડીઘોડાની ઉપાધિ	૧૭૯
ગાઢ	૨૭૮
ગાઢ અવગાઢ - સમ્યક્ત્વ	૫૦૫
ગાઢી પ્રતિબધ્ધતા	૨૦૧
ગાન	૭૭
ગારસી	૩૮૬
ગાળવો	૩૦૪
ગાળી લેવો	૧૬૦
ગાળીશું	૪૬૨
ગાળો ભાંડે	૧૦૯
ગાળ્યે	૪૬૨
ગાળ્યો છે	૩૫૨
ગાત્ર	૬૧
ગાંઠે બાંધો	૪૭૦
ગાંઠશે નહીં	૧૦૯
ગાંભીર્યવશાત્	૨૨૧
ગી	
ગીચ	૪૪૨
ગીતા	૧૩૦, ૨૯૦
ગીતિ	૩૫૩
ગીતિ વૃત્ત	૫૨
ગુ	
ગુજરાન	૨૨૭
ગુહ્ય	૩૪૩
ગુર્જર	૧૧૫
ગુર્જર દેશ	૪૦૬
ગુણ	૨૭૧,૩૧૬, ૪૮૮
ગુણ ઉત્પન્ન - થવામાં	૨૭૬
ગુણકરણ	૪૯૦
ગુણગ્રામ	૧૦૨
ગુણગ્રામ કરતાં	૪૮૦
ગુણગ્રામ કરવા	૨૪૪
ગુણગ્રાહી	૨૮૮
ગુણઠાણે	૨૬૦
ગુણધર્મ	૧૯૩
ગુણધર	૪૧૩
ગુણનિષ્પન્નતાર્થે	૨૯૭
ગુણપર્યાય	૧૪
ગુણ વડીએ	૩૧૬
ગુણ સહિત - મનુષ્યપણું	૧૫૫
ગુણસ્થ	૧૬
ગુણસ્થાનક	૧૧૧
ગુણસ્થાનક - વિવેચન	૫૨૦
ગુણસ્થાનકાદિએ વર્તતી ક્રિયા	૩૯૦
ગુણની હાનિ - વૃધ્ધિ રૂપ ફેરફાર	૪૯૧
ગુણજ્ઞ	૧૫૦
ગુણાતિશયપણાથી	૩૬૫
ગુણાતિશયવાન	૩૯૪
ગુણાતિશયતા	૫૨૩
ગુણાવૃત્તિ	૨૯૨
ગુણી	૩૧૬, ૪૮૮
ગુણે	૨૬૬
ગુણો	૩૯૩
ગુણોત્પત્તિ	૨૧૪
ગુપ્ત	૧૫
ગુપ્ત ચમત્કાર	૧૨૨
ગુપ્ત જેવું	૨૬૪
ગુપ્ત તત્ત્વને	૧૯૧
ગુપ્તતા	૫૦
ગુપ્તભેદ	૧૦૭
ગુપ્ત રહેવાનું	૨૯૪
ગુપ્ત રીતે	૧૯૫
ગુપ્તપણે	૧૨૫
ગુફાને યોગ્ય	૧૬૧
ગુમાન	૨
ગુરુ	૧૧૩, ૪૧૩
ગુરુગમ્યરૂપ	૧૦૫
ગુરુગમ્યતા	૧૦૬
ગુરુગમ	૧૭૪
ગુરુગમે કરીને	૨૧૦
गुरुणो छंदाणुवत्तगा	૩૪૨
ગુરુતા	૧૫૬
ગુરુત્વ	૬૬
गुरुवएसेण	૪૦૩
ગુલતાન	૯૫
ગુર્વાદિક	૮૪
ગૂ	
ગૂઢ આશય	૨૪૨
ગૂઢ ગૂઢ	૨૦૨
ગૂઢ શાસ્ત્રાર્થે	૨૧૧
ગૂંચવવા	૪૭૬
ગૂંચાયેલું સૂત્ર	૩૮૧
ગૂંચાવું	૪૮૪
ગૂંથનયુક્ત	૧૦૬
ગૂંથાઓ	૨૨૨
ગૂંથાયો	૨૯
ગૂંથું છું	૬૬
ગૂંદ્યો	૭૬
ગૃધ્ધભાવે	૧૨૦
ગૃહઅવસ્થા	૨૬૯
ગૃહકામ	૨૪૨
ગૃહપતિ	૪૧
ગૃહવાસ	૪૦૮
ગૃહવાસ પરત્વે	૧૭૩
ગૃહવાસ વેદ્યો	૫૧૮
ગૃહવાસીજન	૪૧૮
ગૃહસ્થધર્મપ્રકાશ	૫૩૩
ગૃહસ્થલિંગ સિધ્ધ	૪૯૬
ગૃહસ્થ પ્રત્યયી	૨૪૯
ગૃહસ્થાશ્રમ	૧૧૬,૧૫૪
ગૃહાશ્રમ	૨૪૨
ગો	
ગો	૫૧૭
ગોખ	૫૪
ગોખજાળીવાળાં	૮૬
ગોખલા	૪૮૨
ગોખે તો	૪૭૨
ગોચરી	૬૧
ગોઠવણ	૨૯૨, ૪૬૦
ગોઠશે	૩૫૩
ગોતે	૪૬
ગોદડું	૪૭૫
ગોદા ખાશે	૪૪૦
ગોપવી દીધો	૪૩૯
ગોપવ્યા સિવાય	૨૯૪, ૪૨૬
ગોપાંગના	૧૯૮
ગોપીરૂપે	૪૬૬
ગોમટેશ્વર	૪૪૧
ગોમ્મટસાર	૩૯૬
ગોશળિયા	૨૪૯, ૩૯૪
ગોશાલાએ	૪૫૮
ગોસલિયા	૨૨૪
ગોસળિયા	૨૮૮
ગોસાંઇ	૪૫૧
ગોવાલિક	૪૫૦
ગોળ કૂપ	૧૨૦
ગોત્ર	૪૯
ગોત્રકર્મ	૧૧૦
ગોત્રી	૪૨૦
ગૌ	
ગૌણતા	૧૩૯
ગૌણતાએ	૮
ગૌણપણે	૫૦૪
ગૌણભાવ	૨૯૫
ગૌતમ	૩૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ગૌતમ મુનિનું - ન્યાયશાસ્ત્ર	૧૧૫
ગૌતમ સ્વામી	૪૫૯
ગૌતમાદિ મુનિજન	૨૫૯
ગ્ર	
ગ્રંથ	૬૭, ૩૪૯
ગ્રંથકાર	૪૫૦
ગ્રથારંભ	૧
ગ્રંથિ છેદવી	૧૩૬
ગ્રંથિભેદ	૧૮૧, ૩૦૭, ૪૭૧
ગ્રસ્ત થઈ	૨૪૭
ગ્રહ	૧૨૭
ગ્રહણકર્તા	૪૨૫
ગ્રહણાગ્રહણ	૩૪૮
ગ્રહવી	૧૩
ગ્રહવું	૮૦, ૩૯૬
ગ્રહ્યાં	૩૧૮
ગ્રહાયા પછી	૧૩૧
ગ્રહાયેલા	૧૮૩
ગ્રહાયેલું	૧૬૫
ગ્રહી	૪૮૭
ગ્રહી રાખેલી	૧૯૫
ગ્રહે	૪૫૮
ગ્રહો	૭૪
ગ્રા	
ગ્રામ	૪૩
ગ્રામિક	૧૬૭
ગ્રાહક	૧૬, ૧૯૧
ગ્રાહિત	૯૨
ગ્રાહ્ય	૮, ૧૭૦, ૪૩૯
ગ્રાહ્ય રૂપ	૧૦૪
ગ્રી	
ગ્રીક	૧૧૪
ગ્રીષ્મ ઋતુ	૨૦, ૩૯૧
ગ્રીષ્મના ઉદયનો	૪૧૨
ગં	
ગંજ	૨

શબ્દ	કોશ પૃ.
ગંજન	૨
ગંજીફો	૧૧૪
ગંધક	૪૬૩, ૪૮૭
ગંધનો મોહ	૪૬૯
ગંધહસ્તી મહાભાષ્ય	૪૪૬
ગંભીર ડોળ	૯૬
ગંગા યમુનાદિનો- પ્રદેશ	૨૪૫
ગ્	
ગ્યાનિ	૨૧૬
ગ્લાનિ	૪૨
ઘ...	
ઘટ	૩૪૫
ઘટ ઘટ	૪૯૫
ઘટતું નથી	૪૨૪
ઘટતું નહોતું	૧૩૦
ઘટતો	૫૧૫
ઘટપટાદિ પદાર્થો	૨૭૧
ઘટ પરિચય	૧૯૩
ઘટમાન	૫૨૫
ઘટમાળ	૭૫
ઘટમાં	૧૭૩, ૨૩૭
ઘટમાંહી	૩૨૩
ઘટ્યમાન	૩૩૮
ઘટવધ	૫૨૩
ઘટતો	૫૧૫
ઘટશે	૨૧૪
ઘટાટોપ	૪૨
ઘટાવવું	૪૫૮
ઘટારત	૨૦૦, ૨૭૬
ઘટિત	૨૦૧, ૪૩૧
ઘટે	૩૨૫, ૩૯૭, ૪૩૩
ઘટે છે તો એમ કે	૨૪૩
ઘટે છે	૨૭૯
ઘડીએ ઘડીએ	૪૮૧
ઘડી એક આયુષ્ય	૧૯૫
ઘડી ઘડીમાં	૨૦૯

શબ્દ	કોશ પૃ.
ઘણા કાળ થયાં	૨૬૫
ઘણામાં ઘણા	૩૫૦
ઘણા બંધથી	૨૮૯
ઘણા વખત થયાં	૨૮૬
ઘણો વખત થયાં	૪૭૨
ઘણે ભાગે	૩૪
ઘનઘાતી	૨૯૬
ઘનરજ્જુ પ્રમાણ- લોકમાં	૨૫
ઘરડાઘરડ	૮૪
ઘા	
ઘાટ	૨૬૩
ઘાડા	૨૮
ઘાટ ઘડાય છે	૪૯૧
ઘાણીના બળદ	૪૭૯
ઘાણીમાં ઘાલી	૪૭૪
ઘાત	૪૮૩
ઘાતક	૨૪, ૩૪૨, ૩૫૬
ઘાતિક	૪૦૫
ઘાંચ	૪૬૯
ઘુ	
ઘુવડ	૭૬
ઘૂ	
ઘૂમે છે	૧૯૨
ઘૃ	
ઘૃત	૪૯૧
ઘૃતાદિક પદાર્થ	૫૮
ઘે	
ઘેર્યું છે	૫૧૯
ઘેરામાં	૧૭૩
ઘેરાઈશ નહીં	૧૭૩
ઘેરાવો	૩૦૧
ઘેરી બેઠા છે	૩૬૮
ઘેરી લઈ	૨૧૮
ઘેરે છે	૧૪૯
ઘેલછા	૪૯૨, ૪૫૪
ઘેલાભાઈ કેશવલાલ	૪૦૭
ઘેલી	૬૪

શબ્દ	કોશ પૃ.
ઘો	
ઘોર	૩૫૭
ઘોર આરંભ	૨૨
ચ...	
ચ	૪૦૧, ૪૦૩
चउवीसं	૫૩૧
ચકમકને વિષે	૨૮૦
ચક્તિ	૫૨
ચકોર	૪૩૪
ચક્ર	૪૬૯
ચક્રની ઉત્પત્તિ	૭૪
ચક્રવર્તી	૪૧૯
ચક્રવર્તી રાજા	૩૯૬
ચક્રવર્તી સમાન	૪૬૧
ચક્રવર્તીની - સમસ્ત સંપત્તિ	૪૨૧
ચક્રવર્ત્યાદિક	૫૧૧
ચક્રવર્ત્યાદિક પદ	૩૨૪
ચક્રી	૧૧, ૩૫૭
ચર્ચક જીવ	૨૬૬
ચર્ચવામાં	૪૯
ચર્ચશું	૧૯૯
ચર્ચા	૩૦૨
ચર્ચાપત્ર	૪૦૮
ચર્ચિત	૨૦૫, ૩૧૯, ૩૯૯
ચટકાવે	૨૨૫
ચઢતી લહરીએ	૫૧૨
ચઢિયાતો	૪૯૬
ચતુર્થ કાળ જેવા- કાળને વિષે	૨૧૪
ચતુર્થાંશ	૪૩૫
ચતુર્દશ - રજ્જ્વાત્મક	૧૦૩
ચતુર્દશી	૪૨૬
ચતુર્વર્ણી	૧૨૧
ચતુર્ભુજ	૩૬
ચતુરાંગુલ	૨૧૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચતુરાંગુલ હૈ - દૃગસે મિલહે	૪૧૭
ચતુરિન્દ્રિય	૨૬
ચતુરો	૧૨
ચતુષ્પદ	૪૯૮
ચતુષ્પાદ	૪૩
ચત્રભુજ બેચર	૧૨૭
ચદુ	૪૦૩
ચપટી	૩૧
ચપળ	૪૧,૪૧૮,૪૭૪
ચપળતા	૪૬૨
ચપળપણું	૩૮૯
ચપળ શક્તિ	૧૫૨
ચપોચપ	૧૧૭
ચમત્કાર	૬૮, ૯૪,૧૨૮ ૨૧૩, ૫૦૯
ચમત્કારનું ધામ	૫૧૭
ચમત્કૃતિ	૭૮,૧૫૦,૪૮૯
ચમર	૧૭૨
ચર્મચક્ષુ	૪૯૫
ચર્મનેત્ર	૩૬૪
ચર્મરત્ન	૭૮
ચયવિચય	૫૦૭
ચયોપચય	૫૦૭
ચરણ	૪૦,૨૨૫, ૩૫૩, ૪૨૦
ચરણકમળ	૧૨૯,૪૧૧
ચરણકરણાનુયોગ	૧૨૬
ચરણપ્રતિપત્તિ	૪૧૧
ચરણપ્રત્યયી - નમસ્કાર	૨૬૧
ચરણમાં	૩૫૨
ચરણરજ	૧૯૬, ૨૩૦
ચરણસમીપતા	૨૧૭
ચરણસેવન	૧૮૫
ચરણસેવા	૨૫૮
ચરણસંગથી	૨૦૬
ચરણાધીન	૩૫૧

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચરણાનુયોગ	૩૬૭
ચરણારવિંદ	૧૮૮,૨૩૭
ચરન	૨૧૨
ચરમ કરણ	૪૦૫
ચરમશરીરી	૨૪૮, ૪૫૯, ૫૨૬
ચરમાવર્ત	૪૦૫
ચરરર	૬૧
चरिमे	૫૩૧
ચરિત્ર	૧૪, ૭૪, ૧૨૦
ચરી	૪૮૧
ચરોતરાદિ પ્રદેશ	૩૯૨
ચલઈ સો બંધે	૫૦૨
ચલન	૧૬૩
ચલનસ્થિતિ	૨૯૬
ચલ સ્વભાવરૂપ	૪૧૫
ચલાચલ	૫૦૨,૫૦૬
ચલાચલપણું	૫૦૨
ચલિત કરનાર	૨૦૩
ચલોઠો	૧૨૦
ચવાઈ	૨૫૪
ચવી જાય	૩૩૩
ચવીને	૪૮૨, ૫૧૧
ચસકે	૩૦
ચહત	૨૧૨
ચહી	૪૩૩
ચળકાટ	૧૦૬
ચળનાર	૪૭
ચળવિચળ	૧૪,૯૦,૧૪૦
ચળાચળ	૫૦૬
ચળાવવાના	૬૪
ચળાવી આપીને	૭૬
ચળી શકે	૪૫૭
ચક્ષુઈન્દ્રિય	૩૪૫
ચર્ક્ષુઈન્દ્રિયલબ્ધિ	૪૩૬
ચક્ષુગમ્ય	૧૪૨
ચક્ષુગોચર	૧૫૭, ૨૮૬
ચક્ષુદર્શન	૩૭૫

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચક્ષુમર્યાદા	૨૪૦
ચક્ષુરુન્મીલિતં	૪૦૦
ચા	
ચાકરી	૨૨૧, ૪૫૯
ચાખવું	૧૬૪
ચાતુર્માસ અર્થે	૨૬૧
ચાતુર્ય	૪૮
ચાતુર્યાદિભાવે	૩૪૦
ચાદરિ	૩૮૩
ચાપ	૪૬
ચાંપે	૮૫
चामरादि	૪૪૫
ચામુંડરાય	૪૪૧
'૪' થી	૫૧૧
ચાર અક્ષર	૩૭૨
ચાર અસ્તિકાયના- પ્રદેશ	૧૬૬
ચાર આશ્રમ	૧૫૪
ચાર ઉદયાદિ ભંગ	૪૨૭
ચાર ઘનઘાતી કર્મ	૨૭૮
૪-૫-૧૨ - અંકવાળા મનુષ્યો	૫૧૧
ચાર દિવસને - અંતરે	૩૨૪
ચાર દિવસની ચટકી	૪૧
ચાર પાંચ પેઢી	૯૬
ચાર પ્રકારથી	૩૭૬
ચાર પ્રાણ	૩૭૪
ચાર પ્રકાશ	૪૨૫
ચાર સંજ્ઞા	૩૭૯
ચારસેં	૧૧૫
ચાર વેદ	૧૫૫, ૪૬૨
ચાર વર્ણ	૧૫૫
ચારિત્ર	૫૮,૩૭૧,૪૮૪
ચારિત્ર	૩૫૦
ચારિત્રધર્મ	૪૭
'ચારિત્ર સાગર'	૨૮૬
ચારિત્રમોહ	૩૫૬,૪૪૭

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચારિત્ર મોહનીય કર્મ	૩૫૦
ચારિત્ર સ્વભાવનું- તારતમ્ય	૩૯૨
ચારિત્ર આરાધે	૪૭૬
ચારે ગતિ	૨૪
ચારે વર્ગ	૧૧૭
ચારો ચરાવે	૨૨૩
ચાલતા મતના - પ્રકારની વાત	૨૧૮
ચાલચલગત	૭૦
ચાલ્યા જવા	૨૭૮
ચાલી નીકળ્યા	૨૯૪
ચાવે	૨૨૫
ચાર્વાક	૫૦૮
ચાર્વાક દર્શન	૩૩૭
ચાર્વાક મતિ	૧૦૬
ચાહે	૪૩૪
ચાહી	૧૨, ૧૨૮
ચાહી ચાહીને	૩૦
ચાહીને	૧૯૧, ૨૬૬
ચાહના	૧૫
ચાંડાળ	૪૮૦
ચાંદી	૩૨, ૪૬૨
ચાંપે	૮૫
ચાંલ્લા	૪૬૯
ચિ	
ચિ.	૧૩૯
ચિકિત્સા	૪૫૧
ચિતા	૩૬૩
ચિત્તથી	૩૬
ચિત્તની અનુપ્રેક્ષાર્થે	૩૧૪
चित्तं	૪૦૩
ચિત્તની પ્રિયતા	૩૧૪
ચિત્તપ્રસન્નતા	૩૬૩
ચિત્રવિચિત્રપણું	૨૭૦
ચિત્તસમાધિ	૨૭૬
ચિન્માત્ર સ્વરૂપ	૩૩૮
ચિત્તનું સંક્ષેપપણું	૨૯૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચિત્રસારી	૩૮૩
ચિત્તસ્થૈર્ય	૪૦૨
ચિત્તશુધ્ધિ	૨૦૬
ચિત્રપટ	૧૩૫
ચિત્રવિચિત્રતા	૫
ચિદ્ધાતુ	૫૨૯
ચિદ્ધાતુમય	૫૧૬
ચિદ્મૂર્તિ	૫૧૭
ચિદાનંદઘન	૫૧૬
ચિદાનંદજી આત્મજ્ઞ	૧૨૫
ચિહ્ન	૨૩૨
ચિહ્નો	૨૯૧
ચિંતન કર્યો હોય	૫૨૨
ચિંતના	૧૮૯, ૨૪૪, ૨૯૯, ૪૫૬
ચિંતવવી	૧૨
ચિન્માત્ર સ્વરૂપ	૩૩૮
ચિંતિતા	૪૨૪
ચિંતંતો	૪૦૩
ચિંતિત	૨૦૪, ૪૨૪
ચિંતાચૂરણ	૩
ચિંતામણિ	૧૨, ૪૨૪
ચિંતામણિ જેવો	૩૩૦
ચિંતામણિ રત્ન	૩૫૪

ચી

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચીજ	૫૧, ૨૧૯
ચીતરીને	૧૫૧
ચીની	૪૮૮
ચીવટ	૮૮, ૧૪૬, ૨૬૫
ચીધેલું	૨૯૨

ચૂ

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચૂકી ગયા	૩૬૪
ચૂકશો નહીં	૩૮૯
ચૂક્યા	૫૦૧
ચૂકવવું	૧૩૭
ચૂકવું નહીં	૧૪
ચૂકવી દે	૩૦૨
ચૂકે છે	૨૪૭
ચૂકવી દેવાથી	૫૦૯
ચૂવા	૪૪
ચૂંથાઇ	૬૦
ચૂસીને	૧૦૪
ચૂર્ણિ	૧૩૪, ૪૩૮

ચે

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચેઈયં	૧૦૨
ચેત	૪૦૫
ચેતન	૨૮૯, ૩૪૭
ચેતનતા	૨૨૮
ચેતનરહિત	૧૫
ચેતનાશ્રિત	૩૪૭
ચેષ્ટા	૨૧૮, ૨૪૦, ૨૬૦
ચેલણા રાણી	૪૫૦
ચેલા	૪૬૪
ચેલાતીપુત્ર	૪૭૭

ચૈ

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચૈતન્ય	૫૨, ૨૦૦, ૨૨૭, ૩૩૯, ૪૭૨, ૫૨૫, ૫૨૯
ચૈતન્યઘન	૩૫૧
ચૈતન્યાત્માઓ	૧૭૧
ચૈતન્યઘન જીવ	૨૫૭
ચૈતન્યતા	૨૫૬
ચૈતન્યનો	૧૬૮
ચૈતન્યમય	૩૪૯
ચૈતન્યસત્તાનો	૨૭૧
ચૈતન્યસંયોગે	૪૬૭
ચૈતન્યવંત	૧૭૭
ચૈતન્યાધિષ્ઠિત	૧૭૫
ચૈત્ર સુદ ૧૧॥	૪૩૩
ચૈત્ર સુદ ૧૩	૩૨૭

ચો

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચોકડી રૂપ	૪૯૧
ચોકીયાત	૪૯૧
ચોખવટ	૨૦૭
ચોગણું	૯૭
ચોઠાણિયો રસ	૫૦૮
ચોડવાઈ જાય	૨૬
ચોતરફથી	૧૨૭
ચોથા કાળને વિષે	૨૪૫
ચોપાઇ	૬૮
ચોપાટ	૧૧૪
ચોબાજુ	૪૮, ૫૧૫
ચોભંગી	૨૯૫, ૪૭૫
ચોરાસીથી સો ગચ્છ	૪૭૨
ચોરી	૪૪૯
ચોવિહાર પ્રત્યાખ્યાન	૭૧
ચોવીસ તીર્થંકર	૩૬૨
ચોવીસી	૪૩૮
ચોવીસ દંડક	૫૧
ચોવીસસો વર્ષ	૩૧
ચોવીસંથ્થો	૪૬૫
ચોંટ્યો	૨૭
ચોંટતું નથી	૨૩૨
ચોપે	૧૨

ચૌ

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચૌદ પૂર્વ	૪૩૧
ચૌદ પૂર્વધારી	૪૫૭
ચૌદ પૂર્વને છેડે- ભણી ભણી	૧૬૭
ચૌદ રાજલોક	૪૧
ચૌદે રાજલોક	૨૦૫
ચૌદ લોક	૪૦૯
ચૌદમા જિન તણી	૨૫૮
ચૌદમા જિનની સેવા	૩૧૦
ચૌદમા - ગુણસ્થાનકવાળા	૪૮૩

ચં

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચંચળ	૮૪, ૩૦૨
ચંચળા	૪૮
ચંચળપણું	૨૭૪
ચંડાલ	૬
ચંડાળ મતિ	૨૭
ચંડે	૧૧
ચંદ્ર	૪૧૯
ચંદન	૪૪, ૧૬૦
ચંદ્રકાંત મણિ	૫૪
ચંદ્રપ્રભ સ્વામી	૪૩૦
ચંદ્રસૂરિ	૪૪૦

ચ્ય

શબ્દ	કોશ પૃ.
ચ્યુત	૧૭૪
ચ્યુતિ	૩૮
ચ્યવન	૯૬
ચ્યવીને	૬૪

છ...

શબ્દ	કોશ પૃ.
છ અક્ષર	૩૭૧
છ અનાયતન	૪૯૩
છકાયના પ્રકારથી	૩૭૬
છકાયના રક્ષપાળ	૪૫૫
છકાયનું સ્વરૂપ	૩૮૨
છકી જાઓ	૧૨૩
છજેલ	૨૬
છ જીવનિકાય- અધ્યયન	૩૩૦
છ ખંડ	૩૧, ૭૪
છ કોટિ	૪૮૪
છટકી ચૂક્યો	૩૩
છઠ્ઠ છઠ્ઠે	૧૭૧
છઠ્ઠે	૩૫૨
છડીદારો	૪૨
છતા	૪૭
છતાં	૨૨૭
છતા ભાવના ભેદ	૪૯૭
છતે ગુરુએ	૪૫૯
છત્ર	૩૫
છત્રપ્રબંધસ્થ	૩૪૩, ૪૯૪
છદ્મસ્થતા	૬૯
છદ્મસ્થપણાથી	૪૬૩
છદ્મસ્થ - અવસ્થાએ	૧૭૧
છદ્મસ્થ - મુનિચર્યા દૃષ્ટાંતે	૨૮૮
છ દિશા	૫૦૪
છ પદ	૨૭૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
છ પદ નિશ્ચય	૪૨૮
છપના	૩૮૩
છ પર્યાપ્તિ	૧૦૩
છપ્પય	૨
છપ્પણ	૪૦૩
છપ્પનકોટિ યાદવે	૨૯૩
છબી	૪૪૧
છ બાહ્ય તપ	૩૭૨
છ ભાવ	૪૯૯
છલ	૧૨૧
છરપલાની ધાર	૬૦
છવાઈ રહેવું	૪૨
છળ	૨૦
છા	
છાકે	૮૨
છાજતી	૭૬
છાજે	૨૮, ૪૧૧
છાનું	૩૦, ૪૬૨
છાયા જેવો	૨૮૪, ૩૦૯
છારસી	૩૮૬
છાશબાકળા	૪૭૫
છિ	
છિન છિન	૨૫૧
છિન્ન થયાં	૨૭૮
છિન્ન ભિન્ન	૩૪૭
છિદ્ર	૩૭૯
છી	
છીટ	૨૭
છીપ	૧૦૧, ૩૭૮
છીન તન	૨૫૧
છીએ તે પામીએ	૫૧૩
છૂ	
છૂટકો નથી	૨૦૪
છૂટ ગયે	૫૧૩
છૂટા મનથી	૨૯૪
છૂપી	૨૧૧
છે	
છેક	૨૧૫
છેદાયો	૧૮૯
છેટે	૨૨, ૩૧૭
છેટેથી	૪૪૦
છેટેના	૪૮૩
છેટે રહેવું	૪૭૮
છેડે	૩૪૨
છેડા સુધી	૪૯૨
છેડો	૨૪
છે તેની તેને સોંપો	૧૩
છેદ	૫૦૫, ૫૨૧
છેદક	૩૪૩
છેદકદશા	૩૪૯
છેદન	૧૬
છેદવાનો	૧૫૬
છેદી	૨૫૩
છેદીને	૩૫૬
છેદી ભેદી નાખ્યા	૪૮૦
છેદ્યું	૩૪૧
છેવટનું	૧૫૦
છેહ	૧૫૭
છેવટ	૨૯૧
છેવાડે	૪૫૯
છેલ્લી અવસ્થા	૧૫૨
છેવટનો	૧૭
છેદવાને	૩૨૯
છેદેલી	૪૫૭
છેલ્લા માર્ગનો	૫૧૦
છેલ્લે અવસરે	૩૩૩
છો	
છો	૧૧
છો રહ્યા	૫૩
છોરુ રાયચંદ	૩૫૩
છોકરાંછૈયાં	૪૭૪
છોટમ્	૨૦૯
છોટાલાલભાઈ	૩૯૫
છં	
છંછેડી	૬૫
છંડાય	૮૯
છંદમાં	૧૩૨
છાંઈ	૩૫૯
છાંડવી	૪૩૬
છાંડશે	૪૨૦
છાંડી	૨૨
છાંટો	૨૮
છીંડી	૫૦૨
જ...	
जइ	૪૦૩
જગત	૨૮૦
जगति	૪૪૫
જગદીશ	૧૨
જગત્કર્તા	૯૬
જગતની રચના	૧૯૭
જગતની લીલાને	૧૭૯
જગત નિયમ	૩૪૮
જગતિતળ	૮૦
જગતમંડળ	૧૦૬
જગતમાં સાતું નથી	૨૨૬
જગત સુખસ્પૃહા	૩૮૮
જગતવિદિત	૨૦૩
જગબિલાસ	૩૦૬
જગદ્વ્યવહાર	૩૦૩
જગદાકાર	૧૭૪
જગતહિતૈષિણી	૪૦
જગતશ્રેણી	૨૫
જગતહિતસ્વિતા	૧૦૮
જગત શું સ્થિતિમાં	૨૧૧
જગાએ	૪૮૦
જઘન્ય	૨૫, ૩૫૦
જઘન્ય જ્ઞાન	૧૬૭
જડ	૭૩, ૧૩૯, ૧૭૬, ૨૫૭
જડભરત	૬૯, ૧૨૨
જડભરતજી	૧૯૮
જડધૂપ	૩૪૮
જડચૈતન્યાત્મક	૧૭૧
જડપ્રધાનદશા	૩૩૬
જડમૌનદશા	૨૬૯
જડવાદ	૧૨૪
જડતા	૯૬
જડે	૪૮૦
જડિત	૧૦, ૫૪
જડતો નથી	૧૯૮
જણાય	૧૯૩
જણાતો નથી	૧૯૨
जणं जणं दिसं	૧૬૦
જથ્થા	૪૭૯
जदा	૪૦૪
જન	૧૦
જનકજનેતા	૫૪
જનકવિદેહી	૧૨૨, ૨૨૪
જનમંડળ	૧૫૬, ૧૮૬
જનકાદિ	૩૦૧
જનવૃત્તિ	૪૧૬
જનપરિચય	૨૧૮
જનસમુદાય	૯૮
જનાબે	૧૧૪
જનાવરો	૨૮૯
જનેતા	૩૪
જન્મત્યાગી	૩૦૨
જન્મારાના	૩૪
જન્મભૂમિકા	૧૫૨
જન્માક્ષર	૧૯૯
જન્મકૃતાર્થ જોગ	૧૭૨
જન્માંધ	૩૪૧
જપ	૨૧૩, ૪૫૨
જપમાળા	૭૨
જબ	૫૧૪
જબ જગ નહિ	૩૨૮
જબ જાવે તબ	૫૧૪
જબરજસ્ત	૨૯, ૪૮૯
જમાવ	૪૦૫
જમની દાઢ	૨૩
જય	૪૩૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
જય પમાશે	૧૮૩
જયણા	૪૬૩
જય મંગળ	૧૩૮
જયવંત	૫૨૭
જયવંત ધર્મ	૩૯૯
જરાકુમાર	૨૯૩
જરા	૩૬,૫૨,૮૫,૨૬૨
જરાદિ	૩૦૮
જરાયુજ	૪૯૭
જરેલું	૨૭
જરૂર કરી કરો	૨૯૭
जरिए	૨૭૦
જર્જરિત	૨૦
જલ ગયા	૫૧૩
જલચર	૪૯૭
જલચરાદિક	૨૩
જલતરંગવત્	૨૨
જલપના	૫૧૪
જલવાથી	૨૦૭
જલ્પના	૩૫૯
જવભાર	૩૨
जवह	૪૦૩
જવાપ	૧૫૭
જવાહિરી	૨૬૩
જસ	૧૨૬
जस्स धम्मे सया-मणो	૫૦૫
જસુ પરતીત	૩૩૨
जह	૪૦
જહરસી	૩૦૬
જહાજ	૨૦
જહાં	૩૫૮
જહાં લગી	૨૧૩
જહાં તહાં	૫૧૪
जहा सुखं	૬૧
જળ	૨૩, ૨૫૮, ૨૮૯, ૪૬૬
જળકાય	૨૫
જળદાન	૧૦૧
જળપાન	૧૧૬
જળ, વનસ્પતિ - અને સૃષ્ટિરચના	૨૧૪
જળહળ	૨
જા	
જા	૫૩૩
જાઈ	૪૩૨, ૪૪૯
जाई	૩૬૧
જાકી	૩૮૬
જાકે	૩૮૫
જાગ્રત	૩૧૫
જાગ્રત સત્તા	૫૩૨
જાગૃતિના - ઉપયોગાંતરથી	૫૧૯
જાગ્યા ત્યાંથી - પ્રભાત	૧૩૬
જાજ્વલ્યમાન	૪૪,૧૫૬
જાડેજી	૧૧૫
जाणई	૩૬૧
જાણીએ કે	૨૪૮
જાણપણું	૪૮૨
જાણનાર	૩૭૪
જાણીને	૨૮૪
જાણી તેણે જાણી	૧૧૩
જાણ્યામાં રહે છે	૩૧૫
જાત	૨૧૨, ૪૯૦
જાતે	૪૭૮
જાતજાતનો	૨૧૧
જાત્યાંતર	૨૬૬,૩૯૮
જાતિ	૩૪૯
જાતિભેદ	૨૭૭
જાતિવૃદ્ધતા	૧૪૪
જાતિસ્મૃતિ	૪૩૪
જાતિસ્મૃતિજ્ઞાન	૩૧૬, ૪૩૪
જાતિસ્મરણજ્ઞાન	૩૧૬, ૪૯૮
જાતિસ્મરણ - જ્ઞાનવાન	૩૧૬
જાતિના	૨૫
જાતિનું	૧૫૧, ૧૫૮
જાત્યાંતર	૨૬૬, ૩૯૦
જાન	૨૭
જાત્રા	૪૮૦
જાયા	૪૬
જાન્યો	૫૧૫
જાયો	૨૨૪
જાર	૩૧
જારી થશે	૩૩
જારી રાખી	૨૫૪
जारिस	૩૬૨
जाव	૪૦૦
જાવા કાજ	૩૪૪
જાળ	૧૦૯, ૧૬૬, ૨૦૩, ૪૩૫
જાળફંદ	૧૨
જાળવીએ છીએ	૨૧૧
જાળવી લઈને	૩૮૩
જાળી ગોખવાળાં-વસ્ત્રો	૪૨
જાવાબંદર	૯૭
જાવેથી	૯૭
જાલ સૌ	૩૮૬
જિ	
જિતકષાય	૯૮
જિતેન્દ્રિય	૧૮, ૭૧
जिणभावणा	૪૧૬
जिणेहिं	૪૦૦
जिनमासिदेण	૪૦૬
જિતેન્દ્રિયપણું	૧૩૦
જિનકલ્પ	૫૦૩, ૫૦૫
જિનકહ્યાં	૩૨૩
જિનકલ્પીવત્	૫૩૨
જિનચંદો	૨૨૮
જિનચૈતન્યપ્રતિમા	૫૨૭
જિનતત્ત્વસંક્ષેપ	૫૨૬
જિન થઈ	૨૪૦
જિન દેહપ્રમાણ	૩૪૪
જિનને	૨૪૦
જિનનો	૩૩૯
જિનપરિભાષા-વિચાર	૩૩૯
જિનપૂજા નિજ-પૂજના	૩૬૨
જિનપેં ભાવ	૫૧૫
જિનપ્રતિમા	૩, ૧૩૩, ૪૩૮
જિનપ્રવચન	૪૩૧
જિનપ્રતિબિંબ	૪૮૮
જિનભાવના	૪૨૮
જિનમત નિરાકરણ	૪૨૭
જિનરૂપ	૩૪૨
જિનવર	૨૪૦
જિનવરેન્દ્રો	૪૧૪
જિનસદૃશ - ધ્યાનથી	૫૨૬
જિનમુદ્રાસૂચક	૫૧૭
જિન બસૈ	૪૯૫
જિનસ્મરણ	૩૯૮
જિનાય નમઃ	૧૨૭
જિનાગમ	૨૩૬
જિનાગમાદિ	૧૯૦
જિનાલય	૪૩૭
જિનાજ્ઞામૂળધર્મ	૫૩૦
જિનેન્દ્ર	૨૧, ૪૧૯
જિનેન્દ્રો	૪૯૯
જિનેશ્વર તણી	૧૧૩
જિનોક્ત	૧૭૭
જિનોક્તમાર્ગ	૪૩૬
જિહ્વા	૨૬
જિહ્વા ઇન્દ્રિય	૪૫૭
જિસ	૧૩૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ — કોશ પૃ.

જિનોપદિષ્ટ - આત્મધ્યાન ૫૨૩
જિનેશ્વરો ૭૩
જિનકલ્પી - વ્યવહારવિચ્છેદ ૨૪૮
જિજ્ઞાસા ૧૨૯, ૧૬૫, ૩૫૦
જિજ્ઞાસુ ૭૨, ૫૧૦
જિજ્ઞાસાબળ ૪૦૨
જિજ્ઞાસુભાવ ૧૮૨

જી

જીજીબા ૨૯૪
જીર્ણ ૨૨૦
જીવ ૨૩૫, ૨૭૯
જીવકોટિના ૪૯૦
જીવઅજીવનું જ્ઞાન ૩૮૦
જીવત્વ ૩૭૧
જીવત્વવાળો ૩૭૪
જીવન અજીવન ૧૫૮
જીવનકાળ ૧૬૨
જીવનદીપક ૮૯
જીવનપર્યંત ૭૫
જીવનપૂર્ણતા ૧૨૯
જીવન્મુક્ત ૧૮૩
જીવન્મુક્તદશા ૧૬૫
જીવન્મુક્તદશા ઈચ્છક ૨૮૮
જીવનું વીર્ય ૨૮૨
જીવરાશિ ૩૭૫
જીવસમૂહ ૨૧૪
જીવસંશ્રિત ૩૭૭
જીવસ્વભાવ ૩૦૫
જીવસમુદાય ૨૫૭
જીવવીર્ય ૩૪૮
जीवस्स ૫૦૮
જીવવિલાસ ૨૫૬
જીવની પ્રકૃતિ ૩૯૧
જીવનો મૂળ કર્મભાવ ૧૬૭
જીવ ફરે છે ૪૮૯
जीवा ૫૩૪
જીવાજીવ વિભક્તિ ૫૨૦
જીવાદિ સ્વભાવ- અને પરભાવ ૨૪૫
जीवाणं ૫૩૪
જીવા ગોસાંઇ ૪૬૬
જીવિત ૩૪૭
જીવિતવ્ય ૧૨૯, ૨૩૪
જીવિતવ્ય રહિત ૬
જીવ્યા તણી ૪૩૨
जीवस्स ૫૦૮

જુ

જુક્તિ ૪, ૩૧૧
જુલમી ૭, ૧૩૭
જુદા સ્વરૂપમાં ૨૭૩
જુદે જુદે સ્વરૂપે ૫૧૦
જુગુપ્સા ૧૫૨, ૨૩૨, ૨૮૫
જુગોજુગ ૨૧૬
જુગુપ્સિત ૩૬૨

જૂ

જૂ ૩૭૮
જૂજ ૨૪૫, ૪૩૬
જૂજવાં ૨૨૩
જૂના કરાર ૨૯૦
જૂનું મૂક્યા વિના ૧૯૪
જૂવા ૪૪૯

જે

जे ૩૬૧, ૪૪૭
જે અવસરે ૨૪૧
જે પ્રકારે ૩૨૧
જેટલું ૩૦૧
जेणाहं ૩૯
જેતપુર ૩૫
જેનેથી ૨૫૮
જેને વાંસે ૨૫૪
જે પુરૂષે ૫૧૦
જે ભાવ... તે નથી ૫૨૩
જે... તણી ૫૨૦
જેમ નિર્મળતા રે - ... કષાય અભાવ ૩૦૫
જે રસ જગતનું - જીવન છે તે ૨૦૮
જે રૂપે ૨૫૫
જેવરી ૨૫૨
જે વસ્તુ ૧૬૭
જેવે રૂપે ૨૦૮
જેવું છે તેવું ૨૬૦
જે સત્શ્રુતની - જિજ્ઞાસા ૪૦૮
જે સત્પુરુષોએ ૨૭૨
જેહ ૩૫૩
જેના સંગમાં - રહ્યું છે ૫૧૩
જે વસ્તુ - સમયમાત્ર છે ૫૨૩
जेणं तो भणणए कम्मं ૫૩૦

જૈ

જૈસો ૩૮૪
જૈન ૪૮૧, ૪૮૮
જૈન દર્શન ૩૩૭
જૈનમત પ્રવર્તકો ૧૦૮
જૈન પદ્ધતિ ૩૫૫
જૈન શાસન પ્રવર્તન ૨૮૮
જૈન સૂત્રો ૨૧૦
જૈનલિંગસિદ્ધ ૪૯૬
જૈનાભાસ ૩૬૮
જૈનાસ્તિક ૩૩
જૈમિની દર્શન ૩૩૭

જો

જો ૨૧૨, ૩૩૯
जो ૫૦૮
જોઈ લઈશું ૧૯૮
જોગ જતિ ૩૮૬
જોગનું ૨૧૫, ૨૫૩
જોગ જીવ ૧૯૯
જોગનિસીં ૨૫૧
જોગને વિષે ૨૩૫
જોગ બનવો ૧૯૩
જોગવાઈ ૧૬૦
જોગનું ૨૫૩
જોગ્યતા ૨૦૭
જોગ્ય ૧૯૫
જોગાનલ ૧૨૬
જોગીજન ૪૩૧
જોરે ૩૫૨
જોડું ૩૦
જોતજોતામાં ૧૯
જોતર્યો ૬૦
જોગા પયડિ પદેસા ૫૦૨
જોતો છતો ૩૬૪
જોગાનુજોગ ૪૮૨
જોય ૩૫૬
જોરાવર ૨૦
જોવા યોગ્ય છે ૨૪૩

જ્ય

જ્યમ ૮૨
જ્યારે ત્યારે ૫૦૨
જ્યાં લગ ૨૧૬
જ્યેષ્ઠ ૧૪૫
જ્યેષ્ઠા ૪૪
જ્યોતિ ૨
જ્યોતિષ ૧૬૫
જ્યોતિષ આદિક ૨૯૦
જ્યોં ૨૫૧
જ્વર ૫૫
જ્વરગ્રસ્ત ૨૬૮
જ્વરાદિ રોગ ૨૬૮
જ્વરાદિક રોગ ૧૯૬
જ્વાલા ૨૨૮

જં

जं ૪૦૩
જંગમ જુક્તિ ૩૧૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
જંગમની જુક્તિ- ... ભંગ જે	૩૧૧
જંઘાબળ	૨૧
જંજાળ	૮
જંજાળમોહિની	૮
જંજીર	૪૧
जंतवो	૨૭૦
જંતુ	૩૭, ૩૨૧
જંપ	૪
જંબુદ્વીપ	૩૩૯
જંબુદ્વીપપ્રજ્ઞપ્તિ	૪૭૬
જંબુસ્વામી	૧૦૪, ૧૮૫, ૨૦૪
ज संमति पासह	૩૪૪
ઝ...	
ઝટક્યા હાથ	૨૨૦
ઝનૂની	૮૦
ઝબકારા	૮૬
ઝરણાં	૪૨
ઝલાવી દીધું છે	૪૭૬
ઝવેરભાઇ	૩૯૫
ઝવેરાતની પેટી	૪૬૦
ઝવેરી	૪૬૦
ઝળકી ઊઠ્યું	૮૧
ઝળહળતું	૮૧
ઝળહળતો	૪૭૫
ઝા	
झाएह	૪૦૩
ઝાકળના પુંજ	૧૯
ઝાઝા	૪૩૫
ઝાઝે	૧૧૮
ઝાઝો	૨૨૪
ઝાડી	૨૮, ૪૪૨
ઝાલર	૧૧૪
ઝાલવા	૪૭૪
ઝાલી શકાય	૯૯
ઝાવા દાવા	૮૯
ઝાવાં નાખવા	૧૩૭
झाणं	૪૦૪
ઝાળ	૨૬૩
ઝી	
ઝીલી લીધો	૧૩૪
ઝીલી ન શકે	૪૧૬
ઝૂ	
ઝૂર્યા વિના	૧૫૦
ઝૂઠી	૩૮૩
ઝે	
ઝેર	૩૪૮
ઝો	
ઝોકાં ખાતો	૨૯
ઝોકું	૫૦૩
ઝં	
ઝંખાઈને	૮૯
ઝંખાશ	૫૧૪
ઝંપલાવું	૩૭
ઝંપલાવ્યું	૧૨૭
ઝાંઝવાનાં પાણી	૧૯૬
ઝાંઝવાનાં - પાણીની માફક	૪૭૯
ઝાંખપ	૧૨૮
ઝુંમર	૪૬૦
ટ...	
ટકોરા	૧૧૪
ટગમગ ટગમગ	૨૦૯
ટચાકા	૮૪
ટપકાવી દઉં	૧૪૮
ટબા	૧૬૪
ટબો	૩૪૧
ટળે	૮૨
ટળ્યું છે	૪૧૨
ટા	
ટાઢ	૧૬
ટાઢ પ્રમુખની	૮૪
ટાઢ વછૂટે છે	૪૮૯
ટાઢ વાય નહીં	૪૬૨
ટાઢા	૮૧
ટાઢા પાણીની	૪૭૨
ટાઢી માટી થાય	૮૯
ટાઢે ઠરું છું	૨૫૮
ટાણે	૫૦૯
ટાપટીપ	૧૨૪
ટાળવા	૧૦, ૮૫
ટાળવા જતાં	૨૯૪
ટાળવો	૪૪, ૩૫૫
ટાળી	૩૩૯
ટી	
ટીકા	૧૩૪
ટીકાકાર	૩૪૧
ટીકર	૪૦૬
ટીપાં	૨૨
ટીપીને	૫૦
ટુ	
ટુંબા	૬૯
ટૂ	
ટૂંક નજરમાં	૩૦
ટેકધારી	૧૧
ટેક સહિત	૪૭૮
ટેકા	૪૭૮
ટેરવું	૮૩
ટેલટપ્પા	૯૦
ટો	
ટોપી	૪૬૩
ટં	
ટાંકણે કરી	૪૭૮
ટાંકામાં	૪૭૦
ટાંકીએ	૪૯
ઠ...	
ઠગાયા	૪૯૮
ઠગાય છે	૪૪૭
ઠગી ખાનારા	૪૭૪
ઠગો છો	૨૦
ઠપકો	૨૯૫
ઠપકો લખવો	૩૬૦
ઠર્યો	૩૪૬
ઠટતુ હે	૨૫૧
ઠરવાથી	૪૮૩
ઠરતું નથી	૩૩૨
ઠરશો	૧૮૦
ઠરાવે છે	૪૭૪
ઠરાવ્યા	૧૨૭
ઠરાવ્યું	૨૭
ઠરાવવામાં - આવ્યું હોય	૩૩૫
ઠરે	૨૧૭
ઠરી	૫૩
ઠરી શકે	૧૫૪
ઠરી શકે નહિ	૨૯૧
ઠર્યું હોવાથી	૨૯૪
ઠસાવવા પ્રત્યે	૨૯૫
ઠા	
ઠાઠ	૩૮
ઠાણાંગ	૨૧૭
ઠાણાંગ સિધ્ધાંત	૧૬૬
ઠાણાંગ સૂત્રમાં - વાક્ય	૫૩૧
ઠાણાંગ સૂત્રની શાખ	૫૦૧
ઠાનિઠાનિ	૨૫૧
ઠામ	૭૯,૨૨૦,૪૬૭
ઠામઠામ	૧૭૧, ૩૦૮
ઠામઠેકાણું	૩૬૩
ઠાયંમિ	૭૮
ઠાંસોઠાંસ	૧૨૦
ઠિ	
ઠિયા	૫૩૪
ઠી	
ઠીક	૪૭, ૪૨૧
ઠે	
ઠેકાણે આવે છે	૪૯૩
ઠેકાણું કરતો નથી	૨૮૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ઠેકાણે બેસે નહીં	૨૯૬
ઠેકાણે રહેવા દે	૨૯૨
ઠેઠ	૧૪૦
ઠો	
ઠોકર ખાઇને	૨૮
ઠોકર મારી	૪૩૪
ઠોકી ઠોકીને	૨૯૪
ઠોર	૨૨૯
ઠં	
ઠંડાતો ગયો	૪૯૯
ડ...	
ડરબન	૨૮૮
ડર્યા છે	૪૭૫
ડહોળાયા કરે	૪૮૭
ડા	
ડાકોર	૪૬૧
ડાચાં	૮૯
ડાહી વાતો	૪૪૦
ડૂ	
ડૂબકાં માર્યા કરે	૩૧
ડૂબી ગયું	૪૬૫
ડે	
ડેરા	૧૮૭
ડોલાયમાન	૨૨૭, ૪૬૨
ડોશે	૮૯
ડોળ	૪૩૫
ડં	
ડંકા વાગે	૮૯
ડંશ વેદના	૪૮
ડાંસ	૩૭૮
ડાંસ મચ્છર	૫૯
ડુંગર	૧૧૬
ડુંગરને	૨૩૯
ઢ...	
ઢાળ	૧૯૨
ઢાળ પાડવો	૨૮૬
ઢાળબધ્ધ	૪૩૫
ઢીમર	૨૮
ઢેફાં	૬૫
ઢોળાઇ જતાં	૪૩૬
ઢંક	૬૦
ઢુંઢિયા	૪૫૮
ણ...	
णमो	૫૦૩
णमो जहड्डिय - वत्थुवाईणं	૧૨૫
णरयगईए	૪૧૫
णाणाणुमग्गचारी	૪૦૬
णिच्चयं	૪૦૪
णिरीहवित्ती	૪૦૪
णेआउयं	૫૩૩
ત...	
તકતકતી	૨૮
તકરાર	૧૨૫, ૪૬૫
તજવાં	૩૫૧
તજવી	૧૩
તજવીજ	૧૮૮, ૨૯૮
તજ્યું હોય	૨૮૬
તટસ્થ	૨૪૯, ૫૦૭
તટસ્થપણે કર્તા	૩૩૮
તટસ્થ લીન	૯૦
તડ પડે	૪૭૮
તણખલું	૨૩, ૪૬૨
તણખલાના બે - કટકા કરવાની સત્તા	૨૦૨
તણખાને વિષે	૨૮૧
તત્કાળ	૫૩, ૧૦૭, ૨૯૮, ૪૫૫
તત્પર	૬
તત્પર થાય - એટલે થયું	૫૧૧
તત્ક્ષણે	૫૦૧
તત્ત્વ	૧૩૦, ૧૫૩
તત્ત્વની સિધ્ધિ	૮૧
તત્ત્વને પહોંચી જવું	૭૮
તત્ત્વપ્રતીતિ	૪૬૦
તત્ત્વપ્રમાણ	૯૬
तत्त्वमसि	૧૭૫
તત્ત્વરૂપ	૬૭
તત્ત્વવચન	૮૨
તત્ત્વવિચાર	૧, ૯૮
તત્ત્વવેત્તા	૩૮
તત્ત્વસંચય	૬૭
તત્ત્વસાર	૪૪૨
તત્ત્વજ્ઞ	૩૫૪
તત્ત્વજ્ઞાન	૧૭, ૬૭, ૭૧, ૧૪૯
તત્ત્વજ્ઞ તપ	૧૧૭
તત્ત્વજ્ઞાનપ્રસાદીભૂત	૩૯
તત્ત્વજ્ઞાનચંદ્રની - ૧૬ કળા	૩૯
તત્સમયી	૧૫૫
તત્સંબંધી	૪૫, ૨૮૯, ૩૩૬
તત્ત્વાર્થ પ્રતીતિ	૫૩૧
તત્ત્વાર્થ સૂત્ર	૪૦૫
તત્ત્વાવબોધ	૧૦૫
तत्र को मोहः	૧૯૨
તથાપિ	૧૬૩, ૨૬૨
તથા પ્રકારના	૩૧૮
તથારૂપ	૩૦૭, ૪૦૨
તથારૂપ જોગ	૩૦૧
તથાવિધ	૩૦૬
તથાસ્તુ	૨૦૧
તદપિ	૨૧૫
તદબીર	૨૮
તદનુસાર	૩૬૮
તદ્દન	૪૫૭
તદ્રૂપગુણ	૩૬૪
તદ્રુપ	૩૭૯
તદ્વત્	૪૨૬
તદસિ	૪૪૫
તદ્ગુણલબ્ધયે	૪૦૦
તદ્ધ્યાનમહીં	૪૩૩
તદનુયાયીપણે	૩૪૮
તદનુયાયી - પરિણતિનો નિરોધ	૪૨૦
તદાકાર	૧૯૯, ૨૫૦, ૪૭૯
તદાકાર પરિણામી	૨૧૪
તદાશ્રિત	૩૬૫
તદુભયારંભી	૧૫૯
તદાહુ	૪૦૪
તનદંડ	૬૨
તનુનગનધર	૪૧૩
તન્મય	૩૯૭
તન્મયપણે	૩૧૩, ૪૭૧
તન્મયભક્તિ	૧૯૭
તન્મયવૃત્તિમાન	૫૨૬
તન્મયાત્મસ્વરૂપ	૫૨૬
તપ	૨૧૩, ૩૫૫
તપ કરો, તપ કરો	૫૩૧
તપગચ્છ	૪૮૯
તપતિ	૨૫૧
તપપ્રમુખ	૪૫૦
તપશ્ચર્યા ૧૨ પ્રકારે	૪૬૧
તપાસ	૩૪૭
તપાયમાન	૩૯૧
તપેશ્વરી તે - રાજેશ્વરી...નરકેશ્વરી	૩૦
તપોપધ્યાને	૧૧૩
તપ્ત હૃદયથી	૪૦૧
તપ્તાયમાન	૨૬
તપ્પા	૪૫૮
તમ	૨૧૧, ૩૯૧
તમ વગેરે	૩૧૬
તમતમપ્રભા નરક	૭૮, ૧૫૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
તમસ	૪૯૪
તમસ્કાય	૭૯
તમા	૧૧૩
તમાકુ	૯
તમામ	૭૩, ૪૮૭
तमाणाए	૫૩૪
તમારા તત્ત્વના	૯૪
તમારા સમાગમ-વાસી ભાઈઓ	૩૯૦
તમારી સાક્ષીએ	૯૪
તમારે	૩૯૫
તમો	૧૭૬
तम्हा	૩૬૨
તબ	૫૧૪
તબ હિ	૩૨૨
તરખડ	૩૦
તરણતારણ	૨૩૮
તરતમાં	૨૮૮
તરત તરતના	૨૯૭
તરતમ યોગે	૪૩૭
તરતમ વાસના	૪૩૭
તરવાના કામી	૩૩૬
તરવાને માટે	૨૦૫
તરવાનો કામી	૪૭૫
તરવાર	૧૧
તરી	૨૯૮
તરુકલ્પ	૭૩
તરુકુંજ	૪૨
તરુણ	૪૨, ૭૫
તરુ તળે	૪૩
तरुण्या	૩૮
તર્ક	૧૦૭, ૪૮૨
તરંગ	૨૯, ૭૭, ૧૬૨, ૨૨૮, ૨૯૬
તલપ	૪૩૫
તલભાર	૩૨
તલમાત્ર	૪૭૧
તલસી રહેવું	૫૦
તલસીએ છીએ	૧૭૫
તલ્લીન	૧૨૯
તવો	૪૦૦
તસુ	૪૪૭
તસ્કર	૪૭
तस्दी	૧૧૬
तस्मै	૪૦૦, ૪૫૨
तस्य	૧૪૩
तस्स	૩૬૧, ૪૦૪
तहत्	૪૫૯
तहा	૩૬૪, ૫૩૬
तहा अब्भुट्ठामो	૫૩૪
तहा उट्ठाए	૫૩૪
तहा चिट्ठामो	૫૩૪
तहा णिसियामो	૫૩૪
तहा मासामो	૫૩૪
तहा भुंजामो	૫૩૪
तहा सुयट्ठामो	૫૩૪
તહાં લગી	૨૧૩
તળાવ	૧૦૮
તળાંસ્યાં	૪૪૧
તળે	૪૧
તળેટી	૧૧૬
તા	
તાકી	૮૯
તાકીદથી	૧૪
તાકીને મારેલું તીર	૨૮
તાડન	૪૨૦
તાણ	૪૨૦
તાત	૪૫
તાતા તેલમાં	૮૧
તાત્પર્ય	૬
તાત્પર્યતા	૧૨૨
તાત્પર્યજ્ઞાન	૧૪૫
તાદૃશ	૩૨, ૩૬૫
તાદાત્મ્ય અધ્યાસ	૩૦૨
તાદાત્મ્યપણું	૨૯૫
તાદાત્મ્યવત્	૫૦૯
તાદાત્મ્યવૃત્તિ	૩૦૧
તાન	૭૭
તાપ	૫૦૫
તામસી મહાવીર્ય	૧૭૦
तामें	૧૨૫
तायिने	૪૪૫
તારણતરણ	૨
તારણહાર	૩૨
તારતમ્યપણું	૨૮૭
તારતમ્યે	૩૦૮
તારતમ્ય - ક્ષયોપશમ ભેદે	૨૪૮
તારાથી	૧૫૮
તારિણી	૧૧૩
તારિસ	૩૬૨
તારે વિષે	૩૧૭
તારો	૧૧૨
તાવવામાં	૪૮
તાવી જોતાં	૩૩૬
તાસ	૧૨૬
તાહી	૩૮૬
તાહુમેં	૧૨૫
તાંબુલ	૫૩
તિ	
તિથિ	૩૮૫
तित्थयराणं	૫૩૧
तित्थयर	૫૩૧
તિથ્થલ-વલસાડ	૪૩૦
તિનુકાલ	૫૧૫
તિમિરપટ	૩૯
તિરસ્કાર	૩૮, ૧૭૮, ૨૬૫
तिरियगईए	૪૧૫
તિરોભાવ	૧૭૫
તિરોભાવે	૧૭૪
તિરોભાવપણું	૨૨૬
તિર્યક્પ્રચય	૪૪૮
તિર્યંચ	૧૭, ૧૭૬, ૩૭૮
તિલ	૧૩૦
તિલક	૩૩
તિસ	૧૩૦
તિસકા	૧૩૦
તિવ્વ	૪૧૬
તી	
તીન	૩૬૫
તીરછે	૧૭૬
તીરછો	૬૧
તીર્થ	૯૩, ૫૦૦
તીર્થર્થિ	૪૨૫
તીર્થસિધ્ધ	૪૯૬
તીર્થંકર	૩૧
તીર્થંકરપદ - સંપ્રાપ્તિ સ્થાનક	૪૨૭
તીર્થંકરસિધ્ધ	૪૯૬
તીવ્ર મુમુક્ષુતા	૨૧૦
તીવ્ર જ્ઞાનદશા	૩૦૩
તીક્ષ્ણપણે	૨૮૪
તીક્ષ્ણ ઉપયોગ	૩૧૩, ૫૧૦
તીક્ષ્ણ પરિણતિ	૨૯૫
તીક્ષ્ણ વેદના	૪૨૫
તુ	
તુજ	૨
તુચ્છ	૩૭, ૨૯૭, ૫૨૮
તુચ્છ ભાવ	૪૫૭
તુચ્છ સંસારી	૧૯૩
તુર્યાવસ્થા	૨૭૮
તુલના	૩૩૯
તુલનાની ગમ	૪૩૭
તુલ્ય	૧૮, ૨૪૮, ૩૧૩, ૩૬૧
તુષ્ટમાન	૯૬, ૩૨૭
તુંહિ તુંહિ	૧૪૮, ૧૬૮
તૂ	
તૂમડાં	૩૬૮
તૂણ	૫૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
તૃ	
તૃણમાત્ર	૨૦૯
તૃણવત્	૧૯૭, ૪૪૩
તૃષા	૨૩, ૧૯૭, ૪૬૬
તૃષાતુર	૧૬૭
તૃષા છીપાવવા	૧૯૬
તૃષાતરતા મટી	૨૦૯
તૃષ્ણા	૮૮
તૃષનાઈ	૮૯
તૃષાવંત	૨૫૧
તે	
તે ઈચ્છા	૨૯૪
તે ગ્રંથ	૨૬૮
તે ગભરાટની - લગભગના...	૨૯૭
તેજ	૧૪૦
તેજસ	૨૮૨, ૪૯૪
તેજસ શરીર	૨૮૨
તેજાબ	૫૦૨
તેજી	૪૯
તેજોમયાદિનું દર્શન	૨૨૨
તેજોલેશી	૪૯૭
તેજોલેશ્યા	૪૯૧
તેંત્રીસ આશાતના	૪૫૫
તે તે સ્થાનવર્તી- સૂર્યચંદ્રાદિ વસ્તુ	૫૨૧
તેની... ના ભયવાળો	૧૭૧
તેની પ્રાપ્તિ	૨૦૭
તેની મેળે	૧૨૯
તે પરમકૃપાળુ	૧૮૮
તે પ્રથમ	૨૮૨
તે પ્રત્યેથી	૨૬૬
તે પ્રદેશની લગભગથી	૨૪૭
તે ભણી	૩૧૦
તેમ	૪૩૯
તે યુગ	૨૧૯
'૧૩'	૫૧૨
'૧૩-૧૪'	૫૧૨

શબ્દ	કોશ પૃ.
તેરમા સ્થાનકે	૨૩૯
તેરમા ગુણસ્થા- નક વાળા	૪૮૩
તે લોકો	૪૧૮
તેવે	૩૨૯
તેવે પ્રસંગે	૨૬૮
તેવે રૂપે	૨૦૮
તે વાટે	૨૫૪
તેસિં	૪૪૮
તે સ્વરૂપે	૫૨૬
તેવે સ્વરૂપે	૩૪૮
તેહ	૫૨, ૩૫૮
તેહનું	૪૦૯
તેહનો	૨૧૬
...તેના	૨૪૩
તૈજસ શરીર	૪૧૫
તૈ	
તૈસો	૩૮૪
તોટક છંદ	૭૩, ૨૧૫
તો	
તોટો	૪૩૫
તોલ	૪૩૮
તોલન	૨૫૦
તોળવો	૫૯
તોળીને	૪૯૨
તોળી આપવું	૧૩૭
તોળી દીધું	૧૫૨
તં	
તં	૪૦૪
તંતહારક	૨
તંત્ર	૨૩
તંત્રો	૨૧૭
ત્યગાવીશ	૧૨૭
ત્યાગ	૨૩૦, ૩૦૨
ત્યાગતાં ત્યાગતાં	૨૯૯
ત્યાગ દેનાર	૪૩૦
ત્યાગનાર	૪૩૦
ત્યાગ બિરાગ	૨૧૫

શબ્દ	કોશ પૃ.
ત્યાગબુધ્ધિ	૨૯૯
ત્યાગભૂમિકા	૧૫૨
ત્યાગાત્યાગ	૫૨૦
ત્યાગિ કરિ	૩૮૪
ત્યાગે	૯૯
ત્યાગ્યો જતો નથી	૫૧૯
ત્યાર પછી લોકો- પકાર પ્રવૃત્તિ ?	૫૨૨
ત્યાં સંબંધીનું	૨૮૮
ત્ર	
ત્રણ ઉપવાસ	૪૬૪
ત્રણ પ્રકારથી	૩૭૬
ત્રણ ભુવન	૩૩
ત્રણ મહાજ્ઞાન	૧૦૭
ત્રણ મૂઢતા	૪૯૩
ત્રણ યોગ	૪૧૧
ત્રણે યોગ એકત્વથી	૩૪૪
ત્રણે રત્ન	૩૭૧
ત્રણ લોક	૨૧
ત્રણ્યનું	૩૪૭
ત્રયોદશ	૧૧૦
ત્રસ	૨૪
ત્રા	
ત્રાજવું	૫૯
ત્રાટા	૯૯
ત્રાડ પાડતાં	૪૪૬
ત્રાયસ્ત્રિંશત્	૪૧૯
ત્રાસ	૨૬૪
ત્રાસું	૧૧૬
ત્રાહિત	૧૫૭
ત્રિ	
ત્રિકરણ	૧૨૧
ત્રિકાળ	૧૩૮, ૧૪૯, ૫૦૯
ત્રિકાળિક	૧૯૬
ત્રિકાળ અવબોધ	૪૯૨
ત્રિકાળ દંડવત્	૨૬૪
ત્રિકાળવર્તી	૨૭૧
ત્રિગારવ	૬૨

શબ્દ	કોશ પૃ.
ત્રિગુપ્ત્યાનુગત	૬૨
ત્રિદંડ	૧૧૮
ત્રિદંડી	૩૧
ત્રિપદ	૧૩
ત્રિપદી	૪૯૨
ત્રિભોવન	૩૯૫, ૪૨૬
ત્રિભોવન વીરચંદ	૪૧૦
ત્રિયોગ	૧૧૩
ત્રિયોગથી રહિત	૩૧૩
ત્રિરાશિ	૧૪૯
ત્રિલોકસાર	૪૪૨
ત્રિલોકના નાથ	૧૯૬
ત્રિવિધ	૫૦, ૨૭૧
ત્રિવિધ તાપ	૬૯, ૨૦૫
ત્રિવિધ તાપાગ્નિ	૩૨૭
ત્રિવિધ ત્રિવિધ	૩૨૪
ત્રિવૈદ્ય	૪૫૧
ત્રિશલાતનયે	૮૭
ત્રિશલાદેવી	૯૧
ત્રિશલારાણી	૨૨૪
ત્રી	
ત્રીજાં પ્રકરણથી	૨૯૩
ત્રીંદ્રિય	૨૬
ત્રુ	
ત્રુટતું	૩૩૫
ત્રુટ પડે	૪૩૯
ત્રુટવાનો	૨૭૩
ત્રુટતું	૩૩૫
ત્રુટી શકે નહીં	૧૧૨, ૪૯૫
ત્રુટ્યું	૪૯૮
ત્રે	
ત્રેસઠ શલાકા પુરુષો	૫૧
ત્રૈ	
ત્રૈલોક	૪૦૯
ત્રૈલોક્ય	૩૭૭
ત્રૈલોક્યપ્રકાશક	૯૪
ત્રં	
ત્રંબક અને મણિ	૩૮૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ત્રંબકલાલ	૩૯૪
ત	
ત્વચા	૫
ત્વમસિ	૪૪૬
ત્વમેવ	૪૪૫
ત્વરા	૧૨, ૪૦૭
ત્વરાએ	૨૮૭
ત્વરાથી	૪૩૦
ત્વરિત ભાષા	૧૨૦
થ...	
થપના	૩૮૩
થરથર ધ્રૂજવાં	૨૮
થરથરતે પગે	૮૧
થરથરાટ	૫૧૦
થર્મોમિટર	૪૩૫
થા	
થા	૧૬, ૫૨૯
થાપ મારી દે છે	૫૦૧
થાપણ ઓળવવી	૧૩૭
થાપણ મૃષા	૪૫૦
થિ	
થિયોસૉફીવાળી	૪૪૪
થિર વ્હે	૨૨૮
થિરતા	૧૨૫
થિરમિજ્છહ	૪૦૩
થિરાદિક દૃષ્ટિ	૨૨૩
થો	
થોડા અવકાશે	૨૮૪
થોડાં એક	૨૧૩
થોડા થોડા દિવસ-ને અંતરે	૨૯૨
થોડી ક્ષણની	૨૩૫
થોડે થોડે	૨૧૯
થં	
થંભી ન દેવો	૪૪૫
થૂંક	૩, ૫૩
થૂંકવા પણ જાય નહીં	૪૬૪
થૂંકો	૫૩
દ...	
દગ્ધ કરવાને	૨૦
દટ્ટું	૨૭૦
દડદડ આંસુ ખરવાં	૮૮
દડી	૨૬
દબાણ	૩૦૯
દમ	૧૬, ૧૦૪
દમીશ્વર	૫૪
દમ્યાં છે	૨૯
દયાના પ્રતિબંધે	૩૩૧
દયાપ્રણીત	૫૦૬
દયામૂળધર્મ	૫૩૦
દયાનંદ સંન્યાસી	૧૦૯
દયારામ	૨૬૦
દયા સ્વરૂપે	૫૧૯
દરકાર	૧૦, ૪૪૭
દરદ	૪૪, ૪૬૪
દરવ	૨૨૫
દરશ્યા	૧૮૭
દરશાવહિંગે	૨૧૬
દરિદ્ર	૪૨૪
દરિદ્રી	૨૨
દરિદ્રાવસ્થાથી કરીને	૯૬
દર્પણ	૭૨
દર્વ	૨૨૫
દર્વ્વં	૩૬૧
દશ અપવાદ	૯૧
દશ પૂર્વધારી	૧૮૧
દશ સ્થાનકથી	૩૭૬
દશ નિર્વાણી વસ્તુ	૧૦૪
દશ વર્ષે	૫૧૭
દશવૈકાલિક	૧૪૦,૪૫૫
દશવૈકાલિક સૂત્ર	૧૦૫, ૫૦૫
દશવૈકાલિક	૪૦૧
દશમ	૫૩૦
દશમ દ્વાર	૩૧૭
દશા	૧૯૮,૨૫૮,૩૮૬
દશા ફરે	૪૭૪
દશાભેદ	૩૧૫
દશાભેદવાળી	૧૯૯
દશા વિષે	૨૮૫
દશાશ્રીમાળી વૈશ્ય	૧૪૮
દર્શન	૧૧૬,૧૧૭,૧૩૧, ૧૪૨, ૧૪૪, ૧૭૭, ૩૫૪, ૪૭૪, ૪૮૪, ૫૦૭, ૫૧૦
દર્શનાદિ ભેદ	૨૭૯
દર્શનાકાંક્ષા	૩૫૯
દર્શન માત્રથી પણ	૪૦૯
દર્શનમોહ	૩૫૬, ૪૪૭
દર્શનમોહનીય કર્મ	૩૫૦
દર્શન પરિષહ	૧૭૭,૨૨૯
દર્શન રૂપ નથી	૨૦૧
દર્શન સમય	૧૪૪
દર્શન સકલના	૨૨૩
દર્શનસાધના	૧૨૮
દર્શનસ્તુતિ	૪૨૮
દર્શનાવરણીય-કર્મ	૧૧૦, ૨૩૫, ૩૧૭
દર્શનાંતર્ગત	૪૧
દર્શનની દશા	૧૩૨
દર્શનની રીતે	૫૨૪
દર્શનોપયોગ	૩૧૫,૩૭૫
દર્શાવનારી	૨૪
દર્શિત કર્યા છે	૨૪૪
દર્શિત છે	૧૯૪
દર્શિત થયો નથી	૩૩૬
દસવિધિ વૈયાવૃત્ત્ય	૧૧૨
દસ્તાવેજો	૪૫૦
દહન	૩૦
દહો	૭૩
દળ	૨૭, ૫૦
દળવા દોષ	૬૮
દળિયાં	૪૭૭
દક્ષ	૧૧
દક્ષતાવાળો	૧૪૩
દા	
દાક્તરો	૪૪૩
દાખવવું	૩૯૮
દાખલા દઈ	૪૬૧
દાખી	૨૩૮
દાખી રે	૩૨૩
દાખ્યો	૩૬
દાટ વળ્યો	૮૯
દાટી મૂક્યા જેવી	૧૧૫
દાઝ	૯૩
દાતાર	૪૫૯
દાદ આપશે	૧૨૨
દાદા	૩૧
દાનવ	૨૨
દાની	૨૨
દાનાદિ પ્રત્યે	૨૩૩
દાનાંતરાય	૪૧૬
દાનેશ્વરી	૪૬૪
દાબ	૧૧૯
દાબડી	૪૬૦
દારી	૪૪૯
દારિદ્રય	૩૨૪
દારિદ્રયાવસ્થા	૨૦૩
દારુણ	૪૪
દાવાગ્નિ	૨૦
દાસ	૧૧,૧૯૪,૨૬૧
દાસબોધ	૩૪૦,૩૫૪
દાસત્વ	૧૭૮
દાસત્વભાવ	૧૭૮
દાસાનુદાસ	૨૬૧
દાસાનુદાસપણે	૨૯૪
દાસી	૪૬૫
દાસી આશા	૪૦૯
દાહ	૨૯૩
દાહજ્વર	૪૪

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
દાક્ષિણ્યતા	૪૪૦
દાંત	૭૧
દાંત આવલી	૮૯
દાંતપણું	૨૮૪
દાંતશોધન	૫૫
દિ	
દિગંબર	૨૪૯
દિગંબરો	૩૬૬
દિગંબર જૈન દર્શન	૩૩૮
દિગંબર વૃત્તિ	૪૪૫
દિગ્મૂઢ દશા	૧૭૬
દિન	૪
દિનકર	૪
દિન દિન પ્રત્યે	૩૦૩
દિયા	૧૮૭
દિલગીરી	૧૮૮
દિલાસાભરિત	૪૩૦
દિલાસો	૪૧૪
દિવસ ભાંગવા	૨૨૨
દિવસ રાત્રિ	૩૭૪
દિવાળી	૩૯૦
દિવ્યનેત્ર	૩૬૪
દિવ્યપ્રેમ - અવલોકન કરીને	૧૧૪
દિવ્યશક્તિમાન	૯૯
દિશા	૨૧૨, ૩૮૨
દિશા ભ્રમરૂપ	૩૮૦
દિશામૂઢ	૨૯૨
દિંગ	૩૩,૨૦૧
દિંગ કરી દઈ	૧૦૬
દી	
દીઠા	૧૭૧
દીઠી છે	૨૭૪
દીઠું	૩૦૧, ૪૫૩
દીઠો	૨૯, ૩૯૬
દીધી છે	૨૫૮
દીન	૫, ૧૯૬
દીનત્વ	૨૯૨
દીનનાથ	૨૧૫
દીનાનાથ	૨૧૪
દીનબંધુની કૃપા	૧૮૩
દીનભાવ	૨૦૧
દીનમાત્ર	૧૯૩
દીનતા	૧૯૮
દીનતા ભજવી	૨૬૨
દીનત્વ	૨૯૨
દીપક	૪૭, ૩૦૬
દીપચંદજી મુનિ	૧૮૨
દીપી નીકળી	૧૫૯
દીપ્ર	૫૦
દીર્ઘકાળ	૨૬, ૨૦૬
દીર્ઘકાળની સ્થિતિ ...તે મહાત્માઓ	૩૮૯
દીર્ઘકાળ પરિચિત	૩૯૫
દીર્ઘદૃષ્ટિ	૩૬૬
દીર્ઘબંધ	૨૦૭
દીર્ઘશંકા	૩૭૯
દીર્ઘશંકાદિનો... યુક્ત	૨૩૯
દીર્ઘસૂત્રતા	૫૩૩
દીર્ઘાયુષતા	૩૪૮
દીર્ઘાંતર સ્થાયી	૩૭૭
દીસે	૫૧૮
દીક્ષા	૪૬
દીક્ષિત	૧૩૨, ૩૯૯
દુ	
दुक्खाणमंतं	૫૩૪
दुक्खपउराए	૩૯
દુખવજો	૧૨૪
दुगमेगं	૪૦૩
दुगई	૩૯
દુગંછા	૩૯૮, ૪૫૦
દુપચ્ચખાણ	૪૫૮
દુભવવાનું કારણ	૧૬૯
દુભાય	૬૮
દુભાત	૧૩૪
દુભાવવું નહીં	૧૯૪
દુરભિ	૩૯૮
દુરન્ત	૧૫૫
દુર્ગમ	૩૦૭
દુર્ગતિ	૨૨
દુર્ગમ્ય	૩૨૪, ૫૨૮
દુર્ઘટ	૮
દુર્ઘટ કર્મ	૧૩૨
દુર્ઘટપણું	૧૯૬
દુર્ઘટતા	૪૧૨
દુર્જન	૧૮
દુર્ધર	૪૮૯
દુર્નિમિત્ત	૧૬૨
દુર્બળ દેહ... રે	૪૬૦
દુર્બોધ	૩૪૨
દુર્ભાગી	૭૮, ૩૨૭
દુર્ભાગ્ય	૩૪૦
દુર્ભાગ્યશાલી	૭
દુર્લભ	૭૫,૧૬૭,૧૮૮
દુર્લભ પ્રાપ્તિ	૨૬૩
દુર્લભબોધિ	૧૯૩
દુર્લભબોધિતા	૧૩૧
દુર્લભબોધિપણું	૨૫૩
દુર્વાર	૪૪૫
દુરાગ્રહ	૨૫૩, ૪૧૭
દુરાગ્રહતા	૨૮૫
દુરાગ્રહ ભાવ	૪૫૭
દુરાચાર	૯૭
દુરાચારી	૭
દુરાચરણો	૩૨
દુરાત્મા	૩૨
દુરાત્મ્યપણા	૩૯૨
દુરિત	૭૫
દુરિતમૂળ	૪૪૯
દુરિચ્છા	૯૯
દુવિધા	૧૨૫
દુષમ	૨૫૨
દુષમ કાળ	૩૬૭
દુષમસુષમાદિ કાળ	૫૨૧
દુષ્કર	૫૫, ૨૫૨
દુષ્કરમાં દુષ્કર	૩૧૨
દુષ્કર કરવું	૨૦૨
દુષ્કૃત	૬
દુષ્ટ	૨૯૭
દુષ્ટ કામ	૨૭૪
દુષ્ટ પરિણામી	૨૮૦
દુષ્ટાત્મા	૧૭૭
દુષ્પ્રાપ્ય	૧૫૫
દુસમ કળિયુગ	૨૪૦
દુસ્તર	૨૨૭, ૩૩૧
દૂ	
દૂતી	૨૧
દૂભવવાની	૨૪૫
દૂરંદેશી સિધ્ધિ	૧૯૯
દૂષણ	૭૨,૪૪૦,૪૮૫
દૂષણો	૪૫૫
દૃ	
દૃગસેં	૨૧૬
દૃગસેં મિલહે	૨૧૬
દૃઢ ઈચ્છા	૧૮૫
દૃઢત્વ	૧૬૨
દૃઢ પ્રહારી	૬૫
દૃઢ મુમુક્ષુજીવો	૩૨૫
દૃઢ યોગી	૧૭
દૃઢાશ્રય	૩૯૩
દૃષ્ટ	૩૦૦
દૃષ્ટાંત	૪૧, ૪૮૦
દૃષ્ટિ	૩૪૫
દૃષ્ટિએ નથી આવતા	૨૧૯
દૃષ્ટિકી ભૂલ	૫૧૫
દૃષ્ટિ ખોલિકે	૩૮૪
દૃષ્ટિ ખૂલે ભલી રે	૪૦૫
દૃષ્ટિગોચર	૩૬,૧૦૫, ૩૬૯
દૃષ્ટિદોષ	૩૬
દૃષ્ટિભ્રમ	૨૪૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ કોશ પૃ.

દૃષ્ટિયુગ્મં ૪૪૪
દૃષ્ટિરાગ ૫૨૮
દૃષ્ટિરાગાનુસારી ૫૦૧
દૃષ્ટ વસ્તુ ૫૨૪
દૃષ્ટિવાદ ૯૩, ૩૬૬
દૃષ્ટિવિમુખ ૩૪૪
દૃષ્ટિવિષ ૫૧૩
દૃષ્ટિ સ્વચ્છ કરો ૧૭૩
દૃશ્ય ૩૪૬, ૪૯૦
દૃશ્યંતે ૪૪૬
દૃશ્યને અદૃશ્ય કર્યું ૩૨૦

દે

દે ૪
દેખતભૂલી ૩૧૯
દેખાતી ૯૦
દેણદાર ૪૪૩
દેવકરણજી ૩૫૨, ૩૮૮
દેવચંદ્રજી ૨૨૬, ૩૬૨
દેવ જિણંદે ૩૪૦
દેવતા ૪૩૬
દેવતાઈ ૮૯
દેવતાપણું ૪૭૨
દેવદુન્દુભિ ૮૧
દેવનું ઉપાસન ૯૬
દેવયં ૧૦૨
દેવ રમેશ ૧૭૬
દેવર્ષિ ૫૦૭
દેવલોક ૩૭૯
દેવસી ૭૮
દેવળનાં ઈંડાનાં- દૃષ્ટાંતે ૪૬૭
દેવાગમ ૪૪૫
દેવાગમ સ્તોત્ર ૪૪૬
દેવાધિદેવ ૪૮૭, ૪૯૫
દેવાંગના ૭૮, ૪૫૭
देवा वि तं नमंसंति ૫૦૫
દેશ ૧૮૬, ૨૧૨, ૩૯૦
દેશથી ૪૫૦
દેશ આચરણ રૂપે ૫૩૦
દેશત્યાગી ૧૪૯
દેશધર્મ ૪૨૭
દેશના ૨૭૨
દેશપ્રત્યક્ષ ૩૩૯
દેશપરિત્યાગી ૧૫૨
દેશબોધ ૪૨૭
દેશમાં ૧૩૫
દેશવિરતિ ૩૩૮
દેશવિરતિ ગુણ૦ ૧૧૧
દેશશંકા ૪૮૪
દેશે ૩૫૬
દેશે દેશે ૩૦૩
દેશે કરીને ૩૪૨
દેશે કેવળજ્ઞાન ૪૭૪
દેશાટન ૧૨૦
દેસિઆ ૪૦૦
દેહ ૩૬, ૮૨, ૨૧૨
દેહજોગ બન્યો ૨૭૫
દેહ છતાં નિર્વાણ ૩૫૦
દેહ છોડ્યાના ખબર ૩૨૯
દેહદર્શન ૧૪૦
દેહ દુર્બળતા ૪૬૫
દેહદેવળમાં - રહેલો પદાર્થ ૧૬૭
દેહધારી ૨૧૧
દેહધારી કેવળી ૩૩૧
દેહધારી પરમાત્મા ૨૦૦
દેહધારીપણે ૪૫૨
દેહની મૂર્છા ૩૪૧
દેહની પ્રિયતાર્થે ૨૬૩
દેહને જતો કરવો ૨૯૧
દેહની રચના ૫૨૭
દેહનો ધર્મ ૨૬૨
દેહપર્યાય ૪૧૪
દેહપર્યંત ૩૫૬
દેહપ્રમાણ ૩૭૪
દેહમુક્ત સમયની દશા ૩૮૮
દેહ મૂક્યો ૨૯૩
દેહમાં વર્તતાં ૨૮૨
દેહયોગ ૩૪૬
દેહસ્થિત આકાશ ૪૮૭
દેહસ્થિતિરૂપ ૨૫૭
દેહસ્થિતિ પર્યંત ૧૫૧
દેહવ્યાપકક્ષેત્ર- અવગાહિત ૪૮૮
દેહાતીત ૩૫૧, ૩૫૨
દેહાધ્યાસ ૩૪૫, ૩૫૦
દેહાભિમાન ૨૩૪, ૪૧૨
देहाभिमाने गलिते- ... समाधयः ૨૦૦
દેહાંતર ૧૫૭
દેહાંતક્ષણે ૪૬૪
દેહાંતદર્શનનો- સુગમ માર્ગ ૫૨૫
દેહે દેહની ૧૦૭

દૈ

दैन्य ૩૮
દૈન્યતા ૧૬૦
દૈવત ૬૭
દૈહાદિક યોગક્રિયા ૩૯૭
દૈહિકી ક્રિયા ૩૩૦

દો

દો ૧૬
દોઈ ૨૨૫
દોઉ ૨૨૫, ૩૨૫, ૩૮૩
દોગુંદક દેવતા ૫૪
દોઢસો ગાથાનું - સ્તવન ૫૦૧
દોર ૧૧
દોરવા બરાબર ૩૩૫
દોરવું ૯૯
દોરા ૩૬૮
દોરાત ૩૪૧
દોરાવું ૮, ૪૬૪
દોરે તેમ - દોરાઈએ છીએ ૨૧૧
દોરો પરોવેલ જ્ઞાન ૫૦૬
દોરંગી ૮૪
દોલત ૧૧
દોષનું આરોપણ ૨૩૨
દોષબુધ્ધિ ૨૩૧
દોષપાત્ર ૩૯૫
દોષરહિત ભિક્ષા ૫૫
दोस ૩૬૬
દોહન ૩૮
દોહરા ૨
દોહલી ૨૫૮
દોહા ૨૫૭
દોહો ૧૯૯
દોહ્યલાં ૪૭
દોહ્યલું ૩૧૦

દ્ય

દ્યૂત
દ્યૂતરમણ ૧૨૦
દ્યો ૯૯

દં

દંગો ૨૬૩
દંડ ૪૬૬, ૪૬૯
દંડવત્ ૧૮૩
દંતશોધન ૧૪૧
દંતી ૪૫
દંપતી સહવાસ ૧૧૬
દંભ ૧૮૩

દઃ

દુઃખ છાંઈ ૫૧૪
દુઃખમતા ૧૪૯
દુઃખમય ૯૦
दुःखं ૪૧૬
દુઃખદાઈ ૪૪૯
દુઃખદાવ ૫૧૫
દુઃખગર્ભિત વૈરાગ્ય ૪૬૧
દુઃખધા ૪૭૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
દુઃખપ્રદ	૩૨
દુઃખહારી	૩૫
દુઃખપ્રત્યાખ્યાન	૧૬૪
દુઃસમ	૧૩૧
દુઃસમ કાળ	૧૩૧
દુઃસાધ્ય	૩૨૬
દુઃસાધ્યવિષય	૩૦
દ્ર	
દ્રવ્ય	૩૩૨,૩૬૮,૪૧૬, ૪૬૦,૫૧૨,૫૨૨
દ્રવ્ય ઉપયોગ	૪૬૩
દ્રવ્ય ઉપાર્જન	૭
દ્રવ્યકર્મ	૩૪૭
દ્રવ્યગુણ	૧૪
દ્રવ્યગ્રંથિ	૪૯૮
દ્રવ્યજીવ	૪૬૩
દ્રવ્યત્વ	૫૨૩
દ્રવ્યદેવું	૧૭
દ્રવ્યપ્રકાશ	૩૬૮
દ્રવ્યપદાર્થ	૯૦
દ્રવ્યપર્યાયાત્મકપણે	૩૩૨
દ્રવ્યપ્રાણાતિપાત	૨૭૬
દ્રવ્યભાર	૧૫
દ્રવ્યભાવ મુંડ થઈને	૧૪૧
દ્રવ્યમન	૩૯૯
દ્રવ્યલિંગી	૧૫૩
દ્રવ્યસમાધિ	૨૩૨
દ્રવ્યસંગ્રહ	૪૦૪
દ્રવ્યસંયમ રૂપ - સાધુત્વ	૩૨૧
દ્રવ્યાકાર	૩૦૯
દ્રવ્યાદિ	૨૯૬
દ્રવ્યાનુયોગ	૧૨૬, ૩૩૨
દ્રવ્યાનુયોગાદિ - ભાવ	૩૬૬
દ્રવ્યાર્થિક નય	૧૦૭
દ્રવ્યાસ્રવ	૩૭૧
દ્રવ્યે	૭૯
દ્રવ્યે કરીને	૧૦૩
દ્રષ્ટા	૩૪૬, ૫૧૨
દ્રષ્ટા ભાવે	૩૬૦
દ્રોહ	૩૧૩, ૩૫૧
દ્વ	
દ્વય ભાવ	૩૪૬
દ્વાદશ	૧૯
દ્વાદશમ	૫૩૦
દ્વાદશ અવિરતિ	૬૩
દ્વાદશ પ્રકૃતિ	૬૧
દ્વાદશવિધ - દેશવિરતિધર્મ	૩૭૨
દ્વાદશાંગી	૧૩૩,૨૭૦
દ્વાર	૫૦, ૧૪૭
દ્વાર પ્રથમ	૫૧૨
દ્વારાદિ	૨૯૭
દ્વારિકા	૯૬
દ્વિ	૫૩૪
દ્વિતીયાંગ	૩૮
દ્વિપાદરૂપ	૫૪
દ્વિભંગી	૨૭૯
દ્વિપદ	૪૯૮
દ્વીપ	૧૧૨
દ્વૈ	૩૪
દ્વેષ	૩૬
દ્વેષબુધ્ધિ	૧૩, ૨૦૭
દ્વેષબંધન	૩૦૦
દ્વૈતનું નિરૂપણ	૫૨૨
દ્વંદ્વ	૩૯૬
ધ...	
ધખધખતી	૭૯
ધડો લઈ	૪૯૧
ધણી	૪૭૭
ધતિંગ	૪૪૩
ધન	૨૪૨
ધનનિધિ	૪૯
ધનપતિ	૫૦૩
ધનાઢ્ય	૪૩
ધનુષ્ય	૪૬
ધન્ય	૨૨, ૨૫૬
ધન્યવાદ ગાઈ	૫૩
ધન્યવાદો	૩૯
ધબકવું	૨૮
ધમધમી	૫૦
ધમ્મો	૫૦૫
ધરમશી મુનિ	૪૭૫
ધરા	૪૯
ધરી	૭૬
ધરી રહે છે	૭૪
ધર્તા	૪૫૯
ધર્મ	૩૦૦, ૪૯૩
ધર્મઅચળતા	૭૬
ધર્મઅધર્મ - અસ્તિકાય રૂપ દ્રવ્ય	૫૨૧
ધર્મકર્મ	૧૮
ધર્મકથા	૧૬૦, ૪૫૩
ધર્મકથાનુયોગ	૧૨૬
ધર્મકરણી	૭, ૧૨૯
ધર્મ કરતાં ધાડ	૮૪
ધર્મકીર્તિપૂર્વક	૪૦૧
ધર્મજ	૧૮૦, ૨૧૮
ધર્મજીવ	૧૯૪
ધર્મતત્ત્વ	૧૬૮
ધર્મતીર્થ	૯૩
ધર્મથી વિરુધ્ધ	૧૨૪
ધર્મદ	૧
ધર્મદાઝ	૪૩૯
ધર્મદ્રવ્ય	૩૧૮
ધર્મધરણ	૩
ધર્મધૂર્તતા	૧૨૧
ધર્મધ્યાન	૧૫
ધર્મનિષ્ઠ	૧૪૫
ધર્મને રૂપે મિથ્યા - વાસનાઓ	૧૯૦
ધર્મનો ઉદય	૫૨૭
ધર્મનાં ૪ મુખ્ય અંગ	૪૯૧
ધર્મપત્ર	૧૪૪
ધર્મપાત્ર	૧૪૦
ધર્મપુર	૪૧૪
ધર્મપ્રભાવવૃત્તિ	૧૧૪
ધર્મબિંદુ	૪૪૮
ધર્મબિંદુ ગ્રંથ	૫૦૫
ધર્મમૂર્તિતા	૫૩૨
ધર્મવર્ગ	૧૨૧
ધર્મવ્યાપાર	૪૫૭
ધર્મશાખ	૭૭
ધર્મશિક્ષા	૧૫૯
ધર્મસુગમતા	૫૨૭
ધર્મસંગ્રહણી	૪૪૪
ધર્મસંતતિ	૫૨૪
ધર્મસંન્યાસ	૪૭૭
ધર્મસંબંધ	૨૧૯
ધર્મજ્ઞ	૫૦૩
ધર્માનુરક્ત	૧૧૬
ધર્માનુરક્ત દર્શન	૧૧૬
ધર્માનુષ્ઠાન	૧૭૨
ધર્મોન્નતિ	૩૩૬
ધર્મોપજીવન	૧૪૫
ધર્મોપજીવન ઇચ્છક	૧૪૫
ધર્યો રહેશે	૮૮
ધવળ	૭૫
ધવળપત્ર	૧૫૧
ધા	
ધાઈ	૨૧, ૨૫૧
ધાકડે ધાકડ	૧૨૨
ધાકમેળાપ	૧૨૧
ધાતકીખંડ	૭૮
ધાતાં	૨૭
ધાતુનો મેળાપ	૩૬૩
ધાન્ય	૪૪૩
ધાન્યાદિકમાં	૭
ધામ	૧૧, ૨૨૯
ધામરૂપ	૩૨૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ધાયો	૬૫
ધાર	૪૩૨
ધારક	૧૬
ધારણા	૧૬૦, ૪૯૦
ધારત	૪૩૭
ધારશીભાઈ	૪૩૩
ધારશો	૪૩૩
ધારાઓ ચાલતી જોઈ	૨૧૨
ધારી રાખવું પડ્યું છે	૨૪૬
ધારો છો	૨૦૫
ધાર્યાં નથી	૭૮
ધાવતાં	૪૯૮
ધિ	
ધિક્કાર	૪૨૪
ધિક્કાર્યા છે	૫૦૬
ધી	
ધીમંત	૧૦૯
ધીર	૨૨, ૩૭૬
ધીરજ	૨૩૩
ધીરનાર	૧૭
ધીરવીર પુરુષ	૧૫૫
ધીરો	૪૦૬
ધુ	
ધુકત	૨૫૧
ધુણાવ્યું	૯૯
ધુનિ	૧૮૭
ધુમાડા જેવા	૪૭૯
ધુરીભાઈ	૩૮૭, ૩૯૫
ધુરંધર	૨૩૯
ધુરંધર પ્રવચન	૬૬
ધૂ	
ધૂપ	૫૦
ધૂપેલ	૪૫૪
ધૂમસની વૃષ્ટિ	૨૧
ધૂમ્ર	૫૦
ધૂર્ત	૧૦૪
ધૂર્તપણું	૧૨૭
ધૂંવાફૂંવા	૫૯

શબ્દ	કોશ પૃ.
ધૃતિ	૪૦
ધૈ	
ધૈર્ય	૨૦૭, ૩૯૨, ૪૧૦
ધો	
ધોતિયા રૂપ	૪૭૫
ધોરણ	૧૫૪
ધોરી માર્ગ	૪૬૮
ધોરી માર્ગે	૨૭૫
ધોરી વાટે	૧૪૨
ધોળા દિવસે	૪૮૮
ધં	
ધંધ	૮૯
ધ્ય - ધ્વ	
ધ્યાતાં	૭૨
ધ્યાન	૬૪, ૮૨, ૧૫૫, ૧૬૨, ૩૦૬, ૩૫૬, ૫૧૬, ૫૨૫
ધ્યાની	૧૫૩
ધ્યાનજોગ	૧૨૫
ધ્યાનબળ	૪૦૨
ધ્યાનભુવન	૨૨૪
ધ્યાયો રે	૨૨૪
ધ્યાન રૂપ વહાણ	૧૫૬
ધ્યાવન	૨૨૧
ધ્યાવાથી	૧૪૨
ધ્યાવાની	૧૩૭
ધ્રાસકો	૨૮
ધ્રાંગધ્રા	૪૦૬
ધ્રુવ	૪૯૨
ધ્રુવકાંટો	૪૩૦
ધ્રુવેવા	૧૦૭
ધ્વનિ	૧૪૯, ૨૫૦
ન...	
ન	૩૮૩, ૪૯૫
ન કથવું	૨૦૭
ન ગહેગો	૩૮૪
ન ગચ્છિજ્જા	૩૯

શબ્દ	કોશ પૃ.
ન ચાલતાં	૨૦૪, ૨૯૯
ન છિજ્જઈ	૧૫૯
ન જણાવાથી	૫૨૬
ન બહેગો	૩૮૪
ન સરે	૪૪૦
ન ટરતુ હૈ	૨૨૫
નકામો	૧૫, ૪૨૦
નકાર	૨૫૯
નગર	૪૩
નગારું વગાડી	૪૩૪
નગારા પર - દાંડી ઠોકીને	૧૦૮
નગારાં વાગતાં- હોય તેમ	૫૦૨
નગ્ન	૪૬૫, ૫૦૬
નગ્નભાવ	૩૫૭
નજદીક	૨૮
નજરાય છે	૪૯૩
નજીવી	૪૩૫, ૪૮૯
નડિયાદ	૩૫૨
નડિયાદવાસી	૨૯૯
નડે છે	૩૧
નડ્યો	૪૪૧
નથુરામજી	૨૧૩
નદી ઉતરવા - જેવો પ્રસંગ	૨૭૫
નપુંસકલિંગ સિદ્ધ	૪૯૬
નભશ્ચર	૪૯૭
નમોયાન	૪૪૫
નમો	૪૪૫
નમસ્કાર	૧૮૬, ૨૫૬
નમસ્કાર મંત્ર	૩૬૨
નમિ રાજર્ષિ	૪૬, ૪૯૪
નમો અરિહંતાણં	૩૩
નમો જિણાણં - જિદભવાણં	૫૨૬
નમંસ્સામિ	૧૦૨
નમઃ	૩૬૭, ૪૦૦

શબ્દ	કોશ પૃ.
નમ્રતા	૪
નય	૪૫, ૨૨૩
નય ગ્રહો	૯૮
નયચક્ર	૩૯૪
નય હેત	૪૦૫
નય ધારી હિયે	૨૧૬
નયની સત્તા	૧૯૪
નયને	૮૭
નયવાદ	૨૨૦
નરક	૧૭૬
નરકાદિમાં	૨૯૧
નટતુ હૈ	૨૫૧
નરનારી	૮૨
નરમ	૪૧૮
નરસિંહ મહેતા	૨૦૨
નરાધિપ	૪૭
નરેશપદ	૩૮૫
નરોડા	૪૧૮
નવ	૧૦, ૨૪૧, ૩૫૬
નવ ગ્રૈવેયક	૬૬
નવ જાણે	૨૨૪
નવતત્ત્વ	૬૭, ૩૭૬, ૪૪૮, ૪૮૬
નવદીક્ષિત	૧૫૨
નવ નોકષાય	૬૩
નવ વાડ	૮૨
નવકાર મંત્ર	૮૨
નવકાર સ્તોત્ર	૩૩
નવ કોટિએ	૪૮૪
નવ કોટિયે	૪૮૯
નવતત્ત્વ વિવેચન	૫૨૦
નવનિધિ	૨૦૦
નવેનવા એકાશી	૪૮૮
નવનિધિ	૫૨
નવપદ	૧૫૩, ૨૩૮
નવમ	૫૩૦
નવયૌવના	૮૨
નવરાશ	૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
નવરો બેસી રહેવું	૪૯૧
નવસરી માળા	૩૩
નવવાડ વિશુદ્ધ - બ્રહ્મચર્ય	૩૧૦
નવાઈ	૧૬૪
નવિ	૨૨૬
નવિ જાય	૩૨૩
નવેસરથી	૪૯૫
નશો	૭૨, ૧૧૭
નહિ ભૂલેંગે ફેર	૫૧૪
નહિ સાર	૩૫૧
નહીં જેવા કામનાં	૨૨૧
નહી જેવી જ	૨૮૬
નહીં તો	૧૫૮
નહીં તો થયું	૨૨૨
નહીં પાલવતું હોય	૨૧૩
ન્યાય	૧૨૪
ન્યાયનેત્ર	૫૪
ન્યાયમતે	૩૧
ન્યાયમતનો બોધ	૯૫
ન્યાયવિરુદ્ધ	૧૧૮
ન્યાયે	૪૪૧
ન્યાયને કાંટે તોલન	૧૦૮
ન્યાયપૂર્વક	૧૧૪
ન્યાયમાં	૧૩૩
ન્યાયસંપન્ન	૧૩૪, ૨૭૩
ન્યારા	૨૧૨
ન્યારી	૩૮૩
ન્યારું	૨૫૪
ન્યારો	૪૧
ન્યૂન	૨૬૦
ન્યૂનપણું	૩૧૦
ન્યૂનતા	૨૭, ૭૯, ૧૬૦, ૧૬૮, ૪૪૬
ન્યૂનતા કરી છે	૪૮
ન્યૂનાધિક	૩૦, ૮૪, ૪૭૫
ન્યૂનત્વ	૩૪૮
ન્હોય	૨૧૬
ન્યૂનાધિકતા	૩૫૭
ના	
ના	૩૬
નાહિમ્મત	૯
નાક રહે તો સારું	૪૭૯
'નાકે રૂપ નિહાળતા'	૪૦૪
નાકની તો - રાખ થવાની છે	૪૭૯
નાખુદા	૫૦૯
નાગર સુખ	૨૨૪, ૨૪૧
નાગી	૨૯
નાગેન્દ્ર	૪૧૯
'નાગો એ - બાદશાહથી આઘો'	૫૦૩
નાટકચેટક	૪૯
નાડી	૧૨૫
નાણાં	૪૬૦
નાણાંભીડ	૩૦૪
નાણું	૯૭, ૩૫૩
નાત	૪૮૯
નાતાલમાં	૩૪૦
નાથ	૨, ૪૩
નાતઃ	૪૪૬
નાનપણે	૩૧૬
નાના	૨૦
નાના પ્રકારના	૧૪૬
નાના પ્રકારની ભૂલ	૨૭૪
નાપસંદ	૧૮૫
નાભિ	૨, ૧૪૦
નાભિપુત્ર	૧૫૪
નાભો ભગત	૪૬૬
નામનિક્ષેપે	૭૩
નામ જેવી - પ્રભાવનાએ	૨૮૫
નામબોળક	૧૧૨
નામકર્મ	૧૧૦
નામકર્મની પ્રકૃતિ	૩૭૬
નામઠામ	૪૬૪
નામનું	૩૭
નામનું દર્શન	૩૦૫
નામવર્તી	૪૧૪
નામમાત્ર	૫૩, ૩૨૬
નામવૃધ્ધતા	૧૪૪
નામી	૩૫
નામમાત્ર ધર્મ	૪૭૪
નામાંકિત	૮૭
નાયક	૮૨
નાયવ્વો	૫૦૮
નાયો રે	૩૨૩
નારકી	૩૭૮
નારદ ભક્તિસૂત્ર	૧૯૯
નારાચ છંદ	૫૪
નારાયન	૩૨૨
નારાયણા	૩
નાલી	૩૭૪
નાવિક	૭૦
નાવે	૨૨૫
નાશે	૩૪૯
નાશ્યે	૩૫૪
નાસિકા	૨૬
નાસ્તિ	૧૪૭
નાસ્તિક	૨૭, ૧૫૧
નાસ્તિત્વ	૫૨૩
નાળિયેરી	૧૮૫
નિ	
નિકટ	૧૨૬
નિકટતા	૧૦૮
નિકટભવી જીવ	૨૨૧
નિકટપણે મોક્ષ	૨૪૯
નિકાચિત કર્મ	૨૭૨, ૩૮૧
નિકાય	૩૭૮
નિગોદ	૨૧, ૪૮૬
નિગંથે	૩૬૬
નિગંથં	૫૩૩
નિત્ય પ્રતિ	૨૭૬
નિગ્રહ	૧૮, ૪૫, ૨૨૧
નિચ્ચં	૪૦૦
નિચિંત હોઈ	૩૨૫
નિજ	૩૩, ૨૯૯
નિજ અનુભવ- પ્રમાણ સ્વરૂપ	૩૯૬
નિજઉપયોગમય	૩૮૭
નિજકુળધર્મ	૩૪૪
નિજભાવ	૨૯૯, ૩૫૦
નિજ છંદનકો	૨૧૩
નિજ છંદનસેં	૪૬૭
નિજ છંદે	૧૯૦
નિજ દેહ	૫૧૩
નિજવાસ	૩૪૯
નિજસ્થાન	૩૮૪
નિજ સ્વભાવ - સ્વરૂપ	૩૦૧
નિજ રૂપકો	૫૧૫
નિજ સ્વભાવાકાર	૫૩૩
નિજ સ્વરૂપમય - ઉપયોગ	૩૯૭
નિજ ધર્મ	૧૫
નિજપદબુદ્ધિ	૨૮૭
નિજજ્ઞાન પરિચય- પુરુષાર્થને	૨૮૭
નિજેચ્છાપણું	૨૫૭
નિત	૧૨૬
નિત્ય	૨
નિત્ય નિયમ	૪૧૩
નિત્ય પદાર્થના- માર્ગને વિષે	૨૩૧
નિત્ય પ્રતિ - અવકાશ લઈ	૧૯૦
નિત્યતારૂપ	૩૪
નિત્યત્વ	૧૭૭
નિત્યકલ્પ	૧૫૨
નિત્યકામી	૩૪૨
નિત્યપદ	૫૧૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
નિદાન	૪,૪૦,૧૨૮, ૨૦૦,૩૦૪,૪૫૧
નિદાનબુદ્ધિ	૨૯૪
નિદાનરહિત	૩૭૨
નિદાનશલ્ય	૬૫
નિદિધ્યાસન	૪૧,૧૦૬, ૧૮૨, ૨૦૮, ૨૪૧, ૩૦૩, ૪૦૮
નિદિધ્યાસવો	૨૯૮
નિદ્રા	૫
નિદ્રાદિ પ્રકૃતિ	૪૫૧
નિદ્રાવશ થયો	૮૫
નિદ્રાવાહિ	૩૮૩
નિર્દંભતા	૪૫૦
નિધાન	૩૫૮
નિધરિ	૧૪૭
નિધિરત્ન	૨૩
નિપુણ	૪૪
નિપુણ અહિંસા	૧૪૧
નિબીડ	૪૮૭
નિબીડપણું	૪૮૨
નિબંધ	૪૦૮
નિબંધન	૨૨૯
નિભાવવા	૪૬૪
નિભાવવો	૨૯૭
નિભાવ્યો આવજે	૧૫૭
નિમક	૪૭૪
નિમકહરામ	૪૭૪
નિમકહલાલી	૭
નિમગ્ન	૭૧,૨૬૯,૩૯૬
निमग्नं	૪૪૪
નિમિત્ત	૪૯, ૧૩૨, ૧૫૮, ૧૭૩
નિમિત્ત માત્ર	૧૮૬,૧૮૮
નિમિત્તે કરીને	૩૧૮
નિવૃત્તિબોધ	૫૪
નિવૃત્તિભૂત	૪૨૫
નિમિત્તરૂપ	૩૫૫
નિમિત્તવાસી	૩૧૫
નિમેષ	૩૭૩
નિમંત્રણા	૪૯
નિય	૩૬૧
નિયત	૧૯૨
નિયત પ્રદેશ	૩૧૭
નિયતવાદ	૧૧૯
નિયતિએ યુક્ત	૧૭૫
નિયતિઓ	૧૭૪
નિયમ	૧૩૪, ૨૧૫
નિયમન	૧૮૪
નિયમભંગ	૪૪૯
નિયમા	૧૮૪
નિયમા વાસિત	૧૪૬
નિયમિત	૨૮૨
નિયમિતપણું	૩૧૬
નિયાણાપૂર્વક	૪૪૨
નિયંતા	૩૩૮
નિરર્થક	૨૯, ૪૫૩
નિરધાર	૫૧૮
નિરૂપણ	૧૩૦
નિરપરાધી	૭૯
નિરપરાધી દશા	૧૫૧
નિરપેક્ષ	૧૯૮, ૩૫૫
નિરપેક્ષપણે	૫૦૩
નિરભિમાન	૯૮
નિરભિમાની	૯, ૨૩૬
નિરભેદરૂપ	૩૮૪
નિરવદ્ય	૫૫, ૩૮૧
નિરહંકારપણે	૪૫૫
નિરહંભાવતા	૩૪૦
નિરંહતા	૨૮૩
નિરંકુશ	૨૦૮
નિરંજન	૨,૧૮૭, ૧૯૪, ૨૦૦, ૩૫૮
નિરંજન પદ	૧૮૭
નિરંજનકો	૨૧૬
નિરંજન દેવ	૧૯૧
નિરંતર	૨૧, ૩૦૭
નિરંતરાય પદ	૫૨૬
નિરાકરણ	૨૬૬,૩૯૦
નિરાકાર	૩
નિરાકુળ	૨૦૪
નિરાકુળતા	૫૦૩
નિરાકાંક્ષી	૨૭૩
નિરાગ્રહ	૪૭૦
નિરાગ્રહપણું	૧૮૦
નિરાદર	૨૬૨
નિરાધારપણે	૨૭૭
નિરાબાધ	૧૪૭, ૨૪૨
નિરાધાર થયું છતું	૨૯૩
નિરારંભી	૪૫, ૭૧
નિરાલંબ બોધ	૩૨૦
નિરાલંબન	૩૯૧
નિરાવરણ	૧૫૧,૨૪૪
નિરાવરણ જ્ઞાન	૩૨૬
નિરાવરણ જ્ઞાનસહિત	૩૨૫
નિરાશતા	૨૯૦
નિરાશા	૩૮૩
નિરાશભાવે	૧૫૪
નિરાશ્રયપણે	૩૧૨
નિરાહારપણે	૩૪૨
નિરીચ્છા	૨૬૯,૩૧૫
નિરીક્ષણ	૪૮
નિરૂપણ	૨૭૨,૩૦૨
નિરુપમ	૨૩૫
નિરુપક્રમ આયુષ્ય	૪૯૫
નિરુપમ ધર્મ	૧૩૮
નિરુપયોગી	૯
નિરુપાધિ	૮૮
નિરુપાધિપણું	૧૫૯
નિરુપાધિમય	૯
નિરુપાધિવાળા	૨૪૬
નિરુપાય	૧૩૫
નિરુપાયતા	૧૩૪
નિરુપાયે	૪૧૪
નિરોધ	૨૨૧, ૩૦૪
નિરોધ થઈ	૨૩૯
નિરુંધીને	૧૪૧
નિર્ગુણી	૧૫૦
નિર્ગમન	૯૮
નિર્ગ્રંથ	૨૩૯, ૨૫૯, ૩૮૦,૪૫૫,૪૯૮,૫૦૯
નિર્ગ્રંથ ગુરુ	૯૫
નિર્ગ્રંથ દશા	૧૬૫
નિર્ગ્રંથ દર્શન	૧૩૧
નિર્ગ્રંથ ધર્મ	૧૫૩
નિર્ગ્રંથ પદ	૩૭૨
નિર્ગ્રંથ પરિભાષા	૩૮૦
નિર્ગ્રંથ પરિભાષા-નિધિ	૫૩૩
નિર્ગ્રંથ પ્રવચન	૬૬,૭૮, ૧૯૫, ૪૦૬
નિર્ગ્રંથ ભગવાન	૧૪૨
નિર્ગ્રંથ ભાવે	૫૧૮
નિર્ગ્રંથ માર્ગ	૩૩૦
નિર્ગ્રંથ શાસન	૧૩૬
નિર્ગ્રંથિનીઓ	૩૮૦
નિર્જરતા	૭૩
નિર્જરા	૨૪, ૪૧, ૪૬૪, ૪૮૬
નિર્જનાવસ્થા	૧૪૫
નિર્જીવ	૩૩૩, ૪૬૫
નિર્ણયિક ઉત્તર	૨૦૫
નિર્દોષ	૭૭, ૪૦૯
નિર્દોષ સુખ	૯૯
નિર્દોષ અપૂર્વ - સ્વભાવ	૪૦૯
નિર્ધારિ	૧૪૭, ૩૦૮
નિર્દેહ	૨૦૦
નિર્દંભપણે	૪૫૫
નિર્દ્વંદ્વપણે	૩૯૩
નિર્ધ્વંસ પરિણામ	૩૧૩, ૪૫૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
નિર્પક્ષી	૪૮૦
નિર્જરાક્રમ	૪૨૮
નિર્બળ	૧૯૮
નિર્બળ થઇ - શ્રી હરિને હાથ	૨૩૯
નિર્બળતા	૪૩૩
નિર્બળપણું	૩૦૦
નિર્બાધ	૧૭૪
નિર્બાધિક	૧૫૯
નિર્બીજપણાને - પ્રાપ્ત	૨૭૮
નિર્બૂઝ	૭૬
નિર્બંધન	૧૬૬
નિર્ભય	૧૫૭,૧૮૫
નિર્ભયતા	૨૧૦
નિર્ભયપણાની	૧૭૯
નિર્ભયી	૪૫૩
નિર્મમત્વ	૪૮,૩૭૯
નિર્મલત્વ	૪૦૭
નિર્મળ	૩,૨૩૦,૩૭૩
નિર્મળ દશા	૩૧૦
નિર્મળ પ્રીતિએ	૨૦૭
નિર્મળતા	૩૦૫
નિર્મળતા ભાવથી	૩૫૯
નિર્મળપણું	૪૫૫
નિર્મળો	૨૧૭
નિર્માલ્ય	૧૦૪,૧૧૯, ૪૯૬
નિર્માનીપણે	૪૩૯
નિર્મિત	૪૯,૧૫૮
નિર્મૂઝનપણાની	૧૭૯
નિર્મૂલ્ય	૯૮
નિર્મૂળ	૮
નિર્મોદક	૩
નિર્મોહપણે	૧૬
નિર્મોહપણું	૩૮૫
નિર્યુક્ત	૧૩૪
નિર્યુક્તિ	૪૩૮
નિર્લક્ષ	૨૮૬
નિર્લેપ	૩
નિર્વંશ	૬
નિર્વસ્ત્ર	૪૩૦
નિર્વાણ	૮૭, ૩૫૦, ૩૯૧, ૫૦૨
નિર્વાણમાર્ગ	૧૬૮, ૧૮૫, ૩૨૦
નિર્વાણપુર	૩૭૬
નિર્વાસિનાપણું	૨૨૨
નિર્વાસિત બોધ	૪૩૭
નિર્વાહ	૭૧, ૩૯૦
નિર્વાહવામાં	૩૩૪
નિર્વિકલ્પ	૩૮૫, ૩૯૯, ૫૧૨, ૫૨૭
નિર્વિકલ્પ જ્ઞાન	૧૮૦
નિર્વિકલ્પ સમાધિ	૨૨૭
નિર્વિકલ્પપણું- પ્રાપ્ત હોય છે	૨૬૫
નિર્વિકલ્પી	૧૬૯
નિર્વિકાર	૭૨
નિર્વિકાર મનના- મુમુક્ષુઓ	૫૧૬
નિર્વિકારપણે	૨૧૪
નિર્વિકાર જ્ઞાનયોગ	૧૪૫
નિર્વિકારી	૩૨, ૯૪
નિર્વિકારી દશા	૧૨૩
નિર્વિચાર	૨૪૫
નિર્વિઘ્નપણે	૩૯૦
નિર્વિશેષપણું	૩૯૮
નિર્વિવાદ	૫૩૩
નિર્વિવાદતા	૨૪૫
નિર્વિવાદપણે	૪૭૨
નિર્વિષય	૩૦૭
નિર્વિસંવાદી	૨૪૩
નિર્વિસંવાદપણે	૧૮૦
નિર્વિક્ષિપ્ત	૪૧૨
નિર્વિક્ષેપ	૩૫૨,૩૯૮
નિર્વ્યસનતા	૪૩૯
નિર્વીર્યપણું	૩૯૩
નિર્હિંસકપણું	૩૪૬
નિર્વેદ	૧૪૯, ૪૭૩
નિર્વૈરતા	૩૩૪
નિવર્તન યોગ્ય	૨૮૨
નિવર્તવાને	૫૪
નિવર્તવાનું	૩૧૮
નિવર્તી	૩૭૯
નિવર્તાવવા	૨૮૦
નિવારણ	૨૪૫
નિવારવી	૨૦૭
નિવાસ	૧૯૧, ૩૯૦
નિવાસ ભૂમિકા	૧૪૬
નિર્વિક્ષિપ્ત	૪૧૨
નિવેડો	૪૦,૨૧૮,૪૬૦
નિવેદન	૨૭, ૨૪૭
નિવેદિત કરવાનું	૩૨૯
નિવૃત્ત	૩૯, ૪૯, ૧૬૭, ૨૮૨
નિવૃત્તબુધ્ધિ	૨૮૭
નિવૃત્ત ભૂમિકા	૫૧૫
નિવૃત્ત થાઓ	૨૨૨
નિવૃત્તિ	૧૫૦, ૧૮૩, ૧૯૦, ૫૦૯
નિવૃત્તિ ... ત્યારે	૪૬૮
નિવૃત્તિબોધ	૫૪
નિવૃત્તિક્ષેત્ર	૨૫૫
નિવૃત્તિક્ષેત્રે - સ્થિતિ-વિહાર	૫૧૩
નિવૃત્તિના પ્રકાર- માં ફેર	૨૭૨
નિવૃત્તિનો હેતુ	૩૫૨
નિવૃત્તિપરાયણતા	૪૨૬
નિવૃત્તિભૂત	૪૨૫
નિવૃત્તિ શીઘ્રમેવ	૫૪
નિવૃત્તિવાસ	૨૬૩
નિશદિન	૧૪૭, ૩૨૨
નિશાનાદિ	૩૧૬
નિશ્ચય	૧૭૦, ૨૨૮, ૩૦૯, ૩૨૬, ૩૯૯
નિશ્ચય અર્થ	૧૪૩
નિશ્ચય અનુભવ	૧૭૫
નિશ્ચય નય	૩૪૪
નિશ્ચય વાર્તા	૧૯૭
નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ	૪૮૫
નિશ્ચયમાં	૧૪૩
નિશ્ચળપણાથી	૫૯
નિશ્ચયવૃત્તિ	૨૮૫
નિશ્ચયાત્મક જ્ઞાન	૨૪૮
નિશ્ચયે	૨૨૭
નિશ્ચયપૂર્વક	૨૧
નિશ્ચલ	૨૨૮
નિશ્ચલ અનુભવ	૨૩૦
નિશ્ચળ પરિણામ	૨૪૨
નિશ્ચળ	૧૮૩, ૩૦૬
નિશ્ચયનયાત્મક - બોલો	૪૧૭
નિશ્ચિત બુદ્ધિ	૩૦૦
નિશ્ચિતાર્થ કરેલો	૩૯૯
નિષેધ	૧૬૭, ૩૨૪
નિષેધ કરવો	૪૮૪
નિષેધક	૪૨૪
નિષેધી દેખાડ્યું છે	૩૪૭
નિષેધ્યો	૧૪૧
નિષેધવા યોગ્ય	૨૨૨
નિષિદ્ધ	૨૭૫
નિષ્કપટ	૨૯૨
નિષ્કપટપણું	૧૭૮
નિષ્કપટીપણું	૨૧૯
નિષ્કલેશ	૨૫૪
નિષ્કલંક	૫૦૫
નિષ્કર્ષ	૨૭૮
નિષ્કામ	૨૪૫, ૪૪૪
નિષ્કામ ય૦	૨૬૭
નિષ્કામ ભક્તિ	૨૯૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
નિષ્કામપણે	૨૩૦,૪૫૫
નિષ્કારણ	૧૮૮, ૨૭૨, ૨૯૯,૩૨૭,૪૩૮
નિષ્કામ શીલ	૧૨૦
નિષ્કુલાનંદજી	૨૧૧
નિષ્ક્રિય	૩૪૮
નિષ્ઠા	૧૮૬, ૨૪૬
નિષ્ઠાભેદદૃષ્ટિ	૫૧૯
નિષ્પન્નતા	૨૫૦
નિષ્પક્ષપાતતા	૨૫૩
નિષ્પક્ષપાતે	૩૪૩
નિષ્પાવ	૨૨૩
નિષ્ફળ	૨૮૬
નિષ્ફળ વાર્તા	૨૭૩
નિસર્ગ	૧૦૩
નિઃસંશય	૩૭,૨૫૪, ૫૦૯
નિહચેસેં	૫૧૫
નિહચૈ	૩૮૪
નિહાળ	૫૪
નિહાર	૭,૫૪,૧૨૬
નિહારનો નિયમી	૧૫૬
નિક્ષેપે	૧૧૨
निव्वाणपुरं	૪૦૬
निव्वाणमग्गं	૫૩૪
निव्वाणसेट्ठा	૪૦
નિંદવા	૪૪૮
નિંદવાનું	૪૫૬
નિંદા	૧૨
નિંદામિ	૪૬૬
નિંદાવ્યું	૩૬૪
નિંદે છે	૩૯૩
નિંબપુરીવાસી	૩૧૯
નિંદ્ય	૨૧
નિંદ્યદૃષ્ટિ	૭૫
નિઃ૦	૧૨૩
નિઃકામી	૩૮૮
નિઃખેદપણાને	૨૬૩
નિઃપરિગ્રહી	૯૯
નિઃશલ્ય	૪૪૮
નિઃશંકતા	૧૦૭, ૨૧૦
નિઃશંકપણાની	૧૭૯
નિઃશંકાદિ - આઠ અંગ	૪૯૩
નિઃશ્રેય	૩૩૩
નિઃશ્રેયસ્પદ	૩૨૯
નિઃસત્ત્વ	૨૬૦,૩૪૯, ૪૯૯
નિઃસંગ	૩૭૯
નિઃસારભૂત	૨૮૮
નિઃસારપણું	૨૮૩
નિઃસંગતા	૨૧૦
નિઃસંગપણું	૪૯૮
નિઃસંદેહ દૃષ્ટિ	૧૮૦
નિઃસંદેહ	૩૫૪
નિઃસંદેહપણે	૧૩૧
નિઃસંશય	૩૭,૨૫૪,૫૦૯
નિઃસ્નેહ હો	૨૦૧
નિઃસ્પૃહા	૧૫૧,૨૦૨
નિઃસ્પૃહપણાની	૧૭૯
ની	
ની પેરે	૫૪
નીક	૪૬૦
નીકર	૧૪
નીચ	૩૩
નીચ ગતિ	૬૮
નીચ ધર્મ	૧૫
નીચ સૌ	૩૮૫
નીચે મને	૪૩૩
નીતિ	૧૮,૩૪,૧૧૮
નીતિ મૂકતાં	૨૭૩
નીતિ સહ	૩૮૩
નીતિ નિધાન	૩
નીપજે	૪૬૯
નીપજશે	૩૩૨
નીપજાવેલ છે	૪૮૫
નીપજ્યા	૧૧
નીરખીને	૮૨
નીરખવા	૮૨,૨૬૦
નીરસપણું	૨૬૨
નીરાગ શ્રેણી	૮૭,૧૩૮
નીરાગ શ્રેણી - સમુચ્ચયે	૧૩૬
નીરાગી	૩૫, ૯૪
નીરાગતા	૭૧
નીરાગીત્વ	૧૩૪
નીલમ	૪૬૦
નીલલેશી	૪૯૭
નીસરી પડી	૨૮
નીંદ	૩૨૨
નૂ-નૃ	
નૂતન	૧૩૮
નૃપ	૩૪૮
નૃપચંદ્ર	૭૩
નૃપતાઈ	૮૯
નૃપતિ	૮૨
નૃણાં	૩૮
नृपाल	૩૮
ને	
ને આંતરે	૪૬૯
નેકી	૧૭૦
નેકુ	૨૫૧
नेत्रम्	૪૫૨
નેતારં	૪૦૦
નેત્ર	૨૪૦
નેત્રોંકી	૧૩૦
નેપથ્ય	૧૪૯, ૫૧૦
નેપોલિયન બોનાપાર્ટ	૭
નેમ	૧૨, ૮૭
નેષ્ટ	૩૨
નેહ	૨૧૬
નૈ	
નૈગમ દૃષ્ટિ	૫૨૮
નૈગમ વિશુદ્ધ કર	૫૨૮
નેન	૩૨૨
નેનહીન નર	૨૫૨
નૈયાયિક દર્શન	૩૩૬
નો'ય	૩૩૯
નો	
નો	૪૪૬
નોકષાય	૪૯૧
નૌકા	૧૬૪
નૌતમ	૪
નં	
નંદન	૨
નંદનવન	૫૦૦
નંદિ વર્ધ્ધમાન	૯૧
પ...	
પ૦ પૂજ્ય	૨૦૬
પખવાડિયું	૧૬૧, ૨૦૮
પખવાડિયે	૮૫
પગ પર હાથે - કરીને કુહાડો મારવો	૧૦૯
પગ પાછા પડે છે	૪૯૩
પગ મૂકાવીશ નહીં	૧૭૦
પગરખાં	૯૩, ૪૭૦
પગ્યોં	૨૫૧
પચીસ ભાવના	૬૨
पच्चखे	૪૧૭
પછડાટ	૨૯૪
પછવાડેથી	૪૭૬
પછાટ	૪૮૪
પજવવું	૪૪૦
पज्जवेहिं य	૩૬૧
પજ્જુવાસામિ	૧૦૨
પટ	૩૪૫
પટરાણી	૫૪
પટશાળ	૫૪
પટળાદિ અંતરાય	૨૭૮
પટેલાઈ	૮૮
પટંતર	૧૨૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
પઠનમનન	૪૫૨
પડખામાં	૭૨
પડખાં	૧૮૨
પડખે	૧૬૧
પડતર રહેવા દીધું	૨૩૧
પડતાં	૪૯૧
પડતી વૃત્તિને	૪૦૯
પડદો	૧૮૯
પડળ	૨૦૮, ૪૭૨
પડાવી લે	૪૭૬
पडिपुणंसंसद्धं	૫૩૩
પડી પડી	૨૧૫
પડી મૂકીને	૪૫૭
पडुच्चं	૧૫૮
પડંગ	૯૯
પઢી પાર	૩૫૯
પઢી પાર.. હજાર	૩૫૯
પણછ	૪૬
पणतीस	૪૦૩
પતિત	૫૧૨
પતિત થયો	૬૩
પતિત થવાનું	૪૪૭
પતિત થવાનો	૩૦૩
પતિત સ્થિતિ	૧૦૫
પતિવ્રતા	૨૪૨
પતે	૩૦૨
पत्तोसि	૪૧૬
પતંગ	૪૧, ૩૭૮
પતંજલિ	૩૮
પત્તા	૫૧૪
પત્તામાં	૧૮૮
પત્તું	૧૩૪, ૨૫૫
પત્ર	૪૬
પત્રપ્રસાદી	૨૩૫
પત્રપ્રસંગ	૨૨૦
પત્રલેખિની	૧૫૧
પત્રાકાંક્ષા	૩૫૯
પત્રાનુસાર ક્ષેત્રે	૪૧૮

શબ્દ	કોશ પૃ.
પત્રિકા	૧૩૬
પથરો	૨૮૯
પથ્થરનું દળ	૨૮૯
પથ્થર પર - પાણીના ચિત્ર જેવું	૧૮૧
પથ્ય	૩૫૧, ૪૮૧
પદ	૨૨૩,૨૨૫,૪૩૮
પદકમળ	૨૯
પદની રચના	૨૦૯
પદનો	૧૯૫
પદપંકજે	૨૧૫
પદ્મરાગ રત્ન	૩૭૫
પદયુક્ત	૫૧૧
પદવી	૪૦
પદાર્થ	૫૧, ૨૧૮, ૨૨૪, ૩૧૬
પદાર્થ, તેની - અવસ્થા	૨૭૪
પદાર્થદર્શન	૩૨૬
પદાર્થપણે	૨૭૯
પદાર્થપ્રકાશક	૩૦૬
પદાર્થપ્રભેદ રૂપ	૩૭૭
પદાર્થનો અનિર્ણય	૨૧૦
પદાર્થનો બોધ	૨૩૩
પદાર્થો	૧૫૬, ૪૫૮
પદે	૪૪૬
પદ્મવન	૧૯
પદ્માસન	૧૪૦
પદ્મનંદિ પંચ - વિંશતિ	૪૧૦
પદ્મનંદિ શ્રુત	૪૨૬
પદ્મલેશી	૪૯૭
પદ્માસન મુદ્રા	૫૦૦
પધાર્યા છે	૪૫૩
પધ્ધતિ	૩૫૮
પધ્ધતિએ	૧૩૧
પધ્ધતિવિવાદ	૩૭૨
'પ' ના આંકવાળો	૫૧૧

શબ્દ	કોશ પૃ.
પન્નંતે	૧૭૦
પમાય છે	૭૫
પમાયો	૩૨૩
પયગંબર	૭૨
પર અધ્યાસ	૧૯૫,૩૨૧
પર ઉપયોગ	૪૫૩
પરકથા	૩૧૯
परकंत	૪૪૮
પરખી	૨૪૨
પરગટ ભયો	૩૮૪
પરચા	૨૦૩
પરચારિત્ર	૩૭૯
પરજીવ	૪૮૦
પરજંક	૩૮૩
પરઠો	૪૦
પરણે તેને જ ગાઉં	૨૭
પરણી	૮૯
પરણીય	૧૧૮
પરમ તત્ત્વ	૧૯૪
પરતંત્ર	૬,૨૫૩,૪૯૬
પરત્વે	૧૦૬,૧૯૩,૪૧૧
પરદુઃખ ભંજન	૭૪
પરદેશી રાજા	૪૬૩
પરદ્રવ્ય	૨૧૯
પરધન	૫૦૩
પરધર્મ	૩૩૧
પરધામ	૫૩
પરધામ ગયા	૮૭
પરનારી	૪૪૯
પર પદાર્થ	૩૦૧
પરપુદ્ગલ	૫૧
પરબ્રહ્મ	૧૯૧,૧૯૪,૨૦૭
પરભવ	૩૪
પરભારા અર્થે	૨૪૮
પરભારી	૩૧૯
પરભારું	૪૮૫
પરભારો	૨૮૮
પરભાવ	૪૮૭

શબ્દ	કોશ પૃ.
પરભાવથી	૧૬,૧૭૬
પરભાષા અભ્યાસ	૧૬૧
પરમ	૩૪
પરમ આર્જવ	૫૨૭
પરમ ઉપયોગદૃષ્ટિ	૨૪૪
પરમ ઉપશમ	૪૧૫
પરમ ઉપશમ રૂપ	૨૬૫
પરમ કરુણા	૧૯૭
પરમ કારુણ્યમૂર્તિ	૨૦૬
પરમ કારુણ્ય - સ્વભાવ	૫૨૮
પરમકૃપાળુ - સદ્ગુરુદેવ	૫૩૨
પરમ ગુણમય ચારિત્ર	૫૩૨
પરમ જાગૃત - સ્વભાવ ભજ	૫૨૭
પરમ જિજ્ઞાસા	૧૮૬
પરમ જુગુપ્સિત	૧૫૯
પરમ જ્યોતિસ્વરૂપ	૩૯૬
પરમ તત્ત્વ	૧૫૦,૨૭૭
પરમ તત્ત્વદૃષ્ટિ	૪૦૯
પરમ દુર્લભ	૧૩૬
પરમ દૈન્યતાની - ઓછાઇ	૨૧૦
પરમ ધૈર્ય	૨૪
પરમ નિશ્ચયરૂપ	૨૭૨
પરમ નૈષ્ઠિક	૩૧૯
પરમ પીયૂષ	૧૯૮
પરમ પુરુષ	૧૪૮, ૨૧૭
પરમ પુરુષદશા - વર્ણન	૩૮૫
પરમ પુરુષે	૪૧૨
પરમ પ્રયત્ન	૫૩૦
પરમ પ્રેમભાવથી- નમસ્કાર	૨૩૦
પરમ પ્રેમાર્પણ	૨૧૧
પરમ ફળ	૨૧૪, ૨૩૬
પરમ બંધવ	૨૬૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
પરમ ભક્તિ	૪૦૯
પરમ ભલામણ	૧૩૪
પરમર્ષિ	૧૫૪, ૫૦૭
પરમ મહાત્મ્યા	૨૦૦
પરમ મુમુક્ષુ	૫૧૦
પરમ યોગી	૩૮૫
પરમવીતરાગે	૩૫૩
પરમ શાંત	૫૧૬
પરમ શાંતરસમય ધર્મ	૨૭૭
પરમ શાંતરસ-પ્રતિપાદક	૪૦૨
પરમ શાંતશ્રુત	૪૧૨
પરમ શાંતિઃ	૪૧૬
પરમ શ્રુત	૩૩૬, ૩૪૨
પરમ શોચનીય	૧૮૩
પરમ સમાધિ	૪૩૦
પરમ સમાધિરૂપ	૨૦૫
પરમ સમ્યક્ ચારિત્ર	૩૭૧
પરમ સાધન	૨૫૯
પરમ સુશીલ	૬૬
પરમ સ્નેહી	૨૮૧
પરમ સ્વરૂપ	૨૦૫,૨૧૦
પરમ હિતસ્વી	૨૭૦,૨૯૭
પરમ હંસ	૧૧૮
પરમાકાંક્ષા	૧૩૩
પરમાગમ	૨૬
પરમાણુ	૨૦,૨૮૬,૩૧૯, ૩૨૬,૩૭૭,૪૩૬
પરમાણુ	૩૧૯
પરમાત્મને	૩૩
પરમાત્મપ્રકાશ	૩૯૫
પરમાત્મસ્વરૂપ	૨૮૦
પરમાત્મા	૧૯૪
પરમાદર	૨૧૪
પરમાધામી	૬૦, ૪૮૨
પરમાનંદ	૩૭,૧૬૮,૧૯૧
પરમાનંદ ત્યાગી	૧૬૫
પરમારથનો પંથ	૩૪૪
પરમાર્થ	૨૩, ૨૧૮, ૩૩૩,૪૧૯, ૪૪૯, ૪૫૬
પરમાર્થ આડે - અવકાશ	૨૩૧,
પરમાર્થને કલંકરૂપ	૨૦૪
પરમાર્થ ગૌણતાની પ્રસિધ્ધિ	૫૨૧
પરમાર્થથી ચૂકે છે	૨૯૩
પરમાર્થ દૃષ્ટિવાન- પુરુષો	૩૬૨
પરમાર્થ નય	૩૧૯, ૩૪૮
પરમાર્થનૈષ્ઠિક	૩૧૪
પરમાર્થ-પરમાર્થ સ્વરૂપ	૨૬૬
પરમાર્થ-પુરુષાર્થ	૨૩૬
પરમાર્થ પ્રેમ	૨૦૫
પરમાર્થ બુધ્ધિ	૧૦૮
પરમાર્થ ભાવ	૩૩૩
પરમાર્થ ભાષા	૨૪૩
પરમાર્થમય	૩૧૯,૫૨૭
પરમાર્થ માર્ગ	૧૮૩
પરમાર્થના માર્ગની	૧૬૯
પરમાર્થ માર્ગની- સંધિ	૨૦૨
પરમાર્થ માટે	૧૯૨
પરમાર્થ મૂળ	૩૨૪
પરમાર્થ મૂળહેતુ- વ્યવહાર	૨૫૩
પરમાર્થ મૌન	૨૨૨
પરમાર્થ રૂપ	૧૬૪
પરમાર્થ વડ	૨૬૨
પરમાર્થની વર્ષાઋતુ	૧૮૧
પરમાર્થ વિષય	૧૬૪
પરમાર્થ વિષયે	૨૨૦
પરમાર્થ વ્યવહારરૂપ	૨૬૬
પરમાર્થ સત્ય	૪૫૦
પરમાર્થ સમ્યક્ત્વ	૨૫૫, ૪૭૦
પરમાર્થ સાધ્ય- કરવામાં	૧૬૪
પરમાર્થ સંયમ	૩૨૪
પરમાર્થ હેતુ	૫૨૧
પરમાર્થ જ્ઞાને	૨૬૨
પરમાર્થે	૨૭૯
પરમાર્થ મૌન	૩૨૧
પરમાવગાઢ	૪૧૩
પરમાવગાઢ દશા	૩૩૦
પરમાવગાઢ - સમ્યક્ત્વ	૫૦૫
પરમાવધિની - અનુપ્રેક્ષા	૫૨૩
પરમાવધિજ્ઞાન	૯૩,૫૦૫
પરમાશ્ચર્યરૂપ દશા	૨૦૯
પરમાહ્લાદક	૧૯૯
परमेट्ठिवाचयाणं	૪૦૩
પરમેષ્ઠી પદ	૩૭૨
પરમેશપદ	૨
પરમેશ્વર	૧૯૪
પરમેશ્વરી ડર	૨૦૭
પરમોત્કૃષ્ટ	૮૩
પરમોત્કૃષ્ટ સંયમ	૩૮૯
પરમોત્તમ	૫૧૫
પરમોપકારક	૫૨૭
પરયોગનું	૧૭૭
પર્યટન	૪૧
પર્યટના	૧૦૪
પર્યાપ્ત	૩૯૭,૪૯૭
પર્યાપ્ત સ્થિતિમાં	૨૮૨
પર્યાય	૨૫,૩૦૧,૩૧૫, ૩૧૬,૩૯૬,૪૫૭
પર્યાયફેર	૩૦૮
પર્યાયલોચન	૫૦૪
પર્યાયવૃધ્ધતા	૧૪૪
પર્યાયાર્થિક જ્ઞાન	૩૧૫
પર્યાયાંતર	૧૯૭,૨૭૮, ૩૨૧
પર્યાલોચના	૪૪૪
પર્યુપાસના	૧૪૩
પર્યુષણ	૧૬૦
પર્યો	૨૧૬
પર્યંત	૧૫,૧૮૬,૩૧૬
પર્વતને નામે	૨૨૩
પર્વતની ફાટની- માફક	૪૬૧
પર્વતિથિ	૪૨૬
પર્શિયન	૪૮૮
પરલોક	૨૪, ૩૨૦
પરવરતાં	૬૪
પરવરશે	૫૧
પરવરીશ	૪૮
પરવસ્તુ	૩૮૪
પરવશપણું	૨૯૦
પરવૃત્તિ	૩૧૯
પરશાંતિ	૪૩૩
પરસમય	૨૧૯
પરસમય - પરિણામીપણે	૩૭૯
પરસંગી	૨૨૬
પરસંબંધી	૨૨૭
પરસ્ત્રીનો ત્યાગ	૫૦૪
પરસ્પર	૧૩૧
પરસ્પર ભેદ પામતું	૨૭૪
પરહરું	૯૯
પરાકાષ્ઠા	૩૯૮
પરાક્રમ	૩૧, ૫૨૯
પરાક્રમ ખાતર	૧૨૭
પરાઙ્મુખ	૩૬૮
પરાઙ્મુખતા	૧૪૩
પરાજય	૩૫૭
પરાજિત	૩૦૭
પરાણે	૬૦,૨૭૯,૪૮૫
પરાત્મ	૧૧૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
પરાત્મા	૪૫
પરાત્માની રક્ષા	૯૮
પરાર્થિક	૧૨૮
પરાદૃષ્ટિ	૪૯૯
પરાધીન	૨૧, ૩૦૩
પરાધીનપણું	૫૧૦
પરાનુકંપારૂપ	૨૪૭
પરાનુગ્રહ	૫૨૯
પરાભક્તિ	૨૦૦
પરાભક્તિના મૂળની	૨૦૮
પરાભવ	૧૦૪,૧૬૭,૨૫૩, ૨૭૬, ૩૩૫, ૪૫૨
પરાભવ કરવાનો	૩૮૧
પરાભવ થવાને	૩૨૧
પરાભવ પામ્યો	૪૫૯
પરાભવાદિ	૨૯૩
પરાભવ્યા	૬૫
પરાયણ	૧૧૭, ૧૪૯
પરારંભી	૧૫૯
પરાવર્તન	૨૭૭,૩૬૫
પરાવર્તના	૪૫૩
પરિ	૨૫૧
પરિગ્રહ	૧૪,૩૬,૨૬૫, ૩૦૩
પરિગ્રહ પરિમાણે	૪૪૯
પરિગ્રહપ્રપંચ	૫૧૭
परिग्रहः	૧૪૩
પરિચર્યન	૧૯૦
પરિચર્યા	૩૧૬
પરિચય	૧૯૦, ૩૮૮, ૪૦૧, ૪૦૫, ૫૧૯
પરિચય કરવા માંડવો	૪૯૧
પરિચય કરવા યોગ્ય	૨૧૮
પરિચયી !	૧૭૨
પરિચિત	૪૧૨
પરિચિંતવન	૬૩
પરિચ્છેદ	૨૬૨
પરિછિન્ન	૪૮૮

શબ્દ	કોશ પૃ.
પરિણત	૧૭૬, ૩૭૧
પરિણતિ	૩૦૮,૩૨૯, ૪૭૭
પરિણમવું થયું છે	૨૭૪
પરિણમે	૧૯૩, ૨૧૬
પરિણમ્યા કરે	૨૩૧
પરિણામ	૪૦,૩૬૦,૩૭૭
પરિણામભેદ	૨૮૬
પરિણામપણું	૫૦૯
પરિણામ પામ્યું નથી	૨૫૭
પરિણામપ્રતીતિ	૫૦૫
પરિણામાંતર	૩૮૧,૨૮૪
પરિણામિક ભાવે	૧૫૨
પરિણામી	૫૧૮
પરિણામીપણે	૫૨૪
પરિણિવ્વાયંતિ	૪૫૨
परिणिव्वायंति	૫૩૪
પરિતાપ	૨૧૫
પરિતૃપ્તપણું	૨૩૪
પરિતોષપણું	૨૪૦
પરિત્યાગ	૫૨૫
પરિત્યાગી	૪૮, ૬૪, ૧૬૯, ૨૪૩
પરિનામ	૨૨૫
परिव्वुडे	૫૩૨
પરિપક્વ અવસ્થા	૨૦૪
પરિપક્વતા	૧૬૮
પરિપક્વ સમાધિ	૨૪૦
પરિપૂર્ણ	૩૫, ૫૧૧
પરિભ્રમણ	૨૬, ૧૬૨
પરિભ્રમણવૃધ્ધિ	૩૩૦
પરિમાણ	૨૭૪,૩૬૭, ૩૭૭
પરિમાણે	૩૦૨
પરિમુક્ત	૩૭૭
પરિવર્તન	૨૫
પરિષહ	૧૭,૨૬૨,૪૫૮
પરિષહજય	૪૨૮

શબ્દ	કોશ પૃ.
પરિશીલન	૪૦૫
પરિશ્રમ	૪૪, ૧૨૭, ૧૯૧, ૨૫૬
પરિસમાપ્ત	૨૪૪
પરિસમાપ્તપણું	૨૭૩
પરિસવા	૫૧૫
પરિસીમા	૨૪૩
પરિસેવીને	૬૨
પરિસ્રવા તે આસ્રવા	૪૬૩
પરિહરે	૩૬૧
પરિહાર	૨૦
પરિહારવિશુધ્ધ ચારિત્ર	૩૩૦
પરિક્ષીણ	૨૪૭, ૩૧૩
પરિક્ષીણપણાને	૨૮૫
પરી૦	૪૦૭
પરીષહ	૩૫૭
પરીક્ષિત રાજા	૧૯૦
પરુ	૫૩
પરૂંણો	૭
પરે	૧૧, ૬૦
પરેચ્છા	૨૦૪, ૩૦૫
પરેચ્છાથી ચાલવું	૨૦૯
પરેચ્છાનુચારી	૨૦૪
પરૈં	૨૫૧
પરોપકાર	૭૪
પરોક્ષ	૧૯૧
પરોક્ષ પ્રમાણ	૧૫૫
પરંપર	૪૧૩,૪૩૮,૪૯૬
પરંપર સંબંધ	૨૬૬
પરંપરા કર્મબંધ	૨૯૯
પરંપરાગત	૨૪૨
પરંપરામ્નાયથી	૯૬
પરંપરાપ્રમાણ	૧૩૩
પલક	૩૮૩
પલટતાં	૨૭૩
પલટનપણું	૨૯૬, ૩૧૯
પલટાતી	૧૬૨

શબ્દ	કોશ પૃ.
પલટાય	૩૪૬
પલાય	૩૬
પલંગ	૬૮
પલ્લવી	૧૨૮
પવનકાય	૨૫
પવન ઢોળે	૪૨
પવનથી પણ ગુપ્ત	૧૨૮
પવયણે	૩૬૬
પવિત્ર આચાર	૮૬
પવિત્રતા	૮, ૯૪
પવિત્ર થવા	૭૭
પવિત્ર દર્શન	૧૫૩
પવિત્રાત્મા	૧૫૯
પશુ	૪૭૯
પશુપધ્ધતિ	૧૨૦
પશુવત્	૩૩૪
પશ્ચાત્તાપ	૫
પશ્ચાત્તાપનું સ્થાનક	૪૪૯
પશ્ચાત્	૯૯
પસરાતી હોય	૨૦૬
પસલી	૩૧
પસંદ	૧૮૫
પહાડ	૨૩, ૪૫૯
પહાણા	૨૨, ૪૮૧
પહૂતો હે	૩૨૫
પહેરો	૨૯
પહેલ	૪૫૭
પહોંચવત્	૩૨૨
પળમાં	૧૦
પળ્યો	૯૭
પક્ષપાત	૬, ૪૮૧
પક્ષપાતી	૧૦૬
પક્ષપાતી કારણ	૧૩૩
પા	
પાઈ	૭૬,૩૫૯,૪૩૫
પાઈએ	૪૬૭
પાખંડ	૧૨૩
પાખંડી	૧૦૪

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
પાખંડીઓ	૪૬૭
પાખંડી જાળ	૨૭
પાગડા ઉપર	૨૮
પાંગળો	૬૯
પાઘડી	૮૬
પાઘડી બંધાવી	૮૬
પાંચ અતિચાર	૮૫
પાંચ અનુત્તર વિમાન	૬૬
પાંચ અસ્તિકાય-રૂપ લોક	૫૧૭
પાંચ અક્ષર	૩૭૧
પાંચ ઈન્દ્રિયોના-વિષય	૪૪૬
પાંચ ગુણોની-મુખ્યતાથી	૩૭૬
પાંચ પરમપદ	૪૨૮
પાંચ પ્રકારના-અંતરાય	૭૦
પાંચ ભાવ	૩૭૬
પાંચ મહોર	૮૮
પાંચમે અંગે	૨૧૭
પાંચ રસ	૩૭૩
પાંચ વર્ણ	૩૭૩
પાંચ સમિતિ	૩૮૦
પાંચસેં	૩૨૭
પાંચસો વાર	૪૯૮
પાંચે પ્રકારની સંપત્તિ	૪૩
પાંચે વાયુ	૪૨૧
પાછો વળે છે	૧૮૧
પાંજરા માંહેના	૫૦૨
પાઠ	૩૪૯
પાઠકો	૬૮
પાઠવવાનું	૨૪૧
પાઠવવું	૧૫૮
પાઠાર્થો	૩૩૧
પાઠાંતર	૫૦૬
પાઠીને	૧૯૭
પાઠે કરવા	૬૭
પાંડવપુરાણ	૪૪૨
પાંડવપુરાણે	૪૪૨
પાણાણં	૫૩૪
પણિગ્રહણ	૬૪
પાણી	૩૬૯
પાણીનું	૨૬૩
પાતળાપણું	૩૪૧
પાતળાં પડ્યે	૨૫૩
પાતળાં પડેલાં કર્મ	૬૯
પાતળી પડશે	૪૭૭
પાતાલ	૨૩
પાતિક	૪૦૫
પાતંજલ યોગના - કર્તા	૪૯૯
પાત્ર	૮૨, ૪૧૪
પાત્રતા	૧૬૮
પાંત્રીસ અક્ષર	૩૭૧
પાદચંપન	૪૨
પાદપંકજ	૫૦
પાદર	૪૮૬
પાદરીની શાળા	૪૩૯
પાદાંબુજ	૪૮
પાધરી	૭૪, ૪૮૭
પાધરી તકરાર	૭૯
પાધરી તકરાર - લઈ બેઠા	૭૪
પાના	૪૬૦
પાનારો	૧૫૨
પાની	૨૮
પાપગ્રંથ	૧૨૦
પાપપર્વ	૧૨૧
પાપભીરુ	૯
પાપાનુબંધી પુણ્ય	૪૪૩
પાપિની સાપિની	૩૨૫
પામર	૩૭, ૫૩, ૨૧૫, ૪૮૯, ૫૨૮
પામર પ્રાણી	૧૭૮
પામર મનુષ્ય	૧૩૫
પાયદળ	૨૪
પાયલાગણ	૩૦૪
પાયલાગણું	૩૫૩
પાયાકી	૨૧૩
પાયો	૩૮૪
પાર	૪૦૭
પારકી દયા	૪૫૮
પારખવું	૪૮૫
પાર નથી	૪૬૮
પાર નહીં કરાય	૧૬૩
પાર પડે નહીં	૨૮૧
પાર પામીશું	૧૫૯
પારમાર્થિક	૬૮
પારમાર્થિક ગુરુ	૪૫૫
પારમાર્થિક દોષ	૨૩૨
પારમાર્થિક વાત	૧૯૬
પારમાર્થિક શ્રુત	૪૧૦
પારમાર્થિક સત્ય	૪૨૮
પારમાર્થિક હેતુ-વિશેષ	૩૯૧
પારસમણિ	૧૨, ૪૭૦
પારાવાર	૧૦૫
પારિણામિક ભાવ	૩૭૬, ૩૯૩
પારિણામિક ભાવે	૧૪૫
પારિણામિક લાભ	૧૩૭
પારિભાષિક શબ્દો	૪૪૨
પારેવાને વિષે	૩૪૬
પારો	૨૪૮, ૪૫૧
પાલટી પાલટીને	૧૬૯
પાલવતો નથી	૧૬૫
પાલવે તેમ	૩૧
પાલવ્યું	૨૭
પાવનકરણ	૩
પાવનો	૩૫૯
પાવયણં	૫૩૩
પાવહિ	૨૧૬
પાવે	૨૧૨, ૩૨૨
પાવે નહી	૪૧૧
પાશ	૬૦,૬૧,૩૫૯
પાર્શ્વનાથ સ્વામી	૪૫૯
પાર્શ્વનાથાદિક	૧૪૦
પાસા	૧૧
પાસું	૩૩
પાળીએ કરી	૬૧
પિ	
પિગળાવવા	૬૪
પિછાણી	૪૩૮
પિછાનવામાં	૪૬
પિછે લાગ	૨૧૩
પિછેં સબ સરલ હૈ	૫૧૩
પિટાતો	૪૩૫
પિતામહ	૧૫૨
પિત્તળની કંઠી	૪૭૫
પિતૃ	૮૯
પિપાસા પરિષહ	૪૦૬
'પિયુ પિયુ' પોકારે	૨૦૬
પિવહી	૨૧૬
પિશાચી	૪૦૯
પિશુન	૧૧૮
પિસ્તાલીસ સૂત્ર	૧૩૩
પિંગલા	૧૨૫
પિંડ	૩૩૨, ૫૧૪
પી	
પીગળતું ગયું	૩૩
પીછે	૨૫૧
પીડે છે	૪૫૭
પીપળનાં પીપાં	૩૩૪
પીપળપાન	૨૪૧
પીરાણા	૪૭૦
પીસિ ડારે	૩૨૫
પુ	
પુગ્ગલી	૨૨૬
પુગ્ગલાધાર	૨૨૬
પુણ્ય	૫૧
પુણ્યાનુબંધી પુણ્યતા	૧૪૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
પુતલિયાં રૂપ	૧૩૦
પુત્તા	૬૧
પુદ્ગલ	૬, ૩૧૯
'પુદ્ગલ અનુભવ-ત્યાગ'	૩૩૨
પુદ્ગલ છબિ	૩૮૬
પુદ્ગલ દ્રવ્ય	૨૨૫
પુદ્ગલના ભેદ	૩૭૭
પુદ્ગલ પરિવ્રાજક	૧૨૩
પુદ્ગલભાવ	૪૧૭
પુદ્ગલ રશ્મિ	૫૨૩
પુદ્ગલ વિપાકી	૩૮૨
પુદ્ગલ વિપકી-વેદના	૩૮૨
પુદ્ગલ સામર્થ્ય	૩૪૯
'પુદ્ગલસેં રાતોં રહે'	૪૧૭
પુદ્ગલિક મોટાઈ	૧૫૦
પુનર્જન્મ	૧૧૦,૨૫૩
પુનિ	૨૧૫, ૩૨૫
પુનિત	૩૨
પુનઃ પુનઃ	૪૪, ૭૯
પુમાન	૫૦૨
પુર	૫, ૮૨
પુરપતિ	૮૯
પુરપાટણ	૫૦
પુરાણ	૭૯, ૧૩૦
પુરાણપુરુષ	૧૯૧, ૧૯૬, ૧૯૭
પુરુષ	૧૩૧,૧૫૬,૩૯૮
પુરુષચરિત્ર	૧૯
પુરુષત્વ	૧૦૮, ૩૬૩
પુરુષધર્મ	૨૬૯
પુરુષ ભગવાન	૫૩૨
પુરુષ વિશેષ	૩૩૮
પુરુષ વિશેષને વિષે	૩૨૫
પુરુષલિંગ સિધ્ધ	૪૯૬
પુરુષ વેદ	૧૩
પુરુષવેદની પ્રકૃતિ	૧૪૪

શબ્દ	કોશ પૃ.
પુરુષાકાર	૫૧૬
પુરુષાકારે	૧૭૧
પુરુષાર્થ	૧૩૪,૧૫૪,૪૪૪
પુરુષાર્થ ધર્મ	૩૦૯,૪૫૪
પુરુષાર્થ વીર્ય	૩૧૩
પુરુષાર્થસિધ્ધિ-ઉપાય	૪૦૪
પુરુષોત્તમ	૧૯૪
પુરુષોત્તમ સ્વરૂપ	૨૧૯
પુરંદર	૪૮
પુરંદરી ચાપ	૪૧
પુલાક લબ્ધિ	૩૩૦
પુષ્ટ	૨૧
પુષ્ટિ આપવા	૪૩૪
પુષ્પપાંખડી	૬૮
પુષ્પો	૨૧

પૂ

શબ્દ	કોશ પૃ.
પૂ.ક.	૫૧૨
પૂજનિક	૧૯
પૂજાવા સારુ	૪૬૪
પૂજા	૫૦૧
પૂજાતિશય	૩૯૮
પૂજાદિની	૩૩૯
પૂજાશ્લાઘાદિ	૨૮૭
પૂજ્ય બુધ્ધિ	૨૫૦
પૂંજી	૮૭
પૂંજ્યા પ્રમાર્જ્યા - વગર	૭૯
પૂંઠચૌર્ય	૧૧૮
પૂંઠ દીધી	૯૧
પૂનમ	૪૬૧
પૂનમે	૪૨૭
પૂર યુવાવસ્થા	૩૦૭
પૂરિત	૨૪૨
પૂર્ણ	૨૧૮
પૂર્ણ અબંધ	૩૫૮
પૂર્ણ અવગાઢપણે	૩૭૬
પૂર્ણ કર	૯

શબ્દ	કોશ પૃ.
પૂર્ણકામ	૨૦૮
પૂર્ણકામ ચિત્ત	૨૨૧
પૂર્ણકામતા	૧૯૬,૨૦૮
પૂર્ણકામપણું	૨૩૪
પૂર્ણ ઘેલછા	૨૧૧
પૂર્ણ ચોકસી	૨૬૪
પૂર્ણતા	૧૧
પૂર્ણનો	૫૧૦
પૂર્ણ પડવી	૧૬૨
પૂર્ણ પદને	૨૦૫
પૂર્ણપદોપદેશક કક્કા	૧૯૨
પૂર્ણમાલિકા મંગલ	૧૧૩
પૂર્ણ યોગાભ્યાસ	૪૧૪
પૂર્ણ વીતરાગ - નિર્વિકલ્પ સ્વભાવ	૪૦૯
પૂર્ણજ્ઞાની	૩૦૬
પૂર્ણજ્ઞાને... સમાધિ	૨૨૮
પૂર્ણાનંદી	૧૨૫
પૂર્ણાહ્લાદ	૧૫૯
પૂર્ણાહ્લાદકર	૧૪૯
પૂર્ણાહુતિ	૬૬
પૂર્ણિમા	૪૦૮
પૂર્વના ઉપદેશની-સંધિ	૩૪૨
પૂર્વ	૩૭૯
પૂર્વકર્મસ્વરૂપ	૧૩
પૂર્વકાળમાં	૧૯૫
પૂર્વકાળે	૨૮૧
પૂર્વ ચૌદ	૪૩૧
પૂર્વજન્મ	૩૪૬
પૂર્વજાતિની સ્મૃતિ	૪૮
પૂર્વજોએ	૧૦૩
પૂર્વધારી	૧૨૪
પૂર્વના	૨૫૬
પૂર્વનિબંધન	૨૩૨
પૂર્વનિબંધિત	૩૪૨
પૂર્વનિષ્પન્ન	૩૧૧
પૂર્વની	૪૧૯

શબ્દ	કોશ પૃ.
પૂર્વપશ્ચાત્	૩૨૦
પૂર્વ પ્રકૃતિ	૧૮૫
પૂર્વ પ્રબંધી	૨૬૫
પૂર્વ પ્રયોગ	૩૪૨, ૩૫૮
પૂર્વબંધ	૩૬૧
પૂર્વ મહર્ષિઓ	૧૪૨
પૂર્વ મહાત્માઓ	૩૬૧
પૂર્વમીમાંસક	૪૭૭
પૂર્વલાભ	૨૭૩
પૂર્વસંયોગો	૧૩૯
પૂર્વ સંજ્ઞાઓ	૨૮૬
પૂર્વાપર અવિરોધ	૫૧૦
પૂર્વાચાર્યો	૪૫૨
પૂર્વાનિષ્પન્ન	૩૧૧,૫૧૬
પૂર્વાનુપૂર્વ	૧૮૬
પૂર્વાનુપૂર્વીએ	૧૭૧
પૂર્વાનુસાર	૨૯૬
પૂર્વાપર	૧૪૪
પૂર્વાપર	૧૪૪,૧૮૭, ૪૮૧
પૂર્વાભ્યાસ	૪૯૮
પૂર્વારાધક	૨૫૨
પૂર્વાતિશય પૂર્વિત	૧૧૯, ૨૭૩
પૂર્વે	૩૫૫
પૂર્વોપાર્જિત	૧૪૭
પૂર્વોપાર્જિત કર્મ	૩૧૦

પૃ

શબ્દ	કોશ પૃ.
પૃચ્છના	૪૫૩
પૃચ્છા	૨૨૨, ૪૪૦
પૃથક	૯૫,૧૦૨,૧૦૭
પૃથક ઉપલબ્ધિ	૩૭૭
પૃથક્ત્વ	૨૯૬
પૃથક્ પૃથક્	૧૦૩,૪૫૮, ૪૯૨
પૃથક્કરણ	૩૦૪,૫૩૫
પૃથ્વી	૨૮૯,૩૬૯
પૃથ્વીઓ	૩૭૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
પૃથ્વીકાય	૨૫
પૃથ્વીતળ પર	૩૬૪
પૃથ્વીનો વિકાર	૨૬૧
પૃથ્વીપતિ	૧૦
પૃથ્વ્યાદિ	૨૬૪
પૃથ્વ્યાદિનાં સ્વરૂપ	૧૭૭
પે	
પેખિયો	૧૧
પેખો	૫
પેટલાદ	૨૬૪
પેટ દેવા જોગ	૨૧૨
પેટ ભર્યાની વાત	૭૭
પેટાં પાડ્યાં	૩૦
પેઠે	૧૯,૨૪૦,૪૭૯
પે'રતા	૧૦
પેસતું	૨૮
પેસવા	૪૬૩
પૈ	
પૈન	૩૮૩
પો	
પોકાર્યે	૪૩૬
પોચી કરી	૪૮૨
પોંચી	૧૦
પોણા ભાગની	૨૯
પોતપોતાની - ગાય છે	૧૩૨
પોતા આગળ	૮૧
પોતાથી પોતાને	૨૨૦
પોતાના પંજામાં- રાખી	૧૩૨
પોતાના માર્ગથી	૨૪૯
પોતાની અનુગ્રહતા	૧૬૩
પોતાનું ન્યૂનપણું	૩૨૧
પોતાને	૧૭૮
પોતાને પોતા વિષેની	૧૮૨
પોતાને શિરે	૨૦૦
પોતાને સ્વાધીન	૨૧૧
પોતાપણું	૧૯૬,૨૮૮
પોતા પાસે	૪૫૧
પોતા સંબંધી	૨૨૭
પોતે	૧૨૪
પોતે જ	૪૯૭
પોપટ	૭૮
પોરસી	૪૧૭
પોલા જ્ઞાની	૪૭૨
પોલું	૪૮૧
પોષક	૨૭૩
પોષણ	૩૮૯
પોષણ રૂપ	૨૦૬
પોષાતું નથી	૧૫૯
પોળ	૪૬
પૌ	
પૌત્ર	૨૨
પૌદ્ગલિક સંયોગ	૪૫૭
પૌનનિરોધ	૨૧૫
પૌષધ વ્રત	૪૭
પ્ર	
પ્ર.	૧૪૫, ૨૬૧
પ્રકટ્યો હોય	૪૬૪
પ્રકરણગ્રંથો	૬૭
પ્રકરણ રત્નાકર	૩૯૧
પ્રકર્ષ્યો	૪૮
પ્રકાર	૫૧૮
પ્રકાશ	૭૩, ૨૮૬
પ્રકાશન આવૃત્તિ	૨૯૧
પ્રકાશતા નથી	૨૮૫
પ્રકાશ પામે	૨૪૭
પ્રકાશ પામ્યું છે	૨૯૪
પ્રકાશમાન	૨૫૮
પ્રકાશરૂપ	૨૫૭
પ્રકાશવું	૪૮૨
પ્રકાશસ્વરૂપ ધામ	૧૫૧
પ્રકાશિત	૧૫૩,૨૩૪,૩૩૪
પ્રકાશિયો	૩૦૫
પ્રકાશી છે	૨૭૨
પ્રકાશ્યાં	૬૬
પ્રકાશ્યું	૫૩
પ્રકાશ્યું છે	૧૯૪
પ્રકૃતિ	૧૫૫,૨૮૧, ૩૪૭,૪૩૩,૪૯૨
પ્રકૃતિના દોષે	૧૬૯
પ્રકૃતિના વિસ્તારથી	૨૧૦
પ્રકૃતિબંધ	૩૭૭
પ્રકૃત્યાદિ	૩૪૭
પ્રકૃત્યાદિને	૩૧૬
પ્રકૃષ્ટ શુધ્ધ	૩૯૭
પ્રકૃષ્ટ જ્ઞાનગોચર	૩૭૧
પ્રક્રિયા	૭, ૧૫૩
પ્રખ્યાતિ	૧૧૪
પ્રગટ	૨૫૭, ૩૪૦
પ્રગટપણે	૧૮૦, ૨૮૦
પ્રગટમાં	૨૧૪
પ્રગટ લેખપણું	૨૪૪
પ્રગમ્યાથી	૪૮૫
પ્રઘટના કરતાં	૪૩૦
પ્રચરે છે	૧૭૫
પ્રચલિત	૩૨૮
પ્રચુર	૪૧૩
પ્રચંડ ભાવ	૬૪
પ્રચંડીઓ	૬૦
પ્રજ્વલિત	૪૮, ૨૦૬
પ્રજવલિત હોય	૨૨૮
પ્રણમીને	૩૫૩
પ્રણમું	૪૩૩
પણમે	૩૫૩
પ્રણામ પહોંચે	૨૩૦
પ્રણીત	૯૧, ૧૭૦
પ્રણીત કરવો	૧૧૬
પ્રણીતેલા	૧૩૮
પ્રત	૩૫૩
પ્રતાપી	૧૪૮
પ્રતાપે	૩૫૨, ૪૭૦
પ્રતિ	૨૦, ૪૫૧
પ્રતિ ઉપકાર	૨૫૦
પ્રતિકાર	૨૪૫, ૨૮૭
પ્રતિકૂળ	૩૬,૪૦૧, ૫૨૮
પ્રતિકૂળતા	૧૩૪
પ્રતિકૂળ ભોગ	૧૩૭
પ્રતિક્રમણ	૮૫,૪૬૫, ૫૦૧
પ્રતિક્રમણ સૂત્ર	૧૫૨
પ્રતિક્રમી	૪૪૮
પ્રતિદિન	૪૫૫
પ્રતિ નિવાસ	૫૨૭
પ્રતિપક્ષ	૩૫૦, ૪૮૭
પ્રતિપક્ષતા	૧૧૨
પ્રતિપક્ષી	૧૫૫
પ્રતિપાદક	૧૩૩
પ્રતિપાદન	૧૩૨,૨૭૪
પ્રતિપાદન કરવી	૧૮૩
પ્રતિપાળ	૫
પ્રતિબધ્ધતા	૧૮૯
પ્રતિબધ્ધપણારૂપ	૨૪૯
પ્રતિબધ્ધ બુધ્ધિ	૨૮૪
પ્રતિબિંબ	૪૮૭
પ્રતિબિંબ દર્શન	૨૦૨
પ્રતિબૂઝતો નથી	૨૭૯
પ્રતિબોધતી	૨૭૮
પ્રતિબંધ	૧૭૭,૧૮૯, ૨૩૫,૨૫૨,૩૧૪
પ્રતિબંધક	૨૬૦
પ્રતિબંધ કર્યો નથી	૨૭૬
પ્રતિભાએ	૪૧૯
પ્રતિભાવ	૯
પ્રતિભાસે છે	૫૨૨
પ્રતિભાસવું	૫૦૯
પ્રતિભેદ	૧૦૪
પ્રતિમા	૧૧૮, ૪૭૬
પ્રતિમાના અશ્રધ્ધાળુ	૧૫૨
પ્રતિમા-પ્રતિપક્ષ	૪૩૮
પ્રતિમાસિધ્ધિ	૧૩૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
પ્રતિવાદી	૯૫
પ્રતિષ્ઠાન	૨૯૧
પ્રતિષ્ઠિત	૪૮૭
પ્રતિષ્ઠિત વ્યવહાર	૩૮૮
પ્રતિશ્રોતી	૧૫૦
પ્રતિસ્રોત	૫૯
પ્રતિહાર	૫૦૬
પ્રતિજ્ઞા	૬૪,૮૦,૧૧૭, ૪૮૫
પ્રતિજ્ઞા કર	૫૧૯
પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક	૧૪૯
પ્રતીત	૩૩૯,૪૫૬,૪૭૭
પ્રતીત કરવા યોગ્ય	૧૯૪
પ્રતીત કર્યો હોય	૩૪૦
પ્રતીતિ	૧૪૯,૨૫૨,૫૦૫
પ્રતીતિ યોગ	૨૩૭
પ્રતીતિ સ્વરૂપ	૨૯૮
પ્રતીત્યા નથી	૩૪૨
પ્રતીત્યાં છે	૩૯૭
પ્રતો	૩૨૮
પ્રત્યથી	૨૬૩
પ્રત્યક્ષ	૧૫,૨૨,૩૨૪, ૩૮૪
પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ	૪૨૮
પ્રત્યક્ષ આશ્રય	૨૮૫
પ્રત્યક્ષ એબ રહિત	૨૬૩
પ્રત્યક્ષ ગુણ	૨૭૧
પ્રત્યક્ષ છે	૧૬૧
પ્રત્યક્ષ જોગ	૨૦૯
પ્રત્યક્ષ ઝેરનું ગ્રહણ	૩૫૫
પ્રત્યક્ષ દર્શન	૧૮૧,૨૦૯
પ્રત્યક્ષ દીઠામાં	૨૬૫
પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ	૧૫૫
પ્રત્યક્ષમાં	૩૨
પ્રત્યક્ષ વસ્તુનો	૧૫૭
પ્રત્યાખ્યાન	૮૦,૪૬૫
પ્રત્યાખ્યાન પ્રજ્ઞા	૪૧૭
પ્રત્યુત્તર	૩૦૯,૪૧૨
પ્રત્યુપકાર	૧૦૧
પ્રત્યેક	૨૫૪
પ્રત્યેક ધર્મ	૧૫૦
પ્રત્યેક બુધ્ધ	૨૯૫
પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય	૨૬
પ્રત્યેકે પ્રત્યેક - પદાર્થનો	૫૦૯
પ્રથમ	૧૬૧
પ્રથમ ઉપદેશ	૩૯૯
પ્રથમથી	૩૦૨
પ્રથમથી છેવટ સુધી	૩૨૫
પ્રથમ દર્શન	૬૬
પ્રથમ પદવીનો ધણી	૪૦
પ્રથમ પ્રહર	૨૧૦
પ્રથમ ભૂમિ	૨૭૭
પ્રથમ ભૂમિકા	૩૧૯,૪૩૨
પ્રથમ વિચાર - ભૂમિકા	૨૬૮
પ્રથમ સ્મરણવા- યોગ્ય	૨૭૫
પ્રથા	૭૮, ૨૨૧
પ્રદર્શિત	૩૪
પ્રદક્ષિણા દઈને	૪૩
પ્રદીપ્ત	૩૨૫
પ્રદ્યુમ્ન અધિકાર	૪૪૨
પ્રદ્યુમ્ન ચરિત્ર	૪૪૨
પ્રદૃશ્ય કરી	૩૮
પ્રદેશ	૨૫, ૧૫૫
પ્રદેશબંધ	૩૭૭, ૩૮૨, ૪૯૨
પ્રદેશે પ્રદેશથી	૨૫૮
પ્રદેશોદય	૪૯૪,૪૯૮
પ્રધાન	૧૮૯, ૨૪૨, ૪૨૬, ૪૬૨
પ્રધાનપણે	૨૯૩
પ્રધાન પુરુષ	૬૬
પ્રનાશન	૧૨૦
પ્રનાળ	૬૩
પ્રપૂર્ણ	૧૧૩, ૧૩૮
પ્રપંચ	૫૩,૬૧,૭૩,૩૪૮
પ્રપંચે આવરેલું	૨૨૬
પ્રપંચો	૩૦
પ્રયોજન-પ્રમાણિકા	૩૬
પ્રફુલ્લિત	૩૧
પ્રફુલ્લિતતા	૧૪૫
પ્રબળ	૨૩,૧૫૮,૩૮૯
પ્રબળ રાજ્ય	૫૨૮
પ્રબળ વિચારણા	૧૫૭
પ્રબળ - ક્ષયોપશમવાળા	૪૩૬
પ્રબોધશતક	૧૯૭
પ્રબોધ્યા	૩૫૪
પ્રબંધ	૩૫,૨૩૨,૨૫૮
પ્રભાત	૫,૧૯૧,૨૧૦
પ્રભાત પહેલાં	૯૪
પ્રભાતે	૪૨૬
પ્રભાવ	૭૪,૩૪૭,૫૨૮
પ્રભાવક	૨૮૫
પ્રભાવ જોગે	૨૪૮
પ્રભાવના હેતુ	૨૮૪
પ્રભાવશાલી	૪૩૮
પ્રભાવિક આત્મજ્ઞાન	૧૦૫
પ્રભાસે છે	૩૭૫
પ્રભુ	૩, ૩૭૪
પ્રભુતા	૪૧
પ્રભુ પ્રતાપે	૧૭૮
પ્રમત્ત-પ્રમત્ત	૪૧૭
પ્રમત્ત સ્વભાવ	૪૧૧
પ્રમત્તતા	૧૬૩
પ્રમત્તસંયત - ગુણસ્થાનક	૧૧૧
પ્રમદા	૫૧
પ્રમાણ	૩૭,૬૮,૯૬, ૨૩૦,૨૭૧,૩૦૪, ૪૬૧, ૪૯૪
પ્રમાણતા	૪૨૭
પ્રમાણથી	૫
પ્રમાણથી જોતાં	૩૧૬
પ્રમાણ પ્રમાણ	૧૩૩
પ્રમાણભૂત	૫૨, ૨૯૧, ૩૦૮
પ્રમાણશિક્ષા	૪૨
પ્રમાણાબાધિત	૧૩૧
પ્રમાણાંશ	૩૪૮
પ્રમાણિક	૧૪૭
પ્રમાણી	૧૧૩
પ્રમાણે કરી	૫૨૨
પ્રમાણો	૨૮૯,૪૯૮
પ્રમાણોક્ત	૧૩૩
પ્રમાદ	૬,૮૯,૧૧૭, ૨૦૧,૨૬૯,૩૯૫
પ્રમાદબુધ્ધિ	૨૮૭
પ્રમાદયોગ	૨૭૯
પ્રમાદ સ્થિતિ	૧૦૯
પ્રમુખ	૭૫
પ્રમુખપણે	૪૮૭
પ્રમેહ	૩૨
પ્રમોદ	૫૪
પ્રયત્નતા	૧૩૬
પ્રયાચના	૧૩૮
પ્રયાસ	૨૭૪
પ્રયોગ	૪૩૪,૪૮૭,૫૦૪
પ્રયોગી દ્રવ્ય	૫૦૨
પ્રયોગે	૨૬૧, ૩૦૧, ૪૭૨, ૪૯૮
પ્રયોજન	૪૦,૩૯૬,૬૬૯
પ્રયોજન-પ્રમાણિકા	૩૬
પ્રરૂપણ કરેલા	૨૪
પ્રરૂપણા	૨૯૫
પ્રરૂપે છે	૨૧૮
પ્રરૂપ્યાં છે	૨૩૬
પ્રલય	૨૩, ૨૯૧, ૪૧૩
પ્રવચન વાક્	૪૦૫
પ્રવચનસમુદ્ર	૪૩૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
પ્રવચનસાર	૩૯૫
પ્રવચનસારોધ્ધાર	૫૦૩
પ્રવર્તક	૯૫,૧૩૧
પ્રવર્તતાં	૨૧૦
પ્રવર્તન	૬,૭૭,૨૨૪, ૨૪૨, ૨૬૪
પ્રવર્તનભેદ	૨૪૦
પ્રવર્તના	૨૩૩
પ્રવર્તમાન	૭૬
પ્રવર્તવામાં	૨૨૩
પ્રવર્તાવવું	૩૫૨
પ્રવર્તે છે	૨૩૨
પ્રવર્ત્યાં છે	૩૨૧
પ્રવર્ધનાર્થે	૧૪૬
પ્રવહન	૫૧૭
પ્રવહ્યા કરે છે	૧૭૬,૨૩૧
પ્રવાસ	૪૩૦
પ્રવાહ	૧૯૮,૨૫૩,૨૮૧
પ્રવાહના	૧૬૮
પ્રવીણ	૪૮
પ્રવીણસાગર	૧૨૮
પ્રવૃત્તિ	૨૬૦
પ્રવૃત્તિ ઉદયે	૨૫૪
પ્રવૃત્તિસ્વભાવ	૪૧૦
પ્રવૃત્તિક્ષેત્ર	૨૯૩
પ્રવેશક	૧૧૪
પ્રવ્રજ્યા	૪૫
પ્રશમ	૪૧૫
પ્રશમરસ	૪૪૪
પ્રશમરસ...... .....વીતરાગસ્ત્વમેવ	૫૦૦
પ્રશસ્ત	૨૦૪,૩૩૪
પ્રશસ્તભાવ ભૂષિત	૧૩૫
પ્રશસ્ત ભાવે	૧૪૨
પ્રશસ્ત મોહ	૧૦
પ્રશસ્ત યોગ	૪૨૭
પ્રશસ્ત રાગ	૫૦૭
પ્રશસ્ત	૪૭૦
પ્રશાંત	૩૫૧
પ્રશંસા -ગાણાં	૪૩૯
પ્રશંસી	૧૦
પ્રશંસ્યો	૨૦૦
પ્રશ્નવ્યાકરણ	૧૮૭,૩૫૧
પ્રશ્નવ્યાકરણમાં	૩૫૨
પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર	૩૬૬
પ્રશ્નોની ટીપ	૨૬૮
પ્રસક્ત	૯૮, ૧૫૯
પ્રસન્નભાવ	૩૫૭
પ્રસન્નં	૪૪૪
પ્રસરી જઈને	૩૮૧
પ્રસાદી	૩૭
પ્રસારી પ્રસારી	૪૬૨
પ્રસંગ	૧
પ્રસંગની નિવૃત્તિ	૩૦૩
પ્રસંગ પાડવો	૨૨૦
પ્રસંગ પ્રાપ્ત કરી	૨૦૫
પ્રસંગવશાત્	૧૬૭
પ્રસંગવિશેષ	૪૧૮
પ્રસંગી	૨૫૩
પ્રસંગીઓ	૧૫૮
પ્રસંગી સંગ	૧૭૮
પ્રસંગોપાત્ત	૯૮,૨૬૬, ૪૩૩
પ્રસ્તુતિ	૧૫૩
પ્રસ્વેદ	૨૬૧
પ્રહર	૫
પ્રક્ષીણ	૯, ૩૫૬
પ્રજ્ઞા	૨૬૯
પ્રજ્ઞાપના સિધ્ધાંત	૧૬૬
પ્રજ્ઞાવબોધ	૬૭,૪૩૬
પ્રજ્ઞાવબોધ ભાગ	૪૨૭
પ્રજ્ઞાવિશેષ	૨૫૩
પ્રજ્ઞાવંત	૧૦૫
પ્રાકૃત	૪૦૨
પ્રાકૃતજન્ય	૫૦૮
પ્રાચીન	૧૩૮, ૨૮૯
પ્રાચીન કાળમાં	૮૧
પ્રાણ	૩૪૫, ૫૧૭
પ્રાણ જવા જેવી	૨૯૭
પ્રાણથી રહિત - અતીન્દ્રિયજીવો	૩૭૫
પ્રાણપ્રિયા	૫૪
પ્રાણભૂત	૧૪૧
પ્રાણમાં	૫૧૭
પ્રાણવિનિમય	૨૩૪
પ્રાણાઘાતતુલ્ય	૫૨૮
પ્રાણાતિપાત	૨૭૫
પ્રાણાતિપાત - વિરતિ વ્રત	૫૫
પ્રાણાદિનિરોધરૂપ	૩૯૨
પ્રાણાંત પર્યંત	૫૧૯
પ્રાણી	૭૮,૨૨૭,૩૨૦
પ્રાણીઓ	૧૬૫
પ્રાણી દયા	૩૪૫
પ્રાણીભૂતને	૩૦
પ્રાણીભૂતે	૭૫
પ્રાંત સુધી	૩૨૫
પ્રાંતિજ	૪૦૭
પ્રાંતે	૮૭
પ્રાધાન્યતા	૧૩૧
પ્રાધાન્યપણા	૩૭૬
પ્રાપતિ	૧૯૪, ૪૦૫
પ્રાપ્ત	૪૫૪
પ્રાપ્ત પણ અપ્રાપ્ત	૩૧૨
પ્રાપ્તિ	૪૦૫
પ્રાબલ્ય	૩૩૩, ૪૫૭
પ્રાયશ્ચિત્ત	૬૪, ૨૭૬
પ્રાયે	૧૫૪, ૨૦૮, ૨૫૭, ૩૫૫
પ્રાયે કરીને	૧૪૬
પ્રાયોજનિક અભાવ	૧૨૦
પ્રારબ્ધ	૪૪૪
પ્રારબ્ધ કર્મનો ઉદય	૧૯૯
પ્રારબ્ધ ખીલવ્યાં	૯૭
પ્રારબ્ધથી જીવતા	૧૬૮
પ્રારબ્ધદેહી	૨૪૪
પ્રારબ્ધ ધર્મ	૨૭૯
પ્રારબ્ધ નિવર્તન રૂપ	૨૬૯
પ્રારબ્ધ પાછા વળવાં	૯૭
પ્રારબ્ધ વિશેષ	૨૮૫
પ્રારબ્ધાનુસાર	૧૬૦
પ્રારબ્ધોદય	૩૫૪
પ્રારંભ	૧૯૩
પ્રારંભતા	૧૩૭
પ્રારંભથી છેવટ સુધી	૨૩૪
પ્રારંભ વાક્ય	૩૮૨
પ્રારંભિત	૩૨૯
પ્રાર્થના	૧૩૫
પ્રાશન	૪૯
પ્રાસાદ	૫૪
પ્રાસંગિક દુઃખ	૨૫૩
પ્રિય કરવા જેવું	૧૯૦
પ્રિયાપ્રિય	૫૧
પ્રિયંવદા	૫૪
પ્રીતમ	૨૬૦,૩૬૧
પ્રીતિ	૪, ૩૪૬
પ્રીતિબંધન	૩૫૪
પ્રીતિમાન	૩૬૩
પ્રે૦	૪૬
પ્રેમધનો	૨૧૬
પ્રેમદા	૧૨૨
પ્રેમપ્રાર્થના	૩૫
પ્રેમબંધન	૩૦૦
પ્રેમભક્તિએ- નમસ્કાર	૨૫૯
પ્રેમમય	૧૯૧
પ્રેમસમાધિ વિષે	૨૨૩
પ્રેરક	૧૭૫, ૨૦૫, ૩૪૭, ૪૦૯
પ્રેરો	૨
પ્રેરો છો	૨૦૭
પ્રોફેસર	૨૪૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ — કોશ પૃ.

પ્રૌઢ ૭૪, ૭૮
પ્રૌઢતા ૧૧
પં
પંક્તિથી ૧૦૩
પંચાંગ પ્રણામ ૪૪૧
પંચદશ યોગ ૬૩
પંચધાતુ ૪૪૧
પંચ પ્રમાદે ૩૫૭
પંચમ ૨૭
પંચમકાળ ૪૬૫
પંચમ કાળમાં ૨૪
પંચ પરમેષ્ઠિ ૮૩
પંચભૂત ૧૭૬
પંચ મહાભૂત ૨૩૭
પંચમહાવ્રત ૫૫
પંચ મહાશીલ ૧૧૨
પંચ મિથ્યાત્વ ૬૩
પંચમી ૪૨૭
પંચમુષ્ટિ ૫૧
પંચપરમેષ્ઠિ ૮૩
પંચયામ ૧૧૨
પંચ વિષય ૧૪૮, ૩૫૭
પંચવીસ ૮૮
પંચ સમિતિ ૬૧
પંચાત ૪૮૨
પંચાસ્તિકાય ૩૩૨,૩૭૩
पंचास्तिकाय ૪૦૬
પંચાંગ પ્રણામ ૪૪૧
પંચાંગી ૧૪૨,૪૩૮
પંચિયું ૫૨
પંચીકરણ ૩૫૪,૪૭૧
પંડિત ૨૨,૪૧૭
પંથ ૧૩
પંથડો ૪૩૭
પંથી ૪૫૧
પંથે પડ્યો ૮૮
પંદર અંશે ૧૮૧
પ્યારા ૩૪
પ્યારાં ૨૧
પ્યાસકો ૨૧૨
ફ...
ફકીરી ૧૮૮
ફરજ ૮
ફરતી ૧૩૮
ફરસના ૨૩૩
ફરસ્યો ૨૨૪
ફરી આવૃત્તિ ૪૪૫
ફરી વળે છે ૪૧૭
फले ૩૪
ફલાણી ૪૬૭
ફરશી ૬૧
ફસાવી ૩૫૯
ફળપરિણામી ૩૪૮
ફળીભૂત ૪૬૧
ફળવું ૨૭૪
ફળાહાર ૩૪૦
ફળપંક્તિ ૭૩
ફા
ફાંકડા ૧૧
ફાગણ સુદ ૧૧॥ ૨૩૧
ફાંટા ૪૬૭
ફાલ્ગુન ૧૯૯,૪૦૪
ફાવવું ૧૮
ફાવે તેમ ૨૯
ફાંસી ૨૩
ફાળિયું ૪૮૩
ફિ
ફિકર ૬, ૪૬૯
ફિર ૨૨૫
ફિરે ૨૫૧
ફૂ
ફૂંકાર ૭૬
ફૂટી બદામ ૯૩
ફૂટી બદામની- ૩૫૪
કિંમતનું
ફે
ફેણાવ ૩૯૦
ફેર ૪૬૦,૪૭૬
ફેરવી ફેરવીને ૪૫૦
ફેરો ૧૩૪, ૩૮૫
ફેલપણું ૧૨
ફો
ફોક ૫૧૫
ફોકટ ૩૪૫, ૪૭૯
ફં
ફંદ ૨
બ...
બખત ૩૮૬
બ ખ લા ધ ૧૭૧
બખ્તર ૮૬
બછરા ૨૫૧
બજાણા નામનાં- ૧૪૬
ગ્રામથી
બત્રીસ યોગ ૧૦૦
બત્રીસમાંની ૨૩૯
બદલો વાળીએ ૨૧૩
બદફેલની ખાણ ૪૭૯
બદામ સરખી પણ ૪૮૧
બધ્ધ ૧૭૧
બનતી ૧૩૮
બનતું ૪૦૧
બનતાં સુધી ૩૦૩,૩૮૩
બનાવ ૪૧૪
બનારસી ૩૮૬
બનારસીદાસજી ૩૯૪
બની ૨૯૭
બની આવે ૪૦૧
बन्धो ૫૦૮
બફમ ૩૧૫
બબ્બે ચચ્ચાર લીટી ૨૮૪
બરોળની ગાંઠ ૪૭૬
બલવત્તર ૬૫
બલા જાણે ૭૮
બલિષ્ઠ આહાર ૪૬૪
બલિહારી ૭૯,૩૬૪
બહાને ૪૩૩
બહાનાં ૪૬૯
બહાના રૂપ ૨૮૫
બહિર્બુધ્ધ ૪૭
બહુલ કર્મે ૧૬૦
બહુ કરી ૨૭૭
બહુધા ૭૮
બહુ સમીપમાં ૨૮૬
બહુલપણું ૩૧૭
બહુવચન ૩૨૩
બહેન ઝબક ૩૫૩
બહોળા ૭૮
બહોળાપણું ૨૭૭
બહોળી ૮
બળદેવ ૪૧૯
બળ પામવા જેવો ૨૯૪
બળવત્તર ૧૯૮, ૪૪૭
બળવાનપણાને અર્થે ૩૮૭
બળવીર્ય ૩૫૪
બળવત્તરપણું ૧૬૧
બળવાન હાનિ ૨૮૨
બળવાન નિર્ગ્રંથ- ૩૦૪
પુરુષ
બળશ્રી ૫૪
બળિયો ૪૮૪
બા
બાઈ ૧૦
બાઈઓ ૪૧૧
બાઈઓને ૩૧૮
બાઈબલ ૨૯૦
બાગ ૩૩
બાજીગરા ૨૫૮
બાજુ ૨૫૮
બાજુબંધાદિક ૧૯૭
બાઝતો નથી ૧૭૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
બાઝતું નથી	૨૩૫
બાઝી પડે	૪૮૨
બાણ	૪૬
બાત	૨૧૨
બાદ કરીને	૪૬૨
બાદર ક્રિયા	૪૮૪
બાધ	૩૪૫
બાધકર્ત્તા	૨૦૩
બાધ કરે એવા	૧૯૫
બાધતા	૧૫૭
બાંધા	૧૮,૧૫૪,૪૫૩
બાધ ન અણાય	૮
બાપડા	૪૬૬
બાપદાદા	૧૩૨
બાપડું	૨૩
બાર અંગ	૧૯
બાર અંનત	૨૧૫
બાર ઉપાંગ	૪૫૭
બાર કુળની ગોચરી	૪૮૦
બાર દેવલોક	૬૬
બાર પળ	૧૪૦
બાર પ્રકારના તપ	૩૭૨
બાર પ્રકારે તપ	૪૬૧
બાર પ્રતિજ્ઞાદિક	૮૪
બાર બજ્યા સુધી	૧૭૦
બારી બારણાં રાખવાં	૪૯૧
બાર ભાવના	૧૬
બારમે જ હું - હમણાં હું	૫૧૨
બાર વ્રત	૪૭૮
બાર મુહૂર્ત	૫૦૬
બાલજીવો	૪૬૧
બાલવય	૧૪૨
બાલાવબોધ	૬૬
बालिसेणं	૨૭૦
બાવીશ પરિષહ	૨૨૯
બાહ્ય અવિરતિ -	૨૭૬
આ પુરુષ પ્રત્યે	૩૬૦

શબ્દ	કોશ પૃ.
બાહ્ય ઉપાધિ	૨૨૦
બાહ્ય ઉપયોગ	૧૩
બાહ્ય કુટુંબ	૧૫
બાહ્ય કુટારો	૩૩૬
બાહ્ય ચારિત્ર	૪૭૫
બાહ્ય દયા	૪૧૧
બાહ્ય નિમિત્તો	૨૪
બાહ્ય પરિચય	૩૦૦
બાહ્ય પ્રદેશે	૨૪૪
બાહ્ય પ્રતાપ	૪૧૦
બાહ્ય પરિગ્રહ	૯૮
બાહ્ય માહાત્મ્ય	૨૮૬
બાહ્ય લક્ષ	૧૯૫
બાહ્ય વૃત્તિ	૪૫૭
બાહ્ય વિરતિ	૨૫૨
બાહ્ય વિધિનિષેધાગ્રહ	૩૩૩
બાહ્ય વ્યવહારના- વિધિનિષેધ	૩૩૩
બાહ્ય વિભ્રમ	૩૦૦
બાહ્ય સંયમ	૩૫૫
બાહ્ય સંયોગનો- અપરિચય	૩૨૨
બાહ્ય સંજ્ઞાથી	૨૫૨
બાંહ્ય સ્હાશે	૪૨
બાંય પસારીને	૫૦૦
બાહ્ય શૈલી	૧૯૯
બાહ્યાકાર ઉપયોગ	૨૦૨
બાહ્યાભ્યંતરે	૬૨
બાહ્યાભ્યંતર - નિર્ગ્રંથતા	૨૬૧
બાહ્યાંતર નિર્ગ્રંથ	૩૫૬
બાહરિ	૩૮૪
બાહુબળ	૭૪
બાહુલ્યતા	૮૫,૩૪૨,૩૬૯
બાહુબલી સ્વામી	૪૪૧
બાળજીવ	૧૯૯
બાળબોધ હેતુ	૩૭૨
બાળોભોળો જીવ	૪૫૪

શબ્દ	કોશ પૃ.
બાળપણા	૩૧૮
બિ	
બિચાર બિન	૧૨૬
બિચારાં	૧૯૭
બિનસત	૧૨૬
બિનૂ	૫૧૫
બ્રિટીશ લૉ પ્રકરણ	૧૧૬
બિંદુ	૧૯
બિંદુમાત્ર	૩૬૭
બિના નયન	૨૧૨
બિના નયનકી	૨૧૨
बिना नयन	૪૧૧
बिना नयन की बात	૪૧૧
બિનૂ સમજ - મુશકીલ	૫૧૩
બિરાજે છે	૧૭૪
બિરાજમાન	૩૧
બિરાજ્યા	૩૫
બિલ	૨૬
બિલકુલ સહીપણું	૩૦૬
બિલાડી	૪૯૮
બિલોરીનો કકડો	૭૦
બી	
બીજ	૧૮, ૨૧૦
બી૦ આસો	૪૦૧
બીજા અણુવ્રત	૫૦૪
બીજ આશ્રિત - પ્રાણીઓ	૧૪૨
બીજી ફેરે	૪૭૦
બીજી દશા	૨૦૪
બીજો પક્ષ	૪૬૬
બીજો ભોઈવાડો	૪૪૦
બીજભૂત ભૂલ	૨૭૪
બીજા રૂપમાં	૩૮૯
બીજારોપણ	૧૪૯
બીજે દ્વારે	૨૬૦
'બીજજ્ઞાન'	૪૬૪
બીજભૂત જ્ઞાન	૪૬૯

શબ્દ	કોશ પૃ.
બીજરૂચિ સમ્યક્ત્વ	૨૫૫
બીજા સાથ સર્વે	૩૯૦
બીઠ સો	૩૮૬
બીડી	૨૬૮
બીડું છું	૧૯૭
બીડી દેશો	૧૨૭
બી૦ ભાદરવો	૧૬૮
બીભત્સ	૫૧૧
બુ	
બુકપોસ્ટ રજીસ્ટર્ડ	૩૯૫
બુજ્ઝંતિ	૪૫૨
बुज्झंति	૫૩૪
બુઝાઇ જાય	૭૬
બુદ્ધે	૮૯
બુદ્બુદ્	૫૫
બુધ	૩૩૯
बुध्धे	૫૩૨
બુધ્ધનો બોધ	૯૫
બુધ્ધિ	૨૨૮
બુધ્ધિએ ગૃહીત	૨૧૪
बुद्धा	૪૪૮
બુધ્ધિ જડ છે	૫૧૮
બુધ્ધિ ચેતન છે	૫૧૮
બુધ્ધ દેવ	૨૯૧,૫૦૪
બુધ્ધાદિક	૪૯૪
બુધ્ધિબળ	૪૮૨
બુધ્ધબોધિત સિધ્ધ	૪૯૬
બુધ્ધ ભગવાન	૧૪૫
બુધ્ધિની વૃધ્ધિ	૧૨૧
બુધ્ધિપૂર્વક	૨૮૪
बुध्धेहिं	૪૦૧
બુભુક્ષિત	૨૨
બૂ	
'બૂજો'	૪૮૭
બૂઝો	૨૭૦
બૂઝ્યા છે	૩૪૨
બૂઝ્યો	૪૯
બૂઝનારા	૧૮૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
બૂમ પાડે છે	૪૮૧
બૂરું	૭
બૂઝ્યાં છે	૪૮૦
બૂડે	૩૪૩
બૃહત્કલ્પ	૨૭૫
બે	
બે એક	૧૪૫
બે અક્ષર	૩૭૨
બે અક્ષરમાં	૧૮૦
બે આંગળીના-આંકડીયા	૫૦૨
બે એજ બદામનું	૧૨
બેઉ	૪૨૦
બે કારણ	૨૩૨
બે ગંધ	૩૭૩
બેંગલોર પાસે	૪૪૧
બે ઘડી	૮૫,૪૧૩,૪૬૧
બે ઘડીથી ચાર - ઘડી સુધી	૪૨૬
બેઠાં બેઠાં	૧૭૯
બેધડક	૮૦, ૧૦૭
બેના અંતમાં - રહેલ જે વસ્તુ	૨૨૧
બેથી ચાર ઘડી	૩૨૫
બે પ્રકારથી	૩૭૬
બેભાનતા	૭૪
બે માસા	૮૮
બેધારી તરવાર- ઉપર ચાલવા બરાબર	૨૪૭
બેય	૨૭૦
બેવડો	૨૮
બે વિભાગે	૪૦૮
બે રાશિ	૪૮૬
બૅરિસ્ટર	૪૩૫
બે હાથની અંજલિ	૪૩
બે શ્લોકનાં - સ્મરણનો નિયમ	૪૦૪
૨-૨-૩ મા ૧૯૫૧	૫૧૬
બે પ્રકારથી	૩૭૬
બો	
બોકડો	૭૭
બોજો	૧૬૭
બોજારૂપ	૨૩૧
બોડા	૫૦૬
બોડિયા	૪૮૮
બોધ	૩૫૦
બોધક	૨૦૯
બોધતારતમ્ય	૩૯૨
બોધના	૧૪૬
બોધબીજ	૬૯,૪૮૨, ૫૩૩
બોધબીજ - હેતુવાળો દેહ	૨૬૯
બોધબીજ સંપત્તિ	૫૨૦
બોધસ્વરૂપ	૨૨૪
બોધજ્ઞાન	૨૬૭
બોધિ	૧૪૦
બોધિત્વ	૩૫
બોધ્યો	૯૦,૩૫૩
બોરસદ	૪૨૪
બૌ	
બૌધ્ધ દર્શન	૩૩૬
બ્ર	
બ્રહ્મ	૫૨૫
બ્રહ્મા	૭૨, ૨૯૧
બ્રહ્મગ્રહણ	૫૨૫
બ્રહ્મચર્ય	૬, ૩૦, ૮૨, ૫૩૨
બ્રહ્મચર્યાશ્રમ	૧૫૪
બ્રહ્માંડ	૧૧
બ્રહ્માંડી વાસના	૫૧૪
બ્રહ્માંડકા	૫૧૪
બ્રહ્માનંદ	૪૦૯
બ્રહ્મરસ	૨૯૫,૨૯૯
બ્રહ્મરંધ્ર	૩૩૫
બ્રહ્મરૂપ	૧૭૬
બ્રહ્મવિદ્યા	૧૬૦
બ્રહ્મવ્રત	૧૫૬
બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તી	૭૪
બ્રહ્મરસના ભોગી	૫૧૬
બ્રહ્મસમાધિ	૨૨૧
બ્રાહ્મણ	૭૦, ૪૬૫
બ્રાહ્મી	૭૪
બ્રાહ્મી વેદના	૨૦૬
બ્રાહ્મી સુંદરી	૪૪૧
બ્રાહ્મી સ્થિતિ	૧૭૬
બં	
બંગાળી	૧૧૫
બંધ	૧૩
બંધચક્ર	૫૦૬
બંધાણો છું	૪૮૬
બંદત	૩૮૬
બંધન તીક્ષ્ણ	૩૫૬
બંધનયુક્ત	૨૦૫
બંધનિવૃત્તિ	૨૭૩
बंधविहाणविमुक्कं	૫૩૦
બંધવ	૪૫, ૪૧૪
બંધવૃત્તિઓ	૨૮૦
બંધભાવ	૨૭૧
બંધવરૂપ	૧૯૫
બંધમુક્તિયુત	૧૫૭
બંધાયેલાને	૧૬
બંધારણ	૩૪
બંધાધ્યવસાય સ્થાન	૨૫
ભ...	
ભઇ	૫૧૪
ભક્તિ	૨૧૯
ભક્તિ-ભરિત	૧૯૨
ભક્તિદશાનુયોગે	૧૮૮
ભક્તિરાગે	૩૫૩
ભક્તિરહસ્ય દુહા	૪૫૨
ભક્તતેલ	૪૭૪
ભગવાન	૪૭૬
ભગવાન મહાવીર દેવ	૧૭૪
ભગવાન નેમિનાથ	૮૬
ભાગવત્	૧૯૪, ૨૮૮
ભગવતી	૧૨૩
ભગવતી આરાધના	૫૦૦
ભગવતી સૂત્ર	૯૧,૧૬૪, ૩૬૫
ભગવત્ આજ્ઞા	૪૦૮
ભગવતનો	૧૯૪,૩૯૯
ભગવતને	૨૨૩
ભગવદ્ ગીતા	૪૪૪
ભગવદ્ રૂપ	૧૭૪
'ભગવતી' વિષે	૨૪૮
ભગવાન રૂપ - સત્પુરુષો	૩૮૫
ભગવાનની લીલા	૩૬૩
ભગવતીજી સૂત્રના ૫ મા શતક	૫૦૧
भगवं महावीरे	૫૩૧
ભગિની	૪૪
ભજતું	૨૫૮
ભજના	૧૪૬,૪૯૪, ૫૦૮
ભજ્યા કરીએ છીએ	૨૩૦
ભજ્યા છે	૩૧૬
ભજ્યું છે	૨૮૩
ભજાય તેમ	૨૭૭
ભજવો	૩૦૫
ભજવા યોગ્ય	૩૯૪
ભજો	૨૩૮
ભટકતો	૮૫
ભડથું	૬૦
ભડકી ગયો	૨૮
ભડકાવી માર્યો	૪૮૧
ભડકાવી દીધો	૪૭૫
ભડવીર	૧૧
ભાણી	૫૦,૧૩૮,૪૩૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ભાણીથી	૧૦૫
ભદ્રભરણ	૩
ભદ્રપણું	૧૫૪
ભદ્રજનો	૨૮૮
ભદ્રિક	૪૫૪
ભદ્રિકતા	૭૯,૧૩૨
ભપકો ભભકાવત	૩૨
ભભકતું નથી	૪૭૮
ભમરી	૩૭૮
ભમરીઓ	૭૬
ભમરા	૩૭૮
ભય	૨૩૨
भयं	૨૭૦
ભયભંજન	૨
ભયસંજ્ઞા	૩૪૬
ભયત્રાણ	૪૩
ભયા	૧૮૭
ભયના પર્યાયથી	૫૧૧
ભયો	૩૮૪
ભયાકુળ	૨૯૩,૩૫૫
ભયાન્વિત	૩૮
ભરત	૪૯
ભરતેશ્વર	૭૪
ભરતેશ્વરજી	૩૧
ભરત ક્ષેત્ર	૧૦૫,૫૧૯
ભરતેશ્વરની કથા	૪૯૪
ભરતિયું	૪૮૦
ભરનાર (ઉપયોગ)	૧૫૬
ભરતાર	૨૪૨
ભરત ખંડ	૨૯૦
ભરપૂર	૫૩૨
ભરુંસો	૧૧૯
ભરુચ	૧૪૫
ભર્તારિ	૫
ભર્તુહરિ	૩૭
ભર્મ	૧
ભલે	૫૨
ભલામણ	૧૫૦,૨૪૪

શબ્દ	કોશ પૃ.
ભલી	૪,૧૧૩
ભલી ભાતથી	૧૨
ભલી રીતે	૪૫
ભવ	૩૨
ભવંત	૭૩
ભવઅંત	૪૧૪
ભવઆશ્રયી	૪૫૦
ભવઉદ્વેગ	૨૨૪
ભવજળ	૩૪૩
ભવચક્ર	૯૮
ભવચ્છેદ	૩૪૪
ભવદુ:ખ	૩૩૯
ભવાંત	૧૦૬,૨૯૫
ભવતારક	૬૮
ભવતુ	૬૭
भवति	૧૬૪
ભવનિવૃત્તિરૂપ	૩૯૮
ભવપરિણતિ-પરિપાક	૪૦૫
ભવમુક્ત	૪૫૮
ભવ સ્વયંભૂરમણ	૪૦૭
ભવરોગ	૩૬
ભવભીરુ	૩૬૮
ભવશંકા	૧૪૭
ભવશંકના	૧૪૭
ભવસાગર	૩૭૯
ભવસ્થિતિની - પરિપકવતા	૧૮૩
ભવસ્થિત્યાદિ	૨૫૪
ભવહારી	૮૭
ભવહેતુ	૩૯૮
ભવાટવી	૧૦૨
ભવાટવી ભ્રમણ	૪૨
ભવાબ્ધિ	૧૧૩
ભવાંત	૨૩૧
ભવાંતર	૨૪૮
ભવાની	૭૨
भवार्णवतरणे	૧૬૪

શબ્દ	કોશ પૃ.
ભવિકા	૨૪૧
ભવિતવ્યતા	૨૦૮
ભવિતવ્યતાના ભાવ	૧૨૯
ભવિ	૪૩૪
ભવિષ્યજીવન	૩૫૨
ભવિષ્યવેત્તા	૨૯૦
ભવિષ્યજ્ઞાન	૧૬૪
भव	૫૦૮
ભવેખેદ	૩૪૫
ભવે	૩૪૫
ભવ્ય	૧૭,૧૯૩,૩૭૫
ભવ્યો	૪૫,૮૬,૨૧૭
ભવ્ય જીવ	૫૦૮
ભવ્ય જીવો	૩૭૮
ભવ્યત્વ લબ્ધિ	૩૭૧
ભવ્યતા	૫૧૧
भव्वजीवेहिं	૩૬૨
ભસ્મ	૨૦,૪૪૩
ભસ્મી ભૂત	૫૧,૧૪૭
ભ્રષ્ટતા	૮૮
ભળાય છે	૫,૨૦૭
ભળતી	૪૬૯
ભક્ષ	૨૧,૭૬
ભક્ષ્યાભક્ષ્ય ભેદ	૩૨૬,૩૪૦
ભા	
ભાઈ	૧૪૯
ભાઈબંધ	૪૬૦
ભાઈભાંડુ	૪૬૪
ભાઈ પોપટ	૩૫૩
ભાઈ વલ્લભ	૪૧૨
ભાઈ ત્રંબક	૩૮૫
ભાખવું	૫૫
ભાખું	૧
ભાખિયું	૩૪૦,૩૪૩
ભાખ્યું	૮૯
ભાખ્યું ભાષણમાં	૬૮
ભાંગ	૭૨

શબ્દ	કોશ પૃ.
ભાંગવી	૪૬૪
ભાગિયા	૧૧
ભાંગા	૪૭૧
ભાજન	૫૫,૨૧૪,૩૩૮,૩૬૭,૪૬૪,૫૦૧
ભાંજગડ	૪૮૨
ભાગ્યોદય	૨૧૩
ભાગ્યોદયે	૧૬૧
ભાણ	૧૫૭
ભાન	૩૦૫,૩૯૧,૪૧૭
ભામે	૧૮૦
ભામિની	૫
ભામો	૪૮૧
ભારત	૪
ભાર રાખે	૪૭૧
ભાર નથી	૩૦૭
ભારકર્મ (ભાવ)	૧૫
ભારે	૪૬૨
ભારે કર્મીઓ	૮૫
ભારવહન	૭૫
ભાલસો	૩૮૬
ભાલા	૬૦
ભાલે	૩૮૪
ભાવ	૩૦,૩૭૩,૩૯૩,૫૧૨
ભાવઅમૃતમાં - આવવું	૯૦
ભાવ અપ્રતિબધ્ધતા	૧૮૮
ભાવ ઉપયોગ	૪૬૩
ભાવકર્મ	૧૨૬,૫૩૧
ભાવગ્રંથિ	૪૯૮
ભાવ ગાળ્યો નથી	૨૮૬
ભાવજીવ	૪૬૩
ભાવદેવું	૧૭
ભાવતાં	૨૬૭
ભાવન	૨૩૩
ભાવમરણ	૯૮
ભાવવું	૨૫૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ભાવનગર	૩૦૪
ભાવનિદ્રા	૫,૨૭૪
ભાવનાબોધ	૩૭,૩૯૯
ભાવપદાર્થ	૯૦
ભાવપ્રતિબંધ	૨૬૨
ભાવપ્રાણ	૨૬
ભાવભાવિત	૧૯
ભાવભેદ	૯૫
ભાવસંયમ	૩૫૫
ભાવસમાધિ	૨૩૧
ભાવસંગ્રામ	૪૬
ભાવસ્વભાવ	૪૯૨
ભાવહિ	૪૧૬
ભાવાચારજ	૨૨૩
ભાવાભાવ	૩૭૩
ભાવાનુસાર	૨૦૯
ભાવાર્થ	૩૪,૧૮૦, ૨૨૭,૩૦૯
ભાવાર્થ પ્રકાશ	૩૦૮
ભાવાર્થિક નય	૧૦૭
ભાવાત્મા	૪૭૨
ભાવિ	૩૩૦,૫૨૪
ભાવી	૨૮૦
ભાવિક	૭૨
ભાવિતાત્મતા	૩૨૯
ભાવો	૧૬
ભાવ્યા છે	૪૯૫
ભાસન	૪૯૨
ભાસ લઇ	૧૪૦
ભાસ બાધ થવા	૨૪૨
ભાસી શકે તેવું	૨૪૫
ભાસીએ છીએ	૨૪૭
ભાસવો	૩૮૫
ભાસે છે	૧૭૬, ૨૧૩, ૨૩૦, ૩૦૮
ભાસ્યમાન	૨૩૬,૩૧૫ ૩૭૨,૪૧૨
ભાસ્યમાન થવું	૨૪૭
ભાસ્યમાન થયેલું	૨૧૪
ભાષાંતર	૪૩૩
ભાષ્ય	૧૩૪,૪૩૮
ભાળવું	૧૬૫
ભાળી	૮૯
ભાંગવી	૪૬૪
ભિ	
ભિખારી	૮૬
ભિન્ન	૪૧૯,૫૩૧
ભિન્ન ક્રિયા	૫૧૩
ભિન્નતા	૧૦૬,૪૧૩
ભિન્ન ભિન્ન	૧૬
ભિન્ન ભિન્ન કરી- નિહાળવું	૧૩
ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારે	૨૫૬
ભિન્નપણું	૨૯૯
ભિન્ન ભાવ	૧૮૦,૨૧૧, ૨૬૬, ૩૦૪
ભિન્નાંતર	૨૪૯
ભિન્નાભિન્ન	૫૩૧
ભિક્ષા	૧૩૬,૧૫૪
ભિક્ષાચારી	૭,૫૯
ભિક્ષાટન	૧૩૬
ભિક્ષુ	૨૫૯
ભિક્ષુક	૭૪,૫૦૪
ભી	
ભી	૩૮૩
ભીડ	૩૦૯
ભીડો	૨૫૮
ભીતિ	૩૭૮
ભીતિહરણ	૩
ભીમનાથ	૪૧૭
ભીલ	૨૨
ભીસણ	૪૧૫
ભીષ્મવ્રત	૩૮૮
ભુ	
ભુક્તભોગી	૫૯
ભુજંગ	૧૨૬
ભુજંગી છંદ	૩૫
ભુજા	૫૯
ભુજાએ કરી	૩૩૧
ભુલામણીવાળું	૨૦૩
ભુલવણીનાં- સ્થાનક	૪૫૪
ભુવનપતિ	૬૫
ભુવનવાસ	૩૮૬
ભુવિ	૩૮
ભૂ	
ભૂકુટી	૨૫૦
ભૂંડ	૯૧
ભૂંડું કરવામાં	૪૨૬
ભૂંડો	૪૮૦
ભૂત	૩૨૧
ભૂતપ્રજ્ઞાપનીય નય	૩૬૨
ભૂતભવ	૧૪૪
ભૂતમાત્ર	૨૬૯
ભૂતળ	૧૦
ભૂધર	૧૮૧
ભૂપ	૧૧
ભૂપાળ	૮૦
ભૂમિ	૬,૨૭૦,૩૨૦
ભૂમિ આકાશનો ફેર	૫૨
ભૂમિકા	૧૪,૨૦૧, ૨૨૨,૨૩૦
ભૂમિકા ધર્મ	૩૧૩
ભૂમિતળે	૧૩૮
ભૂયાણં	૫૩૪
ભૂરશી દક્ષિણા	૧૦૮
ભૂલથાપ ખાતો નથી	૩૮૧
ભૂલાવામાં પડે	૪૫૭
ભૂષણ	૧૮
ભૂષિત	૨૧,૧૮૪
ભૂ	૫૨૫
ભૃ	
ભૃંગી	૨૨૫
ભૃગુકચ્છ	૩૩૩
ભૃત	૪૯
ભે	
ભેઠ બાંધી	૪૬૮
ભેત્તારં	૪૦૦
ભેદ	૪૪,૧૦૬, ૨૩૪,૩૦૯
ભેદ અવસ્થા	૨૧૭
ભેદન	૧૭,૪૮૨
ભેદ ન ગહેગો	૩૮૪
ભેદનો ભેદ ટળ્યે	૨૦૬
ભેદનો પ્રકાશ	૧૯૧
ભેદભાવ	૧૦૫
ભેદરહિત એવા અમે	૨૩૫
ભેદવાળા	૪૮૮
ભેદવાળો	૯૫
ભેદવિજ્ઞાન	૫૦૨
ભેદાભેદ	૪૬૧
ભેદીશ	૪૬
ભેળાં	૪૫૬
ભેળાં કરવાથી	૨૮૯
ભેળવવાની	૪૭૨
ભેળી થઇ	૮૦
ભેળો	૨૮,૧૧૯,૨૩૬
ભો	
ભોક્તા	૩૪૫,૩૭૪, ૪૭૯
ભોક્તૃત્વ	૩૪૮
ભોગે	૨૭૯
ભોગકર્મ	૨૪૯
ભોગભૂમિ	૪૧૯
ભોગ લેતાં	૮૬
ભોગવ	૨૯
ભોગળ	૪૬
ભોગાંતરાય	૪૧૬
ભોગી	૧૫૭
ભોગોપભોગ	૩૦૩
ભોગ્ય	૫૧
ભોગ્યસ્થાનક	૩૪૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
ભોમ	૧૯૨, ૩૨૮
ભોમાલિક	૪૫૦
ભોમિયા	૩૪
ભોંયથી	૨૮
ભોંયમાં ભંડારે	૩૨
મોયણં	૪૦૧
ભોળો	૪૬
ભોળાઈથી	૪૪૦
ભોળવાઈ જાય છે	૪૫૫
ભ્ર	
ભ્રમણા	૪,૩૨૭,૪૯૬
ભ્રમભૂરકી	૧૦૯
ભ્રમરૂપ	૨૧૩
ભ્રમા મા	૧૫૭
ભ્રાત	૪૯
ભ્રાંતિ	૧૮૮,૨૫૭
ભ્રાંતિગતપણે	૨૩૦
ભ્રાંતદશા	૩૦૩
ભ્રાંતિગત પુરુષ	૩૪૮
ભ્રષ્ટ થઈ ગયા	૪૪૦
ભૃત	૪૯
ભં	
ભંગ	૩૪૪,૩૭૬
ભંગજાળ	૧૦૩,૩૪૪, ૪૭૮, ૪૯૬
ભંડાર	૫૩
મ...	
મ૦	૪૩૯
મગધ દેશ	૪૨
મગન	૧૮૭,૩૮૯
મગનલાલે	૩૯૪
મગ્ગે	૪૦૬
મ ધ શા પ	૧૭૧
મચી રહ્યું છે	૯
મચ્છ	૨૬
મચ્છર	૭૯,૩૭૮
મચ્યા રહે છે	૧૩૨
મજૂરી જેવું કામ	૨૩૧
મજ્જા	૧૬૩
મટાડવા	૧૬૭
મટાડવાને અર્થે	૩૬૯
મટાડવા ઘટે છે	૨૫૯
મટે	૭૩
મટે છે	૨૩૦
મડદું	૪૮૧
મણકા	૪૪૫
મણા	૧૭૯
મણા રહી નથી	૬૦
મણિધર	૩૩
મણિરત્નમાળા	૨૫૬
મણિને	૧૯૧
મણિમય	૧૦
મણિલાલ નભુભાઈ	૪૪૪
મણિલાલે	૩૯૪
મત	૧૮૦,૪૯૫,૫૧૦
મતભેદ	૩૦૬
મતભેદવશે	૨૯૦
મતભેદવાળાં પ્રાણી	૧૯૩
મતમતાંતર	૧૩,૨૬૪, ૩૨૪
મતમતાંતર - નિરાકરણ	૫૨૦
મતલબ	૫૦૮
મતલબ	૨૦
મતવાદી	૩૬૮
મતવારા-લા	૪૯૫
મત્ત	૨૫૧
મત્ત મન	૩૨૫
મત્સ્ય	૩૭૭
મતાચાર્ય	૫૦૦
મતાર્થ	૩૪૪
મતાર્થી	૩૪૧
મતાભિગ્રહ	૨૦૫
મતાભિનિવેશ	૪૪૪
મતિમાન	૮૨
મતાંતિક	૯૫
મતિ	૪,૧૭૬,૧૯૫, ૨૩૭,૩૬૩,૫૧૪
મતિઅજ્ઞાન	૪૮૬
મતિ (જ્ઞાન)	૧૦૩
મતિના	૩૮૮
મતિના યોગ	૪૩૨
મતિજ્ઞાન	૩૧૪,૪૮૫
મતિજ્ઞાનાવરણીય	૨૭૯
મત્સર	૭૫
મત્સરભાવ	૧૮૪
મથન	૧૩,૫૨૩
મથીને	૧૯૧
મદ	૧૧,૫૩,૪૫૧
મદ મછર હૂ	૩૨૫
મદનરેખાનો - અધિકાર	૪૨૯
મર્દન	૫૨
મદિરા	૪૪૯
મદિરાપાન	૭૫
મદિરાકે પાનસે	૪૯૫
મદોન્મત્ત	૩૭
મદ્રાસ (ચેન્નાઈ)	૪૪૫
મદ્ય	૪૭૯
મદ્યની વલ્લભતા	૬૧
મધ્ય વચના	૧૦૮
મધ્ય ભાગ	૨૫૦
મધ્ય ભાગમાં	૨૮
મધ્યસ્થ	૨૧૮,૫૦૭
મધ્યસ્થ ભાવે	૪૭૦
મધ્યસ્થવત્ રહી	૪૨૫
મધ્યમ	૭૦,૩૫૦
મધ્યમ પરિણામવાળું	૫૨૪
મધ્યમા વાચા	૨૬૪
મધ્યમાં	૩૨૦
મધ્યસ્થતા	૧૦૬,૧૩૦
મધ્યસ્થિતિ	૩૫૪
મધ્યાહ્નની છાયા	૨૦
મધ્યાહ્ને	૪૨૬
મધુકર	૪૩૪
મધુર	૩૭૩
મધુરી મોહિની	૩૯
મધુરાં	૭૦
મધ્યે	૪૬૩,૫૦૧
મન	૪૭૧
મનમાન્યો	૧૦૭
મનરોગ	૩૪૫
મન ખોલી	૨૨૨
મન મળતું નથી	૨૨૨
મન મળવા દેતો નથી	૨૩૫
મન મળ્યાનો જોગ	૧૮૦
મન હરે છે	૬૯
મન વિસરામી	૨૪૨
મનસમિતિ	૨૩૯
મનસુખ	૩૮૯
મનખો	૪૨૦
મનને સંકોચનાર	૨૩૯
મનતાપ	૭૩
મનદોષ	૩૬
મનન	૨૯,૧૮૮,૨૦૮, ૨૪૧,૪૦૦
મનવાંછિત	૭૩
મનનું ઔદાસીન્યપણું	૫૧૨
મનઃપર્યવજ્ઞાન	૧૦૪, ૩૧૪,૪૪૬
મનઃપર્યવ - જ્ઞાનાવરણીય	૨૭૯
મન-વચન- ક્રિયાની પ્રત્યેક ચેષ્ટા	૧૮૨
મનઃસંક્ષેપતા	૫૧૨
મનઃ સ્થિરતા	૫૧૩
મનની કલ્પિત વાતો	૨૦૭
મનહર છંદ	૮૮,૧૧૨
મનના ઘોડા	૪૬૫
મનનો આમળો	૨૧૭
મનમાનતી	૧૯૭,૨૧૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.	શબ્દ	કોશ પૃ.	શબ્દ	કોશ પૃ.	શબ્દ	કોશ પૃ.
મનમાનતું	૬૮	મર્યાદાશીલ	૯૭	મહર્ષિ નારદજી	૧૯૯	મહાયોગ	૩૯
મનાતી	૫૦	મયૂખ	૧૧૫	મહર્ષિઓ	૩૬૮	મહાયોગની શ્રેણીએ	૮૪
મનમેલાપી સત્સંગ	૨૧૭	મરકી	૪૪૩	મહંત	૧૫૨,૧૯૮	મહાવ્યાધિ	૨૬૩
મનેચ્છા	૧૦૦	મરડવા	૫૦૨	મહંત પુરુષ	૩૯૩	મહાયુ	૫૨
મનુસ્મૃતિ	૧૧૫	મરઠી	૫૦૯	મહુડી	૪૫૫	મહારાજ	૪, ૯૦
મનુષ્ય ઊંચત્વાદિ-પ્રમાણ	૫૨૧	મરડાની કસરમાં	૪૧૪	મહા કોટ્યાવધિ	૯૭	મહાલય	૪૨,૪૭,૧૪૮
		મરણહરણ	૨	મહા યશોમાન	૫૦	મહારંભી	૮
મનોગત	૫૧૨	મરેઠી	૧૧૫	મહાપ્રવાસ	૫૫	મહાવાક્ય	૧૧૦
મનોયોગ	૪૭	મરોડ	૧૧૭	મહાનિર્ગ્રંથ	૪૫	મહાવિકટ	૧૭૮
મનોજયી	૧૪૮	મરુ	૧૧૫	મહા અનર્થ	૨૯૫	મહાવિદેહ	૬૩,૧૮૪
મનોરથ	૮૭	મરુ દેશ	૬૦	મહાકામ	૧૭	મહા વિસ્તાર-સ્થિતિમાં	૧૭૫
મનોરથ માત્ર	૩૩૪	મલકતી	૧૦	મહાકુશળ	૪૮		
મનોરથી	૬૫	મલયગિરિ ચંદન	૪૮	મહાખેદ	૧૫૮	महावीराय	૪૪૫
મનોરમા	૪૮	મલાદિક રહિત તન	૨૧૦	મહાત્મા	૪૫૩	મહાવીર દેવ	૧૭
મનોનિગ્રહ	૧૦૯	મલાતજ	૧૮૦	મહાત્મા કબીરજી	૨૦૨	મહાવીર શાસન	૮૫,૯૧
મનોરાજ	૧૨૯	મલિન	૪૨,૧૫૨,૧૯૫	મહાત્મા પુરૂષે	૨૭૪	મહાશય	૧૨૭
મનોવીરતા	૩૭			મહાત્મા બુદ્ધ	૩૨૪	મહાશીલ	૧૦૬
મનોવીરત્વ	૧૧૭	મલ્લિ જિન	૨૪૨	મહાત્મા વ્યાસજી	૨૧૯	મહાશોચ	૧૩૭
મનોજ્ઞ	૪૭	મસાણની મઢી	૪૭૯	महान	૪૪૬	મહાશ્રુત	૪૫
મનોજ્ઞતા	૧૧૭	મહદ્	૩૯	મહાન પરિશ્રમ	૧૬૩	મહાસાગર	૪૮૦
મનોજ્ઞા	૯૭	મહદ્ ભાગ્યોદય	૩૬૪	મહાન મુનિરાય	૩૫૪	મહાસુભટ	૪૫૯
મનોહર	૬૯	મહદ્ભાગી	૧૦૫,૧૧૦	મહાનિર્જરા	૩૫૩	મહાસુરૂપવાન	૮૬
મનોહારિણી	૪૨	મહદ્ભૂત	૪૦,૮૩	મહાનિધિ	૩૬૭	મહાસ્વરૂપ	૫૧૮
મફતનો	૪૭૫	મલિન દર્પણને-વિષે	૨૦૨	મહાનીતિ	૧૧૬	મહાંધકારવાળા	૧૮૫
મફતમાં જોઈએ -છીએ	૧૭૯			મહાનુભાવ	૧૬૧	મહાકર્મ ઉપાર્જન	૩૪૩
		મલિન વાસના	૨૯૬	મહાપદ્મ તીર્થંકર	૨૧૭	મહિમાયોગ્ય ગુણ	૨૮૭
મમતા	૮૯	મલિનત્વ	૨૦૩	મહાપ્રવચનો	૧૬૩	મહીપતરામ રૂપરામ	૪૩૮
મમત્વ	૧૩,૩૫૪,૪૩૫	મહત્	૧૫૧,૫૨૮	મહાપુરૂષના યોગે	૧૮૬	મહિલા	૨૪૧
મમત્વભાવ રહિત	૨૫૫	મહત્ કાર્ય	૫૨૪	મહાફલી	૬૬	મહિષ	૬૦
મર્મ	૧, ૩૫૦	મહત્ કાર્યના	૫૩૩	મહાભક્તિવાન	૪૬૫	મહીની મટુકી	૧૯૧
મર્મબોધ	૧૬૦	મહત્ ગુણનિષ્ઠ	૩૯૭	મહાભારત	૪૮૯	મહેતા	૨૩૩
મર્મલેખ	૧૧૯	મહત્ પુન્ય	૩૮૨	મહાભારત કાર્ય	૪૬૭	મહેતાજી	૩૯૯
મર્મસ્થાન	૧૦૯	મહત્ મહત્ પુન્ય	૩૮૨	મહાભાગ્ય	૧૩૬,૩૩૦	મહેર	૯૭
મર્યાદા	૭૮,૧૩૭	મહત્ પુન્યવાનપણું	૩૯૭	મહામોહજળ	૩૯૮	મહેર નજર	૨૪૨
મર્યાદાથી	૧૦	મહત્તા	૮,૭૩	મહામોહનીય	૧૩૮	મહેશ્વર	૨૯૧
મર્યાદાધર્મ	૨૧૧	મહત્તાદિ	૨૬૦	મહામોહનીય કર્મ	૩૪૩	મહોગ્રતપોપધ્યાને	૬૯
મર્યાદાપૂર્વક	૧૨૪,૩૮૯	મહત્પુરુષ ચરિત્ર	૪૨૮	મહામોહનીય સ્થાનક	૪૨૭	મળ	૨૫૯,૩૯૫
મર્યાદાલોપનથી	૯	મહત્પુરુષને પંથ	૩૫૬	મહામોહમૂઢ	૩૬૮	મળમૂત્ર	૪૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ કોશ પૃ.

મળતી પાણ - આવે નહીં ૨૬૪
મક્ષિકા ૫૩
માત્ર આત્માર્થી ૩૨૫

મા

મા ૫૧૫
માકુભાઇ ૨૦૮
માખી ૩૭૮
માગણું ૨૪૯
માગધી ૧૩૩,૨૨૨
માગધી ગાથાઓ ૪૮૨
માટુંગા ૪૪૫
માઠાં કારણો ૩૧૨
માઠાં સાધન ૨૮૧
માઠું ૨૧, ૨૦૭
માઠું કર્યામાં મણા ૨૦૦
માઠી ૪૬૧
માણવાને ૧૨
માણિક્યથી ૧૦
માણેક ૨૬૩,૪૬૦
માણેકચંદ ૩૫૪
માણેકદાસજી ૪૬૭
माणुसत्तं ૨૭૦
માત ૪૫
માથે ચડાવવા યોગ્ય ૩૯૪
માથે ન જોઇએ ૪૨૭
માથે રાજા વર્તે છે ૨૬૮
માથેની ટૂંક ૧૮૮
માથું ધડ પર રહેવું- કઠણ ૨૬૪
માથું ધુણાવ્યું ૫૨
માથું ફેરવી નાખે એવા ૪૮
માદક ચીજ ૪૪૭
માદલ ૬૫
માધવ ૧૯૧
માધ્યમિક દર્શન ૩૩૮
માધ્યસ્થ ૧૪૨
માન ૩૮૫,૫૧૯

શબ્દ કોશ પૃ.

માનતા ૧૧૯
માનનીય ૯
માનપત્ર ૪૩૯
માનભંગ ૨૮૫
માનવી ૪૧
માનશ્લાઘા ૪૭૧
માનાદિ ૩૪૧
માનાર્થી ૩૪૧
માનામાન ૨૮૫
માનિ માનિ ૨૫૧
માની ૩૩૫
માનીએ ૨૨૦
માનીનતા ૪૪૪
માન્યામાન્ય ૧૩૯
માપણી ૪૭૧
માપી માપીને ૪૪૫
માયા ૧૫૧,૨૦૧, ૪૧૪, ૪૨૮
માયાના પ્રબળનો ૨૦૩
માયાની રચના ૨૩૧
માયાનો પ્રપંચ ૨૦૩
માયાનો મોહ ૧૯૨
માયામય અગ્નિ ૨૦૫
માયાપૂર્વક ૧૯૩
માયાશલ્ય ૬૨
માયાવી ૭૭,૧૧૭
मायाविष्वपि ૪૪૬
માયિક ૩૭
માયિક પદાર્થો ૨૨૯
માયિક સુખ ૧૭૯
માયિક સંપત્તિ ૧૮૫
માર ૫૦૬
માર ખાઇ બેસે ૪૪૦
મારગ ૫૧૩
મારફતે ૪૭૬
મારાં ૧૪૯
મારા ભણીનું ૧૨૮
મારી બહેનને ૩૧૮

શબ્દ કોશ પૃ.

મારી નાખવાની ૫૦૬
મારી - અવિદ્યમાનતાએ ૨૦૫
મારી કૂટીને ૪૭૮
મારો ધર્મ ૧૨૭
માર્ગ ૨૦૬, ૪૦૨
માર્ગ પર પગ - મૂકાય છે ૨૯૫
માર્ગણા ૨૯૭
માર્ગબોધ ૨૫૬
માર્ગના વિચાર ૨૫૩
માર્ગનાં ઘર ૪૭
માર્ગાનુસારી ૧૮૬,૨૨૨, ૨૫૫
માર્ગાનુસારી મતિ ૧૮૨
માર્ગનો ક્રમ ૧૮૨
માર્ગશીર્ષ ૧૩૪
માર્મિક ૧૧૫
માર્ગે ચડાવીએ ૫૦૧
માર્ગેચ્છાવાન ૨૪૯
માલમસાલો ૪૭૪
માલતી ૪૩૪
માલી ૭૬
માવીતર ૨૯૭
માસ ૩૭૪
માહ ૧૩૬
માહણ ૨૫૯
માહાત્મ્ય ૧૬૫,૨૬૨
માહાત્મ્યવાનને ૩૧૪
માહાત્મ્યવાળા ૪૫૮
માળવા દેશનું ૨૯
માળી ૮૧
માળો ૫૧
માત્ર ૧૩૬
માત્ર આત્માર્થી ૩૨૫
માત્ર દિગંબર - વૃત્તિએ વર્તીને ૩૯૦
मा मुज्जह ૪૦૩

શબ્દ કોશ પૃ.

मा रज्जह ૪૦૩
मा दुस्सह ૪૦૩
મા. વ. ૫૧૬

મિ

મિટે ૫૧૪
મિતાઇ ૩૮૫
મિતાહારી ૮
મિતાક્ષરા ૧૧૫
મિતિ ૧૨૮,૧૮૨,૩૦૪
મિથિલા ૪૬
મિથિલેશ ૪૮
મિથ્યા ૪૭,૭૪,૨૪૪
મિથ્યા અભ્યાસ ૨૦૨
મિથ્યા આડંબર ૮૬
મિથ્યા ધર્મવાસના ૧૯૦
મિથ્યા જગત ૨૯૯
મિથ્યા પ્રવૃત્તિ ૩૧૩
મિથ્યા સમતા ૨૧૦
મિથ્યાત્વ ૨૪,૧૮૫, ૩૮૨,૫૦૨
'મિથ્યાત્વ' ૩૨૨
મિથ્યાત્વ ગુણ- સ્થાનક ૧૧૧
મિથ્યાત્વ શલ્ય ૬૨
મિથ્યાત્વ મોહનીય ૪૭૦
મિથ્યાત્વ મોહિની ૧૩૫
મિથ્યાત્વના ૨૫ પ્રકાર ૩૨૬
મિથ્યાત્વનાં - જામેલાં દળિયાં ૧૧૨
મિથ્યાગ્રહ ૩૧૨
મિથ્યાતમ દુઃખ ૧૨૬
મિથ્યા દૃષ્ટિ ૧૯૩
મિથ્યાનામધારી ૧૮૬
મિથ્યાપણું ૩૬૩
મિથ્યાભાવ ૪૬૮
મિથ્યાભિનિવેશી ૪૪૩
મિથ્યાવાદી ૧૧૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
મિલહે	૨૧૬
મિલ ગયા	૫૧૩
મિશ્રતા	૪૪૪
મિશ્ર ગુણ	૧૧૧
મિશ્ર મોહનીય	૪૭૦
મિશ્ર મોહિની	૧૩૫
મિશ્ર વચન	૧૦૬
મિષ્ટાન્ન	૪૧
મિ.૨.૬-૧-૮-૧૯૪૨	૧૧૪
મી	
મીચ સી	૩૮૫
મીઠાં પાણીની - વીરડી	૧૬૭
મીનમેખ	૩૨
મીમાંસા દર્શન	૩૩૭
મીરાંબાઈ	૪૬૫
મુ	
મુ.	૨૫૮
મુકાબલો	૪૪૭
મુકુટ	૪૮
મુકરર	૪૮૩
મુક્ત	૭૨,૨૬૩,૩૮૫
મુક્ત થયા	૪૬૪
મુક્ત થવો ઘટતો નથી	૨૫૭
મુક્તપણાનું દાન	૨૩૮
મુક્તાગિરિ	૪૪૧
મુક્તાનંદ	૧૮૧
મુક્તાફળ	૪૭
મુક્તાત્મા	૯૮,૧૮૦
મુક્તિ	૪
મુક્તિમતમાં	૭૨
મુક્તાવસ્થા	૨૮૭
મુક્તિશિલા	૧૭૦
મુક્તિસ્થાન	૧૭૭
મુક્તિમાં આત્મધન	૫૨૫
મુખ	૫૨૫
મુખ આગલ હૈ	૨૧૬
મુખ્ય નયના હેતુથી	૨૭૨
મુખ કમળથી	૩૯
મુખગૃહ	૯૧
મુખમુદ્રા	૬૭
મુખમૌન	૨૧૫
મુખપટ્ટી	૬૩,૪૬૯
મુખપાઠ	૭૮
મુખપાઠે	૩૫૩
મુખમાંથી ફૂલ ઝરે	૭૦
मुक्खसाहणहेउस्स	૪૦૦
મુખાકૃતિ	૧૮૨
મુખ્યાર્થ	૩૨૧
मुक्खो	૫૦૮
મુગટ	૧૦,૨૯૬
મુગધ	૪૦૫
મુગટમણિ	૧૧૪
મુગ્ધા	૪૯
मुच्चंति	૪૫૨,૫૩૪
मुत्ते	૫૩૨
मुत्तिमग्गं	૫૩૯
મુદત	૧૨૭
મુદ્દગર	૬૦
મુદિત	૪૩
મુદ્રા	૩૨૬,૪૦૯
મુદ્રિકા	૫૦
મુદ્દા	૭૩
મુનિ	૩૧૧,૫૦૭
મુનિ શ્રીમદ્દને	૪૦૭
મુનિઓ	૬૭
મુનિચર્યા	૨૮૩
મુનિત્વ	૪૩
મુનદાસ	૪૦૩
મુનિધર્મ	૫૨૦
મુનિધર્મયોગ્યતા	૪૨૮
મુનિધર્મપ્રકાશ	૫૩૩
મુનિપણું	૪૫૦
મુનિનું લિંગ	૩૬૮
મુનિશ્રી	૪૦૬
મુનીન્દ્ર	૩૫૩
મુનિપથાનુગામી	૩૯૦
મુનિપથાભ્યાસી	૩૫૨
મુનીશ્વરો	૭૨
મુમતી	૪૭૦
મુમુક્ષુ	૧૯૨,
મુમુક્ષુ ઘટ વિષે	૩૫૧
મુમુક્ષુનાં નેત્રો	૨૧૧
મુમુક્ષુ વૈ૦	૧૯૫
મુમુક્ષુતા	૨૦૩,૨૧૦
મુમુક્ષુમાત્ર	૪૫૩
મુરબ્બી	૧૨૯
મુરબ્બીઓ	૧૩૪
મુલતવી	૧૩૬
મુલતવવાની	૨૩૨
મુલતવાં પડે છે	૨૧૮
મુશકીલી	૫૧૩
મુશળ	૬૦
મુશળધાર	૪૨
મુષ્ટિ	૭૪
મુષ્ટિકા	૬૫
મુસલમાન	૩૪૦,૪૭૦
મુસીબતવાળું	૪૮૧
મુહપત્તી	૪૬૩
મુહૂર્ત	૯૭,૩૪૨,૩૭૪
મુહૂર્તમાત્ર	૩૬૫
મુહૂર્તમાત્રમાં	૨૦૮
મુ-પણે	૧૮૯
મૂ	
મૂઆ	૧૪૯
મૂઆ વિના	૮૦
મૂઓ	૨૫,૬૯
મૂક	૧૨૯
મૂકી દેવો	૧૯૮
મૂર્ખની પેઠે	૨૬૧
મૂઠીમાં લીધો	૧૭૧
મૂઢ દૃષ્ટિ	૧૫૩
મૂઢ પુરૂષો	૯૦
મૂઢ લોક	૨૩
મૂઢતા	૭૪,૪૮૧
મૂઢતાને પામેલી	૫૨૨
મૂઢતાદિ	૩૨૭
મૂઢત્વ	૩૮૮
મૂઢપણું	૨૬૮
મૂર્ધસ્થાન	૨૫૦,૪૮૦
મૂર્છા	૨૨,૧૪૨,૨૭૬,૩૦૦,૩૨૯,૩૫૬
મૂર્ચ્છાગત સ્થિતિ	૩૧૭
મૂર્તિમાન	૧૭૪,૪૯૧
મૂર્તિમાન મોક્ષ	૨૦૯
મૂર્ચ્છાભાવ - પ્રત્યયી ખેદ	૩૨૯
મૂર્ચ્છાપાત્ર	૨૫૩
મૂર્ચ્છાયોગે	૪૩૪
મૂર્ચ્છારૂપ	૩૮૦
મૂર્ચ્છાવત્	૨૬૪
મૂલ ગુણ	૧૦૦
મૂલ્ય	૩૦૧
મૂલ્યવંતી	૧૦
મૂળ	૩૭,૭૭,૨૭૮,૩૪૧,૫૨૦
મૂળ અર્થરૂપ	૫૩૧
મૂળ આત્મોપયોગ	૫૨૭
મૂળ ધર્મ	૨૫૦
મૂળ પદ	૧૬૦
મૂળ પરિમાણ	૫૨૪
મૂળ પદ્ધતિ કર્મગ્રંથ	૪૪૮
મૂળ પ્રયોજન	૩૬૮
મૂળ માર્ગ	૨૧૩
મૂળ મારગ	૩૩૯
'મૂળ માર્ગ'	૩૩૬
'મૂળ સમયસાર'	૨૮૪
મૂળ લક્ષપણે	૩૩૬
મૂળ વસ્તુ	૧૬૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
મૂળ જ્ઞાન	૩૩૧, ૪૫૩
મૂળ તત્ત્વમાં	૬
મૂળપણે જોતાં	૨૭૩
મૂળભૂત	૪૫૦
મૂળિયું	૧૧૦
મૂળી	૩૧૫
મૂળોત્તર	૫૦
મે	
મે	૧૪૩
મેઘ મહારાજા	૮૬
મેધાવી	૩૯
મેઘધારા વાણી	૬૯
મેરી	૩૮૩
મેરુ	૨૬૪
મેરુ પર્વત	૪૭
મેરુથી પણ સવાયો	૨૭
મેલગાડીમાં	૨૮૩
મેલી	૨૨
મેષાનુમેષ	૬૧
મેષોન્મેષ અવસ્થા	૨૯૬
મેસ્મેરિઝમ	૨૩૪
મેળવણ	૫૩
મેળાપ	૧૫૯,૩૬૩
મૈ	
મૈથુન	૯૯,૧૪૧,૨૭૫, ૪૬૩
મૈથુન સંજ્ઞા	૩૮૦
મૈત્રી	૧૪૦
મો	
મો૦	૫૧૬
મોકળાશ	૨૪૯
મોકળું	૨૮૮
મોઘમપણે	૪૮૫
મોટપણે	૩૧૬
મોટા કારણમાં	૨૦૨
મોટા પુરૂષ	૨૦૯
મોટા પુરૂષો	૧૮૯
મોટાઈવાળી	૩૫૫

શબ્દ	કોશ પૃ.
મોટાં પ્રયોજનને	૨૭૬
મોટેરા પુરૂષો	૨૦૫
મોડવા	૪૪૨
મોડવાને	૧૨
મોઢા આગળની	૨૩૯
મોઢે	૨૯૫
મોઢે પ્રગટ ન કરવું	૨૦૫
મોઢું જ ન ઉઘાડે	૩૧૨
મોત	૭
મોતના પંજામાં	૩૦
મોતની પળ	૬૯
મોતનું ઔષધ	૧૬૯
મોદ	૩૩
મોર	૪૯૮
મોરબી	૪૦૮
મોરલીના નાદથી	૭૩
મોસમ	૨૬૯
મોહ	૧૩૮,૩૫૪
મોહ ઉદ્યોત	૧૪૭
મોહ નામનો મદિરા	૨૪૪
મોહવિકલ્પથી	૪૩૨
મોહગર્ભિત વૈરાગ્ય	૪૬૧
મોહગ્રંથિ	૩૦૨
મોહનલાલ	૩૦૨
મોહનિદ્રા	૩૦૧
મોહની	૧૧૬
મોહનીય	૪૭૦
મોહનીય કર્મ	૧૧૦
મોહનીયના મળને	૪૫૮
મોહનીયનો ઉદય	૧૩૧
મોહનીય સ્થાનક	૧૧૬
મોહપટ	૫૪
મોહમયી	૧૪૭,૧૮૨, ૨૪૬,૫૧૬
મોહમયીથી	૨૩૬
મોહવાન	૫૩
મોહમુદ્ગર	૩૮૯
મોહવૈરાગ્યવાન જીવ	૩૩૪

શબ્દ	કોશ પૃ.
મોહસ્વયંભૂરમણ-સમુદ્ર	૩૫૭
મોહાવેશ	૩૪૧
મોહાચ્છાદિત	૧૫૮
મોહાંધ	૧૦૯,૧૯૭
મોહિની	૧૫૦
મોહિનીભાવ	૮૭
મોહિનીય કર્મ	૨૭૮
મોહિની રૂપ	૩૮
મોહો	૩૬૧
મોળપ	૩૯૫
મોળતું હોય	૪૬૩
મોળો	૩૮૭
મોળા કરવા	૪૪૭
મોળી પડ્યા કરે	૨૭૩
મોળી પડે	૩૫૨
મોળાં પડવાનો પ્રકાર	૨૮૫
મોક્ષ	૧૭,૩૧૨,૪૭૧, ૫૦૮
મોક્ષ પરત્વે	૨૯૧
મોક્ષ સંબંધ	૨૧૯
મોક્ષ હથેલીમાં	૮૭
મોક્ષઅપાત્ર	૧૭૧
મોક્ષચારિણી	૧૦૭
મોક્ષજન્ય	૭૭
મોક્ષતરુ	૧૮
મોક્ષથી	૨૧૬
મોક્ષપાટણ	૩૯૩
મોક્ષપાત્ર	૧૭૧
મોક્ષમયી	૪૧
મોક્ષમાર્ગ	૨૦૫,૪૮૯, ૫૩૦
मोक्षमार्गस्य	૪૦૦,૪૫૩
મોક્ષમાર્ગપ્રકાશ	૩૮૯
મોક્ષમાર્ગની-અવિરોધતા	૪૨૮
મોક્ષમાળા	૪૪૯
મોક્ષહેતુભૂત	૪૮૨

શબ્દ	કોશ પૃ.
મોક્ષસ્થાન	૧૯૩
મોક્ષક્ષેત્ર(જીવનું)	૫૧૦
મૌ	
મૌક્તિકના થાળ	૫૦
મૌન	૩૮૫
મૌન આચર્યું	૫૧૮
મૌન વિસ્મૃત કર્યું	૧૦૦
મૌનતા	૧૦૯,૧૫૮, ૨૨૨,૩૫૧,૫૧૨
મૌનપણું	૨૩૯,૨૮૩
મૃ	
મૃગ	૨૫૧,૪૦૧
મૃગયા	૧૦૪
મૃગચર્યા	૬૧
મૃગજલ	૩૦૦
મૃગજળમાંથી-જળબુદ્ધિ	૩૫૩
મૃગાપુત્ર	૫૪
મૃત્યુ	૩૬,૩૦૧
મૃષા	૪૪, ૨૪૪,૫૦૪
મૃષાજલ	૨૫૧
મૃષાવાદ	૧૪૧,૨૭૫
મ્યાન	૨૮,૩૪૫
મ્લાનતા	૩૦૦
મ્લેચ્છ	૨૬
મં	
મંગલં	૧૦૨
મંગળ દાખલ	૪૮
મંગલ પંક્તિ	૧૦૭,૧૧૩
મંગલમુક્તિકૃત્	૫૦૫
મંગલાચરણ	૪૮૫
મંગળદાયક	૮
મંત્રીએ	૫૧૪
મંડળ	૪૨૯
મંડન કરું	૧૧૭
મંડાયું	૭૪
મંડિકુક્ષ	૪૨
મંદ	૭૩,૧૦૭,૧૧૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
મંદ જોગ્યને	૨૧૧
મંદ મંદ	૮૬
મંદત્વ	૧૯૩
મંદપણે	૩૦૫
મંડી પડે છે	૪૯૧
મંદવાડ	૨૫૪
મંત્ર	૨૩,૧૯૫,૨૦૬, ૪૨૮
મંત્રમૂળી	૪૪
મંત્રિતાઈ	૮૯
માંકડ	૩૪૬,૩૭૮
માંગલિક	૨૯
માંગલિક મુદ્રા	૧૦
માંડ	૨૧૧
માંડ માંડ	૨૨૪
માંડલિક	૪૧૯
માંડલિકો	૧૫૬
માંડી	૩૬૫
માંડી રુએ	૩૧૨
માંડી વાળવું	૯૭
માંડ્યો	૧૯૬
માંય	૩૪૬
માંસ	૫૦
માંસલુબ્ધ	૮૦
માંહિ	૪૭૧,૪૭૪
મિંજ	૧૬૩
મીંચાઈ ગઈ	૮૫
મુંડભાવ	૩૫૭
મૂંગાની શ્રેણિએ	૧૯૮
મૂંઝન	૧૪૯
મૂંઝવણ	૨૯૩
મૂંઝવ્યા છે	૨૦૯
મૂંઝાવું નહીં	૧૩
મૂંડી દીધા	૪૬૫
ય...	
ય	૫૦૩
ય૦	૧૪૬,૩૯૧
યતિ	૪૪૦,૪૫૦, ૪૫૧,૫૦૭
યતિ મુખપ્રતિથી	૪૩
યત્કિંચિત્	૧૪૦,૧૫૯, ૫૧૨
યત્ના	૧૫,૭૯
યત્ને	૨૩
યથા૦	૫૨,૩૫૩,૩૯૨
યથાખ્યાત ચારિત્ર	૩૨૯, ૩૬૧,૪૧૨,૪૬૮
યથાજાતલિંગ - સર્વવિરતિ ધર્મ	૩૭૨
યથાતથ્ય	૭૧,૨૩૬, ૨૪૬,૩૦૮,૫૨૪
યથાતથ્ય રૂપે	૨૨૮
યથાતથ્યતા	૩૦૬
યથાન્યાય	૩૫૫
યથાપ્રારબ્ધ	૩૯૩
યથાપ્રારબ્ધે	૨૩૬
યથાપ્રયત્ને	૨૭૪
યથાપ્રવૃત્તિકરણ	૩૦૭, ૪૯૦
યથાબળવીર્ય	૨૪૪
યથાબુધ્ધિ	૨૧૪
યથામતિ	૭૩,૧૬૬
યથાયોગ્ય	૭૧
યથાયોગ્ય ઉપશમ પાત્રની છાયા	૧૬૧
યથાયોગ્ય - જિજ્ઞાસાપણું	૧૮૪
યથાયોગ્ય દશા	૧૬૫
યથારૂપ	૨૨૫
યથાર્થ	૧૭,૧૫૬
યથાર્થ ઉપકારી - પુરુષ પ્રત્યક્ષ	૩૮૮
યથાર્થ પદાર્થ	૧૩૦
યથાર્થ બોધ- સ્વરૂપના યથાર્થ	૨૨૩
યથાર્થ વક્તાપણું	૩૦૦
યથાર્થ સમરસપણું	૩૮૫
યથાર્થ ભાન	૨૨૧
યથાર્થ સ્વરૂપે	૧૩૧
યથાવકાશાનુસાર	૩૩૯
યથાવસર	૯૪
યથાવસરે	૩૮૧
યથાવિધિ	૪૦૦
યથાવિનય	૪૦૮
યથાવસરોદય	૪૧૦
યથાવસ્થિત	૨૬૬
યથાવત્	૨૭૮,૪૩૮
યથાવક્તા	૩૮૧,૫૧૫
યથાશક્તિ	૭૧
યથા શાંતપણું	૪૧૨
યથા સંભવ	૩૩૦
યથાસૂત્ર	૩૮૧
યથાસૂત્રકાળ	૫૧૩
યથાસૂત્રનિવૃત્તિ- સાધન વિચાર	૫૧૩
યથાસ્થિત	૨૫૬,૩૦૩, ૫૨૭
યથાસ્પષ્ટ	૩૧૫
યથાહેતુ	૫૧૮
યથોચિત	૩૮,૧૬૩, ૧૬૯
યદિ	૯૫,૧૪૯
યદ્યપિ	૩૨૨,૫૨૨
યમ	૨૧૫,૨૫૪
યમરાજા	૨૨
યમનિયમ	૭૧,૧૨૫
યમથી સમાધિ	૩૯૨
યશ નામકર્મ	૪૮૭
યશોવિજયજી	૨૫૨
યસ્ય	૧૪૩
યસ્મિન્સર્વાણિ	૧૯૨
યજ્ઞ	૪૭,૨૯૩
યજ્ઞયાગ	૮૦
યજ્ઞાદિ હિંસક ક્રિયા	૫૦૬
યા	
યાચક	૭૧
યાચકપણું	૨૩૮
યાચના	૫૯,૨૯૭
યાચવું નહીં	૨૦૯
યાચ્યા વિના	૧૪૧
યાવજ્જીવ	૯૩
યાવત્	૨૪૬,૨૯૫
યાવત્ જીવનકાળ	૧૪૪
યામેં	૩૮૩
યાહિ ભાંતિ	૩૮૪
યુ	
યુક્ત	૨૫૭
યુક્તિપ્રયુક્તિ	૧૨૪
યુગ	૪૫
યુધ્ધ	૩૩૪
યુરોપિયન પ્રજા	૫૦૬
યુવજ્ઞાની	૬૨
યુવરાજ શુધ્ધોદન	૩૮
યુવાન	૧૨૨
યુવાવસ્થાના - પહેલા ભાગમાં	૧૮૦
યુવાવસ્થાના- પ્રતિબંધે	૫૧૯
યે	
યેન	૪૦૦
યેહિ	૫૧૪
યો	
યોગ	૧૧૭,૧૬૪,૩૫૮, ૩૮૭,૪૨૫,૪૫૮
યોગ અયોગ	૪૩૨
યોગ અસંખ જે	૨૩૭
'યોગકલ્પદ્રુમ'	૨૫૬
યોગથી	૧૪૫
યોગદશા	૧૨૪,૪૭૦, ૫૧૬
યોગદર્શન	૩૩૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
યોગદૃષ્ટિસમુચ્ચય	૧૫૦, ૩૯૭, ૪૩૫
યોગનાં આઠ અંગ	૨૪૮
યોગનાં બીજ	૨૨૩
યોગનિરોધ	૫૩૨
યોગની સમાધિ	૧૭૨
યોગાનુયોગ	૧૨૨,૨૬૫
યોગપદ	૧૬૦
યોગપ્રદીપ	૪૧૦
યોગપ્રવર્તના	૩૫૭
યોગપુરુષ	૧૮૧
યોગબળ	૮૦,૧૩૬, ૧૮૨,૫૨૬
યોગબળ સહિત	૨૮૫
યોગ બાઝે	૨૫૩
યોગબિંદુ	૮૩,૧૫૦, ૩૯૨,૪૪૬
યોગભાવ	૨૫
યોગભૂમિકા	૧૪૬
યોગમાં	૩૭
યોગમાર્ગ	૧૯૯
યોગવશ	૨૮૧
યોગવશાત્	૨૭૬
યોગવાઈ	૬૩
યોગવાઈએ	૧૬૩,૪૦૮
યોગવાસિષ્ઠ	૧૬૦,૨૮૩, ૨૮૪
યોગશાસ્ત્ર	૩૯૨,૪૨૫
યોગસ્ફુરિત	૧૨૯
યોગક્ષેમ	૪૩
યોગાધ્યવસાય	૧૬૨
યોગાશ્રિત પૂર્વબંધના ઉદયમાનપણાથી	૪૧૬
યોગી	૧૫૭,૧૮૭
યોગી કને	૧૫૭
યોગીંદ્ર	૩૮
યોગિનાથાય	૪૪૫
યોગીશ્વર	૧૨૯
યોગે	૫૨૪
યોગે કરીને	૧૮૩
યોગ્યતા	૧૬૬,૧૮૫, ૪૦૭
યોગ્ય વખતે	૧૮૬
યોજન	૯૯
યોજી	૪૮૭
યોનિ	૪૭૨
યોનિદ્વાર	૯૬
યૌ	
યૌક્તિક	૮૦
યં	
યંત્ર	૨૩
યાંત્રિક વ્યાપાર	૨૫૪
યુંજનકરણ	૪૯૦
ર...	
રક્ત	૨૮૫
રક્તભાવ	૨૮૫
રક્તપિત્ત	૫૩
રખડપાટ	૪૯૧
રખવાલપણું	૨૨
રખવાળ	૪૬૧
રઝળવાના	૪૬૧
રખડવું	૨૮૧
રખે	૪૪
રચના	૧૫૬,૪૬૪, ૫૧૫,૫૨૪
રજ	૬૧,૪૩૬
રજકણ	૧૦૯,૨૪૦, ૩૫૭
રજસ્વલા	૧૧૮
રજીસ્ટર પત્ર	૧૨૭
રજોહરણ	૧૪૨,૪૮૦
રજો (ગુણ)	૧૭૬
રજોમલ	૩૭૫
રઝળવું	૭૦
રટણ	૧૬૨
રટાય	૧૬૫
રડવડે	૪૬૬
રણ ઉતરવાની	૪૦૬
રણછોડજી	૪૬૧
રતલામ	૨૦૪
રતિ	૫૫,૨૩૨,૩૫૦, ૩૯૧, ૪૩૧
રતિ અરતિ	૭૦
રત્નચિંતામણિ	૪૫૮
રત્નાકર	૧૭૩
રત્નકરંડ - શ્રાવકાચાર	૪૪૨,૪૯૩
રદ થઈ જાય	૫૦૪
રમક	૧૬
રન રૂતો હૈ	૩૨૫
રમણ	૪૮૭
રમણતા	૩૨૭
રમણી	૮૨
રમણીકતા	૫૧
રમણીય	૬,૪૯,૮૫
રમણીયતા	૪૬૪
રમણીયપણું	૨૫૭
રમત માંડીને - બેઠો છે	૨૨૦
રમતા	૨૫૬
રમૂજે	૩૬
રમ્ય	૭૭
રયણસાર	૪૪૩
રવજી	૧૩૬
રવજી તનુજે	૩૬
રવજીભાઈ - દેવજીભાઈ	૧૧૪
રવિ	૧૨૬
રવિકે	૨૫૧
રવિરૂપ	૧૧૩
રસ	૫૧૭
રસ અમૃત	૨૧૬
રસપરિત્યાગ	૬૪
રસગારવ	૧૧૮
રસગારવલુબ્ધતા	૧૦૯
રસગારવાદિ દોષ	૩૧૩
રસજ	૪૯૭
રસાદિક આહાર	૧૩
રસદેવ	૨૧૬
રસના - વ્યાપકપણાને વિષે	૩૦૨
રસનો મોહ	૪૬૯
રસાનુભવીઓ	૧૦૬
રસસ્વાદ	૩૧૪
રસાસ્વાદ	૪૨૮
રસ્તો કરવાને - બદલે	૨૯૪
રહનેમિ	૧૨૪
રહસ્ય	૪૧૨, ૪૮૫
રહસ્યભક્તિ	૨૦૩
રહસ્યભૂત	૩૭૯
રહસ્યભૂત મતિ	૩૩૩
રહસ્યાર્થ	૪૫૨,૫૨૩
रहिए	૩૬૬
રહિત	૨૭૧,૩૫૪
રહી રહીને	૩૦
રહેણી	૧૬
રહેવું રાખ્યું છે	૨૫૦
રળવાનું	૭
રળવામાં	૪૭૯
રક્ષક	૧૬,૪૧૪
રક્ષપાળ	૮૮
રક્ષપાલ	૧૪૨
રક્ષકરૂપ	૧૯૫
રક્ષાય	૨૭૫
રક્ષા આપશો	૧૨૭
રા	
રાઈના દાણા	૪૯૩
રાખી શક્યા નથી	૩૮૫
રાખ્યા જ રહો	૧૬૮
રાગ	૧૯૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
રાગ (સ્વર) કાઢી	૪૭૮
રાગ પ્રભાત	૨૨૬
રાગરસ	૩૮૪
રાગકથા	૭૩
રાગયુક્ત	૧૨
રાગહેતુ	૩૧૪
रागादिवैरिवार – निवारिणे	૪૪૫
રાગી	૨૦
રાગે	૭૭
રાચતા રહ્યા	૧૦૫
રાચી	૨૧
રાચી રહેવું	૨૦૫
રાચિકે	૩૮૪
રાજકાજ	૨૯૭
રાજદ્વારે	૧૨૧
રાજનગર	૪૦૮
રાજનીતિ	૩૮૧
રાજગૃહી	૮૧
રાજપાટ	૩૬૫
રાજપુરુષ કેસરી	૪૫
રાજવૈદ	૧૦૦
રાજરાજેશ્વર	૪૯
રાજસી વૃત્તિ	૧૬૧
રાજસી મહાવીર્ય	૧૭૦
રાજહંસ	૭૭
રાજર્ષિ	૫૦૭
રાજર્ષીશ્વર	૪૭
રાજસમાજ	૫૨
રાજા	૨૦૧
રાજી	૧૬૭,૧૮૦
રાજીપો	૨૦૧
રાજેમતી	૧૨૪
રાજેશ્વર	૩૭,૪૬,૧૫૧
રાજ્ય	૮૭
રાજ્ય૦	૧૪૬
રાજ્યલક્ષ્મી	૨૦૧
રાજ્યચંદ્ર	૪૦૨
રાજ્યાધિકાર	૨૨૯
રાજબીજને નામે	૧૦૪
રાણપુર	૩૧૮
રાન	૨૨
રાફડા	૩૩
રામ હૃદયે વસ્યા	૧૮૪
રામચંદ્રજી	૪૬૪
રામાનુજ સંપ્રદાય	૫૨૨
રામાવતાર	૨૯૧
રાય સિદ્ધારથ	૨૨૪
રાયચંદ	૨
રાયચંદ (અનામ)	૧૬૭
રાયચંદ વીર	૫
રાયની	૪
રાયસી	૭૮
રાસભવૃત્તિ	૫૦૨
રાહસ્યિક વિશ્રામ	૧૫૯
રાહુ જેવો પરિગ્રહ	૩૯૬
રાહથી	૬
રાળજ	૨૧૪
રાત્રિભોજન	૪૫૨
રિ	
રિઝાવવા	૩૬
રિદ્ધિ	૧૯,૧૩૯,૧૬૬, ૧૭૧,૨૩૮,૩૨૩,૩૫૭
રિદ્ધિમાન	૯૬
રિદ્ધિયોગાદિ	૧૯૬
રિપુ	૩૮, ૪૦૨
રિબાવી	૪૩૪
રિબાવવામાં	૨૭
રિવાજ	૧૯૩
રી	
રી	૩૫
રીતિ	૩૬૦,૩૮૬
રીઝયા	૩૬૩
રીઝયો સાહેબ	૩૬૧
રુ	
રુએ	૪૭૭
રુચતો નથી	૨૨૧
રુચિ	૧૫૩,૨૩૩
રુચિકર	૧૦૮,૧૫૭, ૧૬૧,૧૮૯,૨૩૯
રુચિપણે	૨૫૪
રુચિપૂર્વક	૯૮
રુચ્યું	૨૭,૯૬
રુદન વાક્ય	૧૬૫
રુધિર	૪૦
रुवाणं	૩૬૪
રૂ	
રૂડા જીવો	૨૬૨
રૂડા પુરુષ	૨૪૮
રૂડા પુરુષો	૨૮૭
રૂડી આદત	૧૨૦
રૂડી રીતે	૪૩
રૂડે પ્રકારે	૨૩૬
રૂડું કર્યું	૧૪૧
રૂઢિ	૧૨૮,૨૭૬,૪૨૪
રૂઢિ અર્થ	૩૩૦
રૂઢિ માર્ગ	૪૭૦
રૂપ	૨૧૨
રૂપક	૨૯૦,૫૧૫
રૂઢિવાળી ગાંઠ	૪૮૪
રૂપ અપના	૩૮૪
રૂપના અંબાર	૬૪
રૂપનો મોહ	૪૬૯
રૂપ-શબ્દ-સ્પર્શ- રસ-ગંધ	૧૭૬
રૂપાવલોકન - દૃષ્ટિથી	૪૦૪
રૂપાતીત	૧૨૫,૧૪૨
રૂપાળું	૪૭૦
રૂપાં	૨૪૯
રૂપાંતર	૨૭૬,૩૨૦
રૂપિયા	૪૪૩
રૂપિયાના બે અર્ધા	૫૦૭
રૂપી	૧૧૦,૨૮૪,૩૬૭
રૂબરૂ	૧૨૭
રૂક્ષગુણ	૪૯૨
રે	
રે	૨૬૭
રેચક	૪૨૧
રેડવવું	૯૬
રેશમી કોરે	૨૪૦
રેતીની ભીંતિ	૯૫
રેવાશંકરજી	૧૭૨
રો	
રોઈને	૧૧
રોય	૩૬
રોકાણી છે	૩૦૭
રોક્યાં રોકાય છે	૩૫૦
રોગ જરા	૭૬
રોગગ્રસ્ત	૬૩
રોજગાર	૨૯૪
રોજનીશી	૧૭૧
રોઝ	૬૦
રોધ	૧૮૯
રોધક	૩૪૨
રોધરૂપ	૨૪૫
રોમ	૩૫૭
રોમ ઉલ્લસી ગયાં	૮૬
રોમરાયના વિકસિત-મૂળ સહિત	૪૫
રોમમાં	૧૩૮
રોમાંચિત	૧૪૩,૩૩૧
રોમાંચિત ભક્તિ	૪૨૦
રોમાંચ ઉલ્લસવાં	૪૨
રોમે	૫૩
રોમેરોમે	૪૬૯
રોષ	૧૧૯,૪૨૦,૪૬૧
રૌ	
રૌદ્ર	૫૧,૧૦૧,૩૦૦
રૌદ્રાદિ રસ	૧૧૯
રં	
રંક	૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
રંગ	૪૩૪
રંગ ભરવા	૧
રંગન	૧૬૪
રંચ	૫૧૮
રંજન કરવામાં	૧૫૭
રંજન થવામાં	૧૫૭
રંજન કરો	૫૨
રંજન કરવાને	૩૬૩
રંજનપણે	૫૧૯
રંજિત	૪૩૩
રાંક	૮૯
રાંકડી રૈયત	૨૭
રાંડ	૮૯
રાંડી રુએ	૩૧૨
રેંટના ઘડાની પેઠે	૨૬
રુંધી	૧૬૫
રુંધ્યાં	૬૨
રુંધન	૮૦
રા. રા.	૧૨૮
ઋષભ જિનેશ્વર	૩૬૧
લ...	
લખનાર - અવ્યક્ત દશા	૧૬૯
લખવું બનાવી - શકાય	૨૪૬
લખિત	૪૪૮
લખાઈ રહી હોય	૪૧૫
લખી માર્યું	૪૩૯
લખી વાળવા - ધારેલો	૨૪૪
લખી વાળવું	૧૮૮
લખી વાળ્યું છે	૫૧૩
લગ જાય	૫૧૪
લગભગથી	૩૦૬
લગાર	૧૨૫
લગાર માત્ર	૪૬૪
લગૌ	૨૫૧
લગ્નતા કરશે	૩૬૩
લઘુશંકા	૧૧૯,૪૬૧
લઘુતા	૭૪,૨૧૯
લઘુત્વભાવે	૧૩૯,૨૪૭
લઘુપણું	૩૪૨
લઘુશિષ્યો	૯૦
લઘુત્વપણે	૧૨૯
લચી	૮૧
લજ્જાયમાનપણે	૫૦૮
લજ્જાસમો	૪૦૧
લટક્યો	૪૪૭
લડથડિયાં ખાતાં	૭૪
લથડિયાં ખાતો	૪૧
લથડ્યો	૨૮
લબ્ધિ	૫૩,૩૫૫
લબ્ધિઓ	૪૬૨
લબ્ધિવાક્ય	૧૦૭
લબ્ધિસાર	૪૪૨
લય	૩૦,૩૪૬
લયં	૩૬૧
લયલીન	૪૭૯
લહેર	૪૮૭
લવ	૮૨
લવણસમુદ્ર	૧૬૭
લવારી	૪૭૭
લલચાય	૪૫૧
લલચાવી	૩૬૦
લલિત ભાવે	૧૧૬
લલુતા	૪૮
લદ્ધૂણય	૪૦૪
લહરી	૫૦
લહરીઓ	૭૭
લહે	૨૬૭
લહેરાભાઈ	૩૮૯
લહેરી	૯૫
લહો	૭૩
લહ્યાં છે	૩૨૩
લહ્યું	૩૫૧
લક્ષ	૧૫,૫૧૬
લક્ષ ગયું	૧૦૫
લક્ષ વગરનાં બાણ	૨૮૬, ૪૬૪
લક્ષ વગરનું ફેંકેલું - બાણ	૧૬૭
લક્ષમાં	૨૨૪
લક્ષગત	૧૪૬,૨૫૪, ૩૨૦,૩૫૩,૫૦૯
લક્ષગત કરો	૩૩૨
લક્ષણ	૧૦૩,૨૩૨
લક્ષણના ધારક	૧૯૧
લક્ષણા	૫૧૩
લક્ષણે	૨૫૭,૨૬૬
લક્ષણો	૧૬૫
લક્ષબંધ	૮૪
લક્ષની બહોળતા	૧૦૯
લક્ષરૂપ પ્રવાહ	૩૯૭
લક્ષાધિપતિ	૮૮
લક્ષિત	૯
લક્ષિત કરશો	૩૧૫
લક્ષે નથી	૧૯૬
લક્ષ્ય	૨૦૦
લક્ષ્યાર્થ	૧૬૦
લક્ષ્યાર્થનું કારણ	૧૬૭
લક્ષ્યાદિકની	૧૬૯
લક્ષ્મી	૩૪
લક્ષ્મીલીલા	૯૫
લા	
લાખ	૪૭
લાખ વાર	૪૫૯
લાખોગમે	૪૯,૩૬૪
લાગણી	૧૩૬
લાગવું	૨૦૬
લાગ્યા કરીશું	૨૭૩
લાચાર	૫૦૨
લાડપાલ	૮૭
લાડીવાડી	૧૪૮
લાભાંતરાય	૨૩,૪૧૬
લાભાંતરાય કર્મના ઉદય	૫૦૯
લાભાનંદજી	૫૦૦
લાભે	૧૬૭
લાલચોળ	૭૫
લાર સી	૩૮૬
લાવણ્ય	૨૧
લિ	
લિંગ	૩૧૬, ૩૪૫
લિંગદેહજન્ય - જ્ઞાનદર્શન	૧૫૯
લિંગાભાસપણે	૩૬૮
લિ.	૧૩૫,૨૬૧
લિ. અપ્રગટ સત્	૨૧૮
લિ. બોધબીજ	૨૩૨
લિ. વીતરાગભાવ	૨૨૯
લિ. સત્‌માં અભેદ	૨૧૮
લિ. સમાધિ	૨૧૪
લી	
લીટોડા	૪૭૮
લીધો કે લેશે	૯૦
લીન	૭૬,૩૩૯
લીનતા	૩૨૧,૪૯૮
લીનપણે	૨૪૨
લીમડી દરબાર	૨૪૬
લીલા	૧૭૯
લીલોતરી	૪૨૭
લુ	
લુબ્ધ	૧૨.
લુબ્ધાઈ જવું	૩૦
લુબ્ધતા	૩૫૨
લુબ્ધપણા	૩૫૨
લુબ્ધાયો	૮૮
લૂ	
લૂગડાં	૪૭૯
લૂણ	૪૬૩
લૂણ ખાય છે	૮

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
લૂલો	૬૯
લૂણ ખાધું છે	૪૭૪
લે	
લેખ	૧૩૭,૨૦૮,૨૦૯
લેખતાં	૨૦૪
લેખવે	૪૦૬
લેખ સમય	૧૪૯
લેખશો	૧૪૮
લેખાય છે	૩૮
લેખે	૪૬૬
લેખું	૧૮૧
લેખું છું	૨૦૯
લેટિન	૧૧૫
લેણદાર	૪૪૩
લેપાઇશ નહીં	૧૭
લેમેલ	૨૭
લેવા ખાતર	૮૧
લેશ માત્ર	૨૮,૩૦૦
લેશ ભાગ	૧૦૭
લેશ્યા	૩૭૮,૪૯૭
લો	
લોક	૧૫૬,૩૩૨
લોક આખાની	૨૮૬
લોક જેવા લોક	૪૯૬
લોક પ્રત્યે - નિષ્કારણ અનુગ્રહ	૫૩૨
લોકઅપેક્ષા	૩૫૮
લોકકથન	૨૬૦
લોકકથા	૩૧૦
લોતાળ	૮૮
લોચ	૪૮૦
લોચનદાયક	૧૧૯
લોટતાં	૨૬
લોકત્યાગ	૧૬૩
લોકદર્શનનો સુગમ માર્ગ	૫૨૫
લોકદાબ	૨૭૬
લોકદૃષ્ટિ	૧૩૨
લોકનાલ	૬૫
લોકનો ભેદ	૧૭૧
લોકના આવેશે	૨૯૨
લોકપદ્ધતિ	૩૯૯
લોકપરિચય	૨૨૬
લોકપરિમિત	૩૭૧
લોકપ્રમાણ - અવગાહના	૩૭૫
લોકપ્રવાહ	૨૦૪,૨૬૪
લોકપ્રસંગ	૨૮૬
લોકપ્રમાણે પ્રત્યેક	૨૪૧
લોકભય	૨૮૬
લોકભાવના	૨૩૬
લોકભાષા	૩૨૧
લોકમર્યાદા	૩૩૨
લોકમાન્ય	૩૫૫
લોકમાર્ગનો - પ્રતિકાર	૨૭૫
લોકમાત્ર	૨૪૦
લોકલજ્જા	૯૯
લોકલજ્જાની ઉપેક્ષા	૨૦૨
લોકલાજ	૩૮૬,૪૬૫
લોકવર્ણન - સ્થૂળત્વહેતુ	૫૨૧
લોકવિરુદ્ધ	૪૨૫
લોકસહવાસ	૨૩૬
લોકસ્થિતિ	૨૩૩
લોકસ્થિતિ - આશ્ચર્યકારક છે	૨૩૩
લોકસ્થિતિ - મર્યાદા હેતુ	૫૨૧
લોકસંજ્ઞા	૧૬૩,૪૩૦
લોકસંસ્થાન	૫૨૧
લોકસંસ્થાનાદિ-ભાવ	૩૩૮
લોકહિતાર્થે	૩૯૨
લોકાગ્રે	૧૬૩
લોકાનુગ્રહ	૪૩૬,૫૨૭
લોકાપવાદ	૧૨૨
લોકાલોકપ્રકાશક	૪૪૧
લોકાલોકવિચાર	૭૧
લોકાલોકવ્યાપક	૫૨૩
લોકાલોકજ્ઞાયક	૫૨૩
લોકાલોકજ્ઞાયકપણું	૫૧૦
લોકાવેશ	૨૮૮
લોકાંત	૩૭૫
લોકોત્તર મિથ્યાત્વ	૨૯૭
લોકોત્તર વાત	૨૨૨
લોકોપકાર	૪૩૭
લોકોપકાર પ્રવૃત્તિનું ધોરણ	૫૨૨
લોગનિસ્સો	૨૫૧
લોગસ્સ	૩૨
લોગસ્સનો - કાયોત્સર્ગ	૮૫
લોપ	૨૦૯,૩૪૧
લોપાઇ જાય નહીં	૪૭૨
લોપવામાં	૪૧૭
લોપવા રૂપ	૩૪૦
લોભ સમારી	૮૭
લોમવિલોમ સ્વરૂપ	૮૪
લોલુપતા	૯૮
લોહ	૨૭૦
લોહકાર	૬૧
લોહચુંબકનો ગુણ	૧૨૮
લોહાણા	૩૪૦
લોહીથી કરીને	૯૫
લૌ	
લૌકિક અભિનિવેશ	૩૨૨
લૌકિક ભાવ	૨૮૬
લૌકિક સંગ્રામ	૪૬
લં	
લાંચ	૧૩૭
લાંબે	૪૮૭
લુંકાગચ્છ	૪૮૯
લોંકાશા	૪૬૭
લૂંટાયા જેવો	૨૯૨
વ...	
વ	૨૭૦
વક્તવ્ય જ્ઞાનને	૨૫૦
વક્તા	૪૫૦
વક્તાપણે	૩૦૫
વક્તૃત્વ	૧૧૭
વખત	૮,૨૫૯,૪૨૯
વખત ગાળવો	૧૯૫
વખત વિચાર	૨૬૨
વખતસર	૧૩૫
વખતે	૭૪,૧૨૮,૨૪૪
વખતોવખત	૨૧૬
વગડામાં પોક - મૂકવી	૪૮૧
વચન ગુણાતિશયતા	૫૧૨
વચનં	૧૪૩
વચનથી અગોચર	૩૭૫
વચનથી વ્યંજિત	૫૩૧
વચન નયન યમ	૨૧૫
વચનનું સ્યાદ્-વાદપણું	૫૧૨
વચનને સંકોચનાર	૨૩૯
વચનયોગનું પ્રકાશવું	૩૧૫
વચનમાર્ગ	૨૨૦
વચનસમિતિ	૨૩૯
વચનસંક્ષેપ	૫૧૨
વચનાતિશય	૩૯૮
વચનાતિશયતા	૩૪૨
વચનામૃત	૩૬,૧૪૨
વચનામૃતસિંધુ	૧૦૮
વચનાવલી	૧૯૦
વચલાં	૩૯૭
વટતુ હૈ	૨૫૨
વટેમાર્ગુ	૨૦,૪૫૧,૪૭૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
વડવા	૩૬૦
વડના ટેટા	૩૩૪
વડનાં બીજ	૨૬૨
વડનું વૃક્ષ	૪૯૩
વડાનો	૮૧
વડી	૩૫
વડીલપણાથી	૩૮૭
વઢવાણ કૅમ્પ	૧૪૫,૪૨૯
વઢવાણ સ્ટેશને	૨૯૯
વજન વધારવું	૪૨૦
વજન ઘટે	૪૨૦
વજ્રાગ્નિ	૨૬
વજ્રમય	૨૬
વજ્રસ્વામી	૬૪
वज्जदि	૪૦૬
વણ	૪,૧૪૭,૩૫૭
વણખપની	૧૧૯
વણદામ	૭૩
વણસી જવાનો	૫૩
વણારસીદાસ	૪૧૧
વણિકે	૩૫
वण्णिअं	૪૦૧
વદ૦))	૧૩૫,૧૮૬
वदनकमलं	૪૪૪
વદતોવ્યાઘાત	૩૪૧
વદનારો	૩૪૭
વદી	૧૦૦
વદે	૫,૧૬૮
વધ	૫૯
વધબંધન	૭૫
વધાવાઈ રહ્યો છે	૫૨
વન	૪૫૮
વનની મારી કોયલ	૨૩૫
વનમાળીદાસે	૪૦૨
વનવાસ	૧૯૭
વનવાસ લિયો	૨૧૫
વનવાસી શાસ્ત્ર	૪૧૧
વનસ્પતિકાય	૩૭૦
વનક્ષેત્ર ઉત્તરસંડા	૪૦૦
વનિતા	૫
વનોપકંઠે	૪૪૨
વનોપવન	૪૯,૯૯
વમન	૬૩
વમળ	૧૭૭
વમાવી દેવું	૪૫૩
વમાવી દેવા સુધી	૩૩૧
વમે તો	૩૮૦
વમે નહીં	૩૫૩
વય	૪૩
વયમાં	૧૧૮
વર	૨૦૧,૨૪૮,૪૩૩
વરણવ્યું	૩૩
વર્ગણા	૪૬૩
વર્જવું	૫૫
વર્જીને	૪૫૫,૪૬૦
વર્ણ	૪૩,૩૩૧
વર્તણુંક	૪૮૩
વર્તન	૪૮૯
વર્તનતાનો	૭૭
વર્તના	૧૩૮
વર્તમાન	૩૩૩,૩૪૯, ૪૧૪
વર્તમાનકાળે આત્મ સાધન ભૂમિકા	૫૨૧
વર્તમાન ચોવીસી	૩૧
વર્તમાન જૈન સમૂહ	૩૩૦
વર્તમાન પત્ર	૪૦૭
વર્તમાનમાં.. છે	૫૨૨
વર્તમાન સુધી	૨૫૭
વર્તમાન સૈકામાં	૧૨૫
વર્તમાને	૩૨૭
વર્તમાનો	૨૭૭
વર્તવામાં	૨૫૦
વર્તાવ્યા વિના	૨૩૦
વર્તાયા કરે છે	૩૦૬
વર્તે	૫૩૩
વર્તે છે	૪૮૦
વર્ત્યે છતે	૫૨૦
વર્ત્યા કરે છે	૨૭૭
વર્ત્યા વિના	૨૦૪
વર્ધમાન	૨૦૮,૩૦૭, ૩૫૦,૪૯૪
વર્ધમાન કરવા	૧૮૮
વર્ધમાન થાય છે	૨૯૫
વર્ધમાનપણાને અર્થે	૪૦૨
વર્ધમાન પરિણામી	૨૮૩
વર્ધમાન સ્વામી	૨૭૪
વર્ધમાને	૩૧
વર્ષકલ્પ	૧૫૨
વર્ષ છ માસ	૫૧૯
વર્ષીદાન	૪૭૨
વર્ષાયોગ	૪૦૮
વલખાં મારે	૪૩૫
વલણ	૨૨૨,૨૯૧
વલવલાટ	૬૦
વલ્લભ	૫૪
વલ્લભ સુખ	૨૨૪
વલ્લભાચાર્ય	૪૩૮
વલ્લિકાઓ	૪૨
વલોવી	૪૫૯
વવાણિયાવાસી	૩૫
વશીકરણ	૮૧
વશીભૂત કરવા	૫૩૨
વશવર્તીપણે	૧૭૭
વસંત	૨૦
વસતા હતા	૩૦૧
વસમું	૧૭૩,૨૭૪,૫૦૩
વસવું	૧૭
વસિષ્ઠજી	૨૪૧,૪૬૮
વસિષ્ઠ ભગવાન	૧૬૧
વસે છે	૨૫૪
વસો	૩૯૯,૪૯૮
વસ્તુ	૧૭૨,૪૯૨
વસ્તુ અંભગ	૨૧૨
વસ્તુગતે	૧૨૩
વસ્તુત્વ	૫૨૫
વસ્તુતા	૩૨૦,૫૨૩
વસ્તુ તીન પાઇ	૫૧૪
વસ્તુતઃ	૪૪૩
વસ્તુધર્મ	૨૨૬
વસ્તુત્વધર્મે	૨૨૮
વસ્તુને	૨૨૩
વસ્તુને ... યુક્ત	૨૩૯
વસ્તુભાવ	૫૧૦
વસ્તુવિચાર	૨૧૧
વસ્તુજ્ઞાન	૨૨૨
વસ્તી	૨૨૬
વસ્ત્ર	૯૫,૩૦૭
વસ્ત્રને ધૂણી	૬૧
વસ્ત્રમૂર્ચ્છાદિ	૩૯૦
વહન	૪૮
વહન કરતાં જતાં	૨૪૬
વહ સત્ય	૨૧૬
વહાલપ	૧૯૨,૨૩૦
વહાલા	૨૪૧
વહાલું	૧૯૨,૩૩૯
વહીવટ	૨૧૧
વહેંચણ	૪૧૬
વહેરાય છે	૪૭૯
વહેળા	૪૬૦
વહોરે છે	૪૪૩
વહોરો	૪૮૦
વહોરાના નાડાની- માફક	૪૮૦
વળગણા	૯૯
વળગાડનાર	૩૪૭
વળ મૂકી	૨૮૯
વળગાડી મૂક્યા	૬૩
વળગી રહે છે	૩૧૭
વળગે	૩૨
વળગે છે	૭૫
વળતીએ	૧૨૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
વળતાં	૨૯૯
વળદાર પાઘડી	૧૨૦
વળાંક	૫૦૮
વળો	૫૧૫
વ્યક્ત	૩૮૦,૪૮૭, ૪૯૨
વ્યગ્ર	૭૨
વ્યગ્રતા	૨૭૬,૨૯૩, ૫૩૩
વ્યંતર	૬૫
વ્યતિક્રમી ગઈ	૫
વ્યતિરેક પ્રધાનતા	૧૫૫
વ્યતિરિક્ત	૧૯૫,૨૨૦ ૩૭૭,૫૨૪
વ્યતિરિક્તપણું	૩૦૫
વ્યતીત	૨૫,૨૩૪, ૩૦૨
વ્યતીત કર્યો	૨૦૮
વ્યતીત થયે	૨૮૨
વ્યતીત મલ	૧૨૫
વ્યય	૧૨૯,૨૫૨
વ્યંજનપર્યાય	૪૯૫
વ્યપદેશ	૩૭૫
વ્યર્થ	૨૮
વ્યભિચાર	૬
વ્યવચ્છેદ	૧૦૫,૨૪૫, ૩૪૩
વ્યવચ્છેદ જ્ઞાન	૨૬૨
વ્યવહાર	૧૨૦,૨૧૧. ૨૬૬,૩૨૪,૪૭૯
વ્યવહાર ક્રમ	૧૫૬
વ્યવહાર દૃષ્ટિ	૫૨૮
વ્યવહાર નય	૧૫૮
વ્યવહારની ઝાળ.. ... પરજળી	૩૦૯
વ્યવહાર પરમાર્થ સ્વરૂપ	૨૬૬
વ્યવહાર પ્રકરણ	૫૨૦

શબ્દ	કોશ પૃ.
વ્યવહાર પ્રતિબધ્ધ	૪૦૧
વ્યવહાર પ્રતિબંધ	૪૧૦
વ્યવહારમાં બેઠા- છતાં	૧૮૦
વ્યવહારરચના... ...થાય છે	૫૨૨
વ્યવહાર રાશિ	૪૩૪
વ્યવહાર વિસ્તારનું પર્યવસાન	૫૨૧
વ્યવહાર - વિનિવૃત્ત કર	૫૨૮
વ્યવહાર-વ્યવહાર સ્વરૂપ	૨૬૬
વ્યવહાર શુધ્ધિ	૧૩૬, ૧૫૫
વ્યવહાર સંયમ	૩૨૪
વ્યવહાર સત્ય	૪૫૦
વ્યવહાર સમ્યક્ત્વ	૪૭૦
વ્યવહારસેં	૫૧૫
વ્યવહાર હેતુ	૫૨૧
વ્યવહાર હેતુ - વ્યવહાર	૨૫૩
વ્યાવહારિક જીવો	૪૨૭
વ્યવસાય	૨૩૪,૨૭૬
વ્યવસાયી	૨૮૧
વ્યવસ્થિત કારણ	૧૨૧
વ્યસન	૯,૪૨૦
વ્હે	૨૬૭
વ્યવસ્થા	૩૦૨
વ્યવસ્થિત મન	૨૧૦
વ્યુત્પત્તિ	૮૪
વ્યકતાવ્યકતપણે	૪૧૨
વ્યાકુળ	૧૦૪
વ્યાકુળતા	૨૧૧
વ્યાખ્યા	૧૫૭,૨૫૭, ૩૦૮,૩૩૮,૪૯૧
વ્યાખ્યાન	૪૬,૮૩, ૧૫૮,૨૪૩,૩૬૯

શબ્દ	કોશ પૃ.
વ્યાખ્યાની છે	૧૧૩
વ્યાઘાત	૨૮૭,૩૧૭, ૪૯૨
વ્યાઘાત રૂપ	૨૯૩
વ્યાઘ્ર	૨૦
વ્યાજ	૧૬
વ્યાધિ	૪
વ્યાપક	૧૬,૧૩૦,૩૧૭
વ્યાપકપણા માટે	૧૭૭
વ્યાપકપણું (જીવન)	૫૦૯
વ્યાપાર સ્વરૂપે	૫૧૯
વ્યામ	૧૯,૭૫,૨૨૧
વ્યાપ્યું છે	૪૬૯
વ્યામોહ	૨૮૮
વ્યામોહસંયુક્ત	૧૨૨
વ્યાયામ	૧૨૦
વ્યાવહારિક - નિમિત્ત	૨૦૫
વ્યાવૃત્ત	૩૯૭,૫૦૯
વ્યાસ	૩૮
વ્યાસ ભગવાન	૧૬૮
વ્યાહતિ	૩૧૭
વા	
વા	૩૭
વાક્ય	૩૭૩
વાક્યાંતર	૪૧૮
વાક્સંયમ	૫૨૩
વાચાએ	૧૬૭
વાચના	૧૯૩,૪૫૩
વાચા સહિત	૨૫૬
વાચકને	૪૧૮
વાચા વગરનું	૧૭૩
વાચક મંત્ર	૩૭૨
વાચાજ્ઞાન	૩૫૨
વાચાજ્ઞાની	૩૪૧
વાજલી	૧૬૭
વાજબી રીતે	૪૮૯
વાજિંત્ર	૪૮

શબ્દ	કોશ પૃ.
વાટ	૧૦૪
વાટે	૪૮,૨૨૭,૫૧૩
વાટેથી	૧૬
વાટે ન કરી શકાય	૧૮૯
વાડ	૯૯
વાડા	૪૮૦
વાડા બંધાવે છે	૪૮૧
વાડીલાલ	૪૦૭
વાણી	૮૨,૫૧૭
વાણિયા જેવા - હિસાબી	૪૯૬
વાણીધર્મ	૨૫૭
વાણીનો પ્રવેશ નથી	૨૦૬
વાતપૂર્તિ	૧૧૭
વાત સંજીવન કરી	૧૦૭
વાદ	૧૫૨,૨૨૦
વાદયશ	૧૧૯
વાદી	૯૫
વાદીઓ	૧૨૧
વાનર	૪૪
વાનપ્રસ્થાશ્રમ	૧૫૫
વામ	૨૫૦
વામદેવ	૩૩૪
વામનેત્ર	૧૨૯
વાયુ	૪૫૦
વારાંગના	૪૯
વારંવાર	૨૧૪,૩૫૫
વારુ	૧૬૭,૫૧૧
વાર્તા	૧૮૩,૨૦૫
વાર્તાનો	૧૮૦
વાલ્મીકિ	૩૮
વાવ્યા રહેતા હતા	૫૨૪
વાશે	૪૫૦
વસ	૧૦૮,૩૨૪,૩૨૯, ૩૫૦
વાસ કર્યો નહીં	૧૦૫
વાસના	૧૪૨,૧૮૬, ૩૦૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
વાસનાના - ઉપશમાર્થે	૨૦૧
વાસિતબોધ	૪૩૭
વાસી	૫૮
વાસુદેવ	૪૧૯
વાસુદેવે	૪૪૨
વાસ્તવ	૩૧૮
વાસ્તવ્ય	૧૭૨
વાસ્તવ્યપણે	૨૬૪
વાસ્તવ્ય માર્ગ	૨૩૪
વાસ્તવ જ્ઞાનવાનની	૩૦૯
વાસ્તવિક	૯
વાસ્તવિક ભય	૨૩૬
વાસ્તવિક માહાત્મ્ય	૩૫૩
વાસ્તવિક માર્ગ	૨૦૪
વાસ્તવિક સુખ	૧૯૨
વાસ્તે	૭૦,૪૯૧
વાળવા	૪૩૭
વાળંતા	૨૫૮
વાળા	૩૨
વાળુ	૭૯
વાંક	૩૧૨
વાંકોચૂકો	૪૭૮
વાંચના	૨૭૪
વાંછા	૨૬૫
વાંછના	૨૧
વાંછો	૧૫૭
વાંછુ છું	૪૫
વાંસાનો	૮૦
વિ	
વિ.	૪૦૩
વિ.આ. રાયચંદના પ્ર.	૨૧૩
વિઓગા	૫૦૮
વિકટ	૫૯,૩૮૯
વિકટતા	૨૨૭
વિકટવાસ	૧૯૧
વિકટ વાટેથી	૧૯૭
વિકથા	૮૪
વિકથાદિભાવ	૨૮૫
વિકલત્રય	૨૬
વિકલ્પ	૧૩,૧૨૪,૧૭૭, ૧૮૯,૨૩૮,૨૮૯, ૩૪૬,૩૬૦,૩૮૬
વિકલ્પના	૧૫૨
વિકલ્પી	૧૬૧
વિકરાળ	૨૯
વિકરાળ આત્મા	૫૧૩
વિકરાળ કર્મ	૫૧૩
વિકરાળ કાળ	૫૧૩
વિકળ	૪,૫૨૦
વિકળતા	૩૦૬
વિકાર	૧૫,૧૭૪,૨૯૪, ૩૧૮,૩૯૩
વિકાર સ્વરૂપે	૫૧૯
વિકાસવાનો	૨૪૮
વિકૃત	૧૧૫
વિકૃતભાવ	૪૧૬
વિકારો	૩૦
વિકલેન્દ્રિય	૪૯૭
વિક્રમે	૧૭૧
વિખૂટો	૨૦
વિખંડ	૬૦
વિગત	૧૩૨
વિગતિ	૯૬
વિગય પદાર્થો	૪૮૧
વિઘટતી	૨૩૦
વિઘનેવા	૧૦૭
વિચય	૧૦૨
વિચર્યા	૩૧૪
વિચરવું	૨૭૬
વિચરશું	૩૫૬
વિચક્ષણ	૬૮,૧૯૯, ૨૮૪
વિચક્ષણતા	૮,૨૬૯
વિચક્ષણપણું	૩૫૫
વિચક્ષણ પુરુષો	૯૦
વિચાર	૨૮૩,૩૨૨
વિચાર આડે	૧૦૧
વિચાર અંકુર	૩૨૪
વિચારગત	૩૨૦
વિચારની ઉત્પત્તિ થવા પછી	૨૭૪
વિચારની નિર્મળતા	૩૦૧
વિચારની પરિપાટી	૩૬૯
વિચારદશા	૨૭૨,૨૯૩
વિચારપધ્ધતિ	૫૨૦
વિચારપૂર્વક	૪૮૫
વિચાર બળ	૩૦૦,૪૦૨
વિચારભાવે	૪૬૩
'વિચારમાળા'	૨૭૭
વિચારમાર્ગ	૨૨૧,૩૧૫
વિચારયોગ	૩૨૭
વિચાર લેવાનું	૩૦૯
વિચાર વડીએ કરી	૪૮૬
વિચારવાન	૩૩૩, ૪૭૦,૪૭૧
વિચારસંકળના	૧૦૮
'વિચારસાગર'	૨૩૪, ૪૭૧
'વિચારસાગર'ના-તરંગો	૨૪૪
વિચારશ્રેણી	૩૨૦
વિચારી પગ - મુકવા જેવું	૧૯૩
વિચારોની ગુફા	૧૦૬
વિચિત્ર	૧૬૦,૧૭૯, ૨૬૯
વિચિત્રતા	૫૪,૧૦૨
विचित्तझाणप्प- सिद्धीए	૪૦૩
વિચ્છેદ	૩૬૮,૫૦૬
વિચ્છેદ રહિત	૧૫૫
વિચ્છેદતા	૩૨૯
विज्जाणमग्गं	૫૩૪
વિજોગી	૪૫૩
વિટંબન દશા	૧૬૩
વિટંબના	૨૯,૧૯૫, ૨૦૩
વિણસી જાય	૧૯
વિત્ત	૩૮
વિત્તી	૪૦૧
વિતિગિચ્છા	૧૪,૧૫૩
વિદગ્ધ મુખમંડન	૬૭
વિદિત	૧૨૭,૧૩૪, ૩૯૫
વિદિત કરી	૨૭૩
વિદિત કરેલા	૪૪૯
વિદિતમાં	૧૩૫
વિદિશા	૩૭૭
વિદુર	૮
વિદેહી	૧૯૮
વિદેહી દશા	૧૮,૧૫૧
વિદ્યમાન	૧૦૬,૧૮૦, ૩૨૭,૩૬૮,૩૮૪
વિદ્યમાનપણા - વિના	૨૫૮
વિદ્યમાનપણાની અવશ્ય	૨૮૨
વિદ્યમાનપણાને- લીધે	૨૮૫
વિદ્યમાનપણું	૧૨૫
વિદ્યારણ્ય સ્વામી	૪૪૯
વિદ્યાવિલાસ	૧૮
વિદ્યાસંપત્તિમાં	૮
વિદ્યાશાળી	૧૨૦
વિદ્યુત	૪૧
વિધવા	૧૧૮
વિધિ	૫૦૫,૫૧૦
વિધિનિષેધ	૪૧૭
વિઘ્ન	૧૦૯
વિઘ્નભૂત	૧૯૦
વિધ્વંસ	૩૧૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
વિઘ્નહરણ	૩
વિઘ્નહેતુ	૩૨૯
વિનય	૬૪,૮૦
વિનયતા	૧૩૪
વિનયભક્તિ	૪૪૬
વિનયભાવભૂષિત	૧૦૫
વિનયપત્ર	૧૪૬
વિનયોપાસના	૧૪૨
વિનયાન્વિત	૨૫૦
વિનંતિ	૩૫
વિના દિવાનાપણે	૧૪૮
વિના વિવાદે	૪૦
વિનાશી	૧૪૯
વિનાશિક	૨૨
વિનોદ	૭૯
વિપરિણામ	૨૬૬
વિપરીત	૪૨૧
વિપરીત કાળમાં એકાકી હોવાથી ઉદાસ	૨૬૫
વિપરીત ગતિ	૨૯
विवज्जिए	૩૬૬
વિપર્યય	૩૦૨,૩૦૯
વિપર્યય ઉદય	૨૯૬
વિપર્યય પરિણામ	૨૨૭
વિપર્યય બુધ્ધિ	૨૬૫
વિપર્યાસ ભાવ	૨૭૮
વિપર્યાસ મટી	૨૭૮
विपरियासुवेइ	૨૭૦
વિપળ	૫
વિપાક	૫૫,૩૪૯,૩૮૧
વિભંગ	૨૧૨,૩૬૦, ૩૭૫
વિભાગપદે	૩૪૧
વિભાગાર્થ	૩૨૧
વિભાવ	૨૫૩, ૩૫૧, ૩૪૭, ૩૬૦, ૪૨૮, ૪૯૨
વિભાવદશા	૪૧૭
વિભાવનું ઉપાદાન કારણ	૫૨૫
વિભાવ પરિણામ	૨૬૬, ૪૫૭
વિભાવ પર્યાય	૨૭૨
વિભાવપણું	૩૧૧
વિભાવી આત્મા	૪૮૩
વિભાવિક	૧૪૭
વિભાવિક ભાવ	૨૪૩
વિભૂતિ	૪૬૬
વિભૂતિ રૂપે	૧૯૭
વિભૂષણ	૯૯,૨૨૪
વિભૂષા	૧૫૪
વિભૂષિત	૬૨
વિભોગી	૪૫૩
વિભ્રમ	૩૭,૧૭૫,૩૫૪
વિમળ	૩૧,૮૦
વિમળ આચાર	૯૩
विमोक्खमग्गो	૫૦૩
વિમાસણ	૨૫૯
વિમાસવું	૨૭૬
વિમુક્ત	૬૨,૩૫૯
વિમુખતા	૪૩૭
વિમુખપણું	૧૬૦
વિમુખદશા	૫૦૧
વિમુખભાવ	૩૧૩
વિમુખ મુખે	૨૫૦
વિમૂઢ માર્ગ	૩૭૭
વિયોગ	૫૧,૯૮
વિયોગે	૨૫૩
વિરક્ત	૧૬,૮૦,૨૧૯
વિરક્તપણું	૨૬૦
વિરક્ત પરિણામ	૩૫૨
વિરતિ	૪૦, ૧૨૪, ૩૧૧,૩૬૦
વિરતિરૂપ	૩૯૭
વિરત્યાદિ - ગુણસ્થાનકે	૨૭૮
વિરમી	૪૯૬
વિરમવું	૫૨૪
વિરલા	૮
વિરલા જીવો	૩૦૭
વિરલા યોગી	૧૬૯
વિરલા પુરુષ	૩૮૭
વિ. રવજીભાઈ	૧૪૪
વિરસપણું	૨૮૫
વિરહ	૩૦૭
વિરહકાળ પ્રત્યક્ષ છે	૨૦૬
વિરહગ્રંથ	૧૧૯
વિરાગ	૮
વિરાગી	૫૧
વિરાજમાન	૩૬૭,૫૧૧
વિરાજિત	૩૭
વિરાધક	૪૮૨
વિરાધક વૃત્તિના ધણી	૫૨૮
વિરાધના	૧૨૯,૩૧૫
વિરાધાયાં	૪૩૮
વિરાધ્યાં	૩૬૪
વિરેચન	૪૯૪
વિરાધીએ નહીં	૨૪૯
વિરોધી સાધન	૩૦૩
વિ. રાયચંદના - પ્રણામ	૧૩૭
વિરામ	૨૨૪,૨૩૯, ૨૭૭
વિરામ પામતા	૪૦૩
વિરામે	૧૧૩
વિધર્મ	૫૦૧
વિલખો	૧૨
વિલંબ	૮
વિલય	૨૬૧,૨૮૩,૪૩૨
વિલયપ્રામ	૨૩૮
વિલયમાન	૧૯
વિલક્ષણ	૩૯૮
વિલક્ષણ કારણે	૨૬૫
વિલાપ	૧૫
વિલાયત	૨૬૯
વિલાયતાદિ	૪૩૪
વિલાસ	૩૬૩
વિલેપન	૪૪
વિલોકીએ	૩૫૬
વિવર્તપણે	૫૨૫
વિવર્તરૂપ	૩૩૮
વિવહરૈ	૫૦૩
વિપક્ષ ભાવના	૪૫૦
વિવક્ષા	૩૭૩
વિવાદ	૧૩૨,૨૯૦,૩૦૮
વિવાદકો	૪૧૪
વિવાહ	૨૯૪
વિવેક	૭૯,૯૦,૯૩, ૧૭૨,૨૯૫,૩૬૭,૪૭૭
વિવેકથી	૭
વિવેકઘેલછા	૧૨૯
વિવેકવિકળતા	૩૯૮
વિવેકશીલ	૮૮
વિવેકજ્ઞાન	૩૦૨
વિવેકીઓ	૧૬૧
વિવેકીજ્ઞાન	૧૫૧
વિવેચક	૧૭૨
વિવેચન	૪૦,૬૭
વિવેચી છે	૩૦૮
વિસર્જન	૧૨,૨૩૪
વિસર્જન કરવા- યોગ્ય	૨૮૦, ૩૮૭
વિસર્જન કરશો	૨૯૭
વિસર્જન થઈ ગયા	૩૬૬
વિસર્જન થયો	૨૪૪
વિસર્જનવત્	૩૩૩
વિસાત	૪૭૫
વિસામા	૫૯
વિસાર્યા	૨૫૨
વિસારી	૩૬૮
વિસંવાદ	૩૬૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
વિસંવાદ ફેલાવવો	૨૦૭
વિસ્રસા પરિણામ	૨૬૭, ૨૭૭
વિસ્રસા પરિણામી	૫૨૩
વિસ્મરણ	૬
વિસ્મરણ કરી	૧૪૯
વિસ્મરણ કર્યા - રહેવું	૧૯૮
વિસ્મરણ કરવા - યોગ્ય	૩૮૭
વિસ્મરણ યોગ્ય	૩૧૯
વિસ્મરણપણે	૨૮૧
વિસ્મૃત	૨૧૪
વિસ્મૃત કરો	૫
વિસ્મૃતિ	૮૦
વિસ્મૃતિ કરવી	૨૨૧
વિસ્મૃતિને અવકાશ	૧૫૯
વિસ્મયકારક	૪૩
વિસ્મયતા	૧૨૪
વિસ્મિત	૮૦
વિસ્તીર્ણપણું	૩૭૬
વિસ્તાર	૩૪૯,૫૧૯
વિશાળ બુધ્ધિ	૧૩૦
વિશિષ્ટ	૫૦૬
વિશિષ્ટાદ્વૈત	૧૭૫
વિશુધ્ધભાવ	૮૬
વિશુધ્ધ સ્થાનક	૩૮૨
વિશુધ્ધાત્મા	૧૦૯
વિશેષ	૬૮,૩૩૯
વિશેષ અંતરાય	૩૯૭
વિશેષ [illegible]ધીની પેઠે	૨૭૩
વિશેષ અવસરે	૩૯૯
વિશેષ અવસ્થા	૨૮૫
વિશેષ અનાગત કાળમાં	૧૭૭
વિશેષ અસમાધાન	૨૯૬
વિશેષ ચલાયમાન	૩૨૩
વિશેષ ચાહના	૩૧૪
વિશેષ ગુણ	૧૭૬
વિશેષતા	૧૪૭
વિશેષતા દાખવી	૨૬૨
વિશેષતાર્થે	૩૨૨
વિશેષ નિકટ	૩૧૬
વિશેષપણું	૩૮૫
વિશેષ પ્રધાન	૨૪૨
વિશેષ ફેર	૨૯૭
વિશેષ ભાગે	૧૪૨
વિશેષ મોળો પડશે	૩૦૬
વિશેષ વિચાર	૩૦૪
વિશેષ વ્યક્તત્વ	૩૧૫
વિશેષ વિષે - ન્યૂનાધિકપણું	૫૩૨
વિશેષ સમ્યક્	૨૭૭
વિશેષે કરી	૧૯૪
વિશોધ	૮૭
વિશોધવા યોગ્ય	૧૦૮
વિશોધી વિશોધીને	૬૫
વિશ્વ	૩૯૬
વિશ્વતત્ત્વાનાં	૪૦૦
વિશ્વને પ્રકાશક- આત્મા	૩૯૬
વિશ્વવંદન	૨
વિશ્વોધ્ધારણ	૨
વિશ્રાંતિ	૫૧૧
વિશ્રામ	૨૦,૭૫,૧૦૭
વિષ ખાધાથી	૨૭૧
વિષમ	૬૦,૧૭૫,૨૨૬, ૨૬૧,૪૯૯,૫૦૭
વિષમકાળ	૩૨૮
વિષમાત્મા	૧૬૫
વિષમતા	૧૬૧,૧૭૫, ૨૯૨,૩૪૮,૪૩૨
વિષગ્ર દુઃખ	૧૧૦
વિપમ દશા	૨૯૨
વિષમ દૃષ્ટિએ	૨૦૬
વિષમપણુ	૧૫
વિષમભાવ	૨૮૦
વિષમભાવ - રહિતપણું	૨૮૦
વિષમ ભાવના	૩૫૫
વિષય	૨૩૫
વિષયકાંક્ષા	૩૦૭
વિષયનિદાન	૮૨
વિષય પરિષહ	૫૧૮
વિષય મૂર્ચ્છા	૩૦૭
વિષયાર્તપણાથી	૫૨૨
વિષયાદિકની- પ્રિયતા	૧૯૦
વિષયવિવશ	૪૫૧
વિષાદ	૩૫૪
વિષૈરસ	૨૫૦
વિષ્ટા	૨૦,૪૪૩
વિષ્ણુ	૭૨,૨૯૧,૩૪૭
વિહીન	૫
વિહાર	૭,૩૫૮
વિક્ષેપ	૨૫૯,૨૬૬,૨૯૩ ૩૯૫,૪૬૨,૫૨૬
વિક્ષેપભાવ	૨૯૮
વિક્ષેપરહિત	૨૪૨
વિજ્ઞાન	૩૬૦,૩૭૫
વિજ્ઞાપન	૧૮૧,૧૮૨
વિજ્ઞાપના	૧૧૪,૩૮૬
વિજ્ઞાનવાદી - દર્શન	૩૩૮
વિજ્ઞાનવેત્તા	૮૪
વિજ્ઞાની	૨, ૪૦
વી	
વીખરાઈ જશે	૨૦
વીખરાવાપણું	૩૧૯
વીતરાગ અભિપ્રાય વિચાર	૫૨૦
વીતક ચારિત્ર	૪૫
વીતરાગ દશા	૩૮૭
વીતરાગ દર્શન	૪૫૧, ૫૨૦
વીતરાગ દર્શન - વ્યાખ્યાનો અનુક્રમ	૫૨૧
વીતરાગ દેવ	૧૯
વીતરાગ પદ	૩૫૦
વીતરાગ વાણી	૩૬
વીતરાગ વૃત્તિનો	૪૦૫
વીતરાગ સન્માર્ગ	૩૭૨
વીતરાગ શ્રુત	૩૬૪,૪૦૨
વીતલોભ	૩૫૭
વીત્યે	૨૦૧
વીર	૧૫
વીરચંદ ગાંધી	૪૩૪
'વીર જગતગુરુ- ગાયો'	૩૨૩
વીરની ભગવતીનું	૧૬૦
વીરને	૩૨૭
વીરમગામ	૨૯૯
વીરત્વ	૪૨૮
વીરા	૪૪૭
વીરા ... ઊતરો	૪૪૧
વીર્ય	૩૫૮
વીર્યગતિ	૩૦૭
વીર્યરિતના ગુણ	૩૪૭
વીર્યને વિષે	૫૧૯
વીર્ય પ્રવૃત્તિ	૪૨૧
વીર્યશક્તિ	૩૮૦
વીર્યાંતરાય	૩૧૭,૪૧૬
વીર્યાધ્યયન ૮મું	૪૪૮
વીશ દોહા - (દીનતાના)	૩૬૦
વીસરવા	૨૦૮
વીસર્યા	૧૮૨
વીસરવું	૨૬૧
વીસરી જવું	૧૩
વ્રીહી	૭૭
વીંચી જઈ	૧૪૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ — કોશ પૃ.

વીંછી ૨૬,૩૭૮
વીંટાઇ ૪૪૧
વીંધવો ૪૫૮
વીંધીને ૩૫

વૂ

વૂઠ્યો રે ૩૧૧

વૃ

વૃધ્ધ ૧૨૨
વૃધ્ધતાને પામેલો ૪૨
વૃધ્ધ પુરુષે ૫૧૧
વૃધ્ધ મર્યાદા ૧૭૮
વૃધ્ધિ ૯૯,૧૬૩
વૃધ્ધિ પામ્યો ૪૪૪
વૃધ્ધિમાન ૧૦૬,૩૬૫, ૪૩૦
વૃત્ત ૧
વૃત્તિ ૧૮,૧૬૫,૧૭૭, ૨૦૮,૩૩૪,૩૩૯,૪૩૮
વૃત્તિનો પ્રવાહ ૪૧૩
વૃત્તિનો લય ૧૯૫
વૃત્તિક્ષોભ ૪૫૮
વૃત્તિજ્ઞાન ૨૩૪
વૃત્તિભાવ ૧૪૬
વૃત્તાંત ૩૩
વૃથા ૩૭,૨૬૮,૨૯૨, ૩૬૩,૫૧૫
વૃથા જેવો ૩૯૦
વૃષ ૪૧૩
વૃષાદિત્યકી ૨૫૦
વૃક્ષભૂત જ્ઞાન ૪૬૯
વૃક્ષસમ ૧૦૫
વૃંદ ૪૨
વૃંદશતસૈ ૩૪
વૃંદાવન ૩૨૮,૪૬૬

વે

વેગળા ૪૬૨
વેગળો ૪૭૫
વેગે ૪૫૭

શબ્દ — કોશ પૃ.

વેઠ ૨૯
વેઠીએ છીએ ૨૯૬
વેઠીને ૨૪૫
વેઢ ૧૦
વેતર્યું ૧૧૫
વેદ ૧૨૩
વેદક ૨૬૩
વેદકભાવ ૩૭૫
વેદક સ્વભાવવાળો ૪૧૫
વેદક સમ્યક્ત્વ ૩૩૬, ૪૭૬,૪૯૪
વેદથી રહિત ૪૮૨
વેદન કર્યું છે ૨૩૭
વેદના ૩૦૫
વેદનાની મૂર્તિ ૪૧૯
વેદના પ્રશ્નો ૪૬૧
વેદનીય કર્મ ૧૩
વેદનો અભાવ ૪૯૫
વેદ પરિભાષા ૩૬૮
વેદવામાં આવે ૨૦૬
વેદવું ૨૫૬
વેદવેદાંત ૧૩૦
વેદવો ૫૧૯
વેદવ્યાસજી ૨૯૦
વેદાંત ૨૦૯,૨૯૯,૪૯૫
વેદાંત ગ્રંથ પ્રસ્તાવના ૧૯૭
વેદાર્થ ૩૩૭
વેદાંતનો બોધ ૯૫
વેદાંત દર્શન ૩૩૭
વેદાંતવાળા ૪૭૭
વેદાંત શાસ્ત્ર ૨૩૪
વેદાય ૧૭૭
વેદીને ૩૬૧
વેદે ૩૬
વેદોક્ત માર્ગ ૩૩૪
વેદોદય ૧૮૧,૫૦૯
વેધા વિના ૩૮૮,૪૫૦
વેધ્યું ૨૬૮

શબ્દ — કોશ પૃ.

વે'મ ૧૨
વેરે ૮૬
વેલી ૪૪૧
વેશવાળ ૧૧૭
વેશ્યા ૬, ૪૪૦
વેશવ્યવહારાદિ ૩૨૫
વેશ્યાશાળા ૪૬૫
વેષ ૩૩૯
વેષધારીઓ ૪૧૮
વેષધારીપણું ૨૮૯
વેળા ૪૪
વેળુનો કવળ ૫૯
વેંત ૨૮

વૈ

વૈક્રિય ૪૭
વૈક્રિય કરેલા ૫૯
વૈક્રિયિક રિધ્ધિ ૨૪
વૈક્રિય શરીર ૨૮૨
વૈકુંઠ ૪૪૦
વૈકુંઠ ધામ ૪૬૭
વૈજનાથજી ૩૩૫
વૈતરણી ૪૫
વૈતાલીય અધ્યયન ૧૯૩
વૈદિક ૬૧
વૈદ્ય ૩૪૮, ૪૫૧
વૈધવ્ય ૯૬
વૈમાનિક દેવ ૩૫૭
વૈયાવચ્ચ ૬૪, ૩૪૩
વૈયાવચ્ચાદિ ૩૮૧
વૈરાગ્ય ૩૩૫
વૈરાગ્યચિત્ત ૨૯૨
વૈરાગ્ય પ્રકરણ ૨૩૧
વૈરાગ્યબળ ૪૦૨
વૈરાગ્ય વિશેષ ૩૨૯
વૈરાગ્યશતક ૩૯૯
વૈશેષિક દર્શન ૩૩૭
વૈશેષિકનો બોધ ૯૫
વૈશ્ય ૭૮

શબ્દ — કોશ પૃ.

વૈશ્યદશા રૂપ ૨૪૩
વૈશ્ય વિષે ૫૧૮
વૈષ્ણવ ૧૫૨,૪૬૫
વૈષ્ણવનો બોધ ૯૫
વૈષ્ણવ સંપ્રદાય ૨૮૯

વો

વો ૨૧૩
વોસિરામિ ૪૬૬
વોસરાવવાનો ૪૬૬

વ્ર

વ્રત ૩૫૫
વ્રતતપધર ૪૧૩
વ્રતાદિ ૨૧૩

વં

વંકજડાય પચ્છિમા ૯૩
વંચક ૫૦૮
વંચના ૪૩૫
વંચનાબુધ્ધિએ ૨૮૮
વંચવા બરોબર ૨૭૩
વંદના ૩૫,૪૬૫
વંદામિ યાવત્ - પજ્જુવાસામિ ૧૦૩
વંદામિ પાદે પ્રભુ - વર્ધમાન ૧૨૯
વન્દે ૪૦૦
વંદિઅ ૫૩૦
વંદી ૪૧૩
વંધ્યા ૪૩
વંધ્યાપુત્રવત્ ૧૫૭
વંધ્યાપુત્રવત્ વિશ્વ ૧૫૭
વંધ્યતરુ ૩૨૩
વંશ ૩૧

શ...

શક્તિપણે ૨૭૨
શક્તિરૂપે ૪૯૫
શક્તિપંથીનો બોધ ૯૫
શક્રેન્દ્ર ૪૬

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
શતક	૧
શતઘ્ની	૪૬
શબ	૪૫૧
શબ્દ નિર્વિકલ્પ કર	૫૨૯
શબ્દ ભેદ	૨૦૩
શબ્દની માંય	૩૪૪
શબ્દનો મોહ	૪૬૯
શબ્દદૃષ્ટિ	૫૨૮
શબ્દાતીત	૫૨૭
શબ્દાદિક વિષય	૪૩૨
શબ્દાદિક વિષયો	૨૩૨
શબ્દાંતર	૩૨૯,૪૧૮
શબ્દે	૨૦૦
શમ	૪૦,૧૦૪,૧૬૫, ૨૮૩,૪૭૩,૪૭૭
શમમ્	૪૧૧,૪૧૨
શમાર્થે	૧૫૮
શમાવો	૧૬૮
શમાવવું	૨૦૪
શમાવવો	૨૩૩
શમાવ્યો છે	૩૮૭
શયન	૮૫
શયન કરવું	૪૫
શય્યા	૨૧
શરણ	૩૦૯
શરણત્વાદિપણું	૩૨૯
શરણાપન્ન	૧૯૯
શરણાગત	૧૭૮
શરદકાળ	૨૦
શરમા	૫
શરીર	૪૧૯
શરીરને વિષે - આત્મભાવના	૫૧૭
શરીરસંઘયણ	૨૭૫
શલ્ય	૧૯,૪૭,૪૭૮
શર્વરી	૫
શશી	૫
શસ્ત્ર	૨૩

શબ્દ	કોશ પૃ.
શસ્ત્રપરિજ્ઞા	૩૮૨
શસ્ત્રપરિજ્ઞા અધ્યયન	૫૦૭
શસ્ત્રસંબંધવંધ્યં	૪૪૪
શત્રુવટ	૪૯
શા	
શા	૫
શાખા	૬૦,૪૯૩
શાતા પૂછનાર	૨૦૭
શાતાવેદનીય	૭૫
શાતાશીલિયું	૪૭૪
શાર્દૂલવિક્રીડિત	૧
શાપ	૨૪૮,૪૮૯
શારીરિક ઉપદ્રવ - વિશેષ	૪૦૪
શાલ્મલિવૃક્ષ	૪૫,૫૦૦
શાસન તત્ત્વપરાયણ	૬૨
શાસનદેવી	૫૧,૩૬૪
શાશ્વત	૭૪,૩૨૧, ૩૬૭,૩૭૫
શાશ્વતમાર્ગનૈષ્ઠિક	૩૧૩
શાશ્વતરૂપે	૧૯૯
શાશ્વત વસ્તુલક્ષણ	૫૨૧
શાશ્વત વિશ્વ	૫૧૮
શાશ્વત સુખે	૬૮
શાસ્તાપુરુષ	૪૩૫
શાસ્ત્ર વિચક્ષણ	૧૩૪
શાસ્ત્રશૈલી	૧૪૪
શાસ્ત્રપઠન	૬૪
શાસ્ત્રપ્રમાણ	૪૨૯
શાસ્ત્રવેત્તા	૩૨૭,૪૫૮
શાસ્ત્રસંચય	૭૧
શાસ્ત્રાધ્યયન	૧૮
શાસ્ત્રાધાર	૮૫
શાસ્ત્રાધ્યાય	૩૮૨
શાસ્ત્રાવધાન	૯૭
શાસ્ત્રીય	૮૭
શાસ્ત્રીય અભિનિવેશ	૩૨૨
શાસ્ત્રોકત	૧૩૩

શબ્દ	કોશ પૃ.
શાહી	૪૩૬
શ્યામતા	૧૩૦
શિ	
શિકારી	૨૬
શિખરબંધ	૪૬
શિથિલ	૨૭૨
શિથિલ કર્મ	૨૭૨
શિથિલબંધ	૧૨૪
શિથિલતા	૧૭૭,૩૦૪, ૩૬૦
શિથિલપણાના	૪૫૭
શિયળવ્રત	૧૯
શિયાળાની	૨૯
શિર ઓઢી લઈએ- છીએ	૫૦૧
શિર જતાં પણ	૧૧૬
શિર વહેતો હોય	૪૪૩
શિરછત્ર	૭૦,૩૫૨
શિર	૩૧
શિરસાવંદ્ય	૩૩૦
શિરોભાગ	૧૪૮
શિરોમણિ	૨૪૩
શિવ, મુંબઈ	૪૨૯, ૪૪૫
શિશુ	૪
શિશુવય	૧૬૧
શિષ્ય	૨૭૨
શિષ્ય સમુદાય	૪૩૯
શિક્ષણપદ્ધતિ	૬૭
શિક્ષા	૯, ૧૮૭
શિક્ષાબોધ	૨૬૪
'શિક્ષાપત્ર'	૨૬૯
શિક્ષાની સાપેક્ષ - સ્ફૂરણાથી	૧૩૨
શિક્ષાવિષયરૂપ મણિકા	૬૬
શિક્ષાવ્રત	૮૪
શી	
શી	૧૩૮,૧૭૬

શબ્દ	કોશ પૃ.
શીઘ્ર	૧૮
શીતલ	૨૧
શીતળ	૨૫૮,૩૯૧
શીતગુણ	૪૮૯
શીતલીભૂત	૧૪૬
શીલ	૬૭
શીલાંગાચાર્ય	૨૫૯
શુ	
શુકદેવજી	૧૯૦
શુક્લ	૧૦૧
શુક્લ પ્રેમ	૧૨૮
શુક્લ હૃદય	૩૨૦
શુક્લ એકાંત	૧૨૧
શુક્લધ્યાન	૫૧,૪૦૭
શુક્લભાવ	૧૧૩
શુક્લલેશી	૪૯૭
શુક્ર	૧૧૩
શુદ્ધ	૭૦,૩૫૧,૫૨૭
શુદ્ધ આત્મજ્ઞાનદાતા નિશ્ચયનય	૯૫
શુદ્ધ ગુર્જરભાષા	૪૧૪
શુદ્ધ આત્મજ્ઞાનની- કોટિઓ	૯૬
શુદ્ધ ચરણ	૩૫૪
શુદ્ધ ચિત્ત	૨૫૯
શુદ્ધ ચૈતન્ય - ધાતુપણે	૩૬૩
શુદ્ધ ચૈતન્યદૃષ્ટિ - પ્રત્યેનું વલણ	૪૧૧
શુદ્ધ ચિતિસ્વરૂપ	૩૯૬
શુદ્ધ ભાવ	૨૧૪
શુદ્ધ નય	૩૬૧,૪૮૬
શુદ્ધનયાભાસમત	૪૮૬
શુદ્ધ વૃત્તિ	૧૪૮
શુદ્ધ સહજ - આત્મસ્વરૂપ	૩૮૫
શુદ્ધતા	૨૨૮
શુદ્ધાત્મપદ ભાવના	૫૨૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
શુદ્ધાત્મ સ્થિતિ	૪૧૦
શુદ્ધાદ્વૈત	૧૭૫
શુદ્ધિપણું	૩૨૦
શુભ દેહ	૯૮
શુભ યોગ	૩૬૨
શુભવાન	૩
શુભવૃત્તિ મણિલાલ	૨૪૬
શુભવૃત્તિ સંપન્ન	૨૪૬
શુભાકાંક્ષા	૧૪૯
શુભાશુભ કર્મ	૬૯
શુભેચ્છાથી માંડીને	૩૮૭
શુભેચ્છા ભૂમિકા	૩૨૨
શુભેચ્છા પ્રાપ્ત - શ્રી લલ્લુજીમુનિ	૨૭૪
શુભેચ્છાવાન જીવ	૩૨૨
શુભેચ્છાસંપન્ન	૨૪૩, ૨૪૬
શુભેચ્છાસંપન્ન-પુરુષો	૩૯૦
શુભોપમા યોગ્ય	૨૨૨, ૨૩૩
શુષ્ક અધ્યાત્મી	૨૫૩
શુષ્કક્રિયાપ્રધાન-પણામાં	૨૫૨
શુષ્કતા	૩૬૨
શુષ્કજ્ઞાની	૩૨૬
શૂ	
શૂન્ય	૧૬૨,૩૭૫
શૂન્યતા	૨૨૨,૪૫૨
શૂન્યવત્	૨૦૭
શૂન્યવાદ	૫૦૭
શૂન્યવાદી દર્શન	૩૩૮
શૂન્યવૃદ્ધતા	૧૪૪
શૂન્યાભાસ રૂપ	૧૪૦
શૂર	૨૨,૪૫૨
શૂરા	૧૨૭
શૂરાતન	૪૫૫
શૂરાતન અંગ	૩૨૫
શૂળી ફીટીને	૮૧
શૂળીએ ચડાવવો	૮૧
શે	
શેઠાઈ	૮૮
શેતરંજ	૧૧૪
શેલડી	૬૦
શૈ	
શૈલી	૧૨૩,૧૩૮
શૈલેશી અવસ્થા	૧૪૧, ૩૧૬
શૈલેશીકરણ	૩૮૭,૪૯૪
શો	
શો	૩૩,૨૩૫,૨૫૯, ૪૩૦
શો જનમ	૨૯૧
શોક	૨૩૨
શોકરહિત	૧૩૪
શોકાર્ત	૪૪
શોકવાન	૨૯૩
શોકાબ્ધિ	૩૯
શોચ	૨૩
શોચનીય	૨૦૪
શોચવું	૨૫૪
શોધ	૨૭૩
શોભનિક	૫૪
શોભાયમાન	૩૫૫
શોષાવાના	૪૬૦
શોષ્યું	૭૪
શૌ	
શૌચ	૮
શૌચક્રિયાયુક્ત	૭
શૌચાશૌચ	૯૩
શૌર્ય	૩૯૩
શૃ	
શૃંગાર	૩૦,૧૧૬, ૩૫૭,૪૯૩
શૃંગારી ધર્મ	૧૧૯
શૃંગારતિલક	૩૩
શૃંગારયુક્ત ધર્મ	૪૩૮
શં	
શં.	૫૨૨
શંકર	૪,૩૮
શંકરાઈ	૮૯
શંકરાચાર્યજી	૩૪
શંકા	૧૪,૧૫૩,૧૭૭, ૪૬૮
શંખ	૩૭૮
શંખલાં	૧૦૧
શંબુક	૩૭૦
શાંતતા	૩૫
શાંતપણું	૨૮૪
શાંતિપ્રકાશ	૧૬૬
શાંત આત્માની	૪૦૧
શાંતરસ	૩૬
શાંતસુધારસ	૪૪૫
'શાંતસુધારસ'	૨૨૬
શાંતિ	૮,૨૬૯,૪૨૯
શાંતિનાથ ભગવાન	૩૫, ૬૮
શાંતિઃ	૪૨૪,૪૩૩
શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ	૪૨૦
શાંત થા, શાંત થા	૫૩૩
શ્વ	
શ્વાસ	૭૫
શ્વાન	૬૦
શ્લેષ્મ	૫૩
શ્લોક	૩૪,૩૬૫
શ્લોકપુર	૪૪૬
શ્વેત	૧૯,૩૯૬,૩૯૮
શ્વેતતા	૮૯
શ્વેતાંબર	૨૪૯
શ્વેતાંબર આચાર્યો	૩૬૬
શ્વેતાંબર જૈનદર્શન	૩૩૮
શ્વેતાંબરપણેથી	૩૯૦
શ્ર	
શ્રમ	૩૦૨
શ્રમણ	૨૫૯
શ્રમણ ભગવાન	૫૦૪
શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીર	૩૯૯
શ્રદ્ધાપણે	૨૭૨
શ્રમણોપાસક	૧૦૫
શ્રદ્ધાશીલ	૨૩૫
શ્રદ્ધાજ્ઞાન લહ્યાં... ગાયો રે	૩૨૩
શ્રદ્ધાગ્રાહ્ય પ્રમાણ	૨૯૦
શ્રવણ	૨૦૮,૨૪૧
શ્રવણદોર	૪૩૯
શ્રવણવું	૨૩૬
શ્રવણાદિ વિવેચન	૫૨૦
શ્રા	
શ્રા૦	૩૯૮
શ્રાવક	૭૯,૩૮૦, ૪૮૦, ૫૦૫
શ્રાવક આશ્રયી	૫૦૪
શ્રાવિકાઓ	૩૮૦
શ્રાધ્યોત્પત્તિ	૧૫૬
શ્રાવકો	૨૫૮
શ્રી	
શ્રી	૩૫૧
શ્રી ૫	૨૩૩
શ્રી...	૨૪૫
શ્રી... ના	૨૩૫,૨૯૨
શ્રી ૐ	૪૦૩
શ્રી અચળ	૩૨૮,૩૫૩
શ્રી અજિતનાથજી-સ્તવન	૪૩૭
શ્રી અનંતનાથ - સ્વામી સ્તવન	૪૬૬
શ્રી અનુપચંદભાઈ	૩૩૩
શ્રી કુંવરજીભાઈ	૩૮૦
શ્રી કૃષ્ણ	૧૩૯
શ્રી ગોકુળચરિત્ર	૧૪૫
શ્રી ગુરુના અનુગ્રહથી	૫૨૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
શ્રી ગૌતમ	૧૨૩
શ્રી ગુરવે	૪૦૦,૪૫૨
શ્રી ઝવેરચંદ તથા રતનંચંદ	૪૧૨
શ્રી ઠાણાંગ સૂત્રમાં	૨૭૮
શ્રી ડુંગર	૩૫૩
શ્રી દેવકરણજી	૨૭૪, ૩૫૨
શ્રી દેવકીર્ણજી	૩૮૮
શ્રી ધનાભદ્ર	૨૬૮
શ્રી દેવચંદ્રસ્વામી	૩૬૨
શ્રી ધુરીભાઈ	૩૮૭
શ્રી નમિનાથજી - સ્તવન	૪૩૮
શ્રી નવલચંદ	૩૦૯
શ્રી નવલચંદે	૩૮૮
શ્રી નાગજીસ્વામી	૨૨૧
શ્રી નંદીસૂત્રે	૨૧૭
શ્રી પદ્મપ્રભુ	૪૪૧
શ્રી પદ્મપ્રભુનું સ્તવન	૪૪૧
શ્રી પર્યુષણ - આરાધના	૪૨૬
શ્રી પ્રહ્લાદજી	૩૧૮
શ્રી બોધપુરૂષ	૨૩૬
શ્રી ભાણજીસ્વામી	૩૯૫
શ્રી મનસુખ	૩૯૨
શ્રી મહાવીર	૩૯૯
શ્રી મલ્લિનાથજી- સ્તવન	૪૩૯
શ્રી યશોવિજયજી	૩૯૨
શ્રી રાજચંદ્રદેવ	૩૯૮
શ્રી રામ	૧૬૧,૨૩૧
શ્રી રામદાસ સ્વામી	૩૪૦
શ્રી લહેરાભાઈ	૩૧૪
શ્રી વર્ધમાનને વિષે	૨૨૪
શ્રી વલ્લભાચાર્ય	૩૩૧
શ્રી વાસુપૂજ્ય - સ્તવન	૨૨૮, ૩૬૨
શ્રી વીર સ્વામી	૨૩૭
શ્રી વૈજનાથજી	૩૪૧
શ્રી શાળિભદ્ર	૨૬૭
શ્રી શાંતિનાથજી	૪૪૦
શ્રી સહજસમાધિ	૨૨૩
શ્રી સહજાત્મસ્વરૂપ	૩૫૨
શ્રી સત્શ્રુત	૪૪૨
શ્રી સહજાનંદના - વચનામૃત	૩૩૧
શ્રી સદ્‌ગુરુ ચરણાર્પણમસ્તુ	૩૫૨
શ્રી સત્પુરૂષોને- નમસ્કાર	૩૦૧
શ્રી સિદ્ધસેન - દિવાકર	૨૧૯
શ્રી સુંદરદાસજીના ગ્રંથો	૩૨૫
શ્રી સુભાગ્યભાઈ	૨૪૬
શ્રી સુમતિનાથ	૨૨૬
શ્રી સૂર્યપૂર	૩૨૨
શ્રી સૂર્યપૂરે સ્થિત	૨૭૩
શ્રી સોભાગ	૫૨૯
શ્રી સ્તંભતીર્થ	૩૧૪
શ્રી સ્તંભતીર્થ ક્ષેત્ર (ખંભાત)	૨૮૭
શ્રી સ્વરૂપના - યથાયોગ્ય	૨૩૬
શ્રી હરિ	૧૭૪
શ્રીકૃષ્ણ	૧૯૯
શ્રીફળ	૧૮૫
શ્રીમત્	૨૫૦,૩૯૯
શ્રીમદ્ ભાગવત	૧૯૧, ૨૬૬
શ્રીમંત	૧૦૯
શ્રીમંતતા	૪૩૦
શ્રીમાન	૪૯,૪૨૦
શ્રીમાન કુંદકુંદાચાર્ય	૪૯૫
શ્રીમાન પુરૂષોત્તમ	૧૭૪
શ્રીમુખવાણી	૬૯
શ્રી મુનિ	૩૧૧,૩૩૦

શ્રુ - શ્રે - શ્રો

શબ્દ	કોશ પૃ.
શ્રેય જોગ	૨૪૬
શ્રેયભૂત	૩૦૪
શ્રેયસ્કર	૩૧,૯૦,૧૯૦, ૪૦૮, ૪૫૩
શ્રેષ્ઠ	૩૨,૭૫
શ્રેણિએ	૮૨
શ્રેણિએ ચઢવા	૧૦૫
શ્રેણિક	૨૧૭,૨૨૭,૩૪૨
શ્રેણિક રાજા	૪૫૦
શ્રેણિબંધ	૯૬
શ્રેણી	૧૮૨
શ્રેણીએ શ્રેણીએ	૧૬૯
શ્રેણીને	૧૩૮
શ્રેણીમાં	૧૩૬
શ્રેય	૨૪૪
શ્રેયિક સુખ	૧૦૩
શ્રેષ્ઠ ધર્મ	૧૨૭
શ્રુત (જ્ઞાન)	૧૦૩
શ્રુતઅનુભવ	૫૧૭
શ્રુત અજ્ઞાન	૪૮૬
શ્રુત કરવા	૩૭
શ્રુતકેવળજ્ઞાન	૩૯૩
શ્રુતકેવળી	૫૦૫
શ્રુતતત્વોપદેષ્ટા- મહાત્મા	૩૬૪
શ્રુત થયા	૪૧૯
શ્રુતધર્મે	૨૪૧
શ્રુતસમુદ્ર પ્રવેશમાર્ગ	૫૩૩
શ્રુતસાગર	૩૬૭
શ્રુતસ્કંધ	૪૦,૩૦૬
શ્રુતજ્ઞાન	૩૧૪,૪૮૫
શ્રુત જ્ઞાનના ભેદ	૧૦૧
શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય	૨૭૯
શ્રુતિ	૧૦૩,૨૯૮,૪૭૨
શ્રોતા	૪૧૮,૪૩૯
શ્રોતી	૪૯
શ્રેયિક સુખ	૧૦૩

ષ...

શબ્દ	કોશ પૃ.
ષટ્દર્શન	૧૯૫,૪૬૯
ષટ્દર્શન અવલોકન	૫૨૦
ષટ્દર્શનસમુચ્ચય	૨૮૯, ૩૨૦
ષટ્દ્રવ્ય	૪૮૬
ષટ્પદ	૩૪૫,૪૮૬
ષટ્પદનામકથન	૩૪૫
ષટ્રસભોજન	૪૯
ષટ્સંપત્તિ	૪૭૩
ષટ્સ્થાનક	૩૪૫
ષષ્ઠચિત્ર	૫૪
ષોડશ કષાય	૬૩

સ...

શબ્દ	કોશ પૃ.
સઉપયોગ - યથાસૂત્રપ્રવૃત્તિ	૫૧૨
સઉપયોગપણે	૫૨૨
સઉપયોગી	૧૨૯
સઉલ્લાસચિત્ત	૪૧૬
સકપટ	૩૬૩
સકમ્મણા	૨૭૦
સકર્મ	૨૮૨,૫૩૧
સકલ ગૃહવાસ	૨૯૯
સકળ	૪,૩૮૮
સકળ ભયરહિત	૭૨
સકળ માર્ગ	૩૫૧
સકળ... નિઃકામી	૩૮૮
સકામ	૪૬૮
સકામ નિર્જરા	૬૫, ૪૩૫,૪૮૩
સકામપણું	૨૪૫
સકામવૃત્તિ	૨૯૮
સકારણ	૧૩૬,૧૭૨, ૩૨૦,૪૩૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સક્રિય	૩૧૯,૩૪૮
સક્રિય જીવ	૪૯૮
સક્કારેમિ	૧૦૨
સખત	૪૫૪
સખેદ	૨૪૦
સખેદપણે	૩૫૫
સગડી	૪૬૨
સગપણ	૮૬
સગર ચક્રવર્તીની કથા	૪૯૪
સઘન	૪૨
સઘળા	૪૮૫
સઘળાંનો	૯
સચરાચર	૩
સચવાતો નથી	૪૮૧
સચવાય કરી અપાય	૨૯૮
સચવાવો	૧૭૨
સચવાવ્યો	૨૭૬
સચ્ચં	૫૩૩
સચિત	૧૪૧,૩૩૨
સચ્ચિદાનંદ	૯,૪૭૫
સચ્ચિદાનંદ સિધ્ધિ	૫૧૧
સચેત	૧૩૮,૩૩૬
સચેતપણું	૨૬૮
સચોડી	૧૮૫
સચોડો	૨૫૩,૪૬૬
સજ્ઝાય	૪૩૫
સજ્જનસંગતિરેકા	૧૬૪
સજ્જનૈઃ સહ	૩૪
સજ્જ થઈ	૫૦,૪૪૨
સજ્જનતા	૧૮,૩૩
સજ્જડ છાપ	૫૦૬
સજાતીયપણું	૨૮૬
સજીવન	૪૫૮
સજીવન મૂર્તિ	૧૯૦
સજીવન શરીર - અજીવનપણે	૨૬૧
સજો	૪૦
સટીક	૨૭૭
સટ્ટાને વિષે	૨૩૫
સટ્ટાવાળાઓ	૩૦૪
સડક	૩૪
સડતું નથી	૪૫૧
સડવું	૩૧૯
સત્તાણં	૫૩૪
સત્કથા	૧૮૮
સત્કવિ	૧૨૧
સત્કાર	૩૬૦
સત્ત્વ	૧,૧૭૬,૩૧૦, ૩૨૧
સત્ત્વગુણી	૨૭
સત્ત્વ હર્ષ	૨૭૭
સત્તા	૧૯૭,૨૦૨, ૪૬૦,૪૬૯,૪૯૦
સત્તાગત	૩૩૬,૫૦૪
સત્તાપણે	૨૮૦,૪૫૭
સત્તાપ્રામ	૫૧૬
સત્તામાં	૧૩૯
સત્તારૂપે	૪૯૧
સત્તા વડે	૩૪૫
સત્તાસમુદ્ભૂત	૫૦૭
સત્પદ	૧૩૯,૧૪૬
સત્પાત્રે	૭૧
સત્પુણ્ય	૧૦૩
સત્પુરુષ	૧૨૯,૨૦૯
સત્પુરુષો	૬
સત્પુરુષકે	૨૧૩
સત્પુરુષરહિત	૨૪૫
સત્પુરુષાર્થતા	૪૧૨
સત્પુરુષોનાં ચરિત્ર રહસ્ય	૧૧૦
સત્ફળ	૭૮
સત્ય	૪૪૯
સત્ય કરવાને અર્થે	૨૫૬
સત્ય ગુણ	૮૩
સત્યત્વ	૪૨
સત્યધર્મનો ઉધ્ધાર	૫૧૮
સત્યપરાયણ	૧૫૯
સત્યશીલ	૮૧
સત્ય સંતોષ	૮૮
સત્યાત્મબોધ	૩૫૦
સત્યાર્થ ધર્મને	૨૪
સત્યાસત્ય	૧૩૯,૨૯૬, ૩૪૪
સત્યાળુ	૩૨
સત્યુગ	૧૮૫
સત્યોગ	૧૪૬
सत्यं परं धीमहि	૨૨૨
સત્વર	૪૨
સત્વસો	૪૪૮
સત્સમાગમ	૧૭૭,૩૯૪
સત્સાક્ષી	૧૮૩
સત્સ્વરૂપ	૧૮૫,૧૯૨
સત્શાસ્ત્ર	૧૮૮
સત્સ્વરૂપપૂર્વક નમસ્કાર	૨૩૫
સત્જ્ઞાન	૨૪૧
સત્સંગના કામીજન	૨૬૧
સત્સંગ	૨૮૩
સત્સંગ યોગ્ય	૨૯૨
સત્સંગના - જોગનો લાભ	૨૯૮
સત્સંગનૈષ્ઠિક	૩૧૪
સત્સંગના અયોગે	૩૧૮
સત્શ્રુત	૩૯૪
સત્સુખ	૯૭
સત્	૧૮૦,૨૪૧,૩૪૯
સત્-ચિત્-આનંદ સ્વરૂપ	૧૯૪
સત્ ચિદાનંદ સ્વરૂપ	૯૪
સત્ જિજ્ઞાસુ	૧૮૨
સત્ દેવ	૪૭૧
સત્ દેવ નિર્ગ્રંથ	૭૦
સત્ ધર્મ	૪૭૧
સત્ના ચરણમાં	૨૨૧
સત્ને બતાવનાર- સત્	૧૯૩
સત્નો માર્ગ	૧૯૦
સત્ મૂર્તિ	૧૯૬
સત્ શીલવાન	૧૦
સત્ સુખ	૧૯૦
સત્સ્વરૂપદર્શિતા	૧૫૩
सव्वं अदिन्नादाणं- पच्चक्खामि	૨૭૫
सव्वं परिग्गहं- पच्चक्खामि	૨૭૫
सव्वं पाणाइवायं- पच्चक्खामि	૨૭૫
सव्वं मुसावायं- पच्चक्खामि	૨૭૫
सव्वं मेहूणं- पच्चक्खामि	૨૭૫
સદા	૩૩૯
સદાચરણ	૪૩૪
સદાચાર	૬,૩૮૯
સદાય	૩૩૦
સદાસર્વદા	૩૯૬
સદીવ	૧૨૫,૧૫૭
સદુત્તર	૧૭૨
સદુદ્યમ રૂપ	૪૧૧
સદુપદેશાત્મક	૨૦૨
સદુપદેષ્ટા	૪૩૫
સદુપાય	૨૯૨,૩૬૭
સદૃશ	૧૪૪
સદૃશતા	૨૭
सद्दहणं	૩૬૬
સદ્દેવ	૪૪૫
સદૈવ	૧૫૬
સદોષમાં	૩૬૩
સદોષી	૧૧૬
સદ્ અનુષ્ઠાન	૪૬૫
સદ્ અસદ્	૨૬૮
સદ્ગુરવે	૩૭૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ — કોશ પૃ.

સદ્ગુરુ ૪૭૧,૪૯૩
સદ્ગુરુચરણાય નમઃ ૩૨૬
સદ્દૃષ્ટિવાન ૩૯૪
સદ્બુધ્ધિ ૩૯૪
સદ્બોધના - વર્ધમાન પરિણામ ૨૭૪
સદ્ભાવ ૮૫,૧૫૪, ૩૭૬,૩૭૭,૪૮૬
સદ્ભાવની પ્રતીતિ ૫૩૧
સદ્ભાવે ૧૦૬
સદ્ભૂતવચન ૪૫૯
સદ્ભૂતાર્થપ્રકાશ ૪૮૫
સદ્વિચાર પૂર્વક ૪૮૭
સદ્વૃત્તિ ૯,૧૯૪
સદ્વ્રત ૧૮૮
સદ્હનાર ૧૦૩
સદ્હેતુ ૩૮૮
સદ્વર્તન ૪૦૮
સદ્વાંચના ૨૮૩
સદ્વિચાર ૨૩૩
સદ્વિચારે ૩૩૩
સદ્વિચારવાન ૨૭૯
સદ્વેષતા ૩૬૩
સઘનપણું ૩૮૨
સધાય ૩૪૮
સદ્ધર્મ ૧૧
સદ્ધર્મ પ્રત્યેની- પરમભક્તિ ૫૨૮
સદ્ધર્મનાવ ૭૦
સદ્ધર્મનો ૨૦૯
સનતકુમાર ૫૨
સનાતન ૨૪૭,૫૨૭
સનાતન ધર્મ ૨૪૧,૪૨૮
સનાતન ધર્મરૂપ ૧૨૩
સનાતન સ્ફુરિત ૪૧૫
સનિક્ષેપ ૧૦૨,૧૦૭
સન્માર્ગને વિષે ૨૦૯
સન્માન ૩,૫૧૧

શબ્દ — કોશ પૃ.

સન્માનવાથી ૪૪૦
સન્મુખ ૨૧૧
સન્મુખ દશા ૫૦૧
સન્મુખ મુખે ૨૫૦
સન્નિપાત (ઋતુને) ૪૩૫
સપડાઈ જાય ૪૫૪
સપરમાર્થ ૩૨૨
સપર્યવસ્થિત ૧૨૬
સપ્રમાણ ૬૨,૯૬,૧૭૩, ૨૭૨,૨૯૭
સપ્રયોજન સિવાય ૨૬૮
સપ્ત ૨૬
સમમ ૫૩૦
સમદશભેદે ૬૧
સમદશવિધિ ૧૧૨
સમભંગી નય ૧૦૭
સમ મહાભય ૬૨
સમ વ્યસનભક્ત ૬૫
સમશતી ૧૧૬
સમ સિધ્ધાંત ૧૩૦
सफलं ૪૪૮
સફળજન્ય ૫
સફળતા ૩૪૯
સફળતાનો માર્ગ ૩૫૫
સફળપણું ૨૭૬
સબ ૨૧૩
સબ અંગ લખિ ૩૮૩
સબ પેં ૨૧૫
સબ લોક ૫૧૫
સબસેં ૨૧૨,૪૬૭
સબળ ૩૪,૨૦૩, ૪૨૫
સબળ પાપ ૧૮
સભાસદો ૫૨
સભ્યતાપૂર્વક ૪૩૯
સમ ૧૬,૧૨૫
સમકિત - અધ્યાત્મની શૈલી ૪૧૭

શબ્દ — કોશ પૃ.

સમકિતી ૪૭૪
સમકિતી નામ ધરાવી ૪૧૭
સમકિતનાં મૂળ ૪૭૮
સમગુણી પુરુષો ૧૯૦
સમચિત્ત ૨૭૪
સમજ ૫૧૩
સમજવા સારુ ૪૮૪
સમજ્યા ફેર ૨૬૯,૪૨૦
સમજાવા ૩૪૫
સમજાવા-શમાવાનું ૩૨૧
સમજાવો સદુપાય ૩૪૫
સમજુ ૩૪
સમજે ૪૯૫
समणाणं ૩૬૪
समणे ૫૩૧
સમતા ૧૮૫,૨૫૬
સમતા ઘટે છે ૨૫૯
સમતુલ્ય ૪૦
સમતુલ્યપણું ૩૨૬
સમદર્શિતા ૩૪૨,૩૫૭, ૩૯૮
સમદશા ૩૮૫
સમદેશમાં ૪૩૨
સમદૃષ્ટિ ૧૪
સમન્વિતપણું ૪૨૫
સમભાવ ૬૭
સમભાવી ૭૩,૨૦૧
સમભિરૂઢ - સ્થિતિકર ૫૨૯
સમભિરૂઢ દૃષ્ટિ ૫૨૯
समं ૫૦૮
સમંત ૩૪૫
સમય ૨૫,૭૦,૧૫૮, ૩૨૬,૩૭૩
સમયકાળ ૩૯૦
સમયકુશળતા ૧૫૮
સમયચરણસેવા ૩૫૯, ૪૨૫

શબ્દ — કોશ પૃ.

સમયમાત્રના - અનવકાશે ૨૫૪
સમયમાત્ર પણ ૨૩૩
સમયસાર ૨૨૫,૨૩૮, ૪૦૨,૪૨૦,૪૯૬
સમયસાર નાટક ૨૨૮
સમય ક્ષેત્ર પ્રમાણ ૧૨૬
समयं गोयम मा पमाए ૯૦
સમયાત્મક ૫૧૨
સમયાનુસાર ૧૩
સમર સમર ૫૧૪
સમરો ૭૩
સમર્થ ૨૪,૧૬૭,૨૪૨
સમર્થતા ૫૩,૧૯૬
સમર્થપણું ૩૧૦
સમર્થ વિદ્વાન ૧૦૧
સમર્પ્યો ૧૩૨
સમર્યાદ ૭૧
સમવતરે ૧૭૬
સમવર્ત્તિત્વ સમવાય ૩૭૫
સમવયી પુરુષો ૧૯૦
સમવસરણ ૩૪૪
સમવસ્થાન ૩૦૬
સમવસ્થાને ૨૩૬
સમવસ્થિત પરિણામ ૫૦૨
સમવૃત્તિ ૧૫૮,૧૬૧, ૩૯૮
સમવાય કારણ ૧૮૮
સમવાયાંગ ૩૬૫
સમવાય સંબંધ ૩૬૯
સમવિષમયોગે ૨૮૬
સમશ્રેણિ ૪૮૮
સમશ્રેણી ૧૫૭
સમસત્તાવાન - સ્વરૂપે ૨૮૦
સમસ્ત ૧૬,૨૦૨,૪૩૨
સમસ્ત વિશ્વ ૩૧૯

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સમસ્થિત ભાવ	૨૩૩
સમસ્થિતિએ	૩૯૧
સમસ્વરૂપ શ્રી... યથાયોગ્ય	૨૪૦
સમસ્વભાવી	૭૭, ૧૧૦, ૨૯૪
સમસ્યા	૧૧૪
સમક્ષ	૨૭
સમક્ષતાથી	૨૭૭
સમંત	૩૪૫
સમંતભદ્રાચાર્ય	૫૦૨
સમાઈ	૪૩૨
સમાગમ	૧૫,૧૨૮, ૧૮૯,૨૫૩
સમાગમી ભાગ	૧૨૮
સમાત્મપ્રદેશ - સ્થિતિએ	૨૪૦
સમાધાન	૧૭૮,૨૪૦
સમાધાનવિશેષ	૪૦૨
સમાધાન સમુચ્ચયાર્થ	૩૨૭
સમાધિ	૧૪૦, ૨૪૦, ૩૦૦, ૪૦૭
સમાધિપૂર્વક	૪૦૭
સમાધિ પ્રત્યયી	૨૬૪
સમાધિમાર્ગ	૨૩૭,૫૨૯
સમાધિયુક્ત	૧૭૨
સમાધિવિરાધના	૩૧૪
સમાધિશીત	૧૫૯
સમાધિસ્થ થા	૧૭
સમાન ઉદાસીનતા	૨૫૩
સમાપ	૧૫૨
સમાપ્તતા	૧૬૫
સમાપ્તમ્	૩૭૯
સમાપ્તિ અવસર	૪૨૮
સમાયા	૪૧૪
સમાયું	૧૬૬
સમારંભ	૧૪૨
સમાવી	૧૩૮

શબ્દ	કોશ પૃ.
સમાવેશ કરવી	૨૪૬
સમાવેશ પામે છે	૪૩૭
સમાવ્યો	૧૯૮
સમાસ	૪૯૨
સમાહિત	૩૭૯
સમિતિ	૫૦૪
સમિતિ-ગુપ્તિ	૪૨૮
સમીચીન	૧૫૫
સમીપ	૬૬
સમીપે	૧૭૩
સમીપ જ છે	૨૦૪
સમીપનો વખત	૧૨૫
સમીપમુક્તિગામી	૨૭૨
સમીપવર્તી	૨૭૩
સમીપવાસી	૩૩૫
સમું	૧૭૩
સમુચ્ચયવયચર્યા	૧૫૧
સમુચ્ચય વાક્ય	૩૨૦
સમુત્પન્ન	૪૦૭
સમુત્થિત	૧૭૬
સમુદ્ઘાત	૧૬૬
સમુદાય	૭,૪૮,૧૬૨, ૩૧૬
સમુદ્ર	૨૨,૧૧૨,૪૬૦
સમુવગદો	૪૦૬
સમૂળગી	૧૫૪,૨૫૩
સમૂળગો	૩૪૭
સમેત	૧૩૮,૧૮૦,૨૫૭
સમૈ	૨૨૮
સમંતભદ્રસૂરિ	૪૪૬
સમ્યક્	૨૨૭,૫૧૦
સમ્યક્ એકાંત	૩૩૪
સમ્યક્ ક્રિયાવાદ	૫૩૦
સમ્યક્ચરણરૂપ	૩૬૪
સમ્યક્ચારિત્ર	૨૪,૫૩૧
સમ્યક્તપ-સંયમ	૨૪
સમ્યક્ત્વ	૧૮,૪૬૨,૪૭૦, ૪૭૧,૪૭૬,૪૮૯

શબ્દ	કોશ પૃ.
સમ્યક્ નિશ્ચિત	૪૦૨
સમ્યક્ નેત્ર	૧૨૩
સમ્યક્ત્વનો રોધ	૨૯૪
સમ્યક્ત્વ મોહિની	૧૩૫
સમ્યક્દર્શન	૨૪, ૩૦૨, ૪૯૩, ૫૩૦
સમ્યક્દર્શન સ્વરૂપ	૫૧૮
સમ્યક્ દશા	૧૬૫
સમ્યક્ દૃષ્ટિ	૧૩૬
સમ્યક્દૃષ્ટિદેવી વસી	૫૧૧
સમ્યક્ પરિણતિ	૨૪૦
સમ્યક્ પરિણામી	૩૫૨
સમ્યક્ પ્રકારે	૧૧૬, ૧૯૫, ૨૭૦
સમ્યક્ પ્રવૃત્તિ	૪૧૧
સમ્યક્ત્વ મોહનીય	૪૭૦
સમ્યક્ શ્રુતધર્મ	૪૭
સમ્યક્જ્ઞાન	૨૪,૭૬, ૨૨૨,૪૮૨
સમ્યક્જ્ઞાનનાં - બીજની	૨૦૮
સમ્યક્જ્ઞાની	૩૦૫
સમ્મત	૧૮૨,૩૮૮
સમ્માણેમિ	૧૦૨
સમ્મત્તં	૩૬૬
સમ્મતિ	૧૧૮,૧૨૪, ૧૯૮
'સમ્મતિ'	૨૧૭
'સમ્મતિતર્ક'...ગ્રંથ	૧૧૨
સમ્યગ્દૃષ્ટિ	૩૨,૧૯૩
સમ્યગ્દૃષ્ટિપણું	૩૯૩
સમ્યગ્વિરતિ	૩૯૭
સમ્યગ્જ્ઞાન	૧૪,૪૯૬, ૫૩૧
સયોગરૂપ પ્રારબ્ધ	૩૬૧
સયોગી ગુણ૦	૧૧૧
સયોગી ભવસ્થ- કેવળજ્ઞાન	૩૩૧

શબ્દ	કોશ પૃ.
સરજેલું	૨૬૦
સરભરા	૪૭૫
સરસ્વતી	૪૯૯
સરસ્વતી સાધ્ય - કરવા	૧૧૫
સરળ	૫૦૦
સરળતા	૧૦૦,૧૩૦
સરળપણું	૩૪૪
સરાગ સંયમ	૪૬૮
સરાગી	૯૬,૩૬૩
સરિતા	૫
સર્પ	૨૧,૨૬૨, ૨૯૧, ૪૯૮
સર્પકંચુકવત્	૫૨
સર્પદંશ	૫૦૬
સર્વ	૨૧૨
સર્વ અવસ્થા	૩૪૬
સર્વ આચરણરૂપે	૫૩૦
સર્વ ઉત્કૃષ્ટ	૩૯૦
સર્વ ઉત્કૃષ્ટ - ભૂમિકામાં	૩૯૦
સર્વગુણાંશ	૧૫૩
સર્વગુણસંપન્ન	૧૭૮
સર્વ ચારિત્ર	૫૩૨
સર્વત્ર	૨૩,૨૪,૧૯૨, ૪૬૬
સર્વથા	૧૮૪,૨૦૬, ૨૭૩,૩૦૧,૩૭૧
'સર્વથા'	૨૪૯,૩૫૬
સર્વદર્શનઅવિરોધ	૫૨૬
સર્વ દર્શનવાળો	૧૪૧
સર્વ દર્શનાવરણ	૩૭૨
સર્વ દર્શને	૬૮
સર્વદર્શી	૫૧, ૭૨, ૩૭૪,૪૮૭
સર્વદૂષણરહિત	૭૨
સર્વદેશ	૧૫૧
સર્વદેહોત્તમ	૫૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સર્વધર્મસ્વાધીનતા	૫૩૨
સર્વનયાત્મક	૪૧૭
સર્વપરદ્રવ્ય	૫૨૬
સર્વપક્ષી	૧૨૦
સર્વ પ્રકારના આહાર	૭૧
સર્વ પ્રકારના ક્રમભોગ	૧૮૯
સર્વ પ્રકારના - રાત્રિભોજન	૨૭૫
સર્વ પ્રકારની - અવસ્થા	૨૭૪
સર્વપ્રકાશતા	૫૨૪
સર્વ પ્રદેશે	૧૬૬,૧૮૨
સર્વપ્રદેશ સંપૂર્ણ ગુણાત્મકતત્તા	૫૩૨
સર્વભાવ	૩૫૬
સર્વભૂતને વિષે	૧૭૮
સર્વમાન્ય ધર્મ	૬૮
સર્વ મોહ	૩૭૨
સર્વ લોકાલોકભાસક	૫૧૭
સર્વવ્યાપક	૨૦૦,૪૭૫
સર્વવ્યાપક ચેતન	૧૫૧
સર્વવ્યાપક મોક્ષ	૯૬
સર્વ વિભાગે	૨૭૨
સર્વવિરતિ	૩૩૮,૩૯૭
સર્વવિરતિ સાધુ	૨૭૫
સર્વ વીર્યાદિ અંતરાય	૩૦૨
સર્વ શંકા	૪૮૪
સર્વ શુચિ	૨૧૦
સર્વસ્વ	૧૬૩,૨૯૨
સર્વસત્તાત્મક જ્ઞાન	૧૭૮
સર્વ સાવદ્ય આરંભ	૪૧૩
સર્વસંગ	૧૮૯,૨૯૬, ૫૧૯
સર્વસંગપરિત્યાગ	૭૭, ૨૩૦,૩૨૨,૪૧૨
સર્વસંગપરિત્યાગી	૧૫૨
સર્વ સંબંધ	૩૫૬
સર્વજ્ઞ	૪૦,૭૨
સર્વજ્ઞતાના - ગુપ્તભેદથી	૧૦૮
સર્વજ્ઞદર્શનરૂપ - કલ્પવૃક્ષ	૧૦૮
સર્વજ્ઞદૃષ્ટિથી	૫૧૯
સર્વજ્ઞપદ	૫૨૬
સર્વજ્ઞપદ.. છે	૫૩૦
સર્વજ્ઞમીમાંસા	૫૨૦
સર્વજ્ઞાદિ ગુણ	૩૪૮
સર્વ જ્ઞાનાવરણ	૩૭૨
સર્વ જ્ઞાની	૧૪૧
સર્વજ્ઞોપદિષ્ટ	૩૭૨
સર્વાંગ	૨૫૦,૩૪૯
સર્વાંગદશા	૨૯૪
સર્વાંગયોગ્ય	૨૯૭
સર્વાંગ સંયમ	૫૨૭,૫૩૨
સર્વાત્મભૂત	૬૨
સર્વાત્મ સ્વરૂપને	૨૦૪
સર્વાત્મા	૨૧૮
સર્વાર્થસિધ્ધ	૧૭૦,૫૦૩
સર્વાર્થસિધ્ધ - મહાવિમાન	૧૭૦
સર્વાર્થસિધ્ધ વિમાને	૬૪
સર્વાર્થે	૪૦
સર્વાધાર	૨૧૮
સર્વાર્પણપણે	૩૧૨
સર્વાભાસ	૩૪૯
સર્વેશ્વરા	૩
સર્વોત્કૃષ્ટ	૨૯,૫૨૭
સર્વોત્તમ પ્રજ્ઞા	૧૯૭
સર્વોત્તમ (ભાગ્ય)	૧૩૬
સર્વોપરી	૧૯૨
સલિલ	૫
સલૂણા સંત	૦૯
सल्लकत्तणं	૫૩૪
સવળા	૧૧
સવળીએ આવ્યો	૮૮
સવળીએ આવી	૪૮૭
સવા ટાંકભાર	૮૦
સવા પૈસાભાર	૮૦
સવિગત	૨૭૯
સવિધિ	૬૭
સવિનય	૪૨૫
સવૈયા	૮૭,૨૮૪
સવૈયો	૩૦૯
સવ્વ	૪૦૦,૫૩૪
सव्वजीवाणां	૩૬૨
સવ્વ દુઃખાણમંત કરંતિ	૪૫૨
સવ્વ - दुक्खपहीणमग्गं	૫૩૪
सव्व धम्मा	૪૦
सव्वदुक्खपहीणे	૫૩૨
सव्वे	૫૦૩
સસ્તાઈ	૮૦
સસ્પૃહ	૨૦૦
સસ્તી	૪૫૧
સહ	૩૫૭
સહચારી	૨૭૯
સહચારીઓ	૧૫૯
સહચારીપણે	૫૨૬
સહચારીપણું	૨૪૯, ૩૧૫, ૩૫૨
સહજ	૧૩૨,૨૦૨, ૪૧૩,૪૮૩,૫૧૦
સહજગુણે	૪૩૪
સહજથી	૧૬
સહજદશા	૨૨૭
સહજભાવ	૩૮૮
સહજમાત્રમાં	૨૭૨
સહજમાં	૧૦૫,૨૨૪
સહજ સહજ	૧૦૭, ૨૯૭,૫૧૩
સહજસમાધિ - પરિણામ	૨૮૯
સહજસાજ	૧૦૭
સહજસ્વરૂપ	૨૪૬
સહજસ્વરૂપભૂત	૩૧૨
સહજઅવસ્થાન	૨૭૨
સહજ અશાતાએ	૩૪૧
સહજ ઉપયોગ - તે જ્ઞાન છે	૫૨૩
સહજ ઉપયોગની અનુપ્રેક્ષાથી	૫૨૩
સહજ ઐશ્વર્ય છતાં	૨૯૨
સહજ કપટ	૩૪૭
સહજ દ્રવ્ય	૩૦૫
સહજ પ્રકૃતિ	૧૭,૪૧૮
સહજ મોક્ષ	૨૯૪
સહજ સમાધિ	૪૭૬
સહજ સમાધિમાંય	૩૫૧
સહજ સ્વભાવરૂપ	૩૧૧
સહજ સ્વરૂપ - આત્મા જ	૫૨૭
સહજ સ્વરૂપે	૩૧૨
સહજાકાર	૨૬૦
સહજાત્મભાવનાએ યથા૦	૩૧૬
સહજાત્મસ્વરૂપી	૧૭૬
સહજાનંદ સ્થિતિ	૨૬૫
સહજાનંદ - સ્વામીના વખતે	૨૪૫
સહજાનંદજી - સંપ્રદાય	૪૩૭
સહજાનંદી	૯૪,૨૨૪
સહયોગી	૧૨૯
સહરાનું રણ	૪૩૦
સહવાસ	૩૪,૩૨૯
સહસ્ર	૪૮
સહસ્રગમે	૪૯,૨૯૯
સહસ્રદળ કમળ	૧૯૧
સહાયતા	૪૮૩
સહાવો	૩૬૨
સહિયારી	૫૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સહી	૨૪૦
સહેજફેર	૩૦૯
સહેજ માત્ર	૪૦૮
સહેજે	૨૨૪,૨૯૨
સહ્યા	૫૧૮
સળિયાની આડ	૪૮૯
સળંગ સૂત્ર	૨૭૦
સા	
સાકાર	૨૫૭,૪૫૨
સાકાર ઉપદેષ્ટા	૫૦૩
સાકાર ભગવાન	૩૬૧
સાકાર મોક્ષ	૯૬
સાકાર રૂપે	૨૦૯
સાકારોપયોગરૂપ	૩૭૧
સાખી	૨૩૮,૩૦૯,૩૨૩
સાગર	૪૮૦
સાગર રૂપ	૧૨૭
સાગરોપમ	૬૪
સાચ	૪૮૧
સાચા	૫૧૩
સાચા ચરિત્ર	૩૮૭
સાચા પુરુષ	૪૭૯
સાચા જ્ઞાન	૩૮૭
સારું	૧૨૯
સાઠ ઘડી	૪૬૯
સાઠ ઘડીના - અહોરાત્ર	૮૫
સાઠ પળ	૩૨૦
સાડા ત્રણ હાથ	૬
સાણંદ	૨૦૭,૪૧૫
૭-૧૨-૫૪	૫૨૭
૭ અપ્રમત્ત પ્રયત્ન	૫૧૧
સાત તત્ત્વ	૪૮૬
સાત ધાતુ	૪૬૪
સાત નય	૪૭૭
સાત નરક	૬૫
સાત પ્રકૃતિ	૧૩૫
સાત ભરતારવાળી	૩૧૨
સાતમા ઠાણાંગ - સૂત્રની શાખ	૫૦૧
સાતમા ગુણસ્થાનક	૪૮૪
સાત વ્યસન	૪૫૨
સાત્ત્વિકતા	૧૪૫
સાત્ત્વિક મહાવીર્ય	૧૭૦
સાત્ત્વિક ઝાડ	૫૦૫
સાતું નથી	૨૨૧
સાતે ભંગના - ઉપયોગપણાથી	૩૭૬
સાથ યોગે	૪૧૧
સાદિ	૩૬૧
સાદિ અનંત	૩૫૮, ૩૬૩,૩૭૬
સાદિ અંત	૧૧૯
સાદિ સાંત	૩૭૬,૪૮૫
સાદૃશ્યપણે	૩૨૬
સાધન	૪૫૨
સાધનભૂત	૧૬૪
સાધારણ	૨૨૬
સાધારણ - વનસ્પતિકાય	૨૬
સાધારણ શ્રેણિમાં	૧૫૪
સાધારણ જ્ઞાન	૨૨૦
સાધી શકે છે	૧૬૩
સાધુ	૪૮૧, ૫૦૭
સાધુના ૨૦ ગુણ	૮૩
સાધુ પુરુષ	૩૨૯
સાધુ શું	૪૦૫
સાધ્ય	૨૨૪
સાધ્ય ઉપયોગમાં	૭૦
સાધ્ય કરવા	૧૮૮
સાધ્ય કરવો	૪૦૮
સાધ્ય થઈ	૮૧
સાધ્ય થાય	૨૯૮
સાધ્ય સાધનો	૯૬
સાન	૩,૩૯૧
સાન્નિપાતિક ભાવ	૩૯૩
સાનુકૂળ	૩૯૯
સાન્નિધ્ય	૩૩૮
સાન્નિપાતિક	૨૭૫
સાનંદાશ્ચર્ય	૩૯૬
સાપેક્ષ	૧૩૪,૧૫૦, ૪૪૦, ૫૦૪
સાપેક્ષત્વ	૫૦૪
સાપેક્ષપણે	૩૯૮
સાફલ્ય	૧૪૬
સામગ્રી	૩૪૪
સામટા	૪૬૮
સામટોગોટો	૪૬૯
સામટો ફેર	૩૧૮
સામ-દામ-દંડ-ભેદ	૨૪
સામનામા	૬૦
સામંત	૨૪
સામર્થ્ય	૩૪૮,૩૯૯, ૪૬૩
સામા	૩૩
સામા જીવને	૨૮૧
સામા થઈ	૪૫૧
સામાને	૧૮૯,૨૦૮
સામાન્ય	૮૭,૯૪, ૩૩૯, ૪૧૯
સામાન્ય આત્મ- ચારિત્ર	૩૨૬
સામાન્યપણે	૩૧૩
સામાન્ય - વિશેષાત્મકતા	૫૧૦
સામાયિક	૭૧,૪૬૫, ૫૦૧
સામાયિક વ્રત	૪૨૪
સામાયિકી કાળ	૮૫
સામી	૨૮૯
સામું થાય	૪૧૮
સામ્રાજ્યલક્ષ્મી	૩૯
સામે પૂરે	૫૯
સામ્યભાવ	૩૯૭
સાયણ	૨૯૮
સાયલા	૩૮૨
સાયંકાલે	૧૨૩
સાયંકાળ	૮,૫૨૦
સાયંકાળે	૧૧૯,૪૨૬
સાર્થક	૫૨,૧૮૭
સારપરિણતિ	૨૯૮
સારભૂત	૪૮૭
સારભૂત પ્રયોજન	૩૮૮
સારવર્જિત	૧૫૫
સારવાર	૪૩૦
સાર્વત્રિક	૪૨૭
સારા ઠેકાણાની	૯૭
સારાસાર તોલ	૪૪૫
સારાસારે	૩૨
સારુ	૪૬૧
સાવ	૨૮૧
સાવચેતી	૧૨૭,૨૬૭
સાવદ્ય	૬૧, ૩૮૧
સાવદ્ય ઉપકરણ - નિવૃત્તિ	૬૨
સાવધાન	૪૪
સાવધાન થવાય	૫૧૯
સાવધાનપણું	૨૬૦
સાવધાનપણે	૧૭૧
સાસ્વાદન ગુણ	૧૧૧
સાસ્વાદન સમકિત	૪૫૯
સાસ્વાદન - સમ્યક્ત્વ	૩૩૬,૪૭૬
સાહવાની	૪૬
સાહિત્ય	૩૮
સાહિત્યો	૧૩૨
साहुदेहस्सधारणा	૪૦૦
साहू	૪૦૪
साहूणं	૪૪૦
સાહેબ	૪૪૦
સાહ્યબી	૧૧

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સાક્ષાત્કાર	૧૯૦,૧૯૫,૨૮૧
સાક્ષાત્	૨૧૨
સાક્ષાત્ આવરણ	૨૮૦
સાક્ષાત્ દર્શન	૨૦૮
સાક્ષાત્ નિશ્ચય	૨૨૩
સાક્ષી	૨૩,૨૪૭,૩૮૧,૪૪૭,૪૯૧,૫૧૮
સાક્ષી (જ્ઞાનરૂપી)	૪૫૭
સાક્ષીકર્તા	૫૧૮
સાક્ષી પૂરે છે	૪૬૨
સાક્ષીભાવ	૩૧૨,૩૫૭
સાક્ષીરૂપે	૨૪૭
સાક્ષીવત્	૨૯૨
સાક્ષાત્ બંધ	૫૨૫
સાક્ષાત્ ભ્રાંતિરૂપ	૩૦૬
સાંકડા સમયમાં	૫૦૧
સાંકડીમાં	૧૧
સાંકડો માર્ગ	૩૭૯,૫૦૧
સાંકળાં	૧૯૭
સાંખ્યદર્શન	૩૩૭
સાંખ્યનો બોધ	૯૫
સાંખ્યાદિ	૩૦૮
સાંગોપાંગ	૨૭૩,૩૯૪
સાંપ્રદાયિક સ્વરૂપ	૫૨૪
સાંભર્યા કરે	૪૭૦
સાંભરતો નથી	૧૬૨
સાંસ્કારિક	૧૫૮
સાંપરાયિક	૫૨૬
સિ	
સિજ્ઝંતિ	૪૫૨
सिज्झंति	૫૩૪
સિત્તેર કોટાકોટિ-સાગરોપમ	૪૪૭
સિત્તેર ક્રોડાક્રોડી-સાગરોપમ	૨૮૧
સિરમોર	૪૧૩
सिरि वद्धमाण-जिणचंद	૫૩૦
सिरिवीरजिणं वंदिअ	૫૩૦
સિદ્ધ	૧૪,૧૯૪,૨૦૭,૨૮૨,૪૭૪,૫૧૧
સિદ્ધ અવગાહના	૪૪૧
સિદ્ધ ઊર્ધ્વગમન-નહીં ?	૫૨૧
સિદ્ધતા	૩૭
સિદ્ધના ૮ ગુણ	૮૩
સિદ્ધની અવસ્થામાં થતો ઘન	૪૪૧
સિદ્ધની સ્તુતિ	૨૮૦
સિદ્ધપ્રાભૃત	૩૬૨
સિદ્ધશિલા	૬૬
સિદ્ધસદૃશ	૭૦
સિદ્ધ સમ	૩૫૧
सिद्धसहावो	૩૬૨
सिद्धंतरुई	૩૬૨
સિદ્ધાર્થ	૮૦
સિદ્ધાર્થનો પુત્ર	૨૨૩
સિદ્ધાર્થ રાજા	૯૧
સિદ્ધાર્થ રાજાનો પુત્ર	૪૦
સિદ્ધાલય	૩૫૮
સિદ્ધાંત	૬૮,૩૦૫,૩૬૩,૪૮૮
સિદ્ધાંતપદ	૨૪૨
સિદ્ધાંતભાગ	૧૮૦
સિદ્ધાંતમૂળ ધર્મ	૫૩૦
સિદ્ધાંતસિંધુ	૩૧૩
સિદ્ધાંતજ્ઞાન	૨૧૨
સિદ્ધાંતોને વિષે	૨૪૮
સિદ્ધાંતિક શાસ્ત્ર	૧૪૪
સિદ્ધાંતે	૩૩૯
સિદ્ધાંતો	૪૬૧
સિદ્ધિ	૭૪,૧૪૧
સિદ્ધિઓ	૧૬૫
સિદ્ધિજોગ	૨૪૫
सिद्धिमग्गं	૫૩૪
સિદ્ધિયોગ	૩૧૦
સિદ્ધિયોગાદિ	૧૯૬
સિદ્ધિલબ્ધિ	૩૧૦
સિદ્ધે	૫૩૧
સિદ્ધેભ્યઃ	૩૬૭
સિંચતાં	૪૪
સિંધાલૂણ	૧૪૧
સિંહ	૪૯૮
સિંહાસન	૫૦
સી	
સીઝયા છે... સીઝશે	૩૪૨
સીઠ સૌ	૩૮૬
સીમા	૩૦૬,૫૩૧
સીસું રેડ્યું હોય - એવી રીતે	૪૪૭
સીસ-શિશ	૧૨૫
સીંચાણારૂપે	૬૧
સીંદરી	૭૬
સીંદરીવત્	૩૫૮
સીધવું	૭૧
સુ	
સુઉર	૨૧૬
સુકુમાર	૪૩, ૭૫
સુકુમારિકા	૪૯
સુકૃત	૧૧૫
સુકૃત કરતૂતિ	૨૫૨
સુખખાણ	૪૩૧
સુખડ	૪૫૮
સુખદા	૨,૩૩
સુખદાઇ	૪૩૧
સુખદાની	૨
સુખધામ	૩૫૧,૪૩૨
સુખના સિંધુ...- છો પરમાનંદજી	૨૧૧
સુખપ્રદ	૩૦
સુખભાસ	૨૫૬
સુખભોગ	૩૪૯
સુખલાલ	૪૦૨
સુખવૃત્તિ	૨૯૫
સુખશીલિયાં	૯૬
સુખસમાધાન	૩૮૪
સુખસાજ	૩૪૪
સુખશય્યા	૪૨૭
સુખાડંબર	૪૨
સુખે	૨૫૮
સુગમ	૧૩૦,૧૯૪
સુગમ ઉપાય	૧૯૮
સુગમપણે	૩૮૬
સુગમ ભાષામાં	૪૦૮
સુગમ્ય	૩૯૯
સુગંધી	૯
સુગંધી લેપન	૯૯
સુગુરુગમકી	૨૧૬
સુગોચર	૧૩૦,૩૨૧
સુઘડ	૪૩૩
સુજસુ	૩૮૬
સુજાગ્ય	૩૫૧
સુજાણ	૩૪૯,૩૫૧
સુઠામો રે	૨૨૪
સુણ્યું	૧૬૬
સુતાર	૨૧૬
સુદર્શન શેઠ	૨૬૯
સુદેવભક્તિ	૩૧
સુદૃઢપણે	૩૭૩,૪૧૦
સુદૃઢ સ્વભાવ	૨૦૬
સુદૃષ્ટિતરંગિણી	૪૨૬
સુધર્મ	૩૪૫
સુધર્મસભા	૫૨
સુધર્મસ્વામી	૧૮૫
સુધા	૨૧૬,૩૪૮
સુધાઝરણ	૩
સુધાની ધારા - પછીનાં કેટલાંક દર્શન	૧૮૯
સુધાને વિષે	૨૨૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સુધાનો સાગર	૧૨
સુધામય	૪૩૩
સુધારસ	૧૫૫,૨૬૬, ૩૦૬
સુધ્ધાંએ	૪૯૫
સુનિયમિત	૪૨૬
સુનિશ્ચિત	૪૧૫
સુનીતિ	૨૯૧
સુપચ્ચખાણ	૪૫૮
સુપ્રતિષ્ઠક	૧૦૨
સુપ્રતીતપણે	૪૧૩
સુપ્રતીતિ	૪૮૨
સુબોધ	૩૬
સુભટ	૪૭
સુભાગ્ય	૩૪૩
સુભાવ	૨૨૫,૩૮૪
સુભાષિત	૮૨
સુભૂમ	૭૮
સુમતિ	૧૨
સુમધુર	૪૪૧
સુમનઃકામના	૩૨
સુમનોવૃત્તિ	૩૩
સુમાર્ગ	૧૭૨, ૧૬૮
સુમંત્ર	૭૩
સુયોજક કૃત્ય	૮
સુરત	૧૮૭
સુરતરુ	૮૨
સુરતી	૨૨૯
સુરતિ ઈત્યાદિક - હસ્યાં છે	૧૮૪
સુરભિ	૩૯૮
સુરૂપપણું	૩૫૪
સુરૂપસંપન્ન	૪૪૨
સુરૂપા	૬૪
સુરસ	૫
સુલભ	૩૭, ૧૩૩,૧૬૫, ૧૭૭,૨૫૬,૩૦૩, ૩૯૦
સુલભબોધિ	૧૯૩

શબ્દ	કોશ પૃ.
સુલભબોધિપણાની	૧૩૧
સુલભબોધિપણું	૧૯૦, ૨૯૮
સુલભપણે	૩૦૩
સુલક્ષણી	૯૭
સુવર્ણ	૪૭,૧૯૭,૪૬૨
સુવર્ણનામ	૪૪૩
સુવર્ણવૃષ્ટિ ઈત્યાદિ	૨૪૮
સુપન	૩૮૩
સુવાય	૯
સુવિચારણા	૩૪૫
સુવિહિત પુરુષો	૩૬૭
સુશર્ણ	૪૨
સુશીલ	૪૫,૪૨૬
સુશીલ મુમુક્ષુ	૪૧૯
સુષુમ	૪૦૯
સુષુમારપુરનગર	૧૭૧
સુષુમણા	૧૨૫
સુસાધુ	૧૮
સુસિદ્ધ	૩૭૨
સુસંત	૪૩૩
સુસ્થિત	૪૧૦
સુસ્પષ્ટ ધ્વનિ	૪૪૧
સુહ જોગં	૧૫૮
સુહૃન્	૪૩
સુહાય	૧૧૩,૩૪૫
સુહાય છે	૫
સુહાયો રે	૨૨૪
સુજ્ઞ	૪૪,૧૯૦,૪૦૮
સુજ્ઞવર્ગ	૬૭
સુજ્ઞશ્રી	૧૨૭
સુંદરદાસ	૨૬૦
સુંદરદાસજીનો ગ્રંથ	૩૨૨
સુંદરવિલાસ	૪૫૧
સૂ	
સૂએ	૩૩૦
સૂચક	૪૪૧
સૂચના	૨૯૭

શબ્દ	કોશ પૃ.
સૂચવન	૧૦૪,૧૪૨
સૂચવ્યું	૩૧
સૂચવ્યો	૩૯૭
સૂઝતું નથી	૧૮૬
સૂઝતો નથી	૧૬૮
સૂઝે	૩૨,૨૩૧,૩૦૪
સુઝે	૩૮૩
સૂત્ર	૧૮૧,૪૩૯,૪૮૮
સૂત્ર અજ્ઞાન	૪૮૨
સૂત્રકૃતાંગ	૪૦,૩૬૫
સૂત્રકૃતાંગ સૂત્ર	૨૩૭
સૂત્રપાઠ	૮૪
સૂત્રાદિ	૪૩૪
સૂયગડાંગ સૂત્ર	૪૫૫
સૂયગડાંગનું રજું અધ્યયન	૨૧૦
સૂયા ઘોંચવાથી	૭૫
સૂરજવડીએ	૩૧૬
સૂર્ય	૭૨
સૂર્યપુર	૨૮૭
સૂક્ષ્મ	૮૦,૪૦૬
સૂક્ષ્મ એકેન્દ્રિય જીવ	૨૮૨
સૂક્ષ્મતત્ત્વપ્રતીતિ	૪૨૮
સૂક્ષ્મનિગોદ	૪૩૪
સૂક્ષ્મબુદ્ધિએ	૩૦
સૂક્ષ્મબોધ	૧૫૬
સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ	૩૪૭
સૂક્ષ્મ વિચાર	૯૪
સૂક્ષ્મ સંગરૂપ	૩૩૧
સૂક્ષ્મસંપરાય ગુણ૦	૧૧૧
સૂક્ષ્મસંપરાય ચારિત્ર	૩૩૦
સૃ	
સૃષ્ટિ	૨૯૧
સૃષ્ટિકર્તા	૩૩૮
સૃષ્ટિના... અજવાળું	૮૧
સૃષ્ટિનાથ	૩
સૃષ્ટિના નિર્માણ- સમયથી	૩૮

શબ્દ	કોશ પૃ.
સૃષ્ટિમંડળ	૧૦૦
સૃષ્ટિસૌંદર્ય	૧૧૭
સે	
સેકન્ડ કલાસ	૪૮૦
સેજ	૩૮૩
સેર	૩૨
સેરવી	૫૦
સેવક	૧૨૦
સેવજે	૬
સેવન	૧૫૯,૪૦૫
સેવના	૨૫૮,૩૭૯
સેવનીય	૨૪૪
સેવ્યની	૧૧૮
સેવ્યભક્તિ	૨૧૦
સેવ્યા આવીએ છીએ	૨૪૬
સેવા	૨૧૫
સેવા-અસેવા	૨૭૭
સેસા	૫૦૩
સેળભેળ	૫૦૯
સેંકડાથી	૨૪૫
સૈ	
સૈન	૩૮૩
સો	
સો	૨૦૬,૨૧૨, ૨૨૫, ૪૬૭
सो	૩૬૧,૫૦૮
સોઈને	૧૧
સો ઇંદ્રોએ વંદનિક	૩૭૨
સો ટચના સોના- તુલ્ય	૪૯૫
સોડ તાણી	૧૪૦
સો તો	૫૧૩
સો ધમ્મો.. વિરઓ	૫૨૬
સોનેરી	૬
સોપાધિક	૫૧૬
સોપારી	૨૬૩
સોબત	૧૪
સોમ	૧૧૩

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સોમલ	૧૨૨
સોમા	૫૨
સોમા અંશથી	૩૦૫
સોય	૩૪૮,૩૫૧,૪૬૪
સોપક્રમ આયુષ્ય	૪૯૫
સોલ	૪૦૩
સો શાણે એક મત	૧૦૬
સોહલી	૨૫૮
સોહં	૫૧૭,૫૨૪
સોળ અક્ષર	૩૭૧
સોળ પંચ્યાં બ્યાસી ને બે છૂટના	૩૦
સોળ ભાવનાઓ	૧૮૪
સોળ રોગ	૪૬૧
સૌ	
સૌ કાર્ય	૩૧૯
સૌત્રાંતિક દર્શન	૩૩૮
સૌખ્ય	૫૪
સૌભાગ્યમૂર્તિ	૧૬૮
સૌમ્યતા	૪૩
સૌરાષ્ટ્ર	૩૫૫
સં	
સં. ૧૯૫૧	૫૨૦
સંકટ	૪
સંકટરૂપ કઠણાઈ	૨૦૦
સંકડાઈ રહેવું	૪૭૯
સંકલના	૪૨૭
સંકલનાપૂર્વક	૩૬૭
સંકળના	૩૮૦,૫૩૨
સંકલેશ	૧૩૪
સંકલેશ અગ્નિરૂપે	૪૧૫
સંકલેશ પરિણામ	૨૯૪
સકલંક	૪૧૫
સંકલ્પ	૧૩,૨૪૧,૩૬૦
સંકલ્પ....- પરિણામમાં	૫૧૭
સંકલ્પના	૪૬૧
સંકલ્પધારી	૨૪૬

શબ્દ	કોશ પૃ.
સંકલ્પવિકલ્પ	૪૭
સંકલ્પ્યું હોય	૨૩૦
સંક્રમણ	૩૯૨,૪૮૯,૪૯૪
સંકેત	૨૦
સંકોચ ન રાખવો	૩૫૯
સંકોચ પામતી	૨૬૮
સંકોચ વિકાસ	૩૬૭
સંકોચવી	૩૧૨
સંકોચાતું રહેવું	૨૩૨
સંકોચાયેલાં	૨૮૪
સંખાયું નહીં	૫૩
સંખાળો	૭૯
સંખ્યા	૩૭૭
સંખ્યાવિશેષ	૩૬૯
સંખ્યાત	૨૨૬,૩૦૧
સંખ્યાતગુણવૃધ્ધિ	૪૯૨
સંખ્યાતગુણહાનિ	૪૯૨
સંગ	૧૮૫,૨૨૮,૪૫૮
સંગ અને - સ્નેહપાશનું ત્રોડવું	૫૩૨
સંગત	૧૩૭,૪૩૧,૪૩૯
સંગતિ	૧૭૨,૧૯૬
સંગમ દેવતા	૪૫૮
સંગનિવૃત્તિરૂપ કાળ	૫૧૯
સંગરૂપ	૨૭૩
સંગીઓ	૧૫૮
સંગ્રહ	૧૦૦
સંગ્રહ વિશુધ્ધ કર	૫૨૮
સંગ્રહસ્થાન	૧૮૭,૫૧૦
સંગ્રામ	૨૨,૪૮૩
સંઘપણ	૫૯
સંઘયણાદિ	૩૩૦
સંઘાડા	૨૦૬,૨૭૬,૪૬૫
સંઘાત	૪૭,૩૭૭
સંચય	૨૨
સંચરે છે	૩૪૭
સંજમ	૨૧૫

શબ્દ	કોશ પૃ.
સંજમામોત્તિ	૫૩૪
સંજમેણં	૫૩૪
સંજ્વલનાદિ કષાય	૩૨૫
સંજીવની	૨૨૩
સંજોગી	૪૩૪
સંજોગો	૫૦૮
સંત	૧૬૨,૫૧૫
સંતકી કૃપા	૨૧૩
સંતજનો	૪૧૪
સંતતિ	૨૫૯
સંતની	૨૧૭
સંતપણું	૫૧૫
સંતસાજ	૫૧
સંતાપ	૨૬,૨૩૬,૨૯૫
સંતાપરૂપ	૨૦૮
સંતુષ્ટ	૪૬૪
સંતોષ	૨૪૧,૨૮૩
સંતોષઆર્યા - આદિએ	૪૧૨
સંતોષપ્રદ	૧૬૯
સંદેહ	૧૧૫,૫૧૩
સંદેહની નિવૃત્તિનો હેતુ	૧૭૭
સંદેહનું ઠેકાણું	૩૮૧
સંદેહપાત્ર	૨૪૪
સંધાન	૩૩૨
સંધાન કરવાનો	૫૧૯
સંધીભૂત	૨૪૨
સંધિભેદ	૩૧૧
સંધ્યાકાળની લાલી	૧૯
સંધ્યાકાળે	૮૫
સંધ્યાવશ્યક	૯૪
સંન્યસ્તાશ્રમ	૨૪૨
સંન્યાસાશ્રમ	૧૫૪
સંન્યાસી	૪૫૧
સંપ	૪
સંપદા	૧૯
સંપાદન	૧૧૮,૪૩૦

શબ્દ	કોશ પૃ.
સંપાદન કરવું	૧૪૪
સંપૂર્ણ આત્મ- સ્વરૂપ	૩૦૮
સંપૂર્ણ - નિરાવરણજ્ઞાન	૪૩૬
સંપૂર્ણ પ્રતીતિનું- સ્થાન	૩૦૮
સંપૂર્ણ જ્ઞાનસ્વભાવ દર્શન	૩૦૮
સંપેટે છે	૧૭૫
સંપ્રદાય	૫૧૦
સંપ્રદાયની રીતે	૫૨૪
સંપ્રદાયપૂર્વક	૧૨૪
સંપ્રાપ્ત	૨૭૪
સંબંધ	૫૧૧
સંબંધ આવરણ	૨૮૦
સંબંધી સંબંધનો	૩૩૩
સંબુજ્ઝહા	૨૭૦
સંબુજ્ઝહા જન્તવો	૨૭૦
સંબોધીને	૨૯૧
સંભવ	૨૮૪
સંભવજિન સ્તવન	૪૦૬
સંભવ થાય છે કે	૨૩૫
સંભવપણે	૨૩૬
સંભવરૂપ	૨૮૦
સંભવિત	૨૦૯,૨૮૨
સંભવ્યું હતું	૩૩૮
સંભારજો	૧૯૫
સંભારવા	૪૬૨
સંભારવું	૯૯,૪૧૦
સંભારી જા	૬
સંભાર્યો યે નહીં	૮૭
સંભારો	૧૪૦
સંભાલે	૩૮૪
સંભાવના	૨૪૭,૩૨૫
સંભાવ્ય	૨૦૩
સંભાવ્ય કારણ	૨૩૨
સંભાવ્યમાન	૪૦૪

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સંભાળીને ચાલે છે	૨૮૮
સંમત	૧૩૯
સંમૂર્છન	૪૯૭
સંયત	૪૧૧,૪૯૬
સંયતિ	૪૩
સંયતિ ધર્મ	૧૪૧,૩૯૭
સંયમ	૪૦૭
સંયમ ઠાણ	૩૨૩
સંયમ થકી	૨૧૭
સંયમન	૨૬૮
સંયમ પરિણામ	૨૯૫
સંયમ સુખ	૩૧૦
સંયમ હેતુ	૩૫૬
સંયમિત દેહ	૫૧૩
સંયતાસંયત	૪૯૬
સંયોગભાવી	૨૮૬
સંયોગ સંબંધે	૩૪૬
સંયોગિક	૨૫૭
સંયોગી ભાવમાં	૫૧૭
સંયોગે	૨૭૧
સંયુક્ત	૨૬
સંરક્ષણ	૪૦૮
સંલગ્ન થવાની	૬૪
સંલીનતા	૬૪,૪૭૪
સંલેખના	૫૦૪
સંલેખનાદિક	૩૩૩
સંવત ૧૯૪૩	૬૭
સંવત્સર	૮૫,૩૭૪
સંવત્સરે	૮૫
સંવર	૪૧,૪૬૨
સંવાદ	૩૪૫
સંવૃત્ત	૨૩૯
સંવેગ	૧૬૫,૪૭૩
સંવેદન કરવું	૨૪૦
સંવ્યવહારિક	૪૯૭
સંશય	૧૬,૩૫૪,૫૦૯
સંશયબીજ	૮૭
સંશયાત્મક	૩૧,૨૪૮
સંશયે	૪૭૧
સંશોધક	૧૩૯
સંશોધન	૧૨૪,૧૩૮,૧૬૩
સંશોધવા	૧૪૫
સંસર્ગ	૨૪૬,૩૭૯
સંસર્ગરહિત	૫૩૧
સંસર્ગરિધ્ધિ	૧૦૪
સંસારરણભૂમિકા	૪૫૨
સંસારચક્રવાલ	૩૭૮
સંસારતંત્ર	૮૪
સંસારપરિણામી	૩૦૭
સંસારપરિક્ષીણ	૨૯૯
સંસારપ્રત્યયી	૨૪૨
સંસારમળ	૬
સંસારરથ	૩૭૭
સંસારરૂપ	૨૪૩
સંસારરોગ	૨૭૭
સંસારવન	૭૫
संसारविषवृक्षस्य	૩૪
સંસારસમાગમે	૫
સંસારસિવાય બીજે	૩૨૯
સંસારસ્વરૂપ	૭૧
સંસારહેતુ	૨૫૩
સંસારહેતુક	૪૪૮
સંસારાભિરૂચિ	૩૨૯
સંસારાર્થ	૨૫૪
સંસારી	૧૪૭
સંસારી કર્ત્તવ્ય	૯૩
સંસારી શૃંગાર	૨૭
संसारंमि	૩૯
સંસ્કાર	૪૮૨
સંસ્કારિત ખેદ	૨૬૮
સંસ્કૃત	૧૧૫,૪૧૦
સંસ્તારાદિક	૩૩૩
સંસ્થાન	૩૬૯,૩૭૫
સંસ્થાનવિચય-ધ્યાન	૧૨૪
સંહાર	૧૯૩
સંક્ષિપ્ત	૩૫૬
સંક્ષિપ્તપણાને	૨૦૨
સંક્ષેપ કરતા જઈ	૨૭૪
સંક્ષેપ કરી	૨૨૧
સંક્ષેપપણું	૪૭૮
સંક્ષેપમાં	૧૩૪,૩૯૯
સંક્ષેપાય છે	૩૧૩
સંક્ષેપાર્થ	૧૫૯
સંક્ષેપીએ છીએ	૪૧૫
સંક્ષેપે નહિ	૪૭૧
સંજ્ઞા	૨૬૧,૨૬૬,૩૬૦,૪૯૨
સંજ્ઞાવાચકપણે	૩૩૧
સંજ્ઞી	૩૯૭
સંજ્ઞીપંચેન્દ્રિય	૪૯૭
સ	
સ્કંધ	૩૧૯,૩૭૭
સ્કંધદેશ	૩૭૭
સ્કંધપ્રદેશ	૩૭૭
સ્ખલિત	૧૭૮,૩૭૯
સ્તબ્ધ	૧૨૨
સ્તવના	૩૬૨
સ્તવવામાં	૨૭૨
સ્તવીએ છીએ	૧૯૬
સ્તવીને	૪૫
સ્તવે	૪૩૭
સ્તંભતીર્થ	૨૪૩,૪૦૩
સ્તંભભૂત	૨૫૨
સ્તંભરૂપ	૪૬૧
સ્તંભિત	૯૯,૧૬૦
સ્તુતિ	૩૫
સ્તુતિપાત્ર	૩૪,૩૯
સ્તુત્ય	૧૫૦
સ્ત્રીલિંગ સિધ્ધ	૪૯૬
સ્થલચર	૪૯૭
સ્થવિર	૩૯૭
સ્થવિર કલ્પ	૫૦૫
સ્થળે સ્થળે	૯૦
સ્થળો	૩૬૬
સ્થંભો	૧૬૦
સ્થાન	૨૫
સ્થાનક	૩૬૮,૩૯૦
સ્થાનક સંપ્રદાય	૪૪૦
સ્થાનકે	૪૪૭
સ્થાનાંગ	૩૬૫
સ્થાપન	૨૭૨
સ્થાપના	૫૨૫
સ્થાપિતો - બ્રહ્મવાદો હિ	૧૭૬
સ્થાયી	૨૬૧
સ્થાવર	૨૪,૩૬૯
સ્થિત	૪૯૪
સ્થિતપ્રજ્ઞદશા	૨૯૩
સ્થિતિ	૧૫૫
સ્થિતિએ	૨૮૦
સ્થિતિદશા	૩૮૫
સ્થિતિ પતિત થઈ	૯૮
સ્થિતિબંધ	૨૫
સ્થિતિમાન	૨૭૮
સ્થિતિ વીતી ગઈ- છે તે	૨૧૮
સ્થિતિસ્થાપક	૮૬
સ્થિતિસ્થાપક દશા	૧૫૮
સ્થિરજ્ઞાનમાં - આત્મભાવના	૫૧૭
સ્થિરા દ્રુષ્ટિ	૪૯૯
સ્થૂલ ભેદો	૪૬૨
સ્થૂળ	૩૨૧,૪૫૦
સ્થૂળ દેહ	૩૪૬,૩૮૬
સ્થૂળદ્રુષ્ટિવાન	૪૧૯
સ્થૂળપણે	૨૩૯
સ્થૂળ બુધ્ધિ	૯૩
સ્નાનમંજન	૫૨,૧૧૬
સ્નિગ્ધ ગુણ	૪૦૨
સ્પર્શપણાનો	૪૯૪

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સ્પર્શતા	૩૫૮
સ્પર્શના	૩૪૪
સ્પર્શનો મોહ	૪૬૯
સ્પર્શમાન	૫૧૭
સ્પષ્ટ ધર્મ આપવો	૧૮૪
સ્પષ્ટ પ્રીતિ	૨૬૧
સ્પષ્ટાઇ	૪૪૭
સ્પષ્ટાસ્પષ્ટ	૩૧૫
સ્પષ્ટાર્થ	૪૧૦
સ્પષ્ટાર્થે	૩૧૪
સ્પષ્ટીકરણ	૩૨૫
સ્પૃહા	૧૪૭, ૧૯૬
સ્ફટિક જેવો	૫૦૪
સ્ફટિક રત્ન	૩૦૫
સ્ફુટ	૨૫૭
સ્ફુરણા	૩૯,૧૫૫,૩૪૯
સ્ફુર્તિ	૩૦૪
સ્ફુરિત	૨૩૭
સ્ફુરિતપણું પામે	૨૬૮
સ્મર	૬
સ્મરો	૧૩૫
સ્મરણજોગ	૨૬૧
સ્મરણ થાય છે	૨૧૪
સ્મરણભૂત	૧૧૫
સ્મરણ યોગ્ય	૨૪૬
સ્મરણ રહેવા	૨૦૨
સ્મરણ સંપ્રાપ્ત	૪૧૫
સ્મરણાર્થે	૪૦૪
સ્મરણીય મૂર્તિ	૨૨૨
સ્મરણે નથી	૨૧૧
સ્મશાન	૮૬,૧૨૦,૩૫૭
સ્મશાન-વૈરાગ્ય	૧૩૨,૪૬૪
સ્મૃતિ	૧૨૭,૧૯૪, ૨૨૩,૨૪૧,૨૯૭,૩૦૫
સ્મૃતિમાન	૫૪
સ્મૃતિ રાખજો	૨૮૩
સ્યાત્ અવક્તવ્ય	૩૭૩

શબ્દ	કોશ પૃ.
સ્યાત્ અસ્તિ	૩૭૩
સ્યાત્ અસ્તિ - અવક્તવ્ય	૩૭૩
સ્યાત્ અસ્તિનાસ્તિ	૩૭૩
સ્યાત્ અસ્તિનાસ્તિ અવક્તવ્ય	૩૭૩
સ્યાત્ નાસ્તિ	૩૭૩
સ્યાત્ નાસ્તિ - અવક્તવ્ય	૩૭૩
સ્યાત્ મુદ્રા	૫૧૩
સ્યાત્પદ	૧૩૬
સ્યાદ્વાદ	૧૫૭,૧૮૪
સ્યાદ્વાદ તત્ત્વાવબોધ	૬૭
સ્યાદ્વાદ દર્શન-સ્વરૂપ	૧૪૦
સ્યાદ્વાદની - ચોપડી	૨૧૩
સ્વએ કરી પ્રકાશિત	૨૪૯
સ્વઉપયોગ	૪૫૩
સ્વકપોલરચના	૩૬૮
સ્વકાલપ્રાપ્ત નિર્જરા	૩૭૨
સ્વગતમતાંતર - નિવૃત્તપ્રયત્ન	૫૨૧
સ્વગુણ	૨૬૯
સ્વચારિત્ર	૩૭૯
સ્વચ્છપુટ	૫૩૩
સ્વચ્છંદ	૧૬૨,૧૮૮, ૨૧૦,૨૫૦,૩૪૩
સ્વચ્છંદવર્તના	૧૩૧
સ્વચ્છંદે	૩૦૬
સ્વજાતીય કર્મ	૩૮૧
સ્વતત્ત્વભૂત	૪૯૯
સ્વતપ આત્મા	૧૬
સ્વતંત્ર	૨૨૧
સ્વતઃ	૩૧,૨૨૭
સ્વતઃવેગ	૩૭
સ્વત્વભૂત ધર્મ	૫૩૦
સ્વદશા	૩૧૮

શબ્દ	કોશ પૃ.
સ્વદ્રવ્ય	૧૬,૨૧૯,૨૬૬
સ્વધર્મ	૩૩૧,૩૮૮
સ્વધર્મને વિષે	૩૧૧
સ્વધર્મસંચય	૨૧૫
સ્વધર્મી	૧૨૧
સ્વધામ	૪૧,૪૭૬
સ્વધામગત	૨૦૧
સ્વપણાને કારણે	૨૪૯
સ્વપણાનો	૫૨૨
સ્વપણે	૨૬૫
સ્વપણું	૨૨૯
સ્વપર્યાય પરિણામી	૫૧૨
સ્વપરપ્રકાશક	૨૭૧
સ્વપરિગ્રહિત	૩૮૧
સ્વપક્ષ	૩૯૫
સ્વપ્ન	૮૬
સ્વપ્નદશા	૩૧૫
સ્વપ્ન પણ - ઈચ્છતા નથી	૪૦૨
સ્વપ્રાપ્તિભાન	૨૪૩
સ્વપ્નાંશ	૬૯
સ્વપ્નું	૨૦૧
સ્વબોધ	૨૧૫
સ્વભાવ	૧૪૭,૪૧૩, ૪૩૨
સ્વભાવજાગૃત દશા	૩૮૨
સ્વભાવદશા	૪૧૭
સ્વભાવપરિણતિએ	૨૭૧
સ્વભાવપરિણામ	૪૫૭
સ્વભાવપરિણામી	૩૧૮, ૩૩૬
સ્વભાવસન્મુખતા	૩૧૧
સ્વભાવસિધ્ધ	૩૫૪
સ્વભાવસ્થિતિ	૪૭૬
સ્વભાવે	૨૧૨,૨૭૧,૩૦૨
સ્વભાષા	૬૭
સ્વભુવનમાં	૫૧૦
સ્વમતિકલ્પના	૨૫૨

શબ્દ	કોશ પૃ.
સ્વમન	૪૩૬
સ્વમનના પર્યાય	૪૩૬
સ્વમાન્યતા	૩૨૧
સ્વમૂર્તિરૂપ	૨૨૧
સ્વયમેવ	૪૯૩
સ્વયં	૪૩૯
સ્વયંજયોતિ	૩૫૧
સ્વયંબુધ્ધ	૧૧૭
સ્વયંબુદ્ધસિદ્ધ	૪૯૬
સ્વયંબોધ	૩૪૨
સ્વયંભૂ	૩
સ્વયંભૂરમણ	૫૯
સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર	૩૩૧
સ્વર્ગલોક	૨૪
સ્વર	૫૦
સ્વરાજ પદવી	૧૬
સ્વરૂપ	૨૨૩
સ્વરૂપાંતર	૩૦૩
સ્વરૂપચિંતનભક્તિ	૨૧૦
સ્વરૂપજિજ્ઞાસુ - પુરુષો	૩૬૧
સ્વરૂપનિરૂપણ	૩૩૬
સ્વરૂપનૈષ્ઠિક	૪૧૨
સ્વરૂપપ્રતીતિ	૪૦૯
સ્વરૂપબોધ	૫૩૨
સ્વરૂપભ્રંશવૃત્તિ	૪૨૫
સ્વરૂપલક્ષિત	૪૨૦
સ્વરૂપલીલા	૧૭૪
સ્વરૂપાવલોકનદૃષ્ટિ	૪૦૪
સ્વરૂપવિભ્રાંતિ	૪૧૩
સ્વરૂપસત્તા	૨૨૭
સ્વરૂપસમવસ્થિત	૩૬૧
સ્વરૂપસુખમાં	૫૧૧
સ્વરૂપસ્થ યથાયોગ્ય	૨૩૩
સ્વરૂપસ્થિતિનું કારણ	૨૦૯
સ્વરૂપસ્મરણ	૩૯૪
સ્વરૂપજ્ઞાનનો	૨૮૦
સ્વરોદય જ્ઞાન	૧૨૪

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
સ્વલ્પતા	૬૬
સ્વવશ	૩૩૬
સ્વવિચાર	૧૭૭
સ્વવિચાર ભુવન	૫૧૨
સ્વવીર્યે કરી	૪૫૨
સ્વશરીરાવગાહવર્તી	૩૩૮
સ્વસદ્‌ભાવ	૮૬
સ્વસમય	૨૧૯,૩૭૨
સ્વસંવેદ્યરૂપ - અનુભવ	૨૬૯
સ્વસ્તિ શ્રી સાયલા ગ્રામ	૨૪૪
સ્વસ્થાનકે	૧૬,૪૫
સ્વસ્થાસ્વસ્થ	૪૨૦
સ્વસ્થિતિ...વિચાર	૫૨૨
સ્વસ્વરૂપ	૫૨૪
સ્વસ્વરૂપભેદ	૭૧
સ્વસ્વરૂપાવસાન- નિજજ્ઞાનમય કેવળ જ્ઞાન	૫૨૪
સ્વાચરણ	૩૯,૫૨૪
સ્વાત્મસ્થ	૨૫૪
સ્વાત્મવીર્ય	૪૨૬
સ્વાત્મા	૩૦૮
સ્વાદબુધ્ધિ	૪૭૦
સ્વાધીન સુખ	૨૪
સ્વાધીનતા	૯૯
સ્વાધીનપણું	૩૩૦
સ્વાધીનરૂપ	૧૧૮
સ્વાધ્યાય	૩૯૨
સ્વાનુભવગોચર પદ	૩૨૧
સ્વાભાવિક	૨૪
સ્વભાવિક અભવ્યત્વ	૫૨૧
સ્વાભાવિક ભાવ	૨૩૧
સ્વામી	૨૨૭
સ્વામી - કાર્તિકિયાનુપેક્ષા	૪૦૨
સ્વામીપણાનું	૨૦
સ્વામીપણું	૨૯૩

શબ્દ	કોશ પૃ.
સ્વામી વર્ધમાન- જન્મતિથિ	૪૧૫
સ્વાયુ-સ્થિતિ	૫૨૬
સ્વાર્થ ગબડાવ્યો	૩૧
સ્વાર્પણ	૪૩૭
સ્વાસ	૩૮૯
સ્વાસ્થા	૨૮૬
સ્વાસ્થ્ય	૨૬૦
સ્વેચ્છાએ	૪૪૯
સ્વેચ્છાચાર	૪૨૫
સ્વેચ્છાચારીપણું	૩૬૨
સ્વેદ	૩૦૦
સ્વેદજ	૪૯૭
હ...	
હજારોગમે	૨૮૯
હજૂરમાં	૪૬૮
હડસેલીએ	૫૧૮
હડસેલો મૂકવો	૪૬૨
હઠ	૩૯૨
હઠજોગપ્રયોગ	૨૧૫
હઠવાદી	૩૬૮
હઠાવે છે	૩૯૩
હેઠો	૩૩
હણવાં	૧૪૧
હણાઇશ	૪૭
હણાવવાં	૧૪૧
હતપુણ્ય લોકોએ	૫૧૯
હતભાગ્યકાળ	૧૫૬
હતી ન હતી થઈ જાય	૭૬
હથેળી	૮૬
હદ !	૩૩
હદ	૩૧૬
હમ પરદેશી પંખી ..... નાહીં રે	૨૨૦
હરકત	૨૭૩,૪૦૬
હરકોઇ પ્રકારે	૩૦
હરણ	૨૭

શબ્દ	કોશ પૃ.
હરણી	૨૧
હરતુ હૈ	૨૫૧
હરવા	૧
હરાઇ	૮૯
હરાયો	૬૯
હરિ	૧૭૮,૧૮૦, ૨૦૭,૪૬૭,૪૭૯
હરિઇચ્છાએ	૧૯૧
હરિઇચ્છાથી જીવવું	૨૦૯
હરિગીત	૧૦
હરિજન	૧૮૮,૨૧૯
હરિનામ	૨૧૯
હરિનું સ્વરૂપ	૨૦૮
હરિને પ્રતાપે	૨૦૮
હરિની પ્રગટ પ્રાપ્તિ	૨૦૯
હરિપદ	૨૨૦
હરિ ભગવાન	૧૯૯
હરિભદ્રાચાર્ય	૧૪૩
હરિરસ	૨૧૯
હરિરૂપ	૧૭૬
હરિસ્વરૂપ	૨૧૯
હરે	૨
હરેક પ્રકારે	૪૫૭
હરૈ	૫૦૩
હરેક	૩૮
હર્યાફર્યાની વૃત્તિ	૧૯૧
હર્ષ	૩૩
હર્ષાયમાન	૩૬૮
હર્ષાયમાનપણે	૫૦૯
હર્ષિત	૧૨૭
હલકા	૧૫૦
હલકો વિચાર	૨૧૧
હલાવે છે	૪૭૮
હવા	૨૬૭,૩૨૩
હવાં	૨૬૮
હવાઇ વિચારો	૧૨૮
હવી	૨૬૮
હવે	૪૦૪

શબ્દ	કોશ પૃ.
હવેલી	૨૦
હવો	૧૦૫,૨૬૪
હસતાં રમતાં	૧૮૦
હસત હૈ	૫૧૪
હસ્તકમળ	૬૮
હસ્તગત	૧૬૩
હસ્તગત થયો	૧૩૬
હસ્તદોષ	૩૬
હસ્તામલકવત્	૧૦૩, ૫૩૩
હસ્તિઓ	૪૯
હશે	૧૩૫
હહરસી	૩૮૬
હળવે હળવે	૧૦૪,૨૮૭
હળુકર્મી	૮૮
હા	
હાટ	૨૦
હાડ	૫૧
હાડકાંનો માળો	૭૪
હાડ ગરીબ	૧૫૧
હાડમાંસ	૫૧૧
હાડોહાડ	૩૦
હાથી	૪૯૮
હાનિ	૧૧૨,૧૩૪, ૩૧૧,૩૬૦
હાનિકર્તા	૪૨૯
હાનિવૃધ્ધિ	૧૪,૨૪૭, ૩૧૦
હાય !	૨૯
હાયવોયના ભયવાળો	૧૭૧
હારવાનો	૩૯૫
હારિણી	૧૧૩
હાર્દિક	૧૨૫
હાલ	૨૦૧,૨૪૪
હાલમાં	૧૮૮
હાવભાવ	૧૧૬
હાંસીપાત્ર	૪૪૩
હાસ્ય	૨૩૨

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
હિ	
હિત	૩૬
હિતકારિણી	૧૧૩
હિતચિંતવના	૧૫૦
હિતબુધ્ધિ	૨૬૯
હિતબુધ્ધિ થઈ	૨૮૭
હિતસ્વી	૨૦૯
હિતાર્થી પ્રશ્નો	૪૨૮
હિતૈષી	૭૮
હિમ	૨૧
હિમસ્પર્શ	૨૭૧
હિરદે	૧૨૬
હિલોળો	૪૧
હિસાબ	૧૩૭,૨૧૩
હિંદપ્રસિદ્ધ	૧૧૪
હિંદી ભાષા	૪૦૫
હી	
હીન	૨૮૩,૩૫૧
હીન ઉપયોગ	૩૨૦
હીનતા	૭૬,૩૫૪
હીનસત્ત્વ	૩૦૧
હીનાદિક અવસ્થા	૫૨૪
હીનપુણ્યી	૩૬૪
હ્રીયમાન	૪૯૪
હીરા	૪૬૦
હીરાકંઠી	૪૮૧
હીરામણિ	૪૫૯
હીલે નહીં	૬૧
હુ	
હુકમ	૧૨૩
હુતી	૩૮૪
હુજ્જ	૩૯
હુન્નરો	૪૯૬
હું છું	૩૬
હુંડ-ધીટ	૨૭૭
હુંડાવસર્પિણી કાળ	૨૫૬
હુંડાવસર્પિણી નામનો આશ્ચર્યભાવ	૩૯૪
હૃ	
હૃદય	૧૮૦,૧૮૨
હૃદયગત	૭૮,૧૯૮,૨૬૭
હૃદયચિતાર	૩૨૮
હૃદયદેશ	૧૯૯
હૃદય દર્શન	૨૪૨
હૃદયપટ	૮૦,૯૯
હૃદય ભરાઈ - આવ્યું છે	૧૮૬
હૃદયાવેશ કર	૫૩૩
હૃદે	૪૧૦
હે	
હે કામ !	૫૨૯
હેત	૨૬૬
હેતે	૧૨
હેતુ	૩૬,૨૩૩,૪૮૫
હેતુઅવ્યકતવ્ય	૫૨૨
હેતુધારી	૨૭૬
હેતુભૂત	૧૯૩,૫૨૯
હેતુસામગ્રી	૩૯૧
હેતુસહિત	૪૮૫
હે નાથ	૧૯૭
હે પરમકૃપાળુદેવ	૨૫૦
હે ભગવન્	૪૪
હેમંત	૨૦
હેમચંદ્રાચાર્ય	૪૯૯
હે માન !	૫૨૯
હે મોહ !	૫૨૯
હે મોહદયા !	૫૨૯
હે યોગ,	૫૨૨
હેરાન	૪૫૧
હેરે રે	૨૨૩
હેરો	૪૬૭
હે કૃપાળુ	૩૨૭
હે વચનવર્ગણા !	૫૨૯
હે સંગઉદય !	૫૨૯
હે શિથિલતા !	૫૨૯
હૈ	
હે ઈચ્છા દુઃખમૂલ	૫૧૪
હો	
હોઈ	૩૬૬,૫૦૮
હોત	૫૧૩
હોમહવનાદિ	૪૬૨
હોવાપણું	૧૭૨,૩૬૭, ૪૭૧
ક્ષ...	
ક્ષણ લોભથી પડી	૪૬૨
ક્ષણભંગુર	૧૯
ક્ષણમપિ	૧૬૪
ક્ષણિક	૩૪૭
ક્ષણિકવાદી	૪૯૫
ક્ષપક શ્રેણિ	૧૮૧,૩૫૭
ક્ષપણાસાર	૪૪૨
ક્ષમ થાઓ	૧૩૯
ક્ષમા	૧૭,૮૬
ક્ષમાપના	૭૧,૯૪
ક્ષમાપનાદિ	૪૧૨
ક્ષમાપત્ર	૪૨૫
ક્ષમાવું	૧૧૮
ક્ષમાવું છું	૪૫,૨૪૭
ક્ષય	૩૨,૭૩,૧૩૬
ક્ષયપણાને	૨૪૧
ક્ષયભાવ	૪૯૦
ક્ષયરોગ	૪૪૪
ક્ષયાંતર	૨૭૮
ક્ષયોપશમ	૨૩,૧૩૫
ક્ષયોપશમ ભાવ	૩૭૬, ૩૯૩
ક્ષયોપશમ સમ્યક્ત્વ	૩૩૬, ૪૭૬
ક્ષયોપશમ સમકિત	૩૮૧
ક્ષયોપશમી જ્ઞાન	૫૨૦
ક્ષયોપશમ	૩૦૯,૩૨૮, ૪૬૦,૪૬૨,૪૭૪
ક્ષત્રિય શિરોમણિ	૪૭
ક્ષત્રિયભાવે	૪૫૧
ક્ષત્રિયપુત્ર	૧૦૮
ક્ષાયક ભાવ	૨૨૩
ક્ષાયિક ભાવ	૧૮૪, ૩૭૬,૩૯૩,૪૧૬
ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ	૩૩૬, ૪૭૬
ક્ષાયિક સમકિત	૨૪૩, ૩૮૧
ક્ષાયોપશમિક અસંખ્ય	૪૧૮
ક્ષાંત	૭૧
ક્ષીણ	૨૭૧,૩૬૧,૪૦૩
ક્ષીણપણા યોગ્ય	૨૪૫
ક્ષીણ મોહગુણ-સ્થાનક	૧૧૧, ૩૬૦
ક્ષીણમોહપર્યંત	૩૯૪
ક્ષીરભોજન	૬૫
ક્ષીરનીરની પેઠે	૨૮૫
ક્ષીરનીરવત્	૪૪૩
ક્ષીરસમુદ્ર	૨૬૫
ક્ષુધા	૨૩
ક્ષુધાતુર	૭૧,૩૭૮,૩૯૪
ક્ષેમ	૧૨,૧૫૭,૩૩૬
ક્ષેમક	૮૭
ક્ષેમકુશલ	૧૨૮
ક્ષેત્ર	૩૦૪,૫૧૨
ક્ષેત્ર જાળવવા	૨૫૫
ક્ષેત્રયોગ	૫૨૯
ક્ષેત્રસમાસ	૪૮૫
ક્ષેત્ર સ્પર્શના	૩૧૪
ક્ષેત્રાકાર વૃત્તિ	૪૫૪
ક્ષેત્રે	૪૨૦
ક્ષોભ	૨૪૭,૩૦૭, ૩૭૮,૪૩૨
ક્ષોભકારી	૫૦૫
ક્ષૌરકર્મ	૧૨૦
ક્ષૌરસમય	૧૨૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શબ્દ	કોશ પૃ.
જ્ઞા...	
જ્ઞાત	૪૯,૧૪૩,૪૧૦
જ્ઞાતપુત્ર	૬૬
જ્ઞાતપુત્ર ભગવન	૩૬૯
જ્ઞાતા	૬૭,૨૬૬,૪૧૪
જ્ઞાતાદ્રષ્ટા	૩૭૯
જ્ઞાતાધર્મકથા સૂત્ર	૩૬૫
જ્ઞાતાર	૪૦૦
જ્ઞાતિ	૩૬,૪૧૯
જ્ઞાત્યાદિ ભેદ	૩૪૦
જ્ઞાન	૮૨,૩૨૨,૪૦૪, ૪૬૩,૪૭૪,૪૮૮,૫૦૭
જ્ઞાનકથા	૧૯૨,૪૨૫
જ્ઞાનક્રિયા	૪૨૫
જ્ઞાનગોચર	૩૩૨
જ્ઞાનગંગાજલમેં	૪૬૬
જ્ઞાનચક્ષુ	૪૯૫
જ્ઞાનચેતના	૫૦૪
જ્ઞાનતારતમ્યતા	૫૨૩
જ્ઞાનદશા	૨૫૪,૨૮૯
જ્ઞાનદશાથી નિહાળવું	૧૩
જ્ઞાનદગ્ધ	૪૬૭
જ્ઞાનર્શનયોગપરાયણ	૩૯
જ્ઞાનના પરોક્ષ-અપરોક્ષ વિષે	૧૮૯
જ્ઞાનનેત્ર	૨૧
જ્ઞાનપ્રજ્ઞા	૪૧૭
જ્ઞાનપ્રમાણ ધ્યાન	૫૨૩
જ્ઞાનપ્રસંગ	૨૩૫
જ્ઞાનમાર્ગની શ્રેણી	૧૯૧
જ્ઞાનયોગ	૨૮૦
જ્ઞાનવર્ધક સભા	૧૧૬
જ્ઞાનવાર્તા	૨૩૪,૨૫૯, ૨૯૫
જ્ઞાનવિચાર	૧૪૨
જ્ઞાનવ્યતિરિક્ત	૫૨૪
જ્ઞાનસ્વભાવ	૫૨૨
જ્ઞાનસ્વરૂપતા	૨૮૯
જ્ઞાનાચારવંત	૩૮૨
જ્ઞાનાપક્ષાઅ	૪૭૫
જ્ઞાનાવતાર	૧૮૦
જ્ઞાનાવરણીય કર્મ	૧૧૦, ૩૧૭,૩૨૧,૩૮૦
જ્ઞાનાક્ષેપકવંત	૨૪૧
જ્ઞાનાંજન શલાક્યા	૪૦૦
જ્ઞાનાંજનશલાકયા	૪૫૮
જ્ઞાની (ગ્યાનિ)	૧૭૩,૨૧૬
જ્ઞાની શું	૪૧૫
જ્ઞાનીકા દેશ	૨૭૩
જ્ઞાનીદ્રષ્ટ	૧૩૬
જ્ઞાનીદ્રષ્ટાનુસાર	૧૪૪
જ્ઞાની દ્રશ્ય	૧૪૦
જ્ઞાનીની ઈચ્છા	૧૯૦
જ્ઞાનીની રીત	૨૯૯
જ્ઞાનીનું જ્ઞાન	૩૬૧
જ્ઞાનીપુરૂષનાં ચરણ	૩૦૩
જ્ઞાનીપુરૂષનો આશ્રય	૩૦૩
જ્ઞાને સ્ફુરિત	૨૪૯
જ્ઞાનેશ્વરી	૪૪૪
જ્ઞાનોપયોગ	૩૨૦,૩૭૫
જ્ઞાયક આત્મા	૪૧૯
જ્ઞાયક સત્તા	૪૪૧,૫૩૨
જ્ઞાયકતા	૨૫૬
જ્ઞેય	૪૧૩
જ્ઞેયપાણે	૩૧૭

સંજ્ઞા, સંખ્યા વગેરે

શબ્દ	કોશ પૃ.
○ —	૯
—(○)	૯
૬-૧-૮-૧૯૪૨	૧૧૪
ૐ	૭૯,૧૭૪,૩૯૧, ૩૯૩,૩૯૪,૩૯૮, ૪૦૧,૪૦૩,૪૦૪, ૪૦૫,૪૦૮,૪૧૦,૪૧૩
○○○	૧૪૬
:—	૧૪૯
મારા ○	૧૪૯
આ....	૧૬૦
તેની.... ના	૧૭૧
અભેદ---	૧૭૫
....	૧૮૧
આ—ને	૧૮૨
૧૬ ○))	૧૮૬
XXX રાજા	૨૦૧
ૐ સત્	૨૧૨
—	૨૨૩
..... ને	૨૩૧
શ્રી .... ના	૨૩૫
....તેના	૨૪૩
(....)	૨૪૪
—	૨૪૫
શ્રી	૨૪૫
— પ્રણામ	૨૬૪
○○○○	૨૬૫
— ના	૨૮૪
.... ના	૨૮૬
.... આત્મસ્વરૂપ	૨૮૭
શ્રી .... ના	૨૯૨
...... ના	૨૯૩
૪-૫-૬-૭-૮-૯-૧૦-૧૨ અંકવાળા મનુષ્યો	૫૧૧
'૪' થી	૫૧૧
'૫' ના અંકવાળો	૫૧૧
'૬' સર્વ પ્રકારે	૫૧૧
'૭' અપ્રમત્ત - પ્રયત્ની	૫૧૧
'૮-૯-૧૦'	૫૧૧
'૧૧' અંકવાળા	૫૧૨
'૧૩-૧૪'	૫૧૨
'૧૩'	૫૧૨
....	૫૧૩
૨-૨-૩- મા ૧૯૫૧	૫૧૬
૭-૧૨-૫૪	૫૨૭
૩૧-૧૧-૨૨	૫૨૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શુધ્ધિવૃધ્ધિ પાન

વચનામૃત	વચનામૃત		
પૃ. ૧૬૨	**પત્રાંક ૨૨**	**કોને ?**	**તા. ૨૮-૧૦-૧૮૮૬ થી ૨૫-૧૧-૧૮૮૬ દરમ્યાન**

૩૫૮૦ A — પરનિંદા મુખથી નવિ કરે, નિજનિંદા સુણી સમતા ધરે;
કોશ પૃ. ૧૨૫ — કરે સહુ વિકથા પરિહાર, રોકે કર્મ આગમન દ્વાર.
શ્રી ચિદાનંદજી મહારાજ રચિત 'સ્વરોદય જ્ઞાન', કડી ૮૪ (ચોપાઇ)

૩૫૮૨ A — મેરા મેરા મત કરે, તેરા નહિ હૈ કોય;
કોશ પૃ. ૧૨૬ — ચિદાનંદ પરિવારકા, મેલા હૈ દિન દોય.
શ્રી ચિદાનંદજી મુનિ કૃત 'સ્વરોદય જ્ઞાન' કડી ૩૮૧

પૃ. ૧૯૫ — પત્રાંક ૭૭ — કોને ? — તા. ૪-૧૧-૧૮૮૮ થી ૨૪-૧૦-૧૮૮૯ દરમ્યાન

૪૧૫૩ A — " સુખકી સહેલી હૈ, અકેલી ઉદાસીનતા"
કોશ પૃ. ૧૪૭ — પં. બનારસીદાસજી રચિત નાટક સમયસાર, સાધ્ય-સાધક દ્વાર ૧૧ માં "સાતાકી સહેલી" છે. સાતા = સુખ. સુખનો સંયોગ મેળવવા માટે ઉદાસીનતા જ સખી સમાન છે એટલે કે માત્ર સમભાવ જ સુખદાયક છે.

પૃ ૨૧૧ — પત્રાંક ૧૦૭ — કોને ? — તા. ૭-૩-૧૮૯૦

૪૪૧૪ A — લોકપુરૂષ — પુરુષ રૂપે (આકારે) રહેલો લોક; આત્મા રૂપી લોક
કોશ પૃ. ૧૫૬

પૃ. ૨૨૮ — પત્રાંક ૧૪૧ — શ્રી સૌભાગ્યભાઇ લલ્લુભાઇને — તા. ૧૦-૧૦-૧૮૯૦

૪૭૨૮ A — इच्छाद्वेषविहीनेन सर्वत्र समचेतसा।
કોશ પૃ. ૧૬૮ — भगवद्भक्तियुक्तेन प्राप्ता भागवती गतिः॥
શ્રીમદ્ ભાગવત સ્કંધ ૩, અધ્યાય ૨૪, શ્લોક ૪૭
વ્યાસજી કહે છે કે, ઇચ્છા અને દ્વેષ વિના સર્વ ઠેકાણે સમદૃષ્ટિથી જોનારા, ભગવાનની ભક્તિથી યુક્ત થઇને ભાગવતી ગતિ-નિર્વાણને પામ્યા.

પૃ. ૨૫૭ — પત્રાંક ૧૮૭ — શ્રી સૌભાગ્યભાઇ લલ્લુભાઇને — તા. ૧૦-૧-૧૮૯૧

૫૨૧૩ A — ભોજા ભગત — ઈ. સ. ૧૭૮૫-૧૮૫૦, સૌરાષ્ટ્રમાં જેતપુર (કાઠી)ના દેવકીગાલોળ
કોશ પૃ. ૧૮૬ — ગામના ભોજલરામ નામના સાવલિયા અટકના લેઉઆ કણબી કવિ ભક્તિ સાથે નિર્ગુણ ઉપાસનાનો બોધ કરતી જ્ઞાનમાર્ગી કવિતાના કર્તા. ચેલૈયા આખ્યાન, ભક્તિમાળ, બ્રહ્મબોધ, બાવનાક્ષરી જેવી દીર્ઘરચના ઉપરાંત આરતી, ધોળ, ભજન, ચાબખા વગેરે ૧૭૫ પદના રચયિતા, આજીવન બ્રહ્મચારી, વીરપુરના જલારામ બાપાના ગુરુ.

૫૨૧૪ A — નિરાંત કોળી — ૧૮મીસદીના ઉત્તરાર્ધમાં (અવસાન ઈ.સ. ૧૮૫૨) થઇ ગયેલા જ્ઞાનમાર્ગી
કોશપૃ. ૧૮૬ — સંતકવિ, 'યોગસાંખ્યદર્શન' અને 'અવતારખંડન' ના કર્તા. ધોળ, કાફી, ઝૂલણા છંદમાં ૨૦૦ થી વધુ પદના રચયિતા.

પૃ. ૨૬૩ — પત્રાંક ૨૦૧ — શ્રી સૌભાગ્યભાઇ લલ્લુભાઇને — તા. ૨૬-૨-૧૮૯૧

૫૩૪૫ A — "કોઇ માધવ લ્યો, હાં રે કોઇ માધવ લ્યો"

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

વચનામૃત **વચનામૃત**

કોશ પૃ. ૧૯૧ — શ્રીમદ્ ભાગવતમાં કથા છે; મીરાંબાઈ રચિત પદ છે –
હાં રે કોઈ માધવ લ્યો, માધવ લ્યો, વેચંતી વ્રજનારી રે.
માધવને મટુકીમાં ઘાલી ગોપી લટકે લટકે ચાલી રે.
હાં રે ગોપી ઘેલું શું બોલતી જાય, મટુકીમાં ન સમાય રે.
નવ માનો તો જુઓ ઉતારી, માંહી જુવે તો કુંજબિહારી રે.

પૃ. ૨૭૪ **પત્રાંક ૨૧૯** **શ્રી સોભાગ્યભાઈ લલ્લુભાઈને** **તા. ૨૬-૩-૧૮૯૧**

૫૫૯૫ A — એક દેખિયે જાનિયે, રમી રહિયે ઈક ઠૌર;
કોશ પૃ. ૧૯૯ — સમલ વિમલ ન વિચારિયે, યહૈ સિધ્ધિ નહિ ઔર.

આત્માને એક રૂપ શ્રધ્ધવો, જાણવો તથા એકમાં જ વિશ્રામ લેવો. મળસહિત કે મળરહિત - નિર્મળનો વિકલ્પ ન કરવો, એમાં જ સિધ્ધિ છે, બીજે નહીં.

પૃ. ૪૫૯ **પત્રાંક ૫૮૫** **શ્રી સૌભાગ્યભાઈ તથા ડુંગશીભાઈને** **તા. ૧૯-૪-૧૮૯૫**

૮૯૦૮ A, કોશ પૃ. ૩૦૬ — સુધારસ — દેહમાં અમુક પ્રક્રિયા થતાં તાળવામાંથી ઝરતો રસ જેનાથી ત્યારે અત્યંત એકાગ્રતા-સ્થિરતા થાય છે. સુધારસના જાણકાર અને આત્મઅનુભવી સદ્ગુરુના આશ્રયે શિષ્યને સુધારસ ઝરે તો આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ.

પૃ. ૬૩૫ **પત્રાંક ૮૭૬** **મુનિશ્રી લલ્લુજીને**

૧૧૩૮૧ A, કોશ પૃ ૪૦૯ — મનોહર સ્વામી — ઈ. સ. ૧૭૮૮-૧૮૪૫, જ્ઞાનમાર્ગી કવિ, સંન્યાસ પછીનું નામ સચ્ચિદાનંદ ૨૨૫ જેટલાં ગુજરાતી-હિન્દી પદોના કર્ત્તા. મૂર્તિપૂજા, કર્મકાંડ વગેરે દ્વારા થતી લૌકિક ભક્તિ પર ચાબખા લગાવતી જ્ઞાનવૈરાગ્યની કવિતા આપનાર

પૃ. ૬૪૪ **પત્રાંક ૯૧૨** **મુનિશ્રી લલ્લુજીને** **તા. ૧૫-૪-૧૯૦૦**

૧૧૫૨૨ A — ધન્ય તે મુનિવરા રે, જે ચાલે સમભાવે.
કોશ પૃ. ૪૧૫ — જ્ઞાનવંત જ્ઞાનીશું મળતાં, તન મન વચને સાચા,
દ્રવ્યભાવ સુધા જે ભાખે, સાચી જિનની વાચા રે. ધન્ય તે મુનિવરા........

ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી રચિત ૩૫૦ ગાથાનું સીમંધર જિનસ્તવન, ઢાળ ૧૫, ગાથા ૩. તે મુનિવરો ધન્ય છે, તે મુનિ શ્રેષ્ઠ છે કે જે સમભાવે વર્તે છે, ચાલે છે. જ્ઞાની જે મન-વચન-કાયાથી સાચા છે તે દ્રવ્યથી અને ભાવથી જે કંઈ કહે છે તે અમૃત છે, જિનની સાચી વાણી છે તે મુનિવરો ધન્ય છે.

અમદાવાદ — મૂળે આશાવલ અને કર્ણાવતી નગરી. ઈ.સ. ૧૪૧૧ માં અહમદશાહે વસાવેલું શહેર, ગુજરાતનું મુખ્ય નગર. સાબરમતી નદીને કાંઠે. વિખ્યાત હઠીસીંગનાં દહેરાં ઉપરાંત ૨૫૦ જેટલાં જિન મંદિરો. કૃપાળુદેવે 'મોક્ષમાળા' છપાવી. વિ.સં. ૧૯૪૪-૪૫-૫૫-૫૬-૫૭ માં પરમકૃપાળુદેવ પધારેલા તેથી પવિત્ર ભૂમિ, પૂ. જૂઠાભાઈ, ઊગરીબહેન, કુંવરજીભાઈ, જેસંગભાઈ શેઠ જેવા પુનિત આત્માઓનું નિવાસસ્થાન.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

આગ્રા દિલ્હી ૨૦૪ કિ.મી., યમુનાને કાંઠે આવેલું શહેર. તાજમહાલથી વિશ્વવિખ્યાત શહેરમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનાં ભવ્ય મંદિર ઉપરાંત ૮-૧૦ જિન મંદિરો. અકબર બાદશાહે 'અમારિ પડહ' વગડાવી એનો તામ્રપત્રનો લેખ શ્રી હીરવિજયસૂરિજીને આ શહેરમાં અર્પણ કરેલો.

ઋજુવાલિકા બિહારમાં ગીરડીથી મધુવન (સમ્મેતશિખર તળેટી) જતાં ૧૨ કિ.મી. ના અંતરે બરાકર (ઋજુવાલ) નદીના કિનારે આવેલું સ્થળ. શ્રી મહાવીર સ્વામીને વૈશાખ શુદ ૧૦ એ જુંભક ગામે, ઋજુવાલિકા નદીના તટે, શ્યામક ખેડૂતનાં ખેતરે, શાલ વૃક્ષ નીચે કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિથી પવિત્રતમ ભૂમિ.

કચ્છ ગુજરાત રાજ્યમાં સૌરાષ્ટ્રની ઉત્તરે કચ્છના અખાત ઉપરનો દ્વીપકલ્પ. ભદ્રેશ્વર તીર્થ ઉપરાંત નાની-મોટી પંચતીર્થી. પાકિસ્તાનથી ઘણું નજીક. શ્રી વવાણિયા તીર્થથી ૫૦ કિ.મી. જતાં કચ્છ શરૂ. ભુજથી ૮ કિ.મી. દૂર કુકમા ગામે શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ, જિનમંદિર.

કાશી ઉત્તર પ્રદેશમાં ગંગા નદીના કાંઠા પરની અતિ પ્રાચીન કાળથી પ્રખ્યાત નગરી. વારણા અને અસિ નદીના સંગમ પર આવેલું બનારસ-વારાણસી. યાત્રાનું સુપ્રસિધ્ધ ધામ અને વિદ્યાનું વિશ્વવિખ્યાત સ્થળ. ૭ મા અને ૨૩ મા તીર્થંકરની જન્મભૂમિ. દિલ્હીથી ૭૬૫ કિ.મી.

પુંડરિકિણી પુંડરિક અને કુંડરિક બે ભાઇઓ - રાજાઓનું નગર

પૂના મહારાષ્ટ્રનું મોટું નગર, મુંબઇથી ૨૦૦ કિ.મી., ભાંડારકર રીસર્ચ સંસ્થા છે.

મુંબઇ महाम्बादेवी । મહારાષ્ટ્રની રાજધાની, મોહમયી નગરી

રાજકોટ સૌરાષ્ટ્રનું પાટનગર, શ્રી વવાણિયા તીર્થથી ૧૦૦ કિ.મી. જીવનના છેલ્લા ૪૫ દિવસ કૃપાળુદેવની સ્થિરતાથી પરમ પુનિત ભૂમિ અને નિર્વાણસ્થળી. ગાંધીજીનું બાળપણ અને શાળા આ શહેરમાં. રાજુ સંધિનો નેસ હતો જ્યાં ઇ.સ. ૧૨૫૯ ના દુષ્કાળ વખતે જગડુ શાહે લોકોને અનાજ આપવાનો ભંડાર રાખેલો જ્યાં ઠાકોર વિભાજીએ ઇ.સ. ૧૬૨૬ માં રાજકોટ વસાવ્યું.

રાધનપુર ઉત્તર ગુજરાતમાં પાટણથી નજીક, કચ્છનાં નાનાં રણથી નજીકનું ગામ

વડોદરા वटपद्र । ગુજરાતમાં સુરત-અમદાવાદ પછી મોટું શહેર, વિદ્યાની નગરી. અમદાવાદ ૧૧૦ કિ.મી., મુંબઇ ૪૨૦ કિ.મી., દર્ભાવતી (ડભોઇ) તીર્થ ૩૨ કિ.મી. અને પાવાગઢ તીર્થ ૫૦ કિ.મી.

વિદેહ મગધના ઈશાન ખૂણે આવેલો દેશ. પહેલાં નેપાળનો ભાગ, તિરહુત જિલ્લાનો ઉત્તર ભાગ તથા ચંપારણ્યનો ઉત્તર પશ્ચિમ ભાગ પણ તેમાં ગણાતો. મહાવીર સ્વામીના સમયે વજ્જીઓનો દેશ.

શ્રાવસ્તી અયોધ્યાની ઉત્તરે કોસલ દેશની રાજધાની, શરાવતી-ધર્મપુરી-સાહત માહત - કુણાલનગરી - ચંદ્રિકાપુરી નામે ઓળખાતી છેક ઋષભ પ્રભુના સમયની પ્રાચીન નગરી, ૩ જા સંભવનાથ તીર્થંકરનાં ૪-૪ કલ્યાણકથી પવિત્ર ભૂમિ, કેશી સ્વામી અને ગૌતમ સ્વામીના પ્રથમ મેળાપની ભૂમિ, જમાલિજીની દીક્ષાભૂમિ. અયોધ્યાથી ૧૨૦ અને લખનૌથી ૨૦૦ કિ.મી.

સુગ્રીવનગર મૃગાપુત્રના પિતા બલભદ્ર રાજાનું નગર

પૂંજાભાઇ સોમેશ્વર ભટ્ટ ગુજરાતમાં ખેડાના વિદ્વાન વકીલ, વેદાંતજ્ઞ, 'પંચદશી'ના લેખક

વિક્ટોરિયા ઈંગ્લન્ડનાં એ નામનાં મહારાણી

જય શ્રી સદ્ગુરુવંદન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શુધ્ધિપાન

કોશ પૃ.	શબ્દ નંબર	અશુધ્ધ કે અપૂર્ણ	શુધ્ધ કે પૂર્ણ
૪૬	૧૪૯૧	શતઘ્રી	શતઘ્ની
૪૯	૧૬૦૦	ષટ્રસ ભોજન	ષટ્રસભોજન
૬૧	૧૮૭૯	સાતદશભેદે	સપ્તદશ ભેદે
૬૧	૧૮૯૦	जहासुहं	जहासुखं
૯૪	૨૭૮૨	तेजस्वीनावधितमस्तु।	तेजस्विनावधीतमस्तु।
૧૨૫	૩૫૭૨	તામે	તામેં
૧૩૫	૩૮૨૮	લિઃ	લિ.
૧૬૮	૪૭૪૯	પ્રારબ્ધથી	પ્રારબ્ધથી જીવતા
૧૯૪	૫૪૨૭	निर्+अञ्जन्।	निर्+अञ्ज्।
૧૯૬	૫૪૯૭	પુરુષપુરાણે	પુરાણપુરુષે
૧૯૬	૫૪૮૦	ઝાંઝવાના પાણી	ઝાંઝવાનાં પાણી
૨૦૬	૫૭૫૫	અર્થ બાકી રહી ગયેલો તે	સૌને તે મોક્ષ દઈ દીધો, મુક્તભાવ - આત્મભાવનું ભાન કરાવ્યું, અનન્ય શરણનો આશ્રય આપ્યો.
૨૨૩	૬૨૬૭	યથાર્થ બોધસ્વરૂપના	યથાર્થ બોધસ્વરૂપના યથાર્થ
૨૪૫	૬૮૪૨	ક્ષીણપણા યોગ્ય	ક્ષીણપણાને યોગ્ય
૨૬૯	૭૫૫૭	નિરિચ્છા	નિરીચ્છા
૨૭૯	૭૮૫૩	ક્ષારવાળા, અળખામણા	ક્ષારવાળા; અળખામણા
૪૭૩		અપ્પાણં વોસિરામિ	નં. ૧૨૯૫૩ A અપ્પાણં વોસિરામિ
૪૯૧	૧૩૪૩૩	અપવાદ છૂટ	અપવાદ, છૂટ રાખવા
૫૩૪	૧૪૬૭૦	સિધ્ધ થાય છે	સિધ્ધ થાય છે, આત્મપ્રદેશ થકી કર્માંશ પુદ્ગલો ઘટાડે છે.
૫૩૪	૧૪૬૭૧	બુધ્ધ થાય છે	બુધ્ધ થાય છે, વસ્તુસ્વરૂપનું તે સમયે જ્ઞાન થાય છે.
૫૩૪	૧૪૬૭૨	મુક્ત થાય છે	કર્મપુદ્ગલો આત્મપ્રદેશોથી છૂટી જાય છે
૫૩૪	૧૪૬૭૩	પરિનિર્વાણને પ્રાપ્ત થાય છે	ઠરેલપણાને પામે છે, નિજસ્વરૂપ આલંબી સમાધિસ્થ થાય છે.

જય જિનેન્દ્ર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

: સુકૃતના સાથી, સત્શ્રુતપ્રેમી અને અર્થસૌજન્યશીલ આત્માઓની નામાવલિ :

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ	રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૨,૭૧,૩૭૧	કાન્તાબહેન ડીકભાઈ પટેલ પરિવાર	અમેરિકા	૨૫,૦૦૦	મહેન્દ્રભાઈ માવજીભાઈ શાહ	કુકમા-કચ્છ
૧,૫૭,૧૭૭	કાન્તાબહેન ડીકભાઈ માધવભાઈ	અમેરિકા	૧૧,૦૦૦	પ્રેમજીભાઈ મોણશીભાઈ શાહ	કુકમા-કચ્છ
૨૨,૭૫૦	અનીતાબહેન ભરતભાઈ ડીકભાઈ	અમેરિકા	૧૧,૦૦૦	પ્રફુલ્લાબહેન હર્ષદભાઈ મેકોની	કુકમા-કચ્છ
૨૨,૭૫૦	મિલનબહેન જયેશભાઈ ભટ્ટ	અમેરિકા	૧૧,૦૦૦	નેહાબેન હાર્દિકભાઈ મહેન્દ્રભાઈ છેડા	કુકમા
૨૨,૭૫૦	તેજલબહેન મનીષભાઈ પટેલ	અમેરિકા	૧૧,૦૦૦	લખમશીભાઈ આસારીયા શાહ	કુકમા-કચ્છ
૨૨,૭૫૦	શિવાની, માયા, આર્યા કરીશ્મા, સનાયા	”	૧૧,૦૦૦	જેઠાભાઈ નેણશીભાઈ વીરા	કુકમા-કચ્છ
૨૩,૧૮૮	ગુલાબબહેન છોટુભાઈ પટેલ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	ઝવેરબહેન રામજીભાઈ ગડા	જબલપુર
૨,૫૫,૦૦૦	શાન્તાબહેન ભિક્ખુભાઈ ભક્ત પરિવાર	”	૫,૦૦૦	ઝવેરબહેન આણંદજીભાઈ છેડા	કુકમા-કચ્છ
૧,૧૫,૮૪૬	સ્વ. શાન્તાબહેન અને ભિક્ખુભાઈ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	ચંદનબહેન નરેન્દ્રભાઈ ગાલા	કુકમા-કચ્છ
૧,૧૫,૮૪૬	સુનીલાબહેન બળદેવભાઈ ભક્ત	અમેરિકા	૫,૦૦૦	નલિનભાઈ આણંદજીભાઈ છેડા	કુકમા-કચ્છ
	ઋષભ બળદેવભાઈ ભક્ત	અમેરિકા	૫,૦૦૦	ભોજરાજભાઈ ખીંવશીભાઈ શાહ	કુકમા-કચ્છ
૨૩,૨૦૬	બિપીનભાઈ અને શીલાબહેન ભક્ત	અમેરિકા	૫,૦૦૦	ગોપાલજીભાઈ દેવરાજભાઈ છેડા	કુકમા-કચ્છ
૨,૫૩,૦૦૦	સ્વ. જીવીમા ગોપાળજીભાઈ પટેલ	આસ્તા	૫,૦૦૦	દયાબહેન લાલજીભાઈ ગોસર	કુકમા-કચ્છ
૧,૦૦,૦૦૦	શારદાબહેન અને બાલુભાઈ ગોપાળજી	અમેરિકા	૫,૦૦૦	કરમશીભાઈ વરજંગભાઈ મોતા	કુકમા-કચ્છ
૫૧,૦૦૦	પ્રીતિબહેન મયૂરભાઈ બાલુભાઈ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	વીણાબહેન કલ્યાણજીભાઈ છેડા	કુકમા-કચ્છ
	નીતિનભાઈ બાલુભાઈ પટેલ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	ચંચળબહેન લખમશીભાઈ દેઢિયા	કુકમા-કચ્છ
૫૧,૦૦૦	અલકાબહેન રાકેશભાઈ પટેલ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	સાકરબહેન અને રતનબહેન	કુકમા-કચ્છ
	પાર્વતીબહેન નગીનભાઈ પટેલ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	વાસંતીબહેન વિનોદભાઈ સાવલા	કુકમા-કચ્છ
૫૧,૦૦૦	જયેશભાઈ રણછોડભાઈ પટેલ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	ડૉ. લક્ષ્મીચંદભાઈ હરશીભાઈ ગડા	કુકમા-કચ્છ
૨,૪૪,૦૦૦	ડૉ. અનુપમા રમેશભાઈ દેસાઈ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	સાકરબહેન હરશીભાઈ દેઢિયા	કુકમા-કચ્છ
૧,૫૨,૬૦૦	રમેશભાઈ અને ડૉ. અનુપમાબહેન	અમેરિકા	૫,૦૦૦	રતનબહેન રામજીભાઈ શાહ	કુકમા-કચ્છ
૪૪,૭૦૧	ડૉ. સોનાલી રમેશભાઈ દેસાઈ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	એક મુમુક્ષુ બહેન	કુકમા-કચ્છ
૫,૨૭૨	નિશીતા રમેશભાઈ દેસાઈ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	સાકરબહેન એલ. શાહ	કુકમા-કચ્છ
૧,૦૦૦	સોનાલી-નિશીતા આર. દેસાઈ	અમેરિકા	૫,૦૦૦	રસિકભાઈ વસનજી શાહ	કુકમા-કચ્છ
૫,૦૦૦	પ્રભાવતીબહેન ચીમનલાલ શાહ	અમેરિકા	૨,૫૦૦	વિમળાબહેન વસનજીભાઈ ગોગરી	કુકમા-કચ્છ
૨૧,૭૩૫	ડૉ. કિરીટભાઈ - શોભાબહેન શાહ	અમેરિકા	૨,૫૦૦	અનિલભાઈ પાનાચંદભાઈ શાહ	કુકમા-કચ્છ
૮,૮૪૦	જ્યોતિબહેન ચીમનલાલ શાહ	અમેરિકા	૨,૫૦૦	લક્ષ્મીબહેન હંસરાજભાઈ ખેતશી	કુકમા-કચ્છ
૪,૪૬૪	સુહાસબહેન ધીરિનભાઈ ગાંધી	અમેરિકા	૧,૧૦૦	હર્ષદભાઈ હરીશભાઈ લાલન	કુકમા-કચ્છ
૨,૩૧,૬૦૦	સુરેશભાઈ નારણદાસ પટેલ	અમેરિકા	૧,૦૦૦	કુ. મૈત્રી રાજેશભાઈ વીરા	કુકમા-કચ્છ
	લતાબહેન સુરેશભાઈ પટેલ	અમેરિકા	૧,૦૦૦	વિસનજી પોપટલાલ શેઠીયા	કુકમા-કચ્છ
૨,૧૪,૧૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર સાધના કેન્દ્ર	કુકમા-કચ્છ	૧,૦૦૦	પીયૂષભાઈ મણિલાલ રામજી ગાલા	કુકમા-કચ્છ
૨૫,૦૦૦	વિજયભાઈ પોપટલાલ શાહ	કુકમા-કચ્છ	૧,૦૦૦	ભારતીબહેન હરખચંદ દેઢિયા	કુકમા-કચ્છ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧,૦૦૦	રતનબહેન ગાંગજીભાઈ મોતા	કુકમા-કચ્છ
૧,૦૦૦	અરવિંદભાઈ કાનજીભાઈ શાહ	કુકમા-કચ્છ
૧,૦૦૦	અમિતભાઈ રમેશભાઈ ગાલા	કુકમા-કચ્છ
૧,૦૦૦	મણિબહેન વસનજીભાઈ નાગડા	કુકમા-કચ્છ
૧,૦૦૦	દિલીપભાઈ ચુનીલાલ કુંવરજી દેઢિયા	કુકમા
૧,૦૦૦	શીતલ ખુશાલચંદ પાસડ	કુકમા-કચ્છ
૫૦૦	ખીમજીભાઈ કોરશીભાઈ દેઢિયા	કુકમા-કચ્છ
૨,૦૭,૭૭૭	સ્મિતાબહેન ભક્ત પરિવાર	અમેરિકા
૧,૩૪,૭૧૪	સ્મિતાબહેન ભક્ત	અમેરિકા
૧૩,૮૯૬	વિશાલકુમાર આર. ભગત	અમેરિકા
૪,૬૩૨	વિલીના આર. ભગત	અમેરિકા
૬,૯૯૪	ઈન્દુબહેન નાથુભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૨,૩૬૨	લક્ષ્મીબહેન લલ્લુભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૪,૬૭૪	દર્શિતાબહેન રશ્મિકાંતભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૪૦,૦૮૨	સ્વ. વિશાલકુમાર આર. ભગત હસ્તે સ્મિતાબહેન ભક્ત	અમેરિકા
૧,૯૧,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુ મંડળ	સાન્ ફ્રાન્સિસ્કો
૨૨,૭૮૪	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુજનો	અમેરિકા
૫૫,૦૫૫	મંજુબહેન અને રમણભાઈ ભુલાભાઈ પટેલ પરિવાર	અમેરિકા આસ્તા
૨૨,૦૦૦	હસુભાઈ અને હર્ષાબહેન શાહ	અમેરિકા
૨૨,૦૦૦	રમેશભાઈ ધનાભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧૧,૧૧૧	પ્રભાબહેન અને અરવિંદભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૮,૮૨૪	વનિતાબહેન બાબુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૬,૬૨૯	શિલ્પાબહેન અને રાજેશભાઈ શાહ	અમેરિકા
૫,૫૫૫	તેજલબહેન અને સંજયભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૪૩૪	જેલીબહેન મગનભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૪૩૪	સવિતાબહેન બાલુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૪૩૪	તારાબહેન બાબુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૪૩૪	મનુબહેન ધીરજભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૪,૩૯૦	પુષ્પાબહેન ભુલાભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૩૯૦	તારાબહેન ભુલાભાઈ ભિખાભાઈ પટેલ	,,
૪,૩૯૦	ભીખાભાઈ ગોકુળભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૨,૨૩૯	ગોકુળભાઈ કાળાભાઈ પટેલ	અમેરિકા

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૨,૨૩૯	ઉષાબહેન હસુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૯૨૨	રતનબહેન ભક્ત	અમેરિકા
૮૦૦	પ્રવીણભાઈ તુરખીયા	અમેરિકા
૧,૮૪,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમો, મંદિરો, મંડળો, સંસ્થાઓ, કેન્દ્રો	ઈન્ડિયા ભારત
૨૬,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદિર ટ્રસ્ટ હસ્તે જગદીશભાઈ ભીમાણી	રાજકોટ
૨૫,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદિર હસ્તે ભોગીભાઈ મહેતા	ઘાટકોપર
૨૫,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યા. સાધના કેન્દ્ર હસ્તે મહેશભાઈ જે. ખોખાણી	ધરમપુર
૧૧,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદિર હસ્તે મનુભાઈ માણેકલાલ શાહ	પાલડી અમદાવાદ
૧૧,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યા. સાધના કેન્દ્ર હસ્તે વિક્રમભાઈ શાહ	સાયલા
૧૧,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યા. સાધના કેન્દ્ર હસ્તે જયંતિભાઈ શાહ	કોબા
૯,૩૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર ભક્તામર મંડળ હસ્તે હીરાભાઈ શાહ	ઘાટકોપર મુંબઈ
૭,૧૦૧	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુમંડળ હસ્તે અરવિંદભાઈ રાવલ	મલાડ મુંબઈ
૭,૦૦૨	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર સ્વાધ્યાયમંડળ હસ્તે નવનીતભાઈ શાહ	ચેન્નઈ
(૧,૦૦૧)	વસંતબહેન પ્રાણલાલ શાહ	ચેન્નઈ
(૧,૦૦૧)	નવનીતભાઈ પ્રાણલાલ શાહ	ચેન્નઈ
(૧,૦૦૦)	કિરણભાઈ જગજીવનદાસ તુરખીયા	ચેન્નઈ
(૧,૦૦૦)	બકુલભાઈ પ્રતાપભાઈ પારેખ	ચેન્નઈ
(૧,૦૦૦)	કમલેશભાઈ મનસુખલાલ ગોસલીયા	ચેન્નઈ
(૧,૦૦૦)	મીનાક્ષીબહેન રમેશભાઈ સુતરીયા	ચેન્નઈ
(૧,૦૦૦)	જશવંતીબહેન ભોગીલાલ સંઘવી	ચેન્નઈ
૫,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર સત્સંગ મંડળ હસ્તે જયંતીભાઈ પી. શાહ	મોરબી
૫,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદિર હસ્તે પ્રેમરાજજી ધીસાલાલજી પોકરણા	યવતમાલ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૫,૦૦૦	શ્રી સુબોધક પુસ્તકશાળા હસ્તે નવીનભાઈ બી. શાહ	ખંભાત
૫,૦૦૦	શ્રી રાજપ્રભાવક સંઘ, ચેમ્બુર હસ્તે અરવિંદભાઈ અને મેનાબહેન	મુંબઈ
૫,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર સત્સંગ મંડળ હસ્તે મહેન્દ્રભાઈ દોશી	પાર્લા મુંબઈ
૫,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જૈન ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ હસ્તે શમ્મીબહેન રાજકુમાર જૈન	દિલ્હી
૪,૩૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનઆશ્રમ હસ્તે મનોરમાબહેન એચ. અજમેરા	કોલકતા
૨,૭૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર તત્ત્વોપાસક સભા	ભાવનગર
(૫૦૦)	રસિકલાલ મણિલાલ શાહ	ભાવનગર
(૫૦૦)	હીરાબહેન મણિલાલ શાહ	ભાવનગર
(૫૦૦)	મહેન્દ્રભાઈ ઉત્તમચંદભાઈ શાહ	ભાવનગર
(૫૦૦)	વિજયાબહેન ઉત્તમચંદભાઈ શાહ	ભાવનગર
(૫૦૦)	બાબુલાલ જાદવજી દોશી	ભાવનગર
(૨૦૦)	કોકિલાબહેન વિનુભાઈ પારેખ	ભાવનગર
૨,૫૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુમંડળ હસ્તે ચંપાલાલજી મહેતા	કોઈમ્બતુર
૨,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુજનો હસ્તે વસંતભાઈ દેસાઈ	મુંબઈ
૧,૯૧૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુમંડળ	કારેલા-ભરૂચ
(૨૨૫)	ભાઈલાલભાઈ વસંતભાઈ પટેલ	,,
(૨૧૧)	પ્રભુદાસભાઈ એસ પટેલ	કારેલા-ભરૂચ
(૨૧૦)	બેચરભાઈ પી. પટેલ	કારેલા-ભરૂચ
(૨૧૦)	નરસીભાઈ કુલાભાઈ પટેલ	કારેલા-ભરૂચ
(૨૦૧)	સવિતાબહેન લક્ષ્મીદાસભાઈ પટેલ	,,
(૨૦૧)	મોતીભાઈ બકોરભાઈ પટેલ	કારેલા-ભરૂચ
(૨૦૦)	શંકરભાઈ ચુનીભાઈ પટેલ	કારેલા-ભરૂચ
(૧૦૧)	અનસૂયાબહેન રાવજીભાઈ પટેલ	,,
(૧૦૧)	દક્ષાબહેન હર્ષદભાઈ પટેલ	કારેલા-ભરૂચ
(૧૦૦)	પરસનબહેન છીતુભાઈ પટેલ	કારેલા-ભરૂચ
(૧૦૦)	સવિતાબહેન ગોરધનભાઈ પટેલ	,,
(૫૦)	રેવાબહેન જયંતીભાઈ પટેલ	કારેલા-ભરૂચ

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧,૦૦૧	શ્રીમદ્ રાજ-સહજાનંદ-ધન-સત્સંગમંડળ હસ્તે અજીતભાઈ જે. કાંકરીયા	બોરડી દહાણુ
૧,૦૦૧	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુઓ હસ્તે રસીલાબહેન કોઠારી	મુંબઈ
૧,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આત્મસિધ્ધિ આશ્રમ હસ્તે ડૉ. સ્મૃતિરેખાબહેન જારોલી	નીમચ M.P.
૧,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુ મંડળ હસ્તે મનુભાઈ ડી. પટેલ	કાવિઠા
૧,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મંદિર મુમુક્ષુઓ ચોપાટી	મુંબઈ
૧,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મંદિર, ચોપાટી	મુંબઈ
૯૫૩	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુ મંડળ	સામલોદ-
(૨૫૧)	કાન્તિભાઈ હરિભાઈ પટેલ પરિવાર	ભરૂચ
(૨૫૧)	મનુભાઈ છોટાલાલ પટેલ	ભરૂચ
(૨૫૧)	પ્રવીણભાઈ ગોરધનભાઈ પટેલ	ભરૂચ
(૨૦૦)	રાવજીભાઈ સોમાભાઈ પટેલ	ભરૂચ
૫૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મહિલા મુમુક્ષુમંડળ હસ્તે અંબાલાલભાઈ પટેલ	દંતાલી
૧૦૧	વર્ધમાન ભારતી ઈન્ટરનેશનલ ફાઉન્ડે. હસ્તે પ્રતાપભાઈ અને સુમિત્રાબહેન ટોળિયા	બેંગલોર
૧,૬૦,૧૬૦	હસુભાઈ અને ભાનુબહેન પરિવાર	અમેરિકા
૧,૧૪,૫૦૧	હસુભાઈ, ભાનુબહેન અને જમનાબહેન	,,
૨૨,૮૦૧	સાવિત્રીબહેન પ્રવીણભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૨૨,૮૦૧	નિર્મળાબહેન જીતેન્દ્રભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૧,૫૧,૦૦૦	ભવરભાઈ હીરજીભાઈ પુરોહિત ગીતાબહેન ભવરભાઈ પુરોહિત	કેનેડા કેનેડા
૧,૪૯,૧૪૯	સુભદ્રાબહેન અને જગદીશભાઈ ભક્ત-પટેલ પરિવાર	અમેરિકા
૪૯,૯૯૫	જગદીશભાઈ અને સુભદ્રાબહેન પટેલ	,,
૪૫,૪૦૭	ડૉ. જેતન જગદીશભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪૫,૪૦૭	ડૉ. ટીના જગદીશભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૯૯૫	લક્ષ્મીબહેન સીતારામભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૨,૩૧૬	સદ્‌ગુણાબહેન ભક્ત	અમેરિકા
૧,૦૦૦	રેવાબહેન નટુભાઈ ભક્ત	આસુંદર
૧,૪૬,૧૯૦	યશવંતભાઈ એન. શાહ પરિવાર	અમેરિકા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧,૨૨,૯૧૦	શકુંતલાબહેન અને યશવંતભાઈ શાહ	અમેરિકા
૧૧,૬૪૦	નીરવકુમાર યશવંતભાઈ શાહ	અમેરિકા
૧૧,૬૪૦	સેજલબહેન રાજનભાઈ શાહ	અમેરિકા
૧,૩૩,૦૦૦	સ્વ. અંબુભાઈ પરભુભાઈ પટેલ હસ્તે ગંગાબહેન અંબુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧,૨૮,૧૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુ મંડળ	કેનેડા
૧૯,૦૦૦	ગુણવંતભાઈ એચ. પટેલ	કેનેડા
	મણિબહેન ગુણવંતભાઈ પટેલ	કેનેડા
૧૫,૦૦૫	સુરેન્દ્રભાઈ કંચનલાલ પરીખ પરિવાર	કેનેડા
(૧૦,૦૦૧)	સુરેન્દ્રભાઈ અને વીણાબહેન પરીખ	કેનેડા
(૧,૦૦૧)	સુવિનભાઈ અને સીમાબહેન પરીખ	કેનેડા
(૧,૫૦૧)	સેવા અને સોહમ્ પરીખ	કેનેડા
(૧,૦૦૧)	સેજલબહેન રવિભાઈ શાહ	કેનેડા
(૧,૫૦૧)	જય, તરુણ અને અંજલિ શાહ	કેનેડા
૧૧,૦૦૧	ઈન્દુભાઈ અને ઊર્મિલાબહેન પટેલ	કેનેડા
૧૧,૦૦૧	રસિકભાઈ અને ઉષાબહેન પટેલ	કેનેડા
૧૦,૦૦૧	કુંતલબહેન મેહુલભાઈ પટેલ	કેનેડા
૫,૦૨૫	રમણભાઈ ઈશ્વરભાઈ પટેલ	કેનેડા
૫,૦૦૧	ભારતીબહેન મહેન્દ્રભાઈ કારીયા	કેનેડા
૫,૦૦૧	ઈન્દુબહેન એચ. અજમેરા	કેનેડા
૫,૦૦૧	રમીલાબહેન તલકચંદભાઈ દોશી	કેનેડા
૪,૦૧૧	સ્મિતાબહેન મિલનભાઈ શાહ	કેનેડા
૪,૦૦૧	શીલાબહેન પટેલ અને Jim Paradee	કેનેડા
૩,૦૦૧	મંજુબહેન પ્રવીણભાઈ છેડા	કેનેડા
૨,૫૦૧	જયાબહેન શશિકાંતભાઈ શાહ	કેનેડા
૨,૫૦૧	નલિનીબહેન પ્રદીપભાઈ શાહ	કેનેડા
૨,૦૦૧	અનિલભાઈ વોરા	કેનેડા
૨,૦૦૧	પ્રફુલ્લાબહેન મહેતા	કેનેડા
૨,૦૦૧	પ્રફુલ્લાબહેન જશવંતલાલ શાહ	કેનેડા
૨,૦૦૧	વર્ષાબહેન Asser	કેનેડા
૧,૦૦૧	જયશ્રીબહેન ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ	કેનેડા
૧,૦૦૧	જ્યોત્સ્નાબહેન રોહિતભાઈ શેઠ	કેનેડા
૧,૦૦૧	નીલાબહેન મહેન્દ્રભાઈ મહેતા	કેનેડા
૧,૦૦૧	પન્નાબહેન હસમુખભાઈ બાટવીયા	કેનેડા

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧,૦૦૧	રૂપાબહેન રમેશભાઈ શેઠ	કેનેડા
૧,૦૦૧	ચંદનબહેન પ્રવીણભાઈ પટેલ	કેનેડા
૧,૦૦૧	હંસાબહેન છોટાલાલ પટેલ	કેનેડા
૧,૦૦૧	જશુબહેન શશિકાંતભાઈ મહેતા	કેનેડા
૧,૦૦૧	કિશોરીબહેન અશ્વિનભાઈ વોરા	કેનેડા
૧,૨૫,૦૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર નોલેજ ફાઉન્ડેશન હસ્તે સીતુભાઈ (મનહરભાઈ) વલ્લભભાઈ પટેલ	આસ્તા-બારડોલી-અમેરિકા
૧,૧૮,૫૦૦	મંજરિકાબહેન રમણભાઈ પટેલ અને રમણભાઈ જે. પટેલ પરિવાર	અમેરિકા
૨૩,૪૧૭	મંજરિકાબહેન રમણભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૫૯૩	હેમલકુમાર રમણભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૫૯૩	એન્જલા રમણભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૫૯૩	અજીતકુમાર પઢિયાર	અમેરિકા
૧,૧૩૮	નિશા રમણભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧,૧૩૮	મણિબહેન જે. પટેલ	અમેરિકા
૨૨,૧૯૪	રૂપલબહેન અલ્પેશભાઈ સી. પટેલ	અમેરિકા
૧૧,૦૪૪	પલ્લવીબહેન મનીષભાઈ જે. પટેલ	અમેરિકા
૮,૮૮૪	મંજુલાબહેન જયંતીભાઈ જે. પટેલ	અમેરિકા
૮,૮૮૪	કુસુમબહેન ઈશ્વરભાઈ જે. પટેલ	અમેરિકા
૪,૫૯૩	નલિનીબહેન જે. પટેલ	અમેરિકા
૪,૫૯૩	અશોકભાઈ એ. પટેલ	અમેરિકા
૪,૫૯૩	સૌમિકભાઈ સી. પટેલ	અમેરિકા
૪,૪૬૪	અમિતાબહેન જયેશભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૩,૭૩૪	એક મુમુક્ષુ	અમેરિકા
૨,૩૧૯	આશિષભાઈ જી. પટેલ	અમેરિકા
૨,૩૧૯	કૈલાસબહેન ભરતભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૨,૨૫૪	કુમુદબહેન બાલમુકુન્દભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧,૧૪,૦૦૦	શ્રી સહજ પથ ફાઉન્ડેશન ઑફ શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર, લૉસ ઍન્જલસ	અમેરિકા
૧,૧૦,૦૦૦	કાન્તાબહેન છગનભાઈ ભુલાભાઈ પટેલ પરિવાર	અમેરિકા
૧,૦૩,૩૩૩	નટુભાઈ રાવજીભાઈ પટેલ પરિવાર	અમેરિકા
૨૨,૧૪૪	કાન્તાબહેન અને નટુભાઈ પટેલ	અમેરિકા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૪૪,૨૪૪	ડૉ. જાનકી નટુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧૩,૩૦૪	આનંદી નટુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૨,૨૫૪	હરીશ નટુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૪૬૪	મણિબા રાવજીભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૬,૬૭૪	ડાહ્યાભાઈ રામદાસભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૪૬૪	મંજુલાબહેન કનુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૪૬૪	મીનાબહેન ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧,૧૦૫	નયનાબહેન વિજયભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧,૦૦,૧૦૧	શ્રી સુધાબહેન નિરંજનભાઈ શેઠ	રાજકોટ
	શ્રી નિરંજનભાઈ ભૂપતભાઈ શેઠ	રાજકોટ
૧,૦૦,૦૫૧	ઠાકોરભાઈ માધવભાઈ પટેલ	અમેરિકા
	શાન્તાબહેન ઠાકોરભાઈ પટેલ	બારડોલી
૯૬,૭૦૦	શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મુમુક્ષુ મંડળ, ટેક્ષાસ	અમેરિકા
	હસ્તે સ્મિતાબહેન ભક્ત	અમેરિકા
૯૨,૭૦૦	મનુબહેન અને કિશોરભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૭૦,૦૦૦	સ્વ. કનુભાઈ નગીનદાસ શાહ	અમેરિકા
૨૫,૦૯૮	કૈલાસબહેન કનુભાઈ શાહ	અમેરિકા
૨૨,૨૮૦	હિતેષભાઈ અને રૂપલબહેન શાહ	અમેરિકા
	આતિશકુમાર હિતેષભાઈ શાહ	અમેરિકા
૨૨,૨૧૩	ડૉ. કલ્પેશભાઈ - ડૉ. અમીબહેન શાહ	”
	આત્મન્ અને અરીના કલ્પેશભાઈ શાહ	
૫૫,૫૫૫	મંજુબહેન કાન્તિભાઈ ભક્ત પરિવાર	”
૪૬,૩૭૫	કાન્તિભાઈ અને મંજુબહેન ભક્ત	અમેરિકા
૪,૪૬૪	વિભૂતિબહેન અતીતભાઈ કે. ભક્ત	અમેરિકા
૪,૪૬૪	મીનેષભાઈ કાન્તિભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૫૨,૫૦૩	ડૉ. બિપીનભાઈ અને ભારતીબહેન ભાયાણી	”
૫૧,૦૦૦	સ્વ. વનેચંદભાઈ જેઠાલાલ શાહ	ચોટીલા
	હસ્તે અશોકભાઈ વનેચંદભાઈ શાહ	અમદાવાદ
૫૧,૦૦૦	દેવી (દક્ષા) બહેન ઠાકોરભાઈ પટેલ	અમેરિકા
	દીપકભાઈ - સાધનાબહેન અને	
	સંજયભાઈ - સાલુબહેન પટેલ	
૫૧,૦૦૦	જમનાબહેન ભિખાભાઈ પટેલ	અમેરિકા
	હસ્તે હસુભાઈ અને ગીતાબહેન પટેલ	
૪૬,૫૦૦	સ્વ. રામદાસભાઈ મોરારભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
	સુશીલાબહેન રામદાસભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
	સુમિત્રાબહેન તરુણભાઈ આર. ભક્ત	”
	ઋષભકુમાર, કુ. પ્રિયા તરુણભાઈ ભક્ત	”
૪૬,૩૭૫	સવિતાબહેન રમણભાઈ દાસ	અમેરિકા
૪૬,૩૫૦	શાન્તાબહેન લલ્લુભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
	લલ્લુભાઈ નરસિંહભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
	પ્રદીપભાઈ લલ્લુભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
	દીપકભાઈ લલ્લુભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૪૬,૩૨૦	જશુબહેન મહેન્દ્રભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૪૬,૩૨૦	મીનાક્ષીબહેન દિનુભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૪૪,૪૪૪	ધનજીભાઈ પરશોત્તમભાઈ પટેલ	અમેરિકા
	મંજુબહેન ધનજીભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૩૫,૦૦૦	કમલેશભાઈ ભુલાભાઈ પટેલ	અમેરિકા
	પ્રજ્ઞાબહેન કમલેશભાઈ પટેલ	અમેરિકા
	સંકેતકુમાર કમલેશભાઈ પટેલ	અમેરિકા
	રૂખીબહેન ભુલાભાઈ પટેલ	ટીંબા
૩૧,૦૦૦	લીનાબહેન રમણિકલાલ મહેતા	મુંબઈ
૨૫,૦૦૦	જ્યોત્સ્નાબહેન ગુલાબભાઈ મહેતા	મુંબઈ
	ડૉ. ગુલાબભાઈ ભીમજીભાઈ મહેતા	મુંબઈ
૨૫,૦૦૦	ડૉ. હર્ષદભાઈ સૌભાગ્યચંદ દોશી	અમેરિકા
	પ્રફુલ્લાબહેન હર્ષદભાઈ દોશી	અમેરિકા
૨૫,૦૦૦	સ્વ. શાંતિભાઈ મોતીભાઈ મહેતા	મુંબઈ
	સ્વ. મોતીબહેન શાંતિભાઈ મહેતા	મુંબઈ
	હસ્તે સુનિલભાઈ અને સ્મિતાબહેન મહેતા	
૨૫,૦૦૦	ચંદ્રિકાબહેન રમણિકલાલ મહેતા પરિવાર	રાજકોટ
૨૫,૦૦૦	રસિકભાઈ ન્યાલચંદ દોશી ચેરિ.ટ્રસ્ટ	મુંબઈ
૨૫,૦૦૦	જયાબહેન ભગવાનભાઈ કપૂરચંદ	મુંબઈ
	મોદી ચેરિ. ટ્રસ્ટ હસ્તે જયોતિભાઈ,	
	દિનેશભાઈ અને શિરીષભાઈ મોદી	
૨૪,૦૦૦	રશ્મિનભાઈ અને વનિતાબહેન પટેલ	અમેરિકા
૧૧,૧૭૫	વનિતાબહેન રશ્મિનભાઈ રમણભાઈ	અમેરિકા
	કુ. પરીતા રશ્મિનભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧,૦૦૦	મધુબહેન રમણભાઈ પટેલ	દંતાલી
૧૧,૧૭૫	વિમળાબહેન જયંતીલાલ પટેલ	ઓસ્ટ્રેલિયા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂ. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૨૩,૫૦૦	સવિતાબહેન અને મગનભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૨૩,૨૨૫	ગીતાબહેન અને રણજીતભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૨૨,૨૨૨	વીણાબહેન અને જીતેન્દ્રભાઈ શાહ	અમેરિકા
૨૨,૫૦૦	નરેશભાઈ અને પ્રજ્ઞાબહેન ભક્ત	અમેરિકા
૨૨,૨૨૨	ખુશાલભાઈ ડી. પટેલ	અમેરિકા
	નિરુબહેન ખુશાલભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૨૧,૦૦૦	કુસુમબહેન ભૂપતભાઈ શેઠ	રાજકોટ
	ભૂપતભાઈ કિરચંદ જીવણ શેઠ	
૨૧,૦૦૦	બકુલભાઈ સી. મહેતા	મસ્કત-ઓમાન
૨૧,૦૦૦	પ્રવીણચંદ્ર પ્રાણલાલ મહેતા	મુંબઈ
૨૧,૦૦૦	મંછાબહેન રતિલાલ લાલચંદ મહેતા	મુંબઈ
	ચેરિ. ટ્રસ્ટ હસ્તે ભોગીભાઈ તથા ભાઈઓ	
૧૫,૫૫૫	વસંતભાઈ પ્રેમજીભાઈ શાહ	અગાસ-
	સ્મિતાબહેન વસંતભાઈ શાહ	આશ્રમ
૧૫,૫૫૫	જયાબહેન વસનજીભાઈ મારૂ	મુંબઈ
૧૫,૦૦૧	સરલાબહેન અને દિવ્યકાંતભાઈ શેઠ	અમેરિકા
૧૫,૦૦૧	ભરતભાઈ મનુભાઈ મોદી	મુંબઈ
	કુસુમબહેન મનુભાઈ મોદી	મુંબઈ
	નૅન્સીબહેન ભરતભાઈ મોદી	મુંબઈ
	કુ.શિવાંગી, માનવ, ભરતભાઈ મોદી	મુંબઈ
૧૪,૪૪૪	સુરેશભાઈ અને ચંદ્રિકાબહેન પટેલ	અમેરિકા
૧૩,૫૨૫	પ્રવીણભાઈ સી. પટેલ પરિવાર	અમેરિકા
૧૧,૦૯૪	મંજુબહેન અને પ્રવીણભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૨,૪૩૧	ચિત્તલબહેન જતીનભાઈ પી. પટેલ	અમેરિકા
૧૩,૦૦૦	શેઠ ચેરિટી ટ્રસ્ટ	મુંબઈ
૧૦,૦૦૦	આસિતાબહેન કાન્તિલાલ શેઠ	મુંબઈ
૧,૦૦૦	સ્મિતાબહેન બી. શાહ	મુંબઈ
૧,૦૦૦	સોનલબહેન શેઠ	મુંબઈ
૧,૦૦૦	રૂપલબહેન શેઠ	મુંબઈ
૧૧,૬૨૬	ગુલાબબહેન અને મહેન્દ્રભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૧૧,૬૦૦	છોટુભાઈ દયારામભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
	સુમિત્રાબહેન છોટુભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૧૧,૧૧૧	શાંતિભાઈ વાલજીભાઈ દેસાઈ	રાજકોટ
૧૧,૧૧૧	સ્વ. માતુશ્રી પ્રભાવતીબહેન કે. શેઠ	અમેરિકા

રૂ. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
	હસ્તે સુરેશભાઈ, દિલીપભાઈ અને	અમેરિકા
	ડૉ. મોહિતભાઈ કે. શેઠ	
૧૧,૧૦૦	દક્ષાબહેન મુકેશભાઈ જી. પટેલ	અમેરિકા
૧૧,૦૭૧	ગુલાબબહેન કરસનભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૧૧,૦૧૨	ભાઈલાલભાઈ એમ. મણિયાર પરિવાર	લીંબડી
૨,૫૦૧	રંજનબહેન ભાઈલાલભાઈ મણિયાર	અગાસ
૨,૫૦૧	ભાઈલાલભાઈ એમ. મણિયાર	આશ્રમ
૧,૦૦૧	શૈલેષભાઈ ભાઈલાલભાઈ મણિયાર	મુંબઈ
૧,૦૦૧	જાનકીબહેન શૈલેષભાઈ મણિયાર	મુંબઈ
૨૫૧	એષલકુમાર શૈલેષભાઈ મણિયાર	મુંબઈ
૫૦૧	ઈશિતાબહેન આદિત્યભાઈ શ્રોફ	કોલકતા
૧,૦૦૧	હર્ષદભાઈ ભાઈલાલભાઈ મણિયાર	મુંબઈ
૧,૦૦૧	પ્રીતિબહેન હર્ષદભાઈ મણિયાર	મુંબઈ
૨૫૧	પ્રીતેશકુમાર હર્ષદભાઈ મણિયાર	મુંબઈ
૨૫૧	કાજલકુમારી હર્ષદભાઈ મણિયાર	મુંબઈ
૫૦૧	અલકાબહેન મણિયાર	મુંબઈ
૨૫૧	તિશ્નાકુમારી શાહ	મુંબઈ
૧૧,૦૧૧	લક્ષ્મીબહેન ધીરજલાલ ભક્ત	ચાસવડ-
	પ્રભાવતીબહેન નટવરલાલ ધી. ભક્ત	ભરૂચ
૧૧,૦૦૧	રમેશભાઈ અને મનુબહેન ભક્ત	વાવ-બારડોલી
૧૧,૦૦૦	અરવિંદભાઈ મણિયાર રીસર્ચ સેન્ટર	રાજકોટ
	હસ્તે હંસિકાબેન મણિયાર પરિવાર	
૧૧,૦૦૦	એક મુમુક્ષુભાઈ	અમદાવાદ
૧૦,૧૦૦	ભૂપતભાઈ મહેતા	રાજકોટ
૧૦,૦૧૧	જયંતીભાઈ પ્રેમચંદભાઈ શાહ પરિવાર	મોરબી
૨,૫૧૧	જયંતીભાઈ અને સમતાબહેન શાહ	મોરબી
૨,૫૦૦	સુરેશભાઈ-રીનાબહેન-અવની-હીરલ-પાયલ	
૨,૫૦૦	અશોકભાઈ-રક્ષાબહેન-પ્રણવ-પ્રેરક શાહ	
૨,૫૦૦	રાજેશભાઈ-નીપાબહેન અનેરી-અમોલી શાહ	
૧૦,૦૦૧	સ્વ. મહેન્દ્રભાઈ કાંતિલાલ શાહ	જોરાવરનગર
	હસ્તે વસંતબહેન દિલસુખભાઈ શાહ	સાયલા
૧૦,૦૦૧	ઠાકોરભાઈ ઝવેરભાઈ પટેલ	આસ્તા-
	વાલીબહેન ઠાકોરભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧૦,૦૦૦	ધીરુભાઈ એમ. ઝવેરી	મુંબઈ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧૦,૦૦૦	મનમોહનભાઇ વાસુદેવભાઇ વનમાળી	મુંબઇ
૧૦,૦૦૦	સુભાષભાઇ ધનરાજજી મુથા	નાગપુર
૧૦,૦૦૦	સુધાબહેન અને પ્રફુલ્લભાઇ લાખાણી	કોબા
૯,૩૧૦	નારણભાઇ એમ. દેસાઇ	અમેરિકા
૯,૩૧૦	ગિરીશભાઇ અને પ્રવીણાબહેન શાહ	”
૯,૩૧૦	સવિતાબહેન બી. ભક્ત	અમેરિકા
૯,૧૫૦	સવિતાબહેન ઠાકોરભાઇ પટેલ	અમેરિકા
	જોષિતભાઇ ઠાકોરભાઇ પટેલ	અમેરિકા
૯,૦૦૦	એક મુમુક્ષુ બહેન	રાજકોટ
૮,૦૦૦	સવિતાબહેન સૂર્યકાંતભાઇ ભક્ત	અમેરિકા
૭,૫૦૧	શાન્તાબહેન હિંમતલાલ શાહ	મુંબઇ
૬,૯૦૦	દમયંતીબહેન-દિનુભાઇ એન. ભક્ત	અમેરિકા
૬,૬૭૪	ડાહીબા બી. પટેલ	અમેરિકા
૬,૬૬૬	અરવિંદભાઇ અને ધર્મિષ્ઠાબહેન પટેલ	”
૬,૫૦૦	પ્રફુલ્લભાઇ રાવજીભાઇ પટેલ	અમેરિકા
૬,૫૦૦	રજનીભાઇ અને વર્ષાબહેન મોદી	અમેરિકા
૫,૫૫૫	સ્વ. મનસુખલાલ ચુનીલાલ મહેતા	મોરબી
૧,૧૧૧	કાન્તાબહેન મનસુખલાલ મહેતા	મોરબી
૧,૧૧૧	સ્વ. વસંતબહેન કિશોરભાઇ મહેતા	મોરબી
	હસ્તે કિશોરભાઇ એમ. મહેતા	મોરબી
૧,૧૧૧	લીનાબહેન અને મનોજભાઇ મહેતા	રાજકોટ
૧,૧૧૧	પ્રભુતાબહેન અને રોમેશભાઇ મહેતા	મોરબી
૧,૧૧૧	સુનિલ-દક્ષા-ક્રિષ્ના, બિન્ની, સંજય;	મોરબી
	રાજ-મીના; જય મહેતા	મોરબી
	અંજલિ-તોષા-કૌશલ મહેતા	રાજકોટ
૫,૧૧૧	સ્વ. મણિબહેન શનાભાઇ માસ્તર	અગાસ-
	હસ્તે બ્ર. કમળાબહેન શનાભાઇ પટેલ	આશ્રમ
૫,૧૦૦	બાબુલાલજી અને કાન્તિલાલજી જૈન	હોસ્પેટ
૫,૦૦૮	પારેખ ભગિની ત્રિપુટી	રાજકોટ
૨,૦૦૧	શ્રી વીરરાજ વિદ્યા ચૅરિટેબલ ટ્રસ્ટ	રાજકોટ
	સ્વ. મુક્તાબહેન કિશનલાલ પારેખ	રાજકોટ
૧,૦૦૫	કુ. ઉષાબહેન કિશનલાલ પારેખ	રાજકોટ
૧,૦૦૧	કુ. નયનાબહેન કિશનલાલ પારેખ	રાજકોટ
૧,૦૦૧	કુ. બિંદુ(રેણુકા)બહેન કિશનલાલ પારેખ	”

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૫,૦૦૨	જગદીશભાઇ ભીમાણી પરિવાર	રાજકોટ
૨,૫૦૧	લલિતાબહેન જીવણલાલ ભીમાણી ચૅરિ. ટ્રસ્ટ	
૨,૫૦૧	સ્વ. દીપકભાઇ જીવણલાલ ભીમાણી	મુંબઇ
૫,૦૦૧	અનિલભાઇ હરિલાલભાઇ દોશી	મુંબઇ
૫,૦૦૧	જગદીશભાઇ ન્યાલચંદભાઇ વોરા	મુંબઇ
૫,૦૦૧	અનીતાબહેન અનંતભાઇ ભક્ત	તરસાડી
૫,૦૦૧	રુક્મિણીબહેન સુજાનમલજી કોઠારી	ચેન્નઇ
	નવીનભાઇ નાહર	ચેન્નઇ
૫,૦૦૧	રજનીભાઇ સી. શાહ	દુબઇ
૫,૦૦૧	મંજુલાબહેન ઇન્દુભાઇ ભક્ત	અમેરિકા
૫,૦૦૧	હરિશ્ચંદ્રભાઇ અને વર્ષાબહેન પટેલ	અગાસ
	જયકૃષ્ણરાજભાઇ હરિશ્ચંદ્રભાઇ પટેલ	અમેરિકા
૫,૦૦૧	મંજુબહેન નરોત્તમભાઇ પટેલ	અમેરિકા
	નરોત્તમભાઇ છીતા (સીતારામ)ભાઇ પટેલ	
૫,૦૦૧	રામજીભાઇ મૂળજીભાઇ પટેલ	બાંધણી
	ધર્મેશભાઇ રામજીભાઇ પટેલ	બાંધણી
૫,૦૦૦	વીરેન્દ્રભાઇ પ્રાણલાલભાઇ શાહ	અમદાવાદ
	મીનાબહેન વીરેન્દ્રભાઇ શાહ	અમદાવાદ
૫,૦૦૦	કીર્તિદાબહેન જયપ્રકાશભાઇ શેઠ	રાજકોટ
	જયપ્રકાશભાઇ ભૂપતભાઇ શેઠ	રાજકોટ
૫,૦૦૦	સ્વ. મણિલાલભાઇ અંબાલાલ પટેલ	અગાસ
	હસ્તે સવિતાબહેન મણિભાઇ પટેલ	આશ્રમ
૫,૦૦૦	મહેન્દ્રભાઇ અને વીણાબેન ખંધાર	કોબા
૫,૦૦૦	દલીચંદભાઇ બી. દામાણી	મુંબઇ
૫,૦૦૦	રમણિકભાઇ ભાઇલાલ શાહ	નવી મુંબઇ
૫,૦૦૦	મનહરલાલ કે. દોશી સેવા ટ્રસ્ટ	અમદાવાદ
૫,૦૦૦	તરુણભાઇ હરશીભાઇ મોતા	મુંબઇ
૫,૦૦૦	દિલીપભાઇ એ. કોઠારી	રાજકોટ
૫,૦૦૦	દીપકભાઇ પી. દડીયા	વડોદરા
૫,૦૦૦	સરલાબહેન દિનેશભાઇ મહેતા	અલ-એન
	વિજયભાઇ દિનેશભાઇ મહેતા	UAE
૫,૦૦૦	જમનાદાસભાઇ હેમચંદ હેમાણી	કોલકતા
	ચૅરિ. ટ્રસ્ટ હસ્તે ડોલરભાઇ હેમાણી	
૫,૦૦૦	દિલીપભાઇ વી. શાહ	મુંબઇ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂ. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૫,૦૦૦	સ્વ. માતુશ્રી લક્ષ્મીબહેન	વવાણિયા-મુંબઈ
	હસ્તે મધુબહેન વિજયભાઈ છેડા	અમેરિકા
૫,૦૦૦	મણિકાંતભાઈ સરૈયા ટ્રસ્ટ	અમદાવાદ
	હસ્તે નલિનભાઈ એસ. મહેતા	અમદાવાદ
૫,૦૦૦	જયંતભાઈ અને ઈન્દિરાબહેન શાહ	મુંબઈ
	ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ હસ્તે જયંતભાઈ શાહ	કોબા
૫,૦૦૦	યશુમતીબહેન અને મગનભાઈ પટેલ	નવસારી
૫,૦૦૦	માવજીભાઈ ચનાભાઈ છેડા	સોલાપુર
	પ્રવીણભાઈ માવજીભાઈ છેડા	સોલાપુર
૫,૦૦૦	સૂરજબહેન વોરા ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ	મુંબઈ
	હસ્તે આરતીબહેન મધુભાઈ વોરા	મુંબઈ
૫,૦૦૦	ત્રિલોકભાઈ રતિલાલ શાહ	અમદાવાદ
૫,૦૦૦	ખુશાલચંદ હીરાણી ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ	મુંબઈ
	હસ્તે હંસાબહેન હીરાણી	મુંબઈ
૫,૦૦૦	મુક્તાબહેન મનસુખલાલ કોઠારી	મુંબઈ
૫,૦૦૦	જાગૃતિબહેન મીતેશભાઈ શાહ	મુંબઈ
૫,૦૦૦	જયાબહેન શશિકાંતભાઈ ધ્રુવ	મુંબઈ
૫,૦૦૦	ડૉ. દીપકભાઈ - ડૉ. અલકાબહેન	મુંબઈ
	તુરખીયા પરિવાર	મુંબઈ
૫,૦૦૦	એક મુમુક્ષુ બહેન	મુંબઈ
૫,૦૦૦	રસિકભાઈ લક્ષ્મીચંદભાઈ શાહ	ચેન્નઈ
	કુસુમબહેન રસિકલાલ શાહ	ચેન્નઈ
૫,૦૦૦	હેમલતાબહેન નેમચંદભાઈ છેડા	અમેરિકા
૫,૦૦૦	સુશીલાબહેન વેલજીભાઈ શાહ	મોમ્બાસા
૫,૦૦૦	સુશીલાબહેન અને નટુભાઈ જે. શાહ	મુંબઈ
૫,૦૦૦	કેતનભાઈ શેઠ	મુંબઈ
૫,૦૦૦	મનોજભાઈ શેઠ	મુંબઈ
૫,૦૦૦	ચીમનભાઈ ગોરધનભાઈ દેસાઈ	અગાસ
૫,૦૦૦	પુષ્પાબહેન જયંતીભાઈ શાહ	લંડન-કોબા
૫,૦૦૦	ભાનુભાઈ અને કુંજલતાબહેન મહેતા	મુંબઈ
૫,૦૦૦	રાજુભાઈ અને પ્રીતિબહેન શાહ	આણંદ
૫,૦૦૦	છબીલભાઈ મોહનલાલ સંઘવી	મોરબી
	શારદાબહેન છબીલભાઈ સંઘવી	મોરબી
૫,૦૦૦	નલિનભાઈ છબીલભાઈ સંઘવી	શારજાહ

રૂ. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
	માલતીબહેન નલિનભાઈ સંઘવી	UAE
૫,૦૦૦	સ્વ. તારાબહેન ચીમનલાલ ટી. મહેતા	મોરબી
	હસ્તે માલતીબહેન એન. સંઘવી	શારજાહ
૪,૬૮૦	ગિરીશભાઈ-લીલાબહેન મુલતાણી	અમેરિકા
૪,૬૭૮	હસુબહેન ભકત	અમેરિકા
૪,૬૭૮	લક્ષ્મીબહેન મોતીભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૪,૬૭૮	ભાવનાબહેન રાજુભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૪,૬૦૦	નયનાબહેન સુભાષભાઈ શાહ	અમેરિકા
૪,૫૯૩	રમેશભાઈ જે. ઝવેરી	અમેરિકા
૪,૫૭૫	તારાબહેન અંબુભાઈ પટેલ	અમેરિકા
	નરેશભાઈ, નીલેશભાઈ અંબુભાઈ પટેલ	”
૪,૫૬૩	મંજુબહેન ડી. ભક્ત	અમેરિકા
૪,૫૫૦	જેલીબહેન મૂળજીભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૪૬૪	શાન્તાબહેન હસમુખભાઈ ભક્ત	અમેરિકા
૪,૪૬૪	નયનાબહેન રમણભાઈ ઝેડ. પટેલ	અમેરિકા
૪,૩૨૬	રસિકભાઈ રાવજીભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૪,૨૪૨	ચંદ્રકાંતભાઈ પ્રાણલાલભાઈ શાહ	મોરબી
૨,૬૦૦	સ્વ. કમળાબહેન પ્રાણલાલ શાહ	મોરબી
૧,૧૧૧	ચંદ્રકાંતભાઈ અને જ્યોતિબહેન શાહ	મોરબી
૫૩૧	ચિંતન અને દર્શન ચંદ્રકાંતભાઈ શાહ	મોરબી
૪,૦૦૦	પ્રકાશભાઈ એ. કોઠારી	રાજકોટ
૪,૦૦૦	સ્વ. ઓટરમલજી કસ્તૂરચંદજી સાટીયા	હુબલી
૧,૦૦૦	ઈન્દ્રકુમાર ઓટરમલજી સાટીયા	બેંગલોર
૧,૦૦૦	વિમલકુમાર ઓટરમલજી સાટીયા	બેંગલોર
૧,૦૦૦	રમેશકુમાર ઓટરમલજી સાટીયા	હુબલી
૧,૦૦૦	ઉત્તમકુમાર ઓટરમલજી સાટીયા	હુબલી
૩,૩૦૦	શ્રેણિકકુમાર નિરંજનભાઈ શેઠ	રાજકોટ
	પાયલબહેન શ્રેણિકભાઈ શેઠ	રાજકોટ
૩,૦૦૦	મણિભાઈ કીલાભાઈ ટ્રસ્ટ	મુંબઈ
	મહેન્દ્રભાઈ-જીતેન્દ્રભાઈ-રમેશભાઈ મણિલાલ	
	સુરેશભાઈ-ઈન્દ્રવદનભાઈ વાડીલાલ	
	ત્રિભોવનભાઈ-કિશોરભાઈ માણેકલાલ	
૨,૫૧૧	વિનુભાઈ ગોરધનભાઈ પટેલ	ભાદરણ
૨,૫૧૧	વસંતભાઈ નટવરલાલ શાહ	બોરસદ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૨,૫૦૧	કીર્તિભાઇ અભેચંદભાઇ દોશી	મુંબઇ
૨,૫૦૧	સ્વ. દર્શનાબહેન ભૂપેન્દ્રભાઇ ગાંધી	મુંબઇ
	હસ્તે ભૂપેન્દ્રભાઇ ગાંધી	મુંબઇ
૨,૫૦૧	કરમચંદ આણંદજી વિક્રમશી	હુબલી
૨,૫૦૧	એક મુમુક્ષુ બહેન	અમદાવાદ
૨,૫૦૧	જતીનભાઇ અને હર્ષાબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૫૦૧	વિશ્રુતભાઇ અને હીનાબહેન ભક્ત	સુરત
૨,૫૦૦	રતિભાઇ વાલજીભાઇ દેસાઇ	રાજકોટ
	મુક્તાબહેન રતિભાઇ દેસાઇ	રાજકોટ
૨,૫૦૦	વિનોદભાઇ ડી. મહેતા	અમદાવાદ
૨,૫૦૦	રમણિકભાઇ વી. શાહ	અમદાવાદ
	હસ્તે વિજયભાઇ આર. શાહ	અમદાવાદ
૨,૫૦૦	હસમુખભાઇ અને ચંદનબહેન દેસાઇ	વડોદરા
૨,૫૦૦	જોલીબહેન ટેરીભાઇ ગુમ્બર્ટો	પેરિસ
૨,૫૦૦	એક મુમુક્ષુ બહેન	મુંબઇ
	હસ્તે કિશોરભાઇ આર. મહેતા	મુંબઇ
૨,૫૦૦	સ્વ. કાન્તિલાલ પ્રેમચંદભાઇ શાહ	મોરબી
	સ્વ. ભાનુબહેન કાન્તિલાલ શાહ	મોરબી
	હસ્તે અરવિંદભાઇ, હસમુખભાઇ, દિલીપભાઇ	
૨,૫૦૦	રમેશચંદ્ર પોપટલાલ ગાંધી	અમદાવાદ
૨,૫૦૦	શારદાબહેન ધીરજલાલ શાહ	અમેરિકા
	મહેશભાઇ અને પલ્લવીબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૫૦૦	ભરતભાઇ અને રશ્મિબહેન શાહ	દેવલાલી
૨,૫૦૦	સુરેશભાઇ સી. શાહ	બેંગલોર
૨,૫૦૦	અનસૂયાબહેન એચ. અજમેરા	કોલકતા
૨,૫૦૦	ઊર્મિલાબહેન દીપકભાઇ પટેલ	અમેરિકા
૨,૫૦૦	રંજનબહેન દિલીપભાઇ પટેલ	અમેરિકા
૨,૩૫૧	દક્ષાબહેન મહેન્દ્રભાઇ શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	કૈલાસબહેન અરવિંદભાઇ શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	પરેશભાઇ અને બીનાબહેન શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	શૈલેન્દ્રભાઇ અને ચેતનાબહેન શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	વીરેન્દ્રભાઇ અને પ્રજ્ઞાબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	રમીલાબહેન નરેન્દ્રભાઇ શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	રાજુભાઇ અને નિકીતાબહેન શાહ	અમેરિકા

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧,૦૦૨	વિમલભાઇ અને શિલ્પાબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	મીતુલભાઇ-ડૉ. ચિરાગીબહેન શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	સોનલબહેન નીલેશભાઇ શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	ચેતનાબહેન રજનીભાઇ શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	રૂપલબહેન હૃષિકેશભાઇ શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	મેઘનાબહેન તેજસભાઇ પટેલ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	અલ્પેશભાઇ રજનીભાઇ શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	પૂજાબહેન પ્રમેશભાઇ આર. શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	ઉન્મેષભાઇ અને દર્શનાબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	મિલિન્દભાઇ અને પ્રીતિબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	વિદ્યાબહેન રમણલાલ શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	જોગેન્દ્રભાઇ અને નીતાબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	ભૂપેન્દ્રભાઇ અને શીલાબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	વિપુલભાઇ અને સ્મિતાબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	મીનાક્ષીબહેન આર. શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	કંચનબહેન નવીનચંદ્ર શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	દર્શનાબહેન નવીનચંદ્ર શાહ	અમેરિકા
	તેજસકુમાર શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	હીરેનભાઇ અને લીનાબહેન શાહ	અમેરિકા
૨,૩૨૩	શૈલેષભાઇ અને સ્મિતાબહેન શાહ	સિંગાપોર
૨,૩૨૩	મધુબહેન નટવરલાલ શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	અલ્પેશભાઇ અને તેજલબહેન શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	સીતાબહેન ઇન્દ્રવનભાઇ શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	રેનિશભાઇ અને મનીષાબહેન શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	ડેનિસભાઇ અને શ્વેતાબહેન શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	શ્રેયસકુમાર જિતેન્દ્રભાઇ શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	કેતલબહેન નીલેશભાઇ શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	દિનેશભાઇ અને ઊર્મિલાબહેન શાહ	અમેરિકા
૧,૦૦૨	જયેશભાઇ અને જ્યોતિબહેન ઝવેરી	અમેરિકા
૨,૩૧૯	નલિનીબહેન જે. માધવ	અમેરિકા
૨,૩૧૯	અર્જુનભાઇ પટેલ	અમેરિકા
૨,૨૫૪	જિગીષાબહેન ગુરુભાઇ પટેલ	અમેરિકા
૨,૨૫૪	પરેશભાઇ પટેલ	અમેરિકા
૨,૨૨૨	સ્વ. લક્ષ્મીબહેન માવજીભાઇ ગાલા	હૈદ્રાબાદ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
	હસ્તે માવજીભાઈ, જીતેન્દ્રભાઈ,	હૈદ્રાબાદ
	રૂપાબહેન, હીરલ, શેફાલી ગાલા	
૨,૧૫૧	દિનેશભાઈ બી. શાહ	અમરાવતી
૨,૧૧૧	પ્રો. જિનદાસજી ગાંધી-વસુમતીબહેન	મોરબી
૨,૧૦૦	પિસ્તાદેવી પારસમલજી મુથા	પિપાડ સીટી
૨,૧૦૦	વસંતાબહેન જયંતીભાઈ શાહ	સુરત
૨,૦૦૨	નગર ચશ્માઘર	અમદાવાદ
	હસ્તે રમેશભાઈ પટેલ	અમદાવાદ
૨,૦૦૧	વીરેન્દ્રભાઈ સૌભાગ્યચંદભાઈ દોશી	રાજકોટ
	મીનાબહેન વીરેન્દ્રભાઈ દોશી	રાજકોટ
૨,૦૦૦	માયાબહેન જે. ઝવેરી	ભરૂચ
૨,૦૦૦	ગુલાબચંદ પૂનમચંદ શાહ ચેરિ. ટ્રસ્ટ	દારેસલામ
	હસ્તે જયાબહેન ગુલાબચંદ શાહ	ટાન્ઝાનિયા
૨,૦૦૦	એક મુમુક્ષુભાઈ	અમદાવાદ
૨,૦૦૦	હીરાબહેન રસિકભાઈ બાવીસી	અમદાવાદ
	હસ્તે મુકેશભાઈ રસિકભાઈ બાવીસી	”
૨,૦૦૦	જશવંતીબહેન મનુભાઈ પારેખ	મોરબી
૨,૦૦૦	પ્રજ્ઞાબહેન દેવેનભાઈ મહેતા	મુંબઈ
૨,૦૦૦	મુમુક્ષુજનો હસ્તે વસંતભાઈ દેસાઈ	મુંબઈ
૨,૦૦૦	કાન્તાબહેન શાન્તિલાલ શાહ	લંડન
૨,૦૦૦	એક મુમુક્ષુ બહેન	અમેરિકા
૨,૦૦૦	વિનોદભાઈ મેઘજીભાઈ શાહ	કરમસદ
	ચંપાબહેન વિનોદભાઈ શાહ	કરમસદ
૨,૦૦૦	દીપકભાઈ હિંમતલાલ શાહ	કરમસદ
	શીલાબહેન દીપકભાઈ શાહ	કરમસદ
૨,૦૦૦	હેમેન્દ્રભાઈ બી. શાહ	અમદાવાદ
૧,૯૮૫	કમલેશભાઈ અને અરુણાબહેન પારેખ	અમેરિકા
૧,૯૬૮	અમિતાબહેન અને શૈલેષભાઈ દેસાઈ	અમેરિકા
૧,૯૬૮	ચંપકભાઈ અને સરોજબહેન માઉં	અમેરિકા
૧,૮૦૩	પ્રો. હસમુખભાઈ ભોગીલાલ સંઘવી	મોરબી
૧,૦૦૧	હસમુખભાઈ અને કુસુમબહેન સંઘવી	મોરબી
૫૦૧	રાજુલબહેન ડૉ. કેતનભાઈ મહેતા	જામનગર
૩૦૧	કુ. પૂર્વી હસમુખભાઈ સંઘવી	મોરબી
	કુ. પૂર્ણા હસમુખભાઈ સંઘવી	મોરબી

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧,૭૫૦	અરવિંદભાઈ અને રમાબહેન રાવલ	મુંબઈ
	રીટાબહેન અને લીનેશભાઈ એ. રાવલ	મુંબઈ
	ઝીલ લીનેશભાઈ રાવલ	મુંબઈ
૧,૫૦૧	મહેન્દ્રભાઈ સોમચંદભાઈ શાહ	અમદાવાદ
૧,૫૦૦	અરુણભાઈ મનુભાઈ શ્રોફ	અમદાવાદ
	રાજેશ્વરીબહેન મનુભાઈ શ્રોફ	અમદાવાદ
૧,૫૦૦	ઉષાબહેન ચંદ્રકિશોરભાઈ પારેખ	મોરબી
૧,૫૦૦	જયશ્રીબહેન ડૉ. રજનીભાઈ શેઠ	અમેરિકા
૧,૫૦૦	સ્વ. ચંદનબહેન પ્રાણલાલ જે. પારેખ	રાજકોટ
	હસ્તે અશોકભાઈ-વિજયભાઈ પી. પારેખ	
૧,૧૩૮	શારદાબહેન રાણા	અમેરિકા
૧,૧૧૧	ભાવનાબહેન જયસુખભાઈ બાટવીયા	જુનાગઢ
૧,૧૧૧	સ્વ. ભોગીલાલ પ્રેમચંદભાઈ શાહ	મોરબી
	હસ્તે કિશોરભાઈ ભોગીલાલ શાહ	મોરબી
૧,૧૧૧	સ્વ. ઈન્દિરાબહેન કનુભાઈ ભક્ત	નનસાડ
	હસ્તે કનુભાઈ કે. ભક્ત	નનસાડ
૧,૧૧૧	વલ્લભભાઈ કે. પટેલ	અમદાવાદ
૧,૧૦૫	ઈલાબહેન મહેશભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧,૧૦૫	કોકિલાબહેન રમેશભાઈ પટેલ	અમેરિકા
૧,૧૦૫	ઈલાબહેન દેસાઈ	અમેરિકા
૧,૧૦૦	દિનકરભાઈ પ્રાણલાલભાઈ શાહ	મોરબી
	ગીતાબહેન દિનકરભાઈ શાહ	મોરબી
૧,૧૦૦	કોકિલાબહેન રમણિકલાલ શાહ	મુંબઈ
૧,૧૦૦	મધુબહેન કિરીટભાઈ પારેખ	મોરબી
૧,૧૦૦	કંચનલાલ નાગરદાસ શાહ	રતલામ
૧,૧૦૦	કનકરાય કાન્તિલાલ શેઠ	રાજકોટ
૧,૧૦૦	ગજરાબહેન હીરાલાલ શેઠ	સુરેન્દ્રનગર
૧,૧૦૦	ગુલાબબહેન હિંમતલાલ શાહ	સુરેન્દ્રનગર
૧,૧૦૦	કાન્તાબહેન કાન્તિલાલ શાહ	સુરેન્દ્રનગર
૧,૧૦૦	નટવરલાલ એન. દડીયા	મુંબઈ
૧,૧૦૦	વસંતલાલ એમ. દોશી	મુંબઈ
૧,૧૦૦	સ્વ. કનુભાઈ રામભાઈ દલવાડી	બાંધણી
૧,૧૦૦	અરવિંદભાઈ રામભાઈ દલવાડી	બાંધણી
૧,૦૦૨	સ્વ. શોભાબહેન તુષારભાઈ શાહ	મુંબઈ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
	હસ્તે તુષારભાઇ શાહ	મુંબઇ
૧,૦૦૧	જયપ્રકાશભાઇ એમ. કામદાર	મુંબઇ
૧,૦૦૧	મુકુંદભાઇ એચ. મહેતા	મુંબઇ
૧,૦૦૧	પ્રકાશભાઇ અને પ્રફુલ્લાબહેન મોદી	કેનેડા
૧,૦૦૧	પ્રો. હંસાબહેન ભોગીભાઇ પટેલ	વિદ્યાનગર
	પ્રો. ભોગીભાઇ શિવાભાઇ પટેલ	વિદ્યાનગર
૧,૦૦૧	ડૉ. ગિરીશભાઇ પરમાર	ગાંધીનગર
૧,૦૦૧	ડૉ.હેમંતભાઇ-જ્યોત્સ્નાબહેન ડગલી	લીંબડી
૧,૦૦૧	ચંદ્રકાંતભાઇ જટાશંકરભાઇ ખોખાણી	મોરબી
	ડૉ. મીતેશભાઇ ચંદ્રકાંતભાઇ ખોખાણી	જૂનાગઢ
૧,૦૦૧	ડૉ. સૂર્યપ્રકાશભાઇ-સુલેખાબહેન ચૌધરી	મોરબી
૧,૦૦૧	જયેન્દ્રભાઇ બી. દોશી	મોરબી
૧,૦૦૧	ગીતાબહેન ભરતભાઇ કાપડીયા	રાજકોટ
૧,૦૦૧	અજીતભાઇ અને સુધાબહેન દોશી	મુંબઇ
૧,૦૦૧	મુમુક્ષુજનો હસ્તે રસીલાબહેન કોઠારી	,,
૧,૦૦૧	તરુણાબહેન ભરતભાઇ શાહ	અમદાવાદ
	ચૅરિ. ટ્રસ્ટ હસ્તે ભરતભાઇ ચીમનલાલ શાહ	
૧,૦૦૧	રમણિકભાઇ શાન્તિલાલ ઘેલાણી	મુંબઇ
	અનીષકુમાર રમણિકભાઇ ઘેલાણી	મુંબઇ
૧,૦૦૧	આશાબહેન પ્રશાંતજી નાહર	ચેન્નઇ
૧,૦૦૧	ચંચળબહેન હરગોવિંદભાઇ પટેલ	ભરૂચ
૧,૦૦૧	ઇન્દિરાબહેન છોટાલાલ ભીમાણી	રાજકોટ
	ચૅરિટેબલ ટ્રસ્ટ	
૧,૦૦૧	સવિતાબહેન બી. પટેલ	અમેરિકા
૧,૦૦૧	પ્રિયંવદા ભૂપતલાલ દોશી ચેરિ.	રાજકોટ
	ટ્રસ્ટ હસ્તે હરીશભાઇ દોશી	રાજકોટ
૧,૦૦૧	કમલનયનભાઇ પી. વૈષ્ણવ	મુંબઇ
૧,૦૦૧	દીપકભાઇ ધીરજલાલ ભીમાણી	મુંબઇ
૧,૦૦૧	શાન્તિભાઇ રામજીભાઇ શાહ	મુંબઇ
૧,૦૦૧	સ્વ. ખીમજીભાઇ દેઢિયા	મુંબઇ
	હસ્તે કેસરબહેન ખીમજીભાઇ દેઢિયા	મુંબઇ
૧,૦૦૦	ઝવેરબહેન ટોકરશીભાઇ શાહ	અગાસઆશ્રમ
૧,૦૦૦	સ્વ. ટોકરશીભાઇ કાનજીભાઇ શાહ	મુંબઇ
	હસ્તે ચંદ્રકાંતભાઇ અને સુરેશભાઇ શાહ	,,

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧,૦૦૦	હર્ષદભાઇ અને સરોજબહેન દોશી	મુંબઇ
૧,૦૦૦	શાન્તાબહેન ઠાકોરભાઇ પટેલ	બારડોલી
૧,૦૦૦	ભાવનાબહેન ડી. મહેતા	મુંબઇ
૧,૦૦૦	પ્રજ્ઞાબહેન રસિકભાઇ કામાણી	મુંબઇ
૧,૦૦૦	દિનકરભાઇ શાન્તિભાઇ શાહ	મુંબઇ
૧,૦૦૦	રાધાબહેન શિવજીભાઇ કતીરા	કોઇમ્બતુર
૧,૦૦૦	ડૉ. જ્યોત્સ્નાબહેન આર. મણિયાર	કરમસદ
૧,૦૦૦	દમયંતીબહેન શાંતિભાઇ ગાથાણી	મુંબઇ
૧,૦૦૦	મણિલાલ મૂળચંદભાઇ શાહ	મુંબઇ
૧,૦૦૦	ધનસુખલાલ અમૃતલાલ પારેખ	મુંબઇ
૧,૦૦૦	છબીલદાસ રતિલાલ પતીરા	યવતમલ
૧,૦૦૦	કેશવલાલ જગુભાઇ પટેલ	કોળીભરથાણા
૧,૦૦૦	દિનેશભાઇ વ્રજલાલ મહેતા	મુંબઇ
૧,૦૦૦	પ્રો. ચન્દ્રિકાબહેન વી. પાંચાલી	બોટાદ
૧,૦૦૦	પ્રવીણભાઇ સી. ધામી	મુંબઇ
૧,૦૦૦	વસંતબહેન વ્રજલાલ ઘેવરીયા	મુંબઇ
૧,૦૦૦	મફતલાલ વી. શાહ	અમદાવાદ
૧,૦૦૦	વસંતભાઇ કાન્તિલાલ ખંધાર	અમદાવાદ
૧,૦૦૦	અરવિંદભાઇ અને અંજુબહેન કોઠારી	મુંબઇ
૧,૦૦૦	વીણાબહેન નલિનકાન્તભાઇ પારેખ	મુંબઇ
૧,૦૦૦	રિથકરણજી બોથરા	કોલકતા
૧,૦૦૦	હેમંતભાઇ અને બકુલાબહેન બદાણી	મુંબઇ
૧,૦૦૦	જ્યોત્સ્નાબહેન અને ભૂપતભાઇ શાહ	દેવલાલી
૧,૦૦૦	શાંતિભાઇ મૂળચંદભાઇ ડગલી	અમદાવાદ
૧,૦૦૦	ચંદ્રકાંતભાઇ કરસનજી બેનાણી	રાજકોટ
	હસ્તે નીતિનભાઇ ચંદ્રકાંતભાઇ	રાજકોટ
૧,૦૦૦	ધરમદાસ મૂલચંદ ધુલિયા	રાજકોટ
	હસ્તે વિપીનભાઇ ધુલિયા	રાજકોટ
૧,૦૦૦	મનુભાઇ માણેકલાલ શાહ	અમદાવાદ
૧,૦૦૦	અનોપચંદભાઇ ભગવાનજી વોરા	મુંબઇ
	દલીચંદભાઇ ભગવાનજી વોરા	મુંબઇ
૧,૦૦૦	ડૉ. નિર્મળાબહેન નરેન્દ્રભાઇ ઝવેરી	મુંબઇ
૧,૦૦૦	ચેતનાબહેન હેમંતભાઇ દેસાઇ	મુંબઇ
૧,૦૦૦	પ્રીતિબહેન સિધ્ધાર્થભાઇ શાહ	મુંબઇ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧,૦૦૦	પ્રેરણાબહેન નિમેષભાઈ મોદી	મુંબઈ
૧,૦૦૦	મીનાબહેન ભાસ્કરભાઈ શાહ	રાજકોટ
૧,૦૦૦	દીનાબહેન હિતેશભાઈ કામદાર	ગોંડલ
૧,૦૦૦	માણેકમલજી લોઢા	ગુવાહાટી -આસામ
૧,૦૦૦	સરોજબહેન ચંદુલાલ પારેખ	રાજકોટ
૧,૦૦૦	પ્રતાપભાઈ જી. મહેતા	પૂના
૧,૦૦૦	અશોકભાઈ પ્રાણલાલ શાહ	મુંબઈ
૧,૦૦૦	કાન્તાબહેન પ્રેમચંદભાઈ શાહ	અમદાવાદ
	હસ્તે ભારતીબહેન પી. શાહ	અમદાવાદ
૧,૦૦૦	ડૉ. અરુણભાઈ એસ. દફતરી	મુંબઈ
૧,૦૦૦	રમણિકભાઈ બી. મહેતા	મુંબઈ
૧,૦૦૦	સ્વ. રતનબહેન દુગડ	ચેન્નઈ
	હસ્તે પ્રકાશભાઈ દુગડ	ચેન્નઈ
૧,૦૦૦	હીરાબહેન ભિખાભાઈ દોશી	મુંબઈ
૧,૦૦૦	પ્રફુલ્લાબહેન મોમાયા	મુંબઈ
૧,૦૦૦	વિમળાબહેન ગોરધનભાઈ પટેલ	સુણાવ
૧,૦૦૦	હસમુખભાઈ ખોડીદાસ ઘેલાણી	મુંબઈ
૧,૦૦૦	કુમુદબહેન ઈશ્વરભાઈ પારેખ	મુંબઈ
	ચેરિટીઝ હસ્તે નીતિનભાઈ પારેખ	મુંબઈ
૧,૦૦૦	મનીષભાઈ ગડા	મુંબઈ
૧,૦૦૦	નરેન્દ્રભાઈ નવલચંદભાઈ મોદી	ચેન્નઈ
૧,૦૦૦	ડૉ. રેખાબહેન જગદીશભાઈ ઉદાણી	રાજકોટ
૧,૦૦૦	ડૉ. હસમુખભાઈ આર. શાહ	મુંબઈ
૧,૦૦૦	લીનાબહેન ગોવિંદભાઈ લાલાણી	અમેરિકા
૯૯૯	Bouaneane Noviamgham	અમેરિકા
૭૦૦	બ્ર. મનુબહેન મયાશંકરભાઈ દોશી	અગાસ
૬૧૧	પ્રવીણભાઈ બી. મોદી	મુંબઈ
૫૫૧	વિનોદભાઈ સી. દલાલ	અમદાવાદ
૫૫૧	ભૂપેન્દ્રભાઈ અને નીલમબહેન શેઠ	જામનગર
૫૨૧	સરોશભાઈ અને ચંદ્રિકાબહેન વાડીયા	મોરબી
	અમરકુમાર અને દીપ્તિબહેન વાડીયા	મોરબી
૫૦૫	જયશ્રીબહેન નરેન્દ્રભાઈ શાહ	ચેન્નઈ
	હસ્તે બીજલ, ધર્મેશ, મીનલ શાહ	ચેન્નઈ
૫૦૧	ઈશ્વરભાઈ અને ભારતીબહેન ભક્ત	અમેરિકા

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૫૦૧	પ્રકાશભાઈ શાહ પરિવાર	મુંબઈ
૫૦૧	જયંતભાઈ કે. શાહ, ઈન્દિરાબહેન શાહ	મુંબઈ
૫૦૧	શાન્તાબહેન પરભુભાઈ ભક્ત	નનસાડ
૫૦૧	જીવરાજભાઈ ધરોડીયા	મોરબી
૫૦૧	જયંતીભાઈ એન. પટેલ	મોરબી
૫૦૧	પ્રવીણભાઈ ચુનીભાઈ પટેલ	ભાદરણ
૫૦૧	શૈલેષભાઈ બાવીસી	મુંબઈ
૫૦૧	ભરતભાઈ સરવૈયા	મુંબઈ
૫૦૧	દીપકભાઈ શાંતિભાઈ શાહ	અમદાવાદ
૫૦૧	અમીષભાઈ અમૃતલાલ શેઠ	સુરેન્દ્રનગર
૫૦૧	એક ડૉક્ટર મુમુક્ષુ	મોસ્કો-રશિયા
૫૦૧	રતિલાલ વનેચંદ દેસાઈ	મોરબી
૫૦૧	હરેશભાઈ ફૂલચંદ શાહ	અમરોલી-સુરત
૫૦૧	શ્વેતાબહેન મનીષભાઈ શાહ	સુરત
૫૦૧	નિરુબહેન વિનુભાઈ ભક્ત	વાવ-બારડોલી
૫૦૧	ગંગાબહેન મકનભાઈ ભક્ત	ધામણ
૫૦૧	અનસૂયાબહેન બટુકભાઈ પારેખ	રાજકોટ
૫૦૧	પ્રફુલ્લભાઈ ડાહ્યાભાઈ પટેલ	બાંધણી
૫૦૧	રંજનબહેન જિતેન્દ્રભાઈ સંઘવી	મુંબઈ
૫૦૧	મણિભાઈ રણછોડભાઈ પટેલ	કાવિઠા
૫૦૧	સ્વ. હિમાંશુ ચંદ્રકાંતભાઈ લાખાણી	મુંબઈ
	હસ્તે પ્રફુલ્લાબહેન ચંદ્રકાંતભાઈ લાખાણી	
૫૦૧	હરીશભાઈ પીતાંબરભાઈ શેઠ	મોરબી
૫૦૧	જિતેનભાઈ રતિલાલ મહેતા	મુંબઈ
૫૦૧	ચંચળબહેન શાહ	અગાસઆશ્રમ
૫૦૧	બાઈથાંબહેન ભાણજીભાઈ ગાલા	’’
૫૦૧	જ્ઞાનદીપ નીલેશભાઈ ડગલી	વડોદરા
	હસ્તે દેવિકાબહેન નીલેશભાઈ ડગલી	વડોદરા
૫૦૧	સ્વ. કાન્તિલાલ સોમચંદભાઈ શાહ	અમદાવાદ
	હસ્તે મુકેશભાઈ કાન્તિલાલ શાહ	અમદાવાદ
૫૦૧	શકુંતલાબહેન શશિકાંતભાઈ પટેલ	સિહોલ
૫૦૧	રસિકભાઈ ડી. મહેતા	મુંબઈ
૫૦૧	દિનેશભાઈ જેવંતલાલ મહેતા	મોરબી
૫૦૧	મહેન્દ્રભાઈ એન. શાહ	રાજકોટ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ	રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૫૦૧	કોકિલાબહેન દિનેશભાઈ જસાણી	રાજકોટ	૫૦૦	કુંવરજીભાઈ મૂળજીભાઈ મારૂ	રાજકોટ
૫૦૧	હંસાબહેન દિનુભાઈ દેસાઈ	આણંદ	૫૦૦	વસંતભાઈ રતિભાઈ દેસાઈ	વવાણિયા
૫૦૧	ઈન્દિરાબહેન છોટાલાલ ગાંધી	નવસારી	૫૦૦	યશવંતભાઈ જગદીશભાઈ પટેલ	સુરત
૫૦૧	નીલાબહેન બટુકભાઈ દેસાઈ	નવસારી	૫૦૦	પદમશી હરપાળ ધરમશી	મુંબઈ
૫૦૧	કલ્યાણીબહેન રાજેન્દ્રભાઈ મોદી	મુંબઈ	૫૦૦	શંકરભાઈ સીતારામભાઈ પટેલ	સુરત
૫૦૧	ડૉ. નૌતમભાઈ યુ. સંઘવી	મોરબી	૫૦૦	રતનબહેન રણછોડભાઈ પટેલ	ધામણ
૫૦૧	જીતેન્દ્રભાઈ મનુભાઈ શાહ	અમદાવાદ	૫૦૦	શાન્તાબહેન ભિખુભાઈ પટેલ	ધામણ
૫૦૧	કુ. ભૂમિ કેવલભાઈ પાડલીયા	મોરબી	૫૦૦	સ્વ. મેઘજીભાઈ ગોવિંદજી શાહ	અગાસ-
	હસ્તે હીરાલાલભાઈ પાડલીયા	મોરબી		હસ્તે પુરબાઈ મેઘજીભાઈ શાહ	આશ્રમ
૫૦૧	કુ. શ્રુતિ હીરેનભાઈ શાહ	મોરબી	૫૦૦	દિલીપભાઈ મોહનલાલ મહેતા	મુંબઈ
૫૦૧	ડૉ. જૈન	જર્મની	૫૦૦	જયેન્દ્રભાઈ મણિલાલ સુથાર	ઈડર
૫૦૧	સ્વ. વિદ્યાબહેન હરખચંદ મહેતા	મોરબી	૫૦૦	ડૉ. પ્રવીણભાઈ સી. શાહ	સુરેન્દ્રનગર
	સ્વ. ઈન્દુભાઈ હરખચંદ મહેતા	મોરબી		ડૉ. શકુંતલાબહેન પી. શાહ	સુરેન્દ્રનગર
૫૦૧	એક જૂના મુમુક્ષુ	ઈન્દોર	૫૦૦	વીરેન્દ્રભાઈ શાહ	વડોદરા
૫૦૦	ડાહ્યાભાઈ એન. શાહ	મુંબઈ	૫૦૦	Dr. Takao Hayashi	ક્યોટો-જપાન
૫૦૦	બાબુભાઈ હેમચંદભાઈ પરીખ	મુંબઈ	૫૦૦	દમયંતીબહેન અતુલભાઈ માલી	અગાસઆશ્રમ
૫૦૦	જયસુખભાઈ બી. મહેતા	મુંબઈ	૫૦૦	ફૂલચંદભાઈ માવજીભાઈ ગાંધી	મોરબી
	વસંતબહેન જયસુખભાઈ મહેતા	રાજકોટ	૫૦૦	પ્રદીપભાઈ ફૂલચંદભાઈ ગાંધી	મોરબી
૫૦૦	હસમુખભાઈ એમ. શાહ	મુંબઈ	૫૦૦	અનીતાબહેન સુધીરભાઈ સંઘવી	મોરબી
૫૦૦	ભરતભાઈ હરખચંદ સંઘવી	મુંબઈ	૫૦૦	જયેન્દ્રબાળાબહેન સુરેશભાઈ સંઘવી	રાજકોટ
૫૦૦	સ્વ. ઈશ્વરભાઈ વાડીલાલ શાહ	બોરસદ	૫૦૦	દિલીપકુમાર ચીમનલાલ મહેતા	મોરબી
	હસ્તે વિજયભાઈ ઈશ્વરભાઈ શાહ	બોરસદ	૫૦૦	બિપીનભાઈ એચ. મહેતા	મોરબી
૫૦૦	ડૉ. કિશોરભાઈ જે. દોશી	મુંબઈ	૫૦૦	રમેશભાઈ ડી. મહેતા	મોરબી
૫૦૦	અશ્વિનભાઈ શાહ	અમદાવાદ	૫૦૦	મહેશભાઈ જટુભાઈ શેઠ	મોરબી
૫૦૦	જિતેન્દ્રભાઈ સી. શાહ	અમદાવાદ	૫૦૦	કિરણભાઈ રમેશભાઈ પારેખ	મોરબી
૫૦૦	ડૉ. રમાબહેન પી. દેસાઈ	અમરેલી	૫૦૦	તરુણભાઈ જે. મહેતા	રાજકોટ
૫૦૦	ડૉ. લક્ષ્મીચંદજી જૈન	છોટી કસરાવદ MP	૫૦૦	હર્ષાબહેન ધનસુખભાઈ મોદી	રાજકોટ
૫૦૦	પ્રો. રમણભાઈ કે. સોલંકી	પૂના	૫૦૦	ડૉ. નરેન્દ્રભાઈ કે. મહેતા	મોરબી
૫૦૦	લીલાધરભાઈ શેઠ	મુંબઈ	૫૦૦	બિંદુબહેન આર. શાહ	અમદાવાદ
૫૦૦	જ્યોતિબહેન કિરીટભાઈ ગાંધી	મુંબઈ	૫૦૦	ચીનુભાઈ મફતલાલ ભાવસાર	વલસાડ
૫૦૦	એમ. એમ. ગાલા હસ્તે ભરતભાઈ	મુંબઈ	૫૦૦	નિરૂબહેન શાહ	અમદાવાદ
૫૦૦	શાંતિભાઈ વેલજીભાઈ ગાલા	મુંબઈ	૫૦૦	અશોકભાઈ લાલભાઈ શાહ	અમદાવાદ
૫૦૦	પરમાનંદભાઈ એમ. તલાટી	અમદાવાદ	૫૦૦	રજનીકાંત રસિકલાલ ટ્રસ્ટ ફંડ	અમદાવાદ
૫૦૦	કુસુમબહેન ગાલા	મુંબઈ	૫૦૦	હરેશભાઈ બળવંતરાય મહેતા	રાજકોટ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૫૦૦	સ્વ. કેતનભાઈ સંઘવી હ. આશાબહેન	મુંબઈ
૫૦૦	દેવાંગીબહેન સુભાષભાઈ શાહ	અમદાવાદ
૫૦૦	સ્વ. શારદાબહેન શાંતિભાઈ વોરા	મુંબઈ
	હસ્તે શાંતિભાઈ વોરા	મુંબઈ
૫૦૦	ઉપેન્દ્રભાઈ ધીરજલાલ શાહ	અમદાવાદ
૫૦૦	સ્નેહલતાબહેન કેશવલાલ શેઠ	અમદાવાદ
૫૦૦	સ્વ. ડૉ. વાડીલાલ એ. કોઠારી	મુંબઈ
	હસ્તે ડૉ. રેખાબહેન જે. ઉદાણી	રાજકોટ
૫૦૦	સ્વ. મનોરમાબહેન વી. કોઠારી	મુંબઈ
	હસ્તે ડૉ. રેખાબહેન જે. ઉદાણી	રાજકોટ.
૫૦૦	એક મુમુક્ષુ બહેન	મલાવી-આફ્રિકા
૫૦૦	એક મુમુક્ષુ બહેન	હોંગકોંગ
૫૦૦	એક મુમુક્ષુ ભાઈ	નાયરોબી-કેન્યા
૩૫૧	સ્વ. ચંદુલાલ ત્રિભોવનદાસ ઘડિયાળી	મોરબી
	હસ્તે પ્રદીપભાઈ અને રમેશભાઈ	મોરબી
૩૦૧	દિનેશચંદ્ર ચુનીલાલ મહેતા	મોરબી
	હસ્તે જયશ્રીબહેન	મોરબી
૩૦૧	મહેન્દ્રભાઈ વસંતભાઈ પટેલ	રહાડ-
૩૦૧	ગિરીશભાઈ વસંતભાઈ પટેલ	ભરૂચ
૩૦૦	રાજેન્દ્રભાઈ વ્રજલાલ દોશી	મોરબી
૩૦૦	શંકરભાઈ કાળુભાઈ પટેલ	સુરત
૩૦૦	ભાવનાબહેન રણજીતભાઈ બેન્કર	થાનગઢ
૨૫૫	બાલુભાઈ પુરુષોત્તમભાઈ પટેલ	સુણાવ
૨૫૧	બળવંતભાઈ કે. શેઠ	મુંબઈ
૨૫૧	અર્ચનાબહેન એસ. મહેતા	મુંબઈ
૨૫૧	પ્રો. રમેશભાઈ મગનલાલ શાહ	રાજપારડી
૨૫૧	મનુભાઈ એમ. કોઠારી	અમદાવાદ
૨૫૧	પ્રવીણભાઈ બાવીસી	મુંબઈ
૨૫૧	રશ્મિભાઈ એસ. રૂપારેલ	વેરાવળ
૨૫૧	પ્રો. રૂપસિંહજી સોલંકી	લીંબડી
૨૫૧	જ્યોતિબહેન કનુભાઈ કોઠારી	રાજકોટ
૨૫૧	મધુબહેન જિતેન્દ્રભાઈ પારેખ	રાજકોટ
૨૫૧	જયકુમાર જયેશભાઈ ભક્ત	ધામણ
૨૫૧	મધુકાંતભાઈ એમ. દવે	નવાઅંજાર

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૨૫૧	લક્ષ્મીબહેન લલિતભાઈ મેશેરી	મુંબઈ
૨૫૧	રંજનબહેન સુમનભાઈ મોદી	વડોદરા
૨૫૧	સ્વ. દમયંતીબહેન ચુનીલાલ શાહ	મોરબી
	હસ્તે ચંદ્રકળાબહેન ચુનીલાલ શાહ	મોરબી
૨૫૧	ડૉ. જ્યોતિબહેન નીતિનભાઈ મહેતા	મોરબી
૨૫૧	દિનેશભાઈ મગનલાલ ખોખાણી	મોરબી
૨૫૧	સ્વ. અનોપચંદ ઈશ્વરલાલ ઘડિયાળી	મોરબી
	હસ્તે બળવંતલાલ	મોરબી
૨૫૧	કુ. પ્રીતિ નવીનચંદ્ર દોશી	મોરબી
	તેજસકુમાર નવીનચંદ્ર દોશી	મોરબી
૨૫૧	ભરતભાઈ અને અરુણાબહેન મહેતા	મુંબઈ
૨૫૧	હરીશભાઈ કે. ચૌધરી	અંબુજનગર-જુનાગઢ
૨૫૧	લીલમબહેન પ્રતાપભાઈ વોરા	વવાણિયા
૨૫૦	એક મુમુક્ષુ	સંદેસર
૨૫૦	સુમિત્રાબહેન ખોખાણી	મુંબઈ
૨૫૦	મહેન્દ્રભાઈ અને વિમળાબહેન શાહ	મુંબઈ
૨૫૦	વી. એમ. કોટક	ભાવનગર
૨૫૦	ગોવિંદજી જીવરાજભાઈ લોડાયા	મુંબઈ
૨૫૦	એક મુમુક્ષુ	સડોદરા
૨૫૦	મીનાબહેન ધીરજલાલ શાહ	મોરબી
૨૫૦	વિમળાબહેન દલીચંદભાઈ મહેતા	અગાસ
૨૫૦	ભૂપેન્દ્રભાઈ બી. શાહ	અમદાવાદ
૨૫૦	સતીષભાઈ કે. શાહ	રાજકોટ
૨૫૦	સુશીલાબહેન પ્રવીણભાઈ ઠોસાણી	મુંબઈ
૨૦૧	સંપતભાઈ જી. શાહ	મુંબઈ
૨૦૧	બ્ર. કલ્પનાબહેન જૈન	જયપુર
૨૦૧	વસંતલાલ દુર્લભજી શાહ	મોરબી
૨૦૧	સરલાબહેન ભાયાણી	મુંબઈ
૨૦૧	ગુલાબબહેન ડાહ્યાભાઈ ભક્ત (કલ્વીકુવા)	નેત્રંગ
૨૦૧	કંચનબહેન ભિખુભાઈ પટેલ	નવસારી
૨૦૧	રાષ્ટ્રીય શાળા	મોરબી
૨૦૧	રમણિકભાઈ શામજીભાઈ મહેતા	મોરબી
૨૦૧	દિનેશભાઈ માલાણી	કોલકતા
૨૦૦	પ્યારેલાલજી નાનાલાલજી પુનમિયા	સુરત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૨૦૦	એક મુમુક્ષુ	નરોડા
૧૫૨	કલ્પેશભાઇ જીવરાજાની	વ્યારા
૧૫૧	સ્વ. ડૉ. જગમોહનભાઇ કાપડીયા	ભરૂચ
	હસ્તે ડૉ. મયૂરભાઇ જે. કાપડીયા	નર્મદાનગર
૧૫૧	સ્વ. વનેચંદ હેમચંદ દોશી પરિવાર	મોરબી
૧૫૧	હંસાબહેન સી. મહેતા	મુંબઇ
૧૫૧	પુરુષોત્તમભાઇ નારણભાઇ પટેલ	સુણાવ
૧૫૧	ડાહ્યાભાઇ રાઘવજીભાઇ પટેલ	મોરબી
૧૫૧	વસંતભાઇ બી. મહેતા	અમદાવાદ
૧૫૧	રેખાબહેન છબીલદાસ શાહ	રાજકોટ
૧૫૦	મગનભાઇ નરોત્તમભાઇ પટેલ	કાવિઠા
૧૫૦	ઇન્દુભાઇ એમ. શેઠ	મોરબી
૧૫૦	ભારતીબહેન પી. દોશી	રાજકોટ
૧૫૦	મહેન્દ્રભાઇ બી. ઝાટકીયા	મોરબી
૧૧૧	મહેન્દ્રભાઇ સોમાભાઇ પટેલ	સુણાવ
૧૦૧	સ્વામી રામતીર્થ	સુરેન્દ્રનગર
૧૦૧	મુકેશભાઇ એમ. શાહ	અમદાવાદ
૧૦૧	મહેન્દ્રભાઇ પી. શેઠ	દિલ્હી
૧૦૧	હસમુખરાય કાન્તિલાલ વાંકાનેરવાળા	મોરબી
૧૦૧	જયશ્રીબહેન રમેશભાઇ દોશી	ધોરાજી
૧૦૧	બીરેનભાઇ ચીમનલાલ કોઠારી	ઉપલેટા
૧૦૧	કમળાબહેન ઠાકોર	અગાસ આશ્રમ
૧૦૧	રામભાઇ લક્ષ્મીદાસભાઇ પટેલ	સુણાવ
૧૦૧	વર્ષાબહેન કિરીટભાઇ મહેતા	રાજકોટ
૧૦૧	ભારતીબહેન વિપીનભાઇ લાખાણી	રાજકોટ

રૂા. રકમ	શુભ નામ	મુકામ
૧૦૧	વિપીનભાઇ દામોદરભાઇ લાખાણી	રાજકોટ
૧૦૧	રમેશભાઇ લક્ષ્મીચંદભાઇ મહેતા	રાજકોટ
૧૦૧	સોભાગભાઇ જે. બ્રહ્મભટ્ટ	અમદાવાદ
૧૦૧	પંકજભાઇ રસિકભાઇ સંઘવી	રાજકોટ
૧૦૧	સાધનાબહેન સુમનભાઇ બોઘાણી	રાજકોટ
૧૦૧	કિશોરભાઇ ગોરધનદાસ દવે	ગાંધીનગર
૧૦૦	પ્રકાશભાઇ ડી. શાહ	અમદાવાદ
૧૦૦	નલિનીબહેન છબીલદાસ દેસાઇ	રાજકોટ
૧૦૦	ગજેન્દ્રભાઇ એચ. મહેતા	મોરબી
૧૦૦	નલિનભાઇ મોહનલાલ શેઠ	રાજકોટ
૧૦૦	સતીષભાઇ એચ. ભીમાણી	રાજકોટ
૧૦૦	ગૌતમભાઇ શાન્તિલાલ શાહ	રાજકોટ
૧૦૦	ભોગીલાલ વિઠ્ઠલદાસ બુટાલા	મોડાસા
૯૯	મંજુ, શાંતિ, જશી, રેવા, ટીની,	અગાસ-
	ટપુ, સુમન, તારા અને કમળાબહેન	આશ્રમ
૫૧	સ્વામી અમૃતકૈવલ્ય	સુરેન્દ્રનગર
૫૧	સુધાબહેન એમ. ખોખાણી	મોરબી
૫૧	જ્યોતિબહેન આર. શાહ	મુંબઇ
૫૧	શારદાબહેન એમ. દોશી	મોરબી
૫૧	હીરાલાલ અમરચંદ મહેતા	મોરબી
૫૧	કુ. રાધા ઉકાભાઇ મીર	રાજકોટ
૫૦	ભૂપેન્દ્રભાઇ કાંતિલાલ રાઠોડ	નવસારી
૩૧	ડોલરભાઇ મહેતા	જામનગર
૧૧	સ્વ. લાભાનંદજી જૈન	અગાસ આશ્રમ
૧૧	પારસભાઇ એસ. ગાંધી	રાજકોટ

જય પ્રભુ

આજ
સુધી આપે
દાખવેલી ધીરજ
બદલ વાકઈ અભિનંદન.
અપેક્ષા કરતાં કોશ થોડો મોડો
પ્રકાશિત થયો તે માટે ક્ષમાપ્રાર્થના.
અંતે આપ સહુ ઉદારમના આત્મીયજનો
પ્રત્યે મન-વચન-કાયા અને આત્માથી આત્માર્થે
આભારની અભિવ્યક્તિ. આપણે પરમકૃપાળુદેવને શરણે
અને આશ્રયે આત્મસાર્થક કરી લઈએ એ જ દિલી શુભેચ્છા.

સુધા...

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અનુક્રમણી

ક્રમ	વિષય		પાન	પૃષ્ઠાંક
૧	શીર્ષક પાન		૨	
૨	પ્રસ્તાવના		૩	
૩	બે બોલ		૨	
૪	પ્રકાશકનું નિવેદન		૧	
૫	ચિત્રપટ઼ ૮, શ્લોક ૪		૧૨	
૬	ક્રમાંક ૧ – ૧૫			૧ - ૩૬
૭	ક્રમાંક ૧૬	ભાવનાબોધ		૩૭-૬૬
૮	ક્રમાંક ૧૭	મોક્ષમાળા		૬૬-૧૧૩
૯	પત્રાંક ૧૮			૧૧૪-૧૧૬
૧૦	પત્રાંક ૧૯	મહાનીતિ		૧૧૬-૧૨૧
૧૧	પત્રાંક ૨૦ –	પત્રાંક ૧૦૦		૧૨૧-૧૫૫
૧૨	પત્રાંક ૧૦૧ –	પત્રાંક ૨૦૦		૧૫૫-૧૯૧
૧૩	પત્રાંક ૨૦૧ –	પત્રાંક ૩૦૦		૧૯૧-૨૨૨
૧૪	પત્રાંક ૩૦૧ –	પત્રાંક ૪૦૦		૨૨૨-૨૪૬
૧૫	પત્રાંક ૪૦૧ –	પત્રાંક ૫૦૦		૨૪૬-૨૭૫
૧૬	પત્રાંક ૫૦૧ –	પત્રાંક ૬૦૦		૨૭૫-૩૧૦
૧૭	પત્રાંક ૬૦૧ –	પત્રાંક ૭૦૦		૩૧૦-૩૩૨
૧૮	પત્રાંક ૭૦૧ –	પત્રાંક ૮૦૦		૩૩૨-૩૮૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ક્રમ	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧૯	પત્રાંક ૮૦૧ – પત્રાંક ૯૦૦	૩૯૦-૪૧૩
૨૦	પત્રાંક ૯૦૧ – પત્રાંક ૯૫૫	૪૧૩-૪૩૩
૨૧	ક્રમાંક ૯૫૬ ઉપદેશનોંધ	૪૩૩-૪૫૩
૨૨	ક્રમાંક ૯૫૭ ઉપદેશછાયા	૪૫૩-૪૮૨
૨૩	ક્રમાંક ૯૫૮ વ્યાખ્યાનસાર ૧	૪૮૨-૪૯૩
૨૪	ક્રમાંક ૯૫૮ વ્યાખ્યાનસાર ૨	૪૯૪-૫૦૯
૨૫	ક્રમાંક ૯૬૦ હાથનોંધ ૧	૫૦૯-૫૨૬
૨૬	હાથનોંધ ૨	૫૨૬-૫૩૦
૨૭	હાથનોંધ ૩	૫૩૦-૫૩૫
૨૮	પરિશિષ્ટ ૧ અવતરણસૂચિ	૫૩૬-૫૪૫
૨૯	પરિશિષ્ટ ૨ ગ્રંથસૂચિ	૫૪૬-૫૪૭
૩૦	પરિશિષ્ટ ૩ સ્થળસૂચિ	૫૪૮
૩૧	પરિશિષ્ટ ૪ વિશેષનામસૂચિ	૫૪૯-૫૫૧
૩૨	વર્ણવાર વર્ગીકરણ 'અ' થી 'અઃ'	૫૫૨-૫૬૯
૩૩	વર્ણવાર વર્ગીકરણ 'ક' થી 'જ્ઞ'	૫૬૯-૬૩૯
૩૪	શુદ્ધિવૃદ્ધિ પાન	૬૪૦-૬૪૩
૩૫	દાતા-દાત્રી નામાવલિ	૬૪૪-૬૫૮
૩૬	અનુક્રમણી	૬૫૯-૬૬૦

"અમે બીજા શ્રી રામ અથવા શ્રી મહાવીર જ છીએ" (પત્રાંક ૬૮૦)

૨૦ + ૬૬૦ = કુલ ૬૮૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

વળી તેમનાં બાનો વારસો છે જેમને હાલ ૯૧ વર્ષે ઉપરનું ઉપરાંત ઘણું મુખપાઠ છે, રોજ કલાકો સુધી સ્થિરતાપૂર્વક પલાંઠી વાળીને સામાયિક દરમ્યાન ૩ પાઠ આત્મસિધ્ધિ, માળા અનેકવાર કરે છે.

સ્થાનકવાસી જૈન હોવા છતાં બચપણથી જ જિનપ્રતિમાજીની પૂર્ણ પ્રતીતિથી રોજ દહેરાસરે દર્શનનો નિયમ. કંદમૂળનો ત્યાગ, રાત્રિભોજન ત્યાગ, ઘણી લીલોતરીનો ત્યાગ, તિથિપાલન તો હોય જ. શ્રી સદ્દેવગુરુ પસાયે વરસીતપનાં પણ આરાધિકા. માસક્ષમણ કરનારાં બાને ત્યારે ૫ મો વરસીતપ, અઠ્ઠમનો.

૧૫મે વર્ષે ગૌવધ પ્રતિબંધ આંદોલનની અને ચૂંટણીની જંગી જાહેર સભામાં ૧૦,૦૦૦ની માનવમેદનીને કરેલાં સંબોધનની પૂર હોનારત (૧૯૭૯) પહેલાંના મોરબીવાસી પર અમીટ છાપ. કાશી ભણેલા શાસ્ત્રીજી સાથે સંસ્કૃતમાં વાત કરી શકતાં એટલો સંસ્કૃત ભાષા પ્રત્યે પ્રેમ અને પ્રભુત્વ. રોટરી ક્લબ વગેરેમાં ઈંગ્લિશમાં પણ Speech આપતાં. વક્તૃત્વ-નિબંધ સ્પર્ધા, રાસ-ગરબા-નાટક-શાસ્ત્રીય નૃત્ય-સંગીત વગેરે ઈતર પ્રવૃત્તિમાં એટલાં જ અગ્રેસર. શક્ય તેટલું ભણવું અને બધામાં પારંગત થવાની નેમ છતાં 'દીક્ષા તો જ કલ્યાણ'ની રઢ તો છેક ૭ વર્ષની વયથી. પૂ. મોટાંબાના હાર્ટએટેકથી ક્ષણવારમાં થયેલા દેહત્યાગનાં સાક્ષી, ૧૧ વર્ષની કુમળી ઉંમર અને એ દરમ્યાન આચાર્યા બા.બ્ર.પૂ. વિદ્યાબહેન મહેતા સાથે શાળામાંથી ભક્તિસંગીત અને સમૂહનૃત્ય માટે શ્રી વવાણિયા તીર્થનાં પ્રથમ દર્શને મનોમંથનનાં મંડાણ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ઈ.સ. ૧૯૬૭માં કૃપાળુદેવની જન્મશતાબ્દી ઉત્સવમાં એ તીર્થમાં થયેલું ભાવસભર શરણાઈવાદન, અખંડ ભક્તિજાગરણ આજેય તેમને હલાવી નાખે છે. દીક્ષા માટે બા સિવાય સહુની અસંમતિ એટલે તેમનાં ગુરુણીપદે કોઈ નહીં. મોરબી-રાજકોટ Up-down કરીને M.A. (Entire Economics) થયાં, Law નું ૧ વર્ષ કર્યું.આ અરસા દરમ્યાન પૂ. કાનજી સ્વામી, સંતબાલજી, આચાર્ય તુલસી, રજનીશજી, જીવદયાપ્રેમી પૂ. જેઠમલજી મહારાજ વગેરેને મોરબીના આંગણે સાંભળવાનો, સવાલ-જવાબ કરવાનો, સ્વાગત અને આભારનો અવસર પણ તેમને પ્રતીતિ ન આવી, ન થઈ.

નામે નિરંજન, અવટંકે-શાખે શેઠ, વિચારે પૂરું સામ્ય ધરાવતા સુશીલ સંસ્કારી જીવનસાથી સાથે USA માં કેલિફોર્નિયામાં લૉસ એન્જલસ-LA ની ધરતીનો પોકાર. ત્યાં પણ શિક્ષણ-સંસ્કાર-અધ્યાત્મની પ્રવૃત્તિ ચાલુ. અઠાઈ અને સોળભથ્થું (૧૭ ઉપવાસ) નિમિત્તથી જૈન સેન્ટરનો આરંભ. સપ્તાહમાં ઘરે પણ ૨ વાર વાંચન-ભક્તિ. પ.પૂ.બા.બ્ર. ડૉ. શ્રી શાન્તિભાઈ પટેલનો ૧૯૮૨ માં અપૂર્વ સત્સંગ, આગ્રહ છૂટ્યા અને આત્મા-ધર્મનું ખરું ભાન થયું. "હે જીવ ! આ ક્લેશરૂપ સંસાર થકી વિરામ પામ" ની ચેતવણીની ચોટ વાગી. અગાસ આશ્રમ, જીવનકળા કે વચનામૃતથી તદ્દન અજાણ છતાં બન્ને 'બાંધ ગઠરિયાં' ને ૧૯૮૩ માં ગ્રીન કાર્ડને તિલાંજલિ, આવ્યાં ભારત અને રહી જાણ્યું શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ, અગાસમાં જે પહેલાં કદી જોયો નહોતો ! સંઘની સાક્ષીએ કૃપાળુદેવ સમક્ષ પ.પૂ. શાન્તિભાઈની પ્રત્યક્ષ આજીવન બ્રહ્મચર્ય વ્રતની દીક્ષા. જિંદગીનાં સૌથી વધુ વર્ષ-૧૪ વર્ષ અને ૬ માસ અગાસ આશ્રમમાં સાધના-આરાધના કરતાં એકધારાં રહ્યાં અને લાભ્યાં. પુત્ર શ્રેણિક ૧ થી ૧૨ ધોરણ ભારતીય વિદ્યાભવન-વડોદરામાં ભણ્યા, વિદ્યાનગરમાં M.B.A. થયા.

જવલ્લે જ જોવા મળતો શિક્ષણ-સંસ્કાર-યુવાવયનો ત્યાગ - શ્રી અને સરસ્વતીનો સુમેળ ધરાવતાં, સદા યે પોતાનાં ચારેય માતાપિતાનો, ગુરુજનોનો આદર કરતાં, કૃપાળુદેવ-પ્રભુશ્રીજી-બ્રહ્મચારીજીની તારકત્રિપુટીથી ભરપેટ સંતોષ અને ભરપૂર આનંદવંતાં, પરમ પ્રેમ વહાવતાં, અગાસ તીર્થભૂમિ અને મુમુક્ષુ મહાનુભાવો પરત્વે કૃતજ્ઞતા વેદતાં એકાંતપ્રિય, અસંગ, સફળ ગૃહિણી, વાત્સલ્યવંત નિરભિમાની નમ્રતમ પાત્ર તે શ્રી સુધાબહેનને નિઃસ્પૃહભાવે આ શબ્દરત્નકોશ આપવા બદલ અભિનંદન-વંદન કરીએ તેટલાં ઓછાં !

॥ સહજાત્મસ્વરૂપ પરમ ગુરુ ॥

ગુરુપૂર્ણિમા | તા. ૩૦-૭-૨૦૦૭

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org